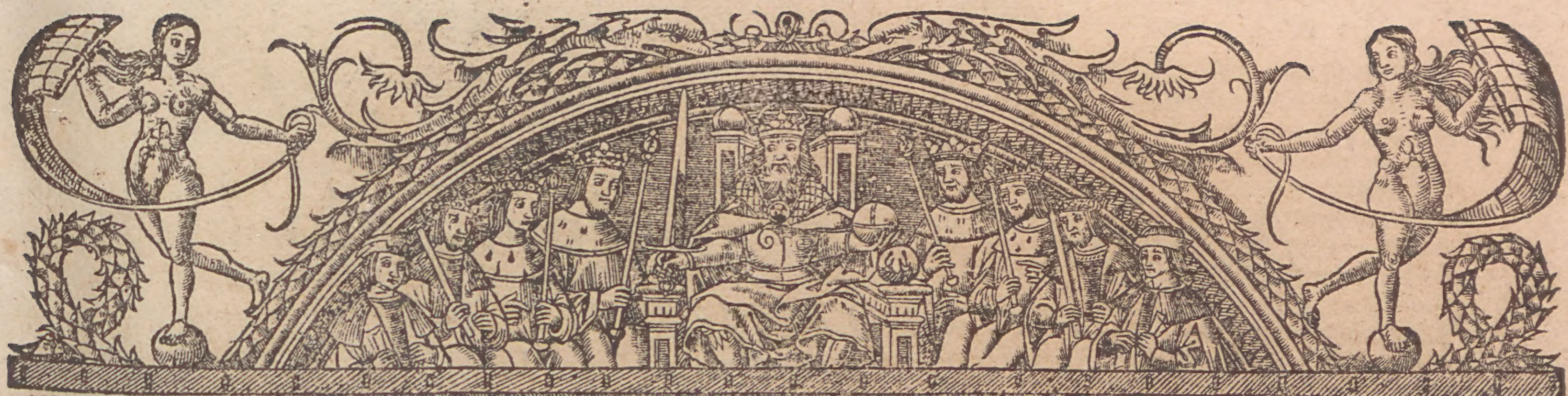
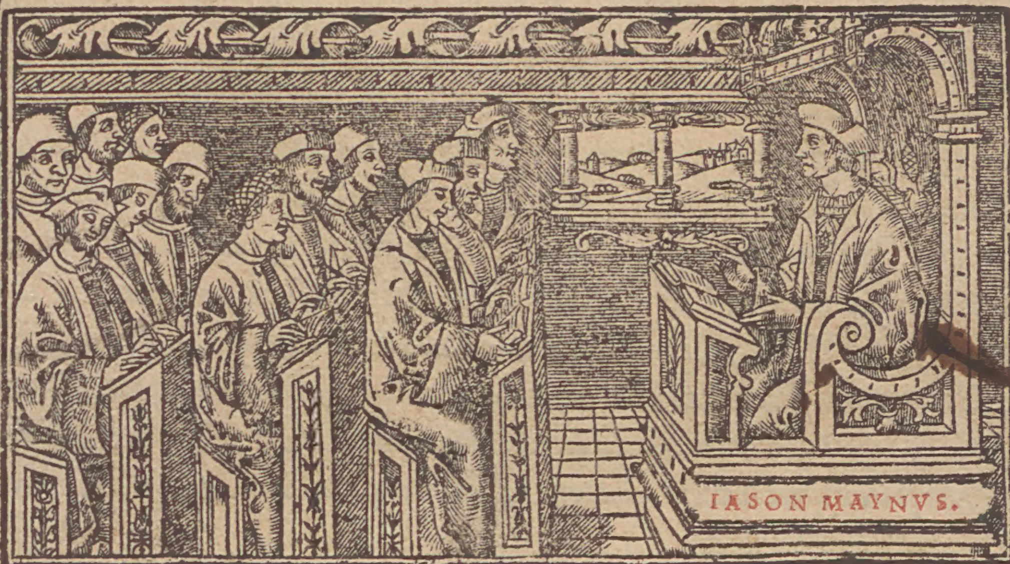

IASONIS MAYNI
Prima super Codice.

IASONIS DE MAYNO MEDIOLANENSIS IVRECONSVLTI clarissimi, in Primam Codicis partem Commentaria, Omnibus Iuris Ciuils candidatis opidoquàm necessaria utiliaq; : non parū illustrata simul & aucta, tum ipsius autoris Additionibus, tum compluriū aliorum uirorum minime pœnitendę eruditionis. Omnia nuper restituta & recognita. Adhæc accesserūt Summaria (ut uocant) cum numeris, quæ quid utilitatis Iuris studiosis adferant, notius est, quàm ut ulla explicatione indigeat. Præterea adiunctus est Index ordine elementario, qui notatu quęq; dignissima locuplelissime ceu digito indicat.

1540

Ad illustrissimum Principem Ludo VICUM SFORTIAM, VICE- comitem, Barri Ducem, Iasonis de Mayno, Iuris utriusque doctoris, in Commentaria Iuris Ciuilis Præfatio.

UM ANNIS PLURIBUS IN CAESArea censura publicum legendi munus obiuerim, Princeps constantissime, officio meo congruere arbitratus sum, aliquam studiorum meorum, mearumque lucubrationum rationem reddere. Cato enim Censorius, in principio Originum suarum, censuit nō minus otij quam negotij rationē reddi oportere. Qui secus agunt, desidiae arguuntur, & quasi ignauiam & torporem somniculose sectati, Epimenidis somnum obdormiuisse creduntur. Statui Commentaria in quatuor ordinarias humani iuris partes aedere, quae annis superioribus publica lectione absolui. Complures scholastici prius, me legente, recollegerant: & iam multis exemplaribus transcripta circunferebantur. Sed erant diminuta, ac mendosa: adeo ut autoris emendationem exigere uiderentur. Recognoui ea, ac recognita diligentius expurgaui: & nonnullarum rerum accessione feci, ut indefensiora uolumina crescerent. Scio hanc aeditionem aemulorum detractionibus exponi. Adeo peruersa nonnullorum ingenia sunt: ut non ex recti conscientia, sed frontis arbitrio iudicēt: & quod assequi desperant, insectari maledictis non cessent. Sed cum nulla sit tam modesta felicitas, quae malignitatis aculeos euitare possit: dummodo legum studiosis aliqua ex parte usui esse possim, non curabo detrectantium petulantiam: quibus fortassis innatum est, ut pro consuetudine potius, quam pro exigentia latrent. Cui uero meas has uigilias scholasticosque labores dicarem, nec diu cogitaui: illico tu, Princeps illustrissime, occurristi. Te praecipuum ex omnibus deligendum putaui: qui adeo literarū studiosos beneficijs foues, meritis ornas, maximisque stipendijs prosequeris, ut omnium bonarum artium professores tibi uni quammaxime debere fateantur. Tu in omni fortuna unicus princeps, quod de Camillo Liuius inquit, naturae opus mirabile, & uirtutum una imago, recte principandi scientiam calles. Est in te optima in gubernando principatu ratio, in regendo constantia, in publicis ac priuatis rebus munificentia librata, in iure reddendo aequitas, mixta seueritati misericordia, & in facile ignoscendo naturalis clementia. Mira est tibi in excogitando prudentia, in deliberando grauitas, in apparando diligentia, in conficiendo celeritas. Quae a te sapienter prouisa sunt, prudentius excogitata, celerrime ac fortissime confecta, uniuersus pene orbis & praedicat & admiratur. Omnem imperij Mediolanensis molem altissima prudentia, & praestantissimo consilio ita modeste & integre administras, ut in Octauiani aut Antonini imperatoris felicia tempora redijsse credamur. Nec tantum Insubriae ditioni bene consulis, sed uniuersae Italiae bene prospexisti: quam ex grauissimo bellorū discrimine, & ex uasto incendio ereptam, ad solidam pacem & tranquillitatem redegisti. Accipe Princeps clementissime ea frontis hilaritate, qua soles, opus primum tuo nomini dicatum, cui longe maiora a me debentur: ut tuo auspicio, tuaque autoritate confidentius in publicum prodeat. Deinceps ad alia aedenda alacriori animo, & propensiori studio me accingam, si hoc primo ueluti caeterorum indice te nonnihil delectatum intellexero. Vale Princeps candidissime.

Ex academia Ticinensi, Anno salutis M. CCCCXC. Die X. Decemb.

Iasonis Mayni Mediolanensis vtriusque

censuræ Doctoris, præfatiuncula ad scholasticos & eius auditores, Paduæ habita in prima lectione primæ partis Codicis.

Anno M. CCCC. LXXXVI. XIX. Octob.

MVLTAE SVNT INgenuarum artium institutiones, quibus mortales ad altos gradus, summosq́ honores, cum nominis & famæ gloria extolluntur. Inter cæteras professiones Cæsareæ Pōtificiæq́ censuræ institutio, altum & eminentem locum tenet. Nam præter mentis illustrationem, iter ad honores, magistratus, fasces, & magna clementia facile aperit, rerum priuatarum & publicarum administrationem, cum dignitate & gloria comparat. Qui in hac disciplina conspicui euadunt, patriæ parentibusq́ claritatem conferunt: publici priuatiq́ decoris specimen gerunt: vrbes & populos æquitate iusticiaq́ moderantur. In administranda augendaq́ re publica iusticiæ æquilibrio, innocenter, & sine cuiusq́ iniuria, versari norunt. Iuris peritiam non modo in publicis actionibus, sed etiam in priuatis quibuscunq́ negotijs, in amicorum suffragijs, in commercijs cum hominibus obeundis, esse quam maxime nessariam liquet. Iuris prudentia ad componendas hominum voluntates, sub iusti & æqui obseruantia, non quidem mortalium institutis, sed diuina suggestiōe processit. Cicero in secundo de legib. Sapientissimorum hominum sententiam fuisse affirmat, non hominum ingenijs excogitatam, nec scitum aliquod esse populorū, sed æternum quiddam, quo imperandi prohibendiq́ sapientia vniuersus mundus regeretur. Idem Cicero Philippi. ix. Lex, inquit, est a numine Deorum tracta ratio, imperans honesta, prohibens contraria. Demosthenes orator Græcus, vt refert Iurisconsultus in.l.ij.ff.de legi. Lex inquit, est cui omnes homines decet obedire, propter multa & varia: & maxime, quia omnis lex est inuentio & donum Dei. Quare in recto humanæ uitæ cursu dirigendo, inter varia literarum & studiorum genera, eorū optio commendanda est, qui vtriusq́ censuræ disciplinam complexi sunt: quæ certissimos lubricæ nutantisq́ fortunæ gradus constituit. Ibi solidum iustitiæ residet fundamentum: quam prisci non immerito Astræam dixerunt, quasi ex astris & cœlo ad homines demissam: & quā omnium virtutum reginam Cicero in tertio officiorum appellat. Commendabilis igitur, viri fratres & auditores dilectissimi, videtur iste legalium studiorum delectus, & ad consequendos inæstimabiles Iuris thesauros accessus. Pergite qua cœpistis, sequamini optimam vitæ institutionē: qua calcatis popularibus illecebris, ad sacratissimi iuris studia contenditis. Tantum perficite, quātum animo & opinione consequi instituistis. Nam præter animi cultum, & optimam viuendi rationem, & domi & foris, in quibuscunq́ publicis priuatisq́ actionibus, amplam autoritatem, cum multa præbent dignitate. Hac præfatiuncula vsus in primo lectionum congressu, pro more institutoq́ maiorum condescendo ad interpretationem primi libri Codicis.

¶ De summa trinitate ꝛ fide catholica: vt nemo de ea publice contendere audeat. Rubrica.

1 ☞ Si quis simpliciter credat qđ credit sancta mater ecclesia: si credat in specie in trinitate patrem esse maiorem filio: vel credat esse quaternitatem errore ductus: qꝛ sic credebat tenere ecclesiā: dummodo non pertinaciter duret in hac opinione, non est hereticus: nec potest de heresi puniri.
2 Nō est heresis facere contra articulos fidei: sed sentire ꝛ credere.
3 Credere quod committere simoniam non sit peccatum, est species heresis.

¶ Glos. rubrice diuiditur in tres partes. In prima ponit prima subordinatio ad sequentes titu. que tangit tantū secundā partem rubrice. In secunda ponitur alia subordinatio que tangit tantū primam partem rubrice. In tertia ponitur alia que pōt vtranq́ tāgere. Secunda ibi: vel sic potest. Tertia ibi: vel sic cōtinua. Dic vt in glo. ¶ Nō omitto illud quod vult Inno. in.c. firmiter. in fin. extra eo. referunt ꝛ sequūtur Bal. ꝛ Pau. de cast. hic. ꝛ do. Anto.
1 de butr. in.c.j.§. sane. extra eo. † ꝙ si aliquis simpliciter credit illud quod credit sancta mater ecclesia: si in specie credat in trinitate patrem esse maiorem filio: vel crederet esse quaternitatem errore ductus: quia sic crederet tenere ecclesiam: dummodo nō ptinaciter duret in hac opinione: non est hereticus: nec potest de heresi puniri. quod est valde notandum ſm Bal. ad defendendū rusticos vel idiotas personas qui sepe impetuntur ab inquisitoribus heretice prauitatis. Adde ad hoc text. nota. in.c. dixit apostolus. cum glos. in verbo ptinacis. xxiiij.q.iij. et glos. in.c. hec est fides. in verbo emēdari. ꝛ xxiiij.q.j. ꝛ.l. oēs. in verbo argumēto. j. de hereti. do. Bartho. verou. in cautela. ccv. et. cccxxvij. vbi refert Alber. de rosa. in tertia parte statutorū. q. xxxij. defendisse in curia romana corā Papa quosdā Mediolanenses de heresi impetitos. Quādo dicatur autem pertinaciter asserere, habes text. in.l.iij.§. tutores. in verbo pertinaciter. cum glo. ꝛ ibi no. Barto. ff. de suspec. tutor.
2 Quis aliter dicat glo. in.c.j. de malefici. ¶ Nota etiam † ꝙ non est heresis facere cōtra articulos fidei: sed sentire ꝛ credere. ꝛ ideo cō
3 mittere simoniam ꝛ exercere vsuras non est heresis. † Sed credere ꝙ cōmittere simoniā non sit peccatū: istud bene est de specie heresis. ita declarat Bald. in.c. at si clerici. in vij. col. de iudi. alleg. Archi. in.c. fertur. j.q.j. qđ dicit esse bene notandū. Iason Padue.

1 ☞ Imperator religiosissimus appellatur.
2 Relatiuum quis vel qui, iunctum antecedenti sine copula stat restrictiue regulariter: fallit tamen in pluribus casibus. j. notatis in nume. 3.5.
6 Imperator est de iure dominus totius mūdi: nam ei subsunt reges: principes: ꝛ omnes nationes. ꝛ nu. 8.
7 Imperator dicitur ab imperando.
9 Qui sint illi qui non subsunt imperatori.
10 Rex francorum an de iure sit subditus imperatori.
11 Rex Hispanie nō subest imperio ꝛ nec etiā dominium Venetorū.
12 Verbum volumus, an ꝛ quando disponat in contractibus ꝛ vltimis voluntatibus. nu. 13.
14 Dato termino ad deliberandum, verbū volo eligere, vel volo adire, important dispositionem.
15 In codicillis testes non debent esse rogati.
19 In contractibus verbum volo iunctum cum infinitiuo qđ habet tractum in futurum non disponit.
17 Statuta non ligant forenses.
18 Forenses tenentur soluere gabellā ex contractu, stante statuto ꝙ de quolibet contractu soluatur gabella.
19 Stāte statuto ꝙ cōtractus celebrati per minorē. xx. annis nō valeant nisi interueniat consensus duorum propinquorū ꝛ autoritas iudicis, si forensis minor cōtrahat tenetur seruare formā statuti.
20 In respicientibus ordinem iudiciorū ꝛ modum procedendi in lite, attenduntur statuta loci in quo iudicium agitur.
21 Si causa laici tractatur corā iudice ecclesiastico de qua potuisset cognosci a iudice seculari quo ad appellandū, ꝛ an appe. pcedat attenditur ius cano. ꝛ non ciuile.
22 In respiciētibus decisionem litis semꝑ iudex debet seruare statuta loci in quo celebratus est cōtractus ꝛ nō loci iudicij.
23 Stante statuto vel cōsuetudine ꝙ scripture priuate seu apothece mercatorum eorū manu scripte, vel libri rationū faciant plenam fidem, stabitur consuetudini illius loci in scripturis priuatis ibi factis: quis in alio loco iudicium agatur.
24 Si statutū loci vxoris ea mortua sine liberis solū defert lucrū tertie partis dotis marito, ꝛ in loco mariti deferat lucrum totius, attenditur statutum loci mariti ꝛ non vxoris.
25 An verbum domicilium intelligatur de domicilio originis: an vero de domicilio habitationis.
26 Si marit⁹ tēpore cōtract⁹ matrimonij habeat vnū domiciliū habitationis in vno loco vbi erat statutū vno modo: postea mutauit domiciliū ad alium locū vbi erat diuersum statutum, qđ domicilium est attendendum, an primum vel secundum.
27 Statuta loquētia de sponsis si sunt diuersa attēditur statutū sponse: qꝛ sponsa nō sortitur forū sponsi: fallit tamen vt. j. nu. 28. ꝛ. 29.
30 An in delictis sint attendēda statuta ꝛ consuetudines loci vbi delictum committitur.
31 Statutum puniēs factum dānabile a iure cōmuni an liget forensem ꝛ probabiliter ignorantem.
32 Forensis nisi diutius conuersatus fuerit in loco, presumit ignorare statuta loci. idem etiam est dicendum in ciue nouo.
33 In vltimis volūtatibus que statuta vel cōsuetudines sint seruāde.

34 In testa. requiruntur septem testes ratione falsitatis euitande.
35 Quando lex reprobat consuetudinē, reprobare videtur non solū preteritam sed etiam futuram.
36 Hec verba nullo modo, quid importent.
37 Ubi statutū vel consuetudo cōseruarentur expresso cōsensu principis valent nō vt statutum seu cōsuetudo, sed vt priuilegium.
38 Imperator pōt statuere ꝙ testamentū valeat cū duob⁹ testib⁹: nā que sunt iuris ciuilis pōt imperator cū causa ⁊ sine cā tollere.
39 Per statutum pōt tolli solennitas testamētaria numeri testium inducta a iure ciuili: sed non inducta a iuregentium vel diuino.
40 An statutum tollens solēnitates testamētarias, cōprehendat forenses ibi testantes.
41 In cōtractibus attendūtur statuta loci vbi fit contractus, q2 contrahendo quis sortitur forum.
42 Statutum prohibens maritum legare vxori non comprehendit maritum forensem.
43 Non omnis. l. ciuilis posita inter canones vel libros decretaliū: ac decreti est canonizata.
44 Testamenti factio est de iuregentium.
45 Actio cōpetens ad fundum, vbiqȝ habet vigorem.
46 Actus qui sortit̃ effectum in vno loco ex statuto illi⁹ loci, habet effectum vbiqȝ.
47 Usure prohibite de iure diuino ⁊ cano. hodie sunt prohibite de iure ciuili.
48 Imperator non potest statuere contra legem dei.
49 An valeat statutum disponens, ꝙ si heredes mariti sint in mora restituendi vxori dotem, ꝙ vxori soluant octo pro centenario.
50 Usure sunt prohibite omni iure: sed an possint aliquo casu peti.
51 Maritus licite petit vsuras dotis non solute in tempore.
52 Scholaris qui habebat libros suos pignoratos sub vsuris, ⁊ dū vellet luere libros socius rogauit eū vt sibi mutuaret pecunias, ⁊ ꝙ pro eo soluerit vsuras, licite petit tales vsuras a socio.
53 Stylus curie est volubilis ⁊ mutatur ad mutationem pōtificum et auditorum rote.
54 An papa possit dispensare super vsuris exigendis per iudeos.
55 Papa non potest statuere contra euangelium.
56 In dubijs opinionibus tenēda est illa que respicit fauorē anime.
57 Meretrices tolerant̃ in ciuitatib⁹ vt grauiora scandala euitent̃.
58 Ualet statutū ciuitatis ꝙ iudei qui mutuāt sub modicis vsuris habeantur ⁊ tractentur pro ciuibus.
59 An testator possit in testamento iniūgere vsuras casu quo heres esset negligens in soluendis legatis. ⁊ nu. 60.
61 Pecunia que percipitur ex redditu mōtis florētie vel Ianue vel ex imprestitis ciuitatis Uenetiarū an talis redditus sit licitus.
62 An liuelli qui quotidie emuntur sint liciti.
63 Si quis pro certa quātitate pecunie emat magnos reddit⁹ fundi, sȝ pro vita sua tantū, vel dedit monasterio quingētos ducatos vt alatur toto tempore vite sue, an talis contractus sit licitus.
64 An cambia mercatorum sint licita.
65 Infamis infamia iuris non pōt esse testis, nisi in grauioribus in casu proprio deponēdo contra se. ⁊ nu. 67.
66 Unus testis in quacūqȝ dignitate constitutus nō plene probat.
68 Infamis infamia facti an possit esse testis tam in criminalibus ꝙ̃ in ciuilibus.
69 Minor. xviij. an. in criminalibus admittitur in testem, quando alij testes haberi non possunt.
70 Femina admittitur in testem in subsidium.
71 Socius criminis admittitur in testem in subsidium.
72 Testes inhabiles qui admittuntur in subsidium, qualiter hoc intelligatur ꝙ possint admitti.

a ¶ Religione. Adde qt modis capitur religio, vide doc. in c. eccl'ia sancte marie. de cōsti. do. in ru. de re.
b ¶ Materiā relatiui. Ad de instit. de inuti. stip. in §. alteri. barto. in l. legato. ff. de adi. ⁊ demō.
c ¶ Quod relatiuū. Adde Abb. i. c. ⁊ si christ⁹. de iureiurā.
d ¶ An imperator. Add gl. in l. deprecatio. ad. l. rho. de iac. Bar. i pma cōsti. ff. in §. omnē. in l. si duas. in §. gramatici. ꝯ exc. tu. Spe. tit. de feu. in §. ij. vl. xiiij.
e ¶ Et a prīcipes. add gl. in §. boi germanos. i. c. venerabilē. de elec. ⁊ p imperatore allegat gl. in verbo distri ctū. i cle. pastoralis, de re iudi.

Cunctos populos.

¶ Dicunt Cy. ⁊ Bald. quod ista lex quia fuit pma filia ꝙ̃ venerit ad nuptias: ideo amplam a doctoribus est dotem consequuta. Diuide vt in gloss. in tres partes principales: subdiuide tertiam subtiliter in tres partes: vt facit Bartol. in. iij. colum. Sum
a ma tex. vt per Barto. ¶ In tex. ibi, religione, ᵃcapias large. † nā
1 etiam imperator religiosissimus appellatur: vt in. l. vnuȝ familia. §. fin. ff. de lega. ij. ⁊ in procemio institu. in princi. ¶ Circa tex. in re
b latiuo quos ponunt Bart. ⁊ alij hic materiam relatiuiᵇ quomodo ⁊ quando restringat, ⁊ quando ampliet. ⁊ idem Bar. in. l. oēs populi. in. j. col. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ in. l. ea tamen adiectio. ff. de lega. iij. Bal. in. l. precipimus. in prin. C. de appel. Ange. de are. in
2 §. ius autē ciuile: in prin. insti. de iure natu. gen. ⁊ ciui. ¶ † Tu autem fac regulam, ꝙ relatiuū quis vel qui iūctum antecedēti sine copula, stat restrictiue. d. l. ea tamē adiectio. ¶ Amplia vt restringat antecedens, nō solum quantitate: sed etiā in tempore. tex. habes ⁊ exemplū in. l. a filio. §. testator. ⁊ ibi Bar. no. ff. de ali. ⁊ ciba.

leg. ¶ Limita istam conclusionē primo vt per Bar. hic ⁊ in locis preallegatis. ¶ Secundo limita ꝙ restringat suum antecedens: verum est solutum ad qđ refertur, nō alia. tamē habes exemplum in. d. l. a filio. §. fi. ⁊ ibi Bar. no. ⁊ idem Bar. in. l. si quis legauerit. per illum text. ff. de au. ⁊ ar. leg. obstat tamē fortiter tex. in. l. heres. §. vxori. ff. de lega. iij. sed Bart. ibi dicit, ꝙ relatio fit ad omnia: ꝙuis relatiuum qđ, esset in singulari: ⁊ aliqua ex antecedentib⁹ in
3 plurali. ¶ † Tertio limita ꝙ restringit antecedens ad qđ principaliter refertur: non autem aliud qđ venit accessorie. tex. habes ⁊ exemplum in. l. si. §. titia. ff. de lib. lega. declarat in specie Paul. de ca. in. l. stichum qui meus erit. in lec. bononiē. ff. de leg. j. ¶ Quar
c to limita ꝙ relatiuumᶜ restringit antecedēs qđ est positum distinctiue: nō autem aliud qđ est positū exceptiue, ꝙ̃uis sit magis proximum. tex. habes mirabilem. in. l. nam qđ. §. fi. ⁊ ibi Bar. ff. de pe
4 nu leg. ¶ † Quinto limita quando per relatiuū adijcitur aliqua demonstratio enuntiatiue ad certā speciē vel corpus determinatū vt si vendo predium tusculanū pro mille ducatis, qđ est iugerum xx. illud relatiuū enūtiatiue positum nō restringit antecedens determinatum: q2 si esset pluriū iugerum totū cēsetur venditū quando venditio esset facta ad corpus, ⁊ nō pro numero iugerū, nisi ex excessu precij aliud colligeretur fm Bal. in rub. j. de contrahen. emp. in. xxij. q. bonus tex. in. l. iulianus. §. si titius. ff. de actio. emp. de quo per Oldr. laud. in cōsi. cxcvij. incip. In cōcessione cuiusdā donationis. Spe. ⁊ Io. an. in. ti. de emp. ⁊ ven. §. j. versi. pe. Albe. de rosa. in. l. cōprehensuȝ. ff. de cōtra. empt. Bal. in. l. sicut. ad. fi. C. de acti. ⁊ obli. ⁊ in. l. j. in. iiij. opp. C. de pericu. ⁊ cōmo. rei vē. Sali. de. l. ij. C. de contrahen. emp. Pau. de ca. in. l. si seruū. §. j. ff. de acti. emp. Alex. in cōsi. cxxxiij. incip. Uiso processu cause vertentis inter Marcum. in. viij. col. in. j. volu. ⁊ in consi. cxx. in. ij. volu. incip. Omissis argumētis. in. vl. col. ⁊ in cōsi. cxxvij. in. ij. vo. incip. Uiso processu cause principalis. ⁊ in cōsi. lxxij. in. iij. vol. incip. Uidetur prima cōsyderatio dictū. d. Barnabe. in. ij. col. ⁊ in cōsi. cxxij. libr. iij. inci. Uideret̃ fortasse. Io. pe. de ferra. in practica sua Papiēsi in forma libelli emptionis ⁊ venditionis. in verbo practicarum. ponunt cano. Pe. de anc. Imo. ⁊ Panor. in. c. per tuas. de dona.
5 ¶ † Sexto ⁊ vltimo intellige quādo ponitur solum vnum relatiuum. si autem ponerent̃ duo: vnum cū copula, aliud sine copula qđ esset attendendū. Exemplum instrumētū inuestiture dicit. ꝙ concedit in emphiteosim perpetuā omnes possessiones quas habet in tali territorio ⁊ quibus coheret flumē Padi: vltimū relatiuum propter copulā stabit augmentatiue vt veniat possessio coherens flumini ꝙ̃uis nō sit in territorio, quē casum solum ponit Bart. laud. nec alibi. legi. in. l. oēs populi. in. ij. char. ff. de iusti. et iur. Tu consydera ꝙ vltima copula est, posita non respectu relatiui
6 ui: sed q2 due clausule nō possunt stare sine copula. ¶ † Itē inquā
d tum Bar. ⁊ alij examinant: an imperatorᵈ de iure sit dominus totius mūdi. Dic cōiter teneri ꝙ sic. Ita tenent Cy. Bart. Bald. ⁊ Sali. hic, glo. in. c. per venerabilē. qui filij sint legi. ⁊ gl. in. c. adrianus. el. ij. lxiij. dist. Host. in summa in titul. de offi. ordi. in versic. sed imperator. p tex. in. l. deprecatio. ff. ad. l. rhodiā. de iactu. Nā
e principesᵉ ⁊ reges subsunt de iure imperio. c. in apibus. vij. q. j. late Oldra. laud. in cōsi. lxix. incip. cōsueuit dubitari. ¶ Item omnes nationes de iure subsunt imperatori. d. c. adrianus. ⁊ omnia sunt sub eius potestate. viij. di. c. q̃ iure. ⁊ xxiij. q. vij. c. cum vento. ⁊ idem firmat Spe. in tit. de appel. §. nunc tractemus. circa prin. Alibi dicit Bald. in proe. ffo rum. in. ij. col. in fi. ꝙ imperator imperat de iure in vniuersa ditione ꝙ̃ ascendentē videt ⁊ descendentem solem, ⁊ ex vtroqȝ latere meridie ⁊ septentrione. §. hec consyderātes. in aut. vt omnes obe. iudic. prouin. coll quita Item imperat in omnib⁹ insulis vsqȝ ad oceani recessus. §. igit. in aut. vt ec
7 clesia roma. col. ij. † Et dicit ab imperādo prout est imperiū in altissimo suo situ ⁊ circulo: ꝙ est summa potestas nullis circunclusa limitibus. vt ibi plenius per eum. Et istud est in tantum verum ꝙ Bar. in. l. hostes. in. ij. colū. ff. de capti. firmat ꝙ si aliquis, diceret imperatorem nō esse dominum ⁊ monarchā totius orbis, esset hereticus: q2 contra euangeliū Luc. ij. Exijt edictum a Cesare augusto vt describeretur vniuersus orbis: quāuis in hoc vltimo re
8 prehendatur Bar. per Bal. in. c. solite. de maio. ⁊ obedien. † Tene ergo ꝙ imperator de iure est dominus toti⁹ mundi: ꝙ̃uis Ioā. fab. Rapha. Fulgo. ⁊ nōnulli Moder. contrarium teneant per. l. mercatores. cum glo. j. C. de cōmer. ⁊ mer. vbi dicitur ꝙ rex persarum non subest imperio. facit. l. j. C. de offi. prefec. preto. afri. ⁊ in. l. ij. C. de vet. iu. enu. In quibus dicitur ꝙ tempore Cōstantini imperatoris vandali nō suberant imperio. facit bene text. in. l. fin. C. de eunuchis. in verbo, extra loca nostro imperio subiecte. suadetur quia habet confederatores ⁊ hostes in. l. nō dubito. ⁊. l. hostes ff. de capti. Ad ista respōdetur vno verbo ꝙ procedunt de facto. Sȝ fortius stringit quod etiam sit de iure ex quo imperator multas ciuitates donauit ecclesie, ille iure non sunt subiecte imperio
9 fm Bartolū ⁊ Moder. in. l. omnibus. ff. ad trebel. ¶ † Preterea

aliqui ce

aliqui de iure non sunt subiecti imperatori,quos statim
referam:sed ad hoc respondeo ꝑ ea que not.Bar.in.l.j.
§.fi.per illum tex.ff.de rei ven.⁊ in ꝓoe.ffo⁊.in princi.⁊
in extrauag.qui sint rebel.in verbo totius orbis.Ange.
in.l.si heredis seru⁹.ff.de leg.j.vbi Bal.⁊ Ang.⁊ Bal.
in.l.bene a zenone.C.de quadri.prescri.bal.in.c.j.i prin.
de pa.iur.col.x.ꝙ mundus dicit̃ qd vniuersale:⁊ nō re-
a pugnat ꝙ imperator[a] dicatur vniuersalis dñs:ꝙuis in
particulari aliq̃ ad alios spectēt.vt est text.in.d.l.j.§.fi.
10 ¶ Nunqd† aūt rex frācor⁊[b] de iure sit subdit⁹ imperato
b ri.gl.tenet ꝙ sic.in.d.c.j.in prin.de pa.iur.fir.late Nico.
de neap.in lecturis bart.in.l.si duas.§.j.ff.de excu.tu.in
institit.de pa.pote.in ꝑn.cōiter tenet̃ ꝯtrariū ꝑ tex.in.c.ꝑ
venerabilē.⁊ ibi gl.qui fil.sint legi.vbi oīno videas Pa-
nor.in vlti.col.tenet Spe.in tit.de appel.§.nunc tracte-
mus.in prin.Bart.in.d.l.hostes.in.ij.col.⁊ bal.in.c.j.in
ꝑn.reprobata glo.ibi:de pa.iur.fir.⁊ ibi ponit Ang.de
11 iser.alibi firmat glo.in.c.adrianus.el.ij.lxiij.dist.†ꝙ rex
c hispanie[c] nō subest imperio In serenissimo dñio veneto
d rum[d] dic ꝙ est exemptū ab imperio romano ex priuile-
gio imperatoris ꝟm Bar.in.d.l.hostes.⁊ bal.in.c.sicut
vltimo.in.iij.col.de iureiu.⁊ dicit Albe.de ros.hic se vi-
disse priuilegiū imperatorū libertatis venetor⁊ bullatū
bulla aurea:sed etiā absq̃ priuilegio ꝙ veneti sint exem
pti ab imperio firmat Bal.in rubri.ff.de re.diui.in.iiij.
col.motus hac ratiōe:qꝛ ciuitas venetiarū nō est funda
ta in solo:sed est edificata in mari:sed de iure gentium ⁊
ciuili statutū est,qḋ ciuitates edificate in mari cōissimo
oībus animātibus sunt eorū q eas edificāt.l.in tantū.in
prin.ff.de re.diui.⁊ hac ratiōe:qꝛ veneti sunt fundati in
mari ⁊ nō in solo iurisditionali alicuius,merito de iure
pretendunt libertatē ab imperio.sequit̃ Iaco.alua.in c.
j.in ꝑn.in pe.col.qs dicat̃ dux comes vel marchio.in vsi.
12 feud.¶ †Tertio principaliter pondera tex.in ꝟb.volu-
mus.circa ꝙ Bar.querit,an ⁊ qñ disponat ⁊ qñ non:et
idem Bar.vbi alij in.l.serui electione.in ꝑn.ff.de leg.j.⁊
facit qnq̃ casus.adde ex tex.decidi illud qḋ no.Bal.in
aut̃.ei q.de tēp.⁊ re.ap.in.vij.colū.in ꝟ.q̃ro vlterius qñ
ꝑ h̃ ꝟba iudicis,volum⁹ te ire in possessionē ⁊c.inducat̃
dispositio ⁊ effet⁹.j.⁊.ij.decreti,doc.bar.hic facit ꝙ sic.
in tertio casu ex q̃ act⁹ missionis debet explicari ꝑ aliū et
ad iudicē proferentē spectat sola declaratio voluntatis
13 ¶ Itē in vltimo mēbro Bar.vbi cōsistit difficultas:†in
quātū constituit differentiā inter vltimas voluntates ⁊
cōtractus:siue verbū volo,ꝑferat̃ in pñti siue in futuro:
nā ratio diuersitatis ꝑ eū assignata nō infert illud quod
vult bar.ꝑ verbū volo:iunctū cū infinitiuo ꝙ h̃z tractū
de futuro:ideo magis disponat in vltimis voluntatib⁹,
eo qꝛ etiā vltime voluntates habeāt tractum in futuro:
nam hec dispositio etiā de presenti ꝑfecta ꝙuis quoad
reuocationē sit ambulatoria vsq̃ ad mortē.l.cū hic sta-
tus.§.ait orō.ff.de do inter vi.⁊ vxo.⁊ caue ꝓpter tex.l.
fi.i fi.ff.cōia ꝑdio.l.s̃z ⁊ si qs.§.interdū.cū gl.ff.de vsufr.
et quemadmo.qs vta.¶ Itē inꝙtū bar.vult,ꝙ si dico
volo vl' vellē relinq̃re titio feudū:ꝙ ista ꝟba disponūt in
vltima volūtate:secus in cōtractib⁹ ꝑ tex.l.pāphilo.§.ꝓ-
positū.ff.de leg.iij.qui est ad hoc sing.ꝟm Ang.in.d.l.ser
ui electiōe.in ꝑn.Lud.ro.in.l.j.§.si qs ita.ff.de ꝟb.obli.
ꝯtrariū tenēt alij oēs in.d.l.serui electione.⁊ Paul.de cast.
hic:qꝛ etiā in vltimis volūtatibus talia verba nō dispo-
nunt nisi de deliberatione ꝓcedēti appareat.l.fi.⁊ ibi ad
hoc no.Bar.ff.de testa.Bar.i.l.gerit.ff.de acqui.here.
in.iiij.col.in ꝟ.quero quid si cōuocatis.facit.l.diuus.ff.
14 de testa.mil.§.plane insti.e.sc̃z de mil.testa.¶ †Sic etiā
est in ꝯctibus nā dato termino ad deliberandū si qs di-
cat volo eligere vel volo adire,talia ꝟba disponūt.arg.l.
sed ⁊ si alio.ff.ad trebel.⁊.l.si qs suus.ff.de iure deli.ꝟm
Bar.in.d.l.gerit.et in alijs locis prealleg.¶ Non ob.§.
ꝓpositū q decepit bar.qꝛ ibi multa cōcurrebāt.Primo
cōuocatio amicorū ꝑ quā deliberatio ꝓpendit̃ ꝟm Bar
to.in.d.l.gerit.⁊ in.d.l.fi.⁊ in.l.j.§.si qs ita.in ꝑn.ff.de ꝟ.
obl.Secundo ibi erat miles ⁊ in articulo mortis ꝯstitu-
tus:vt glo.ibi.in ꝟb.cōtubernali.Tertio ibi fuerunt ver
e ba geminata[e] que multum important.l.balista.ff.ad tre
belli.iuncto eo qḋ dicit Barto.in.l.cū scimus.§.fi.C.de
agri.⁊ censi.lib.xj.Quarto ibi fuerūt ꝓlata ad interro-
gationem notarij.iuxta gl.in.l.iubem⁹.C.de testa.Quin
to talia verba fuerunt prolata erga personā verisimili-
ter multū dilectam.arg.l.in testamento.cum gl.ff.de fi-
deicom.liber.no.Bal.in.l.cum testamēto.C.de test.ma-
nu.cōclude ergo cōtra Bar.ꝙ ista verba volo vel vellē
relinquere titio talem fundū,nō disponūt nisi alia cōcur
15 rant.†Istā cōclusionē limitat mirabiliter do.Alexan.in
d.l.serui electione.vt ꝓcedat qñ talia verba essent ꝓlata
f in codicillis,in quib⁹ testes[f] nō debēt esse rogati.l.fi.C.
de codi.vel ab intestato.secus s̃z eū qñ talia ꝟba profer
rentur in testamēto solēni:qꝛ disponerēt,ex quo req̃rit̃
ꝙ testes sint rogati.l.hac cōsultissima.in prin.C.de test.
et illa ragatio ostēdit de libera volūtate.istud idē t̃z aūt
eū Io.de imo.in.d.l.gerit.in.ij.col.Tu caue cū nō req-
rat̃ ꝙ testes a testatore sint rogati:s̃z sufficit a quocunq̃
esse rogatos ꝟm Dy.⁊ Pau.de ca.in.l.heredes palā.§.
in testamentis.ff.de testa.Ia.fab.in.§.fi.insti.eo.sc̃z de
testa.do.Alex.in ꝯsi.xlvij.i.ij.volu.inci.abūde ꝑ celeber-
rimos.in.ij.col.⁊ in cōsi.xxxiij.in.iij.volu.inci.ꝓderatis
ꝟbis vltimi testamēti.in.viij.col.ꝓterea sufficit qḋ testes
post testū sint rogati incōtinēti.vt sing.tenet Bal.in.l.
16 fi.in.iij.col.vbi dixi.C.de fideicō.¶ †Itē aduerte pro li-
mitatione doctri.Bart.ea retenta ꝙ verbū volo,in con
g tractibus iunctū cū infinitiuo[g] qñ habet tractū in futu-
rum nō disponit:nam fallit qñ iungit̃ cū verbo esse:nā
si dico volo adire hereditatē,nō inducit̃ aditio:sed si di
co volo esse heres:tūc statim fit aditio.ita tenet Bar.in
d.l.gerit.in.iij.col.Istā differētiā reprobat do.Fran.de
Are.in.d.l.serui electione.qꝛ nō videt rationē differētie
attento ꝙ non refert quibus verbis quis adeat.l.si quis
mihi bona.§.sed qd si mandauit.ff.de acqui.here.tu aūt
vide subtiliter Bal.in.l.j.in.vij.col.in ver.pone ꝙ reus
nō dixit,cōfiteor.C.de confes.cōfirmat istā differentiā
et dicit,ꝙ qñ verbū volo iungit̃ cū infinitiuo significāte
aliquē actū futurū:tunc de presenti nihil perfectū dispo
nit.vnde si reus accusatus dicat volo cōfiteri delictū,nō
per hoc censetur cōfiteri,cū requiratur actus extrinse
cus futurus.s.cōfessionis:sed qñ verbū volo,iungit̃ cū
infinitiuo significāte essentiā:vt volo esse heres,vel volo
esse maritus,disponit statim,cum essentia fit in eius vo-
lūtate absq̃ facto extrinseco futuro q̃ verba sunt substā
tialia ꝟm eū.facit qḋ vult Bal.hic:in.iij.col.⁊ in.iij.opp.
ꝙ si dico volo esse heres:verbū esse,informat verbū volo
sup presenti essentia actus:ideo dispositionē inducit ad
quod adde do.Anto.de but.in.c.ex literis.el.j.de spon.
17 ¶ Capio glo.in verb.quos.†ex qua no.ꝙ statuta[h] non
h ligant forenses qui non submittuntur ciuitati statuti.
Ista gl.sic indistincte male diceret:ideo diuide hāc ma-
teriam quotidianā in tres articulos principales.Pri-
mus qd in cōtractib⁹.Secūdus qd in delictis.Tertius
qd in vltimis volūtatibus.¶ Et circa primū Bart.hic
post Cy.ponit vtilē theoricā quā etiā formaliter repetit
in repe.l.de quibus.in.xix.colū si est repetitio Bar.ff.de
legi.ad quā respōdet Bal.in.c.fi.in pe.col.de fe.⁊ habet
tria mēbra prin.In primo cōcludit Bart.quod in his
que respiciūt ordinationem vel solēnitatē actus,semper
attēdunt̃ statuta loci vbi actus celebratur,per iura alle-
gata per eum quibus adde tex.in.l.j.§.fi.ff.de vē.inspic.
18 qui est optimus ad hoc ꝟm Bal.in.c.fi.prealle.†Ex isto
primo mēbro Bar.infertur,quod si statuto hui⁹ ciuita
tis cauetur,ꝙ de quolibet contractu soluatur gabella,⁊
duo forenses faciāt hic contractū tenebūtur soluere ga-
bellam:qꝛ istud est de respiciētibus ordinationē actus:
⁊ qꝛ ratione cōtractus sortimur forū in principali:ergo
et in gabella que est cōsequutiua.ita per hanc doctri.de
cidit Bal.in.l.4.in.iiij.⁊.v.q.C.de cōtrahē.emp.facit in
simili tex.in.l.magis puto.§.illud.quem ibi Bald.repu.
tat sing.ff.de reb.eorum.Contrariū in hoc.vltimo tenet
ipsemet Bal in.l.multū interest,in penult.col.⁊ ibi post
eum Salice.ad fi.C.si quis alte.vel sibi.¶ Secūdo per
hanc doctri.decidit Bal.in repe.l.extra territoriū que
19 communiter nō habetur.ff.de iurisdi.om.iud.†quod si
statuto huius ciuitatis caueatur ꝙ contractus celebra
ti per minorem.xx.an.non valeant,nisi interueniat con
sensus duorum propinquorū ⁊ autoritas iudicis:si fo
rēsis minor hic contrahat tenetur seruare formā istius
statuti:qꝛ in actibus hominum ⁊ in eorum confectione
debet seruari forma statuti illius loci in quo actus cele-
bratur:sed in hoc dicit contra:qꝛ doctri.Bar.loquitur
quādo forma traditur a statuto circa actum:s̃z quādo
statutum inhabilitat personam al's habilē de iure cō-
muni:tale statutum non comprehendit forenses,cū sta-
tutum disponat de persona inhabilitāda ⁊ persona fo-
rensis nō est subdita.l.j.in fi.⁊ ibi Bar.ff.de tut.⁊ cura.

a ¶ Qḋ imperator. Adḋ Bar.in.l.j.i §.ꝑ hanc.ḋ rei vend.

b ¶ Francorum. Adde glos.in ꝟbo vtrunt̃ ⁊ ibi Abb.i.c.su per spe.de priuil.Ioā.de imo.in.l.infamē.ff.ḋ publi.iudi.i pe.col.ang.in.l.h̃ autē.ff.ḋ ser.vrb.pre.Albe.ḋ rosa.in.l.imperiū.ff.de iur.om.iud.Inno.in.c.bone.de postu.prelato.Ant.de bu.⁊ Io.ḋ imo in.c.j.de cōsti.car.zab.in cle.j.ꝟ.vt illud.de iureiur.idem Cardi.i cle.pastoralis.i §.rursus.de re iud.Ro.ḋci.ccxxix.inci.si dicamus in antiquis.Io.de imo.in.c.auditis.de prescrip.Abb.i.c.qḋ sedes.de offi.ord.Abb.i.c.cū venissent.ḋ iud.Abb.i c.cū te.de re iud.Abb.i c.cum cōtingat.ḋ fo.cōpe.Abb.in c.inouam⁹.de cēsi.abb.i.c.nouit.de iudi.Bart.consi.clxxij.lci.ex facto ꝓpōit̃.oldr.ꝯsi.ccxliij.i cip.ad obiecta.idē cōsi.cxxj.inci.vt eius de quo q̃rit̃ Bal.in q.disputata per eū.inci.quedā ciuitas.

c ¶ Qḋ rex hispanie. Adde doc.in.c.causā el.ij.qui fil.sint legi.Rico.de vbal.in tracta.de suc.ab itest.xij.chart.ꝟ vltim⁹ legitimādi modus.

d ¶ Dñio venetor⁊. adde an tales nō recognoscētes superiorē ꝑñt cōuenire corā papa.viḋ abb.in.c.nouit.i x.col.de iudi.Archi.i trac.ḋ heresi.incip.sanctissimo in christo pri.i.ij.charta.

e ¶ Geminata. Adde de istis ꝟbis geminatiuis diffuse ꝑ anto.corset.de sicil.in trac.de ꝟbis geminatiuis.

f ¶ Testes. Adde diffuse ꝑ Lanfr.i repe.c.qm̃ ꝯtra fallaz.de proba.

g ¶ Infinitiuo. adḋ doc.in.l.facta.in §.si sub conditiōe.ff.ad trebel.

h ¶ Qḋ statuta. Adḋ gl.cū qua ꝯcordat Innoc.et Hostiē.in c.a nobis.el j.de sent.ex cō.Inno.su per rub.de consue.Io.de fantu.et doc.i.c.que contra.viij.col.Pet.de ancha.in repeti.c.canonum.de cōsti.versi.venio ad tertium articulum.doct.in c.vt aiaruz.de cōsti.lib.vj.Bald.in margarita.in verbo statutum.⁊ ibi alle.Inn.in d.c.a nobis.

da.ab his.⁊ ita tenet Bar.hic in.viij.col.⁊ Bal.in.xv.⁊
Pet.de ancha.in cōmēto.c. canonū statuta.de cōsti.in
xij.q.i.prin.in ver.quid dices de obligatione personali.
do.Frā.de are.in cōsi.lxxiij.incip.diligēter ⁊ mature cō
20 syderatꝫ oibus actis.in.vi.col.¶ † Secūdū mēbrū bar.
est ꝙ in respicientibus ordinē iudicioꝝ ⁊ modū procedē
di in lite,semꝑ debēt attēdi statuta illius loci in quo iu
diciū agitur.Adde.l.cū clericis.cū glo.C.de epis.⁊ cle.⁊
l.j.C.de emā.libe.§.fi.insti.de satis.Ex isto mēbro infert
ꝙ stante statuto in loco vbi iudiciū agit,ꝙ instrumenta
habeāt executionē paratā,hoc est ꝙ nō requirat libellꝰ
nec litis cōtestatio:certe instrumētū alibi factū ꝑductū
in iudicio in h loco habebit executionē paratā,cū istud
respiciat ordinē iudicij. Ita per hāc doc.colligit bal.in
l.j.in.iij.q.C.ne filius pro patre.idē tenet Bal.in.c.fi.in
pe.col.de ꝯfes.Pe de anc.in commēto.d.c.canonū statu
ta.in versi.iura ꝑdicta quero qd si statutuꝫ.Ludo.ro.in
cōs.cclxiij.incip.Ad predictorū corroborationē.Pau.
de ca.in.l.ij.C.quēadmo.testa.ape.faciunt verba bar.in
l.a diuo.§.sententiā.ad fi.vbi Moder.ff.de re iudi.¶ Se
cundo per hanc doc.decidit.d.Ant.de but.in.c.ꝙ cleri
21 cis circa mediū.post gl.ibi.de fo.cōpetē.† ꝙ vbicūqꝫ cō
tingat coraꝫ iudice ecclesiastico tractari causam laici de
qua potuisset cognosci a iudice seculari:etiā quo ad ap
pellandū si appellatio procedat attenditur ius canoni.
⁊ non ciuile:quia istud respicit ordinē iudicioꝝ sequitur
do.Alex.in cōsi.clxxxviij.in.ij.volu.incip.viso toto pro
cessu ad fi.¶ Tertio per istud mēbrū decidit Bal.post
Inno.in.c.fi.in pe.col.de fe.ꝙ iudex debet solū seruare
ferias que vigent in loco vbi coram eo iudiciū agitur et
nō ferias loci partiū aut testiū,cū istud respiciat ordinē
iudiciorū:⁊ idē late ponit Spe.in ti.de fe.§.j.ver.sꝫ po
22 ne ꝙ in loco.¶ † Tertiū ꝑncipale mēbrū Bar.est valde
vtile ꝙ in respicientibus decisioneꝫ litis semꝑ iudex de
bet seruare statuta loci in quo celebratꝰ est ꝯtractꝰ,⁊ nō
loci iudicij.Ex hoc mēbro no.sequitur ꝙ si contractꝰ sit
celebratꝰ in loco vbi cōtra instrumentū nulla possit op
poni exceptio,iudex debebit seruare illud statutū,q̄uis
instrumentum ibi factum producatur hic,ita singu.no.
Bal.⁊ reputat tenendū mēti in.l.j.in.v.q.C.ne fi.pro pa.
Pau.de cast.⁊ alij mo8.in.d.l.a diuo pio.§.sniam.q̄uis
aliter tenuerit Pau.de ca.⁊ male in.l.j.in ꝑn.in vlti.col.
ff.de eo q8 cer.loc.nam cū istud respiciat decisionē cause
debent attendi statuta loci in quo confectū est instrumē
23 tum,q̄uis alibi producat sꝫ doc.Bar.hic.¶ † Secūdo
ex hoc mēbro pulchre infert,ꝙ stante consuetudine vel
statuto prout est in ciuitate venetiaruꝫ,q8 scripture pri
a uate[a] puta apothece mercatorū scripte eorum manu vel
libri rationum plenā fidē faciāt:certe stabit ꝯsuetudini
illus loci in priuatis scripturis ibi factis:q̄uis in alio
loco agatur iudiciuꝫ,⁊ sic alibi ꝑducat.ita tenet Ioan.
and.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.§.nunc dicendū.in
addi.magna que incip.in priuatorū.circa fi.do.Ant.de
but.in.c.ij.in.iij.col.de fide instru.q8 est perpetuo no.di
gnum ⁊ valde quotidianum:facit q8 dicit bal.in.l.si nō
speciali.in.ij.colū.C.de testa.ꝙ scriptura facta in aliquo
loco seruat priuilegiū illiꝰ loci vbicūqꝫ.facit quod dicit
Bal.in.l.exemplo.post mediū.C.de proba.vbi reprobā
do Nico.de mutina.dicit ꝙ consuetudo loci que dat ro
bur scripture mercatorū habet locum neduꝫ intra illud
territorium sed etiam extra:vt ibi plene per eum.intelli
ge tamē sane ſm q8 declarat Bal.in.c.cū dilectꝰ.de fid.
instru.vbi dicit quod si statuto caueat q8 credat scriptu
ris mercatorū,debet intelligi de scripturis factis ꝑ mer
catores in locis vbi viget tale statutum,nō autem alibi.
¶ Istud tertiū membrū limitat Barto.duobꝰ modis.
24 † Primo fallit in dote per.l.exigere dotē.ff.de indi.que
lex est sing.⁊ peregrina:lꝫ oibus nota.ſm Bal.ibi:⁊ in
c.iurauit.in.j.col.de proba.Et per hoc infert Bart.ad
statuta de dote lucrāda.Nā si statutum loci vxoris,mor
tua vxore sine liberis solū deferat lucrū tertie partis do
tis:in loco vero mariti deferat lucrum totius dotis:cer
te attenditur statutum loci mariti ⁊ nō vxoris.idē tenēt
Bar.Bal.Ang.⁊ alij in.d.l.exigere dotē bal.in.c.j.§.fi.
de inuesti.in vsi.feu.fac.de re alie.Archi.in.c.illud.xij.
di.⁊.d.Ant.de but.⁊ Pano.in.c.j.de spō.Panor.in.c.
fi.xvij.col.de foro cōpe.⁊ ista est cōmunis snia.quicqd te
neat Alb.in.ij.parte statutoꝝ.q.x.quā extende vt no.ꝑ
bar.in.d.l.exigere dotē.ad fi.¶ Circa hāc ꝯclusionē ca
dūt duo dubia:q2 tex.i.d.l.exigere dotē.dicit ꝙ attēdit
b domiciliū[b] viri.† an intelligatur de domicilio originis,
25 an vero de domicilio habitationis.dubiū facit,quia qn̄
concurrūt in vna persona domiciliū originis ⁊ domici
lium habitationis,attēditur domiciliū originis.tex.est
not.in.l.libertus.§.prescriptio.versi.cū simul.ff.ad mu
nicip.glo.in.l.ciues.C.de incol.lib.x.⁊ in.l.j.C.de muni.
⁊ origi.lib.x.Et facit ratio q2 magis debet attēdi causa
naturalis q̄ accidentalis.l.qui habet.in princ.ff.de tute.
⁊ ibi Bar.tenet contrariū,ex quo tex.in.d.l.exigere do
tem.facit mētionem de domicilio ⁊ in dubio intelligitur
de domicilio habitationis.glos.est not.in.c.statutum.§.
cum vero.suꝑ verb.vnā dietam.de rescrip.in.vi.Imo.⁊
alij.in.c.fi.de foro cōp.bal.in.l.fi.in.xi.colū.j.de edi.diui.
Facit q8 vult.gl.no.in.cle.j.in ꝟb.subditos.de fo.com
pe.quā no,sequit bal.in.l.oēs.§.verū si apparitor.C.de
epis.⁊ cle.et pro hoc facit ratio.d.l.exigere doteꝫ.que est
in traductione mulieris ad domū mariti:ergo debet in
telligi de domicilio in quo habitat maritꝰ:⁊ ita late tra
ctat do.Alex.in consi.c.in.iij.volu.incip.ex inspectione
dictorum statutorū.Non obst.d.§.prescriptio.q2 proce
dit quo ad munera personalia ipso iure iniūcta ratione
originis,non sic quo ad alia que incidenter contingunt:
ita declarat Bal.in.l.j.C.de municip.⁊ orig.lib.x.¶ Se
26 cundum dubiū est † quid si maritus tēpore cōtracti ma
trimoniū habeat domiciliuꝫ habitationis in vno loco,⁊
ibi erat statutum vno modo,postea mutauit domiciliū
ad alium locum vbi est diuersum statutum,quod domi
cilium attendimus,an primū quod erat tempore matri
monij,an vltimum.Sali.hic tenet quod vltimuꝫ,cū ma
ritus lucretur ex morte vxoris:ergo debet attēdi domi
cilium vltimum in quo vxor est mortua.sequit.d.Alex.
in preal leg.consi.c.Tu confirma ex eo quod tenet Sali.
hic in.vij.col.inferens se ita consuluisse in vxore domini
Bartholomei de regio.cum in ciuitate statutum prohi
beret maritum relinquere vxori,⁊ maritus transtulisset
domicilium ad alium locum vbi non erat tale statutum
quod attēdatur scd̄m domicilium,⁊ ante eum.idē tenet
Bal.in.l.si arrogator.in.x.col.ff.de adop.sed in ꝑma de
cisione q8 debet attendi illud primū domicilium ⁊ non
scd̄m:tenet do.Anto.de but.in.c.j.circa fi.⁊ ibi Panor.
de spon.per tex.cum.gl.in.l.si vxor.ff.de iud.⁊ q2 debet
attendi tēpus cōtractus.¶ In secundo etiā ꝯtrariū tenet
Albe.de rosa.hic:per.tex.no.in arg.in.l.nulli.j.de epis.
et cler.refert ⁊ sequitur eum Lud.de ro.in cōsi.xxxix.in
cip.in predicta q̄stione not.viri circa fi.⁊ adde q8 dicet
27 in.ij.fallen.¶ † Limita cōmunem conclusionem nō ha
bere locum in sponsis:q2 si essent duo statuta loquentia
de sponsis attenderetur statutum loci sponse ⁊ nō spōsi
c ratio q2 sponsa non sortitur forum sponsi sicut vxor[c] ma
riti.glo.in.d.l.cum quedam in prin.ff.de iurisd.om.iud.
ita i specie limitat bal.in aut.omnes peregrini.in.j.col.
in fi.C.cōmu.de succes.¶ Secūdo limita qn̄ maritꝰ tra
duceret vxorē ad domum sui domicilij:secus si eueniret
econtra.ita tenet singu.Bal.in.l.fi.in.j.col.C.si a non cō
pe.iudi.fue.appel.Addo quod contrarium de directo
tenuit idem Bal.in.d.l.cum quedam puella.in princip.
28 ¶ † Tertio limita dictam conclusionem non procedere
quando extraneus puta mater daret dotem et cōuenι
ret in casum dotis restituende sibi reddi:tunc attenderē
tur statuta loci cōtractus,⁊ non alia.ita limitat Bald.
in rubri.C.de priui.do.j.col.⁊ ibi limitat.¶ Quarto q8
tantū locū habeat in cōtractu dotis:sed nō in alijs con
tractibꝰ celebratis inter maritum ⁊ vxorem.¶ Quinto
singu.limitā in muliere verisimiliter ignorāte statutum
mariti,q8 est quando contrahit matrimoniū cū forensi.
ita singu.Bal.⁊ bene signa.in.c.j.§.fi.de inuesti.de alie.
re.fac.in vsi.feu.simplr sequitur do.Alex.in.d.consi.c.
29 ¶ † Sexto limita qn̄ mr̄imoniū tꝫ,secus si in mr̄imonio
putatiuo,q2 ꝑ illud vxor nō mutat forū.l.de iure.§.fi.ff.
ad municip.ita limitat Bal.in.c.iurauit.de ꝓba.limita
etiā vt per Ang.in.d.l.exigere.¶ No.etiā ꝙ istud statu
tū de dote lucrāda nō habet locū in iure feudali data in
dotē.tex.est sin.⁊ ibi bal.no.i.c.j.§.fi.de inuesti.de re alie.
fac.in vsi.feu.facit.c.j.⁊ ibi Bald.an ma.suc.vxo.in bn̄.
Bal.in aut.res q̄.in.ij.col.C.cōmunia de leg.⁊ i.c.impe
rialē.in ꝑn.in.iij.col.de ꝓhi.feu.ali.ꝑ Fede.in vsi.feud.
Lud.roma.⁊ do.Alex.in aut.preterea.C.vnde vir ⁊ vx.
¶ Vltimo attēde quod preallegatuꝫ statutum de dote
lucranda extenditur etiam ad bona alibi existētia extra
locum statuti ſm Bald.in.c.j.de iura.calū.¶ Secūdo
principaliter

a ¶ Q8 scri
pture priua
te.add8 doct.
in.l.j.C.de
emancipat.
doc.in.c.cū
dilectus.de
fide instru.

b ¶ Domici
lium.Adde
Spec.in ti.
de cōp.iud.
§.j.ver.xlij.
glos.in.c.ex
parte.de fo
ro.cōp.Do
mi.i.c.acce
dens.vt lit.
non cōtest.
doc.i.c.nul
lus.de tēp.
ordi.lib.vj.
⁊ glo.in ver.
origineꝫ.in
cle.pastora
lis.de re iu
di.

c ¶ Sicut
vxor.Adde
glo.in.c.illo
vos.xxxij.
di.gl.⁊ Ia.
and.in.c.is
q.de sepul.
li.vj.Ioan.
an.in.c.j.de
cle.coniug.
co.lib.in no
uel.Ioā.de
fan.⁊ doct.
in.c.clericꝰ.
xj.q.j.

principaliter limitat Bartol. tertium membrum vt procedat in his que veniunt ex natura contractus: secus si aliũde propter moram, inferens per hoc ad statutum cum quo alij tenent precipue Sali. in. iij. colum. Ubi limitat idem aliam. q. quam per hoc deci
30 dit in facto Bar. in. l. j. in prin. per illuz tex. ff. de vsu. ¶ † Secũda questio principalis est quid in delictis, puta statutuz est Padue ꝙ qui furatur rem valoris. x. librarum suspendatur: an habeat locũ in forensi, bar. facit duos casus princi. Adde in primo Bart. velle duo, vnum clare ꝙ quãdo statutuz punit illud ꝙ omnino de iure cõmuni erat delictũ, cõprehendit etiam forensez ibi delinquentem. Adde tex. in. l. saccularij. §. sunt quedaz. ff. de extraordi. cri. de quo facit festuz Bal. in multis locis. Et dicit esse meliorẽ tex. de iure ꝙ in maleficijs puniendis debeãt attendi statuta ⁊ cõsuetudines loci in quo fit delictum. ita Bal. in. c. fi. in vlti. col. de fe. et in. l. ij. ad fi. C. de noxa. ⁊ in. l. si quis non dicam rapere. in. iij. colũ. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in. l. ⁊ si seuerior. C. de infa. ⁊ in. l. quicũqz. ⁊ i auf.
31 sed nouo iure. j. de ser. fugi. ¶ † Secundo subtilius pondera barto. velle ꝙ statutum puniens factum dãnatum a iure cõmuni, ligat forensem ⁊ probabiliter ignorantem. Et ꝙ Bar. ita velit colligere ex secundo membro princ. qui aĩs non differret a primo. sequitur solus Ful. hic post Cy. facit bene gloss. mag. in. c. a nobis. el. j. de sen. excõ. ⁊ ibi domi. Ant. de bu. idẽ tenet Imo. post Ioã. de ligna. in. c. ij. ⁊ in. c. fin. in. iij. colũ. de consti. Petr. de ancha. in cõme. c. canonum statuta. in. xij. q. de consti. Contrariũ ⁊ meli' tenet Io. an. ⁊ ibi Gemi. in. c. ij. de consti. in. vj. Idem Ioã. an. in addi. Spec. in ti. de consti. in versi. quid si extraneus. ⁊ versi. seq. d. Ant. ibi contrarius. in. d. c. cognoscentes. ⁊ Panor. in. d. c. a nobis. quia non dz forensis puniri vltra mensuram delicti. c. si vero. el. ij. de sen. excõ. iuncta. l. veruz. ⁊. l. qui iniurie. ff. de fur. Attento ꝙ dum delinquit tacito cõsensu obligat. l. imperatores. ff. de iure fis. Bartol. in. l. ex hoc iure. in vltima. col. ff. de iusti. ⁊ iu. ergo debet puniri ẽm ius cõmune, non aũt ẽm statutum qđ probabiliter ignorabat. Et põdera ꝙ in iudicando debet in penalibus mitior
32 pars teneri. l. sanctio legũ. ⁊. l. interpretatione. ff. de pe. ¶ † Circa secundum membrũ adde ꝙ illud quod tenet in forensi, vt nisi fuerit cõuersatus diutius in loco, presumatur ignorare statuta loci habet locum in ciue nouo. l. qui cum vno. §. fin. ff. de reb. mili. quẽ ad hoc reputat singu. Ludo. in sing. suis. Sed adde meliorẽ tex. in. l. qui cõmeatus. §. tyroni. ff. eo. scz de re mili. bal. in. l. data ope
33 ra. in. x. colũ. C. q accu. nõ pos. ¶ † Tertia. q. prin. est ꝙ in vltimis a volũtatibus puta in ciuitate Uenetiarum adest statutum vel cõsuetudo ꝙ valeat testamentũ conditum coram duob' testib' notario ⁊ parochiano. ¶ Ex hoc themate de tribus dubitat. Primo de validitate, vtrum talis consuetudo vel statutum valeat. Secundo posito ꝙ valeat, an comprehendat forensem ibi testantem. Tertio an extendatur ad bona alibi existentia: ⁊ ista tria dubia alias disputaui publice in altero studio Papieñ. Capio primum dubium: an talis consuetudo vel statutum valeant. Istam q. disputauit Io. de are. ⁊ incipit illa disputatio ẽm cõsuetudinẽ ciuitatis Uenetiarum: ⁊ est posita inter consilia Bar. vbi arguit ad partes, finaliter concludit de iure non valere. sequitur Oldra. lau. in consi. cclviij. incipi. Presupposita consuetudine. Io. an. in addi. Spec. in tit. de instru. edi. §. compendiose. ver. sed nunquid de consue. cum versi. se. Istam partem late defendit Imo. in. l. iij. ff. de testa. in eam inclinant domi. Anto. de but. ⁊ panor. in. c. ij. de
34 consti. Pro ista parte stringit ratio: † nam in testamentis requiruntur. vij. testes, ratione falsitatis euitande. l. iubemus. C. de testa. l. fi. C. de fideicom. ergo consuetudo vel statutum in cõtrariuz non debent valere, tanꝙ sint nutritiua falsitatis. §. pen. in auf. vt nulli iudi. coll. ix. c. ex parte. de consue. Nisi respõdeas ex ṽbis no. p Bart. hic in. vij. col. in ver. ad contrariuz respondeo: nam aliud est. Secundo stringit text. in. l. fin. C. de testa. quem inducas quatuor modis. Primo in omnibus autẽ alijs attendo quod lex semper loquitur et est in viridi obseruantia. l. arriani. C. de here. Secundo stringit quia per illam. l. reprobatur consuetudo diminutiua numeri. vij. testium, nisi rusticanis in quibus locis non est co
35 pia personarum. † Modo sic est, quando lex reprobat consuetudinem, intelligitur reprobare non modo preteritam: verumetiam futuram vt per Bart. ⁊ Moder. in. l. si mihi ⁊ tibi. et. l. in legatz ff. de lega. j. cum concor. ibi traditis. Cy. ⁊ Bal. in. l. ij. C. que sit lõ. consue. Cano. omnes in. c. ij. de consu. ⁊ Cano. reprobata glo. ibi in cle. statutum. in princi. de elec. Et ex hoc ptz ꝙ non est bona solutio hic data per Bar. dum dicit ꝙ illa. l. fi. limitat cõsuetudinez preteritam rusticorum: sed non prohibet futurã: et si dicis ꝙ ibi nulla consuetudo reprobatur. ponderat Imo. in. l. iij. ff. de testa. aduersatiuam ibi. in illis vero locis que vt denotet diuersitatem in iure et in facto, debet sensum habere, ꝙ omnis consuetudo sit reprobata excepta rusticana. ¶ Sed respõde ꝙ licet derogatio expressa tollat certas consuetudines futuras: secus est in tacita: vt no. Barto. in. l. fi. in prin. per illum tex. ff. de leg. ij. do. Fran. de are. in. c. ij. de proba. ¶ Tertio stringit tex. ibi minus autem nul
36 lo modo: † nam illa verba nullo modo, habent effectum vt nulla dispositio in contrarium valeat. gloss. est singu. in cle. vt hi qui. in versi. cõcedamus. de eta. ⁊ qua. quã pro singu. alle. Ang. ⁊ Imo. in. l. si queramus. ff. de test. Inno. in. c. ij. de here. ⁊ etiam do. Barto. ꝙuis illam glos. non alleget in. l. omnes populi. in. iij. qõ. tertie qõ. princ. ff. de iusti. ⁊ iure. ¶ Ad hoc nouiter respõdeo ꝙ fundamentum procederet si text. in. d. l. fi. loqueretur prohibitiue: quia diceret ꝙ nullo modo valeat: sed text. loquitur non permittendo quia dicit nullo modo concedimus. Ad hoc specialiter pondero l. pe. iuncta. l. fin. inducendo vt ibi subtiliter per Salice. C. de sen. ex peri. reci. ¶ Quarto faciunt verba totiens geminata in. l. fin. ibi, modis omnibus adhibeantur: ⁊ ibi minus aut nullo modo: cum geminatio multũ operatur. l. balista. ff. ad trebellia. cũ simi.
37 † Tenendo istam partem eam limita nisi consuetudo vel statutũ conseruarentur expresso consensu principis: tunc valeret, non vt statutum sed vt priuilegium. ita ꝑprie loquitur tex. in. l. si nõ speciali. C. de testa. Utilitas magna est: quia in generali derogatione omnium statutorum nõ intelligeret his derogatum. l. decurionibus. C. de silen. li. xij. Bal. in. c. sancimus. in fi. quo tẽpore milẽs in vsi. feu. ⁊ i. l. nõ plures. C. de sa. san. ec. ⁊ in. l. j. in. j. col. ff. de cõsti. ꝑn. ⁊ in. §. si qua vero. per illũ text. C. de nouo codi. cõfir. facit. c. cũ ordinem. de rescrip. ¶ Contrariam. opi. tenent cõiter doc. Cyn. Bar. Sali. Fulg. hic. Spe. in ti. de instru. edi. §. cõpendiose. versi. sed nunquid de consue. cum ver. se. Bart. in repe. d. l. de quibus si est Barto. in. xix. col. ⁊ seq. ff. de leg. Bar. Bald. Sali. ⁊ Moder. in. l. si non speciali. C. de testa. ⁊ in. l. fi. eo. ti. Bal. in. l. sed ⁊ ea. in. ij. lec. ff. de leg. Ange. ⁊ Pau. de ca. in. l. iij. ff. de test. Ange. in consil. ccxvj. incipi. Testamenti factio publici iuris est. ⁊ in ɋsi. ccxxiij. incip. Punctus est, quedam domina. in. j. col. vbi dicit ꝙ ista est cõmunis sñia: ⁊ ꝙ ita practicat in iudicijs et in scholis. ¶ Pro ista sententia Bartol. doc. allegant tria fundamenta que parum faciũt. Primũ de publi. testamẽti nõ facti. cum ibi ita sit periculum falsi propter presentiam iudicis ⁊ testium, sicut tempore quo fit testamentum si non interueniret debitus numerus. Secundũ fundamentum de patre nihil obstat: nam cum filij ab intestato omnino succederent patri: ecce cã intestati adiuuat causam testati, que ratio cessat in proposito. Ultimum fundamentũ cõfundi
38 tur per. l. fi. C. de testa. ¶ † Pro cõmuni sñia ergo facio istud fundamentũ. Nam cũ imperator possit statuere ꝙ valeat testamẽtũ cũ duobus testib', prout disponit in militib', ⁊ patre testãte inter liberos: rõ: qz ea que sunt iuris ciuilis põt imperator ⁊ sine causa tollere: ẽm gl. ⁊ doc. in. c. que in ecclesiarum. de consti. ⁊ in. l. fi. cuz si. C. si cõtra ius vel vti. pub. ⁊ est de hoc text. qui ita p oẽs intelligit. in. l. si non spãli. C. de testa. Cũ ergo serenissimum dñium Uenetorũ nõ recognoscat imperatorẽ de iure: vt tenui in tex. in. j. no. ⁊ p ɋñs habeat vim supremi ĩpatoris in suo territorio ẽm Bart. in. l. relegati. ff. de pe. ⁊ in. l. hostes. ff. de cap. ⁊ postli. reuer. ⁊ in. l. j. C. de bo. dã. li. ⁊. ergo nõ est dubiũ in dñio Uenetorũ: quin ita potuerint statuere: vñ qz doct. dicũt exẽplificari in alijs ciuitatibus
39 vel qñ Uenetijs esset hoc iductũ absqz sñia dñi. ¶ † Limita istaz cõmunem sñiam ꝙ p statutum de quo. s. põt tolli solẽnitas testamẽtaria numeri testiũ inducta a iure ciuili: sz non inducta a iure gẽtium vel diuino. vñ nõ possit p statutũ vel cõsuetudinẽ induci ꝙ valeat testamentũ conditũ corã vno teste tm̃: qz nec imperator põt statuere cõtra ea que sunt iurisgentiũ vel diuini p glos. palle gatas. ita limitant Imol. Angel. et Paul. de castr. in. l. iij. ff. de testa. Et ibi limitãt scđo modo in solẽnitate inducta rõne peccati euitãdi: puta ꝙ vsurarius manifestus nõ possit facere testñ, nisi prius ꝑstita cautione. c. ꝙꝙ. de vsu. in. vj. Quod vltimum intellige in imperatore: secus est in papa q bene posset statuere ɔ̃ dispositionẽ. d. c. ꝙꝙ. vt late firmat Bald. in. c. j. in vlti. colũ. de cõfir. vti. vel inuti. ¶ Tertio limita ẽz doc. pre alle. qñ actualiter induceretur falsitas: puta ꝙ testes nõ sint in conspectu testatoris: vt in. l. si
40 non speciali. C. de testa. ¶ † Secũdum dubium est, attẽto ꝙ talis consuetudo vel statutum valeat: an comprehendat forenses ibidem testantes. Iac. de are. ⁊ Old. lau. in. d. consi. cclviij. tenẽt ꝙ nõ, per quatuor fundamẽta quib' rñde: vt hic p Bar. Cõtrariuz tenẽt magis cõiter doc. Cy. ⁊ bar. Sali. ⁊ Ful. hic. ⁊ in alijs locis in ꝑcedẽti dubio allega. Mouet Bar. qz qñ statutũ disponit i his q̃ sunt volũtarie iurisditionis. vt est testamẽti factio, cõprehendit etiam forenses per. l. j. vbi etiam no. Bar. C. de emã. li. ¶ Tu aduerte ꝙuis Sali. nõ tangat ꝙ illa. l. j. vr̃ male allegari p Bart. p duo fundamenta: quia Bar. loquitur quando statutum simpliciter loquit: sed in. d. l. j. statutũ expressum mẽtionẽ faciebat de forẽsibus: vt ibi dicit tex. in verbo etiã alienigene. ¶ Scđo ⁊ forti' si vera eẽt regula Bar. nõ fuisset op' ꝙ statutũ de quo in. d. l. j. faceret expssaz mẽtionẽ de forẽsib', put ibi ꝑsupponit tex. ⁊ si dicis q̃ poterat esse ratio dubitãdi in illo tex. ꝙ forẽsis ibi potuit emancipare filium, ex quo statutum expressuz mentionem faciebat de

a ¶ Scđ in vltimis volũtatib'. Adde doc. in. c. cuz esses. de test. ⁊ ibi diffuse p Barba.

forensibus. Respōde dubium fuisse, q̄ videbat̃ statutum non va
lere. ex quo disponebat de ꝑsonis nō subditis. vt. j. proxi. ꝑ Bar.
vt statim dicam. ¶ Quinto Bar. etiam ponit ratione decidēdi
quia in. d. l. j. statutum nō diponebat circa personas forensiū, eas
habilitādo, sed bene dabat formaz actui. ¶ Quid dicemus. ego
puto mentem Bar. fuisse, quod in. d. l. j. duo sunt consyderanda.
¶ Primo ꝙ statutum illius municipij faciebat mentionem ex
pressam de forēsibus, ⁊ istud nihil releuat: q̄ statutū cum sit iuris
ditio. nihil potest disponere de persona nō sibi subdita. vt. j. pro
xime per Bar. Secūdo ꝯsyderandū est ꝙ ibi statutum erat circa
ea que sunt voluntarie iurisditionis. ⁊ hoc respectu ꝯprehēdunt̃
forēses, illud credo pōderasse Bar. ibi. Secūdo Bart. allegat ibi
tex. in. l. fi. ff. de test. mili. qui potius probat ꝯtrium: q̄ loquit̃ in ca
su necessitatis, ꝓpter discrimen belli, que ratio cessat in ꝓposito.
Tertio arguit Barto. a contractibus ad vltimas voluntates q̄d
41 argu. in presenti ꝓposito non ꝓcedit, cū subsit diuersa rō. † Nam
in ꝯtractibus ideo attendunt̃ statuta loci vbi fit contractus: eo q̄
cōtrahendo qs sortit̃ forū ibi. c. romana. §. ꝯhentes. de fo. cōpe. in
vj. sed testādo quis nō sortit̃ forū ibi. Limita cōem cōclusionē ꝭm
Bar. vt ꝓcedat quādo statutū vel ꝯsuetudo disponēs in his que
sunt voluntarie iurisdi. disponeret circa ipsum actum: puta ꝙ te
stamētū valeat sine numero. vij. testiuz, vel sine alia publicatione.
Ratio, q̄ solēnitas actus in illo loco spectat ad iurisdi. ipsius sta
tuentis. secus aūt si statutum disponeret habilitando vel inhabi
litando personam: tūc non cōprehenderet forenses. Unde si statu
a tum disponeret permittendo ꝙ filiusfamilias[a] possit testari: certe
filiusfamilias forensis existens in hac ciuitate, testari non posset.
42 † Eodem modo si statutum disponat ꝓhibendo ꝑsonaz, puta ꝙ
maritus non possit legare vxori, nō cōprehenderet maritū foren
sem. allegat spec. in tit. de snia. §. qual'r. versi. pone quidā. Not. istā
elegantem doc. quā simpliciter sequitur Sali. hic: ⁊ Bar. j. in. vij.
q. prin. ad fi. ⁊ in. d. l. i. §. fi. ꝑ illū tex. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. Bal.
hic in lec. ⁊ in repe. Pe. de anch. in ꝯmē. c. canonū statuta, de con
sti. in. xij. q. ⁊ est glos. not. in. l. etiam. ff. de tute. ¶ Contra istam re
gulam allego fortem tex. in auť. si qua mulier. j. de sac. san. ecc. vbi
imperator habilitat ad testandū personā sibi nō subditā, de per
sona specialiter disponendo. Ibi enim habilitat personam mona
chi ad testandum: et loquitur post factam professionez et valet vt
testamentum: vt ibi per gloss. et plenius Bartol. in vltim. colum.
43 † Nec dicas ꝙ sit canonizata. xix. q. vlt. in. c. si qua mulier. q̄ dico
b ꝙ non omnis[b] lex ciuilis, per hoc ꝙ sit posita inter canones vel in
libro decretalium ac decreti est canonizata. vt colligitur ex glo. in
c. j. in glo. ij. de excep. glos. in. c. super eo. et ibi Panor. in fin. de te
sti. et glos. ordi. in. c. j. in versi. tracta. quam ibi no. gemi. in. iij. col.
de re. eccle. non alie. in. vj. Jo. an. et alij in. c. ij. de rescrip. do. Car
di. in cle. j. in. ij. oppo. ad fi. de seque. pos. et fru. secus quādo lex ci
uilis esset. inserta canoni. glos. in. c. in primis. in ꝟbo lex. ij. q. j. quā
sequitur Panormi. in. c. nouit. in. xv. colum. de iu. ⁊ in. c. j. in. j. no.
de presump. Jo. an. ⁊ alij. in. d. c. ij. de rescrip. Jmo. in. c. j. in. j. col.
de consti. Nisi diceres ꝓut dicūt Bal. Fulg. ⁊ Pau. de ca. in. l. iu
bemus nullā. j. de sacrosan. eccl. ꝙ tēpore legū. C. ecclesie erāt sub
iurisditione imperatoris. Tamen caue quia est auť. et sic ius ma
gis nouum sumptum ex auť. de sanc. epi. ¶ Secundo limita cō
munem conclusionem vt singu. per Barto. in. l. quia latronibus.
circa fin. ff. de testa. per illum text. quando quis testaretur in loco
hostili, vel rebelli populo romano: puta in terris sarracenoruz: q̄
perdiderunt ea que sunt iuris ciuilis, vt est testamenti factio, se
quitur Ang. in. l. de die. in prin. ff. qui satisda. cogan. Limita ꝭm
Bal. in rub. ff. de re. diui. in. vj. colū. vt procedat quando fieret in
terris sarracenorū. secus in portu maris: quia licet fabrica sit sol
dani: tamen portus est cōmunis omnium, et sic facere testamentū
ibi in portu, est ac si esset factum in loco christianorum vt ibi ple
44 nius per eum. † Tene cōtra Bar. quia eius fundamētum est fal
sum: q̄ testamenti factio est de iure gentium: vt per Bart. in. l. in
terdū. ff. de cōdi. inde. vbi alij ⁊ cano. in rub. de testa. Et propter
ea Bal. in. l. ius ciuile. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ in. l. ij. vbi etiam Ange. et
Pau. de cast. C. quēad. testa. ape. refert voluisse testamentum con
ditum a quodam mercatore: in terris soldani cum solennitate iu
ris gentium, et sic cum duobus testibus. Unde etiaz contra Bar
tol. tenet Ludo. ro. in. l. si non speciali. C. de testa. ¶ Tertia qō ꝓn
cipalis est quando testamentum ibi conditum habebat effectum
vbiqz etiam quo ad bona alibi existentia. Bart. hic successiue nō
examinat: sed in. vij. q. ꝓnci. Spec. post antiquos in tit. de instru.
edi. §. cōpendiose. versi. quid de consuetudine. et ibi Jo. an. in ad
di. in princi. Cy. ⁊ Bald. in. l. fi. C. de testa. Joan. de imo. in. l. iij. ff.
eo. ⁊ lz Jacob. de are. Pe. ⁊ Cy. tenuerint ꝙ non: et nisi sint sequi
Bartol. in. l. si arrogator. in pe. colū. ⁊ ibi plenius Bal. ff. de ado
ptio. tamen Bart. non firmat, sed remittit se ad hanc. l. ⁊ ita facit
etiam ibi. in repeti. in. x. colum. tamen communis sententia est, q̄d
vbiqz valeat ⁊ habeat effectū, quā opi. tenet Jac. but. Guil. Bar.

⁊ cōmuniter alij omnes hic ⁊ in locis preallegatis: tamen funda
menta doc. nihil valent. et disputādo de facili potest teneri pars
contraria. Nam fundamenta doc. procedunt quādo ista valēt de
iure cōmuni. nos loquimur quādo valent ex spāli statuto: vnde
ius cōmune facilius extenditur ꝙ̄ ius sing. l. eius militis. §. mili
45 tia missus. ff. de test. mili. ¶ † Item fundamentū doctoꝝ ꝙ actio
competens ad fundum habet vbiqz vigorem, etiam nihil obstat.
Nam ratio est: quia actio non circūscribitur loco. l. caius. in prin.
ff. de leg. ij. ¶ Aliud fundamentum in quo doc. faciūt vbiqz fun
damentum nihil concludit: quia etiam testamētum conditū Ve
netijs a forensi faciet fidem vbiqz, quia ibi est factuz. Sed questio
est an habebit effectum. Nam facilius habet quid effectuz prohi
bendi ꝙ̄ disponendi ⁊ sortiendi. glo. est in. l. sed ⁊ si possessori. §. fi
na. ⁊ ibi dixi. ff. de iniu. ¶ Aliud fundamentum de. l. omniū. et de
l. si non speciali. C. de testa. nihil facit, cum nihil dicatur de bonis
alibi existentibus. precipue vt dixi ibi testamentū valebat de iure
cōmuni. Similiter nihil facit. l. fi. C. de testa. q̄ loquit̃ in ipsismet
rusticis, non in alijs. ¶ Unde pro communi snia melius facit lex
in. l. in hac. ⁊ ibi Bald. in. j. no. ad hoc no. ⁊ in. l. data in fi. C. de do
46 na. † Ubi actus qui sortit̃ effectum in vno loco, ex statuto illius
loci habet effectum vbiqz. Et per hoc ibi no. Bal. ad p̄ns propo
situm, ꝙ testamentum conditum a forensi Venetijs habebit effe
ctum vbiqz, nisi dixeris ꝙ illi text. loquuntur in insinuatio. cuius
solēnitas vbiqz est vniformis. l. sancimus. et ibi no. Bal. C. de di
uer. rescriptis. solennitates autem instrumentorū sunt varie ꝭm
varias consuetudines locorum. ¶ Ad idem pro communi pōt
allegari. l. ꝓpter litem. §. licet. ff. de excu. tu. vbi tutor legitime da
tus in vno territorio, administrat bona alibi existentia, nisi se ex
cuset. Ad idem. l. magis puto. §. ne passim. ff. de re. eo vbi decre
tum iudicis in vno loco attenditur ad bona alibi sita, sicut inter
dictio administrationis bonorū facta ꝑ iudicē in certo loco, exten
ditur ad bona alibi sita. l. is cui bonis. ff. de verbo. oblig. iuncta. l.
iulia. ff. de cura. fu. Ad ista potest respōdere vt predixi, ꝙ in omni
bus valebat actus de iure cōmuni, preter in decreto iudicis: vbi
vertitur modicū preiudicium pupilli, cum possit si ledat̃ restitui.
l. si quidem. C. de predi. mino. ¶ Capio glos. i verbo petrū aplm.
diuiditur in quatuor partes. In prima glos. colligit aliud extra
tex. ad qō. In secunda refert opinio. Azo. In tertia respōdet ad
hunc tex. dupliciter. In quarta ⁊ vltima ponit veram distinctio
nem. Secūda ibi, vñ dñs Azo. in summa. Tertia ibi. verūtñ ad
47 istam legem. Quarta ⁊ vltima ibi. sed distingue. ¶ † In ea glo.
ibi. ne capiantur vsure in quatuor consilijs. vide gloss. declarantē
in auť. de eccle. ti. in p̄n. coll. x. ⁊ glo. in auť. ad hec. C. de vsu. Nā in
tētio gl. est ꝙ cū imperator ꝓcipiat obseruari que statuta sunt in
quatuor consilijs. s. niceno: constantinopolitano: ephesino: ⁊ cal
cedonensi. de quibus est tex. in. c. canones. xv. dist. et in illis consi
lijs non sint prohibite vsure nisi ex consilio niceno in clericis. c.
qm̄. xlvij. distin. c. qm̄. xiiij. qō. iiij. ergo in alijs personis vsure non
sunt prohibite. ¶ In ea. gl. ad fi. habes ex tota glos. duo princi
c paliter. Primū est, an vsure que sunt ꝓhibite de iure canonico[c]
d ⁊ diuino[d], ⁊ istud est indubitatum, etiam hodie sint prohibite ꝑ
e ius ciuile[e] postꝙ̄ imperium deuenit ad imperatores christianos
⁊ sic an sint correcti tituli. ff. ⁊. C. de vsu. Et licet glo. hic et in alijs
locis preallegatis non clare firmet Joan. andr. plenius in regula
peccatum in mercu. disputat ⁊ concludit quod sint permisse ꝭm
ius ciuile. ¶ Cōmuniter concludunt doc. hic Jaco. but. Bartol.
Bald. Sali. ⁊ Pau. de cast. ꝙ de mente iuris ciuilis est, ꝙ vsure
48 possint exerceri intra modum legitimū: sed non fuit de ꝓtāte † q̄
imperator cum sit inferior, non potuit statuere cōtra legem dei.
c. cum inferior. de maio. ⁊ obedi. l. ille a quo. §. tempestiuum. ff. ad
treb. l. nā ⁊ magistratus. ff. de arbi. Hinc dicit Bal. hic in. iiij. co
lū. ꝙ cum vsure sint prohibite in euangelio: vt habet̃ sexto Luce
Mutuum dātes nihil inde sperātes, ꝙ papa vel imperator non
possint vsuras ꝑmittere: q̄ papa nō pōt dispensare cōtra disposi
tionē euangelij. c. literas. de resti. spo. Multo minus cōitates vel
alij inferiores ꝓncipes potuerūt statuere sup vsuris ꝑmittendis.
49 † Et per hoc infert in specie Pau. de cast. hic non valere statutū
huius ciuitatis paduane quo cauetur, ꝙ si heredes mariti sint
in mora restituendi dotem vxori soluant ad rōnem octo pro cen
tenario. Tu adde licet non dicat ꝙ contrarium in terminis tenet
Bal. ꝙ imo tale statutum valeat in. l. fi. §. preterea. C. de iure do.
Vide que tradūtur per Bar. ⁊ alios in. l. in insulā. §. vsuras. ff. so.
ma. ⁊ in. l. at qui natura. §. nō tantū. ff. de nego. gest. ⁊ in cōsilio q̄d
incipit. Franciscus vxorem quādā noīe Thomasianā ⁊c. Ceno.
in. c. salubriter. de vsur. late Ludo. ro. in ꝯsi. ccccxvij. quod incip.
In casu proposite consultionis circa celeberrimorum doctorū
consilia in scđo dubio principali. in. ij. col. in versi. secūdo vidēdū
nūquid rōne dotis. Pe. de anch. in ꝯsi. cxxviij. q̄d incipit. In. q.
que vertit̃ inter nobilē dominā. do. Alexan. in ꝯsil. lxi. in. ij. volu.
50 q̄d incipit. Viso processu cause vertētis inter Joānem. ¶ † Se
cundo

a ¶ Filiusfa milias. Add de docto. in rub. de test.
b ¶ Non ois. Add doc. i c. fi. d feu. ⁊ ꝑ Car. alex. in plu. feu.
c ¶ De iure canonico. Adde tex. I c. q̄ in oib[9]. iūcta gl. j. d vsu. ⁊ i. c. su per eod. de vsu. ⁊ i. c. qm̄ multi. ⁊ ibi docto. xliij. di. Thomā scđa secūde q. lxxvj. al's lxxviij.
d ¶ Et diui no. adde q̄d hr̄ leui. xxv. c. exodi. xx ij. c. Deute rono. xxiij. psalmo. xiiij. incip. Dn̄e qs habita bit. Ezechi. xviij. c. luce vj.
e ¶ Per ius ciuile. adde gl. ⁊ bar. in auť. ad hoc. C. de vsu. gl. j. ⁊ ibi abb. in. §. q̄ i oi bus de vsu. glo. j. in. qd dicā. xxxiiij. q. iij. glo. in verbo aias. in. c. j. d. vsu. lib. vj. Jo. d imo. i cle. j. sup ꝟbo hu mana d vsu. Car. alexā. i c. j. i. iij. col. ver. ergo ⁊ hodie vsure i. x. dis. Car. zab. ꝯsi. lxx viij. incipiē. amice ⁊ ma ior charissi me. i vlt. col. Archieps flo. in scđa prte sue sum me. c. vj. in vj. col. versi. ad rationez vsurarij.

cundo principaliter habes ex gl. retento ꝑ firmo q̃ vsure omni iure sunt prohibite an aliquo casu possint peti. et glo. distinguit, aut petunt̃ vt lucrũ z tunc sunt prohibite, aut vt damnũ z interesse, z tũc sunt permisse. ¶ Circa primũ membrũ addit Pau. de ca. hic, q̃ imo etiã vsure possunt licite peti, aliq̃n vt lucrũ: si creditor erat mercator consuetus lucrari ex pecunia posita in mercibus: z lucrũ est verisimiliter ꝓm cõem cursuz mercatorũ. nã istud lucrũ tanq̃ interesse licite põt peti etiam in foro canonico. adde q̃ idem firmat Panor. in. c. cõquestus. z in. c. naviganti. de vsu. Pet. de ancha. i regula, peccati venia. in. vij. q. ad fi. de reg. iur. in vj. z cle. j. §. sane ḋ vsu. Cy. in auẗ. ad hec i pe. q̃o. z ibi lati⁹ Bal. C. de vsu. bar. in. l. vnica in. x. col. i ṽ. venio ad vltimã partẽ. z ibi bal. C. de sen. que ꝑ eo q̃ inter. Bal. in. l. nũmis. ff. de in lit. iur. Imo. in. l. in insulã. §. vsuras. ff. solu. matri. z in. l. paulus. la. j. ff. de solu. Ludo. ro. in. l. si cõstãte. §. quoties. ff. sol. matri. ¶ Limita q̃ etiã adhuc aliud requiritur, q̃ talis mercator solitus lucrari habuit pre manib⁹ mercantiã de qua fuisset lucrat⁹ si pecuniã recepisset ita egregie limitat Pau. de castr. in. l. iij. §. fin. ff. de eo quod cer. loco. z est bonus tex. in. l. quemadmodũ. §. itez labeo. ff. ad. l. aquil. quem ad hoc reputat sing. Ludo. in sing. suis. ¶ Circa scõm mẽbrum glo. q̃ quando vsura petitur vt damnum seu interesse licite petitur etiam in foro canonico. Adde gl. in. c. cõquestus. et ibi doc. de vsu. z tex. in. c. peruenit. cum glo. in verbo indẽnem. de fideius. z. xiiij. q. iiij. c. quoniam multi. confirmo per quatuor. Primum est, q̃ maritus licite petat vsuras dotis non solute in tempore: q2 petit tanq̃ damnum. hoc est propter onera matrimonij que sustinuit. c. salubriter. de vsu. z docto. in locis preallegatis in membro precedenti glo. Scõo facit, q2 venditor qui rem tradidit ex qua emptor percipit fructus, si precium non soluatur in tpe, licite petit vsuras ꝑpter fructus. l. curabit. C. de actio. emp. l. iul. §. si fructibus. ff. eodem. Tertio q̃ volunt Inno. z alij post eum in c. j. de vsur. q̃ si teneris mihi soluere pecuniam ad certum diem, z q2 nõ soluis capio ab alio tantundem peunie sub vsuris, tales
52 vsuras licite a te peto. † Quarto facit q̃ de scholare decidit̃ q habebat libros suos pignoratos sub vsuris, et dum recepisset a patre pecuniam z vellet libros luere, socius rogauit q̃ talẽ pecuniã sibi mutuaret q̃ pro eo vsuras solueret. Certe tales vsuras a socio licite petit⁹. ita Archi. xiiij. q. iij. c. vsura. Jo. cal. Pe. de anch. z Card. flo. in. c. nauigãti. de vsur. Pe. de anch. in regula peccati venia. in. ix. q. de reg. iu. in vj. Sal. in auẗ. ad hec. in. xvj. q. C. de vsu. Lau. de rodul. in repe. c. consuluit. de vsur. i. xxxiiij. q. j. partis pn̄cipalis. Juxta istaz gl. Bal. z Fulg. hic enumerant aliquos casus
a in quibus vsure sunt permisse, quos plenius ponunt cano. c. conquestus z in. c. salubriter. de vsur. ¶ Ultra quos adde vnũ sin. q̃ cõiter ponit̃ in istis locis q̃n princeps vel cõitas ꝑ necessitatibus puta belli cogit subditos ad mutuandũ ad rationẽ sexdecim ꝑ centenario: isto casu vsure licite capiuntur. Albe. de rosa. in rub. C. de vsu. in. j. colũ. referens ita audiuisse determinari in publica disputatione per quẽdam generalẽ magistruz heremitarũ: z q̃ ita postea de facto obtinuit in collegio iudicũ bergomi, quibus commissa erat ista q̃o. ratio q2 intentio z voluntas facit quẽ vsurarium. c. cõsuluit. de vsu. cũ ergo coacte mutuẽt ipsi nõ paciscũtur de vsuris, s3 ciuitas ordinat, ergo tales vsuras licite capiũt. nec per hoc sunt vsurarij, q̃ no. q2 vsus quotidianus est. ¶ Item attende dnm ista glo. in fin. subdit q̃ ita obseruatur in curia romana, circa hoc dicit solenne verbuz Albe. de ro. in suo dictionario in verbo curia, q̃ non debemus dicere: ita obseruat curia romana, nisi illa obseruantia sit firmata cõstitutione apostolica. q2
53 stylus † curie est volubilis z mutatur ad mutationẽ pontificum z auditorum rote qui faciles sunt in mutandis institutis predecessorum. allegat Joan. an. in. c. j. super glo. iij. de elec. in. vj. dum enumerat post compostolanum varios z contrarios ritus curie romane in materia illius decretalis, q̃ teneas sixũ cordi: z ita multum limita tex. in. c. quã graui. de crimine fal. tñ ille text. multum obstat. q2 mandat stylum curie obseruari, nec apparet q̃ aliter esset approbatum cõstitutione apostolica. Circa istam gl. formo
54 duas pulchras q̃nes. ¶ † Prima est, nũquid papa posset dispẽsare sup vsuris exigendis per iudeos: z permittere principibus christianis q̃ in eorũ territorijs tales iudei mutuent sub vsuris. z emissis leuibus, pro parte negatiua quod papa dispensare non possit, tria stringũt. ¶ Primo quia vsure sunt prohibite iure diuino. c. q2 in omnibus. c. super eo. de vsu. xiiij. q. iiij. c. plerisq;. item sunt prohibite in euangelio, vt habetur luce sexto. c. ibi, mutuum date nihil inde sperantes. Sed sic est q̃ papa nõ potest statuere
55 cõtra ius diuinũ. c. literas. de resti. spo. † Item papa non põt statuere cõtra euangeliũ. xxxvj. di. c. dande. xliij. di. c. sicut, extra. de celeb. mis. c. cum marthe. Spe. in ti. de leg. §. nũc breuiter. in ver. iij. q2 inferior non potest derogare legi superioris. c. cum inferior. de maio. z obe. l. nam magistratus. ff. de arbi. l. ille a quo. §. tempestiuum. ff. ad trebel. ¶ Scõo pro hac parte est text. formalis cui

durũ est respõdere in. c. sup eo. de vsu. vbi aperte dicit text. q̃ papa non põt dispensare sup vsuris etiã pro redimenda vita illius qui dispensationem quesit. z do. Anto. de but. in. j. not. z alij post eum no. q̃ cõtra prohibitũ in nouo z veteri testõ prout sunt vsure Papa dispensare non potest. Tertio facit tex. in cle. j. de vsur. vbi damnãtur omnia statuta z cõsuetudines quibus prestatur fauor exactioni vsurarũ. z per illũ tex. do. Car. flo. in. xv. q. z Joã. de imo. determinãt in specie, q̃ rex aragonũ nõ iuste accipit tributum a iudeis z sarracenis, eo q2 permittitur eis q̃ in suo territorio vsuras exerceant, q̃ incidit in excõicationẽ per illũ text. cum glo. in verbo si quis. z q̃ censura ista procedit nõ solum in xp̄ianis sed etiã in iudeis, q2 etiã iudei debent per principes xp̄ianos cogi ad restituendum vsuras. c. post miserabilem. z. c. quãto. de vsu. Istam partem per plura t3 Jo. an. in regula pactũ in mercu. in versi. iij. querebat̃. z ea3 t3 do. Anto. de prato veteri inter cõsilia do. Alex. in cõsi. xlv. in. iij. vol. q̃ incip. paucis vtar referẽs q̃ dum legeret senis ita cõsuluit magistratibus illius populi. et q̃ idem pluries consuluit in ciuitate Bononie precipue epõ con cordiẽsi ibidem legato apostolico, qui iudeis cõcesserat amplissimũ priuilegium, per q̃ poterãt ibidem tute fenerari: z q̃ monuit eum q̃ precaueret a iudicio dei: z post paucum tp̄s fuit turpiter expulsus ex ciuitate Bononie. faciunt bene q̃ dicit Bald. hic. in. iiij. col. z in auẗ. ad hec. in. ij. col. C. de vsu. z q̃ papa vel imperator propter bonum publicũ (z hec verba bene pondera) non possunt permittere q̃ vsure exerceantur: z pro certo ista opinio
56 est verior precipue per tex. d. c. sup eo. † z in dubijs opinionib⁹ tenẽda est illa q̃ respicit fauorẽ anime. l. sunt psone. ff. de reli. z sum. fu. c. fi. ḋ re iu. z ista opinio semꝑ mihi placuit. ¶ Contrariã opi. visus est tenere Pe. de anch. cõsi. ccxliij. quod inci. xp̄ianissime z illustrissime princeps. vbi cõcludit q̃ l3 princeps temporalis non possit cõcedere: tñ papa põt dispensare: z quidem cũ iudeis. Naz superuacue rei operaz dat qui coercere vellet iudeos a peccato, q2 iam damnati propter eorũ perfidiã tolerandi sunt. c. qui syncera. xlv. di. z certe papa põt hoc dispensare, vt iudei vsuras exerceant, alias necesse esset xp̄ianos fenerari. z est cã vt maius scandalum euitetur, q2 nisi esset in ciuitatibus q egentibus pecunias sub vsuris mutuaret, fierent furta, latrocinia z similia. ergo pro-
57 pter maius scandalum papa ita dispẽsat. † Sicut tolerat meretrices in ciuitatibus, vt grauiora scandala euitẽtur, iuxta gl. in. c. inter opera charitatis est subuenire egentibus. in glos. j. de spon. facit. iiij. dist. c. deniq;. lv. d. c. quam sancte. z pro certo hec videt̃ satis equa ratio, q2 respicit publicam vtilitatẽ z necessitatẽ, z per hoc satis respõderet̃ ad obiectum q̃ papa non põt statuere contra legẽ dei, verũ est indistĩcte: nã si papa vellet statuere q̃ vsure indistincte sint licite, non põt. sed ex cã põt limitare legem dei, vt probatur in. c. fi. de consue. z. in. c. fi. de ferijs. no. Bar. in. l. omnes populi. in. iij. q. prin. ff. de iusti. z iur. gl. et doc. in. l. fi. C. si cõtra ius vel vti. publi. z in. c. que ecclesiarum. de cõsti. tñ Pet. de ancha. in predicto cõsi. non clare firmat. Istam opi. t3 Pau. de ca. in consi. cclviij. q̃ incipit quoddam cõe cõuenit z c. vbi t3 q̃ sunt laudabiles z sine onere cõscientie conuẽtiones, quas populi z cõitates ineunt cum iudeis z feneratibus in eorũ territorijs prout inoleuit mos z consuetudo per totam Italiam: z dicit q̃ de hoc extabat priuilegiuz romanorum pontificum. s. martini. v. z Eugenij. iiij. z conabatur respondere ad. d. cle. j. vt ibi per eum. eandẽ opi. late tenet. d. Alexã. qui ita cõsuluit illustri z excelso Marchioni Mantue in cõsi. j. in. ij. vol. q̃ incipit primuz dubium primo arguitur: z in cõsi. cvij. in. ij. volu. q̃ incipit pro inuestigatione predictorũ, vbi multa allegat: z conat̃ respondere ad tex. s. in propositũ adductum: precipue ad tex. in. d. c. super eo. sed nõ sufficiẽter respondet. ¶ Ultra per eũ adducta potes addere illud q̃ tenet
58 Bal. in auẗ. sed omnino. in. v. col. C. ne vxor pro marito. † vbi t3 valere decretũ ciuitatis, q̃ iudei qui mutuant sub modicis vsuris habeantur z tractentur pro ciuibus. imo fortius consuluit d. Alex. in. cõsi. lviij. j. volu. quod incipit q̃n in q̃one proposita q̃ v3 decretum principis secularis disponens quod quando iudei mutuant sub vsuris sine pignore q̃ eis reddatur super sorte z vsuris ius summarium: nõ obstante aliquo iure ciuili vel diuino vel canonico post multa ibi per eum allegata. Sed in hoc credo q̃ male dixerit: Primum z in specie tenet Paul. de ca. in cõsi. ccxiij. q̃
59 incipit super predicto pignore. ¶ † Scõo quero nunq̃d testator possit in testamento vsuras inducere: casu quo heres esset negligens in soluendis legatis Bar. cõcludit q̃ nõ in. l. ij. ad finẽ. ff. de his q̃ pe. no. ꝑ tex. nota. in. l. iij. §. fi. z ibidẽ Bart. ff. de annu. lega. Idẽ tenet Bar. in. l. iulianus. §. idez papinian⁹. ff. de actio. emp. reprobat Pau. de cast. hic in pe. col. et in. l. apud iulianũ. a's inci. aphrican⁹ lib. xx. epistolarũ. §. fruct⁹ in lect. bononiẽ. ff. de lega. j. z ibi dicit quod mirat̃ de prima decisio. Barto. quia testator põt addicere penaz heredi. l. vnica. C. de his que pe. nomine. z sic isto casu non est proprie vsura. sed relictum nomine pene. Adde. licet

a ¶ In q̃bus vsure sunt ꝑmisse. Ad de glo. summe. xiiij. q̃o. iij. hostiẽ. in sum. titu. de vsu. in. §. an, nali. quo casu Joan. de ana. in. c. j. ḋ vsu. in. ix. colum. ver. ex ꝑdictis patet.

Pau.de ca.nō dicat,qđ idem ante eū tenet Bald.in.d.l.vnica.in
60 iij.q.ꝛ in.l.cū allegas.in pe.col.in.ix.ꝛ.x.oppo.C.de vsu.†nisi pe
na adijceretur per dinumerationem tempoꝛū.ꝛ hoc vltimū etiaꝫ
tenet Bar.in.l.cū stipulati.in fi.ff.de ver.ob. Bal.in.l.rogasti.§.
si tibi.ff.si cer.pe. Inno.in.c. tuam.de penis. Adde etiam glos.
in aut.de eccle.ti.in princip.in gl.magna ad fi.coll.ix.¶ Tū tene
opinio.Bar.ꝓ eius fundamētū.ꝛ per tex.in.d.l.vnica.in fi.in ꝟ.vel
legibus interdictū.attento qđ hodie quelibet vsura est iure inter-
dicta,idē tenet Ang.in.d.l.vnica in vtraqꝫ lec.ꝛ Rapha.cu.in di
cta.l.ij.ꝛ in.l.iij.§.fin.ff.de annu.leg. Lud.ro.in.l.stipulatio ista.
§.alteri.ꝛ ibi do.Alexan.in pe.col.ff.de verb.ob.Et per hoc dicit
Ia.de bu.in.d.l.iij.§.fi.se consuluisse ꝛ obtinuisse in ciuitate Pa-
pie,dū testatoꝛ legasset vni.c.ducatos ꝛ si eos non daret quousqꝫ
differret soluere,teneret soluere heres sex saccos frumēti singulo
anno,ꝛ iam plures anni preteriti erāt qđ ille legatarius non po-
terat petere quantitatem frumenti.qꝛ erat vsura,sed solum sortē
principalem.Ad predicta etiam adde quod cōsuluit dñs Frāc.
de are.in consilio clij.quod incipit viso themate ad me trāsmisso,
cum testatoꝛ in testamento vni legasset quingentos aureos,dein
de ordinasset qđ eius executores soluerēt,qđ si nō possent aut mi
nus commode,soluerent omni anno.xl.ducatos vsquequo sum-
mam principalē soluerent,hec dispositio non vꝫ,qꝛ est vsuraria.
Adde etiā Bal.in rub.C.de vsur.et fru.leg.¶ Hec ob.fundamē
tum Pau.de ca.quod non sit proprie vsura sed relictum,not.ple
ne per.d.l.vnicam.C.de his que pe.no.qꝛ procederet qñ legata
esset res in specie,vel aliquod factū.sed qñ relinquitur quantitas
pecunie,pena que adijcitur est vsura vt no.doc.in.l.stipulatio ista.
§.alteri.ff.de verb.obli Bar.in.l.cū seruus.ff.de cōdi.et demon.

a ¶ Quid si aliquis.adde Lau.de rodul.ī tra.ꝟsu.q.xj.

61 ¶ † Tertio quero quid de pecunia que percipit̄ ex redditu mon-
tis florentie vel Genue,vel ex impꝛestitis ciuitatis Venetiarū,an
talis redditus sit licitus Bal.hic.in.v.col.concludit qđ sic.ꝛ in.l.
ij.§.mutui.ff.si cer.peta.ꝛ in.l.hac edictali.§.his illud.C.de secun.
nup.Imo.in.l.si maritus.ij.ff.so.ma.Pau.de ca.in consil.xix.qđ
incipit presens dubium.ꝛ in consi.ccccccixxiij.cano.in.c.in ciui-
tate.de vsu.ꝛ plene Lau.de rodul.de flo.in solenni repe.capituli
62 cōsuluit.de vsu.in.iij.parte prin.j.questio.¶ † Quarto quero qd
de liuellis qui quotidie emunt̄,an sint liciti,an sit vsura.puta do
tibi mille ducatos,et tu soluis nomine liuelli de aliquo predio
quinquaginta vel sexaginta in anno.an sit vsura,tangit Bald.in
c.j.in vlti.col.si de feu.vas.ab aliquo inter.fuerit,vbi dicit illū tex.
facere,ꝙ non tñ refert quosdam tenere qđ sit vsura,et propterea
consuluit ꝙ illa pecunia oꝛdinetur ad emptionē predij:vnde du-
bitat an hoc mō illaquearet animas,et aliter nō firmat.Idem
Bal.in.l.vnica.in.iij.q.C.de his q̄ pe.no.vbi plenius tangit,ꝛ tan
dem cōcludit,qđ est licitus attento qđ de cōsuetudine frequenta
tur etiam per bonos mercatores ꝛ graues viros.per glo.in.l.iij.
§.j.ff.de eo qđ cer.loco,de qua qōne vide etiam Io.an.in.c.in ciui

b ¶ Infamia iuris.adde Spe.ti.de teste.in.§.j.ꝟ.itēꝫ excipit̄ qđ est infamis.ol.cōsi.cxcj.incip.viso diligenter processu habito.

63 tate.de vsur.ꝛ in addi.Spe.in ti.de vsu.sup rub.¶ † Quinto que
a ro,qd si aliquis[a] pro certa quantitate pecunie emit magnos red-
ditus fundi,sed pro vita sua tantū,vel dedit monasterio quingen
tos ducatos vt alatur toto tpe vite sue,an talis ꝯctus sit licitus.
cōiter concluditur qđ sic,propter incertitudinē quātū viuere de-
beat ſm Cy.ꝛ Bal.in.l.si pater puelle.per illum text.C.de inoffic.
test.Cy.ꝛ Bal.in.l.si ea pactiōe.ꝛ ibi Ang.ꝛ Sali.C.de vsur.In
no.in.d.c.in ciuitate Io.an.in ti.de vsu.sup rub. Lau.de rodul.
in.d.c.ꝯsuluit.in.ij.parte.in.q.xv.Pau.de.ca.ꝛ do.Alex.in.l.de fi
deicōmisso.C.de trāsac.Ludo.ro.i cōsi.cccccxxx.qđ incip.ꝓ ple-
64 niori discussiōe.in.iij.dubio.¶ † Sexto ꝛ vltimo quero,an cābia
mercatoꝛum sint licita.conclude qđ sic,quando nō excedunt cō-
munem consuetudinem ſm Bal.in rub.C.de const.pe.in.j.glo.
in.l.iij.ꝛ ibi clarius Bal.ꝛ Sal.C.de exercito.Bal.i.d.l.ij.i prin.
C.de vsu.rei iudi.ꝛ in.c.j.in.v.col.de plus petitio.ꝛ in qōne ꝑ euꝫ
disputata que incipit,statuto cauetur qđ fenerator.in prin.Sali.
late in aut.ad hec in.xj.q.C.de vsu.Cano.in.d.c.i ciuitate Archi.
xiiij.q.iiij.c.j.Lau.de rod.in.d.c.ꝯsuluit.in.ij.parte.q.xxxvj.et seq.
ꝛ in.iij.parte.q.j.Io.de ana.in.c.nauigāti.de vsu.Io.ca.in consi.
xj.posito sub ti.de vsu.do.Alex.in consi.lxj.lib.ij.qđ inci.viso pro
cessu cause vertentis inter Io.in vlti.col.¶ Capio glo.super ver-
bo,diuina,quā diuide in quatuoꝛ partes.In.j.declarat tex.In.ij.
infert ex tex.In.iij.opponit ꝛ quadrupliciter soluit tene primā
solutionē que vera est.In quarta ꝛ vltima ponit vnū dictū.Se-
cunda ibi,ꝛ qđ dicit.Tertia ibi,qđ lex iter eos.Quarta ꝛ vltima
est ibi,hodie vero omnes.¶ Pro clara intelligentia secūde par-

c ¶ In causis ciuilib⁹.adde Rob.antiquuꝫ in ca.testimonii.de test.ꝛ Baldus.in marga.in ꝟbo.infamis.sed nō in cā criminali.vt.ꝑ doc.in d.c.testimonium.

65 tis,facias duos casus principales.† Primus est de ifame ifamia
b iuris[b],nūquid possit esse testis.ꝛ cōclude regulariter qđ non ſm
gl.ꝛ Bar.ꝛ alios hic.ꝛ in.l.cassius.ff.de sena.ꝛ est tex.in.c.preter-
ea.de testi.cog.ꝛ in.c.testimoniuꝫ.ꝛ in.c.lꝫ ex quadā.de testi.adeo
qđ nec iudiciū facere.ſm Bald.in rub.extra eo.de summa tri.in
vlti.col.¶ Fallit qñ deponeret in causis grauioꝛib⁹,vt i crimine
heresis:sacrilegij:lese maiestatis:fraudati:census:fraudate anno
ne,ꝛ in crimine simonie ſm Io.an.do.Anto.de but.ꝛ Panoꝛ.in
c.fi.de testi.Spe.in ti.de accu.§.j.in fi.¶ Secundo fallit quādo
deponit de facto suo proprio,hoc est de eo qđ ipse fecit.ita sing.
Pau de ca.in.l.ij.§.si absens.per gl.ibi.ff.si ex nox.causa aga.et
66 ibidem sing.sequitur do.Alexan.¶ † Confirmo.nam licet alias
vnus solus testis in quacunqꝫ dignitate sit cōstitutus tamē non
plene probat.l.iurisiurandi.C.de testi.c.cū a nobis.ꝛ.c.lꝫ vniuer
sis.cum similibus.ex.eo ti.scꝫ de testi.istud procedit quādo depo
nit de facto alieno qđ ipse vidit vel audiuit,sed qñ deponit de eo
quod ipse fecit ꝛ consequenter de facto suo ꝓprio,tunc vnus so-
lus testis plene ꝓbat.ita tenet Pau.de ca.in.l.quicūqꝫ.in vlti.col.
C.de seruis fugi.ꝛ in.l.seruos.C.de test.et in ꝯsil.cccxxix.qđ incip.
visa petitione ꝑdicta.in.j.col.ad fi.in ꝯsi.cccxliiij.qđ inci.visis actꝫ
ꝛ actitatis ad fi.in quibus locis dicit Pau.de ca.qđ lꝫ non inue-
niat factum tamen semꝑ putauit ita esse veritatē.qꝛ si plene cre-
ditur dicto vnius serui deponentis de facto proprio.l.quero.§.
fi.ff.de edi.edic.multo foꝛtius debet credi dicto vni⁹ liberi depo
nentis de facto suo nec obstat qđ ibi text.dicit de toꝛmentis,ꝙ
procedit propter vilitatem persone,qꝛ est seruus.ꝛ licet Pau.de
ca.non dicat:idem ante eum tenet Salic.in.l.si quis decu.in.iiij.
oppo.per illum tex.C.de falsis.tamen reprobat.do.Alex.in.d.l.
67 ij.§.si absens.¶ † Tertio limita ſm Bar.ꝛ doc.hic.ꝛ in locis pre
alleg.in subsidium ꝛ cum toꝛmentis si viles sint ꝑsone.l.serui rū
so.ff.de testi.l.quero.§.fi.ff.de.edi.edic.ꝛ que dicant̄ iste viles per
sone que toꝛqueri debeāt,declarat Bar.in.l.ex libero.ff.de oōni.
¶ Quarto fallit qñ iste infamis esset rogatus ab vtraqꝫ parte ex
contrahentibus in testē,tunc censetur eius fides appꝛobata.gl.
est no.i.§.licere in ꝟb.felicissima.in aut.de test.col.vij.quā sequit̄
Bal.in.l.parentes.C.e.ꝛ eā reputat sin.ꝛ nō reperiri alibi bal.in
c.ij.de testi.ꝛ Bal.ꝛ Imo.in.l.ad testi.§.cōditionē.ff.de testa.de
cuius veritate ꝛ quo modo procedat vide i addi.Spe.in ti.de in
stru.edi.in rub.in.vj.col.ꝛ per do.Ant.de bu.ꝛ Imo.in.c.ex lite
ris.de transac.¶ Scđs casus est de infame infamia facti.et istud
c diuide in duos.¶ Primus est in causis ciuilibus[c],et tales testes
infames infamia facti admittuntur:lꝫ eis diminuat̄ de fide ſm
gl.i.l.iij.§.due autē cause.ff.ad carbo.bar.ꝛ doc.hic.et in.d.l.cas
sius ꝛ Bal.in rub.extra eo.in.v.col.ꝛ ideo vbi requirerent̄ testes
omni exceptione maioꝛes,isti nō admitterent̄ ſm Bal.in.l.opti
mā.ꝯ.de ꝯtrahen.ꝛ cōmit.stipu.Cy.ꝛ Bal.in.l.qui accusare.C.de
eden.fallit quo ad probandum ingratitudinem.c.j.in versi.inte
gre opiniōis.et ibi Bal.ad hoc no.i ti.quot testes sint necessa.ad
proban.feud.ingra.in vsi.feu.ꝛ illum text.ad hoc,reputat sing.
Lu.ro.in ꝯsi.cccxliiij.qđ incipit,dubitatio est magna.facit qđ no
Bal.i.l.fi.per illum text.in fi.C.de secun.nup.qđ vbi agitur de ꝓ
ba.ingratitudinis nō defert̄ iuramentū in supplemētū ꝓbatiōis.
sequit̄ Ludo.ro.in cōmen.l.admonendi.in.xxvj.col.ff.de iureiu.
¶ Secundo fallit cōtra cardinalem.c.presul.in fi.ij.q.v.¶ Ter-
tio fallit illud qđ glo.et doc.volunt,qđ testis infamis infamia fa
cti bene admittitur,sed aliquid diminuitur de fide quādo habēt
contestem multum note et spectate fidei:tunc eius defectus sup
pleretur per contestē.ita no.Bal.Ang.ꝛ Moder.in.l.si quis ex
argentarijs.§.cogentur.per illuꝫ tex.ff.de eden.Bal.in.l.j.in.ij.
col.C.de test.Sali.in.l.in bonefidei.C.de reb.cre.Lud.ro.in ꝯsi.
ccxc.quod incipit in casu proposite cōsultationis breuiter dictū
Fran.in vlti.col.do.Alex.in consi.lxvj.in.ij.volu.qđ incipit viso
68 processu cause vertentis inter Ant.¶ † Alius casus est i crimi
nalibus in quibus testes infames infamia facti non admittūtur
per regulam.l.sciant cuncti.C.de proba.et ideo in criminalibus
meretrix non admittitur ad testificanduꝫ ſm.do.Alex.in consi.
xj.in.j.vol.quod incip.circa primū dubium quo queritur an ali-
quis testis.extende idē esse in cā mixta vt pꝫ in.c.ex parte.de test.
¶ Scđo extēde vt idē sit in causa ciuili ardua,que equiparatur
criminali.c.lꝫ causam.ver.quidā vero.de ꝓba.quē ad hoc ibi no.
Bal.in.vij.col.ꝛ dicit qđ nō reperitur melioꝛ tex.in iure.ꝛ euꝫ ad
hoc reputat sing.Bal.in.c.ad nostrā.de proba.ꝛ qđ idē sit in cau
sa ciuili ardua qđ in criminali tꝫ Bal.hic.in.vj.col.in.v.oppo.fa
cit.l.propter litem.ff.de excu.tu.no.Bart.post glo.in.l.admonē
di.in pe.col.ff.de iureiu.limita duobus modis.¶ Primo qđ in
criminalibus lꝫ testis infamis infamia facti non probet,tñ facit
iudiciū ſm Oldra.Bal.ꝛ Sal.ꝛ Fulg.hic.ꝛ Bar.in.l.j.§.qōni.
ff.de qōni.¶ Secundo fallit in subsidiū ſm Bar.ꝛ doct.hic ꝛ i
69 d.l.cassius.† Confirmo per tria.¶ Primo per simile de minore
xviij.annis qui in criminalibus admittitur in testimonium,qñ
alij testes haberi non possunt ſm glo.ꝛ Albe.in.l.in testimoniū.
ff.de testi.sequitur Io.an.in addi.spe.in tit.de teste.§.j.ver.item
70 excipitur ꝙ est impubes.¶ Scđo simile facit† de femina q̄ etiaꝫ
in criminalibus in subsidiū admittit̄ ſm Ioā.an.ibi,ꝛ vtrūqꝫ se
quitur do.Alex.in cōsi.clxvj.qđ incip.animaduer.in.iij.co.lib.ij.
71 ¶ † Tertio facit,qđ licet alias socius criminis non admittatur
in testeꝫ.l.quoniam.C.de testa.l.fi.in fi.C.de accu.c.j.de confes.c,
veniens.

veniens.de test. ¶ Fallit in subsidiū qñ crimē p alios pbari non potest,probat text.no.in.c.fi.de testi.cog.d.Ant.z alij in.c.qm̄.de
72 testi.Bal.in.l.qñ liber.C.eo.d.Frā.de are.in cōsi.xj. ¶ † Limita ista multū signāter vt procedant qñ ex natura nogotij versimiliter habitu z actu plures interuenire non potuerunt,al's secus,qz lz ex accidenti cōtingat q alij testes non fuerunt presentes in potentia verisimiliter plures inuenire potuerūt,et tunc non dicunt in subsidium posse admitti.ita egregie limitat do.Anto.de but. in.c.tertio loco.p glo.ibi de proba.z in cōsil.suo qd incip.questio nostra dubia vulgaria hz.Panor.in.c.fi.in.ij.no.de testi.cogen. do.Alexā.in cōsi.lxiiij.quod incip.viso themate z dubijs.Et per ista cū laude Dei sit impositus finis huic.l. Jason Padue.

¶ Sequitur Rubri.de sum.tri.z fide catho.cum.l.cūctos populos.fm secundam lectu.

¶ De summa trini.et fide catholi. Rubrica.

¶ Super hac rubrica nihil scribo qz dictū fuit in quinterno precedenti,z frustratorium esset ibidem scripta denuo hic repetere. Jason Maynus iuris vtriusqz doctor:legēs istam primā partez C.in hac inclyta z felicissima Ticinensi academia.Anno salutis dominice.Mcccclxxxij.die.v.Nouembris.

1 ☞ Relatiuuz quis vel qui quādo stat restrictiue,z qñ ampliatiue.vsqz ad nume.8.
2 Imperator de iure est dominus vniuersalis totius mundi.
8 Leges imperatorie ligant etiam illos qui de facto non recognoscunt imperatorem.
9 Imperium processit a Deo.
10 Tempore cōstantini imperatoris,vandali nondū erant subiecti imperatori,sed postea eos subiugauit imperator.
11 Rex francie non subest imperatori.
12 Clemētia est res peculiaris z propria imperatorū et principum.
13 Verbum volo,regulariter non disponit nec in vltimis voluntatibus nec in contractibus.vide vsqz ad nu.24.
25 Imperator appellatur religiosissimus.
26 Eodem delicto an quis possit puniri duplici pena.
27 An de iure ciuili sint prohibite vsure.z nu.28.
29 An testator possit in testamento licite pmittere vsuras:adeo q effectualiter debeantur de iure cano.
30 Testator potest adijcere heredi in testa.quācunqz penā voluerit, et nō dicetur vsura,sed relictum nomine pene,nisi pena adijceretur per dinumerationem temporum.z nu.31.
32 Papa an possit dispensare super vsuris exercēdis per iudeos,z permittere qd licitum sit principibus christianis tenere iudeos in suis ciuitatibus q mutuent ad vsuras,z propter hoc acipiunt ab eis tributum.z nu.35.z.37.
33 Non valet dispensatio super vsuris,etiam si concedantur pro redimendis captiuis.
34 Judeis z sarracenis prohibitū est accipere vsuras a christianis.
36 Tolerabile est bonum quod ex aliquo malo descendit.
37 Valet statutum laicorum,q iudei qui mutuant sub leuibus vsuris habeantur pro ciuibus.
38 An valeat statutum q in causa dotis marito mortuo si heres negligens sit in restituendo dotem,teneatur soluere ad rationē decem pro centenario.
39 Cambia mercatorum licita sunt.
40 Pecunia que percipitur ex reditu mōtis Sanne vel florentie licite percipitur.
41 An liuelli sint liciti.
42 Si quis dat fundum ecclesie vt quo ad viuat teneatur eum alere an talis contractus sit licitus.
43 Infamis infamia iuris,non potest esse testis.z nu.46.
44 Quid sit infamia facti.
45 Conuentus aliquo delicto actione non famosa descendente tm̄ ex delicto est infamis infamia facti.
46 Infamis infamia iuris non potest esse testis nisi in certis casib9 nume.47.
48 Quedam sunt cause ciuiles,quedā criminales,z quedam mixte,
49 Minor.xx.annis non admittitur in testem nisi in subdium,idez est in femina.
50 In subsidium admittuntur testes qui al's nō admitterentur,qd qualiter intelligatur:vide eo.nu.
51 In criminalibus infames de facto admittūtur in subsidiuz,non vt probent,sed vt solum indicium faciant.
52 Infames de facto non admittūtur vbi requiritur qd testes sint omni exceptione maiores.
53 Licet infami de facto credatur,tamen diminuitur de fide.
54 Meretrix an possit esse testis in criminalibus.
55 Statuta ciuitatum non ligant forenses.
56 In respicientibus ordinationem z solēnitatem cōtractus,debet attendi statutum loci in quo contractus celebratur.
57 In respicientibus ordinem iudiciorū,semper attendendū/est statutum illius loci in quo iudicium agitur.
58 De iure cōmuni instrumenta notariorum non habent paratam executionem.
59 In his que respiciunt executionē z cōdēnationem super naturā contractus,attenditur statutum loci in quo iudicium agitur.
60 In dote restituēda vel lucranda attendimus statutū in quo maritus habet domicilium,non in quo celebratus est cōtractus,extende et limita vt in nu.61.vsqz.ad nu.65.
66 In his que veniunt preter naturam ex aliqua mora vel negligentia attendi debet statutum loci in quo debet fieri solutio.
67 An statuta ligent forenses in delictis.
68 Statutum puniens qd est de iure cōi prohibitum ligat forēses
69 Bonum est argu.de contractibus ad delicta.
70 In criminalib9 quando opiniones doc.sunt varie,debemus seq illā que imponit minorem penam.
71 An in vltimis voluntatibus statutum comprehendat forenses.
72 Quod in testa.requirantur septē testes,fuit inductum ratiōe fasitatis euitande.
73 Si lex reprobat consuetudinem,intelligitur reprobare tam preteritam q futuram.z.nu.74.

a ¶ Quis vel qui. Add Bal.i.l.precipimus.§.dotz.Ang.de are.insti.de actio.i.§ oim.l.j.col.

75 Exceptio debet esse de contentis sub regula.
76 Hec verba nullo modo,quid importent.z nu.77.
78 Quando lex prohibet siue procedat vltra annullando siue non, semper actus est nullus.
79 Consuetudo vel statutum si sint indicta de consensu expresso imperatoris valent non in vim statuti vel consuetudinis,sed in vim priuilegij.z nu.80.
81 Imperator potest tollere ea que sunt iuris ciuilis,non autē que sunt iurisgentium sine causa.
82 Non posset statutum inducere, q valeat testm̄ coram vno teste.
83 Testamentum dicitur esse voluntarie iurisditionis.
84 Bonum est argumentum de contractibus ad vltimas voluntates,et econtra.
85 Quando statutum disponit circa ea que sunt voluntarie iurisditionis,semper statutum comprehendit forēses,limita: vt nu.88.
86 Si statutum habilitet vel inhabilitet personas, nō cōprehendit forenses.z nu.87.
89 Testamenti factio est de iuregentium et non de iure ciuili.
90 Statutum vel consuetudo comprehendit forenses circa testa.factionem,sed an trahatur ad bona alibi existentia.
91 Quis nō potest decedere pro parte testat9 z pro parte intestatus.
92 Actio competens pro fundo potest alibi intētari,z acta facta in vna ciuitate faciunt fidem vbiqz.
93 Actus qui sortitur vires in vno loco propter statutum illius loci,habet etiam vires in toto mundo.
94 Tutor datus in vno territorio extenditur ad bona vbicūqz existentia.
95 Interdictio admistrationis facta alicui tanq prodigo in vna ciuitate,extenditur ad bona vbiqz sita.
96 Decretum iudicis super alienatione rerum immobilium minoris,extenditur ad bona alibi sita in quocūqz territorio.

b ¶ Est falsū. Add qd est dñs vniuersalis.alij pncipes et reges sunt domini pticulares suarū terrarū fm bart.in.§.p hāc.in.l.j.de rei vē.bar.in extraua.ad reprimēdū.in.ver toti9 orbis.

Cunctos. Ista lex erit subtilis et vtilis z repetibilis multum.dicūt Cy.et Albe.q ista lex,qz fuit pma filia q venit ad nuptias,amplā dotē i materia sortita est. tñ Bal.in.l.falsus.in vltimis pbis.C.de furt.dicit q alijs legibus non debet subtrahi sua dos et ita obseruabo in hac.l.in qua nihil attingam q non sit de propria dote huius.l. ¶ Diuide istam.l.in tres partes principales vt facit glos.j.Rursus prima pars principalis subdiuiditur fm Bar.z alios i duas.vide Barto.Rursus tertia pars potest subtiliter subdiuidi in tres particulas,prout facit Bar.in.ij.col.ad finem.z summa vt per Bar.casum etiā nō expedit figurare,qz litera plana est. ¶ No.primo ibi,cūctos populos quos,q hoc relatiuum quos,adijcitur illi vniuersali cunctos,sine copula z:nos
1 habemus istam regulam † q qñ post qualitatem subijcitur re-
a latiuū quis vel qui[a] sine copula,stat,restrictiue z restringit illam vniuersalitatē.Si aūt relatiuū ponat cū copula.tūc stat ampliatiue z augmētatiue.tex. habetis not.cū exēplo.in.l.ea' tñ adiectio. cū.l.pcedenti q incipit,hoc legatū.ff.de leg.iij.ergo cū illud relatiuuz quos,hic ponatur sine copula,debet stare restrictiue:ergo denotat q aliqui populi nō subsint impio z q non regunt legib9
2 imperatoris.† Istud aūt psuppositū est falsum[b],qz imperator
b de iur est dñs vl'is toti9 mūdi:vt dicit tex.expsse in.l.depcatio.ff. ad.l.rho.de iac. ¶ Pro sol.istius arij aduertendū est fm Bar.z doct.hic.q sit natura istius relatiui qs vel qui,an stet restrictiue

vel ampliatiue.dicunt Cy.Barto.et doct.hic.et Bart.in.l.omnes populi.in pe.col.ff.de iusti.et iur.et in.d.l.ea tñ adiectio.et Ang.de are.in.§.lus aũt ciuile.in prin.insti.de iur.na.gen.et ciui.et vide Bar.p te q clare loquit̃:et subdit Cy.q putat q leges imperato ris nõ ligent populos qui de facto nõ recognoscunt imperatorẽ duob⁹ fundamẽtis,forte dicã.j.¶Pro clara intelligẽtia et emo logatione tria breuiter examinãda occurrũt,in quib⁹ breuiter ab solutis remanebit presens materia expedita.Primuʒ est de natu ra istius relatiui qs vel qui.Scðm erit,nũqd leges ligent nõ reco gnoscẽtes imperatorẽ.Tertiũ et vltimũ erit,nũqd imperator de iure sit dñs totius mundi.ita qd de iure nulli sint exempti ab im perio.¶Circa primũ de relatiuo qs vel q.an et qñ restringat vni uersitatẽ precedẽtẽ an vero augeat.Ego ponã regulã et fallẽtias

3 relatiuorũ:et sic percipiet istã materiã.†Regula est infallibilis,q qñ relatiuũ ponit̃ sine copula:tũc istud relatiuũ stat restrictiue.et restringit et limitat qualitatẽ precedẽtem.d.l.ea tamen adiectio. ¶Amplia istã regulã vt relatiuũ positum sine copula nõ solũ re stringat antecedẽs generale precedẽs in quãtitate:sed etiam in tẽ pore.tex.habetis no.et ibi Bar.in.l.a filio.§.testa.ff.de alimẽ.leg. ¶Ista regula fallit fm Bart.et doc.hic.et doc.in locis preall.qñ per relatiuũ adijcit̃ quedaʒ certa qualitas:q̃ naturaliter inest cui cũqʒ contento in genere precedẽti.tũc nõ stat restrictiue:sʒ decla ratiue.¶Secũdo ego limito q relatiuũ quis vel qui positũ sine copula restringat:et est verũ q restringit solũ illud antecedens ad qd principaliter refert̃,et non alia.tex.habetis no.et exemplũ in.d. l.a filio.§.fi.et ibi Bar.ff.de ali.leg.ita etiã dicit Bar.in.l.si qs le. gauerit.per illũ tex.ff.de aur.et arg.leg.in contrariũ habetis ter ribileʒ tex.et durũ est rodi in.l.heres.§.vxori.et ibi Bar.et scriben tes.ff.de leg.ij.et tamẽ vide bar.aliter dicentẽ in.l.cũ filiosa.in pn

4 ci.ff.de leg.j.¶†Tertio limito sing.ex eo qd pulchre decidit bal.

5 in rub.C.de contrahen.emp.in.xxij.q.vbi querit,pone ego vendo tibi tale predium quod est iugerũ.xx.istud relatiuũ quod;est sine copula,deberet stare restrictiue,pone quod istud predium sit iu gerum.xxv.vel plurium,an veniat totũ,an stet restrictiue:et intel ligatur tñ de.xx.iugeribus.finaliter Bal.ibi disputat ad partes et arguit et postea concludit si possessio vẽdit̃ principaliter p nu merũ perticarũ,qr mercatus sum tantũ pro singula pertica:tunc qd plus est,non dicitur mihi vẽdere:sed si vẽdo sub vniuersitate tũc non stat restrictiue:et dicit ibi Bal.q Jo.and.in addi.Spec. in ti.de emp.et ven.super rubri.ita determinat,et allegãt precepto rẽ suũ Mar.sil.ita tenere.Adde etiam Sali.in.l.ij.C.de ɔtrahen. emp.et vide tex.in prin.in.l.iul.§.si titus.et ibi Bar.ponit eãdẽ do ctrinam.ff.de actio.emp.et Pau.de cast.no.in.l.si seruũ.§.j.in co. ti.ff.de act.emp.Ca.pe.de anch.Imo.et Panor.in.cap.pertuas. de dona.Bal.in.l.j.in.iij.opp.C.de peri.et cõmo.rei vend.Pau. de liaʒa.i cõmẽ.c.si vẽditor.in pe.col.de empt.et vẽdi.et.d.Alexã. imo.in cõsi.xcij.in.ij.volu.incip.viso ɔcessu cause vertentis inter Marcum.in viij.colũ.¶Quarto ego limito doctri.comunẽ qd relatium sine copula restringit et limitat antecedens quod prece dit:est verum antecedẽs principale,non aũt illud qd accessorie po nitur cũ antecedenti.tex.habetis no.et ibi exemplũ in.l.fi.§.titia. in fi.et qd ibi Bar.ff.de lib.le.ita in indiuiduo limitat solus Pau. de ca.nõ hic.sʒ in.l.stichũ q meus erit.in prin.intellectu.Bonoñ. ff.de lega.j.¶Item attende predicta oĩa procedunt et erit quin ta limitatio vt procedant qñ relatiuũ ponit̃ de per se sine copula tũc stat restrictiue:ñ aũt ponitur cũ copula tũc stat augmẽtatiue.

6 ¶†Quid iuris esset si ponerent cuʒ copula et sine copula,et sic est casus mixt⁹.an tũc staret augmẽtatiue vel restrictiue.Et subijcio casum qui fuit in facto,pone ɔcedo tibi in emphiteosim oẽs pos sessiones meas q̃ sunt in tali territorio et quibus coheret flumen padi.euenit qd reperit̃ vna mea possessio q nõ esti tali territorio sʒ ei coheret flumẽ padi an intelligat̃ venisse in illa cõcessiõe.si nos cõsideram⁹ prima relatiuũ stat restrictiue:qr est sine copula,et tũc solum venient que sunt in territorio,si autem consyderamus scðm tunc stat augmentatiue,et veniunt oẽs possessiones quib⁹ cohe ret flumẽ padi.Istã questionẽ ponit in specie.d.Mar.laudẽ.in.l. omnes populi.in.ij.co.a.ff.de iust.et iur.et dicit q doc.allega bãt istam doctri.Bar.ʒ ma aliter dicit se putare quod veniant ille que sunt in illo territorio:no aũt ille quibus coheret flumen padi.ali ter tex.in.l.ede facta.§.j.ff.de contrahen.emp.et not.p Bart.in.l. demonstratio falsa.in prin.ff.de condi.et demon.¶Credo q dici sio sit bona et multũ consonat rationi.tñ ipse non respõdet ad do ctrinam doc.¶Ego respondeo et dico aduertendũ esse q illi se cundo relatiuo,qui adijcitur copula et,nõ qr relatiuuʒ debeat stare augmentatiue:sed qr fm grammaticos nõ possunt ille due orationes stare sine copula,non ad hoc vt relatiuũ augeat.Et per hoc ego limito quinto aliud membrum doct.dum dicũt,q relati uum quis vel qui cũ copula staret augmentatiue,est verũ nisi co pula apponeret̃ ex necessitate,puta qr essent due orationes que nõ possent simul stare sine copula,tũc nõ faceret stare augmẽtatiue.

a ¶Imperiũ ɔcessũ a deo. Adde tex.i c.quãtuʒ.xx iij.q.iiij.gl. in vo.diuini tus.l.c.si im perator.xc vi.di.glo.in vẽ.ad oĩno in.c.pro hu manitate.de ho mi.li.vi.gl. j ver.adeo.i l.digna vox C.de legib⁹. spe.in pe.§. cete.doct. in.c.solite.de ma.et obed. ol.ɔsi.lxxix. incipi.cõsue uit dubita ri.de.de an cha.ɔsi.ccc xj.inci.tres dñi magnifi ci et habẽt originaliter Jo.x.c.nõ haberes in me potesta tẽ nisi data esset desuper transumpti ue habẽtur ista vba p tex.augu. c.mouet te. in.§.itẽ xps pilato.xxij. q.j.et tex.au gus.in.c.qs culpatur. xxiij.qo.j.et de ista mate ria est extra uagãs Bo ni.faci.j.viij. que incipit vnã sanctã.

7 ¶†Unũ no.q qñ procedunt multa antecedentia deinde subijcit̃ relatiuum quis vel qui cum aliqua qualitate,ʒ relatiuum possit ad oĩa referri fm grãmaticã,tñ si per relatiuum importat̃ aliqua qualitas que nõ ɔgruit cuilibet antecedenti,certe illud relatiuũ quis vel qui non facit relationẽ ad omnia antecedentia ad que re ferri põt,sed ad illa tñ quibus illa qualitas congruit.Istam re gulam pulchre colligit Dñicus de san.gemi.in.c.ij.p glo.ibi:sup verb.ex quibus.de elec.in.vj.et istud dicit esse valde not.pro statu tis.allegat etiã Archi.viij.q.j.in.c.verũ.¶Sexto pro limitatio ne doc.cõis no.q relatiuum sine copula restringit antecedẽs qd precedit,est verũ qñ illud antecedẽs ponit̃ principaliter:secus si ponat̃ exceptiue:tũc relatiuum sine copula nõ restringit antece dens immediate precedens qd stat exceptiue:sʒ restringit aliud remotum qd stat principaliter.tex.habetis et exemplũ in.l.nã qd

8 liqde.§.fi.et ibi Bar.multũ mirat̃ de illo tex.ff.de penu.leg.¶Se cunda cõclusio est†q leges imperatoris ligant etiã illos qui de facto non recognoscunt imperatoreʒ.ita dicit Bar.contra Cy. motus sola sua autoritate:aliud non allegat.pro Cy.videtur fa cere tex.in.l.ij.C.de incest.nupt.Teneo opi.Bar.quã etiã tenet Sali.hic:in.ij.col.et pro ea allego tex.expressum in.l.j.in princ.C. de condu.et procu.pred.fisca.lib.xj.dũ tex.dicit expresse,ex legũ ordine qbus similiter omne hoĩm genus tenet̃.¶Tertia et vlti ma ɔclusio est,q imperator de iure est dñs totius mũdi.Ex.bar. et Bal.Sali.et Pau.de ca.hic.et Host.in summa sua in ti.de offi. ordi.§.j.in versi.sed imperator.et no.Nico.de neapo.in lec.Bar. quẽ oĩno videas in.l.si duas.§.j per illũ text.in ver.vniuerso aũt orbi.et c.ff.de excu.tut.naʒ de iure omnes principes subsunt impe ratori.c.in apib⁹.vij.q.j.Itẽ omnes natiões.lxiij.dist.c.adrian⁹ et omnes sunt in potestate imperatoris.viij.dist.c.quo iure.xxij

9 q.viij.c.conuenior.ita pulchre Spec.in ti.de appel.§.nunc tracte mus.circa prin.¶†Cõfirmat̃,qr imperiũ ɔcessit⁹ a deo.in auf.

a qño opor.epos.in prin,col.j.et procedit tripliciter.inuẽtione.ap probatione,et ɔfirmatione.vt pulchre declarat Bar.hic.in.ij.co.p totã.Et ita teneo q̃uis Jul.in studio disputãdo tenuerit ɔtrariũ quod imperator de iure nõ sit dñs totius mundi.cuius opini.se quuti sunt eius discipuli.d.Guar.de cast.et d.Cathosachus hic Et istam opi.ante eos tenuit Jo.fab.hic latissime motyper.l.mer catores.et ibi gl.j.C.de cõmer.et mercatoribus.vbi est text.quod rex persaʒ non subest imperatori.Adidẽ fortior text.in.l.fi.C.de eunu.dũ text⁹.dicit ad fi.extra loca nostro impio subiecta.Alle gatur etiam.l.nõ dubito.et.l.hostes.ff.de capti.vbi imperator ha bet cõfederatos.Sʒ ad ista oĩa respondet̃ vno vb.qd verũ est q de facto multi erigant ceruices contra imperatorẽ,qr nolũt sub esse de facto.et per hoc sequitur qd habeat confederatos.Facit

10 etiam.l.j.C.de offi.pfe.preto.afri.et.l.ij.C.de vet.iu.enu.†quibus apparet q tempore Constantini imperatoris vãdali populi no dum erant subiecti imperatori,sed postea eos subiugauit impe rator,mouebant̃ etiã qr nemini dubiũ qd alij principes possunt prescribere cõtra imperatorẽ fʒ prefatos doct.hic.et Nic.de ne. in loco de quo.s.qd tñ nõ est verũ.p.l.cõpetit.C.de prescrip.xxx. annorũ.c.cũ ex offi.de prescrip.¶Teneo cõem sniam p superi⁹ allegata:et per text.cui respõderi nõ põt in.l.deprecatio.ff.ad le. rhod.de iac.quicquid diuinãdo ad illũ tex.respõdeant pfati mo derni.¶Et pro cõmuni snia allego tex.meliorẽ de iure q nõ alle gatur per alios hic,per quem tollũtur oĩa obiecta in.l.j.§.fi.cum l.seq.ff.de rei vend.et ibi Bar.princeps legistarũ expresse not.et dicit q ille est melior text.de corpore iuris ad pbandũ q impera tor sit dñs totius mundi de iure.ita etiã no.Barto.in pe.ttor.in prin.et in extrauag.ad repri.in ver.totius orbis.Bal.et An.vbi etiam ipsi not.illam.l.j.§.fin.in.l.bene a zenone.C.de quadri.pre.

11 Ange.in.l.si heredis seruus.in princip.ff.de leg.j.¶†Nunquid autem rex Francie de iure sit subiectus imperatori.predicta face rent q sic:et ita expresse disputando firmat.Nico.de neap.institu de pat.pote.et si bene recolo ibi.insti.de pa.pote.est vna glo.q̃ di cit filij francigenarũ nõ sunt in potestate parentum quã bene sol lebam notare qñ ibi legebã institutiones.ita etiã firmat Nico.de neap.in lec.Bar.in.d.l.si duas.§.j.vbi multa allegat ad hoc.Cõ trariuʒ expresse qd rex francorum non subsit imperatori firmat Spe.in tit.de ap.§.nũc tractemus circa prin.allegando tex.in.c. p venerabilẽ.qui fil.sint legi.de quo vltimo vide p Andr.de iser. in summũ feudistã.et Nico.de neap.in proe.feudo.et scðo põdera

12 tex.ibi nostre clemẽtie.†Clementia enim est peculiaris et propria imperatorum et principum.vnde dicit eleganter tex.in.l.fi.ad fi. C.de dona.inter vir.et vxo.al's sub titu.de dona.regis in reginã ibi,nihil aliud est et c.ita allegat glos.in.l.imperialis.in prin.et ibi habes aliũ not.tex.C.de nup.et tex.in.§.j.deoqʒ.in auf.vt iudices sine quoquo suffragio.col.ij.et Seneca in lib.de clemẽtia principi inter cetera no.et sic inquit.Nulli clemẽtia debet̃ magis quã regi et imperatori:et idem scribit Seneca ad neronem.lʒ oẽs apes ha beant aculeum:tñ rex caret aculeo.et ppterea habetis aliũ tex.

arrenum ⁊ singularem licet vulgarem in.l.si vindicari.C.de pe.q
si princeps scriberet officiali qd faciat suspēdere aliquē:nisi videat
sup esse causam debet expectare per.xxx.dies. Et cano.habēt tex.
diui Ambrosij in.c.cū apud thessaloniam.xj.q.iij.referētē quis
fuerit imperator qui fecit illā.l.si vindicari.⁊ quare fecerit. Alibi
cano.habēt tex.no.i.c.si qñ.⁊ ibi p Abb. Panor. de rescri. vbi est
tex.quod si papa vel imperator aliquid scribāt qd videat contra
ius,aut irrationabile,nō debēt statim exequi sed expectare secū-
das literas,seu scdam iussionem.quia clementia princip.est tem-
perata cū potestate vlciscēdi. Pōdera illud cū ptāte vlciscēdi.qr
verificat illud quod dicit gl.nostra,⁊ ista est ,ppe diffinitio licet
a al's diuersimode diffiniat. ¶ Tertio pōdera text. ibi in vbo a vo-
13 lumus,contra quē potest opponi.† nam verbū volo,regulariter
nō disponit,⁊ ideo data mihi elec.plurīū seruorū,si dico volo eli-
gere istū seruū,ista verba non disponūt,gl.est or.⁊ approbata in
l.serui elec.in prin.ff.de leg.j. Timore huius cōtrarij Frā. accur.
supplebat ad tex.volumus ⁊ pcipimus. Ista suppletio nō est ne-
cessaria:qr sm Bar.⁊ do.qñ verbū volo,profert in dispositiōe le-
gali in.l.latorē.importat dispositionē.§.sed principi qd ⁊ placuit.
insti.de iure na.gen.⁊ ci.sicut sm Bar.quādo pfert in vltima vo
lūtate .de quo statim.j. ¶ Tu respōde melius qd aliqñ verbum vo-
lo,profert cum infinitiuo:⁊ tūc pcedit glo.in.d.l.serui elec. Aliqñ
verbū volo, profert sine infinitiuo,⁊ tūc quid sit statim aperiam.
¶ Pro clara ergo intelligentia operepreciū est videre an ⁊ quā-
do verbū volo,inducat dispositionē vel ne,varie tradūtur theori-
ce per doc.hic.vnā ⁊ pleniorē oibus tradit Bar.hic,⁊ in.d.l.ser-
ui elec.in prin. Aliā ponit Bal.ex medulla tñ Bar. Aliā Raph.
Fulg.in qua effectualiter ꝯcludit,qd nō potest dari certa doctri-
na.sed relinquit arbitrio iudicis. Ego cōplector doctrinaz Bar.
sed qr duriuscula est,⁊ nihil facile pcipitur a iuuenib9,aliter expe
dio quā ipse faciat. Et dico sic verbum volo, simpliciter ⁊ de p se
14 prolatū,nihil importat.† Oportet ergo qd verbum volo,habeat
adiunctū ppter quod possit inducere dispositionē:⁊ in hoc dico
quod verbū volo,cū adiuncto,si ponat sine infinitiuo semp dispo
nit quaten9 est in potestate volētis. Et ideo si sit data mihi optio
plurīū seruorū. Si dico volo istū seruū,inducit dispositio.allegat
ad hoc corrupte Bar.in.l.ij.ff.de op.lega.que nihil facit, debuit
allegare.l.apud aufidiū.vbi Bart.etiā no.ff.de op.leg. Et ratio
est sm Bar.hic ⁊ ibi,quia in claris nō est opus cōiecturis.l.con-
tinu9.§.cū ita.in fi.ff.de ver.ob. Et isti duo casus sunt clari. Dif-
ficultas tota est,qñ verbū volo,est cū adiuncto.⁊ cum verbo infi-
nitiui modi an ⁊ quādo disponat. In hoc facias etiaz vnā regu-
15 lam infallibilem.† qd quotiescūqz verbum volo,iunctū cum infi-
nitiuo respicit actū explicandū per aliū q p pferētez,semper ver-
bum volo, disponit. Ratio est,qr ex quo actus debet per aliū ex-
plicari,sufficit quod pferēs declaret volūtatē ⁊ aliud nō habet fa
cere,⁊ tunc verbū volo,semp disponit. Exēplum,testator in testa-
mēto dicit,ego volo heredē meū dare titio centū. Istud verbum
volo,tunc disponit:qr respicit actum explicandum per heredē,⁊
non a se pferente.l.qm indignū.C.de testa.l.scda.in princ.C.cōia
de lega.ad hoc etiā allegat Bar.corrupte.l.j.ff.de manumis.que
nihil facit:debet allegare.l.j.ff.man.vbi si dico,volo titiū gerere
negotia mea,verbū volo,disponit.⁊ ille dicitur ꝯstitutus pcura-
tor,qr est iunctū cū infinitiuo,⁊ respicit actū explicandū p aliū.⁊
ex hoc ego ꝯfirmo ⁊ pōdero nouiter illud q decidit Bal.in aut.
16 ei q.in.vij.vel.viij.colū.in ver.quero vlterius.† an per hec verba
iudicis volumus te ire in possessionē ⁊c.C.de bo. auto.iudi.poss.
Vbi querit Bald.pone iudex in licentia quā cōcedit vtitur istis
verbis,volumus te ire in possessionē talis fundi,an p istud verbū
te ire volumus,intelligat ꝯcedi licētia intrādi possessionē ex pmo
decreto,arguit ad partes. Et primo dicit videri qd nō,per glo.in
d.l.serui elect.in prin.in ꝯtrium dicit facere.l.pāphillo.§.ppositū.
ff.de le.iij. Finaliter cōcludit q inducit dispositionē,qr est iunctū
cum infinitiuo ⁊ respicit actū explicādū per aliū ⁊ disponit,nihil
allegat,debuit allegare doctrinā Bar.hic in terminis ⁊ cōmunē
q expresse decidit illū casum.iste casus Bar.etiā est indubitatus
17 sed ⁊ difficultas restat,quādo vbū volo,iunctū cū infinitiuo re-
spicit actum explicandū ab ipso proferēte vel ab ipso ⁊ alio, nō a
tertio. In quo puncto Bart.intricate videt mihi qd ponat tres
casus in quibus nihil dispon.t. Primus est indubitatus quādo
verbum volo, respicit actuz qui non potest expediri sola volūta-
te sed reqritur actus facti,tūc verbū volo,nihil disponit,⁊ in hoc
nō est dubitādū,vt si dico,volo ascēdere arborē,gl.est or.i.l.in vē
18 dentis.C.de ꝯtrahen.empt.⁊ iste casus est indubitatus.† Scds ca-
sus est,⁊ hic iacet lepus,qñ verbū volo,iunctū infinitiuo respicit
actū explicandum ab ipso proferēte ⁊ pōt explicari sola volūtate,
an tunc verbū volo,inducet dispositionē,⁊ in hoc Bar.mirabil'r
facit differentiā inter vltimas volūtates,⁊ alios oēs actus.et di-
cit,qd in vltimis volūtatibus illud vbū volo,cū infinitiuo dispo-
nit. Et ideo si testator dicat,volo relinqre titio talē fundū,dispo-
nit ⁊ habetur acsi dixerit,relinquo. Et dicit Bar.j.qd istud pce-
dit nedum si verbū volo,pferatur in presenti.sed etiā si profera-
tur in futuro, vt dicitur, vellem relinquere titio talem fundum.
allegat tex.valde no.vbi tex. ppe vtitur verbo vellet, in.l.pam-
philo.§.ppositum.ff.de leg.iij. secus dicit esse in alijs actibus q
in vltimis voluntatibus.vnde si dico volo eligere istam rem ver-
bum volo,iunctum cū infinitiuo respicit actū qui potest expediri
sola voluntate ⁊ a pferente.tū non disponit,glo.est or.⁊ approba
ta in.d.l.serui elec.in prin.⁊ multominus disponeret si pferret in
19 futuro.⁊ diceret vellē eligere,minus disponeret. ¶ † Et si tu sub
tilis diceres,que est ratio diuersitatis inter vltimas volūtates ⁊
alios actus,cuz regulariter sit bonū ar.ab vno ad aliud,quando
nō adest ratio diuersitatis.l.seruū filij.§.cū qui chirographū.et
l.que de legato.ff.de le.j. Respondit Bar.hic ⁊ in illa.l.serui ele.
qd ratio diuersitatis est. Et pōdera tu pūecte,an ista ratio Bar.
aliquid ꝯcludat,mihi nihil ꝯcludit.dicit Bar.in vltimis volūta
tibus disponit:qr vltime voluntates pñt stare in suspenso,⁊ pos- a
sunt habere depēdentiā a futuro.sec9 est in ꝯtictb9,qr nō possunt
stare in suspēso.nescio quid inferat ex hoc. Iste est pulcher ⁊ sub-
tilis passus,an in vltimis volūtatibus,si dicat volo relinquere ti
tio talē rem.vel in futuro vellē relinquere.an ista verba disponāt
⁊ an inducant legatum vel fideicōmissum:qr in cōtractibus res
est clara, q non disponit.glos.in.d.l.serui elec.dicit qd non. Du-
bium est quid in vltimis volūtatibus.⁊ concludit Bar.qd dispo
nit per illum sing.text.in.d.§.ppositum. Idem tenet Cy.⁊ Bal.
in.d.l.serui elec.in prin.⁊ Ludo.ro.in.l.j.§.si quis ita.ff.de verb.
oblig. In hoc cōmuniter reprehenditur Bar.⁊ merito eū repre-
hēdunt Ange. Imo. Pau.de ca.⁊ do. Alex.⁊ alij Mod.in.d.l.
serui elec.in prin.⁊ Pau.de ca.hic,qr quēadmodum in cōtracti-
bus,si dico,volo vel vellem eligere nihil disponitur,per gl.appro
batam prime allegatā.idem est in vltimis volūtatibus ,cum nō
20 possit reddi bona ratio diuersitatis.† Imo in vltimis volūtati-
bus,nisi al's appareret de precisa ⁊ deliberata volūtate sic facien-
di,verbuz volo,nō disponit,ita dicit ipsemet Bar.rectius ꝯsyde-
rans in.l.fi.per illum text.ff.de testa.⁊ no. Bar. in.l.gerit.vbi om-
nes Moder.tenent.ff.de acqui.hered.in.iiij.colū.in versi. quero
quid si ꝯuocatis.⁊ vnum verbum Bar.rectius ꝯsyderās in.d.l.
serui elec.in prin.vbi variauit ab eo quod dicit hic. Facit bene in
argu.l.diuus.ff.de testa.mili.§.plane.insti.de mili.test. Et non
obstan.d.§.propositū qui decepit Bart.hic:pro certo tex. ille est
solennis ⁊ singularis in corpore iuris sm Ang.⁊ Mod.in.d.l.ser
ui elec. Vbi est fortius verbum vellē in tempore futuro inducit fi
deicōmissum. Respōdetur per omnes, quod tex.ille decepit diui
num iudicium Barto.quia in illo tex.multa cōcurrebant,ppter
que inducit fideicōmis. Primo cōuocatio amicorū facta ad istū
finem tantū.vt dicit ibi tex.in verbo,accersitis amicis per quam
cōuocationē apparet deliberatio ad hoc expresse ad aliud tex.
dicit Bart.met in.d.l.fi.ff.de testa.⁊ in.d.l.gerit.in.iiij.col.⁊ in.d.
l.j.§.si quis ita.in prin.ff.de verbo.obliga. Item ibi erat miles in
articu.mortis cōstitutus vt probat tex.in verbo, contubernali.
21 iūcta gl. Tertio ibi adsunt verba geminata.† ⁊ geminatio multū
operatur ⁊ declarat extram volūtatē.l.balista.in prin.ff.ad treb.
⁊ arg.eius qd pro sing.dicit Bar.in.l.cuz scim9.in.fi.C.de agri.⁊
censi.li.xj.cum suis cōcor. Quarto ibi post prolationem illoz ver
borū fuit denuo interrogatus a notario qui ita scripserat,an sic
vellet. Quinto ibi disponebat erga psonam verisimiliter dilectā
quia erat contubernalis ⁊ cōmuniter cōsocius. Et clarū est quod
magna dilectio psone cui relinquitur operat hunc singularē effe-
ctū,qd habet vim clausule codicillaris,glo.est singu.⁊ approba-
ta i.l.in testamēto.ff.de fideicō.li.cū suis ꝯcor.⁊ multū sing. Bal.
in.l.ex testamēto.C.de te.ma.si male non memini. Ibi ergo in illo
tex.tot ⁊ tantis ꝯcurrētibus presertim ex qb9 colligitur delibera
tio voluntatis,nimirum si inducitur fideicōmis.que oia cessant
in casu Bart.⁊ doct.hic,vbi loquitur qñ verbuz volo,simpliciter
22 pfertur,⁊ alie cōiecture non cōcurrāt.† Ex istis omnibus facias
vnam cōclusionē pro vera cōtra Bar.⁊ sequaces,quod nedū in
cōtractibus si dico volo eligere,ista verba nihil disponunt gl.in
d.l.serui elec.in prin. Idem est in vltimis volūtatibus,si testator
dicat volo vel vellē relinquere titio talē rē,verba ista nihil dispo-
nunt,quia si animus deliberatus esset sic relinquere,non diceret
volo vel vellem relinquere,sed diceret relinquo. Si aliū quādo di-
cte cōiecture verisimiliter declarātes deliberatā volūtatē aliud
inducerēt:casus est sin.qui ppe loqtur i his terminis in.d.l.pā-
23 philo.§.propositum.et ista est pura ⁊ mera veritas.† Intellige
predicta omnia contra Barto.procedere tm in omni volunta-
te q in testamento ,puta in codicillis ,in donatione causa mor-
tis quia in omni alia vltima volūtate licet requirantur testes sed
nō rogati sed fortuiti sufficiunt.l.fi.in fi.cū gl.C.de codi. Sed in
testamento in q testes debēt esse rogati ad hoc tunc verbū volo
reliquere,bñ induceret fideicō.sec9 est in codicillis.ita limitat an

a In verbo volumus. Adde q dixi supra in ij. col.⁊ ibi dedi remissiones.

dilectio psone fit lo codicillari

reus doctor.d.Alex.Imo.in.d.l.serui elec.in princ.& licet ipse nõ dicat,istud idem in terminis dicit Io.de imo.in.l.gerit.in.vj.co. ff.de acqui.here.et non inuenio aliquẽ contradicere in hoc.Sed credo qd limitatio sit falsa,& teneo cũ cõmuni,siue ista verba proferãtur in testamẽto,siue in codicillis,put expresse tenet Angel. sic declarãs in illa.l.gerit.lz Imol.eum reprehendat.¶ Nec ob. fundamẽtum do.Alex.dũ dicit,quod in testamẽto testes debent esse rogati,fateor.Sed dico & no.quod in testamento[a] sufficit qd testes sunt rogati,vel a testatore vel a notario vel a quocũqz alio presente testatore fm Dy.& Paul.de cast.in.l.heredes palam.§. in testamẽtis.ff.de testamen.& no.per Ioan.fa.in.§.testes.insti.de testa.& do.Alexan.in cõsi.xlvij.in.ij.volu.incip.abinde.in.ij.colũ. Pone ergo quod notarius rogauerit testes.deinde per hoc non apparet de libera volũtate testatoris,dicit velle,qd per hoc disponat:quia rogatio potest fieri post testamẽtum ɔpletũ vt no.Bal.

24 in.l.fi.C.de fideicom.¶ †Tertius & vltim[9] casus Bar.est & planus,quod quando verbũ volo cũ infinitiuo respicit actũ qui non potest fieri fm voluntatem vnius,sed requiritur consensus duorũ:tũc nõ disponit,vt si dico,volo vendere vel volo emere:tũc nõ inducit dispositionẽ nisi interueniret consensus vtriusqz,per ista verba quia tunc induceretur venditio:ita dicit glos.or.in.l.in vendentis.C.de contrahen.emp.& in hoc Bart.optime loquit.Relinqua de hoc verbo volo vide plene per do.Anto.de bu.in.c.ex literis.primo.de spon.Et de verbo volui,& de verbo vellem,recurre ad gl.& Bald.in.d.l.in vendẽtis.¶ In text.ibi religione,capias

25 istum terminũ large.†nam & alibi imperator appellatur religiosissimus vt in.l.vnũ ex familia.§.si.ff.de leg.ij.& in pe.insti.in prin. non autem capias stricte prout capitur in autẽ.ingressi.ĩ.titu.j. ¶ Successiue noto ex textu.ibi xpianorum catholicorum &c.fm quod not.Cyn.in.ij.not.quod magnum est habere pulchrum et laudabile nomẽ,& ppterea Accursius in.l.facta.§.si in tãda.ff.ad trebel.multum gloriatur de nomine suo:et dicit,ego sum Accursius quasi accurrẽs cõtra tenebras iuris ciuilis:& dicit Sali.hic in no.quod parẽtes debent filijs imponere nomina honesta & autoritatis,non autem nomina turpia & quodãmodo infamiam portantia.& refert Ioan.and.in.c.grauis.de depo.quod vxor sua dicebat quod etiam si pulchra nomina vẽderentur deberent emi & do.Card.flo.in.c.cum fm apostolum.de preben.in.ij.not.per illum text.inuehit multum contra parentes qui nomina turpia progenitorium repetunt in filijs.& dicunt expresse Io.an.& do.Car. flo.& idem Imo.in.j.co.in.c.grauis per illũ tex.in ver.vir Belial. quod imputandũ est illi qui contrahit cum habente tam deforme nomẽ,quia si decipiatur,sibi est imputandũ.Tamen.text.noster nõ facit ad ista,quicquid prefati doct.ponũt,qr tex.iste non loquit in

26 proprio nomine sed in cõmuni cognomine.¶ †Vltimo not.ex fi. quod eodem delicto quis punitur duplici pena.In contrarium facit regula.l.senatus.ff.de accu.Hinc sumpta occasione Bald. hic in ver.oppon.Fulgo.& Pau.de cast.intrant illam materiam an & quãdo quis possit pro eodem delicto duplici pena affici vide hic per eos & p Bar.in.d.l.senatus.& per gl.& ibi latius Bar. & adhuc latius.Salic.in.l.qui de crimine.C.de accu.& quantum ad propositũ nostrũ ista est vera resolutio,quod quãdo est vna pena fori penitentialis apud deum,alia fori iudicialis,ambe semp concurrunt,ita loquit iste tex.Sed quando ambe pene essent imponẽde in foro iudiciali,pcedit tũc lex cõtraria.¶ Nũquid autẽ punitus[b] in foro canonico (non dico apud deum) per iudicem ecclesiasticum,possit etiã puniri per iudicẽ secularem in foro seculari.vide do.Anto.in.c.tue.de procu.Io.de ana.in.c.de his.de accu.Et an pro eodem delicto possit vterqz iudex pcedere simul & semel tã ecclesiasticus q secularis,vltra Bal.hic vide etiã Bal. in.l.placet ĩ.de sac.san.eccl.¶ Glo.in vbo Petrũ apostolũ quã diuido in quatuor partes.In prima colligit ar.ex tex.ad questionem.In secunda refert opi.Azo.In tertia respondet ad hũc tex. dupliciter.In quarta & vltima ponit veram distinctionem.Secũda ibi:vnde do.Azo.i summa.Tertia ibi verũ tñ ad istã.l.Quarta & vltima ibi,sed distingue.¶ Pro introitu gl.opp.sic,nam videtur q Iustinia.imperator q fecit istã.l.male obseruauerit illud

27 quod precepit.† nam precepit,seruari fidem traditã per apostolos & euangelistas fm quam vsure sunt prohibite,et tamen ipse imperator permittit expresse vsuras in.l.eos.ĩ.de vsuris.declarãdo vsque ad quam summam vsure sint licite.Propter hoc glos. disputat an de iure ciuili[c] vsure sint permisse.nam clarum est de iure fforum cõstat quod sic.Punctus est ergo videre,nũquid isto iure codicis sint pmisse.Et si volumus tenere q sint pmisse.respõdetur ad hunc tex.q illud quod in eo dicitur est q̃tum ad fidem non q̃tum ad vsuras.Vel dicit glo.q nõ fm legẽ apostolicam & euange.vsure non sunt phibite patet:qr in quatuor concilijs de qb[9] in epistola,victor,alias incipit nos reddẽtes.in ver.suscepimus.ĩ.in qbus cõtinebant ea que ad fidem nostram spectant & que seruare & vitare debẽt Christiani.de vsuris nihil dicit.Tamẽ gl.

a ¶ Quod in testõ.Adde auf.ingressi. C.de te.& gl. fi.l.c.testes. iij.q.ix.speti.de teste.§ fa.tẽ q non fuit Alber. mal.in trac. de teste.

b ¶ Nũquid aũt punit[9]. Adde Bal in.l.si qs in hoc gen[9].C. de epi.& cle. Pe.de anc. in regula ea que.de reg. iur.lib.vj.in xxxvij.colũ. ver.ix.q̃rit dicẽs Bal. ita cõsuluisse Card.za. Pe.de anc. Io.de imol. l.c.ij.d adulte.Abba.in c.cum sit.in ij.not.de fo. cõpe.Abb. & Io.d imo. l.c.j.de offi. ordi.Abb.i c.de causis. b in pe.col.de offi.delega.

c ¶ An de iure ciuili.adde hic apostil.quã posui supra in x.colũ.versi. pmuz est an vsu.& ibi dedi remissiones in ista materia.

d ¶ Nũquid papa.Addo apostil.quã posui supra c in.xij.colũ. ver.j.est nũqd papa.et ibi dedi remissiões in ista materia

magna.in auf.ad hec.circa fi.ĩ.de vsur.dicit,quod imo vsure prohibentur ex cõcilio niceno qd est vnum ex illis quatuor.c.quando. xlvij.distin.Tamen in illo cõcilio niceno solũ interdicte sunt vsure clericis & ecclesiasticis psonis,vnde arguẽdo a speciali,text.ille pbat cõtrariũ,de quo vide etiã glo.plene in auf.de ecclesia.tit.in

28 prin.col.ix.¶ Breuiter qd tenendũ.† dicunt Ja.but.Bar.Sali. & Pau.de cast.hic,qd vere de mẽte imperatorũ fuit pmittere vsuras vt apparet in.d.l.eos.tamen non fuit de potestate:qr inferior non potest permittere illud quod superior vetat.c.cũ inferior.de maio.& obe.l.nam magistratus.ff.de arbi.vide Bar.¶ Et sic cõcludunt q de iure ciuili imperatores bene pmiserunt vsuras.sed nõ potuerũt pmittere,quicquid teneat Cy.in.d.auf.ad hec.& late Ful.hic,& late disputat Io.an.in regula,peccatũ in mercu.Sz disputatio est inutilis,ex quo de iure canonico expresse sunt prohibite.cui standũ est in foro ciuili,cum tractetur de peccato.Bal. tamẽ hic & Ful.enumerãt aliquos casus in qbus vsure sunt permisse etiã de iure canonico:tamẽ ex toto non sunt ppie vsure.videatis hic p eos.¶ Vltra eorum dicta formo aliquas vtiles & ne

29 cessarias questiones.† Prima est,nũquid testator in testamento possit licite pmittere vsuras,adeo q effectualiter debeant etiã de iure canonico exẽplum pone testator legat titio mille ducatos,& si sibi nõ soluatur per heredẽ intra mẽsem a tẽpore mortis,disponit quod abinde in antea soluat tantũ nomine vsurarum.Bart.no. in.l.ij.ad fi.ff.de his que pe.no.affert tex.expssum in.l.iij.§.fi.ff.de an.leg.vbi formaliter querit text.an testator in testamento possit permittere vsuras si heres nõ soluerit intra tẽpus,& decidit text. quod sic,dummodo ille vsure sint fm ordinẽ taxatũ a lege:cum de iure ciuili vsure essent pmisse vsqz ad certã summã:modo dicit Bar.cũ de iure canonico quelibet vsura sit phibita,& in nulla summa sit vsura pmissa,apparet p illũ text.qd nulla vsura potest in testõ pmitti.Ita etiã tenet Bar.in.d.l.iij.§.fi.& in.d.l.iulia.§.id papi.ff.de act.emp.Istã deci.reprobat Pau.de cast.hic,alij non tangũt,& idẽ Pau.in.l.apud iulia.als incip.Aphricanus.§.fructus.in lect.bononiẽ.ff.de leg.j.& ibi dicit se multũ mirari de di

30 cto bar.† cũ testator possit in testamẽto adijcere heredi quãcũqz penã velit,& nõ dicit vsura,sz relictũ nomine pene,put loqtur tit. ff.&.C.de his q̃ pene no.facit.l.j.ff.de pe.leg.¶ Addo lz ipse nõ dicat,q idẽ ante eũ tenuit Bal.in.l.vnica.in.viij.col.in ver.iij.querit testator mãdauit.C.de his que pene no.& idẽ Bal.in.d.l.cũ allegas.in pe.col.in.ix.& .x.opp.C.de vsu.&.l.rogasti.§.si tibi.ff.si certa peta.p illã rationẽ qa nõ ẽ ppie vsura sz relictũ nomie pene.Nisi pena adijceret p dinumerationẽ tẽporũ,tũc diceret bene vsura.& bñ esset phibita:puta,si testator diceret,si nõ soluit intra tantũ tẽpus volo qd quolibet mẽse tm̃ soluat,esset tũc ppie vsura:& istud in terminis declarat idẽ Bar.in.l.si stipulãti.in fi.ff.de ver.ob.Ita etiã tenet Inn.in.c.tua.in prin.de pe.¶ Quid tenẽdũ.teneo opi. Bar.p eius fundamẽtum quam etiam tz Raph.cu.in.d.l.ij.ff.de his que pe.no.& in.d.l.iij.§.fi.ff.de an.leg.Et ibidem etatis nostre memorie obseruandissime do.Jaco.pute.vbi p illã decisionem dicit se obtinuisse in ciuitate Papie & cõsuluisse.Pone testator in testamẽto legauit sempronio mille florenos,deinde dixit qd pro maiori cõmodo heredis qui nõ possit tã cito soluere:solueret omni anno vnã begundiã vini.Jã trãsacti tres erãt anni,legatarius petebat tres begũnias vini,dicit do.Ja.se obtinuisse qd nõ deberentur,qr erat vsura nihil aliud alleg.Bar.poterat etiã allegare oẽs

31 prefatos doc.† qr quãdo pena adijcit sub dinumeratione tẽporũ, omni anno,oẽs ɔcordãt qd dicitur vsura.inde cũ bar.tenet Luro.in.l.stipulatio ista.§.alteri & ibi do.Alexã.in.ix.col.in fi.& seq. ff.de verb.ob.& ad titulum.ff.&.C.de his que pene no.vbi si heres nõ soluat põt testator adijcere quamcũqz penã.Responde verum quãdo pena adijceret alicui facto vel dationi alterius rei quam q̃titatis,quo casu nõ est vsura:in istis terminis possunt pcedere illi tuli etiam de iure canonico.Sz si pena adijceret dationi quãtitatis pecunie est mera vsura & nihil vz.¶ Et põdera tu pcte multũ qd tex.allegatus cõtra bart.in.l.v.C.de his q̃ pe.no.stringit ineuitabiliter p Bar.dum tex.in fi.dicit,nisi testator pcipiat aliqd probrosum vel legibus interdictum prout hodie est vsura fm ius canonicum,& sic cõcludo qd testator in testamento non põt pmittere vsuram nec grauare heredẽ ad vsurã quãdo esset ppie vsura hoc est pena adiecta dationi quãtitatis.vt declarãt omnes in d.§.alteri.¶ Secũdo quero & ista est alta et pfunda questio,in q̃ malle discere q docere.¶ †Nũqd papa[d] possit dispẽsare sup vsu

32 ris exercẽdis per iudeos,& pmittere qd licitũ sit principib[9] christianis iudeos in suis ciuitatib[9] habitare q mutuent ad vsuras & ppter hoc accipiant ab eis tributũ.In quo pũcto videret dicẽdum quod papa nõ possit,quia vsure sunt prohibite de iure diuino.c. quia in omnibus.de vsuris.xiiij.q.iij.c.plerīqz.ergo papa q est inferior nõ põt pmittere illud qd deus vetat.Sz nõ eundo per mẽdicata suffragia de hoc est text.formalis in.c.sup eo.de vsuris.vbi formaliter dicit tex.qr pagina vtriusqz testamẽti phibet vsuras & non est

33 nõ est licitũ cõmittere peccatũ,etiã pro tuenda vita alicuius,†nõ
valet etiã dispẽsatio super vsuris etiã si cõcedãtur pro redimen
dis captiuis:⁊ sic pro publica vtilitate,facit etiaꝫ cle.j.de vsuris.
vbi dãnant̃ oĩa statuta ⁊ oẽs cõsuetudines quibus fauor aliquis
prestatur exactioni vsurarũ.Et per illũ tex.et glo.determi.ibi ex
presse.d.Car.flo.in.xv.q.⁊ ibi Joã.de imol.post laurentiũ,qꝺ rex
aragonũ non iuste accipit tributũ a iudeis ⁊ saracenis pro eo ꝙ
eis permittat in suo territorio vsuras exercere:⁊ qꝺ nedũ peccat
imo ꝙ est excõicatus per illum tex.iuncta gloss.in verbo censura.
34 ¶†Nam etiã iudeis[a] ⁊ saracenis prohibitũ est capere vsuram a
a christianis iuxta.c.post miserabilem.⁊.c.quanto.de vsuris.Et ita
etiã per plura late cõcludit princeps canonistarũ Jo.an.in regu‐
la peccatũ.in mer.in versi.iij.querebat̃.vbi per plura cõcludit qꝺ
papa:etiã propter publicã vtilitatẽ non põt cõcedere ꝙ licitũ sit
principib⁹ ꝙ in eoꝝ ciuitatibus vsure exerceant̃.Et dicit Bald.
hic in.iiij.col.ꝙ imperator nõ potest etiã propter bonũ publicum
permittere ꝙ vsure exerceant̃,per illud ꝙ dictũ est:q: inferior nõ
põt permittere illud qꝺ superior prohibuit,⁊ ita etiã tenet bal.in
aut.ad hec.in.ij.col.C.de vsuris.Ista sunt que stringunt multum
pro parte negatiua.¶Cõtrariũ late visus est tenere Pet.de anch.
in consil.ccxliij.incip.christianissime et illustrissime princeps ⁊c.
vbi cõcludit in effectu,ꝙ lꝫ princeps tẽporalis prout est impera‐
tor nõ possit istud ꝯcedere etiã pro bono publico:in quibus ter‐
minis ꝓprie loquit̃ Bald.hic ⁊ in.d.aut.ad hec.cũ istud respiciat
35 specialitatẽ:†tñ papa posset dispensare ꝓpter publicã vtilitatem
nõ quidẽ qꝺ Christiani mutuẽt ad vsuras,istud non posset,et ita
lꝫ ipse nõ dicat intelligit̃ tex.in illo.c.super eo.qui est fortissimus
text.Sed bene põt dispensare qꝺ iudei ⁊ sarraceni in ciuitatibus
Christianoꝝ mutuent ad vsuras propter publicã vtilitatẽ.nã vt
pulchre inquit tex.i.c.qui syncera.xlv.dist.superuacue rei operaꝫ
dat qui coercere nitit̃ iudeos a peccato,q: oĩno dãnati sunt pro
36 pter eoꝝ ꝑfidiã:ideo tolerandi sunt:allegat etiã† q: tolerabile est
bonũ qꝺ ex aliquo malo descẽdit.iiij.dist.c.deniqꝫ.allegat etiã il
lud qꝺ not.glo.in.c.inter opera.in glo.j.de spon.Tamẽ Pet.de
anch.in veritate ibi dubitat ⁊ nihil firmat.Pro eadẽ parte affir
matiua expresse cõsuluit minoris cõsciẽtie Pau.de cast.in consi.
cclviij.inci.quoddam cõe cõuenit:vbi expresse cõcludit qꝺ sunt
laudabiles ⁊ sine onere cõsciẽtie cõuentiões quas faciunt popu‐
li cõitates ciuitates vl' principes qꝺ iudei vel sarraceni in eoꝝ lo
cis mutuent ad vsuras.Et qꝺ iste mos,⁊ ista cõsuetudo inoleuit
ꝑ totam Italiam,⁊ dicit qꝺ de hoc extat ꝓuilegiũ Mar.v.et eu
genij.iiij.Et ibi dicit nõ obstare cle.j.de vsu.q: rñdet qꝺ illa cle.q̃
tollit oĩa statuta oẽs consuetudines ⁊ oẽs.ll.sup vsuris:itelligit̃
qñ Christiani mutuarẽt ad vsuras,⁊ crederẽt ꝙ Christiãis licitũ
sit mutuare ad vsuras,esset hereticꝰ vt ibi dicit tex.Sed ꝑmit‐
tere iudeis ex cã publica ne sequant̃ furta vl' rapine ⁊ ne ipsi Chri
stiani mutuẽt:istud est bene permissum cũ dispẽsatione pape.Et
tẽporib⁹ nostris illustris ⁊ excelsus princeps marchio Mantue
Ludouicus nuper defunctus voluit super hoc habere cõsiliũ,an
sibi liceret cũ licẽtia pape tenere iudeos ĩ ciuitate sua ad mutuã
dũ sub vsuris:⁊ presertim attẽta vetustissima cõsuetudine,cui⁹
initij memoria nõ extat in ꝯtriũ.Et ꝑ multa cõsilia diffuse ad mo
dũ aureus doctor do.Alex.imo,mihi tñ incertũ est an vacillante
cõscientia in ꝯsi.j.in.ij.vol.inci.circa primũ dubiũ primo arguit̃.
et pro ista parte multũ facit qꝺ sing.inquit Archi.i.c.hac ratiõe.
37 xxxj.q.j.† vbi tꝫ qñ Christiani vsurarij nõ ꝑñt aliter sine scãdalo
coerceri ab vsuris,tũc põt papa dispẽsare cũ iudeis,et qñ papa
dispensat ꝓsumit̃ ex iusta cã dispẽsare,ꝑ illud qꝺ dicit gl.not.i.l.
relegati.in fi.ff.de pe.Ad predicta vide qꝺ sing.decidit Bal.in
aut.⁊ ad hec.in iij.col.C.de vsur.vbi mirabiliter tꝫ valere statutũ
laicoꝝ quo cauet̃ ꝙ iudei qui veniũt ad mutuãdũ sub leuib⁹ vsu
ris puta ad rõnẽ duoꝝ denarioꝝ pro cẽtanario tractent̃ ⁊ habeã
tur pro ciuib⁹.sup quo tñ cogita si.d.cle.j.Imo pl⁹ consuluit do.
Alex.in.ꝯsi.lvij.inci.qm̃ in.q.proposita ⁊c.valere decretũ princi‐
pis secularis quo cauebat̃:qꝺ licitũ esset iudeis fenerari sub vsu
ris,⁊ qꝺ eis mutuantibus sine pignore sub instr̃o reddat̃ ius suꝫ
mariũ et executiuũ tam sup sorte q̃ sup vsuris,cõcludit tale sta‐
tutũ valere:allegat aliqua ex ꝓdictis,ꝙ ego tñ nõ firmo ꝓpter di
spositionẽ.d.cle.j.Et vltra ꝓdicta,an statuta vel consuetudines
laicorũ possint permittere vsuras vt valeant,vide glo.in.l.eos.§.
in traiectitijs.sup gl.parua in verbo ꝯsuetudinis.C.de vsur.⁊ ibi
Bal.eã expresse no.ad hoc,et Bal.in.l.ij.C.de vsur.rei iud.⁊ in.l.
cũ allegas.j.de vsuris.⁊ aliq̃d per Fulgo.hic,⁊ q̃d si talia sta tuta
essent iurata.vide Pe.de anch.in.d.cle.j.ꝑ illũ tex.tenere ꝙ non
valet,et gl.magistra.⁊ no.in.d.aut.ad hec.in gl.mag.ad fin.C.de
38 vsur.que mouet̃ per regulã.l.non dubiũ.in fi.C.de legi.¶†Quid
aũt sit in cã dotis:nũquid valeat statutũ disponẽs qꝺ in cã dotis
si mortuo marito heres sit negligens in restituendo dotẽ,teneat̃
fenere ad rõnẽ.x.ꝑ cẽtenario,an istud statutũ valeat saltẽ fauore
dotis.etiam econtra nõ est dubiũ ꝙ marito sustinenti onera matri
moníj licite debentur vsure:q: nõ sunt proprie vsure:sed verius
damnũ ⁊ interesse,iuxta.c.salubriter.de vsuris.Certe Bal.in.l.
fi.§.preterea C.de iure do.cõcludit tale statutũ valere.¶Cõtrariũ
expresse determinat ipsemet Bal.⁊ Pau.de ca.hic per rationẽ
superius factam:q: princeps laicus cum sit inferior nõ põt per‐
mittere illud qꝺ prohibitũ est a superiori.Ueritas pẽdet ex tra‐
ditis per Bar.⁊ alios.vbi forte videbitis in.l.in insulam.§.vsu‐
ras.ff.solu.mat.Bar.in.l.at qui natura.§.nõ tantum.ff.de nego.
gest.⁊ in ꝯsi.qꝺ inci.Francis.vxorẽ quandã noĩe Thomasiã ⁊c.⁊
Cano.in preallег.c.salubriter.⁊ multũ late ⁊ diffuse Ludo.ro.in
cõsi.cccccxxvij.incip.in casu ꝓposite cõsultatiõis.circa celeberri
morũ doctorũ cõsilia ⁊c.in scꝺo dubio ꝓncipali.Pet.de anch.in
cõsi.cxxxviij.inci.in.q.q̃ vertit̃ inter nobilẽ dñaꝫ.⁊.d.Alex.in ꝯsi.
39 ccciij.al's.cciij.ici.viso ꝓcessu cause vertẽtis iter Joãnẽ.¶†Nũ
b q̃d autẽ cãbia mercatorũ[b] sint licita.Cõmunis cõclusio est ꝙ sic:
dũmodo nõ excedant cõeꝫ ꝯsuetudinẽ ⁊ cursum.ita determinat
Bal.in rubri.j.de cõsti.pecu.in prin.gl.faciẽs mentionẽ de istis
cãbijs in.l.iij.C.de exercito.Et idẽ Bal.ibi.⁊ Sali.idẽ firmat ⁊
Bal.in.l.ij.in ꝓn.C.de vsu.rei iudi.Cano.in.c.in ciuitate.de vsu.
do.Lau.de rodul.doctor florẽtinus in sua solẽni rẽpe.c.cõsuluit.
de vsu.in.ij.parte in.q.xxvj.⁊ seq.⁊ in.iij.parte.in.q.j.Dico ergo
an cambia mercatoꝝ sint licita.Cõmunis cõclusio est qꝺ sic,dũ‐
modo nõ excedant cõem cõsuetudinẽ ⁊ cursuꝫ.ita deter.Bal.in
rubri.C.de ꝯsti.pecu.ita etiã firmat Archi.xiiij.q.iij.c.j.⁊ multũ
late Sali.in aut.ad hec.in.xj.q.C.de vsuris.Bal.in.q.ꝑ eũ dispu
tata que dicit statuto qꝺ fenerator.in prin.Jo.de ana.in.c.naui‐
ganti.de vsuris.Joã.cal.in cõsi.xj.posito sub rubri.de vsu.et do.
Alex.Imo.in ꝯsi.lxj.in.ij.vol'u.inci.viso processu cause vertẽtis
40 inter Joannem in vltima col.†Quid aũt de pecunia[c] que perci
c pit ex redditu mõtis vt est Genue,Uenetijs,⁊ Florẽtie,an talis
reddit⁹ sit licitus,cõiter etiã cõcluditur ꝙ sic,ita expresse firmat
Imo.in.l.si maritus.ij.ff.solu.matri.de quo vide Bald.in.l.ij.§.
mutui.ff.si cert.pet.⁊ in.l.hac edictali.§.hic illud.C.de secũ.nup.
Pau.de ca.in ꝯsi.ccccccclxxxiiij.Cano.in.d.c.in ciuitate,⁊ multũ
plene per prealle.do.Lud.in repe.d.c.cõsuluit.in.iij.parte.in.q.j.
41 quã ponit de mõte Genue.¶†Quid autẽ de pecunia q̃ datur
pro aliquo annuo redditu.exemplum,do tibi mille florenos ⁊ tu
das mihi quolibet anno.l.florenos ad rõnem quinqꝫ ꝑ centena‐
rio,⁊ nos vernacula lingua appellamus liuellos:nũquid sint lici‐
ti,tãgit Bal.in.c.j.in vlti.col.in ti.si de feu.vas.ab aliquo fue.in
terpel.⁊ ibi dicit illũ tex.facere quod talis cõtractus sit licit⁹:tñ
dicit multos tenere qꝺ sit vsura:q: lucrũ ex pecunia proueniens
est certũ ⁊ infallibile,ideo cõsiliũ est scꝺm eũ ꝙ agat̃ inter partes
ꝙ ex tali pecunia emat̃ prediũ:tñ subdit caueas ne ꝑ tales caute
las animã tuã illaquees.idẽ Bal.in.l.vnica.in.viij.col.in.iij.q.C.
de his que pe.no.dicit qꝺ iste cõtract⁹ multũ frequentat̃ in ciui‐
tate Astẽsi,⁊ ꝙ multi dubitãt esse ꝯtractũ vsurariũ ꝓpter lucrũ
certũ ⁊ infallibile,presertim qñ emptor coloratus est solitus fene
rari.¶Tandẽ ꝯcludit putare se ꝙ ꝯ̃ctus sit licitus,qñ in ciuita
te ⁊ regione frequẽter exercent̃ ꝑ bonos graues viros ⁊ legales
mercatores,allegat ad hoc gl.in.l.iij.§.fin.ff.de eo qꝺ cer.loco.de
quo puncto vide etiã Joã.an.in.d.c.in ciuitate.⁊ in addi.Spe.in
42 ti.de vsu.super rub.¶†Quid si aliquis emat pro certa pecunia
annuũ redditũ magnũ quoad vixerit pro vita sua tm̃,vt puta si
aliq̃s dat ecclesie fundũ vt quoad vixerit teneat̃ eũ alere postea
fundus sit ecclesie:an talis cõtractus sit licit⁹ ꝓpter incertitudi‐
nem:q: posset mori ⁊.j.annum ⁊ post.l.an.Et quid si iste tantum
viuit vt redditus ꝑcepti sint maiores q̃ pecunia quã dedit an in
foro cõsciẽtie teneat̃ reddere illud plus qꝺ accepit vltra pecuniã
datam,de his vide Cy.⁊ Bal.in.l.si pater puelle.ꝑ illũ tex.C.de
inoffi.testa.Cy.Bal.⁊ Sali.in.l.si ea pactiõe.C.de vsu.Jo.an.in
d.c.in ciuitate.⁊ ĩ addi.Spe.in ti.de vsu.super rub.Et do.Lau.
in.d.c.consuluit.in.ij.parte.in.ij.q.Paul.de castr.⁊ do.Alexand.
Imo.in.l.de fideicõ.C.de trãsac.Ludo.ro.in cõsi.ccccxxiij.incip.
pro pleniori discussiõe in.iij.dubio ad fi.⁊ ista sufficiãt quãtũ ad
materiã vsurarũ.¶Glo.in verbo diuina.Diuiditur in tres.In
prima declarat tex.In.ij.opp.⁊ quadrupliciter sol.In tertia ⁊ vl
tima ponit vnũ dictũ.Scꝺa ibi,⁊ qꝺ dicit eos infames.Tertia ⁊
vltima ibi,hodie vero.¶In eadẽ gl.ibi sol.loquit̃ de infamia fa
43 cti.†Ista ꝓma solutio est vera ⁊ cõiter approbata ꝙ infamis[d]
d infamia iuris nõ põt esse testis,ita loquit̃ regula.d.§.l.iulia.alle.
in glo.¶Sed heretici isto iure non sunt infames infamia iuris:
sed solũ infamia facti nimirũ si possunt esse testes.¶Hodie autẽ
vt glo.in fi.dicit ⁊ bene oẽs heretici cuiuscũqꝫ secte sunt infames
ipso iure ⁊ repelluntur a testimonio,ideo de eis non est disputan
dum.¶Ex ista prima solutione gl.habes tu iuuenis duas ꝯclu
siones,et ita faciã duos articulos.¶Prima cõclusio est,ꝙ infa‐
mis infamia iuris non potest esse testis.¶Secunda cõclusio est
44 ꝙ infamis infamia facti potest esse testis.¶†Et ne laboretis in
equiuoco debẽt scire iuuenes,q̃d sit ifamia facti,⁊ infamia iuris

a ¶Judeis. adde Jo.de ana.in.c.j.⁊ in.c.conquestus.ꝺ iude.

b ¶Cambia mercatorũ. addꝺ Jo.de ana.i.c.fi.in lxj.colũ.de vsuris.

c ¶De pecunia.adde a postillã quã posui in ꝑcedẽti.l.i.xiij.col.i ver.iij.quero quid de pecunia.et ibi posui remissiões.

d ¶Quodiãmus.addꝺ a postillã quã posui i precedenti.l.in xiiij.colũ.§.pro clara intelligentia.

et qui sint illi qui sunt infames de iure: et q sunt illi qui sunt infames infamia facti: ego respōdeo vno verbo, qd oēs illi qui numerātur a pretore in.l.j.ff.de infa. oēs illi sunt infames de iure. & tex. ibi in illa.l.j. nihil aliud facit. Et vltra illam.l.j. si fieret hodie.l.vl statutū quo caueretur qd faciēs tale quid vltra casus ibi expressos esset infamis: diceretur infamis infamia iuris. Et ex istis infamib⁹ infamia iuris, quidā sunt qui efficiunt infames ipso facto: quidā vero sequuta snia. Infames ipso facto sunt illi q statim eo ipso ꝙ aliqd fecerūt, lex infamat eos: & de istis cū maximo ministerio loquitur prima pars illius.l.j.ff.de infam. Quidā sunt infames infamia iuris sequuta sententia. hoc est postꝙ fuerūt condēnati, & illos enumerat tex. in illa.l.j. in.ij. parte: & sic quidā sunt in quib⁹ lex infamat ipsum factū de iure, absq3 aliqua snia: vt in prima parte illius.l. Quedā sunt que lex infamat demum sequuta sententia: vt ibi in scda parte illius.l.j. vt ibi etiam magistraliter declarat Bar. Quedā est infamia facti: & infames infamia facti dicunt qn aliquis non est de numeratis in illa.l.j. tn̄ cōiter est tale quid ꝑpter qd eorū opinio grauat apud graues viros: exemplū pone, est aliquis scholaris qui in pnc. studij nō intrat et nō aliter
45 impeditus est infamis infamia facti. ¶ †Eodē modo qs cōuenitur pro aliquo delicto ex actiōe nō famosa descēdente: tn̄ ex delicto iste nō est infamis infamia iuris: sed infamis infamia facti: et istud est melius exemplū qd possit dari. Exemplum pone pater vel patronus cōmisit dolum erga filium vel libertū suum, vl aliquid per vim abstulit filio vel liberto, scitis bn̄ ꝙ si esset alius, cōpeteret actio de dolo: sed pater vel pronus ob reuerētiā tenetur actione in factū, pone qd condēnetur actione in factū, est infamis infamia facti, & ipse apud graues viros est infamis ac si esset condēnatus in actione de dolo. tex. est in.l.ij.ff.de obse. a libe. & liber. &c. ¶ Eodē modo pone, ego ago Jte interdicto vnde vi. interdictū nō infamat: tn̄ apud graues viros leditr opinio & existimatio hois, ideo dr infamis infamia facti: est verū ꝙ infamia facti est multiplex: vt declarat Bal. hic: in.v. oppo. & in.c.j. an remo. deb. test. qui a pa. cur. esse desi. Et vide declaratione istorū terminoꝝ per Dy. & Jo.an. in regula infamib⁹. de reg. iur. in.vj. His pmis
46 sis: venio ad primā cōclusionē gl. †ꝙ infames infamia iuris non possunt esse testes p.l.iij.§. lege iuli. in fi.ff.de testib. melius facit.l. quesitū.eo.ti. Istud limitat Bar. mirabilr, nisi in subsidiū cū tormentis, allegat Bart. in.l. serui nūso. & l. ob carmē.§.j. qui incipit si ea rei conditio.ff.de test. bona est limitatio si est vera. Nūquid sit vera tu ꝑuecte cōsydera, ꝙ leges alle. per Bar. nihil probāt: q2.l. serui nūso. dicit ꝙ in casibus in quib⁹ credit nūso serui: nunꝙ credit nisi cū tormētis.d.l. ob carmē.§.j. Pone ꝙ aliquis sit in casu in quo etiā nō creditur. tn̄ sumus in casu speciali vbi propter atrocitatē criminis admittitur vt in crimine lese maiesta. crimie heresis vel simonie: tunc nunꝙ admittit sine tormētis: sed quod admittant in subsidiū ille text. verbū nullum: ideo illud qd dicit Bar. debet intelligi & saluari ꝙ infamibus infamia iuris sit credendū, est verū nō quantū ad probandū vt dicā nunc vltra Bar
47 to. Adde aliquos speciales casus in quibus infamis infamia iuris pōt esse testis cū tormētis, & gl. alle. tres casus. in.d.§. lege iul. in verbo palā. Tu vide octo casus quos enumerant Jo.and. do. Anto. de bu. & Panor. in.c.fi. de testi. post Specu. in ti. de accu.§.j. ad fi. ¶ Circa scōm de infami. infamia facti, gl. cōcludit, qd possit esse testis, idē no. glos. in.l. nullā.C.de infa. &.l.j. in prin.ff.de infa. bene dicunt ille gl. qd infamia facti repellit a dignitatibus: et si frater instituat heredē infamē infamia facti, & fratrē pretereat, frater potest querelare testm̄, qn turpis persona est instituta, puta infamis de facto.l. fratris.C.de inoffi. testa. istos duos effectus habet infamia facti: sed non repellit a testimonio. Contrariū qd imo infamis infamia facti repellat a testimonio tenuit glos. in.l.ij.ff.de sena. Alibi glo. in.l.iij.§. due autē sunt cause. in verbo non eandē.ff.de carbo. edic. cōcor. illas duas gl. et dicit infames infamia facti bn̄ possunt eē testes: sed eis diminuit de fide, vide Bar. qui no. loquit. Adde inꝗtum dicunt Bar. & doc. qd infames de facto pnt esse testes: sed diminuit eis de fide, nisi essent multū viles & abiecte persone: tunc eis nō credit sine tormētis. Que dicātur esse psone sic viles quib⁹ nō credit sine tormētis vide magra
48 liter Bar. in.l. ex libero.ff.de questio. ¶ †Jtē inquantum Bart. vult, qd in causa criminali infames de facto nō admittātur & nihil probent: imo non faciūt indicium: vt dicā nunc. Adde qd idē si causa esset mixta: q2 scitis qd quedā sint cause ciuiles: quedam criales: & quedā mixte. Nā causa ciuilis dr, qn pena applicat parti etiā si agerē pro delicto. Vbi aūt pena venit applicanda fisco dicit causa criminalis: & dz ꝑcedi criminaliter: vt declarāt Cano. in rub. de indi. qn aūt pena veniat applicanda fisco vel parti: declarat Bart. in.l. agraria.ff.de ter. amo. Mixta dr qn pena venit pro pte applicāda parti: & pro parte fisco. Dico quod illud qd dicit Bar. in causa criminali hz etiā locū in causa mixta: probat in c. ex parte. de testi. ¶ Jtē no. qd dicit Bar. & doc. ꝙ nō solū in ciuilibus sed etiā in criminalib⁹ causis infames etiā infamia iuris admittant in testes in subsidiū causa necessitatis: q alrs nō admit
49 terentur. ¶ †Confirmo: nā in criminalib⁹ minor.xx.ann. nō admittit in testē.l. in testimoniū.ff.de test. ¶ Fallit sing. in subsidiū qn̄ per alios probari nō posset: tūc in criminalibus minor.xx.an. admittit in testimonium. glo. est sing. in.d.l. in testimonium, & ibi Albe. de ro. eā sequit. Jdē expresse tenet Jo.an. in addi. Spe. in titu. de testi.§.j. versi. item excipitur ꝙ est impubes. et ibidē subdit
a Jo.an. qd idem est in femina[a] in casib⁹ in quibus non pōt esse testis: fallit in subsidium, qn alij haberi nō possunt. & istud vltimū de femina sequitur do. Alexā. in consi.xxiij. in.ij. volu. incipi. ani
50 maduersis. in.iiij. colū. ¶ †Ex istis oibus fac regulā, qd in subsidium qn aliter probari non potest, admittūtur testes qui alias nō admitterent. & ita tota die obseruatur. ¶ Limita multū sing. fm do. Anto. de but. in.c. tertio loco. per illud qd ibi vult gl. vere pro Bar. & no. in cōsilio suo qd incipit. Questio ista dubia vulgaria habet. & do. Abb. Panor. in.c.fi. in.ij.no. de testi. cogen. et no. do. Alexan. imo. in consi.lxiij. in.j.vol. incip. Viso themate & dubijs vt pcedat; qn testes alias inhabiles in subsidiū admittantur: est verum qn ex natura negotij vel facti habitu & actu plures testes verisimiliter nō possunt interuenire: tunc procedit regula.s. tradita: sed quando negotium est tale ꝙ habitu & potentia potuissent interuenire plures testes: dato qd actu nō interuenerint, isti nō admittunt tunc in subsidiū: ita expresse dicunt prefati docto. ¶ Declaro qn negotium est tale quod habitu & actu &c. Exēplū dicunt docto. aliquid est factū in capitulo alicuius ecclesie, vel in domo alicuius vel aliquid secreti inter cōspirātes, istis casib⁹ ex natura negotij verisilr habitu & actu nō possunt multi testes haberi: isto casu inhabiles in subsidiū admittunt. Sed quando est tale factū ex natura cui⁹ habitu possunt interuenire multi testes. Exemplū, aliquis media die occidit vnū in platea, ibi verisilr habitu potuerūt multi interuenire: pone a casu euenit ꝙ ibi tantū affuerunt duo minores.xx.an. an in subsidiū isti admittātur di
51 co ꝙ nō. Jta mirabiliter limitāt doc. p doctrinā Bar. ¶ †Secūdo limita illud qd vult Barto. qd in criminalibus infames de facto admittātur in subsidium, intellige sane ꝙ admittūtur non vt probent: sed vt solū indiciū faciant, ita loquit lex alleg. per Bar. in.l. qui vltimo. in fi.ff.de pe. Jta expresse declarant Od. & Bar. hic, & etiam Sali. in fi. cōmenti sui & etiam Fulg. ¶ Jtem qd dictum est infames de facto admitti in ciuilib⁹: sed aliqualr diminui de fide. Limita singu. qn agitur de probāda ingratitudine, certe ad probandū ingratitudinē infames de facto nihil penitus probāt: ita est tex. in.c.j. verbo integre opi. & ibi expresse not. Bal. in ti. de notis feudoꝝ in vsi. feu. facit tex. in.l.fi.C.de secun. nupt. per quē tex. Bal. ibi in fi. no. ꝙ si agit de probāda ingratitudine,
52 nunꝙ defert infamib⁹ in supplementū probatiōis. †Jtem qd dictū est infames de facto admitti. Limita in casib⁹ in quib⁹ requi
b runt testes omni exceptiōe maiores[b] quib⁹ nihil pōt opponi. glo. est in.§. itē verboꝝ. insti. de inuti. stip. & in.c.fi. de cōsang. & affi. qa si requirūtur testes omni exceptiōe maiores, infamis infamia facti non est hmōi: q2 pōt sibi obijci ista macula. Jstam regulā ponit Bal. in.l. optimā.C.de contra. & cōmit. stip. Ex. Bal. & oēs. in.l. qui accusare.C.de eden. Bar. in.l. admonēdi. & ibi late dixit.ff.de
53 iureiurā. Jtē inquātum dicūt doct. †qd infami de facto lz credat tn̄ diminuit de fide. Limita singu. nisi defectus istius suppleret per supabundantiā bonitatis alterius cōtestis: tūc nihil diminueret de fide. Exemplū ad probandū requirūt duo testes, ego produco duos testes, quorū vnus est infamis infamia facti: sed alter est vnus homo multū note & spectate fidei in ciuitate multū religiosus: certe superabundantia istius supplet dictū alterius: & facit ꝙ ei nihil diminuit de fide. et facit qd plene ꝓbat. ita no. Bal. in.l. si quis ex argētarijs.§. cogent. per illū tex.ff.de edē. in vtraq3 lec. sed nō in antiqua. & ibidē Ange. & do. Alex. Jmo. Bal. in.l.j. in.iij.col.C.de testa. Sal. in.l. in bone fidei. in.x.col.C.de reb. cred. Lud. ro. in consi.cclxxx. incip. in casu ꝓposite cōsultationis breuiter dictū Frā. &c. in vlti. colum. do. Alex. in cōsi.cxcviij. & est in cō consi.lvj. in.ij.vol. incip. viso processu cause vertentis inter Anto.
54 ¶ †Nunquid aūt in crialibus[c] meretrix possit esse testis, est do
c ctri. Bar. cōiter ꝙ nō: q2 in criminalib⁹ debēt esse ꝓbationes &c. meretrix nō est hmōi. ita in specie cōsuluit do. Alexā. in cōsil.xj. in.j. volu. incip. circa primū dubiū quo queritr an aliqs rex &c. alie due solutiones glo. nihil valent: q2 nimium restringūt hūc text. ¶ Eodē modo quarta solutio est bona in se: sed nō ad istū tex. est infamis. & ideo pōt testificari. Jstā reprehendunt Bar. & doct. q2 imo pena infamie imponit ipo iure absq3 alia sentētia: vt hic per Bar. ¶ Glo. secūda super verbo quos: que est multū vtilis glo.
55 ¶ Nota ex hac glos. †qd statuta[d] ciuitatum non ligant forenses
d qui nō subsunt ciuitati. & quotidie allegamus hanc glos. ¶ Jsta conclusio indistincte nō ꝑcedit: q2 multi sunt casus in quibus statuta ligant forēses. Et q2 ista materia est multū alta & profunda et tradita

¶ Jn femina. adde apostillam quā posui in precedenti.l. in vlti. colū. in ver.ij. similiter fac de femina.

b ¶ Omni exceptiōe maiores. Adde Barto. in.l. admonēdi. de iureiurā. Alexan. de imo. in cōsil.xviij. incipi. viso pcessu cause. i fi.iij. colū. in.j.vo.

c ¶ Quid autem in crialibus. adde gl. in verbo palam. in.l.iij.§. iuli. et ibi Alex. d imol.ff.d testi. Jnno. in.c. cum p. manconella. de accus. Car. Alex. in.c. tanta. d simo.

d ¶ Statuta. Adde apostillā quam posui in.l. pcedēti. i.iij. colū. ver. capio gloss. in ꝓ quos.

et tradita in varijs locis. ¶ Diuido eã fm Cy. Bar. et scribentes in tres articulos principales, quib⁹ expeditis erit finis de ista le. ge. Primo videbimus quid in ctractibus. Scdo quid i delictis. Tertio et vltimo quid in vltimis volũtatib⁹. ¶ Circa primũ an in ctibus statuta ligent forenses. Bar. hic post Cy. tradidit aureã doctrinã, cuz qua alij oẽs simpliciter transeũt: eandẽ formaliter repetit de verbo ad verbũ ipse Bart. in. l. de quibus in repe. sua. Bar. in. xix. col. ff. de le. In ctibus ergo an statuta ligẽt forẽses. Bartol. hic: et vbi. §. facit tria mẽbra principaliaia. vide Barto.

56 Aduertẽdũ est diligẽter in vtroq membro Bar. † inquantũ Bar. post Cy. in primo mẽbro cõcludit, q in respiciẽtibus ordinationẽ et solẽnitatẽ ctus, debet attẽdi statutũ loci in quo ctus celebraẽ. Ex hoc infertur in specie: qd si duo forenses faciant ctum in ista ciuitate, et in ista ciuitate adsit statutũ, q qñ celebratur ctus qd de eo soluit certa gabella pncipi an quo ad istos forenses debeat attẽdi istud statutũ, et an liget ipsos forẽses videretur prima fronte qd nõ: quia statuta nõ possunt ligare forenses. ¶ Contrarium est verũ per istã doctrinã Bar. qr in respiciẽtibus solennitatẽ et ordinationẽ actus attẽdimus locũ in quo celebratus est actus ergo ꝛc. Et ita per istã doctrinã decidit expresse Bald. in. l. j. in. iiij. et. v. q. C. de ẽhen. emp. Et sicut forẽsis cõtrahẽdo in ista ciuitate sortitur forũ quo ad principalẽ contractũ. l. heres absens. in prin. ff. de iudi. c. romana. §. contrahentes. de fo. cõpe. in. vj. ita etiã quo ad gabellã que est cõsequutiua cõtract us. Et pro ista cclusione. facit in simi. do. tex. in. l. magis puto. §. illud. et ibi bal. expresse no. ad id qd proxime dixi. ff. de reb. eo. Est verũ qd aliter dicit Bald. in. l. inuitũ interest. in pe. colũ. et ibi per Sali. ad fi. C. si quis al. vel

57 si. Teneo qd proxime dixi ex doctrina Barto. hic. ¶ Secundũz membrũ Barto. est, qd in his que respiciũt ordinẽ iudicioꝝ, semper attendendũ est statutũ illius loci in quo iudiciũ agitur. Ideo hic est statutũ, qd a centũ libris, infra, procedatur tali modo, certe debẽt seruari statuta istius ciuitatis per tex. in. l. iij. §. fi. ff. de testi. bene facit text. in. l. cũclericis. C. de epis. et cle. l. j. C. de eman. lib. vbi extendit istud etiam quo ad ea que sunt volũtarie iurisditionis ad idem tex. in. §. fi. insti. de satisda. et aliqualiter tex. in. l. fi. C. de in iur. Ex isto mẽbro Bar. sing. infero q si sit statutũ in ciuitate ista:

58 qd instrumenta habeãt executionẽ paratã absq alio libello, † de iure communi instrumenta notariorum non habent executionez paratã. text. est in. l. minor. ann. xxv. cui fideicommissum i vbo ad intitũ alterius petitionis redegerat. ff. de mino. stante predicto statuto. pone instrumẽtũ est factũ i alia ciuitate i qua nõ est istud statutũ, ego produco cõtra te instrumẽtum in ista ciuitate papie an habebit executionẽ paratã virtute istius statuti videretur qd nõ: qr statutũ disponẽs q instrumẽta habeãt executionẽ paratã videẽ intelligendũ de instrumentis cõfectis per not. istius ciuitatis. Contrariũ deciditur ex ista doctrina Bar. qr in his que respiciunt ordinẽ iudicioꝝ inspicimus statutũ loci in quo iudiciũ agiẽ etiã quo ad forẽses. Et ita in specie per ista doctrinã Bar. et doct. colligit et decidit Bald. qui nihil ignorauit in. l. j. in. iij. q. C. ne filius pro patre. et in. l. vinca. ad fi. C. de cõfes. Pe. de ancha. in cõmẽto. c. canonũ statuta. de cõsti. in versi. iuxta predicta quero quid si statutũ. Pau. de cast. in. l. j. C. quemad. test. ape. Ludo. ro. in cõsi. ccl. xx. incip. ad predictoꝝ corroborationẽ ꝛc. ¶ Et si tu proueccte diceres: qd imo istud statutũ videẽ respicere executionẽ: et sic conditionẽ nõ ordinẽ: et sic sumus in tertio mẽbro Bart. Respõde vt dicã nunc. Et vide qd cõtra. decidit sing. Bart. et nõ obliuiscaris in. l. a diuo pio. §. sententiã. in fi. ff. de re iudi. Ubi querit quid econtra, si autẽ statutũ disponeret q instrumẽta habeãt executionem paratã sine aliquo libello nulla possit opponi exceptio etiam peremptoria, tunc istud statutũ respiceret executionẽ et condẽnationem: et cõsequẽter tunc essemus in tertio mẽbro Bar. vt dicã nũc.

59 Et ita patet solutio ad obiectũ. ¶ † Tertiũ membrũ Bar. est in his que respiciunt executionẽ et condẽnationẽ super natura ctus i istis nõ attẽditur statutũ loci in quo iudiciũ agitur: sed statutuz loci in quo celebratus est cõtractus per. d. l. si fundus. Et intellige vbi vere celebratus est ctus nõ ficte fallit in dote. Et cum Bar. tenent alij presertim Sali. hic: in. ij. col. qui disputat et in effectu cum eo tenet per duas leues rationes quas nõ refero. Aliter visus est tenere Pau. de cast. in. l. ij. in prin. ff. de eo qd cer. lo. per gl. ibi quã dicit nõ ponderasse Bar. hic. Finaliter tñ tene cũ Barto. sed cũ reuerẽtia sua Bart. multũ bene in sequẽ. colũ. ponderauit illam gl. et de ea opp. ac dupliciter sol. vt hic per eũ. ¶ Ex ista doctrina Bar. infertur, qd stante statuto qd cõtra instrm nulla possit opponi exceptio peremptoria: certe qd istud statutum respicit condẽnationẽ et executionẽ non ordinem iudicij si esset confectuz in alio loco instrumentũ et produceretur in ista ciuitate: nõ attenderetur statutum istius ciuitatis: qr istud statutũ respicit executionem et cõdemnationẽ: nec ista cõditio prouenit propter aliqd factum extrinsecũ insurgens ex aliqua mora vel negligentia: vt in sequẽti mẽbro fm Barto. hic: ideo attendi debent statuta loci in

quo est celebratus cõtractus: et ita sing. determinat Bald. ex ista doctrina in. l. j. in. v. q. C. ne fili. pro patre. Et istud refert et reputat multũ tenendũ menti. et sequiẽ Pau. de ca. in. d. l. a diuo pio. §. sententiã. quicquid in hoc vltimo dixerit idez Pau. in. d. l. ij. in princ.

60 in vit. col. ff. de eo qd cer. lo. † fallit fm Bart. in dote vel restituenda vel lucrãda, in qua nõ attendimus statutũ loci in quo celebratus est ctus dotis, sed semper attẽdimus statutũ loci in quo maritus hz domiciliũ per. l. exigere dotẽ. ff. de iudi. vbi expresse text. dicit qd est speciale in dote. Itẽ que sit ratio specialitatis: ibi vide gl. et doc. Et dicit ibi Bal. in princ. qd illa lex est singu. et peregrina fm cõmunẽ doc. tu dic qd cõcor. sunt in tex. in. c. j. de spon. inducendo vt ibi inducũt do. Ant. de but. et do. Abb. Panor. Et per hoc infert Bar. ad practicã, q si circa lucrũ dotis statuta varie disponãt: puta Mediolani est statutũ qd decedente vxore in matrimonio sine liberis, lucreẽ tertiã partẽ dotis. Papie est statutũ quod lucretur totã dotẽ. Pone papieñ. accepit vxorem Mediolani ibi celebraẽ nuptie et instrm. dico qd attẽdimus statutũ loci in quo hz domiciliũ maritus: et ideo lucretur totã dotem. Et in hoc nullus discrepat: et dicit Fulgo. qd ita contigit in persona sua: qr erat placẽtinus et vxor sua erat papieñ. de Becaria, et ea mortua dicit qd dz attendi statutũ placentie. Ita etiã cõcludit Barto. et Bal. Ang. et alij in. d. l. exigere dotẽ. Arch. in. c. illud. xij. dist. et no. Bal. in. c. j. §. fi. de inuesti. de re alie. facta in vsi. feud. d. Ant. do. Abb. et alij i. c. j. de spon. vbi etiã examinaẽ ista materia: et ita teneas quic-

61 qd tenuerit Albe. in. ij. parte statutoꝝ. in. q. x. ¶ † Extende istam cõmunẽ cõclusionẽ qd attendendũ sit statutũ loci mariti quo ad dotẽ vel restituendã vel lucrãdã etiã si maritus in instro tali pmi fisset restituere dotẽ non solũ in loco suo originis: sed etiã in loco vxoris: et vbicũq fuerit petitũ, per ista gñalia verba nõ recedim⁹ quin semper sit obseruandũ statutũ loci mariti. Ita sing. extendit Bal nec alibi vnq legi. in. d. l. exigere dotẽ. ad fi. ¶ Istã cõmunez conclusionẽ limitat sing. Sali. hic: in. iiij. col. in princ. vt procedat (et nunq obliuiscaris) qñ marit⁹ pseuerauit in domicilio sue originis vsq ad mortẽ ipsius vxoris, sed qñ maritus ante mortẽ vxoris mutaisset domiciliũ: et iuisset ad habitandũ in loco in quo nõ est statutũ, etiã dicit sing. Salic. qd nõ attẽdimus statutũ originis mariti: sed statutũ vltimi domicilij in quo reperitur maritus habere domiciliũ tẽpore mortis vxoris: nõ allegat aliquã. l. in mundo nisi solũ istam rationẽ positiuã: qr lucrum dotis delatũ a statuto prouenit ex morte vxoris, ergo attẽdi debet statutũ loci in quo mortua est vxor, nullus tangit hic preter eũ. ¶ Inuenio qd in specie in isto casu ctrium tenet do. Anto. de but. in. d. c. j. ad fi. de spon. per tex. cũ gl. in. l. si vxor. ff. de iudi. idẽ tenet do. Ab. Panor. ibi: et nouissime reuerẽdus. d. prepositus sancti Ambrosij in illo. c. j. nihil allegãt nec faciũt mentionẽ de Sali. hic. ¶ Addo pro Salic. facere illud qd ipsemet Sali. dicit se cõsuluisse et obtinuisse in ciuitate Florẽtie et plerisq doc. in hac. l. in. vij. col. in fi. vbi sing. dicit se cõsuluisse, statutũ est in ista ciuitate qd maritus nihil possit legare vxori quo ad proprietatez: pone aliquis Papiẽ. origine habens vxorẽ in ista ciuitate, mutauit domiciliũ et iuit ad habitandũ vercellis. id est trãstulit domiciliũ, vbi nullũ est statutum quo prohibeatur maritus legare vxori. dicit Sali. se cõsuluisse et obtinuisse q attẽdi dz statutũ vltimi domicilij, et maritus potest legare vxori: qr attendi dz statutũ domicilij q quis hz tẽpore mortis. Et iste sunt no. et quotidiane decisiões in varijs locis tacte. teneo in vtraq cõtra Sali. vna ratione. Nos habem⁹ regulã, q quan-

a do quis habet duo domicilia vnũ originis et aliud domiciliũ q postea ex accidẽti habuit: et in vno domicilio statutũ cõtrariatur alteri vel est diuersum: ista est regula, qd semper debet attẽdi statutũ originalis domicilij nõ accidẽtalis. text. est. q decidit vtrũq casum in. l. libertus. §. prescriptio. versi. fin. qui incipit, cum simul. ff. ad munici. nec ibi dicit tex. qd attẽdatur illud domiciliũ in quo moritur. ¶ Et ita in primo casu contra Sal. tenẽt Cano. in. d. c. j. ¶ In secũdo casu cõtra Sali. tenet Ludo. ro. faciens mentionẽ et reprehẽdens per rationẽ proxime adductã: et per quedã alia que non curo referre in consil. xxix. incip. in proposita. q. nobilis viri. circa fi. idẽ tenet Albe. de ros. hic. per bo. tex. in simili in. l. nulli. C. de episco. et cle. ¶ Ex istis reprobata limitatione Sali. amplia singu. cõmunẽ decisionẽ vt procedat qd attendi dz statutũ domicilij mariti: vt procedat etiã si maritus mutasset domiciliũ. et mortu⁹ esset in loco domicilij mutati, adhuc attendi dz statutũ originis: ego limito cõmunẽ doctrinã in marito et vxore procedere prout

62 doc. loquũtur secus esse in sponsis. † Pone tantum statutũ dicit

b qd mortua sponsa sponsus tantũ lucretur: qr tunc attenditur statutũ loci vbi celebrata sunt sponsalia non statutum loci originis: qr tunc cessat ratio. d. l. exigere dotem. qr per sola sponsalia non attendimus locũ mariti nec domiciliũ mariti: ita singulariter limitat Bal. ad literã in aut. oẽs peregrini. in. ij. col. ad fi. C. cõmu. de suc. Secũdo limito singulariter cõmunẽ conclusionẽ vt procedat quando maritus ducit vxorem ad locũ domicilij sui: ita proprie

a ¶ Qñ quis. Adde apostillam quã posui. i. l. precedẽti. in. v. col. ver. dubium facit.

b ¶ Mortua sponsa. Adde Pet. de ancha. in. c. queadmodũ. de iureiur. p eunde in repeti. c. canonũ. de csti. Cardi. Zaba. in. c. ex tenore. de testa. Mat thesil. in. c. si vero. de sen. excõ. Signorolũ de homodeis de mediolano csil. cxxvj. incip. i. q. vertente.

loquitur text. et ratio. d. l. exigere dotē. Si autem ecōtra vult vxor trahere maritū ad locum vxoris sue: tūc nō attendimus statutū loci mariti: sed statutū loci vxoris. Ita singulr limitat Bald. in l.
63 fi. in. ij. col. C. si a nō compe. iud. fu. appel. ¶ † Tertio singulr limita vt procedat soluz quo ad ipsam vxorē: ita proprie loquitur ratio d. l. exigere. Secus esset quantū ad aliū: puta matrē que dedisset dotē, et conuenisset de ea restituēda scdm qd ius disponit, nūquid tunc in dote lucranda attendemus statutū loci mariti, certe non, sed statutū loci in quo celebratus est contractus dotis: qr mater nō intendit ire ad habitandū cū suo genero: prout facit vxor. et sic cessat ratio. d. l. exigere dotē. ita sing. limitat Bal. in rub. C. de priuile. dotis in. ij. colū. in fi. et ibi tradit aliam no. limitationē ad. d. l. exigere dotē. et qd habeat locū non solum in cōtractu dotis in quo speciale est vt oēs dicūt. Secus est in oibus alijs actibus celebratis inter maritū et vxorem. Super quo vltimo cogita tu prouecte
64 an ratio specialitatis militet in alijs actibus. ¶ † Quarto limita nisi vxor errauerit: puta qr vxor ignorabat maritū esse forēsem vel alterius domicilij: vel ignorabat in loco mariti esse aliud statutū iuris cōis, fiducia confisa simplr cōtraxit: tunc sibi nō obstaret statutū domicilij mariti: ita sing. limitat Bal. in. c. j. §. fi. de inue. de re alie. fac. in vsi. feud. ¶ Quinto et vlti. pro nūc limitat sing. et mirabiliter Ang. i. d. l. exigere dotē. nisi bona data in dotē essent sita in ciuitate vxoris: tūc in dote lucranda quo ad bona alibi sita: ideo attenderetur statutū originis mariti: et istud procedit tenendo vnū intellectū quē tradit Ang. ad. d. l. exigere dotē. sed cōiter non tenetur. Ueritas pendet ab his que ponit Bar. hic: in. ij. q. princ. dū tractat an statutū porrigat effectum suum quo ad bona alibi
65 sita extra territoriū. † Ultimo no. quod stante predicto statuto, qd decedente vxore in matrimonio, maritus lucretur dotē, illud statutum nō habet locū quo ad res feudales datas in dotem. tex. est no. et signandus. in. c. j. §. fi. et ibi Bal. eum ad hoc no. de inue. de re alie. fac. in vsi. feud. ad idē facit tex. in. c. j. et ibi Bald. ad hoc no. an maritus succe. vxori in bñficiū. Bal. in aut. res que. in. ij. col. C. cōmu. de le. et in. c. imperialē. in prin. in. iij. col. de prohi. feu. alie. per
66 Federicū qd multū not. ¶ † Item in quantū Bartol. cōcludit, qr in his que veniunt preter naturā ex aliqua mora vel negligentia attendi debet statutū loci in quo solutio debet fieri per. l. vinū. ff. si cer. pe. l. pe. et fi. ff. de tritica. et expressius. in. l. j. in prin. iūcta gl. ff. de vsu. Per hoc infertur fz Bar. ad. q. qd si in ciuitate Bononiē. sit statutū, qr si creditor steterit. x. an. ad petendū creditū prescribatur. pone, Bonoñ. existens rome promisit florentino soluere in ciuitate Bononie. pone florentinus stat per. x. an. qd nō petit, certe erit exclusus virtute statuti bonoñ. qd attendi debet, ex quo bononie debebat fieri solutio: et ibi cōmissa est negligentia per creditorem. Et ita cum Bar. transeunt alij: istud limitat Sali. hic: in. iij. colū. ad. fi. vt procedat in terminis Bartol. qd solutio erat destinata in vno loco tantū. puta bonoñ. vbi est illud statutū. Secus si solutio fuisset destinata in pluribus locis: nā debitor cōuentus in alio loco non posset opponere de statuto bononieñ. qd nō habet locū extra suū territoriū per. l. fi. ff. de iurisdi. om. iudi. et. l. ex ea. cum gloss. ff. de postu. et bene dicit, nec aliud voluit. ¶ Unum tamen perpetuo no. pro limitatione huius statuti. et doc. Bar. hic: qd si iste florentinus creditor stetit per. x. ann. ad petendum creditum sum. et dum petit bonoñ. opponitur sibi de statuto bononieñ. qd erit remedium: certe huic creditori forēsi qui verisimiliter ignorauit istud statutum bononiēse succurritur per restitutionē in integrū ex clausula generali aduersus tale statutū: ista est sing. decisio Innoc. in rubri. de cōsue. quā ibi sequuntur. et cōmendant Jo. and. et do. Ant. de bu. et inuenio qr eā refert et sequitur Jo. fab. hic: in. vj. col. et do. Alex. Imo. in consil. clxix. incip. viso. et opportune discusso processu. in viij. colū. in. ij. volu. qd multum not. ad istud statutū. ¶ Item per hanc doctrinā decidit alia questio quā Bart. dicit se habuisse de facto in. l. j. ad fi. prin. ff. de vsu. vbi videas. Et per ista sit expedita prima questio Bart. quid in actib⁹. ¶ Scda principalis questio
67 Bar. est quid in delictis † an statuta ligent forēses in delictis, exēplum pone qd Padue est statutū, qr si quis furto surripuerit rez valētē. x. libras, qd iste fur debeat furca suspēdi, pone forēsis Padue surripuit rem valentē. x. libras, an debeat furca suspēdi. Bar. facit duos casus principales. vide Bart. qui dicit sic. aut illud qd facit forēsis erat omnino delictū de iure cōmuni vt in: qōne. prox. s. et tunc debet puniri, scdm statutū loci in quo deligt. text. est. in aut. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi. opor. quē tex. Cy. hic inducit in verbo ibi illic etiam iuri subiaceat: intelligunt, iuri, siue cōi siue statutario. alle. etiā Bart. gl. expressam in. c. a nobis. el. j. in gl. magna. de sen. excō. vbi. gl. expsse firmat. deberēt h allegare. Jaco. de are. et Dy. in. l. si cui. §. pe. ff. de accu. ¶ In qōne tamē dicit stringere tex. i. l. j. C. vbi senato. vel clarissimi. et dicit Bar. ridevt ibi p Cy. Credo qd Bart. puderet referre solutionē Cyn. dicit text. ibi publicis legibus subiūgetur exponebat Cy. scz iuris cōmunis vl statutarij illius regionis. At vero illud qd facit forēsis de iure cōmuni non est delictū: sed bene ratione statuti: puta statutū punit euntē de nocte cū armis: isto casu dic clarius quā Bart. si queras an istud statutū cōprehendat forensem: dic qd si forēsis fuit ignorās, nō punitur. l. si. ff. de decre. ab ordi. fac. Secus si fuit sciēs, aut ignorātia fuit crassa et supina. tex. est not. in. c. ij. de constitu. in. vj. ¶ Presumitur autē sciuisse forēsis ex duobus fm Bar. primo si diu fuit cōuersatus in illo loco per tex. in. l. ij. in verbo degit. cū gl. in tertio intellectu. C. vbi de cri. agi. opor. ¶ Item presumitur sciuisse qñ illud regulariter est prohibitū p tex. no. in. l. fin. §. quoties qs. quē ibi no. Bar. ff. de publi. et vecti. in. li. vj. pmo mēbro, Bar. g
68 facit no. cōclusionē. † qr statutū puniēs illud qd est delictū de iure cōmuni ligat forēses etiā pbabiliter ignorātes: ita no. vult Barto. tex. tamē quē allegat. Bar. nō multū stringit illam aut. qua in prouincia. qr intelligeretur ibi in tex. illic etiā iuri: scz etiā statuto
69 est magna violētia. ¶ † Potest etiā cprobari fz Cy. nā bonū est arg. de actibus ad delicta. l. omnē. ff. de iudi. sed in actibus attēdimus statutū loci in quo cōtrahitur. l. si fundus. ff. de euic. dictū est s. ita idē erit in delictis. qr attendimus statutū loci in quo delinquit: presertim qr ita quis sortitur forum deliquēdo sicut contrahēdo. gl. est in. l. heres absens. §. j. ff. de iudi. ¶ Et si dicis iste forēsis grauius punitur quā credebat: et tñ in delictis ppositū delinquētis multū debet attēdi, respondetur ex quo dabat operaz rei illicite: non curamus propositū, an erret: istud probat tex. no. in. l. vulgaris. §. si quis eo. ff. de fur. bene facit text. in. l. eum qui. §. si iniuria. ff. de iniu. potest etiam allegari text. in. l. sacculary. §. sunt quedā. ff. de extraor. cri. et dixit Bald. in. l. iij. in fi. C. de noxa. qr ille tex. est melior de iure, qd per consuetudinē genera penarū taxari possunt, bene fateor qr nō aperit an forenses ligentur. istam cōclusionē Bar. tenet simplr Fulg. hic, alij non tangūt. ita etiam tenet Pe. de anch. in cōmento. c. canonū statuta. in. xij. q. de consit. et in c. ij. de cōsti. in. vj. et gl. magna. in. d. c. a nobis. el. j. et ibi do. Anto. de bu. de sen. excō. idē tenet Jo. de imo. post Joā. de lignano. in. c. cognoscentes. de consti. et in. c. fi. in. iiij. col. eo. tit. sed dura nimirū est ista decisio Bar. Contrariū tenuit Joā. and. in. d. c. ij. de consti. in vj. et ibi Dñicus de sancto Gemi. in. ij. col. et Jo. and. in addi. Spe cu. in ti. de consti. in versi. quid si extraneus. et versi. seq. per text. in d. c. ij. iungendo principiū cū fine. Et qr habens animā deliquendi: etiā si dat operā rei illicite: non tamē debet puniri vltra mensuram animi. tex. est in. c. si vero. el. j. de sentē. excom. Ad idem bo. tex. in. l. verū. ij. in prin. et in. l. qui iniurie. ff. de furt. nā bene verum est, qd ex quo dat operā rei illicite qr debet puniri de iure cōmuni sed secundū statutū qr ignorat nequaq. ita tenet do. Ant. de but. in. d. c. cognoscentes. do. Panor. in. d. c. a. a nobis. de sen. excō. dicit qd licet sententia Bart. hic. videatur de rigore iuris verior: tamen scda est equior. ¶ Et pro ista vltima in cōtingentia facti multum
70 stringere videtur: † qr in criminalib⁹. qñ opiniones doc. sunt varie, debem⁹ sequi illā opi. que imponit mitiorē penā. l. si de interpretatiōe. et. l. sanctio. legū. ff. de pe. Et dicit Cy. hic: in pri. q. qr licet Pe. dubitādo visus sit tenere primā opin. tñ iudicādo alia est melior. ¶ Item in quantū Bart. in secūdo mēbro loquitur de forēse. Ad de quod ea que ipse dicit in forēse, habent locū etiā in ciue nouo. allegatur tex. pro sing. in. l. qui cū vno. §. fi. ff. de re mi. quē pro singulari exclamat Ludo. ro. in singularibus suis. Tu adde meliorem tex. in. l. qui cōmeatus. §. tyroni. ff. de re mili. firmat Bal. in. l. data opera. in. xj. colū. C. qui accu. nō possunt. in reliquis ad hanc materiā. vide Bart. idem tenentē qd hic. in. l. de quibus. in repe. si est repe. Bar. in. xviij. col. ff. de. ll. Ludo. ro. in qs. cccxxviij. inci. pro plena discussione in. iij. col. et in cōsi. cccclxxxj. incip. in casu proposite cōsultationis breuiter dictū. Et per ista ut expedita scda que
71 stio pncipalis. Bar. ¶ † Tertia pncipalis questio est, quid in vltimis volūtatibus: an statutū comprehendat forenses: puta in ciuitate Uenetiarū est statutum vel cōsuetudo, qd testamentū posit fieri cū duobus vel cuz tribus testib⁹. In isto themate dubitatur de tribus: primo an istud statutū valeat, scdo posito qr valeat an cōprehendat forēsem Uenetijs testantē, tertio posito qd comprehendat an extenditur ad bona alibi existentia quam Uenetijs. isti tres passus sunt multū subtiles et disputabiles: et alias publice disputaui. Circa primū an valeat talis cōsuetudo vel statutuz diminuens solennitatē numeri testiū et valet cum duobus vel tribus testibus. Istam questionē late disputauit Jac. de are. et incipit ista disputatio scdm consuetudinē ciuitatis Uenetiarū. et est inter cōsilia Bar. et ibi Jac. de are. subtiliter arguit ad partes, finaliter cōcludit nō valere istud statutū vel cōsuetudo. ita etiā tenet Jac. de Lan. in cōsil. clxviij. incip. presupposita consuetudine sequitur Jo. and. in addi. Spe. in ti. de instru. edi. §. compendiose. in ver. sed nūquid. de consue. cū ver. seq. Eam late defendit Imol. in. l. iij. ff. de testa. Et ad eā inclināt. d. Ant. de bu. et do. Abb. Panor. in. c. ij. vbi est locus suus de proba. Pro ista sententia disputationis gratia multa adduci possunt: q alias particulariter inducebam, sed cōmisso multiloquio et non necessarijs pretermissis refero illa

72 refero illa fundamenta que stringūt.† Primo stringit ratio:nam
ꝙ in testamētis requirant septē testes,fuit inductū ratione falsi-
tatis euitāde:tex.est in.l.fi.C.de fideicō.tex.in.l.iubemus.C.de te-
sta.ergo statutū vel cōsuetudo diminuēs numerū ad tres,esset in
ductiuū falsitatis:ergo nō valet.c.ex parte.de consuetu.in aut.vt
nulli iudicū.in in princ.coll.ix.¶ Ad hoc solebā alias multiplici-
ter respondere,mihi placet illa elegās solutio q̄ colligit ex verbis
no.Bar.in alio proposito in.xiiij.col.in versi.ad ꝯriū respōdeo.nā
aliud est ꝛc.vbi dicit Bar.qd statuētes qui statuūt ꝙ in testamē-
tis duo testes sufficiāt,nō statuerūt vt inducerēt falsitatē nec pre
beāt materiā falsitati:sꝫ eo q: cōfidebāt de fide ꝛ legalitate ciuiū
suorū,ꝛ in statuētibus p̄sumendū est ꝙ iusta causa ita statuerint.
Scdo p ista parte stringit multū tex.in.l.fin.C.de testa.q̄ infinitis
modis inducitur,inter ceteros multū obstat sic inducēdo:nā per
illā.l.reprobat cōsuetudo per quā diminuit numerus septē testiū
in testamētis,nisi in rusticis quibus cōfirmatur cōsuetudo dispo-
nens qd cū quinqꝫ testibus possint ipsi rustici testari non simplr:
73 sed in illis locis tantū in quib⁹ nō habet copia personarū.† Mo-
do sic est,qd vbicūqꝫ lex reprobat cōsuetudinē,intelligit reproba-
re nō solum consuetudinē preteritā:sed etiā futurā:ita colligitur
ex doctrina Bar.ꝛ aliorū in.l.si mihi ꝛ tibi.in.§.in legatis.ff.de le-
ga.j.Cy.ꝛ Bald.in.l.ij.C.que sit lon.cōsue.cano.oēs.in.c.ij.de con-
sue.ꝛ cano.oēs reprobata gl.ibi que tenet ꝯrium in.c.statutum.in
prin.de ele.ergo etiā illa.l.fi.intelligitur reprobare illas cōsuetu-
dines preteritas,cōsequenter intelligit habere clausulas deroga
torias ad cōsuetudines futuras:ergo cōsuetudo postea facta Ve
netijs nō valet.aut.nauigia.C.de fur.cū suis concord.Et per hoc
apparet qd solutio quā dat Bar.hic ad illam.l.fin.sequēdo Cy.in
l.dudum.C.de ꝯhen.emp.dum dicit qd illa.l.fi.non tollit cōsuetu-
dines futuras:sed tantū preteritas est falsa.Et de hoc fundamē-
to facit magnū capitale do.Alex.in.l.si non speciali.C.de testa.Et
illustris doct.do.Fran.de aret.in.d.c.ij.de proba.videns qd diffi-
cultas huius passus reducitur ad hoc fundamentū late disputat
an verū sit qd.l.simpliciter reprobans consuetudinē intelligatur
reprobare etiam futuras consuetudines:vt ibi latissime per eum.
74 ¶ † Tenendo communē sententiā a qua turpe est recedere,ꝙ lex
simpliciter reprobans cōsuetudinē ꝙ intelligatur reprobare non
solū preteritas sed etiā futuras.Istud fatēdo respondeo in forma
ad illā.l.fi.ꝛ dico,ꝙ per illā.l.fin.nulla reprobatur cōsuetudo:sed
tantū cōsuetudo preterita rusticorū:limitatur vt nō possit valere
cū minori numero quinqꝫ testium ꝛ in illis locis tantū in quibus
est penuria personarū:ꝛ qd ibi nō reprobetur aliqua consuetudo
patet.tex.enim dicit.in ver.sancimus.itaqꝫ in omnib⁹ ciuitatibus
ꝛ castris vrbis romane vbi et leges nostre manifeste sunt ꝛc.et sic
illa.l.nō infirmat aliquā cōsuetudinē:sed tantū cōfirmat p̄teritā:
vt dicit Bart.Jo de imo.proculdubio eximius supra oēs Mod.
perpendit de ista solu.in.l.iij.ff.de test.ꝛ subtiliter inducit qd imo
ista.l.fi.prohibeat omnes cōsuetudines:ꝛ ponderat tex.in illa ad-
uersatiua,in illis vero locis:nā aduersatiua debet aduersari pre-
cedentibus in iure et in facto.l.hoc amplius.§.de his autem.vbi
Bar.ff.de dam.infec.cū simi.ergo vt illa aduersatiua aduersetur
in facto cū ibi cōfirmet consuetudinē rusticorū ergo dicitur infir-
mare alias consuetudines,alias non bene aduersaretur in facto.
75 ¶ † Item non esset bona exceptio,cū exceptio debeat esse de con
tentis sub regula:vt declarat Bart.in.l.si eū.§.qui iniuriarum.ff.
si quis cau.¶ Ad istud respōdet do.Fran.de aret.in.d.c.ij.qd ibi
illa aduersatiua stat improprie.et nō aduersatur in facto:ꝛ istud
est ne induceatur correctio aliarū consuetudinū.Vel dicit quod sa
tis aduersatur in facto in alijs:licet nō quantū ad cōsuetudinem.
Vel aliter ꝛ melius respōdetur,qd regula cōmunis que hꝫ,ꝙ lex
prohibēs simpliciter cōsuetudinē intelligitur prohibere nedum
preteritas:sed futuras cōsuetudines:est verū,qn̄ lex expresse pro-
hibet:secus est qn̄ tacite:vt in casu nostro scdm inductionē Imo.
q: tacita p̄hibitio nō impedit cōsuetudinē,expressa vero sic.text.
est.de hoc solēnis ꝛ no.in.l.fi.in prin.ꝛ ibi expresse no.Bar.ff.de le
ga.ij.inducēdo:vt ibi per Bar.Et istā solutionē etiā sentit domi.
Frā.in.d.c.ij.¶ Scdo ꝛ fortius stringit tex.in eadē.l.fi.in illis ver-
76 bis minus aūt nullo modo cōcedimus.† nā ista verba nullo mo-
do sunt tante importātie ꝙ impediūt posse dispensari ꝯrium ab
inferiore ab imperatore:ꝛ impediūt quācūqꝫ cōsuetudinē vel sta
tuta in ꝯriū:ꝛ sic ista verba habēt clausulā derogatoriā expresse
gloss.est de hoc singu.in cle.vt hi qui.in verbo cōcedamus.de eta.
ꝛ quali.quā pro sing.allegat Ange.ꝛ Imo.in.l.si queramus.ff.de
testa.Imol.in.c.ij.de testa.ꝛ propterea dicunt qd cū in.l.fi.in fi.C.
de testa.mili.dicat ideoqꝫ hoc fieri nullo modo cōcedimus,nō va-
leret dispēsatio.l.vel statuti.in ꝯrium si nō essent imperatores:et
in terminis ita est doc.Bar.licet illam glo.nō alleget.in.l.oēs po-
puli.in.iij.q.in prin.ff.de iusti.ꝛ iu.ergo apparet per illa verba,mi-
nus autē nullo modo cōcedimus,nō valere consuetudinē testan-
di cū duobus vel tribus testibus.prout est consuetudo Venetia-
rum.ista fuit subtilis inductio de illo tex.do.Alex.in.d.l.si nō spe
ciali.C.de testa.ꝛ tanto magis cū.l.semp loquatur.ꝛ sit sic in viri-
77 di obseruantia.l.arriani.C.de here.¶ † Ad istud ego respōdeo:
et est mea noua responsio quā nullibi inuenies,ꝛ ad istud respon
deo ita.ꝛ dico,ꝙ est aduertendū:aut lex vtens istis verbis nullo
modo loquitur prohibitiue:ꝛ tūc est verissimū fundamētū ꝙ nō
potest dispensari per statutum vel cōsuetudinē:aliqn̄ lex non lo-
quitur prohibitiue:sed loquit non permissiue:ꝛ tunc est secus:nā
si tex.in.l.fi.dixisset min⁹ autē nullo modo valeat,vel dixisset nul-
lo modo fieri posset,tunc procederet.arg.ꝛ tunc lex loqueret pro
hibitiue:ꝛ dicēdo nullo modo importaret bene tunc qd non vale
ret dispensatio vel cōsuetudo in ꝯrium,sed tex.in.d.l.fi.nō loquit
per verba prohibitiua:sed per verba non permissiua:dicit enim
tex.sic minus aut nullo modo concedimus.ꝛ sic imperator nullo
modo vult permittere , per hoc non obstat quin alius possit per
mittere:ꝛ qd ita sit videas verba Bar.que istud volunt recte in-
tuenti:qd si lex loquitur prohibitiue ꝛc.in.d.l.oēs populi.in.iij.q.
in prin.Istud probo per duos tex.simul iunctos.in.l.penul.ꝛ fi.C.
de.sent.ex per.reci.inducēdo vt sing.inducit solus Salice.in illa.l.
fi.C.de sen.ex per.reci.dicit tex.in.l.penul.qd sentētie proferantur
in scriptis.Istud idē dicit.l.fi.Saluo qd addit penam.nā dicit ꝙ
si nō proferant in scriptis sentētia sit nulla,dicit Sali.in.d.l.fi.vi-
78 detur qd ista sit sup̄flua.† Quia qn̄ lex aliquid prohibet siue pro-
cedat vltra annullando siue nō,semper est actus nullus.l.nō du-
biū.vbi Bar.ꝛ oēs no.C.de.ll.ergo cū.d.l.pe.loqueret prohibitiue
licet non adijciat penam nullitatis,tn̄ intelligit apponere penā
nullitatis,ad qd postea facta est.l.fi.que ponit penam nullitatis.
Respondet Sali.singulariter.ꝛ istud est propositū nostrū quod
quādo lex vtitur verbis p̄hibitiuis,bene dicit annullare actum
etiā si nō dicat.Sed in.l.pe.imperator non vtitur verbis prohibi
tiuis.sed verbis nō p̄missiuis, que nō habēt importare annulla-
tionē actus:ideo fuit opus lege.fi.q̄ addidit annullationē actus.
Et istā sing.limitationem not.ad regulā.d.l.nō dubiū.ita dicā in
proposito.¶ Vltra alios potest induci.d.l.fin.in illis verbis ge-
minatis[a] que ego multū pondero ibi quinqꝫ testes modis omni-
bus adhiberi iubem⁹:min⁹ autē nullo modo,que verba gemina
ta multū solent importare.l.balista.in prin.ff.ad treb.tn̄ nec istud
79 necessario cōcludit quin ꝯsuetudo posset ꝯriū iducere.† Et tenē-
do istam partē ꝙ nō valeat cōsuetudo vel statutū de quo supra:li
mittāt oēs,ꝛ in hoc nullus discordat:vt procedat nisi talis cōsue
tudo vel tale statutū essent inducta de cōsensu expresso imperato
ris:q: ex quo imperator scit ꝛ consentit intelligit eis cōcedere in
priuilegiū:ꝛ isto casu valeret talis cōsuetudo vel statutum nō in
vim statuti:sed in vim priuilegij,in istis terminis procedit p̄prie
tex.i.l.si nō speciali.C.de testa.qn̄ ergo ciuitas induceret cōsuetu-
dinē,vel faceret statutū ꝙ valeat testm̄ cum duobus testibus sciē
te imperatore,valeret istud statutū in vim priuilegij,ac si impera
tor cōcessisset priuilegiū:sed non valeret in vim statuti.Et si dice-
res tu subtilis,que vtilitas est,an valeat in vim priuilegij potius
80 quā statuti.† Respōdeo ꝛ not.ꝙ vtilitas est,ꝙ si imperator tolle
ret oīa statuta,non venit statutū qd valeat in vim priuilegij quasi
habeat aliquid plus.tex.est in.l.decurionib⁹.C.de silen.lib.xij.be
ne facit tex.in.c.cū ordinē.de rescrip.hanc regulā tradit Bald.in
l.sancimus.ad fi.in ti.quo tēp.miles.in.vsi.feud.ꝛ in.l.nō plures.
ī.de sacrosan.eccl.ꝛ in.l.j.in.j.co.ff.de ꝯsti.prin.facit tex.in.§.si que
vero.ꝛ ibi Bal.ā.de no.co.cōfir.Est verū qd istud possit limitari
sed nō declaro modo.¶ Cōtrariā opi.ꝙ imo valeat statutum de
quo.ā.tenet.Cy.Bar.Bal.Sali.ꝛ Ful.hic.Bar.Bal.ꝛ Sali.i.l.
si nō speciali.ꝛ in.l.fi.C.de testa.Bal.in.l.sed ꝛ ea.in scda lec.ff.de
legi.Ang.ꝛ Pau.de ca.in.l.iij.ff.de test.firmat Spe.i.ti.de instr.
edi.§.cōpendiose.in ver.sed nūquid de cōsuetudine.cū versic.seq.
Bar.in rep.l.de quibus.si est Bar.in.xix.co.ad fi.ꝛ seq.ff.de legi.
vbi formaliter ponit ea omnia que ponit hic:ita etiā tenet Ang.
in consi.cxxvj.incip.factis publici iuris est:ꝛ ista est cōis.¶ Pro
ista cōmuni sentētia Bar.ꝛ doc.faciunt tria fundamēta quibus
facile est respondere,ꝛ presertim dū dicūt,ꝙ in test.militis ꝛ in te
sta.patris inter filios fuit ita statutū:responde qd illud fuit statu
tuꝫ ab imperatore in quo nemo dubitat.Omissis leuibus pro cō
muni adduco forte fundamētū ꝛ est meū nouū arg.neminī dubiū
est,et oēs fatentur ꝙ imperator posset istud statuere sicut statuit
in milite,ꝛ inter patrē ꝛ filios.ꝛ ratio est:q: ista solēnitas est de iu
81 re ciuili:† de iure autē gentiū sufficiūt duo testes.c.cū esses.et.c.
relatū.de testa.sꝫ imperator potest sine dubio tollere ea que sunt
iuris ciuilis:nō ea que sunt iuris gen.sine causa,no.gl.ꝛ doc.in.l.
fi.C.si cōtra ius vel vti.publi.Bart.in proe.ffor̄ū.cano.in.c.que in
ecclesiarū extra de consti.modo ego habeo qd ciuitas Venetiarū
cum nō recognoscat imperatorē saltē de facto,hꝫ vim imperato-
ris:ꝛ possunt in terris suis ea omia que pōt imperator fm Bar-
to.in.l.hostes.ff.de cap.ꝛ postli.reuer.ꝛ in.l.relegati.ff.de pe.ꝛ An
ge.in.l.j.C.de bo.vacan.libro.x.vnde si quid dubitationis esset in

a ¶ Verbis geminatis. Add. diffuse per Ant. corsetuꝫ de sicilia.i tractatu d verbis geminatis.

aliis ciuitatibus recognoscētibus imperatorem, certe in ciuitate
Venetiarū que hꝫ vim suprem imperii: istud h abeo pro indubi-
tato: nisi forte dixerit qd do. nō loquant in dnio Venetorū. sed in
ipsa ciuitate vel in ipsis ciuibus. Tene ergo cōem sentētiā, q per
statutū vel cōsuetudinē ciuitatis etiā recognoscētis superiorē po-
test diminui solēnitas numeri testiū in testamētis, intellige tamē
verū qñ diminueret solennitatē numeri inducti a iure ciuili istud
pōt. Secus in numero inducto a iure gen. vel diuino, hoc est, in
82 numero duorū testiū. d. c. cū oēs. ꝛ. c. relatū. † nā nō posset statutū
inducere quod valeat testm̄ corā vno teste. ratio est: q̄ etiā impe-
rator nō pōt tollere ea que sunt iurisgē. vel diuini, quāto minus ciui
tas inferior: ita limitāt ꝛ bene Ange. Imo. Pau. de ca. ꝛ Raph.
cuma. in. d. l. iij. ff. de testa. vbi etiā ponūt duas alias limitationes
quas vide per eos ibi. Et per ista sit absolutus primus articulus.
¶ Scdm dubiū est, retēta cōi sententia que est vera, qd valeat sta
tutū vel cōsuetudo, an cōprehendat forēses existentes in loco illo
Jaco. de are. in disputatione superius relata, tenuit qd nō: ꝛ idem
tenuit Old. Lau. in preallē. cōsi. cclxviij. moti per quatuor funda
mēta quibus rn̄de: vt hic per bar. Contrariā opi. tenet Cy. Bar.
to. ꝛ alij do. allegati in precedēti. q. ꝛ. Sali. ꝛ Ful. hic: ꝛ Bar. in. d.
repe. l. de quibus. in. xx. colū. ꝛ seq. vbi reassumit formaliter ea oia
que hic: qd dictū statutū cōprehendit etiā forēses. Mouet ista ra-
tione: q̄ qñ statuta disponūt in his que sunt volūtarie iurisditio-
nis, cōprehendūt etiā forēses ibidem existentes per tex. in. l. j. C. de
eman. liberis. sed cōdere testm̄ est volūtarie iurisditionis, ergo sta
83 tutū in hoc disponēs cōprehēdit forēses. † Et volūtarie iurisditio
nis dicunt que partes faciūt de volūtate corā iudice ad que non
possunt necessitari. Ea vero que in inuitū reddant sunt cōtentio-
se iurisditionis: vt est glo. in. l. ij. C. de offi. procō. et leg. In proposi-
to ergo mirandū videt, qūo Bart. ꝛ doct. allegent illā. l. j. ad hoc:
ꝛ nullus vnquā aduertit: q̄ illa lex prima inepte allegat ꝛ probat
ɔ̄trium: q̄ illa. l. j. loquit qñ lex municipij expressam mentionē fecit
de alienigenis ꝛ sic de forēsibus: sed Bar. ꝛ doc. loquunt qñ statu
tū simplr loquit, an cōprehendat forēses. Item illa. l. j. probat con
trariū: q̄ si vera esset regula bar. ꝛ doc. qd statutū disponēs in his
que sunt volūtarie iurisditionis cōprehēderet etiā forēses, ad qd
illa. l. prima faceret expressam mentionē de forensibus, certe cum
expressam mentionē faciāt apparet qd forēses nō veniāt: Et si tu
subtilis diceres, si verum esset q in illa. l. j. illa. l. municipij faceret
expressam mentionē de alienigenis quā dubitationē habebit illa
l. j. q emancipatio valuisset: ergo vt illa. l. j. habeat dubiū dicas tu
subtilis qd imo illa. l. municipij nō faciebat mentionē de alienige
nis sed loquebat simplr: ꝛ fuit dubitatū an cōprehēderet forēses:
et decidit qd sic: q̄ ego dico q imo tex. ibi expresse dicit, qd lex mu
nicipij expresse faciebat mentionē de alienigenis. ¶ Et dubium
erat in illa. l. q̄ videbat q statutum illius municipij nō posset ali-
quid disponere circa forenses, sed statutū est iurisditionis, sed sta-
tuētes nullam iurisditionē habēt in personā forensiū: ergo ꝛc. Et
istud est qd tangit Bar. hic: ad fi. huius. q. vt nunc referā allegan
do. l. j. §. fi. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. Ratio decidendi fuit vt tangit
Bart. hic: dū respōdet ad illā. l. j. qd ibi in. l. j. statutū non disponit
circa personas forensiū eas habilitādo: sed dat formā emācipatio
ni fiende: ꝛ sic disponit circa actū, nō circa personas: istā solutionē
statim declarabo. Et sic pro certo in. d. l. j. vehemēter est dubitan-
dū ꝛ miror qd nullus aduertat. ¶ Sustinēdo Barto. puto qd ita
debeat dici: ꝛ nisi ista fuit mēs Bar. ꝛ doc. ad illā. l. j. fateor me ne-
scire quid respondeat: nā in. d. l. j. vere statutū municipij loquebat
etiā de forēsibus, sed nō ideo cōprehēdit forēses: eo q̄ de forēsibus
expresse loquat: ꝛ q̄ in forēses ꝛ sic in personas nō subditas: statu
tū nihil potest disponere: sed ideo cōprehendit forēses: q̄ statue-
batur in materia voluntarie iurisditionis. ¶ Scdo pro cōi sentē-
tia alle. Bar. tex. in. l. fi. ff. de test. mili. mihi videt qd ille text. etiam
probet ɔ̄trium, ille tex. loquit in casu necessitatis: patet q̄ als pri-
uilegiū militis extra casum necessitatis ad alios non extendit. sed
nos nō sumus in casu necessitatis: sed in casu cōsuetudinis vt in
84 statuto Venetorū. ¶ † Tertio cōfirmat Bar. ꝛ doct. bonū est ar-
a gumētū de ɔ̄ctibus ad vltimas volūtates: ꝛ ecōtra, iuribus vul-
garibus, sed in ɔ̄ctibus celebrandis attēditur statutū loci in quo
celebrat ipse ɔ̄ctus. l. si fundi. ff. de euic. ꝛ dictū est. s. ergo eodē mo-
do in testamētis cōdendis, attēdi dꝫ cōsuetudo illius loci in quo
ordinat testm̄. ¶ Ad istud ego rn̄deo: ꝛ no. qd ideo in ɔ̄ctibus at-
tenditur statutū loci in quo ɔ̄ctus celebrat: q̄ cōtrahēdo sortitur
qs forū in illo loco: ꝛ efficitur de illo foro: sꝫ testando nō cōtrahit
forū in illo loco: ꝛ sic vides qd ad argumenta doct. clare potest re-
85 spōderi. ¶ † No. bene regulā Bar. ꝛ doc. qd quādo statutū dispo
nit circa ea que sunt volūtarie iurisditionis: puta circa testamēta,
circa emācipationes, circa arrogatiōes, circa legitimatiōes, semp
86 statutū comprehēdit forenses. ¶ † Limita tamen cōmunē cōclu-
sionē vt procedat qñ statutū vel cōsuetudo disponeret circa ipsuꝫ
actū testamenti: tunc cōprehenderet forēses. Secus esset si statu-

a ¶ Argumētum. Adde glo. insti. de le. fu. ca. tol. Bar. in. l. fi. C. de le. do. in. l. seruum qui. in. §. eū q chirographū. de verbo. obli.

b ¶ Quod si aliqs. adde doct. in. c. in psentia. de proba.

tum disponeret circa personas testātium: puta habilitādo alias
inhabiles: puta statuēdo q filiusfami. possit testari isto casu: licet
statutū disponat circa ea que sunt volūtarie iurisditionis: tamen
qñ disponit circa personas habilitando vel nō habilitādo: ꝛ per-
sona forēsis nullo modo subiecta est de testātibus isto casu nō cō
prehēdit forēses: vnde sm Bart. si statutū disponat qd filiusfami.
possit testari, an vnus filiusfa. forēsis existēs i isto loco possit testa
ri: certe nō, q̄ statutū nō ligat forēses in persona. ¶ Eodē modo
si statutū inhabilitet personā, nō trahitur ad forēsem: exemplum
statutū est Papie. qd maritus nō possit legare vxori, certe si forē
sis sit papie poterit vxori legare: allegat Bart. optimū tex. in. l. j.
in fi. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. vbi etiā Bar. no. istā regulā. ꝛ allegat
Spec. decidentē in marito in ti. de sentē. §. qualiter. in ver. sed po-
ne. quidā, poterat allegare bo. gl. i. l. etiā. ff. de tutel. ¶ No. perpe
tuo ꝛ tene cordi istā differentiā Bar. qd si statutū disponit circa
actū testamēti: puta q valeat cū minore numero, vel sine publica
tione ꝛ similibus: cōprehendit forenses ibidē testantes: sed qñ sta
tutum vel cōsuetudo aliqua disponit circa personas testantium:
puta habilitādo vel inhabilitādo habiles etiā nunq cōprehēdit
forēses ibi testantes: ratio diuersitatis pulcherrime affertur per
Bart. nam solēnitas actus spectat ad iurisditionē statuētis: ideo
videmus q solennitas actuum variantur sꝫ diuersitates locorū:
sed idoneitas circa personas que sunt forēses, nō spectat ad iuris-
ditionē statuentiū. Ideo forenses non comprehendit: Nec ob. d.
l. j. C. de natu. lib. respondet Bartol. mirabiliter qd in. d. l. j. non
habilitātur persone inhabiles: q̄ pater erat habilis ad emanci-
pandū: sed statuitur circa actū ꝛ formā ipsius emācipationis fiē-
de, qd emācipatio possit fieri corā duobus viris, nimirū si cōpre-
hendūtur forenses: istā doctrinā sequit simplr Sali. hic. ꝛ Bar. j.
in. vij. q. pncip. ad fi. prope. viij. qō. Bald. in repe. magna huius. l. in
xxij. col. in ver. sed circa hoc dubitatur quid si statutum disponat
circa personā: ꝛ idem Bald. in lec. ordi. huius. l. in. xiij. col. in pnc.
in ver. circa que quero primo de statuto. sequit Pet. de anch. in
cōmēto. c. canonū statuta. de consti. in versi. ex quo infertur ad sta-
tutū. nec ab hac doctrina inueni vnquā aliquem discrepare. Con
tra istā doc. ergo pondero nouū tex. quē ad hoc nūq aliquis pon
87 derauit nec ego vnquā legēdo nisi nunc † vbi est tex. q statutum
potest habilitare personā nō subditā ad testādū ꝛ multū me tur-
bat tex. ille, tex. est in aut. si qua mulier. C. de sac. san. eccle. vbi im-
b perator statuit, qd si aliquis vel aliqua ingrediat monasteriū et
faciat professionē: q̄ illa aut. loquatur proprie post professionem:
vt ibi declarat Bartol. in vlti. colū. ꝛ omnes tenent, si habebat
filios potest post professionē facere testm̄ inter liberos computa-
to monasterio p vno filio: ꝛ valet testm̄, vbi expsse declarat Bar-
to. in vlti. col. post glo: ecce ergo ibi qualiter persona monachi que
est inhabilis ad testandū q̄ nō habet velle nec nolle: ꝛ que nullo
modo subiecta est imperatori: ꝛ tñ imperator habilitat personam
monachi inabilē: est verū qd Bald. Sali. Pau. de ca. ꝛ Fulg. in. l.
iubemus nullā. C. de sac. san. eccle. dicūt q tēpore istarū legum. C.
ecclesie erāt subiecte imperatoribus vel de facto vel quocūqꝫ: ideo
imperatores faciebāt istas leges circa ecclesias vel earū bona, ni-
mirū si poterat statui circa ipsas ecclesias. Ista solutio aliquādo
mihi placuit. Et est mea noua solutio: ꝛ aliqñ placuit mihi, nunc
nō satisfacit: q̄ dato qd tēpore. ll. C. ecclesie essent subiecte impe-
ratori: vt dicūt prefati doc. tamē ista nō est lex. C. sed est nouissime
collecta. vt in rub. patet. Cogitabis de illo tex. donec legemus illā
88 aut. ¶ † Scdo limita sin. q cōsuetudo vel statutū, de quo. s. pro-
cedat, qñ forēsens testaret in aliquo loco subiecto populo roma-
no vel imperatori, posset tunc habilitare. Secus tamē esset quan
do testaret in loco hostili vel rebelli populo romano: q̄ si testaret
scdm cōsuetudinē illius loci nō valeret testamētū. Ita sing. dixit
Bar. quē omnino videas in. l. qui a latronibus. circa fi. ff. de testa.
motus ista ratione: q̄ ex quo sunt rebelles populi romani, perdi-
derūt ea omnia q̄ sunt iuris ciuilis. ꝛ cōsequēter si statuāt vel cō-
suetudinem habeāt, nihil valet: ergo forēsis reperiēs se in illis lo
cis ꝛ faciēs testm̄ sm statutuꝫ vel cōsuetudinē illius loci, nihil va
let. ꝛ idē sequit Ang. in. l. de die. in prin. ff. qui satisd. cog. Sed ista
89 decisio Bar. est falsa. ꝛ cōmuniter reprehendit: † quia testamenti
factio nō est de iure ciuili: imo de iuregē. bene verū est, q cū illis
solēnitatibus est de iure ciuili: sed in se est de iuregen. sm Bart. ꝛ
alios vbi dixi in. l. interdū. ff. de condit. inde. ergo dato qd hostes
populi romani perdiderūt ea q̄ sunt iuris ciuilis: nō perdiderūt
tamē ea que sunt iurisgen. puta circa testamēta. Ita patet ex no.
per Bal. in. l. ius ciuile. ff. de insti. ꝛ iur. ꝛ idē Bald. in. l. ij. quēad-
mo. testa. ape. ꝛ Lud. ro. vbi reprehendit Bar. in. l. si non speciali.
90 C. de testa. ¶ † Tertia prin. q. est retēto pro vero q statutū vel cō-
suetudo cōprehendāt forensem ibi testantē, si forēsis ibi fecerit te
stamentū an trahatur ad bona alibi existētia. Ita q testamentū
vbiqꝫ valeat ac si esset conditū de iure cōmuni. ꝛ istam questionem
examinat Bar. hic: nō successiue: sed. j. in. vij. q. pn. ꝛ ante eū Spe

cu. post

cu.post antiquos ibi relatos in ti.de instru.edi.§.compendiose.in
versi.quid de consue.vbi nihil clare firmat Iac.de are.Pe.⁊ Cy.
in lec.antiqua,qꝺ institutus heres in tali testamēto habebit solū
bona existentia in illo loco.In alijs vero bonis succedēt veniētes
ab intestato:⁊ sic testator decedet ꝓ parte testat9 ⁊ pro parte inte-
status per tex.in.l.pupillo.ff.de tu.⁊ cu.da.ab his.vbi propter bo
na pupilli existentia in diuersis prouincijs,danť diuersi tutores a
91 diuersis iudicibus.† Non ob.si dicať,ꝙ testator non potest a dece-
a dere pro parte testatus et pro parte intestatus.l.ius nostrū.ff.de
reg.iur.respondēt ꝙ istud tolerať propter diuersitatē cōsuetudi-
nū,sicut toleranť plura testamēta in eo q hꝫ patrē naturalē ⁊ pa-
trē arrogatorē.l.si arrogator.ff.de adop.q: dato vno incōuenienti
plura sequunť.Istā opi.visus est sequi Bart.nō hic:sed in.l.si ar-
rogator.ff.de adop.in pe.co.⁊ ibi Bald.est verū qꝺ Bar.ibi non
firmat sed dicit,dic meli9:vt no.in ista.l.cūctos populos.⁊ ita etiā
se remittit in repe.illius.l.si arrogator.in.xj.col.¶ Alia est opi.cō
munis originaliter Iac.bu.⁊ Guil.quā sequutus est Cy.in addi.
quas fecit ad lect.suā.Et istā tenet Bar.⁊ indifferēter oēs. Mihi
autē videť,qꝺ disputationis gratia possit vtraqꝫ opi.defensari et
sustineri optime.Prima opi.pro qua facio vnū fundamētū p qꝺ
redeo ad oia allegata per Bart.nā illud qꝺ valet de iure cōi cū sit
efficatius et firmius,potest facilius extēdi quā illud qꝺ valet de
iure speciali:vt probať in.l.eius militis.§.militia missus.ff.de te-
sta.mili.vbi proprie loquiť text.in his terminis,qn̄ testm̄ valet de
iure cōi:⁊ qn̄ de iure singulari.Modo cōsydera quecūqꝫ allegata
sunt ad oppositū loquunť semper qn̄ actus valet de iure cōi:tunc
extenduntť semper ad bona existētia alibi.sed nō dabūt doct.l.pro
bantē:qn̄ testamentū valet de iure singulari alicuius statuti par-
ticularis,ꝙ extendať ad bona existētia extra illū locū.Videamus
nunc fundamenta doc.primū fundamentū reprehēdit Bartol.vt
92 hic per eum.¶ † Scꝺo mouent:q: actio competens pro fundo exi
stente in isto loco,potest tn̄ alibi intētari.l.fi.C.de pscri.lon.temp.
Responde qꝺ ideo est:q: actiones nō circunscribunť loco.Ideo
si testator leget alicui oia que hꝫ in tali loco,certe nō veniēt noia
debitorū:q: actiones nō circūscribunť loco.tex.cū no.licet vulga-
ris in.l.caius.in prin.ff.de leg.ij.¶ Tertio mouent:q: acta facta
in vna ciuitate,faciūt fidē vbiqꝫ.l.is apud quē.C.de eden.cū mul-
tis alle.per.bar.hic,plene Bart.in.l.cū lite mortua.ff.iu.sol.rn̄de
qꝺ aliud est fidē facere,aliud disponere:nā notorū ⁊ sentētia equi
paranť quo ad probandū ⁊ faciendū fidē.l.emptorē.in prin.ff.de
act.emp.sed nō equiparātur quo ad disponendū.Ita dicit gl.no.
in.l.sed ⁊ si possessori.§.itē si iurauero.ff.de iureiu.¶ Quarto alle
gant do.l.omniū.et.l.si nō speciali.C.de testa.rn̄de qꝺ in illis locis
nihil dicitur:vtrū testamentū tale trahat ad bona alibi existētia:
ideo in illis.ll.nō potest fieri stringens fundamentū.propterea in
l.omniū,testm̄ valet de iure cōi.¶ Vltimū allegať tex.in.l.fi.C.de
testa.rn̄de vt dixi:q: ibi de bonis nihil diciť.¶ Vel melius rn̄de
ꝙ illa.l.fi.loquiť in ipsismet rusticis quorū ꝯsuetudo erat cōfirma
ta ab imperatore,si ipsi faciāt consuetudinē approbatā,fateor ꝙ
valeat vbiqꝫ:sed nos loquimur nō in ciuibus quorū est statutum
vel cōsuetudo,sed bene loquimur in forēsibus testātibus fm illā
consuetudinem:⁊ sic ille tex.probat qꝺ si vnus ciuis Venetiarum
testetur scꝺm consuetudinē Venetiarū in loco Venetiarum bene
trahit ad bona alibi existētia:sed nos disputamus an forēsis qui
ibi testetur habeat locū quo ad bona alibi sita.Vltra doc.pro cōi
sentētia addo tex.q non allegať in cōmuni in.l.in hac.C.de dona.
93 ⁊ ibi Bal.in primo no.expresse no.ad hoc † qꝺ actus qui sortiť vi-
res in vno loco ꝓpter statutū illius loci,hꝫ etiā vires in toto mū-
do.Et illud facit fm eū ad forēsem testantē Venetijs cū duobus
testibus,qꝺ illud testm̄ vbiqꝫ valebit:similē tex.addo in.l.data.in
fi.C.de don.vbi formaliter inquit tex.gesta aūt confici etiā super
rebus alibi collocatis sufficit.Sed rn̄de qꝺ illa iura loquunť quo
ad insinuationē donationis,cuius solennitas vbicūqꝫ est vnifor-
mis.l.sancimus.⁊ ibi expresse no. Bal.C.de diuer.rescrip.Vltra
94 hoc etiā facit:† q: tutor datus in vno territorio extendiť ad bo-
na vbicūqꝫ existentia in alijs territorijs:licet possit se excusare.l.
95 propter litem.§.licet.ff.de excu.tuto.¶ † Eodē modo interdictio
administrationis facta alicui tanꝗ̄ prodigo in vna ciuitate exten
ditur ad bona vbicūqꝫ sita:vt probať in.l.is cui bonis.ff.de verbo.
oblig.iuncta.l.iulianus.ff.de cu.fur.Sed respōde etiā per funda-
mentū qꝺ feci:qꝺ loquiť in actu facto ⁊ valido de iure cōi qui be-
96 ne vbicūqꝫ extendiť.Vltimo adduci potest † qꝺ decretū iudicis
super alienatione rerū immobiliū minoris extendiť ad bona ali-
bi sita in quoqꝫ territorio.l.magis puto.§.non passim.ff.de reb.
eorū.respōde vt dixi:q: ibi in actu valido de iure cōi.Vel respōde
qꝺ ideo illud decretū extēditur ad bona alibi sita:q: istud nō po-
test preiudicare minori:nā si ex hoc fuerit lesus nō obstante decre
to pōt in integrū restitui.tex est magistralis.in.l.si quidem.C.de
pre.minorū.⁊ ex istis videtis articulum esse disputabilem:⁊ de fa-
cili posse defendi vtrāqꝫ opi.Tamē cōmunis opi.est qꝺ trahatur
ad bona vbicūqꝫ existētia:⁊ heres vbicūqꝫ succedet.In quo pun
cto vide etiam per Ioā.an.in addi.Spe.in.d.§.cōpendiose.in ad-
di.que incipit Cy.in.l.j.Bal.in.l.fi.C.de testa.⁊ Imo.in.l.iij.ff.eo.
Et per ista cum Laude Dei sit impositus finis huic.l.j.Papie.
Ias.May.iur.vtri.doct.

¶ De sacrosanctis ecclesijs:de rebus ⁊ priuilegijs earum. Rubrica.

1 ☞ Relictum ecclesie vel venerabili loco nō vitiatur ratione incertitudinis.
2 Si testator relinquat centum ecclesie,et non dicat cui,de qua est intelligendum.
3 Dictio liber:quid importat.
4 Si nouitius steterit in religione per plures annos,⁊ nunꝗ̄ fecerit professionē,⁊ velit ad seculum reuerti,non tenetur soluere expensas monasterio.
5 Qui potest libere actum facere,poterit sine cuiusquā requisitione vel licentia facere.
6 Stante statuto qꝺ potestas possit in criminalibus libere inquirere:non tamen potest non precedente.fama vel plus ꝗ̄ fama vel indicijs inquirere,⁊ quid poterit tunc facere.
7 Fideiussor promittens soluere libere sine aliqua exceptione,non per hoc intelligiť renūtiasse beneficio de fideiusso.quin prius excuti debeat principalis debitor:cū istud veniat ex natura actus.
8 Stylus quot modis capiatur.
9 Multe sunt persone que testari nō possunt.
10 Inhabiles ad testandum non habilitantur per hanc legem.
11 Vbi tractatur de fauore publico,verba generalia nō restringunť ad personas habiles,imo intelliguntur etiam de inhabilibus.
12 Stante statuto,qꝺ forensis non possit acquirere immobilia in ciuitate,si fiat proclama qꝺ quicūqꝫ ceperit talem malefactorē consequatur talem domū,si forensis ceperit,non ob.tali statuto cōsequetur talem domum.
13 Quādo tractatur de fauore publico,lex,quātūcunqꝫ penalis,cēsetur fauorabilis ⁊ extendenda.
14 Si princeps concedat priuilegium et in concessione addit verbum libere,tale verbum importat vt vltra ius commune indulgeatur.
15 Priuilegiū principis nemini damnosum, latissime est interpretandum.
16 Priuilegia principis concessa motu proprio,ad vnguē sunt seruanda prout sonant verba absqꝫ vlla restrictione.
17 In dubio priuilegium presumitur concessum ad postulationem partis.
18 Priuilegium etiam contra ius cōmune et alteri nociuum debet tamē intelligi scꝺm qꝺ verba sonant ⁊ importare possunt ex proprio significatu verborum.
19 Solennitates requisite a iure ciuili in testamētis,nō intelligūtur sublate per hanc.l.quando quis testareť ad pias causas.
20 Fauore liberorū valet testamentuꝫ patris sine aliqua solēnitate iuris ciuilis.
21 Legatum libertatis est pium.
22 Nedum sustinetur institutio ad pias causas corā duobus vel tribus testibus,sed etiaꝫ relicta in illo testamēto alijs personis priuatis mere laicis.
23 Filiusfa.cum consensu patris potest ad pias causas testari.
24 Si in testamēto minus solēni esset institutus extraneus quāuis multa legata essent facta pijs causis,tamen nihil valerent.
25 An.l.nostra solum loquatur in constituto in articulo mortis.
26 Verba.l.enuntiatiua nihil disponūt,nisi legislator principaliter se fundat in isto enuntiato.
27 Si.l.facit mentionem de aliqua dictione ratione frequentioris vsus,per hoc non intelligitur excludere de alijs.
28 Qui dicantur in extremis laborare.
29 An legata ad pias causas hereditate nō adita debeantur.
30 In ecclesia ⁊ pia causa seruandum est ius commune sicut in alijs nisi expresse contrarium sit statutum.
31 Libertas ⁊ pia causa equiparantur.
32 Per existentiam suitatis sicut sustinētur legata libertatum,ita ⁊ legata ad pias causas.
33 Legata ad pias causas que non recipiunt dilationem debentur hereditate non adita.
34 An ⁊ quando dicatur relictum ad pias causas.
35 Relictum causa studij nō dicitur relictuꝫ ad pias causas,nisi sit pro studio sacre theologie:ideo non valet sine insinuatione.
36 Statuta loquentia de testamēto,nō comprehendunt testamēta condita ad pias causas.⁊ nu.38.39.40.⁊.41.
37 Verba generalia statutorum non includunt casum contra libertatem.

a ¶ Testator non pōt.ad de Bart.in aut.si q̄ mulier.in.vj.q.j.eo.

Habeat vnusquisq;. Ad eui dētiam
premitte, qđ ista lex legitur altero de duob⁹ mo-
dis. Uno modo fm gl. ꝛ doc. qđ p hāc. l. nihil de-
roget iuri cōi, nec circa personā testatoris. nec cir
ca solēnitates testamēti. Et sic intelligit tex. vnus
quisq;: scz habilis, ꝛ in testamento alias solēni. Scđo modo legit
fm Bart. in repe. in. ij. et. iiij. col. ꝛ eius intellectus discrepat a cōi
in tribus. Primo in generalitate, ibi vnusquisq;: qꝛ intelligitur
etiā inhabilis. Scđo qꝛ ista lex intelligit de quacūq; vltima volū
tate etiā nō solenni. Tertio qꝛ Bar. restringit istā. l. vt solū proce-
dat in testatore cōstituto in articulo mortis, p text. in verbo dece-
dens. Et ita inferius faciā tres articulos principales. ¶ Diuide
istā. l. in tres partes. vt p Bar. Casuz in hoc. l. ample figurat bar.
in repe. in. iij. col. ꝛ Sali. ꝛ Pau. de cast. Sed tu vide omnino tex. po-
nentē a quo ꝛ ob quā causaz facta sit ista lex. in. c. futurā ecclesiaz.
1 xij. q. j. ¶ No. j. fm Bart. ꝛ doct. † qđ relictū ecclesie vel venerabili
loco non vitiat rōne incertitudinis: facit. l. id qđ pauperibus. j. de
a epi. ꝛ cle. Quid ergo si testator[a] relinquat centū ecclie p anima, ꝛ
nō dicat cui ecclesie: de qua in dubio intelligit. Uideret dicendū
qđ de ecclesia maiori, ꝛ sic cathedrali, p text. in. §. si quis in noie. in
aut. de ecc. tit. coll. ix. ꝛ ita tenent Jo. fab. et Angel. de are. in. §. sed
ius qdē ciuile. p illū tex. insti. de iure na. gē. ꝛ ciuili. Ueritas est qđ
in dubio intelligit de ecclia parochiali, ex quo ab ea pcipit sacra-
mēta ecclesie. c. fi. de sepul. Ita tenet Cy. hic: in. v. q. Sali. ꝛ Paul.
de ca. hic: arg. text. no. in. l. q̄ cōditio. §. fi. ꝛ ibi Bar. idē. tenet. ff. de
cōdi. ꝛ demō. Spe. ꝛ Jo. an. in ti. de instru. edi. §. nūc vero aliqua.
ver. quid si testator. Pet. de ancha. Imo. in. c. relatū. ij. de test. Jo.
and. in. c. cū qs. de sepul. in. vj. in nouel. Ang. in. §. si vero. in aut. de
2 nō alie. coll. ij. † Si autē haberēt duas parochias: vl in vna essent
psbyteri. in dubio cēseret relictū pauperiori p tex. no. in. §. duo qs in
noie. in aut. de eccle. ti. coll. ix. de quo vide per Cy. hic: i. vj. q. Sali.
pau. de ca. hic. Cy. ꝛ bal. in. l. cū multe. C. de dona. añ nup. cano. in
c. fi. de sepul. Et qđ in simili determināt bal. et Imo. in. l. si dom⁹.
in prin. ff. de leg. j. ¶ Scđo pondera text. in verbo bonor. hic pro-
bari qđ etiā qs qñ testat ad pias causas: tñ nō pōt grauare here-
dē vltra vires hereditarias, cū bona intelligant deducto ere alie-
no. l. subsignatū. §. bona. ꝛ. l. princeps bona. ff. de verb. signi. ꝛ. l. nō
3 possunt. ff. de iu. fis. ¶ Tertio pōdera tex. in ver. liber. † nā Barto.
hic: in repe. in. vj. q. princ. intelligit liber ab omni solēnitate iuris
ciuilis: qꝛ per hanc cōcessionē liberā, intelligunt solēnitates iuris
ciuilis remisse: facit qđ vult Bal. in. c. j. in. j. colū. super illo text. in
b verbo libere.[b] de resc. qđ dictio liber: significat libertatez ab omni
solēnitate legū, per istū text. nostrū, facit qđ vult idē Bal. in. c. que
in ecclesiarū. ij. col. de constit. qđ liberū dicit illud qđ ab oī necessi
tatis obseruātia ꝛ solennitate est abstractum. l. j. ff. de testa. mili.
Alibi tñ idē bal. i. c. j. §. ad h. i fi. de pa. iur. fir. in vsi feu. Not. ex illo
tex. in ver. liberā facultatē. qđ lz vbū liberā, videat significare pcisaz
libertatē: tamē intelligit obseruato ordine iuris. Adde etiam qđ
iste termin⁹ libere, importat qđ sine vlla diminutione et ꝯdictione
res effectū sortiat: ita probat tex. in. c. pmo. in pn. in ver. libere. cū ibi
notatis per Joā. and. de regula. in. vj. Per qđ verbū dicit ita Se-
4 mi. probari illud de quo vidi als dubitari. † Si nouitius[c] per plu-
c res annos steterit in religione, nūq̄ tñ professionem fecerit et ve-
lit ad seculū reuerti qđ nō teneatur monasterio aliquas expēsas
soluere, cū tex. ibi permittat qđ libere possit exire de quo vltimo
dubitat do. Alex. ꝛ tenet qđ ille tex. hoc nō probet, in cōsi. xij. in. ij.
vol. qđ incipit viso themate ante scripto. in. iij. col. Istis adde text.
in. c. cū episcopus. in ver. libere. de offi. ordi. in. vj. iuncta expositiōe
Jo. an. ꝛ Archi. ibi, qui exponūt libere: idest sine alicuius cōtradi
ctione gl, ꝛ doct. in. c. romana. §. j. ver. libere. de censi. in. vj. ꝛ in. c. cū
plures. de offi. dele. eo. lib. do. Alex. in cōsi. clvj. qđ inci. viso ꝛ cōsy
derato themate subscripto. in. ij. col. in. ij. volu. alibi dicit Bal. in
c. irrefragabili. in prin. in. j. col. de offi. ordi. per aduerbiū libere im
pediri appellationē. qđ multū no. adde etiaz tex. in. c. de multa. in
5 ver. libere cōfirmat. de prebē. ꝛ ibi Panor. in. j. col. † qđ qui libere
pōt actū facere certe poterit sine cuiusq̄ requisitione vel licētia, qđ
semp est no. scđm eū: ꝛ Bal. in. d. c. que in ecclesiarū. in. ij. col. p illū
tex. in verbo liberū. dicit qđ istud verbū significat q nō tenet con-
sensum dñi requirere: ꝛ ibidē do. Ant. de but. in. iiij. no. adde etiā
tex. in. c. ij. in ver. libere. cū glos. de arbi. in. vj. vbi habes qđ verbuz
libere importat qđ solus sine socio possit procedere: adde etiā gl.
in cle. dudū. in ver. libere, de sepul. ꝛ que dicā. j. in gl. ¶ Pro modifi-
6 catione tñ pdictorū duo bene no. † Primū qđ stāte statuto, q po
testas possit in criminalibus libere inquirere: tñ propter istud ad
uerbiū libere, nō poterit inquirere non precedente fama vel plus
quā sit fama vel indicia. text. est no. in. c. pmo cū gl. j. ꝛ ibi Bal. ad
hoc no. de offi. ordi. ¶ Cōfirmo pulchro simili. qꝛ ptās vl iudex q
ex forma statuti hz amplū arbitriū procedēdi in criminalib⁹: tñ
per hoc quātūcūq; amplū arbitriū habeat, nō poterit aliquē po-

a ¶ Quid si testator. ad de gl. in ver. in loco. et ibi doc. ꝛ maxime Barb. i ca. nos qdē. de test. Pe. de anch. in repe. c. canonū statuta. de ꝯsti. doc. in. c. j. de sol.

b ¶ In verbo libere. adde de isto verbo gl. in verbo libere. i cle. fin. de eta. ꝛ quali. gl. in verbo libere. in cle. dudū. de sepul. gl. in. c. ordinarij. de off. ordi. lib. vj. doc. in ca. lz epo. de pbē. li. vj. Rap. cu. ꝯs. cxiiij. inci. Antonius bened.

c ¶ Si nouitius. Adde doc. i. c. causam matrimonij. de p batio.

d ¶ Multe sunt psone. adde Abb. diffuse i rubri. de testa. allegādo. d. glo. in. d. l. si queramus. p allegādo.

nere ad torturā nō precedentibus. legitimis indicijs fm Pau. de
eleaza. in. c. grauis. in vlti. colū. de depo. ꝛ ante eū Albe. de gan. in
tract. malefi. dū tractat de tormētis. in rub. an ptās q hz arbi. do.
Alex. in cōsil. lxv. q incip. habita sup cōtentis. in. ij. col. in. j. vol. q
bene ꝛ ppetuo no. Quid aūt possit facere ptās q ex forma statuti
hz liberū arbitriū: est diffusa materia quā ponūt Bart. ꝛ alij. in. l.
filiusfa. in prin. ff. de dona. ꝛ in extrauagā. ad repri. in ver. videbi-
tur. cū multis cōcor. traditis per do. Alex. in. l. milites. C. de testa.
7 mili. ¶ † Scđo aduerte qđ fideiussor pmittēs soluere libere sine
aliqua exceptione: nō per hoc intelligitur renūciasse beneficio de
fideius. quin prius excuti debeat principalis debitor, cū istud ve-
niat ex natura actus. l. quero. §. inter locatorē. ff. loca. et illa verba
sine aliqua exceptione intelligunt solum de friuola. c. ex parte. ij.
de offic. deleg. ita. Ludo. ro. in consi. ccij. qđ incip. allegatione exi
8 mij doctoris. in. ij. colū. ¶ † Quarto pondera tex. in verb. stylus.
Gl. intelligit de testamēto in scriptis: forte a stylo ferreo quo scri-
bitur: sed Bar. j. in repe. in. vj. q. prin. intelligit istū tex. ibi stylus.
idem quod ordo. l. si quādo. C. de bo. vocan. lib. xij. c. graui. de cri.
fal. Tu dic qđ dictio stylus: multipliciter capit: vt patet ex dictis
per Bar. in repe. l. de quibus. in. vij. colū. ff. de legi. Bal. in rub. ex
tra de rescri. in. iiij. col. Ang. in. l. testamēta oia. C. de testa. cano. in
ca. fi. de consue. vbi Jo. and. declarat quid differat stylus a cōsue-
tudine. ¶ Sed quantū ad propositū aliqñ stylus capit pro dispo
sitione in scriptis redacta vel redigēda: ita capitur in hac. l. iūcta
gloss. Aliqñ capitur pro cōsuetudine iudiciali alicuius curie: vt
in. c. graui. de cri. fal. ꝛ in. c. ex literis. de cōsti. declarat Cyn. in. l. ij.
C. que sit lon. cōsue. ¶ Capio gl. primā paruā. in ver. vnusquisq;.
9 que. exponit: scz habilis. † Hoc ideo fecit: qꝛ multe sunt persone[d]
d que testari nō possunt: enumerate per gl. in. l. si queramus. ff. de te
sta. per cōsequēs nec possunt codicillari. l. ij. de leg. j. Et sic habes
ex hac gl. qđ per istā. l. inhabiles ad testandū non habilitantur vt
possint testari ad pias causas. Et cū gl. transeūt oēs, vt. j. dicā. so-
lus Bar. in repe. in. ij. col. ꝛ melius in. iiij. reprobat istū intellectū
et intelligit text. prout iacet vnusquisq;: scz etiam inhabilis, per
quinq; fundamenta de quibus hic per eū. ¶ Sed caue: quia pre-
supponit q ante hāc. l. posset relinqui collegio christiano seu reli
gioso, qđ non videt bene dictū per tex. in. c. futurā ecclesiā. xij. q. j.
Limita tñ nisi esset inhabilis ad testandū propter defectū intelle
ctus vt in furioso, mēte capto, ꝛ infante, in illis nō intelligit dispē
satū per hāc. l. sicut nec in militib⁹. l. fi. C. de testa. mili. ꝛ probat in
hoc tex. in ver. iudicia. ꝛ in ver. volūtatis. que nō cadunt in talib⁹
personis: similiter scđm eū nō est dispēsandū per hanc. l. in dāna-
tis ad mortē, cū sint serui pene, nec bona habeāt, sicut nec in mili-
te. l. ex militari. in princ. a ꝯrio sensu. ff. de testa. mili. nec in mona-
cho aut seruo. Nec in eo q est dubius de statu suo, sicut nec in mi
lite. d. l. ex militari. §. si miles. In filio autez familias distingue. vt
hic per eū. ꝛ de hoc vltimo dixi in. l. seruū. C. q testa. face. pos. Ista
oia prosequit Bar. in sua repe. p sex qōnes, ꝛ vnūquodq; egeret
particulari examinatione. ¶ Restringit tñ hanc. l. vt solum pro-
cedat in eo qui est in articulo mortis cōstitutus p istū text. in ver.
decedēs. de quo vltimo infra particulariter dicetur. Cōmuniter
10 tenet opi. gl. † qđ inhabiles ad testandū nō habilitent per hāc. l.
ita tenet Bar. met. hic in lec. ꝛ in. l. j. §. nūtiatio. ff. de ope. no. nun.
ꝛ in. l. oibus. ff. ad treb. ꝛ in. l. nō dubiū. in. ij. colū. C. de legi. Bald.
presertim in repe. et presertim in. j. col. ꝛ seq. vbi truffatur de opi.
Bar. cōtraria. idē late tenet Sali. hic: in. vj. col. ꝛ quinq; sequēti-
bus vbi pro hac parte decē rōnes adducit. Sed eis pretermissis
pro ista opi. cōtra Bar. duo stringūt. Primo qꝛ ecclesia vtitur iu
re cōi, qñ non est expresse priuilegiata. c. j. de na. feu. facit qꝛ fiscus
et ecclesia equiparātur. l. fi. j. eo. Sed in fisco nihil est speciale nisi
expresse cautū sit. l. itē veniunt. §. in priuatorū. cum glos. ff. de pet.
here. ꝛ in. l. j. C. eo. ¶ Sed qꝛ imperator in hac. l. soluz intendit cō
cedere licentiā qđ ecclesijs ꝛ ecclesiasticis collegijs possit relinqui
cum ante hanc. l. secus esset. vt dicit text. clare in. c. futurā ecclesiā.
xij. q. j. ꝛ ab ista cōi sentētia non est recedenduz. Ego tamē pro in-
tellectu Bart. cōtra oēs adduco octo fundamenta. Primo mo-
11 ueor ꝛ istud mihi valde stringit. † Regula est, qđ vbicūq; tractat
de fauore publi. verba generalia non restringuntur ad personas
habiles: imo intelliguntur etiaz de personis inhabilibus. tex. est
not. in. l. si quis graui. §. vtrum. ver. is quoq;. ff. ad silleia. Unde
12 per illum text. et per hanc regulam decidunt Bar. ꝛ Bal. † quod
stante statuto, quod forensis nō possit acquirere immobilia in ci-
uitate, si fiat proclama qđ quicūq; ceperit talem malefactorē con
sequatur talem domū: certe si forensis ceperit non obstante statu
to debet cōsequi: qꝛ cum tractetur de fauore publico verba gene-
ralia nō restringuntur ad personas habiles: imo intelliguntur ꝛ
de inhabilib⁹: sequitur. Bal. in. l. j. in fi. ꝛ ibidē Sali. ꝛ Fulg. C. de
preci. impe. offe. Sali. in. l. ij. in. iiij. col. C. de nora. Item per illum
tex. ꝛ dictuz regulā determinant Guil. decu. And. de pis. Alber.
Bal. in lec. antiqua. Sali. Lu. ꝛ do. Alex. l. l. si filiusfa. ff. si cer. pe.
qđ si hat

qđ si fiat publicũ proclama, qđ quicũq3 ceperit talẽ rebellem cõse
quat̃ tale feudũ, qđ si ceperit eũ vnus q est inhabilis ad feudum:
puta, quia surdus, mutus, claudus vl', aliter imperfectus: iuxta. c.
j. in. ti. an mut⁹ vel surdus: in vsu. feud. tñ isto casu admittet̃. Et ita
sin. limitat̃. d. c. j. quia fauore publico vba generalia nõ restringũ-
tur: sed comprehenduntur etiam inhabiles. sed in hac. l. tracta-
tur de fauore publico, et diuino. igit̃ ⁊c. facit qđ no. Bar. in. l. quẽ-
admodũ. circa mediũ. C. de agri. ⁊ cẽsi. lib. xj. ⁊ in. l. ij. §. exercitum.
ff. de infami. Bal. in. l. non sine. C. de bo. que libe. Pau. de ca. in. l.
13 bona fides. ff. deposi. † quod quãdo tractat̃ de fauore publico lex
quãtũcũq3 sit penalis: tamẽ censetur tunc fauorabilis ⁊ extendẽ-
da. Secũdo pondera verba geminata ibi. vnusquisq3. iuncta doc.
Bal. in rubr. C. qui accu. nõ pos. in penul. col. in ver. quero si statu-
tum dicat de homicidio ⁊c, vbi querit circa hanc dictionem vnus
a quisq3: [a] si statutũ dicat, q vnusquisq3 possit accusare, an itelliga-
tur etiã inhabilis: ⁊ concludit in effectu qđ illa verba vnusquisq3,
recipiant restrictionez quo ad ea que sunt iurisgentiũ vel diuini:
nõ aũt iuris ciuilis ⁊ sic inhabiles de iure ciuili admittũtur. Ter-
tio facit doct. glos. in. l. promittendo. in prin. in glos. j. ff. de iure do.
qđ ista verba geminata vnusquisq3 vel quicũq3 prolata a iure ci-
uili comprehendunt personas alias inhabiles puta clericos. Et
illam gloss. pro singu. ad hoc ponderat solus do. Andr. barba. in-
ter consilia do. Alexan. in cõsil. cxxiij. in. iiij. volu. qđ incipit. scribit
ecclesiasticus. in. iij. col. sed quantũ ad clericos ipse reprobat: et in
cõtrarium est text. clarus vltra eum in. c. j. ad fi. de iureiurã. in. vj.
14 ¶ Quarto moueor ex alia regula. † nã quãdo princeps concedit
priuilegium, et in concessione addit verbum libere: vt in hoc text.
certe ista verba necessario important vt vltra ius cõmune indul-
geatur. c. j. in verbo libere. cum gl. ⁊ ibi Hosti. ⁊ Jo. an. de rescrip.
Hanc regulã tradit do. Fran. de are. in consi. lxxvj. qđ incipit, dili
15 genter visis ⁊ ponderatis priuilegijs. in. j. colũ. ¶ † Quinto mo-
ueor. nã priuilegiũ principis nemini est damnosuz, ⁊ nõ respiciẽs
preiudicium tertij latissime interpretandũ est fm Innoc. et cano.
in. c. cum dilecti, de dona. ⁊ in. c. olim. de priuile. ⁊ in. c. ex tuarũ. de
auto. ⁊ vsu pal. Bartol. in. l. si quando prima. C. de bo. vacan. li. x.
¶ Sexto facit regula quã ponit Joã. andr. in. c. ij. ad fi. de immu.
16 eccle. ⁊ ibi Panor. in pen. col. † qđ ista priuilegia principũ conces-
sa motu proprio seruanda sunt ad vnguẽ sicut sonant absq3 vlla
restrictione: secus si per partes sint obtẽta: q2 tunc debent stricte
17 intelligi, modo sic † iz in dubio presumatur priuilegiũ concessum
ad postulationẽ partis, ⁊ nõ motu pprio pncipis. c. si motu pprio.
de pbẽ. ⁊ digni. i. vj. no. Bar. i. l. j. C. de peti. bono. subla. li. x. Istud
est verũ nisi priuilegiũ sit cõcessum statuendo ius generale: prout
hic, tunc presumit̃ cõcessum ex mera liberalitate principis, gl. est
in aut. quas actiones. ⁊ ibi Bar. in. ij. col. ⁊ alij. j. de sac. sanc. eccle.
Barto. in. l. j. C. de bo. vacan. libr. x. et in. l. j. C. de petit. bono. subla.
libr. x. Moder. in. l. iij. in princi. ff. qđ quisq3 iur. ¶ Septimo facit
regula quam tradit Panor. in. c. ex parte. iij. de deci. in. ij. not. per
18 illum tex. quẽ ad hoc reputat mirabilẽ † qđ priuilegiũ etiam con-
tra ius cõmune (imo qđ fortius est) etiã alteri nociuũ dz tñ intel-
ligi scdm qđ verba sonant: ⁊ importare possunt ex proprio signifi-
catu verborũ. ¶ Octauo ⁊ vltimo facit: q2 in dubijs debet teneri
ille intellectus: ⁊ illa opinio, que fauet ecclesie ⁊ religioni. l. sunt p-
sone. in fi. ff. de reli. ⁊ sump. et in. c. fi. de re iudi. ¶ Capio glo. in ver.
19 nõ sint cassa. † ex qua habes, qđ solẽnitates requisite a iure ciuili
in testamẽtis, nõ intelligunt̃ sublate p hanc. l. qñ qs testat̃ ad pias
causas: hanc opi. sequuntur oẽs alij, excepto Bart. qui in repeti.
huius. l. in. ij. col. ⁊ melius in. iiij. ⁊ in antepenul. col. in. vj. q. princi.
tenet contrariũ, per aliqua ex fundamẽtis de quibus in glo. prece
denti. Item per istũ tex. in verbo liber sit stylus attento qđ liberũ
dicitur id qđ ab omni iuris solẽnitate est abstractũ: vt dixi in tex.
20 ¶ † Scdo et fortius si fauore filiorũ valet testamentũ patris sine
aliqua solẽnitate iuris ciuilis, quãto magis dz valere fauore eccle
sie: q2 excepta legitima, magis fauet̃ ecclesie quã filijs. Not. bene
istam regulam quã comprobaui per tria seu quatuor in. l. lz inter
puatos. C. de pac. Nec obst. sol. Sali. qui dicit, qđ in filijs ideo est.
q2 filij omnino ab intestato succedũt, nõ sic est in ecclesia. Naz cõ-
sydera qđ Bar. in. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa.
et Bal. in aut. qđ sine. in. x. colũ. C. eo. dicunt ibi. aliam rationem:
q2 in testamento patris inter liberos nõ attenditur dictũ ius ci-
uile: sed merum ius gẽtium, que ratio militat etiam in pia causa.
Contra istam opi. Bart. duo stringunt. ¶ Primo doct. glos. no.
in. l. si quando. in prin. C. de inoffi. testa. Ad quam respondet not.
Bar. j. in repe. in. iij. q. v. qõnis princ. qđ dicta gl. procedat qñ pri-
uilegium testandi conceditur vni secus si plurimis aut infinitis
quorum aliqui sunt habiles aliqui nõ. Signa bene hanc limita-
tionẽ ad doctrinã illius glo. quã limitationẽ reprobat Bald. hic:
in. iij. col. per regulam, l. iam hoc iure. ver. sed si alter. ff. de vulga.
et pupillã. ¶ Secũdo cõtra opi. Bar. stringit tex. in. l. generali. in
vbo qđ tñ alia omni iuris rõne munitum sit, allegatus. in gloss

Bar. conatus est rñdere ad illũ tex. sed nihil fecit. Nam in lect. in
vlti. col. rñdet, qđ ille defect⁹ qui vitiaret testm̃ militis. etiã vitiat
testamẽtũ ad pias causas qđ nihil est. Alijs duobus modis re-
spondet Bar. j. in repe. in. vj. q. prin. sed nihil est. Tene opi. glos. et
cõem doc. hic. Et adde gl. in. §. j. insti. per quas pso. nob. acq. oblig.
⁊ in simili glo. in aut. oẽs peregri. C. cõia de succes. quã etiã tenet
Bar. met. in lec. ad fi. Et ppterea Bald. hic: in repe. in. ij. ⁊ in. xix.
col. truncando de fundamẽtis Bart. dicit qđ oẽs tenẽt opi. glo. ex
cepto quodã saturnino: sc3 Bart. ⁊ Ange. dicit in consi. ccxxiij. q
incipit pũctus talis est, quedã dña Margarita. in. v. colũ. quod
opi. Bar. est reprobata in scholis ⁊ in iudicijs. Et contra Barto.
21 vltra fundamenta Sali. stringit ineuitabiliter. d. l. gñali. † Item
q2 legatũ libertatis est pium: vt no. Bar. in. l. proxime. in prin. per
illũ tex. ff. de his que in test. delẽ. ⁊ in. l. si vnus. cuz simi. C. de testa.
et tñ relictum libertatis in testamẽto nõ solẽni nõ valet. l. non du-
biũ. in fi. C. de testa. l. ij. C. si quis omis. cau. test. Ad hoc rñdet sing.
Bar. in repe. in. iij. q. v. q. prin. qđ relictũ libertatis ita demũ cen-
setur pium, quãdo libertas relinquitur seruo amore Dei, al's se-
cus. ¶ No. istã pulchrã limitationẽ ad regulã predictã, tamẽ nõ
est vera, cũ legatũ libertatis semp sit piũ. l. j. circa fi. in ver. ad hãc
rationẽ pietatis. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. C. de cõi seruo manu, ⁊ tex.
in. l. cõtra volũtatẽ. in ver. iura pietatis. C. de testa. manu. ⁊ istam
limitationẽ in terminis reprobat Imo. in. l. captorie. ff. de lega. j.
adde Spec. in tit. de instru. edi. §. nunc aliqua. ver. scias scdo. sed in
hoc articulo nõ est insistẽdũ: ex quo de iure canonico clarũ est, qđ
cessant solẽnitates iuris ciuilis in testamẽto cõdito ad quãcunq3
piã causam. c. cũ esses. ⁊. c. relatũ. de testa. q̃ iura procedũt nõ solũ
in foro canonico: sed etiã in foro ciuili ⁊ in terris nõ subiectis ec-
clesie fm glo. ⁊ magis cõem doc. in. d. c. cũ esses. ⁊ Bar. hic: in lec.
in. j. col. ⁊ latius in repe. in vlti. col. ⁊ vlti. q. ⁊ docto. hic: presertim
22 Sali. in. xiij. col. † Pro extẽsione istius cõclusionis singu. not. qđ
nedũ sustinet̃ institutio ad pias causas corã duobus vel trib⁹ te-
stibus vt dixi. Sed etiã relicta facta in illo testamẽto alijs perso- a
nis priuatis mere laicis: ita sing. tenet do. Ant. de bu. in. c. qđ cle-
ricis. in antepe. col. de fo. cõpe. Sali. in aut. cassa. i. ix. q. j. e, d. Alex.
in cõsi. xlj. in. j. vol. inci. viso tenore allegati ⁊ producti instrumen-
ti. in. iij. col. ⁊ in consi. cxiij. in. iiij. volu. qđ incipit viso et diligenter
cõsyderato themate. in. v. ⁊ vlti. colũ. Et per hoc addo bene facere b
tex. in aut. qđ sine. in fi. C. de testa. Ego tñ multũ dubito per text.
fortissimũ i. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. j. de testa. cui Sal.
23 in. d. aut. cassa. conat̃ tripliciter rñdere sed nihil est. ¶ † Scdo q2
b filiussa. [b] cũ consensu patris potest ad pias causas testari fm ma-
gis cõez sententiã: vt dixi in. l. seniũ. C. qui testa. face. poss. Et tñ si
in tali testamẽto faceret legata extraneis nihil valerent fm Bal.
hic: in repe. in. ix. colũ. ⁊ in. d. l. seniuz. C. qui testa. face. pos. circa fi.
⁊ ibi Sali. Pau. de cas. ⁊ do. Alexã. idem tenet Imo. in. l. tam is.
24 §. j. ff. de dona. cau. mor. ¶ † Econtra autem si in testamẽto nõ so-
lenni esset institutus extraneus quãuis multa legata essent facta
pijs causis, tñ nihil valerent fm do. Anto. in. d. ca. quod clericis.
Sali. in. d. aut. cassa. in. ix. q. sequit̃. do. Alex. in cõsi. clxxvij. in. ij. vo
lu. quod incipit viso themate mihi exhibito. in. iiij. colũ. ⁊ in cõsi.
25 ccix. in. ij. volu. qđ incipit statutũ in. vij. col. ¶ † Nunc videndum
restat, an ista. l. solũ restringat̃ vt habeat locũ in cõstituto in arti-
culo mortis. Bar. hic repetit. in. iiij. col. ⁊ late. in. iij. q. pu. ⁊ cõclu-
dit qđ sic, per. v. fundamẽta, precipue per istũ tex. in ver. decedẽs.
⁊ in alijs duobus locis: vt hic per eũ. Bal. hic: in repe. in. ij. col. di
xit qđ ridiculũ est ita distinguere. Contrariũ tenet etiã Sali. hic:
in. x. col. q2. l. appellat testatorem decedentẽ vel deficientem quo-
cunq3 tẽpore testaturũ. l. cũ quis decedens. in prin. ff. de lega. iij. l.
cũ quis decedẽs. in prin. ff. de admi. tuto. Fulg. hic: in. vj. colũ. qui
propterea inquit qđ Bart. nimis subtiliter inspexit illud verbuz
26 decedens. Teneo cõtra Bar. duplici fundamento. † primo: quia
verba. l. enuntiatiua nihil disponunt, nisi legislator se principali
ter fundet in isto enuntiato. c. si papa. de priuil. in. vj. iuncta cle. li-
teris. cum glos. de proba. ita Fede. de senis in consi. xxxix. qđ inci-
pit viso puncto ⁊ motiuis. Salic. in. l. qui se patris. in. vj. colũ. vbi
Moder. C. vnde libe. ⁊ in. l. accusatiõis. C. de accu. Lud. in. l. iiij. §.
cato. in. vj. colũ. ff. de verbo. obli. ⁊ in consil. cxcj. q incipit spectabi
lis dñe mi. do. Anto. de but. ⁊ Imo. in. c. cuz in apostolica. de his
que fiunt a prela. sine consen. capi. Ego pro hoc allego gloss. not.
in. c. ij. in verbo non teneris. de do. ⁊ cõtu. Bart. in. l. extat. in vlti.
col. ff. qđ met. cau. Sed ad hoc potes respondere, quod hec verba
enuntiatiua sunt geminata: imo triplicata: vt ponderat Barto.
vnde verba enũtiatiua quando sunt geminata semper disponũt:
vt singu. tenet Bart. in. l. cum scimus. in vlti. colũ. C. de agrico. ⁊
censi. lib. xj. Sequitur Panor. in. c. si cautio. de fide instru. ⁊ in re-
peti. c. per tuas. in. ix. col. de arbi. Pau. de cast. in. l. ex hac scriptu
27 ra. ff. de dona. Lud. ro. in. l. gerit. ff. de acquir. here. ¶ † Scdo mo
ueor, nam qñ lex facit mentionẽ de aliquo ratione frequentioris
vsus, per hoc lex non intelligitur excludere de alijs. Ista est doct.

a ¶ Unus-
quisq3. adđ
docto. in. l.
ij. C. cõmu.
diui.
b ¶ Filiussa
milias. Ad
de Bal. i. l.
j. §. j. de leg.
iij. Bal. i. l.
seniũ. C. qui
test. fac. pos.
Pau. de ca.
cõsi. cxxv. in
cipiẽ. viso. li
bello. idem
consi. cxcix.
inci. in casu
presenti.

glos.in cle.j.in verbo presidētes.et ibi do.Anto.et Jmo.in.v.colū. ad hoc not.de rescrip.melior gloss.in.l.j.in gloss.j.C.de his qui ad eccle.cōfug.et in.l.vnica.in versi.spōsam.C.de rapt.vir. Unde hic l.fecit mentionem de decedente:qr cōiter cōtingit q quis inducitur ad testādum precipue pro aīa qñ dubitat vel timet decedere: vnde per hoc nō excludit tex.quin etiam sanus si testaretur haberet locū ista.l. Tenēdo tamē intellectum Bart.qd ista lex restringatur ad cōstitutū in articulo mortis. Adde inquātum Bar. intelligit quē dici constitutū in articulo mortis:qñ instabat periculū mortis rōne infirmitatis:vel qr latrones qui eū deprehēderūt volebāt occidere:idem tenet Bal.in.c.pastoralis.in.ij.col.de offi.ordi. Facit qd sin.vult bal.in.c.j.in vlt.col.de pac.ōstan.vbi q
28 rit† pone statutū disponit qd in extremis laborātes non possint cōtrahere sine presentia suorū propinquorū. Quis dicat in extremis laborare. Et rñdet qd oīs ille qui ex tali infirmitate decedit sine sanitatis interuallo:de hoc dicit esse text.vnicum in iure in.l.
29 alūne.§.fi.ff.de adimē.leg. Extra glo.qrit Bar.in lec.†an legata ad pias causas hereditate nō adita debeant.ak. Spec.et aliud clare nō decidit:sed idē Bartol.in repe.in.iiij.q.v.partis prin.determinat qd sic:idem Bar.in.l.j.C.de bo.vacā.li.x.sentit in.l.eam quam.C.de fideicō.Bal.in.l.id qd pauperibus.C.de epis.et cleri.
30 Tene cōtrariū per duo.† Primo qr in ecclesia et pia cā seruādū est ius cōe sicut in alijs,nisi contrariū expresse sit statutū.c.j.de
31 na.feu.in vsu.feud. † Itē libertas et pia cā eqparant:vt.s.dixi. Sz legatū libertatis,hereditate nō adita extinguit.l.si nemo.ff.de reg.iu.iūcto.qd statim dicā:ita tenet Bal.et fortius Sali.in.xiij.q. et Ful.hic:late Bal.in.d.l.eam quā.Et ibi Flo.dicit qd ita seruatur in practica.et Bal.in.l.fi.C.de testa.manu.Ang.Jmo.et Moder.in.l.qui filio.§.j.ff.de here instit.vbi Angel.refert ita fuisse de facto Bonome determinatū late Ludo.ro.per.iiij.colū.in repe. aut.similiter.C.ad.l.falcidi.in.xx.speciali pie cause inter vltimas volūtates:et in cōsi.lxv.qd incipit in terminis proposite cōsulta.et in cōsi.cccc.xciij.qd incipit in casu cōsultationis pposite aduertēdū:idē tenet do.Alex.qui dicit hanc esse cōem opi.in consi.ccliij. als ccviij.lib.ij.in.j.volu.qd incipit statutis.in pe.colū.cū concor.
32 p.eū alle. Limita hāc cōem sententiā trib⁹ modis. †Primo nisi filius in ptāte esset institutus,qr lz abstineat:tñ per existentiā suitatis sicut sustinent legata libertatū.l.cū quasi.§.fi.colum. ff.de fideicō.lib. Eodē modo sustinent legata ad pias causas,cum equiparent. Jta limitat.Bald.in aut.hoc amplius.in.ij.colum. C.de fideicō.Ang.et Jmo.in.l.fi filius q patri.in prin.ff.de vulg.et pup.et do.Alexā.in cōsil.cclx.in.ij.volu. Et in istis terminis salua
33 primam opi. †Scdo limita nisi relictū ad pias causas esset tale qd dilatio afferret periculū aīe testatoris:vt est qñ esset pro restitutione vsurarū. Uel nō reciperet dilationē:puta qr esset pro sepultura vel sustentatione infirmorū. Jbi tunc nulla requirit aditio fm Bar.hic:in repe.in.xviij.col.ver.sup noua.q.Bal.in.d.l.eā quā in.ij.col.et ibi Ang.in repe.in.viij.col.et Bal.in.d.aut.hoc amplius.in.ij.col.et in.l.nulli.in.iij.colū.C.de epis.et cleri. Tertio limita fm Bart.hic:in lec.referēte se ita de facto cōsuluisse vt bona adijcerent alicui vt cōseruarentur legata ad pias causas,sicut in leg.libertatū,p tl.insti.de eo cui liber.ca.bo.adijci.cū simi.idem tenet Bar.in.d.l.eā quā.in vlti.col.et in.l.j.C.de bo.vac.lib.x.et ante eū Jo.an.in addi.Spec.in titu.de instru.edit.§.nunc vero aliqua. in ver.sz pone q ex eo testamēto in addi.incip.hic omittit autor. idē tz Jo.de platea.in.d.tit.insti.de eo cui libe.in princi.Et ita tene quāuis Sali.hic:in vlti.col.teneat ōtrariū.Et talis successio dicit noua et mirāda et est anomola et extraordinaria cū nō succedatur nec ex testamēto nec ab intestato:sz ex dispositione.l.sicut.in aut. hoc amplius.C.de fideicō.fm Azo.in summa ti.preall.quē refert et sequit Bal.in.l.ex testamēto.C.de testa.manu. Tu adde de hoc
34 gl.expressam in.d.ti.de eo cui liber.in versic.successor. †Quero a scdo an et qñ dicat relictū ad pias causas. Jstud examinat Bart. hic in repe.ij.q.prin.Specu.in titu.de instru.edit.§.nunc vero aliqua.ver.et scias. Pro quo cōclude qd omne illud q relinquit pauperibus videtur in dubio relictū ad pias causas.l.si quis ad declinandā.circa fi.C.de epis.et cle.c.nō satis.lxxxvj.distin.Bal.in aut. similiter.C.ad.l.falci. Jtem omne relictum pro anima.gloss.no.in l.si quis titio.ff.de leg.ij.quam ad hoc reputat sing. Bald.hic:in lectu.in.iij.col. Dicit tamen.glos.no.in.l.illud.in verbo,alia causa. et ibi Bald.et Paul.de castr.j.eod.qd illud qd donatur vel relinquitur cōsanguineo vel amico nō dicitur ad pias causas relictū etiam si in donatione hoc fuerit expressum:idem tenet Bald.in.c. de priore.de appel.et in.l.si heres.ff.de cōdi.ob causam. Quod vltimū limitat Bald.hic:in lectu.in.ij.colum.et Pau.de ca.in fi. nisi talis consanguineus esset pauper,per gloss.quam ad hoc reputat singu.Bal.in.c.ij.de sepultu.sequitur Panor.in rub.extra de testa. Adde Joan.and.in addi.Specu.in titu.de instru.edi.§. nunc vero aliqua.in addit.incipien.ad istum vbi refert fuisse disputatā questionē per Gui.de suza.quod si statuto caueat qd mi-

a Qñ dicat relictū. Ad de.l.si qs ad declinādā. C.de epis.et cle.et in.§.fi. aut.de ecc. ti.c.sup quibusdam.de verb.signi. et in.c.nō satis.lxxxvj. distin.

nor.xviij.an.nō possit legare nisi pro aīa,et minor legauit matri sue centū,dicēs se legare pro aīa. Arguit ad partes,et concludit qd si mater reuera erat paup:tūc dicat relictū piū.d.l.si qs ad declinādā.secus si erat diues,per gl.in.d.l.illud. No.q si mihi relinquit aliqd,et cogor illud restituere amore dei,nō solū fideicom. censetur ad pias causas:sed etiā relictū mihi factū. Et idē fauor vtri q attribuit. Jta probat in argu.tex.no.in.l.auia.§.titio.ff.de cōdi.et demō. Et ita per illū tex.no.ibi sing.Bal.sequit Lud.in repeti.aut.simil.C.ad.l.falci.do.Frā.de aret.in cōsi.lxvij.qd incipit diligēter et mature cōsyderato testō.in pe.col.vbi addit tex.not.in l.sed si non seruus.circa mediū.ff.ad.l.falc.et in simili tex.in.l.si pa-
35 troni.§.j.ff.ad treb. †Adde tū qd relictū cā studij nō dicit relictū ad pias causas nisi sit pro studio sacre Theologie fz Bal.in repe.l.j.in.ix.col.ff.de lega.ij. Facit qd tenet Rapha.cu.in consil. cxliiij.incip.de fundo dato in premiū emancipationis etc.vbi tenet qd donatio facta causa studiorū nō censet pia adeo q sine insinuatione valeat:sicut valent donationes facte ex cā pietatis.l. pe.C.de do.itē ad hic dicta per Bart.vide p Alex.in cōsi.cxxv.i.j. volu.incip.viso themate pmissio. Adde etiā qd si testator reliqt pro aīa cōsanguineis suis non presumit relictum ad pias causas fm Bald.in.c.de priore.de app.et in.l.heres.ff.de condi.ob cām.
36 †Ultimo pro cōplemēto huius.l.no.q statuta loquētia de testamētis nō cōprehendūt testamēta cōdita ad pias causas.qr dz iudicari nō scdm leges humanas:sed scdm iura diuina et sacros canones.c.cū esses.et.c.relatū.de testa.et pbat late Bart.hic in repeti.in vlti.col. Ego pbo a partib⁹ sufficienter enumeratis. Aut statutū simplr loquitur.et sic nullā facit mētionē de pia cā. Et tūc
37 dico qd statutū nō debet intelligi isto casu de pia causa. †Primo per illud qd no.Bal.in.l.iubemus nullā.in scdo no.j.eo.qd verba gñalia statutorū non includūt casum contra libertatē ecclesie vel pie cause. Scdo p regulā,qr qñ aliqd est specialiter statutū in certo casu lex noua gñaliter aliquid disponēs,nō intelligit loqui in illo casu speciali.vt p gl.et doc.in.l.sciēdū.in prin.ff.qui satis.cog.et in aut.de here.ab intest.in.pn.in ver.vacantib⁹.col.x.aut statutū expressam facit mentionē de pia causa.et tunc non valet,qr relicta ad pias causas vel pro aīa cēsentur spiritualia,cū tendant ad remissionē peccatorū.c.requisisti.de testa.ergo de eis non pōt statutum laicorū disponere,per ea q habent in.c.ecclesia sancte Ma-
38 rie.de cōsti.facit qd dicit Bal.hic in lec.circa fi.†q si statutum disponeret q nō posset legari etiā ad pias causas nisi corā.vij.testibus tale statutū tanq cōtra salutē animarū nō valet.et ita refert cōsuluisse Bar. Confirmo predicta per illud q in specie tenet
39 Bal.in.l.generali.j.eo.qd†statutū disponēs qd mulier nō possit testari sine consensu propinquorū,nō cōprehenderet testamētum in quo mulier instituisset ecclesiam,qr esset cōtra priuilegium pie cause qd respicit ipsum deū. Et idē dicit in statuto disponente qd mulier nō possit alienare sine cōsensu propinquorū:sequit Pau. de cast.hic:circa fi. Pe.de ancha.in cōmento.c.canonū statuta.de cōsti.in.xxij.col.in ver.dicit etiā Bal.et not.Panor.in.c.relatum. el.j.per illū tex.de testa.et in repe.c.ecclesia sancte marie.de cōstit. in penul.char. Et in istis locis adde illud qd no.Joā.an.in.c.fi.de immu.eccle.in.vj.in nouella.qd statutum disponens qd bona immobilia non possint alienari in forenses non subditos iurisditioni statuētiū,tale statutū nō cōprehēdit alienationē:q fieret in piā
40 causam. †Ad predicta facit etiā qd tenet Bal.in aut.cassa.in ix.q.j.eo.qd statutum disponens qd testamēta nō valeāt nisi sint insinuata vel nisi sint reposita in archiuis publicis:nō cōprehendit testamenta in quibus ecclesia sit instituta:qr sic esset cōtra priuilegia cōcessa a canone,qui non requirit aliam solennitatē quā duorū testiū.d.c.cum esses.et.c.relatum.idem tenet do.Anto.de but.in.c.qd clericis,de fo.compe.et in.d.c.relatum.primo vbi dicit se de facto consultū ita rñdisse. Contra predicta fortiter videtur stringere tex.in.l.gñali.j.eo.in ver.qd tū alia oī iuris rōne munitū sit:qui vult,qd solēnitates requisite a iure ciuili habeant locū etiā in testamēto ad pias causas,et ita p illū tex.h tenet Bal. tenet Lud.ro.in repe.aut.similiter.C.ad.l.fal.in.xvj.speciali pie cause inter ōctus. Et in cōsi.clxvj.qd inci.visa diligenter propositi thematis consultatione in.j.dubio. Responde qd.d.l.gñali. procedit anteq emanassent.d.c.cū esses.et.d.c.relatum.quibus iu
41 ribus disponit†q leges ciuiles ammodo locū nō habeant in testamētis cōditis ad pias causas. Jtem ad predicta vide Alexā. in cōsi.cxiij.in.iiij.volu.incip.viso ac diligēter cōsyderato themate in.ij.col.ad fi.et toto seq. Jason Padue.

Sequitur,secunda lectura in studio Papiensi compilata.

De sacrosanc.eccle. Rubrica.

1 Jus est duplex publicum videlicet et priuatum.
Rubrica cum legibus seq.est duplicate posita:quia iste leges alio stilo fuerūt hic Papie lecte.hanc Rubricā cōtinua.vt in gl. vel melius

Vel melius subordina fm Ange.hic in quibusdam lec. Impator
1 tractaturus in hoc libro de iustitia cōsyderauit † ꝙ duplex est ius publicum scz ꝛ priuatū.l.j.§.huius studij.ff.de iusti.ꝛ iur.ꝛ.§.hui⁹ studij.insti.eo.de ius.ꝛ iur. Itē ius publicū est duplex, quoddā ē diuinū hoc ē qđ vertit circa res diuinas, qddā est humanū et illud qđ est diuinū est dignius.l.sancimus.j.eo. Idē impator incipit ab isto tit.cū titulis seq.vsqz ad titulū de legibus exclusiue tractare de iure publ.diuino, postea a titulo de.ll.vsqz ad fi.primi libri vbi precipue tractat de officijs ꝛ magristratibus publicis expedit ius public.humanum, qđ debet omnibus patere. Deinde in.ij.lib.et successiue tractat postea de iure priuato. Et iste ordo multum mihi placet.

1 ¶ Terminus ecclesia: capit tribus modis.
2 Constātinus fuit primus imperator inter christianos.
3 Relictum ecclesie vel venerabili loco non vitiat ratione incertitudinis.
4 Si testator relinquat pro aīa sua centum ecclesie, ꝛ nō dicat cui, an ecclesie maiori vel cui.
5 Si testator habeat duas ecclesias parochiales, ꝛ relinquat eccl'ie de qua intelligatur.
6 In dubio relictum ecclesie quando sunt due, intelligitur pauperiori.
7 Si testator habeat multas domos, ꝛ in testa.dicat, relinquo titio domum meā, de qua intelliget.
8 Testator etiā relinquēdo ad pias causas, nō pōt grauare heredē vltra vires hereditarias.
9 Heres nō tenetur creditorib⁹ vel legatarijs vltra vires heredi.si cōficiat inuentarium.
10 Multe persone que nō possunt testari.
11 Qui non pōt testari, nō pōt codicillari.
12 Per.l.nostram non habilitant inhabiles ad testandum.
13 Ubi tractat de fauore publi.verba generalia vnusquisqz, vl' quilibet, non restringunt ad habiles.
14 Statutum ꝙ quicunqz fecerit tale quid, habeat tale castrū in feudum cōprehendit inhabilem ad feudum.
15 Mutus, cecus, femina, ꝛ similes sunt inhabiles ad feudum.
16 Ecclesia in dubio vtitur iure cōi, quādo nō reperit in ipso priuilegiata.
17 In testa.ad pias causas nō est sublata solēnitas testamentorū.et numero.22.
18 An sit magis fauendum testamento ad pias causas, ꝙ testa.inter liberos.
19 Qui vult ecclesiam instituere ꝛ filium exheredare aliū querat ꝙ Augustinum.
20 Si imperator cōcedat alicui facultatem testandi, an intelligatur seruata solēnitate iuris ciuilis
21 Si priuilegium testandi concedat multis, quorū quidā sunt habiles, quidā inhabiles: inhabiles trahunt ad se habiles.
23 Non valet relictū vel institutio etiam facta ab imperatore nō seruata debita solennitate.l.ex imperfecto.C.de testa.
24 Ecclesia ꝛ imperator fraternizant.
25 Imperator est solutus.ll.
26 Legatum libertatis dicitur pium.
27 Uerbum libere: quid importat.
28 De iure cano.vz testa.ad pias causas cū duobus testibus.
29 Si fiat testa.ad pias causas coram duobus testibus ꝛ in dicto testamento fierent legata personis laicis non ad pias causas, talia legata valerent.
30 Testa.factū ad pias causas corā duobus testibus vel inter liberos an sit proprie testamentum.
31 An.l.nostra solum habeat locum in testatore constituto in articulo mortis.
32 Quando.l.vel canon vtit aliqua dictione ratione frequentioris vsus non per hoc excludit nec stat exclusiue.
33 Uerba.l.narratiua vel enuntiatiua nihil disponunt.
34 Legata ad pias causas non debent hereditate nō adita.
35 Remedium.l.datum pro cōseruandis legatis libertatū habet locū etiā pro cōseruandis legatis ad pias causas.

1 Habeat. Ista.l.fuit alte repetita p Bar.hic: ꝛ eius emulatiōe p bal. † pmitto ꝙ terminus ecclesia capit iure nostro tribus modis: vt declarāt Bal.ꝛ Salic.hic. Et qd sit ecclesia notat in.c.cū cleri.de ver.sig.p Jo.fab.§.in rub.huius tit. Scđo premitto ꝛ proprius ad tex.qđ ista.l.legitur altero de duobus modis.vno modo legit fm gl.ꝛ oēs doc.ꝛ Bar.in lec.nisi vt inquit Bal.quidaz saturnin⁹.scz Bar.in repe.huius.l.qđ per hāc.l.in relictis ad pias causas nihil derogat iuri cōi.neqz circa personas testantiū.nec circa solennitatē testamētoꝝ. Et fm istū oēm intellectū, tex.in illa vniuersalitate vnusquisqz, intelligitur.l.habilis ad testandū. Item intelligitur in testamēto solēni. Itez intelligit de quocūqz testatore, siue testat existens in arti.mor.siue nō. Iste est verus ꝛ cōis intellectus.ꝛ istū teneo. Et eum tz Bar.in lec.ordinaria, ꝛ tenuit vbiqz vt.j.referā.
¶ Scđo modo legit ista.l.nouiter fm Bart.in sua diuina repeti.huius.l.ꝛ iste intellectus Bart.discrepat a cōi intellectu in trib⁹. Primo dum tex.dicat.habeat vnusquisqz: intelligit ipse vniuersaliter prout litera iacet, etiaz qui alias sit inhabilis ad testandū dūmodo in eo nō sit defect⁹ naturalis, puta qz infans vl' furiosus: omnis ali⁹ etiā inhabilis posset testari ad pias causas. Scđo intelligit tex.vt pcedat in quacūqz vltima volun.etiā solēni. Cōsequēter imperator in ista.l.priuilegiat eccl'ias in duob⁹. Primo habilitando psonas alias inhabiles, vt testari possint ad pias causas. Secundo disponendo ꝙ valeāt testamēta ad pias causas ꝙuis alias nō solennia, siue solēnitatibus iuris ciuilis.ꝛ per hoc nō irritent, ꝛ istud est qđ cum mysterio subiungit tex.ibi nō sint cassa iudicia. Nam postꝙ dixerat vnusquisqz posset relinquere ad pias causas: posset dubitari, quid si testamētū esset minus solēne, ꝛ minus solenniter factū.ꝛ rñdet tex.ꝛ non sint cassa iudicia, alias illa verba nihil operent. Tertio restringit Bar.istā.l.in istis priuilegijs, vt solum habeat locū, qñ existens in arti.mor.testatur, ꝛ non alias.et istud est qđ vult dicere text.in ver.decedens, ꝙ alias esset superfluū. Et sic videtis qūo Bar.enucleate ꝛ medullitus cōsyderauit singula verba text.vt sint magno cū mysterio: que fm cōem sensum nō important mysterium iuris, qz fm cōem sensum habet locum, siue sit factū testamētum in arti.mor.siue non. ¶ His premissis, diuidit hec.l.in tres partes In pmo ponitur dictū gñale. In scđa respondet tacite qōni. In tertia ponitur ratio decisionis. scđa ibi: ꝛ nō sint cassa.tertia ibi: nihil enim est. Et vere litera multum applaudet intellectui Bar.ibi dū dicit in ratione que est aīa l.vt inquit Bald.in.l.si quis seruo.C.de fur. ¶ Ibi postquā aliud velle nō possunt, ista verba denotāt qđ fit in arti.mor.alias male diceret, qz al's posset aliud velle ꝛ mutare, qz ambulatoria est volūtas vsqz ad mortem.l.cum hic status.§.ait oratio.ff.de dona.inter virum ꝛ vxo.ꝛ dicet.j. Casum in ista.l.figurat ample Bart.scđm suū intellectū in repe.huius.l.in.iij.col.vbi videas. Figurant etiaz Sali.et Pau.de ca.hic. Et tu debes aduertere, qđ ista.l.fuit edita a Constantino imperatore ad vniuersum populū ro.vt apparet
a ex suprascriptione quam habet: † qui Constantinus[a] fuit primus
2 imperator inter christianos. Alij superiores fuerūt infideles.tex.est in.l.diui.C.de natu.libe.ꝛ vsqz ad tēpus constantini imperatoris primi christiani: fides christiana passa erat infinitas psecutiones. Itē infinite hereses erāt in fide christi, ad quas cōprimēdas et euellandas, congregata sunt illa quatuor generalia cōcilia tot sanctorum.de quibus in epistola victor.§.suscepimus.§.tit.j. Et vsqz ad tēpus constantini, ecclesie catholice ꝛ earuz viri religiosi multiformiter vexabantur, et de relictis nihil, aut parum admodum cōsequi poterāt.ꝛ propterea imperator cōstantinus edidit hanc.l.ad populus ro.statuens generaliter, ꝙ vnusquisqz posset relinquere sacrosan.eccle.non limitate vsqz ad certam summam, (prout oliz erat) sed quantū vellet de bonis suis ꝙ testamēta sint
3 firma ꝛ habeāt effectū, vt in litera. ¶ † No.ex ista.l.fz Bar.in.ij.not.ꝛ omnes doc.hic, qđ relictum ecclesie vel venerabili loco nō vitiatur ratione incertitudinis: quāuis testator nō expresserit cui ecclesie relinquat, deus scit an istud fuerit de mēte huius.l.tñ verissimum est, propter.l.id qđ pauperibus.j.tit.j. ¶ Retēto ergo
4 isto no.succedit necessaria questio. † Quid si testator[b] relinquat
b pro anima sua centū ecclesie, ꝛ nō dicat cui ecclesie, quero cui ecclesie debeantur, an ecclesie maiori, ꝛ sic epo tex.videtur probare ꝙ sic: ꝛ est solēnis tex.in.§.si qs in noīe.ad fi.in aut.de eccl'ia.tit.col.ix.dū tex.expresse dicit, ꝙ in dubio debetur ecclesie ciuitatis, ꝛ sic episcopo. Tamē Cy.hic in.v.q.deter.ꝙ in dubio debeatur ecclesie parochiali a qua testator sacramenta ecclesie percipiebat. Et idem tenet Sali.hic in.iij.col.in.fi.et etiā Pau.de ca.per.tex.no.in simili in.l.que conditio.§.vlti.et ibi Bal.expresse per illū text.idem tenet.ff.de condi.ꝛ demon.idem expresse tenet Ang.in.§.si vero.in aut.de nō alie col.ij.ꝛ iste est cōmunis. Est verū ꝙ Jo.fab.ꝛ Ang.de are.in.§.sz ius qdē ciuile.insti.de iure natu.gē.ꝛ ciuili.tenent per illum text.ꝙ in dubio presumat relictum ecclesie maioris ciuitatis, de qua in dubio intelligitur de iure ciuili.de quo puncto vide etiam Specu.ꝛ Joā.an.in titu.de instru.edi.§.nūc vero aliqua.in ver.quid si testator. Pet.de anc.in.c.relatū.el.ij.et ibi Imo.ad fin.de testa. Joā.and.in.c.cum quis.de sepu.in.vj.
5 in nouella. † Quid ergo si testator haberet duas parochiales ecclesias: cui tunc legatum debeatur. vide per Cy.hic in.v.q.vbi etiam per eum, quid si in ecclesia parochiali essent duo presbyteri, cui eorum deberetur.et per Sali.hic aliter decidentem ꝙ Cy.in.iij.col.ꝛ Pau.de cast.per cano.in.c.fi.de sepul. Et dicunt Cy.ꝛ
6 Bald.in.l.cum multe.C.de dona.ante nup. † ꝙ in dubio quādo sunt due ecclesie intelligatur relictum pauperiori. Et de hoc est solennis text.in dicto.§.si quis in nomine. Nam pone ꝙ in ciuita

a ¶ Cōstantinus.adđ.c.sacerdotib⁹ xj.q.j.ꝛ beat⁹ Ambrosius in quodā sermone inci.constātino.

b ¶ Quid si testator.ad de doc.i.c.j.de sol. Pet.đ anc.i repe.c.canonum statuta.đ cōstit. Jo.an.i c.cū quis.đ testa.lib.vj.in nouella, doct.in.c.fi.de sepul.

te sint multe eccle.sub tit.sancte Marie,vel sub tit.sancti Jo.⁊ te-
stator dicat,lego mille ecclesie san.Joā.in dubio intelligit̃ de pau
periori Et quādo reperient̃ due ecclesie eiusdem sancti equepau-
peres,⁊ in vna habitarēt moniales,⁊ in alia habitarēt viri,in du-
bio presumit̃ relictū ecclesie monialium. Jta expresse determināt
7 Cy.⁊,Bal.in.d.l.cū multe. ¶ †Quid autē esset si testator haberet
multas domos,⁊ in testō dicit,relinquo titio domum meaꝫ,sim-
pliciter. de qua intelligitur in dubio. Respōde qꝺ in dubio testa-
tor intelligit̃ relinquere illam domū in qua habitat ⁊ domicilium
habebat.tex.est de hoc valde no.in.d.l.que cōditio.§.vltimo. Ubi
autem testator habitaret in varijs domibus ⁊ in varijs ciuitati-
bus,⁊ diuersa domicilia haberet,⁊ relinqueret domū suaꝫ alicui
pauperi,tunc est in electione heredis assignare legatario quā do-
mum velit. Jta pulchre determinauit Bal.⁊ Jmo.in.l.si domus.
in princi.ff.de lega.j. ¶ Ultimo not.ex text.in ver.bonorum quod
8 optauerit,hic esse tex.no.subtiliter inductum† ꝙ testator etiam re-
linquendo ad pias causas,non pōt grauare heredē vltra vires he
reditarias Jta ꝓbat tex.in ꝟb.bonorū qꝺ optauerit. Nā cū bona
intelligātur deducto ere alieno.l.subsignatum.§.bona.⁊ in.l.prin
ceps bona.ff.de verbo.sig.l.non possunt.ff.de iure fisci.plene no.in
l.non amplius.§.cum bonorum.ff.de leg.j.l.si quis seruū.§. fin.cū
gl.ff.de le.ij.Et certe debetis scire: ꝙ de iure ffor̄ū testator nō pote-
rat relinquere vltra vires patrimonij sui,grauando heredē vltra
l.ij.§.si is q quadringēta.⁊.l.qui quadringenta.ff.ad treb.nisi cau
9 sa sit singularis.l.i q̄titate.ff.ad.l.fal.†hodie aūt de iure codicis et
autēticorū statutum est, ꝙ si heres adeat hereditatem confecto
prius solēnitur inuentario,non teneatur creditoribus vel legata-
rijs vltra vires hereditarias: siautē adeat hereditatē sine inuēta
rio tūc lex suspicat̃ de occultatione bonorū,⁊ tunc indistincte te-
net̃ creditoribus ⁊ legatarijs vltra vires hereditarias de suo pro-
prio satisfacere.l.si.per totā,maxime in.§.⁊ si prefatā.C.de iure de
li.§.j.⁊.§.sancimꝰ.in aut.de here.⁊ fal.co.j. ¶ Jsta sufficiant in tex.
omissis no.vulgaribꝰ. ¶ Glo.j.sup ꝟbo habeat,quā simul legaꝫ
cum gl.magna in ver.cassa. Pro cuius expeditiōe op.ꝙ text.ma-
10 le dicat,qꝺ vnusquisqꝫ possit testari: †q: multe sunt persone[a] que
a nō possunt testari,quas enumerat gl.in.l.si queramus.⁊ ibi Bar.
11 ff.de testa.†et qui non possunt testari,non possunt codicillari.l.ij.
ff.de lega.j.huiꝰ timore gl.j.restringit generalitatē tex.vnusquisqꝫ
scꝫ habilis. ¶ Postea in gl.in ver.cassa. restringit̃ tex.alio modo,
dūmodo testm̄ sit fulcitū cū alia debita solēnitate.⁊ sic ex istis dua
bus gl.habes duas ꝯclusiones ⁊ duas restrictiones ad hunc tex.
Prima cōclusio est ⁊ restrictio,qꝺ generalitas illius verbi vnus-
quisqꝫ restringit̃ ad habiles tantum.⁊ ex hoc sequitur correlarie
12 †qꝺ per hāc.l.nō habilitātur persone inhabiles ad testandum,vt
possint testari etiam ad pias causas. Secūda cōclusio ⁊ restrictio
est,qꝺ de iure ciuili demum testamenta valent,dūmō adsint debi
te solēnitates,ex quo sequitur correlarie quod per hāc.l.nō ē sub-
lata solēnitas testamentorum etiā in testamentis cōditis ad pias
causas. ¶ Circa primam cōclusionem ⁊ restrictionem glo. Adde
quod cum glo.trāseunt omnes etiam Barto.in lectu.postea ideꝫ
Bartol.in repetit. in.ij.⁊ melius in.iiij.colum. tenuit oppositum
b qꝺ illa dictio vniuersalis vnusquisqꝫ:[b] stet vniuersaliter,compre-
hendēdo etiam inhabiles,non autem restringat,vt facit glossa.
¶ Mouetur Barto.plerisqꝫ medijs,presertim quia non solum
ecclesie: sunt priuilegiate sed etiā ꝓuilegiant̃ testatores existētes
in articulo mortis et talia ꝓuilegia intelligi debēt vt aliqd operēt̃
vltra ius cōmune,vulgata.l.j.in fi.ff.ad municipa. Sed si tex.intel
ligeretur,vnusquisqꝫ: scilicet habilis,istud nō eēt priuilegium nec
ecclesie nec existentis in arti.mor.q: quilibet habilis sine ista.l.po-
test testari. Et ꝙ ista.l.cōtineat priuilegium,arguitur ex rubrica,
vt hic per eum. Secundo mouetur et fortius: nos habemus regu
lam,quod signum vniuersale quilibet vel vnusquisqꝫ iunctum ver
bo futuri temporis,aut cōtinet extensionem actus iā concessi de
preterito et tunc nō restringitur ad idoneitateꝫ: ergo generaliter
intelligit̃ ēt de inhabilibꝰ,istud probat̃ in.l.j.§.nuntiatio.in versi.
omnibus diebus cum glo.ff.de ope.no.nun.ad idē text.in.l.iij.§.
dari.ff.de tute.si aūt contineat cōcessionē noui iuris: tunc quia sa-
tis operat̃,restringitur ad idoneos. Jta loquitur tex.in.l.vt gra-
datim.§.et si lege.ff.de mune.⁊ hono. Modo in proposito nostro
istud signū vniuersale vnusquisqꝫ iungit̃ actui iā cōcesso: ergo nō
stringitur ad habiles tm̄,imo generaliter intelligit̃ etiaꝫ de inha
bilibus alias frustra concederetur. Quod autem adijciatur actui
iam concesso probat Bart.q: ante hanc.l.poterat relinqui colle-
gio clericorum vel monachorū,cum fides christiana ante hanc.l.
esset approbata,vt ꝓbatur ex.l.j.ff.de colleg.illicit. Et ad hoc mul
ta verba ponit in repetitione que non curo referre. Tertio et for-
tius istud probat in milite,cui est data libera facultas testandi.l.
j.ff.de test.mili.sicut et hic,in verbo,liber sit stylus,certe miles ēt
inhabilis puta quia mutus ⁊ surdus potest tamen testari.l.iure
militari.ff.de testa.mili.ergo eodē modo ad pias causas vbi rela-
xata est libera facultas testādi: potuit etiam inhabilis testari ad
ista.l.esset de indubitabili cōtra .l.qꝺ labeo.ff.de car.edic.⁊ nulla
necessitas nos vrget: quare generalitatem verborū restringere de
beamꝰ: ergo a propria significatione recedere non debemus. Pō
dera etiā illā geminationeꝫ vnusquisqꝫ,que geminatio multum
operaretur.l.balista.in prin.ff.ad treb. Hic autē nihil operaretur.
restringēdo. Ex istis oibus concludit singu. Bar.cōtra gl.⁊ cōem
intellectum ꝙ per hāc.l.habilitant̃ alias inhabiles vt possint ad
pias causas testari q alias testari nō possent. Limita tm̄ ⁊ restrin-
ge illam cōclusionem,vt nō passim procedat in his quibus adest
defectus intellectꝰ,⁊ consequenter defectus naturalis: q: in illis
nō dispensat̃ per hanc.l.vt in furioso,mentecapto,infante,et etiā
pupillo patet ꝑ simile quia pupillus etiā miles,tamen nō potest
testari.l.fin.C.de test.mili.⁊ q: in his non cadunt iudicia et volun
tates.vt dicit tex.noster,similiter nec cū condemnatis ad mortem
pro delicto in his non est dispensatuꝫ: q: serui pene sunt.l.qui vlti
mo.ff.de pen.iūcta.l.qꝺ attinet.ff.de reg.iur. Jtem q: non habent
bona cū applicentur fisco: vt requirit tex.noster in verbo,bonorū.
⁊ q: simile videmus in milite dānato ob crimen cōmune.l.ex mi-
litari.in prin.a cōtrario sensu.ff.de testa.mili. Eodeꝫ modo in mo
nacho et seruo nō est per hāc legē dispensatū.q: non habent bona
aut.ingressi.j.e. Jn filio aūt fami. distinguit, ꝙ si hꝫ bona aduēti-
tia quorū vsufru.nō querit̃ patri,iuxta aut.excipit.⁊ aut.idem est
in his.cum glos.j.de bo.que libe. Si autem sint bona aduentitia
quorum vsufructus querit̃ patri,filiusfa.cū consensu patris pōt
testari ad pias cās: q: ad pias causas testm̄ potest pēdere ex alieno
arbitrio.c.cū tibi.de testa.sed sine consensu patris non pōt. Jn eo
aūt q est dubius de statu suo,q: istud etiā est impedimentuꝫ iuris
ciuilis,non dispensatur per hanc.l.sicut in milite.l.ex militari.§.si
miles.ff.de testamē.mili. Jsta sunt que pulchre ⁊ seriose examinat
Bar.per sex.q.in repe.huius.l.j.per totam. Doleo ꝙ necesse sit ꝑ-
terire has decisiones egētes pluribus modificationibus et am-
pliationibus prout etiam ampliat ⁊ disputat Bal.hic in lec. Re-
stringit tm̄ Bar.istā legē vt solum procedat in testatore cōstituto
in articu.mor.⁊ nō alias,de qua restrictione dicetur.j.tertio loco,
⁊ erit tertia conclusio que disputabitur in hac.l. Uideamus. an
hec opinio Bar.noua ⁊ peregrina sit sustentabilis: scio ꝙ omnes
eam reprehendūt. Ego pro opinione ⁊ intellectu Barto.adduco
13 nouū fundamētum qꝺ est meū.nos habemus regulā: † ꝙ vbi tra-
ctatur de fauore publico,ista verba generalia vnusqsqꝫ vel quili-
bet,nō restringunt̃ ad habiles imo etiā intelligit̃ de inhabilibꝰ ⁊
generaliter itelligi debēt.tex.est solēnis in.l.si qs graui.§.vtrū ꝟs.
is quoqꝫ,⁊ ibi Barto.⁊ alij not.ff.ad sille.⁊ per illum tex.dicebat
ibi.Pau.de cast.ad fi.qꝺ si fiat proclama ꝙ quicunqꝫ possederit
talē domū debeat tale quid,pone ꝙ sit titius forēsis qui ꝑ formā
statuti non possit possidere.an illa verba restringātur quicunqꝫ.s.
habilis et dicit Bar.ibi q: tractat̃ de fauore publico intelligitur
etiā de inhabilibus. Jdem expresse tꝫ Bal.in.l.j.ad fi.⁊ ibi Sali.⁊
Ful.C.de preci.impe.off. Et ꝑ illū tex.in verbo is quoqꝫ deter.no.
Guil.de cu.Andr.de pisis Albe.de rosa.Bal.in lec.antiqua.Sa
14 lic.Ludo.⁊ do. Alex.Jmo.in.l.filiusfa.ff.si cert.pe.† pone sit sta-
tutum vel proclama ꝙ quicūqꝫ fecerit tale quid, habeat tale ca-
15 strum in feudū,pone aliqs q de iure est inhabilis ad feudū: † pu-
c ta mutus[c] cecus[d] femina[e] ⁊ similes persone.c.j.an mutus vel sur-
d dus in vsi.feu.nunquid si iste inhabilis ad feudū fecerit illud,de-
e bebit habere feudum,deter.sing. ꝙ sic.q: illa ꝟba vnusqsqꝫ gene-
ralia,cum tractet̃ de fauore publico non restringunt̃ ad habiles:
imo etiā itelligit̃ de inhabilibus,⁊ ita sing.limitat text.in.d.c.j. er
go cum in casu nostro tractet̃ de fauore publico.l.sunt ꝑsone. ff.de
relig.⁊ sump.fu.ergo ista verba gn̄alia vnusquisqꝫ nō restringent̃
ad habiles: sed etiā intelligat̃ de inhabilibuꝫ. Scdo pro intellectu
Barto.adduco pulchrā doctrinā Bal.per eū ꝯprobatā bonis.ll.
in rub.C.qui accu.non pos.in pe.col.in ver.quero si statutuꝫ dicat
de homicidio.vbi querit Bald.optime ad propositum nostrum.
Pone ꝙ in statuto ponat̃ dictio vniuersalis vnusquisqꝫ, de qua
in tex.nostro nūquid restringet̃ ad personas habiles. an intellige
tur generaliter aūt de personis inhabilibus et affert exemplum.
Pone statutū disponit,qꝺ vnusquisqꝫ admittat̃ ad accusandum
de homicidio.an intelligat̃ vnusquisqꝫ habilis.an etiā intelligat̃
de inhabilibus. Arguit ad partes,⁊ finaliter tradit magistraleꝫ
doctrinā que cōfert in proposito,⁊ dicit, ꝙ illa dictio vniuersalis
vnusquisqꝫ recipit restrictioneꝫ quo ad ea q̄ sunt nature iurisgen.
vel iuris diuini.⁊ sic qui prohibentur natura vel iuregentium vt
infantes ⁊ minores qui prohibent̃ iuregē.vel naturali vel iure di
uino.vt excōicati: isti nō intelligunt̃ habilitari a statuto,sed quo
ad illos qui prohibētur a iure ciuili,intelligit̃ facta dispēsatio nec
restringit̃ illa vniuersalitas. Et istam doctrina vide ibi per eum
quia multū facit in proposito iunctis limitationibus Bar. Jsta
sunt q̄ mihi videntur multū stringere pro intellectu Bar. cōiter
dānato,omissis leuibus qui habēt melius argumētū in ꝓposito
illud

a ¶ Q: multe sunt ꝑsone, Adde Ab.i rub.de test,
b ¶ Dictio vnusquisqꝫ, Adde bal.i rub.C.q accu.nō pos.i pe.co.versi. quero si testamētū dicat doct.i.l.ij.C.cōi diuidundo.
c ¶ Mutus. adde Bal.i extraua.de pace ꝯstan.in ver.liuellariꝰ.i vsibꝰ feudo.⁊ tex.et doct.in.c.j.in.§.mutꝰ,i ti.an epm vel Abb.
d ¶ Cecus. adde Bal, l.quoties.C,ꝺ suis ⁊ legi.
e ¶ Femina, addꝺ.c.ꝑmū,i.§.hoc aūt.q feud.dare pos.in vsibꝰ feu.Bal.i.l.feū si hac.in §.liberos.ff.de ius voc. Jo de imo.i.l.si ita scriptū.ff.de le.ij.Bal.i.l.ij,C.ꝺ iur,emphi. sꝫ Jo.de imo.in.c,potuit.in fi.cōmē.j.ꝺ locato,dicit ꝙ si qs stipulatur emphiteosim ꝓ se ⁊ filijs suis ꝙ nō succedit filia femina ⁊ allegat ad hoc Archi.i.c.si qs suadēte.xvij.q.iiij.

illud proferant: Quid tenedū, teneo opinionē gl. approbatā cōiter qd per hāc.l.persone inhabiles nō habilitent ad pias causas testando. Ita vbiq3 tenuit Barto.preter q̄ in allegata repetitione. Tenet in primis Bar.hic in lec.z in.l.j.§.nuntiatio.ff. de oper.no. Idem etiam tenet Bar.in.l.oibus.ff.ad treb.z in.l.non dubium. in.iij.co.C.d legi. Idē tz Bal.h̄ presertim i repe.vbi truffat de opi. Bar.nam in repe.in.ij.col.dicit q̄ verba z fundamenta Bartol. sunt ambages. In ea.repe.i.ij.co.dicit q̄ intellect⁹ Bar.ē vna truffa. Ita ēt late tz Sali.hic in.vj.col.z quinq3 sequenti.idē tz Ful.z Moder.hic legentes vt euitetur.ll.correctio iuribus vulgaribus
16 z vt iura iuribus concordentur.†Et qr ecclesia in dubio vtit iure cōi,qñ nō est in ipso priuilegiata.c.j.de natura feudi.in vsi. feudorum.z per.x.similes rationes quas in specie adducit Sali.hic. et pro ista cōi snia,vnū est qd stringit:nā ante istā.l. nullibi apparet q̄ collegiū clericorū z monachorum esset expresse approbatum in iure.ita q̄ ei posset relinqui vel legari.z istud speciale īducit ista l.vt dixi in figuratione casus.Et ad hoc vide no.tex.xij.q.j.in ca. futurā ecclesiā,per quē tex.apparet nos non egere vltra testib⁹:qr ibi apparet qūo Constan.impe.fecit istā.l.no.vt inde posset relinqui ecclesijs quibus antea relinqui non poterat.Et p hoc apparet qd cessant fundamenta Bar.qr ista lex ponit casum dubitabilē z affert p̄uilegiū,z loquit in casu antea nō cōcesso.et ꝓpterea restringendam est ad personas habiles.¶Non ob.aliud qd dicit Bar.de milite,q:na miles al's inhabilis:qr mutus z surdus potest testari.Respondeo q̄ in milite.ll.magis in specie disposuerūt hoc:vñ nō est verisimile qd p verba generalia huius.l.imperator voluerit derogare.ll.l.si qñ.in prin.C.de inoffi.test.¶Et sic concludo q̄ verus est intellectus gl.z cōis ꝯ̄ Bar.q̄ tex.noster in verbo vnusquisq3 restringat vel intelligat vnusquisq3 sc3 habilis,z ꝯ̄r qd per istā.l.nō habilitant inhabiles ad testādū ad pias causas.
17 ¶†Scd'a cōclusio est in glo.in verbo cassa.qd per hāc.l.in testamentis ad pias causas,nō est sublata solēnitas testamētorū.hanc opi.gl.sequūt oēs vt inquit Bal.excepto quodā saturnino.s.Bar. Sed in repe.huius.l.in.ij.col.instar cuiusdā heredis insurrexit ꝯ̄ oēs,z tenuit qd per hanc.l.sint sublate solēnitates requisite a iure ciuili,qñ testm̄ fit ad pias causas:z sic p aia testatoris motus per tria ex fundamentis adductis in precedēti articu. quibus respondē vt ibi responsum fuit,z in specie rūdent Bal.Salice.z Fulg. hic.¶Eandem etiam opi.z plenius tenuit ipse Bar.in hac repe. in autepe.co.in.vj.q.prin.vbi pōderat tex.nostrum in verbo,liber sit stylus.nā fm eū,quicqd dicāt gl. nostre,stylus idē importat q̄ ordo.l.si qñ.C.de bo,vacā.lib.x.c.q̄q̄.de crimine fal.ergo est perinde ac si tex.diceret in testamentis ad pias causas liber sit ordo sine solēnitate.Scd'o qr in testamento condito a patre inter filios sunt sublate solēnitates iuris ciuilis.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.cū aut.ibi positis.C.de testa.l.fi.C.fami.hercis.ergo multomagis dicit Bar.intelligunt sublate solēnitates iuris ciuilis in testamento condito ad pias causas:vbi tractat de fauore aie: qui
18 fauor preponendus est fauori liberorum.l.sancimus.§.j.co.¶†No. multū ista verba Bar.z signa.z facias longam materiā ad scripta Bar.q̄ magis fauet testamento cōdito ad pias cās quā testamēto condito inter liberos:qr in primo tractat de fauore aie:que preponenda est filijs,z ita inuenio q̄ ponderat aureus d octor pater z preceptor meus.d.Alexā.imo.in.l.pactū quod dotali.in.iiij.col. C.de pac.vbi plene declarat istū passum.z in ꝯ̄l.lxvj.in.ij.volu.in
19 cip.viso testamēto.in.iij.co.in fi.†Et si tu dicas nōne in cōtrarium habemus autoritatē Augustini canonizatam in.c.fi.xvij.qō.iiij. vbi dicit tex. Augu.quicūq3 vult ecclesiam instituere z filiū exheredare,alium querat pro cōsilio quā Aug.z recitat gl.in.l.si quis ad declinandam.in prin.in ver.sibi modo.C.de episc.z cle.z glo.in l.papi.in prin.ff.de inoffi.test.z sic videt q̄ magis faueat filijs quā ecclesie.qr rūdeo q̄ illa autoritas procedit quātū ad legitimam filijs,qr si qs vellet p̄uare filios legitima eos exheredādo z instituere ecclesiam,male faceret.Sed quātum ad alia dico q̄ magis fauetur testamento condito ad pias cās q̄ inter liberos.ergo zc.Et si tu dicas cōtra intellectum Bar.stringet regula gl. magistralis
20 in.l.si qñ.in prin.iūcto text.C.de inoffic.testa. vbi querit.†Pone imperator concedit alicui liberā facultatē testandi. Nunquid ista verba intelligant seruata solēnitate iuris ciuilis,an intelligantur etiā non seruata solēnitate.dicit illa glo.si iste cui erat cōcessa libera facultas testandi erat alias habilis ad testandum,tunc verba imperatoris nihil operarentur:vt ergo aliqd operent intelligitur etiā nō seruata solēnitate. Sed si iste non erat habilis ad testandū: et tūc imperator intelligitur cōcedere seruata tñ solēnitate iuris. Modo sic,in ista.l.fm intellectum Bar.imperator hic habilitat etiam inhabiles.et sic priuilegiū multū operat.ergo necessario intelligitur seruata tñ solennitate iuriscivilis, alias priuilegium nimis importaret,qr habilitaret inhabiles. Itē tolleret solennitates iuris ciuilis.ad istud argu.rūdet Barto.in.xv.col.in.iij.q.v.q. princi.vbi multū sing.limitat z nunq̄ obliuiscaris doctrinā dicte gl.in.d.l.si qñ.dicit Bar.q̄ doc.hui⁹ gl.p̄cedit qñ libera facultas testādi cōcedit per imperatorē vni priuate psone d3 tūc distingui vt in illa glo. Sed qñ imperator cōcedit liberā facultatē testandi nō vni persone priuate,sed oibus vel cuilibet,et inter istos aliqui sunt oio habiles,aliqui sunt inhabiles,tunc p ista verba non solū intelligit habilitare inhabiles,sed etiam tollere solennitatē testamentorū. In istis terminis ꝓprie procedit ista singul.qr si nō etiā intelligeretur tollere solennitatē testamentorū,certe illud priuilegium nihil operaretur quo ad eos qui oino habiles sunt. Istud probat Bart.per exemplū simile. Imperator concessit militibus liberā facultatē testandi.l.j.ff.de test.mili. Istud priuilegiū nō est cōcessum vni s3 multis:inter milites aliqui sunt qui oio possunt testari de iure cōi,aliqui habilitant vt est mutus z surdus.l.iure militari.ff.de testa.mili.z.l.ex militari.in princi.z.§.si miles.ff.de testa.mili.z tñ l3 aliqui inhabiles habilitent tollunt etiā solēnitates iuris ciuilis qñ miles testat existens in bello. Ita in ꝓposito qñ existēs in articu.mor.testat ad pias cās,nō solū qui est inhabilis habilitat:sed etiā tollunt solennitates iuris ciuilis per hanc.l. ¶Not.perpetuo istam aureā limitationē Bar.ad gl.d.l.si qñ. ¶Istam limi.reprehēdit Bal.hic in repe.in.iij.col.per totā vbi reprehendēdo Bar.z de ista doc. multa dicit.Sed in ꝓposito no
21 stro vnū q̄ est notabile,nā dicit † q̄ qñ priuilegiū testādi cōcedit multis,quorū quidam sunt habiles,quidā inhabiles. inhabiles trahūt ad se hebiles,z faciunt cēceri q̄ priuilegiū istud p̄ncipal'r sit cōcessum ꝓpter inhabiles.allegat in arg.l.iam hoc iure.in p̄n. in ver.sed si alter.ff.de vulg.z pup. Si ergo priuilegium imperatoris p̄ncipal'r intelligitur ꝯcessum ꝓpter inhabiles habilitādos: ergo non d3 vltra operari,vt etiā tollat solēnitates iuris ciuilis: satis est colorata ratio ꝯ̄ Bar.Et tenēdo opi.Bar.difficultas est rūdere ad tex.q ineuitabiliter vrget ad.l.generali.j.e.in verbo q̄ tñ alia omni iuris rōne munitū sit.bar.estuauit vsq3 ad extremos sudores in rūsione illius terribilis tex.nā primo in lec.huius.l.in vlti.col.rūdet ad illū tex.penitus a remotis,q̄ dū tex.ibi dicit qd cū oi alia iuris rōne munitū sit:d3 intelligi et quidē barbare. hoc est dūmodo nō sit furiosus vel infans.z sic nō adsit impedimentū quod etiā impediat milites testari.Credo qd ille tex.oia velit nisi istud.Et ꝓpterea idē Bar.in repe.huius.l.in antepe.col.rūdet diuinādo,qd in illa.l.gñali.testator q testabat ad pias causas non erat in vltio articulo vite cōstitut⁹:ideo illi nō sunt sublate solēnitates iuris ciuilis:prout hic in verbo decedēs.Uel aliter z tertio rūdet ibi Bar.qd tex.ille d3 intelligi,qd cum oi alia iuris ratione munitū sit.hoc est dicere f3 eū,q̄ alias sit rōnabile:vel aliter:qr si testator vellet p̄uare filiū sine cā instituēdo ecclesiā:istud nō esset rationabile vel ratiōe iuris munitū z sic non valeret. Ita intelli
22 git ipse illū tex.†Quid tenendū:teneo cōem opi.glo.z doc q̄ per hanc.l.in testamēto cōdito ad pias causas,in nihilo sit derogatū solennitatibus iuris ciuilis z Bart.met in lec.huius.l.ad fi.dicit qd l3 disputādo posset alia opi.teneri tñ minime mutanda sunt que interpretationē.l.certā habuerūt,z q̄ ista opi.cōiter tenetur. eā tz Bal.Sali.z Fulg.hic:z Pau.hic repetens dicit q̄ plures truffant de opi.Bar.nā i.ij.col.repetitio dicit quod fundamēta Bar.sunt ambages.z in eadem repe.in.iij.col.dicit q̄ oēs doct. sequūtur opi.gl.excepto quodā saturnino,z q̄ opi.Bar.est vna truffa.ita etiā dicit Bal.in eadē repe.in.xx.col.i.j.q.iij.ptis p̄ncipalis. Pau.de ca.h̄ refert opi.Bar.z ei⁹ argumēta,postea aliud nō dicit Ang.in cōsi.ccxxv.inci.pūctus talis est.Quedā domina Margarita in.v.col.dicit q̄ opi.z intētio Bar.damnatur vbiq3 z in iudicio z in scholis z sic indifferēter oēs tenent cū gl.ꝯ̄.Bar. ¶Addo gl.idē determinantē in.§.j.instit.per quas perso.nobis acqui.z in simili bona gloss.in aut.oēs peregrini.in verbo isderam.C.cōia de succes.z pro ista snia stringit ineuitabiliter text.in d.l.generali.in verb.oi alia iuris ratione munitū sit.j.eo.pōdera illā vniuersitatē oi alia iuris rōne.Et solutiones Barto.superi⁹ relate ad illū tex.nihil valēt.Scd'o istud aperte attestant iura canonica,quib⁹ credēdū est,q̄ in testamētis ad pias causas leges requirūt solēnitates in.c.cū esses.z in.c.relatū.de testa.quib⁹ iuribus credendū est.Tertio qr facultas concessa per hāc.l.testādi ad pias cās multū operat:qr vt dixi in precedēti articulo allegādo bonū tex.in.c.futurā ecclesiam.xij.q.j.ante istam.l.nō poterat relinqui libere collegio clericorū vel monachoꝝ,vt ibi declaraui.
23 †Quarto istud confirmatur,qr nō v3 relictū vel instō etiā facta ab imperatore nō seruata debita solēnitate.l.ex imperfecto.C.de a
24 testa.†Sed imperator z ecclesiaᵃ fraternizant.text.eū in aut.quo a opportet episcopos.in p̄n.col.j.expresse Bar.in proemio ffor.in pen.colū.z tāto pl⁹ quia ecclesia in dubio vtit iure cōi. Ita dicit
25 text.in.c.j.de natura feudi.†Sed imperator est solutus legibus
26 l.princeps.cū simi.ff.de legi. Quinto z vltimo istud reprobo:nā legatum libertatis dicitur piū z ad pias causas factum z ideo bonum est argu.a libertate ad piā causam,z ecōtra.l.prime.§.j. de his que in test.delen.l.titio vsusfru.§.j.ff.de condi.z demon.et

a ¶Imperator z ecclia. adde Bal.in l.fi.in.fi.C.d quadrié.p̄scrip.Card. Alexā.in.c. cām q.el.ij. g fi.sint leg.

Bar.in.l.si vnus.C.de testa.sed ego habeo qd non valet relictum
libertatis factum in minus solenni voluntate.l.nō dubium.C.de
test.l.ij.C.si quis omni.causa testa.ergo etiam nō debet valere reli-
ctum ad pias causas in minus solenni voluntate.¶ Tamē huic
articu.potes singu.respondere.⁊ nunq̄ obliuiscaris:prout singu.
respondet Bar.hic in.xviij.col.in.iiij.q.quinte partis princi.dum
examinat an valeat dispositio captatoria ad pias causas in vlti-
mis verbis,dicit singu.Bart.quod legatum libertatis censet ad
pias causas,dicit Bar.ꝙ est verum quando libertas relinquitur
pro anima,als secus,et hoc multū not.pro sing.limitatione istius
determinationis.¶ Credo ꝙ limitatio non sit bona ⁊ in contra-
rium pondero tex.vbi legatū dicit piū ⁊ tñ non relinquit pro ani-
ma.in.l.j.ad fi.in verbo ad hanc pietatis rationem.C.de cōi seruo
ma.et ibi Bal.no.ex tex.in.l.cōtra voluntatem in verbo iura pie-
tatis.C.de testa.manu.⁊ in terminis Bar.hic ponderat ⁊ reprehē-
dit Joā.de imo.qui nihil ignorauit in.l.captatorie.ff.de lega.j.et
contrarium tenet Spec.in tit.de instr.edi.§.nunc aliqua.in ver.et
scias.el.ij.Et tenendo cōem sententiam nō obstant alle.per Bar.
Et primo tex.noster in verbo liber, sit stylus,intelligendo fin cuz
stylus idest ordo,dico ꝙ gl.nostra aliter intelligit:idest pro volun
tate in scriptis a stylo que scribimus.Item vno retento intellectu
Barto.aduertendum est,ꝙ tex.nō dicit ꝙ sit liber ab ordine:sꝫ di
cit qd sit liber stylus.hoc est sine timore castitatis ⁊ irritatis put
27 eueniebat ante.l.istā.†Et no.bene verba declarantia quid impor
tēt ista verba libere ⁊c.¶ De verbo autē libere[a] quid importet de-
clarant cano.in.c.j. in prin.in verbo libere de regula. lib.vj.Et ibi
in specie Jo.an.et Gemi.⁊ est tex.in.c.cū episcopus.in verbo libe-
re.de offi.ordi.li.vj.gl.⁊ doc.in.c.roma.§.j.in verbo libere.de cēsi.li.
vj.glo.⁊ doc.in.c.cum plures.de offi.dele.lib.vj.declarat.d.Alex.
in contingentia facti in consi.xiiij.in.ij.vol.incip. viso consyderato
thema.suprascrip.in.ij.col. Et dicit sing.Gemi.in.d.c.j. in prin.de
regulari.probari singu.ex illo tex.in verbo libere reuerti possit ad
seculum,vbi dicit,pone aliquis stat in monasterio per annum et
vltra,et semper dicit expresse ꝙ nō vult facere professionē, postea
vult reuerti ad seculum,nūquid teneatur soluere impēsas factas
sibi in monaste.dicit ibi Gemi.per illum tex.in ver.libere.ꝙ nō te
neatur.est verum ꝙ istud vltimum refert ⁊ reprehendit do.Alex.
in consi.xij.in.ij.vol.incip.viso thema.antescripto in.ij.⁊ in.v.colū.
in fi.⁊ dicit ꝙ ille tex.non probat in hoc verbo libere.⁊ respondet
ad verbum libere.¶ Non ob.arg.⁊ limitatio Barto.⁊ glo.in.l.si
quādo.C.de inoffi.test.qꝛ credo qd limitatio sit falsa.vt.s.dixi per
regulā.l.iam hoc iure.in prin.in ver.sed si aliter.ff.de vulga.⁊ pu.
et expresse reprehendit Bal.hic in.iij.col.vt.s.retuli.¶ Non obst.
vltimum arg.Bar.dum dicit,ꝙ si vꝫ testamentū conditum a pa
tre inter liberos sine solennitate iuris ciuilis, iuribus preallegatis
quātomagis debet valere testamentum conditū ad pias causas:
pro anima, cum magis faueamus testamento ad pias causas:
quam testamento patris inter liberos:quia respondeo ꝙ ideo vꝫ
testamentū patris inter liberos sine aliqua solēnitate iuris ciuilis
eo qꝛ liberi omnino erant ab intestato successuri patri.et sic causa
intestati fouet ⁊ adiuuat causam testati,licet minus solennē,sicut
alias dispēsantur vt testm̄ nō solenne nō habeat tollere aliud pre
cedens solenne:est verum nisi in testamēto essent instituti venien-
tes ab intestato tex.est in.l.ij.ff.de iniu.rup.⁊ irri.test.⁊ in.l.hac cō-
sultissima.§.fin.C.de testa.bene facit tex.singu.in.l.posthumus.in
princi.in ver.idem ⁊ circa.ff.de iniust.rup.non sic est in pia causa
qꝛ illa ab intest.nō succederet,⁊ sic in pia causa:causa intestati non
potest adiuuare causam testati sicut in liberis:ergo non est bo-
num arg.de vno ad reliquum.Et si tu subtilis instares ⁊ diceres:
decipis me in ista solutione:nam ꝙ testamētum patris inter libe-
ros valeat,non est illa ratione quam dixisti,sed est qꝛ in testamēto
patris inter liberos seruatur solū ius gen.⁊ cessat ius ciuile:vt ex
presse dicit Bar.in.d.§.ex imperfecto.in fi.Bal.in.aut.qd sine.cir-
ca mediū.C.de testa Istud idem habet locū in testamētis ad pias
causas,in quibus seruat solū ius gētiuꝫ,⁊ cessat ius ciuile,vt dicit
Bartol.hic in alio proposito in repeti.huius.l.imo de iure ciuili
nōdum erat inuentum quod in testamētis ad pias causas serua-
retur ius gen.imo ius ciuile.Istud fuit bene postea inuentum per
c.cum esses et.c.relatum.de testa.¶ Et per ista remanet defensata
cōmunis sententia gl.⁊ doc.contra Bar.ꝙ in testamentis cōditis
ad pias causas, per istā.l.nō sunt sublate solēnitates iuris ciuilis
28 l.generali.j.eo.¶ †Adde quod tamē secus est de iure canoni.per
quod statuitur,ꝙ vꝫ testamentum ad pias causas cum duobus
vel tribus testibus.c.cum esses.⁊.c.relatum.de testa.Et veritas
est,ꝙ illud ius canonicum obtinet etiam in foro ciuili.vt dicunt
glo.⁊.docto.in.d.c.cum esses.⁊ bar.hic in lectu.in.j.col.vbi dicit
quod ius canoni.seruatur vbiqꝫ et expresse Salic.in.xiij.colum.
¶ Unum singulariter not.pro extensione illius iuris canonici:
29 †ꝙ si fieret testamentum pro anima,vel ad pias causas:⁊ in eo in
stitueretur ecclesia vel pius locus coram duobus testibus tantū.

[a] ¶ De verbo autē libere. Adde gl.in verbo libere.in cle.fi.de eta.et quali.gl.in verbo libere.in cle.dudū.de sepul.doct.in c.de multa.de prebē.Raph.cu.consi.cxiiij.incip.Ant.benedicto.

Pone postea in isto testamento fierent multa legata personis lai
cis non ad pias causas,nunquid valerent ista legata,dico ꝙ sic
secus esset contra.Ita singu.decidit.d.Anto.de but.in.c.qd cleri
cis si bene inspiciatur.circa antepe.col.de foro cōpe.expressa etiaꝫ
not.Sali.melius quam aliquis de mundo in aut.cassa et irrita.in
ix.q.j.eo.domi.Alex.Imo.in consi.xlj.in.j.volu.incip.viso tenore
allegati ⁊ producti instrumenti in.iij.colū.in prin.facit aut.quod
sine.in fi.C.de testa.Istud diligenter not.tu legista ⁊ tu cano.pro
extensio.d.c.cum esses.et.c.relatum.¶ Dices tu subtilis illud est
expresse cōtra casum.l.in.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.
de testamentis.Sali.in aut.cassa.in.ix.q.conatur respondere ad
illuꝫ tex.tribus modis.et in veritate nihil est.Et non bene respō-
det.primo dicit quod quando testamentum est ad pias causas cū
testibus illud testamentum valet de iure communi:sꝫ quando est
testamentum factum a patre inter liberos secus est.Male dicit
in vtroqꝫ qꝛ quando quis facit testamentum ad pias causas cum
duobus testibus non est proprie testamentum:nec valet vti te-
stamentuꝫ proprie:sed vti vltima volūtas in genere.Ita expresse
determinat Bartol.in repeti.huius.l.in pe.col.in versi.iiij.quero
30 †an vltima volūtas.⁊ testamentuꝫ cōditum inter liberos taliter
valet.glos.Barto.⁊ doc.in.d.§.ex imperfecto.⁊ glos.ordi.in.l.filij.
in verbo in te.C.fami.hercis.nisi tu dicas qd testamentum patris
inter liberos nō appellatur simplex testamentuꝫ:sed cuꝫ ista qua
litate imperfectuꝫ.d.§.ex imperfecto.ergo apparet ꝙ nō est pro-
prie testamentū.est doc.Bart.in.l.lucius.§.quesitū.ff.de lega.iij.
sed testamentum ad pias causas nō appellat imperfectū.¶ Ego
tamen vehementer dubito propter.d.§.ex imperfecto.cogita tu
31 prouecte.¶ Nunc postremo vidēduꝫ est †an ista lex solū habeat
locū in testatore cōstituto in articulo mortis.Bar.hic in repeti.
in.iij.co.determinat ꝙ sic.Ita ēt ⁊ plenius tenet Bart.in repe.in
x.col.in.iij.q.prin in.prin.vbi pondera subtiliter text.nostrū in tri-
bus:et vere verba litere multū amicātur Bart.Primo pondera
participiuꝫ decedens iuncta.l.qui duos.in prin.ff.de manu.testa-
mē.Secūdo pondera tex.ibi postq̄ aliud iam velle non possunt,q̄
verba plusq̄ clare volunt ꝙ erat in arti.mortis.Tertio ibi qd ite-
rum non redit arbitrium:alias essent superflua.Ultimo probat
quia si testāti in hostili loco vbi pro republi.agitur de discrimine
vite pro repub.l.fi.ff.de testamē.mili.quanto magis pro moriente
vbi agitur de discrimine anime debent intelligi remisse solenni-
tates iuris ciuilis.vnde per ista Bart.restringit soluꝫ hanc.l.pro-
cedere in testatore constituto in articu.mort.Ita intelligit Bart.
in.d.vij.q.vbi dicit,ꝙ si constitutus in arti.mor.euaderet,testamē-
tum declararetur semper nullū.et si existens sanus corpore dum
condit testamentum statim moreretur non haberet locuꝫ ista.l.vt
plenius ibi per eum.bal.hic in repet.in.iij.col.dicit ꝙ ridiculum
est distinguere constitutum in arti.mor.ab eo qui non est in arti.
mor.Et nō obstat simile de milite qꝛ respondet Bal.qd illud pro-
cedit causa necessitatis quando sunt in hostili loco,vbi plures te-
stes non reperiuntur:vnde si miles testetur domi,secus est:sed qñ
testatur ad piam causam dato qd sit in discrimine non est necessi-
tas testium cum plures haberi possint ⁊ aliud non dicit.¶ Con-
tra Barto.etiam tenet Sali.hic in.xiij.col.ad fi.⁊ seq.in.x.q.quia
homo in hoc modo dicitur quotidie mori.Ideo merito appela-
tur decedens.§.vt aūt.in aut.de non alienandis vbi testamentum
semper appellat testamentum deficientis.Item appellatur sem-
per vltima volūtas:ponderat etiā Sali.hic verbū optauit,quod
est preteriti temporis,dato ꝙ participiū decedēs sit presentis tē-
poris.Fulg.etiam hic dicit qd Bar.nimis subtiliter inspexit istū
terminuꝫ,decedens,cum tamen.ll.sepe vtantur isto termino dece
dens.et tamen nō se referunt ad cōstitutum in articu.mor.⁊ bene
dicit:istud patet in.l.cū.quis decedens in prin.ff.de admi.tu.⁊ in.l
si quis decedens.ff.de lega.iij.¶ Quid teneñ.licet verba text.no-
stri multum applaudant restrictioni Bar.teneo tamē cum com-
muni.Et ad istū tex.vltra predicta rñdeo dupliciter.Et primo ex
doctri.glo.in cle.j.in verbo presidentes.de rescript.quam not.ibi
do.Anto.de but.⁊ Joan.de imo.in.v.col.¶ Et ex ea not.pulchrā
32 doctri.† ꝙ qñ.l.vel canon vtitur aliqua dictione ratione frequen
tionis vsus,nō p̄ hoc excludit nec stat exclusiue:qn etiā habeat locū
in alijs casibus,⁊ ita dicunt limitari.c.nonne.de presum.⁊.l.de pre
cio.ff.de pub.in rē act.inclusio vnius alterius est exclusio.ita in p-
posito tex.hic vsus fuit isto termino decedens gratia frequētionis
vsus quia vt plurimum homines testantur quādo laborant de vi
ta et expresse dicunt tex.preallegati.non per hoc excludunt alias
et ista solutio multum placet.¶ Uel aliter respondeo ⁊ disputan
33 do ista pōt teneri.⁊ respondeo† qd verba.l.narratiua vel enūtiati
ua nihil disponunt.Ita expresse Salic.l.qui se patris.in.vj.colum.
C.vnde libe.dum dicit ꝙ in.l.filij mater.ff.ad tertu.illa verba text.
anteq̄ consanguineus vel agnatus adierit,sunt verba narratiua
vel enūtiatiua que nihil disponūt.Ita ēt dicit Sal.in.l.accusatio-
nem.C.de accu.habent cano.bonū tex.in.c.si papa.de priuilegiis.
in.vj.per

in .vj. per quem tex. ita tenet Fede. de se. in cõsi. xxxix. incip. viso pũcto ⁊ motiuis Lud. ro. in .l. eadẽ. §. cato .l. vj. co. ff. de ver. ob. ⁊ in ɔs. cxcj. incip. Spe. d. Mi. ⁊c. d. Ant. de imol. in .c. cũ in apostolica. de his que fiunt a prela. d. Alexã. in. d. l. qui se patris. Sed ego solus allego de hoc gl. expressam ⁊ miror ꝙ isti non allegẽt in .c. ij. in ṽs. nõ teneris. de do. ⁊ contu. lib. vj. expresse Bart. in .l. extat. in vlt. co. ff. qđ met. cã. ergo ista verba imperatoris decedens sunt enuntiatiua vel narratiua: nisi tu replicares qđ verba enũtiatiua .l. quãdo incidenter narrãt. ⁊ .l. legislator sup illis nõ se fundat: alꝫ tñ dispo nũt si pñcipaliter sint plata ⁊ super illis se fundat. ita gl. no. c. ex literis. de proba. q̃ dicit qđ ideo in illo .c. si papa. verba enuntiatiua nõ disponũt q2 fuerũt incidẽter prolata. ⁊ papa sup illis se nõ fundat: s3 i .l. nostra videt secus esse. nã impator videt se fundare ꝑpter ratione quaꝫ assignat: ⁊ cogita an solutio possit teneri. ¶ Ultimo

34 inquãtum Bart. in lectura ponit incidẽter vnũ verbuꝫ † nunquid legata ad pias causas hereditate nõ adita debeant: cuꝫ regulariter alia corruant .l. si nemo. ff. de test. mili. cũ si. refert Bart. Spec. in ti. de instr. edi. §. nũc aliqua. in ver. sed pone heres. vbi late disputat. Et ꝙuis nihil clare firmat: tñ dicit ꝙ sic, ꝙ valeant. Sed vt dicit Bal. nõ allegat aliquã bonã .l. vel ratione, aliter nõ dicit: tñ ip̃e Bar. in repe. huius .l. in .iiij. q. v. partis princi. multũ diffuse examinauit istum passum, ⁊ tenuit valere per multa fundamenta. Idez tenuit Bar. l. ea quã. C. de fideicommi. ⁊ in .l. j. C. de bo. vacã. lib. x.

¶ Articulus est disputabilis: tñ communis sñia vera est contra Bar. qđ legata ad pias causas hereditate non adita, nõ debeant prout tenet Bal. hic. ⁊ vbiqꝫ, prout late Sali. hic. in .xv. col. ⁊ duabus seq. in .xiij. q. ⁊ etiam Fulgo. hic. Ang. Imo. Raph. vbi etiaꝫ Bal. in .l. qui filio. §. j. ff. de heredi. insti. vbi dicit Ang. ꝙ ita alias fuit de facto determinatum contra Bart. in boñ. ⁊ Bal. in. d. l. ea quam. et late Ludo. ro. per. ix. col. vl. in repe. aut. solent. C. ad .l. falcid. in .xx. speciali pie cause inter vltimas voluntates. ⁊ ita consulẽdo ⁊ iudicando tenerem contra Bar. in repe. hic: ꝙ etiã ad pias causas non deberentur lega. hereditate nõ adita. Et propter hoc dixit ƀ signanter Bar. quod alias ɔsuluit in facto, ꝙ bona adijcerẽtur alicui causa legatorum ɔseruandoruꝫ ad pias causas, sicut adijcitur causa legati libertatum per tex. insti. de eo cui lib. causa bo. adij. ⁊ in .l. fi. C. de testa. manu. ⁊ in .l. iiij. ff. de fideicom. lib. ⁊ fuit peregrina et pulchra practica illius tituli. Ita etiaꝫ tenet Barto. in .l. j. C. de bo. vacã. lib. x. Idem tenet multum no. Joã. an. in addi. Spe. in titu. de instru. edi. §. nũc vero aliqua. ver. sed pone vitro

35 in addi. his commisit † vbi post Nico. de mutina cõcludit, ꝙ remedium legis datum pro cõseruandis legatis libertatum habet locum etiam in cõseruãdis legatis ad pias causas: cũ id qđ ex pietate indultũ est pro temporalibus libertatibus conseruãdis, longe magis debeat vbi est maior ratio pietatis, s. pro libertate animarum que sunt oĩbus rebus preferende .l. sancimus. §. eo. §. si vero liber. in fi. in aut. de sanctis. epi. col. ix. ⁊ c. cũ infirmitas. in fi. de pe. ⁊ remis. istud idẽ qđ Bart. tenet Joã. de platea in. d. ti. insti. de eo cui libe. causa bona adijciuntur. Et iste talis successor appellatur anomalus successor: quia non ex testamento vel ab intestato succedit ita gl. insti. de eo cui li. causa bona adij. in ver. successor. ⁊ añ gl. do. Azo in summa illius tit. vbi inquit quod ista est noua ⁊ miranda successio. Ita dicit Bal. in .l. ex testamento. C. de testa. manu. Et per ista sit expedita ista .l. j. Papie.

¶ Sequitur .l. placet. fm lecturam Papie.

1 ¶ Terminus munus: capit tribus modis.
2 Munus personale est triplex.
3 Munus reale est triplex.
4 Collecte sunt que non habent certã nec limitatam formam.
5 Quoddam est munus mere reale.
6 Quedam sunt munera ordinaria, ⁊ quedam extraordinaria.
7 Indictum ⁊ superindictũ quid sit.
8 Ecclesie sunt immunes a sordibꝰ superindictis et extraordinarijs muneribus, nõ tamen ab ordinarijs. ⁊ nu. 13.
9 Princeps ⁊ papa debẽt omnia ponderosa facere nõ per se: sed cũ cõcilio procerum suorũ vel senatorum.
10 Papa solus non põt expedire negotia ardua sine cardinalibus. ⁊ numero. 11.
12 Episcopus non põt expedire aliquid arduum sine consensu capituli ⁊ in omni arduo negotio sunt citãdi absentes etiã in locis distantibus.
13 Ecclesie non tenent ad aliqua munera extraordinaria.
14 Superindictum est munus extraordinariũ ꝙ propter necessitatem belli inducitur.
15 Res ecclesie propter munera publi. non soluta nõ confiscantur.
16 Ecclesia cadit in naturales penas cõtractus sicut alij.
17 Ecclesia tenet ad ordinaria munera ⁊ sic ad tributa.
18 Ecclesie non tenent ad collectas.
19 Ecclesia si acquirit rẽ feudalem tenet ad illa onera ad que tenebatur vasallus.
20 An clerici teneant soluere gabellas collectas seu datio pro rebus quas habent nõ ab ecclesias, sed ex proprio patrimonio.
21 Exceptio excõicationis põt opponi corã iudice seculari.

Lacet rationabilis. Ista .l. tractat a qbus muneribꝰ ecclesia sit excẽpta. Et est canonizata in decreto. xvj. q. vj. in. §. placet. et ibi per Archi. ¶ Ad euidẽ-

1 tiam .l. ⁊ .j. dicendorũ premitte, † ꝙ terminus munus capitur tri-
a bus modis .l. munus tribus. ff. de verbo. signi. Et qñ capitur pro dono quid differat munus ⁊ doñũ est text. in .l. inter donum. ff. de verbo. signi. Et quid differat munus seu doñũ ab exenio declarat glo. in .l. plepiscito. ff. de offi. presi. ⁊ in .l. solet. §. fi. ff. de offi. procon. ⁊ lega. sed munus ꝑprie dicit qđ .l. more vel imperio cui quis necessario subijcitur subijt .l. munꝰ proprie. ff. de verb. signi. ⁊ ideo tex. hic dicit a quibus necessitatibus. qđ idẽ est ac si dixisset a qui-
b bus muneribus. Munus ergo: propriẽ sumptũ, reperit triplex vt declarat iurisconi. i .l. munerũ per totã .l. ff. de mune. ⁊ hono. declarat Bar. hic in quadã repe huius .l. quã multi libri non habẽt Cy. in repe. l. volũtarie tutele. C. de excu. tu. s3 meliꝰ ꝙ alibi bar. quem omnino videas in .l. j. C. de mulie. in quo lo. lib. x. quem totum recitat do. Bob. in .c. non minus. de immu. eccle. Ego nõ oĩa prosequar: q2 lõgũ esset: sed quedã paucula necessaria ad intellectum huius text. ⁊ .j. dicendorum. Quoddam est mere personale.
2 Quoddam mere reale, ⁊ quoddam mixtum. † Munus mere personale est etiã triplex. Quoddã est cũ dignitate, ⁊ appellat honor Nã honor est administratio reipub. cũ dignitatis gradu .l. honor. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊ qui habet immunitatẽ ab oĩbus muneribꝰ publicis: nõ excusatur ab isto onere .l. cui muneris. ff. de mu. ⁊ ho.
c ¶ Scđꝫ est munus personale habens vtilitatẽ annexã. et ꝑpter hoc, appellat munus sordidum. ⁊ nõ iniungitur nisi vilibus personis .l. sordidorũ. ⁊ .l. maximarũ. C. de excu. mu. lib. x. ¶ Tertium est munus simplex: qđ nõ est cum dignitate nec etiã est vile: vt esse
3 thesaurarium cõitatis. ¶ † Scđo pñcipaliter reperitur munus
d reale qđ proprie fit cũ sumptu fm Bart. et Sali. in. d. l. munerũ. §. patrimonioꝝ. ⁊ istud etiã est triplex: et quoddã imponit personale tãtuꝫ, nõ habito respectu ad patrimoniũ, ⁊ appellat capitatio .l. etatẽ. ff. de cẽn. ⁊ illud munus originaliter fuit inuẽtum pro soluẽdo salarium officialibus publicis: ⁊ ad illud tenebantur solum rustici, et vnicuiqꝫ pro rata iniungebatur .l. vnica. C. de capi. ciui. censi. eximen. lib. xj. ¶ Scđm est munus mere reale ꝙ imponitur persone pro rebus. ⁊ imponitur per es ⁊ libram. Nam scđm qđ quis est estimatus in libris cõitatis, ꝑ singula libra tñ impo-
4 nitur ⁊ appellat proprie collecta † Collecte enim sunt que non habẽt certam ⁊ limitatã formam, sed cuilibet imponunt s3 estimũ ⁊ fm occurentes necessitates. gloss. est in .l. rescripto. §. si. ff. de mu. et hono. Bart. in .l. j. §. qđ cuiuscꝫ vniuer. nom. ⁊ in .l. iiij. §. actor. vbi Moder. ff. de re. iudi. et in. d. l. j. C. de mulie. in quo loco. Bald. in l. fi. C. sine cen. vel reli. et tales collecte de iure nõ possunt imponi forensibus pro bonis que ibi pñsidẽt fm Bar. in. d. l. j. ⁊ in. d. l. rescripto. §. fi. ⁊ in .l. libertus. §. sola. ff. ad munici. ⁊ late do. Alexan. quem videas in cõñ. ccx. qđ incipit viso ⁊c. discusso processu in .ij. volu. ⁊ late. do. Fran. de are. in cõsi. cxxxiij. quod incip. causa que vertitur, nisi ex consuetudine aliud seruaretur: vt in ciuitatibus Italie fm Barto. in .l. j. C. de auro coro. li. x. et in. d. l. j. C. de mulie. et in quo loco. ⁊ domi. Alexan. ⁊ do. Fran. de are. in consilijs preallegatis. ¶ Facit etiam in vsurario forensi fm Bar. in .l. fi. §. pe. ff. ad municipa. ⁊ in. d. l. j. Bald. in .l. etiam. in pe. colũ. C. de execu. rei iudi. Et aduerte ꝙ regulariter nõ potest dñs vasallis suis collectam imponere fm Bal. in .l. cũ multa. ad fi. C. de bonis que lib. Limita nisi in sex causis quas not. ponunt Specu. ⁊ Joan. an. in tit. de feu. §. quoniam. in pen. co. in ver. ⁊ not. ꝙ vasalli communitatum. Oldra. laud. in cõsi. ccxxxiij. qđ incipit factuꝫ tale est quidam miles. d. Alex. in consi. cviij. in .j. volu. quod incipit viso themate et dubijs. Joan. de ana. in cõsi. clxxvj. quod incipit visis ⁊
5 ponderatis in .iiij. col. ad fi. † Quoddaꝫ ⁊ tertiũ est munus mere reale, et istud est proprie tributuꝫ, et est illud qđ proprie ⁊ ordinarie prestatur principi. Nam tẽpore romanorũ in singulis prouincijs omnia predia fuerunt descripta, vt ex quocũqꝫ predio tãtuꝫ singulo anno prestaret Principi romano. ⁊ ab hoc erãt exempta predia italica, que nõ subiacebãt tributo. gl. in .l. fi. C. sine cen. vel reli. ⁊ hoc in pñcipio fit differẽtia inter pđia italica ⁊ puincialia. instit. de vsucap. in pñ. ⁊ istud tributũ a prin. appellatur annona militaris, quasi impositũ vt satisfieret militibus, ⁊ ex hoc tributũ annona militaris cẽsus ⁊ annua prestatio synonyma sunt. Et idẽ important glo. in .l. j. in prin. ff. de publi. ⁊ glo. in rub. C. de anno. ⁊ tribu. li. x. ¶ Tertio sunt munera mixta que participant de mere
6 personali, ⁊ de mere reali vt habes in locis. s. not. ¶ † Secundo premitte, quod munerum quedam sunt ordinaria: que sunt imposita a .l. et habent certam ⁊ determinatam formam. Extraordi-
e naria sunt econtra .l. i. C. de vaca. mune. lib. x. Bart. in .l. hi qui. ff.

a ¶ Munus. Adđ gl. i .l. cuꝫ plures. ff. de admini. tuto. in gl. i c. statutũ. in §. insuper. đ rescri. li. vj. in .c. sunt nõ nulli. j. q. j. i c. si qões. đ simo.

b ¶ Munus ergo. Adde Cy. i .l. volũtarie. in .j. q. C. de exc. tu. Spec. ti. de cẽsi. in. §. ij. ver. qđ aũt.

c ¶ Munus personale. adde ꝙ dicãtur munera ꝑsonalia. vide gl. i ṽbo personaliũ. in .l. veteranis. C. qñ ꝑuoc. non est neces.

d ¶ Munus reale. Adđ gl. in .l. indictiões. C. de anno. et tribu. li. x. Cy. in .l. volũtarie. C. de excu. tut. in .j. q. Spe. i tit. de cẽsi. in. §. ij. ver. quid autẽ. et seq.

e ¶ Extraordinaria. adde gl. i ṽbo extraordinaria .i .l. j. C. đ agri. ⁊ cẽsi. lib. xj. Bar. in .l. ij. de iure immu.

de iure immu.⁊ in.l.iiij.C.de anno.⁊ trib.lib.x.⁊ in.l.j.C. de agri. et
censi.lib.xj.et in.d.l.j.in vlt.col.Bal.in.l.nemine.j.eo.⁊ in.l.fi.C.sine
censu vel reli. Jo.de imo.in.l.si ex toto.in prin.ff.de lega.j.¶ Tertio
7 premitte ꝙ habemus indictū ⁊ superindictū.† Nam tempore ro
manorum singulis prouincijs vltra tributum cepit a principio ex
tra ordinem adiungi indictū:qd nō omni anno sed per singula lu
stra prestabatur.nam in primo quinquēnio prestabatur tm̄ ferri.
in scdo quinquēnio tantū argenti,in tertio tm̄ auri.vt declarat gl.
in rub.de indic.li.x.Et dicit ibi gl.ꝙ ab ista indictiōe notarij sum
a pserunt modū,qꝛ in instrumentis semper apponunt indictionez[a]
quam si vis scire computare,vide gl.C.de nouo codi.cōfir.in fi.in
ver.vij.⁊ glo.in aut.vt prepo.nomē impera.in prin.in ver.indictio
nē.col.v.latius Specu.in ti.de instru.edi.in.ij.col.in.§.breuiter.ps.
post annos dñi.¶ Superindictū ⁊ olim et hodie est extraordina
riū qd singulis prouincijs vltra tributū.⁊ indictū imponebat,⁊ hic
denominatū est superindictū quasi vltra idictū:⁊ istud est proprie
qñ ex necessitate belli vel occasiōe magne fertilitatis imponit a prin
cipe,vt declarat glo.⁊ Bar.in rub.C.de superindicto.lib.x. Bal.
in.l.fi.C.sine censu vel reli.⁊ in.l.sacrosancta.j.eo. Pau.de cast.hic.
Et differt superindictū ab alijs muneribus extraordinarijs:qꝛ su
perindictum imponit ex causis limitatis de quibus est extraordi
nariū et pro alijs emergētibus. Ultimo aduerte qd ista.l. supplet
per.l.ad instructiones.et.l.iubemus nullā.et.l.neminē.j.eo.vt dicit
Pau.de ca.in.d.l.iubemus nullā.¶ Istis sic pmissis venio ad.l.
Bl.j.eā diuidit in.vij.partes.Tu diuide in quatuor.vt Cy.⁊ Sal.
8 hic.h.d.¶ † Ecclesie sunt immunes[b] a sordibus munerib⁹ ⁊ super
b indictis et extraordinarijs munerib⁹,nō ab ordinarijs, et ab his
que propter subitū aduentū principis imponūtur ⁊ contrafaciē
tes puniūtur pena excōmunicationis ⁊ ppetui exilij.h.d.¶ Not.
9 j.ex tex.ibi rōnabilis cōsilij tenore ppenso fm Bald.⁊ Rod. † qd
princeps dz oia ponderosa facere nō de per se:sed cū cōsilio proce
c rum[c] suorū vel senatorū facit.l.dubium.j.de repu.sicut ecōtra cō
siliarij principū vel aduocati debēt de arduo dubio cōsulere prin
cipē.ita no.Sali.in.l.fi.in.j.not.C.de pac.facit tex.not. in.c.fi. circa
d mediū de dila.¶ Eodem modo papa nō pōt[d] expedire ardua si
ne cardinalibus.Ita originaliter determinauit Joā.monachi cū
iam esset effectus Cardi.in.c.sup co.de here.in.vj. vbi dicit, quod
collegium cardinaliū est in quasi possessione,vt papa nō expediet
ardua sine cōsilio ⁊ cōsensu cardinaliū.⁊ ꝙ multū ardua gesta per
solum papā retractata fuerunt Adde bonū tex.in. c. per venera
bilē.in ver.rationibus igit,qui filij sint legi.qui est ad hoc melior
tex.de iure fm Panor.in.c.ex gestis.de cleri.non resi.Idem tenet
Archi.xxv.q.j.c.sunt.quidā.⁊.xij.q.ij.c.cū redēptor.⁊.c.abbatibus
⁊ Hostiē.in.c.adrianus.⁊ Joan. and.⁊ do.Anto.de bu.in.c. anti
qua de priuil.Car.⁊ Imo.in.d.c.ex gestis.Panor.in.c.quesiuit.de
his que fiunt a maio.par.capi.⁊ in.c.j.ad fi.de offic.deleg.⁊ in.c.li
teras.in.iiij.col.de restit.spo.⁊ in.d.c.per venerabilez.in.iiij.col.et
in questione per eum disputata que incipit eps.in.xiiij.col.Confir
mo p illud quod vult Bald.in.l.eum multa.C.de bo.que liberis.
10 † qd papa solus non potest infeudare etiam benemeritis magna
castra:vel ciuitatem ecclesie sine consensu cardinaliū qui sunt ca
pitulum vniuersalis ecclesie.allegat Archi.i.d.cū redemptor Ad
idem facit tex.in.l.fi.C.de diuer.rescrip.qui vult,ꝙ cause ardue de
bent tractari in cōsistorio. Unde dicit Bal.ꝙ ibi est text. pro eo ꝙ
obseruauit vrbanus qui ambasiatoribus perusinis requirentib⁹
expeditionem p factis sue ciuitatis, rñdit qd erat factum arduū:
qd non poterat in camera expediri:sed erat expediendum in cō
storio simul cum cardinalib⁹ ⁊ refert Bal.ꝙ idē rñsum dedit.Ka
rolus imperator in ciuitate Lucana.¶ Adde tamē qd Pau. de
11 ca.in.l.j.ff.de legi.⁊ in cōsi.cclxxx.inci.In facto presenti † tenuit qd
imo papa solus pōt expedire negotia ardua sine cardinalib⁹,ex
quo libere habet potestatem clauium,et istud etiam videt tenere
Panor.in.d.c.ex gestis.per gl.valde no.in.c.ad apostolice. in gl.j.
de re iudi.in.vj.que dicit,qd solus papa potest deponere impera
torem,regez,et quoscunqz alios,facit.xv.que.vj.c.alius.vbi solus
Papa deposuit regem Francie.Idem tz Joā.de ana.in.c. firmis
sime.in.j.colū.de here.et Hemi.in.d.c.sup eo.¶ Imo plus tenet
Panor.in.d.ex gestis.ꝙ per cōsuetudinem non possit induci qd
Papa non possit expedire ardua sine cardinalibus:qꝛ esset pscri
bere cōtra supremā potestatē pape.Ad predicta bene facit ꝙ sol⁹
Papa potest creare cardinales,⁊ nō tenetur de necessitate requi
rere cōsensum aliorum Cardinalium fm Joā.an.in.c.sane.⁊ ibi vi
12 detur tenere do.Ant.de cōuer.cōiu.† Adde quod eodem modo
prelatus puta eps nō pōt expedire aliquid arduum sine cōsensu
sui capituli fm Spe.in.ti.de actore.§.j.in pen .col. in ver. breuiter
autē tene Inno.⁊ Jo.an.in.c.magne,de voto.Imn.d.Ant.⁊ Imo.
in.c.quod in dubijs.de renū.Innoc.⁊ alij in cap.edoceri.de rescri.
Panor.in.cle.ij.de rebus eccle.nō alie.⁊ dicunt cano.in.d.cap.edo
ceri qd in materia ardua non potest prelatus agere sine consensu
capitu.Idez tenet Joan.andre.in.c.querelam.de procur.Ang.in
l.fi.ff.qd cuiusqz vniuer.Ludo.ro.in cōsi.ccclxix.quod incipit circa
primum dubium in.vij.colū.Imo.fortius istud procedit etiam si
bona essent discreta ⁊ separata inter prelatū ⁊ capitulū, adhuc in
arduis vnus non pōt agere sine alio.ita signanter tenet Inno. in
c.cām.j.in.ij.gl.parua.⁊ ibi solus Panor.in.iij.col.ad hoc multū
not.de iudi.Similiter Archi.etiā in his que pertinēt ad iurisdi
tionem archidiaconatus nō potest expedire ardua sine consensu
capituli,fm Inno.⁊ cano.in ca.ad hec.de offic.archi.Ad predi
cta adde qd singu.tenet Inno.in.c.ij.de ope.noui nū.qd in omni
arduo ⁊ graui negotio absentes etiam in locis distātibus sunt ci
tādi. Licet glos.singu.ad quam totus mundus recurit teneat qd
e in tribus tātum casibus absentes[e] sint citandi in.c.presentium.in
pri.in verb.ipsorum.de testa.in.vj .istud dictum Inno.refert et se
quitur do.Anto.de but.in.c.cum omnes.in.vj.colū de cōsti. et in
c.j.de his que fiunt a maio.par.capi.⁊ in.c.fi.in.in.iij colū.de maio.
⁊ obed.⁊ in.c.lz.in.iij.col.de elec.⁊ in.c.j.in.v.col.de ope.noui.nun.
tia.⁊ ibi dicit ꝙ ista doc.Inn.est magis equa q̄ illa glo.ad quā to
tus mundus recurrit,idē tenet Panor.in.d.c.ij.in vlt.col.⁊ in.c.j.
in vlti.col.de his que fi.a ma.par.capi.⁊ latius in.d.c.cum oēs.in
vlt.colū.⁊ ibi dicit in specie Bal.in.vij.colū.qd in alienatione ma
gnaruz rerum ecclesie,requiritur quod absentes in locis remotis
sint citati.cōtrariū tenet Joan.de imo.in.c.cū apostolica.in.iiij.co
lum.de his que fiunt a prela.sine consen.capi.⁊ in.d.c.j.in.viij.col.
de his que fiūt a maio.parte capi.⁊ plenius in.c.fi.in.iij.col.de ma
io.⁊ obe.⁊ in.d.c.cum omnes.¶ Predictis etiaz adde quod licet
absens impeditus teneat mittere procuratorem iuxta doc.Bar.
in.l.ij.§.si quis in iudicio.ff.si quis cau.⁊ in.l.j.ff.de diuer.et tempo.
prescripti.Tamen in causis grauibus et ponderosis non tenetur
quis mittere procuratorem.glo.in.c.querelam.in glo.ij.vbi cano.
de procura.Bal.in.c.ij.de test.Joan.de imo.in.l.recusare.§.fin.ff.
ad trebel.Fran.de are.in cōsil.xvj.quod incipit presupponitur in
facto in.iij.colum.¶ Ultimo adde quod dicit Bal.in aut.⁊ omo
in.iij.colū.C.ne vxor pro mari.qd represalie qꝛ sunt res ardue non
possunt cōcedi per magistratum,nisi de cōsensu totius populi vel
cōcilij eum representātis,allegat.l.si quod extraordinariuz.C.de
legatis.lib.x.¶ Secūdo nota ex tex.ibi nihil extraordinarium su
13 perindictū ab hinc ne flagitet † qd ecclesie nō tenētur ad superindi
cta vl ad aliqua munera extraordinaria.Unde pondera istū tex.
contra illud quod singu.decidit Barto.in.l.nullus.per illum tex.
f C.de decurio.lib.x.quod ecclesia[f] tenetur contribuere ad collectā
vel gabellam vel aliud munus sordidū quod imponitur propter
societatem militum que venit depredando comitatuz et occiden
do personas,quia imponitur ob public.necessitatem.In cōtrarium fa
cit iste text.dupliciter inducendo.Primo ecclesia non tenetur ad
munera extraordinaria vt hic.Sed istud est extraordinarium cuz
non habeat certaz formam,nec imponatur ab imperatore vt de
claraui.s.in euidētialibus.¶ Scdo ⁊ fortius stringit iste tex.nam
14 ecclesia est exēpta a superindicto.† Sed superindictuz est munus
extraordinarium qd propter necessitatez belli inducitur vt decla
rat glo.et Barto.in rub.C.de superindicto.lib.x.Ad idem facit
text.xxiij.q.viij.in.c.reprehēsibile.qd clerici non tenentur ad custo
diam ciuitatis,etiam contra piratas,per rationem de quo ibi in
text.Ad idem facit.quia ecclesia non tenetur contribuere ad refe
g ctionem muri[g] ciuitatis q̄uis ista impensa respiciat publicaz vti
litatem glo.in.l.ad instructiones.in glo.penul.j.eo.Et lz aliqui ibi
eam reprobēt:tamē fm illam glo.late consuluit Panor.in consil.
iij.quod incipit casus super quo consilium petitur talis est.quidā
potens dominus lib.j.et late idem Panormi.in.d.c.non minus.
in.vij.colum.⁊ sequen.tene decisionem Bar.quam tenet Pet.de
ancha.in dicto.c.non minus.⁊ ibi in effectu Panor.in vlt.colum.
cum aliquali limitatione,dummodo talis necessitas eque immi
neat ecclesijs ⁊ imponatur non per principes seculares sed per iu
dices ecclesiasticos,Facit bene tex.not.in.c.ij.et ibi Panormi.ad
hoc not.de immu.eccle.Ubi clerici tenentur ad custodiam muro
rum ciuitatis tempore imminentis belli,quia istud respicit com
munem necessitatem.Est verum quod ille tex.habet varios intel
lectus de quibus ibi per doct.Ad idem facit,quia habens immu
nitatem a collectis,omnino intelligitur ab his qui propter neces
sitatem belli inducuntur fm Dyn.Raynal.Bald.et Roder.in
l.si ex toto.in princip.ff.de lega.j.Facit quod no.Bald.in.l.iube
mus nullam.in.j.et.ij.notabi.per illum textum.j.eo.ad idem facit
glo.in.l.ad instructiones.j.eod.quod ecclesie tenētur contribuere
ad refectionem viarum publicarum,quia communem necessita
tem tangit.sequitur Sali.hic:in vlti.not.Card.flo.in cle.j.in.xvij.
qō.de vita ⁊ honesta.clerico.do.Alexā.in cōsilio.lxviij.in.ij.volu.
quod incipit viso ⁊ bene discusso processu.in.vj.colum.do.Bart.
vero.in tractatu seruitu.rusticarum.in tit.de via.in.q.xxv.¶ Si
h militer[h] ecclesie tenetur ad refectionem itineris ⁊ pontium,et ad
gabellam plaustrorum que soluitur,quia plaustra destruunt vias
publicas quas necesse est reficere fm Jacob.butrig.⁊ Bald.in.d.
l.ad

a ¶ Indictionē.adde gl.i verbo indictionis.i ca.interdictos de fi. instru. Bar.in.l.si librari⁹.ff.de reg.iur.

b ¶ Ecclesie sunt immunes. Adde doc.in.c.nō min⁹.de immu.eccle.

c ¶ De cōsilio pcerū.adde doc.i.l.prime.ff.de his que in test.delen.Bar.in.l.humanum.C.de legi.Bal.i.§.sed qd principi.instit.de iure natu.

d ¶ Papa nō potest.adde Feli.i rub.de cōsti.vbi ponit oēs remissiōes ad vtrāqz partem.

e ¶ In trib⁹ casib⁹ absentes.Add ꝙ d.gl.fin.i.d.c.presentiū.limitat vbi tractat aliqd de faciendo in preiudiciū absentiū ita solet itelligi glo.in verbo cōstitutū.i.c.j.de his q̄ fi.a ma.par.ca.et ibi vide Ab.q elegāter loquitr istamateria et ampliat d.glos.sing.

f ¶ Qd ecclesia.add doc.in.c.q̄q̄.de cēsi.lib.vj.⁊ i cle.psenti.eo.ti.⁊ doc.i c.nō min⁹ de immu. eccl.

g ¶ Ad refectionez muri. Adde Guil.de cu i.l.neminē.C.de sac.san.eccl.doc.i.c.plz.xvj.q.j.

h ¶ Silr.adde pe.d anc.i repe.c.postulasti.i.v.q.de fo.pe.

l. ad instructiones. Bal. in tit. de pace constan. in v. col. in ver. munimenta ciuitatū. Et do. Bar. vero. vbi .s. fm istā habens magnā
15 limitationem ad hūc tex. ¶ † Tertio no. ex tex. ibi: nulla trāslatio num sollicitudo iuncta declaratione gl. Qd res ecclesie ꝓpter munera publica nō soluta non cōfiscantur. Et sic facit iste text. quod si ecclesia habet fundum in emphitheosin ⁊ cesset per trienniū soluere: quod tñ non pōt priuari iure emphiteotico. Bal. hic: in. iij. not. tenet contrarium, per gloss. in aut. qui rem in gloss. magna in ꝟb. repelli. j. eod. ad fin. Et rñde ad hunc tex. qd loquit in priuatione penali: sed ibi priuatio venit ex natura cōtractus. add. Spe. et Jo. an. in ti. de locato. §. nunc aliqua. ver. xxv. cum duobus seq. Bal. in. c. j. de alie. feu. in vsi. feu. cano. in. c. constitutus. de reli. do. post glo. ibi in ꝟ. iuxta ratam. Et ibi vide Panor. in. iij. col. rñdē-
16 tem fundamento Jo. an. qui tenebat contrariū. ¶ † Congruo, qr ecclesia cadit in naturales penas ꝯctus sicut alij fm Bald. in ca. que in ecclesiarū. in. ij. col. de consti. Hic cōcludit Bal. in preludijs feu. in pe. col. qd si ecclesia recipit feudū, ⁊ nō seruat conuentiones feudorū q ab ea aufertur feudum sicut a priuato. Et multiplr rñdet ad hunc tex. Et idem Bal. in. l. fi. circa. fi. C. si. cen. vel reli. tenet qd si ecclesia accipit feudū, tenet seruare idē qd alij feudatarij. Et idem Bal. in. l. sed si hac. §. liberos. in fi. per illū tex. ff. de in ius vo. et. c. j. in. ij. col. de contro. feu. apud pa. Facit qd vult Hosti. in sum. in tit. de immu. eccle. §. a quibus ver. item hec vera sunt que refert et sequit Jo. fab. hic: qd quādo princeps inducit collectā vasallis suis, et ecclesia habet feudū ab eo siue mediate siue immediate te-
17 netur sicut alij vasalli. ¶ † Quarto no. in versic. postremo, quod ecclesia tenetur ad ordinaria munera, ⁊ sic ad tributa. gl. hic dicit qd est correctum per aut. Item nulla communitas. j. tit. j. ⁊ sequit simplr Cy. hic. Hoc nō videt verū ex duobus. Primo qr hec. l. est canonizata in decre. xvj. q. j. §. placet. Secūdo qr tex. sunt clari de iu
a re cano. qd ecclesia[a] tenetur soluere tributum. xj. q. j. ca. tributū. et xxiij. q. viij. ca. tributū. Ideo dic melius ex mente Bar. qd cōsyderandi sunt tres casus. Aut loquimur de tributo. ⁊ sic prediū erat tributarium anteq̄ perueniret ad ecclesiam. ⁊ sic ei erat iniunctū istud onus reale ⁊ tunc ecclesia tenetur: sic intellige iura preall. quicquid teneat Pau. de ca. hic. Si autē predia libere peruenissent ad ecclesiā, non tenet pro eis ecclesia soluere tributum, nec ei imponi possent prout declarat no. Bar. in ti. de pace constā. in. v. colū. in ver. inimicis ciuitatū. Secundus casus est qñ esset statutū in ciuitate qd oia predia sint tributaria, tunc si prediū perueniret ad ecclesiā: qr habet istud onus reale annexum, teneret ecclesia sz Bart. hic referentē qd ita fecerūt eugubienses. Idem tenet Bar. in. l. rescripto. §. fi. ff. de mune. ⁊ ho. ⁊ in. l. fi. C. de exacto. trib. lib. x. et. l. j. circa fi. C. de mulie. ⁊ in quo loco lib. x. tenet Bal. in. c. que in ecclesiarum. in. iij. col. de constit. ⁊ in. d. ti. de pace constan. in. v. co. Panor. in. c. qd clericis. in. xiij. co. de foro compe. Jo. cal. in consi. ij. posito in tit. de censi. qd incip. statuto perusino cauet. ⁊ in consi. vij. sub ti. de consti. qd incip. statuto. Ang. in cōn. xxiij. qd inci. ecclesia non tenetur ad munera. Et plenius q̄ alibi Pet. de anc. in consi. cccxvij. inci. habet statutum cōis pistorij. Breuiter tenent contra Bar. et sequaces: qr istud statutū esset factū in fraudē ecclesiarū. et q non potest fieri directo fieret per indirectū. Idē in terminis in quibus loquit Bar. tributū diceret munus extraordinarium qr impositum a communitate. ⁊ sic ab inferiore a principe: vt declarat Bar. in. l. ij. ff. de iure immu. Et p ꝯñs ecclesia non tenet vt hic: facit etiam q magistraliter dicit Bal. in. l. neminē. ad fi. j. e. etiam ponderat Pau. de ca. hic. Contra Bar. tenet Bal. ⁊ Pau. de ca. hic. ⁊ Bal. in. l. neminē. j. e. ⁊ in aut. itē siue nulla cōitas. j. tit. j. ⁊ plenius in. l. fi. C. si. fi. cen. vel reli. Arc. Jo. an. ⁊ Gemi. in. c. j. de immu. eccle. in. vj. Inno. ⁊ Panor. in. c. fi. de vita ⁊ ho. cle. Lu. ro. in. l. si publicanus. ff. de pub. Et ipsemet Bar. in ꝯsi. suo qd incipit, si aliqua possessio, vñ in dubijs opi. doct. tenēda est opi. que fauet ecclesie. l. sunt persone. ff. de religio. ⁊ sum. fune. c. fi. de re iudi. Intellige nisi pro tributis preteriti temporis. gl. est sing. in. l. incola. in prin. ff. ad
18 muni. ⁊ Bal. hic. ¶ † Tertia cōclusio est qd ecclesie non tenentur ad collectas. Idē tenet Bar. in. d. l. ij. ad fi. Bal. hic ⁊ notabilius in tit. de pa. constā. in. v. col.

Additio. Confirmo per id qd vult Inno. in. c. verū. de foro compe. Host. in summa de iure immu. §. a
19 quibus prope prin. ⁊ Jo. fab. hic, vbi† qd si ecclesia acquirat rē feudalem tenetur ad illa onera ad que vasalli, ex quo erat feudalis anteq̄ ad ecclesiā perueniret. Et ex hoc dicit Barto. hic in. d. l. rescripto. §. fi. qd est dare consiliū quo mediāte ecclesie semp tenebūtur ad collectas, qd fiat statutū, qd oia predia sint tributaria: qr si postea predia transeant ad ecclesiā trāsibūt cum onere collectadi vt hic per eū in lectura. adde qd istud cōsi. Bar. est falsum ⁊ dānatur per oēs vt hic per Bal. in. l. neminē. j. eo. ⁊ in aut. Item nulla cōitas. j. ti. j. ⁊ in. l. fi. j. si sine cen. vel reli. Et contrariū tenuit bar. consi. clxxv. als. clxxx. incip. Si aliqua possessio estimata. Archid. et Joā. an. ⁊ Gemi. in. c. fi. de immu. eccle. lib. vj. Jo. de imo. in. c. fi. colū. pe. de vi. ⁊ hone. cle. Et adde q contra Barto. stringit. Nam clarum est, quod ecclesia est exēpta ab extraordinarijs. text. est hic sed solus Imperator potest inducere munera ordinaria. alij inferiores quecunq3 munera inducant: quecunq3 statuta faciāt, sunt munera extraordina. ita Bar. in. l. hi qui. ff. de iur. immu. ⁊ in alijs locis de quibus. s. ergo in terminis in quibus loquitur quando Perusini vel Eugubienses ⁊c. male loquit. Nam opinio sua bene procederet quando imperator istud statueret. Preterea ⁊ fortius dato pro vero, qd ciuitates inferiores possent facere predia tributaria, tñ ad hoc vt efficiant tributaria requiritur qd exprimatur certa specifica ⁊ determinata qualitas, als non sufficit indefinita determinatio, vt magistraliter declarat Bal. in. l. neminem. j. co. ⁊ in proposito nostro Pau. de ca. hic. Et sic cōcludo cōtra Bar. qd etiā si ciuitas statueret, qd oia predia essent tributaria, istud non sufficeret, lz Fulgo. solus teneat cum Bart. Et vltra Bart. dic qd tēpore quo res deuenit ad ecclesiā possit imponi pactū expressū, quod ecclesia pro tali predio teneatur ad collectas: qr tunc virtute pacti expressi teneretur. ita Inno. in. d. c. verum. ⁊ Bald. in. d. l. neminem. Jason Papie.

b ¶ Sed pulchrum dubiū esset videre an clerici[b] teneātur soluere collectas vel gabellas seu datia p rebus quas habent, nō ab ecclesia, sed ex proprio patrimonio. de quo vide late. Spe. in ti. de cleri. coniuga. §. j. ver. ad huius autē. ⁊ ver. seq. cano. in. c. fi. de vi. ⁊ hone. cleri. Lud. ro. in. l. publicanus. §. j. ff. de pub. aduerte tñ, q si cōitas habet loca pasture, ⁊ clericus velit mittere animalia sua ad ibidē pascendū, tenet soluere coi fm Abb. in consi. vj. incip. casus super quo petite fuerunt alle. lib. j. ¶ Vltimo no. ex ver. fi. in ver. acrimo
c niam,[c] iuncta expositione gl. fm Cyn. ⁊ alios, qd exceptio excōicationis pōt opponi corā iudice seculari. facit text. in. c. fi. de except. in. vj. Tu vide de hoc glo. not. ⁊ reputatā sing. in. l. j. C. de iur. ⁊ fac. igno. quam debuit allega. Bal. hic. ⁊ eā reputat sing. Rapha. fulgo. quam gl. ad hoc not. Bal. in. c. intelleximus. de iudi. ⁊ in. c. contingit. in. x. colū. de dolo ⁊ contu. ⁊ in. l. fi. in. j. col. vbi limitat. C. si a non compe. iudi. fue. appel.

¶ Sequitur secunda lectu. in Studio papiensi compilata.

1 ¶ Munus capitur altero de tribus modis. ⁊ nume. 2. 3. 4. ⁊ 9. in fine.
5 Collecte proprie ⁊ stricte que dicantur.
6 Munus reale quid sit, item mixtum. nu. 7.
8 Omnia munera que imponuntur ab inferiore imperatoris, sunt munera extraordinaria.
9 Indictum ⁊ superindictum quid sit.
10 Ecclesie sunt immunes a sordidis muneribus ⁊ superindictis et extraordinarijs.
11 Papa non potest expedire sine cardinalibus res que sunt ardue.
12 Archiepiscopus non post expedire ardua sine consensu episcopi.
13 In graui negotio presentes de capitulo non possunt aliquid statuere, nisi nominatim citatis absentibus.
14 Alienatio rei immobilis, nō dicitur negotiū graue.
15 Quanto creatur syndicus ab aliqua vniuersitate, si sit creatus in causis arduis, debet in instrumēto syndicatus necessario poni oia noia creantiū istū syndicū, ⁊ nō sufficeret dicere qd maior pars, vl nominare duos vel tres, ⁊ postea subijcere, et oēs alij qui faciunt maiorem partem.
16 Ecclesia nō tenet ad aliqua munera publi. nisi ad ordinaria.
17 Si aliquis est immunis ab oibus muneribus realibus personalibus ordinarijs ⁊ extraordinarijs, an intelligat exemptus a muneribus necessarijs.
18 Res ecclesie pro quibus soluunt tributa principi, non confiscant propter munera non soluta, prout confiscarentur predia priuatorum.
19 An princeps, dux, vel alius possit imponere collectam vasallis, qr natus sit filius, vel qr duxit vxorē, vel maritet filiam.
20 An hodie ecclia teneat ad munera ordinaria.
21 Si ecclesia acquirat rem feudalē tenet ad onera ad que tenebatur vasallus.
22 Solus imperator pōt inducere munera ordinaria: alia vero que ponunt per inferiores quocūq3 modo sunt extraordinaria.
23 An clerici qui sunt exempti in bonis ecclesiasticis teneant soluere gabellas pro rebus quas habent ab alijs q̄ ab ecclesia titulo hereditario tanq̄ laici.
24 Si ecclesia in suis predijs ferrū fodiat extrahendo ferrū ex mōte an si tale ferrū portetur in ciuitatē, teneatur ecclesia soluere datiū vel gabellas.
25 Si cōitas habet loca pasture, et ecclesia mittat animalia ad ibi pascendum, ita tenet soluere sicut mere laici.
26 Si aliquis sit descriptus in estimo cōis, ⁊ velit alienare predia nō debet extrahi de estimo nisi appareat prius qd ille quē alienauit sit bene soluendo.

a ¶ Qd ecclesia. adde gl. ⁊ doc. in. c. j. de cēsi. bar. in. l. diuina. C. de exac. ⁊ tribu.

b ¶ An clerici. add abb. in. c. j. de cēsi. Ber. de sir. in tracta. de gabel. i. vij. parte pn. in iiij. col. ver. itē qd clericus ad collectas.

c ¶ Acrimoniā. add qd sit acrimonia. vid gl. i c. decet. de immu. ec. li. vj. Arch. in. c. attēdendū. xvij. q. iiij.

Placet. Ista erit bona et vtilis lex. ⁊ lect. Bart.
habet quandam repe. que nullo modo
fuit Bar. ⁊ propterea alij doc. de ea non faciunt mētio
nem. Et quia ista. l. tractat a quibus muneribus ecclesia
1 sit exempta: ideo ne iuuenes laborent in equiuoco. † Premitto qd
iste terminus munus capit in iure nostro, altero de tribꝰ modis.
Aliquando munus capit pro dono. ⁊ istud est improprie. Et que
differētia sit inter munus ⁊ donū, declarat iurisco. l. inter donū. ff.
de verb. sig. Et de isto nihil ad propositū nostrū. Aliquādo ⁊ scdo
munus capit pro officio, vt cū dico, est munus militare, idest offi-
cium militare, est munus doctoris intelligo. i. officiuz, de isto etiā
nihil ad propositū nostruz: aliqñ ⁊ tertio munus capit proprie et
stricte. ⁊ isto modo capimus hic in hac materia, ⁊ istud dicit onus
de publico qd subimus lege vel more. idest ꝯsuetudine, vel impe-
rio eius cui subiecti sumus. tex. est in. l. munus ꝓprie. ⁊ in. l. munus
tribꝰ. ff. de ver. sig. Et ita capimus in hac materia, vñ tex. hic ma-
gistralr dicit a quibus specialiter necessitatibus. illud verbuz ne-
cessitatibus idem importat qd muneribus, cuz munus dicit illud
2 onus quod necessario subimꝰ. † Istud ergo munus ꝓprie sumptū
est triplex: quodam est mere personale: quoddā mere reale: quod-
dam et tertio est mixtum: vt declarat iuriscon. in. l. fi. per totā. l. ff.
de mune. ⁊ hono. Et multū not. Bar. quem oino videas totū in. l.
j. C. de mulieribus, ⁊ in quo loco. lib. x. quem totū formaliter trans-
formauit Panor. in. c. non minus. de immu. eccle. tāgit etiā Bar.
hic in asserta repe. sed inepte ⁊ inordinate tetigit Cy. in. l. volūta-
ria. C. de excu. tut. ⁊ Guil. de cu. originaliter in. l. neminez. j. eo. Ex
quorum dictis aliqua pauca excipiam ad intellectum necessariuz
3 istius. l. ideo cū mysterio legi istam. l. ¶ † Capio primuz scilz mu-
nus personale. munus personale est triplex: quoddam est cum di
gnitate seu habens annexā dignitatem. ⁊ istud appellatur ꝓprie
honor: nam honor est administratio reipublice cū dignitatis gra
du. l. honor. in prin. ff. de mu. ⁊ hono. vt est pone, creat aliquis de-
curio ciuitatis est munus personale, appellat proprie honor. Itē
si quis eligeret ambasiator seu legatꝰ ad magnū principē, appella
tur honor. Et propterea in rubrica dicitur ⁊ honoribus: quoddā
est munus personale habēs vtilitatez exercitij annexā. ⁊ illud ap
pellat munus sordidum. de quo habes multa exempla in. l. maxi-
marum. ⁊ in. l. sordidorū. C. de excusa. munerum. lib. x. ⁊ ista nō de-
bent iniungi nisi personis vilibus, ⁊ abiectis: vt est exemplū si ali-
quis obligat de publico vt vadat ad querendum panez per ciui-
tatē pro carceratis, appellat munus sordidū. ⁊ de isto munere sor
dido non loquit. l. nostra, quia. l. nostra loquitur de munere sordido
mere reali: ⁊ gl. ponit multa exēpla, vt calcis coquende ⁊c. quod-
dam ⁊ tertio. est munus ꝑsonale simplex, qd nec hꝫ dignitatē, nec
sorditatē: hoc est nec reputat honori in ciuitate, nec reputat qd
sordidum. exemplum ponit Bar. si aliqs deputet ad exigendū pe
cuniā ꝑ ciuitatē. ⁊ de istis muneribus ꝑsonalibus non loquitur. l.
nostra, quia clarū est ꝙ ecclesiastice persone sunt exēpte a quibuscūqꝫ
4 muneribus personalibus. ¶ † Dixi scdo loco quoddā est munus
publicū qd appellat mere reale seu munus patrimoniale: seu si ve
lis dicere munus bursale. ⁊ dicit Bal. in ti. de pace cōstan. in ver-
bo libellorū, qd eccl esie nō curant de muneribus personalibus:
sed tantū de patrimonialibus seu bursalibꝰ. ⁊ istud munus reale
reperitur triplex in iure. Quoddam est qd imponitur personis tā
tum, non habens respectum ad res seu patrimoniū: vt est quādo
expensa imponitur per capita vel per fumantes: ⁊ ista appellatur
proprie capitatio. l. etatē. ff. de censibꝰ. ⁊ ab isto munere capitatio-
nis, imperator eximit quoscūqꝫ ciues, presertim vrbis rome. ⁊ sta
tuit ꝙ solū rustici teneant ad munꝰ capitale: istud disponit Rub.
et. l. vnica. C. de capi. ciuium. lib. xj. Quoddam est munus reale qd
imponitur persone pro rebꝰ, habito respectu ad res, qñ impon-
tur per es ⁊ libram: vt est quantuz habet quis in patrimonio: pu
5 ta mille libras, tūc soluit forte vnum denarium pro libra. † Colle-
a cte[a] tamen proprie ⁊ stricte dicuntur ille que non habent certam ⁊
determinatam formam, puta si est opus facere aliquā impensaz,
imponūtur collecte per es ⁊ librā, glo. est et ibi vide Bar. ad predi
cta i. l. rescripto. §. fi. ff. de mu. ⁊ ho. Bar. in. l. j. ff. qd cuiusqꝫ vniuer.
et in. l. iiij. §. cato. vbi alij scribentes, ff. de ver. oblig. Bar. in. d. l. j. C.
b de mulieribus ⁊ in quo loco. lib. xj. ⁊ iste collecte regulariter[b] non
possunt imponi forensibus nec etiā clericis. vt dicūt Bar. ⁊ Bal.
⁊ alij hic, ⁊ in locis prealle. rō est, quia imponunt personis pro rebus
ergo nō dꝫ posse iponi ꝑsonis ecclesiasticis ꝓ rebus, cum non sint
subdite. Et propterea late cōsulunt do. Alexā. an collecte possint
c imponi forēsibus pro rebus hic existentibus,[c] et ibi arguit ad par
tes, ⁊ ostendit quāta vis sit in ista materia in consi. lxvj. in. ij. volu.
incipiente viso ⁊ bene discusso processu, vbi late videas per eum.
Fallit tamen in forensi qui esset vsurarius fm Barto. in. d. l. j. ⁊ in
l. fi. §. pe. ff. de muneribus ⁊ hono. Bal. in. l. etiam. in pe. colum. C.
de execu. rei iudica. item fallit quando ex ꝯsuetudine. cuius initij
hominum memoria non esset in contrarium, solitum esset foren-
ses collectari, fm Bar. in prealleg. l. j. ⁊ in. l. j. C. de auro coro. lib. x.
et multū diffuse. d. Alex. in. d. cōsi. lxviij. in. ij. volu. in. iij. v. ⁊. vj. col.
6 † Quoddam ⁊ tertio est munus mere reale, istud proprie appella
tur tributum, ⁊lꝫ tributū large dici pōt quicquid tribuitur: ꝓprie
tñ ⁊ stricte dicit illud qd tribuit principi, qñ ꝓprie ⁊ ordinarie tri-
buitur principi. exēplū, pone in regno Frācie, vna ciuitas prestat
ordinarie principi centū milia ducatorū, ⁊ nō solū appellat tribu
tū, sed etiā census, seu annua prestatio: ista sunt synonyma. Habe-
tis etiā annonā militarē: ⁊ erat etiā tributū ordinariū qd tribue-
batur principibus in annona. exēplū. Ista ciuitas est obligata da
re oi anno imperatori mille saccos frumenti pro annona in specie.
Et qd ista tria idem importent habes glo. magistrā: quā tu iuue-
nis oio videas in. l. j. in prin. ff. de pub. ⁊ vectig. vbi etiam declarat
qd differāt vectigalia a ꝑdictis. ita etiā gl. declarat ⁊ Bal. in. l. sa-
7 crosancta. j. eo. † Habes etiā munera mixta q participāt ⁊ de one-
re ꝑsonali, ⁊ de onere reali: qualia sint declarat tex. in. d. l. fi. ⁊ bar.
in. d. l. j. ¶ Scdo ꝑmitto aliā diuisionē munerū: nā quedā sunt mu
nera ordinaria, quedā extraordinaria. munera ordinaria dicūtur
illa que sunt imposita a lege vel a supmo imperatore, seu ab eo q
vicē eius obtinet. Et habēt certā ⁊ determinatam formam. Et ab
istis ecclesia nō est exēpta. vt hic in tex. an tñ sit correctū, videbitis
in gl. Extraordinaria aūt dicunt econtra, que nō habēt certā ⁊ de
terminatam formā: sꝫ dato qd habeāt determinatā, nō sunt impo
8 sita ab imperatore. Ideo not. ꝙ omnia munera que imponuntur
ab inferioribus a summo imperatore, oia sunt extraordinaria. et
ab oibus ecclesia est immunis, ita definit tex. in. l. j. C. de vaca. mu.
Bar. in. l. j. ff. de iure immu. ⁊ in. d. l. j. in vlti. col. Bald. in. l. fi. C. sine
9 cen. vel reli. Imo. in. l. si ex toto. ff. de le. j. ¶ † Itē premitte ꝙ in iure
nostro habemus indictū, ⁊ superindictū, de quibus tex. noster mē
tionem facit. ⁊ habemus duos ti. ordinarios. C. de indicto ⁊ de su-
perindicto. lib. x. Indictum aūt dicit proprie illud qd a principio
fuit extraordinarium, postea venit ordinariū. Et indictum ꝓprie
est illud qd olim imperatores ro. vltra tributum ⁊ censum qd sol-
uebatur omni anno: quia nō omni anno tributum sꝫ per singula lu-
stra. i. singulis quinqꝫ annis quelibet ciuitas soluebat tantum de
ferro: postea tātum de argēto, postea tantū de auro. ⁊ ista indictio
que soluebatur per singula lustra postea reuersa est in ordinariuz
munꝰ. ⁊ ab ista indictiōe singulis. xv. an. incipiebāt ad ꝑstationem
munerū. ⁊ ab ista indictiōe notarij inceperūt stylū suū in instrumē
to vt gl. declarat. s. de nouo codi. cōfir. in fi. in ℣. septime. ⁊ in aut.
vt preponatur nomē imperatoris. in prin. in ver. indictiōis. co. v. ⁊
late magistraliter Specu. in titu. de instru. edi. in princi. in. ij. colū.
Superindictū qd olim ⁊ hodie semp fuit munus extraordinariū,
et ꝓprie superindictum dicit illud qñ a principe ex aliqua causa
quam vult videri iustum, vt tributum ⁊ indictū, imponit aliquā
impēsam extraordinariam, puta ꝓpter tempora guerre, vel qd sit
magna fertilitas. Et ab isto superindicto excusat ecclesia. Ita glo.
et Bar. in rub. C. de superindicto. lib. x. ⁊ Bal. in. l. fi. C. sine cen. vel
reliquis. et per hoc tu iuuenis habes sublatam vnā dubitationē
que potuisset tibi euenire in text. quia voluit dicere, est immunis ab
omnibus muneribus extraordinarijs etiā si apponantur propter
aliquā necessitatem emergentem. Et quia dixi. s. qd munus proprie
est illud onus qd iniungitur de publico, ab isto termino descendit
immunis. i. qui est exēptus ab illo munere publico, vt in titu. ff. de
iure immunitatis, ab eo nomine descēdit municeps: de quo loq-
tur titulus. ff. ad munici. nam municipes dicūtur proprie illi qui
munera nobiscum capiunt, ⁊ participant de oneribus ciuitatis.
Ita declarat tex. in. l. j. ff. ad municip. ⁊ tex. in. d. l. munus proprie.
¶ Vltimo aduerte ꝙ lꝫ non in hac. l. dicatur quod ecclesia nulluz
munus agnoscit nisi ordinarium: et illud qd imponitur propter
subitum aduentum principis: tñ ista. l. suppletur per. l. ad institu-
tiones. ⁊. l. iubemus nullam, ⁊. l. neminem. j. eo. vbi illi text. addunt
quedam alia munera, ad que ecclesie tenentur. vt declarat Pau.
de cast. in. l. iubemus nullam. j. eo. ¶ His premissis diuide hanc. l.
in. vij. partes; vt facit glo. j. quam vide per te. vel diuide melius in
quatuor fm Cy. ⁊ Sali. hic. In prima ponit proe. In scda decisio.
In tertia fallētia. In quarta ponit pena. scda ibi: prima ꝙpe. ter-
tia ibi: postremo nihil preter canonicam. quarta ibi: si quis cōtra
10 venerit. h. d. † Ecclesie sunt immunes a sordidis muneribus ⁊ sup
indictis ⁊ extraordinarijs: ab ordinarijs: vel etiam extraordina-
rijs que propter subitū aduentū principis imponunt nō sunt im-
munes, ⁊ ꝯtrafaciētes puniant pena excōicationis ⁊ ꝑpetui exilij.
h. d. In tex. ibi: rationabilis ꝯsilij tenore perpēso. ¶ No. fm Bal.
⁊ moder. ꝙ princeps dꝫ de necessitate tractare causas graues cū
d cōsilio ꝓcerū[d] ⁊ senatorū suor, non ex suo capite: facit. l. dubiū. j. de
repu. Adde facere illud qd sing. not Bal. in. l. cū multa. C. de bo.
11 que libe. † vbi dicit ꝙ papa nō pōt[e] sine cadinalibus expedire res
e que sunt ardue, alias sine eis si facit actus est ipso iure nullus, ali-
12 bi dicunt Inno. ⁊ Cano. in. c. ad hec. de offic. archd. † quod archi-
f episcopus solus[f] non potest expedire negotia ardua sine consensu
episcopi

a ¶ Collecte. Adde Bal. in. l. fi. C. sine cen. vel reli. bart. i. l. ij. ff. de iur. imu. spe. ti. de cle. ꝯiug. archi. ⁊ Jo. an. i. c. j. de immu. eccle. lib. vj. bar. ꝯs. inci. pūctus qōnis talis est qdā Titius oli de pusio.

b ¶ Collecte regulariter add. l. rescriptū. i. §. fi. et ibi Bar. i. l. forma. in. §. j. ff. de censi. Bar. in. l. cū neqꝫ. C. de iure co. libr. x.

c ¶ Pro rebꝰ hic existentibus. Adde Bal. in. c. j. i vlti. col. que sint regalia. in vsi. feud.

d ¶ De cōsilio procerū, adde. l. pri. et qd ibi no. ff. de his que in test. delē. Bar. i. l. humanū. C. de leg. ⁊ in. §. sꝫ ⁊ qd ꝑncipi. initi. de iure natu.

e ¶ Qd papa nō pōt. add. diffuse per Fel. i rub. de ꝯsti. vbi allegat ad ptes tandē trāsit cuz opi. cōi: vꝫ ꝙ possit

f ¶ Quod archieps solꝰ. add. Inn. et Jo. an. in. c. mag. de voto Inn. Ant. de but. ⁊ Jo. de imo. in. c. qd i duobꝫ. de renū. spec. tit. de adop. in. §. j. versi. breuiter autem tene.

episcopi.licet illud spectet ad solam iurisditionez archiepiscopi.
13 Alibi dicũt Inno. ⁊ cano.in.c.edoceri.de rescri.†qđ in causis ar
duis nunq̃ aliquo casu põt prelatus sine capitulo agere.nec ecõ
tra fm Innocẽ.in.c.cãm que.de iudi. Accedat illud qđ sing.vult
Inno.in.c.ij.de no.ope.nun.vbi dicit ꝙ in graui negotio p̃sentes
de capitulo nihil pñt statuere,nisi noĩatim citatis absentib⁹,alr̃s
actus gestus est ipso iure nullus,tamen gl.singu.ad quam totus
mundus recurrit in.c.presentiũ.in prin.in ver.ipsoruz.de testi.in
a vj.dicit,ꝙ absentes non sunt vocãdi nisi in tribus casibus[a] vt ibi
per gl.inter. quos iste nõ est ex illis.aliud dictũ Jo.seq.do.Anto
in.c.cũ omnes.de cõsti.et in.c.j.de his que fi.a ma par.ca.⁊ in.c.fi.
in.iij.col.de maio.⁊ obe.⁊ in.c.licet.in.iij.col.de elec.et in.c.j.in.v.
col.de ope.no.nun.et ibi dicit,qđ ista doc.Inn.est magis equa q̃
doc.illius glos.in.d.c.presentiũ.licet ad eam totus mũdus recur-
rat fm eum.Istud dictũ Inn.etiaz tenet Panor.in.d.c.ij.in vlti.
col.et in.d.c.j.in vlt.colũ.de his que fiunt a ma.par.capi.vbi late
loquit.et in.d.c.cum omnes in.v.col.circa fi.¶ Cõtrarium tamẽ
contra dictũ In.sequẽtis gl.d.c.presentiũ.tenuit Jo.de imo.in.c.
cũ apostolica.in.iiij.colum de his que fiunt a prela.sue consensu.ca
pi.et in.d.c.j.in.viij.colum.de his que fiunt a maio.par.capituli.
et plenius in.c.fina.in.iij.columna de maio.⁊ obe.vbi pleni⁹ quã
alibi.et in.d.c.cũ omnes.de cõsti.⁊ dicit ibi Bal.in.d.c.cum oẽs.
in.vj.col.et quidẽ sing.qđ in alienatione magnarũ rerum eccl'ia-
rũ absentes sunt necessario citandi.et soli p̃sentes nihil possunt
statuere,allegat.l.iubemus nulli.§.ij.j.eo.arg.q: equiparant caũ
sis stat⁹.l.ꝓpter litem.in princ.ff.de excu.tuto.sed do.Abb.Pa-
14 nor.dicit expresse ↄ̃triũ.†⁊ dicit ꝙ alienatio rei immobilis non
dicit negotiũ graue.Ad ista etiam facit qđ sing.inquit Spe.in ti.
15 de syndico.§.j.⁊ Bal.in.l.j.ff.de mag.cõue.†in quib⁹ locis sl singu
voluit,ꝙ quãdo creatur syndic⁹ ab aliqua vniuersitate,si sit crea
tus in causis arduis,debent in instrumento syndicatus necessa
b rio poni omnia noĩa[b] creantiũ istũ syndicum.et nõ sufficeret di-
cere,qđ maior pars cõstituit istuz syndicum vel nominare duos
vel tres,et postea subiicere,⁊ oẽs alij qui faciunt maiorẽ partẽ ⁊c
q: esset ipso iure nullus:q: in causis arduis oportet magis deli
16 berate ꝓcedere.¶ Scđo not.ex.l.placet.†ꝙ ecclesia nõ tenet ad
aliqua munera publica,nisi ad ordinaria.hoc ẽ ad ea que habẽt
ordinariam ⁊ vniformẽ prestationẽ.An aũt istud sit hodie corre
ctum per aut.Itẽ nulla.j.tit.j.dicetur in gl.In tex.ibi nihil extra
ordinariũ adhinc superindictũ ve flagitet:quãuis ẽt sup̃indictũ
sit munus extraordinariũ:tamẽ q: imponit ob necessitatez belli:
vt declarauit gl.et Bar.in rub.j.de superindicto lib.x.voluit di-
cere tex.qđ ecclesia non tenet ad aliqua numera extraordinaria.
etiam si imponant ꝓpter publicã necessitatẽ belli.Et per hoc no
uiter ego pondero esse hic.tex.expressum cõtra illud qđ sing.deci
dit Bar.in.l.nullus.ij.C.de cursu publico.li.xij.vbi arg.illius tex
c no.qđ quãdo iste societates gentiũ armatarũ[c] vadũt depredan-
do iuxta ciuitatẽ et capiẽdo hoies,et propter hoc est necesse facer
exercitũ ad eas expellẽdas.dicit Bar.qđ ꝓpter istã causam pos
sunt imponi collecte eti i ecclesijs.⁊ idẽ tenuit Pe.de anch.in.c.
non minus.de immu.eccle.Ego dico qđ in cõtrarium est hic tex.
expressus.nam collecte vel datia que imponuntur rationẽ belli:
vel vt prouideat talib⁹ gentib⁹ armatis,sunt munera extraordi
naria,et proprie dicunt superindicta quia ex causa necessitatis
belli:vt per gl.⁊ Bart.in.d.rub.C.de superindi.⁊ Bar.in.l.hi q.
ff.de iure immu.Sed hic est tex.qđ ecclesia est immunis a sup̃in
dictis.hoc est a munerib⁹ realibus que imponunt ꝓpter necessi-
tatem belli.ergo hic est tex.rõtudus cõtra illã decisionẽ Bar.nõ
inuenio ab aliquo põderatam nec ego vnq̃ põderaui nisi nunc q:
est mea inductio noua.¶ Adde etiam.ꝙ do.Abb.in.d.c.nõ mi
nus.in pe.col.de immu.eccle.refert illud dictũ Bar.sing.⁊ repre
hẽdit per tex.in.d.c.nõ minus.in verbo expeditiones,exponẽdo
vt ibi exposuit Jo.an.i.caualcatas militum ꝙ vbi est tex.contra
Bar.qđ si ciuitas velit facere necessariã caualcatam militũ ad
expellendum hostes qui infestant ciuitatem,ꝙ ecclesia vel episco
pus non tenetur nisi voluntarie faciant et in subsidium quando
ciues essent inhabiles,tamen non allegant text.nostrum qui ma
gis stringit.Videatis qđ bene determinãt Dy.Bald.⁊ Mod.
in.l.si ex toto.in prin.ff.de leg.j.et ibi domi.Alexãd.vbi queruut.
17 †pone aliquis est immunis ab omnibus muneribus realib⁹ p̃so
nalibus ordinarijs et extraordinarijs.et fm modum quem tra-
dit Bartol.in.l.hi qui.ff.de iure immu.Et sic etiam nunquid in
telligatur exemptus et a muneribus necessarij que imponun-
tur ob necessitatem belli,vide ibi per eos.tãgit etiam no.d.An.
in.c.peruenit.de censi.vbi tangit not.an priuilegiati et exempti
intelligant priuilegiati quo ad munera extraordinaria que im-
ponunt ratione belli.¶ In tex.ibi nulla translationum solicitu
18 do signet.expone vt in glo.†ex quo not.ꝙ res ecclesie pro quibus
soluuntur tributa principi propter mumera nõ soluta:tamẽ non
cõfiscãtur,prout cõfiscarent predia priuatorũ.¶ Unde facit tex.

quod si ecclesia habeat emphiteosim pro qua debeat soluere an
nuum canonem,si cessauerit per biẽnium vel triẽnium soluere ca
nonem,ꝙ per hoc nõ auferat sibi res ecclesiastica:tũ Bald.hic i
tertio not.tenet cõtrarium ⁊ bene,allegat glo.or.in aut.qui rem.
in glos.magna in ver.põt.ad fi.j.eo.⁊ ad istũ tex.respõdet et bene
ꝙ tex.iste loquit qñ fund⁹ aufert in penã nõ soluẽtis,⁊ sic ablatio
rei venit ex dispositione.l.i merã penã.sz in cõtractu emphiteoti-
co illud venit ex natura contractus,nimirum si ecclesia tenetur
ad omne illud qđ ꝓcedit ex natura cõtractus.Idẽ tenet Bar.hic
in repe.in.j.col.que tũ non est repetitio Bar.sequitur simpliciter
Ful.hic:alij non tangunt.Idẽ tenet Spe.⁊ Jo.an.in tit.de loca.
§.nunc aliqua.in ver.xv.cum duobus ver.seq.et expresse Bal.in
c.j.de alie.feu.in vsi.feud.do.Ant.đ but.i.c.ↄstitut⁹.de reli.do.plu
ra notabilia nõ colligo q: sunt vulgaria.¶ Glo.in ver.dedicata.
diuidit.in tres partes.In prima soluit vnum ↄ̃triũ vno modo.
In secũda soluit alio.In tertia alio.pates patent in gloss.¶ Ad
uertẽdũ est ꝙ.l.fi.de qua opponit gloss.obstat cõtra tex.nostrum
duobus modis.primo obstat inq̃tum tex.vult ꝙ predia ecclesia-
stica non teneantur ad aliqua munera,ibi dicitur contrariuz.Et
ad hoc proprie opponit glos.de illo tex.⁊ cõiter doc.tenent tertia
solutionẽ gloss.due precedentes nihil valent ꝙ contrarium loqui
tur de muneribus non sordidis.tu responde vt nũc dicam.Alio
⁊ secundo modo obstat illa.l.fi.cõtra tex.ad qđ nõ aduertit glos.
inq̃tum tex.noster vult,ꝙ predia ecclesie nõ trãsferantur in fiscũ
q̃uis cesset in solutione tributorũ.nã text.in illa.l.fi.dicit expresse
contrarium,quod imo predia ecclesie trãsferantur in fiscum si ces
set in solu.glo.in.d.l.fi.ponit varias solutiones quas curiose reci-
tat Salice.hic.omissis illis solutionibus vera solutio est ista,que a
tollit etiam contrarium precedẽs.tex.noster loquitur in predijs
ecclesie que antea nõ erant tributaria,in istis ꝓprie procedit to-
ta ista lex:sed lex contraria expresse loquit quando predia prius
erãt vere tributaria anteq̃ essent ecclesie:q: si postea fiãt ecclesie
transeunt cum onere soluendi collectas,⁊ si ecclesia cessaret in so
lutione tranferrentur in fiscum.ita respondent Jac.but.⁊ Sal.
hic:⁊ Bart.in.d.l.fi.⁊ ita teneas,quicquid dicat Archi.xvj.q.j.c.
placuit.nõ est canonizata.l.nostra.¶ Glo.in ver.abhinc.diuidi-
tur in duas.In prima declarat tex.literaliter.In secunda ponit
que dicantur munera extraordinaria.secunda ibi:⁊ dic.¶ In fi.
glo.similem gl.habes.j.in verbo canonicã.Et iuxta has gl.quero
19 an†propter istas causas,q: natus sit filius,vel ducat vxorem,pos
sit dñs puta rex,vel dux,vel alius,imponere collectã vasallis suis,
videas not.Spec.⁊ nunq̃ obliuiscaris.in tit.de feu.§.qm̃.in pe.
col.in ver.⁊ not.ꝙ vasalli comitum.vbi dicit,ꝙ si dñs direct⁹ du
cat vxorem,vel maritet filiam,vel filius creatur miles,ex istis cau
sis potest imponere collectã vasallis:nõ ecõtra,si filius principis
duceret vxorem.et ibi generaliter ponit ex quibus causis possit
princeps imponere collectã vasallis suis.de quo etiam Old.lau.
in consi.ccxxxiiij.incip.factũ tale est,quidam miles.Bal.in.l.cum
multa.C.de bo.que lib.do.Alexã.in consi.xxxv.in.ij.volu.incipi.
viso themate ⁊ dubijs.i.j.colũ.¶ Gl.in verb.canonicã.quã diui- b
do i tres.In p̃ma declarat tex.In secũda oppo.⁊ se remittit.In
tertia remouet aliud contrariũ.secũda ibi:et sic cõtra.tertia ibi:
item hec corrigitur.¶ In fi.glo.pro clara intelligẽtia glo.et tex.
quero an ista lex sit hodie correcta p aut.itẽ nulla cõitas.j.titu.j.
20 ⁊ sic†an hodie ecclesia teneat ad onera ordinaria ⁊ necessaria.gl.h
facit quod ista lex est hodie correcta per illam aut.et sic quod ho
die ecclesia nõ tenet ad aliqua munera nedũ extraordĩaria vt hic
sed nec etiã ad ordinaria:et idem simpliciter tenet Cy.Bar autẽ c
qui semper habuit veritatẽ ante oculos,melius dixit,et eius opi.
tenet cõiter p oẽs legistas ⁊ canonistas indiferenter.Bart.ergo
hic dixit meram veritatẽ.et dixit,quedã sunt munera vere realia
q̃ imponunt ipsis predijs per consensuz principis,et appellantur
ꝓprie tributa:⁊ ab istis eccle.non sunt immunes etiã de iure ca-
no.xi.q.j.c.tributũ.⁊.xxiij.q.viij.c.tributuz facit.c.placuit.et.ibi ex
presse Arch.xvj.q.j.est canonizata ista aut.⁊ i hoc nullus disco-
dat.quedam sunt munera que imponunt p̃sonis pro rebus,⁊ ap
pellantur proprie collecte.⁊ ad istas collectas nõ tenetur ecclesia
sicut nec forẽses cum imponantur personis ecclesiasticis que nõ
sunt sibi subiecte,nisi talia p̃dia añ fuissent tributaria et obnoxia
colectis anteq̃ transirent in ecclesiam:q: tunc transirem cum one
re.l.rescripto.§.sciendum.vbi etiam Bar.ponit idem quod hic
ff.de mu.⁊ hono.Istud ego confirmo per id quod no.vult Inno
cen.in.c.verum.de foro compe.Hostien.in sum.in tit.de iure im-
21 mu.§.a quibus.prope prin.†In quibus locis concludunt,quod
si ecclesie acquirant rẽ feudalem,tenent ad onera ad que teneban
tur vasalli,ex quo erat feudalis anteq̃ iuerat ad ecclesiã.⁊ ex hoc
dicit Bart.hic,⁊ in dicta.l.rescripto.§.fina.quod est dare consiliũ
quo mediante ecclesie tenebantur ad collectas,quod fiat statutũ
quod omnia predia sint tributaria,quia si postea irent ad eccle-
siam transirent cum onere collectandi.et refert Bart.quod Eu-

a ¶ Nisi i tribus casib⁹. adde ant.de but.i.c.lz in ij.col.de ele.idẽ in.c.humilis.in.iij.col.de ma.⁊ obed.adde aliuz casum fm bal.in.c.cũ oẽs.de cõsti.vz i alienatione magnarũ rerũ puta nobiliũ gãgiarũ q̃ equiparant causis stat⁹ vt.l.ꝓp litẽ.ff.de exc.tuto.

b ¶ Oia nomina.⁊ vid notãter Oldra.ↄsi.c.incip.i execu-tiõe.p totũ.vbi not.distinguit.

c ¶ Gentiũ armataru. adde doc.in c.non minus.de imu.ecc.

gubienses et Perusini vsi sunt isto consilio cũ viderem ecclesias nimium ditari. Istud consiliũ Bar. est falsum ꝛ dãnatũ p oẽs ꝛ in specie reprehendit Bal. hic. ꝛ in. l. neminẽ. j. eo. et in. d. aut. item nulla communitas. in. l. fi. C. sine cen. vel reli. et ꝯrium tenuit ipe Bart. in cõsi. incip. si aliqua possessio. Archi. Io. an. ꝛ Gemi. in c. fi. de immu. eccle. in. vj. ꝛ Io. de Imo. in. c. fi. i pe. col. de vita ꝛ hone. cle. ꝛ Lud. ro. in. l. si publicanus. §. j. ff. de publi. ꝛ vecti. ꝛ omissis arg. doc. tanꝙ nõ multũ vigẽtibus. Cõtra Bar. vnũ stringit, clarũ est ꝙ ecclesia est immunis ab extraordinarijs muneribus, vt
22 hic: † sed ego habeo, ꝙ solus imperator põt inducere munera ordinaria, alij inferiores quecũqꝫ statuta faciant: quecũqꝫ munera indicãt, semper appellãtur munera extraordinaria. ita declarat Bar. in. l. hi qui. ff. de iure immu. ꝛ alijs locis relatis. ĩ. in euidentialibus: ergo in terminis in quibus loquitur Bar. qñ perusini vel eugubiẽses soluerunt: male loquit, ꝛ opi. sua bene procederet Imperator qñ impe. istud statueret: qꝛ tũc essent ordinaria. Preterea ꝛ fortius dato p vero ꝙ ciuitates inferiores possint facere predia tributaria: tñ ad hoc vt efficiant predia tributaria reqrit ꝙ ꝯstituetur certa specifica ꝛ determinata qualitas, alˀs nõ efficiuntur tributaria per hoc qꝺ indefinite determinentur: vt declarat Bart. ꝛ bene in. l. neminem. j. e. ꝛ in proposito nostro Paul. de ca. hic. et sic cõcludo cõtra Bar. ꝙ etiam si ciuitas statueret qꝺ oĩa predia sint tributaria illud nõ sufficeret vt efficerent tributaria. Istud omnes tenent quãuis Ful. solus simpliciter tꝫ cum Bart. qñ expresse appareret ꝙ tale statutũ non fieret in fraudẽ ecclesiarum. Ultra Bar. dic tu, ꝙ tempore quo res peruenit ad ecclesiam posset imponi per pactum expressum, ꝙ ecclesia pro tali predio teneretur ad collectas: tunc interueniẽte pacto expresso bene tenerer ecclesia. ita no. Imo. in. d. c. verum. de fo. comp. ꝛ Bal. in. l. neminẽ.
23 j. e. † An aũt clerici[a] qui sunt exẽpti in bonis ecclesiasticis: teneãtur soluere gabellas pro rebus quas habẽt ab alijs quã ab ecclesia titulo hereditario tanꝙ laici: vide late ꝛ no. Spe. in tit. de cle. coniu. §. j. in ver. ad huius aũt. cum ver. seq. per cano. oẽs in. c. fin. pcipue Imo. ꝛ Panor. de vita ꝛ hone. cle. Ludo. ro. in. d. l. si publi
24 canus. §. j. † Et an si ecclesia in suis predijs ferrum fodiat, extrahẽdo ferrũ ex monte: an si tale ferrũ importet in ciuitatẽ teneretur ecclesia soluere datium vel gabellas, ponit Fed. de se. in ꝯsi. cexxviij. Pe. de anch. ꝛ Imo. in. d. c. fi. de vita ꝛ hone. cle. quos refert ꝛ
25 reprehendit Ludo. ro. in. d. l. si publicanus. §. j. vnũ tamen no. † ꝙ si cõitas hꝫ loca pasture, ꝛ ecclesia mittat aĩalia ad ibi pascendũ. ita tenẽtur soluere sicut mere laici. ita cõsuluit Panor. in cõsi. vj. incip. casus sup quo querit fuerũt allegationes in. j. volu. Aliud
26 etiã no. † ꝙ si aliquis sit descriptus in estimo cõis, ꝛ velit alienare predia nõ dꝫ extrahi de estimo nisi appareat prius ꝙ ille in quem alienauit sit bene soluẽdo alˀs primus tenet. tex. est not. in aut. sed periculum. ꝛ ibi Bal. declarat. C. sine cẽ. vel reli. Bal. in. l. incola. in prin. ff. ad munic. Papie.

a ¶ An clerici. adꝺ abb. in. c. j. de censi. bertachinũ de firm. in tracta. de gab. in. vij. parte pncipali in. iij. col. ver. item qꝺ cleric.ˀ a collectis.

b ¶ Qꝺ igressi. Adde de ista materia per doct. in c. in pñti. de proba.

c ¶ Per metũ reuerentialẽ. Adde barba. in. c. cãm matrimonij. de offic. dele. j. vj. colum.

1 ¶ Ingressi monasteriũ ipso iure bona sua acqrũt monasterio.
2 Si minor. xxv. annis habens curatorem ingrediatur monasterium an habebit locum ista aut. ꝛ nu. 4.
3 In vltima voluntate non requiritur autoritas curatoris.
5 In alienatione vniuersali que fit a. l. in consequentiã persone nõ requiritur auto. curatoris.
6 Lex ciuilis prohibens alienationem immobilium fieri per mulierem vel minorem, non habet locum in alienatione. que fit ad pias causas.
7 Monachus nõ põt condere testamẽtum, ꝛ quare nu. 23.
8 Licet cõsuetudo vel statutum possit habilitare filiumfa. ad testãdum, non tamen monachum.
9 Ea que sunt regule, non possunt statuto vel consuetudine immutari.
10 Statuta habilitantia personam, non possunt habilitare nõ subditum.
11 Papa potest dare licentiam testãdi monacho.
12 An papa possit cõcedere licentiam monacho vt capiat vxorem.
13 Monachus effectus episcopus potest testari de bonis obuenientibus, sed nõ de quesitis iam monasterio.
14 Monachus effectus episcopus absoluitur a regula monachali.
15 Monachus effectus episcopus non põt habere propriuꝫ: nec comedere carnes: itẽ non põt mutare habitum, ꝛ si deponat ꝛ assumat rochetum est excõicatus. nu. 16.
17 Monachus põt testamẽtũ. qꝺ fecit i seculo effectˀ eṗs reuocare.
18 Monachus habet testamentũ factionem passiuam.
19 Monachus potest esse testis ꝛ testificari de licentia abbatis.
20 Fratres minores ꝛ medicantes possunt esse testes etiam in testamentis.
21 Pater ingressus monasterium testari non potest, tñ eius filiˀ sic.
22 Donatio omniũ bonorũ pñtiũ ꝛ futurorũ facta ecclesie valet, ꝛ tenet.
23 Ingressus mõasteriũ nec põt testari nec p viã ꝯtractˀ disponere.
24 Quisunt fratres monachi: canonici regulares: et clerici seculares
25 Uerba legis vel statuti quãuis sint generalia, debent tamẽ sane intelligi ꝛ restringi ad id qꝺ est rationis.
26 Ingrediens ecclesiam secularẽ et renuntians tacite vel expresse seculo, an possit testari.
27 An per ingressum ecclesie secularis, bona ipso iure acquirantur ecclesie absqꝫ traditione, ꝛ quid in possessione. nu. 28.
29 Quando quis ingreditur monasteriũ, persona eius consecratur.
30 An valeat reseruatio bonorum per pactum ab ingrediente monasterium. ꝛ nu. 37.
31 Quando fit pactum contra substãtiam actus, ipsum pactum vitiatur, ꝛ quando dicatur fieri contra substantiam.
32 Quãdo in aliquo articulo sunt opi. do. diuerse, est tenẽda illa que fauet religioni.
33 In dubijs tenenda est opinio que fauet matrimonio.
34 Pactum contra substantiam matrimo. vitiat ipsum matrimo.
35 Uerba debent intelligi ſm qualitatem persone.
36 Uerba priuilegij sunt interpretanda scḋm qualitatem persone.
38 An valeat relictum vel institutio facta monacho eo acto qꝺ nil queratur monasterio, vel si instituatur monasterium hoc acto ꝙ dentur fructus tali monacho in vita.
39 Ualet relictum factum filiofa. hoc acto ꝙ nihil etiã de vsufructu queratur patri.
40 Que vtilitas est, ꝙ bona acquirãtur monasterio principaliter expresse in concessione: an vero veniant tacite in consequentiam.
41 Prouisio expressa hominis, facit cessare prouisionẽ. l. que est de iure speciali.
42 Si quis dedicat se monasterio simpliciter, vel se ꝛ bona vel cum bonis suis, veniunt bona presentia: sed an etiaꝫ futura.
43 Monasteriuꝫ tenet ad onera ingressi, ꝛ ideo si ingressus exercuit vsuras, monasteriũ tenet satisfacere: itẽ tenet alere filios igressi.
44 Emphiteota proprie quis dicatur.
45 Precaria quid sit ꝛ quid liuellus.
46 Si ingressus monasteriũ habent precarium vel liuellũ an transeat in monasterium.
47 An feudũ quod habebat ingressus monasteriũ, transeat in monasterium.
48 An vsufructus ingressi monasteriuꝫ, transeat in monasterium.
49 Si pater emãcipat filiuꝫ dꝫ habere dimidiã vsufructus omniũ bonorũ filij: non tñ i casibus in quibus pater cogitur inuitˀ emãcipare.

Ingressi.

Ista aut. est canonizata. xix. q. iij. in c. qꝛ ingredientibus.

Additio.

Et põt cõtinuari ad. l. C. hoc modo. dictum est in. l. gñali ꝙ ꝗcunqꝫ psona ecclesiastica cuiuscũqꝫ ordinis põt cõdere testamẽtũ. limitatur in monachis per istũ tex. Nam cũ nihil habeãt pprij testari nõ pñt. Diuide vltra Bar. in tres partes ſm Pau. de ca. in pma ponitur dictũ. In scḋa illatio ex illo dicto. In tertia cõproba
1 tio illationis. scḋa ibi: nec ergo. tertia ibi, vt pcte. ¶ † Not. primo
b ꝙ ingressi[b] monasterium ipso iure oĩa bona sua acquirunt monasterio. Limita qñ quis esset conuẽtus dolosis suasionibus abbatis, propter ipsius magnas facultates ad ingrediendũ monasteriũ. nã lꝫ ingressus teneat, tñ bona nõ acquirunt monasterio: sed eius agna. vel cogna. tex. est sing. in. c. cõstituit. xx. q. iij. quẽ alleg. gl. in. c. cũ dilectus. in gl. fi. qꝺ me. cã. ꝛ ibi Panor. in vlti. col. dicit ꝙ ille tex. est ad hoc sing. Idem dicit Bal. in aut. si qua mulier. in vlt. co. j. eo ꝛ nunꝙ recedatis de illo tex. allegat Spe. in tit. de sta. mona. in ver. si posset tamẽ Ab. exhortari. c. perlatũ. ꝛ ibi glo. xix. q. iij. Scḋo fallit qñ quis esset effectus monachus per metum re
c uerẽtialem[c] patris, cũ ipso iure vitiet ingressus gl. est no. in. c. presens. in ver. patrẽ. xx. q. iij. que gl. nõ est alibi ſm Imol. in. l. si cum dotẽ. §. eo. aũt tpe. vbi latius. d. Alex. ff. sol. ma. facit tex. in. c. cũ vi
2 rũ. ꝛ ibi. d. Anto. de bu. de reg. et trans. ad relig. ¶ † Sed pone ꝙ minor. xxv. an. habẽs curatorẽ ingrediat monasteriũ, nũquid habeat locũ ista aut. Et sic nunquid bona immobilia acquirantur monasterio sine aut. cura. ꝛ decreto iudicis, videt ꝙ nõ, p. l. magꝫ puto. §. ne passim. ꝛ toto ti. ff. de reb. e. ꝛ. l. lex ꝗ tutores. C. ꝺ admi. tut. cũ adultus hñs curatorẽ equiparet pupillo. l. si curatorẽ hñs. C. de in inte. resti. mi. Alb. de ros. hic tꝫ ꝯrium, qꝛ talis acquisitio censet fieri pro mõ vltime volũtatis, ex quo censet mortuus mũdo
3 l. deo nobis. j. de epi. ꝛ cle. c. placuit. xvj. q. j. † Et in vltima volũtate nõ reqrit autoritas curatoris. l. anrlio. §. caiˀ. cũ gl. vbi bar. no. ff. ꝺ lib. leg. gl. ꝛ doc. i. l. j. §. fuit quesitũ. ff. ad treb. Facit ꝙ fortˀ volu it bal. p. d. §. caiˀ. ꝛ in. l. ij. C. qñ decre. opus nõ ẽ, ꝛ in. l. j. ff. de reb. eo. qꝺ minor habẽs curatorẽ in testõ põt dare licentiaꝫ executoribˀ alienãdi res immobiles, quãuis ipsemet per viã ꝯtus absqꝫ autoritate curatoris et decreto iudicis alienare non posset. Subdit Alb. hic, qꝺ ista aut. etiam hꝫ locũ in pdigo cui bonis est interdictũ, q alˀs phibet alienare. l. is cui bonis. ff. de ver. obli. qꝛ dedicare se ꝛ sua

re se ꝛ sua monasterio est bona ꝛ sancta ꝓdigalitas. Tu aduerte
ꝙ fundamētū Alb.de vltima volūtate,ad ingressum monasterij
quo fundamēto etiā vtit̄ Bal.in.c.in p̄sentia.in.xij.col.de ꝓba.nō
vr̄ bonū. Nā rō quare in testamēto nō requirat̄ auto.cur.ē,q2 mi
nor ledi nō pōt,q2 potest testm̄ sua voluntate reuocare. Ideo non
cōpetit resti.in inte. Ita declarāt bar. An.ꝛ Mod.in.d.l.j.§.fuit
quesitum.sed ista rō cessat qn̄ ingredit̄ monasteriū.vbi nō admit
4 tat amplius reuocatio nec penitētia.† Tn̄ p̄dicta opi.est vera,ꝙ
ista aut.habeat locū etiā in minore.xxv.an.dūmō sit maior.xiiij.
tex.est clarus in.c.in presentia.de ꝓba.ꝛ ibi Io.an.ꝛ alij cano.ad
hoc no.idē tꝫ Spec.in ti.de sta.mo.in ver.xlj. Lap.de cast.in alle.
cvj.circa mediū. Pro ista cōclu. Bal.in.d.c.in p̄sentia.in.xij.colū.
assignat rōnez,q2 est alienatio iuris ꝛ laudabilis.cōprobo dupli
5 ci fundamēto. Primū est,† q2 in alienatione vniuersali que fit a
l.in cōsequentiā ꝑsone,non reqrit̄ autoritas curatoris.vt insti.de
acq. per arrog.iūcta.l.si arrogator.ff.de adop.ꝛ.l.si adoptauero.
.ff.de preca. Sed ista acquisitio ꝑ ingressum monasterij est vni
uersalis,ꝛ fit ipso iure.vt ptꝫ ex tex.ibi ipso ingresso,ꝛ venit in cō
sequētiā ꝑsone. Et ita declarat Bar.in aut.si q̄ mulier.in vlti.col
6 j.eo ergo nō requirit̄ autoritas curatoris. Scdo moueor.† q2 lex ci
uilis ꝓhibēs alienationē immobiliū fieri ꝑ mulierē ꝛ minorē,nō
hꝫ locū in alienatione q̄ fit ad pias causas.ita Bal.in.l.gn̄ali.ad
fi.s.eo.ꝛ no. Panor. in.c.relatū.primo.ꝑ illū tex.de test. Pau.de
ca.in.l.j.s.eod.vbi plene posui.in vlt.qō.extra gloss. Et ꝑ hoc vlti
mū apparet nō esse bonuꝫ illud qđ tꝫ Panor.in.c.in presentia.in
7 vlti.no.de ꝓba. ¶ † Scdo no.ex hoc tex.ꝙ monachꝰ nō potest te
a stamētū cōdere,ꝯcor.tex.in.d.c.q2 ingredietibꝰ ꝛ.seq.c. ¶ † Am
8 plia f̄m Bal.hic in.j.col.qđ lꝫ alias cōsuetudo vel statutū possit
habilitare filiūfa. ad testādum:q2 iuris positiui est,ꝓut vltra eū
tenēt Bar.ꝛ alij in.l.si.q̄ramus.ff.de testa. Pe.de anc.ꝛ Imo.in.c
ij.extrā eo.tn̄ consuetudo vel statutum non pn̄t habilitare mona
chū ad testādum:q2 repugnat regule monastice.c.cū ad monaste
9 riū.de sta.mo.† Et ea que sunt regule,non pn̄t statuto vel consue
tudine immutari.allegat Fed.de se.in ꝯsi.xx. Idē simpliciter seq
tur Ful.hic. Adde Bal.in.l.cūctos populos. in.iiij. colū.s.tit.j.
10 † Cōprobatur rōne,q2 statuta habilitātia personā nō possunt ha
bilitare ꝑsonā que nō est subdita statuētibꝰ.l.j.§.fi.ꝛ ibi no. Bart.
ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his.no. Bart.in.l.cūctos populos.in vij.col.
s.tit.j. Licet in contrariū multū vrgeat text.in aut.si qua mulier
ꝛ ibi Rap.ful.ad hoc not.j.e.vbi inpator habilitat ad testandū
monachos,ꝛ sic ꝑsonā nō sibi subditā,qđ ꝑ certo est mirabile vt
ibi dicet̄. Tu cōsydera qđ rō hic assignata ꝑ Bal.ostēdit qđ istud
ꝓcederet etiā in cōsuetudine vel statuto ꝑsonarum ecclesiasticarū
11 ¶ † Limita istū tex.nisi de licētia pape,q2 papa pōt dare licētiā
b monacho testādi.imo qđ est fortiꝰ,sufficit licētiā superuenire f̄m
Bal.in.l.si.in.ix.col.C.vnde legi.sequit̄ Pau.de ca.in.l.ꝛ militi
bus.C.de test.mili.idē tenet no. Bal.in aut.nisi rogati.in pe.col.
vbi tu videas in ver.q̄ro qđ si monachꝰ habeat a papa priuile
giū.C.ad treb.ꝛ idē Bal.in.l.si qn̄.circa fi.p̄n.C.de ino.test.ꝛ in.l.
j.C.si seruꝰ exte. Facit bene qđ volunt Ang.ꝛ Imo.i.l.si seruꝰ cō
munis meuij.in prin.ff.de stip.ser vbi volūt qđ papa possit cōce
c dere licētiā Cardinali[c] testādi de bonis q̄sitis occasione cardina
latus.ita teneas quāuis ꝯ̄riū de monacho teneat Panor.in re
12 pe.c.cū esses.de testa.† Et an papa possit cōcedere siniam mona
cho vt capiat vxorē vide.ꝛ ibi ēt dixi i.l.si.j.de trāsac. ¶ Scdo li
13 mita nisi monachus efficiat̄ ep̄s.† q2 tūc pōt testari nō de bonis
iā q̄sitis monasterio:sꝫ de alijs postea obueniētibꝰ f̄z Spe.in ti.
de sta.mo.in ver.xxiij.ꝛ ibi Bal.i addi.in ver.cui q̄rit̄. Et facit rō
14 † q2 monachꝰ effectꝰ ep̄s absoluit̄ a regula monachali.c.j.vbi gl.
no.xviij.q.j. Et glo.plenior que declarat a quibꝰ absoluat̄ in.c.de
mona.xvj. q̄.j. Tn̄ de hoc an monachꝰ factꝰ ep̄s possit testari:du
bitat alibi Bald.ꝛ inclinat ad oppositū i.c.cleric.de vita ꝛ hone
15 cle.vbi ptꝫ in tex. quod nō in totū eximit̄ a regula.† Cōfirmo ꝙ
monachꝰ effectꝰ ep̄s nō pōt habere ꝓpriū,gl.est not.per illū tex.
16 in.c.q2 in tua.i gl.j.xij.q.j.† Item nō pōt comedere carnes[d] gloss.
d in.d.c.de monachis. Itē nō pōt mutar̄ habitū gl.xvj.q.vij.i.c.i no
ua.gl.xxiij.di.in.c.sanctimonialis.ꝛ gl.in.d.c.de mona.cano.i.d.c.
clerici.ꝛ in.c.quod dei timorē.vbi do. Anto.de bu.de sta.regula.
per gl.in.c.quorūdā.de elec.in.vj. In tantū qđ si deponat habitū
monasticū ꝛ assumat rochetū est excōicatus,f̄m do. Car.in cle.ne
in agro.in princ.in.iij.qō.de vita ꝛ hone.cle. per tex.in.c.ij.ne cle.
vel mona.in.vj. ¶ Tertio limita in casu aut.sequentis vbi dicā.
17 ¶ † Quarto limita ꝙ lꝫ monachꝰ nō possit facere testm̄,tamē te
stamentū qđ fecit in seculo pōt effectꝰ ep̄s reuocare.l.sed si mors.
§.j.et ibi Bar.no.ff.de donatio.inter viruꝫ ꝛ vxorem. Bar.ꝛ alij
in.l.j.ff.de test. Bart,ꝛ.alij in autenti.si qua mulier.in penulti.co
lum.vbi dicet̄.j.e. ¶ † Quito limita qđ licet monachꝰ nō habeat
testamēti factionē actiuā,hꝫ tn̄ passiuā,q2 pōt heres institui ꝛ ab
19 intesta.succedit.l. deo nobis in ti.j.ꝛ ibi Bal.et Pau.de ca.† Si
militer monachus pōt esse testis,ꝛ testificari de licētia tn̄ abbatis
ꝛ magis credit̄.§.cogitādū.vbi gl.no.i aut.de mona.coll.j. gl.inst i.
de iure perso.in p̄n.i ver.aut serui.gl.i aut.si dicat̄.al's incip.si testis
ꝓductꝰ.C.de testi. Spe.i ti.de teste.§.j.ver. Itē excipit̄ qđ est mona.
Bald. h̄ ni.ij.col.ꝛ i.l.qm̄ liberi.C.de testi. Ange.no.i ꝯsi.ccxxxiij.
qđ icipit quedā dn̄a Margarita.i.j.col.no.in.c.isup.ꝛ i.c.cuꝫ nun
20 tius.de testi.† Similiter fratres minores ꝛ mendicantes pn̄t esse
testes.text.est in.c.nuper.ꝛ ibi ad hoc no. Bald.de testi. Imo fra
tres minores mendicātes possunt esse testes in testamentis. De
quo fui sepenumero interrogatus,ita tenet Bal. in repe.l.j.s.e.
in.xvij.col.in.x.q.iij.partis principalis,de quo vide no.do. Fram.
de are.in cōsi.clx.qđ incip.longa est ista cōsultatio.in.xiij.col.ꝛ seq.
21 ¶ Sexto pro limitatione.† adde qđ lꝫ pater ingressus monaste
rium testari non possit,tn̄ filius eius poterit testari,q2 cū pater ꝑ
ingressum monasterij censeat̄ mortuꝰ mūdo vt p̄dixi,certe filiꝰ li
berat̄ a patria potestate ita bar.post Guil.de cu.i.l.patres furioso.
ff.de his q sunt sui vl' alie.iur. ¶ Tertio p̄ncipaliter ꝑ istū tex.no.
22 bar.i.l.fi.in vlti.col.j.de pact.† qđ donatio oīm bonorū p̄sentium ꝛ a
futuroꝝ facta ecclesie valet ꝛ tꝫ. Ratio est f̄m Bar.ibi,q2 sicut qs
pōt dedicare ecclesie se ꝛ sua bona vt hoc text.ita ꝛ multo fortius
pōt dedicare omnia bona sua presentia ꝛ futura. Sed Bart.non
bene cōsyderat t istū tex.prout dixi in.d.l.fi.post Panor.in.d.c.in
presentia.ꝛ in.c.fi.de succes.ab inte. ¶ Quarto pondera tex.in di
ctione nec,q̄ est implicatiua.l.si filie.C.de do.ante nupt.§.sꝫ neqꝫ.
23 i aut.de fideiu. coll.j. Implicat ergo † ꝙ igressus monasteriū ne
dū nō pōt de bonis testari,sed nec disponere ꝑ viam cōtractꝰ f̄m
Sal.ꝛ Pau.de ca.no. Bal.ꝛ Raph. Fulg.i aut.si qua mulier.in
j.no.per illū tex.j.eo. ideo si cōfiteret̄ se vsuras extorsisse vel dotē b
recepisse,talis cōfessio nihil p̄iudicat f̄m Spec. in titu.de sta.mo.
in ver.lxvj.et in ver.lx. Pau.de ca.hic.in.iij.col. ¶ Quinto no.ex
tex.rationē quare monachꝰ testari nō possit,q2 nō est ampliꝰ dn̄s
rerū. ¶ Contra hoc opponit Bart.ꝛ soluit. Tu melius solue,q2
qui nō habet bona nec habitu nec actu,ille testari nō pōt.ita lo
quit̄ iste tex.secus si actu habeat,non tn̄ habitu posset habere f̄m
Cy.ꝛ Bal.hic.ꝛ no. Ang.in consi.clxxix.qđ inci.visis.predictis in
strumētis.in.v.col.ad fi.et seq. Vltra text.est alia ratio.q2 non ha c
bēt nec velle nec nolle.ca.nō dicatis.xij.qō.ij.c.fi.de test.in. vj. Est
ꝛ alia ratio:q2 sunt in potestate abbatis seu monasterij. xix.q.iij.
c.q2 ingredientibus.ꝛ.c.seq.ꝛ.c.lꝫ.de sepul.in.vj. ergo testari non
possunt,ꝑ regulā.l.qui in potestate.in prin.ff.de testa.ꝛ.l.senium.
in fin.C.qui test.face.pos. ¶ Sexto ꝛ vltimo no.ex tex.ibi vt pote
nec dn̄i,qđ monachi nō habēt dn̄ium rerū,q2 esset cōtra substan
tiā regule.c.cū ad monasteriū.de sta.mona.imo nō debēt habere
portiones priuilegiatas seu distractas nec cellas priuatas.c. mo
nachū.xx.q.iiij. Inn.in.c.dilectus.ij.de prebē. Panor.in consilio
24 lxxxix.qđ inci.videt̄ dictū. d. Io.in.iij.col.libri.j. ¶ † Capio gl.j.et
pro eius intelligētia et declaratione tex.nostri:debes scire,ꝙ quā
tum attinet ad ꝓpositū,habemus monachos fratres canonicos
f regulares. Itē clericos seculares. Et licet monachi[f] aliquādo ap
pellent̄ fratres.c.dilecti.in ver.fratres.cū simi.de emp.et ven. In
quo tn̄ differunt monachi ꝛ fratres declarat Paul.de cast.hic.in
j.col.ꝛ latiꝰ Panor.in.c.cām que.in.j.no.de iudi.quicqd tn̄ ibi di
cat Panor.proprie monachi dicūtur q vouent sua, de quibus in
d.c.cū ad monasteriū.ꝛ ingrediuntur religionez que in cōi est ca
pax bonorum:lꝫ non in singulari,ꝛ de istis loquit̄ hec autē.q2 in
grediendo monasteriū,se ꝛ sua querūt monasterio. Fratres xo ꝓ
prie dicūtur illi q ex regula vl' ꝯstitutione sunt mēdicātes qcqd de d
facto obseruēt. Et sic nō possunt habere ꝓpria nec isingulari nec i
cōi. Et de istis nō loquit̄ ista aut.q2 igrediendo religionē nō acq
rūt ordini suo,sꝫ agnatis vl' cognatꝫ.et tales sunt fratres minores,
carmelitani,sancti Augu.ꝛ sancte Marie seruorū,ꝛ similes: licet
aliq dicāt se habere p̄uilegiū a papa,qđ qn̄ nō ostēderent nō pos
sent habere ꝓpriū vt late ꝑ bal.ꝛ Pau.de ca.hic.ꝛ. bal.in aut. ni
si rogati.C.ad treb.cū ꝯcor.post bar.in trac. minoricarū. Mona
chi aūt ꝛ canonici regulares qd differāt,ptꝫ ex rub.de statu mo. e
ꝛ canonicorum regula.ꝛ differūt. Primo ex habitu,q2 canonici re
gulares sunt illi q camisiā deferūt. Scdo canonici regulares ha
bēt regulā laxiorē quā monachi.ita dicit text.in.c.qđ dei timorē.
de statu mo.gl.fi.in.c.ij.de postu.ꝛ gl.in.c.cū i magistrum.in gloss.
fi.de elec. Fed.de senis.cōsi.xxv.ꝙ inci.qdā fuit ꝓmotus.ꝛ in istis
canonicis regularibꝰ etiā hꝫ locū ista aut.q2 iura loquētia de mo
nachis habēt locū i canonicis regularibꝰ vt dicūt tex.preallega
ti. Alij sunt clerici seculares quos appellamus p̄sbyteros seu sa
cerdotes.de qbus loquit̄ hic glo. Et q sint ptꝫ. Et de istis fratribꝰ f
p̄dicatoribus ꝛ de mēdicātibus vide ꝑ bal.in aut.seq.in.iij.col.d.
Abb.in cōsi.xxvij.in.ij.vol. in.c.dubiū sup quo consi. Rapha.cu.
in consi.ccxxv.inci.viso testamēto. Itē ꝙ carmelitani nō possunt
habere ꝓprium in particulari aut in cōi si ex dispensatione apo
stolica sit idultū,tenet Ang.in consil.xcj.icip.sancta carmelitaꝝ
religio. Fratres aūt sancte Marie seruoꝝ,nō sunt mēdicātes ex
regula nec ex cōstitutionibꝰ,ideo possunt habere ꝓpriū in cōi f̄m

a ¶ Qđ monachus .adde doc.in.c.cū ad monasteriū.de statu mo.in.d.c.i p̄sentia.de ꝓba.doc.in.c.q2 igrediētibus.de test.

b ¶ Nisi de licētia pape. adde doc.in c.i p̄n̄tia.de ꝓba.doc.in c.cū ad monasteriū.de sta.mona.

c ¶ Licentiā Cardinali . adde doc.in c.relatum.el ij.de te ꝛ.bar ba.i trac.de p̄stāria cardialinū i.iij. q.bal.i ti.de syndi.j.ptis in vlt. colū. mar. lau. in trac.de car. q.viij.guidi sallis q fuit auditor rote i tra.de excellētia cardinaliuꝫ.q. ix.viij.colū. ꝟ.sꝫ iuxta h̄

d Nō pōt comedere carnes.adde benedi.cap.in cle.ad nr̄aꝫ de censi.sup gl.in ꝟb.cōsumit.

e ¶ Monachꝰ.adde ꝑ Alb.male. i tra.de teste ꝛ i.c. monachi.xvj.q.in gl.i aut.de testi. in. §. si vno.

f ¶ Monachi.adde.c. cū in veteri. de elec.c.legebāt.de maio.ꝛ obed.c. insinuāte.q cle.vel vo.

Io.an.in.c.vnico.de reli.do.in.vj.Cap.alle.xlv.Gaspar cal.in cõ fi.cvij.in ti.de regula.d.Bened.ca.in cõsi.xxiiij.icip.punctus fuit qdaz petrus. Itẽ adde ꝙ professus sancti Augu.eremitarũ succe dit cũ reliquis fratrib⁹ suis carnalibus qui in seculo remãserunt in hereditate patris ſm Abb.in cõsi.xxvij.i.ij.vol.icip.dubiũ sup quo cõsi.ꝛc.Et ibi per eũ no.triplicẽ speciẽ religionũ.s.sancti Be nedicti,sancti Frãcisci,ꝛ fratrũ predicatorũ.Ista sunt dicta ad ha bendã aliq̃lem notitiã in p̃dictis:nũc redeo ad gl.nostrã. ¶ Ista glos.diuidit in duas partes.prout in effectu rñdet duabus obie-
25 ctionibus.Scđa ibi:ergo idẽ.†Ex prima parte no.generaliter qđ verba legis vel statuti quãuis sint generalia debent tamen sane intelligi ꝛ restringi ad id qđ est rationis ſm Bal.hic.non tm̃ de- bent verba legis iudaice intelligi inquit gl.in.l.nõ dubiũ.in ver. bo amplexus.j.de legi.et Bal.in.l.qcunqz.in.v.colũ.C.de ser.fu- giti.neqz em̃ ius ciuile debet calũniari aut eius verba captanda sunt sic inquit iurisconsul.in.l.pe.ff.ad exhiben.

Additio. Facit qđ in simili dicit Bart.in.l.oẽs popu- li.ff.de iusti.ꝛ iu.in.vj.q.prin.vbi si statutum generaliter punit facientẽ sanguinẽ in palatio,non cõprehendit barbitõsorẽ in palatio flebotomãtẽ. ¶ Ex scđa parte glo.habes
26 †ꝙ ingrediẽs capellã vel ecclesiã secularem:ꝛ renuntians seculo tacite vel expresse,testari nõ põt p hanc autẽ.idẽ tenet gl. magna sequẽs i.ij.parte p̃ncip.ad fin.reprobãt bar.ꝛ aliȷ doc.hic.ꝛ bal.in aut.si qua mulier.in.j.col.j.e.vt hic p doc. ¶ Et no.successiue in-
27 quãtũ Bar.hic examinat†an per ingressuz ecclesie secularis bo- na ipso iure acquirant̃ ecclesie absqz traditione,tenet Bar.ꝙ nisi facta sit donatio,qđ ex simplici voto nõ trãsfert̃ dñium.Et ex hoc habes limitationẽ ad.l.si.j.eo.qđ illa.l.locũ habeat nõ in voto.idẽ tenet Bar.in.l.ij.in prin.ff.de polli.ꝛ est gloss.in.l.etiã.ꝛ ibi,bar.et Bal.C.de fur ¶ Capio gl.magnã in ver.dedicant.quã diuide in vij.partes principales.In prima remouet cõtrarium,postea for- mat quinqz questiones.Deinde septimo ꝛ vltimo loco opponit
28 contra tex.ꝛ soluit:partes patẽt in gl. ¶ †Redeo ad primã par- tem.in qua aduerte qđ bar.Bald.ꝛ cõiter doc.intelligunt glos. velle,ꝙ licet per solũ ingressum monasterij persona transferat̃ in monasteriũ.tamẽ per solũ ingressum dñium non trãsit absqz tra ditione.ꝛ hoc modo intelligẽdo reprobãt gloss.Et dum bar.re- spondet ad.l.ij.ff.de polli.qđ loquat̃ in voto rei singularis,sentit ꝙ ideo hic in casu istius autẽ.transferat̃.dñium absqz traditione eo q2 titulus,sit vniuersalis.Sed sic simpliciter intelligẽdo,bar. male diceret,qđ etiã ex titulo vniuersali nõ trãsfertur dñium sine traditione.glo.est reputata sing.in.l.j.in prin.in ver.vniuerse.et ibi bar.ff.de vsuca.pro doc.ꝛ pro illa gloss.habes duos optimos tex.in.l.qui tibi hereditatẽ vendidit.C.de here.vel act.ven.et in.l. qui tibi.C.de his qui a nõ do.manu.intellige ergo sane ꝙ ex titulo vniuersali accidenti persone bene transfert̃ dñium sine traditio- ne.ita p̃prie loquit̃ hic,aut.ista.sicut etiã habes in.l.si adoptaue- ro.ff.de preca.iuncto tit.insti.de acqui.per arroga.sicut etiam ha- bes in.l.j.ij.ꝛ.iij.vbi gl.ff.pro so.ita declarat Bal.hic in.iij.oppo. ꝛ Salic.in.iiij.oppo.imo,tũc etiã transfert̃ possessio sine traditiõe tex.est in.d.l.si adoptauero.cum glo.in.c.si qua mulier.xix.q.vlti. Bar.in.l.qui vniuersas.§.is qui.ff.de acqui.posses.ꝛ in.l.heredi- tas.C.de pac.coue.et in aut.si qua mulier.in pe.col.j.eo.ꝛ in.d.l. si adoptauero.Bald.in aut.nisi rogati.in fin.C.ad trebel.cano.in c.in p̃sentia.de proba.item ad predicta vide omnino Ang.in con sil.clxxix.icip.visis predictis instrumentis.in.v.col.et sequen.Ego aliomodo itelligo istã gl.ꝙ gl.faciat dr̃iam i dedicatiõe respectu
29 cõsecrationis.†nã quãdo quis ingredit̃ monasteriũ,persona eius cõsecrat̃.i.efficit̃ sacra.ad hoc alleg.glo.l.quisquis emensis.in ver. consecrauit.j.tit.j.bona autẽ nunq̃ dedicant̃.j.sacrantur,ꝛ istud expresse dicit tex.in.l.ij.in princi.ff.de polli.ꝛ gloss.debet intelligi ſm leges allegatas.dicit bar.in.l.non solum.§.si liberationis ver ba.ff.de lib.leg.Sal.in.l.si ex cautione.C.de non nume.pecu.Io. an.in.c.cũ nũti⁹.de testi.ꝛ hoc modo intelligẽdo gl.nõ meret̃ rep- hendi.ꝛ ita intelligit glo.inet in.l.iubemus.§.sane primo.in ver. sacrilega.j.eo.ꝛ Sali.hic in.iij.opp. ¶ Capio scđam partem prin.
30 glos.ibi:item quid si ex pacto.†Et pro clara intelligentia quero: pone ꝙ monachus tẽpore ingressus,per pactũ expressum reser- uauit sibi bona:an talis reseruatio valeat ꝛ vitiet ingressum qđ est cõtra substantiaz regule.monachalis:q2 monach⁹ nihil p̃priũ habere põt.c.cum ad monasteriũ.de statu mona.An vero econ- tra,vitiata reseruatione,ingressus purus remanet validus.In ista difficultate attingẽdo necessaria ꝛ substantialia reperio qnqz opi.prin.Prima est opi.glo.nostre que dicit,ꝙ licet pactũ nihil valeat tamẽ igressus remaneat purus ꝛ validus.Et si subtiliter inspexeris gl.mouet̃ quatuor fundamẽtis que declaraui in voce idem tenet gl.in.§.illud.in aut.de mona.coll.j.ꝛ gl.i.l.si pater.la.j. i gl.ij.de adop.ꝛ glo.in.c.solet.xxxij.q.ij.Odofre.ꝛ Cyn.multos antiquos recitant.Hodien.ꝛ antiqui in.c.insinuante.qui cleri. vel vouẽ.Inno.Host.Io.an.ꝛ do.Anto.in.c.si.de codi.appo.et ibi do.Ant.ꝙ ista est cõmunis opi.idem tenet Bal.in.c.j.§.nul- la.p quos fiat inuesti.in vsi.feu.ꝛ in.l.vnica.§.illo p̃culdubio.p il lũ tex.C.de lati.liber.tol.ꝛ in.l.si qs ita heres institutus fuerit ex certo fũdo.ff.d here.insti.Ang.in cõsi.cclxxj.qđ incipit p̃m⁹ p̃uct⁹. in.iij.col.ꝛ seq.Idem tenet Ioã.de imol.in.c.cum.M.ferrarien. de cõsti.vbi dicit hanc esse cõmunem opi.eam etiam tenet vbi dif fuse examinat istum passum in.d.l.si quis ita heres.et Ioã.fa.hic in vlti.colum. ¶ Pro ista opi.stringit regula.l.cum precario.ff.de
31 preca.†que habet,ꝙ quãdo fit pactũ cõtra substãtiã actus,ipsuz pactũ vitiat̃.Et quãdo dicat̃ cõtra substãtiã,declarat Bald.in.l. ad exactionẽ.C.de dotis promis.Et vide omnino Bal.in.l.si pa- ter.in.ij.lec.ff.de adop.vbi melius ponit quam alibi Bar.in.l.vbi ita donat̃.ff.de do.causa mortis.Ad idẽ facit tex.in.l.obligationũ fere.§.placet.ff.de act.ꝛ obli.propter quẽ tex.Fulgo.hic in.ix.col. dicit se amplius nõ dubitare in hoc arti.Tertio stringit.text.i.d. c.insinuãte.qui dicit,ꝙ puella regis metu voluit castitatẽ et re- ligionẽ cum pacto qđ remaneret in domo paterna ꝛ retineret bo na patris,decidit ibi tex.quod vz ista professio:ergo pactũ nihil obstat.Ad illũ tex.respondet Ioã.de imo.in.d.l.vbi ita donatur tripliciter.et istas sol.p magna parte capit ex dictis Bar.hic.Il las tres solu.ascribit sibi Lu.ro.in.l.j.§.si stipulãti.in.vj.colũ.et seq.ff.de verbo.oblig.Ego vltra eos respondeo aliȷs duobus mo dis.Primo ꝙ ex his que narrant̃ in themate postq̃ papa non,se fundat in illis,nõ est licitũ arguere.gl.est de iure ciuili in.l.vnica. in.iij.lec.vbi dixi.C.quãdo non petẽ.partes.quaz ad hoc allegat pro sing.Lud.ro.in repe.aut.similiter.C.ad.l.fal.in.x.speciali pte cause inter vltimas voluntates.ꝛ in consi.lxxix.qđ inci.totũ fun- damẽtum.ꝛ in cõsi.cxxiij.qđ inci.pro declaratione prime dubita- tionis.in.ij.col.ꝛ in cõsi.cxcj.qđ incipit spectabilis domine mi.

Additio. Et ita tenet Imol.in.c.potuit.de loca.colum. viij.Imo.ꝛ Cum.in.l.insulã.ff.de ver.obli.et Raph.cu.in.l.qui rome.§.callimachus.ff.de verbo.obl.Et vltra eos ego allego de iure cano.tres glo.expressiores.in.c.auditis.in ver.ex post facto.ad fi.de elec.gloss.in.c.j.in ver.nõ teneris.et ibi Gemi.ad hoc not.de do.ꝛ contu.in.vj.ꝛ gl.in.c.j.in ver.ad tuam collationẽ.circa mediũ.de re.p̃mu.in.vj.do.Ant.in.c.cũ apostoli ca.ꝛ ibi imo.sic declarat de his q̃ fiũt a p̃la.sine cõsensu capi.Vel quinto rñde vt statim.j.dicã post Bar.Quarto ad idẽ facit tex. in.c.diaconi cum gl.xxviij.distinc.

Additio. Cum gl.vbi si tpe quo qs creat̃ in diaconum ab epo tpe ordinationis p̃stat̃ in manibus Pape ꝙ nõ poterit cõtinere ꝛ sibi licitũ sit vxorẽ ducere ꝛ epo cõ sentiat huic pacto,certe non obstãte pacto ꝙ nullũ est vz creatio diaconatus.Et rñdent Cano.ꝙ nõ est cõtra substãtiã diconatus habere vxorez,ptz in clericis orietalibus qui possunt capere vxo res.xx.dist.c.j.ꝛ.ij.ꝛ per totum.sed illud fuit postea de iure positi uo additũ:ꝛ sic illud pactũ nõ est cõtra substãtiam regule.Item pro hac parte facit text.in.l.obligationũ fere.§.placet.ff.actio.et obli.quẽ oblitus fuit allegare Fulg.in dispu.hui⁹ arti.postea in alio,arti.j.in.ix.col.allegat.ꝛ ꝙ anteq̃ videret illum tex.erat du bius in hoc arti.sed eo viso nihil postea dubitauit.Et istam opi. visus est tenere Ioã.fab.hic in vlti.col.dicẽs simpliciter tale pa- ctuz nõ valere,per.c.si.q cle.vel vouẽ.ꝛ.c.fi.de cõdi.appo.Et ego teneo etiã istam opi.per predicta.Et addo glo.idem tenentem in l.si pater.la prima ꝛ ibi Bald.eam no.ff.de adop.Iason Papie.
32 ¶ †Vltimo facit q2 quãdo in aliquo arti.sunt diuersi opi.doc.in dubio tenẽda est illa opi.q̃ fauet religioni.l.sunt persone.ff.de re
33 lig.ꝛ sump.fune.c.fide reg.iur.†Sicut in dubiȷs opin.tenenda ẽ illa opi.que est pro matrimonio ſm Io.an.in.c.ij.de cogna.spiri. Panor.in.c.j.de re iu.cũ concor.ꝛ istã tene. ¶ Scđa principalis fuit opi.glo.in.c.ij.in glo.ij.ma.et in.c.cum ad monasteriũ.d sta. mo.ꝙ p̃pter tale pactũ vitiet̃ ingressus.Idem tenet glos.in.c.fin. de cõdi.appo.ꝛ in.c.j.qui cle.vel vouẽ.Gofr.in ti.de reg.in verb. quid si aliquis.Pau.de eleaza.Pet.de Anch.et Io.de ligna.in cle.si.ad fi.de reg.d.Car.flo.ꝛ Panor.in.d.c.si.de cõdi.app.idem do.Car.in cle.eos.in princ.in.vj.q.de reg.Ange.in.d.l.si quis ita heres. ¶ Pro ista parte allegãt gloss.predicte fortem text.in.d.c.
43 si.de cõdi.app.†vbi pactũ cõtra substantialia matrimonij vitiat ipsum matrimoniuz:ergo idez debet esse in ingressu monasterij, ꝛ sic in matrimonio spirituali,cum bonũ sit argumentũ a matri- monio i carnali ad spirituali,que habent̃ in.c.tue.de sponsa.et in c.ij.de trãsla.p̃la. ¶ Ad istud fundamẽtum conat̃ rñdere Ioã. an.ꝛ aliȷ.cano.in.d.c.si.ꝛ Io.de imo.in locis preallegatis.

Additio. Et dicunt ꝙ aliud est in matrimonio carna- li qđ vitiat̃ per pactum:ꝛ aliud in matrimo- nio spirituali.ꝛ sic in ingressu religionis.Ratio specialitatis,qa in primo interuenit consensus vtriusqz partis,nimirum si vitiat matrimonium:sed in ingressu monasterij solus consensus mona chi paciscẽtis interuenit.Et si diceres interuenire cõsensum non solum monachi:sed etiam abbatis recipientis:alr̃ non valeret ingressus.c.

ingressus.c.ad audiẽtiã.⁊.c.porrectum.de regu. Respondetur ꝙ
Abb.fungitur vice dei,et nõ hominis.⁊ nõ potuit deo preiudica
re. Nec obstat huic solu.impugnatio quã faciunt do. Cardi.et.d.
Abb.in.d.c.fin.dum dicit text.ꝙ Abb.et monachi dicũtur serui
dei.c.vnico.de syndi.sed seruus ⁊ procurator possunt preiudicare
dño in querẽdis,licet nõ in quesitis.c.tua.de his que fiunt a ma.
parte ca.l.iubemus nullã.⁊ ibi doct.C.eo.⁊.l.j.§.de acquir.possess.
qr argumẽtũ ꝓcederet,vbi nõ tractaret̃ de periculo anime vt hic.
ibi prelatus vel monachi nullo modo possunt preiudicare. Et in
hac solu.conquiescũt cõiter legiste ⁊ cano.quod in.d.c.fi.ideo pa-
ctum contra substãtiam actus vitiat actũ:qr interuenit cõsensus
vtriusqȝ in illo actu. Et licet ista sit communis sentẽtia:tamẽ ad-
huc nõ quiescit animus. Et videt̃ esse cõtra text.in.l.cũ precario.
ff.de preca.vbi pactũ est ꝯ substantiam actus vt ibi declarat bar.
et plenius.in.l.vbi ita donat̃.ff.de dona.causa mor.⁊ interuenie-
bat consensus vtriusqȝ partis:⁊ tñ pactum non vitiat precariuȝ.
imo precarium vȝ,⁊ pactum reijcit̃:⁊ tamen ẜm solu.cano.debe-
ret vitiare actum ⁊ sic precarium qđ est ꝯ illũ text.cogita pro sol.
¶ Scđo pro ista parte stringit ẜm Ange.⁊ Cano.quoties pactũ
apponit̃ ꝯ substantiam actus,tale pactũ vitiat actũ.allegat.d.l.
cum precario:sed hic pactum apponit̃ ꝯ substãtialia monasterij
d.c.cum ad monasterium.ergo debet ingressum vitiare. Respon-
de ⁊ caute qr.l.cũ precario.dicit oppositũ:dr enim ibi ꝙ pactũ ne
possit precarium qñcũqȝ reuocari qđ est cõtra substãtiam ꝯctus
non vitiat contractũ:imo vitiat̃,⁊ remanet precariuȝ:⁊ magis ꝓ
ea faceret.l.vbi ita donat̃.ff.de do.causa mor.vbi pactum ꝯ substã
tialia ꝯctus bene vitiat contractum. Sed responde vt ibi ꝑ bar.
Et aduerte quomodo in.d.l.cũ precario.⁊ in.d.l.vbi ita donatur
pactum possit dici cõtra substantialia ꝯctus.nam illa potius di-
cuntur naturalia ꝯctus ꝙ substantialia,per doctri.gl.magistra-
lis in.l.pacta conuenta.in prin.ff.de contrahẽ.empt.⁊ qñ aliquid
dicat̃ de natura ꝯctus declarat Bal.in.l.j.in prin.§.commo.et qñ
dicatur de substantia declarat idem Bald.in.l.ad exactionem.§.
de dotis promis.et in hoc multoties dubitaui:postea a casu inue
ni Bal.in.l.si pater.la prima.in scđa lec.ff.de adop.vbi in presen-
ti proposito recitat quãdam doctri.Cy.ibi quã reputat multum
notabilẽ.⁊ quod verba Cy.sunt multũ aurea.vnde Bal.ibi di-
cit ꝙ in.d.l.cũ precario.⁊.l.vbi ita donat̃.illa pacta non sunt con-
tra substãtiam ꝯctus,sed contra naturam:tñ dicit aduertendum
esse,ꝙ ea que sunt naturalia:⁊ sic pacta naturalia quedaȝ sunt in
ipsa re:⁊ censent̃ naturalia habẽtia vim substãtialium:vt in.d.ll.
quedã sunt naturalia nõ habentia vim substantialiũ:quedã sunt
naturalia extra rẽ nõ circa rẽ vt ibi per eum. Jason Papie.
¶ Tertia fuit opi.glo.distinguẽtis:aut tale pactum fuit apposi-
tũ incõtinenti tꝑe ingressus,⁊ vitiat ipsum ingressum:aut ex iter-
uallo,⁊ tunc pactum nihil vȝ.ita tenet glo.in.l.per seruum.§.j.in
glo.magna.ff.de vsu et habi.sequit̃ Bal.in consi.suo incip.in pri
mis considerandum est. Pro ista opin.allego bonũ text.in.c.du-
dum.de cõuer.coniug. ¶ Quarta fuit opi.barto.distinguẽtis vt
ibi ꝑ eũ.sequit̃ Bal.in.j.⁊.ij.q.in effectu Sali. Paul.de cast.⁊ ful.
hic,Bal.in.l.si pater.in.ij.lec.ff.de adop. Istã distin.Bar.tȝ ang.
⁊ dicit ꝙ est ipsa veritas in consi.cxxxj.qđ incipit. Nicolaus vẽdi
dit Frãcisco.in pe.⁊ vlt.col.Lu.ro.in.d.l.j.§.si stipulanti.adde ad
dict.Bar.i primo mẽbro facere illud qđ tenẽt gl.⁊ doc.in.l.luci⁹.
§.tres heredes.ff.ad trebel.Bal.in.l.vnica.in.vij.q.C.de his que
pe.no.quando relinquitur hereditas monasterio cum hoc quod
talis monachus habeat vsumfructũ illorũ bonorum:⁊ si Abbas
mouerit ei cõtrouersiã,ꝙ monasteriũ priuet̃ illa hereditate:cer-
te intelligit̃ de vsufructu nudi facti:similiter dicũt Bal.⁊ Ang.
in.l.si titius.ff.de condi.insti.in ingrediẽte monasteriũ ⁊ reseruã-
te sibi vsumfructũ bonorum,ꝙ talis reseruatio valeat quasi sense
35 rit de vsufructu nudi facti:non aũt iuris.† Tertio facit qr verba
debẽt intelligi ẜm qualitatẽ persone.l.plenũ.§.equitij.ff.de vsu ⁊
habi.per quem tex.vide inter alia illud qđ decidit Bar.in.l.si nõ
sortẽ.§.si libertus.in antepe.col.ff.de condi.inde.Bal.in.l.liberti
36 liberteqȝ.C.de oper.liber.† Quarto facit.qr etiam verba priuile
gij sunt interpretanda ẜm qualitatem persone ẜm Inno.⁊ Pa-
nor.in.c.pastoralis.de dona.facit bene tex.in.l.ex militari.ff.de te
sta. mili. quẽ ad hoc ibi no.Bal.inferẽs,ꝙ si concessuȝ est alicui
epõ ꝙ possit celebrare tempore interdicti.intelligit̃ ꝙ possit cele
brare solẽniter ⁊ in põtificalibus ẜm qualitatẽ dignitatis episco
palis. Item adde circa scđm ⁊ tertiũ mẽbrũ Bar.ex quib⁹ colligi
tur bona cõcordia ad duos tex.iuris cano.C.allegatos ad tex.in
c.fi.de cõdi.appo.ꝙ ideo ibi pactũ cõtra substantiã matrimonij
vitiat ipsum matrimoniũ:eo qr pactũ ibi factum fuit sub condi.
sed in.c.insinuãte.qui cle.vel vouẽ.ideo reseruatio nõ vitiat ma-
trimoniũ spirituale:qr fuit facta sub modo ⁊ vere vterqȝ text.lo-
quit̃ sub dictis terminis. Scđo ex doctri. Bart. collige pulchrã li
mitationẽ ad regulã.l.cum precario.ff.de preca.vt ꝓcedat quãdo
pactũ fuit factũ sub modo:secus si sub cõdi.et ita in specie ex ista
doctri.Bar.no,Jo.de imo.in.l.vbi ita donat̃.in vlti.colũ.ff.de do.
causa mor.istam doc. Bart.recitat do.Ant.de bu.in.d.c.fi.in vlti.
colũ.⁊ dicit ꝙ lȝ demulceat aures: tñ in primo mẽbro nõ est vera:
qr etiam intelligẽdo reseruationẽ bonorum pro nuda administra
tione facti,adhuc pactum non vȝ,qr lȝ sit in potestate abbatis cõ
cedere nudam administrationem monacho:tñ monachus nõ po
test habere vigore pacti: qr sic haberet iure ꝓprio, qđ esse nõ põt:
sed ista est declaratio Bar.nam ita oportet intelligere Bar.ꝓut
in specie declarat Bal.hic in.j.q.⁊ in.l.si pater.i.ij.lec.ff.de adop.
⁊ plenius Lu.ro.in.l.j.§.si stipulãti.ff.de ver.ob. Iteȝ in scđo mẽ-
bro bar.eum reprobat Panor.in.d.c.insinuãte.ꝙ imo pactum ꝯ
substantiam debuit facere transire istam professionem in nouam
speciem,que non sit proprie monachatio,cum retineat propriuȝ:
ex quo verba nõ repugnant,motus per doc.met Bar.in.d.l.vbi
ita donatur.dum concordat illum tex.cum.d.l. cum precario.sed
nescio vnde Panor.istam nouam speciem monachatus adinue-
nerit. ¶ Item adde ad primum mẽbrum Bart.vltra quatuor q̃
addidi,illud qđ in fortioribus terminis decidit Bar.in aut̃.exci-
pit̃.C.de bonis q̃ lib.⁊ in.q.sua inci.quidã reliquit vel donauit.et
in.l.si alienum.§.j.vbi alij.ff.de here.insti.Bal.in aut̃. lȝ testator.
§.de epis.⁊ cle.Panor.in.c.ij.de sta.mo.nam vult Bar.in istis lo-
cis,ꝙ si testator in testamẽto relinquat bona manacho,hoc expres
se acto ꝙ non acquirant̃ monasterio:vȝ istud relictum,⁊ intelligi
tur de nuda administratiõe facti:nam de ista põt itelligi vt ibi ple
nius per Bart. Quinta fuit opi.que in effectu concordat cum pri
ma quam tȝ Bal.in.c.cumana.in.iij.colum.de elec.ꝙ si monach⁹
tempore professionis sue protestat̃ ꝙ intendit retinere vsum bono
rum suorum,nõ vitiat̃ professio:qr non est ꝯ sustãtiam monacha.
ꝙ monach⁹ habeat proprium:sed solũ est de cõstitutione ecclesie.
ita dicit elegãter notare Archi.c.solet.xxij.qõ.ij. Tu dic ꝙ ideȝ
vult Jo.an.in.c.fi.de cõdi.appo.vbi dicit,ꝙ abdicatio bonorũ nõ
est de originali substantia professionis monachalis,sȝ est additũ
ꝑ cõstitutiones ecclesie:sequit̃ Pau.de ca.in ꝯsi.lxix.inci.visa qua
37 dam cõmissione†. Tene primaȝ opi.que est cõis,⁊ fac conclusionẽ
ꝙ nõ vȝ pactum factum ab ingrediẽte monasterium de retinẽdo
bona propria,sicut nõ vȝ promissio vel pactum qñ quis fit mona
chus sub promissione consequende abbatie vel alterius dignita-
tis.c.cũ ad nostrum.vbi gl.fi.de elec.gl.in.c.cõsuluit.i ꝟbo.vt hac.
lxxiiij.dist.⁊ gloss.in.c.si officia.lix.dist.⁊ gloss.in.c.quid proderit.
lxj.dist.⁊ gl.in.c.pe.in gl.fi.⁊ ibi Panor.in fi.ad hoc not.de voto.
ꝙ pro obtinẽdo dignitatem non possit quis effici religiosus: ex
quo oĩbus renuntiat ⁊ propriam voluntatẽ a se abdicat.c.si reli-
giosus.de testa.in.vj.imo monachus statim post ingressum intra
breue tꝑs creatus abbas pressumit̃ factus ꝓpter precedentẽ pro-
missionẽ:ideo non vȝ illa creatio:sed ea cassata post tres menses
poterit postea eligi.c.officij.cum glo.fi.⁊ ibi doc.de elec. ¶ Limi-
ta istam conclusionẽ ex mẽte Bar.⁊ doc.hic.nisi ista promissio fie
ret quãtũ ad nudã admistrationẽ meri facti:illa enim promitti-
tur nõ vigore pacti sed benignitate abbatis, dũmodo sit reuoca-
bilis ad eius nutũ.iuxta.c.j.⁊.c.ad monasteriũ.de statu reg.alias
nisi predicta duo cõcurrant,nõ valeret ꝓmissio quo ad nudã ad-
ministrationẽ.facti,sic intellige ⁊ declara Bar.hic. Pro pmo fa
cit qđ determinat Ang.in.l.seruus vxori.ff.de here.insti.vbi q̃rit
pone ꝙ monasteriũ instituat̃ heres vniuersalis cum pacto ꝙ fru-
ctus bonorũ prestent̃ filio testatoris qui est monachus: cõcludit
Ange.ꝙ lȝ abbas cogi nõ possit:tñ ex equitate hortãdus est ⁊ ex
beniguitate dȝ permittere,per text.no.i simili i.l.pe.§.illa.vbi.d.
Alex.idem refert ⁊ sequit̃.C.de neces.seruis here.insti. Pro scđo
facit qđ vult Archi.in.c.presenti.⁊ Jo.an.in nouella.de offic.or
di.in.vj.Jo an.in.c.cum singula.de preben.in vj.vbi dicit abbatẽ
non posse pacto se astringere quominus sibi liceat monachum a
prioratu manuali amouere:facit ꝙ vult gl.sing.i.c.fi.i ꝟb.reuo-
cat⁹ de ꝓcura.in.vj.ꝙ nõ vȝ cõuentio etiã iurata ꝑ quã domin⁹
promittit nõ reuocare procuratorẽ. Scđo predictam cõclusioneȝ
limitat singu.Bal.in.c.in ꝑsentia.in.xv.col.de proba.vbi tȝ,ꝙ li-
cet monachus tꝑe ingressus nõ possit per pactum sibi reseruare
dñium aliquorum bonorũ:qr illud repugnat regule:tñ si reserua
ret sibi partẽ bonorũ.solũ ad hoc vt de eis possit testari vel ꝯhere
⁊ cõsequẽter disponere bene valeret:qr nõ repugnat regule:qr de
rebus alienis volente ⁊ permittente domino põt quis disponere
⁊ testari.l.sicut.§.vẽditionis.ff.quib⁹ mo.pig.vel hypo.sol.⁊ dicit
bal.ꝙ ista sunt noua ⁊ inaudita:sed quod sunt vera. Ego non cre
do quod vigore pacti possit cõcẽdi monacho:qr sic haberet istud
ꝓpriũ:sed bñ ex permissione abbatis reuocabili qñdocunqȝ velit
vt proxime declaraui. ¶ Tertio limitat Pau.de cast.in consilio
lxix.incipi. visa quadã cõmissione vt predicta conclusio ꝓcedat
quãdo cõstat.de ꝓfessione monachali:sec⁹ si esset casus dubius,pu
ta,quia quis dedicaret se et sua alicui ecclesie vel monasteria:nec
aliter profiteret̃:nec mutaret habitũ:tunc reseruationes bonorũ
facte per pactum valerent:qr ostendunt ꝙ solũ vult esse cõuersus

non aūt monachus. allegat Bald. hic in. iij. q. ¶ De isto diffuso arti. ultra predicta vide per Imo. in cle. eos. in prin. et i pe. colū. de regu. et trans. ad rel. in. l. cetera. §. item queri pōt. et Bal. ibi. ff. de leg. j. Lapum in alleg. cxxix. que incipit. primo querit. in. viij. col. Archi. in. c. nō dicatis. xij. q. j. et plenius in. c. solet. xxxij. q. ij. Pet. de anch. in regula nemo potest. de regu. iur. in. vj.

38 **Additio.** ¶ † Nunquid autē valeat institutio vel relictum factū monacho eo acto quod nihil queratur
39 monasterio, † sicut vz relictum factū filiofa. hoc acto quod nihil etiā de vsufructu q̄ratur patri. aut. excipitur. j. de bonis q̄ lib. vide bart. disputantē et arguentem ad partes in. q. sua. incip. quidam religi vel donauit. et in. d. autenti. excipitur. et in. l. si alienum. §. j. et ibi per omnes alios. ff. de here. insti. Bal. in. l. vnica. in. xij. q. j. de his que pe. no. et in aut. licet testator. j. de epis. et cle. et vide Panor. declarā tem verba Bart. in. c. ij. de statu mona. ¶ Quid autem si testator instituat monasterium heredem, hoc acto, quod fructus dentur tali monacho in vita, de iure non valet tale relictū: sed an de equitate debet abbas prestare, sicut in simili quādo fit legatū seruo non vz, tamen heres ex equitate prestare debet. l. pe. §. illo. j. de necess. ser. here. institu. vide Ang. singulariter ita determinantem in. l. seruus vxori. ff. de heredi. instituen. Iason Papie.

¶ Sum in scda parte principali gl. ibi: item dedico. In qua bar. distinguit vt hic per eum, et cum eo ceteri cōcor. Tu aūt pōdera quod contra Bar. stringit tex. hic, in ver. ipso ingressu. et sic loquitur quādo bona tacite veniunt: et tū dicit se et sua dedicant: ergo etiā tunc principaliter bona veniunt, quod est directo cōtra Bart. et doct. hic. nisi dicas quod ista sunt verba Irnerij et quod ex tex. bene sumitur h aut. i. §. illud. in aut. de mona coll. j. dicit quod bona sequuntur et sic accessorie. Itē scdo adde illud quod sing. no. bald. in. l. si paterfamil. i. j. lec. per illum text. ff. de adop. vbi not. quod infideles qui submiserūt se Regi vngarie, intelliguntur in consequentiam personarū subiecisse regi oēs ciuitates et eorū castra cū suis iurisditionibus. Idē vult ant.
40 de bu. in repe. c. fi. in. iij. char. de causa pos. et proprie. ¶ † Tertio adde ad distin. Bar. et doct. cuius vtilitatis sit, an bona acquirantur monasterio principaliter et expresse in cōcessione: an vero veniāt tacite in cōsequentiam: vtilitas patet ex his que dicuntur in parte seq. et seq. glo. Aliam vtilitatē nouiter cōsyderauit do. Frā. de are. in. c. in presentia. in. xij. col. de proba. quod qū quis expresse et principaliter dedicat se et sua bona monasterio: isto casu dñium et possessio istorū bonorū nō trāsfertur ipso iure in monasteriū absqz traditione, prout fit qū bona veniunt in consequentiā vel tacite: allegat do. Ant. de bu. in. c. fi. char. iij. de causa pos. et proprie. Et mouetur. nā quod dñium et possessio bonorū trāseat ad monasteriū sine traditione: istud est de iure speciali, contra regulā. l. traditio
41 nibus. C. de pact. † sed prouisio expressa hominis facit cessare prouisionem legis q̄ est de iure speciali. l. fi. C. de pac. conuen. declarat Bar. post Dy. in. l. j. §. vnde queritur. ff. de publi. dicit tamē quod super hoc est cogitādum, quia doc. cōiter tenent oppositū. Ego teneo dictum do. Frā. de are. cōtra doc. nō per suam rōnem que non est bona, vt patebit ex nunc dicendis. sed per aliam subtiliorē rationem: nam quod dñium et possessio bonorū transferātur ipso iure in monasterium absqz traditione non est de iure speciali in ecclesia: imo est generale in omnibus.

Additio. Eo quia nos habemus, quod ex titulo vniuersali quando accedit persone trāsfertur dñium et possessio sine aliqua traditione. d. l. si adoptauero. et. l. j. et. ij. ff. pro soc. et declarat Bal. hic in. iij. oppo. et Sali. in. iiij. vt. ā. retuli: sed ex solo titulo quātūcūqz vniuersali si nō accedit persone nō trāsfertur dñium neqz possessio sine traditione. l. qui tibi hereditatē vēdidit. et ibi Bald. expresse notat. j. de his qui a nō domino manumit. et. l. qui tibi. j. de heredi. vel actio. vendi. et est gloss. approbata in. l. j. in verbo vniuerse. et ibi Bart. ff. de vsuca. pro dote. His sic premissis quādo quis dedicat se monasterio simpliciter, bona venirent in cōsequentiam persone: tūc ex isto titulo vniuersali accedente persone transfertur dñium et possessio in ecclesiā sine traditione. d. l. si adoptauero. cum si. Sed quando quis dedicat expresse se et bona tunc bona nō veniunt in cōsequentiā persone sed veniunt principaliter de per se propter copulam et, vt volunt Bart. et omnes hic: ergo cum isto casu bona veniunt de per se et principaliter, succedit scda regula, quod ex titulo quantuncunqz vniuersali quādo nō accedit persone nunquam transfertur dominiū nec possessio sine traditione: ergo isto casu quando quis dedicat expresse se et bona sua monasterio, est verissimum quod dominium et possessio nō acquiritur ecclesie nisi interueniat traditio, non per rationes
42 do. Ant. et Aret. sed per has doctrinas simul iunctas. ¶ † Nunquid autem quādo quis dedicat se simpliciter monasterio, vel se et bona: vel se cum suis bonis, nō est dubiū quod veniūt bona presentia, nunqd aūt extendatur ad futura, ita quod veniāt etiā bona futura, et prima facie quilibet diceret quod sic: tamen Ludo ro. in. l. si marito. in prin. ff. sol. matri. et in cōsi. cclxij. incip. pro habēda substantia veritatis. circa predictā cōsultationē determinauit notabiliter, quod veniant solū bona presentia et nō futura: et mouet quia in generali obligatione nunquam veniunt bona futura nisi exprimatur. l. fi. j. que res pri. obliga. non pos. mouetur etiam per regulam. l. si ita. ff. de auro et argen. lega. et per. l. si mandauero tibi. §. is cuius. ff. mandati. allegat etiam Archi. in. c. vt lex continentie. xxvij. q. j. ita etiam tenet do. Anto. de bu. in. c. in presentia. ad fi. j. de probatio. et plenius in. c. fi. ad fi. de success. ab intest. vbi plenius examinat istum articulum. Contrarium expresse tenet Salic. hic in ij. col. nullam de predictis faciens mentionē et forte melius, allegat glo. in. §. si autē creditor. in aut. de nō alie. coll. ij. et quia bonorū dedicatio venit in consequētiā persone. Itē venit ex dispositiōe regule, per quā ingressus profitetur paupertatē. d. c. cum ad monasterium: et per hoc reprehendit quosdam doct. patauinos qui cōtrarium consuluerūt et male fm eum, per gl. in. l. quod traditū. et melius in. l. sequēti. ff. de condi. et demon. Et per hoc apparet quod in cōtrarium adducta nō obstant, quia loquuntur in diuersis terminis: de quo vide per Bar. in questione sua incipiēte. quidā obiulit supra allegata. Iason Papie.

43 ¶ † Quarto adde an dedicatio quā quis fecit monasterio de se et bonis suis extendatur ad bona futura: tāgit Sali. hic in. ij. col. Adde bar. in consi. suo incip. quidam obtulit se et omnia. Ludo. roma. in. l. si marito. in prin. ff. solu. matri. et in cōsi. cclxij. quod incip. pro habēda substātia veritatis circa propositū consultationis. do. Anto. in. d. c. in presentia. ad fin. et plenius in. c. fi. de succes. ab intesta. ¶ Sum in quarta parte gl. prin. ibi. item quid si ingressus non tz. In qua distingue vt per Bart. hic cum quo alij communiter tenēt. et Panor. in. c. causam. in vlt. col. de probatio. quicqd teneat Bal. hic in. v. q. Adde Bal. in. l. j. per illum text. C. de inge et manu. et tex. in. c. quo ad te. de cleri. cōiug. Aduerte tamē in quātum bartol. et doc. omnes hic indifferenter tenent, quod si ingressus monasterium sciebat ingressum nō valere, quod tunc acquiratur monasterio bona: quia presumitur donare, per regulam. l. j. ff. de cōdic. inde. adde glos. in. l. eum qui duas. in verbo prouincie. C. de adul. ¶ Contrarium tenet do. Fran. de are. in. d. c. causam. in pe. et vlti. col. de probatio. motus precipue, quia duo specialia concurrerēt circa idem. Primo, quia oblatio facta ex falsa causa censetur facta ex causa donatiōis. Scdo quod ex solo titu. in donatione tacita transferatur dominiū sine traditione: vt ibi plenius per eum. Ego cōtra Bar. allego textum. et ibi gloss. solennem in. c. si quis. incognitus. in. §. aut liber. xvij. q. ij. vbi vxoratus ingres. est monast. et sic sciebat ingressum non tenere iuxta. c. si publico. de conuer. coniuga. dedicauit se et sua bona monasterio et sic principaliter. ibi tū dicitur quod repetet bona sua de q̄ directo contra bar. et doc. ¶ Scdo in cōtrariū pōdera quod sola sciētia ingrediētis nō sufficit vt inducatur donatio, nisi etiam abbas recipiens sciret: alias dissensus impediret donationē. l. si ego. vbi Moder. ff. si certū pet. Bar. in. l. j. ff. de dona. Moder. in. l. j. ff. de condi. indebi. nisi diceret sciētiam vel sufficere cuius nomine fit receptio in monasterium per glo. no. in. l. illud. j. eo. ¶ Sum in quinta parte princip. glo. ibi. item si tenebatur, cum gl. tenent omnes hic. et cano. in. c. in presentia. de probatio. Ludo. roma. in. d. l. si marito. in prin. et in. d. cōsi. cclxij. Et ita tene, quicquid teneat glo. in. d. l. si peculium. §. j. in versi. et si dominus. ff. de pecu. leg. quaz Sali. hic in. v. quō. reputat singu.
44 † Adde quod monasterium teneatur ad onera ingressi. Bar. in l. fi. per illum tex. ff. de adop. et dum glos. dicit quando tenebatur ex delicto. Adde quod si ingressus monasteriū prius exercuit vsuras vel aliter bona iniuste acquisiuit, tenetur monasterium satisfacere fm Spec. in ti. de sta. mo. in ver. xlvij. et seq. et in ver. lx, sequitur Lud. ro. in. l. quod seruus. in fi. ff. de acqui. pos. ¶ Item monasteriū tenetur alere filios ingressi qui remanserunt in seculo, quibus nō debetur legitima donec pater naturaliter moriatur fm Spe. in ti. qui filij sint legi. §. j. ver. quid si intret. Bar. in. l. si quis a liberis. §. item rescriptum. in fi. ff. de liber. ang. Pano. in. c. trāsmisse. qui filij sint legi. facit quod vult glo. in aut. si qua mulier. in glo. pe. in ver. moriatur. et ibi Cy. et Sali. in vlti. col. j. e. imo si ante ingressum aliquid ordinasset ad pias causas tenetur monasterium implere: vel si prohibuit bona alienari aut vēdi tenetur monasteriū seruare. §. sacratissimas. in aut. de san. episco. coll. ix. Jo. an. in. d. c. presentia. et ibi domi. Anto. in. ix. colum. Limita istam glo. et predicta nisi monachus exiret de illo monasterio secundum Bar. in l. adulter. §. fi. ua. in fine. ff. de adulte. ¶ Sum in sexta parte gloss. ibi. Item quid si ingressus habeat precariam. Ubi de tribus est
45 videndum, † Primo quid sit liuellus vel precaria. glos. in ale declarat.

Additio. Unde omissis varijs opini. quas retuli in. l. j. j. de iure emphi. veritas est, quod fm leges nostras, emphiteota proprie dicitur qui conducit a directo dño rem in perpetuū, et in recōpensationē aliquid annuū soluit. §. adeo. insti. tu. loca. et in. l. j. j. de iure emphi. et cano. in. c. potuit. de loca. et dic

quod

ꝙ liuellari⁹ est qui habet fundum in emphiteosim ab emphiteo-
ta vel a feudatario.c.j.§.donare.qualiter oliꝫ feudū pote.alie.c.j.§.
fi.de prohi.feu.alie.p lota.declarat Bar.in.l.si finita.§.si de vecti
galib⁹.in.iiij.q.ff.de dam.infec.Bal.in.l.j.vbi dixi.C.de iure emph.
cum aliis concor.

Additio. Et ita etiā dicit Jac.de bel.⁊ Andre.de iser.
summus feu.in.c.j.de alie.feu.Et ita teneas.
large autem emphiteosis appellatur liuellus et econtra:⁊ est in
vsu apud nos:nec in effectu est differentia:quia iura loquētia in
emphiteosi habent locum in liuello et econtra.Precaria vero nō
est proprie terminus de iure ciuili sed bene precariū.Et quid dif
ferat precarium a cōmodato est glo.magistra.in.l.j.in prin.ff.de
preca.

Additio. Et in.l.in cōmodato.§.fi.⁊ ibi Bar.ff.cōmo.
sed istud nō est de quo querit gl.q: gl.loqui-
tur de precaria,et est terminus cano.nec velim dicere prout dicit
Cy.milies,trāseat cuꝫ ceteris erroribus cano Quid fit,gl.dicit
ꝙ est qn̄ quis cōducit in emphi.p errorē.quid ergo fit,multi mul
ta dicunt ⁊ aliquando collegi in.l.j.j.de iure emphiteo.habent
Cano.tex.in.c.j.de preca.et in.c.fin.eo.titu.Precaria aūt in femi
nino genere de qua loquit ti.cano.de preca.pprie est quando fit
cōcessio certe rei immobilis pro annua pensione de quinquēnio
ī qnquēniū:vel de nouēnio ī nouēniū cū pacto renouationꝫ.⁊ ē ter
minus introduct⁹ ex consuetudine quorūdam locorū.c.j.de pre-
ca.c.precarie.⁊ ibi glo.melior de iure.x.q.ij.Bar.in.d.l.si de vecti
galibus.in.iiij.qō.Bal.in.c.j.§.aut si libellario.quibus.mod.feu.
amit.

Additio. Adde ꝙ precaria dicit fieri variis modis fm
ꝙ hoies excogitāt,proprie tn̄ dicit fieri quan
do fit ad preces petentis,de quibus precibus fienda est mētio in
instrumēto.ita Bal.in.l.j.j.de iure emphit.⁊ in.d.§.aut si libella
46 rio.¶†Scdo vidēdū est si ingressus monasteriū habebat liuellū
vel precariū,an trāseat in monasteriū,clarū est ꝙ nō:vbi esset ap-
positū pactū in inuestitura,qd nō trāseat in ecclesiā militē seruuꝫ
vel potētiorem.gl.est in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de verbo.oblig.
si aūt nullū pactū sit prohibitiuū:tunc tenet Bar.ꝙ dn̄s cōcedēs
possit in biēnium reuocare p.§.si vero contigerit.in aut.de alie.⁊
emphi.et male dicit q: ille tex.loquit qn̄ directū dn̄ium erat alte
rius ecclesie fm bal.Sali.Fulg.⁊ Pau.de ca.hic.⁊ de isto pūcto
vide etiā per cano.in.d.c.in presentia.Spe.⁊ Joā.an.in tit.de loc.
§.nunc aliqua.versi.cxx.Archi.in.c.si qua mulier.ix.q.vlti.Bal.
47 in aut.nisi rogati.C.ad trebel.¶†In feudo si soluꝫ requirit ser-
uitium realē,transit in monasteriū:secus si personalē.c.qui cleri-
cus.vbi Bal.si de feu.fue.cōtrouer.inter do.⁊ agna.c.j.in fin.vbi
glo.de benefi.fratris.c.j.ā.fi.de capi.cōra.Cy.⁊ Salic.hic in vlti.
q.cano.in.d.c.in p̄sentia.Joan.an.in addi.Spec.in titu.de sta.mo
super ver.xlv.bald.in.l.qui se patris.in.viij.col.C.vnde libe.et in
d.aut.nisi rogati.⁊ in.c.ij.de mili.vasal.qui cōtu.est et in.c.que in
48 ecclesiarum.de cōsti.¶†Tertio vidēdum est quid de vsufructu
dicit ꝙ transit in monasteriū,⁊ durat donec monachus naturali
ter viuit sicut dicimus in seruo.l.fi.C.de vsufruc.fm glo.⁊ doc.hic
et gl.in aut.idē est.C.de bo.que lib.Spe.in ti.de sta.mo.ver.xlvij.
cano.in.d.c.in p̄sentia.Jno.in.l.cū filiofamil.ff.de leg.j.Limita
in vsufructu queꝫ hꝫ pater rōne patrie potestatis in bonis aduē
titiis filij.nā cū pa.po.extinguat p ingressum monasterij vt dixi
s.in tex.p cōsequēs talis vsufructus.⁊ sic nō trāsit in monasteriū
fꝫ Sali.hic in vlti.col.in.vij.q.post Mar.Sali.⁊ Cy.Adde Bar
in.d.aut.idē est.⁊ ibidē Sali.post gl.Bal.in.aut excipit.C.de bo-
nis q lib.¶Scdo limita in vsufru.partis bonorū qui debet patri
emancipāti filiū.iuxta.l.cū oportet.§.pe.C.de bonis que lib.nā nō
trāsit in monasteriū fm Sali.hic ⁊ male,cōtrarium tꝫ Bal.in.d.
aut.excipitur.in vlt.q.⁊ per ista cū laude Dei est impositus finis
huic aut. Jason de Maino Padue legens.

Additio. ¶Adde tamē ⁊ vnum perpetuo tene menti
ꝙ etiā de iure cōmuni quādo pater emanci-
pat filium debet habere dimidiā vsufructus omniū bonorū filij
d.l.cuꝫ opꝫ.§.pe.C.de bonis que libe.hoc intellige verū in bonis
presentibus filij tēpore emācipationis,non aūt in bonis futuris
etiam si pater tempore emancipationis expresse conueniret cum
filio,ꝙ vult habere medietatē vsufructus in bonis presentibus
et futuris:q: per hoc non haberet vsumfructum in querēdis.sin
gularis est decisio Jo.an.⁊ arguit ad partes in addi.Spec.in ti.
de filiis natis ex legitimo matrimonio super rub.Et adde etiam
ꝙ in casibus in quibus pater cogitur inuitus emancipare filios
quos enumerat glo.magistra.in tit.quib.mo.ius patri.po.sol.§.
fi.in illis casib⁹ pater non dꝫ habere aliquē vsumfructū.in bonis
filij.isto casu non hꝫ locū.d.§.cū aūt.sing.est decisio Ful.in consil.
incip.In christi noie in s[...]ctis causis premissis,quā sequit Ce-
po.in caute.clix.pro qua decisione videt text.in.l.fin.ff.si qs a pa.
fue.ma.Et ad materiā istius aut.vide Spec.in tit.de sta.mo.vbi
format.lxiiij.questiones. Jason Papie.

1 ☞Ingressus monasterium quando possit testari.
2 Lex ciuilis potest permittere monacho facultatem testandi.
3 Statutum an possit habilitare personam non subditam.
4 In testamento condito ad pias causas,non potest pater priuare filios sua legitima:q: in legitima magis fauetur filiis ꝙ͂ pie cause.nume.5.
5 Monasterium habetur loco filij:⁊ in quibus.nu.20.
6 Donatio facta ecclesie reuocatur per natiuitatem filij vsqꝫ ad legitimam.
7 Testa.ad pias causas nutu conditum valet.
8 Licet per ingressum monasterij omnia acquirantur monasterio, tamen talis ingressus nō impedit lucrum dotis vel donationis propter nuptias.
9 Si pater in testamēto relinquit filie mille si nupserit,si vero ingrediat monasteriū.ccc.an si ingrediatur monasterium habebit mille vel.ccc.tantum.
10 An doctori illustri allegantí consuetudinem sit standum.
11 Satis est allegare rationem naturalem,et rationabile dictuꝫ/ita debet mouere iudicem sicut lex.
13 Ualet argu.de matrimonio carnali ad spirituale.
14 In iudicando ⁊ consulendo est tenenda opi.que fauet religioni.
15 In iudicando ⁊ consulendo est tenenda magis cōis opin.que est qn̄ plurium autoritate doctorū firmatur.
16 Fictio.l.cornelie non habet locum in ingrediente monasterium.
17 Ingressus monasterium patitur capitis diminutionem.
18 Sicut filius verus debet habere aliquid titulo institutio.alias testa.est nullum,an eodem modo filius fictus vel legitimatus.
19 Mors ciuilis quando equiparetur morti naturali ⁊ nu.27.
21 Opinio que fauet testa.est sequenda.
22 Qui deliberauit ingredi monasterium si faciat testamentum cogitans de ingressu religionis ⁊ instituat extraneum potest preterire non solum monasterium imo ⁊ sine causa poterit preterire ⁊ exheredare filios in potestate:licet filij consequantur eorum legitimam.
23 Qui de proximo creādus est miles,habetur pro milite,⁊ alia plura exempla vide per totum numerum.
24 Nō debet plus operari prudentia actus ꝙ͂ si secut⁹ esset euētus.
25 Si habens filios fecit testamentum inter eos, non reuocatur testamentum per ingressum monasterij.
26 An qui ingressus est monasterium possit mutare vel reuocare testamentum qd prius fecerat.nu.33.
28 Qui nō potest actum facere de nouo,potest illud destruere vel reuocare.
29 Nō pōt quis sola voluntate testatoris reuocare,nisi faciat aliud testamentum.
30 Deportatus perdit ea que sunt iuris ciuilis:tn̄ retinet que sunt iuris gentium.
31 Qui intendit cōmittere delictum propter qd poterat deportari vel bona publicari,poterit talis donare vxori sub conditione si contingat eum deportari et postea cōmittat delictum ⁊ deportetur ⁊ bona publicentur,fiscus non poterit auferre,⁊ marit⁹ poterit postea reuocare donationem et bona erunt sua ⁊ fiscus nō poterit auferre.
32 Donatio patris filio in potestate et mariti vxori pari passu ambulant,⁊ neutra valet sed morte confirmatur.
34 Jura noua etiam limitatoria aliquid disponentia inter liberos non habent locum inter parentes.
35 Filij grauati per fideicō.possunt detrahere duas quartas:tamē non parentes grauati.
36 Collatio habet locum inter filios descendentes non tamen inter parentes ⁊ alios ascendentes.
37 Aut.nostra hꝫ locum quādo pater ingressus monasterium solū vnum filium habebat.
38 Etiam in penali materia lex vel statutum loquens in plurali,pꝫ locum in singulari ⁊ sic in vno.⁊ nu.39.⁊.40.
41 Subscriptio mercatorum que dicebat titius ⁊ socij:lꝫ non haberet nisi vnum socium non est falsa.
42 Aut.nostra de quibus liberis loquatur,an habeat locū i legitimatis.nume.43.
44 In emphiteosi ecclesiastica non veniunt filij legitimati.
45 Legitimatus est vere filius.
46 Lex permittens aliquid inter liberos,hꝫ locum in legitimatis.
47 Dispositio.l.hac consultissima,habet locum in legitimatis.
48 Legitimatus est suus heres.
49 An dicatur testamentum diuisio que permittitur ingresso monasterium habenti liberos.
50 Utrum legitima debeatur filiis quāprimum pater ingressus est monasterium.
51 Dictio tunc denotat extremitatem temporis.

52 Pater in vita nō cogit̃ assignare legitimā filio, etiā in casibus in quibus inuitus cogitur emancipare filium.
53 Filius nullū ius habet etiam in spe in bonis patris ipso viuente.
54 Imō sunt statuta q̃ cogūt patrē soluere legitimā ꝓ delicto filij.
55 Pro regula semper est presumendum nisi probetur contrarium.
56 Si filius ingrediatur monasterium, legitima nō debetur per patrem in vita patris monasterio.
57 Licet filijs nō debeat̃ in vita patris monachi legitima, tenet̃ tñ monasterium eis prestare alimenta.
58 Si ingressus monasteriū moriatur intra annum professionis, an eius bona acquirantur monasterio.
59 Intra annum professionis nouitius non est religiosus.
60 Si monachus intra annum professionis aliquid daret monasterio simpliciter, in dubio cēsetur donare causa mortis.
61 Cui spectabunt bona intrantis ordinem mendicantium qui non hʒ filios vel ascendentes in seculo.

SI qua mulier.

Ista aut̃. est canonizata. xix. q̃ō. vlti. c. si qua
1 mulier. ¶ Diuide eā vt ꝑ bar. et doc. †monachus habens liberos in seculo pōt testari scđm formaʒ hic tra
a ditā. h. d. ¶ No. primo qđ quāuis monach[a] post ingressum monasterij nō possit testari per tres rationes quas assignaui in aut̃. ingressi. ā. eo. tamē si habeat liberos pōt testari scđm formā huius aut̃. Quā limita nō habere locū in ingrediente ordinē fratrū minorū, q2 lʒ habeat filios in seculo tamen nō poterit testari, q2 prohibitū est ne ampli9 se impediāt ꝺ rebus mūdanis cle. exiui de paradiso. de verbo. sig. fm Bar. hic in pe. col. in. ver. ex p̄dictis venio
2 et in tracta. minoricarū. in vlt. li. c. iij. ij. dist. ¶ †Scđo not. ex hoc tex. mirabile, qđ lex ciuilis pōt ꝑmittere monacho facultatē testādi, ꝛ sic fm Ful. hic est tex. cōtra illud qđ tenet Bal. in aut̃. ingressi. in. j. col. ā. eo. vbi tenet, qđ consuetudo vel statutum non possent habilitare monachū ad testādū, ibi dixi, de hoc. Adde qđ fortius dixit per hūc tex. glo. hic in ver. diuidere. circa mediū qđ etiā seruo possit lex cōcedere facultatē testādi. ¶ Cōtrarium in hoc vlt. tenet Bar. in. l. si q̃ram9. in. ij. colū. ff. de testamen. credo qđ mens
3 glo. fuerit intelligere de seruo scʒ de monacho. ¶ †Tertio not. ex hoc mirabili tex. cōfundi regulā iuristarū q̃ hʒ, qđ statutū/nō pōt habilitare ꝑsonā/nō subditā statuētib9. l. j. §. fi. ꝛ ibi not. Barto. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. ꝛ plen9 Bar. in. l. cūctos populos. in. vij. vel viij. col. ā. de sum. tri. certe hic est tex. ad oppositū. vbi imperator qui est laicus, tamē habilitat ad testādū ꝑsonā monachi q̃ non est sibi subdita. ꝛ semper admirat9 sum de isto tex. nisi dicas fm Ful. Bal. et Pau. de ca. in. l. iubemus nullā. ā. eo qđ tpe istarū. l. ecclesie ꝛ ꝑsone ecclesiastice erant subdite imperatoribus. ¶ Quarto
4 not. ex tex. ibi, legitima nulli diminuta† qđ ēt in testamēto cōdito ad pias causas, pater nō potest priuare filios sua legitima. et sic hic est text. pro dicto diui Aug. qui ecclesiā vult instituere ꝛ filiū exheredare: aliū q̃rat pro cōsi. quā Augu. dicit tex. xvij. q. iiij. c. si. gl. in. l. si quis ad declinādū. circa prin. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ in. l. papi. §. fi. ff. de inof. testa. ꝛ sic no. ex isto tex. qđ licet de relictis ad pias causas nō possit detrahi falcidia neqꝫ trebellianica aut̃. similiter. C. ad. l. fal. per Bart. et alios in. l. marcellus. in prin. ff. ad treb. tñ bene detrahit̃ quarta debita iure nature ꝛ sic legitima. ¶ Quinto no. ex tex. ibi sua ꝑsona filijs conumerata fm Bal. in. ij. no. ꝛ. Mo.
5 †qđ monasteriū habetur loco filij, ꝛ dixit Ful. quod nō est text. in iure q meli9 ꝓbet quā iste. Tu dic melius ꝓbari in. c. in presentia. de proba. ꝛ in. §. sʒ hoc in p̄senti. in aut̃. de sanc. epis. de quo puncto plenius. j. dicet̃. ¶ Sexto no. i ver. sed si post h esse tex. no. fm bal. ꝛ Mod. qđ excepta legitima filioꝝ, magis fauet̃ ecclesie ꝛ pie cause quā fauet̃ filijs, q2 ibi tractat̃ de fauore anime, q̃ filijs ꝛ oibus reb9 mūdanis dʒ anteponi. l. sancimus. j. eo. et ita tenet in repe. l. j. in. vj. q. p̄n. circa p̄n. ā. eo. d. Alex. in. l. pactū. in. iiij. col. j. de pact. ꝛ in ɔ̄si. ccviij. qđ inci. viso testamēto. in. iiij. col. in fi. Tamē ad istū tex. pōt dici q̄ loquat̃ in eo qui est ingressus monasteriū: isto casu bene magis fauet̃ illi ecclesie quā ingressus est quā filijs. eo quia scđm iuris dispoñ. oīa debēt esse illius monasterij: tñ lex sp̄aliter reseruat filijs legitimā tantū. sed in eo q nō ingredit̃ monasteriuʒ
6 vr̃ fm Bald. q2 lex magis faueat filijs quā ecclesie. † Patet q2 si donauit ecclesie, et postea nascat̃ fili9, ꝑ natiuitatē talis filij reuocat̃ donatio in totū per gl. in. c. si q̃s irascit̃. in gl. j. xiij. q. ij. ¶ Tene cōtrariū q2 imo donatio facta ecclesie ꝑ natiuitatē filij non reuocat̃ in totū: sed vsqꝫ ad legitimā tm̄. ꝑ tex. xvij. q. iiij. c. vlt. cū glos. quā gl. pro sin. ad hoc sequit̃ Lu. ro. in repe. aut̃. similiter. C. ad. l. fal. in. viij. sp̄ali/pie cause inter cōtractus idē tʒ bar. in. l. titia. §. imperator. in pe. col. de legatis. Panor. in. c. fi. de dona. ad idē bene facit qđ tʒ Pe. de anch. in cōsi. xlij. qđ inci. p̄ma facie vr̃ qđ dispositio. l. cū au9. cū simi. ff. de cōdi. ꝛ demō. nō habeat locū quādo ecclesia est substituta quod excepta legitima magis fauetur ecclesie
7 q̃ filijs. Tertio ad idem facit: †quia testamentum ad pias causas conditum nutu valet. gloss. est singularis. in. c. cum tibi. et ibi Canoni. sequuntur de testa. ꝛ illam glos. ad hoc reputat singula. Bal. in. l. j. in. ij. colū. ā. eo. sequitur Pet. de ancha. in. c. ij. de testa. Ang. ꝛ Moder. in. d. l. iubemus. C. de testa. ꝛ tamē testamentū cōditū a patre inter filios nutu non valet. fm Bal. Ange. ꝛ Mod. in. d. l. iubemus. qui ita dicunt fuisse iudicatum Perusij in persona patris cuiusdam episcopi Perusini: idem tenet Ange. in. l. in fraudeʒ. §. sicut autē ꝑ illū tex. cū gl. ff. de test. mili. Bal. et Pau. de cast. in. l. ꝛ in epistola. C. de fideicom. ¶ Capio glo. in ver. competere. quam diuide in quatuor partes. In prima per viam fallētie remouet vnum cōtrarium. In secunda format subtilem questionem quam late disputat. In tertia format aliam questionem. In quarta aliam. secunda ibi: item quid si ante ingressum. tertia ibi: item quid si inter filios. quarta ibi: item an iure hereditario.
8 ¶ Ex prima parte no. † q̄ licet per igressum[b] monasterij omnia
b acquirantur monasterio: tamen talis ingressus non impedit lucrum dotis vel dona. propter nuptias. Iuxta hāc partem formo questioneʒ vtilem et quotidianam, de qua pluries fui interroga
9 tus de facto: †pater in testamento relinquit filie mille si nupserit si vero ingrediatur monasterium relinquit. ccc. ducatos. ꝑone filia ingreditur monasterium. nunquid debebit habere. ccc. ducatos soluʒ: an vero mille, sicut si nuberet. ¶ Ista questio fuit olim disputata per Ricar. malum. ꝛ per quendam do. Tho. de bono. ꝛ vterqꝫ determinauit quod debeat habere mille ducatos: vtrāqꝫ disputationē refert Io. and. in addi. Spec. in tit. de sta. mona. sup rubri. circa medium. in ver. disputata fuit hec questio et ibi Ioā. andre. sequitur istam partem. eandem disputationem refert Alber. de rosa. in. l. deo nobis. in. ij. colum. in versicu. sed vlterius quero. j. de episc. et cleri. ꝛ in tractatu statutorum. in secūda parte. q. ciiij. que incipit, adhuc ex eodem themate quero aliā q̄stionē disputatam. ꝛ ibi Albe. tʒ istam partem idem tenet Bar. qui super hoc postea dat consilium in. l. ij. ff. de his que pe. nom. do. Ant. de but. in. c. in presentia. in. x. col. de prob. Ludo. roma. in. d. l. stipulatio hoc modo concepta. in. vij. col. ff. de verb. oblig. d. Matthe. in not. iiij. d. Alex. in consi. xxxv. in. iij. volu. quod incip. super contentis in dicto themate. in. ij. col. do. Fran. de are. in. d. c. in presentia in. xix. colū. ad fi. et seq. ꝛ dicit Ioā. de imo. in. l. lucius. la. ij. in vlti. colū. ff. de here. instit. quod vidit in ciuitate Bononie de facto iudicari pro ista opi. pro ea adducitur text. in. §. sed hoc in presenti. in aut̃. de sanctis. episco. coll. ix. inducēdo vt ꝑ Bar. in. d. l. ij. Secūdo adducit̃ tex. qui magis stringit. in. l. titie si nō nupserit. ff. de cōdi. ꝛ demon. ¶ Cōtrariam opi. quod imo filia ingressa monasterium debeat habere solum. ccc. ducatos: prout pater ordinauit in testamento et nō mille: tenuit Bal. in aut̃. nisi rogati. in. v. col. C. ad treb. allegat consuetudinem et cōmunem obseruātiam ita esse: postea dicit ita esse naturalem equitatē, aliud non dicit. Tu
10 aduerte ad duo. † Primo dum Bald. attestatur consuetudinem et cōmunem obseruantiaʒ: an debeat credi eius dicto: ꝛ sic an doctori illustri allegant consuetudinem standum sit. Bar. in repe. l. de quibus in. xiij. col. ff. de legi. tenet quod sic: ibi ponam et tenebo contrarium: sed aduerte dum Bal. fundat se in naturali equitate. dic licet ipse non declaret quod equitas consistit in hoc: quia quando filia vult nubere, requiritur magna impensa si vult inuenire maritum conuenientē ipsi mulieri: sed pro valde minori impensa potest ingredi monasterium: ideo pater longe plus relinquit filie si vult nubere, quaʒ si ingrediatur monasterium. Et pro
11 Bald. † facit, q2 satis est allegare naturalem iustitiam ꝛ naturalem rationem. tex. est solemnis quem ad hoc ponderat Bald. in. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excusa. tuto. ꝛ rationabile dictum ita debet mouere iudicem sicut lex. ita no. dicit And. de iser. in proe. feud. in penulti. col. Item querere legem vel rationem vbi naturaliter sentim9, nihil aliud est quā infirmitas itellectus fm Aristo. q2 sic refert Ange. in cōsi. cccxviij. quod inci. in questione vertente inter illustres principes. in. iij. col. ꝛ in consil. cclxxiiij. quod incip. thema super quo concilium petitur. in vlt. co. eandem opinionem tenet bal. ꝛ ibi loquitur latius. in. l. deo nobis. in. j. colū. ad fi. j. de epis. ꝛ cleri. vbi etiam dicit q̄ ita consuetudo obseruat. Mouetur duobus bonis fundamentis, et scđm probat sic. nā qñ est in potestate alicuius facere vel nō facere aliquem actum, certe tūc si fiat est in eius potestate, limita prout vult. l. videamus. §. penul. ꝛ fi. ꝛ. l. i actionib9. §. j. ff. ꝺ in litē iurā. Et ad. l. titie si nō nupserit. respondet bal. sed non bene. eandem opi. tenet bal. in aliquibus lecturis. l. vnica. C. de his que pe. no. idem tenet Paulus. de ca. in. d. l. deo nobis. et in. d. aut̃. nisi rogati. referens vtrobiqꝫ se ita consuluisse Bonoñ. Nam quando voluntas testatoris est dubia tūc fit interpretatio in fauorem religionis. ita loquitur. d. §. sed hoc in presenti. sed hic voluntas testatoris in vtroqꝫ casu est clara: ideo in claris non est opus coniecturis. l. continuus. §. cum quis. in fi. ff. de verb. obli: idem tenet Pau. de cast. in. l. titio centū. §. titio genero. ff. ꝺ cōdi. ꝛ demō. Io. ꝺ imo. in. d. l. lucius. ij. in vlt. col. vbi dicit quod ista opi. est equior, q2 quādo filia nubit, magne

expense

a ¶ Quāuis monachus. adde q̃ dixi in precedēti aut̃. ꝛ ibi de di remissiones.

b ¶ Per ingressuʒ. adde doc. in. c. i p̄sentia de probatio.

expense fiunt in nuptijs, secus qñ ingrederetur monasteriũ. Idez
tenet Raph.cu. in.l.si ita qs.§.is cui.ff.de leg.ij.lꝫ Pe.de ancha.
in repe.c.nemo potest.in ꝙſ.quinto querit.de reg.iur.in.vj.distin-
guit, qd aut testator relinqt prime filie mille si nupserit, si vero im
petrauerit monasteriũ relinquit.c. ꝛ tunc qꝛ videtur adimere a pri
mo in penam ingredientis monasterium, debere mille, als secus.
quã distin. reprobat.d.Frãc.de are.in.d.c.in presentia.in.xx. colũ.
¶ Ego circũscripta cõsuetudine sequor primã opi. quã in puncto
iuris semper putaui veriorẽ partẽ, ꝑ tex.in.d.l.titie si nõ nupserit.
12 †Arguendo a matrimonio carnali ad spũale. qd arg. procedit vt
dicũt doc.in.c.tue.de spõ. ꝛ in.c.ij.de trãsl.prela. Imo magis dꝫ fa-
ueri matrimonio spũali ꝙ carnali, per ea que dixi in tex. Sed di-
minutio legati facta vt quis distrahat a matrimonio temporali
non impedit maiorẽ summam peti.d. l.titie si non nupserit: ergo
multo fortius in matrimonio spũali, cui magis dꝫ faueri per ea
13 que dixi in tex. ¶ Scdo multum mouet me, †qꝛ qñ sunt opi.doct.
hinc inde dꝫ in iudicando ꝛ cõsulendo teneri illa opi. que fauet re-
ligioni.l.sunt psone.ff.de reli. ꝛ sump.fune.c.fi.de re iud. ¶ Tertio
14 moueor, †qꝛ in iudicando ꝛ cõsulẽdo dꝫ teneri opin. magis cõmu
15 nis ſm Bald. ꝛ do.in.l.fi.C.de pena iudi. qui male iudi. † lꝫ ita dr
magis cõis opi. q plurĩ doctoꝝ autoritate firmat.l.j.ꝙ. ꝛ sane cre
brior. vbi no. Bar.ff.de offi.quest.cũ si. Sed prima opi. firmata est
pluribus ꝛ melioribus autoritatibus prestantibus pondere nu-
mero ꝛ mẽsura: ergo illa in iudicãdo amplectenda est. ¶ Sum in
scda parte prin.gl.ibi: Itẽ quid si ante ingressum. Pro cuius expe
ditione reassumo in dubiũ istum arti. qui est valde difficilis ꝛ in-
tricatus. Si aliquis ante ingressum monasterij fecit testm̃ ꝛ in eo
instituit extraneum heredẽ, si postea ingrediatur monasterium,
an per ingressum monasterij rũpatur testamentum prius factuz.

Additio. Hec glo. ſm rudem corticẽ videt facere qua-
tuor argumenta, ad probandũ qd testm̃ rum-
patur ꝛ vident ad idẽ tendere, ꝛ ita declarãt istã glo. Bal. ita etiã
magis cõiter alij intelligũt, postea ꝙ nõ rumpat facit vnũ funda-
mentũ in si. Ego autẽ acutius cõsyderãs glo. ꝓpter ordinẽ quẽ in
ea expedienda Bar. obseruat, ꝙ ex glo. inordinate procedente eli-
ciant tres opi. vt hic ꝑ Bar. Prima ꝙ nõ obstãte testõ adhuc mo
nasteriũ succedat in totũ, ꝛ cõsequẽter habeat locũ ista aut. indi-
stincte loquens, ꝛ in effectu ex hoc sequit qd testm̃ rũpat. Ad hoc
probandũ lꝫ gl. inordinate loquat tẽdunt ille due rationes.j.posi-
te, prima ibi. itẽ alia rõne. scda ibi. itẽ ꝓpter capitis diminutionez.
¶ Scda opi. ponit in glo. ibi. sed dic ꝙ si aliqd vbi glo. distinguit
aut aliquid relictũ est monasterio titulo insti. ꝛ non rumpit testm̃,
alias autẽ sic. Et istã opi. gl. probat duabꝰ rõnibus. prima, qꝛ mo-
nasteriũ habet loco filij nascituri. Itẽ ꝑ aliã rõnem que sequit: dic
aũt ꝙ due rõnes quas supra notaui nõ tendũt ad hoc, qꝛ faciunt
cõtra istã opi. ꝛ ꝓbant si tu subtilius cõsyderas ꝙ etiã si monaste-
rio fuit relictũ titulo institutionis adhuc rũpitur testm̃, cuz omnia
acquirantur monasterio, ꝛ ingressus capite minuat, ergo iste ra-
tiones ꝓbant ꝙ etiã si monasterio legitima relinquatur ꝙ testm̃
rumpatur, ergo iste rationes non debent simul iungi, ꝛ istud est
de quo perpendit hic Sali. ꝛ ꝓpter hoc Bar. magister legistaruz
separatim recitat opi. gl. ¶ Tertia ꝛ vltima opi. ponit ibi econtra
videtur, per vnam rõnem quam gl. reprobat ꝛ isto modo videtur
medulla gl. Prima ergo opi. gl. est, ꝙ testm̃ antea factũ per ingres
sum monasterij rumpatur, ꝛ hãc ꝓbat per duo fundamenta que
glo. ponit in ver. itẽ alia rõne. ¶ Ad primum rñde ſm Bar. hic in
ij. colũ. ꝛ Bald. ꝙ per ingressum monasterij oĩa acquiruntur mo-
nasterio: istud est verum nisi prius testatus fuerit: vel nisi prius di
sposuerit, aut. nunc autem.j.de epis. ꝛ cle.

Additio. Ista est vera solutio. ꝛ tu prouecte subtilius
ꝯsydera, gl. presupponit vnũ qd videt dubita
bile, vcꝫ ꝙ si aliquis tẽpore testamẽti ꝯditi habebat bona deinde
tempore mortis nulla habebat bona qd testm̃ rumpatur. ꝛ licet
glo. nihil alleget, potuit forte moueri duabus rõnibus. prima qꝛ
requiritur testatorẽ esse habilẽ ad testandũ duobus temporibus
scꝫ tẽpore ꝯditi testamẽti ꝛ tpe mortis.l.j.§.exigit. ꝛ.§.sufficit.ff.de
bo.pos. ſm tab. sed iste nõ est habilis ad testanduz tẽpore mortis,
qꝛ illo tempore nõ habebat bona nec habitu nec actu. ꝛ quia non
habebat bona nec habitu nec actu testari nõ põt vt in aut. prece-
denti. Scdo potuit moueri gloss. quia qñ res deuenit ad eũ casum
a quo incipere nõ potest, ꝛ nondum habuit effectum, vitiat.l.plu-
ribus.§. ꝛ si placeat. cũ si.ff.de ꝟb.ob. Sed hic deuenit ad casum a
quo incipere nõ põt, qꝛ tũc nõ hꝫ bona nec habitu nec actu, ꝛ si tu
cõsyderas has rõnes subuertũt solutionẽ Bar. ꝛ cõez. Ja. Papie.
¶ Ad scdm fundamẽtũ glo. qd multũ stringit rñdet bar. ꝙ ꝑ mu-
tationẽ status, ꝛ sic per capitis diminutionem irritat testm̃.§.non
tñ.insti. qui.mo.test.infir. Procedit nisi capite minuat per actum
virtuosum, sicut in eo qui pugnando capitur ab hostibus.l. lege
cornelia.ff.de vulg. ꝛ pug. Tamẽ illud est propter fictionem.l. cor-
16 nelie †que non hꝫ locũ in ingrediente monasteriũ. scdo respondet
Bar. per mutationẽ status irritat testm̃.d.§.nõ tamẽ est verũ nisi
mutetur status in melius: sicut videmus in filiofa. milite qui fit
emancipatus a patre ꝙuis patiatur minimam capitis diminu-
tionẽ: tñ nõ irritat testm̃: qꝛ mutat statuz in melius. ꝛ lꝫ Bar. ad
hoc nihil alleget: debuit alleg. de hoc text.in.l.j.§.exigit.in versi.
sed si filiusfa. ff.de bo.pos.ſm tab. etiã text expressum, in.l.si quis
filio exheredato.§.fin.ff.de iniusto rup. irritoqꝫ testa. vide tñ tex.
in.l.miles.cũ.l.seq.ff.de test.mili. et ex hoc collige nota. limita. ad
d.§.nõ tñ. quã sequit Bal. hic in.ij.col. Sed eã reprobãt Salic. et
Rapha. Fulg. quia similia adducta per Bar. nõ sunt bona. Tu
stringe passum. nã in simili qd adducit Bar. de milite, verũ est ꝙ
si filiusfa. miles fecit testm̃, si tñ postea emãcipatur a patre: ꝙuis
capite minuatur propter mutationem status: tñ eius testm̃ non
irritatur: quia quantũ ad actum testandi verũ est ꝙ mutat statũ
suum in melius, quia vbi prius nõ poterat testari nisi de castrẽsi
bus, nunc põt testari de oĩbus. Non sic est in ingresso monasteriũ
quia ꝙuis mutet statum in melius quãtum ad deũ et salutẽ ani
me: tñ quantum ad actũ testandi nõ mutat statuz in melius, imo
in deterius: istud patet, quia ante ingressum monasterij poterat
testari indistincte, sed post ingressum monasterij amplius testari
nõ põt: nisi liberos habeat, vt hac aut. Ergo simile Bar. ad ꝓpo
situm nostrum non est bonum.

Additio. Preterea in milite speciale est, ꝙ testamẽtũ
filijfa. militis nõ rũpit ꝑ capitis diminutio-
nẽ etiã si non mutat statum in melius. nã si filiusfami. miles facit
testm̃, et postea datur alij in adoptionẽ, tũc nõ mutat statũ in me
lius. ꝛ tñ testm̃ non rũpitur.l.miles filiusfa. cum.l.seq.ff.de test.mi
li. Et sic fundamentũ gl. remanet inconcussum.

17 **Additio.** Et inquãtum gl. hic tenet †ꝙ ingressus pa
titur capitis diminutionem. Adde qd gl. in
aut. ingressi.C.eo. in glo. magna dicit, ꝙ ingressus monasterium
est ad instar capite diminutus, nullum autẽ simile est idẽ.l.quod
nerua.ff.depositi. Breuiter dicas qd verũ est qd ingressus nõ pa-
titur maximã capitis diminutionẽ neqꝫ mediaz, ꝛ in hoc nullus
discrepat. et potest, quia potest esse testis.§.cogitandum.in aut. de
mona.coll.j. Itẽ potest heres institui.l.j.C.e. ꝛ sic habet testamẽti
factionẽ passiuã. Itẽ põt eligi in prelatum. Tamen scdm argu-
mentum est fragile, quia etiam seruus potest, sed acquiritur dño
sicut hic acquiritur monasterio. ¶ Punctus est de minima capi
tis diminutione nunquid ingressus monasterium patiatur mi
nimam capitis diminutionem. Jaco. Bal. vt refert Bart. hic te
net ꝙ non. quia nõ mutat familiam, et ab intestato patri succedit
imo succedit tanꝙ suus.l.deo nobis.j.de epis. et cle. ꝙ non esset si
pateretur miniman capitis diminutionem, ꝛ sic mutaret familiã.
Bar. hic tenet contrarium, et concludit ꝙ patitur minimam ca-
pitis diminutionẽ, quia mutat familiam. allegat gl.in.l.si ex cau
sa.§.nunc videndum. sed est i.§.pomponius et ibi vide omnino
bar.ff.de mino. nam cum transeat in potestatem alterius ꝛ de
sinat habere filios in potestate, per consequens dicitur pati mini
mam capitis diminutionem. Adde ꝙ idez tenet notabiliter bar.
post antiquos in.l.patre furioso. circa medium. ff.de his qui sunt
sui vel alie.iur. est verum ꝙ Sali. hic in.ij.q. multũ diffuse per ali
qua tñ leuia tꝫ contrarium.s. qd ingressus monasterium non pa
tiatur etiam minimam capitis diminutionem. In idez etiam in
clinat Ful. hic: tamen non recedo a sñia Bar. que est communis.
Nec dicas ꝙ ingressus monasterium efficitur seruus, quia bñ effi
citur seruus spiritu sed non vera seruitute. imo si aliquis seruus
efficeret monachus, efficeret liber.l.sancimus cum aut. ibi posita
infra eodem. Jason Papie.

¶ Scda princi. opi. ponit ꝑ glo. ibi. sed dic si aliquid. vbi gloss. di-
stinguit, ꝙ si testator aliquid reliquit titulo institu. monasterio. ꝛ
tunc testamẽtum nõ irritet per ingressum monasterij als secus:
cũ monasteriũ habeat loco filij, ꝛ ꝑ preteritionẽ filij etiã posthu-
mi si nascat rũpitur testm̃.l.j. ꝛ.ij.ꝑ totũ.C.de posthu.here.insti. Et
istaz opiñ. ꝓprie tenet glo. nostra dũ inferius dicit. ergo sto prime
opi. que proprie intellexit de ista opi. Mouetur etiam gloss. per
scdm fundamẽtum vt habes in ea. Istã opi. sequit glos.in.§.illud
quoqꝫ.i aut. de mona.coll.j. ꝛ.c.si qua mulier.xix.q.vl. Pe. Cy. ꝛ
Rapha. fulgo. hic. Spe. in ti.de sta.mo.i ver.l. ꝛ Inn. et Jo.an.in
d.c.in presentia. Et dicit Jo.de imol.in.l.j.i.vij.col.ff.de testa. qd
ista est communis opi. ¶ No. ex ista glo. hic esse glos. sing. quã ad
18 hoc no. Sal. hic in.vj.col. †ꝙ sicut filius verus debet habere ali-
quid tit. institutionis honorabili, als testm̃ esset nullum.§.aliud
quoqꝫ capitulum.in aut. vt cum de appel.cogno. et coll.vij.glo.
et doct.in aut. nouissima.C.de inoffi.testa. ita eodem modo filius
fictus vel legitimatꝰ, gl. habes hic. quã bene signa. ꝛ late dixi in
d.aut. nouissima. ¶ Istã opi. glo. reprobat bar. Et rñdet ad pri-
mũ fundamẽtũ gl. ꝙ nõ est verũ. ꝙ monasteriũ habeat loco filij:
nec hoc dr i.d.§. sꝫ hoc i ꝓpriti. vt ꝑ eũ: qꝛ seqret ꝙ si monasteriũ habe
retur loco filij, ꝙ monasteriũ esset in potestate monachi sicut filꝰ

est in potestate patris. Item sequeref ꝙ quicquid acquireret mo/
nasteriū: acqreret monacho: sicut quicquid acquirit filius acqui/
rit patri, ⁊ tñ ista sunt falsa. Idē ꝙ monasteriū nō habeaf loco fi/
lij tꝫ etiaꝫ Bar. j. in pe. col. ⁊ late Sali. hic in. ij. q. qui etiā rñdet ad
c. in pñtia de proba. quod ille text. est fundatus super erronea opi
nione: ⁊ ita ibi rñdet. d. Ant. in. xiij. col. ⁊ seq. Tamen ad. c. in pre/
sentia melius esset rñdere ſm Panor. ibi, ꝙ illa fuit narratio ⁊ al/
legatio facti ex qua non lꝫ arguere. vt dixi in auten. ingressi. s. eo.
¶ Ego non discedo a cōi regula ꝙ imo monasteriū habeaf loco fi
lij, prout tenet etiam glo. in. l. si ita quis. §. ea. lege. ⁊ ibi Bar. met.
⁊ Mod. ff. de ꝟ. obli. gl. ⁊ doc. in aut. nisi rogati. j. ad trebel. cano.
in. d. c. in presentia. ⁊ late. d. An. sicu. in repe. l. cum acutissimi. C. de
fideic. Et ad fundamēta. Bar. rñde prout declarat Bal. in. l. filiū.
in. j. col. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. vbi dicit ꝙ fatuitas esset
credere ꝙ monasteriū dicaf filius. Sed bñ ꝑ quādam similitudi/
nē fingif loco filij: hoc est, hꝫ illa iura que haberet filius. ꝓut etiaꝫ
dicit Bal. hic in. viij. col. ad fi. Et ad arg. gl. rñde aliter vt ꝑ Bald.
hic in. iij. col. ad fi. Uel scd̄o ꝙ monasteriū habef loco filij istud est
a per quandam fictionem: ergo solū procedit quo ad excludenduꝫ[a]
substitutum. Ita proprie loquitur. de. §. sed hoc in presenti.

Additio. Et inquantū dictū est, ꝙ monasteriū habef lo
co filij ad excludendū substitutū, intellige ve/
rum etiam si testator diceret, si decesserit sine filijs ex suo corpore
procreatis adhuc monasteriū habef loco filiorū qꝛ debebāt ꝓcrea
ri ex proprio corpore, vel saltē illa cōditio reijcitur. ita dicūt bal. ⁊
do. Anto. in. d. c. in presentia. ⁊ Imol. in. l. si ita qs. §. si is cui. ff. de
le. ij. ¶ Adde etiā, quid si testator diceret: instituo caium heredē,
⁊ si decesserit sine filijs ex suo corpore procreatis substituo gaiuꝫ:
⁊ volo intelligi de filijs vere, non ex iuris interpretatione. An tūc
monasteriū excludat substitutum: vide pulchre disputatū ꝑ Bal.
post antiquos in. l. deo nobis. in. j. col. j. de epis. ⁊ cle. Ias. Papie.
¶ Non ergo monasteriū habef loco filij nisi in casibus expressis
19 in iure. † Sicut in simili mors ciuilis nō equiparatur naturali, nisi
in casibꝰ expressis in iure. gl. est reputata sing. xvj. q. ij. in. c. placuit
20 Bar. ⁊ alij in. l. ex ea parte. ff. de ver. oblig. ¶ † No. diligenter istā
limitationē ꝙ illud qđ dicif ꝙ monasterium habef loco filij, soluꝫ
procedit in casibꝰ expressis a iure ⁊ nō in alijs. Ita tenet Bal. hic
in. j. col. ⁊ idē Bal. in. d. aut. nisi rogati. in. ij. col. post gl. ibi. ⁊ in vlti.
col. ¶ Ultra limitationes que traduntf in. d. c. in pñtia. ⁊ in. d. aut.
nisi rogati. ⁊ in alijs locis. Limita scd̄o no. nisi due copulatiue re/
quiranf, ꝙ sit filius ⁊ illius matrimonij: qꝛ tunc bene verum est ꝙ
monasterium non habef loco filij. Unde si vidua ingrediatur mo
nasterium: in repetenda eius dote non habebit monasterium illa
priuilegia que hñt filij eiusdē matrimonij, ⁊ sic tunc monasteriuꝫ
non habebif loco filij eiusdē matrimonij ſm Bal. in. c. cum in ma
gistrū. in pe. q. de elec. ⁊ in. c. post cessionē. in vlt. col. de proba. vbi
ad hoc allegat tex. quē reputat pro sing. in aut. de exac. do. in prin.
Et ibi limitat hoc esse verū mortua moniali: sed ea viua bñ mona
steriuꝫ haberet eadē priuilegia ex persona monialis viue. ¶ Ter
tio limitat quo ad feuda in quibus monasteriū nunꝙ habef loco
filij. §. j. in aut. de alie. ⁊ emphi. ſm Bal. in. c. ceterū. in antepe. col.
ad fi. de iudi. Faciunt ea que dixi in aut. ingressi. s. e.

a ¶ Quo ad excludendū, an monasteriū habetur loco filij ad excludendū substitutuꝫ, vide ꝑ imo. post bart. in l. si ita qs. §. ea. l. ff. de ꝟ. obli. ⁊ ꝑ Ui. ⁊ antiquos in. l. si ita qs. §. is cui. ff. de lega. ij. ⁊ late barba. in. l. cum acutissimi. C. de fideicō. colū. liiij.

b ¶ Et exheredare. adde Pet. de ancha. in ca. in pñtia. de ꝓba. ⁊ doct. in ca. qntaualis. de iureiu.

Additio. Quarto limita verū nisi in ciuitate esset sta/
tutū ꝙ ꝟba testatoruꝫ intelligant ad literam
prout iacēt: tunc si esset facta substitutio si sine liberis ⁊c. tunc non
veniret monasteriū, ⁊ nō excluderet substitutū, qꝛ nō pōt in testō
legi, sed venit ex interpretatione iuris: intellige qñ statutum pōt
ligare ꝑsonas ecclesiasticas: puta qꝛ cōfirmatū a papa, ita singula
riter Bar. in. d. c. in pñtia. col. iij. Cōfirmo ꝑ illud qđ singulariter
vult idem Bal. in. l. precibus. in. v. col. C. de impu. ⁊ alijs substitu.
ibi ꝙ stāte statuto ꝙ ꝟba testōrū intelligant ad literā ꝓut iacent
tūc sub expressa vulgari nō ꝯtinef tacita pupillaris vel ecōtra, est
singulare ꝟbū: lꝫ istud vltimū reprehēdat Imo. ⁊ male in repe. c.
Raynutius in materia pupillaris substitutionis de testa. Confir
mo etiā ꝑ illud qđ singlr vult idē Bal. in. l. fi. col. ij. C. de patribus
qui fil. distra. ibi, qđ si in volu. statutorum sit statutū: ꝙ ꝟba statu/
toꝝ intelligant ad literam prout iacēt, istud statutū facit, ꝙ in sta/
tutis cessat oīs interpretatio ⁊ actiua ⁊ passiua ⁊ extensiua, qđ no.
ad ea q̄ ponit Bar. in. l. oēs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. Iason Papie.
¶ Tertia ꝓ̇ncipalis opi. ponif ꝑ glo. ibi. ecōtra videtur tenere te/
stm̄, ꝙ imo testm̄ valeat ⁊ nō irritef ꝑ ingressum monasterij. Licet
glo. ⁊ doc. ꝓ ista opi. nihil allegēt, potest allegare, qꝛ in dubio iudi
21 candū est ꝓ testō. † Et qñ in aliquo articulo sunt opiniones, sequen
da est opi. q̄ fauet testō. l. si pars. ff. de inoffi. test. Nā qđ testm̄ ꝯser/
uetur concernit publicā vtilitatē. l. vel negare. ff. quēadmodū test.
aperiā. gl. melior de iure in. l. gallus. §. qđ si his. in ver. vtilitatē. ff.
de lib. ⁊ posth. Et in dubio presumif testm̄ valere ⁊ esse solenne nisi
probaf cōtrariū. l. si post diuisionē. cū glo. ij. ⁊ ibi Bar. in fi. no. j. de
iu. ⁊ fac. igno. Istam opi. reprobat glo. ⁊ bñ, qꝛ ingressus monaste/
rium nō habef in oībus pro mortuo, ⁊ ptꝫ qꝛ pōt testificari vt dixi

in aut. ingressi. s. eo. Item pōt esse in iudicio vt in aut. causa que
fit cum monacho. j. ti. j. Itē qđ est fortius pōt tale testm̄ reuocare
vt dicā in tertia parte gl. ¶ Quarta fuit opi. Ia. de bel. in. §. illud.
in aut. de mona. coll. j. quā sequif. d. Ant. in. d. c. i pñtia. in. xiiij. col.
sed tu reproba. vt per Bar. ⁊ Sali. hic. Quinta ⁊ vltima fuit opi.
antiquorū: Ia. Bal. Odo. ⁊ Ia. bu. hic quā tenēt bar. bal. ⁊ Pau.
de ca. hic. ⁊ Imo. dicit hāc opi. esse de iure veriorē. in. l. j. in. vij. col.
ff. de testa. vt sic distinguaf, si tpe quo fecit testm̄ non cogitauit de
ingressu religionis ⁊ tunc rūpatur testm̄, alꝯ secus, ꝓpter amplam
facultatē quā dat tex. in. d. §. illud. Ista opi. est falsa in primo mem
bro dū pro ea mouef. Bar. qꝛ ingrediendo monasterium dedicat
oīa bona monasterio: ergo tacite intelligif testm̄ reuocare. l. sanci/
mus. C. de testa. istud est falsum duplici rōne. Primo quia ingre/
diendo monasteriuꝫ verū est ꝙ dedicat oīa bona monasterio: nisi
prius de illis disposuerit vel testatus sit. aut. nūc autē. j. tit. j. ⁊ ita
tenet Bar. met sibi cōtrarius. s. in. ij. col. ⁊ ibidē Bal. Scd̄o qꝛ rō
est ꝙ sola voluntate etiā expressa reuocef testm̄ prius factū. §. ex eo
autē solo. vbi melior tex. de iure insti. quibus mo. test. infir. Bar. in
l. si iure. ff. de leg. iij. Nisi elapsus esset cursus decēnij. ita ꝓprie lo/
quif tex. in. d. l. sancimus allegatus per Bar. alꝯ qđ nō mutaf cur
stare prohibef. d. l. sancimꝰ. Similiter in Scd̄o mēbro, qđ testator
tpe testamēti cogitabat de ingressu, qđ testm̄ nō rūpaf ꝑ ingressuꝫ
bar. videf male dicere. ⁊ ꝯtrariū late tenet Sali. hic in. ix. col. ⁊ sequen.
per quatuor fundamēta. ⁊ ad. §. illud autē. allegatū per bar. rñdet
qđ nō loquitur de testō: sed de actu inter viuos: vt patet in verbo
vti. Item ptꝫ ex precedētibus ⁊ sequentibus. Item patet ex rōne
ibi assignata in tex. ⁊ ita etiam ibi intelligit glos. Subdit tñ quod
ex quo antiquata consuetudo interpretata est illud verbū vti pro
vltima voluntate, ꝙ in cōsulendo nō esset ab ista opi. discedēdum.
Fulg. hic. in. vij. col. ⁊ seq. dicit, qđ disputatiue sibi placet opinio
qđ testm̄ indistincte irritef: ⁊ rñdet ad. d. §. illud vt dixi qđ loqua/
tur de actu inter viuos: sicut in simili exponif text. in aut. vt liceat
matri ⁊ auie. in prin. viij. col. Nec ob. tex. in. aut. non autē. in verbo
testatus. j. tit. j. qꝛ illa fuerunt verba Irnerij, patet: quia in. d. §. il/
lud, vnde sumitur illa aut. non est verbum testatus. Tamen dicit
ꝙ in iudicando tenenda est opi. Bar. contra Bal. Et per funda/
mēta Sali. ꝯsuluit Ludo. ro. in cōsil. cccxxvij. incip. opinionē hāc.
⁊ ita inuenio tenere Ioan. fab. post Iaco. de raue. insti. quib. mod.
test. infir. in fi. Ista opin. in puncto iuris est defensabilis, qđ testm̄
indistincte irritetur per ingressum monasterij, eo qꝛ testator non
reperitur habilis ad testandum duobus tēporibus: tēpore testa/
mēti ⁊ tēpore mortis, qđ requiritur. l. j. §. exigit ⁊. §. sufficit. ff. de bo
no. pos. ſm tab. Item quia res deuenit ad eū casum a quo incipere
non potest. ergo actus debet vitiari. l. pluribus. ⁊. §. si placeat. ff.
de verbo. obli. ¶ Nec ob. si dicas quod ingrediendo monasteriuꝫ
moritur ciuiliter, ⁊ tempore istius mortis ciuilis reperitur habi/
lis, ⁊ sic testm̄ habet effectum. quia dico qđ hoc est falsum ex quo
monachus etiā post ingressum monasterij pōt testamentū prius
factum reuocare vel mutare, vt dicetur infra in tertia parte gloss.
Et ad. §. illud quoqꝫ respondet vt pluries etiā. s. dixi qđ nō loqui/
tur de actu testandi, sed de actu inter viuos. Et istud patet qꝛ tex.
dicit potest quō velit vti substantia sua. Si enim testator proprie
dicif vti substantia sua, cū eius dispositio ꝯferaf post mortē. l. ver/
ba cōtraxerūt, gesserūt. ff. de ꝟbo. signi. Et si dicis si ille tex. loquif
de cōtractibus inter viuos: certe esset frustratorius ⁊ de indubita
bili. Cui em̄ dubiū est, qđ ante ingressuꝫ monasterij pōt ꝯtrahere
de bonis suis cū in cōtractibus sufficiat quē esse habilē tēpore con
tractus. Hic ꝙ dubium maximū erat, an posset donare oīa bona
alteri. Ita qđ per ingressum monasterij nō reuocaretur postea ta/
lis donatio, ⁊ decidif ibi ꝙ pōt ⁊ non reuocaf, sicut reuocaref per
natiuitatē filiorū. l. si vnꝙ. C. de reuo. dona. ⁊ ita in specie tenet bal.
in aut. nisi rogati. in vlt. col. C. ad trebel. Tamē in consulendo ⁊ iu
22 dicando nō recedas ab opi. Barto. ¶ † No. etiā diligenter ⁊ non
obliuiscaris ꝙ si ille qui deliberauit ingredi monasterium faciat
testamētum cogitans de ingressu religionis, ⁊ instituat extraneū
potest preterire non solum monasterium imo potest preterire sine
b causa ⁊ exheredare[b] filios in potestate. Sed bene verum est quod
filij cōsequētur eoꝝ legitimā cōdic. ex hac aut. No. quia est aurea
limitatio ad aut. nō licet. C. de li. prete. ⁊ miror ꝙ. d. Alex. ibi non
fecerit mentionē. Istā limitationē sequunf Bald. ⁊ Moder. hic ⁊
dicunt Bald. hic in. iiij. col. Ful. ⁊ Pau. de ca. ꝙ si de proximo in/
gressus est religionem presumitur qđ tpe testamēti cogitauerit de
ingressu. Istā decisi. sequitur. d. Anto. de bu. in. d. c. in pñtia. in. ij.
col. ⁊ ibidē Panor. in. xv. col. ⁊ idem Panor. in. c. qꝛ nos. per illum
tex. in ver. libere. de testa. vbi extendit decisioneꝫ Bar. ad clericos
seculares. qui qñ faciunt testm̄ si habēt filios vel parētes in seculo
possunt eos preterire vel exheredare sine cā ⁊ testm̄ valet. Istud
dictū reprobat Sali. hic. in. ix. colū. post Ricar. ⁊ Lu. ro. in. d. con/
sil. cccxxvij. inci. opi. hac. in vlt. col. qꝛ simile Bar. nō est bonum de
milite, eo qꝛ illud ꝓcedit in eo qui actu est miles, nō in eo qui cogi/
tat fieri

tat fieri miles. Facit tex. in. l. generali. in ver. quod tū alia omni iu
ris ratione munitū sit. §. e. Et qđ tenet idem Bar. in repe. l. j. §. e. in
ij. q. v. q. principalis vbi rñdet ad simile qđ hic adducit de milite.
¶ Tene ergo dictā Bar. ga prout declarat Bal. ꝛ Mod. Bart.
23 loquit̄ in eo qui est de proximo ingressus monasterium. † Et nos
habemus qđ qui de proximo creādus est miles, habet̄ pro milite,
qui de proximo cingendus habetur pro cincto. l. pe. vbi glo. not. ꝛ
Bar. ff. de test. mili. Et ibi Bal. no. ꝙ potentia ꝓpinqua actui re
putat̄ pro actu. ¶ Uñ fm eū de primo consecrandus habet̄ pro
consecrato. Facit qđ not. Panor. in. c. ecclesia in. iij. no. per illum
a text. de immu. eccle. vbi dicit ꝙ basilica[a] gaudet priuilegio eccľie:
lz nondū sit cōsecrata: ex quo erat de proximo cōsecrāda. Ad idē
facit qđ no. Ang. in. l. ex eo. ff. de testa. mili. qđ pena statuti de offen
dente scholarem matriculatum, hz locum in eo quez rector iussit
matriculari: lz nōdum esset descriptus in matricula: quia de pro
ximo matriculādus habetur pro matriculato. Ad idem facit qđ
egregie vult Gemi. in. c. cum in illis. de preben. in. vj. ꝛ in. c. ponde
ret in fi. l. distin. vbi dicit, ꝙ qui dixit in supplicatione ꝙ scribebat
in registro pape nō dicit̄ mētitus: lz nōdū cepisset scribere, ex quo
erat deputatus et de proximo debebat incipere: Ad idem facit
qđ vult Bal. in. l. si pro ea. in. vj. q. C. mā. qđ sicut fideiussor condē
natus pōt agere contra principalē debitorē, ita qñ euidēter appa
ret qđ de breui est condēnandus. Ad idem ꝛ vltimo facit qđ vult
Pau. de ca. in. l. iij. §. si seruus. ff. de acqui. possessio. vbi not. inquit
quod de proximo banniendus: lz nōdum sit bannitus pōt impu
ne offendi ex forma statuti permittētis bānitum impune offendi,
q2 de proximo bāniendus habetur pro bānito. Sicut etiā est ecō
tra de proximo rebāniendus habet̄ pro rebānito. Tamē istud vl
timum reprobat. d. Alex. ibi. ¶ Et sic per ista ostendo Bar. bñ di
cere cum loquatur de eo qui de primo debeat ingredi religionez.
quia equiparat̄ ei qui actu est in religione: ꝛ sic cessat fundamen
tū Sali. ꝛ Lu. ¶ Scđo pro Bar. moueor, qñ versat̄ publica vtili
tas vt est hic fauor religionis. idem indicamus de eo qui est in via
ad actū: put in eo qui est in actu. l. abesse. ꝛ. l. qui mittunt̄. ff. ex qui.
cau. maio. no. Bar. ꝛ alij in. l. j. ff. sol. ma. in questione qua querunt,
an scholaris qui est in via gaudeat priuilegijs doctorum. ꝛ hoc se
cundo mō ego tollo fundamentum Sali. ꝛ Lu. ꝛ p ista remaneat
expedita ista pars gl. Caue tñ inquātū Bar. ꝛ oēs doc. presuppo
nūt qđ miles pōt in testō preterire vel exheredare filios sine cā: eo
q2 dubiū est, an istud hodie sit correctū p iura aut. quē passum po
sui in. l. pe. C. q te. fa. pōs, ꝛ ibi post. d. alex. tenui ꝙ sic, qđ est correctū
ꝛ tenendo istud fundamentū qđ facit Bar. de milite nihil valeret.

Additio. Scđo contra Bar. ꝛ Panor. moueor: q2 q co
gitat de ingressu religionis nō dz esse magis
24 priuilegiatus ꝙ ille qui iam actualiter est ingressus. † q2 plus non
dz operari pendentia actus ꝙ si secutus sit effectus seu euentus. l.
antique. C. ad velle. Sed ille qui est clericus vel monachus lz pos
sit testari sine solennitate quo ad numez testiū non tñ pōt pterire
vel exheredare filiū sine cā, etiā si institueret ecclīā vel testaret̄ ad
pias causas: vel institueret extraneū vt est tex. in. l. gnali. in versi.
quod tū alia omni iuris rōne munitum sit: iūcta. l. j. §. eo. lz ad hoc
dicere possis qđ illa lex loquit̄ qñ monachus testat̄ ad pias cau
sas, ecclesia nō acceptat exclusis filijs. ita Bar. in. ij. q. v. q. princi
palis. in repe. ꝛ cogita q2 passus est dubius. ¶ Sū in tertia parte
25 gl. ibi itē quid si inter filios. † ex qua habes qđ si habēs filios fecit
testm̄ inter eos, qđ per ingressum monasterij tale testm̄ non reuo
catur. bar. ꝛ Ful. dicunt qđ gl. §. in parte precedēte. tz cōtrariū, dū
dicit gl. qđ si haberet filios nō posset eis oīa sua bona dare. Tu dic
quod iste gl. non sunt contrarie, sed loquunt̄ in diuersis terminis.
Nā gl. hic loquit̄, qñ quis testatur inter liberos ante ingressuz: tz
gl. in parte precedēti proprie loquit̄ qñ testat̄ post ingressum. istud
ptz, q2 allegat istum tex. qui proprie loquit̄ in isto casu. ꝛ ita dicit
26 Sali. hic in. xj. col. ¶ † Iuxta istam partem querit Bar. an ingres
b sus[b] monasterium possit mutare vel reuocare testm̄ qđ prius fece
rat ante eius ingressum: ꝛ an heres statim habebit eius hereditā
tez, an vero debebit expectari mors naturalis, ꝛ distingue vt hic
per eum. Idem tz Bar. in. l. res vxoris. C. de do. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ in
l. sed si mors. §. j. per illū tex. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ in tractatu
minoricarum. in vlt. lib. in. ij. c. ij. di. idem tz Barto. sub dubio for
te in. l. j. ff. de testa. idem Pe. Cy. ꝛ Sali. hic in. vj. q. d. Alex. in cōsi.
xiij. in. iij. vol. qđ incipit, circa primum dubium in quo querit vtrū
per ingressum religionis in. ij. col. idem tz. d. Ant. de bu. in. d. c. in
pñtia. in. xiij. col. ꝛ seq. vbi dicit, ꝙ in tali reuocatiōe duo vel tres
testes sufficiunt: q2 est monachus, ꝛ dz seruare iura cano. fm que
duo vel tres testes sufficiunt. c. cū esses. ꝛ. c. relatum. de testa. ꝛ ita
dicit se de facto rñdisse. Pro ista dist. Bar. bene facit qđ vult idez
Bar similiter distinguendo in. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de
lega. ij. per gl. ꝛ doc. in. l. si cum dotem. in prin. cum gl. magna. ff. so
lu. ma. late Ang. ꝛ Imo. in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad tre. Bart. in
l. statius. §. cornelio felici per istuz text. ff. de iure fisci. d. Alex. in. d.

consi. xiij. in. iij. col. fm istā distin. Bar. intellige gloss. in. l. j. in ver.
post mortē. ff. de testa. intellige Spec. in ti. de sta. mona. ver. li. Et
27 aduerte etiam inquātū Bar. hic et in locis preal. tz † ꝙ qñ mors
c ciuilis[c] in omnibus et per omnia equiparat̄ naturali: vt est quā
do quis ingredit̄ religionē mendicantiū ꝛc. Ad hoc allegat tex.
in. l. deo nobis. in princi. et. §. j. Dic ꝙ vult allegare in ver. et hoc
tantūmodo, quē inducas vt per Bart. ibi in. iij. col. ad fi. ꝛ Sali.
¶ Item adde inquātum Barto. hic ꝛ in locis prealle. concludit
qđ si aliquis fecit testm̄ duz esset in seculo, ꝛ postea efficiat̄ mona
chus, qđ post annuz professionis potest mutare ꝛ reuocare testm̄
prius factum, per tex. no. in simili in. d. l. si mors. §. j. Contrariū tz
Ang. in. l. j. ff. de test. ꝛ ibi plenius Imo. in. vij. col. ꝛ sequē. quia ex
quo post annum professionis perdit potestatem testandi. Ergo
28 succedit regula † ꝙ ille qui non potest actum facere de nouo, nō
pōt destruere vel reuocare. l. tria onera. §. fi. cum gl. ff. de serui. ru
29 sti. predi. c. cum inferior de maio. ꝛ obe. ¶ Scđo ꝛ fortius: † q2 et
si esset laicus non potest testm̄ sola voluntate reuocare, nisi faciat
aliud testm̄. §. ex eo autē solo. insti. quib. mo. testa. infir. dixi in pte
prece. glo. saluo nisi reuocaret per actum facti, incidendo tale te
stamētum. l. nostram. C. de testa. Non ob. text. in. d. l. si mors. §. j. p
quez tex. Bar. vbiqꝫ mouetur ad ita tenendum: q2 ille text. nihil
facit. nam loquitur in donatione causa mortis que equiparatur.
Zetibus, iuxta gl. magistram. in. l. ij. in prin. ff. de dote prele. Bar.
30 ꝛ alij in. l. ij. ff. de lega. j. † Sed deportatus ꝗuis perdat ea q̄ sunt
iuris ciuilis: tñ retinet ea que sunt iurisgentium: ꝛ sic pōt zhere.
l. si mandauero tibi. §. is cuius. ff. man. vnde sicut posset actus de
nouo facere: nimiruz si ibi pōt reuocare. Secus est in casu nostro
ibi post annum professionis nō potest monachus ampli⁹ testari
ergo min⁹ dz posse reuocare vel mutare testm̄ qđ prius fecit.

Additio. Et si diceret̄ quare in. d. l. sed si mors. §. j. per
deportationē oīa bona publicant̄ et acqui
runtur fisco, quare etiam nō publicantur ista bona donata causa
mortis. Respondet quod in publicatione bonorum, peculiū pfe
ctitium filij non venit, lz sit proprium patris. text. est sing. in. l. iij.
§. sed vtrum in ver. proinde. ff. de mino. ꝛ ibi Bar. multum notat.
Econtra si publicantur bona filijfami. militis qui habet castren
se peculium, nō venit tale peculium. text. est sing. fm Bal. ibi in. l.
si filiusfa. C. de bo. prescrip. et Imo. in. l. si finita. §. si de vectigalib⁹
col. ij. ff. de dā. infec. imo singulariter dixit Bal. in. l. pe. j. de execu.
rei iudi. col. x. ver. quero quidam timens quod fiscus. quod in. d. l.
sed si mors est tex. fin. et vnicus in iure, quod si aliquis cogitabat
cōmittere delictum propter qđ debebat deportari ꝛ bona appli
cari fisco fecit donationem causa mortis vxori confirmandam si
contingeret eum delinquere ꝛ deportari et tradidit rem donatā
si committat delictum et deportatur, vxor potest defendere bona
et tamen maritus deportatus poterit donationez reuocare: quā
si reuocat bona erunt sua: ꝛ non fisci, quia non fuerunt inclusa in
deportatione. allegat tex. in. l. si deportati seruo. ff. de leg. iij. Et ex
ista decisi. Bal. ego colligo pulchraz cautelam quam nunꝗ vidi
nec legi, qua mediante potest fiscus fraudari bonis deliquentiū,
ꝛ ex qua limitatur. l. post contractum. cum materia. vbi barto. ff.
31 de dona. ꝛ per alios in. l. si quis post hac. j. de bo. proscript. † scz ꝙ
ille qui intendit committere delictum propter qđ poterit depor
tari vel bona publicari, poterit talis donare vxori sub conditiōe
si contingat eum deportari, certe si postea cōmittat delictū ꝛ de
portetur ꝛ bona publicent̄, fisc⁹ nō poterit auferre, ꝛ qđ plus est
poterit maritus reuocare donationem ꝛ bona erunt sua et fiscus
32 non poterit auferre. † Not. diligēter, ꝛ ex hoc etiam infero singlr
ꝙ cum donatio patris in filium in ptāte, ꝛ mariti in vxorē pari
bus passib⁹ ambulāt, ꝛ neutra vz sed morte confirmat̄. l. donatio
nes quas. in prin. C. de do. inter vi. ꝛ vxo. certe si pater cogitat de
linquere, poterit donare filio sub conditione, qđ cōfirmat̄ si cōtin
gat eum deportari ꝛ bona cōfiscari, tūc haberent locū oīa que di
xi. §. in vxore. ꝛ lz Bal. dicat ꝙ illa. l. si fili⁹. sit singularis, habes cō
cordātē in. l. res vxoris. j. de do. iter vi. ꝛ vxorē. quā pondera q2 vi
detur predictis refragari. Iason Papie.
¶ Eandē opi. cōtra Barto. tz Panor. in. d. c. in presentia. in. xix.
col. Mouet̄ q2 excepto casu huius aut. nullo modo pōt amplius
monachus de bonis suis disponere. §. illud i aut. de mona. coll. j.
q2 post professionē censet̄ mortuus mundo, et nō habet nec velle
nec nolle vt dixi in prece. ¶ Pro ista parte multū stringit contra
Barto. ista aut. et vnde sumitur. in. ij. rñ. ibi anteꝗ de rebus suis
disponat, qui vult, ꝙ si aliquis prius testatus est: ꝗuis habeat li
beros, nō possit amplius disponere. Et dicere vt dicunt Pet. et
d Cy. hic. qđ ad istū tex. dz subaudiri dictio maxime[d] est destruere
text. aliter diuinando ꝛ destruendo tex. respōdet Fulgo. hic in. xj.
33 col. † In isto passu distingue et ista est veritas ꝙ si ingressus mo
nasteriū vult simplr reuocare testm̄ qđ fecit, et nō possit: vel si vel
let reuocare ꝛ instituere extraneū, silr nō posset: p fundamenta. §.
facta. sed bñ si vellet reuocare vel mutare inter liberos et ecclesiā

a ¶ Basilica. Adde glos. doc. i. c. fi. de conse. eccle. vel alta. ꝛ p Host. ꝛ Io. an. in. c. i ec clesijs. ꝛ i. c. i autoritate de cēsibus.

b ¶ Anigres sus. Adde Io. de imo. i. l. j. ff. de te sta.

c ¶ Mors ci uilis. Adde l. vxoris. C. de dona. in ter vi. ꝛ vxo. ꝛ in. l. legē. C. de natu. lib.

d ¶ Dictio maxime. ad de gl. vl. in. c. cuz olim. de test. gl. ꝛ do cto. in ca. ad abolendam de filijs pres by. Bar. in extraua. ad repri. in vbo maxime. ra pha. cu. cōsi. lxxxvij. inci. Fracisc⁹ de la canepa.

diuidendo inter eos, tunc posset ex permissione huius aut. q2 pos-
set de nouo facere. ergo ⁊ mutare. Sicut in simili in. l. hac consultis
sima. §. fi. C. de testa. Ita in effectu cõcludit Bal. hic in. v. col. ⁊ seq.
Ful. ⁊ Pau. de ca. hic. ⁊ hoc modo nihil obstat ista aut. a contra-
rio sensu. ¶ In quarta parte gl. ibi. Ite an iure hereditario. Dic
melius vt p Bar. hic. in penul. col. inferẽtẽ ad duo vt hic per eum.
Idem tenet Bart. in. l. qui vniuersas. §. j. ff. de acqui. pos. ⁊ in. l. si
adoptauero. ff. de preca. sequit Salic. hic in. vij. q. ⁊ Mod. in aut.
ingressi. in. q. v. s. c. ¶ Sed contra Bar. fortiter facit tex. in. d. c. in
presentia. qui dicit ꝙ nõ dicit mori sine herede qui ingredit mo-
nasteriũ. Igit monasteriũ venit iure hereditario: ergo ꝯtra bar.
hic. Panor. ibi. in pe. col. dupl'r rñdet. Tu dic ꝙ ibi capitur sine
herede. i. sine liberis propter precedentia. ¶ Capio glo. in ver. li-
beros que disputat si ingressus monasteriũ non habeat liberos
sed bene parentes, puta patrem ⁊ matrem: an ista aut. locum ha-
beat glo. refert opiniones.

Additio. Et concludit ꝙ monasterium excludit paren-
tes ⁊ hãc opini. tenet subtilis Pet. prout re-
fert hic Cy. p argumentũ gl. q2 monasterium habet loco filij. Et si
dicas ꝙ lz habeat loco filij, tñ est fictus filius, rñdet ꝙ etiã filius
fictus excludit parentes. l. ij. §. parui al's parum. ff. de suis ⁊ legi. ⁊
vltra eũ est tex. in. l. ij. §. liberi. ff. ad tertul. ⁊ anno superiore quidaz
doct. legens consuluit de directo ꝯ illum text. in facto occurrente
in ciui. Pisauri ⁊ dum ostenderet mihi consiliũ sigillatim dixi qd
erat cõtra casum. l. Unũ tu vltra doc. sic distingue. aut querit an in-
gressus monasteriũ possit testari inter parentes ⁊ monasterium, ⁊
credo ꝙ non. Et hoc modo verior est opi. Azo. relata in gl. quã se-
quit gl. in. xix. q. vlti. c. si qua mulier. ⁊ Pe. ⁊ Cy. hic. eo q2 ista aut. si
34 gnanter loquit. s. de liberis. † Sed ego habeo regulã, ꝙ iura noua
etiã limitatoria aliquid disponẽtia inter liberos, nõ hñt locũ inter
parẽtes. Istã regulã pbo per tria. Primo q2 pmittit parẽti testari
inter liberos cũ duobus testib9. l. hac consultissima. §. ex imperfe-
cto. C. de testa. Et tñ ecõtra istud nõ pmittit filio testari inter pa-
rentes. Ita no. tenet Spe. in ti. de instru. edi. §. cõpẽdiose. ver. qd si
filius Bal. ⁊ Sali. in. l. fi. C. fa. her. Bal. in. d. l. hac ꝯsultissima. §. fi.
per illũ tex. ⁊ in. l. si qua illustris. C. ad orfici. d. Alexã. in. d. §. ex im-
35 perfecto. † Scdo, q2 filij grauati per fideicõmissum possunt detra
here duas quartas. c. raynuti9. de testa. gl. ⁊ doct. in. l. ꝗꝗ. C. ad. l.
fal. cum concor. Et tñ econtra parentes grauati fideicõmisso non
detrahunt duas quartas. Ita sing. bal. in. l. si a milite. §. fi. ff. de te-
sta. mili. de quo latius p. d. Alex. in. l. in rõne. §. qd vulgo. in. ix. col.
36 post alios per eũ relatos. ff. ad. l. fal. Tertio † q2 inter filios etiã de-
scendẽtes habet locũ collatio. Secus ecõtra inter parẽtes ⁊ alios
ascendẽtes, cũ istud nulla. l. caueat fm Bal. ⁊. d. Alex. in. l. si emã-
cipati. C. de colla. Aut queris si ingressus monasteriũ habeat pa-
rẽtes, an tales parẽtes cõsequent legitimã saltẽ per querelã inof-
fi. dona. Et dic isto casu, qd sic. l. si filius. C. de inoffi. dona. alle. per
bar. que tñ non pbat, qd ppter hoc ingressus possit facere testm̃.
¶ Iuxta hãc glos. formo duas no. questiones quas doct. nõ po-
37 nũt. Prima questio est † nũquid ista aut. q loquit in plurali qñ plu
res liberos habet, prout etiã facit tex. in corpore vñ sumit habeat
locũ si vnũ tm̃ filiũ haberet an post ingressum monasterij possit te
stari. Dubiũ fecit q2 vt dixi i tex. isto ⁊ in corpore vñ sumit plures
loquit in plurali. scdo ⁊ fortius: q2 vbi nõ cõueniunt vba. l. nõ con
uenit dispositio. tex. est in. l. qd cõstitutũ. ff. de test. mili. l. hos accu-
sare. §. q oibus. ff. de accu. Bar. ⁊ Mod. in. l. iiij. §. ptor ait. in fi. per
illũ tex. in ver. toties. ff. de dã. infec. Sed vba huius aut. nõ conue-
niũt qñ quis haberet vnũ filium tm̃. ptz q2 text. dicit ꝙ dz bona di
uidere inter filios ⁊c. sed qñ esset vnus filius tm̃, ibi non cadit di-
uisio. Puto ꝯtrarium qd ista aut. locũ habeat etiam si ingressus
monasterium haberet solũ vnicũ filiũ in seculo, p regulã. l. non est
sine liberis. cũ. l. seq. ff. de vb. sig. ⁊ p tex. no. in. l. iubemus. §. penul.
38 C. ad treb. † Scdo moueor p regulam not. que hz qd etiã in penali
materia, lex vel statutũ loquẽs in plurali, hz locũ in vno. ⁊ sic in sin
gulari, tex. est in. l. ij. §. sz ⁊ si vnus. ff. vi bo. rap. p quẽ text. ⁊ alios ibi
39 allegatos no. ibi Bar. † ꝙ statutum penale puniens producentes
falsos testes, hz locũ in eo q produxit vnũ solũ falsum testẽ. Idem
tz Bar. in. l. iij. §. negotia. p illũ tex. ff. de neg. ge. ⁊ in. l. j. ff. de procu.
Albe. de ro. in scda parte statutorũ. q. xxviij. Bal. ⁊ Mo. in. l. gal-
lus. §. qd si is. p gl. ibi. ff. de lib. ⁊ post. h. ⁊ Bal. in. l. diuus. §. diuus.
per gl. ibi. ff. de peti. here. Pe. de anch. ⁊ Imo. in. c. relatum el. ij. de
test. qd limita vt sing. p Bal. in. l. iubemus. §. pe. j. eo. Tertio facit
q2 lz rescripta sint stricti iuris ⁊ stricte intelligenda. tñ si papa scri-
bit prouideri alicui de certo beneficio cũ clausula si pro alijs non
scripserit etiã si p vno solo scripsit adimpleta est illa pluralitas.
Archi. in. c. ꝗuis primo. ⁊ ibi Gemi. de prebẽ. in. vj. Bal. in. c. mã-
datum. in. ij. col. et ibi Car. de rescrip. facit qd volunt Ioan. an. et
Gemi. in. c. j. in. ij. col. de re. permu. in. vj. vbi dicit quod ille tex. lo-
quẽs in plurali hz locũ etiã si vnus tm̃ esset expectãs. Quarto fa-
cit qd in duabus notabilibus questionibus decidit Bald. in. l. j.

a ¶ In ẽphi-
teosi eccl'ia-
stica. Adde
Bal. i. l. acu-
tissimi. C. de
fideicõ. bal.
in. l. si qs ita.
de le. ij. pet.
de anch. i re-
peti. c. cano-
nuz statuta.
de ꝯsti. in. vj.
princi. q. in
xxxvij. colũ.
illi9. q. vꝫ. qd
si statutũ lo-
quitur.

b ¶ An legiti
ma. Adde
diffuse p an-
ton. corse. de
sicilia in suis
singularib9
in vbo legiti
ma. ab. in. c.
trãsmisse su-
p gl. in vbo
questio mo-
ta. q fil. sint
legi. ab. in. c.
raynu. in fi.
de test. Pe.
de anch. i. c.
j. de deli. pu.
Bar. i repe.
c. si pater. de
test. libro. vj.

40 per illuz tex. C. de condi. inser. Ubi decidit † qd si statuto caueatur
qd decedẽte patre cũ liberis masculis, femine non succedãt: istud
statutũ hz locũ etiã si decederet cum vno filio tm̃: similiter si statu-
tum dicat qd decedente vxore sine liberis, maritus succedat, ꝗuis
loquat in plurali. tñ si haberet vnũ filiũ tm̃ pcederet statutũ quod
maritus excludatur. Istas decisi. Bal. refert. d. Car. in cõsilio. clv.
41 incip. in societate. ⁊ per eas decidit † qd subscriptio mercatorum
que dicebat titius ⁊ socij non est falsa: ꝗuis titius nõ haberet nisi
41 vnũ sociũ. ¶ † Scda questio est de quibus liberis locatur ista aut.
⁊ clarũ est qd non habeat locũ in liberis naturalibus tãtum. Ita
tz Spe. in ti. de statu mo. in ver. qd ergo si ingressus. quẽ refert ⁊ se
quitur Bal. hic in pe. col. Facit qd vult glos. sing. in. l. j. in princi. in
ver. naturales. ⁊ ibi Bar. ff. de cõtratab. quã gl. reputat sing. bal.
in. l. j. C. quor bo. ⁊ in. c. innotuit. in. iiij. col. de elec. sequitur Bal. in
l. fi. in. iiij. col. C. vñ legi. ⁊ in. l. fi. p illum tex. vbi bonus text. C. de na
43 tu. lib. ¶ † Pulchrũ dubiũ est quid in legitimatis. Dubiuz facit
q2 ista aut. videtur qd debeat intelligi de his qui sunt vere filij ⁊
per naturam. l. si ita quis ⁊. l. si is cui. ff. de leg. ij. l. fideicõ. ff. de cõdi.
44 ⁊ demõ. iuncta. l. fi. C. de his qui ve. eta. impe. ¶ † Scdo ⁊ fortius
a facit, q2 in emphiteosi[a] ecclesiastica nõ veniũt filij legitimati, quia
non sunt legitime nati fm Bal. in. l. generaliter. §. cum autez. circa
mediũ. ⁊ ibi Bal. ⁊ Mod. C. de insti. ⁊ substi. sub condi. fac. ⁊ idem
Bald. in addi. Specu. in. x. col. in ver. emphiteosis ecclesie. ⁊ in. c.
que in ecclesiaruz. in. xix. col. ⁊ seq. de consti. Imol. in. l. qd dr. in an-
tepe. col. ff. de verb. obli. Pe. de anch. in cõsi. ccccvj. qd incipit circa
primum quesitũ. d. Alex. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. in. xij. col.
ff. ad treb. ⁊ in cõsi. xciiij. ⁊ in consi. ccxxviij. qd incipit consyderatis
verbis instrumẽti. in. xij. col. ⁊ seq. ⁊ in cõsil. ccij. qd incipit visa legi
timatione in. j. col. ¶ Breuiter teneo cõtrarium, ꝙ ista aut. locuz
45 habeat etiaz in filijs legitimatis † cum legitimatus sit vere filius
ꝗuis non sit legitime natus. prout tenet Bartol. in. l. si is qui pro
emptore. ff. de vsuca. circa. xv. col. Dũ tractat ibi pulchre ⁊ subti-
liter Bar. an fictio fingatur circa ea que sunt iuris, cũ suis cõcor.
46 ¶ † Scdo moueor quia lex permittẽs aliquid patri inter liberos:
47 vt hac aut. procedit etiã in liberis legitimatis. Hinc est † quod. l.
hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. que permittit patri
testari inter liberos cũ duobus testibus, habet etiam locũ in libe-
ris legitimatis. Ita expresse dicit sing. Bald. in. c. de causis. in pe.
48 col. de offi. dele. † Tertio moueor q2 legitimatus est suus heres
⁊ hz iura suorũ. ita dicit sing. Bal. in. l. eã quã. in. j. col. ad fi. C. de fi-
deicõ. Quarto q2 legitimatus preteritus in testõ patris vel exhe
redatus sine cã, hz ius cõtratabulãdi ⁊ dicendi nullũ ⁊ querelãdi
fm Lud. ro. in consi. xxxiiij. qd incipit licet naturalis filius.

49 **Additio.** Glo. in verbo diuide clara est, ⁊ diuiditur in
tres partes. Primo late disputat. † nunquid
diuisio que permittitur ingresso monasterium habenti liberos
dicatur testm̃. ⁊ gloss. vacillat nec clare se firmat, concluditur per
omnes quod dicitur vltima voluntas habẽs vim testamẽti: ⁊ di-
cit Bal. se mirari quare glo. aliter tenuerit videatis hic p eos. In
telligũt doc. istam aut. quando ingressus monasteriũ qui facit pro
fessionem cui lex ex dispensatione permittit vt si liberos habeat
possit testari fm formam hic traditam non aliter: naz si ingressus
monasteriũ nondum fecisset professionem sed etiam intra annum
professionis tunc posset, ⁊ ita tota die seruatur. In secunda parte
ibi. Item videt quod nec, gl. opp. ⁊ se remittit. In tertia parte ibi
nec obstat, opp. de aut. ingressi. vbi monachus quia non habet bo
na non potest testari. ⁊ gl. voluit rñdere ꝙ illa limitatur per istam
nisi monachus habeat liberos in seculo. Iason Papie.
50 ¶ † Capio glos. in ver. moriatur. Ista glos. disputat vtrum legiti-
b ma[b] debeatur filijs ꝗprimum pater ingressus est monasterium
⁊ professionem fecit. An vero debet expectari mors naturalis, gl.
nihil clare firmat, legiste communiter tenent quod debeat expe-
ctari mors naturalis patris. Ita tenent Pe. ⁊ Cy. hic. ⁊ Barto.
in vlti. col. per tria fundamẽta Sali. hic in vlti. col. qui dicit quod
docto. ita communiter tenent. Fulg. hic in penul. col. qui etiam di
cit ꝙ ita communiter tenetur. Idem tenet Bal. in repe. c. si pater.
in vlti. col. de testa. in. vj. vbi refert tres opiniones. ⁊ tenet istam vl-
timam, precipue per text. in. l. statius. §. cornelio felici. ff. de iure fi.
Idem tenet. d. Alex. in. d. l. si cum dotem. in prin. x. colum. ff. so. ma.
¶ In contrarium fortiter stringit tex. in. c. cum simus. de regula.
Sali. hic dupliciter rñdet. Primo, ꝙ aliud sit de iure ciuili, aliud
de iure cano. Secundo qd text. ille debet intelligi qd legitima de-
bet dari filio verum est quando pater naturaliter erit mortuus.
51 Ista nihil valet, propter tex. ibi in ver. tunc. † que dictio tunc deno
tat extremitatẽ tẽporis. l. iiij. in fi. cum simlib. ff. de condi. ⁊ demõ.
Tertio respõdet ⁊ melius. Et hanc tenet. ꝙ in. d. c. cum simus. pa-
ter erat naturaliter mortuus, vt probat ille tex. ad fi. in ver. ex suc-
cessione. prout etiã põderat ibi panor. ¶ Contrariã opi. tenẽt con
muniter cano. vt infra referam. ⁊ Bald. hic in vlti. colũ. in ver. not.
qui dicit, ꝙ filij lz de iure ciuili non possint petere legitimam do-

nec pater

nec pater naturaliter viuit, per hanc aut. Tamē de iure cano. pos sunt per conditionem.d.c.cum simus.qui non est alibi in iure fm eum. Idem tenet Paul.de ca.hic et Pe.de ancha.in.d.c.cum si mus. Sed cōtra Bar.z legistas tenet Panor.in.d.c.in presentia. in.x.colum.z seq.z in.c.Rax.ad fi.de testa.z plenius in.d.c.cuz si mus.idem tenet Lu.ro.in.d.l.si cum dotem.in prin. Jo.de ana.in c.ij.in penul.et vlti.col.de delic.pue. Pro ista opi.habes duas gl. vnam in aut.nunc autem.in ver.tractatur.j.cod.aliam in.§.illud quoqz.in aut.de mona.col.j. Sz qui tenent hanc opi.cō Bart.nō respondent eius fundamentis. Ego teneo opi.legistarum z cōem non per illud fundamētum:q2 in dubijs opinionibus sequēda est illa que fauet religioni:vt dixi.s.in glo.ij. Quia cum hic disputet de legitima filij infra legitimam magis fauemus filijs q̄ mona
52 sterio vt hac aut.vbi dixi in tex. ¶ Moueor tertio,q2†regula est q pater in vita non cogitur assignare legitimaz filio.l.j.§.si impu
53 beri.ff.de col.bono.†imo filius viuo patre nullum ius hz etiam spe in legitima fm Cy.z Barto.in.l.fi.ff.de libe.agno. reprobata gl.in §.si vero nō implens.in aut.de here.et fal.col.j. Idē tz Bar. in.l.post emācipationem.in prin.ff.de lib.lega. Bal.z Mod.in.l. lex cor.ff.de vulg.z pu.imo plus in casibus in quibus pater inui tus cogitur emācipare filium,qui enumerantur per gl.magistrā in.§.fi.insti.qui.mo.ius pa.po.sol.in illis enim casibus nō cogitur pater assignare aliquam legitimam filio,fm Bald.in.l.nō pōt.ff
54 de adop.†ideo iniqua sunt statuta que cogunt patrem soluere le gitimam pro delicto filij fm Cy.z Bal.in.l.si qua pena.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.z in.l.si filius p illū tex.C.de bo.proscri.ie in.d.l.lex cor.vbi tamen videas Mod.ergo sufficit habere regu lam pro se.fm Barto.in.l.ij.in.j.co.in fi.ff.si quis in ius vo.non ie. Facit tex.in.l.suus q̄qz.in x̄.puto.ff.de here.insti.z i.c. venerabilz.
55 in ver.puto quoquo.de sen.exc.in.vj.† Item pro regu.semper est pronuntiādum nisi probet̄ cōtrarium fm Bal.in.c.j.in.ij.col.de alie. iudi.mu.ca.fac.qui dicit ita elegāter notari per glo.in.l.qui resti tuere.ff.de rei ven. Alibi dicit Bal.in.l.si tutor.in fin.C.de ser uo pig.da.manu.q regule iuris sunt tenaciter obseruāde.nisi in cō trarium appareat dispositio specialis. Scdo,quia ecclesia in du bio vtit̄ iure cōi.c.j.ver.sed diuersum.de alie.feu. Tertio q2 mona sterū tenet̄ prestare alimēta filij donec viuit in monasterio vt per gl.hic.z etiā dixi in aut.ingressi.s.eo. Ergo filij nō debēt interim habere legitimam.

Additio. Quarto q2 pater monachus potest dū viuit diuidere oīa bona inter filios,vt dicit textus hic in verbo oēm substātiam:pondera vniuersalem oēm,qd non
56 posset si filius posset cōsequi legitimam in vita.†. Et adde quod si filius ingrederet̄ monasteriū,tūc sine dubio nō debet̄ legitima monasterio p patrē in vita patris.fm Pe.de anch.i.c.ij.de delic. puerorū.z refert z sequit̄ Jo.de ana.ibi.col.pe. ¶ Scda cōclusio
57 glo.est q †lz filijs nō debeat̄ in vita patris monachi legitima,de bet tū monasteriū ipsis prestare alimēta.addit ad hoc Bar.in.l. si qs a liberis.§.itē rescriptū.in fi.p.illū.tex.ff.de lib.agno.qui non allegat hāc glo.sed Spec.in ti.qui filij sint leg.§.j.ver. quid si in trer.et Panor.in.c.trāsmisse.qui fi.sint leg.qui tenet cōtra Bar. et ex hac gl.pōt inferri ad.q.de statuto excludēte feminas ppter masculos sed dotari debeāt z q quousqz erit nubilis habebit ali menta.z ita Pet.de anch.et Ana.in.d.c.ij.col.fi. ¶ Intelligo tū opi.bar.et sequacium qñ pater ingredit̄ monasterium.secus si in grederetur religionē mendicantiū quia cum illa mors ciuilis ha beat in oibus effectum naturalis:credo q filij deberēt tūc statim habere legitimā per ea que dicit Bart.hic in pe. col. vt dixi.s.in
58 glo.ij.ad fi. ¶ †Extra glo.querit Bar.in fi.si ingressus monaste rium moriat̄ intra annū professionis,an eius bona acquirant̄ mo nasterio:an pertinebunt venietibus ab intestato: arguit ad par tes,postea relinquit cogitandū z remittit decisioni canonistarū. Sed aduerte,inquantū bar.allegat tex.i.c.vlti.de succes.ab ite.ille tex.nihil facit fm Ful.hic et Panor.in.c.in presentia. in antepe. col.in prin.de proba. Saluo nisi dicas q Bar.ponderauit qd ibi non constabat de professione:z tū bona acquirūtur monasterio: sed dic q ille tex.loquitur in eo qui expresse obtulit bona sua mo nasterio. Item adde Cyñ.in aut.ingressi.in.j. colum.s. eo.refert Jaco.de rauen.z Pe.tenere q monasterium succedat:ex quo vi det esse ita sua voluntas, cum contrarium non disposuerit. Et q2 summa ratio est q̄ facit p religione.l.sunt persone.in fi.ff.de re ligio.et sumpti.fu.z istā opi.tz.d. Ant.in.d.c.in presentia.in.xvij. col.in princ.sed Cyn.ibi dicit q hec sniā v̄r sibi dura.qd in dubio excludamus veniētes ab intestato,cū interim nō esset monachꝰ. ful.hic i vl.col.dicit q ista qō pēdet ab illo articulo: an itra annū pfessionis sit monachus vel ne:sed reuocabiliter put tz Joā.an. in.c.būficium.de reg.in.vj.z verior v̄r opi.q non,prout tz Bal.in aut.ingressi.s.e. Ergo bona non acquirunt̄ monasterio. Idem q monasteriū nō succedat tz Pet.de anch.in.d.c.beneficiū referens ita tenuisse hic Padue in publica disputatione. Panor.in. d.c. in presentia in antepe.col.idē tenet nisi bona expsse z principaliter dedicasset monasterio,per ea que diximus in auten.ingressi.s.eo.
59 Ego teneo istam opi.q monasterium non succedat:†q2.j.annum professionis non est religiosus.tex.est in.c.religioso.de sen.excom muni.in.vj.no. Bar.in.l.j.per illū tex.C.ne sanc.baptis.rei.z Bar. hic.in vlt.col.circa medium.qd intellige verum nisi quantum ad hoc vt non possit puniri per iudicem secularem fm Ang.in.l.j.ff. de pe.per tex.bonū in simili in.l.statuliber.ff.de questio.z per ista est impositus finis huic auten.

60 Additio. †Aduerte tū z nota quod si monachus intra annum professionis interim aliquid simplici ter donaret monasterio,in dubio censeretur donare causa mor.ita Hosti.z Ant.de bu.post eum in.c.pe.de regula. q̄uis al's semper presumitur simplex z inter viuos,nisi fiat mentio mortis.glo.in.l. seia.in prin.ff.de dona.cau.mor.z in.l.seia.ff.de dote preleg.no. ple ne legiste post Barto.in.l.que dotis.ff.sol.ma. ¶ Restaret aliud
61 maius dubiū,si tēpus pateret:†vcz si aliquis ingrediat̄ ordinem fratrum minorum mendicantium qui non possunt habere bona nec in cōi nec in particulari,z nō haberet in seculo filios vel ascen dentes cui spectabunt eius bona.aliqui dicunt,qd ad papaz: alij qd epo z alij quod ad veniētes ab intestato:de quo vide per Spe. in tit.de sta.mo.i ver.iij. Bar.in tracta.minori.in.j.q.vlti.lib. Bal. in auten.ingressi.s.e. Cy.in.l.deo nob.j. ti.j.plene per cano.in.c.in presentia.de proba.z ibi Bald.col.iiij. z Panormi.in.xx.col. qui refert omnes opi. Ang.in disputa.sua inci.nobilis genere.col.pe nul.z Lu.ro.in suo sing.ccccxxvij.inci.heri cōsului. Et mihi plus placet illa opi.quod venientes ab intestato admittantur. Jason Papie.

1 Emphiteota vel conductor rei ecclesiastice deteriorantes rem ipsam vel non soluentes censum intra biennium puniuntur quatuor penis.
2 De natura alternatiue vel:est q ponatur inter diuersa.
3 Licet emphiteosis ecclesie nō transeat ad extraneos heredes, tū locatio perpetua rei ecclesiastice transit ad extraneos heredes.
4 Emphiteota vel colonus ecclesie per deteriorationem rei pōt ex pelli a iure qd hz:idē est in vasallo vel feudatario propter deterio rationem rei feuda.nu.5.z que requirantur:vide nu.7.
6 Emphiteota priuati an possit expelli propter deteriorationem.
8 Si emphiteota in parte deteriorauit z in parte meliorauit, an sit expellendus.
9 Ita emphi.priuati ficut ecclesie per cessationē solutionis biennio factam perdunt melioramenta: secus est in colono vel inquilino priuati z etiam in conductore ad longum tps vel in perpetuum.
10 Emphiteota ecclesie si cessauerit per bieniū soluere,pōt expelli:si vero sit priuati per triennium: subdit tamen vt infra eo.ti.z nu.11.
12 Simplex colonus vel inquilinus qui conduxit ad quatuor,vel quinqz annos ad hoc vt possit expelli a tota locatione requiritur quod biennio cessauerit.
13 Ubi est factum pactum de non expellendo colonum, expectatur quod cessauerit a solutione per biennium, quod pactum debet fieri specifice z non sufficeret sub verbis generalibus.
14 Uerba specialia plus operantur q̄ generalia.
15 Licitum est dño domus claudere ostium scholaribus z eos eijce re de domo,si non soluunt pensionem.
16 Si emphiteo.tenetur soluere vnum denarium pro cēsu z cessauit soluere talem denarium biennio an possit expelli a iure emphi teotico totali,z an z quando de minimis sit curandum.
17 Ecclesia que hz rem in emphiteosim z cessat soluere quanto tem pore poterit expelli.
18 Si emphiteota cadit propter culpam suam, perdit melioratio nem.
19 Si res immobilis ecclesie est consueta dari in emphiteosim vsqz ad tertiam generationem masculinam: vel est consueta dari ad tempus,si concedatur in tertiam generationem masculinam z fe mininam vel in perpetuum an valeat.
20 In separabilibus vtile per inutile non vitiatur.
21 Consuetudo non se extendit vltra id quod agitur.
22 Dictio penitus:idem importat qd omnino seu omni casu.
23 In factis contra legem si non valet quod fit vltra:non valet etiaz quod fit intra.
24 Que res dicantur esse de mensa ecclesie.

Ui rem huiusmodi. Diuide in quatuor ptes principales: prout quatuor imponuntur pene em phiteote vel cōductori rei ecclesiastice deteriorātibus rem vel nō soluentibus cēsum intra bienniū. Secūda ibi: vt tū sol uat. Tertia ibi:z id in quo rē lesit. Quarta z vltima est ibi:nō repe
1 titurus hoc dicit.† Emphiteota vel conductor rei ecclesiastice dete riorātes ipsam rē,vel nō soluētes cēsum intra bienniū puniuntur quatuor penis. Primo,expellunt̄ a iure qd habēt: Pēsionē totiu

preteriti temporis soluere coguntur. Item damnantur resarcire, Et eorum melioramenta perdunt. Et ista aut. facta est ad declarationem aut. si quas ruinas. ꝛ aut. perpetua. s. cod. In quibus fuit dictū, qñ res immobiles ecclesie possint cōcedi in emphiteosim. Et ideo dum tex. hic dicit qui rez hm̄oi, illa dictio hm̄oi facit relationē ad predictas aut.

2 ¶ † In primis pōdera tex. ibi cōductam vel in emphiteosim, cū de natura alternatiue vel: sit vt ponaṫ inter diuersa: vt est gl. ꝛ ibi doc. in. l. vbi pactū. C. de trāsac. ꝛ in rub. si ager vectig. vel emphi. per qd hic tex. presupponit differentiā esse inter emphiteosim ꝛ locationē seu cōductionē: ꝛ qñ locatio est ad breue tēpus, clarū est ꝙ differt ab emphiteosi, cū per eā nō trāsferatur aliquod ius. §. adeo. insti. loca. gloss. ꝛ docto. in. l. j. C. de iure emphi. secus ad longū tēpus. Pulchrū dubiū est, quid in conductione rei immobilis facta ad longuz tēpus vel in perpetuū. Nunquid differat ab emphyteosi. Io. de imol. in. c. nulli. in. ij. colū. ꝛ in c. ad audientiam in. j. col. de reb. eccle. nō alie. fatetur ingenue nullā esse differētiā in effectu: sed tm̄ in noīe. Idē tenet Io. fab. in. l. j. in j. col. C. de iure emphi. Dic melius, ꝙ imo differētia est etiā in effectu. vt declarat melius ꝙ alibi Bal. in. c. litere. in. ij. colū. de. dila. Nam proprie emphiteota est qui soluit modicū cēsum in recognitionem dominij nō habita recōpensatione fructuū quos pcepit. vt declarat Bar. in. l. j. C. de iure emphi. Sed qui ppetuū soluit tm̄

3 oī anno iuxta recompēsationē fructuuz appellatur cōductor. † Et

a subdit Bald. ibi solēne verbum, per hoc qd lz emphiteosis eccle[a] non transeat ad extraneos heredes: vt per glo. ꝛ doct. in. l. etiā. in prin. ff. so. ma. tamē locatio perpetua rei ecclesiastice transit ad extraneos heredes qd multū not. pro limita. gl. ꝛ scribentium in. d. l. etiam. vbi nemo tāgit. ¶ Itē ex predictis resultat alia differētia effectualis. Nam emphiteote ppter sterilitatem vel interitū partis rei nō fit remissio pēsionis, ex quo modicū soluit nō habita recōpensatione ad fructus quos percipit. l. j. vbi Barto. ꝛ doc. C. de iur. emphi. ꝛ glos. ꝛ doc. in. c. potuit de loca. secus est in conductore perpetuo. vel ad lōgum tempus, cui propter sterilitatem debet fieri remissio pensionis iuxta. l. si vno. in prin. ff. loca. ꝛ. l. licet. ꝛ. l. excepto. C. eo. Et ita in terminis tenēt Cy. ꝛ Bald. in. d. l. j. C. de iure emphi. Ange. in. §. quia vero leonis. in aut. de non alie. col. ij. Pet. de ancha. ꝛ imo. in. d. c. potuit. d. Fran. de are. in consi. lv. qd incipit in causa mihi proposita.

Additio. Scd̄a differētia ex rōne predicta est, qꝛ emphiteota si cessat soluere vel deteriorat rem perdit melioramenta, qꝛ teneṫ facere melioramenta ex natura contractus, cuz emphiteota dicaṫ ab emphi, grece qd meliorationē significat. §. adeo. insti. loca. secus est in conductore priuati ad longū tēpus qui si aliquid nō soluit in termino vel deteriorez rē nō perdit melioramenta: vt statim in seq. no. Iason Papie.

4 ¶ † Scd̄o no. ex tex. ibi deteriorem fecerit, ꝙ emphiteota vel colonus ecclesie ppter deteriorationez rei pōt expelli a iure qd habet. Adde idem esse in colono priuati. l. quero. §. inter locatorē. in ver. ꝛ vt oportet coluerit. ff. loc. Idē est in vsufructuario dānificante rez fm̄ Pau. de ca. hic post Gui. de cu. p tex. in. l. hoc amplius. §. fi. ff. de dā. infec. Et tex. qui tū loquiṫ in fisco, in. l. cognouimus. C. de māci. ꝛ colo. patrimo. lib. xj. Tu adde tex. ordinariū in. l. itē si fundi. in

5 princ. ff. de vsufr. ꝛ queād. quis vta. frua. † Subdit Paul. de cast. idē esse in vasallo vel feudatario qui ppter deteriorationē rei feudalis pōt expelli, ꝛ nihil allegat. Et similiter dicit Pau. ꝙ si vasallus male tractat subditos suos pōt expelli a iure feudi. arg. l. j. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. q̄ tū paruz vel nihil facit. Tu adde ad primū tex. in. c. j. §. publici latrones. in ver. inordinate tractauerit. de pace te. Per quē not. ibi Bald. ꝙ vasallus qui male vtiṫ feudo deteriorādo rē feudalē pdit illā. allegat etiā ad hoc istā aut. adde etiā Bar. in. l. diuortio. §. si fundū. in vltimis verbis. ff. sol. mat. Idē tenet Inno. in. c. ad apostolice. de re iud. in. vj. ꝛ ibi Gemi. in. §. sed licet. in. iij. col. Bal. in. c. fi. in pe. col. de iudi. Ad scd̄m dictum adde Bal. in. d. §. publici latrones. vbi Bal. arg. illius tex. not. ꝙ si vasallus habēs castrū in feudū male tractat burgēses castri, dñs pōt eū monere ꝙ eos tractet mō debito ꝛ consueto. alˀs pōt ei auferre castrū, qd est mēti tenendū fm̄ eū. Idē tz Ludo. ro. in. l. diuortio. §. si fundū. ꝛ ibi. d. Alexā. in. ij. col. ff. sol ma. Itē not. Gemi. in. d. c. ad apostolice. §. sed licet. per illū tex. Limita tū ꝛ intellige precedente trina moni. per text. cum gloss. in. c. j. de mili. vasal. qui contu. est. ꝛ in. c. j. §. fi. de pa. iur. fir. ꝛ in cle. j. de vita ꝛ ho. cle. facit text. c. ex literis. ꝛ ibi Bal. ꝛ alij canoni. de consti. facit bene regula quā tradit Ang. in. §. si quis autem. per gloss. ibi in aut. de here. ꝛ fal. coll. j. de qua dixi in. l. ij. C. de edē. Et vide multa pulchra que ponit. Bald. in aut. statuimus. in vlti. no. per illum tex. in ver. iij. requisiti. C. de

5 epi. ꝛ cle. ¶ Restat dubiū. † Quid in emphiteota priuati. an propter deteriorationē possit expelli. Pe. ꝛ Cy. hic in. iij. q. tenēt ꝙ sic. sequūtur Bal. Sali. ꝛ Pau. de ca. hic. Bal. Lu. ꝛ. d. Alex. in. d. l. diuortio. §. si fundū. ¶ Cōtrarium tū sub dubio forte tenet solus Imol. in. d. §. si fundū. quia nullibi hoc reperiṫ in emphi. priuati,

a ¶ Emphiteosis eccle. Adde Ioā. de imo in. l. qd dicit. ff. d ꝟb. obli. idez in. l. insulā. in princ. ff. sol. ma. ꝛ p ant. de but. i. c. si diligēti. i penulti. col. de prescri.

b ¶ Uñ in penalib⁹. Adde glos. in. l. furti. in. §. fi. ff. de his qui no. infa. ꝛ ibi bar. post gl.

b ꝛ quia speciale est hic in emphiteota ecclesie. Unde in penalibus[b] non debet fieri extensio: maxime quando tractatur de priuatione iuris, per ea que dixi late in. l. j. C. de trans. ¶ Tene cōmunem sententiā. nā emphiteota priuati si negligat soluere, vel si nō denunciat dño quādo vendit vel tertio, pōt priuari iure emphiteotico. l. ij. ꝛ fi. C. de iur. emphi. quanto magis debet posse priuari quādo deteriorat rē: tū qꝛ ista duo equiparantur in isto tex. tū qꝛ grauius est delictū qd cōmittiṫ faciendo ꝙ omittēdo, vt est glo. in. l. si mora cū simili. ff. so. ma. Itē qꝛ emphiteota incidendo arbores fructiferas poteit expelli fm̄ Bar. in. l. in fraudē. §. cōductor. per illum text. ff. de iur. fisci. ꝛ in. d. §. si fundum. vbi alij, Bal. hic. in. j. col. Albe. de ro. in. l. j. in vlti col. C. de iur. emphi. Et que arbores cedi possunt ꝛ quō cedi debeant, habes pulchros tex. in. l. equissimum. §. j. ꝛ in. l. itē si fundū. §. fina. ff. de vsufru. ꝛ in. l. ex sylua. cū. l. seqūē. ff. eodem.

7 ¶ † Limita pdicta qd ad hoc vt emphiteota ecclesie vel priuati propter deteriorationez possit expelli tria cōpulatiue requirūtur vt egregie declarat Bald. hic. in. ij. not. ꝛ sequiṫ Fulg. Primo qd deterioratio fit in notabili quantitate habito respectu ad ipsum fundū qꝛ de minima non curat pretor. l. scio. ff. de in integ. resti. iunctis etiā his q̄ dicam in gl. seq. Scd̄o requiritur ꝙ deterioratio sit circa ipsam rē: secus si deterioratio solū tēderet in perceptionem fructuum, puta qꝛ male faceret culturari vel arari prediuz. Istud est damnum suum tātum qꝛ ex hoc pauciores fructus percipiet. Tertio requiritur qd deterioratio fuit dolo vel culpa saltez leui, secus si leuissima. Idem tz Bal. in. l. iij. in pe. col. C. loca.

Additio. Adde Raph. Fulg. hic, et ita p doc. Bal. hic consuluerūt Raph. fulg. ꝛ Cu. simul. cōsil. qd incip. fm̄ Anto. de la cru. ꝛ ita etiaz ego consului Mediolani pro vno de la cruce. Et inquātū Bal. hic dicit hoc non procedere in vinea quia ex quo vites deficatur poterit expelli. Adde quod dicit Pau. de cast. post Bart. ibi ꝛ in. l. ꝛ hec dist. §. cū fundū. ff. loca. qd colo. qui vlti. anno nolūt putare vites vel totū prediū semināt contra naturā prediū vt plures fructus percipiant, ꝛ dñs in seq. anno dānificetur qd teneṫ ad interesse. ¶ Sed cōtra scd̄m requisitum

8 alle. tex. in. l. si merces. §. cōductor. in ver. ne intēpestiua cultura deteriorē fundū faciat. ff. loc. † Quid autē esset si emphiteota in parte deteriorasset ꝛ in parte meliorasset. an isto casu excusaretur a caducitate tāꝙ melioramēta compensarenṫ cū detrimēto. Habes tex. sing. in hac aut. qd adhuc priuari potest. Et qd plus est perdit ipsa melioramenta. Uide tū text. in. l. in fraudem. §. conductor. in versi. non substitutis alijs. ff. de iure fisci. quē declara fm̄ Paul. de cast. ꝛ do. Alexan. in. d. §. si fundum. Ange. in. l. si colonus. ff. arbo. fur. cesa. ¶ Tertio no. hic equiparari deteriorationem ꝛ omissam solutionem. Tamen primum grauius est, cum consistat in faciendo vt. s. dixi. ¶ Quarto pondera tex. ibi, repelli potest. per quem apparet quod non cadit ipso iure. facit text. in. l. ij. in ver. volenti. ꝛ in ver. si voluerit. ibi Bartol. ꝛ alij not. ꝛ ibi dixi. C. de iur. emphiteo. tex. in. §. scire autem. in ver. volentibus. in auten. de non alie. coll. ij. gl. in. l. j. ff. si ager vecti. vel. emphi. pet. Et patet quia potest mora purgari. c. potuit. de loca. ꝛ tamen si committeretur ipso iure non admittereṫ purgatio more. l. traiectitie. §. de illo. ff. de actio. ꝛ obli.

9 ¶ † Ultimo not. ꝙ emphiteota ecclesie vel colonus per cessationem solutionis biennij factam perdunt melioramenta. Idem est in emphiteota priuati. l. ij. ꝛ ibi Baldus nota. vbi dixi. C. de iure emphiteo. secus est in colono vel inquilino priuati. l. colonus. in princip. vbi gloss. ꝛ Bartolo. ꝛ in. l. dominus horreorum. §. j. ꝛ ibi Barto. ff. loca.

Additio. Et quare secus sit in colono priuati, vide rationem diuersitatis per Bartol. in. d. l. colonus. quam declara vt per Paul. de cast. ibi. Ex qua ratione sic declarata infero vnum qd non inuenio tactum, quod idem esset in conductore in perpetuum, vel ad longam tempus. quia si expelleretur propter pensionem non solutam, credo qd non perdat melioramenta: quia ratio que est in emphiteota cessat in conductore ad longum tempus vel in perpetuum. Et ex hoc habes aliam differentiam inter emphiteotam ꝛ talem colonum. Unum tamen not. ꝛ diligenter aduerte, quod si colonus vel inquilinus aliquid soluant vicinie pro impensa, puta pro reficiendo fonte vel puteo publico vel reficiendo pertica vel strata saliganda, talis impensa debet spectare ad dominum, ꝛ illud quod soluit compensabit in pensione vel repetet a domino. ita Speculator in titu. de censi. §. j. versiculo ꝛ pone quedam vicinia. ¶ Capio gloss. in versiculo per biennium. ex qua collige tres conclusiones: prime due sunt clare.

10 tertia est dubia ꝛ disputabilis. Prima est † quod emphiteota ecclesie si cessauerit per biennium soluere, potest expelli vt hic: ꝛ. c. propter sterilitatem. ꝛ. c. potuit. de loca. Secunda conclusio est, qd in emphi. priuati requiriṫ trienniū in. l. ij. C. de iure emphi. ꝛ sic isto casu fauore ecclesie minus tēpus statuiṫ quā in emphi. priuati. ¶ Limita istas duas cōclusiones tribus modis. Primo modo in re cēsuali: vbi etiam si cessaret centum annis soluere, nunquam pot: st

potest expelli a iure cẽsuali.nã cõcessio censualis dicit qñ ecclesia
vel priuatus trãsferunt omne dñium directum vel vtile qđ habet
in accipientẽ pro annuo cẽsu.ita qđ nullũ dñium remanet penes
concedẽtem.c.cõstitutus.cũ glo.vbi doc. de religio.do.ꝛ in specie
voluit Jmol.in.c.ad audientiam.in.ij.col.de reb.eccle.nõ alienan.
Joã.fab.in.§.adeo.in.pe.colũ.insti.loca. Bald.in aut.ei qui.in.xv.
col.in.ver.pone qđ ex ɔcessione principis. C.de bo.auto.iudi.pos.
per Bal.in titu.de pace cõstan.in.ver.persoluere fictum. ꝛ limita
vt ibi per eũ.Et no.diligenter.ꝙ si non apparet qualis fuit con/
cessio:quia verba inuestiture erant ambigua,in dubio censet cen/
sualis.Exemplum puta inuestitura antiqua dicit,quod Ab.cũ
capitulo cõcessit tale feudũ in perpetuum titio ꝛ heredibus.ꝛ nõ
dicit in emphiteosim. vel aliter,in dubio censetur cẽsualis.ita di/
cit Albe.de ro.se de facto rñdisse in.l.ij.in.viij.colum.in ver.qd de
questione a me quesita per quẽdam priorem.C.de iur. emphi.vbi
11 dixi.†Scđo limita qñ solutio non est aliter limitata per partes.
Nã si actũ esset,ꝙ singulo lustro pẽsio solueretur,in emphiteota
ecclesie requirerentur duo lustra ꝛ in emphiteota priuati require
rentur tria lustra,ꝛ sic.xv.anni. Idem qñ ex qualitate rei nõ solue/
ret vtputa nõ cõsistẽtis in pecunia.Ita not.declarat Bal. in.l.ex/
cepto in.ij.col.C.loca.ꝑ tex.in.l.diuortio.§.ob donatiões.vsi.qđ in
anno.ff.so.ma.ꝛ ibi.d. Alex.in vlti.col.sequitur ꝛ infert ad decisio
nem questionis quã dicit de facto habuisse ibi videas.Tertio li/
mita nisi interpositum sit iuramentum,qꝛ emphiteota statim qđ
primo termino cessaret soluere ꝑpter iuramentũ caderet ab omni
iure qđ hꝫ, nec tũc expectaret biẽniũ vel triẽnium.l.si qs maior.C.
de trãsac.ꝛ ibi dixi de hoc vltimo allegãdo decisio.doct.in specie.
12 ¶†Tertia conclusio est ꝛ valde dubia,qđ simplex colonus vel
inquilinus qui conduxit ad quatuor vel quinqꝫ annos,ad hoc vt
possit expelli a tota locatione,requiritur quod biẽnio cessauerit.
Idẽ tenet glo.in.l.ij.in ver.triennũ. ꝛ ibi Albe.in.ij.col.C. de iure
emphi.gloss.in.§.adeo.insti.loca.ꝛ in.§.sine autẽ.in auten. de non
alie col.ij.ꝛ in.l.vectigalia.§.j.ff.de pub.Pe.ꝛ Cy.hic.in.iij.q.Pro
ista opi.faciunt tria iura.Primo text.in.l.quero.§.inter locatorẽ.
ff.loca.Scđo ꝛ fortius stringit tex. hic.ꝛ in.c. propter sterilitatem.
de loca.Hoc modo inducendo.nã in hac materia magis fauetur
ecclesie ꝙ priuato:patet quia emphiteota ecclesie potest expelli si
tantũ cesset biẽnio,sed in priuato requiritur trienniũ.vt.s. dixi.ꝛ
tñ in ecclesia cui magis fauetur,colonus ecclesie expelli nõ potest
nisi cessauerit per biennium,ergo multominus colonus priuati.
Tertio adducitur tex.in.l.cũ dñi horreorum.ff.loca.vbi si inquili/
nus conducit horreũ ꝛ est absens ꝛ ignorat vbi sit ꝛ nõ soluit pen/
sionẽ,nõ permittit dño solũ facere aperiri horreũ locatum nisi de/
mum elapso biennio:multominus poterit eũ priuare tota locatio
ne.Scđa est opi.gloss.in.l.edẽ.in ver.soluisti.C.loca. Ubi gloss.di/
stinguit,aut factũ est pactũ de non expellendo sub pena.ꝛ tunc de
bet biennium expectari.Ita loquitur tex.in.d.§.inter locatorem.
aut nullũ pactũ est factum.ꝛ tunc statim quo cessat soluere potest
expelli.l.edẽ.in prin.sumendo arg.a cõtrario sensu. C.loca. Istam
opi.tenet Bar.hic.in.j.op.Barto.ꝛ Ang.in.l.ij. C.de iure emphi.
Bar.in.d.§.inter locatorẽ.ꝛ in.l.vectigalia.§.j.ff.de pub. Ange. in
§.scire autẽ.in aut.de nõ alie coll.ij.Panor.in.c.ꝑpter sterilitatẽ.
in vlti.no.ꝛ ibi do.Ant.ꝛ Jmo.de loca. Bal.in.c.querelam. in. iij.
col.de elec.¶Tertia fuit opiñ.Jac.but.ꝛ Bal.qui distinguunt.
aut agitur de expellendo a presenti vsu, ꝛ tunc statim potest ex
pelli cum cessat soluere,ꝛ sic intelligitur.d.l.edẽ.a contrario sensu.
aut enim queris an possit expelli a totali locatione. ꝛ tunc exigit
lapsus biẽnij.ita loquunt alia iura preallegata.Istam distin.not.
tenet etiam Bald.in.d.l.edeꝫ.in.ij. col.ꝛ in.l.ij.in. v.col.ꝛ ibi Sali.
Pau.de ca.ꝛ Fulg.hic.ꝛ Pau.de cast.in.d.§.inter locatoreꝫ. Tu
teneas aliã ꝛ quartã opi.ꝛ sic teneas quarto loco distin.quã ple/
ne tradit Bar.in.d.§.inter locatorem.faciẽdo tres casus principa
les,ex qua doc.colligitur concordia ad rões text.preallegatas.ꝛ
illam doctrinaꝫ sequitur etiã Ludo.ro.in.d.l. vectigalia.§.j. Nec
ob.qđ dicebatur,qđ in colono ecclesie cui fauet magis, tamen re/
quiritur biennium vt hic in tex.nostro.ergo multomagis in colo/
no priuati. Responde ꝙ ideo in colono ecclesie statutum est bien/
niũ,eo quia talis colonus perdit melioramenta vt hoc text. Un/
de cuꝫ in hoc grauetur releuatur in alio in tẽpore biẽnij, per regu
lam.l.cum qui.in prin.ff.de iureiuran.Secus est in colono priuati
qui si expellat per cessationẽ solutio.tñ nũꝙ perdit melioramenta
13 vt.s.dixi in tex.¶†Adde circa primũ membrum distin.Barto.
Inquantum Bar.post glo.vbiqꝫ tenet,ꝙ si est factũ pactũ de nõ
expellendo sub pena,tunc propter istud pactuꝫ requiritur lapsus
biennij,ad hoc vt pactũ aliquid operet,alias sine pacto posset sta
tim expelli:licet gl.vbiqꝫ ꝛ vbiqꝫ etiã Bar.sic teneat.Ego in con/
trariũ fortissime arguo.Nã pactũ de nõ expellendo sub pena non
alterat nec mutat naturam contractus in aliquo. text.est in.l.ij.
circa medium.in versiculo.vel pena opponenda.ꝛ ibi declarat gl.
in versi.opponenda.C.de iure emphiteo.ꝛ ibi Barto.in.iij.col.et

Salice.et alij colligunt istam regulam ex illo tex. Nec potest dici
pactum esse frustra,ex quo continet penã certã:propterea gloss.ꝛ
nõ ab re in.d.§.inter locatorẽ.intelligit illum tex.in cõductore ad
longũ tẽpus.Quod ego tñ nõ firmo.Cogita super hac difficulta
te:qꝛ durum est realiter respõdere.¶Tenendo tñ communeꝫ in/
tellectũ ad.d.§.inter locatorẽ.ꝙ ibi biẽnium requiratur propter
pactum de non expellendo.Dic ꝙ ille casus est sing.et non repe
ritur alibi in iure ẽm Jmol.ꝛ Lud.in.d.l.vectigalia.§.j.ꝛ Jmol.
in.d.c.propter sterilitatem.in.xiij.col.et in.xxvj.quẽ mirabiliter
limitat.d.Alexã.in consi.cv.in.iij.vo.qđ incipit magnifice pretor.
in.vj.col.ad fi.vt procedat qñ specifice et formaliter fuit promissuꝫ
de non expellendo inquilinum sub pena. Unde non sufficeret in
genere promittere ratam et firmam habere locationem.Moue/
tur quia traditum est pro forma qđ illud ibi sic exprimatur.Ergo
non sufficit impleri per equipollens.vt not.per Moder. in.l.ij.
ff.de libe.et posthu.Istud fundamentum non placet,quia redicu
lum puto,qđ pro forma ibi tradita sit ꝙ illa verba sic specifice ex
14 ꝑmant.quia esset ꝯ ti.C.de formu.et impetra.Magis faceret†qꝛ
verba specialia plus operantur quã generalia.l.sed et si quis.§.
quesitum.ff.si quis cau.¶Item adde circa tertium casum distin
ctionis Barto.qđ quando nullum est pactum et inquilinus vel
colonus est presens,statim qđ ipse cessat soluere potest expelli per
text.in.d.l.edem.in prin.a contrario sensu.¶Ad idẽ facit.l.vecti
galia.§.j.ff.de pub.et vectig.ꝛ cõmis.Nec dicas qđ hic sit speciale
fauore fisci vt dicũt gl.Jmo.ibi cũ i fisco nihil cẽseat speciale quã
in alio nisi.vbi exprimitur.l.item veniunt.§.in priuatorũ vbi gl.ff.
de peti.here.gl.in.l.j.C.e.¶Tertio addo qđ not.Ang.in.l.est diffe
rẽtia.ff.in quib.cau.pig.taci.contra.vbi per illum text.in ver. pre
15 cludatur.no. Ange.†quod licitum est domino domus claudere
ostiuꝫ scholaribus,ꝛ eos eijcere de domo si nõ soluunt pensionẽ.
Sed aduerte dum Bar.et sequaces fundant se in.d.l.edem.a cõ
trario sensu quia videtur quod stringat ad oppositum. in versi.
insolidum non soluisti.Pondera dictionem insolidum.nam soli
dum seu totam pensionem non tenetur soluere nisi in fine locatio
nis vt per gl.et doc.in.d.l.edẽ.facit tex.in.l.sed addes.§.si qs cũ i
annum.ff.loc.ergo ille.tex.probat oppositũ,quod statim cũ cessa
uerit soluere possit expelli.Istã difficultatẽ tangit Joã.de imo.
in.d.c.propter sterilitatem.in.xxvij.col.ꝛ ibi dicit,ꝙ doc.eam nõ
tangũt alicubi.Et respõdet tribus modis.ꝛ pro certo,inepte nõ
curo referre.¶Sed tu clare rñde et bene:ꝙ glo.ꝛ doct.loquũtur
quãdo quis ɔduxit domũ vel fundũ ad quinqꝫ vel sex annos pro
pensionẽ.puta.xxv.ducatorum in anno,quo casu solidam pensio
nem.xxv.ducatorũ tenent soluere in fine cuiuslibet anni vt decla/
rat Bar.in.l.si seruus cõmunis meuij.§.fi.ff.de stipu.ser.pone qđ
cessauit per vnũ annum integrum soluere solidã pensionem cer/
te ẽm docto.põt expelli a tota locatione.et hoc modo cessat dicta
difficultas.et ita declarat Sali.in.d.l.edẽ.ꝙuis ibi Bal.aliã sol.
sentiat in.j.col.¶Limita istã cõclusionẽ procedere in colono vel
inquilino ad modicũ tẽpus. si autẽ esset ad longũ tẽpus.puta ad
decẽnium : tũc requireretur lapsus triẽnij sicut in emphiteota
ad hoc vt possit expelli:quia tũc habet ius in re sicut emphiteo/
ta.Ita tenet Ang.in.§.scire autẽ.in aut.de non alie.coll.ij. Dicit
tamẽ se nescire legem de hoc idẽ tenet.d.Ant.de bu.i.d.c.propter
sterilitatem.et ibi Jo.de imo.in.xxv.colũ. et seq.et ibi Panor.in
vlti.not.Ful.hic.Bal.in.c.litere.in.ij.col.de dila.et in.c.si.cautio.
in pe.col.de fi.instru.et in.c.querelam.in fi.de iureiur.et in.d.l.edẽ.
in.j.vel.ij.col.do.Alexan.in consi.cxvij.in.iiij.vol.qđ incipit viso
processu cause vertentis inter dominã luciã.in pe.col.ꝛ seq.Con/
trarium sub dubio forte tenet Jmol.in.d.l.vectigalia. §.j.et forte
melius.Nã si esset locator perpetuus,tunc bene posset equipara
ri in hoc emphiteote iuxta ea que dixi in tex.Sed qñ est inquili/
nus vel colonus ad decenniũ et sic ad longũ tẽpus:lꝫ habeat ius
tñ est temporale:ideo nõ bene arguitur ab emphiteota habente
ius perpetuo duraturũ.Non recedas tñ a dicta limitatione que
est cõis.¶Capio gl.i verbo repelli põt.quã diuide i duas partes
prout duas format questiones.scđa ibi:quid si vna ecclesia hꝫ.ve
16 nio ad primam qõ.†qñ emphiteota soluit vnum denarium pro
censu,si cessaret soluere talem denarium biẽnio,an posset expelli
a iure emphiteotico totali.et in primis glo.et Bar.dubitãt quo
modo potuerit concessio fieri pro vno nummo,per ea q̃ declarat
Bar.in aut.preterea.s.e.tu dic ꝙ hodiernis temporibus omnes
tales contractus emphiteotici cũ ecclesia propter cõsuetudineꝫ
sustinentur ẽm Specu.in titu.de loca.§.nunc aliqua.versi.vj. do.
Alex.in consi.lxxix.in.j.vo.qđ incipit circa primum de quo queri
tur.s.corã quo dño.in.ix.col. Idem tenet Ful.hic allegando glos.
in.§.lex.itaqꝫ.i aut.de nõ alie .coll.ij.¶In ista qõ.intelligẽdo eã
put iacet certe cõiter doc.hic tenẽt qđ possit expelli propter non
solutum canonem vnius nũmi.Sicut si magnam summã soluere
deberet,ꝛ dicit Bal.quod ita de consuetudine seruatur. Idem te
net Bald.in.l.cum allegas.in.vij. oppo. C.de vsur.et in rubri.C.

de contrahē.empt.ꝛ in.l.q̄uis.ff.de cōdi.ꝛ demon.ꝛ in.c.si proponēte.ad fi.de rescri. Pro ista.opi.facit euidens rō.nam talis nummus soluiť in recognitionē directi dominij vt declarat Bart.in.l.j.C.de iure emph. Si ergo emphiteota cessat p triēnium soluere illum nummū pōt expelli. Nō ꝑpter nūmū tm̄ sꝫ ꝑpter cōtemptū dn̄i quē recusat recognoscere. Et sic collige ex illa conclusione qꝺ ꝑpter omissam solu.vnius nūmi succedit pena legalis. Pro comprobatione adde.xij. Primo qꝺ decidit Ange.in.l.si seruū quis.§.pretor.in fi.ff.de acquir.here.vbi dicit, ꝙ thesaurarius cōitatis amouens vnū solū denariū de pecunia cōis incidit in penā statuti puniētis amouētem pecuniā cōis. Scḋo facit qꝺ no.Bald.in.l.etiā.in pe.q.per tex.C.ad.l.fal.ꝙ qui cōmodauit tacitā fidē in vno nūmo de restituendo incapaci, cēsetur indignus tota hereditate. Hoc tn̄ reprobat.d.Alex.in.l.ex facto.§.iulianus longinus.p illū tex.in fi.ff.de vulg.ꝛ pup.qꝺ pro nunc aliter non examino. Tertio facit quod vult Bal.in.l.cum sit.C.de sepul.vio.ꝙ regula qua cauetur,qui non hꝫ in ere luat in corpore.l.pen̄.ff.de in ius vocā.ꝓcedit etiā si qs pōt soluere totā pecuniā excepto vno nūmo,ꝛ seqtur.d.Alex.in.d.l.penul. Quarto accedit qꝺ vult Bal.in.c.si ꝓponente.de rescrip. Quod statutum excludēs mulierē dotatā procedit etiam si sit dotata in vno nummo. Quinto adde qꝺ spoliato qui dꝫ ante oīa restitui si vnus nūmus deficeret,non teneť in alijs rn̄dere.ꝛ idē de expensis litis fm Bal.in.c.cōquerente.in.j.col.de resti.spoli. Sexto adde,ꝙ propter excessum in vno nūmo vltra dimidiū iusti precij dꝫ suppleri totū verū ꝛ iustū precium fm Bald.in.c.cū causam que inter economū.de testi. Septimo adde qꝺ per solutionem etiam vnius nummi facta noīe census interrumpitur prescriptio fm Bald.in.c.illud.in vi.col.de prescri. Octauo adde ꝙ venditor pōt totā rem vēditam retinere etiā pro vno nūmo precij non soluto fm Bal.in.l.fi.C.cōmo.ꝛ est glos.no.in.l.res bona.ff.de cōtrahē.emp.Bal.in rub.C.eo.in.x.q.ꝛ in.c.cū adeo.in.ij.colū.de rescript. Nono adde ꝙ stante statuto ꝙ nō soluta gabella contractus sit nullus,ꝙ si fuit defectus in vno nūmo ꝯtractus annullabitur fm Ang.in.l.qui heredi.ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ in.l.si.seruus.§.si pluriū.p illū tex.ff.si quis cau.q̄uis cōtrarium in ver.vlti. tenet Ludo.ro.in.l.diuus.ff.ad silla. Decimo adde ꝙ si statutum disponit ꝙ appellans debeat soluere quinqꝫ denarios pro libra,ꝛ aliquis appellans omisit in vno nūmo ꝙ diciť appellatio deserta. Ita valde no.tenet Bal.in addi.Spe.in ti.de appel.in ver.sed pone dicit statutū,qꝺ bene not. Undecimo adde ꝙ si executor ad pias causas recepit fere totū preciū rei vendite,ꝛ de vno nummo habeat fidem ꝙ nō trāsfert dominiū:vt per Bal.no.in.l.inciuile.C.de rei ven. Duodecimo adde Bald.in.l.ij.in.viij.colū.C.de rei vē.vbi tenet,ꝙ vnus solus nūmus est in cōsyderatiōe ꝛ per Alex.in.l.si seruus.§.si pluriū.in fi.ff.si quis cau.predicta oīa faciunt ꝙ de minimis sit curandum,qꝺ videť ꝯ regulam.l.scio.ff.de in integ.rest.ꝛ.l.q̄uis.ff.de condi.ꝛ demon.Sed de hoc vltimo dic vt not.per Bart.in.l.si proprietarius.in prin.ff.de dā.infec. ¶ Reuertor nūc ad glo.nostram ꝛ addo ꝙ aliter ꝛ secundo mō intelligitur ista glo.per Pau.de ca.in.l.in execu.§.item si ita.ff.de verb.oblig.qꝺ loquatur in emphiteota qui soluit totā pensionem excepto vno nūmo,qꝺ ꝑpter defectum vnius nūmi pōt expelli a tota emphiteosi ac si nihil soluisset. Sed certe glos.nō loquiť in his terminis, sed loquiť qn̄ tota pensio erat solum vnus nūmus ꝛ in terminis in quibus loquiť Pau.de ca. ¶ Contrarium tꝫ Bald.in.d.l.edē.in ver.sed nūquid pro vno nummo:vbi tenet Bald.ꝙ inquilinus vel colonus qui soluit totam pensionem excepto vno denario qꝺ expelli non potest. Ego in puncto iuris puto opinionem Pau.de ca.esse veriorē,ꝛ vltra ea que generaliter tradi solēt in.l.v.§.cato.ff.de ver.oblig. Moueor in specie p quatuor ex his que.s.proxime retuli. Primo per illud qꝺ vult gloss.not.in.l.res bona fide.ff.de contrahē.emp. Et dicit Bal.in.l.fi.C.cōmo.ꝙ venditor pōt totaꝫ rem venditā retinere etiam pro vno nūmo precij non soluto. Scḋo facit qꝺ vult Bal.in.c.cōquerēte.in.j.col.de resti.spo.vbi dicit ꝙ regula que hꝫ ꝙ spoliatus ante oīa est restituendus,ꝛ prius non debet aduersarius audiri quod ꝓcedit etiaꝫ si vnus nūmus deficeret. Tertio qꝛ ꝑpter excessum in vno nūmo vltra dimidiaꝫ iusti precij hꝫ locū remediū.l.ij.C.de rescin.vendi.fm Bal.in.c.cū causam que inter economū.de resti.per glos.in.d.l.res bona. Quarto quia per solutionē etiā vnius nūmi factā noīe census interrumpiť prescriptio fm Bal.in.c.illud.in vlti.col.de prescrip. ¶ Intellige tn̄ sane nisi per errorē omisisset soluere illū nummū.l.q̄uis rationes.ff.de condi.ꝛ demon.quā ad hoc reputat sing.Bald.in.l.pro hereditarijs.in.iij.col.C.de here.actio.ꝛ in istis terminis potest saluari Bal.in.d.l.edem. ¶ Predicta not.ad materiam:an de minimis sit curandū.de qua per Bar.in.l.si proprietarius in princi.ff.de dā.infec.prout etiā dixi in.q.gloss.dic vt dixi in.l.placet.s.eo.

9 ¶ An de minimis.adde l.scio.ff.de in inte.rest.ant.cors.de sicilia in trac.de minimis.in prīa regula.

a

17 vbi allegaui concordātes ad hoc. ¶ † Sed quanto tempore poterit eccl̄ia per aliā expelli. Sali.hic mirabiliter tenet ꝙ requiratur trienniū.quia priuilegiatus cōtra aliū priuilegiatū nō vtiť priuilegio suo.vt traditur in aut.quas actiōes.j.e.sed tu tene ꝯtrariū,quod imo sufficiat bienniū p istā aut.indistincte loquētem. Ita tꝫ Bal.hic post Ja.bu.ꝛ Pe.Spe.in ti.de loca.§.nunc aliqua.versi.xv.ꝛ ver.xxij. Et rō est,qꝛ ecclesia q̄ recipit emphiteosim non est priuilegiata.sed bene ecclesia que concedit.ergo hic non est priuilegiatus contra priuilegiatū.vt tradit Bar.in aut.quas actiones.j.eo.

Additio. De isto pūcto quando ecclesia habet rem in emphiteosim ꝛ cessat soluere an possit expelli sicut priuatus,dixi in.l.placet.s.eo.in illo tex.in ver.nullam trāslationē.ꝛ ibi Bal.ꝛ Bal.in.c.j.in princi.vbi aliū oēs de alie.feu. Cano.in.c.constitutus.post gl.ibi.de relig.do.ꝛ ibi per Pano.rn̄dentem quibusdam fundamentis Joan.and.ꝛ aliorum ibi. ¶ Sed pulchrum est videre quāto tempore expelli possit ecclesia cessans soluere.glos.non aperit,nunquid requiratur triennium vel biennium. Sali.hic tenet ꝙ requirať triennium ꝛ ita intelligit ꝛ apostillat glo.istā.moueť qꝛ lꝫ ecclesia habeat ꝯ priuatum priuilegiuꝫ vt ex illo biennio possit expellere.tn̄ ecclesia cōtra aliā ecclesiā perdit istud beneficium.patet ex not.per gloss.not.in aut.nisi rogati,ad fi.in glos.mag.C.ad trebel. Aduerte quia credo Sali.male dicere,ꝛ ꝙ imo cessando biennio dꝫ expelli per generalitateꝫ huius aut.vbi dicitur ꝙ emphiteota ecclesie cessando biēnio expellitur nec distinguitur an sit priuatus vel ecclesia.ita decidit Bald.hic post Jac.but.ꝛ Pe. Item quia ecclesia accipiens non est priuilegiata tempore,sicut ecclesia concedens,ergo non potest vti priuilegio suo etiam ꝯ aliā ecclesiam ex docti.Bar.in aut.quas actiones.j.eo.imo plus Specu.in tit.de loca.§.nūc aliqua.versi.xxij.ꝛ ibi Jo.an.in addi.tenet ꝙ si ecclesia reciperet reꝫ in emphiteosim non ab ecclesia sed ab alio priuato,q̄uis emphiteota priuati non cadat nisi cesset triennio,tn̄ isto casu ecclesia cessando biennio expelleretur:quia eo iure quo ecclesia vtitur cōtra alium dꝫ vti contra se.istud tn̄ fundamentum non videtur tutuꝫ:quia procederet qn̄ ecclesia haberet tale ius ad eius postulationem tunc procedit titulus.ff.qꝺ quisqꝫ iur.sed ecclesia nō hꝫ tale ius ad eius postulationē:stat ergo ꝙ ecclesia habens emphiteosim si cessat biennio soluere potest expelli ꝛ in hac nemo discordat. In cōtrarium stringit text.singu.in.c.j.§.fi.de ca.conra.in vsi.feu.quem dicit esse sing.Ang.de are.in.§.finitur insti.quib.mo.ius patrie pote.sol.ꝛ ideo.Salice.dicit ꝙ ille text.fecit eū multoties dubitare,sꝫ ꝙ subtilius consyderando ille tex.loquitur qn̄ ecclesia hꝫ feudum a rege,quia si prelatus sit negligens soluere preiudicat sibi prelato nō successoribus vel ecclesie,nos loqmur qn̄ ecclesia habet ab ecclesia,quia tūc vtraqꝫ admittit priuilegiū:ꝛ ista dicit etiam inaudita,que sol.ad illum tex.mihi non placet:quia est verū qn̄ vterqꝫ est in specie priuilegiatus.tunc priuilegiatus contra priuilegiatū non vtitur priuilegio vt per Bart.in.d.aut.quas actiones.sed hic non est sic.quia lꝫ ecclesia concedens sit priuilegiata in tempore,tn̄ ecclesia recipiens non est priuilegiata:vnde tutius est dicere,ꝙ illud ius consuetudinarium in feudis nō debet extendi ad emphiteosim vt per Bar.in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.in duobus locis.ff.de ope.lib.dixi plene in.l.ij.de iure emphiteo.j. Jason Papie.

¶ Capio gloss.fina.in verbo meliorationis.istam gloss.diligenter

18 no.† ꝙ qn̄ emphiteota cadit propter culpā suam:tunc perdit meliorameuta. Ergo vult glo.ꝙ si caderet sine culpa:puta qꝛ emphiteosis esset finita non perdidit melioramenta. Et ita istā gl.pōderat Raphs.cuma.in consil.ccxij.qꝺ incipit monasterium iure loc.in vlti.col. Pro primo casu adde tex.in.l.ij.in verbo nomine meliorationis ꝛ ibi Bal.no.C.de iure emphi.cum concor.quas ibi dedi.in.vij.no.q̄uis aliter teneat gl.in.l.colonus.in princ.ff.loca.quam ibi reprobat Pau.de cast.post Bart. Pro scḋo casu adde Spec.in.d.§.nunc aliqua.in versi.cxxxi. Bald.in.c.j.§.si quis de manso.in.v.col.de controuer.inue.in vsi.feud.ꝛ in.l.fi.C.cōmunia de leg.ꝛ

19 in.l.senatus.§.marcellus.vbi alij.ff.de leg.ij. ¶ † Extra glo.querit Bart.de pulchra ꝛ subti.q.pone ꝙ res immobilis ecclesie est consueta dari in emphiteosim vsqꝫ in tertiā generationē masculinaꝫ:vel est consueta dari ad tempus. Pone quod concedatur in tertiam generationem masculinam ꝛ femininam:vel pone etiam ꝙ concedatur in perpetuū. Nunquid valeat. Bar.dicit se dubitare nec aliter declarat.an vitietur in totum.an saltem valeat quo ad generationem permissam. Bal.in aut.si quas ruinas.in.j.col.s.eo.refert Bar.hic tenere ꝙ concessio sit in totum nulla,ꝛ eum reprobat,ꝙ imo valere debeat quo ad lineā masculinam,lꝫ nō quo ad femininā.ꝛ sic saltem dꝫ valere quo ad casum pmissum per tex.fm eum ad literā in.§.neqꝫ illud.in aut.de non alie.coll.ij. Idem tenet Fulg.ꝛ Pau.de cast.hic.ꝛ dicit Pau.de ca.ꝙ opi.Bal.est verior ꝛ equior ꝙ sit opi.Bar.hic:q eā amplexus fuisset si bn̄ cogitasset fm eū. Idē tenet Lud.ro.in.l.j.§.si stipulāti.ff.de verb.obli.vbi dicit mirandū esse de tāto patre quantū fuit Bar.qui dixerat cōtra casum.d.§.neqꝫ illud.ꝛ vide oīno ibi Alexā.ꝛ Are. Idē te

20 net Jmo.in.c.fi.in an tepenul.col.de fer. † Notus quia in separabilibus vtile per inutile non vitiatur.l.sancimus.C.de dona.idem tenet.d.

tenet.d.Alex.in cõsi.xxviij.in.ij.vol.qd incip.ɔsyderatis circa fi. Istud idẽ simili i feudis tz Bal.p aliqua fundamẽta i.c.j.i pñc.in iiij.col.qui feu.dare pos.z in.c.j.§.similiter.p illũ tex.de lege conra. z in.l.si pupillorum.§.fi.ff.de re.eo.Imo.in.l.qd dr.in fi.ff.de ꝟ.ob. Pro ista parte bene facit tex.not.in.c.dilectus.in ver.nos vero.de preben.facit glo.no.in.c.querelam.in glo.mag.in ver.potuit.z ibi Panor.z Jo.de ana.in vlt.col.de simo.Facit qd vult Barto.in.l. cotem ferro.§.dñs.ff.de pub.Bal.in.l.cũ ꝓponas.C.de nau.feno. ❡ Quid tenendũ:ɔsydera in primis qd hic Bar.non dicit qd cõcessio sit in totũ nulla:put male reprehendit̃:imo non aperit:an in totũ sit nulla:an in parte:z fundamẽta sua pbant qd solum in parte vitietur:z ita eũ recitat z fideliter Imo.in.c.fina.in antepe.

21 col.de feu.† Itẽ bñ.no.fundamentũ Bar.qd ɔsuetudo non se extẽdit vltra id qd agit̃.Adde que pulchre dicit ipse Bar.in.l.j.§.si qs hoc interdicto.p illũ tex.ff.de iti.actuqz priua.alibi dicit Bal.in.l. fi.C.commu.vtriusq.iu.qd consuetudo tñ habet de potẽtia et effectu q̃tum habet de vsu z proprios facti z vsus terminos nõ excedit.Alibi dicit Bal.in.c.j.in princ.in.iij.col.qui feu.da.pos.quod cõsuetudo quantũ hz de actu tñ habet de potentia z non plus:cõmunis opi.est,qd ɔcessio vitiet̃ tantũ in parte:vt pz in locis preallega.ego teneo in ecclesia qd imo vitiet̃ i totũ,per text.inexpugnabilẽ.i.§.emphiteosim.in fi.in aut.d nõ alie.coll.ij.z ibi Ang.p illũ tex.tenet qd in nihilo valeat.Tu stringe illũ text.Primo dũ dicit

22 neqz qd fit habere aliquod penitus robur sinimus.† Pondera di

a ctionem penitus[a] que idem importat qd omnino seu omni casu.l. j.C.de gladiato.tol.lib.xj.no.Archi.in.c.j.de sup.negli.prela.in.vj. do.Alex.in.l.q vsumfructũ.ff.de ver.ob.Jo.an.in.c.j.in ver.penit⁹. de do.priui.in.vj.Facit qd vult glos.in cle.j.in ver.nullus.de pbẽ. ❡ Scdo põdera tex.dum dicit nullo modo permittimus:in illis verbis geminatis permittimus nullo modo:vt est gl.sing.i cle.vt hi q.de eta.z quali.quã ad hoc reputãt singu.Ang.z Imo.in.l.si queramus.ff.de testa.z imo.in.c.ij.de testa.Ad idem allego Bal. sibi contrarium in.l.quecũqz.in.j.col.circa meãi.C.de bo.que lib. Ubi Bal.formaliter inquit,qd si cõcessio fiat vltra licitũ nõ vz ẽt

23 intra licitũ:† qz i factis ɔ legẽ,si nõ valet qd fit vltra:nõ valet etiã qd fit intra.c.dudũ.de reb.ecc.nõ alie.i.vj.z.c.monasteriorz.eo.titu. ita etiam tenet Bal.in.l.etiã.ff.so.ma.Et ita maxime p autoritatẽ Bar.hic:z Bal.in.d.l.quacunqz.consuluit.d.Alex.in consi.lij.qd incip.viso instr̃o loca.in.iiij.col.qd locatio facta p ecclesiaz vsqz ad x.annos non seruata debita solennitate:non valet etiã in vim simplicis locationis facte ad nouem annos.Uide etiã qd decidit do. Alex.in cõsi.viij.visis subtilissimis.in.ij.vo.de re emphiteotica solita ɔcedi i emphiteosim si primo ɔcedat̃ in feudũ qd nõ vz:z tenẽdo istã partẽ nõ ob.d.§.neqz illud.qz ibi est casus valde diuersus qñ locatio facta est ad nouẽniũ:z sic i casu valido z licito.Postea adiectũ est pactum qd finito primo nouennio debeat renouari ad aliud nouennium z sic successiue ibi dicitur qd istud secundum pactũ vitiat̃,z prima locatio facta in casu licito valet.Item ad istam q.Bar.pro eius perfecto complemẽto:vide quod decidit Raph. cu.in consi.xcj.incip.retenta disputatione:z notabilius in consil.

24 cxxix.incipiẽ.quedam possessio:vbi omnino vide. ❡ † Ultimo inquantũ Bar.hic in fi.tangit que res dicantur esse de mensa eccle

b sie,[b] z se remittit ad Innoc.in.c.vt sup.de reb.eccle.non alie.adde Bar.in.l.si vacãtia.C.de bo.va.li.x.Bal.i.c.j.de clerico qui inue.fecit.z in.c.j.in.iiij.col.qui feu.dare pñt.in vsi.feud.late per do.Car.i c.ex parte.de feu.z ibi per Imo.in antepe.col.Per ista cum laude dei remanet expedita ista aut.per me Jasonem de mayno legentem in felici Patauino gymnasio.

2 Ecclesia z ciuitas equiparantur.

3 Uerbum relinquo trahitur ad institutionem heredis.

4 Dominium rei donate ecclesie ciuitati vel redemptioni captiuorum transit ipso iure absqz traditione.

5 Quãuis rei vendite nunq̃ trãsferatur dominiuz sine traditione. etiam si fiat titulo vniuersali,fallit tamen in ecclesia.

6 An venditio facta ecclesie vel ciuitati possit solo consensu resolui absqz contraria traditione.

7 An lex ista habeat locum in permutatione,z an statutũ loquens in venditione habeat locum in permutatione.

8 Fideicom.vniuersa.factum ecclesie,ciuitati,vel redemptioni captiuorum transit ipso iure absqz alia restitutione reali vel verbali.z numero.9.

10 Si factum sit fideicõ.ciuitati vel ecclesie,ante factam restitutionẽ possunt conueniri debitores,z agi rei vendi.ad res.nu.11.

12 Uerba debẽt intelligi in potiori significatu.

13 Spatium centum annorum est longissimum vite hominis tps.

14 Pro rebus venditis vel donatis ecclesie traditione non facta potest ecclesia intentare rei vendicationẽ,sed an transeat quasi dominium z consequenter an possit agere publiciana.

15 Appella.reipubli.intelligitur stricte solum de ciuitate romana sz large etiam alie ciuitates comprehenduntur.

16 Queadmodũ ciuitas equiparatur minori vt restituatur ita quelibet villa z quodlibet castrum.

17 Potestas data arbitro vel arbitratori prorogandi terminum toties quoties voluerit,non poterit prorogare vltra duas vel tres vices ad summam.z nu.18.

19 Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem.

20 Ecclesia vel ciuitas gaudet prescriptione centum annorum in tribus casibus hic positis quando agit contra eum qui donauit vel vendidit vel eorum heredes:secus contra tertium ad quẽ res deuenit titulo non hereditario.

21 Jurisditio non prescribitur contra ecclesiã minori tempore.xl.anno.si est ecclesia romana centum.

22 Actiones personales quare dicantur personales.

23 Heredi competit petitio heredita.ad consequendum res hereditarias aduersus quoscũqz possessores.

24 Actio in rem que cõpetit ecclesie,an sit in rem directa vel vtilis.

25 In omnibus casibus in quibus transfertur dominium ipso iure nunq̃ transfertur possessio.

26 In casibus in quibus transfertur dominiũ,intelligit̃ directo.

27 Si aliquis vendidit rem vni z constituit se possidere nomine suo vel precario,z postea venderet alteri z traderet,prefertur primus virtute constituti.

28 Quando res est vendita duobus,z non apparet cui primo sit tradita,in dubio presumitur qd prius sit tradita primo emptori tanquam iustiori.

29 L.quoties.C.de rei ven.non habet locũ in ecclesiasticis personis.

30 Non valet statutum quod res immobiles non possunt alienari in ecclesiasticis personis.

31 Quis presumitur viuere vsqz ad centum annos.

32 Quod dicitur in ecclesie,habet locum in pauperibus.

UT inter diuinum. Ista.l.erit notabilis et subtilis multũ.Premitto ad euidẽtiã,qd ista.l.legit̃ altero de duobus modis.vno modo fm Bar.hic,quẽ vide i vlt. col.in prin.post gl.pe.hic,qd in ista.l.conceditur triplex priuilegium ecclesie,ciuitati,z captiuis.Primũ est de prescriptione.Secundũ de trãslatione dñij.Tertiũ de actionib⁹ q̃ cõpetũt istis,q̃ nõ cõpeterẽt priuatis:z iste est cõis intellectus.Alio mõ legit̃ z forte magis fm mẽtẽ litere p Pet.de bellaper.z Cy.hic i.ij.q.post nonnullos antiquos,qd p hanc.l.vnũ tm̃ p̃uilegiũ ɔcedat̃.s.prescriptiõis. Nec ob.ver.in his aũt omnibus casibus.vbi vr̃ ɔcedi priuilegiuz circa actiones:põt dici qd restringit̃ ex eo qd ibi sequit̃ in tex.fz tenorẽ nostre ɔstitutionis:quis sit verior intellectus.dicit̃ sup gloss. pe.Interim sequor opinionẽ qd triplex priuilegiũ p hãc.l.cõcedat̃. ❡ Diuide z summa istã.l.vt p Bar.z oẽs doc.hic.Tu summa excellẽtius:qz ista.l.pro certo verbosa est qz in tribus casibus tribus psonis triplex priuilegiũ cõcedit̃ p hanc.l.z fuit summarium Richar.maliũ.remouentis:vt refert Fulg.hic in.ij.colũ. ❡ Declaro istud summariũ:z sic declaro tex.in tribus casibus.j.in relictis vel donatis vel venditis cõpetũt priuilegia istius.l.quare aũt magis in istis tribus casibus sit speciale,z non in alijs,audirem libenter docentẽ:nec aliquis vnq̃ mouit dubiũ:tñ infra dicemus,an idem in permutatio.z an idem in similibus.Postea z secundo modo dixi in tribus personis.s.ecclesie,ciuitati,z captiuis.Postea z tertio dixi triplex priuilegium.Primum est prescriptionis.Secundum est translationis,dñij:qz in istis tribus casibus trãsfert̃ dñium sine traditione.Tertiũ priuilegiũ est circa actiones:nã tres actiones simul concurrunt,actio personalis,rei vẽdicatio,z hypothecaria, istud summarium non vr̃ verũ.primo dum dicit̃ qd in trib⁹ casib⁹ triplex priuilegium cõcedit̃ nõ est verũ:nã in rebus relictis etiam priuato transit dñium sine traditione a morte testatoris z ab adita hereditate.l.a titio.in fin.ff.de fur.itẽ cõpetũt iste tres actiones cuicunqz priuato.l.j.C.cõia de lega.plene scribit̃ in.l.j.ff.de lega.j. Et sic illa tria priuilegia nõ hñt locũ in tribus casibus:sed solum in duobus:scz in rebus donatis z in rebus venditis:z propterea Pau.de ca.hic:circa prin.q perpẽdit de hoc dicit qd in rebus relictis ecclesie,ciuitati,vel captiuis,titulo legati vel fideicom.non est nisi vnũ priuilegiũ in hac.l.s.prescriptionis,alia duo sic competũt priuatis sicut ecclesie.Saluando summarium suprascriptum potes tenere.qd ista.l.intelligatur de relictis per fideicõ.etiã vniuersale:z tunc erit bene magnũ priuilegiũ in omnibus tribus,qd non cõpetit priuatis:qz in fideicõ.vniuersalibus non trãsit dominiũ sine restitutione reali vel verbali:z cõsequẽter nõ cõpetit nec rei ven.nec actio hypothecaria:z tunc erit in hoc maximum priuilegium ecclesie ciuitatis captiuorum:de quo an sit verum disputabitur statim in no.z erit subtilis passus:sed aliud non est in quo non videtur mihi quod summarium Richar.cre.non possit sustineri,non videtur verum quod in tribus casibus tribus personis concedatur.casus tres sunt isti,in rebus relictis vel donatis vel vendentis ecclesie,inter alia priuilegium est qd dominiũ transeat

a ❡ Penit⁹. adde in.c.ordinarij.de offic.or.li.vj. idẽ in.c.j.de cle.egro.eo. li.isti.de dona.in.§.est z aliud.

b ❡ Ecclesie. adde glo.or.i ꝟbo ad mẽsam.in cle. frequens.de exce.pla.gl. z doc.i cle.j. de resc.doc. i.c.vni.de rebus eccl.nõ alie.doct.in cle.j.i.§.premissa.d sup. neg.p̃la.doctо.i cle.j.in §.sane.d iu. pa.Inn.i.c. ij.de sta.mo.

sine traditione. Isti tres casus non possunt conuenire redemptio-
ni captiuorum. quia ille casus de venditione non pōt cōuenire nec
adaptari redēptioni captiuorū: nam potest bene legari vel dona-
ri pro redemptione captiuorū, ⁊ isti casus bene ꝯueniūt ita redem-
ptioni captiuorū sicut ecclesie vel ciuitati. sed venditio bene pōt cō
uenire ecclesie vel ciuitati. s. ꝙ trāsferatur dominiū sine traditione
quā captiuorū redēptioni possit adaptari nequaq̄. Et ꝙ sit veruz
pondera ꝑ ver. siue itaqꝫ repilogat casus supradictos vt tollat ca-
sum de captiuitate qñ loquitur de ecclesia vel ciuitate tunc ponit
tres casus. Sed postea qñ loquiť de redēptione captiuorum po-
nit tm̄ duos. dum dicit vel vendita prout immediate ꝑcedētibus
verbis dicit religiosis domibus vel ciuitatibus relictum. vel do-
natio vel venditio precesserit, ad denotañ. ꝙ casus de ven. vt per
eam solo titulo sine traditione transferatur dñium ille bene conue
nit ecclesie vel ciuitati. sed nō conuenit redemptioni captiuorum.
ergo summariū non bonū. nisi forte multū diuinando poneres ca-
sum restringendo, qñ pro redēptione captiuorum expediret ꝙ ali-
qua res venderetur necessario tradēda hostibus, ⁊ ꝙ etiā sit priui
legium vt tranferať dominium sine traditione, ista dixi vt acuti⁹
2 inspiceretis verba tex. ¶ † No. ex isto tex. in p̄n. ꝙ ecclesia[a] et ciui-
a tas equiparantur, ⁊ ita tota die allegatur iste text. Intellige verū
quantum ad tres casus positos hic in text. alias equiparatio non
procedit, patet, quia in dubijs iudicandum est cōtra fiscum. l. non
puto. ff. de iure fisci. secus in ecclesia. quia in dubio est iudicandum
pro ecclesia. l. sancimus. §. eo. c. si. de re iudi. ¶ Item dispositio pe-
nalis loquens in ecclesia non habet locū in fisco vel in ciuitate gl.
est not. in. §. item mixta. in versi. iudicium. institu. de act. de quo an
ecclesia ⁊ ciuitas equiparenť. vide per docto. Bal. Ange. ⁊ Imo.
in. l. fructus. ff. sol. ma. ¶ Scđo no. ex tex. ibi, aliquā reliquerit here
3 ditatem fm Albe. Bal. Sali. Ful. ⁊ Pau. de cast. dic. † ꝙ verbuz
relinquo trahitur ad institutionem heredis, ⁊ hoc ideo quia adie-
ctum vniuersitati. secus si fuisset adiectuz sing. retrahitur ad lega-
tum non ad institutionē. glo. est ordi. ⁊ ibi doc. in. l. his verbis. ff. de
here. insti. dixi ordinarie in auť. nouissima. ⁊. de inoffi. testa. non po-
no hic: ibi dicta sufficiant. ¶ Tertio nota ex tex. ibi vel donatio-
b nis[b] titulo iuncto ver. in his autem omnibus † ꝙ dñium rei dona
4 te ecclesie, ciuitati, vel redemptioni captiuorum transit ipso iure
absqꝫ traditione. ⁊ hoc est magnum priuilegium. Intellige tamē
text. in donatione vera facta personis. de quibus. s. secus est in do
natione ficta vel presumpta. ita in pulchra. q. decidit no. Bar. quē
omnino videas. l. si aliquam rem. ff. de acqui. pos. in. iij. col. in versi.
habui in hac ciuitate hanc. q. ⁊c. ⁊ ibi per Alex. colum. xv. in fin. de
quo etiam per do. Anto. in. c. ex parte. in. vij. colum. de confes. ⁊ late
Spe. in tit. de loca. §. nūc aliqua. in ver. liij. ⁊ pulchre. Bal. in addi.
Specu. in tit. de loca. in. viij. col. in ver. sed an quis soluēs. vbi sing.
tenet si aliquis diu soluit ecclesie quo casu inducitur fictus vel pre
sumptus titulus iuxta. l. si certis annis. ⁊. de pac. tamē ex isto ficto
titulo non moliret trāslatio dñij nisi ex vera traditione. ¶ Quar-
5 to no. ex tex. ibi vel vendiderit, † ꝙ quāuis rei vendite nunq̄ trans
feratur dominium sine traditione. §. vendite. ⁊. §. per traditionem.
institu. de rerū diui. etiā si venditio fiat titulo vniuersali: vt dixi in
auť. ingressi. §. eo. tñ istud est speciale, cū in venditiōe facta ecclesie
vel ciuitati est magnū priuilegium, q: ex solo ti. dñium trāsfertur,
casus est hic. de quo per glos. in. c. ij. extra de consuetu. ⁊ ibi docto.
¶ Limita sing. ꝙ hoc verū est, qñ vēditio immediate celebrať cuz
ecclesia, tunc ex solo titulo transfertur dominium sine traditione,
secus si cū ꝓcuratore ecclesie. tūc nō trāsferť dominiū sine traditio
ne. Ita singu. Ang. in. l. j. §. per procuratorē ⁊ ibi vide ꝑ alios. ff. de
acqui. pos. Et sic habes quod ex solo consensu in venditione trans
6 fertur dominiū in ecclesiā. sicut si traditio interuenisset. ¶ † Pul
chrum dubium esset, an venditio facta ecclesie vel ciuitati posset so
lo consensu resolui absqꝫ contraria traditione, sicut solo consensu
perficitur sine traditione. iuxta. l. j. ⁊. ij. C. qñ. li. ab emp. disce. ⁊. l. ab
emptione. ff. de pac. Bald. singu. in. l. si tibi. §. de pignore. in penul-
tima columna. ff. de pac. decidit sing. ꝙ licet ex solo titulo venditio
nis transferať dñiuz in ecclesiā, nec requirať traditio. tūc nō posset
resolui solo consensu nisi retraditio actualis interueniret qđ bene
7 not. ad hunc tex. † Nunquid autem ista lex loquens in venditione
habeat locum in permutatione Bal. hic. in. ij. colum. ⁊. q. iij. post
Guil. de cu. determinat ꝙ sic, quia permutatio ꝓxima est emptio-
ni et venditioni. l. j. ff. de re. permu. l. statuliberi a ceteris. §. quintus.
ff. de statu. lib. Nec ob. si dicatur ꝙ in hac. l. sunt tres casus in reli-
ctis donatis vel venditis. ergo non debet fieri extensio. Respon-
det quod tamen ista inducta sunt fauore publico. et quia fauorem
publicum respiciunt debent extendi ad similes casus per glos. or-
di. in. l. illud. §. eo. ⁊ istud tenet glo. nostra hic in verbo captiuorum
dū extendit. l. nostrā ⁊ dicit vel simili causa. ¶ Intelligitur tamen
fm eos quando ecclesia impleuisset pro parte sua, alias ex permu
tatione nunq̄ posset transire dominium. l. ex placito. C. de re. per-
mu. Et posset inuestigari que sit ratio, quare ista lex statuit hec in

a ¶ Ecclesia. Adde Bal. i. l. fruct⁹. ff. sol. ma. lꝫ io. de imol. ibi tꝫ cōtrariū.

b ¶ Donationis. adde gl. fin. in. c. ij. de cōsue. doct. i c. abbate. sane. de re iu. li. vj. Pe. de anc. in regula cui lꝫ. đ re. iur. li. vj.

istis tribus casibus ⁊ nō alijs. rō est q: alij casus verisimiliter non
occurrūt, si qui tñ similes sunt. istam. l. habere locū. ita tenet Fulg.
hic. in. xiij. col. dubitatiue tñ alij nō tāgūt. Cōtrariuz expresse tenet
ipse Bal. in. l. j. ad fi. ⁊. de re. ꝑmu. ꝙ ista. l. nō haberet locum in per-
mutatione. Et contrariū colligiť ex his q̄ tenet glo. ⁊ docto. in auť.
quas actiones. ⁊. eo. dū voluit ꝙ illa auť. loquēs in ecclesia non ex-
tendatur ad ciuitatem, qđ qualiter ꝓcedat ibi videbimus. vide ta
men tex. in. l. sciendū. §. deinde. in versi. sed si qs ꝑmutauerit. quem
Ang. ibi dicit esse mirabilem. ff. de edi. edic. ⁊ pondera verbum ha
beri ibi positum. ⁊ text. in. c. j. vbi canoniste de his que fiunt a pre-
la. sine consen. capi. ¶ Et an statutum loquens in venditione ha-
beat locuz in permutatione dixi in. l. j. ff. de re. permu. ponit. domi.
Alexā. remissiue in. l. fi. in pe. col. ff. de condit. ob causam. ¶ Adde
etiam ꝙ dominium bonorum caducorū ipso iure trāsit in fiscuz si-
ne apprehensione. ita ꝓbat tex. mihi no. in. l. vnica. ante fi. in verbo
ad caducorum vendicationē vocari: ⁊ ibi not. Bal. C. de cadu. tol.
¶ Quinto habes diligenter no. ex hac. l. fm ꝙ subtiliter et acute
ponderauit Bar. in. q. per eum disputata que incipit filium adul-
8 tum, probari in hac. l. † ꝙ fideicommissum vniuersale factū eccle-
sie, ciuitati, vel redemptioni captiuorū, transit ipso iure absqꝫ ali-
qua restitutione reali vel verbali. Et ne iuuenes equiuocent scien-
dum est, ꝙ in legato vel fideicommisso particulari transit domi-
nium ipso iure in legatarium absqꝫ aliqua traditione. l. a titio. in
fi. cum vulgaribus. ff. de fur. tamen secus est in fideicommisso vni-
uersali in quo nō trāsit. nisi facta restitutione reali vel saltem ver-
bali. l. restituta. ⁊. l. facta. in princi. ff. ad trebel. traditur plene in. l. j.
ff. de lega. j. ¶ Et si dicas que est ratio diuersitatis, multoties que
siui in locis preall. ⁊ maxime in. l. j. ff. de leg. j. nusq̄ inueni. puto ꝙ
ratio diuersitatis sit clarissima. nam in fideicōmisso vniuersali trā-
seunt non solum commoditates, ⁊ sic dominia, sed etiam onera he
reditaria passiue. ⁊ lex noluit vnq̄, ꝙ aliquis ipso iure obligeretur
sine facto suo. ideo in fideicōmissariū vniuersalē nō transeūt nec iu
ra nec dñiuz actiue vel passiue nisi sibi fiat restitutio re aut verbo:
quo casu ipse acceptando obligatur. non sic est in legato vel fidei-
cōmisso particulari in quo nulluz onus hereditarium est. l. si here
ditatē. §. j. ff. manda. q: ergo in legato vel fideicommisso nullum est
onus annexum, nulla obligatio hereditaria, sed solum emolumē-
tū. ideo ibi trāsit dñium ipso iure absqꝫ traditione. Hinc videmus
ꝙ in herede opus est ꝙ ipse adeat. et sic factum suum interueniat
tunc postea in eā transit dñium ipso iure alias nō. Bar. ergo pon-
derat esse hic tex. ꝙ fideicommissum vniuersale transit in ecclesiaz
⁊ ciuitatē absqꝫ aliqua restitutione reali vel verbali. et isto modo
esset priuilegium in tribus casibus, ꝙ in fideicō. vniuersali trans-
eat dñium sine restitutione. nā in legato particulari non esset pri-
9 uilegiū. q: idē in quocūqꝫ priuato. † Ad hoc primo pondera text.
nostrum in verbo aliquam reliquerit hereditatem. ista verba ita
possunt cōuenire fideicō. vniuersali. possunt enim intelligi relinq̄-
rit hereditatē. s. directo. itē reliquerit hereditatē. s. per fideicōmis-
sum. Item ponderat tex. in verbo fideicommissum, qđ etiā potest
intelligi tam de vniuersali fideicō. q̄ particulari. ponderat ⁊ tertio
text. in verbo relictorum, ex cuius significatu ita venit fideicom-
missum vniuersale sicut particulare. et ita glo. hic in verbo relicto
rum. vnde iungendo ver. in his autem. ⁊. ea. l. cum his verbis. est
hic casus rotundus fm eum, ꝙ etiam fideicommissum vniuersale
transit in ecclesiam vel ciuitatem absqꝫ traditione. Scđo pro hac
parte dicit Bar. esse casum expressum in. §. si quis aūt ꝓ redēptio-
ne. in auť. de eccle. ti. coll. ix. vbi eps̄ executor legatorum vel fideicō.
10 ꝓ redemptiōe captiuorū hꝫ ipso iure rei vēdicatio. † Et per hoc in-
fert Bart. ꝙ si sit factū fideicōmissum ecclesie vel ciuitati, ꝙ ante
factā restitutionē possent cōuenire debitores ⁊ agere rei vendica-
tione ad res. Iste passus est necessarius pro intellectu hui⁹. l. Istā
opi. Bar. refert ⁊ reprehendit Bal. hic. in. iiij. col. ante fi. ⁊ seq. in fo.
Secundo Bart. disputando per hanc. l. tenuit motus per text. ex-
pressum in. l. omnibus. cum. l. sequen. ff. ad treb. vbi est tex. ad literā
ꝙ fideicommissum vniuersale factum ciuitati non transit in ciui-
tatem sine restitutione reali vel verbali. Scđo mouetur quia tres
sunt casus speciales in quibus fideicōmissum transit sine restitu-
tiōe in fideicōmissariū, qui ponūtur in. l. pen. §. fi. C. ad trebel. ergo
extra illos tres casus sing. in cōtrariū est ius cōmune. Tertio pon
dera tex. nostrum in ver. in his autem omnibus. dum dicit fm te-
norē nostre cōstitutionis. Itē ꝯ Bar. tenuit late Fulg. hic. in pe. ⁊
vlti. col. ⁊ late Ludo. ro. in repe. auť. similiter. C. ad. l. fal. in. xxj. spe
ciali pie cause inter vltimas voluntates. vbi dicit mirandum esse
ꝙ tantus pater quantus fuit Bart. sic errauit in intellectu istius
l. fi. idem tenet Lud. ro. in. l. j. §. sed ⁊ quoties. ff. ad trebel. ⁊ contra
Bar. retorquet subtiliter istū tex. in ver. in his aūt omnibus dum
tex. subiungit fm tenorē nostre cōstitutionis. ⁊ sic ista lex refert se
ad. l. j. ⁊. ij. C. cōia de lega. vbi bene dr̄, ꝙ in legato vel fideicommisso
particulari transit dominium ipso iure et tres actiones competūt.
Secus ergo in vniuersali. Ergo eodem modo lex nostra referens
se ad illam

se ad illam.l.j.⁊.ij.debebit intelligi tm̄ in legato vel fideicommisso
particulari nō in vniuersali.Et si tu dicas istud ergo non esset pri-
uilegiū aliqd in ecclesia vel ciuitate:qꝛ etiam in priuato in legato
vel fideicommisso particulari transit ipso iure dn̄iū,rn̄dēt ipsi qd
verū est qd in hac.l.quātū ad legatū vel fideicōmissum particula-
re nullū est priuilegiū quātū ad ecclesiā qd dn̄iū transeat.sed bene
priuilegium est in rebus donatis vel venditis qd dominium ipso
iure transeat:⁊ sic ista.l.probat cōtra Bar.¶ Ad.§.si quis autē
pro redēptione.rn̄dēt dupliciter:vt ibi per eos.¶ Pro ista opi.vl-
tra eas vr̄ stringere rō quā ꝑdixi:quare fideicōmissum vniuersa
le non transeat sine restitutione:ne quis obligetur sine facto suo:q̄
rō militat etiā in ecclesia ⁊ magis in ciuitate.¶ Quid tenendū:te
neo sn̄iam Bar.qd in hoc ꝯsistat priuilegiū huius.l.qd etiam fidei
cō.vniuersale trāseat in ecclesiā vel ciuitatē sine vlla restitutione ꝑ
istum tex.inducendo:vt facit Bar.⁊ lꝫ Lud.ro.in.d.xxj.speciali di
cat qd Bar.nullibi istud dixit in lecturis suis,sed tm̄ in illa sua di-
sputatione,dico qd imo Bar.expresse idem firmat in repe.l.j.s̄.eo.
in.vj.q.v.q.prin.ꝑ.l.nostrā.idē tenet Bal.sibi contrarius in.l.pe.in
vlti.colum.C.ad treb.⁊ in repe.d.l.pe.s̄.eo.in.xxviij.colum.in lectu-
ris impressis.in versi.sup secundo quesito qd est valde dubitabile.
vbi exp̄sse tenet,qd.l.omnibus.preal.est correcta per istam.l.Idem
qd.s̄.tenet Bal in.l.in id qd pauperibus.in.xvij.q.j.titu.j.Pet.de
anch.⁊ Imo.in.c.cū tibi.extra de testa.Imo.in.l.cēturio.in.xx.col.
ff.de vul.⁊ pup.tꝫ do.Alexā.in.d.l.j.§.sed quoties.ff.ad trebel.vbi
ponderat.l.nostram.in versi.siue itaqꝫ,dum dicit hereditas:item
dum dicit fideicōmissum fuerit relictū.postea subiungit perpetua
vendicatio:⁊ sic ꝓsupponit dn̄ium trāslatū:⁊ tm̄ ibi dum dicit tex.
sm̄ tenorē nostre constitutionis.¶ Et tenendo istā partem que est
cōis ⁊ vera,qn̄o rn̄debimus ad text.nostrū in verbo scd̄m tenorem
nostre ꝯstitutionis,quē originaliter pōderat Bal.hic:lꝫ sibi ascri-
bant Fulg.⁊ Lud.vbi.s̄.quāuis nemo rn̄deat:ego rn̄deo sic:⁊ cre
do dicere veritatē:⁊ dico,qd illud sm̄ tenorē nostre constitutionis
fecit relationē quātum ad modum:sed nō quantū ad casus:⁊ hoc
est dicere,vt sm̄ illum modū positū in.d.l.j.⁊.ij.in legatis ⁊ fideicō-
missis particularibus competunt tres actiones ⁊ ipso iure trans-
fertur dn̄ium:ita sit hic.Non autem facit relationem quo ad casus
tm̄ ibi positos:quod demonstro:qꝛ illa.l.j.⁊.ij.solum loquitur in le
gato ⁊ fideicō.particulari,⁊ tex.noster dt in omnibus aūt casibus:
ergo ⁊ in venditione et donatione:ergo non facit relationē ad ca
sus ibi positos:sed ad modum:ergo lꝫ illa.l.j.⁊.ij.solum loquātur
in legato ⁊ fideicō.particulari per hoc.l.nostra non restringetur cū
loquatur vltra illos casus.¶ Nō ob.d.l.omnibus:qꝛ respōde:vt
s̄.dixi sm̄ Bal.qd est correcta per.l.nostrā.Non obst.sm̄ Bald.qd
tres tantum sunt casus in quibus transit fideicom.vniuersale sine
restitutione.d.l.pe.§.fi.solum ponit tres casus:tamen dico qd sunt
multi alij casus vltra illos tres:enumeratos ꝑ gl.in.l.j.§.res que.⁊
11 in.l.j.§.quoties.ff.ad trebel.⁊ Bart.enumerat in.d.l.pe.§.fi.† Con-
clude ergo verā esse cōmunem sn̄iam,qd fideicōmissum vniuersa-
le transit in ecclesiā vel ciuitatem ipso iure sine restitutione:ꝑ.l.no
stram.⁊ istud est magnū priuilegiū.Licet ita sit tenendum:tamen
duo me valde turbant ad oppositū.Primo,rō quam feci que mili
tat in ecclesia sicut in priuato ⁊ multo magis.Secūdo ⁊ fortius cū
habeamus casum.l.expressum.in.d.l.omnibus.cū.l.sequen.certe ꝑ
subauditos intellectus nō debet induci correctio legū:iuxta gl.sin
gu.in.c.cupientes.§.qd si per viginti.de elec.in.vj.intellige ergo re
lictorum.s.per fideicom.vniuersale:istud est corrigere.l.oībus per
subauditos intellectꝰ:potius debent iura iuribus ꝯcordari:et tex.
12 hic.in verbo reliquerit hereditatem.intelligetur.s.directo:†cū ver
ba debeant intelligi in potentiori significatu.l.j.§.q in perpetuū.
ff.si ager vecti.vel emphi.pe.postea tex.in verbo fideicommissum.
⁊ in verbo relictor.intelligetur de fideicōmissis ⁊ legatis particu-
laribꝰ,ne inducat̄ legū correctio,⁊ disputādo potest teneri vtraqꝫ
pars:tamen iudicando fauendū est religioni.¶ Sexto not.ex text.
ibi:sed ne videamur in infinitum,illud vulgare:qd infinitas est eui
13 tāda de quo dicet̄.j.in gl.vestra.¶ †Septimo qd spacium centum
a an.[a] est longissimū vite hoīs tp̄s,facit.l.an vsusfructꝰ in fi.ff.de vsu-
fruc.⁊ quēad.qs vta.frua.ꝯcor.sunt in gl.ideo sm̄ Alb.⁊ Sali.hic:
in.iij.no.qlibet ī dubio ꝑsumit̄ viuere vsqꝫ ad.c.an.nisi ꝓbet̄ mors.
Nūqd ergo elapsis cētū an.an presumat̄ mortuus:iste tex.videtur
probare qd sic:dic vt ꝑ Sali.hic:ꝑ glo.Bar.⁊ doc.i.l.ij.§.si dubite-
tur.ff.quēad.te.ape.dn̄ ponūt qualiter ꝓbet̄ mors:⁊ in.l.si quidē.C.
sola.ma.cum suis concor.¶ Octauo no.ꝙ ꝯ ecclesiā ⁊ ciuitatē in
b tribus casibus hic positis nō prescribit̄ minori tp̄e centum anno.[b]
hodie vero.xl.anno.ꝯ relictū ꝓscribit̄,aut.quas actiones.j.eo.exce
pta ecclesia ro.c.de quarta.⁊.c.illud.de ꝓscrip.¶ Limita multum
singu.⁊ no.tu canonista suprascripta iura,qd ꝯ ecclesiā nō prescri-
bit̄ minori tp̄e.xl.an.d.c.de quarta.istud est singu.verbum in rebus
immobilibus que sunt veri dominij ecclesie:secus in his que sunt
solū quasi dn̄ij ecclesie,⁊ sic pro qbus ecclesie nō competit rei ven-
di.lꝫ tm̄ publiciana:tūc ꝯ ecclesiā ita prescribit̄.x.an.inter p̄ntes:⁊
xx.inter absentes sicut ꝯ quēlibet priuatū.Ita ad literā dicit not.
Ang.in.l.ij.C.ne rei dominice vel templorum.vbi dicit qd ita dice
bant Bar.⁊ frater suus Bal.in l.si finita.§.si de vectigalibus.vbi
nihil inuenio.ff.de dam.infec.vide Ange.⁊ ibi imo.in.l.vsucapio-
14 nē.ff.de vsuca.¶ Ultimo no.in versi.in his autem.†qd pro rebus
donatis ⁊ venditis ecclesie vel ciuitati absqꝫ traditione aliqua cō-
petit actio in rem,que presupponit dn̄iū in agente:⁊ sic dn̄ium tra
sit sine traditione:⁊ sine traditione cōpetit rei vēdicatio:qd est mi-
rabile sm̄ Bar.¶ Nūquid aūt sicut in ecclesiā ⁊ ciuitatē trāsit do
miniū sine traditione in rebus vēditis vel donatis:⁊ ꝯn̄ter compe
tit rei vēdicatio:an eodē mō in rebus vēditis vel donatis transeat
quasi dominium:⁊ ꝯn̄ter publiciana sine aliqua traditione si ille
q vendidit vel tradidit ecclesie nō erat dn̄s.prima fronte vr̄ dicen-
dum qd sic:quia si in ecclesiā vel ciuitatē sine traditione transit do
minium qn̄ quis emit a dn̄o:quāto fortius dꝫ trāsire quasi domi-
niū ⁊ sic publiciana.Sali.hic in.iij.col.circa fi.in versic.lꝫ post pre-
dicta quero:refert Spec.in titu.de loca.in.§.nunc aliqua.in versi.
lviij.tenere qd nō:sed ipse Bal.distinguit ⁊ bene:vt.j.referam eū
ampliando:lꝫ canoniste.s.Ioan.an.⁊ do.Ant.de bu.⁊ Car.Flo.in
c.ij.de ꝯsue.tenēt opi.Spe.qd sine traditione nō trāsferat̄ in eccle-
siam quasi dn̄iū ⁊ sic publiciana:idē tenet Bal.in.l.quoties.C.de
rei ven.idē in.l.si aūt reprobata ibi glo.ff.de pub.⁊ vide ibi Ange.
in.l.j.in.j.co.C.si pro vna sn̄ia.do.Alex.in consi.ccxl.incipien.viso ⁊
consyderato integro processu:in.iij.col.ad fi.⁊ princip.seq.in.ij.vo
lu.alias consi.xcviij.Mihi placet distinctio Imo.in.d.c.ij.de con-
sue.quā in effectu tenet Bal.hic,qd aut ille a quo hꝫ cām ecclesia
habebat ip̄e publicianā:qꝛ tūc ecclesie sine traditione cōpetit pu-
bliciana ex ꝑsona autoris:alias secus,si forte autor fuisset in mala
fide:istud probat bo.tex.in.l.cū sponsus.§.j.ff.de publicia.¶ Gl.
j.diuiditur in duas:prout duo remouet contraria:⁊ eam expediat̄
sm̄ Bar.⁊ doc.⁊ clara est:⁊ partes de se patent.¶ Glo.super ver-
bo priuata cōmoda.diuidit̄ in quatuor.In prima declarat tex.In
scd̄a ponit vnū dictū.In tertia aliud.In quarta ꝑ viam no.distin.
guēdo remouet contrariū.scd̄a ibi:inter duo prima.tertia ibi:et sic
no.quarta ⁊ vlti.est ibi:itē no.h qd ius publi.¶ Et aduertēdū qd
ista glo.fuit facta timore.l.eū qui vectigal.in fi.ff.de verbo.signific.
15 vbi appellatione reipu.†intelligit̄ solū de ciuitate ro.alie ciuitates a
sunt iuris priuati:dic verū esse capiendo rempub.stricte:sed si ca-
piat̄ large venit quelibet ciuitas:quelibet villa,⁊ quodlibet mu-
nicipiū:vt hic ꝑ doc.omnes.Et subdit signanter Bar.qd in hac.l.
capitur largissime.⁊ qd priuilegiū huius.l.habet locū in quacūqꝫ
ciuitate,oppido,vel villa,qd multū not.ad extensionē huius.l.idē
tenet Sali.hic:in.ij.col.⁊ Pau.de ca.in pe.colum.Addo bene fa-
cere quod vult glo.nota.in.l.respubli.in glos.j.in fi.C.ex quib.cau.
16 ma.vbi tenet gl.†quod quēadmodum ciuitas equiparatur mino
ri vt restituatur:ita quelibet villa ⁊ quodlibet castrum:facit etiā
idētitas rōnis:nam ideo ciuitatibus priuilegia indulgentur:quia
per alios gubernant̄:quia in rebus publicis administratores se-
gnius se exercent,nisi vbi agitur de cōmodo priuate rapine:vt in si
mili dicunt doc.in.l.ciuitas.ff.si cer.pe.¶ Contrariū tenet Bart.
in.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dam.infec.⁊ istā tenet Fulg.
hic:nam tantum priuilegij merentur municip.sicut ciuitates.pri-
ma tm̄ cōis est:de quo vide etiā Ange.in aut.de here.⁊ fal.sup ru-
bri.in.ij.col.coll.j.⁊ late Ange.de Are.in.§.res fisci.insti.de vsucap.
¶ Glo.super verbo ī infinitū.Diuidit̄ in duas.In prima colligit
no.ex tex.allegando concor.In scd̄a tripliciter op.⁊ nihil sol.secun
da ibi:arg.contra.in aut.de nō alie.ista ꝯtraria solue:vt per Cyn.
Bar.⁊ alios doc.hic.In fin.glos.de hac materia:an ⁊ qd infinitas
tolleret̄:vide latissime Bal.hic:⁊ Salic.reassumentem distinctio-
nem Bar.in.l.qui bona.§.de illo.ff.de dā.infect.⁊ Cy.in.l.vnica.et
ibi Bal.in.v.oppo.C.de sent.que pro eo qd interponunt canoniste
in.c.cum in multis.de rescrip.in.vj.⁊ not.Ludo.ro.in repe.rubric.
ff.de arbi.in.xx.col.vbi recolligit.xiij.singularia dicta inuenta ra-
17 tione infinitatis euitande.†Unum tamē no.in quo ego consului,
qd si factū sit cōpromissum in arbitrū vel arbitratorē duraturum
certo tp̄e,⁊ si data sit facultas arbitro vel arbitratori prorogandi
terminum cōpromissi toties quoties volūt semel,bis,decies,aut
pluries,tm̄ ne res tendat in infinitum,non potest prorogare vltra b
duas vices aut tres ad summum:ita no.Bald.in.c.tua nos.ad fi.
de appel.⁊ in.c.presentata.in pe.col.de testi.⁊ in.c.cū tāto.in.x.co.
de cōsue.⁊ in.c.olim ex literis.in.ij.colū.de rescrip.de quo etiā vide
Bal.in.c.j.qui.mo.feu.admit.in quadam addi.magna quā multi
libri nō habēt:vide Bald.in.l.j.C.vt in pos.lega.Ludo.ro.in loco
proxime alleg.⁊ in repe.l.ij.ff.de re iud.in pe.char.in versic.sed pro
maiori declaratione,⁊ in.l.si finita.in prin.ff.de dā.infec.d.Alexan.
in consi.lxx.in.ij.volu.incip.viso consilio alias per me reddito.in.ij.
colum.Alibi decidit Specu.in titu.de arbitrio.§.excipitur.in ver
si.lꝫ quid si fuerit factū in cōpromisso qd si factū fuerit compromis
sum duraturū per tres menses data tm̄ facultate prorogandi ⁊ nō
sit dictū semel bis:lꝫ simpliciter prorogādi dicit ibi sing.Spec.qd

a ¶ Centū annorū.Adde gl.i.c.possessiōes.xvj.q.j.gl.ī verbo perfectus.i proe.sexti.Inno.i.c.veniēs.de filijs ꝓsbr.Io.de ana.in rubr.d delic.pue.

b ¶ Centū anno.Adde.c.a nobis.⁊ in c.si diligēti.de ꝓscri.gl.in verbo legitimā.in.c.cū dilecta.d ꝯfir.vti.vel inuti.gl.i.c.fi.de ꝓscr.li.vj.archi.i.c.ij.xvj.q.iiij.

18 nō potuit nisi semel prorogare.¶ †Itē no.ꝙ si factū sit compromis/
sum,⁊ ī eo apposita sit clausula solita apponi,qđ pena toties com/
mittatur quoties fuerit cōuentū,tñ rōne infinitatis non potuit pe
na cōmitti nisi semel,aut ad summū bis:ita Specu.in titu.de ar/
bi.§.fi.in ver.quid si fuerit dictū in cōpromisso.Bal.i.l.cū antea.C.
de arbi.⁊ in.l.si duo.ff.de arbi.quādo autem quis promisit presen/
tare aliquem iudici toties quoties fuerit requisitus:habes gloss.
singu.in.l.duobus.§.si ei.in glo.parua.ff.de iureiuran.⁊ ibi multa
dixi que dici possent hic.¶ Glo.in verbo centū.diuiditur in qua/
tuor.In prima declarat text.⁊ allegat concor.In secunda oppo/
nit ⁊ quinqȝ modis soluit,tene pe.solutionem que est vera ⁊ com/
munis.In tertia oppo.⁊ bene soluit.In quarta ⁊ vltima etiā op/
po.⁊ bene soluit,partes patent.¶ Gloss.in verbo moueatur que
est multum obscura:⁊ docto.multum laborant in intellectu:deus
scit si illud qđ dicūt fuit de mente glo.Bart.mirabiliter intelligit
19 ⁊ declarat gl.⁊ sic dicit Bar.†ꝙ petitio hereditatis nō daī cōtra
titulo possidentem.l.regulariter.ff.de peti.hered.⁊ q̄ sit ratio:vide
Bar.⁊ doc.in.l.hereditas.ff.de peti.here.⁊ solū consyderamus an
conuentus possideat:quia si possideat potest conueniri.l.de eo.§.
fi.ff.ad exhi.quid vult dicere Barto.vult dicere,ꝙ si ecclesia age/
ret petitione hereditatis cōtra possidentē titulo,nō esset tractan/
dum de p̄scrip.cētū an.qꝛ excluderet̄ alia ratione:nō sic est,si age/
ret rei vendicatione vel hypothecaria:tunc procedit ista lex:aut
non intelligo quid velit Bar.aut illud qđ dicit est prorsus alienū
a mente glo.nam qñ ecclesia ageret petitione hereditatis contra
possidentē titulo vt dicit Bar.tunc non repelleretur possidens ra
tione prescriptionis:⁊ sic nō sumus in materia huius.l.sȝ ex eo qꝛ
haberet titulum.Alij aliter intelligunt:⁊ reprobant glo.vt Sali.
aliter vt Ful.post Old.Lau.qui dicit ꝙ ista videtur sibi vna ter/
ribilis gl.licet sit paruula ⁊ apostillat singula verba glo.¶ Quic/
quid alij dicant:quia eorum intellectuȝ non teneo:ideo nō refero,
puto qđ ista sit mens glo.nam glo.duo principalia vult,in primis
glo.vult vnum qđ etiam expresse vult tex.a cōtrario sensu.⁊ est ne
20 cessaria limitatio ad text.†ꝙ ecclesia vel ciuitas gaudeat prescri/
ptione centum annoruȝ in tribus casibus positis in tex.qñ ageret
contra illum qui donauit vel vendidit:seu cōtra heredes vel suc/
cessores eius:sed si ecclesia ageret cōtra tertium ad queȝ talis res
peruenisset alio titu.non hereditario vel aliter quomodocunqȝ:
dicit tūc glo.ꝙ minori prescri.posset repelli,istud vult tex.noster a
contrario sensu:⁊ hoc est verum,⁊ istud expresse firmant Guil.de
cu.⁊ Bal.hic:in.ij.colum.in fi.⁊ prin.sequentis.Ang.⁊ Imo.in.l.
vsucapionem.ff.de vsuca.⁊ lȝ Bal.alleget ad hoc.l.fi.C.de pre.lō.
tēp.allega tu bo.tex.in.l.cū notissimi.in prin.C.de pre.xxx.an.idem
tex.no.in proposito multum in.l.cū sponsus.§.in vectigalibus.ff.
de pub.in rē ac.per que tex.dicit ibi sing.Bar.⁊ not.tu canonista
ad.c.de quarta.⁊.c.illud.de rescrip.⁊ aut.quas actiones.j.eo.qđ si
21 †ecclesia habeat iurisditionem,contra eā nō prescribit̄ minori tem
pore.xl.an.⁊ si est ecclesia ro.centū anni requirunt̄:pone qđ ecclesia
concessit istā iurisditionem vni comiti quanto tpe prescribetur ꝯ
istū comitē:dicit ibi Barto.qđ prescribet̄.x.vel.xx.an.aut.xxx.illis
modis quibus cōtra priuatū:idē tenet Bald.⁊ Ange.in.l.sicut.in
pe.col.C.de prescrip.xxx.vel.xl.an.Ang.⁊ imo.in.d.l.vsucapioneȝ.
¶ Ego intelligo verum quantū ad excludendum istū marchionē
habētē ab ecclesia,dūmodo iste prescribens recognoscat ecclesiaȝ:
sed si vellet excludere marchionē ⁊ ecclesiam:bene tunc requirent̄
centū anni:habent glo.cano.mihi valde not.in.c.ad audientiā.in
verb.principaliter.quā multū no.Cano.de prescri.⁊ quātū ad hoc
glo.bene dicit.¶ Secundū est ꝙ voluit glo.dū dixit ꝙ in petitiōe
hereditatis aptari potest ⁊ non in alijs:istud est valde obscurum:
nam ego credo ꝙ glo.voluerit tollere vnū ꝯtrarium fortissimum,
nā tex.vult,ꝙ in tribus casibus positis in tex.actiones cōpetētes
ecclesie vel ciuitati durēt centū annis si intententur ꝯtra principa
les personas aut eoꝝ heredes vel successores:ergo a ꝯtrario sensu
si intententur contra alios vult ꝙ minori tpe prescribantur.⁊ glos.
fatet̄,qūo est possibile hoc:nā iste actiones sunt actiones persona
les:actio ex vendito,ex donato,ex testamento,q̄ daī legatario pro
22 legato cōtra heredē†⁊ nos habemus ꝙ actiones p̄sonales:ideo
dicunt̄ p̄sonales:qꝛ nō egrediunt̄ personas principalium vel earū
heredum:⁊ sic possunt intētari cōtra alios:puta singulares succes/
sores vel aliter possessores ibonorū.text.est in.l.fi.C.de here.vel ac.
vendi.ideo dicimus vulgo qđ obligationes ⁊ actiones personales
sunt affixe persone cōtrahentiū ⁊ heredū ⁊ non sequunt̄ rē,vulga/
ta.l.j.§.si heres.ff.ad treb.⁊ solennis tex.in.l.fi.§.fin.ff.de contrahē.
empt.qūo est possibile ꝙ iste actiones p̄sonales ex empto,donato,
⁊ ex testō cōpetāt cōtra alios q̄ꝫ principales heredes:impossibile
est.glo.voluit dicere:qꝛ respondet,qđ istud pōt soluȝ procedere in
petitione hereditatis ⁊ non in alijs:vult dicere glo.pone ꝙ eccle/
sia vel ciuitas sit heres instituta:vt dicit tex.in prin.in verb.here/
23 ditatē.†scitis ꝙ heredi cōpetit petitio hereditatis ad consequēdū
res hereditarias:⁊ ista cōpetit aduersus quoscunqȝ possessores.l.
item videndū per totā.l.ff.de pe.here.⁊ sic vult dicere glo.isto casu
petitio hereditatis pōt bene cōtra alios cōpetere:⁊ sic ꝯtra alios
possessores:⁊ sic ad hunc casum bene pōt adaptari.l.nostra a con/
trario sensu,nō sic in alijs,vt in actione ex testa.que daī legatario
non competit nisi ꝯ heredē institutū,actio ex vēdi.⁊ ex donato nō
cōpetūt ꝯ alios:sed solū ꝯ donatorē vel venditorem:quia sunt me
re personales:⁊ sic in alijs non pōt adaptari.l.nostra.a ꝯrio sensu.
Istud quod dicit gl.nō videtur bene dictū:qꝛ nō pōt adaptari ad
tex.nostrum:nā glo.intelligit in petitione hereditatis que cōpetit
ecclesie vel ciuitati heredi institute:ista cōpetit contra quoscunqȝ
possessores:sed ista nō conuenit ad tex.nostrum:qꝛ tex.loquitur de
actionibus que possunt intentari ꝯ principales:vel eorū heredes
⁊ successores:petitio hereditatis non est talis,illa non intentat̄ ꝯ
principalē:qꝛ si intentaretur cōtra testatorē qđ est fatuum:nec cō/
petit cōtra heredem:qꝛ imo cōpetit heredi:⁊ sic ad istū casum non
possunt adaptari verba text.⁊ proptera Sali.licet nihil tangat de
predictis forte presensit:⁊ dicit ꝙ in isto tex.non debet sumi argu.
a contrario sensu.Et licet nullus doct.adhuc mihi declarauit,pu/
to quod alius sit sensus:nam aduertendum est:ꝙ pro rebus vendi
tis vel donatis ecclesie si solum competeret actio personalis ex vē
dito,vel ex donato,procederet argu.gloss.iste cum sint mere perso
nales non cōpetunt nisi cōtra principales ⁊ eoruȝ heredes,contra
alios non:⁊ sic arg.a contrario sensu sumi non posset:sed dico qđ
ecclesia singulariter est priuilegiata:vt non soluȝ cōpetat actio ex
empto ⁊ ex donato,sed etiā actiones reales.s.rei vendi.⁊ hypothe
caria:bene verum est,ꝙ ꝯ ordinē reruȝ est ꝙ pro ꝯtibus oriuntur
actiones reales ⁊ in istis realibus voluit dicere text.si moueantur
contra principales vel heredes durant centum annis:ergo a con/
trario sensu.si contra alios possessores in hoc ecclesia non est priui/
legiata:tunc excludit̄ minori p̄scriptione:qꝛ satis est ꝙ ecclesie iste
actiones reales contra ordinem mundi cōpetūt absqȝ eo ꝙ etiam
priuilegientur in centū annis:⁊ istam puto esse veritatem.¶ Glo.
in verbo in rem,primo declarando text.respondet tacite.q.que est
24 ista:†actio in rem que cōpetit ecclesie vel ciuitati est ne actio in reȝ
directa vel vtilis:dicit glo.ꝙ est vtilis,⁊ male dicit:vt dicam nunc
in fin.gloss.in secunda que est ibi:sed quid si precium non fuit so/
lutum.gl.format.q.¶ Ex ista glo.no.limitationem ad istam.l.qđ
ex venditione rei facta ecclesie vel ciuitati,ita demum transfertur
dominium,si ecclesia soluit precium vel est habita fides de precio:
alias secus:nam in casibus in quibus ex venditione facta priuato
sequuta traditione transferretur dñium,qđ est qñ precium est solu
tum vel habita fides de precio,in illis transfertur dñium in eccle/
siam sine traditione.Et pro conclusione glo.vide duo bona funda
menta que adducit Bal.hic in.iij.col.in.iiij.q.In tertia parte glo.
ibi:item nunquid possessio.glos.format aliam.q.Ex quo not.ꝙ li/
cet in ecclesia ex solo titulo sine traditione transfertur dominium
25 tñ non transfertur possessio.†Ex hoc no.Barto.circa fi.in penul.
q.quod in omnibus casibus in quibus transfertur dominiuȝ ipso
iure sine traditione:nunq̄ꝫ tamen transfertur possessio:vt in.l.com
missa.ff.de publi.cū si.¶ Limita veruȝ nisi ex titulo vniuersali ac/
cedente persone:tunc non solum dñium ipso iure:sed etiam posses
sio transfertur.l.si adoptauero.ff.de preca.Barto.⁊ docto.in aut.
si qua mulier.s.eo.⁊ in aut.ingressi.vbi limitaui.s.eo.Ponunt ca
no.in.c.presentia.de proba.In quarta ⁊ vlti.parte,glo.nostra for/
mat aliam pulchram.qō.⁊ est ibi:item quid si vni ecclesie.Ex ista
glo.not.diligenter limitationem ad regu.l.quoties.j.de rei vendi.
⁊ similis tex.est in.l.siue autem.§.si duobus.vbi glo.plena.ff.de pu
bli.in rem ac.vt procedant in priuatis sicut in ecclesijs:idem dicit
26 gl.in illo.§.si duobus.prealle.¶ †Conclusio glo.est vera ⁊ appro/
bata per omnes,sed ratio gl.est falsa,dum dicit ꝙ in primam eccle
siā ex solo cōtractu solum transfertur vtile dñium:prout etiā dicit
gl.in prin.falsum est:qꝛ imo in casibꝰ in quibus transfertur dñium
ipso iure sine traditione,intelligitur de directo.l.j.⁊.ij.cum seq.ff.
de pubi.Cy.hic:in vlti.q.⁊ no.Bald.in.v.q.no.per glo.⁊ docto.in
l.j.ff.de lega.j.Et anteq̄ꝫ veniam ad cōclusio.gl.oportet primo in/
uestigare que sit ratio.d.l.quoties.C.de rei vendi.⁊.d.l.siue potest.
dicam in sequē.glo.Ratio est:quia ex venditione facta primo sine
traditione,⁊ sic ex solo titulo non transfertur aliud ius in re:sed so
lum venditor obligat̄ ad interesse:sed qñ res venditur ⁊ traditur
isto casu transfertur dñium vel quasi dominium de re.nimirum si
semper prefertur ille cui res traditur:istam rōnem sentit Cy.in.d.
l.quoties.⁊ exp̄sse.d.Abb.Panor.in consi.lxxxij.incip.quo ad pri
mum dubium nunquid stante predicto statuto.in.ix.col.in.j.volu.
¶ Confirmo per text.solennem:nam in pignore quia constituitur
ius sola cōuentione:nos habemus tex.ꝙ si quis pignorauit rem
duobꝰ:⁊ prius tradidit secundo:tñ prefert̄ primus:qꝛ sola conuen
tione constituitur ius in pignore.tex.est in.l.si prior.§.fi.in fi.ff.qui
poti.in pig.habe.¶ Ex ista ratione infertur ꝙ vera est decisio glo.
nostre:non per rationem gloss.nam in ecclesia ex solo titulo trans/
27 fertur:quāuis prius sit sibi tradita.¶ †Ex istis verificatur ⁊ de/
claratur

a claratur alia quotidiana decisio, ꝙ si aliquis vendidit[a] primo rem vni: & cõstituit se possidere noĩe suo, vel precario non facio vim, certe si iste vẽditor vẽderet postea istam rem alteri & traderet: tñ pferretur primus virtute cõstituti. Ratio est: q: per cõstitutũ solum trãsfertur vera possessio in emptorẽ: vt pulchre inquit Barto. in. l. ab emptione. circa fi. ff. de pac. per tex. in. l. certe. in prin. ff. de preca. & ꝙ virtute constituti preferatur primus emptor fuit originalis decisio Guid. de suza. in. l. hac & in. d. l. quoties. & expresse Jo. an. in addit. Specu. in titu. de empt. & ven. §. sciendum. versi. not. ꝙ si aliquis expresse do. Anto. de but. in. c. cum venissent. in. iij. colum. de resti. spo. do. Abb. panor. in. c. ij. in vlti. col. de consue. & in. d. consi. xcij. in. ix. colum. do. Alex. in consi. xiiij. quod inci. circa primũ dubiũ quo: queritur nunquid dicta donatio &c. ad fi. lib. j. Et ad hoc vide omnino
28 Bal. in rub. C. de cõtrahen. empt. in. xvj. q. ¶ † Not. tñ ꝙ in dubio quando non apparet an esset prius tradita prĩo vel secũdo: in dubio presumitur prius fuisse tradita primo emptori tanꝙ iustiori: vt est de mẽte Jac. de are. & Cy. in. d. l. quoties. qd est verũ, qñ vterqz numerasset precium venditori, sed si vnus tantum numerasset preciũ alius non, in dubio presumitur prius tradita illi qui enumerauit preciũ. Ita notabiliter multũ decidit Bal. in. c. j. §. si facta. in ti. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. quẽ videas vbi refert se ita cõsuluisse: vide tñ ad hoc Bal. in. d. rub. C. de ɔtrahen. emp. in. xvj. q. ¶ Itẽ adde ꝙ si aliquis vẽdidit rẽ eandem duobus, & prius tradidit scdo, quãuis secũdus preferatur iuribus p alleg. tñ si secũdus sciebat ꝙ esset vendita primo, pōt primus emptor ab eo rez auocare: ista fuit singularis decisio Bald. in rubri. C. de reuocan. his que in
29 frau. credi. circa prin. qd diligenter no. ad illam. l. quoties. † Item adde ꝙ ista iura nõ hñt locum in ecclesiasticis psonis: q: si venderent vnaz rem duobus, dato ꝙ prius traderẽt scdo, tamẽ preferretur primus emptor: q: ecclesia in suis cõtractibus nõ amat istum rigorẽ. Ita determinat Host. & Joan. an. in. c. cõtinebatur. per illum tex. de his que fiunt a prela. sine cõ. cap. qd dictũ sequitur & summe exclamat Lud. ro. in repe. aut. similiter. C. ad leg. fal. in. xij. speciali. qd habet pia causa inter Sctus, vbi dicit ꝙ istud dictum est singulare & cõiter incognitum legistis & canonistis, & ꝙ putat verum et equum duabus rõnibus ibidẽ per eũ assignatis. Istud dictum nõ est verum nec tenẽdũ. Illud reprobant oẽs canoniste: do. Anto. de bu. Pe. de an. late Jmo. in. d. c. cõtinebatur. & ibidẽ Panor. vna viua ratione: q: cum regula sit. d. l. quoties. & d. §. si duobus. & ab ista regula non sit tex. q excipiat ecclesiasticas personas: certe dz seruari etiã in foro canonico inter ecclesiasticas psonas: in quibus non est immutatũ. c. j. & ij. de ope. no. nũ. & no. Bar. i. l. priuilegia. s. eo. Saluat tñ Panor. dictũ Host. & Joã. an. in duobus casibus. Primus in casu quẽ ponit gl. nostra hic, & qñ venderetur aliquid spirituale in casu licito, ex solo titulo transfertur ius. c. cum tibi. de preben. et ibi videbis plenius p eũ: & ista diligenter not. ¶ Glo. super verbo hypothecarium. diuiditur in duas partes: prout duas opi. ponit ad tex. seu duos intellectus, partes patent in glo. cõiter tenetur scda opi. quã etiã tenet gl. & doct. in. c. ij. de ɔsue. fm quã sequitur ꝙ in hac lege ponuntur tria priuilegia: vt declaraui. s. in summario quanuis Pe. & Cy. hic: in. ij. q. tenuerũt ꝙ in hac. l. solum ponatur vnũ priuilegiũ. s. de prescriptione centũ annoz: sed non recedas a cõmu
30 b ni. † Per ista infert Bar. ꝙ nõ valeret statutũ disponẽs ꝙ res immobiles nõ possint alienari in ecclesiasticis psonis: q: statuta[b] que sunt contra priuilegia ecclesiarũ sunt nulla. aut. cassa. s. eo. c. nouerint. de sen. excommu. sed ecclesia est priuilegiata in venditione rerum sibi facta &c. vt hoc tex. vide Bal. circa prin. puto Bart. bene dicere, sed non bona ratione, ꝙ statutum sit nullũ, est tex. clarus in c. fi. de immu. eccle. lib. vj. Sed ratio Bar. nõ est bona fm Fulg. et Pau. de cast. hic & bene, q: ꝙ possit vendi ecclesie istud non est priuilegium de iure cõi: sed ꝙ ex venditione trãsferatur dñium sine traditione istud est bene priuilegiũ ecclesie: ꝫ priuilegium esset si fieret statutũ ꝙ ex venditione facta ecclesie nõ trãsferatur dñium sine traditione: tñ Bar. cõsyderauit qd saltem istud priuilegium venit in consequentiã. ¶ Subdit Bal. hic, ꝙ si statutum simpliciter disponeret quod res immobiles nõ possint alienari in forenses vel in nõ subditos, istud statutum sic simpliciter loquens non comprehenderet ecclesiasticas personas: & ita dicit se consuluisse, Bar. loquitur qñ statutũ expresse faciebat mentionẽ de ecclesia: nihil alleg. Bal. ego allego bonum text. in. c. a nobis. el. j. & ibi Panor. in. iij. not. de sen. excom. & tex. in. c. tua nuper. & ibi ad hoc not. do. Ant. de bu. de dona. ad. q. Bar. hic: adde Bar. & alios in. l. dudũ. C. de contrahẽ. empt. & in. l. filiusfa. §. diui. ff. de lega. j. vbi etiam de scdo qd tangit Bar. ꝙ valet statutũ ꝙ res immobiles non possint alienari in forenses, & confirmatur iuribus & rationibus: vt in. d. §. diui. ¶ Et limitatur multis modis illud statutũ: vt ibi per Moder. & latissime per Barba. in repeti. rubri. de reb. eccle. non alienã. ¶ Ultimo pro perfecto complemento istius. l. fi. inquantum ista. l. semper allegatur
31 † ꝙ quis presumitur viuere vsqz ad centum annos: de hoc dixi. s. in tex. in no. vbi allegaui tex. cõcordãtes ibi dictis. Adde ꝙ homo potest viuere centũ. & xx. annis. tex. est in. §. j. & ibi not. Ang. in aut. de mona. coll. j. Et ꝙ qs presumitur viuere cẽtũ annis: est etiã glo. i. l. sz & si de sua. ff. de acq. here. & ibi sequitur Ang. & Jmo. & Mod. istud solet esse cõe dictũ: tñ in cõtrariũ vr facere tex. in. l. hereditatũ. ff. ad l. fal. nec ista. l. aut cõcordãtes obstat: q: licet dicant ꝙ hõ possit viuere cẽtũ annis: nõ tñ dicũt ꝙ istud presumitur: q: nõ oẽ qd est possibile presumitur. Itẽ q: viuere cẽtum annis raro contingat, vt docet experiẽtia. Ideo potius esset sumenda presumptio in cõtra. l. non dubiũ. C. de legi. l. nã ad ea. ff. de legi. Retẽta tñ cõi regula ꝙ quilibet presumitur viuere vsqz ad centũ annos. Adde ꝙ tñ ad hanc presumptionẽ oportet allegare. l. si adulteriũ cũ incestu. §. idẽ pollioni. ff. de adul. fm Bald. in. c. ex tenore. in. ij. colum. de test. facit qd vult Bar. in. l. cũ qd in vlti. col. ff. si certũ pet. cum concor. quas ibi dedi. Adde etiã qd vnus testis de visu mortis tollit hanc psumptionez quãuis nõ probet ipsam mortem fm Bald. in. c. j. §. fi. qui feu. dare
32 pos. † Successiue ad istam. l. adde ꝙ illud qd hic dr in ecclesia hz locum in pauperibus fm Bal. & Ang. in. l. siue aũt. §. si duobus. ff. de
c pub. ¶ Ultimo inquantũ in superioribus tactũ est: an in ecclesia[c] transeat publiciana sine traditione: ibi dictis adde Alexã. in cõsi. xcviij. in. ij. vol. incip. viso & cõsyderato integro processu. in. iij. colũ. cõcor. ibi per eum allega. Angel. in. d. §. si duobus. & que dixi in. §. sed iste. col. x. institu. de actio. Jason Papie.

1 ☞ In casibus in quibus contra priuatum prescribitur. x. xx. vel xxx. annis, contra ecclesiam nunꝙ prescribitur minori tempore. xl. annorũ, idem etiã est in pauperibus, limita vt nu. 2. & 3.
4 Res mobiles ecclesie ita vsucapiuntur triẽnio sicut res priuatoz, idem etiam in prescrip. quatuor anno. nu. 5.
6 Intellectus. l. bene a zenone. C. de quadri. prescrip.
7 Contra ecclesiam roma. non prescribitur nisi centuz annis.
8 Refugiũ est miserorũ allegare specialitatem, & non eius rationez.
9 Succedenti de iure speciali non competunt ea que cõpetunt succedenti de iure communi.
10 Bona rapientis monialem applicantur monasterio.
11 L. nostra loquens de prescriptione. xl. anno. competẽte ecclesie habet locum nedum quando priuatus prescribit contra ecclesiã: sed etiam quando vna ecclesia prescribit contra aliam.
12 Ecclesia est bene priuilegiata in pscrip. passiua, nõ tñ in actiua.
13 An & quando priuilegiatus possit vti contra pariter priuilegiatum priuilegio suo.
14 Si ecclesia prescribat rem priuati, sufficit tempus. xxx. annorum.
15 Quando dicatur priuilegium cõcessum motu proprio principis, item quando motus principis nocet tertio.
16 Ecclesia nouantulana que habet priuilegium qd contra eam non prescribatur nisi centum annis, si ipsa vellet prescribere contra priuatum, priuatus potest vti retorquutiõe: quia tale priuilegiũ presumitur concessum ad postulationem partis.
17 In correctorijs an & quando sit licita extensio, & nu. 22.
18 Que dicatur ratio impulsiua in lege.
19 Quando duo casus equiparantur a. l. antiqua. l. noua corrigẽs in vno intelligitur corrigere in alio.
20 Quando duo vitia descendunt ab vna. l. lex noua tollens vnuz ex illis vitijs intelligitur aliud sustulisse.
21 Per subditos intellectus non debet induci. ll. correctio.
22 In correctorijs an & quando sit licita extensio, vsqz ad nu. 26.
27 An filius possit exheredari ex alia causa q̃ nõ sit de. xiiij. enumeratis in. §. aliud quo capitulũ. in aut. vt cum de appel. cog.
28 Prescriptionum quedam sunt fauorabiles: quedam odiose: quedam mixte: quedam natura sua currentes.
29 Res de facili reuertitur ad suam naturam.
30 Quelibet. l. correctoria semper intelligitur habere clausulam derogatoriam ad. ll. futuras.
31 Non tantum ad tollendam exceptionem peremptoriam iam natam est opus ꝙ opponatur clausula non obst. iuribus preallega. sed etiam quando agitur de exceptione peremptoria nondum nata sed nascitura.
32 An pactum possit renuntiari cuicunqz prescriptioni.
33 An ecclesia possit restitui in integrum aduersus prescriptiones.
34 Ecclesia habet restitutionem in integrum in contractibus in quibus interuenit verus & expressus consensus ecclesie.
35 Quadriẽniũ intra qd ecclesia debet restitui aduersus prescrip. non currit probabiliter ignoranti.
36 Si ecclesia priuilegiata in prescriptione. xl. annorum succedat priuato contra quem erat inchoata prescriptio. x. vel. xx. annorum: an ista prescriptio inchoata contra priuatum perficietur contra ecclesiam.
37 Princeps bene potest concedere debitori rescriptũ per quod differatur solutio & debitum: sed non potest concedere rescriptũ per quod in totum tollatur debitum.
38 Si priuilegiatus succedat non priuilegiato, an vtetur priuilegio suo.

a ¶ Uẽdidit. adde. l. si autẽ. j. §. si duobus. ff. de publi. et domi. Phili. deci. in. l. Sctus. j. de re. iu. nu. 14. vbi etiã ponit quasdã fallẽtias ad istam regulam.

b ¶ Statuta. adde Abb. c. eccl'ia scẽ marie. de cõsti. Car. in repe. c. ppendimus. de sen. excõ. in. xvij. col. iiij. & principalr qro.

c ¶ In eccl'ia. Adde Car. zab. i. c. ex literis. de consue. i vlt. col. vsi. quero in eo qd dicitur.

39 Si clericus succedat laico, non per hoc poterit conueniri coram iu
dice laico.
40 Si ecclesia vendidit rem priuato a quo euicta est, si comparet ad
defendendum coram quo iudice debebit comparere.
41 Si priuatus sucedat priuilegiato, an vtetur priuilegio eius cui suc
cessit.
42 An pro bonis liuellarijs seu emphiteoticis que quis habet ab ec
clesia teneatur soluere collectam.
43 Licet ecclesia ⁊ minor equiparentur, tamen quantum ad prescri
ptionem differunt.
44 Res fisci nullo tempore prescribuntur.
45 Clerici in bonis proprijs patrimonialibus non gaudent priuile
gio .xl. anno. quo ad prescriptionem.

Quas actiones. Ista aut. gcgd dicant
Ful. ⁊ Mod. hic, fm
qd hz tria dicta: ita fuit sumpta p Jr. ex tribus aut. et
istud sit loco diuisionis. Primũ dictuz sumitur ex. §. p
tẽporalib⁹. in aut. de eccle. ti. coll. ix. Scdm dictũ ibi: vsucapiõe triẽ
nij sumitur ex. §. fi. in aut. hec ꝯstitutio innouat ꝯstitutio. coll. viij.
Tertiũ dictũ qd est in ver. sola romana sumit̃ in aut. vt eccle. roma.
1 gau. cen. anno. prescrip. coll. ij. ¶ † Not. ex primo dicto huius aut.
qd in casibus in quibus contra priuatũ p̃scriberet̃. x. xx. vel. xxx. an.
ꝯ ecclesiam nunq̃ prescribitur minori tempore. xl. an. concordat. c.
de quarta. ⁊ c. illud. de prescrip. ¶ Adde quod idem est in paupe
a ribus[a] personis, si aliquando esset relictũ donatũ vel aliter vendi
tũ vel aliter debitũ pauperibus, non prescribetur minori tempore
xl. an. fm Bal. hic: ⁊ est tex. in. §. pro temporalibus. in aut. de eccle.
ti. est text. in. c. ij. ⁊ ibi Panormi. de prescrip. Jmo generalius dico
qd omnia priuilegia concessa ecclesiasticis personis, cõpetunt etiã
pauperibus ⁊ miserabilibus personis quatenus possunt conueni
re. Jta expresse inquit Bal. in. l. pe. §. cum autem. in vlti. colum. C.
ad trebel. per illum. §. pro tpalibus. idem Bal. in. l. illud. ꝯ. eo. et est
2 bona glo. parua in verbo captiuorũ. l. vt inter diuinũ. ꝯ. eo. ¶ † Li
mita istud notabile verũ in re que sit veri dñij ecclesie: sec⁹ si res sit
quasi dominij ecclesie: ⁊ sic competeret publiciana: tunc ꝯ ecclesiã
prescribit̃ sicut ꝯ priuatũ. Jta cõcludũt Bar. ⁊ doc. i. l. si finita. §. si
de vectigalibus. ff. de dam. infec. in. j. col. post med. vbi abundãtissi
me videas alios Mod. Ange. in. l. ij. C. ne rei dominice vel templo
3 rum. Bald. in. l. siue autẽ. §. si duobus. ff. de publiciana. ¶ † Limi
ta scdo quãtũ ad ipsaz ecclesiã: sed quãtũ ad habẽtes cãm ab ipsa
ecclesia prescribit̃ sicut ꝯ mere priuatũ: vt dixi in. l. preceden. Jtem
ista iura limitantur in personalibus consuetudinibus: puta bapti
zandi in aliena parochia vbi non prescribitur etiam. xl. annis: ita
Joan. and. ⁊ do. Anto. de but. in. c. quia nonnulli. de cleri. non resi.
4 ¶ Quero ex secunda parte tex. ibi: vsucapione triennij: † quod res
b mobiles ecclesie[b] ita vsucapiuntur triennio sicut res priuatorum
concor. c. illud. de prescript. Bald. in. l. ij. in. j. lectu. C. ne rei domini.
vel templo. Adde tu generalius: ⁊ not. qd in omnibus prescriptio
nibus annalibus vel semestribus, vt sunt regulariter oẽs actiões
pretorie: itẽ actio de dolo. l. fi. C. de dolo. itẽ quanto minoris, eodez
modo in p̃scri. semestribus que durãt sex mensibus: vt i redhibito
ria. l. cũ sex. ff. de edi. edic. in oib⁹ istis ita prescribit̃ ꝯ ecclesiam sicut
ꝯ priuatũ. Jstam extẽsionẽ ⁊ ampliationẽ tradit Panor. i. c. cũ cau
sa. in. iij. col. de emp. ⁊ vendi. vbi dicit istud colligi ex glo. ibi: iuncto
text. mihi nihil probat ⁊ dicit esse not. pro intellectu totius tituli:
extra de prescri. Sed magis pro extẽsione tex. nostri addo qd idem
expresse tenet glo. hic in verbo durantibus. expresse Joan. fab. hic:
⁊ istud expresse dicit tex. in versi. pe. in aut. hec constitutio innouat
5 constitutionem. ¶ † Tertio pondera multum tex. ibi quadriennij
prescriptione. q̃ prescriptio quatuor annoruz ita currit contra ec
clesiam sicut contra priuatum. Prescriptio autem quatuor anno
rum dr quotiescũqz imperator vendit vel donat rez alterius, si do
minus cessat quadriennio vendicare, exclusus est ne possit agere
nec contra fiscũ nec aduersus emptorez. l. ij. ⁊ l. bene a zenone. C. de
quadriẽnij prescriptione. ergo hic est tex. qd si princeps vel impe
rator donet vel vendat alicui rem ecclesie elapso quadriennio, ec
clesia in totum excluditur. tex. est hic: ⁊ ita expresse exemplificat gl.
hic in verbo prescriptione. istud est verum attento iure ciuili: sed
de iure canonico quod est seruandum: istud non procedit tex. est in
c. quicunqz militum. ⁊ ibi glos. in verbo consensu. xij. q. ij. glo. ⁊ doc.
in. c. ij. de re. eccle. non alie. similiter econtra si princeps vel impera
tor donaret vel venderet rem alterius vni ecclesie: ecclesia nõ gau
deretur dominus glo. est no. in. c. ij. xvj. q. ij. in versic. xxx. ⁊ facit ra
tio: quia ecclesia non est fultrix ⁊ amatrix iniustitie. c. j. de alie. feu.
¶ Jtem diligenter aduerte: qd. d. l. ij. ⁊. d. l. bene a zenone. non ha
bent locum nisi in solo imperatore ⁊ vxore eius, ita ad literam di
xit singulariter Bal. in. c. fi. circa fi. de re. iu. ⁊ nunquam obliuisca
6 ris: † item ad hoc vt illa iura locum habeant requiritur qd impe
rator donet vel vendat bona fide suam rem vt suam, credens esse

a ¶ Paupe
ribus. Add
aut. de ec. ti.
in. §. paupe
ribus. ⁊ Jo.
de imo. in. c.
fi. de p̃scrip.

b ¶ Ecclie. ad
de in aut. de
ec. ti. §. p tpa
lib⁹. Jnnoc.
host. ⁊ doc. i
c. j. de resti. i
iteg. hosti. in
sum. ti. de p̃
script. in. §. j.
Spe. ti. de re
sti. in iteg. in
§. ij. versic. vt
autẽ. Dy. in
regula: pos
sessor. de re.
iur. lib. vj.

c ¶ Romanã.
adde. c. cum
a nobis. ⁊ in
c. si diligẽti.
de p̃scri. gl. i
verbo legiti
mã. in. c. cuz
dilecta. de cõ
fir. vtili vel
inuti. gl. i. c.
ij. de p̃scrip.
lib. vj.

d ¶ Qñ vna
ecclesia. Ad
de text. ⁊ ibi
doc. c. ad au
res.

suam: si autem donet rem alienam non habet locum. d. l. bene a ze
none. gloss. est not. in. l. ij. C. commu. re. alie. Bald. expresse in. l. j. in
j. colum. in fin. C. de here. vel ac. vendi. item requiritur qd fiscus tpe
donationis vel venditionis possideat rem, alias non haberet locũ:
ita expresse Bald. in. d. l. j. in. j. colum. in fi. C. de here. vel ac. ven. ⁊ in
l. ij. C. de cõmu. rerũ. alie. ⁊ ibi Pe. ⁊ Cy. ego põdero Bar. idem ex
presse volẽtẽ si bene inspicias in. l. fi. circa me. C. si ꝯ ius vel vti. pub.
¶ Quid autem in dubio: an in dubio p̃sumat̃ fiscus possidere: vi
de no. Bal. in. d. l. ij. preal. ⁊ ista teneas multum cordi: qr quotidia
7 na sunt. ¶ Ultimo no. in versi. fi. † qd cõtra ecclesiam romanã[c] nõ
c prescribitur nisi centuz annis: limita vt procedat in iuribus imme
diate pertinẽtibus ad ecclesiaz romanam. secus si ad subditos ec
clesie romane: ⁊ tunc sufficit tempus commune glo. ⁊ doct. in. c. ad
audientiã. de prescrip. ⁊ in. c. volumus. ⁊ ibi Archi. xvj. q. iiij. domi.
Abb. in ꝯsi. xviij. in. ij. vol. incip. in causa ⁊ qõne que vertit̃ seu ver
ti sperat̃ ad fi. ⁊ dixi etiã in. l. preced. ¶ Gl. mag. in ver. excludunt.
diuidit̃ in duas, in prima ponit duas fallẽtias ad tex. Jn scda for
mat qões. scda ibi: sed qd si ecclesia ꝯ ecclesiã. Jlla scda subdiuidi
tur in septem prout septẽ format questiones: partes patent in glo.
8 † Ex prima parte principali no. duos casus speciales in quibus cõ
tra ecclesiam prescribitur anno: vbi contra priuatum non prescri
beretur nisi. xxx. ⁊ sic magis fauetur priuato quã ecclesie quod est
directo ꝯ istum tex. Sed qr dicere qd est speciale: ⁊ nõ assignare ra
tionem specialitatis est refugium miserorũ: vt dicit glo. in. l. filium
quem habentẽ. C. fami. her. ideo operepreciũ est videre q̃ sit rõ spe
cialitatis Bar. hic circa prin. i. j. opp. dicit, qd ratio specialitatis in
illis casibus est: qr ecclesia succedit iure quodam singulari, quod
facilius tollitur quam ius commune, vulgata. l. eius militis. §. mi
litia missus. ff. de testa. mili. Credo qd Bar. didicerit istam rationẽ
a Cy. hic: in. j. opp. licet eum non alleget assignantem aliam ratio
nem: tñ in idem recidit. ¶ Pro ista ratione Barto. licet nullus di
9 cat: ego adduco bonum fundamentum † nos habemus qd succe
denti de iure speciali non competunt ea que competerent si succe
deret de iure communi. text. est solennis in. l. mulieri et titio. et ibi
Bar. dicit qd est solennis tex. ff. de condi. ⁊ demon. ergo cum eccle
sia in illis casibus succedat iure singulari, nimirum si non compe
tunt ea que competerent si succederet de iure communi: ⁊ isto modo
ratio Bar. confirmari videtur pulchre: istam rationẽ Bar. Fulg.
reprobat subtilius hic: naz dicit Ful. in istis duobus casib⁹ alleg.
in gl. imo succedit de iure communi non singulari: nam in. §. si ve
ro liberi. alleg. in gloss. mortuus est pater relictis filijs heredibus,
si non sunt filij mulier succedit de iure communi. text. in. l. si quis
presbyter. j. ti. j. eodem modo fortius: ⁊ istud est plus. in. §. antepe.
10 in aut. de san. episcõ. coll. ix. † si aliquis recipiat monialem existentẽ
in monasterio: quod bona rapientis applicentur monasterio istud
non est ius singulare: imo est ius commune. Pone qd quis rapiat
virginem non existentem in monasterio omnia bona rapientis ap
plicantur illi puelle. tex. est in. l. vnica. circa medium. C. de rap. vir.
¶ Ultra Fulgo. ego nouiter pondero contra Barto. tex. in. l. fin.
ꝯ. eodem iuncta aut. nostra. vbi rei vendi. ⁊ hypothecaria compe
tunt ecclesie pro rebus venditis ⁊ donatis iure singulari: istud ne
gari non potest: vt ibi dixi: ⁊ tamen in isto quod competit ecclesie
iure singulari non prescribitur minori tempore. c. an hodie. xl. per
istam aut. que corrigit illam. l. ergo hic est tex. contra Barto. qd in
his que cõpetũt ecclesie iure singulari: tamen est priuilegiata pre
scriptione. c. vel hodie. xl. an. istud multũ mihi stringit ꝯ Barto. et
cogita ꝓpter illam. l. mulieri ⁊ titio. que multũ faciebat p Barto.
Aliam rationem persuasiuã: sed leuem assignat Albe. de ro. hic:
qd in illis duobus casibus ideo statutus est annus ecclesie ad hoc
vt ecclesia sit celerior ⁊ magis solicita ad ꝯsequẽdũ: verba sunt ad
epheseos. Aliam rationem assignat glo. in. d. §. si vero liberi. alleg.
hic quam expresse tenet Fulg. ⁊ Pau. de ca. hic: qd illi duo text. lo
quunt̃ in rebus acquirendis ecclesie in quib⁹ ipso iure est acquisita
nec alias fuit quesitum dominiũ ipsi ecclesie nimirum si facilius ex
cluditur, sed in. l. fin. ꝯ. eodem ibi dominium acquiritur ipsi ecclesie
ipso iure: vnde in rebus in quibus ecclesia habet dominium non
prescribitur nisi. xl. an. vt hic: ⁊ forte ista est bona: nescio tamen an
generaliter procederet, si omnes casus consyderaremus, quicquid
sit illi duo casus hodie sunt correcti: per. c. ij. de prescriptio. in. vj.
¶ Sum in secunda parte glos. ibi: sed quid si ecclesia contra eccle
11 siam habes pulchram extensionem ad tex. nostrum: † qd ista lex lo
quens de prescrip. xl. anno. competẽte ecclesie habet locum neduz
quando priuatus prescribit contra ecclesiam: sed etiã quãdo vna
d ecclesia[d] prescribit contra aliam ecclesiam vtroqz casu nunquam
prescribitur minori tempore. xl. annorũ non obstante qd vtraqz sit
ecclesia: bñ facit. l. fi. alle. i gl. lz gl. nostra nihil clare firmet. ¶ Jsta
conclusio mihi placet: dicat Bart. quicquid velit, quam probo tri
plici ratione. Prima est. Nos habemus regulam qd quando duo
sunt priuilegiati: ⁊ vnus tractat de damno alius de lucro: ille qui
tractat de damno gaudet priuilegio, alius non. l. verum. §. fi. ff. de
mino. sed

mino.sed ita formaliter contingit in casu nostro vbi sunt due eccle
sie:vna vult prescribere aduersus aliã,que prescribit tractat de lu
cro:illa cõtra quam prescribitur tractat de dãno:ergo ipsa eccle-
sia contra quam prescribitur debet gaudere priuilegio. ¶ Secun
da ratione moueor:nam quando duo sunt priuilegiati in vna ma
teria:sed vnus est priuilegiatus in genere,alius in specie:et in casu
de quo queritur semper attenditur solum priuilegium eius qui in
specie priuilegiatus est,et nõ alterius:istud aperte probat tex.in.l.
fina.ff.ex quib.cau.ma.et expresse.Bar.hic in sua docto.sed ita est
in proposito:quia ecclesia contra quam prescribitur est priuilegia
ta in specie in hoc casu:alia in genere:ergo attenditur ante priuile
gium speciale vt sic minori tempore non prescribatur. ¶ Tertia
ratione a fortiori idem cõcludo istis post habitis:nam ecclesia cõ
tra quam prescribitur bene est priuilegiata.vt contra eam nõ pre
scribatur minori tempore.xl.annis.casus est hic. Sed qd ecclesia
12 prescribens sit priuilegiata istud nullibi habetur:†nam ecclesia est
bene priuilegiata in prescriptione passiua non in actiua vt hic er-
go dato quod sint due ecclesie:tamen ecclesia prescribens nullum
habet priuilegium:sed bene ecclesia contra quã prescribit:vt hic:
ergo nihil curamus quis sit qui prescribat contra ecclesiã:an alia
ecclesia vel priuatus.et ita concludit Cyn.hic:in.iiij.q.Bald.in.l.j.
Sali.et Pau.de cast.hic:et ita teneo quicquid dicat Barto.Item
adde qd de hoc est tex.in.c.illud.de prescri.per quem tex.dicit Jo.
fab.qd nõ est amplius de hoc qd.Sed tu vide contra communem
opi.text.expressum.xvj.q.iij.c.placuit.el.ij.versic.in canonibus.nisi
13 dicas qd est tex.gratiani.Et ista etiã.j.pri.addidi.†Hinc sumpta
occasione examinat hic Barto.an et quando priuilegiatus possit
vti priuilegio suo contra eque priuilegiatum dicite vt hic per eum
Cy.hic:in.iiij.q.Salic.et alios.Barto.in.l.verum.§.item queritur.
ff.de mino.Bald.in aut.habita.in.ix.colum.C.ne filius pro patre.
Ange.de are.in.§.rursus.in.iij.colum.insti.de acti.Pau.de cast.in
consi.cccxij.incip.viso puncto suprascripto in vltimo dubio.Item
adde illud quod tenet glo.j.in aut.nisi rogati.in gl.mag.in fi.C.ad
tre.et Bal.in.l.iubemus.in prin.in.j.no.in eo.ti.C.ad treb.Et p cõ-
muni sententia qd etiã ecclesia cõtra ecclesiam prescribat:qd tñ habeat
locum ista prescriptio.xl.anno.est bonus text.in.c.illud.de prescri.
per quem tex.dicit Jo.fab.quod non est amplius qd de hoc.Ego
tñ in contrarium allego tex.in.c.placuit.el.ij.circa fi.in ver.in cano
nibus.xvj.q.iij.et est mirabilis tex.contra predicta,qd si ecclesia pre
scribat contra eccle.xxx.anni sufficiunt:si autem monasterium con
tra ecclesiam tunc bene requiruntur.xl.anni:nec video quid possit
responderi,nisi diceres quod ille sit text.gratiani,nec video vnde
gratianus sumpserit illam differẽtiam:cogita. ¶ Sum nunc.in.iij.
14 parte glo.ibi:†item quid si ecclesia contra priuatum.[a] Ex quo ha-
a bes qd si eccle.prescribat rem priuati sufficit tps.xxx.annorum,et pri-
uatus potest vti retorq.iuris contra ecclesiã,cum priuilegiũ huius aut.
b sit concessum ecclesie motu proprio[b] principis:et non ad postulatio
nem. ¶ Et si dicatur vbi appareat quod istud priuilegium sit con-
cessum ecclesijs motu proprio principis.et non ad postulationem:
cum in dubio semper presumitur concedi ad postula.c.si motu pro-
prio.de preben.in.vj.responde:vt hic notabiliter per Bar.dum di-
cit qñ conceditur priuilegiũ alicui ius commune statuendo etc.Uide
15 Bar. ¶ †No.diligenter istam limitationẽ Bar.ad regulã.c.si mo
tu proprio.de preben.in.vj.quia non habet locum:qñ princeps con-
cedit statuendo ius commune:et istud est insertum in corpore iuris:
tunc in dubio presumitur cõcessum motu proprio principis:et tũc
non est locus retorquutioni:addo ad hoc tex.in.l.j.et ibi Barto.ad
hoc not.C.de peti.bo.subla.li.x.et Bar.in.l.j.in fi.C.de bo.va.lib.x.
¶ Istud tamen no.limita nisi illud qd conceditur a.l.vel statuto
in priuilegium respiceret ordinem et processum litis seu iudicij:quia
istud quamuis sit concessum legem statuendo et esset insertum in
corpore iuris vel statutorũ,licet presumitur concessum motu pro-
prio principis et non ad postulationem.tñ fieret retorquutio istius
iuris contra aduersariũ,et vterque posset vti isto iure.l.fi.et ibi not.Bart.
C.de fru.et lit.expen.facit.l.die sabbato.cum ibi not.p Barto.C.de
judeis.et tex.in.c.sacramẽtum.§.in quibus.et ibi Bal.de cõsue.recti
feu.in vsi.feu.doc.in.c.ij.de mutuis peti. ¶ Illud etiam perpetuo
teneas cordi.qd si super aliquo priuilegio vel rescripto interuene-
runt geminata rescripta,geminatio facit vt intelligatur concessa
motu proprio principis et cessat omne vitium subreptionis. Fuit
singu.dictum Bal.in.l.nec damnosa.C.de preci.impe.offe.vbi mo
uetur per tex.in.§.iubemus.in aut.vt nulli iud.coll.ix.qd dilegẽter
no.ad limitationem.d.regule.c.si motu proprio.sequitur Lud.ro.
in.l.si vero.§.de viro.in.xxxj.fallen.ff.solu.ma.vbi dicit qd istud est
nouum et singulare dictum et qd nõ inuenit alibi.Idẽ tenet Lud.
et domi.Alexã.in.d.l.iij.in prin.ff.qd quisque iu.tenet Fulgo.in.d.l.
nec dãnosa.et in.l.rescripta.in vlti.co.C.de preci.impe.offe.nec vnquam
reperi cõtradicentẽ in hoc.facit qd voluit Joã.an.et cano.in.c.nec
porrecta.de confir.vti.vel inuti.dicetur latius vbi singulariter li-
mitabitur in illa.l.nec damnosa. ¶ Ultra Bar.ego aliter respon-
deo ad.d.c.si motu proprio.ex mẽte Bal.hic in.ij.q.et ista magis pla
cet,qd in dubio rescriptum presumitur cõcessum ad postulationẽ par-
tis.Sed in casu nostro priuilegium huius aut.est concessum omni
bus ecclesijs de mundo,quando est verisimile quod oẽs eccle.supplicaue-
rint principi ideo presumitur motu proprio.Et propterea in eccle-
sia nouantulana potuit illa verisimilius supplicare principi.et in
ea presumitur quod ad postulationem ecclesie princeps concesserit.
¶ Adde in materia quod motus proprius principis nõ nocet tertio.
Ita tenent hosti.et do.Anto.et alij in.c.cãm.el.ij.de testi.do.Anto.
in.c.p venerabilem in.xxxiiij.colũ.qui fi.sint legi.do.Abb.in.c.j.in
xiij.col.de iudi.Hemi.in.c.si propter.in.ix.col.de rescrip.in.vj.hinc
est quod in beneficialibus motus proprius non facit secundum impetrantẽ
preferri primo nisi in eius literis mentio fiat.ita tenet Imol.post
Cal.et Anto.de bu.in.c.mandatum in pe.col.de rescrip.Idẽ dicit
Hemi.in repe.c.postulasti.in.xxvj.co.de rescrip.quod motus proprius
non preiudicat vnioni facte per ordinarium etiam nondum sortite
effectum.quia motus proprius non tollit ius quesitum alteri in re vel
ad rem.alleg.gl.iij.in.d.c.si motu proprio.et ibi Joan.and. Et vide
qd vult.d.Abb.in cõsi.iiij.in.ij.vol.incip.in.q.que vertitur in.viij.
16 col. ¶ †Item inquantum Bart.concludit,quod ecclesia nouantula-
na que habet priuilegiũ quod contra eam non prescribitur nisi.c.annis.te-
net Bar.quod si ipsa vellet prescribere contra priuatũ,priuatus potest vti
retorquutione.ratio quia presumitur concessum ad postulationẽ.Adde
quod idem tenet Fulg.hic Pau.de ca.in.l.iij.in princip.ff.quod quisque
iur.tangit in gl.in.c.fi.de mutuis peti.Istud teneo licet quamuis Bal.hic
in.ij.q.tenuerit contrarium,quibus responde.vt hic per Ful.Et p
ista sit expedita tertia pars glos. ¶ Pro clara intelligentia huius
quarte partis glo.Reassumo articulum in dubium qui est subti- a
lis et disputabilis.An ista aut.et in corpore vnde sumitur corrigẽs.
l.fina.§.eodem in ecclesia,intelligatur etiam corrigere in ciuitate
glo.refert duas opi.Assumam scdam opi.pla.tenentis qd sic,cum
maior ratio corrigendi sit in ciuitate quam in ecclesia. ¶ Respon
detur per oẽs qd in correctorijs non est licita extensio etiam ex ma
ioritate rõnis:vt dicam nunc. ¶ Pro ista opi.pla.multa adducũ-
17 tur.†Sed vnum est quod valde stringit qd adducit Bald.in.iij.q.
nam quando ratio est expressa in.l.corrigente:tunc etiam in corre-
ctorijs ex idẽtitate illius rõnis licita est extensio:quia ista non dicitur
proprie extensio:sed lex ipsa dr loqui.l.his solis.in verbo satis,taci
te cautum putamus.et ibi Bald.C.de reuocan.dona.modo sic,in
l.corrigente.vt est in aut.hec constitutio innouat constitutionem
circa medium vnde sumitur ista aut. Et dicitur qd prescriptio.c.
anno.que competebat ecclesie:ideo corrigitur:quia tanto tẽpore
nec integritas documentis idest instrumentis:nec fides actis nec
testibus valens suffragari,ista ratio scripta in.l.corrigente.militat
etiam in ciuitate:ergo debet fieri extẽsio etiam in correctorijs.Ta
men huic fundamento respondet mirabiliter ipse Bal.post Gui.
de cu.et Cy.hic in addi.illud qd dicitur qd si rõ est scripta in.l.cor-
rigente licita est extensio:dicit singu.Bal.qd est verum,nisi in lege
corrigente esset apposita dictio taxatiua tm:quia tũc licet sit scripta rõ
in.l.tamẽ nõ fit extẽsio propter taxatiuã impediẽtẽ:prout est in illa
aut.hec constitutio.et si est vera solutio est valde no.et tenenda menti.
Puto tamen disputationis grã posse rñderi aliter et forte melius,et b
rñdeo in forma,qñ rõ que est expressa in.l.corrigente.est finalis,se-
cus qñ est impulsiua:tunc nõ est licita extensio:prout est rõ que poni
tur in illa aut.hec constitutio innouat cõstitutionem:et qd illa ra-
tio sit impulsiua non finalis:et igitur non sit illicita extensio ita in ter
minis subtilis doc.Bonon.d.Mattheus in suo tractatu extensio
num:in.ij.col.vbi ad hoc allegat illum tex.in.d.aut.hec cõstitutio
18 innouat.†qd autem illa dicatur causa impulsiua vel finalis:et consequẽ
ter qd non sit licita extensio probo:licet ipse non dicat:nã secundum veri-
tatẽ illa dr esse rõ impulsiua,qñ decisio.l.est magis generalis quam sit
rõ:tunc quia rõ generaliter non limitat,censetur qd ista ratio fuerit
tm impulsiua et non finalis.Sed qñ ratio est generalior decisione
vel eque generalis:tunc dr ratio finalis nõ impulsiua.Istud patet.i.l.j.§.
sexum.ff.de postu.vbi illa calphurnia non põt aduocare propter se-
xum,ista rõ est impulsiua:quia sequeretur qd vna senex posset aduoca-
re qd tñ est falsum:vt ibi:ideo videtur impulsiua:ita declarat Bal.in.l.
generaliter.in.iij.col.j.ti.j.Bar.in extrauagãti ad reprimendũ.in ver.
nec ex eorum,modo sic,rõ assignata in illa aut.non est generalis.
imo decisio est generalior:quia instrumẽta possint seruari.c.annis.se-
quitur ergo,qd ecclesia habens instrumẽta.c.annorum deberet gau-
dere prescriptione.c.annorũ qd est falsum.Ideo cũ ratio sit impulsi
ua non erit licita extensio. ¶ Tertio pro opi.Pla.adducitur istud
19 fundamentũ,nos habemus regulam†qd qñ duo casus equiparã
tur a.l.antiqua.l.noua corrigens in vno intelligitur corrigere in
alio,allegatur vulga.glo.in.l.si quis seruo alieno suaserit.C.de fur
tis.est melior gloss.in.l.qd vero.§.ff.de legi. Sed male allegantur
iste gl.quia loquuntur in exorbitantibus:non in correctorijs:tamen qd
etiã in correctorijs habeat locũ ista regula tenet Bar.in.d.l.iurisgen-
tium.et cũ eo alij in.l.marcellus.in princi.ff.ad tre.et in aut.sed cum

a ¶ Priuatũ. Adde host. in sum.ti.de prescrip.i.§.que exigãtur. Abb.et Jo.de imo.in.c.sanctorũ.de prescrip.et per eosdẽ i.c.de quarta.et i.c.illud.eo.tit.doct.i.c.j.eo.tit.li.vj.Jo.an.in.c.qui ad agẽdum.de reg.iur.lib.vj.in mer.

b ¶ Proprio. adde de ista clausula:vide gl.in verbo facta.in cle.ij.de offic.ord.gl.in verbo directas.in cle.per literas.de preben.

testator. C. ad. l. fal. ꝛ in. l. ij. vbi etiam alij. ff. de leg. j. ꝛ vbiq. Sed sic est, quod a. l. antiqua: videlicet in. l. fina. §. eodem quantum ad prescript. centenariam ecclesia ꝛ ciuitas equiparantur ergo lex noua corrigens in vno. s. in ecclesia prescrip. centenariam: ergo intelligitur corrigere in ciuitate, presertim cui minus fauetur ciuitati quã ecclesie. Posset responderi quod ista regula nõ sit vera in correctorijs: sed tantum in exorbitantibus: prout glo. preallegate loquuntur: ꝛ Bar. qui mouetur per illas glo. male dicat: ꝛ quod ista regula non habet locũ in correctorijs: soleo allegare gl. in terminis in §. si. in ver. impleuerit. ꝛ ibi Ange. de are. ad hoc no. insti. qui ma. licet. tamen quia doct. ita communiter dicũt, ꝛ turpe est negare communes regulas ego aliter rñdeo ꝛ pulchre omissa solutione Jo. de imo. q in hoc se inuoluit in. l. si vero. §. de viro. ff. so. matri. in. v. fal. in materia extensionis correctorie: ꝛ assumo veram solutionem quaz ponit do. Mattheus in tractatu preallegato extensionum. in. vj. colũ. vbi dicit veritatem, qñ duo casus in materia de qua agit sunt in illa materia parificati in oĩbus ꝛ p oĩa: tunc lex noua corrigens in vno bene intelligitur corrigere in alio. Ita loquuntur doc. in locis preallegatis: nõ sic est in casu nostro: nos sumus in materia prescri. in qua ecclesia ꝛ ciuitas p. l. fi. §. eo. non parificant in omnibus ꝛ per omnia. sed tm̃ in tribus casibus, in relictis, vẽditione ꝛ donatione. Ergo si supueniat lex noua que generaliter corrigat in omnibus casibus preterq̃ in illis tribus in ecclesia, non per hoc extenditur ad ciuitatem. Et primo hic infero nouiter ꝛ non inuenio tactum cum in illa. l. fi. in illis tribus casibus eccle. ꝛ ciuitas in omnibus ꝛ p oĩa equiparentur. teneo qd. §. pro tpalibus. in aut. de eccle. ti. coll. ix. qui corrigit prescriptionem in relictis ecclesie per legatuz vel hereditatẽ. teneo qd etiam extendantur ad dona. ꝛ ven. p istam rõnem Sali. hic: in. iij. col. non solũ tenet opi. Pla. qd etiam lex fi. sit ita correcta in ciuitate sicut in ecclesia: sʒ tenuit plus qd in ciuitate habeat locum prescriptio. xxx. anno. in eccle. xl. pondera tex. in aut. hec constitutio innouat constitutionẽ circa mediũ, ibi iubem⁹ in negotijs que ante hãc cõstitutionẽ. xxx. annis excludebant etiam induci hodie nisi in sola ecclesia cui addimus. x. annos. Nam scdm eum etiã ante illam cõstitutionẽ ꝯ ciuitatẽ prescribit. xxx. annis. l. ij. ꝛ. l. oẽs. j. de prescrip. xxx. anno. tñ dicit q̃ licet istud posset teneri vi verborũ illius aut. tñ ꝑpter cõparationẽ. l. fi. ꝛ huius aut. tʒ qd ꝯ ciuitatẽ. xl. anni requirant sicut ꝯ ecclesiã: ita resi(d)et Sali. videbis tex. quem ipse allegat qui in veritate ꝯ eũ stringit: qꝛ ante illaz cõstõnem in ciuitate. c. anni requirebant: psertim in tribus casibus enumeratis p istã. l. item p doc. gl. in. l. sciendum, in prin. ff. qui satis. cog. vbi lex noua generaliter corrigens nũq̃ intelligitur corrigere
20 legẽ specialiter loquentẽ. ¶ † Quinto p ista opi. Pla. mouet Ful. in. ij. col. ꝛ in. v. nos habemus regu. qñ duo vitia descendũt ab vna. l. lex noua tollẽs vnum ex illis vitijs, intelligit aliud sustulisse: allegat. l. fi. C. de nup. debebat allegare. l. pe. in fi. C. de nupt. Sʒ qd non prescribat nisi. c. annis reputat vitiũ in illo aut. hec constitutio innouat circa mediũ: ergo illud aut. tollens istud vitium in ecclesia intelligit etiam sustulisse in ciuitate, põt rñderi qd regula sua nõ procedit in correctorijs. ¶ Istã opi. Pla. tenuerunt subtiles vltramon. ꝛ etiã Pe. ꝛ Cy. hic in lec. antiqua: ꝛ etiã Sali. ꝛ Fulg. in eaz etiam inclinat Bal. in. iij. q. q̃uis clare non firmet ꝛ disputãdo ista opi. Pla. satis est sustentabilis, ꝛ pro ea disputando moueor: nam licet in correctorijs nõ sit licita extensio etiam ex maioritate rationis fm omnes hic: ꝛ dicã nũc: illud est verũ: nisi lex correctoria corrigẽdo reduceret ad ius antiquũ: tunc etiam in correctorijs licita est extẽsio quia res de facili reuertit ad naturã suã: tunc licet sit materia correctoria: tñ ita fit extensio sicut si essemus in materia fauorabili: istã doc. tradit gl. sing. in. c. statutũ. in verbo numerandũ. de preben. d. Anto. de bu. in. c. olim. de ver. sig. ꝛ multũ cõmendat do. Alex. in. l. si cõstante. in prin. in. v. col. in fi. ff. so. ma. Sed ista aut. et vnde sumitur corrigens prescriptionem centenariam reducit nos ad ius antiquũ ꝛ ad primũ statũ: ergo licita est extẽsio. ¶ Posset rñderi qd imo non reducit nos ad primum statum: qꝛ reduceret ad xxx. anno. sed cum reducat ad. xl. anno. non reducit ergo ad statum antiquũ. ¶ Cõtrariã opi. tʒ Pi. ꝛ Jo. ꝛ ista est vera ꝛ communis
21 sñia, qd. l. fi. correcta in ecclesia, nõ est correcta in ciuitate, ꝛ adducit solũ vna rõ: † qꝛ in correctorijs nõ est licita extensio etiã ex maioritate rõnis: vt dicaʒ nũc: ꝛ ita tota die allegamus istam aut. Facit qꝛ p subauditos intellectus nõ dʒ induci legũ correctio gl. est not. in. c. cupiẽtes. §. qd si p. xx. de elec. in. vj. ¶ Ex qbus stat cõis ꝛ vera conclusio ꝛ regula, qd in correctorijs ᵃ nõ est licita extẽsio ẽt ex maioritate rõnis. Ita tenẽt doc. hic cõiter ꝛ in locis. j. allegandis: licet Sali. hic: ꝛ in. l. si serui vestri. C. de noxa. alleget quasdã gl. in contrarium q̃ nõ loquunt in correctorijs sed in exorbitantibus. ¶ Non omitto qd Ful. studio ꝯdicẽdi. j. l. cũ de nouo. C. de. ll. ꝛ in. l. nõ sine, C. de bo. que lib. ꝛ in. l. de quibus. ff. de. ll. tenuit nouam opi. ꝯ oẽs, qd etiã in correctorijs licita est extẽsio ex idẽtitate rationis p text. expressum cui fm eũ nunq̃ potuit respõderi. in. l. nõ sine. C. de bo. q lib. vbi fuit dubitatum, nunquid lex iulia. deferens lucrum inter

ᵃ ¶ In correctorijs. Adde Anto. de but. j. c. fi. de cõsue. Matthe. in tract. extensionũ.

maritũ ꝛ vxorẽ ad correctionẽ iuris an extẽdat ex identitate rationis in sponso ꝛ sponsa ibi sunt indicia pro ꝛ ꝯ, finaliter dicendũ q̃ sic ex idẽtitate rõnis: ergo ibi est tex. rotũdus fm eũ qd in correctorijs fit extẽsio ex idẽtitate rationis: ꝛ ad iura alle. p docto. dicit ipse facile est rñdere. ¶ Teneas cõem, ꝛ ad. d. l. nõ sine. dupl̃r responde. primo qd ibi loquit in exorbitãtib⁹ non in correctorijs in quib⁹ nõ licita est extensio: vt declarat Bar. in. l. cõstante. in prin. in. ix. q. prime ptis pñ. ff. sol. mat. Vel rñde ꝛ melius, qd ibi fit extensio ab ipso impatore q habuit ptãtem. l. condẽde: put vult: qꝛ ita potuisset extendere aut. nostrã q̃ loquitur in ecclesia: vt etiam haberet locũ in ciuitate, sʒ nos loquimur in inferioribus. ¶ Sit ergo firma regula qd in. ll. correctorijs nõ est licita extensio ẽt ex maioritate rationis. tex. est hic: ꝛ gl. in. l. tã is. §. j. ff. de do. cau. mor. firmat Bar. in. l. prescipimus. §. si. per illũ tex. qui parũ facit. C. de appel. allegat etiaz. l. sancimus. C. de testa. que parũ facit. l. si furiosi. C. de nup. q̃ parũ facit. Ego allego text. meliorem de corpore iuris. in aut. de administratĩb⁹. offi. in sacris appel. co. iij. ꝛ ibi gl. expsse no. illũ tex. ad hoc. Ita ẽt tenẽt Bar. ꝛ doc. in. d. l. si cõstãte. in. ix. q. prime partis prin. ¶ Adde vltra scribẽtes qd Pau. de cast. in cõs. cccc xxxvj. incip. presens casus modicã dubitationẽ hʒ in. ij. col. in. ij. vo. dicit qd ista gl. male alle. ad hoc qd propter idẽtitatem rõnis non dʒ induci legũ correctio, qꝛ ista glo. hoc nõ dicit, sed dʒ allegari ista gl. fm eũ qd a paritate vel similitudine rõnis non est licita extensio in correcto-
22 rijs. † Et qd in statutis correctorijs nõ sit licita extẽsio per similitudinem rationis: sed bene per idẽtitatẽ rõnis: tʒ idẽ Pau. de ca. in consil. xxxix. in causa capture: in pe. colum. in fin. Sed non recedas a cõi regula quã. §. firmaui. ¶ Ista regula fallit nisi rõ esset scripta in. l. corrigente. tunc licita est extensio: ita Bal. hic in. ij. colum. per d. l. his solis. in versi. satis tacite cautum putamus. Ad idem facit text. in. l. cum mulier. §. j. ff. so. mat. inducendo vt inducit ibi subtilis Raph. cu. qui ad hoc no. illũ tex. tenet Pau. de cast. in. l. q̃uis. ad fi. C. de fideicõ. facit gl. in cle. j. in ver. eligatur. quam ibi no. d. Ant. de bu. de elec. ¶ Nec huic fallentie obstat gl. in cle. auditor. in ver. romana. iuncto tex. de rescrip. in gl. in cle. j. in ver. prelatum. de elec. quia ad has glo. rñdet: vt per Imo. in. d. §. de vno. in. ij. fal. materie correctorie. ¶ Adde idem esse quando vnica tantum ratio potest assignari in. l. corrigente. clarum est qd tunc illa habetur pro expressa, allegatur glo. pro singulari. in. l. q̃uis. C. de fidecom. ꝛ ibi expressius Bal. ꝛ Pau. de cast. Bal. in. l. maximum vitium. in. iij. colũ. C. de libe. pre. Bal. ꝛ Imol. in. l. si. ff. de here. insti. Et qd isto casu quando vnica tantum ratio potest assignari in. l. corrigẽte: qd nedum habeatur pro expressa, vt in aut. proxi. adductis: sed quod etiam licita sit extensio: tenent Pau. de cast. ꝛ Raph. cuma. in. d. §. de viro. ꝛ expresse do. Alexan. Imol. in consi. l. ij. volu. incip. visis actis cause in. v. col. ꝛ expresse domi. Alexan. in. d. l. si constante. in prin. vj. col. ꝛ Pau. de cast. in consil. cccc xxxiiij. Et dicit Bar. in reper. in ver. lex. in. iij. col. ad fi. qd glo. in. d. l. q̃uis. ad hoc alias fecit sibi magnum honorem ꝛ quod per eam obtinuit in magna causa. Et quid erit tunc: si vnus aduocatus dicat q̃ non possit assignari nisi vna ratio: aduersarij vero dicunt quod imo plures: quid presumatur in dubio. Istum passum tangit singu. solus Salic. nec alibi scriptum legi in commento. d. l. si serui vestri. in. ix. colum. in fi. C. de noxa. et ibi singu. decidit, quod in dubio non debet presumi quod vnica tantum ratio possit reddi vt sit licita extensio: imo debet presumi oppositum, quod verbum est multum not. fm domi. Alex. in prealle. l. si constante. in. vj. colũ. Intellige tamen istam fallentiam quod quando rõ est expressa in. l. corrigente, vel habetur pro expressa: qꝛ vnica tm̃, qd licita est extẽsio etiam in correctorijs: istud est sing. verbum nisi talis lex esset correctoria ꝛ etiã penalis: tunc si ratio esset scripta in. l. non esset licita extensio. Ita colligit ex glo. sing. iuncta cum tex. in cle. vt hi qui. ꝛ cle. ij. in ver. in eisdem. de eta. ꝛ qua. Et per illam gloss. ita expresse firmat Ludo. roma. in consi. cxxix. incip. licet magna apud me fuerit dubitatio ꝛc. Idem domi. Ant. de but. in commento. c. fi. de consuetu. in. j. ꝛ. xij. fal. Ita etiã p illã glo. firmat do. Alexã. in. d. l. si constante. in prin. in. vj. col. Sequitur etiã Lud. in. l. si quis id quod. in prin. ff. de iur. om. iudi. Hemi. in. c. j. in. v. colum. ꝛ in. j. fal. de tempo. or. in. vj. ¶ Secundo limita istam fallentiam, nisi lex correctoria loqueretur taxatiue: qꝛ quãuis habeat rationem expressam: tamen non fieret extensio fm Bal. hic in. ij. col. post Guil. ꝛ Cy. hic: qui ita intelligit. tex. in aut. hec constitutio innouat ꝛc. ¶ Tertio limita istam fallentiam quãdo ratio expressa in. l. corrigente esset finalis: secus si impulsiua fm dominum Matthe. in tractatu extẽsionum in. ij. col. qui ita respõdet ad tex. in. d. aut. hec constitutio innouat. alle. etiã not. per Joã. an. in nouella. ꝛ cano. post glos. ibi: in. c. j. in gloss. in verb. Italie. de tempo. ordi. in. vj. Et sic habes primam fallentiam bene declara-
23 tam. ¶ † Secundo principaliter limita regulam predictam quando duo casus equiparantur in illa materia p. l. antiquã in omnib⁹ et per omnia: tunc lex noua corrigens in vno intelligitur corrigere in alio, de quo hic in omnibus: vt. s. dixi. ¶ Tertio principaliter fallit in

fallit in correlatiuis:q: lex noua corrigens in vno puta in marito
extenditur vt etiã corrigat in alio:ꝛ sic in vxore.text.est in.l.fin.in
prin.ꝛ ibi no.Bar.ꝛ alij.C.de indic.vi.tol.Bald.hic:in.ij.col.Pe.
de anchar.in commen.c.canonum statuta.de cõstitu.in.x.charta.
in ver.vlterius quero verũ ista correctio.Hinc videmus quod lex
corrigens in actore extenditur:vt etiã corrigat in reo ꝛ ecõtra gl.
est in.l.per interuallum.ff.de iudi.ꝛ glo.in aut.qui semel in versic.
24 interualla.xxx.dierũ.ꝛ ibi doc.oẽs.C.quõ ꝛ qñ iudex.¶†Quarto
limita nisi lex noua corrigens reduceret nos ad ius antiquũ con-
suetum:q: cũ res de facili reuertatur ad naturã suã cẽseretur ma-
teria fauorabilis:ideo extenderetur ꝙuis correctoria.glos.est in
c.statutum.in ver.numerandũ.de preben.in.vj.do.Ant.in.c.olim
tibi.de verb.sig.do.Alex.in.d.l.si constãte.in princi.in.v.colũ.in fi.
¶Quinto ꝛ vltimo fallit qñ resultaret vitium nisi in correctorijs
fieret extensio:tunc extensio fit,gl.est que sic debet intelligi in cle.
si.in glo.j.ij.ꝛ.iij.de rescrip.iuncta glo.fin.per quã gloss.ita limitat
Jo.de imo.in.d.l.si vero.§.de viro.in.j.fallen.materie correctorie.
ff.solu.mat.¶Sum nunc in.v.parte glos.ibi item nunquid pote-
25 rit hodie concedi.¶Quinto limita vbi agitur de salute anime et
euitando peccato:tunc dispositio correctoria ꝛ odiosa extenditur
ex idẽtitate rationis:ista fuit theorica Jo.and.in.§.ex tenore.qui
filij sint legiti.et sequitur ibi do.Anto.et.d.Abb.in.c.quesiuit.de
diuor.d.Ant.in.c.ad eminentiã.in fi.de sent.excõ.Gemi.in.c.pro
humani.§.j.in.j.col.de homi.in.vj.Idem no.Bar.in aut.sacramẽ
ta puberum.C.si aduer.vendi.in pe.col.in fi.in ver.q̃ro vtrum ista
aut.Ludo.in.l.sequitur.§.si viam.ff.de vsuca.Imo.in repe.c.cuz
contingat.in.xxvij.charta.de iureiuran.Facit q: vbi tractatur de
fauore animarum debet fieri extensio etiam iuris penalis:vt not.
glo.in.c.sciant cuncti.de elect.in.vj.ꝛ in.c.si.eo.tit.d.Abb.in consi.
cxiij.in.ij.volu.incip.in questione mouenda inter Antoniuz.ad fi.
26 ¶†Sexto limita quando lex vel constitutio alias esset elusoria si
non extenderetur:tunc etiã si sit correctoria extẽditur.Ita proba-
tur ex glo.in cle.j.in ver.sepelitur.in fi.de sepul.ꝛ est bona glo.in.c.
ꝙꝙ.in glo.de vsur.in.vj.hanc doctrinam ponit ꝛ multum no.Jo.
de ana.in rub.de aposta.in.vj.colũ.ꝛ dicit do.Matthe.in suo not.
tractatu extensionum quod istam doctri.habuit a dño Anto.de
but.dum sub eo publice disputaret.c.si ciuitas.de senten.excom.
27 in.vj.ꝛ.c.cõmissa.§.j.de elect.in.vj.†Itẽ ad istam materiaz posset
a aggregari illa disputabilis questio:an filius[a] possit exheredari ex
alia causa que nõ sit de.xiiij.enumeratis in.§.aliud quoq; capitu-
lum.in aut.vt cum de app.cog.col.viij.sed si maior vel equalis:de
qua questiõe late dixi post Gui.de cu.ꝛ Mo.in aut.nõ licet.C.de
libe.pret.¶Ex ista parte habes qđ hodie posset concedi ecclesie:
vt cõtra eam nõ prescribatur nisi centum annis.mouetur glo.tri-
bus medijs de quibus in.c.ij.de prescrip.lib.vj.idem tenet glo.in
l.si vnus.§.pactus ne peteret.ver.qđ et in specie.in glos.fin.in ver.
redditur.ff.de pact.Iste rationes glos.nihil valent.Prima ratio
qđ fuit concessum ecclesie nouantulane nihil concludit:quia esset
28 multiplicare incõueniens.†Secunda ratio qđ prescriptiões sunt
odiose:ideo restringende,reprobatur p Bal.hic:in.iiij.q.ꝛ Pau.
b de cast.quia si omnes prescriptiones sunt.odiose[b]:imo quedam fa
uorabiles:quedam mixte:quedam odiose:quedã natura sua cur-
rentes.tex.est magistralis.xvj.q.iij.c.placuit.in.§.prescriptionum.
quod est.c.ij.glo.in.l.fin.in prin.vbi docto.C.de edic.di.adri.tollẽ.
ꝛ ista est veritas quicquid dicat Fulgo.hic.Tertia ratio glo.etiã
29 est falsa dum dicit†quod res de facili[c] reuertitur ad naturam suã
c d.§.pactus ne peteret.ver.quod et in specie.quia ille.§.pcedit quã
do primus status erat elisus solum:sed non in totũ sublatus:tũc
res bene de facili reuertitur ad suum statuz qui adhuc durat licet
sit elisus:sed hic primus status erat sublatus in totum:quia pre-
scriptio centenaria est in totuz sublata per hanc aut.quo casu nõ
reuertitur de facili ad naturam suam:ita est tex.in.d.§.pactus ne
peteret.ver.quod si pactũ.Ita approbant Cy.hic:in vlti.q.Bal.ꝛ
Jaco.hic:ꝛ Bart.in.d.§.pactus ne peteret.in fi.post Mart.sil.et
Jaco.bu.ibi.Ego reprobo aliter:q:non est verũ quod res reuerta
tur ad antiquum statum:q: tunc olim non habebat locũ illa pre-
scriptio centũ annorum,nisi in tribus casibus.l.fi.§.eo.vnde si hoc
concederetur generaliter non reuetitur ad antiquum statuz:imo
ad statum generaliorem.¶Quid tenendum respondent Bart.
ꝛ doc.per verba obscura qđ ecclesie posset generaľr cõcedi prescri
ptio centenaria:ita demũ si diceretť non obstante ista aut.ꝛ vñ su-
mitur.alias non per.l.nec dãnosa.ꝛ.l.nec rescriptaz.C.de preci.im-
per.offe.Et subdit singu.Cy.hic post Pe.in vlti.q.rationem esse:
30 †quia quelibet lex correctoria semper intelligitur habere clausu-
lam derogatoriam ad leges futuras per.d.l.nec dãnosa.ꝛ.l.rescri-
pta.ideo si fiat noua lex opus est qđ expresse dicatur non obstãte
l.corrigente.alias nihil valeat.Istud est sing.dictum si verum est.
Et ex hoc infertur vnum nouum ꝛ sing.qđ contra legem corrigẽ-
tem nunꝙ posset induci consuetudo:quia quando lex habet clau-
sulam derogatoriã non valet cõsuetudo ꝯtraria:prout plene dixi
in.l.j.§.de sum.tri.ꝛ fide catho.responden.lo ad.l.fina.C.de test.et
istud dictũ Cyn.perpẽdit solus Sali.hic:in.iiij.col.Et dicit qđ est
multum no.si est verũ,qđ lex corrigẽs semper intelligatur habere
clausulam derogatoriã tamẽ dicit se dubitare:q: iura allegata p
Cy.nihil probant.Et in contrariũ habetis glo.expressam in.l.hac
consultissima.in prin.in ver.conscriptam.C.de test.ꝛ vere iura que
allegat Cyn.ad hoc nihil faciunt.s.l.nec damnosa.ꝛ.l.rescripta.vt
31 in eis dicetur.no.tamen dictuz Cy.q: singu.est.†Vide etiã aliud
quod ex hac doct.infert Fulg.hic in.vj.col.ꝛ reputat valde tenen
dum menti:ꝛ not.dignum,qđ non tantum ad tollendã exceptio-
nẽ perẽptoriã iam natã est opus qđ apponatur clausula nõ obst.
iuribus prealleg.sed etiã quãdo agiť de exceptione peremptoria
nondũ nata:sed nascitura:et ita sit expedita hec pars gl.¶Sum
in.vj.parte glo.ibi.Item an hic poterit concedi,in qua dum glos.
allegat.§.quesitum.dicite qđ nihil facit:vt per Bal.ꝛ Rapha.et
Ful.hic:vnde dicũt doc.qđ cũ dicatur in.l.fi.§.eo.qđ iura non de-
bẽt esse ꝑpetua:etiã in ecclesia et ciuitate capiẽdo perpetua ꝓprie
non valeret concessio in cõtrarium qđ nulla penitus prescriptio
32 posset opponi nisi apponeretur clausula:non ob.ista.l.fi.¶†Nũ-
quid autem per pactum possit renunciari cuicunq; prescriptioni.
Et circa prescriptionem iam lapsam non est dubiũ:de futura pre
scriptione:nunquid illi pacto renunciari possit,est altũ ꝛ magnũ
dubium,videtur quod sic per tex.illum singu.in.l.quod si nolit.§. a
si quid ita.ff.de edi.edic.Bal.hic:in.iij.col.format.q.et respondet
ad illum text.qđ loquitur in prescriptione que sumit originem ex
ipso contractu.sed nos loquimur in prescriptione que oritur post
cõtractum:breuiter q: non est locus suus hic,an per pactũ possit
tolli prescriptio futura:vide per Bart.et alios omnes presertim
Ang.et latius Ludo.ro.in.l.j.ff.de vsuca.vbi in effectu concludit
Bar.a partibꝰ sufficienter enumeratis qđ si tale pactũ fuit inter-
positũ qđ in effectu prescriptio nõ procedit.Ita etiã tenet in.l.ne-
mo põt.in pe.col.ff.de lega.j.ꝛ cũ eo Cy.ꝛ Bal.in.l.cẽturio.ad fi.ff.
de vulg.ꝛ pupil.ꝛ Bal.in infinitis locis:prout refert do.Alex.in
d.l.nemo potest.in antepe.col.vbi tenet cum Bar.Est verum qđ
contrarium tenent Dy.Bald.ꝛ Imo.in.d.l.nemo potest.vbi per
eos videatis:q: nolo trahere hic materiã illam.¶Sum in septi-
ma parte glos.ibi:item nunquid contra has prescriptiones.Pro
33 clara intelligentia istius questionis que quotidiana est†an eccle-
sia possit restitui in integrũ aduersus istas prescriptiones,in hoc
puncto omissis non necessarijs inuenio tres principales opinioñ.
¶Prima est qđ non potest petere restitutionem in integrũ,hanc
tenet Pe.ꝛ Cy.hic in.vj.q.idem refert Cy.qđ idem tenet Innocẽ.
et Hosti.nec refert in quo loco:tu aduerte:q: Hosti.in.c.cõtingit.
de transactio.ꝛ in.c.j.de prescript.tenet qđ imo ecclesia restituatur
infra quadriennium a tpe lesionis ꝛ prescriptionis complete ꝛ nõ b
vltra,Idẽ tenet Inno.in.c.j.de in integ.rest.vnde dicit Panorm̃.
in.c.j.de prescrip.qđ Cy.hic:infideliter recitat Canonistas.Est ve
rum qđ glo.in.c.auditis.de in integ.resti.licet vacillet:finaliter ta
men tenet idem qđ Cyn.hic:ꝛ idem tenet Sali.hic:in.iij.col.refe-
rens idem tenere Inno.ꝛ Hosti.in.d.c.auditis.ꝛ in effectu dicit si-
bi videri tex.de hoc.in aut.hec constitutio innouat constitutionẽ,
circa medium.in ver.conquiescunt.¶Secunda est opin.vera et
cõmunis quam gloss.nostra dicit cõmuniter doc.tenere:licet ipsa
non clare firmet,qđ imo ecclesia intra quadriennium restituitur
aduersus prescriptionem a tempore lesionis:hãc expresse firmat
glo.in.§.pro temporalibus.in aut.de eccle.titu.col.ix.ꝛ gl.in.c.pla
cuit.xvj.q.iij.ꝛ Inn.ꝛ Host.in locis prealle.ꝛ Hosti.in summa sua
in titu.de in integ.resti.§.ꝛ quoniam.vers.fin.Specu.in titu.de in
integ.resti.§.j.in ver.hoc autẽ notãdum.Pau.de eliaza.in clem̃.j.
de in integ.restitu.Bar.Joã.fab.ꝛ Paul.de ca.hic:ꝛ etiã Bal.in
vj.q.in eccľia:lz in ciuitate aliter teneat.Idem tenet Panor.post
varias opi.per eum relatas in consi.xxxiij.incip.casus contingen-
tiam quidam iam defunctus:ꝛ in.c.j.de prescrip.Et idez late per
multas rationes concludit Ludo.in consi.clxvj.incip.visa diligẽ-
ter propositi thematis cõsultatione.in penulti.dubio.et in consil.
ccccvij.cum presupponatur quod here.terre prati.ꝛ idem Ludo.
in consi.clxvj.visa diligenti propositi thematis ꝯsultatione.in pe.
dubio ꝛc.ꝛ hanc tene:quia cõis est per text.opti.in.d.clemẽ.j.de in c
34 integ.resti.†Item q: ecclesia habet restitutionẽ in integrum in cõ
tractibus in quibus interuenit verus et expressus consensus eccle
sie.c.j.de in integ.restitu.in.vj.ꝛ.c.j.eo.titu.in antiquis,quanto for-
tius habebit restitutionem aduersus prescriptionem vbi non in-
teruenit verus consensus ecclesie:sed tantũ tacitus et fictus.Itez
ecclesia restituitur aduersus prescriptiones iudiciales que sunt fa
uorabiliores vt litium finis imponatur.c.j.et.ij.de in integrum re
stitu.in.vj.quantomagis restituitur aduersus prescriptiones ex-
traiudiciales:hãc tene:quia communis est.¶Tertia tamen fuit
opinio Fulg.hic:in.vij.columna qui refert Canonistas ita distin-
guere:aut loquitur in prescriptionibus longis vel longissimis in
xx.xxx.vel.xl.annorum:et in his non restituitur ecclesia:ita proce-

a ¶An filꝰ. Adde doc.i c.quintaual lis.đ iureiu.

b ¶Odiose. Adde Bal. in.l.non du bium.in.iiij. col.C.de leg. Innoc.in.c. tua.de deci.

c ¶Res đ fa cili.adde ca. ab exordio. xxxv.dist.

dat prima opi. Cy. hic autem loquimur in prescriptionibus qua-
tuor annorũ vel breuioris tẽporis: et tunc ecclesia bene restituitur
ita loquitur tex. in. d. cle. j. fm eum: ita refert tenere Innoc. Hosti.
35 in. d. c. auditis. ꝛ Io. and. in. d. cle. j. de in inte. resti. ¶ † Unũ tamen
tene perpetuo cordi, qd istud quadrienniũ intra qd ecclesia debet
restitui aduersus prescript. non currit probabiliter ignoranti: ita
singu. Bal. in. l. falsam. C. si ex fa. instru. refert ꝛ sequitur do. Alex.
in consi. iiij. in. ij. volu. incip. videref inspectis. in. xiiij. col. ꝛ in consi.
lxxix. in. ij. volu. incip. viso puncto ꝛ instrumẽtis. in. iiij. colũ. idem
tenet. d. Car. Flor. post varias opi. hincinde relatas: licet de Bal.
non faciat mentionẽ in. d. cle. j. de in integ. rest. in vlti. col. in. xxv. q.
Pau. de cast. in. l. fi. C. de dolo. Panor. in cõsi. incipiente: ad clarã
decisionem. in. j. volu. in vlti. colũ. qd diligenter no. idem tenet do.
Abb. quẽ vide in c. j. in fi. per illũ tex. de prescript. Ita etiam tenet
do. Alex. in consil. lxix. in. ij. volu. incip. viso themate suprescripto.
ad fi. ꝛ in consi. lxix. in. iij. vol. in causa et lite vertente inter romeñ:
vbi reputat istud dictũ Bal. esse valde solẽne. Et idem. d. Alexan.
in cõsi. j. in. iiij. volu. ponderatis his de quibus in themate fit mẽ-
tio. in. vj. col. et in consil. lxiij. in. iiij. volu. stantibus his. in. vj. col. et
etiam in. viij. col. ¶ Sum in vlti. parte gl. ibi: item qd si prescript.
36 concludit glos. † quod si ecclesia priuilegiata in prescrip. xl. an. suc-
cedat priuato cõtra quem erat inchoata prescriptio. x. vel. xx. an.
qd ista prescriptio inchoata contra priuatum perficeref contra ec-
clesiam: nec in hoc ecclesia vtetur priuilegio suo. i. prescrip. xl. ann.
¶ Ista conclusio gl. reprobatur cõiter per oẽs, per tex. no. in aut.
qd si quis quibusdam. C. de prescrip. x. vel. xx. an. quẽ inducaꝫ nũc,
pro cuius rei intelligentia videndum est, qñ cõtra aliquem est in-
choata prescriptio ꝛ illi succedit aliquis priuilegiatus in materia
prescriptionis: an ille vtatur priuilegio suo: ꝛ attẽde: qꝛ loquor in
priuilegiato: quantum ad prescrip. quid in alio. j. subijciam Cy.
hic: cuius doc. de verbo ad verbum ascribit sibi Barto. ꝛ omnes
sequuntur, facit tria membra: quoddam est priuilegium qd in to-
tum tollit prescriptionem ꝛc. vide Bar. que autem sit ratio diuer-
sitatis inter istos casus, statim dicam: hanc doc. sequitur etiã Ful-
go. et Pau. de cast. hic. ¶ Hanc doc. reprobat Salic. hic: in. v. col.
dicens formaliter sic: quod ista verba Cyn. nõ edificant, sicut nec
arena sine calce, ꝛ quatuor fundamentis satis leuibus nititur im-
pugnare hãc cõem doct. sed in effectu vanũ est qd videtur aliqua-
liter obstare: nam potentius est priuilegiũ per quod in totũ tollif
prescriptio q̃ sit illud per qd tãtum differtur aut mutatur: sed ni-
hil allegat, sed habẽs istud priuilegium per quod tollitur prescri-
ptio si succedat priuato eo non vtitur. d. l. si fundum. ff. de fun. do.
quantominus debet posse vti ille qui habet priuilegium minus
potens ꝛ minus efficax: qꝛ si quis non potest vti remedio efficacio-
ri, quantominus debet posse vti remedio minus efficaci: nihil al-
legat: ꝛ ad aut. qd si quis quibusdã. respondet Sal. ꝛ debiliter qd
illa aut. loquitur in eadem persona contra quam prescribitur: qꝛ
bene verum est, quod pro tẽpore quo fuit presens bene prescriba-
tur. x. an. pro tpe quo fuit absens. xx. et sic in eadem persona bene
variatur prescriptio: non autem loquimur in diuersis personis qua-
rum vna succedit alteri: ꝛ propterea dicit Sali. quod in hac mate-
ria debet tradi alia theorica fm Iac. but. quam poteris hic vide-
re per eũ: qꝛ nõ curo. ¶ Teneo doc. Cy. ꝛ sequaciũ et p rõnem que
optime pbaf in iuribꝰ per eos allegatis quibus Sali. non rñdet.
¶ Ad fundamentũ Sali. rñdeo, ꝛ intelligetis rõnem diuersitatꝫ:
dicit Sal. qd potẽtius est priuilegiũ p qd in totũ tollitur pscriptio
quã per qd mutaf vel differtur: fateor. Et duꝫ dicit ille qui habet
priuilegiũ per qd in totum tollitur prescriptio si succedit priuato
non vtitur priuilegio ꝛc. Respondeo quod ius nõ vult qd in totũ
tollatur ius prescribentis per istã successionẽ: sed qd bene differaf
37 vel mutef: prout etiã dicunt Bal. ꝛ Ful. hic, ꝛ pbo per simile: † nã
princeps bene potest concedere debitori rescriptũ per qd differaf
solutio ꝛ debitũ: sed non potest concedere rescriptũ per qd in totũ
tollatur debitum. text. est in. l. quoties. et in. l. vniuersa. C. de preci.
impe. offe. Ita in proposito si habẽt priuilegiũ succe. non põt vti:
qꝛ in totũ tolleret debitum. ¶ Teneo cõem sniam et in qõne glo.
teneo qd debeat distingui fm aut. qd si quis quibusdã. superiꝰ ad-
ductam. ¶ Istud confirmo per illud qd in optimo simili decidit
Sali. in. l. ij. in peñ. q. C. de iure emphi. vbi querit, pone aliqs erat
emphi. priuati, ad hoc vt possit expelli requirif quod triẽnio cessa-
uerit: pone illi priuato succedit ecclia, emph. eccłie si cessat biẽnio
potest expelli aut. qui rem. s. e. quid erit hoc casu, cum iste erat pri-
mo emphiteota priuati: nunc est emphiteota ecclesie ꝛ distinguit
vt dixi qd pro illo tpe quo fuit emphiteota priuati attẽditur trien-
38 nium post bienniuꝫ: vt ibi plene p eũ. ¶ † Quid autẽ si in alia ma-
teria prescriptionis. vt si priuilegiatus succedat priuato nõ priui-
legiato an vtatur priuilegio suo: vide per Cyn. Bald. ꝛ Ful. hic:
per Bar. ꝛ oẽs in. l. cũ filius. §. in hac. ff. de ver. oblig. tex. ꝛ doct. in
l. polla. C. de his q. vt indig. tex. in. l. fiscus. ff. de iure fis. alle. in glos.
et Bal. in rub. C. de priuile. fis. Et qd si res nõ priuilegiata perue-
niat ad priuilegiatos, qd assumat eorũ priuilegiũ, probatur in. c.
vno. de iurepa. in. vj. cum ibi not. per Ioan. in nouella. ꝛ in. c. dile-
ctis. de preben. fm Panor. in cõsil. ix. in. j. volu. incipiẽ. hic cadunt
quatuor dubia. ¶ Inter alia not. illud qd voluit Cy. Bald. in. v.
39 colũ. et Ful. hic: † qd si clericus succedat laico nec pdit priuilegiuꝫ
fori etiã si cõueniatur ex psona laici cui successit, qꝛ concessum est
priuilegiũ fauore publico et ratiõe totius ordinis clericalis: quod
Cy. et Bal. reputãt no. dignuꝫ nihil allegãt: ego allego glo. in ter-
minis in. c. clericũ nullus. in ver. secularẽ. xj. qõ. j. et glo. in. c. si quis
in ius. de regul. iur. in. vj. Idem voluit. d. Anto. et oẽs Cano. in. c.
quia. v. de iudi. Bal. et Sali. in. l. j. C. si pẽ. app. mors interue. Bal.
in rubr. ff. de rerũ diui. in. vij. col. Ludo. et. d. Alex. in. l. si cõstante.
§. fi. ff. solu. ma. Istud limitat sing. Io. de imo. in. l. si eum hominẽ.
ff. de fideiusso. vt procedat quo ad instantiã de nouo inchoandaꝫ:
secus si instantia esset iam inchoata contra priuatuꝫ ꝛ sic iudiciũ
apertum: qꝛ clericus tunc ex persona priuati cui successit põt con-
ueniri coraꝫ laico. Istud tamẽ dicit cũ aliquali dubitatiõe de quo
remitto vos ad Canoni. in. d. c. quia. v. vbi locus suus ordinarius.
40 † Quid aũt esset si ecclesia cõpareret ad defendendũ, corã quo iu-
dice debebit cõparere an seculari iudice vel ecclesiastico: nos legi-
ste habemus tex. nota. in. l. vẽditor. ff. de iudi. vbi est tex. magistra-
lis, qd ex persona comparentis vel citati non mutatur iudicium.
¶ Quid aũt in ecclesia vide Spe. in tit. de. j. ꝛ. ij. decreto. §. refert.
ver. quid si do. Io. in. c. qm̃ frequẽter. §. qd si super. vt lite nõ cõtest.
et no. Aug. ꝛ Imol. in. l. nõ solum. §. qd vulgo. ff. de vsuca. vbi etiã
41 per eos ponitur alia not. qõ. ¶ † Quid aũt econtra si priuatꝰ suc-
cedat priuilegiato an vtatur priuilegio eius cui succedit: vide text.
no. qd nõ in. l. licitatio. §. fi. ff. de publ. ꝛ vectig. Et ad illũ tex. remit-
tit etiã se Bal. hic: in. v. col. ꝛ ad not. per Dy. in regula priuilegiũ
persone. de reg. iur. lib. vj. Et per illum tex. determinat ibi Dyn. ꝛ
Bart. eccle. roma. hꝫ salinas in romandiola, vendit istas salinas:
mercatores volũt facere deferri romã, petitur fauentie qd soluant
vectigal: dicũt qd nõ tenenf: qꝛ ecclesia nihil solueret: dicit Bart.
fuisse determinatũ per illũ tex. qd isti teneñf soluere, de quo habẽt
Cano. glo. in. c. presenti. de censi. no. doct. in. c. q̃q̃. de cẽsi. in. vj. Io.
and. in addi. Spe. in titu. de immu. eccle. in fi. ¶ Uide etiam quod
singu. decidit Bart. in. l. priuate. C. de excu. mune. lib. x. vbi querit
42 Bar. † an pro bõis liuellarijs seu emphitcoticis que quis habet
ab ecclesia teneaf soluere collectã: dicit Bar. qd ille tex. probaret
qd nõ: tamẽ dicit qd de consuetudine istud Perusij nõ seruaf: po-
nit etiã Bal. in. l. j. C. de iu. emphi. Iteꝫ ad istã materiã adde qd si
res nõ priuilegiata peruenit ad priuilegiatos assumit priuilegiũ
eorum: vt in. c. vno. de iurepa. in. vj. ꝛ ibi no. per Ioan. an. in nouel-
la. ꝛ in. c. dilectus. de preben. fm do. Abb. in cõsi. ix. inc. hic cadunt
quatuor dubia. in. j. volu. ¶ Glos. in verb. durantibus. In prima
declarat tex. In secunda extendit. In tertia remouet vnum cõtra-
rium. scda ibi: ꝛ idem in qualibet prescriptione. tertia ꝛ vlti. ibi: se-
43 cus in minore. ¶ In fi. glo. no. ex glo. † qd lꝫ ecclesia ꝛ minor equi-
parentur: tamẽ quãtum ad prescriptiones differũt: qꝛ ꝯtra eccle-
siam currũt. nõ contra minorẽ donec est minor: idem tenet glos. in
§. pro temporalibus. in aut. de eccle. ti. co. ix. ꝛ glo. in. §. si minus. in
aut. de nõ alie. col. ij. rõnem differẽtie: dic vt per Bart. hic: in peñ.
co. ¶ Aduertendũ est qd illud qd dicũt gl. ꝛ doct. qd prescriptio-
nes minoris tpis a quatuor annis infra, currũt cõtra eccłias et ec-
clesiasticas psonas sicut cõtra priuatos: istud est verũ de iure ciui-
li. An istud pcedat de iure canoni. glo. in. c. de reditibus. xij. qõ. ij.
tenet qd sic: idem Inno. et. d. Car. in. c. j. de in integ. resti. vbi locus
prin. ꝛ facit ratio qꝛ istud est clare decisum: vt hic et in corpore vñ
sumitur: vnde cũ sit dubiũ de iure canonico standuꝫ est iuri ciuili
etiã in foro canonico. c. j. ꝛ. ij. vbi no. de oper. nun. no. Bart. in. l. pri-
uilegia. s. eo. idem tenet Dy. in regula possessor. de regu. iur. in. vj.
Host. in sum. in tit. de vsuca. §. qui nõ ver. quidẽ. Spe. in titu. de in
integ. resti. §. j. circa tertiã colũ. et credo qd ista sit veritas. ¶ Con-
trariũ tenet gl. xvj. q. iij. c. vlti. §. quas actiones. vbi est canonizata
ista aut. idem tenet Host. qui se correxit in. d. c. j. de in integ. restit.
et ibi Imo. ꝛ Panor. post glos. ꝛ alios ibi moti, per. c. illud. et. c. de
quarta. de prescrip. vbi minor prescriptio. x. an. non habet locum
cõtra eccłias: ꝛ si tu legista diceres illi tex. debẽt distingui ꝛ decla-
rari p aut. nostrã et in corpore vñ sumitur. Rñdent ipsi est regula
singu. tradita per Inno. in. c. j. de rebus eccle. nõ alie. vbi qñ papa
ponit vnã regulã, illa regula non debet declarari p leges ciuiles:
44 sed tñ per iura canonica. ¶ † Secũdo mouenf: qꝛ res fisci nullo
tempore prescribuntur. §. res fisci. insti. de vsucap. ergo nec ecclesie
que equiparantur. Sed aduerte: si istud argu. esset verum sequere-
tur qd aut. nostra procedere non posset. Mouentur etiam tertio
loco: qꝛ in dubijs tenenda est illa opi. que fauet ecclesie. l. sunt per-
sone. ff. de reli. ꝛ sum. fu. Sed tu dicas qd non est dubium cum ha-
beamus clarum tex. de iure ciuili: ꝛ non debet induci correctio iu-
ris ciuilis in dubio: presertim per subauditos intellectus: vnde te-
neant Canoni. quicquid velint, placet mihi magis prima senten-
tia. Extra

tia.¶Extra glos.restat vna questio quã format Salic.hic:in fine
45 in vlt.q.†numquid clerici in proprijs bonis[a] patrimonialib[9] non
a dico ecclesiasticis gaudeant isto priuilegio.xl.anñ.determinat qđ
non,per text.no.in.l.de his.j.de epi.ꝛ cleri.ꝛ qꝛ ista prescriptio so-
lum habet locũ in ecclesiasticis bonis.c.de quarta.et.c.ad aures.
de prescrip.¶Nec obst.fm eum.c.fi.de vi.ꝛ hone.cleri.qꝛ ibi scđz
eum loquitur in alio priuilegio.¶Addo qđ Canoni.habent de
hoc duas glo.in terminis glos.est.xvj.q.iij.in.c.possessiones.ꝛ gl.
Archi.ꝛ alij in.c.qꝫ.de censi.in.vj.Idem no.tenet do.Anto.de
but.in.c.si diligẽti.in vlti.col.in prin.de foro compe.Panor.in.c.
ecclesia sancte Marie.super glo.ij.de cõstitu.de quo puncto vide
Imo.late disputantem ad quẽ te remitto in.c.fi.ad fi.de prescrip.
Et per ista remanet expedita hec aut.lecta in ista alma ꝛ regia ci-
uitate Papie:vbi est studium in omnibus disciplinis florentissi-
mum.Facio iam transitum ad.l.non dubium.C.de legi.

¶De legibus. Rubrica.

1 ☞ Habemus tres terminos,facere contra legem:committere in legem:ꝛ facere fraudem legi.nu.2.ꝛ.3.
4 Ita punitur qui facit contra solam mentem legis,sicut qui facit contra mentem et verba.
5 Lex nostra non loquitur de contractibus simulatis,sed de ɔtractibus qui vere fiunt contra legem.
6 Dicitur factum contra legẽ,quãdo non est solẽniter actum.
7 Annullatio actus quando est pena.
8 Quando lex ꝓhibet actũ fieri si fiat nõ orit̃ naturalis obligatio.
9 Quando contractus fit cõtra legẽ aut contra mentem legis habetur fictione iuris perinde acsi nunꝙ esset celebratus.
10 Lex noua an ꝛ qñ trahatur ad preterita vsqꝫ ad nu.14.
15 Statuta nunꝙ trahuntur ad pendentes lites,etiam si statutum expresse istud diceret.
16 Quando cõtractus fit contra legem an sit nullus ipso iure.
17 Quando lex vel statutum prohibet actum fieri licet nõ procedat vltra annullando,tamen cõtractus est nullus:quod limita vt numero.18.19.20.et.22.
18 Ubi aliquid statuitur pro forma,nõ potest tolli partiũ consensu.
21 Si fit compromissum et defertur iuramẽtum iudici quod iuste iudicabit,isto casu si iniuste iudicat et per dolum,non facit litẽ suã:quia deum habet vltorem.
23 Dictio ex:denotat causam proximam ꝛ immediatam,idez est de dictione de.nu.24.
25 He dictiones simul iuncte.s.cassum ꝛ inutile significant ipo iure.
26 Iuramentum interpositum super contractu a iure reprobato est nullius momenti.
27 Uerba sunt que declarant mentem ꝛ voluntatem nostram.
28 Uerba statuti non sunt intelligenda iudaice.
29 An leges recipiant interpretationem extensiuam.
30 Consuetudo etiam extenditur ad casus similes.
31 An lex generaliter loquens recipiat restrictionem.et numero.32.33.et numero.34.
35 Nõ licet restringere legem quando ex hoc aliquis indebitum dãnum pateretur.
36 Uerba generalia legis vel statuti semper restringuntur ad id qđ est rationis.
37 Statutum quãtũcunqꝫ generaliter loquens de prescriptione,intelligitur interueniente bonafide.
38 Ubi lex vel statutũ nõ distinguit,nec nos distinguere debemus.
39 An et quando licitum est recedere a proprio significatu verborũ legis.et nume.41.
40 Ecclesia soluitur ꝛ disconsecratur per sanguinis effusionem.
42 Statutum fauorabile extendit̃ ad casum qui large et improprie continetur.
43 Legata sunt fauorabilia.
44 Statuta delicta punientia sunt fauorabilia ideo extendenda.
45 Quot modis fiat fraus legi.
46 Statutum puniens extrahentem vinum de ciuitate nõ comprehendit extrahentem vuas:lꝫ cõprehẽderet extrahẽtem acetum.
47 Si statutum prohibet ne marit[9] possit relinquere vxori vltra certam quantitatem,vel vt non possit relinquere quo ad proprietatem sed ad vsumfructum,non poterit dari facultas a marito soli vxori distribuendi pecuniam pro anima testatoris.
48 An ꝛ quando emancipatio presumatur fieri a patre in fraudez,ita quod non valeat.
49 Ubi actus lõgo tempore stet occultat[9] presumitur fact[9] in fraudem,ꝛ nihil valet.
50 Fictio nunꝙ habet locum nisi vbi subest equitas.
51 Contractus dolo factus vel mutuũ factum filiofa.cõtra legẽ nõ redditur ipso iure nullum.qꝛ lex vltra procedit ꝛc.
52 Quidam sunt ɔtractus de quoꝝ natura oritur duplex obligatio,primitiua ad rem,secundaria ad interesse,si res non prestetur.
53 Que sit pena aperientis literas alienas ꝛ corrumpentis sigillum alienum.
54 An ꝛ qñ actus factus cõtra legẽ sit nullus ꝛ habeat̃ pro infecto.
55 Ex inutili contractu dominium non querit̃ ex ipso ɔtractu immediate,sed ex ipsa taditione.
56 Si non valet actus principalis,an ꝛ qñ valeat accessorium.
57 Pena promissa in cõtractu vel cõpromisso vel in alio actu intelligitur si actus principalis valebit.
58 Quod est statutum in principali censetur statutum in accessorio, a
et extincto principali an ipso iure extingatur accessorium.
59 Si quis stipulatur alteri nihil valet,ꝛ tñ si adijciat penam valet.
60 Uniuersalis negatiua preposita verbo potest,importat omnem impossibilitatem.
61 Licet qs nõ possit alteri stipulari,potest tñ sibi stipulari penam.
62 Si quis stipuletur alteri rem,et etiam stipuletur alteri penã neutrum valet.

¶Bõis.ad de glos.in ꝟ.obligata.in c.ex literis.de pign.Anto.de but.ꝛ Io.de imo.i.c.j.de ɔsue.Anto.de but.in c.nõ minus.in.iij.not.de immu.eccle.

Non dubium.Ista lex fm Bar.est multum not.in qua
Pau.de ca.hic sic exordit̃,qđ ista lex sic se habet
ad alias leges:put se habet mare ad alia flumĩa:
quia sicut omnia flumina ɔcurrunt ad mare,ita
multe leges et eius materie cõcurrũt in hac lege
1 et in ea examinantur materie infinitatis legũ.¶†Ad euidentiaz
premitto,quod habemus tres terminos,facere contra legẽ,com-
mittere in legẽ,ꝛ facere fraudẽ legi:prout etiã declarat Bar.hic:
in.j.col.ꝛ ceteri post eũ.¶Nã facere ɔtra legem est qñ quis facit
de directo cõtra verba ꝛ mentẽ legis:vt in hoc exẽplo,lex ꝓhibet
minorẽ alienare res immobiles sine auto.tut.ꝛ decreto iudicis,si
ergo minor alienaret sine ista solẽnitate,dicit̃ facere cõtra legem:
qꝛ facit directo ꝛ cõtra verba ꝛ mentẽ legis:ꝛ istud ptꝫ ad sensuz.
2 ¶†Facere fraudem legi est,qñ qs nõ venit cõtra verba legis,sꝫ
cõtra mentẽ:imo ꝟba legis obseruat:exẽplum,lex ꝓhibet ne pecu
nia numerata mutuet̃ filiofa.aliquis non mutuat pecuniã sed fru
mentum vel aliã rem:vt postea filiusfa.vẽdat ꝛ pecuniã habeat:
iste nõ facit ɔtra verba legis,sed ɔtra mentẽ:ideo fraudẽ legi fa-
cit.l.sed ꝛ iulian[9].§.mutui.ff.ad mace.Eodẽ modo lex ꝓhibet offi
b ciales accipere munera nisi esculẽta ꝛ poculenta[b]:certe posset offi
cialis accipere tot esculenta qđ faceret fraudez legi.l.solent.§.fin. b
ff.de offi.pcõ.ꝛ leg.l.plebiscito.ff.de offic.ꝓsi.et.c.statutũ.§.insup.
de rescrip.in.vj.istud est facere fraudem legi.De hoc habes pul-
chrũ exemplũ in.c.quãto.de priuile.ꝛ vix credo qđ possit inueniri
3 melius exemplum.¶†Cõmittere in legẽ est terminus gñalis ad
duo supradicta:siue eñ directo faciat ɔ legem:siue faciat contra
solam mẽtẽ vtroqꝫ casu est cõmittere in.l.qꝛ est terminus q ambo
supradicta sub se cõprehendat:ꝛ de hoc proprie loquit̃ lex nostra.
¶Diuidit̃ cõiter in qnqꝫ:vt hic ꝑ Bart.summa etiã:vt ꝑ Bart.
et doct.hic.Casum figurat in terminis Bal.et breuiter multum
tu potes figurare casum fm.c.quãto.de priuil.Et aduerte qꝛ tex.
videt̃ habere aliquã superfluitatẽ,dũ in tertia parte dicit:nullum
pactũ:nullã cõuentionẽ:nullum ɔctum tenere:postea in fi.dicit:
neqꝫ stipulationẽ:neqꝫ mandatũ vllius esse momẽti:nonne istud
erat satis dictum.S.quare ergo imperator adhuc repetit:cogita.
4 ¶Not.ex prin.huius legis fm doct.†qđ ita punitur qui facit cõ
tra solam mẽtem.l.sicut q facit ɔ mentẽ ꝛ verba:ꝛ vtroqꝫ casu dr̃
cõmittere in legẽ.cõcor.tex.sumptus ex.l.nr̃a.in.c.fi.de reg.iur.in
vj.in.d.c.qꝫto.vbi vide glos.ꝛ in.c.si postꝙ.in ver.mẽte.ꝛ Archi.et
doc.de ele.li.vj.ꝛ ratio est fm Bal.hic:in.j.not.qꝛ virtus.l.nõ con
sistit in verbis,sed in mẽte.et mẽs ꝛ ratio legis idẽ sunt,fm vulg.l.
scire leges.ff.de leg.ꝛ in.l.nois ꝛ rei.§.verbũ ex legib[9].ff.de verbo.
sig.l.fi.C.de indic.vid.tol.verba eñ debent deseruire intentioni et
menti,nõ ecõtra:dixit tex.in.c.intelligẽtia.de ver.sig.Et alibi di-
cũt Cano.in.c.marchioni.j.q.j.qđ nõ in verbis:sꝫ in sensu:non su-
perficie:sed in medulla:nõ in folijs verborũ consistit virtus euan-
gelij.Et sicut animus prefertur corpori:ita sñia ꝛ mens prefertur
verbis.xxxviij.dist.c.sedulo.xxij.q.v.c.humane.Et propterea non
minus vere quã eleganter admonet Fulg.hic:in.x.col.qđ schola-
res nõ debẽt inspicere solum corticem legũ:sed debent intus pene
tralia cordis in.l.rimari.Alibi inquit Salice.in.l.si ex cautione.in
iiij.colum.C.de non nu.pec.sileant qui scripta tantum discurrunt
et propter frigiditatem stomachi contenta in eis digerere nõ pos-
sunt.Et qđ virtus legis consistat in mẽte ꝛ sensu qui dicunt̃ ratio
legis:vide pulchre ꝑ Ang.in cõsi.lxviij.incip.martinus.in.j.colũ.
per totam.¶Et de istis qñ fiat contra legẽ vel mentẽ legis:vide
exempla tradita ꝑ glo.in.l.ɔtra legẽ.et in.l.fraus.ff.de legi.ꝑ Dy.
in.d.c.fi.de reg.iur.in.vj.Tamẽ inter alia Bar.hic:in.j.col.repre-
hendit vnum exemplũ ibi positum in glo.qñ partes vere faciunt
vnum ɔctum ꝛ simulãt alium:qꝛ fm Barto.illud qđ simulate fit,
vere nõ agit̃.l.emptor.ff.de aqua plu.arcẽ.l.imaginaria.ff.de regu.
5 iur.†sed lex nostra nõ loquitur de ɔctibus simulatis:sed loquitur

¶Poculẽta.ad[d] doc.i.c.cuz ab oi.de vi.ꝛ hoñ.cle.Arch.in c.offeratur iij.q.ij.

de contractibus qui vere fiunt: sed cōtra legē, aut in fraudē legis.
Adde ad hoc magistralem differentiā quā in simili ponit Bart.
in.l.post ꝯtractum.in.iij.col.ff.de dona.vbi dicit Bar.qđ est differen-
tia inter contractum simulatum ⁊ cōtractum factū in fraudē ho-
minis: q: cōtractus simulatus est ipso iure nullus: sed cōtractus
qui fit in fraudem hominis valet.sz potest reuocari per actiones
reuocatorias: ⁊ cōtractus simulatus factus in fraudez hominis:
non firmatur etiam iuramēto.glo.est vnica et singu.in.l.emptiōe.
C.plus valere qđ agitur. De cuius veritate vide per Bald.in.l.j.
C.de bo.liber.⁊ in aut.sacramēta puberum.C.si aduer.vendi.late
6 Canoni.presertim Imol.in.c.cū cōtingat.de iureiurā. ¶ †Adde
a etiā ad hunc text.qđ illud dicitur factum[a] cōtra legē, qđ nō est so-
lēniter actum.c.ij.⁊ ibi ad hoc no.Bal.de testi. Adde etiam quod
mirabiliter dicit Bal.si est verū in.c.in genesi.in vlt.colum.de ele.
qđ paria sunt aliquid fieri sine lege, vel cōtra legē. ¶ Scđo ponde
ra tex.ibi: nec penas insertas legib9 ⁊c.qđ qui facit cōtra verba ⁊
mentē legis incidit in penas legū. Et si dicat que sunt iste pene le-
gū in quas incidit faciēs cōtra legē: respondetur qđ duplex est pe
na quedā intrinseca: quedā extrinseca: pena intrinseca est quā po-
nit ista lex, qđ si fiat cōtra legē vel mentē non valet, nec pactū nec
contract9 nec saramentū nec principale nec aliqđ accessoriū. Ita
est pena intrinsa. ¶ Pena autem extrinseca qua punitur faciens cō
tra legez vel in fraudē legis est, qñ pena est scripta in lege vt.l.ho-
die.ff.de pe. Si autem non est pena expressa in lege: tunc punitur
extraordinarie arbitrio iudicis: per regulam.l.j.§.expilatores.ff.
de effra.⁊ expi.sm Bal.hic: in.ij.no.post Iaco.de aret.⁊ Bal.in.l.
nemo martyres.š.de sacrosan.eccle.⁊ in.l.legis virtus.ff.de legi.⁊
Io.and.in.c.relatū.ne cle.vel mona.iiij.dist.c.deniqz.et ibi Archi.
xxv.q.j.c.violatores.⁊ ibi etiā Archi. ¶ Tertio no.ex eodem tex.
ibi: nec penas, hic videri tex.sm Bal.in.ij.col.in vlti.no.post Iac.
7 bu,†qđ annullatio actus est pena. Idē no.Fulgo.⁊ Pau.de cast.
hic: ⁊ Bart.in.l.turpia.in prin.in.j.no.ff.de lega.j.⁊ in.l.sanctio le-
gum.ff.de pe. Cano.presertim Panor.in.c.ij.extra de cōsti. ¶ Cō-
trarium tenet Ioan.and.in.c.vlti.de elec.in nouella.⁊ ibi Pet.de
ancha.⁊ Bal.ibi contrarius in.l.nemo martyres.š.de sacrosanc.
eccle.sed Bal.⁊ Ful.hic distingūt aut actus annullatur propter
solā prohibitionē legis ⁊ tunc annullatio actus bene est pena: ita
loquitur tex.hic: ⁊ tex.melior de iure in.l.senatus.ff.de contrahen.
emp. ¶ Si autē actus aliter annulletur ꝙ per solaz prohibitionē le-
gis: tūc annullatio nō est pena: ⁊ ita sequitur.d.alex.in.d.l.turpia.
in.j.not.vbi vide per infinitas concor.doct.ad hoc. Ad aliā distin.
Imo.in.c.fin.de rescrip.me non extendo: q: text.iste non multum
probat. ¶ Quarto no.ex tex.ibi: nullum enī pactum: nullam con
uentionem.iunctis sequentibus vnum ad qđ tota die allegamus
8 istam legē†qđ quādo lex prohibet actū fieri, si fiat non oritur etiā
naturalis obligatio.concor.l.si non sortē.in prin.ff.de cōdi.indebi.
vbi posui nouam opin.in hoc: ⁊ text.in.l.cum lex.ff.de fideiusso.ta
men ista.l.melius probat quā lex que sit in corpore iuris. ¶ Et ex
hoc habes not.qđ ꝙuis.l.ciuilis non possit tollere obligationem
naturalem postꝙ est in esse deducta.l.iulianus veruz debitorem.
ff.de condi.inde.tamen anteꝙ sit in esse deducta potest impedire.
Et rō est p.l.patre furioso.ff.de his q sunt sui vel alieni. ¶ Quinto
no.ex text.ibi: nullum cōtractum inter eos videri volumus subse-
9 cutum hic esse tex.valde no.†qđ qñ contractus fit contra legē aut
cōtra mentē legis, habet fictione iuris perinde acsi nunꝙ esset ce-
lebratus. Et per hoc infert Bal.hic in.ij.no.⁊ sequit Pau.de ca.
hic qđ stāte statuto qđ de quolibet contractu soluat gabella. Po
ne qđ fiat contractus cōtra legē vel cōtra formā statuti: nunquid
de tali cōtractu debebit solui gabella: determināt qđ nō: per istuz
tex.q: habet perinde acsi nunꝙ factus esset. Addo lz hoc non di-
cant Bar.in.l.fi.§.fi.p illū tex.C.cōmu.de lega.⁊ Bal.in ea.l.fin.§.
j.Bal.in.l.ij.ad fi.per illū tex.C.de concu. Ange.in.l.marcellus.§.
res que.ff.ad treb. Puto qđ decisio sit bona: sed non fundata bo-
na ratione: nec bono tex.q: illud qđ dicit in hoc tex.qđ cōtractus
factus ꝯtra legē est nullus ⁊ habetur pro non facto. Istud ꝓcedit
quātum ad ꝯmodum ⁊ vtilitatē cōtrahētis contra lege, actus est
bene tunc nullus: sed quo ad ea q respiciūt dānum ⁊ incōmodum
bene valet in odiū cōtrahētis cōtra legem: vt hic in glo.magna: ⁊
Bar.in pe.col.vbi dicet, sed soluere gabellam istud respicit dam-
num: ergo quātū ad dānum valeret: ⁊ sic ratio doc.ꝓbaret oppo-
situm. Sed pro ista decisione facit melior ratio sm Fulg.hic: in.x.
col.q: statutū disponēs qđ de quocūqz cōtractu soluatur gabella
debet intelligi de quolibet ꝯtractu sortiente effectum: q: verba statu
b ti[b] debent intelligi cū effectu.l.j.§.hec verba.ff.qđ quisqz iuris.sed
iste ꝯtractus nō habet effectum: igit ⁊c. ¶ Sexto no.ex tex.ibi qđ ad
oēs etiā legū interpretatiōes tam veteres ꝙ nouellas ⁊c.tex.val-
de no.sm Bal.hic: in.iij.no.Fulg.Pau.de cast.⁊ alij nō tangunt
10 †qđ ꝙuis lex cōstitutoria noui iuris nō trahit ad preterita: q: de
esse legis est dare formā futuris negotijs et non preteritis.l.leges
et cōstitutiones.j.eo.tñ qñ lex est declaratoria trahit ad oēs leges

a ¶ Fctm̄.ad de doct.in.c. vides.x.dis. doc.in regu la.que ꝯtra. de regu.iur, lib.vj.

b ¶ Verba sta tuti.adde.c. relatū.et ibi doct.de cler. non resi.⁊ in §.hec autez verba.đ pe. dist.j.c.si qs suadēte.xv- ij.q.iiij.et in l.ij.C.com.đ lega.

c ¶ Declara- tio.adđ Sa- li.in.l.leges. C.de le. Do. de san.Ge.i c.ex antiqs.i iij.colū.liiij. distinc.

d ¶ In corre- latiuis. Ad de Matth. in tracta.ex- tensionum.

non solū futuras: sed preteritas ⁊ istud ideo est: q: qui declarat ni
hil de nouo dat.l.heredes palam.§.si quid post.ff.de testa.⁊ tex.et
ibi glo.ordi.quam allegat Bal.hic in.§.si.in aut.de fi.ante do.in-
stru.na.col.iij.⁊ Io.an.in.c.fi.de ver.sig.in nouella, dicit ꝙ declara
c tio[c] se habet in plus ꝙ cōstitutio: q: declaratio respicit ⁊ preterita
⁊ futura: ꝯstitutio solum futura: adde Bal.in.d.l.leges ⁊ cōstitu-
tiones.in.j.⁊ vlti.col.j.eo. Adde Bar.plene allegantē multos tex.
ad hoc in cōmento.l.oēs ppli.ff.de iu.⁊ iur.in.ij.q.v.q.pn.in.ij.col.
illius.ij.q. Iac.de bel.in aut.vt cū de app.cog.in pn.in.j.q.col.viij.
Ioā.an.Io.de lig.et oēs Canoni.vsqz ad vltimū in.c.fi.de consti.
Lapus Imo.⁊ Gemi.in.c.deliberatione.§.volentes.de offi.lega.
in.vj. Fede.de senis.in ꝯsi.cxij.inci. Amice charissime. Lud.ro.in
cōsi.lxvj.inci.viso themate.c.id de quo queritur ⁊c.d. Alex.in ꝯsi.
vij.in.ij.volu.incip.visis ⁊ diligenter animaduersis.in.ij.colū.⁊ est
glo.in.c.cū tu.in glo.iiij.ver.etiā.⁊ ibi.doc.de vsur.⁊ est bonus tex.
forte melior qui possit allegari in aut.de raptis mulieribus.in fi-
11 ne.colla.ix. ¶ †Et quid si partim esset declaratoria partim cōsti-
tutoria: an trahit tunc ad preterita, ponūt oēs Canoniste in.d.c.
fi.de consti. ¶ Limita singu.istud no.nisi per tpa pterita lex semp
fuerit intellecta ⁊ practicata alio modo ꝙ declaret per legē nouā
tunc lex noua declaratoria nō trahit ad preterita: q: minime mu
tanda sunt que certā legē habuerūt: ita dicit gl.in.c.j.in ver.dece-
tero.de postu.prela.in.vj.quā ad hoc multū no.Paul.de ca.in.d.
l.leges ⁊ cōstitutiōes.accedat glo.in.c.cū in cūctis.de elec.in.vj.et
glo.in.c.j.quā ad hoc ibi pōderat Dñicus de sancto Gemi.de cle.
12 nō resi.in.vj.d.Anto.Imo.⁊ Panor.in.d.c.fi.de consti. ¶ †Secū
do singu.limita nisi lex noua declaratoria adijceret penā extrinse
cam: tunc ꝙtum ad penam nō trahit ad preterita.tex.est cum gl.
valde no.in cle.j.in ver.decetero.de vsur.quā glo.d.Card.ibi: in.ij.
col.ad hoc no.et reputat singul.ibi etiā Panor.in apostillis suis:
idem tenet Panor.in.c.significasti.in.iiij.co.de foro cōpe.⁊ in.c.fi.
de sponsa duorū.d.Anto.Panor.⁊ Ioā.de ana.in.c.qm̄ per illuz
tex.quē ad hoc no.de simo. Dñicus de sancto Gemi.in.c.j.in pnc.
in.ij.col.per illū tex qđ met.cau.in.vj. Ioā.de ana.in.c.j.in.ij.volu.
per illū tex.quē ad hoc no.ne prela.vices suas. Canoni.in.c.fin.de
cōstit.facit optime elegans ⁊ solennis regula Io.and.in.c.dispen-
dia.de rescrip.in.vj.in nouella.quā ibi multū no.Ge.in.iij.colū.⁊
idē Io.an.in.c.si forte.de elec.in.vj.⁊ ibi Ge.in.iiij.col.multuz not.
ad hoc: vbi voluit qđ constitutio que alias extenditur ex idētita-
te rationis nunꝙ tamen extenditur respectu pene: ⁊ idem voluit
Imo.⁊ do.Anto.in.c.fi.de rescrip.d.Anto.in.c.fina.in.xij.colū.de
consuet.facit etiā illud qđ singu.vult Panor.in.c.j.in vlti.colū.de
13 loca.†vbi licet in correlatiuis[d] semper fiat extēsio ex idētitate ra-
d tionis: tamen istud non habet locū in pena: ideo pena imposita lo
catori non habet locū in cōductore. Istud nō firmo: ⁊ ꝯtrium vult
in.l.fin.in prin.C.de indi.vi.tol.⁊ in.l.fi.per illū text.ff.de acceptila.
alibi sepe ⁊ text.melior de iure.l.fi.C.de cupres.lib.xj. Stat ergo li-
mitatio qđ lex noua declaratoria si adijciat penaz, respectu pene
non trahitur ad preterita. ¶ In cōtrariū tamē habēt Canoniste
fortē et terribilem tex.in.c.cū extra.de vsur.pro cuius solutione ne
longior sim: vide Imol.et Panor.diuersis modis respondentes,
deus scit an bene responderunt in.c.fin.de constitu. Ioan.de ana.
14 qui eos reprehendit in.c.cum christus.de here. ¶ †Tertio et vlti-
timo limita quod lex declaratoria nunꝙ trahitur ad pterita que
sunt iam decisa: q: decisa amplius non possunt in dubiū reuocari
l.causas.j.de trāsac.vñ dicit Bal.in.l.fi.ff.de iusti.⁊ iur.qđ si aliqs
iudex ferat sñiam sm vnam opi.satis probabilem: deinde fiat lex
noua vel statutū qđ illa opi.sit falsa, p hoc nō vitiat illa sñia: q: iā
erat lata. Idē voluit Io.and.d.Ant Imo.in prealleg.c.fi.de con-
sti. Ego allego pro hoc meliorē tex.de iure in.l.relegatorū.§.ad tē-
pus.ff.de interdi.⁊ releg.⁊ credo qđ non sit tex.notus Cano.vnde
Dñicus in.c.humanū genus.j.dist.in.xiij.colū.qđ non est imputā
dum doct.qui sequutus est opin.ꝓbabilem dato qđ illa postea sit
15 expresse reprobata per legē vel statutum. ¶ †Illud etiam teneas
perpetuo cordi qđ statuta vel reformationes ciuitatū nunꝙ tra-
huntur ad pendentes lites, etiā qđ est singularius si statutū istud
expresse diceret aut sit lex imperatoris: ita dicit Bar.in.l.sancim9.
la.j.ad fi.š.de sacrosanc.eccle.⁊ in.l.oēs populi.ij.q.v.q.princi.ff.de
iusti.⁊ iure.vbi pulchre inquit Barto.qđ lz lex imperatoris possit
aliquid statuere ⁊ disponere qđ trahat ad lites preteritas: qđ sta-
tuta ciuitatū que communiter ordinantur per procuratores canes
curiarum ⁊ deuoratores oium cōmunium non trahuntur ad lites
pendentes: etiā si expresse diceretur per text.not.in aut.in medio
lit.⁊c.coll.viij.qđ tamē no.qñ statutū aliqd de nouo induceret.ad
decisionē cause: tunc nō trahit ad lites pendentes, etiā si expresse
diceretur. Secus si statutum aliquid disponeret circa ordinem ⁊
processum iudicij: tunc extenderetur ad lites pendentes etiam si
nihil diceretur in contra probat text.in.l.ij.§.fina.et ibi Barto.C.
de iura.calum.Bald.et Pau.in.d.l.sancimus.et ista teneas bene
menti: q: quotidiana sunt. ¶ Septimo not.ibi: non solum inuti-
lia: sed

16 lia: sed etiã pro infectis habeatur fm Bar. ꝛ alios oẽs hic:† qꝺ qñ contractus fit cõtra legẽ est nullus, nisi quid aũt sit nullus ipso iure vide aureã ꝛ sin. doc. Bart. ꝛ Bal. in. l. vniuersa. vbi dicet. §. C. de preci. impe. of. ꝛ illã teneas ꝯquid dixerit Pau. de cast. hic: ponit etiã Bar. hic in pe. col. circa fi. ꝛ late imo. in. l. cũ lex. ff. de fideiuſ. dicam in illa. l. vniuersa. ¶ Octauo no. tex. meliorẽ de corpore iuris: ibi: nec specialiter dixerit inutile esse debere fm Bar. in. iij. not. et
17 alios oẽs hic:† qꝺ qñ lex vł statutũ ꝓhibet fieri actũ vel ꝯctũ: lꝫ nõ procedat vltra annullãdo: tñ actus est nullus. Ad idem facit tex. §. ea. l. ibi: qꝺ fieri nõ vult, tñ prohibuisse sufficiat. Et ex hoc correlario no. hic esse text. meliorem de iure, qꝺ lex prohibitiua simplr loquens, semper intelligitur habere clausulam derogatoriã ꝛ annullatiuam actus: vnde non est necesse qꝺ lex vltra annullet: quia prohibendo, satis dicit annullare: ꝛ ita no. Bal. hic: in. iiij. no. ꝛ reputat esse bene notandũ: et idẽ Bal. in prin. huius legis in figuratione casus: ꝛ Ful. hic: in. iiij no. ꝛ Pau. de ca. ꝛ ad hoc vide Bar. in. l. si. in prin. ff. de diuor. Sed aduerte: q: põt attẽtari qꝺ lꝫ vtroqꝫ casu siue lex simpliciter prohibeat, siue ꝓcedat vltra annullando qꝺ actus factus sit nullus: tñ primo casu cõsensus partium possit aliud operari. scꝺo casu nõ. Istud scꝺm ꝓbo: q: vbicũqꝫ in aliqua dispositiõe apponit a superiore clausula decreti annullatiua act⁹ vt q: videtur et si secus factum fuerit sit irritum ꝛ inane: certe tũc consensus partium nihil potest operari. glo. est not. in. c. statutũ. ad fi. princi. in ver. cõmittatur. de rescrip. lib. vj. ꝛ in. c. j. in glo. j. ꝛ in c. dispendia. in ver. processus. eo. tit. Gemi. post Arc. in. c. cũ de beneficio. de preben. in. vj. ꝛ glos. iuris ciuilis. in. l. a diuo pio. in gloss. ij. in ver. actionem. ff. de ritu nup. de qua glo. meminit Bal. hic: in. j. col. ꝛ in. l. iubemus. §. sane. post princi. §. de sacrosanc. eccle. ꝛ in. l. ea que. C. de dona. ante nup. ꝛ in. c. lator. ad finem. de re iud. Facit solennis tex. in. c. dilecto. circa finem. in versi. nisi forte. ꝛ ibi Canonistæ multum notãt pro singulari. de preben. Et potest esse ratio predictorum: quia ibi apponit clausula decreti annullatiua: tunc illud videtur datum pro forma. ita Bal. Angel. ꝛ Moder. in. l. j. ff. de libe. ꝛ posthu. sequitur Pet. de anchara. in cõmento. c. canonũ statuta. de consti. in ver. quero si statuto cauetur quod notariũ ꝛc.
18 † sed vbi aliquid statutum est pro forma non potest consensu partium tolli. fm Bart. in. l. de his. ff. de test. Bal. in aut. iubemus. C. de iudi. ꝛ in. l. fina. §. ꝛ hec quidem. C. de iure deliberan. ¶ Limita istam regulã: et istud no. vt procedat qñ lex vt dixi loquitur prohibitiue. Ita proprie loquitur iste tex. ꝛ pondera tu prouecte qꝺ ita proprie loquitur Bart. hic: in. ij. nota. secus esset si lex loqueretur non prohibitiue: sed loqueretur permissiue: tunc non intelligeretur annullare actum si non expresse diceret: ita probat text. in. l. fi. ad fi. iuncta. l. precedenti. ꝛ ibi singu. ponderat solus Salice. C. de sen. ex peri. reci. et ita dixi in. l. j. §. de sum. trini. circa intellectum. l. fi. C. de test. ¶ Secundo limita per glos. singul. in cle. j. in verbo inhibentes. de iurepa. vt procedat in perpetuo prohibitis per. l. als
19 distingui debet: vt ibi per gl. illam solennẽ et singularẽ. ¶ † Tertio limita istam regulam vt procedat quando lex staret in terminis prohibitionis: secus si lex prohiberet ꝛ postea vltra procederet disponendo quod actus valeat. tex. est ꝛ exemplum in. l. j. §. biduum. ff. quando app. sit. ꝛ tex. no. in. l. relegatorũ. §. ad tẽpus. ff. de inter. ꝛ rele. ꝛ tex. melior de iure in. l. j. §. j. ff. de ferijs. tex. in. l. si dõatio. §. j. ff. de don. inter vi. ꝛ vxo. in. l. grece. §. a tutore. ff. de fideiusso. Ista tenet Bart. hic: in. iiij. et. v. col. ꝛ etiam Io. fab. eodem modo qꝺ lex vltra procederet dando alia remedia ad infringẽdum: tũc apparet actus non esse nullus: vt patet in. l. ꝛ elegãter. §. j. ff. de do
20 lo. in. l. ꝛ si is. C. de pre. mi. ¶ † Quarto singu. limita: ꝛ hoc attende qñ lex prohibet substantiam ipsius actus vel ipsius ꝯctus: secus esset si lex solum prohiberet qualitatem in aliquo actu vel contractu: tunc actus factus cõtra legem non est nullus, imo valet. Ita probat solẽnis tex. quẽ videas iuncta gl. fm vnũ intellectũ. in aut. decernit ius. C. de arbi. per quẽ text. Ita limitat regulam nostraꝫ Pau. de cast. hic in. ix. col. ꝛ licet ipse nõ dicat: vide tu hic plenius Bal. in. vij. co. ꝛ in. vij. opp. post Pe. de bellaper. ꝛ in. d. aut. decer
21 nit ius. est tex. mirabilis † qꝺ quãdo fit cõpromissum ꝛ defertur iuramentũ iudici qꝺ iuste iudicabit, isto casu si male iudicaret ꝛ per dolum cũ nõ faciat litẽ suã: q: satis est: vt ibi dicit tex. qꝺ imo solũ deum vltorẽ habeat: ꝛ si est verũ est magna limitatio ad regulam
a que vult, ꝙ iudexᵃ male iudicãdo faciat litẽ suã. tex. est: ꝛ ibi Bal. latissime in. l. fi. ff. de var. ꝛ extraor. cog. ꝛ istud habet locuꝫ in arbitro et arbitratore male iudicãdo: q: faciũt litem suam. l. pe. vbi dicetur. §. de pac. de intellectu. d. aut. decernit ius. sed de iure canoni
22 co qño procedit: vide Panor. in. c. ij. in glo. ij. de arbi. ¶ † Quinto et vltimo limita in prohibitione legis ciuilis: secus si lex pretoria prohiberet: q: tũc nõ est nullus vt probat: est glo. no. iuncto tex. in l. iij. §. ꝫ vtrũ. in ver. ꝛ nõ puto. ad fi. ff. de mino. iunctis his que no. Bar. in. l. iulia. verũ debitorẽ. ff. de condi. inde. ista limitat Paul. hic: in. ix. col. Et pro hoc facit ratio: q: ius pretoriũ non est ita potens ad annullandum sicut ius ciuile: iuxta gloss. in. l. in substitutione. ff. de vulg. ꝛ pupil. ¶ Et per hoc pulchre infero qꝺ cum statuta episcoporũ, comitũ, ducũ, Marchionũ, censeant ius pretoriũ non ius ciuile fm Barto. in. l. v. in prin. ff. de verb. obli. cũ infinitis concor. ibi signatis per doc. certe si statutum talium ꝓhiberet, nõ est ipso iure nullus actus: sed bene annullaret actus si expresse haberet clausulam annullatiuam qꝺ bene no. ¶ Nono no. ibi: ex eo
23 vł ob id: illud ad qꝺ tota die allegat ista lex † ꝙ dictio exᵇ denotat
b causam proximã ꝛ immediatã. Sed dictio obᶜ denotat causam
c remotã ꝛ mediatam: ꝛ sic vult dicere tex. qꝺ si actus fiat ꝯtra legẽ vel mentem legis est nullus ipso iure, ꝛ quicqꝺ ex eo sequitur siue immediate siue mediate sequat: ꝛ ita no. Bar. hic: in vlt. col. ꝛ alij oẽs. ꝛ adde Imol. in. c. qualiter. de elect. Canoni. in. c. ij. vbi text. de ope. no. nun. ꝛ in. c. inter dilectos. vbi Panorñ. no. de fide instru. et qꝺ dictio ex: denotat causam primã ꝛ immediataꝫ. adde tex. in. l. j. vbi doc. no. et ibi latissime Bal. de varijs dictionibus. C. si seru⁹ extero. Bar. dicit qꝺ quãdoqꝫ fallit: ꝛ Bal. in. l. ex hoc iure. in. vj. col. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ late Bar. in. l. cũ filius. §. heres. ff. de legat. ij. ꝛ in. l. pretor ait. §. j. ad fi. ff. de bo. auto. iudi. poss. Bal. in. l. ex anna
24 li. C. de act. empt. ꝛ in. l. iij. §. quacunqꝫ. ff. de iureiuran. ¶ † Adde idẽ esse in dictione de: que denotat causam proximã ꝛ immediatã sed dictio ꝓpter: denotat causam remotam ꝛ mediatã. text. est de vtroqꝫ valde not. in. l. j. §. nunc videamus. ad fin. ff. de coniun. cum eman. lib. ꝛ dicit ibi Bar. in. §. emãcipatus. qꝺ nõ habemus alibi tex. ita expressum. Per quẽ decidit not. Bald. hic post Iaco. but.
d in. v. no. qꝺ stante statuto qꝺ bãnitusᵈ de homidio nõ possit rebãniri, pone aliquis mandauit homicidiũ, et factũ est, ꝓpter qꝺ fuit bãnitus, an poterit rebãniri: nõ ob. statuto, ꝛ dicit qꝺ sic: q: statutum dicit de homicidio, ꝛ dictio de: denotat causam proximam ꝛ immediatã: aliud bene esset si statutũ diceret bannitus ꝓpter homicidiũ: cũ dictio ꝓpter: denotat causam remotã. ¶ Cõfirma per aliud qꝺ not. decidit Bal. in. l. de pecoribus. C. ad le. aquil. vbi determinat, stante statuto qꝺ de percussionibus sanguinolentis nõ possit fieri pax: sed imponat certa pena: pone percussi vnũ pugno et ꝓpter percussionẽ cecidit in terrã ꝛ fregit sibi caput cuꝫ sanguine, an erimus in terminis illius statuti, et determinat sing. qꝺ nõ. ¶ In cõtrariũ tñ qꝺ dictio de: etiã denotat causam remotã allego tex. quẽ ad hoc ibi expsse no. Barto. in. l. si finita. §. j. incip. dein
e de. ff. de dam infect. ¶ Decimo no. ex text. ibi, cassum ꝛ inutile fm
25 Bal. solum hic: in. ij. col. in. v. no. † qꝺ iste dictiões simul iuncte cassum ꝛ inutile significant qꝺ ipso iure: ꝛ hoc ꝓpter virtutẽ geminationis. Alij non ponunt. ¶ Sed caue tu ꝓpter aut. cassa. §. de sacrosan. eccle. vbi sunt iste due dictiones geminate simul iuncte cassa ꝛ irrita: tamen glo. parua ibi subaudit. s. ipso iure. ¶ Fortius ꝛ singularius voluit Barto. in tit. de pace constan. in. xij. col. in ver. et in irritum deducãtur. per illum text. qꝺ no. ꝙ licet regula sit, qꝺ qñ lex vtitur verbo futuri tẽporis nunꝗ̃ intelligit ipso iure: sed requiritur snĩa. glo. est in. l. in criminali. C. de iuris. om. iudi. ꝛ in. l. iubemus nulli. §. sane. et. l. j. vbi Bar. ꝛ alij. §. de sacrosan. eccle. tamen qñ lex geminate vteretur verbis futuri tpis: vt q: diceret vt in illo tex. annullent et in irritũ deducãtur: certe intelligeretur ipso iure: idẽ dicit Bal. ꝓbari in illo text. vbi nõ requirit snĩa, qꝺ diligenter no. Tamẽ cõtra regulã predictã, qꝺ qñ lex vtit verbo futuri temporis nõ intelligitur ipso iure: solitus sum allegare text. in ꝯrium in. l. improbum fenus. C. de infa. vbi lex vtitur verbo futuri temporis geminate: ꝛ tamẽ intelligit ipso iure: ꝛ ibi gl. in ver. irroganda.
26 cogita sup illo tex. ¶ † Vltimo no. ex fi. tex. qꝺ iuramentũ interpositum sup ꝯctu reprobato a lege est nullius momẽti. Et ex hoc notat Bal. hic: qꝺ ius ciuile potest reprobare iuramentũ: ex quo infert qꝺ valẽt statuta q̃ in certis casib⁹ iuramentũ reprobãt. Et deinde subdit ꝙ statutũ siue. l. hꝫ vim aplici. i. pape in remittẽdo iuramentũ: alleg. glo. no. in. l. adigere. §. fin. ff. de iurepa. ¶ Circa primũ qꝺ statutũ possit reprobare iuramentũ: adde Bal. in. l. nec patronis. C. de ope. li. ꝛ in. l. iij. C. si aduer. ven. et in. l. ij. ad fi. C. de indi. vi. tol. ꝛ in. l. j. C. si aduer. dona. Bar. in cõsi. qꝺ incipit: dicit statutũ qꝺ minor ꝛc. per oẽs in. l. si quis pro. ff. de fideiusso. ꝛ adde glo. in. d. l. adigere. §. fi. qꝺ sit singularis. adde Bal. in. c. ij. in pe. col. de ꝓba. ꝛ in. l. ij. C. de indi. vi. tol. Et ista sufficiant pro textualib⁹. ¶ Glos. in ver. amplexus. diuitur in tres partes principales. In prima timore vnius ꝯtrarij qꝺ formabo nunc declarat tex. In secũda que est ibi: immutat eũ qñqꝫ. glo. ponit an et qñ liceat recedere a verbis legis. In tertia ꝛ vltima que est ibi. Itẽ dic quot modis, querit glo. quot modis fiat fraus legi: ꝛ se remittit. Venio ad primaꝫ partẽ glo. in qua timore ꝯrij. gl. declarat tex. ꝛ ꝯrium est istud: nã non vr̃ posse stare tex. ꝙ quis amplectat verba legis: et postea fa
27 ciat ꝯtra mentẽ ꝛ voluntatẽ: † nã verba sunt illa que declarãt mẽtem ꝛ voluntatẽ nostrã: tamẽ verba sunt note intentiõis nostre. l. labeo. §. id tubero. ff. de sup. lega. l. de quibus. ad fin. ff. de legi. l. nepos proculo. ff. de verborum significa. Huius timore facta est glo. que dicit quod verbum amplexus capitur in malam partem tanquam circumplexus pro eo qui circuit exterius corticẽ verboꝛũ,

a ¶ Iudex. ad de doct. in. c. si episcopus. xj. q. iij.

b ¶ Dictio ex. Adde bart. in. l. j. in. §. ex incẽdio. ff. de incend. rui. nau. Bar. in l. ex hoc iur. ff. de iu. ꝛ iu. Bar. in. l. ex placito. C. de rerum pmu. Bar. i. l. j. C. si cer. pet.

c ¶ Dict. ob. Adde. l. ob maritorum. C. ne vxor ꝓ mar. ꝛ in. l. j. in fi. ff. de test.

d ¶ Qꝺ bãnitus. Adde nellũ in tra. de bannitis.

et sensum interiorem dimittit, sicut faciũt perfidi iudei qui obseruate inherent cortici verborum legis diuine. et ꝓpterea in dãnationem pergunt: verba ergo sane intellecta bene sunt illa que declarant mentem, non ea que male ꝛ perfide intelliguntur. Et no. bene istam glo. pro eo quod inquit Bal. in. l. quicunqz. in. vj. colũ.
28 C. de ser. fug. vbi inquit: ꝛ millies allegantur† qꝫ verba statuti nõ sunt intelligenda iudaice, pro quo bene facit gl. hic: nec enim ius ciuile calumniari debet: vt pulchre inquit iurisconsultus in. l. pe. ff. ad exhi. ꝛ sic expedita est prima pars glo. ¶ Sum in scḋa parte ibi: immutatur eni quãqꝫ: naz subdiuide magistraliter in quatuor particulas: prout facit Bar. cũ magno intellectu. In prima ponit glos. quando verba legis habent vnum intellectũ, ꝛ quis vult trahere ad alium. In secunda quando verba legis sunt generalia et quis vult ea restringere. In tertia quando verba legis loquũtur vno casu, ꝛ quis vult ea trahere vel extendere ad alium. In quarta ꝛ vltima glo. reuertitur ad secũdum: an ꝛ quando verba legis possint restringi. Secunda ibi: item vbicunqꝫ verbum generaliter. Tertia ibi: quandoqꝫ econtra extẽditur. Quarta ꝛ vltima ibi: sic ergo non licet mentẽ offendere. ¶ Pro declarãda ista parte gl. barto. facit tres articulos principales in quibus adeo perfecte et magistraliter loquutus est: vt alij scribentes eum tantum referunt ꝛ nihil addunt. Sed turpe est scripta aliorum tantum referre: vbi nihil habeas dignum additione secundum Bald. in repeti. l. j. in fi. ꝯ. de sacrosan. eccle. et pulchre Joan. fab. in. ꝯ. adeo. in fin. institu. loca. Ideo omissa recitatione si quid erit addendũ non pretermit
29 tam. ¶ † Primus articulus est, an et quando liceat legem extendere: et consequenter an leges recipiant interpretationem extensiuam. Bart. hic facit quatuor membra: ꝛ eius doctrinam simplr referunt Sali. hic: in. ij. col. ad fi. Fulgo. in. iij. col. ad fi. ꝛ seq. ꝛ ad eam etiã se remittit Pau. de ca. Si consyderas Barto. vult ꝙ in oibus semper licita est extensio legis, nisi quando induceref corectio: ꝛ ita etiã cõcludit Bal. in. iij. col. in prin. Caue tamẽ inqꝫtum Barto. in. ij. membro loquitur de extensione que non fit per. l. sed a seipso, ꝛ allegat. l. si stipulatus fuero per te non fieri. ff. de verbo. oblig. ꝛ. l. ij. ff. de iurisdi. om. iudi. qꝛ imo videtur fieri extensio ibi: per ipsam legem. Item dum dicit Barto. de statutis, adde plene per eundem in cõmento. l. omnes populi. in. vj. q. princ. per totaz.
30 ff. de iusti. ꝛ iure. † Dum postea subdit qꝫ etiam consuetudo extenditur ad casus similes: allegat text. not. in. l. j. C. que sit lon. consue. dixi in. l. de quibus. ff. de leg. ꝛ in hoc secus est in prescriptione que nunꝙ extenditur: vt est glo. no. in. l. j. ꝯ. iulianus. ff. de itine. actuqꝫ priua. quã allegat Bal. hic: in. iij. col. ꝛ Fulg. in. vj. et Bar. in aut. qui rem. circa fi. ꝯ. de sacrosan. eccle. ¶ Nota tamen qꝫ qñ adesset statutũ disponens qꝫ statuta intelligantur ad literã: prout iacent tunc nullam reciperent interpretationẽ extensiuã: ita sing. Bart. in. l. ij. in. iij. col. C. de pa. qui fi. dist. qꝫ est multum no. ¶ Secũdus
31 articulus est: † an lex generaliter loquens recipiat restrictionem. glos. nostra refert opi. finaliter cõcludit, qꝫ lex generaliter loquẽs non restringitur nisi per aliã legẽ, qꝫ esset modici effectus ẜm Bar. hic: ideo ipse aliter distinguẽdo facit quatuor casus principales: ꝛ eius doc. formaliter referunt: ꝛ sequuntur Bal. Ful. ꝛ in effectu Salic. hic: ita etiã in statutis distinguit Barto. in. d. l. oẽs populi. in. ij. q. vj. q. prin. Et in effectu vult Bar. qꝫ lex generaliter loquẽs semper restringi possit suadente aliqua ratiõe, vno casu excepto, qñ quis vellet restringere legẽ ad hoc vt aliquis lucretur: quia de isto lucro lex nõ curat. Ideo propter hoc non restringitur: ita intelligit. l. prosperit. in prin. ff. qui ꝛ a quibus. vbi seruus perdit lucrũ libertatis qꝫ licet iniquum ꝛ durũ sit ꝛ ꝯtra rationẽ: tamẽ per hoc nõ restringimus legẽ: sic inquit iurisconsultus in illa. l. prosperit. ¶ Pro clara intelligentia huius intellectus Bar. ad illam. l. prosperit. quia varij varia dicunt, aduertenduz est qꝫ in illa mirabili
32 l. prosperit. ponitur talis casus: † vbi si maritus faciat diuortium propter adulterium vel suspicionẽ adulterij, statutuz est qꝫ vxor que debet accusari de adulterio nõ possit intra. lx. dies manumittere aliquez de seruis suis: qꝛ serui subijcientur torture: et per eos tanꝙ domesticos verisimiliter veritas aperietur, cũ liberi torqueri nõ possent. l. nõ solum verba. C. de adult. Querit ibi, sunt aliqui serui vxoris qui semper steterunt absentes in prouincia valde remota: an isti possunt manumitti per vxorem, decidit ille mirabilis tex. qꝫ non: ꝛ subdit qꝫ licet durũ sit: tamẽ lex ita scripta est. plus subiungit, qꝫ si post diuortium ista mulier teneret aliquos seruos de nouo, qꝫ adhuc eos non posset manumittere: ꝛ sic lex generalr loquens non restringitur ꝙuis contineat duriciẽ ꝛ absurditatez. Barto. hic: si bene videtis respondet, qꝫ ibi seruus perdit cõmodum libertatis ꝛ sic lucrum: tamen lex de lucro nõ curat, nec vult qꝫ ad hoc vt quis possit lucrari restringatur lex generaliter loquẽs. Istum etiam intellectum ꝛ clarius tradidit idem Bar. in. d. l. omnes populi. in. ij. q. vj. q. princi. ꝛ in. l. adigere. ꝯ. ꝙuis. ff. de iurepat. ꝛ in. d. l. prosperit. ꝛ sequitur Jo. de imo. in. l. vbi pure. ꝯ. j. ff. ad trebel. Bald. vero hic in. iij. col. primo refert Jac. de are. dicere quod illa lex caret spiritu et ratione: sed ipse Bal. dicit: quod ratio illius
33 legis est: † quia generalitas cuiuslibet. l. debet attendi in generibus singulorum, non autem in singulis generũ, nec in aliquo casu singularissimo non videtur posse procedere: tamen restringi debet, sed istud non est soluere diffi. Bald. in. l. j. in. ij. colum. circa princi. C. que sit lon. consue. dixit quod illa. l. prosperit. est singu. in iure: ꝛ quod ꝙuis Jaco. de are. putet illam legem carere spiritu. i. rõne: tamen ẜm eum adest vera ratio: ꝛ ita cõfuse loquitur ꝛ inter dentes qꝫ vix intelligi põt quid velit: tamẽ in effectu vult qꝫ nõ licet restringere. l. qñ restrictio tendit cõtra principale ꝓpositum legis quod nihil est. Aliter inquit Barto. hic: in. ij. colũ. aliter etiã dicit Fulg. hic: in. iij. col. alibi Bal. in. l. j. in. vij. col. ff. solu. mat. dicit qꝫ vbi ratio nõ est expressa in. l. sed per aliã. l. subintellecta: tũc ratiõe cessante non cessat lex: si illa ratio nõ est necessaria sed probabilis
34 sic intelligit. d. l. prosperit. ¶ † Ego autẽ puto qꝫ ratio ꝛ mens illius legis: licet dura videatur: tamẽ fuerit ista: nam. l. iulianus prohibuit seruos vxo, per eã manumitti: qꝛ subijci possunt tormẽtis: et adulterium verisimiliter non põt probari nisi per ꝑsonas domesticas: liberi aũt torqueri non possunt: vñ nunc dato qꝫ serui essent absentes in prouincia rẽmota, vel dato qꝫ serui post diuortiũ empti sint: tamen qꝛ possibile est quod ipsi serui aliquid postea sciuerint vel audiuerint a cõseruis, ꝛ sic faciunt indicium vt serui manumittantur: tunc consyderato hoc possibili et cõsyderato quod sunt serui: ꝛ sic cõsyderata qualitate persone: item cõsyderato qꝫ ista ꝓhibitio nõ durat nisi. lx. diebus, istis oibus simul cõsyderatis statuit illa. l. lꝫ prima fronte durum videatur, qꝫ etiã serui qui steterunt absentes vł postea empti non possint manumitti: credo quod in illa. l. prosperit potentia: qꝛ potuit in presentem vel in futurũ aliquid audire a dña vel conseruis qꝫ faciet indiciuz ad torquendum grauius alios seruos. scḋo, vtilitas persone: qꝛ seruus, tertio breuitas temporis: vt. ꝑdixi. Et vltra ista de intellectu. d. l. prosperit. vide aliquid per Bal. post Cyn. in. l. si quis seruo alieno suaserit. C. de fur. Bal. in. l. acceptã. in. iij. colũ. C. de vsur. Bald. et
35 Imo. in. l. si. ꝯ. ff. de heredi. instit. Salic. in. l. ij. C. de noxa. Ymo. in. l. si vero. ꝯ. de viro. ff. solu. ma. ¶ † Itẽ inquantũ dicit Bar. qꝫ non lꝫ restringere legem qꝫ ex hoc aliquis indebite dãnum pateref, adde qꝫ de hoc est solẽnis glo. in. l. fi. ꝯ. in cõputatione. quã Bar. ibi ad se tm̃ extollit. C. de iure delibe. ꝛ allegat Bal. hic, per quã glo. dicimus qꝫ potius statuta sunt intelligenda: vt nihil operetur ꝙ aliter intelligendo quis indebite dãnum patiatur. ¶ Item adde qꝫ verba generalia legis vel statuti nunꝙ restringunf etiã ad habiles: vbi tractatur de fauore publico. tex. est singu. in. l. si qs graui. ꝯ. vtrũ. in ver. is quoqꝫ. ꝛ ibi Bar. ff. ad silicia. de quo opportune dixi in. l. j. ꝯ. de sacrosan. eccle. ibi dicta potes adaptare hic quibus addo qꝫ sing. decidit Bar. in. l. queãdmodum. circa medium per glo. ibi. C. de agri. ꝛ censi. li. xj. vbi dicit, qꝫ statuta que puniũt delicta cum faciat fauore publico, debẽt censeri fauorabilia et ex-
36 tendi sicut in materia fauorabili, qꝫ teneas multũ cordi. ¶ † Adde etiã ad istã materiã, qꝫ verba generalia legis vel statuti semp restringunf ad id qꝫ est rõnis: ita dicit Bal. in aut. ingressi. in. j. colum. ꝯ. de sac. san. ecc. facit qꝫ dicit Bal. in. c. j. in. vj. col. de ꝯstit. qꝫ oia statuta recipiũt interpretationẽ per punctũ rõnis. Itez adde
a qꝫ lꝫ cõcilia sint tanꝙ euãgelia custodiẽda: tñ recipiũt interptationẽ. c. post translationẽ, ꝛ ibi Bal. in. j. no. de renun. Itẽ adde qꝫ statutũ quãtũcũqꝫ generalr disponẽs de prescriptiõe: tñ intelligitur interueniẽte bonafide ẜm do. Abb. in cõsi. lxxvij. in. ij. vol. inci.
37 in. q. que ad ꝑsens vertif inter Jaco. in. iij. col. † Itez adde qꝫ licet statutũ generaliter puniat cõmittentẽ homicidium: tamen debet intelligi nisi habuerit iustã causam ẜm Alexã. in cõsi. cxliij. in. ij. volu. incipi. post redditum, cũ multis concor. per eum allega. que possent hic signari. Item adde ꝛ diligenter no. qꝛ lꝫ lex vł statutũ simpliciter ꝛ generaliter puniat homicidiũ: tamen semp dꝫ intelligi qñ homicidium est cõmissum dolo: als homicidiũ casuale qꝫ esset cõmissum sine dolo: nõ ita debet puniri. tex. est melior de iure in. l. cũ aut. ꝯ. excipitur. el. j. in ver. capitale. ff. de edi. edic. ꝛ in. l. j. ꝛ ibi Bal. Ang. ꝛ Pau. de cast. ff. de leg. vbi late dixi de hoc: ꝛ multa accumulaui ad istud ꝓpositũ que hic possent referri: ꝫ quia ibi
38 scripsi nõ transcribo hic. † Item ad istã materiã adde qꝫ regulariter vbicũqꝫ lex vel statutum non distinguit: sed generaliter loquitur: nec nos debemus distinguere, vulgata. l. de precio. ff. de publicia. ꝛ ibi Bal. glo. in. l. liberti. ff. de offi. asses. glo. in. l. iij. ff. de offi. presi. Barto. ꝛ alij in. l. ꝙuis. vbi dixi. ff. de in ius vocã. Facit optime qꝫ no. Bal. in. l. in fraudẽ. ꝯ. fi. per illũ text. cum glos. ff. de testa. mili. qꝫ vbi statutũ nullum casum excipit: nec iudex debet excipere. Facit etiã qꝫ no. Bald. in. l. iij. ꝯ. fi. per illum tex. ff. ne quis eum qui in ius vo. est vi exi. qꝫ lex debet simpliciter intelligi: put iacet nec dꝫ subaudiri aliquid extrinsecum. Et ideo infert ibi Bald. qꝫ si statutum dicat, qꝫ si quis percusserit aliquem puniatur in centum, qꝫ non requiritur dolus: ex quo statutũ non facit mentionẽ doli: an tamẽ illud vltimũ sit verũ, ibi dixi: nã videf refragari his que. ꝯ.

8 ¶ Licet cõcilia. Adde c. sicut. xxv. di. et in. c. canones. et i. c. facta. cuz. c. seq. xvj. dist.

39 que.§.proxime dixi. ¶ Tertius et ultimus articulus sit: an et qn licitum sit recedere a proprio significatu verborum legis: et extendere ad impropriu, in quo fac regulam sm Bar. qd in dubio non licet, nisi mens legis aliud suadet qd ex trib⁹ colligitur: vt hic per Bar. Et iuxta hoc infert Barto. ad questionem que fuit de facto
a Bononie vbi statuto cauetur quod faciens sanguinem[a] in palatio decapitetur. si barbitonsor flebotomauerit infirmum in palatio et fecerit sanguinem: an debeat decapitari. concludunt Bart. et doct. qd non, per ea que hic dicunt: et qr verba legis non debent captari. l.pen.ff.ad exhiben. ¶ Sed ne ista questio doct. videatur ridiculosa forma eam fideliter: prout format Jaco.but. et Albe. in l. Quis.ff.de in ius voc. vbi referunt qd casus fuit talis tempore quo regimen Bononie erat in maximo discrimine, facta sunt aliqua statuta: inter cetera erat statutum qd verba statutorum precise ad literam intelligerentur absq3 vlla interpretatione, sub maxima pena officialis: postea erat aliud statutum qd faciens sanguinem in palatio decapitetur: barbitonsor fecit sanguinem flebotomando. dicunt Jaco. de bu. Alber. quod vix potuit barbitonsor euadere ne decapitaretur propter istud statutum, qr verba statuti sunt intelligenda absq3 vlla interpretatione: tamen propter nimiam absurditatem aliter fuit iudicatum: vt hic per Bart. Ista decisio mihi multum placet. pro qua adduco id quod vult glos. nostra. et Bal. in d.l. quicunq3. quod verba statuti non sunt iudaice intelligenda inherendo cortici litere. istud erat fortius fundamentum qd posset
40 fieri pro hac parte. ¶ Secundo facit oppositum simile. † nam ec-
b clesia[b] soluitur et deconsecratur per sanguinis effusionem. intelligitur de sanguinis effusione iniuriosa, glos. est in c. is quis in eccl'ia. in glo. ij. de sent. excommu. in. vj. et in c. vnico. de consecra. eccle. vel alta. in. vj. Archi. de consecra. dist. j. c. ecclesijs. et multum facit. naz statuta potius debent intelligi vt sint superflua et nihil operentur potius qz quis indebite damnum patiatur: vt est glo. singu. et ibi late dico de hoc in d.l. fina.§.in computatione. C. de iure deliber. quanto magis ne quis indebite decapitetur vel patiatur damnum. in persona, cu persona cunctis rebus preferenda sit. l. in seruorum. in fi.ff.de pe. et de ista qone vide etia Bart. vltra preallegata in d. l. omnes populi. in. ij. q. vj. q. princip. et in l. j. in fi. C. de agri. et censi. lib. xj. Bal. in l. benignius. ff. de legi. et in l. gracchus. C. de adulter. et in l. decuriones. vbi ponit mirabile verbum. C. de infa. et ibi etia quid de medico qui causa medendi fecit sanguinem in palatio: de quo etia per Bal. in aut. ingressi. in. ij. colu. C. de sacrosan. eccl. Et no. diligenter ex ista decisione doct. qd statutum puniens facientem sanguinem vel vulnerantem, debet intelligi et restringi ad eum qui iniuriose facit. ¶ Et istud facit ad questionem de statuto puniente vulnerantem vel occidentem, si aliquis in somnijs dormiens occideret aliquem vel vulneraret aliquem. qua ponit Bartol. in l. pe. ff. ad leg. pom. de pari. et in l. vt vim. ff. de iust. et iure. et ibi dicam seq. an-
41 no. ¶ † Circa istam materiam in qua Barto. tradit regulam, qd no est licitum recedere a propria significatione verboru legis vel statuti, nisi mens legis vel statuti aliud suadeat, qd ex tribus colligitur vt hic per eum: licet alij scribentes nihil addat. Tu adde qd no. do. Abb. in c. ad audientiam. per illum tex. de deci. in. j. et ij. no. vbi notat et dicit tenendum menti, qd licet priuilegium alteri nocitiuum sit stricte interpretandu: vt in c. precedenti. non tamen adeo vt recedamus a propria significatione verborum. et subdit qd ille tex. solet quotidie allegari contra peruertentes intellectum iuriu et improprietates vocabula legum, nam sine necessitate hoc fieri no debet. deinde late super hoc distinguit post Joan. de lig. ponedo super hoc notabilem doctrinam que hic potest formaliter referri sicut in voce eam retuli. ¶ Secundo adde quod ista regula vltra scribentes potest secudo modo limitari et est noua et pulchra limi-
42 tatio † quado statutum est fauorabile: tunc enim extendit ad casum qui large et improprie continetur. ita Bal. in l. qui se patris. in vlti. colu. C. vnde lib. vbi tenet qr statutu disponens qd agnati teneatur compromittere: qr fauorabile extendendum est vt comprehendat filium emancipatum et nepotem natum et conceptu post emancipationem et alios ex eis descendentes: quis large et improprie sint agnati. et cum illa decisione tenet ibi Pau. de cast. in penul. colum. et eam reputat singularem. et sequuntur Ludo. et Alexan. ibi et vide ad confirmationem qd ex illa doctrina dicit ibi Paul. de cast. se consuluisse in statuto cogente affines ad compromissum vt comprehendat cum sit fauorabile etiam illos qui improprijssime sunt affines: de quibus ibi per eum. Secundo pro ista limitatione facit quod volunt Bal. Sali. et Moder. in l. ij. C. de in ius vocan. qd statutum disponens qd extantibus filijs masculis filie femine non succedant: qr est fauorabile ex parte masculorum, extendunt ad nepotem, qui large et improprie dicitur filius: vt per Bartol. in l. liberoru. ff. de verbo. signi. in. ij. q. princi. et l. filium habeo. ff. ad mace. Tertio facit qd dica in seq. limitatione. ¶ Sed aduerte qr co-
43 tra istam limitatione fortiter facit. † Naz legata sunt fauorabilia. l. in testamentis. ff. de regu. iur. c. cum dilecti. de dona. et tamen ibi

verba debent proprie accipi et no improprie. l. no aliter. et ibi glo. et Bar. et l. liberorum.§.qd tamen cassius. et l. ille. aut ille.§.cum in verbis. ff. de leg. iij. nisi dixeris qd illud solum ibi fit: quia testator presumitur minus grauare heredem qz sit possibile. Uel secundo et forte melius, qd quando agitur de sustinedo ipso testameto: tunc bene fit larga et impropria interpretatio: qr ad publica vtilitatem pertinet qd testameta sustineantur. l. vel negare. ff. quemad. testa. ape. glo. no. in l. gallus.§. quid si is. in ver. vtilitatem. ff. de liber. et posthu. secus autem fit in legatis. Cofirmatur quia fauorabilior fit interpretatio in institutione qz in legato: vt no. per gl. in l. si plures. in glos. fi. ff. de condi. insti. et probatur clare in l. penul.§. j. iuncto.§. illo. C. de neces. ser. here. institu. Hinc est qd in legatis conditio apposita debet statim impleri qz primum potest: alias habetur pro defecta. l. hec conditio si in capitolium. ff. de condi. et demon. et tamen secus est in institutione: vbi tractatur de maiori preiudicio: vt est glos. nota. in l. si quis instituatur heres in diem. in princip. in verbo prefinit tempus. ff. de here. insti. Barto. in d.l. hec conditio. Consydera tamen et diligenter rumina in pdictis: quia no reperio
44 qd sint ab aliquo tacta. ¶ † Tertio pncipaliter limita predictam regulam, vbicunq3 tractatur de fauore publico principaliter: puta qd delicta puniantur: tunc statutum trahitur ad casum impropriu sm Barto. in l. queadmodum. circa mediu. C. de agri. et censi. lib. xj. sicut diximus quando tractatur de fauore publico fit extensio sm Bar. in l. si constante. in. ix. q. prime partis. ff. solu. mat. bonus tex. in l. hoc modo. in fine. ff. de condi. et demon. ¶ Quarto limita propter qualitatem persone ad qua verba referuntur: tunc recedimus a proprietate vocabuli: et intelligimus etiam in casu improprijssimo, ita tenet Alex. in l. j. in princ. in. iiij. colu. ff. ad leg. falci. et ponderat Bart. ibi ita velle. ¶ Quinto limita causa honestatis seruande tunc recedimus a proprio significatu: vt probatur in l. iiij.§. pretor ait. cum glos. in ver. in infinitum. ff. de in ius vocan. et ibi expresse Ang. Fulgo. et Alex. ad hoc notant. et bene facit tex. ibi in verbo, qd et honestius est. ¶ Sexto limita qr ratio iuncta facit recedi a proprio significatu verbor antecedentium sm Bald. in l. si seruus legatus.§. qui quinq3. per illum tex. ff. de lega. j. facit text. in l. filium habeo. ff. ad macedo. et in l. libertum.§. j. ff. de ritu nup. ¶ Septimo limita qr verba vt aliquid operetur quandoq3 trahuntur ad improprium significatum sm Bal. in c. pastoralis. b in. j. col. ad fi. de appella. per text. que ad hoc reputat singulare in l. heredibus.§. fin. ff. ad trebel. facit. l. si quado. in prin. cum ibi not. ff. de lega. j. Jmo plus etia in materia penali verba otra sua significatione late interpretatur et improprie qn alias dispositio redderetur frustratoria. tex. est in c. si ciuitas. de sente. exc. in. vj. quem sic allegat Abb. in c. fina. ad fin. de preben. ¶ Sum nunc in tertia et
45 vltima parte glo. ibi: item dic ec. † In qua videbimus practicam et vtilitate huius legis. et querit glos. quot modis fiat fraus legi et se remittit breuiter: vt declarat glos. in d.l. otra. ff. eo. et Dy. in c. fi. de reg. iur. in. vj. Fraus fit legi quatuor modis. de re ad rem. de persona ad psona. de otractu ad octum. et de modo ad modu. que oia prosequere: vt late per Bal. et Fulg. hic. et dicta Bald. refert. et sequitur Pet. de ancha. in repe. c. canonum statuta. de consti. in. x. charta. in versic. sed iuxta predicta congrue ponunt Canoni. in c. quato. de priuile. xij. q. ij. c. pleriq3. Jnter alia not. illud qd dicunt doct. hic: an stante statuto qd quis no possit extrahere frumetum extra ciuitatem: an cadat in penam extrahedo farinam: certe dic qd sic: qr al's fieret fraus de re ad rem. Adde Bart. in l. quesitum. §. illud fortasse. ff. de lega. ij. Bal. in l. j. in. ij. colu. C. de fruc. et lit. expen. quicquid tenet Bal. in l. qd non ratione. ff. de legi. Et ad hoc vide quod in simili decidit Barto. in l. triticum. ff. de verbo. obli.
46 ¶ † Eodem modo si statutu prohibet sub pena extrahi vinum de ciuitate, sub pena eadem puniretur extrahes vuas sm Bal. in d. l. qd non ratione. et tame no coprehenderetur extrahes acetum sm Bal. in l. ij. C. de peri. et como. rei vendi. et Bart. in l. j. per illu text. C. de erog. mil. an. lib. xij. Jmo plus si statutu puniret sub pena extrahente vinu de comitatu, si quis solu portaret vnam amphora vini causa gustus incideret in penam statuti. Ita Bal. in l. j. per illum tex. C. que res expor. no pos. et facit ratio, quado aliqd prohibetur intelligitur prohibitum et omne illud per qd peruenitur ad illud. l. oratio. ff. de sponsa. ¶ Ad ista etia vide ridiculam decisionem Barto. in l. ab anastasio. C. man. Ultra docto. not. perpetuo:
47 † qd si statutum phibet ne maritus possit relinquere vxori vltra certam quatitatem, vel vt non possit sibi relinquere quo ad proprietatem sed solum quo ad vsumfructu prout est statutu in hac ciuitate, an per maritu possit dari facultas soli vxori distribuendi pecuniam pro anima mariti testatis. dic qr no, ne fiat fraus statuto. Ita expsse determi. Jo. an. in addi. Spe. in titu. de instru. edi.§. nunc vero aliqua. post mediu. in addi. que incipit ad istum. Alberi. de rosa. in scda pte statutor in q. xciiij. inci. statuto cauet qd nullus ec. iuncta. q. seq. d. Alex. imo. in co. lvij. in. ij. vol. incipien. prospectis. in. iij. colum. et seq. quicquid teneat Pau. de ca. in l. cogi.§.

a ¶ Sanguine. Adde Bar. l. l. omnes populi. ff. de iusti. et iu. in. vj. q. prin.

b ¶ Na ecclesia Adde qr secus est pro effusione sanguinis alicuius sancti. et tunc no deconsecratur sm Archi. in c. fundameta. de elec. li. vj. sup glos. sua in ver. consyderatur.

hi qui solidū. vbi tu vide. d. Alexan. ff. ad treb. ꝛ no. istā decisionez
48 q̄ quotidiana est. ¶ † An autē ꝛ q̄n emancipatio presumat̄ fieri a patre in fraudē ita q̄d nō valeat: vide tex. in. l. j. §. is quoqꝫ. et ibi no. Bar. in fi. ff. de colla. bo. Bal. in. l. cū opz. §. cū autem. C. de bo. que libe. in. l. ij. C. plus va. q̄d agit̄. ꝛ in. l. fraus. ff. de legi. vide etiaz q̄d multū pulchre decidit Bal. in rub. C. de reuo. his que in frau. cre. in. ij. col. in ver. quero. pone cū ɔcepisses ꝛc. vbi Bal. ponit quotidianū casum: quidā ꝓposuit mercari seu facere mercantias per mare dubitās ne mercantie periclitarent̄ ex submersiōe nauis: et sic deueniret ad egestatē emācipauit filiuz et donauit sibi maiorē partē bonoꝝ ꝛ incepit mercari ꝛ accepit pecunias et merces sub credito. tandē sinistre successit sibi: creditores volūt habere regressum aduersus bona sua: filius defendit q̄d fuit ante mercatus et bona donata sibi ante eos: quid iuris sit: istud Bal. ibi: et recitat Bar. finalr̄ decidit q̄d emācipatio nō valet et nihil nocet creditoribus: q̄ censet̄ facta in fraudem: q̄ quotidiana est nota eā bene: inuenio Bal. idē in terminis tenere in tit. de dona. in vers. si pater
49 eman. et in ver. item de eman. occulta. ¶ † Item no. q̄d vbi actus lōgo tpe stetit occultatus: puta emācipatio: ꝑsumit̄ facta in fraudem ꝛ nihil valet s̄m Bal. in. d. l. fraus. ff. de legi. post Jac. de are. ibi per eū alleg. ꝛ idē Bal. in predicto versi. item de emācipatione occulta: et reliqua dic vt ꝑ doc. hic. ¶ Adde p̄dictis id q̄d in hac materia decidit Bal. in. l. non interest. ad fi. C. q̄d me. cau. vbi decidit q̄d stante statuto in ciuitate: q̄d cōcordia facta ꝑ pecuniā nihil valet: si recipiens eā pecuniam dedit: quid si non dedit sed tertius eo sciente: dic q̄d erit idez: ne fiat fraus statuto. ¶ Alibi etiā decidit in. l. cū allegas. in. iiij. col. C. de vsur. Si vigore statuti in cōtractu non potest apponi pena: et instrumētū dicat promisit noīe interesse: eodē modo erit nullū: ne fiat fraus statuto. ¶ Glo. in ver. pro infectis. diuidit̄ in. vij. put. vij. format oppo. cōtra tex. partes patent in glo. ¶ In prima parte glos. ibi: sꝫ hic loquit̄ in his que de iure sortiunt̄ effectū. Istā solutionē reprehendūt oēs: q̄ sequeretur q̄d in cōtractib᷒ factis contra. l. q̄ illa. al's de iure sortiuntur effectū nunq̄ quis puniret̄: q̄ haberent̄ pro infectis: tamen istud est cōtra. l. nemo martyres. cū glo. ꝛ. l. iubemus. §. sane. ꝫ. de sacrosan. eccl. Bar. hic recitat tres solutiōes antiquoꝝ quas reprobat: vide per eū. Vera solutio est s̄m Bart. q̄d ista verba habeant̄ pro
50 infectis intelligant̄. s. per fictionez: vnde succedit regl'a † q̄d nunq̄ fictio habet locū nisi vbi subest equitas. l. demqꝫ. ꝛ. l. nec vtilem. ff. ex qui. cau. ma. vnde quo ad ea que respiciunt cōmodum facientis contra legez: actus bene habet̄ pro infecto: q̄ istud est equum: sꝫ in his que respiciunt dānū ꝛ penā facientis: ɔctus non habetur pro infecto: q̄ nō esset equū. Ideo in tex. reprehēdit quandam rationē Bal. et doct. Sed nō eundo per mēdicata suffragia mihi v̄r q̄d tex. noster ponat solutionē ꝛ tollat cōtrariū: nam dicit text. q̄d ea que fiunt cōtra legē habent̄ pro infectis: sed nō quātum ad penā hoc dicit rotūde tex. ibi: nec penas euitabit: put ēt volūt Bal. ꝛ alij hic: ꝛ ratio diuersitatis sit quā assignat Bar. hic: ꝛ proxime dixi. ¶ In scd'a parte glos. ibi: sed illud nō est cōtra legē sed preter legez: r̄nde melius q̄d in. d. l. j. §. biduū. lex que ꝓhibuit sniam ferri sub conditione nō steterit in terminis ꝓhibitionis: sꝫ vltra ꝓcessit confirmando si secus fiat: facit. l. relegatorum. §. ad tempus. ff. de interdic. ꝛ releg. l. j. §. j. ff. de ferijs. ꝛ in simili. l. si donate. §. j. ff. de do. inter virū ꝛ vxo. ꝛ dixi in tex. ¶ In tertia parte glo. ibi: sed ea prohibita sunt fieri vel inchoari nō cōfirmari. Ista solutio est bona ꝛ bene intellecta: nam lex prohibet officiales cōtrahere nuptias v'l facere alios contractus cuz subditis durante magistratu. Ratio est propter metum impressionis. l. si per impressionē. C. q̄ me. cau. Si tamen postea finito magistratu ɔfirmet̄: cōfirmatio valet: q̄ illo tpe cessat ratio ꝓhibitiua. s. impressiōis metus. ¶ In quarta parte glo. ibi: perinde est acsi sint ipso iure inutilia quo ad effectū. Hāc solutionē reprobāt Bar. ꝛ doc. q̄ tex. dicit q̄d sunt inutiles: ergo ipō iure: q̄ lex nō respicit finalē effectū s̄m Bar. ꝛ doc. tamē consequētia doctoꝝ nō est bona: q̄ nō sequit̄ sint inutilia: ergo ipso iure istud nō sequit̄: melius ꝓbat̄ propter gemiationē ibi cassum ꝛ irritū: que geminatio significat ipso iure s̄m Bal. hic: in. v.
51 notabili ꝛ dixi. R̄ndet ergo Bar. s̄m Dy. † quod ideo cōtractus factus dolo: vel mutuum factū filiosa. contra legē non reddit̄ ipo iure nullum: q̄ lex vltra ꝓcedit dando alium modum infirmādi in effectu. s. exceptionē doli: vel exceptionem macedoniani. ¶ Tu responde melius s̄m Bar. in. l. cū lex. ff. de fideiu. ꝛ refert etiā Pau. de cast. hic: in. viij. oppo. quod regula huius legis procedit quādo lex ꝓhibet ipsum actum vel ex actu obligationē: sed contraria loquuntur q̄n lex non ꝓhibet actum: sed bene ꝓhibet eius effectuz. ¶ In q̄nta parte gl. ibi: hic deliquit vterqꝫ ibi alter tantū. Bart. aliter respondet q̄d lex nō ꝓhibet venditionē liberi hoīs: sed bene prohibet trāslationem dominij: allegat glo. in. l. liber homo. ff. de ver. obli. Tu responde notabilius s̄m Bal. hic: in. ix. oppo. et ante
52 eū in effectu vult glo. no. in. l. ꝛ liberi hois. ff. de cōtrahē. empt. † q̄d quidā sunt ɔctus de quoꝝ natura orit̄ duplex obligatio: primitiua ad rem: secundaria ad interesse si res nō prestet̄: prout videm᷒ esse in contractu emptionis ꝛ venditionis: vt. l. j. in prin. cū simi. ff. de act. empt. et in isto lex non ꝓhibet cōtractum liberi hoīs: q̄ primitiua obligatio non habet effectum: tamē secūdaria de interesse poterit habere effectū: ꝛ tunc valet si fiat inter ignorātes: Quidā sunt contractus de quoꝝ natura non orit̄ nisi vna obligatio que est ad dādum: vt pꝫ in contractu stipl'onis: ꝛ isto casu liber homo nullo modo pōt in stipulationē deduci. l. si in emptione. §. liberū. ꝛ §. seq. ff. de ɔhen. emp. ¶ In sexta parte glo. ibi: sed actiōe in factū aufertur. istam solutionē ponit glo. in. l. titio. in princ. ff. ad munici. quod ex falsitate non consequeret̄ titius salarium: ꝛ sic cōmoduz q̄ auferretur ab eo: reprobant Bar. ꝛ doc. q̄ ista lex annullat ipo iure ꝛ non solū effectum: vt. ꝫ. dixi. Vera ergo solutio est q̄d in. d. l. titio. illud salarium erat designatuz cause. s. pro negotio impetrāde confirmationis priuilegij. non autē erat designatum persone: ꝛ sic ibi titius non consequit̄ salariū immediate ꝓpter delictū: sed eo quia gessit negotiū reipublice. verū est q̄ ipse non est qui debebat gerere: sed alius. ideo postea in effectu ab eo aufertur. Ita respondet Bart. in. d. l. titio. ꝛ Bal. hic: in. xvj. oppo. qui dicit q̄ illa
53 l. titio. est sing. in iure. † Tamē aduertendū est q̄d tex. in illa. l. titio. querit que sit pena aperientis literas alienas: ꝛ nō decidit. Bar. ibi videt̄ velle ꝛ male. q̄d sit pena falsi. Veritas est q̄d si quis aperit literas[a] etiā si sint litere imperatoris v'l pape non incidit in penam falsi. text. est. in. c. cū olim magister. ij. ꝛ ibi Lane. not. de offic. delega. ꝛ ibi do. Lardi. flo. ponderat esse text. cōtra opi. vulgariuz qui credunt q̄d si quis aperiret literas vel rescriptū pape esset excōmunicatus. ibi est tex. q̄d non. bene verū est q̄d iste aperiens literas alienas punit̄ extra ordinē arbitrio iudicis. per regulam. l. j. §. expilatores. ff. de effract. ꝛ expil. nisi quis aperiret literas alienas: responderet aduerse parti bene tunc incideret in penam falsi: ita determinat Bart. in. l. ij. ff. de fal. quem sequit̄ Panoꝛ. in. d. c. cum olim magister. Idē est si corrūperet sigillū teneret tunc falsi: vt ibi in tex. Et adde quod no. Bar. in. l. si quis aliquid. ij. §. instrumenta. per illum tex. ff. de pe. ꝛ bene. vbi no. q̄d si aduocatus vel procurator vnius partis ostenderet iura cliētuli sui aduersario. incideret in penam falsi ꝛ deberet puniri de falso per illum tex. Adde etiaz
54 quod not. Barto. in. l. falsus. ff. de falsis. ¶ † In septima ꝛ vltima parte. glo. bene respondet. ꝛ Bar. per doct. postea reassumit: an et quando actus cōtra legem[b] sit nullus ꝛ habeatur pro infecto: dic vt hic per eū: ꝛ adde glos. in. c. licet canon. ꝛ in. c. prouida. de elec. in vj. Jo. and. in. l. ad apostolicam. de regu. ꝛ trans. ad reli. late Jmo. in. c. cum cōtingat. in. l. charta. in. viij. membro prin. de iureiuran. ꝛ in. l. cū lex. ff. de fideiuss. ¶ Gl. in ver. ex eo. diuidit̄ in quatuor partes principales. In prima declarat tex. In secūda opp. ꝛ solu. In tertia idē facit. In quarta idez. partes patent. ¶ In scd'a et tertia parte glos. q̄ glo. male r̄ndet: dic s̄m Bar. ꝛ alios ꝛ not. Bal. in. x.
55 opposi. † q̄d ex inutili ɔctu dn̄ium non queritur ex ipso contractu immediate: sed ex ipsa traditione immediate cuz causa putatiua: ideo dn̄ium trāsferre pōt. Hinc est q̄d si dn̄ium immediate transferretur ex ipso cōtractu vt est in eccl'ia. l. fi. ꝫ. de sacrosan. eccl. tunc ex inutili cōtractu non transferret̄ dn̄ium: sic etiā videmus in possessione: q̄ posses. aliqn̄ immediate acquiritur ex ipō contractu: ꝛ tunc si contractus sit inutilis etiā annullat̄ possessio. vt est videre in precario. l. si quis ante. ff. de acqui. pos. Aliquādo possessio non acquiritur immediate ex ipso ɔctu: sed mediāte traditione vel apprehēsione: prout regulr̄ contingit in oībus ɔctibus: ꝛ tūc q̄uis contractus sit nullus: tn̄ ex inutili ɔctu bene acquiritur possessio. l. j. §. si vir. ff. de acq. pos. Et lꝫ dn̄ium nō acquirat ex inutili ɔctu sꝫ ex traditione: tamē acquirit̄ ob ipsum ɔctum: ꝛ q̄n ɔctus sit ɔtra legē non valet: nec q̄d sequit̄ ex eo. vel ob id. r̄ndet Bar. q̄d ista lex debet intelligi in his que accessorie veniūt ꝛ de per se stare nō possunt. vt est pignus et fideiussio: tunc sicut annullat̄ principale: ita ꝛ istud accessoꝛium: sed hoc dn̄ium bene potest stare per se. ¶ In vltima parte glo. responde melius q̄d mutuare filiofa. nō est ꝓhibitum. sed si mutuans velit repetere: tunc bene obst. macedonianum. ¶ Gl. ob id diuidit̄ in quinqꝫ partes p̄ncipales. In prima exemplificat tex. dando duo exempla. In secunda oppo. ꝛ dupliciter solu. In tertia etiam oppo. et tripliciter sol. reuertēdo adhuc etiam ad precedēs ɔtīum. In quarta opponit et sol. In quinta et vltima idē facit. scd'a ibi: sed opp. ꝫ. de predi. mino. tertia ibi: similiter oppo. ꝛ r̄ndetur. quarta ibi: itē oppo. de. l. barbarius. quinta ꝛ vlti. ibi: item opp. de. §. alteri stipulari. ¶ In scd'a ꝛ tertia pte glo. vera solutio est illa quā ponit glo. ibi: dico ergo. ꝓhibitū esse quaz
56 oēs tenent. † Hic Bal. breuiter tangit si nō valet actus principalis[c] an ꝛ quando valeat accessoꝛiū: et sic oppositio pene: dic vt hic per eum. cui adde gloss. not. in. l. si patronus. §. patronuz. ff. si quid in fraud. pa. ꝛ tex. singu. in. l. fina. ff. de consti. pecu. vbi est tex. valde singu. quod si non valet princi. actus nō valet etiā aliqua cōfessio inde procedēs: ꝛ illū text. pro sing. allegat Bal. in. l. absentis. circa finē. C. si cer. pe. ꝛ in rubꝫ. C. de constitu. pecu. in. ij. col. q̄d si nō valet actus

---

a ¶ Literas. adde Barb. diffuse in. d. c. cū olim. el. ij. ꝛ ibi Fell. post eum.

b ¶ Cōtra legem. Adde Bald. in. l. j. ff. de liber. et posth. Bal. in. l. fi. in. xij. op. C. de edi. di. adri. toil. Spec. tit. de execu. sen. in ver. bānum.

c ¶ Principalis. Ad'd pe. de ancha. in reg. accessoriuz. de reg. iur. lib. vj.

actus prin.non valet,etiã ↄfessio accessoria nec instrumentũ guaren-
tigie ꝓpterea cõfectũ.Itẽ adde ꝙ si ↄtus principalis est nul-
lus:est etiã nullũ precariũ ⁊ ↄstitutũ i eo appositũ:prout tз Bald.
in.l.ex testã.⁊ ibi dixi.C.de fideicõ.⁊ in.c.ij.de feudo dato in vicẽ.l.
cõmisso.in vsi.feu.¶Tertio adde gl.no.i.c.significãtibꝰ.in gl.fi.de of-
57 fi.dele.⁊ ibi doc.vbi glo.vult†ꝙ pena promissa in ↄtu vel in cõ-
promisso vel in alio actu,intelligitur si actus principalis valebit.
¶Quarto adde qđ dicit Bal.in.l.si diuersa.circa me.⁊ ibi Raph.
fulg.C.de transac.ꝙ renuntiationes apposite in compromisso in-
telliguntur si actus principalis habebit effectũ qđ dictũ sequitur
⁊ cõmendat Alex.in consi.xxij.incip.viso instrumẽto syndicatus.
in.j.col.j.vo.Car.in.c.cuз olim.post prin.de pres.¶Quinto adde ꝙ
vult Lud.ro.in ↄsi.ccxlv.incip.clarissime ↄsultor.⁊ in consi.clxxj.
incip.pro decisione consultationis ꝙ qñ ↄtus in suo principali
est simulatus ⁊ fraudẽ continens.ita etiã quelibet clausula ⁊ ↄsti-
tutio precarij ⁊ ibi adiecta.allegat Bar.in.l.nemo potest.in
58 iij.col.ff.de leg.j.⁊ quedã alia de quibus ibi per eum.†Sexto ad-
de qđ illud qđ est statutum in principali censet etiã statutũ in ac-
cessorio.tex.est no.in.l.iij.§.sed si quid.⁊ ibi Bal.pulchre not.ff.de
neg.gest.facit tex.in.l.etiã.⁊ ibi Bar.⁊ Bal.C.de iure do.⁊ in.l.in
ter socerum.§.cũ inter.in fi.ff.de pac.dota.¶Et de hoc puncto si
non vз principale:an valeat aliqđ accessorium:vide p glos.Cyn.⁊
Bal.in.l.ij.ff.de iuris.om.iu.Bal.in.d.l.⁊ si is.C.de pdi.in.cano.
in.c.si diligenti.de fo.comp.⁊ i.c.inter dilectos.de fide instr.Et nũ-
a quid extincto principali[a] an ipso iure extinguaẗ accessori.ponũt
Cy.⁊ alij in.l.j.C.de iudi.vide plene in.l.fin.ff.de eo quod cert.lo.
vbi multas decisiones posui circa hoc q̃ hic possunt repeti.¶In
quarta parte glos.ibi:sed ibi erat error cõis.Hanc solu.tз simpľr
bar.sed non est bona ꝓpter.l.ij.C.de sen.per quã etiam ↄfundit so
lutio alioꝝ qui dicunt ꝙ in.l.barbarius.erat illud fauore publico:
q:in.l.ij.etiam non erat fauor publicus.Rñde aliter vt p Bald.
hic in.xx.opp.quem oĩno videas.¶In quĩta ⁊ vltia parte glo.ibi
59 sз ibi p̃ter legẽ.pro clara intelligentia huius partis:†q: semp du-
bitaui in h̃ ↄno.si qs stipuleẗ alteri nihil valet:⁊ tñ si adũciat pe-
nam valet.gl.rñdet ꝙ ibi est preter legẽ.nõ ↄ.⁊ sic vult gl.ꝙ si actꝰ
sit ↄtra.l.appositio pene non teneat:secus si fit p̃ter.l.istam solu.te
net expresse Cy.hic.in.xiiij.opp.Barto.circa fi.⁊ cõiter alij.Ita
etiam rñdet gl.Bar.⁊ cõiter alij in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de
ver.ob.gl.⁊ cõiter doc.in.§.alteri.insti.de inutil.stip.¶Istã sol.repre
hendit Bal.hic in.xiiij.opp.q: fm eum ista sol.p̃supponit ꝙ si ac-
ctus fit preter.l.appositione pene valet,istud fm eum est contra.l.
seius ⁊ augerius.ff.ad.l.fal.nã falcidia non est ↄ.l.sed preter legem.
patet,q: istud qđ põt per falcidiã detrahi,saltẽ naturaliter debe-
tur fm cõem sñiam:vt videbitis in.l.cuз quis.j.de iur.⁊ fac.igno.
Pone ergo ꝙ testator ꝓhibeat detrahi falcidiã,istud non est ↄ.l.
sed p̃ter.l.tñ si adũciat penã nihil valet.d.l.seius ⁊ augerius.⁊ est
tex.in.l.qđ de bonis.§.j.ff.ad.l.fal.¶Tamẽ q: ad hoc posset rñderi.
Ego reprehendo istam cõem sol.cõiter approbatã quã etiam po
nit glo.melius quã alibi in.l.cũ principalis.ff.de reg.iur.⁊ dico ꝙ
imo est ↄ.l.patet:q: tex.dicit,alteri stipulari nemo potest:et nos
60 habemus†ꝙ vniuersalis negatiua preposita verbo potest impor
tat oẽm impossibilitatem.glo.est in.c.j.de reg.iur.in.vj.Bartol.
in.l.j.ff.de iniu.rupt.¶Secđo fortius facit tex.in.§.alteri.in verbo ni-
hil agit.insti.de inuti.stip.⁊ in.l.certi condictio.§.qñ.ff.si cert.pe-
taẗ.Istam difficultatẽ sensit et vidit Io.fab.in.d.§.alteri.in.iiij.co.
⁊ ibi conatur rñdere sustinendo sol.glo.tamen illud qđ dicit mihi
nõ satisfacit.Preterea ⁊ fortius si stipulatio facta alteri nõ esset
cõtra.l.sed preter.l.certe ex ea oriretur saltẽ naturalis obligatio
vt declarat Bart.in.l.cũ lex.ff.de fideius.⁊ tñ nos habemus ꝙ ex
ista stipulatione facta alteri nõ oriẗ etiaз obligatio naturalis illi
vt probant text.ƥ allegati,⁊ text.sing.in.l.stipu.§.chrysogonus.in
verbo nullam obligationem.⁊ ibi no.Ange.ff.de ver.ob.cũ mul-
tis similibus.Bene verũ est ꝙ quãtũ ad ipsum stipulatorẽ multi
tenẽt ꝙ sibi queraẗ naturalis obligatio,qđ ego hic alr nõ disputo.
vide plene per.d.Alexã.in illo.§.alteri.⁊ dixi anno p̃ce.in.l.certi
condictio.§.qñ.ff.si cer.pe.¶Mihi ergo placet alia solutio,vt dica-
mus ꝙ nõ valet actus principalis:q: factus sit ↄtrã ꝓhibitioneз
61 l.non valet etiã appositio pene,vt hoc tex.†Rñdeo quod verum
est qñ ratio prohibendi ita militat in pena:sicut in principali.ita
proprie loquiẗ ista.l.sed in.§.alteri.non militat eadem rõ ꝓhiben-
di:nam si aliqs alteri stipuleẗ:ideo lex ꝓhibet stipulationẽ:q: sua
non interest ꝙ alteri queraẗ ex stipulatione.Si postea stipuletur
penã sibi valet bene stipulatio:q: rõ ꝓhibendi cessat isto casu.nã
licet nõ potuerit alteri stipulari rẽ principalẽ:tñ bene potuit stipu
62 lari sibi penam.†Hinc est ꝙ si aliquis stipularetur alteri rem:et
etiam stipulareẗ alteri penã,neutrum valeret:quia tunc eadẽ rõ
ꝓhibendi militaret in pena sicut in re:ex quo neutro casu interest
stipulãtis alteri acquiri.sed in iuribus preallegatis:licet quis sti-
pularetur alteri rem:tñ penaз sibi stipulabatur:ergo apparet ꝙ
non est eadem ratio prohibendi in pena que est in principali:me-
rito valet stipulatio pene:perinde acsi solum penã stipulatꝰ esset.
¶Et aduertendum est ꝙ isto casu stipulatio pene nõ censetur ac-
cessoria.nam esset accessoria si vim et eidem spectaret vt hoc text.
Istam putaui semper veram solutionem reiecta cõmuni que ni-
hil est quam etiam voluit Bart.in.l.ita stipu.magna.ff.de verbo.
obli.in.xij.opp.prime partis prin.⁊ Bal.hic in.xiiij.opp.¶Ulti-
mo circa glo.fi.dum opponit de.l.j.C.si aduer.ven.quia gloss.non
bene respondet:rñde vt per Cy.⁊ Bal.hic.⁊ clare Bar.vbi plene
dicetur in.d.l.j.C.si aduer.ven.⁊ quia ibi ponam nõ pono hic.Et
per ista sit expedita ista.l.in ista ciuitate Papie in qua est floridis-
simum studium in omnibus disciplinis supra omnes vniuersita-
tes.Et fuit completa die.xx.Decẽbris Anno salutis dñice.M.cc-
cclxxxiij.per me Iasonem de Mayno Mediolanensem vtriusqз
censure doctorem Papie.

¶De iuris ⁊ facti ignorantia. Rubrica.

a ¶Nũquid extincto p̃ncipali.adde Dy.⁊ doct.in dicta regula accessorium.

¶Glo.rubrice continua vt in gl.⁊ per doct.⁊ que differentia sit
inter ignorantem,nescientem,⁊ similes.vide glo.in rub.ff.eo.⁊ in
l.de statu.de testa.

1 ☞ Miles armate militie potest post sñiaз diffinitiuam,in ius
executione opponere exceptiones peremptorias.⁊ nu.3.
2 Indebitum per errorem solutum potest repeti:tñ si est solutuз au
toritate sententie vel transactionis non põt.
4 Exceptio que non excluditur per sententiã:excluditur tamen per
sententie executionem.
5 Ille incipit ex sententia conueniri qui citatur.
6 Priuilegium.l.nostre an competat rustico.
7 An priuilegium nostre.l.competat militibus nostri tp̃is auratis.
8 Priuilegium.l.nostre non competit militibus celestis militie.
9 An remedium huius.l.competat ipso iure,an mediante restitu-
tione in integrum.
10 Priuilegium.l.nostre competit militi siue sit actor siue reus.
11 Que exceptiones peremptorie possunt opponi post sentẽtiaз que
transiuit in rem iudicatam.
12 Exceptio nullitatis non est proprie exceptio.
13 Sententia nulla non dicitur proprie sententia.
14 Exceptio ineptitudinis libelli potest opponi etiam post sñiam,ad
impedienduз eius executionem.
15 Exceptio ne exigatur vltra quam quis facere potest,est dilatoria
et temporalis.
19 Exceptio compensationis que nõ fuit opposita ante sñiam potest
opponi post sententiã ad impediendũ executionem.
17 Exceptio peremptoria que competit heredi ex cõfectione inuen-
tarij,potest opponi post diffinitiuam.
18 Stante statuto qđ contra instrumentum publicum non possit op
poni aliqua exceptio nisi solutionis:tamen poterũt opponi oẽs
exceptiones que non tendunt contra ipsum instrumentum:sed so
lum limitant seu moderantur eius executionem.
Si iudex statuit terminum ad opponendum oẽs exceptiones per
emptorias dilatorias ⁊ anomalas:tunc non possunt opponi exce
ptiones peremptorie post sñiam,que alias poterant opponi:vel
si ante sententiam essent opposite,⁊ iudex eas reprobauit.
20 Exceptiones q̃ possunt opponi post sñiam,possunt opponi post
quadrimestre quod datur condemnatis ad soluendum.
21 Ad impediendam executionem laudi vel sentẽtie ordinarij non
potest opponi exceptio quod debitum est vsurarium.
22 Omnis exceptio peremptoria inducta principaliter odio credito
ris agentis,potest quandocũqз opponi etiam post sñiam.
23 Exceptio excõicationis potest quandocũqз opponi:idem etiam
in exceptione banni.
24 Sententia lata a iudice excõicato publice,est ipso iure nulla:ideз
etiam decretum per eum interpositum.
25 Excõicatus si est tutor non põt interponere autoritatem in cõtra-
ctu pupilli,⁊ si interponit est nulla.
26 Notarius publicus excõicatus non põt conficere instrumentum.
27 Excõicatus potest ↄtrahere matrimoniũ ⁊ facere testamentum.
28 Excõicati an sint capaces hereditatum.
29 Exceptio excõicationis potest opponi etiam in foro seculari,corã
iudice laico.
30 An.l.nostra habeat locum in exceptionibus dilatorijs.

Quamuis cum. Ista.l.,fm Bal.est multum no-
1 tabilis.†pmissum est militi armate militie etiam
post sñiam diffinitiuã a qua nõ appellauit:añ ta
men factã executionẽ:opponere exceptiões pem
ptorias.h.d.ista.l.que est sing.in iure nec alibi re-
peritur fm Bar.hic in.ij.col.Pau.de ca.circa prin.⁊ ꝙ sit vnica
⁊ sing.dicit ẽt Bal.in.c.fi.in.vj.col.de cõfes.¶No.primo vnũ spe-
ciale priuilegium in milite,ꝙ post sñiam diffinitiuam,in eius exe-

cutione potest opponere exceptiones perēptorias, regula est contra .p.l. peremptorias. C. sen. rescin. nō pos. c. inter monasterium. et c. suborta. de re iudi. Ratio istius regule est fm Bal. hic circa prin. q2 lata sniā in re diffinitiua, ex ipsa sniā oritur nouū ius & nouū remedium tales exceptiones nō obstāt. l. si fundus. §. si pluris. ff. de pigno. l. nepoti, cum gl. ff. de fun. instru. Hinc est q2 si lata sniā, agere tur ex ipso iure & prima actione, oēs exceptiones peremptorie possent tunc opponi, sicut prius poterant ante sniam, per glo. not. in l. duobus. ff. de excep. rei iud. fin Bart. & Bal. in. ij. col. ¶ Hinc infero q2 cū ex sniā formiter lata super aliquo contractu oriatur necdum ex sniā sed etiaz ex illo ɔtractu actio vtilis prout tenet singulariter Bar. in. l. iulianus verū debitorē. circa. x. col. ff. de condi. inde. certe si lata sniā ageretur actione vtili ex cōtractu. possent tūc opponi exceptiones peremptorie, sicut poterant ante sniam. Adde aliam rationem quare exceptiones pemptorie nō possint opponi post sniam: q2 dato q2 ante sniam esset in effectu indebitum, propter exceptionē peremptoriaz, que obstat: certe nunc efficitur

8 ¶ Milites, Add. doc. in l. diuo. C. de qō. bar. in. l. oēs iudices, C. de decur. li. x. & in qbus casibus doctor torqri pōt & in qbus casibus psone ꝓhibite torqueri pñt vide Jo. an. in c. cū in cōtēplatione, de regu. iur.

2 nouum debitum ex sniā: † & iō dicimus q2 licet indebitum per errorem solutum possit repetit: tñ si est solutum autoritate sniē, vel autoritate transactionis nō potest repeti. l. j. C. de condi. inde. Ratio quia nūc effectum est debitum autoritate ipsius sniē: vt declarat Bar. in. l. eleganter. §. fi. ff. de condi. inde. ¶ Adde ad hanc. l. q2 sicut militi conceditur priuilegiū, de quo in hac. l. ita econtra eius aduersario: per regu. l. petende. C. de temp. in integ. rest. petē. fz bar. in. l. admonēdi. in. ij. col. in. iij. lec. ff. de iurein. ¶ Scdo pōdera tex. 3 ibi cām tuaz ageres. qui probat a ɔ̄rio sensu duo. ¶ Primo q2 si miles ageret cām alienam: q2 potest: si sibi non opponatur: nō haberet priuilegium huiꝰ. l. & est verū in casu isto: secus in aliis duobus positis in. l. filiusfa. §. veterani. ff. de pcu. fm antiquos. & Cyn. hic in. viij. q. Jo. fa. Sali. in. viij. q. & sequen. & Raph. Fulg. in prin. ¶ Scdo probat iste text. q2 si alius puta procurator rexisset istam cām noīe militis & omisisset opponere exceptionē perēptoriā, qō miles non haberet tunc priuilegium huiꝰ. l. sed deberet agere ad damna & interesse cōtra pcuratorē: fm Jo. fab. hic. vide Spec. in ti. de excep. §. dicto. ver. quid si pcu. ¶ Tertio pondera text. ibi si 4 nōdum satisfecisti. fz Bal. & Paul. de ca. hic. † q2 exceptio que uo. excluditur per sniam, excluditur tñ per executionem sniē. Ex quo habes q2. l. facilius permittit aliquid post sniam ante executionē quam postq2 facta est executio. ¶ Puto q2 idem esset si non satisfecit: sed petijt tps ad satisfaciendum seu terminum. l. ad solutionē. iuncta glo. j. C. de re iudi. c. qō ad cōsultationem. eo. ti. que iura stricti ctius sic induco. Nam ibi remedium qō competit de iure cōi post sniam, scilicet remedium appellationis, tollit petendo terminum ad soluendū: quāto fortius dz tolli priuilegiū huius. l. cū facilius tollatur ius singulare, quā ius cōe. l. eiꝰ militis. §. si militia missus. ff. de test. mil. ¶ Quarto pondera tex. ibi, si ceperis ex sniā cōueniri.
5 † Nam ille incipit ex sniā conueniri, qui citatur. §. fin. insti. de pe. te. litigā. ergo hic est tex. q2 in executione sniē debet pars citari. et ita no. Bal. hic in vlti. col. In quo puncto distingue vt per Bart. in extrauagā. ad reprimen. in verbo executionem. plenius Bart. in. l. a diuo pio. §. in vēditione. vbi late Mod. presertim do. Alexā. ff. de re iud. cum cōcor. ibi signatis & Bart. ibi docet practicā in. l. defendēte. ff. de auto. tut. ponunt late Cy. & alij in. l. ab executiōe. C. quo. appel. nō reci. Cano. in. c. ex insinuatione. de app. Et si iudex faceret executionem parte non citata, potest talis pars appellare fm Cy. in. d. l. ab executione. in fi. & Bart. in. d. §. in venditione. & si iudex non vult admittere appellationē sz vult exequi, potest ei resisti de facto. Ita in terminis tenet Cy. hic in pe. q. facit. l. prohibitum. & ibi Barto. no. C. de iure fis. lib. x.

Additio. ¶ Adde etiam q2 si ex forma statuti instrumēta guarentigiata habent executionem paratam, q2 etiam tunc requiritur citatio partis: ita expresse Bal. in d. l. ab executione. colū. ij. Quid aūt si sit lata sniā, & per reum ɔdēnatum interposita appellatione: que appellatio est deserta: nunquid primus iudex a quo possit mandare executioni sniam suam, faciendo executionem in illa re in qua facta est condēnatio: dic q2 non: & ita limita predicta. Et ita tenet singulr Bar. in. l. j. ad fin. ff. nil. no. app. pen. per tex. optimum in. l. si contra. j. de app. vbi q2 qn appellatio est deserta: debet istud liquere iudici: ergo pte citata: & idem not. Bald. in. d. l. si cōtra. & in. l. ij. j. de temp. app. vbi dicit esse tex. meliorem de iure. Jason Papie.

ista iudex a quo et sine citatione

¶ Reliqua dic vt habes per Moder. in. d. §. in venditione.

Additio. ¶ Quinto not. ex text. ibi ignorantia iuris. Innuit iste tex. q2 si miles ex certa scientia iuris & facti, omisisset opponere exceptionē peremptoriaz, nō haberet priuilegiū huiꝰ. l. qō & est valde no. fz Bal. hic in. iij. col. ppter practicā huius. l. nā si pbaretur militē sciētiā habuisse iuris: puta q2 probaretur qō consuluit aduocatos: vel si probaretur q2 iste. qui est miles aliter dederit operam iuri: non haberet locum ista lex fm Bal. facit qō not. glo. in. l. pfessio. C. de mune. pa. lib. x. ¶ Ultimo no. ex tex. ibi allegationes cōpetentes. glo. & doc. exponunt. i. exceptiones pemptorias: & sic intelligunt tex. p allegationibus facti, nō iuris. Sic etiā alibi exponit gl. in. l. minor. xxv. annis. omissam. in prin. ff. de mino. & glos. in aut. qui semel. C. quo & qn iudex. quāuis glo. alibi, videlz in aut. iubemꝰ. j. de iudi. aliter intellexerit, et male. Quid ergo in allegationibus iuris. Capiendo terminum proprie, nunquid haberet locum ista lex. Exemplū, miles conuentus opposuit exceptiones facti, postea in iure fuit male allegatū. et sic lata sententia contra eum, que transiuit in rem iudicatam. vnus alius aduocatus dixit militi tu debebas opponere in iure: quia sunt decisiones doctorum pro te, quas aduocatus tuus nesciuit allegare. et petatur executio sententie, an possit dicere miles volo quod denuo allegetur in iure. Rapha. Fulgo. hic in. ij. colū. dubitat, & relinquit cogitandum: puta tamen quod idem sit dicēdum, quia si in allegationibus facti multo magis in allegationibus iuris, vbi cadit proprie ignorantia. Unum addo q2 in simili tenet Bar. in. l. minor. xxv. annis omissam. & ibi glo. in vno intellectu. ff. de mino. Et per hoc tex. potest intelligi tam de allegationibus iuris quam facti. Jason Papie.

¶ Glo. j. in verbo ageres. timore cuiusdam contrarij: q2 text. noster videtur sibi contrarius: ex quo in prin. dicit ageres. & sic ꝓsupponit militē fuisse actorem: postea in fine dicit defensionibus tuis. & sic presupponit eū fuisse reum. Ponit duas expositiones ad text. nostrum. Teneas primam. ¶ Glos. in verbo armate. Diuiditur in tres partes princ. In prima assignat rationē ad text. In secūda format vnam. q. In tertia ponit vnū dictuz. scđa ibi: sed quid si rusticus. tertia & vltima ibi: aliud in aliis. ¶ † In ca. glos. ibi: sed qd 6
si rusticus. habes magnā extensionē ad hanc. l. vt priuilegiū huiꝰ l. competat etiam rustico, qñ non potuit cōsulere peritiores: cum gl. tenet Jo. fa. & Ful. hic & vltra eos potes cōprobare. Nam ista l. ponit exceptionem a regula cōi, vt dixi in tex. Sed sic est q2 lex q ponit exceptionem seu fallētiā extenditur ex idētitate rationis. tex. est not. in. c. cum dilecta. ver. nos igitur. de cōfir. vtili vel inutili. & ibi ad hoc no. Panor. in. c. ad audientiam. in. j. no. de cle. nō resi. & tex. in. c. post translationem. in versi. §. q2. & ibi. Bal. ad hoc no. de renū. Breuiter alij oēs tenent contrarium: quia cum ista. l. contineat priuilegium, non debet extendi. ¶ Confirmatur q2 rustico nō subuenitur nisi in casibus expressis in iure. l. fi. j. eod. Salua tñ gloss. vt per Bar. & notabilius Sali. hic. & Pe. de anch. in cōsi. cccl xxv. qō incipit. visa diligenter gratia. Pau. de cast. in. l. iuris ignoran 7
tia in. C. qui admit. ¶ † Sed nūquid priuilegiū huius. l. cōpetat militibus nostri temporis auratis: cōis conclusio est q2 non, cuz non vacent armis: sed tota die stent in plateis: fm Cy. in. vj. qō. & alios oēs. & generaliter in omni materia, an ea que dicuntur in militibus armate militie, habeant locum in militibus nostri tēporis qui non sunt bellatores: vide late do. Alex. & alios cumulate referentem in. l. centurio. in. viij. col. & seq. ff. de vul. & pup. Uno tamē casu equiparātur: q2 sicut milites bellatores torqueri non pñt. l. 8
milites. C. de qō. Ita nec milites aurati: fm Sali. hic in vlti. col. & Bar. in. d. l. milites: qui dicit q2 ita fecit de facto seruari: & sequitur do. Alex. in. d. l. centurio. in. ix. col. imo non valet consuetudo vel statutum in contrarium, q2 milites possint torqueri. Ita not. Bar. in. l. oēs iudices. per illum tex. C. de decur. lib. x.

Additio. ¶ Adde q2 idem priuilegiū cōpetit doctoribus. s. q2 torqueri nō pñt. l. j. & ibi not. Bart. j. de aduo. diuer. iudiciū. expresse Cy. in. d. l. milites. in. ij. q. facit tex. in. l. medicos. C. de profes. & med. lib. x. Adde etiā q2 queadmodū milites habēt priuilegiū vt non possint pro debito incarcerari: q2 non tenentur vltra quā facere possint. l. miles. in prin. ff. de re iud. q2 milites tantuz tps habent, & idē priuilegiū: ita tenet Bald. in. l. j. ad fi. j. qui bo. ced. pos. qō multum no. & sequitur Alex. in. d. l. centurio. col. ix. Et idem priuilegiū sine dubio habent doctores. tex. est cum glos. in. d. l. medicos. ¶ Itē quero nunqd ista lex habeat locum in militibus inermis militie: vt sunt aduocati & doc. Dic indubitanter q2 non. fm Cy. Sali. & Fulg. hic. in eis enim cessat presumptio ignorātie iuris: q2 vt dixit iurisconsul. in. l. ij. §. seruiꝰ aūt sulpitius. ff. de origi. iu. Seruius turpiter erectus est a Lucio sceuola iurisconsulto, q2 esset turpe viro patritio & causas oranti, ea in quibus quotidie versatur ignorare. facit qō dicit tex. in. l. professio. j. de mune. pat. lib. x. Jason Papie.

8 ¶ † Quid aūt in militibꝰ celestis militie: quales sunt clerici, vel sacerdotes: an eis cōpetat priuilegiuz huius. l. videtur qō sic, per equiparationē quā facit glo. no. in. l. miles. in prin. ff. de re iudi. et ita tenet solus Fulg. hic. & alij oēs tenent ɔ̄riuz. & do. Matthe. in no. lxij. & no. Imo. in. l. si vero. §. de viro. in. xiij. col. ff. sol. ma. & rō, quia in eis cessat rō huius. l. cum non ꝓsumuntur ignorare iura. l. repetita. cū glo. C. de epis. & cle. attento q2 ista regula est etiā de iure cano. c. inter monasteriū. & c. suborta. de re iudic. ¶ Capio glo. in verbo pmitto que refert duas opi. & nullam firmat. scđa ibi: aut
9 Ista gloss. vt dixi ponit duas opi. † An remedium huius. l. competat

competat ipso iure: an mediante restitutione in integrū: vtilitas
est magna: q̄ si competat ipso iure cōpetet in ꝑpetuū insti. de per.
⁊ tēp. act. in prin. Si aūt requiritur restitutio in integrum, est ne-
cesse ꝙ petat̃ intra quadriennīū: al's peti non posset. l. fi. C. de tem.
in integ. rest. petē. ¶ Ueritas est ꝙ cōpetit ipso iure: ſm Cy. bart.
Sali. et Mod. hic. Et ad hoc pondero text. in verbo permitto ꝙ
est presentis tp̄is. Nam qñ lex vtitur verbo p̄ntis tp̄is intelligit̃
ipso iure. glo. in. l. in criminali. C. de iurisd. om. iud. glo. ⁊ Bart. in. l.
iubemus. nulli. §. sane. ĩ. de sa. san. ecc. Bar. in. l. imperator. ff. de iu.
fi. ¶ Hinc dicit Bar. hic in. ij. col. ꝙ differentia est inter militem ⁊
minorē. Nā militi competit priuilegiū huius. l. ipso iure, absq̄ re-
stitutione in integ. ꝑ istā legē ad hoc sing. Sed in minore requiri-
tur restit. in integ. ergo magis fauetur militi q̄ minori. ¶ Capio
glo. fi. in verbo vti. quā diuide in tres. In prima ponit tres ratio-
nes decidendi, ⁊ duas rōnes dubitandi ad hūc text. In scda q̄ est
ibi. Itē no. hic casum. glo. timore contrarij ponit octo fal. ad regu.
l. ꝑemptorias. alleg. in gl. In tertia que est ꝑpe fi. ibi de dilatoria.
dic gl. querit de exceptionibus dilatorijs qñ opponi debeant, ⁊ se
10 remittit. ¶ Redeo ad primā partē gl. ibi: ⁊ q̄ reus. † Tenet glo.
ꝙ ista lex loquat̃ in milite reo: ⁊ sic vult ꝙ si miles esset actor non
haberet priuilegiū huius. l. facit regula. l. fauorabiliores. ff. de re.
iur. l. arrianus. ff. de act. ⁊ obli. c. ex literis. de ꝓb. Contrarium te-
nent Pe. Cy. Bar. Bal. ⁊ Sali. hic ꝑ tex. in verbo ageres: et in v̄-
bo allegationes. que verba ita cōueniunt actori sicut reo: sed cer-
te Bar. ⁊ doct. nō bene ponderarūt singula verba huius text. in
verbo satisfecisti: ⁊ in verbo ex sn̄ia cōueniri: que verba ꝯueniunt
soli reo ⁊ non actori: prout etiā no. Raph. Fulgo. hic. ¶ In scda
parte prin. gloss. habes octo fallētias ad regulā. l. ꝑemptorias, all'.
in glo. Cuius regule assignaui rationē. ĩ. in tex. in. j. no. similis gl.
est in. §. appellantur. insti. de excep. ¶ Pro clara intelligētia hu-
11 ius glo. † videndū est que exceptiones peremptorie pn̄t opponi
post sn̄iam que transiuit in rē iudicatā, ad impediendū eius execu
tionē: ista materia est vtilis frequens ⁊ tota die versatur in pala-
tijs. Bar. hic ponit notabilem doctrinam ⁊ facit tres casus prin.
¶ Circa primū casum inquantū concludit Bart. ꝙ exceptio nul
litatis sn̄ie potest semper opponi post sn̄iam ad impediendā eius
executionē: vndecunq̄ nullitas ꝓcedit: siue ex defectu iurisditio-
nis iudicis, siue ex ꝑsona falsi procuratoris: siue ꝓpter inordinatū
12 processū. ¶ Adde ꝙ triplex pōt assignari ratio. ¶ Prima q̄ ex
ceptio nullitatis non est proprie exceptio: q̄ non presupponit ius.
Ita dicit expresse glo. hic quā multum no. Unde refert Bald. in
iij. col. ꝙ si a iudice vel a statuto sit assignatus terminus ad oppo-
nendum oēs exceptiones, elapso termino poterit adhuc opponi
exceptio nullitatis: qđ est no. dignū ſm eum. Ego pro hoc allego
tex. in. l. scire oportet. §. fi. ⁊ ibi Bal. idem not. ff. de excu. tut. facit. l.
iiij. §. condemnatū. ff. de re iudi. facit qđ not. Barto. in. l. diuus. ꝑ
illum tex. ff. de testa. mili. ⁊ in. l. j. §. et parui. ff. ꝙ vi aut clam. vt in. l.
non putauit. §. non queuis. per illū tex. ff. de contratab. ⁊ notabili-
ter Barto. in. l. ij. §. fi. ꝑ illum tex. ff. qui satis. cog. Accedat qđ vult
glo. reputata sing. in cle. j. de sequestra. pos. ⁊ fru. de cuius verita-
te habes late ꝑ Inno. ⁊ moder. in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de
oper. no. nun. ¶ Scda ratio est quia talis exceptio nullitatis sn̄ie,
oritur ex ipsa sn̄ia: ⁊ sic quia non potuit opponi ante sn̄iam, potest
13 opponi post. l. ⁊ post rem. §. j. ff. de transa. ¶ † Tertia ratio est: q̄
cū sn̄ia est nulla nō dr̄ proprie sn̄ia. d. l. iiij. §. condemnatū: ⁊ sic nos
sumus post sn̄iam, merito talis exceptio pōt opponi: ſm Jac. bu.
et. Bal. hic in. j. col. Sali. in. vij. ⁊ ix. oppo. Ex isto primo membro
14 Barto. † Ego infero ꝙ exceptio ineptitudinis libelli pōt opponi
qñcūq̄ etiam post sententiam: ad impediendum eius executione
licet Bal. in. l. exceptionē. in. iij. colū. C. de ꝓba. ⁊ in. l. licet. in pe. co.
C. de procur. teneat ꝙ exceptio ineptitudinis libelli, debeat oppo
ni ante sn̄iam: sed verius est qđ etiam post sn̄iam que transiuit in
rem iudicatam potest opponi exceptio ineptitudinis libelli, ad
impediendum executionem sn̄ie: prout tenet ipsemet Bal. in au-
ten. si quis litigantium. in. ij. not. C. de epis. audi. per text. quem ad
hoc reputat nota. in. c. cum dilecti. de emp. ⁊ vendi. idem tz bal.
in. j. in pe. col. C. vt que desunt aduoc. ⁊ in. l. edita. in. xxv. colum. C.
de eden. Ange. in. l. j. ff. de offi. procu. ces. Jo. de imo. in. d. c. cum di-
lecti. in. ij. co. vbi refert Pe. de ancha. dicere ꝙ sepius audiuit bal.
in scholis allegantem. d. ca. cum dilecti. ad hoc idem tenet Pe. de
anch. in cle. constitutionem. de elec. Sed qñ nullam autoritatē ha
berem⁹ istud clare colligitur ex doc. Bar. hic in primo mēbro: cū
sn̄ia lata sup inepto libello sit ipso iure nulla: vt est gl. insti. de obl.
in p̄n. in v̄bo scdm. ad fi. que gl. est ad hoc singularis in mundo: sz
Bal. in. l. actori. circa fi. C. de rebus credi. illam glos. etiam not. ad
hoc Bal. in locis proxime alleg. ⁊ in. l. ex hoc iure. in pe. col. ⁊ in. l.
ius pluribus. circa princ. ff. de iust. ⁊ iur. ¶ Facit bene quod dicit
Bal. in. d. l. actori. circa fi. ꝙ quādo sententia est lata super inepto
libello adeo est ipso iure nulla / ꝙ ex ea non oritur nec actio in fa-
ctum, nec officium iudicis. ¶ Circa scdm casum principalē bart.
15 aduerte quia glo. ⁊ Bar. volunt † qđ exceptio ne quis exigeretur
vltra quā facere possit est exceptio peremptoria ⁊ male dicunt q̄
imo est exceptio dilatoria ⁊ tp̄alis: prout tenet gl. ordi. per bonas
rationes in. §. appellantur. in glos. magna in verbo semper. ad fi.
insti. de excep. glo. ⁊ Bar. in. l. iij. ff. de exceptio. Bart. ⁊ doc. in. l. ex
diuerso. §. fi. ff. solu. matr. Bar. ꝙ in. l. ꝙ nomine in fi. per illum tex.
ff. de condi. inde. ¶ Successiue nota diligenter regulam barto. et
doc. hic quod omnis exceptio peremptoria, que non venit ad im-
pugnandum sententiam, sed venit ad limitandum seu moderan
dum executionem, potest opponi post sn̄iam: istam regulam reas-
sumit Bart. in omnibus. l. allegatis per eū. ¶ Ex ista regula infe-
16 ro in specie. v. notabiles decisiones. † ¶ Prima ꝙ exceptio com-
pensationis que nō fuit opposita ante sn̄iam, potest opponi post
ad impediendū executionem: cum se compatiat̃ cum sn̄ia. l. ij. ⁊ ibi
Bal. C. de compēsa. ⁊ idem Bal. in. d. l. peremptorias. facit quod
vult Barto. in. l. si cum dos. in prin. ff. re. amota. ⁊ in. l. qui inuicē.
ff. de condi. inde. Pau. de ca. ¶ Secundo infero ꝙ exceptio dedu
ctionis impensarum que facte sunt in re vendicata, potest oppo-
ni post sn̄iam latā in rei vendicatione quāuis ante opposita non
sit: ſm Barto. in. l. in fundo. in vlt. colū. ff. de rei vēdi. ⁊ in. l. paulus.
ff. de excep. doli. Spec. in ti. de excep. §. dicto. ver. sz pone edifica-
ui. ⁊ in titu. de execu. sentētie. §. postremo. ver. qđ si bona fide edifi
17 caui. ¶ † Tertio infero / ꝙ exceptio peremptoria, que competit
heredi ex confectione inuentarij, potest opponi post sententiam
diffinitiuam, in qua est condēnatus ad soluēdum integra legata:
ſm Bar. Bal. Ange. ⁊ communiter Mod. ꝑter Imo. in. d. l. ex
diuerso. §. fi. ⁊ in. d. l. nesennius. §. fi. ff. de re iudi. Bar. in. l. pe. per
illum tex. ff. de confes. Spec. ⁊ Jo. an. in tit. de instru. edi. §. dicto.
ver. sed nunquid. Bal. hic. ⁊ in. d. l. peremptorias. in. j. col. Bal. et
Sali. in. l. ab executione. C. quo. ap. non reci. ⁊ in effectu Pau. de
18 ca. hic licet dicat se aliquādo multum dubitasse. ¶ † Quarto ex
ista doctrina infertur / ꝙ stante statuto ꝙ contra instrumentum
publicum nō possit opponi aliqua exceptio nisi solutionis, tamē
non obstan. isto statuto poterūt opponi omnes exceptiones que
non tendunt contra ipsum instrumentum: sed solum limitāt vel
moderantur eius executionem: ⁊ ita in specie tenet singu. Bart.
in. l. si filiusfa. ff. ꝙ cū eo. limitando vt ibi per eum. ¶ Quinto ⁊ vl
timo / per istam regulam confunditur illud qđ decidit Bar. in. l.
si duo patroni. §. si qs iurauerit. in. j. in fi. ff. de iureiu. ſm Bal. j.
in. ij. co. ⁊ in. d. l. perēptorias. in. iij. col. quāuis Pau. de ca. hic te- a
19 neat cum illa decisione Bar. ibi dixi. ¶ † Limita istam regulā ⁊
predicta / nisi iudex statuisset terminum reo ad opponendū oēs
exceptiones peremptorias, dilatorias ⁊ anomalas: tunc post sen
tentiā iste exceptiones opponi nō possent: ſm Bal. in. d. l. ab exe-
cutione. in pe. col. quod est bene singulare ⁊ signandum: ⁊ seqtur
domi. Alexan. in. d. l. ex diuerso. §. fi. vbi ad hoc allegat text. in. c.
pastoralis de excep. qui non loquitur de exceptionibus perēpto
rijs, sed dilatorijs. ¶ Secūdo limita / nisi iste exceptiōes fuissent
ante sententiam opposite, ⁊ ꝑ iudicem reprobate: q̄ ex quo iudex
semel reprobauit, dicerentur postea opponi contra sententiā: gl.
est in. d. l. nesennius. §. fi. Bar. ⁊ Bal. in. d. l. ex diuerso. §. fi. Bald.
20 in. d. l. ab executione. in pe. col. ¶ † Item extende predicta omnia
ꝙ in omnibus casibus in quibus dixi, ꝙ post sententiaz que trās
iuit in rem iudicatā possunt opponi exceptiones peremptorie:
Istud procedit etiam post quadrimestre tp̄s, quod concedit̃ con
demnatis ad soluendum. gl. est singu. in. d. l. ab executione. in ver
bo excedat, circa medium. quā Bar. ibi multum no. ¶ Circa ter
tium principale membrum Bar. in quo effectu facit regulā ⁊. v.
fal. Adde ꝙ pro solutione a tali regula colligitur illud quod de-
cidit Pet. de ancha. in. cōsi. clxiiij. qđ incipit: istā questionem du-
21 biam facit: vbi decidit ⁊ est casus quotidianus: † ꝙ ad impedien
dum executionem laudi vel sententie ordinarij, non potest oppo
ni exceptio ꝙ debitum est vsurarium: ⁊ sequitur do. Alex. in ꝯsi.
xcj. in. ij. vo. quod incip. visis actis mihi transmissis. Sed caue q̄
posset in contrarium dici / ꝙ sicut fauore militis ⁊ minoris istud
permittitur / vt hoc tex. ⁊ hic per Bar. ⁊ doc. quare non idem est
dicendū in debito vsurario fauore anime, cum anima sit cunctis
rebus preponenda. l. sancimus. C. de sacrosan. eccl. ⁊ tex. in. c. pre
a cipimus. in prin. xij. q. j. Quid enim prodest[a] homini si vniuersum
mundum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur: dicit
tex. in. c. mattheus. in fi. de simo. ¶ No. etiaz multum vltimā fal.
22 Bart. ex qua fac pulchram conclusionem † ꝙ ois exceptio perem-
ptoria, inducta principaliter odio creditoris agentis: potest quā
docūq̄ opponi etiam post sententiam: ad hoc allegat Bar. in. l.
tamē si nō opposita. ff. ad macedo. Credo qđ velit allegare doctri-
nā gl. ibi: q̄ quādo exceptio est principaliter odiosa ei nō pōt re-
23 nuntiari nec expresse nec tacite. † Ex ista cōclusione infero ꝙ exce-
ptio excōmunicationis semper ⁊ quandocūq̄ etiam post sn̄iam
potest opponi cap. pia. de. exceptio. in. vj. Secūdo infero idē esse in
exceptione banni: quia est mere odiosa: ⁊ ita in terminis tenent

a ¶ Quid enim ꝓdest. Addē ꝙ ista verba habent̃ originalr̃ matthei decimo sexto. Marci. xiij. c. Luce. ix. c.

6 ¶ Quia cũ filius. adde a docto. in ca. raynutius. de testa. & pe. de vbal. in re pe. c. raynaldus. eo. tit.

canetur q fenerator. in tertia charta. Angel. in disputatione que incipit astensis miles. in. xij. col. q cum filius retinet ab intestato. l. pmittente nõ peccat. xxiij. q. iiij. qui peccat. d. Ant. de bu. in. c. nouit. in. xij. colum. de iud. & in. c. quia plerique. de immu. eccle. Idem tenet Imol. in. l. nemo potest. ff. de leg. j. & ibi plenius. d. Alex. in. x. col. & seq. & in consi. ccxij. in. viij. colũ. lib. ij. Iste est pulcher passus & apud me dubius pro ista parte que cõiter tenetur.

Additio Et ex istis etiã infert q magis tanetur legatis & fideicõmissis relictis in testamẽto non solenni q faueatur institutioni directe: quia talia legata & fideicommissa debentur saltem naturaliter: vt not. gl. & omnes in. l. cum quis. j. eo. & ideo debentur in foro conscientie per denuntiationẽ euãgelicam. c. nouit. de iudi. secus in institutione directa: simile videmus in aut. ex causa. j. de libe. prete. Iason Papie.

¶ Adde illud qd vult Bal. in aut. ingressi. in. viij. col. j. de sacrosanc. ecc. in hereditate que ex dispõne testatoris debebat puenire ad fratres mendicantes, q sunt incapaces: q filius põt eam retinere licite, etiã in foro cõscientie: p regulã: † q: vbicũq. l. ciuilis vel canonica disponit p ratione, & non p solam psumptionem: talis lex seruatur non solũ in foro iudiciali, sed etiã in foro cõscientie & anime & dicit ita tenere beatũ Thomã: istã regulã etiã tradit Bal. in. l. pe. §. illo. C. de neces. ser. here. insti. & in. l. cũ qs. in. viij. co. j. eod.

7 ¶ † Scdo moueor quia in foro cõscientie & aie. ll. ciuiles & canonice attẽdi debẽt: lz nõ apices iuris vt inquit Bald. in. l. vnica in. l. iij. col. C. de confes. sicut nec pene legales dupli vel quadrupli locum habent in foro cõscientie: vt est glo. fin. xij. q. ij. in cap. fraternitas.

8 † Item statuta sunt seruanda etiã in foro conscientie: vt vult glo. in. c. que in ecclesiarum. de constit. & ibi Bal. in. j. col. ad hoc not. et

9 dicit q nõ reperit alibi. ¶ † Hinc videmus q acqsita p pscriptionẽ possunt licite retineri salua conscientia: dato etiã q post pscriptionem superueniat scia q ista bona erunt aliena: sm Bal. in auten. ad hec. C. de vsur. in. v. col. in ver. reuertor igit ad. q. formatã. allegat Inn. in. c. cura. de iurepa. idem tenet Bal. in. c. causis. in. vj.

10 col. de offi. dele. & in. c. vigilanti. in. ij. col. de prescrip. ¶ † Tertio facit q: ille cuius conscientie cã committit, nõ põt. ll. trãsgredi. quia intelligit de cõscientia. ll. publica & nõ de puata: sm Bal. in predicta qõne que incipit: statuto cauet q fenerator. in vlt. col. quam no. sequit. d. Alex. in consi. ccix. in. vol. qd incipit: visis verbis testamẽ

11 ti. in. iij. col. ¶ † Itẽ qui habet potestatem disponendi & puidendi sm conscientiam suã, dz sequi conscientiam publicã legum, & non priuatã. tex. est iuncta glo. in. c. iudicet. iij. q. vij. Cyn. in. l. qsquis. C. ad. l. iul. maie. Bal. in. l. j. C. qui accu. nõ pos. ¶ Quarto & vltimo pro ista parte facit q disputando tenuit Io. cal. in. q. p eum disputata que incipit statuto bononiẽsi: q heres ab intestato successurus licite põt etiã in foro conscientie retinere hereditatem illius, cuius testamentum est factũ irritum: eo q: non fuit positũ in memorialibus publicis, sm formã statuti: q: tale statutũ est editum ppter cõe bonum vt occurrat falsitatibus: est seruandum etiam in foro cõscientie: dummodo nõ nutriat peccatũ. viij. dis. c. quo iure. Ex istis habes corroboratã istã cõem sniam. ¶ Ego aũt in cõtrariũ fortiter arguo qd imo ex testõ nõ solẽni de iure ciuili filius sit obligatus naturaliter, dare partẽ extraneo heredi scripto: put testator disposuit: nã testamentum inuentione est de iuregẽ. lz per ius ciuile addite sint solennitates: sm Bar. & doc. in. l. interdũ. ff. de cõdi. inde. & in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. Sed istud testũ est validũ de iuregentiũ & hz voluntatẽ testatoris: que probatur ex testõ inualido. l. fi. ff. de reb. eo. l. in testõ. ff. de fideicõ. lib. ergo cũ sit validum de iuregentiũ: eo iure dz induci cõio, per quã filius naturalr obliget extraneo heredi dare sibi illam partem que in testõ relicta est: q uis non inducatur communio que causet obligationẽ efficacẽ. ¶ Scdo & fortius moueor p regulã notabilẽ quã tradit Inno. in

12 c. quia propter. de elec. in. c. si celebrat. de cle. excõ. mi. † q qñ actus valet de iuregentium: q: habeat voluntatẽ & cõsensum partiũ: licet non sit seruata forma tradita a iure positiuo: tñ est tutus in foro cõscientie. Ideo infertur q electio facta in prelatũ per electores valet in foro cõscientie: ex quo interuenit consensus eligentium: q uis non fuit seruata forma requisita a iure positiuo: sequit Panor. in. c. j. ad fi. de in integ. resti. vbi ex hoc generaliter no. q in omni actu i quo est ptermissa forma requisita a iure positiuo: tñ in foro cõscientie nõ debet quis sibi facere cõsciẽtiam: ex quo non interuenit deceptio, sed cõsensus & voluntas requisita a iuregentiũ. Adẽ tenet Hemi. in. c. j. in prin. de sponsa. in. vj. per illum text. probantẽ q actus põt esse nullus de iure positiuo, sed valere de iure gentium: idẽ tenet Pe. de anch. in regula beneficium. in. vij. quest. de reg iur. in. vj. ¶ Facit quod vult Panor. in. c. porrectum. in. ij.

13 colum. de regu. p glo. ij. ibi: † q professio facta non seruata forma que traditur p regulã religionis: tamen ligat quo ad deum: etiã in foro cõscientie. ¶ Ad idẽ facit qd in spe tenet egregie Panor. in. c. relatum. primo. in. vj. col. de testa. q stante statuto qd cõtractus mulierũ nõ valeant, nisi seruata forma. Certe contractus factus cũ muliere, dũmodo sit factus sine fraude: q uis non sit seruata forma statuti: valet in foro cõscientie. Ad idẽ facit qd disputando cõcludit Pe. de ancha. in regula possessor bonefidei. in. j. q. de regu. iur. in. vj. q heres institutus in testamento carente solẽnitatibus iuris ciuilis: sed habente puram voluntatẽ testatoris, põt licite in foro cõscientie, dummodo fraus cesset, talẽ hereditatem obtinere: idẽ vult Bal. in. l. ij. in. j. col. C. de testa. Pau. de ca. in. l. ad testium. §. cõditionem. ff. eo. de testa. ¶ Posset in pdictis distingui. Nã si filius possideat ista bona, nõ tenet in foro cõscientie dare extraneo heredi partẽ ei relictam in tali testõ nõ solenni. Ita proprie loquit Bal. hic. Si aũt econtra ille extraneus heres possideret illam partem sibi relictam, quãuis in testamento non solenni, posset in foro conscientie eam licite retinere: ad hoc videntur facere allegata in secundo loco. ¶ Secunda solutio glo. est vera: sed exemplum non est bonum: q: talis ignorantia facti esset supina, que non excusaret. l. nec supina. ff. eo. Ideo exemplifica quando presentaretur testamentum, in quo vere essent descripti septem testes, sed aliqui erant serui vel inhabiles: nam tunc iste error facti est probabilis. potes etiam dicere q tertia solutio ponatur in fin. gloss. referens Pla. Ita q illa opinio Pla. non referatur ad questionem immediate precedentem, sed ad istam tertiam oppositionem quã tamẽ reprobat Salice. hic. ¶ In quarta parte gloss. adde text. in. l. cum solus. et ibi gloss. et Barto. ff. de vsucapio. quam allegat Bal. hic in fine. Iason Padue.

1 ¶ Si confiteor fundum qui est meus esse tuum: an ista cõfessio mihi preiudicet.

2 An si aliquis per errorẽ assignauit fundum propriũ qui erat allodialis, pro emphiteotico, sibi preiudicet.

3 An confessio extraiudicialis requirat causam.

4 Contrarietas que reperitur in actis, debet reduci ad cõcordiam quantum est possibile, referendo prima ad vltima, & econtra.

Cum falsa. Ista etiam est pulchra & subtilis lex: hoc dicit in summa. Falsa confessio vel erronea, nõ piudicat cõfitenti cõtra veritatem. h. d. Et pone casum vt dicit glos. j. in ac. reali, filius fuit heres tam patris q matris, aliquis creditor habebat hypothecata omnia bona matris. filius cõfessus est aliquam rem que in veritate erat patris, q esset matris sue: an istud preiudicet. potes etiam intelligere tex. in actiõe personali ex testamẽto, propter creditores & legatarios qui volebant habere rem tanq esset matris: prout filius confessus est: licet in veritate esset patris. ¶ Et legitur in glo. dupliciter. Primo q loquatur quando confessio est ignorãter: & sic p errorẽ facta. Ista lec. est plana & cõgruit titulo. ¶ Secundo mõ legitur p gl. Bar. & doc. q loquat etiã in cõfessione scienter facta, que ideo nõ preiudicat: q: facta est super eo qd nõ pendet a solo consensu, nec a sola voluntate confitẽtis: vt hic declarat Bar. ¶ Contra istũ scdm intellectum fortiter facit: nã glo. j. exẽplificat istum tex. in filio conuento hypothecaria, sed hypotheca põt tolli & induci sola volũtate. l. j. ff. de pig. ac. cũ simi. huic difficultati rñdet Bar. nõ hic, sed in. l. cum testm̃. in. h. j. eo. q iste tex. debet intelligi qñ cõfessio nõ fuit facta circa ius hypothece: sed circa quoddam adminiculũ. eius: q est diuinare & restringere istum tex. ¶ † Iuxta predicta querit Bar. hic pone cõfiteor fundum qui est meus esse tuũ. Nunquid ista cõfessio mihi preiudicet: & distinguit vt hic per eum. & plenius in. l. si aliquã rem. vbi Moder. ff. de acqui. pos. Bal. in. l. ad probationem. C. de proba. & no. Bal. in addi. Specu. in titu. de loca. in. viij. col. Ange. de are. in. §. sic itaque. in. iiij. charta. insti. de actio. & inquantum psupponit Barto. q etiam si vltra confessionem interueniret cõstitutum, adhuc nõ preiudicaret: dic melius vt p Bal. hic circa fi. quẽ sequitur Pau. de cast. hic. & late Moder. in. d. l. si aliquã rem. ad quos recurras pro hac materia. Quid autem si cõfiteor fundum meum esse censualem an mihi preiudicẽ: ponit Bal. hic, cui adde tex. in. j. censualis. & ibi Bal. not. C. de donat. idem Bal. in. l. si certis annis. in. v. colum. C. de pac. & in additio. Specu. in titu. de lo-

2 ca. in. viij. col. † Quid aũt si aliquis per errorẽ assignauit fundum proprium, qui erat allodialis, pro emphiteotico: an sibi pjudicet: ponit Ioã. and. in addi. Specu. in titu. de loca. §. nunc aliqua. in

3 versi. ix. ¶ † Successiue querunt Cy. Bar. & alij: an cõfessio extraiudicialis requirat causam: distingue vt per gl. magistram in. l. j. in fi. ff. de interrogato. actio. per Bart. & omnes in. l. generaliter. C. de non nume. pecu. Cano. in. c. fin. de confes. Ultimo signa illud quod no. Bal. hic ad finẽ. post Pet. & Cy. & reputat not. dignum

4 † q contrarietas que reperitur in actis seu in processu, dz reduci ad concordiã quantum est possibile, referẽdo prima ad vltima & econtra. ¶ Adde Pau. de ca. & d. Alex. in. l. j. an prim. p illum tex. ff. ne quis eũ qui. Sali. in. l. cũ preciũ. C. de libe. cau. & not. Pe. de ancha. in cõsi. cclviij. Sic etiã fit in iuramento. c. fi. cũ glo. de iureiu. in. vj. Bal. in. l. fi. an princi. C. de reb. cred. ¶ Idem in instrumentis sm Bart. in. l. scripture. ad fi. C. de fi. inst. ¶ Idẽ in contractibus sm Bar.

fm Bar.in.l.fi.§.idem quesiit.ff.de condi.inde.¶ Idem in testi/bus.c.cum tu.de testi.Bar.in.l.inter stipulantem.§.j.cum si.ff.de verbo.ob.Idem in.§.quibus.ꝛ ibi Bal.no.s.in.j.cōsti.C.idem in statutis fm Bar.in.l.omnes populi.ad fi.tertie questionis prin. ff.de iust.ꝛ iur.Bal.in.l.fi.in fi.C.per quas perso.no.acqui.ꝛ not. Bart.in.l.sed ꝛ posteriores.ff.de legi.

1 ☞ Promissio eatenus: reuocat quatenus est plus debito facta.

2 Quādo stipulatio est pro parte inutilis ꝛ pro parte valida ita potest cōdici liberatio a parte indebita si pri⁹ soluatur ꝛ adimpleatur pars debite promissa.

3 Quotiescūqꝫ ex vno eodemqꝫ negotio oritur obligatio hincinde qui vult agere ꝛ sic petere liberationem in parte debet prius implere contractum pro parte.

4 Si cōtra petitionē porrectam opponatur exceptio que tantum concernit partem petitionis partem vero non ista exceptio: non impedit nec suspendit iudicium.

5 An litis conte. possit in parte fieri petitionis ꝛ in parte non.

1 **SI non trāsactionis.** ¶ Pone casum † in eo qui in veritate debebat tantum quinquaginta cados olei. Et per errorem facti vt dicit tex. siue etiā iuris vt dicit glo. promisit centum cados per solennem stipulationem: certe solutis quinquaginta prout debet, condicet residui liberationem dummodo illud plus non promiserit ex causa transactionis nā si promitteret ex causa transactionis: licet antea illud plus esset indebitum: nunc ex causa transactionis efficeretur debitū: l.ij.C.de condi.inde. Sicut quando autoritate sententie aliqs condemnatur.l.j.C.de condi.inde.ꝛ nunc habes clare enucleatū istuz tex.ꝛ hoc dicat in summa. Promissio eatenus reuocatur quatenus est plus debito facta, nisi sit facta ex causa transactionis.h.d. ¶ Et ratio vltimi est: quia postq̄ causa est semel decisa trāsactiōe vel sñia, lis non potest amplius instaurari ꝑtextu erroris vel aliter.l.fratris.vbi dixi.ꝛ.l.causas.C.de transactio. Uel aliter potest summari fm Bart. hic qui soluit indebitū illud repetit prius soluto qđ debet.h.d. ¶ Et attende q̄ Bar. non videtur bene cōsyderasse tex.in hoc summario: ꝛ miror q̄ alij non aduertāt: inquātum dicit Bart. qui soluit q̄ loquitur tex. in eo qui promisit: ꝛ ꝓpterea in hoc tex. nō agitur de repetitione soluti. Sed agitur de

2 condicenda liberatione ab eo cui fuit promissum. ¶ † Not.ex tex. ibi reddito quod debetis.q̄ quādo stipulatio est pro parte inutilis, ꝛ pro parte valida.vt est in hoc tex.in qua pro parte stipulatio valebat in summa vere debita in parte erat inutilis, quantum ad plus debitum tunc ita demū potest cōdici liberatio a pte indebita: si prius soluatur ꝛ adimpleatur pars debite promissa. isto modo dꝫ no. intelligi ꝛ limitari.l.ij.ff.de cōdi.sine causa vbi dicit tex.q̄ qñ quis per errorem promittit plus debito, vel in parte vel in totum, vt cōdicat liberationē debet intelligi dummodo prius

3 soluatur pars debita. Et ratio est in promptu: q̄ † quotiescunqꝫ ex vno eodemqꝫ negotio oritur obligatio hincinde, vt est hic: certe q vult agere, ꝛ sic petere liberationē in parte, debet prius implere contractum pro parte sua: ꝛ sic implere aliam partem stipulationis, per regulam.l.iulianus.§.offerri.ff.de act.emp. ¶ Secun-

4 do no. hic esse tex.no. † q̄ si contra petitionem porrectam opponatur exceptio que tantum concernit partem petitionis, partē vero non: certe ista exceptio non impedit nec suspendit iudiciuz in alia

5 parte. ¶ † Ex quo infertur fm Barto. hic q̄ litis contesta. potest fieri in parte petitionis, in parte vero non: de quo plene scribitur in.l.quidam existimauerunt.vbi soleo dicere.ff.si cert.pe.

1 ☞ Error facti ante finitum negotium potest reuocari: non aūt post.ꝛ nume.2.

3 Cōfessio expresse acceptata per partem, ex qua acceptatione ius est quesitum parti, non potest reuocari.

4 Testes producti ad probandum confessionem fuisse factā parte presente, non prosunt nisi dicant expresse acceptatam a parte.

5 Renuntiatio nō nocet quādo aduersarius non acceptauit.

6 Qui non acceptat verba aduersarij, nō potest se ex illis verbis iuuare: idem si dissimulet.

7 Renuntiatio facta absente parte, in presentia iudicis, quando preiudicet.

8 Confessio facta viua voce potest reuocari secus si est facta ꝑ aliqđ instrumentum in iudicio productum, in quo continetur confessio quia tunc non potest reuocari.

9 Quelibet confessio etiam iudicialis, absqꝫ eo q̄ probetur de errore, potest incōtinenti reuocari.

10 Minor.xxv.annis qui confessus est in iudicio debituz, de quo alr non erat probatum: debet restitui in integrum aduersus talem confessionem, absqꝫ aliqua probatione alicuius erroris.

11 Lata sententia, non potest amplius tractari de reuocatione, pretextu erroris.

12 Regula nostri text. procedit in confessione facti erronea, tam iudiciali q̄ extraiudiciali.

13 An.l.si is.ff.de confessis. habeat locum quo ad puniendū aliquē criminaliter.

14 Cōfitens in iudicio se occidisse hominem, non est condemnādus nisi constet de corpore occisi.

15 Propter penam quam passus est innocens, non est parcendum malefactori.

16 Licet exceptiones dilatorie debeant opponi ante litem contestatam, tñ si sint omisse per ignorantiā, ꝛ sic per errorez facti: possunt opponi quandocūqꝫ vsqꝫ ad sententiam.

17 Si perueniat scia post litem contest. exceptiones debent opponi anteq̄ fiat aliqs actus: alias per primū actum qui fieret, sibi preiudicaret non opponens.

18 A sententia que continuum grauamē infert potest quādocunqꝫ appellari.

19 Si quis respondet positionibus, dolo aduersarij inductus ad cōfitendum pōt talem confessionem reuocare qñcunqꝫ.

20 Simplices homines qui inducuntur persuasionibus ad soluendum, ita possunt repetere per condictionem indebiti, sicut si ignoranter soluissent.

21 Error in facto proprio non est tolerabilis, nisi in aliquibus casibus.eo.numero.

22 In facto alieno semper error probabilis excusat, nisi in certis casibus eo.nu.

23 Si aliquis fuit confessus in iudicio se debere, ꝛ iudex facit preceptum de soluendo intra.x.dies, adhuc potest suam ꝯfessionē reuocare: cum illud preceptum tendat solum ad executionem.

24 An quis possit reuocare pretextu erroris confessionem factam.

25 Que dicantur instrumenta guarentigie.

26 Aliquando notarij habent iurisditionem habitudine, aliquando ex forma statuti: aliquando quia ita creantur per comites palatinos.

27 Que differentia sit inter instrumenta guarentigiata, et confessionata.

28 Lex nostra nō habet locum, qñ statutus est terminus a iudice ad delibere respondendum tunc error allegari non potest.

29 Confessio etiam pluries multiplicata, potest pretextu erroris reuocari.

30 Confessio etiam iurata potest non obstante iuramento pretextu erroris reuocari.

a **EIRror.** [a] Ista.l.habet materiam multuz vtilem et quotidianam ꝛ scholaribus communiter incognitam ꝛ ponit duas regulas, vnaz affirmatiuam, aliam negatiuā. Et sic habet duas partes nec

1 potest breuius summari nisi summes hoc modo: † error facti ant finitum negotium potest reuocari, non autem post hoc dicit. Et premitte pro intellectu glosarum ea que premittunt Cy.ꝛ Bart. hic. ¶ No. ergo ex ista lege primo regulam: q̄ quādo aliquid est dictum vel vel factū vel omissum per errorē facti, potest reuocari vsqꝫ ad sñiam ꝓbato errore facti. Adde qđ illud q̄ hic dr in errante habet locum in dubitante: quia a pari procedunt.l.fi.§.finaūt nescius.ꝛ ibi Bart.C.de fur.ꝛ in specie ad terminos nostros Cy.ꝛ Bal.ibi facit.l.fi.ꝛ ibi Bar.ꝛ alij.C.de condi.inde.bonus text.in l.ij.in prin.ff.quis.or.in bo.pos.serue.glo.in rub.ff.eo.Salic.in.l.licet.C.de procur.quamuis glo.magna ibi quam simpliciter sequit Bar.videatur tenere contrarium. ¶ Quid autē si in instrumēto adesset clausula que per notarios consueuit apponi, titius ex cer

b ta scientia[b] ꝛ nullo errore iuris vel facti motus ita dicit ꝛc. An talia verba impediant reuocationem erroris: ꝛ sic remedium huius.l. Bal.in.l.mater.C.de rei ven.in.iij.colum.in ver. quid ergo si tabellio dicit in instrumento.

Additio. Dicit videri q̄ non sit standum talibus verbis notarij q̄ vtrum pars erret vel ne, pendet ab animo; sed notarius non potest testificari de his que pendent ab animo: hoc tñ non obstante determinat q̄ statur talibus verbis ꝛ preiudicatur parti, mouet quia ista verba que proferuntur a notario proferuntur in personam partis, ergo parti preiudicāt l.cum ostendimus.§.fin.ff.de fideius.tut. Secundo ꝛ forti⁹ ex quo notarius profert ista verba in presentia partis si parti displicent debet contradicere: arg.text.in.l.fina.§.j.j.de arbit.tutel.ergo nō cōtradicendo vr cōsentire: ꝛ sic videntur dicta verba apponi de consensu partis, ergo ꝑiudicant.l.si filiusfa.pre.ff.ad maced.singularis est limitatio ad.l.nostrā. ¶ Tamē ista decisio mihi nō vr ꝟa ꝛ cōtrariū iudicarē ꝛ cōsulerē. Moueor quia sicut ꝑ errorē ꝓmittitur principale, ita ꝑ errorē apponuntur illa verba de ꝯsensu partis: ꝛ sic idē error qui est in principali, idē est in accessorio illoꝝ verborū sicut ergo error in principali non nocet, vt hoc tex.ergo nec in assertione illoꝝ verborum, tex.est in.l.doli.versi.diuersum.ff.de nouat. ¶ Secundo moueor ex eo quod singulariter determinat Bar.in.l.fi.§.itē quesituz.ff.de condi.inde vbi si quis per errorem

a ¶ Error.ad de de materia isti⁹.l.de etate.de interroga.ac.alex.ꝺ imol.i.l.ij.in.§.q̄ obseruari.ꝺ iureiuran.j.

b ¶ Ex certa sciētia: adꝺ Do.de rot.deci.cccxx.iiij.i nouis.

soluit indebitũ, ⁊ notarius dicat ꝙ soluens renuntiat condictioni indebiti ⁊ sine causa ⁊c. ꝙ talis renũtiatio notarij facta parte presente nõ p̃iudicat: q̃r idē error qui est in solutione est etiam in renuntiatione, Idē tenet Guil. Ja. bu. ⁊ Albe. in. l. j. ff. de condictio. inde. quicquid teneat Imol. in. c. cũ contingat. de iureiur. colum. xxvij. ⁊ in. c. pe. co. xv. de emp. ⁊ vē. Et de ista clausula notarij vide Barto. in. l. si oari. ff. de verbo. obliga. ⁊ in. l. sed ⁊ si quis. §. fin. ff. si quis cautio. Jason Papie.

2 ¶ † Limita istā primam regulam quinq; no. modis, primo ꝙ cõfessio põt reuocari p̃textu erroris facti, procedit dũmodo expense litis actualiter prius reficiant̃ pti aduerse: fm Bar. in. l. rura. ad fi. C. de omni agro deser. lib. xj. sequit̃ Ange. de are. in. §. si m inᵘ. in xx. col. insti. de act. Facit qd vult Bar. ⁊ ibi dixi in. l. edita. in vlti. 3 col. C. de eden. ¶ † Scdo notabiliter limita nisi talis confessio fuerit expresse acceptata p partē aduersam tunc nõ poterit ampliꝰ reuocari qñ ex tali acceptatione sit acquisitũ ius parti. l. fi. ff. de pac. fm Bal. in. l. gallus. §. quidā recte. in. ij. col. ff. de lib. ⁊ posthu. sequitur Ludo. ro. in. l. j. §. si quis simplr. de ver. ob. ⁊ d. Alex. in consil. xc. qd incipit fereois vis istius cõsultationis. in. j. vol. ¶ Tu põderа Bal. velle ꝙ ad hoc vt confessio preiudicet, non requirit̃ quod expresse acceptetur per partem. Cõtrariũ cõiter tenetur: quod cõfessio facta parte presente, ad hoc vt preiudicet confitenti: requiritur qd expresse sit acceptata per partem aduersam: fm Cyn. in l. vnica. in. vj. q. C. de confes. ⁊ ibi plenius Salic. in. xv. oppositione ⁊ in. l. generaliter. in. vj. q. C. de non nu. pec. ⁊ in. l. iubemus. C. de li-4 be. cā. vbi refert se ita sepius consuluisse. ¶ † Et propterea egregie infert ꝙ non sufficit ꝙ testes producti dicant confessionē fuisse factam parte presente, nisi etiam dicant expresse acceptante: qd multum teneas cordi: sequitur do. Alex. in consi. ix. in. iij. volu. qd incipit viso superiori themate. in. v. col. ad fi. ⁊ sequen. in consil. xx. in. iiij. volu. qd incipit in causa appe. in. j. colum. ⁊ in consi. lxxxij. in iij. volu. qd incipit in causa ⁊ lite vertēte inter prouidũ mercatorē. ¶ Confirmo ex tribus. Primo ex eo qd vult Bal. in. c. cum venis-5 sent. in. iiij. col. per gl. ij. ibi de causa pos. ⁊ proprie. † ꝙ renuntiatio non nocet quam aduersarius non acceptauit: ⁊ est nota. dignum fm eum. ¶ Scdo confirmo p illud ꝙ not. Bal. in. l. iij. in. iij. no. per 6 illum tex. C. de repu. hered. † ꝙ qui non acceptat verba aduersarij, nõ potest se ex illis verbis iuuare: idem si dissimulet: qd est bene notandum fm eum. ¶ Tertio facit qd vult Bart. in. l. postꝗ̃ liti. j. pe 7 col. ⁊ ibi dixi, C. de pac. † ꝙ renuntiatio facta absente parte in presentia iudicis ita demum preiudicat: si p iudicē sit expresse accep-8 tata nomine absentis: alias secus. ¶ † Tertio limita istam. l. vt a procedat in confessione facta viua voce: secus si in iudicio aliqs produceret aliquā scripturā in qua contineret̃ cõfessio talis cõfessio tanꝗ̃ fortior ⁊ deliberate facta non posset reuocari per allegationē erroris: fm Inno. in. c. cũ olim. ad fi. de censi. ⁊ in. c. cũ venerabilis. de exceptio. An sit verum pendet ab his que dicam. j. extra gloss. ex quibus habebis alias limitationes ad regulam.

9 ¶ † Quarto limita qñ reuocatio fit incontinenti. Nam quelibet confessio etiam iudicialis, absq; eo ꝙ probetur de errore, põt incõtinenti reuocari: glo. est not. in. c. fi. in verbo iusta cā: ⁊ ibi sequunt̃ doc. de iureiur. in. vj. Bal. in. l. edita. C. de eden. in pe. char. in versi. sepe accidit ꝙ quis vult emendare positiones. ⁊ in. l. j. in. vij. colũ. b in ver. et not. ꝙ interdum. C. de furt. ⁊ diceretur incontinenti corrigere, si eam corrigat anteꝗ̃ talis confessio redigatur in scriptis p notarium: glo. est reputata sing. in ca. apud misericorde. xxxij. q. j. Spec. in ti. de positio. §. fi. ver. itē ponens. Jo. mo. in. c. fi. de iureiu. in. vj. Jo. and. ⁊ d. Ant. de but. in ca. ex literis. de diuor. d. Anto. de but. in. c. fi. vbi limitat de confes. d. Alex. in consi. lxxj. in. ij. volu. 10 qd incipit clarissime mi dñe iudex. in. ij. colũ. ¶ † Quinto limita in minore. xxv. annis q cõfessus est in iudicio delictum, de quo aliter nõ erat probatum. Nam debet restitui in integrum aduersus talem confessionem, absq; aliqua probatione alicuius erroris: quia ex hoc apparet eum esse lesum. Ita sin. Ang. in. l. certũ. §. in pupillo. ff. de confess. alle. tex. cũ gl. ij. in. c. ij. de in integ. resti. in. vj. reputat hoc esse valde no. ⁊ quotidianũ. idē sequit̃ ⁊ dicit esse diligentissime notandum. d. Alexan. in. l. nam postea ꝗ̃. §. si minor. in penul. col. ff. de iureiur. in consil. cxvj. in. ij. volu. quod incipit in causa inquisi-11 tionis formate cõtra do. Helenā. ¶ † Scdo no. ex hoc text. secundũ regulam qd lata snia nõ põt amplius tractari de reuocatiõe p̃textu erroris, vel aliter causa decisa: ratio est quia imperator non vult causas semel decisas posse ampliꝰ instaurari. l. causas. ⁊. l. fratris. C. de transact. Quid aũt si non esset lata snia, sed esset in causa cõclusum. Bal. hic in. ij. ⁊ in. iiij. q. dicit ꝙ idem esset q̃r cõclusio in causa est terminus disceptationis vt hic per eũ: quē sequit̃ Lu. ro. in cõsi. cccxlvj. qd incip. in hac causa. in. ij. col. ¶ Tu adde. rõnez pleniorem: q̃r paria sunt vel ꝙ sit lata snia, vel ꝙ sit in causa conclusum: fm Bar. in. l. si mater. §. eandem. in fi. ff. de except. rei iud. Panor. in. c. pastoralis. de except. Quid aũt si esset lata snia arbitri vel arbitratoris; an diceretur causa decisa ⁊ haberet locum scda

regula huius text. vide per do. Ant. de but. in. c. fi. de confes. in. xij. col. ad fi. ⁊ p̃nu. seq. post Spec. Jo. an. ibi alle. per eum. ¶ Gloss. j. in verbo error. diuiditur in. vij. partes, prout septez format oppositiones contra primam regulam huius tex.

Additio. Gloss. in ver. error. Ista glo. fm Cy. Barto. ⁊ doc. non est gloss. accur. sed est quedam additio. Et diuidit in septē partes. primo declarando tex. eũ ampliat, vt procedat in quocunq; errore facti siue iudiciali siue extraiudiciali: in alijs sex partibus format sex oppo. per ordinem: ⁊ soluit: 12 partes patent in glo. Ex prima parte. † No. duas regulas, prima ꝙ regula. l. nostre ampliat̃ vt procedat in confessione facti erronea: tam iudiciali ꝙ̃ extraiudiciali: ⁊ in hoc glo. bene dicit. Secunda cõclusio gl. est, ꝙ est differentia inter cõfessionē facti erroneā, qñ est extraiudicialis, ⁊ qñ est iudicialis: q̃r si est extraiudicialis, presumitur erronea, absq; eo qd error pbet̃: sed si est facta iudicialiter, presumit̃ vera, ⁊ nõ põt reuocari nisi probato errore. l. ij. allega. in glo. j. de erro. aduo. Ista differentia glo. si est vera est multũ no. ⁊ doc. ad eam cõiter non aduertunt. Sali. hic in. v. col. in. j. qõ. reprehendit istā differentiam glos. ⁊ dicit ꝙ nõ est passim verũ, ꝙ cõfessio extraiudicialis presumatur sic simpliciter erronea: nam dicit ipse si quis extra iudicium cõfessus est se heredē cuiusdā debitoris mei, hereditas aditur solo animo. l. si auia. C. de iure delibe. l. pro herede. in p̃n. ff. de acqui. here. pone ago contra eũ in iudicio tanꝗ̃ contra herede debitoris mei. An dicemus cum gloss. nostra, ꝙ conuentus possit dicere ego errani qñ confessus sum extra iudiciũ: certe non: imo oportet ꝙ ostendam cām erroris, ergo differentia glo. non est vera. vnde dicit Salic. se putare, ꝙ debeat distingui, Aut cõfessio extra iudiciũ pcedit circa ea que pcedũt a nuda voluntate cõfitētis, vt est aditio hereditatis: ⁊ tunc ei stat̃ sicut iudicialiter facte, nisi pbet̃ de errore. Aut confessio extraiudicialis processit circa ea que non pendent a voluntate confitentis, tunc glo. nostra verũ dicit. Ista opi. Sali. mihi non plz, primo inꝗ̃tum p̃supponit ꝙ aditio hereditatis possit fieri solo animo, istud est verum, nisi fieret ab errante, vt in terminis nostris: tunc error impedit animũ, ⁊ sic aditionem hereditatis. Itē inquātum Sali. facit differentiā an confessio procedat in his que pendēt a voluntate cõfitentis, aut non. Ista opinio est contra id ꝙ tenent oēs in. l. cum, falsa. §. eo. quia in his que non pendent a voluntate partis confessio etiā scienter facta nihil p̃iudicat: ⁊ sic non placet ista distin. Sali. Nec etiā placet snia glos. dum dicit non stari cõfessioni extra iudiciũ, etiā si nihil in cõtrium probetur. Naz vt inquit solus Ful. hic in. j. col. ista gl. traheret scholares in maximos errores, cũ habeamus ꝙ in dubio semp stādũ est cõfessioni, nisi cõtrarium probetur. l. publia. in fi. ff. depos. l. cũ de indebito. §. fi. ff. de pba. imo plus tenēt Bart. ⁊ doc. in. l. cũ falsa. ad fi. §. eo. ꝙ etiā in his que non pendent a voluntate cõfitentis, licet confessio non possit operari illũ effectum, saltē operat̃ vt ei stet̃ donec pbet̃ contrariũ ⁊ sic lz doc. non aduertant gloss. male dicit vnde teneo ꝙ si sit facta confessio extraiudicialiter p errorē in actione psonali cũ expressione cause, ꝙ ei statur donec probetur cõtrium: sed si esset cõfessio extraiudicialis sup debito, ⁊ sic actiõe personali, ⁊ esset sine causa: tunc quia esset indiscreta vt dicit tex. in. d. l. cum de indebito. §. fi. ⁊ no. omnes in. l. generaliter. C. de non. nu. pe. posset procedere glo. nostra, quia ei non staretur etiam si nihil probaretur in contrarium: sed attende quia tunc idez esset in iudiciali ⁊ aduerte habes ex predictis declaratam veritatem p̃me ptis glo. cum qua alij transeunt. Jason Papie.

¶ In scda pte dic qd solutionē gl. reprobant doc. p text. in. d. l. de etate. §. fi. in dictiõe maxie. implicatiua. ff. de inter. act. vnde vltra solutionē Bar. ⁊ Bal. hic, r̃nde, ꝙ ibi error fuit cõmissus circa p̃paratoria iudicij, que non sunt tanti p̃iudicij, sicut quando cõfessio fit circa merita cause: fm Bar. in. l. nõ fatetur. ff. de cõfes. Bal. ⁊ Sali. hic. ista tamen sol. videt̃ restringere generalitatez huius. l. que generaliter procedit in quocunq; errore, siue circa decisoria siue circa preparatoria cause: vt plenꝰ declarant Bar. ⁊ Docto. 13 hic. ¶ Sum in tertia parte glo. ⁊ glo. bñ r̃ndet. † Sed pulchrum dubiũ est ṽtrũ gd. d. l. si is cũ quo. ff. de cõfes. habeat locũ quo ad puniendum aliquē criminaliter, Jo. an. in addi. Spec. in tit. de confes. §. j. §. postremo. in ver. ceterũ, refert oēs doc. collegij pergomeñ. determinasse ꝙ sic, per illum text. ⁊ in. l. inde neratius. §. fi. ff. ad. l. aquil. sed eos reprobat Jo. an. ⁊ bñ per. l. j. §. fi. ff. de qõn. ⁊ ad iura p̃alle. r̃ndet, ꝙ loquunt̃ quo ad puniendum ciuiliter. Idem tenēt Jaco. de are. ⁊ Ang. in. d. l. si is cũ quo. ⁊ no Jo. de imo. in. l. as qui reꝰ. in. xxxiij. colũ. ff. de publicis iudic. ¶ Adde quod vult no. Ang. in. l. vnica. in. ij. colum. C. de confes. ⁊ in. l. certum. in p̃n. ff. 14 de cõfes. † ꝙ si aliqs in iudicio cõfiteatur se occidisse hoiem, nisi cõstet de corpore occisi, nõ põt condēnari ad mortē. idē tenet Bal. in. c. at si clerici. in. iij. colu. de iudi. ⁊ si aliquis cõfessus est se occidisse talem hoiem, ideo potestas fecit eum decapitari, postea reperitur ꝙ alius fuit malefactor: heredes debet mori, nec liberatur propter

a ¶ Viua voce. vis eũdē j. nu. xxix. q tenet cõiũ.

b ¶ Diceret. adde Lāfrā. ĩ repe. c. qm̃ cõ falsam. de pba. Lud. ro. cõsi. ccxxvij. incip. in pposito casu. Barb. ĩ cõsil. xliij. in ij. volu.

ꝑpter penā primi. text. est sing. in. l. qui seruū. in pnc. ff. de interro. actio. quē ad hoc not. Bal. in. l. ij. ad fi. C. qui. res iudi. non no. ꝛ in c. j. §. iniuria. in vlt. col. de pa. iur. fir. in vsi. feu. facit qđ decidit bar. in. l. elegāter. §. qui reprobos. ff. de pigno. ac. ¶ In quarta oppo. glo. lꝫ Pe. Cy. ꝛ Bart. hic teneāt primā solutionem: tñ nō est bona: q2 habenti remedium ordinarium non cōpeteret beneficium vell. qđ est extraordinariū. Ideo rñde meli⁹ vt per modernos hic: ꝛ quod ibi mulieri etiā absqꝫ probatione erroris. ꝛ etiam post sententiam subuenitur beneficio vell. et hoc speciale in muliere: put etiam respondet Bald. hic: in vlti. parte. responde melius vt per
a Moder. hic: ꝛ ibi: ꝛ glo.[a] in. c. olim. in glo. ij. de cen.

Additio. ¶ In vltima parte glo. ibi: itē not. qđ dicit pe. in qua gloss. oppo. ꝛ est terribile contrarium. cōmuniter glos. ꝛ doc. ibi dicunt ꝙ sentētia fuit lata intra triduū, nimirū si debuit error aduocati intra triduū reuocari, anteꝗ̄ feratur sñia: ꝛ istum intellectum tenent gl. Barto. ꝛ Bal. ꝛ alij cōiter ibi: ꝛ tñ iste intellectus mihi nō placet/ q2 text. ibi ponit regulam. Sali. hic in. iij. col. dicit ꝙ ibi ponit quedā contingentia facta, sed non ministerium iuris: duruꝫ est rñdere: tñ teneo pro minus periculoso intel. quē ponit Innoc. in. c. cum causam. de appel. quē sibi ascribit Ful. hic: ꝛ Ful. ꝛ Pau. de ca. i. d. l. fi. j. de erro. aduo. dicēs ꝙ qñ error cōmittit parte presente p aduocatuꝫ, pars pōt dicere dñe iudex nō est verū id qđ dicit aduocat⁹ meus. ꝛ stat eius dicto absqꝫ probatione erroris aduocati intra triduum: elapso autem triduo, si vult reuocare probando errorē, potest vsqꝫ ad sñiam: vt hic: post sñiam vero non pōt: vt ibi. Jason Papie. ¶ Capio glos. in verbo facti. que tripliciter exemplificat text. nostrum. scđa ibi: itē in qualibet exceptione. tertia ibi: item in indebito soluto. no. ex
16 ista glos. ꝙ q̄uis regula sit † ꝙ exceptiones dilatorie debēt opponi ante lit. contest. tñ si sint omisse per ignorantiam: ꝛ sic per errorem facti: possunt opponi qñcūqꝫ vsqꝫ ad sñiam: p hāc legem. Ex ista glo. infert Bar. ꝙ etiam si a iudice sit assignatus alicui terminus ad opponendum exceptiones suas, ꝙ si per errorem facti seu ignorantiā non opposuit in termino, poterit postea qñcūqꝫ vsqꝫ ad sñiam opponere: idē tenēt Bal. Sali. ꝛ Moder. hic (contrariū tenet gl. in. l. q procuratorē. §. j. in ver. si quis omiserit. ꝛ ibi Bal. sequitur. ff. de procu. ꝛ glo. in. c. pastoralis. de excep. qđ siue scienter siue ignoranter qs omisit opponere exceptiones dilatorias ante litem contesta. non possit postea opponere: idem tenent Ange. et Pau. de ca. in. l. de die. §. si. seruus. ff. qui satisda. cogan. per illum tex. intelligendo eum quod loquatur etiam in ignorante. Fulgo. ꝛ Pau. de ca. in. l. ita demum. C. de procur. ¶ Tene primam opi. que est cōmunis/ per tex. clarū in. d. c. pastoralis. ꝛ ita tenet Ange. sibi c̄rius in. d. l. q ꝑcuratorē dat. ꝛ in. l. pomponi⁹. §. ratihabitio. ff. de ꝑcu. Jaco. de are. Albe. ꝛ Fulg. sibi contrarius in. d. l. de die. §. si seruus. Sali. ꝛ do. Alex. in. d. l. ita demū. Spe. in titu. de recu. §. sit autem. in prin. do. Anto. de but. in. c. ij. de procu. ¶ Intellige tamen sane/ qñ reus fuit diligēs ante lit. cōtest. in inquirendo tales exceptiones: al's si fuisset negligens, diceretur in lata culpa: et sic sibi nō subueniretur. l. de etate. §. pe. ff. de interro. act. ita declarat Jo. cal. in repe. c. fi. in. ij. col. de ordi. cogni. do. Alexā. in. l. si mulier. ff. sol. mat. Stat ergo cōis cōclu. ꝙ exceptiones dilatorie q̄ p ignorantiā seu errorē facti non fuerunt opposite ante lit. contesta.
17 si post superueniat scientia, possunt qñcunqꝫ opponi vsqꝫ ad sententiam: tamen per istam legē puto † ꝙ glos. ꝛ doct. in hoc errent: q2 imo si supueniat scientia post lit. cōtest. debent opponi anteꝗ̄ fiat aliquis alius actus: al's per primū actuꝫ qui postea fieret sibi preiudicaret. tex. est in. l. ij. ꝛ ibi Bart. ꝛ alij. C. de consor. eiusdē lit. Bar. ꝛ alij in. l. pomponius. §. ratihabitiōis. in. j. oppo. C. de ꝑcu. Bal. in. l. nulla. per illū tex. C. de ꝑcu. Jo. an. in. c. cū. M. ferrarien. ꝛ ibi plenius do Ant. de but. in. iij. char. ꝛ est text. melior de iur. in c. insinuante. de. offi. deleg. de consti. ꝛ ibi Bart. reputat no. dignū ꝛ menti tenendum. ¶ Salua cōem sententiam/ in dilatoria habēte grauamen successiuum/ puta in exceptione dilatoria loci nō tuti, seu loci suspecti ista potest quandocūqꝫ opponi vsqꝫ ad sententiam. Archi. in. c. hortamur. iij. q. ix. Bald. in. l. perēptorias. in. iij. col. C. senten. rescin. non pos. do. Anto. ꝛ alij in. c. dilectus. scđo de rescrip. do. Alex. in. l. de etate. in. v. colū. ff. ad treb. Adde qđ idem tenet Archi. in. c. statuimus. scđo. ꝛ ibi Gemi. de offi. deleg. in. vj. Spe. in tit. de appel. §. restat. ver. ꝛ not. fm. Vincen. ꝛ in titu. de cita. §. j. ꝟ. quid si reus. do. Anto. ꝛ Imo. in. c. exceptionē. de excep. Bal. ꝛ Ang. in. l. j. in prin. ꝛ ibi. d. Alex. in. §. j. ff. de ferijs. ꝛ est tex. melior de iure ꝛ in. c. ex parte. j. in verb. quoties. ꝛ ibi do. Anto. de
18 butr. ꝛ Imo. de appel. ¶ † Sic in simili a sententia que grauamē cōtinuum infert/ pōt qñcunqꝫ appellari etiam post decenniū: fm Spec. in. d. ver. ꝛ no. fm Vincen. hinc est ꝙ lꝫ a captura vel a precepto de capiendo non sit appellatum intra decem dies, tamē q2 donec reus tenetur in carceribus, continuo dicitur grauari: potest semper appellare, etiā post decē dies: fꝫ Bal. in. l. ij. in. ij. q. de episc. audi. ꝛ in. l. j. circa fin. C. sñiam rescin. non pos. ꝛ est optimus

tex. in. d. c. ex parte ꝑmo. ꝛ istā doctrinā in terminis nostris tradit no. Bal. post Jac. bu. in. l. elegāter. §. si quis post. ff. de codi. inde. in. iij. col. in ꝟ. sed pone post lit. cōtest. superuenit exceptio. ¶ Capio glo. fi. in ver. tali. Ista glo. primo declarat tex. deinde format sex oppōnes cōtra scđam regulā huius tex. postea ponit extēsionem ad hāc. l. ꝛ sic diuide eā in. viij. partes/ que de se patent.

Additio. ¶ In scđa parte glo. que est ibi: sed c̄tra. j. de errore cal. dic ꝙ gl. bene rñdet/ qđ illa lex concordat: ꝛ magis placet ista solutio ꝗ̄ respōsio Bar. ꝛ Fulg. hic: q dicit ꝙ ibi error fuit expressus in sñia, sed istud non dicitur in illo tex. tñ declarādo illud qđ volūt dicere Bar. ꝛ doc. nunquid rōne pluries calculata inter mercatores, ꝛ postea virtute calculi lata a sñia que transiuit in rem iudicatam, an post sñiam possit adhuc error allegari: dic ꝙ aut error calculi nō est expssus in sñia, ꝛ tūc sñia est valida: ꝛ postꝗ̄ transiuit in rē iudicatā nō pōt vlterius error allegari: ita loquitur lex nostra: sed si in sñia esset expressus error calculi, ꝛ sic cōtineret expressum errorem: esset ipso iure nulla: etiam si non fuerit appellatum. l. j. in princ. ff. que senten. sine apel. rescin. tūc bene posset post sñiam error allegari: et istud est qđ dixit Bar. hic: ꝛ ratio est/ q2 qñ sñia est nulla, nō đr sñia. l. iiij. §. cōdemnatuꝫ. ff. de re iudi. ꝛ. d. l. j. in prin. ff. que senten. sine appel. rescin. nimirum si pōt error allegari: q2 non dicitur post sentētiam ex quo sñia est nulla: ꝛ sic non obstat regula. l. nostre. ¶ In tertia parte glo. ibi. Item cōtra. j. de reb. cred. lꝫ docto. cōiter trāseant cum solu. glo. tñ q2 ista solu. multū restringeret istas leges, vt loquātur quādo dol⁹ aduersarij intercessit: imo ille leges procedūt etiā sine dolo aduersarij, lꝫ bona fide factū sit: ideo lꝫ Ful. ꝛ Pau. de ca. hic respōdeāt/ ꝙ in illis legibus error possit allegari etiam post sñiam, nō ipso iure sed mediāte restitutione in integrū: ꝛ sic non obstat ista lex: tñ q2 ista opinio non est sine difficultate: q2 est magnum dubiuꝫ an requirat restitutio in integrū, vt dixi in. l. admonendi. ff. de iureiur. responde q2 in. l. admonēdi. nullum verbū de restōne in integrū nec in. l. diu⁹. ff. de re iudi. sꝫ dic ꝙ ideo est q2 sñia fuit lata ex ꝓbatiōe priuilegiata hoc est ex iuramento ꝓprio patris q̄ in facto ꝓprio est testis: certe talis sñia nunꝗ̄ trāsit in rē iudicatam quin semper cōperto errore possit reuocari vt ibi copiose declaraui. ¶ In quarta parte glo. ibi: itē cōtra. j. si aduer. rem iudi. glo. bene rñdet/ tñ aduerte/ qđ etiā maiori daret restitutio in integrū aduersus sñiam, qñ subesset iusta causa ex clausula generali si qua mihi iusta causa. ꝛc. l. cū fideicōmissum. ꝛ ibi not. Bar. iuxta fi. ff. de cōfes. ꝛ Bal. hic in. iij. col. ¶ In q̄ta parte gl. ibi: item contra. j. de fur. lꝫ omnes indifferenter transeant cū ista solu. glo. mihi videtur ꝙ illa lex concordat/ q2 ibi in tex. nō apparet ꝙ esset adhuc lata sñia contra cōmodatarium, nimiruꝫ si potest agere cōtra furē. ¶ In quinta parte gloss. ibi: item contra. ff. qñ actio de ꝑecul. ista glo. ponit duas notabiles solu. ad cōtrariū in ea formatū/ ꝛ lꝫ in se sint notabiles: tñ eas nō teneo, q2 dimināt illam contrarium: est de. l. ij. al's prima. §. si. que incipit quesitum. vbi creditor filijfamil. habentis peculium, per errorem credit filium esse mortuū, quo casu pater nō tenetur de peculio, nisi intra annum post mortem filij: vt ex toto titulo. ff. qñ actio de pecu. est annalis: ꝛ sic egit actione de peculio annali ex titulo preallegato ꝛ q2 iudici per errorem fuit probatum, qđ erat plusꝗ̄ annus ꝙ filius erat mortuus, ideo per sententiam patrem absoluit: que sñia transiuit in rem iudicatā, postea filius reuertatur: nūquid nō obstante sententia prima, possit creditor denuo contra patrem agere de peculio: q2 viuente filio pater tenetur in perpetuū de peculio. glo. j. rñdet ꝙ ibi erat cōis error/ q2 per omnes credebat filius mortuus. ex qua solutione habes pulchrā limitationē ad scđam regulam. l. nostre/ vt post sñiam non possit error allegari/ est verū qñ est error particularis/ sed qñ est error cōis/ q2 iste est multū ꝓbabilis, ꝛ vnūquēqꝫ caperet, certe pōt etiā post sñiaꝫ allegari: est magna limitatio, ꝛ eā oēs tenēt: tñ dato qđ in se sit vera, tñ diuinat, q2 qđ ibi esset error cōis nō constat (Scđa solu. in se est valde no. ꝛ singu. ad aliam limitationē huius. l. qđ post sententiam non potest error allegari/ est verū nisi error processerit ex falsis persuasionibus aduersarij: tunc etiam post sententiam allegari pōt idē dicit glo. in. d. l. ij. Jason. Papie. ¶ Et ex ista secunda solutione
19 infert no. Bar. † ꝙ quādo quis respondet positionibus, ꝛ inducitur dolo aduersarij ad confitendum, puta q2 aduersarius eas firmauit suo iuramento, vel aliter persuasit aduersarium ad confitendum pōt talem confessionē reuocare quādocūqꝫ: qđ est valde not. in materia positionum: ꝛ idem tenent Bal. ꝛ Moder. hic: et Bar. ꝛ Moder. in. l. j. in prin. ff. de eo per quem fac. est ꝛ in. l. nō fatetur. in. iij. col. ff. de confes. ꝛ in. l. post legatum. in princi. in pe. col. ff. de his qui. vt indi. Bal. in. l. si quidem. C. de excep. ꝛ in. l. de tutela. C. de in integ. restitu. minno. Imo. in. l. fi. §. iussus. ff. de appel. bona glo. in. c. fi. de iniur. in. vj.

Additio. Et per hec dicit Bart. in. l. celsus. in ij. col. ff. de vsuca. qđ qñ qs persuasionibus aduersarij

a ¶ Et glo. in c. olim. Ad de Bar. i. l. post legatū. ff. de his q. vt idi. alex. de imo. in. l. nō fatet. ff. de confes.

inducitur ad aliquid credendum/talis error dicitur iustus & iustissimus. Jason. ¶ Facit qd singu. dicit Bal. in. l. j. circa prin. C. ne fil. pro pat. sequitur & commendat do. Alexã. in. l. j. ff. de condi.
20 indebi. † ꝙ simplices homines qui inducuntur persuasionibus ad soluendum, ita possint repetere per conditionem indebi. sicut si ignoranter soluissent.

Additio. ¶ Et tenẽdo qd dictũ Barto. sit verũ/limita ꝑm Bal. & Ang. in. l. sup longi. colũ. j. j. de prescrip. lon. temp. nisi aduersarius esset talis cui verisimiliter non deberet credere: vel alia cõcurrebãt ꝑpter que nõ debebat credere. Et aduerte q2 credo ꝙ doct. Bart. sit sane intelligenda cũ grano salis: & cum modificatione quã tradit Bal. hic: vt ꝑcedat non simpliciter qñ quis rñdet positionibꝰ/sed qñ apparet de dolo facientis positiões: & qd dolo fuerit inductus ad sic rñdendũ: tñ verum est dictum Bar. & in istis terminis loquitur glos. nostra hic: allegando. l. si pretor. §. marcellus. ff. de iudi. idẽ tenet Bald. in. l. de tutela. j. de in integ. resti. & istis adde glos. in. c. fi. de iureiur. lib. vj. Jason Papie. ¶ Uel potes tertio respondere vltra glos. vt p Bald. hic. in. ij. oppo. & similiter ad sequens contrarium glos. responde vt per Bal. in. iiij. oppo Pau. de ca. hic.

Additio. In septima parte gloss. ibi: & sic soluitur in qua gl. opponit de. l. habebat. ff. de instit. acti. vbi seruus habebat duplex mandatũ a dño, ad merces & ad pecuniã mutuo capiẽdã: creditor ignorabat, & credebat qd solũ vnũ mandatum haberet. s. ad merces, & egit institoria cõtra dñm, cum illa qualitate qd pecuniã dedisset ad merces, & q2 hoc probare nõ potuit, fuit lata sñia ꝯ euz, postea creditor cõperto errore qd seruus haberet mandatũ ad pecunias mutuo accipiendũ, non obstante sñia põt denuo agere cõtra dñm. Et pondera ꝙ tex. ibi dicit vtili actione non directa/ergo post sñiam error reuocaẽ. Glo. dupliciter rñdet. Prima solutio diuinat. Scda est falsa, q2 imo ibi erat eadẽ actio i genere, & eadẽ causa agendi. lz diuersa qualitas, & subdit Bar. si nõ est corruptꝰ/qd ideo põt post sñiam agere, q2 eadẽ est actio, lz diuersa qualitas. Ista solutio sic intellecta esset de directo cõtra regulã. l. nostre: tñ Bal. in. iiij. opp. aliter rñdet, aliter Rapha. Fulg. Sed tu iunge simul has solutiones, & habebis veritatem: veritas est/ꝙ ibi creditor recte egit cõtra dñm institoria, q2 vere cõtra dñm cõpetebat: sed male egit addendo illam qualitatẽ qd pecunie erãt date seruo ad merces emẽdas, cũ non sit verum: sed bene mutuauerat: ideo agẽdo denuo institoria, lz duret eadem actio in genere, & eadem causa in genere, tñ in specie est diuersa qualitas agendi: tñ q2 nõ ex toto est diuersa, nõ cõpetit directa sed vtilis/vt ibi esse magno mysterio dicit text. & ista est vera quã teneo. Jason Papie. ¶ In vltima parte gloss. no. magnã extensionem ad hanc legẽ/qd generaliter intelligaẽ/non solum in errore facti alieni: sed etiam in errore facti proprij: istud vltimuz
21 reprobant subtiles vltramontani, † cũ error in facto ꝑprio non sit tolerabilis. l. fi. ff. pro suo. imo cadit in latam culpã: ergo nõ excusatur. l. de etate. §. pe. ff. de interro. acti. Salua gl. in casibus in quibus error in facto proprio est tolerabilis/ꝑm Bar. in. d. l. nõ fateẽ. Sali. & Fulgo. hic: puta qñ factum propriũ de longinquo: q2 memoria hominum[a] est labilis. l. peregre. in prin. ff. de acqui. pos. vel qñ est factum implicitum & intricatũ. arg. l. pe. ff. de confes. vel qñ aduersarius persuasisset. de quibus casibus habes per Bar. post gl. in. l. si quis delegauerit. ff. de noua. & in. l. si res obligata. in pnc. ff. de leg. j. & in. l. qui fundum. §. seruus meus. cuz si. ff. pro emptore.
22 ¶ Caue tamen inquantum gl. indifferenter presupponit † quod in facto alieno error probabilis sit semper excusabilis. Limita tribus modis. Primo nisi per inuestigationem facile potuisset cognoscere. c. innotuit. de ele. Bald. in. l. j. C. ad mace. Secundo limita nisi esset publice factum: q2 ignorare qd publice sciẽ culpa est. c. j. de postu. prela. gloss. not. in. l. si tutor petitus. C. de pericu. tut. Tertio limita nisi factum alienum fuerit sepe cum eo discussum/ꝑm Bald. in. l. cum rem alienam. C. de lega. Jmo. in. l. si domus. §. de euictione. ff. de le. j. late cano. domi. Ant. & Jmo. in. c. ab excõmunicato. de prescrip. ¶ Extra glo. no. illud qd vult Bart. in
23 vlti. col. pro ampliatione huius. l. † ꝙ si aliquis sit confessus in iudicio se debere, & iudex facit preceptũ de soluẽdo intra. x. dies, qd adhuc põt confessionẽ suã pretextu erroris reuocare. cũ illud preceptum tendat solum ad executionem: & idem in cõfessione & precepto cõtentis in instrumẽto guarentigiato: idẽ tenet Bar. in. d. l. non fatetur. in. ij. col. vbi limitat do. Ant. de but. in ru. de re iud. & plenius in. c. fi. de cõfes. in. xj. & xij. colũ. vbi aliter limitat & Bald. in. l. fi. §. j. C. de bo. que lib. & Rapha. Fulgo. hic: in. j. col. ita tenet/quis Bald. hic in. iiij. q. reprobat dictum primum Bar. & seque-
24 cium. Scdm per tria leuia fundamenta que vide per te. ¶ † Et vltra Bar, quero nunquid regula huius. l. qui loquiẽ in confessione vera, vt possit vsq3 ad sentẽtiam reuocari pretextu erroris, habeat etiam locum in confessione ficta: puta si statutũ disponat qd contumax habeatur pro confesso & cõuicto, nunquid ista ficta cõfessio possit pretextu erroris reuocari vsq3 ad sententiam: habes glo. ordinariam & bene notabilẽ: qd sic: in. l. qm̃. ff. de his qui not. infa. quam ad hoc propositum allegant & sequunt Cano. presertim Jo. and. in. c. fi. de confes. & ibi do. Anto. multũ no. in col. pe. & Jo. an. in addi. Spe. in tit. de posi. §. nono. & idem Bal. hic in vlti. col. circa fi. sui cõmenti/dicit tñ ꝙ non procederet si statutũ vltra loqueretur, & disponeret ꝙ cõtumax habeatur pro conuicto & cõfesso/& non possit aliquid vltra opponere: & ita etiã Bal. in. l. iubemꝰ nulli. §. sane. el. j. in. ij. col. s. de sacrosan. ecc. Et in. l. ita demũ. j. de procu. Ang. in. l. ij. vbi ponderat text. ad oppositum. j. qui testa. facere possunt. Jmo. in. l. fi. §. iussus, ff. de app. & facit ratio/q2 plus nõ debet operari ficta confessio in casu ficto, quam veritas
25 in casu vero. Jason Papie. ¶ Not. etiã p verbis Bart. † que di-
b cantur instrumẽta guarentigieᵇ, & per eundem Bar. in. d. l. nõ fatetur. & in. l. possessio quoq3. §. & si possessio. ff. de acquir. pos. & clarius Jmo. & do. Alex. in. d. l. ait pretor. in prin. ff. de re iud. ¶ Tu aduerte ꝙ istud verbuz guarẽtare: est verbum inductũ ex modo loquẽdi tuscorũ: & de isto verbo habes vnicũ tex. in. c. si aũt inter pares. in ꝟbo guarẽtare. & ibi Bal. no. de. l. cõra. in vij. feu. Et ibi declarat Bal. guarẽtisare idẽ est ꝙ frãcare: & ideo instrumentum guarentigie, idem est qd instrumentũ francie seu firmitatis, & instrumentũ guarentigie est obseruantia alicui iniuncta per mandatum tabellionis: ita diffinit Bal. in. l. pe. C. de fideius. et in. l. iubemꝰ nulli. §. j. C. de sacrosan. eccle. ¶ Dic clarius ꝙ guarẽtigia/est illud preceptũ de soluẽdo intra decẽ dies, qd facit notarius in instrumẽto parti, que corã eo confessa est debitũ, ex potestate sibi
26 attributa p statutũ: nã sciendũ est † ꝙ notarij habent iurisditionem habitu, aliquãdo ex forma statuti: aliqñ q2 ita creanẽ per comites palatinos: nam in partibus Lombardie qñ comites palatini creant aliquem notariũ, faciũt etiã cũ iudicẽ: & isti sunt ꝑprie iudices chartularij, de quibus facit mentionem glo. in. l. rez non nouã. C. de iudi. & in. l. j. in prin. ff. eo. qñ ergo notarij sunt iudices chartularij. partes possunt voluntarie prorogare eorũ iurisditionem, & voluntarie corã eis litigare: vbi als consensus priuatorũ nõ posset cõferre iurisditionẽ nõ habenti, saltẽ habitu. l. priuatoruz. C. de iurisdi. om. iudi. Pone mõ ꝙ ambe partes vadãt voluntarie ad notariũ habentẽ talem iurisditionẽ, & vna pars in p̃sentia talis notarij & testiũ cõfiteaẽ se debitorẽ de centũ: notarius de voluntate partium scribit instrm. & in instro scribit confessionẽ: & post notarius ex sua iurisditione facit preceptum parti confitenti, ꝙ soluat infra decẽ dies/put faceret iudex ordinarius. l. si debitori. ff. de iudi. certe istud preceptũ factũ a notario in instro cõtra confessum appellatur instrm guarẽtigie, seu firmitatis: & statuta tuscie disposuerunt qd mandẽtur executioni omni exceptione remota/prout etiã declarat Jo. de ana. in ꝯsil. l. ꝙ incipit i. q. custa chij de Florẽtia. in. ij. col. Alibi dubitãt docto. nunqd de iure cõi qñ non adessent statuta tuscie predicta procederent/ponit Bal. in. l. adoptio nõ iure. ff. de adop. & plenꝰ Jmo. in. l. ait pretor. ff. de re iudi. & tale preceptũ factũ in ꝯfessum a notario, ex potestate sibi p statutũ attributa, equiparaẽ ꝑcepto iudicis ordinarij: ꝑm Bart. & alios hic: & in locis preallég. Ex. in. l. j. & ij. q. C. de cõfes. Bar. in l. iubemꝰ nulli. §. sane. j. ad fi. C. de sacrosan. eccle. Bal. in. l. sicut. C. de repu. here. & dicit Bar. hic: ꝙ tale preceptum guarentigie censetur sententia interlocutoria, & nõ diffinitiua: de quo est gl. in. l. fi. §. & filiꝰ. ver. necessitate. & ibi Bal. in. iij. col. C. de bo. q lib. gl. no.
27 ij. q. j. in summa. † Que aũt differẽtia sit inter instrumẽta guarẽtigie que sunt in vsu tuscorũ/& instrumẽta cõfessionata quibꝰ vtũtur perusini/declarat Bal. in. l. etiã. in. j. col. C. de execu. rei iudi. & in. c. dudũ. ij. in. vij. col. de elec. ¶ Scdo principaliter vltra Bart.
28 & doc. adde † ꝙ ista lex nõ habet locum qñ prius statutus est terminus ad deliberate respondendũ, tunc error allegari nõ potest. glos. est solennis & reputata sing. in. c. ex literis. in verbo admonita. de diuor. quam sequitur Bal. & reputat singularem in. l. si quidem. C. de exce. & in. l. cum precum. ad fi. C. de li. cã. & in. l. vnica. in x. col. C. de confes. & in. c. dudum. ij. in pe. col. de elec. & in. l. non solũ. in prin. in. ij. col. vbi limitat. ff. de pcu. Archi. in. c. fi. de ieiureiur. in. vj. do. Anto. de bu. in. c. fi. in. xiij. col. de cõfes. Flo. in. l. de etate. §. fi. ff. de interro. ac. Ang. de are. i. §. si minus. insti. de act. d. Bar. veronen. in cautela. cj. & ccxiij. Hinc inferẽ qd idem esse debeat in confessione geminata/q2 reiteratio presupponit deliberationem c. si qs iratꝰ. gl. no. ij. q. iij. facit. l. si mulier. pfecte. C. ad velle. & text. in. l. cordi. in ꝟ. nostri. C. de emenda. iusti. codi. iuncto eo qd tenet Bar. in. l. cũ scimꝰ. in fi. cũ si. C. de agri. & censi. lib. xj. & ita in specie tenet Ludo. roma. in consil. cccxlvj. qd incipit in hac causa. in. iij. col. ¶ Tene in predictis ꝯrium/q2 etiam in deliberãdo põt quis errare. l. de etate. §. ex cã. ff. de interro. ac. lz tunc non ita de facili admitti debeat allegatio erroris f3 Bar. hic: in pe. col. q reprobat gl. in. d. c. ex literis. quã etiã reprobat Bal. in. c. fi. in. vj. col. ad fi. de cõfes. idem tenet Bal. in. l. iusiurãdũ. & ad pecunias. ff. de iureiurã. & ibi plenius Lud. roma. in. l. si vero. §. de viro. in. xxxj. fal. ff. solu. mat. vbi

a ¶ Memoria hominũ. Adde. c. preterea. xxiij. di. Spe. tit. de aduoc. in §. nũc. in. ij. col. ꝟ. habito igitur.

b ¶ Instra guarẽtigie. Adde bar. i l. cũ qui. ff. d iureiu. pau. de ca. in. l. fi. C. de edi. di. adri. tol.

ma, vbi dicit se ita de facto consuluisse Florentie: et ita cõsuluit in consi. cccc.xxj. qđ incipit vt preposita consultatio reddatur clarior.

29 Pro hoc optime facit† ꝙ confessio etiam pluries multiplicata tamen potest pretextu erroris reuocari. text. optimus in. l. j. et ibi Bal. et Moder. ad hoc no. C. de erro. calcu.

Additio. Et per hoc etiã infero ꝙ dictum Innoc. in. c. cum olim. de censi. qđ. §. in textualibus retuli, non est verum / qđ dicit ꝙ regula prima huius legis procedit qñ cõfessio erronea fuit emissa viua voce, secus si quis produceret confessionem erroneã per instrumẽtũ, quia talis cõfessio presumitur deliberata et fortior ꝙ qñ remittitur viua voce: istud sequitur expresse. d. Ant. de bu. in. c. fin. col. xiij. de cõfes. nec recolo me alibi vidisse / qui Iuri teneat: sed puto ꝙ non sit verum / et qđ cõfundatur ex predictis / quia licet instrũm arguat maiorẽ deliberationẽ in confitentẽ quã si esset viua voce, tñ deliberatio sequens nõ tollit effectũ huius. l. vt ptz ex
30 predictis: et ita teneo. ¶ † Cõfirmo per similẽ: nam cõfessio etiã iurata põt non obstante iuramento pretextu erroris reuocari: sm Bal. hic in pe. col. et in. l. de tutela. in. ij. col. C. de in integ. resti. minorum. do. Anto. de bu. in. c. fi. in. xiij. col. de confes. Lud. ro. in. d. §. de viro. in. xxxj. fal. et in. d. consil. cccc.xxj. quãuis ẽtrariũ in hoc vltimo teneat Io. fab. hic in fi. ¶ Nec ob. text. in. c. cum dilecti. de accu. quia vltra responsionem Bal. potes dicere / ꝙ ibi non allegabatur aliquis error facti: ita ibi expresse intelligit Innoc. in gl. vlti. et sequitur Panor. ¶ Ex predictis habes tres magnas ampliationes ad istam legẽ / vt procedat etiã si confessio sit facta post trienniũ assignatum ad deliberate rñdẽdum. Idem etiaz si fuerit geminata confessio. Item et tertio si fuerit iurata: et ita cũ laude dei sit impositus finis huic legi. Iason Padue.

1 ¶ Erronea confessio, etiam in causa libertatis non preiudicat confitenti, nec eius heredi.
2 Nunꝙ põt ab intest. succedi, donec possibile est ex testa. succedi.
3 Quare heres non transmittit hereditatem non aditam.
4 Qui recipit aliquid tanꝙ a tali, an videatur cõfiteri eũ esse talẽ.
5 Erronea confessio potest reuocari, nedum per illum qui errauit, sed etiam per eius heredem.
6 Declaratio libelli obscuri non transit ad heredem.

Cum testamentum. Premitto secundũ Bar. quis dicatur libertinus orcinus vt hic per eũ. h. d. in summa sm Bar. et alios. verba enuntiatiua erronea, etiaz
1 fauore libertatis non disponunt. h. d. vel sic† Erronea confessio, etiam in causa libertatis non preiudicat confitenti, nec eius heredi. h. d. cum. l. seq. ¶ Circa istam. l. cum testũ. moueo dubitationem quam nemo tangit: dicitur in text. ꝙ iste successit ab intestato / quia erat proximior agnatus testatoris: et qđ per errorẽ facti credens testũ valere, cõfessus est libertatẽ relictã seruis in testõ: ista erronea confessio non preiudicat: Sed contra ex quo iste successit ab
2 intesta. apparet ꝙ sciebat testũ esse nullum: † quia nunꝙ potest ab intestato succedi. donec possibile est ex testamẽto succedi. l. quãdiu potest. ff. de acqui. here. et. l. quandiu. ff. de regu. iur. imo quandiu dubium est succedi ex testõ, et dubitatur de viribus testamenti, nunꝙ potest ab intestato succedi. l. cum falsum. et. l. cum quidam. ff. de acqui. here. Si ergo iste ab intestato successit: vt dicit tex. dubitare postea de testõ non est probabilis dubitatio. et sic erat error supinus, et non probabilis: quia si aditio ab intestato valebat, ergo testũ necessario erat nullum: si nõ valebat aditio ab intestato, frustratoria erat dubitatio huius legis, quomodo seruabimus text. Non video quomodo sustinendo tex. aliud dici possit. alij nõ tangunt nisi quod iste agnatus fecerat istam confessionem. s. seruos manumissos ex testõ: anteꝙ adiret ab instatato: postea ẽperto ꝙ testũ erat nullum, adiuit ab intestato: tñ nec istud ex toto satisfacit: nec tollit difficultatem: quia si iste agnatus fecit confessionẽ anteꝙ adiret: certe ante aditionem nullus ius habet in hereditate: text. est sing. in. l. precia rerum. in princ. ff. ad leg. fal. quẽ pro singu
3 lari ad hoc allegat Bal. in. l. ij. in fi. §. eo. † Et ex hoc colligitur ratio quare heres nõ transmittit hereditatẽ non aditã: quia cũ nullus ius habeat, non põt trãsmittere illud qđ nõ hz. Si ergo hic iste agnatus nondũ adiuerat, per cõsequens nullũ ius habebat tpe cõfessionis, certe confessio nihil debuit preiudicare: nisi dixerit ꝙ postea adeũdo ex superueniẽtia iuris dicatur cõfessio confirmata. ¶ No.
4 ex hac. l. et. l. nõ idcirco. pulchram regulã. † ꝙ ille qui recipit aliqd tanꝙ a tali, non videtur eum confiteri esse talem: pro hoc infert no. Bal. ꝙ si abbas recipiat solutionem ab aliquo tanꝙ emphiteota, nõ per hoc videtur eum confiteri esse emphiteotam: similiter econtra / si aliquis soluat tanꝙ emphiteota alicuius fundi, non propterea hoc valet confiteri se esse emphiteotam, precipue si referat se ad inuestituram antiquam / sm Bal. hic: qui tamen non firmat / quia dicit ꝙ tunc de facto pendebat ardua questio de hoc in patria sua: Teneo in hoc vltimo cõtrarium / per regulam quã tradit Bald. in. l. si certis annis. in. iiij. col. C. de pac. quod qualis apparet solutio, talis presumitur confessio: quod est multum no. sm eum pro emphiteotis qui perdiderunt instrumẽta emphiteotica: et idem Bal. in. l. iudicia. in. j. col. C. de rei ven. no. post Iaco. de are. ꝙ ex solutione census presumitur ꝙ ille cui soluitur sit proprietarius, et ideo si solui tibi pẽsionem de aliquo fundo, indiciuz est qđ a te habui: et proprietas sit tua. l. litib9. C. de agri. et censi. lib. xj. sm eũ.
5 ¶ † Secundo not. regulam quã nescio alibi / ꝙ erronea cõfessio[a] potest reuocari nedum per illũ qui errauit, sed etiã eo mortuo per eius heredem: et dicit Bal. in. l. error. in fin. §. eo. qđ ista lex est val

[a] ¶ Cõfessio. Adđ Speculi. de confes. in. §. ij.

6 de not. ad hoc† secus in declaratione libelli obscuri, q̃ non trãsit ad heredem libellantis. Nam libellum potuisset declarare, sed nõ eius heres. gl. est no. in. l. idẽ pomponi9. scribit si frumẽtum. §. fi. ff. de rei ven. no. Bar. et alij in. l. inter stipulantem. in prin. ff. de ver. oblig. cum concor. ibi signa. et istud eũ quo poterat facere dubitationem in hac lege. ¶ Capio glo. in verbo non potuerunt: quã diuide in duas. In prima opponit cõtra tex. et soluit / aliam solutionem ponit glo. in contrario: aliter soluunt Cy. Sali. et Fulgo. hic: in secunda que est ibi: item not. ꝙ Ir. gloss. vt respondeat tacite questioni, refert quandam glo. Irnerij valde obscuraz / et obtruncatam: pro cuius intellectu glo. ponit duas opi. Pro intelligentia huius partis glo. videndum est nunquid iste leges que loquuntur in confessione heredis ignorantis, habeant locũ in herede sciente: pro solutione. Irnerius posuit glo. suam que dicit cuz ex ignorãtia deficit etc. In ea intelligende sunt due oppo. contrarie: vna Io. recitata in fi. gloss. que tenet ꝙ iste leges procederent etiam si heres fuisset scienter confessus / per quatuor fundamenta / quibus responde vt hic per Bartol. Scđa oppo. est pia. et sequitur glo. nostra / et est vera / ꝙ iste leges non habeãt locuz in herede scienter confitente, cum loquantur in ignorãte: et fundãt se: quia errantis nulla sit voluntas: ergo a contrario secus est in sciente: cuz tunc heres videatur approbare voluntatez defuncti. l. nõ dubium. in. fi. C. de testa. Iason Padue.

1 ¶ Indebitum ciuiliter, sed naturaliter debitum, solutum per errorem iuris non repetitur: secus si per errorem facti.
2 Error iuris lz noceat quãdo tractatur de lucro perdendo, tamẽ quando sumus in damnis aliquando excusat.
3 Quando lucrum est iam quesitum et incorporatuz, perdere illud est pati damnum.
4 Error iuris non nocet, quando tractatur de damno: ita etiã quãdo tractatur de iure iam radicato.
5 An quarta que potest defalcari per heredẽ, sit debita legatarijs saltem naturaliter.
6 De iure codicis testator non poterat prohibere trebelli. secus de iure autenti.
7 Duplex obligatio naturalis est potẽs ad producendũ actionẽ.
8 Quando lex non resistit actui, dato qđ nõ assistat, si adijciatur pena, valet promissio pene.
9 Quarta trebellia. debetur fideicommissarijs naturaliter.
10 Pro forma testa. traditum est qđ interueniant septem testes.
11 Forma est que dat esse rei.
12 Solennitas probatoria non attenditur quando constat de actu per confessionem partis.
13 Aliud est esse nullum, aliud haberi pro nullo.
14 Legatarijs quib9 sunt relicta legata in testa. minus solenni / poterunt petere et consequi in curia episcopali per denunciationem euangelicam, dicta legata.
15 Indebitum naturaliter sed ciuiliter debitũ, quocunqz errore soluatur, siue iuris siue facti, semper repetitur.
16 Contractus iurisgentium nominati, solo consensu absqz implemento statim producunt vtrãqz obligationem.
17 An de iure cano. exceptio non numerate pecunie debeat in foro cano. opponi intra biennium, an vero possit opponi perpetuo.
18 In foro canonico proceditur de equitate, reiectis subtilitatibus iuris ciuilis.
19 Debitor in diem, soluendo ante tempus nunꝙ repetit, siue soluat per errorem iuris siue facti.
20 Idem iudicamus de dubio qđ de perpetuo.

Cum quis. Ista. l. est subtilis et bene glossata / quam repetijt Bar. hic: sed vitio librariorum eadem repetitio inserta est de verbo ad verbum ante lect. Barto. in. l. j. ff. de condictio. indebi. et male quia Barto. sequitur ordinem gl. hic: et non illius glo. ibi: ideo expediam repetitionem suam hic: nõ ibi: hanc. l. etiã repetijt Fulgo. publice duz legeret in excelsa ciuitate Senarum / et habeo repetitionem suam hic insertam in lectura. † Indebituz
1 ciuiliter: sed naturaliter debitum, solutum per errorẽ iuris non repetitur: secus si per errorẽ facti. h. d. cum necessaria suppletione sm cõem intellectũ glo. et doct. et diuiditur in duas. In prima loquitur in errore iuris. In scđa in errore facti. scđo ibi: per ignorantiam enim facti. ¶ Glo. vnica diuiditur in quatuor partes. In prima

timore ɔtrarij qd formabo nūc/ponit duplex exemplū ad text/In scda ponit pfectā distinctionē, enumerādo in effectu octo species indebiti. In tertia opponit, ꝯ tex. ꝛ contra supius dicta. In quarta p viā falsē remouet aliud ɔtriū scda ibi: ꝛ distingue tertia ibi: itē oppo. in casu hu⁹. l. quarta/ibi: sed in minore dic. ¶ Uenio ad primam partē/vbi gloss. exemplificādo tex. eū restringit vt procedat qñ illud qd est solutū non erat omnino indebitū: nā erat debitum naturalr, lz non ciuiliter: videndū est quare gl. ꝛ do. sic restringāt istam. l. generaliter loquentē/dixi ꝙ gloss. istud fecit timore taciti contrarij: qd ɔtrium sic induco: dr̄ hic/si aliquis soluit indebitum
2 per errorē iuris nō repetit. † cōtra. error iuris lz noceat qñ tractatur de lucro perdendo: tñ qñ sumus in dānis error iuris qñcunqꝫ excusat. l. error. ꝛ. l. regula. ff. eo. glo. ꝛ doct. in. l. iij. s. eo. sed qñ quis soluit indebitū: hic tractaꝛ de dāno. ex quo perdit illud qd suum est: ergo iuris ignorantia dꝫ eū excusare: ꝛ tñ contrariū dicitur in hoc text. gloss. propter hoc restringit istā. l. quasi diceret/ꝙ ɔtrium procedit qñ illud qd est solutū erat omni iure indebitum, tūc dicitur tractari de dāno: sed in hac. l. erat debitū saltez naturaliter. lz ciuiliter indebitū, ergo soluere non est tractare de dāno, ex quo liberat se ab illo debito naturali. Bal. aliter ꝛ subtilius respōdet/ꝙ heres anteꝙ adeat hereditatē si aliqd pderet dicit perdere lucrum, sed postꝙ hereditas est adita per eū: ꝛ sic est effectū vnicuz patrimonium cū suis bonis pprijs. l. sed si plures. §. filio. ff. de vul. ꝛ pup. perdere aliquid esset tunc damnum, cum dānum sit diminutio patrimonij. l. damnū infectū. ff. de dā. infec. ꝛ in hoc reprobaꝛ Pet. q dicebat idem per errorē iuris nō cōcedi in hac. l. repetitionem. qꝛ heres semp tractat de lucro: sed Sali. hic in. vij. col. reprobat Bart. ꝙ imo etiā post aditā hereditatē: ꝛ sic postꝙ est effectū vnum patrimoniū, adhuc dicit solū perdere lucrum, attēta origine hereditatis, que est titulus lucratiuus. ¶ Tu tene Bart. du-
3 plici fundamēto. Primū est/qꝛ † qñ lucrū iam est quesitū, ꝛ incorporatum, pdere illud est pati damnū. l. liberto octoginta. ff. de bo. liber. gloss. in. l. j. §. si quis propter inundationem. in verbo per in integ. restitutionē. ff. de itine. actuqꝫ pri. ꝛ in. l. nō ampli⁹. in prin. ꝛ ibi Bal. Angel. Imo. ꝛ moder. ff. de leg. j. Cy. ꝛ Bald. in. l. cū te spōse. §. de do. ante nup. Pau. de ca. ꝛ do. Alex. in. l. ij. §. fi. cū. l. seq. per illum tex. ff. qui satisd. cog. do. Alex. in. l. cum emptor. ff. ad le.
4 fal. ꝛ in. l. dānum infectuz. de da. in. infec. ¶ † Secundo ꝛ speciali-
a lius moueor. Nam sicut error iuris[a] nō nocet qñ tractaꝛ de dāno, ita etiaz qñ tractaꝛ de lucro iam radicato. glo. est no. in. l. qui fideicommissum. ff. de leg. ij. ¶ Sum in scda parte principali gloss. ibi: et distingue vbi gl. enumerat quatuor species pncipalis indebiti circa primam speciem qñ est indebitum ciuiliter sed naturaliter debitū glo. in prin. ponit duo exempla valde dubitabilia: de quo
5 rum veritate doct. late disputant. ¶ † Primo est/an quarta que pōt defalcari per heredem sit debita legatarijs, saltē naturaliter attēta voluntate testatoris, que videtur fuisse qd legata integra prestarentur. In ista difficultate glo. vbiqꝫ tenuerūt talē quartaz deberi legatarijs naturaliter: ita tenet gloss. hic: ꝛ in. l. error. C. ad leg. fa. ꝛ in. l. j. ff. de condi. inde. Idē tenent Guil. de cu. Iaco. bur. Bar. ꝛ Sali. hic. Bar. ang. ꝛ Sali. in. l. j. ff. de condi. inde. Bart. in l. si patronus. in fin. ff. de do. ꝛ in. l. j. §. si quis ex mortis. ff. quorum legatorum. ꝛ cōiter Cano. in. c. fi. de solu. ꝛ ista est magis cōis opinio: ꝛ istam tene. ¶ Omissis leuibus Bart. adducit tex. vbi dicit esse expressum in. l. j. C. ad le. fal. inducendo dupliciter vt hic peū. Imo. ꝛ Lu. ro. in locis. j. allegandis: ꝛ Raph. Ful. hic tripliciter respondent ad illū tex. Primo ꝙ text. ibi vtitur verbo non videri. qd verbum denotat fictionem. l. retro. ꝛ. l. in omnibus. ff. de capti. Bar. in. l. j. quomo. ꝛ qñ iud. Ista responsio non est bona: qꝛ quando verbum videtur proferꝛ a legislatore, importat veritatem: nisi subiecta materia aliud vrgeat: vt declarat Bar. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsuca. gloss. in. l. seruum filij. in prin. ff. de leg. j. pbat text. in. l. iij. §. ex contrario. ꝛ ibi Ange. no. ff. de acqui. pos. Bal. in rub. extra de prescrip. in. ij. colū. Secundo modo respondent/qd qñ heres soluit integra legata absqꝫ detractione falcidie, dicitur pleniorem fidem testatori prestare: vt dicit text. in. d. l. j. ꝛ sic intuitu pietatis soluere, ꝛ pter hanc pietatem dicit soluere debitum: l. cum is. §. si mulier. ff. de conditi. inde. iuncto. §. non autem dabimus. ꝛ. §. si vero expressum. in aut. de here. ꝛ fal. facit tex. valde solennis in. l. si sponsus. §. si quis rogatus. ff. de dona. inter virum ꝛ vxo. et in. l. patrem. ꝛ in. l. debitorem. ff. de his que in fraud. credi.
6 † Tertio respondent/ꝙ illa lex procedit fm iura. C. secundum que testator nō poterat prohibere detractionem trebellianice: hodie secus est/per aut. sed cum testator. C. ad le. fal. ¶ Tu vltra eos cōtra fundamentū Bar. allega fortem tex. in. l. si legatus. §. fi. in x̄b. donata. ꝛ ibi Ludo. ro. ponderat. ff. ad treb. si enim verum esset/ꝙ quarta que potest detrahi, esset debita saltem naturaliter, heres non dicitur donare: vt ibi dicit tex. qꝛ donari dicitur qd nullo modo debeꝛ. l. hoc iure. §. pe. ff. de dona. ꝛ. l. donari. ff. de reg. iur. Do. Alexan. ibi respondet/ꝙ verbum donata. capitur impropriè fm

subiectam materiam. l. si vno. in prin. ff. loca. debuit allegare text. clarum de hoc in. d. l. si sponsus. §. si quis rogatus. vbi proprie iurisconsultus disputat an si heres omittat detrahere quartam, sit proprie donatio vel ne. ¶ Secundo pro cōmuni sententia stringit/quia si talis quarta esset indebita omni iure, certe quocūqꝫ errore solueretur: siue errore iuris: siue facti/semp ꝛ indistincte posset repeti: vt. j. dicit glo. ꝛ tamen tex. in. l. error. C. ad leg. fal. distinguit/quod si errore iuris soluatur, nō potest repeti: secus si per errorem facti: ergo propter hanc distinctionem necesse est inuitis dentibus fateri/qd talis quarta non est omnino indebita/sed clarum est ꝙ ciuiliter non debetur: ergo necessario cōcluditur quod est naturaliter debita: istud fundamentum bene stringit: tamen Imo. Rapha. cuma. ꝛ Ludo. roma. qui tenent contrarium: vt. j. referā, conanꝛ respōdere altero de duobus modis. Primo qd repetitio non impediaꝛ pter naturalē obligationē: sed qꝛ heres soluēs tractat de lucro, ꝛ in lucris iuris ignorantia neminē excusat: ista solutio nō est bona ꝛ eā reprobaui in prin. huius glo. Secundo modo rñdēt/ꝙ est causa pietatis que impedit repetitionē vt rñdi in precedenti fundamēto. ¶ Tertio pro cōi sñia Lud. in l. j. in. iij. col. ff. de condi. inde. allegat tex. fortē quē sibi ascribit tacite Ludo. do. Alex. in illa. l. in. ij. col. ff. tex. in. l. fi. C. ad leg. falci. fꝫ intellectum Bal. ꝛ Ange. ibi: qui intelligunt ꝙ illa promissio heredis de soluendis legatis integre, erat facta pacto nudo, ꝛ producit actionez: vt ibi tex. eo qꝛ illa quarta erat prius debita lega-
7 tarijs naturaliter: ꝛ sic ibi est tex. singu. † ꝙ duplex obligatio naturalis est potens ad producendum actionem: de quo dixi in. l. si pacto quo penā. C. de pac. ¶ Ego dupliciter respondeo. Primo ꝙ ibi pmissio heredis nō fuit facta pacto nudo, vt ipsi dicūt, imo per stipulationē/vt ptꝫ in verbo cautionem. qd importat stipulationem. l. sancimus. cum glo. C. de verb. signi. tñ caue qꝛ intelligēdo isto modo ille casus esset de indubitabili: nam si heres promisisset per solennem stipulationem, cui dubium qd ex stipulatione posset agi contra eum: vt ergo ille tex. sit dubitabilis, debet intelligi quando promissio fuit facta pacto nudo. ¶ Scdo disputatiue respondeas/ꝙ ideo ibi ex promissione nuda, facta pacto nudo potest agi, eo qꝛ fomētata est specialiter ab illa. l. fi. ꝛ sic dicitur legitima cōuentio, que pacto nudo producit actionem. l. legitima. ff. de pac. ¶ Contrariā opi. tenuerunt subtiles vltramontani: vt Pe. qd talis quarta nullo modo sit debita legatarijs, nec ciuiliter nec naturaliter: istā opi. tenent Cy. ꝛ Fulg. hic. Io. de imo. in l. j. in pn̄. ꝛ in. l. lineam margaritarum. ff. ad leg. fal. ꝛ in. c. fi. in. iij. ꝛ iiij. col. de sol. late Ludo. ro. in. l. j. ff. de condi. inde. per octo fundamenta que fuerunt pro magna parte Bal. hic qui inclinat in istā partem. idem tenet Rapha. cuma. in. l. j. in princi. ff. ad leg. falci. ¶ Omissis leuibus/pro ista parte stringit vnum fundamentum Pet. de bellaper. ꝙ quando lex ciuilis resistit actui, nō oritur nec ciuilis nec naturalis obligatio. l. cū lex. vbi Bart. ff. de fideiuss. l. si nō forte. in pn̄. ꝛ ibi dixi. ff. de cōdi. inde. sed. l. falcidia. resistit: vt est tex. cui nō pōt rñderi/vt respōdet Bar. hic. s. insti. ad le. fal. in pn̄. quē tex. alleg. Bar. ꝛ Imo. in. l. j. in pn̄. ff. ad le. fal. huic fundamento respōdet Sali. hic: in. ij. col. ꝛ sibi ascripsit do. Alexā. eo tacito/in. l. j. in. iij. col. ff. de cōdi. inde. ꝙ quādo lex resistit actui, nulla oritur obligatio: est verum quādo simpliciter resistit: secus si vltra procedat disponendo. l. j. §. biduum. ff. quando appel. sit. declarat Bar. in. l. non dubium. C. de legi. sed ita est in illo text. instit. ad le. fal. in pn̄. ibi enim bene. l. resistit: tamē vltra pcedit disponēdo eo casu quo act⁹ aliter fiat: ista sol. est pulchra ꝛ subtilis/pmo respectu/sed non est bona: qꝛ ea attenta talis quarta deberetur, nō solum naturaliter sed etiam ciuiliter. Nam ideo non debetur ciuiliter dicunt docto. qꝛ. l. ciuilis resistit: si ergo verum est ꝙ non resistat simpliciter, sed vltra procedat disponēdo, ergo ita debebitur ciuiliter sicut naturaliter: istud multū stringit. ¶ Scdo pro ista parte facit tex. in. l. qd de bonis. §. j. ff. ad le. fal. hoc mō inducēdo:
8 nam † qñ lex nō resistit actui, dato etiā ꝙ non assistat, certe si adijciaꝛ pena. vꝫ pmissio pene. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de x̄b. oblig. §. alteri. insti. de inuti. stipul. sed in. d. l. qd de bonis. §. j. dicit qd si heres, qui promisit nō detrahere falcidiā, pmisit penā: talis promissio pene nihil valet: ergo est qꝛ. l. resistat: nisi respōdeas limitādo regulā. d. §. alteri. ꝙ qñ lex non resistit nec assistit, valet pmissio pene, est verū nisi lex nō assistit fauore publice vtilitatis. d. l. ꝙ de bonis. §. j. ita rñdet. d. Alex. in. l. j. ff. de cōdi. inde. tutius est rñdere ꝙ. d. l. qd de bonis. §. j. nihil facit: qꝛ correcta est p aut. sed cum testator. ꝛ ibi Bal. declarat. C. ad le. fal. sed in stricta disputatiōe ista pars posset defendi. tñ nō recedas a pma que est magis cōis/
9 reiecta distinctiōe Bal. hic. † ¶ In quarta aūt trebel. dicit Bar. non esse dubitandū, qd debeaꝛ fideicōmissarijs naturaliter/p tex. fm eum rotundum ad hoc in. d. l. debitorem. ꝛ in. l. patrem. ff. de his que in frau. cred. poterat allegare meliorem tex. in. d. l. si sponsus. §. si qs rogat⁹. ff. de dona. in. x̄. ꝛ vxo. ¶ Scdꝫ x̄o exēplū gl. est nō min⁹ disputabile ꝙ pcedēs/de relictis factis in testamēto nō solenni qd

a ¶ Error iuris. adde gl. Bar. ꝛ doc. i. l. labeo. ff. de aq. plu. ar. Cepo. in trac. de serui. rusti. ti. d' pascuis.

solenni, ꝙ talia legata debeantur legatariis naturaliter: ita tenet glo. hic: & in. l. j. ff. de cdi. inde. Jac. but. Bar. hic. Canoniste oēs in c. fi. de solu. vbi etiā Jmo. idē tenet in. v. colū. & seq. attento ꝙ istud testm̄ saltē valet de iure gen. & obligatio naturalis est de iure gentium. l. cum amplius. §. is natura dz. ff. de reg. iur. & p alia fundamēta de quib⁹ hic p Bar. quibus tñ pōt facile respōderi, put etiā rñdet Lud. ro. in. l. j. ff. de cōdi. inde. ¶ Cōtrariā opi. ꝙ talia legata relicta in testō nō solēni nullo mō debeantur, nec naturaliter nec ciuiliter: tenēt Pe. de bellaper. & alij subtiles vltramōtani & Ex. hic: & Raph. Fulg. in repe. huius. & Lud. roma. plenius in. d. l. j. ¶ Omissis leuibus / pro ista parte stringit vnum fundamentum Pe. de bellaper. cui Bart. nō videtur sufficienter rñdere: nā qñ act⁹ qui geritur peccat in sua forma, nō orit̄ ciuilis nec naturalis obligatio. l. j. §. si quis ita. ff. de verb. obli. l. j. §. eum qui. ff. de cōsti. pecu.

10 †Sed pro forma testamenti traditum est quod interueniant septem testes. l. hac consultissima. in princ. C. de test. iuncta. l. fi. C. de fideicō. ergo si non est seruata ista forma, nulla debet oriri obligatio. Ad istud fundamentū rñdet Ja. bu. & Bart. hic: ꝙ in testamētis requiritur duplex forma. Prima est substantialis: vt est volūtas testatoris: & si ista deficeret, puta qz testator esset pupillus vel furiosus, certe nulla oriretur obligatio etiā naturalis: ita loquuntur contraria: quedā est forma prohibitoria, vt est numeri septem testium / & tūc dūmodo adsint duo vel tres testes, qui probent voluntatem testatoris, oritur naturalis obligatio licet non ciuilis. Istam solu. reprobat do. Alexā. in. d. l. j. in. iiij. duplici fundamento. Primo / qz sicut in stipulatione forma substantialis est, ꝙ precedat interrogatio: & sequat̄ respōsio: & si nō seruet̄ nulla obligatio oritur. d. l. j. §. si quis ita. ita pro forma substātiali testamēti debet esse numerus septē testium, alˀs sequeret̄ ꝙ si heres confiteret̄ testatorem legasse: sed non solenniter: qd non teneret̄ naturaliter et ciuiliter / contra not. in. l. ij. ff. de bo. pos. contra tabu. Secundo mouetur & est fundamentū Bald. hic: lz do. Alex. eo tacito sibi ascribat: nā si ita esset, sequeret̄ ꝙ talia legata deberent̄ non solum naturaliter sed etiā ciuiliter: qz ius non deficeret sed probatio. l. duo sunt titij. ff. de testa. tutel. istud etiam comprobat Bal. hic / quod imo numerus septē testiū sit de forma substantiali, cū ponatur in diffinitione testamenti, tradita in. l. j. ff. de testa. nā clarū est ꝙ diffinitio est que ostendit essentiam rei. ¶ Ad ista inuenio ꝙ rñdet notabilr̄ Bal. in repe. l. j. C. de sacrosan. eccl. in. xix. colū. in ꝟ. super primo quesito. vbi dicit, nō est verū ꝙ numerus septem testiū sit

11 de forma testamēti: † nā forma est que dat, esse rei. l. iulian⁹. §. lz & si quis. ff. ad exhi. sed testes nō sunt de esse testamēti: sed bene solennitas reqsita ad testm̄. l. fi. C. de fideicō. nam est de forma testamenti, qd fiat vno contextu, & qd testōr ore proprio nominet heredes. l. iubemus. C. de testa. & istud etiā voluit dicere Bart. hic: ego tamen in contrarium pondero ipsummet Bar. in duobus locis. ¶ Primo in. l. nemo pōt. in. j. oppo. ff. de leg. j. vbi dicit ꝙ numerus septem testiū: itē institutio heredis sunt de substantia & essentia testamēti: qz sine eis testm̄ esse nō posset: vt ibi latius p eū: & sic Bar. ibi: de directo vult ꝯtrariū eius qd hic. ¶ Scdo pōdera Bar. in. l. vniuersa. circa med. C. de preci. impe. offer. vbi dicit / ꝙ qñ lex iubet ꝙ aliqua solennitas adhibeatur tempore actus, tūc si aliter fiat ipso iure non valet: allegat. d. l. hac consultissima. in pñ. requirentem numerū septē testiū: si ergo nō valet ipso iure: ergo etiam naturalem obligationē nō producit / qz si produceret naturalem obligationē, non esset nullus ipso iure. ¶ Item aduerte qz si numerus septem testiū in testamēto esset de solennitate probatoria, & non de substantiali, certe sequeret̄ ꝙ sufficeret confessio heredis

12 ad eum obligandū, qñ testm̄ non est solenne: † qz solennitas probatoria nō attendit̄ qñ constat de actu per confessionem partis: vt not. Bal. in aut. nouo iure. C. si cer. pe. & tamen istud cōsequens est falsum: vt per glo. & doc. in. l. ij. C. de bono. pos. sm̄ tabu. & antecedens: & ad hoc vide subtiliter Are. in. d. l. nemo pōt. ff. de lega. j. & in. l. heredes palam. in princ. ff. de testa. Sed tu rñde / ꝙ aliqñ requiritur solennitas probatoria simpliciter: & tunc procedit argu. aliqñ lex procedit vltra annullando actum, si non adhibeatur talis solennitas: & tūc nō sufficit cōfessio partis: vt est in casu nostro vbi lex annullat testm̄ nō solenne. l. hac cōsultissima. in princ. C. de testa. & ita colligitur ex dictis Bal. in. c. j. qui tes. sunt neces. ad no. inuesti. pban. in feu. & Are. in. d. l. heres palā. in prin. facit bene ꝙ vult Bal. in rub. C. de proba. & Cano. in rub. extra eo. quod qñ requiruntur duo testes ad probandū / pro forma, tūc cōfessio partis

a nō sufficit: confirmatur & strictius, si numerus septē testiū esset de forma substātiali, nō sufficeret cōfessio heredis iurata, ex quo deficit forma substantialis: & tñ idem contra text. in. l. fi. C. de fideicō. qui stringit: & de quo etiam facit mētionem Are. nec dicat̄ quod ideo ibi fit qz testator noluit solenniter testari, qz in his que sunt de solennitate, voluntas testatoris nihil operatur. l. nemo pōt. ff. de legi. Item vltra statuta ꝙ numerus septem testiū in testamento sit de forma essentiali & substantiali, & non probatoria solū / pon

dera tex. in. l. si vnus. C. de testa. dupliciter inducendo / vbi si deficiat vnus testis de septem, testm̄ est ipso iure nullum: & tamē posset probari per sex / maxime iuncta cōfessione venientiū ab intestato: ergo apparet ꝙ est de forma substātiali testamēti: & ita tenet Bal. hic in. ij. char. ¶ Scdo & fortius qz tex. ibi annullat ipso iure testm̄: ergo apparet ꝙ est de forma substantiali / qz alˀs ipso iure non annullaret. l. duo sunt titij. ff. de testa. tut. & qd lex vltra pcedat patet etiā in. d. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. ¶ Pro ista opi. vltra Lud. ro. in. d. l. j. allegat tex. in. d. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. in verb. p nullo haberi. & tex. in. l. fi. in verb. nullo modo concedimus. C. de testa. facit vltra eū. l. ij. in ver. nullo iure.

13 ꝗu is gl. ibi destruat tex. C. si omi. sit causa testa. ¶ † Sed respōde ꝙ aliud est esse nullū, aliud haberi pro nullo. l. mercis. j. ff. de ver. signifi. declarat Bal. in. l. si marit⁹ sit. §. legis. ff. de adulte. ¶ Tu pro ista opinione pondera tex. in. l. si veritas. C. de fideicō. in ver. stipulantibus. Nam si ex inutili testamēto orirer̄ naturalis obligatio, certe sufficeret quod heres nudo pacto promitteret: qz duplex obligatio naturalis est potens ad agēdum, vt dixi in. l. si pacto quo penam. C. de pac. & tamen tex. ibi requirit stipulationem in decisione: & potes dicere quod denotet contingentiam facti. ¶ Et licet in stricta disputatione posset ista pars defendi / nō recedas tamen ab opinione que est magis cōmunis ꝗuis Bal. hic ponat distinctionem satis coloratam / quā sequitur Sali. hic. Salice. Ludo. ro. in. l. j. ff. de cōdi. inde. Tū iterū ꝯtra cōmunē opi. ꝙ non oriatur naturalis obligatio: vtor nouo fundamēto / aliter inducēdo tex. in. d. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. in ꝟb. liberis accrescere. nam si deberetur naturaliter, non haberet locum ius accrescendi: qz portio ipso iure non deficeret: vt est gl. ordi. & approbata in. l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiur. dixi de hoc vltimo latius in. d. §. ex imperfecto.

Additio. ¶ Adde dum Bald. hic pro opi. Pe. inter alia dicit / ꝙ si opi. glo. & Barto. esset vera, sequeret̄ ꝙ si talia legata ad ipsos legatarios peruenissent, quod heres non posset vendicare vel auferre a legatarijs: qz naturalis obligatio non est potēs ad retinendū, & impediendū repetionem: l. etiā. ff. de cōpēsa. istud aūt est falsum sm̄ eū: sed nec lege nec ratione hoc probat: credo ꝙ Bal. errat / & si casus mihi contingeret audacter consulerem contra Bal. ꝙ si legatū relictū in testamēto non solenni, lz efficaciter peti non possit: si tñ pueniat ad legatarium, ppter talem naturalem obligationē illud posset retinere, et heredem agentē repellere: pro hoc contra Bal. allego tex. in. l. militis codicillis. §. veteranus. in fin. ff. de testa. mi. & ita etiam tenet Bar. in. l. nemo potest. col. pe. ff. de lega. j. & Bald. met sibi contrarius in repe. l. j. col. xxv. s. de sacrosan. eccle. ¶ Et etiaz adde dum

14 Bal. hic in. v. col. † tangit nunquid legatarij, quibus sunt relicta legata in testō minus solenni, poterūt in curia episcopali per denuntiationem euangelicam legata petere, & consequi: & cōcludit ꝙ non: adde ꝙ contrariū est verū: de quo etiam per eūdem Bal. in qōne per ipsum disputata incip. statuto cauetur qd fenerator. in. viij. col. & Ange. in. q. incip. Astensis miles. col. vij. & faciūt que dixi in. l. si post diuisionē. s. eo. & dicit singulariter idē Bal. in. l. j. in. ij. col. s. de testa. ꝙ legatarij quibus legata sunt relicta in testō non solenni, qñ alia via consequi non possunt legata: licitū est eis furari & furto res legatas subripere: motus per dictū Jmo. in. c. qz plerigz. de immu. eccle vbi dicit / ꝙ si aliqs habēs rē meā, negat nec ego possum probare: licitū est mihi furto subripere, mō scandalum nō oriatur. de quo vltimo vide no. do. Ant. de but. & alios in. c. olim. el. j. col. vij. de resti. spo. & do. Alex. in ꝯsi. cxxxv. incip. circa primū dubium. col. ij. lib. j. Jason Papie.

¶ Vltra glo. possunt addi plura exempla / in vero debitore p sententiā absoluto / tollit̄ em̄ ciuilis obligatio, & remanet naturalis: istud exemplū tradit glo. in. l. j. ff. de condi. inde. Bar. & alij. hec pē dēt ab itellectu. l. iulian⁹ verū debitor: vbi p Bar. x. col. & duab⁹ seq. ff. de condi. inde. An. in. l. vbicūqz. ff. de fideius. & in repe. l. j. in iiij. & v. char. C. de iudi. per Cano. in. c. fi. de sol. Aliud exemplum est in promisso per pactum nudum ex quo solum oritur naturalis & non ciuilis obligatio. l. iurisgentiū. §. sed cū nulla. ver. igitur nuda. ff. de pac. idē in pupillo contrahen. sine tutore: nā obligatur naturaliter, sed non ciuiliter. l. j. vbi late Bar. ff. de noua. similiter in seruo. l. si id quod. in pnci. ff. de cōdi. indeb. similiter inter patrē & filiū in potestate, vel duos fratres existentes sub potestate eiusdem patris. l. frater a fratre. ff. de condi. inde.

a ¶ Si numerus. Adde doc. in. c. cū esses de testa.

Additio. Et adde / ꝙ si tale debitū naturaliter, sed ciuiliter indebitū, si soluat̄ per errorē, an possit repeti. Bart. hic diffuse examinat / refert opi. deinde sequit̄ opi. glos. nostre: q̄ vera est: ꝙ si debitor soluat errore iuris, non repetit secus si errore facti / vt hic: & l. error. j. ad le. fal. & reprehendit opi. Pe. & vltramon. ac distin. Guil. de cu. vt hic p eū. ꝯ hāc rationem & vr̄ text. in. l. fi. §. j. ff. rem ra. ha. vbi verus debitor per prescriptionem. xxx. annorū prescripsit debitum, sciēs ꝙ prescriptione tollit̄

ciuilis obligatio,naturalis nõ:ꝛ sic.ibi erat debitum naturaliter ciuiliter nõ:ꝛ tñ ibi est text.ꝙ si soluat errore iuris,nedũ facti põt solutũ repetere:ꝛ omissis multis que in hoc referri possent limita cõem opi.ꝙ per prescriptionẽ.xxx.annoꝝ nõ solũ tollitur ciuilis obligatio,sꝫ elidit̃ naturalis.nimirũ si solutũ quocũqꝫ errore põt repeti:acsi esset penitus indebitũ:ex quo ciuilis:ibi est sublata,et naturalis elisa,ita declarant Dy.ꝛ bart.in.d.l.fi.§.j.ꝛ Barto.in.l. iulianus verũ debitorẽ.col.vij.ff.de cõdi.inde.Bal.ꝛ Angel.in.l. sicut.§.de pscrip.xxx.annoꝝ.ꝛ Imo.in.c.fi.de pscri.Iasõ Papie

¶ In ea.gl.ibi:itẽ cõtra si debitũ est iure ciuili sꝫ naturaliter inde

15 bitũ.habes ex glo.conclusionẽ.ꝛ tres fallentias.† Cõclusio est/qꝺ indebituꝫ naturaliter,sed ciuiliter debitũ,quocũqꝫ errore soluat̃ siue errore iuris siue facti semper repetit̃:vidẽda sunt exempla de hoc.glo.in.l.j.ff.de cõdi.inde.ponit exẽplũ in literarũ obligatiõe. ꝛ sic in chirographo ꝯfessionis mutui,facto sub spe future numerationis.Nam ex eo ante biennũ nata est solũ ciuilis obligatio,ꝛ non naturalis:ꝛ ista est cõis sniã.quã approbãt Iaco.bu.Bar.et Ange.Sali.ꝛ cõiter citramontani hic.Cano.in.c.fi.de.solu.ꝑ ista cõi.sniã est tex.clarus ad literam.j.q.iiij.§.fi.lꝫ disputando respõdeatur ꝙ sit tex.Gratiani/qui non habuit facultatẽ.l.cõdende:ꝛ ratio diuersitatis est quare oriatur ciuilis obligatio sed non naturalis:qꝛ ibi adest obligandi forma:scꝫ promissio solẽnis,ex qua orit̃ ciuilis obligatio:sed deficit causa vel materia:qꝛ non intendo obligari,nisi interueniat numeratio.l.qui pecuniam.ff.si certũ pe.ergo cum deficiat cõsensus,per consequẽs deficit obligatio naturalis:sed elapso biennio inducitur tacite cõsensus a lege.l.si sub specie.ꝛ ibi ad hoc not.Bal.C.de postu.ꝛ sic oritur naturalis presumpta/fm Bart.ꝛ doct.hic ꝛ in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.in vj.col.ff.de pac.¶ Contrariã opin.ꝙ imo etiã ante biẽniũ sit orta vtraqꝫ obligatio,tam ciuilis ꝙ naturalis,sed obstet exceptio:tenent Pe.de bellaper.ꝛ subtiles vltramõtani:ꝛ Bal.hic ꝛ Imol. in.l.j.ff.de fideius.¶ Pro ista opin.faciunt duo fundamenta/quibus nõ bene respõdet̃.¶ Primũ est ꝙ vbi ꝯtus habet suã formã lꝫ nõ sit secutũ implementũ,tñ ex eo mero iure oritur vtraqꝫ obligatio ꝛ actio.l.iulianus.§.offerri.ff.de act.empt.Ad hoc respondẽt Bart.ꝛ Sali.hic:ꝙ in illo.§.offerri.ꝯtus est respectiuꝰ ꝛ correlatiuus hincinde:sed nõ fit sub spe future numerationis vt hic. que sol.nihil valet.Tu rñde clare/ꝙ.d.§.offerri.loq̃r in ꝯtu iuris

16 gen.nominato:† ꝛ contractus iurisgen.nominati,solo consensu absqꝫ implemento statum producunt vtrãqꝫ obligationẽ ꝛ actionẽ.l.iurisgentiũ.in pñ.ff.de pac.nos aũt loquimur in literarũ obligatione:ꝛ sic in contractu iuris ciuilis:vt est glos.in.l.ex hoc iure. in fi.ff.de iusti.ꝛ iur.sed ꝯtus iuris ciuilis etiã nominati non producunt solo consensu actionẽ:fm Bar.in.d.l.iurisgẽtiũ.§.quinimo. in pe.col.¶ Scdo pro ista opi.facit:nã stipulatio ꝛ literarũ obligatio equiparantur.l.non figura.ff.de actio.ꝛ obliga.sed ex stipulatione facta sine cã mero iure,orit̃ vtraqꝫ obligatio ꝛ actio.l.ij.§. circa.cũ glos.ff.de exce.doli sed obstat exceptio doli:vt ibi:ergo similiter in obligatione literarũ,ante secutã causam:ꝛ sic ante secutam numerationẽ/mero iure in vtraqꝫ obligatio debet intelligi nata.Istud arg.est Bal.in antepe.col.hic:sed respõde:ꝙ in obligatione literarum expectatur numeratio futura:ideo de presenti non adest cõsensus:prout in stipulatione,ꝙuis sine causa.¶ Teneas ergo cõclusionẽ glos.que est cõis/quã limita vt dixi in.l.qui

17 pecuniam.ff.si cer.pet.† ¶ Sꝫ hic moueo pulchrũ dubiũ/quid iuris sit de iure canonico.an exceptio non numerate pecu.debeat etiam in foro canonico opponi intra biennium,an vero possit perpetuo opponi.Dyn.in regula locupletari.de regu.iur.in.vj.tenet ꝙ aliud sit in foro ciuili,aliud in foro canonico:vbi exceptio non numerate pecunie potest perpetuo opponi.Bald.hic:in antepe. col.ad fi.tenet ꝯrium/ꝙ imo etiã in foro canonico sit tantum biennalis:allegat Spe.in tit.de excep.ꝛ ꝙ quidã papa ita pronunciauit,est corruptus Bal.debuit allegare Spec.in tit.de in integ.resti.§.j.ꝟ.hic aũt nõdũ est.vbi Spe.refert ꝙ Clemens papa quartus pronuntiauit contra treuerensem electũ,qꝺ post biennũ non posset cõtra certos mercatores opponere exceptionẽ non numerate pecunie,vel doli que ad idem tendit.ita etiam refert ꝛ sequit̃ Archi.iij.q.vj.in.c.si quis episcoporum.in vlt.col.¶ Contrarium ꝙ imo de equitate canonica exceptio non numerate pecunie sit perpetua:tenet Bal.in.l.si ex cautione.in.ix.q.ꝛ notabilius in.l. in cõtractibus.in princ.in.ij.not.C.de nõ nume.pecu.ibi tñ loquit̃ qñ reus opponẽs assumit in se onus probãdi:ita opi.ꝙ de equitate canonica possit talis exceptio non numerate pecu.perpetuo opponi,contra eum qui non potest ignorantiam pretẽdere:tenet Ange.in consi.clvj.quod incipit dñã Angela olim Angelucij de medicis.ꝛ ibi subdit ꝙ ista equitas canonica seruanda est in terris ecclesie,in quibus ecclesia habet temporalem iurisditionem allegando Io.an.in.c.j.de reg.iur.in.vj.¶ Cõfirmo:nã exceptio non numerate pecunie perpetuo competit ecclesie:ita nc.Bald. in aut.hoc ius porrectum.in.iiij.col.ad fi.per illum text.de sacro san.eccle.sequitur Ange.in cõsi.ccxlv.qꝺ incipit qꝛ omne datum optimum.in.ij.col.Ludo.ro.in repe.aut.similiter.C.ad leg.falc. in septimo speciali qꝺ habet ecclesia in iudicijs.ideꝫ Ludo.ro.in l.ciuitas.in.ij.no.ff.si cer.pe.Bald.in.l.ij.§.fi.circa ideꝫ.ff.si cer.peta.Idem tenent Hosti.ꝛ Io.an.in.c.fi.de solu.ꝛ Hostiẽ.in.c.j.de depositi.¶ Tu autẽ cõsydera si posset attentari/ꝙ imo exceptio nõ numera.pecu.nullo modo possit opponi in foro canonico:qꝛ vbi proceditur de equitate.non videtur qꝺ habeat locũ ista exceptio nõ numerate pecu.hinc est ꝙ nec in curia mercatoꝝ nec campsoribus vel argẽtarijs cõpetat ista exceptio nõ nume.pecu.vt videt̃

18 probare gl.singu.i.§.fi.ver.argẽtarioꝝ.in aut.de fideius.¶ † Sed sic est/in foro canonico proceditur de equitate/reiectis subtilitatibus iuris ciuilis.c.cum dilecti.ꝛ.c.cum examinata.de iudicijs. tamen veritas est/ꝙ etiam in materia mercatorum:ꝛ etiam campsoribus ꝛ argentarijs competit exceptio non nume.pecu.quando conueniuntur ex propria obligatione:secus quando pro alijs promittũt:sic intelligitur glo.in.d.§.fi.versi.argẽtarioꝝ.quã ita limitãt Bal.ꝛ Sali.in.l.frustra.C.de nõ numerata pecu.ꝛ quod ita sit,patet ꝑ pulchre dicta per Bald.in.l.si pro ea.in vlti.colũ.C. mãda.post Bart.in.l.si fideiussor.cõuẽtus.§.quedã.ꝛ in.l.quintꝰ. ff.manda.¶ Concludendo teneo circa istam exceptionem nõ nu. pecu.qꝺ aliud nõ sit de iure canonico ꝙ ciuili.sed vtrobiqꝫ sit biẽnalis,qꝛ qñ aliquid est clare decisum de iure ciuili,ꝛ nõ reperitur immutatũ de iure canonico,stamus iuri ciuili,etiam in foro canonico:vt no.in.c.j.ꝛ.ij.de oper.no.nun.glo.in.c.per venerabilẽ.qui filij sint legi.ꝛ in.c.licet ex suscepto.de foro compe.¶ Hec est verum qꝺ ecclesie vel ecclesiasticis personis exceptio non nume.pecu.competat perpetuo:imo intra biennium:sicut in alijs:ita cõcludunt do.Anto.de but.Imo.ꝛ Panor.in.c.fi.in vlt.col.de sol. per fundamentum de quo ibi per eos.

Additio. ¶ Et adde in ista materia ꝛ not.diligenter/ꝙ si debitor in chirographo,vel instrumento confessionis mutui etiam expresse diceret qualiter cõfiteretur se recepisse,nõ sub spe future numerationis vel similibus verbis, aut quibuscunqꝫ verbis vteretur:per hoc non tolleretur sibi exceptio non nume.pecu.qꝛ illa fragilitate qua inducitur ad ꝑmittendum ꝛ confitendum,inducĩt ad apponendũ similia verba:ita singulariter dicit Bar.in.l.si ex cautione.in.j.col.in.ij.lec.j.de nõ nume.pec.ꝛ dicit ibi menti tenendum.ꝛ illa verba formaliter refert ꝛ sequitur Imo.in.c.si cautio.de fid.instru.lꝫ dicat:ꝛ verum dicit qꝺ Iaco.but.cõtrariũ teneat/in.d.l.si ex cautiõe.ꝛ adde que dixi in.l.error.s.eo.¶ Secundo adde ꝙ hec exceptio nõ nu.pecu. nõ cõpetit campsoribꝰ:vt.s.dixi ꝛ tenet Bal.ꝛ Sali.in.l.frustra. j.de nõ nu.pecu.ꝛ Ang.de are.in.§.iteꝫ si quis in fraudem.in ꝟbo possessis.instit.de actio.moti ꝑ illud quod vult gl.in.d.§.fi.versi. argentariorum.s.allegata.¶ Et idem etiaꝫ esset si adesset cõfessio geminata receptiõis mutui/qꝛ talis exceptio tolleretur.gloss. est singularis.in.l.in contactibus in.§.sed quoniã.in gl.magna. j.de non nume.pecu.ꝛ dicit Bal.in.l.cum fidem.eo.titu.ꝛ Ludo. roma.in.l.si vero.§.de viro.sal.xxxj.ff.solu.mat.Iason Papie. ¶ Aliud exemplum est in vero debitore,cum sit pactũ de nõ peteñdo:ibi tollitur naturalis obligatio ꝛ remanet ciuilis.l.si vnus.§. pactus ne peteret.ff.de pac.idem est in sententia condemnatoria/ per quam solum inducitur ciuilis obligatio,sed non naturalis: vt plene tangitur per Bar.ꝛ alios in.d.l.iulianus verũ debitorẽ. ¶ Circa fallen.quas glo.hic ponit.Adde glo.pleniorem.§.j.instj.qui.mo.re contrahi.obli.ꝛ in.§.item is cui.insti.de obli.que ex quasi cõtractu.ꝛ in.l.j.C.de condi.indebi.ꝛ in.l.eleganter.§.fin.ff. de condi.inde.ꝛ dic vt ibi per Bar.¶ In ea gloss.ibi:si quidẽ est dilatoria debitũ solutũ ꝑ errorẽ facti repetitur.Bar.hic tenet cõ

19 trarium,† ꝙ imo debitor in diem,soluendo ante tẽpus nu ꝙ repetit:siue soluat per errorem iuris,siue facti:vt hic per eum.ideꝫ tenet Sali.hic:in.ix.col.post Ricar.patruum suum:idem Bald. Ang.ꝛ Sali.in.l.in diem.ff.de condi.inde.do.Alex.in.l.j.in vlti. char.ff.de condi.inde.vbi dicit esse veram opin.¶ Teneas opi. glos.contra Barto.ꝛ sequaces/qꝺ imo debitor in diem tutus ex cep.tempo.ali:ꝛ sic dilatoria,si soluit per errorem facti,potest repetere non illud ꝙ soluit,sed interusurium medij temporis:ꝛ sic vtilitatem:tenent glo.ꝛ Bald.hic ad fi.ꝛ late Fulgo.in repeti.in vlti.char.idẽ tenet gl.i.l.si fideiussor.in.j.§.quanꝙ.ff.mãda.Bartol.sibi contrarius in.l.si socer.§.lucius.ꝛ ibi Imo.ꝛ Moder.ff. solu.matrimo.Iaco.de but.Marti.Sali.Alber.de ro.ꝛ Raph. Fulgo.in.d.l.in diem.Imo.in.c.fina.de solu.¶ Pro ista opinio. vltra alios moueor:nam condictio indeb.habet istam specialem naturam,qꝺ competit ad omne illud in quo factus est recipiens locupletior.text.est in.l.si non sortem.§.libertus.in.ij.respõ.ꝛ ibi Bart.in.iij.col.multum not.ff.de cõdi.inde.ꝛ Bar.in.l.qꝺ nomine.ff.e.de cõdic.inde.sed recipiẽs est effectꝰ locupletior interusurio seu vtilitate medij tẽporis:ergo tale interusuriũ potest repetere per condictionem indebiti:vide text.in.l.sꝫ si vir.§.quod vir vxori.ff.de

ri.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.¶ In ea.gloſ.ibi:ſi aũt ꝑpetua ſi quidem fauorabilis,ſed cõtra iſtud mẽbrũ opponit Bald.de.l.ſi teſtõ.§.j.ff.de fideiuſ.⁊ cõcludit ꝙ fideiuſſor tut⁹ exceptiõe diui Adria. quocũqȝ errore ſoluat,nunꝗ̃ repetit:⁊ cõcludit ꝙ talis exceptio eſt inducta ad rigorem iuris cõſeruandũ:vt.j.dicã.¶ Cõtrariũ tenet glo.in.l.ſi reus.ff.de cõdi.inde.quã gloſſ.ibi ſequunt̃ Ja.bu. Bar.Sali.⁊ Pau.de ca.⁊ dicit ibi.Paul.de ca.ꝙ Bart.hic non fuit recordatus de illa glo.⁊ qđ in dubio debemus adherere.glo. q̃ñ non reperiuntur per doc.reprobate.tene cũ Bar.hic:per tex. clarum in.d.l.ſi teſtõ.§.j.vbi.Bar.⁊ alij idem tenẽt:⁊ in.l.qui exceptionem.in prin.ff.de cond.inde.Albe.Ang.Fulg. ⁊ do.Alex.in d.l.ſi reus.vbi dicunt ꝙ illa glo.eſt cõiter reprobata.¶ In ea.glo. ibi:ſi ꝓbo odioſa,vt macedoniani.itelige q̃ñ talis exceptio odioſa eſt inducta de rigore iuris,cõtra naturalem equitatem.vt ptȝ in exceptione macedoniani:ſecus ſi talis exceptio odioſa eſſet inducta ſm naturalem rationem:vt eſt exceptio qđ met.cauſa/vel doli.q: tutus tali exceptione etiam ſi ſoluãt per errorem iuris tñ repetit ſm Bar.⁊ doc.in.l.ij.C.qđ me.cau.¶ In ea gl.ibi:ſi vero
20 dubitetur.adde rationẽ† q: idẽ iudicamus de dubio qđ de perpetuo.l.iuriſperitos.ff.de excu.tut.c.ſi gratioſe.de reſcri.in.vj.ideo officialis poſitus ad beneplacitum equiparatur ꝑpetuo.ſm bar. in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi pretori.in.iij.q.cum ſuis concor.ff.de ope.no.nun.¶ In ea.ibi:idẽ ſi eſt tut⁹ excep.q̃ ſit inducta ad rigorẽ iuris conſeruandũ.iſta gloſſ.vult duo:vnũ expreſſe ꝙ tutus exceptione inducta ad rigorem iuris conſeruandũ quocũqȝ errore ſoluat nunꝗ̃ repetit/⁊ in hoc bene dicit.Scđo vult gloſſ.tacite ꝑ leges quas allegat/ꝙ exceptio rei iudi.dicitur exceptio inducta ad rigorem iuris conſeruandum:dic melius ſm Bald.quando eſt exceptio que non tangit ad actionem ⁊ obligationeȝ:ſed reſpicit ſolum ordinem ⁊ proceſſum iudicij.⁊ cõtinendi facultatem,vt exceptio pendentie litis,exceptio fori:item exceptio fideiuſſoria: vt hic plenius per eum.In alijs gloſ.bene dicit:⁊ per iſta cũ laude dei remanet expedita iſta lex. Jaſon Padue legens.

1 ☞ Magis ſubuenitur imbecilitati etatis quam ſexus.

QUamuis in. Mulieribus tractantibus de lucro non ſuccurrit̃ propter ignorantiam iuris:ſed bene ꝑpter etatem.h.d.et
1 iſta lex videt̃ ſuperflua ꝑpter.l.ij.⁊.iij.ſ.eod.¶ † Not. ꝙ magis ſubuenit̃ imbecillitati equitatis q̃ ſexus licet aliquãdo equiparentur.l.j.in fi.ff.de eden.

1 ☞ Que differentia ſit inter leges ⁊ conſtitutiones.
2 Ualet ſtatutum diſponens qđ non liceat allegare ignorantiam ſtatuti quando eſt iniuſta.

1 COnſtitutiones. † Circa hanc legem que differentia ſit inter leges ⁊ cõſtitutiones:dic vt declarat Bar.in rubr.ſ.de leg.⁊ que differentia ſit inter deciſionẽ/⁊ cõſtitutionẽ/ponit glo..in.l.j.§.j.in verbo deciſiones.C.de emen.iuſti.C.⁊
2 iſta.l.cõcordat.l.iij.⁊.l.leges ſacratiſſime.ſ.de.legi.imo † valet ſtatutum diſponens ꝙ liceat allegare ignorãtiã ſtatuti:ita no.Bar. in.l.diuus claudi⁹.ad fi.pñ.ꝑ illũ tex.ff.de fal.bal.in.l.j.in vlt.col. ff.de legi.Panor.⁊ Joã.de ana.in.c.ad falſariorũ.de crimine falſi. Imo.in.l.de pupillo.§.nuntiationẽ.ff.de oper.not.nun.facit text. in.l.ſicut.in fin.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.anno.⁊ in.§.pe.in aut.in med.lit.nõ.fir.ſac.for.⁊ tex.in aut.vt fac.no.cõſti.ſȝ limita pulchre tale ſtatutũ/vt intelligat̃ de ignorãtia iniuſta,que ꝑcedit a culpa: ſecus ſi eſſet ignorãtia iuſta:ita limitat Sali.in.l.ſenatuſconſulto. C.de his q ſibi aſcrib.⁊ in.l.ita nobis cordi pudor.C.de adul.ſeq̃t Lu.ro.i.l.j.§.occiſorũ.ff.ad ſena.ſille.⁊ i.l.j.§.nũtiãtio ex hoc.ff.de ope.no.nũ.et ante eos bal.in.l.vnica.in pñ.in vlt.col.C.de cad.to.

1 ☞ Mulieribus nõ ſubuenitur propter iuris ingnorãtiam magis quã maribus:niſi in caſibus expreſſis in iure.nu.7.8.⁊.9.idẽ de ruſticis.nu.2.
3 Quando mulier renuntiat beneficio velliani,debet prius certificari quale ſit iſtud beneficium.
4 Juri qđ quis ignorat nõ intelligitur renũtiare:imo nec iuri quod quis dubitat an ſibi competat.
5 Si mulier renuntiat velleia.cum iuramento,non requiritur certioratio velleiani.
6 Statuta generalit̃ ⁊ indebite condita,ita ligant mulieres ſicut maſculos,niſi ſpecialiter excipiantur.

1 NE paſſim liceat. † Mulieribus non ſubuenitur ꝑpter iuris ignorantiam etiaȝ in dãnis magis quam maribus/niſi in caſibus expreſſis in iure,h.d.Et ſic hic eſt tex.pro iſta regula quam ponit gloſ.j.q.iiij.c.ſi.in princi.quã alle
2 gant Moder.in.l.iuris ignorãtiam.in pñ.C.qui admit.¶ † Adde idem eſſe in ruſticis quibus nõ ſubuenitur magis q̃ alijs:niſi in caſibus expreſſis in iure:ſm do.Anto.de but.in.c.ij.in.iiij.col. de conſti.quam ſequitur do.Alex.in.l.ſi quis id quod.in.iiij.col.ſi.

de iuriſdi.om.iud.ſed eſt de hoc gloſ.expreſſa in preal.c.ſi.in pñc. Idẽ tenet.d.Alex.in.l.iuris ignorãtiam.C.q admit.ſed in cõtrariũ videtur facere text.in.l.fi.in prin.C.de teſta.qui dicit ſemper ruſticitati conſultum eſt niſi reſpondeas ad illam dictionem ſemper:vt ibi per Alber.in.j.not.¶ No.ſubtilius ex hoc tex.ſȝ Ricar.malũ.⁊ Fulg.hic videri tex.contra vnam concluſionem doc.
3 ꝙ † quando mulier renuntiat beneficio velleiani.debet prius cer
4 tiorari quale ſit iſtud beneficium:q: iuri qđ quis ignorat non intelligitur renuntiare.l.mater decedens.in prin.⁊ ibi Bar.not.ff. de inoffi.teſt.imo iuri ꝙ quis dubitat an ſibi cõpetat,non intelligitur renũtiare:ita no.Bar.in.l.fi.§.ſi autem neſcius.per illum text.C.de furt.⁊ qđ in muliere requiratur certioratio velleiani tenent doct.in.l.ſciendum.ff.de verb.obli.⁊ in.l.fi.in prin.ff.ad velleia.hic eſt text.ad oppoſitum/cum circa ignorantiam iuris nõ magis prouidetur feminis quam maribus,niſi in caſibus ſpecialiter expreſſis:⁊ prima fronte iſte tex.videtur ſatis ſtringere:tamen reſponde ex doctrina quam tradit Bar.hic in primo mem
a bro/qđ in femina[a] facilius preſumitur ignorantia iuris,q̃ in maſculo:⁊ ꝑpter hoc in ea potius requirit̃ certioratio:imo fortius tenet Joan.an.in addi.Spec.in titu.de obli.⁊ ſol.§.j.in addi.inci a
5 piente vbertus.† ꝙ etiã quãdo mulier renuntiaret velleiano cuȝ iuramento,adhuc requiritur certioratio:per tex.in.§.igitur ordinandus.in aut.quomodo opor.epiſ.qui text.nihil facit/et in hoc vltimo tene contrarium,quod iuramẽtum tantũ operatur quãtum certioratio/per tex.in.c.ex reſcripto.vbi glo.de iureiur.⁊ ibi Bal.in.ij.col.in duobus locis not.illũ tex.ad hoc.¶ Itẽ not.ſm
6 Bal.† ꝙ ſtatuta[b] generaliter ⁊ indefinite cõdita:ita ligant mu
b lieres ſicut maſculos,niſi ſpecialiter excipiantur.Adde do.Ant. b
de bu.in.c.ſi.de conſue.vbi dicit idem eſſe de conſuetudine.¶ Capio glo.in verb.autoritas.quã diuide in duas.In prima enumerat decem caſus ſpeciales in quibus ſubuenitur feminis potius q̃ maſculis.In ſecunda que eſt ibi:ſed nonne.gloſſ.oppo.contra tex.⁊ reſpondet:ita etiam reſpondet glo.j.q.iiij.c.fin.in princip. ¶ Circa primam partem glo.diſtingue vt hic per Barto.facientem tres caſus.¶ Circa primum adde ꝙ ſimiliter minor metus excuſet mulierem quã maſculum.gloſ.eſt not.in.c.cum locum.in
7 glo.de ſpon.¶ † Adde etiam/ꝙ mulieri non ſuccurritur vbi cadit cõtrarietas,puta q: produxit inſtrumẽta contraria,vel depoſuit teſtimonium contrarium:ſm Jo.an.referentem ita fuiſſe deciſum in quadam abbatiſſa.in.c.cũ ioannes.de fide inſtru.ſequit̃
8 Bal.in.l.ſcripture.in vl.col.C.e.de fide inſtru.† Similiter nec q̃ñ facit actũ clam.gl.eſt no.in.l.j.⁊ ibi Bal.no.C.de iter.mat.⁊ ratio
9 vtriuſqȝ caſus eſt/q: vtrobiqȝ p̃ſumit̃ dolus † ⁊ in dolo p̃ſumpto nedũ mulier,imo nec minor excuſat̃.l.vbi.ff.de edẽ.ſic etiaȝ eſt in iure quaſi naturali.l.venia.vbi Cy.⁊ doc.C.de in ius voc.

a ¶ Qđ in femina.adde gl.in aut.de inceſt.nup.in prin.col.ij.gl.in.l.error.ff.de iu.⁊ fac.igno.

b ¶ Qđ ſtatuta.adđ bar.in.l.ſi.ff.de acce.text.in c.ij.đ diuor.glo.Jo.an.in.c.j.de reli.do.lib.vj.in mer.doc.i cle.j.đ ſep.que iura volũt qđ ſic.Cõtriũ tȝ glo.in cle.ij.de ſta.mona.additio.⁊ ꝑ do.Phil.deci.in.l.ij.ff.đ re iu.col.xiij.

¶ De precibus imperatori offerendis. Rubrica.

¶ Glo.rubrice continua vt in glo.tua.

1 ☞ Reſcriptum impetratum a ſeruo ſup nece dñi ſui valet,etiã quantum ad proſequendum accuſationem ſuper impetratis.
2 Propter atrocitatem ⁊ enormitatem delicti quedã permittũtur contra regulas iuris,que al's non permitterentur.
3 Ex cauſa licitũ eſt leges trãſgredi:qđ intellige vt.j.nu.8.
4 Epiſcopus nihil poteſt ſtatuere cõtra ius cano.niſi ex magna cã.
5 Poteſtas poteſt ex cauſa tranſgredi ſtatuta etiam iuratata.
6 Dans alapam poteſtati,poteſt furca ſuſpendi.
7 Pro vno furto magno equiualenti tribus,an poteſt quis furca ſuſpendi.
9 Aliqua conceduntur vt ſint exemplo alijs,que alias non concederentur.
10 Fides eſt laudanda,⁊ facit de non capace capacem.
11 Cauſe capitales ⁊ ſic ſanguinis/an poſſint delegari.
12 Licet regulariter ad impetrãdũ reſcriptũ requirat̃ ſpeciale mandatum,ſecus tamẽ ad impetrandum literas inquiſitionis.
13 Quando princeps aliquid facit ex certa ſcientia,tollit omne obſtaculum iuris.
14 Etiam in cauſis criminalibus,ſupplicatio principi oblata,⁊ iudici inſinuata,⁊ per eum parti cognita,habet vim libelli.

1 LIcet ſeruilis. † Reſcriptũ impetratũ a ſeruo,ſuper nece domini ſui valet nedum quãtum ad ipſum reſcriptum,ſed etiã quãtũ ad ꝓſequendũ accuſationẽ ſuper impetratis:q̃uis al's ſeruus reputet̃ inhabilis:hoc dicit.Et premitte ſm Bald.pro figuratione caſus/qđ anteq̃ litere exirent de cancellaria principis,fuit oppoſitum coram auditore contradictarum,qđ litere cõcedi non debebant,propter defectuȝ perſone ſupplicantis:tñ deciditur vt in litera.Iſta.l.quamuis ſit conglutinata vno ſtructu

a ¶ Qd ex cā. adde Spe. ti.de cōstit.i §.j.i vlt.col. in fi.†.autē ordinarij.

b ¶ Si papa. adde Lud. rom.in suis sing.i litera e.incip.eps. barba.in.c. studuisti.in ij.col.de of. del.Lu.ro. cōsi.ccccxx viij.incip.in terminis p posite cōsul tationis. in vlti.col.

c ¶ Pro fur to.add bal. i.l.nemo de inceps.C.d episc.audi. bart.in.l.ca pitaliuz.de penis.ff.

d Qd differ tur. Add.l. Quis.ff.de arbi.text.in c.ancillam. xxxij.q.ij.z i c.nemo de sperand⁹.z de peni.dis. vij.

e ¶ Quod re scripta. Ad de.l.ij.in.§. si qs a pnci pe.ff.ne qd i lo.pu.bal. i.l.ex facto. ff.de vulg.z pu.nisi i eo rescribat di recto ɔ̄ ius tertij:vt i.c. Quis.de re scri.lib.vj.z i.c.cū i tua, d ɔsue.eo.li. Innoc.in.c. qd i dubijs, de renun. dñi de rot. deci.cccx.i antiquis.

verborum,tñ fm Sali.habentibus acumen ingenij,ista.l.prestat
quatuor partes.In.j.ponit dubitatio. quare supplicatio istius
serui non deberet admitti.In.ij.ponit rō quare fuit admissa.In
iij.ponit concessio ipsius rescrip.In.iiij.ponit effectus ipsius con-
cessionis.scda ibi:tñ admissi sceleris.tertia ibi:vt prefecto ptorio.
quarta ibi:vel auditis his q̄ in libello cōtulisti.¶ No.j.ex tex.ibi:
2 atrocitas.regulam not.† q propter atrocitatē z enormitatē deli-
cti quedā pmittunt cōtra regulas iuris q̄ als non pmitterentur.
3 ¶ † Unde facit iste text.fm Bal.in.ij.not.pro regula quā tradit
a Innoc.in.c.j.de cōsti.qd ex causa[a] licitū est leges transgredi:istud
dictū Inno.sepe allegat Bal.in varijs locis:alij vero raro.idem
Bal.in.l.z si seuerior.z ibidē Sali.C.de infa.z idē Bal.in aut.sed
nouo iure.in pe.col.C.de ser.fugi.z idē Bald.in.l.obseruare.§.pro
ficisci.in.xj.q.ff.de offi.procō.z leg.z in.l.qd ergo.§.pena grauior.
ff.de infa.z in.c.obertus.in quibus cau.feu.amit.in vsib.feu.z in
c.iij.ad.fi.de re iud.z alibi Spe.sed Lud.ro.in repe.l.si vero.§.de
viro.in.xlvj.fal.ff.sol.mat.nō tz istud dictū Inn.sed dicit q tūc dz
superior cōsuli/per tex.fm eū sing.in.l.diuus.vltima.in ver.impe
ratori describatur.ff.de fal.facit tex.in.l.j.§.si qs vltro.ff.de qōni.
z puto q tutius esset ita facere:tñ teneo dictū Inno.z pro eo alle
go.iiij.tex.in.l.si qs filio exheredato.§.hi aūt oēs.ad fi.vbi Bald.
z alij no.ff.de iniust.rup.z irri.test.i.c.felicis.§.ceterū.de pe.in.vj.
z text.in.l.fi.in ver.nec tñ.C.de mō mulcta.z tex.valde solēnē.in.l.
si hominē.ff.manda.que.l.est vnica z singularis in iure fm Bal.
in.c.j.in.viij.col.vt lit.nō cōtest.z illū text.doc.in varijs locis alle-
gant,sed non curo referre:tñ per illū text. Bal.in.l.oēs populi.in
vj.col.ff.de iusti.z iur.dicit limitari oia iura canonica,que volunt
4 q† eps nihil pōt statuere cōtra ius canonicū,qr sic inferior dispo-
neret contra.l.superioris.limitatur/nisi ex magna causa:istam
limitationem sequitur z exclamat Panormita.in.c.dilecti.vlti.
de appel.in.c.at si clerici.§.de adulterijs.in.v.col.de iudi.z i.c.stu-
duisti.de offi.deleg.Itē per illā.l.si hominem.tenet Bal.in rub.C.
5 qui admi.circa princ.† q potestas ex causa pōt transgredi statu-
ta,etiā iurata.Itē p illā.l.si hominem.dicit glo.j.in.c.tempora pe
b nitudinis.xxvj.qō.vij.q si papa[b] iniunxit alicui pniam,eps q̄uis
sit inferior,pōt diminuere:z idem dicit glos.in.c.latorē.xxxiij.q.ij.
¶ Et per dictū Innocē.in.d.c.j.tenet singu.Bal.in.c.j.§. iniuria.
6 in prin.de pac.iur.fir.in feud.† q si aliqs daret alapam potestati,
posset potestas facere eū furca suspendi:qr ex tam magna causa
licitū est leges trāsgredi.¶ Sz caue qr videt q ipse potestas hoc
nō posset/ne fit iudex in cā propria.p tex.in.c.dilectus.z ibi Inn.
de pe.¶ Item per dictū Inno.in.d.c.j.tenet Bart.in aut.sed no-
7 uo iure.in.iij.no.C.de ser.fugi.† q lz pro furto[c] nō possit quis fur-
c ca suspendi,sed requirant tria furta:tñ si esset vnū furtū multum
enorme posset furca suspendi/cū equipolleat tribus argu.l.si is q
tres.§.fi.ff.de excu.tu.z qr ex cā licitū est leges trāsgredi/vt predi
xi.idem tenet Bal.in.c.j.§.iniuria.in.ij.col.in fi.de pace iur.fir.in
vsi.feu.Ang.in.l.qd si nolit.§.qr assidua.ff.de edil.edi.ang.de are.
in.§.ex maleficijs.in.iij.col.insti.de actio.z insti.vi bo.rap.in pn.z
in tracta.malefi.in ver.vestem celestē abstulit.vbi dicit q ita pra-
cticauit Perusij dū ibi assideret:idē tenet Panor.in.c.inter alia.
in vlt.col.de immu.eccle.¶ Adde qd dicit do.Jo.bap.de cacialu
pis doctor Seneñ.in.l.cū seruus.ff.de cōdi.ob cau.qd vidit quen
dam q cōmiserat furtū mille ducentū ducator qui euasit penam
mortis,lz furtū esset magnū:z qd tm fuit punitus pro vno furto.
et qd ita cōsuluerūt quidam doc.perusini/z pleriqz ferrarienses.
¶ Tene cōtrariuz/cū attendatur consuetudo furandi magis q̄
ipsum furtum/z contra Bal.tenēt Sali.Ful.z Paul.de ca.in.d.
aut.sed nouo iure.Jo.de ana.in.c.fi.de fur.d.Angel. arimineñ.in
addi.quas fecit in dicto verb.vestem celestem abstulit.Et dicit
Are.in.d.aut.sed nouo iure.in.ij.col.q multi nō tenēt illā decisio
nem Bald.z qd non seruatur in practica:nisi forte dicas fm eum
qd ita demōstratur malus anim⁹ pro vno furto enormi z excessi-
uo,sicut pro multis mediocribus z excessiuis:pro ista parte soleo
allegare bonū tex.in.c.furtū.xiiij.q.vlti.z tex.in.§.qm̄ vero cōtin-
git.in aut.vt nul.iudi.z ista vltima esset consulendo z iudicando
teneda:qr in criminalibus quādo reperiūtur varie opi.doc debet
8 teneri mitior.l.interpretatione.z.l.sanctio legum.ff.de pe.† ¶ Li-
mita dictum Inn.s.relatuz duob.mod.¶ Primo prout singula
riter limitat Bal.in aut.hodie.C.de iudi.vt pcedat in maiorib⁹
magistratibus,qui bene ex causa possunt leges transgredi:secus
est in minoribus magistratibus q iurant statuta precise abserua-
re.¶ Tu in hac limitatione aduerte qd Bald.met.in.d.c.j.in.ij.
col.de consti.intelligit maiores magistratus:scz presides z pote-
states qui habent merum z mixtum imperium:z sic altā iurisdi-
tionem:item pondera qd Bald.met vult cōtrarium in.c.ij.ad.fi.
de senten.z re iudi.vbi dicit/q istud verbum Inno.multum de-
fendit assessores.q p bono publico qñqz statuta trāsgrediunt.pō
derat illud assessores:z sic iudices inferiores:item adde qd Pau.
de ca.in.d.aut.hodie.dicit q maiores magistratus in hoc propo-
sito intelligūtur,qui sunt ppetui/vt epi marchiones/z similes vt
comites:alij aūt magistratus,vt sunt ptātes cēsent inferiores:de
quo etiā dixi in.d.aut.hodie.¶ Scdo limita fm Sali.in.d.aut.
hodie.vt dictum Inno.solum procedat in causis arduis,statum
publicum reipublice cōcernentibus:prout etiā est de mēte Bal.
in.d.c.iij.ad fi.¶ Facit qd pulchre vult Bald.in.c.j.§.si qs qnqz.
per illum tex.de pac.tenē.in feud.z p hāc limitationē cōfunderet
9 qd vult Bal.in.d.aut.sed nouo iure.vt.s.retuli.¶ † Scdo no.ex
tex.ibi laudabilis fidei exemplū.fm Cy.Bart.z alios qd aliqua
cōceduntur vt sint exemplum alijs.que als nō concederentur.fa
cit tex.in.l.aut facta.§.fi.ff.de pe.¶ Tertio not.ex eisdem verbis
10 fm Bal.† q laudatur fides,z facit de non capace capacem:q est
menti tenendū fm eum.¶ Quarto no.in verbo demādaremus.
11 hic videri tex.† q cause capitales:z sic sanguinis possunt delega-
ri.cōtra regulā.l.j.ver.huius rei.ff.de offi.eius cui mā.est iurisdi.
Sed rñde dupliciter fm doc.hic: Primo qd ista delegatio fuit
facta a principe:z sic fuit permissa.l.j.ad fi.C.qui pro sua iurisdi.
Scdo rñde z melius q ista nō fuit delegatio,sed excitatio iurisdi
tionis ordinarie prefecti:vt dicitur post Bal.in.l.pe.ff.de iusti.et
iur.habetur in.c.lz vndiqz.de offi.dele.¶ Quinto not.subtilius
12 ex isto text.† q lz regulariter ad impetrādū rescriptū requiratur
speciale mandatū.c.nonnulli.de rescrip.tñ hic est tex.q litere in-
quisitionis possunt impetrari sine speciali mandato:ad hoc not.
istū tex.Bal.in.c.ex parte.el.ij.in vlt.col.de rescri.tñ subdit Bal.
13 q hic in prin.ex certa scientia cōcessit.Confirmo† qr qñ princeps
aliqd facit ex certa scientia,tollit omne obstaculū iuris fm Bar.
in cōsi.qd incipit ciuitati camerini.z nō pōt reuocari in dubium
dispositum a principe ex certa scientia:fm Bart.in.l conficiūtur
in prin.cū multis cōcor.ff.de iure codicil.¶ Sexto no.ex tex.ibi:
vel auditis his que in libello cōtulisti.optimū tex.z forte alibi nō
14 sic expressum fm Ful.† qd etiā in causis criminalibus, supplica
tio pncipi oblata,z iudici insinuata,z p eū parti cognita,hz vim
libelli z sufficit pro libello:sed Bal.hic dicit hoc esse verū quo ad
iudicem:sed quo ad ipsam partem requiritur libellus cōuentio
nalis:z ita tenent Bal.z ipsemet Fulg.in.l.j.vbi plene dicā.j.tit.
j.ponunt Cano.in.c.preterea.de dila. Jason Padue.

1 ☞ Per rescriptum principis potest concedi debitori dilatio ad soluendum.
2 Litere saluicōductus q quis nō possit intra certū tps inquietari non extenduntur ad debitum iuratum.
3 Rescripta z priuilegia principis, sunt intelligenda absqz graui preiudicio alterius partis.
4 Forma rescripti nō est seruāda,qñ ex hoc lederet ius alteri⁹ tertij.qui nō est nominatus in rescripto.
5 Princeps de ordinaria potestate nō potest per rescriptū tollere exceptionem peremptoriam alicui competentem.
6 Dominium semper est de iuregentium lz modi per quos acquiratur possint esse de iure ciuili.
7 An dilatio ad soluendum concessa principali extendatur ad fideiussorem.

Quoties. Ad euidētiā premitte q ista lex le-
gitur in glos.altero de duob.mod.
Bar.Bal.Sali.z cōiter alij expresse tenēt vtrāqz lec.
primus est in debitore supplicante z petente dilatio-
nem:sed caue qr licet iste intellectus sit in se verus,tñ litera eū nō
patitur:vt etiā dicit Cy.ptz in tex.in verb.remittitur.Et sic con-
gruit creditori supplicanti,nō autem ipsi debitori.nisi intellige-
res tex.remittitur:idest conceditur:sed certe esset ponere album
pro nigro:tñ intellectus est in se verus:z hoc dicit in summa:va-
let rescriptum per quod dilatio ad soluendū conceditur vel remit-
titur,secus est in exceptiōe pemptoria.h.d.fm vtrūqz intellectū.
1 ¶ No.fm Cy.Bar.z alios illud vulgatū† q differtur[d] nō aufer
d tur.¶ Secūdo no.ex hoc tex.q per rescriptū principis potest cō
cedi debitori dilatio ad soluendū:qr in mora modici tpis nō pōt
esse magnū dānuz.l.si debitori.ff.de iudi.z ita tota die principes
cōcedunt literas saluicōductus mercatorib⁹,vel debitoribus q
fugā arripuerūt,qd nō possunt intra certū tps inquietari vel cō-
2 ueniri.Et isto casu aduerte† q tales litere saluicōductus nō ex-
tendunt ad debitū iuratū:ita per plura cōsuluit.d.Alex.in consi.
xxxviij.in.iij.volu.qd incipit visa petitione.Aug.de ro.facit bene
glo.sing.in.c.cū nō deceat.in glo.fi.de elec.in.vj.qd clausula non
obstāte vel alia clausula derogatoria non tollit actū iuratū.facit
c.ɔstitutus.de rescrip.qd vult glo.no.in cle.dudū.§.pe.in verb.pa-
cta.de sepul.¶ Scdo limita data idonea fideiussione.l.vniuersa.
j.e.¶ Tertio no.ex hoc tex.ibi:sine graui partis alteri⁹ dispēdio.
3 fz Bar.z doc.† q rescripta[e] z priuilegia principū,debēt intelligi
e absqz graui pudicio alterius partis:adde q Bal.in.l.j.ff.de cō
sti.pn.no.singularius ex hoc tex.q si pnceps expresse excedat iu-
stitiam partis/psumendū est:z ita dz intelligi qd voluerit in mo
dico excedere.reassumit Bal.in.c.que in ecclesiarū.de cōsti.alibi
Bal.in

Bal.in rub.extra de rescrip. in.ij.col.not.ꝙ si rescriptū in modico
lederet partē,nō est necesse ꝙ pars citetur/quia princeps pōt in
modico sine citatione partē ledere. ¶ Regulariter aūt princeps
nūꝗ̄ ꝓsumit̄ velle preiudicare iuri alicuius.l.nec auus.vbi glo.et
Bal.C.de eman.lib.l.ij.§.merito.⁊.§.si quis a principe. ff.ne quid
in loco publi.l.cū filiusfami.ff.de testa.mil.l.impuberi.ff.de admi.
tuto.glo.⁊ Bal.in.c.j.quid sit inuestitura.in feud. c.quāuis.de re
4 scrip.in.vj.c.super eo.de offi.dele.†Ex tex.ibi:no.Bal.in vlt.no.ꝙ
forma rescripti nō est seruāda qñ ex hoc lederet̄ ius alicui⁹ tertij,
qui nō est noīatus in rescripto:qđ est menti tenendū ⁊ not.dignū
ſm eum,⁊ ista regula ꝓcedit qñ solū tractaret̄ de modico preiudi-
cio partis:ita probat glo.not.in.c.cum olim.in verbo p̄iudiciū. et
ibi Gemi.ad hoc no.de cōsue. Imo si appareat ꝙ princeps velit
derogare iuri tertij.iuxta dictū.§.si quis a p̄ncipe.vt qꝛ princeps
exprimat in rescripto,⁊ dicat nō obstāte p̄iudicio tertij:intelligit̄
de paruo ⁊ non de magno preiudicio.glo.est notabilis in.l.sed cū
ab herede.in glo.fi. ff.ad treb.facit quod vult glo.in.l.seruitutes.
quarta.§.publico.in verbo incōmodo.ff.de serui.tit.generali.not.
do.Car.c.mandatū.in.vij.no.de rescrip.do.Bar.verō.in tracta.
5 seruitu.rusti.in titu.de aqueduc. ¶ Quarto not.ꝙ†princeps de
ordinaria potestate non potest per rescriptū tollere exceptionem
peremptoriā alicui cōpetētē. facit tex.in.c.ex parte.B.vbi Cano.
no.de fo.compe.habetur in.c.j.de lit.cōtest. in.vj. Inno.in.c.super
literis.de rescrip. Spe.in tit.de rescrip. presenta. §.ratione autem
forme.ver.illud no.do. Alex.in consi.cxxxvj.in.ij.volu.qđ incip.in
causa ⁊ lite vertēte inter Ja.in.ij.col. Jason Padue legens.

Additio. Glo.vnica:primo ponit primū intellectū ad
tex. In.ij.que est,ibi:vel pone casum.ponit se-
cundum intellectū. In.iij.que est ibi:sed quero.format.q. Rursus
secunda principalis subdiuidit̄ in tres.facit primo qđ dictū est/se-
cundo oppo.⁊ dupliciter soluit.tertio etiam oppo.⁊ soluit.secūda
ibi:⁊ hūc casum.tertia ibi:item cōtra. ¶ In prima parte dū glo.
dicit:⁊ sic nihil est cōtra.dic ꝙ imo est contra tex.nostrū in verbo
remittit̄.qui nō patit̄ istū modū vt dixi.s̄.in euidētialibus,tñ in se
est verus. ¶ In scđa parte dum glo.oppo.de.l.antepe.j.de pact.
inter emp.⁊ ven. Aduerte qꝛ illa lex pōt dupliciter intelligi,p̄mo
vt sensit glo.hic:⁊ glo.ibi expresse declarat ꝙ loquat̄ in vēditore,
qui supplicauit principi vt assignaret̄ sibi longū tēpus ad redimē
dum domū prius venditā:⁊ tunc opʒ tenere solutionē glo.quam
tenēt Cy. Bar.⁊ alij cōiter/ꝙ ibi minus longū tp̄s postulabat.tñ
istud multū diuinat:ideo scđo modo pōt ītelligi,qđ erat emptor
qui supplicabat,ꝙ quia erat sibi vēdita domus cū pacto ꝙ si vē-
ditor intra certū tp̄s solueret preciū,ꝙ emptor teneret̄ vēdere: ⁊
quia emptor nolebat stare in dubio,forte deliberabat edificare in
domo,sed ꝓpter pactū nō audebat incipere,supplicauit principi
ꝙ tolleret illud pactū:tunc solutio est clara quā ponit Bal.hic:in
j.oppo.qđ nō potuit ꝯcedi/qꝛ esset tollere totum ius partis:⁊ sic
eiusem⁹ in scđa regula tex.isto modo ista lex nihil obstaret,imo con
cordaret cū secūda regula hui⁹ tex.tñ postea cōsyderāti illum tex.
mihi visum fuit ꝙ illa litera aduersat̄,nec patiat̄ istū sensum:di-
cit enim tex.si a te ⁊c. Et sic ex verbis apparet ꝙ erat vēditor qui
supplicabat,⁊ nō emptor:vnde opʒ tenere primū ītellectū. ¶ In
vltima parte glo.de hoc dicet̄.j.in.l.fi.vbi glo.nō omitto tamen ꝙ
Rapha.Fulg.in vno reprobat glo.dūʒ glo.dicit ꝙ princeps etiā
ex certa sciētia non potest auferre dñium rei:qꝛ dñium est de iure
gentiū. Nā dicit Fulg.ꝙ imo dñium pōt esse de iure ciuili.alleg.
6 tex.in.§.fi.insti.de vsu ⁊ habi.⁊ in.§.fi. insti.de vsuc.sʒ errat:†quia
licet modi per quos acquirit̄ dñium possint esse de iure ciuili:vt
dicunt tex.per eum allegati : ⁊ glo.ordi. in.l.j.in prin. ff.de acqui.
rerū domi.tñ ipsum dñium est semper de iure gentiū:vt declarat
Bal.in.l.rescripta.in.j.col.ad fi.j.eo. ¶ Extra glo. Cy.hic exami
7 nat multas q̄ōnes,⁊ precipue†an dilatio ad soluendum concessa
principali extēdat̄ ad fideiussorē:de qua p Bal.⁊ Sali.⁊ tu;vide
Bar.in.l.cū filiusfa.§.in hac.ff.de ver.obli. ⁊ ibi alios:⁊ per Bal.
in.l.tam mandatori.j.de non nu.pecu. Jason Papie.

1 ☞ Rescriptum impetratum in damnum fisci non valet.
2 Litere remissionis cōdemnationū non valent nisi causa ⁊ que-
libet facti qualitas exprimatur.
3 Habens gratiam de vno homicidio si postea fecit secundū homi
cidium ⁊ impetrauit gratiam de secundo non facta mentione de
primo nihil valet.
4 Motus proprius principis debet exprimi in literis al's non pre-
sumitur.
5 Clausula ex certa scientia ⁊ motus proprij equiparantur.
6 Geminatum rescriptum habet vim clausule ex certa scientia.

1
Ec damnosa. No.ꝙ†rescriptū impe-
tratū in damnū fisci nō
valet:nec obstat.l.rescripta.in fi.j.eo.qꝛ illud ibi nō re
putat̄ dānū,cū fiscus in penis fiscalib⁹ habeat causam
lucratiuā/vt in fi.C.de.fis.cred.prefe.lib.x.l.apud celsum.§.labeo.
el.ij.ff.de excep.doli.qđ limita ſm Bal.hic:nisi tales pene fiscales
iam essent incorporate fisco.de quo vlti.no.dixi in.l.cū quis.super
princi.glo.s̄.tit.j.⁊ ex hoc infert Bal.hic:ꝙ si aliquis impetrat a
papa vel imperatore aliquā cōpositionē,vel remissionē super pe-
na iam exacta per fiscū:⁊ nō facit mentionē de exactione ⁊ incor-
poratione pene,nō valet rescriptū:tum qꝛ surreptitiū : tum quia
dānosum fisco.adde notabilius Bal.in.l.p̄scriptione. in.ix.col.j.si
contra ius vel vtili.publi.vbi tradit regulā quā reputat tenendā
2 menti/ꝙ litere remissionis cōdemnationū nō valeāt,nisi causa ⁊
quelibet facti qualitas exprimat̄:⁊ ideo si quis fuit cōdemnatus
in mille libris,⁊ impetrauit a principe gratiā ⁊ remissionē huius
pene,nō valet talis impetratio:ex quo non fecit mentionē ex qua
causa fuit cōdēnatus:⁊ istud est qđ dicit papa literas facti seriem
nō cōtinētes nihil valere.in.c.super eo. de coha.cleri.⁊ mulie.⁊ in
c.dilectus fili⁹ abbas sancti Stephani. ⁊ in. c.ad audientiā.in.ij.
de rescrip.⁊ ante Bal.fuit decisio Old.laud.in cōsi.xxij. qđ incip.
ad q̄ōnem.ad fi.sequit̄ do. Alex.in ꝯsi.xxix.in.j.vol.qđ incipit pon
deratis his que narrant̄ in themate.in.ij.colū.ad fi. Adde etiā qđ
3 pulchre not.guil.de cu.in.l.iij.per illū tex. C.de epis.audi.†ꝙ qui
habuit grām de vno homicidio,si postea fecit secūdū homicidiū,
⁊ impetrauit gratiā de secundo homicidio,nihil valet nisi fecerit
mentionē de primo homicidio,⁊ prima gratia. ¶ Et per istud di-
ctum refert do. And.sicu.in.c.super literis.in.xxxiiij.col. de rescri.
quod in ciuitate Bononie fuit de facto decapitat⁹ vnus qui im-
petrauerat gratiā remissionis secundi homicidij.non facta men-
tione de primo homicidio/⁊ eius gratia/istum tex.limita nisi im-
petraret̄ geminatū rescriptū/per tex.in.§.⁊ hoc vero iubemus.in
aut.vt nulli iudi.alleg.in glo. ¶ Per quem tex.no sing.Bal.hic:
qđ idem operat̄ secūda iussio principis,quod motus ꝓprius:quo
casu qñ princeps cōcedit rescriptū motu proprio,cessat omnis ex-
ceptio subreptionis ⁊ obreptionis. Not.diligēter/quia per illud
obtinui in ciuitate Papie sniām cum multa opponerent̄ contra
rescriptū/precipue de surreptione,⁊ aderat rescriptū geminatū/
dixi ⁊ obtinui ꝙ tales exceptiones cessabāt. sequit̄ Raph.Fulg.
hic:⁊ dicit esse bene notandū: ⁊ idē Rapha.Ful.in.l.rescripta.in
vlti.col.j.eo. Ludo.ro.in.l.si vero. §.de viro.in.xxxj.fal. ff.solu.ma.
vbi dicit ꝙ istud dictum Bal.est nouū,⁊ ꝙ alibi non legit:⁊ ꝙ ex
4 eo limitatur regula que habet/ꝙ†motus proprius principis de-
bet exprimi in literis,al's nō presumitur,nec pōt per testes ꝓbari.
c.si motu proprio.de preben.in.vj.certe geminatū rescriptū habet
vim motus proprij. ſm Bald.hic:idem tenet Ludo.ro. in.l.iij.in
princi.ff.qđ quisqꝫ iur.⁊ ibi do. Alex.in.j.not.⁊ in.j.fal.vbi optime
5 cōfirmat.nam†clausula ex certa scientia,⁊ clausula motus ꝓprij
equiparātur:vt colligitur ex glo.not. in.c.statutum. §.j. in verbo
6 literarū.in fi.de rescrip.in.vj.†et certe geminatū rescriptū habet
vim clausule ex certa sciētia.ita tenēt Jo.⁊ alij cano.in.c.porrecta.
de cōfir.vtili vel inuti.per tex.in.d.§.⁊ hoc vero iubemus. ¶ Tu
aduerte licet oēs teneant cum isto dicto Bal.ego pondero in con
trarium esse tex.in.c.constitutus.de rescrip.vbi erat geminatū re-
scriptum,⁊ geminatū mandatū pape Celestini,⁊ tamen ibi deci-
ditur qđ nō valet,ꝓpter vitiū subreptionis:quia nō est facta men
tio de iuramēto:ergo geminatio rescripti non habet vim motus
proprij,nec tollit vitiū subrectionis.⁊ Bal.met ibi in.j.col.not.ex
illo tex.ꝙ secūda iussio nō dat robur literis nullis ⁊ subreptitijs:
nisi diceres ꝙ ibi sit ꝓpter iuramētū:sed tenēdo regulā Bal.que
est valde singularis:eam valde vtiliter limita vt ꝓcedat/qñ scđm
rescriptū facit expressam mentionē de primo:al's geminatio non
haberet istum effectū.ita singulariter ad literā limitat solus Bal.
in.l.ij.C.de peti.bono.subla.lib.x.

1 ☞ Rescriptū solutiōis dilatoriū,ita demū hʒ effectū/si reus fi-
deiussorē idoneū prestet,ꝙ adueniēte tp̄e satisfiet.⁊ nu. 5.
2 Quādo lex vel statutū requirit qđ prestetur certa fideiussio aliter
actus nō valeat,debet statutū intelligi si petatur a parte.
3 Prestatio fideiussoris requisita a statuto,nō potest peti a parte,
nisi vsqꝫ ad litem contestatam.
4 Statutum disponēs ꝙ potestas debeat compellere agnatos ad
compromissum,intelligitur si petatur.
6 Uerbum non valeāt prolatum a lege vel statuto,intelligit̄ cum
effectu,non autem ipso iure.
7 Qñ lex iubet aliquid fieri post actum iam perfectū,etiā si dicat
ꝙ aliter nō valeat/tñ eius omissio nō vitiat ipso iure.et nu.8.
8 Omissio solennitatis que debet interuenire a principio in actu,
vitiat ipso iure.
9 Ubicunqꝫ forme prefixio,traditur a principio iurisditionis eius
omissio vitiat ipso iure.
10 Qualitas que potest interuenire post actum,non dicitur de sub-
stantia actus.
11 Illa dicuntur esse de substantia actus,que contemporanee cum
actu introducendo concurrere debent,non que post actum ordi-
natum requiruntur.

12 Stante statuto/ꝙ in cõtractibus minoꝝ vel mulierũ interueniat cõsensus duoꝝ propinquoꝝ/talis debet interuenire a principio: al's actus esset ipso iure nullus:nec sufficeret ꝙ postea adhibeat talis consensus.

13 Quando dicũtur aliqua de forma actus,⁊ aliqua preter formã, aliqua ante formã,⁊ aliqua post formam.

14 An testamentum vsurarij factum non prestita cautione,reconualescat si postea prestetur.

15 Fideiussio que debet prestari per debitorẽ qui impetrauit dilationem a principe,potest per ipsum principem tolli.

1 Uniuersa. † Rescriptũ solutionis dilatoriũ ita demũ habet effectũ,si reus fideiussorẽ idoneũ p̄stet,ꝙ adueniẽte tp̄e satisfaciet.h.d. vel sic.Dilatio per rescriptũ p̄ncipis cõcessa debitori, nõ ꝓficit ei,nisi sup solutione idonee satisdederit.h.d.⁊ habes istũ tex.in decretis.xxv.q.ij.in.c.dicẽti.§.vniuersa.vbi etiã habes quasi oẽs leges hui⁹ tituli ⁊ tituloꝝ sequentiũ. ¶ No.j.ex hoc tex.ꝙ dilatio solutionis ꝯcessa per principẽ nõ hꝫ effectũ nisi debitor fideiussorẽ idoneũ p̄stet,⁊ ita limita.l.quoties.s.eo. ¶ Sed hic quero/ nunqd debeat p̄stare talẽ fideiussorẽ etiã si non petat̃ a parte:iste tex.innuit ꝙ sic/dũ dicit ꝙ aliter nõ valeat:sed glo.hic not.dicit si aduersarius postulat.vnde ex isto tex.iũcta glo.collige pulchram regulã/quam Pau.de ca.hic dicit esse perpetuo tenendã menti.
2 ¶ † Qd qñ lex vel statutũ requirit qd p̄stet̃ certa fideiussio,aliter actus non valeat:dꝫ statutũ intelligi si petat̃ a parte.vnde infert ad statutũ hui⁹ ciuitatis Patauine,quo cauet̃/ꝙ si forẽsis cõueniat ciuem:debeat p̄stare fideiussorẽ idoneũ de soluẽdis expensis: al's ꝓcessus factus nõ teneat.dicit Pau.de cast.se allegasse ⁊ obtinuisse per hanc legẽ cũ glo.ꝙ tale statutũ dꝫ intelligi si talis fideiussio petatur a forẽsi:al's nõ fuit petita,⁊ ꝓcessum est in causa, valet ꝓcessus.idem ꝙ in hac lege intelligitur si fideiussio petatur/ tenet do.Alex.in ꝯsi.ccx.in.ij.volu.qd incip.visis his que narrant̃ in themate.vbi conat̃ limitare.⁊ subtilius do.Frã.de are.in cõsi. cxxxvij.quod incip.clarissime dñe collateralis ad dubia mota ⁊c. vbi dicit ꝙ ista est exceptio dilatoria,que si nõ fuit a principio opposita,nõ põt amplius opponi.No.multũ ad intellectũ huius legis ꝙ
3 † talis fideiussio nõ põt peti nisi vsqꝫ ad litẽ ꝯtest.pro dicta regula adde de iure ciuili bonos tex.in.l.si quis filium.§.stipulatio.in verbo cum interpellatus.ff.de colla.bono.⁊ bonũ tex.in.l.ij. §.qd ait p̄tor.ff.quo.leg.in verbo nõ ergo dꝫ offerre satisdationẽ: sed petẽti satis nõ facere morã.⁊ tex.in.l.j.§.nõ exigit.in ver.quare si nõ fuerit qui interpellet.ff.vt in pos.lega.cũ alijs.j.allegãdis.sil'r de iure cano.adde tex.in.c.j.ad fi.in verbo si fuerit requisit⁹.de sen. excõ.in.vj.⁊ tex.in.c.j.ad fi.in verbo si petant̃.de sepul.in.vj.⁊ tex. in.c.cũ persone.§.j.in verbo a locoꝝ ordinarijs requisiti.de priui. in.vj.⁊ tex.in.c.ab eo.de appel.in.vj.bonam glo.in.c.cupiẽtes.ij.§.si vero in ꝟbo cõtẽpserint.de elect.in.vj.cũ alijs.j.statim allegãdis. ¶ Secũdo principaliter adde tex.not.in.l.peto.§.fi.in verbo qd si cautio nõ fuerit ab eo qui primo loco admissus est desyderata.ff. de lega.ij.per quẽ tex.no.Pau.de ca.ibi:ad fi. Ad statutũ huius ciuitatis Patauine,disponẽs ꝙ qui appellat a s̃nia:vel petijt restitutionẽ in integrũ,debet cauere cũ fideiussore de restituẽdis expẽsis,⁊ al'r ꝓcessus fact⁹ nõ teneat neqꝫ valeat:certe si talis cautio nõ fuit petita ꝑ aduersariũ:⁊ sic nõ oblata:valet ꝓcessus:qr tale statutũ dꝫ intelligi si cautio fuit petita,⁊ nõ p̄stita:tunc bene processus esset nullus/vt dicit statutũ.⁊ dicit Pau.de ca.qd est tenendum mẽti,qr pluries vidit de facto.sequit̃ do.Alex.in ꝯsi.xcvj.in iiij.volu.qd incip.visis narratis in themate. ¶ Tertio principal'r facit qd dicit̃ in.l.iulian⁹.§.offerri.ff.de act.emp.tex.enim ibi dicit offerri dꝫ preciũ ab emptore,intelligit̃ si petat̃ a parte:⁊ sic lex loquens per verbũ precisum,dꝫ tñ intelligi si petat̃.fm Bal.in.l.ij. C.de his que sub mo.lega.⁊ in.l.j.C.ne liceat in vna ea.causa.ter. ꝓuo.⁊ in.l.si traditio.in.iij.q.C.de act.emp.⁊ in.l.j.in vlti.col.C.de
4 vsur.⁊ fruc.leg. ¶ † Quarto cõfirmo:qr si statutũ disponat qd potestas[a] debeat cõpellere agnatos ad cõpromissum,intelligit̃ si petatur:fm do.Ant.de but.in.c.venerabilis.de iudi.quẽ refert ⁊ sequitur do.Alex.in cõsi.lxxxij.qd incip.in causa vertẽte inter Petrum ⁊ Ioãnẽ.in pe.col.in.j.vol.facit bene tex.in.l.j.§.fi.in verb.si tẽpus ad deliberandũ petet.ff.de iure delibe. ¶ Quinto facit qd vult glo.no.in.c.fi.in glo.fi.in prin.⁊ ibi cano.eam notãt.de rescri. qd iudex tenet̃ ꝯdẽnare partẽ victam in expẽsis:est verũ si sint petite.⁊ idẽ dicũt Bar.⁊ legiste in.c.properãdũ.§.sin autẽ alterutra. vbi late do.Alex.C.de iudi.Bar.⁊ doc.in.l.iiij.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.⁊ illam glo.not.sequitur Panor.in.c.significauit.in.iiij.colum.de except.et in.c.cum sit generale.in.ij.col.de foro compet.⁊ in.c.auditis.in fi.de procura.⁊ in.c.licet causam.in vj.col.de proba.⁊ in.c.finem litibus.in antepe.col.⁊ ibi do.Anto. de but.in.xxj.col.de dolo ⁊ cõtu.Bal.in.§.hec aũt omnia.insti.de pe.teme.litig. ¶ Sexto facit/qr stante statuto qd capitaneus teneatur ferre sententiã fm consiliũ sapientis[b],⁊ aliter lata non valeat,intelligitur si pars petierit consilium.fm.d.Anto.in.c.pe.de iud.qui no.per glo.⁊ doc.in.d.c.fi.de rescrip.sequitur.d.Alexan. in.cõsi.cxxij.in.ij.vol.qd inci.viso ꝓcessu vtriusqꝫ cause.in vlt.col. ¶ Septimo facit:qr stante statuto ꝙ iudex teneatur causas terminare intra certum tempus sub pena,intelligitur si pars petierit.fm do.Ant.de but.⁊ Panor.in.c.pe.in pe.colũ.de iudi.Cal.in consi.iij.posito sub tit.de pe.Pau.de ca.⁊ do.Alex.in.l.ꝓperandum.in prin.C.de iudi.Facit qd dicit Bal.in.c.j.§.iudices.in.iij. col.de pac.iur.fir.in feud.quod iudex negligẽs facit litẽ suã:sed nõ dicitur negligere si pars nõ petijt.allegat gl.in.l.quicũqꝫ.in ver. interrogatione.C.de ser.fug. ¶ Octauo facit qd si statutũ disponat quod priores ciuitatis teneãtur causas appel.cõmittere sub certa pena:tale statutuꝫ intelligitur si fuerit postulatũ:imo plus debet talis reqsitio fieri cuꝫ importunitate.ita notabiliter Ang. in consi.cxl.quod incip.quidam Mattheus.sequitur.d.Alex.in l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.in.ij.col.ff.de oper.no.nun.⁊ in consi.cxix.in.j.volu.quod incip.viso ꝓcessu.in.iiij.colũ. ¶ Nono facit:nam dilatio quatuor mensiũ debet statui cõdẽnatis ad soluendum.l.fi.C.de execu.rei iudi.est verum ita demum si petatur ab ipso cõdẽnato.ita not.Ang.⁊ do.Alex.in.l.debitoribus.per illũ tex.ff.de re iudi. ¶ Decimo facit qr si quis promissit p̄sentare aliquẽ iudici intra octo dies sub pena.intelligitur si fuerit requisitus.ita egregie Pau.de ca.in consi.clxvj.quod inci.videt̃ dictus Ioan.Pau. Undecimo facit qr obligatus ad defendenduꝫ aliquem,intelligitur si fuerit interpellatus,nec sufficit qd sciat:fm Panor.in cõsi.xxxviij.in.ij.volu.quod incip.in questione q̃ vertitur.in.ij.col. ¶ Duodecimo facit qd not.Ioan.an.in.c.ego.N. de iureiu.per illũ text.in ver.vocatus.qd si episcopus.videret oẽs coepiscopos ire ad synodũ:ipse tamen non tenet̃ ire si non vocet̃. ¶ Tertiodecimo facit ꝙ si testator in testamento disponit ꝙ fratres starẽt in cõmunione,⁊ lucra cõicarent sub pena priuationis hereditatis,intelligitur si fuerit interpellatus ꝙ talia lucra communicaret.vt est bona glo.in.d.c.cupientes.§.si vero.quã ad hoc no.Bal.in.l.j.i.j.col.C.ne lic.in vna ea.cã tertio ꝓuo.⁊ ita in specie cõsuluit do.Alex.in cõsi.cij.in.iij.volu.qd icip.circa primũ dubiũ in quo queritur an magister Augustinus.in.ij.col. ¶ Quartodecimo ⁊ vltimo facit/qd vult Bart.in.l.admonẽdi.in vlti.col.ff.de iureiur.ꝙ si pars semiplene probauit intentionẽ suã,iudex debet sibi deferre iuramentum in supplementum ꝓbationis.est verum si ab eo petatur,al's secus.⁊ ibi dixi referẽdo aliqua ex predictis ¶ Ultra supradicta adde etiã/ꝙ ista exceptio satisdatiõis nõ prestite,est exceptio dilatoria,que si nõ fuit a principio petita,intelligitur tacite remissa:fm Frã.de are.in consil.cxxxvj.incip.clarissi-
5 me domine collateralis ad dubia mota. ¶ † Scdo not.ex hoc tex. ꝙ ille cui a principe cõcedit̃ dilatio ad soluẽdũ, nõ põt ea vti nisi satisdet cũ fideiussoribus,de soluendo adueniente termino.ratio est qr princeps nõ vult ex suo priuilegio alicui damnum inferre.vt dixi in.l.ij.s.eo.Idẽ est si dilatio cõcedit̃ a testatore,vt in legatis relictis in diem vel sub cõditione,heres tenet̃ satisdare ꝙ eueniẽte die vel conditione satisfaciet legatis:toto titu.ff.⁊.C.vt leg.nc. caue.l.inter omnes.ff.qui satis.cog.idẽ in dilatione cõcessa a iudice.l.si debitori.in verbo cõpetenti cautela.ff.de iudi.idem si delatio concedat̃ a lege.l.si constãte.§.quoties.ff.so.mat.nisi remmittat̃ ꝓpter difficultatẽ p̄stationis.l.ij.§.pe.de iudi.de quo vltimo dic vt per Cy.⁊ latius Bal.hic.Bal.Imo.⁊ moder.in.l.ij.in prin.ff. sol.mat.vbi limitant multis modis.si autẽ dilatio sit concessa ex conuentione partiũ.⁊ superueniat noua causa suspicionis, potest peti satisdatio:al's secus.l.in oib⁹.ff.de iudi.iũcta.l.si creditores. ff.de priui.cre.not.Bar.⁊ doc.in.l.ij.in prin.ff.solu.mat.⁊ in.l.si is a quo.§.fi.cum.l.seq.ff.vt in pos.lega. ¶ Tertio no.ex isto text.in verb.non valeant.iuncta glo.que exponit.i.non sortiant̃ effectũ.
6 fm Bar.⁊ doc. † ꝙ verbum nõ valeant.prolatum a lege vel a statuto:intelligitur in effectu,non aũt ipso iure.Adde Io.an.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.§.compendiose.in ver.item vide si est ibi clausula.Panor.in.c.nõnulli.§.sunt ⁊ alij.ꝑ glo.ibi de rescri. Bal.in.c.cũ ordinẽ.in.viij.col.eo tit.⁊ facit ratio/qr ista verba nõ valeant.videnť respicere futurũ tempus:sed qñ lex vel statutum vtitur verbo futuri temporis,nõ intelligitur ipso iure.iuxta glo. in.l.in crimiali.C.de iuris.om.iudi.⁊ in.l.iubem⁹ nulli.§.sane.cle.j. vbi Bar.C.de sac.san.eccle.idẽ Bar.in.l.imperator.ff.de iu.fis.gl. in regula in penis.de reg.iur.in.vj.in cõtrarium põdero tex.in.c. qr ꝓpter in verb.nõ valeãt.de elec.⁊ ibi doc.cõcludunt ꝙ electio aliter facta nõ valeat ipso iure,ꝓpter illum tex.qui dicit non valeant.Ex hoc no.ibi Panor.in.iij.col.⁊ ibidem Semi.ꝙ ista verba nõ valeãt.inducũt nullitatẽ ipso iure:facit quod vult gl.in.c. dispendia.in verb.processus.de rescrip.in.vj.pro concordia dic ꝙ quãdo lex simpliciter dicit non valeat.intelligit̃ regulariter ipso iure/nisi lex dicat non valeat propter aliquid quod debeat fieri postea per partem,post actum perfectum:tũc procedit ista glos. et no.Bart.quod non intelligitur ipso iure,sed in effectu.vt dicã. in gloss.

a ¶ Qd potestas.adde.l.iiij.in.§.hoc aũt iudiciũ.ff.de dã.ifec.⁊ doc.in.c.fi.de rescrip.et talis petitio dꝫ fieri seu ꝓduci parte aduersa presente vel citata:fꝫ bal.in.l.si.ea.in fi.C.q accu.nõ pos.⁊ docto.i.c.charte.iij.q.ix.

b ¶ Sapiẽtis.Adde.l.pretor.in.ij.in §.hec auteꝫ actio.in ver.docere.⁊ ibi doc.ff.vi bo.rap.Bal.in l.si qs nõ dicam rapere.in.iij.col.C.de epi.⁊ cle.Ioan.an.in c.j.de homi.lib.vj.in nouel.

in glo.seq.vbi rationem assignabo. ¶ Capio glo.in verbo non va
leant.que exponit tex.i.nō sortiant̄ effectū.quare glo.sic exposuit:
dic quia tex.videbatur cōtinere ꝯrietatem: primo dicit vniuersa
rescripta non valeāt:ꝛ postea subdit nisi fideiussio prebeat̄.certe
illud quod non valeant a prin.non potest ex aliquo actu superue
nienti conualidari.l.quod ab initio.ff.de reg.iur.si ergo rescriptū
nō valet,qūo pōt postea cōualidari per satisdationē prestitā:q̄z
quod nullū est ex actu subsequēti,postea ꝯualidari nō pōt.ꝑpter
illud ꝯrium,glo.exponit tex.non valeāt.i.nō sortiant̄ effectū:ꝛ sic
fatet̄ ꝯrium:bene ergo valet rescriptū impetratū esse virtualiter:
sed nō quantū ad vtilitatē ꝛ cōmodū impetrātis,nisi fideiussionē
prestet.istam glo.multū not.Bar.ꝛ doc.hic:qd̄ verbū nō valeāt:
appositū in aliqua.l.vel statuto,non intelligit̄ ipso iure,sed in effe
ctu.de quo dixi.s.in.iij.not. ¶ Capio glo.in verbo prebeat̄:quā
diuido in duas partes. In prima querit an datio fideiussorū de
qua in tex.debeat fieri tēpore quo impetratur rescriptū,an vero
possit prestari postea ex interuallo:ꝛ ponit duas opi. In secunda
que est ibi:s3 an ꝛ hoc onus.glo.format aliā.q. Redeo ad primā:
quare tene secūdā opi.approbatā per doc.vnde ex tex.ꝛ hac glo.
7 no.ꝙ† qū lex iubet aliquid fieri post actum iam perfectū:etiā si di
cat ꝙ aliter nō valeat,tn̄ eius omissio nō vitiat ipso iure scz in ef
fectu:ideo potest illud q̄cunq3 interponi:ꝛ ad hoc ista glo.est
multū solēnis ꝛ comendat̄ a docto.in locis.j.allegādis. Bar.hic
plenius tradit bonā doc.quā sequunt̄ alij doct.hic.adde Bar.in
l.si ita quis ꝓmiserit.§.ea lege.in.j.col.ff.de verb.obli.ꝛ in.l.cū lex.
in.iij.col.ff.de fideius.ꝛ in.l.j.in.iij.col.vbi etiā Imo.ff.de testa.et
in.l.ij.C.de cano.frumē.vrbis ro.lib.xj.ꝛ in.l.his cōsequēter.§.j.ff.
fami.hercis.sequit̄ Bal.in.l.nō dubiū.in penul.col.C.de legi.ꝛ in
l.cū mulier.in.xj.col.ꝛ seq.ff.sol.mat.ꝛ in.l.si tutor.ad fi.C.in qui.
cau.in integ.resti.est necessaria.vt in.l.qui crimen.in.vij.q.C.qui
accu.nō pos.ꝛ in.c.q̄stioni.in fi.de appel.Panor.in.c.ij.in.iij.colū.
de testi.subtiliter Ang.in consi.xxxvj.qd̄ incip.pro decisione que
sitorū.Pet.de ancha.in cōsi.cxvj.qd̄ incip.ex narratorū in facto.
in vlti.col.Lud.ro.in cōsi.cccxxiij.qd̄ incip.quo ad primū consul
tationis articulū.vbi querit in scd̄o dubio.ꝛ in.d.l.cum mulier.in
vlti.char.Ange.de are insti.de excep.in prin.in.xxxiij.col.Flo.in
l.j.§.interdū.in vlti.col.ff.de vsufru.accre. ¶ Tu ex ista doctrina
8 Bar.ꝛ cōi/collige duas notabiles ꝯclusiōes.Pria est/ꝙ† omissio
solēnitatis,que debet interuenire a principio in ipso actu,vitiat
ipso iure.Secūda cōclusio est/ꝙ qū lex vel statutū mādat aliquā
solēnitatem interuenire post actum iam celebratū,ꝛ perfectum:
tunc eius omissio non vitiat ipso iure:sed bene in effectu:vt hoc
tex.cū glo.ratio diuersitatis est:quia actus qū est in fieri facilius
impedit̄,q̄ꝫ qū iam est perfectus tollatur.l.patre furioso.ff.de his
qui sunt sui vel alie.iur.c.queādmodū.de iureiur. ¶ Pro confir
matione huius doctrine quā totus mūdus sequit̄:adde illud qd̄
dicit Bal.hic:fm Aristotelem.ꝛ Auerrois.ꝙ forma substantia
lis aduenit rei existēti in potentia.forma vero accidētalis adue
nit rei existenti iam in actu.alibi idem Bal.in rubri.C.de rescind.
ven.post mediū dicit/ꝙ illa dicit̄ solēnitas substātialis,que requi
ritur tempore ꝯctus:vt cōsensus propinquorū ex forma statuti:
sed si requireret post ꝯctum in esse fundatū:nō dicitur substan
tialis:ideo cōtractus non est ipso iure nullus.per istam.l.cū glo.
Alibi idē Bal.in.c.cum adeo.in pe.colū.de rescrip.dicit/ꝙ defe
ctus cōditionis siue expresse siue tacite,impedit literas impetra
tas,ne producantur in esse,qū conditio inest ex parte ante:hoc est
ante rem productam in esse:secus si ex parte post scz postq̄ꝫ origo
precesserit:tunc opus est exceptione/per istā glo.Alibi idē Bal.
in.l.hi qui.in vlti.col.C.de app.dicit/ꝙ si lex dat formā actui iam
facto,que forma non det esse rei:sed habeat cōseruare in esse iam
productū:tunc si lex vltra nō ꝓcedat annullādo,valet mero iure
talis actus,etiam forma non seruata:ꝛ dicit ꝙ ista fuit doctrina
bona dei:non recordatus tunc de glo.hic. ¶ Secundo principa
liter pro ista doctrina Bar.ꝛ cōi allego tres notabiles glo.Pri
mo doctrinā glo.singu.in cle.j.in verbo inhibētes.de iure patro.
9 que dicit ꝙ† vbicūq3 forme prefixio tradit̄ a principio iurisditio
nis,eius omissio vitiat ipso iure:sed vbi tradit̄ in exercitio,non
vitiat ipso iure sed in effectu:ꝛ credo ꝙ nihil melius posset allega
ri/ꝛ illā glo.in varijs locis cōmendant scribētes/presertim Pet.
de ancha.in cle.j.de sequest.posses.ꝛ fruc. ¶ Secūdo facit qd̄ vult
10 glo.in.c.j.in ver.iij.lxxv.dist.ex qua colligitur ꝙ† qualitas que po
test interuenire post actum,non dicitur de substantia actus,sequi
tur Hemi.in.c.vt circa.§.j.in vlti.col.de elect.in.vj.vbi idem pro
bant verba Jo.an.ex quib⁹ infert ibi Hemi.ꝙ illud quod potest
sequi actum:dicitur potius de solennitate q̄ꝫ de substantia actus.
illam glo.etiam not.Hemi.in.c.cum consuetudinis.in vlti.colū.
de consue.inferens ꝙ vbi ꝯsensus potest interuenire post actum,
non intelligitur ꝙ sit de substantiali solennitate:ad idem allegat
glo.hic.ꝛ glo.in clemen.causam.in verbo deuoluta.de electio.vbi
11 Joan.de imo.in vlti.char.not.† ꝙ illa dicūtur esse de substantia,
que contemporanee cum actu introducendo concurrere debent,
non que post actum ordinatum requiruntur:per glo.hic. ¶ Con
tra istam cōmunem doctrinam ab omnibus approbatam/pon
dera facere glo.valde nota.in.c.vxoratus.in glo.j.quam docto.ibi
approbant.de conuer.coniuga.que vult ꝙ licet iura requirant/
ꝙ si maritus vult profiteri religionē,debeat a principio vxor pro
mittere continentiam:ꝛ sic ista solēnitas requiritur a principio:et
tamen vult illa glo.ꝙ si fiat professio absq3 ista solennitate quod
valeat,ex quo lex non dicit vltra qd̄ sit nulla.ꝛ pro illa glo.est tex.
in.c.ex parte.ꝛ ibi Panor.in.ij.not.de conuersio.coniuga.nisi di
ceres ꝙ ibi tex.requirens talem solennitatē vltra procedit,decla
rando quid iuris sit si talis solennitas non interueniat:ꝛ hoc mo
do debeat limitari doc.Bar.ꝛ doc.hic. ¶ Examinata est ista do
ctrina sufficienter,vt puto,quantum ad theoricam.nunc reduca
mus eam ad practicam:ex ista doctrina Barto.infert in practica
12 duas decisiones quas vide per te. ¶ Adde qd̄ ex ea infertur,† ꝙ
stante statuto ꝙ in contractibus minorū vel mulierū interueniat
consensus duorum propinquorꝫ.certe si aliquis faceret contractū
cum minore,vel muliere non seruata tali forma statuti,cōtractus
esset ipso iure nullus:nec sufficeret ꝙ postea adhiberetur talis so
lennitas.ꝛ ita in terminis decidit Bal.in.l.j.in antepe.col.per to
tam.C.qui admit.vbi in effectu concludit ꝙ stante predicto sta
tuto nō sufficeret ꝙ postea cōsanguinei ratificarent incōtinenti:
quia que incōtinenti fiunt videntur inesse.l.lecta.ver.dicebam.ff.
13 si cer.peta.ꝛ ibi declarat Bal.† ꝙ aliqua dicūtur de forma actus.
aliqua preter formā:aliqua ante formā,ꝛ aliqua post formā.ꝛ illā,
doct.Bal.sequunt̄ Pau.de ca.ꝛ do.Alexā.in.l.si cum dotē.§.eo
autem tēpore.solu.mat.ꝛ do.Alex.in.l.j.§.fuit quesitū.ff.ad treb,
et do.Anto.de but.ꝛ Imo.in.c.cum cōsuetudinis.de consuetu.et
Car.in.c.fi.de maio.ꝛ obe.facit qd̄ decidit Bar.i.l.de vnoquoq3.
in fi.ff.de re iud.ꝛ Bar.in.l.executorē.in.v.col.C.de execu.rei iud.
¶ Item ex ista doctrina sequit̄,ꝙ cum in testamēto in quo filius
exheredatur debeat inseri causa legitima,que sit de enumeratis.
in.§.causas.in aut.vt cum de appel.cog.ꝛ debet probari per here
dem:certe omissio cause vitiaret ipso iure testamentū.Secunda
autem posset quādocunq3 interuenire:prout etiā dicit Sali.hic.
¶ Caue tamē dum Bar.vult ꝙ si numerus.vij.testiū requisitus
a prin.in testamēto,nō interueniat,qd̄ testm̄ sit ipso iure nullum.
¶ Cōtrariū vult in.l.cum quis.s.titu.j.dum tenet ꝙ ex testamēto
14 nō solenni oriatur naturalis obligatio:ibi dixi† ꝛ vide que dixi.j.in
l.si post diuisionē.s.ti.j. ¶ Item facit ista doct.ad.q.de testamēto
condito per vsurarium manifestū non prestita cautione.iuxta.c.
quāq̄ꝫ.de vsur.in.vj.an si postea prestetur,testamētū recōualescat.
de qua questione per Bal.ꝛ Pau.de ca.hic:ꝛ Bar.in.l.filio pre
terito.in vlti.col.ff.de iniust.rup.ꝛ per Bal.in.l.posthumo.in vlti.
col.C.de bono.pos.cōtratab.quam pre.cū concor.ibi traditis per
do.Alex. ¶ Item per istā theoricā decidit pulchre do.Card.in.c.
significauerūt.in vlti.col.de testi.ꝙ stante statuto qd̄ maritus non
possit cōstituere dotem vxori,nisi de his que euidēter recepit:ꝙ si
maritus prius cōstituit dotē,ꝛ postea recepit ex interuallo,qd̄ tn̄
valet instrumētū:propter verbū recepit.qd̄ est futurū subiūctiui:
ꝛ sic potest verificari ex postfacto:vt pꝫ ex doc.huius glo. ¶ Itē
refert fuisse publice determinatū in ciuitate Ferrarie/qd̄ valeat
a testm̄ᵃ vsurarij manifesti,qui decessit nō prestita cautione.iuxta
d.c.quāq̄ꝫ.de vsur.in.vj.sed dimisit procuratorē ad prestandū ta
lem.cautionē post eius mortē,qui procurator si postea prestabit, a
iustificabit tale testamentū:ꝛ reputat nouū dictum qd̄ repetit:et
latius,idem Cardi.in cle.j.in.xxiij.q.de sepul.

a ¶ Testamentum. Adde pau.de eleaza.in cle.vnica.de vsur.

Additio. Item circa istam doctrinā in qua vidistis qū
lex dicit non valeat.an intelligat̄ ipso iure vel
in effectu/qd si lex vel statutū diceret ꝙ actus sit vel fiat ipso iure
irritus/vel ꝙ actus sit inutilis:an intelligatur ipso iure vel in effe
ctu.ex glo.alibi colligitur differētia.q2 si vtatur verbo irritum.in
telligitur ipso iure:si termino inutili.intelligitur in effectu.glo.
est in.l.verbis.ff.ad le.fal.Cogita etiā ad predicta/quia habemus
regulā/ꝙ si lex vtitur verbo futuri temporis,nō intelligitur ipso
iure:secus si verbo presentis temporis.glo.in.l.in criminali.j.de
iurisdi.om.iudi.glo.Bar.ꝛ doct.in.l.iubemus nulli.§.sane si hoc.
de sac.san.eccle.quare ergo in proposito non distinguimus an lex
vtatur verbo futuri temporis ꝛ non valet:an presentis temporis
ꝛ non valet ipso iure. Jason Papie.

15 ¶ In secunda parte glo.no.ꝙ† fideiussio que debet prestari per
debitorē qui impetrauit dilationē a principe,non pōt per ipsum
principē tolli:q2 est grauis preiudicij:sed glo.male dicit/q2 cum
ista solēnitas sit inuēta a iure ciuili,pōt tolli per rescriptū princi
pis:fm doctrinā glo.ꝛ doc.in.l.fi.vbi dicet̄.j.si cōtra ius vel vtili.
publi.Dicunt tn̄ Cyn.Bald.Sali.ꝛ Ful.hic:ꝙ in tali rescripto
requirit̄ clausula non obstante.Tu pondera ꝙ Bar.in.j.no.vult
contrarium in reformatione cōcessa mercatoribus,quod possint
statuentes remittere onus satisdationis:ꝛ tamen ibi nō requiri

tur clausula non obstante. Jason Padue.

1 ☞ Regulariter a sententia cuiuscunq; potest appellari, nisi sit persona posita in dignitate. et nu. 3.
2 Quinq; sunt differentie inter appellationē & supplicationem.
4 Licet a sentētia prefecti pretorio non liceat appellare, tamen licitum est supplicare.

Si quis aduersus. A sententia prefecti p̄torio pōt semel tm̄ supplicari. h. d. ¶ Et ad euidentiā premitte:
1 q̄ † regulariter a sentētia cuiuscūq; potest appellari, & appellatio est remediū ordinariū, tm̄ si sentētia feratur a personis existentibus in excelsa dignitate: puta a principibus, a senatu, a prefectis pretorio/ propter eorum dignitatē/ non est licitū appellare. l. j. in prin. ff. a qbus appel. nō licet. iūcta. l. prefecti. ff. de mino. & l. j. in princi. ff. de offi. prefe. preto. & l. j. C. de sen. prefec. pretorio. tamen licitū est supplicare aduersus talē sniam: vt hic. & iuribus preallleg. ¶ Et inter appellationem & supplicationē sunt quinq;
2 differētie. Nam † appellatio facit sniam iniquā vel iniustā: supplicatio aūt cōceditur ex gratia: & est species restōnis in integ. & presupponit sniam, sed se debere denuo admitti: ideo prima nō permittitur contra snias illustrium personarū, secūda sic. d. l. prefecti. ¶ Et ex hoc sequit̃ secūda differētia: q2 appellatio deuoluit causam ad superiorē, supplicatio ad eundē: ratio diuersitatis: q2 cū per ipsam appella. snia dicat̃ iniusta vel iniqua, si iudex qui eam tulit cognosceret de appellatione esset suspectus: q2 vellet defendere suā sniam ab iniquitate: sed supplicatio presupponit sniam valere: ideo proceditur corā eo, vt in aut. seq. & in iuribus preallleg. ¶ Tertia differētia est q2 appellatio d3 interponi itra decē dies[a], aut. hodie. C. de ap. supplicatio aūt pōt interponi intra decē dies: & tūc h3 effectū aut. sequēti. pōt etiā interponi intra duos annos. d. l. j. C. de sen. prefec. preto. ¶ Quarta differentia q2 licitū est saltē bis appellare[b], aliqñ ter: vt in tit. ne lice. in vna ea. cau. tertio puo. sed nō est licitum supplicare nisi semel/ vt hoc tex. ¶ Quinta no. differētia est/ q2 appellatio suspēdit executionē snie, q2 pēdēte appellatione nihil d3 innouari/ toto tit. ff. nil noua. appel. pēdēte. & ratio est q2 appellatio rescindit p̄nuntiatū. l. j. §. fi. ff. ad turpil. sed supplicatio q2 nō tāgit nec rescindit sniaz/ nō impedit eius executionē: sed interposita intra decē dies, facit q8 victor debet prestare fideiussionē, & postea snia mandat̃ executioni. vt in aut. j. proxi-
3 me seq. vbi dicetur. ¶ Et no. diligenter † q̄ qñ propter dignitatē persone non potest ab eius snia appellari, istud procedit etiam si ex cōmissione partium ferret sniam, vel ex prorogatione. tex. est in l. episcopale. & ibi Bar. multū no. C. de epi. audi. notabiliter Ang. in. l. j. in. ij. col. ff. de iudi.

Additio. Et ita als in cōtingētia facti cōsului, & obtinui in decreto Mediolani, disponēte q̄ a sententijs latis per cōsiliū, vel aliquem de ɔsilio, nō possit appellari: & fuerat cōmissa vni cōsiliario per partes tanq̄ amico/ q8 ab eius sentētia potuerit appellari. Jason Papie.

4 ¶ † No. etiam ex hoc tex. q̄ licet a snia prefecti pretorio nō liceat appel. tm̄ licitū est supplicare: vt hic: & iuribus preallleg. an istud regulariter sit verum, dicam in aut. sequen.

2 ☞ Supplicatio que porrigitur contra sniam prefecti pretorio, debet ipsimet prefecto offerri.
3 Supplicatio potest non solū prefecto pretorio, sed etiam eius officialibus porrigi.
4 Supplicatio porrecta aduersus sententiam, non impedit eius executionem.
5 Tempus dicitur de forma actus.
6 In casibus in quibus non est licitum appellare, non est licitum supplicare.
7 Sicut appellatio d3 fieri in scriptis, ita etiam & supplicatio.
8 Aduersus sniam debet quis supplicare intra decem dies.

1 **Que supplicatio.** † Ista aut. f3 Odo. et Cy. non se habet ad. l. C. corrigendo: sed declarando/ nam cū in. l. C. esset dictū q̄ aduersus sniam prefecti p̄torio est licitū supplicare: hic declarat coram quo debeat porrigi ista supplicatio, & intra que tempora, & quid sit eius effectus. Supplicatio porrecta corā p̄fectis pretorio vel eius officialib9 intra decē dies, impedit executionem snie, nisi victor prestet idoneā fideiussionē: sed vltra tempus decem dierū porrecta supplicatio, executionē nō impedit. h. d. ¶ Et diuidit̃ in tres partes, vt hic per Bar. ¶ No. pri-
2 mo ex hoc tex. ibi: gloriosissimis p̄fectis. q̄ † supplicatio que porrigitur cōtra sniam prefecti pretorio, debet ipsimet prefecto offerri: & in hoc differt ab appellatione. l. eos qui. in princi. C. de appel. allleg. in glo. j. et ratio differentie est/ q2 appel. detegit iniquitatem sententie, ideo absurdum est q̄ ille qui tulit sententiam cognoscat de iniquitate sententie sue: sed supplicatio est quedam venia que misericorditer imploratur. l. prefecti. ff. de mino. ¶ Secundo

3 no. ex tex. ibi vel eorū consiliarijs. q̄ † supplicatio potest porrigi non solum prefecto pretorio: sed etiam officialibus suis: intellige tamen vt dicit gloss. j. non vt ipsi cognoscant: sed vt referant: q2 inferior nō potest se impedire de facto superioris. l. prefecti. & l. minorant aūt magistratus. ff. de mino. c. cum inferior. de maio. & obe. ex isto tex. iuncta glo. p̄dicta no. Bar. hic q̄ libellus, acta & exceptiones, possunt produci notario, sicut iudici. adde tex. gl. Bar. & doc. in. l. eos qui. §. super his. C. de ap. Bar. in. l. finita. §. iulianus in. vj. col. ff. de dam. infec. facit quod vult gl. in. l. iusiurandum q8 ex conuētione. §. pupill9. in gl. magna. in ver. debet. circa fi. ff. de iureiur. ex qua not. ibi Pau. de ca. quod actus potest dici iudicialis, lz nō sit factus in presentia iudicis. Et Bald. in. l. penul. ff. de fideius. no. ex illo text. quod concessio facta coram notario actorum, dicitur facta in iudicio. p̄ ista inferunt Guid. de suza. Bal. & mod. hic quod appellatio in scriptis que debet fieri intra decem dies. aut. hodie. C. de app. potest fieri coram notario illius iudicis qui tulit sententiam, precipue quando non potest haberi copia illius iudicis, q8 no. q2 quotidianū: per ista refert Rapha. Ful. se cōsuluisse in ciuitate Uincentie/ vbi statutuz disponit q̄ mittatur executioni nisi appellatio interponatur intra decē dies: et libellus porrigatur intra. xx. & prestetur cautio de soluendis expensis: q8 satis fuit talē cautionē fuisse p̄stitā ipsi notario. ¶ Limita predicta non habere locū/ quo ad p̄bationes vel instrumēta p̄batoria, que non dicuntur fieri notario: sed ipsi iudici, vel de cōmissione iudicis. l. quinquaginta. ff. de p̄ba. goss. in. l. iubemus. C. de lib. causa. glo. in. l. hac cōsultissima. in fi. vbi dixi. C. de testa. facit. l. instar. C. de iur. fis. li. x. Cano. in. c. qm̄ ɔ̄ falsam. de p̄b. Bal. et moder. hic:
4 Bal. in. l. ij. C. de edē. An. & Amo. in. d. §. julian9. l. si finita ¶ † Tertio, no. q̄ supplicatio porrecta aduersus sniaz, nō īpedit executionē ipsius snie: eodē modo nec restitutio in integrum suscitata de in integ. resti. & rationem diuersitatis dixi in. l. precedēti. Quid aūt sit in nullitate sententie, an impediat executionē. lz Bal. & Pau. de ca. hic ponant, tm̄ q2 ordinarie tradit̃ p̄ Bart. & moder. in. l. iiij. §. cōdēnatum. ff. de re iudi. remitto me ad ibi dicta. ¶ Quarto diligenter no. ex tex. ibi: nisi sub hac forma. iunctis p̄cedentibus f̄m
5 Bal. & Sali. hic: q̄ † tempus dicitur de forma actus: vnde infert Bal. q̄ ille qui nō obseruat tempora cōstitutionis, nō dicitur seruare formam: q8 dicit esse notandū p̄pter cōstitutiones ecclesiarum, que imponūt metas tēporis. ad idē allleg. text. in. l. scire opz §. sufficit. ff. de excu. tut. sequitur Pau. de ce. in. l. qui rome. §. callimachus. ad fi. ff. de verbo. ob. & in. l. si in lege. in prin. ff. loca. inferens ad statutū vt ibi per eum. ¶ Contrariuz tenet Pau. de cas. hic: q2 proprie loquendo tēpus non concernit formā: lz largo mō dicitur de forma. Tu pro Bal. adde q8 dicit idē Bal. in. l. omnes populi. in pe. col. ff. de iust. & iur. quod a forma statuti non est recedendum. l. cōstitutionibus. ff ad municip. vñ si statutū requirit tepus, & tu require tp̄s. l. titius. ff. de testa. mil. ¶ Limita f̄m Pañ. in consi. xciiij. incip. statuto ciuitatis grossetane. in vlti. colum. in. j. vol. q̄uis de Bal. hic non faciat mentionem/ qñ tempus esset appositum vt esset de substantia: ita q̄ eo remoto remoueret̃ actus: iuxta gl. in. c. ij. de consti. in. vj. secus si tempus apponeret̃ ad bene esse: vt in casu sibi occurrenti/ qñ statutū disponit q̄ de mense Januarij priores teneant̃ eligere medicum sub pena. ita si illi negligentes sunt, alij sequētes de mense maij poterunt eligere: q2 tempus ibi nō est de substantia. tm̄ cōtra istam limitationē allego q8 vult Bal. in. c. lz. in. j. col. de sup. negl. prela. q8 vbi in statuto sunt assignati mēses nō in genere sed determinate: puta a talibus kal. in tales. tempus certo modo determinatū alterius temporis functionem non recipit. l. si vsufruct9 mihi in bienniū. ff. de vsu & vsu fr. leg. ¶ Predictis adde, q̄ qui recedit a tēpore recedit a forma/ aut. f̄m Bal. j. l. obseruare. §. ń. i. iij. q8. ff. de offi. procō. & leg. & in. l. liberti liberteq;. in. v. col. C. de ope. liber. ¶ Itē adde q̄ si statuta aliquid disponūt tam in tempore q̄ in forma, q̄ sunt seruāda ad vnguem: & si contra fieret esset irritū ipso iure. f̄m Bal. in. l. ordo. circa med. C. de execu. rei iud. item dicit Bal. in aut. qui semel. in iiij. col. in fi. C. q̄no & quando iud. q8 quando statuta volunt certa tempora statui: alioquin ponat̃ reus in bānō: ita sunt precise seruanda, quod nihil addi vel minui potest: q2 est data forma iudici. ita ibi dicit Bal. ¶ Quinto not. ex ista aut. & l. precedenti regulā
6 q̄ † in casibus in quibus non est licitum appellare a sententia: tm̄ est licitum supplicare: & ita istam regulam tradit glo. in. c. ex literis. in verb. supplicauit. de in integ. resti. Istam regulam intellige esse veram/ qñ a sententia non potest appellari propter excellentiam eius qui sniam tulit: tūc bene pōt supplicari: ita loquuntur ista iura: sed quando de iure cōmuni non pōt appellari: nō potest etiam supplicari, nisi beneficio etatis aut fauore matrimonij: f̄m Inno. & Cano. in. d. c. ex literis. Cy. in. l. fi. vbi glo. C. vt lit. penden. Bal. in. l. vnica. C. ne lic. in vna ea. cā. tertio puo. Bal. i. l. fi. §. illud. & notabili9. in. §. fi. ad fi. C. de tēp. ap. & in. l. nemo. C. de iu. om. iudi. do. Anto. de butri. in. c. pastoralis. in. iij. nota. de appel. Inno. in l. j. §.

[a] ¶ Intra. x. dies. Adde an post decē dies possit aliquo modo appella. vide doct. in c. ad reprimēdā. de of. ordi. Pau. de eleaza. in cle. quāuis. de fo. cōpe. do. de Rota decisi. lviij. in anti.

[b] ¶ Appellare. adde glo. in versi. fuerint. in cle. j. de re iudic. Spec. de appel. §. C. quoties. in prin. doc. in. c. sua nobis. de appel. itē not. casus in qb9 non licet appellare/ recurre ad gl. summe. ij. q. vj. gloss. in. c. non solū. de app. lib. vj. Spec. eo. ti. in. §. in qb9. doct. i. c. qua frōte. eo. tit. doc. in. c. pastoralis. §. p̄terea. de off. delega.

l.j.§.fi.in.xx.col.ff.a qbus appel.nō licet.Pau.de cast.in.l.pcedēti.τ in.l.fi.C.de edi.diui.adri.tol.τ notabiliter Jmo.in.l.ex cōsensu.§.fi.in penul.τ vlti.colū.ff.de appel.vbi tāgit illā notabilē qōnem quam dicit longo tempore fuisse agitatā in curia regis aragonū: an verus cōtumax qui nō pōt appellare vt ibi/an possit suppli/
7 care. ¶Glo.in verbo offerēda.dicit† ꝙ sicut appellatio dꝫ fieri in scriptis,ita supplicatio.limita ergo verū/nisi supplicatio interponeret eadē die qua lata est sñia,sicut in appel.qñ interponeret illa die qua fert sñia,pōt fieri viua voce.l.j.in fi.et.l.seq.ff.de appel. fm Cy.hic:in.j.q.τ Sali. ¶Glo.in verbo retractationis.diuidit in tres.In prima remouet vnū ɔ̄riū,dupliciter respōdendo. In secūda ponit vnū dictū.In tertia per viā not.remouet aliud ɔ̄riū. secūda ibi:item fit hec retractatio.tertia τ vltima ibi:item no.hic pendēte supplicatione. ¶In prima ergo parte qꝛ tex.videtur sibi cōtrarius.nam dicit in prin.ꝙ sententia per supplicationē retractanda sit intra decem dies:in fi.vult ꝙ possit quādocunqꝫ retractari.Glo.cōcordādo respondet/ꝙ si sentētia sit lata contra ius scriptum,possit quādocunqꝫ retractari:ita loquatur finis:si aūt sit lata cōtra ius litigatoris,tunc debet intra decē dies retractari:ita loquat principiū. ¶Licet Bart.simpliciter videat trāsire cum hac solutione.tñ eam reprobant Cy.τ Sali.hic:qꝛ si sentētia esset lata contra ius scriptū,non cōueniret verbū retractationis. in tex.positū.preterea tex.iste a principio vsqꝫ ad fi.semper loquit eodem casu:τ tamen fm hanc solutionē multū diuersificaretur.
8 ¶†Aliam solutionē tenuit glo.τ ista est vera.τ hanc teneo ꝙ aduersus sñiam dꝫ quis supplicare intra decē dies,si vult habere cōmodū fideiussionis prestāde.ita loquitur principiū tex.alꝰ potest quādocunqꝫ supplicare:sed nō impediet executionē,τ non habebit cōmodū fideiussionis:τ ita loquitur finis tex.iste est verus intellectus ad hunc tex. ¶Aliū intellectū tenet Bar.qui fuit glo. in.l.j.C.de sen.pre.preto.qꝫ intra decē dies pōt aduersus sentētiā supplicari,porrigēdo supplicationē ipsi pfecto ptorio.ita loquit principiū tex.sed post decē dies vsqꝫ ad duos annos licitū est supplicare,porrigēdo supplicationē principi,non prefecto pretorio: ita loquitur finis. Istam solutionē etiam tenet glo.in.c.ex literis. super ꝟbo supplicauit.de in integ.resti.tenēt Odof.Jo.fab.sed qꝛ diuinat τ diuersificat tex.tene precedentē/que vera τ clara est.In alijs partibus glo.bene dicit.

1 ¶ Non refert a quo rescriptū impetretur,etiam si sit seruus.
2 Quando reformatio fit in cōsilio,non refert an ille qui fecit prepositam esset infamis vel ne/postꝙ apparet de consensu populi.
3 Forma non seruata actus nihil valet.

Uniuersis.†Non refert a quo rescriptū impetretur,etiam si sit seruus.h.d. ¶Limita nisi sibi esset oppositū tpe porrecte supplicationis.l.j.arguendo a speciali.τ ibi Bal.ɔ̄.eo.Et ex hoc not.subtiliter Bal.hic post Jaco.but.ꝙ dilatoria exceptio, qualis est ista que opponit contra impetrantē,sicut alꝰ tollit per lit.cōtest.l.ita demū.C.de pcur.l.pōponiꝰ.§.ratihabitionis.ff.eo. ita hic tollit per impetrationē rescripti. ¶Scđo limita qñ rescriptum esset impetratū ab excōicato.c.j.de rescrip.in.vj.ad hoc vt citiꝰ redeat ad gremiū ecclesie:et hoc qñ impetrauit pro se.si aūt noie alteriꝰ habes glo.no.in.c.fi.in glo.j.τ ibi doc.de pcur. ¶Tertio limita nisi mendaciū supplicātis obstat.c.ex parte decani.et.c. nōnulli.§.sunt τ alij.de rescri.fm Bar.hic. ¶Scđo per istā.l.de/
2 cidit Bar.hic.in si.†ꝙ qñ reformatio fit in cōsilio:nō refert:an ille qui fecit prepositā esset infamis vel ne/postꝙ apparet de cōsensu populi.referunt τ sequunt Pau.de ca.τ do.Alex.in.l.j.in prin.ff. ad.l.fal. ¶Adde qꝫ vult Bar.in.l.obseruare.circa medium.C.de decur.lib.x.ꝙ licet in cōsilio generali populi debeat fieri pposita, per vnū de populo:tñ si de ea nō apparet,τ cōstet de volūtate populi,valet ordinamentū:sequit Pau.de ca.in.l.j.in prin.ff.de ɔ̄sti. prin.τ in.d.l.j.in prin.ff.ad le.fal. ¶Sed aduerte ꝙ Bar.hic non aperit,quid si statutū requireret pro solēnitate: sed Pau.de cast. hic tenet qꝫ idē esset:vnde si statutū disponat ꝙ conciliū generale populi debeat cōgregari ad sonū campane,τ vocē preconis,τ prepositio debeat fieri per priorē antianorū:certe si reperiat cōcilium fuisse cōgregatū:item appareat de volūtate populi:ꝙuis nō appareat ꝙ in cōgregatione fuerit seruata forma statuti.tñ valebit ordinatio:postꝙ apparet de cōsensu populi.Et istud dicit esse notandum pro cōgregationibꝰ scholariū,que fuerūt facte illo anno super facto rectoris.Nā licet statutū vniuersitatis Padue disponat ꝙ vniuersitas in electione noui rectoris debeat cōgregari de iussu rectoris,tñ voluerūt gesta per vniuersitatē in electione noui rectoris,quāuis aliter nō fuerit cōgregata iussu veteris rectoris, postꝙ vniuersitas fuit ɔ̄gregata,τ apparet de electiōe scholariū.
3 per no.per Bar.hic:τ in.d.l.obseruare. ¶Ex ista decisione nota pulchrā limitationē ad regulā/que hꝫ ꝙ forma nō seruata actus nihil valet.l.cū hi.§.si pretor.ff.de transact.c.cū dilecta.de rescrip. Limitatur quādo talis solēnitas vel forma,nō esset magne importantie cōsyderato effectu.Adde bene facere illud qꝫ vult Cal. in cōsi.xj.posito in titu.de iure patro.τ nihil melius in mūdo posset alleg.vbi tenet ꝙ dato ꝙ vniuersitas fuerit inepte cōgregata, tamē valet presentatio facta per maiorē partē omnibꝰ pñtibus: sed in contrarium facit qꝫ vult Bald.in.l.j.in.ij.col.ff.de legi.vbi querit/statuto ciuitatis Perusij cauetur qꝫ omnes preposite fiāt per priorem,τ aliter non valeant.pone facta cōgregatione generali populi prior non vult facere prepositā forte qꝛ iurauit,vel qꝛ esset sibi penale:alius fecit prepositam/τ populus cōcorditer ordinauit:an valeat dicit videri ꝙ sic.qꝛ postꝙ populus ɔ̄sensit,nō est curandum a quo sit facta preposita.vt per Bar.in.d.l.obseruare.determinat Bal.ꝙ si statutum reqrit pro forma,qꝫ actus non valeat,saluo nisi populus habuisset potestatē derogādi illi statuto qꝛ intelligitur ei derogasse.arg.l.fi.in prin.ff.de lega.ij.et.l. si quis.in principio testamēti.ff.de lega.iij.Facit qꝫ vult idē Bal. in.l.barbarius.in.v.col.ad fi.ff.de offi.preto.imo do.Alex.in.l.j. in princ.in.ij.col.ff.ad le.fal.tꝫ ɔ̄ Bal.in hoc vltimo ꝙ etiā si ppls habuit potestatē derogādi tali statuto nō p hoc intelligit illi derogasse:morꝰ per aliqua de qbus ibi per eum. Jason Padue.

1 ¶ Rescripta ɔ̄ ius impetrata nō debēt per iudices obseruari.
2 Que sint soli principi reseruata.
3 Inferior a supremo principe,etiā si sit legatꝰ de latere,nō pōt rescribere ꝙ procedatur summarie simpliciter τ de plano.
4 Que sint soli pape reseruata.
5 Quod nemini nocet τ mihi prodest,de facili concedendum est.
6 Si aqua exit de molēdino vnius,τ alter vult eā capere,τ ducere ad suum molēdinum,ita quod primum molendinum non impediatur,non potest duci inuito domino.
7 Quando nulli principaliter preiudiciū infertur,et est cōmodum alicuius,tunc dictū vnius testis tantū facit plenam ꝓbationem.
8 Princeps potest remittere penam delicti.
9 Rescriptum contra ius valet si neminem ledat.
10 Non valet rescriptum per quod princeps concedit pupillo facultatem testandi.
11 Pupillus etiam doli capax τ cum autoritate tutoris,non potest facere aliquem actum vltime voluntatis,etiam ꝓ anima vel ad pias causas.
12 Contra defectum naturalem non potest princeps dispensare.

Rescripta.Ista lex ponit regulā τ duas fal. secūda ibi:nisi forte/τ est in decre/
1 tis canonizata.xxv.q.ij.in.c.rescripta. ¶No.primo regulā/ꝙ rescripta cōtra ius impetrata nō debēt per iudices obseruari.et glo.inuehit contra miseros prelatos,qui non audiēt obseruare hanc.l.vel simslē.in.l.puniri.vbi dicam.j.si ɔ̄tra ius vel vtilitatē publicam. Sed nūqd ista regula procedat ex defectu potestatis principis:quia nō possit:vel ex defectu voluntatis.Bal.hic in.ij.col.τ Pau.de ca.dicunt ꝙ ex defectu voluntatis/quia nō presumitur principē aliquid velle qꝫ sit cōtra ius:τ si aliquid cōcessit presumitur per importunitatē cōcessisse:τ ideo si princeps vellet posset rescribere contra ius adiecta clausula non obstāte de qua dicet in.l.fi.j.si ɔ̄ ius vel vti.pub.ponūt Odof.Cy.
2 τ Bal.hic. ¶†Hinc sumpta occasione tractat Bal.hic de ptāte a principis,τ que sint soli supremo principi reseruata.adde Bal.in l.j.in prin.C.de iur.aureo.annul.τ in.c.j.que sint reg.in vsi.feu.τ in l.imperiū.in.iij.col.τ ibi plenius Lud.ro.ff.de iurisdi.om.iudi.et Bal.in proe.feud.in.xij.col.vbi inter cetera dicit,ꝙ qñ princeps
a aliquid vult ex certa sciētia,nemo pōt ei dicere cur ita facis[a].et est dictum quo aduocati sepius in palatijs vtunt/τ fuit ante Bal. b dictum Spe.in titu.de lega.ij.nunc ostēdendū.ver.lxxxix.per tex. in.c.Quis.de peni.di.iij.ibi quis tñ audeat dicere deo quare huic homini τc.τ glo.ibi:in verbo deo.idem dicit in papa.τ idē Bal. in.c.ecclesia sancte Marie.in penul.col.vt lit.pen.dicit ꝙ cū ipse princeps sit causa causarū,nō est de eius potestate inquirendū.cū pme cause nulla sit causa/cū id qꝫ primū est aliud ante se habere nō potest.τ idē Bal.in.c.cū super.in.j.col.de cau.pos.τ ppie.dicit ꝙ papa τ princeps ex certa scientia,supra ius τ cōtra ius τ extra ius oia pōt:ideo sacrilegiū est de potestate principis disputare.l. disputare.C.de cri.sacri. ¶Inter cetera no.aliud quod dicit Bal.
b ꝙ solus[b] supremꝰ princeps potest in rescripto apponere clausulā non obstāte:alius vero inferior nō potest.adde Bal.in.l.cunctos populos.in.x.col. C.de sum.trini.Ang.Jmo.τ moder.in.l.nemo potest,per illū tex.ff.de leg.j.vbi do.Alex.in.j.col.τ in consi.cj.qꝫ incipi.visis infrascriptis exemptionibus.in.vj.col.in.j.volu.facit bo.tex.in.l.normā.C.de offi.prefe.preto.ori.τ illiri.τ quia inferior nō potest rescribere cōtra legē superioris.c.cum inferior.de maio.
3 τ obe.†sicut in simili inferior a supremo principe,etiam si sit legatus de latere,non potest rescribere ꝙ pcedatur summarie simpliciter τ de plano.glo.est reputata sing.in.c.fi.de here.in.vj.est etiā similis glo.in clemen.sepe.in princi.in verbo mandamus.de verborū signi.idem est in clausula ex certa scientia/que nō potest per

a ¶Cur ita facis.Adde.c.in memoriā.et ibi docto.xix.dist.

b ¶Os solus.Adde gl.in l.fi.C.si ɔ̄ ius vel vti.pub.glos.in ꝟbo literar.in.c.statutū.de rescrip.li.vj.gloss.in ꝟbo noscat.i.c.j.de ɔ̄sti.li.vj.Jo.an.i.c.j.de exces.prelato.li.vj.in nouel.idem Jo.an.in.c.nonnulli.de rescri.Ant.de but.in.c.que in ecclesiarū.de constitu.

inferiorem apponi in rescripto.glo.in clemen.et si principalis.in
glo.fi.de rescrip.similiter etiam solus supremus princeps potest
in totū tollere ius alicuius cū clausula nō obstāte:inferior aūt nō
posset,etiā si supremus princeps posset ita tenet Archi.xxv.q.ij.
in summa/refert ⁊ sequitur Albe.de rosa.in.l.quoties.ff.eo. ⁊ ibi
Pau.de cast.multū exclamat/⁊ dicit ꝙ habuit de facto tpe quo
do.Pandul.tenebat imperiū Bergomi.nam vni ex partialibus
suis remisit per rescriptū quicqd debebat ciuibus Bergomē.cū
clausula nō obstāte.dicit se cōsuluisse ꝙ nō potuit,dato ꝙ fuisset
iustus princeps:⁊ idē dicit in duce Mediol.⁊ in marchione Fer-
rarie:qd tu diligēter no.ad ea que tradunt per glo.⁊ doc.in.c.que
4 in ecclesiarū.de cōsti.⁊ in.l.fi.j.si cōtra ius vel vtil.publi.¶ † Suc-
cessiue tāgit Bal.hic:de potestate pape ⁊ de his q̄ sunt soli pape
reseruata.Adde glo.ordi.in.c.qd translationē.de offi.leg.⁊ glo.in
c.sicut vnire.de exces.prela.⁊ plenius q̄ alibi Spec.vbi enumerat
octuagintanouē.in tit.de leg.§.nunc ostendendū.⁊ in.§.nunc bre-
uiter dicendū est.ponūt cano.in.c.pposuit.post glo.ibi:de conces.
preben.⁊ dicit Hostiē.qui sepe allegat in.c.cum venissent.de iudi.
ꝙ papa potest mutare quadrata rotundis.¶ Adde quod Bal.
a in.c.ecclesia sancte Marie.in.iij.col.de cōsti.dicit ꝙ papa[a] est dñs
dominātiū,⁊ hz ius regis regū in subditos.⁊ idem Bal.in.c.j.in
j.col.de proba.dicit ꝙ apud papā est suprema potestas,in qua nō
habet parem.⁊ idem Bal.in.l.barbarius.in fi.ff.de offi.preto.di-
b cit ꝙ papa est omnia ⁊ super oia in spūalibus[b].idē Bal.in.l.ij.in
c vj.q.C.de serui.⁊ aqua.hinc est ꝙ papa tanꝙ pater[c] patrum con-
currit cum omni prelato in iurisditione ⁊ potestate:⁊ ita origina-
liter dicit Jo.ma.qui postea fuit Cardi.in.c.si eo,tpe.de elect.in.vj.
quem refert ⁊ sequit Bal.in.c.j.in pū.j.col.de his qui feu.da.pos.
⁊ in.c.j.in prin.in.j.colū. quis dicatur dux marchio vel comes.in
vsi.feu.⁊ in proe.decre.in.j.col.⁊ in.c.j. in.iiij.col.de offi.ordi. et no.
⁊ melius q̄ alibi Bal.in.c.dilecti.ij.in penul.col.de appel. intelli-
ge tū que dicta sunt de suprema potestate pape,cū grano salis.s.
claue discretionis nō errāte.ita dicit glo.no.in.c.quanto.in glo.ij.
de iureiuran.vbi cano.cōmendat precipue Bal.qui dicit ꝙ illud
5 verbū est fixe tenendū cordi.¶ † Scdo no.regulam/ꝙ illud quod
nemini nocet,⁊ mihi prodest,de facili cōcedendū est.cōcordat tex.
in.l.j.§.idē aiunt aquam.ff.de aqua plu.ar.⁊ tex.not.in.l.ij.§.item
varus.in fi.co.titu.de quo dic vt per Bar.⁊ doc.in.l.ij. in ser.nec
cogitur.ff.solu.mat. ⁊ per Bar.in.l.j. C.de metal.lib.xj.⁊ per hoc
Bononie fuit determinata.q.inter fratres p̄dicatores.⁊ fratres
minores.nam cōe Bononie primo loco cōcesserat fratribꝰ p̄dica-
toribus,vt traherēt aquā ex flumine publico,ad ducendū fabam
tēpore quadragesime:idē postea cōcessit fratribus minoribꝰ recla
mantibus.in primis fuit determinatū ꝙ ex quo aqua ambobus
sufficiebat:certe quod nemini nocet,⁊ alij prodest facile concedi
debuit.ita dicūt Bar.⁊ doct.in.l.iiij. C.de serui.⁊ aqua.⁊ Bar.in
repe.l.quominꝰ.in.v.q.prin.ad fi. ff.de flu.Bal.in.c.cū olim.de cō-
suetu.bene facit tex.in.l.ij.§.fi.⁊ ibi Albe.⁊ Ang.ff.de serui.rusti.
predi.⁊ vide qd ampliādo in fortioribus terminis tenet Bar.in.l.
nō modus.per illū tex.C.de serui.⁊ aqua.¶ Adde tamen qd vult
Bar.in.l.quominꝰ.in.xij.q. ff.de flu.in.q.de qua dicit qd sepe vidi
6 dubitari:ꝙ si aqua exit de molēdino vnius.alter vult eam cape-
re ⁊ ducere ad suū molendinū,ita qd primū molendinū nō impe-
diretur:⁊ tenēt ꝙ cū illa aqua sit priuata.ꝙ inuito dño ducere nō
possit.per.l.in cōcedēdo.ff.de aqua plu.ar.sequit do.Alex.in cōsi.
cviij.in.j.volu.incip.in causa ⁊ lite vertēte inter dños.vide dictum
not.Bal.in.l.iiij.C.de serui.⁊ aqua.vbi decidit/ꝙ si ex flumine pu
blico duco aquā per prediū meū ad meū molendinū,possum illā
aquā quo volo diuertere.nec teneor de ea gratiā facere vicino ha
benti inferius molendinū.nisi ei deberē seruitutē,aliter tū tenet
7 in predictis Bal.in.l.item lapilli.in.ij.col.ff.de re.diui. ¶ † Item
ad istam regulā adde/ꝙ quādo nulli principaliter preiudiciū in-
fertur,⁊ est cōmodum alicuius,tunc dictum vnius testis tantum
facit plenā probationē:puta qd aliquis sit baptizatus.vel eccle-
sia consecrata.c.cum itaqz.et.c.paruulo.de cōsecra.distin.iiij.glo.
in.c.licet vniuersis.in glo.fi.de testi.⁊ glo.not.in.c.nuper.in glo.fi.
super verbo nisi iuratus.co.tit.Spec.in tit.de teste. §.restat.in.ix.
et.xvj.fallen.do Anto.de but. in.c.veniens.primo.in.j. colū. in fi.
de testibus.¶ Et per istas glo.infert in specie no.Bal.in.d.c.licet
vniuersis.⁊ in.d.c.nuper. qd clericatus potest probari per vnum
testem solum:quia actus iste de se ⁊ sui natura inspecta nulli prin
cipaliter preiudicat.quod bene no.quia multū limitatur regula/
qd vni testi non debeat plene credi,etiam si sit magne dignitatis.
l.iurisiurandi.C.de testi.d.c.licet vniuersis. et.c.licet ex quadā.in.c.
8 in omni.de testibus. ¶ † Tertio no.ꝙ princeps potest remittere
penam delicti. Istud pcedit in pena pecuniaria applicanda fisco,
nondum tamen applicata:vt dixi in.l.nec damnosa.post Baldū
ibi.§.eo.Si autem pena pecuniaria esset applicanda parti:tunc
princeps non posset per rescriptum tollere:vt est glo.not.in.l.ij.et
ibi doc.⁊ ibi multa dixi.C.de in ius voc. Si autem pro delicto ve-

a ¶ Qd papa. adde bal.in proe.grego. in fi.iiij.col.

b ¶ Spūalibus. adde.c. p pncipale. et.c. cūcta p mūdum. ix. q.iij.tex.i. c. sacrosancte. in pe.vj.bal. in extraua. ad repri.i p. totiꝰ orbis.

c ¶ Pr.Adde Bald.in c.j.qui feud. da.pos.i vsi. feu.

d ¶ Pupillꝰ. adde.l. si frater.C.q test. fa.pos.Speci.de pig.in §.ij. ver. verum in positione rei.

e ¶ Anima. adde Bart. in.l.j.in.ij.q. de sacrosan. eccle.i repe. Bald.in.l.si frater.C.qui testa.fa.pos.

nit imponenda pena corporalis,et tunc pro delictis futuris , non
posset per rescriptum remitti: qr inuitaret ad delinquendū.ↄtra
l.conuenire.ff.de pac.dota.Item esset contra publicam vtilitatē,
quod delicta remaneāt impunita.l.ita vulneratus. ff. ad leg.aq.
iuncto eo quod not.dicit Bal.in.l.quēadmodū.circa mediū.C.de
agri.⁊ censi.lib.xj.cum concor.Si autem esset delictum de prete-
rito,pro quo venit imponenda pena corporalis:tunc potest pre-
scriptū remitti:prout tota die fit:ita proprie loquitur tex.hic sm
Bal.⁊ moder.hic: ⁊ in.l.nec dānosa.§.e.¶ Capio glo. primā sup
verb.Rescripta cōtra ius:quā diuide in tres.In prima ponit pri
mū exemplū ad tex.quod est bonū quicquid hic dicat Ful.Alia
exempla ponit gloss.in. d.c. rescripta.xxv.q.ij.In secunda que est
ibi:non autem potest intelligi.gloss. remouet aliud contrarium.
In tertia que est ibi:⁊ pone exēplum gl.ponit remissiue secundū
9 exemplum ad tex.¶ † Uenio ad secundā partem glo. ex qua ha-
bes limitationem ad istum tex.qui vult quod rescriptum contra
ius valet si neminem ledit.est verum nisi lex specialiter ꝓhibeat
impetrationem talis rescripti:prout facit.l.vnica. C.si nup.ex re-
scri.pe.allegata in glo.secus si simpliciter lex disponat: nec ad hoc
ob.l.pacisci.ff.de pact. per quam Jaco.de are . ⁊ vltral. reprobant
glos.qr licet Bar.⁊ cōmuniter doc.dicant,quod aliud sit in rescri
pto,contra quod semper est clausula ne impetretur rescriptū con
tra ius.l.nec dānosa.§.eo.aliud in pacto.nam ista differentia non
est bona.cum etiam pacta contra ius nō valeant.l. pacta q̄ cōtra.
C.de pac.ideo dic meliorem rationem differentie esse qr in pacto
adest consensus vtriusqz partis.l.j.in princ.ff.de pac. secus in re-
scripto.item intellige.d.l.pacisci.procedere:eo qr illud pactum so
lum respiciebat priuatam vtilitatem: secus si fuisset cōtra publi-
cam vtilitatem.vt declarant Bart.⁊ doct.in.d.l.pacisci.¶ In se
10 cunda parte glo.not.† quod non valet rescriptum per quod prin
ceps concedit pupillo facultatem testandi.sequūtur Bar. ⁊ Bal.
hic:et subdit Bald.quod istud est dupliciratione. Primo qr est
contra ius:ergo non valet.iuncta.l.qua etate.ff.de testa. Item qr
est preiudiciale legitimis successoribus pupili. ad hoc etiam al-
legat.l.fi.C.de testa.milit.Pau.de ca.hic ponderat Bal.velle qd
tale rescriptum concedens pupillo facultatem testandi, non vale
ret etiam si in rescripto adesset clausula non obstante.vel equipol
lens cum tendat in preiudicium venientium ab intestato:sed ipse
reprobat/⁊ fortius tenet contra gl.⁊ doc.quod valeret tale rescri
ptum etiam sine clausula non obstante : nemini preiudiciale est:
cum tales agnati viuente pupillo nullū ius habeāt:vt dixi post
Barto.in.l.fin.C.de pac.⁊ sic cum tale rescriptum nemini sit pre-
iudiciale:q̄uis si contra ius:valet etiam sine clausula non obstan
te/per hanc legem.Tene contra eum/⁊ in primis alleg.Bal.in.l.
vnica.in.xx.colū.in versi. quero que sint exempla.C.de conso.vbi
tenet,quod est impossibile pupillū posse testari.etiam ex prin-
cipis priuilegio.ad idem facit tex.in.d.l.fi.C.de testa.milit.hic alle-
gata per Bal.quam fortius stringe.dum in fine dicit fieri nullo
modo concedimus.nam illa verba nullo modo ,operantur pro-
hibitam esse dispensationem in contrarium:vt est gloss.singu.in
cle.vt hi qui in verb.concedatur.de eta.⁊ quali.⁊ per illum tex.sic
inductum fortius tenet Ang.in.l.si queramus.ff.de testa.⁊ Joā.
de imol.in.c.ij.eo.titu.quod etiam si esset pupillus doli capax,et
proximus pubertati,adhuc princeps non posset per rescriptum
ei concedere facultatem testādi.¶ Tertio facit quod tenet Bar.
in repe.l.j.C.de sac.san.eccle.in.ij.q.j.qōis principa.vbi per ali-
11 qua fundamenta concludit.† quod pupillus[d] etiā doli capax etiā
d cū autoritate tutoris sui.nō possit testari pro anima[e],vel ad pias
e causas:et dat regulam generalem quod pupillus etiam doli ca-
pax:et etiam cum autoritate tutoris non potest facere aliquem
actum vltime volūtatis,etiaz pro anima vel ad pias causas:sicut
nec potest sibi eligere sepulturam.c.licet.de sepultu.in.vj.⁊ sequi-
tur Bald.in.l.si frater.ad fi.C.qui testa.face.pos.Cano.in.c.ij. de
12 testa.¶ † Quarto facit/quia contra defectum naturalem,⁊ sic in
tellectus non potest princeps dispensare:sm Innocen.in.c.scisci-
tatus.de rescrip.quem refert ⁊ sequitur Bal.in.l.bonorum.in.ij.
q.C.qui admit.⁊ in.l.barbarius.in. xv.co.ff.de offi.preto.¶ Con-
cludendo puto/quod si est pupillꝰ qui nō sit doli capax.princeps
non potest per rescriptum eum habilitare ad testandum, etiam
cum clausula non obstante:⁊ de isto proprie loquitur text.in.d.l.
fi.C.de testa.milita.in verbo stabilem mentem nondum adeptus
est:qr in isto proprie cadit defectus naturalis,sicut nec statutum
posset habilitare ad testandum talē pupillum non capacem doli:
sm Bart.⁊ moder.in.l.si queramus.ff.de testa.quem sequuntur
Cano.precipue Pet.de anchā.⁊ Imol.in.c.ij.de testa.sed si esset
pupillus doli capax ⁊ proximus pubertati,in quo malicia sup-
pleret etatem.iuxta.l.iij.C.si mi.se maio.dixe.tunc puto qd prin-
ceps per rescriptum posset ei concedere facultatem testandi.sicut
posset ⁊ statutum:sm Bart.⁊ moder.in.d.l.si queramus.⁊ doct.
in.d.c.ij.de testa.quia tunc non est defectus naturalis sed ciuilis,

vt expresse

vt expresse dicit And.in.d.l.fi.C.de testa.mili.vbi etiā videas per do.Alex.qui aliter cōcludit,⁊ distinguit inter supremū principē ⁊ alium inferiorem. ¶Tene quod.s.tenui:⁊ per hec est expedita ista lex solenniter/quā vt subdit do.Jason illo mane audiuit magnificus pretor patauinus:cui in fine lectionis idē do.Jason fecit ex improuiso breuem orationē valde ornatam:⁊ hoc fuit de anno dñi.M.cccclxxxvij.die.xxvij.Maij. Jason Padue.

1 ☞In supplicatione debet poni effectus instrumēti,vel verba super quibus dubitatur,non autem totus tenor.

2 Quādo quis appellat a sn̄ia,sufficit ꝙ in appellatione apponat in substantia effectum sententie:non tn̄ requiritur ꝙ ponat formaliter tenorem totius sententie.

3 Si legatarius petit a notario copiā testamēti,nō dꝫ sibi notarius dare copiā totius testamēti,sed solū illius particule legati.

4 Si notarius fuit rogat⁹ de instrumēto testamēti,⁊ peto ꝙ ostendat mihi in protocollis illud instr̄m,vt videam si in eo aliquid cōtinetur quod ad me pertineat,⁊ notarius nō vult dare copiam nisi soluam mercedē,⁊ ego nolo copiā nec soluere mercedē,tunc possum illū citare coram iudice,vt portet protocollum iudici,qui videbit si in illo testamēto cōtinetur aliquid quod spectet ad me,⁊ illius particule dabit mihi copiam.

5 Tutor cui opponitur qđ non fecit inuentarium,nō tenetur dare copiam totius inuētarij cum expressione rerum pupilli:sed dabit copiam in genere sine dicta expressione.

1 INstrumentorum. †In supplicatione debet poni effectus instrumenti,vel verba super quibus dubitatur,non autem totus tenor.h.d.ratio est.Imperator abhorret verbositatem.l.fi.§.j.C.de appella. ¶Et per istum tex.

2 dicit Bal.in.l.ij.in.j.col.ad fi.j.vt lit.pēden.quod†quando quis appellat a sentētia,sufficit quod in appellatione apponat in substantia effectum sententie:non autem requiritur quod ponat formaliter tenorem totius sententie:⁊ idem dicit Pau.de cast.hic:

3 quāuis de Bal.non faciat mentionē. ¶†Item per istum tex.di-

a cunt Cyn.Barto.Bal.⁊ alij hic:ꝙ si legatarius[a] petit a notario copiam testamēti,nō debet sibi notarius dare copiā totius testamenti,sed solū illius particule legati que ad eum spectat:⁊ habes tex.not.de hoc in.c.cōtingit.de fide instru.⁊ ita cōsuetudo obser-

4 uat. ¶†Sed quotidianum dubium est/quod econtra,notarius fuit rogatus de instrumēto testamēti,ego vado ad notarium,et peto quod ostendat mihi in protocollis illud instrumētum testamēti,vt videam si in eo aliquid cōtinetur quod ad me pertineat,⁊ notarius dicit ego nolo tibi ostēdere:sed bene dabo tibi copiā si soluas mercedē:⁊ iste dicit ego nolo copiā,nec soluere impēsam,quia forte nihil interest mea. Quid iuris de isto casu.istum casum in specie ponit solus Pau.de ca.in.l.j.C.quēad.testa.aperian.et ibi dicit ꝙ non possum cogere notariū vt mihi ostendat sed bene possum eum facere citari coram iudice:⁊ iudex faciet sibi portari protocollum,⁊ videbit si in illo testamento continetur aliquid qđ ad te spectet,⁊ illius particule faciet tibi dare copiam ⁊ dicit qđ ita cōsuetudo obserua.⁊ sequitur ibidē do.Alex. Item per istum

5 tex.dicit hic Bal.ꝙ†tutor qui conuenit aliquē nomine pupilli,si sibi opponatur quod non facit inuentarium,nō tenetur dare copiam totius inuentarij,cum expressione rerum pupilli:quia hoc esset damnosum pupillo,cuius interest ne secreta sui patrimonij pandantur.l.ij.C.quando ⁊ quib.quar.pars debe.lib.x.debebit ergo dari copia inuentarij in genere,nō expressis rebus in specie:adde quod idē plenius tenet Bar.in.l.j.ff.de cura.bo.dam.facit l.ij.C.de ali.pup.prestan.

¶Quādo libellus principi datus facit lit.cōtest. Rubrica.

1 ☞Quid sit perpetuare actionem.

2 An supplicatio porrecta principi,⁊ eius rescriptū habeatur pro li.contest.ad perpetuandum actiones.

3 Contractus ⁊ quasi contractus transeūt ad heredes nostros actiue ⁊ passiue.

4 Supplicatio porrecta principi impetrato rescripto,in actionib⁹ pretorijs ⁊ annalibus operatur duplicem effectum.

5 Rescriptū habet̄ p̄ libello ⁊ cōtest.lit.quantū ad effectū hui⁹ tit.

6 Si impetratum est rescriptum,⁊ ille qui impetrauit mortuus est anteꝙ produceret in iudicio:tn̄ tale rescriptum transit ad heredes actiue ⁊ passiue.

7 Perpetuatio est proprie extensio vite actionis,vt vbi prius erat temporalis,efficiatur perpetua.

8 Reus citatus super actione criminali si querit subterfugia ne lis contestetur:eius contumacia habetur pro lit.contestatione.

9 Qualiter in causis criminalibus interrumpatur prescriptio inducta a statuto.

10 Ubi per statutum assignatus est terminus ad aliquid producendum,in tali productione non requiritur partis citatio.

11 In productione cuiuslibet instrumenti debet pars citari.

12 Si statutum requirat ꝙ intra sex menses donatio insinuetur,an in tali insinuatione requiratur partis citatio.

1 DUbium non est. Ad euidētiā premitte†qđ sit perpetuare actionē/quo termino vtit̄ hic.l.ij.in verbo perpetuantur.⁊ dic perpetuare proprie est extēdere actionem,cuiuscunqꝫ temporis esset vsqꝫ ad.xl.annos,⁊ facere quod efficiatur.xl.an.l.fi.ad fi.C.de prescrip.xxx.vel.xl.anno.l.j.in verbo.exceptis.C.de anna.excep.et ista perpetuatio fit mediante litis contesta.declaraui hoc anno late in.l.nam posteaꝙ.§.si is qui temporali.ff.de iureiuran.⁊ in.l.fi.in prin.vbi etiam declarat do.Alex.ff.de eo per

2 quem fac.erit.ideo fuit dubitatum:†an supplicatio porrecta principi,⁊ eius rescriptū habeatur pro litis contesta.ad perpetuandū actiones:⁊ in effectu deciditur in hoc titu.ꝙ sic:qūtum ad actiones annales ⁊ infra:quantū vero ad alias non.l.sicut.in prin.C.de prescrip.xxx.an. ¶Item attende in.l.j.in ver.easqꝫ aduersus heredem.Cy.hic expresse intelligit tex.velle,ꝙ actiones efficiantur transitorie ad heredes actiue ⁊ passiue,per ipsum rescriptum:et ꝙ istud velit dicere tex.in verbo easqꝫ.idem expresse dicit Jo.fab.qui apostillat tex.eas scꝫ actiones:verum est in se ꝙ rescriptum facit actiones perpetuas,⁊ sic trāsitorias ad heredes:vt dicit lex sequens in verbo perpetuātur.sed ista lex istud nō potest dicere,nec litera patitur istum sensum:nec dictio eas:potest facere relationem ad actiones:quia de actionibus illucusqꝫ verbum nullū:sed facit relationem ad verbum preces.⁊ sic vult ꝙ rescriptum fit transitoriū ad heredes actiue ⁊ passiue:⁊ volunt oēs docto.hic:vt declarabo infra. ¶Et anteꝙ ponā summariū pone casum sic.actio iniuriarū tantū durat anno.l.si non cōuicij.C.de iniur.⁊ nō transit ad heredes nec actiue nec passiue,nisi lis fuerit contesta.l.iniuriarū actio neqꝫ heredi.in prin.ff.de iniur.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.et ratio est/quia actio iniuriarum non est in bonis nostris.quia respicit vindictā.dicit tex.no.in.l.dum emancipati.§.emācipatus filius.ff.de colla.bono. Ad heredes autem trāseunt ea que sunt in bonis nostris:lite autem contestata quasi

3 cōtrahitur.l.iij.§.idem scribit.ff.de pecu.† Contractus autem et quasi cōtractus trāseunt ad heredes nostros actiue ⁊ passiue.l.ex cōtractibus.ff.de actio.⁊ obli.Item instantia cepta transit ad heredes.l.si eum hominē.in prin.cum si.ff.de fideius. Istam rationē assignat solus Ange.nec alibi vnꝙ legi.in.d.l.si eum.§.qui iniuriarū.in.j.not.ff.si quis cau.ratio autem quare sit annalis,est quia inuenta est a pretore.Et regulariter ea que sunt inuēta a pretore,non durant nisi anno:sicut officiū pretoris nō durabat nisi anno.insti.de perpe.⁊ tempo.act.in princi. ¶Pone nunc,intulisti mihi iniuriā:⁊ dum vellē agere cōtra te,porrexi supplicationē principi in qua petij ꝙ cōmitteret istam causam alicui:princeps concessit mihi rescriptū,habito rescripto steti per annum ꝙ non egi.Item ego mortuus sum,vel ille qui intulit iniuriā trāsacto anno:dum ego vel heredes mei vellemus agere actione iniuriarum coram iudice impetrato per rescriptum principis opponebantur duo:primo ꝙ erat lapsus annus,et ꝙ actio iniuriarum cum sit pretoria non durat nisi anno. Item non transit ad heredes actiue vel passiue,siue sit mortuus passus iniuriam siue inferēs:ergo ex duplici capite erat extincta.Imperator in istis duabus legibus determinat appositum.⁊ dicit ꝙ supplicatio porrecta principi,habito rescripto habetur pro lit.contestatio.sed si litis contest.facta fuisset in iudicio,fuisset operata duos effectus/de quibus opponitur.primo operata esset,ꝙ actio iniuriarum que sui natura est annalis scꝫ per lit.contesta.fuisset perpetua:id est extensa vsqꝫ ad xl.an.Item per lit.contest.per quam quasi contrahitur,actiones ex delictis,que dantur ad vindictam/⁊ nō trāseunt ad heredes actiue ⁊ passiue/propter lit.cōtesta.bene transeūt:ergo istos duos effectus operatur supplicatio porrecta principi,simul cum rescripto:cum obtineat vim lit.contest.⁊ sic rescriptum principis cum supplicatione,cum obtineāt vim lit.contesta.operātur duos effectus:sicut vera lit.contest.sed non in omnibus actionibus,sed in actionibus annalibus tm̄.ille enim facilius perpetuant̄,ꝙ actiones longioris temporis:quia in alijs ad hoc vt perpetuētur:requiritur vera lit.contest.nec supplicatio sufficit.d.l.sicut.in prin.⁊ sicut posui exemplū in actione iniuriaꝝ,potes ponere exemplū in actione quāti minoris pretoria,⁊ competēte pro reb⁹ vitiosis venditis,que durante anno.l.ij.C.de edil.acti.⁊ in alijs similibus:et multo magis in actionib⁹ pretorijs,que sunt breuioris temporis:vt est redhibitoria,que durat tm̄ sex mēsibus.d.l.ij.C.de edil.act.

4 ⁊.l.cum sex.ff.de edil.edi. ¶†Et hoc modo habes enucleatū verum sensum huius tit.Supplicatio porrecta principi impetrato rescripto,in actionibus pretorijs ⁊ annalibus operatur duplicē effectum.primus est transmissionis ad heredes actiue ⁊ passiue:

a ¶Legatarius. Adde tex.iūcta gl.in.l.fi.et ibi Bart.C.de fi.instr.facit c.cum persone.de priui.lib.vj.

secundus est perpetuãdi actiones: hoc est extendendi eorũ vitam: vt vbi prius nõ durabat nisi anno, nũc durat perpetuo, acsi vere lis esset cõtestata. h.d. cum.l.seq. ¶ Not.j. q supplicatio porrecta principi, si obtineat rescriptũ, operatur acsi esset lis ꝯtestata: quo ad duos effectus de qbus in tex. ¶ Limita istum tex. procedere in rescripto impetrato a summo principe, puta papa vel imperatore, vel alio populo non recognoscẽte superiorẽ de iure vel de facto: tale rescriptũ habet vim lit. cõtest. ita loquitur iste titu. secus est si impetret ab inferiore: puta rege: pconsule: duce: marchione. tex. est in.l.j.⁊ ibi Bar.⁊ Fulg. ad hoc no.j. de offi. prefe. preto. ori. ⁊ illiri. vbi tex. ista disponit in prefecto pretorio, qui equiparatur
5 regi. vt est glo. in.l.j.ff. de offi. prefec. preto. ¶ †Secũdo not. ex hoc tex. qd rescriptũ habetur pro libello, ⁊ cõtestatione lit. quantũ ad effectũ huius tit. sed non hz vim libelli cõditionalis: ideo si causa est ordinaria, in qua requiritur q actor porrigat libellum solennẽ reo, certe rescriptũ principis vel pape cum supplicatione non hz vim libelli: sm Bal.⁊ Ful. hic.⁊ Bal. in.l.j.s. tit.j.⁊ in.l. elegãter. §. si quis post. in.j.⁊.ij.col.ff. de condi. inde.⁊ in.l.fi. in.j.col.ff. de constitu. prin.⁊ in.l. nec quicq̃.§. vbi decretum.ff. de offi. procon.⁊ leg. in.xvj.col. in.iij.⁊.iiij.no. late Cano. in.c. preterea. de dila. ¶ Fallit in causis in quib⁹ vel de iure cõmuni vel ex forma rescripti debet pcedi summarie simpliciter ⁊ de plano: ratio quia in illis causis non requirit solẽnis libellus, sed sufficit qualisqualis petitio. cle. sepe. in prin. de verb. sig. ideo in illis rescriptũ cum supplicatione sufficit loco illius petitionis. ita tenet Inno. in.c. dudũ.ij. de elect. Spec. in titu. de libel. concep.§. nunc ostendendũ. in ver.vj.⁊ in tit. de preben.§.j. ad fi. Bal.⁊ Imo. in.l. si quis filio exheredato.§. hi autem.ff. de iniust. rup. Cano. maxime do. Ant. de but. in.d.c. preterea. do. Alexan. in consi.ccj. in.ij. volu. quod incip. in causa ⁊ lite
6 vertente inter magistrũ Petrũ. ¶ †Tertio no. ex ista.l.j. sm Bal. Fulg.⁊ Pau. de ce. q si est impetratũ rescriptũ, ⁊ ille qui impetrauit mortuus est anteq̃ eum produceret in iudicio, tamen tale rescriptum transit ad heredes actiue ⁊ passiue: credo q notabile sit verum: per tex. in.c. quia. V. qui. vbi docto. ponunt de iudi. tamen ad istam.l. iam forte alius est sensus. nam actiones annales que oriuntur ex delictis, non durant nisi anno: ⁊ nõ transeunt ad heredes nec actiue nec passiue: nisi lis vere sit contest. nam lit. cõtest. prouidet in vtroq̃.l.j.ff. de priua. delic. certe ista.l.ij. cum.l.j. vult ostendere/ q supplicatio porrecta principi, obtento rescripto: habet vim lit. cõtest.⁊ sic idem operatur acsi vere esset lis cõtestata, quãtũ ad hoc vt actio trãseat ad heredes actiue ⁊ passiue: vt dicit l.j.⁊ quantũ ad perpetuandũ actionem, vt dicit.l.ij.⁊ ita in specie intelligũt istũ tex. Cy.⁊ Jo. fab. hic/ tñ tenẽdo not. Bal.⁊ moder. quod est in se verũ. illud limita dupliciter. Primo qñ in rescripto esset expressa persona cõtra quam impetratur: secus si quis impetraret rescriptũ cõtra titium, ⁊ quosdã alios. nam quãtũ ad illos alios, rescriptũ non trãsit ad heredes. tex. est not. in.c. significauit. de rescrip. iuncta glo.j. in fi.⁊ ibi docto. cum distinc. de qua ibi per doct.⁊ in.d.c. quia. V. Secundo limita nisi tempore impetrati rescripti persona contra quam impetratur esset tunc mortua, non valet neq̃ transit ꝯtra eius heredes: sicut in simili dicitur in sñia in.l. pe.ff. que sñie sine ap. rescin. sm Ful. hic. ¶ Quarto no. ex.l.ij. in verbo perpetuantur. intelligendo istum tex. de perpetuatione
7 proprie: licet Odof.⁊ Sali. hic: aliter intelligãt. †Naz perpetuatio est proprie extẽsio vite actionis, vt vbi prius erat temporalis, efficiatur perpetua: ⁊ sic.xl. an.l.fi. C. de prescrip.xxx. an.l.j.§. exceptis.j. de anna. excep.c. placuit.ij.§. hec de pscriptionib⁹.xvj.q.iij. glo. in.l. cũ notissimi. in prin. in ver. solam. C. de prescrip.xxx. anno. declarat Bar. in.l.fi. in prin.ff. de eo per quẽ fa. erit. qd etiã si pma actio erat solũ vnius anni: tñ perpetuatur ad.xl. annos: ⁊ sic perpetuare nõ est solũ addere.x. an. prout tenet Ang. in.l.ij.§. si rem. ff. de vsuca. pro empt.⁊ cõtra eum tenet ibi Imo.⁊ in.l. si seruum. §. sequitur.ff. de verbo. obli.⁊ Ang. met. in.l. sicut. in prin. C. de prescrip.xxx. an. Ad idem facit tex. in.l. nam posteaq̃. iuncta glo.j. vbi plenius dixi.ff. de iureiur. ponit do. Alex. in.d.l.fi. in prin.ff. de eo per quem fac. erit. quãuis istos tex. non alleget. ¶ In glo. in ver. oblate. ista glo. opponit contra tex.⁊ dupliciter soluit. ¶ In eadẽ glo. ad fi. iunge vtrãq̃ solu. glo. cõsyderãdo duplicem libellũ/ vt per Jaco. but.⁊ Bar. hic. ¶ Capio glo. in verbo exerceri. quã diuide in duas. in prima timore cõtrarij ponit vnũ dictũ, in quo dat intellectũ ad.l. cõstitutionibus.ff. de act.⁊ obli. in verbo quasi lit. ꝯtestata. quid sit ista quasi lit. ꝯtest. super quo multi multa dicũt: vt habes in.l.fi. in prin.ff. de eo per quẽ fac. erit. glo. vult q debeat intelligi sm istum titu. vbi rescriptũ principis cum supplicatione habetur pro quasi ꝯtest. lit. Dic melius sm Jo. fab. in.§. penales.
8 insti. de acti. †q in actionibus penalibus, que mediante vera contesta. lit. efficiuntur transitorie ad heredes actiue ⁊ passiue.l.j.ff. de priua. deli. certe si citato reo ⁊ oblato libello reus vadit per subterfugia, ne lis cõtestetur: certe eius cõtumacia habetur pro contestatione litis. tex. est melior de iure. in.l. si eum.§. qui iniuriarũ.

a ¶ Ut lit. pẽ. adde hic qñ dicat lis pẽdere. vid gl. in.c.ij. vt lit. pẽdẽ. Alex. in.l. cũ notissimi. C. de pscri.xxx. an.

b ¶ Ad papã. adde Lap. alle.xxxix. in j.col.⁊ dicit Jo. de imol. in.d.c. dilecti. in.ij. hic pdere quando ante ceptũ iudiciũ fit iter ar reptio.

in fi.ff. si quis cau.⁊ ibi Bald. in.vj.no. dicit q non reperit alibi. et in aut. habita. C. ne fi. pro pat.⁊ in.l. more. C. de rei vend. Bart. in l.j. in.iij.col.ff. de priua. deli. Sali. in.d.l. sicut. in.iiij. oppo.⁊ de ista quasi lit. contesta. proprie loquit text. in.d.l. constitutionibus. In secunda parte que est ibi: ⁊ facit arg. cõtra. gl. op. cõtra tex.⁊ nihil soluit sed se remittit: vera solutio est quod q̃tum ad hoc vt quis incidat in penam.l. ducatorum tanq̃ temerarie vocauerit in ius patrem vel patronum suum: supplicatio porrecta principi etiam obtento rescrpto non sufficit. vt ibi. aliud est quo ad effectus huius ti. ¶ Capio gl. in verb. annali. in.l.ij. quã diuide in duas ptes. In prima ponit tria exempla ad tex. in.ij. glo. oppo. contra tex. et dupliciter sol. secũda ibi: item contra.j. de anna. excep. ¶ In fi. gl. et doc. tenent primã solutionẽ. dic melius quod ibi solum loquitur de interruptione prescriptionis: hic aũt de perpetuatione. iuxta
9 istam glo. querit hic Bal. †qualiter in causis criminalibus interrumpatur prescriptio inducta a statuto: an sufficiat sola productio accusationis vel inquisitionis absque citatione partis: refert Bar. tenere quod sic. Adde qd ita tenet Bar. in.l. mariti.§. quinquennium.ff. de adul.⁊ in.l. naturaliter. ad fi.ff. de vsuc. Bal. in.l. fi. ad fi. princi.ff. de eo per quem fac. erit. Lud. ro. in.l.j. in princ.ff.
10 de arbi. ¶ †No. diligenter Bal. hic velle, q vbicunq̃ p statutum assignatus est terminus ad aliquid producẽdũ, in tali productione non requiritur citatio partis.⁊ ita limita regulã que habet q
11 in †pductione cuiuslibet instrumẽti semper debet pars citari. tex. est in.c. charte.iij.q.ix.no. Bal. in.l. iudices. in.iiij. not. p illũ text. C. de fide instr. et ratio est q2 in omni actu in quo pars potest ledi. semper debet citari.l. de vnoquoq̃.ff. de re iudi.l. nam ita diuus. de adop. certe illa regula limitatur, quando talia instrumẽta producerentur ad fines pbationis: tũc requiritur citatio partis: secus si solum producantur ne transeat tẽpus prefixum a statuto.⁊ idẽ notabilius vult Bal. in.l. si quando. ad fi. C. de testi.⁊ in.l. si ea. ad fi. C. qui accus. non pos.⁊ in.l.j. ad fi.ff. de fer. Ange. in.l. omnium.
12 C. de testa. ¶ †No. etiam illud quod tangit Bal. hic si statutũ requirat qd intra sex menses donatio insinuetur: an in tali insinuatione reqritur citatio partis. Adde quod in insinuatione donationis: q̃uis adiuncta sit ad tollendas fraudes, tamen non requiritur alicuius citatio: sm Bar. in.l. in hac. per illum tex. C. de dona.⁊ in.l. modestinus.ff. eo. Bal. in aut. eo decursum. C. de dona. ante nup.⁊ in.l. illud. C. de sac. san. eccle.⁊ in.l.fi. C. qui admit. et in l.j. in prin. C. de lit. contest.⁊ in.l.fi.§. illud. C. de temp. ap. Paulus de ca. in.l. testamenta omnia. C. de de testa. Jason Padue.

a ¶ Ut lite pendente[a]. Rubrica.

1 ☞ Tres casus in quibus non est licitũ supplicare principi.
¶ Glo. rub. ista rub. habet tres partes/ quas declara construendo vt hic per Bart.⁊ vltra eum clarius loquendo/ aduerte cũ imperator.s. tit.ij. declarauit de quibus licitum sit supplicare prin-
1 cipi, ⁊ quando non. †nunc in ista rubri. ponit tres casus/ ⁊ postea tres leges in quibus non est licitum supplicare principi. Primus casus est lite pendente. ratio est quia obstat exceptio pẽdentie lit. qua pendente nihil est innouãdũ.l. defensiõis facultas. C. de iure fis. li. et declarabo.j. in.l.ij. ¶ Secũd⁹ casus est: q2 quãdo lata sententia est appellatum, et pẽdet appellatio: per illam rationem, q2 pendente appellatione nihil est innouandum.l.j.⁊ toto titu.ff. nil no. appe.⁊.l. appellatione interposita.ff. de appel. ¶ Tertius casus est quãdo lata est sententia a qua nõ fuit appellatũ, ⁊ trãsiuit in rem iudicatã: q2 sicut postea non est licitum appellare: ita non est etiam licitum supplicare/ prout dicit.l.ij. in fi.j. eo.⁊ no. in.l. fin. C. de erro. aduo.

1 ☞ Sentẽtia nõ retractatur virtute rescripti impetrati post sententiam latam, licet supplicatio prius fuisset porrecta.
2 Arripere iter ad principem nõ habet vim prouocatiõis interposite ab ipso iudice.

1 Icet postq̃. †Sententia non retractatur virtute rescripti impetrati post sententiam latam: lz supplicatio prius fuisset porrecta. h.d. Et sic supplicatio non suspendit processum. item non inspicitur tempus porrecte supplicationis: sed tempus concessi rescripti/ sm Bald.⁊ Pau. de ca. hic: ⁊ plenius Cano. i.c. dilectus. de preben.⁊ in cle.j. de rescrip. Joan. an. super data.vj. libr. Bald. Ange.⁊ Imo. in.l. si quis filio exeredato.§. eius qui.ff. de iniust. rup. ¶ No. ex hac.l. subtiliter sm Raph. Fulg. hic: videri text. q
2 arripere †iter ad principem non habet vim prouocationis interposite ab ipso iudice: quod videtur cõtra tex. in.c. vt debitus.⁊ in
b c. dilecti. in.ij. de appel. vbi arripere iter ad papam,[b] habet viz appel. interposite/ adeo quod quicquid fieret medio tempore deberet reuocari: sed dic vt declarant Bart.⁊ doc. in.l. de pupillo.§. si qs ipsi pretori. in vlti. col.ff. de ope. no. nun. per illum tex. sm secundam lecturaz

dam lectu.quod arripere iter ad papam, et protestari ne aliquid noui interim fiat bene habet vim prouoca.qd non interuenit hic.

1 ¶ Lite pen.non est licitum supplicare,nisi vt detur copia acto-rum.vel alicuius sententie.z nu.2.

3 Licitum est supplicare lite pendente ꝙ detur adiunctus ordina-rio,ratione suspicionis.

4 Quando iudex ordinarius est negligens potest per rescriptũ im-petrari cõmissio alteri.

5 Appellatione actorum non venit sententia.

6 Omniũ actorũ est fienda copia parti ,z sic articulorũ z positionũ.

7 Postꝙ sententia transiuit in rem iudicatam, amplius non est li-citum supplicare,z supplicans incidit in penam.

8 Qui supplicat ꝙ retractetur sententia que transiuit in rem iudi-catam incurrit infamiam.

Supplicare. Diuiditur in duas. In pma loquit̃ qñ qs supplicat ante sententiam. In secũda qñ post sniam.secunda ibi:qui autem terminatã. Prima subdiuidit̃ in duas:nã pri-mo ponitur regula. In scda ponitur exceptio.secũda ibi:nisi vel

1 actorum.h.d.in summa.†Lite pendente nõ est licitũ supplicare nisi vt det̃ copia actoruz,vel alicuius snie:lata aũt snia a qua non est appellatũ,nec amplius potest appellari,si fit supplicatuz qui supplicat incidit in penas de quibus hic.h.d.cum.l.seq.z fi.z pro intellectu ver.qui autẽ terminat .aduerte qz doct.z in specie Sa-li.z Pau.de ca.hic intelligunt istũ tex.cũ.l.fi.ꝙ qñ snia transiuit in rem iudicatam:ita qd amplius appellari non potest,si pars vi cta supplicaret.incideret in duplicẽ penã.primo in estimationem totius litis:z sic si in sententia fuit condẽnatus in mille,propter supplicationẽ incidit in penam aliorũ mille,z ista pena imponit̃ per istã.l.ij.Item incidit in penã infamie/ z ista pena imponitur per.l.fi.dicit tñ Pau.de cast.ꝙ primã penã de estimatione totius lit.nunꝙ vidit practicari:sed tu melius intellige has leg es ex mẽ te Rapha.Ful.hic:quod iste pene nõ procedant eodẽ casu,nec cõ currant:sed imponuntur iu diuersis casibus.naz.l.ij. procedit qñ causa fuit terminata per cõsultationẽ vel rescriptũ pncipis . tunc qui in contrariũ supplicaret bene punireť in estimatione totius litis:sic loquitur.l.ij.z.l.fi.loquitur qñ causa fuit diffinita p sniaz alterius iudicis:tunc qui supplicaret elapso tẽpore appel . punit̃

2 solum pena infamie:z iste est verior sensus.¶† Not.qd lit. pendẽ. non est licitũ supplicare z recolligendo dicta.gl.z doc . distingue: vt per Bar.z alios hic:z originaliter Odof.qui effectu nõ discre pãt a glo.¶ Circa quã doc. Bar.z doc.adde pro magna amplia-tione huius titu.qd rescriptũ vel priuilegiũ impetratum a princi-pe lite pendente,etiam motu pprio principis nõ nocet parti ad-uerse:qz princeps nõ intendit preiudicare tertio,etiã si faciat mo tu proprio:ita late concludit Joan.an.in addi.Specu.in titu. de dolo z contu.§.fi.in ver.porro.in additione incip.de hoc interesse Hosti.d.Ant.de but.Inno.z Panor.z.d.Frã.de are.in.c.causam scdo.de testi.sed cõtrarium tenet Bal.in.l.qui autem.p glo.ibi.ff. si quis cautio.z ibi Pau.de ca.z.d.Alex.vbi tenet ꝙ pars potest vti in medio lit.priuilegio principis emanãte motu proprio:sed cum precedente opi.p doc.glos.in cle.ij.in verb.directas.et in cle. si romanus.in verb.validum.de preben.cõfirmatam ratiõe:nã le-ges generales fiũt motu proprio principis.l.humanuz.C.de legi. Bar.in aut.quas actiones.in.ij.col.C.de sac.san.eccle.z tamẽ nõ detrahuntur ad lites pendentes.l.leges z constitutiones.C.de le gi.§.j.in aut.de here.q ab intest.z.§.j.in aut.in me.lit.nõ fi.la.for. ¶ Item intellige istum titu.z dictam glo.z doc.procedere/qñ in rescripto impetrato non fieret expressa mentio de pendentia litis. secus si fieret expressa mentio,vt fieri debet/z apponereť clausula non obstante.fm Sali.z Pau.de ca.hic/z vltra eos/ꝙ rescriptũ fit ipso iure nullũ,nisi in eo fiat mẽtio de vero statu cause:z sic de pcessu pẽdente/est tex.in.c.inter monasteriũ.z ibi Panor. in.iiij. not.de re iudi.glos.in.c.vt debitus.de appel.et gloss.in.c.pruden-tiam.§.sexta.vbi Panor.de offi.deleg.imo plus tenet Sali. hic: in.j.col.ꝙ non sufficeret supplicare cum clausula generali: vcz non obstante lit.pendentia:sed est necesse facere mẽtionẽ de processu z statu cause: z quod nihil agunt qui ita suplicant fm eum .imo plus tenet Pe.de ancha.in cõsi.xvj.incip.viso pcessu facto coram nobili z potẽti milite.nõ sufficere expressionẽ generalẽ:sed requi-ri specialem z expressam de principalibus articulis cause , de per sonis litigantibus z iudicibus.allegat Joan.and.in.d capi.inter monasterium.non esse necessariam extrinsecam mentionem pro-cessus:sed sufficere cõmemoratiuam relinquens hoc ad arbitriũ iudicis.¶ Item limita vt no.per Bal.in.l.j.in.fi.C.de rela.vbi di-cit quod curia romana obseruat, quod debeat fieri mentio si lis erat contesta.als secus: quod est rationabile fm eum: qz ante litẽ cõtest. causa non est in aliquo statu. Tu tamen caue cum per so lam citationem dicatur perpetuari iurisditio,per ea que haben-tur in.c.gratum.z in.c.relatum.de offic.dele.z in.l.more.et in.l. et qz.ff.de iurisdi.om.iudi.satis dubitabile videť quod de hoc non debet fieri mẽtio:ideo dic meli⁹ vt per Archi.z Gemi.in.c.indu cie.§.spatium.ver.ei autẽ.iij.q.iij.¶ Item pro ampliatione huius tit.z eorum que tradũt glo.z doc.adde ꝙ sola pendẽtia litis, etiã si dolose non taceať,tamẽ impedit vires priuilegij.ita singu.not. Bal.in.c.fi.per illũ text.extra eo.vt lite pendẽ.qd bene not. qz ali-

3 bi nõ legi.¶†Item inqʒtum gloss.z doc.volunt quod licitum est supplicare lite pendente,quod detur adiunctus ordinario ratio ne suspicionis.Adde mirabile/ quod etiam isto casu non valeret impetratio college adiuncti ordinario,nisi fiat mentio de statu li tis z causa.tex.est valde solẽnis in.c.coram.z ibi glos.ij.de offi. de-leg.z ibi not.d.Ant.de but.in.iij.not.Panor.in penul.col. et.do. And.sicu.in.vj.col.Quis contrarium tenuerit Bald.in.c.cum di-lecta.in vlti.col.de rescrip.dicens quod quando iudex aditur or-dinario,non debet facere mentionem de processu . z idem tenet

4 Archi.in ꝓhi.ei qui.¶†Item adde inqʒtum gloss.z doc.tenent ꝙ quando iudex ordinarius est negligẽs,potest per rescriptum im-petrari cõmissio alteri:nam tangit Bal.hic:in vlti.colũ. quando lis est contestata,z iudex est negligens in procedendo, an ab ista

a negligẽtia[a] possit appellari.allegat tex.i.§.sup h.i aut.de questio. z dicit qd questio erat tũc de facto in ciuitate Tuder. adde Spe. in tit.de iudi.dele.§.segtur.ad fi.Bal.in.l.fi.in.ij.col. C.de senten. et in.l.fi.§.illud.C.de temp.appel.z in.l.sed et si per pretorem.§.ait pretor.el.ij.ff.ex qui.cã.maio.Jo.an.in.c.dilecto.de appe.Panor.

5 in.c.ex parte.vlti.in.j.colum.de appel.¶†Secũdo no.ex text.ibi:

b actorũ cõmunium vel pronũtiatiõis.quod appellatiõe actorum[b] nõ venit sentẽtia,vt patet in alternatiua vel,que cadit inter diuer sa.veritas est in contrarium fm Guid.de suza.Cy.Bald.Sali.z moder.hic:per tex.in.l.acta.z in.l.actorum.vbi doc.precipue do. Alexã.ff.de re iudi.z in.c.quoniam contra falsam.vbi Cano.de proba.z est glo.in.l.in fraudem.§.neqz instrumẽta.in glos.j.in fin. et ibi Bart.no.ff.de iure fis.Cano.in.c.in presentia.de renun.z in c.prudentiam.in prin.ff.de offi.deleg.¶ Subdit etiam Bald.hic quod appellatione actorum nedum veniunt que fiunt a iudice,in his que sunt contentiose iurisditionis:sed etiam in his que sunt voluntarie iurisditionis.vt est emãcipatio z datio tutor:ideo etiã in his debet fieri copia cum die et consule.ita dicit eleganter no tare Inno.in.c.j.de proba.z sequitur simpliciter Pau.de ca. hic. ¶ Tu adde fortius quod omnis scriptura que fit corã iudice di-citur de actis.l.illud.cum glo.in verb.actoruz.z ibi no.Bal.in.ij. col.C.de sac.san.eccle.imo plus no.Bal.in.l.interrogataz.per illũ tex.cum glo.C.de lib.causa.quod appel.actorum veniunt omnia que fiunt in presentia iudicis.licet non in figura iudicij.¶ Ter-

6 tio no.ex eodem tex.fm Bal.in.ij.col.z Pau.de cast.†quod oim actorum debet fieri copia partis:z sic articulorum z positionum. Adde Bal.z moder.in.l.ij.C.de edẽ.vbi dixi de istis z alijs mul-tis similibus:ideo hic non repeto ponunt Cano.in.c.per tuas.de testi.¶ Quarto.not.ex tex.in verb.protinus.fm Bal.in.ij.colũ.et Pau.de ca.quod qui producit instrumentum prohibitũ produ-ci a statuto sub certa pena,absqz alio processu debet cõdẽnari ad talem penam:ita ostẽdit ista dictio protinus.allegat in simili glo. de dictione mox.in aut.de incest.nup.in pn.debuit allegare glo. que loquitur de dictione ,ptinus.in.l.iij.§.ex cõtrario.vbi Barto. z doc.ff.de acq.pos.Bar.in.l.pe.per illum text.in verb. protinus. C.de deposi.¶†Quinto not.quod postꝙ sententia transiuit in

7 rem iudicatam,amplius non est licitum supplicare/z supplicans incidit in penam.concordat.l.fi.j.de erro.aduo.z ex hoc Bal. hic in.ij.col.dicit/ꝙ ista est precisa regula,ꝙ postꝙ snia trãsiuit in reз iudicatã impossibile est postea supplicare: vt hic/nisi princeps re-scriberet cũ clausula nõ obstãte.Alibi dicit Inno.in.c.cum inter. de re iudi.quez refert Bal.in.l.prescriptiõe.in.x.col.ver.z pmitte ad euidẽtiã.j.tit.j.qd inuanũ dicit̃ impetratũ quicqd impetratur cõtra sententiam que transiuit in rẽ iudicatã:z dicit Pau.de ca. qd facit cõtra illos qui post latã sniam.vadũt Venetias,z suppli-cant ꝙ causa iterũ reuideať,nõ obstãte ꝙ elapsum sit tempus ad appellãdũ:nã nõ debet istud ꝯcedi nisi ex magna causa.¶ Item adde ꝙ ista regula ꝓcedit ꝙ non est licitũ appellare,qñ elapsum est tempus appellãdi:sed si nõ est intra tps/qs nõ põt appellare: qz est verus cõtumax qui nõ appellat.l.ex cõsensu.§.fi.ff.de appe. glo.z doc.in.l.fi.ff.de in integ.restí.nã iste etiã supplicare non põt. glo.est ordi.z valde nota.hic:in.l.fi.vbi Cy.eam sequitur de quo vltimo refert Jo.de Imo.fuisse questionẽ in dño regis Arago-nie diutius ventilatam in.d.l.ex consensu.§.fi.in pe.z vlti.colum.

8 ¶†Vltimo no.ex.l.fi.qd incurrit infamiã ille qui supplicat ꝙ re-tractetur snia que trãsiuit in rẽ iudicatã:vñ si produceret̃ in testẽ posset repelli,qz est infamis:z sic inhabilis.qd dicit Pau.de cast. esse tenendũ menti:qz posset facere honorẽ si casus occurreret,cuz pauci sint qui de hoc aduertant,z scirent de hoc excipere fm eum/ z ita est expeditus iste titu. Jason Padue.

a ¶ Negligẽ-tia.Adde ꝑ ista pte glo. i.c.legitima de app.li.vj. z facit gl.re-lata ad text. i.c.ad aures de simo.bal. in.c.p tuas. de testi.Cy. in.l. in cria-li.C.de iur. om.iud. In ꝯrium qd a negligentia iudicis non possit appel lari: sed re-curri ad su-perioꝛẽ/ tex. est in. §. sup hoc. in aut. de questore. coll.vj.quez ad hoc pon-derat Bal. in ista.l.iij.

b ¶ Actorũ. Adde doct. in.c.qñ con-tra falsam. de proba.

¶ Si contra ius vel vtilitatem publicam. Rubri.

¶ Ista Rubr. habet tres partes.de prima ⁊ secũda parte tractat solum.l.fi.de tertia parte tractant alie quinq; leges huius titu.et istas leges habes in decretis.xxv.q.ij.per totũ. ¶ Gloss. rubrice continua vt in glo.

1 ☞ Rescriptum non vitiatur licet aliqua de contingentibus in facto fuerint in supplicatione omissa.
2 Rescriptum vitiatur,nedum quãdo tacetur causa finalis, que si fuisset expressa princeps nullo modo concessisset:sed etiã quando tacetur causa, que si fuisset expressa,adhuc princeps cõcessisset sed non ita de leui vel de facili.
3 Cui est cõmissa cognitio cause,potest iudicare: et sibi intelligitur cõmissum quod iudicet.

1 Onidcirco minus. †Licet aliqua de existentibus in facto fuerint in supplicatione omissa,non per hoc vitiatur rescriptum.h.d. Et pone exemplũ/ qñ creditor impetrauit rescriptũ non facta mentione in supplicatione qd debitori fecerit pactũ de non petendo:eo q: debitor postea fecerat pactum de petẽdo,certe rescriptum valet:ratio est quia in supplicatione non est necesse fieri mentionem exceptionis, que tollitur replicatione:imo generalius/ non est necesse facere mentionem alicuius actus elidibilis exceptiõe vel replicatione.gloss.in. c. ex tenore.in glo.j.ad fi.vbi doct.in.c.j.⁊ in.c.in nostra.de rescrip.⁊ glo.not.in.c. cuz nostris.in verb.de facto.⁊ ibi Panor.de cõces.preben. ⁊ glos. in.c.suggestum.in verb.posterius.de iurepa.et glo.in regula non prestat impedimẽtum.de reg.iur.in.vj.⁊ ita limita text.in.c.super eo.de coha.cleri.⁊ muli.qui dicit non valere literas facti seriẽ non continentes.alibi tenent.d.Ant.de but.Jmo.⁊ Panor.in.c. dilecte.de excep.quod de attentatis post appellationem per judicem a quo,nõ est opus facere mentionem,cum veniant retractanda.c. non solum.de ap.in.vj.potes etiam exemplificare text.fm Odof. et Bal.quando quis impetrauit executionem sententie nõ facta mẽtione de appellatione:eo quia erat deserta:vel ei erat renuntiatum:vel erat casus in quo non poterat de iure appellari.adde.d. Ant.de but.⁊ Jmol.in.c.ex parte primo. in vlti.col.de rescri. vbi tenent ꝙ non est opus facere mentionem de appel.aduersarij deserta. ¶ Alibi Panor.post Hostiẽ.in.c.per vestras.in.iij.colũ.de do.inter vi.⁊ vxo.tenet/ qd de sententia nulla vel de processu nullo non est necesse facere mẽtionem. ¶ Et Old.laud.in consil. cexcix. qd incipit quidã Hug.circa prin.tenet/ ꝙ de lite que est nulla non est necesse facere mentionẽ.et Lud.ro.in consi.cccclxxxiij. qd inci. dubitatur primo.in pe.col.tenet qd valet impetratio cõfirmationis beneficij, non facta mentione de prouisione alteri facta que erat nulla.⁊ vide de pdictis glo.not.in.d.regula nõ prestat impedimentum. Jtem pro confirmatione predictorum.adde quod de actu elidibili,seu qui potest tolli per exceptionẽ vel replicationẽ, non est necesse facere mẽtionem.glos.in.c.ex tenore.in.gl.j.ad fi.et ibi docto.⁊ in.c.in nostra.de rescrip.⁊ gloss.in.c.cũ nostris.in verb, de facto.⁊ ibi.d.Abb.de cõces.preb.⁊.d.gl.i.c.suggestũ.de iu. pat. ¶ Et dicũt Ant.de but.Jmo.⁊ Abb.in.c.dilecte. de excep, ꝙ de attentatis post appellationem per iudicẽ a quo nõ est opus facere mentionem cuz veniant retractãda.c.nõ soluz.de appel.in. vj.

2 ¶ † Sed pro limitatione huius.tex.⁊ predictorũ diligẽter not. ꝙ vitiat rescriptũ,nedũ qñ tacetur causa finalis,que si fuisset expssa princeps nullo modo cõcessisset:sed etiam qñ tacetur causa,que si fuisset expressa adhuc princeps cõcessisset:sed nõ ita de leui vel de facili,vitiatur rescriptum.tex.est in.c.pastoralis.in verb.de leui.de rescrip.⁊ ibi Panor.multũ no.pro singulari,⁊ idem Panor.in. c. ceterum.in.j.not.de rescrip.d.Alex.in consi.cxiiij.qd incip. ponderatis his que narrantur in themate.in.ij.colũ.in.j.volu.ad fi.facit text.in.c.si motu proprio.in verb. modicij. de prebẽ.in.vj.⁊ text.in c.si proponente.de rescrip.⁊ vide quod not. Panor.in.c. constitutus.in.iiij.not.de religio.domi.et in.c.ex conquestione.in.j.colũ.de resti spo. ¶ Jtẽ limita istam.l.alio secundo modo:vt per Bald.in

3 l.ij.in.j.col.C.de iure fis.lib.x. ¶ † No.ex isto tex.ibi cognitio delata.hic esse tex.expressum.ꝙ ille cui cõmittitur cognitio cause, põt iudicare:⁊ sibi intelligitur cõmissum quod iudicet.qd est de directo contra gloss.in.l.qui procuratorem dat.ff.de procur.Bar.hic: et in.l.a diuo pio.in princi.in.iij.colũ.ff.de re iudi. concordando distinguit/quod aut cõmittitur alicui causa simpliciter,⁊ tũc potest cognoscere ⁊ iudicare.ita intelligit istũ tex.aut cõmittitur cognitio cause:⁊ tunc non potest iudicare.ita pcedit glo.in.d.l.qui procuratorem dat.qui mouetur per tex.in.l.vbi.C.de fal.istã distinc. Bar.sequuntur Salice.Fulg.⁊ Pau.de cast.hic:⁊ dicit Pau.de cast.qd ita obseruat curia roma.que cõmittit causam cognoscendam ⁊ fine debito terminandã,alˀs si solum cõmitteret causaz cognoscendam,nõ posset diffinire:sed deberet referre pape. aut.ad hec.C.de iud.idem tenent Bar.Bal.et alij in.d.l.qui procuratorem dat.Bal.⁊ Sali.in.d.l.vbi ista doctrina mihi non placet.Jn primis q̃tum ad istum tex.quem intelligunt quod hic causa erat cõmissa simpliciter:non autem erat cõmissa cognitio.istud est de directo cõtra tex.qui dicit a nostro rescripto cognitio delata est. et tamen dicit quod potest iudicare:ergo hic est text.ineuitabilis contra glo.Bar.⁊ sequaces qd ille cui cõmittitur cognitio cause potest etiam iudicare. ¶ Secundo quod tex.per quem mouetur glo.in.d.l.qui pcuratorẽ vbi loquitˀ quãdo cõmissio erat facta taxatiue:vt ibi dicit tex.que solũ audiẽdi mãdat officiũ.vnde in pũcto iuris mihi plus placet qd siue cõmittatur causa simpliciter: siue etiam cõmittatur cognitio cause,quod possit etiaz iudicare: per istũ tex.ineuitabilem.⁊ ita tenet Specu.in ti.de iudi.deleg. §. sequitur videre.ver.quid si in cõmissione.Jnnocẽ.in.c.ad hec. de offi.archi.Bal.in titu.de pace cõstan.in verb.ad cognitionẽ.et in l.iij.§.cognoscit.per illum tex.ff.de offi.pre.vigi.Ange.in.l.de quare.per illum tex.ff.de iudi.Jmo.⁊.d.Alexan.in.d.l.a diuo pio.in prin.⁊ vltra predicta faciunt alique rationes allegate per Joan. and.in addi.Spe.in loco palleg.q̃uis ad eas respõdeat.d.Alex. in.d.l.a diuo pio.in addi.sed non respondet ad istum text.

1 ☞ Triplex reperitur rescriptum.
2 Exceptio mẽdaciorum non impedit iurisdi.iudicis delegati,sed debet de causa fm veritatem cognoscere.
3 Rescriptum surreptitium vel obreptitium tribuit iurisditionem ipso iure,ideo opus est exceptione.
4 Mendacium ita potest cõmitti tacendo veritatem, sicut exprimendo falsitatem.
5 Testis ita debet puniri pena falsi,qui sciẽter tacet veritatẽ,sicut quando exprimit falsum:quod fallit quatuor modis.j.nu.8.
6 Testis studiose assignãs causam nõ cõcludentẽ,tenetˀ pena falsi: item etiã si dicit se nõ recordari/qñ verisimiliter debet recordari.
9 Notarius incidit in falsum,nõ solum aliquid falsum scribẽdo:sz etiam aliquid principaliter omittendo.
8 Testis iuratus qui non dicit veritatem,conuenitur actione in factum ad interesse.
9 Grauius est delictum quod cõmittitur faciendo q̃ omittendo.
10 Surreptio iuris cõmunis non vitiat rescriptum.
11 Licet princeps psumatur habere omnia iura in scrinio pectoris: tamen non presumitur habere notitiã de cõsuetudinibus particularibus locorum:imo eas presumitur ignorare.
12 Per statutũ ⁊ consuetudinẽ põt prorogari tempus appellandi.
13 Quicquid potest fieri per pactũ,potest multofortius induci per statutum vel consuetudinem.
14 Appellatione iuris non solum venit ius cõmune,sed etiam ius consuetudinarium.⁊ nu.17.
15 Consuetudo est ius.
16 Si actor in libello faciat mẽtionem de statuto,⁊ postea probet ꝙ sit consuetudo,debet succumbere.
18 Compromissum factum in arbitros vel arbitratores,cum potestate pronũtiandi de iure tantũ,an intelligatur de iure cõmuni.
19 Si pater instituat filios masculos et feminas in eo ꝙ de iure eos tangit:intelligitur.s.iure cõmuni/non autem statutario.
20 Si partes referant se ad consuetudinem simpliciter,⁊ cõsuetudo sit multiplex,intelliguntur se referre ad eam que alijs derogat.
21 Stipulatio de dote reddẽda,in casu in quo de iure debet restitui, intelligitur nedũ de iure cõi,sed cõsuetudinario vel municipali.
22 An delegatus a principe,et impetratus per falsam supplicationem,non obstante exceptione mendaciorum possit cognoscere de causa principali.
23 Quãdo aliquid est dubium de iure ciuili,et clare decisum de iure cano.statur iuri cano.etjam in foro ciuili.
24 Rescriptum omnino falsum an tribuat iurisditionem.
25 Notarius q nunq̃ fuit creatus tabellio,si faciat instrumẽta tãq̃ tabellio/debet puniri pena mortis.
26 Jndulgentie concesse a prelato penitus falso,qui putabatur verus,non minus operantur ad salutem animarum,ꝙ si essent concesse a prelato vero.
27 Judex falsus frustra iudicat/q: semp põt opponi ista exceptio.
28 Quãdo cõtra rescrip.opponitur exceptio respiciens merita cause principalis,an erunt bis admittẽde pbationes,⁊ bis iudicande.
29 Non tenet legitimatio dicentis se natum ex soluto, et soluta,cum natus esset ex adulterino complexu.
30 Tempus appel.vel prosequendi appel.potest per cõsuetudinem vel statutum prorogari.
31 Non valent litere remissionis condemnationũ,nisi causa ⁊ quelibet facti qualitas exprimatur.
32 Qui semel habuit gratiam de vno homicidio qd cõmiserat,deinde obtinuit secundam gratiam pro secũdo homicidio,non valet secunda quia tacuit de prima.
33 Surreptitia impetratio nõ tenet,etiã si sactˀ sit ille q impetrauit.

Prescriptione.

Rescriptione. Ista est famosa subti-
lis ⁊ difficilis lex et ha-
bet apparatũ multũ difficilẽ,⁊ profecto ista.l.est diffi-
cilis:precipue ꝑpter glos.fin.que inordinate procedit.
1 ¶ † Ad euidẽtiã premitte/ꝙ,quãtũ attinet ad presentẽ materiã
triplex reperit̃ rescriptũ/quoddã est surreptitiũ/quoddã obrepti-
tium/⁊ quoddã falsum/inter rescriptũ surreptitiũ ⁊ obreptitium
dicunt aliqui esse differentiã,q2 rescriptũ surreptium est,qñ expri-
mitur scienter falsitas:obreptitiũ vero/qñ tacet̃ veritas:quasi ob
ripere ɔsistat in taciturnitate veritatis.l.si qs obrepserit.ff.de fal.
Ista differentia nõ est bona:q2 obreptitium dicit̃ siue exprimatur
falsitas siue taceat̃ veritas/fm Bal.hic:in.iij.col.⁊ in.l.j.C.si nup.
ex rescrip.petan.eodẽ mõ surreptitiuz dicit̃/qñ exprimit̃ falsitas
vel tacet̃ veritas/fm Bar.hic:in.iij.col.in ver.quero vtrum rescri-
ptum impetratũ.de quo etiã aliquid per Cy.hic:in.j.colũ.Aliaz
differentiã ponit Inno.in.c.cũ dilecta.de rescrip.⁊ ibi refert ⁊ se-
quit̃ Panor.in.iij.col.ꝙ rescriptuz surreptitiũ dicit̃,siue exprima
tur falsitas siue taceat̃ veritas/obreptitiũ vero dicit̃ qñ sub inuo-
lucro verborũ sic inuolute supplicat̃,ꝙ papa nõ ꝑcipit veritatem.
alibi.d.Anto.de but.in.c.ex parte.de capel.mona.dicit ꝙ maius
est vitiũ obreptionis ꝙ̃ subreptionis.Mihi aũt videt̃ ꝙ doc.pro-
miscue vtãtur istis vocabulis/⁊ non faciant differentiã inter sur-
reptitium ⁊ obreptitiũ:⁊ ad hoc facit tex.in.l.j.C.si nup.ex rescrip.
petã.vbi tex.illud qđ appellat obreptitiũ,inferius dicit surrepti-
tiũ:⁊ sic capit pro eodẽ.⁊ Bal.ibi no.⁊ ita capiã in materia huius
legis.Quoddã est rescriptũ falsum:⁊ est illud qđ vere nunꝙ̃ pro-
cessit de cãcellaria pape vel principis:sed aliquis priuatus falso
fabricauit:sed de isto nõ loquit̃ ista lex,sed lex sequẽs:fm vnuz in-
tellectũ.⁊ viđ gl.i.c.in memoriã.xix.di.⁊ in.c.lz.de cri.fal.¶ Scđo
ad euidentiã premitte/qđ lz gl.fi.videat̃ ponere qnqz intellectus
ad hanc legẽ/tñ sunt tñ duo principales:⁊ vnus postea subdiui-
ditur in quatuor.Primus est intellectus Plac.fm que text.in ver.
datũ iudicẽ.intelligit̃ nõ a ꝓncipe sed a lege:⁊ sic ordinariũ:et fm
istũ intellectũ est sensus huius.l.qđ rescriptũ obreptitium vel sub-
reptitiũ non tribuit iurisditionez delegato:sed iudex ordinarius
cognoscit:ꝑ text.in.l.⁊ si legib⁹.in verb.penitus careat impetratis.
2 j.eo.Alio mõ legit̃ fm Io.⁊ Azo.fm quẽ.h.d.in summa. † Exce-
ptio mẽdacioꝝ nõ impedit iurisditionẽ iudicis delegati:sꝫ debet
de cã fm veritatẽ cognoscere.h.d.⁊ tunc cõcordat.l.⁊ si nõ cogni-
tio.j.eo.sed forte ob.l.⁊ si legib⁹.j.eo.ꝑpter istã varietatẽ emana-
uit.c.sup literis.de rescrip.Sed ad euadendũ tot amaritudines ⁊
difficultates cogitabã,ꝙ alio ⁊ tertio mõ põt intelligi ista lex/fm
quẽ intellectũ tex.erit planus/⁊ cessabũt oia ɔ̃ria:qđ text.velit.di
cere aliqs supplicauit principi,⁊ dolose mendacium exposuit:tñ
princeps concessit rescriptum,non ex falsitate deprecantis.sed q2
voluit prius cognoscere de veritate:certe iudicẽ datũ pro tenore
veritatis,⁊ nõ pro falsa affirmatione deprecãtis,debere de causa
cognoscere:⁊ sic illa verba pro tenore veritatis non deprecantis
affirmatione.debent referri ad participium datum.et hoc modo
litera est plana:⁊ oẽs difficultates cessant:nõ aũt debet referri ad
verbum cognoscere:prout tenent omnes doc.siue teneas primuz
intellectũ Pla.siue intellectũ Ioã.⁊ Azo.

Additio. Adde qđ al's primo anno quo ordinariam le-
gi,occurrebat mihi ali⁹ nouus intel.fm quẽ
cessant oẽs difficultates,⁊ oia cõtraria remouẽtur.vñ ego intelli-
go tex.sic.pone/aliquis in supplicatione porrecta principi narra-
uit falsum ⁊ tacuit verũ:princeps cõcessit sibi rescriptũ,nõ ꝑpter
mendacia sua:sed fm veritatẽ:tunc hic est casus datũ iudicẽ hoc
est delegatum,pro tenore veritatis non deprecantis affirmatiõe
hoc est dicere princeps motus fuit ad dandũ iudicẽ,nõ ꝑpter mẽ
dacia alicuius.isto casu,nõ obstante ꝙ opponat̃ exceptio menda
ciorum,delegatus cognoscet ⁊ iudicabit in causa.⁊ aduerte q2 in
constructione ego aliter intelligo ꝙ̃ alij:nã oẽs intelligunt ꝙ illa
verba ꝑ tenore veritatis referant̃ ad verbũ cognoscere:sic intel-
ligit Pla.in suo intellectu:sic Ioã.⁊ Azo.⁊ sic iudicẽ debere co-
gnoscere pro tenore veritatis non deprecantis affirmatione:ego
vero aliter construo,⁊ refero non ad verbũ cognoscere:sed ad da-
tum iudicem,pro tenore veritatis non deprecantis affirmatione
ꝙ si iudex fuit delegatus propter veritatẽ,cognoscet in causa.nec
obstat exceptio mendaciorũ:⁊ isto modo nõ obstat.l.⁊ si legib⁹.j.
e.q2 loquit̃ qñ rescriptũ fuit impetratũ ꝑpter mendaciũ:ita quod
mendacium fuit in causa impetrandi rescriptũ:⁊ si ita intelligat̃
tex.cessant difficultates ⁊ contraria,⁊ omnia plana remanent:et
pone casum fm cõem intellectũ.¶ Nota in primis ibi ꝑscriptio-
ne:⁊ põdera ꝙ videt̃ qđ imperator inepte dicat prescriptione:q2
prescriptio ꝑprie est acquisitio iuris,que fit mediante lapsu tem-
poris.l.j.⁊ per totum.j.de prescrip.long.temp.⁊ instit.de vsucap.
per totum:⁊ ideo glo.prima exponit prescriptione.i.exceptione:⁊
vt dixi,imperator raro vtitur termino exceptione.sed vtitur ter-
mino prescriptione.patet in.l.fi.j.de excep.in.l.quoties.s.de preci.

impe.offe.⁊ in.l.si quis in conscribendo.s.de episco.⁊ cleri.⁊.j.de
pact.⁊ alibi sepe.et propter hoc Sali.hic post patruũ suum in.j.
col.ponit quot modis in iure capiatur terminus prescriptio.nõ
curo referre:tamẽ quantum ad nos attinet/prescriptio aliquãdo
capitur pro acquisitione iuris mediante lapsu temporis:aliquã-
do pro exceptione:⁊ hoc ideo fm Odof.q2 per prescriptionẽ,qua
liscũqz sit,semper acquiritur exceptio:nam qui habet prescriptio
nem,habet exceptionem. Iason Papie.
¶ Item no.ex tex.ibi prescriptione mẽdaciorũ opposita hic vide
3 ri tex.clariorem de iure,† ꝙ rescriptum surreptitiuz vel obreptitiũ
tribuit iurisditionẽ mero iure:ideo opus est exceptione.⁊ ita pon
derat istum tex.Bar.hic:in.iij.colũ.⁊ Rapha.Fulg.in.j.no.⁊ ex
hoc infertur/quod rescriptum surreptitium vel obreptitium non
est ipso iure nullum,quicquid teneat Bal.in.l.fi.in.j.col.C.sentẽ.
rescin.nõ pos.⁊ in.l.qui ex relationibus.in prin.C.de legi.de quo
4 j.plenius dicetur.¶ † Secundo no.ex tex.ibi:siue in tacendi frau-
dem,quod mendacium ita potest cõmitti tacẽdo veritatem,sicut
exprimendo falsitatem.¶ Ex hoc no.Bart.hic:ad fi.⁊ Rapha.
5 Fulg.post Iaco.but.quod † testis ita debet puniri pena falsi:qñ
a scienter tacet veritatem,sicut quãdo exprimit falsum.Adde tex.
in.c.j.⁊ ibi ad hoc not.Panor.de cri.fal.⁊ tex.not.in.c.quisquis.
xj.q.iij.⁊ Barto.not.in.l.ea que cõmendandi.per illum text.ff.de
contrahen.emp.Bal.in.l.nullum.C.de testi.⁊ in.c.fraternitatis.
in fi.extra eo.facit quod in simili vult glo.in.c.si quis de clericis.
in verbo supprimere.xij.q.ij.⁊ quod vult Bald.in.l.iubem⁹.circa
fi.C.de testa.⁊ quod vult Archi.in.c.hortamur.iij.q.ix.facit quod
vult Ang.in.l.argentarius.§.fi.ff.de eden.⁊ Bal.in.c.de testibus.
extra de testi.¶ Adde etiam Bal.in.l.presbyteri.in.iiij.not.per
6 illum text.C.de episco.⁊ cleri.vbi etiam inferius infert,† quod te-
stis studiose assignans causam non concludentem,tenetur pena
falsi.Item quod testis qui dicit se non recordari,punitur de falso:
7 quando verisimiliter debet recordari.¶ † Tertio adde/quod no
tarius incidit in falsum,non solum aliquid falsum scribendo,sed
etiam aliquid principaliter omittẽdo.ita no.Bal.in.l.defensionis
8 facultas.circa fi.per istum tex.C.de iure fis.li.x.¶ † Quarto adde
testis iurat⁹,qui nõ dicit veritatẽ.conuenitur actione in factũ ad
interesse fm Bald.in.c.de testibus.extra de testi.⁊ dicit quod est
subtile dictum.¶ Limita predictum notabile quatuor modis.
¶ Primo quando testis assumpsit officium testificandi:al's sec⁹
ita probat tex.cum glo.in.c.ne quis arbitret̃.xxij.q.ij.⁊ ita in spe-
cie limitãt Hos.⁊.d.An.de but.in.c.j.de cri.fal.¶ Secũdo limita
quando testis iurauit,secus si recedat vel se occultet anteꝙ̃ iuret
fm Ang.in.d.l.argẽtarius.§.fi.⁊ ibi clarius Bal.⁊ in.c.j.in prin-
cip.si de inuesti.inter.d.⁊ vasal.lis oria.in feud.⁊ in.l.data opa.in
x.col.C.qui accus.nõ pos.⁊ in.l.presbyteri.in vl.col.de epis.⁊ cleri.
⁊ in.l.iiij.§.si tibi.ff.de cond.ob tur.cau.Pet.de ancha.in.d.c.j.de
cri.fal.sed nõ est sine dubio/cum nihil referat ꝙ̃tum ad penã falsi, b
an testis deponat cum iuramento vel sine.concludit Barto.in.l.
si quis legatum.in princip.in vlti.col.ff.de fal.⁊ latius Ioan.an.
in regula nõ est sine culpa:in mercur.Cy.⁊ Bal.in.l.j.C.de sepul.
vio.Bal.in.l.iurisiurandi.C.de testi.do.An.de but.in.c.cum cau
sam.in vlti.colũ.post Io.an.de testi.Panor.in.c.de testib⁹.in vlti.
col.eo.titu.¶ Tertio limita/quando testis iurasset dicere plenã
veritatez,aut simpliciter:secus si iurasset ad interrogata respõde
re:per tex.not.in.c.cũ dilecti.el.j.de accu.ꝑ quẽ tex.ita limitat.d.
Anto.de but.in cõmento.c.super literis.in.j.not.de rescrip.Pa-
nor.c.j.de cri.fal.ꝙ̃uis reprobet Ioanes.an.Imol.in.d.c.super
literis.¶ Quarto limita dictam cõclusionem procedere in teste:
secus est in parte/glo.est in.d.c.ne quis arbitretur.in glos.j.mag.
ad fi.¶ Item ex predictis habes nouam limitationem ad glos.
9 cõmuniter approbatam.in.l.si mora.ff.sol.mat.† que dicit quod
grauius est delictum quod cõmittitur faciendo,ꝙ̃ omittendo.fal
lit quantum ad puniendum testem de falso,qui eque punitur de
falso si deliquit omittendo,⁊ sic tacendo veritatem:sicut faciẽdo,
⁊ sic dicendo falsum.¶ Capio glo.in verbo,iuris:quam diuido in
tres prout tres ponit intellectus ad istũ tex.secunda ibi:dic ergo
tertia ibi:et dic iure.¶ In ea.glo.ad fi.tene scđm/qui planus est:
10 ex primo tamen intellectu no.regulam generalem,† ꝙ surreptio
iuris cõis nõ vitiat rescriptũ:eo q2 imperator nõ dicit̃ decipi.cuz
b oia iura[b] censeat̃ habere in scrinio pectoris.l.oiz.C.de testa.c.j.de
consti.in.vj.⁊.c.sepe.in prin.de ap.⁊ licet aliquando princeps er-
ret in iure.l.iij.ad fin.cum glo.ff.de sup.leg.tamen presumptio est
in contrarium:vt declarat glo.in.c.preterea.xxiii.dist.Alibi dicit
Bal.in.c.j.in vlti.col.de cõfes.qđ licet papa sit doctor vtriusqz iu-
ris:eo ipso ꝙ est papa:tamẽ est doctor autoritate sed nõ scientia.
Pro ista ɔclu.gl.facit ꝙ lz Lud.ro.in sing.xxxviij.qđ incip.vtruz
nobilis.vbi refert fuisse rome qõnem de facto corã dñis auditori-
bus Rote,in persona cuiusdã nobilis de Frãcia,qui effectus mo
nachus,supplicauit pape pro quodã bñficio ecclesiastico,dicẽs se
esse nobilẽ,cum tamẽ sua nobilitas per professionẽ monachatus

testis dicens xi

a ¶ Tacet veritatẽ.adde bar.in.l.j.ff.de fal.ang.in trac.malefi.in §.falsariorũ.Feli.in.c.cũ in.de testi.i.ij.col §.vtrum aũt testis.

b ¶ Cum oia iura.Adde gl.in verb.insufficiẽtez.i c.j.de renũ.li.vj.Abba.in.c.cũ ex literis de restit.in integ.

[illegible] decipi ab impetrante [illegible]

expirauerit.glo.in ca.j.de purga.cano.z in.c.ea que.de sta.regu.
fuit pronuntiatū per dños de rota tale rescriptum valere ꝙ talis
surreptio fuerit circa ea que in iure cōsistunt:in quibus papa nō
potuit decipi ab impetrāte. ¶ Ex secūdo intellectu glo.not.qua-
11 tuor conclusiones.† Primo no.ſm Bar.in fi.cōmentiꝫsui ꝙ licet
princeps presumatur habere oīa iura in scrinio pectoris: tñ non
presumitur habere notitiā de consuetudinibus specialibus locoꝝ:
imo eas presumitur ignorare:vt hac glos.et expresse text.in.c.j.de
cōsti.in.vj. Limita dupliciter. Primo nisi cōsuetudines sint mul-
tum vulgate,vel multū generales:quia princeps presumitur eas
scire ſm Bal.in.l.ij.ad fi.C.que sit lon.consue.facit qđ dicit Bal.
in rub.de consue.rec.feu.in vsi.feu.ꝙ sicut nō licet ignorare leges,
ita nec cōsuetudi.generales. Secūdo limita nisi tales ꝯsuetudines
essent inserte in corpore iuris,vt sunt cōsuetudines feudorum:ſm
Bal.in.c.cum ordinē.in.x.col.de rescri. ¶ Scđo not.aliud ex ista
12 glo.vt per Bar.hic in fi. ¶ † Tertio z notabilius not.ex ista glos.
singulariter/ꝙ per consuetudinē:ꝗ sic per statutū pōt prorogari
tēpus appellādi.z ad hoc not.istā gl.Bal.in.vij.colū.hic:z dicit
ꝙ ratio alibi reperit̃.istā glo.etiā ad hoc reputāt singularē Ang.
13 et Imo.in.l.ij.ff.de re iud.† Confirmo ratione/quia quicquid pōt
fieri per pactū partiū,multo fortius pōt induci per statutū vel cō
suetudinem.glo.z ibi Bar.in rubr.C.de decre.decur.lib.x.z in.l.
non impossibile.ff.de pac.z est tex.in.l.fi.ad fi.z ibi Bal.not.C.de
fideiusso.sed per pactū ipsarum partium pōt prorogari tempus
appellationis.aut̃.si tamē.cū glo.z ibi.C.de temp.ap.cle.ꝙdiu.de
appel.eodē modo tempus appellādi pōt abbreuiari p statutū vel
consuetudinē ſm Bal.hic:in.vij.col.z Pau.de cast.adde Bal.in
14 l.fi.C.cōmi.vt epistolas. ¶ † Quarto no.ex ista glo.iuncto text.ſm
Pa.de ca.hic:in.iiij.colū.qđ appellatione iuris,nō solū venit ius
cōmune:sed etiā ius cōsuetudinariū.z per hoc infert/ꝙ si ptes fece
rint cōpromissum in arbitros vel in arbitratores, data eis pote-
state procedēdi de iure z de facto:sed pronūtiandi de iure tm̄: qđ
intelligitur nō solum de iure cōi:sed etiā statutario vel consuetu
dinario,si statutum vel cōsuetudo derogent iuri cōi:ad hoc bene
allegatur qđ vult Innocē.in.c.certificari.de sepul.quod qui petit
quartā que ad euz de iure spectat,intelligitur nō solū de iure cōi,
sed etiam cōsuetudinario vel statutario:refert tñ cōtrariū tenere
doct.precipue Io.an.quē corrupte allegat:sed statim.j.allegabo.
15 Adđ circa pmū ꝙ appellatione iuris etiā veniat cōsuetudo.facit†
qꝛ cōsuetudo est ius.j.distin.c.cōsuetudo.cū similibus. Adde etiā
Bald.in ti.đ pac.cōstan.in.ix.col.in ver.nos romanorū. vbi dicit
ꝙ etiā cōsuetudines locales/ quo ad ipsum locū dicunt̃ ius cōmu
ne:eo qꝛ iure cōi cōfirmantur. Adđ etiā Bal.in.c.cū venissent.in
ij.colū.de eo qui mit.in pos.z Panor.in proe.cle.quē.j.referā. imo
plus appellatione statuti venit etiam cōsuetudo:quia cōsuetudo
idem est ꝙ statutū.l.de quibus.ff.de legi.ita dicit singu.Bal.in.l.
ij.circa fi.C.de bo.que libe.quem sequitur.d.Alex.in consi.cxc.in
16 ij.volu.qđ incip.mature.in.iij.col. ¶ † Sed ego in contrariū alle-
go Barto.in.l.de quibus.ad fi.ff.de legi.vbi in fortioribus termi-
nis tenet/ꝙ si actor in libello faciat mentionē de statuto:et postea
pbet ꝙ sit ꝯsuetudo,debet succūbere:z tñ in libellis verba impro
priantur/z largo modo intelligunt̃,vt libellus sustineatur.vt dixi
in.l.sed et si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiurā. imo plus
adde/ꝙ ecōtra appellatione cōsuetudinis venit ius cōe.ita vide-
tur velle Bal.hic:in.viij.col.in ver.restat videre exempla. vbi te-
net ꝙ si aliquis in supplicatione vel in libello faciat mentionem
consuetudinis,nō videtur per hoc excludi ius cōe:imo omne ius
videtur intentatū per illud qđ no.Innoc.in.d.c.certificari.qui tñ
17 nō sic dicit vt.s.retuli.† Sed cōtra primū no.ꝙ appellatione iuris
nō veniat cōsuetudo.videt̃ facere tex.in.c.cum venissent.in verb.
ſz ius z bonā terre cōsuetudinē.de eo q mitti.in pos. iūcta doc.gl.
in rub.ff.de iur.z fac.igno.z ad h idē.d.An.sicu.pōderat plerosqꝫ
alios tex.ſz parū faciūt:qꝛ qñ exprimit̃ genus,z aliqua species:ap
paret ꝙ de mēte proferētis sit,ꝙ talis species nō cōtineatur tunc
sub illo genere.l.quesitum.§.fi.z ibi late Bar.ff.de fun.instructo.
18 ¶ † Circa vero questionē Pau.de cast.de compromittentibus in
arbitros vel arbitratores cum potestate pnuntiandi de iure tm̄.
an intelligatur de iure cōi.An etiam de omni alio iure etiaꝫ statu
tario vel consuetudinario.Adde qđ est alia questio z frequenter
occurit in factoris qua Ioā.and.in addi.Spe.in ti.de arbi.in.§.
excipitur.in ver.itē qđ est corruptus.in addi.incipiē.Guid.tenet
ꝙ talia vba debēt itelligi de iure.s.cōi,nō aūt de iure cōsuetudi-
nario tanꝙ de iure excellētiori.§.sed ius quidē.versi.sed quoties.
Insti.de iure natu.gen.z ciuili.et qꝛ verba in dubio debēt intelligi
in potētiori significatu.l.j.§.qui z ppetuū.ff.si ager vecti.vel ēphi.
pe.z refert ita determinasse Guid.de suza.vnde ſz euz errāt z po
nunt se in magno periculo,qui ſm statuta vel cōsuetudinē patrie
debēt obtinere.z faciūt cōpromissum de iure tm̄.idē tenet Ange.
in.q.per eum disputata/que incipit duo ad inuicem litigantes.in
xvij.col.in ver.hic etiam subiungitur.do.Car.in.c.fi.de cōsuetu.

Albe.de ro.in.j.parte statu.q.cxxxiij.que incipit si cōpromissum
9 factuꝫ est in aliquem qđ pronūtiare debeat ſm iura. ¶ † Pro ista
parte bene facit qđ tenet Bal.in.l.quicūqꝫ.in.iiij.col.C.de ser.fugi.
ꝙ si pater instituat filios masculos z feminas in eo quod de iure
eos tangit intelligit̃.s.communi.non autem statutario.et ideo tūc
non attenderetur statutum, disponens quod existētibus mascu-
lis filie femine non succedant,sed debeāt dotari.ad idem facit qđ
tenet Bal.in.l.sed z si quis.§.quesitum.in vlti.colū.ff.si quis cau.
quod qui renuntiat omni beneficio iuris,intelligitur.s.cōmunis
non statutarij vel cōsuetudinarij per.d.§.sed ius qdem.versi.ſz quo
ties.institu.de iure natu. ¶ Tene cōtrariam ptē.z ita in terminis
cōpromissi tenet Bal.in.l.illa institutio.ff.de here.insti.z ꝙ talia
iura statutaria vel cōsuetudinaria habētur vt iura cōmunia i illo
municipio,et derogāt iuri cōmuni vniuersali.idē tenet.d.Ant.de
but.i cōmento.c.quintaualis.in vlti.col.de iureiur.late Panor.in
rub.extra de cōsue.z in.c.ius generale.j.distin.z in.c.j.vt lite pen-
den.z in.c.cum venissent.in.j.col.de eo qui mit.in pos.et no.c.cu-
mana.in antepe.col.de elec.idem tenet Pau.de cast.hic:licet p̄di
cta nō referat.z idem Pau.de cast.in.l.ius pluribus.ff.de iusti.et
iur.eandē opi.tenet Lud.ro.in.l.post dotē.in.xiij.col.in ver.tertio
dubitatur qd si stipulatio.ff.solu.ma.Et mouet̃ p aliqua p̄cipue
20 per simile,† qꝛ si partes referant se ad consuetudinē simpliciter,z
consuetudo sit multiplex:intelliguntur se referre ad eam que alijs
deroget,z sic ad posteriorē.l.mela.§.fi.ff.de ali.leg.c.cū de bñficio.
de preben.in.vj.ergo similiter compromittentes,qui se referūt ad
ius,intelliguntur se retulisse ad illud quod derogat alijs.z conse-
quenter ad ius consuetudinarium vel statutarium quod derogat
iuri communi.l.omnes populi.ff.de iusti.z iur.z refert se ita plu-
ries in hac questione cōsuluisse.z ita tenet in cōsi.cclj.quod incip.
charissime dicitur seruus dominicū.z idem tenet.d.Alex.in.d.l.
post dotē.in.xxiij.colū. ¶ Tene istā vltimā opi.que est magis cō-
munis:pro qua adde illud quod no.Bal.in rub.de reg.iur.in.vj.
quod cōpromittentes in aliquem vt iudicē de iure vidētur cogi-
tasse de omni specie iuris.Ad idē facit quod vult glo.in proe.cle.
in verb.iuris.per quā no.ibi Panor.ꝙ appellatione iuris, venit
nedum ius ciuile,vel canonicum:sed etiam municipale:z per hoc
infert quod quando causa mandatur decidi ſm ius: intelligitur
non solum de iure cōmuni,sed etiam municipali z consuetudina-
rio:cuꝫ etiā consuetudo sit ius.j.distinc.c.cōsuetudo. ¶ Ad idem
et tertio facit tex.not.in.c.j.in fi.cum glo.z ibi Panor.not.vt lit.
non cōtesta.vbi probatur quod si princeps in rescripto se referat
ad ius intelligitur nedū de iure cōmuni:sed etiam speciali et sta-
tutario.et illum text.etiam ad hoc allegat Panor.in.d.rubri.de
consue. ¶ Quarto facit quod not.vult Bal.in.l.maximū vitiū.C.
de libe.prete.in.v.colū.in versi.vlterius querit de tali questione.
et istud contradicit ei quod tenet Bal.in.d.l.quicūqꝫ. ¶ Quin-
21 to facit quod vult Bal.in.l.constitutionis.C.de bo.que libe.† ꝙ
stipulatio de dote reddenda,in casu in quo de iure debet restitui:
intelligitur nedum de iure cōmuni, sed consuetudinario vel mu-
nicipali.et sequūtur moderni ibi:z in.l.post dotem.ff.solu.matri.
¶ Sexto z vltimo facit quod decidit Bal.in.l.vnica.C.de confes.
in.xvj.col.in ver.quinimo dico quod si per statutū zc. quod si ali-
quis accusat extrahentem frumentum de ciuitate: z in fine accu-
sationis petat eum condemnari ſm formā iuris cōmunis:intelli-
gitur.i.iuris statutarij:quia de iure cōmuni non est aliqua pena:
tamen ibi loquitur in libello vt statim dicam. ¶ Istam cōmunē
conclusionem limita ſm.Lud.roma.in repe.rub.ff.de arbi.in.vj.
colum.in.xv.q.quando intelligēdo ſm ius cōmune, causa posset
celerius expediri,ꝙ ex forma statutorum:secus si econtra:ex quo
compromissa fiunt vt lites citius expediantur.l.j.z.l.ꝙuis.ff.de
arbi.allegat etiam quod no.Bal.in.l.rerum quidem amotarum.
ff.re.amota.z Bal.in.l.gallus.§.si eius.ff.de libe.z posthu.quādo
quis in libello petit aduersarium condemnari ſm formam iuris
vel statutorum.nam intelligitur intētasse illud quod vtilius sibi
est.sed tu caue/quod singulare Ludo.de libello non est bonuꝫ ad
propositum:eo quia in libellis verba impropriantur vt predixi.
Item intelligitur in fauorem libellātis.l.si quis intētione ambi-
gua.ff.de iud.z ita in specie dicit do.Alexā.in dicta.l.gallus.§.si
eius.nō sic est in cōpromittentibus. ¶ Secundo videtur limitan
da cōmunis conclusio, quando in compromisso fieret mentio de
iure simpliciter:secus si adijceretur de iure cōmuni:alś illud ver
bum communi esset superfluum: ita videntur sonare verba do.
Alexan.in dicta.l.post dotem.in.xxiij.colum.z male quia docto-
res.s.allegati:et precipue Bald.in locis.s.notatis.loquunt̃ quan
do dicitur de iure communi.nam ius consuetudinarium in illo
loco dicitur ius commune. ¶ Capio gloss.in verbo debere.ista
gloss.non est Accursij.sed est glo.noua que summat glo.fina.ideo
ibi reseruo. ¶ Capio glos.magnam in verbo sententiam: quam
diuide in quinqꝫ partes. In prima ponit intellectū Pla. In secū-
da ponit intellectū Azo. In tertia contra vtrunqꝫ intellectū op-
ponit et

ponit, z tripliciter soluit adherendo intellectui Pla. In quarta format aliã opi. z tripliciter respondet. In quinta ponit illationem ex predictis. secunda ibi: vel dic fm Azo. tertia ibi: sed fz hoc contrarium. quarta ibi. item cõtra. §. l. prima. quinta ibi: patet per oẽs solu. ¶ In fi. glo. pro clara intelligentia totius glo. z pro habendo intellectu huius. l. reassumo in dubiũ decisionẽ huius legis.
22 Nunquid† iudex delegatus a principe, z impetratus per falsam supplicationẽ, non obstãte exceptione mendaciorũ, possit cognoscere de causa principali. difficultas principaliter cõsistit in duabus legibus, que adinuicẽ fortiter contrariãtur. s. ista. l. que videt dicere q iudex datus: z sic iudex delegatus nõ obstãte exceptione mendaciorũ cognoscit de causa principali. Contrariũ de directo decidit tex. i. l. z si legib⁹. j. eo. i ver. mẽdax pcator attulerit, penitus careat impetratis. ponderãdo dictionẽ penitus. in ista difficultate varie fuerũt opiniones quas recitat Cy. hic: z plenius. d. Ant. de but. in. c. sup literis. in. iiij. col. z sex seq. de rescrip. quas videas per te. In glos. duo sunt principales intellectus de directo cõtrarij. primus est intellectus Pla. qui tenet q delegatus nullo modo possit cognoscere de causa principali. opposita exceptione mẽdaciorum: et istũ tenent Cano. in. d. c. super literis. vbi vere papa approbat istũ intellectum. z pro eo stringit tex. in. d. l. z si legibus. Item q in omni rescripto subintelligitur clausula si preces veritate nitantur. l. fi. j. ti. j. ergo si conditio non est vera, rescriptum est nullũ: tenendo istũ intellectũ difficile est respondere ad istũ tex. in ver. datũ iudicem. nõ impropriãdo literã, glo. ponit quatuor solutiones. prima in prin. glo. et alias tres in. ij. parte prin. quas oẽs reprobat. Bar. z bene. Secundus principalis intellectus est Azo. et Jo. quẽ approbant legiste. z est text. in. l. z si nõ cognitio. j. eo. et tex. ineuitabilis hic: et tenendo intellectũ Azo. q imo delegatus cognoscat de causa principali nõ obstãte exceptione mendaciorũ. ad. l. et si legibus. j. eo. respondent Bar. z cõiter doct. hic z pleni⁹ Cy. ibi: vt hic per Bar. que sol. vltra reprobationẽ Bal. cõfundit clare per illũ text. dũ dixit q legibus consentaneũ rescriptũ impetrauerat, si erat fm leges: ergo non cõtra ius: vt respõdent doc. z glo. hic in. iiij. parte. in. j. sol. dicit totũ ecõtra q̃uis Cy. in illa. l. z si legibus. diuinãdo conetur respõdere ad aliud fundamẽtũ: q in omni rescripto subintelligitur clausula si preces veritate nitant. Bar. in. ij. col. multa verba effundit, et obscure loquitur sed eius intẽtio est, q si alicui cõmittitur cognitio cause, tunc in rescripto non subintelligitur illa clausula si pces veritate nitãtur. ita loquitur hic: secus qñ cõmittitur executio: qd esset multum restringere illã regulã. responde ergo aliter vt per Bal. hic. in. iiij. col. z Pau. de cast. z. d. Ant. de but. in. d. c. super literis. in. vj. colũ. ¶ Et tenẽdo istũ intellectũ, limita qñ esset rescriptũ causam solũ preparans vel cõmittens: secus si esset rescriptũ causam terminans vel diffiniens. tũc esset ipso iure nullũ. ita singulariter not. Bal. in. l. j. per illũ tex. C. de colla. detegẽda. sequitur Ludo. roma. in cõsi. cccxxx. quod incip. circa primũ propositũ cõsultationis arti. dicendũ est. in. iiij. col. z ibi Lud. in col. precedenti ponit aliã limitationem.

Additio. Ad tertiũ fundamentũ. s. ad. d. c. super literis. respõdent Odof. Pe. z Cy. hic: q illa decretalis processit p errorẽ canonistarũ, qui crediderunt q opi. Pla. esset vera: z ideo dicũt q illa decretalis que ab errore canonistarum processit, seruetur in foro canonico: nos in foro ciuili seruabimus cõmunem. Panor. ibi dicit q iste fuit mos Cyn. qñ nesciebat respõdere ad tex. iuris cano. dicebat q processerãt errore. sed truffa est. Bar. hic in. ij. col. conat aliter respõdere. et dicit q illa decretalis fuit facta ad tollendã presentẽ dubitationẽ, z põt concordari cum legibus nostris, hoc modo: aliqñ rescriptum mãdat cognitionẽ, z tũc ex quo supplicãs petit q cognoscatur de causa, videtur asserere rem esse dubiã: ergo dato q narret mendacium, ex quo petit q cognoscatur, nõ põt in eo argui dolus: ergo rescriptum valet. ita loquitur tex. noster. aliqñ in rescripto cõmittitur executio, z pcedit distin. d. c. sup literis. q si apparet de dolo supplicantis, rescriptum est in totũ nullũ: vt dicit ibi tex. Bal. hic in iiij. col. dicit q ista solutio est vna truffa: q tex. in. d. c. super literis. qd processit ad tollendam dubitationẽ: de qua in tex. nostro, qño papa loqueretur in diuersis terminis, q̃ loquat tex. noster, si vult tollere dubitationẽ de qua hic. Secundo dum dicit q in. l. nostra nõ potest argui dolus supplicantis: est contra tex. in verb. mendaciorum. q mendaciũ pprie dicitur dolosa asseueratio cum intentione fallẽdi. gl. in. l. de etate. §. qui tacuit. als. §. fi. ff. de interro. act. Sali. hic: in. v. col. in fi. z Panor. in. d. c. sup literis. in. iij. col. defendunt Bar. z dicũt q mendaciũ põt capi large, z stricte: sed stricte bene includit dolũ: sed large põt dici mendaciũ etiã sine dolo: allegant tex. xxij. q. ij. c. is autẽ qui. z sic volũt qd in tex. nostro capiat large qd nihil est. vnde quasdã als opi. refert An. de but. i. d. c. sup literis. vbi videatis. quicquid sit: ego teneo opi. Plac. q delega-
23 tus nullo modo cognoscit: z pro eo stringit ineuitabiliter. †nam qñ aliquid est dubium de iure ciuili: z clare decisum de iure cano. statur iuri canonico, etiã in foro ciuili. c. j. z. ij. vbi no. de no. operis nũ: et no. in. l. priuilegia. §. de sac. san. eccle. sed sic est q iste punctus est dubius de iure ciuili, propter opinionũ varietates. et text. qui sunt de directo contrarij: z clare decidit in. d. c. super literis. ergo illi statur. z ibi ita cõcludunt Ant. de but. z Panor. z tenẽdo hãc opi. restat respondere ad tex. nostrum. et solu. Pla. nihil valent. Panor. ibi dicit q oportet tex. nostrũ cõcordare cum illo tex. hoc modo, qd in isto tex. fuerit mẽdaciũ sine dolo, z sic large: quod est impropriare: nec sibi placet: tñ potest respõderi tenendo intellectum nouũ, quẽ in prin. §. dedi ad hanc. l. construendo tex. datuz iudicem pro tenore veritatis non suplicãtis affirmatione debere cognoscere, z iudicare de causa, nõ obstante oppositione mendaciorum: z sic illa verba pro tenore veritatis, refero ad prima. s. ad verbũ datũ iudicẽ: nõ ad illud cognoscere debere: z sic erit sensus quod qñ princeps fuerit motus ad dandũ iudicẽ ex veritate non ex mẽdacijs, z istud perpedi põt ex verbis rescripti: tunc delegatus cognoscit nõ obstantibus mẽdacijs. sic intelligo istuz text. sed qñ princeps fuit ppter mẽdacia motus, tunc mendax precator caret penitus impetratis sic pcedit. l. z si legibus. j. eo. z opi. Plac. quã limitabitis per istũ tex. z sic intelligẽdo cessant oĩa contraria vt ergo iura iuribus cõcordentur, que aliter concordari non possunt, tenendus est iste intellectus quem dedi. Jason Papie.

24 ¶ †Extra glo. querit Bar. an rescriptũ omnino falsum tribuat iurisditionem: et concludit mirabiliter q sic quando non habet manifestã falsitatẽ: cũ propter dubiũ cõstituat in quasi possessiõe iurisditionis. Bal. hic: in. viij. q. reprobat, z plus tenet, q etiam si pars cõfiteretur rescriptũ esse verum, cum in veritate sit penitus falsum, adhuc nõ cõstitueret in quasi pos. iurisditionis. vt hic per eum. contrariũ etiam tenet Fulgo. hic: z plenius in. l. seq. q dicit q non potest sibi in mentẽ cadere, q si litere essent funditus false, quod tribuant aliquã iurisditionẽ, imo semper põt opponi: per. l. licet. C. de iudi. cõtra Bar. etiã tenẽt cõiter Cano. in. d. c. sup literis. Inn. i. c. cũ venerabili. de excep. et In. c. ij. de dila. q falsificator rescripti nõ debet ex sua falsitate aliqd commodum sentire. c. licet causam. de pba. z. l. in cause. ff. de procur. z semper potest opponi q iudex erat falsus, z sic q omnia per eũ gesta sunt nulla: p doctrinam Bar. in. l. j. §. de iur. z fac. igno. z ad iura allegata per Bart. respondent, quod loquũtur in actu celebrato a superiore, concurrente cõmuni errore. z idẽ tenet Joã. fab. hic. z Ang. in. l. ij. in. vij. fallen. ff. si quis in ius voc. non ier. Imo. in. l. quidam cõsulebant. in. xiiij. col. et in. xxv. col. ff. de re iudi. ¶ Pro solu. cano. addo duo. Primo istud quod dicit Bald. in. l. ij. C. de seruitu. et aqua. in vlti. colũ. in ver. nunc de octauo. quod obediendum est prelato minus iusto, qui est in pacifica pos. dũmodo cõcurrat autoritas superioris: secus est in eo qui nunq̃ fuit fretus autoritate superioris: sed
25 per falsas literas obtinuit reputari prelatus. ¶ Scdo adduco simile de notario, qui si nunq̃ fuit creatus tabellio, z faciat instrumẽta tanq̃ tabellio: q est penitus falsus: debet puniri pena mortis: secus si fuit creatus notarius a principe: licet creatio fuerit inualida propter defectum persone, tunc non punitur pena mortis, si conficiat instrumenta propter primordium veritatis. l. cum filius. §. heres meus. ff. de leg. ij. ita determinat singulariter. Bal. in. l. data opera. in. xvj. colum. in ver. sed dubium est: an puniatur pena mortis. C. qui accu. nõ pos. sequitur Joan. de ana. in. c. accedens. in vlti. col. de cri. fal. ¶ Tenẽdo istã partem cõtra Bar. caz sing. limita nõ procedere, quo ad respiciẽtia salutem animarum: per illud qd not. tenet Per. de anch. in cle. abusionibus. de peni.
26 et remis. †quod indulgentie concesse a prelato penitus falso, qui putabatur verus, non minus operantur ad salutem animarum, q̃ si essent concesse a prelato vero. et per hoc infert ad quosdam questuarios, qui venetijs multa extorserunt cum falsis bullis. idẽ est ac si essent vere bulle q̃tum ad salutem animarum. ¶ Tu aduerte licet omnes z legiste z Cano. cõmuniter reprobent Barto. ego euz defendo, et puto quod opinio Bar. sit vera, quã sequitur solus do. Cardi. in. d. c. super literis. z vltra eum pro Bart. allego tex. optimũ in. c. ex parte. in. j. de rescri. z ibi Pano. quod in. iij. no. ad hoc multũ exclamat, z dicit nunq̃ tradas obliuioni: qd etiam vbi contenditur de omnimodo defectu iurisditionis, tamẽ ratione dubitationis constituitur in quasi possessione iurisditionis: vt hic dicit Barto. nec obst. dum contra Bartol. allegatur, quod
27 †quãdo iudex est penitus falsus, dato qd iudicaret, quia ista exceptio semper posset opponi, per dictam. l. iuncta doctri. Bartol. in dicta. l. j. quia ad hoc dupliciter respondeo. Primo quod Bart. istud non negat si bene inspexeris. Secundo quod ex quo semel ista exceptio fuit opposita, amplius opponi non potest. l. fi. C. de
28 fide instru. z expsse Bal. in dicta. l. j. ¶ †Secũdo querit Bart. de practica huius. l. qñ ꝯtra rescriptũ opponitur exceptio respiciens merita cause principalis, an erunt bis admittẽde probationes: z bis iudicãde: refert quatuor opiniones. vera est prima opinio, de. quo articulo q tangitur per Bar. z ordinarie per omnes. in. l. ij.

ff.si quis in ius voc.non ier.ideo ibi reservo. ¶ Ultimo pro complemẽto istius.l.ꝛ eius materie inq̃tum Bal.in.iiij.col.in fi.deci
29 dit† quidã petijt a principe se legitimari, dicens se natum ex soluto ꝛ soluta, cũ natus eisset ex adulterio cõplexu; ꝙ talis legitimatio non tenet: per.l.j.ff.de nat.resti. Adde ꝙ cõtrariũ tenet Ang. in cõsi.cciiij.incip.quidã. Bartholomeus.ꝛ ibidẽ ad hoc qđ decidit Bal.in.l.eã quã.C.de fideicõ.in.ix.col.in ver.sed pone quidã.
30 ¶ † Scđo inq̃tum Bal.hic:in vij.colũ.circa fi.ponderat hic esse glo.quã dicit raro alibi reperiri ex qua not. ꝙ tempus appellãdi vel prosequendi appellationẽ põt p consuetudinẽ ꝛ statutũ prorogari.adde Ang.ꝛ Imo.in.l.ij.ff.de re iudi. vbi reputant istam glo.esse ad hoc sing.Facit q: etiaʒ p pactũ cõtrahentiũ põt appellatio progari.aut.si tñ.ꝛ ibi Barto.C.de tem.ap.cum suis cõcor. sʒ an possit abbreuiari.vide Bal.in.l.fi.ad fi.C.com.vel epi.et hic
31 per Bal. ¶ Quarto inq̃tum Bal.hic:in.ix.col. concludit quod non valent litere remissionis condẽnationũ nisi causa ꝛ quelibet facti qualitas exprimat: qđ reputat tenendũ menti.adde Old.in consi.ccxij.incip.ad questionẽ.ad fi.Alex.in consi.cxiiij.incip.põderatis his que narrant in themate.in.ij.col.ad fi.in.j.vol.itẽ adde qđ dicit Bal.in.l.nec dãnosa.§.de preci.impe.offe.ꝙ si aliquis impetrat a papa aliquã cõpositionẽ,sup pena iã exacta p fiscuʒ, non facta mẽtione de exactiõe,rescriptũ est nullũ.adde etiam qđ
32 not.Guil.de cu.in.l.iij.p illũ tex.C.de epi.aud.ꝙ † semel habuit gratiam de vno homicidio quod commiserat:deinde obtinuit secundam gratiam pro scđo homicidio,nõ valuit scđa:quia tacuit de prima per hoc dicit And.sicul.in.c.sup literis.in xxxiiij.colũ. de rescrip.se vidisse bononie decapitari quẽdam,nõ obstante gratia quam obtinuerat tacito de primo homicidio:et hoc valde teneas cordi. ¶ Ultimo circa istã materiã de rescriptorũ subrepti.ꝛ obrepti.Adde illud quod pulchre not.Bal.in.c.fi.in fi.per illum
33 tex.vt lit.pen.† qđ surreptitia impetratio non tenet etiam si sanctus sit ille q impetrat,sicut erat ibi bea.Tho.cãtuariensis:vnde propter merita vite non est recedendum a iuris dispositione/sm eũ.ꝛ ad hoc vltimum vide que dixi in.l.qui iurisditioni.ff.de iur. om.iudi.ꝛ in repe.l.admonẽdi.ff.de iureiu.

a ¶ Ducati. Adde gl.in l.ij.C.d spõ tu.gl.ꝛ bal.i l.fi.C.cõia d le.gl.ꝛ doct. in.c.ij.d ma le.gl.ꝛ doc. in.c.fi.de deci.Bal.in.l. quicũq̃.C. de ser.fugi. Jo.an.i addi.Spe.i ti. de istru.edi. in.§.porro. in fi.

b ¶ Hodie vero.addꝰ pau lũ de cast.in l.fin.C.cõia de lega.

c ¶ Precipiat.Addi vi dendũ hip. po.de marsil.in.l.j.§. fi.de questi. ff.col.xv.

1 ☞ Iudex delegatus punitur in decẽ libris auri, qñ cõtra rescriptum non vult admittere exceptionem falsitatis.
2 Olim.lxxij.ducati faciebãt libram auri,hodie vero ducati veneti ꝛ florentini nonaginta sex faciunt vnam libram auri.
3 Licet donatio que excedit quingentos aureos,sine insinuatione non valeat,tñ hodie attenta varietate ponderis,plures ducati requirunt ad faciendũ quinq̃ centũ de illis antiquis.
4 Si papa mandat monachis vt aliquem recipiant,poterũt tamẽ ei opponere crimina vel defectus.
5 Si princeps precipiat aliquẽ decapitari vel suspẽdi,ꝛ nõ apparet causa:debet iudex suspẽdere per.xxx.dies nisi interueniat secunda iussio principis.

Eluiri. Ista lex legit p Bar.ꝛ Bal.hic:ꝛ Bar. in.l.pscriptione.in pe.col.§.e. Primo modo opponitur de falsitate supplicationis:ꝛ iste est bonus intellectus:vt ptʒ in tex.ibi:precũ argui falsitatem. Secũdo modo intelligit.qñ opponebatur nõ cõtra supplicationem de falsitate:sed contra ipsuʒ rescriptũ immediate, qđ fuit falso fabricatum:ꝛ nunq̃ emanauit de cãcellaria principis: ꝛ iste
1 intellectꝰ nõ cõuenit litere/q̃ dicit precũ argui falsitatẽ. ¶ † No.ex ista.l.ꝙ iudex delegatus punit in.x.lib.auri qñ cõtra rescriptum
2 nõ vult admittere exceptionẽ falsitatis:ꝛ adde † qđ olim.lxxij.du
a cati[a] faciebant libram auri sm glo.in.l.quotiescunq̃.C.de suscep. ppositis.ꝛ arca.lib.x.ꝛ alibi:et sic si bene computas,vnus ducatꝰ
b habebat sextã partẽ vncie:hodie vero[b] in ducatis venetis seu florentinis:q: sunt minoris ponderis, nonaginta sex ducati faciunt librã auri.ꝛ sic quilibet ducatꝰ habet solũ octauã partẽ vncie sm Bal.in.d.l.quotiescunq̃. ꝛ in rub.C.de vete.nũmis.pote.lib.xj.
3 Panor.in.c.cõquerente.de offi.ord. ¶ † Et dicit Pau.de ca.bonũ verbũ in.l.fi.in pñ.C.cõia de leg.ꝙ cuʒ donatio que excedit quingentos aureos sine insinuatione non valeat.l.sancimus.C.de dona.certe attenta varietate ponderis:hodie multo plures ducati requirunt ad faciendum quinq̃ centũ de illis antiquis. ¶ Cõtra istum tex.fortiter obstat tex.in.l.ij.in.fi.§.de legi.vbi decidit totũ contrarium eius ꝙ hic qđ iudex qui admittit tales exceptiones contra rescriptũ principis punitur in xxx.libris auri:hic autem punitur in.x.si nõ admittit:est durũ ɋtrariũ. Albe.ibi respondet ꝙ illa.l.ij.loquit qñ opponebatur contra potentiã principis, qđ princeps nõ poterat. Nam si iudex admitteret talẽ exceptionem de potentia principis,puniret vt ibi:hic aũt opponebatur cõtra voluntatem.ꝙ princeps bene põt,sed q: fuit.ibi narratũ falsum: et sic fuit deceptus/nõ presumitur ꝙ ista sit sua voluntas.ita tene, q: melius non potest responderi ꝙ ibi Pau.de ca.hic alijs duobus modis respondebat. ¶ Ultimo per istã.l.glos.machi: cõtra miseros prelatos,qui propter reuerentiã sedis apostolice nolunt admittere aliquas exceptiones contra rescripta pape. ¶ Adde glo.in.§.deinde competens.in aut.de manda.prin.que colligit ex illo tex.arg.contra miseros prelatos,exequẽtes statim literas pape iniustas,nec audentes suspẽdere etiã si rationabilis causa opponatur.alibi dicit Joã.de lig.in.c.ad apostolicã.in.ij.colũ.de re
4 gula.qđ † si papa mandat monachis vt aliquẽ recipiant:possunt tamen ei opponere crimina vel defectus. ¶ Itẽ adde tex.singul.
5 in.l.si vindicari.C.de pe.ꝙ si princeps precipiat[c] aliquem deca
c pitari vel suspendi,ꝛ non apparet causa,debet iudex suspendere per triginta dies.ꝛ dicit text.in.c.cũ apud thessalonicam.xj.q.iij. quod sanctus Ambro.fuit,qui fecit ab imperatore cõdi illã legẽ: intellige nisi interueniret secũda iussio principis.c.si quando.vbi cano.de rescrip.do.Bartho.vero.in cautela.vij.

1 ☞ Si alicui cõmittit executio sententie,ꝛ re vera nulla vnq̃ sententia fuit lata,potest iste cognoscere de principali.
2 Cui cõmittit executio intelligitur etiam cõmitti cognitio.
3 Que sunt meri vel mixti imperij delegari non possunt.
4 An executor possit cognoscere de causa ꝛ negotio principali.

Et si nõ cognitio. Ille cui per rescriptũ principis committitur executio super negotio nõdum discusso,nec terminato per sententiam,si coram eo opponat quod executio fieri nõ debet/ꝛ quod principi fuit narratum falsuʒ:põt de his exceptionibus cognoscere,ꝛ sm veritatem pronuntiare:sʒ cognitio non fuerit expresse demandata: q: censetur tacite mandari.h.d.cum necessarijs suppletionibus:potest etiam exemplificari iste tex.vt per Bald.in.l.prescriptione.in.x.colũ.in fin.§.eo.et nescio alibi decisionem huius tex.in iure pontificio vel ciuili nisi hic ꝛ reputo valde singu. ¶ No.ex isto tex.sm Cy.ꝛ Raph.Ful.
1 hic.est tex.valde sing.quod † si alicui cõmittitur executio alicuius sententie,ꝛ re vera nulla vnq̃ sententia fuit lata,potest iste cognoscere de causa principali.Salic.hic in.ij.qõ.ꝛ duabus seq.videtur aliter tenere.ꝛ Bart.hic:si bene cõsyderes contradicit,dũ vult ꝙ ista lex nõ possit intelligi quando mãdata est executio sententie.
2 ¶ † Scđo not.ex hoc tex.ꝙ illi cui cõmittit executio, intelligitur etiam cõmitti cognitio:ꝛ sic hic videt tex.qđ merus executor debeat cognoscere de meritis cause principalis: sed intellige sane istũ tex.quãdo prius nõ fuit cognitũ de causa:ꝛ plenius p Bar. ꝛ moder.in.l.a diuo pio.in pñ.ff.de re iud. ¶ Tertio not.hic vide ri tex.forte in verbo de omni negotio.pro op.Azo.contra Pla.de qua in.l.prescriptione.§.e.tñ caue q: tex.impersonaliter dicit cognoscat.vñ Pla.respõderet.s.ab ordinario. ¶ Capio glo.in ver. sed executio.quã diuide in quatuor partes:nã op.ꝛ tres dat solutiones:oppositio aũt venit hoc modo:nã in.l.j.in prin.ff.de offici.
3 eiꝰ cui mã.est iurisdic.tradit regula/ꝙ † ea q̃ sunt meri vel mixti imperij delegari nõ possunt:sʒ mittere in possessionẽ:ꝛ sic facere executionẽ est mixti imperij.l.iubere cauere.ff.de iuri.omni.iud.alle. in gl.ergo executio nõ potest delegari/cuius contrarium dicit hic in tex.glo.ponit tres solu.prima est bona.alias reprobãt doc.hic: tu pro veritate iñge tres solutiones simul:ꝛ distingue per te vt distinguit Sali.hic.in.j.op. ¶ Glo.fi.in ver.de omni diuidit in tres. In pma declarat tex. In secũda format.q.ꝛ sol. In tertia op.ꝛ tripliciter sol.scđa ibi:sʒ a quo.tertia ibi:itẽ cõtra. ¶ In vltima parte glo.dic ꝙ prima solutio põt tolerari ꝛ etiã secunda. Tertia aũt solutio ꝙ executor solũ cognoscat hic de mẽdacio est contra text. nostrũ in verb.de omni negotio.aliter respondet Bart.sed repro
4 bani.§.in.j.not.† De hoc tñ puncto q: est latissima materia/nunquid
d executor[d] possit cognoscere de causa ꝛ negotio principali. vide per Barto.ꝛ doc.in.l.a diuo pio.in pñ.ff.de re iudi.examinat late Sali.ꝛ Fulg.ꝛ glo.ꝛ doc.in.c.pastoralis.§.q: vero.de offi.de leg.Pet.de ancha.in cle.j.de re iudi.

d ¶ Executor. Adde glos. i.§.sunt quorum.ij.q.vj. et ibi domi. d sancto ge. gloss.in ca. et si non cognitio.xxv. q.ij.do.in.c. sicut.ad ñi. ij.q.j.

1 ¶ Rescriptum impetratum per mendacium,etiam si non sit iuri contrarium,tamen nõ valet:ꝛ mẽdax precator punitur,si in eo reperitur improbitas.
2 Si probetur quem dolo alium accusasse vt decapitaretur,qui in veritate nullum crimen fecerat,poterit iudex probato dolo,dolosum accusatorẽ suspendere seu decapitare.
3 In penis arbitrarijs iudex an possit arbitrari vsq̃ ad mortem inclusiue.
4 In arbitrarijs iudex non potest arbitrari penam publicationis bonorum.
5 In criminalibus calumniosus accusator debet puniri simili libidine supplicij.
6 Testis deponẽs falsum,debet subire illam penaʒ quã de iure pateretur ille contra quem deposuit,si verum esset.

Et si legibus. † Rescriptum impetratuʒ per mendaciũ,etiã si nõ sit iuri cõtrarium,tñ nõ valet,ꝛ mẽdax precator punitur 1 si in eo reperit improbitas.i.dolus.h.d. Istã legem intelligunt Cy.ꝛ cõiter doc.hic.ꝛ Bar.in.l.prescriptione.in.j.colũ. §.eo.et

§.eo.⁊ Archi.xxv.q.ij.in.c.dicenti.§.⁊ si legibus.procedere in pri-
a uilegijs[a] contra ius, que pñceps presumit cõcessisse ꝓpter suppli-
catione: secus si in rescriptis ad obseruãtiã iuris cõis, in quibus
pñceps delegat causam terminandã fm ius.d.l.pscriptione.§.eo.
Iste intellectus nullo mõ cõgruit huic.l.que dicit ꝙ rescriptũ erat
cõsentaneũ legib⁹: ergo nõ erat priuilegiũ qꝛ priuilegiũ est cõtra
ius.c.j.de rescrip.dic ergo melius fm Pau.de cast. hic: ⁊ in.d.l.
prescriptione.qd ista lex loquit in rescripto gratioso, in quo prin-
ceps concedit aliquã gratiã.vel fm vel preter ius, puta concedit
feudũ, vel concedit beneficium ecclesiasticũ, vel concedit gratiã ali
cuius delicti: certe si supplicatio arguit de falso, rescriptũ reddit
nullũ: imo põt puniri falso supplicans. qꝛ lex psumit ꝙ princeps
concesserit gratiã ꝓpter supplicationẽ. Iste est ꝓprie sensus hu-
ius.l.sed.l.prescriptione.§.e.loquit in rescripto ad obseruãtiam
iuris cõis, qñ princeps delegat causam terminandã fm ius: tale
rescriptũ valet, dato ꝙ supplicatio sit falsa qꝛ cõcedere delegatũ
in causa nõ processit ꝓpter supplicationẽ solã. Item per istã legẽ
2 in secũdo respõso dicit Bal.† se vidisse quendã fuisse de facto de-
capitatũ, qui ꝓpter inimicitas capitales quas habebat cum ali-
quo, iuit ad potestatem, ⁊ dixit ꝙ erat bannitus in capite, ⁊ descri
ptus in libro publico bannitorũ: nam vocabat titius Petri, sed
non erat ille qui erat bannitus: ⁊ accusator bene sciebat: potestas
ꝑ familiã fecit eum apprehendi, ⁊ fuit in magno periculo ne occi
deretur, ꝓpter idem nomẽ. certe potestas cõperta ista improbita
te, fecit decapitari accusatorẽ. per istã legẽ/ q̃ dicit ꝙ si nimia men
tientis inueniat improbitas seueritati subiaceat iudicantis. dicit
tñ Bal. oportere probari ꝙ accusator dolo istud fecerit: ⁊ cũ ista
decisione Bal. transeunt Fulg. ⁊ Pau. de ca. hic alij non tangũt
nec hic nec alibi. ¶ Pro veritate huius dicti duo videnda sunt.
Primo vtrũ iste tex. probet decisionẽ Bal. Secũdo posito ꝙ non
probet an decisio Bal. sit vera, ⁊ alibi possit probari. ¶ Circa pri
mũ videret ꝙ sic: ex quo in hoc text. pena in specie nõ taxat ergo
3 relinquit arbitrio iudicis: † sed in penis arbitrarijs iudex potest
arbitrari vsqꝫ ad mortẽ inclusiue. glo. est sing. in.§. in summa. insti.
de iniu. quã ad hoc reputat singu. Bal. in.c.j. in princ. in.v. colũ. de
pac. tene. in vsi. feu. eã sequit Bal. i.l.j. per illũ tex. C. de his q latro.
occul. ⁊ in pulchra decisione. c.j.§. iniuria. circa princi. de pac. iura.
fir. eam tenent Imo. ⁊ Panor. in.c. ex literis. de cõsti. Panor. in
c. veritatis. in.x. col. de do. ⁊ contuma. ⁊ in.c.ij. in.j. intellectu. de cõ
fes. ⁊ in.c. cum te. in.ij. col. de re iudi. ⁊ in.c. tue. de pe. Ioã. de imo. et
Io. de ana. in.c. inquisitionis. in prin. de accusa. ¶ Pro ista gloss.
allegantur duo boni tex. in.l. sacrilegij. ff. ad le. iul. pecu. ⁊ in.l. sac-
cularij.§. sunt quedã. ff. de extraor. cri. nisi dicas ꝙ in istis iurib⁹ lex
vltra procedit disputando: sed illa gloss. non est vera. per text. not.
in.l.j. ⁊ ibi Old. laud. ⁊ Alb. no. ff. de fur. balne. vbi text. vult plus
quod in arbitrarijs iudex non potest imponere aliquam penam
perpetuam sed temporalem: ⁊ illum tex. ad hoc reputat singula-
rem. d. Cardi. flo. in. d.c. ex literis. de cõsti. ⁊ in.c. de causis. de offi.
deleg. Ad idem facit text. in.l.j.§. expilatores. ff. de effra. et expila.
et glo. in. d.c. inquisitionis. in verb. alioquin. de accus. et ita illam
glo. reprobat Joan. de imo. in.l.ij. ff. de pub. iudi. ⁊ Lud. roma. in
repe. rubri. ff. de arbi. in.xij. col. in ver. item an si statutum. ⁊ diffu-
se do. Alexã. imo. in consi. cxj. quod incip. ponderatis verbis inq-
sitionis. in pe. ⁊ vlti. colũ. post multos doc. per eum relatos quos
per te videas. in. d.l.j. bene facit/ quod not. Bart. in.l.j. per illum
4 tex. C. nemini lic. si. sal. xpi. ꝙ † in arbitrarijs iudex non potest ar-
bitrari penam publicationis bonorum. ⁊ ista secunda pars in iu-
dicando esset tenenda: qꝛ in penalibus semper mitior pars est se-
quenda interpretatione. ff. de penis. l. ⁊ hoc modo ista lex non pro
bat decisionem Bal. imo probat contrarium: tamẽ veniendo ad
5 secũdũ/ puto quod decisio Bal. sit vera per tria. † Primo qꝛ etiaꝫ
dicũt moder. hic in criminalibus calũniosus accusator debet pu-
6 niri similitudine supplicij. l. fi. C. de accus. † Secundo qꝛ testis de-
ponens falsum in causa criminali, debet subire illam penã quam
de iure pateretur ille contra quẽ deposuit si verũ esset. tex. est sin-
gu. in.l.j. post princi. in ver. qui ve falsum testimonium. ff. ad legẽ
cor. de sica. quẽ ad hoc reputat singularẽ Bal. in.c.j. in.§. iniuria.
in vj. col. de pac. iur. fir. in feu. ⁊ ita per illũ tex. tenet Bal. in.l.ij. C.
de re. credi. in.l. presbyteri. in.ij. col. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ i.l. data opera.
in.x. col. C. qui accu. nõ pos. ⁊ in.c.j. in prin. de pa. tenẽ. Tertio facit
tex. in.l. saccularij.§. sunt quedã. in fi. in verb. qꝛ ⁊ ipsa res mortem
cõminatur. ff. de extraor. cri. Jason Padue.
1 ☞ Rescripta cõtra ius, vel publicã vtilitatẽ, a nullo iudice ma
iori vel minori debent seruari.
2 Dominium rei mee non potest princeps per rescriptum auferre,
nisi in certis casibus. j. nota.
3 Qui aufert ius alteri, debet de proprio recompensare.
4 Clausula non obstante, nõ tollit ea que sunt ordinata in genera-
libus consilijs.
5 Clausula non obstante, non tollit actum iuratum.
6 Clausula non obstante nihil operatur, quando sunt plura ob-
stautia.
7 Ubi requiritur specialis derogatio, ⁊ in rescripto dicat, qd tenor
obstantium habeatur pro expresso: qd istud sufficit.
1 OMnes cuiuscunqꝫ. † Rescripta cõtra ius vel
contra publicã vtilitatẽ, a nullo iudice vel maiori vel
minori debẽt seruari. h d. ¶ In tex. ibi: pragmaticam
sanctionem. quid sit ⁊ vnde dicat: est glo. in.c. peruenit. cj. di. glo.
in.l. iubemus nullam.§. de sac. san. eccle. et in.l. fi. vbi Fulg. j. tit. j.
¶ Capio glo. magnã in verbo generali. quã diuide in duas par-
tes principales. In prima allegat septem cõcordantes leges ad
istum textuꝫ. In secunda ponit distin. ibi: ⁊ distingue illa secunda
habet sex particulas/ primo loquitur qñ princeps rescribit con-
tra ius diuinũ/ secũdo qñ cõtra ius naturale vel gentiũ/ tertio qñ
contra ius ciuile/ quarto quid si apponeret in rescripto clausulaꝫ a
non obstãte/ quinto quid si rescribit cõtra publicã vtilitatẽ/ sexto
et vltimo ponit an rescriptũ impetratũ per mẽdaciũ valeat. par-
tes patẽt in glo. similẽ glo. habes in.l.j. ff. de cõstit. prin. ¶ In ea.
glo. ibi: si vero cõtra ius humanũ. habes regulã cũ quatuor fallẽ.
2 regula est ad quã milies allegatur hec glos. quod † dominiuꝫ rei
b mee[b] nõ põt princeps auferre ꝑ rescriptũ. ¶ Adde Bart. in proe.
ffor. glo. ⁊ Cano. in.c. que in ecclesiarũ. de cõsti. glo. in.c. constitu-
tus. ⁊ ibi Panor. de relig. do. Adde ꝙ ista regula ꝓcedit non solũ
in dñio directo: ⁊ sic proprio: sed etiam in dominio vtili, qd habet
emphiteota vel feudatarius vel superficiarius: qꝛ etiã dñiũ vti-
le non potest auferri ꝑ rescriptum principis. ita not. sing. Bar. in
l.ij. in fi. C. de fun. patrimo. lib. xj. sequitur Pau. de ca. vbi per hoc
infert in consi. clvj. inci. viso ⁊ examinato processu. ad fi. ⁊ si dicas
contra/ qꝛ dominium vtile non est de iure gentiũ: imo est inuentũ
a iure ciuili. Ad hoc responde vt no. per Barto. in extrauag. qui
sint rebelles in verb. rebellãdo. in versi. item quero quid de domi
nio bonorum. vbi dicit magistraliter Bar. ꝙ lꝫ dominiũ vtile sit
de iure ciuili quo ad nomẽ, tñ effectus est de iure gen. ¶ Ultra q̃-
tuor limitationes glo. limita quinto fm Bar. ratione publice vti
litatis. l. itẽ si verberatum. in pñ. ff. de rei vẽ. l. lucius. ff. de euic. dixi
in.l.ij. C. de in ius voc. intellige facta indebita cõpensatione: fm
Bar. ⁊ alios in.l. fi.§. fi. ff. de pig. act. Bal. in. d.l. itẽ si verberatuꝫ.
in prin. ⁊ clare Ange. in. cõsi. cxxxix. qd incip. visis omnibus statu
tis, quicquid dicat gl. in.l. si locus.§. fi. ff. queadmo. ser. amit. facit b
tex. in.c. cum inferior. in fi. de maio. ⁊ obed. per quem do. ibi Bal.
3 quod † qui aufert ius alteri tenetur illi de proprio recompensare.
vide not. Bald. in.l.ij. ⁊ per illum text. C. quib. ex cau. ser. pro pre-
mio lib. accip. vbi vult quod si ciuitas vult facere fossatum ꝑ pre-
dium meum, tenetur mihi soluere estimationem dãni: vel si pro-
pter delictum vult cõburere domũ que sit mihi cõmunis, tenetur
soluere estimationẽ partis mee: ⁊ similiter quando vult mihi au-
ferre dominiũ. ¶ Facit bene qd vult Bal. in.c.j.§. ad hoc. in.v. co
lũ. per gl. ibi: hic fi. lex deui. con. in vsi. feudo. ꝙ si papa contulit
mihi beneficium, ⁊ postea de plenitudine potestatis mihi auferat
⁊ det alteri: tenet mihi ꝓuidere de eq̃ idoneo. Ad idẽ facit qd vult
Inn. in.c. nisi cũ pdẽ. de renũ. ꝙ si papa cogat sine causa episcopũ
inuitũ renũtiare episcopatui, debet ei prouidere de bono cambio.
¶ Sexto limita nisi de plenitudine potestatis, cui nihil occurit:
per ea que dixi in.l. rescripta.§. de preci. imper. offe. ⁊ ita in specie
tenet Ang. in. d.l. itẽ si verberatũ. in pñ. vbi animose dicit, ꝙ men-
tiunt per gulã q dicit, ꝙ imperator de plenitudine potestatis nõ
possit mihi auferre dñium rei mee. ¶ Et per hoc infert ad conces-
siones factas ꝑ papã, de bonis plebior. vt ibi per eum. idẽ tenet
Ang. in.l. iij.§. si is pro quo. ff. qd quisqꝫ iur. Bal. ⁊ Ang. in.l.ij. C.
de quadri. prescri. ⁊ Ange. in.l. antiochensium. ff. de priuil. credi.
¶ Septimo fin. limitat Bal. in.l. fi. in.ij. col. C. sen. rescin. non pos.
qñ dñium esset acquisitum ꝑ actus ciuiles: puta ꝑ vsucapionem
vel ꝑ sniam, tũc posset tolli ꝑ rescriptum principis: sed male dicit
qꝛ lꝫ aliqui modi acquirẽdi dominiũ sint de iure ciuili, quos enu-
merat glo. magistra. in.l.j. in pnc. ff. de acq. re. domi. tamẽ dñium
semp est de iure gẽtiũ: prout declarat ipsemet Bal. in.l.j. circa fin.
C. de iur. aure. annul. in.l. rescripta. in.ij. colũ.§. de preci. impe. offe.
facit qd vult Bar. in extrauag. qui sint rebelles. in verb. rebellãdo.
in.v. col. quẽ.§. retuli. in.j. extensione. ¶ Predicta oia intellige vt
ꝓcedant in supremo principe: ⁊ sic in papa vel imperatore: secus
in inferiore: puta in duce marchionibus ⁊ similibus: vt dixi in.l.
rescripta.§. de prec. impe. offe. ¶ In ea. ibi: quid autẽ si dixerit im
perator non obstante. circa istam clausulã non obstãte, ⁊ ea q̃ tra-
duñt doct. hic: ⁊ latius Bar. in extrauag. ad reprimẽdũ. in verbo
nõ obstãtibus. in.j. ⁊.ij. col. ⁊ Bal. in multis locis precipue in.l. fi.
C. sen. rescin. nõ pos. Cano. in.c. que in ecclesiarum. de cõstit. ⁊ late
4 Jo. an. in.c.j. de exces. prela. in. vj. † ¶ No. q̃tuor. Primo ꝙ talis
clausula nõ obstante. non tollit ea que sunt ordinata in generali-
bus consilijs: allegatur dictum Archidi. pro singulari. in.c.j. de

a ¶ Procede re in priuilegijs. Adde Bald. in.l.j. §.eo.

b ¶ Rei mee. Adde pau. de ca. consil. cclxxxj. inci. pmũ dubiũ procedit.

nõ obstante

consti.in.vj.qd refert ⁊ sequit Bal.in.l.humanum.C.de legi.⁊ ibi
Ful.⁊ Pau.de cast.hic:q̄uis hic ⁊ ibi dicat q̄ nō reperit Archi.
istud ibi velle.adde Ioā.an.referētē Archi.⁊ plene sequētē in.c.j.
de exces.p̄la.in.vj.sequit Old.lau.in cōsil.ccxxvj.incip.q̄ articuli
lati.⁊ in ꝯsi.cccxxviij.qd inci.ad idē primo.Lud.ro.in.l.si vero.§.
de viro.in.xxiij.fal.ff.sol.ma.vbi de hoc allegat.in ca.pe.de capel.
mona.⁊ tex.in.c.cū te.de eta.⁊ qua.idē tenet Io.de ana.in.c.cū in
diocesi.in vlti.colū.de vsur.⁊ Iac.alua.in ca.j.post prin.in tit.con
sti.feu.in vsi.feu.facit qd vult Bal.in tit.de pac.constā.in ℣b.nos
romanorū.scdo q̄ licet leges cōtra alias leges valeant:tū lex vel
ꝯsuetudo vel statutū aliqd introducēs cōtra ea q̄ statuta sunt in
sacris cōcilijs,nihil valēt.allegat Io.an.i.c.cū clericis.de reb.eccle.
5 non alie.¶ †Scdo aduerte/q̄ clausula non obstate.nunq̄ tollit
a actū iuratū [a] vel ꝯstitutionē iuratā:ſm Cy.⁊ Pau.de ca.hic:⁊ est
glo.reputata sing.in.c.cū nō deceat.in gl.fi.de elec.in.vj.facit text.
in.c.constitutus.de rescrip.idē tenet.d.Ant.Imo.⁊ Panor.in.c.j.
de his que fiūt a maio.par.ca.q: nō est verisimile q̄ superior tol-
lens statuta,cogitet de statutis.iuratis idē tenet Io.an.in.c.j.de
fil.presby.in.vj.in nouel.Io.de imo.in.c.dilecto.de p̄bē.Ange.in
l.j.§.q̄ onerāde.ff.qua.re.act.non daſ.d.Alexā.in consi.cxxv.in.j.
volu.qd incip.visis ⁊ ponderatis statutis.in pe.col.⁊ latius in cōsi.
xxxvij.in.ij.vol.qd inci.viso ⁊ opportune discusso.processu.i,ix.co.
⁊ seq.quēadmodū clausula non obstantibus capitulis vel pactis
quibuscunq̄,non extēdiſ ad pacta vel capitula iurata:glo.in cle.
duduz.§.pe.in verb.pacta.de sepul.Lu.ro.in cōsi.cccxciij.qd inci.
presens cōsultatio in hoc reincidit.in vlti.col.⁊ in cōsi.ccccliij.qd
incip.in casu p̄posite cōsultationis videſ prima fronte dicendū:
et in consi.ccccxxvj.qd incip.q: indultū.in.iiij.colū.ad fi.⁊ in consi.
cccccxvj.qd inci.in casu p̄posite consultationis cause celeberrimo
rum.ad fi.Facit qd dixi in.l.quoties.S.de preci.imper.off.quod
saluuscōductus generaliter cōcessus debitori,nō extēdiſ ad debi-
tum iuratū.¶ Limita duobus modis ⁊ vtrūq̄ reputo mirabilē.
¶ Primo nisi statuta tollerentur p viā legis.q: tūc tolluntur etiam
iurata.ita firmat Gemi.in.d.c.cū non deceat.¶ Scdo limita nisi
adesset duplex clausula.s.clausula nō obstātib' statutis:⁊ clausu-
la motu p̄prio.ſm Lud.Imo.⁊ Gemi.in.c.j.in pe.col.de fil.presby.
6 in.vj.¶ †Tertio aduerte q̄ clausula non obstante nihil operaſ,
q̄ū sunt plura obstātia.ita dicit sing.Bal.in.l.j.in.ix.colū.C.de fur.
7 ¶ †Ulti.teneas fixū cordi/ q̄ vbi requirit specialis derogatio.et
papa in rescripto dicit q̄ tenor obstantiū habeatur pro expresso:
quod istud sufficit/ſm Bal.in.c.cum dilecta.in vlt.col.de rescrip.
Bal.⁊ Ang.in.l.oēs.in p̄n.p illū text.C.de prescri.xxx.an.Ang.in
l.sed ⁊ si quis.§.quesitū.in vlti.col.ff.si quis cautio.

a ¶ Actū iuratū. Adde Lu.ro.cōsi.ccccxxxv.incip.in p̄nti cōsultatiōe.alex.d imo.ꝯsi.xxvij.inci.viso libello.in.j.vol.Alex.in ꝯsi.cxxv.incip.visis.⁊ ꝯsyderatis in eo.volu.Idem alex.ꝯsi.cij.inci.cōstitutum dirigit p̄hibitionē in.iiij.vol.

¶ De diuersis rescrip.⁊ pragmaticis sanctionibus. Rubri.

¶ Continua rubricā melius q̄ glo.ſm Odof.Cy.Sali.⁊ Fulgo.
hic.S.in tit.precedentibus.impator tractauit de rescriptis in spe-
cie:nunc autē tractat in genere.¶ Et ideo subijcit de diuersis re
scriptis:q: nō est incōueniēs q̄ enumeratis pluribus speciebus
postea clausula gn̄alis subijciaſ.l.si seruus seruum.§.inqt.ff.ad le.
aquil.verū q: rescripti due sunt species:vna appellaſ sacra anno
tatio.alia appellatur pragmatica sanctio:vt declaraui in.l.fi.S.ti
tu.proxi.ideo in rubrica subijciuntur alie due species.

1 ☞ Rescriptū cōīter impetratū,censeſ vtriq̄ concessum:q̄uis de vno solo faciat mentionē.vide pulchros casus.nu.2.et.3.
4 Consultor dans vnicā respōsionē duabus q̄ōnibus,videſ ambabus respondere:si vtriq̄ adaptatur responsio.
5 Ubi fiunt due interrogationes,⁊ vna habet dependentiā ab alia,respondens principali affirmando,videtur similiter respondere accessorie affirmando.
9 Si petitio fuit indeterminata,⁊ confessio determinata,debet attendi concessio.
7 Rescriptū ambignū debet intelligi ſm supplicationem.
8 Si fuerit petita generalis/absolutio a plurib' excōicationibus,⁊ concedatur simpliciter,censetur concedi quo ad oēs petitas.
9 In contrarijs qui fatetur vnum non intelligitur aliud cōtrariū fateri,imo intelligitur negare.

1 Si libellum. †Rescriptum cōmuniter impetratū censetur
vbiq̄ cōcessum,q̄uis de vno faciat mētionē.h.d.
ratio est p̄pter tria q̄ cōcurrunt:q̄ causa erat cō-
munis,⁊ supplicatio porrecta cōi noie:itē q: tra-
ctabatur de modico preiudicio:al's secus esset.l.
in hoc iudicio.ff.famil.hercis.⁊.l.non idcirco.ff.de iudi.¶ Circa
2 istā.l.querit Bal.de vtili questione:†pone q̄ debitor fecit instru-
mentum de duplo vere sortis,in quo se obligauit de soluendo in
termino.⁊ dedit fideiussorem,vadit ad episcopū vt rescindat tale
instrumētum tanq̄ vsurarium,⁊ petit inhiberi iudici seculari ne
interim procedat contra eum,nec contra fideiussorē:iudex eccle-
siasticus in inhibitoria solum facit mentionem de debitore prin-
cipali:creditor ergo facit carcerari fideiussorem:nunqd valuerit
talis incarceratio,videreſ q̄ non:per istam.l.ex quo supplicatum
est noie vtriusq̄,⁊ causa est cōmunis.¶ Contrarium determinat
Bal.per gl.in.l.creditor.in prin.ff.man.q̄ alibi Bal.reputat sin-
3 gu.in.l.ampliorem.circa fi.prin.C.de.app.¶ †Adde Bal.in pul-
chrioribus terminis/quando duo se obligarunt insolidum cum
iuramēto in instrumēto,⁊ vnus petit absolutionē a iuramēto in
foro ecclesiastico,volens probare instrumentū esse vsurariū:⁊ pro
pterea facit inhiberi iudici seculari:q̄ poterit fieri executio ꝯtra
alium debitorē iuratū.p glo.in.d.l.creditor.in prin.ſm Bal.in.c.
ex parte.in.vij.colū.de consti.¶ Adde etiam in simili Bald.in.l.
si.per illum tex.C.de fideius.⁊ in.l.per diuersas.in.xv.q.C.manda.
post Io.an.in addi.Spe.in tit.de cessio.⁊ act.ad fi.¶ Itē ad istaz
l.adde qd dicit Ange.in.§.hinc nobis.ad fi.in aut.de here.et fal.
4 q̄†consultor dans vnicā responsionē duabus questionibus,vide
bitur ambabus respōdere,si vtriq̄ adaptatur respōsio.¶ Adde
etiam regulā quā ettā no.do.Ant.de but.in.c.j.p illū tex.de pact.
5 q̄†vbi fiunt due interrogationes:⁊ vna habet depēdētiā ab alia:
respōdens principali affirmādo,videſ similiter respōdere acces-
sorie affirmando:⁊ p hoc infert/q̄ si aliquis interrogatur an pro-
mittat dare centū,⁊ casu quo nō det p̄mittat dare certā penā,si
respōdeat p̄mitto centū:videſ etiam respōdere de pena:sed istud
reprobat ibi Imo.q: si responsio fuisset simplex:q: soluz dixisset
p̄mitto verum diceret.d.Ant.sed ex quo respōsio fuit determina-
ta:q: dixit p̄mitto centū:nō debet extēdi vltra illud qd expressit.
l.quicquid astringende.ff.de verb.ob.¶ Cōfirmo p regulā quam
exp̄sse tradit Panor.in.c.inter dilectos.§.ceterū.in.iij.colū.de fi.
6 instru.⁊ in.c.ij.de treu.⁊ pa.q̄†si petitio fuit indeterminata,⁊ cō-
cessio determinata,attendi debet concessio.qd dicit esse notāduz,
q: sepe papa signando supplicationē restringit petitionē:⁊ tunc
non p̄dest impetranti dedisse generalē petitionē:⁊ dicit Panor.
q̄ pridie habuit in facto.¶ Itē ad istā.l.adde qd dicit Bar.in.l.
si ita stipulatus fuero si titius.§.chrysogonus.ff.de verb.obl.q̄ si
dico p̄mittis mihi ⁊ titio,⁊ respōdes p̄mitto:intelligiſ de vtroq̄
et hoc clarū est ſm eā.p tex.insti.de duo.re.in p̄n.Itē ad istā legez
vide tex.no.in.§.ad hoc.in ℣.si autem pater.in aut.vt liceat matri
7 ⁊ auie.¶ No.ex ista.l.regulā/q̄†rescriptū ambiguū debet intelli
gi ſm supplicationē.facit.l.si defensor.§.q iterrogat'.ff.de interro.
act.§.preterea.instit.de inuti.stipu.Imo.in.l.iudex.in.viij.colū.ff.
de re iudi.Adde etiā tex.not.in.c.inter dilectos.§.ceterū.quez ibi
not.Bal.in antepe.col.de fid.instr.qd pro intellectu priuilegij cō-
cessi recurrēdū est ad formā supplicationis.¶ Facit qd vult Pa
8 nor.in.c.cum pro causa.in.ij.col.de sen.excom.q̄†si fuerit petita
generalis absolutio a pluribus excōicationibus,⁊ concedaſ sim-
pliciter,censetur concedi quo ad omnes petitas.¶ Similiter in
appellante a pluribus grauaminibus ſm Ioā.an.in.c.cum cau-
sam.de app.⁊ Io.fa.hic.¶ Similiter si bannitus petijt saluū cō-
ductum pro.xv.diebus,⁊ concedaſ simpliciter:intelligitur conce
di pro.xv.diebus ſm Bar.in.l.j.ff.ad leg.iul.maie.Ang.in.l.vti-
mur.ff.de sepul.vio.¶ Itē adde q̄ cōsuluit.d.Ale.in ꝯsi.lxxxiij.
qd incip.in causa vertente inter camerā.in vlti.col.in.j.volu.qd si
petatur a papa causam cōmitti tali iudici,⁊ qd in ea p̄cedaſ sum-
marie simpliciter ⁊ de plano,sola facti veritate inspecta,cessanti-
bus quibuscunq̄ dilatiōibus,si papa nihil casset:sed subscribat.
dicendo fiat vt petitur:omnia petita intelliguntur concessa.alle-
gat.d.de Rot.ita tenere in decisione.xxiij.que incipit itē si pe-
tatur.per.c.olim.de rescrip.⁊.c.cum dilecti.de dona.Contrariuz
de directo tenet idem.d.Alexā.in consi.xciiij.in.ij.vol.qd incip.
in cā ⁊ lite vertente corā arbitris.in.j.col.allegat.d.de ro.in cōclu.
ccclxvj.q̄ incip.item si in cōmissiōe.¶ Glos.in verb.prospectum.
diuidiſ in tres partes principales.In prima assignat rationem.
ad tex.In secunda colligit ex tex.vnum no.⁊ ad illud allegat con
cor.In tertia opponit ⁊ nihil soluit.scda ibi.itē no.q̄ beneficium
ratione consortis.tertia ⁊ vlti.est ibi:sed cōtra.prima ⁊ scda pars
sunt clare.¶ In vltima parte in qua glos.op.de.l.qd si minor.§.si
seruus.ff.de mino.⁊ de.l.iiij.ff.de cōdi.fur.quibus iuribus caueſ,
q̄ si imperator de duobus interrogeſ,vni respondēdo non tamen
intelligiſ idē in alio respōdisse:nā in illis legibus interrogaſ prin
ceps de filio ⁊ seruo delinquentibus,vel circūuenientibus mino-
rem,qualiter p̄uideatur si ipsi nihil habēt in peculio,nec aliquid
peruenit ad partē vel dn̄m:respondet imperator/ q̄ seruus debet
tradi verberandus pro noxa:de filio nihil ibi respōdet:nō tamen
intelligitur idem de filio respondisse.facit.c.nōne bene dicimus.
de presum.respondent Bart.⁊ doc.quod lex nostra procedit con
currente idētitate rationis:que in predictis legibus cessat:nā ser
uus bene potest dari pro noxa.Filius autez fami.vel liber homo
nunq̄ possunt pro noxa dari.§.fi.instit.de noxa.Aliter respondet
Bal.hic tractando aliam theoricam:qd in cōnexis procedat ista
9 l.secus in separatis.d.c.nonne bene dicimus.†In cōtrarijs sūt.
qui fateē

qui fatetᷓ vnū nō intelligitur aliud contrariū fateri, imo intelligitᷓ
negare. Et iſtud dicit Bald. facere ad rūſiones que tota die fiunt
poſitionibus: qꝛ ipſe reſpondēs ⁊ confitens nō intelligitᷓ confiteri
alias poſitiones, que ſunt diuerſe/vel que ſunt ꝯtrarie: imo potiꝰ
cōtrarias intelligitᷓ denegare, ita etiā dicit idē Bal. in. d. l. ⁊ ſi ſine,
§. ſed qd papinianus. ff. de mino.

1 ☞ Reſcripta ⁊ priuilegia regulariter ſunt ꝑpetua, niſi aliud tē
pus in his ſit diffinitum.
2 Ciuitas que tenetᷓ mittere ſuis expenſis exercitū, qñ princeps fa/
cit bellum, ⁊ ſtetit per centū annos ꝙ nunq̃ miſit, qꝛ non fuit expe
ditū, per hoc nō liberatur.
3 Priuilegiatus vt nō teneatᷓ ſoluere gabellas aut datia: ſi ſcribatᷓ
in libro debentiū ſoluere, ⁊ iſtud ſciat, ⁊ nō appellet itra decē dies,
ſibi preiudicat/⁊ perdit priuilegium.
4 Priuilegium cōceſſum eccleſie vel loco pio, non perditᷓ per con/
uentionē, niſi decurrat ſpatiū. xl. annorum.

1 FAlſo aſſeueratur. † Reſcripta ad
iuris obſeruātiā
ſunt perpetua, niſi aliud tp̄s ſit in reſcripto diffinitum
h. d. Limita duobus alijs modis vt per Bar. ⁊ docto.
hic poſt gl. Adde ꝙ idē etiā in reſcriptis gratioſis, qꝛ regulariter
ſunt perpetua. c. ſi ſuper gratia de offi. delega. in. vj. Idem in pri/
uilegijs: vt per glo. ⁊ docto. in. c. cum acceſſiſſent. de conſtit. Cy. et
Sali. hic. Bar. in. l. fi. ad fi. ff. de conſti. prin. Cy. et Sali. in. l. volun
tarie. C. de excu. tu. ¶ Quod vltimum limita. no. niſi in priuilegio
concedatᷓ facultas aliquid faciendi: qꝛ priuilegiū in quo indulgetᷓ
facultas faciendi aliquid tollitur per decēnium. iſta eſt not. doct.
glo. hic per tex. in. l. j. ff. de nundi. quam ſequuntᷓ Cy. ⁊ Sali. hic et
Bart. in. l. licitatio. §. earum. ff. de publica. gl. ⁊ doc. in. c. cam acceſ
ſiſſent. de conſti. Ioā. an. in. c. ij. de immu. ecc. in. vj. Petr. de anc. in
cōſi. cclv. qd inci. ſi quis igne vertit ad fi. Et ꝑpterea dicit Bar.
in. d. l. j. ff. de nundi. qd Are. qui habebant priuilegium doctoran/
di, perdiderūt per lapſum decennij: iſtud vltimū not. limita qñ in
tra decēniū oblata eſt facultas vtēdi priuilegio, tunc per nō vſum
lapſu decennij perditur: ſecus ſi nunq̃ ſe obtulit facultas vten/
di. hoc ꝓbat tex. no. in. l. et attilicinus. ff. de ſer. ruſti. predi. per quez
tex. ita dicit gl. ord. valde ſolēnis. in. c. abbate ſancti ſiluani. in ver
bo ibidem. ad fi. vbi Cano. multum no. de verb. ſig. ꝙ qui non eſt
vſus priuilegio voluntarie illud perdit, ſecus in non vſu neceſſa/
rio/quia qui nequit vti nō eſt in culpa vel mora. ¶ Confirmo per
quinqꝫ bona ſimilia. Primo per illud ꝙ volūt cano. in. c. Ioā. de
cleri. coniug. qd per non vſum legis vel ſtatuti, nunq̃ etiam mille
annis tollitur. l. vel ſtatutum, qñ homines nō ſunt vſi eo quia ca/
ſus non accidit. ¶ Secundo facit text. in. l. in filijs. C. de decu. lib.
2 x. per quem no. ibi Bart. † quod ſi aliqua ciuitas tenetur mittere
exercitū ſuis ſumptibus, qñ princeps facit bellum: ⁊ ſtetit per cē
tum annos qd nunq̃ miſit, qꝛ non fuit expeditum: per hoc non li
beratur, et ſimile dicit Barto. in habente ius eligendi rectorem
eccleſie, ſi ſteterit cētum annis ꝙ rectorem non elegit, qꝛ non expe
diuit: ſibi non preiudicat. ¶ Tertio facit text. not. in. l. cū ſcimus.
C. de agri. et cenſi. lib. xj. quem Barto. ibi circa medium multum
not. ꝙ terre recommēdate, que tenētur ciuitati peruſij in ſuis ca/
ualcatis cōcedere gentes armigeras, ſi ſteterunt per centū annos
qd nihil cōceſſerunt, eo qꝛ peruſini erant de ſuis gētibus copioſi:
nihil facit: ſequitᷓ Bald. in. l. imperium. in. vij. col. ff. de iuriſdi. oim
iudi. Lud. ro. in repe. rub. ff. de arbi. in. xxj. col. ¶ Quarto facit qd
tenet Ang. in cōſi. cxvj. ꝙ inci. iā ſunt octuaginta anni ad fi. quod
Ianuenſes obtinuerunt contra Florentinos repreſalias, quibus
multis annis vſi nō ſunt, qꝛ nullus Florētinus trāſiuit per eorū
diſtrictum: nihil eis preiudicat. ¶ Quinto facit quod volūt bal.
Ange. ⁊ alij in. l. hec autē iura. in prin. ff. de ſer. vrba. predi. quod ſi
princeps vel dñs ſtetit per centum annos ꝙ vaſalis ſuis non im
poſuit aliquod onus, vel nō eſt vſus in caſtro iuriſdictione qꝛ nō
occurrit caſus: in nihilo preſcribitᷓ. idē tꝫ Inn. in. c. dilectus. de ca
pel. mona. Cyn. in. l. j. in. vj. qō. C. de ſer. ⁊ aqua. Ioā. and. in addi.
Specu. in titu. de feu. ſuper rubri. Panor. in. c. ad audientiam. in
vlti. col. de preſcri. Facit bona gl. in. cle. j. in gl. pe. de foro compe. ⁊
gloſ. in. c. plerunqꝫ. in gloſ. ij. de reſcrip. ¶ Et ſm predicta limita
illud ꝙ vult Bar. in. l. vſum aque. C. de aqueduc. li. xj. vbi per illā
l. not. ꝙ habens priuilegiū multum largum de aliquo faciendo,
ſi eo vtatur multum ſtricte, ſibi preiudicat. ¶ Limita ſecundo. vt
procedat in ſciēte: ſecus in ignorāte. per tex. not. in. l. is qui vſum/
fructum. ff. quib. mo. vſufr. amit. vbi Albe. Bal. ⁊ alij inducūt ad
plures not. qōnes/habetur in. l. vna eſt via. ff. de ſerui. ruſti. predi.
3 ¶ Item in materia teneas fixum cordi † quod ſi aliquis habet pri
uilegiuz exēptionis ꝙ non teneatᷓ ſoluere gabellas aut datia: vel
collectas ſi deſcribitur in libro debentiū ſoluere, ⁊ iſtud ſciat, ⁊ nō
appellet. j. x. dies, ſibi preiudicat, ⁊ perdit priuilegium exemptio/
nis. ita ꝓbat tex. in. l. j. §. ſi quis tutor in verbo cauſas immunita/
tis. ff. qñ app. ſit. ⁊ ibi no. Ang. ⁊ Imo. ⁊ Ang. de are. ⁊ dicūt ꝙ ibi

eſt de hoc caſus in terminis. q̃uis a multis ignoratᷓ. ſequitur do.
Alex. imo. cōſi. cj. qd inci. viſis inſtrumentis exēptionis. in. x. colū.
in. j. volu. ⁊ in conſi. cxxxvj. quod inci. in cauſa ⁊ lite vertente inter
Iaco. in. v. col. als. cclxxviij. lib. ij. idē tenet Andre. de barulo. in. l.
j. C. de his que ſpō. pub. mu. ſube. li. x. facit bene tex. in. l. j. in princ.
ff. de vaca. mu. ⁊ qd tenet Bald. in. l. hi qui ad ciuilia. in. j. qō. C. de
app. Sed in contrarium pondero facere ꝙ vult Bart. in. l. forma.
§. fi. ff. de cenſi. per. l. qui grauatos. C. eo. lib. xj. et qd vult Pa. in. c.
q: indicante. in. iij. q. de preſcri. ⁊ qd vult Spe. in tit. de cenſi. §. ij. in
4 ver. porro. ¶ † Item tene menti perpetuo/qd priuilegiū cōceſſuz
eccleſie ſeu pio loco, non perdit per contrauentione, niſi decurrat
ſpatium. xl. ann. dictumꝰ eſt ſingulare Innoce. in. c. accedentibus.
de priu. ꝙ dictum pro ſingu. exclamat ⁊ ſequitur Panor. in. c. pro
illorū. de preben. ¶ Quid autē ſit in alijs priuatis: ponunt Cy. et
Sali. in. l. voluntarie. C. de excuſ. tuto. Bart. ⁊ alij in. l. fi. ad fi. ff. de
conſtitu. principū ¶ Gl. in ṽbo perennia. diuiditᷓ in duas partes
princi. in prima declarat tex. in ſcda op. ⁊ ſoluit. ſcda ibi: ſecus au/
tem ſi ad faciendum. ¶ In fin. glo. habes ex glo. et text. quod re/
gulariter reſcripta ſunt perpetua, intellige tamen ſcdm naturam
actus ſuper quo conceduntur: vt hic in gloſ. eodem modo gratie
ſunt perpetue. c. ſi ſuper. de offic. delega. in. vj. reliqua dic vt late
dixi in text.

1 ☞ Originalia reſcripta non autem exempla probant.

1 SAncimus. † Originalia reſcripta nō autē
exēpla probant: ⁊ ipſa origina/
lia inſinuāda ſunt. h. d. ſm vtrāqꝫ lect. gl. ⁊ do. materiā
vidiſti in aut. ſi quis in aliquo. C. de eden.

1 ☞ Non valēt reſcripta ſine die ⁊ conſūle.
2 An in. l. vel ſtatutis requiratᷓ dies ⁊ conſul.
3 In inſtrumentis publicis an requiratur dies ⁊ conſul.
4 In priuata ſcriptura nō requiritᷓ dies nec cōſul, niſi in libris pri/
uatarū rationum.

1 SI qua beneficia. † Non valēt reſcri/
pta ſine die ⁊ cōſu/
le. h. d. Et q̃uis tex. loquatur de reſcriptis ꝑſonalibꝰ,
tamen idem eſt in realibus, ex identitate rationis: ſm
Pet. Cy. et Ioā. fab. hic. ¶ Limita niſi ſit clauſum in corpore iu
ris. ita loquitur tex. in. §. penul. in fin. in. j. conſti. C. de quo text. gl.
2 hic oppo. ¶ † Quid autem in. ll. ⁊ ſtatutis: an eis requiratur dies
et conſul. ponūt doc. ⁊ precipue Bald. in. §. fi. in. j. conſti. C. Bar. in
extrauag. q ſint rebelles. in verbo data. ⁊ Io. an. in data ſexti lib.
¶ Et an valeant litere pape ſi annus ⁊ dies expeditionis nō ſint
poſiti in plica bulle: prout ſolēt poni: ſed alibi tenet Lu. ro. ꝙ ſic.
in conſi. cccxl. incip. circa primuz arti. in quo queritᷓ vtrum litere.
3 ¶ † Quid autē in inſtrumētis publicis an in eis requiratᷓ dies et
4 conſul. dic vt per Cy. Bal. ⁊ Ioā. fab. hic. ¶ † In priuata autem
ſcriptura nō requiritᷓ dies nec ꝯſul. l. cū tabernā. §. penul. ⁊ ibi no.
Bar. in. j. no. ff. de pig. latius Bal. poſt Ia. bu. in. §. qbus. in. j. ꝯſti.
C. Spe. in ti. de procu. §. ratione aūt forme. ver. ſꝫ quid in priuato.
Ang. in aut. ꝙ ſine. C. de teſta. ¶ Fallit. in libro ꝑuatarū rationū,
ſm Bal. in rubri. C. de fi. inſtru. i. viij. co. ⁊ ſeq. dixi i. l. admonēdi. ff.
de iureiur.

1 SAcrilegij. † Negare principez nō poſſe: eſt q̃ſi
crimē ſacrilegij. h. d. dixi in. l. reſcri/
ta. s. de preci. impe. offe. Iaſon Pa.

1 SAcri affatus. † Reſcripta imperialia
debent ſcribi purpureo
colore ⁊ i mēbranis et ſubſcribi manu ꝑpria Impera
toris, alias non valent. hoc dicit. ſed nō ſeruatur de cō
ſuetudine.

1 ☞ Non valent reſcripta principum, niſi in eis apponatur clau
ſula, ſi preces veritate nitantur. alias puniuntur dictantes talia
reſcripta.
2 Pragmatica ſanctio non requiritur in cauſis priuatorum, ſed in
cauſis vniuerſitatum.

1 VNiuerſa. † Non valent reſcripta principuz
niſi in eis apponatᷓ clauſula, ſi pre
ces veritate nitantur. alias puniuntur dictantes talia
reſcripta ⁊ ſcribētes. Itē pragmatica ſanctio nō eſt ad
hibēda i cauſis ſingulariuz ꝑſonarū, ſꝫ vniuerſitatū. h. d. Diuiditᷓ
in quatuor. In. j. ponitᷓ vna no. regula/ꝙ nō valeat reſcriptū qua/
lecūqꝫ ſit niſi in eo apponatur illa clauſula. ſi preces veritate ni
tantur. vel ſimilis. In. ij. parte puniuntur dictatores ipſius re/
ſcripti, q non appoſuerūt illā clauſulā. In. iij. parte puniūtur ſcri/
be ſeu cancellarij. In. iiij. ⁊ vlti. parte declarat in quibꝰ cauſis req
ritur pragmatica ſeu ꝯſiſtorialis ſanctio ſecūda ibi: ⁊ viri ſpectabi
les. tertia ibi: ⁊ qui illicite dictata. q̃rta ⁊ vltima ibi: pragmaticas
preterea ſanctiōes. h. d. i ſum. ¶ No. qd nō valet reſcriptū pricipis
qualecūqꝫ ſit, niſi in eo expreſſe ſit appoſita clauſula ſi preces veri
tate nitātur: vel ſi ſupplicata vera ſunt, vel alia ſimilis: ſed de iure

cano.omissa subintelligitur.c.ij.de rescrip.alle.in gloss.quod etiaz procedit de iure ciuili fm Bar.in.l.a diuo pio.in prin.in.ij.col.ff. de re iudi. ¶ Limita vt per Bart.in.l.prescriptione.in.j.col.in fi. vbi dixi.s.ti.j. ¶ Secundo limita in cõtractibus,vel alijs actibus priuatorũ,in quibus non intelligitur ista clausula si narrata sunt vera.gl.est no.in.l.pe.in ver.precipimus.ꝛ ibi Bal.et Pau.de ca. C.de trans.Bal.in.l.j.in.j.op.in fi.C.de manu.vin.ꝛ Pau.de cast.
2 hic in fi.qui reputat istam glo.esse ad hoc singu. ¶ Ulti.not.qꝺ pragmatica.seu cõsistorialis sanctio nõ requiritur in causis priuatorum,sed in causis vniuersitatum:ꝛ sic vbi supplicatur pape vel imperatori in causis ciuitatum,non possunt ex se respondere,sed cum consilio procerum vel cenatorum seu cardinalium:ꝛ ita referunt Bal.ꝛ Moder.hic papam vrbanũ respondisse ambasiatoribus perusinis,qui venerant pro factis ciuitatis:quod erat negotium consistoriale explicandũ cum cardinalibus,ꝛ non poterat a solo papa expediri/ per hanc.l.et idẽ refert respondisse Karolum imperatorẽ in ciuitate lucana.Et sic cum laude dei est expeditus hic titu. Jason Padue.

a ¶ Ut omnes iudices[a] tã ciuiles ꝙ militares. Rub.

¶ Jsta Rubri.vt dicit Raph.Fulg.hic est summa nigri.Ideo sum.tex.vt in ea.

1 ¶ Que differentia sit inter proconsulẽ ꝛ presidem.
2 Si finito officio aliquis elegatur ad aliud officium,ꝛ habeat literas,per hoc non liberatur quin debeat stare per.l.dies ad syndicatum.
3 Officialis qui fugit syndicatũ qua pena sit puniendus.
4 Contra offi.qui fugit/probantur furta ꝛ robarie per solum iuramentum.
5 Si intra.l.dies intra quos officialis dꝫ stare in syndicatu,non sit finit⁹ syndicat⁹,poterit recedere si dimittat ꝓcuratorez i ciuilib⁹:secus in criminalibus.
6 Licet syndicator debeat ferre sententiam intra.xx.dies,si tñ non fecit.per hoc instãtia non perit:ꝙuis ipse puniatur pena decem librarum auri.
7 Potestas qui est in syndicatu ita debet honorari,sicut si esset in officio.
8 Si statutum dicat/qꝺ quicũꝗ offenderit potestatẽ puniat pena capitis/debet intelligi de eo q est in officio,ꝛ nõ de eo.cuius offi.est finitũ,lꝫ sit in ciuitate.
9 De leuibus nõ est potestas syndicandus.
10 Officialis non põt syndicari,nisi de his que gessit in officio,vel contẽplatione officij.
11 Officialis in syndicatu non tenet nisi de dolo:de culpa aũt etiam lata non tenetur.
12 Probationes contra officiales debent esse clare ꝛ euidẽtes:ideo sacramentum in defectum proba.in isto casu non potest nec debet deferri.
13 Si officialis ferat sñiam nullam,nõ põt in syndicatu per hoc syndicari,nisi illã excutioni mandasset.
14 Potestas nõ punit criminaliter ex robaria assessoris nisi sit particeps facinoris.

a ¶ Ut oẽs iudices.Adꝺ ꝙ rub.inci. vt est summariũ nigri fm Dio.de perusio qui ꝭ audiuit a bal.i voce vt refert barb. ĩ repe.rubr. de ñ.intru. in.ij.colum.

Nemo. Diuidit in.xj.partes.Jn prima circa officiales syndicãdos,ponit quãto tpe debeant stare in syndicatu. Jn.ij.ponit in quo loco debeãt syndicari.Jn.iij.ponit de modo loci.Jn.iiij.ponit de cautione quã dꝫ prestare syndicandus.Jn.v.tradit no.regula/ꝙ syndicandus j.l.dies nulla cã de mundo põt recedere,etiã si habuerit aliud officium:et si haberet literas licentie a principe non valeret. Jn.vj. imponit pena contrafacienti.Jn.vij.imponit eadẽ pena successori suo,qui nõ fecit istã.l.obseruari.Jn.viij.ponit vnũ dictuz.§.ꝙ officialis nõ põt deponere administrationez donec alius veniat,etiã si sit funct⁹ officio.Jn.ix.iponit alia pena officiali subterfugienti syndicatũ.Jn.x.decidit qñ syndicãd⁹ possit cõparere ꝑ pcuratorem,ꝛ qñ requirat ꝙ presentialiter ꝛ ꝑsonaliter cõpareat.Jn.xj.ꝛ vlti.decidit imperator.j.quantũ tps debeãt syndicatores expedire negotiũ,alias puniuntur.x.li.auri.scda ibi:sed per id tps presides.tertia ibi:spectabiles.quarta ibi:ita vt ab oi defensus iniuria. quinta ibi:nec vllã ante prefinitũ tps.sexta ibi:ꝙ si qs temeritate. septima ibi:sibi pena plectẽdo.octaua ibi:administrationẽ aũt deponere nõ volum⁹.nona ibi:ipse autẽ qui ꝑsentem.decima ibi:ꝙ si intra.l.vndecima ꝛ vlti.ibi:sciant aũt vniuersi.Et ista diui.suffi
1 cit ꝓ decla.litere.s.ꝑ sum. ¶ Et differẽtia est iter procõsulẽ ꝛ presidem.qꝛ proconsul dicebat ille qui eligebat a ciui.ro.ꝛ mittebat ad regendã prouinciã multũ remotã.Et preses eodẽ modo dicit ille q eligebat a ciui.ro.sꝫ mittebat ad regẽdã quãdã puin.nõ multũ distantẽ.ita declarat glo.in.l.j.ff.de offi.presi.de qua tñ differentia plenius dixi in rubri.ff.de offi.eius cui man.est iur. ¶ Et ciuitas

metropolitana dicit illa que habet archiepm tẽpore nostro:sed si dicas ꝙ erat ciuitas metropolitana tpe iuriscõsulti.qꝛ tũc nõ erãt archiepi.respõde vt decla.Bar.in.l.j.C.de metro.berito.vbi opt. decla.li.xj. ¶ No.j.ex isto tex.ibi vel codicilli alterius administra-
2 tionis hic esse tex.no.ꝛ expressũ ꝙ si finito officio aliqs eligatur ad aliud officiũ,ꝛ habeat literas,per hoc nõ liberatur quin debeat stare per.l.dies ad syndicatũ.tex.est hic expressus ꝛ ad literã:duz dicit ꝙ non põt cedere.ꝛ ita expresse no.istũ text.Bar.ꝛ Fulg.hic alij nõ legũt.ꝛ fm ꝭ habetis hic tex.ꝛ Bar.vult,lꝫ non dicat,qꝺ j.tẽpora syndicat⁹ põt syndicãdus ad aliud officiũ eligi:sꝫ nõ põt illud administrare.Cõtrariũ tꝫ ipse Bar.ꝙ nõ possit eligi syndicãd⁹.ꝛ si eligat nõ vꝫ i.l.rescript.§.obitores.ff.de mu.ꝛ ho.ꝛ istud dicit obseruare perusinos:circa hoc nõ insisto.qꝛ vos habetis tex. de iure aut.qui corrigit istũ text.§.pe.qui icipit si qs autẽ.in aut. de calũ.quem tex.alleg.etiã Raph.ful.hic. ¶ Scdo not.ibi lꝫ et maiestatis reus non immerito iudicet attamen.l.lib.auri ꝛc.hic esse tex.no.et nescio cõcor.vbi qs cõmittit crimẽ lese maiesta.ꝛ tñ punit nisi solũ pecuniaria pena.ꝛ sic §.l.qsqs.C.ad.l.iul.maiesta.
3 ¶ Tertio no.ex tex.ibi ipse autẽ q presentẽ fugiẽs ꝛc.qua pena puniat officialis q fugit syndicatum:qꝛ punitur in.l.lib.auri sꝫ de hoc habetis tex.no.in.l.cõsiliarios.j.de assessorib⁹ ꝛ domesti.ꝛ in l.lege cornelia.ꝛ ibi Bar.ff.ad sena.syl.vbi quãuis fuga regulariter facit idiciũ.tñ isto casu si officialis fugit fuga facit plenã ꝓbationẽ:ꝛ ille officialis habet pro cõuicto in oib⁹ his in quib⁹ erat inculpat⁹.Et dicit ibi Bar.in.d.l.cõsiliarios.qꝺ ille casus est ad hoc sing.i iure:sꝫ tu aduerte qꝛ Bar.nõ bene aduertit ad illũ tex. qui re vera nõ loquit quantũ ad ipsum officialẽ fugientẽ,sed loqtur de subtrahẽte faciente fugere ipsum offi.prout etiam loquit tex.in.l.iij.C.de exac.tri.li.x.ꝛ ita dicit ꝛ melius Sali.in.l.in bone fidei.in.x.col.C.de re.cre.ꝛ in.l.admonẽdi.ff.de iureiu.ꝛ ibi refert
4 ꝛ seqtur Lud.ro.in.xxv.col.in fi.no. ¶ ũij ꝙ cõtra officialez q aufugit ꝓbãtur furta ꝛ robarie ꝑ solũ iuramẽtũ ita sing.no.Ang.in §.oportet ꝑ glos.ibi in aut.vt iudices sine qquo suffra.cũ ꝑ fugaz sit redditus suspectus/vt possit ad torturam perueniri.vt ibi per
5 eum. ¶ Quarto not.ibi qꝺ si intra.xl.dies.hic esse tex.ꝙ si intra xl.dies intra quos officialis dꝫ stare in syndicatu,nõ sit finit⁹ syndicatus,tamẽ potest recedere si dimittat procuratorem in ciuilibus:secus in criminalibus:qa tũc semp debet adesse ꝑsonaliter.
6 ¶ Ultimo no.ex ver.si.fm Bar.ꝛ Fulg.ꝙ syndicator qui dꝫ ferre sñiam.j.xx.dies,si tñ non ferat ꝑ hoc instãtia non perijt:ꝙuis ipse puniat pena.x.lib.auri.et dicit Bart.ꝙ istud tẽpus nõ est de substãtia cause.videbitis in.l.ꝓperãdũ in prin.j.de iu.Ratio huius est:qꝛ est statutus terminus iudici:non autem instãtie cause. ¶ Extra gl.volo vos notare aliqua ꝓ practica in materia syndicatus tps enim syndicat⁹ vocatur tps digestiõis officij.fm Bal.in rub.extra de pcu.in.xj.col.in fi. ¶ Primo ꝓmitto ꝙ de ista materia multa scribuntur per Bal.ꝛ Ang.in.l.nec quicꝗ.§.proficisci.
7 ff.de offi.procõ. ¶ Et notate ꝙ potestas qui est in syndicatu,ita debet honorari,sicut si esset in officio.ita inquit Bal.in.d.§.proficisci.in.vij.q.prin.Alibi tñ not.idẽ Bal.in.l.tribunus.in prin.in
8 ij.not.per illum tex.ff.de re.mili. ¶ si statutum dicat,ꝙ quicꝗ offenderit potestatẽ puniat pena capitis:dꝫ intelligi de eo qui est
9 in officio nõ de eo cuius officiũ est finitũ,lꝫ sit in ciuitate. ¶ Secundo habetis nota:qꝺ de leuibus non est potestas vel officialis syndicãd⁹,etiã si in eis nõ seruauerit iura vel statuta.dicit Bal. in.l.Quis per illum text.ff.de condi.et demon.ꝛ reassumit Bald.
10 in eo.§.proficisci.in.xxxiij.q. ¶ Tertio habetis diligenter aduertere/qꝺ officialis non potest syndicari,nisi de his que gessit in officio vel contemplatione officij:de alio non potest syndicari:qꝛ quãtum ad illud non sortitur forum.Jstud est ꝙ sing.ad literam dicit Sali.in.l.ij.per illum tex.C.vbi de.ratioci.ꝛ propterea si officialis aliquid fecisset in patria,vel fecisset ante officium vel post finitum officium,non potest syndicari. ¶ Eodem modo pone qꝺ adulterasset mulierem,nunquid debeat syndicari certe dicẽdũ est qꝛ nõ.Eodẽ modo si haberet mutua pecunia nõ debet syndicari.fangit Bald.in.d.§.proficisci.in.y.ꝛ.iij.q.fin.ꝛ Salice.in.d.l.ij.
11 ¶ Quarto habetis notare qꝺ officialis in syndicatu non tenet nisi de dolo.de culpa autem etiam lata non.ꝛ in dubio presumit semper ignorantia,et non dolus.sunt verba Bal.in.d.§.ꝓficisci. in.xv.ꝛ etiam in.xxviij.q.imo fortius dicit sing.Ange.ibi ꝙ officialis nõ põt syndicari de negligẽtia ꝛ illud seruat de cõsuetudine:
12 saluo nisi esset tanta negligẽtia que caderet in dolum. ¶ Quinto habetis aduertere diligenter,ꝙ probationes contra officiales debent esse clare ꝛ euidentes:qꝛ multum presumitur pro eis.tex. est multũ no.in.l.si qs.C.de offi.ciui.iudi.ꝛ ita in specie dicit bal. in.d.§.proficisci.in.x.q.ꝛ ideo sacramẽtũ in supplemẽtũ probationis
13 in isto casu deferri non põt nec debet. ¶ Sexto not.qꝺ si officialis ferat sententiã nullã,per hoc in syndicatu non potest syndicari. saluo nisi mandasset executioni illã sententiã.ita Bart.in.d.fin.ff.de var.et extraordi.cognitio.et etiam sequitur Bald.in.d.§.proficisci.in.xxj.

sci.in.xxj.q. ¶ Ultimo adde qd potestas non punitur criminaliter ex robaria assessoris, nisi sit pticeps facinoris: sed si potestas ministerio assessoris facit robariam, vterqz tenetur. in lege communi tatis et lege iulia repetundaruz. ita tenet Bal. in. l. placet. in. fi. C. de excus. mu. lib. x. Iason Papie. Et ita est imposit⁹ fi. ad collec. iu. j. lib. C. Ja.

¶ De edendo. Rubrica.

1 ¶ Preparatoria sunt premittenda.
2 Exhibitio libelli et aliorum preparatoriorum fit ante iudicium inchoatum.
3 Faciens in libello mentionē de instrumento, vel libro rationū, tenetur illud edere ante litē contestatam.
4 Editio libelli nō est preparatoria iudicij, cum iudicium incipit a citatione: et que sint preparatoria iudicij.
5 Nulla citatio pōt fieri absqz speciali cōmissione iudicis.
6 Appellatione instrumentorū que veniunt.
7 Nomen verbale hz actiuam et passiuā significationem.
8 Si quis in accusatione dicat q̄ titius fecit insultum vulnerando, non intelligitur accusare de vulnere, sed de insultu: vnde iudex non potest condemnare nisi de dolo insultus, quamuis vtrūqz probatum sit.
9 In libellis in ciuilibus et criminalibus an sit fienda interpretatio pro actore.

¶ Capio gl. Rub. de edē. Quam diuide in quatuor partes. In. j. continuat Rubricam ad precedentes. In. ij. per viā notabilis declarat de quotuplici specie editionis tractet iste titu. In. iij. ponit etymologiā istius termini de edendo. In. iiij. format duas q̄ones, et se remittit. Secūda est ibi: et no. qd tripliciter. Tertia ibi: et dic de edēdo. Quarta ibi: et dic vt dixim⁹. Redeo ad primā ptez. Et pōt plenius cōtinuare q̄ gloss. ā. in li. precedenti, imperator tractauit de rebus diuinis. vt in tit. de sum. tri. et tit. de sacrosan. eccl. Item tractauit de ministris earū, in ti. de epis. et cle. et in ti. de epis. aud. et sequētibus. Item tractauit de oibus magistribus secularibus a ti. de offi. prefec. preto. afri. vsqz ad fi. j. li. Nunc in hoc libro tractaturus de iudicijs vt habes in gl. premittit de eden. qd est prepa
1 ratorium iudiciorum. Cum ista continuatione tenent oēs: † quia preparatoria premitti debent. l. j. ff. de ori. iur. l. ordinarij. C. de rei ven. ¶ Cōtra gl. et doc. obst. tres difficultates. ¶ Prima est, actio ad exhibēdū est preparatoria rei vendi. gl. in. l. ad rē mobilez. ff. de procu. et. l. j. et ibi Bar. et Bal. no. C. ad exhi. Et tū in. C. et. ff. ponitur prius tit. de rei ven. quam titu. ad exhi. Nisi dixeris q̄ iste non sit ordo necessarius: sed ad bene esse. iuxta doct. Bart. et aliorū in. l. ij. §. prius. ad fi. de vulga. et pup. l. nec em̄. ff. de sol. precipue q: non est de necessitate q̄ actio ad exhibendum prius intentetur quam rei vendi. cū ipsa rei vēdi. de per se possit intentari. l. vnica. C. de alie.
2 iudi. c. examinata. de iudi. sed bene necessitatis est, † quod exhibitio libelli et aliorū preparatoriorū fiat ante iudicium inchoatū. l. edita. j. eo. ¶ Secunda difficultas est: q: sola editio actionum et sic libelli bene est preparatoria iudicij, sz nō alie species editionū, que nō sunt preparatorie sed instructorie cause: et sic fiunt post lit. contest. l. j. ff. de fide instr. c. peruenit. prio. de testi. cog. l. fi. ibi qbus se instruere posse contendit. j. eo. Fran. tig. Bald. Fulg. Pau. de cast. et do. Alex. hic fatetur q̄ sola editio actionis sit preparatoria iudicij alie nō. Sed caue q: hoc modo cōfunderetur continuatio glo. attento q̄ de editione libelli loquitur solum. l. edita. j. e. Ideo
3 dic q̄ oīs editio pōt potentia esse preparatoria: † q: faciens mentionem in libello de instrumēto vel libro rationum, tenetur illud edere ante lit. ɔte. fm Inno. et alios. in. c. j. de pba. Bar. in. l. post q̄. §. si dies. ff. vt leg. no. caue. et in. l. edita. in. j. co. j. eo. Hinc est q̄ cessionarius faciens in libello mentionem de cessione, dz ante lit. cōte. edere instrumentum cessionis: fm Bal. in. l. qui stipendia. ad. fi. C. de pcu. ¶ Tertia difficultas est q: editio libelli nō est preparato-
4 ria iudicij, † cum iudicium incipit a citatione. §. fin. instit. de pe. te. litig. modo Spe. in ti. de prepa. iudicio. appellat illa esse preparatoria, que precedunt primam citationem. vt est cōducere aduocatos, pcuratores et similia. Unde Frā. tig. vt saluaret hāc glos. dicit q̄ in pma citatiōe debeat copia libelli mitti, et hoc modo esset preparatoriū: sed eius assumptū est falsum. vt late p. d. Alex. hic q sal
5 uat gl. † Alio secundo modo nulla citatio pōt fieri absqz speciali commissione iudicis. l. fi. et ibi Bar. no. C. de execu. rei iudi. cum si. Et est ratio: q: in qualibet citatione dz apponi terminus est cōparendum: sed assignatio termini spectat ad iudicē solū. ita declarat Bal. in. c. qm̄ contra falsam. de proba. in. xiij. co. Sed bonus iudex non debet committere citationem primum nisi prius videat petitionem actoris: an sit honesta et iusta, put dicit Odof. in. l. cuz clericis. et ibi Bal. reputat not. dig. C. de epis. et cle. et hoc modo, respectu iudicis editio libelli erit preparatoriū primū, ante citationez. Sed istud non est ex necessitate, sed ad bū esse. Unde tertio modo respondet do. Anto. de alex. hic q̄ nedum prima citatio: sz etiam obligatio libelli est de preparatorijs iudiciorum. et est glo. sing. §. fin. in verbo ex proemijs. in aut. in med. lit. non fie. sac. for. quā pro singulari ad hoc not. Ange. in. l. j. C. de prescrip. lon. temp. et i. l. j. C. de iudi. Sequitur Bal. in aut. clericus. in vlti. colum. C. de epis. et cle. et in. l. vnica. §. similiqz modo. el. ij. C. de lati. liber. tol. ¶ Hinc est q̄ stipulatio de iudicio sisti est etiam preparatoria iudiciorum fm Bar. in. l. si insulam. in. viij. opp. prime partis. ff. de verb. obli. Et quod libelli oblatio sit preparatoriū intrandi iudicium. dicit Bal. in rub. C. de in ius vocan. Sed equiuocat. Nam bene verum est qd ista sunt preparatoria: sed primum preparatorium est citatio. Ideo ab ea nō erat inchoādum, prout in. ff. ponit tit. de in ius vocan. ante ti. de eden. Unde dic quarto q̄ idem debuisset hic fieri si esset titu. de citatione generali, prout est in. ff. nam ti. j. sequēs vt ibi declarat Bar. super rub. specialiter tractat de citatione facta ad instantiam filij vel liberti, que concedi non debet nisi necessario videatur tenore libelli. vt ibi declarat Barto. ¶ In secūda parte glos. videt defectiua, q: etiam est quarta species. s. editionis actorum de qua proprie loquit. l. ij. j. eo. et Fulg. et do. Alex. saluāt glo. q̄ dū alle. illam. l. scdam, voluit appellatione instrumentorū
6 acta contineri. Idem glo. et ibi Ful. in. rub. ff. e. † Et q̄ appellatione instrumentorū veniāt acta probat. l. j. ff. de fide instr. c. peruenit. de testi. spo. not. Bart. in. l. in fraudem. §. neqz. ff. de iur. fis. et in. l. j. §. editiones. post glo. ff. e. Sed caue q: rationes eodem modo veniūt appellatione instrumētorū iuribus prealle. ergo de his glos. debuisset etiā non facere mētionē. ¶ In vlt. parte gl. quare rubrica sic est posita per gerūdiū de edēdo. et nō per nomē v̄bale de editione. Glo. in rub. ff. e. dicit q: necessitatē importat, ad denotādū qd reus necessitat edere. sequitur Odof. hic Ioā. fab. insti. de act. in prin. Bal. et Ang. in rub. de lib. et posth. facit rub. C. de iura. ca. et in rub. de ven. inspi. et in rub. de lib. ho. exhi. Alij omnes reprobant gl. per tit. de in ius voc. iūcta rub. vt nemo inuit⁹. et per rub. de postu. iuncta. l. quisquis. C. de postu. Sed potes saluare glo. fm Bald. et Sali. hic: et ante eum Ray. de forli. hic, vt refert Nic. de neapo. insti. de act. super rub. tenet Bal. in addi. Specu. in tit. de
7 confes. in. ij. colum. in fi. † Quod gerundiū ex parte actoris, et sic in significatione actiua nō importat necessitatem: nemo em̄ cogitur agere. Sed in significatione passiua, ex parte rei qui cogitur venire ad iudicium, cogitur edere: vnde necessitatem importat. domi. Alex. reprobat hanc sol. q: nomen verbale etiam habet actiuam et passiuā significationē. §. in extraneis. in verb. testamēti factio. isti. de hr̄. q̄. et dif. sz equocat, q: nomē v̄bale etiā in passiua significatiōe nō importat necessitatē. d. l. quisqs. ¶ Aliā rōnē assignat Cy. Bart. et alij hic. pro qua facit glo. instit. de act. in. ru. q̄ dicit qd gerūdia sunt facti, hoc est denotāt actū put est in fact. ¶ Huic rationi obst. rub. C. de execu. rei iudi. que est posita per nomē verbale. tū ibi tractat: prout est in actu. preterea. l. ij. l. edita. et. l. nō est nouū. tractāt de effectu editiōis. Unde forte nō est magna vis: pater ex tit. C. de satis. q ponitur per gerundium, et in isti. de satis. ponitur per nomen. Intellige suprascripta oīa, quando gerundium ponitur de per se, nullam determinationem facit: fm Iaco. but. et Sali. in. l. j. C. de his qui latro. occul. Ubi per hoc mirabiliter infe
8 runt † q̄ si aliquis in accusatione dicat q̄ titius fecit insultuz vulnerādo, non intelligitur accusare de vulnere, sed de insultu: vnde iudex non pōt condemnare nisi de dolo insultus, quāuis vtrūqz probatū sit. sequit Bal. in. l. id qd pauperibus. in. j. q. C. de episco. et cleri. vbi limitat ex predicta do. Iac. bu. et idē Bal. in adi. Spec. in ti. de cōfes. in. ij. co. facit bene qd voluit Bar. et Ang. in. l. si tu ex parte. in fi. p gl. ibi. ff. de acq here. Bal. i. l. falsus. C. de fur. in. lij. co. ¶ Teneo contrarium per tria. ¶ Primo q: in specie cōtrarium tenet Io. an. in addi. Spe. in ti. de lib. concep. §. nunc. videndum. circa principium. vbi querit an in ciuili vel criminali causa procedat libellus p gerundiū, quasi gerūdiū per se nihil ponat. arguit ad partes finaliter cōcludit q̄ sic: vnde infert q̄ si accuso q̄ titius insultauit caiū proijciēdo in eū. ita procedit libellus sup vtroqz. et gerundium resoluitur in verbū ac si diceret insultauit et proiecit: per tex. in. l. quisquis. C. de dona. facit bene. c. j. §. j. de offi. cust. et qd gerūdium resoluatur in verbū, est gl. in aut. de non elig. se. nubē. super rubri. ¶ Secundo moueor ex decisione Bart. in. l. preses. ff. de pe. quādo accuso qd proiecisti in terram inferendo violētiam,
9 vt ibi per eum. ¶ † Tertio q: in libellis debet fieri interpretatio pro actore fm eius intentionem. l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. gl. in. c. cū ad sedē. in gl. ij. de resti. spo. et in. c. ex literis. ij. in vlti glo. de sponsa. Et si dicis verum esse in ciuilibus: secus in criminalibus: prout expresse tz Lud. ro. in. l. diuortio. in prin. ff. solu. mat. Cum in criminalibus libellus sit stricte interpretandus, fm Bald. in. l. j. ad fi. C. de verb. sig. Quia dico q̄ imo etiam in criminalibus cum procedat ad similitudinem ciuilium. l. absentem. in princi. ff. de pe. fit interpretatio pro accusatore. ita singula. Bart. in. l. libellorum. in prin. in. vlti. col. ff. de accu. sequitur do. Alexan.

in.d.l.diuortio.in prin.in vlt.columna.

1 ¶ Reus nõ tenetur regulariter edere actori, nisi ex causa cuius indagatio spectat ad iudicem.

2 Depositum põt probari non solũ per instrumẽtum publicum: sed etiã per testes, ꝛ per oẽm aliam speciẽ probationis.

3 Liber rationum ꝙuis non probet pro scribente: bene tamen pro bat contra eum.

4 Etiam in cõtractu depositi, reus nõ tenet edere actori librũ ratio num ad fundandaz intẽtionem actoris, licet depositum fit valde priuilegiatũ: que priuilegia vide.j.

5 Reus ex causa põt cogi ad edendum.

6 Editio petitur officio iudicis.

7 Dos ꝛ fiscus equiparantur.

8 In causis criminalibus fiscus nõ habet priuilegiũ editionis.

9 Usurarius an ꝛ qñ teneat edere librum rationũ, ꝛ an, ꝛ qñ desijt exercere vsuras, ꝛ quid de eius herede.

10 Constitutio synodalis, disponẽs qȝ oĩa instrumenta celebrata cũ vsurario cẽseant fictitia ꝛ simulata, hȝ locũ in eo qui desijt vsuras exercere, ad instrumenta prius facta.

11 Stante statuto ꝙ notarius nõ possit creari decurio, si fecit se can cellari de matricula notariorũ, an poterit creari.

12 Ars publicanorũ non est prohibita.

13 Usurarius qui desijt vsuras exercere, ꝛ restituit vsuras, nõ cõpre hendit sub iuribus loquẽtibus de vsurarijs: ideo poterit testari, ꝛ esse testis.

14 An in casib⁹ in quibus ꝓcedit simpliciter ꝛ de plano, poterit actor petere a reo qȝ sibi instrumẽta edat, vel librum rationũ.

15 Mercatores an teneant edere codicem rationum.

Ipse dispice. Premitte aliqua pro intellectu litere. Et primo ꝙ text. in ver. quẽadmodũ. legitur in gl. ij. duob. mod. vno modo qȝ determinet verbũ debe ri, ꝛ sic respiciat causas debendi. hoc est ex qua cã debeat. Et iste intellect⁹ nõ est bonus: qꝛ tex. spe cifice declarat cam. s. ex causa depositi. ¶ Scdo modo legit ꝙ de terminet verbum ꝓbes: ꝛ sic respiciat species probationũ. Et ista est vera lec. ꝛ hãc tene. ¶ Secundo premitto ꝙ tex. in verbo ratio nes. legit in glo. altero de duob. mod. vno modo de rationib⁹ pro prie. Hoc est de libro rationũ, ꝛ iste est verus, ꝛ hunc tene. Qui ti more contrarij variatur quatuor modis/ vt.j. dicet in gl. ¶ Scdo modo intelligitur verbũ rationes pro instrumẽtis. Et dicit Bar. qȝ vtraqȝ lect. est bona. Sȝ do. Alex. ꝛ do. ant. de alex. dicunt, ꝙ iste intellectus in se est verus, sed qȝ violat literã/ exponẽdo rõnes pro instrumẽtis. Nisi tu vltra eos salues fm Sali. in.j. colũ. in fi. ex cõi vsu loquẽdi, quo vulgares hoĩes appellãt instrumẽta rationes suas: vnde dicũt iste sunt rationes mee, hec sunt mea iura. ¶ Ult. premitte: ꝙ tex. in verbo ad iudicis officiũ. intelligit fm glo. Bar. ꝛ doc. cõiter/ vt velit editionẽ peti officio iudicis, non autem iure actionis. Et ꝑpter hoc gl. ꝛ doc. multũ laborãt in hoc passu. Sed vere tex. iste hoc non vult dicere. Sed cũ dixerit reũ non cogi exhi bere ratiões nisi ex aliqua causa specialiter, subiunxit ꝙ ad offi cium iudicis bene spectet inuestigare an subsit cã: non aũt ꝙ eius officio fiat editio. ¶ His premissis. hanc. l. diuide in duas partes princip. In.j. ponitur qȝ facti, cui imperator non rñdet, cuz super facto nõ sit interrogandus. l. eũ quẽ temere. §.j. ff. de iudi. qꝛ ea que sunt facti etiã prudẽtissimos fallũt. l. ij. ff. de iur. ꝛ fac. igno. c.j. de cõ sti. in. vj. In. ij. ponitur qȝ iuris, cui imperator bñ rñdet. Secũda ibi: nam ꝙ desyderas. †

1 Reus nõ tenetur regulariter edere actori, nisi ex cã, cuius indagatio spectat ad iudicẽ. h.d. ¶ No.j. ex tex. ibi

2 quẽadmodũ. fm verum intellectũ † quod depositum [a] põt ꝓbari non solũ per instrm pub. sed etiã per testes, ꝛ per oẽm aliã speciem probationis. Hinc dubitauit gl. an valeat pactũ ꝙ depositũ non possit probari nisi per instrm publi. gl. est in. §. qꝛ vero. in aut. vt si prohi. mat. cred. ponũt doc. in aut. iubemus. C. de iud. cano. in. c. ij. de proba. Alibi tñ tex. dat cõsiliũ qñ quis vult caute deponere. in §. si quis igitur vult caute deponere. in aut. de instru. cau. et fi. ꝛ in aut. si qs vult caute deponere. C. q potio. in pig. hab. ¶ No. secũdo

3 in ver. nam qȝ desyderas. C. qui hic ꝓbari: † ꝙ liber rationũ ꝙuis nõ probet pro scribẽte: tñ bene probet ꝯ eũ: als frustra hic peteret editio. quã materiã Bal. ꝛ plenius Sali. hic ingrediũtur. Sed qꝛ tetigi plene in. l. admonendi. ff. de iureiur. ibi me remitto. ꝛ ibidẽ tetigi de dicto sin. Guil. de cu. approbato p Bal. Sali. ꝛ. d. Alex. hic an liber rationũ cõtinens verisimilia in perua quãtitate/ ꝓbet

4 etiam in fauorẽ scribentis. ¶ Not. tertio sing. ex hoc tex. † ꝙ etiaz in contractũ depositi reus nõ tenetur edere actori librũ rationum ad fundãdum intentionem actoris. Et hoc modo per istũ tex. sin. ampliat dicta regula, ꝙuis depositũ sit ꝯtus magis priuilegiat⁹ quã aliquis ꝯtus vltra dotẽ. ¶ Hinc est ꝙ instrumentũ depos. ti habet de iure cõi executionez paratã, tex. est in. l. pe. in ver. illico. in verbo quã celerrime. ꝛ in verbo quam citius. ꝛ ibi Bart. ꝛ Ange.

[a] ¶ Qȝ deposituz. Adde Bal. l. gñaliter. C. de nõ nu. pec. do. i c. ij. de depo. Pau. de ca. ꝯsi. ccxij. ici. passus i quo queritur

ad hoc not. C. deposi. d. Alex. in. l. ait pretor. §. j. ff. de re iudi. ꝙuis contrariũ teneãt Bal. ꝛ Sali. in. d. l. pe. Item ꝯ deposi. non potest opponi exceptio nõ nu. pe. l. in ꝯtibus. §. sed qm. C. de nõ nu. pec. Item contra depositũ non põt oppo. cõpensatio de debito liqui do, tex. est sing. in. d. l. pe. cum gl. C. depo. declarat Bar. in. l. si alie nã. ff. solu. mat. ꝛ ista sunt que faciebant dubitationem in hoc tex. Amplia istũ tex. vt ꝓcedat etiam si aliũde nõ posset actor proba re depositũ, quã per librũ rationis aduersarij: qꝛ lȝ editio fundet super equitate. l. plane. ꝛ. l. fi. ff. de peti. here. ꝛ. l. iustũ. ꝛ. l. fi. in verb. equitatis rationibus. j. eo. ꝛ equũ sit veritatẽ inquirere. c. iudican tem. xxx. q. v. tñ sola ratio inquirende veritatis, nõ est sufficiens cã per quam reus cogat edere/ fm. d. Anto. ꝛ reliquos in. c. j. de ꝓba. cũ spãle sit qñ instrumẽta perdita sunt casu fortuito, ita ꝙ veritas aliũde inquiri non põt/ fm Spe. in ti. de instru. edi. §. videndum. ver. ex premis. cano. in. d. c. j. Et imputet sibi deponens qȝ tẽpore depositi nõ adhibuit testes vel instrumẽta. vt dixi in. j. no. et sic ge neraliter ꝓcederet regula. l. q accusare. ꝛ. l. fi. in fi. j. e. ꝛ i. l. nimis gra

5 ue. C. de test. ¶ No. quarto ibi ex cã. † qȝ reus ex causa põt cogi ad edendũ: ꝛ iungendo. d. gl. ꝛ do. ex quinqȝ causis põt cogi. Ratiõe officij publicatione successionis: qꝛ successisset gerẽti officium pu blicatione cõtractus, ratione delicti. Item ratione cõsuetudinis quas causas. j. videbitis. Adde quod generalius intelligunt istũ tex. do. Alex. ꝛ do. Ant. de alex. in. l. fi. in. xvj. fal. j. eo. Quod iudex ex officio põt ex aliqua causa cogere reũ, ꝙ edat instrumẽtum, vel librum rationũ actori. alle. do. de rota in ꝯclusione. ccviij. dicet in

6 d. l. fi. ¶ † No. vlt. ex tex. ibi ad iudicis officiũ. hic videri text. ꝙ edi tio actionis petitur officio iudicis. sic intelligunt gl. Bart. ꝛ doc. qui propterea in hoc laborãt. sed vt ista cessent/ põt intelligi text. qȝ ad officiuz iudicis pertinet inuestigare causas: an iuste sint ad cogendũ edere reũ. ¶ Capio glo. in verb. id ex causa. Quã diuide in quatuor partes principa. In.j. declarat text. ponendo que sint iuste cause quibus reus possit cogi. In. ij. per viã qõnis opponit cõtra tex. ꝛ rñdet ponendo primũ intellectũ ad text. In. iij. oppo nit cõtra tex. ꝛ ista oppositio tendit ad vtrũqȝ intellectũ. In. iiij. ꝛ vlti. gl. ponit secũdum intellectuz. Secũda ibi: sed qũo. tertia ibi: itẽ qũo. Quarta ibi: alij qui intelligunt. Ex tota gl. habes duos in tellectus. Prim⁹ est ꝙ tex. loquat in rationibus proprie, sic in lib. rationuz: et intelligit de libro publico, quẽ re⁹ tenet exhibere: ꝛ qꝛ tex. hic loquitur de muliere/ gl. intelligit ꝙ ista mulier successerat argentario. Tu potes intelligere ꝙ mulier exerceret argentariã, non per se ipsam sed mediãte seruo suo. l. pretor. §. sed ꝛ si seruus. ff. eo. ¶ Doc. intelligunt tex. in libro priuato rationum. Et dicũt qȝ ex tribus casibus potest re⁹ cogi ad edẽdum actori. ¶ Prim⁹ est priuilegio ꝑsone. s. fisci. l. iij. ff. eo. ¶ Adde ꝙ isto modo intelli git istam. l. glo. in cle. j. §. ceterũ. de vsur. in verbo. rationum. Et qȝ

7 dicit in fisco videt extendendum ad dotem, † cũ dos ꝛ fiscus equi parentur. l. ij. C. de priui. dot. ita tenet Ioã. an. in addi. Spe. in tit. de instru. edi. §. vidẽdum. ver. ex premissis. d. Ant. in. c. j. de proba. Pau. de ca. ꝛ Lud. ro. in. l. j. ff. sol. mat. ꝛ ibi do. Alex. in. xxij. colũ. ꝛ in. l. fi. in. xiij. fal. j. eo. ¶ Contrarium in hoc vlt. põt de facili tene ri/ prout tenet Bal. in. l. j. §. editiones. in. iiij. col. ff. eo. do. Fran. de are. in. c. j. in. xiiij. col. de proba. Quia dos ꝛ fiscus nõ semper equi parãtur. vt no. in. l. j. ff. de priuile. do. Item qꝛ dos nõ est pia causa nisi a pietate processerit: vt declarat Bar. in. l. cum is. §. si mulier. et ibi dixi. ff. de condi. inde. Unde nõ est recedendum a regula su pradicta: ex quo non reperitur mutatũ. Dicit tamẽ alibi singula riter Bal. in. d. c. j. de proba. in. iij. col. ꝙ illud qȝ dictuz est in fisco. habet etiam locũ in ecclesia, cũ habeat priuilegiũ. l. fi. C. de sacro san. eccle. qȝ bene not. ꝙuis fiscus ꝛ ecclesia non semper equiparẽ tur/ vt habet in. d. a. fi. ꝛ aut. qs actiões. C. de sacrosan. eccle. ¶ Li mita qȝ dictũ est de fisco, vt ꝓcedat in causis ciuilib⁹: secus qñ est causa criminalis: quod est quotiescũqȝ pena, pecuniaria venit ap plicanda fisco/ iuxta. l. et doct. in. l. agraria. ff. de termi. mo. late ca no. in. c. j. de iudi. Eo quia in causis criminalibus nõ reperitur in fisco hoc esse immutatum, et nunꝙ habemus dicere aliquid esse speciale in fisco, nisi. l. expresse dicat/ glo. in. l. j. C. de peti. here. et in

8 l. itẽ veniũt. §. i ꝓuatorum. ff. eo. de peti. here. † et qȝ in causis crimi nalibus fiscus non habeat ꝓuilegium hui⁹ editionis, tenet glo. in l. ij. §. itẽ diui. in glo. magna in verbo agatur. ꝛ ibi Ange. ff. de iure fis. Panor. in. c. j. de proba. do. Alexã. in consi. lxxxij. in. ij. volu. qȝ incip. visa facti narratione. in vlti. colum. Tu autem cõsydera qȝ tex. in. d. §. item diui. in verbo nũmaria querat nõ si de capitali ꝛc. vbi clare Barto. non voluit esse differentiam in fisco. in hoc, inter causas ciuiles et criminales: sed bene inter causas pecuniarias ꝛ capitales vnde in omni causa pecuniaria, dũmodo nõ sit capita lis, fiscus habet priuilegium. ꝛ sic siue sit causa ciuilis vel crimina lis, dummodo non sit capitalis. Preterea diligentius consydera vis iui text. ¶ Secundus casus in quo põt exemplificari textus iste ponitur per Barto. quando mulier fuisset vsuraria. Nam ra tione delicti põt cogi ad edẽdum per cle. j. §. ceterum. de vsur. do

Anto. Imo

Anto.Imo.ꝛ do.Ant.de alex.reprobant istud exẽplum ad hunc
text.quia imperator qui condidit hanc.l.nõ potuit diuinare.de
cle.j.q̃ fuit condita post centuʒ annos.l.iubemus.C.de testa.Tu
salua:nã iste tex.ponit vnũ dictũ in genere.s.ꝙ reus ex causa põt
13 cogi edere.¶Et istud exẽplum põt exẽplificari in quolibet casu,
a vnde cũ ista.l.loquat̃:ꝛ sẽp sit in viridi obseruantia.l.arriani.C.
de here.poterit.ergo exẽplificari nũc in casu.d.cle.j.quãuis impe
rator de ea nõ cogitauerit.¶Ex alio fundamento fortissimo re
prehẽdo istud exemplũ Bar.ad hũc tex.q꞉ ꝓpter hoc solũ ꝙ quis
sit vsurarius,nõ cogit̃ edere:sed qñ qõ est de vsuris, vel de aliqua
vsuraria prauitate.Ita est text.clarus in.d.c.j.§.ceteruʒ.in verbo
cum de vsuris agit̃.ꝛ ibi expresse Pet.de anc.ꝛ Car.in.iiij.not.ad
hoc no.ꝛ ꝑ hoc expresse dicũt ꝙ si contẽdat̃ cũ vsurario de aliquo
contractu q̃uis cauteloso si non obijcit̃ de vsuraria prauitate nõ hʒ
locũ.d.cle.j.Sed sic est ꝙ ista.l.dato ꝙ ista mulier esset vsuraria nõ
haberet locũ.d.cle.j.q꞉ hic de vsuris nulla erat qõ:sed tm̃ de sorte
principali.s.de pecunia deposita.ꝛ põdera ꝙ tex.in.d.cle.j.§.cete
ruʒ dicit ꝙ de vsuris aget̃.ꝛ sic illa dictio cũ,facit cõditionẽ,si agit̃
de vsuris,ergo si nõ agit̃ de vsuris,cesset dispositio.d.cle.j.Et istud
9 mihi multũ stringit,q̃uis alij non aduertant.¶†Extende dispo
sitionem.d.cle.j.sex not.modis.¶Primo vt habeat locum etiam
in iudeis exercẽtibus vsuras.Ita tenet ibi gl.in verbo censura.et
ibidẽ alij cano.¶Et ex hoc ponderat ibi Panor.q꞉ hec materia
est ꝓportionabilis tã iudeis q̃ christianis,lʒ non fiat mentio de
iudeis,tñ etiã in eis locũ hʒ,idem tʒ do.Fran.de are.in ꝯsil.clviij.
qd̕ incip.copiose subtiliter et eleganter in.iiij.co.¶Facit qd̕ dicit
Bal.ꝑ illã cle.in.l.j.§.rationes.ad fi.ff.eo.Quod si famulus schola
ris portauerit librum,vel eius vestes ad iudeuʒ,põt cogi iudeus
edere librũ rationũ.¶Facit etiã illud ꝙ refert fuisse elegãter cõ
sultum in ciuitate bononie Lau.de ridolphis de florẽ.in commẽ
to consuluit.de vsu.in.q.cxlvj.quod dispositio capituli quia fru
stra.de vsu.habeat locũ etiã in iudeis.¶Consuluit tñ.d.Fran.de
are.in cons.clviij.ꝙ incip.copiose et subtiliter.s.proxi.alle.ꝛ dicit
qd̕ est noua decisio:ꝙ dispositio capituli q̃q̃,de vsu.in.vj.irritãs
testamentum vsurarij manifesti non prestita satisdatione,non hʒ
locum in iudeis exercẽtibus vsuras.¶Secundo extende.d.cle.j.
vt habeat locũ nõ solũ in vere vsurarijs:sed etiam in his q carius
vendunt merces sub credẽtia,quã faciũt si pecunia esset in presen
ti.ꝛ sic vendũt tp̃s.Nã in effectu sunt vsurarij iuxta.c.nauiganti.
in fi.de vsu.gl.expressa.l.c.ciuitate.in verbo,venditores.in eo.tit.si
tamen publice cũ oĩbus exercent:iura loquẽtia in vsurarijs mani
festis,habent in eis locũ.vt est tex.in.d.c.q̃q̃.ꝛ in.d.cle.j.Ita con
suluit do.Panor.ꝛ reputat nouã deci.in cõsi.xxij.qd̕ inci.q̃q̃ cõ
in.j.col.de emp.ꝛ ven.¶Tertio extende/ꝙ vsurarius nõ solũ te
sultuʒ in.j.vo.ꝛ idem tenet referens se sic cõsuluisse in.c.ad nostrã.
netur edere librũ rationũ,sed omnẽ scripturã ꝛ oẽm schedulã:vt
colligit̃ ex gl.d.cle.j.§.ceterum.in ṽbo cõpellẽdos/expresse.Ang.
in.l.si qs ex argentarijs.§.rationẽ.ff.eo.ꝛ do.Alex.hic.¶Quarto
extẽde etiã ad heredẽ vsurarij,ad cuius manus codices peruenis
sent.vt est ibi gl.in verbo ipsos.ꝛ ibi cano.ꝛ presertim Panor.ad
hoc no.idẽ tʒ Bal.ꝛ Ang.hic:ꝛ Bal.in.l.fi.C.de fide instru.ꝛ in.l.
alios.C.de in lit.iurã.¶Quinto no.extende/ vt locũ habeat etiaʒ
in vsurario q desijt vsuras excercere/ꝑ tex.no.in.l.pretor.§.is etiã.
ꝛ ibi Barto.Ang.ꝛ Moder.ad hoc not.ff.eo.Barto.in.l.quis sit
fugitiuus.per illum tex.ff.de edil.edic.Ange.in qõne astensis mi
les.in.xvij.col.Io.de ana.in.c.q꞉ in oĩbus.in.xij.q.de vsu.Confir
mo per tria.Primo per illud qd̕ proxime dixi,de herede vsurarij,
10 qui tenet̃ edere,q̃uis ipse non exerceat vsuras.Scd̕o facit† quod
decidit Bar.in.l.palã.§.nõ solũ.per illũ text.ff.de ritu nup.Quod
constitutio synodalis,disponens ꝙ oĩa instrumenta celebrata cũ
vsurario.cẽsentur fictitia et simulata,habeat locũ in eo qui desijt
vsuras exercere.s.ad instrumẽta prius facta.licet Bar.Dicit se nõ
firmare:q꞉ pendebat de facto:sed doc.firmant in locis prealleg.
Tertio facit ꝙ decidit.Bar.in.l.ij.per illũ tex.C.de primice.li.xij.
11 qd̕ stãte statuto ꝙ notarius nõ possit creari decurio.†etiam qui
fecit se cancellari de matricula notariorũ non per hoc posset crea
ri decurio.¶Dictã cle.j.extẽdit sing.Bal.in.l.dissolute.ad fi.C.
de cõdi.ex.l.vt habeat locum etiam in publicanis seu datiarijs:ꝛ
nauta caupone ꝛ stabulario,propter eorũ improbitatẽ.Sequitur
do.Alex.per tex.in.l.j.§.j.ff.nau.caupo.stabu.iũcta.l.quãte.ff.de
publica.Lud.ro.in.d.l.quãte.facit mẽtionẽ de dicto Baldi,ꝛ ali
ter non firmat.Puto ꝙ sit falsum/per duo.Primo per illud qd̕
dicit hic Bar.qd̕.d.cle.j.habet locum propter delictũ,qd̕ est vsu
12 ras exercere:†sed publicani ꝛ similes per solum officium non de
linquunt,quia eorum ars non est prohibita a iure,sicut in vsura
rijs.Secundo q꞉.d.cle.j.non habet locuʒ nisi qñ de vsuris agitur,
vt ibi clare dicit tex.cano.no,ꝛ do.Fran,de are.in presenti propo
sito in.c.j.in.xxiij.colum.de proba.qd̕ non tamen in istis terminis/
igitur ꝛc.Illud tamẽ ꝙ dicit Bal.in datiarijs,potest firmari alia
ratione.q꞉ qui exercent off.ciũ publicũ,de iure ꝛ ꝯsuetudine librũ

conficiunt.l.apparitores.C.de exac.tribu.lib.x.ergo tenetur ede
re,per regulam.l.quedam.§.nummularios.ꝛ.l.argẽtarius.in pñ.
ff.eo.¶Limita dictã cle.j.duob.mod.Primo vt ꝓcedat qñ agit̃
13 de vsuris,alias secus/vt.s̃.dixi.†Secũdo limito/nisi vsurarius a desi
a sijsset vsuras exercere,ꝛ etiaʒ restituisset vsuras:tunc iura loquen
tia de vsurarijs,non habent in eo locum.c.cuʒ tu.in verbo donec.
extra de vsu.Ita limitat et refert se consuluisse Bal.in rubr.C.de
vsur.in.ij.q.sequitur Ang.in.l.sicut.§.superuacuum.in vlt.col.ff.
quib.mod.pig.vel hypo.sol.Io.de ana.in.c.q꞉ in oĩbus.in.xij.q.de
vsur.facit tex.in.c.testimoniuʒ.gl.no.in verbo emẽdatus.de testi.
quicquid not.Bar.ꝛ Bald.in.l.imperialis.in pri.C.de nup.licet
Barto.non firmet.sic in simili talis vsurarius qui desijt vsuras
exercere,ꝛ exactas restituit,quẽadmoduʒ põt testari.c.quãto.de
vsur.in.vj.ita potest esse testis:fm Bal.in.c.pastoralis.in vlti.col.
de offi.ordi.ꝛ in.l.cassius.in vlti.col.ff.de sena.Quamuis cõtrariũ
teneat in hoc vlti.Bal.in.l.improbum.C.de infa.¶Ultimo pon
dera qd̕ in.d.cle.j.probatur vnũ de quo querit Bar.in extrauag.
14 ad reprimendum in verbo sine figura.in pe.col.¶†An in casibus
in quibus ꝓceditur summarie simpliciter ꝛ de plano,possit actor
petere a reo qd̕ sibi instrumenta edat vel librum rationum:tenet
qd̕ non:q꞉ etiã iure naturali prohibitum est.l.si.que hoc nõ ꝓbat.
j.eo.ꝛ melius facit illa cle.j.nã in causa vsuraria procedit̃ summa
rie ꝛ de plano.cle.dispẽdiosam.de iudi.ꝛ gl.in.d.cle.j.in verbo agi
tur.ꝛ tñ reus non cogebatur edere nisi statutũ fuisset/per.d.cle.j.
15 ¶†Tertium ꝛ vltimum exempluʒ est in mercatore b,qui de ꝯsue
b tudine librũ rationũ conficit/fm Ia.bu.ꝛ Bar.Alb.Sali.Ang.
et Flo.hic Barto.in.l.quedaʒ.in prin.ꝛ in.§.nummularios.ff.eo.
do.Anto.de but.in.c.j.ꝛ ibi Panor.cũ limitatione.de proba.do.
Car.flo.in cle.j.de vsur.vbi dicit istam opi.seruari de facto/prout
etiam dicit Alb.hic.Idem tenet Pau.de ca.in.l.pretor.in prin.ꝛ
l.argentarius.in prin.ff.eo.Et dicit Ange.hic/qd̕ ex hoc apparet
qd̕ practica consulum mercatorum ciuitatis perusij,qui cogunt
mercatores ad ostendendum librũ mercantiaruʒ suarũ,est nulla.
¶Fundamentũ doct.est solũ ꝓpter consuetudinẽ,ex qua inducit̃
tacitum mandatũ.Tamen fm do.Fran.de are.in.c.j.in.iiij.col.de
proba.leges allegate per doc.nihil faciunt,q꞉ loquuntur in cõsue
tudine mandantis.Sed ista qõ est in cõsuetudine eius cui tacita
fit commissio.melius facit tex.in.l.fi.in fi.iuncta gl.C.de fideius.et
dicit Bal.ibi,qd̕ ibidẽ melius probat̃ q̃ alibi iunctis multis que
ad idem cumulaui in.l.certi condictio.§.si nummos.ff.si cer.peta.
¶Tenete cõtrariã parteʒ/que verior est in puncto iuris,quã tʒ
Bal.hic in vlti.col.ꝛ in.l.j.in.iiij.col.C.de fal.causa adiec.leg.ꝛ in
l.j.§.rationes.ff.eo.Ful.hic:ꝛ Pau.de ca.cũ aliquali distinctione
qui dicit ꝙ de facto seruatur florentie ꝙ mercatores non tenentur
edere codicẽ rationũ:nisi quis haberet scriptũ de manu mercato
rum,in quo sit designatum illud folium in quo sit ratio sua.Ideʒ
tenet Ang.sibi contrarius in.l.argentarius.in prin.per illũ text.
in verbo neqʒ alios vllos absimiles eis.ff.eodẽ.glo.et Ioãnes.
an.in clemen.j.de vsu.ꝛ Pet.de anc.ꝛ Imo.in.c.j.de proba.ꝛ ibi
late do.Fran.de are.cum aliquali dist.in.iiij.colũ.ꝛ quatuor seq.
¶Pro ista parte stringunt tria.Primo text.in.d.cle.j.nam vsu
rarij de consuetudine cõficiunt libros rationum,ꝛ tamen non te
nebantur edere,nisi edita fuisset.d.cle.j.que aliter esset frustrato
ria.Nisi respõdeas quod ibi speciale sit in vsurario,qd̕ teneatur
exhibere etiam librum quem domi secrete facit ad suam recorda
tionẽ/fm Panor.ꝛ Card.ibi/Item tenetur edere quãcunqʒ scri
pturã ꝛ schedulã.vt.s̃.dixi in.iij.extensione/Secũdo stringit text.
in.l.si quis ex argẽtarijs.§.pertinere.ff.eo.nam ꝛ de ꝯsuetudine et
etiam de iure tenebãtur argentarij conficere librum rationuʒ,ꝛ
non tenebantur eum edere,nisi quando mandatum erat a parte,
vel eius procuratore:licet do.Alex.diuinãdo ꝛ restringẽdo illuʒ
tex.respõdeat.Tertio stringit tex.in.l.argentarius.in prin.ff.eo.
in.d.§.ideo autem.iũcto eo qd̕ no.glos.in.l.quedam.§.nummula
rios.eod.titu.¶Capio glos.fin.in verbo officium.Ista glos.non
est accursij:sed ceruoti eius filij.similis gloss.est in.l.j.§.officio.ff.
de tute.ratio.distra.ꝛ in.l.quedã.in pñ.ff.eo.¶Et ista gl.plenius
reassumit oppo.formatã in glo.precedẽti.in.iij.parte pri.Nã iste
tex.videt̃ innuere,ꝙ editio fiat mediante officio iudicis/dum di
cit ad iudicis officium pertinere sed officium iudicis,cum sit re
mediuʒ extraordinarium:presupponit ꝙ nulla actio cõpetit.l.in
cause.in.ij.in prin.ff.de mino.ꝛ tamen istud falsum/q꞉ imo editio
petitur mediãte actiõe.l.si quis.§.ex hoc edicto.ff.eo.Aliquãdo
enĩ cõpetit actio tutele/Aliqñ actio pro socio/Aliqñ actio mãda
ti:vt iuribus in hac additione allegatis/conclusiue in ista additiõe
respondetur,ꝙ ista lex debet intelligi quando scholaris non mã
dauit argentarie,qd̕ rationes sciberet,tunc enim oriretur actio
mãdati:sed simpliciter dixit argentarie:ꝙ rationes scriberet:tũc
non contrahitur mandatum,nec alia actio potest competere,me
rito competit officium iudicis/Istam glo.reprobant Bart.ꝛ do
cto.indifferenter/q꞉ mandatum contrahitur per quecunqʒ ṽba

a ¶Nisi vsurarius. Ad hoc Angel.in.l.palam.in.§.non solũ.ff.de ritu nup.

b ¶In mercatore. Ad hoc de doc.i.l.si.ff.qd̕ cũ eo.

vt hic per Bar. qui aliter rñdet, vt per eũ. Et ex eorũ sol. Bart. & doct. sunt cõtrarij, q2 in ista sol. intelligunt q ista lex loquatur in argentaria, et tñ simpliciter reprehendũt gl. que tenebat hoc. Item attẽde subtilius q2 Bar. & doc. hic volũt, q si aliqs scriberet librũ rõnum non ex necessitate officij, nec cõsuetudinis, qñ ego q deposui pecuniã penes eum dixi sibi q scriberet: isto casu competeret actio mandati 9 eũ, qua tenetur edere: ita volũt Bar. & doc. hic Et istud ponderauit solus Pet. de anc. in cle. j. de vsu. et dicit qd isto casu nõ cõpeteret actio mandati: sed depositi: q2 qñ mandatũ sub ordinatur ad depositũ oritur actio depositi non mandati. l. j. §. si te rogauero. ff. depo. Et dicit, q ita tz preceptor suus Bal. i ista. l. Tu aduerte q2 Bal. hic in pe. colum. bene arguit q deberet oriri actio depositi non mandati, tñ neutrũ tenet/q nec actio mandati nec depositi locũ habet: & istud probatur vna pulchra ratione, quaz tene mẽti pro fundamẽto totius materie. Nam ad editionem ita demũ oritur actio ex 9tu, qñ cõtractus est generalis vel vniuersalis, ita qd ex natura & virtute talis vniuersalitatis tenetur qs conficere librũ rationũ: patet in actione tutele, & actione pro socio, nã natura tutele est vt qlibet tutor teneatur facere librum rationũ, isto casu bene cõpetit actio. Natura societatis est q soci⁹ teneat facere librũ rationũ, isto casu bene copetit actio tutele, vel pro socio: ita proprie loquitur tex. in. l. quedã. in pñ. ff. e. Sed qñ ego depono pecuniã penes te, iste est cõtractus particularis et pro vno cõtractu pticulari nõ dz mercator facere vnũ librũ, isto casu non cõpetit p il lo contractu actio mãdati, vel depositi ex illo 9tu, sed actio in factũ ex hoc edicto: vel officiũ iudicis. vt. j. declarabo. text. est in. l. si qs ex argẽtarijs. §. rationẽ. ff. e. istud est qd volunt dicere Bart'. in sua doc. lz nõ declarat: clare ponit Bal. hic i pe. col. & clari⁹ Pau. de ca. in. l. pcurator. j. eo. Qd tñ itellige fz qd. j. declarabo. ¶ Unde p pfecta intelligẽtia presentis materie, punctus est videre q iure peti debeat editio instrumentorum rationũ: actor: aut cuiuscũqz scripture. Bar. hic & in. l. quedã. in prin. ff. e. tradit doc. que non est perfecta, eã tradit Ful. hic/et plenius Pau. de ca. in. l. pcurator. j. eo. Ego aũt ex oim dictis sic distinguo. Aut volo petere instrumẽtum qd est meũ pp̃riũ/& mihi cõpetit rei vẽdica. itez actio ad exhibẽdũ. l. iij. §. si. ff. ad exhib. ¶ Aliqñ instrumentũ nõ est totũ meũ, sed mihi cõe cũ alio, puta sunt plures fratres vl' 9sortes: & tũc quod ratione cõionis agere debeam, est tex. in. l. pcurator. j. eo. text. in. l. si q̃ sunt cautiones. ff. fa. her. ¶ Aliqñ instrumẽtũ nõ est meũ pp̃riũ, nec etiã in eo habeo cõionẽ cũ alio, tñ mea interest tale instrumẽtũ edi vel exhiberi. & tũc aut istud interesse procedit ex vltima volũtate, aut ex actu inter viuos. primo casu qñ ex vlti. voluntate, vt q2 sunt legatarij, quoz interest videre testamentũ: et tunc aut heres vel alius penes quẽ est testamẽtũ, 9fitetur se illud habere, sz nõ vult ostendere: & tũc cõpeteret actio ex edicto. ff. et. C. queãdmo. test. ap. Si aũt neget se habere: tũc hz locũ titulus de tab. exh. & sic vides q̃ dñia sit inter titu. ff. & C. queãdmo. test. ape. & titulũz. de tab. exhibẽ. & istã differẽtiã ponit glos. in. l. j. ff. queãdmo. test. ape. & in. l. j. ff. de tab. exhib. ¶ Aliqñ pretẽdo interesse ex actu inter viuos, & ista est propria materia nostra. & tũc aut precessit 9tus vniuersalis, vel generalis, cuius occasione tenetur quis conficere librum rationũ, vt est videre in contractu societatis. Item qñ intercedit mandatum generalis administrationis, eodẽ modo in materia tutellari. istis casib⁹ cõpetit actio vniuersalis, siue gñalis ex illo 9ctu: ita loquitur tex. in. l. quedã. in prin. ff. e. Si aũt intercessit 9ctus particularis, cuius occasione non dz fieri vnus liber rationũ. vt est qñ depono pecuniã vel rẽ penes te: pp̃ter istud pticulare depositũ, non debes facere librũ rationũ: q2 officiũ depositarij nõ est 9ficere, sed custodire. ¶ Aut iste cõfecit librũ rationũ ex necessitate officij qd habebat, vt q2 argẽtarius vel nũmularius: isto casu fm Bart. tenetur officio iudicis nobili ad edendũ. sic intelligit istã. l. in verbo ad iudicis. & l. argentarius. in prin. ff. eod. si autem non tenebatur ex necessitate officij, tunc cogi potest officio iudicis mercenario, quando incidẽter peteretur editio vt hac. l. fm alium intellectũ. Iaf. Papie. ¶ Sz caue inquãtũ Bar. & cõiter doc. hic volũt, gl. & doc. in. l. j. §. editiones. in gl. magna. ff. e. Qd notarius vel argentarius vel alij qui ex necessitate officij vel consuetudinis conficiunt librum rationũ, tenent edere officio iudicis nobili, si pricipaliter petat. vel officio iudicis mercenarij. q2 petit illud incidenter. & si nolit exhibere competit actio in factũ ad interesse. Contrarium, q imo ipm edere petatur per actionẽ in factũ. fz Spe. in ti. de instru. edi. §. videndum. ver. pe. do. Ant. de bu. in. c. j. de pba. do. Alexan. hic per tex. in. l. pretor. in prin. ff. eo. nisi verba referant ad partẽ. nõ ad iudicez & per tex. in. l. iiij. §. pe. cũ gl. in vbo 9scripsit. ff. ad exhib. Dicit tñ do. Alex. secus esse in editione actoz, que petit officio iudicis/per. l. ij. j. eo. vbi verba dirigunt ad iudicẽ. & sequit. d. Anto. de alex. hic, sed non assignat rationem diuersitatis. Dic tu q ratio esse potest, cũ acta fiant ad bãchũ ipsius iudicis, magis spectat ad eius officium facere vt exhibeant, q̃ alia instrumẽta vel alij libri rationum qui seorsum fiunt: et ita habetis expeditam istam. l. j.

1 ¶ Acta tã ciuilia q̃ criminalia debẽt edi ad v̾itatis indaginẽ.
2 Que differentia sit inter editionem actoz que fit iudicis officio, et editionem rationum seu instrumentorũ que fit per actionem in factum.
3 Notarius banchi nõ potest alicui dare copiam actorum, imo nec ostendere sine licentia iudicis.
4 Acta dicuntur publica, et que veniant appella. actorum, et an sit differentia inter acta, et gesta.
5 Acta publica, tã ciuilia q̃ criminalia debẽt edi cuicũqz peteti cuius intersit, et de quibus sit danda copia.
6 An sit danda copia de allegationibus iuris, vel de 9silijs producti iudici ab vna parte.
7 Sententia lata per falsas iuris allegationes pductas ab actore, potest quandocunqz retractari.
8 Iudex debet laborare pro veritate inquirenda.
9 Iudex appellatiõis põt mãdare iudici a quo vel parti app. vt' exhibeat sententiam vel copiam actorum.
10 Quando pars negat sententiaz fuisse lataz, sibi preiudicat quasi tacite renuntiando.
11 Ubi quis debet incontinenti priuari iure suo, per lapsum termini requiritur bina monitio iudicis durante termino: secus quando ex interuallo.
12 Iudex pp̃ter cõtumaciã põt denegare audientiam ad tempus.
13 Quãdo pars est presens in iudicio, non debet sibi dari terminus ad capiẽdum copiam actorum, sicut debet dari actori vel alij parti que sunt absens.
14 Mortuo vel remoto iudice, debent acta reproduci corã eius successore, alias non valet sententia lata per successorez, tanquã lata non visis actis.
15 Sententia lata in tam breue tempus q verisimiliter iudex non potuit acta videre, est ipso iure nulla.
16 Non vz decretum iudicis interpositũ in alienatione bonorũ minoris: quando fuit interpositum dum peteretur.
17 Instrumenta ciuilia et criminalia an sint edenda fisco.
18 Testes debent deponere pro vtraqz parte.
19 An acta facta in vno iudicio faciant fidẽ, vel habeant effectuz inter easdem personas, in alia instantia.
20 Sententia arbitri non impedit alienationes.
21 In omnibus casibus in quibus testes possunt examinari lite non contestata, non publicati probant.
22 Testes examinati & publicati faciunt fidem in alio iudicio inter easdem personas: quod tamen fallit pluribus modis.
23 An acta facta in vna causa quo ad alias psonas faciant fidem in alio iudicio: fallit tamen multis modis.

S apud quem. Ad euidentiã p̄mitto p iuuenib⁹/q ista l. timore vnius 9rij qd formabo nũc sup glo. legitur et variatur quinqz modis. Et lz vt dixi, gl. videatur ponere quinqz principales intellectus. Tamẽ reuera sunt tantũ duo. Primus intellectus est/q iste tex. loquatur de editione actorum, que debet fieri parti. Secũdus intellectus est/q loquatur de editione actoz que dz fieri iudici. q2 text. in ambiguo locut⁹ est. Ista editio quõ debeat fieri ipsi iudici/variatur in glo. quatuor modis ibi late dicam. Dicit Pau. de cast. q ista. l. allegatur tãq̃ singularis ad infinitos casus. & ita inferius videbitis Hoc dicit in sum.

1 ¶ †Acta tam ciuilia, quã criminalia, debent edi ad veritatis indaginem. h. d. Primo pondera tex. ibi: is apud quẽ. q editio actorum tam ciuilium, q̃ criminalium, fit per officium iudicis: cũ verba hic ad iudicẽ referuntur. glo. in. l. si soror. C. de colla. et in. l. si res obligata. in princi. ff. de lega. j. late Bar. in. l. vnica. in. v. colũ. ff. de condi. ex. l. facit tex. in. l. metum. §. sed qd pretor ait. & ibi Bar. not. ff. q met. cau.

2 ¶ †Et ex hoc habetis vnam differentiam inter editionem actorum, que fit officio iudicis vt hic: & editionez rationũ seu instrumentorũ, que fit per actionem in factum: vt firmaui i. l. precedenti ad fi. & ibi assignaui rationẽ diuersitatis. ¶ Addе secũdo differentiam/q2 editio rationum non fit sine causa. l. j. in verbo ex causa. s. eo. Ideo requiritur q eius mãdato sint facte. l. si quis ex argentarijs. §. rationem. ff. eod. Secus est in actione que indistincte. absqz alia causa dz edi cuilibet, cuius interest. Ideo text. hic non dicit ex causa. prout in. l. precedenti. Ita declarat Ioãnes. an. in addi. Spe. in titu. de instru. edi. super rubri. in versi. de septimo. Bar. in. l. j. §. editiones. ff. eod. in. j. colũ. post glo. ibi et in. l. ij. §. adrianus. in. ij. col. ff. de iur. fis. Pet. de ancha. in cle. j. de vsur. bon' tex. in. l. ij. C. vt lit. pen. Idem in scripturis existentibus in archiuis publicis. fm do. Ant. de but. in. c. j. de proba. sentit Bar. in. d. l. ij. §. diuus. argu. l. illate. C. de fid. instru. ¶ Tertia differentia est: quia acta que peruenerũt ad tertium dominum, per illum tertiũ debent edi. glo. est no. in. d. l. ij. §. Item diui. in verbo agat. circa finem quam Ange. ibi reputat singularem. Secus est in instrumentis que ad manus tertij peruenerunt. glo. est no. dig. in. l. in fraudem §. nec

§.neq̃z.ff.de iure fis.quã etiã multũ no.Ang.i.l.j.§.edẽda.ff.eo.seq
tur Panor.in.c.j.q̃cq̃d ibi teneat.do.Ant.de pba aliq̃d Bart. in
l.quedam.in pñ.ff.e.¶Quarta dñia est.q̃r instrumẽta et rõnes nõ
debẽt edi nisi semel,nisi pbetur amissio casu fortuito.l.si quis ex ar
gentariis.§.fi.in fin.cum.l.seq.ff.eod.secus est in actis:quorũ dz
fieri copia toties quoties requiritur,etiam non probata amissio
ne.Ita dicunt notabiliter Ang.z Pau.de cast. in.l.veluti.§.hec
vox.ff.eod.allegat Inno.in.c.qm̃ contra falsam.de proba.et lz do.
alex.ibi dubitet. Adde etiam Bal.idẽ tenẽtẽ in addi. Spe. in ti.
3 de instru.edi.in ver.an notarius. ¶†Scdo no. q̃d cũ editio acto
rum spectet ad officiũ iudicis,hic probari fm Guil.de cu.Bald.
Ful.z Pau.de ca.hic.quod notarius banchi non põt alicui dare
copiam actorum,imo nec ostendere fine licentia iudicis.Tamen
tex.istud nõ probat.q̃r loquitur quando notarius nolebat edere.
4 ¶†Tertio no.q̃ acta dicũtur publica[a].z quare dicantur publi
a ca:declarat Jo.an.in addi.Spe.in tit.de instru.edit.super quã.in
iij.col.Pau.de ca.z do.Alex.hic.¶ Itẽ adde q̃ in scriptura q̃ fit
corã iudice dicitur de actis.l.illud.in gl.in verbo actorũ. et ibi no.
Bal.in.ij.col.C.de sac.san.ecc.imo plus etiam not. Bald.in.l.in
terrogatam.per illum text.cum glo.C.de lib.cau.Quod appella
tione actorum,veniũt oĩa que facta sunt in presentia iudicis,licet nõ
in figura iudicij.Sed scripture facte per solum notarium absq̃z
commissione iudicis vel eius presentia, non sunt de actis.z ita no
tat Bal.in aut.que supplicatio.C.de preci.imp. off. Sed contra
hoc vltimum habes tex.in.l.precipimus.circa medium in versic.
in his.z ibi Bal.met.expresse not.C.de appel.Et generaliter que
b veniant[b] appellatione actorum habes tex.in ca.quoniam contra
falsam.z ibi doc.extra de proba.gl.et doc.in.l.acta.ff.de re iudi.et
in.l.ij.C.vt lit.pen.cũ aliis concor.traditis per.d.Alex.An autem
c sit differentia[c] inter acta z gesta.text. innuit q̃ sic.in. l.j.in prin.ff.
de offi.procu.ces. Bar.ibi tenet contrarium.z dicit q̃ ibi est incul
catio verborũ.tamen Lau.val.in.iij.lib.elegantiarũ suarum in.c.
cxcj.alias est.cxcj.dicit,q̃ gesta sunt publice administrationis,vt
cũ dicimus gesta cesaris.acta autẽ priuatos respiciunt. ¶ Inter
facta z gesta q̃uis subtilis videatur differentia,tñ nõ est:fz iuris
5 con.l.licet inter gesta.ff.de v.sig.¶†Quarto ex hac.l.generaliter.
no.regulam/q̃ acta publica tam ciuilia quã criminalia debẽt edi
cuicunq̃z petẽti cuius intersit. Et ex hoc no. Bal.et Mod.hic/q̃
copia inquisitionis z articulorũ sup fama dz dari reo.c.qualiter z
d qñ el.ij.§.debet. de accu.Similiter copia iudiciorũ[d].Bar.in.l.fi.ff.
de.q.Ang.in repe.l.si vacantia.in.xxviij.col.C.de bo. vacan. libr.
x.Cano.in.c.cum oporteat.de accu.z no.do. Alexan.in consil.xv.
in.j.vol.q̃d incipit habita super conten.in suprascripto themate.
Ubi etiã no.per eum,an interim debeat supsederi a tortura:et an
potestas qui secus facere teneretur in syndicatu. Similiter de
bet parti dari copia capitulorum vel articulorum.alias testes di
cantur recepti super impertinentibus. ita Bald.post Inno. in.c.
e per tuas.de testi.¶Fallit in interrogatoriis testium[e] quorum si
daretur copia parti,prestaretur materia subornãdi testes.glo.est
nota.in.c.ij.in verbo interrogatoria.de testibus.in.vj.sentit gloss.
ij.q.j ca.in primis.Spe.in tit.de teste.§.iam de interrogatoriis.in
prin.cũ concor.per do.Alex.¶Fallit fm do.Alex.et.d.Anto.de
alex.hic/in parte,que dz respondere positionibus pendentib⁹ de
facto proprio,non dz dari copia.sed tantum legi:ne instruatur ab
aduocato qualiter respondeat contra gloss.in.l.ij.in princi. C. de
iur.cal.z in.c.ij.de confes.in.vj.z ita allegant tenere Bal. in.l.ij. C.
vt lit pen.¶Tene contrarium prout de cõsuetudine videmus.et
tenet etiam Bal.met.in addi.Spe.in ti.de teste.in ver.copia.z in
margari.sua in verbo interrogatoria.¶Tres alias fal. ponit.d.
6 Alex.hic.Ultra scribentes quero.¶†Nunquid debeat dari co
pia de allegationib⁹ iuris vel de cõsiliis pductis iudici ab vna parte.
Lud.ro.in singularibus suis in ordine/singu.cclxvj.refert q̃d Jo.
de imo.de hoc bonon.interrogatus obmutuit.pise tz q̃ non,cum
ipsa tendant ad instructionem solius iudicis allegat ita singulari
ter tenere Inno.in.c.per tuas.de testi.¶Ego teneo contrarium:
et reperio contrariuz tenere Joan.Pe.de ferra.in practica papiẽ.
in tit.de for.pe.cop.instr.circa prin.vbi formaliter tenet/q̃ quem
admodum de oĩbus actis dz fieri copia parti:ita de allegationi
bus iuris z cõsiliis/ne iudex circũueniat ex falsis allegationib⁹ vt
l.j.C.si ex fal.alle.z.l.si quis obrepserit.ff.de fal. ¶ Cõfirmo p duo
fũdamẽta.primo allegationes iuris sunt de actis,et debẽt i actis
redigi.c.dudũ in.j.de elec.Specu.i.ti.de disputa.z allega.§.porro.
7 ver.et nota quod inter acta.ergo sumus in regula huius.l.†Se
cũdo q̃r sententia,per falsas iuris allegationes productas ob actore,
potest quãdocũq̃z retractari.l.si pretor.§.marcellus.cum simi.ff.
de iudi.et.l.j.C.si ex fal.alleg.ergo reo debet fieri copia: alias quo
modo sciri posset alle.iuris esse falsas.¶Nec ob.autoritas Inn.
in.c.per tuas.allegata per Ludo.quia Inn. loquitur in his que
dantur ad instructionem examinatoris.z sic loquitur de interro
gatoriis:in quibus verum est:vt.s.dixi:vt non debeat dari copia

8 parti:non autẽ loquitur de alleg.iuris.¶Ultimo.not.†q̃ iudex
debet laborare pro veritate inquirenda.facit.c.iudicantẽ.xxx.q.v.
Ueritas enim sepius examinata magis explendescit in lucẽ:text.
est in.c.graue.xxxv.q.ix.quẽ allegat gl.antepe.in.c.cũ ioannes. de
fide instru.¶Ex isto not.gl.fi.tria elicit:Bar.ibi addit quartuz:
ibi dicetur in glo.¶Capio glo.primam in verbo is apud quem.
diuidit in duas partes princi.In prima exponit text.z est clara.
In secunda videtur ponere quinq̃z intellectus ad tex.sed revera
sunt duo principa.Partes patent.ibi res.i.causa appellationis.
9 ¶†Nota q̃d iudex appellatiõis,potest mãdare iudici a quo,vel
parti appellate,vt exhibeat sententiam vel copiam actoruz.Hic
querit Bar.quid faciet iudex si pars nolit exhibere,z tradit pra
cticã,de qua hic per eũ:post Inno.in.c.g.perpetuus.de fide instr.
Adde q̃ idẽ tenet Ang.z Sali.hic Bar.in.l.j.§.edẽdã.ff.eo.z i.l.
si appellationẽ.C.de appella.Pet.de ancha.in.c.cordi.de appel.
lib.vj.vbi commendat hanc practicam/pro omni instrumẽto q̃d
quis tenetur exhibere.idem tenet Lap.de castel.alle.x.Bal.in.l.
hi qui ad ciuilia.C.de app.vbi pro hoc originaliter allegat bonũ
text.in.l.fi.ver.q̃ si predictum.C.de fide instr.istud dictũ Inn.etiã
refert z sequitur Spe.in tit.de instru.edit.§.nunc dicemus. versi. a
sed pone peto.¶Tu aduerte fm Mod.q̃d Inn.nõ loquitur in
10 terminis Bar.†sed qñ pars negat sñiam fuisse latã,tunc sibi pre
iudicat,quasi tacite renuntiando.l.duobus.ff.de excep.rei iudi.et
in istis terminis cum Innoc.tenet Jo.an.in.c. romana.§.si vero.
de appella.in.vj.no.Bal.in.l.ij.in.j.col.C.vt lit.pen.z in.l.fi.ad fi.
j.eo.z in.l.nostrã.in vlt.col.C.de testa.¶Contrarium tenet Fede. b
de señ.in consi.ccij.q̃d incipit audiui sepe vos consuluisse.per fun
damẽtum cui respondet Panor.in.d.c.g.perpetuus.Sed in ter
minis in quibus loquitur Bar. Adde q̃ idez tenent do.Ang.et
Panor.in.d.c.g.perpetuus.et do.Alex.hic:z Inno.ibidem/cum
aliquali distin.mouetur per fundamenta Bar.¶Ego vltra scri c
bentes considero q̃d fundamenta Bar.non sunt tuta.Naz ɔtra
primuz ob.doc.gl. bene intellecta in.§.si quis autem nõ implẽs.
in verbo admonitus,et ibi clarius Ange.in aut.de heredi.et fal.
11 †q̃d vbi quis debet incontinenti priuari iure suo/per lapsum ter
mini requiritur bina admonitio iudicis durante termino: secus
quando ex interuallo.¶Et ex hoc Ang.ibi colligit regulam ge
neralem.Quod ius mihi quesitum non debet iudex per suam in d
terlocutoriã,casu quo aliquid non fecero.j.terminuz auferre:nisi
saltem bis me moneat durante termino.¶Et per hoc infert/q̃d
f licet iudex[f] possit assignare terminum actori.j.quẽ agat z elapso
termino nõ plus audire,iurib⁹ allegatis hic per Bar.Itẽ possit
assignare terminum reo.j.quem suas exceptiones opponat,et eo
elapso amplius non admittere:tamen requiritur bina admoni
g tio[g].j.talem terminum.al's eius lapsus nõ preiudicaret.Ita tenet
Ang.in.§.si q̃s autẽ pro redemptione. in.ij.versi.si autẽ qui.per e
illũ tex.in aut.de ecclesiasti.titu.Est verũ quod vtrobiq̃z relinq̃t
cogitandum/et gl.in.d.§.si quis autẽ nõ implẽs.sequit et reputat
valde not.Bal.in.l.qui crimen.in.viij.q.C.qui accu.non possunt.
¶Item predictam doctri.sequitur,z de ea facit magnum festuz
Ange.de are.in tracta.malefi.in glos.super verbo nec nõ ad que
relam.domi. Bart.veroñ.in cautela.clij.eam sequitur et reputat
singularem do.Alex.in consi.cviij.q̃ incip.viso thema.z diligen
ter consyderatis verbis.ad fi.in.j.vo.Quamuis contrariũ teneat
idẽ do.Alex.in.l.fi.in.j.colum.ff.de ser.dicens q̃ text.allegati per f
Ange.non probãt:q̃r loquuntur in casibus specialibus.Lud.ro.
in.l.q̃ diu institut⁹.§.j.ff.de acqui.here.multz rationib⁹ conat dã
nare istã regulã:sed dicit q̃ in q̃one de facto,non potuit tantum
clamare coraz iudice,q̃ potuerit contrarium obtinere.¶Tu cõ
tra illam doctrinam pondera tex.in.c.licet.de accu.vbi semel mo
nitis vt accusarent vel procederent in accusatione,fuit impositũ
perpetuũ silentium:nisi respondeas limitando predictam doctri
nam per illũ tex.quod ibi illud fuerit propter eorũ responsionez: g
q̃r interrogati dixerũt,se nolle amplius procedere.Per illud q̃d
in simili diximus de citato,respondente se nolle venire:iuxta gl.
in.l.fi.ff.de in integ.restit.z in.c.de illicita.xxiiij.q.iij.Eodez modo
fm fundamẽtum Bar.de denegatione audientie/iuxta gl.in.l.lz
et si per pretorẽ.§.sed z si dũ decreto.ff.ex qui.cau.maio.quã repu
tat singularẽ Bal.in .c.j.in.vj.col.de rapto.z alibi sepe/nõ videt
tutum propter limitationem que colligitur ex glo.in.l.j.§.fi.ff. si
quis ius di.nõ obtẽpe.z ibi clare Bal.in lec.antiqua/quẽ sequit
12 ibi do.Alex.in vj.col.†Quod per contumaciã iudex possit dene
gare audientiam,verum est ad tempus,sed non in perpetuum:z
Bar.hic vult q̃ in perpetuũ.Hic per te salues ex diuersitate ter
minorũ.¶Tenendo tamẽ sñiam Bar.cõiter approbataz,eã li
mito duobus modis.Primo qñ pars appellãs possit habere co
piam sñie vel actorũ aliũde:puta a notario:tunc non posset actor
cogi:fm Imo.in.d.c.g.pperuus.Bene facit q̃d notabiliter vult
Barto.in.l.fi.ad fi.j.eo.Secundo intellige/dummodo petens co
piã velit expẽsas pro rata resarcire.fm Bal.Fulg.z Pau.de ca.

a ¶Publica. Adde eleganter per Lamphrã.i rep.c.qm̃ ɔ. de proba.

b ¶Ueniant. Adde gl.in l.in fraudẽ. de iur.fis.

c ¶Differẽtia sit.Add diffuse per Lamphrã.i rep.c.qm̃ ɔ. de proba.

d ¶Copia iudiciorum.adde bar.in.l.custodias.ff.de publi. iudi. Bal.i.l.ij.C. de eden.

e ¶Testiuz. Adde ang. i.l.nõ q̃cq̃d. ff.d iu.z bal. i.l.data opera.j. xix. col. C.qui accu. nõ pos.

f ¶Licet iudex. Adde doc.i.l.a pcedente.C.de dila.z doc.i l.d vno quoq̃z.d re iudi.

g ¶Bina admonitio. adde Ange.in aut.de here. et fal.in.§.si quis autez.

allegã iuris utrum sit edenda [illegible] q̃ utrum [illegible]
[illegible] 20.

hic/idem tenet Inno.ꝛ do.Anto.de but.in.c.j.de proba.Spec.in titu.de instru.edi.§.vidēdum.versi.ex premissis.et est bonus text. in.l.fi.in fi.in.j.colū.C.de bo.auto.iudi.pos.in verbo ꝛ expensas ꝫ quantitateꝫ debitorum persoluant.¶ In ea. ibi:sed exhibentur acta qꝛ diu abfuerat actor.¶ Ex isto secūdo intellectu gl. not.ſm
13 Bar.† ꝙ quādo pars est presens in iudicio,ꝛ litigat,nō debet sibi dari terminus ad capiendū copiā actoruꝫ:sicut debet dari actori vel aliꝫ parti que fuit absens.Cum Ber.tenet Ange. in.l.j.§. editiones.vbi similes gl.ff.eo.¶ Contrariū videt̄ tenere Fulg.Pau. de ca.ꝛ do.Alexā.hic. Mouetur Ful.qꝛ contumax nō dꝫ esse melioris cōditionis ꝙ pars q̄ fuit in iudicio.l.non solum.ff. de noxa. l.seruius.ff.ꝙ vi aut clam.adducit do.Alex.glo.not.in.c.j.in verbo requisitus. de sent.excō. in.vj.q̄ vult ꝙ etiam post lapsum termini pōt quandocunqꝫ peti copia actorū.facit.l.ij.in generalitate sui.§.vt lit.pend.¶ Ad istā gl.rn̄det do.Alex.dupliciter. Primo quod hic ponitur cōtingentia facti.Ista nihil valet . Secundo ꝙ ista glos.loquitur de editione actorum,que debet fieri iudici.Nec ista placet:quia glo.sequens declarat quod loquatur de editione que fit actori.¶ Tene cū Bart.ꝛ pōdera qꝺ Bar.nō negat quin etiam p̄senti debeat fieri copia actorū:sed bene negat qꝺ debeat assignari terminus prout absenti.Adde bonum text . in. l. de die. §.fi.ff.qui satisda.cog.ꝛ vide quod per illum tex. decidit ibi Ang. Nec ob.quod melioris conditionis sit absens contumax:quia nō est verum:cum ita demum audiatur,si expensas reficit alteri parti.l.sancimus.j.de iudi.expresse Rapha.Fulgo.hic.Secus si non fuisset contumax.sed impeditus absqꝫ sui culpa.vt in.l.ij.§.si quis in iudicio.ff.si qs cautio.tunc non reficit expensas.vt probat text. in.d.l.sancimus.in fi.in verbo mala conscientia.tenet Bald.in. l.ꝛ
14 si post tres.ff.si quis cautio.¶ † Ex tertia lectu.glo.no. ſm Bart. quod mortuo vel remoto iudice,debent acta reproduci corā eius successore:alias non valeret sentētia lata per successorem,tanꝙ lata non visis actis.vt hic per eum:sequitur Ange.et Sali.hic:qui pro hoc allegat bonā gl.in.l.quoties.§.fi.in verbo solū heredē.ff.de proba.Tene cōtra Bar.qꝛ ex quo cēsetur idem tribunal.l. proponebatur.ff.de iudi.et acta producta coram primo iudice valent:ꝛ instantia cause continuatur in successore.l.mortuo.ff. de iudi. iuncta.l.si cū heres.ff.qn̄ dies leg.vel fideico.ce.Certe nō est opꝰ noua reproductione actorū sed bene iudex debet per se acta videre. ſm Bal.ꝛ Modernos ibi:ꝛ Bal.in.d.l.quoties.§.fi. No.tamē casuꝫ
a quotidianuꝫ,in quo est necessaria[a] ista reproductio actorū:quādo sunt talia acta que faciunt fidem in alio iudicio,ꝛ inter easdē personas:vt dicam in glo.fi.ibi opus est reproductione. Ita singulariter Bart.in.l.naturaliter.§.nihil commune.in.ij.q in. vij. combinatione.ff.de acquiren.possessio.quam refert et sequitur domi. Anto.de.but.in.c.cum dilectus.in antepe.colum.de causa pos.et proprie.do.Mathesi.in not.clxj.sequitur domi. Alexā.ꝛ reputat dictum egregium in consi.lxxxij.incipien.in causa vertente inter petrum.Ioā.and.in pe.colū.in fi.in primo vol.ꝛ idem domi.Alex.
b hic.in fi.¶ Item adde inquātum Bar.tenet,quod s̄nia lata[b] non visis actis sit ipso iure nulla, tanꝙ sit lata sine cause cognitione. Idem tenet in.l.ij.in prin.ff.de iudi.late cano.in.c.cum bertoldus. per illum text. de re iudi.et in.c.ecclesia sancte Merie.de cōstitu. cum cōcor.traditis per domi. Alex.hic:ꝛ in. l.properandum. §. j.
15 in.iij.not.C.de iudi.† bene facit qꝺ dicimus sententiam latam in tam breue tempus,qꝺ verisimiliter iudex non potuit acta videre, esse ipso iure nullam:quia ex hac breuitate temporis presumimus quod sit lata sine cause cognitione.ita not.Bart.in.l.prolataꝫ. ad fi.ꝛ in.l.ex stipulatione.C.de sent.interlo.ꝛ dicit do. Alex. ꝙ istud dictū tenēt.vbiqꝫ doc.i locis per eū allegatis.Adde tex.in.c.pōderet.l.dist.vbi glos.dicit/ꝙ tempore egemus,vt aliquid maturius agamus.per quā arguit ibi Hemi.cōtra iudices,quibꝰ de mane mittitur ꝑcessus,et in vesperis s̄nias ferunt:qꝺ sint ipso iure nulle: qꝛ non presumitur ꝙ de causa cognouerunt. ¶ Item adde text. in.c.ad nostram.de consuetu.per quem Bal.inuehit cōtra iudices fabricantes sententias nō ruminato processu.Sed caue dū Bar. in.d.l.prolatam.allegat tex.in.c.tum ex literis.de in integ.resti.qꝛ ille text.probat cōtrarium ex quo contra talem sententiam latam precipitāter,cōcedit restitutionem minori:ergo presupponit sententiam valere:ſm Panor.ibi.in.iij.col.saluarem Barto.cum vna limitatione de qua ibi per eum.in.c.afferte.in.ij.colū.de presump. ¶ Adde etiam quod per illam decisionem Bar.in.d.l.prolataꝫ. consuluit singulariter Pet.de ancha.in cōsil.lxxij. incip. visis di-
16 ligēter actis.† Non valere decretum iudicis interpositum in alienatione bonorum minoris:quando fuit interpositum dum peteretur:prout quotidie faciunt iudices: cum enim in interpositione decreti requiratur cause cognitio.l.magisꝰ puto.§.nō passim.ff. de rebus eo.certe ex breuitate temporis presumitur non interuenisse.quod bene teneas,cordi.ꝛ sequitur.d.Alexā.in consi.xvij. in ij.vol.incipiēte visis verbis ꝛc.Adde etiā ꝙ si sit factū cōpromissum cū ampla ꝛ plenissima potestate,tamē nō pōt arbiter imme-

a ¶ Necessaria. Adde doct.in.l.cū antea.C.de arbi.doc.i.l.naturaliter.ff.de acqui.posses.

b ¶ S̄nia lata. Adde doc.c.vr̄a.d coha.cleri.ꝛ muli.Pe.d anc.i.c.j.de re iudi.li.vj.

c ¶ Testes nō publicati. Adde gl.et Bar.in.l.solā.C.d testi.Cy.in.l.properādū.i.§.fi.C.de iud. Ant.d bu.i c.fraternitatis.de testi.

diate post compromissum pronūtiare,quia sic pronuntiaret sine cause cognitiōe:quod esset cōtra ius.Ita tenēt Iac.but.ꝛ Bald. in.l.i.j.de sentē.que pro eo qꝺ inter.¶ Capio glos.in verbo exhiberi.quam diuido in quatuor partes.In prima declarat textuꝫ. In scd̄a fortiter opponit,ꝛ videtur dupliciter respōdere:sed reuera est vna solutio.In tertia colligit ex text.not.ꝛ ex illo not. infert ad duo.In quarta et vltima format not.qōnem.Secunda ibi:sed videt̄.Tertia ibi:ꝛ sic est argumētum.Quarta ibi:item an ex his actis.¶ Redeo ad secundam parteꝫ,in qua glos.videtur ponere quod hic loquitur in actis,ibi in instrumentis:bene verū est qꝺ duas solutiōes.Sꝫ nō est nisi vna.Naꝫ in vtraqꝫ solutione dicit circa instrumēta.glo.variat̄ in prima ꝛ secūda solutione. Nam in
17 prima tenet† quod instrumēta ciuilia edant̄ fisco,non criminalia: sed in sequēti solutione tenet,ꝙ tam criminalia ꝙ ciuilia edantur fisco:nisi diuersi sint effectus/de quo dixi in.l.j.§.eod.breuiter hec solutio nihil valet/quia licet in.l.cōtraria tex.loquatur de instrumētis:tn̄ appellatione instrumētorum veniunt acta,etiā in materia stricta et penali:vt notabiliter tenet Bar.in.l.in fraudem. §. neqꝫ.ff.de iur.fis.¶ Unde vera solutio est ſm Bar.ꝛ Moder.hic Bart.ꝛ Ange.in.d.§.diuus,quod acta etiam criminalia debent edi fisco per notariū/vel per alium tertium vt hic.non autem per
18 ipsummet reum:qꝛ hoc nimis graue esset.¶ † In ea.ꝛ ibi:ꝛ sic est argumentum quod testes debent iurare pro vtraqꝫ parte.adꝺ ad hoc tex.gl.et Bar.in.d.aut.sꝫ iudex.§.de episco.et cleri.j.allegata. melior gl.in.c.fraternitatis.de testi.spo.in titu.de teste.§.sequit̄.in prin.hinc dicit Bal.hic/quē sequit̄ Fulgo.et Pau.de cast.Quod si testes producti a me nolūt cōtra me deponere,repellūtur: facit qꝺ vult glo.nota.in.l.lucius.ff.de insa.Bald.in.c.fi.si de inuest.inter do.ꝛ vasal.lis ori.in vsi.feu.¶ In eadē ibi:qꝺ minor iuret.Dic clariꝰ vt ꝑ gl.not.ꝛ in.l.ij.§.quod obseruari.in verbo scire possunt. C.de iura.calum.¶ In vltima parte glo.habes ex gl.quod testes recepti inter aliquas personas.non probāt inter alias.¶ Fallit scd̄m glos.in duobus casibus.Primus est nisi censeantur eedem persone,vt sunt plures heredes. Secundus fallit quo ad quale preiudiciū.¶ Et quia Cy.ꝛ Barto.multa immiscendo cōfundūt
19 materiā:fac duos articulos principales.† ¶ Primus est an acta facta in vno iudicio,faciant fidem vel habeant effectum inter easdemmet personas:sed in alia instantia:et sequēdo doctrinam Barto.hic:ꝛ clarius in.l.ij.ff.iudi.sol.Adde inquātum vult acta ordinaria litis respiciētia processum instantiam cause,nō habere effectum in alio iudicio:sed bene illa que respiciunt merita cause: vt sunt effectus insurgētes ex lit.cōtesta.vt est perpetuatio actionis,vitium litigiosi impediēs prescriptionem.¶ Limita notabiliter nisi instātia cause esset perempta per expressam renūtiationem partium:glo.est not.in.c significauerūt.in glos.fi.quā ad hoc ibi no.Panor.de testi. Bar.in.l.cum mota.C.de trās.glo.Barto. et doct.in.l.j.C.de prescrip.lōgi tempo.¶ Secūdo limita/qꝺ perempta instātia adhuc durat vitium litigiosi:verū est quo ad respiciēdam personam ipsorum litigātium.Nam ille ꝯtra quem est lis cōtestata,nō posset amplius prescribere/nisi.xl.annis:secꝰ est quo ad effectus respiciētes rem,Nam posset fieri alienatio perempta instātia,que ea durāte fieri nō poterat.ita probat text.scd̄m vnaꝫ lectu.in.l.j.ꝛ ibi glo.in verbo lōgi tēporis.ꝛ ibi doc.C.de prescrip. lōg.tempo.Barto.in.l.j.§.fi.ff.de litigio.et in.l.fi.vbi etiam Sali. j.eo ¶ Respōdeo quod vitium litigiosi nō afficit rem:sed solum personas litigātes.l.j.§.j.vbi et glo.ꝛ Bart.ff.de litigio.Ange.in aut.de litig.in princi.Nota tamē perpetuo qꝺ vitium litigiosi nō habet locum coram arbitro.ita singulariter Bal.in.l.j.ad fi.ꝛ ibi
20 Sali.C.communi diuidun.† Per rationem:qꝛ etiam sententia arbitri nō impedit alienationes.c.raynutiꝰ.x.e testa.qꝺ an sit verū vide per Bar.in.l.filiusfa.§.diui.in.fi.aliter dicetē.in vlti.col.ff.de leg.j.ꝛ ibi Mod.¶ Itē adde ad scd̄m casum Bart.dū tꝫ ꝙ testes
c nō publicati[c] nō faciunt fidem.l.gesta.vbi glo.ꝛ doc.C.de re iudi. glo.in.l.iij.ff.de his q̄ in frau.cre.Ratio est:qꝛ priuata scriptura cum nō habeat autoritatem iudicis,ſm Pau.de ca.hic.intellige nisi iudex alterius iudicis per eius s̄niam faceret eam publicari: tunc bn̄ ꝓbaret plene:ſm Bart.in.l.ij.in pe.col.vbi Rapha.cu.ff. iudi.sol.post Inno.in.c.albericus.de testi.tꝫ Panor.et Imo.in.c. causam.el.j,eo.tit.¶ Tene ꝯrium/qꝛ imo iste iudex nō pōt facere publicari:sꝫ dꝫ facere de nouo examinari,nisi essent mortui.l.fi.j. de testi.ita gl.Bar.Bal.ꝛ Sali.i.d.l.gesta.Bal.hic in pe.col.do. Alex.et ita Bal.in.d.l.fi.d.Anto.de bu.in.d.c.cām.ꝛ.d.c.albericꝰ ad fi.do.Alex.in cōsi.lxxxij.in.iij.vol.quod incip.viso ꝑcessu cause vertētis inter vniuersalitatē.in vlti.col.vbi dicit,ꝙ ista est verior
21 opi.¶ † Scd̄o limita/in oībus casibus in q̄bus testes possunt examinari lite nō contest.q casus ponunt̄ in.c.qm̄ frequēter.extra vt lit.nō cōte,ponit Spe.in ti.de testi.§.nūc tractemus.ꝑ totū:nā in illis casibus testes nō publicati probant,ꝛ in ista ꝛ in alia istātia inter easdem ꝑsonas:tex.est ſm vnā lec.in aut.sꝫ ꝛ si qs.C.de testi. quem Bar.ibi in vlt.col.ad hoc no,ꝛ reputat mirabilem.¶ Tertio limita

tio limita/ꝙ testes nõ publicati non faciunt fidẽ in alia instantia: verũ est eque principali: secus si successiua: vt appellationis. fm Pau. de ca. ⁊ do. Alex. hic Bal. in. l. prolatã. C. de sen. ⁊ interlo. ⁊ in tit. de pa. cõstan. in ꝟbo in causis. vbi multa bona dicit Panor. i. d. c. cũ causam.
22 de testi. ¶ † Itẽ adde inquantũ Bar. cõcludit, ꝙ testes examinati ⁊ publicati faciũt fidem in alio iudicio, inter easdẽ ꝑsonas. c. cãm. iij. j. de testi. in. l. iubem⁹. C. de libe. cau. Bar. in. l. ij. ff. iudi. solui. ⁊ in. l. ij. §. j. ff. vi bono. rap. quãuis glo. teneat ꝯtrium in. l. ꝑperandũ. §. fi. j. de iudi. quã Cy. ibi reprobat. ⁊ Bar. i. l. fi. C. de testa. ¶ Limita quatuor modis. ¶ Primo dũmodo actuarẽ reproducantur in hoc scđo iudicio, vt dixi in glo. p̃cedẽti, in tertio ĩtellectu. ¶ Scđo qñ alia cã nõ esset oĩno diuersa. iuxta l. fundi. ⁊. l. fundũ. ff. de exce. rei iudi. ⁊. l. duob⁹. §. colon⁹. ff. de iureiur. fm Cy. Bal. ⁊ do. Alexã. hic vt pleni⁹ prosequere per eũ. ¶ Tertio limita qñ testes essent examinati, ⁊ publicati corã ordinario: secus corã arbitro: tunc tene dist. l. fi. C. de testi. ⁊. c. ꝑsentata. eo. ti. ¶ Quarto limita in ꝓbatione ficta, que nunꝙ̃ egreditur illud iudiciũ, nedũ inter alias ꝑsonas: sed nec inter easdẽ. tex. est no. in l. ij. §. j. ff. de iure fis. quã ad hoc multũ no. Bar. in. l. eius qui delatorẽ. circa fi. prin. eo. ti. ⁊ Bal. hic. ¶ Quinto limita in his que mutantur tpe. l. cura. §. j. ⁊ ad hoc no. Bal. ff. de mune. ⁊ hono. Idẽ Bar. in. l. j. §. j. per illũ tex. ff. de vaca. mune. ⁊ pleni⁹ Nico. de nea. in lect. Bar. in. l. spadonẽ. §. qui absolut⁹. per illũ tex. ff. de excusa. tuto. Sed dic meli⁹ vt per eũdẽ Bar. hic/quẽ per te videas. ¶ Ca-
23 pio scđm prin. arti. qui ꝓprie tãgitur in hac glo. † An acta
a facta[a] in vna causa, quo ad alias personas faciãt fidẽ in alio iudicio. ¶ In quo fac regulã negatiuã toto titulo res inter alios acta. c. inter dilectos. de fi. instru. ¶ Limita fm Bar. quantũ ad ꝓbandũ factũ: vt in exemplo hic tradito per eũ. Ex hoc infert Bal. ꝙ snĩa lata super excussione, inter creditorẽ ⁊ principalẽ debitorẽ, ꝓbat in ꝑiudiciũ fideiussoris. Sꝫ errat/qꝛ licet ꝓbet istud factũ, hoc est factã excussionẽ, vt dicit Bar. tñ nõ hꝫ effectum cõtra fideiussorẽ, qui nõ fuerit citatus ad hoc: fm Bar. ⁊ alios in. l. decẽ. ff. de ver. obli. Pau. de cast. ⁊ latius do. Alex. hic. ¶ Scđo limita quo ad quale quale p̃iudiciũ, vt est similis glo. in. l. si duo. in prin. in verbo ꝓdesse. ff. de iureiur. vbi plene dixi. hic non reperio. ¶ Tertio limita in oĩbus casib⁹ in qbus snĩa preiudicat tertio, in ijsdem preiudicãt oĩa acta: fm Bar. ⁊ doct. hic: per. l. sed si possessori. §. fi. ⁊ ibi Fulg. ⁊ Lud. ad hoc no. ff. de iureiuran. Idẽ tenet Bar. in. l. ij. in vlti. col. ff. iudicatũ solui. ⁊ in. l. sepe. in prin. in penul. q. ff. de re iudi. Bal. in. l. cũ causam. in. j. co. de testi. ¶ Quarto limita/qñ terti⁹ qui pretẽdit ius fuisset ꝓ suo interesse citat⁹, vel ꝑsens in iudicio: glo. in. c. dilectus. el. ij. in ꝟbo dantes. de simo. Cy. in. l. j. C. de aduo. diuer. iudicio. ⁊ vnũ verbũ Bar. in. l. cũ filiusfami. in prin. ff. de verb. obli. de quo dic vt pleni⁹ per cano. in. c. cũ super. de re iudi. per Imo. in. l. a snĩa. in prin. in. j. colũ. ff. de appel. imo forti⁹ videtur velle Bar. in. l. ꝑuaricatiõis. ff. de preuari. ꝙ snĩa de falso, lata ꝯtra notariũ, ꝑiudicat parti citate. Sꝫ do. Ant. de but. ⁊ clari⁹ Panor. in. d. c. cũ super. intelligũt p̃dictã limitationẽ esse verã, qñ terti⁹ interesse p̃tendẽs, nõ solũ fuit citat⁹: sed cõparuit: ⁊ fuit
24 ꝑsens in iudicio, ⁊ cause assistẽs. ¶ † Quinto limita/qñ testes essent mortui: qꝛ corã dicta recepta inter alios faciunt semiplenã ꝓbationẽ, quo ad tertias personas: ita singu. Bar. in. l. admonẽdi. in. xij. col. ver. qro qđ si dicta testiũ recepta. ff. de iureiur. Ang. hic Imo. in. c. fi. in. iij. col. de iureiur. Quod an sit verũ, dixi in. d. l. admonẽdi. ¶ Sexto limita in dicto vnius testis examinati in vna causa. nam facit fidẽ cõtra eũdẽmet testẽ deponẽtẽ ꝯtra in alia causa, inter diuersas ꝑsonas. ¶ Ita limitat hanc materiã notabiliter Bal. in. l. eos. in p̃n. in. j. col. ff. de fal. do. Anto. in. c. cũ in tua. de testi. Fede. de se. in ꝯsi. cclxv. inci. do. Alex. Reliqua ad hanc materiã videte per do. Alex. hic: in repe. l. sepe. in prin. ff. de re iudi.

8 ¶ An acta facta. Adde de ista materia ea q̃ multũ no. Sali. in. c. causam q̃. el. j. de testi. in. j. colũ. vbi examinãt per quatuor reglas ⁊ fallen. quẽ vide.

1 ¶ Actio de iure ciuili an sit exprimẽda in libello.
3 Si in libello factũ sit aperte narratũ ⁊ deinde sit proposita actio inepta an libellus in totum vitietur.
4 In libello non debet exprimi causa ⁊ tñ si exprimatur ⁊ inepte, vitiat libellum.
5 Iudex non tenetur in sententia exprimere causam tamen si exprimat ⁊ inepte, vitiatur sententia.
6 Libellus debet ita clare cõcipi per actorem ꝙ reus intelligat figuram future litis.
7 Per oblationem libelli non dicitur lis contestata.
8 Uariatio an ⁊ quando admittatur.
9 Quando libellus emendatur vel mutatur per actorẽ, dꝫ remanere saluum ius deliberãdi reo, ⁊ de nouo si opus est habere nouam dilationem.
10 Iudicium vniuersale quid sit: ⁊ quid iudiciũ generale.
11 Genera non possidentur.
12 An restitutio rerum petatur iure actionis intentate, an vero solum officio iudicis.
13 In iudicijs singularib⁹ licita est emẽdatio libelli, vsqꝫ ad litem contestatem, ⁊ non post.
14 Quando. q. est momenti, ea que fiũt post litẽ incontinẽti non videntur inesse.
15 Plures casus in quibus ea que incõtinenti fiunt inesse videntur.
16 An sit licita emendatio libelli.
17 Defectus libelli qui nõ vitiat libellũ ipso iure, sed demũ parte opponente: talis defectus potest emendari ꝑ actorem vsqꝫ ad sententiã: nisi prius opponatur a reo.
18 In criminalibus si in libello nõ apponatur locus et tp̃s, libellus est ipso iure nullus. dato qđ nõ apponatur a parte: quid si agatur ciuiliter de delicto. j. nu. 22.
19 In ciuilib⁹ si in conclusione apponatur causa inepta, vitiat libellum.
20 In criminalibus qñ libellus est nullus ipso iure, an possit emendari ante litem contestatam.
21 Statutũ disponẽs, ꝙ de quolibet libello soluatur gabella, dꝫ intelligi de libellis validis ⁊ habentibus effectuꝫ.
23 Quãdo libellus est ipso iure nullus, an possit nullitas ex probationibus purgari.
24 Accessoria que emergunt post litem conte. non spectãt ad actionem.
25 Dictio mox. quid significat.
26 Sicut heres nõ potest declarare libellũ defuncti, ita dñs nõ potest declarare libellũ a procuratore porrectum.
27 Libellus non põt nisi semel emendari, etiã ante lit. cõte.
28 Quid sit mutatio, ⁊ vsqꝫ ad quãtum tempus fieri possit.
29 Cumulatio regulariter permittitur vsqꝫ ad lit. contest.
30 An possim petere in eodẽ libello a prin. vel ex post facto cumulando rem ⁊ fructus.
31 Quando accessoria debẽtur iure actionis, nec a prin. nec ex postfacto possunt cumulari cum re principali: nisi peterentur conditionaliter.
32 Duo iudicia nõ possunt cumulari pure ⁊ simpliciter: cõditionaliter tamen sic.
33 Si accessoria debẽtur solum officio iudicis mercenarij, prout regulariter, debet de necessario fieri cumulatio cũ principali.
34 An plures actiones ex diuersis causis ad diuersa ꝯ eundem cõpetentes, possint simul in eodẽ libello cumulari.
35 An in casibus in quib⁹ prohibetur cumulatio, sit necesse opponi a parte.
36 Dictio prout: quot modis capiatur.
37 Actor nõ potest emendare libellum, nisi soluat expẽsas ⁊ damna reo.
38 Damna ⁊ expense quando fit mutatio inepti libelli, petuntur per actionẽ in factum.
39 Pupillus mulier ⁊ rusticus si emendant libelluꝫ, nõ tenentur soluere expensas.
40 Grauius est delictum quod committitur faciẽdo, quã omittendo.
41 Clausula saluo iure addendi et diminuẽdi. posita in libello, quid operatur.
42 Si producens instrumentum vel testem, protestetur qđ producit inquantũ facit pro se, ⁊ non aliter: non est curãdum de tali protestatione.

Edita actio. Ista. l. Bal. bis repetijt. Et fm Pau. de ca. volauit alte ꝑ aera: lꝫ diceret ꝙ intẽdebat loq vtiliter ⁊ sine põpa. Tamen oĩa que dixit emulatione Bar. tendũt ad pompã. Et fm Pau. de cas. tãtũ subtilizauit ꝙ seipsuꝫ fregit. Unde sequẽd⁹ est Bar. qui clare ⁊ intelligibiliter loquitur. ¶ Istã. l. diuidit Bar. i duas. diuide plenius fm Bal. ⁊ Sali. in tres. In. j. ponitur effect⁹ libelli, qui tẽdit ad fauorẽ rei. In scđa datur facultas actori mutãdi vel emẽdãdi libellũ. In tertia limitatur dicta facultas actoris duobus cõcurrentibus. scđa ibi: quã emẽdari. tertia ibi: prout edicti perpe-
1 tui. h. d. † Libellus actoris qui editur reo, debet clare cõtinere id super quo est litigandũ: et hoc modo ostẽdere

a ¶ Jure ciuili.adde bar. i.l.cū mota. C.de trāsac. Bal.in.l.fi. C.de iterdi. Bal.i addi. Spec.tit.de actore.i.§.j. ver.ij.

b ¶ Libello. adde Ang. are.i.§.si mi nus.insti.de acti. bal.i.c. ex pte deca ni.i fi.de res scri.do.i no. c.fi.d iureiu. li.vj. Abb.i c.fi.de cōfes. Lud.ro.cō. xxiij.ici.ne scio qd dubi tationis.idē Lud.ro.cō. xci.incip.vi sis ac percū ctatis ac.ra pha.cu.cō. lxxiij.incip. d.thomeus canonicꝰ lu canus.abb. cō.lxxj.inci. primo dictū canonicū.in j.vol. Idem Abb.consi. lxxiij.ici.cir ca primū.in eo.vol.abb. cōsi.xxxviij. inci.qō q ad psens vertik. in.ij.vol.idē Ab.cō.vlti. ici.in causa seu cōtro.in eo.vo.Lud. ro.consi.lix. ici.ad discu tiēdā verita tē.Idē Lu. ro.consi.lxx. ici.visis the mate ꝛ.q.ꝫ. positis.Idē Lud.ro.cō. ciiij.inci.pr reuerende. idē Lud.ro. cōsi.cccxxv. inci.quo ad primuz quo querik.idem Lud.ro.cō. cccxxix.inci. pns ꝯsulta. Jo.de ana. consi.lxxxj. inci.viso sta tuto Floren tino. Jo.de imol.cōsilio cxxvij.inci. in casu pre misso dubi tari pōt.ale xan.de imo.

que lis ꝛ qualis sit futura.hoc.j. Et actor potest emēdare supplēdo,vel aliquid detrahēdo:vel in totū mutare libellū:dūmodū fiat ſm mētē edicti ꝑtoris:que est saluū remanere ius deliberādi ipsi reo,ꝛ expēsas ac interesse rei cōuenti ꝑpter hanc mutationē prestet:qꝛ sic cōuenit equitati debētis iudicare.h.d.cū necessaria declaratiōe ad istū tex.Et figura casum in terminis/vt p Cy.ꝛ Bar. ꝛ clariꝰ Odof.hic.Et illa ꝟba tex.q̄ sūt obscura,ibi,put edicti ꝑpetui cū sequētibꝰ,declara vt p Bar.hic:in vlti. colū.¶ In tex.ibi edita actio.iste terminus actio,stricte sumptꝰ solū cōprehēdit psonales actiōes:qꝛ ꝑprie actio est in psonā,petitio est in rē.l.actio in psonā.ꝛ.l.actionis ꝟbo.in pn.ꝛ.l.actionū genera.ff.de act.ꝛ obl.Large aūt cōprehēdit etiā reales actiones,vt in illis.ll.Hic aūt ponik largissime,ꝛ sic ponik pars cōtenta pro toto ꝯtinēte. nam ponikactio pro ipso libello/vt hic declarat Odof.

Additio. Adde ꝙ hoc idē tenet Jac.bu.mar. fili.ꝛ sal.h/ꝛ ceteri vt summaria demōstrāt,ꝛ credo ꝙ in effectu sit illud qd voluit dicere gl. dū exponit actio.i.actiōis editio q̄ fit mediāte libello:et sic nō ipsa actio,q̄ est:ius,ſꝫ ipa libelli oblatio,q̄ est facti, ostēdit futurā litē. Et isto modo intelligēdo iste tex.non pbat illud qd no.do.Ant.de Alex.in.j.no.dū no.hic esse tex.ꝙ de iure ciui.actio dꝫ expmi ꝛ specificari in libello, q̄uis aliud sit de iure ca.c.dilecti.de iudi.nam capiēdo actionē pro libello,tex.nō pbat hoc,nisi dicas ꝙ libellꝰ cōtineat actionē necessario,cōiter tenek ꝙ sufficiat apte narrare factū,ꝛ nomē actiōis nō dꝫ necessario exprimi: vt.j.dicā in.j.not.¶ In tex.ibi:quā emēdari vel mutari. quid sit emēdari.ꝛ qd mutare/late dicet.j.loco suo:ꝛ pro nūc emēdare in tex.capik qn̄ ꝑma actio intētata in libel. remanet,sed ea remanēte.qꝛ libellꝰ nō erāt solēnter formatꝰ,actor vult emēdare.i.extra mendā ꝛ effectū ponere/vt.j.declarabik.addēdo declarādo vel detrahēdo:puta:formaui libellū ꝯ te in actiōe depositi,petēdo centū: volo diminuere,ꝛ nō petere nisi qnquaginta:vel addēdo plus,remanēte tū ꝑma actione:istud ꝑprie appellak emēdare.Sed qn̄ volo mutare actionē,puta egi in libello actione depositi,volo nūc agere actiōe ex testō,vel ex mutuo:istud appellak mutare:vt.j.declarabik.Et dr in tex.ꝙ actori est licitū,nō solū emēdare libellū,ſꝫ etiā mutare,cū limitatiōe tū,modo faciat ſm qd disponit edictū ꝑtoris perpetuū,hoc est ꝯnale:ꝛ ſm qd decerneret equitas iudicis,qui disponit edictū ꝑtoris,dicūt doc.qd est: modo reo cōuēto sit saluū ius deliberādi:hoc est postꝙ libellus per actorē fuit oblatus iudici,ꝛ per iudicē reo: reus habito libello hꝫ a iure dilationē.xx.dierū itra quā nō pōt vltra ꝑcedi,sed reꝰ hꝫ deliberare qd velit facere, an litigare super petitis in libello,vel nō.§.sancimus.in aut.de exhibē.reis.aut.offerak.j.de lit.ꝯtest.Pone ergo ꝙ post oblatum libellū lapsi sunt multi dies ex istis.xx. qui dank reo ad deliberandū:certe si actor vult mutare vel emendare libellū,pōt hoc facere,modo saluū sit ius reo ad deliberādū:hoc est modo ꝓuideatur sibi de alio termino ad deliberādū. Itē dūmodo ꝓuideak circa expēsas,quas reus passus est.ita eīn ſm doct.cōtinebak in edicto ꝑtoris:cuius ꝟba nō habemꝰ:ꝛ ita ꝯgruit equitati iudicātis:deus scit si tex.habuit hūc sensum,ꝛ si diuinauit de eo qd postea disposuit.d.auk.offeratur.vnde crederē ꝙ tex.sit aliter intelligēdus,put edictuꝫ ꝑtoris monet:qꝛ in mutatiōe vel emēdatione libelli,ad hoc vt fieri possit,multa requirunk:que.j.declarabunk.Primo dūmodo tpa patiank regulariter vsqꝫ ad lit.ꝯtest.vt.j. dicet:forte hoc dicebat edictū.Itē qn̄ sunt actiones que electiōe tollunk,vna intētata ꝛ electa nō est licitū variare:nisi ſm qd.j.dicek.Itē si actor noluit pro furto intētare actionē famosam ꝛ penalē furti.l.nō pōt.ff.de furt.et l.j.ff.de infa.sed intētauit certi condictionē generalē pro furto.Nā nulla ꝯdictio infamat,l.cessat.ff.de act.ꝛ obli. Eodē mō si pro dolo vel metu actor nō intētauit actionem famosam de dolo,sed actionē in factū,que nō infamat.l.honori.ff.de obse.a liber.ꝛ lib.certe si vellet mutare,ꝛ intētare actionē famosam:nam istud vertik in ꝑiudiciū rei ꝯuēti,forte ꝙ edictū ꝑtoris istud vetabat.ꝛ qn̄ edictū ꝑtoris istud nō ꝓhiberet,satis ꝯuenit eqtati iudicantis:qūo ergo loquerek edictū ꝑtoris,in hoc nō possumus nisi per ꝯiecturas diuinare:vel si vis tenere cōem intellectū glo.ꝛ doct.declara tex.vt per Bar.hic:in pe. colū.in ꝟsi.qro qd vult debere edicti. Jason Papie.

¶ In tex.ibi:emēdari.dic qn̄ libellus remanet firmus: sed nūqd detrahitur vel additur.Et dicitur emēdare ſm Cy.quasi extra mēdā seu vitiū ponere.Mutare aūt

2 est in totū:prout.j.plenꝰ dicik.¶ †No.primo ex tex.ibi: edita actio.hic videri tex.ſm Jo.fab.ꝛ do.Ant.de alex.

a hic/ꝙ actio de iure ciuiliª est exprimenda in libello.Tū vt ꝑdixi actio hic ponik pro libello:ꝛ cōis snīa est ꝙ sufficiat factū apte narrare,absqꝫ expressione actionis:per tex.in.c.dilecti.de iudi.Nam cū ibi sit clare decisum de iure cano.ꝛ sit dubiū de iure ciuili,standū est iuri canonico etiā in foro ciuili:glo.in.c.per venerabilē.qui fi.sint legi.ꝛ in.c.licet ex suscepto.de fo.compe.not.in.c.j.ꝛ.ij.de ope.no.nū.ꝛ ita tꝫ Cy.hic:in.v.col.Bal.ꝛ alij post eū/gl. ꝛ doc.in.l.j.in prin.ff.eo.Ubi Bar.in vlti.col.dicit ꝙ con suetudo sic obseruat.Bar.in.l.gallus.§.si eius.in fi.ꝛ ibi plene Jmo.ff.de libe.ꝛ posth.late Spe.i ti.de act.ꝛ peti. §.j.Jntellige tū,nisi esset ꝯsuetudo ꝙ actio apponerek, ſm Bal.in.l.maioribꝰ.in fi.C.cōia vtriusqꝫ iudi.vbi dicit

3 sic esse cōsuetudinē in ciuitate Auenioneū.¶ †Sed oc

b currit subtile dubiū pone ꝙ in libelloᵇ factum sit aperte narratū,deinde ꝑponak actio inepta:anꝰlibellus in totū vitiek.Jnnoc.in.c.examinata.ꝛ ibidē Jmo.ꝛ Panor.de iudi.tenēt ꝙ nō:qꝛ vtile per inutile non dꝫ vitiari.Idem tenet Bar.subtiliori ꝛ firmiori rōne.in.l.j.in prin.in vlt. colū.ꝛ ibi Bal.ꝛ mod.ff.eo.Bar.in.l.insulā.per illū tex. ff.de prescrip.ver.Ang.Sali.ꝛ Pau.de cast.hic Bal.et Ang.in.l.gallus.§.j.ff.de libe.ꝛ posth.Jmo.in.l.si ita stipulatꝰ fuero si titiꝰ.§.chrysogonus.ff.de ꝟb.obli.Jo.an. in addi.Spe.in tit.de act.ꝛ peti.§.sequik.sup ꝟsi.pen.Et ista cōmunior snīa oīm legistarū ꝛ canonistarū:qꝛ si actio nō dꝫ de necessitate exprimi in libello,vt prime dixi,ergo si expmak,ꝛ inepte,nō dꝫ vitiare:per regulā.l.vnice. in prin.C.de rei vxo.acti.¶ Contrariā opi.tenēt Bal.et Ange.sibi ꝯtrij in.l.ij.per illū tex.qui multū ob.C.de formu.ꝛ Ange.in.l.j.in prin.ff.eo.ꝛ Bal.in.l.et fine.in vlti. col.C.ad treb.ꝛ in.l.certi cōdictio.§.qn̄.ff.si cer.pe.Spe. in titu.de act.ꝛ peti.§.sequik.in ver.pen.¶ Et ista opi.in puncto iuris est sustentabilior:per tex.in.d.l.ij.ꝛ per tex. fortiorē in.l.j.ꝛ ibi Bar.no.ff.si mens.fal.mo.dixe.in ꝟbo nec tenere intētionē:vbi tex.ꝛ glo.volūt/ꝙ inepta actio inficiat intētionē.Licet Bar.in.d.l.j.in prin.ff.eo.respōdeat diuinādo:qd ibi factū erat inepte narratum:ꝙ nō patik ille tex.dū dicit ꝑpter libellū non tenere intētionē, ergo intētio erat de se apta.¶ Scdo facit tex.in.l.si cum ea.in verbo cōpetētibus actionibꝰ vsus.ꝛ ibi ad hoc no. Ang.C.de do.promis.ꝛ tex.in.l.debitores.in verbo com petētibus actionibꝰ.C.de pig.ꝛ in.l.pe.in verbo competenti actione.C.si vēdi.pig.aga.Jn qbus iuribꝰ pōdera, ꝙ si actio inepta nō vitiaret libellū,frustra tot leges requirerēt actionē competentē.Facit qd vult Cy.in.l.ij.C. loca.ꝙ si quis narrat in libello ꝙ locauit:ꝛ postea agit actione ex conducto,dꝫ succūbere:ꝛ tū intētio erat apte narrata:qꝛ vere locauerat.¶ Et tenēdo hanc partē,pōt respōderi ad fundamētū Bar.ꝛ doct.ꝙ qn̄ aliqd nō requirik de necessitate,si illud exprimak,ꝛ inepte,nō vitiat c actum.l.vnica.in prin.C.de rei vxo.act.cū multis si.Ista

4 regula reddik dubitabilis ex multis.¶ †Et primo in libello nō dꝫ de necessitate exprimi causa,ꝛ tū si exprimak, ꝛ sit inepta,vitiat libellū:ſm Bar.hic in.iij.colū.ꝛ in.l.j. in prin.ff.eo.do.Ant.de bu.in.c.dilecti.in.iij.col.de iud.

5 ¶ †Scdo facit:qꝛ iudex nō teneturᶜ in snīa exprimere

c causam.c.sicut.de re iudi.ꝛ tamen si exprimat,ꝛ ineptā, vitiatur snīa.c.cum super.de offi.delec.glo.ꝛ doct.in.l.si is ad quem.ff.de acquir.here.etiam si sentētia potuisset ex apta causa iustificari.Nam expressio inepte cause adᵈ d huc snīam vitiat.Jta no.Panor.post doc.in.c.ex parte. in vlti.col.de cōces.preb.facit bene qd vult Jnno.in.c.in presentia.de renū.cū suis cōcor.¶ Tertio facit qd vult glo.singu.in.l.proinde.ij.in glo.fi.ad fi.ff.ad.l.aquil.quā not.ꝛ reputat singularē,ꝛ dicit non esse alibi Bal.in.l. diffamari.in.iij.colū.j.de inge.manu.¶ Alibi Bal.in hoc arti.distinguit,ꝙ aut vno structu verborū ponitur inepta actio,cū apta narratione facti:ꝛ tunc totū vitiek libellus:aut separatim,ꝛ tūc secus.ita distinguit Bal.

d in rubri.extra de offi.iudi.in.vij.col.¶ An aūt necesseᵈ sit in libello exprimere:an quis agat directa vel vtili actione:disputat late Spec.in tit.de actio.ꝛ oblig.§.sequitur.ver.sed nūqd teneatur quis dicere.ꝛ Bal.tenet ꝙ sic:in.l.j.ad fi.C.de act.ꝛ obliga.ꝛ in.l.si quis in rem.ff. de procu.¶ Tene contrarium/vt not.per Barto.in.l.si duo rei.ff.de solu.sequitur do.Anto.in.c.dilecti.de iudi. Secundo no.

cōsi.lxxxij. incip.in causa ꝛ lite vertēte iter Jo. de blāchis. in.j.volu.idē Alerā.cōsi. cxxxij.inci. viso processu cause vertētis.i eo vo. Alex.consi. lxxx.incipiē. examiato ꝓcessu queresle.in.ij.volu. Alexan.cō. cviij.inci.in cā ꝛ lit.ꝟtente.in eo.vol. Alex.consi. cxxxj.incip. in cā vertente corā ꝑtore ciuitatis. in eo.volu. Alex.consi. lxx.inci.charissime dñe iudex.in.iij. vol.alex.cō. liiij.ici.viso puncto subtiliter.i.iiij. vol.alex.cō. cxiij.inci.viso ꝛ diligenter ꝯsyderato.in eo.vol. alex.cō.xiiij. inci.viso ꝓcessu cāe vertentis inter Joan.coda ciū.in.v.vo. Frā.de are. cō.xiij.inci. viso diligenter thema te.ꝛ p Fran. de cre.i suis no.nota.suo ciij.

c ¶ Nō tenek. adde Ang. in.l.si ꝑtor.§.marcellꝰ. ff.de iudic. Jnno.i.c.in ꝑntia.de renun.Jo.de imol.in.c.j. de re iudi.

d ¶ Necesse. Adde Jo.de imo.i.l.gallus.in.§.si eiꝰ.ff.de lib. ꝛ posth.Jo. an.in addi. Spec.in tit. de accusa.in §.j.ver.porro.Lap.allega.lxx.in j.col.Ro.in c.quo iure. vij.distin.

6 ¶ †Secūdo no. ex tex. ibi: speciē future litis demōstrat, q̄ libellus debet ita clare cōcipi per actorē, q̄d reus intelligat figurā future litis: et hoc modo possit deliberare: an velit cedere vel cōtendere: iuxta. l. j. in prin. ff. eo. ¶ Hinc est q̄ libellus obscur⁹ vel incertus seu generalis parte opponēte non procedit. l. fi. in prin. C. de anna. excep. c. fi. de libel. obla. Nisi in causis summarijs: vt singulariter tenet Bar. in extrauag. ad reprimendū. in verbo figura. in. iij. col. Et licet do. Alex. in cōsi. xxij. in. iiij. vol. q̄d incipit in causa executionis mote cōtra Bar. in. iiij. col. dicat, q̄ illud dictū Bar. d3 intelligi si nō opponat̄ a parte, al's q̄ nō sit verū, et referat q̄d ita vidit de facto iudicari Bononie eo existēte aduocato: tñ quia hoc modo nihil esset speciale in causis summarijs: prout ibi presupponit Bar. ideo intellige etiā parte opponēte: prout in specie tenet idē do. Alex. sibi 3rius, in 3si. clxxxvij. in. ij. volu. q̄d incipit. in hac causa et tit. in. ij. col. et in. l. si ita stipulat⁹ fuero si titi⁹. §. chrysogonus. in. ix. col. ff. de v̄b. obli. Io. de lig. et Pe. de anch. et Imo. in cle. sepe. in prin. de verb. signi. ¶ Item aduerte in practica: q̄d dicit magistraliter Spec. in tit. de libel. 3cept. §. fi. in ver. cautus. q̄ q̄n offert̄ libellus generalis vel incertus, nō d3 pars in specie excipere q̄ libellus sit incertus vel gn̄alis: nam hoc modo instrueret partē: sed debet solū excipere q̄ libellus est ineptus: et q̄ inepto libello non tenet̄ respōdere: et sic iudex d3 pronūtiare: sequit̄ do. Anto. de bu. in. c. fi. de lib. obla. Pau. de ca. et do. Alex. in. l. j. in p̄n. ff. eo. et Pau. de cast. hic. Et d3 talis exceptio obscuritatis vel ineptitudinis libelli opponi ante lit. cōtest. al's postea opponi nō posset: fm Bal. in. l. exceptionē. in. iiij. col. C. de proba. ¶ †Tertio no. ex eo. tex. fm

7 Cy. hic. q̄ per oblationē libelli non dicit̄ lis. patet q: tex. dicit future litis: ergo nō dicit̄ lit. contest. Idē no. Bar. in. l. causas. vbi dicetur. j. de transact. ¶ Quarto no. ex tex. ibi: emēdari. fm Bal. q̄ actor potest corrigere libellū suū absq3 p̄batione erroris. facit. §. si minus. instit. de actio. ¶ Contra istud not. et tex. fortiter oppono. assertioni facte in libello statur cōtra libellantē. l. cū precum. C. de libe. cau. l. ij. in fi. vbi Bar. et alij no. C. de insti. et substitu. etiā data absentia partis: fm Bar. in. l. certū. §. si quis absente. ff. de confes. q̄n ergo mutatio admittit̄. Rn̄det do. Alex. q̄ iste tex. d3 intelligi q̄n mutatio fieret circa respiciētia formā libelli, vel dicta in fauorē actoris: si aūt respiceret fauorē rei, et esset enūtiatiue dictum: adhuc idē esset. tex. est melior de iure in. l. qui familie. iūcto tertio intellectu glo. ibi. ff. fami. hercis. quē multū exclamat Bar. in. l. ex hac scriptura. ad fi. ff. de dona. cū concor. de quibus per do. Alex. hic: si in libello aliquid dispositiue diceret̄ in fauorē rei, tenet do. Alex. q̄ non haberet locū ista. l. q: tunc nō admitteret̄ emēdatio, nisi p̄bato errore. ¶ Cōfirmo: q: quoties ex p̄ductione libelli est acquisitum aliq̄d ius aduersario, ibi nō admittitur emēdatio. tex. est no. in. c. ab eo. de elec. in. vj. facit q̄d volunt doc. in. l. quāuis. per illum tex. ff. de in ius voc. ¶ Hinc est q̄ si aliq̄s plus debito petijt dolose in libello, quo casu incidit in penā. l. j. C. de plus peti. et. §. plus. instit. de acti. nō p̄ot libellū emēdare: fm Bar. hic: in. iij. col. per. d. l. j. C. de plus petitio. ¶ Illud tñ q̄d dixi, q̄ assertio libelli plene p̄bet contra libellantē. Limitat mirabiliter Joan. de imol. in. c. si cautio. ante mediū. de fide instru. vt procedat q̄n libellus est scriptus manu p̄pria libellātis: secus si manu notarij, vel alteri⁹ tertij: ita pondera velle Bar. in. l. nuda ratio. in. ij. col. ff. de dona. melius allegasset tex. in. c. j. in verbo vestris manib⁹ roboratā. de libel. obla. ¶ Teneo 3rium: per tex. no. in. l. diuus claudi⁹. §. item senatus. ad fi. ff. de fal. ibi videri enim ait ipsius dñi manu scripta cuius volūtate ea scripta sunt. et propterea canoñ. in. d. c. j. dicūt q̄ tex. ibi, in ver. vestris manib⁹. nō loquit̄ de necessitate, sed ad bene esse: nec Bar. in. d. l. nuda ratio. loquit̄ in libello, sed in libro rationum: in quo etiā reprehēditur per doct. ibi. ¶ †Quinto no. ex hoc

8 tex. q̄ admittit̄ variatio. facit. l. nōnunq̄. in prin. ff. de col. bonor. Ideo licitū est doctori qui cōsuluit pro vna parte variare, et mutare consiliū, si videat veritatē ad oppositū: fm Bal. in. l. fi. §. sed cū in secundā. ad fi. C. de fur. et in. c. ne innitaris. in vlti. col. de cōsti. Ange. in. l. labeo. ad fi. ff. de serui. rusti. p̄dio. vbi tñ monet esse cauendū tanq̄ ab igne, p̄pter malignitatē linguarū: non in bonam partē sed potius in falsitatē trahentiū. ¶ De qua tñ materia, an et q̄n variatio admittat̄, dic vt per Bal. in. l. de rebus. ff. re. amo. per Bal. Imo. et alios in. l. si cum dotē. §. eo aūt tēpore. ff. sol. mat. Joan. an. in regula mutare. in mercu. ¶ Et attēde diligēter, q̄ in casibus in q̄bus admittit̄ variatio nō admittit̄ nisi semel. Bal. in aut. habita. in. ix. col. in. iij. q. C. ne fil. pro patre. per tex. in. l. si quis iusiurādū. C. de reb. cre. Et per quē dicit ad. l. nostrā Bal. i. c. ij. de libel. obla. q̄ emēdatio vel mutatio libelli semel tm̄ admittit̄, et nō plus. Sic in simili declaratione libelli obscuri. glo. est singu. in. l. quicq̄d astringēde. in glo. mag. in verbo secundū p̄missorem. circa mediū. ff. de verb. obli. quā pro singulari ad hoc no. Ang. in. l. si q̄s

9 intētione ambigua. in vlti. colū. ff. de iudi. ¶ †Vltimo no. fm vnā declarationē tex. quā ponit Bal. j. in pe. col. q̄ q̄n libellus emēdat̄ vel mutatur per actorem, debet remanere saluū ius deliberandi reo de nouo, et si opus est debet habere nouā dilationē. De quo tamē vide tex. i. c. litere. de dila. Ang. et Moder. in. l. j. §. si quis simpliciter. ff. de verbo. obli. ¶ Capio glo. magnam in verbo emendari. ¶ Istam gl. diuide in quatuor partes princi. In prima ponit materiā emēdationis libelli. In scd'a materiā mutationis. In. iij. materiā cumulationis. In. iiij. format tres q̄stiones. Secunda ibi: subijcit de mutatione. Tertia ibi: sed cumulatio. Quarta ibi: sed nūquid sup noua. Redeo ad primā partē, quā subdiuido in. v. particulas. in prima declarat per exemplū quid sit cumulatio libelli. In secunda vsq3 ad quantū tempus fieri possit. In tertia per viā questionis oppo. in quarta format aliam oppositionē. In quinta et vltima format aliā. Scd'a ibi: q̄d dicūt fieri posse. Tertia ibi: sed quare non potest. Quarta ibi: ei aūt quod dixi. Quinta et vltima

10 ibi: item nec dictus. §. ¶ †Pro declaratione hui⁹ glo. debes scire

a quid sit iudicium[a] vniuersale, et quid iudiciū generale: de quibus plenius per glo. in. l. j. in prin. ff. eo. glo. et doc. in. c. ij. de lib. obla. et in. c. cōquerēte. ff. de offi. ordi. ¶ In quo reiectis declarationibus aliorū dic fm Bal. in. l. j. in prin. in. iij. col. ff. eo. et hic in repe. perusina q̄ iudicium vniuersale dicitur illud, q̄d fit super oībus q̄ recipiunt augmentū vel diminutionē. vt super hereditate, patrimonio, peculio, dote, et iurisdictione vt p gl. i. l. q̄d dicit̄. ff. de impen. in reb. do. iūcta gl. sing. i. l. act⁹. ff. de fun. instru. ¶ Judiciū vero generale est, vbicūq3 petitur ratio administrationis, cum ibi p̄suppo nantur plura negotia implicita, vt est iudiciū generalis administrationis. itē tutele vel societatis. l. pro socio arbiter. ff. pro socio. Alibi dicit idē Bal. in rub. extra de iud. in. vij. col. ad fi. q̄ nō reperitur actio generalis que sit in rem: sed semp in personam. †Ra-

11 tio: quia genera non possidentur. ergo ibi non cadit actio in rem: q: actio in rem causatur a posses. l. vnica. C. de alie. iudi. mut. causa fac. Alibi dicit Bal. in. c. cū ecclesia sutrina. in pe. col. de causa pos. et proprie. q̄ vniuersale nō distinguitur in species, dialectico modo sumptas: generale vero est illud q̄d habet species sub se. q: est quoddam predicamentum. ¶ In ea. gloss. ibi: nunc plus vel econtra. habes ex gloss. exemplum quando dicatur emendari libellus. Istud exemplum non est bonū, quia ista dicitur mutatio, et nouus libellus. Nisi exprimeret̄ q̄ ista addita essent de eadē, summa et ex eadē causa. alias eñ cum censeatur diuersa quātitas, esset mutatio et non emēdatio libelli: iuxta doctrinā glo. in. l. scire debemus. in prin. vbi Barto. ff. de verbo. obli. ¶ Dic ergo melius ex mente Cy. hic in. j. colū. et plenius in vltima q̄one prin. q̄ verbū emenda

b re[b] potest capi p̄prie et stricte: tūc idē est q̄ extra mendā seu extra vitium ponere. vnde q̄n aliquid vitiosum in libello immutat̄, proprie est emendare. Large aūt capitur vt hic per Bar. intellige tñ fm Bal. in. iij. colū. nisi actus esset nullus. quia trāsire de nullo ad aliquod, nō est emendare, sed mutare. quia emēdare est, q̄n remanente substantia rei aliquid addit̄ vel detrahitur. Ex quo apparet q̄ Bar. j. dum loquitur de libello qui est ipso iure nullus: non p̄prie dicit de emendatione. ¶ In ea. glo. ibi: vsq3 ad litē contest. non post. Habes ex glo. tres cōclusiones. ¶ Prima est: q̄ in iudicijs vniuersalibus licita est emendatio libelli vsq3 ad sententiam doct. reprobant: q: iura allegata per glo. nihil dicūt de emēdatione libelli, sed illud procedit ex natura actionis vniuersalis, vt est petitio hereditatis, que recipit augmētum et diminutionē, fm q̄ reus reperitur plus vel minus possidere: iuribus allegatis in gl. Nisi fm Barto. post Pe. Cy. et aliquis egisset petitione hereditatis ad vnam rem tantū, tunc idem esset prout in iudicijs singularibus. Et sic videtur Bar. intelligere iura allegata in glo. q̄ loquantur q̄n generaliter fuit actum. et cum eo videtur cōcordare Spe. in titu. de libel. cocep. §. nunc ostendamus. in prin. approbat do. Alexā. declarando. vt hic per eum. et reprobata opi. Fulg. contradicentis Bar. ¶ Tu pro veritate considera q̄ q̄n agitur petitione hereditatis, vel alia actione reali, in libello petit se declarari heredē: quia actiones reales cōpetūt vt quis declaretur heres, vel dñs, vel aliud ius habere. l. et ex diuerso. §. j. ff. de rei vē. et hoc est

12 clarū. Dubiū autem est, an restitutio rerū simulter petatur iure actionis intentate: an vero solū officio iudicis. Doct. hic p̄sertim moderni tenent, q̄ solū officio iudicis. et hoc tenet Bar. in. l. harū. ad fi. et ibi Bal. ff. si serui. vendi. et in terminis nostris in petitione hereditatis, tenet Bar. in. l. licet. ff. de peti. here. Dic meli⁹ q̄ etiā restitutio rerū venit iure actionis, et ita peti debet. d. l. et ex diuerso. ita tenet Bar. subtiliter intuēti. in. l. si priusq̄. in. ij. q. vbi ponderant Imo. et mod. ff. de ope. no. nun. Sed ego allego Bar. clare volentem. in. l. j. C. de fur. et in. l. j. in fin. princi. ff. eo. bene verum est q̄ lata sententia postea ipsa executio facti fit per officium iudicis. l. qui restituere. ff. de rei vendi. ita notabiliter declarat Ange. in. l. si quis vi. §. differētia. in. xix. co. ff. de acqui. pos. et mod. post imo. in. l. si priusq̄. s. allega. Vnde in proposito: si quis esset in petitione hereditatis ad vnā rem, vt dicit Bar. hoc est petijsset se decarari heredem et iure actionis fieri restitutionē illius rei, nō posset condēnatio fieri in plus. secus si petitio restitutiōis fuisset generalis. sic

a ¶ Judiciū. Adde Spe. ti. de iud. in prin. doc. in c. cū ecclesia sutrina. de causa pos. et fruct. doc. in c. certificari. de sepul.

b ¶ Verbum emendare. Adde. l. nec quicquā. in §. de plano. et ibi doc. ff. de offi. p̄cō.

intellige iura alleg. in glo. ¶ Secunda conclusio est: q in iudicijs gñalib⁹ admittit emẽdatio libelli vsq ad sñiam. l. licet. j. de iudi. que lex nihil facit ad hoc. Unde dic melius idẽ esse in iudicijs generalib⁹ prout in singularib⁹, vt statim dicam. ¶ Tertia cõclusio
13 est: q† in iudicijs singularibus, licita est emẽdatio libelli vsq ad litẽ cõtest. ꝛ nõ post. ꝛ in hoc glo. nostra bene dicit. ꝛ hoc modo intellige istam. l. Pro ista cõclusione addit do. Alex. rationẽ: si posset addi libello post lit. cõtest. certe super addito ferret postea sñia, super eo super quo nõ esset lis ↄtest. ꝛ sic sñia esset nulla. l. prolatã. C. de sen. ꝛ interlo. ꝛ ista ratio nõ mihi placet: qꝛ nõ est generalis, ꝛ presupponeret qꝺ posset emẽdari libellus diminuẽdo, etiam post lit. cõtest. Unde tu assigna meliorẽ rationẽ: nam libellus dꝫ ita cõcipi, vt reus possit deliberare / an velit cedere vel cõtendere. l. j. in prin. ff. eo. istud nunq esset si post lit. ↄtest. ꝛ sic post tẽpus ad deliberãdũ posset libellus emẽdari. ¶ Ista ↄclusio glo. pcedit qñ lite ↄtest. actor ex interuallo post vellet libellũ emẽdare, tũc nõ posset. Quid ergo si incõtinẽti, an possit. do. Alex. hic tenet q sic: qꝛ paria sunt aliquid fieri ante litẽ ↄtest. vel incõtinẽti post. glo. est not. in. l. põponius. §. ratihabitionis. in glo. j. in verbo cõtestationẽ. ff. de procur. quã ad hoc reputat singularẽ. Imo. in. l. ex cõsensu. §. fi. in. xxv. col. ff. de appel. ꝛ in. l. ij. §. prius. ff. de vulg. ꝛ pup. Tu alleg. cõcor. glo. in. l. ij. in prin. in verbo narrationẽ. C. de iur. calũ. Adde qꝺ Bal. in. d. §. ratihabitionis. reprobat illã glo. nisi in cõtest. litis sit facta reseruatio. l. si fideiussor. ff. qui satisda. cog. alꝭ etiã incõtinenti post non admittit. l. sed ꝛ si susceperit. in prin. que nihil facit. ff. de iudi. Ange. etiã in. d. §. ratihabitiõis. reprobat illã glo. cũ lit. cõtest. sit termin⁹ prefixus: ꝛ sic exclusiuus. nihil alleg. adde bene facere qꝺ vult Bal. in. c. cũ dilect⁹. in. j. col. de fide instru. vbi mirabiliter tenet, q instra possunt pduci vsq ad sñiam: etiam si iudex incepisset legere sñiam: sed nõdũ dixisset absoluo vel ↄdẽno. Sed
14 post sñiam etiã incõtinẽti nõ posset. † Ratio fm eum est: qꝛ qñ est questio momẽti, ea que fiũt post: licet incõtinẽti, nõ vident inesse. l. thais. §. intra. ff. de fideicõ. liber. ¶ Ego teneo doc. glo. in. d. §. ratihabitionis. ꝛ idẽ tenet Inno. in. c. pastoralis. de excep. Spe. in tit.
15 de satisda. §. viso. versi. debẽt aũt pstari. ¶ † Cõfirmo per sex principalia. Primo / per illud qꝺ volunt glo. in. l. j. in glo. magna circa prin. ꝛ ibi Bar. C. de ope. libe. ꝛ in. l. fi. ff. de libe. cau. ꝛ in. l. vt iurisiurandi. in prin. in verbo manumissionẽ. ff. de oper. libe. Qꝺ paria sunt q libertus iuret de operis ante manumissionẽ, vel incõtinẽti post. ¶ Et vide qꝺ per illas gl. dicit Bar. se dixisse de facto. in. d. l. vt iurisiurãdi. in prin. quẽ sequit simpliciter do. Alexan. in. l. diuortio. in prin. in. iij. col. ff. solu. ma. ¶ Secũdo adduco illud qꝺ volũt glo. in. §. tutor. in verbo post tps. insti. de auto. tut. ꝛ in. l. obligari. §. tutor. ꝛ ibi Bar. ff. eo. ꝛ Bar. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. heredi. q quãuis in. l. requirat autoritatẽ tutoris debere precedere: tũ idem est qñ sequit sed incõtinẽti. ¶ Tertio facit qꝺ no. Bal. in. c. officij. de elect. per illũ tex. in verbo incõtinẽti subsecuta sunt. qꝺ prius actum videt illud qꝺ incõtinẽti subsecutũ est. ¶ Quarto facit qꝺ vult Bal. in. c. cũ venissent. in pe. col. de iudi. q reconuentio dꝫ fieri ante lit. cõtest. c. j. ꝛ. ij. de mutu. peti. intelligit vel verũ post, anteq sit iuratũ de calumnia. ¶ Quinto facit quod signãter vult Bal. in. l. fi. in. iij. colum. ff. de ferijs. qꝺ post terminũ peremptoriũ datũ ad probãdũ: admittit qui incõtinẽti vult probare, nedũ per instra, sed qꝺ notabilius est, etiam per testes, vt ibi per eũ. ꝛ per eundẽ in. l. diffamari. in. j. col. vbi limitat. C. de inge. et ma. ꝛ notabiliter Bal. in auť. ad hec. in pe. col. C. de vsur. ¶ Sexto facit qꝺ singulariter decidit Bal. in. l. fi. in pe. col. ad fi. in ver. modo circa testes. C. de fideicom. testes in testõ debent esse rogati ad hoc, ꝛ non fortuiti. l. heredes palã. §. in testamẽtis. ff. de testa. tenet singulariter Bal. qꝺ perfecto testamẽto sufficiat incõtinẽti rogare testes / quod an sit verum ibi dixi. ¶ Accedat vltimo illud vulgatum que incõtinenti fiunt censentur inesse. l. lecta. ff. si cer. peta. glo. ꝛ doct. in. l. petens. C. de pac.

a ¶ An sit licita. Adde Spe. in titu. de libel. ↄce. in. §. octauo. Spec. in tit. de expensis. ver. xxx. Ange. in auť. de liti. in. §. oẽz po. col. viij. Bal. in auť. Ꝭ sacrm hodie. in fin. C. de iura. cal.

b ¶ Qꝺ in criminalibus. Adde diffuse per Lanfran. in repeti. c. qm ↄ. de proba.

Additio. Adde si querat quid sit emẽdatio, dicitur si primo petebã decem nunc peto. xx. vel ecõtra. caue, qꝛ ista non esset emẽdatio sed mutatio: qꝛ ista secũda summa censet penitus diuersa a prima, nisi fieret sub cõmemoratione prime, iuxta glo. ordinariã. l. scire debemus. in prin. ff. de verbo. oblig. Bart. dicit q emendare est resecare superflua: corrigere, addere, detrahere, ꝛ declarare: sñia prima firma manẽte vt hic per eũ. Tu dic melius fm Cy. hic: in. j. columna. plenius in. vj. q. principali. Et tangit etiam Pau. de ca. in discursu in. ij. colum. Nam iste terminus emendare, potest dupliciter capi: primo stricte ꝛ proprie, et tunc emendare est extra mendã ponere: vt. s. dixi: vbicũq ergo est defectus in substãtia, vel forma, ibi proprie dicitur emẽdatio: quasi extra mendã positio: sed si iste terminus capiatur large: tũc
16 procedit illud quod dicit Barto. ¶ Si vero queratur. † An sit li
a cita[a] emendatio libelli, ꝛ vsq ad quãtum tempus. Bar. post Cy. ponit plenã doctrinã in qua facit quatuor casus principa. Aliqñ querit de emẽdatione libelli circa substantialia. Aliqñ ando circa rem petitam in libello. Aliqñ ꝛ tertio circa aliquam qualitatem. Quarto ꝛ vltimo circa declarationẽ obscuritatis. ¶ Circa primũ casum, quãdo queritur de emendatione circa substãtialia libelli. Adde dictis Bar. primo inquantũ vult quedam esse substantialia, quorũ omissio non vitiet ipso iure: sed ita demũ si opponatur a parte: hoc nõ videtur bene dictum, capiendo substãtiale pprie: nam substãtialia sunt sine quibus actus non potest subsistere. l. ij.
17 ff. de vsur. ¶ † Secundo adde inquantũ vult Bar. q qñ est defectus libelli qui non vitiat libellũ ipso iure: sed demũ parte opponente: vt qñ est libellus obscurus vel incertus: ꝛ tenet Bar. q talis defectus potest emẽdari per actorem vsq ad sñiam, nisi prius opponatur a parte. Adde q talẽ oppositionẽ nõ potest reus facere, nisi vsq ad litem cõtest. fm Bal. in. l. exceptionem. in. iij. col. C. de proba. Pau. de cast. hic / qui fortius ꝛ plus subdit, q non sufficeret opponere ante lit. contest. nisi etiã in lit. contest. protestaretur saluã esse exceptionẽ oppositã super obscuritate libelli. Quia litẽ cõtestando simpliciter, intelligitur talem exceptionẽ remittere: vt hic per eum. Sed bene verũ q qñ libellus est ipso iure nullus: tũc exceptio inepti libelli potest quãdocunq etiam post sñiam opponi: vt dixi in. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condictio. indebi.
18 ¶ † Tertio adde inquantũ vult Bar. q in criminalibus[b], si in li
b bello nõ ponatur locus, ꝛ tẽpus, libellus est ipso iure nullus, etiã si nõ opponatur a parte. Cum Bar. tenet Pau. de ca. hic: ꝛ Bal. in. l. vnica. in. xiij. col. in ver. sed iuxta hoc pone dicit statutũ. C. de de confes. notabiliter Bal. in. c. quoniã contra falsam. in. xiij. colũ. vbi pulchre limitat de proba. Rapha. Fulg. hic: in. vij. colũ. tenet contrariũ / per tex. in. l. libellorum. §. fi. in verbo postulante reo. ff. de accu. Nam illi ablatiui resoluuntur in cõditionem, si reus postulauerit. l. a testatore. vbi Bar. no. ff. de condi. ꝛ demon. cum si. ꝛ ita tenet glo. in. d. l. libellorũ. §. j. in verbo abolet. que subaudit scꝫ postulãte reo. idem per. d. §. fi. tenent Ja. Posti. ꝛ Jo. an. in. c. j. de pur. cano. Adde bene facere illud quod tenet Bar. in. l. j. §. accusationẽ per illũ tex. ff. ad turpil. q si in libello aliquis accusat, qui nõ potest accusare: vel aliquis accusat, qui non potest: ꝛ idẽ in pluribus: tũ ipso iure non vitiatur libellus: sed ita demũ si opponatur a parte / Bal. hic: in repe. perusina. in. vj. ꝛ. xj. col. via distinctionis cõcordat opiniones: vt hic per eum. Tu tene cum Bar. per tex. in. d. l. libellorũ. in prin. iũcto ver. q si libelli. dum dicit tex. aboletur. ꝛ sic vtitur verbo psentis tpis: ꝛ sic intellige ipso iure / glo. in. l. in criminali. C. de iurisd. om. iudi. cũ simi. Nõ obst. d. §. fi. in verbo reo postulãte. quia nõ loquitur qñ libellus nõ fuit legitime ↄceptus, sed mutatur casus: qñ accusator est mortuus, vel si viuit ꝛ elapsum est tps accusandi, aut alia similis causa intercesse-
19 rit. ¶ † Quarto adde inquantũ Bar. vult / q in ciuilibus si in cõclusione apponatur causa inepta, vitiat libellũ. Idem tenet Bal. Pau. de ca. ꝛ do. Alex. hic / do. Anto. in. c. dilecti. de iudi. Raph. Ful. in. vij. col. reprehẽdit. Nam actor non tenet apponere aliquã causam: nisi apponatur a parte: ꝛ libellus licet incertus pcedit. l. fi. in prin. C. de anna. except. Ergo succedit regula: q qñ aliquid de necessitate non requiritur, si exprimatur, ꝛ inepte, non vitiat: vt dixi in tex. in. l. ij. not. Pau. de ca. respõdet / q est magna differẽtia: quia qñ actor nullam causam expressit, potest in probationibus iustificare quam velit: secus qñ ineptam expressit: qꝛ ad eam se astringit. ꝛ q istum respectũ habuit Bar. quẽ indebite reprehendit Fulg. aliter dicit do. Alexã. q quando actor exprimit causam oino, ineptam, ↄstat tunc iudici qꝺ malitiose agit: vnde ex officio, etiam parte nõ petente, debet libellum lacerare. glo. in. l. qui cum maior. §. si patris. in verbo vel calumniosam. ff. de bon. liberto. et glo. in. l. j. in verbo libellis. ꝛ ibi dixi. ff. de offi. asses. secus enim est
20 quãdo nullã causam expressit. ¶ † Quinto adde inquantũ Bar. vult / q quãdo libellus in criminalib⁹ vel in ciuilibus est ipso iure nullus, quod potest emendari ante lit. contes. si tempora patiant: hoc est si adhuc durant tẽpora statuta a iudice vel a lege ad agendum. l. accusaturus. ff. de adulte. Facit quod in simili vult Jo. an. in addi. Spec. in titu. de teste. §. nunc tractemus. in addi. magna. sequitur do. Ant. in. c. licet causam. de proba. q si sit, datus terminus ad producendũ articulos licet post terminũ non possint alij produci, tamen producti bene possunt emendari. Jason.

¶ Tu consydera duo. primo si libellus est ipso iure nullus, qño potuit lis ↄtest. secũdo qñ libellus est ipso iure nullus: nõ est proprie emendatio, imo mutatio de nullo ad aliquid. vt. s. declaraui. Tenẽdo tamen Bar. Limita vt procedat, qñ emẽdatio fit circa aliquod substantiale: si autem emendatio fieret circa aliquid non substantiale, prefixio termini non impediret talem emendationẽ: sic intellige Bar. in. l. qui fundũ. in prin. per illum tex. ff. de ↄhemptio. ¶ Sexto adde inquantũ Bar. ponit vtilitatẽ de gabella nõ soluẽda: q in duobus male dicit. Nam presupponit q libel
21 lus esset ipso iure nullus: ergo non debuit solui gabella. † quia statutum disponẽs, q de quolibet libello soluatur gabella, debet intelligi de libellis validis, ꝛ habentibus effectum: vt tenet idem

Bar.in.l.fi.§.finautē. C.cōia de lega.ꝛ eſt tex.in.l.ij.ꝛ ibi Bal.ad
hoc no.C.de eunuch.Bal.ꝛ Ful.in.l.nō dubiū.C.de legi. Secūdo
inquantū preſupponit Bar.ꝙ qñ emendat̃ libellus in ſubſtātia-
libꝰ,nō debet pro eo gabella ſolui,ex quo primo ſoluta eſt. Illud
nō eſt verū:qꝛ libel.emendatus in ſubſtātialibus,cenſetur nouus
libellus:ita no.Guil.Bart.ꝛ Bal.in.l.ius ciuile.per illum tex.de
iuſti.ꝛ iur.Bal.hic in repe.peruſi.in.vj.q.prin.¶ Succeſſiue/quia
dictū eſt qđ in criminalibꝰ,ſi in libello omittatur locus ꝛ tēpus,li
bellus eſt ipſo iure nullus:pcedit qñ pro delicto criminaliter agi-
22 tur.†Quid ſi pro delicto agatur ciuiliter,quo caſu etiā debet ap-
poni locus ꝛ tēpus,iuribus hic alle. per Bar.hinc eſt ꝙ ſi contra
teſtes opponatur ꝙ ſint criminoſi in cauſa ciuili,etiam in talibus
exceptionibꝰ dꝫ apponi locus ꝛ tp̄s.c.preſentiū.§.j.de teſti.in.vj.
expreſſe Bar.in.l.j.in.ij.col.in ver.quero pone ꝙ aliquis excipiē-
do.ff.de excep.ꝛ in.l.iij.§.lege iulia.ff.de teſti.ꝛ in.l.p̄tor.in prin.ff.
de iniur.notabiliter Bal.in aut̃.ſi teſtis pductꝰ dicat̃.circa fi.C.de
teſti.Quāuis ꝯriuꝫ teneat idē Bal.hic:in.x.oppo.ponūt etiā late
cano.in.d.c.preſentiū.ꝛ in.c.fi.de purga.cano.An ſi omittat̃,libel-
lus ſit ipſo iure nullus,etiā parte non opponēte:dicit Bar.ſe di-
cturum in.l.j.ff.eo.ſed ibi nihil dicit:nec hic. Tangit Bal.ꝛ nihil
firmat,in.c.j.in.vj.col.qbus mod.feu.amit.in vſi.feu.do.Alex.hic:
in.vij.colū.tenet ꝙ libellus ſit ipſo iure nullus,cū in eo requiritur
exp̄ſſio loci ꝛ tp̄is:ſicut in criminalibꝰ:ergo pariter dꝫ ipſo iure
vitiare.¶ Teneo ꝯriū:ꝛ pondero Bal.ita velle hic:in.viij.oppo.
dū dicit reo petēte.idē tenet Ful.hic/per generalitatē regule.l.fi.
in prin.C.de anna.excep.idē tenet do.Fran.de are.hic ſubtili fun-
damēto.qꝛ ſi inſpiciat̃.l.p̄tor.in prin.de iniur.ꝛ.l.item exigit.ff.de
dolo.nō dicūt ꝙ pro forma requirat̃ locus ꝛ tp̄s:ſed qꝛ non debet
vagari actor in tanto crimine:ꝛ ſic pro certitudine rei conuenti:
pcedit ipſo iure libellus:vt.s̃.dixi:ita etiam hoc caſu.nec ſimiliter
dictū Alex.eſt bonū:qꝛ in criminalibꝰ agit̃ ad vindictā publicā,
glo.in.l.iij.ff.de ſepul.vio.nec poteſt reus renūtiare defenſionibꝰ,
glo.eſt ſing.in.l.pactū inter heredē.ff.de pac.ꝛ ibi.l.vltra procedit
annullādo ipſo iure.vt.s̃.declaraui:que omnia ceſſant qñ pro de-
23 licto ciuiliter agitur.¶† Ultra Bar.cadit neceſſaria dubitatio/
an qñ libellus eſt ipſo iure nullus,poſſit nullitas purgari ex pro-
bationibus aptis:puta in libello accuſatorio eſt omiſſus locus et
tempus,an ſuppleat̃ ex pbationibus aptis.Bal.hic tenet ꝙ nō,
in.viij.oppo.niſi per cōfeſſionē partis.c.j.de accu.in.vj.ꝛ idē Bal.
hic:in.ix.col.querit an probatio apta ſuffraget̃ libello inepto:con
cludit ꝙ non:qꝛ eſt mediū ſine principio.alleg.Jo.and.in.c.exami
nata.de iudi.in nouel. Contrariū tenent Pau.de leaza.ꝛ Pet.de
ancha.in cle.cōſtitutionē.de elect.¶ Tene primā partē:ꝛ ponde-
ra idem velle Bar.ſi bene inſpexeris,in.l.ſi preſes.de pe.poſt me-
dium.Et dicit idē Bal.in.l.j.in vlti.col.ff.de iuriſdi.om.iud.ꝙ ſi li
bellus eſt ineptus,ꝛ probatio apta:vel ſi exceptio rei eſt inepta,ꝛ
probatio apta:iudex tamen non poteſt ſupplere ex probationibꝰ
aptis,niſi per ꝯfeſſionē partis:qđ reputat not.dignū.Facit quod
vult idē Bal.in.l.j.ad fi.C.de pig.act. vbi dicit Bal.ꝙ qñ eſt ma-
le actum ꝛ bene pbatū:dꝫ denuo agi:facit quod vult glo.not.in.l.
verbū oportere:al's eſt in.l.p̄cedēti.ff.de ver.ſig. quam no.Bal.in
c.j.in.ij.col.de mili.vaſal.qui cōtu.eſt.in vſi.feu. Ad idē bene facit
qđ notabilr multū dicit Ange.in.l.claudius.in.j.col.poſt mediū,
ff.qui potio.in pig.hab.qđ qñ in libello eſt actum ex cauſa inepta,
ꝛ iudex in pceſſu videt probatā cauſam aptā,debet tñ abſoluere
reū,reſeruata actori facultate agēdi ex cauſa apta.tex.eſt quē di-
cit qđ.d.ſuꝰ Bal.ſemper habere ſolebat in ore,in.l.bebius marcel
lus.ff.de pa.do.bene verū eſt/ꝙ qñ libellus eſſet ambiguus:incer
tus vel obſcurus:qui pcedit ipſo iure,declaratur ex pbationibus
aptis.in his terminis procedit glo.ſingu.in.l.j.§.ſi quis argentū.
ff.depoſi.Bar.in.l.in actione.ff.de fur.ꝛ ſm iſta intellige qđ tenet
Ludo.ro.contra Rapha.cu.in.l.non ſolum.§.ſed vt probari.ff.de
operis noui nuntia.ꝙ ſi in libello omiſſa ſit qualitas vt locus vel
tempus,ꝙ non poſſit ſuppleri ex probationibus:ꝛ ex his habes
expeditū primū caſum.Bar.hic.¶ Secundū caſum vide per te,
24 vno excepto,†ꝙ acceſſoria que emergūt poſt lit.ꝯteſt.nō ſpectāt
ad actionē,vt preſupponit Bar.ſed veniunt officio iudicis merce
narij:vt per Cy.hic:in.vj.q.ad fi.¶ Tertius caſus Bar.eſt ꝙ ſi
per emendationē qualitatis libelli mutatur actio,vel ſubſtantia
facti,non ſit licita emendatio.¶ Credo licet nemo tangat Bart.
male loqui,imo licita eſt ante litis cōteſta.ſi tēpora largiunt̃:per
illud quod Bar.met.tꝫ.s̃.in.j.mēbro.qđ in criminalibꝰ qñ libellꝰ
eſt ipſo iure nullus,tamen admittitur emendatio ante lit.conteſ.
ſi tēpora largiant̃:ergo idē debet eſſe hic.Et ſi dicis Barto.ibi lo
quitur de emancipatiōe,ſed hic eſſet mutatio:qꝛ vt ibidē dixi,qñ
libellus eſt nullꝰ,de nullo ad aliquid eſt mutatio,et nō emēdatio.
¶ Fortius Bar.ibi firmat,ꝙ ante lit.conteſt.libellus pōt in totū
mutari:ergo ꝛ hic fortiꝰ volunt doct.in ſeq.parte glo.qđ mutatio
libelli ante lit.conteſt.ſit licita.Unde credo Barto.indiſtincte lo-
quutuꝫ non bene cōſyderaſſe:ꝛ ita hoc mane feci publicari hanc
concluſionē cōtra Bar.indiſtincte loquutū:nam debebat diſtin-
guere poſt lit.conteſ.¶ Nec ob.fortiter tex.in.l.denūtiaſſe.§.quid
25 tamē.ff.de adul.in verbo mox allegatus per Bar.†Quia dupli-
a citer reſpondeo.ſ.ꝙ dictio mox.[a] debet aliter intelligi ſm ſubiectā
materiam/per not.per Bart.ꝛ alios in.l.fructus.ff.ſol.ma. Scđo
realius reſpōdeo vt per Bar.circa prin.qđ ex eadē denūtiatione
ſic variata:licet mox nō poteſt ſequi cōfirmatio:ſed bene ſi muta
retur,ꝛ daretur nouus libellus.Itē adde inquantū Bar.tenet,ꝙ
qñ per mutationē qualitatis nō mutatur actio nec ſubſtātia facti
quāuiſ augeatur vel minuatur cōdēnatio,licita eſt emēdatio vſqꝫ
ad ſententiā:prout etiā tenuit gl.hic ꝛ Bar.in.d.l.in delictis.§.ſi
detracta.Errat Bart.qꝛ mutatio illius qualitatis.ſ.ſcientie vel
ignorātie dñi,nō facit mutari ipſam cōdemnationē:cū vtroqꝫ ca-
ſu ſemper dñs cōdēnetur inſolidū ad dānū:bene verū eſt ꝙ poſt-
ea moderatio fit in executione talis ſnie:qꝛ ſi dñs fuit ignorās,hꝫ
in executione ſentētie facultatē dandi ſeruū pro noxa.ſecus ſi fuit
ſciēs.l.mileſ.§.qui iudicati.ff.de re iud.¶ Itē adde ꝙ cōtra Bar.
multū obſt.l.quod In herede.§.eligere.ff.de tribu.ſꝫ Imo.i.l.j.§.
j.ff.de pub.in rem.ac.qui dicit ꝙ iſtud ꝯriū nō repetit formatū a
doc.ꝛ ꝙ.d.§.eligere:dꝫ intelligi ꝛ limitari ſꝫ.d.§.ſi detracta.ꝛ ita
dicit ſentire Cy.hic:in.vj.q.Sꝫ Inn.in.c.j.de libel.obl.quē refert ꝛ
ſequit̃ Bald.in.d.§.ſi detracta.dicit ꝙ ibi actor nō expreſſit in li
bello qualitatē ſciētie,vel ignorātie:ideo variatio admittitur:ſe-
cus ſi expreſſiſſet.d.§.eligere.ſed iſta ſol.eſt cōtra text.d.§.ſi detra-
cta.i ver.de ſcia dñi arguēda peniteat.ſꝫ Jo de ana.i.c.fi.de collu.
detegen.¶ Ueritas eſt quā do.Ant.in.c.ij.de libel.obl.Bal.hic:
in repe.Peruſina.in.vj.q.Alb.in.d.§.ſi detracta.qđ vbi variatio
illius qualitatis ſciētie vel ignorātie dñi nō mutat cōdēnationē:
cū ſemper fiat inſolidū:vt proxime declaraui:ideo admittit̃ ſecus
in.d.§.eligere.ꝛ hāc tene.¶ Quartꝰ caſuſ Bar.circa emēdationē,
26 eſt in declarādo obſcuritatē libelli,vt hic per eum.Adde†ꝙ ſicut
heres nō poteſt declarare libellū defuncti vt hic per Bar.ita dñs
nō poteſt declarare libellū a procuratore porrectum.gl.in.l.idem
pomponius ſcribit.ff.de rei vendi.hic allegata per Barto.iuncta
gl.in.§.ſi quis aliud.inſti.de actio.ꝛ ſi ſemel declarauit libellū,nō
poteſt ampliuſ declarare:vt dixi in tex.in pe.no.¶ Ultra Bar.in
hac materia emendationis libelli vltra limitationem dictam in
text.in primo no.ꝛ aliam dictā in pe.no.

27 **Additio.** Scđo limitat̃ vt actor tantuꝫ poſſit libellum
emēdare:ꝛ poſtꝙ ſemel emādauit non poſſit
amplius etiā ante litē cōteſtatā emendare:ita ſingulariter Bal.
in.c.ij.de libel.obla.per tex.no.i.l.ſi quis iuſiurādū.j.de reb.credi.
Confirmo per illud qđ fortius vult ſing.Ange.in.l.ſi quis inten-
tione ambigua.col.fi.de iudi.vbi dicit ꝙ lꝫ actor poſſit declarare
libellū obſcurū vſqꝫ ad ſententiā.d.l.ſi quis intētione ambigua.ꝛ
Bar.In quarto caſu proxi.procedenti.tamē dicit ibi Ang.quod
poſtꝙ ſemel declarauit,nō poteſt ampliuſ declarare:de hoc dicit
eſſe gloſ.ſing.in.l.quicquid aſtrigende.ff.de ver.obli.non inuenio
tamē ꝙ illa gl.dicat hoc.Confirmo per aliud in ſimili.Naꝫ dicit
Bal.in aut̃.habita.C.ne fi.pro pa.col.xj.verſi.tertio dubitatur.in
fi.vbi dicit,ꝙ ſi aliquis habeat plures iudices,vt ſunt ſcholares,
dato ꝙ ſit verū ꝙ vno electo poſſit variare,tñ iſta mutatio vel va
riatio non poſſet fieri niſi ſemel:allegat.d.l.ſi quis iuſiurandum.
¶ Tertio limita:niſi ſtatuto diſponeret̃ ꝙ productio libelli ha-
beat vim lit.conteſt.ſm Bal.in.l.accuſationē.in fi.j.qui accu.non
poſ.ꝛ in.l.j.col.xvj.eo.ti.Jaſon Papie.¶ Et adde ꝙ in omnibus
caſibus in quibus dictū eſt emendationē libelli non admitti poſt
litē conteſt.ſemper intellige qñ iuratū eſt de calūnia ita ſing.tenet
Specu.in titu.de lib.concep.§.nunc oſtendamus.in ver.emenda-
ri.Et licet Bal.in.l.error.in.vj.col.C.de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ.d.Alex.
hic:in.vij.col.eū reprehendant.Adde idem ad literā tenet Inno.
in.c.j.in prin.vlti.col.de libel.obla.Item adde ꝙ in caſibꝰ in qui-
bus non poteſt fieri emendatio poſt lit.conteſt.procedit etiam ſi
vtraqꝫ parſ cōſentiret:ita ſing.Bal.in aut̃.hodie.ad fi.C.de iura.
calum.qđ reputat perpetuo tenendū menti.Et loquitur qđ emen
datio fieret circa ſubſtātialia libelli.ꝛ ratio huiꝰ eſt,qꝛ ſubſtātia
lia iudicij non ſtant in diſpoſitione partium:glo.in.c.de cauſis.de
offic.deleg.Bar.in aut̃.offeratur,in pe.q.C.de lit.cōteſta.Item ſi
emendatio fieret addendo,ferretur ſententia ſuper eo ſuper quo
nō eſſet lis cōteſta:cōtra.l.prolatā.C.de ſentē.et Interlo.¶ Item
adde/ꝙ ea que dicta ſunt de emēdatione libelli,procedūt,nō ſolū
in libello porrecto in cauſa principali,ſed etiā in libello porrecto
in cauſa appellationis.ſm Bal.in.l.ſi qs libellos.C.de app.ꝛ in.l.
per hāc.in.iij.col.C.de tēp.ap.ꝛ in.l.ideꝫ pomponiꝰ ſcribit.vbi etiā
Ang.ff.de rei vē.Bal.hic:in lec.peruſina.i pe.char.ſꝫ libellꝰ datꝰ
in.j.Inſtātia nō poſſet poſtea mutari vel emendari in cā ap.ſm.d.
Anto.de but.in.c.ij.in vlti.col.de lib.obl.quē per plura fundamē
ta ſequit̃ Lud.ro.in conſi.cclxxxj.qđ incip.qđ eſt nunquid libel-
lus in inſtā.j.¶ Sum in.ij.parte prin.gl.ibi ſubijcit de mutatione

a ¶ Qđ dictio mox.Adde gl.in verbo incōtinēti.ꝛ ibi do.in ca.p̄terea.de teſti.cogē.gl.i ca.an ſit.de app.hoſt.in c.veniens.el ij.de teſtib.Abb.i.c.qꝛ propter.§.j.de ele.abb.in.c.j.de mutu.peti.

cum qua lege simul illam partē glo.j.ibi quod dixi nō fieri muta-
tionē.Et glo.declarat quid sit mutatio:⁊ vsq₃ ad quantū tēpus
fieri posset:demū opponit ⁊ soluit.⁊ sic diuidit̃ in.iij.particulas.
28 ¶†De primo quid sit mutatio.dic fm hāc glo.⁊ Bar.qñ omit-
titur actio ꝓposita in libello ⁊ noua intētat̃. Et aduerte ex mente
Cy.in.vij.q.Sali.⁊ Pau.de ca.ꝙ mutatio fit tripliciter.aliqñ fit
mutatio cause,qñ in libello egi ad pecuniā ex causa mutui,volo
nunc mutare ⁊ agere ex causa depositi. Aliqñ fit mutatio actiōis
remanēte eadē causa,qñ ꝓ dāno dato egi actione legis aqlie,nūc
volo mutare ⁊ agere ex tit.arboꝝ fur.cesa. Aliqñ fit mutatio soliꝰ
rei,remanente causa ⁊ actione:qñ egi actione depositi ad vestes.
postea certioratus a testibꝰ ꝙ nō fuerūt deposite vestes,sed libri:
volo mutare,⁊ agere actione depositi ad libros. Usq₃ autem ad
a quantū tpsᵃ fieri possit hic mutatio:de iure ffoꝝ ⁊.C.clarū erat ꝙ
vsq₃ ad lit.ɔtest.sed glo.hic tenet ꝙ hodie sit correctū per aut.qui
semel.C.quō ⁊ qñ iud.idē tenēt Pe.⁊ Cy.hic Jo.an.in addi.Spe.
in.iiij.parte in tit.de accu.super rub.⁊ in tit.de lib.ɔcep.§.nūc ostē
damꝰ.in prin.¶Dic meliꝰ fm alios oēs hic.⁊ in.d.aut.qui semel.
ꝙ illa aut.que sumitur ex.§.omnē.in aut.de litig.nihil obst.quia
loquit̃ in actore ꝓcrastināte,⁊ differēte ꝓcedere,vt istātia pereat:
hic aūt vult ꝓcedere renūtiādo in totū prime actioni,⁊ aliā inten
tando:certe potest āte lit.cōtest. ¶Sum in.iij.parte prin.glo.ibi:
29 sed cumulatio.ex qua habes regulā cū duabus fal. ¶†Regula
est/ꝙ cumulatio regulariter permittit̃ vsq₃ ad lit.ɔtes.⁊ fm Bar.
⁊ doc.hic/cumulatio est vnius actionis cū alia coaceruatio. Uel
melius fm Bal.in.l.j.in vlt.col.C.de fideicō.cumulatio est pluriū
actionū se inuicē cōtingentiū,in vno vel pluribus libellis coacer-
uatio.Cōtra fal. gl.ob.fortiter tex.in.§.sed neq₃.in aut.de fideiuſ.
Bar.refert duas solu.antiquoꝝ,quas reprobat.deinde respōdet
tertio modo,vt hic per eum.⁊ in.l.fundū.ff.de excep.⁊ hanc tenet
licet Ful.⁊ Pau.de cast.dicāt ꝙ solu.Bar.ꝓcessit per mendicata
suffragia.¶Quarto mō respōdet Bal.hic in vtraq₃ lect.ꝙ ideo
in.d.§.sed neq₃.admittitur cumulatio,q₂ ambe actiones tendūt
ad eundē finē.s.vt debito satisfiat.nec per hipothecariā quis con-
sequitur in effectu plusq̄ per principalem:secus est in. d. l. fundi.
¶Istam tenet do.Alex.sed nō placet,ex quo per hoc nō tollitur
regula huiꝰ glo.approbata per.d.l.fundi.⁊.d.l.fundū.ꝙ qñ actio-
nes sic se habēt adinuicē,ꝙ sñia absolutoria lata in vna,facit pre-
iudiciū in alia,ibi non admittit̃ cumulatio:⁊ fortius qñ idem per
vtrāq₃ cōsequimur.¶Quinto modo respōdet Fulg.ꝙ hypothe
caria pōt aliqñ de per se stare absq₃ principali.l.ij. C.de luitione
pig.nō sic est in.d.l.fundi. Sed hoc nihil valet:q₂ nos ɔsyderamꝰ
solā potētiā per quā possibile sit fieri preiudiciū. ¶Sexto modo
respōdet Pau.de ca.vt statim referā.¶Septimo respōdet Bal.
in.l.fi.C.de acti.⁊ obli.ꝙ in.d.§.sed neq₃.ideo admittitur cumula
tio actionis personalis ⁊ hypothecarie,propter naturalē coniun-
30 ctionez quā adinuicē habēt. ¶†Tene solu.Bar.⁊ pōdera Bar.
⁊ doc.velle,ꝙ nō possum petere in eodē libello nec a princi.nec ex
postfacto cumulādo rem ⁊ fructus:eo quia sñia absolutoria lata
super re principali,ꝑiudicat in fructibus:⁊ ꝙ ista cumulatio non
procedat est tex.clarus in.d.l.fundi.quē ad hoc reputat singularē
Bal.hic in.xvj.col. Eodē modo per dictā rationē volunt Bar.et
doc.ꝙ ab initio in eodē libello nō possum petere sortē cum vsuris,
vel cū dānis ⁊ interesse:q₂ talia accessoria non possunt cumulari,
nec in eodez libello nec in diuersis,nec a prin.nec ex postfacto,per
rationē predictā:in vtroq₃ tamen ex cōsuetudine libellantium vi-
demus totum oppositū.¶Item etiaz de iure in eodē libello pos-
sum petere rem et fructus:seu rem cū fructibus perceptis vel per-
cipiendis fm Cy.in.l.cū propria.C.si quis alteri vel sibi. Bart.et
Bal.in.l.ij.C.de.pe.here.no.late Bar.⁊ alij in.l.⁊ ex diuerso.§.vbi
autē.ff.de rei ven. Eodem modo possum petere sortez cum vsuris
vel cū dānis et interesse fm Cy.in.l.j.in.iiij.opp. C.de iudi.bonus
tex.in.c.dilecti.de fo.cōpe. ¶Quid dicemus? Pau.de cast.hic in
vlti.col.dicit se habere in hac materia nouā cōsyderationē,nō vi-
sam nec tactam ab aliquo:quā dicit esse merā voluntatē:ꝙ aut in
diuersis libellis eodē tēpore productis quis vult cumulare rem
principalem,⁊ ista accessoria:tunc non potest,etiam si conditiona
liter cumularet:quia quo ad accessoria libellus in totuz penderet
a futuro:ita dicit se intelligere.d.l.fundi.⁊.l.fundum.Aut in eo li-
bello vult cumulare rem principalem,⁊ ista accessoria:⁊ tunc si cu
mulat pure ⁊ eque principaliter,istud nō potest:iuribus prealleg.
Aut vult cumulare sub ɔditione,hoc mō,peto rem principalr̃,si
⁊ quatenꝰ apparebit me habere ius in re ꝑncipali,peto fructus,
vel peto dāna et interesse:hoc modo ⁊ cōditionaliter bene admit-
titur cumulatio:allegat glo.not.in.l.qui de inofficioso.in glo.ma-
gna ad fi.ff.de inof.test.Cy.⁊ modo.in.l.j. C.de iudi.⁊ dicit Pau.
de ca.se ita intelligere.§.sed neq₃.in aut.de fideiuſ.qđ ibi admit-
tatur cumulatio actionis personalis ⁊ hypothecarie,eo q₂ hypo-
thecaria fuit cōditionaliter cumulata. Sed est nimia diminutio
⁊ restri.ad illum tex. Preterea ratio illiꝰ tex.militat vtroq₃ casu.

a ¶Quātum tps. Adde Spec.tit.de expēsis.in ℣. xxx. Ang.in aut. de liti.i §.oēm vero. col.viij. Itē potest fieri ista mutatio post lit. ɔtes.de ɔsensu partium fm Bal.in aut. hoc sacramentum hodie. in fi. C.de iur.calumnie.

b ¶In qbus prohibetur. adde Bar. in.l.cuz filiꝰ. de lega.ij.

Bal.hic:in.xxj.col.dicit/ꝙ quis non potest diuidere accessorium
iudiciū a principali,⁊ illud cū principaliter cumulare:⁊ ita dicit
esse tex.in.d.l.fundi.sed accessorie sic:⁊ ita dicit cōsuetudinē obser
uare.⁊ hoc est qđ in effectu etiam voluit Pau.de cast.hic.¶Ego
aūt sic dico:ꝙ aut fructus debent̃ iure actionis,⁊ nō officio iudi-
cis mercenarij,vt est in actionibꝰ bonefidei,vbi fructus debentur
iure actionis,nō dico vsure.glo.est sing. in.§.actionū.in glo.mag.
vltra mediū.insti.de acti.quā multū not.do.Mathesi.in no.cj.se-
quitur Bal.in.l.si marito.§.fi.ff.so.ma.quāuis Ange.⁊ do.Alex.
ibi reprehendāt.Etiā dicit do.Alex.ꝙ illa glo.cōiter reprobat̃,q₂
nulla.l.probatur.Ego etiā puto ꝙ illa glo.sit falsa,prout meliori
ratiōe ɔrium tenet Bal.nō allegās illā glo.in.l.fi.ad fi. C.de vsur.
⁊ fruc.lega.Unde melius exemplū pone/qñ ista accessoria essent
promissa per solennē stipulationē:vt est glo.in.l.iij.§.si rem. ff. de
31 leg.iij.⁊.l.non solū.de rei ven.†et isto casu qñ accessoria debentur
iure actio.teneo ꝙ nec ab initio nec ex postfacto possint cumulari
cum re principali:sed op₃ expectare finē super re ꝑncipali:deinde
accessoria petere de per se iure actionis:in istis terminis ꝓprie lo-
quitur tex.in.d.l.fundi.Bar.⁊ doc.hic/tenet Jmo.in.l.paulꝰ.la.j.
in.j.col.ff.de re iud.facit bene tex.in.l.si in iudicio.cū glo.j.⁊.ij. ff.de
excep.rei iudi.¶Limito tñ,nisi illa accessoria peterent̃ cōditio-
naliter,eo modo quo.s.retuli:fm Pau.de ca.Eo q₂ regula gene-
32 ralis est in hac materia/ꝙ vbi alˀs†duo iudicia nō possunt cumu
lari pure ⁊ simpliciter:tñ cōditionaliter semper admittit̃ cumu-
latio.glo.est in.l.conductores.C.loca.⁊.l.non ab re.C.vnde vi.glo.
in.d.c.rainaldus.in glo.que incipit sed nunqd.de test.Cy.in.l.ordi
narij.in.ij.q.C.de rei vēdi.plene Ang.in.l.qui de inofficioso.ff.de
inoffi.testa.do.Alex.vbi etiam allegat in.l.j.in.j.col.C.de iudi.vbi
etiā vide Pau.de ca.in.ij.colū.¶Cogita tñ tu prouecte/q₂ istud
esset imponere.l.verbis,⁊ nō rebus:cōtra.l.ij.in fi. C.cōia de lega.
⁊.d.l.fundi.⁊.l.fundū.⁊ earū ratio nō ꝓcederet qñ cōditionaliter
33 fieret cumulatio.¶†Aut vero accessoria debent̃ solū officio iu-
dicis mercenario,prout regulariter cōtingit.l.j. cū glo.C.de iudi.
l.ediles.§.item sciendū.ff.de edi.edi.⁊ tunc nedū pōt fieri cumula-
tio,imo d₃ necessario fieri:q₂ d₃ in libello petere rem cū fructibꝰ,
vel petere sortē cū expēsis vel cū dānis ⁊ interesse:ita ꝓcedūt auto
ritates quas superiꝰ adduxi:alˀs qñ accessoria solū veniūt officio
iudicis mercenarij,⁊ nō iure actionis:nisi petita essent,cum lata
sñia expiret officiū iudicis,nō possent amplius de per se peti:glo.
in.l.iiij.C.depo.no.in.l.j.C.de iudi.⁊ in.l.fi.ff.de eo qđ cer.loc.tamē
nō esset proprie cumulatio:q₂ non est pluriū actionū coaceruatio.
¶Istā differētiā in terminis/ꝙ si accessoria:puta fructꝰ debean-
tur iure actionis,nō possit fieri cumulatio:secus si officio iudicis.
facit Bal.in.c.cū dilectus.in vlti.col.de cau.pos.⁊ proprie.Et hoc
modo habes clare veritatē huiꝰ passus. ¶Secūdo principaliter
limita glo.per.l.j.§.quia autem. ff.quo.lega.fm Bar. ⁊ doct.hic/
qñ actor est dubius propter factū aduersarij:idē tenet Bar.in.l.
vbi aūt nō apparet.§.qui illud.ff.de verb.obli.⁊ est glo.in.l.nemo
ex his.§.j.ff.de reg.iur.glo.in.c.abbate sane.in glo.mag.de re iudi.
in.vj.cano.in.c.ij.de libel.obla.⁊ in.c.tertio loco.de ꝓba. Reliqua
circa genera cumulationū vide per Bar.⁊ doc.hic:⁊ in.l.natura-
liter.§.nihil cōmune.in.ix.col.vbi plenius Moder.ff.de acq.poss.
do.Anto.in.c.cū dilectus.in.vj.col.de cau.pos.⁊ ꝓprie.¶Tangit
34 etiā hic Bar.†an plures actiōes ex diuersis causis ad diuersa ɔ̄
eundē cōpetētes possint simul in eodē libello cumulari:⁊ distin-
guit vt hic per eū/⁊ repetit in.ix.col.⁊ in.l.per hanc.in.ij.col. C.de
tēpo.app.⁊ in simili in.l.libel.§.sed et si aliud.ff.de accu.Tene con
tra Bar.ꝙ etiā si sint plures actiones differētes specie,que cōpe-
tant cōtra vnū possunt in eodē libello cumulari:per tex.qui sic d₃
intelligi,alias esset de indubitabili:in.l.si idē cū eodē.in prin.⁊ ibi
Bal.Ang.⁊ Mod.ad hoc no.ff.de iuris.om.iud.Bal.hic:i.xv.q.
Pau.de cast.⁊.d.Alex.idē tenet Sali.in.l.si quis homicidij. C.de
accu.per illum tex.cū gl.in verbo nō putauerit.in fi. ⁊ est glo.in.c.
dispēdia.in ꝟbo ꝑsonales.de rescrip.in.vj.glo.in.c.q̄relā.in glo.iij.
35 in verbo petēs.iūcto tex.de elec.¶Tangit etiā Bar.† an in casi-
b bus in qbus ꝓhibeturᵇ cumulatio,sit necesse opponi a parte.Et
conclusiue vult ꝙ sic,nisi actiones sint cōtrarie,vel que electione
tollant̃,vt hic per eū.⁊ in.l.naturaliter.§.nihil cōe.ff.de acqui.pos.
⁊ in.l.hos accusare.§.lege iulia.ff.de accu.⁊ in.l.j.§.accusationē.in
j.col.ff.ad turpil.per glo.in.l.si accusationibꝰ.C.de accu.late Bal.
in.l.ordinarij.in.iiij.col.C.de rei ven.⁊ in.l.ij.ad fi.C.de peti. here.
quartam partem glo.vide per te.

Additio. Sum in quarta parte principali glo.:ibi sed
nūquid super noua.quam subdiuido in tres
particulas:vt glo.tres format questiones.secunda ibi:item nun-
quid super eo.tertia ibi:itē an in noua. Jn.j.q̄stio.An super actio-
ne cumulata denuo iurandum sit de calumnia.gl.ponit tres opi-
nio.Tu dic melius concordando vt hic per Barto.cum quo alij
tenent. Jn.ij.q.teneas ꝙ ferenda sit sententia etiam super prima:
vt hic per Barto.⁊ docto. Jn vltima.q.glos.dic ꝙ conclusio glo.
est vera

est vera, ꝙ danda sit noua dilatio per .c. litere. de dila. sed cōmuniter reprobatur exemplū glo. nec talis cumulatio videt̃ permissa: vt hic per Bar. & docto. Iason Papie.

¶ Capio glo. in ꝟbo prout, quā declara vt per Bar. qui dicit ꝙ est noua glo. & antiqui libri eā nō habēt. Et tene primū intellectū, ꝙ dictio prout, stet in hoc tex. limitatiue, circa tēpus quo pōt fieri emēdatio, & circa qualitatem: hoc est dūmodo saluū sit ius reo &c.
36 ¶ De ista † dictione prout, quot modis capiat̃, ponit late Bald. in antepe. col. Bar. in extraua. ad repri. in verbo prout. cano. in .c. prout. de dolo & cōtu. ¶ Et vide qđ decidit Bal. in .l. ij. in pe. not. C. de erro. aduo. qñ qs cōfitet̃ prout in tali instr̃o cōtinet̃, si in illo instr̃o nihil cōtineat̃, cōfessio nihil p̄iudicat. Et qđ notabiliter dicit Bal. hic: in antepe. col. in ver. quid dicim⁹ de practica Vicentina, qñ quis petit certā summā in libello, deinde dicit plus & minus: prout per tex. probabit̃ in pcessu. ¶ Iuxta hāc glo. dubitat Bar. si actor in libello per dictionē prout, faciat mentionē alicui⁹ instr̃i: an ante lit. cōtest. teneat̃ illud edere. Inno. in .c. j. de proba. tenet ꝙ sic: sequit̃ Spec. in tit. de instru. edi. §. nunc dicam⁹/ in pluribus. versi. idē in effectu vult Bar. nisi vno casu qñ reus verisilr̃ est instruct⁹, vel hʒ copiā talis instr̃i. vt per Bar. hic: & in .l. postꝗ. §. si dies. ff. vt leg. no. ca. cū multis cōcor. traditis per do. Alex. hic: in pe. col. ita tene/ quāuis Albe. de rosa. in .l. j. §. editiōes. in vlt. col. ff. eo. reprobet dictū Inno. & dicat ꝗuīz de ꝯsuetudine obseruari.

¶ Capio glo. in verbo perpetui. quā diuido in tres partes. in prima timore taciti ꝯtij exponit tex. perpetui. i. generalis. timore contrarij, qr nihil potest esse perpetuū sub sole. l. cū debere colūnā. ff. de serui. vrb. predi. in secūda declarat tex. in tertia ponit fallentiā. secūda ibi: cui⁹ mentē habes. tertia ibi: nisi psone ratio. in ea. in fi.
37 Ex tota glo. habes tres ꝯclusiōes. ¶ † Primā habes/ ꝙ actor nō potest emēdare libellū, nisi soluat expēsas & dāna reo: qđ intellige & limita vt per Bar. in vlt. col. & Moder. & sequit̃ do. Anto. in .c. j. ad fi. de libel. obla. Et dicit Bal. hic: in repe. perusina. quē sequunt̃ Sali. & do. Alex. hic: ꝙ talis emēdatio nō admittit̃, nisi prius expēse actualiter restituātur. arg. l. sancim⁹. C. de iudi. & sic nō sufficeret si vellet dare pignus vel fideiussores. Tu pōdera ꝙ Bar. in .l. rura. C. de omni agro deser. lib. xj. alleg. istā. l. cū glo. vult vnū qđ reputo bene singulare, si recte inspexeris oīa verba Bar. etiā si in libello sit per errorē aliquid dictū, ꝙ dato ꝙ error sit pbabilis & iustus, tū adhuc pretextu talis erroris nō admittit̃ emēdatio libelli, nisi solutis expen. & si iudici videatur: ita pondero iungēdo illud quod Bar. in fi. dicit de libello. ¶ Secūdo habes ex hac glo. ibi:
38 actione in factū. † ꝙ damna & expēse qñ fit mutatio inepti libelli, petunt̃ per actionē in factū. Istam glo. reprobat Bar. qr imo petūtur officio iudicis. facit bene tex. ibi: ius dicētis. ¶ Tu ꝯsydera ꝙ glo. no. loquit̃ put Bar. intelligit, naʒ nō negat glo. quin dāna & expēse veniāt officio iudicis: sed bene dicit ꝙ eo casu quo dāna nō prestarent̃ ante emēdationē libelli: tunc cōpeteret actio in factum ad id quod interest. Magis tū placet sentētia Bar. & cōis.
39 ¶ Tertio habes ex glo. ibi: nisi persone ratio † ꝙ quāuis regulariter actor emēdans libellū teneat̃ soluere expēsas. Fallit in pupillo/ muliere/ & rustico: ita tenet Bal. hic in .ij. col. Sʒ istam glos. reprobat Bar. & Sali. in .x. col. & do. Alex. hic: qr .l. j. §. fi. alleg. in glo.
40 loquit̃ in omittēte edere: hic aūt in faciēte. † Unde graui⁹ est delictum qđ cōmittit̃ faciēdo ꝗ̄ omittēdo. glo. in .l. si mora. ff. solu. ma. Tu cōsydera ꝙ Bar. subtiliter intuēti, ꝯstituit differētiā in tutore: vt qñ libellus emēdat̃ noīe pupilli, dʒ tutor & nō pupillus ꝯdēnari in expen. & cōtra tutorē fit excusatio: sed qñ pupillus ad preceptū iudicis nō edit librū rationū publicarū, innuit Bar. ꝙ ꝯdēnatio ad interesse nō fiat, nec cōtra eius tutorē. l. j. §. fi. ff. eo. alle. in glo. Cogita que potest esse ratio diuersitatis: & si dicas qr in casu d. l. j. §. fi. delinquit omittendo, vt dicit Bar. hic faciēdo: sed primū est leuius secūdo: vt per glo. in d. l. si mora. ideo tutor excusat̃: sec⁹ in secūdo casu. Ista differētia nō placet, quāuis alij nō aduertāt: quia illud qđ dicit̃, ꝙ grauius est delictū in faciēdo, ꝗ̄ in omittēdo: pcedit data paritate terminor: sed hic est magna disparitas: nam in d. l. j. cōtemnitur iudex & eius preceptū, nō sic qñ formatur libellus ineptus: ergo primo casu fortius dʒ teneri tutor pro pupillo, quā in secūdo casu: qr tutor qui ad preceptū iudicis nō edit librū rationū, est ipse in dolo vero: ergo magr̃ puniēdus ꝗ̄ hic, vbi offertur libellus ineptus. Et licet in pupillo sit solū p̄sumptus dolus: vt est glo. not. in .l. vbi. in prin. ff. eo. declarat Bal. in d. l. fi. §. fi. tū in ipso tutore est verus dolus. l. nō potest dolo carere. ff. de reg.
41 iuris. ergo fortius dʒ ad interesse teneri. ¶ † Extra glo. q̄rit Bar. quid si in libello apponat̃ clausula saluo iure addēdi & minuēdi: de qua clausula est tex. in .c. inter dilectos. de fide instr. an eius vigore poterit libellus mutari vel emēdari post lit. ꝯtest. cōcludit ꝙ nō, per rōnem de qua hic per euʒ. Cū quo alij tenēt: & istud tenet glo. sing. in d. c. inter dilectos. Bar. in .l. nō solū. §. morte. in .v. col. & in .l. cū pcurator. §. si dn̄s. in .j. col. ff. de ope. no. nun. & in .l. nesenni⁹. iij. j. no. ff. de neg. gest. Ang. in aut. de nō alie. in prin. & in §. oēm. in aut. de lit. & in .l. si quis intentione ambigua. in vlt. col. ff. de iudi. do. Anto. de bu. in .c. cū. M. ferra. in .xxviij. colū. de cōsti. Quāuis contrariū & male teneat idē Ang. in .l. ius ciuile. in vlt. col. argu. gl. ibi. ff. de iusti. & iur. ¶ Tenet cōmunē sentētiā pro qua facit illud qđ vult bal. in .l. tres denūtiationes. ad fi. C. quō & qñ ius. Fa-
42 cit bene qđ vult idē bal. in .c. presentiū. in .ij. colum. de testib. † ꝙ si producēs instr̃m vel testē protestetur ꝙ producit inquantū facit pro se et nō aliter nō est curādū de tali protestatione: et idem vult Bal. in .l. vnica. & ibi Pau. de ca. & mod. C. vt que desi. aduo. ¶ Limita dictā cōmunē cōclu. tribus modis. ¶ Primo ꝟm Bal. hic in .xxiij. col. in ver. itē dubitat̃ an clausula saluo iure &c. nisi reus cōsentiat huic protestationi: allegat .l. si fideiussor. in pri. & ibi Iac. bu. ff. qui satisd. cog. Puto ꝯtriuz per id qđ fin. tʒ idē Bal. in aut. h̄ sacr̄m hodie. ad fi. C. de iura. cal. vbi dicit no. Bal. ꝙ libell⁹ q̄ est defectiuus. in substantialibus nō potest lite cōte. emēdari etiā de ꝯsensu vtriusqʒ partꝭ. Et ratio est qr cōsensus partiū nihil pōt disponere vel operari circa ea q̄ sunt de substātia: glos. in .c. de causis de offici. deleg. Secundo moueor, nā ratio quare lit. cōte. libellus nō pōt emēdari addendo, est: qr sn̄ia ferret̃ super eo, sup quo non est lis contest. & sic cōtra substantiā iudicij, & sic nō valeret .l. prolatam. vbi Bar. C. de sen. ¶ Ista rō militat etiā si ambe partes consentirēt. ¶ Scḋo limitat sing. idē Bal. hic: & in loco preal. qñ protestans diceret saluo iure addēdi vel minuendi: ex quo se refert ad ius .l. iij. in verbo ad ius retulit. C. de here. insti. sed ius disponit ꝙ lit. conte. nō pōt amplius mutari vel emendari libellus: secus si diceret saluo sibi arbitrio addēdi vel minuendi, cū arbitriū respiciat absolutā volūtatē qđ reputat no. dignū. ¶ Istam limitationem reprobat expresse Ang. de are. in §. j. in .xiij. col. instit. de act. per tex. in .l. codicillis. §. fi. cū glos. ff. de leg. ij. iuncta .l. nēo potest. cū ibi not. ff. de leg. j. & qr verbum arbitrio, nō importat liberā voluntatē: vt declarat Bar. in extraua. ad repri. in verbo videt̃. doc. in .l. si sic. ff. de lega. j. Ego teneo ꝙ etiā si cl̄a conciperetur p verba importātia liberam voluntatē adhuc limitatio Bal. non esset vera. Primo per rationem Bart. hic qr cum istud non pēdeat a volūtate protestātis, si fit exp̄sse limitatū a iure certe ꝓtestatio ꝟbis quibuscūqʒ concepta nihil operat̃. Scḋo qr si nō pōt de consensu vtriusqʒ partis, vt prime dixi, multominus ex solo ꝯsensu ꝓtestātis qualitercūqʒ verba cōcipiātur. Tertio limita ꝟm Bald. in .l. nesennius. in vlti. col. ff. de neg. & Bal. hic in duobus locis. in .iij. col. & in .xiij. col. ꝙ quāuis dicta cl̄a nihil operetur circa libellum: tamē operat̃ circa probationes: qr ille qui sic protestat̃ non vr̄ cōnexe agere sed diuisim: ideo nō vr̄ ad aliqđ se astrigere, als actor qui plura deducit tenet̃ oīa pbare alias succūbit: ꝟm Bar. & doc. in .l. diuus. ff. de re iudi. cano. in .c. ij. de rescrip. & per ista cuz laude dei est impositus finis huic .l. Iason Padue legens.

1 ¶ Qui vult agere debet habere probationes in promptu.
2 Si aliquis propria pecunia redimat instrumentum a notario, dicitur suum proprium: etiam si alterius vtilitatem cōtineat: ideo non tenetur sibi edere.
3 Occultans proprium instrumentuʒ, per quod probaret intentionem suam, non inique facit, nec incidit in falsum.
4 Notarius celans protocollum suum et negans se de instrumēto rogatum, tenetur pena falsi.
5 Actore non probante reus dʒ absolui, quāuis nil prestiterit.
6 Si datis legitimis dilationibus ad probādū actor nihil probauit, tunc reus debet diffinitiue absolui: alias solum ab obseruatione iudicij.
7 Si .l. facit mentionem de probatione, intelligitur de plena.

Qui accusare.

Hoc intēdit in sum. actor nō potest cogi petēte reo facere editionē ad intētionē suā fundandā: qr probationes dʒ habere quo non probāte reus est absoluendus. h. d. et diuiditur in tres partes. In prima ponit dictum. In scḋa rationē dicti. In tertia ponit ꝯfirmationeʒ rationis. scḋa ibi cū neqʒ iuris. tertia ibi: actore eī̄m non pbante. ¶ No. ex p̄ma pte
1 ꝙ † qui vult agere dʒ habere pbatiōes in p̄ōptu: concor. l. j. ꝯ. eo. et .l. actor qđ asseuerat. et de probati. facit .l. si quando. C. de dila. ¶ Scḋo not. ex tex. ibi: alienor instrumentorū ꝟm Pau. de cast. & do. Alex. hic esse tex. pro eo ꝙ vult Innoc. in .c. j. de probat. † ꝙ si
2 aliquis propria pecunia redimat instrumentū a notario, dicit̃ suū propriū, etiā si alterius vtilitatē cōtineat: ideo nō tenetur sibi edere. sequitur Bar. in .l. fi. & ibidē Bal. ꝯ. eo. & in .l. j. §. editiones. ff. eo. cū alijs cōcor. de quibus p do. Alex. hic. ¶ Tertio not. ꝟm Bal.
3 Sali. & Mod. hic esse tex. valde notabi. † ꝙ occultans proprium instrumentū, per qđ probaret intentionē suā nō inique p facit, nec cōmittit dolū: & cōsequēter non incidit in falsum. Secus est in occultāte instrumēta cōia vel aliena: qr tenet̃ pena falsi. l. paulus. ff. de fal. Ang. & Imo. in .l. j. ff. de pub. iud. et tex. no. in .l. cū qui. C. de
4 fal. per quē tex. no. Bald. ibi & hic. † ꝙ notarius celans protocollum suū, et negans se de instrumento rogatū, tenetur pena falsi:

¶ Istud vltimū valde sing.limitat Jo.an.in addi.Spec.in tit.de instru.edi.§.instrumētū.in prin.nisi esset elapsum longū tps.ꝛ notarius esset bone fame:sequiꝛ do.Alexā.hic.Et ratio est:qꝛ presumiꝛ obliuio ex lapsu tanti tēporis.l.peregre.in prin.ff.de acq.pos. Confirmo qꝛ falsum non cōmittiꝛ absqꝫ dolo.l.nec exemplū.C.de fal.sed obliuio ꝛ qlibet causa etiā iniusta excusat a dolo.glo.in.l.plagij criminis accusatio.in.ij.cū si.ꝛ ad.l.faui.de plagia.C.notabiliter Ange.in.l.j.in prin.ff.de eo per quē fac.erit. Facit bene qđ no.Bar.in.l.quoties.§.j.in.iij.no.ff.de here.insti.qđ in notario potius presumitur error ꝙ dolus vel falsitas,pro quo alleg.optimū tex.in.l.qđ adhibitus.in fi.C.de his qui sibi ascri.in testa.quem multū not.Bal.in.l.j.in fi.ff.de legi. In dubio em̄ debet capi presumptio exclusiua delicti.l.merito.ff.pro soc. ¶ Quarto ꝛ vltimo
5 no.ex fi.regulam† ꝙ actore nō probante reus dꝫ absolui:quāuis nihil prestiterit:cōcordantes de iure ciuili.allegant glo.in verbo iuris.Adde tex.in.c.fi.de iureiur.ꝛ in.c.inter dilectos.circa fi.de fide instru.ꝛ in.c.j.vt eccle.benefi. ¶ Extende istā regulā duobus modis. Primo vt procedat etiā si reus se astrinxisset ad aliquid ꝓbandū.glo.est no.in.l.circa.in glo.mag.circa med.quā Bar.ibi multū nota.ff.de ꝓba.idē Bar.in.l.diuus.in vlti.col.ff.de re iudi.ꝛ est similis glo.in.c.ex insinuatione.in verbo probare.de procur. Bal.ꝛ Sali.hic.ꝛ Bal.in.l.j.C.si aduer.cre.ꝛ not.in.l.frustra.C.de ꝓba.Panor.in.c.ij.in pe.col.de rescri.ꝛ in.c.j.vt eccle.benefi.Ang.de are.in.§.j.in.ix.col.insti.de act. ¶ Considera:qꝛ per hoc necessario limito regulā quam ponit Barto.in.l.j.§.item quesitū.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.ꝙ qñ aliquis astrinxit se ad aliquid probandū,si nō probet,perdit causam.Illa regula,quā etiam ponūt Cano.in.c.ij.de rescri.procedit solū in actore,sed non in reo:per prime dicta:ꝛ hoc in specie vult Bar.si bene inspexeris in.l.diu⁹.in vlti.col.ff.de re iudi. ¶ Scđo extende istā regulā,vt ꝓcedat non solū in causis ciuilibus:sed etiā in criminalibus:vt per glo.hic in ver.actore.approbatā cōmuniter. ¶ Ad istā regulā Jac.butri.Bal.ꝛ Sali.hic tradūt.vij.fal.Tu vide glo.ponentē plures fal.in.d.c.j.vt eccle.benefi.ponit Spec.vndecim fal.in tit.de ꝓba.§.probare.versi.nunc ad propositū. Et inter ceteras no.illā,qñ contra reum est pesumptio legis:secus si hoīs:ꝛ potes ponere pulchrū exemplum in casu de quo valde dubitat.Aulus gellius in quartodecimo noctiū atticarū.c.ij.vbi dicit ꝙ cū fuisset ipse creatus Rome iudex causarū futurarū,euenit sibi iste casus,ꝙ quidā probus vir optime ꝯditiōis ꝛ fame,ꝛ qui in vrbe Rome reputabaꝛ regalior de mūdo,petebat centū ab alio,qui erat vir infamis,periurus,ꝛ peior qui posset dici:sed iste improbus negabat:homo bone cōditionis nihil poterat probare:dicit Aulus gellius ꝙ ipse nunꝙ ausus fuit pronūtiare in illa causa:sed ꝙ iurauit se non instructū de causa.In quo tene ꝙ reus debebat absolui:per regulā huius.l.iurisiurādi.C.de testi. ¶ †Limita etiā,qñ datis legitimis dilationibus ad probandū,actor nihil probauit:tunc reus dꝫ diffinitiue absolui,alˀs solū absolui dꝫ ab obseruatione iudicij:ſm Cy.Bar.ꝛ alios in.l.properandū.§.ꝛ si quidē.C.de iudi.et Bar.in.l.admonendi.in.iiij.col.ff.de iureiur.vbi late dixi,ꝛ declaraui diuersitatem in effectu. ¶ Capio glo.j.in verbo qui accusare.que exponit.i.agere.ne tex.sit ꝯtrari⁹:cum.j.dicat actore enim nō probāte:ꝛ sic loquitur de actore,ꝛ non de accusatore.Tu intellige tex.in vtroqꝫ ſm Odof.ꝛ Sali.hic,in dubio tamen vbi in libello diciꝛ accusare,intelligitur criminaliter:ſm Specu.in titu.de accusa.in princi.versi.quid si primo.Bal.in.l.viro.ff.solu.ma.ꝛ do.Alexan.hic. ¶ Capio glo.in verbo nō probāte.pro cuius introitu potest opponere,quando.l.facit mentionem de probatione,intelligitur de plena:glo.in clemen.constitutionē.in verbo fides.de elec.ergo innuit tex.quod nisi actor bene probet,reus debeat absolui:sed hoc est falsum,quando reus semiplene probaret:vt habes in glo.ex qua nota iuncto tex.ꝙ non semper appellatione probationis prolate a.l.intelligitur de plena:quando subiecta materia repugnat. ¶ Capio glo.in verbo fieri debent.quā diuide in tres.prout tria format contraria.Et quia glo.bene soluit non indiget declaratione. Jaſ.de Mayno legens Padue.

8 ¶ Licet reus non teneaꝛ edere actori:tū actor etiā si sit fiscus tenetur edere ipsi reo:qđ qualiter intelligatur vide infra.

4 **Non est nouū.** †Actor edit reo codicem rationum ad eius defensionem fundādā,etiam si sit fiscus.h.d.cum.l.sequen. ¶ Nota ex istis.ll.ſm cōem intellectū,ꝙ licet reus nō teneaꝛ edere actori.l.j.š.eo.ꝛ.l.fi.j.eo.Tñ ecōtra,actor etiam si sit fiscus bene teneꝛ edere ipsi reo,ꝛ ad hoc vide tex.no.in.l.in casu.cū glo.C.de discu.lib.x.Et ex hoc videꝛ ꝯfundi cōis doctrina,que hꝫ actori in principio litis,circa ꝓparatoria magis fauet ꝙ reo.in fi.autem tpe sentētie magis fauemus reo:ꝙ fauorabiliores sumus ad absoluēdū,ꝙ ad cōdemnandū:vt in regula fauorabiliores.de reg.iur.ꝛ.l.arrianus.ff.de act.ꝛ obli.ꝛ.c.ex literis,de probatio.Itē circa media cause,ꝛ sic circa ꝓbationes,pariter fauemus vtriqꝫ tam actori ꝙ reo. ¶ Istam doct.ponit Azo in summa in titu.de reb.dub.glo.no.in.c.cum ad sedem.in glo.ij.de resti.spo.ꝛ in.c.ex literis.j.de spon.ꝛ in.c.qui contra.ꝛ in.c.eum qui.de reg.iur.in.vj.Bar.ꝛ doc.in.l.de die.in prin.ff.qui satisda.cogan.ꝛ in.l.inter stipulantem.in prin.ff.de verbo.oblig.sed hic sumus circa probationes,ꝛ sic circa media cause,ꝛ tamē magis fauetur reo,cui fit editio,ꝙ actori.Pau.de cast.hic respōdet ꝙ arma actoris tendūt ad offendēdū:sed arma rei tendūt ad defendēdū:ideo.l.magis fauet reo tanꝙ defendēti.d.l.fauorabiliores. ¶ Ista solutio nihil valet ex duobus. Primo qꝛ.d.l.fauorabiliores.loquitur in fi.cause tpe sentētie:sed hic loquimur circa media.Secūdo si vera esset ratio Pau.de ca.sequereꝛ ꝙ circa ꝓbatiōes esset magis fauendū reo ꝙ actori,ꝛ hoc est falsum,ex doctrina superius relata. ¶ Secūdo respondet do.Alex.in.l.fi.in.iij.col.j.eo.ꝛ do.Ant.de alex.hic ꝙ circa media cause pariter faueꝛ vtriqꝫ:verum est vbi est eadē ratio:sed in reo est diuersa ꝙ in actore.Nam actor habet in facultate qñ agat,ꝛ sic,pōt preparare ꝓbationes:nō sic in reo.l.si qñ.C.de dila.iuncta.l.pure.§.fi.ff.de exce.do.Ista nihil valet,qꝛ ea attenta semꝑ magis esset fauendū reo circa ꝓbationes.ꝙ actori:ꝛ tñ est falsum ꝛ contra doctrinā cōmunē supra relatam. ¶ Tu clare respōde ꝛ vere qđ circa ꝓbationes pariter fauemus actori sicut reo:ꝛ ita in ista materia editionis.Nam sicut actor tenetur edere reo ad fundandum exceptionē rei iudi.vt hic:eodē modo reus tenetur edere actori ad fundandū replicationem actoris.l.fi.ꝛ ibi clare Bar.j.eo.in quibus replicationibus actor efficitur reus.l.ij.ff.de excep.ergo sunt pares.Bene verum est ꝙ reus nō tenetur edere actori,ad fundandū principalem intentionē.l.j.š.eo.ꝛ.l.fi.in verbo originem petitionis.j.eo.quia tunc actor esset longe melioris cōditionis.ꝛ hec est veritas. ¶ Capio gloſſ.in verbo solutum.quam diuide in tres partes. In prima declarat tex. In secunda per viam notabilis remouet vnū ꝯtrium:nam ista.l.videtur superflua cum dicat idē qđ precedens:ꝛ respōdet glo. In tertia cōtra tex.oppo.ꝛ tripliciter soluit.tene quam solutionem vis.prima ꝛ secūda clarius procedunt. Jaſ.Padue legens.

1 ¶ Princeps vel imperator potest habere duplicia bona scilꝫ bona publica ꝛ priuata.
2 Procurator cesaris,quāuis habeat publicam administrationē,ꝛ sic mandatū cum libera a.l.tū non potest alienare vel transigere:secus si habet mandatū generale ꝛ liberam ab homine.
3 Instrumenta que sunt cōmunia ratione dominij ꝛ vtilitatis,debent esse penes dignorem.
4 Dignitas superueniens non infirmat que rite acta sunt.
5 Originale est edendum,quando exemplo non adhibetur fides.

1 **Procurator.** † Premitte ſm Cy.ꝙ princeps vel imperator pōt habere duplicia bona. Quedam ex electione tanꝙ imperator vel princeps,ꝛ ista sunt bona publica:ꝛ in istis habet procuratorē fiscalem.Quedam sunt bona priuata,que habebat tanꝙ quilibet priuatus ante principatū vel postꝫ:ꝛ in istis habet procuratorē priuatū,qui appellaꝛ ꝓcurator cesaris vel federici:prout noiatur:ꝛ iste est ꝓcurator priuate rationis:vt dicit tex.hic.ꝛ si fit questio inter principē,ꝛ priuatū,procurator cesaris est iudex.l.ij.C.vbi cause fisca.ꝛ de isto procuratore cesaris,qui est tanꝙ procurator mere priuati,ꝛ si nō egerit causam publicam:lo
2 quitur proprie tit.de offi.procu.cesa.vnde Bal.ibi no.†ꝙ ꝓcurator cesaris quāuis habeat publicam administrationē,ꝛ sic mandatū cū libera a.l.nō potest alienare vel trāsigere:vt ibi:sec⁹ si hꝫ mādatū generale,ꝛ liberā ab hoīe.l.ꝓcurator cui ꝯñaliter libera.ff.de procur. ¶ Erant nāqꝫ administratores publici,qui cēsentur habere a.l.mandatū generale cum libera,qꝛ possunt transigere,ꝛ facere alia que requirerēt mandatū speciale:vt no.Bal.ꝛ omnes Moder.vbi dicam.in.l.preses.j.de transac. Unde dico ꝙ in.l.j.in ver.deniqꝫ.de offi.procur.cesa.ille ꝓcurator cesaris nō hꝫ publicam administrationē:sed est tanꝙ priuat⁹ ꝓcurator cuiuslibet priuati,ideo nō potest alienare nec trāsigere:licet glo.ibi videaꝛ aliter dicere:ꝛ ad hoc vide oīno Bal.not.declarātē.in.c.cōstitut⁹.ad fi.de testi. ¶ Item ad declarationē predictorū,ꝛ ad intellectū huius tex.adde,duos esse comites rerū priuatarū:vnū qui stabat in ꝓuincia ꝛ eius officiū erat capere bona vacātia fisco incorporanda:alius qui erat prepositus consistorij imperialis:ita declarat Bal.in.l.ij.C.de peti.bono.subla.lib.x. ¶ His premissis pone casum in terminis breuiter in hac.l.ꝙ duo erāt fratres,qui mortuo patre hereditatē patris simul in cōmuni pro indiuisa tenuerūt:vnus istorū fratrū cōmisit postea delictum,propter qđ eius bona fuerūt cōfiscata:ꝛ ꝯsequēter eius portio hereditatis paterne fuit applicata fisco,clarū est ꝙ instrumenta cōmunia dicunꝛ stare penes dignorē,ꝛ cōsequēter penes fiscum:pone nunc ꝙ alter frater vult litigare cū aliquo tertio,certe procurator cesaris dꝫ ei facere dari copiam instrumentorū:ꝛ sic exemplū non sufficit,ꝛ expediat habere originale:debet etiā ei facere edi originale. Iste est casus in termi.

terminis. diuide istam.l.in duas: prout duas decisiones ponit.

3 ¶ † Scda ibi: z si qñ.h.d.instrumēta q̄ sunt cōia rōne dñij z vtilitatis debēt esse penes digniorē, z cōsequēter penes fiscū seu pcuratorē cesaris q est dignior priuato: tñ alteri habēti cōionem d3 dari copia. hoc pmo. Et si res exigat qd originale exhibeat, quia reus cōuentus nō vult credere exēplo, tūc originale d3 exhiberi h.d. scdo z vltimo. ¶ Cū prima parte cōcor. text.in.l.fi.ff.de fide instr. bonus tex.in.l.si q̄ sunt cautiōes.z in.l.iiij.§.fi.ff.fami.her. z in.l.cū pater.§.pater pluribꝰ.ff.de.le.ij. ¶ Iuxta hoc bar. post Gui.de cu. format duas qōnes. in pma bene loqt Bar. in terminis suis qñ ex cōuentione partiū erat firmatū q instrumenta remanerēt penes vnū: z ista cōuentio etiā futurū respiciat. ergo fiscus succedēs nihil imutat.l.si fundū.ff.de fun.do.iūcta doc.bar.

4 in auč.quas actiones.ad fi.C.de sa.san.ecc. Item qz fm Bal. † dignitas supueniēs nō infirmat q̄ rite acta sunt.l.fi.C.de nup.l.miles ita.in fin.ff.de testa mi. Secus qñ sine cōuētione instrumenta cōia eēnt posita penes vnū tanq̄ digniorē: qz si fiscus postea succedat, ex quo dispositio cōtinet actū successiuū: certe p tpe quo fiscꝰ succedit, debebūt apud fiscū reponi.l.cū qdā.§.si debitores. ff.d vsur. fm Sali. Flo.na.z cōiter Moder. hic cōfirmo arguēdo de rebꝰ ad psonas. iuxta.l.miles ita heredē.in pnc.ff.de test.mil. nā qñ rēs nō priuilegiata puenit ad priuilegiatos, assumit priuilegiū eorū.c.vnico.de iurepa.in.vj.z ibi Ioan.an.in nouel.c.dilectus.de pbe. Panor.in cōn.suo.1x. qd incipit hic cadūt quatuor dubia.in.j.volu. ¶ No. ex hoc tex. q insturmētū cōe d3 edi itellige qñ est cōe rōne dñij z vtilitatis, secus si rōne vtilitatis tm.l.q

5 accusare.z ibi dixi.š.eo. ¶ † Itē no. q originale est edendum, qñ exēplo nō adhibet fides: qd qñ sit dicā in auč.seq. ¶ Capio gl.fi. in verbo cōuenit. ¶ Ista gl.intelligit tex. q iste q habebat instra cōia cū fisco erat reus: qz text.in fi.dicit q q cōuenit: sed errat gl. quia imo erat actor.vt patet ibi ad fi.petitionis tue: vñ vult text. dicere q tu q habebas instra cōia cum fisco, eras actor, z petijsti apud aliū iudicē, z pduxisti exēpla instrumētorū: vnde qui cōuenitur a te desyderat originalia proferri: ista est causa p quā tu petas a procuratore cesaris originalia proferri.

1 ¶ Triplex reperitur scriptura publica.
2 Regulariter exemplum instrumenti non probat, nisi originale exhibeatur.
3 Si in citatorio apponit tenor literarū delegationis, illud citatorium faciens mentionem de tenore delega. probat contra partē.
4 Subscribens se scripture p alium facte, ita sibi preiudicat ac si totum scripsisset.
5 Dictio velut: importat fictionem.
6 Quando originale est deperditū, tūc exemplū facit semiplenam probationem.
7 An instrumentū faciens mentionem de alio instrumento, faciat fidem absq3 eo q originale exhibeatur.
8 Si papa vel imperator cōfirmat priuilegia, vel iura, vel cōcessiones alicuius ecclesie, an sit necesse q originalia iura vel priuilegia q̄ sunt cōfirmata exhibeant. an vero sufficiant ista priuilegia confirmatoria, si forte originalia sint deperdita.
9 Instrumentū faciens mētionem de alio instrumento, facit fidem inter easdem personas.
10 An dictiones sicut, vel scdm, faciant conditionem.
11 Si in snia dicatur lite coram nobis contest. iura. de calunnia zc. an talis sententia probet litis contesta. z iura. de calum.
12 An instrumentum dotis, faciēs mentionem de matrimonio, probet matrimonium.

I quis in aliquo. Premitte ad euidentiam z ex mēte Pau.de ca. † q in iure nřo triplex reperit scriptura publica. ¶ Quedam est originalis, q̄ fit manu publici notarij, rogati a partibꝰ, i pñtia testiū z ista pculdubio plenam fidē facit.l.cū pcibꝰ.C.de pba z appellat tribꝰ nominibꝰ, de qbꝰ p gl.i.l.ij.ff.d fi.instr. ¶ Quedā z scdo appellat exēplū, qñ alius notarius q nō est rogatus de pncipali 3ctu, exemplificat de xbo ad verbū originale z de isto exēplo loqtur pprie.l. precedens: sed nō ista auč. quāuis gl. z Gui.de cu. intelligāt istā autē. log de exemplo z male. ¶ Tertio est scriptura publica, q̄ facit solam mentionē seu relationem alterius instri publici, sed non ponit de xbo ad xbū. vt si in instro dicat talis pcurator titij put cōstat in instro publico cōfecto manu talis notarij. Et de isto istrumēto relatiuo alterius. proprie loquit ista auč. q̄ diuidit in q̄tuor partes. In prima ponitur vna regula. In scda vna fal. In tertia alia. In quarta ponit cōprobatio p leges antiquas: scda ibi: nisi aliu documētum. tertia ibi: aut alia et fm. quarta z vltima est ibi. hoc enim in veteribꝰ legibus. ¶ Istā auč. amplia. z limita vt j. dicā. ¶ Capio glo.in xbo documēto: quā diuido in tres. In pma ponit primū intellectum K. lbe. q ista auč. loquatur in documēto priuato. In scda ponit scdm intellectus Ioā. qui est verus, q ista auč. loquit etiam in documēto publico. In tertia ponitur limitatio per quā rñdetur ad tres.ll. allegatas per Alb. scda ibi: fm Io. cōtra. tertia ibi: nisi originale. ¶ In ea.gl. ad fi. similem glo. habes de verbo ad verbū in.l.ij.ff.de fide instru. ¶ Pro clara intelligentia sequendo Barto. examinande sunt due materie. ¶ Prima est an exemplū instrumenti probet. z reducēdo omnia dicta Bart. ad ordinē fac regulā, duas extēsiones, z iij. fal. z to

2 tum habebis. ¶ † Regulariter exēplum instrumēti nō pbat nisi originale exhibeat.l.procurator.ad fi.š.e.l.ij.ff.de fid instr.l.si que sunt cautiones.z.l.pomponius scribit.ff.famil.hercis. ratio est vt hic i gl. z in.d.l.ij. sed melior ratio est: qz notario nō credit, nisi de his de qbus est rogatus a partibus.§.nos autē.in auč.de tabel. z nō potest rogari nisi de his q̄ sunt a partibꝰ.vt declarat Bart. hic.in.ij.col. Sed iste notarius qui exēplat instrumentū non fuit rogatꝰ.ergo zc. ¶ Tres alias rationes assignat Bald. hic circa prin. vide per te. ¶ Ista regula fortius procedit in exēplo exēpli l.iij.C.de diuer.rescri. Bar. hic in vlti. colū. ¶ Scdo notabiliter extēde hanc regulā, z bene signa, nō solū qñ vnus notarius exemplaret, imo si tres vel quatuor notarij: imo centum: etiā qd est fortius, si illi plures notarij qui exemplassent assererent se vidisse instrumentū originale, z sine macula, z sic cessaret ratio gl. item assererent se auscultasse exemplū concordari cū originali, adhuc tale exemplū nō probaret. ita Spe.in ti.de instr.edi.§. ostenso.iuver. sed nūquid credit. quem sequit Bar. hic, per duas bonas rōnes, Bal.in.l.si quis ex argentarijs.§.j.versi. quid enim.in fi.ff.eo.do. Anto.de bu.in.c.j.in.viij.col.de fide instru. z Pau.de cast. hic: q dicit q ista est cōis opi. de quo etiā per Io.an.in addi. Specu.in ti.de sentē.§.vt autē.in addi. que incipit supple. Subdit tñ Bar. secus esse si pluribus testibꝰ deponentibus se vidisse instrumentum talis tenoris, solēne z publicatū manu talis notarij: nam plene probant tenorē ipsius instrumēti, si tria copulatiue cōcurrant. Primo si pbent q originale instrumētū sit perditū. Scdo q tales testes sint periti vt notarij vel aduocati. Tertio q literas illius notarij cognoscant: per text.in.cap.cum olim.de priui. alias secus.l.testium.C.de testi. nisi contra furē.vt hic per eum z in.l.ij. §.diuꝰ adrianꝰ.ff.de iure fis. Et ratio diuersitatis inter notarios z testes est: qz testes deponūt solēnter, z cū iuramēto sup literam prestito super hoc: caue, tñ qz tex.in.d.c.cū olim.nō pbat cum ibi plura adminicula concurrant vltra testes. vt notabiliter declarat Ang. hic. ¶ Istam regulā limita. ¶ Primo fm Bart.in.j. oppo. 3 eū q exēplum dedit cū autoritate iudicis, vt hic p eū z in l.j.§.sed z si in duobus.in.fin.ff.de bo.pos. fm tab. d. Ant.in.c.j.de fide instru. Aug.in.§.z hoc insuper.in auč.vt sponsa.larg. Ubi p

3 hoc infert † q si in citatorio apponatur tenor literaz delegationis, illud citatoriū faciēs mentionē de tenore delegatiōis pbet 3 partē. ¶ Scdo fallit fm Bar.in scda oppo. quando exēplum est sumptum ab illomet notario qui originale scripsit. et ita practicatur, z alij tenēt per.l.si quis ex argentarijs.§.prohibet.§.eo. q tex. nō bene probat necessario, melius facit.l.si vnus. cū gl. quā ad hoc ibi no. Bal.C.de testa. z tex.in.c.dudum.de cōuer.cōiug. idē tenent Bart. z alij, locis hic alle. per do. Alexan. z Bald. i addi. Spec.in ti.de instru.edi.in ver. exemplū. Adde q Bar. visus est tenere contrariū in.l.j.§.sed z si in duobꝰ.ff.de.bo.pos.scdm tab.p illū tex. i ver. sed z si vnū p que Pau.de ca.hic. z in.l.fi.in.ij.col.C. de edi.diui adria.tol. tenet contra cōem sententiam. z Lud.ro.in l.sciendū.in penul.char.ff.de verbo obli. Ange.de are.in.§.nihil autem.insti.de testa.do. Alexan. repōdet ad illum tex. q ibi illud exemplum eiusdē notarij nō fuit ab eo autenticatū, alias fidē faceret. Et tu ad hoc alle. Bar.in.l.si quis ex argentarijs.§.pretor ait.in.j.no.ff.eo. ¶ Sed caue quia hoc modo ille tex. esset de indubitabili. Adde q ista sol. Bart. procedit, nedum si idez notarius qui scripsisset exemplū scripsit originale: sed etiam si alius exemplasset ex originali, z notarius se subscriberet. nam eandem fidez facit. glo. est no.in.§.his vero.in auč.de instru.cau.z fid. per quam gloss. ita not. Ange.in.l.si quis ex argentarijs.§.pretor ait. et plenius in.l.quedā.§.nihil interest. vbi aliqua bona dicit.ff.eodem. a

4 a ¶ † Confirmo: quia subscribens seᵃ scripture per alium facte, ita sibi preiudicat ac si totum scripsisset: ita no. Bart.in.l.emptor.§. lucius.in.ij.nota. per illum tex. cum glo. z ibidem Ang.ff.de pac. et q sola subscriptio tantum importet, quātum si totam scripturam scripsisset. facit tex.in.l.cum antiquitas.§.cum autē. z ibi ad hoc no. Pau.de ca. z do. Alexā.C.de testa. facit.l.si quis ex argētarijs.§.j.in verbo subscribere.ff.eo. et.l.si ita stipulatus.§.chrysogonus.in verbo subscribente. z ibi Angel. z plenius Modern. ad hoc not.ff.de verbo.obli. facit tex.in auč. q sine.C.de testa. iuncta auč.si modo.C.fami.hercis. vbi equiparatur, vel qd pater scripserit totā schedulam testamenti conditi inter liberos, vel q solum se subscripserit. Ultra omnes facit tex. quē reputo solennem in.l. si ego.§.dotis.ff.de iur.do.in verbo subscribat, z velut chyrogra

5 phum eius: † pondero noviter illum textū in dictione velut. que

a ¶ Subscribēs se. adde Bar.in.l.sicut in.§.nō videt.quib.mo.pig.sol. Bart.in.l.q dotis.ff.sol.ma. bal.i.l.si pater.C.d fideic. pau.de ca.in.l.si ita stipulatus. de ver. obli.

importat fictionem, ſm Bal. in l. pe. C. de interdi. matri. ⁊ sic scriptura tm̄ scripta manu alicuius, fingitur tota scripta eiꝰ manu, ⁊ nō per veritatē. Unde per illū tex. reprobo illud qđ tenet singulariter Ang. in d. §. chrysogonꝰ. ⁊ ibi Imo. in iij. col. ⁊ in effectu do. Alex. ꝙ stante statuto in ciuitate Florētie, ꝙ schedule scripte manu propria mercatorū plenā fidem faciant, ⁊ habeant executionem: ꝙ illud statutū habebit locum, etiā qn̄ schedula esset scripta manu alterius, ⁊ solum subscripta manu mercatoris: eo q2 subscribens virtualiter dicit̄ totā scripturā scripsisse. ⁊ sic refert ita fuisse obtentū in ciuitate Florētie. ¶ Puto ꝙ sit falsum per tex. preallegatū, ponderādo dictionē velut: q̄ denotat fictionē, ⁊ in statutis nō habet locū casus fictꝰ. sed debēt statuta intelligi in casu vero. l. fi. C. de his q̄ ve. eta. impe. no. Bar. i. l. iij. §. hec verba. el. ij. ꝑ illū tex. ff. de neg. gest. ⁊ ꝑ Bar. in l. j. §. hoc interdictū. ff. de flumi. ⁊ maxime cū istud statutū sit cōtra ius cōe. ¶ Et cōtrariū in terminis tenet ipsemet Ang. quē nemo allegat. l. cū antiquitas. §. cū autē. C. de testa. est verū ꝙ Bar. in auť. cōtra qui ꝓpriā. in ij. col. C. de nō nu. pecu. tenet, ꝙ pena illius auť. que loquit̄ in negante scripturā propriā, habet locū etiā si scripta fuisset manu alterius, sed a se subscripta: ⁊ credo ꝙ male dicat per p̄dicta ⁊ cōtrariū tenet ibidē Sali. in ij. col. ¶ Istam fal. Bar. limita nō procedere, in cōtractu in quo ď necessitate requirit̄ scriptura, in casibus enumeratis per glo. magistrā in c. j. de censi. in vj. quia exemplum eiusdem notarij non probaret, nisi originale exhibeatur cū in scriptura originali cōsistet substantia: ita singulariter Bal. in rub. C. de fide instru. in x. colū. in ij. q. ⁊ licet do. Alex. hic ⁊ in l. ij. C. de testa. reprehendat ⁊ bene tm̄ adde cū Bal. tenet Lu. roma. in cōsi. clxxiiij. qđ incipit amplissime doctor. in iij. colū. ⁊ in l. sciēdum. in pe. char. ff. de verbo. obli.

Additio. Adde ad ea que dicta sunt de notario rogato q̄ potest facere exēplari per aliū notariū, modo ipse se subscribat, est perinde acsi totū exemplasset: procedunt qn̄ notarius esset impeditꝰ, aliter nō posset: ⁊ ita obseruat consuetudo ſm Ang. in d. l. quedā. §. nihil. qui dicit qđ isto casu semper notarius in subscriptione sua debet facere mentionē de impedimēto. alle. no. per Inno. in c. quoniā cōtra. de proba. per Bar. in l. diuꝰ claudiꝰ. §. itē senatꝰ. ff. de fal. refert ⁊ seqt̄ Alex. in cōsi. cxxix. inci. ponderatis his que p̄scripto themate. in vlti. col. fortius volunt do. Car. ⁊ Imo. in c. fin. de offi. delega. ꝙ isto casu notarius se subscribens, debet in subscriptione nō solum facere mentionē de impedimēto: sed ꝙ etiā inuenit exemplum cū originali cōcordare: ⁊ ita notarij obseruant. ⁊ ad id qđ dixi ď impedimento, vide Bart. in l. qui cum vno. ff. de re mili. ⁊ in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cau. ¶ Tertio principaliter ſm ordinē Bart. fallit regula quando exēplum esset sumptum per aliū notarium: sz authoritate iudicis: vt hic in gl. ⁊ per doc. Bar. in l. chirographis. in princ. ff. de admin. tu. Ange. in d. §. ⁊ hoc insuper. in auť. et spō. lar. intellige parte legitime citata: vt per Bar. ⁊ alios hic. ⁊ in l. adoptio nō iure. ff. de adop. ⁊ in d. l. chirographis: ⁊ i. l. fi. in vlt. colū. ff. de tab. exhi. ⁊ in l. ij. vbi etiā Bald. in vj. q. C. de test. Ang. in d. §. ⁊ hoc insup. ¶ Imo fortiꝰ tz Bar. hic in vlti. co. ꝙ istis cōcurrētibꝰ etiā exēplum exempli bene ꝓbaret. Intellige tamē ꝙ dictum est de citatione partis, vt sit veruz nisi periculum esset in mora, in perdēdo originale: ſm Inn. in c. fi. de fi. instru. sequitur Ang. hic. ⁊ reputat multū singu. Adde Spe. i ti. de instru. edi. §. ostenso. ꝟ. sz nunqd citatio. ¶ Itē limita istā fal. ſm Bart. in l. probatorias. per glo. ibi multū no. in verbo autenticis. C. de diuer. offi. lib. xij. sequitur Ang. in d. §. ⁊ hoc insuper.

Additio. ¶ Item limita istud de citatione, nisi cōsuetudo aliter se haberet ſm Bald. hic. Adde etiam ꝙ tertio modo limitat do. Anto. de alex. hic istud de citatione: nisi exemplū sumeretur per illūmet notarium qui fuit rogatus de instrumento: quia tunc quando tali exemplo iudex nō interponit autoritatē, requiritur citatio partis. allegat ita tenere do. Ant. de bu. in c. fi. de fide instr. post Domi. de rota in locis de quibꝰ ibi, sed nihil est: quia qn̄ notariꝰ qui fuit rogatus de instrumēto exemplat. nō requiritur aliqua autoritas iudicis, ⁊ sic nec citatio. vt. s. dixi. nos loquimur qn̄ alius notarius exēplat. no. tm̄ ꝙ qn̄ exemplum est multum antiquū, presumit̄ factum cū debita citatione partis, quāuis de ea aliter nō constet: ita Inn. Abb. ⁊ alij in d. c. albericꝰ. de testi. doc. in c. fi. de fide instru. facit qđ dicit Bal. de istis instrumentis antiquis. in auť. quas actiones. s. de sacrosan. eccle. iunctis his q̄ in hoc late ⁊ diffuse scripsi in l. admonendi. ff. de iureiurā. quāuis cōtrariū teneat Bal. hic ⁊ in d. c. fi. ⁊ minus bene. Nunquid autē isto casu sufficiat citatio generalis. an vero pars aduersa debeat in specie citari: ponunt Bald. ⁊ Ange. hic post Inn. in d. c. fi. ponit Ang. in d. §. ⁊ hoc insuper. ¶ Quarto principaliter fallit ſm Bart. ⁊ alios hic, quādo exemplum sumeretur de voluntate partium extra iudicium affirmantium instrumentum esse iuridicum ⁊ solenne. vt hic plenius per eos. sequitur Spe. in d. §. ostenso. in ver. hoc etiam no. Ang. in d. §. ⁊ hoc insuper. do. Anto. de bu. in c. j. de fide instru. Panor. in c. albericus. de testi.

Additio. Successiue circa istas q̄tuor fallentias Bar. format tres q̄ones. in prima in effectu cōcludit, ꝙ plures testes deponentes se vidisse instrumentū talis tenoris, solēne ⁊ publicatum manu talis notarij, plene ꝓbant tenorē ipsius instrumenti: si tria copulatiue cōcurrant. Primo ꝙ originale instrumentū sit deperditū. Scđo ꝙ tales testes sint valde periti, vt notarij vel aduocati, q̄ cognoscant defectꝰ instrumētorū. Tertio ꝙ literas illius notarij cognoscant. vt colligit̄ scđm eum in c. cū olim essemus. de priui. iuncta. l. testiū. j. de testi. al's si qđ istorum deficeret, nō probarēt: nisi ꝯ furem illius instrumēti. l. ij. §. diuus adrianꝰ. ff. de iure fisci. Subiūgit tm̄ multū singulariter Bar. in seq. q. ꝙ q̄uis illud qđ dictū est procedat in testib': tm̄ secus esset in notarijs: q2 si tres vel quatuor notarij imo si cētū asseuerēt se vidisse ⁊ auscultasse instr̄z originale, qđ nō erat abolitū nec ex aliqua parte vitiatū, ⁊ se recognouisse literas notarij. tm̄ nihil ꝓbarēt. alleg. Specu. in tit. de instru. edi. §. ostēso. ver. sed nunqd credit̄. assignat rōnem diuersitatis quare talibꝰ notarijs sic asserentibus credi nō debeat. nec em̄ credi dz tanq̄ notarijs quia notarijs nihil credi dz nisi de eo in quo fuerūt rogati a partibus. §. nos autē. in auť. de tabel. Itē notarius non potest rogari nisi de eo qđ corā eo gestū est: quorū neutrū nunc interuenit. Itē talibus notarijs non pōt credi tanq̄ testibus, cū nō fuerint solēniter examinati a iudice. iuxta glo. in l. hac ꝯsultissima. §. fi. j. de testa. tamē aliquā presumptionē facerent ſm eum allegātem glo. in l. ij. ff. de fide instru. Adde ad primam questionē eūdēmet Bar. plenius in d. l. ij. §. diuus adrianus. Bal. in l. si qs ex argētarijs. §. j. ver. quid em̄. in fi. ff. eo. ti. ¶ Et inquātum Bart. ad fi. istiꝰ prin. q. dicit nisi ꝯ furem instrumenti. Barto. non aperit: an contra furem sufficiat probare solum furtū instrumēti, an etiam oporteat tenorē probare. Ipse tm̄ Bar. in l. sicut iniquū. j. de fide instru. tenet ꝙ non sit necesse probare tenorē instrumenti: cōtrarium vult Bal. in l. si de possessione. j. de proba. quia alias probatio esset incerta: ⁊ nihil cōcluderet. Sed Cy. in d. l. si de possessione. tenet ⁊ melius, ꝙ sufficiat ꝓbare furtū instrumenti, postea tenor instrumēti ꝓbabitur ꝑ solū iuramētum. iuxta. l. si quando. C. vnde vj. ⁊ c. fi. qđ metus causa. sequuntur Ang. do. Alexā. hic limitantes istud procedere ꝯtra verum furē, nō autē cōtra fictū. vt habes exemplū in d. §. diuꝰ adrianꝰ. ⁊ ibi ēt Bar. istud videt̄ velle. ¶ Et ad secundā q. adde ꝙ idez tenet Pau. de cast. hic qui dicit ꝙ ista est cōis opi. qn̄ pars nō fuit citata: ⁊ cū Bar. tenet do. Anto. in c. j. colū. viij. de fide instru. ⁊ dicit Ioā. and. in addi. Specu. in titu. de sen. §. vt autem. in addi. que incipit supple. Et inquātū Bar in fi. dicit ꝙ saltē presumptionē facerēt, q̄ prodest ad multa. allegat glo. in l. ij. ff. de fide instru. de veritate huius vltimi. vide late do. Alexan. hic ⁊ alias late dixi in repeti. l. admonendi. ff. de iureiurando. vbi vide. Et circa tertiā q̄onē: an exemplū exēpli probat, nihil est addendū: ⁊ oēs tenent cum Barto. ¶ Ultra bar. fallit quinto qn̄ exēplū reperit̄ in archiuo publico qđ esset diligenter custoditū a personis fidedignis ſm Ang. hic sub dubio forte, qui dicit ꝙ alij doc. non tangunt. Adde qđ idez tenent Inno. do. Anto. ⁊ Imo. in c. j. de procu. ¶ Intellige tm̄ quo ad illam ciuitatez tm̄, ⁊ non alibi: ita singulariter Io. an. in addi Spe. in ti. de instru. edi. §. nūc dicendū. in addi. magna. que incipit priuatorū. sequit̄ Bal. in rub. C. de fide. instru. in vlti. col. do. Anto. de but. in c. ij. in ver. octauus casus. cū sequēti. de fide instru. ¶ Sexto fallit in exemplo registrato de verbo ad verbuz in libro actorum banchi. l. fi. ⁊ ibi Bar. in j. no. ad hoc no. C. de fide instru. ⁊ in d. l. chirographis. in prin. ff. de admi. tuto. Bald. Ang. ⁊ moder. hic cū cōcor. allegatis ꝑ do. Alex. q̄ extēdit ⁊ limitat duobꝰ modis, vide ꝑ te. ¶ Septimo fallit quādo habēs originale nō vult illud ꝓducere: tūc exēplū plenā fidē facit: ita singulariter Bal. in l. publicati. in viij. q. C. de testa. cū limitatione de qua ibi per eum. ¶ Octauo fallit ꝯtra exēplantē, cōtra quē plenam fidē facit: ſm Bar. post Ia. de are. in l. ij. §. si dubitet̄. ad fi. ff. quēadmo. te. ape. ⁊ in l. in fraudē. §. neqz. ꝑ illū tex. ff. de iure fis. ¶ Nono fallit qn̄ exemplatio est antiqua, tunc ꝓbat quāuis nō appareat de cōmissione iudicis, ſm Fran. de are. in consi. xxxvj. qđ incipit casus talis est presupponit̄ in facto. in secūdo dubio. per aliqua de quibꝰ ibi per eū. bene facit quia qn̄ exemplatio est multum antiqua, presumit̄ facta de cōmissione iudicis, ⁊ parte citata: ſm Inn. Host. ⁊ alios in c. albericus. de testi. et in c. fi. de fi. instru. quicquid teneat Bald. in d. c. fin. faciunt multa que cumulaui de istis antiquis in cōmento. l. admonendi. ff. de iureiur. ¶ Decimo fallit qn̄ mortuꝰ esset notarius rogatꝰ de instrumento, ⁊ alij notario per iudicem vel ex forma statuti committerent̄ eius abbreuiature. Nā si exemplaret, ⁊ se subscriberet, tale exemplum plenā fidē faceret: ex quo iste notarius est subrogatus loco

defuncti

defuncti.c.cũ.p. tabellio.de fide instru.ita Bar. in.l.j.§. sed et si in duobus.ff.de.bo.pos.scđm tabu.z in.l.si qs ex argẽtarijs.§.j. z in.l.quedaz.§.nihil.ff.eod.z in.l.diuus.§.item senat⁹.ff.de fal. ¶ Ultimo fallit quo ad aliqualẽ probationem vel presumptionem.glo.est no.in.l.ij.ff.de fide instru.quã videtur sequi Bar.hic
6 in.ij.col. ¶ †Tu intellige quãdo originale est deperditum.tunc exemplũ facit semiplenã probationẽ.gl.est.no.in.l.sicut iniquũ. C.de fide instru.quã Ang.hic reputat ad hoc singularẽ: z ita declarat Bart.in.l.admonẽdi.in.viij.colũ.in ver.quero qd de exẽplo.vbi dixi.ff.de iureiurã.sequitur do.Ant.de bu.in.c.j.in.viij. col.de fi.instru.et ex his habes expeditã pmã materiã. ¶ Scđa
7 principalis materia est.† Nunqd instrumẽtũ faciẽs mẽtionẽ de alio instrũo.faciat fidem,absq; eo q originale exhibeat. In ista auť.habes regulã q nõ: qr vbi nõ apparet exẽplar,nec exẽplatũ: l.in testã.j.ff.de cõdi.z demõ. Extẽde istã auť.vt pcedat,etiã si instrumentũ redactũ esset manu eiusdẽ notarij: puta quia notari⁹ diceret prout apparet i instrũo procur.paulo ante per me cõfecto, Ita singulariter Ang.in.l.si donatio.p illũ tex.C.de dona.facit tõ hic assignata in gl. ¶ Juxta hanc regulã z hãc autẽticã moueo duas vtiles qõnes. ¶ Prima est,pone quod notari⁹ faciens mẽtionẽ de alio instrũo attestat se originale vidisse,z diceret vt cõstat tali instrũo per me viso z lecto tunc plene pbet absq; eo q originale exhibeatur: ita singulariter Specu.in.ij.oppo.ibi relata in tit.de instru.edi.§.restat.in versi.pe. Sed Pau.de ca.hic in.j.co. dicit q semper fuit admiratus de hoc dicto Spe.qa est contra generalitatẽ huius auť.z cõtra rõnẽ hic assignatã in glo.z semp credidit esse falsum.z q non reperit q aliquis mentionẽ faciat nisi Albe.de.ro.hic.q illud reprehẽdit,z dicit q 9rĩũ obtinuit in practica.dicit Paul.de ca.q cõis practica seruat dictũ Spe.eo quia non oppo.sed si opponat puta q esset falsuz: tu tene indubitanter 9 Spe.q illa verba nihil operant: z 9rium tz Ang.hic in ij.col.z in repe.l.sciẽdũ.in.x.col.ff.de vbo.obli.d. Alexã.hic z in 9si.v.li.iiij.qd incipit ponderatis his q in suprascripto themate. vbi solue vt hic p eũ. ¶ Cõtra Spe.facit decisio Bar.hic.in forcioribus terminis.q etiã si tres vel quãtuor notarij attestarent se vidisse z exẽplasse,adhuc eis nõ credit,nisi originale ostẽdat per duas bonas rões de quibus hic per eum: quãto minus credet vni soli notario. ¶ Scđo in 9trariũ fortiter facit extẽsio.s.data ad hanc autenticã fm Ang.in.d.l.si donatio: ita teneas qcquid
8 subtilizãdo referat.d. Anto.de alexã.hic. ¶ † Scđo quero,z est dubiũ quotidianuz q nemo hic tãgit: an si papa vel imperator cõfirmat priuilegia vel iura vel cõcessiones alicui ecclesie: an sit necesse q originalia iura vel pililegia q sunt 9firmata exhibea t: an vero sufficiãt ista priuilegia confirmatoria.si forte originalia sint deperdita: sepius in hoc casu cõsult⁹ fui: gl.ordi.in.c.si romanorum.xix.distin.in glo.penul.in verbo desunt.no.ar.illius text. q si papa in aliquo priuilegio vel rescripto 9firmat alicui ecclesie priuilegia exemptionis,vel alterius rei,q talia priuilegia hñt robur,quãuis originalia q sunt cõfirmata exhiberi non possint. Pro illa gl.o.bene facit,qr princeps est.l.animata in terris.§.pe. in auť.de cõsul.glo.in.l.z quia.ff.de iuris.om.iu.sed.l.faciẽs mẽtionẽ instri.pbat quãuis illud non exibeat: fm Bald.in.l.j.C.de epi.z cle.z hoc mõ potes rñdere ad hãc autẽticã,tenẽdo illã glo. adde esse glo.not.in.c.abbate sancti Siluani.in verbo fiat fides. de verb.sig. ¶ Istũ passum tangũt Inn.z Jo.an.in.c.inter dilectos.de fide instru.sed adeo obscure loquunt,qd verus sensus elici nõ põt.melius ponit Spec.in tit.de instru.edi.§.nũc autẽ videndũ.ver.nec oppone.vbi arguit,ad partes.deinde ponit veram doctrinã,q si in priuileg.confirmatorio cõcesso ex certa sciẽtia.narret seriose prior cõcessio: deinde 9firmet: non sit necesse exhibere pmã cõcessionẽ: sed sola cõfirmatio sufficiat: sec⁹ qñ simpliciter vel generaliť fit 9firmatio,nõ incerto tenore priuilegij cõfirmati: faciat vltra Spe.tex.nota.in.c.pe.de cõfir.vtili vel inuti. ¶ Istã doctrinã Spe.sequit etiã Pau.in.d.c.inter dilectos.in.j.col.et dicit q est notãda in practica: quia quotidie impetrantur priuilegia confirmatoria,z originalia sunt deperdita.sequit Lud.ro.in cõsi.cccxxvi.qd incipit circa propositã cõsultationẽ in qua primo querit nunqd dictus executor.vbi p hoc notabiliter infert q si bulla pape faciat mentionẽ de sñia,z nõ ponat totũ eius tenorem,q executor pape non debet eã exequi nisi instrumẽtuz dicte sententie proferat.vt ibi notabiliter per eũ. Adde etiam Bal.in addi.Spec.in.§.de instru.edi.col.ix.in ver.an valeat cõfirmatio. vbi limitat signanter predicta.q cõfirmatio pape vel principis nõ tenet,nisi originale 9firmatũ exhibeat. ¶ Est verũ nisi papa vel princeps cõfirmãs attestetur se illud vidisse.facit bene text.in cle.j.de proba.adde etiã Jo.petrũ de ferra.in practica Papien. in ti.de excep.cõtra instrumentũ. In verbo alteri⁹ cõfirmatoriũ. ¶ Predictaz regulam z istã autẽticã limita.fm Bar.inter easdem personas,que cõtraxerunt per.l.optimã.C.de cõtrahen.et cõmit.stipu.q est ad hoc notabilis et singularis.fm Bald.in.c.

9 series.de testi. ¶ Hinc infert Bal.hic.in.ij.col.† q si creditor petit executionẽ istrumẽti fideiussionis p titio debitore principali, put apparet in instrũo alterius notarij,non est necesse edi instrm debiti principalis.quia talis relatio inter easdẽ personas pbat: idẽ tenẽt Bal.Ang.z do.Alexã.in.l.sciẽdũ.per gl.ibi.ff.de vbo. obli.Ang.in.d.§.z h insup.in auť.vt spõ.lar.Flo.in.l.ab ea pte. ff.de pba. ¶ Eodẽ mõ infert Ang.hic.q si titi⁹ in instrũo pmisit me cõseruare indẽnẽ a quodã istrumento pmissionis p eo facto de mille libris,nõ est necesse ostẽdere illud instrm relatiũ: qr inter easdẽ personas fidẽ fit. Intellige fm Barto.quãtum ad ea que potuerũt verisimiliť tpe cõfecti instrumẽti interuenire.ita saluat gl.in.l.j.C.de fide instru.z iure haste fisca.li.x. ¶ Scđo intelligit fm Bar.in personis que possunt libere disponere,z pñdicare aľs sec⁹ vt hic per Bar.z in.l.si forte.ff.de castren.pecu.z.l.sciẽdum.ff.de verbo.obli.cum concor.ibi signatis.

Additio. Et per hoc infert singulariter Bart.qd si in instrumẽto alienationis celebrate p ecclesiã, dicat precedentibus legitimis tractatibus,z precedẽte autoritate superioris,tale instrumẽtũ nihil de his pbat: z p hoc faciunt ambe limitationes Bart. Et ad ista vide cano.in.c.qm.cõtra falsam.de proba.z in.c.j.de fide instru.Bar.z doc.in.d.l.sciẽdũ. ¶ Altra Bar.limita regulã.d.l.optimã.procedere: qñ in instrumento cõfecto inter partes pnũtiat aliquid,qd est de substãtia actus.puta q ille qui stipulatur sit seru⁹ absentis.tũc bene probat.alias secus.ita limitat do.Anto.de bu.in.c.illud.de presumptio.d.Mathesi.in nota.lxx.Ange.in.l.iurisgẽtium.§.q fere. ff.de pac.Alexã.in.consi.cxlvi.q incipit.viso z examinato processu.in.xij.col.in.j.volu.z seq.z in consi.ccj.in.ij.volu.qd incipit in causa z lite. ¶ Item limita dictã regulam z hanc auť.quãdo relatio fit per eum qui de per se potest principaliter de nouo disponere,tunc non est necesse constare de relato.l.si donatio.z ibi Bald.in fi.ad hoc not.C.de dona.pbat ex glo.j.in.l.admonẽdi. z Bar.in.ij.col.ff.de iureiurã.cum his que ibi dixi. Itẽ potes limitare istã autẽticaz ex eo qd eo qd decidit Raph.cu.in 9silio cexiij.incipi.creditur libris campsorum. a

Additio. Item limita in scriptura principis,faciente mentionẽ alicuius,instrumẽti: gloss.not.in.c. si romanorũ.xix.dist.accedit ratio,quia princeps dicitur lex animata in terris.§.fi.in auť.de consul.glo.in.l.z quia.ff.de iurisdi. omniũ iudi.vbi lex faciẽs mẽtionem alterius.l.vel alteri⁹ instrumenti probat,quãuis originale non exhibeat: intellige tamen qñ princeps in scriptura faceret mentionem principaliter,secus si incidenter z enuntiatiue.c.si papa.de priui.in.vi.not.in cle.j.de proba. ¶ Ultimo adde circa.ij.q.proxime factam de priuilegijs confirmatorijs,illud qd decidit Oldra.lau.in consi.cxxi.qd incipit ad primã qõnem queritur.in scđo dubio.q si concessio feudi fiat alicui per hec vba,sicut venerande memorie genitor noster fideli nostro feudo concessit,ita z nos concedim⁹: qd nõ habet necesse vasallus,ad hoc vt scđa concessio valeat,ostendere de prima.allegat inter cetera dictã.l.si donatio.cuz glo.ponit Panor.in.d.c.inter dilectos.in.v.colũ. ¶ Ueritas depẽdet ab hoc:
10 †an iste dictiones sicut^a vel scđm,faciant cõditionez: si dicatur:
a concedo sicut vel scđm qd maiores mei consueuerunt. An isto casu si maiores nunq concesserunt per hoc vitietur scđa concessio: cõiter concluditur q nõ.fm Bar.in.l.v.§.Julian⁹ quoq;. per illũ text.ff.de cõsti.pecu.ponũt doc.in.l.si testamẽtũ.vbi dixi.C.de insti.z substitu.posui pleni⁹ in cõmẽto.l.admonẽdi.sup gloss.ff.de iureiurã. ¶ Item adde inquãtum superius in.ij.fal. j.materie dixi q paria sunt subscribere scripture facte manu alterius,vel totã propria manu scribere.bonum tex.in.§.j.insti.de emp.et vendi   Jason de Mayno.Padue legens.

11 **Additio.** ¶ Ultimo querit Bart.in.fi.† si in sententia dicatur lite coram nobis contesta.iuramento de calumnia zc. An talis sẽtẽtia probet litis cõtestationem z iuramentũ de calũnia.cõcludit post Cyn.hic q non.z si talis sententia fuit lata presentibus partibus,plene probat: alias secus: z ita etiam tenet Bart.in.l.prima.j.de rela.z in.l.j.in fin.ff. quando appellã.sit.z in.l.acta.in princi.ff.de re iudi.Bal.in.d.l. emancipatione.j.de fide instru.late dom. Anto.in.d.c.qñ 9tra falsam.de probatio.Innocẽ.z alij.in.c.bone.el grande.de electi. vbi cano.lati⁹ distingũt quã Bar.hic p Spe.in ti.de instru.edi. §.restat.versi.in summa.circa fi.§.z in titu.de sen.§.quoniã.ver. in sententia.z in.§.xt autẽ.ver.z no.z plenius distinguit Paul. de cast.hic.z vide Joan.and.referentem longam disputationẽ Guido.de suza.in additio.Specu.in titu.de re iudi.super rubr.
12 ¶ Nunquid autem instrumentuz dotis faciens mentionem de matrimonio probet matrimoniũ: dubiuz facit,quia dos potest constitui futuro matrimonio.vt ponit Inn.in.c.illud.de psum. Tu distingue vt pulchre per Bald.z Sali.hic.z Bal.in rubri. j.de priui.do.   Jason Papie.

¶ Dictiones sicut.ad de glo.in vbo sicut.i.c. j.§ sacra vnctione.in.c. cleros.in vb. sicut. xxj. dis.gl.ij.i.c. inqsitionis. de accusa.

1 ¶ Rationes vel instrumenta debēt edi per actorem reo conuē to, ad fundandum eius exceptionem doli vel similem: fallit tamē vt infra nume. 2.
3 Ubi tractatur de periculo anime, an reus teneatur actori edere ad fundandam eius intentionem.

Et que a diuo. Premitte q l. j. et l. qui accusare. §. eo. edite per Antoninū imperatorē, cū disponerēt negatiue editionē rōnum vel instrumentorū nō debere fieri, videbant̄ contrarie duab⁹ ll. Alexādri imperatoris, cuius etiā est ista. l. et l. nō est nouū. et l. iustū. §. eo. ideo impator Alexāder hic saluat a contrarietate: et ista saluatio hȝ duos intellectus in glos. j. et seq. Primo est intellectus Jo. et verus, q nō fiat differētia inter instrumēta, et librū rationū: cum rōnes veniāt appellatione instrumētorū. ff. de verb. sign. l. notionē. §. instrumentorum. et patet clare in hac. l. loquente in rōnibus. Et postea in fi. dicit qn hoc casu. et sic psequtur eūdē casum, et tūn in fi. dicit ex instrumētis ad denotandū q in hac. l. nō fit differētia inter instrumēta et librū rationū: sed differētia fit inter actorē et reū: qȝ actori nō fit editio ad fundandū ei⁹ petitionē: sȝ bn̄ reo ad fundādum ei⁹ exceptionē. ¶ Et scdm istū intellectū q est verus. h. d.
2 † Rōnes vel instrumēta debēt edi p actorē reo cōuēto, ad fundandum ei⁹ exceptionē doli vel similē: sȝ nō ecōtra. h. d. ¶ Scdo mō intelligit̄ fm Azo. q in hac. l. nō fiat differētia inter actorē et reū sed paritas sit in vtroqȝ: sed bene fiat differētia inter librū rōnuȝ de q̄, loquit̄ j. pars hui⁹ legis, q indistincte dȝ edi per actorē reo. et ecōtra: cū liber rōnum dicat̄ q cōtinet data et recepta. et sic vtriusqȝ vtilitatem. et sic ab vtroqȝ debet edi secus autē est in instrumētis. que nec per actorē nec per reū edi debēt. et de his loquit̄ finis huius tex. Et scdm istū intellectū. h. d. rōnes indistincte edunt̄ p actorē reo et ecōtra: sec⁹ in instrumētis. h. d. fm intellectū Azo. ¶ Iste intellect⁹ nihil valet ppter text. in. j. pte. q dicit q multū intersit et sic vult esse differētiam inter actorē et reum et fm Azo. vt gl. dicunt, oporteret exponere albū p nigro. l. multū intersit, nihil intersit. ¶ Itē intellectus Azo. nō cōcordaret cōtrarietatē. ll. de qbus. §. quia. l. j. §. e. que phibet editionē, loquit̄ in rōnibus: sicut l. nō est nouū. et l. iustū. Tertio illud q vult Azo. q liber rōnum indistincte edat̄ etiā per reuȝ actori, est cōtra. l. j. §. eo q dicit totū cōtrariū, nisi ex causa. Unde teneas intellectū Jo. q est ver⁹. ¶ Iste intellectus hȝ duas partes. Prima est q actor tenet̄ edere reo tā instrumēta q̄ rōnes ad fundādaȝ eius exceptionē. et istud cōiter tenet̄ per doc. hic. et per gl. et doc. in. l. j. §. editiones. ff. eo cano. in c. j. de pba quāuis cōtrariū et male teneat gl. in. c. g. perpetuus. de fide instru. et aliqui et Albe. et Sal. hic ¶ Pro cōi sententia alle. Barto. l. dissolute. C. de condi. sine causa et in. l. qui tabulas. ff. de fur. sed nihil faciūt fm Bald. in. c. j. in vlti. colū. de proba. patet, quia hic tractamus de editione q̄ fit per officiū iudicis: ibi fit p
2 cōdi. sine cā. qn instrumētū est effectū inane, qa debitor soluit. ¶ † Limita istā cōem cōclu. fm Bal. Fulg. et do. Alex. hic. et Pe. de ancha. i cle. j. §. j. de vsur. nisi exceptio cōtineret. crimē actoris, vt excep. excōicationis vel banni. l. ij. §. diu⁹ adrian⁹. in fin. ff. de iure fis. Scdo nisi esset exceptio habēs vim actionis, vt excep. cōpēsationis: nā q cōpensat dicit̄ petere. l. ampli⁹ nō petitū. ff. rē ra. ha. ¶ Tertia pars intellectus Joā. an. est q re⁹ nō tenet̄ edere actori instrumēta vel librū rōnū, ad fundandū ei⁹ pncipalē intētionē vt h text. in fi. et l. q accusare. §. e. iūcta. l. nimis graue. C. de testi. Intellige istud etiaȝ in causis in qbus summarie procederetur. vt dixi in. l. j. §. eod. ¶ Limita nisi essent mixta cōia rōne dñij inter actorem et reum: fm Ludo. ro. in. l. j. de proba. et Bar. hic in vlt. q. et in. l. j. §. editiones. ff. eo. et est text. in. l. procurator. §. eod.
3 ¶ † Hinc cōclusit Ludo. ro. in cōsi. cccxlviij. q incipit, vt clarior reddat̄ decissio. q si duo fuerūt socij, et in diuisione patrimonij vel societatis instrumēta remāserūt penes vnū, et alter agat cōtra eū potest cogere ad edēdū fūdādo principalr intētionē suā. Qd etiā limitat mirabiliter Ludo. ro. pdictam conclu. non pcedere, vbi tractaret̄ de periculo anime rei cōuenti: q si limitatio est vera cōfunderent̄ omnes. ll. Confirmo. nā in causa matrimonij cū ibi tractet̄ de periculo anime, tenet̄ re⁹ edere actori ad fundandum illius intētionē: fm Jo. an. in addi. Spe. in tit. de instru. edi. §. videndū. ver. ex pmis. et in. c. j. vbi alij cano. de pba. Breuiter intelligerem verū, vbi ex psumptionib⁹ argueret̄ peccatum: tūc officio iudicis saltē per denūtiationē euangelicam. c. nouit. de iudi. posset cogi: fm do. Anto. in. c. j. de proba. ¶ Limitat etiā Spe. in. d. ver. ex premissis: quādo actori perijsset facultas pbādi casu fortuito. quāuis Panor. et plenius. d. Frā. de are. in. d. c. j. in. xij. col. per sex fundamēta cōtrarium teneant sed nō negent. Et tene cum Spe. vt per do. Alexā. hic. Et vltra alios adde bo. tex. in. l. si quis ex argētarijs. §. phibet. circa. fi. ff. eo. De alijs limitationibus. precipue in causa dotis et alimētorū, dixi in. l. j. §. eo. et recolligūt do. Alexā. et do. Ant. de alex. hic. et cano. in. c. j. de pba. ¶ Ultimo limitat Bar. q re⁹ teneat̄ edere actori ad fundandū

2 ¶ Qd citatio. adde insti. de pe. te. liti. §. oium. Pau. de ca. in. l. j. ff. de in ius vo. Domi. de sancto Gemi. in. c. statutū. de rescri. li. vj. in §. cū vero.

replicationem per. l. penul. §. fi. ff. ad le. fal. et dicit ibi Ang. q ibi meli⁹ probatur q̄ alibi in iure. et Bal. in. c. j. in. iiij. col. de proba. assignat rationē: quia vbi actor fundauit intentionē suam, et sic iudex de eo bene oppinatur, equitas dictat, q accipiat pbationem ex domo rei. similiter dicit Bart. quo ad coadiuuādum intentionē actoris circa probanda confinia. Et vltra Bart. adde meliorem text. in. l. titius. la scda. ff. de actio. empti. et exemplifica alijs notabilibus modis, vt late hic per Bald. et per ista sit expedita hec. l. Jason Padue legens.

¶ De in ius vocando. Rubrica.

1 ¶ Judiciū incipit a citatione quo ad tres effectus, extra quos proprie incipit a litis contesta. nu. 2.
3 Citatio dicitur de processu, libelli oblatio non.
4 Qui est presens in iudicio presumitur citatus.
5 Si pars est presens, monitio iudicis habet vim peremptorij.
6 Testis qui dicit se scire qa fuit presens, licet nō dicat q audiuerit vel intellexerit: tamē probat.
7 Nulla citatio potest fieri sine cōmissione iudicis, quā non debet concedere, nisi prius videat libellum actoris.

1 ¶ † In glo. rubrice iūcta cōtinuatione Bar. Sali. et Fulgo. habes tria notare. Primū q iudiciū incipit a citatiōe. ¶ Adde q istud procedit nō solū in causa principali: sed etiā in causa appellationis. vt no. Bart. in. l. fi. §. illud. C. de tēpo. ap. ¶ Intellige verū quo ad tres effect⁹ tm̄. ¶ Prim⁹ quantū ad interrūpendū prescriptionē in causis criminalibus, inductā a statuto: vnde si statutū disponat, q de crimine debeat agi. j. sex menses a die cōmissi delicti, certe isto casu citatio imo sola oblatio libelli sufficiet: fm Bart. in. l. mariti. §. quinquenniū. per illum tex. ff. de adul. et in. l. naturaliter. ff. de vsu. Quamuis cōtrariam et male teneat Ang. hic: et aliter hic distinguat Bald. in. l. j. C. qn libel. pri. da. et Bal. in. l. fi. ad fi. prin. ff. de eo per quē fac. erit. Lud. in. l. j. in prin. ff. de arbi. ¶ Secūdus est in causis ciuilib⁹, quo ad interrumpendum prescriptionem. xxx. ann. sola citatio sufficit. l. sicut. et l. oēs. C. de prescrip. xxx. anno. declarat Bar. in. l. fi. in prin. ff. de eo per quē fa. erit. ¶ Terti⁹ effect⁹ est, quo ad perpetuandā iurisditionē delegati, fm cōiorem sniam: que probat̄ in. c. gratū. de offi. delega. in. c. si a subdelegato. eodem tit. in. vj. Bart. et alij. in. l. more. vbi dixi. ff. de iurisditio. oium iudi. cano. in. c. licet vndiqȝ. de offi. de
2 lega. ¶ † Extra hos tres casus iudicium proprie incipit a lit. cōte. in gl. in. l. fi. §. illud. C. de appel. ¶ Alia enim q̄ precedūt lit. cōtesta. dicunt̄ potius preludia. glo. est no. in. §. fi. in verb. ex pemijs in auē. in med. lit. de qua dixi in rub. §. titu. j. lit. autē cōtestatio est lapis angularis iudicij, fm Bal. in. c. j. de lit. conte. ¶ Scda con
3 clusio est q citatio⁹ dicitur de processu. et de hoc est tex. in. c. quoniam cōtra falsam. in verbo citatioēs. de proba. gl. in. c. prudentiā. in verbo formā. de offi. deleg. Fallit in prima citatione. glos. est in clemē. j. in verbo citatatioēs. de iudi. fm Pau. de cast. et do
3 Alexā. hic. ¶ † Tertia cōclusio est: q oblatio libelli. que fit iudici non est de processu, cum fiat ante citationē, et possit fieri die feriata: vt hic Bar. et no. Ang. inferētem ad duo not. dicta, q̄ prosequere vt hic per do. Alexā. et adde Bald. in. l. j. ff. eodē et in. l. j. C. quādo libel. prin. datus. ¶ Extra gl. querit primo Bar. pars est, presens in iudicio, an valeat iudiciū sine alia citatione. remittit se ad ea que dixit in. l. j. ff. eodeȝ. et ibi distinguit inter volētem et inuitum. et idem Barto. in. l. prolatam. in vlti. colū. C. de sentē. et interlo. ¶ Ueritas est: q data presentia partis, nō reqrit̄ isto casu alia citatio: et hoc indistincte per text. optimū in. l. etiā si patre. §. fi. in verbo. psente, vel ad agēdū a preside euocato. et in. l. in cause. §. j. causa aūt cognita. ff. de mino. et in. l. de vnoqȝ. in verbo presentib⁹. vbi Ange. et Imo. ff. de re iudi. cū cōcordātib⁹ allegatis p do. Alexā. hic. et pleni⁹ ibi: late do. Anto. et cano. in. c. j. de iudicijs. ¶ Pro ista conclusione facit duplex ratio. Prima est, qa citatio sit ad finē cōparitionis. ergo si pars cōpuit, et fuit pre
4 sens, nō est vlteri⁹ citanda Scda ratio † qa qui est presens in iudi. presumit̄ citatus: fm Archi. in. c. pposuisti. lxxxvj. distin. quē refert et sequtur Bal. in. l. ij. in penul. col. C. qūo et quādo iud. et in l. j. ff. de in ius vocā. ¶ Ista scda ratio nō est tuta, cū in dubio nō psumat̄ monitio vel reqsitio: tex. est no. in. c. j. ad fi. de allodi. in vsibus feu. Patet: quia speciale est, quādo quis misit nūtiū ad comparendum: text. est nota. in. c. bone. in. j. in verbo nuntium. et ibi Bald. ad hoc no. de ele. vel quādo de lōginquo quis venisset, fm do. Anto. de but. in. c. j. vbi Moder. de iudi. Et q presens in iudicio nō psumit̄ citatus. tenet Bart. in. l. furioso. in. §. fi. ff. de re iudi. Bal. in. l. j. C. de senten. ¶ Adde q ista conclu. in tantū est vera, q in statuto faciente mentionem de citatione: idem operat̄ presentia partis, q citatio: puta si statutuȝ dicat q a die citationis vsqȝ ad talē terminū debeat iudex sic facere: certe si nō interuenit citatio, sed presentia partis, idem operat̄: fm Ja. bu. et Bal. in auē

in auf. si omnes. in. ij. colū. C. si mi. ab here. absti. Jo. an. in. c. fi. de
5 elec. in. vi. in nouel. Imo fortius ibi requiritur peremptoriū, † si
pars est presens monitio iudicis habet vim peremptorij licz semel
tantū pars sit citata. ita singulariter Bal. reputās not. dignū in
l. ij. ante fi. C. quō z quā iu. ¶ Amplia etiā hāc cōclusionē, vt pce-
dat etiā si quis sit presens ob aliā cām a casu: fm do. Alex. in. d. l.
de vno quoqz. in. j. colū. per iura in prin. allegata: z licet nō dicat,
adde Bald. ita tenētem in. c. de causis. in. xv. col. de offi. dele. Cō
trariū tñ tenet idem Bal. in. c. j. in. v. colū. de iudi. z in. l. si accusa
toribus. C. de accusa. ¶ Limita predictā cōclusionē duobus
modis. ¶ Primo vt pcedat, qñ citatio fieret solū ad finē simpli-
cis cōparitiōis: p rōnē. s. relatā: secus si ad finē rñsionis vel pdu
ctionis: fm Bal. in. l. cum fratrē. C. de his q. vt indig. ¶ Scdo li
mita, dummodo qui pñs est certificet a iudice de actu qui dz fie-
ri: alias dicit factus cōtra absentē. fm Bar. in. d. l. furioso. ad fi.
quē sequit d. Anto. de bu. in. c. j. de iudi. ¶ Contrariū tenēt An.
z Jmo. in. d. l. de vnoquoqz. z. d. Frā. de are. in. c. j. in. ix. colū. de
iudi. Et ita teneo cōtra bar. quia presens presumitur sciens: fm
Bal. in. c. j. j. j. col. si de inuesti. inter dñm z vasal. lis oria. z in. l. te-
6 stiū. ad fi. de testi. ¶ † Hinc dixit notabiliter Bar. in. l. j. §. fi. ff. de
auto. tu. q testis qui dicit se scire, qz fuit presens: licet nō dicat q
audiuerit vel intellexerit, tñ probat: z p hoc est bon⁹ tex. in. §. si
quis igit. in verbo psentib⁹. z ibi ad hoc not. An. z in. §. oportet
el scdo. in verbo presentibus. in auf. de cau. z fide instru. idē tenet
Jmo. z Roder. in. l. ij. §. fin. per glo. ibi. ff. solu. matrimo. Ang. z
Jmo. in. l. heredes palam. §. fi. ff. de testa. bal. in. l. j. ad fi. C. de bo.
posses. fm tab. z in. l. si nō speciali. circa princi. C. de testa. z in. d. l.
testiū. vbi etiā Sali. Jmo. z panor. in. c. puenit. scdo. de testi. cogē.
bene facit tex. in. c. super eo. in. ij. de testi. et ibi ad hoc notant do.
Anto. Jmo. et Cardi. idem tenet domi. Abb. in proem. decreta
lium: idem tenet Alexand. in consi. clxx. in. ij. volu. incipien. in cā
Angelorum. in cōsi. xx. in. iij. volu. incipiē. in causa apostolis. in. j.
colū. z seq. in. l. j. in. xx. colū. ff. si cer. petat. z in. d. l. ij. §. fi. ff. solu. ma.
Quis aliter videatur tenere idē Alex. z male, in cōsi. cxxxiij. in. ij.
volu. incipiēte in causa z lite vertēte. in. ij. colū. z in cōsi. cxx. in. iij.
volu. incipiē. viso superiori themate. in. iiij. colū. ¶ Scdo querit
Bar. quare in. ff. prius ponat ti. de in ius vocā. postea titu. de e-
den. hic aūt fit totū ecōtra. dic vt p eū. z idem dicit Albe. in. l. j. in
prin. in pe. co. ff. eo. ¶ Tu cōsydera q ratio Bart. non est bona,
duplici fundamento. primū quia ti. precedens nō loquit solū de
editione libelli, nisi in. l. edita. §. e. Jmo. z fortius ibi nō loquit de
7 edi. libel. q fiat iudici, vt psupponit Bar. sed parti. † Scdo z for-
ti⁹, nulla citatio potest fieri sine cōmissione iudicis. l. neminem.
vbi Bart. not. C. de exhi. z trās. re. dixi in rub. s. titu. j. Sed iudex
non debet cōcordare, nisi prius videat libellū actoris: fm Odof.
in. l. cū clericis. vbi Bal. reputat no. dig. s. de epi. z cle. z facit fe-
stum do. Alex. in rub. s. tit. j. in. j. co. in fi. z sic idē est semper: pro-
ut hic dicit Bar. in liberto vel filio.

1 ¶ Reuerētia que debet marito debet etiam vxori sue.
2 In penalibus. l. penaliter loquens in vno ex correlatiuis an habet locū in alio, etiam ex identitate rationis.
3 Quod conceditur ratione reuerentie, durat post mortem.

1 Sicut bonis. Hoc dicit. † Reuerentia que debetur marito, debetur etiā vxori sue. h. d. ¶ No. ex hoc text.
q qui nō pōt vocare in ius aliquē sine venia nō
a potest etiā vocare in ius eius vxorē. Hinc infert
fm Fulg. z do Alex. quod filius emancipatus*,
sicut nō potest vocare in ius patrem, sic nec vxorē patris. z sic no
uercam quia loco matris est. §. socrum. insti. de. nup. z hoc tenet
gl. in. l. generaliter. ff. e. ¶ Qd est verum viuo patre, alias secus. l.
de his. C. de fur. z. l. si nondū. co. titu. C. de fur. adde contrarium
et meli⁹ tenent ipsi Fulgo. z do. Alexā. in. d. l. generaliter. ff. eo. p
bonam rationem de qua ibi per do. Alex. ¶ Scdo no. fm Bal.
2 Salic. z Pau. de ca. hic † q. l. penalis. loquēs in viro habet locū
in vxore respectu pene: propter correlationez. quicquid dicat do.
Alex. vel. do. Anto. de alexā. hic. ¶ Adde contrarium q imo in
correlatiuis. l. penalis penaliter loquens in vno, non habet locū
in alio, etiā ex idētitate rationis: ita tenet Panor. in. c. j. in vltim.
colum. de loca. Eo quia pena non egreditur proprium casum. facit doctrina nota. Joan. andre. in. c. dispendia. de rescrip. in. vj.
in nouel. quam Hemi. ibi in. iiij. colum. multuz not. q. l. que alias
extenderetur ex identitate vel maioritate rationis, nunq̄ extenditur respectu pene: z idē tenet Jo. an. in. c. si forte. z ibi no. Hemi.
in. ij. col. de elec. in. vj. do. Anto. z Jmol. in. c. fi. de rescrip. Facit
bene qd vult glo. notabilis in cle. j. de cōsan. z affi. qd pena imposita cōtrahenti matrimonium cū moniali, nō intelligitur imposita
ipsi moniali. Breuiter tene cū Bal. z alijs hic, qd etiam respectu
pene, statutum in vno ex correlatiuis, intelligitur statutū in alio.
ita tenet Bal. in. l. j. p illū tex. C. de cupres. ex lu. daph. nō ce. li. xj.
z idē Bar. in. l. fi. ff. de accep. z in. l. fi. in prin. C. de indi. vidui. tol.
z in. l. j. §. hec actio. ff. ne vis fi. ci. z in. l. j. ff. qd met. cā. z quod ita
sit in penalibus: tenet idez Panor. in proemio decretaliū. z in. c.
fi. in. iij. col. de rescri. z in. c. qz clerici. de iurepatro. vbi dicit hāc
esse cōem regulā omnium legistarum. Hemi. in. c. j. in scda fallē.
de tēp. ord. in. vj. ¶ Hinc est q pena imposita actori, intelligitur
etiam imposita reo, z econtra: gloss. in. l. per interuallū. ff. de iud.
z in. c. j. de cōfes. in. vj. intellige qñ cōcurrit eadē ratio: alias secus.
glo. in. c. j. in gl. ij. de loca. z in. c. debitores. in gl. fi. de iureiu. iuncto eo qd vult Bar. in. l. multū interest. circa mediū. ff. de ver. obl.
¶ Capio glo. secundā. quam diuido in tres, in prima dupliciter
exponit tex. scda expositio est melior. in scda no. in tertia p viam
questionis opponit cōtra tex. z soluit. scda ibi: z no. tertia ibi: sz
quare marito. ¶ In vltima parte posset nouiter teneri cō glo. et
doc. hic, z glo. z doc. in. l. liberti. C. de ope. liber. allegata in gl. q
libertus possit etiā vocare in ius maritū patrone, sicut z ecōtra:
ratione correlationis, de qua dixi in tex. z per generalitatem. l. generaliter. ff. e. ¶ Hec ob. d. l. liberti. quia loquitur mortua vxore:
vt patet ibi in tex. dum dicit liberti liberteqz defunctorū. Unde
cum sit vna oratio, que regitur ab vno verbo in fi. posito, illa qua
litas defunctorum refertur ad omnia capitula. l. fere. §. caio. ff. de
fun. instru. l. j. in prin. iuncta. l. iij. §. qd ait pretor. ff. de incen. rui.
naufra. z est doc. Bar. in. l. iiij. §. eritqz hec differētia. ff. vi bo. ra.
Anto. z Jmo. in cle. de supplen. negli. pla. ¶ Tene cū glo. z doc.
3 quia si potest mortua vxore: ergo z ea viua. quia † quod concedit
rōne reuerentie, durat post mortē, sicut in vita. patet in. §. socrū.
insti. de nup. iuncta. l. parētes. ff. co. patet in. l. alia. §. eleganter. ff.
solu. ma. iuncta. l. vnica. §. cum autē in exactione. C. de rei vxo. ac.
Et hāc regulam plenius prosequitur. d. Alex. in. d. l. generaliter.
¶ Nec ob. fundamentū de. d. l. liberti. in. §. defunctorū. quia rñde
qd procedit nisi mens legislatoris possit verificari sine repetitione qualitatis. ¶ Ita etiā pbat ille text. in dicto. §. caio. Ita pbat
tex. in. c. cū singula. in prin. iūcta glo. no. in ver. prioratibus. z ibi
Hemi. de preben. in. vj. z ita per illā gl. limitāt do. Anto. z Jmo.
in d. cle. j. de supplen. neg. prela.

1 ¶ Reuerētia que debetur patrono de non vocādo in ius sine venia, transit ad heredes patroni, etiam extraneos.
2 Jus patronatus ecclesie transit ad heredes extraneos: nō tamē in fideicōmissariū. z per confiscationem bonorum alicuius factā per iudicem secularem, non confiscatur: dato q alias trāseat cū vniuersitate bonorum.
3 Rustico erranti in iure quasi naturali non est parcendū, nec quādo facit actum clam.
4 Statutum disponens q existentibus filijs masculis femine non succedant ex parte masculorum tale statutum censetur fauorabile, z per consequens extendendum: ex parte vero feminarum est odiosum ideo restringendum.
5 Statutū disponēs, q agnati teneātur cōpromittere, est fauorabile z sic extendēdum: vt cōphendat filiū emancipatū, z nepotem natum z cōceptum post emancipationem. a
6 Neptis ex filio masculo excludit stante statuto q femine nō succedant existentibus masculis.
7 Stāte statuto, q filia dotata non succedat: si pater decedat relictis duob⁹ filijs, z vna filia dotata q filij successerūt patri quorū vn⁹ mortuus est, an filia succedet fratri simul cum fratre.
8 Dispositio penalis faciens mentionem de vna persona, nō extēditur ad eius heredem etiam extraneum.
9 L. quis penalis, tamen videtur fauorabilis z extendenda.
10 Princeps per rescriptū potest remittere penā corporalē, aut pecuniariam applicandā fisco: sed non applicandam parti.
11 Emptores rerum depredatarum in bello, non sunt tuti in conscientia.
12 Ciuitas per statutū vel reformationem nō pōt expresse restituere bannitum, ad bona applicata heredibus interfecti.
13 Si clericus cōmittat delictum: pp̄ter qd debet priuari beneficio si papa postea dispensat cum tali clerico, nō intelligit tollere ius alteri quesitum, in casu illius priuationis.
14 Princeps ex causa publice vtilitatis potest remittere penaz applicandam parti.
15 Princeps pro faciendo pacem potest remittere iniurias z dāna illata subditis.
16 Ciuitas pro pace habenda potest res priuatorum donare.

a ¶ Fili⁹ emācipatus. ad. de Spe. tit. de actore. versic. item q est filius.

Enia edicti. Diuiditur in tres, put tria ponit dicta, vel melius. In
prima ponitur vnum in genere. In scda respondetur
tacite qōni. In tertia z vltima infertur ad decisionez
specialem casus propositi. scda ibi: nec in ea re. Tertia ibi cū igit
1 summa. vt per Bar. † Uel sic reuerētia in nō faciendo: z sic in nō
vocando in ius sine venia que debetur patrono: transit ad heredes patroni etiam extraneos. hoc primo. Et errāti in iure quasi

a ¶ In iure patronat⁹. Add. Inn. in ru. de iu. patro. doc. i c. cũ scdm. d iure patro.

naturali, etiam si sit rusticus, non parcitur. hoc scdo. Et ꝙ rescriptũ principis nõ potest remitti pena que parti applicat. Et ista vltima pars est multũ no. ¶ No. ꝙ iuspatronatus ꝯsistẽs in nõ
2 faciendo, transit ad heredes etiã extraneos patroni. ¶ Idẽ est in iurepatronatus[a] ecclesie glo. in. l. si operarũ iudicio. ff. de ope. liber. glo. in cle. fi. de iurepatro. no. in. c. cõsyderandũ. ⁊ in. c. filijs. xvi. q. vij. Bal. hic. adde Ange. in. l. fi. C. de ope. libe. Pe. de ancha in cõsi. cxxix. inci. prima facie videt̃ dicendum. dicit tamẽ Joã. de imo. in. l. si patroni. ff. ad treb. ꝙ licet transeat ad heredem extraneum, nõ tamen trãsit in fideicõmissarium: per rõnes de quibus ibi per eum: itẽ adde glo. notabilem in cle. pastoralis. §. cũ etsi. in ver. subiecte. de re iudi. q̃d per cõfiscationem bonorũ alicuius factam⁹ per iudicẽ secularem, nõ cõfiscatur ius patronatus ecclesie, dato q̃d alias trãseat cum vniuersitate bonorum. l. quedam. ff. de acquirẽ. re. domi. ⁊ est glo. no. in. l. si operarum. ff. de ope. libe. item ad istũ tex. qui dicit de iure quasi naturali: q̃d dicat̃ istud ius quasi naturale, declarat gl. in. l. regula. in prin. ff. de iur. ⁊ fac. ign. Sed cõtra istum tex. videtur obstare, quia reuerẽtia que debet̃ magistratui, est de iure quasi naturali. l. veluti. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ tamen ibi rusticitas excusatur. l. ij. in ver. rusticitati. ⁊ ibi Ludo. ro. in. iij. no. ad hoc no. ff. si q̃s in ius voc. non ierit. ¶ † Scdo no. ꝙ rustico
3 errãti in iure quasi naturali nõ parcit̃, sicut nec quãdo facit actũ ciam: vt no. Bal. in. l. j. per illum text. C. de interdi. matri. ¶ Tertio no. ꝙ princeps per rescriptum non potest auferre penam que applicatur parti. de quo dicã in gl. fi. ¶ Capio gl. in v̄bo liberis. Quam diuido in duas partes. in prima timore contrarij dupliciter intelligit text. ⁊ vterq; intellectus ad idem tendit: q̃d liberi huius liberti erãt ingenui, sed viuo liberto eorum patre, non pñt etiã ipsi patronuz in ius vocare sine venia. in. ij. que est ibi sed cur heredib⁹ extraneis. gl. ponit no. doctrinã. ¶ In prima parte forma sic oppo. cõtra tex. nã illud q̃d dicit tex. de liberis, aut est superfluum, aut male dictũ: nam aut isti liberi fuerunt etiã manumissi cum patre, ⁊ cõsequenter ipsi sunt liberti: aut nõ erant liberti: sed ingenui, ⁊ tex. male diceret: q; ingenuus potest vocare in ius sine venia. ¶ Ex scda parte collige tres conclusiones. Prima est ꝙ vna ⁊ eadẽ dispositio, respiciẽs diuersas personas ex vno capite, censet̃ fauorabilis, ⁊ sic extẽdenda. ex alio capite cẽsetur odiosa, ⁊ sic restringẽda. Adde quatuor gl. similes gl. in. l. sed si hac. §. fi. in ver. interueniat. ff. eo. ⁊ in. l. apud celsum. §. aduersus. in gl. vlti. in ver. exhiberi. ff. de excep. do. ⁊ in. l. q bona. §. si alieno. in ver. debet iurare. ff. de dam. infe. ⁊ gl. in. §. penales. in ver. in ius vocasset. circa fi. insti. de actio. Alibi tamẽ Bal. in. l. j. in prin. ff. de consti. prin. dicit ꝙ vbi in priuilegio cõcurrit fauor ⁊ odiũ q̃d censetur odio-
4 sum. ¶ Ex ista doctrina glo. nostre † infert Bal. ad statutum disponẽs, ꝙ existentibus filijs masculis femine nõ succedant, ex parte masculorum tale statutum censetur fauorabile, et per ꝯsequens est extendendũ: ex parte vero feminarum que excludunt, censetur odiosuz: ⁊ sic debet restringi. Et ex his infert in specie. Bal. duas notabiles cõclusiones. ¶ Prima est q̃d cum ex parte masculorũ sit fauorabile: ⁊ loquat̃ de filijs, veniẽt etiam nepotes ex filijs masculis ad excludendum amitas. ¶ Idem tenẽt Sali. ⁊ Moder. hic. ⁊ Pe. de ancha. in cõmen. c. canonũ statuta. in ver. his ita dictis de cõstitu. Pau. de cast. in. l. maximum vitium. C. de libe. p̃te. cum alijs cõcordantijs hic allegatis per dñm Alexã. ¶ Ego nouiter pondero ex hac decisione Bald. Sal. ⁊ Moder. ꝙ qñ statutum est fauorabile extenditur vt etiã cõprehendat casum impro-

b ¶ Appellatione filioꝝ. Adde gl. in ver. liber. in cle. j. de baptismo. Jo. an. i. c. statutũ. ó here. li. vi. i nouella Ant. de bu. i. c. ad extirpandas. de filijs presby.

b prium. patet hic, appel. filiorum[b] large et improprie venit nepos. vt declarat Bart. in. l. liberorum. in. ij. q. prin. ff. de verbo. sig. ⁊ tñ quia statutũ est fauorabile, ⁊ loquit̃ de filijs cõprehẽdit nepotes: ⁊ sic casum improprĩũ. ¶ Cõfirmo per illud q̃d singulariter tenet
5 Bal. in. l. qui se patris. in vlti. colũ. C. vnde. lib. vbi. no. tenet † ꝙ statutum disponẽs, ꝙ agnati teneãtur cõpromittere, est fauorabile: ⁊ sic extẽdendum. ⁊ per hoc quia est fauorabile extẽditur vt comprehendat filium emãcipatum, ⁊ nepotẽm natum ⁊ ꝯceptũ post emãcipationem, q̃uis large ⁊ improprie dicantur agnati. ⁊ cum illa decisi. quã reputat singularẽ tenent Pau. de cast. Ludo. ro. ⁊ do. Alexã. ibi. ¶ Ex illa doctrina dicit ibi Pau. de ca. in pe. colũ. se cõsuluisse Florẽtie, stante statuto, q̃d cause inter affines cõpromittant̃. ⁊ erant duo affines in scdo genere affinitatis de iure canonico, q̃uis de iure ciuili nõ cognoscatur, ⁊ de iure canonico hodie nõ habet effectum: vt declarat gl. magistra. in. c. nõ debet. de cõsan. ⁊ affi. quia tamẽ est affinitas: licet large ⁊ improprie: habebit locum dictũ statutũ, cuz sit fauorabile. ¶ No. istam regulam quia vtilis est. ⁊ alij nõ tradũt. Sed caue per. l. nõ aliter. ⁊ ibi glo. ⁊ Barto. in. l. librorum. §. q̃d tamen cassius. ⁊. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de legi. iij. in quibus. ll. dicitur, q̃d in legatis debent verba accipi p̃prie, ⁊ nõ improprie: ⁊ tamẽ constat q̃d legata sunt fauorabilia. l. in testamẽtz. ff. de regu. iu. ⁊. c. cum dilecti. de dona. nisi fortasse dixeris, q̃d quando agitur de sustinẽdo ipso testamento: tunc bene fit large interpretatio: quia ad publicam vtilitatem pertinet ꝙ testamenta sustineantur. l. vel negare. ff. quẽadmodũ testa. aper. glo. no. in. l. galus. §. quid si is. in ver. vtilitatem. ff. de libe. et posthu. Et ꝙ fauorabilior fiat interp̃tatio in institutione q̃ est fundamentũ totius testamenti, ꝙ in legatis, est glo. no. in. l. si plures. in. gl. ff. de condi. insti. ⁊ aperte probat per tex. in. l. pe. §. j. iuncto. §. illo. §. de neces. seruis heredi. insti. ⁊ itẽ in legatis cõditio apposita debet statim impleri ꝙ primũ potest. alias habet̃ pro defecta. l. hec cõditio si in capitoliũ. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. tñ ⁊ sec⁹ est in instituitone: vbi tractat̃ de maiori preiudicio. vt est gl. no. i. l. si quis instituat̃ heres in diẽ. §. j. in ver. p̃fint tẽpus. ff. de here. insti. Bar. in. d. l. hec cõditio si in capitoliũ. ¶ Scda cõclusio est
6 quã infert bal. ⁊ est multũ singularis, † ꝙ neptz ex filio masculo nõ excludet̃ vigore dicti statuti. ⁊ dicit do. Alexã. ꝙ alibi istud nõ legit: sequitur Pet. de ancha. in cõmento. d. c. canonũ statuta. in ver. his igit̃ qnq; mẽbris. ¶ Reprobant Fulgo. ⁊ do. Alex. hic triplici fundamẽto. Primũ est: q; si excludunt̃ filie q̃ sunt in p̃mo gradu, ⁊ sic magis dilecte defuncto: q̃to magis neptes q̃ sunt in gradu remotiori. l. si viua matre, circa medium. C. de bon. mat. ¶ Scdm: q; aut neptis vult venire ex p̃pria p̃sona, ⁊ non põt q; est in gradu remotiori. l. ij. §. j. ff. de suis ⁊ legi. aut vult venire ex persona patris, vt dicit Bal. ⁊ non potest, quia non est eiusdẽ q̃litatis cuius pater, q erat masculus: quo ar. vtitur Bar. in. d. l. liberorũ. ff. de ver. sig. in ver. quero pone retento. ⁊ ver. sequẽ. ¶ Tertiũ fundamẽtum est: quia ratio istius statuti est fauor agnationis, et sic linee masculine, vt bona remaneant in familia ⁊ agnatione patris. l. j. §. penu. ff. de vẽ. inspi. Jo. an. in addi. Spec. in ti. de succes. ab. inte. super rub. Cy. in. l. j. cũ si. C. de adul. Sed ista rõ ita militat ad excludendũ neptẽ, sicut filiã. q; dato ꝙ veniat ex persona patris, tamen est filia, ⁊ bona exibunt agnationem p̃ris. igit̃ ⁊c. ¶ Ego autez distinguo prout in simili distinguit Cy. in. l. j. ad fi. C. de adul. Q̃d aut filius idẽq; pater neptis, est premortuus, deinde moritur auus relictis filijs masculis ⁊ ista nepte ex filio premortuo: ⁊ tũc teneo ꝙ ista neptis excludat̃ vigore dicti statuti: p rationes. s. relatas. Si aũt auus pri⁹ decessisset relictis filijs masculis, deinde vnus filiorum adita hereditate moriat̃ relicta sola filia, ⁊ sic nepte. ⁊ tũc teneo ꝙ ista neptis succederet patri, exclusis patruis. ⁊ ratio est: quia adita hereditate nõ dicit ampli⁹ tractari de hereditate aui, imo de hereditate istius filij postea mortui, qui solam filiam reliquit. Et ꝙ post aditam hereditatem non dicatur amplius hereditas primi, sed secundi: est text. melior de iure in. §. j. insti. ex quibus causis ma. non licet. ⁊ in. §. j. institu. de here. qualita. ⁊ differentia. glos. in. l. eius qui in prouintia. in vlti. parte. ⁊ ibi Bart. no. ff. si cer. pe. vbi late dixi, ⁊ multa cumulaui que conferunt ad presens propositum

Additio. Adde ꝙ in terminis nostris etiam facit illud q̃d decidit Ludo. ro. in. l. j. §. veteres. per gl.
7 ibi. ff. de acq. pos. Ubi querit, † statutũ est in ciuitate Bononie: ꝙ existentib⁹ masculis, femina dotata non succedat in hereditate aut bonis p̃ris dotãtis: cõtingit casu, pater habebat duos filios masculos, et vnam filiã feminã maritatã ⁊ dotatã, mortuus est pater, clarũ est ꝙ isti duo filij nihil aliud habebant nisi ista bona et hereditatẽ patris, quã adiuerũt: mortuus est vnus ex istis fratribus, ista soror volebat succedere cũ alio fratre, dicebatur ꝙ nõ poterat, quia exclusa per statutũ, in contrarũ faciebat: quia nũc nõ tractat̃ de hereditate patris: sed fratris: a qua statutũ nõ exclusit sororem. Et noluit decidere quia tũc q̃stio de facto pendebat in ciuitate Bononie. d. Alexã. tñ per aliqua ibi addita istud expresse decidit, ⁊ miror ꝙ nõ allegarit Bal. qui istud decidit in c. j. §. quinetiã. in ti. episcopum vel. abba. in vsi. feu. Facit q̃d decidit Ang. in cõsi. lj. q̃d inci. do. Guili. vbi cõsulunt, de filia q̃ renũtiauit successioni ⁊ hereditati paterne, q̃d tñ nõ excludat a successione fratris, q patri successit: forti⁹ cõsuluit Lu. ro. in cõsi. clxxiij. q̃d incipit circa primũ de quo querit̃ an renũtiatio dñe Catherine. in primo dubio. vbi elegãter ⁊ pulchre cõsuluit: ꝙ si filia fuit dotata a patre, ⁊ iurauit nullo vnq̃ tempore succedere in bonis vel hereditate patris, mortuo patre filij masculi adiuerunt hereditatem: postea mortuus est vnus ex fratribus: consuluit ꝙ non obst. iuramẽto, posset succedere i h̃ditate fratris, licet nõ essent nisi bona que erant in hereditate patris: quia amplius nõ dicit hereditas patris. Facit q̃d decidit Bal. in. l. si viua matre. in fi. j. de bon. mater. vbi decidit statutum est Mediolani, ꝙ mulier nubens extra territorium nõ succedat patri, pone anteq̃ mulier nuberet, mortuus erat pater: ⁊ sic iã successerat: postea nupsit extra territorium an debeat priuari hereditate: consuluit bal. ꝙ nõ q; nõ est amplius hereditas patris. allegat tex. ad hoc valde notabilem in. l. fi. ff. vnde libe. Et illam decisionem Bal. sequit̃ Ludo. ro. in cõsi. xl. incipiẽ. visis ⁊ discussis puncto ⁊ constitutionibus. ⁊ in consi. cccclv. incipiẽ. vt decisionem accipiat presens consultatio. sequit̃ Rapha. cu. in. d. §. veteres. ⁊ in. l. heres per seruũ. ff. de acqui. here. Et ꝙ post aditam hereditatem non dicatur amplius

hereditas

hereditas,sed patrimoniũ:no. Ang.in auk.de nõ elig.scdo nub. in prin.per illũ tex. ℂ Hinc videmus ⁊ grauiter no.in practica: ꝙ si heres semel apprehendisset possessionẽ rei hereditarie,quia semel esset effecta sua,nõ competeret amplius petitio hereditatis:sed rei vẽdicatio:verba sunt no.Bar.in.l.si.per gl.magistrã ibi.ff.de fideicõ.hereditatis petit.facit glo.magistra in.c.j.de cõfes.lib.vj. Ad predicta etiã facit notabilis decisio Bald.in.j.qõ.ff.de rerũ diuisio.sic ergo in ꝓposito,si pater adiuisset hereditatẽ neptis,nõ excluderetur:alias sic per fundamẽta superius adducta.
8 Et ista tene perpetuo mẽti. ℂ †Scdo habes ex hac gl.scdaʒ cõclusionem ꝙ dispositio penalis ⁊ sic odiosa,faciens mentionẽ de vna persona,nõ extẽditur ad eius heredẽ etiam extraneũ: patet hic vbi.l.faciens mentionẽ de liberto,non extenditur ad heredem extraneũ liberti.l.heres.ff.de obsequi.a lib.quã gl.corrupte allegat. ℂ Contra istam conclusionem.d.Anto.de alex.allegat tex.in.l.libertũ in.ij.§.senatuscõsulti.ff.de ritu nu.quẽ ante eum allegat Bal.hic. Tu respõde ꝙ ratio ibi expressa in text.tollit cõtrariũ.Nã ratio quare filius tutoris ꝓhibeat̃ accipere pupillã in vxorem est:quia maritus pupille impediret eã petere rationem administrate tutele:ista ratio ꝓcedit etiã in herede extraneo tutoris,qui acciperet pupillã in vxorem: nimirũ si ex identitate rationis expresse lex loquens in filio tutoris,habet locum in extraneo herede eiusdem tutoris. Facit qd vult glo.not.in.l.curatorẽ.C.de inter.matri.Jo.fab.⁊ Ang.de are.in.§.cũ autem insti.qui.
9 mo.ius pa.po.sol. ℂ †Tertio not.ex hac gl.iij.conclusionem.qd l.quis penalis,tñ videtur fauorabilis ⁊ extendẽda. Intellige verum actiue,respectu eius cui pena acquiritur:sed non passiue,respectu eius qui obligatur ad penam,cuius respectu dicitur odiosa. Adde glo.no.in.c.sciant cuncti.in ver.alios.de ele.in.vj. Sed quãdo pena imponitur,nõ respectu ꝑsonarũ:sed respectu facti: vt quãdo.l.prohibet venditionem sub pena,vel aliud factum:tũc l.penalis semper censet̃ odiosa.§.quia vero leonis.el.ij.et ibi Jaco.de bell.ad hoc no.in auk.de nõ alie. Bal.⁊ Sali.hic ⁊ Bal.in l.illud.in.iij.colũ.C.de sacrosan.eccle. Similiter.l.priuans aliquẽ iure suo:ita demum censetur penalis,quando talis priuatio fit propter eius delictum,alias secus ita notabiliter Bald.in.l.fi.C.de oper.libe. ℂ Capio gloss.in versi.concedi.quaʒ diuide in tres partes. In prima timore taciti cõtrarij exponit tex. In scdã opponit cõtra tex.⁊ non soluit. In tertia per viã limitationis remouet aliud contrarium. Scdã ibi sed videtur Tertia ibi itẽ intelli-
10 go. ℂ Ex scda parte no.diligenter hic esse tex.no.⁊ glo.†ꝙ princeps per rescriptum potest remittere penã corporalẽ aut pecuniariam applicandã fisco:sed non penã pecuniariam applicandam parti. Et istam gloss.multum no. Bart.⁊ doct.pro compositionibus que tota die fiunt per principes,vel rectores ducatus:ꝙ nõ possent remitti pene que applicantur priuatis.adde Bald.in.l.rescripta.in fi.alleg.in gl.de pci.imper.of.plenc ꝑ Inn.⁊ oẽs in.c.in nostra.de iureiur. Et ꝑ hoc dicit Rapha.tul.hic ad fi.se consuluisse serenissimo domino Veneto⁊,cũ super acquisitione ciuitatis Vicentine factum esset capitulum,ꝙ omnia delicta essent remissa,de quibus nõ esset lata sententia,excepto assassinatu ⁊ rebellione:⁊ quidã rustici exposuissent sacco seu fuissent depopulati quasdã domos notabilium:ꝙ istud delictum nõ poterat remitti:q̃ pena spectabat illis notabilibus. Facit qd volũt Host.⁊ alij
8 cano.in.c.quãto.de iureiur.ꝙ princeps [a] vel popul⁹ habẽs iura principis,nõ potest cõponere cum inimicis,paciscẽdo ꝙ de damnis hincinde illatis nõ fiat per subditos querela:talis trãsactio non valet.sequitur Bal.in.l.si domus.ff.de ser.v.predio. Gemi.in.c.autoritate.§.fi.vbi gl.fi.de ꝑui.i.vj.⁊ in.c.si quẽ.§.notandũ.ij.
11 q.iij. ℂ †Hinc est,ꝙ emptores rerum depredatarum in bello nõ sunt tuti in conscientia:licet per talem transactionem prohibeantur subditi damnum passi petere:fm Host.in summa.in ti.de penitẽ.⁊ remis.§.quibus qualiter.in penul.col.in ver.sed pone guerra. Et dicit Pet.de ancha.in repe.regule peccatũ.in.xxxix.colũ.in ver.sed moueo vnam qõnem.de regu.iur.in.vj. se ita bis de facto respondisse,versi.j.finita guerra inter venetos ⁊ ianuenses.alia nec finita guerra inter florentinos ⁊ senenses.⁊ eum referũt et sequunt̃ do.de Rot.in decisionibus nouis.conclu.cccl xxi.que incipit itẽ si presupponimus. ℂ Adde qd tenent Cy.⁊ Bal.in.l.
12 gallus.§.⁊ quid si tantũ.in pe.colũ.in.iij.q.ff.de libe.⁊ posthu.†ꝙ ciuitas per statutũ vel reformationem nõ põt expresse restituere bannitum ad bona applicata heredibus interfecti.⁊ referũt ita fuisse de facto determinatum per legatum existẽtem Bononie. Sequitur do. Alexã.in consi.cxc.in.vj.vol.qd incipit mature.in ij.⁊.vj.col.⁊ in consi.ccxvj.in.ij.volu.qd inci.nec arguẽ.in.vj.colũ. ℂ Ad idẽ bene facit qd vult Pañ.in.c.at si clerici.§.de adulterys.in.xiij.col.de iudi. Jo.an.in.c.dudũ.el.ij.ad fi.de ele. Cald.in
13 cõsi.xij.in ti.de rescri.†ꝙ si clericus cõmisit delictũ,ꝓpter qd dʒ priuari beneficio,ꝙ si papa postea dispensat cum tali clerico,nõ intelligitur tollere ius alteri quesitum in casu illius priuationis:

facit text.in.c.quis.de rescrip.in.vj.ad ꝓdicta etiã adde qd vult gl.nota.in.l.vacuatis.C.de decur.li.x.item adde qd per istam gl.singu.tenet Pe.de ancha.in cõsi.clxij.incipiẽ.viso diligenter tenore generalis restõis ⁊c.ꝙ princeps nõ põt abolere infamiã,
14 in quã incurrit damnũ inferẽs,sine cõsensu iniuriati. ℂ †Limita istã gl.⁊ predicta,nisi princeps ex iusta cã publice vtilitatis remitteret ꝑ not.per Bar.⁊ alios in.l.j.ad fi.C.si ɔtra ius.⁊ in.j.cõsti.ffoꝝ.⁊ ꝑ Inno.⁊ alios in.l.que in ecclesiarũ.de cõsti.⁊ in.c.in nostra de iniur. ℂ Breue facit qd vult Hosti.in.d.ver.sed pone guerra.⁊ Pe.de ancha.in loco preall.ꝙ vbi pax aliter haberi nõ posset nisi fieret remissio dãnorũ illatorũ priuatis:valeret remissio etiam in foro conscientie. ℂ Hinc dicunt Bald.⁊ notabilius
15 Ang.⁊ Moder.in.l.cõuentionũ.ff.de pac.†ꝙ principes,pro faciendo pacem possunt remittere iniurias ⁊ dãna illata subditis ita ꝙ in perpetuũ nõ possint cõqueri,neqʒ ciuiliter neqʒ criminaliter.et dicit Ang.ita fecisse ciuitatẽ Perusinam,qñ pacem cum ecclesia percussit.idẽ tenet Ang.in.l.venditor.§.si cõstat.ff.cõmunia predio.⁊ in.l.antiochensium.ff.de priuile.credi. ℂ Ad idem facit qd volunt Bal.⁊ Ange.in.l.bene a zenone.C.de quadri.ꝑ
16 scrip.†ꝙ ciuitas pro pace habẽda potest res priuatorũ donare. ad idem facit qd notabiliter vult Bal.in.l.quecũqʒ.ad fi.C.de fide instru.⁊ iur.hast.fisci.lib.x.ꝙ illi qui emerũt a cõmuni Perusij bona bãnitorũ non cogunt̃ illa reddere exbannitis, quãdo ex forma capitulorum pacis ita actum est.

a ℂ Qd princeps vel populus. adde Bart.i.l.iij.C.de in ius vo.

1 ℂ Pater ⁊ mater nõ possunt in ius vocari sine venia:etiã si sit emãcipatus,etiam si imploret officium iudi.nu.2.

1 **Qui in potestate.** †Ista.l.hoc intendit in summa. pr et mater nõ possunt in ius vocari sine venia.h.d. No. ꝙ inter patrẽ ⁊ filiũ in potestate nõ potest esse iudiciũ.cõcordat.l.lis nulla.ff.de iudi. ℂ Triplicem rõnem assignat Bart. in.l.frater a fratre.in.iiij.⁊.v.colũ.vbi aliqñ dixi.ff.de cõdi.inde. ℂ Fallit in casibus enumeratis per gl.in.d.l.lis nulla.⁊ in illis si filius agit,debet prius veniam impetrare:fm Cy.et Fulgo.hic.
2 †Imo si filius solũ imploret officium iudicis contra patrẽ,debet prius veniã impetrare a iudice:gl.in.l.cogi.§.si pater.in ver.obsequium.ff.ad treb.⁊ in.l.si socer.in princ.in verb.conueniri.ff.so.matri.⁊ melior glo.in.§.penales.in glo.fi.circa medium.insti.de
b actio. ℂ Scdo no.ꝙ filius emãcipatus[b] nõ potest vocare in ius patrẽ aut matrem sine venia.tñ si vocet in ius sine venia non per hoc reddit̃ processus ipso iure nullus fm Guil.de cu.Cy.Ray.⁊ Bar.hic ⁊ ita tenet do.Alex.in cõsi.clxvj.in.ij.volu.incipi.viso puncto mihi trãsmisso. ℂ Cõtrariũ ⁊ forte melius tenet Bar.in l.quis.ff.eo.per rõnem de qua ibi per eũ,sequuntur.d.Alexã.⁊ do.Anto.de alex.hic per aliam rõnem,vt hic per eos. Intãtum ꝙ si filius qui vocauit sine venia,vellet soluere penam.l.peñ.ff.eo.non ꝓpterea ex hoc valeret processus.l.exceptiões.vltima.in fi.ff.de excep.fm Cy.Ray.Alberi.Fulg.⁊ Moder.hic.Cy.in.l.si per alium.§.in eum.ne quis eum qui.Joã.fab.in.l.venia.š.eo.no.iiij.q.iij.c.si testes.§.item liberti. Nisi pater sponte cõpareret,⁊ nihil opponeret de venia non impetrata.d.l.quis.vbi Barto.not.Cy.in.l.j.ff.ne quis eum qui.

b ℂ Qd filius emãcipat⁹. Pd's Albe. de rosate.in rubr.C. qu admit.bal. l.quis.C.de fideicom.

Addtio. Et ex his habes notare.ꝙ pater vocatus in ius ꝑ filiũ emancipatum sine venia,habet duo remedia copulatiue actu cõpotentia.primo põt opponere exceptionẽ.⁊ sic impedire iudicium. Itẽ põt cõsequi penã quinquaginta ducatorũ a filio.nec vnũ excludit aliud:⁊ ita expsse Bart. hic in.ij.lect.in prima nihil dicit. Jason Papie.

ℂ De pactis. Rubrica.

ℂ Continua rubricam vt in glo.⁊ plenius per Barto.cum quo alij transeunt.

1 ℂ Fideicõmissum conditionale potest conditione pendẽte per pactum remitti,⁊ datum pro tali remissione non repetitur.etiã conditione defecta.
2 Equalitas seruãda est inter fratres:ideo pactum qd reducit eos ad equalitatem valet ⁊ tenet.
3 Dictio incertum:quid importet.
4 Si testator in codicillis adimat cõditionem fideicommis.an dicatur ademisse fideicommissum.
5 Si incertitudo conditionis adiecte fideicõmisso remittatur non est iniquitas.
6 Datum cõtemplatione deficientiũ liberorũ,nascentibus postea filijs non reuocatur.
7 Partis appella.intelligitur de dimidia,nisi adiungatur dictio aliqua:quia tunc intelligitur de qualibet minima parte.
8 De iure fforũ filius est instituendus in tota legitima:sed de iure C.in quacũqʒ re minima cum possit agere ad supplementum.
9 De legitima omnis condtio ⁊ grauamen reijcitur ipso iure.

10 Filius grauatus fideicō. potest detrahere duas quartas, quādo diuersis temporibus fit restitutio.
11 In legatis, filij positi in conditione, intelligunt̄ tacite substituti.
12 Legata possunt relinqui nutu.
13 Sicut pactum de hereditate viuentis non valet ita de here. eius quem credebam mortuum.
14 Iuri de futuro potest renuntiari, per pactum, ꝛ sic per cōsensuz tam renuntiantis q̄ aduersarij.
15 Per semiplenam renūtiationem factam in absentia partis non potest ius de futuro remitti: qđ limita pluribus modis vt. j.
16 Confessio extraiudi. geminata, an producat actionem.
17 An ꝛ qñ ius de presenti vel de futuro possit remitti.
18 De hereditate viuentis non est licitum pacisci, sed bene de hereditate mortui.

Onditionis. Diuiditur in duas. In prima ponit̄ dictū in genere. In scđa rñdetur in specie ad casum propositū. scđa ibi: cū igitur. † Hoc dicit: fideicōmissum cōditionale, potest cōditione pendēte p
1 pactū remitti. hoc primo. ꝛ datum pro tali remissione repetitur etiam cōditione defecta. h. d. scđo ꝛ vltimo. ¶ Et figura casuz clare vt per Odof. ꝛ Bau. de ca. hic. Et casus est talis. pater habebat duos filios. s. licimū frontonē ꝛ philinū, quos equaliter instituit heredes. Et quia frōto multos habebat filios philin⁹ nullos habebat: pater grauauit philinū p fideicōmissum q̄ si decederet sine liberis, qđ partē suam hereditatis restitueret frontoni. Et sic video q̄ fideicommissum non fuit iniunctum ab vtraqꝫ parte. Mortuo patre: vidēs philinus q̄ ei⁹ frater, ꝛ filij fratris nihil aliud magis desiderabant q̄ eius mortem, propter spem fideicōmissi: nolens sub isto periculo stare, fecit pactū cum fratre suo de dando sibi sextātē. i. duabus vncijs, ꝛ sic frateri stud fideicōmissum remi sit. postea huic philino mortua est vxor, ꝛ sic aliā vxorē iuuenē duxit, ex qua filiū pcreauit. Et cōsequēter nato filio cessauit cōditio fideicōmissi: eo mortuo filius ist⁹ philini volebat infringere pactū patris. Querebatur ab imperatore de duobus. primo vtrū fideicōmissuz cōditionale potuerit p pactū remitti dubiū faciebat: qꝛ iuri de futuro renuntiari non potest. l. si ita scriptū. §. si sub ꝯditione. ff. de le. ij. et ter. decidit, q̄ nō iniqs rōnibus pactū fuit finitū. Primo vt tolleret̄ votū captādē mor-
2 tis ipsi⁹ philini. l. de fideicōmisso. j. tit. j. † Scđo quia tale pactuz reducit fratres ad equalitatem, que seruāda est maxime inter fratres. l. cū pater. §. dulcissimus. ff. de le. ij. l. illud. ꝛ. l. vt liberis. C. de col. ꝛ. §. pe. in auk. de nup. Tertia rō quia per pactum. ꝛ sic p consensum qlibet pōt renuntiare suo iuri, siue sit de p̄senti: siue de futuro vt. j. dicet̄. ¶ Scđa dubitatio in hoc textu. ꝛ maior erat an tale pactū p̄iudicet filio philini postea nato. Et rō dubitādi fuit duplex. ¶ Prima qꝛ philin⁹ ideo fecit istud pactū, eo qꝛ tpe pacti nullos habebat filios: ergo sublata cā finali pacti, videbat̄ pactū non valere. ¶ Scđa fortior rō dubitādi: qꝛ istud pactū fuit factū ob remissionē fideicōmissi, vt fideicōmissuz remitteret̄: sed remitti nō potuit: qꝛ deficit conditio fideicōmissi: eo qꝛ philinus liberos habuit ideo videbat̄ cū nō esset adimpleta cā propter quā factum est, pactū, qđ non deberet preiudicare filio philini: cōtrariū determinat impator. Et rō decidēdi est, qꝛ pactū nō, fuit factū vt remitteret̄ ipm fideicōmissum, ꝫ bene spes fideicōmissi: ꝛ istud vult dicere tex. ibi cōditionis incertū. Iste est clarus casus ꝛ niti-
3 dus huius. l. ex ea bene enucleatus. ¶ † Not. j. ex tex. ibi conditionis incertum exponendo vt facit gloss. j. quod conditio accipitur pro toto fideicommisso. Ego melius intelligo, quod illa dictio incertum fit substantiuata in neutro genere: ꝛ sic text. velit dicere: Conditionis incertū: hoc est illa incertitudo cōditionis, ꝛ cōsequēter illud dubiū, an cōditio existeret vel ne, potuit pacto remitti: put etiā tenuit in gl. magna circa prin. ꝛ etiā in. v. oppo. Tenēdo tū expositionē gl. q̄ ꝯditio exponat̄. i. fideicōmissuz. sub ꝯditio-
4 ne relictū, ꝛ sic cōditio capiatur pro toto fideicōmisso. ¶ †. Bar. inducit ad qōnē in q̄ dicit se cōsuluisse vt hic per eum. s. vt testator in codicillis adimēdo conditionē fideicōmissi. dicatur ademisse ipsuz fideicōmissum qđ in testō fecerat. Idē tenet Bar. in. l. si qs seruū. ff. de cōditi. ꝛ demo. ꝛ An. hic. ¶ Tu ꝯsydera in primis qđ iste tex. in quo se fundat Bar. nihil probet fm Bal. ꝛ Ful. hic qꝛ hic remissio ꝯditionis fiebat illi ad quē debebat fideicōmissum puenire. ꝛ qui pecuniā acceperat p tali remissione: vnde si hic intelligit̄ solū remissa cōditio, resultaret maximū absurduz, qđ iste qui accipit pecuniā vt remitteret, non p̄iudicaret sibi, imo multum prodesset: quia fideicōmissum efficeretur purū, ꝛ statim deberet̄: qđ esset absurdū, ꝛ contra mētem cōtrahentium. non sic est in. q. Bart. qñ remissio fit a testatore. ¶ Scđo ꝯsydera q̄ rō bar. q̄ videt̄ colorata, procederet qñ filij essent instituti in portionib⁹ equalibus: quo casu si solū remitteret̄ conditio, fideicōmissum remaneret hincinde purū: et sic esset inutile: sed qñ institōnes essent factæ in portionib⁹ inequalib⁹, cessaret fundamētū Bar. ¶ Sed adhuc subtili⁹ cōsydera q̄ etiā si partes institutionū essent hinc inde equales, adhuc fundamētū Bar. non est bonū: eo quia sublata conditione, non est verū qđ fideicō. statim hincinde ab vtroqꝫ pure debeat̄. sed ab illo qui prius moriet̄. ꝛ hoc modo non erit inutile fm Rapha. cu. in. d. l. si quis seruū. ¶ Pro veritate omniū opinionibus pensatis. Distingue tres casus. aut talis cōditio fideicō. admittitur ab ipsis partibus, data pecunia vni parti: et tūc isto casu totū fideicōmissum intelligitur adēptum. ita loquit̄ iste tex. cum gl. iuncta ratione quā superius induxi. Aut talis conditio admittur a testatore: ꝛ tunc aut extranei erāt instituti cuz ista cōditiōe fideicō. ꝛ tūc teneo q̄ sola coditio intelligit̄ adēpta. l. iij. §. cōditio. ff. de adimen. lega. quicqd dicat Sali. hic etiā si partes essent equales. quia p hoc fideicō. nō est inutile cū nō debeat intelligi statim iniunctū vtriqꝫ. sed ei q primo moriet fm Raph. cu. in d. l. si qs seruū. aut ꝛ tertio casu: tale fideicō. coditionale erat iniūctū filijs institutꝫ. ꝛ tūc teneo cū Bar. q̄ adēpta cōditiōe intelligitur adēptum totū fideicō. nō per rōnem Bar. sed per aliud fundamentū. qꝛ non est p̄sumēdū, q̄ qñ filij testatoris habēt filios, q̄ pater voluerit eos grauare fideicō. glo. est nota. in. l. j. C. de do. cā mor. l. cū auus. ff. de cōdi. ꝛ demō. que presumptio cadere hic. si solū remoueret̄ cōdi. liberoꝝ. Nā fideic. remaneret iniūctū etiā su-
5 perstitib⁹ liberis, fm Io. de imol. in. d. l. si quis seruū. ¶ † Scđo not. ex tex. ibi nō iniquis rationibus. q̄ incertitudo conditionis adiecte fideicom. si remittatur, non est iniquitas: imo equū tripli ci ratione. quia tollitur votum captande mortis. l. si. j. codē ꝛ melius. in. l. de fideicōmisso. j. titu. j. item reducitur ad equitatē que inter fratres. seruāda est. l. cum pater. §. euictis. cum simi. ff. de lega. ij. item quilibet potest renuntiare iuri suo. l. pen. j. eodem. ideo text. hic dixit non iniquis rationibus. ¶ Tertio not. ex hoc text.
6 ad fi. fm Bal. hic in. iij. no. ꝛ sequit̄ Fulgo. in vltimo qđ ꝛ datum cōtemplatione deficientiū liberoꝝ, nascentibus postea filijs non reuocatur. Nec ob. l. si vnq̄. C. de reuo. dona. quia dicunt q̄ procedit quando solum datur contempla. recipientis: hic autem mixta rōne, tam dantis q̄ recipientis. d. Anto. de alexā. hic in vltimo notabili aliter respōdet q̄. d. l. si vnq̄. procedit quando quis donauit omnia bona, aut saltem mediā partem bonorum: cum
7 tex. ibi dicat bona omnia vel partem. † sed appel. partis intelligitur de dimidia. l. nomen filiarū. §. portionis. ff. de verbo. sign. sed hic donauit tantū sextantem. et q̄ ita intelligatur. d. l. si vnq̄. allegat Barto. in. l. titia. §. imperator. ff. de lega. ij. qui nihil dicit. debuit allegare Bal. referentem q̄ ita vidit consultum per quosdā docto. bononien. in. l. si cum vel in vtero. ad fi. C. de testamē. mili. sequitur domi. Franci. de are. in cōsilio. lxxxiij. qđ incipit viso legato. in. v. colum. ¶ Tene cōtrariū: qđ. d. l. si vnq̄. habeat locuz etiam in qualibet re minima donata: fm Bald. in. l. vnica. in pe col. C. de inoffi. doti. et in. d. l. si vnq̄. Imo. in. c. fi. in. viij. colum. de dona. Gemi. in. c. ij. §. j. de deci. in. vj. Rapha. cu. in. d. l. titia. §. imperator. in pe. co. do. Alexā. in cōsi. lxxj. in. iij. volu. qđ incipit cōsyderatis. in. vlt. col. Eo qđ tex. in. d. l. si vnq̄. non dicit simpliciter partē. tūc enī bene intelligit de dimidia. d. §. portionis. sed dicit aliquā partē: ꝛ sic propter dictionē aliquā. intelligit̄ in quali-
8 bet minima parte. glo. est singularis[a] in cle. j. in ver. aut earū parte. de fo. compe. quā glo. ad hoc allegāt bal. ꝛ doc. in locis proxime allega. ꝛ idem Bal. in. c. j. §. cū aūt in vlti. col. si de inuei. feu. cōtro. feu. in vsi. fue. Imo. in. l. plures. ff. de vā. infec. Ego tamē ꝯsilaz gl. nouiter pōdero tex. in. l. gallus. ff. in oibus. in ver. ex aliqua parte. ff. de libe. ꝛ posthu. vbi est dictio aliqua. ꝛ tamen nō potest
8 intelligi de minima. † quia de iure ttoꝝ filius debet institui in toto ta legitima. sed de iure. C. sufficiat in quacūqꝫ re minima istitui, ꝛ possit agi ad supplementū. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. et fuit additum a cōpositoribus noui iuris in. l. si non mortis. ff. eod. de inoff. testa. fm gl. ꝛ bar. ibi. nisi dicas q̄ in. d. §. in omnib⁹ illa verba aliqua parte intelligunt̄. i. legitima. ppter subiectā materiam: ar. l. si vno. in prin. cū gl. ff. loca. ꝛ. l. insulam. ff. de prescri. ver. Quod in veritate non est realiter rñdere. ¶ Quarto not. ex hoc text. q̄ prestatio sextantis nō potest reuocari pretextu deceptionis vel lesionis: dato q̄ de presenti phibemus filios habere: quia satis est q̄ tēpore dationis penderet dubium. et sic incertitudo fuerit remissa, q̄ facit vt rescisio fieri nō possit per tex. l. ij. C. de rescin. vē. cum attendi debeat tēpus cōtractus, an tunc resultaret lesio vel nō. tex. est in. c. cum dilecti. ꝛ ibi glo. ij. ꝛ in. c. cum causa. in ver. rē ditionis tpe. de emp. ꝛ ven. ꝛ tex. in. c. ad aures. vbi gloss. nota. de rebus eccle. non alie. Bar. in. d. l. ij. in penul. col. ꝛ ibidem Bald. in pluribus qōnibus, adeo q̄ nec si esset minor cōcederetur ei restitutio in integ. fm Sali. hic in. iij. no. p tex. meliorē de iure in. l. de fideicōmisso. j. ti. j. quē ad hoc reputat singularē Bal. in. l. cuz archimedoꝛum. C. vt in poss. lega. ¶ Quinto subtiliter pondera hic videri text. expressum pro eo qđ vult glo. reputata singularis in. l. lucius. vlti. inducendo vt ibi clare per Bar. ff. de here. insti. ꝛ est similis

a ¶ Gl. est singula. Adde Ludo. ro. in suis singu. in litera. §. incipiente forū.

est similis glo. in. l. si quis ita heres instituatur si legitimus. eo. ti.
nā testator grauauerat per fideicō. philinum si decederet sine li-
beris. pone ꝙ habuerat liberos: liberi non intelligunt̃ tacite sub-
stituti: patet, quia si fuissent tacite substituti, potuissent reuocare
illum sextantem datum a patre fratri per regulā. l. si. §. sꝫ quia. C.
cōia de lega. ⁊ tñ hic dicitur contrariū, qḋ filius philini nō pōt re-
uocare a patruo illas duas vncias, quas eius pater illi dederat:
ergo apparet hic esse tex. ꝓ glo. in d. l. lucius. s. ꝙ filij positi in cōdi
tione seu conditionaliter nominati, non intelligunt̃ tacite substi-
tuti. Et ita pro illa gl. ponderauit subtiliter istū tex. Ioā. de imo.
in. d. l. lucius. Ludo. ro. in. l. si cū dotē in prin. ff. solu. matri. rñdet
ad istū tex. ꝙ nihil ꝓbet, eo q: philinus vigore pacti alienauit tm̃
9 q̃tū erat sua legitima, † sed de legitima omnis conditio ipso iure
reijcitur ⁊ omne grauamē. l. qm̃ in prioribus. C. de inoffi. testam.
a Nam cum essent duo filij, legitima eorum erat triēs[a] hoc est ter-
tia pars hereditatis: ⁊ sic quatuor vncie: ⁊ sic due vncie ꝓ quoli-
bet. ergo fili⁹ potuit alienare sextantē, ⁊ sic duas vncias. ¶ Sed
Lu. errat, ⁊ eū reprobat do. Allex. hic et in cōsi. clxxxv. in. ij. volu.
incipi. viso ti. qōnis. in. v. co. ⁊ in consi. cxcviij. in. ij. volu. qḋ incipit
viso prestanti consi. in. iij. col. ⁊ ante eum do. Ant. barba. in repe. l.
cum accutissimi. in. xxx. charta. C. de fideicō. eo quia de iure ffo⁊ ⁊
C. legitima erat quarta pars hereditatis. l. papinian⁹. §. quarta. ⁊
§. quoniam autem quarta. ff. de inoffi. testa. l. parentibus. et. l. cuꝫ
querit̃. C. eo. si erat quarta, ergo tres vncie: ergo legitima philini
erat vncia cū dimidia tantum. Sed bene verū est ꝙ per iura aut̃.
aucta est legitima filiorū, vt hodie sit triēs. §. i. in aut̃. de trien. ⁊ se-
mis. vñ sumit̃ aut̃. nouissima. C. de inoffi. testa. ¶ Scḋo mō rñdet
do. Alexā. hic, ꝙ iste tex. intelligit̃ non de sextante solius partis
philini: imo totius hereditatis: vt tāgit hic glo. in. §. sextāte. et in
ver. dādo. ⁊ hoc modo philin⁹ nō dedit de parte sua nisi vnā vn-
ciam, ⁊ sic intra legitimā suā qḋ potuit. ⁊ hoc ꝓbatur, q: tempo-
re facte diuisionis vt dicit tex. circa si. dedit istū sextantem. vt pa
tet ex text. ibi eo tempore. ⁊ ibi diuisione: ista solu. mihi non satis-
facit, quia frustra conuentum esset ꝙ aliquid daret fratri de sua
parte. Secūdo ⁊ fortius ob. tex. ibi pactū eo tempore de sextante
frōtoni dādo. verbū dare importat trāslationē dñij. §. his itaqꝫ.
insti. de actio. ergo necesse est ꝙ totus sextās sit de parte philini,
a[...] in parte fratris nō potuisset dñium trāsferre. ¶ Tertio mō
respōdet. d. Anto. de alexā. hic, qḋ verum est ꝙ legitima philini
isto iure. C. erat tm̃ vncia cum dimidia: sed propter grauamen fi-
deicōmissi sibi debebat̃ quarta trebel. tēpore restōnis fideicom
10 missi. Quia cōis sententia est, ꝙ filius grauatus fideicō. pōt de-
trahere duas quartas: quando diuersis tēporibus fit restitutio:
vt tenent gl. ⁊ doc. in. l. q̃ꝙ. C. ad le. fal. Bar. in. l. papinian⁹. §. me
minisse. ff. de inoffi. testa. ⁊ est tex. in. c. raynutius. de testa. ⁊ in. c. si
pater. cū glo. eo. ti. in. vi. ergo propter has duas quartas potuit
philin⁹ sextantē alienare. Et dicit ꝙ est pulchra ꝯsyderatio ⁊ no
ua: sed ante eū fuit solutio. d. And. barba. in. d. repe. l. cum acutis-
simi. in. xxxj. char. Istā solu. refert do. Alexan. in consil. cxxxv. in
ij. volu. p̃alle. dicens ꝙ vidit quosdam consultores ita respōdere:
sed qḋ est inconsyderate dictū: q: quarta trebel. nō hꝫ locū nisi qñ
euenit casus restitutionis fideicōmissi: vt declarāt Bart. ⁊ alij in
d. l. q̃ꝙ. sed hic deficit cōdi. fideicōmissi, ꝑpter superuenientiam fi
liorum. Tu aūt subtiliter defende hanc solutionē ab ista impugna
tione, ⁊ cōsydera ꝙ in hoc tex. occurrit duplex fideicō. vnū expres-
sum, qḋ est restituendū fratri eo casu quo philin⁹ moriat̃ sine libe
ris: ⁊ istud bñ deficit, q: filios habuit: ⁊ in hoc verū dicit do. alex.
Est ⁊ aliud tacitū fideicō. resultās a cōtrario sensu, casu quo cō-
tingat ꝙ filios habeat filij intelligūtur tacite substituti: ⁊ hoc te-
nendo aliam partē. ⁊ istud tacitū fideicō. bene euenit. sic cum fue-
rit locus huic tacito fideicō. filij, per cōsequens ad filium specta-
būt due quarte. ergo potuit sextantem alienare. Et est subtilis de
fensio. ¶ Sed ego ex alio fundamento reprobo hanc solutionem
⁊ predicta. Nā licet ex generali cōsuetudine ꝑpter ius canonicū
introductum sit, ꝙ filius detrahat duas quartas. d. c. raynuti⁹.
tamen de iure ciuili, ⁊ sic isto iure expeditum erat, ꝙ non poterat
detrahere nisi vnam quartam: vt inquit Bar. in. d. l. papinian⁹.
§. meminisse. ⁊ ꝓbant multi tex. precipue in aut̃. res que. ibi Bal.
no. ⁊ dixi. C. cōmunia de le. Pau. de ca. in. d. l. q̃ꝙ. ⁊ in. l. filiū quē
habētem. in. ij. col. C. fami. hercis. ¶ Quarto potest rñderi, ꝙ in
hoc tex. nihil tangit̃ an filius si nolit esse heres patris philini, pōt
vigore tacite substitutionis reuocare illas duas vncias aliena-
tas a patre, quas illa via reuocare nō posset, nisi repudiata pa-
tris hereditate, sꝫ in hoc textu volebat reuocare ex alio capite. q:
dicebat sextantē datū a patre ob istam causam, q: tempore diui
sionis nullos habebat filios: vnde cū postea susceperit filios ⁊ sic
causa defecerit, volebat ex isto capite deficientis cause repetere il
lum sextantem. ⁊ ad hoc rñdetur in hoc tex. ꝙ non potest. ¶ Iste
est ꝓprius intellectus huius tex. ⁊ hoc modo nihil. facit ꝓ. d. glo.
¶ Posses ⁊ quinto respōdere, ꝙ tex. loquat̃ de sextāte sue ꝑtis,
diuidendo suā partem. in xij. vncias. iuxta. §. hereditas. insti. de
here. instit. ⁊ hoc modo in effectu erit vna vncia de illis sex. Sed
quicquid sit de hoc text. probet vel non, cōclusio gl. in. d. l. lucius.
est magis cōiter approbata, ⁊ eam tenēt antiqui. ⁊ post eos Bar.
Bal. Ang. Imo. ⁊ Rapha. cu. in. d. l. luci⁹. Io. an. in addi. Spe.
in tit. de test. §. j. in ver. huic questioni accedit bimēbris. Bar. in. l.
si cū dotem. in prin. ⁊ ibi do. alexā. in. xix. co. ff. solu. ma. Bart. in. l.
si sic. circa mediū. ff. de le. iij. Old. in consil. cxlj. qḋ inci. thema tale
est dñs canonicus. ad fi. Bald. in. l. qḋ scitis. in vlt. colū. C. de bo. q̃
libe. ⁊ in. l. si emancipati. in viij. oppo. C. de coll. ⁊ in. l. cū acutissi-
mi. in. vlti. col. C. de fideicō. ⁊ in. l. pōt. vbi pōderat de hoc esse tex.
expressum. ff. de vul. ⁊ pu. idē tenet Pe. de ancha. in. c. licet. de vo
to. ⁊ in. d. c. si pater. in. xij. no. ⁊ in rep. c. in p̄sentia. in. x. q. de ꝓba.
⁊ in cosi. cix. ꝙ inci. pro clariori decisione dubij. ⁊ in consi. cxxvj.
qḋ inci. pōderāda. late Imo. ⁊ Mod. i l. ex facto. §. ex facto. ꝑ illū
text. ff. ad treb. ⁊ in. l. filiusfa. §. cum quis. per illum tex. ff. de leg. j.
Rapha. in. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. ⁊ substi. vbi re-
fert ꝙ in cōtingentia facti ita cōsuluerunt Pe. de ancha. Sali. ⁊
Zaba. idē tenet Pau. de. cast. in consi. xxxvj. qḋ incipit dubiū fa-
cit. idē plenius q̃ in lec. tenet do. Alexā. in sex cōsilijs in cōsi. cviij.
qḋ incipit viso themate ⁊ diligenter cōsyderatis verbis in. j. vol.
et in consi. lxvj. in. ij. volu. qḋ incipit viso testō. et in consi. cix. in. ij.
volu. qḋ incipit. videt̃ prima fronte respondendum. in. j. ⁊. ij. co. et
latissime in consi. clxxxv. in. ij. volu. qḋ incipit. viso titu. qōnis. et
in consi. cxcviij. in. ij. volu. qḋ incipit, viso prestanti. ⁊ in consi. xxij. a ¶ Erat triens. Adde doct. in. c. cū esses, d test.
in. iij. volumi. qḋ incipit, visis ac perlectis verbis testamenti. in. v.
colū. ⁊ in cōsi. xxxij. in. iij. volu. qḋ incipit, viso processu cause prin
cipalis. ⁊ latius q̃ alibi. d. Andr. barba. in. d. repe. l. cum acutissi-
mi. in. xxx. charta ⁊ quatuor sequentibus. ¶ Istam cōem cōclu.
limitat singulariter Ange. in. l. in legatis. in vna lectu. C. de lega.
11 vt procedat in hereditate. secus in legatis. † vnde si testator lega-
ret fundum titio. ⁊ si decederet sine liberis, grauaret restituere ec
clesie, isto casu in tali legato, filij positi in cōditiōe intelligerent̃ ta-
12 cite substituti. Et rō diuersitatis est scḋm eū, † q: legata possunt
relinqui nutu. ff. de leg. iij. l. nutu. nō sic est institutio heredis. l. iu
bemus. C. de testa. ⁊ de hoc dicit esse gl. rotundā. in. l. filiusfa. §. cū
qs. ff. de leg. j. ⁊ refert se ita ꝯsuluisse, nō recolo adhuc vidisse ali-
quem q faciat mentionē de ista limitatione Ang. Ego tñ dubito
q: q̄ sunt in cōdi. nō sunt in dispositione. l. si qs sub ꝯditione dādo
rum decē. ff. si quis omis. cā te. q̃ regula procedit ita in legatis: si-
cut in hereditate. ¶ Scḋo mō limitat Bar. in. l. centurio. in. xiiij.
co. in ver. q̃ro vlterius quid si testator dixerit. ff. de vulg. ⁊ pu. nisi
liberis positis in condi. esse adiectū grauamē: nam per hoc intel-
ligerentur tacite substituti: qḋ nō firmo nec examino. ibi videas.
nam Bart. solet cōiter reprehēdi per scribētes ibi. ¶ Capio gl.
in ver. finitū est. que exponit tex. s. finiri potuit. Mihi videtur ꝙ
tex. ꝓprie stet, cū imperator in genere primo respōdeat ad qōneꝫ
de fideicō. inter fratres remisso. ⁊ dicit ꝙ nō iniquis rationibus
finitum est. Capio glo. magnā in ver. te filio. ista gloss. varijs mo-
dis diuiditur a scribētibus. ¶ Ego eā diuido in. iiij. In prima
ponit rōnem dubitandi ⁊ decidēdi ad tex. In scḋa format sex op
positiones, quarū quinqꝫ prime tendunt contra decisionem tex.
sexta tendit ꝯ situationē, ꝙ ista. l. male sit situata in hoc titu. sꝫ de
buit situari in tit. sequē. In tertia format qōnē necessariā ad tex.
In quarta ⁊ vl. glo. alle. v. cōcordātes ad tex. que parū vident̃ fa-
cere. scḋa ibi: sed videt̃ ex rōnibus. tertia ibi: Item an possit agi.
quarta ibi: ⁊ facit. Illa tertia subdiuidit̃ i tres ꝑticulas. In p̄ma
format. q. ⁊ rñdet. In scḋa limitat rñsionē. In tertia circa limita
tionē format q̄situ. scḋa ibi: sec⁹ si dixisset. tertia ibi: sꝫ an cautio
13 muciana. ¶ In ea. glo. ibi sed ibi error. ratio est † q: sicut pactum
de hereditate viuētis nō valet. l. fi. j. eo. Ita nō valet pactū de he
reditate eius quē credebā mortuū, cū in veritate viueret. d. l. nec
nos. fm Bal. hic in. iij. oppo. ⁊ alios Moder. ¶ In ea. ibi: sꝫ re-
pudiatio vnius voluntate tm̃. habes ex gl. duas no. ꝯclu. ¶ Pri
14 ma est † ꝙ iuri de futuro pōt renūtiari per pactū, ⁊ sic per consen
sum tā renūtiantis q̃ aduersarij. facit. l. j. §. si quis ante. ff. a qui.
appel. nō licet. ⁊. l. fi. in fi. C. de tēpo. appel. ⁊ ita loquitur text. hic.
15 ¶ Secūda cōclusio glos. est, ꝙ † per semiplenam renūtiationem
factam in absentia partis, non potest ius de futuro remitti. vt iu
ribus hic allegatis in glo. Idē tenet glo. in. l. si, vnus. §. sed si gene
raliter. ff. eo. Bar. in. l. sed ⁊ si qs. §. quesitū. in. j. colū. ff. si quis cau
tio. ¶ Istā cōclu. limita p̄mo nisi simplex renūtiatio fieret in iudi
cio, tunc ꝑpter presentiam iudicis preiudicaret: gl. in. l. j. ff. de cu
ra. bo. dan. Bar. ⁊ omnes hic. ¶ Quod intellige vt singulariter
per Bar. in. l. postq̃ liti. in vlti. co. in ver. quero vtrum ista renū-
tiatio. ⁊ ibi do. Alexā. multū no. j. co. qñ iudex tanq̃ publica ꝑso
na reciperet expresse talē renūtiationē noie absentis, alias secus.
Idē tenet Cy. in aut̃. sacramēta puberū. in. j. q. C. si aduer. vendi.
¶ Scḋo limita. nisi renūtiatio fieret parte p̄sente, q: cum tractet̃
de cōmodo eius qui est p̄sens, ⁊ tacet habetur pro cōsentiente. l. q

patiꝛ.ff.mā.Et sic renuntiatio ꝓpter p̄sentiā partꝫ habeꝛ pro pa-
cto vt.j.diceꝛ. ¶ Tertio limita nisi renuntiatio iuris de futuro
fieret cū iuramento: ita singulariter limitat Raph.cu.in.l.is qui
heres.in prin.ff.de acqui.here.quem sequitur.d.Alex.in.l.sed ꝛ
si quis.§.quesitū.in.j.col.ff.si quis cautio.allegans qđ vult Bal.
in.l.pactū.in.ix.q.C.de colla.Nec dicas de hoc esse tex.i.c.q̄uis.
de pactis.in.vj.q2 loquiꝛ in pacto,ꝛ nō in simplici renuntiatione
¶ Adde bene facere illud qđ dicit Bal.in rub.C.res inter al.ac.
in vlti.col.ver.sed quid si vsus.vbi tenet plus,ꝙ liberatio facta in
absentia debitoris,cum verbo in veritate,qđ est iuramētum.j.q
vij.c.quoties cordis oculus.prodest absenti. ¶ Quarto ꝯsydera
an hec cōclu.possit nouiter limitari quādo renūtiatio simplex es-
set geminata ꝑ illud ꝙ vult glo.in.c.si cautio.in.glo.pen.de fi.in-
stru.per quā Panor.ibi in fi.no.ꝙ vbi simplex actus nō p̄iudicat
a tn̄ si est geminatus bene p̄iudicat. Cōfirmo: q2 actus geminat⁹ a
factus extra iudiciū idem operaꝛ acsi fieret in iudi.et in figura iu-
16 dicij.ista est doctrina Bart.in cuius verbis bene consydera in.l.
cum simus.in fi.per glo.ibi.C.de agrico.ꝛ cēsi.lib.xj.† Hinc est
qđ licet cōfessio extra iudiciū nō ꝓducat actionē sed tn̄ ꝓbationē
faciat.l.publica.§.fin.ff.deposi.tn̄ si est geminata,cum equipareꝛ
iuditiali,ꝓducit actionē: fm Ludo.ro.in.l.sed et si possessori.§.
fi.ff.de iureiur.ꝛ in.l.nuda rō.i.j.col.ff.de dona.ꝛ in cōsi.ccxc.qđ
incipit in casu ꝓposite cōsultationis breuiter dicēdū.domi.Frā.
in.iij.col.Pau.de ca.in.d.l.publica.§.fin.sed sic est,ꝙ renūtiatio
iuris de futuro qn̄ fit in iud.p̄iudicat,vt prime dixi.ergo idē qn̄
fit extra iud.si sit geminata.Tamē dubito per illud ꝙ vult Bar.
in.d.l.postq̄ liti.in vlt.col.j.e.ꝛ prime retuli,ꝙ nō sufficeret p̄sen
tia iudicis,nisi expresse reciperet nomine absentis.cogita.ex p̄di
ctis collige quō intelligiꝛ regula,ꝙ appellationi future pōt renū-
tiare.l.fi.§.fi.C.de tempo.ap.ꝛ.l.j.§.si quis ante.ff.a qui ap.nō li-
cet.procedit,qn̄ fit per pactū duorū,vel per simplicē renuntiatio-
nem in presentia iudicis: fm Bal.hic in ver.oppo. ¶ In ea.ibi
magis accedit repudiationi quā pacto.hec nō videꝛ bona cū ibi
interuenerit cōsensus duorū.prout declarat gloss.in p̄te p̄ce.nisi
dicas scđm antiquos: ꝛ Cy.hic in.iij.oppo.Sali.ꝛ Mod.qđ ibi
fuit cōsensus licētiatiuus,nō dispositiuus,qui tenet mediū inter
pactū ꝛ renūtiationē.Aliter rn̄dent Bart.ꝛ An.hic.ꝛ lꝫ Imo.
in.d.§.si qs ante,reprobet,nō bene cōsyderauit verba Bart.qui
nō dicit vt refert Imo.ꝙ heres non habet ius spe in hereditate:
sed bene dicit ꝙ ibi heres nō hꝫ ius neqꝫ re neqꝫ spe in interdicto
17 quorū lega. ¶ † Iuxta istā glos.Bart.plene examinat qn̄ ius de
p̄nti vel de futuro potest remitti: ꝛ facit tres casus p̄ncipales.se-
quūꝛ simpliciter Ful.ꝛ Pau.de ca.hic,idē tenet Bar.in.l.pōpo
nius.p̄ma.ff.de neg.ge. ¶ Adde in primo mēbro,ꝙ nimiū gene-
raliter locutus est: ꝙ ius competēs sine facto nostro ex dispōne.l
vel testatoris ipso iure pōt repudiari.falsum est q2 actio q̄ com-
petit ex delictis acquiriꝛ nobis ex dispositione.l.absqꝫ facto no-
stro: ꝛ tn̄ si est rei ꝑsecutoria,vt est cōditio furtiua, non tolliꝛ ipso
iure etiā per pactū: vt no.Bar.in.l.si tibi.§.q̄dam.post glo.ibi.ff.
eo. ¶ Similiter si quis male gerat negotia absentis,ex dipositio
ne.l.absqꝫ facto suo queritur actio ignoranti.ꝛ tamē ꝑ simplicē
renūtiationē ipso iure nō tolliꝛ.l.pōponius.j.cum gl.ff.de nego.
gest.ꝛ ita late reprobat Matesi.in no.clxij.Sed salua Barto.ꝙ
loqui debeat copulatiue: quādo ex dispositiōe testatoris ꝛ legis
absqꝫ facto nostro nobis acquiriꝛ,tūc Bar.veruꝫ dicit: secus qn̄
ex sola dispositione.l. ¶ In secūdo membro Bar.dum vult sim-
plicem renūtiationē factā parte presente,ideo preiudicare, quia
presentia cum taciturnitate inducit cōsensum,ꝛ sic pactum duo
rum.Ex hoc patet ꝙ pollicitatio est qn̄ promittitur in absentia:
nam si promittitur p̄senti ꝛ tacēti,induciꝛ pactū: ꝛ nō pollicita-
tio.ꝛ gl. apertius vult Cy.hic in.ij.oppo.et ita pōderat Imo.in
cōmento.c.cū ꝯtingat.de iureiur.dū querit an ex iuramēto oria-
tur actio.Idē tenet Albe.in.l.iurisgētiū.§.quinimo.in.iij.col.ff.
eo.d.Alex.in.l.j.in fi.ff.eo. ¶ In tertio mēbro Bar.no.diligen-
ter ꝙ qn̄ qs nullū ius hꝫ de presenti neqꝫ re neqꝫ spe: pōt tn̄ renū
tiare iuri in futurū per pactū,cōcipiendo verba pacti in futuruꝫ
si qua res ad me pertineret ex cā etiā de futuro, vt hic per eum.
¶ Ex hoc pōt limitari decisio Bart.in.l.post emācipationē.§.j.
ff.de liber.leg.in.l.qui cū tutorib⁹.in prin.ff.de trāsac.in.l.qđ ser-
uius.ad fi.ff.de cōdi.ob.cām.in auꝛ.hoc amplius.in vlti. colum.
C.de fideicō.in.l.hereditatem.ff.manda.in.l.de his.ff.de transa.
in.l.si vxor.§.diuus.ff.de adul.in.l.inter quos.ff.de dam.infec.in
l.qui rome.§.duo fratres.in.j.col.ꝛ in.iiij.q.ꝛ duabus sequētib⁹.
ff.de verbo.ob.Bal.in.l.pactū.in.xiij.q.C.de colla.ꝛ in.c.j.in tit.
imperator lotarius.in.l.spem.C.de dona.ꝛ in.l.fi.in.ij.col.j.e.Ni
si ꝟba pacti cōciperētur in futurū: vt hic per Bart.facit qđ vult
Bar.in.d.§.duo fratres.in.v.q.Ad idē facit gl.no.in.l.fi.in glo.
vlti.C.de here.vel ac.ven.qn̄ quis vēdit actionem cōpetentē ꝛ cō
petiturā.ꝛ illam glo.multū no.ibi Bald.quia sepe in ꝯctibus fit
mētio de iure cōpetēti ꝛ competituro: facit.l.fi.in fi.ꝛ qđ ibi dicit

a ¶ Actus geminat⁹. adđ alex.de imo. consi.ij.inci. vi.codicill'. in.j.volum. Ant.corsetus i tracta. de ꝟbis geminatis. in xij.q.

Angel.C.de do.promis. ¶ Caue tn̄ quia Bar.in locis prealleg.
loquiꝛ quādo de presenti renūtians aliqđ ius habebat,qđ non est
hic.itē qn̄ vtebatur verbo sperat,qđ verbuꝫ intelligiꝛ ex causa de
18 p̄senti.vt declarat Bar.i.d.l.si vxor.§.diuus.ꝙ nō est hic. ¶ † In
ea.ibi in alijs rebus esse heres prohibeꝛ.dic clarius fm Bart. et
doc.ꝙ de hereditate viuentis non est licitum pacisci sed bene de
hereditate mortui.l.fi.j.e.vnde cū per fideicō.succedaꝛ defuncto
l.coheredi.§.cū filie.ff.de vulga.ꝛ pu.certe cū hic fiat pactū super
fideicō.diciꝛ fieri de hereditate defuncti.ꝛ ex hoc dicit Raph.cu
in.l.quidam.§.j.ff.de dona.se de facto cōsuluisse.dū aliqs vendi-
disset id qđ sibi post mortē titij ex causa fideicō.debebaꝛ,viuente
adhuc titio grauato forsitan decrepite etatis,qđ voluit iste ꝯtra-
ctus.nec dicitur de hereditate viuentis.vt per doc.

Additio. Quia nō dicit solicitus de hereditate viuen-
tis,imo magis creditor grauati: ꝛ alia mul-
ta allegat de quibus ibi per eum.Et adde ꝙ hoc fallit si error in-
teruenisset.l.nec nos.j.de capti. Iason Padue.

¶ In alijs particulis gl.dic vt per Bar.ꝛ alios. ¶ Sum in.iij.
parte principali glo.que magistraliter loquiꝛ.Sed limita dupli-
citer.Primo nisi sextans esset promissus per stipulationē.l.cum
ꝓponas.in ꝟ.stipulatiōe.j.ti.j.ꝛ ibi ad hoc no.Bal.ꝛ idē Bal.ꝛ
Moder.hic.facit.l.siue apud acta.ꝛ ibi Bar.ꝛ clari⁹ Bal.j.ti.j.
¶ Scđo limita nisi cautio esset spōte suscepta, tunc bene hꝫ vim
implemēti etiā in ꝯctib⁹.ita notabiliter Bar. in.l.mutiane.in.iij.
colū.ff.de cōdi.ꝛ demō.qui ita saluat gl.magnā in.d.l.siue apud
acta.in ꝟsi.itē qđ si caueā.ꝛ ibi Sal.ꝛ Pau.de ca. ¶ No.etiā dili
gēter hic esse gl.no.subtiliter intuēti fm Sali.ꝛ d.Alex.hic,ꝙ si
ꝓmisi nō petere vt des sextantē: ista ꝓmissio nō potest ꝑfecte im-
pleri: pone qđ vellē liberare te per acceptilationē,non possum: q2
aliud pro alio inuita parte prestari non potest.l.ij.§.j.ff.si cer.pe.
ꝛ idem per alias rationes tenet late Sali.in.d.l. siue apud acta.
Sum in.iiij. ꝛ vlti.parte gl.que allegat pro concordanti ad text.
l.si socius pro filia.adde in versi.nam si cōe: vbi pactum ab initio
equale omnibus socijs nō vitiatur per hoc accidens, ꝙ alter so-
lus filiam habebat: ita hic cōuentio non debet vitiari ꝑ hoc acci-
dens,ꝙ filios sustulerit. Iason Padue.

1 ☞ Emptor hereditatis non cogitur inuitus respōdere credito
ribus hereditarijs,nec iudicium subire.
2 Actiones hereditarie adeo sunt infixe heredib⁹,ꝙ pacto vel con
tractu tolli non possunt.
3 Heres vendendo here.nō se exonerat ab oneribus hereditarijs.
4 Si creditores here.qui debent cōuenire heredē,agant ꝯ empto-
rem hereditatis,vidētur fecisse tacitum pactum de non petendo
amplius ab herede: ꝛ sic non possunt postea redire ad venditorē
si emptor non sit habilis,limita tamē vt infra.
5 Quāuis in pacto vero ꝛ expresso requiratur cōsensus,ꝛ sic p̄ntia
vtriusqꝫ partis: secus tn̄ in tacito pacto inducto a lege.
6 Pactū expressum parit exceptionem pacti expressi.secus tamen
in tacito,quia nō parit excep.pacti taciti.
7 An ius accrescendi transeat ad emptorem heredit.an pertineat
heredi,qui partem suam vendidit.
8 Ius accrescendi quare fuit inductum.
9 Ex pacto nudo de donando hodie oritur actio vel conditio ex.l.
si quis argentum.de dona.C.

Post venditionē. Si creditores he-
reditarij cōueniant
emptorē hereditatis sponte suscipientē iudicium,cen
sentur fecisse pactū de nō petendo ab herede,et ideo
si ab herede postea vellent petere,repellerenꝛ exceptiōe taciti pa
cti.h.dicit.Premitte illud qđ p̄mittūt Ia.bu.Cy.Bal.ꝛ Pau.
de ca.hic ꝙ si heres vēdat hereditatē,quia semel est heres,nunq̄
potest desinere esse heres.l.ꝛ si sine.§.sed qđ papinianus.ff.de mi
no.gl.est in.l.in substitutiōe.ff.de vulga.ꝛ pup.ꝓpter hoc credito
res hereditarij debēt cōuenire eū, non aūt emptorē hereditatis:
iuribus in gl.alleg.si autē eo omisso conuenirēt emptorē,sibi pre
iudicarēt: vt deciditꝛ in hac.l.q̄ hoc dicit in summa. ¶ Not.ex tex.
1 ibi spontanea volūtate.a ꝯtrio sensu regulā,† ꝙ emptor heredita
tis non cogiꝛ inuit⁹ rn̄dere creditorib⁹,nec iudiciū subire. cōcor-
dat.l.ij.C.de here.vel ac.ven.ꝛ.l.ij.§.si venditor.ff.eo.ꝛ in.l.heredi
2 tatē.ff.de dona. ¶ † Ratio q2 actiones hereditarie actiue ꝛ passi
ue,adeo sunt affixe ossib⁹ heredis,ꝙ non possunt pacto vel ꝯctu
tolli.l.pacto successorū.j.eo. ¶ Fallit in eo qui emit hereditatē a
fisco.l.j.C.de here.vel actio.vēdi. ¶ Scđo fallit qn̄ emptor ꝓmisit
expresse: tunc licet nō potest cogi per creditores hereditarios,tn̄
potest cogi per ipsum heredem.l.ij.cū gl.fi.que sic declarat.C.de
here.vel.ac.vēdi. ¶ Tertio fallit quādo venditor non esset soluen
do,tūc creditores in subsidiū p̄nt cōuenire emptorē hereditatis
l.fi.in princ.ff.de eo per quem fac.erit.ꝛ.l.plane.ij.§.qui rogatus.
in fi.ff.de lega.j.glo.in.d.l.ij.Et circa hoc vide consilium Pet.de
ancha.qn̄ paupes Christi heredes instituti ceduꝛ aut vendunt
hereditatem

hereditatē an emptor possit cōueniri quasi cōstet paupes Christi
non esse soluēdo. in cōsi. v. qđ incipit pro parte. R. viri. d. Rober
ti maurocini Veneti, vbi notabiliter distinguit vt ibi per eum.
3 ¶ † Scđo no. q heres vēdendo hereditatem non se exonerat ab
oneribus hereditarijs. Fallit in casu singulari. l. controuersia. ff.
de transa. quā ad hoc reputat solēnem ⁊ singularem Bal. in. l. ij.
ad fi. C. de here. vel ac. ven. ⁊ Ang. in illa. l. cōtrouersia. j. ⁊. ij. col.
tamen si venditor hereditatis cōuentus a creditoribus heredita
rijs aliquid solueret, illud repeteret actione negotiorum gestorū
ab emptore. d. l. ij. eo quia ad emptorē hereditatis debet in effectu
spectare omne incōmodum, ⁊ omne emolumentum hereditatis.
Item ad istū text. in ver. spontanea voluntate vide illud dictum
Bald. q debet esse suum nouum in. c. j. §. iniuria. in penul. colū. de
4 pa. iur. fir. in vsi. feu. ¶ † Tertio no. q si creditores hereditarij q
debēt cōuenire heredem, agāt cōtra emptorem hereditatis vide
tur fecisse tacitū pactum de nō petendo amplius ab herede: ⁊ sic
nō possent postea redire ad venditorem si emptor nō sit habilis:
fm Pau. de cast. hic. Tu intellige verū quādo sciebāt, alias secus
l. fi. ver. sinuero. C. de spon. fm Odofre. Albe. Sali. ⁊. d. Alexā.
hic. Secūdo not. limita quādo creditores principaliter mouerūt
litem contra emptorem hereditatis: tunc procedit ista. l. secus si
principaliter egissent cōtra heredē, ⁊ postea isti emptores se op
posuissent iudicio: ita limitat singu. Barto. in. l. solutionē. in. iij.
col. ff. de solu. ¶ Tertio limita hanc. l. non procedere, quādo cre
ditores hereditarij: recepissent spontaneam solutionem de sorte
vel vsuris, per talem solutionem non preiudicāt sicut agendo. l.
tale pactum. §. post diuisionē. ⁊ ibi Barto. not. pro limitatione
hui⁹. l. ff. eo Pau. de cast. ⁊ do. Alex. hic. ¶ Quarto no. subtili⁹
5 ex hoc text. fm Cy. Bart. ⁊ alios † qđ quis in pacto vero ⁊ expꝛes
so requiratur cōsensus, ⁊ sic p̄sentia vtriusq; partis: aut p se aut
saltem per nuntiū vel epistolā. l. j. ⁊. l. labeo. ff. eo. gl. ⁊ doct. in. l. j.
s. eo. secus tamen in tacito pacto, inducto a. l. vt est hic vbi resul
tat tacitū pactum de non petento ab herede, ⁊ tamen heres erat
absens. cōcordat. l. si creditores. ⁊ ibi Bart. in fi. ad hoc no. j. eo ⁊
in. l. Item queritur. §. q impleto. ff. loca. ⁊ in. l. si cū dotē. in pnci.
non cauillando text. vbi mulier erat absens cui acquirit ex pacto
tacito. ff. sol. matri. ⁊ ibi ad hoc no. Sali. in repe. Imo. Pau. de
cast. ⁊ do. Alexā. in. xij. col. ⁊ sequē. Simile dicimus in donatiōe
expressa, que requirit presentiam aut nūtium vel epistolam. l. ab
senti. ff. de dona. etiā si fiat ad pias causas. gl. in. l. illud. in gl. fi. C.
de sa. san. eccle. ⁊ tamē secus est in donatiōe tacita, inducta a lege
vnica. §. accedat. C. de rei vxo. acti. l. iij. §. fi. ⁊ ibi ad hoc no. Bar.
ff. de nego. gest. Bal. in auf. si quas ruinas. in pe. colū. C. de sa. san.
eccle. Ita teneas quis, cōtrarium ⁊ male teneat Bar. in repe. l. si
constante. in. v. q. ij. qōnis prin. ff. solu. ma. ⁊ Bal. hic per tex. in. l.
qui ad certū. ff. loca. Ad quē responde, qđ ibi loquitur qn̄ tracta
batur de dāno, ⁊ erat inhabilis ad cōsentiendū: nam vbi tractat
de dādo, requirit cōsensus saltē presumptiuus: sed hic loquimur
quādo tractatur de mera vtilitate absentis, etiā eius qui erat ha
bilis ad cōiensum. ⁊ ita primā partē tenet idem Bal. in rub. C. q
admit. in. viij. q. ¶ Quinto no. ex tex. ibi exceptione taciti pacti.
6 † q pactū expressum fm Odof. parit exceptione e pacti expressi
sec⁹ est in tacito qn̄ parit exceptionem taciti pacti vel doli. l. ⁊ he
redi. §. iulianus. ff. eo. Vtilitas est in directa exceptione pacti. q:
per eā tollit ipso iure naturalis: ⁊ eliditur ciuilis: secus in ista taci
ta subsidiaria: ita declarat Bar. ⁊ reputat no. dig. in. l. pacta que
cōtra. in. v. colū. j. eo. Sali. in. l. pacta nouissima. in. vj. ⁊. viij. colū
j. eo. Pau. de ca. ⁊ do. Alexan. in. l. si vnus. §. pactus ne peteret.
in vj. colū. ff. eo. Pau. de. cast. in. l. iurisgētiū. §. fi. eo. tit. ¶ Capio
glo. in ver. taciti pacti. quā diuido in tres. In prima rn̄det taci
te qōni. In scđa q est ibi sed videt. gl. opponit cōtra tex. ⁊ soluit.
⁊ an in dubio cē seatur factū animo nouādi. dic vt p Bar. in. d.
l. solutionē. ff. de solu. Bar. ⁊ Mod. hic. In tertia q est ibi: itē nū
qđ. gl. format questionē ⁊ bene soluit. ¶ Extra gl. vltra scribētes
7 quero de subtili qōne, † an ius accrescēdi transeat ad emptorem
hereditatis: an vero pertineat heredi qui partē suā vēdidit. Bar.
in. l. re cōiuncti. in. v. q. prime patris prin. ff. de leg. iij. tz q trāseat
ad emptorē hereditatis ad quē trāsit cōmodū hereditariū, q: ius
accrescēdi respicit rē, ⁊ nō personā. l. si totā. ff. de acqui. here. vbi
iuriscōsultus per hanc rōnem determinat, ius accrescēdi trāsire
ad fidiecōmissariū, ad quē omnis vtilitas heredi trāsit: ⁊ non ad
primum heredē, quis iura directa habeat: ita hic ius accrescē
di debet trāsire ad emptorē hereditatis, ad quē transit oē emolu
mentū hereditatis quis penes heredē iura directa durēt. ¶ Cō
trariū tenet Sali. sub dubio forte, licet de Bar. nō faciat mētio
nē, in. l. vnica. in. viij. q. C. quādo non peten. partes. Ray. de for. ⁊
Flo. in. l. j. §. interdū. in. iiij. co. ff. de vsufru. accre. ¶ Ego teneo cō
tra Bar. subtili fundamēto, q ipsi nō adducunt: nā si cōsyderas
8 rōnē † quare est inductū ius accrescēdi, apparebit spectare ad he
redē, ⁊ nō ad emptorē. Ratio enim est duplex. Prima ne testator
decedat pro parte testatus ⁊ p parte intestat⁹. l. ius nostrū. de re.
iur. istā rōnem assignat gl. in. l. seruus cōis ab extraneo. ff. de acq.
here. Bar. in. l. vnica. §. his ita. C. de ca. tol. ista rō necessario vi
get q ius accrescendi spectat heredi scripto, ⁊ nō emptori heredi
ta. sed quia ista rō solet rephēdi, vt dixi in. d. l. vnica. Melior rō est
quā vult text. in. d. l. vnica. §. his ita. in ver. cū absurdum esset ⁊c. ⁊
declarat in specie Bar. in. l. j. ff. de acq. here. quia absurdū esset q
defunctus repsentaret in parte, ⁊ in parte nō. ista rō cōcludenter
pbat ius accrescēdi spectare heredi, ⁊ nō emptori. ¶ Nec ob. fun
damētum Bar. de. d. l. si totā. Quia rn̄deo tripliciter. ¶ Primo
qđ illa. l. loquit in herede grauato restituere incapaci, vt ibi decla
rāt glo. ⁊ Bar. nimirū. si ex delicto priuatus hereditate, non ha
bet ius accrescēdi respiciēs rē, sec⁹ in substitutiōe que respicit p
sonam. l. ex facto. §. iulianus longinus. ff. de vulga. ⁊. pu. sicut in
herede qui compulsus adijt. l. papinianus. in ver. cōpulsus adijt.
ff. ad tre. vbi text. a cōtrario sensu probat cōtra Bar. qđ ius accrescendi
spectaret ad heredē, ⁊ nō ad fideicōmissarium, qn̄ sponte adijsset.
¶ Scđo rn̄deo fm Sali. in. d. l. vnica. qđ nos loquimur in here
9 de, † sicut ex pacto nudo de donando hodie oritur actio vel con
dictio ex. l. iuxta. l. si quis argētū. C. de dona. qui vēdidit heredi
tatē: ⁊ sic habet pciū. sed in istis vniuersalib⁹ preciū succedit loco
rei. l. si rem ⁊ pciū. ff. de peti. here. l. iperator. §. fi. cū. l. seq. ff. de leg.
ij. ergo ius accrescēdi qđ respicit rē, dz ad ipm spectare: nō sic ad
heredē, q restituta hereditate fidei cōmissario nō habet pciū loco
hereditatis. Tertio adhuc notabilius rn̄deo ex mente Bal. hic
in. ij. opp. q aliud est in fideicōmissario, in quē transeūt iura here
ditaria vtilia actiue ⁊ passiue ex volūtate testatoris, iūcta disposi
tione senascōsulti treb. ⁊ sic repsentat defunctū: que oīa cessant in
emptore hereditatis. Et tenēdo istā partē cōtra Bar. que in puncto
iuris pculdubio est verior, q ius accrescēdi spectet heredi, ⁊ nō
emptori: p rōnes. s. adductas, esset pulchrū ⁊ subtile videre, an
postea emptor hereditatis ad quē dz spectare omne incōmodū ⁊
emolumentū, possit auocare ab herede istud qđ ei accreuit ⁊ isto
casu pōt saluari decisio Bart. cogita. ad istā. q. vide etiā text. in. l.
ij. §. pe. ff. de her. vel actio. vēdi. Iason de Mayno Padue legēs.
1 ☞ Seruus paciscendo potest facere conditionem dn̄i meliorē
⁊ non deteriorem idem in monacho.
2 In quesitis prelatus ecclesie nō potest preiudicare solus sine ca
pitulo licet bene possit aliqn̄ in querendis.
3 Valet statutū laicorum q ecclesie nullo tempore prescribant, ne
ciuitas perdat datia vel collectas: eo quia tale statutum respicit
querenda, ⁊ non quesita.
4 Seruus in iure quesito potest incontinenti preiudicare domino.
5 Licet seruo possit solui qn̄ ipse seruus contractū fecit, tn̄ seruus
nō potest tunc facere pactū de non peten. nec etiā dare dilationē
ad soluendum: sicut nec procurator.

1 **Seruus creditoris.** Hoc. d. † seru⁹ paciscēdo pōt
facere conditionē dn̄i meliorem nō deteriorē. h. d. no.
q seruus in piudciū dn̄i nō potest facere pactū de nō
petēdo. ¶ Idē in monacho qui equiparat seruo: fm Inn. in. c.
cum olim. de priuile. Bart. in. l. j. in princ. ⁊. l. si vsufructuarij. ff.
de stipu. seruo. idē in filiofa. l. filius paciscēdo. j. eo. intellige in q
sitis secus est in qrēdis vt in gl. Quā cōproba p tres tex. no. in. l.
qui autē. in prin. ff. de his que in frau. cre. in. l. si spōsus. §. si mari
tus. el. ij. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. in. l. j. §. cōfertur. ff. de collat. bo.
2 ¶ † Simile in plato ecclesie, q nō pōt solus sine capitulo piudica
re ecclesie in qsitis, sed bene aliqn̄ in querēdis: glo. ⁊ doc. in. l. iube
mus nullā. C. de sac. san. eccle. ⁊ i regula delictū psone. de reg. iur.
in. vj. plene cano. i. c. j. de dolo ⁊ cōtu. Hinc videm⁹ q solus plat⁹
in recipiēdo canonē ab emphiteota: q triēnio cessauerat soluere,
⁊ sic poterat expelli, piudicat ecclesie: q: sum⁹ i querēdis, ita tenet
do. Car. flo. in. c. potuit. de loca. ⁊ ibi Imo. i. xxvj. col. ⁊ seq. facit
3 magnū verbū in rub. extra de cōsti. † q ideo vz statutū laicorū[a] q
a ecclesie nullo tpe pscribant, ne ciuitas pdat datia vel collectas: eo a ¶ Statutū laicorū. adđ doc. in. c. ecclesia sancte Marie. de consti.
q: tale statutū respicit querēda, ⁊ nō quesita. ¶ Scđo limita istū
4 tex. † q in iure qsito pōt incōtinēti seruus piudicare dn̄o: ita no.
limitat Io. de imo. in. l. iudex posteaq̃. in. ix. co. ff. de re iudi. p. l. j.
§. ij. ff. de stipu. ser. ¶ Scđo no. ex hoc text. subtiliter itelligēdo vt
5 p Pau. de ca. hic in cōtractu p seruū celebrato. † q licet seruo possit
solui qn̄ ipse seruus cōtractū fecit. l. si seru⁹ peculiari. ⁊ ibi Bar.
no. ff. de solu. l. q seruus. ⁊ ibi Bart. ff. deposi. Bar. in. l. eū q ita.
§. q ita. ff. de ver. ob. ⁊ in. d. l. filius paciscēdo. tn̄ seruus nō pōt tūc
facere pactū de nō petēdo. imo nec potest dare dilationē ad soluē
6 dum, † sicut nec procurator. l. qui rome. §. callimachus. vbi Bar.
⁊ alij. ff. de verbo. obli. facit. l. si vnus. in prin. ff. de pac.
1 ☞ Renūtians liti mote, intelligit renūtiare non solū instantie,
sed etiam cause ⁊ iuri principali: nisi in causis beneficialibus, in
quibus solum intelligitur renuntiare soli instantie. ⁊ nu. 9.
2 Cōfessio facta parte pn̄te, tunc demū piudicat qn̄ est acceptata:

3 Renuncians liti simpliciter in causa feudali, non intelligit renun-
tiare iuri feudali.
4 Exceptio que oritur ex renũtiatione litis, est de impedientibus
litis ingressum.
5 Renuntiãs liti nõ dicit proprie succumbere: z sic non caderet in
statuto, faciente mentionem de succumbente.
6 Qui renũciat liti, non per hoc dicit fateri illud ius renuntiatum
competere aduersario.
7 Qui renuntiat liti dicit plene defendisse.
8 Qui ponit se in manib9 aduersarij, nõ ꝓpterea dr liti renũciasse.
10 Isti termini iudicium: instantia: cã: z lis: differunt inter se.
11 Renuntiatio super vna re non extendit ad aliam rem.
12 Renuntiatio facta ante litem motam non nocet renuntianti.
13 Renuntia. litis, facta per minorẽ vel ꝑlatũ in iudicio, valet mero
iure: nec rescinditur nisi ope resti. in integrum.
14 Licet. l. loquat per dictionẽ vniuersalẽ, non per hoc intelligunt
exclusa remedia per alias. ll. inducta.
15 Generalis exclusio remediorum vel beneficiorum quomodo in-
telligenda. z nu. 17.
16 In generali derogatione, non intelligit derogatum priuilegijs
z iuri speciali.
18 Si statutum disponat, ꝙ nulla exceptio possit opponi, potest pe-
ti restitu. in integrum.
19 Ius singulare facil9 tollitur ꝙ̃ ius cõe, quando specialiter de-
rogatur: secus si generaliter.
20 Renũtiatio litis nõ reqrit cãz, nisi ab aliq administratore facta.
21 Renuntians liti an sit condemnandus in expensis.

Post quã liti de predio. Ista. l. fm Paul.
de ca. habet inuolutã mate-
riã, quã ponunt cano. in. c. veniẽs. de renũ. do. Ant. de
but. in. c. ex tenore. de rescrip. Ista lex diuidit in duas
partes prin. In prima ponit vnum thema, ex quo qõ. In scda re
1 spõsio. ibi: cãm finitam. h. d. † Renũtians liti mote, intelligit re-
nũtiare nõ, solum instantie sed cãe z iuri principali. h. d. ¶ Limi
ta in causis beneficialib9, in qbus renuntiãdo liti intelligit renũ-
tiare soli instantie: quia iuri bñficiali nõ põt renũtiari nisi in ma-
nib9 superioris. c. admonet. de renũtia. fm domi. de Rota in deci.
ccci. refert z sequitur Imo. in. d. c. veniẽs. do. Alex. hic in. ij. col.
¶ Scdo intellige ꝙ renũtiat cause ꝙ̃tũ ad illã actionẽ intentatã,
sed nõ ꝙ̃tum ad dñium: ita declarat Bart. in. l. generalr. §. nihil
cõe. sup. ij. lec. prin. quã ibi ponit. ff. de acq. pos. p tex. i. l. si p fun-
do. in fi. ꝭ. ti. j. refert z seqtur Pau. de ca. hic in. j. co. ¶ Tertio. li
mita istũ tex. vt ꝓcedat qñ talis renũtiatio est acceptata p partẽ:
qꝛ renũtiatio nõ nocet quã aduersari9 nõ acceptauit. vt colligit
ex gl. iij. in. c. cũ venissent. de eo q mit. in pos. z ibi Bal. in. iiij. col.
ad hoc no. z reputat no. dignũ. ¶ Cõfirmo p tria. Primo p illud
qd vult Bart. hic in pe. q. qd renuntiatio absente aduersario fa-
cta in p̄sentia iudicis, ita demũ p̄iudicat, si iudex tanꝙ̃ psona pu
blica recipiat noĩe absentis: al's secus p regulam. l. certũ. §. si qs
absente. ff. de cõfes. Idẽ tenet Cy. in aut. sacramẽta puberũ. in. x.
2 q. C. si aduer. vẽ. Scdo facit † qꝛ cõfessio facta parte p̄nte, tũc de-
mũ p̄iudicat qñ est acceptata, al's sec9. ita sentit Cy. in. l. vnica. in
vj. q. C. de confes. z ibi clare Sali. xv. oppo. z idem Salic. in. l. ge-
neraliter in vj. q. C. de non nu. pe. z in. l. iubem9. C. de libe. cã. vbi
refert se ita sepius cõsuluisse. z p hoc infert ꝙ non sufficit ꝙ te-
stes dicãt ꝯfessionẽ factã parte p̄nte: nisi etiã dicant z ꝯfessiõez
acceptãte. sequit do. Alexã. in cõsi. cxij. in. iiij. vol. qd incipit viso
superiori themate. in. v. colũ. ad fi. z seq. in ꝯsi. xx. in. iiij. volu. inci.
in cã appellationis. in. j. colũ. z in cõsil. lxxxij. in. iiij. volu. qd inci.
in causa z lite vertẽte inter ꝓuidũ mercatorez. Tertio facit illud
qd not. Bal. in. l. iij. in. ij. no. per. illum tex. C. de repu. here. ꝙ qui
nõ acceptat ṽba aduersarij, non põt se ex illis verbis iuuare: idẽ
si dissimulat qd est notandum fm eũ. ¶ Quarto sing. limita istã
3 l. nõ habere locũ in feudis: † nã actor litigãs de feudo, si renũtia-
ret simpliciter liti, non intelligeret renũtiasse iuri feudali: z licet
ab aliquo scriptuz nõ inueniã: tñ credo verissimũ. z ꝓbo p id qd
dixi in prima limitatione: nã feudũ nõ põt renũtiari nisi in mani-
bus superioris: fm Bal. in aut. in successione. ad fi. C. de suis z le-
gi. z est tex. licet ipse nõ alleget in. c. j. de eo q finẽ fecit ag. in vsi.
feudo. z hoc no. quia hec limitatio est magne vtilitatis ad hãc. l.
z Bal. in. d. aut. in successione. opponẽdo de hac. l. sentit. licet in
4 specie nõ ponat. ¶ Not. ex tex. ibi: cãm finitaz fm Bar. in. fi. † ꝙ
exceptio q̃ oritur ex ista renũtiatione, est de impedientibus lit. in-
gressum. vt ꝓbat tex. in ver. finitã. nã qlibet exceptio litis finite
impedit lit. ingressum. c. j. de lit. ꝯte. in. vj. ꝓbat etiã tex. ibi: instau
rari. qd est dicere, lis de nouo inchoari nõ põt. Ex hoc not. sub-
tili9 fm Pau. de ca. h' ꝙ si actor renũtiaret liti. cũ hoc qd aliqd si
bi daret quo casu resultat ꝯct9 innoĩat9 facio vt des: si ille q ꝓmi
sit dare non adimplet: ꝙ̃uis al's in ꝯctibus innoĩatis licita esset
penitẽtia. l. si pecuniã. in prin. ff. de cõdi. ob causam. tñ isto casu
secus esset, qꝛ iste cõtractus innominatus ordinat ad finiẽdum
5 litẽ. tex. est in. l. fratris. vbi Bar. z oẽs ad hoc no. ꝭ. ti. j. ¶ Adde
etiã ꝙ renũtians liti nõ dicit ꝓprie succũbere. z sic nõ caderet in
statuto faciẽte mentionẽ de succumbẽte. Bal. in. l. alia. in vlt. no.
z ibi Sali. C. de his qui. vt indi. glo. in. l. z si ꝯ. in glos. j. et. ij. ff. de
vulga. z pu. Bar. in. l. post legatũ. in prin. in. iij. co. in versi. oppo-
nit ꝙ ille q obtinuit. ff. de his qui. vt indi. z vide tex. i. l. destitisse.
6 ff. de iudi. ¶ † Adde etiã ꝙ q renũtiat liti, non p hoc dicit fateri
illud ius renũtiatũ cõpetere aduersario. tex. est quẽ Bal. ad hoc
reputat singularẽ in. l. si te. C. de inge. z manu. Adde etiã in mate
7 ria † ꝙ q renũtiat liti dicit plene defendisse. ita Bald. in. l. inge-
nuum. in. ij. col. ff. de sta. ho. Itẽ qui iurauit persistere in lite vsqz
in fi. si renũtiat liti nõ est periurus. quia renũtiatio imponit finẽ
liti: vt hoc tex. fm Bal. in aut. generaliter. l. iij. co. C. de epi. z cle.
Item qñ aliquis renũtiat liti, si renuntiatio est nota iudici, non
requiritur alia sententia. scdm Bal. in. c. dudum in. ij. in. vij. colũ.
de elec. Item qui renũtiat liti, nõ tribuit aduersario possessionẽ
imo si aduersari9 apphenderet possessionẽ ꝓpria autoritate, pos
set renũtians agere ꝯ eũ interdicto recuperãde velut spoliatus:
8 fm do. Anto. de bu. in. c. iij. in fi. de resti. spo. † Itẽ qui ponit se in
manib9 aduersarij, nõ ꝓpterea dicit liti renũtiare. fm Bal. in. c.
cuz prudẽ. p illũ tex. extra eo de pac. Itẽ diligẽter aduerte qd re-
nũtiatio litis facta in cõpromisso, nõ habet effectum nisi secuto
laudo. Ita sing. Bal. in. l. si diuersa. ꝭ. de trãsac. cũ cõcor. quas ibi
ponã. z ex his habes bene locupletatã materiã huius. l. ¶ Ca-
pio gl. j. quam nõ diuido, quia breuis z interlinearis est. Ex qua
9 no. † ꝙ qui renuntiat liti simpliciter, intelligit renũtiare nõ soluz
instantie lit. sed iuri principiali. ¶ Contra opponit Bart. ꝙ pa
ctũ sup vna re nõ porrigit ad aliã. z responde vt hic per eũ, quẽ
omnes reprobant. z do. Alexã. in cõsi. xxij. qd incipit viso instru-
mento syndicatus. in. iij. col. ver. z licet Bart. in primo volu.

Additio. Quia fundamẽtũ Bar. est falsuz quia etiaz
post litẽ contestatã põt renũtiari isto iure in
stantie omni, absqz eo ꝙ renuntiaret iuri z cause. l. z post litẽ. §. j.
ff. de iudi. l. ꝓperandũ. §. j. z ibi Bart. ꝭ. eo. tit. de iudi. Nã tex. ibi
dicit postꝙ̃ actor cepit agere, z litem cõtestari, potest desinere z
pati ꝙ instãtia cause ꝑeat. z tũc qꝛ desistit anteꝙ̃ cã sit instructa,
nunꝙ̃ hz dilationes ad probandũ, nec põt diffinitiua ferri: nec
per hoc iuri z cause renũtiasse intelligit: z quia hoc sepe eueniẽ
bat, qd actor post litem cõtestatã desinebat procedere: z sic instã
tia finiebat, ꝓpter hoc est facta aut. qui semel. C. qño z qñ iudex. z
in corpore vnde sumitur: propter qd actor tenetur instantiam ce
ptam prosequi: nec posset soli instantie renũtiare reo inuito: reo
volente secus. vt est glo. in. l. j. C. de p̄scri. lon tem. Nec ob. l. edita.
ꝭ. de eden. quia loquit in eo qui post litẽ ꝯtestatam vult emenda-
re vel mutare libellũ, z postea in eadẽ instãtia ꝓcedere. Nos vero
loquimur in eo qui renũtiat liti vel instantie: nõ est ergo verũ ar-
gumentũ Bar. ꝙ ad hoc vt possit renũtiari instãtie ꝙ sit necessa
riũ preambulũ renũtiare iuri z cause: quid ergo dicem9? ¶ Ve-
10 ritas est ex mẽte Pauli de ca. † ꝙ habem9 quatuor terminos, q
inter se differũt. iudiciũ, instantia, causa, z lis. Iudiciũ ꝓprie in-
cipit a citatione. z aliqbus casib9 a libello: vt dixi in rub. ꝭ. tit. j. z
durat vsqz ad fi. z ꝯstat ex tribus personis: iudice actore z reo. c.
forus. de ṽbo. sig. z sumpsit denominationẽ a iudice tanꝙ̃ a di-
gniori. Instãtia est exercitatio iudicij. incipiẽs a lit. cõte. vsqz ad
sententiã, vel vsqz ad fi. triẽnij, si ante nõ fuit lata sñia. l. ꝓperan-
dum. in prin. C. de iudi. l. grece. §. z post litem. ff. de fideiuſ. gl. no.
in. l. fi. §. illud. C. de tempo. ap. z dicit Paul. de ca. in rub. ꝭ. de in
ius vo. ꝙ differentia est inter instãtiam z ꝓcessum, quia instãtia
ꝓprie incipit a lit. cõtesta. sed ꝓcessus incipit a citatione. z isti ter
mini versant circa tempus iudicij. Causa assumit p iure in iu-
dicium deducto. l. j. cũ gl. ff. solu. ma. Bar. in. l. q rome. §. callima-
chus. vbi hoc limitat. ff. de verbo. obli.

Additio. Et dicit text. in. d. c. forus. de ver. sig. ꝙ cã dr
a casu. Lis aliqñ ponit pro instantia. l. cũ li-
te mortua. ff. iudi. sol. Et ita intellexit Bar. hic q in hoc reprehẽ
dit. Aliqñ pro ipso iure in iudiciũ deducto. l. litẽ. C. de ꝓcur. no.
Bar. in. l. causas. ꝭ. ti. j. tñ vere cõprehẽdit instãtiam, z eius prin
cipale. l. litis nomẽ. ff. de verbo. sig. c. ex parte. iij. de ver. sig. gl. in
c. j. §. j. in ver. litem. de ꝓcu. in. vj. quã ibi no. Gemi. ad statuta fa-
cientia mentionẽ de lite. z hoc mõ cessat oppositio Bar. cum lis
de ꝓprio significatu importet nedũ instantiã: sed etiã ius in prin
cipali iudicio deductum: z sic nõ fit extensio ad aliam rem.

Additio. Item lis proprie dr post litẽ contesta. Causa
autem dr z ante z post. l. causas. z ibi Bar. z
alij. ꝭ. de trãsac. Et dicta est lis a prima contestatione q̃ fuit super
limite. dicit tex. i. d. c. forus. allegãdo ṽsus Vergilij: Limes erat
positus zc. ¶ Cũ istz sic p̄suppositz resultat clara rñsio ad oppo.
11 Bar. dũ dicebatur: † ꝙ renũtiatio super vna re non extendit ad
aliam, fateor. Et dum dicit qd qui renuntiat liti, solũ intelligitur
renuntiare.

renũtiare instantie, cũ presupponat ꝙ lis tantum importet quan tum instãtia ꝛ non plus, istud est falsum quia lis de ꝓprio signifi catu nedũ comprehendit instantiã, sed etiã cãm. ꝛ omne ius dedu ctum in iudicio. ꝛ sic qui renũtiat liti, intelligit renũtiare nedũ in stantie sed etiã cause ꝛ actioni, non vigore necessarij ꝑambuli, vt dicit Bar. sed ex ꝓprio significatu huius termini lis: qui vtrũqꝫ ex propria signifi catione continet. verum est ꝙ si quis renuntiet instãtie nõ haberet locũ ista lex vt dicit Bar. Itẽ videmus ꝙ la psa instãtia actor nõ cadit a iure vel a causa principali. d. l. ꝓperã dum. §. j. Istud tamẽ intellige verũ ꝛ no. quia multi dicerent con trarium, ꝙ perempta instãtia nõ perdatur lis vel causa principa lis, sed ꝑempta instãtia in cã appellatiõis, bene quis priuatur iu re, cã, ꝛ actione, ita declarat Bar. notabiliter. ꝛ ibi Bald. in. l. pe tende. C. de tempo. in inte. resti. pe. Jason Papie.

¶ Capio glo. in ver. renunciasti. Quam magistraliter diuido in quatuor partes In prima loquit̃ in qua parte fuit facta renũtia tio. In scda quib⁹ ꝑsentibus. In tertia per q̃ verba. In quarta reprobat opi. quorũdã. scda ibi: et fuit facta ꝑsente. tertia ibi: ꝑ h̃
11 verba nolo amplius. quarta ibi: non aũt placet. ¶ †Ex ista parte glo. habes magnã limitationẽ ad hũc tex. ꝙ ideo hic renũtiatio lit. nocet renũtianti: eo qꝛ renũtiatio facta fuit post motã litem, ꝛ post litẽ cõtest. ꝛ sic vult gl. ꝙ si in hac. l. renũtiatio facta fuis set añ litẽ motã, nõ noceret renũtianti, qñ posset denuo agere: qꝛ cũ lis esset futura, certe iuri de futuro nõ potest renũtiari, ꝑ sim plicem renũtiationem. ideo subiungit glo. ꝙ pactum ante ꝛ post noceret, vt fuit dictum in. l. j. s̃. eo. ¶ Ista est vera mens gl. q̃uis Bar. aliter intelligat, ꝛ minus bene. intellige tñ glo. sane, nisi re nũtiatio lit. future fieret parte presente, vel in iudicio iudice ꝑsen te ꝛ acceptãte: ex ea que dicta sunt in. l. j. s̃. eo. fm Pe. Cy. Ange. Fulg. ꝛ Pau. de ca. hic qcquid dicãt Bart. ꝛ alij hic ꝛ Imo. in d. c. veniẽs. de renunc. ¶ In ea. ibi vel absente aduersario. habes et gl. ꝙ in hac. l. nõ est differẽtia an renũtiatio fiat parte ꝑsẽte, vl' obsente. rõ quia lis erat cõtestata: ꝛ sic ius de ꝑñti, ergo põt tolli per simplicem renuntiationeꝫ: ergo nõ requirit ꝑsentiam partis limitat Bar. illud quod dicit glo. absente aduersario, vt ꝓcedat si est ibi iudex presens, tanꝙ publica persona recipiẽs pro aduer sario alias, eo absente nõ prodesset: vt hic per eũ. Et feci etiaꝫ. s̃. mentionem. Et cum Bar. tenet Sali. hic ꝛ multũ etiam not. do. Alexã. hic in vlti. col. addens Cy. in auť. sacramenta puberuꝫ. in. ꝫ. q. C. si aduer. vendi. Ideꝫ tenet Inno. in. c. cũ pridem. extra eo. Vide oĩno qđ dicit Bal. in auť. generaliter. in pe. colũ. C. de epis. ꝛ cle. Adde ꝙ cõtrariũ tenet Bald. hic ꝛ in. c. debitores. de iure iur. do. ant. de but. in. d. c. cũ pridẽ. in fi. extra eo. Facit doctrina Ange. in. §. si vero exꝑssim. in auť. de here. ꝛ fal. ¶ In ea. ibi ex ꝑsse vel tacite. intellige gl. ne cõtrariet̃ his que sequũt̃ fm Cy. hic in discursu qui dicit gl. debere intelligi scdm. ll. quas glo. allegat: nam qñ per lapsum termini ad agẽdũ assignati a iudice iuxta. l. si ea. §. qui accu. nõ pos. allegatã in gl. intelligit̃ tacite renũtiare: se cus si per lapsum triennij vt in sequẽ. parte glo.

Additio. Quia quando nullus terminus esset a iudice assignatus ad agẽdum, tũc tacite postꝙ fuit lis semel cõtestata nõ excludetur: cum litis cõtestatio perpetuet in. xl. annos. l. fi. ꝛ ibi Bart. j. de prescrip. xxx. annorum. l. fi. ꝛ ibi Bar. j. si tutor. vel cura. etiam instãtia finita. ꝛ habetur ꝑ Alex. in. l. si eũ. §. qui iniuriarũ. ff. si quis cau. Et ita loquit̃ hec glo. in fi.

¶ Capio glo. fi. in verbo nulla ratio. quam sic expone timore cõ trarij. l. etiam. §. fi. ff. de mino. Ex ista gloss. not. fm Bald. in ter
13 tia oppositio. †ꝙ renuntiatio lit. facta per minorẽ vel prelatum ecclesie in iudicio, valet mero iure. nec rescinditur nisi ope restitu tionis in integrum qđ est, tenendum menti fm eum. Ego de hac gl. soleo facere magnũ festũ. Et ex hac glo. colligo alias qnqꝫ no.
14 regulas. ¶ †Prima ꝙ licet. l. loquatur per dictionẽ vniuersaleꝫ. Nulla ratio. nõ per hoc intelligũtur exclusa remedia per alias. ll. inducta. facit. l. j. §. ꝛ parui. cũ gl. ꝛ ibi late Bar. ff. qđ vi aut clam. gl. ꝛ doc. in. l. ita nobis cordi pudor. C. de adulte. tex. in. c. ex parte scdo. cũ gl. in verbo nulle. de offi. deleg. ꝛ tex. in. l. non erit. §. dato. cũ glo. in verbo non aliud querit̃. ꝛ ibi dixi. ff. de iureiurã. ꝛ in. l. ꝛ no tantũ. §. ꝙ si pro emptore. ꝛ ibi glo. in verbo nulla exceptio.
15 et notobiliter Bal. ꝛ An. ff. de peti. here. ¶ †Scdo no. ex hac gl. ꝙ generalis exclusio remediorum vel beneficiorum, intelligitur de his que cõpetunt iure cõi, non aũt iure speciali. Et istud com probo per duo. Primo quia. l. generaliter loquens, nunꝙ intel ligitur derogare in casu in quo aliqđ specialiter est statutũ: in gl. in auť. de here. ab intest. in princ. in verbo vocantibus. Bar. not. in extraua. ad reprimẽdũ. in verbo nõ obstãtib⁹ in. iiij. colũ. gloss. Bar. ꝛ alij. in. l. sciendum. in princ. ff. qui satis. cog. Scdo facit ꝛ
16 melp⁹, †qꝛ in generali derogatione nõ intelligit̃ derogatũ priuile gijs ꝛ iuri spẽli: tex. est melior de iure in. l. decurionibus. C. de si lentia. lib. xij. ꝛ ibi gloss. quam ad hoc reputat singularem Bald. in. c. j. in fin. quo tempo. mil. in vsibus feudo. et. l. c. ecclesia sancte

Marie. in. iiij. co. de consti. ꝛ in. c. cum ordinẽ. in pe. col. ꝛ ibi bo nus tex. de rescrip. hanc regulam tradit etiam Bal. in ver. si que vero. per illũ tex. in. ij. cõstitutiõe. C. ꝛ in. l. nõ plures. C. de sa. san. eccle. ꝛ in. l. fi. C. si cõtra ius vel vti. pu. ꝛ in. c. j. in pe. co. de rescri. ꝛ est glo. in. c. vnico. in gloss. antpe. in verbo consuetudine. de ca
17 pel. mo. in. vj. ¶ †Tertio not. ex hac gl. ꝙ in generali exclusione beneficiorũ vel iurium, nunꝙ intelligit̃ excludi beneficium resti tutionis in integrum cõpetens minori. ¶ Quarto pondero istã gl. ad illud qđ examinat Bal. ꝛ dubitat in. l. in cause. in. ij. in pnc.
18 ff. de mino. ꝑ gl. ibi ꝙ †si statutũ disponat ꝙ nulla exceptio põt opponi, an poterit peti restitutio in integrũ, per istam glo. puto ꝙ sic, quia restitutio in integrũ in generali exclusione non venit facit qđ vult gl. no. in. l. vnica. in glo. pe. post prin. C. de momen tanea pos. ꝛ glos. in. l. ꝛ si sine. §. fi. ff. de mino. ¶ Quinto põdero
19 istam gl. ad limitationẽ regule †ꝙ ius singulare facilius tollitur ꝙ ius cõmune. l. eius militis. §. militia missus. cum fi. ff. de testa. mili. nam ꝓcedit qñ specialiter derogatur: sed in generali dero gatione, venit potius ius cõmune quã singulare. ex his hec glos. remanet mirum in modum illustrata. ¶ Extra glo. inquantum
20 Bal. tangit †an renuntiatio litis requirat causam, ꝛ cõcludit ꝙ non. adde Bal. in. l. si aduersarius. C. de fide instru. ꝛ in. l. fi. C. qđ cum eo. ꝛ in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. ꝛ in. l. si militem. ad fi. C. de cõdi. ob causam. ꝛ in. l. j. C. si rector ꝓuincie. Limita sing. in re nuntiatiõe facta ab aliquo administratore: quoniã tũc est neces saria expressio cause, fm Bal. ꝛ Ang. in. l. j. C. de apo. publ. li. x.
21 Itẽ inquantũ tãgit Bal. †an qui renunciat liti debet cõdemna ri aduersario in expensis. adde Bal. in auť. contra qui propriã. in. ij. no. C. de non nume. pecu. Jason Padue.

1 ¶ Obligatio potest tolli, partim per solutionem partim per pactum. ꝛ nu. 7.
2 In pactis ꝛ conuentionibus requiritur causa, quando tendunt ad obligandum: secus si ad liberandum.
3 Si pacto de nõ petendo remittatur debitum quingentorum au reorum, requiritur insinuatio.
4 An sicut ex pacto nudo de donando hodie oritur actio vel con dictio ex. l. ita ex pacto nudo de non petendo, facto ex causa do nationis.
5 Aduocato potest fieri pactum de non petendo.
6 Exceptio pacti de non petendo an sit de impedientibus litis in gressum.
8 Licet per pactũ de nõ petendo non fit ipso iure sublatũ debitũ, tñ debitor si soluat per ignorantiã, poterit repetere solutum.

1 **Creditori tuo.** †Obligatio potest tolli partim per solutionem
2 partim per pactuꝫ. h. d. ¶ No. ex tex. ibi: ob causas. iuncta gl. †ꝙ in pactis ꝛ cõuentionibus reqrit̃ causa ꝛ dicit Odof. ꝙ istud alibi clari⁹ nõ inuenit̃. Intellige si tendũt ad obligandũ: quia nõ existente causa obstat exceptio doli. l. ij. §. circa. cum glos. ff. de excep. doli. secus in liberatorijs. l. tale pactũ in prin. ff. eo. dicunt tñ Ja. but. Sali. Fulg. d. Alex. ꝛ d. Ant. de alexã. hic, ꝙ si in conuentionibus liberatorijs exprimeret̃ cã, illa deberet cõsyderari: ꝛ ita saluant glo. hic, ꝑ. l. si cũ te. ff. eo. ¶ Tu caue: quia obstat regula. l. vice. in prin. C. de rei vxo. act. nec obst.
3 d. l. si cũ te. quia loquit̃ in errãte. †Itẽ per illud qđ dixi ꝙ in con uẽtionib⁹ liberatorijs nõ requiritur aliqua cã. infert Salice. hic post patruũ suum, ꝙ si creditor faceret debitori suo pactum de nõ petẽdo: ꝛ debitũ esset quingentorũ aureorũ, nõ requireretur tñ insinuatio, que alias requireret̃ in donatione excedẽte quingẽ tos aureos. sicut enim non requiritur causa donationis, vel alia cã: ita etiam nõ requirit̃ insinuatio. licet in vera donatione, vel in pacto de nõ petẽdo, qñ expresse fieret ex causa donationis requi rat̃ insinuatio. l. cõtra iuris ciuilis. §. ñ. ff. eo. Et in istis terminis ꝓprie loquit̃ gl. sing. in. l. si qs obligatione. ff. de reg. iur. istud vlti mum tenet etiã Jo. an. in addi. Spe. in ti. de instr. edi. §. porro. in pe. co. Sed cõiter reprehenditur, ꝛ tenet̃ ꝙ vtroqꝫ casu reqrat̃ insi nuatio, ad hoc vt valeat: fm Bar. in. l. modestinus. vbi Moder. ff. de dona. Bal. et Ange. in. d. l. cõtra iuris. §. fi. ꝛ. l. si vnus. §. pa ctus in. l. tale pact. in princi. ff. eo. et no. Bald. in. l. pactum. et. in xviij. q. C. de colla. cũ alijs concor. ad hoc alleg. per do. Alex. hic quibus adde Aug. exꝑsse idem firmantem, in. l. pacta que ꝯtra. j. eo. vbi dicit ꝙ alias ita vidit obseruatũ ꝛ iudicatuꝫ de facto in ciuitate Perusij. Ita dicit esse glo. singu. de hoc in. d. l. si qs obli gatione. et dicit sentire gloss. in. l. j. ff. que res pign. obli. non pos.
4 ¶ †Nunquid autẽ sicut ex pacto nudo de donando hodie orit̃ actio vel condictio ex. l. iuxta. l. si qs argẽtum. in prin. C. de dona. no. late Bar. in. l. legitima. ff. e. Ita ex pacto nudo de nõ petẽdo facto ex causa donationis, oriatur actio vel cõditio ex. l. ad dãna vel interesse. cõiter tenetur ꝙ nõ. qꝛ. d. l. si quis argentũ. proprie locũ habet, qñ cõuẽtio donationis principaliter tendit ad agen dum: sed pactũ de nõ petẽdo, etiã factũ ex cã donationis, prin

cipaliter nõ tendit ad agendũ:ita in effectu cõcludũt Cy.⁊ Bal.
⁊ An.in.l.pacta que ꝯ.j.eo.⁊ late Bar.in.l.si vnus.§.pactus ne
5 peteret.in.vj.col.ff.eo.vbi soleo ordinarie ponere.¶ † Scđo no.
ibi tuo patrocinio.patrono cause ⁊ sic aduocato põt fieri pactũ
de nõ petẽdo:eo quia in preteritũ causam defendit.⁊ tale pactũ
nõ est improbatũ.⁊ sic limita.l.litem.j.de pcur.¶ Tertio no.ibi
6 petitionẽ repellit.fortẽ ⁊ mirabilẽ text.† ꝙ exceptio pacti de non
petẽdo est de impedientibus litis ingressum:ꝯ doctri.Bar.in.l.
nam postea ꝙ.i prin.vbi dixi.ff.de iureiu.⁊ in.l.si vnus.§.pactus
ne peteret.in.vij.col.ff.eo.rñde dupliciter fm Fulgo.⁊ do.Alex.
hic.Primo ꝙ tex.intelligit repetitionẽ repellit.s.in effectu.Scđo
ꝙ exceptio erat notoria.vt hic late per do.Alexan.⁊ vltra addu
cta per eũ adde bonũ tex.in.c.qm̃.ad fi.de filijs psby.quẽ ad hoc
allegat Panor.in.c.exeptionẽ excõicatiõis.vbi etiã do.Anto.⁊
alij de excep.Jo.an.⁊ alij in.c.j.de lit.cõtes.in.vj.Adde Pau.de
ca.in.l.ait pretor.⁊ ibi plenius quã hic.d.Alex.in.iij.col.ff.de iu
reiurã.¶ Quarto no.ex tex.ibi partim ciuili iure: partim hono
7 rario liberatus es.† qđ idem debitum potest in parte tolli p solu
tionẽ et pro illa liberať ipso iure,et sic iure ciuili.Et in parte põt
tolli per pactũ nudum de non petendo:quo casu nõ liberať ipso
iure:quia pactũ nudum nõ potest tollere ciuilẽ obligationẽ.Et
sic non liberať de iure ciuili.qꝛ ius ciuile non fomentat pacta nu
da nisi interueniẽte stipulatione,⁊ acceptilatione:sed solum tole
rantꝰ de iure pretorio,per editum pretoris dispensantis ꝙ pacta
seruentꝰ.¶ Ultimo dũ tex. dicit exceptio perpetua pacti vel doli
dic ꝙ exceptio directa pacti,cõpetit vere paciscẽti sibijpsi. sꝫ ex
ceptio doli qñ alteri q̃riť.l.⁊.heredi.§.iulianꝰ.ff.e.vť qñ a.l.tacite
inducitur vt per gl.⁊ doc.in.l.iurisgẽtiũ.§.fi.ff.eo.⁊ cuius vtilitatꝫ
8 sit declaraui in.l.ij.s.eo.¶ No.tñ finem istius.l.iuncta gl.† ꝙ li
cet per pactũ de nõ petẽdo nõ sit ipso iure sublatũ debitũ:tamẽ
debitor p ignorantiã soluens,posset solutũ repetere.et dicit glo.
siue soluat errore facti siue etiam errore iuris.Ratio est quia qñ
illud qđ soluiť est omni iure indebitũ,quocũqꝫ errore soluať sem
per potest repeti.vt no.in.l.cũ,quis.p gl.⁊ ibi dixi.s.de iur.⁊ fac.
igno.Ita hic per pactũ de nõ petẽdo qꝛ quãdo tolliť ipso iure na
turalis,⁊ ciuilis elidiť:est perinde acsi esset penitꝰ indebitũ:ideo
quocũqꝫ errore soluať potest repeti.Maxime quia soluẽs est tu
tus exceptiõe pemptoria ⁊ fauorabili. Sed qñ esset obligatio ci
uilis non elisa,vel melius obligatio naturalis nõ elisa:tũc distin
guitur an errore facti soluať ⁊ põt repeti.Secus si errore iuris.
l.error.C.ad le.fal.declaraui in.d.l.cum quis.

1 ☞ Pactũ cõtra.l.vel bonos mores est nullum:et diciť contra
l.quando.l.expresse prohibet pactum fieri.
2 Ubicũqꝫ in aliqua dispositione apponitur a superiore clausula
decreti annullatiua,tunc pactũ vel consensus partium nihil po
test operari:quia vbi apponitur clausula annullatiua,illud videť
datum pro forma.
3 Sicut pactũ contra.l.est nullum:ita ꝯ bonos mores:⁊ ꝯ bonos
mores aliter dꝛ de iure cano.⁊ aliter de iure ciuili.
4 Juramentum ꝯ bonos mores de iure cano.non est obligatoriũ.
5 Donatio facta inter virum ⁊ vxorem constante matrimonio fir
matur iuramento.
6 Donatio inter virũ ⁊ vxorem constante matrimonio,⁊ inter pa
trem ⁊ filium in potestate,equiparantur.
7 Negatiua ꝑposita verbo potest,importat impossibilitatem.
8 Actio bonefidei informata per pactũ,efficitur stricti iuris.
9 Etiam in actione stricti iuris,qñ peto qđ est meũ,vel fuit aliquã
do meum,veniunt fructus a tempore more.

1 PActa que contra. † Pactũ ꝯtra.l.
vť bonos mores
est inualidum.h.d.Et ponit tres casus in quibus pa
ctum est nullũ.¶ No.j.ꝙ pactũ ꝯ.l.est nullũ:⁊ diciť ꝯ
l.qñ.l.expsse prohibet pactum fieri.si vero.l.nõ prohibeat expres
se pactũ fieri ⁊ tũc si dispositio.l.respicit fauorẽ partis,põt fieri
pactũ in ꝯriũ.l.pacisci.⁊.l.pactũ.ff.eo.⁊ plene no.p gl.⁊ doc.in.d.
l.pacisci.secus si respiceret publicã vtilitatẽ.l.iurisgẽtiũ.§.si paci
scar.⁊.§.⁊ generaliter.ff.eo.Qñ aũt pactũ dꝛ ꝯ.l.⁊ qñ ꝑter,decla
rat Bar.in.l.cum lex.in pe.col. ff.de fideius.⁊ in. l.i. ff. de noua.
2 Bal.in.l.nõ dubiũ.in pe.q.C.de legi.¶ † Et ad cõfirmationẽ,ꝙ
vbicũqꝫ in aliqua dispositione apponiť a superiore clausula de
creti annullatiua:vt qꝛ dicať si secus factũ fuerit sit irritũ ⁊ ina
a ne.tũc pactũ a vel cõsensus partiũ nihil potest operari gl. no.in.c.
statutũ.ad fi.prin.in ꝟbo committantꝰ.⁊ in.c.dispendia.in verbo
processus.de rescrip.in.vj.iuncto eo qđ vult gl.no.cle.j.in verbo
inhibẽtes,de iurepatro.⁊ est glo.de iure ciuili notabilis in.l.a di
uo pio.in glos.ij.in verbo actionem. ff.de ritu nup.quam ad hoc
multũ no.Bal.in.l.nõ dubiũ.in.x.col.C.de leg.nulli.⁊ in.l. iube
mus.§.sane.in.j.post principiũ.C.de sa.san.eccle.⁊ in.l.ea q.C.de
dona.añ nup.⁊ i.c.executor.ad fi.in.ꝟ.nisi expsse.quẽ do.ibi mul
tũ no.de cõce.pbẽ.l.vj.rõ qꝛ vbi apponiť cła annullatiua:tunc il
lud videť datũ p forma fm Bal.⁊ An.in.l.j.ff.de libe.⁊ posth.
sequiť Pet.de ancha.in cõmento.c.canonũ statuta.in ver.q̃ro
si statuto caueať ꝙ notarij.de cõsti.sꝫ vbi aliquid requiritur pro
forma ꝯsensus,pactũ nihil opatur:auť.iubemꝰ.C.de iudi.Bar.
3 in.l.de his.ff.de transac.¶ † Scđo no.ꝙ sicut pactũ contra.l.est
nullũ:ita cõtra bonos mores.⁊ aduerte ꝙ contra bonos mores
aliter dicitur de iure ciuili,⁊ aliter de iure canonico:nã de iure
ciuili qcquid est improbum vel inhonestũ,diciť cõtra bonos mo
res:sꝫ de iure canonico,illud solũ qđ inducit peccatũ:fm Bal.h
in scđo no.⁊ in.l.pactũ dotali.in.xix.q.C.de coll.⁊ in.l.nõ dubiũ.
in.xvij.op.C.de legi.⁊ in.c.j.§.itẽ sacramẽta.de pa.iur.fir.in vsi.
feu.⁊ notabiliter in ru:C.de ꝯdi.ob tur.cau.Et dicit Pau.de ca.
4 h/ꝙ regła.c.nõ est obligatoriũ.de re.iu.in.vj.q̃ dicit ꝙ † iuramẽ
b tum b ꝯ bonos mores nõ est obligatoriũ.dꝫ intelligi qñ est ꝯ bo
nos mores de iure canonico:⁊ sic qñ inducit peccatũ:secꝰ qñ est
5 ꝯtra bonos mores ciuiles.¶ † Et p hoc infert/ꝙ donatio fctã c
c inter maritũ ⁊ vxorẽ cõstante mrĩmonio firmať iuramẽto:qꝛ lꝫ
sit ꝯ bonos mores ciuiles.l.j.ff.de do.inter virũ ⁊ vxo.tñ non est
ꝯtra bonos mores canonicos:ergo firmať iuramẽto.in hoc pas
su bar.variauit:nã in.d.l.j.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.tenuit p
illũ tex.ꝙ talis donatio nõ firmeť iuramẽto.⁊ sentit in.l.cũ qs de
cedens.§.j.ff.de leg.iij.istam pertem tenent Bal.Sali.⁊ Fulgo.
in.d.l.j.⁊ Bal.in.l.si quis inquilinos.§.j.ff.de leg.j.⁊ in.l.cũ mul
te.in pe.co.C.de dona.ante nup.⁊ in repe.l.ij.in.v.q.prin.C.de re
scin.vẽ.⁊ late in.c.cũ ꝯtingat.xv.co.⁊ seq.de iureiu.Pau.de ca.in
consi.lxiiij.qđ inci.super isto puncto occurrũt tria videnda.in.ij.
dubio.Card.in cle.j.§.porro.in.v.q.de iureiur.¶ Cõtraria opi.
est magis cõis ⁊ vera/quã tenet idẽ Bar.in.l.seius ⁊ augeriꝰ.ff.
ad le.fal.⁊ in.l.si quis pro eo.ad fi.principij.ff.de fideius.hãc late
per plura fundamẽta tenẽt Guil.de cu.⁊ albe.in.l.sꝫ ⁊ si posses
sori.§.itẽ si iurauero.ff.de iureiurã.Fede.de senis.in ꝯsil.ccl.qđ
incipit pũctus q̃stionis talis est stãte matrimonio.Bal.in repet.
l.ij.in.xlix.col.in ver.venio ad scđm.ff.de iureiur.Ange. in.l.pe.
§.mulier.ff.solu.matri.late imo.in cõmento.c.cũ cõtingat.in.x.
membro.⁊ ibi Panor.in.ix.col.de iureiur.⁊ do.Abb.quẽ oĩno
vide in consi.lxxviij.in.ij.volu.incip.factũ sic ꝓponitur quedam
dña.B.Jmo.⁊ Moder.in.l.si quis inquilinos.§.fi.ff.de lega.j.
Rapha.cu.in.d.l.si quis p eo.Paul.de ca.hic/⁊ in ꝯsil.xcix.qđ
incipit notandũ est ꝙ prefatũ statutũ.Lud.in ꝯsi.xliiij.qđ incip.
ex.s.narrato themate vnũ eliciť dubiũ.⁊ in ꝯsi.ccxciij.qđ incipit
presupposito ꝙ dictũ legatũ.d.Alex.vbi dicit istam esse magis
cõem opi.in consi.viij.in.ij.vo.qđ incipit visis ⁊ cõsyderatis his
que in themate ꝯtinentꝰ.⁊ in cõsi.clvij.in.ij.vo.qđ incipit viso in
strumento donationis.in pe.co.d.Frã.de are.in consi.lxxiiij.qđ
incipit diligẽter ⁊ mature põderatis.vbi pro hoc adducit/quia
si esset ꝯ bonos mores naturales vel iurisgentiũ , nõ cõfirmareť
morte.quia hꝫ perpetuã cãm prohibitionis.l.generaliter.⁊ in.l.
si plagij.ff.de verb.obli.⁊ tñ confirmať morte.l.papinianus.cũ
6 glo.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.¶ † Pro ista parte bene facit:nã
donatio inter vi.⁊ vxo.ꝯstante matrimonio,⁊ donatio inter pa
trem ⁊ filiũ q est in ptãte/eqparantꝰ.l.donationes quas parẽtes.
C.de dona.inter vi.⁊ vxo.sed donatio inter patrẽ ⁊ filiũ in ptãte
q̃uis prohibita a.l.ciuili.tñ firmať iuramẽto:fm Bal.in.l.fi.ad
fi.C.de vsuc.p dona.⁊ in rep.l.ij.xviij.char.ff.de iureiu.d.Alex.
in.l.si donatione.vbi late dixi.c.de colla.ergo similiter firmabiť
iuramẽto donatio inter maritum ⁊ vxo.¶ Ultra alios ponde
ra pro hac parte/ꝙ tex.in.d.l.j.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.nõ di
cit ꝙ talis donatio sit ꝯ bonos mores:sꝫ bene dicit ꝙ moribꝰ,⁊
sic ꝯsuetudine est ꝓhibita:ergo cõtrarijs moribꝰ posset permit
ti generaliter:put simili inductiõe vtunť Bal.⁊.d.Alex.in.l.mo
ribus.in prin.per illũ tex.ff.de vul.⁊ pu.Ang.⁊ Jmo.in.l.capta
torias.ff.de here.insti.⁊ in.l.more.ff.de acqui.her.⁊.d.Alexã.in
l.captatorias.ff.de test mili.sicut ergo per ꝯsuetudinẽ potest ge
neraliter pmitti:ita p pactũ iuratum in casu particulari:arguẽ
do a pacto iurato ad statutũ.vt p Bar.in.l.fi.in.iiij.co.j.c.Ang.
in.l.oẽs populi.ff.de de insti.⁊ iur.Bal.in repe.l.j.in.xv.co.C.de
sa.san.ecc.¶ Capio glo.in ver.bonos mores.quã diuide in tres
in prima declarat tex.in scđa exemplificat.in tertia ponit distin
ctionẽ.scđa ibi:⁊ da exẽplũ.tertia ibi:⁊ distingue.¶ In ea.in fi.
habes ꝙ in.l.stipulatio ista.§.alteri.ideo vꝫ accessoriuꝫ ⁊ sic pa
ctũ penale:eo qꝛ pactũ nõ est cõtra.l.sed preter.⁊ sequiť Bar.h/
7 ⁊ gl.⁊ Bar.in.l.nõ dubiũ.ad fi.C.de legi.⁊ in.d.§.alteri.† Jllud
nõ est verũ:nã cũ.l.dicat alteri stipulari nemo põt.negatiua pre
posita verbo põt,importat impossibilitatẽ.gl.in.c.j.de regu.iur.
in.vj.Bar.in.l.gallus.in prin.ff.de libe.⁊ posth.⁊ licet Bart.in
l.cũ lex.in pe.col.ff.de fideius.nimiũ subtilizauerit/dicẽs ꝙ.l.lo
quiť in ꝑsenti,qꝛ dicit nemo põt.secus si dixisset in futuro nemo
possit.⁊ aliter Sali.hic in.ij.co.¶ Tu clare rñde vt per Bal.in
l.nõ dubiũ.in.xiiij.oppo.C.de legi.Bart.in.l.ita stipulatꝰ:in.xij.
oppositione pe.partis.ff.de verbo.obli.¶ Capio glo.fi.in verbo
nullam vim.

a ¶ Tũc pa
ctuꝫ. Adde
Alexan. de
imo.in.l.cũ
lex.ff.de fide
ius.in apo
stillis.

b ¶ Juramẽ
tum. Adde
Bar.i.l.qđ
eis.C.de nu
ptijs. Bar.
in.l.stipula
tio hoc mõ.
de ꝟbo.obl.
Bal.i auť.
sacramẽta.i
iiij.col. C.si
aduer.ven.

c ¶ Donatio
facta. Adde
Abb.i.c.fi.
de dona.in
ter virum ⁊
vxo.doct.in
c.lꝫ.de pac.
lib.vj.

nullam vim.que no.enumerat vires pactorū.⁊ inserit ꝙ pactum
perimat,dicit vt,acceptilationes.Tu melius exemplifica in ac-
tione iniuriarū,vel furti,vel alia ex delicto ad penam competen-
te:que per pactum ipso iure perimitur.l.si tibi.§.quedā.vbi gl.⁊
8 doc.ff.eo. ¶ In tertio effectu no.† ꝙ actio bonefidei informata
per pactum efficitur stricti iuris.idem tenet glos.in.l.iurisgentiū.
§.quinimo.ff.eo.Bar.hic ⁊ ibi.reprobat.⁊ ibi vt plurimum alij
sequunť.⁊ Io.fab.⁊ ang.de are.in.§.si actionē.l.videam⁹.in.ij.ff.
de vsu.per tex.in.l.ij.C.de pact.inter emp.⁊ ven.vbi in actione in
formata veniūt fruct⁹ a tēpore more.⁊ tñ si esset stricti iuris,veni
rent solū a tēpore lit.cōte.l.videamus.in.ij.§.si.actionē.ff.de vsur.
Responde subtiliter/qđ in.d.l.ij.ideo est quia agitur ad illud qđ
9 aliquādo fuit meum.†vnde etiā in actionibus stricti iuris,qñ pe
to id quod est meum,vel aliquando fuit meum,veniūt fructus a
tēpore more.d.l.videamus.§.si actionem.declaraui in.l.cum fun-
dus.in pri.ff.si cer.pe.Ista fuit subtilis responsio Bal.in repe.
l.petens.in pe.col.ſ.eo.⁊ in.d.§.quinimo.⁊ ibi Raph.fulgo.in.ſ.
col.sibi ascribit hanc subtilem solutionem.

1 ☞ Quoties creditor succedit debitori vel ecōtra:actio confun
ditur ratione contrarietatis pro parte pro qua est heres:nisi per
pactum effectus sit conseruatus.
2 Si titius recipiat fundum in emphiteosim,cum illa cōditione,
vt habebat titius.intelligitur cum illis oneribus ⁊ pactis.
3 Si creditor adijt here.debitoris cum beneficio inuentarij,pōt ci
tatis citandis implorare officiū iudicis,vt sibi assignet aliquam
rem hereditariā pro suo credito,de qua possit libere disponere.
4 Actio ⁊ passio non possunt in eodem subiecto simul concurrere.
5 Actio ex stipulatu competit ad incertum,⁊ non ad certum,
6 Non est differentia an res tradatur vel dimittatur.

DEbitori tuo. Ista.l.habet materiam dif
ficilem.⁊ dicit do.Alexā.in
fi.ꝙ est scrupulosa materia.Diuidiť in duas.In pri
ma ponitur vna decisio in genere.In scđa alia decisio
in spem.scđa ibi:sed si eam.h.d.si creditor succedat debitori actio
1 confundiť:sed per pactum potest effectus conseruari.¶ † No.j.
regulā/quotiescūꝗ creditor succedit debitori vel econtra actio
cōfunditur ratione cōtrarietatis:quia actio ⁊ passio nō possunt
simul stare in eodē subiecto:vnde si,in totū succedat:in totuz con-
funditur.si in parte:cōfunditur pro qua parte est heres.l.si vxor.
C.de bo.auto.iudi.pos.l.licet.C.ad le.fal.cum alijs allegatis in gl.
¶ Amplia istam regulam vt procedat,etiam si creditor succedēs
debitori sit grauatus per fideicommissum de restituendo heredi
tatem:fm Ange.⁊ Imol.in.l.deducta.in prin.ff.ad treb. Tñ in
contrariū facit text.in.l.huiusmodi.§.edes.iuncta glo.ff.de lega.
j.Limita ⁊ declara istam regulam:vt habes per Paul.de cast.
in consi.clxij.incipien.visa facti narratione satis lōga.in.j.colum.
¶ Limita etiam alijs tribus notabilibus modis.vt hic per do.
Alexan.Et adde in materia qđ decidit Ludo.ro.in consil.clxxvj.
qđ incipit visis dubijs propositi thematis.Et idem adde/ꝙ cre-
ditor heres institutus a debitore,petendo debitum non renun-
tiat hereditatem:dūmodo petat cum expressa protestatione.glo.
est in.l.vt debitum.in glo.j.⁊ no.Bald.C.de heredi.acť.⁊ Bald.⁊
2 Pau.de castr.hic.¶ † Scđo pondera text.ibi ea conditione.⁊c.
ꝙ tex.improprie dicit conditione:quia re vera hic non est cōditio
⁊ ideo expone.i.eo tenore ⁊ pacto/prout exponit glos.in.l.societa
tem mecū.in princ.in gl.j.ff.pro so.vel.expone cōditiōe.i.onere.et
hoc modo facit pro eo qđ no.Bart,in.l.nihil.per illū tex.ff.de cō
iungen.cum emancipa.lib.ꝙ si titius recipiat fundum in emphi-
teosim cum illa conditione,habeat vt titius:intelligitur.i.cū illis
oneribus ⁊ pactis.facit text.in.l.ea conditione.vbi Bal.⁊ Sali.
idem no.C.de rescin.vendi.⁊ text.in.§.cum autem impubes.insti.
de adop.⁊ glo.in.c.verum.in glo.ij.in duob⁹ locis de cōdi.appo.
et ad hoc vide qđ decidit Io.an.in addi.Spe.in ti.de instru.edi.
§.nunc vero aliqua.in vlti.co.in.q.quā dicit fuisse de facto.testa-
tor constituit quēdam consanguineum suū vniuersalem heredez,
ea conditione ꝙ non succedat nec apprehendat possessionem in
parte vel in totum,nisi prius per executores testamēti sit satisfa-
ctum omnibus legatarijs:ꝙ licet testator vsus sit termino cōdi-
tione:tñ nō fuit proprie conditio sed onus impositū heredi/phi
bendo apprehensionē possessionis ad certū tempus:vnde ponde
ra hic esse tex.ꝑ regula quā tradit Bar.in.l.cū de bonis.ꝑ illum
tex.C.de dona.ꝙ ista verba ea cōditione.qñ sequiť dictio vt.sicut
in hoc text.nō importāt cōditionē sed modū.adde text.in.l.quo-
niam.et ibi Bald.C.de re.permu.⁊ text.in.l.societatē mecum.ff.
pro socio.⁊ tex.in.l.meuia.cum gl.ff.de manu.testa.¶ Hinc dicit
Barto.in.l.quibus diebus.§.fi.in.ij.colū.ff.de condi.⁊ demō.qđ
si,testator dicat lego titio centum ea conditione vt aliquid faciat
certe non obstante ꝙ dicat conditione:tamen erit modus:⁊ illa
verba ea conditione.nō accipiuntur proprie,cū testatores cōiter
ignorent quid sit.sequiť do.Alexan.in consi.cij.in.j.volu.qđ inci.

visis ⁊ ponderatis his que narrantur in themate.in.j.⁊.ij.colū.⁊
in consi.cxix.in.j.vol.qđ incipit.viso ꝓcessu super causa vertēte.
in.ij.col.¶ Adde etiā Bar.in.l.societatem.§.arbitrorū.in prin.
ff.pro socio.vbi per glo.iuncto tex.no.ꝙ licet verba dispositiōis
dicant ea cōditione:tñ illa verba non faciunt conditionem si na
tura verborū sequētiū hoc non patitur. ¶ Vel ⁊ tertio intellige
istū tex.cōdictione sine causa.idest cōuentione vt ꝑ gl.fi.in.l.legē.
⁊ ibi declarat Sali.in.xj.oppo.ſ.eo.¶ Capio gl.in verbo confu-
sa est.quā no.Et dicit Ange.in.d.l.generaliter.ff.de fideiuſ.istā
gl.esse magistram ⁊ meliorem que sit in iure.hanc glos.diuide in
tres In prima allegat sex cōcordantes ad tex.In secunda oppo-
nit ⁊ soluit.In tertia ponit notabilē distin.que habet.v.casus.se-
cunda ibi:sed cōtra.tertia.ibi:⁊ distingue.¶ In scđa parte vltra
glo.⁊ que addunt doc.no.illud qđ in practica est quotidianū qđ
3 ponit Bal.hic† ꝙ si creditor adijt hereditatem debitoris cū be-
neficio inuentarij,potest citatis citandis implorare officiū iudi-
cis,vt sibi assignet aliquam rem hereditariā pro suo credito,de
qua possit libere disponere.commendat Pau.de cast.hic dicēs
alibi nō vidisse.⁊ domi.Alexā.qui dicit ꝙ ita alias fecit de facto
obseruari ⁊ qđ idem tenet Bal.in.l.fi.§.in computatione.in ver.
venio ad oppositiones.C.de iure delibe.Sed caue quia Pau.de
ca.nō bene recitat Bal.⁊ loquitur etiam anteꝗ adiuerit.l.vt de
bitum.ſ.de heredi.actio.Item adde ꝙ istud dictum Bal.etiam
sequitur ⁊ reputat singulare idem Pau.de ca.in.l.quoniam in
prioribus.ad fi.per illum tex.C.de inoffi.test.¶ In tertia parte
glos.no.pulchrā distinctionem per.v.casus.Ratio primi est pro
4 pter cōtradictionē.†q: actio ⁊ passio non possunt simul concur
rere in eodem subiecto.vnde tūc extincta obligatione principali
extinguitur fideiussoria,q̄ per se stare nō potest.Ratio secūdi ca
sus est ⁊ tertij/q: obligationes sunt tunc paris potentie,nec vna
per aliam potest tolli cum sit incertum que tolli debeat.istam ra
tionem assignat tex.l.generaliter.ff.de fideiusso.In quarto casu
ratio est.quia fideiussor suꝑpsius esse nō potest.l.heres.§.seruo.
ff.de fideiuſ.alle.in gl.ꝗuis Pau.de ca.aliā rationē assignet/q:
scđm eū superfluum est dare accessoriū,cū vigeat principalis actio
ꝑ quā solā pōt tm̄ ꝯsequi quantū per ambas.hec rō nō placet:q:
scđm hanc rōnem,qñ vnus correus succedit alteri,deberet extin
gui:qđ est falsum:vt.s̄.per glo.¶ Istum vltimū casum limita ni
si fideiussor dedisset hypothecā vel pignus.tex.est sing.in.l.cum
quis.§.fi.cum glo.ff.de solu.quem ad hoc Bar.ibi reputat sing.
¶ Scđo limita/nisi lis fuisset ꝯtestata cōtra fideiussorē.l.seru⁹.
ad fi.⁊ ibi Cy.⁊ Bal.ff.de infam.⁊ ibi Ang.dicit ꝙ ille tex.est ad
hoc singularis ⁊ peregrinus.¶ Tertio limita/nisi fideiussor in-
uentarium fecisset:cum censeatur in gradu ⁊ statu in quo erat
anteꝗ hereditatē adiret.fm Bart.in.l.generaliter.ff.de fideiuſ.
Cy.Salic.⁊ Moder.hic cum concor.de quibus per do.Alexā.
¶ Capio glo.in verbo ex stipulatu.quam diuido in quatuor.in
prima timore taciti contrarij exponit ex stipulatu.i.ex stipulatio-
5 ne certi condictiōis.† Nam actio ex stipulatu cōpetit ad incertū
⁊ non ad certum.l.si quis certum.ff.si cer.petatur.insti.de verb.
obli.in prin sed hic debita erat certa quātitas:ergo nō pōt cōpe
tere actio ex stipulatu.gl.fatetur.nā tex.nō dicit actione ex stipu
latu:sed dicit ex stipulatu,hoc est ex stipulatione.⁊ sic denotat fa
ctum,⁊ non actionem.⁊ sic competit certi condictio,que cōpetit
ad omnia certa:intellige verum respectu heredis stipulantis suū
creditum:sed quatenus stipulatur pro alijs creditoribus,dicitur
stipulatio continere incertū.l.liber homo.ij.§.fin.ff.de verb.obl.
fm Bal.⁊ Sali.in.iiij.oppo.⁊ Pau.de ca.hic.¶ In scđa que est
ibi:alioquin.glo.respondet tacite questioni,quando non interue
nisset stipulatio.⁊ ponit tres casus principales.¶ Prim⁹ est cla
rus,quādo tradidit hereditatem pacto incontinēti apposito.cla
rum estꝙ agi potest ex illo pacto,sicut ex stipulatione:cū pactū
vestiať coherentia traditionis.vt in gl.dū dicit differētia est,quā
do interuenit stipulatio,agitur certi cōdictione.quādo vero pa
ctum vestitum coherentia traditionis cōpetit actio prescri.ver.
l.rebus.⁊.l.ea lege.C.de rerū ꝑmu.¶ Scđs casus glo.est quādo
nō tradidit hereditatem:puta quia aduersarius possidebat:sed
sibi dimisit ex causa transactionis,pacto incōtinenti apposito:⁊
tunc tenet glo.ꝙ ex pacto agi non potest.Et si dicis quare pactū
non vestitur coherentia dimissionis,sicut coherentia traditiōis.
6 †cum non sit differentia an res tradatur an dimittatur.l.qua ra-
tione.§.interdū.ff.de acqui.re.domi.§.interdū.insti.de re.diui.
iuncta.l.si mulier.ff.de condit.ob causam.⁊.l.si spōsalibus.§.j.ff.
de iur.dot.respōde omissa sol.Bal.⁊ Mod.ꝙ gl.hic loquitur,
qñ dimissio est facta ex causa transactionis,in qua est speciale ꝙ
nō opereť idē qđ traditio.i.translationem dñij:cū nō fiat aīo trāſ
ferendi dñium,sed finiendi litem.tex.est singu.in.l.si pro fundo.
vbi Bar.⁊ doc.ſ.ti.j.quē ad hoc reputat sig.Bal.in.c.j.ad fi.de
ꝯtro.inter do.⁊ vasa.⁊ alibi de benefi.in vsi.feu.¶ Terti⁹ casus
glo.est qñ heres obtenta sentētia dimisit hereditatē aduersario,

sine vllo pacto ⁊ in hoc glo. cōcludit ꝙ pro suo credito aget prima actione. ⁊ licet sit sublata ipso iure. l. in omnibus. ff. de solu. ⁊ hoc tex. tñ cum aduersarius habeat hereditatē, ⁊ sic vicē heredis obtineat, est perinde ac si ista actio nō esset confusa. l. ij. §. pe. ff. de here. vēdi. alleg. in glo. ⁊ l. heredem. ff. de his qui. vt indig. ¶ Pro alijs creditoribus inquantū gl. vult actionem posse cedi, male dicit: ex quo creditoribus solū cōpetit actio cōtra verū heredem. l. ij. vbi dixi. s. eo. vnde tūc dic agi actione ex sentētia: vt in gl. qñ dimissio ex aliquo cōtractu puta donationis vel venditionis non fieret. l. hereditatem. ff. de dona. Iason Padue.

1 ☞ Pactum inter dominum ⁊ pastorem, vt fetus nascituri inequaliter diuidantur, validum est.
2 Si animal sit datum in socidam, periculū est domini ⁊ pastoris.
3 Si in mutuo pecunie in quo est translatum dominium creditor ex pacto habet principalem vtilitatem, ad eum spectat periculum illius pecunie: dato ꝙ dominium sit translatū in ipsum debitorem. ⁊ dato ꝙ sit debitor quantitatis, que perire non potest.
4 Qui tenet̃ ad custodiam rei ratione publici vel priuati officij, non sufficit ꝙ probet interitum: nisi etiā probet casum fortuitū.
5 Quando verba. l. referuntur ad iudicem, oritur officiū iudicis: et non actio.

1 SI pascenda. † Pactum inter pastorē et dñm pecorū, vt fetus nascituri inequaliter diuidant̃, validū est. h. d. Et qño talis inequalis conuentio valeat habes tex. cum glo. in l. si non fuerint. in princ. ff. pro so. ⁊ quia ista. l. tractat de animalibus datis in socidā. vltra plures qōnes positas p Ang. de peru. in tractatu societatis ⁊ socide. in scđa parte pn. ¶ † Quero si
2 animal datū in socidā pereat, cuius sit periculū. Cōclude ꝙ si dñs retinuit dominium, eius est periculum: per regulam. l. pignus. C. de pignor. acti. nisi dolus vel culpa pastoris interuenerit. Si vero dominium est trāslatum in pastorem, quia datū est estimatum. l. quoties. C. de iure do. tunc licet videtur dicendum ꝙ periculum debeat esse pastoris, per regulam. d. l. pignus. tamen est commune pastoris ⁊ domini: text. est in. l. cum duobus. §. damna. ff. pro soc. ſm Bal. Salice. et Moder. hic. et Bald. in. l. j. in viij. q. C. pro soc. ⁊ in. l. j. C. de fruct. ⁊ lit. expen. ¶ Et si dicis dominium est pastoris ergo etiam eius debet esse periculum. d. l. pignus. rñde no. ſm Bal. hic melius q̃ in locis predictis: qđ esset verum si tota vtilitas ad eum spectaret: sed quia vtilitas est communis: ita periculum est cōe. ⁊ licet Bal. nihil alleget: alle. tex. meliorem de iure in. l. titius. ver. sed nec ipsius. ff. de prescrip. ver. quē Pau. de cast. ibi dicit esse singularissimum ⁊ mirabilē ⁊
3 nescire alibi cōcordantē: vbi est tex. † ꝙ in mutuo pecunie in quo translatum est dñium, tamen si creditor ex pacto habet principalem vtilitatē, ad eū spectat periculum illius pecunie: dato ꝙ dominiū sit trāslatū in ipsum debitorē. Item ⁊ fortius dato ꝙ sit debitor quātitatis, que perire nō potest. l. incendiū. C. si cer. pet. Teneas cordi illū tex. quia valde solēnis est: itē vide qđ decidit
4 Bal. in. l. si. patruus. in vlti. q. C. cōia vtri. iudi. ¶ † Item adde ꝙ decidit Bal. in. l. cum ita. §. species. ad fi. ff. de lega. ij. ꝙ ei qui tenet̃ ad custodiā rei ratione publici vel priuati officij, non sufficit
a pbare[a] interitum, nisi etiam probat casum fortuitum. ⁊ ideo non sufficit pastori vel caprario portare pelles animalium, q̃ꝙ p hoc constet de interitu. nisi pbet casum fortuitum. puta mortalitatis vel similem. sequit̃ do. Alexan. in consi. clviij. in. ij. vol. qđ incipit in causa ⁊ lite vertēte inter Ludouicū. ¶ Scđo pondera tex. ibi:
5 per iudicē compellet̃. tex. ꝯ regulam glo. ⁊ do. † ꝙ qñ verba legis referunt̃ ad iudicē, oritur officium iudicis, ⁊ nō actio: gl. in. l. si sor. C. de colla. ⁊ in. l. si res obligata. ad fi. ff. de leg. j. Bar. melius quā alibi in. l. vnica. in. iij. col. ff. de condit. ex. l. facit. l. metū. §. sed qđ pretor. ⁊ ibi Barto. not. ff. ꝙ met. cā. ⁊ vide ꝙ per hāc regulā decidit Bar. in. l. solēt. in. ij. co. ff. de ali. le. ⁊ in. l. cū satis. in. ij. col. C. de agri. ⁊ cen. lib. xj. nā hic verba expresse referunt̃ ad iudicem. ⁊ tamen oritur actio. vt in glo. approbata per omnes: nisi respondeatur, ꝙ verū videtur qñ verba. l. referuntur ad iudicem in futurum: ⁊ ita loquuntur omnes glo. ibi ⁊ doc. in locis preal. secus si in presenti: ⁊ ita loquit̃ iste text. ¶ Capio gl. in verbo compellet̃. ibi si voluerunt esse socij. adde, qđ presumit̃ quando dñium est cōmunicatum inter eos. l. si id qđ. ff. pro socio. vel quādo sumus in dubio. l. si tibi aree. ff. de prescri. ver. ⁊ diffuse per do. Alexan. hic ad quem te remitto: sed si dominium esset in totum translatum in pastorem, cum pacto de quo in hac. l. tūc nō esset societas: de cuius natura est non transferre dominium in totū. vt clare dicit text. in d. l. si tibi aree. in prin. ⁊ sic esset cōtractus innominatus do vt facias, vt ibi in glo. Item ad istam glo. dum tractat qua actione compellatur: vide notabiliter Ang. in consi. cciiij. incipien. visa dicta scriptura. ⁊ intellige ⁊ declara vt ibi per eum. Iason.

a ¶ Nō sufficit probare. Adde Ioān. an. in. c. auditis. de prescrip.

b ¶ Dictio irritū. Adde Spec. tit. de teste. §. iij. ꝟ. est ⁊ alia.

1 ☞ Remittens ius qđ quis habet ex sententia, per dolū aduersarij, illud non perdit.
2 Promittens nō mouere controuersiam, quando dolus nō interuenit, intelligitur facere pactū de nō petēdo, nec in iudicio nec extra: nec de iure nec de facto.
3 Dolus dans cām pacto liberatorio, non annulat ipso iure.
4 Pactū initum dolo mero iure valet sed potest rescindi.
5 Dictio irritum est: non semper importat ipso iure, nisi virtute geminationis,
6 Ex pacto de non petendo oritur obligatio naturalis.

1 CUm posteaq̃. † Remittens ius qđ qs habet ex sentētia per dolum aduersarij, illud non perdit. h. d. Et pone sic casum. mater mea vendicabat quosdā seruos a te, tanq̃ suos. lata fuit snīa pro ea. post snīam tu dolo induxisti matrē meā pro aliquo minimo sibi dato, vt tibi promitteret sub pena qđ nullam amplius controuersiam tibi moueret de istis seruis: ⁊ deciditur vt in tex. ꝙ pactum est nullū. ¶ No. ex tex. ibi nullā esse cōtro
2 uersiam. ſm Bal. ⁊ Sali. † ꝙ promittens non mouere cōtrouersiam, qñ dolus non interuenit, intelligitur facere pactū de nō petēdo. tu dic ꝙ plus operant̃ ista verba. qđ intelligitur nec in iudicio nec extra. ⁊ sic etiā ante litē conte. Item intelligitur qđ nec de iure nec de facto: ſm Bar. in. l. amplius nō petitū in. ij. colū. ff. rem ra. ha. ⁊ aliquid in. l. lucius. §. tres heredes. per illū tex. cum gloss. ff. ad trebel. ⁊ in l. diuus. ff. de peti. here. Bal. in. l. j. C. de testi. ⁊ in addi. Spe. in tit. de emp. ⁊ vē. in versi. cōtrouertia. ⁊ in. l. j. vbi etiā Ang. C. de prescrip. lon. tempo. ⁊ in. l. causas. ī. ti. j. Sali. i. l. q fundum. ī. tit. j. do. Anto. de bu. in. c. si diligenti. de prescrip. d. Alex. in. ꝯsi. lij. in. ij. volu. qđ incipit. viso testamento Bartolomei. ⁊ talis promissio cōmittitur etiā per oppositionē exceptionum. l. non solum. §. si status. vbi Bar. ⁊ doc. ff. de pcu. ⁊ Bal. i. l. j. C. de test.
3 Ang. i. l. eum qui. ephesi. ⁊. §. qđ exigimus. ff. de cōst. pe. ¶ † Scđo no. ꝙ dolus dans causam pacto liberatorio, non annullat ipso iure. ratio quia fit super actione iudicati, ⁊ sic stricti iuris. Nam liberatio regulatur secundū naturam cōtractus super quo interponitur. ſm Bart. l. et eleganter. post princi. ff. de dolo. ⁊ i. l. de tutela. vbi etiā Bal. C. de integ. resti. mino. Dicit tñ singu. Bal. nec alibi legi in. c. j. in vlt. col. de plus petitio. ꝙ de iure cano. oēs ꝯtractus sunt bonefidei, quantum ad effectū: vnde semper de iure cano. dolus dās cām cuicūq; ꝯtractui, reddit eū ipso iure nullū: quia non inueni tex. de iure cano. facientē substantialem differentiam inter ꝯtractus bonefidei ⁊ stricti iuris. ⁊ isto mō. §. actionū. institu. de acti. non haberet effectum de iure cano. Ego dubito quia quando nō tractatur de materia peccati, aut de materia spirituali, ius ciuile qđ nō reperitur immutatū p ius canonicū, procedit etiam in foro canonico: ita no. doc. in. c. fin. de solut. not. in. c. j. et. ij. de oper. nonun. ¶ Tertio pōdera tex. in verbo irritū est: ꝙ cum sit presentis tēporis, intelligitur ipso iure. glos. in. l. in criminali. cū fi. C. de iur.
4 om. iudi. ⁊ tñ postea in fi. tex. dicit liberabit. ⁊ patet, † quia pactum initum dolo mero iure valet: sed potest rescidi. l. dolo, vel metu. C. de inutili stipu. rñdet Sali. qđ verbū presentis temporis intelligitur ipso iure, nisi verba que sequūtur aliter inducant. Adde ꝙ eādem doctrinam tradit panor. in. c. quisquis. de electio. per gloss.
5 in. c. inolita. in glo. prima. in fi. xj. q. j. † tu dic ꝙ dictio irritum[b] est
b nō semper importat ipso iure. tex. est in auť. ex causa. in ver. irritum est. C. de libe. prete. vel exhere. ⁊ ibi Bal. in. iij. col. dicit ꝙ est generale, ⁊ potest intelligi ipso iure, ⁊ in effectu, ⁊ dicit̃ irritum. i. sine ritu seu solēnitate. ⁊ idē Bal. in auť. nō licet. eo. titu. ¶ Fallit virtute geminationis, qñ diceretur est irritū ⁊ cassum: tunc bene intelligitur ipso iure vt vult glos. singu. in auť. cassa. in glo. j. C. de sa. san. ecc. no. Bal. in. l. nō dubium. in. vj. no. per illū tex. C. de legi. Imo fortius verba futuri temporis si sint geminata, intelligūtur ipso iure. si dicat̃ irritentur ⁊ cassentur. Ita singu. no. Bald. in ti. de pace cōstan. in. x. col. in verbo ⁊ in irritum deducat̃. ¶ Ultimo not. ex textu in fin. ibi liberabit. secundum Cy. Bald. Ange. Sal. ⁊ Fulg. hic tex. expressiorem de iure quod ex pacto de non petendo oritur obligatio naturalis: quia qui promittit, obligatur naturaliter: alias male diceret textus in fin. liberabit. si non esset aliqua obligatio. De quo habetis per Barto. et alios vbi est locus suus in lege si vnus. §. pactus ne peteret. ff. eodem.

1 ☞ Pactum appositum iuxta traditionem dotis, vestit̃ coherētia ipsius traditionis, ⁊ actionem producit.
2 Regulariter pactum nudum non producit actionem.
3 Pactum nudum appositum iuxta traditionē, vestitur coherentia traditionis, ⁊ actionem producit: dūmodo incontinenti apponatur ⁊ traditio sit voluntaria.
Ex pacto apposito iuxta traditionē oritur vtilis certi condictio.
4 Maritus fuit cōfessus recepisse dotem, ⁊ promisit restituere patri stipulanti pro filia propria, immediate fit aliud instrumentū, in
5 quo continetur promissio dotis dande viro: non obstante confessione, an ex primo instrumento adueniente casu restitutionis dotis filia possit petere dotem.

Legem quam. Ista lex fuit alte cōmentata & repetita per Sal. hic: & in aliquib⁹ lect. fuit repetita per Bar. sed non est proprie repetitio Bar. Et divide in quatuor ptes que clare patent in litera. scda ibi: nec obesse. tertia ibi: tūc enim. quar
1 ta ibi: alioquin. h. d. ¶ † Pactum appositum iuxta traditionem dotis, vestitur coherentia ipsius traditionis, & actionem producit h. d. & istū text. habes de verbo ad verbum. in. l. j. de pact. conuen. Not. primo ex text. ibi. seruari oportet: q᷑ ista verba qñ proferunt a. l. ciuili intelliguntur vt producant actionem & exceptionem. fa. cit. l. statuas. ff. de acquir. re. do. secus qñ proferuntur a. l. pretoria: sic intellige. l. iurisgentiū. §. pretor ait. ff. eo. & quis Bar. ibi multum dubitauerit etiam si in. l. pretoria adijceret dictio oīno. que est pci sa: q᷑ diceret oīno seruent. text. est quem ad hoc specialiter pondero in. l. pe. in verb. omnimodo obseruanda. j. eo. Et ista conferunt
2 ad intellectum. c. j. extra eo. ¶ † Scdo not. q᷑ regulariter pactum nudum nō producit actionem: fallit in multis casibus quos enumeraui in. l. lecta. ff. si cert. pet. solent poni in. l. iurisgentium. §. sed cum nulla. vbi etiam plenius posui. ff. eod. ¶ Tertio no. regulam
3 † pactum nudum appositū iuxta traditionem vestitur coherētia traditionis, & actionem producit: dūmodo incontinenti apponatur, & traditio sit voluntaria: vt statim dicā: et in hoc differt in tribus a vestimento rerū interuentu: q᷑ illud habet locū solū in contractib⁹ innoīatis, siue traditio fiat tūc, siue ex interuallo, siue voluntarie, siue ex necessitate. Ista differentia est ex mente Ange. in d. l. iurisgentium. §. quinimo. in. ij. col. Jaco. but. & Pau. de cast. in l. in traditionib⁹. ff. eo. O dof. & d. Alex. quicqd dicāt & male Bar. et Ange. in. d. l. in traditionib⁹. Cy. in. l. ij. in. ij. q. C. de euic. & in. l. si tibi. in fi. per illū tex. C. loca. Et per hoc male dicit glo. hic in verb. conuenit q᷑ hoc pactū nudum fuit vestitū rei interuentu: imo coherentia traditionis. ¶ Limita predictā regulam / qñ traditio est voluntaria: tūc bene vestit pactum incontinēti appositū: secus si traditio fieret ex necessitate precedentis obligationis vel ɔtractus. glo. est no. & magistra in. d. l. in traditionibus. quam reputāt singu. Ang. & Imo. in. l. si cuz dotē. in princ. ff. solu. mat. Et limita duob⁹ modis vt ibi per. d. Alex. in. v. col. ¶ Glo. in ver. legem. dividitur in duas partes. In prima timore taciti contrarij. gl. exponit tex. In secunda declarat qualiter facta fuerit ista conuētio ibi: et fuit hec conuentio. In prima ergo glo. exponit legem: id est cōuentionem. Ideo sic exposuit glo. q᷑ ad priuatum non spectat facere leges. l. j. & l. fi. C. de legi. Imo mulieres nō pñt interesse quando fiūt leges. Nec possunt cōsuetudines inducere: vt pbat text. in l. j. in verb. virorū. ff. de legi. ¶ Pro ista expositione allegatur glo. l. j. ff. depo. in. §. si conueniat. mihi videtur q᷑ illa lex ineuitabiliter obstet ɔ̄ glo. vt ista expositio fieri nō possit. Dicit eñ ibi tex. ɔtractus ex cōuentione legē accipiūt: si ibi intelligeret legē. i. cōuentionem. esset barbara & inepta locutio: & esset dicere conuentionez ex conuentione accipiūt. Et ppterea per illū tex. debet stare proprie l. in isto tex. Et quamuis priuatus non possit condere. l. que sit iuris: tñ potest apponere. l. priuatam rei sue. ¶ Capio glo. fi. in verb. condictio. quā diuide in quatuor. ¶ In pria timore taciti ɔ̄ij duplicter intelligit tex. put duplr habet. Quod ɔ̄rium sic forma. nā
4 tex. vult: q᷑ ex pacto apposito iuxta traditionez oriat vtilis certi condictio: ɔ̄ imo oritur actio prescri. verb. l. rebus. j. de re. permu. gl. respondet ꝗ habeatur cōditio fine litera c: idē importet q᷑ conuētio: prout credo q᷑ capiat in. d. l. debitor. in verb. ea conditione. ɔ̄. eo. et tunc non denotat nomē actionis: & sic cesset obiectuz. Si habeatur cōdictio per c: et tūc cōponit a cō: q᷑ est simul/ et dictio: eo q᷑ ista simul tāta interpellatio que in actionib⁹ personalib⁹ requirebat. §. appellamus. insti. de act. declaraui in. l. certi cōdictio. in prin. ff. si cer. pet. & tūc pōt intelligi de certi condictione generali, que cōcurrit cū actione prescri. verb. ¶ In scda que est ibi: & dic condictio vtilis. glo. timore alterius taciti ɔ̄ij exponit tex. & illud ɔ̄rium est tale: nam tex. vult ex pacto apposito iuxta traditionem oriri vtilē actionez ɔ̄ imo orit directa: iuribus alleg. in glo. gl. fatetur: & per hoc exponit text. vtilis: id est efficax. ¶ In tertia que est ibi: sed contra. j. loca. gl. fortiter oppo. ɔ̄ tex. & se remittit. ¶ In quarta & vltima que est ibi item no. glos. per viā notabilis format tres qōnes de quibus se remittit. ¶ Redeo ad tertiā partē in qua oppo. de. l. si tibi. C. loca. vbi aliquis soluit pecuniaz pro colonis: tem pore solutionis, et sic traditionis apposuit pactum q᷑ dñs redderet: dicit ibi tex. ex illo pacto nō potest agi: ergo non vestitur coherentia traditionis. Bar. respōdet / q᷑ pactū appositū iuxta traditionem vestitur in fauorē tradentis, vt hic: sed non in dānum tradētis: vt in ɔ̄rio. q᷑ nihil est. Vera solutio est / q᷑ ibi ille soluit creditorib⁹ colonorum: & fecit pactū cuz dño fundi cōducti: ideo pactū non vestit coherentia traditiōis. q᷑ nō est factū cū illo cui pecunia est tradita: sed cū alio: ista est vera: reiectis alijs solutionibus.
5 ¶ Extra glo. Bart. hic format notabilem. q. quam dicit pendere de facto. † Maritus fuit confessus recepisse dotem, promisit restituere patri stipulanti pro filia, ppria, immediate fit quoddā aliud instrumentum, in quo continetur promissio dotis dande viro: nō obstante ɔfessione, an ex primo instro adueniēte casu restōnis dotis: filia possit petere dotez: & determinat q᷑ non: qñ scdm instrm fuit factum incōtinēti / put presuppo. in themate: q᷑ ɔctus posterior cōnexus primo ei derogat. l. j. §. fi. ff. de stip. seruo. secus qñ sequens contractus fuisset factus ex interuallo: dic totum econtra fm do. Alex. in. l. penul. §. j. ff. solu. matri. Et ante eum do. Abb. in consi. xxiij. in. ij. volu. in causa que ad presens vertitur in dominaz Floridam. in. iij. colum. Jason Padue.

1 ☞ Pactū non porrigit effectum nisi ad eū cuius interest.
2 Estimatio rei dotalis vel alterius rei in dubio facit emptionez: nisi in certis casibus vt. j.
3 Quando fundus datur estimatus in dotez, intelligitur datus cū omnibus oneribus & obligationibus suis: nisi pactuz expressum sit in contrarium.
4 Non solum ex toto instrumento, sed ex qualibet eius parte inducitur probatio.

Ex conuentione. Diuidit in duas partes. In prima loquit quando res dotalis fuit data inestimata, vnde cuz soluta mat. reuertatur ad nouercā, & sic ipsa teneat satisfacere creditori fundi de vsuris: ideo stipulatio de releuādo maritū a talibus vsuris, non transit ad eius heredē: q᷑ nihil interest sua. In scda loquit qñ res dotalis datur estimata / & sic facit emptionē: & sic non reuertit amplius ad nouercaz. scda ibi: sed si fundus.
1 h. d. † Pactum non porrigit effectum nisi ad eum cuius interest.
2 h. d. ¶ † Not. q᷑ estimatio rei dotalis vel alterius rei in dubio facit emptionem, concor. l. si. cum gl. & l. quoties. & l. si inter. C. de iure do. habetur in. l. si estimatis. ff. sol. ma. cū alijs concor. de quib⁹ per do. Alex. ¶ Limita istam regulam quatuor modis. Primo fm Cy. Bal. & Sali. hic: quando fit ad finem vt faciat emptionē, secus si solum ad fin. cognoscendi valorem rei: vt possit probari si postea fundus per maritū dānificatur: vt not. doc. in. d. l. si estimatis. & in dubio vbicunqz fit mentio precij, talis estimatio censetur facta vt faciat emptionē. glo. est valde not. in. l. si inter virū. et ibi Bal. C. de iure do. intellige qñ precium corresponderet valori rei, alias secus. glo. est valde sing. in. l. j. §. j. ff. de suspi. fm Bal. & Sal. hic: & Bal. in. l. j. in. iij. q. C. cōmo. do. Frā. de are. in cōsil. lxxiij. q᷑ incipit diligēter ponderatis. ¶ Scdo. not. limita dictā regulam, vt procedat quādo estimatio fit a prin. in ipsa rei traditione: tunc bene facit emptionē: secus si postea fieret ex interuallo. fm Bal. et Sali. hic. ¶ Tertio limita in animalibus datis in socidam estimatis: talis estimatio non facit emptionem, ex quo emolumentū non spectat in totum ad pastorem: fm Bald. in. l. si pascenda. vbi dixi. s. eo. & in addi. Spec. in tit. de loca. in. ij. col. ad fi. in versic. estimatis bonis datis in socidā. ¶ Quarto singulariter limita, & hāc teneas cordi / q᷑ estimatio rei dotalis facit emptionez, quādo maritus est soluendo: als secus: ita Bal. & Salic. in. l. interest. ad fi. C. de vsufru. moti precipue per gl. singu. in simili. in. l. in rebus. in princip. C. de iure dot. Imo. in. l. si estimatis. in prin. ff. solu. matr. q᷑ tu intellige vt notabiliter limitat Bal. hic: in. ij. opp. & ita als in contingētia facti obtinui in ciuitate Mediolani. ¶ † Scdo no. ex hoc
3 tex. q᷑ qñ fundus datur estimatus in dotem, intelligitur dat⁹ cū oibus oneribus & obligationib⁹ suis: nisi pactum expressum sit in contrarium / vt hic: quod intellige & limita vt per Bal. & Sal. hic.
4 ¶ † Tertio no. ex hoc text. ibi: ita vt pars instrumēti. q᷑ nō solum ex toto instrumēto, sed ex qualibet eius parte inducitur pbatio: ita no. Bal. & Sall. hic: q᷑ videt facere cōtra ea que tenet Bar. in rub. ff. de ope. no. nun. in viti. col. Cano. in. c. j. de proba. et in. c. contingit. de fide instrum. & est similis tex. in. l. j. C. fine cen. vel reliqui. ¶ Capie glo. antepe. quā diuide in tres. In prima assignat rationem in text. In scda timore taciti ɔ̄ij exponit tex. In tertia opponit contra tex. & dupliciter sol. scda ibi: & dic ex vendito. tertia ibi: item contra. In fi. glo lz gl. & Bar. teneāt scdam solutionē, & sit vera in se: tñ nō tollit ɔ̄rium: ex quo in vtraqz. l. querit an hoc pactū valeat cōtra ptātem: cōiter tenetur. ij. sol. ibi posita in glo. ita tenent Odof. Cy. Bal. Sall. & cōiter moderni hic.

1 ☞ Vltima pacta valent & derogant prioribus.
2 Constitutio generalis derogatoria, non tollit actus iuratos precedentes.
3 Vltima derogant prioribus q᷑ habet locū in vltimis volunta. in pactis: codicillis: in ɔctibus: in senten. interlo. in constit. procuratorum: in rescrip. in iuramentis: in legibus: in statutis: in consuetudi. in fama: in mora: in opinione.
4 Clausula precedēs an sit maioris efficacie ad determinationez sequentium & econtra.
5 Que fiūt in iudicio sunt maioris roboris & firmitatis, ꝗ que fiunt extra iudicium.
6 Vbi decretū iudicis interuenit: oīa pꝛ̄sumunt rite & recte pcessisse.

7 Propter autoritatē iudiciariā oīa presumunt̄ solenniter ꝓcessisse dato q̄d iudex sit vnus ribaldus.
8 Ubi decretū superioris est interpositū in alienatione vel alio contractu ecclesie, censetur factus in vtilitatem ecclesie.
9 Tutor dicit̄ cōtrahere cū pupillo palam ⁊ bonafide, qū facit contractum in presentia iudicis.
10 Quos effectus operatur presentia iudicis.
11 Queadmodū in vltimis voluntatibus verba derogatoria apposita in primo testa. impediūt sequentia, nisi specialiter reuocet̄ illa derogatio: idem etiam fit in contractibus.
12 Protestatio verbalis non tollitur per alium actum verbalem.
13 Matrimo. cōtractum metu, est ipo iure nullum: nec est necesse q̄ rescindatur per actionem q̄d metus causa.
14 Simulatio contractus qualiter probetur.
15 An protestatio in futurum cōcepta impediat matrimonium.
16 Si vltramōtanus portat literas sui episcopi, qualiter est cleric⁹/ an faciant fidem.

Acta nouissima. Premitte ad euidentiaȝ triplicem
speciē pactorū: vt hic ꝑ Barto. ⁊ melius Bal. Salic. et
Pau. de ca. Et dicit Bal. hic iuxta principiū q̄d Bar
to. ⁊ alij in hoc euidentiali improprie loquunt̄: ⁊ cū eo simil'r tenet
Pau. de ca. Ita figura casum in hac. l. vt facit Cyn. ¶ Et diuide
istaȝ. l. in duas ptes. In pria ponitur decisio in gnē. In scd'a infer
tur ad spēm. scd'a ibi: quapropter. Hoc dicit in pactis ꝯtrarijs seu in
cōpatibilib⁹: vltimū pactū seruādū est, et censet̄ maioris efficacie
si sit pactū in iudicio. h. d. figura casum in terminis: vt ꝑ Cyn. hic.
1 ¶ † Not. j. in specie regulā/ q̄d vltima pacta valēt ⁊ derogāt prio
ribus/ vt hic: ⁊. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. eo. ¶ Limita, nisi
primū pactū esset iuratū: istud non inuenio ab aliquo in specie ta
ctum/ sed ꝓbo. Naȝ qū primū pactū hȝ verba derogatoria ad se
quētia pacta, nō tollit̄ per sequēs: vt hic in glo. j. ab oībus appro
bata: sed sic est q̄d iuramētū hȝ vim ỽborū derogatorioȝ, adeo q̄d
sequēs actus nō valeat sine spāli reuocatione. Jo. andr. in regula
q̄d semel. in mercurialib⁹. Bar. in. l. si q̄s in ꝑncipio testamēti. cir
ca fi. ꝑncipij. ff. de lega. iij. ⁊ in. l. oēs ppli. in. iij. q. iij. q̄ōnis principa
lis. ff. de iust. ⁊ iur. ꝑ tex. in. l. cum pater. §. filius matrē. ff. de lega. ij.
¶ Cōfirmo ꝑ illud q̄d vult glo. singu. in. c. cū nō deceat. in glos. fi.
2 de ele. in. vj. † q̄d cōstitutio gnālis derogatoria, nō tollit act⁹ iura
tos ꝓcedentes: quā glo. ꝑ singulari no. ⁊ sequit̄ Ange. in. l. j. §. que
onerande. ff. qua. re. actio nō datur. facit bonus tex. in. c. ꝯstitutus.
de rescrip. facit q̄d vult glo. no. in cle. dudū. §. fi. in ver. pacta. de se
pul. Sed ad primū fundamentū posses tu prouecte subtiliter dice
re, q̄d est verū in se, sed nō ad terminos huius. l. q: in ista. l. secundū
pactū fuit factū apud acta, vñ si fuisset in actis insinuatū, haberet
vim reuocatiōis clausule derogatorie: vt sing. tenet Bal. in. l. san
cimus. C. de testa. ⁊ ibi sequunt̄ Fulg. ⁊ Pau. de ca. lȝ Alex. repro
3 bet ibi dixi de hoc vltimo. ¶ † Scd'o gnālius no. ex hac. l. q̄d vlti
ma derogent priorib⁹: ista regula procedit in pactis: vt hic: adde
tex. in. l. j. §. fi. ff. de stipu. seruo. ⁊ in. l. clari. ⁊ ibi Bal. C. de fideicom.
¶ Scd'o ꝓcedit in vltima volūtate. l. iij. §. pe. ff. de adi. le. et hoc in
glo. in. l. hac cōsultissima. §. si q̄s autem. ⁊. l. sancimus. C. de testa. c.
cū marthe. de celebra. mis. glo. not. in. c. j. de cōsti. in. vj. Adeo q̄d in
vltio testō semꝑ inest tacite clausula cassans ⁊ irritās, etiaȝ aliud
testm̄ ꝓcedēs: ⁊ sic supfluo ponit̄ illa clausula a notarijs/ s'm Bal.
in. l. fi. in. v. q. C. de edi. di. adri. tol. ꝓbat tex. in. d. l. sancimus. in ver.
ipso iure. ⁊ in. §. pe. insti. quib. mo. test. infir. ¶ Tertio ꝓcedit etiaȝ
in codicillis, nam vltimi tollūt priores ꝯrios. l. cum ꝓponatis. vbi
gl. ⁊ Bar. C. de codicil. ¶ Quarto ꝓcedit in ꝯctib⁹. l. cū in plures.
§. locator horrei. ff. loca. ⁊. d. l. j. §. fin. ff. de stipu. seruo. ⁊. d. l. clari. C.
de fideicō. adeo q̄d in ꝯctibus nō est necesse apponere illa ỽba cas
santes ⁊ irritātes oēm aliuȝ ꝯctū precedētē. q: hoc tacite itelligit̄.
tex. est quē Bal. ibi ad hoc reputat sing. in. c. j. de trāsact. ¶ Quin
to hȝ locū in sententia interlocutoria. l. q̄d iussit. ff. de re iudi. secus
tamen est in diffinitiua. l. j. C. qū ꝓuo. non est neces. intelligendo vt
per Bar. ⁊ alios in. l. nā posteaq̄. §. si dānetur. ff. de iureiur. per Ca
no. in. c. inter monasteriū. de re iud. ¶ Sexto hȝ locum in constitu
tione ꝓcuratorū. l. si q̄s cū ꝓcuratorio, in fi. ff. de ꝓcu. ¶ Septimo
ꝓcedit in rescriptis. c. ceterū. de rescri. plene no. in. c. j. e. ti. ¶ Octa
uo locū habet in iuramētis. l. duobus. §. fi. cū. l. seq. ff. de iureiuran.
¶ Nono ꝓcedit in legib⁹. l. sed ⁊ posteriores. ff. de legi. gl. in. c. j. de
cōsti. in. vj. ¶ Decimo ꝓcedit in statutis. s'm Bart. in. l. si certarū.
§. fi. ff. de testa. mili. ⁊ in. l. oēs popul. in vlti. q. iij. q̄ōnis princ. ff. de
iusti. ⁊ iure. ¶ Undecimo hȝ locū in consuetudinibus: nā vltima
cōsuetudo si sit perfecta seu ꝑscripta derogat ꝓcedētibus: glos. est
not. in. l. nemo alieno nomine. §. temporalis. ff. de reg. iur. no. Bal.
in. c. j. de feu. cogni. in vsi. feudo. ¶ Duodecimo hȝ locuȝ in fama.
q: vltima fama tollit priorem. l. si mater. vbi gl. C. ne de sta. defun.
Bar. in. l. fi. C. si ser. aut libe. li. x. ⁊ in. l. is pōt. in. x. col. ff. de acq. her.
Bal. in. l. sacrosancte. in fi. C. de sac. sanc. eccle. ⁊ in. l. fin. ff. de termo.
et in. c. cum inter. R. seniorē. de elec. ¶ Tertiodecimo ꝓcedit quā
tum ad moram: vltima eīn mora nocet. l. illud. ff. de peri. ⁊ ꝯmo. rei
vēdi. l. si seruū. §. sequit̄. ff. de ỽbo. obl. ¶ Quartodecimo ⁊ vltimo
ꝓcedit qū plures opi. referunt̄ a legislatore, vel a glo. vltima in du
bio censet̄ approbari alijs reiectis. Ita not. Bart. in. l. bona fides.
per illū tex. cū glo. ff. deposi. glo. in. l. qui filiū. §. sabinus. ff. ad treb.
Not. Bal. in. l. si mater. per illū tex. C. de statu defun. facit tex. in. §.
itē preciū. ⁊ ibi Ang. de are. ad hoc no. insti. de emp. ⁊ vend. ⁊ in si
mili tex. no. in. l. mela. §. j. ff. de ali. lega. Bal. in aut. ex testō. in. ij. co
lū. C. de coll. vbi idē dicit de dictis Inn. ⁊ refert Jo. an. in. c. j. de pe
nis. in. vj. in nouel. q̄ Host. asserebat se viua voce audiuisse Inno
cen. idē dicentē. ⁊ vlti. oppo. videt̄ per eū approbari. Istud limitat
do. Fran. de are. in cōsi. clxiij. q̄d incip. diligenter ⁊ mature discus
sis. qū prima opi. saperet equitatē, scd'a merū rigorē, tūc prima cen
setur approbata/ ⁊ non scd'a: allegat ad hoc glo. pro no. in. l. si cum
4 exceptiōe. §. sed ⁊ si q̄s. ff. q̄d me. cau. † ¶ Alibi tū habemus q̄ cla
precedens est maioris efficacie ad determinationeȝ sequētium/ q̄
ecōtra. Ita no. Bar. in. l. si quis in principio. ff. de leg. iij. Bar. in. l.
auia. in ꝑn. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ in. l. si q̄s ex argētarijs. §. si initiuȝ.
in. j. col. ff. de eden. Mathesi. in no. clj. Lud. ro. in ꝯsi. ciiij. incip. pa
ter reuerēde. ⁊ in ꝯsi. cccccij. inci. diligēter inspectis. in. j. col. Pau.
de ca. Fulg. ⁊. d. Alex. in. l. j. C. de lib. prete. Alex. in ꝯsi. lj. in. iij. vol.
viso themate supiascripto. bene facit quod egregie dicit Jaco. de
are. parmensis. in. l. iiij. §. si ab ignoto. ff. de manu. q̄d per ꝯctū pre
cedentē melius probat̄ simulatio sequētis ꝯctus q̄ econtra: ⁊ euȝ
refert et sequit̄ Bal. in rub. extra eo. de pac. in. j. col. Ad idem bene
facit, q: conditio adiecta in institutione intelligitur repetita in le
gato postea facto. l. duos. ⁊. l. auia. ⁊ ibi Bar. ff. de cōdi. ⁊ demon.
secus si legatū precedat. l. si filiū. in prin. ⁊ ibi glo. ⁊ Bar. ff. qū dies
leg. ced. ¶ Tertio not. ex text. ibi: ⁊ maxime si apud acta presidis.
5 ad † ea que fiunt in iudicio. hinc dicunt Bal. Sali. Pau. de cast. et
do. Alex. hic: q̄d p̄ntia iudicis inducit magnā presumptionē pro
his que corā eo agunt̄, et presumit̄ dolus ⁊ metus abesse vbi decre
tum iudicis interuenit: per. l. j. C. de predi. decuri. lib. x. facit. l. trās
actione. vbi doc. j. tit. j. in. ij. ¶ Cōfirmo prio regulā quā tradit no.
6 Spe. in ti. de emp. ⁊ ven. §. nūc dicendū. ver. ⁊ breuiter. † q̄d vbi de
cretū iudicis interuenit, oīa ꝑsumunt̄ rite et recte ꝓcessisse. seq̄tur
Bal. in. l. cū hi. §. si pretor. ff. de trāsa. ⁊ in. c. in p̄ntia. in vlti. colū. de
renun. cū alijs cōcor. quas allegat. d. Alex. in ꝯsi. ccxlv. q̄d inci. vi
sis scriptis mihi trāsmis. in. iij. col. al's cōsi. ciij. in. ij. vol. ¶ Scd'o fa
7 cit q̄d not. Bal. in. c. sicut. in. ij. col. de re iud. † q̄d propter autorita
tem iudiciariā oīa presumunt̄ solēniter ꝓcessisse, etiam si iudex sit
vn⁹ ribaldus: q̄d reputat tenē. mēti. ¶ Tertio facit q̄d sing. mul
8 tū vult Bal. in. c. j. in. ij. col. de his qui feu. dare pos. † q̄d vbi decre
tū superioris est interpositū in alienatione vel alio contractu eccle
sie, censet̄ factus in vtilitatē eccl'ie: q̄d dictū reputat egregiū/ ⁊ seq
tur do. Alex. in ꝯsil. lxxix. q̄d incip. circa primū de quo querit̄ scilȝ
corā quo dño. in. viij. col. in. j. volu. adde Bal. idem tenentē in. d. c.
sicut. circa fi. alibi dicit Bal. in. c. j. in vlti. col. de cōsir. vti. vel inuti.
q̄d vbi adest decretum iudicis, ibi presumit̄ q̄d nulla deceptio in
teruenit. ¶ Quarto facit q̄d singu. dicit Bart. in. l. frater a fratre.
9 in. xvj. col. ff. de condi. inde. † q̄d tutor dicitur ꝯhere cū pupillo pa
lam ⁊ bonafide: iux. l. non existimo. ff. de admi. tut. ⁊ in. l. cū ipse. C.
de ꝯhen. emp. qū facit ꝯctum in p̄ntia iudicis. q̄d valde no. ⁊ mul
tum pōderat ⁊ sequit̄ Imo. in. l. j. §. fuit quesitū. in. iij. col. ff. ad tre
bel. ⁊. d. Alexā. in. l. trāsactiōe. in. ij. j. de trāsac. ¶ Quinto facit q̄d
no. Bar. et Bal. in. l. j. C. de ꝑdi. decuri. lib. x. per illū tex. in ver. im
moderat⁹ vēditor ⁊c. q̄d vbi in cōtractu venditiōis interuenit de
cretū iudicis, nō pōt rescindi vēditio tanq̄ sit facta citra dimidiā
iusti precij, beneficio. l. ij. C. de rescin. vend. Et istud sequit̄ Angel.
in consi. cxxix. q̄d incip. tutor vxori. in fi. Tamen hoc vltimū cōiter
reprobatur per Imo. ⁊ alios Moder. in. l. si quis cum aliter. ff. de
verbo. oblig. Imo. in. l. precia rerū. vbi. d. Alex. in. iiij. ⁊. v. col. ff. ad
leg. falci. Panor. in. c. cū causa. in. ij. col. de emp. ⁊ vend. ꝑ text. in. l.
ij. C. de fide instru. ⁊ iur. haste fisca. lib. x. facit. l. si quidē. C. de predi.
mino. ¶ Limita predicta vt sing. per Bal. in. l. tutores. ff. de ꝯsir.
tuto. vt procedant in iudicibus maioribus, secus in inferioribus.
per. §. nos aūt. insti. de attili. tuto. ⁊ dicit q̄ sunt verba do. Azo. in
sum. C. de tuto. ⁊ cura. qui non satisde. ¶ Quarto not. ex hoc text.
10 vnum effectum quē operat̄ p̄ntia iudicis. † Adde alium effectum
s'm Bal. Sali. ⁊ Moder. hic: q: testm̄ vel dona. cā mor. coraȝ duo
bus testibus valent, si coram iudice insinuetur. l. oīum. C. de testa.
¶ Item confessio facta in iudicio sine causa valet. glo. est not. in. l.
j. in glo. pe. ad fi. ff. de interro. actio. Cy. ⁊ alij in. l. general'r. C. de nō
nume. pecu. ¶ Item habet quartū effectū/ q: vbi al's iuri de futu
ro renunciari non pōt. l. si ita scriptum. §. si sub conditione. ff. de le
ga. ij. l. is qui heres. ⁊. l. qui superstitis. ff. de acquir. here. et glos. et
doc. in. l. j. §. eo. tū talis renunciatio facta in iudicio valet: glo. in. l.
in plurimū in fi. ff. de acq. here. ⁊ glo. in. l. j. ff. de cura. bo. dan. Bar. et
alij in. l. j. §. eo. ¶ Quintus effectus s'm quosdam est/ q̄ in iudicio
fingitur

fingitur stipulatio.l.cum ostendimus.§.fin.ff.de fideiuss.tut.Bar. in.l.cum quis decedens.in princi.ff.de lega.iij.de quo dic vt late p scribentes.in.l.j.in prin.ff.de ver.obl.ponit.d.Alex.in.l.siue apud acta.in.j.not.ad fin.j.titu.j.¶ Sextus not.effectus est q̄ si aliquis cōfiteatur in iudicio ex cā mutui,nō habet exceptionē nō nu.pec. etiam intra biennium:fm Sali.in.l.vnica in.j.col.per glo.ad literā ibi.C.de cōfes.qđ est diligenter notādū ad limitationē tituli.C. de non nu.pecu.ꝛ instit.de litera.obl.¶ Septimus effectus est q̄ h̄ pactū nudū nō sit efficax ad agendū.l.iurisgentiū.§.sed cū nulla.ff.eo.ꝛ.l.legem.ꝭ.eo.tñ bene fit in iudicio,ꝛ tendit ad iudicium adiuuandū:vt pactum de reficiendis expensis,vel de iudicato soluendo:tūc vestitur colore iudicij,ꝛ producit actionē efficacem:gl. est no.in aut.generaliter.in verbo cōscribat.C.de episco.ꝛ.cle.glo. in.l.eum pro quo.iuncto.tex.ff.de in ius vocā.per quas glo.ita cōcludit Bal.in repe.l.tale pactū.§.q̄ ꝓuocauit.in.vij.ꝛ meli⁹ in.xj. col.ff.eo.Ludo.ꝛ do.Alexan.in.l.j.in prin.ff.de ver.obli.ꝛ idē do. Alex.in rub.eo tit.de ver.obl.in.ij.col.Contra tñ predicta est tex. in.l.siue apud acta.j.de transac.ꝛ ibi Bal.in.j.col.not.qđ pactum nudū factum in iudicio,tñ remanet nudū.¶ Capio gl.in ꝟb.nouissima.quā diuide in.vj.In prima exemplificat tex.In scđa euȝ extendit.In alijs ponit quatuor limitationes ad text.partes patet. In ea.ibi:nisi primū deroget vltimo.¶ Not.ꝑpetuo istā partem gl.quā doct.multū not.ꝛ Bal.ꝛ Ange.dicūt esse valde singula.ꝛ Paul.de ca.hic:in.ij.col.dicit qđ istud est melius qđ habeam⁹ in

11 hac lege q̄†quēadmodū in vltimis volūtatibus verba derogatoria apposita in primo testamēto impediunt sequētia,nisi specialiter reuocetur illa derogatio.l.si quis in principio testamenti.ff.de leg.iij.qđ idē etiā fit in cōtractibus.Cōtra istā conclu.gl.opponit Bar.de.l.cū in plures.§.locator horrei.ff.locat.ꝛ refert duas solu. cum quibus videt̄ trāsire:sed idem Bar.in.l.non solū.§.morte.in vj.col.in.ver.circa.scđm.ff.de oper.no.nū.dicit q̄ isti duo intellect⁹ sunt veri in se:ſȝ qđ neuter ꝯgruit illi litere in.d.§.locator ibi perinde euȝ futurū dixi obligatū tibi acsi propositū fuerit remissum: sed idē Bar.in.d.§.morte.in.vj.col.soluēdo ꝑmū intellectū Pe.ꝛ Cy.hic relatū.dicit qđ alia pars illi protestationi nō cōsenserat: ideo p̄ pactū cōtrariū subsequētem tollit̄.Istū intellectū sequtur ibi Imo.Ful.ꝛ do.Alex.hic Ful.ꝛ Pau.de ca.in.d.§.locator horrei.

12 Aliū intellectū tradit Bal.hic dicens†q̄ ꝑtestatio verbalis non tollitur per aliū actū verbalē.c.solicitudinē.de appel.sed bene per actū facti:vt ibi:sicut in testatore,qñ in primo testamento apposuit clausulaȝ derogatoriā,nō tollitur per actū verbi,sed bene per actū facti incidendo vel cācellando.l.nostrā.C.de testa.istum intellectū late sequit̄ Pau.de ca.in.d.§.locator horrei.sed eum reprobat Imol.in.d.§.morte.tu iunge ꝑdictas solutiones simul qđ ibi pars non cōsensit protestationi,ꝛ interuenit actus facti ex interuallo.¶ Limita cōclusionem glo.vt procedat qñ ꝑtestatio fit nō simpliciter:sed per verba respicientia futurū tp̄s:tunc bene impedit actum in futurum fieri fm Bart.ꝛ alios hic facit gl.no.in.l.vt debitum.in glo.j.C.de here.actio.ꝛ hoc Bart.tradit not.theoricam quam valde signa,ad probandū simulationem cōtractus ꝛ eam indifferenter alij hic tenēt:ꝛ Bal.in.l.multum.in.j.ꝛ.ij.col. C.si quis alte.vel si.doct.in.l.item q̄.§.fi.ff.eo.Ange.et Imol.in.l. si quis cum aliter.ff.de verb.obl.ꝛ in.l.quoties.§.sed si cum primū. ff.de here.insti.Ange.in consi.cclxxij.quod incip.quoniam dictuȝ priuilegium.¶ Scđo contra glo.opponit Bar.de.l.fina.§.item si predixerit.in verbo ꝛ cōsenserint vectores.ff.nau.cau.stabu.Et respondet valde not.quod ibi loquitur in actu necessario,in quo nō sufficit quem protestari in presentia partis non cōtradicentis:sed oportet partem expresse consentire:ibi enim hospes ex necessitate officij cogebatur suscipere in se periculum earum rerum quas hospites sibi consignabant,vnde si protestetur in presentia hospitātis,qđ nō vult teneri de periculo/protestatio nihil releuat,nisi hospitans expresse consentiat:idē repetit Bar.hic in fi.tenent Pe.ꝛ Cy.hic:secus qñ nō esset actus necessari⁹:tunc sufficit protestationem fieri in p̄sentia partis non contradicentis,ꝛ sufficit tacit⁹ cōsensus:ita proprie loquitur Bar.in.d.§.morte.in.j.col.in versi.sed quero an etiam partis consensus requiratur.ꝛ in vlti.col.ꝛ ista est proprie mens Barto.hic quicquid alias dixerim.¶ Limita predicta quādo quis non audet contradicere,vel protestari propter metū superioris vel aduersarij:tunc valet protestatio facta in absentia partis:fm Cy.Bart.Imo.ꝛ Pau.de ca.in.l.qui in aliena. §.fi.per illum tex.ff.de acquir.here q̄uis cōtrarium teneat Bart. ꝛ do.Alex.ibi:idem do.Alex.hic:sed pro oppositione precedenti adde bene facere qđ voluīt do.Anto.de bu.ꝛ panor.in.c.tua nos. de sponsali.qđ si quis non intendit contrahere matrimonium cū tali muliere,sed non audet contradicere ꝑpter metum principis aut patris si protestetur in absentia,talis ꝑtestatio iuuat:nisi se-

13 quatur copula.¶†Et no.qđ matrimoniū cōtractū metu est ipso iure nullū,nec est necesse qđ rescindat̄ p actioneȝ qđ met.cau.glos. in.l.j.in.fi.ff.de auto.tuto.glos.in.l.si mulier.§.si dos metu.ff.quod met.cau.facit tex.in.c.cū locū.de spon.Old.in cōsi.xxv.Bal.in cōsil.schismatis.posito post.j.rub.C.si quis ali.testa.prohibue.in vlt. col.secus si matrimonium contrahitur dolo q̄: neduȝ valet mero iure,imo et in effectu:q: non posset rescindi actione de dolo.gloss. est in.c.pe.in glo.fi.q̄ Panor.bis multum exclamat pro singulari:limitat quod me.cau.ꝛ per illam glo.dicit ibi Imo.q̄ si mulier dolo ꝑsuasit se habere amplas facultates,ꝛ ita dolo circumuenit iuuenem,vt eam acciperet in vxorem:ꝛ postea reperitur nihil habere:iste dolus nihil officit matrimonio.Et simile in quotidiana questione determinat Bal.de socero qui promisit instituere generum heredem,vt caperet filiam suam in vxorem:ꝛ postea eum decepit/quia nihil sibi reliquit in testamento.in.l.cū archimedoraȝ. C.vt in pos.leg.ꝛ similem glo.habes in.c.constituit.vbi tex.singu. xx.q.iij.ꝛ in.l.a diuo pio.ff.de ritu nup.et ex his ꝑdera quod licet equiparentur dolus ꝛ metus.l.dolo vel metu.cuȝ si.C.de inuti.sti. tamen hec est magna instantia ꝛ differentia,prout etiam not.glo. in.d.c.constituit.¶ Successiue Bart.ponit doctrinā in materia protestatiōis,in qua adde in primo membro,quod procedit etiaȝ in actu qui fit ex interuallo:vt probat tex.in.l.si quis in principio. testamenti.in verbo testamento vel codicillis.ff.de lega.iij.Intellige sane Bart.quando protestatio fit expresse in futurum:prout loquuntur iura per eum allegata:ꝛ declarat Bart.in.d.§.morte.

14 in.iij.col.ꝛ in.d.l.qui in aliena.§.fi.vbi Moder.¶†No.etiam diligenter practicam Bart.ad probandā simulationem ꝯtractus: per ea que ante contractum dicta sunt inter partes.Quam declara ad actum practice:vt per Pau.de cast.hic:ꝛ cum ea transeunt alij docto.hic/adde Bal.in.l.multū interest.in.j.ꝛ.ij.col.C.si quis alte.vel sibi Bar.in.l.itē q̄.§.fi.ꝛ ibi expressius.Ang.ff.eo.q̄cquid ibi dicat Bal.idem tenet Bal.Ange.ꝛ Imo.in.l.si quis cum aliter.ff.de verbo.obliga.Ange.ꝛ Imo.in.l.quoties.§.sed si cum primum.ff.de here.insti.ꝛ ibi declarat Imo.in quibus terminis intelligenda sit ista doct.Bart.Angel.in consi.cclxxij.incip.quoniam dictum priuilegium.¶ Item m̄xtum concludit Bart.q̄ in actibus dependentibus ex voluntate duorum,protestatio simpliciter facta que non respicit futurum,non impedit actum factum ex interuallo:idem tenēt cōmuniter alij hic:ꝛ in.c.cum.M.ferrariēsis. de constit.Contrariuȝ tenet Bal.hic ꝛ in.l.item q̄.§.fin.ff.eo.per tex.in.l.si ita scriptū.§.si sub cōditione.ff.de lega.j.ad quem respon de qđ loquitur in testamento quod debet fieri vno cōtextu.l.cum antiquitas.C.de testa.l.heredes palā.§.fi.ff.eo.ergo non pōt ibi dici actus ex interuallo fieri fm Sal.hic:in.iij.col.ꝛ Moder.in.d.§.

15 morte.¶†An autē protestatio[a] concepta in futurū,impediat ma
a trimonium.glo.est no.qđ non.in.c.tua nos.de sponsali.Sed intellige illam glo.quādo protestatio fit in absentia mulieris:secus si presente muliere et consentiente,aut saltem non contradicēte aliquis ꝑtestetur qđ nullo modo vult eam habere in vxorem:et si in futurum venerit ad verba matrimonij.qđ expresse protestatur q̄ nō intēdit habere in vxorē:talis protestatio releuat,nisi sequatur copula:fm doct.in.d.c.tua nos.domi.Anto.de but.in.c.veniens. ij.de sponsali.Panor.in.c.per tuas.ad fi.de cōdi.appofi.vbi etiaȝ istud tenet:procedere in foro conscientie.Et quod dictuȝ est de copula,intellige sane quādo soluȝ esset sequuta:secus si etiam antecessisset.fm do.Ant.de butr.ꝛ Panor.in.d.c.tua nos.ij.in.j.not.

b Reliqua in materia[b] ꝑtestationis vltra modernos hic:ꝛ als dixi habes in.d.§.morte.et in.d.c.cum.M.ferrariēsis.per Joan.an.in regula in generali.in mercurialibus.¶ In glo.in verb.ꝛ maxime. colligit.argu.pro literis sigillatis ab episcopis vltra montes.vult

16 dicere glo.†pone qđ si aliquis vltramontanus portat literas epi

c scopi[c] sui,qualiter est clericus,fidem faciunt propter sigillum episcopi.Cyn.dicit q̄ essent fatui qui ita crederēt de iure ciuili,nisi in his que sunt modici preiudicij.l.si qua per calumniam.cum glos. C.de epis.ꝛ cle.sed de iure cano.literis maiorū iudicum:puta episcoporum/quibus est permissum habere autentica sigillaꝫ his que sola eorum autoritate nituntur,fides adhibetur.c.post cessionem.vbi cano.de probatio.ꝛ Cano.in.c.ij.de fide instru.als secus. c.significante.de app.de quo per Bar.ꝛ Lud.in.l.si publicanus. §.j.ff.de publica.cum concor.traditis per.d.Alex.hic.¶ Glo.sup verbo prohiberis.Diuiditur in tres.In prima declarat tex.In secunda infert ex tex.In tertia ꝛ vltima opponit:et pro solutione se remittit.secunda ibi:ꝛ sic non tollitur ipso iure.tertia ꝛ vltima ibi et ita est contra.

a ¶ An protestatio.adde de ista materia diffuse et melius quā al.bi p Car. Alex.in.d.c. tua nos.

b ¶ Reliq̄ in materia.adde Bart.in l.non solum. §.morte.ff. de oper.noui nū.Sali. i.l.pacta nouissima.C.de pac.do.in.c. cumana.de electiōibus. lib.vj.

c ¶ Literas epi.adde Innoc.in.c.j.de fi.istru.ꝛ diffuse p Feli.i c.post cessionē de pb.in fi.ij.col.x.ij. cōclusio.vbi ponit tres fallen.

1 ¶ Ex pacto incontinenti apposito iuxta cōtractum orit̄ actio, secus si ex interuallo:nam tunc solum paratur exceptio.

2 Dictio ex:denotat causam immediatam.

3 Ad hoc vt pactū producat exceptionem,nō est differentia an apponatur incōtinenti,an ex interuallo.

4 Pactum etiam appositum ex interuallo tendit ad actionē:cū nō possit ꝑdesse ad actionem:non ꝑderit etiam ad exceptionem.

5 Quando actus non peccat in forma sed in materia:si nō valet eo modo quo partes agunt:valet eo modo quo potest.

N bonefidei. Materiam huius. l. que est subtilis posui in. l. lecta.
1 ff. si cert. pet. ideo hic non pono. † Ex pacto incontinenti apposito iuxta ɔctũ orit actio, secus si ex interuallo, tunc solũ parat exceptio. h. d. Et habet duo dicta q̃ patent ex summario. secũda ibi: nã qd postea. ¶ Not. regulã ꝙ pactũ appositũ incõtinẽti iuxta ɔctũ, vestit coherentia ɔctus, ꝛ actionẽ ꝓducit etiã si sit ɔctus stricti iuris. d. l. lecta. ꝛ. l. petens. vbi dicit. j. eo. istam regulam limitaui. plu. modis. in. d. l. lecta. Adde aliam limitationẽ qñ in pacto cõtinet pena: tũc odio pene pactũ non vestit coherentia ɔctus, glo. in. l. seruus ea lege. vbi bonus text. ff. de ser. expor. l. stipulatio ista. §. alteri. ꝛ ibi Bar. in. j. col. ff. de verb. obli. Pau. de ca. hic. Ista limitatio cõiter reprehendit. Primo per gñalitatem huius. l. Scdo et fortius, q: vsura dicit pena. l. qui sine. ff. de nego. gest. s; vsura deducta in pacto incontinẽti apposito debet: q: pactum vestit. l. pignorib9. cũ glo. C. de vsur. igit ꝛc. ꝛ ita ꝓdictas glo. reprobãt alij docto. cõiter in. d. §. alteri. Cy. et Bal. in. l. ꝗuis. j. C. de vsur. Bal. ꝛ do. Alex. hic. Ful. in. d. l. petẽs. ꝛ ibi Pau. de ca. in
2 xj. col. j. eo. ¶ † Scdo pondera tex. ibi ex pacto actio. † qd cum dictio ex: denotet cãm immediatã. l. j. §. ex incẽdio. vbi Bar. ff. de incen. rui. naufr. ꝛ Bar. in. l. nõ dubiũ. C. de legi. hic ꝓbat oppositio Bar. citramontanorũ ꝙ ex pacto incõtinẽti apposito orit semper actio ꝑscri. vb. dato qd habita relatiõe pacti ad ɔctũ nõ resultet ɔctus innoiatus: de quo ꝑ Bart. in. l. ex placito. C. de re. permu. et in rub. ff. de prescri. verb. Bald. ꝛ alij. in. l. petẽs. j. eo. Confirmo q: actio ꝑscrip. vbis orit ex ɔctibus innoiatis. l. quoties. cũ glo. ff. de prescrip. verb. sed pactum est ɔctus innoiatus: l; nõ respectiuus: glo. est sing. in. l. j. in prin. in glo. magna ad fi. ff. de actio. et obliga. quã sequit Bal. in rub. et in. l. j. s. eo. ꝛ hic: et eã reputat sing. Bal. in. c. quintaualllis. in. ij. col. de iureiur. et latius Bal. in. d. l. lecta. in
3 vij. col. ¶ † Tertio not. qd ad hoc vt pactũ ꝓducat exceptionẽ, nõ est differẽtia, an apponat incõtinẽti, an ex interuallo: tñ differentia est in alio valde not. q: qñ incõtinẽti est appositũ, iudex potest supplere, etiã si nõ excipiat a parte: vt declarat Bar. in. l. cũ q ita. §. qui ita. ff. de verb. obli. ꝛ in. d. l. lecta. vbi dixi: ꝛ Bal. hic. ¶ Gl. in verb. actio. ex qua habes qd ex pacto incõtinẽti apposito iuxta contractum oriuntur due actiones, Prima exceptio ex ipo ɔtractu informata ꝛ extensa ad pactum. Secũda actio ꝑscri. vbo. que ex ipso pacto inito nascitur. ꝛ idem tenet glo. ꝛ Bar. in. l. ex placito. j. de re. permu. ꝛ in. l. iurisgẽtiũ. §. quinimo. ꝛ ibi cõiter doct. ff. e. et ita tenent Bar. ꝛ citramon. reprobata in hoc opi. vltramon. vt hic per Bar. et in rub. ff. de prescri. verb. ꝛ plenius Bal. in repe. l. petẽs. j. eo. ꝛ in. l. auia. C. de iure do. Et pro cõi snia facit bene tex. in vbo ex pacto. vt. s. dixi. ¶ Gl. in verbo incontinenti. ex qua habes qñ dicatur pactum incõtinẽti appositũ: et pro eo facit etymologia hui9 vocabuli incõtinẽti. qd importat idẽ qd in actu simili se tenẽti: fm Bal. hic: circa pn. ꝛ Sal. in pe. col. de quo pũcto nõ tango hic. sed soleo dicere in. l. lecta. vbi Bar. ꝛ docto. ff. si cert. pe. ¶ Capio glo. in verb. non petitionem. no. ex ista glos. cum seq. sin-
4 gu. † qd quando pactũ nudũ appositũ ex interuallo tẽdit ad actionem, cũ nõ possit ꝓdesse ad actionẽ, nõ proderit etiã ad exceptionem: ꝛ ita limitabuntur omnes leges q̃ dicũt pactũ appositũ ex interuallo prodesse ad exceptionẽ: vt hec. l. cu; simi. Pro gl. facit q: actus agentium nõ debent operari cõtrarium dispositionis. l. non omnis. in prin. ff. si cer. pet. ꝛ q: inducta ad vnũ finem non debent alium effectum operari. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. Et ideo si vẽditor ex interuallo ꝓmisit pacto nudo dare fideiussores: istud pactum tendit ad actionem: sed q: est nudum, ꝛ factum ex interuallo, non potest actione; producere: certe si emptor conueniatur ad precium, non poterit excipere de fideiussoribus non datis. et sic tale pactum nõ proderit etiam ad exceptionem. ꝛ ita consuluit Ange. in consil. l. xxiij. incipiẽ. plures creditores. ꝗuis non alleget istam glo. facit qd vult glo. not. in. l. ij. in glo. fi. C. qñ lice. ab empt. disce. ꝛ in. l. ab emptione. in glo. fi. ff. eo. de pac. ¶ Tene contrariũ per tex. hic: ꝛ tex expressiorẽ in. l. pacta cõuenta. in princi. ꝛ in ver. quo quidem casu. ff. de contrahen. emp. quem allegat Sali. hic: in vlti. colũ. ꝛ in. l. legem. j. eo. ꝛ ad glo. contrarias responde vt hic per
5 Sali. Confirmo bona ratione: † quia qñ actus non peccat in forma sed in materia, vt hic: si non valet eo modo quo partes agunt valet eo modo quo potest: fm Bar. ꝛ doct. in. l. j. §. si quis ita. ff. de verb. obli. per iura ibi allegata per eum. Iason Padue.

a ¶ Ex pacto nudo. Adde que dixi. s. i l. creditori. i apostill. in. j. col. C. de pac.

b ¶ An ex cõfessione. Adde Spec. tit. de ɔfes. §. iij.

1 ¶ Duplex species stipulationis reperitur.
2 Quando stipulatio penalis incipit a precedẽti cõuentiõe nuda, d; pena peti, a qua reus liberatur soluẽdo qd in nuda cõuentiõe deuenit: ꝛ bona debitoris non seruantis cõuenta, nõ debẽt in creditorem transferri de facto, sed ordine iuris seruato.
3 Quando pactum appositum iuxta stipulationem ante vel post, continet idem qd ipsa stipulatio, tunc pactum non vestitur coherentia stipulationis.
4 Ex pacto nudo geminato de eodem oritur actio.
5 Ex cõuentione extraiudiciali nõ oritur actio: nisi sit geminata.
6 Relicta in testa. minus solẽni debent: saltem naturaliter.
7 Stipulatio penalis, cũ sit accessoria, non vestit principale pactũ: nec secundum quod est de eodem.
8 Post litem motam super pena, põt mora purgari: ꝛ sic euadi pena: implendo conuentionem principalem.
9 Executio que fit in mittendo in possess. bonorũ debitoris, non debet fieri de facto: nam possess. etiam iniusta nemini est auferenda de facto, sine cause cognitione, eo non citato.
10 Si iudex fecit aliquam executionem de facto, parte nõ citata, debet etiam de facto alia parte non citata eam reuocare.
11 Iudex debet absq; difficultate reuocare illud qd perperam fecit nec requiritur aliqua cognitio in facto proprio.
12 Si debitor cessisset bonis, creditor nõ potest de facto apprehẽdere possessionẽ bonorum suorum.
13 Secũda obligatio secũdi pacti penalis, non potest nouare primã obligationem naturalem.
14 Stipulatio penalis nouat precedentẽ oblig. nisi aliud actum sit.
15 Ubi non est mora ibi pena non potest cõmitti.
16 Promittens facere consentire filiũ suum sub certa pena, cum erit legitime etatis, si filius nolit cõsentire an incurrat dictam pena;.

SI pacto quo. Ista est subtilis. l. et habet materiã valde scabrosam.
1 † Premitto/quod quãtũ attinet ad ꝓpositum nostrũ reperit stipulatio duplicis speciei. Queda; est stipulatio coequeua: qñ in stipu. eque et tñ deducitur, put in cõtractu: et nihil plus. ꝛ ꝓpter hoc appellat coequeua. tex. habes et exemplũ vbi iuriscõ. sic declarat in. l. duo societatẽ. in prin. ff. pro socio. et de ista stipulatione coequeua loquitur proprie tex. in. l. fi. C. de noua. Quedam est stipulatio nõ coequeua, sed penalis: ꝛ est illa que nõ continet idem qd continebatur in cõtractu precedenti, sed diuersum: q: continet penam: ꝛ de ista proprie loquitur hec. l. Et in ista erit arduum dubium an. l. fi. C. de noua. habeat locum etiã in isto casu: et. j. loco suo late examiabo, ꝛ forte tenebo cõtra cõem, ꝙ sic. Diuiditur in duas. In prima cõsuluit supplicanti circa actione;. In scdã circa executionẽ. secunda ibi: nam bona aduersarij. Hoc
2 dicit. † qñ stipulatio penalis incipit a precedẽti cõuentione nuda debet pena peti, a qua reus liberatur soluendo qd in nuda conuẽtione deuenit: ꝛ bona debitoris non seruantis ɔuenta, non debẽt in creditorem transferri de facto, sed ordine iuris seruato. hoc di. ¶ In primis pondera istum text. tenendo prout tenet glo. j. qd in hac lege fuerunt tria pacta: vnum nudum de conuentione principali: scdm nudũ de pena: tertiũ vestitũ. s. stipulatio. de eadẽ pena. hic videri tex. pro decisione Bart. in. l. lecta. in. ij. col. ff. si cert. peta.
3 qd † qñ pactum appositũ iuxta stipulationem ante vel post, continet idem qd ipsa stipulatio, tũc pactũ nõ vestitur coherẽtia stipulationis: ꝛ ratio est, q: pactũ vestiri coherentia ɔtractus seu stipulationis, est q: fingitur inesse cõtractui. d. l. lecta. sed si vere inesset secũda stipulatio continens idẽ qd prima, esset superflua. l. qui bis idem. ff. de verb. obli. ꝛ ad hoc bene facit iste text. vbi pactũ continebat penã, sicut ꝛ stipulo. ideo pactũ nõ vestit, nec ex eo põt agi: ꝗuis ɔtrium teneat Bal. in. l. petẽs. j. eo. ¶ Scdo ꝛ subtili9 retento eodem themate, pondera nouiter hic esse tex. contra regulã le-
4 gistaru; ꝛ canonistaꝝ que est. † qd ex pacto nudo a geminato de eodem oritur actio: qd patet, q: ex primo pacto nudo oritur obligatio naturalis. l. stichũ. §. naturalis. ff. de solu. sed pacto nudo secundo quis promittit illud ad qd iam ipse vel alius erat naturaliter obligatus: ꝛ scdo pacto nudo inducit cõstitutũ, ꝛ orit actio de cõstituta. l. j. §. fi. iũcta. l. qui aũt. §. fi. ff. de cõsti. pe. §. de cõstituta. instit. de act. et ita per hoc fundamẽtum dat regula, qd in secũdo pacto nudo geminato oritur actio de cõstituta. Istã regulã ponunt Hosti. ꝛ clarius. d. Ant. de bu. in. c. per tuas. de arbi. d. Ant. de bu. in. c. cũ cõtingat. de iureiur. Albe. de ro. in. l. iurisgẽtiũ. §. quinimo. in. viij. col. ff. eo. Pau. de ca. in. l. j. in pñ. ff. de constit. pecu. Lud. ro. in. l. j. in pñ. in pe. charta. ff. de verb. obli. Raph. cu. ꝛ. d. Alex. in rubri. ff. de vbo. obli. ꝛ. d. Alex. in. l. lege;. ad fi. s. eo. do. Mathe. in no. ccccxxxvij. ¶ Cõfirmo istã regulã ꝑ duo. ¶ Primo per tex. in. l. fi. C. ad le. fal. inducẽdo vt ibi subtiliter ꝑ Bal. ꝛ clarius Ange. et intelligẽdo ꝙ ibi promissio heredis fuerit facta pacto nudo. Na; ibi ex illo pacto, ideo põt agi: q: adest duplex obligatio: qd potest defalcari ꝑ falci. est naturalr debitũ. fm cõem opi. citramõtanor: ꝛ per Bar. ꝛ alios in. l. cũ qs. C. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ in. l. j. ff. de cõdi. inde. Cano. in. c. fi. de sol. sed ex duplici naturali obligatiõe oritur
5 actio: vt ibi. ¶ † Scdo facit, nã l; ex cõfessiõe b extraiudiciali nõ orit
b actio: sed solũ probatio. l. publia. §. fi. ff. deposi. tamẽ si sit geminata orit actio: q: equiparat iudiciali: fm Bart. in. l. cum scimus. in fi. C. de agri. ꝛ cẽsi. lib. xj. ꝛ ita in specie tenet Lud. ro. in. l. nuda ratio. in. j. col. ff. de dona. ꝛ in. l. sed ꝛ si possessori. §. fi. ff. de iureiur. ꝛ in consi. cccxc. qd incip. in casu proposite cõsultationis breuiter dicẽdum. d. Franc. in. iij. volum. Pau. de ca. in. d. l. publia. §. fina. Contra istam

tra istam regulā pondero nouiter istū tex. vbi pena erat promissa
pacto nudo: & tū si denuo ꝓmittat, ita demū agi pōt, si stip̄lo sub/
iecta est: ergo si fuisset pactū nudū q̄uis geminatū de eodē, non po
test agi: cū text. regrat cū mysterio stipulationē, & loquat̄ cōditio/
nali: pacto subiecta est stip̄lo: nec dicas qd̄ hic fit odio pene: sicut
q̄n in pacto deducit̄ pena iuxta ꝯctum pactū, odio pene nō vestit̄
coherētia ꝯctus: fm glo. in. l. seruus ea lege. ff. de ser. expor. et in. l.
stipulatio ista. §. alteri. ff. de ꝟb. obl. nā ille gl. sunt cōiter reproba
te vt dixi in. l. ꝓcedēti. Itē non pōt reddi ratio quare etiā hic non
inducat̄ cōstitutū in vltimo pacto ꝯtinente penā, sicut & in ꝓcedē/
ti. ¶ Scd'o ꝯ predictā regulā pōdero nouiter aliū tex. in. l. si ꝟitas.
in verb. stipulantib⁹ ꝓmisisti. C. de fideicom. hoc mō inducēdo:
6 nam† relicta in testō nō solenni debent̄ naturalr. l. fina. ff. de re. eo.
iuncta. l. in testō. ff. de fideicō. libe. firmat Bar. & magis cōiter alij
in. d. l. cū qs. et in alijs locis ꝑime allegatis. ergo si vera esset pre
dicta regula, et heres ꝓmitteret nudo pacto, posset agi ex secūdo
pacto: & tñ tex. ibi requirit stipulationē: quicquid ibi dicat Bald. in
vlti. q. intelligēdo cū nimia diuinatione / ꝙ vbi testm̄ erat nō solē/
ne vitio intrinseco, ꝑ qd̄ impediebat̄ obligatio naturalis. Et tenē
do hanc nouam sniam cōtra legistas & cano. nō ob. eorum funda/
mentum / ꝙ ex secūdo pacto inducat̄ constitutū: nā hoc est falsum
q2 nō inducit̄ cōstitutū, nisi appareat ꝙ promissio fiat aīo ꝯstituē/
di. gl. est in. l. si tibi. in gl. fi. in ꝑn. & ibi idē Cy. C. loca. Alb. de ro. in
d. l. iurisgentiū. §. quinimo. in. iiij. col. ad fi. lz tñ aliqualiter obstet. l.
quidā. & l. fi. ꝯ. de cōsti. pecu. ꝓterea q̄n ex cōsti⁹tuto orit̄ actio: non
est ꝑpter geminationē, sed q2 cōstituitur ꝯctus noīatus, & fomēta
tur a. l. ꝓtoria. ita dicit sing. Bart. in. d. l. iurisgētiū. §. igitur nuda.
Nō ob. l. fi. C. ad leg. fal. q2 intellect⁹ Bal. & Ang. ad illū text. non
pōt stare, cū tex. ibi dicat cautionē fecerit: & ꝟbo cautionis intelli/
gitur stipulatio. glo. in. l. sancimus. C. de verbo. sign. & ita in specie
reprobat Ludo. ro. in. l. j. in ꝑn. in pe. char. ff. de verb. obliga. & in
l. si vero. §. de viro. ff. solu. mat. Et in contrariuz facit text. in. d. l. si
7 veritas inducendo vt. s. ¶ † Tertio no. ex hoc text. qd̄ stipulatio
penalis, cū sit accessoria, nō vestit ꝑncipale pactū, nec scd'm qd̄ est
de eo. de: et ideo tex. cū mysterio dicit penā exiges. qd̄ significat ab
inuito: vt in glo. vel conuentione consequeris. qd̄ significat a volē/
te. Et sic conuentio principalis nō fuit vestita a stipulatione pena
li: q2 esset absurdum ꝙ accessoriū vestiret principale. l. qd̄ per ma/
nus. ff. de iure codicil. l. ex pupillari. ff. de vulg. & pupil. de quo ple/
nius per Bar. post glo. in. l. petens. ī. eo. ¶ Quarto no. ex text. ibi:
8 vel id qd̄ in conuentione deuenerat: † qd̄ post litem motā super pe
na pōt mora purgari: & sic euadi pena, implendo cōuentionē prin
cipalem. Unde pulchrum est videre vsq3 ad quantū tp̄s admitta
tur ista purgatio: cōiter scribentes tenent ꝙ vsq3 ad sniam exclusi
ue. ita Bal. & Pau. de ca. hic: & Bal. in. l. vnica. in. xiij. co. C. de his
que pe. nomi. Ang. & Moder. in. l. si insulā. ff. de verb. obli. vtitur
Bal. hoc fundamento: nam pena hic cōmittitur per litis contest.
ergo purgatio admittitur vsq3 ad sniam, cum aliuz terminū non
habeat. l. si maior. ī. titu. j. no. in. d. l. si insulam. ista ratio non est bo
na: q2 q̄n aliquid occurrit post litem cōtesta. primus postea actus
qui fit habet vim alterius contestationis litis, quo ad excludēdū
l. ij. vbi doct. C. de consorti. eius. lit. fm Ludo. & do. Alexā. in. d. l. si
insulam. tu tamen pondera qd̄ Barto. hic in fi. si recte inspexeris,
vult qd̄ in casu huius. l. ista purgatio more admittat̄ etiā post sen
tentiam, ad euadendū hanc penam: qd̄ reputo bene mirabile, nec
9 adhuc fuit ab alio pōderatum. ¶ † Quinto no. ex fi. tex. quod exe
cutio que fit in mittendo in possessionē bonoꝝ debitoris, non de/
bet fieri de facto: sed ordine iuris seruato: nam a possessio etiam in/
iusta nemini est auferenda de facto, sine cause cognitione eo nō ci
tato: dicit Inno. in. c. inter quatuor. de maio. & obe. quē sequit̄ no.
Bal. in. l. si deserta. per illum tex. C. si propter publi. pēsita. Bart.
in. l. fi. C. de edi. di. adri. tol. in. vj. colū. in ver. item extra glos. quero.
et ibi Bal in. iiij. q. bonus tex. in. c. licet eps. de preben. in. vj. & in. l.
fin. C. si per vim vel alio modo. et in. l. meminerint. C. vnde vi. et di/
10 cunt Bal. & Sali. Moder. hic: † quod si iudex fecit aliquam execu
tionem de facto, parte non citata, debet etiam de facto alia parte
non citata reuocare: q2 sicut fuit facilis in cōcedēdo, debet esse fa
cilis in reuocando. tex. est in. l. j. §. j. ff. si mul. ven. no. quē tex. ad hoc
reputat singu. Bal. in. d. c. inter quatuor. in fi. de predictis habes
glo. no. in. l. minor. in prin. ff. de euic. quam reputant sing. Bald. et
Sal. in. l. dies festos. C. de feri. & in. l. post sniam. C. de sen. & interlo.
11 ponit Bal. in. c. ij. in vlti. col. de rescript. plenius Imol. & Moder.
in. l. j. §. nūciatio. in. j. de ope. no. nū. ¶ † Et ad hoc subdit hic Bal.
quedam similia de captura & excōmunicatione, cōcessis parte nō
citata: quibus adde Bal. in. l. ij. in. iiij. q. C. de serui. & aqua. & in. l.
j. C. de execu. rei iud. & in. l. fi. in. ij. col. C. de edi. diui adri. tollen. cum
cōcor. de quibus per do. Alex. hic: & plenius. d. §. nūciatiōis. el. j. in
xi. col. limitando vt per eum: adde Lud. ro. in consi. ccxx. qd̄ incip.
circa primum consultationis articulum, in primo dubio: et dicit
Bal. in. c. ab excōmunicato. de rescrip. ꝙ ibi est tex. singu. ꝙ iudex
debet absq3 difficultate reuocare illud qd̄ perperā fecit, nec requi
ritur aliqua cognitio in facto ꝓprio: per illū text. ¶ Tu limita in
practica predicta / precipue q̄n snia vel tenuta cōcedit̄ a iudice nō
citato possessore, quo casu nō valet: facias eā cōfirmari a iudice ci
tata parte, vel de nouo reuocari: fm Ang. qui dicit se ita pluries
practicasse in. l. si finita. in prin. per glo. ibi. ff. de dā. infec. vt ibi ple/
nius per do. Alex. alios referentē. Ange. de aret. in. §. quadrupli.
instit. de actio. ¶ Capio glos. primā ibi: de aliqua permutatione.
istud exēplum reprobat Bal. colorata ratiōe: nam aut iste qui pe
tit impleuit pro parte sua: et tūc non procederet iste text. q2 pactū
primū vestiret̄ implemento rei. l. ex placito. C. de rerū permu. et sic
ex eo posset agi: qd̄ est contra istū tex. aut non impleuit, & tunc nō
impleti non committitur pena. l. quero. §. inter locatorez. ff. loca.
Tu tene glo. fm Moder. hic: q2 Bal. in arg. suo omittit casum in
quo proprie ꝓcedit glo. & ista. l. nā in hac lege iste qui agit, nō im/
pleuit / sed bene obtulit: vnde in contractibus innominatis obla/
tio non habet vim implementi: ita vt possit agi: sed bene operat̄
qd̄ aduersarius incidit in penam. gl. est no. in. l. iurisgentiū. in ꝑnc.
in glo. mag. in verb. facias. circa fi. ff. eo. ¶ Capio glos. fi. quā diui/
do in. vj. In prima dupliciter declarat tex. in. ij. oppo. cōtra text. &
dupliciter rñdet: postea format quatuor qōnes, quarū alique pos
sent expediri per oppositionē: vt hic ꝑ Bar. scd'a ibi: ei aūt qd̄ dici
tur. tertia ibi: itē quero an obligatio. quarta ibi: itē nunquid vesti
tur. quinta ibi: itē q̄ꝰ. sexta & vltima est ibi: sed q̄n cōmittit̄. ¶ In
ea. ibi: fm quosdā. habes ex gl. qd̄ si debitor cessisset bonis, tūc po/
test creditor de facto apprehendere possessionē bonoꝝ suoꝝ. glo.
male dicit, & contra tex. in. l. legis iulie. C. qui boñ. cede. pos. ¶ In
ea. ibi. l. a diuo pio. §. in venditione. habes ex gl. qd̄ forma que tra/
ditur in executione sentētie diffinitiue. & d. §. in venditione. nō ha
bet locū q̄n fit in executione snie interlocutorie. glo. male dicit per
tex. in. c. q̄n frequenter. §. fi. vt lit. non cōtest. fm Ang. et Moder.
in. d. §. in vēditione. cū cōcor. de quib⁹ per. d. Alex. hic & ibi. ¶ In
ea. ibi: q2 semper est incertū anteꝙ consequat̄: lz glo. & doct. repro/
bent istam tertiā solutionē, & sequant̄ precedentē: tñ Fulg. eā pul
12 chre defendit, aliter intelligēdo ꝙ glo. ¶ † Nam ideo hic dicitur
agi ad incertum: eo q2 licet petitio pene sit certa, tñ sol. est variabi
lis ex ꝑtāte debitoris: qui pōt soluere vel rem ꝑncipalē vel penaz:
sed q̄n solutio est variabilis ex potestate debitoris, dr̄ agi ad incer
tum. vt declarant Bar. & alij in. l. certi condictio. in ꝑn. ff. si cer. pe.
& ad hoc allegat proprie text. in. l. vbi aūt non apparet. §. qui illud
aut illud. ff. de verb. obli. istā sol. lz subtilē reprobat. d. Alex. in. d. l.
certi cōdictio. in. xij. col. & seq. q2 nō sufficit solutionē esse variabi/
lem, nisi ꝓcedat virtute obligatiōis, in qua erat istud aut illud. d.
§. qui illud aut illud. s3 hic vnū tm̄ erat in obligatiōe, et sic petitio
erat certa, q̄uis aliud solui posset ex permissiōe legis. ¶ Sum in
tertia parte princ. glo. ex qua not. tres conclusiones. ¶ Prima est
13 qd̄ † secūda obligatio secūdi pacti penalis, non pōt nouare primā
obligationē naturalē: q2 vbicunq3 tractat̄ de nouatiōe, ibi necesse
est stip̄lonē interuenire. ideo ista gl. quā Ful. reputat sing. cū my/
sterio querit an stip̄lo possit nouare primū pactū: non aūt querit
14 de scd'o pacto. ¶ † Scd'a cōclusio glo. est / ꝙ stipulatio penalis no/ a ¶ Nam. ad/ de doc. in. c. licet. de pre/ ben. lib. vj.
uat precedentē obligationez, nisi aliud fit actū: passus est summe
dubius, & leges multū varie: quē late examiat Bar. in. l. ita stipu/
latus. ff. de ꝟb. obli. in. j. oppo. vltime partis: et recitat octo princ.
opin. vltra quas alie plures reperiuntur, vt ibi ꝑ Moder. sed ista
disputatio non est hic necessaria: q2 dato qd̄ millies stipulatio pe/
nalis nouasset precedentē, adhuc ꝓcederet ista lex: q2 lz prima cō/
uentio nouata desineret esse in obligatiōe, tñ erat in solutione ex
dispositione. l. ita declarat Bar. in. d. l. ita stipulat⁹. in. j. oppo. vlti.
partis: & Moder. hic. ¶ Tertia cōclusio gl. est qd̄. l. fi. C. de noua.
que loquitur in stipulatione coequeua. i. continēte illud per oīa
qd̄ principalis obligatio, vt habes exemplū in. l. duo societatem.
in ꝑnc. ff. pro soc. habet locū etiā in stipulatione penali, que hodie
non nouat ꝓcedentē obligationē, nisi expresse fit actū: sequitur so
lus Albe. hic: & alij oēs reprobāt / gl. & Bar. & oēs in. d. l. ita stipu/
latus. in. ix. oppo. j. partis princ. q2 cū. d. l. fi. sit correctoria, non de/
bet extēdi, ꝑcipue ad hūc casum, vbi nō fit ꝑprie nouatio. d. l. obli
gationū fere. §. fi. in ꝟb. quasi. alleg. in glo. Sed de facili pōt defen/
di glo. ꝯ doct. attēta rōne ꝑemiali. d. l. fi. ꝑemiū eñ denotat causam
finalem: vt est tex. melior de iure in. l. fi. & ibi Bar. & Bal. ff. de her.
insti. not. Bar. in. l. cum hi. in prin. per illū tex. ff. de trāsac. bñ facit
text. in. l. regula. §. & lz. ff. de iur. & fac. igno. ex ꝑemio ergo apparet
qd̄ illa. l. fi. est facta ad tollendā ꝯrietatē legū antiquarū: q̄ ꝯrietas
ꝑprie est in hoc, an stipulatio penalis nouet ꝓcedentē: vñ cū rō fit
expressa in. l. corrigēte, fit extēsio ex idētitate illius rōnis. l. his so/
lis. in verbo satis etiā tacite cautū putamus. & ibi Bal. C. de reuo
cā dona. no. Bar. & alij in aut. quas actiōes. C. de sacrosanc. eccle.
15 cum si. ¶ Sum in vlti. parte gloss. in qua sic oppone. † vbi non est
mora, ibi non potest pena ꝯmitti. d. l. ita stipulatus. sed hic nō po/
test esse mora, cum non possit esse petitio: quia conuētio fuit facta

pacto nudo.l.lecta.circa fi.ff.si cer.peta.ista est magna difficultas
quã late ꝓsequit͛ Bar.in.d.l.ita stipulatus.per sex questiones pn̄
cipa.deinde in.vj.oppo.v.partis princ.ꝓprie attingit intellectum
huius tex.q cõiter reprobat͛,tene solutionẽ glo.q̃ fuit Ioã.cremo.
in.l.nuda.C.de cõhen.et cõmit.stip.que ꝓbat͛ ꝑ regulã quaz tradit
Bar.in.l.si titius.in.iij.col.ꝑ illũ tex.ff.de verb.obli.et ita cõcludunt
Imo.et Moder.in.d.l.ita stipulatus magna.et Ang.de are.insti.
16 de actio.in pn̄.¶ Extra glos.inquantũ Bal.in.ij.q.tangit† si pro-
mitto facere consentire filiũ meũ sub certa pena cuz erit legitime
etatis ⁊c.adde qd qui ꝓmisit qd minor ratificabit cõtractum,cuz erit
ꝑfecte etatis sub pena,nõ cadit in penaz,si minor nolit ratificare,
eo q2 enormiter sit lesus:ita per pulchras rationes cõsuluit Pet.
de ancha.in consi.cccxxxvij.incip.visa facti nar.ij.colũ.Ias.Pad.

1 ☞ Pactũ de succedẽdo non valet,et nullã obligationẽ inducit,
etiam si iuramentũ interuenisset.nu.2.limita tñ vt.j.nu.3.
4 Plus põt consuetudo vel statutum q̃ pactum iuratum.
5 Quod non potest fieri per pactuz,q2 contra bonos mores,nõ po-
test illud fieri per statutum.
6 Licet dos sit multũ priuilegiata,tamen hereditas nõ potest da-
ri per pactum,etiam in causam dotis.

Pactum quod dotali.

Hoc dicit i summa.
1 †pactum de succedẽdo nõ vz,et nullã obligationẽ in-
ducit.h.d.in effectu.¶ No.qd pactũ initũ inter patrez
et filiã super hereditate patris,adeo est nullũ,qd nullam inducit
obligationẽ.et vt sit dubiũ in hac.l.pone casum in filia emancipa
ta:cõcordat.l.cum donationis.j.tit.j.l.stipulatio hoc modo conce
pta.ff.de verb.obli.l.ex eo.C.de inuti.stipu.Hinc dicunt Bald.et
Sali.per hãc.l.qd decipiunt͛,qui cõtemplatiõe talis pacti capiũt
filiã alicuius in vxorẽ:ratio huius.l.est q2 tale pactũ est cõtra bo-
nos mores,etiã cano.duplici respectu.Primo est q2 inducit votũ
captande mortis contra.c.ne captande.de cõces.prebẽ.in.vj.itẽ au
fert liberã facultatẽ testãdi.cõtra.l.j.C.de sac.san.eccle.¶ Istaz le-
gem extende tripl'r postea limita quatuor modis.¶ Primo extẽ
de vt ꝓcedat nedũ in pacto,sed etiã si stipulatio intercessisset.d.l.
stipulatio hoc modo cõcepta:et est glo.et ibi Bar.in.l.cũ donatio-
2 nis.j.tit.j.¶ †Scdo extẽde/etiã si iuramentũ interuenisset:q2 cuz
istud pactũ sit cõtra bonos mores,nõ firmatur iuramẽto:vt in re
gula non est obligatoriuz.ita tenet glo.in.l.si qñ.§.illud.in verbo
pregrauari.C.de inoffi.test.gl.in.l.pactũ.et ibi Bal.in.v.opp.C.de
colla.Bar.in.l.si qs pro eo.in primo membro.ff.de fideius.et in.d.
l.stip'lo hoc modo cõcepta.in.j.col.et in.l.fina.vbi etiã Ang.j.eo.et
doc.hic.d.Ant.de but.in.c.cũ contingat.in.iij.col.de iureiur.He
mi.in.c.q̃uis.de pac.in.vj.et Io.aluaro.in.c.moribus.si de feu.de-
func.cõten.sit inter do.et agna.q̃uis in cõtrariũ et male teneat sol⁹
Bal.in.d.c.morib⁹.¶ Tertio extẽde fm Bal.in.l.cũ archimedo-
ram.C.vt in pos.leg.etiã si socer dolo induceret generũ ad capien
dum filiam suã in vxorem,sub spe pacti relinquende hereditatis:
nam nõ poterit gener deceptus agere de dolo ad interesse contra
heredes soceri:ita dicit esse tex.expressum hic:ex quo pactuz non
3 valet:qd bene no.pro extẽsione pulchra huius.l.¶ †Limita istã
legem/vt procedat qñ pater fecit postea testamentũ,in quo solos
masculos heredes instituit:prout ꝓprie loquitur ista.l.si autez ab
intestato decessisset,ista pactio inter filios seruaret͛ ab itestato,lo
co vltime voluntatis patris.l.fin.C.fa.her.et filia equal'r succede-
ret cum fratribus,dato qd extaret statutũ/qd existẽtibus mascu.
femine nõ succedãt.fm.d.Alex.hic:pro quo adde bonuz tex.in.l.
hereditas.in verb.vice testamẽti.C.de pac.cõuen.q̃uis cõtrarium
teneant Paul.de ca.et do.Anto.de alex.hic.¶ Scdo limita inter
milites:vt in tex.sing.in.l.licet.j.eo.¶ Tertio a paritate,limita in
pia causa fm Bal.in.l.fi.j.e.ponã late in.d.l.lz.¶ Quarto limita,
nisi per statutũ vel cõsuetudinẽ tale pactũ validaret͛.fm Bald.in
d.l.cũ archimedorã.per tex.in.c.filij nati.in verb.ex vsu tñ admitti
tur.si de feu.defunc.conten.sit inter do.et agna.et idẽ Bald.in.l.de
quib⁹.in.ij.col.ff.de legi.¶ Bene etiã facit qd pulchre vult Imo.
in.l.ille autẽ.ad fi.ff.de here.insti.q̃ inter fratres quos vulgo iura
tos dicimus,pactũ de succedẽdo ad inuicez firmaret͛ cõsuetudine
4 vel statuto:sicut.l.statuit in militib⁹.d.l.licet.j.eo.†¶ Ex istis in-
fero qd plus põt cõsuetudo vel statutuz,q̃ pactũ iuratũ:patet q2
pactũ de succedẽdo nõ firmat͛ iuramẽto,vt predixi:sed bene cõsue
5 tudine vel statuto:ista cõclusio nõ est bona:†q2 qñ aliquid nõ põt
fieri per pactũ,q2 sit cõtra bonos mores:illud etiam non põt fieri
per statutũ vel cõsuetudinẽ,que dicitur sanctio sancta et honesta.
c.erit aũt.prima distinctione.ita no.Barto.in.l.oẽs populi.in.iij.
q.iij.partis prin.ff.de iusti.et iure.ita tenet ipsemet Bald.in.l.ij.in.
iij.col.C.que sit lon.cõsue.do.Alex.hic:et in.l.fi.j.eo.et in.l.pactum.
j.de colla.et in.d.l.stipulatio hoc mõ cõcepta.¶ Quid aũt si fieret
illud pactũ:de quo in hoc tex.hoc acto si decederet sine testamen
to:an tũc valeat,cuz nõ auferat liberã facultatẽ testãdi:ponit do.
Alex.in cõsi.xxviij.in.iij.volu.incip.ponderatis verbis instrumen-

a ¶ Fauori suo. Adde Bal.in.l.ij.C.de vsufructu lega.

b ¶ Scriptura. Add abba.in.c.ex tenore.in.j.no.de cõces.ꝓbẽ.Io.de imol.in.c.cũ in iure.de off.delegati.

ti:tu consydera q̃ hic sunt due ratiões,vñ lz vna cesset.tñ militat
alia.s.votum captande mortis.¶ Scdo no.ex hoc tex.fm Bal.et
6 Sali.†qd lz dos sit multũ priuilegiata.l.j.vbi doct.ff.solu.mat.tñ
hereditas nõ põt dari per pactum,etiam in causam dotis.vt hic
et.l.hereditas.j.de pac.cõuen.q2 fauorabilior est causa liberi arbi-
trij in testatore,q̃ sit causa dotis/vt hic in tex.

1 ☞ Ius fideicõ.conditionalis potest pacto remitti.
2 Fauori suo quilibet potest renunciare.
3 Ualet societas cõtracta inter aliquos,lz nõ sit factum instrumen
tum,si probetur per testes.
4 Collatio beneficij potest probari per testes,sicut et renũciatio.
5 In quibus casibus requiratur scriptura/remissiue.
6 In omnibus casibus in quibus requiritur scriptura,si intercessis
set,et esset perdita,admitteretur probatio per testes.
7 Familia potestatis nõ põt facere executionẽ personalẽ,nisi osten-
dat licentiam in scriptis.
8 Commissio citationis an requirat scripturam.
9 Magna priuilegia requirunt scripturam.
10 Si quis alienat rem subiectam fideicõ.in ꝑsentia fideicõmissarij,
talis presentia sibi non preiudicat.
11 Quando presens actui nõ potest cõtradicendo impedire ne act⁹
fiat,nunq̃ sua taciturnitas sibi preiudicat.
12 Qui permittit aliquem testari de re sua,sibi preiudicat.
13 In cõtractibus nõ requiritur scriptura/pro eorum validitate.

Cum ꝓponas filios.

Ista.l.vno structu ver
borũ structa est,ideo cõmodã diuisionẽ nõ recipit:põt
1 tñ breuiter ita summari.†Ius fideicõmissi vniuersalis
põt pacto remitti,vñ aliter:fideicõmissum reciprocũ sub cõditiõe
fratribus iniunctũ,põt ꝑ eos pacto inuicẽ remitti.h.d.et tñ valet
pactũ sine scriptura q̃tũ cũ scriptura.h.d.l.sequẽs.primã materiã
2 vidimus in.l.j.s.eo.¶ †Not.tñ illud quod vulgariter dicitur qd
a fauori suo[a] quilibet põt renunciare.qd qñ procedat,habet͛ in.l.si
quis in cõscribẽdo.et ibi late videbitis.j.eo.similiter habet͛ in.c.si
diligẽti.extra de foro cõpe.vbi late tradit͛ per cano.¶ In.l.pactũ
qd bonafide.adde qd cõsuluit Lud.ro.in cõsi.cvj.qd inci.viso the-
3 mate prenarrato.†qd valet societas cõtcta inter aliquos,licet non
4 factũ sit instrumentũ,sed probet͛ per testes.†Item adde qd colla-
tio beneficij sicut et renunciatio põt probari per testes:nec requi-
rit scripturã.ita no.Bal.in.c.ij.per illum tex.de restit.spo.et anno
5 preterito fui de facto interrogatus.Reg'la hui⁹ tex.†fallit in ple-
risq3 casibus,hic remissiue not.in glo.et in.l.cõtrahit͛.ff.de pigno.
et est gloss.magistra que enumerat.xxxv.casus,in quibus scriptu-
b ra[b] de necessitate requiritur.in.c.j.de cẽsi.in.vj.Spec.in titu.de in-
strumen.edi.§.restat.ver.sed si alij.Bald.in.l.gesta.C.de re iudic.
¶ Ultra quos not.alios duos.Primo qd licẽtia iudicis de intrã
do in possessionẽ nõ põt ꝓbari nisi ꝑ instr̃m seu scripturã,et nõ per
testes:ita sin.Bar.in.l.fi.in vltimis verbis.C.de edi.diui adri.tol.
Ludo.ro.in singu.vij.Scdo in solutione canonis publici.l.j.cum
6 gl.C.de apo.publi.li.x.Bal.i.l.ij.in col.ij.C.de iure emphi.¶ †Li
mita tamen oẽs casus in quibus requirit͛ scriptura/quod si inter-
cessit et esset perdita,admitteret͛ postea ꝓbatio per testes.l.testiuz.
in fi.C.de testi.Ita Bar.in.l.j.§.sufficit.per illũ tex.ff.de bono.pos.
scdm tabu.et in.l.emãcipatiõe.vbi etiã Bal.C.de fide instru.Bal.
in.d.l.gesta.et in.l.ij.in.iij.colũ.s.de eden.Bal.et Sali.in.l.litigato-
7 ribus.C.de appel.¶ †Adde etiã alium casum notabilem,in quo
requiritur scriptura,in nuncio qui vult facere executionem perso
nalem.Nam nõ potest familia potestatis aliquẽ personaliter ca-
pere,nisi ostẽdat licentiã in scriptis.Ita dicit Bal.in.c.cum para
ri.in.ij.col.de appel.et in.l.consentaneum.in.vij.not.C.qñ et qñ iu
dex.per text.in.l.missi opinatores.C.de exac.tribu.li.x.et in.l.defen
siõis facultas.C.de iure fisci.eo.lib.Ibi etiã dicit Bal.q̃ missio in
possessionẽ nõ põt probari nisi ꝑ scripturã:prout.s.allegaui Bar
to.et idem vult Bal.in.d.l.fi.in.xv.oppo.C.de edi.diui adri.tollen.
8 ¶ †Et an cõmissio citatiõis requirat scripturã:vide per Bal.in
9 l.ꝓhibitũ.in vlti.col.C.de iure fis.lib.x.†Itez adde qd magna pri-
uilegia requirunt scripturã:fm Bal.in.c.constitutus.in vlt.colũ.
de rescri.¶ Capio glo.in.l.cum proponas.quã diuido in tres.In
prima ponit rationẽ dubitãdi et decidẽdi ad hũc text.In scda po-
nit notabilem decisionem.In tertia timore contrarij:q2 ista lex vi-
detur superflua contra.§.quibus.in.j.constitutione.C.ponit quid
differat ista.l.a lege.j.s.eo.scda ibi:idem si vnus.tertia ibi:itez dif-
10 fert hec lex.¶ †Ex scda pte no.diligẽter,qd si aliquis alienat rem
subiectam fideicommisso in presentia fideicõmissarij:talis presen
tia sibi preiudicet.istam glo.reprobant omnes hic.et Bal.in.l.j.in
vlti.col.C.de bo.ma.vbi dicit Bal.qd ista glos.cõiter reprobatur.
11 Et cõtra eam stringit primo regula,†qñ presens actui nõ potest
contradicẽdo impedire ne actus fiat,nunq̃ sua taciturnitas sibi
preiudicat.l.caius.cũ glo.no.ff.de pig.actio.l.titia.cum testamen-
to.§.lucia.ff.de leg.ij.Bart.et alij in.l.que dotis.ff.sol.ma.sed sic est

q̃ anteq̃

qđ anteq̄ eueniat tp̄s fideicōmissi, interim pn̄t res alienari, et valet alienatio: sed eueniēte postea tp̄e fideicōmissi reuocať. l. ij. §. pe. C. cōia. de leg. l. marcellus. §. res que. ff. ad treb. ergo ⁊ interim non posset fideicōmissarius impedire alienationem: ergo tacendo sibi non p̄iudicat: ⁊ istud fundamentū stringit ⁊ est verū. ¶ Scđo mouentur Cy. Frā. tigri. ⁊ Sal. q: ius fideicō. de futuro, nō potest remitti per exp̄ssam renūciationē. l. si ita scriptū. §. si sub cōditiōe. ff. de leg. ij. gl. ⁊ doc. in. l. j. ī. eo. ergo multomin⁹ poterit remitti p tacitā renūciationē. Istud fundamētum nō est bonū: q: procedit qñ renūciatio iuris de futuro fieret in absentia partis: sed qñ fit parte pn̄te vt hic, valet: q: induciť tacitū pactū: vt p glo. ⁊ doc. in. d. l. j. ī. eo. Nō obstant iura allegata p glo. q: loquunť in expressa renūciatione: p glo. tn̄ cōtra doct. facit tex. in. l. si seruus cōis. ff. de don. inter vi: ⁊ vxo. vbi presentia simul cū coniunctione sanguinis proprie inter fratres inducit cōsensum ⁊ preiudiciū: respondēt docto. qđ ibi loquiť qñ frater habet ius de pn̄ti: sed hic nō habebat ius de pn̄ti, nisi in spe. Ista sol. non placet, ⁊ potius dz esse econtra: q: ius de pn̄ti qđ est efficax ⁊ in re difficilius dz presumi remissum, q̄ ius qđ pendet a spe et fortuna: arg. l. iulian⁹. ff. qui ⁊ a quib⁹. cogita. ¶ Tenēdo cōem sniam eam limita fm̄ Bal. hic: ⁊ in. l. quoties ab oībus. C. de fideicom. vt p̄cedat qñ frater presens ignorabat fideicō. vel errabat in iure: secus si sciuisset: q: p̄sumiť dolo tacuisse et sic sibi preiudicaret. argu. l. si sine. C. ad velleia. Pau. de cast. hic reprobat ⁊ bene dicit Bal. nō bene consyderasse ratione doc. ⁊ precipue primā, que militat siue fideicōmissari⁹ sciret: siue ignoraret. ¶ Tu limita melius fm̄ Sali. hic: qñ frater vendens affirmasset fundū nulli fideicō. subiacere, alio fratre pn̄te, sciēte ⁊ tacēte: ⁊ tūc bene sibi preiudicaret in fundo vendicando: p tex. no. in. d. l. si sine. ⁊ ita saluetur gl. hic. ¶ Tertio limita nisi iste fideicōmissarius presens alienationi etiam fideiussisset de euictione, tunc sibi preiudicaret. l. exceptione. C. de euict. iuncta regula. l. vendicantem. ff. eod.
12 ¶ † No. etiā diligenter, qđ qui permittit aliquē testari de re sua, sibi preiudicat. tex. est sing. in. l. sicut. §. vēditionis. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. late Bar. in. l. cū quis decedens. in prin. ff. de lega. iij. et illum text. ad hoc reputat singu. Bald. in. c. j. §. pe. quib. mo. feu. amit. in vsi. feu. ⁊ in. l. vēditioni. C. de vsucap. pro emp. ⁊ in. c. j. §. donare. in. ij. col. quali. olim feu. poter. alie. no. idē Bal. in. c. j. in prin. in pe. col. de prohi. feu. alie. per Fede. ⁊ in. l. quoties ab omnibus. C. de fideicō. et in. l. si tibi. §. de pignore. ff. eod. de pact. ⁊ in. l. j. in. iiij. col. vbi limitat de sacrosan. eccle. ⁊ in. l. fi. in. ix. colum. C. vnde legi. Bal. ⁊ Sal. in. l. cū rem alienā. C. de lega. vbi plus volūt qđ ille tex. procedat etiam si testator ignorat rem esse alienam, dūmodo dn̄s consentiens sciat illum text. limitat mirabiliter do. Alex. in consi. xx. in. iij. volu. qđ inci. ponderatis his que in themate narrantur. in. vj. col. vt p̄cedat qñ dn̄s expresse consensit testatori: al's fm̄ eum sola presentia illius ad quez res spectat, de qua testator disponit, non inducit cōsensum illius presentis ⁊ tacentis: addo Bal. licet ipse non alleget in. c. j. in prin. de prohi. feu. alie. per Lotha. in vsi. feu. vbi dicit q̄ si patior te de re mea testari, nō videor p hoc ɔsentire: per. l. si quando. §. fi. C. de inoffi. testa. ¶ Glo. in verb. fm̄ ius. in. l. pactum qđ bonafide, quā diuide in tres. In pria declarat tex. In scđa ex text. colligit no. In tertia ⁊ vltima circa illud no. ponit quasdam fallentias. secūda ibi: sic ergo. tertia ⁊ vltima ibi: sed fallit. ¶ In eadem glo. in fi. habetis ex glo. reportare conclusionem
13 cum sex fallētijs: conclusio ergo est. † quod in contractibus nō requiritur scriptura pro eorum validitate: circa istud glos. ponit sex fallentias quas vlterius non repeto, satis supra fuit dictū in tex.

1 ¶ Triplex est diuisio.
2 Appellatione debitoris etiam in statuto venit fideiussor.
3 Creditor recipiendo solutionem pro sua parte ab vno ex plurib⁹ obligatis insolidum, sibi preiudicat ne possit amplius insolidum petere ab vno ex eis: sed intelligitur summam inter eos pro rata diuisisse: quod tamen limitatur, vt. j.
4 Per receptionem partis, non solum inducitur diuisio, et sic preiudicatur quo ad illum qui soluit, sed etiam quo ad alios etiam absentes.
5 Heres si vendit hereditatem, ⁊ creditores hereditarij agāt cōtra emptorem hereditatis, sibi preiudicant, ⁊ censenť fecisse tacitum pactum de non petendo ab herede.
6 Validum est argu. de contractibus ad vltimas voluntates, quando non est vigens ratio diuersitatis.

SI creditores. Difficilis est, et no. multū fm̄ Barto, ⁊ quia tractat
1 materiam diuisionis, ideo premitte fm̄ Bald. et Sal. † quod triplex est diuisio. ¶ Quedā fit a principio, qñ plures simpliciter se obligant: sed non insolidū. l. reos. §. cuz in tabulis. ff. de duo. reis. declarando vt per Bart. in. l. ij. §. j. ⁊ not. in. l. fi. in vlti. col. ff. de duob. reis. ¶ Quedā est diuisio que fit ex postfacto ex dispositione legis, vt in pluribus fideiussoribus obligatis insolidū. Nam si oēs sint soluendo, beneficio epistole diui Adriani diuiditur inter eos obligatio pro rata. §. si plures. instit. de fideiusso. l. inter eos. §. j. cum simi. ff. eo. Idem competit hodie plurib⁹ reis debendi: quando omnes sunt soluendo. in aut. de duob. reis. in pn̄. vn̄ sumitur aut. hoc ita. C. eo. de duo. reis. ⁊ de predictis non loquiť ista lex. ¶ Quedaz est diuisio que induciť ex postfacto mediante facto hoīs, quādo sunt plures rei debēdi obligati insolidū ⁊ qui renūciassent beneficio de duob⁹ reis: creditor petēdo ab vno ex eis partem suam vtilem, intelligitur diuisisse pro rata summaz inter eos: ⁊ sic fecisse tacitū pactuz de non petendo ab aliquo, nisi pro rata. ecce qualiter ista diuisio fit ex postfacto mediante ista receptione partis, ⁊ sic mediante facto hoīs: ⁊ de ista p̄prie loquitur ista lex. ¶ Scđo premitte, qđ ista lex p̄cedit in pluribus reis debēdi, qñ oēs non essent soluendo, vel renūciassent beneficio autenticorum de duo. reis. ⁊ sic ista lex adhuc hodie procedit in pluribus reis debendi. Nunquid aūt ista lex p̄cedat in pluribus fideiussoribus obligatis insolidū Bar. hic sentit q̄ nondū respōdet ad. l. inter eos. §. j. ff. de fideius. per rationem de qua hic per eum. cōtrariū sentit in. d. l. inter eos. §. j. ⁊ ibi Ang. ⁊ alij ⁊ Bar. in. l. quoties vn⁹. ff. de solu. tene istā vltimam cum tex. dicat creditores ⁊ debitores.
2 † sed appel. debitoris etiam in statuto venit fideiussor. l. et magis ff. de solu. Bart. in. l. j. in vlti. col. cum concordantijs ibi traditis. ff. si cer. pe. vnde ista lex procederet in plurib⁹ fideiussoribus obligatis insolidum, qñ omnes nō essent soluendo, vel renunciassent beneficio epistole diui adriani quibus casibus non haberent beneficiū diuisionis a lege: tūc posset in eis p̄cedere ista. l. ¶ Tertio premitte ad euidentiam, qđ in hac. l. solet dupliciter haberi litera, in verbo queq̄, quia quidā libri habent dictionē queq̄z, vt sit sensus qđ solutio vel receptio solutiōis, esset facta per quemq̄z. i. per quēlibet ipsorū debitor: ⁊ sic omnes pro portione sua soluissent. ⁊ iste intellectus tanq̄ indubitabilis ad hunc tex. fm̄ hanc literaz solet cōiter reprobari. ¶ Alia est litera quenq̄: ⁊ sic est sensus, qđ receptio solutionis esset solum facta pro parte vnius, ⁊ iste intellectus cōiter approbatur. ¶ Et ista sunt necessaria pro intelligentia. l. nostre, que. h. d. in summa. Ex receptiōe partis debiti soluti per vnū ex obligatis insolidū, inducitur diuisio, ex qua oritur taciti pacti
3 exceptio. h. d. ¶ † No. quod creditor recipiēdo solutionez pro sua parte ab vno ex pluribus obligatis insolidum, sibi preiudicat ne possit amplius insolidum petere ab vno ex eis, sed intelligiť summam inter eos pro rata diuisisse. ¶ Limita quatuor not. modis. ¶ Primo: quando ille soluit partem suaz virilem, ⁊ nō plus nec minus: al's non induceretur diuisio. glo. est no. in. l. inter eos. §. j. in verb. soluit. ⁊ ibi Ange. Imo. ⁊ alij. ff. de fideiusso. ⁊ ibi dicit Ang. quod habuit de facto Florētie: idem vult glo. mag. hic in fi. Bal. et Sali. ⁊ Moder. hic Imo. in. l. ij. ff. de duo. reis. ¶ Secūdo limita, ⁊ ista limitatio est substātialis, per quam tolluntur omnia contraria: vt ista. l. procedat quando soluit tanq̄ partem ad ip̄m spectantem, ⁊ creditor similiter recepit. istud est quod p̄prie vult tex. ibi pro sua persona soluente: secus qñ simpliciter solueret: ita loquitur. l. si ex toto. §. j. de leg. j. alleg. in glo. secundū Cy. Old. Bal. Sali. ⁊ Moder. hic Iaco. de are. Bald. Imo. ⁊ Moder. ibi: ⁊ ratio differentie est fm̄ Bal. hic: quia qñ soluit pro parte sua tantū: hoc expresso: facit actum contrarium obligatiōi que est insolidū: ideo de necessitate induciť diuisio: secus quando simpl'r: tunc censetur facta ad diminuendum cumulū debiti principalis. arg. l. nouissime. ff. quod fal. tu. autore. Secunda ratio est, q: requiritur ita expresse dici: quia ista diuisio cum sit remissio, censeť species donationis: vnde nisi exprimeretur capiēda esset oīs alia presumptio potius q̄ donationis. l. si cum aurum. ff. de sol. l. cum de indebito. §. fina. de proba. ¶ Tertiam limitationē collegi ex verbis Pau. de cast. hic in fi. vt ista. l. procedat quādo creditor recepisset ab vno ex correis partem suam de sorte principali: secus si recepisset partem de accessorio: puta de vsuris: tunc nō preiudicaret in sorte pn̄cipali, cum accessoriū non debeat preiudicare principali, arg. l. nuda, cum glo. C. de contrahen. ⁊ cōmit. stip. glo. in. l. si pacto quo penam. ī. eo. ¶ Quarto limita nisi creditor recepisset saluo iure solide. fm̄ Guid. de suza. Cy. in vlti. no. Albe. Bal. in fi. Sali. ⁊ Pau. de cast. hic dicit Alber. qđ ibi ita vidit de facto fieri: et idem dicit Pau. de ca. licet fm̄ eū aliqui dubitarēt, et nō intelligerēt qđ esset dicere saluo iure solide: idem et multomagis, si creditor clare p̄testareť qđ per talē receptionē non intēdit sibi preiudicare, quin residuum possit a quocūq̄ petere. fm̄ Bar. in. ij. lectu. ⁊ alios hic per Bal. in. d. l. si ex toto. §. j. bene facit text. j. l. si debitor. §. j. ff. qui. mo.
4 pig. vel hypo. sol. ¶ † Scđo no. ex hoc tex. qđ p talē receptionem partis nō solum induciť diuisio, ⁊ sic preiudicať quo ad illum qui soluit, sed etiā quo ad alios etiā absentes: qđ est mēti tenendū fm̄ Pau. de ca. q: fm̄ eū quilibet diceret cōtrariū, qđ receptio p̄sit illis cū quibus nihil est actū: ⁊ dicit Paul. de ca. q̄ tex. istud nō dicit de alijs. sed bene doc. tu dic, qđ imo tex. dicit ibi ne alter pro altero. Nec ob. qđ pactū requirit presentiā partiū: q: precedit in pacto expresso, secus in tacito qđ induciť a. l. vt per Bart. in fi. in. l. ij.

vbi dixi.§.eo.⁊ dicit Sali.hic in vlti.col.post patruū suū Richar. de Sali.qd iste tex.pcedet etiā añq̄ alij debitores absentes sciāt: et sic etiā anteq̄ acceptēt. Nam ex quo eis ignotis est ius acquisitum,non possent creditores reuocare:p regulā.l.fi.ff.eo.⁊.l.si post mortem.§.fi.ff.de bo.pos.ↄtab.Bar.in.l.g rome.§.flaui⁹.ff.de ṽb. obli.Bal.in.l.cū a socero.C.de iure dot.¶ Capio glo.mag.quam diuido in quatuor ptes.In pria declarat tex.⁊ caue dū alle.pro cō cor.l.liberū.j.de fideiuſ.illa pprie loquiť qñ creditor perijt ab vno/ quoq̧ partē suā.In scđa opponit ↄ tex.⁊ tripľr soluit:sed oēs so/ lutiōes sunt reprobate:nā ſm primā tex.esset de indubitabili.ↄ.l. ancille.cū gl.C.de fur.Itē tex.pprie est quenq̄.i.aliquē:⁊ sic est si/ gnū particulare.l.si necessarias.§.si annua.ff.de pig.act.Scđa so/ lu.est cōtra illū text.in verb.p parte.Tertia sol.diuinat.In tertia parte glo.opp.hic text.⁊ quadrupľr soluit.In quarta etiā oppo. cōtra tex.⁊ dupliciter soluit.scđa ibi:sed cōtra.tertia ibi:⁊ eisdem modis.quarta ⁊ vlti.ibi:itē arg.cōtra.¶ Redeo ad scđam partē in qua reprobatis solutionibus,Bar.⁊ oēs doc.antiqui ⁊ noui hic:⁊ in.d.l.inter eos.§.j.⁊ in.d.l.si ex toto.§.j.dicūt qd iste tex.loq tur qñ creditor recipit partē ab eo quē poterat insolidū cōuenire. Nā per talē receptionē induciť diuisio:⁊ sic creditor sibi p̄iudicat Ita pprie loquiť text.hic:si aūt creditor petat vel agat pro parte virili cōtra vnū ex pluribus obligatis insolidū,tūc petendo nō di uidit,sed eligit:vnde sibi non preiudicat:ita pprie loquiť.l.reos.al leg.in glo.¶ Ego cōtra istā sol.ab omnib⁹ approbatā moueo dif/ ficultatē,qd imo deberet dici totū ecōtra,qd petēdo sibi preiudi/ cet:vt in.l.ij.§.eo.sed nō recipiēdo solutionē.l.tale pactū.§.post di uisionem.⁊ ibi Bar.⁊ Moder.ff.eo.Pau.de ca.⁊ alij Mod.post
5 eū in.l.ij.§.eo.†nā heres si vendit hereditatē,⁊ creditores heredi/ tarij agāt contra emptorem hereditatis,sibi preiudicant,⁊ cēsen/ tur fecisse tacitū pactū de nō petēdo ab herede:⁊ si petāt repellū/ tur exceptione taciti pacti.d.l.ij.§.eo.secus si recipiāt solutionez. d.§.post diuisionē.⁊ sic in illis legib⁹ de directo cōtrariū distingui tur eius qd volunt doc.hic.¶ Responde q̄ ille leges loquuntur in terminis valde diuersis,in reddenda actione efficaci.Nam cō/ tra emptorem hereditatis actio non erat efficax,ideo requiritur petitio iudicialis.d.l.ij.§.eo.⁊ sic nō sufficeret actus extraiudicia/ lis mediāte receptiōe solutiōis.d.§.post diuisionē.nō sic est in ter/ minis nr̄is,in quibus a pñ.actio erat efficax cōtra quēlibet insoli dum.¶ Itē aduerte q̄ non videť constituēda differentia inter re ceptionem ⁊ petitionem,prout faciūt glos.⁊ doc.hic:sed vtrobiq̧ debet consyderari si recipiť vel petitur simpliciter,⁊ non preiudi cat:si autē recipitur vel petitur hoc expresso,pro sua parte:et tūc preiudicat:vt hoc tex.in verb.pro sua persona.attento quod peti/ tio ⁊ receptio equiparantur:vt.l.si ex toto.§.j.ff.de lega.j.⁊ ita ibi tenent Bal.⁊ Pau.de cast.Et plenius ibidem Aret.ad quem te remitto.¶ In tertia parte glos.dum glo.respondet quod ibi spe/ ciale est fauore vltime voluntatis:istud tenēt Bar.Bal.⁊ Ange. hic:⁊ Bar.Ang.⁊ Imol.in.d.l.inter eos.§.j.⁊ in.d.l.si ex toto.§.j. sed eam reprobant Cy.Sali.Pau.de ca.⁊ do.Alex.hic:⁊ Paul.
6 de cast.⁊ do.Alex.in.d.l.si ex toto.§.j.†cum bonū sit arg.a contra/ ctibus ad vltimas voluntates,quando non est vrgēs ratio diuer/ sitatis.l.seruū filij.§.eum qui chirographum.⁊.l.que de legato.ff. de lega.j.precipue cum text.in.d.l.si ex toto.§.j.equiparet ↄtract⁹ et vltimas voluntates:vnde tene solutionem quam dedi.§.in tex. in secunda limitatione.

a ¶ Reb⁹.ad de text.in.c. cum infirmi tas.de peni. et remiſ.⁊ in c.pcipimus. xij.q.j.

b ¶ Nā valet. Adde Bal. in.l.habeat. que est.j.C.d sac.san.eccl.

1 ¶ Pactum de inuicem succedendo,factum inter priuatos nō valet,etiam in vim donationis causa mortis:sed factum inter mi lites habet vim vltime voluntatis.
2 Hereditas nō pōt dari p dona.cā mortis,sicut nec p codicillos.
3 Duo possunt in eadem charta scribere suum testa.se inuicem in/ stituendo.
4 Pactum de succedendo collatū post mortem,non habet vim do/ nationis causa mortis.
5 Pactum initū inter duos milites,qd qui superfuerit fruatur re/ bus alterius:habet vim vltimi iudicij,⁊ vltime voluntatis:idez etiam in pia causa.
6 In legitima magis fauetur filio q̄ ecclesie.
7 Valet testū conditū nutu ad pias causas,nō tñ inter liberos.
8 Si miles in cōtractu vel in alio actu inter viuos,appellet aliquē heredem,per istam appellationem enunciatiuaz,per quam vide/ tur in eum suum vltimum iudicium conferre,censetur eum face/ re heredem suum effectualem.
9 Priuilegio.l.nostre non gaudent milites,nisi quando tendūt ad discrimen libelli.
10 Si duo fecerunt ad inuicem pactum,qd vnus alterum heredem institueret,⁊ ecōtra:⁊ vnus pro pte sua impleuit,hereditas perti net ad eum qui est institutus.
11 Fides data vni ex armigeris ab alio,de se inuicē instituēdo vtrū astringit instituendū,nisi sint milites militantes in seruitijs impe rij vel ecclesie.
12 Verbum fortuna:aliquando capitur in malam partem.
13 Appella.rerum contineť hereditas,quando non est datus alius coheres vniuersalis:als secus.
14 Verbum pertinere:est directum.
15 Hereditas est nomen iuris vniuersale,recipiens augmentuz ⁊ di minutionem.
16 Pactū de futura successione nō valet,nec firmať iuramento.

Icet inter priuatos. Dicit bar. qd ista lex est sing.multū ⁊ qd eam nescit alibi:idē dicunt Bal.⁊
1 Pau.de ca.hic.h.d.†Pactū de inuicē succedendo fa/ ctū inter priuatos nō valet etiā in vim donationis causa mortis: sed factū inter milites habet vim vltime voluntatis.h.d.Limita istā.l.nota.vt dixi in.l.fi.§.eo.in.iij.no.in.v.extēsione.¶ Et diuidiť in duas partes.In prima loquitur in priuatis,In scđa in militi/ bus.scđa ibi:tū cum voluntas.Figura casum in terminis vt per
2 Pau.de ca.hic.¶ †No.j.ſm Bar.Bal.Ang.⁊ Pau.de cas.hic: qd hereditas nō pōt dari per donationē causa mortis,sicut nec p codicillos,qd est menti tenen.ſm Bar.⁊ sic si dico dono tibi here ditatem causa mor.nō valet ista dōatio:an sit verū,⁊ qūo pcedat
3 dicam.j.in glo.¶ †Scđo no.ex tex.ibi:huiusmodi scriptum scđm Bal.et Salic.q̄ duo pñt in eadē charta scribere suū testū se inui/ cem instituendo:⁊ dicit Bal.se ita pluries cōsuluisse:et Pau.de cast.refert se vidisse q̄ vir et vxor in vna charta p oia similiter fue runt testati.facit text.in.l.eo q̄ a multis.⁊ ibi doc.C.si certum pe.
4 ¶ †Tertio nota qd pactū de succedendo,collatū post mortē,non habet vim donationis causa mortis:cōtrariū videbať:q: vbi fit mentio mortis censetur donatio causa mortis.gl.in.l.seia.§.fina. ff.de dona.cā mor.⁊ glo.in.l.seia.in pñ.ff.de do.prele.⁊ glos.⁊ doct. in.l.fi.§.eo.que aūt sit ratio quare hic non sit dona.cau.mor.tangit glo.⁊ ibi dicetur.Tu consydera qd tex.non negat quin sit doñ.cā mor.sed bene dicit q̄ non est efficax.in verb.efficaciter.¶ Quarto
5 nota quod pactum initum inter duos milites.†qd qui superfue/ rit fruatur rebus alterius.habet vim vltimi iudicij et vltime vo/ lun.idem in pia causa ſm Bal.in.l.fi.in pe.col.§.eo.equiparando militem ⁊ ecclesiam:vt ibi p eū.cōtrariū tenet Lud.ro.in repe.au tentice similiter.in.vij.speciali pie cause inter cōtractus.§.ad leg. fal.p tex.in.l.pactū qd dotali.§.eo.vbi tale pactum non vz in filia: q̄tominus valebit fauore ecclie,cum magis faueatur filijs q̄ ec/ clesie:nam qui ecclesiā vult instituere,⁊ filiū exheredare aliū que/ rat pro cōsilio q̄ Augustinū:ita dicit tex.in.c.fi.xvj.q.iij.gl.in.l.si quis ad declinandā.C.de epis.⁊ cle.⁊ in.l.papinian⁹.§.fi.ff.de inof fic.testa.Primā opi.tenēt.d.Alex.⁊.d.Ant.de alex.in.d.l.pactuz qd dotali.q: magis fauetur pie cause,vbi tractať de anima que
a cunctis rebus[a] preponenda est.l.sancimus.C.de sac.san.ecc.quaz faueamus filijs,nisi quo ad legitimam:in qua non debet exhere/ dari filius ⁊ ecclesia instituť:sic loquitur autoritas diui Augusti ni.§.relata:⁊ ita declarat Bar.in repe.l.j.in.vj.q.princi.in prin.C.
6 de sacrosanc.eccle.¶ Ego confirmo per tria.†qd in legitima ma/ gis fauetur filio q̄ ecclesie:per text.in aut.si qua mulier.in verbo legitima nulli diminuta.⁊ ibi Bal.⁊ Sali.ad hoc not.C.de sacro/ san.eccle.sed extra legitimā magis fauetur ecclesie q̄ filijs:vt pro bat text.in.d.aut.si qua mulier.in fi.⁊ ibi Bald.⁊ Moder.ad hoc not.q̄uis vt inquit Bal.pprie ille tex.loquať in ingresso monaste rium.¶ Scđo facit qd sing.tenet Pet.de anch.in cōsi.xliij.quod incip.prima facie videť qd dispositio.l.cum auus.ff.de cond.⁊ de mon.⁊.l.gñaliter.§.cū autē.C.de insti.⁊ substit.non habēt locū qñ pia cā esset substituta,q: filij postea nati non eā excluderēt:eo q3 excepta legitima magis fauetur pie cause quam filijs:vt predixi.
7 ¶ Tertio cōfirmo.†nā valet[b] testamentū conditū nutu ad pias
b causas.Glo.est singu.Bal.in.l.j.in.ij.co.C.de sacrosan.eccle.Pe. de ancha.in.c.ij.de testa.Ange.in.l.iubemus.⁊ ibi do.Alex.C.eo. et tñ non valet testū conditū nutu a patre inter solos liberos:ſm Bal.Ange.⁊ Moder.in.d.l.iubemus.q dicūt ita fuisse iudicatuz de facto Perusij in parte cuiusdā epi:idē tenet Ang.in.l.in frau/ dem.§.j.p illū tex.cū glo.ff.de testa.mili.Bal.⁊ Pau.de cast.in.l.⁊ in epistola.C.de fideicō.Cogita tñ quomodo iste text.bene possit extendi ad ecclesiā,cum loquať qñ persona disponens actiue erat priuilegiata.s.miles,⁊ est alia persona in quam cōferebať:scilicet alius miles:non sic est in isto casu:q: q̄uis ecclia sit priuilegiata: tamē persona disponens erat priuata persona.Et qd ista lex non habet locum ad pias cās:tenet Bal.sibi cōtrarius.in.l.j.in vlt.co lū.post mediū.C.de sac.san.eccle.¶ Quinto p istū tex.dicit singu.
8 Bart.in.l.tale pactū.§.fi.ff.eo.†q̄ si miles in ↄctu vel in alio actu inter viuos appellet aliquē heredem p istā appellationē enūciati uam,per quā videtur in eum suū vltimum iudiciū cōferre,censeť eum facere heredē suum effectualē:idē tz in pia cā:p tex.in.c.si.de succes.ab intest.idē inter liberos.Sed Lud.ro.in repe.in aut.siir. C.ad le.fal.in.vij.col.in.vj.spāli pie cause inter ↄctus dicit q̄ istud dictū Bar.nō reperiť alibi:tamen reputat falluz,per regulam.l. hereditas.

hereditas.C.de pa.conuen.tamen dicit qd opi.Bar.forte seruare-
tur in practica p alios:sed non p eū:q nunq̄ habuit ɔdictorē: po-
stea idem Ludo.in.xvj.col.in vltimo speciali pie cause inter cōtra-
ctus:dicit qd pro Bar.est tex.in.l.fi.C.fa.herc.per quam dicit qd
opi.Bar.pcedit i filio:sed nō in pia causa.¶ Tu dic qd imo ɔtra
Bar.tenēt Ange.Rapha.Ful.z Pau.de ca.in.d.l.tale pactuz.§.
fi.moti:q actus ɔhendi:z actus testandi realiter z essentialiter in
ter se differunt.l.verba contraxerunt.ff.de verbo.sig.z sic ex verbis
prolatis in ɔctu,non resultat institutio:hinc est/qd pacto inter vi-
uos non pōt quis fieri heres.d.l.hereditas.z.d.l.pactum qd dota-
li.item fm Ful.iura alleg.p Barto.loquunt̄ qñ verba sunt emissa
principaliter propter hoc:vt ptz in hoc text.Secus qñ incidenter
propter aliud:vt in casu Bar.nā tunc etiam in milite nihil dicunt
disponere.l.diuus.ff.de testa.mili.§.plane.insti.eo.itē contra bart.
tenet Ang.in.l.epistola.in prin.ff.eo.per glo.ij.ibi vt in verbo nul-
lam.dum dicit non aūt epistolis.que glo.fm Ang.directo cōfun-
dit istam opi.Bar.sed nō bene cōsyderauit Ange.q illa glo.non
loquit̄ in casibus specialibus:prout loquit̄ Barto.do.Alex.hic te
net decisionem Bart.per tex.in.d.l.fi.C.fami.herc.vbi inter filios
noīatio qualitercūqz z qbuscūqz verbis facta,hz vim testamenti:
nec est verum fm eum illud qd dicit Ludo.ro.qd illa.l.fi.bene ha-
bet locū in filijs:sed nō in ecclesia.nā hoc est falsum:cū magis fa-
ueatur pie cause quā filijs:vt dixi in precedentibus no.¶ Ego fir-
mo istā opi.tribus medijs.Primo p tex.i.d.l.tale pactū.§.fi.in ver
bo iudiciū supremum iuncta ista.l.vbi p talem noīationez videtur
eum heredem instituisse:z lz quo ad alios non valeret:tñ quo ad
istas spāles psonas habet vim testamēti.Scdo moueor p istud qd
vult Bar.in.l.fi.in vlti.col.j.eo.quod hereditas non possit dari pa
ctis inter priuatos.secus est in pia causa qd an verum sit ibi dicaz:
ponit Panormi.in.c.in presentia.in.ij.colum.de proba.z istud etiā
multum facit pro his que dixi in precedenti nota.Tertio moueor
quia.d.l.fi.C.fami.herc.etiā habet locum in pia cā:ita in terminis
tenet Bar.in.d.repe.l.j.in.vj.q.prin.circa prin.C.de sac.sanc.eccle.
vbi cōcludit qd si circa filios instituendos sufficit qualecūqz iudi-
cium:multo magis sufficit qñ testamētū fit pro aīa,z respectu reli
gionis.Ego tñ dubito:q ratio.d.l.fi.in filijs.est:q oīno filij abinte
testato successissent patri:z sic causa intestati fouet causam testati.
9 que rō cesset in ecclesia que ab intestato non succederet.¶ †Sexto
pondera tex.ibi:ad discrimē prelij pergētes,qd priuilegium huius
legis non hñt milites,nisi qñ tendūt ad discrimē belli:z gl.in ver-
bo pergentes:dicit qñ iam erant armati,z acies instructe:z idem
tenent Ange.z Sali.hic.facit tex.ibi super vltimo vite spiritu.do.
Alex.tenet qd imo iste tex.pcedit in militibus existentibus in ca-
stris sub territorio:quāuis non sint in discrimine belli:z ponderat
rōnem tex.ibi:tñ cū voluntas militū.que rō militat dūmodo sint
in castris:vt p glo.in.l.milites.j.de testa.mili.illud autem quod di
cit tex.de istis pergentibus ad discrimen prelij,est narratio facti.
Tu adde qd p prima opinione videt̄ facere illud qd vult Bart.in
d.repe.l.j.in.iij.q.principali in prin.s.de sacro.ec.vbi tz qd priuile-
giū illius legis solū pcedit qñ testator est in mortis articulo ɔstitu
tus/p tex.ibi in verbo decedēs:est verū qd Bald.ibi:in repe.in.iij.
colū.Salic.in.x.q.z Fulgo.illud reprehendunt.¶ Breuiter teneo
scdam opi.quā pbo p tria.¶ Primo q qñ ratio posita i.l.est gña
lis:vt hic/dato q casus positus sit specialis:tñ.l.generalier.proce-
dit:ita no.Bar.in.l.regula.§.sed licet z ibidem Bal.ff.de iu.z fac.
igno.Bal.in.c.scdo requiris.de app.¶ Scdo q ex narratione fa-
cti in iure posita,nō est licitū arguere,qñ legislator nō fundat prin
cipaliter decisionē suā in illa narratione facti.glo.est in.c.j.in verbo
collationē.de re.pmu.in.vj.glo.in.c.auditis.in ver.ex postfacto.ad
fi.de elec.gloss.in.c.ij.in verbo non teneris.z ibi Hemi.ad hoc not.
de do.z ɔtu.lib.vj.in gl.in.l.vnica.in.iij.lec.vbi plura dixi.C.qñ nō
pe.par.nisi verbis narratiuis fundet intētionem suā:ita singulr̄ tz
Gui.de mōte lau.in cle.j.in verbo primi anni.de exces.pla.quē plu
ries refert z sequit̄ do.And.barba.psertim in repe.rub.C.q admi.
in.xxxv.colū.¶ Tertio moueor:q qñ aliqd exprimit̄ in.l.rōne fre-
quētioris vsus:seu q illud frequentius contingat,non per hoc ex-
cluditur alius casus:glo est in cle.j.in verbo presidentes.z ibi not.
d.Anto.de but.z Imo.in.v.col.de rescrip.z ita limitat regulam.c.
nōne.de presum.sed est melior gl.in.l.j.in gl.j.C.de his qui ad eccle.
confug.z gl.in.l.vnica.in verbo sponsam.C.de rap.virgi.¶ Septi-
mo per istum tex.Bal.in.l.ille autem.ff.de heredi.insti.tangit que
10 stionem quam dicit habuisse de facto.†duo fecerunt adinuicez pa
ctum qd vnus alterum heredem institueret:z econtra:z ita vnus
pro parte sua impleuit:z sic solum instituit,alter non:an moriente
illo qui p parte sua impleuit:hereditas pertinet ad eū qui est insti
tutus:videt̄ determinare qd sic,p istum tex.licet in ɔtrium dicat fa
cere:quia institutio dz simpliciter fieri:z nō sub spe alicu9 lucri,si
cut resignatio beneficij:vt ibi in glo.Imo.ibidem aliter distingnit
Rapha.cu.in.l.captatorias.ff.de heredi.insti.faciens mentionem
de ista decisione Bal.dicit qd si istud fuisset solum pactum non va
luisset:nisi in milite per hanc.l.sed si fuit conditū testamentum,et
secuta institutio,nihil repugnat quin valeat:z ita potes limitare
istā.l.in.j.parte,qd si cōuentio stetit in terminis pacti,qd inter pri
uatos nō valeat:q hereditas nō pōt dari pactis:sed si vigore pa
cti processum esset ad testamētum solēne:z sic ad institutionē:tūc
valeret.qd vltimum sane intellige:vt per gl.z doc.in.l.cum dona
11 tionis.vbi dicetur.j.tit.j.¶ †Octauo per istum text.dicit Ange.
in.d.l.ille aūt.qd hoīes hodierni temporis precipue armigeri fa-
ciunt ad inuicem societates iuratas:z promittunt ad inuicez da
ta fide de se inuicem instituēdo:certe talis fides non astringit in-
stituēdum,nisi sint milites militantes in seruitijs imperij vl̄ eccle
sie:per istam.l.quā ipse ad hoc reputat sing.sed errat:qa hic bene
deciditur qd ista cōuentio inter milites valeat:sed qd per eam co-
gatur ad instituendum,non dr̄ hic:nec est dicendū:q sic auferret
liberā facultatē testādi militi:z sic ista.l.que est inducta fauore,et
in priuilegiū militū,retorqueret̄ in eorū odium.ɔ.l.qd fauore.s.de
legi.et ita tenet Imo.ibi:z Mod.hic.¶ Nono pondera text.ibi
12 ob cōem mortis fortunam:†qd fortuna hic capit̄ in malā partem
sicut etiam in.l.fi.in fine principij in verbo fortune insidias:et ibi
Bal.in.l.fi.multū no.C.de temp.app.z sic facit pro eo qd decidit
singulariter Bar.in.l.si is qui i aliena.ff.de acqui.re.do.qd si quis
recipiat rem suo risigo z fortuna:per talia verba censet̄ in se susce-
pisse periculum casuum fortuitorum:attento qd etiaz fortuna ca-
pitur in malam partem:vt ibi per eū:sequit̄ simplr̄ do.Alexan.in
l.sed z si quis.§.quesitum.in pe.co.ff.si quis caus.¶ Decimo not.
13 ex hoc text.fm Bar.z alios†qd appellatione rerum contineť he-
reditas.facit.l.rei appellatio.ff.de ver.sig.l.nam qd.§.fi.cuz.l.seq.
et se.ff.ad treb.intellige qñ non est datus alius coheres vniuersa-
lis:vt hic.alias secus esset.l.fi.ff.de vsufru.leg.facit qd vult gl.no.
in.l.his verbis.in prin.ff.de here.instit.¶ Vltimo no.ex hoc text.
14 fm Bart.z alios†qd verbum pertinere*est directum:veritas est
a qd est cōe.l.verbū illud pertinere.ff.de ver.sig.fm Bar.in.l.centu-
rio.in vlti.col.ff.de vul.z pup.no.Bart.in.l.fideicōmissa.§.si filio.
per illū tex.ff.de le.iij.z i.l.luci9.in.ij.§.filiā ex asse.per illum text.ff.
de leg.ij.Bar.in.l.j.ad fi.pn.ff.de dona.z in.l.seia.in fi.ff.de do.cau
sa mor.Cy.z Bal.in.l.ij.C.de pac.inter emp.z ven.Ang.de are.in
§.qua ratiōe.insti.de pup.substi.Confirmo pro simili.nā et in alia
materia verbum pertinere est cōe:q potest referri tam ad petito
rium q ad possessorium:z econtra.glo.est not.in.l.si quis intentio
ne ambigua:z ibi Bar.z alij.ff.de iudi.Spec.in tit.de causa pos.z
proprie.§.notandum.in ver.alie.Ange.vbi limitat in.l.iulianus.
§.idem iulia.ff.de rei vend.Inno.vbi aliter limitat in.c.cum eccle
sia sutrina.z ibi do.Anto.de butr.z Panor.de causa pos.z pprie.
et in.c.j.de sequest.pos.z fruc.facit qd vult Bart.in.l.z an eadē.§. a
actiones.in pe.col.ff.de excep.rei iu.Bal.in.l.j.C.de exce.z in.l.qd
tempore.in fi.C.de testi.mili.z in.l.domum.in.j.col.et.j.q.C.de rei
vendi.facit quod vult gl.not.in.c.inter dilectos.in verbo pertine-
re.de fide instru.que dicit qd verbum pertinere est latissimū:z per
illud deducit̄ in iudiciū quicqd iuris quis hz:que glo.nō est alibi
in iure fm Ange.in consi.ccxcv.qd incip.visis attestationibus.in
vlti.col.¶ Capio gloss.in verbo mortis causa.quā diuido in qua-
tuor.In prima allegat concordātem ad tex.In scda ponit rōnem
dubitādi,quā declaraui in tex.in tertio no.In tertia assignat pri-
maz rōnē decidendi.In quarta assignat aliam.scda ibi huic enim
donationi.tertia ibi:sed tñ nō est.quarta ibi.Item donatio emo-
lumentum.¶ In ea.ibi:tali pacto heredem sibi efficere cupiebat.
habes primā rōnem:quare cōuentio de qua in hoc tex.nō sit do-
natio cau.mor.q in donatione cā mortis nō grauat̄ heres:hic au
tem grauatur.ex ista rōne glo.no.Bar.qd per donationem causa
mortis non pōt dari hereditas:sicut nec p codicillos:cū requira-
tur qd in testō detur:idē no.Bal.Ange.z alij hic.z sic habes qd si
aliquis dicat in instrumēto dono tibi hereditatē meā post mortē
qd nō vz ista donatio.idē vult Bart.sed alia rōne in.l.fi.in vlt.col.
15 j.eo.q est perinde acsi diceret dono oīa bona pñtia z futura†cuz
hereditas sit nomē iuris vniuersale,recipiens augmētum z dimi
nutionē.l.itē veniunt.§.fructus.ff.de peti.here.sed ita est qd dona
tio oīm bonorum pñtium z futurorū non valet,scdm magis cōez
sniam:q aufert liberā facultatē testandi p indirectū:vt habet̄ in
d.l.fi.z in.l.stipulatio hoc mō concepta.ff.de ver.obli.In cōtrariū
facit.l.quesitum.§.peñ.ff.de lega.j.iuncta gl.in verbo hereditati.
que exponit hereditati.id est bonis tunc,que sunt futura heredi-
tas.z ibi Bar.presupponit,qd aliqs dicat dono tibi hereditatez
meā:q tūc valet.idē tenēt Alb.Bal.Pau.de ca.z Raph.cu.ibi
Imo,nihil tangit:z ibi Albe.refert alias de hoc fuisse magnam
cōtrouersiā/qd nec dicas q ibi loquitur in donatiōe simplici,hic
in donatione causa mortis,cum vtrobiqz militet regula.l.heredi
tas.j.de pac.cōuē.Pau.de ca.hic in fine solus format hāc oppo-
sitionē:z nihil rñdet:aliqd tāgit.d.Alex.in.d.l.stipulatio hoc mo
do cōcepta.in.vij.Bal.in.l.fi.in pe.col.j.eo.Item adde qd Bald.
dicit in.c.ij.in pn.de feu.dato in vicē.l.ɔmisso.per istum tex.qd per

a ¶ Qd sbuz ptinere. Adde.l.si qs ex argentarijs.in.§.pertinere.ff.de edē.l.ij.i.§.iij.ff.quemadmoduz testam.ape.Innoc.in.c.cū ecclesia.de cā pos.et pprie.docto.in.c.constitutus.de reli.do.Docto.in.c.abbate sane.de re iu.lib.vj.

donationem causa mortis possunt dari oīa bona: ⁊ etiam heredi-
tas futura. ¶ Ueritas est ꝙ si donatꝰ hereditas tanꝙ ius vniuer-
sale: ⁊ sic tanꝙ ius accrescendi, constet istam esse mentez donātis:
⁊ tunc nihil valet: in istis terminis loquitur glo. ⁊ doc. hic facit. l. cū
donationis. in fi. j. ti. j. ⁊ ita in specie declarat Bar. in. d. l. stipulatio
hoc modo concepta. circa mediū. sic etiā intellige illud quod tāgit
Bal. in. l. in donationibus. C. ad. l. fal. aut quis donat hereditatem
simpliciter: ⁊ tunc si se stringit ad presentē: ⁊ valet: qꝛ exponitꝰ here
ditatem: id est bona; sic intellige glo. ⁊ Bar. in. d. l quesitum. §. pe.
alias secus. sic intellige Bart. in. d. l. fi. in vltima colum. j. eo. ¶ In
ea. ibi: hic añt onus hꝫ ꝑpter vicissitudinē no. ex glo. duo. primo se
cundam rationē quare in hac. l. nō sit donatio causa mortis: eo qꝛ
donatio cā mortis est sine onere: sed in hac. l. est onus ꝑpter vicissi
tudinem: ista ratio ſm Moder. ⁊ bene/est falsa: qꝛ etiam in dona-
tione causa mortis pōt onus iniungi. l. ab eo. C. de fideicom. ¶ Se
cundo habes diligenter notare ex glos. qd donatio censetꝰ onerosa
qñ in ea est vicissitudo: istā glo. no. ⁊ per eam decidit qōnez Old. in
consi. cxlix. qd incip. ad habendū aliqualem notitiam: sequitꝰ Ioā.
an. in addi. Spe. in ti. de instru. edit. §. porro. in vlti. colū. in versicu.
fuit etiam alia questio de facto duo fratres ⁊c. Alb. ⁊ Sali. in. l. fi. j.
eodem Ange. in. l. hereditarium. ff. de bo. aut. iudi. pos. ⁊ in. l. sanci-
mus. C. de dona. Imo. ⁊ alij in. l. aquilius regulus. in pen. colum. ff.
de dona. Duo fratres habentes bona paterna cōia, fecerunt talez
contractum, ꝙ quilibet donauit alteri bona paterna sub hac con-
ditione, quod superstes altero premortuo illa haberet: opponeba
tur quod talis donatio non valeret: quia fuit facta sine insinuatio
ne: contra. l. sancimus. C. de dona. ⁊ determinant prefati doct. per
hanc. gl. contrarium: qꝛ non fuit simplex donatio: sed onerosa pro-
pter vicissitudinē, vt hec glo. ⁊ ita dicunt fuisse determinatū Lud.
ro. post alios in. d. l. aquilius regulus, refert de hoc fuisse arduā qō
nem temporibus suis: ⁊ in contrarium adducit. l. fi. §. similiqꝫ mo-
do. cum aut. eo decursum. C. de do. ante nup. vbi donatio propter
nuptias constituitur respectiue ad dotem: ⁊ tamen requiritur insi
nuatio: ⁊ dicit ad hoc nescire aliud respōsum: nisi quod dicta in do
natione propter nuptias tanꝙ exorbitantia non debent extendi.
¶ Tu dic melius/qd hic nō sunt mutue donatiōes, cū dos respe-
ctu mariti sit titulus onerosus: vt not. Barto. in. l. fi. §. si a socero. ff.
de his que in frau. credit. ⁊ dos detur vt restituatur. l. dos a patre
profecta. C. solu. matri. duas alias rōnes vltra glo. addunt docto.
quas prosequere: vt per do. Alex. hic. ¶ Capio gl. fi. in verbo com
pendium, quam diuide in duas. In prima declarat tex. In secūda
format qōnē: ⁊ refert duas opi. ¶ In fi. glos. habes/qd in hac lege
conuentio reciproca que valet inter milites, non est proprie testa-
mentum in specie: sed quedꝫ a vltima voluntas in genere. sequuntꝰ
Bal. ⁊ Ange. hic ⁊ dicit Bal. qd non reperitur alibi quam in casu
huius. l. vltima voluntas in genere ⁊ innoīata: ad hoc etiam istam
glo. reputat singularem Ange. in. l. iij. §. genera. ff. de acqrē. pos. ⁊ lꝫ
Cy. Bal. Sali. Ful. ⁊ do. Alex. teneant qd in hac. l. sit testamentū,
qꝛ nihil repugnet: per. l. milites. C. de testa. milita. circa hoc non est
insistendum cū vtroqꝫ modo sit idem effectus: vt etiam dicit Bal.
hic. ⁊ tex. magis facit pro prima parte in verbo vim postremi iudi
cij. si habet vim testamenti, ergo non est vere testamētum: cū aliud
sit esse tale, aliud haberi pro tali. l. mercis appellatione, cuz si. ff. de
ver. signi. ¶ Ultimo: qꝛ in hac. l. ⁊ in. l. pactū qd dotali. š. eo. habui-
16 sti † qd pactum de futura successione non valet. dubitat ⁊ incontin
gentia facti do. Alexan. in consi. xxv. incip. viso testamēto condito.
in. iij, volu. si inter duos fratres sit factum pactum de succedendo
adinuicem, casu quo alter premoriatur sine liberis nullo condito
testamēto: an valeat: dubium facit qꝛ tex. in. d. l. pactum qd dotali:
ideo improbat tale pactum: eo qꝛ aufert liberam facultatem testā-
di, sed in isto pacto est exceptuatū testamentum. igitꝰ ⁊c. ⁊ circa hoc
do. Alex. nō directo ponit veritatem. Tu dic qd duplex ratio fina
lis est, quare tale pactū sit improbatū a iure, ⁊ non firmatꝰ iuramē-
to. Prima qꝛ aufert liberā facultatē testandi. Scđa qꝛ inducit vo-
tum captande mortis: vt ibi dixi: vnde licet in casu isto cesset vna
ratio: tamē ex quo militat alia limitatur dispositio l. prohibitiua:
vt per glo. in. l. si ventri. §. fi. ff. de priuile. credi. glos. in. §. affinitatis.
insti. de nup. ⁊ est text. melior de iure in. l. si non lex elia sentia. ⁊ ibi
Bal. ad hoc no. ff. de here. insti.

a ¶ Absqꝫ traditione. adde Bald. in l. j. C. de ioff. dona. Ang. in. l. cōmissa, ff. d publica. Abb. j. c. ex literis. in. ij. col. de ꝯsue. ⁊ an dñium trāsferatꝰ in ecclesiam sine traditiōe dic qd sic ex sola destinatione. vt i. l. j. ⁊ ibi doct. C. d sac. san. ecccle. Bart. in aut. ingressi. in. ij. q. C. eo. tit. Bal. in. l. si nōdum. C. de fur. Spe. tit. de sta. regu. ver. xlvj. ⁊ hoc etiam procedit precio non soluto.

1 ☞ Dominium non acquiritur ex sola ꝯuentione, seu ex solo con-
tractu: sed ex traditione: si tradens erat dñs: si vero non erat dñs,
acquiritur dominium mediante vsucapione. ⁊ nu. 2. ⁊. 3. secus vero
est in hypotheca. vt infra nu. 7.
4 In feudis quāuis aliquis sit inuestitus, tamen ante traditionem
non habet ius: sicut nec in alijs rebus.
5 An si princeps vendat vel donet vel aliter cōtrahat, sit necessaria
traditio ad transferendum dominium.
6 Princeps dicitur lex animata in terris.
8 Si res vendita signatur per aliquam signaturam, ita transfertꝰ do
mi. sicut per traditionem, nisi in vegete vini.
9 Duplex reperitur dominium.
10 Proprietas ⁊ dominium differunt.
11 Si in libello quis dicat proprietatem ad se spectare, vel se esse pro-
prietarium, ⁊ postea in processu probaret de vtili dominio: puta
quod esset in emphiteota/an succumbet.
12 Sicut est reperire posse: ⁊ quasi posse, ita domi. ⁊ quasi dominium
⁊ proprietatem ⁊ quasi proprietatem.
13 Per prescriptionem. x. vel. xx. annoꝝ acquiritur dominium vtile, ⁊
non directum. fallit sex modis: vsqꝫ ad nu. 16.
17 In ecclesia, in pauperibus, in filio, dominiuz trāsit ipso iure absqꝫ
traditione.
18 Si heres est grauatus ex vltima volūtate vendere, ex solo contra-
ctu transfertur dominium.
19 In iudicijs vniuersalibus transfertur domi. sine traditione.
20 In beneficialibus acquiritꝰ ius per solum titulum, ⁊ inuestituram.
21 In dote transfertur ipso iure domi. in vxorem.
22 Ad transferendū domi. requiritꝰ traditio: lꝫ non sit necesse qd tra-
datur vacua posses. secus tamen est in vsucapione. vt nu. 23.

TRaditionibus.

Ista. l. ponit tres regu-
las / duas affirmati-
1 uas, ⁊ vnam negatiuam. h. d. † dñium nō acquiritur ex
sola ꝯuentione seu ex solo contractu: sed ex traditione, si
tradens erat dñs: si vero tradens non erat dñs: acquiritur dñium
mediante vsucapione. h. d. ¶ No. regulā ꝙ ex solo cōtractu absqꝫ
a traditione[a] nō transfertꝰ dñium: cōcordat. §. per traditionē. insti. de
rerum di. l. pe. C. de rei vendi. allegata in glo. ⁊ duplicem rationem
huius regule assignat Bal. in. l. ea lege. in. j. colum. C. de condit. ob
causam. pro ampliatione istius regule. Adde qd dominus alicuꝰ
rei pro dimidia pro indiuiso, si emat aliam dimidietatem a socio.
non acquirit dominium sine traditione: ſm Ang. in. l. ij. ff. de stipu.
2 ser. ¶ † Scđo amplia istam regulam procedere, non solum in con-
tractu particulari: sed etiam si esset contractus vniuersalis: adhuc
ex eo non transfertur dñium sine traditione. gl. est ordi. in. l. j. in pñ.
in verbo vniuerse: ⁊ ibi Barto. ff. de vsuca. pro dote quam gloss. re-
putat ad hoc singu. Bal. in. l. nulla. C. de iure dot. ⁊ sequitur in. l. j.
viij. q. C. de act. ⁊ obliga. ⁊ in. l. fi. §. preterea. C. de iure do. ⁊ est text.
melior de iur. in. l. qui tibi hereditatem vendidit: ⁊ ibi Bal. ad hoc
no. C. de his qui a non dño manu. ⁊ similis tex. in. l. qui tibi heredi
tatē vendidit. C. de here. vel act. vendi. ¶ Intellige istud vltimuz.
nisi titulus vniuersalis accederet persone: tunc transfertur domi-
nium in ꝯñam persone, sine traditione. l. si adoptauero. ff. de preca.
aut. ingressi. š. de sac. sanc. ec. ⁊ ibi not. sic declarat Bal. in. iij. oppo.
Sali. in. iiij. ita intellige Barto. post glo. qui alias male diceret in
3 l. si ager. ff. de rei vendi. ¶ † Scđo aliter amplia istam/vt procedat
etiam si interueniat inuestitura: puta per impositionez annuli, vel
birreti: vel traditionem ensis euaginati, vel per aliud signuz simi-
le, adhuc non transfertur dominium sine traditione. gl. est no. in. c.
autoritate. de insti. in. c. ex ore. de his que fiunt a maio. parte capi.
in. c. accedēs. ⁊ in. c. pro illorum. de prebē. Cano. in. c. ex parte. de cō-
sti. Bal. hic. ⁊ in. l. j. C. de vsuca. pro dona. ⁊ in rubri. C. de contrahē.
emp. in. xvij. q. Et in. l. quedam mulier. vbi etiam Ange. ff. de rei vē
4 di. Ange. in. l. licet. C. de acquiren. posses. ¶ † Hinc videmus quod
in feudis quamuis aliquis sit inuestitus: tamen ante traditionem
non habet ius: sicut nec in alijs rebus. c. si facta. ⁊ ibi bal. in. j. colū.
si de feu. defunc. con. sit inter domi. ⁊ agna. ⁊ no. Bal. in. c. ij. in. j. col.
post Andre. de iser. de noua forma fideli. in vsi. feu. ¶ Adde etiam
qd ex regula huiꝰ tex. colligitꝰ rō. l. quoties. C. de rei vē. ⁊. l. siue añt.
§. si duobus. ff. de publi. in rem act. qd si eadem res vēditur duobꝰ
diuerso tēpore: ⁊ traditꝰ scđo prius: prefertur secundus, in quē trāf
fertur dñium mediante traditione: primus añt ex solo titulo nul-
lū dñium nec ius habet in re; ſm gl. ⁊ Docto. in. d. l. quoties. ⁊ ple-
nius Panor. in consi. xcij. incip. quo ad primū dubiū nunqd stan-
5 te statuto predicto. in. j. vol. ¶ † Nunc se offert pulchrum dubium
in quo semper dubitaui/nunqd regula huius text. habeat locum
in principe vendente vel donante vel aliter contrahēte, qd ibi etiā
ad transferendum dñium requiratꝰ traditio. An vero sit speciale
in principe, qd ex solo contractu transfertur dñium sine traditio-
ne: vehementer dubito: ⁊ partem affirmatiuam tenet Io. an. in. c.
olim. de verbo. signi. in nouel. Bal. in. c. licet causam. in. viij. colum.
de proba. facit qd dicit Ang. in. l. officium. in fi. ff. de rei vend. qd lꝫ
alias per solum instrumentum ꝯctus non probetur dñium: fallit
nisi sit instrumentū cōtinens donationem, vel alium ꝯctum princi
pis, ex certa eius scia celebratum: patet qꝛ princeps habet ptātem
transferendi dñium pro libito voluntatis. Ad idem facit qd vult
Bal. in prelu dijs feudo. in. ix. col. quod eo ipso qd princeps donat,
absqꝫ alia traditione transfertur ius ⁊ dñium: idem plenius tenet
Bal. ⁊ And. de iser. in. c. ij. de noua for. fideli. i vsi. feu. limitādo: vt
per eos do. Alex. in consi. clxxxvij. in. ij. volu. qd incip. in hac causa
⁊ lite. in vlti. col, facit quod no. Bal. in. l. fi. in prin. ff. de constit. prin.
Alibi Bal. in. c. ad audiētiam. de prescript. colligit pulchre ex illo

tex. ꝙ ex

text.φ ex priuilegio principis transfertur ius sine apprehensione possessionis. Alibi tenet idē Bal.in.c.j.quid sit inuesti.qđ si papa dicit assignamus tibi tale castrum cum plenitudine iuris, vel per alia equipollentia verba: nō est necessaria alia possessio facti.vt ibi per eum.⁊ per And.de iser. Pro ista opi.vltra autoritates multū/ stringit: q2 per legem transfertur dominium sine aliqua traditiōe: fm Bar.⁊ doc.hic per.l.cōmissa.ff.de publica.not.Bald.in.l.j.in.j. no.C.commu.de lega.sicut per consuetudinem ⁊ statutū.in.c.ij.de
6 consue.Bal.in.l.fi.in.iiij.col.C.de sac.sanc.eccle.†Sed sic est qđ princeps ƌ lex animata in terris.§.pe.i auth.de consuli.glo.in.l.⁊ quia. ff.de iurisdi.om.iudi. Item quilibet contractus celebratus p principem hȝ vim legis: ⁊ ita potest allegari, sicut quelibet alia lex: fm Bar.in.l.ciuitas.in.j.col.ff.si cer.pet.cū cōcor.quas ibi dedi.¶ In cōtrariū fortiter tū facit illud qđ dixi in feudis supra, atteto φ feudum ƌ cōtractus noiatus: vt p Bar.in.l.iurisgentiū.§.quinimo. in pe.col.vbi dixi.ff.eo ¶ Scđo facit qđ ad literā dicit Bald.in.c. ij.in vlti.col.de noua forma fideli.vbi dicit Bald.multum referre, vtrum cū principe contrahaƚ: ⁊ in tali ꝯctu seruandum est ius cōe: vt ante traditionem non acquiraƚ dñium nec possessio: vñ scđm eū l.oēs.⁊.l.bñ a zenone.j.de quadri.prescri.dȝ intelligi interueniente traditione. si vero loquimur per viā priuilegij, seu qñ princeps facit gratiam, non per viam ꝯctus, sed supplicationis: ⁊ tunc ex sola gratia dñium transfertur: q2 ista est natura collationis gratiose.c. si tibi absenti.de preben.in.vj.et subdit qđ quelibet gratia principis censeƚ priuilegium.vt not.Joan.and.in.d.c.olim.de verbo.sig. in nouel. Sed caue: q2 si in feudis, ⁊ sic in beneficijs principis non transfertur dñium sine traditione, multo minus in priuilegijs: cū beneficia sint fauorabilia ⁊ latissime interpretanda.l.fi.ff.de consti.
7 prin.c.cum dilecti.de dona.¶ †Limita regulā huius legis procedere quo ad dñium, qđ nō transferƚ sine traditione: secus est in hypotheca.l.j.ff.de pig.ac.ratio diuersitatis est: vt p Bald.⁊ Salice. hic.in vlti.col.¶ Capio glo.j.quā diuido in quatuor: prout quatuor remouet oppositiones. scđa ibi: itē intellige. tertia ibi: vel quasi. quarta ibi: sed ⁊ in his interuenientibus. ¶ In ea ibi: traditionibus vel quasi. habes ex glo.qđ quasi traditio fit dimittendo rez que erat penes emptorē.adde qđ pluribꝰ alijs modis fit ista quasi traditio: de quibus per glo.magistram.in.l.iij.in princi.vbi Moder.ff.de acqui.pos.⁊.l.j.⁊.l.licet.vbi Ang.C.eo.declarant Bald. ⁊ Sali.hic/inter quos ille est, per retētionem/vsufr.l.quisquis.C. de dona.quem extende ad retentionem pignoris.glo.est singu.in
8 l.j.in fi.ff.de re.eo.¶ †Adde qđ similiter si res vendita signatur p talē signaturā: ita transferƚ dominium sicut per traditionem: vt si existens in nemore signauit cōseruari arbores, quas emit.text.est not.in.l.qđ si neqȝ.§.fi.ff.de pericu.⁊ cōmo.rei vēdi.quē ad hoc reputat singularē Lud.in sin.suis.¶ Fallit in vegete vini, empta q2 per solam signaturam non transferƚ dñium: tex.qui reddit rōnem sal.in.l.j.§.si doliū.ff.eo.de peti.⁊ cō.rei vēdi.⁊ de vtroqȝ not.Bal. in rub.C.de pericu.⁊ cōmo.rei vēdi.in.j.co.¶ In ea.ibi: nisi satisfaciat de precio.adde vel nisi habita sit fides de precio.l.qđ vendidi. ff.de ꝯtrhen.emp.l.procuratoris.§.sed si dedi.ff.de tribu.acti.quod qñ sit declarat gl.no.in.l.inciuile.C.de rei vendi.¶ In ea.ad fi.habes suppletiones necessarias ad regulam tex.que sic plene debent formari/per traditionem vel quasi.factam a dño: vel quasi dño/ex cā habili ad translationem dñij.si sit precium numeratum: vel habita fides de precio semper transfertur dñium: et hoc modo regula
9 est vera.¶ †Subdit Bal.iuxta hanc partem glo.qđ duplex reperitur dñiū.s.superius, qđ appellaƚ proprietas: ⁊ inferius seu subalternū, qđ appellaƚ vtile dñiū: ⁊ exēplificat in feudis: vt hic p euz.
10 ¶ †Ex quibus verbis ego colligo differentiā inter proprietatez ⁊ dñium. sup qua differētia laborat Joā.fab.in.§.sed iste.in.xv.colū. insti.de act.⁊ φ sit differētia: pȝ ex tex.in.l.si pcurator.i.j.ff.de acqr. re.do.in verbo.ꝓprietas ⁊ dñium, nā copula ⁊: cadit inter diuersa: glo.in rub.ff.de iur.⁊ fac.igno.gl.in.c.querelā.de simo.⁊ credo qđ differētia sit ista.nā dñiuz est terminus magis latus, ⁊ cōprehēdit quodcūqȝ dñiuz, siue sit directū siue vtile.naz ⁊ vsufructuarius dƚ habere dñiū.l.iii.§.j.ff.de vsufru.No.in.l.j.§.fi.ff.de iuris.om.iud. sed ꝓprietas nunφ capitur nisi soluz pro directo ⁊ vero dño/put ostendit etymologia vocabuli.nā ƌ ꝓprietas, quasi proprie tuuz: vnde dicit Bal.in.l.cum res.in fi.C.de proba.φ istud nomen proprietas, est nomen directū: ⁊ non obliquatur: ⁊ nunφ ponitur pro vtili dño: ⁊ qđ appellatio proprietatis semper intelligatur de directo: tenet Bal.in.l.pe.in.ij.col.C.si a non compe.iudi.¶ Alibi dicit Bal.in.c.j.§.j.de inuesti.de re.alie.fac.in vsi.feu.qđ significatio ꝓprietatis est magis stricta ⁊ nuda, φ significatio dñij.adde etiaz quod no.Bar.in.l.locor.C.de omni agro deser.lib.xj.per illū text.
11 in verbo ꝓprietas possessionis. adde etiā qđ singulr dicit Bald.in l.j.ff.de condi.instit.†qđ si in libello qs diceret proprietatem ad se spectare, vel se esse ꝓprietariū: ⁊ postea i processu probaret de vtili dño: puta φ esset emphyteota, vel vasallus, deberet succumbere. Secus si dixisset se dñm: q2 dñium bene pōt intelligi de vtili: ⁊ hoc modo limita Bar.in.l.sed ⁊ si possessori.§.itē si iurauero.cum his que plenius ibi dixi.ff.de iureiuran. Contra predicta videƚ facere tex.in.l.ꝓprietatis.C.de pba.dū dicit ꝓprietatis dñium nisi exponas: vt ibi glo.facit.¶ Que aūt dicaƚ plena ꝓprietas: ⁊ que nuda pȝ ex tex.in.l.femine.§.illud.C.de secun.nup.⁊ ibi no.Bald.⁊ dicit
12 qđ nō est alibi tex.in iure q ita plene pbet.¶ †Ultimo adde/quod sicut est reperire possessionē ⁊ quasi.itez dñium ⁊ quasi dñium: ita est reperire ꝓprietatē ⁊ quasi ꝓprietatē.glo.est in.l.ij.§.quedaz.ff. de interdi.⁊ illā glos.ad hoc reputant singularē Bal.⁊ Jac.alua. in.c.j.§.j.de inuesti.de re.alie.fa.⁊ est tex.in.c.fi.de iure patro.¶ Capio glo.in verbo ⁊ vsucapionibus: istam gl.diuido in duas. In prima allegat concordantē ad tex. In scđa querit ⁊ disputat. scđa ibi:
13 sed an idem.†concludit ergo gloss.qđ per prescriptionem.x.vel.xx. annor acquiriƚ dñium vtile: ⁊ non directum: per tex.in.l.si qs emptionis titulo in verbo exceptionē.inducendo vt ibi p gl.ij.⁊ Sali. ⁊ do.Alex.hic.j.de prescri.xxx.vel.xl.anno.idē pbaƚ in.l.j.§.fi.i verbo vtilē: ⁊ ibi no.Bar.ff.de aqua plu.arcen.⁊ in.l.si duo patroni.§. j.in verbo vtilē.ff.d iureiurā.idē ⁊ plenius tȝ gl.in aut.nisi tricēnale: ⁊ ibi cōiter doc.C.de bo.mater.gl.in.l.ij.ff.de vsuca.gl.in.l.j.§.cū prediū.el.j.⁊ ibi Bar.ff.de pigno.Bar.i.l.sticho.ff.de vsu ⁊ vsufru. leg.Bal.in.c.lȝ cām.in.iij.col.de pba.⁊ in.l.aduersus.C.de rei ven. Dy.⁊ Joan.an.in regula possessor. Jmo.in repeti.c.fi.in.lx.colū.de
14 prescrip.¶ Jstam conclusionem limita sex modis.†¶ Primo in prescriptione tanti tpis cuius initij memoria non sit in contrariū: per talē acquiriƚ directum dñium.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quo.⁊ esti.fm Bal.Sali.⁊ Moder.hic. Jmo.in.l.pretoris.ff. de dam.infec.¶ Scđo limita qñ esset statutum quod prescribens acqrat dñium. Nam vt statutū aliquid addat iuri cōi, intelligitur qđ acquirat dñium directum: fm Bart.⁊ Moder.in.l.ij.ff.de vsu/
15 ca.Bald.in.c.cum non liceat.ad fi.de prescrip.¶ †Tertio limita nisi quis prescriberet ex titulo sententie secundi decreti: ita singu. Bal.in.l.in possessionē.C.de bo.auto.iu.tāgit Lud.in.l.pretoris. in additione.ff.de dam.infec.reprobat do.Alexā.hic.q2 iura alleg. per Bal.non probant.¶ Quarto limita qñ nullus apparet factis proclamationibus publicis, qui se dominū contenderet: tunc dominium directum acquiriƚ, non tā ex prescriptione, φ regula iuris gentiū, que est φ illud qđ est in nulliꝰ bonis primo occupanti conceditur. Jta limitat sing.Bar.in.l.cū res.in bona lect.C.de proba. ¶ Quinto limita nisi prescribatur contra scientem et patientem: cum scientia inducat consensum: ⁊ ex consensu acquiritur directuz dominium: fm Bald.in.d.aut.nisi tricennale.⁊ Lud.in.d.l.ij.sed istud reprobat multū late Jmo.in repe.c.fi.in.iij.colum.de rescrip.
16 ¶ †Sexto limita in feudis censualibus vel tributarijs: q2 si dominus eorū habuerit eos desertos: ⁊ aliquis per bienniū possideat, acquirit directum dominium.l.qui agros.⁊.l.quicunqȝ desertū.C. de omni agro deser.lib.xj.fm Ang.qui reputat hoc tenendū mētī in dicta aut.nisi tricennale.¶ Capio glos.fi.in verbo non nudis: quam diuide in quatuor. In prima allegat concordantem ad tex. In secunda timore contrarij quod formatur per Barto.et alios hic exponit text.⁊ similem expositionem facit glo.in.§.interdū.in verbo nuda.institu.de rerum diuisio. In tertia ponit quatuor fall. ad tex. In quarta ponit vnum dictum, per quod remouetur aliud contrarium: scilicet de posses.que perditur solo animo.secūda ibi: ⁊ nudū appellat.tertia ibi: fallit in pacto legis commissorie. quarta ibi: item aliud in possessione.¶ In ea.ibi.l.si quis sub hoc limita duobus modis. Primo quando tale pactum fuit appositum in continenti tempore contractus: secus si postea: per gl.que non est alibi.in.l.ab emptione.ff.eo.Bal.in.l.ij.in.iij.not.C.communia de lega. Secundo limita per gloss.singu.in.l.j.in princi.in verbo mor/
17 tis.⁊ ibi Barto.ff.de dona.Bald.hic.¶ †In ea.ibi: item in ecclesia. Adde qđ idem est in pauperibus: vt habetur in.c.ij.de cōsue. Bal.⁊ Ange.in.l.siue autem.§.si duobus.ff.de publicia.Bald.in aut.quas actiōes.C.de sacrosanc.eccle.facit tex.in.§.pro temporalibus.in aut.de ecclesiasti.ti.idem etiam est in fisco, in quem dñiuz transit ipso iure absqȝ traditione.l.vnica.§.cum aūt.⁊ ibi Bal.C. de cadu.tollen.Barto.in.l.imperator.ff.de iure fisci.¶ In ead.ibi: itē in manus iniectione, ꝓsequere: vt late dixi per do. Alexan.hic. ¶ In ea.ibi: item in vltimis voluntatibus. Adde idem in donatione causa mortis.l.j.in fi.cum.l.seq.vbi glo.ff.de dona.causa mor. que est singularis fm Bald.in.l.ij.C.si quis alte.vel sibi. Et sic habes ex gloss.quatuor fallentias ad regulas tex.et duas addit.tres
18 alias posui in tex.¶ †Decimo limita/quando heres esset grauatus ex vltima voluntate vendere. nam tunc ex solo ꝯtractu trāsfertur dominium sine traditione. Dy.in.l.vxorē.§.agri plagam.ff.de lega.iij.qđ reputat singu.⁊ sequiƚ Pau.de ca.in.l.cum hi.in princ. ff.de trāsac.Bal.in.l.j.in vlti.col.C.cōmu.de leg.ad similitudinē le
19 gati in quo trāsferƚ dñium sine traditione. vt hic in glo.¶ †Undecimo fallit in tribus iudicijs vniuersalibꝰ, fa.her.cōi di.⁊ finium regun.in quibus transferƚ dñiū sine traditione. glos.est in.l.⁊ ideo.ff. de condi.furti.quam salua vt ibi nota.per Bart.⁊ Ange.pro qua

20 saluatione: facit qd no. Bal. in. l. j. in fi. C. de inoffi. dona. ¶ † Duo-
a decimo fallit in bñficialibus[a]. in qbus per solū titulum & inuestitu
ram etiam sine traditione acquiritur ius. c. ex ore. de his que fi. a
maio. par. capitu. c. pposuit. de cõces. preben. Dy. in regula. q prior.
de reg. iur. lib. vj. sicut ad perdēdū beneficiū non requirit electio: sz
sufficit qd sit priuatus titulo vt dicat beneficiū vacare. Inno. in. c.
cum nostris. de conces. preben. Bal. Sali. & Pau. de ca. i. l. quoties.
C. de rei vendi. Lud. ro. in consi. ccxcviij. qd incipit. circa premissaz
b dubij cõsultationem. ¶ Tertiodecimo fallit in dote[b]. cuius dñiuz
transfertur ipso iure in vxorem. l. in rebus. C. de iure do. declarat
Bal. hic in vlti. col. etiam si fundus esset datus estimatus in dotē,
& maritus non sit soluendo: glo est sing. in. d. l. in reb9 in glo. ij. tamē
tunc sufficeret solui ipsam estimationē vxori, nec esset necesse trade
re fundum. ita singu. Bald. in. l. ex conuentione. in. iij. oppo. ā. eod.
¶ Quartodecimo fallit i casu quē posuit Bar. in. l. si fideiussor. §.
21 meminisse. ff. de legatis. j. ¶ † Quintodecimo fallit in recognitiōe
sua tanq̃ mea. fm Bald. in addit. Specu. in tit. de feu. ver. nunqd
teneat promissio. do. Anto. de but. in. c. si cautio. in. iiij. colum. de fi-
de instru. ¶ Sextodecimo fallit in spiritualibus. fm do. Anto. de
but. in. §. cū. M. ferrariensis. in. iiij. col. de consti. Et si vis scire rōnē
regule huius. l. quare ex solo cõtractu absq3 traditione nõ transfe
ratur dñium: vide Bald. qui duas rõnes assignat in. l. ea lege in. j.
22 col. C. de cõdi. ob cām. ¶ † Ultimo inquātū Bart. hic circa fi. dicit
qd licet ad transferendū dñium requirat traditio, non tñ requiri-
tur qd tradat possessio vacua. adde glos. in. l. cū res. & ibi Barto. et
Bal. C. de proba. hinc est q lz obligatus ad dandū teneat trāsfer-
re dñium. l. vbi aūt non apparet. §. fi. ff. de ver. ob. §. sic itaq3. instit.
de act. non tñ tenet tradere possessionē vacuā, nisi expressum sit. gl.
est de hoc in. l. si stipulatus. §. j. in verbo stipulat9. ff. de vsur. ratio: qr
dominium põt trāsferri q̃uis tradat possessio vacua: vt ibi decla-
rat Barto. & ita limita regulā. d. l. vbi autem non apparet. §. fina.
23 ¶ † Adde secus in vsucapione que non procedit nisi tradat posses
sio vacua: fm Cy. hic: in fine & latius Bar. in. l. cel[illegible]s. in. iij. colū. ff.
de vsuca. que aūt sit possessio vacua: & que nõ: est glo. ibi. & doc. in. l.
si. in verbo vacuā. C. vnde vi. gl. in. l. improba. in verbo in vacuā. C.
de acqui. pos. Bar. in. l. ij. §. j. & in. l. iij. §. j. ff. de act. emp. & vide qd dt
glo. magistralis. in. §. qd aūt. scdo in verbo loci vacantis. institu. de
vsuca. que glo. non est alibi in iure fm Ang. in. l. si me in vacuaz. ff.
de acquiren. vel amit. pos. Iason Padue.

2 Linea materna in feudis nihil facit.
3 Transactio non est contractus nominatus.
4 Qui non seruat transactionem, non potest se ex ea iuuare.
5 Quis non tenetur ad obseruantiam contractus, quando p aliam partem sibi non obseruatur.
6 Frangenti fidem licitum est fidem frangere.
7 Si duo inimici fecerunt pacē adinuicē, & promiserunt se nõ offendere sub pena, qd si vnus primo offendat, incidat in penam: alius potest postea offendere, & penam petere. vt nu. 9.
8 Satisfactio pene equiparatur obseruantie contractus.

1 Cum proponas inter. † Ex pa-
cto nudo
trāsactionis possidēti dat exceptio: si aūt nõ possideat,
nõ põt dari actio ex trāsactione, cū fiat nudo pacto: dz
ergo redire ad primā actionem: puta ad petitionem hereditatis: &
si excipietur de transactione, non erit aduersarius audiendus: qr
nõ seruanti transactionē non dz seruari. h. d. & ppter hoc vltimum
allegat ista. l. qd fragenti fidē: fides frangat eidē: & ita suminat per
Bar. Bal. & Odof. hic figurauit casum in hac. l. ¶ Tu clarius fi-
gura sic casum, quē nūc habeo de facto: quidā pater ex prima vxo
re habuit filium, ea mortua cepit secūdā vxorē, ex qua habuit qua
tuor filios masculos: mortuo patre, isti fratres steterunt in cõmu-
nione, deinde mortui sunt tres fratres ex secunda vxore: nunc non
supersunt nisi duo, vnus ex prima vxore, alius ex secunda: orta est
inter eos controuersia tempore diuisionis super hereditate trium
fratrum mortuorum: qr frater ex vltima vxore dicit totā ad se spe
ctare, cū sit coniunctus ex vtroq3 latere, tam patris q matris: per
aut. defuncto. C. ad tertul. §. si igit defunctus. ver. vnde consequēs.
in aut. de here. ab intesta. ex aduerso dicebat frater ex prima vxore
natus/ qd ista bona sunt quasi oia feudalia: prout intēdit probare:
& qd in bonis feudalibus frater ex parte patris tantū, cū sit agna-
tus: ita equaliter succedit, sicut alius frater qui est coniunctus ex
2 vtroq3 latere: † qr linea materna in feudis nihil facit: prout decla-
rat not. Bald. in. c. ij. de gradi. suc. in feu. & in. l. j. C. de legi. here. tan-
dem interuentu amicorum facta est transactio inter eos, sine scri-
ptura: quod in hereditate trium fratrum premortuorū duo super-
stites equaliter succederent. queritur quis erit effectus huius trās
actionis. respondet imperator, quod si tu possides partem tuam,
trāsactio erit cum effectu: qr si alius frater amodo tibi moueat cõ-
trouersiam/ in istis bonis, repelles eum exceptione transactionis/
que est lit. finite. l. fratris. j. ti. j. c. j. de litis contesta. in. vj. si autem tu

non possides partem tuam: sed frater tuus totuz possidet: certe ex
tali transactiōe agere nõ potes: qr est facta nudo pacto sine stipu-
c latione, & ex nuda conuentione actio non oritur[c]. l. iurisgentium. §.
igitur nuda. ff. eo. est ergo necesse qd tu denuo agas petitione here
ditatis ad partem hereditatis fratrum mortuorum: & si frater qui
possidet velit excipere de trāsactione, quā secum fecisti: nõ erit au
diendus: quia cum ipse non obseruat transactionem, etiam sibi nõ
debet obseruari: nec ex ea potest se iuuare: iste est casus hui9. l. pul-
cher & nitidus. ¶ Sed videtur qd ista. l. sit male situata in hoc ti-
tulo: qr cum loquat de transactione: debuisset poni in tit. seq. quic-
quid dicat Bart. in. l. j. in vlti. col. ā. eo. dic qd in hac. l. non queritur
de validitate transactionis. nā si dubitaretur: an transactio valeat
vel ne/ poneret in titulo seq. sed hic solum queritur an ex cõuentio
ne nuda posset agi: cum imperator in legibus precedentibus tra-
ctauerit an & qñ ex conuentione nuda possit agi: & videtur hic agi
posse, tanq̃ esset vestita iplemento: hoc respectu fuit posita in hoc
3 titu. ¶ No. j. hic pbari fm do. Alex. † qd trāsactio[d] non est contra
d ctus noiatus: qr si esset cõtractus noiatus, solo consensu produce-
ret actionē. l. iurisgentium. in princ. ff. eo. qd hic negat: ista inductio
non est bona: qr conuentiones nominate solo consensu producunt
actionē, qñ sunt de iuregentiū: ita proprie loquit. d. l. iurisgentiuz.
in prin. Secus si sint de iure ciuili. vt hic: ita declarat Barto. in. d.
l. iurisgentium. in. §. quinimo. in pe. col. ff. eo. ¶ Scdo not. ex tex. ibi
4 nec aduersario. † qd qui non seruat transactionē, nõ põt ex ea se iu-
5 uare: qr ex eo qd quis impugnat &c. ¶ † Tertio no. qd quis non te
netur ad obseruantiā contractus, qñ per aliā partem sibi non ser-
uatur. facit. l. quero. §. inter locatorem. & ibi Bart. no. ff. loca. Bal.
in. l. i ciuile. C. de rei vēdi. facit. l. si ita qs pmiserit. §. seia cauit. ff. de
6 ver. ob. l. si cõuenerit. ff. p socio. ¶ † Quarto no. fm gl. & doc. qd frā-
e genti fidem[e] licitū est fidē frangere. adde glo. in. c. cū inter. R. senio
rē. & ibi do. Anto. de but. de elec. ista regula pcedit etiā si iuramen-
tum interuenisset: tex. est in. c. iij. & ibi no. Innocen. & Cano. de iure-
iuran. & tex. in. c. sicut in vltimo in fi. & ibi Panor. no. de iureiuran.
facit glo. in. c. j. in glo. pe. de no. for. fideli. in vsi. feu. q dt q si dñs non
seruat fidem vasallo, q vasallus similiter non tenetur ei seruare iu
ramentum fidelitatis. item ad primam regulam adde qd dicit gl.
in. c. j. in glo. pe. de noua for. fideli. itē adde qd vult glo. in. c. cupiētes
in princi. in verbo malignantium. de elec. in. vj. qd qui habet ius in
causa principali: potest malitias aduersarij per alias malitias et
fraudes repellere. Item dicit do. Ant. de but. in. c. iij. de regula. qd
cauillosum aduocatum licitum est cauillationibus & duplicitati-
bus repellere, dūtamen non repellatur falsis probationib9. Item
adde qd vult Bal. in rub. C. de fide instru. in. viij. col. in versicu. inci
denter etiam queror: alibi tamen no. Bal. & Sali. in. l. si te. per illuz
text. C. de iure delib. qd licet ab alio patiaris iniuriam, non tñ per
hoc alijs iniuriosus eris: quod dicunt esse tenendum menti 9tra
represalias: tñ videntur loqui quo ad tertium: non quo ad inferen
tem iniuriam. ¶ Istam regulam limita non procedere in cõuētio
ne treuge dictum fuit originale Uincentij hispani. in. c. j. in fin. de
treug. & pace refert & sequit Io. an. in addi. Specu. in tit. de treug.
& pace. super rubri. principium. vbi refert idem tenere Archid. in. c.
illi. xxiij. q. iij. idem tenent Ioan. and. & do. Anto. & cõiter alij in. c.
iij. de iureiur. Ange. & Imo. in. l. si ex legati causa. ff. de verb. oblig.
Ang. Pau. de ca. & Rapha. in. l. qui seruū. ff. de verb. obliga. adde
quod idem tenet Bald. in. c. dudum. ij. in. ij. col. de elect. in rubri. de
treug. & pa. in pe. col. & in proemio gregoriano. in. ij. colū. tñ Imol.
in. d. l. qui seruum. dicit qd istud potius procedit de consuetudine
quam de iure per regulam huius tex. idem tenet domi. Alex. hic/
& in. d. l. qui seruum. & in. l. semel mora. in vlti. colū. ff. solut. ma. Sed
tu pondera qd contrariuz tenet Panor. in. c. j. de treug. & pa. tenet
opi. Archi. etiam de iure/ & pro ea consuluit domi. Marianus so-
cinus doctor senen. in consilio. xxvj. qd incipit. Ianuensium dux. in
ix. col. assignans rationem differentie inter pacē & treugam: qr pax
est finis discordie perpetuo duraturus: fm Hostien. in summa. de
treu. & pace. treuga vero ad tps fit & 9muniter ad tps breue: bene
finita treuga potest iniurias vlcisci: ideo dz expectari lapsus tem-
poris treuge, cum possit seruare fidem intra tempus, & vlcisci post
tempus: non sic in pace cum sit perpetua. ¶ Facit simile de officia
li perpetuo/ qui potest conueniri durante officio propter perpetui
tatem officij: secus est in officiali temporali, qui non potest conue-
niri durante tempore officij: cum saluum sit ius post tēpus. l. pars
literarum. ff. de iudi. l. principalibus. cum glos. ff. si certum peta. fa-
cit bene qd vult glo. not. in. l. nisi finita. ff. de tutel. & ratio. distra. Cõ
sydera: quia hac ratione daretur magna limitatio ad regulam hu
ius tex. ¶ Tres alias limitationes ad istam regulam ponit domi
nus Alexan. hic. videas per te. ¶ Hoc limita nisi prima actio esset
ipso iure sublata: puta per acceptilationem: quia licet aduersarius
non seruet fidem, tamen non possum frangere: ita limitant Bal. &
7 do. Alex. in. l. vt responsum. per illuz tex. j. de transac. ¶ † Ultimo
facit iste text. secundum docto. hic/ quod si duo inimici fecerunt
pacem

a ¶ In bñficialib9. Adde. c. cū iter. de elec. & i. c. raynaldus. de test. & ibi Pet. de pu. in repet. d. c.

b ¶ In dote. Adde bal. i l. j. C. p dote. Io. de imol. in. l. de diuisione. ff. sol. ma. Specu. ti. de act. seu pe. in. §. ij. v. alius.

c ¶ Actio nõ oritur. Adde Bart. in l. fideiussor. i §. qui certo. ff. de fideius. Bart. in extraua. ad repri. do. i. c. j. d pact. Inn. in. c. nouit. d iudi. Archi. in. c. sicut nõ nulli. j. q. õ. j. doc. in regula nõ est obligatorium. d re. iu. li. vj.

d ¶ Qñ trāsactio. Adde Bal. i rubr. C. de re. permu. Bar. in l. ij. de iureiurā. Bal. in. l. siue apd. C. de transac.

e ¶ Frangenti fidē. adde gl. & Bal. in l. vt rñsum. C. de trāsac. text. in. c. innocens. xxij. q. iiij. glo. j. c. inter verba. xj. q. iij. glos. j. c. peruenit. de iureiurā. Bar. in. l. solicitationez. C. de do. ante nupt. barto. in. l. fidez. ff. de trāsac.

pacem adinuicē, ꝛ ꝓmiserunt se nō offendere sub pena/ qđ si vnus primo offendat, incidit in penā: alius postea pōt impune offendere: idem tenet Jo.an.in regula frustra.in mercu.ꝛ in addi. Specu. in ti.de treug.ꝛ pa.in princ. Barto.ꝛ alij in.l.cū pater.§.libertis.ff. de.l.ij.ꝛ in.l.j.§.cū arietes.ff.si qua.pau.fe.dica.cum alijs.concor.de quibus per do. Alexan.hic.quibus adde Panor.in.c.j.in.j.colum. de treug.ꝛ pa. Ludo.ro.in consi.clxxxiij.qđ incipit in casu proposito dicendum est pacē.ꝛ in consi.cclviij. ¶ Extēde etiam si.in instrumēto pacis esset adiecta clausula rato manente pacto: ꝛ qđ toties cōmittatur pena quoties ꝯfactum ad hoc fuerit: fm Bal. Sali. et Pau.de ca.in.l.qui fidem.ff.de transac.ꝛ in.l.qui seruū.ff.de verb. obli.latius do. Alex.in consi.cxv.in.iiij.volu.qđ incipit viso themate supradicto ꝛ attestationibus.in.iij.colum.licet fm euꝫ Jmo.sub dubio forte tenuerit contrarium/ꝛ male. Subijciunt Bal.ꝛ Sali. hic se credere quod si primus soluisset penam, ꝛ postea fuisset vulneratus ab alio, qđ ille secundus incideret in penā contractus: ra-

8 tio:† quia satisfactio pene equiparatur obseruantie contractus: vt plene no.per Pe.ꝛ Cy.in.l.petens.j.e. ¶ Adde tu bene facere tex. in.l.sed si vnius.§.si ante iudicem.ff.de iniu.ibi qui enim accepit satisfactionem iniuriam suam remisit. ¶ Secūdo adde facere quod vult idem Bal.in.l.j.in.ij.col.ad fi.C.de edil.ac. ¶ Tertio facit/ꝙ condemnatus per sniam soluens/habetur pro absoluto gloss.in.l. quis cum totum.§.plane.ff.de exe.rei iud.l.diuus vespasianus.§. fi.ff.de iurepatro. Sed aduerte: quia in contrarium facit quod no. vult idem Bal.in aut.qui semel.in penul.col.C.quomodo ꝛ quan

9 do iudex. ¶ † Pulchrum dubiū est/nunquid secundo vltra hoc qđ impune liceat offendere, licitum etiam sit penam petere. Bal. Jmo.ꝛ Ludo.in.l.semel mora.ff.solut.matri.tenent quod non: et Bald.ꝛ Jmo.in.l.cum mulier.eo.titu.per text.in.c.constitutus.de pe.qui parum facit/cum ibi non appareat quis primo offenderit. ¶ Contrarium tenent Bar. Bal.ꝛ Jmol.in.d.§.libertis.ꝛ Bart. in.d.§.cum arietes.ꝛ Pau.de cast.in.d.l.semel mora.ꝛ do. Alexā. hic tenet primam: quia in penis conuentionalibus quis debet altero esse contentus.l.rescriptum.§.si pacto subiecta.ff.eo.secus est in legalibus.l.si pro fure.ff.de condic.fur.sic loquuntur leges in cōtrarium allegate: ꝛ ita tenet ipsemet do. Alexā.sibi contrarius in d.l.semel mora.

1 ¶ Tutor vel curator habent ius recipiendi solutionem, sed non pūt debitori minoris facere pactum de non petendo.

2 Qui habet mandatum cum libera, potest alienare.

3 Curator potest debitum vsura, vel illicitum: vel etiam non liquidū remittere.

4 Inanis est actio quam excludit inopia debitoris.

5 An tutor vel curator possint facere pacem de iniuria vel offensa illata patri pupilli/vel ipsi pupillo.

Pactum curatoris.

Diuiditur in duas ptes. In prima ponitur decisio. In scda ratio decisionis. scda ibi

1 tutores enim. hoc dicit in summa.† Tutor ꝛ curator habent ius exigendi vel recipiēdi solutionem sed nō possunt debitori minoris facere pactum de nō petendo.h.d. ¶ Et cōstrue sic suffragium adulte etatis efficiet, ne pactuꝫ curatoris paciscentis recipere minorem quantitatem, noceat minori: alias si intelligeres literam fm ordineꝫ tex. esset malus sensus. ¶ Dubiū faciebat in hac l.q: tutor ꝛ curator habēt a.l. administrationem cum libera ptāte: glo.in.l.mandato gnāli.in glo.fi.ff.de pcu.no. Bar.in.l.inter bono

2 rum.ff.de admi.tut.† sed qui habet mandatū cū libera pōt alienare.l.procurator cui generaliter libera.ff.de pcur.sed istud pactum de nō petēdo est spēs alienationis: ꝯrīū decidit in hoc tex. rō decidendi: q: in mādato quantūcūq: gnāli, etiā cū libera: non venit ꝙ possit donare, nisi exprimat.l.cōtra iuris ciuilis regulas.§.fi.ff.eo. sed remittere debituꝫ liquidum gratis, est donare: ꝛ ꝯr, dilapidare: igitur ꝛc. facit glo.no.in.l.non oī.C.de admi.tu. ¶ Hinc est ꝙ tutor regis vel illustriū personarū posset donare: q: hoc cōuenit persone minoris, fm Jnno.ꝛ Jo.an.in.c.grādi.de supplē.negli.prela. lib.vj.ꝛ est tex.in.l.cū in plures.§.pe.ꝛ in.l.seq.i prin.ff.de admi.tut. ꝛ in.l.j.§.j.ff.de tute.ꝛ rō.distra. ¶ Idem qđ dicitur in tutore ꝛ cu-

a ratore procedit[a] in epō. fm Panor.in consil.xvj.qđ incipit satis videtur mihi clarissime.in.j.vol.no. Bal.in.l.preses.j.ti.j. ¶ Fallit in

3 debito vsurario, vel illicito.gl.no.in.d.l.preses. ¶ † Secundo fallit quādo debitum est liquidum: sed erat tale quod attulisset plus impense quā vtilitatis: tex. est sing.in.l.mediterranee.ꝛ ibi Barto.ad hoc no.C.de anno.ꝛ trib.li.x. Ange.in.l.j.§.ff.de duo.re.facit.l.sed an vltro.ff.de neg.gest. ¶ Tertio fallit qñ debitum non est liquidum: vt hic in glo.intantum qđ tutor ꝛ curator possunt tunc etiā gratis remittere.glo.est no.in.d.l.contra iuris ciuilis.§.fi.in glo vlti.ꝛ ibi Ang.ff.e.licet Sali.hic dubitet. Et contrarium tenet Bal.in.l.j.in iiij.colū.§.eo.ꝛ Fulg.ibi: adde qđ illam glo.reprobat Jmo.in.l.ex duobus.la.ij.in.viij.col.ff.de duo.re.quā refert ꝛ sequitur do. Alex. in consi.xxij.qđ incipit viso instrumento syndicatus.in.iiij.col.in.j. volu. Idem tenet ipsemet do. Alex. hic/sequendo predictam glos. sed Ang.in.l.j.ff.de duo.re.saluat illā gloss.qñ remissio non aufert damnū: q: forte plus expēdisset quā potuit cōseq. Tene predictaꝫ glo.qñ de presenti ꝓbari nō poterat, nec in futurum suberat verisimilis spes.l.tutor.in prin.ff.de iureiur.iuncta regula.l.qui accusa-

4 re.§.de eden. ¶ † Quarto excusatur tutor vel curator propter nimiam debitoris paupertatē: vt ꝓbat in.l.oēs pēsitare.ꝛ ibi Bar.ꝛ

b l.fi.ꝛ ibi Ang.C.de anno.ꝛ trib.lib.x.cū inanis sit actio[b] quā excludit inopia debitoris.l.nā is.i prin.ff.de dolo. ¶ Vltimo ad istū tex. adde qđ vult glo.ꝛ Bal.in.l.nō abstulit.C.de noua.item inquan-

5 tum Ja. Bal.ꝛ Sali.ꝛ alij hic tangūt† an tutor[c] vel curator possit

c facere pacē de iniuria, vel offensa illata patri pupilli, vel illata ipsi pupillo: adde Bal.in rub.extra de treu.ꝛ pa.in vlt.co.ꝛ in.l.iurisiurandi gratiā.ff.de iureiur. Cy.ꝛ Bald.in.l.j.C.de in integ.resti.do. Anto.in.c.j.extra de pa.c. ¶ Itē adde tu fortius/qđ si stet statutū qđ pupillus nō possit contrahere sine decreto iudicis: tamē pupillus doli capax, cū autoritate tutoris pōt facere pacē absq: decreto iudicis: cum non sit ꝓprie contractus: sed potius quedā remissio: fm Abb.in cōsi.cviij.in.ij.vol.incipiēte illud in effectu de iure queritur an pax facta. Item dum Bal.ꝛ doc.hic dicunt/ꝙ quādo esset dedecus facere pacē: tunc tutor non posset facere pacem nec iniuriam remittere: adde ꝙ verecūdia est relinquere iniuriam multaꝫ. tex.in.l.miles.§.socer.ff.de adul.quē text. pro optimo ad hoc alleg. Ange.in cōsil.cclvij.in splendidissima ciuitate florentie.in.j.colū. ¶ Limita deci.doc.hic in tutore posthumi: cuius pater fuit inter-

b fectus: qui non pōt facere pacē cum interfectoribus, donec posthumus est in vtero: q: nondū est tutor.l.si nemo.la.ij.§.fi.ff.de test.tut. ꝛ ibi Bal.per illum tex.refert ita fuisse determinatū: ꝛ ibidem simpliciter sequitur Rapha.cu. ¶ Capio glo.vnicam que clara est: ꝛ eam diuide in quatuor partes. In prima declarat text.ꝛ assignat rationem: postea format tres oppositiones: ꝛ soluit/ꝛ bene: secunda ibi: sed contra.ff.de fur.tertia ibi. Itē contra.ff.de iniur.quarta ibi: item contra.ff.de iureiuran.vide glo.per te.

1 ¶ Filius non potest preiudicare patri per pactū, vel receptionē solutionis.

2 Habitatio patris censetur habitatio filij.

3 Stante statuto qđ nullus possit esse prior in ciuitate, nisi sit estimatus in mille.ꝛ pater in libro cōmunis sit estimat[9] in mille, istud estimum prodest filio.

4 Pater ꝛ filius censentur vna ꝛ eadem persona.

5 Si filius viuo patre liberauit debitorē patris, ꝛ deinde patre mortuo succedit ipsi patri, an saltem post mortem patris talis liberatio nocebit filio.

6 Filio, quāuis sit coniuncta persona patris, solui non potest: limitatur tamen vt.j.eo.nu.

7 Quando coniuncta persona est etiam legitimus administrator alicuius, tunc ei potest solui.

Filius paciscendo.

1 † Filius non potest preiudicare patri per pactum vel receptionem solutionis. hec dicit. d

Ratio dubitandi fuit in hac.l. quia fili[9] viuo patre quodammodo censetur.dominus.l.in suis.ff.de libe.ꝛ posthu.§.sui.in-

d stit.de heredi.qualita.ꝛ diffe. Hinc videmus estimum patris[d] censetur estimum filij: glo.est notabilis in.l.ij.C.qui eta.vel profes.li.x. quam ad hoc reputat singularem Bal.in.d.l.diximus.§.si pater. ff.de excu.tut.ꝛ in.c.que in ecclesiarū.circa finem.de consti.nam gl. sequitur Bald.in.l.fi.ad fi.C.de impub.ꝛ alijs substi.ꝛ in.l.ij.circa finem.C.de lib.ꝛ eo.liber.ꝛ in.l.non plures.in fin.C.de sacrosanc.eccle. Et per illam glo.dicit Bald.in.l.j.§.illud.C.communia.de suc.

2 † qđ habitatio patris censetur habitatio filij. Alibi per illam glo. dicit Bald.in.l.etiam.in pe.colum.C.de execu.rei iudi.qđ pater et filius quantum ad estimum communis pro vno capite computantur. Alibi no. Bart.in.l.j.§.dñi.el.ij.arg.illius text.ff.ad sena.sylla. quod libra seu catastrum patris prodest filio, siue in potestate siue emancipato. ¶ Item per illam glo.determinat Bal.in.l.sciendū.

3 in prin.in penult.col.qui satisda.cogan.† quod stante statuto quod nullus possit esse prior in ciuitate, nisi sit estimatus in mille/ꝛ pater in libro cōis sit estimatus in mille, istud estimum prodest filio. Idem per illam glo.tenet Bald.in.d.c.que in ecclesiarum.circa fi. ꝛ ibi plus subdit stāte predicto statuto.qđ si pater habet plures filios: istud estimū de mille prodest omnibus filijs, ꝛ vnicuiq: insolidum donec pater viuit qđ diligenter no. Jmo plus not. Bart.in l.cum scimus.circa mediū.C.de agri.ꝛ censi.lib.xj.arg.illius text.in verbo patres vel fratres.qđ stante statuto qđ non allibrati non audiant nec in ciuilibus nec in criminalibus, quod libra patris imo aliorū consortium de domo proderit non allibrato. ¶ † Accedat

4 qđ pater ꝛ filius[e] cēsentur vna ꝛ eadem persona.l.fin.C.de impub.

e ꝛ alijs substi.ꝛ vox filij cēset vox patris: ꝛ ecōtra.§.ei vero qui.insti. de inuti.stipu. Ratio autem decidendi est: q: licet quo ad aliqua supradicta procedant: tamen secus quo ad administrationem

a ¶ Procediti epō.ad de gl.in.c.fi. v.qō.iij. Jnnocē.in.c.veniens.el.j.de testi.

b ¶ Inanis sit actio. adde tex.i.c.olim. el.ij.de resti. spo.

c ¶ An tutor. adde Pau. de castr.in.l. tutoris.ff.de pac. Bal.in addi. Spec. tit.de homi. ver.pe. bal.i addi. Spec. đ treu.ꝛ pa.i §. b quoq:.

d ¶ Estimuꝫ patris. Adde bald.in.l. ij.C.de lib.ꝛ eorum libe. Bal.i.l.fi.in fi.C. de ipu. ꝛ alijs sub.

e ¶ Pater et filius. adde isti. de inutil. stipu. in.§.et vero q. text. in.c.contradicimus.i.§. hac autoritate.xxxv.q. ij.glo.in.c.super eo. el.ij. de testi.

5 bonorũ patris, iste tex. clare procedit viuo patre. ¶ † Pulchrũ ergo dubium est quid si filius viuo patre liberauit debitorẽ patris, deinde mortuo patre successit patri, an saltem post mortem patris talis liberatio nocebit filio: videtur q̃d sic: q: ius superueniẽs filio debet ꝓdesse debitori liberato. l. rẽ alienã. ff. de pigno. act. not. late Bar. in. l. cum vir. ff. de vsuca. Veritas est in ꝯtrium/quod queadmodũ liberatio filij non nocet patri/vt hic: ita post mortem patris nõ nocet filio heredi patris: vñ filius nõ obstante tali liberatione poterit exigere debita ex persona patris: ita not. tenet Barto. in. l. filiusfami. ff. de so. per tex. no. in. l. qui se rao. ff. qui ⁊ a quibus. limitã do duobus modis: vt ibi per eũ. adde Barto. in. l. cũ dñs. §. fi. ff. de pec. leg. Spec. in ti. de pac. §. pe. ver. q̃d si filius. Lappus de castelli. ⁊ Gemi. in. c. quãuis. de pac. in. vj. aliquid Pau. de cast. hic. ⁊ est tex. sing. melior de iure in. l. ⁊ suum. ver. idem probat. ff. de pac. quẽ multum not. Pau. de ca. ⁊ do. Alex. post Bal. ibi. in. l. iurisgẽtiuz. §. si ante. ff. eo. sed ante eos alle. Bar. in. d. l. cum dñs. §. fi. ¶ Sed tu aduerte q̃d tex. in. d. l. ⁊ suum. ver. idẽ probat. loquit in casu econtrario: scz qñ filius fecit se liberari a creditoribus paternis: ⁊ rationẽ assignant ibi per Bal. itẽ adde quod decidit do. Abb. in consi. xij. incipien. casus talis est magnificus do. Ioan. ⁊c. in. §. vol. quod si fi-
6 liusfa. promittat dotẽ sorori, teneẽ etiã factus paterfa. ¶ † Not. ex hac. l. q̃d filio/quãuis sit coniũcta persona patris: tñ solui nõ põt: ⁊ si debitores paterni soluant, nõ liberanẽ: ⁊ propter hec cogi non possunt ad soluendum: adde glo. in. l. vero procuratori. ff. de solut. facit. l. qui aliena. §. ꝗ̃. ff. de neg. gest. ¶ Istam regulã amplia dupliciter. Primo etiã si actio esset cõmunis patris ⁊ filij: tex. est in. l. non solũ. cũ glo. ff. so. mat. scd̃o procedit etiam si coniuncta persona vellet cauere de rato: text. est in. l. ij. ⁊ ibi gloss. ff. vt leg. no. caue. ⁊ ex his habes/ꝙ licet filius vel alia coniuncta persona admittitur ad agendum sine mandato. l. exigendi. C. de procur. tamen non admittunẽ ad recipiẽdum solutionẽ. ¶ Istum text. ⁊ predicta limita fm Bar. ⁊ alios hic/nisi obligatio esset quesita patri ex contractu per filium celebrato, tunc ipsi filio posset solui. l. q̃d seruus. ⁊ ibi Bart. not. ff. de solu. l. q̃d seruus. vbi Bar. ⁊ alij idem not. ff. deposi. Et idẽ in monacho. vt per Bart. ⁊ alios hic. ⁊ in locis preallег. ¶ Adde idẽ in procuratore constituto ad contrahendũ, illi põt solui: quamuis mandatũ nõ habeat ad hoc: per iura preallег. per que ita tenẽt Barto. ⁊ alij in. l. eum qui ita. §. qui sibi. ff. de verb. obli. ⁊ Moder. hic sequuntur: ⁊ reputat mirabile Paul. de ca. in. l. quod seruus. ff. deposi. ¶ Adde q̃d idem est in negotiorꝫ gestore: tex. est quem bar. ibi ad hoc reputat singularez in. l. filie. ff. de solu. ¶ Limita ista vt procedant in vera solutione. Secus per fictaz: puta per nouationẽ vel delegationẽ: tex. est in. l. fugitiu⁹. ff. de sol. Bal. in. l. cũ filiusfami. in fi. ff. si certum peta. alias limitationes in quibus coniuncte persone potest solui/ponunt doc. precipue Moder. in. d. l. non solum.
7 ¶ † Et vltra eos adde vnũ not. ꝙ † qñ coniuncta persona esset etiã legitimus administrator: vt est pater in bonis aduẽtitijs filij: tunc ei potest solui cum ad eum spectet vsusfructus: per. l. cum oportet. §. non autẽ. C. de bo. que lib. ita sing. Ang. in. d. l. qui aliena. §. ꝗ̃. ¶ Capio gl. vnicã/quã diuido in quatuor. In prima alle. tres ꝯcordãtes ad tex. In secunda op. ⁊ soluit. In tertia per viam fallẽtie remouet aliud contrariũ. In quarta alibi dicta in seruis, extẽdit ad filium. scd̃a ibi: sed contra. tertia ibi: itez fallit. quarta ibi: ⁊ repete. ¶ In ea. ibi: vnde recipiendo eam facit q̃d pater necesse habuit facere: rñde melius/q̃d ibi obligatio erat cõtracta mediante contractu filij: ideo filius recipiendo seruum vitiosum redhibitum preiudicat patri: per ea que dixi in tex. vnde crederem q̃d si ibi pater vẽdidisset, receptio filij non ꝑiudicasset patri. Iason Padue.

1 ☞ Pactum factum cum herede putatiuo, non habet preiudicare ipsi paciscenti.
2 Pactum factum aliquibus ex heredibus, prodest alijs.
3 Pactum de non petendo legatum, factum heredi putatiuo, non prodest vero heredi.
4 Disposita in actu vero, non habent locum in actu putatiuo.

Si actionem. Ista lex legiẽ altero de quatuor modis: tribus in glo. et quarto modo ꝑ vltramõtanos: vt refert Bart. ¶ No.
1 tamen ex isto tex. scd̃m primum intellectuz. † ꝙ pactum factum cum herede putatiuo, nõ hꝫ preiudicare: ipsi paciscenti. cõcordat tex. in. l. si tibi. §. cũ possessor. ff. eo. ti. ¶ Capio gl. quã diuido in quatuor. In prima ponit primũ intellectũ ad istũ tex. In secunda ponit scd̃m intellectũ/qui magis cõiter teneẽ: ⁊ contra illum intellectum dupl'r opponit. In tertia ponit tertiuz intellectum, qui est penitus de indubitabili. In quarta declarat text. scd̃m vnumquenqꝫ intellectum de predictis. scd̃a ibi: vel remisit. tertia ibi: vel dic tertio. quarta ibi: dic ergo alijs. ¶ Scd̃m primum intellectum
2 glo. h. d. pactum factũ † aliquibus ex heredibus, non prodest alijs. h. d. Iste intellectus est in se verus. ratio est: q: pactum factũ cum vna persona, non prodest alijs. l. si vnus. §. ante oĩa. ff. eodem. ¶ Et scd̃m istum intellectum pulchre not. ex hoc tex. quod si legatarius vel creditor facit pactum de non petendo legatum vni ex heredibus, intelligitur pro sua parte tantum, nec extendiẽ ad alium: licet de parte nõ sit facta mentio. per. l. j. §. ti. j. ⁊ per. l. si vnus. §. ante oia. ff. eo. ¶ Unde facit fm Bald. ⁊ Moder. q̃d pactum de hereditate patris, factũ per sororẽ vni ex fratribus: intelligiẽ pro eius parte: ⁊ ideo alijs fratribus poterit partem hereditatis petere, non obstãte pacto: idem tenet Bal. in. l. pactum dotali. in. viij. ⁊. ix. q. C. de colla. quod prosequere: vt per Pau. ⁊ plenius domi. Alex. hic. ¶ Sz secundum intellectum glo. magis communiter approbatum. h. d.
3 in summa. † Pactum de non petendo legatum, factum heredi putatiuo, non prodest vero heredi. ¶ Cõtra istũ intellectum glo. opponit de. l. si post. ff. de cõsti. pecu. ⁊ se remittit. soluit Barto. Bald. Ang. hic. q̃d ille tex. loquitur in vero herede, a quo euincit hereditas: q: testũ fuit postea expugnatũ ꝑ querelã vel ꝑ cõtratabulas. ¶ Sed ista solutio nõ valet: prout etiã dicit Sali. hic. cũ ille tex. loquaẽ de possessore, qui intelligiẽ putatiuus heres: vnde responde fm Fulg. ⁊ Pau. de ca. hic/q̃d contrarium loquitur in constituto: ⁊ sic in pacto obligatorio: q̃d factum est possessori: ⁊ sic heredi putatiuo, bene prodest vero heredi: sed tex. hic. ⁊ in. l. si tibi. §. cum possessor. ff. eo. loquuntur in pacto liberatorio: ⁊ istud non prodest postea vero heredi. ¶ Ratio diuersitatis est: q: pactum liberatoriũ, cum sapiat donationem, fit ꝑpter affectionem eius cui remittitur: ideo si remitto heredi putatiuo, propter affectionem quam habeo erga eum istud non prodest vero heredi, ⁊ istud proprie vult dicere iste tex. in verbo affectione heredum: sed pactum obligatoriũ nõ fit propter affectionem persone: ideo ꝓdest vero heredi: ista est bona ⁊ realis solutio: quam tene reiecta alia solutione Fran. de rampo. Sali. ⁊ do. Alex. hic. Et licet do. Alex. reprobet/per text. i. d. l. si tibi. §. cum possessor. in verbo neqꝫ nocere: neqꝫ prodesse, ꝑ que verba apparet q̃d ille tex. loquitur tam in pacto obligatorio ꝙ liberatorio. Responde ꝙ vtroqꝫ modo erat pactum liberatorium. Nã vult dicere ille text. q̃d si possessor hereditatis, ⁊ sic heres putatiu⁹, fecerit pactum de non petendo debitori hereditario: vel econtra creditor hereditatis fecerit pactum de nõ petendo huic heredi putatiuo: neutrum nocet, nec prodest vero heredi: ⁊ sic isto modo nihil obstat ad istum scd̃m intellectum. ¶ Adde quod vult Ange. in. l. si. per illum tex. ff. de consti. pe. ¶ Item nota ex hoc tex. fm istũ
4 intellectum. † q̃d disposita in actu vero, non habent locum in actu putatiuo. facit. l. eum hic status. §. si quis sponsam. ff. de donat. inter virum ⁊ vxo. quam ad hoc reputat singu. Bal. in. l. eam quam. C. de fideicom. vide tamen quod vult glo. parua in. l. assiduis. §. qui po. in pigno. ha. not. per Ange. ⁊ Moder. in. l. j. ff. solu. matri. item aduerte quod contra istum tex. scd̃m primum intellectum videtur facere tex. in. l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inoffic. testa. ⁊ solue vt per Bal. i. c. nihil. in. iiij. colum. de elec. vbi reputat subtile ad intelligendum. Iason Padue.

1 ☞ Pactum factum inter plures debitores principales, vel inter plures heredes vnius debitoris principalis, quod alter eorum soluat omnia debita, non preiudicat creditoribus. ⁊ nu. 3.
2 Quando q̃s succedit de iure ciuili. l. xij. tabu. diuidit ipso iure actiones here. actiue ⁊ passiue/pro rata.
4 Conuentio inter alios facta, alijs neqꝫ nocet neqꝫ prodest.
5 Creditor inuitus non potest cogi mutare debitorem, etiam si magis idoneus offeratur.
6 Communia ciuitatis/vel communitatis non possunt seipsa diuidere in plura sine licentia ciuitatis cui subsunt: quantum ad preiudicium illius ciuitatis.
7 Rex francie non potest alienare vnam de ciuitatibus regni sui.
8 Si sunt plures heredes debitoris, qui successerint siue de iure ciuili siue pretorio, quo casu ex. l. xij. tabu. ipso iure diuiditur debitum inter eos pro rata heredi. portionis, si isti adinuicem tempore diuisionis conueniant, q̃d vnus solus teneatur satisfacere creditori: tale pactum non preiudicat creditori.
9 Cessio iurium facta ob certam causam, causa non impleta potest reuocari.
10 Per traditionem instrumentorũ intelliguntur cessa iura que in talibus instrumentis continentur.

Ebitorum pactionibus. In ista. l. cum sequenti Imperator secundum Docto. procedit hoc modo: quia in prima ponit regulã: in alia exemplum regule: ⁊ in quo differat vna. l. ab alia; ponit glo. prima quam hic Barto. sequitur Sed dic melius. quod prima loquitur in pluribus debitoribus principalibus. Secunda vero loquitur
1 in pluribus heredibus vnius debitoris, hoc dicit. ¶ Pactum factum inter plures debitores principales, vel inter plures heredes vnius debitoris principalis, quod alter eorum soluat omnia debita, non preiudicat creditoribus, quominus vnumquenqꝫ pro rata sua non obstante pacto possint conuenire: sed tale pactum bene seruandum est inter eos: alias duplex est via: vel contradicẽdi

contradicendi instrumēta cōia illi soli tradita: vel agendi actione
prescri. verbis ad interesse. h. d. cū. l. seq. ¶ In text. ibi pacto succes
cessoꝝ. prima fronte videt̃ ꝙ tex. deberet dicere pactū. ⁊ non pacto.
ꝓpter verbum principale ibi obligare creditori non pōt. sed incipe
ꝯstructionē ibi est alienuꝫ hereditariū ex. xij. tabu. ipso iure ꝑ por-
tionibus diuisum, non pōt vnum obligare insolidū, pacto succes-
2 sorum debitoris. ¶ † In tex. ibi: qꝺ ⁊ in honorario. vult dicere tex.
ꝙ qñ quis succedit de iure ciuili: clarū est quod. l. xij. tabu. diuidit
ipso iure obligationes hereditarias actiue ⁊ passiue, pro rata ha-
bendi: ratio est: qꝛ pro illa parte pro qua qs est heres, pro illa par-
te representat defunctū. glo. in. l. cū a matre. C. de rei ven. vult dice-
re tex. qꝺ idem est si succedant de iure pretorio: qꝛ adhuc. l. xij. tab.
saltē ex mente diuidit inter eos obligationes pro rata successionis.
¶ In ver. chirographis. qui videt̃ obscurus multum/ pone sic ca-
sum: plures heredes vnius debitoris obligati ad centuꝫ, fecerunt
inter se pactum, ꝙ vnus solus exigeret debitores hereditatis, ⁊ ꝓ-
pter hoc illi tradiderunt instrumenta communia, cum hoc ꝙ ille
solus teneat̃ etiam soluere creditoribus: istud pactū quātū ad cre
ditores, ⁊ in eoꝝ preiudiciū nihil valet: vt dixi: sed inter ipsos here
des seruandum est: pone qꝺ iste non soluat creditoribus; certe du-
plex via agendi cōpetit alijs heredibus ꝯ eum. Primo pñt agere
vt exhibeat instrumenta cōia. Scꝺo possunt agere actione prescri-
ptis verbis ad interesse: quia non impleuit illud qꝺ promisit in di-
uisione: ⁊ tunc tex. ibi vel non ꝑfectis in diuisione placitis: vult di-
cere: id est si non ꝑfecit que in diuisione ꝓmisit. nā absoluti resoluū
tur in cōditionem. l. a testatore. vbi Bart. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊. l.
3 ab emptione. vbi Bar. no. ff. de pac. cum fi. ¶ † Not. ꝙ si sunt plu-
res debitores vnius creditoris, ⁊ paciscunt̃ ad inuicem ꝙ vnus to
tum soluat tale pactū non valet in preiudicium creditoris. Et per
hoc infert̃ ſm Barto. hic: ⁊ in. l. eū qui. in fi. C. si cert. peta. qꝺ si sunt
duo correi debendi obligati insolidū, ⁊ inter eos conueniat quod
vnus aliū indemnem seruet, talis ꝯuentio nihil ꝑiudicat credito-
ri, quominus possit quē velit insolidum ꝯuenire: vt in aut. de duo.
4 reis. in prin. ¶ Ratio est duplex: prima. † qꝛ ꝯuentio inter alios fa
cta, alijs neqꝫ nocet neqꝫ ꝓdest. l. si vnꝰ. §. añ oia. ff. eo. Scꝺa rō est.
5 † qꝛ creditor inuitꝰ nō pōt cogi mutare debitorē, etiā si magis ido
neus offerat̃: tex. est no. in. l. si mādato meo. ad fi. prin. ff. mād. ¶ Se
cūdo per hunc tex. no. Bal. Sal. ⁊ Moder. hic nō valere pacta nec
ligas factas per subditos, in preiudiciū principis, qui est eorū non
solum creditor, sed dominus: facit tex. in. c. cum tempore. vbi doct.
no. de arbi. ⁊ text. in. c. cum dilecti. de maio. ⁊ obe. ¶ Facit qꝺ not.
6 Bar. in. l. j. in. ij. col. ff. de metro. beri. lib. xj. † ꝙ cōia ciuitatis vel cōi
tatis, non possunt seipsa diuidere in plura, sine licentia ciuitatis
cui subsunt, quantum ad preiudiciū illius ciuitatis. ¶ Facit qꝺ te
a net idem Bart. in. l. fi. in. ij. colum. ff. de colleg. illici. qꝺ ciuitates[a] q̄
non sunt libere sed subdite: similiter populi subditi non possunt fa
cere confederationes vel ligas sine licentia superioris. Similiter
econtra/ princeps qui hꝫ vasallos sub se, non potest ligas vel con-
uentiones facere in eoꝝ preiudiciuꝫ: nisi ipsi cōsentiant: nec potest
eos alienare inuitos. glo. est singu. in. l. inuitus. ff. de fideicō. li. text.
in. c. j. §. preterea ducatus. de prohi. feu. alie. per Fede. not. Bal. in
c. j. §. si qs miles. in. j. not. in tit. quo tēpo. mil. in vsib. feu. ⁊ in. l. in te
stamento. C. ad. l. fal. ⁊ in. c. j. circa fi. de resti. spo. ⁊ Spe. in ti. de feu.
§. qm̃. in ver. xxix. ¶ Hinc dicit in specie Bal. in. c. j gñali. si de feu.
7 defunc. cōten. sit inter do. ⁊ agna. † qꝺ rex Frācie non pōt alienare
vnam de ciuitatibus regni sui, inuitis illis ciuibus: alleg. Hostien.
in. c. dilecti filij. de maio. ⁊ obe. ⁊ ibi Jo. an. in nouel. vnde scꝺm euꝫ
quando imperator Constantinus donauit vrbem Romam pape
Siluestro, fecit populum Romanum consentire. ¶ Ad qꝺ adde
qꝺ pulchre no. Bar. in. l. prohibere. §. plane. ff. qꝺ vi aut clā. ꝑdictis
etiā adde facere qꝺ vult Barto. in. l. si is qui. §. fin. ff. de pig. ⁊ in. l. si
nō sortē. §. libertus in pe. coi. ff. de ꝯdi. inde. Et si dñs vendat rē feu
dalem, vasalli inuiti non cogantur ei promittere vel iurare fideli-
tatem: ſm Cy. in. l. j. C. de noua. Bal. ⁊ Moder. in. l. ij. §. fi. ff. so. ma.
¶ Tertio no. in. l. pacto successorum: ibi vnum obligare nō potest
8 creditori. † quod si sunt plures heredes debitoris, qui successerint
siue de iure ci. siue de iure pretorio ꝑ bo. pos. quo casu ex. l. xij. tabu.
ipso iure diuidit̃ debituꝫ inter eos pro rata hereditarie portionis.
l. vt debitum. ⁊ toto titu. C. de here. act. quod si isti plures heredes
vnius debitoris adinuicem tꝑe diuisionis conueniant, qꝺ vnus so
lus teneatur satisfacere creditori tale pactum nihil preiudicat ipsi
creditori: intellige inuito: secus si sponte iudicium moueat contra
eū: iuxta. l. ij. §. eo. ⁊. l. cū ab vno. ff. de leg. ij. vbi plus statuitur fauo-
re dotis, ⁊ est ad hoc sing. ſm Pau. de ca. hic. ¶ Scꝺo limita ꝑ tex.
no. in. l. plane. iuncta glo. fi. ff. fa. her. glo. in. l. ea que. C. eo. Ange. de
9 are. in. §. preterea. el. ij. in. xxxiij. colum. instit. de excep. ¶ † Quarto
no. in ver. de chirographis. qꝺ cessio iurium facta ob certā causaꝫ.
causa nō impleta pōt reuocari. nā hic instrumenta cōia erāt tradi
10 ta vni ex heredibus, † ⁊ ꝑ traditioneꝫ instrumentoꝝ intelliguntur
cessa iura, q̄ in talibus instrumentis continent̃. l. j. C. de dona. certe
ista cessio fuit facta vt iste heres solueret creditoribꝰ hereditarijs:
si istud non impleat possunt instrumenta reuocari. ⁊ ex hoc datur
singularis limitatio secundum Sali. ⁊ do. Alexā. hic ad. l. iij. C. de
noua. vt procedat quando cessio esset facta simpliciter: secus si ob
certam causam/ vt hic.

1 ☞ In iure reperiuntur tres termini: scꝫ informare: reformare: et
transformare. ⁊ nu. 2. ⁊. 3.
4 Si illud qꝺ deuenit in pacto, deducatur in stipulatione, agitur ex
stipulatiōe que est apposita causa placiti seruandi: ⁊ hoc vt pactū
habeat robur.
5 Conclusio talis libelli: quare peto secundum me sententiam ferri:
bene procedit. nu. 6.
7 Dictio statim quid importet. ⁊ nu. 8.
9 Juri declarandi non prescribitur etiam mille annis. ⁊ nu. 11.
10 Si sit factum pactum de retrouendendo, quandocūqꝫ soluat̃ pre-
cium ad omnem voluntatem venditoris, non obstantibus talibus
verbis/ prescribitur. xxx. an.
12 Pactum appositum incontinenti iuxta stipulationem continens
quid diuersum a stipulatione, informat: ⁊ sic extendit actionem ex
stipulatione, vt etiam competat ad deductum in pacto.
13 Quemadmodū in ꝯctibus bone fidei: pacta incōtinenti apposita
informant: ita etiam quando apponuntur iuxta stipulationem.
14 Etiam pactum nudum resolutiuum ꝯctus vestitur ab ipso ꝯctu.
15 Ubi in stipulatione deducuntur due res eque principales, vel plu
res: tunc censentur esse tot stipulationes quot res secus quando
vna res principalis, ⁊ alie accessorie.
16 Pactum appositum iuxta stipulationē, ita demū informat: quan
do stipulatio ⁊ pactum sunt pro eodē: secus si stipulatio esset pro
creditore, ⁊ pactum in fauorem debitoris. ⁊ nu. 18.
17 Usure omni iure sunt prohibite qñ simpliciter sunt promisse.
19 Contractus mutui dicitur celebrari fauore creditoris.
20 Pactum nudum vestitur coherētia contractus conditionalis.
21 Pactum est pars contractus.
22 Si pactum fuit semel vestitum coherentia contractus, quamuis
postea contractus ipso iure tollatur per acceptilationem, tamen
remanet pactum vestitum.

PEtens ex stipulatione.

Ista. l. hꝫ ma
teriam difficilem: ⁊ ſm Sali. grauē ⁊ ponderosam. adeo
qꝺ humeri scholastici ferre non possunt: ⁊ propterea di
cit Ful. ꝙ in materia huius. l. non pōt plane ꝓcedi, sicut nec in la-
pidosis ⁊ scabrosis montibus: ⁊ qꝺ Bald. supbo elato ⁊ pomposo
stylo: sed minus vtili hāc. l. cōmentauit. Pau. de ca. dicit qꝺ ista. l.
est valde profunda. Primo in intellectu sui: postea adhuc plus in
materia. iste prefationes tante difficultatis vnūquēqꝫ deterrerēt,
1 spero saltē minus difficilē reddere. ¶ † Unde ad euidentiam pre-
mitto/ qꝺ i iure nr̃o reperiunt̃ tres termini, informare, reformare,
⁊ transformare. Informare est nouam formam dare ampliādo seu
extēdēdo: ita dicit Bart. in. l. iurisgētiū. §. qnimo. in. iij. col. ff. eo. Et
ista informatio fit, qñ iuxta ꝯctū apponit̃ incōtinēti aliqꝺ pactum,
continens qd diuersum ⁊ penitus separatum a ꝯctu: puta si iuxta
ꝯctum emp. ⁊ vē. apponat̃ aliqꝺ pactū: puta de eundo romam. cer-
te tale pactū: eo qꝛ est incōtinenti appositū: ⁊ ꝯnr fingit̃ inesse con-
tractui. l. lecta. ff. si cer. pet. dat nouā formam ipsi ꝯctui: ⁊ extendit
actionē ex vēdito, vt nō solū cōpetat ad preciuꝫ: sed etiā competat
ad factū. ⁊ sic ad deductum in pacto: ⁊ hoc mō informat. i. extēdit
ad hanc nouā formam. Et de ista informatiōe est tex. i. l. iurisgētiū
§. quinimo. in verbo informat. ff. eo. ⁊ in. l. fundi partē. ff. de ꝯhend.
emp. ⁊ i. l. si sterilis. §. si tibi fundū. ff. de ac. emp. ⁊ de ista informatio
ne loquit̃ ista lex. scꝺm tertiū intellectū glo. magis cōiter approba-
tum: nam in hac. l. pactū fuit appositū incōtinenti iuxta stipulatio
nem: ⁊ ꝓpterea informat stipulationē hoc est addit nouā formā, ⁊
eā extendit, vt agat̃ actione ex stipulatiōe ad illud qꝺ est deductuꝫ
2 in pacto, lꝫ sit diuersum a stipulatione. ¶ † Scꝺo est reformare. qꝺ
idē est ꝙ renouare remanēte tñ substātia eiusdem ꝯctus: ⁊ istud fit
per pactū continēs qd simile cum ꝯctu: puta si vēdidi rem pro. xv.
postea facio pactū ꝙ sit vēdita ꝓ. x. ⁊ sic minori precio, vel pro. xx. re
manet substātia eiusdē ꝯctꝰ: sed renouat̃ sub noua forma: de ista re
formatione loquit̃ tex. in. d. l. iurisgētium. §. adeo. in verbo reforma
ri: ⁊ in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. in ver. idē dicemus. ff. eo. ⁊ est
melior tex. de iure in. l. pacta ꝯuenta. in princi. in versi. paulus. ff. de
ꝯhen. emp. ⁊ in. l. si quā. ff. de rescin. ven. ⁊ de ista reformatione pro-
prie loquitur tex. in. l. lecta. vt ibi declaraui. ff. si cer. pet. ⁊ text. in. l.
3 si ita qs ꝓmiserit. §. seia. ff. de ver. obli. ¶ † Tertio est trāsformare.
qñ vnus contractus in aliū transmittit̃: ⁊ istud fit scꝺm aliquos, qñ
incontinenti iuxta contractū apponitur pactum contra naturam
ipsius contractus, de hoc dicunt esse tex. in. l. titius. ff. de prescript.
verb. ¶ Teneo contrarium per text. in. l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer-
tum peta. ¶ Nec ob. d. l. titius: qꝛ vt ibidem declarat Barto. ibi a
prin. solum fuit contractus innoiatus: vnde non credo quod per

a ¶ Quod ci-
uitates. ad-
de Bal. i. §.
conuenticu-
las. de pace
iu. fir. in vsi.
feud. Bal. i
rub. C. ꝑ soc.

tale pactũ simpl' lex transformet contractũ: sed esset necesse ꝙ partes expresse transformarẽt seu trãsmutarent. ¶ Scḋo premitte ꝙ ista lex legit altero de sex modis. tribus in gl. duobus per Ang. ⁊ sexto mõ p Sali. ⁊ lʒ glo. ⁊ magis cõiter teneãt tertiũ intellectũ positũ in glo. mihi solus plʒ primus intellectus, qui magis conuenit litere: sine vlla improprlatione vel subauditione: fm quem hoc dicit

4 † si illud qḋ deuenit in pacto deducat̃ in stipulatione, agitur ex stipulatione que est apposita cã placiti seruãdi, hoc est vt pactum habeat robur. h. d. Et fm hunc intellectum pone casum/ pro eo qḋ antiqui cõiter obseruabant: qꝛ post pacta seu ꝯtus subnciebant gñalem stipulationẽ, in qua ꝓmittebãt p stipulationem p̃dicta pacta obseruare ⁊c. l. titia. §. fi. ff. de verbo. obliga. l. duo societatem. in prin. ff. pro soc. ¶ Eodem mõ tpibus nostris notarij in instrumentis describunt pacta inter ptes ꝯuenta, postea in fine instrumenti apponunt stipulationẽ hoc mõ, qḋ ambe ptes p solennẽ stipulationẽ ꝓmiserunt predicta pacta obseruare ⁊c. fuit dubitatũ an ex tali stipulatione possit agi ad ꝯtenta in illis pactis: ⁊ decidit hic qḋ cũ illa stipulatio sit secuta cã seruandi placiti, hoc est dicere, vt talia pacta nuda habeãt obseruantiã ⁊ robur, cuʒ alias sine stipulatione ex eis agi non potuisset: ista decisio clare procedit, qñ pacta nuda ꝓcedunt postea stipulatio sequit̃, mõ quo dixi. Dubiuʒ est ergo quid ecõtra, pone notarius in prin. instrumẽti dicit, qualiter ptes per solennẽ stipulationẽ ꝓmittunt attendere ista pacta, nunqd si postea sequant̃ pacta, possit ex stipulatione agi ad talia pacta: respondet text. ꝙ sic, dũmõ talia pacta statim sequant̃: vnde pondera qñ stipulatio sequit̃ tex. nõ dicit qḋ statim: sed qñ stipulatio precedit tex. reqrit ꝙ pactũ statim interponat̃. ¶ Rõ diuersitatis: quia si ex iteruallo apponerent̃ pacta, ꝓsumerent̃ esse alia ꝙ̃ illa de quibus partes cogitabant tpe stipulationis. l. nõ ad ea. ff. de ꝯdi. ⁊ de. iste est casus verus ⁊ ꝓprius huius. l. ¶ Ista. l. fm Bald. ⁊ Ful. est indiuisibilis: qꝛ structa vno constructu verborũ: ⁊ sic potius esset scindere in frustra, quã diuidere: lʒ intellectualiter continet thema qõnẽ ⁊ rñsionẽ: sed fm Sali. cõmode diuidit̃ in tres. In prima ponitur thema, ex quo resultat qõ. In scḋa que est ibi: seu antecessit pactũ, auget̃ dubitatio. In tertia q̃stio ibi: recte fm se. ponit̃ rñsio ad vtrũqʒ. nõ colligo alia notabilia ꝓpter diuersitatẽ lecturarum,

5 sed reseruo in glo. ¶ † No. tñ ex fi. l. fm Bal. Sali. ⁊ Mod. ꝙ procedit ista ꝯclusio libelli, quare peto scḋm me sñiam ferri: vt probat iste tex. in verbo postulat: intantũ qḋ per istũ text. dicit Bald. in. l. edita. in. xvj. col. C. de edẽ. qḋ ista petitio omnia necessaria continet. Sic etiã fm Bal. ⁊ Sali. ꝓcederet conclusio libelli, peto cãm sine debito terminari: similr̃ peto declarari actionẽ mihi competere ꝙ idẽ operat̃: acsi petijssem ꝯdẽnari reũ ad ꝯtẽta in libello. l. si finita. §. elegãter. in verbo actionẽ: ⁊ ibi Bar. in vlti. colũ. no. ff. de dã. infect. vtilior cunctis est illa conclusio, quare peto in predictis mihi ius ⁊ iustitiã ministrari. de qua est text. in. c. cũ dilectus. ⁊ ibi Can. de ordi. cog. ⁊ in c. fi. de offi. ordi. in. c. j. in verbo iustitiã exhiberi: et ibi no. do. Anto. ⁊ alij de offi. dele. vbi Panor. in. j. not. dicit quod ista clausula q̃ hodie cõiter apponit̃ i libello, est valde vtilis: eo qꝛ comprehendit omnem actionẽ, ⁊ omne ius cõpetens: de qua clausula est etiã tex. in. c. j. in verbo iustitiã postulant exhiberi: ⁊ in. c. ij. in verbo iustitia fiat de mutu. petitio. ⁊ tex. in. c. ecclesia sancte Marie. ⁊ ibi do. Anto. in. j. not. de consti. ⁊ idẽ do. Anto. in. c. ij. de libel. obla. ⁊ in. c. examinata. in. x. col. de iud. ⁊ licet Bal. dubitauerit de ista conclusione libelli, an sit nociua in. l. fi. in vl. col. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ in. l. incerti. in vlti. col. in. xv. q. C. de interdi. Communiter tenet̃ ꝙ sit bona ⁊ vtilis: vt per Bal. in. d. l. edita. in. xij. col. C. de edẽ. Ang. in. l. fi. C. de anna. excep. ⁊ in. l. j. in prin. ff. de eden. Jmo. in. l. si cũ nul

6 la. ff. de re iudi. ⁊ in. c. si cautio. de fide instru. ¶ † Et huius clausule reperio in specie tres notabiles effectus: In primis Joan. Cal. in. d. c. cum dilectus. de ordi. cog. refert se in questione facti obtinuisse: actor enim in libello narrauerat petitorium ⁊ possessorium: sed in conclusione libelli solum dixerat de petitorio, ⁊ adiecerat clausulam petens in predictis ius ⁊ iustitiam ministrari: postea in processu probauit solũ de possessorio, qḋ debeat obtinere vigore illius clausule/ per quam clausulam videtur omne ius sibi competens deduxisse: ⁊ refert ⁊ sequitur Panormi. ibi in antepe. colum. inferens ex hoc: vt ibi per eum sequitur Ange. de aret. in. §. j. vbi aliqñ dixi: insti. de actio. ⁊ ibi reputat valde singulare in practica: sequitur etiam do. Lanfran. de oriano de brixia: in repe. c. quoniã contra falsam. in verbo confessiones. de proba. ¶ Item ⁊ scḋo operatur ista conclusio libelli qḋ quis ex libello alias inepto debet pro se sententiam obtinere, si constat de intentione libellantis, ⁊ actio vere sibi cõpetat, licet inepte proposuerit. Secus quando nulla actio competeret secundum Joan. cal. ⁊ docto. in. d. c. cum dilecti. ⁊ do. Lanfran. in. d. c. quoniam cõtra falsam. in verbo ꝯfessiones. Lud. roma. in singulari quod incipit clausula petens ⁊c. Pau. de castr. in consi. clxv. qḋ incipit. Queritur primo vtrũ heres. in vlti. colum. vbi etiã tenet qḋ si fideicõmissarius vniuersalis ante restitutionez sibi factam ageret petitione hereditatis, vel rei vendi. et appone-

a ¶ Dictionẽ statim. Add l. cum gdaz. el. ij. ff. de le. ij. ⁊ in. l. a di uo pio. in §. si post addi, tum. ff. de re iud. c. iij. pxx viij. dist. Ar chi. in. c. con stat. §. q. j. do cto. in. c. cuz homines. de deci.

ret illam clausulam, peto ius ⁊ iustitiam ministrari: tunc succũberet, cũ ante restitutionẽ saltem verbalẽ nullum ius sibi cõpetat. l. facta. in prin. ff. ad treb. ¶ Tertio circa hãc clausulã dicit Angel. de are. in. §. j. instit. de actio. qḋ qñ factum est adeo implicitum, qḋ actor nesciat qḋ remedium seu ius intentare: optimũ consiliuʒ est, qḋ factum simplr̃ narret, deinde in conclusione solum petat ius ⁊ iustitiã ministrari. Nã intelligit̃ omne ius sibi cõpetẽs deduxisse. ¶ Capio glo. j. in verbo petens: istã glo. diuido in duas ptes principales. In prima ponit tres intellect⁹ ad hunc text. ⁊ Ista potest subdiuidi in tres. in secunda format quatuor qõnes: ⁊ sic põt subdiuidi in quatuor. scḋa ibi: sed qd. ¶ In ca. ibi: ⁊ ff. de condi. instit. l. institutio. habes no. ex glo. duo. Primo habes primũ intellectũ, quem declara vt. S. in text. scḋo habes reprobationẽ. nam glo. re-

7 probat hunc intellectuʒ per duo fundamenta: † primo per dictio

a nem statim^a: que innuit, ꝙ si pactũ fuisset appositum ex interuallo, qḋ non põt agi ex stiplone: ⁊ tñ est falsum: vt in gl. scḋm fundamentum glo. est valde obscuruʒ: dicit enĩ glo. preterea non ageretur ex pacto: vult dicere glo. vbicunqʒ pactũ apponit̃ statim agit̃ ex pacto. Nam ad istũ finem querimus: an pactũ sit appositũ statim: qꝛ pactum incontinenti appositũ iuxta contractum, vestitur coherentia contractus, adeo qḋ ex pacto agi põt. l. in bonefidei. C. eo. l. ij. C. de pac. inter empto. ⁊ vẽdi. sed in hac. l. non agitur ex pacto, sed ex stipulatione: vt dicit tex. imo ex pacto agi nõ posset: qꝛ pactum est relatum in stipulatione: sed relatum est in referente: ⁊ ad hoc glo. alle. l. asse toto. ff. de hered. insti. l. institutio talis. ff. de condi. instit. si ergo pactum est in stipulatione referente: ergo agit̃ ex stipulatione referẽte, ⁊ non ex ipso pacto: hoc mõ volunt ꝓbare glo. qḋ fm hunc intellectum ex pacto agi nõ posset: cuius tñ contrariũ innuit tex. in verbo statim: qꝛ nunꝗ̃ querim⁹ an pactum sit appositũ statim iuxta ꝯtum, nisi quãdo volumus ex pacto agere: ita voluit dicere glo. licet valde obscura ⁊ diminuta. ¶ Ultra glo. Bar. reprobat hunc intellectũ alio fundamento. Nã pactum vel aliqd aliud qḋ veniat ad implemẽtũ stipulationis, põt apponi etiã ex magno interuallo post: et ad hoc all. tex. ll. quibus rñdet Bal. in. ij. col. sed eius rñsio solum est bona quantum ad. l. qui pecuniam. ff. si cer. pet. nõ quo ad alias. ¶ Tu rñde in spẽ: primo ad l. si ita fuero stipulat⁹. §. fi. cũ. l. seq. ff. de noua. qḋ pro certo iste due ll. probãt cõtra Bar. in verbo incõtinenti: ⁊ in verbo mox: ergo secus si ex interuallo. Ad. l. si ita stipulatus a seio. ff. de fideiusso. rñde/ qḋ ibi partes expressam relationẽ fecerunt ad illud qḋ ex lõgo interuallo post fieri debebit: vt patet ex tex. ibi in verbo quandocunqʒ. ¶ Ad. l. quidã cum filiũ. §. fi. ff. de verb. obli. ⁊. l. si vero nõ remunerãdi. §. si filiofa. ff. mã. rñde qḋ loquit̃ in obligatiõe fideiussoria: ⁊ sic accessoria/ que bene põt pẽdere: qꝛ non est in potestate partiũ sicut obligatio principalis: vt in simili dicit Bar. hic allegãdo. l. cum querebat̃. ff. iudi. sol. ¶ Teneas ergo hunc primum intellectum glo. q multũ amicat̃ verbis litere. Nec ob. tex. in ver-

8 bo statim: † nã ista dictio statim, sola est q̃ obstat duplr̃: respõdeo primo/ qḋ non est incõueniens qḋ dictio statim: in. l. nihil iuris importet: tex. est in. l. cum proponas. in verbo statim: ⁊ ibi Raph. ad hoc no. j. de transac. ¶ Scḋo ⁊ melius responde/ qḋ text. cum mysterio ponit duos casus. ¶ Primo qñ pactũ precessit: ⁊ tunc non requirit qḋ stipulatio statim sequatur: imo idẽ esset si ex interuallo: ita procedunt oĩa alleg. contra glo. ¶ Secundus est casus/ qñ stipulatio antecessit: ⁊ tunc text. bene requirit quod pactũ statim interponatur post: et non dicit statim ad hunc finem: vt ex pacto possit agi: prout glo. arg. ⁊ male: sed ad istum finez: qꝛ si pacta interponerentur ex interuallo post, presumerentur alia pacta, quã illa de quibus cogitabant partes tempore stipulationis: ar. l. nõ ad ea. ff. de condi. ⁊ demõ. Similẽ distinctionem de verbo statim: prout hic/ facit etiã tex. in. l. iij. C. de inutil. stipu. Et tenendo istuz intellectũ, si dicas que dubitatio esset in hac. l. rñdeo duplex. Prima qꝛ dubiũ erat an agi deberet ex pacto cõfirmato: an ex stipulatione confirmante: dubiũ enim est an agi debeat ex declarante seu ex confirmante, an ex declarato: de quo habes late per Bald. in. iiij. col. ad fi. ⁊ seq. per Sali. et do. Alex. ⁊ per Bar. in. l. more. ff. de iur. om. iud. Scḋm dubium esse poterat: qꝛ ex quo pactum erat appositum incontinenti iuxta stipulationẽ, videbat̃ vestitũ coherentia stipulationis. l. in bonefidei. C. eodẽ. ⁊ consequenter videbat̃ qḋ ex ipso pacto agi posset: ⁊ istud est: de quo opp. hic in glo. ¶ Sed ad hoc rñde qḋ argu. procedit qñ pactũ incõtinẽti appositum continet qd diuersum a contractu: sed scḋm primũ intellectuʒ pactum cõtinebat idẽ qḋ stipulatio: ergo nõ vestit̃ vt actionez ꝓducat: ita declarat Bar. in. l. lecta. in. ij. col. ff. si cer. pet. dixi in. l. si pacto quo penaʒ. in. j. not. C. eo. vbi reprobaui Bal. hic tenẽtem ꝯtra: ⁊ ex his remanet expeditus ⁊ defensatus primus intellectus gl. in quo nõ

9 omitto dum glo. dicit: ante per mille annos ⁊c. ¶ † Ex ista glossa notat Bald. hic in. ij. colum. et Salic. in. iiij. quod iuri declarandi non prescribitur etiaʒ mille annis: ⁊ ratio secundũ Bal. quia nunꝗ̃ prescribit̃ contractui, cũ sit facti: sed actioni cũ sit iuris. l. omnes. et. l. sicut

⁊.l.sicut.C.de prescrip.xxx.vel.xl.anno. sed hec actio non competit
anteq̄ sit declaratū.igit̃ ⁊c. Aliaȝ rōnem assignat Sali.hic in.iiij.
col.nā illud qđ est in alterius arbitrio non possidet̃ a nobis, vnde
sine possessione nō currit p̄scriptio.vt in regula sine possessione.de
reg.iur.lib.vj. Ista rō non est bona:q2 solū p̄cedit in prescriptione
x.vel.xx.anno.in qua bene requiritur possessio vt declarat Bart.
in.l.naturaliter.ff.de vsucap.secus est in prescri.xxx.anno.que pro/
prie procedit in iuribus,vbi non requirit̃ possessio vel quasi:q2 p̄/
cedit ex sola negligentia nō petentis.c.placuit.el.ij.in.§.pōt.xvj.q.
iij.declarat Bar.in.l.fi.in princ.ff.de eo p̄ quē fac.erit.¶ Circa ista
10 in materia prescriptionis duo diligēter not. ¶ † Primum est/qđ
si sit factū pactū de retrouēdēdo qñcūq3 soluat̃ preciū,ad oēm vo/
luntatem venditoris,nō obstantibus talibus v̄bis prescribit̃.xxx.
annis.ita notabiliter decidit Ang.quē oīno videas in cōsi.lv.qđ
incipit Gui.⁊ Franc.imo fortius tenuit Pet.de ancha. in consil.
cccxxij.qđ incipit visis diligenter actis ⁊ actitatis.in.ij.colū. qđ si
sit factū pactū/q̄ quoties ⁊ qñcūq3 soluat̃ preciū,teneat̃ rē vende/
re,intelligit̃ si intra.x.annos/vt ibi per eū. ¶ Scđo no.q̄ facultas
quā h3 proximior agnatus recuperandi reȝ alienatā,durat anno
tantū.tex.est in.c.titius.si de feu.defunc.contē.sit inter do. ⁊ agna.
queȝ ibi Bal. no.per hoc subdit qđ agnati debēt esse multū adui/
sati,ne patiant̃ labi annū. Adde tex.similē in.c.j.§. fi.si de inuesti.
inter do.⁊ vasal.lis oria.facit text.in. c.cōstitutus.de in integ. rest.
Pau.de cast.in consi.clix.qđ incip. ista questio vertitur vt audio
inter conradū.Et p̄ illū tex.in.d.c.titius. Lu.ro.⁊ est pulchra deci.
in.l.pretor.§.fi. ff.de ope.no. nun. ⁊ in rub.ff.de arbi. in.xix.colū.qđ
illa facultas quā habet quis finita emphiteosi, per generationeȝ
contentam in inuestitura,vt sibi potius q̄ alij refirmet̃ emphiteo/
sis,vt no.Barto.in.l.j.§.permittitur.per illū tex.cū glo.fi.de aqua
quo.⁊ esti.⁊ in.l.j.in fi.ff.de priui. credi.⁊ in.l. si mihi ⁊ titio. ad fin.
cum alijs concordā.ff.de verbo. oblig. perditur per lapsum anni.
¶ Sum in.ij.lec.gl.ibi:alij.ex qua habes q̄ ista. l.loquit̃ in pacto
declaratiuo stipulationis:quē intellectū Bar.reprobat ex tribus:
⁊ licet Bal.conetur sustinere,tñ quia nihil egregium dicit non re
11 fero:⁊ eū reprobant Mod.hic.† No.tñ ex ista glo.dū dicit p̄ mille
annos,quod iuri declarandi non prescribitur etiam mille annis:⁊
ita de hoc no.istam glo. Bal.⁊ Sali.hic. Adde q̄ si promitto sol/
uere omne id qđ declaratum fuerit me esse debitorem,intelligitur
dū tñ declaratio fiat me viuo:adeo qđ nihil operabitur cōtra he/
redes meos.tex.est sing.in.l.qui rome.l.augerius.ff.de verb.oblig.
quē Ange. Imo. Pau.de ca.⁊ alij Mod.ibi dicūt esse notandum
pro mercatoribus Florētinis,qui se obligant ad soluendū omne
illud qđ declaratū fuerit titiū esse debitorem: quia talis declara/
tio debet fieri viuo titio:qđ no.q2 in hoc possent multum decipi.
¶ Sum in.iij.lec.in glo.ibi:tu dic tertio.quā subdiuide integra/
12 liter in tres.†. In prima ponit tertiū intellectū,qui est qđ pactum
appositum incontinenti iuxta stipulationē,continens quid diuer
sum a stipulatione,informat:⁊ sic extēdit actionē ex stipulatione,
vt etiā cōpetat ad deductum in pacto:⁊ isto mō dictio statim po/
sita in tex.importat mysteriū iuris. Nā qñ apponit̃ incontinenti
iuxta stipulationem vel alium contractū,q2 ei censetur inesse:ideo
tunc informat dando ei nouā formā,⁊ extendendo/vt etiā compe
tat ad deductū in pacto qđ secus esset si pactum esset oppositum
ex interuallo. ¶ In scđa parte que est ibi ⁊ ex pacto prescriptis
verbis.glo.tenendo illum tertium intellectum remouet cōtrariū.
Nā videbatur q̄ ex pacto apposito incontinēti iuxta stipulatio/
nē,⁊ sic vestito coherentia cōtractus orietur actio prescrip.ver.l.
in bonefidei.§.e.⁊.l.ij. C.de pac.inter emp.⁊ vendi.si ergo ex pacto
competit actio prescri.ver.ergo ex stipulatione non d3 competere
actio ad deductum in pacto.glo.respondet q̄ vtraq3 actio compe
tit quia pactū nunq̄ informat quin etiā oriat̃ actio prescrip.ver.l.
iurisgentium.§.quinimo.ff.eo. ¶ In.iij.parte que est ibi. Item ad
hoc.glo.remouet aliud contrariū:q2 fm istum intellectum.ex quo
pactum cōtinebat quid diuersum a stipulatione: ergo stipulatio
non poterat dici interposita grā seruādi placiti.vt dicit litera:hu
ius timore dicit glo,cum qua trāsit. Bar.qđ est necesse intelligere
qđ in hac.l.fuerunt tria pacta. Primū fuit nudū.puta de venden
do librum,⁊ illud idem fuit stipulatione vallatum,⁊ sic stipulatio
fui secuta grā primi pacti seruandi:deinde ⁊ tertio fuit appositu3
pactum nudum incontinenti,continens quid diuersum a stipula
tione:⁊ de isto tertio pacto loquitur tex.ibi.seu antecessit pactum
13 seu post. ¶ † Ex isto tertio intellectu habes/q̄ quēadmodū in con
tractibus bonefidei pacta incōtinēti apposita informant.l.in bo/
nefidei.§.e.⁊.d.l.iurisgētium.§.quinimo.ita etiā qñ apponūtur iu
xta stipulationem: ⁊ sic cōtractum stricti iuris.vt hac.l. ⁊ istud de
nouo clarius q̄ alibi inducit ista.l.fm Paul.de ca. tñ idē decidit̃
in.l.lecta.ff.si cer.pe.fm intellectū gl.⁊ cōiter doc.ibi: facit tex.in.d.
a §.quinimo in verbo vt in bonefidei iudicijs,attēto q̄ exēpla[a] non
restringunt regulā. l.dāni infecti. in.ij.§. fi.ff.de dā. infec,⁊ si dicat̃
q̄ stipulatio est cōtractus stricti iuris,ergo nō debet extēdi vltra
metaȝ verborum.l.quicquid astringende.in princ.ff.de verb.obli.
Rñde q̄ istud fit eo q̄ iuris interpretatione pactum incontinenti
appositum fingitur inesse stipulationi.d.l.lecta. ¶ Adde qđ quē/
admodū pactum nudum informat cōtractum precedentē:idē est
in pacto vestito:nā si stipulatio apponatur iuxta contractū vendi
tionis, ⁊ contineat qđ diuersum a cōtractu,informat ipsum con/
tractum venditionis,⁊ facit qđ actio ex vēdito,que est bonefidei,
extendatur ⁊ competat ad deductum in stipulatione.l.predia.fm
scđm intellectum glo.⁊ ibi Bar.ad hoc not.ff.de act.emp.⁊ hoc est
magne vtilitatis propter multa priuilegia que habet actio bone/
14 fidei. ¶ † Scđo adde/q̄ etiam pactum nudum resolutiuum con/
tractus,vestitur ab ipso contractu.tex. est solennis in.l.si cōuenit.
ff.de rescin.vē.quē p̄ singulari ad hoc pōderat.d. Ioan.petrucius
in.l.lecta.ff.si cer.pe.⁊ videt̃ etiā tex. de hoc in. l.sed celsus.§.j.ff.de
contrahen.emp. ¶ Tertio adde/q̄ etiam que tacite fiūt iuxta cō/
tractū,informant illū:vt no.in.l.si oleū.ff.de dolo.fm Bal.in.l.j.in
v.col.C.de cōue.fis.debi.lib.x. Cōfirmatur q2 tacitum pactū ita ve
stitur coherētia cōtract⁹,sicut exp̄ssu3.l.hereditatē.⁊ ibi no. Imo.
⁊ Lud.ff.de dona. Areti.in.l.j.in prin.vj.colū.ff.de verbo. obliga.
¶ Circa istū tertiū intellectū glo.approbatū per Bar.⁊ magis cō
muniter alios aduerte/ q2 gl. exēplificat vno mō,qñ p̄ stipulatio/
nē quis promisit scribere librū:⁊ incontinēti per pactum promisit
corrigere.Bar.exēplificat alio mō:qñ p̄ pactū p̄misit ire Romā.
exemplū Bar.nō est bonū.sed illud glo.q2 tale pactum non est de
appendit ijs cōtractus,ex quo est oīno diuersum:⁊ ea demū pacta
insunt:que legē dāt cōtractui:et sic que cōueniunt,et habent de/
pendētiā:nō que sunt oīno diuersa.sic inquit tex.in.d.§.quinimo.
versi.vtputa. in verbo ea enim pacta.⁊ declarant in specie Bal.⁊
Moder.hic.⁊ Moder.in.l.i bonefidei.§.eo.⁊ in.d.l.lecta. ¶ Scđo
aduerte/q̄ impossibile videt̃ qđ pactū incontinēti appositū iuxta
stipulationē eam informet,et sic extēdat:nā cū habeat̃ perinde ac
si in principio deuenisset in stipulatione. certe tot dicunt̃ esse sti/
pulationes quot res:⁊ sic tot diuerse actiones.l.scire debemus.in
princ.ff.de verbo.obli.nō sic est in alijs cōtractibus.l.si duos. ff.de
contrahen.emp. Pau.de cast.hic in.v.col.tāgit hāc difficultateȝ,
quam refert fuisse doc.papiē.nec aliter respondet: sed dicit qđ ista
sunt subtilia in speculando potius q̄ vtilia:fm Albe.hic.d.Alex.
nō hic,s3 in.l.in bonefidei.in.v.col.§.eo.rñdet q̄ glo.hic accipit sti
pulationē large,et in genere p̄ ipsa totali stipulatiōe q̄uis stricte,
⁊ in specie tot sint stipulationes qđ res.sicut in simili habet̃ in.l.cū
illud cum glo.in verbo non facit.ff.qñ di.lega.ce.sed istud nihil est
15 dicere. ¶ † Veritas est ⁊ clara rñsio/ q̄ vbi in stipulatione dedu/
cuntur due res eque principales,vel plures:tunc cēsentur esse tot
stipulationes quot res:secus quando vna res principalis, ⁊ alie
accessorie vel de appendit ijs:vt casu nostro tunc vna tñ censetur
stipulatio:fm gl.⁊ doc.in.d.l.scire debemus.in prin.in v̄bo mixta.
⁊ colligitur ex not.in.l.ius ciuile.ff.de inst.et iur.et in.l.j.§. cū adij/
citur.ff.de verbo.obli.vltramontani reprobant istum tertium in/
tellectum:inquantum vult,q̄ ex isto pacto incontinenti apposito
oriatur actio prescriptis verbis,cū nō oriatur nisi ex quatuor con a
tractib⁹ innominatis/positis in.l.naturalis. ff.de prescrip.ver. sed
hic stipulatio et pactū erāt pro eodē:ergo nō resultat contractus
innominatus:q2 nō est hincinde obligatio.Barto. rñdet et bñ/q̄
duplex est actio prescrip.ver.vt hic per eū.tenet Bar.in.l.iurisgen
tium.§.quinimo.in.j.colum.ff.e.et in.l.ex placito.C.de re.permu.⁊
rub.ff.de prescrip.verb.⁊ in.l.aristo.§.labeo.in fi.ff. de dona.et in.l.
bonefidei.vbi Sali.⁊ Moder.§.e. Bald.hic et in.l.auia.per illum
text.subtiliter inductum.C.de iur. do. Mihi placet ista opi.qđ ex
pacto incontinenti apposito iuxta contractū oriatur actio prescri.
ver.dato q̄ non resultet contractus innominatus hincinde respe
ctiuus:qđ probo sic:nam ideo ex cōtractibus innominatis oritur
actio prescrip.ver.eo q2 cum sint contractus sine nomine speciali:
vbi deficit alia actio,competit ista actio prescrip.ver.que est subsi/
diaria.l.quoties.ff.de prescrip.ver.sed pactum nudum est contra/
ctus innominatus,l3 nō respectiuus.gl.est sing.in.l.j.in prin.in gl.
magna.in fi.ff.de acti.⁊ obli.quā sequit̃ Bar.in rub.⁊ in.l.j.§.eo.et
c.quintauallis.in.j.col.de iureiurando.⁊ in.l.lecta.in.vij.columna.
ff.si cer.peta.ergo ex identitate rationis debet competere prescri.
verb.subsidiaria.et ex his remanet expeditus tertius intellectus
gl. ¶ Tres alios intellectus habes extra gl.duos ponit Ang.hic
⁊ aliū Sali.quos referunt ⁊ reprobant ⁊ bene Rapha. fulg.et.d.
Alex.hic. ¶ Sum in.ij.parte princ.glos.ibi.sed quid si vt aliquid.
vbi glo.format quatuor questiones/⁊ aduerte/quia procedunt te
16 nendo scđm intelle.glo. ¶ † Ex prima no.tres cōclusiones. primo
limitationē ad hūc tex.scđm istum tertium intellectum, q̄ pactu3
appositum iuxta stipulationē,ita demum informat,qñ stipulatio
⁊ pactum sunt p̄ eodē:secus si stipulatio esset pro creditore, ⁊ pa/
ctum in fauorem debitoris:qđ an verum sit statim dicā. ¶ Scđo
habes ex glo.differentiam,an cōtractus mutui fiat gratis,an pro
mittant̃ vsure: q2 primo casu cōtractus mutui cēset̃ celebrari grā

a ¶ Exēpla. Adde infra. de gradib⁹. §. hacten⁹. ⁊ ibi docto.

vnius tm̃. scd'o vero casu censetur celebrari gr̃a vtriusqz: ista differētia q̃uis aliter doct. nõ impugnēt tñ videt̃ dubia, cũ attēdi debeat solus principalis cõtractus: non autē fieri vis super vsuris. prout alibi tenet glo. approbata in. l. si quis nec causam. in glos. j. in fi. quã Bart. ꝛ alij ad hoc notant. ff. si cer. pe. ꝛ ẽst tex. in. l. rogasti. in fi. prin. ibi maxime si sine vsuris credidi. ꝛ ibi Barto. ad hoc no. ff. e. ꝛ idem Bart. in. l. si vt certo. §. nunc videndum. in. j. oppositione. ff. cõmo. Ang. ꝛ Jmo. in. l. qui rome. in prin. ff. de verb. obl. Puto pro concordia ꝙ ista sit veritas/ ꝙ si vsure promittant̃ per cõtractũ mutui, hoc est qz mutuasti mihi cētũ, ꝓmisi tibi vsuras: tunc ꝓcedũt gl. cõtrarie: sz qñ debitor ꝓmittit vsuras, non ꝓpter mutuũ: sed qz creditor obligat se ad factũ, ꝛ sic vsure promittũtur ꝓpter factũ, ad qđ creditor se onerauit ꝓpter vsuras: tunc procedit ista glo. ꝙ iste vltimus contractus sit mixta consyderatione: ꝛ ista est ꝓprie mens huius glo. ¶ Tertio no. ex hac glo. fm̃ Salic.
17 hic in. xj. col. in quarta eius q̃one in fi. † ꝙ lz vsure omni iure sint prohibite, vt dixi in. l. j. gl. š. de sum. tri. ꝛ fid. catho. illud procedit, qñ vsure simplr̃ promittunt̃: sed qñ creditor earum gratia se onerat per pactũ ad aliquid equale faciendũ: hec mutua cõuentio nõ erit vsura, nisi nomine: ꝛ ista est licita: quia vicem habet permutationis. ¶ Subdit Sali. vnũ valde singulare, ꝛ memoratu dignissimum/ post dñm suũ: sufficere paritatē esse vsqz ad dimidiã valoris dictarũ vsurarũ. per. l. ij. C. de rescin. vend. ꝛ sic dummodo pactum ex parte creditoris equivaleat dimidie vsurarum, sufficit. Adde ꝙ istam decisionē Sali. refert ꝛ simplr̃ sequit̃. d. Alexan. in cõsi. cxxcij. qđ incipit egregie ꝛ copiose. in. ij. col. in. ij. volu. not. quia per hoc datur singularis limitatio ad materiam vsurarum, ꝛ ea que dixi in. l. j. š. de sum. tri. ¶ Confirmo per aliud quod vult sing. Bald. in aut. ex testã. in. iij. col. C de colla. ꝙ ad hoc vt donatio facta ꝓpter benemerita per patrē filio in potestate, statim irreuocabiliter valeat, iuxta glo. in aut. vnde ꝛ si parens. C. de inoffi. test. ꝛ in. l. si donatione. C. de colla. sufficit ꝙ benemerita non sint intra dimidiam dicte donationis: per dictam. l. ij. C. de rescin. vendi. sequitur Lud. ro. in. d. l. si donatione. sed ibi sol. reprobat̃ per alios modernos/ per tex. in. c. relatũ. in. ij. in verbo iuxta seruitij meritũ. de testa. ꝛ per alia de quibus ibi: per que puto decisionem Sali. esse falsam, ꝙ nisi pactũ equivaleat vsure, in eo qđ vsura excedit/
18 sit prohibita. ¶ † Redeo ad primam cõclusionem glo. pro cuius perfecta intelligētia de tribus est vidēdũ. primo qñ cõtractus est pro vno pactũ ꝓ alio: an tale pactũ informet. scd'o an vestiatur coherētia contractus. tertio an saltē vestiat̃ rei interuentu. ꝛ que differentia sit inter vestimentũ coherentia contractus, ꝛ vestimentũ rei interuētu, declarat Bar. ꝛ melius Fulg. ꝛ Mod. hic. ¶ Circa primum cõclude cũ glo. ꝙ pactũ ꝓ vno, non informat cõtractum celebratum pro alio: siue gratis siue nõ: qz contractus celebratus fauore vnius, nõ dz informari cõtra eũ. l. qđ fauore. C. de legi. ꝛ per eãdem rõnē cõclude: ꝙ etiã nõ vestitur coherentia illius contractus. gl. est in. d. c. quinimo. in ṽbo in bonefidei iudicijs. quã Bar. ꝛ doc. ibi tenent ꝛ hic. ꝛ per hoc allegat Bar. l. si tibi. C. loca. ꝛ licet Bal. dicat ꝙ nihil facit, certe bene probat quia contractus locationis ꝛ conductionis fuit ibi celebratus inter rusticos, ꝛ dñm fundi. pactũ autē nudũ fuit factũ per tertiũ soluentē, cum ipso dño: ꝛ sic cõtractus cũ vno, pactũ cũ alio. ¶ Uel ꝛ adhuc melius: solutio fuit facta tertio creditori illorum rusticorum: pactũ autē factum fuit cũ dño. Ange. hic reprobat gl. in vtroqz: nã dicit consyderandum esse, ꝙ in questione glo. fuerunt duo cõtractus. s. stipulationis ꝛ mutui. stipulatio bene fuit pro creditore: mutuum vero pro debitore: ergo pactum dz vestire cõtractum mutui, vel illũ infor-
19 mare. ¶ † Tu dic vltra Fulg. ꝛ. d. Alex. ꝙ imo ꝛ contractus mutui dicit̃ celebrari fauore creditoris: qz ad cognoscendum cuius fauore cõtractus celebretur, inspici dz cui actio acquirat̃ ex illo contractu. Cõtra gl. fortius obstat tex. in. l. lecta. ff. si cer. pe. quē allegat solus Cyñ. hic/ vbi cõtractus principalis mutui, erat in fauorem creditoris: pactũ vero in fauorē debitoris, ꝛ sic pro alio: ꝛ tñ ibi informat fm̃ cõmunem intellectum Barto. ibi in. iij. col. rñdet ꝙ ibi pactum cõtinebat duo. s. solui, ꝛ hoc est fauore creditoris. item solui certa die. l. celsus. in. fi. ff. de arbi. ꝛ istud est fauore debitoris. sed ista solutio non valet, cum attēdi debeat qđ principaliter agitur. l. si qs nec causam. ff. si cer. pe. Lud. ro. ibi rñdet/ ꝙ ex illo pacto nõ agitur, nec agi potest, ergo nihil ibi dicitur de informatione: sed finale dicit/ ꝛ cõtra illum tex. ante fi. ibi q̃uis sñia diuersa obtinuerit. ¶ Ego rñdeo dupliciter. primo qđ ille tex. nihil obstat, tenēdo qđ loquatur de virtute reformatiua, fm̃ intellectũ mod. quem ibi tenuj. Scd'o rñdeo tenēdo cõmunem intellectũ glo. ꝛ doc. ꝙ loquatur de informatione, ꝛ dico ꝙ ibi actio ex pacto oritur creditori, ꝓmet, prout ex primo contractu: quia respectu debitoris non cadit actio, nec istud est nociuũ debitori, ex quo omnino creditor habebat actionē ex ꝓmo ꝯtractu. ꝛ hoc mõ illa. l. nõ ob. cũ ibi ex vtroqz vni soli actio cõpetat. ¶ Scd'o cõtra glo. fortiter obstat tex. in. l. ex morte. §. fi. C. de pac. cõuen. vbi stipulatio dotis ꝓmisse ꝑ extraneũ, erat facta gratia mulieris. et tñ ibi pactũ positũ de dote reddēda ipsi extraneo, erat factũ gr̃a ipsius extranei. ꝛ sic alterius. ꝛ tamē vestitur vt actionē producat. ꝛ ita per illũ text. reprobãt hãc glo. Cy. et Ray. hic. nisi fm̃ eos dicas/ ꝙ ibi pactum fuit vestitũ coherētia traditionis, qñ extraneus tradidit dotē pro muliere. l. legē. š. e. et. l. in traditionib' cũ gl. no. ff. e. Nec ob. impugnatio. d. Alex. ꝛ subtili rõne. Bald. hic in. xij. col. ꝙ isto mõ mulier preferetur ex tacita stipulatiõe inducta a. l. qz tacita stipulatio nõ hz locũ, quã do extraneus' expresse paciscit̃. l. auia. C. de iur. do. l. vnica. in princi. C. de rei vxo. actio. Aliter rñdēt Bal. et Pau. de cast. hic. forte etiam posset dici/ ꝙ dato/ ꝙ illud pactũ in extraneo remaneat nudũ, tñ sufficit/ vt acquirat ꝑ pactũ nudũ actionē ipsi extraneo dotanti. sed in patre bene requirit̃ stipulatio. d. l. auia. rõnē diuersitatis assignãt Bart. ꝛ alij in. l. si cũ dotē. in prin. ff. so. ma. ꝛ h̃ modo habes defensatã glo. ꝑ qua adde/ ꝙ eodē modo rei interuēt' pro vno, nõ vestit pactũ nudũ ꝑ alio. l. si certis annis. ꝛ ibi Bar. circa fi. ad hoc no. j. eo. et est glo. in. l. ex placito. in glo. j. in fi. C. de re. permu. ¶ Circa tertiũ/ an istud pactum potest saltē vestiri rei interuentu. cõclude/ ꝙ si factũ est respectu vsurarũ. puta qz debitor promisit vsuras nõ ex causa mutui, qđ forte gratis ꝓcesserat sz eo qz creditor onerauit se/ ad faciendũ deductũ in pacto. ꝛ tũc si debitor soluat vsuras, ꝛ sic impleat ꝯtractũ ꝑ parte sua: qz hic resultat cõtractus innoiatus: certe rei interuentu hũ vestitur pactũ nudum/ vt ex eo possit agere ꝯtra creditorē. et ista est veritas ¶ Ex. ij. q. gl. no. ꝙ qñ pactũ principaliter est nudũ, siue sit simplex siue reciprocũ, nunq̃ vestitur coherentia stipulatiõis penalis, et sic accessorij: qz absurdũ esset ꝙ principale sumeret robur ꝛ vestimentũ ab accessorio, vt dixi in. l. si pacto quo penã. š. e. bene tamē posset vestiri rei interuentu, vt hic ꝑ Bart. et plenius ꝑ Moder ¶ Sum in. iij. q. gl. ibi. itē si nudo pacto. ex q̃ habes mirabilē/ con
20 clusionē/ ꝙ † pactũ nudum vestitur coherentia cõtractus cõditionalis. ista cõclusio procedit euemēte cõditione. eo qz trahitur retro. l. potior. et. l. qui Balneũ. ff. qui poti. in pig. habe. ꝛ hoc modo saluat̃ glo. dñ dicit ꝙ ante cõditionē orta est naturalis et ciuilis obligatio conditionaliter, verũ est si conditio postea eueniat. si ea pendēte pactũ nõ vestit̃ nec informat. dicit tñ Bar. hic ꝛ. l. l. lecta. in. iij. col. ff. si cer. pe. ꝙ pactũ/ appositũ iuxta contractũ/ cõditionalē, vestit̃ rei interuentu. nã qz vēdo sub cõditione, ꝛ sic constituo tibi hãc spem, tu ꝓmitis pacto nudo, certe fm̃ Bar. ꝯstitutio illi' spei. hz vim implementi: q̃tũ ad hoc vt ex pacto possit agi. l. si in
21 vēditione. de peri. et com. rei vēd. allegata ĩ gl. † alij oẽs reprobãt Bart. qz cũ patũ sit pars ꝯtract'. l. fundi partē. ff. de ꝯhē. emp. certe nõ sufficit ꝓstare speciē: sz opz realiter ipleri ꝯtũ. ad h̃ vt possit agi ad. deductum ĩ pacto. l. iulian'. §. offerri. ff. de ac. empt. ꝓterea in. d. l. si ĩ venditione. q̃uis tex. dicat purũ pactũ valere. ꝑ h̃ nõ dicit ex pacto agi posse. preterea fm̃ Pau. de ca. tex. in. d. l. si in venditione. nõ loquit̃ qñ ꝯditio vēditionis defecit, imo qñ euent: als nõ posset agi. per h̃ dicit Pau. de ca. ꝙ magnã admirationem recipit de verbis Bar. qui tñ in speculatione est trãsgressus/ ꝙ nõ cõsyderauit/ quid diceret. ¶ Tu aduerte ꝙ imo tex. in. d. l. si ĩ vēditiõe. loquit̃ qñ cõditio defecit: prout etiã tenet Bal. hic. in. xij. col. ꝛ ꝓbo rõne: nã si ibi cõditio extitisset pactũ/ fuisset superfluũ: qz absqz vllo pacto qñ cõditio extitit periculum est ipsius emptoris. l. necessario. §. ꝙ si sub cõditione. ff. de pericu. et cõmo. rei ven. ergo vt pactum non sit supuacuum, dz intelligi qñ conditio defecit: et cũ dicat pactũ valere, dz intelligi ad agendũ. l. statuas. ff. de acqui. re. do. als pactum/ nihil operat̃. ꝛ hoc mõ defende/ subtili-
22 ter Bar. ¶ Jn vlti. q. glo. habes/ ꝙ si pactũ/ semel fuit vestitum coherẽtia cõtractus, q̃uis postea cõtractus ipso iure tollat̃ per acceptilationē: tñ remanet pactum vestitũ. Bar. intelligit gl. esse verã/ qñ cõtractus ꝛ pactũ essent ꝑ eodē. secus putat in cõtractibus correlatiuis, vt hic ꝑ eum ꝛ in. d. §. ꝯnimo. in. l. iij. col. vbi no. Ang. ꝛ sequitur Pau. de ca. hic in fi. sed errat Bart. quia. ll. allegate per eum, loquunt̃ qñ totus cõtractus tollitur ab vna parte. tũc virtute correlationis intelligit̃ etiã tolli ab alia parte: sz nos loquimur qñ solum tollitur pars cõtractus, ex quo pactum cēsetur alia pars: ꝛ tunc sublata parte contractus, non tollitur totus contractus. l. pars. ff. de acceptilati. saluo nisi in pacto contineretur quid accessorium, qđ stare non posset sublato principali: vt qz pactum esset de dandis fideiussoribus: vel de promissione duple in casu euictionis: tunc sublato contractu principali, pactum tanq̃ accessoriũ qđ ꝑ se stare nõ põt, tolleret̃: fm̃ D do. Jaco. but. Ang. Sali. et. d. Alex. hic. ꝛ Cy. in. l. in bonefidei. in. xij. q. š. ea. ¶ Ultimo ex dictis glos. collige per te aliquas limitationes ad hanc. l. ego. xij. posui in. d. l. lecta.

1 Diutina prestatio non vestit pactum nudum.
2 Tempus non est modus inducende obligationis.
3 Pactum nudum vestitur coherentia traditionis rei.
4 Sicut sufficit prestatio triēnalis ad inducendã obliga. in casu fauorabili, ita ad inducendũ liberationē in casu odioso vsurarum.

Stante

5 Stante statuto q̄ in maleficijs reus debeat ter citari, nō sufficit vna citatio pro tribus etiam peremptorie, sed requiritur q̄ sint facte diuersis temporibus.
6 Confessio ad hoc vt dicatur geminata, non sufficit q̄ eodē tpe sit pluries reiterata: sed requiritur q̄ sit facta diuersis tēporibus.
7 Si quis allegat titulū solennem vel legitimum, puta stipula. q̄ ex prestatione decennali probatur titu. allegatum precessisse / adeo q̄ eius virtute pōt debitor in futurum compelli.
8 Ex lōga patientia decennali, presumitur dn̄m consensisse qd emphiteota alienaret ius suum.
9 Si quis per decēnium rē tenuit tanq̄ emphiteota, & pro ea soluit debitum canonē, presumitur emphiteota, & solenniter inuestitus.
10 Ecclesia vel capella iā decēnio edificata patiente diocesano, presumitur edificata ipso episcopo authorante.
11 Ex posses. decennali presumitur titulus diuisionis inter fratres, qui decem annis reperiuntur diuisim possedisse.
12 Si filius habitauit per. x. annos seorsum a patre, presumitur emācipatus, si alleget.
13 Qui per decēnium se gessit vt notarius an presumitur creatus solenniter notarius.
14 Stante statuto q̄ minor vel mulier non possit obligari sine consensu propinquorum, per lapsum decennij presumitur talem solennita. statuti intercessisse.
15 Duodecim limita. ad. l. cum de in rem verso. hic allegā.

SI certis annis.

Diuiditur in duas. In prima ponitur decisio. In scda fallētia. scda ibi: nisi placitis. h. d. in
1 summa. † Diutina prestatio non vestit pactuz nudum. h. d.
2 Ratio est / q: † tps non est modus inducendi obligationem. l. obligationū fere. §. placet. ff. de act. & obli. Et cogita super fallētia tex. in fin. ibi nisi placitis stipulatio. nā ista fallētia non videtur bona, cū non sit de regula. fm qd notat Bar. in. l. si eū. §. qui iniuriaruz. ff. si quis cau. patet / q: hoc nō esset ppter diutinā prestationez, de qua loquitur tex. sed statim ppter stipulationē. ¶ In tex. ibi obligare non potuit. Intellige. s. ciuiliter & efficaciter. naturaliter autē sic: q: ex pacto nudo qs bn̄ obligatur naturaliter. ¶ Limita istā l. vt per Bal. in. c. contingit. in. iij. not. per illum tex. de transactio.
3 ¶ † No. ex ista. l. limitationē ad regulā, q̄ pactū nudum vestitur coherentia traditionis rei. l. legem. §. eo. l. in traditionibus. ff. eo. illa regula intelligitur, qn̄ pactum respiceret fauorem tradētis. secus si esset cōtra tradentē: vt hac. l. fm Bar. & alios hic. & ita no. istum tex. ad hoc glo. in. l. ex placito. in gloss. j. in. fi. C. de re. permu. Ang. in. l. iurisgētiū. §. quinimo. in. vj. col. ff. eo. facit qd vult Bald. in. l. petens. in. j. qōne. & ibi dixi. s. eo. ¶ Capio glos. j. quam diuido in quatuor. In prima ponit quatuor exempla ad tex. que sunt bona excepto vltimo, qd reprobant doct. hic. In scda remouet contrarium / qd forma vt hic per Bar. & rn̄de melius vt per eum. In tertia opponit contra tex. & tribus modis soluit. tene scdam solutionem. In quarta similiter remouet aliud contrariū. Scda ibi. si autem poneres. Tertia ibi. dic ergo. quarta & vltima est ibi. et sic etiā nō ob. ¶ In ea. ibi vel ibi duplici fauore. ista est vera. extēdit Bar. illam. l. j. C. de fideicō. vt pcedat in alijs casibus habentibus similē fauorē, vt ex causa dotis, vel ad vie refectionem. Idē tenēt alij excepto Sali. ppt aliqua qbus rn̄det. d. Alexā. hoc idez tenet Bar. in. l. cū de in rem verso. in. j. col. & ibi Rapha. fulg. ff. de vsur. & Bar. in q̄stione que incipit. mulier habēs amplū patrimoniuz. in pe. col. Imo. in. l. si vero. §. de viro. in. xij. col. ff. sol. matri. Matesila. in tracta. extensionū. in. v. col. d. Anto. de bu. in. c. peruenit in vj. col. de censi. ¶ Sic etiam extendit Ange. hic in repetitione in legato facto pro redēptione captiuorū, vel alijs pijs causis. ¶ Cōfirmo istas extēsiones duplici fundamento. ¶ Primo quia. l. ponens exceptionem. vt in. d. l. j. extenditur ex idētitate rationis. tex. est no. in. c. cū dilecta. §. nos igitur. in verbo equitatis similitudine. de confirmatio. vti. vel inuti. & ibi ad hoc not. Panor. & no. in. c. ad audientiam. in. j. no. de clericis nō resi. ad idez tex. in. c. post translationem. in ver. q̄ q̄. de renuntiatio. quē Bal. ibi dicit esse valde no. ad hoc. ¶ Scdo moueor quia vbi tractatur de fauore publico l. quātumcunq: penalis cēsetur fauorabilis, & extēditur ex identitate rationis. Ita not. Bar. in. l. quēadmoduz. circa medium. C. de agri. & cēn. lib. xj. in. l. ij. §. exercituz. ff. de infami. Bal. in. l. non sine. ad fi. C. de bo. que libe. Pau. de cast. in. l. bona fides. ff. deposi. facit qd no. Bar. in. l. si quis in graui. §. vtrum per illum tex. ff. ad sena.
4 sylla. cū cōcordā. quas dedi in. l. j. C. de sac. san. eccle. ¶ † Adde q̄ sicut sufficit prestatio trēnalis ad inducendū obligationē in casu fauorabili. d. l. j. j. de fideicō. ita sufficit ad inducenduz liberationē in casu odioso vsurarū. l. aduersus. iuncta gl. ij. in fi. & ibi no. Bal. C. de vsur. Item per illam. l. j. dicit glo. in. c. cum ecclesia sutrina. in verbo triuin episcoporū. de causa pos. et proprie. q̄ qui triēnio possedit rem, p̄sumit ius habere. sed gl. illa poterat allegare meliorez tex. q̄ p possessionē triēnalē presumit ius feudale. in. c. j. §. si vero vassallus in ti. quid inuestitura in vsi. feu. tn̄ iste due extēsiones ex. d. l. j. nō vident bone / cum ad hoc vt procedat illa. l. j. requirat duplex fauor. s. vltime volū. & alimentorū fm. Bar. & alios hic & ibi. Adde similiter qui tribus annis primis ostendit se soluisse, presumitur vsq: retro postea semper soluisse. tex. est not. in. l. quicunq:. quem Bar. ibi reputat ad hoc singularez. C. de apo. pub. lib. x. & illam. l. ad hoc reputat aureā Bal. in. c. litere. ad fi. de dilatio. gl. in. l. ij. in glo. magna. & ibi Sali. in. ij. col. C. de iure emphi. Spe. & Jo. and. in titu. de loca. §. nunc aliqua. in versi. xxvij. Ange. not. in. §. scire autem. ad fi. in aut. de nō alie. ¶ Nam. l. j. C. de fideicō. limitat Ang. hic in repeti. tribus modis: quos sequitur Flo. in. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. ¶ Primo quando testamentum erat inutile, ex eo quod testator erat inhabilis ad testandum. ex defectu iuris naturalis vel gen. quia tunc. l. resistit / adeo q̄ nec naturalis nec ciuilis obligatio nascitur. ¶ Scdo limitat / qn̄ testamentū erat inualidum propter imperfectionē volūtatis. & has duas limitationes sequit. d. Alex. hic. ¶ Tertio limitat Ang. hic in repe. vt illa. l. j. singulariter restringatur ad legatum alimentor factuz pauperi. secus si diuiti. quia tūc cessat causa pietatis. glo. in. l. illud. in verbo alia causa. C. de sac. san. eccle. Istam limitationen reprobat do. Alex. hic / vide per eum. miror q̄ nō viderit Sali. in. d. l. j. in fi. qui similiter tenet cōtrarium. ¶ Quarto notabiliter limita / quādo prestatio triennalis esset facta vno quoq: anno de per se: tunc proprie cadit. d. l. j. secus si esset facta simul pro tribus annis. ita limitat solus Jo. fa. in. d. l. j. in fi. referens idez tenere Jac. hic. & q: plures actus plus ligant. l. iubemus. C. ad velleia. adde q̄ similiter limitatur. d. l. quicumq: et. d. l. cum de in rem verso. per Cyn. & Bal. in. l. ij. C. de dot. promis. Bar. in. l. eū qui. circa fi. ff. de annu. leg. Bar. in. d. l. cum de in rem verso. per illū tex. in verbo longo. ¶ Bene facit qd vult gl. not. in. l. si cōuenerit. j. ff. de pigno. ac. per
5 quā decidit Bal. in. c. ex literis. in vlti. col. de consti. † stante statuto / q̄ in maleficijs reus debeat ter citari, non sufficit vna citatio pro tribus, etiā perēptorie: sed requirūtur tres separate, diuersis temporibus facte. Item per illā glo. dicit Bal. in proemio. C. in
6 vlti. col. † q̄ ad hoc vt cōfessio dicatur geminata, & operet effectū geminate confessionis, non sufficit qd eodem tempore sit pluries reiterata. sed requiret q̄ sit facta diuersis tēporibus. ¶ Ad idem facit qd dicimus de bino actu requisito ad inducendā cōsuetudinem. naz requiritur q̄ diuerso tēpore sit factus: fm. d. Ant. de bu. in. c. fi. de cousue. not. in. l. de quibus. ff. de legi. pro predictis alleg. tex. meliorem de iure nō solitum ad hoc alleg. in. l. si triennio. ff. de sta. libe. ¶ Quinto limita dictam. l. j. procedere / qn̄ testm̄ redditur nullū ratione solēnitatis cōcernentis testm̄. secus si sit nullū ppter filiū ignoranter preteritum. ita limitat Ang. in. d. l. j. in lec. floren. sed caue q: maior videtur defectus ratione numeri testiū, q̄ propter preteritionē filij. cuz isto scdo casu aliqn̄ legata sustineantur. per aut. ex causa. C. de libe. prete. vel exhe. nō sic est in primo casu. ¶ Sexto limita / qn̄ testamentū esset falsum, q: voluntas falsa nō approbatur nec tacite nec expresse. l. paulus. ff. de verb. sig. l. alia. C. de his qui. vt indig. nisi super falso fuerit transactū aut iudicatum. l. polla. C. de his qui. vt indig. l. fi. C de fid. instru. ita limitat Ang. in. d. l. j. in lectu. peru. in prin. ¶ Septimo limitat / qn̄ legata erant plura, puta annua vel menstrua. l. si in singulos. ff. de annu. leg. l. cum in annos. ff. qn̄ di. leg. ced. secus si legatum esset vnum, & semel cederet dies: tunc vnica solutio sufficeret respectu futurarum prestationū que per diuersa fiunt tēpora. l. firmio. in fi. ff. quādo di. leg. ced. fm Ang. in. d. l. j. in lectu. peru. in vl. col. ¶ Octauo & vltimo limita / qn̄ appbatio esset expresse facta, tūc illud qd operatur prestatio per trienniū, operatur approbatio expressa in vno momento. tex. est singu. in. l. ij. C. de dot. promissio. quē Bar. & alij ibi ad hoc reputant sing. & not. ¶ In ea. ad fin. rn̄de melius scdm Bar. & alios hic. quod in. d. l. cum fidem. obligatio erat solennis & efficax, sed erat dubium an obstaret exceptio: ibi deciditur qd per solutionē partis sibi preiudicat, q̄tum ad exceptionē. hic autem soluebat ex pacto nudo: & sic ex causa quā cōstabat esse inefficacē. & ita etiā dicit Bald. in. l. j. in. iij. col. C. de fideicō. ¶ Capio glo. fi. in verbo obligare. quā diuido in duas partes. In prima declarat tex. In secunda opponit & se remittit. scda ibi. sed cōtra. ff. de vsu. ¶ In ea. glo. ad fi. vera solutio est quam ibi ponit glos. in. l. j. C. de fideicō. & sequuntur cōiter doc. hic / & in. d. l. cuz de in rem verso. ita teneas q̄uis Ange. hic. & in repe. l. sciendum. in. vj. col. ff. de verb. obli. & in. l. j. C. de fideicō. alios intellectus posuerit ad. d. l. cum de in rem verso. qui cōmuniter reprobant. per. d. An. in. c. peruenit. de censi. Imo. in. l. j. §. fi. ff. de aqua plu. arcē. & latius do Alex. hic.
7 ¶ † Ex cōmuni sol. & ex. d. l. cū de in rem verso. fac conclusionē / q̄ si aliquis allegat titulum solēnem vel legitimū, puta stipulationis: q̄ ex prestatiōe decēnali probatur titulū allegatū precessisse: adeo qd eius virtute potest debitor in futurū cōpelli. p ista cōclusione facit qd decidit tex. sing. in. l. si filiusfami. C. de peti. here. quē Bar. dicit esse sing. & nescire alibi de possessione decennali q̄ in filiofa.

facit presumi iussum patris/⁊ aditionem.⁊ ecōtra tex.no.in.l.qui
in aliena.in prin.ver.sed si non adierit.ff.de acqui. here. ⁊ per ista
duo iura consuluit.d. Alex.in consi.cv. in.iiij.vo.qd incipit viso ⁊
8 diligenter consyderato themate.in pe.col. †ꝙ ex longa patientia
decēnali,presumitur dominū cōsensisse, ꝙ emphiteota alienaret
ius suum.facit qd no. Bal. Ange.⁊ Mod.in.d.l. qui in aliena.in
prin.per illū tex.ꝙ si prelatus diu fuerit in possessione prelature,
presumitur ꝙ rite fuerit institutus.sed hoc nō puto verum,per id
qd dicā in.vij.limitatione.⁊ ponit Jo.and.in.c.illud. de presump.
9 ¶†Quarto facit qd similiter si aliquis per decennium rez tenuit
tanꝗ emphiteota,⁊ pro ea soluit debitum canonem, presumitur
emphiteota,⁊ solenniter inuestitus. ⁊ idē in eo qui.x. annis tanꝗ
vasallus possedit castrum,presumitur inuestitus de feudo. gloss.
in.l.ij.in glo.magna. vbi plene dixi.C. de iure emphi. Barto.in.l.
iij.§.ex contrario.ff.de acqui.poss. ⁊ in.l. litibus. C. de agri.⁊ censi.
lib.xj. Bal.hic/⁊.c.cum ecclesia sutrina.ad fi.de causa pos.⁊ ppie.
Sali.in.d.l.cū de in rem verso.in.vj.q. Ange.⁊ Mod.in.l. ptor.in
prin.ff.de edē.⁊ vide bonū tex.in.c.j.qualiter olim feu.pote.aliena.
10 ¶†Quinto facit qd vult Archi.de cōse. distin.j.in.c. nemo. Car.
floren. in. c.requisisti.de testa.qd ecclesia vel capella iam decennio
edificata patiente diocesano, presumitur edificata ipso episcopo
11 authorāte.¶†Sexto facit/ꝙ ex possessione decēnali presumitur
titulus diuisionis inter fratres,qui.x.an.reperiuntur diuisim pos
sedisse:glo.est sing.⁊ ibi magis cōiter approbata in. l.pe.C. cōi di.
quam reputat sing. Nic.de neapo.in.§.quedā.in.iiij.q.extra gl.in-
sti.de acti. Cy.⁊ Bal.hic qui rationē assignāt Bal.in.l.j.in.ij.col.
12 C.de fideicō.⁊ sing.d. Ant.in.d.c.peruenit. ¶† Septimo facit/qr
si filius per.x.annos habitauit seorsum a patre, presumitur eman
cipatus,si hoc alleget:fm Bal.in.l.si post mortē.ad fi. ff. de adop.
13 ⁊ in.l.j.C.si aduer.rem iudi. ¶†Octauo facit qd vult Bald. sub
dubio tñ forte.in.l.j.in.iiij.colū.C. de fideicō.qd qui per decēnium
14 se gessit vt notarius,psumit creatus solēniter notarius. ¶†No-
no facit/quia stante statuto ꝙ minor vel mulier nō possit obligari
sine consensu propinquorū,certe per lapsum decennij presumitur
talem solēnitatē statuti intercessisse:fm Bal.Ang.⁊ Imo.in.d.l.
qui in aliena.in prin.per illum text.⁊ in.l.sciendum. in princi. ff. de
verb.obli.hoc non firmo.⁊ contrariū tenuit idem Bal.in.l.ij.C.de
legi.here. Bal.⁊ Sali.in.d.l.si filiusfami. Lud.in.d.l.scienduz.do.
Alex.in.d.l.qui in aliena.in prin.⁊ in consi.xvij.in.iiij.vo. qd incip.
viso instrumento locationis.in.iiij.colū.¶Extende.d.l.cū de in rē
verso.vt procedat etiā in ecclesia quātum ad res tēporales. scdm
Sali.ibi in.vij.q.per rationē.quia ecclesia vtit iure cōi,nisi appa-
reat de ↄtrario:gl.in.c.peruenit.de cēsi. facit tex.in.c.j.de alie.iudi.
mutā.cau.adde cū hic nō tractet de materia peccati,nec de mate
ria speciali/vt tenēt cano.in.c.fi.de solu.¶Et p hoc ego extēdo qd
illa.l.habeat locū etiā in fisco:cum fiscus ⁊ ecclesia equiparētur.l.
fi.C.de sac. san.eccle. Item qr nihil psumitur speciale in fisco,nisi
lex specialiter dicat/glo.in.l.itē veniunt.§.in priuatorū.ff. de peti.
here.glo.in.l.j.C.eo.¶Tertio extende illā.l.vt habeat etiā locum
in rustico ⁊ in muliere:fm Bar.in.d.l.litibus.per illū tex.cum gl.
⁊ in.d.l.cum de in rem verso.in pe.col. Bald.hic in pe.col.d. Ant.
in.d.c.peruenit. Paul.de cast.in consi.ccxcix. qd incipit in causa spe-
ctabilium virorū.d. Alex.in.consi.cxxiiij.in.ij. volu.qd incip.sup.j.
quesito. in.j.col.quis cōtrariū teneat Cy.hic in.v.q. Spe.in.titu.
de resti.spo.§.nunc dicendum.ver.quid dices de resti. Bal.in.l.so-
lēt.§.j.de offi.procon.⁊ leg.⁊ in.c.j.§.ij.quid sit inuesti. Lud.roma.
in.d.l.qui in aliena.in prin.¶Tene primā oppositionē/ex eo quia
mulieri ⁊ rustico nūꝗ parcit,nisi in casibus expressis in iure.l.fi.C.
de iu.⁊ fac.igno.gl.ij.q.iiij.§.vlti. Item/iuris imperitia nō excusat
rusticū,nisi in casibus a iure expressis:fm Ant.in.c.ij.in.iiij.col.de
cōdi.appo.d. Alex.in.l.si quis id qd.in.ij.col.ff.de iurisdi.om.iudi.
facit qd vult Bal.in.l.ij.C.de fideicō.dum Bal.ibi extendit illā.l.
vt etiā locum habeat in rustico.¶Quarto pro extēsione.d.l. cum
de in rem verso.vide qd per illā.l.sing.decidit Sali.in. l.filie cuius.
in.ij.q.C.fami.her.qd si filius mortuo patre dicat certū feudū sibi
fuisse a patre donatū,eo quia per decenniū viuo patre ⁊ patiente
possedit,de fructibus pro libito voluntatis disponēdo:quod hoc
modo probetur donatio.¶Istud vltimū nō placet/ per duo. pri-
mo per id qd statim dicā in prima limitatione.scdo quia illa.l.non
habet locum,qñ allegatur titulus donationis.vt dicā.j.in vltima
15 limitatione.¶†Limita ergo.d. l. cum de in rem verso. vt proce-
dat in eo qui soluit vel prestitit per decennium.secus in patiente
per decenniū:als confunderetur materia prescriptionum , in qua
requiritur ꝙ probetur titulus,⁊ possessio cōtinuata per decēniū:
vt declarat Bar.in.l.celsus.ff.de vsuc.de quo pūcto qa est ardua
questio vt hic late per Bald.⁊ per glo.⁊ doc.in. d.l.cum de in rem
verso.⁊ doct.varij sunt,remitto me ad.d.Alex.hic qui late exami-
nat,⁊ omnes refert.¶ Secūdo limita/quādo causa legitima que
fundatur ex prestatione decēnali,fuit deducta in libello:als vero
sufficeret postea probari:fm Sali. hic in pe.colū. ⁊ in.d. l.cum de
in rem verso.in.j.qd.vbi dicit hoc non esse a docto.tantum.sequi-
tur.d.Alexā.in consi.cxiij.quod incipit super primo dubio vide-
tur prima consyderatione dicendū.in primo volu.¶Tertio limi-
ta/ꝙ licet ex prestatione decennali presumatur titulus allegatus
precessisse:tamē ista est solum presumptio iuris,vnde admittitur
probatio in contrariū.fz Cy.in.x.q.⁊ Pau.de cast. Bal.in.l.ij.C.
de do.promissio. Joan.and.in.c.fi.de causa pos.⁊ proprie.d.An.
in.d.c.peruenit.d.Alex.in.d.consi.cxiij.⁊ est de mente Archi.xviij
q.ij.in.c.seruitium. Quarto limita fm Bal.hic/ꝙ ex prestatione
decennali presumitur causa.est verū si expresse allegetur per par
tem.als secus.l.si adulterium cum incestu.§.ijdem pollioni.ff. de
adul.facit quod vult Bar.in.l.cum quid.in vlti.col.ff.si cer.peta.
secundo facit quod vult Bar.in.l.rem alienam.in.ij.col.ff.de pig.
act. Tertio facit quod vult Bal.in.c.si quis p triginta.in.iij.col.
si de feu.defunc.cōten.sit inter do.⁊ agna.quicquid teneat.d.An.
in.c.peruenit.de emp.⁊ vendi.¶Quinto limita/vbi tractatur de
preiudicio tertij.tunc requiruntur. xx.anni.ita videtur tex.singu
laris cum glo.in.d.c.peruenit.⁊ ibi cano.maxime Imo.in.vj.col.
sequitur.d.Alexā.in consi.j.in.iiij.volu.qd incipit pōderatis his
de quibus in themate fit mentio.in.viij.col.⁊ in consi.xvij.in.iiij.
volu.quod incipit viso instrumento locationis.in.iij.col.sed hoc
reprobat idem.do. Alexan.sibi contrarius in.d.l.qui in aliena.in
prin.in.iiij.col.per illum tex.¶Sexto limita vbi agitur de obli-
gando aliquem ad seruitiū personale,puta ad ius vasallagij,vel
subiectionis.tunc requiruntur.xxx.anni,fm Bar.post antiquos.
in.d.l.litibus.⁊ in.d.l.solent.§.j.⁊ in.d.l.cum de in rem verso.circa
fi.Cyñ.⁊ Bald.hic in vlti.col.d.Anto.in.d.c.peruenit.¶Septi-
mo limita specialius puta in beneficijs ecclesiasticis.fm Bal.in
c.ex parte.ade.in.j.col.de resti.spo.⁊ in.c.contingit.in.xiij.co.de do
lo et contu.vbi dicit ꝙ illa.l.non habet locum in titu.ecclesiasticis
vide.j.in pe.limitatione.¶Octauo limita quando omnes solu-
tiones fuerunt separate,nō si vna pro.x.annis.fm Cyñ.hic in.vj.
q.dixi.s.in tex.¶Nono limita quod licet qui soluit tribus annis
presumatur retro soluisse,vt dixi . s.in tex.tamen ad probandum
solutionem decennalem,per.d.l.cum de in rem verso.non sufficit
probare solutionem trium vltimorum annorū fm.d.Anto.in.c.
litere.de dilatio.¶Decimo limita quando quis prestitisset tāto
tempore cuius initij memoria nō esset in contrarium,tunc absqz
allegatione alicuius tituli,presumitur obligatus ad soluendum
in perpetuum,fm Cy.hic in pe.q.Ange.⁊ Pau.de cast.hic Bar
in.d.l.cum de in rem verso.in.ij.col.Bal.in.l.ij.C.de fideicō.Joā.
and.⁊ alij in dicto.c.peruenit.facit glo. xviij.q.vlti.in. c. seruitiū.
¶Undecimo limita/quādo ille qui possedit.x.annis,haberet p
sumptionez iuris contra se:vt i laico qui percepit decimas lōgo
tempore de re ecclesie.nā nisi probet habuisse in fundū ab eccle
sia,non potest niti ex sola possessione:fm do.Anto.in.c.cum apo
stolica.de his que fi.a prela.si.cōsen.ca.Cy.hic in pe.q facit quod
statim sequitur.¶Duodecimo limita/quādo quis pretēdit titu
lum donationis,quia cum non probent ex prestatione decennali,
per.d.l.cum de in rem verso.cum habeat presumptionē iuris in
contrarium, ꝙ nemo presumitur donare,et sic iactare suum.l.cū
de indebito.§.fi.ff. de proba.ita limitat notabiliter Bal.in.l.fi.C.
ne de sta.defuncto.per glo.in.l.solent.§.fi.ff.de offi. procon.et leg.
aliquid Sali.hic/facit quod vult Bar.in.d. l.cū de in rem verso.
ante finē.Extra glos.adde breuiter inquantuz Bal.in.iij.col.no.
ꝙ si emphiteota perdiderit instrumēta emphiteotica,quod qua-
lis apparet solutio,tales presumuntur precessisse contractus:qd
est multum notabile fm eum.tu potes limitare fm eundē Bal.
in.l.non idcirco.C.de iur.⁊ fac.igno.item dum idem Bal.hic sub
dit/ꝙ cōfitens rem esse censualem,statim sibi plene preiudicat in
iure census.adde tex.in.l.censualis.et ibi Bald.ad hoc not.C.de
donatio.Jason Padue.

1 ☞ Potest quis renuntiare priuilegio fori.
2 Qui confitetur se non vsurum priuilegio fori,intelligitur facere pactum de non vtendo tali priuilegio.
3 Militia non est dignitas.
4 Doctor de iure debet precedere militem.
5 Non est licitum contrahentem secum decipere.
6 Dictio omnimodo,idem importat ꝙ ipso iure.
7 Quilibet potest renuntiare iuri suo,⁊ fauori suo.
8 An quis possit renuntiare beneficio.l.si vnꝗ.C.de reuo.dona.
9 Exceptio que non potest opponi coram ordinario,vel coram delegato/non potest etiam opponi coram arbitro.
10 Judex qui absoluit ab obseruatione iudicij, licet per hoc non sit perempta actio vel ius partis,tamen facit litem suam.
11 Quādo alternatiua ponitur inter genus et speciem,illa alternatiua non stat proprie:sed resoluitur in expositiuam.
12 Partes nō possunt renūtiare legi que aliqd pro forma inducit.
13 Nemo est dominus membrorum suorum.
14 Regula nostri tex.est vera quatuor currentibus.

15 Stante statuto ꝙ notarij priorum nihil salarij possint capere pro
scripturis quas faciunt, etiam si aliqua pars vltro offerat, ⁊ velit
donare ⁊ renuntiare statuto, non potest.
16 Juramento prohibitiuo renuntiari non potest.
17 Vbicunq; in aliquo actu apponitur a superiore clausula annul-
latiua actus, non potest consensus partium ei renuntiare.
18 In criminalibus non potest quis renuntiare defensionibus.
19 Quando renuntians fuit certioratus de preiudicio suo, potest be-
ne renuntiare: alias secus.
20 Quis potest renuntiare nullitati, seu iuri dicendi nullum.
21 Compromissum nedū potest fieri de causa principali, sed de quo-
libet incidenti.
22 Stante statuto ꝙ quelibet causa committatur consilio sapiētis,
si articulus iuris sit certus, non debet committi.
23 Idem verbum geminatum non plus operatur ꝗ̃ simplex.
24 Geminatio mandati procuratoris nil operatur.
25 In actibus hominum ad hoc vt dicatur geminata confessio, vel
interpellatio, vel solutio, bene requiritur interuallum: sed in ge-
minatione verborum, non requiritur interuallum.

Si quis in conscribendo.

Quāuis Bar. Sali. ⁊ Ful. diuidāt istam. l. in quatuor:
tñ qꝛ eorū diuisio est defectiua: tu diuide in sex. In pri
ma ponitur thema. In scda dubitatio antiquorum. In tertia de
cisio. In quarta assignat duplex rō decidendi. In quinta extendi-
tur ad omnes iudices ordinarios delegatos, ⁊ etiam arbitros. In
sexta ⁊ vltima puniuntur iudices contrafacientes. scda ibi licet an
tea dubitatur. tertia ibi: sancimus. quarta ibi: si enim. quinta ibi:
1 omnes itaq; iudices. sexta ibi: scituros. ¶ † Hoc dicit. potest quis
renuntiare priuilegio fori, sicut omni alij iuri in eius fauorē indu-
cto: ⁊ quilibet iudex, vel arbiter admittens exceptionē declinato
riam fori non admittēdā, eo quia pars renuntiauerat, facit litem
suam. h. d. ⁊ ista. l. est not. ad multa vt statim videbitis. ¶ In pri-
mis pōdera tex. ibi si quis in conscribendo. qui videt probare/ qꝺ
ad hoc vt habeat locum ista. l. requiritur renūtiatio in scriptis fa-
cta in instrō. ⁊ sic innuit/ ꝙ si esset facta viua voce, in pñtia testiū,
qꝺ nō sufficeret. tñ glo. ⁊ doc. dicūt ꝙ adhuc idē esset: qꝛ tm̄ valet
pactū sine scriptura, ꝗ̃tum cū scriptura. l. pactū qꝺ bona fide. ꝰ. e.
¶ Scdo pondera tex. ibi sese. ꝙ illa geminatio, nō plus operatur
ꝗ̃ simplex verbum: de quo dixi infra in vltima columna vbi vide.
2 ¶ † Tertio no. ex tex. ibi. confessus fuerit. ꝙ qui confitetur se non
vsurum priuilegio fori, intelligitur facere pactum de non vtendo
tali priuilegio: eo qꝛ ꝯfessio facta presente parte hꝫ vim pacti. l. ta-
le pactum. in prin. ff. e. ſm Sali. ⁊ Moder. hic Bal. in. l. si quis in
conscribendo. ꝰ. de epis. ⁊ cle. ¶ Adde qꝺ vult gloss. sing. ⁊ admi-
randa in. l. j. ⁊ ibi Barto. ⁊ alij. ff. si quis in ius voca. non ier. qꝺ ista
renūtiatio priuilegij fori operatur mirabilē effectū/ qꝺ in ꝯtracti-
bus habeat locū remissio: hoc est, ꝙ si iste qui cōtraxit in ista ciui-
tate, reperiretur hic: posset hic cōueniri: pone ꝙ sit alibi, ex eo qꝺ
renūtiauit priuilegio fori dꝫ remitti ad istum locum: ⁊ ita limita-
tur tex. in. c. romana. ꝰ. cōtrahentes. de fo. cōpe. in. vj. glo. ⁊ doct. in
l. heres absens. in princi. ff. de iudi. an tñ illa glo. verū dicat ibi po-
sui. Tu pondera aliter istum tex. in dicto ver. confessus. ⁊ consyde-
ra an posset dari alius nouus intellectus ad istum text. iungendo
doc. Bald. in. l. si pater. C. ne de stat. defun. vbi dicit singulariter
Bald. ꝙ si prorogatio iurisditionis fit per confessionem, tunc non
habet locum penitentia. ar. l. si hominem. ꝰ. fi. ff. depo. ⁊ sequitur
Alex. in. l. si conuenerit. in. vj. fal. ff. de iuris. om. iu. in ver. sed eque.
quia licet tex. iste dicat cōfessus, tñ non se fundāt in cōfessione: sed
3 in ratione/ qua quilibet potest renuntiare fauori suo. ¶ † Quarto
pondera tex. ibi militie vel dignitatis. hic probari ꝙ militia non
est dignitas, ꝓpter alternatiuā que cadit inter diuersa vt per glo.
in rub. ff. si ag. vectiga. vel emphi. pe. simile habes in rub. C. qui mi
li. non pos. lib. xij. ⁊ dicit ꝙ serui vel liberi non possunt aspirare ad
dignitatē vel militiam: ⁊ tex. in. l. maior. de digni. lib. xij. ⁊ tex. me-
lior de iure in. l. fi. in ver. non militia sed dignitas. C. qui mili. poss.
lib. xij. ⁊ quod militia non sit dignitas. est glo. in. l. j. C. de equest. di
gni. lib. xij. Bar. in. l. ex eo. ff. de test. mili. ⁊ in repetitione. l. j. C. de di
gni. lib. xij. in. x. col. in ver. iiij. infertur ex predictis. vbi plus dicit/
4 ꝙ militia nedū non est dignitas: sed nec nobilitas. ¶ † Hinc sume
a ar. ꝙ doctor de iure[a] debet precedere militē, cum doctoratus sit
b dignitas[b]. c. quāto. de magi. Bar. in proemio. C. ad fi. prin. ⁊ in. l.
fi. C. de iude. ⁊ in. l. omnes. in fi. C. de decurio. lib. x. ⁊ in. l. ex eo. ff. de
test. mili. ⁊ in. l. generaliter. in fi. ff. de decurio. ⁊ no. Panor. in. c. pro
posuisti. ad fi. de proba. ⁊ quod de iure doctor debeat precedere
militem, cum propria virtute fulgeat. l. si quid bello. in princi. cum
gloss. not. ff. de capti. determinat Bald. in proemio ffōrum. in vlti.
col. nisi essent doctorelli, qui proprie vocantur doctores pedanei:
qꝛ parū meruerunt: ⁊ dicit idē Bald. ꝙ bononiē. faciunt doctores
egregios precedere quoscūq; milites. idem tenet Bal. in. l. qꝺ con-
stitutū. per illū tex. in fi. ff. de test. mili. de quo vide late. d. Alex. in. l.
centurio. in. iij. col. ⁊ duabus sequentibus. ff. de vulg. ⁊ pup. ¶ Il-
lud qꝺ dixi ꝙ militia nō est dignitas, limita tribꝰ modis. ¶ Pri-
mo in militibus vrbis rome: qui ꝓprie equites dicunt. nō ab equi
tatu, sed ab equitate. qꝛ eorū officiū erat equitatē ⁊ ius tueri: preci
pue orphanorū viduarū ⁊ similiū ꝑsonarū. vt. l. j. C. de equest. dig.
li. xij. Barto. in repe. in. d. l. j. in. x. col. in ver. quarto infert ex predi-
ctis. ¶ Scdo fallit in magistro militū, quē vernacula lingua con-
ductorē armorū appellamus. tex. est sing. in. l. per orientē. C. de offi.
ma. mili. ¶ Tertio fallit/ nisi militia iungat alij dignitati: puta si a
doctor efficiat miles: nā tunc militia est dignitas: ⁊ dicit habere
duplicem dignitatē. ita sing. limitat Albe. de ro. in. l. milites. C. lo-
ca. refert ⁊ sequit. d. Marti. lau. in tractatu de prin. in rub. de mili.
conclusione. xiiij. ideo precederet alium qui non haberet nisi vnā
dignitatē: sicut determinat in eo qui est miles ⁊ comes, Bal. in. l.
5 sed ⁊ milites. in prin. ff. de excu. tu. ¶ † Quarto no. ex tex. ibi ⁊ con
trahentes decipere. quod nō est licitū decipere cōtrahentē secum.
concordat tex. in. l. sed ⁊ si pupillus. ꝰ. sꝫ si alias. ff. de insti. acti. ⁊ in
l. j. ꝰ. magistrū. el. ij. de exercito. in cōtrariū facit qꝛ imo licitū est con b
trahētibus inter se decipere. ita dicit tex. in. l. itē si ꝓcio. ꝰ. quēadmo
dū. ff. loca. ⁊ in. l. in cause. in. ij. ꝰ. idē pōponius. ff. de mino. Bald. in
rub. C. de cōtrahē. emp. in. xij. q. ⁊ istud procedit etiā de iure cano.
dūmodo deceptio nō sit vltra dimidiā iusti precij. c. pe. emp. ⁊ ven.
Rñde quicquid dicat gl. hic in ver. decipere. cū qua alij transeunt:
ꝙ a prin. qñ ꝯtractus est in fieri, licitū est tūc decipere: vt in precio,
vt in valore rei: ita loquūtur cōtraria sed postꝗ̃ cōtractꝰ est per-
fectus, non est licitū decipere in nō obseruando cōtractū. ita pro-
prie loquitur text. hic. ¶ Adde tñ/ ꝗ̃uis licitū sit contrahentibus
inter se decipere in foro ciuili ⁊ cano. vt dixi: tñ istud non conuenit
bono viro. gloss. est notabilis in. l. semper in stipulationibus. ff. de
regu. iur. quā reputat singularē Bal. in. c. si proponēte. de rescri. ⁊
in. c. quanto. in. iij. col. de iureiu. Bald. in aut. ad hec. in pe. col. C.
de vsur. Et ꝑ hoc infert pulchre Bald. in. c. cū causam. secundo. de
testi. quod conscientia idē est quod bonus vir. si nō lꝫ bono viro,
non etiā lꝫ in foro conscientie: ⁊ ideo subdit, quo ergo ibit anima
mercatorū: ⁊ idē qꝺ in foro conscientie non sit licitum contrahenti
bus se decipere: tenet. d. Ant. in. d. c. pe. ⁊ in. c. qꝛ pleriq;. vbi etiam
Panor. de immuni. ecclesiarum. late Sali. in aut. ad hec. in. xxj. q.
C. de vsur. Item adde ꝙ per illā glo. in. d. l. semper in stipulationi-
bus. refert Jo. de ana. in. c. in ciuitate. de vsur. qꝺ tractauit quen-
dam contractum factū cū episcopo, qꝺ fecit positionē deceptato-
riam episcopo, qꝺ erat bonus vir: ⁊ episcopus rñdit quod sic: ergo
sumus in casu. d. gloss. l. semper in stipulationibus: sed tu caue qꝺ
episcopus nō tenebatur rñdere huic positioni/ per id qꝺ no. Bar.
6 in. l. qui iurasse. ꝰ. si pater. vbi dixi. ff. de iureiuran. ¶ † Sexto pon-
dera tex. ibi omnimodo obseruanda sunt. ꝙ ꝗ̃uis. l. vtatur dictio-
ne omnimodo. que est precisa. l. omnimodo. ⁊ de inoffi. testa. gloss.
in. d. l. si cum exceptione. ꝰ. quatenus. ff. ꝙ me. cau. alibi importat
idem quod ipso iure. glossa est singularis. in. l. j. ꝰ. si pecunia in sa-
culo. ff. deposi. quam Ludoui. in. l. singularia. ff. si cer. pet. reputat
singularem: ⁊ dictio omnino denotat ibi esse executionē paratā.
ita inquit Barto. in. l. j. in vlt. col. ff. iud. sol. non tñ per hoc vult di-
cere tex. ꝙ pacta producāt actionē. ⁊ hūc tex. valde no. ad capitulū
primū extra eo. qa licet tex. ibi dicat/ qꝺ pacta seruētur. nō per hoc
sequitur: ergo actionē producūt. quia fortius tex. hic per dictionē
precisam dicit pacta cōuenta omnimodo obseruanda sunt: ⁊ per
hec tñ nō sequitur, ꝙ actionē producat. ratio/ qꝛ lꝫ verbum omni-
modo precise sit significationis, vt dixi, tñ recipit determinationē
congruā illi cōuenientē. sic inquit Bal. in. l. super rebus. in. j. colū.
C. de contrahē. emp. per tex. in. l. stipulatus sum damā. ⁊ ibi Bar.
idem no. ff. de verb. obl. Bal. in. c. ij. ad fi. de rescrip. ⁊ in. l. filiussa. ꝰ.
fi. ff. de procura. Et ideo per tex. in. d. l. stipulatus sum damam. de
cidit egregie Bald. in. l. omnes populi. in. xvij. colum. ff. de iusti. ⁊
iur. ꝙ licet statuto ciuitatis caueatur, ꝙ statuta precise intelligan-
tur prout iacent: tñ recipiūt interpretationē congruā ⁊ laudabi-
lem. ¶ Septimo no. in ver. cum alia. regulam vulgatā, ad quam
7 tota die allegatur ista. l. † ꝙ quilibet potest renuntiare iuri suo, ⁊
suo fauori: ratio huius regule est/ qꝛ in re propria quilibet est mo-
derator ⁊ arbiter. l. in re mandata. C. man. etiā in abutendo. tex. est
singu. in. l. sed ⁊ si lege. ꝰ. consuluit. in ver. cū re sua se abuti putant.
ff. de peti. here. iniquū enim est, ingenuis hominibus liberarū re-
rum suarū administrationē auferri, dixit iuriscōsultus in. l. nō vsq;
adeo. in. fi. ff. si quis a paren. fue. ma. ⁊ iustum est vnicuiq; sua com
mittere. l. nemo exterus. C. de iude. hinc videmus qꝺ bñficio pur-
gationis more potest pacto renuntiari. tex. est no. in. l. sancimus. ꝰ.
sed si quidē. C. de fideius. ſm Bald. in. l. si pacto quo penā. ad fi. ꝰ. e.
¶ Hinc etiam videmus/ ꝙ sicut beneficio appellandi potest re-
nuntiari. l. fi. ꝰ. fi. C. de tempo. appel. ita potest renūtiari iuri dicen-
8 di nullū ſm Jo. de ana. in ꝯsi. l. qꝺ inci. in rōne eustachij. ¶ † Iuxta
hanc regulam quero de vtili questione: certū est qꝺ si aliquis non

a ¶ Doctor de iure. Adde gl. ⁊ Bal. in. l. qꝺ cōstitutū est. ff. de testa. mili. ꝑ Bar. ī proe. ff. in fi.

b ¶ Cū doctoratus sit dignitas Adde Pau. de eleazā. in cle j. in ver. officij. de sen. ⁊ re iudi. Ab. in ca. clerici. el. ij. de vi. ⁊ ho. cle. in. vj. col. Abb. in ca. a nobis. el. ij. sup glo. in versi. relaxatū. de sen. excō. Abb. ī. c. j. de iude. ver. ex his infero. abb. in c. cū sit. el. ij. in. j. not. e. ti. abb. in. c. j. in vlti nota. de priui. abb. in c. clerici. ī. ij. colū. de iudi. Abb. in. c. ij. in. j. col. ꝺ peni. ⁊ remis. ⁊ Alexan. de imo. consil. xv. in vlt. col. in. j. vo. Ale. de imo. ꝯsil. xviij. in vlt. col. ī eo. vol. Alex. consi. xciiij. in. ij. col. in eo. vo. Alex. consi. xxiiij. in. ij. vo. ⁊ Ind. de vrbe in trac. de dignitate doctoratꝰ incipiēte manifestissimū eē vobis censeo. ¶ Vide subtilem. d. phil. deciū i regula semper in stipulationibꝰ. ff. de regu. in.

habens filios donat, si postea nascantur filij, per talẽ natiuitatem filiorum ipso iure reuocatur donatio. l. si vnꝗ̃. C. de reuocan. dona. xvij. q. iiij. c. vltimo. glo. xiij. q. ij. in. c. si quis irascitur. an huic fauori possit renũtiari & sic an possit renũtiari bñficio dicte. l. si vnꝗ̃. Oldra. lau. in consi. clxxij. qd incip. quidã habens vnicum filiũ. tenuit indubitanter ꝙ non. Idẽ tenet Jo. an. in addi. Spe. in titu. de instru. edi. §. porro. in additione que incipit hoc autẽ certũ est. sequitur Lud. ro. in consi. cclxxix. incip. nõ est dubium ꝙ donatio. vbi subdit sequendã esse opi. Jo. an. abiectis falsitatibus aliorũ. Idem tenet Sali. in. d. l. si vnꝗ̃. & Jo. pe. in practica papien. in forma libelli qñ agitur pro donatione. ¶ Pro ista parte multũ facit/ quia videtur concurrere duplex fauor. s. donatoris. item eius filiorũ. ergo solus pater non potest renũtiare in preiudiciũ filior: vt not. Bar. in. l. hac edictali. in fi. prin. per illum text. C. de secun. nup. cano. in. c. si diligenti. de fo. cõpe. ¶ Tene ɔtrariuz, & melius/ per regulã huius tex. & aduerte ꝙ filij ad reuocandũ donationem patris habẽt duplex remedium. vnum per tit. C. de inoffic. dona. per quem filij reuocant donata a patre, non in totum, sed vsqꝫ ad eoꝝ legitimã: & huic remedio non posset pater renũtiare: q: est inductum fauore filiorũ. scdm remedium est per. d. l. si vnꝗ̃. & istud nõ fuit inductum fauore filiorũ: sed ex presumpta volũtate donãtis. q: l. presumit ꝙ ille qui nõ hꝫ liberos ideo donat, quia nõ credit se habiturũ filios: & si crederet, non donaret: ideo statuit illa. l. qd si nascant̃ filij, reuocet̃ donatio: ergo si expresse renũtiat, cessat presumptio illius legis. l. continuus. §. cũ quis. in fi. ff. de ver. obli. Ita tenet Barto. in. l. titia. scda. §. imperator. in pe. col. ff. de leg. ij. Bal. in. l. j. circa fi. C. de inoffi. dona. & in addi. Spe. in. ti. de instru. edi. in vlti. colũ. in ver. si quis donat. Alb. de ro. in. d. l. si vnꝗ̃. Pe. de anch. in. c. fi. in. v. col. in ver. querit etiam ibi de do. & ibidẽ Jo. de imo. in. x. col. & no. in pe. col. de dona. Idẽ tenet not. Lud. ro. sibi contrarius in consi. xxvj. qd incipit pro decisione eoꝝ de quibus dubitatur. in. ij. col. Raph. cu. in. d. l. titia. §. imperator. in pe. col. & ita de facto ɔsului in ciuitate papie anno preterito ꝑ quodã notabili Mantuano, & se subscripserunt multi doctores huius ciuitatis. ¶ † Octauo no. in ver. omnes itaqꝫ. hic esse tex. no. fm Sali. & Moder. qd exceptio que nõ põt opponi corã ordinario, vel coraz delegato, non potest etiã opponi coram arbitro: & ratio est: quia arbitria sunt redacta ad similitudinem iudiciorum. l. j. ff. de arbi. & ibi Ludo. ro. reputat istum tex. ad hoc singu. ¶ Nono no. ex ver. fin. hic esse tex. sing. fm oẽs/ qd queadmodũ iudex male iudicando vel negligendo facit litẽ suã. l. fi. ff. de vari. & extra. cog. insti. de obli. que ex quasi deli. in prin. idẽ est in arbitro. ¶ Cõtrariũ videbatur: quia sententie arbitri standum est, siue sit iusta siue nõ. l. diez ꝓferre §. stari. ff. de arbi. sed illud procedit quo ad partes, non respectu arbitri. Imo plus probat & decidit subtiliter iste tex. scdm qd eum ponderat solus Bald. in. c. ij. de consti. ꝙ arbiter etiã non obseruans apices iuris, facit litem suam: patet q: iste text. loquitur de exceptiõe declinatoria fori, que est de apicibus iuris. l. si. fideiussor. §. quedam. ff. man. ¶ Sed ad intellectũ huius tex. videndum est, an arbiter qui facit litem suam, intelligatur respectu sortis principalis: an respectu pene adiecte in cõpromisso. Bal. in. c. ne innitaris. in vlti. col. de consti. declarat istum tex. ꝙ intelligitur respectu sortis, non autẽ respectu pene: ibidẽ etiã limitat, qd arbiter negligendo faciat litem suam, verum est circa dãnum: secus si omisisset condẽnare, circa lucrum. Sed tu caue/ ꝙ qñ lucrum iam est radicatum/ prout de dãno. glo. in. l. j. §. si quis propter. ff. de iti. actuqꝫ priua. cum multis alijs que allegat. d. Alex. in. l. non amplius. ad fi. ff. de leg. j. & in. l. iij. ff. de dã. infec. ¶ Limita etiam istum text. fm aut. decernit ius. C. de arbi. de cuius intellectu dic vt ibi per doc. & per Abb. in. c. ij. de arbi. & gloss. fin. hic & melius Cy. in. ij. op. & dic vt hic per eum. ¶ Adde etiam pro ampliatione huius text. illud quod fortius consuluit Lu. ro. in consi. cccxxxviij. qd incip. in casu proposite consultationis aduertendum censeo. in. ij. dubio. vbi in contingentia facti cõsuluit, quod si iudex negligat iustitiã facere, nedum tenetur ipse iudex parti, & facit litem suaz: sed etiã tenetur ciuitas vel princeps qui creauit illum iudicẽ. An iste tex. habeat locum in arbitratore/ dic vt per Bart. in. l. fi. ff. de var. & extraordi. cog. & in. l. fi. per illum tex. ff. si mes. fal. mo. dixe. & in. l. j. C. de discus. li. x. per Imo. in. l. diuus. in vlti. col. ff. de re iudi. cum alijs concordantijs de quibus per. d. Alex. hic. ¶ Vltimo no. hic esse tex. sing.
10 fm Bart. † quod iudex qui absoluit ab obseruatione iudicij, licet per hoc non sit perempta actio vel ius partis, tñ facit litez suam: & dicit Bar. ꝙ est notandum in infinitum: & sic vult qd tunc iudex teneatur ad totale interesse. ¶ Contrarium tenent Bald. Sali. & Moder. hic/ vt habes plenius per. d. Alex. ad quem te remitto. caue tñ inꝗ̃tum allegat contra Bar. tex. in. l. si qñ. in. fi. & ibi Bal. C. de testi. ille tex. nõ videt̃ obstare, dato ꝙ ibi iudex non receperit testes, tñ per hoc non debet ledi ius partis: etiã quo ad istã litem: prout hic in casu Bar. ¶ Capio glo. in verbo dignitatis, quã diuido in duas: nam in prima dum glo. obscure dicit, dignitas genus, sacerdotium species, voluit remouere vnũ cõtrarium/ qd est quia tex. videtur presupponere, qd sacerdotium non sit dignitas propter alternatiuam que cadit inter diuersa: et tamẽ est falsum
a quia sacerdotium[a] est dignitas. l. sacrosancte. et. l. si quis presbyter. C. de epi. et cle. & habetur in verbis domini. vt sit illi sacerdotij dignitas in eternum. glos. obscura vt remoueat istud contrariuz dicit/ ꝙ verbum dignitatis in text. est genus. verbum sacerdotij
11 est species dignitatis. Confirmo per regulam: † quia quando alternatiua ponitur inter genus & speciem, illa alternatiua nõ stat proprie, sed resoluitur in expositiuam. j. glos. est in rubri. ff. si ager. vecti. vel emphi. peta. sic etiam videmus in copula et. que debet cadere inter diuersa. glo. in rub. ff. de iur. et fac. igno. & glo. clarior in. c. querelam. de simo. tamen qñ copula &, ponitur inter genus & speciem, resoluitur in expositiuam. vt patet in rub. C. de serui. et aqua. ¶ In secunda parte que est ibi. et dic de tali sacerdotio gl. opponit contra textũ. et dupliciter soluit. prima sol. non est bona: quia imo hic sacerdotium ponitur proprie pro dignitate ecclesiastica: patet propter. l. si quis in conscribendo. C. de epis. et cle. vbi propter naturã titu. apparet ꝙ sacerdotiũ capitur ꝓprie. scda solu. glo: etiã nõ est bona. q: vitãda est. ll. correctio. l. vnica. in fi. C. de inof. doti. c. cũ expediat. de elec. in. vj. rñde ergo melius vt ꝑ Bar. et alios. ¶ Capio glo. magnã in ver. antiqui. istam glo. diuide in tres. in. j. alle. concordãtes ad tex. in. ij. op. & se remittit. in. iiij. ponit. xxij. fal. ad regulam text. in quibus pro magna parte dicit qd est speciale, vel ꝙ nõ est pactũ. similẽ glo. habes in. l. pactũ. ff. e. et in. §. ga vero matrib9, in aut. vt liceat matri & auie. glo. et doc. in. c. si diligẽti. ð for. compe. ponit late Spe. in ti. de renũ. & cõclusio. §. j. scda ibi: sed cõtra. iij. ibi itẽ fallit hec regula. ¶ Redeo ad scdam partẽ. in qua gl. oppo. de. l. si conuenerit de iurisd. omni. iudi. & se remittit. tene tertiã solu. ibi positã/ ꝙ in hac lege iudex ordinarius habebat iurisditionẽ: sꝫ priuilegio speciali poterat declinari. ideo pactũ de quo in hac. l. valet. quia tollit̃ illud ꝑuilegiũ. sꝫ facilius tollit̃ ꝑuilegiuz ꝙ̃ ius cõmune. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mili. & hoc modo redit̃ ad ius commune: & res de facili reuertitur ad naturã suã. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ver. qd/ & in specie. ff. e. sed in. d. l. si conuenerit. iudex nõ habebat iurisditionẽ in eũ quia erat forẽsis, q: per pactũ promisit qd posset sub eo conueniri: et sic quantum ad forensem agitur de prorogando iurisditione in iudicẽ nõ suũ. ideo locus est penitentie, vsqꝫ ad litẽ cõtesta. vt ibi/ & c. j. de iudi. ¶ Hinc pulchrũ est videre, nũquid posset specialiter renuntiari illi. l. si cõuenerit, vt nõ sit locus penitentie. Albe. de ro. ibi in fi. in vlti. q. tenet ꝙ sic/ per regulam generalem huius. l. sed eũ reprobat. d. Mar. lau. ibi/ q: partes nõ põt renũtiare. l. que aliquid pro forma inducit. l. nemo potest. ff. de lega. j. firmat Bart. hic: sed ꝑ forma. l. est inductum, ꝙ declinatoria fori possit apponi vsqꝫ ad litẽ cõte. l. fi. C. de excepti. ergo illi renuntiari nõ põt. addo lꝫ ipse nõ dicat, ꝙ idẽ in terminis tenet Bal. in. c. p. et. g. in. iiij. col. in fi. de offi. dele. motus q: d. l. si conuenerit. continet ius publicũ, ergo ei renũtiari non potest. l. ius publicum. ff. e. nisi fm eum interueniret iuramentũ. c. si diligẽti. de foro compe. ¶ Teneo primã partẽ: q: nihil obstat quare renũtiari nõ possit d. l. si cõuenerit. per regulã huius tex. iuncta doc. Bart. Nec obst. primũ fundamentũ/ ꝙ qñ. l. aliquid inducit pro forma &c. q: dico ꝙ istud nõ est pro forma: nã vt declarat hic Bar. pro forma dicit̃ esse, ꝙ in testõ interueniãt septẽ testes. qd in stipulatione ꝓcedat interrogatio, & sequat̃ rñsio: qd non est hic. ¶ Non ob. fundamẽtum. Bal. ꝑ. d. l. ius publicum. quia ꝓcedit vt ibi declarat Bart. & hoc, qñ esset ius publicũ. i. respiciens publicaz vtilicatẽ: sed hic respicit priuatam. ¶ Limita tñ qd dixi priuilegio fori renũtiari posse, nisi sit concessum miserabilibus, personis: vt. l. vnica. C. qñ
12 impera. inter pupil. fm Cy. Bal. et Sal. ibi. ¶ † Itẽ adde inquãtum iuxta istam glo. Bar. facit differentiã, aut in instrumento qs promissit posse conueniri in quocũqꝫ loco, et nihil valet: q: potest penitere ante litem ɔtest. d. l. si conuenerit. aut promisit soluere, & tunc secus: quia ratione destinate solutionis sortitur forũ: vt hic per eum. idem tenent Bart. et alij in. d. l. si conuenerit. Bart. in. l. titium. §. j. per illum tex. ff. de admi. tu. et in. l. nõ vtiq. §. si qs ita. ff. de eo qd cer. lo. Cy. & Bal. in. l. si qs in cõscribendo. C. de epis. et cle. d. Ant. & alij in. c. j. de iudi. ita cõiter ꝙuis Ful. hic in. d. l. si conuenerit. & plenius in. d. l. si qs in conscribẽdo. reprobet primũ membrum distinctiõis Bar. ꝑ tria qbus rñdet. d. Alexã. hic. ¶ Tu aduerte circa. c. dilecti. de fo. cõpe. allegatũ per Fulg. d. Alexan. dat nouũ intellectũ, qd ibi mercator anglicanus promisit rñdere, qd idem est qd soluere. glo. no. in. l. iij. in ver. respondere. et ibi Bal. ad hoc not. C. de procu. idẽ Bald. in. l. eam quã in. iij. col. C. de fideicõ. ideo ratione destinate solutionis ibi potest conueniri. iste intellectus non potest procedere: q: si solum esset verbum rñdere, possit ibi intelligi pro soluere: sed cum ibi adsit vtrũqꝫ verbum: quia ibi promisit respõdere, vel soluere: non possumus dicere qd verbum respõdere, ibi ponatur pro soluere: quia hoc modo vnuz esset

a ¶ Or sacer 9 dotiũ. adde tex. in. c. ecce ego. xcv. distinc. & sunt verba originalia Ecclesiastici. xlv.

esset superfluum. Ego aliter dico ad illum tex. q ibi iuxta morem mercatorum promisit in certo loco soluere, vel rńdere. Nã soluere dicitur, qñ actualiter per seipsum tibi soluit: sz rńdere dicitur, qñ per literas cambij facit per aliũ tibi solui: z sic vtroqz mõ ratione destinate solutionis p se vel per alium ibi sortitur ibidem forum. Vel aliter z plenius, ibi delegatus pape habebat iurisditionem: sed eam poterat ille mercator anglicanus ex priuilegio anglicanis concesso declinare. vnde per illud pactum agitur solum de renouendo priuilegiũ, ideo valet/ vt hoc text. Tene doct. Barto. vnde dicit Paul. de ca. hic/ qd vidit in curia romana de facto seruari in instrumentis que fiunt, in quibus pars se submittit iurisditioni cuiuscũqz iudicis ordinarij, etiã nõ sui: nõ hoc solũ sufficit, vt corã quocũqz ordinario possit conueniri: sed dicit q nõ videt qlr possit rńderi ad. d. l. si cõuenerit. z ppterea mirať de illa romana practica: q2 est contra cõmunem sniam doc. ℂ In. iij. parte gl. in. vj. fal. dũ dicit q in. l. nec si volens. C. de lib. causa. nõ fuerũt verba pacti. ista sol. nõ est bona: q2 si ibi fuisset pactum, non potuisset

13 sibi preiudicare per. l. liberis. ff. de lib. cã. vnde rõ est: † q2 nemo est

a dominus mẽbrorũ[a] suorum. l. liber homo. in princi. ff. ad. l. aqui. fm Cy. hic. z cano. in. c. si diligenti. de fo. compe. facit qd vult glo. sing. in. l. pactum inter heredem. ff. e. de qua statim. j. dicam. Vel dic fm Ang. in. d. l. pactum inter heredem: rõ est/ q2 interest reipublice liberos homines esse in ciuitate z non seruos. l. j. ff. sol. ma. ℂ In ea. ibi itẽ cõtra. j. de qd. l. seruos. dic melius q illud ius est inductũ ob reuerentiã patroni: sed iuramẽto reuerẽtiali renũtiari non potest l. alia causa. §. elegãter. ff. so. ma. z. alleg. in glo. ℂ In ea. ibi item. ff. de preca. dic melius q ibi ideo est/ q2 illud pactũ est cõtra substantialia contractus. vt declarat Bart. hic in. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cã. mor. ℂ In ea. ad fi. Bart. hic z in. l. ius publicũ. ff. e. ponit longam distinctionẽ, pro magna parte ex verbis Cy. hoc sequuntur ad literam Bal. Sali. z Fulgo. hic. clarius fm Paul. de cast.

14 hic in vl. col. dicit † q regula huius tex. est vera quatuor cõcurrentibus. Primo qd sit ius positiuũ: z sic non nature vel sanguinis. Scdo qd sit inductũ mero fauore renuntiantis. Tertio quod renũtiatio non inducat aliquid contra bonos mores, vel ad delinquendũ. hinc est qd nõ valet pactũ qd facio vicino, ne possim vendere fundũ sine ei[9] volũtate. hoc eñ est cõtra bonos mores, ne possim libere disponere de re mea. tex. est in. l. pe. ff. e. quẽ singu. limita vt p Inn. in. l. qui rome. §. coheredes. ff. de verb. obli. Quarto requiritur q persona q renũtiat sit talis, que libere possit renũtiare. quia nõ sit minor vel mulier. istis quatuor concurrentibus, procedit regula huius tex. quã limita aliquibus modis ex doc. Barto.

15 hic. ℂ Adde etiã aliã fal. que colligiť ex eo qd sing. decidit Bart.

b in. l. inuitus. §. j. per glo. ibi. ff. de reg. iur. † q stante statuto, qd notarius[b] priorũ nihil salarij possit capere pro scripturis quas facit, etiã si aliqua pars vltro offerat, z velit donare, z renuntiare statuto, nõ potest. facit qd no. Bal. in aut. sed hodie nulla. p illũ text. C. de epis. z cle. qd nõ excusať ille qui nõ debitũ recipit, etiã a sponte soluente. facit qd decidit idẽ Bar. in. l. amplius nõ petitũ. in. ij. col. in ver. quero pro declaratione. ff. rẽ ra. hab. In contrarium de no-

16 tario est gl. no. in. c. j. de simo. adde qd statim sequitur. ℂ † Itẽ pro alia fallẽtia, adde/ qd iuramẽto prohibitiuo renũtiari nõ põt. glo. in. l. j. in glo. magna. circa fi. z ibi Bar. C. ne fideiuss. do. den. Bal. in l. de his. ff. de transact. in. l. modestinus. ff. de dona. in. l. si quis pro eo. in. iij. col. ff. de fideiuss. glos. in aut. immo. z ibi Bald. C. de act. z obli. idẽ Bald. in. l. fi. in. xiij. oppo. C. de edi. di. adri. tolẽ. z in. l. quoties el. j. C. de fideicõ. facit bene tex. in. l. non dubium. in ver. prohibuisse sufficiat. iũcto verbo nõ specialiter. C. de. ll. in contrariũ pondera tex. in. c. nonnulli. z ibi sol[9] Bal. in. j. col. ad hoc no. de rescrip. vbi. l. prohibet per rescriptũ quẽ trahit extra suam diocesim vltra duas dietas: z tñ consensu partium potest renuntiari. responde q ibi. l. non simpliciter prohibet: sed vltra procedit disponendo. ℂ Limita nisi interueniret iuramentũ. fm Jo. and. in addi. Spe. in ti. de instru. edi. §. porro. in addi. magna. Bal. in. l. antique. §. fi. C. ad velleia. d. Alex. in. l. si constante. §. quoties. ff. so. mat. in contrarium pondera Barto. in. l. cuz hi. in fin. principij. ff. de transac.

17 ℂ † Itẽ pro. iij. fal. adde qd vbicunqz in aliquo actu apponitur a superiore clausula annullatiua actus, quia diciť si secus attentatum fuerit sit vanum z inutile: tunc consensu partium non potest renũtiari. glos. est not. in. c. statutum. ad fi. priu. in ver. committantur. in. c. dispẽdia. in ver. processus. de rescrip. in. vj. Gemi. in. c. cui de beneficio. de prebẽ. in. vj. glossa not. in. l. a diuo pio. ff. de ri. nup. quam ad hoc alleg. Bal. in. d. l. non dubium. in. x. colum. z in. l. iubemus nulli. §. sane eli. post princ. C. de sa. san. eccle. z in. l. ea que. C. de do. ante nup. z in. c. lator. in fi. de re. iu. z est tex. solẽnis. in. c. dilecto. circa fi. in ver. nisi forte. de preben. quẽ cano. ibi multum not. p singula. z ratio est: quia qñ apponitur a superiore clausula decreti annullatiua, illud censetur datum pro forma: fm Bald. z Ange. in. l. j. ff. de lib. z posthu. sequitur Pe. de ancha. in commen. c. canonum statuta. de consti. in. ver. quero si statuto cauetur qd notarij,

18 ℂ † Item adde quartam fal. qd in criminalibus non potest quis renuntiare defensionibus suis. gloss. est not. in. l. pactum inter heredem. z ibi Bar. circa fi. no. ff. z illam glo. reputat sing. Bal. in. c. cum non ab homine. in vlti. col. de iudi. z in. c. cum venisset. ad fin. de testi. z in. c. quoniam contra falsam. in. xx. columna de proba. z in. c. pastoralis. in. iij. colum. de excep. Et per illam glo. dicit Bal. in. d. c. cum non ab homine. qd stante statuto, quod si aliquis vulnerauerit aliquẽ puniatur in centum: quam penam si noluerit soluere, aut non potuerit soluere intra mensem, amputetur sibi manus: quod si reus ante mensem dicat se nolle soluere, non per hoc poterit ei amputari manus ante lapsum mensis: quia non potest huic fauori renuntiare per dictam gl. in. d. l. pactuz inter heredez. ℂ Limita istam glo. qd licet reus in criminalibus non potest renuntiare defensionibus, tñ potest renuntiare termino: fm Bald. qui dicit ita practicari in. l. si accusatoribus. in. ij. columna. C. de accusa. z in. d. c. quoniam contra falsam. ℂ Scdo limita nisi reus solenniter in iudicio sit confessus. fm Bal. in rub. extra de pac. in penul. col. qui dicit q totus mundus ita obseruat. ℂ Tertio limita d. glo. vt procedat in eo qui est innocens. non in eo quẽ euidenter constet esse culpabilem. fm Bald. in. c. significante. in. ij. colum. de appel. ℂ Quarto limita dictam gl. vt procedat, qñ aliquo modo constat, q aliquas defensiones habebat: alias secus, fm Bal. in. l. nam posteaq. §. si minor. circa fi. per illum text. ff. de iureiurando. ℂ Quinto limita fm Bal. circa fi. vt illa gloss. non habeat locum in exceptionibus declinatorijs fori: quibus potest reus in criminalibus renuntiare: ratio quia in illis non consistit defensio naturalis. vt hic per eum. Item circa doc. Bar. inquãtum concludit qd fauori publico renuntiari non potest: adde idem esse in iudeo, qui non potest renuntiare fauori publico iudeorum. l. die sabbati. C. de iude. fm Bal. in. l. nulla. ff. de. ll. ℂ Item aduerte/ inquantum Bar. vult/ q si sit ius priuatum, inductum propter imbecillitatẽ renũtiantis: qd ei renuntiari non potest. sentit Bar. prout ponderat Raph. fulg. q mulier non possit renũtiare beneficio velleiani. qd videť cõtra tex. in. l. fi. §. penul. ff. ad velleia. Bal. hic saluat bene, si mulier non esset certiorata. Tu aduerte qd Bart. in. d. l. fi. §. pe. firmat mulierem non posse renuntiare velleia. z respondet ad illum tex. vt procedat, quãdo renuntiatio fuit facta ex interuallo: quia tñ contrarium cõiter tenetur, qd imo mulier potest renuntiare velleia. prout cõmuniter firmant doc. in. l. sciendũ. ff. de verb. obli. ideo salua Bar. z cõsydera qd dictuz doctoris debet intelligi fm. ll. quas allegat: vt inquit Bar. in. l. non solum in. ij. §. si liberationis verba. ff. de libe. lega. Sali. in. l. ex cautiõe. in. x. col. C. de non nu. pe. Jo. an. in. c. cum nũtius. de testi. debet ergo intelligi Bart. de imbecillitate ratione minoris etatis. ita loquuntur. ll. per eum

19 allegate: nõ autez de imbecillitate ratione sexus. ℂ † Ultimo circa presentem materiam. d. Alex. z Anto. de alex. hic dicunt regulam huius tex. esse notabiliter limitandam, vt procedat quando renuntians fuit certioratus de preiudicio suo, alias secus. per ca. placuit. xxviij. di. nisi esset iuratum: quia ad iuramentum nemo presumitur accedere nisi certioratus. c. ex rescripto. de iureiuran. allegant Hosti. in sum. in titu. de fideiusso. §. z si quis ver. idem est quem sequitur Jo. an. in. c. ij. de pac. in. vj. ℂ Contra istam limitationem multum facit/ quia speciale est in muliere, vt propter fragilitatem sexus requiratur certioratio. fm gloss. in. l. fi. §. pe. quicquid ibi dicat Bar. ff. ad velleia. firmant communiter doc. in. d. l. sciendum: z Bal. hic qui dicit/ q ideo in muliere requiritur certio

20 ratio, propter presumptam ignorãtiam. ℂ † Item ad materiã adde/ qd potest renuntiari nullitati, seu iuri dicendi nullum. fm Jo. de ana. in consil. cl. incip. in. q. eustachij. z similiter beneficio purgationis more, qd non possit purgari/ potest per pactum renuntiari. tex. est no. in. l. sancimus. §. sed si quidem. C. de fideiuss. fm Bal. in. l. si pacto quo penã. in fi. §. e. ℂ Sed negatiue/ z sic ecõtra. Adde qd iuri prescribendi, z sic q nullo tempore prescribatur, non potest per pactum renuntiari: q̃uis per. l. vel statutum sic. fm Ange. in consi. lv. incipi. Guil. z Franc. in. ij. colũ. similiter non potest renuntiari iuri disponenti ne ex duabus causis lucratiuis quis eandem rem consequatur. fm Barto. in. l. meuius. §. duobus. ff. de leg. ij. in penul. char. in ver. tertio quero. similiter iuri statutorum non potest renuntiari. fm Joan. and. in addi. Specu. in titu. de appel. §. nunc breuiter. in addi. magna. Albe. in. j. parte statutorum. q. xviij. hoc intelligit Bald. in. c. transmissam. de elec. esse verum in statutis negatiuis, z quando procedunt ad annullationem actus ipso iure. per. l. antique. C. ad velleja. z ad hoc adde Bald. in. l. fi. in. iij. oppositio. C. de edi. di. adri. tol. Item in materia vide tex. in. l. penul. ff. e. z dic quod ideo ibi non valet pactum: quia esset contra bonos mores: cum auferat facultatem disponendi de re sua: vt ibi dixi. facit. l. dudum. C. de contrahenda emptio. ℂ Capio glossaz penulti. quam diuido in duas/ prout timore contrarij ponit duos intellectus ad textum. secunda ibi. vel dic qd de hoc.

21 ℂ † In fin. glo. istum fin. multum ponderat Barto. quod cõpro-

a ℂ Mẽbrorũ. Adde. l. sed si. in. §. si ipse seruus. ff. de pen. z gloss. ij. in. c. ex parte. de cor. viti.

b ℂ Qd notari[9]. adde gl. i. c. sicut epz j. q. ij. gl. in. c. qm. de vita z hone. cle.

a missum[a] nedum potest fieri de causa principali: sed de quolibet incidenti. Et per hoc singulariter infert/ ꝙ stante statuto qđ consanguinei ⁊ affines debeant cogi ad compromissum, si sit dubiuz super hoc incidenti, an fieri debeat cõpromissum: certe de hoc incidẽti poterit cõpromitti: ⁊ lʒ Barto. non ponat pro constanti: tñ hoc firmat Ful. Pau. de cast. d. Alex. ⁊ d. Anto. de Alex. hic. ⁊ dicit Ful. se ita obtinuisse de facto, dũ iudex inclinaret qđ sup causa principali non debet fieri compromissum, illi qui volebat fieri/ petijt saltem compromissum super hoc incidenti: an de iure fieri debeat compromissum ⁊ dicit. d. Alexã. quod est vtilissima ⁊ quotidiana decisio in practica. similis glo. in. l. cum proponas. C. de re. credi. ⁊ ibi Raph. fulg. qui hoc dicit se obtinuisse de facto in pulchro casu. ¶ Itẽ glo. in terminis in quibus loquitᷣ reprobãt Moder. Papieñ. quos etiam refert. d. Ant. de alex. hic: q: de hoc dubio an possit renuntiari priuilegio fori, erat aperta decisio. in. d. l. cũ pponas. ergo de ea non poterat fieri compromissum. quia qñ est questio iuris, cuius decisio reperitur apertis libris, de ea non potest fieri cõpromissum: ratio/ quia cõpromissuz debet fieri de re dubia: sed hic non est dubia, ex quo reperitᷣ decisio libris apertis. ita Bal. Sali. ⁊ Ful. in. l. cum proponas. C. de re. cre. Ang. in. l. ij. in princ. C. qñ prouo. nõ est neces. Imo. in. l. si sic stipulatus sum. ff. de verb. oblig. Bal. in. c. pastoralis. in prin. ⁊ ibi Panor. de rescri. Hinc dicit Bal. in. l. ancille. in. ij. no. per illum tex. C. de fur. ꝙ si statutũ disponat, ꝙ omnis q̃stio debeat cõpromitti, intelligitᷣ de questione facti, vel de questiõe mixta: nõ de questione solũ iuris: facit
22 qđ no. Bal. in. l. j. C. de relatio. † ⁊ Bar. in. l. ille aut ille. §. cũ in verbis. ff. de leg. iij. stante statuto/ ꝙ quelibet causa cõmittatᷣ consilio sapientis: certe si articulus iuris sit certus, nõ dʒ cõmitti cõsi. sapien. facit etiam qđ dicimus/ ꝙ positioni iuris ideo nõ est respondendũ, eo quia ius semper est certum. l. ornamentorũ. ⁊ ibi Bar. ff. de aur. ⁊ arg. leg. gloss. in. l. ij. §. qđ obseruari. C. de iu. calũ. salua glo. qđ tẽpore quo nondũ facta erat ista. l. non erat istud certum. ¶ Scđo cõtra istã gl. ⁊ Bar. opponũt. quia ratione finalis huius statuti, est gratia litium minuendarum inter affines. l. ꝗuis. ff. de arbi. sed hoc esset facere litem ex litibus. igitur ⁊c. responde quod obiectum procedit qñ calũniose peteretur compromissum super hoc incidenti, vt lis principalis protelaretur. ¶ Extra glo. p complemento huius. l. vt nihil omittatur/ põdera ex isto tex. † in prin-
23 ci. dum dicit sese. collige regulam qđ idez verbũ geminatum[b] non
b plus operatur ꝙ̃ simplex. similis tex. in. l. si quis in conscribendo. §. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. l. si mulier. §. ij. circa fi. C. ad velleia. facit optime qđ vult Bald. in. c. j. §. fi. in. fi. de prohi. feu. alie. per Fede. qđ si vasallus iurat fidelitatem contra omnes excepto sese: ꝙ licet verba sint geminata, nihil operanᷣ/ q: fm Bald. expressio eius qđ tacite inerat non operatur augmentum vel diminutionẽ. ¶ Facit qđ di
24 cit Bal. in rub. extra de procu. in. v. col. in fi. † ꝙ geminatio mãdati procuratoris nihil operatur. per. l. cum procurator. §. si dñs. ff. de ope. no. nun. facit etiam simile, in eo qui respondendo positionibus dicit non p hoc non dicitᷣ affirmare: ⁊ sic geminatio eiusdem negatiue ibi nihil facit/ ꝗuis alias due negatiue soleant affirmare. l. duobus. ff. de regula. iur. ita tenet Cy. in. l. qui se patris. ⁊ ibi Bal. in. iiij. col. C. vnde lib. idem Bal. in. l. j. in. v. colũ. C. de ser. fug. fateor ꝙ quãdo idem verbum non est geminatũ ad compositum, plus operatur ꝙ̃ simplex. ita loquitur. l. balista. ff. ad trebel. nota Barto. de verbo vnusquisqʒ. in repeti. l. j. in. iiij. colũ. §. de sac. sanc. eccle. ¶ Per predicta videtur reprobandum illud qđ singulariter tenet Bal. in. c. fi. de offi. dele. q: qd quãdo in scripto delegatorio ponitur dictio tu tu, vel per te te cognoscas. primum stat demonstratiue, scđm arctatiue seu restrictiue/ ppter geminatã virtutem verborum. d. l. balista. ⁊ per hoc videtur ꝙ delegare nõ possit. ⁊ cum Bald. tenet ibi Imo. ꝗuis. d. Cardina. non firmat/ puto ex predictis confundi. ¶ Adde etiam ꝙ. d. Andre. bar. in. d. c. fi. §. idem quoqʒ. reprobat illud dictum Bal. sed alio fundamẽto. nam fm eum, ista non dicuntur verba geminata, ex quo sunt simul prolata absqʒ interuallo: ergo non operantur effectum geminationis: per illud quod vult gloss. not. in. l. si conuenerit in. j. ff. de pig. act. ⁊ per illud qđ vult Bal. in proemio. C. in vlti. col. ⁊ multa
25 de his recollegi in. l. si certis annis. §. eo. ¶ † Tu aduerte/ quod in actibus hominũ ad hoc vt dicatur geminata ꝯfessio, vel geminata interpellatio, vel geminata solutio. bene requiritur interuallum. ita loquuntur que dixi in. l. si certis annis. §. eo. ⁊ gloss. in. d. l. si conuenerit. sed in geminatione verborum non requiritur interuallum, vt patet in. d. l. balista. cum his que. §. dixi. ⁊ patet in versi. vnusquisqʒ. secundum Barto. in. d. repeti. l. j. in iiij. colum. de sac. sanc. eccleũ. facit text. in. c. eam te. de rescriptis. in verbo mandatum dedimus ⁊ preceptum: ⁊ ibi Bald. multum not. istam geminationem verborum, que simul facta est sine interuallo, ⁊ tamen multum operatur: ⁊ per ista cum laude dei remanet ista. l. satis vtiliter expedita die. xix. Iañ. M. cccclxxxvij. per me Iasonem de Mayno Padue.

a ¶ Qđ compromissum. Adde Specul. ti. de arbi. in. §. fi. v. qđ si cõpromissuz. doc. in. l. si cum dies. in. §. plenum. de arbi. ff.

b ¶ Verbuz geminatuz. adde d istis. vbis geminatis diffuse per Ant. cor. d sicilia in tractatu de vbis geminatis.

2 ☞ Pactum per quod de hereditate viuentis certo mõ disponitᷣ, nõ valet: q: ꝯ̃ bonos mores: nisi ille de cuiꝰ bonis agitᷣ consenserit, et i eadẽ volũtate vsqʒ ad mortẽ pseuerauerit. limita tñ hũc tex. septem modis vt. j. nu. 7.
3 De arduo dubio debent aduocati consulere superiorem: qui habet potestatem disponendi/ ⁊. l. condende.
4 Cõsanguineꝰ viuẽte ꝯsanguineo dicitᷣ habere spẽ hereditatʒ eius.
5 Pactiones inite inter aliquos, de hereditate viuẽtʒ nõ valẽt neqʒ tenent.
6 Statutum disponens ꝙ omnes controuesie inter personas vertentes debeant compromitti: comprehendit etiam cõtrouer. que sunt cum vniuersitate.
8 Paria sunt aliquid fieri tempore licito, vel etiam illicito et conferri in tempus licitum.
9 Actus qui non potest fieri pure, nec sub conditione, nisi fiat sub duabus conditionibus.
10 Conuentio facta super futura successione viuentis valet, consentiente eo de cuius hereditate agitur.
11 Prohibitꝰ disponere de re alicuius, põt eo ꝯsentiẽte disponere.
12 Consensus prestitus in contractu celebrato per aliquos sup here. consentientis, sortitur naturam vltime voluntatis, et efficitur ambulatorius et reuocabilis vsqʒ ad mortem, ex sola voluntate consentientis.
13 Si filia renuntiauit cũ iuramento here. patris viuentis in manibus fratrum et patris, potest pater solus disponere, qđ nõ ob. iura. filia simul cũ fratribus equaliter succedat.
14 Licet aliquis possit obligare, omnia bona presentia ⁊ futura, nõ tamẽ potest obligare rem alicuius viuentis.
15 Non valet concessio prebende non vacantis.
16 Pactum de futura successione potest fieri duobus modis.
17 Si filius cõmisit causam ingratitudinis, ppter quã possit exheredari a patre, si reconcilietur, intelligitur remissa: adeo qđ pater non poterit illum exheredare.
18 An valeat pactum initum inter dñm et vasallũ, qđ vasallus nõ priuetur feudo propter feloniam ab eo cõmittendam.
19 Stãte statuto ꝙ existẽtibus masculis filie femine non succedant ab intestato/ posset pater per pactũ initũ cũ filia facere, ꝙ filia ab intestato succedet, nõ ob. statuto. ⁊ nu. 23.
20 Duo vincula plus operantur ꝙ vnum solum.
31 Filius et seruus in iure querendo per eos possunt preiudicare patri et domino.
22 Hereditas nõ põt dari per pactũ extraneis, secus tamẽ in filijs.
24 An valeat statutũ ꝙ ingrediẽs monasteriũ nõ succedat.
25 Statutum excludẽs a successione regni scđo genitũ, existẽte primo excludit illum etiam effectũ clericum.
26 Paria sunt aliquid fieri tẽpore prohibito, vel fieri tempore licito sed cõferre effectum in tempus illicitum.
27 An valeat pactum de iure succedenl perdendo.
28 Pater emancipans filium, potest retinere dimidiaz vsusfructus in bonis quesitis, sed in querendis non potest etiam expresse conuenire de vsufru.
29 Si testator est mortuus, tunc post mortem patris valet pactũ de non succedendo.
30 Pater potest legitimare filium naturalem, cum pacto/ quod patri non succedat.
31 Si filia faceret pactum de non succedendo ipsis fratribus, et pater consentiret, et perseueraret in consensu vsqʒ ad mortem: valeret tale pactum.
32 An pactum de succedendo affirmatiuum, valeat vel ne.
33 An valeat donatio omniũ bonorũ presentium ⁊ futurorum.
34 Licet minor habens curatorem non possit alienare bona immobilia sine decreto iudicis, tamen ingrediendo monasteriũ in consequentiam persone sue potest omnia bona dedicare monasterio absqʒ decreto iudicis.
35 Patrimoniũ est nomẽ vniuersale, sicut hereditas et peculium.
36 In dubijs opinionibus docto. tenenda est iudicando ⁊ cõsulẽdo op. que fauet ecclesie vel pio loco.
37 Si aliquis dicat dono tibi here. meam, non valet: cum here. sit nomen vniuersale, ⁊ perinde esset acsi donaret omnia bona p̃sentia et futura.
38 An valeat conuentio facta inter aliquos de hereditate viuentis quã sperant inter eos certo modo diuidendam.

De questione tali.

Diuide i sex partes. In prima ponitᷣ thema. In scđa q̃ est ibi faciebat. ponitur prima rõ dubitãdi p parte negatiua ꝙ nõ valeat talis cõuẽtio. In tertia q̃ est ibi: ⁊ q: nõ sunt. ponitᷣ rõ p parte affirmatiua. quã sic forma: ista cõuẽtio nõ est facta pure, sʒ sub duabꝰ cõditionibꝰ: ⁊ sic lʒ sit facta tẽpore prohibito. tamẽ est collata in tempus permissum. quo ille mortuꝰ erit: ⁊ hereditas ad illos peruenerit. Nos habemus

habemus regulã, q paria sunt aliqd fieri tpe licito vel etiã illicito, r gferri in tempus licitũ.l.in tps.ff.de here.insti.l.qd spõse.C. de do.ante nup. In quarta q est ibi:s nobis.ponit decisio r ratio decidẽdi: q ideo talis questio nõ vz, eo q est plena tristissimi r periculosi euentus.vult dicere q inducit votum mortis illius de cuius hereditate cõuentũ est: r istud est tristissimũ.itẽ facit insidiari eius vite, r istud est periculosum.ex his ergo sequit q ista cõuẽtio est bonos mores: p consequẽs nihil valet: r hoc modo põt respõderi ad arg.s.factũ pro altera parte, qd lz cõferatur in tps licitum, tñ ideo non valet/ q de psenti gtinet turpe. In qnta que est ibi: nisi forte.ponit fal. r rationẽ fallentie ibi: tũc etenĩ sublata acerbissima spe.quã intellige p presumptionẽ hui. l. q presumit q ex quo dñs cõsensit q talia pacta fiãt, cesset suspicio periculi, q paciscẽtes nõ insidiabunt eius vite: q nõ est verisimile q si istud suspicaret vel metueret, q gsentiret: r q talẽ gsensum põt reuocare cũ ei volũtas sit ambulatoria vsqz ad mortẽ. In sexta r vltima que est ibi: iubemus etenĩ.ponit extẽsio. r vult dicere q si aliqui sperãtes hereditatem alicuius, eo viuẽte faciãt pactum inter se, q si aliquis succedat in tota hereditate illius, qd donat tibi talẽ rem illius hereditatis, vel vendit aliquã rem: certe nec donatio, nec vẽditio, nec obligatio facta viuẽte eo de cuius hereditate agit, nihil valeret: r hoc vltimũ habes etiam in.l.quidã.ff.de dona. r dicit tex.ibi qd etiã anterioribus legibus r gstitutionibus nõ est incognitũ. ¶ Itẽ dñ tex.in fi.dicit cõtra dñi volũtatẽ.intellige s.psumptã: q.l.psumit etiã ignorãtẽ videri gdicere ei qd periculosum est. ¶ Ista.l.breuiter.h.d.† pactũ per qd de hereditate vi-
2 uẽtis certo mõ disponit, nõ valet: q est contra bonos mores: nisi ille cosenserit, r in eadẽ volũtate vsqz ad mortẽ pseuerauerit.h. d. ¶ Pro colorata figuratiõe casus psuppone qd aliq sperabãt hereditatẽ cuiusdã agnati, forte patrui carentis liberis, r se depauperabãt q: glibet nitebat donare patruo, vt sic eũ allicere ad eũ instituendũ heredẽ: r qñ vnus donabat vnã rez alius donabat duplũ. pter hoc deuenerunt ad questionẽ de qua in tex. ¶ No.
3 j.fm Sali.† qd de arduo dubio debent aduocati gsulere superiorẽ, qui hz potestatẽ disponendi r.l.cõdende. r hoc bñ notẽt consiliarij dominorũ. z eũ adde tex.in.c.si.post mediũ.in v.tã ardua causa reqrit.de dilatio.facit qd no.Bal.in.l.placet.in.j.no.per illum tex.s.de sac.san.eccle. q imperator debet oĩa ponderosa facere cũ cõsilio suorũ procerũ.facit q vult Bal.in.l.cũ multa.C.
a de bo.q libe. q papa[a] nõ põt alienare res magnas ecclesie, sine cõsensu cardinaliũ.de istis r similibus multa dicã in.d.l.placet. ideo hic nõ pono. ¶ Scdo no.ex tex.ibi spes aliene fuerat hereditatis
4 hic videri tex.† q gsanguineus viuẽte cõsanguineo dicit habere spem intellige tñ q ista spes non est probabilis.patet q: spes põt deduci in gctũ.l.spem.C.de dona.et tñ secus est hic.vt hac.l.facit tex.not.in.l.j.s.si impuberi.in ver.prematura.est enĩ hec species. ff.de colla.bo.et tex.in.l.post emãcipatiõnẽ.in princ.et ibi Bart. ff.de lib.leg. r q ista spes nõ sit pbabilis declarat Bar.hic in vl. q. r in.l.qui rome.s.duo fratres.in.j.opp. r plenius in.vj.q.vbi la te An. r Mod.ff.de verb.obli. r Bar.per.v.col.in.l.is põt.ff.de
5 acqui here. ¶ Tertio not.ex tota hac.l. q † pactiones inite inter aliquos super hereditate viuẽtis nõ valet neqz tenẽt: r in hoc cõsistit tota substãtia huius, ratio assignat hic in tex. r in.l.quidam s.donationẽ.ff.de do. q est cõtra bonos mores. Amplia istã.l. septẽ modis. ¶ Primo etiã si interuenerit iuramẽtuz q cũ fit cõ
b tra bonos mores[b] nõ dz firmari iuramẽto.vt in regula nõ est obligatoriũ.de reg.iu.i.vj.fm ba.Sali. r Mod.h. r hoc ẽt tz bar.h in.iij.co. ¶ Scdo amplia vt etiã habeat locũ in filijs: prout tenet glo.hic in ver.aliene.cõmuniter approbata. ¶ Tertio extẽde vt etiã habeat locũ in parẽtibus.nam in eis licet cessef vna ratio, q nõ insidiant vite filiorũ.l.asti quidẽ.in fi.ff.de eo qd met.cã.tñ militat ratio generalis posita in.fi.huius.l.fm Bal.Sali. r Mod. hic. ¶ Quarto extende vt ista.l.que loquit in hereditate viuẽtis habeat etiã locũ in hereditate ei de cui morte dubitat.l.nec nos cũ gl. r q ibi Cy. r Bal.C.de capti.glo.in.l.ij.s.fi.ff.de his qui.vt indig.fm Pau.de ca. r d.alex.hic. ¶ Quinto puto q ista.l.etiã pcedit in limitibus, triplici fundamẽto.primo per rationẽ positã in fi.huius.l.scdo q qñ aliqd phibetur rõne turpitudinis, vel q fit cõtra bonos mores.cõprehendit etiam milites.l.miles ita heredẽ.s.mulier.ff.de test.mili.facit.l.captatorias.C.de test.mil. li.tertio, q vbi vertit piudiciũ tertij miles non est in aliquo priuilegiatus.tex.est no.in.l.cũ filius.ad fi.ff.de testa.mil. r ratio quia/ priuilegia intelligi debent sine preiudicio tertij.l.nec auus.C.de eman.lib.cum si. r ex his collige pulchrã limitationẽ ad.l.licet in ter priuatos.s.eo. ¶ Sexto extende istam.l.vt etiam procedat in ecclesia: per rationes proxime adductas: r q ecclesia vtit iure cõmuni, nisi quãdo in ea aliud speciale est statutũ.c.j.de alie.feu.gl, in.c.peruenit.de cẽsi.facit qd vult Sali.in.l.cum de in rem verso.in.vij.qõ.ff.de vsur.q illa.l.etiam habeat locũ in ecclesia. dixi in.l.si certis annis.s.eo. ¶ Septimo extẽde istam.l.vt procedat

in vniuersitate r collegio, quãdo ex promissione habent spem in alterius hereditate: r pro hoc vltra predicta, specialiter põdera istũ tex.in ver.psonis.nã appellatione persone venit vniuersitas collegiũ r ciuitas.l.mortuo.ff.de fideiuss.l.si a te.ff.vt in pos.lega. c.j.s.cõuenticulas. r ibi Bal.no.ad hoc no.de pace iur.fir.in vsi. feu. Bar.in.l.metũ.s.animaduertendũ.ff.qd met.cã.Bal.no.in l.quicũqz.in.iij.co.C.de ser.fugi. r in.l.sed si hac.s.qui manumittitur.ff.de in ius voc. r in.l.ij.C.de impube. r alijs substi. r in.c.se-
6 des.in.ij.col.de rescrip.glos.in.c.vt circa.de elec.in.vj.† Hinc est qd statutũ disponens q oẽs cõtrouersie inter personas vertentes debeant cõpromitti, cõprehendit etiam gtrouersiã que est cũ vniuersitate: fm Lud.ro.in.l.ij.in prin.ff.de verb.obli. r in consi. cccc.qd incip.querit an statutũ partes cõpellẽs ad cõpromissum alibi Bal.in.c.j.in prin.de no.for.fideli.in vsi.feu.tz q si iuro fidelitatẽ gtra omnez psonã, intelligor etiã iurare gtra vniuersitatẽ ¶ Et si dicas/ q proprie r stricte sumpto vocabulo, appellatiõe persone nõ venit vniuersitas.auf.item quecũqz. r ibi no.Bal.C. de epi. r cle.c.romana.s.in vniuersitatẽ.de sen.exco.in.vj.Joan. an.in.c.cũ in illis.de prebẽ.in.vj.in nouella. r ideo statutũ faciẽs mentionẽ de persona: nõ cõprehendit vniuersitatẽ vel ciuitatem fm Bal.in.l.oẽs populi.in pe.col.de iusti. r iu. r in rub.C.ad tre. ¶ Respõdeo q sumus in exorbitantibus, in qbus licita est extensio de stricta significatione vocabuli.ad latã tex.est not.in.l.libertum.s.senatuscõsulti.ff.de ritu ante nup. r in.l.filiuz habeo.ff.ad maced.facit qd vult gl.in.cle.j.in v.eligat. r ibi doc.de elec. r do. in cle.auditor.in ver.beneficio.de rescri. r gl.in auf.vt hi q obli.se phi.in pn.in.v.ad curationẽ. r ibi not. Ang. r glos.in auf.minoris debitor.C.qui da.tuto.pos. Itẽ adde Imo. r Panor.in.c.nouit.de iudi.q concludũt q in materia larga r fauorabili, appellatione persone venit vniuersitas.posses tamẽ ad hunc tex.responder, q ista sunt verba narratiua facti, ex quibus nõ est licitũ arguere ad decisionẽ causarũ: vt dixi allegãdo multas gl.in.l.licet.
7 s.eo. ¶ † Istum tex.limita nũc septẽ modis. ¶ Primo quando pactum fieret ad liberandum debitores: fm Bar.hic in vlti.co. r in.l.filius.ff.de solu. r.l.cũ dñs.s.j.ff.de pecu.leg.dixi in.l.filius paciscendo.s.eo.allegando tex.in.l. r suũ.s.idẽ probat.vbi etiam Albe. r Bal.ff.eo. ¶ Secũdo limita vt per Rapha.cu.in.l.stipulatio ista habere licere.s.quesitum.per illum tex.ff.de verb.obli. refert r sequitur.d.Bartho.vero in cautela.cclij. q nõ paciscat super hereditate eius qui viuit: q non valeret, hoc text.sed si stipuletur ab eo qui sperat hereditatẽ habere licere, vnã quãqz rez hereditariam, r subijciat stipulationem penalem: tñ mortuo illo de cuius hereditate agit, si promittens contrauenerit promissioni, cõmittetur stipulatio penalis.d.s.quesitum.dicit tamẽ quod vbi gstaret de fraude, quod in fraudẽ huius.l.nõ valeret. ¶ Tertio limita istam.l. q talis conuentio non valeat/ verum est ad vtilitatem paciscẽtium.sed bene ad eorum damnum.quia fiscus au-
a fert ab eis tanq ab indignis.l.ij.s.fina.ff.de his quib.vt indig.l. quidam.s.j.ff.de dona. r hic in glos. r per doc.dicit Pau.de ca. hic in.ij.col. q caueant filij qui viuente patre diuidunt bona patris, cõferendo talem diuisionem post mortem patris.nam mortuo patre illa bona poterunt filijs per fiscum auferri: r dicit ita sentire.Bar.in.l.cum dominus.s.fi.ff.de pecu.lega. ¶ Quarto limita istam.l.vt procedat/ quando plures paciscuntur de hereditate tertij: secus si inter se paciscatur hoc modo: qd si vnus eorum decedat sine liberis, alio superstite, vel eius liberis, alter superstes habeat certas res de bonis illius: ista conuentio non est
b improbata.quia non est de futura successione: quia non perueniet ex testamento nec ab intestato: sed ex presenti collatione post mortem: iuxta.l.vnicam.C.vt actio ab hereditate et contra heredita. ita late cõsuluit Oldra.Laud.in cõsi.cxxix.quod incipit: ad habendam aliqualem notitiam. Joan.andr.in addi.Specu.in titu. de instrum.edi.s.porro.in vlti.colum.in verb.fuit etiam alia questio. Albe. r Sali.hic: Ange.in.l.hereditarium.ff.de bo.auto.iudi.pos. r in.l.sancimus.C.de dona. Imo. r Ludo.in.l.aquilius regulus.ff.de dona.do. Alex.in consi.lxxiij.in.ij.vol.incip.visa facti narratione.in.iij.colum.ad fi. r duabus sequentibus. ¶ Quinto limita istam.l.quando plures paciscuntur de hereditate certi hominis in specie, secus si incerti in genere.l.iij.s.de illo.ff.pro soc. allegata in glo.sicut in simili potest quis impetrare primam prebendam vacaturam in genere, sed non in specie prebendam petri.c.nulla.de conces.preben. ¶ Sexto limita/ quando talis conuentio veniret ex necessitate cõtractus liciti preambuli.l.si quis seruum.ff.de act.empt.alleg.in glo. ¶ Septimo limita nisi ille de cuius hereditate agitur cõsentiat, vt hoc tex.in ver.nisi. r per hec habes bene examinatam principalem materiã huius.l. ¶ Item ad istum tex.dum dicit q nõ est licitũ pacisci de hereditate viuentis.addẽ qd dicit Bal.in.l.quoniam.C.de testi.qd est crimẽ heresis viuente papa facere conuenticulam de papatu. ¶ Itẽ a[c] text.in.c.bone.el.ij.de elec. r qd ibi vult Bald.in.j.colum.in fine.

a ¶ Qd papa. adõ diffuse p feli.i rubr. de cõsti. vbi arguit ad ptes an papa possit exercere ardua sine consilio cardinaliũ.

b ¶ Secũ fit ptra bonos mores. Ad de doc.in.l. cõtract.ff. de reg.iur.

8 ¶ †Quarto not. in ver. z qz iuncto ver. j. fm veteres itaqz regulas. notabilē limitationē ad regulam que est/ φ paria sunt aliqd fieri tpe licito vel etiā illicito, z cōferri in tps licitū. l. in tps. ff. de here. insti. z Bar. z Bal. i. l. qd spōse. C. d do. ante nup. illa regula limitatur p hūc tex. nisi de presenti aliqd turpe cōtineat: ratio qz tūc. l. resistit initio sic ingt Bar. in. l. si cōstante. §. quoties. ff. solu.
9 matri. ¶ †Quinto not. ex eo. ver. z qz. limitationē ad aliā regulā que est/ qd actus qui nō pōt fieri pure nec sub cōditione, tamen si fiat sub duabus cōditionibus, valet z tz. nā notarius rogatus vt scribat testū, nō pōt in illo testō aliqd sibi ascribere, nec pure nec sub cōditione, alias incidit in falsum. l. impuberem. §. j. ff. de fal. z tū si sibi ascribat sub duabus cōditionibus, valet z tenet. text. est sing. in. l. diuus claudi⁹. in. §. fi. z ibi glo. z clarius bar. ff. de fal. quē tex. p singulari ad b no. Lu. ro. in. l. si vero. §. de viro. in. iij. fal. ff. s. ma. z in. l. j. in prin. ff. de verb. obli. illā regulā limita sing. p hunc tex. volentē, φ cōuētio de hereditate viuētis etiā sub duabus cōditionib⁹ facta, oino nō valeat, qñ de presenti inducit aliqd turpe dans materiā insidiādi vite alicuius: tūc nō valet etiā facta sub geminata cōditione. tex. est hic valde singularis quē ppetuo tene
10 cordi. ¶ Sexto no. in ver. nisi forte. †φ conuētio facta sup futura successione viuētis valet, cōsentiente eo de cuius hereditate agit: ratio/ qz p̄sumpta vite insidiatio cessat, si iste de cuius hereditate tractat cōsentit: vt dicit tex. hic in ver. sublata acerbissima spe. refert tñ Sali. hic in. iiij. nota. qd istud noluit credere regina Apulie, que noluit cōsentire regi vngarie dño Carolo. Et p istū tex. decidit hic. Alb. de ro. φ de cōsensu p̄sentis Abb. z monachoꝝ valet electio future abbatie. allegat no. in simili p Arch. in. c. si frustra. lxxix. dist. sed hoc vltimū non est verū, qz auferret electionem
11 successoribus, vt habet in. c. ex parte. de offi. deleg. ¶ †Septimo no. ex hoc tex. φ p̄hibitus disponere de re alicuius, pōt eo cōsentiēte disponere, z p hoc infert Bal. hic in. fi. in vlti. no. φ stante statuto qd nō valeat pmissio minoris nō seruata certa solennitate, certe minor cōsentiente testatore, pōt pmittere rē testatoris non seruata solēnitate/ illius statuti: vt hic plenius per eū. ¶ Octauo no. ex hoc tex. φ per viā cōtus possunt aliq inter se disponere de bonis alterius, illo cōsentiente. adde φ istud etiā pcedit p viam vltime. volūtatis. nā pōt qs legare rē alterius: vel de ea testari illo consentiēte. tex. est no. in. l. sicut. §. vēditionis. ff. qb. mo. pig. vel hypo. sol. quē tex. ad hoc reputat sing. Bal. in multis locis vt retuli in. l. cū pponas. in. j. §. eod. ¶ Nono no. ex hoc tex. in ver. in ea
12 vsqz ad extremū vite spatiū p̄seuerauerit. †φ cōsensus prestitus in cōtractu celebrato per aliquos super hereditate consentientis sortit naturā vltime voluntatis: z efficit ambulatorius z reuocabilis vsqz ad mortē, ex sola volūtate cōsentientis: z hoc infert fm Pau. de ca. hic/ φ ex tali cōsensu nō est acqsitū ius aliqd paciscentibus: qz nō posset in eoꝝ p̄iudiciū reuocari. l. fi. ff. eo. ¶ Decimo istū tex. p vnico z singu. pōderat Bal. in. c. ad nostrā. ij. in. iij. col.
13 de iureiu. †φ si filia renūtiauit cū iuramēto hereditati patris viuentis. in manibus fratrū z patris, pōt pater solus disponere qd nō ob. iuramēto filia simul cū fratribus equaliter succedat. motus qz inuito patre de cuius hereditate agit, nō tenuit dictū pactum: ergo requirit p̄seuerētia patris vsqz ad mortē. ita dicit esse casum vnicum hic. z subdit φ lz ista. l. fit oibus no. tñ per neminē est ad b specialiter alleg. ¶ Sed caue qz Bal. errat/ nam vt magistraliter declarant Bart. z ipsemet Bal. z alij hic: quadruplex est pactū in hac materia. quoddā est de nō succedēdo: de quo nō loquit ista. l. z istud firmat iuramēto. c. quāuis. de pact. in. vj. et in hoc non requiritur consensus patris, qz cessant rationes hic alle. in tex. vt declarat Bar. in. iij. col. z iste est pprie casus Bal. quē Bal. male retulit ad hāc. l. quoddā z scdo est pactū factū inter aliquos de hereditate tertij viuētis, inter eos certo modo diuidēda, z de ista pprie loqtur ista. l. nā in ea reqrit eius consensus, z p̄seuerātia: vt hic plenius habes p Bar. z alios z sic Bal. equocat ad
14 hanc. l. ¶ Ultimo no. ex hac. l. fi. fm Bal. Sal. z Moder. †φ licet qs possit obligare oia bona p̄sentia z futura. l. fi. C. q res pig. obli. pos. tñ non pōt obligare rē alicuius viuētis, de cuius hereditate sperat: vt hic in ver. neqz hypothecas. sicut nec pōt donare aut vēdere, vel aliū cōtractū facere. vt hic. z. l. qdā. §. j. ff. de dona. Limita p tex sing. in. l. fi. C. de remis. pig. z ibi Bar. exclamat. ¶ Glo. in ver. aliene. ista gl. cōiter solet diuidi. ¶ In ea. gl. ad fi. glo. bñ dicit/ qd aūt ecōtra in parētibus: an liceat parētibus pacisci sup hereditate viuētis filij: prima facie vr̄ dicendū φ sic: qz nō solēt parētes desiderare mortē filioꝝ. l. nā z si parētib⁹. ff. de inof. test. ¶ Cōtrarium tñ determināt doc. Bal. Sali. Fulg. Pau. de ca. z Moder. hic. qz licet in parētibus cesset ista ratio. tñ habet locū alia ratio generalis posita in fin. l. qd in rebus alienis nemo dz posse dispo-
15 nere. ¶ †Glo. in ver. obseruari. no. ex hoc tex. nō valere[a] cōcessionem prebēdę nō vacātis. adde gl. in. l. j. C. vt act. ab here. vel cōtra here. z glo. no. in. l. si certarū. ff. de testa. mili. z tex. in. c. ij. de conces. prebē. in. vj. ideo glo. in. c. quāuis. de rescri. in. vj. dicit φ soli pape

a ¶ Nō valere. adde doc. to. i. c. accedens. de cōcess. preben.

b ¶ Fili⁹. ad de doc. doc. in. c. quinta uallis. de iureiuran.

est reseruata cōcessio vacature. dic idē in legato de latere: fm glos. in. d. l. si certarū. itellige in vacatura hois incerti. sz certi hominis nō cōcedit etiā pape. fz Sali. hic. ¶ Gl. in ver. accōmodauerit. de hoc an qui nō pōt facere possit facienti cōsentire: dic vt p barto. z alios b, z not. bal. i. l. ij. C. si aduer. dona. et dū gl. i fine dicit φ p stipulationē tñ potest fieri, non referas ad text. qz nec cōuentio nec stipulatio valet: imo nec iuramētū: vt dixi in tex. sz extra text. glo. vult/ φ si aliquis per stipulationē pmitteret alicui bona sua post mortē intelligit de pcedētibus tantū, z haberet tanφ donatio. causa mortis. de quo aliqd. j. dicet/ z vide que dixi in. d. l. licet. s. eo. ¶ Gl. in ver. pacisci. alie sunt clare/ diuidit in quinqz partes prout quinqz oppositiones format cōtra tex. scda ibi: sed videtur cōtra. tertia ibi itē cōtra. ff. de here. vēdi. quarta ibi itē contra. ff. de act. emp. quinta ibi: itē videtur φ pactū. ¶ In ea. ibi solu. abūdat maxime. ista sol. nihil valet/ qz reph̄ēdit iurisconsultum. bar. z alij respōdēt/ qd ibi in cōsequentiā sub quadā vniuersitate venit substitutio pupillaris: facit qz multa permittunt sub vniuersitate, que particulariter venire non possent. l. quedā. ff. de acqui. re. do. l. in modicis. ff. de cōtrahē. emp. gl. in. c. qrelā. in glo. magna in ver. nō potuit. de simo. Bart. i. l. aufidius. ff. de his que i fraud. cre. z in. l. si mercedē. §. j. ff. de act. emp. Bal. in. c. quāto. in. ij. colū. de iudi. z no. in. l. a procuratore. C. manda. ¶ In ea. ibi sol. vt ibi: vera solu. ibi ponitur/ qd permittitur ex necessitate precedentis
16 contractus. ¶ †In ea. in fin. habes φ pactum de futura successione potest fieri duobus modis. barto. et alij plenius dicunt/ qd imo quatuor modis. circa primum an valebit pactum de futura successione ab intestato conseruanda: Bar. facit duos casus. primus est quando quis venit priuādus ratione delicti. puta filius cōmisit causam ingratitudinis: per quā pōt exheredari a patre, certe si est delictum de preterito, potest pater per pactū remittere: secus si de futuro. qz inuitaret ad delinquendum. cōtra. l. cōue-
17 nire. ff. de pact. dota. †adde si filius commisit causam igratitudi-
b nis, ppter quam ipe filius[b] potest exheredari a patre, si reconcilietur intelligitur remissa: adeo φ pater non potest exheredare. fm Bar. in. l. iij. §. non solum. ff. de adi. lega. Ex ista doc. infert Bald. b/ non valere pactū φ donatio nō possit reuocari pretextu ingratitudinis committēde, qz inuitaret ad delinquēdū: cōtra. d. l. conuenire. licet ista clausula soleat semper apponi in instrumentis donationum, sed nihil valet: z dicit Pau. de cast. φ istis diebus ita allegauit in quodā concilio per eum edito. adde Bald. in. l. fi. C. d bo. libe. Sali. in. l. pactum. C. de colla. Spe. in tit. de dona. §. j. ver. quid si actū est. Et ibi limitat sing. Joā. and. nisi interponeretur iuramentū. qz tūc cū iuramento potest pacisci, φ etiaz pter ingratitudinē committēdā de futuro non pōt reuocari donatio p tex. not. i. c. quēadmodū. ad fi. d iureiu. sequit do. Anto. de. but. i. c. fin. de do. z ibi Jmo. in. xv. col. z etiā i vlti. z. d. Alexā. in. l. stipulatio b modo cōcep ta. ff. de verb. obli. z in cō. xl. i. iiij. vol. qd inci. super primo dubio. in vi. col. quāuis cōtrariū teneat Lud. ro. in. d. l. stipulatio hoc modo cōcepta. z in. l. donationes. i. ij. §. j. ff. de dona. qz daret materiā delinquendi. ad tex. in. d. c. quēadmodū. respondet φ loquit in delicto de pterito, nō de futuro: sed errat: imo tex. in vltima parte loquitur in delicto d futuro nec est verū φ ista remissio inuitet ad delinquendū, qz vt ibi dicit tex. licet ille qui remisit non potest accusare ad priuatā vtilitatē, tamen ad publicā
18 potest. ¶ †An aūt valeat pactū initū inter dūm z vasallū φ vasallus nō priuetur feudo ppter feloniaz ab eo cōmittendaz: dic vt no. Bal. in. l. j. i. iij. q. ff. de re. diui. z in. c. si cautio, in vlti. col. de fi. instru. do. Mar. lau. i. c. j. i pn. de his q feu. da. pos. ¶ Scds casus Bar. est/ quādo qs priuatur successione intestati, ex dispositione l. aut statuti nūquid p pactum possit conseruari ius succedendi non ob. illo statuto. Bart. distinguit vt hic per eum. ¶ Aduerte
19 in quātū tenet Bar. †φ stante statuto φ existētibus filijs masculis filie femine ab intestato nō succedant, posset pater per pactū initū cū filia, facere φ filia ab intestato succederet non ob. statuto: cum eo tenet solus Ang. hic. Contrarium tenent Bal. Fulge. z Pau. de cas. hic moti, qz per tale statutum est quesitū ius filijs. ergo nō pōt tolli per solū patrē. §. fi. de leg. agna. suc. ¶ Cōfirmo dublici fundamento. primā est qz etiā ius φ habeo vl est mihi qsitum ex persona tua: tu non potes mihi auferre. l. si post mortez. §. fi. ff. de bo. pos. cōtab. quāto fortius ius mihi acquisitū ex dispositione statuti, non debes posse mihi auferre. Secundo et fortius dato quod statutū ita disponeret fauore patris z filiorum, et sic mixto fauore, adhuc pater non potest per pactum preiudicare. vt notat Bald. in. l. hac edictali. in fin. principij per illum tex. C. de secun. nup. et. in. l. pe. s. eo. Canoni. in. c. si diligenti. de fo. compet. z φ tale statutum excludens feminas existentibus masculis sit inductum fauore filiorum masculorum: probat text. in. l. seruo legato. §. si testator. et ibi Barto. z Moder. ad hoc notāt. ff. de lega. j. et text. in. l. j. §. primo. vbi Bar. not. ff. de colla. bono. Barto. in. l. secunda. §. videndum. ff. ad tertullia. ¶ Tertio mouetur Pau. de ca.

Pau.de ca.q᷑ actēta opi.Bar.sequeret̃ q̃d hereditas daret̃ pa-
cto/cōtra.l.hereditas.C.de pac.conuen.Et pro ista parte contra
Bar.stringit multū colorate.nam quādo filia non excludit̃ ꝑ ali-
quem rigorē iuris vel statuti.nō valet pactū.per filiā cum patre
q̃d equaliter succedat cū masculis.l.pactū q̃d dotali.§.eo.multo
min⁹ ergo debet valere istud pactū, quādo filia excludit̃ vigore
alicui⁹ statuti.⁊ in h̃ prima frōte videt̃ Bar.grauiter errasse.Ad
ver.isti.de leg.ag.succes.allegatū ꝑ bar.respōde ꝙ loquit̃ quādo
illud pactū fit mediāte dispositione.l.tunc ibi valet pactū ꝓpter
l.q̃d nō est in casu p̄senti.Istā sol.probo ex regula/quā in simili
tradit bal.in.c.venientes.de iureiu.q̃d statutū simul cum pacto
20 plus pōt,quā statutū de ꝑ se,vel pactū solum.⁊ est ratio.†q᷑ duo
vincula plus operant̃ quā vnū solū in aut̃.de consangui.⁊ vteri.
fra.in princi.aut̃.itaqꝫ.C.cōmunia de succes.ex quo ergo.l.in illo
§.fi.de legi.agna.succes.exp̄sse ꝑmittit fieri illud pactū,vbi duo cō-
currūt dispositio.l.ꝑmissiua.⁊ postea ipsuꝫ pactū quod nō est.i di
cto Bar.¶ Limitāt p̄dicta suprascripti Moderni nisi etiā ma-
sculi cōsentirēt exp̄sse: tūc filia cūcōsensu patris ⁊ fratrū,pōt sibi
reseruare ius succedēdi ab itestato,nō obstāte statuto:ita etiā te-
nent Imo.Lud.⁊ do.Alex.in.l.stipulatio hoc modo concepta.ff.
de verb.obli.Gemi.in.c.quāuis.de pact.in.vj.¶ Tene indistin
cte opi.Bar.per fundamētū q̃d sentit barto.lꝫ lex non explicet.
Nam ex quo statutū dicit/ꝙ existētib⁹ masculis filie femine non
succedant ab intestato.ergo vult ꝙ ex testamēto patris possunt
succedere:sicut ergo pater testādo potuisset preiudicare filijs ma
sculis prout etiam iste text.no.in.l.si patronus non aluerit.ff.de
bo.libe.ergo eodē modo pōt preiudicare paciscēdo: si enim esset
acquisitum ius filijs vigore statuti quare nō pōt p̄iudicare filio.
ergo cum possit preiudicare testādo.ergo ⁊ paciscēdo:q᷑ de vlti-
a mis volūtatibus[a] ad cōtractus bonū est ar.l.seruū filij.§.eum q
chirographum.⁊.l.que de legato.ff.de leg.j.item dato q̃d ius ali
quod esset quesitū filijs vigore statuti.nō est quesitū spe infallibi-
li.patet:q᷑ filij possent premori viuo patre:item pater pōt testari
⁊ instituere feminas: vt dixi.item nō est ius quesitū,sed querēdū
mediāte donatione patris:ergo pater quando dotat pōt in iure
21 querēdo p̄iudicare filijs,†imo filius ⁊ seruus in iure q̄rendo per
eos possunt p̄iudicare patri ⁊ dn̄o gl.in.l.seruus.§.eo.dixi in.l.fi-
lius paciscēdo.§.eo.Non ob.fundamentū Pau.de ca.ꝙ heredi-
tas daret̃ pacto/cōtra.l.hereditas.C.de pac.cōuē.q᷑ respōdeo ꝙ
etiā quādo filij cōsentirent,hereditas daret̃ pacto:⁊ tamē ipsi fa
tent̃,ꝙ tūc valet,ergo eorū oppositio cōfundit̃ suo fundamento.
tamē q᷑ multiplicare incōueniēs nō est realiter soluere.ideo ali-
ter respōdeo/ vt nūc dicā.¶ Non ob. ergo illud q̃d videt̃ multū
stringere cōtra bart.l.pactū.ꝙ dotali.§.eo.vbi filia nō pōt pacisci
cū patre de succedēdo equaliter cū masculis. respōde ꝙ text.ibi
ponit rationē/q᷑ si filia vigore pacti deberet equaliter succedere
auferret patri liberā facultatē testādi:q᷑ pater nō posset inequa-
liter īstituere:⁊ h̃ respectu nō valet pactū:q᷑ pater pōt aliter testa
ri nō ob.pacto.ita ꝓprie dicit ibi tex.pone.nūc ꝙ ip̄e pater nō faci
at aliud testamētū.⁊ si sit statutū ꝙ existētib⁹ masculis femine ab ī
testato nō succedāt.nunqd filia vigore talis pacti succedet equa
liter cū masculis,nō ob.statuto:tenet ibi.d.Alex.in vlt.col.ꝙ sic.
ergo pactū valet.allegat.l.fin.C.famil.hercis.Tu ad hoc pōdera
22 pōdera illū tex.dn̄ in prin.† dicit hereditas extraneis nō pōt da
ri per pactū.innuit ergo ꝙ in filijs secus est in q̄bus ꝑ viam cuius-
libet actus pōt fieri.l.fi.C.fami.her.⁊ hoc modo cesset fundamen
tū Pau.de cas.potes etiā respōdere ꝙ hec hereditas nō dat̃ pa-
cto,imo filia succedit de iure cōi per.l.fi.C.de lib.prete.⁊ pactū so
lum remouet obstaculū statuti.⁊ h̃ modo habes defensatā opi.
Bar.Ad illud tamē q̃d dixi hereditas pōt dari filijs ꝑpactum.
vide Bar.hic in.iij.col.⁊ tex.in.l.pactū ꝙ dotali.§.eo.¶ Itē circa
suprascriptū statutū,nō omitto vtilē decisionē,quā ponit bald.
h̃ in.iij.col.q̃d stāte dicto statuto si soror nō vult dotari vt nō ex-
cludat̃ a successione,sufficit fratrib⁹ q̃d quātū est in ipsis dotēt.l.
offerāt se paratos vt.hic notabiliter ꝑen.adde bal.i.l.pactū.i.xx.q.
C.de colla.Tamē.d.Abb.in cōsi.cvij.in.ij.vol.q̃d incip.quatuor
sunt.in.j.col.in vltimo dubio.dicit se firmiter putare q̃d statutū
disponens ꝙ mulier dotata a patre fratre vel patruo non succe-
dat matri debet intelligi in ea que t̃pe delate successionis reperi
tur dotata:nō aūt sufficeret q̃d postea fuerit.delata:q᷑ qualitas
adiecta verbo,intelligit̃ fm t̃ps verbi cui adijcit̃ .l.in delictis.§.
si dominū extrane⁹.de noxa.vt ibi ꝑ eū.dicet̃ alias lati⁹ vbi cōmo
dius occurret.¶ Subdit bar.q̃d si statutū disponet ꝙ existētibus
masculis filie femine nō succedāt.nec ex testamēto nec ab intesta
to.tunc pactū patris nō valeret.sequit̃ Ang.hic ⁊ addit gl.quā
reputat sing.in.l.iij.ff.de testa.¶ Pondera q̃d Bart.presuppo
nit q̃d tale statutum valeat.¶ Contrariū tenet Bal.hic q᷑ aufer
ret liberā facultatē testandi,si pater ī testamēto nō posset institue
re filios ꝯ.l.pactū ꝙ dotali.§.eo.¶ Limitat tamē qn̄ statutū sim
pliciter disponeret,ꝙ femine nō succedant nec ex testamēto nec
ab intestato:secus si limitaret in certis bonis:puta q᷑ diceret:q̃d
existen.mascu.filie femine nō succedāt nec ex testō:nec ab intesta
to in bonis immobilibus.tunc statutum valeret.l.j.C.non li.ha-
bitato.metro.lib.x.l.certa forma.C.de iure fi.eo.lib.¶ Teneo/ꝙ
indistincte valeat statutū.q᷑ nō est verū ꝙ restringat facultatem
testandi,vt in simili est tex.no.in.l.cū ita legatū.in prin.ff.de con-
di.⁊ demō.⁊ ita tenet ipsemet Bal.in.l.ij.⁊ in.l.cū archimedorū.
C.vt in pos.lega.⁊ in.l.j.in.xvj.col.in ꝟ.dixi de statutis.C.de sum.
trini.Pe.de ancha.in cōmen.c.canonum statuta.in ver.q̃d ergo
23 vtrum statutum.de consti.¶†Ultimo inq̄rtum in precedēti mē-
bro Bar.defensaui Bart.q᷑ sicut pater non ob.statuto potuisset
preiudicare filijs masculis,instituēdo equaliter feminas:ita po-
test paciscendo.confirmo per bonum simile.nam si filia renuntia
uit cum iuramento successioni patris:tū pater potest eā in testa-
mento instituere.per tex.no.in.l.si patronus non aluerit.ff.de bo.
libe.firmāt Rayn.Bald.⁊ moder.in.l.pactum do tali.in.iij.q.C.
de colla.⁊ Bar.in.l.stipulatio hoc modo cōcepta.in.j.colū.ad fi.
vbi Ang.⁊ moder.ff.de verb.oblig.⁊ no.Bal.hic in.iij.col.quem
omnino videas.Imo plus/si filia cum iuramēto renuntiasset suc
cessioni paterne ipsi patri et fratribus,adhuc pater solus posset
in testamento eam instituere:vt tenet Bal.in.c.ad nostram.ij.in
iij.colū.de iureiur.de cuius decisione feci mētionē in tex.in.x.not.
24 ¶†Successiue querit Bart.nunquid valeat statutum q̃d ingre
diens monasterium non succedat.⁊ distinguit vt hic per eum:et
dum respōdet ad.§.sed et hoc presenti.in aut̃.de sanctis.epis.pro
eius sol.adde bonū tex.in.l.titio centum.§.j.ff.de ꝯdi.⁊ demō.idē
q̃d valeat tale statutū loquens per participiū ingrediēs,preter-
quā quo ad legitimaꝫ:tenet Bal.hic:⁊ in.l.deo nobis.C.de epis.
⁊ cleri.sequitur.Pe.de ancha.in.d.c.canonū statuta.i ver.ad idē
queritur vtrū valeat:si aūt loquat̃ per participium ingressus.tūc
indifferēter oēs tenent tale statutū nō valere:q᷑ nō posset statu-
tum laicorū/disponere de ꝑsona ecclesiastica.¶ Hinc dicit Bal.
in.l.ipsis.C.vt in pos.lega.q̃d statutum disponēs/q̃d filie ingresse
monasteriū pater non potest relinquere nisi certum quid,tale sta
tutū nō vꝫ.¶ Pro distinctione Bar.duo faciūt.¶ Primo illud
ꝙ post longā disputationem concludit Io.an.in regula sine cul-
25 pa.in vltima.q.in mercuria.†quod statutum[b] excludēs a succes-
sione regni scōm genitū existēte primo,excludit illū etiā clericum
effectum:q᷑ ante clericatū iniecit in eum vires.sequitur Panor.
in.c.quod clericis.in.xiij.col.de fo.comp.referens ita consuluisse
d.Anto.de bu.⁊ Pet.de ancha.idem tenet Lap.de castel.allega
tione.c.que incip.in ciuitate floren.d.Anto.Imo.⁊ Panor.in.c.
ecclesia sancte Marie.de cōsti.¶ Secundo facit illud q̃d decidit
ideꝫ Bar.in.l.rescripto.§.fi.ff.de mune.⁊ hono.⁊ in.l.fi.C.de exac.
tribu.lib.x.⁊ in.l.placet.vbi dicam.C.de sac.san.eccle.⁊ quod pro
c possessionibus[c] iam quesitis ecclesie,nō potest statui q̃d pro illis
ecclesie teneatur ad collectas:sed bene in querēdis statuendo ꝙ
omnia predia sint tributaria:vt fecerūt Perusini fm Bar.sequi
tur Bal.in.d.c.que in ecclesiarū.in.iiij.col.⁊ no.Pe.de anch.quē
omnino videas in consi.ccxxviij.quod incip.habet statutū com
munis pistorij.Ang.in cōsi.xxiiij.quod incip.ecclesia tenetur ad
munera.idē videt̃ tenere Panor.in.d.c.in ecclesiarūꝙ īdistincte
tale statutū nō valeat.et ita consultus fui in ista ciuitate Padue
vbi est hoc statutum:pluries ita respōdi.cōtra Bar.tenet Ang.
hic:qui dicit de hoc esse casuꝫ:recte intelligēdo/in.d.l.deo nobis.
vbi etiam anteꝙ̃ quis ingrediatur monasterium,sed habet solaꝫ
voluntatem ingrediendi,non potest inhabilitari a potentia suc
cedendi.Ful.etiam hoc tenet indistincte contra Bar.q᷑ verba.l.
vel statuti debent intelligi fm tempus quo suam efficaciā conse-
quūtur.l.in delictis.§.si detracta.ff.de noxa.sed eo tempore quo
hereditas defertur.i.tempore mortis patris,erit iam ingressus
monasterium.igit̃ ⁊c.idē cōtra Bar.tenet no.Ang.in.q.per eum
disputata/que incipit nobilis quidā genere.in antepe.col.Imol.
Ludo.⁊.d.Alex.in.d.l.stipulatio hoc modo concepta.Bal.in.l.
omnes populi.in.xj.colū.ff.de iusti.⁊ iur.d.Anto.de but.in.d.c.
q̃d clericis.in penul.col.⁊ ibi late Panor.in.xij.col.⁊ seq.Gemis.
⁊ Imol.in.c.q̄uis.de pac.in.vj.Pet.de ancha.in consil.cv.quod.
incip.in paucis verbis.d.Mathesi.in no.clxvj.Pau.de cas.in.l.
si quis id quod.in princi.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi dicit se ita con-
suluisse contra Barto.et ita consuluit in consi.cccxxxv.quod in-
cip.primum dubiū de quo queritur.vbi omnino videas.vbi pon
dera/quod licet statutum dicat per verbum presens.quod ingre-
diens ⁊c.tamē subdit,nō succedat/ q̃d est verbū futuri temporis,
⁊ sic refert se ad tēpus ablate successionis:quo tēpore est in mona
sterio:⁊ sic exemptus a iurisditione statuētium.Itē si statutū vale
ret,retraheret volentem monachari a proposito religionis.Item
ingressuri monasterium redderētur timidiores ad ingressum,si
per taleꝫ ingressum efficerent̃ deterioris cōditionis:ergo tale sta
tutum non valet tanꝙ̃ contra libertatē ecclesiasticam.aut̃ cassa.

a ¶ De vltimis volūtatib⁹. Adde bar.i.l.fi.C.cōmu.p̄dio.gi.⁊ doc.i.l.pactū.in.§.fi.ff.de pac.Bal.in.l.fi.C.de legi.

b ¶ Q̃d statutū.adde flo.de sancto petro.ī disputatiōe inci.baro q̄dā de nobili stirpe ꝓgenit⁹.Iac.zochus de ferraria in repe.ci:tā ta q̄ filij sint legi.

c ¶ Pro possessiōibus.Adde diffuse ꝑ Pe.de ancha.in.c.ecclesia sancte Marie.de consti.

⁊ ibi Bar. C. de sac. san. eccl. eandē op. cōtra Bar. tenet. d. Alex.
in cōsi. cxxxix. in. ij. volu. qđ inci. viso themate. s. scripto. in vlt. col.
vbi dicit/ ꝙ ista est cōis opi. ꝯ Bar. ¶ Pro ista opi. ꝯ Bart. mo-
26 ueor triplici fundamēto. ¶ Primo/ quia paria sunt aliqđ fieri tpe
ꝓhibito, vel fieri tpe licito, sꝫ ꝯferre effectū in tp̄s ꝓhibitum. l. qđ
spōse. C. de do. añ nup. ⁊ ibi Bar. dicit/ ꝙ ista regula nunꝙ fallit.
sꝫ istud statutū dato/ qđ loquat̃ đ igrediēte, ⁊ sic de ꝑsona laica, tñ
cōfert effectum in tēpus quo erit ingressus: ergo nō valet istud: ⁊
mihi multū stringit. ¶ Scđo moueor ꝑ dictū. §. sed et hoc p̄senti.
nec est vera sol. Bar. qđ ibi loquat̃ de dāno, ⁊ nō de lucro: imo lo
quitur de lucro: ⁊ sic loquit̃ etiā in querēdis, duꝫ loquit̃ de relicto
sub ꝯditione. ¶ Tertio moueor quia ī dubijs opinionib⁹ sequēda
est in iudicādo illa op. que fauet ecclesie. l. sunt ꝑsone. ff. de reli. et
sump. fune. c. fi. de re iudi. l. si pars. in prin. ff. de inof. test. Ad idem
facit/ qđ egregie cōsuluit Pe. de anch. in cōsi. cclxviij. incip. pro et
cōtra. ꝙ nō valet statutū disponens/ ꝙ vxore ingrediente religio
nem maritus lucret̃ certā partē dotis. quia per hoc statutū forte re
traheret̃ mulier a religione: per dictū. §. sed et hoc ꝓsenti. ¶ Nō
ob. illud qđ tenet Bart. in. d. l. rescripto. §. fi. quia reprobat Panor.
in. c. fi. in vlt. col. de vi. ⁊ hone. cle. ⁊ Bald. in. d. l. placet. ⁊ latius in
l. fi. in vlt. colū. C. si cen. vel reliqui. vbi multa allegat que faciunt
ad ꝓpositū. ⁊ Ludo. ro. in. l. si publicanus. ff. de publica. ¶ No. tñ
diligenter regulā/ quam facit Bar. ꝙ illud qđ pōt fieri per pactū
iuramēto firmatū, idē pōt fieri per statutū: nihil allegat/ ⁊ Fulg.
hic dubitat. tñ adde qđ idē tenet Bald. in. l. j. in. xv. col. C. de sum.
27 tri. ⁊ fi. catho. ¶ Scđo principaliter q̄rit Bar. † an valeat pactū
de iure succedēdi perdēdo. in hoc Bar. facit regulā ꝙ tale pactū
nō vꝫ. fallit tribus casibus vt hic ꝑ eū cū quo tenēt Bal. ⁊ Auge.
hic ⁊ idē Bar. Bal. Ang. ⁊ Imo. in. d. l. stipulatio hoc modo cō-
cepta. Tu adde in. j. fal. qñ pactū habet mixturā delicti. bar. vult
qđ pater accipiēdo pecuniā pro emācipatione filij, delinquat. vi-
detur cōtra tex. expressum in. l. vtrū turpē. ⁊ ibi Imo. ad hoc not.
ff. de verb. obli. veritas est qđ pater pōt accipere pecuniā ꝓ eman
cipatione filij. d. l. vtrū turpē: nec dicit̃ delinquere. vt dicit Bart.
tamē. l. adeo habet odio qđ ꝓpter talē pecuniā priuat patreꝫ suc-
cessione filij: per text. in simili in. l. etiā. §. si quis nūmos. ff. de bo.
lib. ⁊. l. si quā. C. de ope. liber. ¶ Intellige nisi acciperet illud qđ. l.
ꝑmitit. s. dimidiā vsusfruct⁹ ī bonꝫ filij emācipati. l. cū oportet. §. cū
autē. ⁊ ibi Bar. C. de bo. que lib. §. hoc quoqꝫ. insti. per quas ꝑso.
28 no. acqui. ⁊ in specie Sal. in. l. pactū. C. de colla. ¶ † Limita tamē
singulariter illa iura qđ pater emancipās filiū pōt retinere dimi
diam vsusfructus. verū est in bonis quesitis, sed in querēdis non
pōt etiā expresse cōuenire de vsufructu. ita singu. limitat ⁊ nunꝙ
obliuiscaris Io. an. in addi. Specu. in tit. de fil. na. ex legi. matri.
super. rub. vbi arguit ad partes ⁊ finaliter ita determinat: ⁊ ante
eum fuit in totū decisio Oldra. lau. in cōsi. ccxiij. qđ incip. factum
tale est in instrumento cuiusdā emācipationis. ¶ In. ij. limitatio
ne Bar. dicit nō obstare. l. si quādo. §. illud. C. de inoffi. test. quia f̃m
glo. ibi filius accepit minus legitima, vt ptꝫ ex. §. sequēti. quia copu
latiue ꝓsequit̃ ⁊ generaliter. Item tpe. C. sufficiebat habere legi-
timā quōcūqꝫ. aut. nouissima. C. de inoffi. testa. vbi glo. ⁊ doc. Itē
adde Abb. in cōsi. cxij. in. ij. vol. incip. illud de iure querit̃ vtrum
visa ⁊c. vbi dicit ꝙ istud quādo filius tātū accepit, nō reperit ab
aliquo approbatū. ¶ In. iij. fal. ꝑ capitulū quāuis. de pact. in. vj.
dic ꝙ illud capitulum habet multas limitationes: quas ponunt
Mod. ꝓcipue. d. Alex. in. d. l. stipulatio hoc modo cōcepta. quas
29 ꝑ nūc omitto. ¶ † Quarto vltra Bar. fallit quādo testator iam
esset mortuus. tūc post mortē patris valet pactū de non succedē-
do. f̃m Bal. ⁊ Imo. in. d. l. stipulatio hoc modo cōcepta. facit. l. de
fideicōmisso. j. tit. j. ⁊ est tex. melior de iure in. l. si quādo. §. ⁊ gene-
raliter. ⁊. §. illud. in fi. C. de inoffi. testa. ¶ Quinto limita in patre
30 legitimāte filiū naturalē. † quia pōt legitimare cum pacto, ꝙ patri
nō succedat, vel succedat in certa re tātum. tex. est in. c. j. de fil. na.
ex ma. ad morga. cōtracto. de quo tex. habes per Moder. in. l. pa
ctum. C. de colla. vbi ordinarie dixi. ¶ Sexto limitat mirabiliter
31 Cy. in. d. l. pactum dotali. circa medium. C. de col. † qñ filia face-
ret pactuꝫ de nō succedēdo ipsis fratribus, ⁊ pater ꝯsentiret, ⁊ ꝑse
ueraret in consensu vsqꝫ ad fi. tūc valeret ꝑ hanc. l. sed caue quia ista
l. nō loquit̃ isto casu vt declaraui in tex. in. x. no. ⁊ habes ꝑ Bar. ⁊
32 doc. hic. ¶ † Tertio principaliter q̄rit Bar. nunqđ pactū đ succe
dendo affirmatiuū valeat necne ⁊ clarum est ꝙ nō valet. ¶ Suc
33 cessiue tāgit Bar. † nunqđ valeat donatio omniū bonorū presen
tium ⁊ futurorū ⁊ an in totum sit nulla an saltē vitiet̃ in parte. re
mitto ad Bar. ⁊ Moder. vbi plene tāgunt in. d. l. stipulatio hoc
modo cōcepta. cū cōcordantijs de quibus per do. Alex. ibi vltra
quas adde Bal. in. c. in p̄sentia. in antepe. col. de proba. Lud. ro.
in. cōsi. cxvij. qđ incip. pro decisione cōsultationis ꝓposite aduer-
tendū censeo. pulchre Mathe. in no. cxxxvij. ¶ Illud nō omitto
qđ singulariter tenet Bar. hic sub dubio tamē forte ꝙ licet dona
tio omnium bonorū presentium ⁊ futurorum facta priuato, non
teneat. tamē si sit facta ecclesie vel pio loco. valet ⁊ tenet. idem sen
tit Bal. in aut. si qua mulier. in vlti. col. C. de sac. san. eccle. ⁊ in. l. j.
ff. pro soc. per text. optimū in. l. iubemus nulli. in ver. verū. in ver-
bo patrimoniū suū. C. de sac. san. eccle. ¶ Contrariuꝫ tenet Ang.
in cōsi. clxxxj. qđ incip. visis instrumētis predictis de eorum valo-
re ⁊c. Lud. ⁊ do. Alex. i. d. l. stipulatio hoc modo ꝯcepta. ⁊ Ludo.
in repe. aut. similiter. C. ad. l. fal. in scđo speciali pie cause inter cō
tractus. Pe. de anch. in cōsi. cxix. qđ incip. de p̄mo dubio. ¶ Pro
ista parte stringere videt̃: nam ratio quare donatio oim bonorū
presentiū ⁊ futuroꝝ in priuata nō teneat. est f̃m doct. in locis ꝓal
legatis: quia per indirectū aufert liberam facultatē testādi: ⁊ sic est
cōtra bonos mores. ergo multomagis in ecclesia non vꝫ valere
c. si clientulus. de alie. feu. Nec est bonū fundamētū Bar. hic dum
dicit ꝙ si licet dedicare ecclesie se ⁊ sua: aut. igressi. s. de sac. san. ec
cle. ergo debet licere donare omnia bona presentia ⁊ futura. nam
illud ideo est/ quia bona veniūt in cōsequētiā ꝑsone: quia eoipso ꝙ qs
dedicat personā suā monasterio, etiā si nihil dicat de bonis, tamē
bona in ꝯsequētiam veniūt. c. quia ingredientibus. xix. q. vlti. aut. si
qua mulier. ⁊ aut. igressi. C. de sac. san. eccle. aūt. nūc adt. de episco.
eccle. sꝫ multa ꝑmittuat̃ i ꝯsequētiā, q̄ de ꝑ se nō ꝑmitterent̃. l. q̄dā.
ff. de acqui. re. do. l. in modicis. ff. de cōtrahe. empt. gl. no. i. c. q̄re-
34 lam. de simo. † Hinc videmus qđ licet minor habēs curatorē nō
possit alienare bona immobilia sine decreto iudicis. l. magis pu
to. §. nō passim. ff. de reb. eo. l. lex q̄ tutores. C. de admi. tuto. tamē
ingrediēdo monasteriū, i cōsequētiā persone sue, pōt omnia bona
dicare monasterio absqꝫ decreto iudicis: f̃m Cy. in. d. aut. ingres
si. Cano. in. c. in p̄sentia. vbi tex. de ꝓbati. dūmodo sit maior. xiiij.
annis, minor tamē. xxv. vt ibi est tex. ad tex. in. d. l. iubemus nulli.
in verbo patrimoniū suuꝫ. respōdent Ludo. ro. ⁊ do. Alex. vbi. s.
ꝙ intelligitur de patrimonio de presentib⁹ tantū. ¶ Ego teneo
limitationem Bar. ⁊ ita cōsulerē. ⁊ addo ꝙ eam tenet ⁊ reputat
sing. Panor. in. c. fi. in. j. no. per illū tex. cū gl. de succes. ab intesta.
⁊ plenius in. d. c. in p̄sentia. de proba. in. iiij. ⁊. v. no. per illum tex.
cum glo. ibi ⁊ ibidē Bal. in pe. col. Et pro hoc duo stringunt. pri-
mo tex. ineuitabilis in. d. l. iubemus nulli. in verbo patrimoniuꝫ
suū. nec est bona solu. modernorū, qđ intelligit̃ de patrimonio de
35 p̄senti: ita ꝙ nō veniant bona futura, † quia patrimoniū est nomen
vniuersale, sicut hereditas, ⁊ peculiū. l. si. peculiū. ff. de pecu. lega.
36 ꝑ cōsequēs respicit presentia ⁊ futura. † Scđo facit/ quia in dubijs
opinionib⁹ doctorū, tenēda est in iudicādo ⁊ cōsulēdo opinio q̄
fauet ecclesie vel pio loco: vt tenui. s. in. j. q. prin. ⁊ est tex. i. l. sunt
persone. ff. de relig. ⁊ sum. fune. ¶ Nō omitto etiam inquātū bar.
37 hic sing. vult † ꝙ si aliquis dicat dono tibi hereditatem meam ꝙ
non valeat: quia hereditas est nomen vniuersale/ et sic est perinde
acsi donaret omnia bona presentia ⁊ futura. contrariū videtur te
nere Bar. in. l. quesitū. §. cū seruus. ff. de leg. j. per illum tex. cū gl.
que exponit hereditatem. i. bona. dixi plene in. l. licet inter priua-
tos. vbi etiam est bonus tex. s. e. ¶ Quarto ⁊ vltimo querit Bar
38 to. † an valeat conuentio facta inter aliquos de hereditate viuē
tis quā sperant inter eos certo modo diuidendā. ⁊ iste est proprie
casus huius. l. dixi in tex. vbi possui septē extensiones ad hāc. l. ⁊
vij. not. fallentias. per ista cum laude Dei remanet expedita hec
l. ⁊ per consequens hic titu.

De transactionibus. Rubrica.

1 ☞ Pactum quid sit.
2 Quid sit transactio, ⁊ que requirantur.

¶ Bar. in. l. j. s. eo. ⁊ Raph. fulg. hic in rubri. dicūt ꝙ iste titulus
est magis vtilis ⁊ magis subtilis q̄ alius qui sit in corpore iuris.
1 † In gl. rubrice que ponit cōtinuationē habes/ ꝙ pactum qđ est
duorum pluriūve in idem consensus. l. j. in prin. ff. de pac. potest
sumi in genere, ⁊ etiam continet duas species sub se. s. pactum in
specie ⁊ transactionem: sicut in simili adoptio sumit̃ tanꝙ genus
⁊ tanꝙ species. l. ij. ff. de adopt. et si pactum sumatur in specie, in
2 hoc differt a transactione. † quia ad hoc vt sit trāsactio duo copula
tiue requirunt̃. primo ꝙ aliqđ detur vel retineat̃, ⁊ sic nō pōt esse
gratuita. Item requirit̃ ꝙ fiat de re dubia, vbi est vel subesse pōt
dubiū. l. j. cum gl. ff. eo. l. ij. j. eo. pactum autem esse potest gratui-
tum. item vbi nulla est lis, ⁊ sic nullū dubiū. et sic pōt fieri super re
clara ⁊ dicit Bar. in. l. siue apud acta. in pe. col. j. eo. ꝙ transactio
cōponit̃ ex duobus, a trās ⁊ actio, quasi transitus ⁊ sic recessus
ab actiōe: ⁊ ideo oportet tunc dicas ꝙ transactio proprie est quā
do actor agit in iudicio, vel agere intendit: forte petendo centum
ex causa mutui, vel aliter, et reus dat aliquid actori vt desistat a
iudicio. ista est proprie transactio que est transitus idest recessus
ab actiōe intētata vel intentāda. vt declarat Bar. in. l. siue apud
acta. in pe. col. j. eo. ⁊ ideo actor est ille qui proprie dicitur transige
re. reus vero large ⁊ improprie. ita dicit gloss. in. l. ij. in gloss. j. ⁊. ij.
vbi docto. no. j. eo.

1 ¶ Pactio vel transactio facta cum quibusdã ex tutoribus vel curatoribus, alijs non prodest.
2 Socius omnium bonorũ habet excusationem a muneribus publicis, propter personam socij.
3 In habentibus connexitatem ratione officij, et in obligatis insolidum tantum pactio vel transactio facta cum vno, nõ ꝓdest alij.
4 Illud dicitur communiter geri, qđ a pluribus promiscue gerit̃.
5 Quo ad preiudicandum, paria sunt aliquid esse factum, vel fieri debuisse.
6 Que sit ratio diuersitatis, quare pluribus tutoribus competit beneficium vtilis actionis sine cessione, ꝛ non sic in pluribus fideiussoribus.
7 Quando sunt tres tutores vel curatores, ꝛ pupillus nũc effect⁹ maior, reperitur damnificatus in centum, qualiter teneatur quilibet: an quilibet in totum, an vero pro parte: et quãdo tenetur in totum, quot beneficia ei competant. ꝛ nu. 8. 9. ꝛ 10.
11 An si tutor vel curator primo negauerit se tutorez ꝛ sit conuict⁹ de mendatio, perdat propter tale mendaciuz beneficia competẽtia tutoribus vel curatoribus.
12 Pena priuationis alicuius beneficij, nõ habet locum nisi expresse, l. dicat.
13 Pro omni contrafactione vasalli quãuis veniat cõtra iuramentum fidelitatis, tamen non perdit feudum: qđ est beneficiuz: nisi in casibus in quibus iura hoc exprimunt.
14 Quando. l. copulatiue est penalis et correctoria, tunc non potest fieri extensio.
15 Pena negantis nunq̃ habet locum nisi propter dolum.
16 Si tutores faciant aliquem actum cõsensus matris pupilli, ꝛ attinentium, licet male succedat pupillo, ipsi non tenebuntur.

Eq; pactio. Ista. l. fm Bar. est subtilis ꝛ difficilis multũ. diuiditur in duas partes scdm glo. Bar. ꝛ cõmuniter doc. In prima ponit̃ vnũ dictuz in genere. In scda ponitur vna decisio in specie. scda ibi. cuz igitur. h. d. Liberatio gratuita ꝛ sic pactũ, vel nõ gratuita ꝛ sic trãsactio, in qua requirit̃ qđ aliquid detur actori: si sint facte cum qbusdã ex tutoribus vel curatorib⁹, alijs non prosunt. h. d. ꝛ figura casum in terminis vt per Paul. de castro hic.

1 ¶ † Not. j. ꝙ pactio vel trãsactio facta cũ quibusdã ex tutoribus vel curatoribus alijs nõ prodest. ¶ Alibi tamẽ gl. singularis in c. j. in glo. fi. de iure patro. in. vj. tenet ꝙ si ecclesia habet ius commune: puta patronatus cum priuato laico, ratione cõmunionis priuilegiũ ecclesie etiam cõpetit seculari: ponit notabiliter Pa. nor. in. c. j. de rescri. ¶ Alibi tenet glo. singul. in. l. fi. C. de mune. et
2 hono. nõ cõtinuã. lib. x. † ꝙ socius oim bonorũ hz excusationem a muneribus publicis, ꝓpter personã socij. ¶ Alibi tenet singu. Bald. ꝛ est magnũ dictum, in. c. j. qui. mo. feu. amit. ꝙ si sunt duo fratres habẽtes feudũ cõmune, ꝛ vnus illoruz cõmittat feloniam per quã deberet priuari, alter nõ: ꝙ vterq; retinebit feudũ: et ita refert Bal. ꝛ sequit̃. d. Alex. de imo. in cõsil. cxxij. in. iiij. vol. qđ in princip. vno puncto. in. vj. col. tamẽ Bald. nõ sic generaliter dicit. sed bene dicit, ꝙ si duo fratres, habẽt castrũ cõmune in feudũ, ꝛ vn⁹ derelinquat dominũ in prelio, feudo debet priuari: sed si ali⁹ frater sua prohibitione defendat dominum, neuter priuabitur seu do: fortis est pro certo decisio. facit. l. si post mortem. §. fi. ff. de bo pos. contra tab. ista sunt que vltra gloss. poterant facere dubitationem no. in hoc tex. ¶ Secundo no. scdm do. Alex. et do. Anto.
3 de alexan. hunc text. not. † quod in habentibus connexitatem rõne officij, ꝛ in obligatis insolidum, tñ pactio vel transactio facta cum vno, non prodest alij. ¶ Tu caue, vt est de mente glos. magne. in prin. qđ hic non est proprie cõnexitas. alias transactio ratione cõnexitatis extendit̃. gl. est not. in. c. accusat⁹. §. eũ vero. in ꝟbo iudicari. de here. l. vj. quã no. Pau. de ca. i. l. si de certa. in prin. ff. eo. Ang. imo. ꝛ alij in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. obli. nam connexorum idem est iudicium. tex. est loquens in ista materia tutelarum in. l. quid ergo §. pe. in verbo cõnexum. ꝛ ibi Bal. ad hoc no. de. contra. et vti. acti. tutel. Bal. in. l. cuz necessitatẽ. C. d fideicom. facit ꝙ vult gl. no. in. c. q: in tantum ꝛ ibi Panor. ad hoc no. de prebẽ. ꝙ dispensatio extendit̃ ad cõnexa: ꝛ tamẽ dispẽsationes sunt odiose ꝛ multum restringende. c. j. in fi. de prebẽ. in. vj. glos. in. c. ordinarij. in verbo dispensationes. de offici. ordi. in. vj. Vnde consuluit Paul. de castr. in consi. xxx. ꝙ procurator apponens manus ad cõnexa mandato: non dicitur excedere fines mãdati. idem est in delegato. glo. in. §. licet ergo. in glo. in. viij. q. j. idẽ in teste fm Baldu. in. l. peremptorias. circa fi. C. senten. rescin. nõ pos. dixi in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iureiuran. ꝛ ista scdo loco poterant etiam facere dubitationem in hac. l. ¶ Tertio no. ꝙ pactum ad liberandum, factum cum maiori parte, non prodest minori parti: aliquando tamen secus videmus. patet in
4 l. maiorem. ff. de pact. ¶ † Quarto no. ex text. ibi cõmuniter ve ꝙ illud dicitur communiter geri, qđ a pluribus promiscue geritur quomodo autem ꝛ qualiter intelligitur iste terminus communiter. quãdo testator iubet heredes debere communiter morari. declarat no. Bar. in. l. quintus. ff. de annu. leg. ꝛ in consi. inci victoriensis quidam. Ange. in. l. si quis ita. ff. de cõdi. insti. ¶ Quinto no. ex text. regulam, ꝙ pactum vel transactio facta cum vna persona, alij non prodest, nec etiaz nocet: ꝛ de transactione adde tex. in. l. imperatores. in prin. ꝛ ibi no. Bal. ꝛ in. §. fi. ff. eo. de pacto et alia quentione est tex. in. l. si vnus. §. ante oĩa. ꝛ ibi Bar. ff. de pac. ¶ Limita in quentione facta cũ principe, vel cũ ciuitate: q: cum habeat vim legis, extenditur ad oẽs. l. pe. ꝛ ibi Barto. ꝛ Bal. ad hoc not. C. de donatio. inter virum ꝛ vxorem. Barto. in. l. ciuitas. in. j. colum. ff. si certum pet. cum concordan. quas ibi dedi. ¶ Secũdo limita nisi ex presumpta mente paciscentium. l. tale pactuz.
5 §. fina. ꝛ ibi not. Angel. ff. de pact. ¶ † Sexto nota ex text. ibi. vel gerere debuerunt quod quo ad preiudicandum paria sunt aliquid esse factum vel fieri debuisse: quod limita ex his que tangũtur in gloss. ¶ Capio glo. magnam in verbo tertium. quam diuide in quatuor partes principales. In prima ponit rationem dubitandi ꝛ decidendi: ꝛ alleg. aliquas leges: quarum alique tẽdũt ad rationem dubitandi, alique ad rationẽ decidendi. adde duas alias rationes dubitandi quas dixi in text. Adde et aliam per. l. j. C. si vnus ex plu. appella. c. peñ. de appellatio. Item aliam ex. l. fina. C. de duo. re. ¶ In secunda parte que est ibi: sed contra glos. opponit contra textũ. et bene soluit. In tertia que est ibi: et distingue: glossa ponit distinctionem. In quarta et vltima que est ibi:
6 item no. Glo. per viam no. † querit de ratione diuersitatis. quare pluribus tutoribus cõpetit beneficium vtilis actionis sine cessione: non sic est in pluribus fideiussoribus. prima et secunda pars glo. sunt clare. ¶ Pro euidentia tertie partis gl. que est obscura ꝛ in qua consistit difficultas, premitto tria. primo premitto quod glo. facta est ad declarandum ꝛ supplenduz tex. dum dicit tertiuz conuenire nõ prohiberis. ꝛ nõ dicit ad quid. dubium ergo restat an possit conueniri pro tertia parte tantum: an ad totum dãnuz
7 ꝛ ad hoc cognoscendum debes prius scire, † quando sunt tres tutores vel curatores, et pupillus nũc effect⁹ maior, reperitur dãnificatus in centum: qualiter teneatur quilibet tutorum: an quilibet insolidũ teneatur ad totum damnũ: an vero pro tertia parte tñ. ꝛ sic pro sua vtili. gloss. facit quatuor casus principales. sed in effectu sunt duo. ¶ Primus casus est, qñ diuisio administrationis tutele fuit facta ab ipso testatore, qui istos tres tutores dedit, vel a iudice: ꝛ iste casus est clarus: q: quilibet tenetur pro administratione sibi assignata, ꝛ non pro parte aliorũ: ꝛ sic est pinde ac si essent tres diuersi tutores: ꝛ hic nõ est vltra insistẽdũ. ¶ Scđs casus est dubius, qñ sunt tres tutores vel tres curatores: ꝛ inter se ipsos absq; autoritate iudicis diuiserunt administrationem, ista diuisio nihil pjudicat pupillo: ꝛ sic est perinde ac si nõ diuisissent. ideo glo. simul ponit istos casus: ꝛ tunc regula est, ꝙ quilibet tenetur insolidũ ad totũ dãnum, siue oẽs gesserint siue non: et hoc de rigore iuris: tñ ex equitate competunt quatuor beneficia. ¶ Primũ est beneficium ordinis: qñ sunt plures tutores vel curatores ꝛ vnus tñ administrauit, alij se nõ impedierũt: ordo equitatis est ꝙ primo loco cõueniat̃ q gessit. l. j. ꝛ per totũ. C. si tutor non gessit. ¶ Secũdũ est beneficiũ diuisionis. nã lz de rigore quilibet istorũ tutorũ teneat̃ de per se insolidũ: tñ si oẽs tutores sunt soluẽdo diuidit̃ inter eos ꝓ rata: q: nihil interest minoris, ex q̃ oẽs sunt eq̃liter soluẽdo. l. j. §. nũc tractem⁹. ff. de tute. et rati. distra. alle. in gl. ¶ Tertiũ est beneficium cessionis: qñ ex tribus tutoribus vnus tñ est soluẽdo, alij nihil habẽt. iste qui est soluendo, si conueniat̃, ꝛ soluat totũ: põt petere a pupillo nũc maiore cui ipse tutor qui reperitur soluendo soluit, vt sibi cedat actionẽ tutele, quã habebat cõtra tutores: q: dato ꝙ de presenti nihil habeant in bonis: tñ si in futurũ cõtingeret eos aliquid habere, vel fieri locupletes, vult posse ab eis repetere illud qđ soluit pro eorũ partibus. ¶ Quartũ est bñficiũ vtilis actionis: q: si tutor qui erat soluẽdo soluit totum, ꝛ nõ fecit sibi cedi actionẽ cõtra tutores. tñ hz a. l. vtilẽ actionem sine cessione ↄtra tutores, qñcũq; efficiant̃ soluẽdo: et si dicis ergo remediũ cessionis est supfluũ, si omo a. l. hz vtilẽ actionẽ sine cessione. nã qñ cedit̃: cedit̃ solũ vtilis. Nã directe actiones sic finguntur affixe ossib⁹ nostris ꝙ cedi nõ possunt. glo. in. l. iij. ff. ꝓ so.
8 Dic ꝙ vtilitas est ex mente Bal. hic in pe. col. ¶ † Naz nũc cui ceduntur vtiles actiones põt etiã exercere ꝛ intẽtare directes noie cedentis. l. qui stipendia. C. de ꝓcur. sed directe actiones habẽt priuilegia multa que nõ cõpetunt vtilibus. Itẽ multe exceptiones possunt cõpetere cõtra vtiles actiones, q̃ nõ cõpetunt cõtra directas. glo. est in. l. emptor. ꝛ ibi Bal. C. de here. vel act. ven. di. glo. et Bar. in. l. j. ꝛ. ij. C. de act. ꝛ ob. glo. in. l. quotiens. in prin. ꝛ ibi Bar. ff. de admi. tut. ista ergo beneficia, quãdo cõpetunt plurib⁹ tutoribus vel curatoribus: vel, quãdo cõpetit vnũ solũ ex eis: operant̃ quod in effectu quilibet tutorum non possit cõueniri, nisi pro sua

tertia parte.⁊ sic ꝓ virili.¶ Tu aūt/vt clare/⁊ sine inuolucro ha
beas veritatē presentis materie/quicqd dicat gl.⁊ latius Bar.
⁊ docto.teneas pro cōstāti/qđ in oībus casib⁹ positis ꝑ gl.⁊ doc.
iste tertius tutor non conuenit̃,nisi pro tertia parte:⁊ sic pro sua
virili.⁊ nunꝙ insolidū.sic itellige plane tex.⁊ qđ ita sit,ꝙ nunquā
cōueniat̃ nisi pro sua parte consydera oēs casus glo.⁊ doc.discur
rendo particulariter vnūquēq3 casum.nā qđ diuisio administra-
tionis fuit facta a testatore vel a iudice,res est clara,⁊ oēs fatent̃
qñ autē nulla diuisio est facta,vel est facta ab ipsis tutoribus tm̄
quo casu nihil releuat,⁊ nō agitur ob dolū tutorū:tūc etiā res est
clara:nā si oēs sunt soluendo,habet locum beneficiū diuisionis:⁊
sic summa totius dāni diuidit̃ inter eos equaliter pro rata.si oēs
non sunt soluēdo:sed vnus tm̄,saltem cōpetit beneficiū cessionis
ergo si pupillus liberauit cōtutores,nō pōt cedere actionē ꝯtra
eos:ergo iste qui est soluēdo,in effectu nō cōuenietur nisi pro sua
tertia parte.aut isti plures tutores dolose versati sunt,⁊ tūc cum
glo.velit ꝙ nō obstāte dolo habeant beneficium diuisionis:ergo
quilibet non tenet̃ nisi pro sua parte:⁊ sic nunꝙ tenet̃ insolidum
9 in effectu.¶ Fallit in duobus casibus.primus/qñ tutores dolo-
se versati sunt,⁊ non sunt oēs soluendo:sed vnus tm̄:ille tenet̃ in
totum.nam hic nō cadit beneficium diuisionis,cū nō sunt soluē
do:nec cessionis actionis.q2 istud beneficiū nō dat̃ dolosis.vt hic
in glo.¶ Alius casus est/qñ tutor cōuenitur/ex dolo ꝓprio,⁊ nō
ex cōmuni:tunc tenetur in totu3/vt hic declarat Bar.in.ij colū.
¶ Tertia fallen.ponet̃.j. dum faciam differentiā an dolus sit cō
missus administrādo,⁊ sic faciēdo,an vero negligendo admini-
strare.ita habes in paucis veritatē.¶ Secūdo ꝓpius ad glo.pre
mitte/ꝙ glo.vtit̃ improprijs vocabulis:nā dū tex.vtit̃ vno modo
loquendi.glo.vtitur alio:⁊ ista diuersitas parit obscuritatē.nam
dicit tex.ꝙ transactio facta cū duobus,nō est auxilio,⁊ sic nō pro
dest ceteris.glo vero querit nunquid preiudicet:sed debes intelli
gere an p̄iudicet.s.pupillo vel adulto,⁊ erit idē in effectu.¶ Itē
gl.in duob⁹ locis dicit de electo,intellige electū.i.illū cū quo fa-
cta ē trāsactio vel pactio:⁊ sic gl.intelligit de electione pacti vel
trāsactionis.item dum glo.dicit ꝙ in tertio ⁊ quarto casu est idē
ius nō intelligas ꝑnt in casu superiori:sed vult dicere gl.ꝙ illud
ius qđ est in tertio casu,illud idē est in quarto.¶ His ita premis
sis ad declarationē huius tertie partis glo.nunc vidēdum est de
duobus principaliter,q̄ ponunt̃ in glo.primū est,an inter plures
tutores dolose administrātes,nō obstante dolo,cōpetit bñficiu3
diuisionis,si oēs sunt soluēdo.gl.sequuta Hugoli.tenet ꝙ sic/licet
non habeat locum beneficium cessionis.rationē diuersitatis assi
gnat Bar.in.l.si plures.ij.ff.de admini.tut.Bald.Sali.⁊ moder.
¶ Contra istam conclu.glo.approbatam ꝑ Bar.⁊ magis cōiter
alios stringit tex.per quē tene oppositū in.l.in magistratus.ff.de
magistra.conue.⁊ ita tenet glo.in.l.ij.§.si.ff.de cura.bo.dā.⁊ dicit
Pau.de ca.hic/ꝙ illa.l.nō allegat̃ per aliquē,⁊ ꝙ per illū tex.for
te verior/est oppositio Azo.tu dic ꝙ ante eum allegat Salic.hic/
⁊ relinquit cogitandū.Cy.⁊ Ray.Bal.Albe.⁊ Rapha.cu.in.d.
l.in magistratus,dicūt ꝙ ibi est tex.pro Azo.⁊ Raph.cu.in.d.l.si
plures.nec est vera sol.d.Alex.hic/ꝙ ille tex.loquit̃ in magistra-
tibus,⁊ non in tutoribus:q2 ista sol.cōfundit̃ per tex.equiparan-
tem magistratus ⁊ tutores in.l.si.in si.eo.tit.de magistra.conue.
Non etiam placet alia.sol.Ray.in.d.l.in magistratus.quā sequi
tur Raph.cu.in.d.l.si plures.⁊ refert Sali.hic in vlt.col.licet non
sequat̃ ꝙ tex.ille qui dicit magistratum dolosum posse conueniri
insolidū,intelligit̃ mero iure:sed ex equitate,si opponat̃ beneficiū
diuisionis secus fit.ista so.ē ꝯtra illū tex.in scđa parte.vbi quādo
magistratus nō fuit in dolo:sed in culpa,bene ex equitate ꝑmit
titur diuisio.¶ Et tenēdo.opi.Azo.respōdet ad.d.l.si plures.ꝙ
loquatur quādo dolus fuit in omittēdo.secus si in administrādo
fm glo.in.d.§.nunc tractemus.⁊ sequit̃.d.Alex.hic.Tu pōdera
tex.ad hoc in.d.l.si plures.in prin.in verbo nō administrauerint.
¶ Scđo vidēdū est circa hanc gl.ibi his ergo casibus vno electo.
nam glo.vult vnū,in quo sibimet cōtrariat̃,⁊ seipsam cōfundit li
10 cet doct.nō aduertant.†nam vult glo.ꝙ si plures tutores dolose
administrauerint,⁊ pupillus cum vno transegerit vel pactus sit
qđ ista trāsactio in nihilo p̄iudicat pupillo nec minori:nisi in ac-
ceptis.q2 aliū insolidū pōt cōuenire.cum gl.tenent Cy.⁊ Salic.
dic/certe glo,seipsam cōfundit.nam primo vult,ꝙ inter dolosos
administratores cōpetat beneficiū diuisionis:si ita est,qūo quili
bet tenebit̃ insolidū,vt glo.subiūgit:imo pro rata tm̄.Cy.in vlti.
col.mirabiliter respondet:⁊ cū eo tenet Pau.de ca.hic/ꝙ ar.ꝓce
deret,qñ beneficium diuisionis simul cōpeteret cū beneficio ces-
sionis,quod nō ē hic.s3 nihil est dicere/q2 sic beneficiū diuisionis
esset frustra.cōtra dictā.l.si plures.ꝓpterea tene cū Bar.in.ij.co.
ꝙ quādo sunt plures tutores qui dolose administrauerunt,⁊ oēs
sunt soluēdo,si pupillus trāsigat cu3 vno,sibi preiudicat quo ad
partē illius,nam ex quo hic dat̃ beneficium diuisionis,ergo alius
omnino nō pōt in effectu conueniri nisi pro sua rata,ista est veri-

a ¶ Ex his.
vbi videas
subtilē do.
Philip. de
ciū. colū. ij.
post mediū.
b ¶ Qđ ad b,
adde barb,
in. c. ex pte,
el.j.de resc,
in.j.col.bar
ba.ꝯsi. xxx-
vj.in.ij.vol,
c ¶ Quādo
lex copulati
ue. adđ bar
in.l.non du-
biu3. in.j.q,
C. de legi,

tas quāuis Raph.fulg.in pe.col.super hoc passu dubitet ⁊ relin
11 quat cogitādū.¶ †Circa p̄dicta moueo nouā ⁊ vtilē questione3
quā nō inuenies in specie tactā.an si tutor vel curator primo ne-
gauerit se tutorē,⁊ sit ꝯuinct⁹ de mēdacio,an ꝓpter tale mēda-
ciū ꝑdat bñficia cōpetētia tutorib⁹ vel curatoribus que.&.retuli
videret̃ ꝙ sic/per multa similia.nam qui negat se fideiussorē,si cō
uincat̃ de mendatio,perdit beneficiu3 cessionis ⁊ excussionis.l.si
dubitetur.§.ita demū.⁊ ibi Bar.ff.de fideiusso.Bal.in aut.con
tra qui propriū.in.iij.col.C.de nō nu.pecu.idē in socio.l.si vnus.
§.si.ff.pro so.l.sed hoc ita.in si.ff.de re iudi.Idem in herede q ne-
gat rem esse hereditariā.nam si cōuincat̃ de mēdacio,perdit be-
neficium falcidie.l.hereditatum.§.si.ff.ad.l.falc.Idem in marito
fm Bar.in.l.etiam.§.j.ff.so.ma:⁊ idem in multis similibus enu
a meratis per glo.in.l.nemo ex his.[a] ff.de regu.iur.⁊ per gloss.in.c.
nullus pluribus.de regu.iur.in.vj.¶ Ego in cōtingētia facti cō
sului cōtrariu3 ⁊ multi doc.se subscripserūt.⁊ ita fuit iudicatum.
12 motus† q2 pena priuationis alicuius beneficij nō habet locum,
nisi.l.expresse dicat.§.cum igitur.in aut.de non eligen.scđo nub.
per quē tex.ita not.dicit Bal.in aut.ex testamento.in pe.colū.C.
de secū.nup.d.Alex.in.d.l.etiā.§.j.in.iij.col.licet ergo reperian-
tur multi casus,in quibus si negans conuincatur de mendacio
perdat beneficia tradita a.l.tamē istud non reperitur expressum
in iure in tutoribus vel curatorib⁹:igitur ⁊c.¶ Facit qđ vult gl.
no.in.c.si.de iure patro.quā doct.ibi not.⁊ precipue Panor.qui
b ad hoc reputat sing.ꝙ ad hoc[b] vt habeat locum pena priuatio-
nis alicuius iuris puta presentandi vel eligendi,requirit̃ ꝙ ex
presse cautū sit.¶ Tertio facit ꝙ vult gl.no.in ca. apostol⁹.lxxxj.
distin.ꝙ nisi lex specialiter exꝑmat debere imponi penam deposi
13 tionis,nō debet vnꝙ quis deponi.¶ Ad idē et quarto facit.† ꝙ
pro omni contrafactione, vasall⁹ quāuis veniat cōtra iuramētū
fidelitatis,tū non ꝑdit feudū:qđ est beneficium:nisi in casibus in
qbus iura hoc exprimūt.vt probat̃ in.c.j.§.illud que fuit prima
caussa benefi.amit.expresse firmat And.de iser.in.c.j.quali.iura.
debe.de vasal.fideli.d.Alexā.i cōsi.ciij.ꝙ incip.videt̃ p̄ma ꝯsyde
ratione dicendū.in.xij.col.in.j.vol.¶ Ego nunc fortiter dubito:
primo per tex.in.c.j.§.porro.in ver.predictis.⁊ ver.sed q2 natu-
ra que fuit prima causa benefi.amit.In vsi.feudo.vbi ꝓprie text.
in materia p̄uationis feudi ⁊ sic beneficij,exp̄sse dicit ꝙ debet ꝓce
di de similib⁹ ad similia.bal.in.d.§.porro.i.iij.co.dicit ibi esse tex.
meliorē de iure/ꝙ in penalibus ꝓceditur de similibus ad similia.
Idē tenet Sali.in.l.ij.in.x.col.C.de noxa.d.Alex.in aut.non l3.C.
de libe.prete.¶ Scđo facit glo.singu.in.l.si.C.de reuo.do.i verbo
voluerit.quā sequit̃ Cy.⁊ Sali.q̄ gl. vult iuncto tex.ꝙ etia3 si lex
penalis vtatur dictione taxatiua,ad hoc tamen fit extensio:licet
14 posset dicere ꝙ ibi illa extensio fit per aliā.l.¶ † Tertio moueor
c q2 qñ.l.copulatiue[c] est penalis ⁊ correctoria:tūc non potest fieri
extensio.glos.est in cle.vt hi qui.in verbo in eisdē.de eta.⁊ quali.
do.Anto.de but.in.c.si.in.j.⁊.xij.fal.de consuetudine.Hemi.in.c.
j.in.j.fal.de tēpo.ordi.in.vj.Lud.ro.vbi reputat illam glo.singu.
in cōsi.cxxix.qđ incip.licet magna apud me fuerit dubitatio sem
15 per.d.Alex.i.l.si cōitāte.i p̄nc.i.vj.solu.mat.¶ †Quarto moueor
q2 pena negātis, nunꝙ h3 locum nisi propter dolum.c.vasall⁹.i.
⁊ ibi Bald.si de feu.defunc.cōtē.sit inter do.⁊ agna.gl.l.l.si.⁊ ibi
Ange.ff.de rei ven.sed dolus dicitur delictum:gl.in.l.j.in prin.
⁊ ibi:Bart.not.ff.de fideius.tuto.sed ego allego tex.meliorem de
iure.in.l.j.§.nunc tractemus.in ver.plane.ff.de tutel.et ratio.di-
stra.hic ergo agitur de delicto puniendo.ergo de materia fauo-
rabili:ergo debet extendi:q2 regula est ꝙ licet.l.sit penalis,tamē
si tendit ad puniendum delicta,censetur fauorabilis:⁊ debet ex-
tendi.ita Bart.in.l.quemadmodum.circa medium.C.de agri.et
censi.lib.xj.l.ij.§.excercitū.post gl.ff.de infami.Bald.in.l.nō sine.
C.de bo.que libe.Pau.de cast.in.l.bonafides.ff.deposi.cogita.
16 ¶ †Item in hac materia,in qua dictum est qualiter tutores vel
curatores teneantur.no.perpetuo ad excusationem tutorum.vt
sint cauti quando facient aliquem actum,qđ faciant cum cōsen-
su matris pupilli ⁊ attinentium.tunc licet male succedat pupil-
lo,ipsi non tenebuntur.glo.est no.in.l.ij.in gloss.magna.in verbo
pupillo.circa medium.C.de his quib.vt indig.⁊ illam glo.Pau.
de ca.ibi in vlti.col.ad hoc not.⁊ reputat valde singu.⁊ perpetuo
tenendam menti.⁊ ex illa gloss.no.ibi Bal.in.iij.oppo.ꝙ ratione
cōsilij coniunctorum presumitur a tutore abesse dolus ⁊ culpa:
qđ est no.dignum fm eum.facit qđ per illam gl.vult Bald in ru
bri.C.de pena iudi.qui male iudi.⁊ Sali.in.l.si.in eo.tit.¶ Sum
in vltima parte glos.ibi.item not.ꝙ si vnus.reprobant rationem
glo.per duo fundamenta bartol.et alij hic:⁊ tene rationem di-
uersitatis assignatā per gl.in.l.ex facto.§.fin.ff.d nego.gest.vt hic.
per bartolum.

Jason Padue.

1 ☞ Timor litis mote vel mouende,est causa sufficiens,per quā
fieri potest transactio valida de iure.

Ad hoc vt

2 Ad hoc vt valeat transactio non requiritur ꝙ de presenti sit lis, sed sufficit ꝙ in futurum possit subesse.
3 Debitor ita potest capi propria auto. si timor ⁊ suspicio fuge sit, acsi esset in actu fugiendi.
4 Paria sunt aliquid fieri coacte, vel timore coactionis.
5 Qui soluit nulla coactione, sciens se posse cogi, dicitur inuitus soluisse.
6 Verbum cautio prolatum a. l. qualiter sumatur.
7 Transactio proprie dicitur ex parte actoris, ⁊ non ex parte rei.

1 Cum te proponas. †Timor litis mote vel mouēde, est causa sufficiēs per quā fieri pōt trāsactio valida de iure: ⁊ cautione interposita dat̃ actio ⁊ soluti inhibet̃ repetitio. h. d. Et pone casum sic. soror minabat̃ fratri qꝺ sibi volebat mouere questionē super hereditate paterna, quā solus frater in totuȝ obtinebat: ⁊ hoc siue de iure siue de facto: puta q: erat statutuȝ ꝙ existētibus masculis filia femina nō succedat patri. ⁊ sic de iure propter statutū filia erat exclusa: tamen de facto volebat litigare. frater metu istius litis future, transegit cū sorore: ⁊ sibi promisit ex causa trāsactionis centū: ⁊ soror fecit cōuentionem ⁊ pactuȝ de nō petēdo: postea ꝑpter delictū ab hac sorore cōmissum, bona sua fuerūt publicata ⁊ confiscata, fiscoq; applicata: procura. fisci petit illa cētum ꝓmissa ex causa trāsactionis, frater excipit ꝙ ꝓmissio est nulla. q: facta est falsa causa. s. ex causa trāsactionis: sed ibi nō poterat esse trāsactio: q: tpe trāsactionis nulla lis de presenti erat inter fratrē ⁊ sororem. ⁊ vbi nō est lis, nō pōt esse trāsactio hoc nō obstāte, in isto tex. decidit̃ cōtrariuȝ: eo q: ad hoc vt possit fieri trāsactio non requirit̃ qꝺ lis sit de presenti: sed satis est qꝺ in futurū possit moueri lis: ⁊ ad hoc millies
2 allegat̃ iste tex. ¶ † Not. ex text. ibi ⁊ si nulla fuisset q̄stio. qꝺ ad hoc vt valeat trāsactio, nō requirit̃ ꝙ de p̄senti sit lis, sed sufficit qꝺ in futurū possit subesse, vt hic. ⁊ l. j. §. pactū. in. gl. ff. e. ⁊ ideo notarij fm Ang. solēt apponere in instrumētis illā clausulā, cū de p̄senti inter partes subsit lis aut in futurū subesse speretur ⁊c. imo plꝰ ꝓbat iste tex. iūcta gl. qꝺ valet trāsactio, nō solū qn̄ in futurū timet̃ moueri lis de iure, sed etiā si solū de facto. intellige tn̄ sane cessante calumnia / que vitiaret trāsactionem, nisi esset ex parte rei. in. l. summa. in p̄n. ff. de condi. inde. dicam in. l. sub pretextu īstrumēti. j. eodē / ¶ Secundo not. ex tex. ibi ꝑpter timorem litis. qꝺ idē operatur metus future, acsi de p̄senti esset lis. sic in simili idē operat̃ timor guerre, acsi guerra esset: quātuȝ ad remissionē q̄ dȝ fieri ex pacto gabellarijs seu datiarijs ꝑpter guerrā. fm Pet. de anch. in cōsi. lxxxvij. qꝺ inci. p̄missa facti serie cōsyderata. quē sequit̃. d.
3 Alex. in. l. diuortio. in prin. in. iij. col. ff. so. ma. ¶ † Similiter ideȝ operat̃ timor ⁊ suspicio fuge: acsi debitor esset in actu fugiēdi: vt possit ꝓpria autoritate capi. glo. in. l. q̄situ. ff. de pig. Bal. ⁊ Sali. in. l. pe. ꝑ gl. ibi. C. de pig. act. Bal. in. l. si qs in tātā. in. vj. col. C. vn̄. vi. ⁊ in. l. generali. C. de decur. lib. x. quāuis de hoc vltimo dubitet Ang. in. l. aristo. ff. de iure delib. ⁊. l. nemo carcerem. C. de exacto. trib. lib. x. ¶ Similiter sufficit timor. armorū. l. iij. §. armis deiectū. et ibi Bar. ⁊ Ang. ff. de vi ⁊ vi arma. Bal. in. c. cū dilectus. in vlt. col. vbi limitat de or. cog. adeo ꝙ ille qui stat cū alio armatus dicitur ferre opem eiꝰ delicto: q̄uis nō faciat aliquē actum. fȝ Jnno. in. c. continentiā. de cleri. percusso. refert ⁊ reputat tenendum menti Bal. in. l. raptores. in pe. no. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in. c. j. in prin. de benefi. fra. in vsi. feu. ⁊ i. l. j. i. ij. col. C. de ser. fug. ⁊ i. l. ob hec ꝟba. ff. de infa. ⁊ in. l. j. §. sed ī eo. ff. ad sena. sylla. i. l. data opera. i. xij. col. q accu. nō pos. Lud. ro. ī cōsi. cxvij. qꝺ inci. ex premissa statuti particula. imo plus tenet Bal. in. l. nō ideo minus. in vi. col. C. de accusa. ꝙ lȝ sit qs in loco remoto, ⁊ lōginquo a loco ī quo facio homicidiuȝ: tn̄ si ꝑpter eū ego reddor audacior, ⁊ offensus timidior dicitur. prestare auxilium homicidio: imo plus Ang. i. d. l. iij. §. armis. pōderat gl. j. quā dicit esse diligētissime notandā. qꝺ dicta regula, qꝺ sufficit timor armorū / ꝓcedit etiā si ille qui cū armis ac
a cessit arma deposuit. vnde ille qui surgitª cōtra aliquem, licet arma deponat anq̄ aliqd faciat: tn̄ illud qꝺ facit dicit̃ armis fecisse
4 sequit̃. d. Alex. i ↄsi. cxxj. i. iij. vo. qꝺ ici. qm̄ p excellētissimū. † ¶ Similiter paria sunt aliquid fieri coacte, vel timore coactionis. l. nouissime. in prin. in ver. metu. qꝺ fal. tuto. auto. vbi Bal. ad hoc no. ⁊ dicit ꝙ alibi nō ita bene reperitur ⁊ per hoc infert̃ qꝺ idē est cōfiteri metu ⁊ formidine tormētorū, acsi cōfiteretur in tormētis. infert etiā ad alia not. de quibus ibi per eū. ¶ Et Dy. in. d. l. nouissime. not. ex illo text. quod suspicio tormentorum idem operatur qꝺ ipsorum illatio: idem dicit Bal. in. l. interpositas. in fin. j. eo. et in. c. j. §. item sacramenta. de pace iuramē. firmā. in vsi. feu. ⁊ in. c. si. ad si. de appella. ¶ Facit quod tenet Joā. an. in regula bona fi
5 des. in princip. de regu. iur. in. vj. † qꝺ qui soluit nulla coactione adhibita, sciens se posse cogi, dicitur inuitus soluisse. ¶ Et ideȝ Joan. an. in. c. preterea. secundo de iure patro. not. ex illo text. in verbo extorquentes. ꝙ dicitur ab inuito extorqueri, illud quod quis vltro soluit petenti, sed solito extorquere: sequit̃ Jo. de ana. in. c. ij. in. xiij. col. de delic. puero. ¶ Tertio pōdera textū. in verbo cauisse. nam Bar. dicit ꝙ glo. scꝺa intelligit, qꝺ cautio fuit facta pacto nudo. ⁊ ꝑpterea opponit Bar. ꝙ ex pacto nudo agi nō potest. ⁊ responde / vt hic per eum. dic melius cum gl. allegāte. l. san
6 cimus. C. de verb. signi. † ꝙ imo intelligit̃ mediante stipulatione: q: sic intelligit̃ verbuȝ cautio prolatū a. l. vt in. d. l. sancimus. cum gl. j. imo verbū cautio, non solum intelligit̃ per stipulationē imo etiaȝ debet interuenire obligatio bonorū: fm Bart. in. l. si prius. in. x. col. in ver. tertio quero nunquid cautio. ff. de ope. no. nun. et in. l. pretorie. tertia. vbi etiā Ange. ff. de p̄to. stip. ⁊ in. l. j. ff. qui satis. cog. Jmo. Paul. ⁊ Mod. in. l. diuortio. §. interdum. ff. sol. mat.
7 ¶ Capio glo. tertiam que vult † qꝺ trāsactio ꝓprie dicat̃ ex parte actoris, ⁊ nō ex parte rei. Jdem tenet glo. p̄cedens. ⁊ hoc demonstrat etymologia vocabuli / vt dixi. s̄. in rubri. vnde ista gloss. facit ad statutum, disponens qꝺ transigens teneatur soluere gabellā nam cum in statutis verba debeant proprie intelligi, intelligeretur ex parte actoris, ⁊ non rei, Tamen docto. Perusini quos refert domi. Anto. de alexan. tenent contrarium. precipue ratione correlationis, et vt equalitas seruetur: ⁊ dicit domi. Anto. qꝺ ita seruatur in practica, et mihi placet quādo militaret identitas rationis. alias standum esset etymologia vocabuli negatiue concepte, quando diffinitio non repugnat. vt dixi in. l. ij. §. appellata. ff. si cer. peta. Jtem aduerte qꝺ iste gloss. facte sunt timore contrarij. qꝺ declara vt per bar. hic.

1 ☞ Jmperatiuum relatum ad eum de cuius commodo agitur, non importat necessitatam, sed consilium.
2 Jnfirmitas corporis prestat vacationem seu excusationeȝ ab his muneribus publicis, q̄ corpore implenda sunt: nō que pecunia,
3 Stante statuto / ꝙ consules artium cognoscant de causis. intelligitnr de causis spectantibus ad illam artem.
4 Stante statuto / qꝺ libris mercatorū adhibeatur plena fides. intelligitur quādo scribunt de spectantibus ad suam mercantiam.
5 Statutū disponens de fide plenaria adhibenda thesaurario, nō procedit quando agitur de materia non pecuniaria: ⁊ sic nō pertinente ad officium thesaurie.
6 Stante statuto / ꝙ filiusfa. mercator vel artifex obligetur, intelligitur si contrahat causa illius mercantie.
7 Domini nō tenētur de delicto suorum officialium vel famulorū quādo delinquunt extra ministerium quo dn̄s eis vtebatur.
8 Potestas vel cōmunitas non tenetur de delicto suorum officialium, quando delinquunt extra officium.
9 Fideiubens pro fidelitate seruanda a castellano alicuius arcis / vel castelli, nō tenetur de infidelitate vel delicto qꝺ committit extra custodiam arcis.
10 Fideiussor cambij non tenetur pro mercantia scripta in libris cābij.
11 Nuntio publico non creditur, nisi circa officium suum.
12 Statutum disponens bānitum haberi pro confesso, intelligitur quo ad maleficia scripta in libro banni: ⁊ non quo ad alia.
13 Actor qui debet habere cētum ex vna causa ⁊ vna actione, potest petere quinquaginta: ⁊ sic partem de illis centum.
14 Passus simul plures iniurias vel plura furta, potest pro vno tantum agere.
15 Judex ex officio etiam parte non petente potest cogere reum vt declaret exceptionē suam abscuram: ⁊ etiam actorem. reo non petente, vt declaret libellum suum.
16 Reus excipiens de transactione, non videtur fateri debitum qꝺ actor petit.
17 Sententia debet esse conformis libello.
18 Transactio ⁊ sententia equiparātur.

Age cum geminiano. Jsta. l. est obscura ī text. ideo p̄mitte / qꝺ legit̃ altero de duobꝰ modis. vno modo fm glo. in verbo nominatim. quādo petitio rationis administrate tutele fuit specialis, super certa specie administrationis frumenti, ⁊ similiter transactio fuit specialis: et iste est verus intellectus in se. sed est de indubilitabili. Unde secundo modo ⁊ melius legitur per glo. in verbo quāta pecunia: ⁊ per gl. fi. ⁊ docto. qꝺ ista. l. loquatur quādo fuit petita generaliter redditio rationis totius administrationis, licet postea transactio fuerit subsecuta sub vna certa specie tantum ex administratione. et
1 ad hoc bene pōdera rationem assignatam in fi. tex. ¶ † Nota primo ex tex. in verbo age. iuncta glos. quod imperatiuum relatum ad eum de cuius commodo agitur, non importat necessitateȝ. sȝ consilium. facit. l. ij. in fi. ⁊ ibi Bar. ff. manda. ⁊ in simili tex. in. l. titio centum. in princi. ⁊ ibi Bart. ff. de condi. ⁊ demon. sic econtra verbum rogatiuum prolatum a superiore, necessitatem importat gl. in. l. j. ff. qꝺ iussu. ¶ Scꝺo no. qꝺ specialis trāsactio specialem oprat̃ effectuȝ, ex quo nota. fm Bal. ⁊ Salic. quod limitata

a ¶ Unde ille q surgit. Adde gl. j. in. l. iij. in. §. qui armati. ⁊ ibi Ange. ff. de vi ⁊ vi arma.

causa limitatū ꝓducit effectū:ꝛ ad ħ vulgo quotidie allegatur
ista.l.concordat.l.in agris limitatis.ꝛ ibi Bar.ff.de acq.re.do.in
bonis lecturis.hinc dixit tex.in.l.ij.§.corporis debilitas.ff.de va-
2 ca.mu.†ꝙ infirmitas corporis p̄stat vacationē seu excusationem
ab his muneribus publicis,q̄ corpore implēda sunt nō que pecu
nia.facit tex.in.l.antepe.ff.ex qui.cau.maio.ꝛ text.no.in.l.cū duo-
bus.§.cū duo.ff.pro soc.ꝛ in.l.iij.§.eodē modo.ff.nau.cau.stabu.
Ad idē tex.in.l.fi.C.de iuris.om.iudi.per quē not.ibi Bal.in.iij.
no.ꝛ etiā antiqui ꝛ Cy.ꝛ Ang.ibi/ꝙ cōsules mercatorū q habēt
cognoscere de causis mercatoruꝫ,intelligitur qñ cause sunt occa
sione mercātie:secus si aliter.ꝛ idē in ꝯsulibus notarioꝝ fm eos.
¶ Unde cōsuluit Lud.ro.in cōsi.ccc.qđ incip.in casu proposito.
3 †ꝙ stante statuto ꝙ cōsules artiū cognoscāt de causis,intelligit̄
4 de causis spectātibus ad illā artē:ꝛ nō de alijs.†Similiter vide-
mꝰ/ꝙ stante statuto/ ꝙ libris mercatorū adhibeat̄ plena fides.
intelligit̄ qñ scribūt de spectātibꝰ ad suā mercātiā.puta si merca
tor pannorū scriberet de pānis traditis alicui secꝰ si scriberet de
alio deposito vel mutuo,fm Jo.an.in addi.Spe.in tit.de instru.
edi.§.nūc dicēdū.in additione magna posita sup ver.priuatorū.
in.j.col.sequit̄ Lud.ro.in consi.xxiij.qđ incip.pro discutiēda veri
tate thematis.ꝛ in cōsi.xxv.qđ incip.in pūcto p̄posito breuiter di
cēdū.d.Frā.de aret.in.cōsi.xxxiij.qđ incip.cōsultatio p̄missa.in.j.
col.ꝛ in consi.xliiij.qđ inc.in p̄posita cōsultatione viso articulo.et
d.Alex.quāuis nihil alleget de p̄dictis in.l.admonēdi.in.xxviij.
col.ff.de iureiurā.Hinc cōsuluit Lud.ro.in consi.cccxix.qđ inci.
5 in causa Joā.†ꝙ statutum disponens de fide plenaria adhibēdo
thesaurario.nō ꝓcedit quādo agit̄ de materia nō pecuniaria,ꝛ
6 sic nō pertinēte ad officiū thesaurarie.†Similiter stāte statuto
ꝙ filiusfa.mercator vel artifex obliget̄,intelligit̄ si cōtrahat cau-
sa illius mercātie vel artificij:fꝫ Bal.in.l.fi.in.ij.col.C.ad mace.
in.l.iij.§.ex hoc edicto.ff.nau.cau.stab.Paul.de cast.in.l.j.§.in fi-
lio fami.ff.ad mace.vbi dicit ꝙ pluries vidit istū casuꝫ de facto flo
rē.Similiter syndici q habēt syndicare officialē,nō ipediūt se de
gestis extra illud officiū,fm Bald.in.l.ij.C.vbi de ratioci.et in.l.
obseruare.§.ꝓficisci.in.ij.q.ff.de offic.ꝓcō.ꝛ leg.Bal.in.d.l.iij.§.
7 ex hoc edicto.¶†Similiter dñi non tenent̄ de delicto suorū offi-
cialiū vel famulorū,quādo delinquunt extra ministeriū quo dñi
eis vtebat̄.ita Bar.in.l.ne qd.in prin.ff.de incē.rui.nau.ꝛ in.l.j.§.
familie.ff.de publica.Panor.in.c.j.in.iij.col.de resti.spol.Pet.de
anch.ꝛ Domi in.c.si eps.de offi.ordi.in.vj.Et dicit Ang.in.l.j.C.
8 si re.ꝓuin.†quod potestas nō tenet̄ de male gestis p suos officia
les,extra eorū officiū.hinc cōsuluit Lud.ro.in cōsil.cccxxviij.qđ
9 incip.in casu ꝓposite cōsultationis,†ꝙ cōmunitas non tenet̄ de
delicto officialis a se electi:quādo delinquit extra materiā officij.
similiter de fidelitate seruāda a castellano alicuiꝰ arcis vel castel
li,nō tenet̄ de infidelitate vel delicto qđ cōmittit extra custodiā
arcis,puta si exercet robariam.fm Bal.in.l.j.circa prin.ff.de ma
gi.cōue.alibi tenet do.Pe.de peru.in suo trac.societatis.in.viij.
10 parte.q.xl.†ꝙ fideiussor cambij,nō tenet̄ pro mercātia scripta in
libris cambij.ꝛ ita dicit cōsuluisse Bald.qꝛ fideiussor in causam
11 limitatā,non tenet̄ extra illā causaꝫ.†Similiter nuntio publico
nō credit̄,nisi circa officiū suū:vnde si dicat citatū dixisse ei iniu
riā,nō credit̄ sibi fꝫ Jo.an.in addi.Spec.in ti.de cita.§.j.in prin.
sequit̄ Panor.in.c.cū parati.in.iiij.colū.de app.Alibi tꝫ Bald.
12 in.l.si aduersarius.C.de fi.instru.†ꝙ statutū disponēs bānitū ha
beri ꝓ cōfesso:intelligit̄ quo ad maleficia descripta in lib ro bāni
et nō q̊ ad alia:ꝛ ista oīa sunt ꝓpter hāc regulā:qꝛ limitata cau-
sa limitatū ꝓducit effectū,ꝛ hoc modo ista regula est vtiliter am
plificata.¶ Tertio no.scđm primū/intellectū fm Ang.ꝛ Mo.
13 hic/ꝙ†actor q dꝫ habere cētū ex vna causa ꝛ vna actione pōt pe
tere.l.ꝛ sic partē de illis centū:ꝛ ita practicāt periti aduocati du
bitantes de iure suo,vt experiant̄ qūo ꝓbare possint in illa par-
te.de quo per.Bar.in.l.in cōmodato.§.duobus.ff.commoda.ꝛ i
l.scire debemus.in prin.vbi Mod.ff.de verb.obli.ꝛ in.l. quidam
14 existimauerūt.vbi dixi.ff.si cer.pe.¶ Subdit An.hic†/ꝙ passus
simul plures iniurias,vel plura furta,pōt ꝓ vno tātuꝫ agere.ita
dicit esse tex.no.in.l.interdū.§.fi.ff.de fur.¶ Quarto no.ex tex.
15 ibi iudex queret ꝛc.fm Bal.Sali.Mod.hic/ꝙ†iudex ex officio
etiā parte nō petēte,pōt cogere reū vt declaret exceptionē suam
obscurā:ꝛ multo fortius pōt cogere actorē ēt reo nō petēte,vt de
claret libellū suū obscurū:ratio qꝛ interest ipsius iudicis,adhoc
vt posset certā ferre sententiam.idē tenet Bal.in.l.j.in vlt.co.C.
vt q̄ des.aduo.Panor.in.c.ij.de li.ob.licet.d.An.ibi dubitauerit
ꝛ hic not.limitationē regule.l.ij.in fi.C.de an.except.vbi dicit̄/ꝙ
ꝓcedit libellus incertus ꝛ obscurus parte nō opponēte,dixi in.l
edita.š.de edē.¶ Quinto not.ex tex.ibi ꝓbatū fuerit fm Bald.
16 Sali.ꝛ Mod.†hic/ꝙ reus excipiēs de trāsactione,nō videi fate
ri debitū qđ actor petit de quo per Bar.in.l.nō vtiqꝫ.ff.de excep
ratio est/qꝛ inducta ad hunc effectū,nō debēt operari cōtrariū.
l.legata inutiliter.ff.de adi.le.¶ Ultimo istū tex.alleg.ꝛ pōderat

a ¶ De dictione nisi,adde Bar.in.l.titia.in.§.lucius.ff.de manu tes.bar.i l.scio.in.§.vxori.ff.de annuis leg.Jnno.j.c.duduꝫ.el.ij.de ele.archi.in c.j.de consti.lib.vj.

Bar.in.l.j.ad fi.š.eo.vt ibi per eum.¶ Capto glo.in ver.subebit.
istā gl.diuide in duas partes.In prima remouet cōtrariū.In se
cunda que est ibi.sed cōtra.j.eo.gl.opponit.ꝛ pro solutione ponit
quadrimēbrē distinctioneꝫ,de quolibet mēbro dicet̄ in.l.sub pre-
textu specierū.j.eo.¶ Ex p̄ma parte gl.collige duas cōclusiones.
prima/ ꝙ in hac.l.nō requirit̄ aliqua replicatio.ꝛ in hoc bene di-
cit,declarādo vt per Bar.scđo vult glo.hic/ꝛ expressius gl.in.d.l.
sub p̄textu specierū.i gl.fi.ꝙ differētia sit inter sentētiā generali-
ter latam super administratione tutele vel cure,vt illa mero iure
obstet in oībus.vnde reqrit̄ replicatio.aliud sit in trāsactione ge
nerali,vt hic.ratio diuersitatis:qꝛ snīa refert̄ ad petitionem,que
17 fuit generalis,nō autē ad prosecutionem specialem:ratio† qꝛ sen
tentia debet esse conformis petitioni.l.fi.de fideicom.liber.l.vt
fundus.ff.cōmuni di.c.licet heli.de simo.non sic est in transactio
18 ne,† tamen qꝛ transactio et sententia equiparantur.l.non minorē.
j.eo.dic vt per Bar.hic.

1 ☞ Dolus in trāsactiōe pōt cōmitti altero de duobus modis.
3 Transactio potest fieri nuda conuentione,ꝛ mediante aquiliana
stipulatione.
Actio extincta per acceptilationem, non potest amplius inten-
tari: sed si i transactione interuenit dolus,agitur de dolo:nisi su
per dolo transactum sit.
4 Confessus in iudicio non appellat.
5 Dictio nisi,quot modis ponatur in iure.
6 Dictio preter.quid importat.
7 Dolus dans causam trāsactioni nō annullat eam ipso iure.
8 Ad hoc vt renuntiatio doli valeat,duo requirūtur copulatiue.
9 Ubi requiritur fieri expressam vel specialem mentionem alicu-
ius actus,non sufficit ꝙ fiat generalibus verbis.
10 Acceptilatio inuentione ꝛ forma est de iure ciuili.
11 In generali remissione non excluditur dolus de preterito.
12 Licet dolus de futuro nō possit expresse,ꝛ directo remitti futuro
administratori tamen potest remitti per indirectum.

Ctione administrate.

Premitte ad euidētiā ꝛ itellectū ver.nisi de dolo.ex mēte Bar.et
1 clare ponunt Bal.ꝛ Sal.hic†ꝙ in p̄senti materia pōt
cōmitti dolus altero de tribus modis.¶ Primo in administrā-
do:qñ tutor vel curator dolose administrauit.de isto dolo nihil tā
git hic.fꝫ aliqd dixi in.l.j.š.eo.¶ Scđo cōmittit̄ dolus in transigē
do:qñ dolus inducit ꝛ dat causam transactioni:ꝛ de isto dolo pro
prie loquit̄ tex.hic in isto ver.nisi de dolo.fm intellectū Azo.quē
teneas,ꝛ planus est ad hūc tex.¶ Tertio modo committitur do-
lus post trāsactionē factū in nō obseruādo vel adimplēdo cōuen
ta in transactione,ꝛ de isto dolo loquit̄ iste tex.in ver.nisi de dolo
fm Pla.quē tenēt Bart.ꝛ Ang.hic.tene precedētem intellectū.
2 ¶†Itē premitte ꝓ intellectu tex.ꝙ trāsactio pōt fieri altero de
duobꝰ modis:¶ Uno modo simplici ꝛ nuda cōuentione.ꝛ tūc si
promissa.in trasactione nō seruent̄,vel nō impleant̄, licituꝫ est re
dire ad primā actionē:qꝛ illa nō est extincta nec sublata.¶ Secū
do modo pōt fieri trāsactio mediāte aquiliana stipulatione ꝛ ac
ceptilatione:per quā acceptilationē ipso iure tollit̄ actio compe
tens actori:ideo exorit̄ tunc arduū dubiū,si reus nō obseruet con
tenta.in transactione,quo remedio ipsi actori succurrat̄: nam ad
veterem actionē redire non pōt:qꝛ illa ipso iure extincta est per
acceptilationē ideo tunc aliqui tenent,quod detur actio de dolo.
Aliqui ꝙ actio pre.ver.aliqui qđ cōdictio ob.causam,vt reponat
se in prima obligatione: quā difficultatē glo.hic plene attingit/ꝛ
3 super ea dicitur.¶ Diuidit̄ i tres partes/vt per Bar.h.d.†Actio
extincta/per acceptilationeꝫ,non pōt amplius intentari:sed si in
trāsactiōe dolus interuenerit,agit̄ de dolo:nisi sup dolo trāsactū
a sit.h.d.¶ Nota de dictione nisi:[a] que bis est posita in text.in pri-
ma ponit,ꝛ affirmat.in scđa priuat seu negat.dic vt per Barto.ꝛ
alios hic.ꝛ plenius Bar.in.l.si eū.§.qui iniuriarū.ff.si quis cau-
tio.et teneꝙ dictio nisi: cum sit exceptiua , necessario significat
oppositū antecedentis cui immediate aduersat̄.vñ si p̄cedat ora
tio negatiua,dictio nisi ponit ꝛ affirmat:si vero ecōtra p̄cedit ora
tio affirmatiua,dictio nisi negat ꝛ priuat:adđ tex.in.l.extraneo.
ff.de ven.in pos.mit.ꝛ in.l.iiij.ff.de custo.reo.ꝛ in.c.cū accessissent.
in fi.de cōsti.¶ Et no.ad actū praticū,vnū ex quo potes magnuꝫ
honorē reportare/qđ singu.ponit Bal.in.d.c.cum accessissent.in
v.colū.ꝙ si ego actor facio tibi positionē,ꝙ debes mihi centū ex
causa mutui.ꝛ tu reus respōdendo positioni dicas,nego vel non
cōfiteor nisi probet̄ illa dictio nisi ponit:ꝛ ideo si ꝓbo per testes,
aderit geminata ꝓbatio.s.p testes ꝛ p cōfessionē tuā.¶ Ex ħ er-
go sequit̄ effectus/ꝙ si feratur snīa cōtra te,nō poteris appellare.
4 †qꝛ cōfessus in iudicio nō appellat.l.ij.ꝛ.l.abstinendū.C.quo.ap.
no reci.ꝛ dicit Bal.ꝙ aduocati impiti nesciūt aduertere qd sit ħ
dictū/nego nisi ꝓbet̄.teneas bñ cordi.¶ Itē ad p̄dictā doct.addo
facere qđ per ista verba:nolo aliquā in vxorē nisi te.certe isto casu
dico te in

dicor te in vxorē accipere.fm Spe.in tit.de spon.§.j.ꝟ.j.do.Anto.
de bu.⁊ Panor.in.c.ex parte.de spōsali.ibi fortius tenet Panor.
ꝙ si dico nō habebo aliā in vxorē nisi te.ista verba important ma
trimonium de presenti lz sint verba futuri tpis,importantia ha-
bitum/⁊ non actum.Contra predictā doc.ꝙ bene precedit oratio
negatiua/ꝙ dicto nisi non affirmet,nec ponat:facit tex.in regula
nō remittit peccatū.de reg.iur.in.vj.¶ Scdo ⁊ fortius obstat for
titer tex.in.l.diuus.in prin.cū gl.ff.de penis.ꝓpterea glo.ibi decla
rando tex.exponit nisi pro sed.sequitur Richa.malum.⁊ Alb.in
d.l.si eum.§.qui iniuriarū.in pe.col.vide Bart.in.d.l.diuus.q ali-
ter late rūdet:sed non ex toto satisfacit.¶ Item adde inquātum
Bar.opponit de.l.titia.§.fi.ff.de manu.testa.⁊ respōdet vt hic per
eum.⁊ plenius in.d.§.qui iniuriarum.adde qd vult Bald.in.c.cū
olim nobis.in.ij.colū.de elec.qui ponit alios intellectus ad illum
text.precipue vnū quem dicit esse subtilem.⁊ postea infert/ꝙ si te-
stator dicat nō lego tibi seruos nisi stichum ⁊ Joannē,ꝙ stichus
et Joannes non sunt legati:quasi sint due negationes tendentes
solum ad priuationē.Facit qd per illam.l.titia.§.fi.decidit Bal.
in.c.preterea requisiti.in pe.col.de appel.ꝙ si iudex dicat aperte,
nisi tu purgaueris te/non absoluo/ꝙ si petrus se purgat,per hoc
non est absolutus.per text.quē ipse dicit nō esse alibi in iure in.d.
l.titia.§.fi.tamē idē Bal.in.c.cum accessissent.in.v.col.de cōstitu.
tenet/ꝙ si dico non promitto tibi centū nisi papa Perusiū vene-
rit:certe papa) veniente Perusium necessitator illa centum:ꝫ vt
ibi per eum.Sed dictam.l.titia.§.fin.limita sing.vt procedat,qn̄
solum adesset vna conditio negatiua,importata per dictionem
nisi.secus si adesset prima conditio libertatis affirmatiua,deinde
alia negatiua.nam ambabus cōditionibus impletis cōsequitur
libertatē.tex.est nota.in.l.si quis ita libertatem.§.fi.ff.de sta.libe.
Ultimo adde qd decidit Rapha.cu.in cōsi.lxxxiij.incip.propo-
nitur ꝙ ser blancus.in scdo dubio.¶ Itē adde circa qōnē Bart.
qn̄ promitto nō vēdere aliȷ̄ nisi tibi.tex.no.in.l.si sterilis.§.si tibi.
ff.de act.emp.glo.⁊ plenius Bar.et alios in.d.§.qui iniuriarum.
Spe.⁊ Jo.an.in.l.qui rome.§.coheredes.ff.de ver.oblig.Nico.de
neapo.instit.de act.in princ.late Albe.de rosa.in dictionario suo
in verbo nisi.Itē adde ꝙ in ista qōne ꝯ̄riū tenet Bald.in.d.c.dū
accessissent.in.v.col.motus bono fundamēto:q: si illud venderet
nisi tibi,solū,denotaret potentiā ⁊ habilitatē:certe ista ꝟba essent
superflua,⁊ cōtractus superfluus:q: ista habilitas ⁊ ista potētia:
ꝙ posses mihi vendere,oīno inerat a natura.l.sicut.C.de actio.⁊
obli.ergo hec adiectio debet intelligi vt aliquid operet̄.l.si stipu-
latus.ff.de vsur.in.l.j.in fi.ff.ad municip.nedū eīn clausule appo-
site in cōtractibus debēt intelligi vt aliquid operent̄,imo singule
dictiones ⁊ syllabe.fm Bal.in rub.C.de cōtrahen.emp.in.ix.q.⁊
5 est glo.no.in.c.solite.in verbo tanꝙ.de maio.et obedi.¶ †Quot
autē modis ponatur in iure ista dictio nisi:habes p Bal.⁊ Salic.
hic:⁊ latius Alber.in.d.§.qui iniuriarū.quorū dictis adde/ꝙ di-
ctio nisi:aliqn̄ exponitur ꝓ fine.glos.in.l.sancimus.in princi.C.de
dona.Et illā glo.ponderat ibi Rapha.ful.facere ad illud in quo
dicit se cōsuluisse dum esset cōtrouersia inter regē Ungarie,tunc
electū imperatorē:⁊ serenissimū ducale dñium Uenetorū:fecerūt
cōpromissum in summū pontificē,sub hac forma verborū,vt ipse
Romanus pōtifex de omnibus ⁊ quibuscūqꝫ eorū cōtrouersijs,
nisi partium volūtate ꝓnuntiare posset.dicit ꝙ super illa dictione
nisi.varij varia dicebāt.sed ꝙ ipse consuluit/ꝙ ibi dictio nisi cape
retur ꝓ fine.⁊ esset sensus/ꝙ summus pontifex posset ꝓnuntiare
de quibuscūqꝫ cōtrouersijs sine partiū assensu aut voluntate.per
6 illā glo.ibi:quā dicit sibi fecisse magnū honorem.¶ †Successiue
a tangit Bar.de dictione preter.[a] cui adde gl.⁊ Bart.in.l.j.in fi.ff.
de pig.act.⁊ in.l.seio.§.vxori.ff.de annu.lega.et in.l.qui ita.ff.de
dot.preleg.⁊ latius ꝙ̄ alibi in.d.§.qui iniuriarū.⁊ tex.in.l.qui bo-
na.§.si quis q:.⁊ ibi Jo.de arc.Ange.⁊ Imo.ff.de dā.infec.⁊ tex.
in aut.hoc amplius.⁊ ibi pōderat Bald.in.iiij.col.C.de fideicō.
Alb.in dictionario suo.in ꝟ.preter.late Lud.ro.in cōsi.cccxxviij.
qd incip.presens cōsultatio in plura quesita diuidit̄.in.j.⁊.ij.colū.
⁊ cōsydera text.in.l.j.ff.si quis cautio.vt ibi dixi.¶ Et dū bar.hic
limitat in odiosis,per dictū Inn.in.c.dudū.el.ij.de elect.qd dictū
in specie refert Barto.in.d.l.seio.§.vxori.ꝙ si papa dicit dispenso
tecum,vt alia beneficia preter detenta possis licite retinere:certe
super obtētis nō dr dispēsatū.ratio q: dispēsationes sunt odiose.
c.j.in fi.de fi.presby.in.vj.idē tenet Ang.in cōsi.ccxciij.qd inci.qn̄
in vltimis volūtatib⁹.in.iij.col.pro ista limitatio.facit qd vult gl.
singu.in cle.j.in ver.facere.de vsur.vbi glos.tenet/ꝙ si statuto ca-
b ueatur[b],ꝙ feneratores nō possint capere pro vsuris preter duos
denarios pro libra:dictio preter,nō ponit ꝙ duo denarij possint
capi:q: hoc modo statuentes inciderent in excōicationē.⁊ de illa
gl.facit festū Bal.in aut.ad hec.in.iij.col.C.de vsur.⁊ in.l.gallus.
7 §.ille casus.ff.de lib.⁊ posthu.in.d.§.qui iniuriarū.¶ †Secundo
no.ex hoc text.ꝙ dolus dans causam trāsactioni non annullat eā
ipso iure:contra qd oppone ⁊ solue vt per Bart.⁊ Moder.hic:⁊

8 plenius in.l.sub pretextu.ij.j.eo.¶ †Tertio diligēter not.ex ver
si.ꝙ ad hoc vt renūtiatio doli valeat,duo copulatiue requirunt̄.
Primo ꝙ renuntians sit legitime etatis/cōsequēter maior.xxv.
an.Nam si esset minor non valeret:q: lex presumit ꝙ ea fragilita
te qua inducitur minor ad trāsigendū,eadem fragilitate induce-
tur ad renuntiandum dolo.l.doli mali.in versi.diuersum.ff.de no
ua.Scdo requiritur quod renūtiatio specialiter fiat:vt dicit hic
in ꝟbo nisi specialiter.Non sufficeret ergo generalis renūtiatio:
prout in specie tenet gloss.in.l.pōponius.j.in ver.absit.ff.de nego.
gest.specialis eīn renuntiatio plus operat̄ ꝙ̄ generalis.l.sed et si
quis.§.quesitū.ff.si qs cau.no.Barto.⁊ doc.in.l.qui rome.§.duo
fratres.ff.de ver.obli:⁊ facit ratio:q: vbicūqꝫ lex aliquid speciali͛r
requirit vt hic,ibi non sufficit generalis renuntiatio:vt declarat
Bar.in.l.j.ad fi.ff.si quis in ius voca.nō ierit.⁊ in.l.fi.ad fi.C.si ꝯ̄
ius vel vti.pub.⁊ in.l.si quis in principio testamenti.in.iiij.col.in
ꝟ.quero quid si testator.ff.de leg.iij.Ang.Pau.de ca.⁊ Moder.
in.l.si mihi ⁊ tibi.§.in legatis.ff.de leg.j.Adde glo.in cle.j.in ver. a
c specialiter.de iudi.q̄ vult ꝙ qn̄ aliqd debet fieri ꝟbis specialib⁹,[c]
nō sufficit ꝙ fiat generalibus.idem tenet Pet.de ancha.in.c.j.de
rescrip.in.vj.¶ Confirmo p text.in.l.si qn̄.§.⁊ generaliter.in ver.
nisi hoc speciali͛r.C.de inoffi.testa.p quem text.no.ibi. Guil.de cu.
Bal.⁊ Sali.⁊ Albe.Bal.⁊ Ang.in.l.de his.ff.de trāsac.ꝙ si fili⁹
vocat se tacitū ⁊ cōtentum de relictis a patre in testamēto,pro oī
⁊ toto eo ꝙ sibi debet̄ in bonis patris,nō per hoc intelligit̄ renun
tiasse legitime:quominus possit petere supplemētum legitime.⁊
pro hoc est melior tex.de iure in.§.ceterū.in aut.vt cū de app.co-
gno.Ad idem pōdera tex.in.l.fin.§.omnē.in ver.specialiter.C.de
admi.tu.p quē tex.dicit Bar.in.l.non existimo.circa fi.ꝑncipij.ff.
de admi.tu.ꝙ vidit multas tutelas cassari,in quibus nō interue
nerat specialis renūtiatio,de qua in illo tex.Ad idē tex.in.l.scire
oportet.§.sufficit.in.ꝟ.in specie.ff.de excusa.tu.p quē no.ibi Bal.
ꝙ nō sufficit gn̄aliter dicere ꝓpono exceptiōes,sz debēt opponi
specifice p illū tex.¶ Facit glo.in.c.pastoralis.de excep.que vult
qd non sufficit dicere oppono talem exceptionem,saluis oibus
alijs exceptionib⁹ mihi competentibus:sed opz illas specialiter
exprimi.Facit qd in simili vult gl.valde sing.in.c.inquisitores.in
versi.expresse.de hereti.in vj.ꝙ vbi respectu certe persone.debet
fieri mentio expresse,nō sufficit fieri mentio verbis generalibus,
contra quascūqꝫ ꝑsonas cuiuscūqꝫ qualitatis gradus aut condi
tiōis existāt.sed oz fieri singularis mētio p noīationē ꝑsone.Facit
clemen.cōstitutionē.de elec.p quā no.ibi.d.Anto.de bu.vt refert b
9 Imo.† ꝙ vbi requirit̄ fieri expressam vel specialē mentionem ali-
cuius actus,nō sufficit ꝙ fiat gn̄alibus verbis.¶ Limita tamen
predicta p tex.solēnē in.l.oēs.in ver.specialiter ac noiatim.C.de
prescrip.xxx.ann.quē ibi multū no.Bal.⁊ Ang.⁊ reputāt singu.
⁊ meliorē de corpore iuris/ꝙ sufficiat apponere clausulā que fre
quenter apponit̄ in bullis pape,nō obstantib⁹ quibuscūqꝫ etiā si
essent talia de quibus oporteret specialē mētionē etiā in indiui-
duo facere,ꝙ ista clausula sufficiat.Idem tenet Ang.in.l.diui.§.
licet.ff.de iure codi.¶ In ꝯ̄riū pōdera fortē,tex.in.c.qui ad agen-
dum.de ꝓcur.in.vj.Cy.in.l.vnica.ad fi.C.qn̄ impe.inter.pupil.et
vid.quē sequit̄ Lud.in consi.cccxxvj.qd incip.iste sunt rationes.
in.ij.col.⁊ in ꝯsi.ccccxxvj.qd inci.ꝙ indultū.in.iiij.colū.Cōcorda
ꝙ.d.l.oēs.ꝓcedit in dispositionib⁹ legū vel statutoꝝ,vel in his q̄
habēt vim legis:secus est in priuatis ꝑsonis.ita ꝓprie loquit̄ tex.
in.d.c.q ad agendū.⁊ ita in specie tenet Ang.in.l.lz ⁊ si qs.§.que
situ.ad fi.ff.si qs cau.qn̄ aūt ad hāc legē dicat̄ specialiter fieri/di- c
cetur.j.gl.fi.¶ Capio gl.in ꝟ.deducta.ex qua habes rōnē:quare
in hac lege requirit̄,ꝙ actio iure fuerit pri⁹ deducta in stipulatio
10 nem†:q: als acceptilatio q̄ inuentione ⁊ forma est de iure ciuili.l.
act⁹ legitimi.ff.de reg.iu.gl.⁊ doc.in.l.an inutilis.§.fi.ff.de acce.
nō posset tollere ea que sunt iurisgē.idē dicit gl.in.l.fi.⁊ ibi lati⁹
bal.C.de accep.quare aūt ea q̄ sunt iurisgē.magis tollant̄ p stipu
latiouē ꝙ̄ p acceptilationē.dic q: stipulatio nouat,⁊ sic nō in to-
tū tēdit ad destruēdū/ꝑut facit acceptilatio,fz gl.⁊ clarius bar.
in.d.l.an inutilis.§.fi.in ver.honorarie.Bal.in.l.fi.C.de accepti.
Sali.⁊ Fulg.hic.Capio gl.magnā in ꝟ.nisi de dolo.istā glo.di-
uido in duas partes prin.In prima ponit̄ dictū.In scda format
qōnem necessariā ad intellectū tex.scda ibi:sed pro quo dolo.pri
ma pars est clara.¶ Capio secūdam partē/quā subdiuido in sex
particulas.In prima querit gl.de quo dolo loquat̄ tex.cū possit
tripli͛r dolus cōmitti:vt declaraui.S.in euidentiali.In scda rūdet
fm Roge.⁊ Azo.ꝙ loquit̄ de dolo cōmisso trāsigēdo,qn̄ qs dolo
fuit inductus vt trāsigeret.⁊ iste est bonus ⁊ planus intellectus ⁊
sine scrupulo.⁊ istū tene.ista scda est ibi:rūdeo pro dolo in transa-
ctiōe.In tertia ibi:alij dicūt.refert scdm intellectum Plac.ꝙ iste
tex.loquatur de dolo postea cōmisso post transactionē iam perfe
ctam.in non implendo ꝓmissa in transactione.In quarta que est
ibi:qd nō placet glo.reprobat intelle.Pla.per tria fundamenta
lz Bar.Bal.⁊ Pau.de ca.dicāt qd sunt tm̄ duo fundamēta.nā

a ¶ De dictione pter.add doc.i.l.nullū.ff.de diuor.Dy.in regu.peccatū.de regu.iu.li.vj.Jo.an.in.c.dilecto.de testi.Joā.an.in addi.Spe.de spō.Rapha.cu.ꝯsi.cxj.ici.ciuis quidā Florentinus legauit.

b ¶ Caueat̄.Add Car.zab.in.c.cū dilectus.de cōsuet.

c ¶ Uerbis specialib⁹.Add Bal.in.l.fi.l fi.C.de here.vē.

ipsi credunt ꝙ gloss.inducat.l.j.§.si quis.ff.de do.simul cum.l.si
qs accepto.ff.de ꝯdi.cau.da.hoc modo actio de dolo nō cōpetit,
vbi alia pōt cōpetere.d.§.siqs.sed hic cōpetit cōdictio ab causaz
d.l.si qs accepto.igit̄ ꝛc.ego puto ꝙ sint argumēta separata.ꝛ ita
separatim inducit gl.nā.d.l.j.§.si qs.gl.vult inducere hoc modo:
nā ibi dꝛ,ꝙ si actio pma fuit extincta ꝑ acceptilationē.vt hic/sibi
nō cōpetit actio de dolo:tamē potes dicere/ꝙ ille text.loquit̄ quo
ad debitū antiquū:sed ꝙ nō possit agi ad ꝓmissa in trāsactione ꝑ
actionē de dolo,ille tex.non negat. In quinta que est ibi sꝫ si velis
tueri Pla.glo.defendēdo intellec.Pla.rñdet ad.d.l.si quis acce-
pto.ꝛ.l.si mulier.ff.de ꝯdi.ob cau.altero de q̄tuor modis. Primā
solu.reprobāt doc.ꝑ naturā ti.in quo situata est.d.l.si qs accepto.
Scd̄a ꝛ quarto sol.ad idē tendūt ꝙ hic debitū nō erat liquidū,ex
quo erat in controuersia.ꝛ in hoc bene dicit.sed in.l.si qs accepto.
debitū erat liquidū ꝛ hic diuinat.Tertiā sol.sequuntur Bartol.
Ang.Pau.de ca.ꝛ.d.Alex.hic:ꝙ in hac.l.adultus duo promise
rat. Primo liberare.ꝑ acceptilationē. Scd̄o amplius in ꝑpetuuz
non petere ꝛ istud scd̄m nunq̄ potuit ꝑfecte impleri:sed qꝛ istud
est diuinare nimiū ad hāc legē,ideo circa hoc nō insisto. In sexta
ꝛ vlti.que est ibi:sꝫ primā lecturā approbo.glos.ꝛ bene approbat
primū intellectū Azo.ꝛ illū sine scrupulo sequaris. ¶ Capio glo.
fi.in ꝟ.trāsactū sit:quā diuide in tres. In prima declarat text. In
scd̄a extēdit:ꝛ ꝓ extēsione allegat.l.j.C.de plus peti.q̄ nihil facit/
nisi iunctis no.ꝑ gl.ꝛ doc.ibi.ꝛ ꝑ gl.ꝛ Bar.in.l.in summa.in pn̄.ff.
de cōdi.inde. In tertia format no.qōnē:scd̄a ibi:ꝛ intellige.tertia
11 ibi:itē querit̄. ¶ Ex tertia parte habes duo notare. Primum ex-
presse/ꝙ in generali remissione nō excludat̄ dolus de preterito.et
ad hoc istā glo.reputat sing.Bal.in.l.cū necessitatē.C.de fideicō.
Sed aduerte ista gl.intelligit̄ altero de duobꝰ modis:vno modo
ſm Cy.ꝛ Bal.Sali.Pau.de ca.ꝛ.d.Alex.hic.Cy.ꝛ Bal.in.l.sub
pretextu.ij.j.c.qd̄ gl.velit facere differētiā iter ꝯtractꝰ iter viuos,
et vltimas voluntates:ꝙ in cōtractibꝰ seu in generali remissione
inter viuos,includat̄ dolus de preterito:secus sit in vltimis volū
tatibus. Idē tenēt Bal.ꝛ Ange.in.l.si vnus.§.illud.post glo.ibi.
ff.de pac. Ratio differentie est/quia in vltimis volūtatibꝰ legata
relinquunt̄ ꝓpter benemerita.l.nec adiecit.ff.ꝓ soc.que cessant in
his in qbus dolus intercessit:que ratio cessat in cōtractibus.de
quo etiā ꝑ bal.ꝛ Imo.in.l.si seruus vetitus.ff.de lega.j. Nō puto
ꝙ ista sit intētio huius glo.qꝛ dictū gloss.debet intelligi ſm leges
quas allegat.Bar.in.l.nō solū.in.ij.§.si liberationis ꝓba.ff.de lib.
leg.ꝛ in.l.cū quidā.ff.de his qbus vt indig.Sali.in l.ex cautione.
in.x.col.de non nu.pecu.Jo.an.in.c.cū nūtius.de testi.Sed glo.in
differētia quā facit/alleg.leges q̄ loquunt̄ solū in vltima volūtate
vn̄ credo ꝙ alia sit mēs gl.nō quidē cōstituere differētiā inter con
tractꝰ ꝛ vltimas volūtates,sꝫ bene in modo cōceptionis verboꝝ:
et ita itelligit Fulg.nā si simpl'r liberat,vel relinquit liberationē,
nō includit̄ dolus:secꝰ si in specie remittat quācūqꝫ actionē,ꝛ hāc
differētiā ꝓprie facit text.in.l.si quis rationes.de liber.lega.alleg.
in gl.et q̄uis tex.dicat specialr̄.pōdera/qꝛ nō dicat in indiuiduo:
ergo videt̄ sufficere remissio de qua in gl.ꝑ theoricā Bar.in.l.j.ad
fi.ff.si qs in ius vo.nō ierit.que an sit vera ibi dixi:ꝛ hoc vltimū est
magis de mēte Bart.in.l.aurelio.§.caius.ff.de lib.lega. ¶ Scd̄o
ex ista glo.pōderat Bar.intellectū ad.l.si quis rationes.ff.de lib.
leg.vt intelligat̄ de dolo de preterito,ratione administrationis iā
finite:secꝰ est in dolo de futuro,pro futura administratiōe.Credo
qd̄ Bar.colligat ex ista gl.hoc modo:nam glo.format questionez
in eo q ꝑ dolū male gessit:ꝛ sic glo.loquit̄ in dolo de p̄terito.ꝛ alle-
gat ad hoc.d.l.si quis rationes:ergo hoc modo gloss.intelligit in
dolo de preterito.Tu allega glo.expressiorē in.l.quidā decedens.
in ver.senserit:ꝛ ibi Bart.ff.de admi.tut.ꝛ idē Bart.vbi reputat
hoc valde notādū in.d.§.caius.in pe.col.in fi.Bal.in.l.cū necessi-
tatem.C.de fideicō.Sed aduerte qd̄ reperit̄ Dy.in additio.in.d.l.
quidam decedēs.ꝛ in cōsil.cxciij.inci.brunellus notarius:ꝛ Ray.
12 de forli.in.d.l.si qs rationes.qui videntur sing.tenere,† ꝙ lꝫ dolus
de futuro nō potest expresse ꝛ directo remitti futuro administra-
tori,tamē potest remitti ꝑ indirectū.hoc modo:testator ordinat
in testamēto tutores vel curatores filijs suis,ꝛ mādat ꝙ finita tu
tela vel cura nō possit ab eis exigi aliqua rō administrationis:ꝛ si
cōtingeret ꝙ ab eis exigeret̄ ratio,ꝛ ꝓpter hoc cōdēnarentur:ex
nūc testator tm̄ legat de bonis suis ꝓprijs,q̄tum est illud in quo
fuerint cōdēnati rōne tutele vel cure administrate,vel occasione
reliquorū:isto modo veniet etiam illud qd̄ exigi poterit rōne doli
de futuro:ꝛ no.qd̄ istā clausulā frequenter apponūt notarij in te-
stamētis:istā decisionē Dy.ꝛ Ray.refert.d.alex.sed non firmat/
in consil.cxcvj.qd̄ incip.circa id qd̄ querit an stante dispositione.
¶ Attende qꝛ passus est vtilis ꝛ quotidianus. In primis dictuz
Dyn̄.debet intelligi in dolo de preterito tm̄.ita eū refert Bart.in
d.§.caius.in pe.col.ꝛ sic in dolo de futuro/male dicit:qꝛ dolus de
futuro nullo modo remitti potest.l.si vnus.§.illud.ff.de pac.qꝛ ꝑ
indirectū daret̄ materia delinquendi,ꝛ spoliandi miseros pupil-
los.l.cōuenire.ff.de pac.dota.ꝛ ita expsse cōtra Dy.ꝛ Ray.tenet
Jo.de ana.in consil.xxx.qd̄ inci.visis ꝛ intellectis his que in the-
mate narrant̄.ꝛ idem latius ante eū tenet per quinqꝫ fundamēta
Sali.referens se ita cōsuluisse,vt occurrat̄ fraudibus tutorū/in.l.
cū necessitatē.C.de fideicō.Adde Ang.in ꝯsi.cxliiij.qd̄ inci.reuo
catur in dubiū.ꝛ predicta no.qꝛ valde vtilia ꝛ quotidiana sunt:
ꝛ nec alibi qn̄qꝫ tacta/teneas ꝑpetuo cordi. Jason Padue.

1 ☞ Idem operatur cōfessio partis,ꝙ instrumētū publicū:quo
ad probationem.
2 Transactio est contractus innominatus,ꝛ tamen re integra nō
est locus penitentie.
3 De substantia transactionis nō requiritur scriptura.
4 Arbitramentum dꝛ esse quedam transactio inter partes.
6 Post conclusionem in causa,nō admittitur aliqua probatio.
7 Contra presumptionē iuris ꝛ de iure,nō admittit̄ probatio in cō
trariū:tamē bene per cōfessionem.
8 Si lata est sn̄ia diffinitiua,que trāsierit in rē iudicatā:nō potest
amplius retractari,nec aliquid probari in ꝯtrarium:tamē si ps pro
qua est lata fateatur sn̄iam iniquā vel iniustā,retractabitur per
eius confessionem.
9 Confessio non est proprie probatio, sed releuatio ab onere pro-
bandi.
10 Licet negatiua nō possit probari,tamē pōt in positionibus ꝓpo
ni/ꝛ confiteri per partem.
11 Probatio de credulitate regulariter nō valet,ꝛ tn̄ cōfessio de cre
dulitate eque preiudicat ,sicut de veritate.
12 Confessio facta in supplicatione porrecta principi etiam absente
parte/plene probat.
13 Scriptura que fit de cōtractu,fit ad probationē:vt facilius ꝓba
ri possit:nō tamē est de substantia.

1 **Cum te transegisse.** † Idē operet̄
cōfessio par-
tis/qd̄ instrumentū publicuz,quo ad probationem:ꝛ
transactio facta sine scriptura,valet ꝛ tenet.hoc dicit.
2 ¶ † No.ex tex.ibi:frustra desideras.ꝙ licet trāsactio sit ꝯtractus
innominatus:vt ꝑ Bar.in.l.siue apud acta:vbi dicit̄.j.eo.ꝛ in cō-
tractibus innoīatis re integra sit locus penitentie.l.si pecuniā.in
princi.ff.de cōdi.ob.cau.tamē speciale est in transactione,vt in ea
nunq̄ possit esse locus penitentie:qꝛ inuēta est ad lites finiendas
3 l.fratris.vbi dicit̄.j.eo. ¶ † Scd̄o no.ex tex.ibi nullū instrumētū.
ꝙ ad esse ꝛ pro substātia trāsactionis,nō requirit̄ scriptura:sicut
4 nec in pacto.l.pactū qd̄ bona fide.s.de pact. ¶ † Et per istuz tex.
infert Ange.hic/ꝙ cū arbitramentū dicat̄ esse quedam trāsactio
inter partes:glo.ꝛ doc.in aut.si vero contingerit.C.de iudi.decla
rat Bar.in.l.ꝙ si ephesi.ff.de eo qd̄ cer.lo.sequit̄ ꝙ in cōpromisso
vel in laudo arbitratoris,nō requiritur de necessitate scriptura.
Adde Bal.in.l.fi.in.iiij.col.C.de ꝯhen.emp.secus est in laudo ar
bitri.l.j.C.de sen.ex pericu.recitā.glo.in.l.cū antea.in ver.subscri-
pserint.C.de arbi.ꝛ ratio est:qꝛ arbitria sunt redacta ad similitu-
5 dinem iudicioꝝ.l.j.ff.de arbi. ¶ † Tertio no.ꝙ quātum ad ꝓban
dum paris potētie est cōfessio ꝛ instrumentū.imo plus/confessio
est fortior ꝛ efficacior,q̄ aliqua probatio de mundo:istud ꝓba ex
quatuor. Primo/qꝛ ex quocūqꝫ inordinato ꝓcessu potest ratione
cōfessionis ferri sn̄ia diffinitiua valida,etiā in criminalibus:ſm
Bar.in.l.si cōfessus.ff.de custo.reo.post Inn.ibi per eū allegatuz
Bal.in.l.j.C.de iud.ꝛ in.l.mercalē.C.de condi.ob tur.cau.bonus
tex.in.c.pisanis.in fi.de resti.spol.quā tex.sic allegat Bal.in aut.
offeratur.in fi.C.de lit.cōtesta.secus est in oī alia ꝓbatione:qꝛ ex
inualido ꝓcessu,nō potest ferri sn̄ia diffinitiua valida.l.prolatā.
6 vbi Bart.ꝛ alij.C.de senten. ¶ Scd̄o facit:qꝛ post cōclusionē in
causa nō admittit̄ aliqua ꝓbatio etiā per instrumentū.c.cū dile-
ctus.de fi.instru.ꝛ tamē post cōclusionē in causa admittitur ꝓba
tio per cōfessionem partis.c.cum Joannes eremita.de fi.instru.
Bal.ꝛ Pau.de cast.in rub.C.de ꝓba.d.Anto.de but.in.c.lꝫ cāō.
7 in.j.charta.de ꝓba. ¶ † Tertio facit:qꝛ ꝯtra presumptionē iuris
ꝛ de iure nō admittit̄ probatio in cōtrarium:vt per gl.in.l.fin.in
prin.ꝛ ibi Barto.ff.qd̄ me.cau.gl.ꝛ doc.in.l.siue possidetis.C.de
proba.ꝛ in.c.is qui fidē.de sponsa.tn̄ contra presumptionē iuris
ꝛ de iure admittit̄ ꝓbatio per cōfessionē partis:gl.est in.§.illud.
in aut.de equa.dot.vn̄ sumit̄ aut.sed iam necesse.vbi Bart.et alij
idē no.C.de dona.ante nup.gl.in.l.in cōtractibus.in princi.C.de
nō nume.pecu.facit text.in.l.j.inducēdo vt ibi ꝑ Sali.C.de dolo.
8 ¶ † Quarto facit:qꝛ si est lata sn̄ia diffinitiua,que trāsiuerit in rē
iudicatā,nō potest amplius retractari,nec aliquid probari in cō
trarium:ꝛ tamē si pars pro qua est lata,fateatur talem sn̄iaz esse
iniquā vel iniustā,retractat̄ ꝑ ꝯfessionē partis:ita ꝙ amplius nō
mereretur executionē.ſm Inno.in.c.qꝛ pleriqꝫ.de immu.eccle.quā
sequunt̄.d.Anto.de but.ꝛ Panor.in.c.is qui fidē.de sponsa.cuꝫ
multis cōcor.legistarū ꝛ canonistarū quas dedi.in.l.admonendi.
9 ff.de iureiur. ¶ † Aduerte tamē ꝙ cōfessio nō est proprie proba-
tio:sed

tio:sed releuatio ab onere probãdi.sicut z iuramentũ.l.cũ qui.in princi.ff.de iureiur.fm Bal.z Paul.de ca.in rubri.C.de probat. Jo.and.d.Anto.de bu.z Panor.in rubri.extra de probat.vbi p hoc inferũt/q nõ caderet in statuto faciente mentionẽ de proba. presertim in statuto odioso. Idem tenet Panor.in.c.vnico.vltra mediũ.de scrutinio.Et q cõfessio nõ sit proprie probatio,sed pbationis releuatio.tenet.d.Anto.de but.in.c.licet causam.in.vj.col. de probat.z in.c.si sacerdos.in.j.col.de offic.ordi.z in.c.in pñtia. in.ij.colũ.de renun.Pe.de ancha.in.c.j.per illũ text.de cõfes.in.vj. Pau.de cast.in.l.j.ff.de cõfes.et in.l.publia.ff.deposi.inter cetera
10 principaliter allegat text.in.d.c.j.de cõfes.in.vj.†vbi negatiua que nõ potest probari,tamẽ potest in positionibus pponi,z cõfiteri per partem:ergo cõfessio nõ est proprie pbatio.vñ dicit Archi.vj.q. viti.c.accusator.circa pri.q cõfessio nõ est vera pbatio,licet pñiudicet cõfitẽti.facit text.in.c.penul.in ꝟ.vel ex pbationibus viri vel ex mulieris confessiõe.de rapto.cũ alternatiua cadat inter diuersa. facit q dicit glo.in.l.sed z si possessori.§.si cũ de hereditate.in ver. pbatũ esset.ff.de iureiur.q̃ dicit q cõfessio z pbatio nõ sunt paria.
11 ¶†Confirmo:q2 pbatio de credulitate regulariter nõ vz.l.testiũ. vbi gl.z doc.C.de testi.gl.z Bar.in.l.ij.§.itẽ labeo.ff.de aqua plu. arcen.z ar.vtiliter in rubri.ff.de iureiur.z tamẽ cõfessio de credulitate eque preiudicat,sicut de veritate.glo.est sing.in.c.ex literis. in gloss.ij.de iureiur.est verũ qd Bal.lz nõ faciat mentionẽ de illa gl.in.l.ij.§.q obseruari.in.j.q.C.de iura.calũ.tenet/q confessio de credulitate nõ est pprie cõfessio.z per hoc infert,q lz ex cõfessione iudiciali oriat actio:tñ ex cõfessione iudiciali de credulitate non oritur actio:q2 nõ est pprie cõfessio.sequit Pet.de anch.in.c.j.circa fi.de iura.calũ.in.vj.solus Salic.in rubr.C.de pba.tenet cõtra cõem sniam/q imo cõfessio est pprie probatio:per tria fundamenta/precipue per tex.allegatũ a doc.quẽ subtiliter retorquet cõtra eos/in.d.c.j.de cõfes.in.vj.vbi dicit tex.q negatiua nõ potest pbari nisi per cõfessionẽ partis:dictio nisi:stat exceptiue:vt dixi in.l. actione.ã.co.sed exceptio debet esse de regula.c.j.de reg.iu.in.vj. declarat Bart.in.l.si cũ.§.q iniuriaꝝ.ff.si qs cau.ergo vt exceptio dicat esse de regula,z sit bona:ille tex.pbat q cõfessio est proprie pbatio.¶Pro ista opinione cõtra cõem,bene facit text.in.l.j.§. fi.ff.de interro.act.quẽ ad hoc nouiter põderat.d.Fran.de are.in rubri.extra de proba.adde gl.in aut.si qs in aliquo.in glos.parua. in ver.alia pbatio.C.de edẽ.q̃ dicit/pbatio.f.p testes vel p cõfessio
12 nẽ.z Bar.in.l.triticũ.post mediũ.ff.de ver.ob.¶†Quarto not.ex hoc text.fm Fulg.z.d.Anto.de Alex.q cõfessio facta in supplicatione porrecta principi etiã absente parte:tamẽ plene pbat,regulariter autẽ cõfessio facta viua voce in absentia partis nõ probat l.certũ.§.si quis absente.vbi Bart.ff.de confes.cano.in.c.si cautio. de fi.instr.nisi sit cõfessio principis:que lz sit facta absente parte, tñ plene probat.z hz vim confessionis iudicialis.fm.d.Marti. lau.in trac.de prin.in rubr.de fisco:conclusione.lxxxvij.alleg.dom. Anto.de bu.in.c.si constiterit.de accu.Puto q ratio sit huius no. lz prefati Moderni nõ dicãt:quare cõfessio facta in supplicatione absente parte plene probet:eo q2 illa scriptura semp loquitur. l.arriani.C.de hereti.qua ratione vtit Bart.in.l.nuda ratio.ff.de dona.z per hoc sequit Bar.ibi:idem esset in cõfessione facta in libello cõuentionali:q2 scriptura semp loquitur.facit.l.cum precũ. C.de li.causa.l.ij.vbi Bar.z aliij no.C.de insti.z substi.Bar.in.l.rura.C.de oi ag.deser.li.xj.idẽ est in cõfessione facta p reũ,in suis exceptionibus.ita no.Bart.in.l.j.ad fi.p illã tert.C.de hs q poten.no.
13 ¶†Quinto not.ex tex.ibi pbationẽ rei geste.q scriptura q̃ fit de cõtractu,fit ad pbationem,vt facilius probari possit:nõ ad substan-
14 tiã.l.cõtrahitur.ff.de pigno.nisi in casibus in quibus scriptura de necessitate requiritur:vt dixi in.l.pactũ quod bonafide.ã.de pac.

1 ☞Ad querelam extinctam nõ datur regressus:sed si promissa non seruant per actionẽ ex stipulatu vel prescri.ver.succurrit.
2 Obligatus ad genus ex quocũqz cõtractu z quomodocũqz promiserit semper tenetur dare z sic dñium transferre.
3 Verbum tradere non importat dñij translationem nisi pmissum sit tradere in genere.
4 Querela semel extincta per transactionem amplius instaurari nõ potest.
5 In obligationibus dandi agitur ex stipulatu ad interesse.
6 Stipulatio regulatur fm naturam illius cõtractus super quo interponitur.z nu.10.z.11.
7 Que sit ratio quare in cõtractibus innoiatis non põt agi precise vt detur sed agi debet ad interesse.
8 In cõtractibus innominatis locus est penitentie.
9 In cõtractibus innominatis habet locum condictio ob causam.
12 Quãdo contractus innominatis subrogatur loco nominati mutat naturam suam z assumit naturam contractus nominati.
13 Que differentia sit inter actionẽ prescrip.ver.z actionẽ in factum.
14 Omnis actio etiã ex delictis cõpetens per lit.contest.efficit transitoria ad heredes nisi sit renunciatum.
15 Querela non preparata transmittitur.
16 An ius dicẽdi nullũ nõ intentatũ in vita trãsmittet saltem ad liberos.
17 Licet filius sit male exheredatus q2 pater non expressit causam tñ fratres possunt bene probare ipsam z priuabitur successione.
18 Reuocatio donationis inter viuos que potest fieri ppter ingratitudinem donatarij non transmittit ad heredes donatoris nisi donator in vita inchoauerit litem.
19 Transmissio querele que fit bñficio.l.si quis filiũ.C.de inoffi.test. non habet locum quando exheredatus in vita renuntiasset.
20 In dubio quãdo non apparet qualiter fuerit concepta conuẽtio an sub conditione vel sub modo vel pure in dubio non presumit conditionalis.
21 Stãte statuto q filia dotata existẽtibus filijs masculis nõ succedat patri,an illa facultas trãseat ad heredẽ masculi,vt excludatur femina.
22 Que sit actio datiua z que natiua.
23 Ex cõtractu innoiato facio vt des orit actio de dolo q̃uis ex alijs cõtractibus innominatis semper oriatur actio prescrip.ver.z nu.27.
24 Contractus innoiati correlatiui seu respectiui sunt quatuor tm̃.
25 An donatio sit contractus innominatus.
26 Actio de dolo non durat nisi biennio.
28 Contractus innominati qualiter cognoscantur.
29 Non seruanti fidem nõ ei debet seruari fides.

Cum mota. Bar.exorditur qd ista lex est subtilis speculatiua z vtilis. Ang.dicit q est valde difficilis,z q eius materia est de apicibus iuris.¶Diuide istã legẽ in duas partes. In a prima decidit. In scda consulit.scda pars est ibi:verum si fides. Vel aliter z scdo modo potest diuidi in tres partes. In prima facit qd dictũ est.In scda cõsulit.In tertia enumerat remedia.prima z scda pars sunt supra assignate.tertia ibi:aut enim si stipula-
1 tio.h.d.†Ad querelam extinctã nõ datur regressus,sed si pmissa non seruant/per actionẽ ex stipulatu vel prescri.ver.succurit.h.d. in effectu.¶Not.j.ex tex.ibi:vt partẽ bonorum susciperet iuncta glo.parua.in ver.susciperet.in gloss.magna.in verbo danda est. dũ dicũt/qd hic fuit cõtractus innoiatus do vt facias.q ista verba suscipere vel recipere,important trãslationẽ dñij.sicut verbũ dare.§.sic itaqz.insti.de act.z ita no.Bar.hic:in.ij.col.¶In contrarium facit tex.in.l.naturalis.§.j.ff.de prescrip.ver.Bart.ibi:et in.l.j.ff.de re.permu.z in.l.fi.in prin.ff.de cõdi.ob cau.z Moder. hic rñdent/q ista verba de se nõ importãt translationẽ dñij:sed in casu huius legis:ideo verbũ suscipere hoc importat:eo q2 non
2 erat adiectũ speciei sed generi.†Nã obligatus ad genus,ex quocũqz cõtractu z quomodocũqz pmiserit,semper tenet dare:z sic dñiuz trãsferre.Istud probat per duo bona similia.nã lz vẽditor nõ teneatur dare:z sic dñiuz trãsferre.l.fi.ff.de cõdi.ob cau.tñ si vẽdit aliquid in genere:puta decẽ saccos frumenti in genere,tenet trãsferre dñium:non ex natura ipsius cõtractus,sed ex natura ipsius rei,que consistit in genere.l.qui cõcubinam.§.si heres.z ibi not. Bar.ff.de leg.iij.Bar.in.l.ex empto.in prin.ff.de act emp.z in.l.
3 ij.ad fi.prin.ff.si cer.pet.¶†Simile in eo q promittit tradere.nã verbũ tradere non importat translationẽ dñij.l.si rem tradi.ff.de ver.oblig.z tñ si promittit tradere in genere,tenet transferre dominiũ:nõ ex natura verbi trado,sed ex natura rei in genere promisse.gl.est singu.in.l.a substituto.§.fi.cum.l.seq.vbi doc.notant ff.de leg.j.p quã sic limitatur.d.l.si rem tradi.¶Cogitabã posse aliter rñderi.z ideo hoc verbum suscipere.intelligit vt importet trãslationẽ dñij:eo q2 verba debent intelligi fm naturam actus super quo interponunt.l.si vno in prin.cũ gloss.ff.loca.sz ista verba sunt interposita in cõtractu trãsactionis,de cuius natura est q reus det actori.l.trãsactio.in ver.dato.j.eo.Tamẽ hec solutio nõ esset generaliter tuta,cũ in trãsactione nõ semp veniat dari.z sic dñiuz trãsferri.l.siue apud acta.in ꝟ.rerũ tamẽ vẽdicatiõe pẽ-
4 dente.z ibi Paul.de ca.j.eo.¶†Secũdo no.in ver.instaurari.q querela semel extincta per transactionẽ,amplius instaurari non potest.facit.l.q res.§.areã.ff.de sol.adde q istud.pcedit etiã si interueniret consensus vtriusqz partis:text.z ibi ponit ratio in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.in ꝟ.sed si pactũ.z in.l.si tibi.§.quedã. ff.de pac.¶Tertio no.in ꝟ.verũ.ibi in id qd interest.tex.expssum
5 z pro certo mirabilẽ,†q in obligationibus dandi agit ex stipulatu ad interesse.¶In cõtrariuz fortiter facit vulgata regula/que habet q in obligationibus dãdi:q2 obligatio est precisa,precise agitur vt detur:nõ autẽ potest agi ad interresse.l.vbi autẽ nõ apparet.§.fi. de ver.obliga.§.sic itaqz.insti.de act.ista est alia difficultas cõtra hunc tex.Rñdet Bar.hic in vlt.col.cũ quo indifferenter oẽs hic tenẽt.z Ange.z Imo.in.l.stipulationes nõ diuiduntur.ff.de ver. obli.q istud nõ est in hac lege:q2 stipulatio fuit interposita sup cõ-
6 tractu innominato:†vñ stipulatio regulat fm naturã illius contractus sup quo interponit.l.si stipulatus.in princi.ff.de vsur.sed

a ¶In quibus scriptura. Adde glos. in.§.postq. ꝟ.i scriptis. i.c.j.de ecsi. lib.vj. Speculi.de instru. edi.§.restat. ꝟ.sed z aliij. Bal.i.l.gesta.C.de re iudi. Jo.de imo.in.c.cũ i iure.de of. dele.Abb.i c.ex tenore. in.j.nota.de cõces.pben.

natura cõtractus innominati est propter eorũ debilitatẽ, vt licet
promittatur dari, tamen obligatio nõ est precisa: imo in ꝯtibus
innominatis debet agi ad interesse. l. naturalis. §. j. ff. de prescri. ꝟ.
not. in. l. cum precibus. C. de re. permu. Barto. vbi rationem assi-
gnat in. d. l. stipulationes nõ diuidunt. in. xj. oppo. prime partis.
Cy. ⁊ Bart. in. l. vnica. in. iiij. q. C. de senten. que p eo qd inter. Cy.
⁊ oẽs in. l. ex placito. C. de rerũ permu. ⁊ ad hoc iste text. est singu.
in. l. fm Ang. hic ¶ Sed aduerte lz oẽs indifferenter vsqꝫ ad hec
7 tẽpora trãseant cũ ista solu. Bar. puto ꝙ sit falsa. † nã ratio quare
in cõtractibus innominatis nõ potest agi precise vt detur: sed dꝫ
agi ad interesse, est fm Bar. ⁊ doc. in locis preallega. eo qꝛ ꝯtus
innominati fiunt pacto nudo: ⁊ sic sunt frigidi ⁊ debiles: ergo ista
ratio cessat vbi stipulatio interuenit. Scdo ⁊ fortius errãt Bart.
⁊ doc. dũ dicunt/ ꝙ qñ stipulatio interponit super cõtractu inno-
minato, ꝙ tũc stipulatio assumit sibi naturã ꝯtus innominati:
istud est falsum. imo totũ est econtra/ ꝙ nõ dr amplius cõtractus
innominatus ppter stipulationẽ. ita dicit Barto. in. l. ij. ad fi. de
cõdi. ob cau. vbi p hoc dicit/ ꝙ cũ in instrumẽtis semp notarij ap-
ponãt stipulationẽ, vbi est instrumẽtum ibi nunꝙ erit cõtractus
innoiatus ppter stipulationẽ: imo recurrit ad materiam ꝯtuum
nominatorũ. sequunt Pau. de cast. ⁊ d. Alex. in. l. j. in vlti. col. ff. de
pac. ⁊ in rubri. ff. de ver. sig. ⁊ do. Alex. Jmo. in cõsi. xl. in. iiij. volu.
super primo dubio quo queritur. ad fi. ⁊ dicit Bart. in. l. in edib⁹.
§. j. ff. de dona. ꝙ licet sit dubiũ an donatio sit cõtractus noiatus:
tamẽ qñ donatio fit per stipulationẽ: tunc cõstat ꝙ est cõtractus
noiatus. l. j. in fi. ff. de pac. ⁊ ꝙ ita sit/ patet ꝙ vbi in cõtractu inno-
minato apponit stipulatio, ꝙ desinat esse contractus innomina-
tus/ p. l. ex placito. C. de re. permu. nã cõtractus innominatus nõ
pducit actionẽ, nisi sequuto implemẽto. l. j. in fi. ff. de re. permu. et
tamen vbi est stipulatio statim producit actionem. d. l. ex placito.
8 ¶ † Item in ꝯtibus innominatis locus est penitentie. l. si pecu-
niã. in prin. ff. de cõdi. ob cau. ⁊ tamẽ in cõtractu innominato vbi
apponit stipulatio, nõ habet locũ penitentia fm Bal. in. l. ꝙuis.
j. eod. p tex. in. l. labeo scribit. ⁊ in. l. fundi partẽ. ff. de cõtrahẽ. emp.
iuncta. l. si sterilis. §. si tibi. ff. de act. emp. ⁊ dicit Paul. de cast. in. d.
l. ꝙuis. ꝙ istud dictũ est pulchrũ: sed cum labore ⁊ subtiliter hoc
9 extrahes de illis legibus allega. per Bal. ¶ † Jtẽ in cõtractibus
innominatis habet locum condictio ob causam. l. fi. ff. de cõdi. ob
cau. ⁊ tamen qñ stipulatio adijcit in contractu innominato, facit
cessare cõdictionẽ ob causam: vt ibi pbat text. in. l. cum precib⁹ in
aduersatiua si vero. C. de re. permu. fm Ludo. ro. in. l. sciendum. ff.
de ver. obli. ad idẽ facit text. in. l. ratio. §. j. ff. de act. empt. vbi videt
esse text. prima facie/ ꝙ si stipulatio interponatur super cõtractu
emptionis ⁊ vẽditionis, nõ veniunt fructus qui alias venirent in
emptione ⁊ vẽditione: tamẽ ideo ibi est: qꝛ stipulatio non fuit in-
terposita super toto contractu: sed solũ stipulatus est vacuã pos-
sessionẽ tradi. ¶ Ad idẽ facit qd vult Bart. in. l. singularia. in. vj.
speciali. ff. si cer. pe. ꝙ qñ sup cõtractu emptionis ⁊ vẽditiõis inter
ponitur stipulatio: talis stipulatio nõ assumit naturã emptionis
⁊ vẽditionis, nec efficit bonefidei: imo remanet stricti iuris, sicut
prius. ⁊ de hoc est bonus text. in. l. in bonefidei. cũ gloss. in ver. con-
dicturũ. ⁊ ibi Paul. de ca. ad hoc no. ff. de eo qd cer. lo. tenet Bal.
in. l. si eũ. §. qui iniuriarũ. in. ij. colũ. in fi. ⁊ seq. ff. si qs cau. Ad idem
facit text. in. l. miles. §. decẽ. ff. de re iudi. vbi stipulatio interposita
super actione noxali, nõ assumit naturã illius actionis: imo eam
10 mutat. † Jmol. ibi in vltimo no. dicit illũ text. esse singulariter te-
nẽdum menti/ per quẽ text. limitãtur iura/ que dicũt ꝙ stipulatio
interposita super aliquo actu, regulatur fm naturã illius actus
sup quo interponit, istud pcedit ꝙtum ad hoc, vt nõ det in plus
vel minus ꝙ cõpetebat actio ex illo cõtractu, sed bene efficacius:
vt ibi est text. ⁊ sequunt Paul. de ca. ⁊ d. Alex. ibi. ⁊ d. Alex. in. l. j.
in vlti. col. ff. de pact. ⁊ in. l. stipulationes nõ diuidunt. in. x. colũ. ff.
de ver. obli. ¶ Per ista septẽ fundamẽta/ posset attentari contra
doctrinã Bar. ⁊ oĩm hic/ ꝙ stipulatio interposita super cõtractu
innoĩto, non mutet naturã stipulationis assumẽdo naturam con
tractus innoĩati: imo totũ ecõtra operet. Sed ita tenẽdo durum
est rñdere ad istũ text. vbi actio ex stipulatu in obligatione dandi
si retineret naturã suã: cõpeteret precise ad dãdum. ⁊ tamẽ hic cõ
petit ad interesse: posses dicere ꝙ iste tex. expresse nõ dicit, ꝙ ex sti
pulatione agatur ad interesse. nã bene dicit/ ꝙ si fides prestita nõ
seruet, agitur ad interesse: nõ dicit qua actione: postea distinguit:
aut stipulatio interuenit, ⁊ agit ex stipulatu: als agit prescri. ver.
tamẽ ista nõ est realis sol. Quid tenendũ. d. Frã. de are. in. l. scien-
dum. in. ix. col. ff. de verb. oblig. tenet cõem sniam/ ꝙ stipulatio in-
terposita in quacũqꝫ materia, semp intelligitur fm naturã illius
actus sup quo interponit: mouet per id qd tenet Bal. in. c. j. ad fi.
de vasal. q ꝯ cõstitutionẽ lotha. i vsi. feu. vbi stipulatio iterposita
sup materia feudali, mutat naturã suã, ⁊ regulatur fm naturam
feudi. ¶ Scdo adducit qd vult Bar. in. l. fi. per illũ tex. singularẽ,
ff. de solu. ⁊ in. l. cũ quis decedẽs. §. codicillis. ff. de leg. iij. ꝙ stipula
tio interposita in vltima volũtate, regulat fm naturã vltime vo-
luntatis. ⁊ facit ad qõnem de qua ibi per Bar. ⁊ ad idem ꝙ deci
11 dit Bart. in. l. fi. C. de ꝯsti. pecu. ¶ † Tertio adducit bonũ text. in
l. j. ⁊ ibi Bal. C. de re permu. vbi qñ cõtract⁹ innoiatus subrogat
loco noiati: mutat naturã suã, ⁊ assumit naturã cõtractus nomi-
nati. ergo idẽ dꝫ esse hic ecõtra. ¶ Ad. d. l. miles. §. decẽ. respon-
det/ ꝙ illa lex loquit qñ stipulatio interponit sup delictis, que nõ
dependẽt a volũtate partiũ: sed nos loquimur, qñ stipulatio in-
terponit sup cõtractu. nã equum est ꝙ stipulatio intelligat fꝫ qd
partes cõtraxerũt. ¶ Ego pro cõi snia, pro qua ineuitabilr strin-
git iste tex. addo tex. in. l. fi. in ꝟsi. pe. vbi Pau. de cast. ⁊ Moder.
no. s. de pac. vbi cõsensus inter viuos prestitus, sup eo qd respicit
futurã successionẽ, assumit naturam vltime volũtatis. si sic possit
quãdocũqꝫ renocari. ¶ Scdo ⁊ fortius allego tex. in. l. ij. §. parui.
ff. de priuile. cre. vbi stipulatio interposita super actione funera-
ria, assumit naturã illius actionis, ⁊ eius priuilegia. ⁊ stringe illũ
tex. qꝛ ibi stipulatio nõ immutat actionẽ sup qua interponit ꝙtũ
ad priuilegiũ, minus immutabit quo ad ea que cõpetunt de iure
cõi: cũ facilius tollat ius singulare ꝙ ius cõmune. l. eius militis.
§. militia missus. ff. de testa. mi. ¶ Tertio allego bonuꝫ text. in. l. j.
§. bellissime. ff. vt leg. no. ca. vbi stipulatio interposita sup legatis,
assumit naturã legatoꝝ: vt fructus veniant a tpe more facte in le
gatis. ⁊ sic immutat naturã stipulatiõis: in qua cũ sit stricti iuris,
nõ venirent fructus nisi a tẽpore litis cõtest. l. cũ fundus. in prin.
ff. si cer. pe. ⁊ illũ tex. in alio proposito reputant singularem Ro. ⁊
Pau. de ca. in. l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pe. ¶ Quarto fa-
12 cit tex. in. l. si legati. cũ glo. ff. de leg. j. ¶ † Ultimo facit qꝛ stipula-
tio apposita iuxta aliquem ꝯtum, nõ nouat nec mutat naturaꝫ
illius ꝯtus sup quo interponit: imo stipulatio assumit naturam
illius ꝯtus. ⁊ ideo ꝙuis remediũ. l. ij. C. de rescin. ven. nõ habeat
locum in stipulatione/ qꝛ est stricti iuris: tñ habet locũ in stipula.
qñ stipulatio interponit sup emp. ⁊ ven. fm Bar. ⁊ magis cõiter
alios in. l. si qs cũ aliter. ff. de verb. obli. in. ij. col. in ꝟsi. quero circa
scdm effectũ. Et tenẽdo istã partẽ q est cõis/ opꝫ dicere/ ꝙ doctri-
na Bar. in. l. ij. ad fi. C. de cõdi. ob cau. ꝙuis eã sequat. d. Alexã. in
ꝯsi. xl. in. iiij. volu. qd incip. sup primo dubio quo querit. ad fi. non
sit generaliter vera/ imo falsa. sꝫ debeat intelligi vt p. d. Alexã. in
l. j. in vlt. col. ff. de pac. ⁊ in rubri. ff. de ver. obli. in vlt. col. cogita tñ
qꝛ passus est valde subtilis ⁊ disputabilis. ¶ Jtẽ adde/ ꝙ si in vẽ
ditione interponitur stipulatio, tñ hꝫ locum remedium. d. l. ij. C.
de rescin. vẽ. ⁊ nõ actio de dolo. vt no. per Bar. in. l. si qs cũ aliter.
ff. de ver. obli. item ad ppositum. vide Fran. de are. post Jmo. ibi
in. l. iiij. §. cato. in. ix. col. ff. de ꝟb. oblig. ⁊ vide iura que allegat/ ibi
tractat qñ stipulatio cõtinet rem accessoriã diuersam a cõtractu
13 an reguletur fm naturã contractus. ¶ † Quarto principaliter no.
ex tex. ibi prescrip. verbis reꝫ gestã. hic pbari melius ꝙ alibi/ diffe
rentiã inter actionẽ prescrip. verbis, ⁊ actionẽ in factũ: quã ponit
Bart. in rubri. ff. de pscrip. ver. lꝫ istã legẽ nõ alleget/ quã ad hoc
no. Fulg. hic in tertio nota. ¶ Ultimo no. ex fi. ibi rẽ gestã demõ-
strat, fm vltra. ⁊ Cy. in. l. edita. s. de edẽ. vt refert Bar. hic: in fi. ꝙ
actio est factũ/ male vt p Bar. ⁊ Sali. hic: in fi. ¶ Capio gloss. in
versi. cum mota. quam diuide in duas. prout duo remouet ꝯria.
scda ibi: hodie vero. ¶ Ex pte prima no. ꝙ licet in casu hui⁹ legis
querela esset preparata ppter liteꝫ motã: vt dicit tex. ⁊ ꝯtur p litis
14 cõtestationẽ, nõ tñ trãsmittit ad hrdes: qꝛ ei fuit renũtiatum. † ex
hoc no. Bar. limitari oẽs leges que dicunt, qd ois actio ẽt ex de-
lictis cõpetẽs/ p litis ꝯtesta. efficit trãsitoria ad heredes. l. vnica.
C. ex deli. defun. l. oẽs penales. ff. de act. ⁊ obli. l. j. ff. de priua. delic.
est verũ nisi sit renũtiatũ. ⁊ ad hoc iste tex. cũ gl. est singularis fm
Ang. in. d. l. j. ff. de priua. deli. ¶ Facit ꝙ vult glo. ⁊ Bar. in. l. j. C.
de prescrip. lon. tem. ꝙ vitiũ litigiosi inductũ p litis cõtestationẽ,
extinguitur qñ instãtia perijt p renũtiationẽ partiũ. idẽ no. glos.
in. c. significauerũt. in gloss. fin. quã ad hoc ibi no. Panor. de testi.
15 ¶ † Ex scda pte gl. habes/ ꝙ hodie qrela non preparata trãsmit
titur. qd ita gñaliter nõ est verũ/ sed restringe p ea que nunc dicã.
¶ Scdo ex hac gl. no. solus Sali. hic: ꝙ. l. si quis filiũ. C. de inoffi.
testa. allegata in gloss. habet locũ non solum in filijs qui sunt sui,
sed locum habet etiam in filijs qui non sunt sui: vt ptꝫ hic in filijs
respectu matris. ⁊ ꝙuis Ray. ⁊ Alb. hic teneãt cõtrariũ. ⁊ ante
eos gl. in. l. si quis affirmauerit. §. fi. in gl. magna in. ver. heredes.
in prin. ff. de dolo. tene cum Sali. per text. in. l. scimus. §. fi. in ver.
ad suã posteritatem. j. de inoffi. testa. non autem trãsmittit ad pe-
nitus extraneos heredes: vt ibi in tex. sicut i simili querela inoffi-
ciose donationis non preparata, transmittitur ad liberos: sed nõ
ad extraneos heredes, fm Bal. in. l. j. in pe. colũ. C. de inoffi. dona.
¶ Limita tamẽ singulariter dictam. l. si quis filiũ. ⁊ cõsequẽter
glos. hic/ fm Jaco. bu. Marti. sili. ⁊ Sali. hic: vt procedat in casu
suo speciali/ qñ filius exheredatus: adeo in vita nõ intẽtauit que
relam: eo qꝛ scriptus heres distulit adire hereditatem, ⁊ querela
inofficiosi testamenti non potest intentari hereditate nõ adita. l.
filium. §.

filiū.§.sed cum exheredatio.ff.de bo.poss.contratabu.tunc quere-
la nō preparata bene transmittitur ad liberos:al's secus:moti q̄
illa lex cū sit correctoria,nō debet extēdi.¶ Ista limitatio placet:
sed nō ratio/quia illa lex nō est correctoria,sed solū limitatoria in
casu isto.⁊ iura limitatoria bene recipiunt extēsionē:fm Bart.in
l.si constante.in prin.in.ix.q.prime partis principalis.ff.solu.ma.
⁊ pro hoc soleo allegare duos text.vnū in.c.cū dilecta.§.nos igit.
de confir.vti.vel inuti.quē ad hoc ibi pōderat Panor.⁊ notabi-
lius in.c.ad audientiam.in primo notabili.de cleri.non resi.alias
est in.c.post translationē.§.q̄q̄.et ibi Bal.ad hoc not.de renun.
tene tamen hanc limitationem:⁊ pondera specialiter text.in.d.l.si
quis filium.in ver.in tali specie.⁊ text.in.d.l.scimus.§.fina.et hoc
bene no.ad ea que dicuntur in sequenti glo.¶ Sed audi nouum
16 dubium,non tactum hic aut in locis consuetis.†quid erit de iure
dicēdi testm̄ nullū/qn̄ filius in potestate est preteritus in testamē-
to patris:an ius dicendi nullum sibi competens,si non sit ab eo
intentatum in eius vita:an transmittatur saltem ad liberos.Istū
passum tangit singulariter solus Bald.in.c.siscitatus.in pe.colū.
de rescrip.vbi tenuit/ꝙ ius dicendi nullum non agnitū transmit
tit filius ex potētia suitatis ad quoscūq̄z:allegat.l.vxoris abortu
que parū facit.C.de posthu.heredi.insti.q̄ existentia sui heredis
parit nullitatē:ergo p̄cedit:sicut causa precedit suū effectum.l.in
suis.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ si tu diceres cōtra de his que supra di-
cta sunt in querela/potes respōdere,ꝙ qn̄ filius est expresse exhe
redatus,exheredatio remouet suitatē.d.l.in suis.secus qn̄ filius
nō est nominatus in testamēto patris/⁊ consequenter preteritus.
¶ Puto qd̄ Bal.verum dicat quo ad liberos:q̄ teneo ꝙ ius di-
cendi nullū,cōpetens filio preterito,q̄uis nō agnitū transmittat̄
ad eius liberos:beneficio.l.vnice.C.de his qui ante aper.tabu.si-
cut beneficio eiusdem.l.trāsmittit̄ ad liberos ius contratabulan-
di,competēs de iure pretorio filio preterito:fm Bal.in.l.filio pre-
terito.ff.de iniu.rup.vt ibi refert ⁊ sequitur Imo.in pe.char.do.
Alexā.in.l.emancipata.in vlt.col.C.qui admit.sed quo ad extra-
neos heredes nō credo Bal.verū dicere:q̄ iure nō p̄batur.et q̄
transmissio que fit per filiū ex potentia suitatis,procedit qn̄ pater
est mortuus ab intestato:quo casu.l.ciuilis facit filiū suum et ne-
cessariū heredem.vt declarat Bart.in.l.si infanti.C.de iur.deli.et
in.l.ventre.ff.de acquirē.here.q̄ ratio cessat quando filius vellet
17 trāsmittere ꝯtra testamentū patris.¶ † No.etiā in materia/ꝙ si
pater in testamēto exheredauit vnū ex filijs:sed nō expressit cām:
lz filius sic male exheredatus querelet testamentū,et reducat ad
causam intestati:tamē si fratres probent causam exheredationis
iustā:q̄uis nō expressam a patre in testamento,priuabitur talis
filius successione intestati.ita singulariter notat Angel.nec alibi
legi in.§.ingratitudinē.in aut.de nup.per illum text.cum gloss.in
ver.lucrū.⁊ propterea dicit ꝙ aduocati semp sint cauti vt p̄bent
18 causam ingratitudinis:vt ibi per eū.¶ † Adde etiā predictis/ꝙ
reuocatio donationis inter viuos que pōt fieri propter ingrati-
tudinem donatarij,non trāsmittit̄ ad heredes donatoris:nisi do-
nator in vita inchoauerit litē.l.j.⁊.l.fi.circa fin.C.de reuo.dona.c.
fi.de dona.⁊ ibi Panor.limitat hoc vltimū esse verū/qn̄ donans
sciebat talē causam:al's si ignorabat,⁊ si non potest.imputari do-
nanti:quare in eius vita nō inchoauerit litē:tūc putat esse equū
ꝙ transmittatur ad heredes:vt ibi per eum.¶ Capio glo.in ver.
per vos.quā diuido in tres partes.put glo.ponit tres solutiones
ad contrariū in ea formatum.Prima solutio cōiter approbatur:
q̄ querela inofficiosi testamēti cōpetebat ipsi matri.Ideo si pro
missa in transactione sibi nō obseruentur,potest redire ad quere-
lam:hic autē mortua matre,si cōuenta in transactione nō obser-
uentur,nō possunt heredes redire ad querelam:q̄ eis nō compe-
tebat:ex quo mater renuntiauerat:⁊ erat mortua.Nec ob.si dicas
ꝙ q̄uis mater esset mortua:tamē querela trāsmittitur ad filios/
per.l.si quis filiū.C.de inoffi.testa.ergo virtute transmissionis fi-
lij si conuēta non obseruent̄ debent posse intentare querelā,sicut
posset mater si viueret.¶ Responde dupliciter/omissis verbis
19 aliorū.Primo † ꝙ transmissio querele que fit beneficio dicte.l.si
quis filium.nō habet locum quando exheredatus in vita renun-
tiasset querele:vt expresse dicit ibi tex.in fi.Secundo dic/ꝙ trans-
missio querele que fit beneficio.d.l.si quis filium.non habet locū
generaliter:sed solū in casu speciali ibi posito:fm qd̄ declaraui.s.
20 in glos.j.¶ † Secunda solutio gl.reprobatur per omnes/q̄ diui-
nat:sed Bar.subtilius reprobat/ꝙ falsa est per regulā quā ipse
ponit/ꝙ in dubio quando non apparet qualiter fuerit concepta
cōuentio:an sub conditione,an pure,an sub modo:in dubio con-
uentio:non presumitur conditionalis:⁊ ideo si transigo tecū pro
decem,non presumitur in dubio ꝙ ista transactio fuerit facta sub
cōditione,si dederis decē.Not.bene hanc doctrinā/ quā sequunt̄
Bal.Ange.⁊ Pau.de cast.sed caue q̄ Bart.se fundat super tex,
in.l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.dum vult ꝙ in conuentione
tacita:de qua ibi in tex.obstet exceptio,ergo non erat conditiona
lis.nam mihi videtur qd̄ tex.probet ꝯtrium,dum dicit licet nihil
de pensione dictum sit:tamen verisimile est ita conuenisse,si
pensioni pareatur,esse cōditionem tacitam:sed conditio tacita,
a lege subintellecta ita impedit ortum actionis et obligationis,
sicut conditio expressa.glo.in.l.itē quia.ff.de pac.⁊ in.ij.§.fin.ff.si
cer.pe.nec ob.tex.in ver.exceptio.q̄ fm Fulg.hic:debet intelligi
de exceptione intentionis ⁊ facti:iuxta glo.magistram in.l.qui se
debere.in prin.ff.de cōdi.ob cau.Itē contra Bart.facit tex.in.l.a
testatore.⁊ ibi Bart.ff.de ꝯdi.⁊ demon.⁊ ibidē Imo.dicit:ꝙ ille
tex.est singul'r not.ad hoc/⁊ ꝙ alibi melius nō probat̄.¶ Tamē
respōde dupl'r ad illū text.Primo fm.d.Alexan.⁊ bene/ꝙ ibi est
p̄pter ablatiuos absolutos/acceptis decē,q̄ resoluunt̄ in cōditio-
nē.Secūdo dic fz Raph.cu.ibi/ꝙ ille tex.in fi.p̄bat ꝯtrium,referē
do vltimo sniam Claudij.Ista doctrina potest esse vtilis ad mul
21 ta.¶ Ego induco ad q̄ōnem quotidianā.†stante statuto ꝙ filia
a data [a] existentibus filijs masculis non succedat patri:an ista fa-
cultas dotandi trāseat ad heredē masculi,vt excludatur femina.
Ista questio est inuoluta/nec bene declarat̄ a scribētibus:⁊ mihi
sepi⁹ ꝯtigit in facto.¶ Tu distigue tres casus:aliquādo statutū
pure loquitur/hoc modo:ꝙ existentib⁹ masculis filie femine non
succedāt patri:sed ipse filie debēt dotari.et tunc tene ꝙ facultas
dotandi mortuo masculo trāsit ad eius heredem:ex quo in eius
locū succedit,⁊ eius personā representat:in aut.de iureiu.a mori.
presti.in prin.ita in pulchra q̄ōne determinat Cy.in.l.j.ad fi.C.de
b adul.vbi querit stante statuto [b] predicto/pone ꝙ anteq̄ dotet so-
rorē,moriatur filius masculus,relicta filia nunquid filia poterit
offerre dotē,⁊ excludere amitā,sicut ei⁹ frater potuisset.determi-
nat qd̄ sic.Idē tenet Io.an.in addi.Spe.in ti.de succes.ab intest.
sup rubri.Albe.de rosa.in scd̄a parte statutorū.q.cxix.que incip.
itē querit̄,cōiter est statutū in ciuitatibus.Pau.de ca.in cōsi.cix.
qd̄ incip.sup primo dubio.¶ Aliqn̄ ⁊ scd̄o statutū loquitur cōdi
tionaliter,⁊ incipit a precedēti cōditione/hoc modo:si mulier do
tata fuerit̄ a patre vel a fratribus,nō succedat in bonis patris.⁊
tunc cōclude ꝙ facultas implendi cōditionē legalē,non trāsit ad
heredes:vt habet̄ p Bar.⁊ plenius Moder.i.l.si decē cū petiero.
ff.de ver.obli.facit tex.in.l.pretor.vbi Bar.ff.de colla.bo.p̄cipue
cū incipiat a cōditiōe/vt declarat Bar.in.l.a testatore.ff.de ꝯdi.
⁊ demō.¶ Confirmo p bonū simile.nā in vltimis voluntatibus
facultas implēdi cōditionē nō trāsit ad heredes.§.ex cōditiona
li.insti.de ver.obli.l.vnica.§.sin autē sub ꝯditione.C.de cadu.tol.
⁊ statuta debēt intelligi fm leges vltimarū voluntatū:fm Bar.
in.l.j.ad fi.C.de his q.vt indi.cū alijs cōcordantijs quas ibi dedi.
¶ Aliqn̄ ⁊ tertio verba statuti sunt dubia:quia possunt stare cō
ditionaliter vel modaliter:puta si statutū dicit ꝙ filia dotata nō
succedat patri:ista v̄ba filia dotata/p̄nt intelligi cōditional'r,si fi
lia dotabit̄.Itē possunt intelligi vt stēt modaliter,vel pure:vnde
recurrendū esset ad doctrinā superiorē:an in dubio presumatur
dispositio cōditionalis:sed Bal.in.l.si plures.C.de cōdi.inser.in
antepe.col.in ver.iuxta predicta format̄ talis questio statuto ca-
uetur.⁊ in ver.seq.vr̄ velle,si bene inspexeris/ꝙ talia verba statu
ti/ꝙ filia dotata nō succedat,stent conditionaliter si dubitat̄.se-
quitur Pet.de ancha.in cōmen.c.canonū statuta.de cōsti.in ver.
pone statuto cauet̄ ꝙ filia dotata.d.Alex.in cōsil.cxxx.in.ij.volu.
qd̄ incip.attētis v̄bis testamēti:facit doctrina quā tradit Bal.
hic:in.iij.col.ꝙ vbi causa que apponit̄ requirit̄ ad originē:tunc
stat cōditional'r:secus qn̄ ad effectū.text.habes ⁊ exemplū in.l.cū
tale.§.j.ff.de cōdi.⁊ demō.⁊ ibi dicit Imo.ꝙ de hoc nō reperitur
melior tex.in iur.et idem Bald.in.l.⁊ si post tres.in.vj.col.ff.si q̄s
cautio.⁊ in.l.iij.C.de arbi.no.ista q̄ quotidiana sunt/nec alibi ha
bes ita declarata.¶ Tertia so.glo.nihil valet.q̄ cū in lege ꝯtra
mater viueret,frustra dicit̄ de preparatoria querele.¶ Capio gl.
fi.in ver.danda est.quā diuide in tres.In prima declarat text.In
scd̄a que est ibi:sz videt̄.opponit cōtra tex.⁊ soluit.In tertia que
est ibi:itē cōtra:dupl'r opponit cōtra text.⁊ ita dat duas sol.q̄ di-
uerso modo veniunt:vt ibi statim declarabo.¶ Ex prima ⁊ scd̄a
22 partib⁹ gl.habes tres cōclusiōes.¶ † Prima est/ꝙ actio de qua
c in tex.est datiua.ptz q̄ tex.dicit danda.⁊ que dicat̄ actio [c] datiua
⁊ que natiua habes tex.in.l.iurisgentiū.in prin.in ver.⁊ ideo.ff.de
pac.quē Bar.ibi ad hoc reputat singu.⁊ meliorē de iure declarat
idē Bar.in.l.j.in.j.col.ff.de act.⁊ obl.⁊ in.l.cū quis.in col.vj.C.de
iur.⁊ fac.igno.bonus text.in.l.iij.in prin.ff.cōmoda.⁊ cū glo.tenet
Bar.late in pe.⁊ vlti.col.quē sequit̄.d.Alex.hic.Alij oēs tenent
ꝯtrium/ꝙ imo sit actio natiua:cū habeat preexistentē materiā ex
qua oriat̄:vt pz ex tex.ibi rē gestā:sz in hoc nō insisto/q̄ modice
23 est vtilitatis.¶ † Secūda cōclusio est/ꝙ ex ꝯctu innoiato facio vt
des,oritur actio de dolo/q̄uis ex alijs ꝯtractibus innominatis
semper oriatur actio prescriptis verbis.¶ Pro huius intelligē
tia debes scire/ꝙ oēs ꝯctus de mundo,quidā sunt noiati vt qui
habēt nomē in specie:vt in.l.iurisgētiū.in prin.ff.de pact.quidā
sunt innoiati,qn̄ fit cōuētio inter partes,q̄ nō cadit in specialem

a ¶ Dotata. Adde bar. ⁊ Bal.in.l. fi.C.de pac.

b ¶ Stāte statuto.Adde Bar.brixi.i q̄ōnibus.q. lvj.

c ¶ Actio.ad de Cy.i.l.cū mota.C.de transac.

contractũ:sic etiã reperit distractus noiatus ⁊ innoiatus.nã vbi
fit liberatio ⁊ resolutio cõtractus mediante acceptilatione:iuxta
l.age.et.l.actione.s.eod.tunc ille distractus dr̃ noiatus:si autẽ fiat
pacto nudo:tũc dicit distractus innoiatus.ita declarat Bald.in
24 rubri.extra de transac.in vlti.col.¶ †Itẽ aduerte/ꝙ ꝯctus inno-
minati correlatiui seu respectiui,sunt quatuor tm̃:nec plures esse
possent;scꝫ do vt des:facio vt facias:facio vt des:et do vt facias:
quos ꝓsequit iurisconsultus in.l.naturalis.per totã.l.ff.de ꝑscrip.
ver.alij sunt cõtractus innoiati,nõ respectiui:sed simplices:⁊ isti
sunt infiniti:de quib⁹ habes multos casus in tit.ff.de prescri.ver.
sic pactũ nudum dr̃ contractus innoiatus simpliciter.gl.est in.l.j.
in pñ.in gl.mag.ad fi.ff.de act.⁊ obli.quã sequit Bal.in rubri.⁊ in
l.j.C.de pac.⁊ in.c.quintauallis.de iureiur.et in.l.lecta.in.vij.colũ.
25 ff.si cer.pe.¶ †Hinc dubitat/an donatio[a] sit contract⁹ innoiatus:
a de quo per Bart.in.l.fi.ff.de condi.ob cau.cũ cõcor.ibidẽ traditis.
Itẽ aduerte/ꝙ ex oĩbus ꝯctibus innoiatis,siue simplicibus siue
respectiuis regulariter competit actio prescri.ver.fallit in ꝯctu
innominato facio vt des:ex quo nõ oritur actio prescrip.ver.sed
actio de dolo.d.l.naturalis.§.ꝙ si faciã.⁊ hic in glo.¶ Et si dicis
que vtilitas est an cõpetat actio de dolo,vel actio prescrip.ver.re-
26 spõdeo ꝙ triplex est vtilitas.†¶ Prima qr̃ actio de dolo nõ du-
rat nisi biẽnio.l.fi.C.de dolo.sꝫ actio ꝑscrip.ver.durat.xxx.annis.
l.sicut.⁊.l.oẽs .C.de prescrip.xxx.vel.xl.ann.instit.de perpe.et tẽp.
act.in princ.¶ Itẽ actio de dolo infamat.⁊ ideo nõ datur ꝯ patrẽ
vel patronũ.l.honori.ff.de obseq.a liberis ⁊ libertis parentibus et
patro.prestandis.l.nõ debet.ff.de dolo.secus in actione prescript.
verbis.¶ Itẽ actio de dolo nõ cõpetit pro minori summa duorũ
aureorũ.l.in oleũ.§.fi.cũ.l.seq.ff.de dolo.rõnem assignat Bald.in
c.de appellationibus.extra de app.et ibi subdit ꝙ forte est idẽ in
actione ꝙ metus causa.tñ non firmat:sꝫ actio ꝑscri.vb.cõpetit ꝓ
27 quacũqꝫ summa.†¶ Videndũ est igit q̃ sit ratio spãlitatis:qua-
re ex isto solo ꝯctu innoiato facio vt des.orit actio de dolo:cum ex
alijs semp orit actio prescrip, verb.varij varia dicũt.tene illud
qd̃ tenet glo.in.l.ex placito.⁊ ibi Cy.in.v.q.C.de re.permu.Bart.
in.d.l.naturalis.§.ꝙ si faciã.ꝙ aut ex implemẽto facti adest vtili-
tas aduersario.⁊ tunc oritur actio prescri.verb.sicut ex alijs con-
tractib⁹ innoiatis.l.cũ ꝓponas.et ibi Bar.C.de dona.ideo.gl.hic
frustra querit que conuentio fuerit in hac.l.an facio vt des:an ꝟo
do vt facias:qr̃ qualiscũqꝫ fuerit,cũ ex implemẽto facti.s.ex renũ-
tiatione querele multum adsit aduersario,orit actio prescrip.ver.
Aut ex implemẽto talis facti nulla vtilitas adest aduersario:pu-
ta ꝓmitto tibi decẽ ducatos,vt vadas nudus in plateã:pone ꝙ
vadis:et si facias/ex illo implemento nihil mihi acquirit:certe qr̃
factũ nõ correspondet dationi pecunie,cessat equitas ꝓpter quã
est adinuenta actio prescrip.ver.qr̃ vbi nulla alia actio cõpetit,et
equũ est actionẽ dari,cõpetit actio prescri.ver.que ideo appellat
ex equitate.l.quoties.ff.de prescript.ver.tñ qr̃ ego adimpleui fa-
ctũ,sicut inter nos cõuenit,certe si tu postea nõ das pecuniã cõuẽ-
tam decipis me:ideo mihi competit actio de dolo.ita tene:q̃uis
28 multa possent obijci.†¶ Tertia cõclusio gl.est/ꝙ ꝯctus innoiati
cognoscunt ex forma sub qua cõtrahunt nõ autẽ ex forma imple-
mẽti.tu aduerte ꝙ questio gl.solũ ꝓcedit in duobus cõtractibus
innoiatis,do vt facias ⁊ facio vt des:qñõ cognoscemus an sit fa-
cio vt des,⁊ sic cõpetat actio de dolo.An ꝟo do vt facias,⁊ tũc cõ-
petat actio prescrip.ver.gl.vult ꝙ attendat forma ꝯtractus.si eñ
cõuenio dare tibi decẽ,vt tu vadas pro me romam:erit ꝯctus do
vt facias:sed si cõuenio ire pro te romã,vt tu des decem:erit ꝯctus
innoiatus facio vt des.idem tenet gl.in.l.ex placito.⁊ ibi Ia.but.
⁊ Bal.in penul.q.C.de re.ꝑmu.Bald.Sali.hic.¶ Ultramõtani
tenẽt ꝯtrium/ꝙ imo attẽdatur modus implemẽti:per multa fun-
damẽta que referũt Bal.⁊ Sali.hic.Tene cũ Bar.qui concordã-
do ponit veritatẽ,vt hic per eũ.⁊ latius in.l.cũ ꝓponas.post glos.
C.de dona.⁊ in.d.l.naturalis.§.pe.⁊ in.d.l.ex placito.vbi etiam
Ang.⁊ Cy.in.iij.q.⁊ bar.in.l.siue apud acta.j.e.⁊ in.l.si qs cũ debi-
tore.ff.de iureiur.⁊ in.l.si intra.ff.de pac.⁊ ita tenẽt Ang.⁊ cõiter
Moder.q̃uis Bal.reprobet:qr̃ esset de vno ꝯctu facere duos,sed
est ridiculũ:vt dicit Pau.de ca.hic:qr̃ causa vnius nõ facit totũ
ꝯctum:sed est idẽ cõtractus qui variat:sicut in emptione ⁊ vendi-
tione,in locatione ⁊ ꝯductiõe:vt habes ꝑ Bar.ita etiã reprobat
bal.in.c.vnico.ad fi.qd ꝓced.dꝫ an inuesti.an fidelitas.in vsi.feu.
¶ Cõtra doctrina Bar.Sali.hic allegat tex.cui dicit non posse
rñderi,in.l.iurisgẽtiũ.in prin.s.alleg.in ver.⁊ ideo puto.nã fꝫ do.
bar.ex parte eius q manumissit seruũ,esset ꝯtractus innominat⁹
facio vt des:et ex illo facto nõ adest vtilitas,nisi forte affectionis
ergo deberet cõpetere actio de dolo ⁊ tñ text.ibi dicit ꝙ cõpetit
actio prescrip.ver.ergo doctrina bar.est falsa.⁊ ita Bal.⁊ Ange,
ibi per illũ tex.tenẽt contra Bar.Rñdet do.Alexã.hic,⁊ in.l.cũ
ꝓponas in.ij.post Moder.C.de pac.ꝙ ex parte ei⁹ q fecit,cõpetit
actio de dolo:verũ est cõtra eum qui nullo modo vult dare:qr̃ sic
dicitur esse in dolo:secus est qñ dedit bona fide:qr̃ lꝫ postea datũ
euincatur,nõ potest dici in dolo:⁊ ꝑ ꝯñs tũc cõpetit actio ꝑscrip.
ver.ita ꝓprie loquit.d.l.iurisgentiũ.in ver.et ideo puto.¶ Huic
solu.videt fortiter obstare:qr̃ fm eã,melioris cõditionis esset ille
qui nullo modo voluit dare,⁊ sic implere,ex quo solũ tenet actiõe
de dolo,que nõ durat nisi biẽnio:quã ille qui impleuit quãtũ po-
tuit,qui tenetur actione prescri.ver.⁊ sic actiõe ꝑpetua.Sꝫ rñde
ꝙ.l.grauius/putat,quẽ cõueniri actione de dolo:qr̃ est famosa,lꝫ
tp̃alis:quã cõueniri actione prescrip.verbis.ita habes text.clarũ
in.d.l.naturalis.in ver.sꝫ si dedi.vbi cõtra scientẽ datur de dolo:
29 cõtra ignorãtem prescrip.verbi.¶ †Uenio ad tertiã partẽ gloss.
in qua aduerte ꝙ gl.opponit de.l.cũ ꝓponas in.ij.s.ti.j.lꝫ Bar.⁊
Pau.de ca.dicant/ꝙ glo.opponit vno modo,⁊ ꝙ due solutiões
glo.tendant ad vnũ modum opponẽdi:tamen vere glos.opponit
b duobus modis.¶ Primo qr̃ tex.ibi vult/ꝙ nõ seruanti fidẽ[b],nõ
debet seruari:sed agitur prima actione:hic autem nõ agit prima
actione:sed actione prescrip.verbis.ad istũ primũ modũ oppo-
nendi,nõ potest venire prima solu.glo.venit ergo scd̃a:ꝙ ideo hic
nõ potest agi prima actione:qr̃ erat ipso iure extincta per pactũ.
ista sol.glo.est vera:sꝫ nõ eius ratio,ꝙ hic querela ꝑ transactionẽ
factã pacto nudo,esset ipso iure extincta:falsũ est ꝑ.l.si instituta.
in prin.ff.de inoffi.test.vbi si mater viueret,posset reuerti ad que-
relã que integra durat:ergo nõ fuit ipso iure extincta ꝑ trãsactio-
nẽ.⁊ leges allegate in gloss.loquuntur in actionibus penalibus
⁊ famosis.Uera est ergo so.glo.alia rõne/ꝙ hic querela erat ipso
iure extincta:non per solum pactum,sed propter duo:quia tũc re-
nũtiauerat querele.Itẽ quia erat mortua:quo casu querelã repu-
diatã transmittere nõ potuit.l.si quis filiũ.in fi.C.de inoffic.testa.
iuncta.l.nam ⁊ si parentib⁹.§.j.ff.eod.⁊ ad hoc iste tex.est sing.fm
Sali.hic.in pe.col.¶ Scd̃o modo opponit glos.de illa.l.cũ ꝓpo-
nas.qr̃ ibi dicitur/ꝙ si transactio sit facta pacto nudo,ꝙ ex pacto
c nudo[c] agi nõ potest:sꝫ hic in fi.tex.dr̃ contrariũ/ꝙ ex pacto nudo
agitur,⁊ cõpetit actio prescri.ver.ad istud contrarium vadit pri-
ma sol.glo.ꝙ cũ filij sint grauati in vno,qr̃ querela preparata ad
eos non transmittit:in alio releuant/ꝙ ex pacto nudo pñt agere.
¶ Ista solu.gloss.nõ est bona:qr̃ iste tex.nõ se fundat in fauore fi-
liorũ:qr̃ idem esset in extraneis heredibus.Uñ rñde omissis solu-
tionibus Bar.⁊ alioꝝ/ꝙ in.d.l.cũ proponas:ideo ex pacto nudo
non agitur,qr̃ supererat prima actio,ad quam potest reuerti:sed
cũ in hac.l.ꝑma actio.i.querela esset extincta ꝑ renũtiationem,et
mortẽ matris:vt.s.proxime dixi:filij vel etiã alij heredes essent
destituti omni alio remedio agendi:ideo ex eqtate cõpetit vtilis
actio prescrip.ver.vt dicit iste tex.in fi.

1 ☞ Procurator cõstitutus ad agendum,nõ potest facere trans-
actionem in preiudicium domini.
2 Queadmodum procu.ad agendũ non põt transigere,ita nec face-
re compromissum in arbitratorem:nisi ex forma statuti litigans
posset cõpelli ad compromissum:qr̃ tunc posset procurator.in.3.
4 An procurator specialiter ꝯstitutus ad compromittendũ,possit
transigere/vel contra.
5 In mãdato procuratoris nõ refert quid ex equipollentib⁹ fiat.
6 Cõpromissum,largo modo dicitur quedam transactio.
7 Procurator habẽs mandatũ cum libera administratione oĩum
bonorũ,potest transigere:secus si cũ libera litis administratione:
qr̃ tunc posset transigere nisi super instantia cause.
8 Hec clausula,dñs promisit habere ratũ et firmũ ⁊c.posita in mã-
dato procuratoris quid operatur.

1
Ransactionis.†Procurator consti-
tutus ad agendũ,nõ
potest facere transactionem in preiudiciũ dñi.h.d.ti-
militer procurator cõstitutus ad agendũ,nõ posset so-
lutionẽ recipere a debitore volente sponte soluere.l.non abstulit.
C.de noua.Bar.in.l.hoc iure.in prin.ff.de solu.ratio est/qr̃ forma
mãdati est diligenter obseruãda.l.diligẽter.in prin.ff.man.c.cum
dilecta.de rescrip.imo procu.nõ solũ tenet seruare mandatũ,imo
etiã qualitatẽ mandati.c.cũ venissent.⁊ ibi ad hoc no.Bal.de eo
qui mit.in pos.cã rei seruã.¶ Sic in simili/sicut nõ valet sñia iu-
dicis delegati lata cõtra substantiã forme mãdati:ita nec lata cõ-
tra qualitatẽ.c.p̃sanis.⁊ ibi ad hoc no.Panor.i.iiij.not.de resti.
spo.quẽ tex.ad hoc reputat singularẽ Bal.in.c.ij.circa princi.de
2 sen.⁊ re iudi.¶ †Per istũ tex.inferũt Bald.Sali Pau.de cast.⁊
alij Moder.ꝙ queadmodũ ꝓcur.cõstitutus ad agẽdũ,nõ posset
d trãsigere:vt hic:ita nõ posset facere cõpromissũ[d] in arbitratorẽ:
qd̃ censetur quedã trãsactio:vt est glo.in aut.vt diffe.iudi.in pñ.
Barto.⁊ alij in aut.si vero contigerit.C.de iudi.facit tex.in.c.per
tuas.de arbi.Bar.in.l.mandato generali.ff.de ꝓcura.¶ Licet
Ange.ibi limitet hoc esse verũ,quãdo ꝓcurator vellet cõpromit-
tere i arbitratorẽ:eo qr̃ de facto ꝓcedit,⁊ põt auferre de iure vni⁹,
⁊ dare alteri.gl.i.l.si de meis.al's inci.idẽ pompon⁹.§.recepisse.ff.
de arbi.tamẽ fꝫ eũ posset facere ꝯpromissũ in arbitriũ.Adde ꝙ
totũ ecõtra tenet idẽ An.in.l.iperatores.j.⁊ ibi Fulg.ff.de pa.lꝫ
vtrũqꝫ

a ¶ An donatio. Adde Bar.in.l.iurisgentiũ.in §.j.ff.de pac.

b ¶ Non seruanti fidem. adde.l.cũ ꝓponas in.ij. iuncta gl.C.de pac.Bal.i.l.vt rñsũ.C.de trãsac.⁊ qd de iure canoni. vide tex.i.c.innocens.xxij.q.iiij.glo.in.c.iter ꝟba.xj.q.iij.glo.i.c.qd̃ deopari.xxxiij.q.v.gl.in.c.peruenit.de iureiuran.

c ¶ Ex pacto nudo. adde Bar.in.l.iurisgentiũ.§.quinimmo.ff.de pac.Bar.in.l.fideius.obligari.in §.q certo.ff.de fideiuss.Bart.in.extraua.ad reprimẽdum.Bal.i aut.ad hoc.C.de vsur.do.in c.j.de pact,Inn.i.c.nouit.de iudic.arch.i.c.sũt nonnulli.j.q.j.

d ¶ Compromissuz.adde doc.i.c.corã felicis.de resti.in integ.facit tex.i.c.q ad agẽdũ.in fi.de ꝓcu lib.vj.

vtrū q̄ est falsum.⁊ in vtroq̄ contrariū tenet Bart.in.d.l.mādato.⁊.d.Alexā.hic.⁊ in.l.de fidecōmisso.j.eo.d.Anto.de Alex.in.l.
3 preſea.in.ij.col.ad fi.j.eo.¶ †Limita istā ꝯclusionē,nisi ex forma statuti posset litigans cōpelli ad cōpromissum:tunc ꝓcurator cōstitutus ad agendū,posset tale cōpromissum facere:q: cēsetur habere mandatū ad oia necessaria cōsequentia.l.ad rem mobilē.⁊ l.ad legatū.ff.de procu.Itē q: tales cōpromissarij,qui ex necessitate statuti eligunt,sunt loco iudicis ordinarij.ſm Bart.et alios in.l.cū specialis.C.de iudi.Bald.in.l.si iudex.ff.de his q̄ sunt sui vel alie.iur.Ad idē facit,q: in generali mādato ꝓcuratoris,venit omne illud ad qd̄ dn̄s de iure vel de cōsuetudine posset compelli: ſm Bal.⁊ Ang.in.l.bene a zenone.C.de quadri.prescrip.Ad idē facit q: per interuentū ꝓcuratoris non debet fieri deterior conditio aduersarij.l.ij.§.defendi.ff.qui.ex cau.in poss.eat.¶ Ultimo facit/q: alias excluderet̄ dispositio statuti,si cōparendo per ꝓcu-
4 ratorē,nō posset ꝓcurator cogi ad cōpromissū.†¶ Nūquid aūt ꝓcurator specialr̄ cōstitutus ad cōpromittēdum,pōt transigere, vel ecōtra:videret̄ ꝙ sic/ex quo cōpromissum censet̄ quedā transactio:vt predixi:vnde dicit Bal.in.c.si pro debilitate.in.iiij.colū.de offi.deleg.ꝙ arbitrator assumptus sup lite iam inchoata,dicitur trāsactor.¶ Secūdo ⁊ fortius facit doctrina gl.no.in.c.innocens.in ver clementior.xxij.q.iiij.ꝙ si iudex delegatus facit aliqd qd̄ nō multū differt a mādato:nō dicitur excessisse fines mādati. ¶ Tertio facit alia regula no.ꝙ nō dicit̄ excessisse fines mādati, qui facit illud qd̄ est vicinum mādato.text.no.in.l.iam tū.§.pe.in ver.quasi iuxta mandatum ce si mandatum nō fuerit.ff.iu.sol.per quē text.ita dicit glo.in.c.nullus.in glo.ij.circa fi.lxj.dist.sed sic est ꝙ cōpromissum nō multū differet a trāsactione,vel ecōtra,sed est vicinū.igitur ⁊c.¶ Quarto facit text.no.in.l.fi.§.fin.ff.man.et ibi
5 gloss.no.ex illo text.† ꝙ in mādato ꝓcuratoris non refert quid ex equipollentibus fiat:vn̄ Bald.et Moder.in.l.si quis mihi bona.§.sed qd si mandauit.ff.de acquir.here.no.⁊ ex illo text.⁊ ex.d.l.fi.§.fina.ꝙ ꝓcurator dicitur seruare formā mādati,quādo seruat in effectu:lz nō seruet in forma superficiali.¶ Sz istis nō obstantib⁹ teneo contrarium.q: qn̄ procurator facit aliud quā mādatuz est, nō valet.l.si ita ꝯ.ff.de iureiur.¶ Secūdo/ꝑ regulā.l.si ꝓcurator
6 ad vnā speciem.C.de procu.¶ †Tertio ⁊ fortius/q: licet cōpro-
a missum largo modo dicat̄ quedā trāsactio:eo q: sicut ꝑ trāsactionem concordia partium recedit̄ a lite ita ꝑ cōpromissum:tn̄ multum differūt cōpromissum a transactione:ptz q: trāsactio nō valet nisi aliquo dato vel retento.l.transactio.j.eodē.sed arbitrator posset in totū absoluere reum.Item si arbitrator enormiter ledit partem vltra sextā partem,potest peti reductio ad arbitriū boni viri.l.vn̄ si nerue.ff.pro soc.declarat Barto.in.l.societatem.§.arbitrorum.e.ti.secus in trāsactione.⁊ ita per has differentias declarat Bart.in.l.qd̄ si ephesi.§.fi.ad fi.ff.de eo qd̄ cer.lo.⁊ in.l.furti.§.q̄ iussu.ad fi.ff.de infami.⁊ in.d.§.arbitroꝝ.in.j.q.extra gl.cū ergo compromissum ⁊ transactio multū differunt:ergo apparet in cōtrariū adducta non obstare:⁊ precipue illud dum dicebat̄,ꝙ non excedit fines mādati,qui facit qd̄ est vicinum mādato.Uel respōdē limitando vt limitat Panor.in.c.causam.in.ij.colū.de re iudi.dū dicit/ꝙ qui facit vicinū ⁊ cōiunctū mādato,nō ditutur facere contra mandatū:pondera qd̄ duo copulatiue requirit,qd̄ sit vicinum mandato,⁊ ꝙ sit cōiunctū.¶ Ultimo regulā legis nostre limitat glo.in tribus casibus:limitationes sunt in se vere,per iura allegata in gl.⁊ per.tex.in.c.qui ad agendū.in fi.de procura.in.vj.⁊ in.c.cōtingit.in fi.de transac.sed nō cōueniunt ad istum text.qui
7 loquitur in ꝓcuratore habente mandatū ad agendum.¶ †Item intellige scd̄am limitationē gl.de procur.habēte mandatū cū libera,qn̄ habet cum libera administrationē omniuz bonorū:secus si cū libera litis administrationē:tunc non posset transigere,nisi super instātiā cause:nisi haberet liberā administrationē litis ⁊ cau-
8 se.ſm Paul.de ca.hic ⁊ ante eū Bart.in.d.l.mādato generali.ad fi.⁊ in.l.qui rome.§.callimachus.ff.de ver.obli.¶ †Ultra gloss.et doc.limita quarto istā legē/qn̄ ꝓcurator esset cōstitutus ad agendum,⁊ in instrumēto esset adiecta clausula,que de isto stylo notariorū semꝑ apponi solet/ꝙ dn̄s ꝓmisit habere ⁊ ratū ⁊ firmū quicquid ꝑ eius procuratorē factū fuerit.tunc virtute huius clausule pōt transigere.ſm Angel.in.l.si procuratorem.ff.de procu.Motus est/q: tunc videt̄ habere mandatum cum libera:vt videt̄ velle Bart.qui multos decipit in.l.procurator cui gn̄aliter.in pe.ff.de ꝓcura.Sz falsum est/⁊ Bart.ibi non firmat:sed remittit se ad ea q̄ dicet in.l.j.ꝯ.de offi.procurato.cesa.vbi Bar.tenet contrariū/⁊ gl.⁊ docto.in.c.cōtingit.de trāsac.⁊ in.c.ex parte decani.de rescri.Ex.Bal.⁊ Moder.in.d.l.si ꝓcurator ad vnā speciē.Hemi.in.c.qui ad agendū.Ludo.ro.in.l.in prouinciali.§.j.ff.de ope.no.nun.vbi refert se ita cōsuluisse,per.c.cum causam.de iur.colum.lz dicat se contrariū tenuisse in ista lege.¶ Capio gloss.in ver.actionē.que exponit.i.actum siue exercitium.dic qd̄ gl.sic exposuit timore cōtrarij.nam qui mādat actiones,videt̄ cedere vtiles.l.ij.C.de act.
⁊ ob.vbi per gl.⁊ doc.in.l.illā.C.de dona.sed cessionarius dr̄ ꝓcurator in rem suā,ex quo ad eū spectat ois vtilitas.et iste bn̄ posset transigere:vt hic in gloss.sequē.ideo expone tex.ꝙ non mādauit actionem proprie,sed exercitium actionis.

2 ☞ An valeat cōpromissum super alimentis de futuro,relictis in vltima voluntate.
3 Transactio super alimentis an firmetur iuramento.
4 Legi prohibitiue potest renuntiari cum iuramento.
5 In causa alimentorum dz procedi simpliciter ⁊ de plano.
6 Ille cui debent̄ alimēta,lz seipsum aluerit de suo:tamē pōt petere alimenta preteriti temporis.
7 Licet mulier nupta ⁊ dotata nō posset petere vt amplius dotet̄ istud est verū in dote que solum debetur officio iudicis.

De alimentis.

Ista lex nō potest breui⁹ summari.¶ No.ex hac.l. nouas regulas/⁊ posset ista lex not.practicari ex mēte
1 Ful.hic.⁊ ita debes figurare casum in hac lege.†pone maritus habens filios reliquit vxorē dominā Massariā et vsufructuariā omniū bonorū:quo casu existentibus filijs vxor nō dz habere nisi alimenta:vt est glo.approbata in aut.hoc locum.C.si muli.scd̄o nupse.pone ꝙ filij transigant cum tali vxore eorum nouerca,talis transactio nihil valet:nisi interuenerit decretum iudicis,⁊ cum cause cognitione:vt hic.⁊.l.cum hi.per totam legē.ff.e. Intellige istā legē ꝓcedere in alimentis de futuro relictis in vltima volūtate,duplici fauore,alimētorū,⁊ vltime volūtatis:secus si essent relicta inter viuos.d.l.cum hi.§.plane.¶ Et ex hoc habes rationē diuersitatis inter alimenta relicta in vltima voluntate,⁊ inter viuos.aliā rationē assignat Sali.hic fuit ante eū Bart.in tractatu alimentorū in.vj.col.q: qn̄ per industriam meā aliquid acquiro.l.presumit ꝙ ero cautior in eo cōseruando.que ratio nō est generalis quādo alimenta essent quesita inter viuos titu.do-
2 nationis:et sic absq̄ facto meo.¶ †Nunquid autē valeat cōpro-
b missum super alimentis[b] de futuro,relictis in vltima voluntate videt̄ ꝙ non:q: transactio ⁊ cōpromissum equiparant̄:vt dixi.ꝯ.in.l.pri.tamē Spe.in titu.de arbi.§.restat.ver.sed nūquid super alimētis.disputat/⁊ cōcludit ꝙ sic.⁊ lz non aperiat,an loquat̄ de alimentis relictis in vltima voluntate vel aliter:tamē leges per eum allegate.sic loquunt̄.qd̄ intelligit Albe.de rosa.hic:in.fi.esse verū,qn̄ cōpromissum est factū in arbitrum.nā cum arbitria sint redacta ad similitudinē iudiciorū.l.j.ff.de arbi.idem operabitur autoritas arbitri qd̄ iudicis:secus est in arbitratore:q: alias esset parata fraus huic.l.de quo etiā vide ꝑ Alberi.qui aliter tenet in
3 d.l.cū hi.ad fi.prin.ff.de trāsac.¶ †An autem ista transactio firmetur iuramēto:Bar.sing.tenet ꝙ nō/in.l.cū hi.circa fi.princi.per duo fundamēta de quib⁹ ibi ꝑ eum.Idem latius tenet Bal.in.l.pactum dotali.in vlt.q.C.de colla.Raph.Fulg.in.l.qui fidē.in.prin.per illum tex.in ver.licite.iuncta glo.j.ff.co.¶ Tene contrariū prout tz ipsemet Bar.in.l.si quis pro eo.circa fi.prin.ff.de fideiusso.q: ista transactio est prohibita ob priuataz vtilitatē,ne ꝓpter modicū de presenti,quis renūtiet futuris alimentis:ergo cōualidabit̄ iuramēto.idē tenet Imol.cōmento.c.cū cōtingat.in vltima charta.de iureiur.vbi etiā tenet in simili/ꝙ.l.de his.ff.eo.potest renuntiari cū iuramēto,⁊ valet trāsactio iurata nō obstāte illa.l.idē tenet Rapha.cu.in.d.l.si q̄s pro eo.in prin.d.Alex.in.l.qui rome.§.duo fratres.in.lvj.col.sup.v.q.Bar.ff.de ver.oblig.⁊ in cōsi.cliij.als.xj.lib.ij.incip.viso ⁊ vt opz consyderāto themate.in.vj.col.¶ Facit bene qd̄ singulariter tz Ioā.and.in addi.Spe.
4 in ti.de instr.edi.§.porro.in addi.magna.† ꝙ legi ꝓhibitiue pōt renuntiari cū iuramento:vt dixi in.l.pe.ꝯ.titu.j.⁊ ita cesset fundamentum Bar.in.d.l.cum hi.⁊ ista pars est tutior:q: iuramentuz qd̄ pōt seruari sine interitu salutis eterne,seruādum est.c.cū contingat.de iureiur.⁊ in.c.lz mulieres.eo.titu.in.vj.¶ Secūdo not.
c ex hoc tex.ꝙ lz sup alimentis[c] de futuro relictis in vltima voluntate non possit,transigi sine decreto ⁊ autoritate pretoris:tamen secus est super alimentis de preterito:ratio est diuersitatis:q: ex
5 alimentis futuris pendet vita hominis.Bal.⁊ Sali.hic.¶ †Ex isto tex.Bar.hic.in.ij.lec.ponit duas limitationes ad duas regulas.Prima est/ꝙ in causa alimentoꝝ ꝓcedi debet summarie:⁊ de plano.l.si quis a liberis.§.ij.ff.de libe.agno.limitatur per hunc tex.quādo esset questio super alimentis de futuro:secus si super alimētis preteritis;q: tūc deberet ordinarie ꝓcedi.Adde ꝙ idez tenet Alber.de rosa.in.d.l.cū hi.in prin.Pe.de ancha.in cle.j.de iurepa.Secūda regula est ꝙ in causa alimentoꝝ proceditur etiā dieb⁹ feriatis.l.ij.ff.de fer.istud debet similiter limitari ſm Bart.hic.¶ Adde vltra eum/ꝙ ex hoc tex.sumitur limitatio ad aliam tertiā regulam,nam lex ꝓhibet causam alimentoꝝ per appellationē suspendi:debet intelligi si petant̄ alimenta futura:secus si preterita.ita decidit Ioā.and.in addi.Spe.in titu.de appel.§.in quibus.ver.sed nunquid.sequitur Fran.de are.in consi.xcvij.q̄
6 incip.in cā ⁊ puncto.in vlti.col.¶ †Ultimo no.ꝙ ille cui debent̄

a ¶ Lz ꝯpromissuz.add aut.vt diff.iud.i.§.si ꝓ cōtigerit.et gl.i.c.exposita.de arbi.

b ¶ Sup alimētis.adde doc.in.l.cū hi.ff.d trās.

c ¶ Alimentis.add gl.singu.in.c.si eps.⁊ ibi archi.et Ioā.an.de ꝓben.lib.vj.

a ¶ Alimēta. Adde.l.j.C. de fideicō.z in.l.nō quē admodū.ff. de iudi.

a alimenta:lz seipsum aluerit de suo.tamen potest alimenta [a] preteriti tpis petere:z istud facit fm Bal.hic:pro viduis se alentibus ꝙ tamen alimenta suarū dotiū possint petere:sequit Jo.de ana. in consi.liiij.qd incip.visis his que in facto ꝓponuntur:intellige qñ alimenta debenť iure actionis:secus si solū debeanť officio iudicis:vt in alimentis que debenť filijs a patre:q2 pro tpe preterito peti nō possunt.fm Bart.in.l.j.C.de ind.vi.z in.d.l.si quis a libertis.§.sed si filius.et not.in.l.libertis quos.§.j.ff.de ali.leg.vbi no.limitat,nisi filius mutuo pecuniam accepisset,ex qua se aluit. ¶ Facit qd in simili tenet Paul.de ca.in.l.diuortio.in prin.ff.sol. ma.ꝙ heredes mariti qui habent annū ad restituendū dotem:sz intra illum annū tenenť prestare alimēta vxori:ꝙ si vxor aliunde se alimētat, non potest preteriti tpis alimenta petere:saluo nisi interpellasset heredes,qui fuerint in mora prestādi alimēta:et ideo mulier acceperit pecuniam mutuo,vt inde se aleret:tūc heredes bene teneť.qd dicit esse quotidianū/z pluries vidisse de facto.z
7 sequitur.d.Alexan.hic. ¶ Et ex predictis inferas:† ꝙ licet mulier nupta z dotata nō possit petere vt amplius dotetur:vt per.Bar. in.l.obligamur.§.lege.ff.de act.z obli.z in auť.res que.vbi dixi.C. cōia de leg.istud est verū in dote:que solū debetur officio iudicis: vt in patre:qui non tenetur iure obligationis dotare filiam:sz solum officio iudicis.l.qui liberos.ff.de ritu nup.z glo.z Bartol.in d.§.lege.secus est quādo dos deberetur iure actionis:vt quando statutum disponit ꝙ existentibus masculis filie femine non succedant:sed dotentur a fratribus:certe si soror esset nupta,z dotata aliunde:puta a matre.tamen adhuc potest petere dotem sibi debitā ex forma statuti,z sic iure actiōis.ita in specie tenet.d.Alexā. imo.in cōsil.vij.in.ij.volu.qd incip.visis z diligenter animaduersis.in.iiij.col.ad fi.z prin.seq.

1 ☞ Valet trāsactio conditionalis:z sufficit aliquid ad transigētem peruenire posse:transactio parit exceptionem,etiam contra actionem in rem.

2 Transactio nedum potest fieri pure vel sub modo:sed etiam sub conditione.

3 Valet argu.de trāsactione ad compromissum in arbitratorem.

4 In causa transactionis potest apponi terminus:intra quē actor det pecuniam:alias elapso termino sit exclusus.

5 Si aliquis sit in possessione alicuius fundi,z timet molestari,vel sibi vim inferri:potest implorare officiū iudicis p erqd prouideatur ne sibi inferať vis/qd procedit multofortius,si timeat offensam in persona,nu.6,nisi sit forensis.vt nu.7.

8 Si pars timet ꝓbabiliter turbari in possessione/potest implorare officium iudicis,per qd petat se defendi.

9 In conditionibus vel in cōtractibus liberatorijs,non habet locū purgatio more.

1 SI super possessione. † Valet trāsactio conditionalis,z sufficit aliqd ad trāsigentē peruenire posse, z transactio parit exceptionem etiam contra actionez in rem.h.d. Vel sic,vz trāsactio etiā nullo dato,dūmodo res spōderetur:z p trāsactionē etiā cōtra actionē realē exceptio induciť. z primū summarium sit loco diuisionis.q2 ex eo apparet ꝙ in hac lege ponunť tria dicta/z figura casum:vt per Odof.hic. ¶ Et duplex fuit ratio dubitādi:fm pau.de ca.hic:ad istū tex. ¶ Prima q2 videbať ꝙ trāsactio nō valeret,eo q2 proprie diciť trāsactio:qñ actor trāsigit z recedit ab actione:fm glos.z doc.in.l.ij.§.eo.sz hic reus conuentus,est ille qui pro pecunia transigebat z recedebat: ergo nō videbať valere trāsactionem. ¶ Secūda ratio dubitādi erat.q2 trāsactio nihil valet nullo dato vel retento.l.transactio.j. eod.sed hic de presenti nihil datur huic reo transigenti.igitur zc. Sed hoc nō ob.ꝯrium deciditur in text.nostro:q2 sufficit ꝙ in fu
2 turum possit dari. ¶ † No.j.ex tex.ibi:vt si intra certum diem.ꝙ transactiones nedum possint fieri pure vel sub modo:sed etiā sub cōditione.z ita notant Bal.z alij hic:quis de hoc dubitet Bart. in.l.siue apud.j.eo.z ibi vide plene Bald.in pe.col.imo plus per istum text.dicit Bal.in.l.iij.ad finē.C.de repu.here.ꝙ potest fieri transactio sub conditione dādi,si nauis ex asia venerit:sz tu caue q2 tex.iste hoc nō probat:q2 facultas dādi erat in hac lege posita sub conditione potestatiua ipsius partis:non autem sub conditione mere casuali. ¶ Et per istum text.arguendo a transactione ad cōpromissum in arbitratorē/ꝙ ar.tenet,vt dixi in.l.transactio
3 nis.§.eod.inferunt Bald.Fulgo.z Moder.hic.† ꝙ arbitrator in eius laudo potest adijcere cōditiones et modos cōgruos z adiacentes. Adde Spe.in tit.de arbitro.§.j.ver.arbitrator.et in.§.sequitur.in versic.sed pone.Bartol.no.in.l.aquiliana.ff.de transac. d.Anto.de bu.in.c.cōstitutus.per illum tex.cū gloss.de in integrū resti.z in.c.quintauallis.in.ꝑ.dñia.de iureiur.z in.c.licet heli.de simo. ¶ Hinc i specie decidit bal.in.l.fi.§.j.C.cōia de lega.ꝙ arbitrator pōt in laudo declarare ꝙ actor vēdat omne ius qd hz in re de qua factum est compromissum. Alibi dicit Alber.post Jaco. de are.in.l.fi.p illū tex.ff.de of.pcu.cesa.ꝙ si habētes inimicitias capitales cōpromittāt,potest arbiter vel arbitrator inhibere ne vnus vadat ad ꝯtam alterius. ¶ Alibi tenet Ludo.ro.in cōsil. lv.qd incipit:si volumus dicere hūc Bar.ꝙ arbiter vel arbitrator potest cōdēnare vnā partē ad dandū aliquid alteri parti,pro partiū adequatione.per tex.no.in.l.si ita legatum.§.ff.de condi.et demō.sed tu adde meliorē tex.in.c.nisi.et ibi Panor.in.iij.not.de prebē.z ita limitat regula que habet/ꝙ arbitri possunt tantū iudicare de his de quibus factū est cōpromissum,et nō plus.ita dicit tex.in.c.cum dilecti.ad fi.de arbi.z ratio est:q2 potestas arbitri pendet a potestate partiū,hoc est arbitri tantā habēt potestatē quantā partes eis tribuunt,z nō plus.l.non distinguemus.§.de officio.ff.de arbi.in tantū ꝙ tz Lud.ro.in consi.cxv.qd incipit:viso compromisso.in primo dubio.ꝙ ex generali cōpromisso nō venit vt arbiter vel arbitrator possit laudare,pacē debere hincinde
4 fieri de offensis z vulneribus hincinde illatis. ¶ † Secundo not. ꝙ ex causa trāsactionis potest apponi terminus,intra quē actor det pecuniā:al's elapso termino sit exclusus.adde qd decidit tex. no.in.l.fin.in prin.ff.de contrahē.emp.Bart.in.l.quis.ff.de solu. Bal.in.c.j.de feu.da.i vi.l.cōmisso.in vsi.feu. ¶ Tertio no.ex tex. ibi ꝓmisso nō satisfecit.hic videri tex.ꝙ nedum ad actionem de nouo acquirēdā,vbi est dies z pena nō admittiť purgatio more: sz nec etiā ad actionē cōseruādā.tex.est hic.z dicit Pau.de ca.qd ad hoc pluries allegauit hūc textū. ¶ In cōtrarium facit text.l. si ita qs ꝓmiserit.§.seia cauit.z ibi Bar.z Ange.ff.de ver.obli.in l.thais.§.intra.ff.de fideicōmis.liber.Bart.z alij in.l.si insulam. ff.de ver.obli. ¶ Varie solutiones dantur per Moder.Pau.de ca.d.Alex.z plenius dñ.Anto.hic:illa mihi placet/ꝙ hec transactio fuit facta sub cōditione,z q2 cōditiones debēt impleri in forma specifica.l.qui heredi.z.l.meuius.ff.de cōdi.z demon.ideo in conditionibus nō admittitur purgatio more.fm Bal.hic.Ex.in l.si maior annis.j.eo.z in.l.si plures.C.de condi.inser.Barto.in.l. hec cōditio si in capitoliū.ff.de condi.z demō.z in.d.l.si insulam. ¶ Quarto no.ex tex.ibi:vim fieri prohibebit,fm Bald.Sali.et
5 Moder.hic:† ꝙ si aliquis est in possessiōe alicuius fundi,z timet molestari.vel sibi vim inferri:potest implorare officium iudicis, per ꝙ prouideať ne sibi inferatur vis.facit tex.no.in.l.fin.in prin. z ibi Barto.no.ff.qd me.cau.z tex.in.l.si seruus.C.qd cū eo.z ponit in simili no.practicam Bar.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.in vlti.col.ff.de ope.no.nun. ¶ Quid si solum esset in tenuta vide no.Bar.in.l.j.§.necessario.ff.si ven.no.mul.in pos.z ꝙ not. Bal.in.l.fi.in.ij.col.C.de edic.di.adri.tol. ¶ Itē adde tex.no.in.l. si pater.C.qui bo.cede.pos.per quē not.ibi Bald.ꝙ ille qui timet pro debito alterius grauari,potest ante factū implorare officium iudicis,quatenus iudex inhibeat.qd alibi nō reperitur fm eum.
6 ¶ Itē adde † ꝙ multofortius si quis timet offendi in persona,potest implorare officiū iudicis,z eo mediante cogere aduersarium vt sibi prestet securitatē de eo nō offendēdo.l.denuntiamus.vbi Bar.C.de his qui ad eccle.confu.no.Bart.in.l.j.per illum tex.C. in qui.cau.colo.censi.lib.xj.idē Bar.in.l.capitaliū.§.ad statuas. ff.de pe.Spe.z Jo.an.in ti.de pigno.§.sequitur videre.ver.quid si timeo.z melius quā alibi Bartol.vbi in materia ponit plures qōnes,in.l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de offic.presi. ¶ Et istud ꝓcedit etiā si culpa mea precessisset:puta q2 ego offendi te,vel te vulneraui,z sic culpa mea precessit:q2 timeo ne similiter me offēdas,adhuc possum per officiū iudicis te cogere vt prestes fideiussionē securitatis.ita singulariter Bart.in.l.q bona.§.si qs iuxta. ff.de dā.infec. ¶ Item qui timet offendi ab aliquo,potest petere a iudice vt sibi prestet familiam que eum associet:per glo.fin.in l.fi.C.de eroga.mili.anno.lib.xij.Bar.in.l.sanctum.ff.de re.diui. Bar.in.d.§.ne potentiores.in vlti.col.z ex solis minis potest ista securitas peti,qñ persona que est minata,est solita mittere minas executioni:in quo statur arbitrio iudicis.fm Bar.in.l.hec autē. in prin.ff.si cui plus ꝙ per le.falc.faciunt que no.in.l.metum.C.qd me.cau.per Bar.in.l.famosi.ff.ad le.iul.ma.z si tu petis a me cautionem de nō offendēdo:et similiter ego peto a te:nisi tu caueas mihi:nec ego tenebor tibi cauere:nisi ex vna parte subesset iustus timor,ex alia vanus:fm Barto.z alios in dicta.l.qui bona.
7 §.si quis quia.in fine. ¶ † Limita predicta non habere locum in forensi.nam si aliquis forensis qui est inimicus meus capitalis veniat ad istam ciuitatem,ego non possum implorare officium potestatis huius loci,per quod cogatur prestare mihi securitatem de non offendendo me:ratio quia forensis non est sub iurisditione potestatis loci,nisi hic contrahat vel delinquat:vel nisi lōgam conuersationem hic faciat.ita determinat singulariter Bar.in.l. sed z si susceperit.§.fi.z ibi Bald.et Ange.ff.de indi. ¶ Item ad predicta,adde Bal.in.l.j.§.qui es.ff.de offi.prefec.verb.vbi dicit: ꝙ quilibet timēs vim inferri in sua possessione potest adire iudicem,et absq3 libello petere vt obuietur ne iniuria committatur.
8 † Alibi vide Baldum in.l.si seruus.C.quod cu3 eo.quod si pars timet

timet probabiliter turbari in possessione, pōt iplorare offm iudicis, p qd petat se defendi: ⁊ sequit̃ Frã. de are. in c. in p̄ntia. in. iiij. col. de proba. Adde etiã qd vult Spe. in tit. de legato. §. sequit̃. in ij. col. ver. porro. ꝙ si qs actus non turbat iurisditionem delegati, sed si est dubitatio de turbatione, potest delegatus ipsum cogere vt caueat de non turbando: sequitur do. anto. de imo. in cap. j. de offi. deleg. ¶ Ultimo per istum tex. not. Bald. hic in fi. probari in hoc tex. ꝙ in conditionibus vel in contractibus liberatoriis non habet locum purgatio more. facit fm euz. l. thais. §. intra. ff. de fideicom. libe. Tu vide de hoc per Alexã. in. l. si insulaz. in. xiiij. col. ff. de verbo. ob.

Jason Padue.

1 ¶ Facta transactione inter partes, lis dicitur finita: adeo ꝙ nō posset actor de nouo agere.

2 Facta transactione, oĩa instr̃a, iura, pbationes vel testes annullantur et cassant̃ ipso iure: quamuis nihil dictũ sit inter partes.

3 Si quis egit ad fundũ ex vna causa, ⁊ super illa est facta trãsactio ex vna parte: deinde agat ad fundummet rei vendi. vel aliter, et non adiiciat aliquã causaz, ⁊ reus cõuentus opponat exceptionẽ transactionis: an ista exceptio impediat litis ingressum.

4 Stante statuto ꝙ de omni cã et lite vertente inter coniunctos debeat fieri compromissum inter partes. pars que hz aliquã de excep. lit. finite non pōt vigore statuti cogi ad compromissum: q: motor litis finite nō debet ad aliquid audiri.

5 Licet transactio sit cōtractus innominatus, tñ in ea non hz locũ penitentia: sicut in aliis contractibus innominatis.

Ratris tui. Exceptio transactionis, quia est litis finite, ipedit litis ingressum. h. d. ⁊ de aliis similibus ponit aliquid Bart. hic ⁊ in. l. eleganter. §. pe. ff. de cōdi. inde. dixi in. l. naz po
1 steaꝙ. in princi. ff. de iureiu. ¶ † No ꝙ facta transactiõe inter partes, lis dicitur finita: adeo ꝙ nõ posset actor de nouo agere. vt hic ⁊ in. c. j. de lite. conte. in. vj. adeo ꝙ si actor fecerit transactionem eo quia videbat quod non poterat probare: si postea superueniant sibi liquide probationes de iure suo, postꝙ tamẽ semel transegit, non pōt amplius litẽ finitã instaurare. ⁊ istud est qd faciebat pulchrã dubita. in hac. l. rõ aũt ex aduerso est q: transactio nō rescinditur etiã pretextu instrumẽti postea repti. l. sub ptextu instrumẽti. j. eo. ¶ Similiter qui transegit si postea reperiat se grauiter lesum, etiã vltra dimidiã, nō p hoc pōt rescindere transactionẽ. l. lucius. §. fi. vbi gl. ⁊ Bar. ff. ad tre. gl. ⁊ doc. in. c. cũ cãm de emp. ⁊ vẽ. Panor. in. c. j. de transac. Bald. in. l. ordo. C. execu. rei iudica. dom. Alex. vbi dicit hanc esse cõem opi. in consil. xlj. qd inci. super p̄misso themate. in. iij. col. ⁊ in. ix. sequen. in. j. volu. ꝙuis aliter limitet Barto. in. l. ij. i. ij. col. C. de rescin. ven. quẽ sequit̃ ipsemet. d. Alexã. sibi cõtrius in consi. lxxxv. in. ij. vo. ꝙ incipit viso puncto ⁊ instr̃is. in v. col. post alios per eũ relatos: de quo vide plene per Mod. in. l.
2 si quis cũ aliter. ff. de ver. ob. ¶ † Itẽ adde ꝙ adeo transactio imponit finem liti, ꝙ omnia instrumẽta, iura, probationes vel testes facta transactione annullantur ⁊ cassantur ipso iure: quamuis nihil dictum sit inter partes. tex. est in cap. j. extra eo. quem multum no. Bal. in rub. extra eo. in. iij. col. ⁊ dicit ꝙ est melior text. de iure ꝙ post transactionem non est licitũ petere penam ex veteri: quia transactio oĩa vetera cassat ⁊ annullat: ⁊ dicit ꝙ de hoc fuit qd de facto inter regem Ungarie ⁊ venetos, ⁊ quod inde nata est horribilis ⁊ pessima guerra. ¶ Limita istum tex. vt procedat in transactione valida. Nam transactio que non tenet, puta quia sit facta super beneficio ecclesiastico, non impedit vltra. ¶ Secundo limita, quia transactio fuit generalis. secus si specialis super certa re
3 vel causa. l. si de certa. j. eo. ¶ † Circa hoc vltimũ vide not. practicã quam ponit Bar. p illũ tex. in. l. si quis libertatem. in pe. colũ. ff. de peti. here. vbi dicit Bar. ꝙ si qs egit ad fundũ ex vna causa, et super illa est facta transactio ex vna parte: deinde agit ad fundummet rei ven. vel aliter non adiiciat aliquam causam, ⁊ reus conuentus opponat exceptionem transactionis: isto casu exceptio transactionis non impedit litis ingressum: sed iudex debet interloqui, cum non possit peti ex illa causa speciali super qua fuit transactum. et ad hoc reputat illũ tex. esse valde not. p limitatione tex. nostri.
4 ¶ † Item per istum tex. dicunt nota. Bal. et Sali. ⁊ Ful. hic quod stante statuto ꝙ de omni causa ⁊ lite vertẽte iter cõiũctos debeat fieri compromissum inter partes: certe pars que habet aliquã de exceptionib⁹ lit. finite, nō pōt vigore statuti cogi ad cōpromissum q: motor litis finite non dz ad aliquid audiri. vt hoc tex. ⁊ istud exclamat do. Alex. dicẽs ꝙ nõ exeat de memoria tua, q: habui de facto ⁊ obtinui: miror ꝙ non allegauerit Bal qui melius quã alibi idem ponit in. l. si iudex. ad fi. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. sequit̃ Lu. in repe. rub. ff. de arbi. in. xviij. col. Et idem Lud. in consi. cliiij. inci. in casu proposite consultationis. Ang. in consi. cclxxviij. visa narratione in. ij. colum. Pe. de ancha. in con. clxxxiij. incip. pro clari Pau. de ca. in cõsi. lxvij. consyderatis oibus. ad fi. vbi idez tenet, si extat instr̃m iuratũ: qd sequit̃ Alex. in consi. xxxvij. in. ij. vol.
5 viso ⁊ opportune discusso. i. x. col. ¶ † Itẽ no. ex tex. ꝙ lz transactio sit contractus innoĩatus, vt probat̃ in. l. cum proponas. scda. §. ti. j. ⁊ in. l. j. vbi Bar. ff. de pac. in. l. ij. vbi Bar. ff. de iureiu. ponit bar. in. l. siue apud acta. j. eo. tñ non hz locum penitentia, sicut in aliis cõtractibus innoĩatis. l. si pecuniaz. in prin. ff. de condi. ob cãm. et hoc est fauore litium finitarum, ne amplius instaurent̃. cõcordat l. cum te transegisse. s. eo. ⁊. l. ꝙuis. j. eo.

1 ¶ Probabilis est conuentio, per quam retinetur concordia fratrum, ⁊ tollitur votum captande mortis.

2 Quãdo aliquid se habet ad lucrum, ⁊ ad damnũ: lz casualiter cōtingat dãnum, nō per hoc dicitur ledi, ⁊ si sit minor/per hoc nō dz tanꝙ lesus restitui: fallit tamen in dote.

3 Quid sit concordia ⁊ quid plena. nu.).

4 Que dicatur pax.

6 Ubi in aliquo actu requiritur ꝙ ꝯcorditer fiat, etiã a collegiatis: non est dispositioni satisfactum, si aliquis contradicat. a

7 Non succurritur minori quando leditur ex accidenti, sed demum quando lesio resultat ex solo contractu.

8 Trãsactio est nomen generale ad refutationẽ vel finem, ⁊ ad oẽm aliam speciem finiende obligationis.

E fideicõmisso. Fideicõmissum reciprocum potest per pactum remitti, nec ex hoc solo dicit̃ minor ledi, ꝙuis ex casu possit sibi esse damnosum. h. d. et est pulchra et
1 no. l. multum fm Bar. ¶ † No. primo probabilem esse conuentionem per quã retinet̃ concordia fratrum, ⁊ tollit votum captande
2 mortis. l. cum pater. §. euictis cum ibi not. ff. de lega. ij. ¶ † Secundo no. fm Pau. de ca. ⁊ do. Alex. quod quãdo aliquis hz se ad lucrum ⁊ damnum, licet casualiter cōtingit damnuz, nō per hoc dicitur ledi. ⁊ si sit minor/per hoc nō debet tanꝙ lesus restitui. ⁊ ad hoc istum tex. reputat sing. Bal. in. l. cum archimedorum. C. vt in pos. lega. sed concordat tex. in. l. si pater puelle. C. de inoffi. testa. et ibi dixi. ⁊ in. l. si ea lege. C. de vsur. Fallit ĩ dote. tex. est no. in. l. atticilcin⁹. in fi. ff. de pac. dota. de quo ibi miratur Bar. ppter istũ tex. ⁊ reliquit cogitandum. Sed responde fm Imo. in. l. si socer. §. lucius. ff. solu. ma. ⁊ domi. Alex. hic/ibi esse speciale fauore matrimonij, quando propter tale pactum retardande dotis, posset contingere mulierem tardius maritari: alias vbi cessaret ista causa sec⁹ esset: p tex. in. l. si pater. §. pe. ⁊ fi. de pac. dota. ¶ Tertio facit iste tex. fz Pau. de ca. ⁊ alios Moder. hic/quod si aliquis emerit ab ecclesia pro trecentum ducatis, reditus cuiusda fundi ecclesiastici, pro toto tempore eius vite: si contingat eum tanto tempore viuere, quod perceperit fructus qui ascendãt ad mille ducatos: nō tenetur in foro conscientie, tanꝙ sit lucrum vsurarium: eo q: ecōtra potuisset mori primo anno. ⁊ sic pactum fuit iustuz/quia habuit se ad lucrum ⁊ damnũ. tex. est in. c. in ciuitate. de. vsur. de qua
3 questione dixi. in. l. j. C. de sum. tri. ¶ † Quarto istum text. in verbo concordia. ponderant Bal. ⁊ do. Alex. hic/vt ex eo possit colligi diffinitio concordie: quia est sedatio discordiarum. post archi. per eos allegatum. adde Bald. in. l. filia in orbitate. C. de inoffic. te. ⁊ dicit archid. in. c. indẽnitatibus. de elec. in. vj. Bald. in. l. j. in prin. ff. de pac. ⁊ in suo diuino cõsilio schismatis: posito post rub. C. si quis ali. test. prohibu. in. x. colum. ꝙ concordia dicitur a cordium coniunctione. et fm Bald. in. d. l. j. concordia differt a pace quia concordia appellatur quedam remissio: pax vero est plena sedatio discordiaruz. Ange. in. d. l. j. post glos. ibi dicit/quod pax est genus, concordia species: vnde qui habet pacem bñ habet cōcordiam, sed nõ ecõtra: q: pax est ppetua: cõcordia pōt esse tēporalis. iuxta glo. in. l. cõuentionum. in glos. magna in fi. ff. de pact. ¶ Ideo fm Ang. si statutum remittat penam offendenti, qui fecit pacem cum offenso, non sufficit ꝙ habeat instrumentum concordie. sequit̃ simpliciter do. Alex. hic/sed Raph. ful. ⁊ ipsemet do. Alex. sibi cōtrarius. in. d. l. j. in prin. tenuit ꝙ imo cõcordia est genus: quia cōtinet oẽm coniunctionẽ animorum. vt. s. dixi. pax autem est species. ¶ Alibi Spe. in ti. de treu. ⁊ pace. in prin. ⁊ in
4 ver. j. dicit ꝙ potest esse cõcordia absqz pace. † Nam pax[a] dicitur
a qñ tangunt ad inuicem manum, vel per osculuz pacis.[b] ⁊ sic pōt
b esse cõcordia, ⁊ tñ nõ sit secuta talis pax. ¶ † Que autẽ dicatur
5 plena concordia/tex. in. c. olim. ad fi. de re iudi. requirit plenã omnium presentium concordiam. glos. fi. ibi intelligit omniũ vel maioris partis. vnde Bar. ibi subtiliter ex illa glo. iuncto text. not. ꝙ
c plena concordia[c] dicit̃ esse maior partis: ⁊ ꝙ omnes dicuntur esse in cõcordia, vbi maioris pars cõcordat: sed ipse intelligit hoc esse verum, in rescripto/non in statuto: ratio diuersitatis fm cũ: q: rescriptum est interpretandũ fm ius commune: lz statuta sunt precisa. ¶ Credo ꝙ male loquat̃/q: qñ simplr & concordia seu cõcorditer, licet alique glo. tenuerint ꝙ concorditer dicat̃ fieri illud qd fit a maiori pte, ita tz gl. i. c. nõ pōt. de re iudi. ⁊ in. c. j. de ma. ⁊ obe. ⁊ in. c. vbi periculum. §. idez quoqz. in verbo singulis. de ele. in. vj. ¶ Tamẽ veritas est ꝙ dicit̃ concorditer fieri, non qñ fit a maiori

a ¶ Naz pax. Adde ang. in. l. j. ff. de pact. ppter gl. in verbo pactum gl. fin. in. c. j. de spō. duorũ. gl. in verbo dexteras. in c. fundamẽta. de ele. li. vj.

b ¶ Pacis. Adde gl. in verbo presbuisse. i. c. pacẽ. de ꝯse. di. ij. ⁊ doc. i. c. olim. ĩ fi. de priuile. do. in. c. dilect⁹. in. j. de p̄bẽ. doct. in cle. summ⁹ pontifex. de sen. excom.

c ¶ Cõcordia. Adde gl. in c. licet. de elec. ctio. doct. in c. cuz nobis olim. de ele. doc. i. c. j. de postu. pla. gl. ⁊ doc. i. c. ad aures/ꝙ me. cã. ⁊ diffuse p Feli. i. c. nõ pōt. de re iud. in viij. col. ver. similiter dicit Bal.

parte:sed qñ nemine discrepante.gl.in.c.cupiẽtes.§.ad hec.in ver
bo concordem.de ele.in.vj.gl.in cle.ne romani.in verbo ꝯcorditer.
⁊ ibi Jmo.de ele.bonus tex.in.c.cum olim.de ele.vbi factũ a ma-
iori parte capituli,⁊ factũ concorditer,ponunt vt diuersa vt pꝫ ex
etymologia vocabuli.ꝫ.relata arguendo negatiue,put dꝫ argui.
6 l.ij.§.appellata.vbi dixi.ff.si cer.pe.¶ †Et ita tꝫ Panor.in.d.c.nõ
põt.pe.co.vbi ꝓ hoc infert qꝺ vbi in aliquo actu requirit ꝙ concor
diter fiat ẽt a collegiatis:nõ est dispositioni satisfactũ,si aliquis cõ
tradicit:idẽ tenet Panor.in.d.c.cũ olim.ad fi.multo ergo fortius
in proposito,vbi adijcit plena concordia:sicut in simili qñ dr ple-
na fides gl.in cle.ꝗstõnẽ.in ꝟbo fides plena.de ele.¶ Quinto sub
tiliter põdera tex.ibi:remoto captãde mortis alterꝰ voto.hic esse
tex.ꝙ non est bona ꝯñtia,inducit votũ captãde mortis iprobabili
ter ergo actꝰ nõ vꝫ:vñ dic hic eẽ tex.declarãtẽ oĩa iura loquẽtia de
hoc qꝺ qñ votũ captãde mortis inducit ex dispõne testõris,vt est
qñ substituit filijs adinuicẽ,actus tñ vꝫ vt hic:silr qñ testator con
sentit.l.fi.in ver.pe.ꝫ.de pac.secus qñ inducit ex sola cõuentione
partiũ,tunc nõ vꝫ.l.pactũ.qꝺ dotali.ꝫ.de pac.⁊.l.fi.eo.ti.¶ Et ex
hoc not.sexto Ang.ꝑ istũ tex.ꝙ maioris efficacie est dispositio te-
statoris,ꝙ̃ conuentio ipsarum partium. ¶ Septimo not.ex hoc
7 tex.in ver.⁊ nõ potest.†quod non succurritur minori qñ leditur ex
accidenti:sed tunc demum quãdo lesio resultat ex solo contractu
facit.l.verũ.§.itẽ non restituetur.ff.de mino.⁊.l.non videt.C.de in
inte.resti.mino.¶ Octauo ⁊ vltimo no.ex tex.in verbo transactio.
8 iuncta gl.†quod transactio est nomẽ gñale ad refutationẽ ⁊ ad fi
nẽ.⁊ ad omnẽ aliã speciem finiende obligatiõis.ꝯcordat.l.j.§.j.cũ
gl.in verbo transigendi.ꝙ ⁊ ibi Bar.no.ff.de pac.

1 Administrator reipub.põt de re dubia trãsigere:nõ autẽ de
bitũ liquidum ex gratia remittere.
2 Quãdo pater est legitimus administrator filij in potestate,in bo
nis aduentitijs filij ratione vsusfructus ad patrem spectantibus,
si pater tanꝙ̃ legitimus administrator vult alienare tales res im
immobiles filij,in tali alienatione non requiritur decretum iu-
dicis.
3 Quando pater fuit tutor vel curator filij emancipati.finita tute-
la vel cura tenetur reddere rationeꝫ filio,sicut qlibet tutor:secus
tamẽ esset quando fuit administrator filij in potestate.
4 Eps cum sit pater pauperũ,⁊ quasi legitimus administrator:põt
alienare res immobiles sine decreto iudicis.
5 Pater legitimus administrator filiorum suorum qui habuerunt
a matre here.opulentam,nõ põt inter filios quorũ aliqui sunt pu
pilli,aliqui minores,diuidere talia bona sine decreto ⁊ autoritate
iudicis:qꝛ talis diuisio censetur alienatio.
6 Quando.l.concedit simpliciter licentiam alicui faciendi actum
quem prius facere non poterat intelligitur tamen seruata solen-
nitate.
7 Administratores publici dicuntur habere mandatum generale
cũ libera.limita tamen vt.j.nu.8.9.10.
11 Licet habẽs mãdatũ cũ libera ab homine,possit alienare et trãsi
gere tamen secus est quando habet a lege.
12 Administratores publici possunt transigere de re dubia,⁊ preiu
dicare ciuitati:tamẽ debitum liquidum gratis remittere non pos
sunt.⁊ nu.15.
13 Procurator generalis constitutus cũ libera administratione,nõ
potest renuntiare appella.per eum interposite.
14 Procura.genera.cum libera,non potest liberare debitorem per
acceptilationem.

1 PRÆses prouincie.†Administrator vniuersitatis po
test de re dubia transigere,non autem debitum liqui-
dum ex gratia remittere.h.d.Quia in hac.l.tractatur
de legitimis administratoribus,ante omnia intẽdo plane exami-
nare an verum sit quoddã singulare dictum Azo.relatum et ap-
probatũ a Bal.⁊ Mod.h.d.Azo in sum.tit.C.de bo.q̃ lib.vltra
medium.in ver.nec puto ꝙ in alienatione immobilium:tꝫ quod
2 †qñ pater est legitimus administrator filij in potestate,in bonis
aduentitijs filij,ratione vsusfructus ad patrem spectãtibus,ꝙ si
pater tanꝙ̃ legitimus administrator vult alienare tales res im-
mobiles filij,ꝙ in tali alienatione non requirit decretum iudicis
ꝙ alias requirit semp in alienatione rerũ immobilium minoris:
iuxta.l.magis puto.§.nõ possim.⁊ per totũ titu.ff.de re.eo.⁊.l.lex
que tutores.C.de admi.tu.sequitur Bal.hic in.j.col.⁊ reputat ꝑ-
petuo tenendũ menti.Jdem sequuntur Ful.⁊ Paul.de ca.et do.
Alex.hic/⁊ dicit Pau.de ca.ꝙ istud dictũ est singulare ⁊ tenẽdũ
menti sequitur Bal.in.l.j.in prin.vbi dicit ꝙ istud dictum nõ re-
peritur alibi.ff.de reb.eo.⁊ in.l.si pupillorũ.§.si pater.eod.ti.⁊ in.l.
cũ emancipatis.C.de predi.mi.⁊ in.l.fin.§.sinautem es alienum.
C.de bo.que lib.⁊ in.l.iusiurandum qꝺ ex conuentione.§.fin.ff.de
iureiu.Jo.de imo.in.c.constitutus.de testi.Ludo.rom.in.l.singu-
laria.in.vij.col.vbi ego etiam idem tenui.ff.si cer.pet.Jdem tenet
Rapha.cu.in.d.l.j.in prin.ff.de re.eo.Lud.ro.in.l.filiusfa.in fin.ff.
qui satis.co.do.Fran.de are.i.l.fi.§.pupillus.ff.de ver.ob.¶ Con
trarium tenuit solus Sali.hic:sed est quia equiuocauit:⁊ non be
ne intellexit dictuꝫ Azo.motus est per tex.in.d.l.cum emancipa-
tis.poterat ad idem allegare text.in.d.l.si pupillorum.§.si pater.
sed vt dixi,Sali.equiuocat:qꝛ illi tex.loquũtur qñ pr est tutor vel
curator filij emancipati,quo casu si vult alienare res immobiles
filij,requirit decretũ iudicis cũ cause cognitione:tñ tunc iudex dꝫ
esse pronior ad concedendũ:dicit tex.in.d.§.si pater.nos loqmur
qñ filius est in potestate:quo casu pr est legitimus administrator.
Quibus casibus adest triplex differentia.¶ Qr primo casu pr
nõ hꝫ vsumfructũ oĩm bonorũ filij,scꝺo sic.¶ Jtẽ in ꝑmo casu nõ
põt constituere ꝓcuratorem in iudicio ante litem per eum conte-
statam.l.neqꝫ.C.de procu.sed in scꝺo casu sic:vt tenent Bar.⁊ cõ
muniter doc.reprobata glo.ibi in.l.j.C.de bo.mater.¶ Tertio et
3 notabilius†qñ pater fuit tutor vel curator filij emancipati,certe
finita tutela vel cura tenet reddere rõnem filio,sicut faceret quili
bet tutor vel curator.l.si supstite.vbi Bal.i.j.no.⁊ alij.C.de dolo.
l.lꝫ.⁊ ibi no.Bal.C.ad.l.fal.l.aurelius.§.titius testamento.ff.de
libe.lega.Bal.in.l.cũ oportet.§.fi.C.de bo.que libe.sed qñ est legi
timus administrator filij in potestate non tenetur reddere aliquam
rõnem.tex.est in.d.l.cum opꝫ.§.nõ aũt Bar.in.l.vsufructu matri.
C.de vsufru.Bal.in.l.filie.in vlti.col.C.fami.herc.⁊ rationẽ diuer
sitatis assignat Bal.in.l.orphanotrophos.C.de epis.⁊ cle.qꝛ secũ
do casu non cadit obligatio efficax inter patrem et filium,sed pri-
mo casu sic,ista est veritas ꝙ̃uis contrarium in hoc vltimo teneat
gl.in.l.his qui.in prin.⁊ ibi Bal.ff.de tu.⁊ cura.da.ab his.et per
hec videtur defensatum dictum Azo.¶ Vnũ videt in cõtrariuꝫ
facere qꝛ illud dictũ nulla.l.probatur,vnde erubescimus cum sine
l.loquimur.l.illam.C.de colla.⁊ expressius in.§.consideremus.in
aut.de tri.⁊ semis.vnde dicit Bal.in.c.in genesi.in vlti.colum.de
elec.ꝙ paria sunt vl facere ꝯtra.l.vl sine.l.potes dicere ꝙ satis ꝓba
tur in.d.l.fi.§.sinautem es alienuꝫ.cũ sequẽtibus ex quo tex.ibi nõ
4 requiritur decretũ iudicis.¶ †Pro dicto Azo.adde simile in e-
piscopo,qui cũ sit pr pauperũ,quasi legitimus administrator po
test alienare res immobiles sine decreto iudicis.§.si quis in nomi
ne.in aut.de ecclesia.ti.ſm Bald.in.l.si predia.ff.de re.eo.sequit
Raph.cu.in.l.j.in prin.⁊ in.l.si pupillorũ.§.si pater.⁊ in.l.generaliter
ff.de re.eo.¶ Ego vltra omnes pro dicto Azo.adduco nouũ fun
damentum.nam.l.vel statutum requirens aliquam formam vel
solennitatem in aliquo actu,non habet locum in pre faciente ta-
lem actũ cũ filio in ptãte:istã regulã colligo ex eo quod singulari
ter decidit Bal.in.l.pactũ dotali.in.xxj.q.C.de colla.vbi decidit
ꝙ stante statuto ꝙ mulieres nõ possint cõtrahere nec distrahere
sine censu duorũ propinquorum,etiã cum iuramento,⁊ ꝙ actus
aliter factꝰ sit ipso iure nullus.certe si filia remittat patri sine illa
solennitate valet:nec statutum simpliciter loquens hꝫ locũ in pa
tre,propter naturalẽ affectũ patris erga filium in ptãte.l.isti qui-
dẽ.in fi.ff.qꝺ me.causa.l.quidã cũ filiũ.cũ simi.ff.de here.insti.seq-
tur Lu.ro.in.l.si quis mihi bona.§.sed quid si mandauit.ff.de ac-
qui.heredi.Alex.in consi.cvj.qꝺ incipit quo ad presens quesitum
dubium.in.j.volu.facit ad fin.in cõsi.xxix.in.iij.vol.quod incipit
preclare.in penul.co.do.And.barba.in.c.causam matrimonij.in
iij.col.de offi.dele.ꝙ̃uis ego aliter tenuerim in.l.pactum dotali.
ita in proposito,lex que simpliciter requirit:ꝙ in alienatione rerũ
immobilium minoris debeat interuenire decretum iudicis:non
intelligit loqui in patre legitimo administratore filij in potestate.
5 ¶ †Licet temerariũ esset ab ista communi sententia consulẽdo ⁊
iudicando recedere,ego tñ puto legendo qꝺ dictũ Azo.non sit ve
rum.⁊ in primis pondero,ꝙ ꝯtrium in terminis adhuc fortiorbꝰ
tenet expresse Bal.in.l.generaliter.ante fi.princip.C.de secũ.nup.
vbi tenet ꝙ pater legitimus administrator filiorum suorum,qui
habuerunt a matre hereditatẽ opulentam,non potest inter filios
quorum aliqui sint pupilli vel minores,diuidere talia bona sine
decreto ⁊ autoritate iudicis:qꝛ talis diuisio censetur alienatio:er
go requiritur decretũ iudicis.l.non solũ.C.de ꝓdi.mino.pondera
ꝙ Bar.loquit in terminis,vt dixi in fortioribus:qñ pater vult so
lũ diuidere bona inter proprios filios,quorũ est legitimus admi-
nistrator tñ non potest sine decreto iudicis:multominus poterit
alienando inter extraneos:tamẽ pro responsione posses fortassis
dicere qꝺ Azo loquit de alienatiõe necessaria:⁊ istã põt facere pr
qñ est legitimus administrator,sine decreto iudicis:⁊ ita ꝓprie lo
quitur tex.in.d.§.sinautem es alienum.sed Bal.in.d.l.gñaliter.lo
quit de alienatione voluntaria.¶ Scꝺo ꝯtra Azo.retorqueo tex.
in.d.l.fi.§.sinautẽ es alienũ.iuncta doc.glo.no.⁊ approbate in.l.si
6 qñ,in prin.in glo.j.C.de inoffi.vbi glo.ponit doctrinã qꝺ†quando
lex cõcedit simplr licentiã alicui faciẽdi actũ,quẽ prius facere nõ
poterat intelligit seruata tñ solennitate:qꝛ satis est qꝺ lex cõcedat
licẽtiã prohibito,absqꝫ eo ꝙ ẽt deroget solẽnitati:sed ita est ꝙ in
d.§.sinaũt es alienũ.lex simplr ꝯcedit licentiã patri legitimo ad-
ministratori

ministratori, vt possit alienare res imobiles filij: quas alias alienare non potuisset: et in hoc dispensat cu patre: ergo debeat intelligi seruata tu debita solemnitate, et quasi iteruenie[n]te decreto iudicis. ¶ Tertio contra aso. fortiter stringit tex. in d. §. sinautes alienum. in ver. sed pater quide[m] in verbo licentia habeat rite res filiorum vendere: pondera dictionem rite que importat. i. solennitate iuris seruata. glo. in l. non putauit. §. no queuis. et ibi Bar. ff. de bo. pos.
7 con. ta. et i. l. hoc colore. ff. de inof. te. Bar. i. l. lecta. ff. si cer. pe. ¶ † No. primo ex isto tex. fm Bart. et doc. hic q[uod] administratores publici dicuntur habere mandatum generale cu[m] libera. q[uod] pz q[uia] possunt transigere, et in transactione requirit mandatu[m] spale vel gnale cu[m] libera. l. transactionis. s. eo. et hoc expresse tenet glos. in l. mandato gnali. in gl. fi. ff. s pcu. ¶ Et per hoc infero duo. Primo fm Bal. et Ful. hic q[uod] licet in ma[n]dato singularium personaru[m] sit necessaria adiectio libere, vel equipolentis: tu[m] in mandato ciuitatis non est necesse q[uod] apponat terminus cu[m] libera administratio[n]e: q[uod] est bn notandum fm eos. ¶ Secu[n]do infero q[uod] administratores publici, quales sunt syndici ciuitatu[m] vel villaru[m], quia a. l. dicuntur habere mandatu[m] generale cu[m] libera: pn[t] expedire oia ea in' quib[us] alias requirit spale mandatu[m]. ita tenet Cy. et Bal. in l. j. C. etia[m] p pcu. bal. in l. illud. §. j. ff. de minor. et est multu[m] pulchra decisio fm do. Alex. hic. idem tenet Paul. de ca. in l. iusiurandu[m] et ad pecunias. §. defensor. ff. de iureiu. ¶ Hinc infertur, q[uod] licet ad petendu[m] restitutionem in integrum requirit speciale mandatum. d. l. illud. §. j. tu[m] administratores publici absq[ue] speciali ma[n]dato possunt petere resti. in integ. cum a. l. habeant mandatum gnale cu[m] libera. ita tz Bal. in addi. Spe. in tit. de in integr. rest. in j. col. in ver. legitimi et publici administratores. et plenius Bal. vbi limitat in d. l. illud. §. j.
8 ¶ † Limita istud not. procedere in administratore publico, qui sit electus a toto populo, vel a consilio gnali populi representante totum populum: iuxta glo. in l. sed si ex dolo. §. j. ff. de dolo, et in rub. C. que sit lon. consue. secus si esset electus a decurionibus, vel ab alijs officialibus publicis: quia tunc isti censentur tanq[uam] p[ri]uati pcuratores. ita declarat Bar. in d. §. defensor. et ibi clari[us] Paul. de cast. et idem Pau. hic. facit q[uod] dicit Bar. in l. principalibus.
9 ff. si cer. pe. Bar. in l. ij. §. quod obseruari. C. de iura. cal. ¶ † Secu[n]do limita quando est electus ab vniuersitate, que constituit ciuitatem vel castrum vel villa[m] et sic ab vniuersitate habente territorium: ratio quia tunc tale officium dicitur publicatio ex quo ad illud suscipiendum potest inuitus cogi. l. muneru[m]. in v. §. defensores. de mune. et hono. l. inuitus. C. de procur. secus si sit electus ab vniuersitate que non habet territoriu[m], puta ab vniuersitate scholarium, vel ab aliquo capitulo alicuius ecclesie. iste censetur tanq[uam] qlibet alius priuatus pcurator. fm Cy. et Bal. in d. l. j. C. etia[m] p pcu. Paul. de cast. in d. §. defensor. hinc est quod syndici constituti a tali vniuersitate non dicuntur habere liberam administratione[m] nec dicuntur legitimi administratores: fm Innocen. in c. suscitata. de in integ. restitu. Spec. eo. tit. §. ij. ver. prelatus. in his termi-
10 nis salua glo. in l. item magistri. ff. de pac. ¶ † Tertio limita et intellige istum tex. vt procedat in administratoribus publicis, electis ad gerendum negotia publica ciuitatis: isti bene possunt transigere vt hoc tex. secus si essent electi ad reddendum ius vt in potestate. fm Cy. Ray. et Moder. hic et propterea dicit Bart. q[uod] potestas ciuitatis non posset liberare vnum debitorem communitatis. et ad hoc addit dom. Alexan. co[n]cordantias quas ibi per eum. Imo fortius dicit singu. Bal. in l. iusiurandum q[uod] ex conuentione. §. fi. ff. de iureiura. i vltimis verbis q[uod] si in creatio[n]e ptatis dat ei ampla potestas, et apponant verba cum libera. nihil operantur: nisi qua[n]tu[m] attinet ad ius reddendu[m]. et dicit domi. Ant. de Alexa[n].
11 hic q[uod] est aureum verbu[m]. ¶ † Secundo subtiliter pondera hic esse tex. contra doctrinam qua[m] tradit Bal. in c. contingit. ad fin. extra eo. et in l. j. in prin. per illu[m] tex. in ver. deniq[ue]. ff. de offi. procu. cesa. q[uod] licet habens mandatum gnale cum libera ab hoie, possit alienare et transigere. l. procurator cui gnaliter. ff. de pcur. et l. si liberam. vbi Bal. C. q[uod] cu[m] eo. tame[n] secus est qu[i] habet libera[m] a lege patet in illo versi. deniq[ue]. vbi procurator fisci, qui est administrator publicus et sic habet a. l. mandatum generale cum libera. tamen no[n] potest ve[n]dere nec transigere: ista doctrina Baldi confunditur per istum text. vbi administrator publicus qui habet liberam a lege potest transigere vt dicit tex. nec obstat dictus versi. deniq[ue]. q[uia] no[n] loquit in procuratore fisci: et sic publico: sed in procuratore cesaris q censet tanq[uam] procu. cuiuslibet priuati: vt ibi dicit Bar. et patet in
12 l. procurator et ibi Cy. s. de ede. ¶ † Tertio no. ex hoc tex. q[uod] administratores publici possunt transigere de re dubia, et p[re]iudicare ciuitati: limita fm Bar. in l. cum hi. §. si cum lis. per illum ter. ff. de transac. nisi lis fingatur, vt possit transigi. ¶ Quarto no. ex ver. fi. q[uod] administrator publicus non potest debitum liquidum gratis remittere: ratio q[uia] illud esset dilapidare seu donare: sed in mandato q[uo]tcu[n]q[ue] gnali etia[m] cum libera, nunq[uam] venit q[uod] quis possit donare. l. s. iuris ciuilis regulas. §. fi. et l. seq. ff. de pact. et l. filiusfamilias. in prin. ff. de dona. et q[uod] remittere debitum liquidum sit spe[ci]es donationis, est text. in l. si quis delegauerit. ff. de noua. per quam no. ibi. Bar. quod procu. habens generale ma[n]datum cum libera, non potest remittere exceptionem peremptoria[m]: idem dicit Bal. et plenius in l. fi. ff. de his que in frau. cre. Bald. Salic. et Moder. in l. pactum curatoris. s. de pac. et ide[m] est in prelatis ecclesiasticis: fm cano. in c. ij. per illum tex. de dona. Inno. in c. j. de deposi. et in
13 c. cum olim. primo. de offici. dele. † Hinc est q[uod] procura. generalis constitutus cum libera administratione, non potest renuntiare appellationem per eum interpositam: fm Ange. in l. ab executore. §. fi. ff. de appel. et in l. j. §. j. ff. a qui appel. no[n] licet. et in l. bonoru[m]. ff. rem ra. ha. Bald. in l. fi. §. j. C. de tempo. ap. hic etiam consuluit Fed. de senis, in consi. ij. quod incipit. quidam habet potestatem transigendi. quod habens mandatum ad transigendum et co[m]ponendum cum ampla et libera facultate, no[n] tamen po[tes]t debitum li-
14 quidu[m] gratis remittere. ¶ † Ex istis collige rationem, quare procu. generalis cum libera non potest liberare debitorem per acceptilationem: vt est glo. et ibi clarius Bart. in l. per procuratorem. ff. de acceptila. ratio est, quia acceptilatio est in effectu donatio: et ista est plenior ratio q[uam] illa qua[m] assignat Bar. in l. et per iusiurandum. §. tutor. ff. de acceptilatio. ¶ Quinto no. ex hoc tex. limitationem ad regula[m], que hz q[uod] paria sunt habere ma[n]datum in specie, vel habere mandatu[m] gnale cu[m] libera. l. iusiurandu[m] q[uod] ex conue[n]tione. §. fi. ff. de iureiu. l. na[m] et nocere. et ibi Bal. not. ff. de pac. probat in l. transactionis placitum. s. eo. iuncto. c. qui ad agendum in fin. de procu. in. vj. et notabi. Bald. in l. illud. §. j. ff. de mino. ¶ Ista equiparatio non procedit, quantum ad remittendum debitum liquidum: et sic quantum ad donandum. multominus procederet vbi requiritur non solum mandatum speciale: sed etia[m] in indiuiduo. fm Angel. de are. in. §. preterea. secundo. in. xxxiij. colum. institu. de excep. qui dicit q[uod] ita vidit de facto Imo. et qui sint casus in quibus requiritur non solum speciale mandatum: sed etia[m] in indiuiduo: colligitur ex doctrina no. Barto. in l. filiusfamilias. in vlt. colum. ff. de dona. quam sequitur Pe. de anch. in d. c. qui ad age[n]du[m]. et in c. duobus. de rescrip. in. vj. et in c. pcurator. de ele. in. vj. Paul. de ca. in co[n]si. lxxj. quod incipit dubitatio primi quesiti. Lud. ro. in co[n]si. cclj. quod incipit spectabiles domini collaterales. circa fin. ¶ Capio gl. vltima[m]. in verbo non finet: quam diuide in quatuor. In prima allegat concordantes ad tex. In secunda que est ibi sed contra. glo. opponit, et se remittit. communis solutio est fm Cyn.
15 Bart. et doc. hic. et in l. imperatores. ff. de pac. † q[uod] administratores publici non possunt remittere debitum liquidum: paciscendo vt hic: sed bene neglige[n]do, et ibi. simile est in prelato, cuius factu[m] no[n] nocet ecclesie. l. iubemus nullam. C. de sacrosan. eccle. c. delictum persone. de regu. iur. in. vj. et tamen negligendo puta patie[n]do prescribi, preiudicat ecclesie. l. fi. et aut. quas actio[n]es. C. de sacrosan. ecclesie. c. de quarta de prescrip. ¶ Co[n]tra communem so. et istum text. fortiter obstat. l. fi. §. si quis professus. fm secundam lect. ff. de publica. reiecta solu. Bal. hic et solu. Bar. ibi respo[n]de vt ibi p Imol. et Lu. ro. ¶ In tertia que est ibi et not. q[uod] dicit hec. l. glos. extendit hu[n]c tex. ad prelatu[m], de quo vult Bal. et plen[ius] Sali. hic, vide per Inn. in c. de cetero. de tra[n]sa. et no. in c. pmo. de deposi. ¶ In quarta et vltima que est ibi sed quid. glos. format q[uesti]o[n]em, tene intellige[n]do glos. loqui fm tempora hodierna, fm que vsure sunt prohibite, vt dixi in l. j. C. de sum. trinita. q[uod] possunt remitti fm Iaco. bu. Ray. Bald. Sali. et Pau. de ca. domi. Alex. hic Bal. in l. etiaz. C. de fideicom. vbi dicit, q[uod] ista glo. est ad hoc singu. Ludo. ro. in l. filiusfam. in princi. ff. de dona. quia licitum est administratorib[us] publicis bonam fidem agnoscere. l. quoties. §. j. ff. de administra. tuto. q[uam]uis contrarium teneat gloss. in l. imperatores. ff. de pact. Cy. et Bar. et Fulg. hic.

1 ¶ Transactio facta iusto metu rata no[n] habetur.
2 Casus in quibus actus factus metu non valet ipso iure.
3 Ad hoc vt competat directa actio q[uod] metus causa, ex verbis et mente pretoris, requiritur quod sit metus mortis, vel cruciatus corporis.
4 No[n] sufficit quilibet dolus ad rescindendu[m] actu[m] sed talis qui etia[m] prudentissimos falleret.
5 Magis creditur duobus testibus depone[n]tib[us] de metu, q[uam] mille deponentibus de libera voluntate.
6 Licet quis opposuerit multas exceptiones pere[m]ptorias, sufficit tamen vnam probare, que sit sufficiens ad victoriam cause.
7 Transactio facte inter seruum et dn[u]m non valet.

1 Interpositas. † Transactio facta iusto metu, rata non habetur: et non vz transactio facta inter dn[u]m et seruum. h. d. vel breuius transactionem vitiant metus vel dominium. hoc dicit. ¶ Diuide istam. l. et subdiuide vt hic per Bartol. In tex. ibi ad vim tame[n] vel dolu[m] argue[n]du[m] qualitas cause principalis non sufficit. hoc est dicere metus vel dolus no[n] probatur per sola[m]

qualitatē cause, hoc est q̄ res sup qua est trāsactū, erat magni p̄tij: et fuit trāsactū pro modico: an istud sufficiat, vt dicatur p̄batus dolus vel met⁹, prima fronte vr̄ q̄ sic. q̄ non est presumēdū quod qs sponte dimitteret rem magni pretij pro modico: nisi fuisset inductus metu, vel dolo esset circūuentus: ⁊ ita crederent oēs hoies vulgares. tū tex. hic no. decidit oppositum qd ista qualitas cause p̄ncipalis nō sufficit ad arguendū dolū vel metū. eo q̄ nō sufficit p̄bari dolū vł metū p indicia extrinseca, sed debet probari plene: vel p indicia p̄pinqua vel imediata. de quib⁹ videbitis. j. in glos. in
2 v̄bo qualitas. ¶ † No. j. transactionē factā metu rescindi, ergo vz mero iure: idē est in omni alia cōuentione facta metu. ¶ Fallit in matrimonio ɔ̄cto p metū q̄ est ipso iure nullū. l. titia. in princip. ff. de verb. ob. l. si mulier. §. si dos metu. ff. q̄ met. cā. c. cum locum. de spōsa. gl. in. l. j. in fi. ff. de auto. tut. Ol. no. in ɔ̄si. xxv. Bal. in tracta. tu suo schismatis. in. vj. col. ⁊ glos. in ca. cōstitut. xx. q. iij. ¶ Alios casus enumerat glo. in. c. cum dilectus. qd me. causa. ¶ Secundo not. in versi. nec tamen. hic esse meliorem text. de corpore iuris fm
3 Pau. de cast. † hic q̄ ad hoc vt cōpetat directa actio qd me. causa ex v̄bis et ex mēte pretoris, relata in. l. j. ff. qd me. cā. requirit q̄ sit metus mortis vel cruciatus corpis: qd non ita bn̄ declarat in illo tit. fm eum dic qd imo in illo ti. est similis tex. in. l. cōtinet. ad fi. qd me. cā. in. c. cū dilectus. eod. tit. Non ergo qlibet metus sufficit ad rescindendū actū: put etiā dicit gl. in. c. cū locum. in gl. j. de sponsa.
4 tex. in. l. metū prima. ⁊ ibi Barto. ⁊ no. Ang. ff. q̄ me. cā. † Sicut nō sufficit quilibet dolus ad rescindendū actū: sed requirit talis qui etiam prudentissimos falleret. v̄ba sunt singularia Innoc. in. d. c. cū dilectus. vbi bonus tex. Bal. in rub. C. de rescin. vendi. Minor tn̄ metus sufficit in femina quā in masculo. dicit glo. no. in. d. c. cuz locū. in glo. j. ⁊ iste tex. ibi vim tn̄ vel dolū arguendū: qualitas cause principalis nō sufficit vult dicere tex. q̄ si alqs remisit rē maximi p̄tij pro modico, istud non sufficit ad p̄badū metū vt. §. late dixi in apostil. tex. ex hoc not. fm Sali. q̄ metus dʒ p̄bari p indicia p̄pinqua, non aūt p remota ⁊ extrinseca. ¶ Limita no. istum tex. nisi qs remitteret minimo p̄tio rē magni valoris tyrāno per ista duo bn̄ presumeret metus. fm Bal. in. l. decernim⁹. circa fi. C. de sac. san. eccl. ¶ Et de mō p̄bandi metū habes pulchre p Barto. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. ff. de oper. no. nun. Bald. in. l. ij. in prin. C. de his qui per me. iud. non appel. ⁊ in rub. C. de rescin. ven. et in gl. magistra in. d. c. cum dilectus. in glo. pe. ⁊ in hoc multum statur arbitrio iudicis: fm glo. hic in verbo cruciatum. quā Bal.
5 multum no. ¶ † Item no. q̄ magis creditur duobus testibus deponentibus de metu, q̄ mille deponentibus de libera voluntate: fm Inno. in. c. super hoc. de renū. quē sequitur Bal. in tracta. schismatis in. x. col. Ange. in. l. j. ⁊ in. l. fi. in prin. ff. quod me. cau. et in. l. si quis ad fundum. C. ad. l. iul. de vi. publi. notabiliter Bal. in. l. ob seruare. §. p̄ficisci. in. xiij. q. ff. de off. procon. ⁊ lega. Ubi per hoc infert in specie: q̄ si instrumentum dicat factum sponte, reprobabit per duos testes tantū qui deponant de metu. quod no. ad ea que traduntur per Bar. post gl. in. l. j. §. si quis neget. ff. quemad. testa. ape. per Cano. in. c. cum Joannes. de fi. instrum. ¶ Limita istam doctr. nisi deponentes de libera voluntate, adijcerēt tale quid, ex quo iuris presumptione excluderetur metus. puta quia deponerent contractum fuisse celebratū sponte. eo quia aderat presentia consanguineorum, que excludit metuz patet ex. l. transactionem. ⁊ ibi ⁊ ibi Bar. ⁊ doc. ⁊ ibi magis in specie Sali. j. eo. Facit quod dicit Ang. in. l. fi. in princ. ff. q̄ me. cau. q̄ magis creditur duobus testibus de metu, quā mille de libera voluntate. est verū fʒ Ang. nisi deponentes de libera voluntate: habeant aliquā aliam pre-
6 sumptionē p se. ¶ † Quarto no. in ver. sʒ qm̄ fʒ Bal. Sali. ⁊ Ful. hic quod licet quis opposuerit simul multas exceptiones peremptorias, sufficit vnam probare que sit sufficiens ad victoriaz cause. nam in isto tex. mulier opposuerat contra trāsactionē exceptionē metus idem seruitutis: licet ergo non probauerit exceptionem metus sufficit q̄ p̄bet exceptionē fuitutis. Et ex hoc not. fʒ Pau. de cast. ⁊ domi. Alex. hic. q̄ qn̄ plura allegantur, vł plura p modū exceptionis opponuntur, quorum quodlibet sufficit de per se si est verum, tunc non est necesse vtrunqz probari. facit gloss. not. in l. circa. ff. de proba. de qua dixi hoc anno. facit quod not. gl. ⁊ doc. in. c. ij. de rescrip. ⁊ in. c. licet causam. de proba. Bart. ⁊ alij in. l. diuus. ff. de re iudi. Canoni. in. c. examinata. de iudi. Dinc in specie no. Ey. in. c. cum te. C. de proba. q̄ quando in libello plura narrantur non requiritur probatio omnium: sed sufficit probare vnum de sustantialibus. ¶ Limita ex eo quod vult Inno. in. c. ex parte de priuile. q̄ quando aliquid narratur in libello per modum cause ad intentionem agentis, semper necesse est illud probare tanq̄ sit illud substantiale, qd reputat Pau. de ca. hic perpetuo tenendum menti: quia potest in facto frequenter contingere. fm eum. ¶ Quinto no. ex. eodem ver. q̄ quis potest dicere transactionem rescindendam p metū: ⁊ in codē iudicio, per moduz replicationis dicere ipso iure nullā: tanquā factam inter dn̄m ⁊ seruū. ita istum

a ¶ Inter seruum. adde Bal. i. c. de cetero. ⁊ i. c. statuim⁹. de transac.

b ¶ Monachū ⁊ abbatem. Adde Inn. ⁊ doc. in. c. in presentia. de p̄batio.

7 tex. allegat Bar. in. l. nemo. ad fi. ff. de excep. ¶ † Ultimo nota: q̄
a transactio facta inter seruum^a ⁊ dn̄m non vz. vnde arguēdo a seruo ad monachum qd arg. est bonū fm Inn. c. cum olim. de priui. Bart. in. l. j. in prin. ⁊ in. §. fructuarius. ff. de stip. ser. hic probatur
b q̄ non valet transactio efficaciter inter monachū ⁊ abbatem: et ita tenet Bal. ⁊ Sali. hic Fede. de se. in consi. cclij. Archi. ij. q. vij. in. c. cū pastoris. Panor. in consi. lxxxix. in. ij. volu. quod incipit videtur dictum do. Joan. in. j. col. ¶ Capio gl. j. in verbo edicto perpetuo. quam diuido in tres partes. in prima declarat tex. in secūda que est ibi: sed ⁊ quandoqz. glo. et timore cōtrarij ponit distinctionē ex qua bart. et doc. postea colligunt doctrinam, vt hic per eos. ⁊ dicit Pau. de cast. quod in corpore iuris non habemus gl. meliorē. tu adde gl. similē in. l. nec timorē in prin. in verbo restitui. ff. q̄ metus causa. ⁊ gl. in. l. si per impressionem. in gl. ij. C. eodem. ⁊ gl. no. in. c. cū dilectus. in glo. pe. eo. tit. in tertia que est ibi. item qd dicit perpetuo. glo. opponit cōtra tex. ⁊ dupliciter soluit. tene quā vis. ¶ Capio glo. in verbo qualitas. que tribus modis intelligit tex. nostrum: teneas vltimum intellectum quia notabilior est vt declaraui in tex. ¶ Capio glo. fin. in verbo non posse. quā diuido in duas partes in. j. opponit directo contra tex. ⁊ soluit. deinde ɔ̄ sol. opponit de. l. si seruū. §. si qs dederit. alleg. in gl. et nihil respondet. Bar. ⁊ doc. hic et ibi ⁊ in. l. cum affirmes. C. de lib. causa. respōdent q̄ ille tex. loquitur, qn̄ pactum fit cū futuro dn̄o. que omniū solutio apud me dubia est primo dimnat scd̄o q̄ paria sunt aliqd fieri tpe prohibito, vel cōferri in tp̄s prohibitū. l. qd spōse. C. de dona. ante nup. In scd̄a que est ibi. itē cōtra. gl. etiam opponit cōtra tex. ⁊ bene soluit dic vt in ea.

1 ¶ A transactione potest partium consensu recedi.
2 Potentior ⁊ efficacior est ɔ̄sensus partium q̄ rescriptū principis.
3 Condictio indebiti competit quando soluitur ex causa de preterito que est falsa.
4 Quāuis de consensu partiuz recedatur a transactione tamē trāsactio non est ipso iure sublata.
5 Lata sn̄ia diffinitiua que transiuit in rem iudicatam non potest postea etiā de consensu partium ferri secunda sn̄ia diffinitiua contraria prime.
6 Post sn̄iam que transiuit in rem iudicatam valet compromissum factū in arbitrum vel arbitratorem si in compromisso apponat clausula non obstante sententia.
7 Compromissum fit ad tollendas lites.

1 Si diuersa pars. † Potest a transactione per consensum partium recedi. h. d. Et ista. l. fm Bar. est subtilis ⁊ difficilis ⁊ erit pulchra. l. ¶ Diuide in duas partes. in prima ponit thema. In scd̄a decisionē. secūda ibi: equitatis rō. ⁊ in hac. l. dubiū faciebat: q̄ in transactione odio litiuz nō est locus penitentie. l. fratris. §. codē et. l. quamuis. j. codē. sed illud procedit de consensu vnius partis: sed de cōsensu vtriusqz partis secus est vt hic. quia exceptioni transactionis, et sic litis finite potest per consensum vtriusqz partis renunciari. facit regula. l. penul. §. de pact. ¶ Not: ex isto tex. fm domi. Anton. de Alexan. hic q̄ licet transactio fuerit ex vna parte impleta: ⁊ sic processum ad traditionem tamē potest solo consensu partiū resolui transactio: absqz eo q̄ interueniat actus retro similis traditionis: patet q̄ hic postea agitur ad pecuniā, vt restituatur per cōdictionē ob causam, vel sine causa. vt dicitur in glos. secus est in contractibus nominatis qui sunt firmiores. l. j. ⁊ ij. C. quādo li. ab em. dis. ⁊. l. ab emptione. ff. de pac. Tu dic melius q̄ imo hic requiritur q̄ restituatur pecunia data, vt possit dissolui transactio per consensum partium. ita expresse firmat Bal. Sali. ⁊ Pau. de cast. hic ⁊ vltra eos pondera in tex. ablatiuos absolutos, ibi refusa pecunia. qui resoluunt in cōditionem si pecunia refundatur. l. a testatore vbi Barto. cum si. ff. de conditi. ⁊ demon. ergo solus consensus partium non sufficit. ¶ Ultra scribentes not. ex isto tex. iuncta. l. causas. j. eo. † q̄ potentior et efficacior est consensus partiuz, quā rescriptum principis: patet hic vbi transactio potest tolli per consensum partium, ⁊ tamen non potest tolli per rescriptum, vt ibi ratio est: quia contractus partium sunt producti in esse per consensum, ⁊ consequenter censentur de iuregētium: ea autē que sunt iurisgentium non possunt tolli per rescriptum principis, nisi causa subsistente: vt per gl. ⁊ doct. in. l. fi. C. si contra ius vel vti. pu. per glo. ⁊ doct. in. c. que in ecclesiarum. de consti. facit bene tex. in. c. ex multiplici. de deci. bene autē tolluntur per consensum partium, sicut et deducuntur in esse. l. nihil tam naturale. ff. de regu. iu. ⁊. l. prout. ff. de solu. Simile videmus q̄ princeps de ordinaria potestate non potest per rescriptum tollere exceptionē peremptoriam competentem parti, quia esset tollere defensionem partis. l. quoties. C. de preci. impe. offe. no. domi. Anto. de bu. in. c. ex parte. B. in. j. not. de fo. competen. bona gloss. in ca. j. de lit. contesta. in. vj. Innocē. in. c. super literis. de rescrip. Spe. in tit. de rescrip. presen. §. rōne aūt forme. ver. illud no.

illud not. et tamen per consensum partium possent tolli, non solum expresse, sed etiam tacite negligendo opponere. j. tps debitum. l. perẽ pronas. C. sen. rescin. nõ pos. c. cum dilectus. de fi. instru. et ista no. contra equiparationem que semper fit qd qcqd potest fieri per cõsensum partium, potest fieri per statutum et cõtra per rescriptum principis: sed non ecõtra. gl. et Bart. in rub. C. de de cre. li. et gl. in. l. non impossibile. in gl. magna in fi. ff. de pact. melior tex. de iure in. l. fin. ad fi. et ibi Bal. not. C. de fideiusso. declarat Barto. in. l. alia. §. eleganter. ff. solu. ma. et plenius in. l. oẽs populi. in. l. ij. q. ij. qõnis prin. ff. de iust. et iur. nam ista equiparatio non semper pcedit, vt ex predictis apparet. ¶ Capio. glo. in ver. pecunia. ita gl. cõiter nõ diui
3 ditur. ¶ † In ea. gl. ibi et dic cõdictionẽ indebiti cõpetere reprobãt doc. qđ condictio indebiti competit, qñ soluit ex causa de preterito que est falsa: secus quando ex cã de futuro: tũc competit cõdictio ob cãm vel sine causa. l. dainus. ff. de cõdi. inde. nec ob. l. eleganter. iij. responso. de cõd. ind. allegata in gl. qr loquit qñ data erat pecunia ex transactione de pterito resoluta, lz pars ignoraret. vt ibi declarat gl. et Mod. hic. ¶ Capio gl. fi. in vbo agi. istã gl. diuide in quatuor partes. in. j. allegat cõcordantẽ ad tex. postea format tres
4 qõnes, partes patẽt, ex prima qõne habes. † qđ quis de cõi cõsensu ptes recedãt a transactione, tñ transactio p hoc nõ est ipso iure sublata ideo si reus conuentus opponeret de trãsactione, et actor nõ replicaret qđ est sublata per consensum partium, succũberet. et cuz gl. cõiter tenent doct. qcqd subtilizando teneat Bal. h. ¶ In iij. q. glo. Dic qđ. ll. in ea allegate non faciunt, vt per Bart. et alios hic q distinguit hic. et in. l. pupilli. §. j. ff. de sol. Sed caue dñ Bart. hic et ibi dicit qđ in. d. l. pupilli. §. j. actio in factum que competit cõtra magistratum qui dederat malũ tutorez, est ex delicto vel quasi ideo cum esset per transactionẽ sublata, nõ potuit p cõsensum ptium instaurari. Ideo agit vtili. nã Bar. non bñ loquit, et reprehendit p Ful. et do. Alex. hic et Raph. cu. ibi. nã actiões ex delicto qñ cõpetunt ad merã penã: qr sunt odiose, nõ pñt cõsensu ptiuz restaurari. secus qñ cõpetunt ad damnũ vel interesse. l. si tibi. §. quedã cũ glo. ff. de pac. sed ita est in actione in factũ que cõpetit cõtra magistratum ad interesse, seu ad identitatẽ. l. magistrat⁹. et in. l. pe. ff. de magi. cõuen. Confirmo qr si esset penalis ex parte magistratus, non transiret ad eius heredes: p regulã. l. vnice. C. ex delic. defun. inquantum heredes cõueniam. et in. l. j. ff. de priua. delic. cuius cõtrariũ ibi dr. ¶ In vlti. q. glo. aduerte qđ intelligitur duobus mo-
5 dis vno modo p Bar. et doc. hic † qđ lata sñia diffinitiua, q̃ trãsiuit in rẽ iudi. nõ põt postea etiã de consensu ptiũ ferri scda sñia diffinitiua cõtra pria. et tñ facta transactione inter partes põt de consensu partiũ ferri sñia cõtra transactionẽ. rõ dñie est vt in gl. et iste est bon⁹ sensus gl. ¶ Alio mõ intelligit per Bal. et Pau. de cast. hic qđ licet non valeat sñia post sñiam, etiã de consensu partiũ, in vnum sine sed bene in vnum questionis. l. ij. cũ gl. C. cõia vtriusq. iudi. tñ post primaz transactionẽ vz scda transactio, que est cõtra prime de consensu partiũ rõ diuersitatis vt in gl. ¶ No. diligenter ex hac gl. extẽsionẽ ad regulã. l. j. C. qñ prouo. nõ est neces. vt procedat etiã de cõsensu vtriusq3 partis. et ad hoc ista glo. est no. digna fm Bal. hic. Ista glo. est ad hoc sing. nec alibi reperit in iure f3 Bal. in. c. pñta ta. in. iij. col. de testi. et in. c. inter mõasteriũ. ij. col. de re iud. Jmo in. l. qđ iussit. ad fi. ff. de re iud. do. Alex. in cõsi. xcv. in. ij. vol. qd incipit visis pcessibus. in. j. col. et de ista gl. facit mentionez Bart. in. l. gesta in prin. C. de re iud. Bal. in. l. post rẽ. in prin. ff. eo. et in. l. fin. C. senten. rescin. non pos. et in. l. iurisgẽ. §. si paciscar. j. ff. de pact. Ex licet Lu. ro. in. l. ij. in. xxj. coiũ. ff. de re iudi. reprobet per aliqua qui bus hr qđ pars que vicit põt renuntiare sñie in eius fauorez late. ¶ Salua glo. eam declarando, et intelligendo vt per Alb. Bal. et Ful. et hic vide omnino Bal. in. d. c. inter monasteriũ. in. ij. colum. et sequen. vbi pro ista glo. adducit sex fundamẽta. deinde in oppositum adducit quatuor quibus responde vt per Bal. hic. ¶ No.
6 etiam diligenter illud quod vult Bal. hic et sequitur do. Alex. † qđ post sententiam que transiuit in rem iudicatã, vz compromissum factũ in arbitrũ vel arbitratore, si in cõpromisso apponat clausula, nõ obstãte sñia, declarãdo vt hic per eũ. idẽ tenet bal. i. l. post rẽ. ff. eo. et in. l. elegãter in prin. maxime in lectu. antiqua. ff. de cõdi. in de. et in. l. j. in. ij. col. C. qñ prouo. nõ est necess. et in. l. iurigẽtiũ. §. si paciscar. el. j. ff. de pact. Lu. ro. in rub. ff. de arbi. in. xv. colum. Paul. de ca. in. l. causas. ad fi. j. eo. et in. l. fi. causa cognita. circa medium. j. eo. vbi dicit qđ per hoc datur singularis declaratio ad ea que habentur in. c. exposita. de arbi. idem tenet do. Alex. in consil. xxij. qd incipit viso instrumento syndicatus. in. j. volu. ita teneas quicqd Raph. Fulg. hic per duas col. dicat. sed idem qd Bal. tenet ipsemet Raph. Ful. in cõsi. xxij. inci. viso instrumento syndicatus, in. l. col. do. Card. florẽ. in. c. cũ olim. in prin. de prescrip. facit quod vult gl. in. c. significantibus. in gl. fi. et ibi doc. de offi. delega. ¶ Limita no. qñ in compromisso specialiter diceret, non ob. sñia. ita loquit Bal. hic secus si apponeret clausula generalis, q̃ solet i cõpromissis apponi, qđ intelligitur esse lis qcqd fuerit laudatũ, acsi expsse facta esset mẽtio specialis. nã ista clausula gñalis nõ sufficeret, f3 Raph. hic in. iij. col. referentẽ se ita de facto cõsultũ ex ciui. Verone rñdisse. ¶ Motus qr sub verbis generalib⁹ nõ veniũt ea que verisimiliter in spe nõ faceret vel concederet. p gl. in. l. fi. ff. de pact.
¶ † Scdo qr compromissum fit ad tollendas lites. l. quãuis. ff. de arbi. hic autẽ fieret ad inducendas lites. refert tñ qđ multi docto. erant ad oppositũ: et in cõrium adducebãt Ang. hic, qui in lectura mea nihil dicit. Sed tu adde qd idem tenet ipse Raph. Ful. et in cõsi. l. xvj. incip. Nico. in antepe. col. et duabus seq. vbi nota. loquit. et in effectu adducit easdem rõnes quas hic. item tu adde et vide in terminis Ange. idem pulchre consulentẽ, in cõsi. ccxiviij. qd incip. Philippus ciuis de florẽtia. vbi precipue mouet per regulã quã tradit Barto. lz eũ nõ alleget. in. l. causas. vbi dicã. j. eo. idẽ t3 Ange. in. l. elegãter. in prin. ff. de cõdi. inde. et in. l. cũ hi. §. si cuz lis. per illũ tex. et ibi Paul. de ca. ff. eo. et in. l. tale pactum. §. qui prouocauit. in repe. in. vj. col. ff. de pac. d. Ant. in. l. causas. in vlt. col. j. eo. ¶ Extra gl. circa qõnem Bar. in qua dubitat et relinquit cogitãdũ, distingue vt per Paul. de ca. et. d. Alex. hic et Paul. de ca. in. l. siue apud acta. in vlt. col. j. eo. Jason Padue.

1 ¶ † Transactio facta per acceptilationẽ, precedẽte aquiliana stipulatione, tollit ipso iure actionẽ in rem: siue sit particularis siue vniuersalis.

2 Petitio here. et rei vẽdi. simul et semel an possint in eodem libello intentari.

1 **Ut responsum.** † Trãsactio facta per acceptilationẽ, pcedente aquiliana stipulatione, tollit ipso iure actionẽ in rẽ: siue sit pticularis, vt est rei vẽdicatio: siue sit vniuersalis, vt est petitio here. h. d. Et illud qd dicit iste text. de aqliana stipulatione et acceptilatione declara vt p Bald. in. l. vbi pactũ. in. j. opposi. j. e. ¶ Et i ista. l. fm Pau. de ca. instruit aduocatos. qñ rustici ad eos vadũt, nec sciunt factũ narrare: qr debent respondere vt in tex. Intellige qđ mulier actrix nõ obstãte transactione volebat redire ad primã actionẽ, hoc est ad petitionẽ hr̃ditatis, vel actionẽ in rẽ, nõ obstãte trãsactione: non ex capite penitẽtie, qr in transactione nõ est locus penitẽtie, etiam si cõuenta nõ seruent, odio litiũ. l. fratris. §. e. et. l. quãuis. j. eo. sed ex capite cã non secuta: qr aduersarius nõ implebat cõuenta: dr hic in tex. qđ si trãsactio fuit facta mediãte acceptilatione, que ipso iure extinguit actionẽ, etiam si sit realis: actio semel extincta amplius instaurari nõ põt. Quo ergo remedio succurreretur huic mulieri, quãdo prima actio est ipso iure extincta: iste tex. nõ aperit. Dic qđ si mulier pfecte adimpleuit pro pte sua, cõpetit sibi actio. prescriptis verbis, vel alias cõpetit actio de dolo. iuxta ea q̃ vidistis in. l. actionẽ. §. e. An autẽ possit cõpetere cõdictio ob cãm. vt reus se reponat in prima quasi obligatione. nã in realib⁹ proprie nõ cadit obligatio. Dic vt per Paul. de ca. et multũ late et diffuse do. Ant. de Alex. hic. ¶ Nota qđ inepte et obscure interroganti, impator clare rñdet: in quo dic vt p Bar. hic et in. l. domiti⁹ labeo. ff. de testa. ¶ No. ex hac. l. f3 Bal. et Modernos limitationẽ ad regulã. l. cũ pponas. in. ij. §. de pac. vt ibi retuli. ¶ Tertio pondera hic subtiliter probari ex fin.
2 tex. fm do. Ant. qđ petitio hereditatis et rei vendicatio simul et semel possunt in eodẽ libello intẽtari. et sic vr̃ casus p practica quã ponit Ang. in. l. qui interrogatur. ff. de interrog. actio. qd rei vendicatio et petitio hr̃ditatis simul cumulent in eodẽ libello. ¶ Cõtrariũ et melius vt puto t3 Bal. in. l. ij. ff. de peti. here. Confirmo: qr petitio hereditatis cõpetit heredi, ante adeptam possessionez rerũ hereditariarũ. nã post adeptã possessionẽ, qr effectus est verus dñs, competit rei vendicatio. postea si caderet a possessione non cõpeteret amplius petitio hereditatis. gl. est magistra. i. l. fi. in vbo nõ cõpetere. et ibi magistralr bar. ff. de fideicõ. here. peti. facit bona glo. in. c. j. in glo. magna ad fi. de cõse. in. vj. ergo apparet qđ petitio hereditatis, et rei vendicatio nõ possunt simul concurrere. ¶ Gl. j. in verbo possis. clara est et in examine solet diuidi in tres partes. in. j. declarat tex. in scda colligit no. et alle. cõcor. in tertia tacite opponit et soluit. scda ibi. et not. tertia ibi durius autẽ. ¶ Glo. fi. super verbo vel in rem. ista gloss. diuidit in duas, prout due vidẽtur qõnes, sed in veritate sunt due oppositiones. scda est ibi: sed qũo potero rẽ meã stipulari. et inducas oppositiones vt hic per Bar. ¶ In ea. gl. in fi. cogita multum circa tit. de acceptila. qr frustra vr̃ legislatorẽ ordinasse, qd debitũ ex alio cõtractu deducat in stipulationẽ aquilianã, deinde fiat liberatio p acceptilationẽ: cũ iuribus alle. in gl. qr sine ista acceptilatione posset liberatio fieri statim p donationẽ: put Ja. de are. et Jmo. i. et vno. §. j. ff. de acceptila. opponũt et nihil boni respõdẽt. Tu rñde qđ si fieret p donationẽ, op⁹ esset insinuatione. l. sancimus. C. de dona. ponit Bar. in. l. modestinus. ff. e. alij in. l. illud. C. de sa. san. eccl. itẽ donatio esset reuocabilis, saltẽ ex causis enumeratis in. l. fi. C. de reuo. dona. et in. c. fi. de dona. sed ista cessant, qñ liberatio fit p acceptilationẽ, cogita si melius posset dici.

1 ¶ Per rescriptū principis legitima transactio nō rescindit, sicut nec sententia que transiuit in rem iudi. nisi sit in causa matrimoniali. vt. j. nu. 2.

3 Statutū nouum expresse dicēs, q̄ trahat ad omnia negotia nedū futura sed etiā presentia et preterita: non trahet ad negotia decisa transactione, sn̄ia vel iuramento.

4 Si lata sit sn̄ia contra me, que transiuit in rem iudicatam, et ego supplico principi q̄ talis sn̄ia est iniusta: et peto de gratia remissionem talis sn̄ie: et papa delegat quibusdam iudicibus, et in rescripto solum dicit fiat iustitia. an per hoc intelligatur derogasse tali sententie.

5 Rescriptum principis quādo est dubium, debet declarari et intelligi scd̄m supplicationem porrectam.

6 Papa vel princeps non pōt derogare sententie, que transiuit in rem iudica.

7 Si papa mandat in rescripto q̄ fiat iustitia. quid important hec verba.

8 Trāsactio nulla non imponit finem litibus.

9 Clericus contrahendo sponsalia nulla, non perdit beneficium ecclesiasticum.

10 Emphiteota q alienat sine cōsensu dn̄i, nō pō priuari iure emphiteotico: qn̄ alienatio est nulla.

11 Causa est terminus magis generalis, q̄ lis intelligitur post litem cōtesta. sine causa vero ante et post.

Causas vel lites. Istaz. l. ex. j. dicēdis reddā no. et vtilem. 1 †per rescriptum principis legitima transactio non rescinditur. h. d. sicut nec sn̄ia que transiuit in rem iudic. l. fi. C. sen. res. non pos. figura casum vt per Pau. de cast. h. d. Not. nō valere rescriptū impetratum in causa, in qua est legitime trāsactū: et si impetret, rescriptū est ipso iure nullū. et ad hoc habes q̄ exceptio transactionis que est exceptio litis finite. l. fratris. §. eod. c. j. de litis contest. in. vj. nō solū opponit ad impediendū litis cōtesta. et sic litis ingressum, vt ibi: sed etiam ad infringendum rescriptū, et ad elidendū iurisditionem iudicis super hoc delegati. et ita declarat glo. magistra in. c. j. in glo. magna ad fi. de lit. contesta. in vj. a adde q̄ eodem modo impetratio rescripti[a] nō facta mentione de sententia que transiuit in rem iudica. est surreptitia, et cōsequēter ipso iure nulla. d. l. fi. C. de sentē. res. nō pos. et est tex. no. in. c. exposita. de arbi. gl. et doc. in. c. super literis. de rescrip. no. do. Car. in. c. cum olim. in prin per illum text. de prescrip. referens se ita cōsuluisse. et ita consuluit in consi. lxvij. quod incipit. tenor talis est plebs sancte Marie de cēto. ad finem. Imo fortius consulit egregie do. Alex. imo. in consi. xciiij. in. ij. vol. quod incipit. in causa et lite vertente. circa prin. q̄ non sufficit facere mentionem de sentētia, nisi etiam expresse fiat mentio qualiter talis sn̄ia transiuit in rem iudicataz. ¶ Fallit in causa mr̄imoniali: in qua valet impetratio rescripti non facta mentione de sn̄ia prius lata. ita tenet lapus de castel. in allegatiōe. lxxxix. incipiente duo prelati. in. iiij. colum. allegat Joan. an. in. c. tenor. de re iudi. et est rō. fal. 2 b † quia sententia[b] que fertur in causa matrimoniali, nunq̄ transit in rem iudicatā: vt ibi. et. c. lator. de re iudi. ¶ Limita etiam istū tex. et predicta vt per gl. fi. hic nisi in rescripto diceret non obstante ista. l. imo plus dicit Paul. de cast. hic q̄ non sufficeret si in rescripto diceretur, non obstante transactione. cum ista. l. apponat clām derogatoriaz. vnde necesse est q̄ huic. l. saltē deroget in genere. et sic dicat in rescripto non obstante quacunq3. l. fm̄ Bar. in. l. rescripta. et in. l. nec dānosa per illum tex. §. de preci. impe. offe. in specie autem non est necesse quod dicatur non obstante ista. l. quicquid dicat glo. hic vide late per Joan. an. in. c. j. de excess. prela. in nouel. in. vj. Bar. et alij in fin. §. si contra ius vel vti. pub. ¶ Scd̄o per istū tex. et. l. fi. C. sen. rescin. 3 non poss. Bar. hic et ibi tradit notabilem regulam † q̄ si fiat statutum nouum, et in eo expresse dicatur, quod habeat locū seu trahatur ad omnia negotia, nedū futura sed etiā presentia et preterita. tū non trahetur ad negotia decisa transactione vel sn̄ia: vel iuramento quibus non presumitur q̄ statuētes voluerint derogare: ex quo in specie nō fecerunt mentionē. idē tz Jaco. de bel. in aut. vt cum de app. cog. in prin. per illū tex. et plenius quā alibi Barto. in l. omnes populi. ff. de iusti. et iur. in. ij. q. v. qōnis prin. Ang. in consi. cclviij. quod incipit Philippus ciuis de florentia. in. v. colū. et in consi. liiij. incip. in qōne proposita dubium facit ordinamentū. in vlti. col. cano. in. c. fi. de cōsti. facit tex. no. in. l. pe. ad fi. C. de sacro san. eccle. et in. c. ex multiplici. de deci. ¶ Extende quōcunq3 preterita negotia sint decisa: fz Bar. i. l. j. §. fi. ff. ad ter. mo. vbi p hoc refert se consuluisse q̄ si filia diuiserit bona paterna cū fratribus et postea fiat statutū nouū, excludens feminas a successione patris existentibus masculis: et in statuto expresse dicat, q̄ extendat etiā ad preterita: tū nō extendetur ad illa bona sic diuisa. et idez voluit Bar. in. d. l. omnes populi. in. q. prealleg. ¶ Iuxta predicta quero de pulchra et vtili. q. quā format solus Bal. et dicit quod pendebat de facto in. c. studuisti. de offi. leg. in. ij. col. in ver. quero supplicatum est prin. 4 † pone lata est sn̄ia contra me que transiuit in rem iudicatā: ego supplico principi vel pape, narrando q̄ talis sentētia est iniusta, et peto de gratia remissionem talis sn̄ie: papa delegat quibusdam iudicibus, et in rescripto solum dicit fiat iusticia. an per hoc intelligitur derogasse tali sententie. Bal. videtur determinare q̄ sic, quia alias datio iudicum esset frustratoria: vt ibi plenius p eū: et facit q: q vult cōsequēs, intelligitur velle omne necessarium antecedens ad illud. l. ij. cū si. ff. de iuris. om. iud. l. ad rē mobilem. et. l. ad legatum. ff. de procu. do. And. siculus ibi in pen. col. dicit se tenere intrepide: q̄ si talis sn̄ia erat correctione digna possit reuocari: per gl. in. §. exheredatos. et ibi ang. in aut. de here. et fal. ista sunt que inuenio tacta in hac. q. i. d. c. studuisti. vbi ceteri scribentes nihil dicunt. et quia questio est pulchra et vtilis intendo eam bene examinare. ¶ Pro opi. Bal. addo bonam regulam quia illa verba iustitiam facias, includunt potestatem cognoscēdi et decidendi: fm̄ Pet. de Anch. et imo. in cle. auditor. de rescri. Hemi. in. c. qm̄. per illum tex. de immu. eccle. in. vj. Pet. de anch. 5 c. in presentia. in vlti. no. de proba. ¶ † Secundo moueor quia rescriptum pape vel principis qn̄ est dubium, debet intelligi et declarari fm̄ supplicationem porrectam. ar. §. preterea. institu. de inutilis stipu. et. l. si defensor. §. qui interrogat⁹. ff. de interro. actio. et ita in specie dicit Jo. de imo. in. l. iudex. in. vij. colum. in ver. sed hic insurgit dubium. ff. de re iud. bonus tex. in. c. inter dilectos. in versi. ceterum. vbi Cano. notant de fi. instrum̄. Et ibi in specie Bald. in antepe. col. no. q̄ pro intellectu rescripti vel priuilegij recurrendū est ad formam petitionis vel supplicationis. idem no. Panor. in 6 c. ij. de treug. et pa. facit bene tex. in. l. j. C. de diuer. rescrip. ¶ † Istis non obstantibus, licet colorata et magna sit autoritas Bald. et do. Andr. siculi quibus nemo refragat: teneo audacter contrariū ex regula superius data: quia papa vel princeps non potest derogare sn̄ie, que transiuit in rem iudicatam: nisi apponat clausulaz non ob. vt superius dixi ergo papa debebat delegare causam et derogare sententie cum clausula non ob. que clausula non fuit apposita: nec presumitur nec posset probari per testes, vt not. in. c. si motu proprio. per illum tex. de prebend. in. vj. no. docto. p̄cipue Moder. in. l. iij. in princip. ff. q̄ quisq3 iur. et istud fundamentum mihi multum stringit. ¶ Scd̄o moueor: quia voluntas principis in rescripto presumitur esse talis, qualis de iure esse debet. ita no. Bal. ex illo tex. in. l. ex facto. in princip. in. iiij. no. et ibi Moder. ff. de vul. et pup. Bald. in. l. omnes populi. in. xix. col. ff. de iusti. et iur. et in. c. licet. de offic. ordi. Et in dubio presumitur princeps vti ordinaria potestate, et non absoluta fm̄ Bal. in. l. testm̄. vbi Mod. C. de test. facit bū tex. in. l. q̄q̄. vbi Paul. de ca. et Mod. late not. C. de testa. militā. Et dicit gloss. valde solemnis. in capitu. paratus. in gloss. c iij. xxiij. q. j. q̄ verba in rescripto[c] posita, debemus cōformare equitati et iuri dato etiam quod verba rescripti non patiantur. quod bene notabis. et sequitur Oldr. lau. in consil. cclxviij. incip. querit vtrum per priuilegium. ad fi. ¶ Tertio moueor per illud quod te 7 net Bal. in. c. cum venissent. in vi. col. de testi. † vbi querit pone q̄ d papa vel princeps deleget causam, et mandat q̄ fiat iustitia[d] quid importat hoc. et rn̄det q̄ idē est dicere fiat id quod iuris est. l. bona fides. ff. depo. vnde per hoc non intelligitur tolli concordia vel cōuentio partium. c. causam que. ij. de testi. no. etiā Bal. in. l. iustitia. circa fi. ff. de iusti. et iur. et in. l. nemo. C. de sen. et interlo. et in. c. fi. circa fi. de no. for. fide. in vsi. feu. ¶ Ad idez facit quod no. Ang. in. §. exheredatos. p illuz tex. cū gl. in aut. de here. et fal. q̄ si papa delegat causam et mandat q̄ iustitia fiat: intelligitur mandare quod iuris ordinem seruet, et veritate comperta faciat qd iuris est. ¶ Nec ob. fundamentū Baldi. q̄ ista delegatio esset supflua, nisi papa intelligeret derogasse sentētie: q: rn̄deo nota. q̄ potius debem⁹ intelligere q̄ verba statuti vel rescripti sint superflua, potius quam dicere quod tollatur ius alicuius: iuxta gl. no. in. l. h. §. in cōputatione. in glo. magna. ad fi. et ibi Bar. in fi. C. de iur. delib. vbi clarius Moder. et ibi dixi. facit bene tex. in. c. cum dilectus. et in. c. ad audientiam. de cleri. non resi. et vtrobiq3 ad hoc no. Anto. de butr. et 8 Jo. de imo. ¶ † Tertio ponderā text. hic legitimis transactionibus, si enim transactio esset nulla non imponeret finez liti. nec haberet locuz iste tex. facit tex. in. c. constitutus. et ibi Bald. multum no. extra eo. et de tali transactione que est nulla, non est necesse facere mentionem in rescripto: sicut nec de sententia nulla. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. fm̄ domi. Alexā. in consil. xcv. in. ij. volu. quod incipit visis processibus. ad fi. facit text. in. l. non putauit. §. non queuis. et ibi not. Bart. ff. de bo. pos. Stabu. et idem barto. in 9 l. filium. §. si quis contra. ff. de leg. prestan. † Et dicit Inno. in. c. si e gratie. de rescrip. q̄ clericus[e] contrahendo sponsalia de iure nulla non perdit beneficium ecclesiasticum. Et Bald. in. l. ij. in. j. co10 lum. ad fi. C. de episco. audi. tenet q̄ † emphiteota qui alienat sine consensu dn̄i, non potest priuari iure emphiteotico, quādo alienatio est nulla: puta q: sit facta non seruata solēnitate statuti: vt ibi pulchre per

a ¶ Rescrip. Adde vt p doc. in. c. qd ad consultationez. de re iudi. et doc. i l. causas. C. d transac.

b ¶ Sn̄ia. ad de ange. cōsi. cccvj. ici. in qōne ppposita.

c ¶ Qd vba i rescripto. adde do. i. c. cāz. d rescri. et docto. i. c. cū dilectus. de consue.

d ¶ Qd fiat iustitia. adde gd iportat ista clausula. vide pau de ca. in. l. ij. ff. de iusti. et iu. Inno. i. c. prudētiā. de offi. delega. mathesi. nota. j.

e ¶ Clericus. adde doct. i. c. bn̄ficiū. de preb. li. vj. et p Jo. an. in c. j. de cle. cō iu. e. li. in nouel. et diffuse p car. Alex. i. c. placuit. xxxij. dist.

pulchre per eũ. ¶ Capto gl. j. sup verbo causas. quã diuide in duas in prima declarat que differentia sit inter causas ꝛ lites. i scda for mat. q. scda ibi. an ergo. In prima parte dic melius ꝯ glo. ꝙ imo causa est terminus magis generalis, ꝛ verificat ante ꝛ post li. cons te. sm Cy. Bar. Ang. ꝛ Moder. hic per tex. in. c. super questionũ. §. nos autez. cũ gl. de offi. deleg. facit bene tex. in. l. ij. §. fi. vs. inanẽ causę adhuc penedentes. C. de iur. cal. per quẽ tex. ita ꝯsuluit An
12 ge. in consi. clxxxviij. qd incipit dña Guiliermina. †Terminus au tem litis: intelligitur post litẽ cõte. tantũ. c. ex parte vestra. scdo de verb. sig. l. apertissimi. in verbo antequã lis inchoet. C. de iud. in. l. edita. in verbo future litis. ꝟ. de eden. in. d. c. super qõnum. cũ glo. in verbo litis exordium. vt hic plenius per domi. Alex.

2 ¶ Petitio alternatiua admittitur, vbi electio est petentis.
3 Dictio statim quid importet.
4 Clausula rato manente pacto quid importet.
5 Juramentum hꝫ vim clausule rato manente pacto.
6 Lex penalis loquẽs in masculo, hꝫ locũ respectu pene in femina.

Cum proponas. †Quãdo actor ve nit ꝯ trãsactionem, ꝑꝫ reus altero esse contentus, vel exceptione trãsactio nis vel repetitione datorum: nisi de vtroqꝫ actum sit. h. d. ¶ In tex. ibi. ac petas vel pacto stari vel restitui data hic, no. ꝙ iste alternatiue necessario resoluunt in copulatiuas: qꝛ iste co pulatiue volebat habere vtrunqꝫ remedium. s. remediũ exceptio nis pacti. Itẽ te scdo volebat habere remediũ repetionis dator. vt pꝫ in seq. sm Ful. Pau. de ca. ꝛ do. Alex. hic. ¶ No. ex text. ibi
2 ac petas vel pacto stari vl data restitui. †ꝙ petitio alternatiua ad mittit, etiam hoc casu vbi electio est petentis: vt tenet glo. fina. in vlti. parte. Et hoc modo hic est tex. ꝯ doc. Bar. que cõiter appro batur in. l. vbi autem non apparet. §. qui illud. ff. de verb. obli. ꝛ in l. pretor. §. quod autẽ. ff. de iniur. ꝛ in gloss. in. c. abbate. de ver. sig. Bal. hic in vlt. colũ. dicit ꝙ ideo ista petitio alternatiua admitti tur quia talis est natura cõtractus celebrati. do. An. de Alexan. respondet ꝙ regula Barto. procedit in actore, sed hic erat reus qui petebat. Tu caue quia licet in primo iudicio esset reus: tamẽ nunc agendo ꝛ petendo est effectus actor. ¶ Responde melius qd iste tex. nihil probat. qꝛ iste alternatiue necessario resoluũtur in copulatiuas sm Ful. Pau. de castro ꝛ domi. Alexand. hic dixi ꝟ. in apostilatione tex. ꝛ patet ex sequentibus, in quibus deciditur
3 an copulatiue ista remedia cõpetant vel non. ¶ †Secundo pon
a dera tex. in verbo statim. vbi dictio statim [a] nullum iuris mysteriũ importat: prout etiam aduertit Fulg. hic ꝛ facit ad intellectum
4 l. petens. vbi dixi. ꝟ. de pac. ¶ †Tertio not. ꝙ qñ actor cõtrauenit transactioni, reus debet altero esse contentus. vel exceptione trãs actionis, vel repetitione datorum: nisi in transactione fuerit ap posita clausula qd possit repetere data, ꝛ tamen transactio firma remaneat tunc propter istã clausulam rato manente pacto. pote rit copulatiue remediis contrariis vti: de qua clausula habes etiã tex. in. l. q fidẽ. ꝛ ibi Bart. ff. eo. Barto. in. l. cũ pater. §. libertis. ff. d leg. ij. Sali. in. l. quoties. ab oibus. ad fi. C. de fidei. ꝛ singu. Ang. ꝛ Imo. in. l. ita stipulat⁹ in. ij. col. ff. de ver. ob. ¶ Quarto vltra alios subtiliter põdera ex ꝟ. fi. in quo dicit ꝙ vtrũqꝫ remediũ copulatiue non competit, nisi qñ apposita est clausula rato manẽto pacto. ex hoc subtiliter infertur ꝙ ista. l. debeat restringi, qñ transactio fuit interposita super contractu stricti iuris, ꝛ non bonefidei. qd pro batur sic: nã qñ transactio interponit super contractu bonefidei, censetur trãsactio esse bonefidei: vt declarat Bar. in. l. sub pretex tu. j. j. eo. sed in cõtractib⁹ bonefidei, semper tacite intelligit clau sula rato manente pacto: ita dicit sing. Bal. in. l. si pacto quo pe nam. in. iij. col. ꝟ. de pac. per tex. in. l. predia. ff. de actio. empt. cogi ta tamen an regula Bal. sit vera qꝛ eam non firmo. ¶ Capto gl. fi. in verbo exceptio. quã diuido in quatuor. In prima allegat con cordãtem. In scda que est ibi: ꝛ no. per viam no. remouet vnũ con trariũ. In tertia que est ibi: itez intellige. remouet aliud cõtrariũ.
5 In quarta format questionez que est ibi: sed quid. ¶ †Ex secũda parte gl. collige tres cõclusio. ¶ Prima est ꝙ distinctio huius. l. nõ habet locũ, qñ in transactione interuenit iuramẽtum: rõ qꝛ iu ramentuz habet vim clausule rato manẽte pacto. l. si quis maior. vbi Bar. ꝛ alij no. j. eo. ¶ Scdo põdera hic esse glo. ordi. iũcto tex. pro eo de quo dubitant Raph. fulg. ꝛ do. Anto. in. d. l. si qs ma ior, an illa habeat locũ in muliere. dubiũ facit. qꝛ illa. l. est penalis et non hꝫ locũ in minore: ergo nec in muliere. cũ de iure alias equi parentur. l. j. in fi. ff. de eden. hic est glo. ordi. iuncto text. in opposi tũ nã tex. loquit in muliere. ꝛ gl. dicit qd si in transactione iurasset haberet locũ. d. l. si quis maior. ergo vult qd illa. l. etiã locũ habeat
6 b in muliere. ibi dicet. ¶ †Tertio ex hoc not. ꝑ hãc. glo. ꝙ. l. penalis vt est. d. l. si qs maior. loquẽs in masculo [b] hꝫ locũ respectu pene ẽt in femina: adde tex. in. l. si qs id qd. in princi. iuncto ver. in seruos. ꝛ ibi ad hoc no. Alb. ꝛ Pau. de cast. vbi dixi. ff. de iurisdi. om. iud. ꝛ illum text. ad hoc not. gloss. in. c. generali. in glos. ij. in verbo. vniu

uersos. de elec. in. vj. ꝛ gl. i. cle. j. in. gl. j. ꝛ ibi Imo. de sepultu. ꝛ not. Bart. in. l. j. §. sed ꝛ si incertũ. ff. de ven. in pos. mit. ꝛ i. l. j. ff. de ver. si. cum concor. quas dedi in. d. l. si quis id qd. in tertia parte. caue ꝙ tex. in. l. vbi. ꝟ. eo. allegata per glo. videtur probare contrariũ, cum alternatiue loquatur. sed ille alternatiue resoluũtur in copulati uas, vt ibi per glo. ꝛ doc. vbi dicet. ¶ Et sic ex gl. ꝛ tex. hẽs tres ca sus in quib⁹ vtrũqꝫ remediũ copulatiue cõpetit: primus qñ adest clausula rato manẽte pacto: scds qñ interuenit iuramentũ: terti⁹ qñ trãsactio facta est ꝑ acceptilationẽ. duos etiam alios casus po nit Bar. in. l. ita stipulatus magna. in. x. ꝛ. xj. oppo. vltime ptis. ff. de ver. ob. ꝛ refert in spe. Pau. de ca. hic. ¶ In. vlti. pte glo. dic ra tionẽ esse: qꝛ in alternatiua remediorũ, electio est petẽtis. l. iij. §. et generalr. ff. de eo. ꝙ cer. lo. sꝫ in alternatiua rerũ debitarũ electio est debitoris. l. plerũqꝫ. in fi. ff. de iure do. qd vltimũ signãter limi ta. nisi talis alternatiua esset apposita ꝑ securitate creditoris: pu ta debitor promittit soluere centũ in festo pasche: vel dare tot pi gnora: vel se in carcerib⁹ constituere. tũc non est electio debitoris: sed creditoris. sm Guil. de cu. Bar. ꝛ alios in. l. quis. ff. de pigno. actio. late Sali. in. l. qd fauore. in vlti. col. C. de. ll. Pau. de cast. hic. ad fi. ꝛ in. l. iiij. §. si ex cõuentione. ff. de re iudi. vbi etiã do. Alex. et in. l. j. in. j. col. ff. qui satis. cog. facit bene tex. in. l. cãm. §. puellã. ff. de manumis. ꝛ qd vult Bal. in. l. fi. in. iiij. col. C. de peti. here.

a ¶ Statim. adde Bar. in. l. j. in. §. q pñs. ff. de ꝟ. ob. arch. i. c. ij. xxxvij. di stin. doc. i. c. cum hoies. de deci.

b ¶ Masculo. adde subtilẽ do. phi. deciꝫ i. l. ij. ff. de regu. iur. i. xiij. co. ꝛ que posui in apostilis ad eum.

1 ¶ Publicum iudicium quod modis dicatur.
2 In correlatiuis quicquid statuitur in vno, intelligitur, etiam sta tutum in alio. ꝛ nu. ii.
3 In omnibus delictis pub. ingerẽtibus penam sanguinis, licitum est transigere vel pacisci ꝛ nu. 10.
4 De iure cano. nunꝗ pro aliquo delicto imponit pena sanguinis.
5 In crimine adulterij non est licita trãsactio vel pactio: limita vt numero. 6.
7 Pena adulterij de iure. C. est pena sanguinis.
8 Super crimine falsi licitũ est transigere.
9 Crimen capitale dicitur multis modis.
12 Quod fit. l. permittente penam nõ meretur.
13 An super crimine raptus sit licitũ transigere.
14 Vbi. l. punit facientem actuꝫ, ꝛ nihil disponit de nullitate actus, non videtur actum annullare: quando nullitas posset tendere in preiudicium tertij.
15 Quando duo casus equiparantur a. l. antiqua, quicquid statuit per. l. nouam in vno ex istis casibus parificatis: intelligitur statu tum in alio.
16 L. prohibens trãsactionẽ vel cõcordiã, intelligitur ante delictuꝫ punitum: non postea.
17 An super delictis priuatis licitum sit transigere.
18 Quando vna clausula hꝫ ꝑfectã ꝛ specialẽ determinationẽ, non suppletur ex clausula ꝑcedẽti vel sequẽti: nec tũc clausula posita in fi. refertur ad istam. ꝛ nu. 19.
20 Reus transigendo cum accusatore super delictis in quib⁹ nõ est licita transactio, intelligitur tacite cõfiteri: ꝛ sic habetur pro con fesso ꝛ conuicto: ꝛ iudex ex eodem processu poterit eũ condẽnare.
21 Dictio citra quid importat.
22 Stante statuto quod de quolibet crimine possit fieri concordia excepto furto homicidio ꝛ falso: an poterit fieri concordia de ro baria strate.

Transigere. Ista. l. sm Bart. est subtilis ꝛ singu. ꝛ eius distinctio non re perit alibi in iure sm Bald. hic. ꝛ est materia vtilis et quotidiana apud nos. ꝛ sm Pau. de cast. hic quia fre quenter contingit inter offendentẽ ꝛ offensum vel eius heredes fieri concordiaz interueniente pecunia: et tunc est transactio. vel fieri pacẽ gratis: ꝛ tũc dicit pactio. cũ a pace descẽdat. l. j. in prin. ff. de pac. similr sit trãsactio, vel pactũ cuz accusatore: in hac. l. de claratur in quibus criminibus liceat trãsigere vel pacisci, in qui
1 bus nõ. ¶ †Ad euidẽtiã ꝛ intellectũ hui⁹ litere ꝑmitte, qd dica tur publicũ iudiciũ: ꝛ quot modis. vt habes per Bar. in. l. j. ff. de publi. iud. declarãtem, ꝙ dicit altero de trib⁹ modis, largissime, large, ꝛ stricte. vt ibi ꝑ eũ. ꝛ ꝑ eũdẽ hic in antepe. ꝛ pe. col. ꝑ Bald. in. l. reos. in. vj. col. C. de accu. ꝑ Ange. de are. et alios insti. de pu bli. iudi. in prin. ꝛ ibi text. declarat quod dicatur publicum, quasi populicum. vt ibi in tex. ¶ Secundo proprius ad tex. habẽt pre mittere iuuenes, ꝙ ista. l. in prin. dum dicit transigere vel pacisci. legit altero de duob⁹ modis. primo mõ legit i gl. j. iterlineari, qd trãsigere vel pacisci ponãtur tanꝗ diuersa, ꝛ ponat trãsigere pro pte qñ fit nõ gratis: pacisci aũt qñ fit gratis: alio mõ legit in gl. magna, ꝙ trãsactio ꝛ pactũ capiãt ꝑ eodẽ. qs aũt fit verior intel lectus dicet. j. in loco suo. ¶ Tertio ꝑmitto, ꝙ tota pma reg. i. no stre affirmatiua, disponẽs ꝙ sup quocũqꝫ crĩe capitali publico lici tum est trãsigere, gñaliter intelligat adeo ꝙ talis trãsactio sit lici ta nedum ex pte rei accusati: sed etiã ex parte accusatoris. Alij ve ro intelligunt ꝙ ista regula solum habeat locuꝫ ex parte rei accu

sati,⁊ nõ ex parte accusatoris:eo q2 ex parte accusatoris nõ est li
citũ transigere nec pacisci.imo trãsigendo incideret in sen.cõ.tur
2 pil.Et dato ꝙ re⁹ ⁊ accusator sint correlatiui:† ⁊ i correlatiuis re
gulariter quicquid statutũ in vno,intelligitur ẽt statutũ in alio.
l.fi.cũ si.ff.de acceptil.⁊ istud hꝫ locũ etiã in penalib⁹:q2 pena ap
posita vni ex correlatiuis,intelligit etiã apposita alij.text.est me
lior de iure.in.l.j.C.de cupres.li.xj.istud etiã hꝫ locũ i correctorijs.
l.fi.in prin.vbi not.Bart.⁊ ibi plene dixi.C.de indi.vi.tol.Tñ ista
procedunt,qñ eadem rõ est in vtroqꝫ ex correlatiuis.alias secus.
fm glo.⁊ doct.in.l.fi.C.de interdic.ma.Sed hic vr̃ diuersa ratio
nam in reo ideo permittitur transactio:q2 licitũ est accusato quo
cunqꝫ potest sanguinẽ suuz redimere:que ratio cessat in accusato
re.qui transigendo vel paciscendo vr̃ desistere,⁊ cõñter incidere in
sen.cõ.turpil.qs aũt sit verior intellectus videbitis in glo.magna
in prin.vbi glo.tangit.¶ Quarto premitto ꝙ scd̃a regula hui⁹.l.
et sic ver.in alijs.legit altero de duobus modis:vno ꝙ loquat in
transactione tñ.nã aduerte ꝙ in prin.l.dicitur trãsigere seu paci
sci.⁊ sic tex.facit mentionem de vtroqꝫ postea in ver.in alijs.soluꝫ
dicit transigere nõ licet,⁊ non repetit pacisci. Alij intelligunt ꝙ
loquat tã in pacto ꝙ̃ in transactione.de quo in glos.in verbo non
lꝫ.⁊ ibi videbit.¶ Quinto ⁊ vltimo pmitte ꝙ v̾s.fi.ibi citra fal
si accusationez.legitur altero de duobus modis vno modo q̃d lo
quit qñ pro crimine falsi imponit pena pecuniaria. scd̃o mõ ꝙ lo
quitur siue imponatur pena pecuniaria siue corporalis.de quo tã
gitur in glo.fi.vbi dicetur.¶ Diuide istã.l.in duas partes vt per
Bar.⁊ alios hic et omnes:duo versus in glo.fina. ad fi. sunt loco
3 summarij.¶ No.j.regulam permissiuã.†ꝙ in omnibus delictis
publicis ingerentibus penam sanguinis licitum est transigere vl̃
pacisci ratio q2 licitũ est vnicuiqꝫ sanguinem suũ quocunqꝫ redi
mere.dicit iurisconsul.in.l.ij.ff.de bo.eo.qui mor.sibi cõsci.q̃ ratio
etiam militat ex parte accusatoris.qui nisi probet accusationem.
debet similẽ penã pati.l.fi.C.de accu.fm Bart.⁊ alios hic.¶ Et
aduerte pro itellectu tex.ꝙ trãsactio cẽseẽ permissa quãtũ ad tres
effectus primus est q2 nõ imponit pena q̃ alias imponit corrũpẽ
ti accusatorẽ.iuxta.l.imꝑatores.ff.de iur.fi.¶ Scd̃o q2 non hr̃ pro
cõfesso.prout alias haberet:iuxta.l.fi.ff.de preuarica.⁊.l.eius qui
delatorẽ.in pñ.ff.de iure fi.¶ Tertio q2 iste accusator cũ quo facta
est transactio vel pactũ,in casu pmisso,non põt alias amplius ac
cusare.vbi alias ex nouo processu posset.l.iij.§.si is.ff.de sepulc.vi.
iuncta.l.qui destitit.ff.ad turp.declarat bar.in.l.maritus.el.ij.§.si
negauerint.ff.de adul.⁊ hic in vl.col.sed non prohibetur de nouo
alios accusare.l.qui cetu.§.fi.ff.ad.l.iul.de vi pub.allegata hic in
glo.magna vbi etiã Bar.nec iudex prohibet de nouo inquirere.
c.j.de collu.detegẽ.¶ Itẽ attende ꝙ lꝫ ista prima regula text.lo
quit in criminibus publicis,tñ idẽ est in priuatis, qñ imponitur
pena sanguinis vel mortis:puta qñ statutũ disponeret ꝙ pro fur
to imponatur pena mortis:tunc militaret ratio supradicta.⁊ de
bet attendi qualitas pene ⁊ non titulus criminis text.est no.in.l.
quod ad statutum.ff.de pe.fm Cy.hic in.iij.q. Albe. Jo.fab.Sal.
4 in.xij.col.do. Anto.de bu.in.c.j.de collu.dete.¶ †Secũdo aduer
te ꝙ ista prima regula nõ hꝫ locum de iure cano.quia de iure ca
a no.nunꝙ̃ pro aliquo delicto imponitur pena sanguinis.[a] glo.ij.q.
iij.in.c.si quẽ.§.preuaricator.Inn.in.c.cũ oporteat.de accu.⁊ in.c.
crimina.de collu.deteg.⁊ sic cessat ratio huius text.fm Joã.fab.b
respondentem ad capitulũ.ij.de pe.idẽ Pau.de ca.hic.⁊ in.ij.co.
archi.in.c.si quem.§.in omnibus causis.ij.q.iij.⁊ in ca.si primates
v.q.ij.⁊ in.c.studendũ.xc.dist.lꝫ Panor.in.c.j.de collu.deteg.dicat
ꝙ possit procedere de iur.ca.in casibus in quibus imponit pena p
b petui carceris:q2 equiparatur morti[b] per no.per Inn.in.c. qualr
⁊ qñ.el.ij.de accus.⁊ ita dicit tenere Car.in.c.fi.de tãsac.sed errat:
quia pena perpetui carceris non equiparatur morti,sed dãnatio
ni in metalum:fm Bar.in.l.ij.ff.de publi.iudi.Bal.in.l.reos.in.ij.
col.C.de accusa.ideo non est licitum transigere.prout in specie te
5 nent do.Ant.⁊ imo.in.d.c.j.de collu.dete.⁊.d.Alex.hic.¶ †Secũ
c do no.ex tex.ibi,excepto adulterio.ꝙ in crimie adulterij[c] non est li
cita transactio vel pactio,vera ratio est omis.his rõnib⁹ quas po
nunt Cy.Bar.⁊ alij hic ꝑpter honorẽ matrimonij:cui.l. multum
fauet.per tex.no.in.l.sup statu.C.de q̃d.fm Sali.in.vj.opp.⁊ Mo
der.hic.tñ ad rõnẽ gl.adde tex.i.l.codicillis.§.matre.ff.de leg.ij.⁊
tex.no.in.c.adulterij.xxxij.q.vij.¶ Limita duob⁹ mo.Primo in
adulterio vero secus,est in presumpto:qñ premissa trina protesta
tione reperit aliqs alloqui mulierẽ ꝓsumit adulteriũ.⁊ talis pre
sumptio sufficit ad cõdenatione.§.j.in auẽ.vt liceat matri ⁊ auie.
vñ sumit aut.si qs ei.C.de adulter.nã sup tali adulterio ꝓsumpto,
bñ licitum est trãsigere vel pacisci.ita lꝫ no.Jac.de belu.in.d.§.pe.
sic intelligẽs illũ text.sequit Bal.hic in.x.opp.Ang.Sali.⁊ Mo
dern.hic.⁊ Ange.in.l.si maritus.in.ij.§.si negauerint.ff.de adulte.
6 facit q̃d vult bar.in.l.si ideo.ff.de euic.¶ †Scd̃o limita ꝙ licet de
adulterio nõ põt fieri trãsactio vel pactũ,ad fi.impediẽdi ꝓcessus
criminales:tñ põt fieri pax,vt remittatur rancor animi ⁊ inimici

a ¶ Sanguinis.ad d̃s diffuse per marianũ in repeti.c.sniaꝫ sanguinis. ne cleri. vel mona. pau. de ca. consi. cxix.ici. notandum ꝙ adulterisi.

b ¶ Morti. ad d̃s hic vnã regulam,ꝙ quotiescũqꝫ d iure cano. repit pena mortis, debet exponi p sniaꝫ excõmunicationis.vt p ab. i.c.p venerabilẽ.i vl.no, q fi.sint leg. Ab.i.c.j.in vl.col.de homi.ab.i.c.j. de fur.in vl. co.ab.i.c.sup.in gl.fi.de ma.et obe.⁊ scm̃ tho.ij.ij.q.xcix.ar. vl.dicit ꝙ d iu.cano. nõ est mors,ꝫ loco eius est excõicatio,

c ¶ Adulterij Adde pau. de ca. consi. cxix.inci.notandum ꝙ adulterium in.ij.col,

tia.fm Bar.in q̃.suo q̃d icipit dño ptãti roche ⁊c.ꝙ habes inser
tum hic in.ij.lec.Bar.in vlt.col.sequunt.d. Alexan.⁊ do. Anto.
hic.quis Pau.de ca.i.j.discursu dicat ꝯtrũ.¶ Tertio no.ex hoc
tex.† ꝙ pena adulterij de iure.C.est pena sanguinis.⁊ dicit Sal. 7
q̃d nõ ꝓbat alibi melius in iure:q̃d no.ad intellectũ.l.quis adul
terij in v̾bo gladio.C.de adul.⁊.§.itẽ.l.iulia.de adulterijs.insti.de
pub.iudi.iũcta.l.si qs viduã.cũ gl.ff.de quest.⁊.l.claudi⁹.ff.de his
qui.vt indig.¶ Quarto not.regulã negatiuã.ꝙ in publicis cri
minibus nõ ingerẽtibus penã sanguinis,non est licita trãsactio.
⁊ ne delicta remaneant ipunita.l.ita vulnerat⁹.ff.ad.l.aql.¶ Li
mita.j.vt p gl.no.in.l.j.C.de pe.iu.q ma.iud.Bar.i.l.j.§.lꝫ ⁊ cõsti
tutio.ff.de cal.¶ Scd̃o notabiliter limita istã regulã vt ꝓcedat
qñ qs fecit delictũ:⁊ sic deliquit faciendo,secus qñ omittẽdo.vt in
seruo q omisit defendere dñm insultatũ.nã lꝫ puniri debeat,tamẽ
potest transigere vel pacisci.gl.est no.in.l.ij.ff.ad sena.sylla.quã se
quit Cy.hic in vlt.q.⁊ Bal.in pe.col.et illa glo.nõ est alibi i iure fꝫ
Bal.in.l.iurisgẽ.§.si paciscar.el.j.ff.de pac.⁊ in rub.extra de treu.
⁊ pa.circa prin.⁊ in.c.qñ frequenter.in prin.in.v.co.vt lit.non con
testa.qcquid dicãt Bar.⁊ Bal.in.d.l.ij.⁊ facit q2 grauius ẽ deli
ctũ q̃d cõmittit faciendo,ꝙ̃ omittẽdo.glo.in.l.si mora. cũ si. ff.sol.
8 matri.¶ †Quinto no.in.ver.citra falsi.q̃d sup crimine falsi lꝫ non
ingerat pena sanguinis:tñ licitũ est transigere.vera rõ est:q2 fal
sarius infamat,vnde pena vite et fame equipanẽ.tex. est not.in.l.
iusta.cũ glo.j.ff.de manu.vindic.bona glo.in.§.suspectus aũt.el.ij.
in v̾bo ob culpã.insti.de suspe.tuto.facit.l.iulianus.ff.si qs omis
cã testa.facit ꝙ egregie vult Bal.in.l.ex rõne.in.ij.col.de appel.ꝙ
oĩs causa fame d' ardua.Itẽ facit bene ꝙ vult Bal.i.l.vt vim.ad
fi.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ quod vult Bal.in.c.j.§.si qs hoiem.de pac.te
nen.in v̾si.feu.vbi vult ꝙ sicut pro causa vite licitũ est ꝓuocare ad
duellum ita pro causa fame.¶ Gl.j.in verbo transigere.facta est
timore cuiusdã ꝯtrij q̃d expedias vt hic p Bart.⁊ dic ꝙ glo.bñ di
cit licet gl.magna.j.aliter teneat.¶ Gl.in verbo capitali.ista gl.
nõ solet cõiter diuidi.¶ In ea.gl.ibi in metallũ vel opus metalli.
Adde tex.declarantẽ in.l.aut dãnũ.§.est pena.cũ seq.⁊.§.in minis
sterium.ff.de pe.gl.magistra.in.§.relegati.v̾s.pene.in v̾bo in meta
9 lũ.insti.q.mo.ius pa.po.sol.†¶ In fi.glo.habes ꝙ trib⁹ modis d'
crimẽ capitale.Adde quartũ modũ vbi nõ imponit vltimũ suppli
cium sed amputatio membri que dicitur mors quo ad illud mẽ
brũ.§.ad hoc ꝓhibemus.cũ gl.in auẽ.de collato.Bal.hic in.ij.op.
post Jac.bu.¶ Quintũ vbi imponitur pena infamie.l.licet.scd'a.
cũ gl.ff.de ver.sig.fm Sal.⁊ do. Alex.hic.¶ Et not.ꝙ vbi.l.simpli
citer imponit penã capitalẽ intelligit minor ⁊ sic perpetui exilij
glo.est in.l.j.C.ne mãci.xp̃ia.quã ad hoc reputat singularẽ Imo.
in.l.ij.in.v.col.ff.de publi.iudi.Jo.de ana.in.c.qualiter et qñ.el.ij.
in.l.§.ad corrigendos.in.iiij.col.de accusa.sed habes similem glo.in.l.
in criminali.in verbo capitalem.C.de iuris.om.iud.¶ Imo fortius
si statutũ imponat penã capitis,intelligitur nõ de pena amputa
tionis capitis:sed de minori pena capitali:⁊ sic de pena perpetui
exilij.fm Jo.an.⁊ alios in.c.quanto.super glo.j.de iureiu.vbi refe
runt Jo.glo.defendisse quẽdã qui falsauerat monetam bononi.vt
non puniret morte,licet statutũ diceret talem puniendum pena
capitis.per tex.optimum in.l.qui cum maior.§.is demum.cũ.§.
seq.ff.de bo.libe.facit tex.in.l.hos accusa.§.omnibus.in verbo ca
pitis.cũ gloss.ff.de accusa.⁊ tex.in.l.cum patronum.ff.de in.patr.
glo.in.l.pe.⁊ ibi Bal.C.que res vendi non poss.istam decis.sequi
tur etiam Panor.in.c.at si clerici.in prin.in.xxj.col.de iud.pet.de
anch.in cle.pastoralis.in.x.no.de re iudi.Joan.de ana.in.c.j.in.ij.
co.de homici.⁊ in.d.§.ad corrigẽdos.in.iiij.co.et plene Jo.de imo.
in.l.ij.in.v.colum.ff.de pub.iud.vbi dicit ꝙ ista decisio est tenenda
menti.q2 ex ea poteris lucrari vnã bonã vestem.q2 vbi occurrunt
pericula personarum,ibi pluunt pecunie fm eum.allegat.l.j.cum
glo.in verbo capitis.C.de fal.sequit Ang.de arc.in tractatu ma
lefi.in verbo caput in.v.col.do.Alex.in consi.cxvj.in.ij.vol.quod
incipit in causa inquisitionis formate ꝯ dñam Helenaz.Vnde est
ꝙ assessores in sentẽtijs capitalibus exprimũt,ꝙ caput a spatulis
amputetur ita ꝙ anima separetur a corpore.de qua practica me
minit Rapha.Fulgl.in.l.presenti.C.de his qui ad eccle.confug.
¶ Pro predictis bene facit quia in delictis semper iudex debet
eligere penam mitiorem.l.interpretatione.l.si preses.⁊.l.sanctio
legum.ff.de pe.gl.in.c.de causis.de offi.deleg.⁊ in.c.sicut dignum.
de homici.⁊ in regula in penis.de reg.iur.in.vj.⁊ in.c.sicut.in glo.
fina.de iud. et in.c. hoc ipsum.xxxij.q.ij.intantum ꝙ si statutum
simpliciter disponat,quod aliquis tanꝙ̃ falsarius puniatur: non
intelligitur de pena corporali.sed de pena arbitraria fꝫ Bal.quod
hoc reputat tenendum menti in.c.nonnulli.in.ij. colum.de rescri.
¶ Capio glo.in verbo prohibitum.que videtur diuidenda in.vij.
partes.tu autem cõsydera quod ista glo.versatur circa primam
regulam huius.l.et circa eius fal. ideo eam magistraliter diuide
in tres partes princi.in.j.circa regulam huius tex.format vnam
oppositionem ⁊ vnam,q.in secũda que est ibi.itẽ ꝯtra in eo q̃d ex
cipit glo.

cepit glo.cōtra fal.de adulterio,format quatuor oppositiones. in
tertia que est proprie fi.ibi:itē cōtra.ff.de pac.gl.denuo opponit ꝯ
10 primā regulā.¶ †In ea.ibi:vt.ff.de bo.eo.l.j.habes magnam re-
strictionē ad regulā huius.l.qua cauetur qꝫ super criminibus pu-
blicis ingerentibus penā sanguinis licitū est transigere:procedit
ex parte rei accusati:nō aūt ex pte accusatoris,qui transigendo in
cidit in penā turpiliani.¶ Unde ex ista glossa duo subtiliter colli
ge.primo qꝫ licitū est dare pecuniā ex cā trāsactionis:z tñ non est
licitū accipere:z sic idē actus ex parte vnius est licitus:ex pte alte
rius est phibitus,z punitur:simile habes in.c.super eo.de vsur.vbi
a mutuans ad vsurā* peccat,sed non accipiens:facit qꝫ vult glos.in
cle.j.de cōsang.z affi.qꝫ pena imposita ꝯhēti matrimoniū cū ali-
qua moniali,non intelligitur imposita ipsi moniali.¶ Scdo habes
11 ex ista glo.qꝫ predicta procedūt:eo qꝛ diuersa est rō:†nā z in cor-
relatiuis dispositū in vno non intelligitur dispositū in alio:qñ est
diuersa rō.fm Bar.in.l.fi.vbi dixi.C.de indi.viduita.tol. facit qꝫ
vult Bal.in.l.multū interest.ff.de verb.obli.qꝫ forensis ex forma
statuti prohibitus acquirere immobilia,nō intelligitur prohibi-
tus alienare vel vendere ppter diuersitatē rōnis.¶ Istam restri-
ctionem gl.reprobāt oēs . primo:qꝛ est cōtra generalitatē huius
l.scdo qꝛ transactio proprie est ex pte actoris,vel accusatoris:glo.
in.l.ij.§.eo.tertio qꝛ natura correlatiuoꝝ est:vt qꝫ permissum est
in vno ex correlatiuis intelligatur permissum in alio.Bar. elato
sermone dicit/qꝫ p oīa scripta doct.verus intellectus huius.l.nō
apparet:ideo ipse dicit qꝫ ista.l.procedit tam ex pte accusatoris,
quā ex parte rei accusati:qꝛ vbi alias transactio fieret in casu non
permisso,posset iudex ex eodē processu cōdemnare.l.ij.C.de aboli
tio.certe transigendo in casu permisso cū trāsactio imponat finē
liti,z sic processui .l.fratris.§.eo.certe nec reus nec accusator trāsi
gentis poterunt puniri pena sanguinis:sic intellige istaꝫ . l. bñ tñ
accusator tanꝗ desistens potest puniri pena senatusc.turpil.que est
pena pecuniaria .s.quinqꝫ librarū auri.l.iij.§.fin.ff.de preuarica.
sic rñdet Bal.ad.l.ab accusatione.ff.ad turpil.allegatā in gl . idē
tꝫ etiā Bal.Ang.Sali.Pau.de ca.z in effectu.d.Alex.hic.Bar.
ptāti in.l.si marit⁹ in.ij.§.si negauerit.ff.de adul.z in cōsi.inci.dño
ptāti roche.An.de bu.z Moder.in.c.j.de collu.dete.Imo.in.c.de
his.de accu.sentit glo.in.l.accusationis.z ibi pōderat Bar.C.qꝫ
me.cau.¶ Istū cōem intellectū impugnat Raph.Fulg.p.d.l.ij.
C.de aboli.que generaliter loquitur.do.Alex.rñdet:quod lꝫ ge-
neraliter loquatur:tñ debet restringi p hanc.l.¶ Ego ꝯtra Bart.z
doc.ineuitabiliter stringo tex.in.d.l.ij.nā si ille tex.loqueretur in ca
su in quo transactio nō est permissa:vt volunt Bar.z docto.certe
reus haberetur pro cōfesso z cōuicto.l.fi.ff.de preuarica.ergo esset
opus vltra inquirere de delicto:z tñ tex.ibi dicit sed aduersus no-
centem reū inquisitione facta:ergo tex.ille fortiter stringit contra
Bar.z doc.Nō etiā placet sol.Bar.z doc.ad dictā.l.ab accusatio
ne:qꝛ si licita est transactio,non deberet accusator pati aliquā pe-
12 nā etiā pecuniariā:†qꝛ q facit.l.permittēte penā nō incurrit.l.grac
chus.C.de adulte.alias quis deciperetur sub autoritate.l.cōtra.l.j.
in fi.C.de his qui ve.et a.impe.vnde ex predictis tutius est rñde-
re qꝫ.l.ab accusatione.loquitur qñ trāsactio nō est permissa. ¶ In
ea gl.ibi:sed illud est:qꝛ habent iudicis autoritatem.gl.bñ rñdet ad
l.preuaricationis.sed nō ad.l.eū qui.§.in popularib⁹.vbi nō inter
uenit sñia:ideo aliter rñde:vt hic per Bar.¶ In ea.glo.ibi : ergo
13 fuit †licitū pactū:pro clara intelligentia huius partis glo.reassu-
mo in dubiū nunquid ista.l.que excipit in adulterio . intelligitur
etiā excipere in raptu.qꝫ est grauius crimen.l.qui cetu.§. fin. alle-
gata in glo.z glo.tꝫ qꝫ sic:quā sequuntur Jac.de are.Cy.z Bal.
hic.¶ Ex ista glo.no.qꝫ prohibitū in minori delicto,intelligitur
prohibitū in grauiori:sic in delictis licitum est arguere a maiori.
vt hic habes per Bal.in.viij.oppo.quē sequitur Pe.de anch.in cō
mento.c.canonū statuta.de consti.in ver.sed venio ad quartū mē-
brum.Bal.in.l.si te.C.de infa.Idē z notabilius ponit Bald.in.l.
si quis nō dicam rapere.in.ij.no.per.istū tex.§.de epi.z cle.z in.l.j.
circa mediū.C.de interdic.facit bñ tex.in.l.nec in ea.in verbo sed
qui occidere.z ibi Bar.z Ang.no.ff.de adu.Ang.z Moc.in.l.in
suis.in.j.no.ff.de lib.z posth.facit qꝫ vult glo.in.c.in literis.in ver
bo predo.quā Bal.ibi facit singularem.de resti.spo.¶ Cōtrariū
tenent Jac.bu.Bar.Ang.Sali.Ful.z do.Alex.hic tenētes opi.
Jo.cremo.allegatā in glo.idē tꝫ Bar.in.d.l.qui cetu.§.fi. Bal.in
l.pe.C.ex qui.caus.ser.pro pre.libe.acci.do.Anto.de but.in.c.j.de
collusi.detegē.¶ Pro ista opi.facit fortiter declaratio assignata
in adulterio que est propter honorem matrimonij:vt dixi in text.
cessat in stupro.¶ Scdo facit:qꝛ exceptio in adulterio firmat re-
gulā in casibus nō exceptuatis.l.nā qꝫ liquide.§.fi.ff.de penu leg.
quam ad hoc reputat singularem Imo.in.l.filio preterito. in.xx.
col.ff.de iniu.z rup.test.in.l.quesitū.§.deniqꝫ z ibi Bar.ff.de fun.
instru.z tex.in.l.lucius.§.pluribus.ff.ad treb.quem ad hoc dicit
esse meliorē de corpore iuris.Ang. in.l.j ff. de reg.iur.fortius di-
cit Bal.in.l.j.§.sed excipiūtur.ad fi.ff.de fer.qꝫ statutum excipēs
tres casus in quibus possit reddi ius tpe feriato,excludit omnes
alios etiam similes:qꝫ vltimū nō est verū:vt statim dicā.¶ Con
tra istam cōem sñiam stringit tex.i.l.j.ad fi.C.de rap.vir.vbi pu-
nitur pater qui per pactū remisit penā raptus.Batto.in.d.l.qui
cetu.§.fi.ad.l.iul.de vi pub.rñdet qꝫ ibi pater punitur nō tāꝗ de
delicto,sed tāꝗ desistēs ab accusatione:lꝫ errat.z ibi imponatur
pena deportationis,sed,desistētis est pena pecuniaria.l.iij.§. fin.
ff.de preuarica.Sali.rñdet/qꝫ ibi speciale est in parētib⁹:quorū
maxime interest raptū filiarum vindicare:ideo mirū si ipsi spe-
cialiter puniuntur.Dic melius:qꝫ lꝫ tex.ibi puniat patrē trāsigē-
tē:nō per hoc sequitur:ergo transactio est nulla:vt vult Bart.hic/
14 rñdēdo ad.d.l.ab accusatione.z.§.retuli.†qꝛ vbi.l.punit facientē
actū.z nihil disponit de nullitate act⁹,nō videtur actum annullare:
qñ nullitas posset tēdere in piudiciū tertij.l.fili⁹.§.sequēs.q.ff. de
fal.ista est doc.Bar.in.l.pretor.circa pncipiū.ff. de ope.no.nū. se-
quitur cano.i.c.lꝫ canō.z.c.fi.de ele.i.vj.¶ Tertio lꝫ ab ista cōi sñia
nō sit recedēdū:tñ puto qꝫ sñia glo.possit disputatiue teneri.pro
qua facio duo fundamēta.¶ Primū est qꝛ.l.ponens exceptionē:
vt hic extēditur ad casū similē vel meliorē.glos.in.l.j.C.de ꝯdi.inde.
quā ad hoc no.Panor.in.c.frequēter.in prin.in.ij.no.z super gl.
pe.vt lit.nō cōtesta.z est tex.in.c.cū dilecta.§.nos igitur.de confir.
vti.vel inuti.quā ad hoc ibi no.Panor,z melius.i.c.ad audiētiā.
in primo.no.de cle.nō resi.z lꝫ do.Alex.in.l.si ꝯstāte.in prin.in.vij
col ff.so.ma.teneat qꝫ ille tex.nō probet:tñ eū ad hoc allegat idē
do.Alex.in.l.certi cōdictio.§.si nūmos.in.ij.colum.z in.l.singula-
ria.in.vij.col.ff.si cer.pe.z in.l.j.in.xxx.col.ff.de offi.eius cui mā.est
iurisdi.facit bene tex.ad idē in.c.post translationē.in ver.quanꝗ.
z ibi Bal.ad hoc no.de renun.¶ Scdo moueor: qꝛ adulterium et
stuprum equiparantur in materia:z grauius censetur stuprū.d.l.qui
15 cetu.§.fi.sed ita est†qꝫ qñ duo casus equiparantur a.l.antiqua,quic
quid statuitur per.l.nouā in vno ex istis casibus parificatis,intel-
ligitur statutū in alio.glo in.l.si quis seruo alieno suaserit.in glo.
fi.C.de fur.clarior glo.in.l.qꝫ vero cōtra.ff.de.ll.no.Bart.in.l. vt
tñ.in prin.per illum tex.ff.de seruo corru.facit.l.j.in argu.C.de di-
uer.rescrip.¶ Ista regula procedit etiā in correctorijs/fm Bar.
in.l.marcellus.in prin.ff.ad trebel.in aut.sed cum testator.C.ad.l.
fal.in.l.ij.ff.de leg.j.not.Imo.in.l.si vero.§.de viro.ff.so.ma.in.v.
fal.quā ponit in materia extēsionis correctorie.¶ Itē ista regu-
la procedit etiā in materia penali:vt probatur ex.c.si postꝗ.§.fin. a
cū glo.vbi doc.de ele.in vj.Panor.in.c.de multa.per gl.z ibi.de
preben.dummodo equiparatio fiat in eadē materia:alias sec⁹:vt
per glo.in.c.j.in verbo declaramus.ne cle.vel mona.in vj.et in.c.
cōstitutionē.de regula.in.vj.z in regula.ea que a iure.de reg. iur.
li.vj.Gemi.in.c.j.in.iij.fal.de tēpo.ordi.in.vj.¶ Nec obst.qꝫ rō q
militat in adulterio.s.honor matrimonij cesset in stupro: quia de
fendendo istā gl.rñdeo/qꝫ ista nō est rō:sed qꝛ imperator est ama
tor castitatis.fm Odof.z Jaco.de are.z ista rō militat etiā in istū
pro.¶ In ea.glo.ibi:sed ad alia capitula in eo.autē.primo posi-
ta.do .tenent istam scdam solutionem glos.tu rñde melius/qꝫ ibi
loquitur in adulterio non vero.sed psumpto ex trina protestatio-
ne precedente:in quo bene est licita transactio:vt dixi in tex.in.ij.
no.¶ In ea.ibi vel verius ibi actū erat z etiā mulier punita:istā
solutionem tenent doc.ex qua collige not.limitationem ad hanc
16 l.z similes†qꝫ.l.prohibens transactionem vel cōcordiā,intelligi
tur ante delictū punitū:nō postea:z istā glos.pro no.ad hoc pon-
derat Bal.in.l.cū affirmes.C.de libe.cā.z in.l.equissimū.in prin.
ff.de vsufr.vel rñde qꝫ ibi non loquitur de transactione impediti
ua processus criminalis:vt hic:sed de reconciliatione z remissio-
ne iniurie z rancoris:vt dixi.§.in text.in.ij.not.¶ In ea.ibi solu-
tio ibi repudiauit hanc reprobant oēs : qꝛ nō plus pōt repudia-
tio,quā pactū.quicquid dicat Bal.hic/cui⁹ cōt.anū tꝫ idē Bal.
in.l.j.C.qui admi.Salr.hic:z Bart.in.l.tale pactū.in pn.ff.de pac.
vnde rñde dupliciter vt hic per Bar.vel tertio:z not.fm Pet. et
Cy.hic:qꝫ ibi tex.loquitur in iure speciali prelationis:vt pater z
maritus preferantur in accusando ceteris.j.l.lx.dies:z illud bñ tol
litur per repudiationem:qꝛ ius singulare facilius tollitur quam
ius cōe.l.eius militis.§.militia missus.ff.de test.mili.¶ In ea.in
fi.tene primam solutionē:vt per Bart.z alios hic.¶ Capio glo.
in vbo in alijs autē publicis.quā non diuido: qꝛ nō expedit.pro
17 clara intelligētia†huius glo.reassumo in dubiū nūquid sup deli
ctis priuatis licitum sit transigere vel pacisci.glo.arguit ad par-
tes/postea distinguit:vt habes in ea.Jac.but.in pub.disputatio
ne tenuit:qꝫ etiam si agatur criminaliter pro delicto priuato, sit
licita trāsactio.per tria fundamēta hic relata per Bar.tꝫ de dire
cto cōtrariū:rñdendo qꝫ nec ex pte rei accusati nec ex pte.accusa-
toris licita sit trāsactio:idē tꝫ Bal.hic in pe.col.z plenius Sali.in
ix.col.z tribus seq.Alb.Ang.z oēs Moder.hic indifferenter.d.
Ant.de bu.in.j.z.ij.col.de collu.deteg.¶ Tu aduerte:qꝫ funda-
mentum Bart.in vtroqꝫ mēbro nō videtur bonum z concludens:
nā ex parte rei solum procedit transactio in qua qꝛ datur pecu-

a ¶ Mutuās ad vsuram. adde doc.in c.debitores. de iureiurā.

nia,z corrumpitur accusator per pecuniā:tūc reus trāsigens bñ intelligitur cōfiteri:sed Jaco.bu.proprie loquitur in pacto,in quo pacto fundamentū Bar.probat 9trium:qꝛ reus paciscens nō intelligitur cōfiteri.l.in fisci.ff.de iur.fis. ¶ Itē in scdo mēbro Bar. male dicit.dū probat ex parte accusatoris transactionē nō valere: eo qꝛ accusator extra ordinē punitur:nā pro certo ista non est bona cōsequentia:accusator trāsigens punit,ergo trāsactio nō valet:et Bar.met.§.in glo.magna tenet 9trium.dū vult qꝫ lz accusator puniat pena turpiliani.l.si qs repetere.ff.ad turpi.tñ ipsa trāsactio valet z tenet z facit fundamentū qꝫ ibi adduxi. ¶ Tene tñ opin. Bart.z cōem,alio fundamēto:nā de delicto priuato dicit agi criminaliter,qñ pena est applicanda fisco,gl.est approbata in.l.iij. in prin.z ibi Bar.ff.de sepul.viola.bonus tex.in.c.tue.z ibi cano. de procu.ponunt doct.in rub.extra de iudi.ergo cum interesse priuatum sit cōnexum cū publico,nō est licitū priuato trāsigere vel pacisci in preiudiciū publicum:ita no.Bar.in.l.hac edictali.§.fin. principij per illum tex.C.de secū.nup.Bar.z doc.in.l.pe.§.de pac. cano.in.c.cū diligenti.de fo.cōpe.z illud fundamentū sentit Bar. hic dum vult qꝫ tale pactū est cōtra publicā vtilitatē:ideo nō valet allegat.l.iurisgentiū.§.z generaliter.ff.de pac.ex istis apparet nō esse verū illud qꝫ tz Jac.bu.qꝫ si iudex inquirit cōtra aliquem de furto,z cōpareat dñs rei furate,qui dicat furtū fuisse factum sua voluntate:qꝫ impedit iudex a procedendo in inquisitione:falsum est per predicta:z late tz Bart.in.d.l.inter oēs.§.recte. ff.de fur.z in.l.falsus.in.iij.col.C.eo.Sali.in.l.si nō cōuitij.C.de iniur. ¶ Capio gloss.in verbo non lz,quam diuide in tres.in.j.allegat.cocordātē,z assignat rōnē text.in.ij.q est ibi:z no.qꝫ nō repetit.g.rñdet tacite qōni in.iij.que est ibi:sed qd si trāsigat gl.querit z bene rñdet. ¶ Redeo ad scdam partē gl.ex qua collige duo.primum qꝫ quāuis in criminibꝰ publicis non ingerentibus penam sanguinis nō sit licitū transigere,vt hoc text.tamen licitū est paci sci gratis:in hoc dic melius:vt p Bart.z scribentes hic. ¶ Secundo habes ex glo.qꝫ verbū pacisci.positū in precedenti clausu-

18 la,nō intelligitur repetitum in sequenti pro ista gloss.†bene facit qꝛ qñ vna clausula hz pfectā z specialē determinationem:tunc nō supplet ex clausula pcedēti:vel sequēti:nec tūc clausula posita in pri.vel in fi.refert ad istā:ita determinat Bal.in pulchra qōne stat uti pisani in.l.j.C.de legi.heredi.z pro hoc est melior text.de iure lz Bal.nō allegat in.c.cum dilecti.z ibi cano.precipue.d.Car.ad hoc no.de dona.z ibidē Jo.de imo.in duobus locis in.ij.z in.iiij. col.Bar.hic in vlt.col.post Cy.reprobat gloss.vulgari fundamento:qꝛ dicta in precedētibꝰ intelligunt in sequentibus repetita: vt

19 hic per eū. ¶ †Ego idē teneo 9 glo.duplici fundamēto.pmo propter dictionē aduersatiuā aūt.que dz aduersari precedentibus in iure z in facto:vt per Bar.in.l.hoc amplius.§.de his aūt.cū si.ff. de dā.infec.z natura aduersatiue est qꝫ per eā intelligant repetita verba z qualitates precedentis clausule,dato qꝫ ista clausula habeat de per se orationē perfectā:ista est doctri.egregia Bal.in l.omnes populi.ff.de iust.z iur.in.xv.colū.in ver.tertio mō posterius trahit ad se prius zc.ad hec allegat glo.in.§.item lapili.insti. de re.diuisio. ¶ Et p hoc infert in specie ad statutū habens duas clausulas pfectas/qꝫ verba posita in prima clausula intelligūtur repetita in scda:z hoc pter aduersatiuā autē:vnde si statutū dicat,existētibus filijs masculis filie femine ab intest.non succedāt patri,nisi in dote:facto aūt testō nō succedēt patri,nisi quatenus testator eis duxerit relinquendū.in ista scda clausula nihil dicitur de existentibus masculis,certe intelligit repetita,pter aduersatiuā aūt:q hz in se cōiūctionē inductiuā repetitionis.l.seie.§.caio. ff.de fun.instru.sequit Pet.de anch.in cōmento.c.canonuz statuta.de cōsti.in ver.querit etiā Bal.vtrū vnū statutū.sequit etiam Alex.dicens nō reperiri alibi,in.l.filius a patre.in prin.in.xij.col. ff.de lib.z posthu.Et ex hoc tu collige singularem limitationem ad regulam.d.c.cū dilecti.de dona.z Bal.in.d.l.j.C.de legi.here. ¶ Scdo moueor/per doctrinā que traditur,an dicta in precedēti clausula intelligantur in sequēti repetita,quatenus spectat ad presens propositū,veritas est qñ clausule sunt proxime immediate:z precedens clausula nō disponit aliquid contra ius cōe corrigendo,sed preter ius:tunc verba z dicta posita in precedēti clausula,intelligunt repetita in clausula immediate seq.glo.est no.in §.itez lapilli.in verbo inuentoris.insti.de re.diui.quā glo.ad hoc multū no.Bar.z Aug.vbi late ponunt hanc materiā in.l.pretor. §.eritqz differentia.ff.vi bo.rap.sequitur do.Ant.de bu.z Joan. de imo.in.cle.j.de supplē.negli.prela.no.Hemi.in.c.cū singula.p

20 gl.in verbo prioratibus.sup illa gl.de prebē.in.vj. ¶ †Extra glo. qꝛ dictum est pluries qꝫ reus trāsigendo cum accusatore sup delictis in quibus nō est licita trāsactio:intelligit tacite cōfiteri:z sic habet pro cōfesso z conuicto:z iudex ex eode processu pōt eum cōdemnare.l.ij.C.de abolitio.operepreciū est inuestigare,an possit dari modus vel cautella per quā reus transigens cū accusatore nō intelligat pacisci nec sibi preiudicaret.Tancredus de corneto in sua cōpendiosa.in vlt.rub.in.q.xij.ponit modum qꝫ reus expresse protestetur,qꝫ facit trāsactionē cū accusatore,non ex eo qꝛ crimen sit verū,vel qꝛ crimen cōfiteatur:sed vt euitet dispendia litis:ar.l.minoribus.ff.de mino.refert z simplr sequit do.Alexan. imo.hic ad fi.facit tex.in.c.dilectus filius.cū ibi no.de simo.z i.c. cū pridez.z ibi no.de pac.sequitur do.Bar.vero.in cautela.ccxl. ¶ Aliam meliorē cautelam ponit Alber.de ro.hic/qꝫ notarius simpliciter stipuletur transactionē,vel cōcordiā cū accusatore,nomine oium quorū interest vel interesse possit talē trāsactionē vel cōcordiam fieri:nō aliter specificando ipsuz reum:vt hic pulchre per Alb. ¶ Alia est etiā cautela:qꝫ fiat 9cordia gratis per pactū gratuitum:qꝛ paciscēdo nō intelligitur reus confiteri.l.in fisci.ff. de iu.fis.l.furti.§.pactus.ff.de infa.nisi in casibus specialibus:vt no.in.l.qm.ff.de infami,vel qꝫ fiat iussu iudicis.d.l.furti.§.g iussu

21 istas cautelas reassumit.d.Bar.verorē.in.d.cautela.ccxl.† ¶ Ultimo pro cōplemento istius solēnis.l.vt nihil omittatur.Adde dū

a Bal.in.j.colū.tangit vnum verbū de dictione citra[a] nam de tali dictione citra:habes per Barto.in.l.celsus.in pe.col.ff.de vsur.late Bal.in.l.falsus.in.iiij.col.C.de fur.per do.Anto.z alios in.c.li

b cet causam.de proba. ¶ Et de dictiōe vltra[b] habes tex.in.c.litere. de dila.z ibi no.Bal.in.j.col.z latius in.iij.colū.z in.c.cū causam. que inter economū.de testi.z ibi Bal.no.illum text.z dicit qꝫ ibi est magis expressum quā alibi in iure.Itē adde inquantū Bal. in.ij.col.hic dicit/qꝫ qñ vnus cōtractus est licitus vni,contrahentium non est illicitus alteri,ad qꝫ bene facit tex.in.c.super eo.de vsur.vbi mutuās ad vsurā peccat:sed nō recipiēs. ¶ Ad idē facit qꝫ vult glo.in.c.j.de cōsangui.z affi.Et qꝫ vult Bar.in.l.mul

22 tū interest.ff.de verb.obli.†Itē inquantum Bal.in.iiij.col.examinat stante statuto qꝫ de quolibet crimine possit fieri cocordia excepto furto homicidio z falso:nūquid poterit fieri cōcordia de robaria strate,qꝫ est maius delictum ꝙ furtum:adde Bal.in.l.si te. C.de infa.sequitur Pet.de ancha.in cōmento.c.canonū statuta. de cōsti.in ver.sed venio ad quartū membrū.facit qꝫ no.Bald.in l.si quis nō dicam rapere.in.ij.no.per illū tex.C.de episco.et cleri. Et quod decidit Bald.in.l.j.C.de interdi.Et per ista cum laude dei est impositus finis huic.l. Jason Padue.

1 ☞ Transactio facta bona fide,nō rescinditur etiam per instrumenta de nouo reperta:fallit vt nu.2.

3 Sententia que transiuit in rem iudicatā,nō retractatur pretextu instrumentorum de nouo repertorum.

4 Actori inducto ad transigenduz dolose,succurritur per actionē de dolo,vel excep.doli.

5 Transactio facta super questionibus pendentibus ex testa.nedū pōt retractari si postea reperiatur instrumentum testamēti:imo trāsactio ipso iure non valet.

6 Qui occultat instrumentū aduersarij,nō per hoc dicitur committere furtum:nisi illud contractet de loco ad locum.

7 Uerbum subtrahere.non importat de necessitate furtum.

8 An z quando transactio inita per calumniam vel dolum sit nulla ipso iure.

9 Tutus exceptione odiosa si soluat non repetit.

10 Euidens calumnia de dolo actoris in litigando,vitiat ipso iure transactionem:nisi in.v.casibus.

11 Dolus dans causam transactioni,non vitiat ipso iure trāsactionem:sicut vitiat venditionem.

12 Si contractus principalis sit ipso iure nullus:tamen valet executio/puta traditio vel liberatio.

13 Si contractus principalis sit nullus,etiā precarium et constitutum in eo redditur nullum:z sic accessoria.

Sub pretextu instrumēti. Ista.l.est singu.sm Bal.et.h.d.i summa.transactio nō rescindit pretextu instri de nouo reperti:z si dolꝰ rei dat cām trāsactioni,actori per replicationē vel doli exceptiōem succurrit.h.d.sm Bar.z cōiter doct. diuide istā.l.in tres.In prima loquit qñ trāsactio fuit facta bona fide.In scda qñ p dolū z prima actio non erat extincta.In tertia qñ actio ipso iure fuit extincta.scda ibi:sane.tertia ibi:si vero iam

1 perempta. ¶ †No.trāsactionē factā bona fide nō rescindi,etiam per instrumenta de nouo reperta:z ita amplia regulaz.l.fratris. §.co.rō est sm Bald.z Sali.qꝛ est impositus vltimus finis liti:et sic probationibus:nā post litem finitā amplius probationes non admittuntur. ¶ Adde qꝫ aliā rōnem assignat Bald.in.c.j.ad fi. extra eo.per illū tex.quē ad hoc reputat no.dignū z mirabilez:qꝛ facta transactione bona fide,oia instrumenta z iura sunt ipso iure cassa z irrita:ideo cū sint annullata,nō possunt transactionem infringere:z ille text.est ad hoc melior qui sit in iure sm Bald.in

2 rub.extra eo.i.iij.col. ¶ †Limita regulā huius tex.qñ trāsactio esset facta pretextu iuramēti necessarij,falsū:qꝛ tunc pōt retractari per instrā de nouo reperta,sicut snia.glos.est nota.in.l.si ex falsis.in verbo precipimus,ad fi.j.eo.quā glo.reputat singularē pro limitatione.

a ¶ De dictione citra.adde.l.nec filius.C.de rebus cre.l.qties.in.§.j.ff.sol.mat.c.prudētiā.in ver.illa quoqz.de of.deleg.Jo.an.i c.j.de or.co.lib.vj.in nouel.

b ¶ De dictione vltra.adde gl.i cle.j.de vsur.Anto.de but.in c.raynutiꝰ.de testa.Rapha.cu.consi.cxj.inci.ciuis qdā florentinus.

limitatione hu9.l.d.Alex.in.l.admonendi.in.v.col.vbi dixi.ff.de
iureiur.¶ Quid aũt in arbitramento, an possit retractari per in-
strumenta de nouo reperta: videret qd nõ per istũ text. cum arbi
tramentum censeatur quedã trãsactio fm Bart.z doct.in aut.si
vero contigerit.C.de iud.sed Bald.hic determinat cõtrariũ/cum
in arbitramento possit peti reductio ad arbitriũ boni viri. l.vnde
si nerue.ff.pro soc.z no.in.c.quintaualis.de iureiur.ideo si pẽdet
reductio,põt laudũ arbitratoris retractari per instrã de nouo re-
perta: qd dicit Pau.de ca.esse singulariter notandũ z qd non re-
colit alibi se legisse: tu vide Fede.de se.plene firmantẽ z limitan-
tem: in cõsi.cclxxxv.qd incipit: petrus rector ecclesie sancte Ma-
rie de florentia.in.ij.dubio: imo pendente reductione, que est spe-
cies appellationis, posset retractari etiã si instrã nõ essent de no-
uo reperta: per regulam.l.per hãc.C.de tẽpo.ap.fm Pau.de ca.
hic: z ante eum plenius Bar.in.l.societatẽ.§.arbitror.ff.pro soc.
in.v.col.in ver.quero vtrũ arbitramentuz possit.do.Anto.de but.
3 z alij in.c.quintauallis.de iureiur.† Item adde quod illud quod
dicitur in hoc tex.in trãsactione.qd nõ retractetur per instrumẽta
de nouo reperta.hz locum in snia que trãsiuit in rez iud.l.sub spe.
C.de re iud.l.imperatores.ff.eo.etiam qd est fortius, si esset lata in
causis criminalibus, nõ posset tñ retractari per instrumẽta de no
uo reperta: per que apparet de innocentia rei condẽnati: nisi re-
tractetur per beneficium principis.tex.est quẽ Bar.multũ not.et
dicit nunq̃ obliuiscaris in.l.diui fratres.ff.de pe.iuncta.l.j.§.fin.
ff.de qõ.z idem qd dicitur in trãsactione z snia, hz locum in iura-
mento voluntario z iudiciali.l.nõ erit.§.dato.iuncta.l.admonen
4 di.in fi.ff.de iureiur.¶ † Scdo no.ex hoc text.qd qñ actor dolose
inductus est ad trãsigendũ: eo qz reus instrumenta probationis
sibi subtraxit, succurritur p exceptionẽ doli, vel actionẽ de dolo: z
lz tex.loquat in instrumentis: tñ idem esset in testibus, quos reus
dolo vel minis subtraxit ne testificarent.l.prouidendum.C.de po
stulando: item qz testes z instrã equiparantur.l.in exercendis.C.
de fi.instru.fm Bal.in.iij.not.Sali.in fi.z Pau.de ca. ¶ Tertio
no.qd actio ipso iure extincta, nõ potest iuuari replicatiõe: qz qd
nullum est adiuuari nõ põt: z dicit Pau.de ca.se ad hoc pluries
allegasse istã.l. ¶ Capio glos.primã super verbo sub pretextu.que
ponit quinqz fal.ad tex.z ista põt diuidi in quinqz partes. ¶ In
ea ibi nisi in causa ecclesie: adde glos.z do.in.c.inter monasteriũ.in
glo.fi.z in.c.suborta.de sen.z re iud.z in.l.sub spe.C.eo. ¶ In ea,
5 ibi nisi sit testũ.not.ex glosa.† qd transactio facta super questioni-
bus pendentibus ex testõ.neduz põt retractari si postea reperiat
instrumentum testamẽti: imo trãsactio ipso iure non valet, qñ est
facta non visis cognitisqz verbis testamenti.l.de his.ff.eo.l.j.in
prin.ff.quemad.test.aper.Idẽ est in iuramento.qd non valet tali
casu.glo.in.l.fi.in glo.pe.C.de reb.cre.z ideo no.Barto.hic/qd qñ
facis instrm transactionis compositionis vel alterius pacti, sup
his que dependent ex testõ, semp in instrõ facias apponi clausu-
lam, visis cognitisqz verbis testamẽti: idẽ dicit Bar.in.d.l.de his
Ang.i.l.tres fratres.ff.de pac.Io.de imo.post Ange.i.l.q rome.
§.duo fratres.in.j.q.ff.de ver.obl. ¶ Circa istud aduerte ad tria.
¶ Primo reputo nouuz z mirabile, qd sufficit presumpta sciẽtia
testamenti, que cadit in herede extraneo, qui alias adire non po-
tuisset ad hoc vt transactio per eũ facta valeat: quãuis aliter non
appareat qd viderit verba testamenti.ita tenet Bar.si bene inspe
xeris in.l.eius qui in prouincia.in vlti.parte in.v.not.ff.si cer.pe.
in.d.l.qui rome.§.duo fratres.in.iij.z.v.qõnibus.ff.de ver.obli.
z fm hoc habes mirabilem restrictionem.d.l.de his.z.l.j.in prin.
ff.queadmo.test.ape.vt nõ habeant locum, nisi in suis heredibus,
aut in necessarijs: nõ autem in extraneis: qd durũ nimis reputo:
ideo cogita. ¶ Scdo aduerte, qd si partes asserant se habere no-
titiam cõtentorũ in testõ, statur earũ assertioni: quãuis aliter non
appareat qd verba testamenti inspexerint: ideo semp facias ap-
poni in instrõ clausulam, qd dicte partes asserẽtes se habere ple-
nam notitiam cõtentorum in tali testõ zc.per tex.bonũ in simili in
l.scyphi.ff.de optio.leg.fm Bal.z Ang.in.d.l.de his. ¶ Tertio
aduerte: qd licet super controuersijs ex testamento non valeant
transactio nec iuramentum, nisi inspectis verbis testamenti: tñ
secus est in sententia.glo.est no.in.l.iij.§.item si ipse.in verbo eui
cent.ff.si cui plusq̃.per.l.fal.quã ad hoc ibi multũ not.Ang.et
Imo.z do.Alexã.hic: z in.l.imperatores.ff.de re iudi. ¶ Ex quo
infero qd maioris roboris est snia, quam sit trãsactio vel iuramẽ
tum.qd no.ad.l.nõ minorẽ.j.eo.z.l.scdam.cum glos.ff.de iureiur.
¶ Capio glo.in verbo per se.istam gl.diuide in duas: prout duo
bus modis rñdet ad cõtrarium in ea formatũ.scda ibi: alij nõ exi
gunt. ¶ Prima solutio glo.est vera in se: sed qz diuinat ad tex.re
6 prehẽditur per omnes: ex ea tñ no.duo, † primo qd ille qui occul-
tat instrumentũ aduersarij, nõ per hoc dicitur cõmittere furtum.
nisi illud cõtractet de loco ad locũ.l.inficiãdo.ff.de fur.allegata
in gl.dicit tamẽ cõmittere falsum.l.paulus.cũ gl.z ibi Bar.ff.de
fal.l.eum qui.in verbo celauit.vbi Bald.no.distinguit.C.de fal.
gl.in.l.si quis affirmauerit.z ibi Bal.ff.de dolo.Bal.in.l.fi.in pe.
col.C.de eden.Ang.z Imo.in.l.j.ff.de pub.iudi.intelligendo: vt
statim dicã. ¶ Scdo no.z collige ex ista glos.fm Sali.qd ista stãt
7 simul: aliquid est subtractũ: z tamen nõ est furtũ: z sic no.† qd ver
bum subtrahere nõ importat de necessitate furtũ: z ad hoc istam
glo.multum no.Bald.in.l.edita.s.de edẽ.z per eã infert qd iste li-
bellus, dico titium mihi subtraxisse centũ, nõ cõcludit necessario
in furto: nisi ex superius narratis in libello aliud appareret: facit
bene tex.in.l.subtracto.C.de fur.vbi additur furto.ad denotan-
dum qd verbũ subtracto, de per se nõ importat furtũ: facit regu-
la.l.merito.ff.pro so. ¶ Quid autẽ sit de verbo asportauit: habes
tex.in.c.j.z ibi doc.de depo. ¶ Secunda sol.glo.reprobat per glo.
z bene p.l.ideoqz.ff.de dolo.vbi actio tutele est famosa, sicut actio
furti.l.j.ff.de infa.z tñ cũ ea non concurrit actio de dolo. ¶ Sub-
tilis Pe.de bel.perti.Cy.Bal.Pau.de ca.hic defendunt istã so-
lutionem glos.alio fundamẽto: qd actio furti z actio de dolo ideo
cõcurrunt: qz cõpetunt ad diuersa: nã actio furti cõpetit ad penã
dupli vel quadrupli.actio de dolo cõpetit ad iteresse.Bal.repro
bat hãc solutionẽ/z recte si bene intelligis: nam actio de dolo qñ
ciuiliter agitur/tunc cõpetit, qñ agẽdo criminaliter cõpeteret cri-
men stellionatus: alias secus.glos.est in.l.iij.ff.de cri.stellio.sed si
pro furto ageretur criminaliter: qz cõpetit furtum, qd est delictũ
nominatũ/cessaret crimen stellio.qd est extraordinariũ.l.ij.in vbo
extra ordinẽ.ff.de cri.stellio.ergo agendo ciuiliter, ex quo compe-
tit actio furti nominata, dz cessare actio de dolo: sicut agendo cri
minaliter cessaret stellionatus: teneas ergo solutionem quam po
nunt Iaco.bu.Bar.Sali.z Raph.Fulg.hic: consyderãdo dupli-
cem dolum: alium in surripiendo instrumẽta: alium in transigen-
do: vt hic per eos: nam pro dolo commisso in transigendo, nõ cõ-
petit actio furti: ideo competit actio de dolo: cum alia non com-
petit: sed ob.qz cõmittitur falsum: z sic cõpetit accusatio de falso,
vel ciuiliter actio in factum.l.qui noie.ff.de fal.ergo dz cessare ac-
tio de dolo: rñdet Sali.in.ij.col.z sibi ascribit do.Alex.qd actio
in factũ est generalis: ideo cõcurrit cũ actiõe de dolo: ista solutio
nõ est bona/propter argu.qd statim feci de stellionatu: vnde rñde
melius/qd qñ instrumentũ celat solum respectu aduersarij cum
quo litigatur, nõ cõmittitur tunc falsum.l.iij.§.si quis dolo.ff.de
tab.exhiben.Bar.in.l.paulus.ff.de fal.z Sali.hic. ¶ Capio gl.in
verbo exercere.quã diuide in quinqz partes: nã format quatuor
oppositiones cõtra tex.postea quinto loco allegat cõcordãtes.se-
cunda ibi: sed cum dolus.tertia ibi: itẽ quomodo.quarta ibi: itez
quare nõ datur.quinta ibi: z facit.j.in qui.cau.zc. ¶ In ea.gl.ad
8 fi.pro intelligentia huius glos.reassumo duas difficultates: † an
et qñ transactio inita per calumniam vel per dolum, sit ipso iure
nulla.glo.vbiqz tenent/qd si dolus committatur ex parte actoris
transactio sit ipso iure nulla: si aũt ex parte rei, vz mero iure, sed
nõ in effectu: qz põt rescindi per actionez de dolo: rõ diuersitatis
qz fauorabiliores sumus reis quaz actoribus.regula fauorabilio-
res.ff.de reg.iur.c.ex literis.de probatio.ita tenent glos.z Bald.
z glo.z Pau.de ca.in.l.in summa, in prin.ff.de cõdi.inde.z glo.in
l.ij.s.eo.Pet.de bel.perti.z Cy.tenent indistincte/qd dolus nũq̃
vitiat transactionem ipso iure, siue ex parte actoris: siue ex par-
te rei: sed bene in effectu: eo qz transactio est stricti iuris/et in con-
tractibus stricti iuris dolus non vitiat ipso iure: sed bene in effe-
ctu.l.et eleganter.in prin.ff.de dolo. ¶ Istam opi.reprobat Bar.
qz si valeret transactio mero iure, qñ dolus cõmittitur ab actore:
sequeretur qd reus soluens nõ posset repetere: qz esset tutus exce
ptione doli odiosa: sz tutus exceptione odiosa, si soluat nũq̃ repe
tit.l.q exceptionẽ.i prin.ff.de cõdi.ide.z tñ iste si soluat repetit.tex.
est in.l.in summa.in prin.ff.de cõdi.inde.ergo necesse est dicere qd
trãsactio est ipso iure nulla. ¶ Sed huic fundamẽto Bar.facilis
9 occurrit sol.per quã retorquetur arg.cõtra Bar.† nã illud qd di-
cit tutus exceptione odiosa si soluat nõ repetit.d.l.qui exceptionẽ
pcedit qñ est exceptio odiosa inducta ɔtra naturalẽ equitatẽ: vt
est exceptio macedoniani: de qua proprie loquit ille text.secus qñ
est exceptio odiosa fundata in rõne naturali: vt est exceptio doli
vel metus: qz tunc soluens bene repetit: ita notãt Cy.Bart.z alij
in.l.ij.C.qd me.causa, vñ reprobata opi.Pe.z Cy.per text.in.d.l.
in summa.in verbo imperfecta.qz qd imperfectum est, nullũ est.l.
hac consultissima.§.fi.C.de testa. ¶ Ultima fuit opi.Iaco.but.et
Bar.hic: qd vno casu dolus vitiat ipso iure transactionem: quan
do est ex parte actoris in litigando: qz carens actione calumnio-
se litigat, talis dolus ipso iure vitiat transactionem.d.l.in sum-
ma.in prin.z qd ibi loquatur in actore: patet/qz sibi data est pecu-
nia, que in transactionem regulariter datur ex parte rei: glo.z do.
in.l.ij.s.eo.si autem dolus sit solum in transigendo seu inducen-
do ad transigendum, non vitiat ipso iure: sed solum in effectu.ex
parte autem rei nunq̃ dolus ipso iure vitiat transactionem: istã
doctrinam sequuntur Ray.Fran.tigri.Ange.vterqz Sali.z do.
Alex.hic.Barto.in.l.siue apud acta.j.eo.do.Anto.z Imo.in.c.j.

de deposi.ꝛ vide glo.in.l.j.§.sed ꝛ constitutio.in glos.magna post
prin.in ver.sed quid si ipse dñs.ff.de calū. ¶ Contra istam cōem
opi.duo obstāt.primo fundamentū Bal.in quo titubauit Pau.
de ca.nihil boni rñdens:nam si dolus vitiat ipso iure transactio-
nem qñ cōmittitur in litigando,quāto magis debet ipso iure vi-
tiari,qñ cōmittitur in trāsigendo:qꝛ cā proxima ꝛ immediata de
bet magis vitiare,quā causa remota.l.si mulier.§.j.ff.re.amo.rñ-
det.d.Alex.qd maior est dolus actoris in litigādo,cū duos offen
dat:scz iudicē ꝛ partem:quā qñ est in transigendo. vbi solum par
tem offendit.ꝛ fuit ante eū sol. Bal.hic:in scda oppositione ad fi.
¶ Tu clarius ꝛ magis realiter rñde qñ est dolus ꝛ euidens calū-
nia in actore agente,deficit subiectū qd probet causam trāsactio-
nis:nā transactio proprie est transitus ꝛ recessus ab actione .l.ij.
cum glo.s.eo.si ergo actor sit in euidenti calumnia agendi : qꝛ ca-
ret actione transactio est ipso iure nulla:qꝛ deficit substātia trans
10 actionis:que ratio cessat in alijs casibus.¶ †Conclude ergo/qd
euidens calumnia de dolo actoris in litigādo,vitiat ipso iure trās
actionem.¶ Istam communem conclusionem limita quinqꝫ mo
dis.Primo qñ talis calumnia adeo est euidēs qd colorari nō po-
test:secus si nō esset ita euidens.fm Salic.Fulgo.ꝛ do.Anto.hic.
Ang.in.l.j.§.hoc aūt.ff.de calumnia.ꝛ in cōsi.lxxxvj.qd incip.cum
lis ꝛ qd verteretur.facit tex.no.in.l.e.nec intentio.quem ad hoc ibi
no.Sali.ꝛ Paul.de ca.j.eo.ꝛ Pau.de ca.hic.¶ Scdo limita nisi
talis dolus actoris esset notus aduersario:ꝛ hoc non ob.reus trāsi
geret. tunc volenti ꝛ scienti non fit dolus.l.cum donationis.j.eo.
fm Bal. in.l.ij.s.eo.per illuz text. quem ita intelligit.sequitur pro
singulari.d.Alex.hic Pau.de cast.in.l.post rem.ff.eo. Dubito de
hac limitatione propter tex.in.d.l.in summa.in prin.in ver.euidēs.
nam si calumnia erat euidens,per consequens,erat nota reo: ꝛ tñ
ibi transactio est ipso iure nulla.¶ Tertio limita/ qñ ipsemet ac-
tor qui calumniose egit, deuenit ad transactionem. tunc bene est
ipso iure nulla:secus si postea cōstituisset procuratorē cum libera,
qui transegisset:naz propter bonā fidem procuratoris, transactio
mero iure valeret.glossa est singularis in.l.j.§.sed ꝛ constitutio.in
glo.magna.quā ibi ad hoc no.Ange.ff.de calum.ꝛ do.Alexā.hic
dubito propter duo.primo ppter rōnem quam.s.assignaui:quia
transactio sit ipso iure nulla propter defectum subiecti: ista ratio
militat etiam si procurator transit.Scdo qꝛ per interuentum pro-
curatoris non debet fieri deterior cōditio actoris.l.ij.§.defendi.ff.
qui.ex cau.in pos.ea.¶ Quarto limita qñ calūnia actoris fuit an-
te litem motam :nā actor intendebat calumniose agere:tñ nunqꝫ
deuenit ad agendum:tunc valet trāsactio mero iure: ꝛ in effectu
sic intellige.l.ij.s.eo.de quo tex.fortiter opponebat Pau . de cast.
hic cōtra conclusionez Bar.ꝛ cōem:ꝛ dicebat doc.nō aduertere:ꝛ
istud est secundū qd dixi obstare:nam omissa solutione Pau . de
cast.dicit quod ibi calumnia nunqꝫ fuit ad effectum deducta:ni-
mirum si nō vitiat mero iure,nec in effectu:quāuis calumnia fue-
rit in habitu siue intelligas ex parte actoris siue ex parte rei:ꝛ ad
hoc reputa illum tex.bene sigularem. ¶ Quinto limita in cau-
sis criminalibus in quibus accusatori licet calumnioso permis-
sum est trāsigere,vt se liberet a pena similis supplicij.per genera-
litatē.l.trāsigere .s.eo. iuncta.l.fi.C.de accu. ¶ Scda principalis
11 difficultas glo.est:†qꝛ dolus dans[a] causam trāsactioni,nō vitiat
a ipso iure trāsactionē sicut vitiat venditionē.l.et elegāter . in prin.
ff.de dolo.gl.ponit duas solutiones/que videnť ɔ̄trie:sed cōcorda
eas distinguēdo:vt per Bar.cuius opi.cōiter approbať per doc.
hic/do.Anto.ꝛ Jmo.in.c.j.de depo.prosequendo:vt plenius ha-
bes p do.Alex.hic ad quem te remitto.¶ De vno valde dubito:
inquantū glo.Bar.ꝛ doc.hic:ꝛ glo.Bar.ꝛ doct.in.l.ꝛ elegāter.in
12 prin.ff.de dolo.volūt†qd si cōtractus principalis sit ipso iure nul-
lus:tñ valet executio:puta traditio vel liberatio:ideo rescinditur
per actionem de dolo:nam in cōtrariū facit:qꝛ qñ actus principa
lis mero iure est nullus:ita nullū est quicquid ex eo sequiť. l. non
dubium.C.de.ll.facit bene tex.in.l.fi.ff.de cōsti.pecu . quem repu-
tat singularē Bald.in.l.si absentis.ad fi.C.si cer.pe.ꝛ in rub.C.de
cōsti.pe.in.ij.col.qd si principale cōtentū in instrō nō vz , nec con-
13 fessio accessoria,nec preceptuz guarentigie.†Hinc est qd si ɔ̄ctus
principalis est nullus, etiā precariuz ꝛ constitutū in eo reddiť nul
lum.Bal.in.l.ex testō.C.de fideicō.ꝛ in.c.ij.de feu.da.in vi.li.com-
misso.ad idem facit glos.no.in.l.si patronus.§.j. in ver . fauiana.
ff.si quid in frau.pa.quā no.Bal.in.l.j.in.v.col.C.de inoffi . dona.
qd qñ rescindiť pncipalis ɔ̄ctus,similiter ꝛ accessoria.¶ Ad idez
facit glo.no.in.c.significantibus.in glo.fi.ꝛ ibi doct.de offi . deleg.
b qd pena posita[b] in cōtractu, vel in cōpromisso,vel in alio actu,in-
telligitur si actus principalis valebit.ad idē facit bona regula,qd
renuntiationes apposite in cōpromisso, intelliguntur si cōpromis-
sum habebit effectum,ꝛ sequereť laudū:alias secus:ita singularis-
ter Bal.in.l.si diuersa.in.ij.col.ꝛ ibi Rapha.Ful.s.eo.cōmendat
do. Alex.in cōsi.xxij.qd incip.viso instrō syndicatus in.j. col. in.j.
volu.do.Card.in.c.cum olim.post prin.de prescrip.¶ Pro solu-

a ¶ Dol[9] dās. Adde tex.ꝛ doc.i.l.actione.C.eo.ti.

b ¶ Qd pena posita.adde Bal.in.l.nō dubiū.C.de legi. Abb.i c.sup eo.de ɔ̄di.ap. Ange.consi. ccxxv.inci.pū-ct[9] talis martinus de florentia. Car.zab.cōsil.lxxx.icip. dñs Nico. marchio astēsis.

c ¶ Quid si notari[9].Ad de fi.l.i.c. cōsuluit.de offi.deleg.

d ¶ Qd snia. adde doc.in aut.de iud.i §.sedebūt.

tione vide Bal.in.l.non dubium.in.x.oppo.ꝛ ante eum Bar.ibi:
circa si.C.de.ll.ꝛ Bal.hic in.iij.col.tamen non satisfacit quantum
ad liberationem ex transactione nulla.

1 Transactio habet parem autoritatem quam sententia.
2 Actus qui fiunt solo consensu/valent facti de nocte sicut de die.
3 Sententia lata de nocte non valet/nisi in quatuor casibus.
4 Testes debent cognoscere partes.ꝛ nu.5.
6 Oblatio non debet fieri de nocte.

1 Non minorem. †Trāsactio habet pa-
rem autoritatez quam
hz sentētia:ꝛ valet facta de nocte sicut de die.h.d.pri-
mam partem limita vltra glo.hic:vt dixi in.l.sub pre
textu instrumenti in.j.no.s.eo.¶ Not.j.qd transactio ꝛ sentētia
equiparātur :adde qd fallit vno notabili casu:qꝛ super his q̄ de-
pēdent ex testō nō vz trāsactio,nisi inspectis cognitisqꝫ verbis te
stamēti.l.de his.ff.eo.l.j.in pn.quēadmo.test.aper.sicut,nec vz iu-
ramentū.gl.in.l.fi.in gl.fi.C.de reb.cre.Et tñ isto casu vz snia.gl.est
not.in.l.iij.§.item si ipse.in ver.euicerit . ff.si cui plusqꝫ. per . l.falci.
quam ibi notant Ange.ꝛ Jmo etiam no.Alex.in.l.sub pretextu.
2 la.j.s.eo.ꝛ in.l.imperatores.ff.de re iudi.¶ †In.ij.pte habes:qd
actus qui fiunt solo cōsensu,ita valēt facti de nocte sicut de die:vt
hic:ꝛ.l.ad testiū.§.posse.ff.de testa.aduerte tñ/qd instrā facta de
nocte,nisi ex causa necessitatis,sunt suspecta.fm Bal.in.c.j.in pe.
c col.de fi.instru.¶ Quid aūt si notarius[c] in instrō dicat,actum ta
li die,ꝛ erat de nocte:an instrm reddatur falsum:dic qd non:qꝛ in
telligitur de die naturali.xxiiij. horarum:iuxta.l. more.ff.de fer.
fm Inn.in.c.cōsuluit.ad fi.de offi.deleg.Bald.ꝛ Pau.de ca.hic.
Bal.Ang.ꝛ Moderni.in.d.l.more.ꝛ in.l.fi.C.de his qui.vt indi.
Bal.in.c.ij.de fer.Ang.i.l.j.ff.de manumissio.ꝛ in.l.in vsucapio-
nibus.ff.de vsucapio.ꝛ in.l.titius.§.fi.ff.de libe.ꝛ posthu.Jmo.in
l.qua etate.ff.de testa.¶ Capio glo.in verb.scda hora.quā diuide
in tres partes.In prima declarat tex.In secunda not.ex text.In
tertia opponit ꝛ nō soluit.¶ Tu pro sol.distingue:vt p Batol.et
doc.hic:ꝛ in.d.l.more romano.ꝛ in.d.c.consuluit.ꝛ pondera dum
3 Bar.ꝛ cōiter doc.hic:ꝛ in locis preallega.†tenēt qd sentētia[d] la-
d ta de nocte nihil valet:prout etiā tenēt Cano.in.d.c.consuluit.re-
probata glo.ibi:ꝛ Jo.an.in addi.Spe.in ti.de sentē.prolatio.§.in
sta.v.sed quid.tamē ista est magis cōis snia:quāuis Alber.dicat
qd in practica vidit seruari cōtrariū.¶ Limita quatuor modis,
¶ Primo/ nisi iurisdi.delegati expiraret.fm Bar.hic:ꝛ i.d.l.mo
re.per tex.in.d.c.cōsuluit.ista limtatio est de directo cōtra dictuz
c.consuluit.qui proprie loquitur qñ iurisditio expirabat:et ita pō
derat ibi Jmo.in pe.col.ꝛ do.Alex.hic.Ego credo qd Bar.pon-
derauerit illū tex.in ver.fi.ibi nisi necessitas exigat.¶ Secundo li
mita/qñ pars est absens ,vel si est presens et contradicit ne snia
feratur de nocte:si enim ambe ptes essent presentes,et nulla cōtra
diceret:valeret snia lata de nocte:propter tacitū consensum par-
tium:qꝛ qñ partes possunt cōtradicendo impedire ne actus fiat,
certe tacendo intelliguntur cōsentire.l.fideiussor.in.ij.§.pater.cuz
glo.ff.de pig.late Bar.in.l.que dotis.ff.so.ma.ita in specie tenent
do.Anto.de bu.ꝛ Jmo.in.d. c.consuluit.Sali.ꝛ do.Alexā.hic.
¶ Tertio limita nisi iudex esset impeditus multitudine causarū.
ita singulariter Bal.in.§.fi.in proe.ffor.Ludo.ro.in.l.si vero.in
xlv.fal.ff.solu.ma.¶ Quarto limita/qñ snia fertur super re tpe pi
tura.ar.l.j.ij.ꝛ.iij.ff.de fer.Bart.in.d.l. more.Bal.in.l.casus.C.de
testa.An aūt appellatio possit interponi de nocte:vide per Bal.
4 in aut.hodie.in vlt.col.C.de app.¶ †Itē aduerte:dum Barto.in
fi.dicit qd testes debēt cognoscere partes,qd non potest de nocte
fieri,nisi adsint luminaria:facit glo.not.in.l.si cū exceptione.§.in
hac.ff.qd me.causa.per quā glo.referunt Bal.et Ange.ibi Old.
Lau.defendisse quendā clericū in curia roma.cui opponebatur
homicidium factū de nocte:naz testes qui deposuerunt se vidisse
fuerunt naturalr reprobati:cū nō appareret qd adessent lumina/
vel qd luna luceret:adde Bal.in.c.j.§.porro.in.ij.col.que sit pma
cā benefi.amittē.in vsi.feudo.ꝛ in.l.aretusa.ff.de sta.ho.ꝛ in.l.j.ff.
de his qui sunt sui vel alie.iur.ꝛ in.l.nō ignorat.C.qui accu.nō pos.
ꝛ in.l.si non speciali.in.j.col.C.de testa.Ang.in.l.j.§.interdum.ff.si
pars here.peta.Ang.de are.in tractatu maleficiorum.in ver.con
parent inquisiti in termino defensionis.ad fi.adde etiam Bal.C.
de emenda.insti.codi.vbi illum text.in ver.noctis obscuritate.no.
in arg.ad testes quorum fides propter nimiam obscuritatem va-
cillat:item adde Ang.in consi.cxciiij.qd incip.visis processibus
cause prin.in.iij.col.referentē se audiuisse Oldr.Lau.in curia ro.
assidentem ,multos testes de falso condēnasse: qui deponebāt se
5 de nocte vidisse,absqꝫ artificio vel lumine lune.¶ †Limita sin-
gulariter Bal.in.d.l.si nō spāli.in.j.col.nisi tales testes dicerent
se cognouisse delinquentē per vocē:qꝛ tunc facerent indicium in
criminalibus sufficiens ad torturā:qd bene not.¶ Vltimo bene
6 signa limitationem quā tradit Sali.hic:in fi.†qd oblatio dz fieri
cōgruo tpe:ꝛ sic nō de nocte.l.si soluturus.ff.de sol.alias non ex
cusetur

cusetur debitor etiam a pena: vt est glos.sing.in.d.l.more.nā pro-
cedit qn̄ periculum est aperire ostiū de nocte,propter inimicitias:
vel nisi creditor diceret qd vult differre in diem sequentem:vt hic/
pulchre per eum cui adde Guil.de cu.Albe.Ang.et do.Alexan.
in.d.l.more.cum concordantijs ibi traditis per do Alexan.
2 Simulatio fit de vno contractu ad aliuz.
3 Stante statuto quod contra instrumenta nulla exceptio possit
opponi:tamen semper potest opponi,quod est simulatum.
4 Simulatio non potest liquide probari:ideo sufficiunt verisimi-
les coniecture.
5 In his que a cōiter accidentibus sunt difficilis probationis, suf-
ficit presumptiua probatio,ꝛ verisimiles coniecture:in quibus so
la fama facit plenam probationem.nu.6.
7 Probatio mortis est difficilis,ideo sufficit fama.
8 Conuentio simulata adeo est ipso iure nulla,qd actio etiam mero
iure nō competit.
9 Dictio frustra denotat nullitatem actus ipso iure.
1 Cum ea que. †Quādo vere fit transactio pro modico,ꝛ simulatur em-
ptio,valet qd vere actū est:ꝛ non potest preciū ex simu-
lata emptione peti.h.d. ¶ Sup hac.l.Jo.cremonē. fe-
cit quandā gl.valde obscurā,quā aliter retulit.d.Azo in summa
huius tituli:ꝛ aliter glo.hic ꝛ plenius Cy.ꝛ Odofre.qd iste scho-
laris gloriosus ꝛ ignarus,fuit in retinēdo actor,ꝛ in dando reus:
ꝛ sic ponitur dupliciter casus qn̄ scholaris erat actor,vel qn̄ erat
reus:ꝛ presuppone qd in veritate facta est trāsactio iter istū scho-
larez ꝛ aduersariū:ꝛ cōuentū est qd aliqd minimū daret huic scho
lari ex cā transactionis:tn̄ scholaris vt honorē cōseruaret,voluit
qd fieret instr̄m simulatū:qd ex cā venditionis facte magno pre-
cio,dimittebat fundū aduersario:deciditur hic,qd vera trāsactio
debet obseruari:emptio autē simulata est ipso iure nulla:et ideo
precium promissum ex venditione simulata peti nō pōt:ꝛ dū ista
glos.dicit qd erat in retinendo actor.vult dicere/qd iste scholaris
egit ad fundū cōtra vicinū.ꝛ sic erat actor,ꝛ cōuenit qd reus reti-
neret talem fundū:tn̄ ne videret succubuisse,voluit qd instr̄m di-
ceret qd retinebat ex cā vēditionis magno precio.Itē dū gloss.di-
cit qd erat in dando reus,ponit scdm casum,qn̄ scholaris indebi
te occupauerat fundū:ꝛ sic cōueniebat:ꝛ cōsequenter erat reus,ꝛ
videns se succūbere, cōuenit dare fundū aduersario ꝛc. ¶ Not.
2 ergo ex isto tex.sic declarato.† qd simulatio fit de vno cōtractu ad
alium:nā vere hic fiebat transactio,ꝛ simulabat venditio:de qua
materia habes per Bar.ꝛ latius Bal.in.l.si sub spē.C.de postu-
lā.Bar.ꝛ alios in.l.post ꝯtractū.ff.de dona.i.l.sicut.§.superuacuū.
ff.q.mo.pig.vel hypo.sol.ꝛ no.in cōsi.suo incipiēte:petrus Nico-
le.per Cy.ꝛ alios in.l.si quis posthac.ff.de bo. proscri. ¶ In ista
materia,vltra ea que traduntur in dictis locis,tria diligēter no.
valde vtilia ad practicā. Primo qd instr̄m simulatū est tanq̄ cor-
pus sine spiritu:q: consensus est remotus ab actu:ita egregie in-
quit Bald.in.l.j.C.plus vale.qd agi.ideo tale instr̄m non retinet
amplius nomen instrumenti:ita no.Bal.in.l.precibus.per illum
tex.C.de probatio.ꝛ in.l.fi.§.in computatione.C. de iure delibe.et
in.l.si non sortem.in prin.ff.de condi.inde.Joā.de imo. in.l. fi.ff.a
qui.app.nō.li.ꝛ in cōmento.c.cū cōtingat.in.ij.mēbro.de iureiur.
3 ¶ †Hinc est qd stāte statuto qd cōtra instrumētū nulla exceptio
possit opponi:tn̄ semp pōt opponi qd est simulatū.fm Bart.in.l.
j.§.ꝛ parui.ff.qd vi aut clam. Bal.in.l.j.vbi limitat.C.plus vale-
re qd agi.ꝛ in.l.ita nobis cordi pudor.C.de adulte.d.Ant.de bu.
ꝛ alij in.c.itez.cū quis.de resti.spo. ¶ Scdo aduerte:qd cōtractus
simulatus adeo est nullus ipso iure,qd etiā si apponatur iuramē-
tum non firmatur iuramento.imo etiā iuramētum est nullū.glos.
est sing.in.l.emptione.ꝛ ibi Bal.ꝛ alij.C. plus valere qd agi.quaz
glo.ad hoc reputat singularem Panor.in.c.ad nostraz.in.vj.col.
de empti.ꝛ vendi.de cui⁹ veritate vid per Bal.in.l.j.in.j.col.C.de
ope.lib.per Bal.ꝛ Ang.in.l.fi.ff.qui satisd.cog.p Bal.i.l.rogasti.
§.fi.in vlti.col.vbi limitat.ff.si cer.peta.Angel.in.l.ij.C.de do.cau.
non num.Imo.in.l.nemo pōt.ff.de lega.j.cano.in.c.cū contingat.
4 de iureiur. ¶ †Tertio aduerte:qd simulatio nō pōt liquide ꝓba
ri.ideo sufficiunt verisimiles coniecture sicut in dolo.l.dolū.C.de
dolo.ita per aliqua vulgaria cōsuluit Pau.de ca.i cōsil.lxxxij.qd
incip.visis his que superius allegant.in vlti.col.ꝛ in cōsi. cccxxvj.
qd incipit:i cā mota. ¶ Ego plene cōfirmo pmo per bonū simile:
deinde per regulā generalem:simile est de cōtractu vsurario, qui
conuincitur ex presumptionibus ꝛ coniecturis.c.cū in diocesi. in
ver.si tn̄ alijs argumētis.de vsur.ꝛ in spe.dicit Bar. in rub. extra
de offi.iudi.in vj.qd cōtractus probat vsurarius ex indicijs, sicut
dolus per occultas fraudes vsurariorū. ¶ Et ideo ad probandū
contractū vsurariū admittunt ꝓbationes q̄ als nō essent sufficiētes
propter difficultatē probationū,ꝛ excogitatas fraudes vsurario-
rum:ita Jo and.in.c.ex literis.de iureiur.ꝛ in.c.ij.eo ti. in.vj. Pe.
de anch.in.c.ad nostrā.de emp.ꝛ vēdi.do.Alex.in cōsi.clj.li.ij.qd
5 incip.circa presentis ꝯsilij materiā. ¶ †Scdo adduco regulā ge-
neralem/qd in his que a cōiter accidētibus sunt difficilis proba-
tionis,sufficit presumptiua probatio:ꝛ sufficiunt verisimiles con
iecture.arg.l.non oēs.§.abarbaris.ff.de re mili.ptz in cōsensu. C.
de repu.in.l.si vicinis scientibus.C.de nup.in.c.veniens.ij.de te-
sti.istam regulam tradit Bald.in aut.quas actiones.in vlti.col.
post mediū.C.de sacrosan.eccle.allegat no.per glos.in.l.qui ex libe
ris.in prin.ff.de bo.pos.fm tab.per Cyn.in.l.vnica.C.de sen.que
pro eo qd inter.idē Bal.in.c.vasallus.in.j.circa fi.si de feu.defunc.
conten.sit.inter do.ꝛ agna.ꝛ in.l.si qs in hoc gen⁹.ꝛ in.l.id qd pau
peribus.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ Bar.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi ꝓtori.
in.viij.q.ff.de ope.no.nun.Alibi dicit Bar.in.l.in illa stipulatiōe a
si calēdis.in fi.ff.de ver.ob.qd in his que nō possunt liquide pro-
bari,sufficit informatio ex presumpta opinione.per.d.l.nō omnes
§.a barbaris ¶ Et idē Bal.in.l.si qs ex argētarijs.§.pe.ff.de edē.
dicit/qd in casibus clandestinis ꝛ occultis,sufficit probatio p con
iecturas:ꝛ idē Bar.in.l.si qn̄.C.vn̄ vi.cano.i.c.fi.qd me.cau.et qd
in his in qbus probatio est difficilis,sufficiat probare per cōiectu-
ras.Ang.in cōsi.ccxviij.qd incip.visa narratione facti.in.v.colū.
Pau.de ca.in cōsi.cclxviij.qd inci.viso ꝓcessu.ꝛ in cōsil.cccxxxvj.
qd incip.in cā mota.do.Alex.Imo.in cōsi.lxiiij.in.j.vol.qd incip.
viso themate ꝛ dubijs.in cōsi.xxiiij.in. ij.volū.qd incipit:animad
uersis:et in cōsi.xxix.in.ij.vol.qd inci.viso themate:ꝛ in consi.lxix.
in.ij.vol.qd inci.visa facti narratione.in.j.colū.ꝛ in cōsil.clxxxvij.
in.ij.vol.qd inci.in hac cā ꝛ lite in.iij.col.ꝛ in cōsi.ccxij.in.ij.volu.
qd incip.visis ꝛ discussis scripturis.ad fi.ꝛ in consi.xcix.in.iij.vol.
qd incip.qm̄ per excellentissimū.ꝛ in cōsi.lxxx.in.v.vol.qd incip.
6 viso themate suprascripto ꝛ attestationibus.in.iij.col. ¶ †Hinc
a videmus/qd in his que sunt ͣ difficilis probationis,fama sola fa-
cit plenā ꝓbationē:ita not.cano.in.c.preterea.de testi.ꝛ do.Ant.
7 de but.in.c.veniēs.el.j.e.ti.ꝛ in.c.transmisse q fil.sint.legi. ¶ †Nō
b ad probandū mortē:ᵇ q: est difficilis probationis sufficit proba-
tio per famā.Cy.ꝛ Bar.in.l.si quidē.C.so.ma.Bar.in.l.ij.§.si du-
bitetur.cū si.ff.quēadmodū test.aper. ¶ Scdo principaliter pon-
8 dera tex.in ver.frustra.ex quo ꝓbat† qd conuentio simulata adeo
9 est ipso iure nulla,qd actio etiā mero iure non cōpetit:†nā dictio
frustra:denotat nullitatez actus ipso iure.l.pe.§.ad crimen.et ibi
Bar.in fi.ꝛ clarius Imo.ff.de pub.iu.Sali.in.l.quāuis.l.ij.in vlt.
col.C.de adulte.Panor.in.c.veniēs.in pe.col.de accu.Gemi.in.c.
j.in vlt.col.de accu.in vj. ¶ In contrariū facit tex.in.l.si titius.in
prin.ff.de fideiusso.ꝛ in.l.j.cū glo.j.ꝛ ibi Bal.in.j.oppo.C.de non
nu.pe.nisi dicas:prout dicit Panor.in.d.c.veniēs.in pe.colū. qd
de propria significatione dictionis frustra,est denotare nullitatē
ipso iure:lz aliqn̄ scdm materiā subiectā importet solū in effectu.
iuribus scdo loco allegatis.facit q: frustra cum glo.j.et ibi decla-
rat Jo.de ana.in.j.char.de vsur.   Jason Padue.

¶ Qd i his que sunt ad de mltis casus, in quibus sola fama facit plenam probationē:de quibus enumerat; Feli.i.c. veniens. el j.de testi.in. iij.col.xv.prima cōclusio

¶ Ad probandū mortē.adde tex. in.l.Inō oēs. in.§. a barbaris. ff. de re mili.Anto.de bu.in c.preterea. de sponsa.

1 Protestatio doli nihil nocet nisi probetur.
2 Narrata in protestatione nō presumūtur vera,nisi aliter ꝓbētur.
1 Si maior transegisti. † Protestatio doli nihil nocet,nisi dol⁹ aliter ꝓbet.hoc dicit.fm Sal.no.
2 qd†narrata in protestatione non presumuntur vera.
nisi aliter probentur:facit.l.interpositas.3.eo.scdm intellectum b
gio.ibi in verbo qualitas.
1 Aliquando omnino indebitū,si soluatur,repeti non potest.
Nec intentio. ¶ Si conuentus vt heres, nō opposuit,qd nō erat he
res,imo trāsegit,ꝛ soluit vt heres:nō pōt solutū repe-
tere:quāuis vere nō sit heres.imo si nō soluisset:sed p
stipulationes promisisset,posset cogi ad soluendū.h.d. ¶ Limi-
ta hanc.l.nisi creditores fuissent in euidēti calumnia:q: clare sci-
uissent eū nō esse heredē:tūc trāsactio nō valeret,saltē in effectu.l.
in summa.in pri.ff.de cōdi.inde.de q̄ gl.opponit,ꝛ nō soluit,solue
p gl.ꝛ doct.in.l.sub pretextu instrumēti.3.eod.Sali.ꝛ moder.hic.
1 ¶ †Scdo no.casuz in quo omnino indebitū si soluatur repeti nō
potest:q: licet a prin.esset indebitum:tn̄ nunc est factum debituz
ex causa transactionis:sicut quādo fertur sententia.l.j.C.de cōdi.
indebi. ¶ Capio gl.fi.in ver.nō posses.quā diuide in quatuor.In
prima assignat rōnem ad tex.In scda opponit ꝛ sol.In tertia idē
facit.In quarta colligit no.ꝛ allegat.concordantes.scda ibi:ꝛ sic
2 est cōtra.tertia ibi:itē cōtra.quarta ibi:item no.qd datū. ¶ †In
ea.ibi:hoc modo intelligitur.ff.de pac.l.si tibi.§.fin.dic melius.§.
pe.q incipit cuz possessor.habes ex glo.qd in terminis huius.l.qn̄
heres putatiuus transegit ꝛ soluit,nedū nō potest repetere a cre-
ditoribus:vt hic:ꝛ.l.repetitio.ff.de condi.indebi.sed nec a vero
herede:eo quia soluit pro sua transactione,ꝛ non pro debito de-
functi.quod vltimum limita:vt per Cy.ꝛ Moder.hic.
2 Si debitor confiteatur se debere quinquaginta solū,vel tan-
tum:potest creditor acceptare partem confessionis,ꝛ respuere ta
xatiuam tantum.

3 Si solui titio centum in quibus eram debitor suus, & postea hinc ad aliquot dies peto ab eodem titio centum ex causa mutui vel alia an propter hoc quod solui sibi, sit presumptio cōtra me quod nihil debeam habere.

4 Si creditor confiteatur minorem summam quam sibi vere debetur an sibi preiudicet.

1 SI quidem ex cā. †Solutio partis facta ex cā transactionis, preiudicat in toto: secus est i ↄfessione. h.d. ¶ Et dic casum hoc mō: quedā mulier tenebat mihi in cētū, moui sibi litē in iudicio, petēdo ista centū: que trāsegit mecū pro quinquaginta mihi solutis ex pmissione. an aliquid possim amplius petere. decidit hic & si alia quinquaginta petere denuo vellē qd obstat exceptio trāsactiōis. ¶ Et dubiū faciebat i.j. parte: qr videbat qd verba trāsactionis generalia amplius nō peti, restringerentur ad illa. l. soluta ex cā transactionis: nō aūt excluderēt totū creditum, qd erat de cētū: per. l. si de certa. j. eo. contrariū decidit hic: qr ex quo petitio fuit generalis: qr de omnibus centum mota est lis: & transactio fuit generalis: quod pro illis quinquaginta nihil amplius peti posset: ergo generaliter obstat: & ita limita. d. l. si de certa. ¶ Ex scda pte text. que est sing. sm Pau. de ca. not. hic esse

a ¶ Qr notario credit. Adde diffuse p Lāfrā. i repe. c. qm ↄ. de proba.

2 tex. no. & omni memoria dignū. †qp si debitor ↄfiteat se debere quinquaginta solū, vel tm potest creditor acceptare partē cōfessionis, & respuere taxatiuā tm: & sic probare residuū. & ad hoc multū not. istum tex. & dicunt esse casuz singularē Bal. & Sali. hic. ¶ Nec ob. si dicat / cōfessio qualificata nō pōt in parte acceptari, & in pte respui. sm Bart. in. l. aurelius. §. idē quesiit. ff. de lib. leg. p doc. post glo. in. l. si quidē. C. de exceptio. qr videt Bal. & Sali. qd dictio taxatiua tm: nō qualificat super quo dubito. ¶ Imo plus p istū tex. dicunt Bar. & Rapha. cu. in. l. si cū dos. ff. re. amota. Pau. de ca. hic qd si debitor dicat creditori, ecce quinquaginta que tibi tātuz debeo: & creditor simplr recipiat. adhuc nō fit sibi piudiciū, quin possit residuū petere. ¶ In hac. l. format Bar. duas qōnes. prima

3 est. †pone solui titio centū, in quibus erā debitor suus, postea hinc ad aliquot dies, peto ab eodē titio centuz ex cā mutui, vel ex alia cā: nunquid per hoc qd solui sibi, sit presumptio cōtra me qd nihil debeā habere, vulgares crederent qd sic: qr nō est verisimile qd sibi soluissem, si ex alia cā fuisset meus debitor, sed cōpēsassem: tene ↄtrariū per tex. in. l. si cū dos. vbi Bar. & Rapha. ad hoc not. ff. re. amo. Bar. Bal. Sali. & Pau. de ca. hic: nisi sm Bal. & Sali. alie cōiecture cōcurrerent / per. l. procula. ff. de probatio. ¶ Scdo

4 querit Bar. qd iste tex. loquitur in cōfessione debitoris. †qd econtra in cōfessione creditoris: si cōfiteatur minorē summā quā vere sibi debeat, an sibi preiudicet: & tenet qd sic: si apposuit dictionem taxatiuā tm: alias secus. l. rōnes. cū glo. j. de proba. idē tenēt Bal. Sali. & Fulg. hic. Bar. i. d. l. si cū dos facit. l. cū furti. ff. de in li. iurā. dicit tm Fulg. qd habuit istū casum in practica: allegabat text. in d. l. rōnes. sed qr nesciuit allegare Bar. & doc. hic / succubuit. ¶ Limita nisi creditor cōfiteatur sibi deberi centū pro resto, seu pro residuo cōputationis rōnum: tunc sibi preiudicat si vere plus debeatur. sm Sali. hic: adde qd idē tenēt Ray. & Ang. & Imo. in. l. si ex pluribus. per glo. ibi. ff. de accepti. Pau. de cast. & Moder. in. l. ij. C. de here. insti. d. Bar. vero. i cautela. clxvij. ¶ Pōdera qd ex ista deci. Bar. & doc. infert qd qñ summa profert a creditore, nō subintelligit taxatiua tm: adde secus esse si proferatur a debitore: ita probat tex. in. l. rogasti. §. si tibi. & ibi no. Bald. & Moder. ff. si cer. pe. & tex. in. l. pe. §. fi. de act. emp. facit. l. si venditor hōis. in prin vbi no. eo. ti. ¶ Quid aūt si proferat a teste, ponit Bar. post glo. in fi. §. j. ff. de leg. ij. Lud. ro. in. l. cū furti p illū tex. ff. de in lit. iuran. sed tu vide do. Alex. in ↄsi. ccvj. qd incip. visa cōsultatione premissa: & in cōsi. ccclvj. qd incip. visis probationibus. in. l. col. in. ij. volu.

1 Transactio ob defectum cause tacite operatur.

2 Propositum in mente retentum nihil operatur.

3 Licet donatarius non instituat donātem, an per hoc reuocetur donatio.

1 SI maiores. †Hoc. d. transactio ob defectum cause tacite, operat. h. d.

2 Et pone casum: vt p Odof. hic. ¶ †No. qd ppositū in mente retentū nihil operat: cōcordat vulgata. l. si repetendi. C. de cōdi. ob causam. adde qd iste tex. procedit etiam si ista causa fuisset expressa. tex. est in. l. cū donationis. j. eo. ¶ Scdo no. hic esse tex. sm Bal. qd lz donatarius non instituat donantē, non

3 per hoc reuocat donatio. nec alibi: ita expresse habet. † qd not. ad l. fi. C. de reuo. dona. & c. fi. de dona.

1 TRansactione. matris. †Hoc dicit. trāsactio matris nō piudicat filijs: sup eorū statu. h. d. Ex hac. l. no. sm Bal. & Sali. qd lz quis recognoscat se in vasallum alicuius, istud non preiudicat filijs: facit. l. iij. §. pe. ff. de iureiuran.

1 Sanus mente: licet corpore eger potest facere transactionē.

2 Notarius in ingressu officij iurat legaliter officiuz exercere, & qd non faciet instrm de actu celebrato ab homine non sane mentis.

3 Nemo in facto proprio est idoneus testis.

4 Notario creditur de his que geruntur coram eo, non de his que ab eo fiunt.

1 SAnum mente. †Infirmitas corporis non vitiat transactionem. h. d. ¶ No. qd sanus mēte: lz eger corpore potest facere trāsactionē: vt hic. Item & testm. l. senium. C. qui testa. fa. pos. iuncta. l. q manus. ff. de testa. ¶ Limita istum tex. sm Sali. nisi iste infirm⁹ trāsigeret cū medico: talis trāsactio tāqp metu facta rescinderet p officiū iudicis. l. medicus. ff. de var. et extraordi. cog. glo. Bar. & doc. in. l. interpositas. ꝫ. eo. ¶ Scdo per hanc l. dicunt Bal. & Fulg. hic colligi clausulam notariorū, talis sanus mente & intellectu: lz corpore languēs &c. pulchrū ergo dubiuz est nunquid standū sit huic assertioni notarij: ita vt plene probet: solus Io. de imo. in. l. ij. ff de testa. tenuit qd sic: qr notario plene creditur de his que spectāt ad ei⁹ officiū. l. si quis decurio. C. de fal. c.

2 cū parati. de appel. sed ad officium notarij istud spectat: †ptz: qr notarius in ingressu officij iurat legalr officiū exercere, et qd non faciet instrm de actu celebrato ab oie nō sane mētis. c. ad audientiam. de prescrip. & lz notarius nō possit istud cognoscere immediate: tm cognoscit per actus extrinsecos. l. quidā in suo. cū si. ff. de cōdi. insti. & tanto magis cuz presumptio nature est pro eo qd notarius attestatur. Itē presumptio iuris: qr quilibet presumit sane mentis / nisi probetur contrariū. l. nec codicillos. C. de codicil. ¶ Breuiter cōis snia est in oppositū: ita tenēt Dy. Bal. Ang. et Rap. cu. in. d. l. ij. ff. de testa. Bal. in. l. vnica. in. ix. col. in ver. modo sequitur alia qō. ad fi. C. de cōfes. Sali. in. l. furiosum. C. qui testa. fa. pos. do. Alex. in cōsi. clxxxj. qd incip. mature. in pe. & vlt. col. & in cōsi. ccxxvij. qd inci. viso the. & dubijs. ad fi. alias consil. lxxxv. li. ij. ¶ Ego sequor istā sniam / & vltra allegata in locis de qbus. ꝫ. mo-

3 ueor triplici fundamento. ¶ Primo per regulā no. †qd nemo in facto pprio est testis idoneus. l. oib⁹. C. de testi. & null⁹ idoneus. ff. eo. sed factū dicit propriū, qñ ex eo pōt sequi honor vel verecūdia: vt est hic in notario: istā regulā tradit Io. an. in addi. Spe. in titu. de testi. §. j. sup ver. sed pone qd administrator. doc. pcipue Imo. in. c. ex literis. de trāsac. do. Anto. de bu. in. c. cū a nobis. de testi. et in consi. incipiēte: qō ista hz vulgaria dubia. do. Alex. in cōsi. clxj. in. j. vol. qd incipit: mature in. viij. col. & in ↄsi. lxxvj. in. ij. vol. qd incipit: visis dubitationib⁹ elegātissime formatis: vbi in specie ponit de notario & iudice, quibus nō creditur: qr tractatur de eorum verecundia. & in cosi. lxxx. in. iij. volū. qd incip. in cā vertente inter

4 dñm Baldasarē. ¶ †Scdo moueor: qr notario^a creditur de his

a que geruntur coram eo, non de his que ab eo fiunt: istam regulaz tradit Fede. de sen. in cōsi. cxcix. qd incip. quedā dña Margarita. vbi per eaz infert / qd si notarius in instrō attestatur se certiorasse mulierem de beneficio velleia. vel minorem de beneficio restitutionis in integrū, nō credit ipsi notario: sequit do. Ant. de but. in c. qm cōtra falsaz. in. xiij. col. de probatio. Panor. in. c. cū causam. in. v. col. de testi. quamuis cōtrariū in hoc vltimo teneant Ange. & alij Moder. in. l. sciendū. ff. de ver. ob. &. d. Barto. vero. in cautela cclxix. ¶ Tertio moueor per fundamentuz ex quo tollit rō Imo. notario non plene creditur nisi de eo quo est rogatus a testatore vel a partibus. §. nos autem in aut. de tabellio. Bart. in aut. si qs in aliquo. in. ij. col. C. de eden. ¶ Quid autem esset ecōtra, si notarius per inaduertentiam diceret in instrō, talis sanus corpore: lz mente & intellectu languēs &c. dic qd nō vitiaret sm Bal. in. l. imperator. prima. in. ij. col. ff. de sta. homi.

1 Tantum valet transactio sine actis & scriptura, quantū cum actis vel scriptura.

2 Confessio facta extra iudicium sine causa, non valet: secus tamen si sit facta in iudicio.

3 Statutum disponens, quod de quolibet contractu soluatur gabella, non habet locum in distractu.

4 Statutum disponens / quod minor non possit contrahere sine decreto iudicis. non habet locum quando facit pacem.

5 Statutum disponens quod mulier non possit obligari sine presentia propinquorum, habet locum in liberatione.

6 Quando statuto etiā correctorio non pōt assignari nisi vna ratio illa habetur pro expressa: & fit extensio ex idētitate rationis.

7 L. prohibens minorē contrahere super re immobili absqz auctoritate tuto. & decreto iudicis, habet locum etiam in distractu.

8 Transactio est contractus innominatus.

9 Conuentio nuda facta in iudicio non vestitur colore iudicij.
Actor trāsigendo nō perdit per hoc dñium rei sup quo transegit.

10 Si lite inchoata fiat trāsactio, talis transactio nō tollit instātiā.

11 Si transactio fit facta nudo pacto, & non seruetur: actor agere nō potest ex transactione, reus tamen sic.

12 Cautio interponitur alio de tribus modis.

Conditio

14 Condictio ob causam an cōpetat ex pacto nudo transactionis.
15 Cautio mutiana an habet locum in contractibus, et obtinet vim impleme̅ti.
16 Quare cautio mutiana habet locum in vltimis voluntatibus, et non in contractibus.
17 Quando in ɔ̄ctu facto sub conditione negatiua, deduceret̄ res nō trāsitoria ad heredē: hz locū tūc cautio mutiana, etiā in ɔ̄tractib⁹.
18 Ultimo vite spiritu non potest hereditas adiri.
19 Cautio mutiana locum habet in donatione causa mortis.
20 Cautio mutiana habet locum, non in modo, sed in cōditionibus negatiuis.
21 Cum transationes communiter fiant sub modo, an saltē habeat locum cautio modalis.
22 Oblatio in contractibus nominatis habet vim perfecti implementi, vt possit agi.
23 Que differētia sit inter ɔ̄ctū innominatū facio vt des trāsactionē.

Siue apud acta. Ista.l.scd̄m Bald. et Ange. est subtilis et difficilis: et fm̄ Pau.de ca.est repetibilis: q: hz materiam subtilem. dicit tñ Sali. q̄d istam.l. reddunt subtiliorem glo. presertim glo. magna quā text. qui de se esset clarus: et in hac.l.Bar. fuit prolixior quā expediret et multa posuit q̄ non sunt ad propositū tex. in gl. ¶ Cōis diuisio doct. est q̄d in hac.l.j. ponatur dictū in genere. secundo inferatur ad speciē: ista diuisio nō placet: q: hic scd̄m nō infertur ex primo, diuide melius hāc.l. in duas partes. In prima ponitur de validitate trāsactionis. In secunda ponitur de eius effectu. scd̄a ibi: sed qm̄.h.d. ¶ †Tantū
1 valet transactio sine actis et scriptura: quantū cū actis vel scriptura.h.d. et ex pacto nudo trāsactiōis nō oritur actio, qñ transactio perfecte impleri nō potest. sed reo non seruante promissa in transactione actor reuertitur ad primam actionem: et si reus excipit de trāsactione replicat̄ de inobseruātia trāsactionis: et ita reus vel cōdēnat̄ ex prima actione, vel causatiue cogit̄ seruare cōuēta in trāsactiōe.h.d. ¶ No. ex prima pte q̄d nō est differētia quantū ad validitatem et etiā quantū ad effectum: an transactio fiet apud acta vel extra iudicium: rō q: fit solo consensu.l.nō minorem.§.eo. ergo presentia iudicis nihil operatur: et sic no. fm̄ Bal. q̄d ɔ̄tractus factus apud acta nō magis est validus nec magis vestitur, vt producat actionem quā si esset factus extra iudiciū. Limita nisi p pactum nudum factum in iudicio promittatur aliquid tendens ad iuuandum iudicium: puta de restituendis expensis, vel iudicato soluendo, vel aliquid simile: tunc vestitur calore iudicij, et producit actionē efficacem. glo. est no. in aut. generaliter. in ver. cōscribat. C. de epi. et cle. et in.l. eum pro quo. iuncto tex. ff. de in ius vo. p quas glo. ita ɔ̄cludit Bal. in repe.l. tale pactū.§. qui prouocauit. in.vij. et melius in.xj. colum. ff. de pac. Alex. in rub. ff. de verb. obli.
2 in.ij.col. ¶ Adde tñ q̄d aliqñ actus factus in iudicio valet, qui extra iudicium nihil valeret: †nam cōfessio facta[a] extra iudiciū sine
a causa: q: est indiscreta: nihil valet.l. cū de indebito.§. fi. ff. de pba. c. si cautio. de fi. instru. no. doc. in.l. generaliter. C. de non nu. pecu. et tamen cōfessio facta in iudicio sine cā, valet vt tenet, glo. est no. in l.j. in fin. per illū tex. ff. de interroga. actio. rōnem assignat Cyn. in aut. generaliter. in.ij.q. C. de nō nu. pe. ¶ Itē renūtiatio iuris de futuro facta extra iudiciū nihil valet.l. si ita scriptū.§. si sub cōditione. ff. de leg.ij.l. qui superstitis. ff. de acqui. heredi. et tñ facta in iudicio vz et tz glos. in.l.j. ff. de cura. bo. dā. et in.l. in plurius. in fi. ff. de acqui. here. Bar. et alij in.l.j.§. de pac. et rōnem assignat Bart. in.l. post ꝑ liti. eo ti.§. de pac. ¶ Scd̄o per illū tex. dicit no. Bal. in vj. no. q̄d statuta requirētia scripturā in cōtractib⁹: q: exorbitāt a regula iuris cōis, debēt stricte intelligi, et nō extēdi: et ideo refert se cōsuluisse q̄d statutū requirens in ɔ̄ctibus mulierū insinuationem. nō hz locū in liberatione: tñ opponit de duobus et nihil soluit: sed do. Alex. soluit: istā opi. Bal. sequunt̄.d. Alex. et do. Ant. hic: et do. Alex. in.l. more. in.ij. col. ff. de acq. here. moti: q: appella-
3 tione ɔ̄ctus nō venit distractus.l. fi. in prin. et ibi ponderat Bald. C. si tu. vel cu. inter. ¶ †Scd̄o q: statutum disponēs q̄d de quolibet ɔ̄ctu soluatur gabella, nō hz locū in distractu. fm̄ Bar. et doc. in.l. ab emptione. in vlt. col. ff. de pac. Bal. in.l.j. C. qñ lic. ab empti. discē. tñ istud parum facit: q: ex quo semel soluta est gabella pro contractu nō debet iterum solui, si talis ɔ̄ctus resoluatur. ¶ Tertio facit: q: statutū loquens in ɔ̄ctu, non hz locū in refutatione, nec in renuntiatione. fm̄ Bal. in.l. tres fratres. ff. de pac. et in.l. si donationis. C. q̄d me. caus. et in.l.j. ad fi. C. si aduer. dona. Sali. in.l.j. in.v. colū. C. de pa. ¶ Ultra scribētes pro ista parte facit quod vult do.
4 Abb. in ɔ̄si. cviij. in.ij. vol. incip. illud in effectu de iure queritur an pax facta et c. vbi tenet, †q̄ statutū disponēs minorem nō posse contrahere sine decreto iudicis, nō hz locum qñ facit pacem: q: ibi non est proprie contractus potius est quedā remissio: vt ibi p eum. ¶ Cōtrariam opi. tenet Bal. in rub. C. de pac. q̄d statutum prohibens mulierem cōtrahere sine certa solennitate: puta pre-

sentia propinquorum, hz locum etiam in liberatione: et idē Bal. in.l. pactū dotali. in.xxj.q. C. de collatio. ad fi. illius q̄onis: q̄d tale statutū, q̄d intendit prouidere imbecillitati mulierum, quamuis loquatur in ɔ̄ctu: tamē hz locum in liberatione, refutatione et distractu, ꝑpter fragilitatem sexus muliebris. que militat in omnibus.l. doli mali. ver. diuersum. ff. de nouatio. ¶ Ego teneo istam partē. et moueor quinq̄ fundamentis. ¶ Primo ex eo quod volūt Bal. et Bar. in.l. si vnus.§. pactus ne peteret. in.vj. col. ff. de pac. et
5 Bar. in.l. meuia.§.j. ff. so. ma. †q̄d statutum disponens q̄d mulier nō possit obligari sine presentia propinquorū, hz locū in liberatione: lz Bar. loquat̄ qñ statutum vtit̄ verbo obligari: secus si diceret q̄d nō posset cōtrahere: quā differentiā facit Ang. ibi: sed certe Bal. et doc. Marti. Lau. ibi tenent q̄d quomodocunq̄ loquat̄ statutū idē sit vtrobiq̄. ¶ Scd̄o moueor: q: statutum loquens in cōtractu, q̄d mulier nō possit ɔ̄here sine cōsensu propinquorū: hz locū in aditione hereditatis: et sic in quasi ɔ̄ctu: fm̄ Bar. in.l. more. ad fi. princip. ff. de acqui. here. et sequunt̄ Pau. de ca. et Lud. ro. in.l. multū. eo. ti. et ibi dicit Pau. de ca. q̄d vidit istā opi. Bart. seruari in practica: et ita cōsuluit Ludo. ro. in cōsi. cccccciiij. incip. presupposito q̄d viua voce: et istaz opi. pluries defendi, quāuis in vltimo contrariū teneat idē Bar. i.l. apud iul.§. fi. ff. ex qui. cau. in pos. ea. Bal. An. et aliqui Moder. i.d.l. mutū. ¶ Tertio moueor:
6 et in hoc facio magnū capitale: †nam qñ in statuto etiā correctorio nō pōt assignari nisi vna rō, illa habet̄ pro expressa: et fit extensio ex idētitate illius rōnis.l. milites agrum. ff. d. re mili.l. his solis. in ver. satis etiā tacite cautū putamus. C. de reuo. dona. gl. in.l. quamuis. et ibi expressius Bal. et Pau. de cast. C. de fideicō. idem Bal. in.l. fi. in.iij. col. C. de lib. prete. Bal. et Imo. i.l. fi. ff. de here. insti. Imo. et Pau. de ca. in.l. si vero. ff. so. ma. sz in isto statuto non potest assignari nisi vnica rō. s. propter fragilitatē muliebrem. fm̄ Bar. et doc. in.l. transactione matris. ff. eo. et ista rō militat etiā in distractu et liberatiōe igit̄ et c. ¶ Quarto facit bñ tex. in.l. si ad resol
7 uēdā. C. de pred. mino. hic allegata per Bal. †vbi.l. prohibēs mi- a norem ɔ̄here sup re immobili, absq̄ autoritate tutoris: et decreto iudicis hz locum etiam in distractu: rō q: fragilitas minoris etatis militat vtroq̄ casu. ¶ Quinto facit regula Bar. in aut. ecōtra si filij fami. per illū tex. in.ij. no. C. de repu. q̄d cuius cōsensus in cōtrahendo requiritur: requirit̄ et in dissoluēdo. ¶ Ultimo facit regula: q: habet̄ pro statuto, illud q̄d statuentes verisimiliter statuissent de hoc interrogati. glo. in.l. tale pactū.§. fi. ff. de pac. p qua gl. facit tex. in.l. fi. scd̄m intellectū Bar. Bal. et Ang. ibi. C. de posthu. heredi. insti. facit.l. barbarius. ver. sed et si scisset. et ibi Bald⁹. in.v. col. ff. de offi. preto. ¶ Tertio no. ibi ex pacto hic probari fm̄
8 Ang. †q̄d transactio[b] est contractus innominatus: q: si esset con-
b uentio nominata, ex pacto nudo ageretur.l. iurisgentium. in prin. ff. de pac. dictum Ange. est verissimum q̄d transactio est contractus innominatus: vt late p Bar. hic in pe. colū. et est text. in.l.j.§. b j. in ver. transigendi. et ibi Bar. ad hoc no. ff. de pac. et tex. in.l.ij. et ibi Bar. ad hoc no. ff. de iureiur. tñ iste tex. inducēdo vt per. Ang. nihil probat: quia cōuentiones nominate pacto nudo producunt actionem, qñ sunt de iuregentiū: ita loquitur.d.l. iurisgentium. in prin. sed cōuētiones iuris ciuilis etiā si sunt noīate: tñ pacto nudo non producūt actionem: vt declarat et probat Barr. in.l. iurisgentium.§. quinimo. in pe. col. ff. de pac. ¶ Quarto no. ex hoc tex. c iungendo prin. cum versi. sed qm̄. hic probari melius quam alibi,
9 q̄d †conuentio nuda facta in iudicio, non vestitur colore iudicij: ita vt actionem producat: et ad hoc ponderat istum tex. Bal. in.l. tale pactū.§. qui prouocauit. in repetitione in.vij. et melius. in.xj. col. ff. de pac. Ludo. ro. in.l.j. in prin. ff. de ver. ob. dicit q̄d iste text. nihil probat, q̄d licet in prin. tex. fuerit loquut⁹ de transactione facta apud acta: tamen in ver. sed qm̄. mutat causaz: ptz ex aduersa-
c tiua[c] sed: que denotat diuersitatem in iure et in facto. glos. in.l. sed et si.l. in prin. ff. de peti. here. late Bart. in.l. hoc amplius.§. de his aūt. ff. de dam. infec. si ergo debet denotare diuersitatem in facto, ergo est necesse dicere q̄d in ver. sed qm̄. mutet causam. ista rñsio nihil valet: q: nec istud esset diuersificare factū, cuz.§. in prin. text. loquutus sit siue trāsactio fieret in iudicio siue extra. preterea diuersum est factum, et diuersum ius: q: in prin. ponitur de validitate transactionis. in ver. sed qm̄. postea ponitur de effectu. ¶ Ego puto posse aliter responderi: nam in prin. dubitat̄ qñ transactio erat facta extra iudicium, et sine scriptura, an valeret: deciditur q̄ sic. in ver. sed qm̄. dubitatur posito q̄d valeat, an habebit effectuz. et isto modo tex. loquitur de eadem transactione, facta extra iudi-
10 cium sine scriptura: et hoc modo nihil probat. ¶ †Quinto not. in ver. rerum vendicatione pendente: q̄d actor transigendo non per hoc perdit dominium rei super qua transegit: et sic diuisio rei facta ex causa transactionis, non operatur trāslationem dominij. ¶ In cōtrarium videtur facere regula.l. qua ratione.§. interdū. ff. de acqui. re. do. et.§. interdum. insti. de re. diuisio. et.l. quedaz mulier. ff. de rei vendi. vbi diuisio, rei titulo precedēte, operatur trāsla

a ¶ Confessio facta. Adde Abba. in.c. olim. de rescrip. Abb. Ant. de bu. et Jo. d imo. in.c. at si clerici. de iud.

b ¶ Trāsact. adde Bal. i rub. C. d re. pmu. glos. et doc. i.l. si in tra. ff. d pac.

c ¶ Ex aduersatiua sed: adde doc. in l.ij. in.§. sz et si agāt. ff. de iudi. Bart. i l. patris et filij. ff. de vul. et pu. Jo. an. c. p tuas. de arb. Raph. cu. ɔ̄sil. cxiij. incip. statutum q̄d nec in testamentis in.j. col.

tionem dominij,sicut si interuenisset traditio.¶Sed rñde quod
illa regula pcedit qñ diuisio fit ex titulo tendente ad trãslationez
dominij:sed hic transactio solum tendit ad imponendum finem
liti.non autem ad transferendũ aliquod dñium:ergo diuisio rei
ex causa trãsactionis non operatur trãslationem dominij:vt hic:
z.l.si pro fundo.vbi dicetur.j.eo.¶Et per istos tex.infert glo.no.
in.l.pe.C.de vsuca.pro emp.qd similiter non prestat causam vsu-
capiendi,qñ transigens qui dimittit non esset dominus.facit' re-
11 gula.l.clauibus.ff.de cõtrahẽ.emp.¶†Scdo no.hic esse text.not.
qd si lite inchoata fiat transactio,talis transactio non tollit instã-
tiam:ptz:qz actor potest redire ad eandem actionem z causaz.de
quo dubitauit Bart.in.l.si diuersa.in fin.vbi dixi.s.eo.¶Septi-
mo no.ex fi.tex.Sali.Fulgo.z/do.Alex.qd reus qui fuit in mora
adimplendi id qd promisit in trãsactione,si conueniatur prima
actione potest moram purgare:z sic satisfacere vsqz ad sententiã.
¶Nec obst.si dicatur qd purgatio more non admittitur nisi vsqz
ad litem conte.z non vltra.l.si insulam.ff.de ver.ob.qz est verum
quando mora committitur ante litem conte.hic autem fuit com-
missa post,nimirum si admittitur purgatio vsqz sententiam:de
quo dixi in.l.si pacto quo penam.s.de pac.vel potes subtilius re-
spondere fm Bal.hic in vlti.col.quod proprie hic non agitur de
purgatione more:qz cum actor nõ perfecte impleuerit:vt habes
hic in glo.reus nõ põt dici in mora:vnde hic non agitur proprie
de purgatione more:sed potius de facultate quã hz reus obser-
uandi transactionẽ,vt iudiciũ de nouo reintegratũ euitet.¶Ca-
pio glo.magnã in ver.pacto.quã magistraliter diuide in septem
partes.in prima remouet vnũ cõtrariũ,inquãtũ dicit in hoc text.
12 qd†si transactio sit facta pacto nudo,z nõ seruet,actor agere non
põt ex transactione,z tñ reus agere põt:iuribus allegatis in glo.
que fatetur contrarium.in scda que est ibi:sed quare. glo.querit
de rõne diuersitatis:quare reus possit agere ex transactione fa-
cta nudo pacto,actor nõ:z assignat duas rõnes,et tenet vltimam
prima reprobata.In tertia q̃ est ibi,dic ergo.retenta vltima rõne
gl.format vnã qõnẽ.In quarta que est ibi:itẽ quid si caueam.gl.
format aliam qõnem circa illã vltimam rõnem.In quinta que est
ibi:nec ob.glo.remouet aliud contrarium/qd cõtrariũ potest for-
mari alio de duobus modis:vno mõ directe contra text.alio mo-
do z melius contra scdam rõnẽ qua gl.tenuit.s.in.ij.pte.In sexta
que est ibi:item no.glos.per viã no.remouet duo cõria dãdo duas
solutiones que nihil valent.In septima z vltima que est ibi : item
13 que est differentia.glo.format qõnem.¶†Ad euidentiam eoruz
que dicuntur in glos.vt per doct.habes aduertere qd cautio iter-
ponitur alio de tribus modis.¶Aliqñ ad istum finem z effectũ,
vt actio que nunq̃ est nata,nec nasci poterat,mediante cautione
nascatur : eo qz talis cautio hz vim purificate conditionis : vt est
qñ aliquis instituit heres sub cõditione negatiua,si nunq̃ ascen-
derit capitolium,vel sit legatum sub simili conditione negatiua:
certe talis cõditio nunq̃ põt in vita impleri,z non impleta cõdi-
tione nunq̃ põt peti nec agi.l.cedere diem.ff.de ver.sig.certe mu-
tius adinuenit cautionem,vt promittatur de nunq̃ ascendendo,
z si in futurum vnq̃ contrafiet de restituendo hereditatem vel le-
gatum cum oibus fructibus.talis cautio facit vt actio nascatur,
z agi possit,vbi alias actio nunq̃ nata fuisset.l.mutiane.z.l.titio
fundus.ff.de cõdi.z demon.z.l.cũ filius.§.qui mutianã.ff.de leg.
ij.¶Quedam est cautio modalis,que interponitur qñ aliqd reli
ctum est sub mõ,qui nõ põt perfecte impleri in vita legatarij:ad
fines vt tollatur exceptio:puta si testator legauerit vxori vt nũq̃
discedat a liberis,vel vt perpetuo cũ filijs moretur:iste mod9 nũq̃
perfecte erit impletus in vita mulieris: vnde si peteret legatum,
obstaret excep.ideo adinuenta est cautio/per quã solenniter pro-
mittit de nunq̃ recedẽdo a liberis:z ista cautio hz vim implemẽ-
ti,vt ea prestita tollatur exceptio:de ista cautione modali loquit
tex.in.l.quibus diebus.§.termilius.z ibi late Bart.ff.de condi.et
demon.z tex.in.l.si tibi pure.ff.de leg.ij.z tex.scdm vnum intelle-
ctum in.l.insulam.§.fi.ff.loca.¶Quedã z tertio est cautio:que in
terponitur ad finem z effectũ vt si alicui per testatorẽ sit relictum
sub cõditione:vel in diem.vel in cõtractibus sit promissum in diẽ
vel sub conditione.reddatur cautus qd eueniente conditione vel
die sibi satisfiet de legato vel debito:nam posset euenire quod pẽ-
dente cõditione vel die,heres dilapidaret oia bona:ideo potest co
gi officio iudicis ad instantiam legatarij, quod solẽniter caueat:
quod si euenerit conditio vel dies legati,quod legatum plene ad-
implebit.de ista cautione loquitur titulus.ff.z.C. vt leg.no. caue.
z ista aliqñ prestatur in cõtractibus,si superueniat noua cã suspi
cionis:z sic intelligit.l.in oibus.ff.de iudi.l.si creditores. in. fin. ff.
de priuile.credi.vbi declarat.Bar.z in.l.inter omnes.ff.qui satis.
cog.z in.l.ij.in prin.vbi plene moderni.ff.sol.ma.Pau. de cast. et
14 do.Alex.¶†Istis sic premissis redeo.ad gl.z in prima parte dic
dum ista glo.facit differentiã inter actorẽ,cui ex trãsactione facta
nudo pacto nõ cõpetit actio cõtra reum.sed bene reo ad repetẽ-
duz ex pacto nudo trãsactionis oritur actio.s. cõdictio ob cãm.vt
iuribus in glo.allegatis.glo.nõ bene dicit:qz cõditio ob causam,
non cõpetit ex pacto nudo trãsactionis: qd dupliciter ptz:qz da-
tur ad resolutionẽ transactionis:ergo nõ cõpetit ex pacto nudo
transactionis qd destruit.§.is quoqz.ver.sz hec species.insti.qui.
mo.re contrahi.ob.scdo qz condictio ob cãz oritur ex quasi cõtra-
ctu.§.item is.insti.de obli.que ex quasi contrac. z sic oritur extra
id qd agitur in.l.si is.§.qui libero homini.in fi.ff. commoda. ergo
non oritur ex ipso pacto:z sic quemadmodũ actori ex pacto nudo
transactionis non oritur actio:ita nec ex parte rei ex ipso pacto
nudo transactionis oritur aliqua actio:sed bene extra id qd agit
competit reo cõdictio ob causaz ad repetendum id qd dedit.qd re
medium non congruit actori,qui potest ad primam actionẽ redi-
re:vt dicit tex.hinc est/qd si prima actio fuisset sublata ipso iure
per acceptilationem interpositam in transactione,z reus nõ ob-
seruaret transactionẽ,etiã ipsi actori competeret cõdictio ob cau
sam cõtra reum,vt se reponat in prima actione.l.si quis accepto.
ff.de condi.ob causam.illud qd ego tenui cõ glos.tenet etiã glos.fi.
cõtra,circa fi.¶In secunda parte glo.tene secundam rõnem pri
mã reproba melius per Bart.quã per gl.hic.¶In.iij.parte gl.di
stingue sub qua forma facta sit trãsactio.vt hic p Bar.¶In.iiij.
pte glo.ibi.item quid si caueam.intelligendo glos.scdm.l.iiij. quã
15 allegat que loquit in cautione mutiana:†habes qd cautio mu-
tiana hz locũ in cõtractibus,et obtinet vim implemẽti.Istã opi.
late defendit Guil.de cu.i.l.dedi.el.j.i prin.ff.de cõdi.ob cãz.alibi
glo.vbiqz tenet cõtrariũ:z in cõtrariũ est cõis snĩa doc.cõtrarium
tenet gl.in.l.j.z ibi Sali.do.Alex.s.de pac.gl.in.d.l.dedi.in prin.
vbi late Albe.z Ludo.ro.z glo.in.l.ita stipulatus.ff.de ver obli.
z glo.in.l.mutiane.vbi late Bar.z doc.ff.de cõdi.z demõ.¶Pro
ista opi.facit lex melior de iure in.§.si qs ita stipulet.insti. de ver.
ob.quẽ tex.allegat Fulg.hic:z Raph.cu.in.d.l.mutiane.et eũ sibi
ascribit Lud.ro.in.d.l.dedi.in prin.z reputat ad hoc sigularem
z nõ esse ab alio põderatũ nisi a se z dicit mirari qd antiqui z mo
derni fuerint in tanta dubitatione cũ ibi sit text.apertus de hoc:
tamen rñdet Raph.cu.in.d.l.mutiane.qd ille tex . procedit ante
cautionem prestitã:z hoc modo rñdet Bal.hic in.iij.colũ.ad.l.ita
stipulatus.ff.de ver.ob.¶Tu strictius inducas illũ tex.qd etiam
cautio prestari nõ posset iungẽdo text.in.l.heres meus.§.quãuis.
cũ glo.ff.de cõdi.z demõ.in.d.§.si qs ita stipulet.dicit tex.qd si qs
stipuletur sub cõditione negatiua si in capitoliũ nõ ascẽderit .est
perinde acsi stipulet post mortẽ:sed sic est qd qñ test or legat post
mortẽ legatarij,vel cũ legatarius moriet,non hz locũ cautio mu
16 tiana.tex.est in.d.l.heres meus.§.quãuis.cũ glos. ¶†Tenendo
cõem sniam/querẽda est rõ quare cautio mutiana habeat locum
in vltimis volũtatibus,z nõ in cõtrib9.Lud.ro.in.d.l.dedi.in prin.
dicit cõem esse:qz vltime voluntates sunt magis fauorabiles,quã
sint cõctus:ideo in eis sit plenior interpretatio. c.cũ dilecti. de do-
na.istã rõnẽ sequit.d.Alex.in.l.j. vlt.col.s.de pac.ista rõ p se non
sufficit:cũ regulariter bonũ sit ar.ab vltimis volũtatibus ad cõ-
tractus.l.seruũ filij.§.eũ qui chirographum.z.l.q̃ de legato. ff. de
leg.j.aliã rõnẽ assignat Ray.in.d.l.mutiane.z Ludo.ro.i. d.l. de
di.in prin.qz vltime volũtates nõ possunt stare in suspẽso,sicut cõ-
tractus.l.fi.ff.cõia pdio.ista rõ nihil vz:qz vltime voluntates qñ
fiunt sub conditione,stant in suspenso toto ti.ff.de cõdi.z demon.
igit zc.¶Alia z tertia põt assignari rõ:qz in cõtibus est imputã
dum cõhenti:quare passus est conditionẽ negatiuam apponi:non
sic in vltimis voluntatibus,in quibus nihil est qd possit imputa-
ri legatario vel heredi:ideo.l.succurrit per cautionẽ mutianam:
sed caue:qz in donatione que fit sola voluntate donantis , etiam
nihil põt donatario imputari.¶Quartam z vltimã rõnem val
de fundamentalem assignat illustris subtilitatũ princeps.d.Chri
stofo.de chastel.i.d.l.ita stipulatus.refert z sequit.d.Christofo. in
§.omnis.insti.de ver.ob.nã in vltimis volũtatibus spes conditio
nalis nõ transmittitur ad heredes:sed in cõtibus sic.§.ex cõditio
nali.insti.de ver.ob.ideo in vltimis voluntatibus si non haberet
locũ cautio mutiana,essent inutiles z nulle:cuz nõ trãsmittant ad
heredes:ideo fuit necessaria cautio mutiana: secus est in cõtib9.
¶Confirmo per illud qd tz Bal.in aut.cui relictũ.ad fi. C. de in-
17 dic.vidui.tol.†vbi tz qd qñ in contractu facto sub conditione ne-
gatiua:deduceretur res nõ transitoria ad heredem:puta vsufru
ctus vel alimenta:haberet tunc locum cautio mutiana, etiam in
cõtractibus:quasi tunc militet rõ que in vltimis voluntatibus:
idem tz Bal.i.l.ex his.in fi.C.qñ di.le.ced.in bona lec. qz impresi
se sunt defectiue ibi.¶Ista rõ est subtilis et colorata z alis mihi
placuit:nunc puto qd nõ sit bona:z sicut ratio est subtilis:ita eam
subtiliter impugno:nam cautio mutiana habet locuz non solũ in
institutionibus factis sub conditione negatiua:sed etiã in legatis:
ita dicit tex.in.d.l.mutiane.vñ in institutionibus factis sub cõdi-
tione negatiua,fateor qd essent nulle:nisi prestaret cautio mutia-
18 na:eo qz nõ implent nisi in vltimo vite spiritu:†z i vltimo vite spi
ritu non

ritu nõ potest adiri hereditas.glo.est singu.in.l.fi.z ibi Bar.ff.qñ di.le.ce.z hereditas nõ adita nõ trãsmittit.l.vnica.§.in nouissimo.C.de cadu.tol.nõ sic est in legatis relictis sub cõditione negatiua: quia cũ talis cõditio purificet in vltimo vite spiritu legatarij:z sic in eius vita,legatũ bene trãsmittit ad heredes.l.fi.ff.de cõdi.insti. hmõi.§.si titio.ff.de leg.j.ecce qualiter legatũ valet,z transmittit ad heredes:z tñ in eo hz locũ cautio mutiana,ad hoc vt legatum
19 statim possit peti:ergo pdicta ratio nõ est bona.¶†Not.tamẽ q cautio mutiana locum hz in donatione causa mortis.tex.est in.§. que vero nunc sequit.in aut.de nup.quẽ reputat singularẽ Lud. in singularib⁹ suis:idẽ tenet Bal.per illũ tex.in aut.cui relictũ.in viij.not.C.de indi.vidu.tol.¶Stat ergo q glo.hic male dicit,et cõiter reprobat:nisi eam salues qñ cautio mutiana interponeret in trãsactione:z sic in cõtibus de volũtate aduersarij:sicut aliud pro alio volẽte aduersario solui potest.l.si rem.in.j.§.omnis.ff.de pig.act.ita saluat Bar.istam glo.in.d.l.mutiane.in.ij.col.Sal.et Moder.hic:z Pau.de ca.in.l.si pro fundo.j.eo.sed Barto.hic in iij.col.subtili⁹ reprobat glo.q: dato etiã q cautio mutiana haberet locum in cõtibus,tñ adhuc ista glo.male diceret:q: adhuc in trãsactione nõ posset habere locũ:q: trãsactiones fiunt sub mo-
20 do:† cautio mutiana hz locũ nõ in modo sed in cõditionibus negatiuis:tu aduerte/q imo transactio sicut z alij cõtractus innominati,nedũ põt fieri sub modo,imo sub cõditione.tex.est.in.l.si super possessione.z ibi ad hoc not.Bal.s.eo.glo.in.l.si intra.ff.de pac.do.in.l.si quis cũ debitore.reprobata glo.ibi.ff.de iureiuran.z Bar.met.hic in vlti.colũ.¶Salua subtiliter Bar.q nõ ignorauit trãsactiones posse fieri etiã sub cõditione:vt ipsemet Bar.in vlti.col.declarat:sed voluit dicere q in hac.l.nõ apparet an trãsactio fuerit facta sub modo vel cõditione:z in dubio dz psumi facta sub modo:vt est doctrina not.Bar.in.l.cũ mota.in.j.col.vbi dixi.s.eo.z ita regulariter fiũt:ergo cautio mutiana in hac.l.locũ habere nõ posset.¶Item aduerte dum Bar.dicit q cautio mu-
a tiana hz locũ in cõditionibus^a negatiuis,innuit q in cõditionib⁹ affirmatiuis locũ habere nõ possit.Sed cõtrũ tenet ipsemet Bar. in.d.l.mutiane.in.ij.col.z ibi Jmo.z Raph.cu.per tex.not.in.l.titio fundua.ff.de cõdi.z demon.sed ille tex.nihil pbat:nam ibi erat duplex cõditio,vna in persona primi negatiua,alia in persona secundi affirmatiua:vnde ibi cautio mutiana interponitur.pter primã conditionẽ negatiuã,nõ autem pter secũdã affirmatiuã: cui nõ cõuenit.¶Teneo tñ q cautio mutiana etiã locũ habet in cõditionibus affirmatiuis,que possunt impleri in vita,z habent annexã notitiã,puta lego tibi centũ si cũ heredibus meis steteris: nam hz effectum negatiue,si nõ recesseris:per tex.in.l.pater seue-
21 rinam.§.socrus.a cõrio sensu.ff.de condi.z demon.¶†Successiue dubitat Bar.cum transactiones cõiter fiant sub modo,an saltẽ habeat locũ cautio modalis:que qualis sit.s.declaraui.z distingue vt hic per eum.pondera qd Bar.vult q.l.insulã.§.j.ff.loca. non habeat locũ nisi in cõtibus bonefidei:idem tenet Bart.in.l. naturalis.§.q si faciam.ff.de prescrip.ver.¶Contrarium q imo cautio modalis:habet locũ etiam in cõtibus stricti iuris:z consequenter.d.l.insulã.§.fi.tenet ipsemet Barto.z melius in.l.quib⁹ diebus.§.termilius.in.v.col.ff.de condi.z demon.z istam contrarietatẽ Bar.prepõderat Jmo.in.d.l.mutiane.in princi.¶Item aduerte:inquantũ cõcludit Bar.q cautio modalis haberet locũ in trãsactione si esset interposita super cõtractu bone fidei:secus si super cõtractu stricti iuris.Bal.vero tenet indistincte q cautio interponi possit qñ transactio aliter perfecte impleri nõ põt/per l.statuliber rationẽ.ff.de statulibe.Tene indistincte contra Bar. z Bal.q in transactione,z in alijs cõtibus innominatis,nunq cautio modalis potest interponi:patet:quia interponit qñ nata est actio:sed solũ obstat exceptio:vt.s.declaraui:sed in trãsactione non est nata actio,nisi secuto implemẽto.l.ex placito.C.de re. permu.ergo ibi non cadit fm oẽs Moder.hic.z Jmo.in.d.l.mutiane.z dicit Pau.de cast.hic q ista opi.cõtra Bar.est vera.sicut deus est deus.¶Sum in hac parte glo.ibi:nec obst.q si stipulor. istã oppo.forma meli⁹,vt vadat contra ea que superius dicit glo. cõtra tex.nam superius glo.formauit:z ideo in hac.l.non potest actor agere/eo quia perfecte nõ potest implere.Cõtra/q: si stipulatus est,põt agere:vt hic.z.l.cũ pponas.ij.s.de pac.z tñ qñ perfecte non implet,non deberet posse agere:saltem in effectu:quia obstat exceptio quãuis sit cõtractus nominatus.l.iulianus.§.offerri.ff.de actio.emp.glo.respondet vno modo:aliter respondent Bar.z doc.¶Tu aũt dic clare/q differentia est inter cõtractus innominatos,ex qbus nõ potest agi qñ perfecte nõ implet,dato q impleuerit eo modo quo potest:z inter cõtractus nominatos qui ipso iure absq aliquo implemento producunt:vt est tex.melio:de iure in.l.iurisgentium.in prin.ff.de pact.si agens nullo modo impleret,obstaret exceptio.d.l.iulianus.§.offerri.sed quando implet eo modo quo potest,ex stipulatione vel ex ipso contractu noiato agit mero iure,z in effectu:quia nulla obstat exceptio.tex. est hic:z in.l.cum proponas.ij.s.de pac.per que limita text.in.d. l.iulianus.§.offerri.z est ratio diuersitatis:quia in cõtractib⁹ innominatis agit de actione producenda.sed in cõtractibus noiatis agitur de actione mero iure nata defendẽda:nec ob.exceptio:vñ facilius defenditur id qd est in esse productum,quã aliquid de nouo producat.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.capi.
22 queadmodum.de iureiur.tolle simile.†nã oblatio in cõtractibus noiatis habet vim perfecti implemẽti,vt possit agi.z nõ ob.exceptio:secus est in contractibus innominatis.glo.est no.in.l.iurisgentium.in prin.in gloss.magna.in ver.facias.ff.de pac.z ad predicta vltra doc.hic:adde Cy.z Moder.in.l.j.s.de pact.¶In sexta parte gloss.ibi:item not.responde melius ad.l.cũ mota.s.e.qd ideo ibi agitur ex transactione facta pacto nudo:quia ibi perfecte fuit impleta,ex renuntiatione querele z morte matris:que ambo impediũt instaurationẽ:vt ibi declaraui.¶Sum in vltima par
23 te glo.ibi:item que est differẽtia.vbi querit glos.†que differentia sit inter cõtractũ innominatum,z transactionem:intellige de contractu innominato facio vt des,habendo respectũ ad casum huius.l.glo.leuiter respondet quod in contractu innominato facio vt des:factum põt perfecte impleri:z postq fuerit perfecte impletum,amplius reuocari non potest:sed in transactione de qua loquitur ista.l.factum non poterat perfecte impleri:ista differentia procederet restringendo se ad casum huius.l.sed si questio generaliter formetur,differentia glo.non est bona.¶Dic ergo veram differentiam fm Fulg.hic:quia transactio nunq potest fieri nisi super re dubia.l.j.ff.eo.sed contractus innominati possunt fieri, vbi nulla penitus est lis.¶Capio glo.in ver.pendente.quam diuido in tres.In prima declarat tex.vno modo.¶In secũda que est ibi.vel dic pendet.declarat tex.alio modo.In tertia ibi:sed ar. contra.gl.opp.nõ cõtra text.sed cõtra declarationẽ secundam proxime factã,in qua dixerat qd p diuisionẽ factã ex causa trãsactionis,non desinit esse dñs cõtra.d.l.iij.§.sed z si is.ff.ad.l.falci.vbi fm glo.videt esse tex.quãuis vere tex.clare non dicat q dimissio aliquarum rerum legatarum facta heredi,ex causa transactionis, importat translationem dominij.text.tñ ibi non ita clare decidit: z quando sic decideret:rñde vt p Bar.hic in fi.¶Capio glo.fi.in ver.vigere.quã diuide in quatuor partes.In prima remouet tacitum contrarium,declarando tex.In scda que est ibi:sed vsque quo format questionẽ.de qua dicit in.l.si maior annis.j.eo.In tertia que est ibi:itẽ opponitur.glo.opponit a partibus sufficienter enumeratis:z bene respondet,tenendo vltimam partẽ responsionis:q qñ competit condi.ob causam,non competit ex pacto:imo ex delicto extra id qd agit:vt declaraui.s.in glo.magna.in prin. In quarta que est ibi:item qd dicit dari.glo.opponit contra tex. z respõdet per viam fallentie hic:qd ratio fallentie est:quia accusationes intẽtantur ad penam.z sic sunt odiose:ideo si semel fiat transactio,quamuis postea non obseruetur non est licitum redire ad tales accusationes,que odiose sunt.l.si tibi.§.quedam.cum gloss.ff.de pactis.iuncta regula.c.odia.de regu.iur.in.vj.z.l.cum quidam.ff.de lib.z posthumis,z per ista cum laude dei est impositus finis huic.l.

1 ℞ Transactio generalis generaliter obstat,in omni eo qd sup actione proposita includi poterat:non in eo qd includi non poterat:licet transigens per errorem includi putaret.
2 Quietatio generalis non extenditur ad res occultatas.
3 Transactio quantũcũq generalis,non extenditur ad ea de quibus non est cogitatum.
4 Bonum est argu.a transactione ad sententiam.
5 Indefinita equipollet vniuersali.
6 Sententia regulatur secundum probationes.
7 Sententia generalis z etiam transactio generalis,restringũtur ad prosecuta in iudicio:nisi scienter et dolose omisisset alias species prosequi.

Sub pretextu specierum.Ista est scabrosa.l.presertim in ver.error aut.Et dicit Pau.de ca.qd ista.l.z similes habent materiam periculosam,que licet quotidiana sit/pauci tñ habẽt illã pre manibus.z in prima pte.l.pone casum: scdz ea que vidim⁹ in.l.age.s.e.fm Pau.de ca.hic/in actione generali velvniuersali,puta in actione tutelle vel cure,quã gñaliter qs intẽtauit: cõtra eũ q fuit tutor vel curator suus,z petijt gñaliter reddi vniuersalẽ rõnẽ,de oibus gestis z administratis:z cõsignari reliqua q penes se hz/postea aliquo dato fuit facta trãsactio gñalis,z ille fuit gñaliter celebratus,postea reperit penes illũ quondã tutorẽ vel curatorẽ,certa res vel certa spẽs,q in veritate erat patris ipsius quondã pupilli,an ista transactio generalis obstet in ista re vel in ista specie postea reperta:rñdet imperator qd sic:quia ex quo petitio fuit gñalis:z transactio gñalis:transactio generalis in omnibus pjudicat,etiam in his quorum notitia postea deuenit:ideo precauendum est multum a similibus transactionibus/

a ¶In cõditionib⁹ negatiuis.Adde Bald.in auten.cui relictum.in.iij.col.C.de indic.vid.tol.

generalibus:facit tex.in.l.fi.in fi.C.de do.promis.⁊ ibi not.Ange.
imputandum enim est actori,qui transactionē ita generalē fecit.
1 ¶†Transactio gn̄alis,generalr̄ obstat,in om̄i eo qd super actio-
ne proposita includi poterat:nō in eo qd includi nō poterat:licet
transigēs per errorem includi putaret.h.d.Et diuiditur in duas
partes:prout duo ponunt dicta.secunda est in versi.error.vbi ne-
cessario habes intelligere tex.qd ponatur exceptio a regula,ad
hoc vt aduersatiua denotet diuersitatē in facto ⁊ in iure:prout fa
cere dz.glo.in.l.sed ⁊ si lege.in princi.ff.de peti.here.Bar.in.l.hoc
amplius.§.de his aūt.ff.de dam.infec.¶No.j.regulam/ꝙ trans-
actio generaliter facta nō rescinditur pretextu specierum postea
repertarum:sicut nec rescinditur pretextu instrumēti de nouo re-
perti.l.sub pretextu.prima.s.eo.Et ratio huius.l.est:quia impu-
tandum est actori,qui sermone nimis effuso generalē trāsactionē
fecit.l.fi.in fi.C.de do.promis.⁊ dicam in.l.si de certa.j.eo.ex hoc
apparet ꝙ ista.l.dz intelligi,qn̄ petitio fuit generalis,⁊ similiter
transactio gn̄alis:vt dicit glo.j.in prin.si aūt petitio fuisset specia
lis:tunc trāsactio licet generalis,nō p̄iudicaret nisi in illa specie:
⁊ tunc loquit.l.si de certa.j.eo.vbi aūt prosecutio litis fuisset spe-
cialis,super certa specie administrationis tm̄:tunc loquit.l.age.
s.eo.sic cōcorda istas.ll.in ista materia/quam Pau.de cast.dicit
esse quotidianā sed periculosaz:pauci pre manibus fm eū habēt,
istas.ll.¶Pro intellectu ⁊ practica huius regule,formo qōnem.
Rapha.Ful.dicit habuisse de facto in persona cuiusdā nepotis
sui:auunculus huius nepotis administrauerat tutelā,⁊ successi-
ue curam istius nepotis,quibus finitis/iste nepos egit cū auun-
culo,petens reddi generalem rationem de omnibus administra-
tis,tam ratione tutele ꝙ̄ cure:pendente lite fecit transactionem
generalem cum eius auunculo hoc modo:quia auunculus dedit
certam quantitatem pecunie,⁊ nepos eum generaliter liberauit/
quibus factis accedit,ꝙ vxor huius auūculi veniens ad ecclesiā,
habebat quedā iocalia:pleriqz dixerunt huic nepoti,ꝙ ista ioca-
lia erant matris sue,⁊ ea portauit in dotem vel supra dotem,⁊ qd
peruenerūt ad manus auunculi occasione tutele:vnde iste nepos
intendens ea vēdicare:non obst.transactione generali:petijt con-
silium a Raph.Fulg.qui sibi cōsuluit qd petere non poterat per
hanc.l.ipse tamen aspernatus consiliū Fulg.petijt in iudicio/et
lata est snīa ꝯtra eum per istā.l.ita residet Fulg.⁊ alij non tangūt.
¶Ego puto oppositū/⁊ sic male fuisse iudicatum.primo per tex.
2 in.l.tres fratres.ff.de pactis.allegata in glo.†vbi quietatio gene-
ralis non extenditur ad res occultatas dolo:prout presumitur
in istis mobilibus preciosis,que semper occultauit:nec eius vxor
vnꝙ̄ portauit,nisi post factā trāsactionē:⁊ isto casu fallit regula
huius tex.vt hic in glo.j.¶Scdo moueor:qr in gn̄ali trāsactione
vel gn̄ali liberatione nō veniūt ea que possunt vēdicari rōne dn̄ij:
ratio vt hic dicit glo.fi.qr trāsactio gn̄alis fit ab obligationibus
personalib⁹,cōtractis occasione administrationis tutele vel cure:
ergo nō extēdit ad actiones reales.⁊ de hoc est tex.in.l.aureli⁹.§.
meuia.⁊ ibi no.Bar.ff.de libe.leg.Bar.in.l.nō solū.in.ij.§.fi.eo.ti.
Bal.in.l.pactū.in.xij.q.C.de colla.Ang.in.cōsi.cxciiij.qd incipit:
brunellus notari⁹.do.Alex.in cōsi.xlvj.qd incip.visis ⁊ accurate
cōsideratis.in.iij.col.lib.j.⁊ in cōsi.cccxiiij.quod incip.circa primū
dubiū presuppono.in.ij.volu.ij.⁊.iij.col.⁊ illum tex.in.d.§.meuia.
reputat ad hoc singularē Bal.in.l.cum necessitatē.C.de fideicō.
¶Tertio confirmo:⁊ est idem in effectu cum precedēti:quia ge-
neralis remissio vel transactio,facta super tutela:licet liberet quē
a dolo vel culpa:nō tn̄ liberat quin restituere teneatur rem apud
se constitutā.l.si ei cui.ff.de libe.lega.fm Bar.in.l.si vnus.§.illud.
3 ⁊ in.l.tres fratres.ff.de pact.⁊ Bal.hic.¶†Contra principalem
regulam huius tex.opponit Bar.ꝙ transactio quantūcunqz ge-
neralis/nō extēditur ad ea de quibus nō est cogitatū/⁊ respōdet:
vt hic per eum.¶Adde ꝙ idē est in iuramēto/ꝙ etiā nō extendit
nisi ad ea de quibus partes cogitarunt,⁊ nō ad alia.tex.est in.c.
veniēs.⁊ ibi glo.cū simi.de iureiuran.quāuis iuramentū habeat
mirabilē effectū:ꝙ vbi als reqrit specialis cōsensus,⁊ non sufficit
generalis,si aliquis generaliter consentiat/⁊ iuret,iuramentū hz
vim expressi ⁊ specialis cōsensus:ita singulariter dicit Bal.in.l.j.
in.ij.q.C.cōmo.⁊ ad solutionē Bar.hic/quando presumatur saltē
generaliter cogitatū,⁊ ex quibus,⁊ quomodo cognoscatur:vide
Bar.no.declarantē in.l.si de certa.in vlti.col.j.eo.quem sequitur
Panor.in.c.j.extra eo.¶Capio glo.primā in versi.sub pretextu.
quā diuide in octo.¶In prima declarat in qbus terminis pro-
cedat regula huius tex.⁊ bene dicit.¶In secunda que est ibi/nisi
dolus.ponit tres fallentias ad tex.⁊ hoc modo remouet tres opi.
¶Prima fallen.est/qn̄ ille species essent dolo occultate.l.tres fra
tres.ff.de pact.⁊ ratio huius fal.est duplex.prima:quia dolus est
crimen seu delictū.glo.in.l.j.⁊ ibi Bar.in fi.no.ff.de fideius.tu.sed
delictū nemini debet prodesse.l.siue hereditaria.in fi.ff.de nego.
gest.l.relegatorū.in fi.ff.de interdic.⁊ relega.l.itaqz fullo.ff.de fur.
secunda ratio est:quia cum occultans sit in dolo,⁊ generaliter
transigens sit in culpa,faciendo transactionē sic generalem:ergo
dolus debet culpe preponderare.l.item si obstetrix.in princi.ff.ad
l.aquil.¶Secūda fallentia est/quando pater generaliter transe-
gisset:talis transactio nō preiudicat in rebus que sunt filiorū.l.de
re filiorum.ff.eo.¶Tertia fallentia est/in vltimis voluntatibus,
in quibus speciale est vt transigi non possit,nisi inspectis ⁊ cogni-
tis verbis testamēti:als transactio non valet.l.de his.⁊.l.non est
ferēdus.ff.eo.¶In tertia que est ibi:sed ꝯtrium glo.opponit et se
remittit:dic ꝙ ibi ꝓsecutio fuit specialis:vt ibi dixi.¶In quarta
que est ibi:item contra.j.de iudi.glo.opponit contra tex.⁊ dupli-
citer soluit:sed dicit ꝙ prima solu.nō placet/⁊ quāuis vltra non
declaret:ratio est:qr si in.d.l.ij.petitio fuisset specialis,certe snīa
generalis nō preiudicaret etiā mero iure,nisi in specialiter petitis:
cum iudex nō possit cōdemnare in plus ꝙ̄ sit petitū.§.si minus.
cum glo.fm cōem intellectū.insti.de actio.ita dicit glo.in.d.l.ij.in
effectu.Glo.ergo tenet secūdā solu.faciēdo differētiā inter snīam
4 ⁊ transactionē:⁊ assignat rōnē diuersitatis:vt habes in ea.†Ista
secūda nō valet/cū bonū sit.arg.a trāsactione ad snīaz:⁊ ecōtra.l.
nō minorē.ff.eo.⁊ tn̄ stante fundamēto glo.nunꝙ̄ procedet argu.
Vera ergo solu.fm doc.est/ꝙ in.d.l.ij.petitio bene fuit generalis,
tn̄ actor nō est ꝓsecutus nisi vnā speciē,merito snīa quāuis gene-
ralis,nō p̄iudicat in effectu,nisi in specie ꝓsecuta,an idē sit in trās-
actione est pulchrū dubiū/statim.j.dicā.¶In quinta que est ibi:
item ⁊ qn̄ est petitio.glo.remouet aliud ꝯtrium:⁊ dum dicit ꝙ nō
placet/dic ꝑ rōnem quā assignaui in parte p̄cedēti.¶In sexta q̄
est ibi:itez huic ꝯtra.glo.opponit ꝯ tex.⁊ tripliciter soluit.prima
5 solutio non valet:†qr indefinita equipollet vniuersali.c.solite.de
maio.⁊ obe.l.si plures.ff.de leg.iij.l.si plurib⁹.⁊ ibi late Bar.ff.de
leg.ij.glo.in.c.vt circa.de elec.in.vj.tene secundā solutionē q̄ vera
est.¶In septima q̄ est ibi ⁊ qd hic dixi glo.extēdit hūc tex.¶In
octaua ⁊ vltima que est ibi:item quere hic.glo.format qōnem,de
qua se remittit.s.an in generali trāsactione vel liberatione cōpre-
hendat ⁊c.¶Redeo ad quartā partē in qua dixi fm docto.ꝙ qn̄
actor generaliter petijt in libello,sed postea nō est ꝓsecutus nisi
vnā speciē,ꝙ snīa generalis in effectu nō preiudicat:nisi quātū ad
illā speciē prosecutā:pulchrū est videre an idem sit in trāsactione.
glo.sentit ꝙ non:⁊ expresse sequunt Bal.Sali.Fulg.⁊ do.Alex.
hic.Sali.in.l.age.post glo.s.eod.do.Anto.de but.in.c.j.in.iij.col.
extra eo.⁊ ibi Joā.de imo.dicit ꝙ ista opi.est de iure defensabilis,
qd aliud sit in trāsactione generali:que non restringit ad speciem
prosecutā:imo imputandū est parti q̄ sic gn̄aliter transegit:aliud
6 est in snīa:†qr snīa regulat fm ꝓbationes.l.de qua re.ff.de iudi.et
iudex p̄sumit iudicasse fm ꝓbationes sibi factas.l.ij.ver.qd nō ar-
bitramur.C.de offi.ciuili.iudi.ideo per acta probatoria declarat
snīa.l.pe.cum glo.C.de sen.que sine cer.quanti.¶Tene contrariū
qd idem sit in transactione qd in snīa:vt restringat ad speciē pro-
secutam tantū.primo per equiparationē.l.nō minorem.s.eo.que
nunꝙ̄ ꝓcederet si esset verū fundamentū partis cōtrarie.secundo
per tex.in.l.age.s.eo.⁊ ita limitat regulā huius tex.ita tenēt Pe.
Cy.Ray.Fran.tigri.Bar.Ang.⁊ Pau.de ca.hic.Jac.bu.in.l.si
de certa.j.eo.Ang.in.l.tres fratres.ff.de pac.Panor.in.c.j.in vlti.
col.extra eo.idē tenet Inno.in.c.ꝯquerēte.de offi.or.quē ibi refert
⁊ sequit Imo.in.xij.colū.qui est sibi cōtrarius.¶Capio glo.fi.in
ver.pōt.ista glo.ꝑpter ꝯrietatem que est in ver.error.⁊ principiū.l.
ponit duos principales intellect⁹.⁊ primū subdiuidit in tres:⁊ qr
ille ver.error.est valde scabrosus:⁊ gl.inordinate ꝓcedit.¶Ideo
pro intellectu glo.⁊ tex.aduerte:ꝙ glo.ponit duos intellect⁹ prin
cipales/qui sunt de directo ꝯrij.Primus p̄supponit trāsactionē
nō obstare,in re in qua est erratū:⁊ hoc modo in ver.error.ponit
fallētia ad regulā primā.tex.Ali⁹ intellect⁹ p̄supponit totū ꝯ.s.
transactionē generalē nocere,etiā in eo in quo est erratū.¶Pri-
mus principalis intellectus est/ꝙ ver.error.intelligit in actore:et
tunc verba tex.in fi.ibi:nihil potest nocere.debēt intelligi scz tibi
actori transigēti.¶Iste primus intellectus variat altero de tri-
bus modis.Primis duob⁹ intelligit/qn̄ error fuit in possessione:
⁊ tunc oportet in cōstructione nimiū transportare literā hoc mo-
do:error autem rei cōstitute apud alium nihil potest nocere circa
proprietatē:⁊ istud facit nimiā violentiā litere.¶Ideo tertio mo
do legit in fi.glo.⁊ ille finis dz iungi cum prima parte:⁊ ita glo.
valde inordinate ꝓcedit:quod iste versi.error.intelligit qn̄ error
actoris trāsigētis fuit circa dominiū rei,vt clare dicit litera:⁊ iste
est verus ⁊ cōis intellectus ad istū intellectū vadit q̄stio glo.ibi:
sed quid si actor sciebat.¶Secūdus principalis intellect⁹ ponit
per glo.ibi:alij dicūt.vbi aduerte:ꝙ ille ver.non est referēdus ad
qōnez glo.p̄cedentē:sed ad tex.qd ver.error.intelligit in re:⁊ xba
dirigant ad reum,ibi nihil potest nocere.s.reo:⁊ tunc in ver.error.
nō ponit fallen.sed extēsio prime regule:istū intellectū dicit Bar.
posse teneri,p̄supponēdo ꝙ nullus dolus in occultando talē rem
ex parte rei processerit:sed errat propter aduersatiuā,que nō ad-
uersaretur in iure/vt dz/⁊ superi⁹ dixi:vnde tene tertiū intellectū
primi.

primi. ¶ Istis sic premissis diuide istam glo. in quinq3. in prima ponit primũ intellectũ in actore errante circa possessionẽ rei, vno modo. in secũda alio mod. ibi: vel econtra. in tertia que est ibi: sed quid si actor sciebat. format qõnem/ q̃ iungi dz vltime parti glo. in quarta que est ibi: alij dicũt. glo. ponit secundũ principalẽ intellectũ. in quinta que est ibi. vel primo. glo. reuertit ad primũ intellectũ: tene ergo ꝓpter aduersatiuã qd tex. loquat in errore actoris errãtis circa dñium, ꝛ nõ circa possessionẽ. ¶ Tu subtilius cõsydera ꝙ tex. fundat se in duob᷒. primo in errore circa dñium rei. secundo q: talis res tpe transactionis errat penes tertiũ extraneũ, extra personas transigentiũ: nam si postea res perueniat ad manus eius cũ quo trãsegit, trãsactio sibi nihil nocet, quin possit talem rem petere: sed certe neutrũ videt necessariũ: nam error nihil facit: q: etiam si sciuisset rem esse suã, ꝛ non errasset/ ꝓcederet iste tex. quia in generali trãsactione nõ includit vẽdicatio rõne dñij: vt dixi in primo no. §. in tex. ꝛ per hoc videt nõ referre/ qd possessio esset penes aliũ: q: etiam si fuisset penes illũ cum quo trãsegit, transactio nihil noceret quo ad actionẽ realem: q: trãsactio super personalibus obligationibus, nihil nocet quo ad realẽ actionẽ: vt dixi in tex. propter hoc aduerte/ ꝙ necesse habes intelligere tex. ꝙ trãsactio taliter fuerit facta, ꝙ etiam predicasset in realibus: et sic etiam in dominio: nisi res fuisset penes alium, vt cuz mysterio presupponit tex. alῑs frustra quereretur de dominio: vnde oportet presupponere fm Bald. ꝙ transactio fuerit generaliter facta in omnibus administratis, ꝛ redditione reliquorũ. l. cum seruus. ff. de condi. ꝛ demon. cũ ergo esset liberatus a restitutione reliquor: ꝛ sic rerũ quas habet penes se/ tolleretur vendicatio, nisi res fuissent penes aliũ: quo casu cum tempore transactionis ipse nõ posset cõueniri rei vendi. quia nõ possidebat, sed alius: ideo trãsactio nihil nocet, sed caue: quia etiam isto modo error dñij nihil facit in tex. ¶ Ultimo pro complemento huius. l. inquantũ. §. tenui in

7 quarta parte prime glo. † ꝙ sñia generalis ꝛ etiã transactio generalis restringitur ad prosecuta in iudicio, limita nisi sciẽter et dolose omisisset alias species prosequi. tex. est not. in. l. de rebus. in fi. ff. de arbi. quem tex. ad hoc reputant singularẽ Bar. ꝛ alij in. l. ij. C. de iudi. ꝛ Bal. in. c. pastoralis. §. quia vero. circa fi. de offi. deleg. ꝛ in. c. exceptionẽ. de excep. Ange. ꝛ Lud. ro. in. l. scire debemus. in prin. ff. de verbo. oblig. idem tenet Bar. in. l. ꝛ an eadẽ. §. actiones. in. iij. col. ff. de excep. rei iudi. Panor. in. c. j. de transac. ꝛ Sali. hic. quasdã alias limitationes ponam in. d. l. ij. C. de iudi.

1 ¶ Non auditur allegans turpitudinem suam.
2 Si iudex tulit sñiam ꝯtra aliquẽ, ꝛ postea sit effectus eius heres, an possit appellare, ꝛ dicere sñiam suam iniquam.
3 Positioni criminose quis respondere non tenetur.
4 Paria delicta mutua compensatione tolluntur.
5 Dolus in ꝯtcibus bone fidei annullat ipso iure cõtractus.
6 Dictio magis: quid importat. et nu. ꝛ. ver. capio glo.

1 Transactiõe finita. † Qui aliquẽ dolo induxit ad transigendũ, nõ potest petere transactionẽ rescindi occasione sui doli: q: turpitudinẽ suã allegaret. h. d. Et ita limitatur regula. l. sub pretextu instrumẽti. §. eo. ¶ Not. ꝙ

a nõ audit allegans turpitudinem[a] suam ad suũ cõmodũ: de quo per. glo. ꝛ cano. in. c. inter dilectos. de dona. glo. in. c. tertio loco. de ꝓsumptio. ꝛ in. c. ex tenore. de cõcessio. pbẽ. late Bar. ꝛ alij in. l. iusiurandũ qd ex cõuentione. §. ꝓcurator. vbi dixi. ff. de iureiur. ponit

2 Sali. hic. † Et vide de iudice qui tulit sñiam ꝯtra aliquẽ, ꝛ postea est effectus eius heres, an possit appellare/ ꝛ dicere sñiam suam iniquã: glo. habes, que de iure ciuili reputat singularis, in. l. j. ff. de excep. rei ven. ꝛ tradite: adde tñ ꝙ licet ille qui cõmisit dolũ nõ possit allegare dolũ ꝓpriũ ad infringendũ trãsactionẽ: põt tñ dicere gestũ. l. resistẽte. nõ obst. dolo suo. glo. est not. in. l. a diuo pio. ff. de ritu nup. quẽ ad hoc reputat singularẽ. Bal. in. l. j. C. plus valere qd agi. ꝛ in. l. nõ dubiũ. in. ix. oppo. C. de legi. ꝛ in. l. filius debi

3 toris. C. de reuo. his que in frau. credi. ¶ † Secũdo est tex. ibi: ꝯtra quos preces fundis/ ꝙ confessioni ꝓprie etiã cõtinẽti turpitudinẽ standũ est. ¶ Ultimo no. ex tex. ibi: necnõ criminosum. fm Bar. ꝛ alios hic: qd positioni criminose quis non tenetur respõdere: tñ iste tex. parũ facit: de quo p Bar. in. l. marcellus. in prin. ff. re. amo. ꝛ in. l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiur. ꝛ in. l. ij. §. qd obseruari. C. de iura. calũ. cano. in. c. ij. de confes. ꝛ in confes. ¶ Capio glo. vnicã super verbo magis. quã diuido in duas. In prima remouet simul duo cõtraria. In secũda que est ibi: sic ergo no. colligit ex tex. duo no. ad que allegat multas cõcordantes. ¶ Redeo ad primã par

b tem. ꝛ primũ ꝯtrariũ est: quia dictio magis[b]: posita in tex. est comparatiua: ergo presupponit dolum ex parte vtriusq3: ergo dolus

4 debet cum dolo compensari. l. si duo. ff. de dolo. † nam paria delicta mutua cõpensatione tolluntur. l. viro atq3 vxore. ff. sol. matri. propter hoc contrariũ glo. dicit/ ꝙ dictio magis: stat electiue, non autem comparatiue: sicut dicunt grãmatici in illo exemplo, volo magis esse diues ꝙ pauper: sed glo. inaduertenter loquitur: ꝛ dictio magis, stat comparatiue fz Cy. Bald. ꝛ Sali. hic. ꝛ hoc p ar. proprium gl. qd est ex quo dolus cum dolo cõpẽsatur: et sic vterq3 dolus tollit ergo transactio remanet firma. ¶ Scdm ꝯtrariũ glo. est qd imo non obstante dolo transactio valet, si passus dolũ vult

5 eam valere: gl. fatet ꝛ bene: † vnde no. ex glos. limitationẽ ad regulam q̃ hz qd dolus in ꝯtractibus bone fidei annullat ipso iure cõtractus. l. et elegãter. in prin. ff. de dolo. ꝓcedit qñ passus dolũ vult: nã si: vellet ꝯtractũ valere nõ obstante dolo, valeret ne illud qd est inductũ in fauorẽ retorqueat in odiũ ꝛ dãnum: ꝯtra. l. qd fauore. C. de leg. adde qd idẽ tenet gl. in. d. l. j. et elegãter. i prin. ꝛ gl. in. l. iurisgentiũ. §. ꝓtor ait. super verbo dolo malo. ꝛ Ang. ad hoc no. ff. de pac. Bal. in. l. j. in. iij. col. C. plus valere qd agi. Panor. in. c. dilecti. de emp. ꝛ vendi. cogit tñ declarare an velit stare contractui: an vero velit qd contractus sit nullus: ita magistraliter declarat Bar. in. l. iulian᷒. §. si quis a colludẽte. ff. de actio. emp. ꝛ nõ est alibi fm Bal. in. l. dolum. C. de peri. ꝛ cõmo. rei ven. no. Barto. in. l. si quos. C. de decu. lib. x. Bald. in. l. j. in. ij. colum. C. plus valere qd

6 agi. † Et de dictione magis: adde Bald. in. l. iubere cauere. ff. de iurisdi. om. iudi.

1 ¶ Uerba generalia transactionis, restringuntur ad rem ꝛ causam de qua litigatur.
2 Clausula generalis sequens, refertur ꝛ restringitur ad rẽ et causam prius specificatam.
3 Refutatio generalis restringitur per specialem satisfactionem.
4 Transactio generalis facta per verba generalia: tamen restringitur ad rem super qua litigabatur: idem in compromisso: et in calculationibus
5 Nemo compellitur facere quietationes vel liberationes gñales.
6 Si debitor soluat mihi partem debiti, et ego creditor faciam generale pactum de non petendo, restringitur quo ad partẽ solutaz.
7 Quando transactio est generalis, ꝛ restringi non põt salua rõne recti sermonis, an valeat vt transactio, vel vt simplex liberatio. et an extendatur ad incognitata. nu. 8.

1 Si de certa re. Ista erit no. l. ꝛ hoc dicit in summa. † Uerba generalia transactionis restringuntur ad rem ꝛ causam de qua litigabatur. h. d. Et pone casuz in hac. l. secundũ Pau. de ca. hic quando aliquis erat debitor meus ex diuersis causis: puta ex causa mutui in certa quantitate: ex causa depositi in certis rebus: ex causa legati in alijs: pone egi ex causa mutui, petendo quantitatem quam dico sibi mutuasse, quam dico fuisse de centum ducatis: transegi secũ p sexaginta. ꝛ in ista transactione apposui verba generalia promittens nihil amplius petere: postea vero volo petere aliud debitũ ex alia causa, ipse excipit de generali transactione, in qua ꝓmisi nihil amplius petere ab eo: queritur an ista verba generalia generaliter intelligant, qd nihil possim petere rõne alicuius debiti: an vero restringant ad cãm mutui specialiter intẽtatã. Imperator rñdet, et hoc scdo mõ restringet, qd nihil possim petere. verũ est. s. occasiõe illius mutui. ¶ Nota ex ista. l. duo. primo vnũ in genere. scdo aliud in spe. ¶ Primo

2 in genere no. regulã † ꝙ clausula generalis sequẽs refert et restringit ad rẽ ꝛ cãm prius specificatã. Adde tex. no. in. l. legator. §. j. ꝛ ibi Bar. ff. de le. ij. facit. l. si ex pluribus. ff. de sol. l. si ita qs ꝓmiserit. §. fi. ff. de ꝟb. obli. late Bar. in. l. qsitũ. §. j. ff. de fun. instru. Et quod clausula generalis posita post quedã specificata ad illa solum restringatur: adde Bal. in. l. pactum. in. xiij. q. C. de collatio. ꝛ limita: vt ibi per eum. Adde etiã text. in. l. quoties. C. fami. her. p quez no. ibi Bald. in. ij. no. qd verba generalia indefinite prolata recipiunt a verbis specialibus intellectũ. Adde etiã ꝙ Bal. in. l. fi. C. de here. vel ac. ven. ibi p istam. l. ꝛ alias p eum allegatas, dicit qd verba generalia debent generaliter intelligi, nisi distinguantur

3 vel limitentur per speciem: vt hic. † Similiter refutatio generalis restringitur per specialem satisfactionem. tex. est in. l. si ex maiore. quẽ Bald. ibi ita summat. C. de excep. Similiter renuntiatio generalis restringitur ad contractum specialẽ sup quo interponitur. l. iubemus. ꝛ ibi ad hoc do. Bal. C. ad velleia. faciunt que dicã. j. in seq. no. intellige semp: vt p Bart. ꝛ alios hic/ quãdo talia verba põt restringi salua ratione recti sermonis: alῑs secus/ vt di

4 cam in seq. no. ¶ † Scdo no. in spe ex hoc text. ꝙ transactio generalis facta p verba generalia: tñ restringitur ad rem sup qua litigabatur. concordantes sunt in glo. Simile est in compromisso. l. si cum dies. §. plenum. ff. de arbi. Simile in computationibus seu calculationibus. l. emptor. §. lucius. scdm verum intellectum. ff. de pac. Sic etiam in pactis. l. si ex pluribus. ff. de solutio. l. fina. §. itez quesitum. ff. de condi. inde. ¶ Limita nisi sint accessoria illius rei puta fructus vel pena. l. ij. in princi. ff. si quis cautio. l. finali in fi. ff. de eo quod cer. lo. fm Barto. in. l. aurelio. §. caius. circa finem. ff. de lib. lega. Sali. et Moder. hic. ¶ Secundo limita nisi sint de appendity̆s. l. si cum tibi. cum glo. fina. ad finem. C. de iudi. quem

a ¶ Allegans turpitudinẽ suã. adde gl. ꝛ doct. in. l. si seruus plurĩũ. in. §. fin. ff. de lega. j. Fallit vbi tractat d pericul o aie vt p gl. i. c. iter dilectos. de dona. ꝛ glo. fi. i. c. cõstitutus. d trãsa. ꝛ i. c. ex tenore. d testi. Et multos casus i qb᷒ audit: vid enumeratos p Feli. in. c. lator. in. l. col. de re iudi.

b ¶ Dictio magis. add l. qties. C. de iudi. l. q: ff. fini. regũ. et in. l. iij. in. §. proinde. de mino.

tex. Bar. ibi dicit nescire alibi: & de isto termino appenditijs, ha-
bes tex. in. l. si quis heres institutus. ff. de acqui. here. quē Pau. de
ca. ibi: post Ang. dicit esse vnicū iuris. Tertio limita si sint cōnexa.
glo. est singu. in. c. accusatus eum vero. in verbo iudicari. de hereti.
in. vj. sm Pau. de ca. & do. Alex. hic. Ang. & Imo. in. l. qui rome. §.
duo fratres. ff. de ver. obli. & de istis cōnexis dixi in. l. j. §. eo. ¶ Cō-
tra istū tex. & predictā regulā opponunt Bar. & docto. hic/ ꝙ imo
verba generalia debent generaliter intelligi, & a ꝓpria significa-
tione nō est recedendū: & vltra doct. facit. l. fi. in fi. C. de do. promis.
& qđ dicit Bal. in. l. pactū. in. xiiij. q. & duab⁹ sequētib⁹. C. de colla.
vbi cōsuluit ne renūtiantes vtātur verbis nimiū generalibus, ne
nimis lato sermone in promptū periculū incidant: vt dicit tex. in
d. l. fi. in fine. preterea imputandum est isti qui verba sic generalia
passus est in transactione apponi: vt dixi in. l. sub pretextu specie-
5 rum. §. eo. ¶ † Et ideo nemo compellit facere quietationes vel li-
berationes generales: quia captiose sunt. l. aquiliana. & ibi Bar.
in vlti. no. ad hoc no. ff. eo. & tex. no. in. l. iij. §. cōtrariū. & ibi Jac. de
are. Oldr. & Bal. ad hoc. no. ff. de cōtrio & vti. acti. tute. Bal. in. d. l.
pactū. in. xvj. q. Sali. in. l. sicut datā. C. de lib. cau. Lu. ro. in cōsi. clx.
qđ inci. premissum laudū. in scđo dubio. vbi reputat tex. in. d. §. cō-
trariū. esse ad hoc singularē. ¶ Propter has difficultates glo. re
putata sing. in. l. emptor. §. lucius. ff. de pact. tenuit ꝙ ista. l. solum
ꝓcedat in trāsactione: ratio est: quia trāsactio nō pōt fieri nisi vbi est
lis. l. j. ff. eo. ergo trāsactio generalis restringit ad rem super qua
erat lis: secus aūt est in pacto vel alia quietatione generali: quia si
fiunt generaliter/ nō restringunt: illā glo. sequit Inno. in. c. cōque-
rente. ad fi. de offi. ord. illā glo. reputat singu. & de iure veriorē. Jo.
de imo. in. l. de pupillo. §. si in pluribus. ff. de ope. no. nun. & in. d. c.
cōquerēte. in. xiij. col. & seq. & in. c. j. in. ij. col. de transactio. & in istis
locis pōderat Imo. ꝙ Bar. in. d. §. si in plurib⁹. in vlti. col. in diffe
rentia quā ibi facit inter bannū & excōicationē: videt approbare
glo. in. d. §. luci⁹. & sic esse cōtrius, his que tenet hic: & in. d. §. lucius.
illam glo. etiā expresse approbat Bar. in. ij. lec. & expresse Jo. fab.
hic: sed illa glo. cōiter reprobat per Guil. de cu. Fran. tigri. Ang.
Sali. & Mod. hic. Guil. Bar. & Moder. in. d. l. emptor. §. lucius.
Cy. & Bal. in. l. sub ꝑtextu specierū. §. eo. Bal. in. l. pactū. in. xiij. q.
C. de collatio. Ange. in. l. tres fratres. ff. de pac. Sali. in. l. age. §. co.
do. Anto. de bu. & Panor. in. c. j. de transac. & plenius ꝙ alibi do.
Alex. in cōsi. xj. in. ij. vol. inci. viso & vt oportet cōsyderato thema-
te fundamētū est. per. l. si ex plurib⁹. ff. de solu. iuncta regula quam
supra dedi/ ꝙ verba quātūcūqz generalia restringunt ad rem seu
causaz specificatā. ¶ Limitāt tñ qñ gñalitas pōt restringi salua
ratione recti sermonis: sed si verba essent adeo generalia, vel mul
tiplicata/ qđ restringi nō possent. salua rōne recti sermonis, secus
esset: puta si debitor soluit mihi. x. ex causa mutui, & ego promisi
amplius nō petere illa. x. nec aliam quātitatē, nec ex ꝑsenti causa
nec ex alia: tunc ista vba restringi non possent ad causam mutui:
ad ista adde tres not. decisi. in practica. ¶ Primo tex. not. in. l. si
6 ex maiore. C. de exce. per quē no. ibi Cy. † ꝙ si debitor soluat mihi
partē debiti, & ego creditor faciā generale pactū de non petendo
restringit quo ad partē solutā: nisi dicam generali⁹, qđ nō possim
petere occasione cuiuscūqz debiti. talia verba restringi nō possent
salua ratione recti sermonis. ¶ Secundo adde no. qōnem quam
in specie format Bal. in. l. sub pretextu specierū. in vlti. colū. §. eo.
vbi querit: pone aliquis fuit administrator rerum mearū, compu
tauit mecū sup vno capitulo: & ego feci sibi generalē quietationē
de oibus in qbus mihi tenet vsqz ad presentē diē. Nūqd restringi
debeat solū ad illud capl'm. arg. Bal. ad partes, finaliter cōcludit
per ꝑdicta ꝙ quietatio in oibus capitulis ꝑiudicabit. ¶ Tertio
adde no. decisi. Rapha. Fulg. in cōsi. xxxix. qđ incip. ad id de quo
querit videt cōclusiue dicendū. & ex ista decisi. poteris elicere no. li-
mitationē ad ꝑdicta: marit⁹ in testō relinquit vxori sue varia le-
gata & dotē quā in veritate recepit: put cōstat: mortuo marito ista
mulier generaliter trāsegit cū heredib⁹ mariti, de oibus iudicijs
legatis & prelegatis sibi factis in testō: an sibi ꝑiudicet in dote: cō
suluit no. ꝙ non: eo quia legatū dotis, quā maritus vere recepit,
nihil valet: quia est legatū rei ꝓprie ipsius mulieris. l. proprias. C. de
leg. & ideo de legato dotis non detrahit falcidia. l. cū dotem. & l. si
vsufru. §. dos. ff. ad. l. falcid. & tex. no. in. l. cum ab vno. ff. de leg. ij. &
propter legatū dotis mulier nō potest in aliquo grauari. l. ij. §. idē
7 iulianus. cū duobus. §. seq. ff. de do. prelega. ¶ † Successiue circa
predicta querit Bar. de duobus. primo/ qñ trāsactio est gñalis, &
restringi nō potest salua ratione recti sermonis: an valeat vt trās
actio, vel vt simplex liberatio: refert Jaco. but. tenere qđ valeat vt
simplex liberatio: & cū eo tenet Sali. hic: & in. l. age. §. e. Bar. subti
liter tenet qđ imo etiaz valeat vt trāsactio. vt hic ꝑ eū: quē sequit
do. Alex. hic: & cano. in. c. j. de transac. Imo. in. d. c. conquerente. in
xiij. col. ¶ Pondera ex deci. Bar. singu. limitationē ad regulā. l. j.
ff. e. ꝙ transactio dz fieri de re dubia: istud ꝓcedit siue sit dubium
8 in toto siue in pte: vt hic no. p Bar. ¶ Secundo querit Bart. an

a ¶ Nā cōpro missuz. Ad de Pau. de cast. in cōsil. lxiij. incipi. super ꝑmo dubio.

trāsactio generalis, que non pōt restringi salua rōne recti sermo-
nis, extendat etiā ad incogitata: cōcludit qđ sic dūmodo saltem in
genere sit cogitatū: quia cognoscit vel ex verbis vel ex actione in-
tentata que sit generalis: sequūtur cano. in. d. c. j. & Imo. in. d. c. cō
querēte. in. xiiij. colum. Ang. in. l. qui iure militari. p illum tex. ff. de
testa. mili. & in. l. q rome. §. duo fratres. ff. de ver. obli. ¶ Capio glo.
fi. in verbo questionibus. alie sunt clare: quaz diuido in duas. In
prima declarat tex. In scđa que est ibi & pōt intelligi. gl. disputat
no. qstionē si petij rem ex vna causa, & fiat transactio generalis, an
eandē rē potero petere ex alia causa non obstante trāsactione. glo.
tenet qđ nō triplici fundamento. ¶ Ad primū rñde clarius quā
Barto. qđ diuersa est ratio inter plures res & plures causas: quia
de pluribus rebus pōt simul agi vna actione generali vel vniuer-
sali, sed nō de pluribus causis: & sic in. l. sub ꝑtextu specieruz. §. e. di
uerse res cōcordant sub illa actione generali, super qua fuit trans-
actū. ¶ Ad scđm fundamentum glo. rñdēt Cy. Bar. Ang. Pau.
de ca. & d. Alex. hic qđ ibi ꝓmissio habere licere, fuit facta ex cau-
sa emptionis vel simili ꝓpter quā tenet de euictione. l. emptorem.
§. j. ff. de act. emp. & l. habere licere. ff. de ver. signi. ista so. nō plz: quia
non ꝓcederet qñ qs promisisset habere licere ex cā donationis, in
qua non venit euictio. l. aristo. ff. de dona. & sic restringeret, tex. alle-
gatus in glo. similiter non placet so. Jac. de raue. Fulg. & d. Alex.
hic qđ ibi ꝓmissio habere licere fuit facta nulla exꝑssa causa: quia sic
obstaret exceptio doli. l. ij. §. circa. ff. de excepti. dol. ¶ Vera sol. est
sm Fulg. & do. Alex. hic/ qđ tex. ibi expresse loquit qñ ꝓmittebat
habere licere rem alienā: ideo necessario habet respectus ad ius
de futuro: alias ꝓmissio esset inutilis. Bar. & oēs reprobāt istā glo.
per tex. clarum in. l. si ita quis ꝓmiserit. §. fi. vbi etiam Bar. ff. de
verbo. obli. Panor. in. c. j. in vlti. col. extra eo. & licet Rapha. cu. in
d. l. si ita quis. §. fi. conetur respondere ad illum tex. nihil bonum
respondet: vnde tene per illū tex. cōmunem sñiam/ contra glo. et
ad eam vide pulchram practicam Bar. in. l. si quis libertatem. in
vj. col. per illum tex. ff. de peti. here.

1 ☞ Super eo quod est iudicatum, & sententia trāsiuit in rem iu-
dicatam/ transigi nō potest: sed bene potest per acceptilationem
remitti.
2 Transactio & compromissum equiparantur.
3 Stante statuto ꝙ affines vel vicini possint cogi ad cōpromissum,
tale compromissum post publicatum processum & sic post publi.
attesta. non potest amplius peti.
4 Si compromissum quod ex forma statuti peti debet, nō sit petitū
in causa principali, non potest etiam peti in causa appellationis.
5 Pars potest renuntiare sententie pro se late.
6 Dispensationes quia contra ius, & cōsequenter quia odiose, sunt
restringende: tñ semper intelligitur dispēsatum super antecedēti
necessario ad illud super quo est dispensatum.
7 Appellatio suspendit iudicatum, non autem illud extinguit.
8 Transactio inutilis non impedit executionem.
9 Executio sententie debet fieri seruato ordine iuris.
11 Juramentum habet vim clausule, vt actus valeat eo modo quo
potest.
12 Acceptilatio facta super iudicato per simplicem liberationem
valet: secus si ex causa transactionis.

1 SI causa cognita. † Super iudicato non potest trāsigi,
sed bene pōt iudicatū per acceptilationē remitti. h. d.
Vel sic & plenius: super iudicato nō potest transigi: quia
dicit res liqda: sed bene pōt per acceptilationē remitti iudicatū,
dūmodo acceptilatio fiat nō ex causa trāsactionis. h. d. supplēdo
ad tex. prout necessario supplēt & glo. & doc. ¶ No. ꝙ super eo sup
quo est iudicatū, & sñia trāsiuit in rem iudicatā nō pōt trāsigi. con
cordat tex. in. l. & post rem. in prin. ff. eo. in. l. elegāter. in princi. ff. de
condi. inde. ratio est: quia transactio debet fieri super re dubia. l. j. ff.
eo. quia est inuēta vt sit litium finis. l. fratris. §. eo. sed res iudicata
facit rem liquidā & clarā. Et per hoc infert Bar. idē esse qñ quis
habet instrumentū cōfessionatū, qđ ex forma statuti hz exceptio-
nem paratā sicut sñia. Adde Bar. in. d. l. elegāter. in ꝑn. do. Ant.
& Imo. in. c. exposita. de arbi. Ange. in. l. j. ff. eo. declarando: vt ibi
2 per eum: & referūt Pau. de ca. & do. Alex. hic. ¶ † Cōfirmo: nam
a cōpromissum[a] & transactio equiparant. sm Bar. & doct. in aut. si
vero cōtigerit. C. de indi. sed stante statuto qđ partes possint cogi
ad cōpromissuz, certe pars que haberet tale instrm publicū, cogi
nō posset. sm Bar. in. l. post rem. ff. eo. & in. l. ambitiosa. in. viij. col.
ff. de decre. ab or. fa. & in proe. C. in. ij. col. sic etiā esset in eo qui ha-
beret literas cambij, qñ ex forma statuti tales litere habēt execu-
tionē paratā, vt nihil possit opponi: sm Ange. in. l. si ita stipulat⁹
fuero si titius. §. chrysogonus. ff. de verb. obli. Et in materia not.
3 illud qđ sing. vult Bal. in. l. j. ff. eo. † ꝙ stante ꝑdicto statuto/ ꝙ affi
nes vel vicini possunt cogi ad cōpromissum: tale compromissum
post publicatū ꝓcessum: & sic post publicatas attestatiōes amplius
peti non

peti nõ potest. Sequit᷑ do. Alex. hic in vlti. col. ⁊ in ↄsi. lxxxij. quod
incip. in causa vertēte inter Petrū Joannē. in pe. col. in. j. vol. ⁊ in
cõsi. lxij. in. ij. vol. qd incip. visa facti narratione. circa fi. idem tenet
Pau. de ca. referēs se ita ↄsuluisse in pemio. C. in. j. col. ⁊ in. l. fi. per
illū tex. C. de cõpensa. ⁊ in cõsi. lxxiij. qd incip. qd in causa appella-
tionis possit. Idē tenet Lu. ro. in. l. ꝑtor. in prin. ff. de ope. no. nun.
⁊ do. Frā. de are. in ↄsi. cj. incip. in causa Georgij. ¶ Sed tu caue:
q᷑ Bal. in. d. l. mouet᷑ ex eo, q᷑ cõpromissum equiparat᷑ trāsactiōi.
Istud fundamentū facit contra eum: q᷑ trāsactio potest fieri etiā
post publicatas attestationes. l. elegāter. in prin. ff. de condi. inde.
ergo pariformiter ⁊ compromissum. ¶ Dic ergo meliorē rōnem
esse ſm Pau. de ca. in locis preall. quia qñ sunt publicata dicta
testiū, pars quē vidit se debere succūbere, ꝑsumit᷑ calūniose pete-
re compromissum: ideo nõ est audiēda: prout in simili dicit not. in
4 d. l. fi. C. de cõpensa. ¶ † Not. etiā diligēter, ꝙ si compromissum ex
forma statuti nõ est petitū in causa principali, non potest etiā peti
in causa appellationis: ita singulariter tenet Pau. de ca. in. d. ↄsi.
lxxiij. sequit᷑ do. Alex. hic in vlti. col. ⁊ in. d. ↄsi. lxxxij. in. j. volu. ⁊ in
cõsi. lxxij. in. iij. vol. qd inci. videt᷑ prima consyderatione. in. iiij. col.
¶ Redeundo ad tex. ⁊ no. ꝙ collegi, Pau. de ca. format opp. in
qua dicit ꝙ nūꝙ fuit bene clarus, ⁊ nūꝙ inuenit doctorē bene de-
5 clarantē: † nam pars põt renūtiare sñie pro se late. l. si diuersa. ꝫ. eo.
l. iurisgentiū. §. si paciscar. ff. de pac. q᷑ qlibet põt renūtiare fauori
suo. l. pe. ꝫ. de pac. ergo dꝫ valere trāsactio, quasi intelligat᷑ renun-
tiatum sñie. ¶ Rūdet altero de duobus modis. primo ꝙ iste tex.
ꝓcedat, qñ aduersari⁹ calūniose negabat sñiam esse latā, ⁊ actor
perdiderat instrumētū sñie, ita ꝙ sñiam ꝓbare nõ poterat: tunc si
transigit, nõ trāsigit, q᷑ renūtiet sñie: sed q᷑ eam ꝓbare nõ potest:
ista solu. nihil valet: q᷑ nimiū restringeret᷑ ista. l. ⁊ q᷑ qñ sñia pro-
bari nõ potest: tunc bene valeret trāsactio. l. post rem. cū glo. ⁊ ibi
clare Ange. ff. eo. ⁊ do. Alex. hic. ¶ Aliter rūdet Pau. de ca. ⁊ se-
quit᷑ do. Alex. hic: ex ꝟbis Bal. in. l. si diuersa. cum cõcor. quas ibi
dedi. ꝫ. eo ꝙ ad hoc vt valeat trāsactio, est necesse qd exꝓsse fuerit
dictū non obstāte sñia: ⁊ hoc modo limitat᷑ ista. l. quā do. Alexan.
postea limitat alijs modis de qbus hic per eū. ¶ Ista solu. mihi
nõ satisfacit: ⁊ sup tex. moueo aliā difficultatē, super qua vehemē
ter dubito: quā nõ inuenio tactā. per quā videt᷑ ꝙ debeat valere
trāsactio: quasi tacite intelligat᷑ sñie renūtiatū: naꝫ qui vult ↄñs,
intelligit᷑ velle oñe necessariū antecedēs ad illud. l. ad reꝫ mobilē.
⁊. l. ad legatū. ff. de ꝓcura. ⁊. l. illud. ff. de acq. here. vbi Bar. dicit ꝙ
6 ista regula ꝓcedit in his q̄ depēdent a volūtate partiū. ¶ † Cõfir-
a mo: quia licet dispēsationes[a], q᷑ sunt cõtra ius: ⁊ ↄñr sunt odiose,
⁊ restringēde. c. j. in fi. de fil. presby. in. vj. glo. in. c. ordinarij. de offi.
ordi. in. vj. tñ si est dispēsatū cum illegitimo, ꝙ possit hr̄e epatum:
intelligit᷑ in necessariū antecedēs dispensatū, ꝙ possit ꝑsbyterari:
q᷑ sine sacerdotio nõ posset esse eps. c. ex literis. de exces. pla. ita no.
tenet Pe. de ancha. in cle. j. de cõces. ꝑben. in. xv. col. in. v. oppo. et
Panor. in. c. ex parte. el. ij. de deci. Nisi rūdeas ex limitatiōe quā
tradit Lud. ro. in. d. l. illud. ꝙ ꝑdicta regula est vera, nisi antece-
dens sit maius ipso ↄsequēti, per tex. no. in. l. pe. §. illo. C. de neces.
ser. her. insti. facit qd in simili vult Bar. in. l. ij. in. j. colū. ad fi. ff. de
iur. om. iud. ꝙ illi cui cõcedit᷑ aliqd, intelligunt᷑ ↄcessa oīa sine qb⁹
illud expedire nõ posset: intelligit Bar. nisi sint maiora: cogita q᷑
7 nec est ista solu. ex toto tollit difficultatē. ¶ † Scđo no. ex tex. ibi:
appellationis vel in integrū restōnis solēnitate suspēsa nõ est. qd
appellatio suspēdit iudicatū, nõ autem extinguit. intellige ꝓpter
futurū euentū: q᷑ posset euenire qd iudex appellationis cõfirma-
ret illam sñiam: tñ ↄsyderato ꝑsenti, dicitur extinguere. l. j. in fi. ff.
ad turpil. ſm Sali. ⁊ Mod. hic: ⁊ Bal. in rub. C. de appel. cano. in
c. veniētes. de iureiur. an aūt restitutio in integ. suspēdit vel extin-
guit: dic vt per Bar. in. l. illud. ij. ff. de app. ⁊ in. l. j. C. si aduer. libe.
cano. in. c. suscitata. de in integ. resti. ¶ Tertio subtilius no. videri
tex. a ↄ̄rio sensu cõtra illud quod tenent Ang. ⁊ do. Alex. in. l. ele-
gāter. in prin. ff. de cõdi. inde. vbi dicūt, ꝙ si lata est sñia que trāsi-
uit in rem iudicatam, dato ꝙ possit peti restitutio in integ. tñ nõ
posset trāsigi, in ↄ̄riū videt᷑ tex. hic: ⁊ tex. in. d. l. elegāter. ad fi. prin.
in verbo nullo remedio. ⁊ ↄ̄rium tenet Raph. Ful. in. l. post rem.
ff. eo. quāuis nec Ang. nec predicta allegent. ¶ Tene decisionem
Ange. quia ea que de iure speciali possunt impetrari, vt est resti-
tutio in integ. nõ sunt in cõsyderatione nisi actualiter sint impe-
trata. tex. est in. l. ergo. in prin. ff. de fideicõ. lib. Bar. in. l. fi. in. ij. col.
C. de sen. pas. ⁊ in. l. j. ff. de iniust. rup. ⁊ in. l. inter stipulantē. §. sacrā.
ff. de ver. obli. ⁊ istud est qd ꝓprie vult dicere tex. hic in ꝟbo suspen
sa nõ est. ⁊ sic requiritur ꝙ in integ. restitutio sit actualiter impe-
trata. ¶ Non ob. tex. in. d. l. elegāter. in fi. principij in verbo nullo
remedio. quia illa verba intelligunt᷑ nullo remedio scꝫ iuris cõis,
nõ aūt iuris specialis: ita est glo. quā ibi põderaui ꝓ singulari ad
8 septē, in. l. postꝙ liti. in glo. fi. paruula in ꝟbo nulla ratio. ꝫ. de pac.
9 ¶ † Quarto not. ſm Bal. ꝙ transactio inutilis nõ impedit exce-
ptionē: facit tex. in. c. cõstitutus. ⁊ ibi Bal. no. extra eo. ¶ † Quin-
to no. ex tex. ibi vsitato more. ꝙ executio sñie debet fieri seruato
iuris ordine: facit. l. j. C. de excep. rei iu. ⁊. l. si cū nulla. ff. de re iudic.
⁊ ordo iuris ponitur per tex. in. l. a diuo pio. in. §. in venditione. ff.
10 de re iudic. ¶ † Vltimo no. quod transactio que non valet vt trās
actio: quia non est facta super re dubia, non vꝫ etiā vt pactū sim-
plex de quo dicetur in glo. ¶ Gl. in verbo peremisti. diuiditur in
duas. In prima ponit vnam decisionē. In scđa ponit aliā. secun-
da ibi: alij dicunt ꝙ possit. ¶ In ea. glo. ad fi. habes ex ista glo. qd
si super re iudicata fiat transactio per acceptilationē, non valet:
quia a quo remouet᷑ genus, remouet᷑ ⁊ quelibet eius spēs. l. j. in fi.
ff. de su. ⁊ leg. here. sed transactio hꝫ duas spēs: vt habes in gl. idē
tenet gl. in. l. eleganter. in prin. ff. de condi. indeb. ¶ Et sic habes
ex hac gl. iuncto tex. ꝙ transactio que non valet vt transactio q᷑
fit sup iudicato, non vꝫ etiā vt pactū simplex: adde tex. in. l. suus
quoqꝫ. ⁊ ibi no. Bar. ⁊ doct. C. de repu. here. Bar. in. l. j. in fi. ff. eo.
intellige nisi in transactione interueniret iuramētū. ſm Bar. in. l.
11 si qs maior. j. eo. ⁊ est ratio: † quia iuramētū hꝫ vim clausule: vt ac
ctus valeat omni modo quo põt. l. cū pater. §. filius matrē. ff. de le.
ij. ¶ Contra istud opponit Bar. ⁊ soluit: vt hic ex cuius solutiōe
no. sing. qd qñ actus est mixtus ad liberandū ⁊ ad obligādū: si nõ
valet qd ago vt ago non valet etiā eo mõ quo põt: ⁊ sic iudicat᷑ de a
actu mixto: prout de actu mere obligatorio: ratio est ne illa pars
q̄ tendit ad obligandū, valeat eo modo quo potest: cõtra regulā
l. j. §. si quis ita. ff. de ver. obli. Istam solutionē reprobat Bal. eo q᷑
pactū de non petendo hꝫ in se obligationeꝫ: q᷑ qui promittit non
petere, obligatur ad non petenduꝫ. l. si vnus. §. pactus ne peteret
ff. de pac. ⁊ tamen in pacto de non petendo, si non valet qd ago vt
ago, valet eo modo quo potest. d. l. si vnus. §. pe. Sed responde cla
re ſm Sali. qd obligatio illa ad non petendum, est confirmatoria
liberationis: ideo tota censetur liberatoria: aliter respõdet Bal.
quem Sali. reprobat vide per eos. ¶ Sed aduerte: licet gl. ⁊ doc.
12 intelligant istum tex. † quando acceptilatio sup iudicato est facta
per simplicem liberationē, ⁊ tunc valeat: sed si acceptilatio fieret
ex causa transactionis, non valeret: puto posse teneri oppositum
prout etiā tenet do. Anto. de alex. hic: quia quēadmodum super
iudicato potest fieri acceptilatio ex alia causa: puta donationis:
vel similiter nihil repugnet quin ille qui habet sñiam possit eam
extinguere per acceptilationē factā ex cā transactionis cum acce-
ptilatio sit executio: ⁊ dato qd principalis contractus non valeat
scꝫ transactio. tñ eius executio. s. acceptilatio debet valere, saltem
mero iure: prout tenent gl. ⁊ omnes in. l. sub pretextu instrumen-
ti. ꝫ. eo. non recedas tamen a communi sensu.

a ¶ Licet dispēsatiōes. adde. c. ꝙ dilecto. de cõsan. ⁊ affini. Ant. de but. c. cum in cunctis. in. §. cū vero. de ele. Car. zab. in ca. q᷑ circa. de consan. ⁊ affi.

2 ☞ Si sit facta transactio inter actorem ⁊ reuꝫ, quod pro fundo
petito alius detur actori, ⁊ petitus dimittatur reo: ⁊ contingat
fundum traditū actori euinci, non per hoc potest lis per trāsactio-
nem decisa instaurari.
3 Que differentia sit inter predium ⁊ fundum.
4 In permutatione sicut in alijs contractibus innominatis habet
locum penitentia.
5 Dicitio per, denotat perfectionem.
6 Fundus quando dicatur dari liber ⁊ quando non.
7 Quāuis reus non ꝑfecte impleat conuenta in transactione, non
propterea actor potest agere contra reum prima actione.
8 Ex transactione inita pacto nudo, competit actio prescrip. ver.
9 Licet traditio que fit ex causa transactionis operet᷑ trāslationem
dominij: secus tamē est in dimissione.
10 Remittere litem non est dare.
11 Si quis agat rei vendi. contra tertiū, ad fundum quem possidet,
⁊ postea transigat, ⁊ renuntiet instantie ⁊ liti: non per hoc dicitur
transferre in tertium dominium.
12 In dona. quando donās tradit non tenetur de euictione.
13 Non est absurdū facere transitū de numero singula. ad pluralem.

SI pro fundo. Ista. l. ſm Barto. est vtilior ⁊ singularior. l. quam alia q̄ sit in hoc. titu. ⁊ ita referunt Raph. Fulgo. ⁊ Paul. de ca. in prin. huius. l. dicit etiam Pau. de ca. in fi. huius. l. qd in toto isto tit. nõ vr̄. l. subtilior ista. Ante oia q̄ro de intellectu huius. l. ⁊ de differentia inter primuꝫ ⁊ vltimū casum: ex scriptis doct. lꝫ in specie non dicant, deprehendo varios intellectus. primus est intellectus quem voluit gl. in verbo constitutas. et sentit Bar. in eius summario, si bene inspexeris: Ang. ⁊ Sali. quod imperator in hac. l. non mutet personas: sed tota ista. l. loquatur in actore: ⁊ sic imperator semper actorem alloquatur. qd patet: quia tex. in secunda persona semper videt᷑ eandem ꝑsonā continuare et differētia est inter principiū ⁊ fi. quia in prin. res fuit tradita actori ex causa transactionis: sꝫ in fi. res fuit dimissa ex cā transactiōis penes ipsum actorē. ¶ Et secundū istū intellectuꝫ. h. d. in summa.
1 † si fundus ex causa transactionis actori traditus, euincatur, agit
de euictione: sed si non est traditus, sed apud transigentem dimis-
sus, eo euicto non agit, hoc dicit. ita summant Barto. Angel. et

Sali.hic. Pondera in secūda parte dum dicūt apud transigentē dimissus:sic enim sentiūt apud actorē:q: actor est ille qui proprie trāsegit,ꝛ non reus.glo.in.l.ij.ꝛ ibi doct.s.eo. ¶ Cōtra istū intellectum fortiter obstat:nam si res erat cōstituta penes actorē,q̄no actor poterat petere rem q̄ erat penes se:ꝛ si dicas ꝙ erat alia res que erat penes actorē,non illa quam petebat.obstat tex.in fi.qui dicit ipsas res apud te cōstitutas ob quarū q̄onem litis intercessit decisio:ꝛ sic vult ꝙ ille res que erāt penes te,erāt ille super q̄b⁹ litigabaꝛ:ergo nō alie:ergo impossibile est ꝙ essent penes actorē:ergo iste intellect⁹ ꝙ ista.l.tota loquaꝛ in actore,p̄cedere nō pōt. ¶ Alium ꝛ scđm intellectū ꝛ pfecto subtilē,tradit Rapha.fulg.hic/ꝙ ista.l.tota loquatur in actore:tam in princi.ꝙ in fine. sed in principio loquiꝛ tex.qn̄ alia res fuit credita per reū actori ꝙ̄ illa q̄ ab eo petebatur:sed in fine illamet res petita per actorē,fuit sibi actori restituta ex causa trāsactionis:ꝛ actor ꝓpter hoc dedit pecuniā reo.iuxta.l.si super possessione.s.eo.nam tūc si illa res euincatur,actor nō agit de euictiōe:ꝛ ratio diuersitatis est:q: in p̄mo casu qn̄ datur alia res,daꝛ ex nouo titulo ꝛ ex alia causa quā peteretur:ꝛ quā esset in iudiciū deducta per actorē,ideo reus teneꝛ de euictiōe:nō sic est in vltimo casu:qn̄ res petita per actorē illamet restituiꝛ reo:q: cū sibi restituaꝛ pro illo iure q̄d actor p̄tendit:ꝛ reus nihil de nouo agat trāsferre:nimirū si nō teneꝛ tunc de euictione:istū intellectū simpliciter referūt ꝛ sequunꝛ do.Alex.ꝛ do.Anto.vterq; hoc ad fi. ¶ Sed istū intellectū,dato ꝙ in se posset esse verus,tn̄ ista litera nō patiꝛ in vltima parte ibi apud te constitutas:ergo nō fuerūt date,sed erāt penes eū ꝯstitute. ¶ Terti⁹ est intellect⁹/quē ponit glo.in ꝟbo cōstitutus.in princi.cui videnꝛ magis adherere scripta doc.ꝙ in ista.l.mutenꝛ persone:ꝛ prin.loquaꝛ in actore:finis ꝟo loquatur in reo.ꝛ q̄d fiat mutatio apparet ex alio:nam tex.in prin.legis loquiꝛ in singulari de fundo:sed in fi.loquiꝛ in plurali ibi:si tn̄ ipsas res. ¶ Ego nō discrepo in effectu a cōmuni intellectu:sed in specie do aliū pleniorem intellectū,in omnibus cōgruentē litere huius.l.nam cōsydera q̄d in princi.huius.l.fit mētio de duplici fundo,quorū vnus fuit datus actori ex causa trāsactionis,loco illius quē petebat:ꝛ in isto decidiꝛ in prin.l.ꝙ si euincatur,agitur de euictione,postea in ver.fi.queriꝛ de alio fundo cōstituto apud te,nō super quo erat questio ꝛ lis:ꝛ fuit dimissus apud reum:si euincatur quid iuris sit in hoc tex.in fi.decidiꝛ:q̄d nihil potest petere:ꝛ sic impator alloquiꝛ vtrūq; in secūda persona:ꝛ nisi ita dicerem⁹,impator fuisset diminut⁹:q: nō decidisset nisi de fundo dato actori,ꝛ non de alio fundo dimisso ipsi reo:iste est proprius ꝛ verus intellectus huius.l.fm quem

2 h.d.in summa. ¶ †Si sit facta transactio inter actorē ꝛ reum,q̄d pro fundo petito alius fundus detur actori:ꝛ petitus dimittatur reo,ꝛ cōtingit fundū traditū actori,euinci,nō per hoc pōt lis per transactionē decisam instaurari:sed bene actor agit ex stipulatione,vel prescrip.ver.sed si ali⁹ fundus apud reū dimissus euincaꝛ,nō agit reus de euictione. ¶ In primis pōdera tex.dum in prin.

3 dicit/pro fundo quē petebas prediū dari placuit:†an sit differentia inter fundum ꝛ prediū/ponunt tex.ꝛ non bene declarant in.l.questio.ꝛ in.l.fundi.ꝛ in.l.locus.ff.de verb.signi.ꝛ illi tex.potius se adinuicē cōfundūt,quam declarāt:prout etiā dicit Lauren.val.lib.vj.elegātiarū.c.cccclvj.incip.fundus.sed veritas est/ꝙ prediū est terminus magis generalis:patet quia comprehendit vrbana predia,ꝛ sic edificia:ꝛ rustica.l.vrbana predia.ff.de verbo.signifi.l.j.ff.cōmu.predio.ꝛ tn̄ fundus nō comprehendit predia vrbana:nam istā domū vel istud edificiū recte appello prediū vrbanū:sed appellare fundū esset ridiculum. ¶ Secundo pōdera ꝙ in hac.l.videtur mixtus cōtractus innominat⁹,cum alio innominato scꝫ permutatio cum transactione:necessario ergo est videre quis cōtractus innominatus fuerit in hac.l.an solū transactio,an solum

4 permutatio,an mixtim:vtilitas est multiplex.† Nā in permutatione sicut in alijs ꝯtractibus innoiatis,hꝫ locum penitētia.l.si pecuniam.in princip.ff.de condi.ob causam.secus est in transactione.l.fratris.s.eo.ꝛ.l.quāuis.j.eo.item actio p̄scrip.ver.que oriꝛ ex permutatiōe est bone fidei.§.actionū.insti.de actio.l.ij.ꝛ ibi Bar.C.de re.permu.Bar.in.l.j.in fi.ff.de re.permu.sed actio p̄scri.ver.que oriꝛ ex trāsactione,vel alijs ꝯtractibus innoiatis/est stricti iuris.d.§.actionū.Item in permutatione hꝫ locū redhibitoria,ꝛ actio quanto minoris.tex.est no.in.l.sciendū.§.emptorem.ff.de edi.edic.facit.l.fi.ff.de re.permu.secus est in alijs cōtractib⁹ innominatis. ¶ Puto ꝙ in hac.l.fit trāsactio,ꝛ nō permutatio.primo per istū text.nam in permutatione ꝛ alijs ꝯtractibus innominatis,competit condictio ob causam,ad repetendum ꝛ ad rescindendū ipsum contractū:ita Bar.in.l.j.in fi.ff.de.re.permu.cuius ꝯrium dicitur hic in tex.ibi:instaurari decisam litem p̄hibent iura. ¶ Secundo

5 mouecor:nam permutatio componitur ex per ꝛ mutatio.† dictio per⁹ denotat perfectionē.l.vrbana familia.§.pernoctare.ff.de ver.signi.ad hoc ergo vt sit pmutatio,oportet ꝙ hincinde fit species:ꝛ hincinde dn̄ium:vt declarat:glo.magistra.in.l.j.C.de re.permu.

sed hic non erat dominiū:quia fundus petitus non erat actoris:imo reus negabat/ꝛ sic nedū re sed nec opinione. ¶ Tertio quia attendiꝛ quod principaliter agitur.l.si quis nec causam.ff.si certū peta.sed si partes agebāt trāsigere,nō aūt permutare:ad hoc specialiter facit tex.in.l.j.§.idē pomponius.j.ff.deposi.ꝛ tex.no.in.l.si sterilis.§.si tibi.ff.de act.emp.ꝛ in simili videmus,qn̄ pactum apponitur iuxta contractū innominatū:vt patet ex duabus.ll.simul iunctis videlicet ex.l.cū te.C.de pac.inter emp.ꝛ vendi.ꝛ.l.ea conditione.C.de rescin.vēdi.qn̄ aūt miscetur ꝯtus nominatus cum innominato,habes tex.ꝛ ibi Bar.ꝛ alios in.l.aristo.in prin.ff.de dona.ꝛ in.c.ad questiones.vbi cano.de re.permu.bene verū est ꝙ in hoc tex.trāsactio habet similitudinē cū permutatiōe/fm Sali.

6 hic. ¶ †Tertio not.ex tex.ibi:prediū liberū.iunctis sequētibus/hic esse tex.no.fm Sali.declarantē,qn̄ fundus dicitur dari liber ꝛ quādo nō:quia qn̄ nō est alteri obligatus,nec alienus in totū vel in parte.de quo vide Barto.in.l.meuius.§.fundo.in vlti.col.ff.de leg.ij.ꝛ in.l.j.§.j.ff.de act.emp.ꝛ in.l.vim facit.per illū tex.ff.de vi ꝛ vi ar.no.Ang.in.l.in cōuentionalibus.§.si.ff.de verb.obli.cano.in.c.cum Jo.super glo.ij.de fi.instru.ꝛ de dictione libere.vide multa que dixi in.l.j.in ver.liber sit stylus.s.de sac.san.eccle.vide etiā quod dicit glo.magistra.in.§.q̄d aūt.insti.de vsucap.q̄ nō est alibi fm Ang.in.l.si me in vacuā.ff.de acq.pos.sed adde glo.in.l.improba.C.de acquir.pos.Adde tn̄ ꝙ etiā si reus promisisset simpliciter prediū,intelligitur promisisse liberum.l.ex his.ꝛ ibi no.Bal.C.de euictio.l.j.§.j.ff.de act.emp.l.quoties.vlti.ff.de edi.edic.l.cū venderes.ff.de ꝯhen.emp.fm Cy.Sali.ꝛ alios Moder.hic. ¶ Quarto no.ex tex.ibi:instaurari decisam litem.hic esse tex.expressum:

7 †ꝙ quāuis reus nō perfecte impleat cōuenta in transactione,nō propterea actor potest agere contra reum prima actione,vel condictione ob causam,vt reus se reponat in pristina obligatione/quando prima actio est ipso iure sublata. ¶ In cōtrariū facit tex.in.l.si quis accepto.ff.de condi.ob causam.ꝛ in.l.fi.eo.titu.respondent Pe.ꝛ Cy.hic speciale esse in cōtractu transactionis:vt in ea non sit locus cōditioni ob causam:vt hic:sicut est speciale ꝙ in ea non habeat locū penitētia.l.fratris.s.co. Aliter ꝛ subtilius respōdent Bar.ꝛ Ang.hic:ꝛ Bar.in.l.siue apud acta.s.eo.q̄d cōtraria procedūt qn̄ reus nullo modo impleuit:q̄d secus est hic. Istā sol.reprobāt Bal.Sal.ꝛ Moder.hic:per tex.in.d.l.fi.vbi paria sunt in ꝯtibus innominatis vel nullo modo implere,vel nō perfecte:nisi dixeris defendēdo Bar.q̄d speciale sit in trāsactione ab alijs cōtractibus innominatis:sed contra Bar.facit:quia reus in hoc tex.non fecit quantum in eo fuit:vt dicit Bar.quia si fundus erat obligatus,debebat luere:si erat alicuius in parte,debebat redimere.nisi dicas ꝙ ignorabat:ꝛ ignorantia in dubio presumitur.l.verius.ff.de proba.vel si sciebat,non potuit redimere:iuxta.l.non dubium.§.fi.ff.de leg.iij.aliter respondent Bal.ꝛ Sali.hic:q̄d in neutro casu huius.l.potest competere conditio ob causam:non quidem in primo casu,quando fundus traditus fuit obligatus:quia per hypothecariam sola possessio,ꝛ non proprietas aduocatur.l.si cum vēditor in prin.ff.de euictio.similiter in secūdo casu qn̄ fundus erat in parte alienus:quia si locus esset cōdictioni ob causam,oporteret restituere partem:ꝛ sic in ea esset locus penitētie/per.d.l.fratris.ꝛ.l.quāuis.j.eo.Ista solutio nō valet:quia licet aliquid implementi sit penes actorē:tamen paria sunt non implere,vel nō perfecte implere.d.l.fi.In ꝯrium etiā facit.l.j.ff.de euic. aliter respōdent Moder.hic ꝙ ideo hic nō competit cōdictio ob causam:quia alio remedio potest vti.s.actione prescrip.ver.ad obseruantiā promissorū:vel ad interesse:vnde non debet competere cōdictio ob causam:vt lites finite instaurenꝛ vt hic.ꝛ istud est quod dicit tex.in.l.siue apud acta.in versi.nec huius.s.eo.ꝛ ita respondet Gui.de suza.vt refert Cy.in.l.si maior annis.j.eo.ꝛ idē videtur tenere Bar.in.l.si quis aliam.ff.de solu.ista solutio in effe

8 ctu est eadem cum prima. ¶ †Quinto no.ex tex.ibi:vel si non intercessit.ꝙ ex trāsactione inita pacto nudo,cōpetit actio prescrip.ver.contrarium de directo dicit tex.in.l.siue apud acta.s.eo.ꝛ in l.cum ꝓponas.secunda.s.titu.j.durum est contrariū Bar. Bal.ꝛ Ange.hic respōdent/ꝙ ista.l.debet intelligi ꝙ ꝯtus transactionis fuit per talia verba conceptus,ꝙ actor potuit perfecte implere:hic inferunt ex isto tex.probari,ꝙ in dubio verba transactionis debēt intelligi taliter cōcepta,ꝙ actor possit perfecte implere. ¶ Ista solutio diuinat ad vtrāq; l.forti⁹ si vera est regula Bar.ꝛ doc.q̄d in dubio verba debebant intelligi sic concepta,ꝙ actor possit perfecte implere in.l.siue apud acta.verba sunt dubia:ergo idem debet esse. ¶ Alio modo respondent Bal.Sali.ꝛ Paul de ca.q̄d est singularis ꝛ valde subtilis ac speculatiua ratio,et ꝙ Bar.eam non intelligit/ꝛ ꝙ nullo alio modo potest dissolui ista contrarietas/ꝙ in hac.l.interuenerit plusꝙ̄ in.d.l.siue apud acta.quia hic facta transactione reus tradidit actori prediū,ex qua traditione videtur tacite approbasse implementū actoris,ꝛ reputasse sibi esse perfecte impletū:ꝛ istam solutionē ante eos voluit glo.hic

a ¶ Dictio p. Adde.l.j.ff.de leg.j.glo.in ꝟbo perfecto.in cle.causam.de elec.doct.in c.si constiterint.de accusa.doct.in.c.cum vigesimū.de offi.deleg.

glo.hic in verbo agere.ista solu.nõ valet,⁊ reprobaẽ per Ful.hic:
quia reus tradẽdo operareẽ implemẽtũ cõtra se:qd nõ est dicẽdũ:
q² traditio nũq̄ vertiẽ in dãnũ tradẽtis.l.si certꝫ annis.⁊ ibi Bar.
circa fi.no.C.de pac.l.si tibi.C.loca.glo.⁊ doc.in.l.petẽs.§.de pac.
glo.in.l.ex placito.in glo.j. C.de re.ꝑmu.ꝑterea traditio rei tendit
principaliter ad liberãdũ ipsum reũ:ergo nõ dꝫ opari ꝯtrarium effe-
ctum/vt per hoc actori actio cõpetat.l.si mãcipia.ff.de tur.instru.
⁊ q² inducta ad vnũ effectũ nõ debẽt operari ꝯtrariũ.l.legata inuti-
liter.ff.de lega.j.⁊.l.legata inutiliter.ff.de adi.leg.difficile est sine
9 subauditione rñdere.¶ †Sexto no.ex ver.fi.fm Bar.⁊ doc.hic:
ꝙ licet traditio que fit ex causa trãsactionis opereẽ trãslationem
dñij:secus tñ est in dimissione:⁊ ita per hunc tex.no.glo.in.l.pe.et
ibi Bar.ff.de vsuca.pro empto.⁊ glo.⁊ ibi Bar.in.l.j.ff.de vsuca.
pro empto.⁊ ad hoc iste tex.nõ est alibi,fm Bal.in.c.j.ad fi.de cõ
trouer.inter vasal.⁊ ali.de benefi.in vsi.feu. Nec ob.si dicas ꝙ idẽ
operaẽ dimissio qd traditio,quantũ ad trãsferendũ dominiũ,vel
vsucapionẽ.l.qua rõne.§.interdũ.ff.de acq.re.do.§.interdũ.insti.
de rerũ diui.q² responde/ꝙ illud est verũ qñ dimissio fit ad finem
trãsferẽdi dominiũ:sed hic dimissio solũ fiebat vt imponereẽ finis
ꝯtrouersie.Unde alibi dicit pulchre Bal.in.l.si inter vos.C.cõia
vtriusq; iudi.ꝙ ista.l.in fi.procedit qñ ꝯtus operatur super in-
stantia litis:si autẽ ꝯheretur super re ipsa,tunc tribuereẽ titulus
ei apud quẽ dimittereẽ.alibi dicit Bal.in.l.j.in.j.col. C.de bo.ma.
10 †ꝙ remittere litem nõ est dare:vt hoc tex.in fi.sed bene remittere
rem vel actionẽ:⁊ Bal.hic in hac.l.dicit/ꝙ in hoc tex.remissio nõ
respicit rem,sed litẽ.allegat Jac.but.in.d.l.siue apud acta.vel po
tes dicere fm Ange.hic in verbo liberũ.⁊ in glo.seq.qd differẽtia
fit inter principiũ huius.l.⁊ finẽ.nam in primo casu,ideo tenetur
de euictione:quia ꝓmisit dare:⁊ sic dominiũ trãsferre.§.sic itaq;.
insti.de act.l.vbi autem nõ apparet.§.fi.ff.de verb.obli.sed in vlti-
mo casu ꝓmisit dimittere rem:sed qui remittit rem ⁊ controuer-
siam,nõ tenetur dare,⁊ sic nõ tenetur de euictione:nec constituit
possessorẽ dñm/nisi iura sua cessent.glo.est in.l.siue apud acta.in
verb.pendẽte.§.eo.quã glo.sic not.Bal.in.l.j.in.j.col.C.de bo.ma.
11 ¶ †Septimo no.ex hoc tex.fm Bar.Bal.⁊ alios/ꝙ si egi rei vẽ-
dica.contra te ad fundũ quem tu possides,si postea transigã ⁊ re-
nuntiẽ instantie ⁊ liti,nõ per hoc dicor in te transferre dominiũ:
patet:quia nõ teneor de euictione:vt dicit tex.in fi.hic:idem ⁊ la-
tius repetit Bar.in.l.naturaliter.§.nihil cõmune.in.ij.lect.ff.de
acqui.pos.sequiẽ Anto.de but.in.c.cum dilectus.in.iiij.col.de cau
sa pos.⁊ ꝓprie,⁊ in.c.literas.de rest.spo.⁊ licet Sal.hic ꝯtrariũ teneat:
⁊ Ang.⁊ Lud.ro.in.d.§.nihil cõe.tñ ad eorũ fundamẽta respõde:
vt per do.Alexan.hic ⁊ ibi.¶ Sed caue vltra alios/ꝙ iste tex.nõ
probat no.per Bar.⁊ doc.nam licet tex.in fi.dicat non agi de eui-
ctione.per hoc nõ sequiẽ ergo dominiũ non est translatũ:nam ista
cõsequẽtia Bar.⁊ doc.nõ est bona,nam ad tollendũ cõsequentiã
sufficit dare instantiã.glo.in.c.sicut vrgeri.j.q.j.glo.in.l.creditori.
12 ff.de ope.noui nun.†nam in donatione qñ donãs tradit,nõ teneẽ
de euictione.l.aristo.§.j.vbi glo.⁊ docto.ff.de dona.⁊ tñ transfert
dominiũ,sicut in dote:sic in eo qui vendit hereditatẽ.l.j.in prin.ff.
de here.vel act.vendi.nõ ergo est bona cõsequẽtia,non tenetur de
euictione:ergo non trãsfert dominiũ.¶ Octauo ⁊ vltimo not.ex
isto versi.fi.in verbo ipsas res.iungendo princi.ibi:si pro fundo.et
tenendo cõmunẽ intellectum/ꝙ imperator hic transit de nume-
ro singulari ad pluralem:nec est istud absurdum:quia numerus
pluralis capitur pro singulari:⁊ econtra.tex.est in.c.accepta.vbi
glo.vbi Panor.no.⁊ infert ad statuta.de appel.⁊ tex.in.c.vt priui
legia.de priuileg.¶ Quid autem sit in testatore,qui transit de nu
mero plurali ad singularem:habes tex.egregium ⁊ singu.in iure
in.l.seruus.ff.de verbo.signi.de cuius intellectu:quia difficilis est.
vide do Signorolum de homode.de Mediolano.in consi.clxxiij.
quod incip.testator in suo solenni testamento.in.iij.col.⁊ in penul.
⁊ vlti.colum.⁊ in consi.seq.
2 ☞ Uolenti ⁊ scienti nõ fit dolus,nisi in fraudem.l.cõtrahatur.
3 An valeat pactum quod facit rusticus cum nobili,ꝙ si amodo
eum reperiat in vinea,possit eum impune percutere,vel sibi ve-
stes auferre/vel pignora.
4 Si creditor liberauit debitorem sub conditione expressa,si eum
instituit heredem/an liberatio valeat.
5 Licet cõditio impossibilis vitiet transactionem:secus tamen est
in modo.
1 Um donationis. †Uolenti nõ in-
fertur dolus:et
pollicitatio super hereditate alicuius:quia est contra
bonos mores nihil valet. h.d.diuiditur in duas. In
prima loquiẽ qñ transigens volebat infringere transactionẽ pre-
textu doli. In secũda qñ ex capite cause nõ secute infringere vole-
bat:q² promiserat dare hereditatẽ,⁊ nõ obseruauerat/dicit tex.ꝙ
nõ potest:quia est promissio ꝯtra bonos mores.secũda ibi:nec ad
impleudũ,⁊ differt ista.l.a.l.si maiores.§.eo.quia ibi propositum:

de instituendo non fuit expressum:prout hic no.¶ No.qd volẽti
⁊ scienti non fit dolus.limita nisi in fraudẽ.l.contrahaẽ:ita limi-
2 tat Bald.in.c.j.in.iij.col.de plus petitio.†similiter volenti[a] nõ fit
a iniuria.l.j.§.vsq; adeo.⁊ ibi Bart.ff.de iniur.l.quãuis.in fi.et ibi
Bar.no.ff.de in ius voc.facit tex.i.o.in.l.non putauit.§.si qs sua
manu.ff.de bono.pos.ꝯtab.Facit qd disputat.gl.no.in.l.si quãdo.
§.fi.C.de inoffi.testa.quando filius non instituiẽ a patre:eo quia
non vult:⁊ ibi Bar.⁊ doc.ponunt an filius volens possit exhere-
dari,absq; quod exprimatur vna ex.xiiij.causis enumeratis in.§.
causas.in aut.vt cum de ap.cogno.⁊ per gloss.in.c.quintauallis.
de iureiur.de quo puncto vide p Ang.Imo.⁊ Moder.in.l.si quis
posthumos.§.j.ff.de lib.⁊ posthu.p Imo.in cõmento.l.filio pre-
terito.i.x.char.ff.de iniust.rup.per Guil.de cu.⁊ do.Alex.in aut.
3 non licet.C.de lib.prete.¶ †Et ad predictã regulã qd volenti non
fiat iniuria.facit an valeat pactum qd facit rusticus cum nobili,
quod si amodo euꝫ reperiat in vinea,possit eum impune percute
re.vel sibi vestes auferre vel pignora:ponit Bart.in.d.l.j.§.vsq;
adeo.Guil.de cu.Albe.Bal.Ang.⁊ Raph.Ful.in.l.si vnus.§.il
lud.ff.de pac.¶ Et an valeat pactũ qd liceat facere vindictã pro
pria autoritate:ponit Bart.in aut.sacra puberũ.C.si aduer.ven.
¶ Tertio pondera tex.in verbo pollicitatione.naꝫ vr̃ qd impro- a
prie ponatur pro pacto nudo/per ea que dixi post Cy.⁊ Bart.in
l.j.§.de pac.¶ Capio glo.in verbo astringiẽ.quã diuido in duas.
In prima assignat rationẽ ad tex.⁊ eũ extendit. In secunda que
est ibi:⁊ no.hic.glo.ponit trimembrẽ distinctionem.¶ In ea.gl.
ibi:aut dixit quidẽ sꝫ in forma conditionis.pro clara intelligẽtia
4 reassumo in dubiũ†pone creditor liberat tutorem vel aliũ debito
rem suũ sub conditione expressa,si eum instituerit heredem.nun-
quid liberatio valeat:passus est subtilis ⁊ pulcher:in gl.referun-
tur due opi.⁊ prima differt a scda:quia etiaꝫ si debitor impleret
conditionẽ,⁊ sic institueret creditorẽ heredẽ,adhuc liberatio non
valeret.q² conditio est turpis de iure:⁊ per consequens censeẽ im-
possibilis ergo ipso iure vitiat contractum seu liberationem:scdꝫ
aliaꝫ op.impleta ꝯditione valeret liberatio.Bart.Ange.Paul.
de ca.d.Alex.⁊.d.Anto.hic tenent primaꝫ,opi.quia sicut metu pe
ne testator non põt cogi ad instituendum:ita nec spe premij vel lu-
cri põt inuitari ad instituenduꝫ p tex.in.l.ille autem.cum glo.fi.ff.
de here.insti.⁊ dicunt aliud esse in matrimonio/per text.in.l.titio
centum.§.j.ff.de condi.⁊ demon.Pro eadẽ opi.Sali.⁊.d.Alexã.
hic addunt fundamentum:nam illud ꝙ non potest fieri pure,nec
sub conditione.l.seius et augerius.§.ad.l.fal.sed si ista cõuentio
fieret pure,non valeret ergo nec si fiet sub ꝯditione.Sed ista argu,
stringit ineuitabiliter contra eos/⁊ miror qd do.Alex.nõ aduer-
terit:quia si ista remissio fiat pure,sub spe consequende heredita-
tis/valet remissio:casus est hic:ergo scdm fundamentũ eoꝝ idem
deberet esse qñ remissio fit sub conditione,arguẽdo a puro ad cõ-
ditionale/vt ipsi faciunt,¶ Tene scdam opi.relatam in glos.que
fuit Pla.quam tenent Jaco.but.Pet.Cy.Ray.de forli.Albe.
Bal.Sali.Fulg.hic:⁊ Raph.cu.in.l.captatorias.⁊ in.l.ille aũt.ff.
de here.insti.⁊ in.l.stipulatio hoc modo cõcepta.in.j.col.ff.de ver.
obli.mouet in ꝑmis Bal.qa alias sequereẽ qd testator nõ posset
aliquẽ instituere sub cõditiõe,si eũ alimẽtauerit:⁊ sic sub spe pre-
mij cõtra.l.quidã cũ filiũ.de verb.obli.sed certe prout dicit Pau.
de cast.Bal.non loquitur ad propositũ:quia aliud est querere an
testator possit si vult sub spe premij aliquem instituere:et de hoc
non disputatur hic:aliud est querere nũquid ego per pactũ pos-
sim aliquid promittere testatori,sub conditione si me instituerit:
ita vt tale pactum valeat,an vero vitietur propter conditionem
turpẽ que a iure reputatur impossibilis:⁊ ista est ꝓprie q̄stio no-
stra:sed pro ista opi.stringit:quia libertas matrimonij,⁊ libertas
testamẽti equiparanẽ.c.gẽma.vbi doct.de spõ.sꝫ in matrimonio
quis põt inuitari spe lucri.d.l.titio centũ.§.j.ergo idẽ in testõ:ad
hoc facit tex.in.l.si maiores.in verbo sine aliqua conditione.a cõ-
trario sensu.§.e.quẽ tex.ad hoc ponderat Raph.Fulg.hic:lꝫ do.
Alex.dicat/qd ibi nõ est sumẽdũ arg.a cõtrario sensu:qa resultat
absonus intellectus.¶ Tenendo istã ptẽ solũ restat rñdere ad.l.
ille aũt.de her.insti.cũ gl.rñdẽt Bal.⁊ Sali.hic:⁊ Rap.cu.in.d.l.
stipulatio hoc modo.qd ideo ibi vitiaẽ:qa est institutio captato-
ria:⁊ licet do.Alex.coneẽ ostẽdere/qd nõ sit captatoria dispositio
ꝓ:ouo fũdamẽta:frustratoriũ est per tex.clarũ ibi in verbo capta
tionẽ ⁊ in fi.in verbo iniuriaꝫ senatusconsulti.¶ Scdo rñde quod
ibi institutio non fiebat spe lucri:vt dicunt gl.ibi/⁊ doc.hic:nã ibi
in fi.ponitur casus,qñ instituo te heredẽ sub cõditione,si in prete-
ritũ tu instituisti eum:et sic ego non instituo te sub spe lucri si me
institues,nec etiã tu instituisti spe lucri:⁊ vt meã institutionꝫ ha
beres:ex quo loquitur sub conditione de ꝑterito,⁊ non de futuro.
¶ In ea.ad fi.habes iungendo cũ opi.prima precedentis partis
5 glo.†qd licet conditio institutionis vitiet transactionem:secus
est in modo:⁊ ad hoc no.istam glos.Bald.et Moder.hic:et eam
ad hoc reputat singula.Ange.in.l.impossibilis.ff.de verborum

a ¶ Uolenti. Adde satis. sublitem.d. Phi.deci., l.nemo fraudare.ff.d re. iur.et q̄ ibi posui i apostillis ad ea.

obli.⁊ ibi vide oīno do.Frā.de are.in.iiij.col.ad fi.⁊ seq.facit bene tex.in.l.demōstratio.§.qd aūt iuris.ff.de cōdi.⁊ demon.istam glo. limitat Bal.vno mō ⁊ male:vt p Sali.Pau.de ca.⁊.d.Alex.hic.

1 ☞ Interuentus amicorum,facit cessare presumptionē metus: limita tamen tribus modis.

2 Non minor reuerentia debet̃ per vxorē marito,ꝙ per filiū patri.

3 Quare statuta requirunt ꝙ in cōtractibus minor vel mulierum interueniat presentia consanguineorum.

4 Si statutum requirit in ꝯctu minorū vel mulierū cōsensum consanguineorum,an sit necesse ꝙ sint de proximioribus.

1 TRansactionem. † Interuētus amicorum facit cessare presumptionez metus.h.d.¶ In tex.ibi:que dominij traslationē.de hoc qn̄ transactio sit titulus habilis ad transferendū dominiū,vidistis tex.in.l.si pro fundo.vbi dixi.s̄.eo. ꝙ presentia ⁊ interuētus amicorū facit cessare presumptionē metus vel doli:idem in decreto iudicis.l.j.⁊ ibi no.Bar.C.de predi. decurio.lib.x. Bal.Sali.⁊ Moder.in.l.pacta nouissima.vbi dixi s̄.de pact.¶ Limita quādo persona que infert metum,verisimiliter potest inferre etiā p̄sentibus amicis:vt in tyranno/ſm Ang. in cōsi.cclxxx.qd incip.reperitur in quadā charta.⁊ fuit consiliū collegij Perusini:vt patet ibi ex subscriptione.⁊ facit q: fortior presumptio tollit minus fortē.l.diuus.ff.de in integ.resti.¶ Secundo ex hac.l.not.Bar.ꝙ licet actus gestus possit rescindi per metū reuerentialem.l.j.§.que onerāde.ff.qua.re.ac.non datur.no. Bar.in.l.interpositas.s̄.eo.tn̄ si interueniat presentia amicorū, vel consanguineorū/cesset allegatio metus reuerētialis:idē tenet Bar.in.l.fi.in.j.colū.ff.si quis ali.test.prohibue. Bal.in.l.fi.C.eo. do.Ant.de but.in.c.causam matrimonij.de offi.dele.adde qd idē facit p̄sentia iudicis,qd amicorū vel cōsanguineorū.ſm Bar.in l.frater a fratre.in versi.iij.quero quid de ꝯctu emptionis.ff.de ꝯdi.inde.Ang.⁊ Imo.in.l.j.§.fuit quesitū.ff.ad treb.¶ Limita singulariter Sali.hic/in filia renūtiāte in p̄sentia patris: naz metus reuerētialis patris nō tollit̃ ex p̄sentia amicorū:q: reuerētia patris omnibus prepōderat.allegat.l.veluti.que nihil facit.ff.de

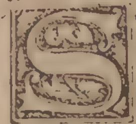
2 iusti.⁊ iure.¶ † Istam limitationē reprobat do.Alexan.hic:quia nō minor reuerētia debetur per vxorē marito/ꝙ per filiū patri.l. quod in vxorē.C.de nego.gest.Item nō minor reuerētia debetur socero,cum locū parētis obtineat.l.quia parētis.ff.solu.mat.ponderant etiā Bal.⁊ Pau.de cast.exemplificantes hanc.l.in metu reuerentiali patris.¶ Adde qd istam limitationem Sali.etiam reprobat do.And.sicu.in.c.causam matrimonij.in.iij.col.de offi. deleg.per tex.in.c.quāuis.de pac.in.vj.iuncto.c.cum cōtingat.de iureiuran.Nam sicut filia que renuntiat patri:⁊ iurat:tenet̃ seruare:⁊ sic vxor que cū iuramēto cōsentit alienationi mariti:ergo apparet ꝙ equiparant̃.Contra Sali.fortius stringit illud quod singulariter tenet Bal.i.l.pactū.in vlti.col.in.xxj.q.C.de collatio. vbi tenet/ꝙ stante statuto ꝙ mulieres nō possint ꝯhere sine consensu duorū cōsanguineorū,etiā cum iurameto:ꝙ potestas illius ciuitatis teneat̃ de facto compellere recipientē,ad remittendum talia iura,que inde videant̃ sibi quesita:ꝙ talis solēnitas reqsita a statuto,non hz locum qn̄ filia cōtrahit cum patre.Et est ratio/ quia propter talem naturalē affectionem patris in filios,omnia patri censent̃ concessa:ita dicit egregie tex.in.l.aurelius.§.titius testamēto.ff.de libe.leg.istā decisionē Bal.multū not.pro limitatione dicti statuti quam sequit̃ Lud.ro.in.l.si quis mihi bona.§. sed quid si mādaui.ff.de acqui.here.Alex.in cōsi.cvj.qd incip.quo ad p̄sens quesitū dubiū.in.j.vol.facit ad fi.⁊ cōsi.xxix.in.iij.vol.qd

3 incip.preclare.in pe.col.¶ † Tertio no.ſm Bar.Bal.⁊ alios colligi ex hoc tex.rationem quare statuta requirūt,ꝙ in ꝯctibus minorū vel mulierū interueniat p̄sentia cōsanguineorū.vt tollatur presumptio metus vel doli.Adde Bal.in.l.ij.circa fi.per illū tex. C.de adoptio.⁊ dicit Bal.in.l.ij.in.ix.q.C.de rescin.vendi.ꝙ minores ⁊ mulieres facile seducunt̃,quādoqz minis,quādoqz blanditijs:ideo equissima sunt statuta/que in eorum cōtractibus exigunt consensum coniunctorū.¶ Subijciunt Bar.⁊ Bal.hic:ꝙ quando statutū requireret cōsensum proximiorū cognatorū:tunc ratio statuti esset:quia ꝓximior ad quē spectat successio verisimiliter erit diligentior:ꝙ alius remotior.pondera Bar.⁊ Bal.hic

4 velle † ꝙ quādo statutū simpliciter requirit in ꝯctibus minorum vel mulierum cōsensum propinquorū,sufficit duos propinquos cōsentire/quāuis nō sint de proximioribus:⁊ dato ꝙ alij proximiores reperirent̃:quia ita demū requiritur ꝙ sint de proximioribus,qn̄ statutū expresse requirit proximiores.qd diligēter no.et adde Ange.in cōsi.clxvij.qd incip.item statuim⁹.Cōtrariū exp̄sse ꝙ imo semper debeāt interuenire duo proximiores:tenet formaliter Bal.in.l.fi.per illum tex.C.de verb.sig.⁊ ibidē Sali.⁊ Ang. in lect.Peru.Jac.bu.⁊ Sali.in.l.j.C.vnde vir ⁊ vxor.Sali.in.l.fi. per illū tex.C.de testa.mili.⁊ in.l.vidue.C.de nup.Pau.de cast.in l.si cum dotē.§.si patri.ff.solu.matri.Ange.in consi.clvij.qd incip. domina Catharina.facit bene tex.in.l.peto.§.fratre.ff.de lega.ij. dicit tn̄ Jaco.butr.magnū verbū in.l.j.C.vnde vir ⁊ vxor.ꝙ istud vltimū de cōsuetudine non seruatur:imo seruatur cōtrariū:quia dūmodo adsint duo consanguinei,quāuis non sint de proximioribus,sufficit. Jason Padue.

2 ☞ Cum transactio sit stricti iuris,vsure non veniunt a tempore more:sed solum a tempore lit.contest.

3 In transactione potest reus morā purgare vsqz ad sententiam.

1 SI maior annis. Premitte qd legitur altero de septē modis propter magnā iniquitatē quam cōtinere videt̃:et tn̄ tex.dicit equitas.† nam in ista.l.videt̃ decidi/ꝙ si actor qui petebat centū transigit cū reo pro quinquaginta:⁊ reus ista quinquaginta nō soluat,nec offerat,⁊ actor velit tota centū petere.hoc dicit tex.ꝙ reus qui nec soluit nec obtulit cōuēta in transactione,pōt tn̄ se iuuare exceptione trāsactionis:⁊ dicit tex.qd est equitas:cōtra imo videt̃ iniquitas/ꝙ reus habeat exceptionē ex transactione quam nō seruat.¶ In glo.ponunt̃ duo intellectus. primū cōiter tenent doct.ſm quē.h.d.in ꝓpria/etiā post terminū reus offerēdo ꝓmissa in trāsactione,hz exceptionē transactionis. hoc dicit.et sic licet reus nō soluerit nec obtulerit in termino:si tn̄ obtulit in lite/pōt purgare morā in transactione.¶ Intellige et limita primo,nisi ꝓpter morā sn̄ia transiuisset in rem iudicatā:q: tunc virtus trāsactionis esset extincta.l.tale pactū.§.qui ꝓuocauit.vbi Bar.⁊ doc.ff.de pac.⁊ Bal.hic.¶ Scd̄o limita nisi transactio esset facta sub cōditione:q: ex quo cōditio dz impleri in forma specifica.l.meuius.⁊.l.qui heredi.ff.de cōdi.⁊ demon.ibi non admitteret̃ purgatio more.tex.est no.in.l.si super possessione.vbi dixi.s̄.eo.⁊ ad hoc no.Pe.Cy.⁊ Bal.hic:⁊ ibi.iste primus intellectus,dato qd in se sit verus:tn̄ non ꝯgruit verbis litere/ꝓpter tex. in ꝟbo nec offerāt.nam oporteret subaudire nō offerant scz in termino:offerūt tn̄ post terminū in lite.qd est multū supplere ad tex. ¶ Secūdus intellect⁹ glo.est/ꝙ si reus ex causa trāsactionis promiserit soluere in certo termino,⁊ cōueniat̃ ante terminū:q: nihil intersit sua prius soluere:quia forte sit multū diues.hoc decidit: qd tn̄ sibi proficit equitas exceptionis transactionis.Iste intellectus est de indubitabili,⁊ ꝓcederet ita in minore sicut in maiore: sicut ꝯtrium dicit̃ in hoc tex.¶ Tertiū intellectū ponit Guil.de suza.quē referūt ⁊ sequuntur Cy.Jaco.de are.⁊ oēs Moder.hic: ⁊ in.l.si pro fundo.s̄.eo.¶ Quartum intellectū ponit Fulgo.ꝙ si reus a quo petebantur centū,transegit pro quinquaginta:et illa quinquaginta nō soluit:imo nec obtulit in termino:et propterea actor vult redire ad primā actionē:non poterit per eam amplius petere in effectu,ꝙ illud qd est ꝓmissum in trāsactiōe.¶ Quintū intellectum ponit Ludo.ro.in.l.si insulā.ff.de verbo.obli.ꝙ licet reus nō representauerit promissa,nec obtulerit,tn̄ nondū fuit in mora:si actor ex capite penitentie velit rescindere transactionem et petere totum,quod prius petebat:tamen non possit in effectu. ¶ Sextū intellectū tradunt Mart.Sali.⁊ Jac.but.vt refert Cy. ꝙ si reus non soluat nec offerat promissa in termino trāsactionis: per hoc tn̄ actor nō potest amplius petere:hoc est nō poterit pe-

2 tere vsuras vel interesse:† quia cum transactio sit stricti iuris,nō veniunt vsure a t̃pe more:sed solum a t̃pe litis cōtestate.l.cū fundus.in prin.ff.si cer.pet.⁊ ſm istum intellectū oporteret restringere hanc.l.qn̄ transactio esset interposita super cōtractu stricti iuris:nam si esset interposita super ꝯctu bone fidei,censeretur bone fidei:vt declarat Bar.in.l.sub p̄textu instrumēti.⁊ ibi dixi.s̄.eo. ¶ Vltimū intellectū tradit Jac.de are.⁊ eum refert Cy.hic:vide

3 per tex.¶ † Redeundo ad primū intellectū qui cōiter tenetur,ꝙ in transactione pōt reus morā purgare.vidēdū est vsqz ad quod tēpus,consydera duos casus.aut trāsactio fuit facta ante litem contesta.⁊ tunc Bar.hic post antiquos tenet ꝙ purgatio more admittat̃ vsqz ad lit.cōtest.⁊ nō post/per regulā.l.si insulam.ff.de ver.oblg.vbi Bar.Ang.⁊ Imo.in.j.q.idē tenēt Bar.⁊ Ange.in l.qui fidē.ff.eo.⁊ Ang.hic.¶ Cōtrariū ⁊ melius tenēt Bal.⁊ oēs moder.hic:glo.Jac.but.⁊ Sali.in.l.siue apud acta.s̄.eo.Bald.in repe.l.⁊ si post tres.in.v.col.ff.si quis cautio.per istam.l.⁊.d.l.siue apud acta.que indistincte loquuntur.nec obst.d.l.si insulam.quia loquitur in pena,que effectualiter incipit deberi ex mora.et sic ex litis cōtesta.nimirū si mora vlterius nō purgatur.ſm Bart.hic: cuius intellectū cōmendat Pau.de cast.⁊ dicit qd est subtilis et singularis.¶ Secūdus casus est/qn̄ trāsactio est facta post litem cōtesta.⁊ tunc cōis sn̄ia Bar.⁊ aliorū hic in.d.l.si insulam.⁊ in.d.l. siue apud acta.est/ꝙ purgatio more admittit̃ vsqz ad sn̄iam exclusiue:quāuis Pe.⁊ Cy.in.d.l.siue apud acta.⁊ Pau.de ca.hic: ⁊ late Ful.in.l.qui fidē.ff.eo.teneant ꝙ imo tunc purgatio more admittatur vsqz ad primū actuz qui postea fit:nam talis primus actus pro lit.cōtest.habetur.l.ij.C.de cōsorti.eius.lit.l.nulla.C.de procur.Sed respōde ꝙ talis prim⁹ actus habet̃ pro cōtestatione, quantū ad excludendū exceptionem transactionis in xum dilatorie sed

rie:sed cum ex transactione oriatur exceptio peremptoria.c.j.de li.conte.in.vj.certe non pôt excludi a lit.conte.nec ab actu haben te vim lit.conte.l. peréptorias.C.sen.rescin.non pos. ¶ Ex predi ctis facit generalem conclusionem & necessariam ad istum titulū. q̄ siue transactio sit facta ante litem contest.siue post,semper ad mittitur purgatio more vsq̄ ad senteā: & ita limita.l.siue apud acta.§.eo.

1 ¶ Si non impleantur promissa in transactione,pena cum effe ctu peti potest:& qd in cōpromisso.nu.2.

1 **Promissis.** †Si non impleantur promissa in transactione, pena cum effe ctu peti pôt.h.d. intellige q̄n in transactione deuenit species:si aūt q̄titas,censeret adiecta in fraudem vsu rarum & sic hodie peti non posset:fm Jac.but.& Mod.hic & ple

2 nius in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verb.obl.vt habes plenius per do.Alex.hic & ibi.† ¶ Quid autē in pena adiecta in cōpro misso per Ja.Bal.& alios hic:per Raph.cu.in consi.clxvj.inci. facta fuit quedam transactio.

1 ¶ Transactio dr̄,non solum q̄n datur totū p̄ toto:sed etiam q̄n totum pro parte:imo etiam si plus detur q̄ petatur.

2 Si reperiatur instrumētū trāsactionis,& in eo non contineatur quid datum sit vel retentum ex cā transactionis nihil valet.

3 Solennitas extrinseca non presumitur.

4 An valeat instrm̄ venditionis nō faciens mentionem de precio.

5 Si testes deponūt de ɔ̄ctu emptionis & venditionis:sed nō recor dant de summa pcij:an pbēt titulū necessariū ad pscriptionem.

Transactio. Ista.l. breuius summari nō pôt.adde: q̄d in hoc differt ab arbitramēto,vt declarat bar.in.l.q̄ si ephesi.ad fi. ff.de eo q̄d certo lo.& in.l.furti.§.qui iussu.ff.de infa.et in.l.societatē.§.arbitror.ž.in.j.q.extra gl.ff.p soci. ¶ Itē adde q̄d huic.l.nō pôt etiā spāliter renūtiari.fm An.in consi.xciiij.inci. cū lis & q̄d.in.vij.col. ¶ Tertio adde bal.in.l.fi.in.ij.co.C.de exec.

1 rei iu.vbi ait† q̄ est trāsactio non solū q̄n daṫ totū pro toto:sed et q̄n totū p pte:imo etiā si plus deṫ q̄ petaṫ.vt hic p eū. ¶ Quarto adde ad hāc.l.illud q̄d no.Pau.de ca.in.l.suus heres.C.de repu.

2 here.p illū tex.quē ad hoc reputat sing.† q̄ si reperiaṫ instrm̄ trās actionis,et in eo non cōtineaṫ quid datū sit vel retētū ex cā trans

3 actionis:q̄ nihil vȝ.& est rō:† q: ista est solennitas extrinseca:q̄ nō presumiṫ vt per Bar.& doc.in.l.sciendū.ff.de ver.ob.facit q̄d vo

4 lunt Ray.& Cy.in.l.j.C.de muti.stip.† de instrō ɔ̄tinēte venditio nem,& non faciente mentionē de precio:adde etiā q̄d vult Bal.&

5 ibi plenius Pau.de ca.in.l.j.C.de reb.alie.nō alie.† q̄n testes de ponunt de cōtractu emp.& vendi.sed non recordanṫ de summa p cij:an pbent titulū necessariū ad pscriptionē:facit q̄d vult Bart. in.l.si duo patroni.§.macellus.in fi.vbi dixi.ff.de iureiu.

1 ¶ Contractus trāsactionis non pôt resolui ex penitentia.

2 Transactio non potest rescindi per rescriptum principis:nec pre textu enormis lesionis.

3 In transactione non habet locū exceptio non nume.pecu.

4 An pactum.l.commissorie valeat in transactione.

1 **Clamuis eum.** †Hoc.d.ɔ̄ctus trans actionis nō pôt resol ui ex pnīa.h.d. ¶ No.q̄ in transactione est spāle,vt lȝ sit contractus innoiatus,& res sit integra:tn̄ nō est lo cus penitētie:ne lis semel extincta p trāsactionē amplius instau reṫ.cōcor.l.fratris.§.e. Et istud pcedit etiā si trāsactio tenderet nō solū ad liberādum sed ad obligādum.l.si sup possessione.§.co. ¶ Quid aūt si in alio actu tēdēte ad liberādū ponūt bar.& doct.

2 hic.dixi in.l.ij.in prin.vbi etiā bar.ponit.ff.de cōdi.ob.cām.† Ad de q̄d queadmoduȝ trāsactio non rescindiṫ ex capite pnīe.vt hic. ita nec per rescriptū principis.l.cās.§.e.nec ptextu instri de nouo reperti.l.sub ptextu instrumenti.§.eo.nec pretextu postea reper tarum.l.sub pretextu specierum.§.eo.nec pretextu enormis lesio nis:& sic remedio.l.ij.C.de rescin.vendi.fm gl.in.l.lucius.§.fi.ff. ad tre.Bal.in.l.ordo.C.de exec.rei iu.& in.l.fi.in.ij.opp.C.de con trahen.emp.gl.& cano.in.c.cum causam.de emp.& vēdi. quāuis

3 aliter tenuerit Bar.in.d.l.ij.de quo vide late per docto.precipue Moder.in.l.si quis cā aliter.ff.de verb.ob. ¶ † Itē in transactio ne nō habet locum exceptio non numerate pecu.l.transactionis. C.de nō nume.pe.quem tex.voluit allegare Bal.in rubr.extra de trāsac.in.v.col. ¶ Itē & secūdo extēde istam.l.vt procedat etiam si reus fuit in mora implendi ea que continentur in transactione:

4 adhuc nō est locus pnīe.fm Pau.de ca.post Gui.de suza.in.l.si maior annis.§.e.† sed an pactū.l.cōmissorie valeat in trāsactione vide p Raph.cu.tenentē q̄ sic in consi.clxvi.incip.facta fuit que dam transactio.

Jason Padue.

1 ¶ Si trāsactio fuit vallata aquiliana stipulatio & acceptilatio ne,et pena est subiecta,& actor contrauenia t tali transactiōi: aut cogitur conuentionibus interpositis stare,aut penam soluere et accepta restituere,antequā de causa cognoscatur:& est in electio ne ipsius rei.

2 Quando alternatiua ponitur inter genus & speciem, resoluitur in expositiuam.

3 Quod est prohibitū simpliciter/est etiā prohibitū alternatiue.

4 Si papa mandet capitulo vt recipiat titium supra numerum iu ratum,si eum recipiunt an sint periuri.

5 Si papa cōfert bn̄ficiū alternatiue illi vel illi:vterq̄ admittitur.

6 Que vincula sint in acceptilatione.

7 Uerba presentis vel preteriti tēporis precipue enuntiatiua, nō sunt obligationis inductiua.

8 Aliquādo obligatio naturalis oritur ex sola equitate/absq̄ con sensu partis.

9 Postq̄ actor contrauenit transactioni,& pena committitur pro pter aliquod malefactum,ibi non admittitur purgatio more ad euadendum talem penam.

10 Nemo sine actione experitur.

11 Judex etiā parte nō petente teneṫ repellere actorē carentē actio ne q̄n sibi constat ex confessione partis vel ex actis.

12 Si ex forma statuti bannitus possit impune offendi,iudex cui li quet de banno,nō potest cōdemnare etiam sponte confessum.

13 Statutū excludens oēs exceptiones non excludit officiū iudicis.

14 Renuntiatio partis cum iuramento,productionis testiū vel in strumentorum,valet & tenet.

15 Si statutū excludat defensionē excludit etiam officiū iudicis.

16 Statutum quod bannitus possit impune offendi,continet publi cam vtilitatem:& consequenter valet:tamen in foro conscientie quis peccat.

17 Banniti q tolerant in ciuitate,nō pn̄t impune offendi:vel occidi stante statuto q̄ bannitus possit impune offendi vel occidi.

18 Bannitus captus extra territorium per familiam potestatis est relaxandus,

19 Judex qui non repellit actorem carentem actione:an teneaṫ in syndicatu.

20 An sit dare remedium,quo mediante actor possit de facto agere quado actio erat ipso iure sublata.

21 Que remedia habeat reus q̄n actor venit contra transactionem.

22 Constitutus in sacris si contrahat matrimoniū,q̄uis nulliter et de facto,tamen priuatur beneficijs.

23 Emphiteota qui alienat irrequisito domino,puniṫ a.l.quia pri uatur omni iure emphiteotico.

24 Prohibitus alienare sub pena an incidat in penā si alienat.

25 Clericus in minoribus cōstitutus contrahens matrimoniū nul liter,priuatur beneficijs.

26 An notarius conficiens instrumentū falsum,q̄d al's erat nullū, an debeat puniri de falso:& quid in teste.

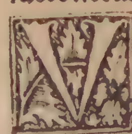
27 Si aliquid de iure nō vȝ,tn̄ si principes faciant seruari de facto, perinde est quo ad subditos,acsi de iure valeret.

28 An vt habeat locū cautio mutiana,sufficiat ɔ̄trafacere de facto

99 Statutū disponens q̄ ille dicatur intestatus decessisse q nullum fecit testamentum:intelligitur etiam si de facto testatus sit.

30 Impositio decimarum facta pro predijs religiosorum, cōprehē dit etiam religiosos habentes predia de facto & non de iure.

31 Clausula pape apposita in rescriptis scilicet contradictores au toritate nostra compescas: intelligitur quando contradicunt de facto:secus si de iure.

Ubi pactum. Ista.l.fm Bart.est multū difficilis & sing.& Rapha. Fulg.sic exordiṫ,q̄ ista lex ppter eius breuitatē est in textu incerta & obscura,pp̄ter glo.reddiṫ obscurior,& pp̄ter diuersa doc.cōmentaria reddiṫ obscurissima & dubitatis sima. ¶ Ista.l.in singulis quasi dubitationib⁹ tex.multū variaṫ in intellectu,recolligēdo simul omnes varietates,sunt.xxix.intel lect⁹ ad istā sȝ nō circa idē,sȝ circa diuersa. ¶ Premitte fm bar to.& cōiter doc.q̄ in legibus precedentibus imperator declarauit q̄n reus non obseruat transactionem:quo remedio prouideatur actori contra reum:vidistis in.l.actione.in.l.cum mota. in.l. siue apud acta.& in.l.si pro fundo.§.eodem.verum q: aliquando ecō tra,reus obseruat transactionem,sed actor contra facit:ideo quo modo prouideatur tūc reo cōtra actorem declaratur in hac.l.et iste est verus intellectus:tamen Raph.Fulgo.putat quod ista.l. posset generalius intelligi tam in actore q̄ in reo,nō obstante q̄d tex.j.dicat data restitui.nam etiā aliquando reo datur ab actore ex causa transactionis.l.cum ea.§.e. ¶ Item aduerte q̄ ista.l.in verb.pactum vel.transactio.variatur quatuor modis:vt dicitur in glo.j. Itē tex.in verbo acceptilationis vinculis.q: videtur con trarietatē cōtinere,q̄ acceptilatio que soluit vincula habeat vin cula:ideo variaṫ in intellectu quatuor modis vt habetur in glo. in verbo innixa. Itē illa verba fm leges.intelliguṅt in glos. par ua duobus modis:sed in hoc parum refert. Item text.in verbo

ante cognitionē cause legit altero de octo modis: p glo. z doct. vt dr in gl. mag. Itez tex. ibi si aduersarius maluerit: legitur in glo. mag. altero de duobus modis. Itē qr tex. psupponit qđ trāsactio est facta p acceptilationē, p quā actio ipso iure tollit: ideoq summa difficultas oritur, qñ actor possit amplius agere: z in hoc glo. magna ponit quinqz intellectus. Itē dū tex. in dicisione ponit duas alternatiuas. Hic sunt duo intellect⁹. Primus est Azo. cōiter approbatus q ille alternatiue resoluantur in ɔiunctas. z sic oīa ista remedia competant reo copulatiue. Alius est intellect⁹ antiquorum vt alternatiue stent proprie: z sic oībus istis simul iūctis habes. xxix. intellectus ad hāc. l. lz tñ sunt circa diuersa. ¶ Ultimo attende q lz tex. loquat qñ transactio est facta p acceptilationem tñ idē esset si facta esset pacto nudo, in casibus in quibus tollitur ipso iure per pactū simplex: qr esset in effectu idē q acceptilatione. puta in actionibus ex delictis que cū sint odiose, ipso iure tolluntur per pactum simplex. l. tibi. §. quedam. l. si vnus. §. pact⁹ ne peteret. ver. sed si pactum. ff. de pac. ita tz Pau. de ca. hic circa prin. z ante eū Bar. in vlti. col. ¶ Istis sic premissis diuide istā. l. i duas partes prin. In prima ponitur forma contracte transactionis. In scđa ponit eius effectus. scđa ibi: aut subsecutis: z non recedendo

1 a verbis lre: hanc. l. ita summo. † Si transactio fuit vallata aquliana stipulatiōe z acceptilatiōe, z pena subiecta: z actor ɔtraueniat transactioni: aut cogit subsequutis. i. cōuentionibus interpositis stare: aut cogit penā soluere: z accepta restituere anteq de cā cognoscatur: z est in electione ipsius rei. h. d. z est tex. propter tot diuersitates non colligo alia no. ¶ Capio gl. primam in verbo transactio. Ista glo. timore ɔtrij hic formati p Bart. z qđ statim. j. forma bo ponit duos intellectus ad illa verba pactū vel transactio. scđa ibi: vel dic vel p id est. ¶ In ea. gl. ad fi. p expeditione isti⁹ gl. nr̄e oppono ɔ tex. qr aut text. est supfluus aut male dicit: qr dum dicit vbi pactū vel trāsactio: aut terminus pactū: capit tanq genus, z tunc cōprehendit sub se transactionē: ergo supfluus est tex. dū postea dicit vel trāsactio, aut terminus pactū: capit pro pacto in spe qñ est gratuitum: z istud stare non pōt: qr tex. j. dicit data restitui. ergo non loquit in pacto gratuito. ¶ Glo. hic duplr rñdet. primo qr terminus pactū. capit p pacto in spe: z ɔñr p pacto gratuito. iste intellect⁹ stare non pōt pp̄ter tex. qui. j. dicit data restitui: ergo pactū non erat gratuitū. scđam sol. approbat Bar. z Ang. z p

2 eā inferunt qđ qñ † alternatiua ponit inter gen⁹ z spem. resoluitur in expositiuā intelligēdo vt hic p Bar. adde gl. i. l. ij. ff. ad. l. aquil. z in fin gl. in. l. j. z ibi Bar. ff. de pac. ¶ Tertio mō z planius intelligunt istū tex. Bal. Sal. z Ful. hic q pactū capiat in spe: z q trāsactio fit de re dubia, z nō gratuita: pactū aūt fit de re liquida, sed nō gratuitū. ¶ Uel quarto fm Ful. z Pau. de ca. hic dū tex. j. di-

3 cit data restitui. refertur ad transactionē z nō ad pactū. ¶ † Circa materiā alternatiue qr tota die allegat ista gl. no. pulchrā regulā: q illud qđ est phibitū simplr, est etiā phibitū alternatiue. dico q illud alternatiue adiūctū sit de per se permissum in: vñ qui iurauit nō venire contra ɔctū, lz posset de p se petere vt suppleat precium in quo fuit deceptus: tñ si peteret alternatiue ɔctū rescindi, vel p̄cium suppleri est piurus. tex. est not. in. l. q̄ sub conditione. §. si qs. ff. de condi. insti. quem ad ibi not. Albe. de ro. Bal. Paul. de ca. z Raph. cu. facit qđ vult glo. allegando illū. §. si quis. in. l. ij. in glos. magna. z ibi Cy. in. v. q. C. de rescin. vendi. ¶ Ego dubito de ista regula sic generali per tex. in. l. fi. §. j. ff. qui z a qui. qui probat contrarium q imo phibitum simplr, est permissum sub alternatione z ibi glo. opponit de illo. §. si quis. z non soluit. ad idem glos. in. c. multorum. in verbo aut certe. xxvij. q. ij. que no. ex illo tex. q illud qđ non pōt impetrari simplr, potest tñ sub alternatione: z ibi ēt gl. opponit de. d. §. si quis, z non soluit. ¶ Tu cōsydera q tex. in. d. §. si quis. fundat se in periculo periurij: z sic videtur ibi spāle propter timorem periurij. Adde etiā aliam regulam, quā ponunt canoni. in ca. constitutus. de rescrip. z originaliter ibi ponit vincen.

4 hispa. † q si papa mandet capi. facta mentione numeri iurati: hoc est qui iurarūt non recipere aliquē in cano. vltra numerum de. xij. vt recipiant titiū in cano. vel soluant. c. dato q possent seruare iuramentum in soluendo centū: tñ pñt recipere titiū, nec erunt periuri: quia eligunt viam autoritate superioris. dato q superior eos non astringat. ¶ Aliā regu. tradunt Arch. z Gemi. in. c. pastora.

5 vij. q. j. † q si papa confert beneficiū alternatiue illi vel illi, vter qz admittit: z sic alternatiua stat copulatiue: z vno eoruz repudiante totum accrescit alteri: sed de hoc est tex. in. l. cum quidam. C. de verbo. si. ¶ Capio glo. in verbo inuita. Diuiditur in tres partes princi. in prima declarat tex. In secunda declarat que vincula sint in acquiliana stipulatione. in tertia ponit que vincula sint in acceptilatione partes patent. Prime due partes sunt clare: ista, tertia

6 est difficilis: † pro cuius intelligentia occurrit difficultas que vincula sint in acceptilatione. nam male dictum videtur: qr per eam soluuntur vincula, z non inducūtur: in hoc quatuor sunt opi. vna glo. z alie tres h̄ relate per glo. que tenet q in acceptilatiōe sit vinculum naturalis obligationis, sicut in pacto de nō petendo. istud simile glo. nō est bonū/ qr in pacto de nō petēdo ideo inest obligatio naturalis, qr verba dirigunt in futurum: promitto non petere. z verba in futurum conueniunt ad pbandū obligationem: sed in acceptilatione verba sunt de pñti vel de preterito, acceptum fero

7 vel tuli. † sed verba pñtis vel preteriti tpis precipue enuntiatiua non sunt obligationis inductiua. gloss. in. l. v. §. satisacceptio. ff. de ver. obli. Pro gloss. melius facit/ qr qñ quis pōt a petitione remoueri, obligat nō petere. l. meuia. §. fi. in. pbo non teneri. vbi Bart. post antiquos no. ff. so. ma. z itē bar. hic. ¶ Breuiter omissis aliis opi. relatis p bar. tene sniaz Bar. q̄ est vera/ z eā Ang. z Moder. sequunt/ q facta acceptilatiōe creditor obligat naturalr nō petere ex accepti. nec ex ɔsensu, sz ex quadā eqtate. Et istud vltra barto. clare ondit̄ur. nam obligatio naturalis q̄uis censet ex consen-

8 su partium. l. stichum aut pamphilum. §. naturalis. ff. de solu. † tñ aliquando obligatio naturalis oritur ex sola equitate, absqz consensu partis: vt pz qñ quis gerit negotia furiosi, furiosus nō pōt vere consentire nec fingi. l. qui ad certū. ff. loca. certe obligatio causatur ex sola equitate. l. iij. §. furiosi. ff. de nego. ge. declarat magistraliter Bart. in. l. iulianus verū debitorē. ff. de condi. inde. z in. l. j. ff. eo. z in. l. cū quis. C. de iur. z fac. igno. Cano. in. c. fi. de so. ¶ Capio glo. mag. in verbo pena. ista glo. fm Bart. est difficillima quā diuido in octo partes princi. In prima declarat tex. In scđa ibi z dic eam peti: remouet vnum contrarium. In tertia ibi qñ aūt. rñdet tacite ɔōni, se remittēdo. In quarta que est ibi: itē z hec pba scz añ cognitionē. gl. timore ɔtrij. l. qui prior. ff. de iudi. ponit duos intellectus ad illa verba tex. ante cognitionē. In quinta ibi: itē q dicit. glo timore alterius contrarij ponit duos intellectus ad illa verba si aduersarius maluerit. In sexta que est ibi: ex predictis pz. glo. format difficile contrarium contra tex. nam si actio erat p acceptilationē ipso iure sublata, quō actor potuit amplius agere: z circa hoc ponit quinqz opin. In septima que est ibi quō hoc. gl. opponit cōtra text. z obscure rñdet. In octaua z vltima ibi: itē contra gl. etiam opponit contra tex. z soluit. ¶ Pro clara intelligentia totius glo. aduerte q in glos. ponuntur tres prin. difficultates cōtra tex. Prima difficultas est/ qr tex. vult q si actor ceperit agere, prius debent data restitui cum pena, anteq cognoscat de causa mota per actorem: istud videtur contra regulā. l. g prior. ff. de iudi. timore huius cōtrarij varij varia dixerunt/ z sunt acto intellect⁹ ad ista verba litere ante cognitionē cause. ¶ Prim⁹ intellectus est gl. q sit spāle in trāsactiōe. z rō spālitatis est odiū venientis ɔ transactionē sic solēniter factā: alia subtili rōne defendit Ja. de are. hic per regulā. l. eum qui certarum. §. fi. cū glo. ff. de ver. ob. sed responde vt per Cy. z Bar. hic. Uel z singularius responde/ q reg. d. l. cū qui certarū. §. fi. procedit qñ alternatiua puenit ex mera dispōne hoīs: sed vbi alternatiua pcedit ex mera dispōne. l. ibi non admittitur variatio: per tex. valde no. in. l. cur bonis. ff. de cura. fu. quem ad hoc no. z cōmendat solus. d. Franc. de are. in. d. l. eum qui certarū. §. fi. facit tex. in. c. ij. in fi. de rescrip. in. vj. ¶ Scđs intellectus glo. approbatur per Bar. z Ange. hic/ sed nihil vz: qr referendo verba ante cognitionem cause, ad participium data. illa verba nihil importarēt fm Ful. z do. Alex. hic. ¶ Aliū tertiuz intellectum ponit Pet. de bellaper. quē refert z reprobat Bar. duos alios intellectus ponit Jaco. bu. quos referunt Bal. z Sali. Duos alios intellectus z sic sunt septē ponunt Bal. Sali. z do. Alex. hic. viij. ponit Fulgo. sed non curo referre. ¶ Secunda principalis difficultas glo. est ibi: item q dicit. Naz actor qui transegit si postea contraueniat transactioni, efficitur reus: z sic debitor: ergo in alternatiuis eius dz esse electio: p regulam. l. plerūqz in fi. ff. de iure do. glo. in prima solutione fatet contrarium: z ita intelligit istū text. z male: qr in alternatiuis rerum debitarum bene electio est ipsius actoris. l. non vtiqz. ff. de eo qđ cer. lo. fm Bar. z alios hic. z in. l. cum pponas. ṡ. eo. ¶ Secundo

9 z subtilius reprobat Bar. † qr postq actor cōtrauenit trāsactioni, z pena committit propter aliquod male factum, ibi nō admittitur purgatio more ad euadēdū tale factū. l. qui ca mente. ff. de fur. no. diligenter hanc decisionem Bart. valde necessariā ad intellectum huius. l. q postq actor contrauenit transa. non potest amplius moram purgare ad euadendū penam: idē tenent Ang. z Sali. hic. z Bar. z Ang. in. l. qui fidem. ff. eo. ¶ Contrarium tenēt omnes Mod. hic/ per tex. sing. in. l. si in lege. §. colonus. ff. loca. ad quē tex. rñde vt per Bart. in. l. si insulam. in. vj. q. ff. de pbo. ob. z ibi Bart. in. iij. oppo. secunde partis respōdet ad. d. l. qui ca mente. q loquitur in penis legalibus, nos in penis conuentionalibus: z istam solu. sequitur. d. Alex. ¶ Mihi nō plz/ per regulā vulgatam. que habet q mitius agitur cū. l. quam cum homine. l. celsus. in fi. ff. de arbi. per quam. l. dicit glos. in. l. si quis rem. §. vo. to. ff. de polli. quod mitius agitur cum deo q cuz hominibus: fa cit doc. Bar. in. l. amplius non petitū. in. j. co. ff. rex ra. ha. z in. d. l. si insulam. in pc. oppo. prime partis/ q si non agitur de pena annullationis

nullationis: sed de alia pena semper mitius agit̃ cũ.l.q cuz hoie. Non etiã plz r̃nsio Raph.ful.z.d.Alex.hic q in.d.l.qui ea mẽte. loquitur in delicto, seu in pena loco delicti: hic in pena loco transactionis, nõ est bona r̃nsio cũ bonũ sit arg.a delictis ad ꝯtractus z ecõtra.l.oẽm.ff.de iudi.no.tñ decisionẽ Bart.p limitatione.l.si maior: annis.cũ his q̃ ibi dixi.s.e. ¶ Tertia principalis difficul-

10 tas est in gl.ibi ex p̃dictis ergo pz.nã regula est † q nemo sine actione experit̃.l.si pupilli.§.videamus.ff.de negoti.gest.sed in hoc tex.actio erat ipso iure p acceptilationẽ sublata.§.est aũt.instit̃.q.mo.tol.ob.q̃uo ergo hic actor potest agere: si fateris arg.succedit maior difficultas: si eñi actor repellit ab agẽdo: ergo reus habet ista remedia copulatiue: z tñ ista.l.concedit alternatiue.et.l.cum proponas.s.eo.in glo.sunt.v.intellectus s̃m primũ z vltimum agit̃ de facto: sed in primo volẽte reo: in s̃cdo etiã inuito.s̃m alios tres intellectus agit de iure. Itẽ aduerte dñ glo.illatiue venit: z dicit. ex predictis ergo pz.ista illatio sumit̃ ex dictis in parte precedenti.glos.circa intellectũ illoz verborum.si aduersarius maluerit.q̃ dupl̃r fuerunt intellecta: dicit ergo gloss.siue teneas q electio sit actoris siue rei, apparet q actor potest agere. ¶ Primus est intellectus Azo.quẽ approbant antiqui.z late Bar.Bal.Ange.z Sal.Pau.de ca.z do.Alex.hic.glo.Bar.z Ang.in.l.rescripto.§.si pacto subiecta.ff.de pac.s̃m quem intellectũ, quãdo trãsactio fit per acceptilationẽ, z actor contrauenit: reus hz ista tria remedia copulatiue: sicut q̃n fit transactio cum iuramento: vt.j.l.pxima. Istũ intellectum reprobant Pe.Cy.Ray.z Fulg.hic precipue p istũ tex.q fortiter obstat in duab⁹ alternatiuis. Fulgo.hic laborat ad pbãdũ q nõ sunt alternatiue: sed nihil est: finaliter dicit q lz in alternatiua hois sufficiat alterã partẽ esse verã: secus est in alternatiua.l.sed obstat.l.cuz pponas.s.eo.z.l.si pacto quo penã.s.de pac. Breuiter tene q opi. Azo.est in se vera: z aduerte q̃ ipse non fundat se in hoc text.sed per tres rationes relatas in glo.precipue q̃ repelli dz a iudice, cum videat eũ actione carere.

11 ¶ † No.ergo diligenter istã gl.que quotidie allegat̃ ad hoc q iudex etiam parte non petente tenet̃ repellere actorẽ carentẽ actione, q̃n sibi constat ex confessione partis vel ex actis: idẽ tenet glo.in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.in verbo in pactis.et ibi clarius Bart.ff.de pac.et not.Bar.in.l.post legatum.princ.in.iiij.col.ff.de adi.leg.z in.l.ita stipulatus.ad fi.ff.de verb.ob.z in.l.si titius.vbi etiã Imo.z Moder.eo.ti. Imo.in.l.iiij.§.hoc aũt iudicium.ff.de dam.infect.vbi dicit sic debere limitari regulam illius.§.ita tene q̃uis Ange.hic cõtrariũ teneat z male. ¶ Pau.doc.isti⁹ gl.dicit Bar.se dixisse in.q.sibi de facto occurrenti, statuto cauet̃ q bannitus possit impune offendi: aliquis occidit bannitũ, iudex formauit inquisitionem contra eũ, non audebat cõparere, alius comparuit, z allegauit bannum occisi, z facit liquidum bannũ iudici: iudex dz eum absoluere ex quo ei cõstat clare q ex forma statuti puniri non põt: contra Bar.tenent Ang.Sali.z Mod.hic z Cy.in.l.reos.in.vj.q.z ibi bal.in.xiiij.col.C.de accu. adde An.de are.insti.de excep.super rubri.in.xj.charta.vbi dicit quod bis habuit de facto.de quo etiã per Bal.in.l.j.in.ij.col.C.q̃uo z quãdo iu.z in.l.j.§.officilus.ff.ne qs eũ qui.in.c.j.§.iniuria.de pace iura.fir.in vsi.feu.q̃uis aliter videant̃ velle Ja.but.z Bal.in.l.decuriões.C.de infami. ¶ Adde q no.dicit bal.in.c.ꝑitatz.in vlti.col.de dolo z ꝯtu.q si ex forma statuti bannit⁹ põt impune offen-

12 di: iudex cui liquet de banno nõ potest cõdemnare etiam spõte confessum. Alleg.Cy.in.d.l.reos.pro opi.Bar.facit regula quã tradit idem Bar.in.l.pe.§.ad crimen.in pe.col.ff.de pub.iudi.q quando iudici est notoriũ, q non põt procedi contra aliquẽ: tunc iudex etiam nemine petente dz eum absoluere: per glo.not.in.l.q cũ maior.§.si patris.in verbo vel calũniosam.ff.de bonis liber.et glo.hic.sed ista exceptio q occisus erat bannitus, z ex forma statuti poterat impune occidi, est exceptio que impedit pcessum ne possit accusatio recipi: ita no. Bar.in.l.si seruus.per illum tex.C.de his qui ad eccle.confu.sequũtur Raph.Fulg.z Pau.de cast.in.l.ij.per illum tex.C.q̃n licet sine iu.se vindi. ¶ Ultra Barto.et doct.potest addi illa practica quam ponit Ange.post Rich.malum.in.l.quos prohibet.ibi.ff.de postu.et in.l.filiusfa.§.veterani.ff.de procur.et in.l.si.vbi etiam not. Jac.but.z Alb.de rosa.ff.de peti.here. Lud.ro.in consi.ccxiiij.qd incipit venerabilis domine.

13 † q si ex forma statuti in causis criminalibus non debeat aliquis audiri ad aliquam exceptionem, nisi inculpatus personal'r compareat: z se constituat in carceribus.certe cautela est qd nõ opponuntur exceptiones: sed cõpareat aliquis qui imploret officium iudicis: q si iudex ex officio recipiat informationes super innocẽtia inculpati, s̃m qd in ista schedula cõtinetur: licet istud statutũ excludat exceptiones, nõ per hoc excludit officium iudicis. Idẽ no.tenet Ange.in.l.plane.ff.de peti.here.per illum text.in verbo officium iudicis.z dicit Bar.q eo audiente ponderabat ad hoc illum tex.z subdit Ang.q ista practica infinitis vicibus est vsus quã confirmo ex eo qd sing.tz Spe.in ti.de instru.edi.§.fi.ver.qd

14 si debitor.z ibi Joã.an.in addi.vbi volũt q si pars renuntiauit productioni testiũ vel instrumentoz cũ iuramẽto, vt.c.si vero.de iureiur.dz pcurare per mediũ alicuius amici, q iudex ex officio tales testes recipiat. Sequit̃ Joã.de imo.in.c.ij.de pba.Lap.de castel.in.c.q̃uia.de pac.in.vj.d.Alex.in auc.iubem⁹.C.de iudi. ¶ S̃cdo ꝯfirmo ex eo qd no.vult Bal.in.l.ampliorẽ in p̃n.C.de appel.vbi dat remediũ qd dicit esse nouũ, q ille q nõ põt pducere testes sup dictis testificatis: iuxta cle.testibus.de testi.q debet noĩa testiũ dare iudici: z postea se absentet: z tũc iudex in quo nõ timetur subornatio recipiat dictos testes, ac iuramenta z depositiones: z valebit eoz testimonium.qd Bal.dicit esse mirabile. sequit̃ Lud.ro.in cõsi.cccclxxix.incip.in eo qd querit̃ an in eadẽ instãtia.do.Bar.veron.in cautela.ccxvj.d. Alex.in.l.iiij.§.hoc aũt iudiciũ.in.iij.col.ff.de dam.infect. ¶ Tertio confirmo ex eo qd no.vult Specu.in.c.ij.de pba.§.videndũ.in ver.sed qd si debitor.vbi tz q si debitor iurauit non pbare solutionẽ nisi p instr̃m incisum: quo casu iuramentum seruandũ est.c.si vero.de iureiu. consiliũ est s̃m Spe.q pcuret testes recipi iudicis offõ. ¶ Quarto cõfirmo p illud qd no.decidit Bal.in.l.pe.ad fi.prin.C.de ca-

15 no.largi.lib.x. † Tñ ista cautela non valeret q̃n statutũ diceret nõ admitti exceptiones vel defensiones.nã propter verbũ defensiones etiã excluderet officiũ iudicis.s̃m Bar.in.l.j.§.z pui.ff.q vi aut clã.z in s̃pe Ang.in.d.l.plane. ¶ Not.etiã diligẽter illud qd

a dicit Bar.hic, q statutũ disponens[a] q bannitus possit impune offendi, cõtinet publi.vtilitatẽ z ꝯiir vz.idẽ no.tenet Bar.in.l.ij.per illũ tex.vbi etiã Bal.z alij.C.q̃n lic.si.iud.se vindi.vbi videas Bar.idẽ tz Bar.in.l.vt vim.z in.l.oẽs populi.in.ij.q.tertie q̃onis princi.ff.de iust.z iu.z in.l.amissiõe.§.j.ff.de capi.dim̃.Bal.in.l.gracchus p illũ tex.C.de adul.z in.l.vnica.in.x.co.C.de ꝯfes.z q tale statutũ valeat late disputat: z sic ꝯcludit Joan.and.in addi. Spe.in ti.de cõsti.sup rub.circa fi.z late Alb.de rosa.in vltima parte statu.q.xvij.idẽ tz Ang.in.l.j.ff.de cõsti.prin.d.ant.de bu.in.c.si vero.el.j.de sen.excõ. Panor.in.c.fi.de cõsue.ex hoc sequitur si istud statutũ continet publicã vtilitatẽ: ergo dz censeri fauorabile: z sic dz extendi p doc.Bar.in.l.queadmodũ.circa medium.C.de agri.z censi.li.xj.cum alijs cõcor.quas pluries dedi. ¶ Limita z intellige Bart.z p̃dicta, q̃n tale statutũ fieret ex cã legitima: al's secus.vñ tenet in s̃pe Host.in.c.fi.de consue.q si statutum permitteret q bannitus pro pecuniario debito possit impune occidi: non valeret.z est glo.not.iiij.q.j.in glo.summe.circa med.idem tenent do.Ant.de bu.Imo.z Hemi.in.c.que in ecclesiarum.de cõsti.Ray.de for.in repe.d.l.omnes populi.ideo dicit Bal.in.l.j.in.viij.col.C.de sum.tri.q valeat statutum disponens q bãnitus pro graui crimine potest occidi: per.l.raptores.C.de epis.z cle.tamen do.Nellus de sancto Geor.in trac.bannitoz: in j.parte secundi temporis.q.j.dicit q lz al's tenuerit, q ita demũ valeat hoc statutum, q̃ fuit bãnitus ex cã ex qua veniret irrogãda pena mortis, put tz Ray.in.d.repe.l.oẽs populi.tñ nũc tenet q indistincte tale statutum valeat: mouetur tali fundamento q̃ istud nõ statuit̃ propter solũ delictum ob qd fuit bãnitus, sz etiã propter contumaciam: z inobediẽtiam erga suũ principẽ: vñ qui nõ obedit principi suo morte moriat̃.c.ij.de maio.z obe.nullã tñ mentionẽ facit de glo.z alijs tenentibus contrarium, put z tu teneas. ¶ Nec ob.illud qd dicit de inobedientia.q̃ nõ passim procedit in quacũqz inobedientia, sed in tali que est cõmensurabilis ad talem penã: vel s̃cdo r̃nde vt no.p Bal.in.l.si mora.ff.so.ma.z

16 teneo q tale statutũ valeat. ¶ † Adde q lz excuset occidentez in

b foro contentioso: tñ talis occidens peccat in foro[b] consciẽtie: per glo.no.xxxiij.q.ij.in.c.inter hec.sed ea nõ obstante Alb.de ro.iiij.parte statu.q.xix.refert audiuisse a multis religiosis, q theologi tenent ꝯrium, z bñ: q̃ talis occidẽs facit autoritate statuti: vnde sicut iudex qui est minister legis occidendo malefactores nõ peccat: imo meretur.xxiij.q.v.per totũ, maxime in.c.reos.limitando

17 vt ibi per Alb. ¶ † Aduerte etiã q bãniti qui tolerant̃ in ciuitate non p̃nt impune offendi vel occidi stante predicto statuto: lz nõ sint de bãno cancellati: q̃ talis tolerãtia securitatẽ eis prebet: ita no.fi.Sali.in.l.nulli.in.j.no.per illũ text.C.de iudi.sequit̃ Joan.de ana.in.c.sicut.in.v.col.de iude.dicens hic esse singu.dictum: z se vidisse seruari de facto Bononie.d.Alex.in consil.vj.in.ij.vol.quod incip.circa primũ dubiũ primo arguit̃ in vlt.co. ¶ Ultimo aduerte q, tale statutum nõ hz locũ extra territoriũ statuẽtium: z ĩõ qui occideret extra territoriũ, non esset tutus ab homicidio. Ita tz Pe.de anc.in cõmẽ.c.canonũ statuta.de ꝯsti.in.xvj.charta in ver.tertio principaliter. Jo.de imo.in cle.pastoralis.in.iiij.col.de re iudi. Hinc est q effectus bannitionis non extendit̃ extra territoriũ bannẽtium.glo est no.in.c.j.in titu.hic finitur.l.conra.in vsi.feu.Bal.in.l.j.in.iij.co.C.de hered.insti.z in.l.executorẽ.

18 in.xij.col.C.de executi.rei iudi. ¶ Hinc est q bannitus capt⁹ extra territoriũ per familiã potestatis, dz relaxari: q̃ nõ est legitime capt⁹.s̃m bal.in.l.ij.C.de ser.fu. ¶ Limita nisi offenderet illo

a ¶ Statutũ dispo. Add doc.in.c.j.d mil.vasal.q contu.est.in vsi.feud.z p nellũ de sancto georgio in tra.de bãnitis.q.j.prime partis secundi tpis. Sctm̃ Thomã.ij.ij.qõ.lxiiij.arti.ij.

b ¶ Peccat i foro cõscie. Adde Nellum de s̃ctõ Georgio.in tra.de bãnitis.qõ.xj.in q.secũde ptis s̃cdi temporis.

a ℂ Constitutus i sacris. Adde tex. i ca. decernimus. xxviij. di. Abb. i. c. sane in finalib⁹ verbis. de cle. cóiu. z diffuse p card. Alex. i. c. p̃sbyter. xxviij. di.

eo confederato fm Bar. in. l. non dubito. ff. de cap. z in. l. filij. §. relegatus. ff. ad municipa. bal. in. d. l. executorē. in. xij. co. facit q̄d sin. vult Bar. in. c. cunctos populos. viij. q. princ. C. de sum. tri. ℂ Secundo limita quando quis offenderet extra territorium, si capiatur a ptāte illius loci, dz puniri: sed si offendit extra territorium certe in illo territorio vbi est statutum q̄ bānitus possit impune occidi, non poterit puniri: ita egregie limitat Salic. in. d. l. cunctos populos. in. viij. co. in ver. sed hic queritur si bannitum. vbi refert q̄ ita de facto cōsuluit in quodā qui vocabatur pichus de sachone. idē tz Bal. in Margarita sua in verbo excōicatus. in ver. xij. sequitur do. Nellus de sancto Geor. in trac. bannitorū. in secunda parte secūdi temporis. q. lvij. vbi refert q̄ ita obseruat.
19 ℂ † Ultimo circa istam partem glo. inquantum glo. z doc. tenēt q̄ iudex ex officio, etiā parte non opponēte, debet repellere actorem carentē actione, pone q̄ iudex non repellat, an teneatur parti in syndicatu. Pau. de ca. hic in pe. col. dicit Bar. istud nō tangere: z se putare q̄d si reus nihil dicit q̄d iudex non teneat in syndicatu: qz licet possit repellere actorem, vt hac gl. tamē, nō astringitur per. l. non quicquid. ff. de iudi. z sequitur simplr do. Alex. hic. Tu dic quod Bart. hic in. iiij. col. expresse dicit contrariū. nā dicit. quod ex quo iudex reperit actorem carentem actiōe, habet de necessitate reum absoluere. ℂ Secundus principalis intellectus in gl. reprobat per gl. z doc. z bene qz cū reus facit lege permittente, nō debet penā mereri. l. gracchus. C. de adult. z per hoc nō obstat auē. cōtra qui ppriā. j. de nō nume. pec. allegata i gl. qz loquitur in eo qui dolose negabat scripturā esse suam: nō obstat l. j. C. qñ li. ab emp. dis. allegata in gl. qz vltra rñsiones bar. z bal. hic. dic q̄ loquitur in obligationibusque solo ɔsensu contrahūtur vt in spe declarat Bart. in. l. ab emptione. in. j. colū. ff. de pac. duos sequentes intellectus. reproba vt per Bart. ℂ Similiter quintus intellectus reprobatur per omnes: quia non reperitur iure cautum quod inuito reo possit actor de facto sine actione agere nisi quādo in lit. cōtes. sperat actio nasci. l. si titius. vbi Barto. z doc. ff. de v̄bo. obli. z. l. nuda. j. de ɔtra. z cōmi. stipu. all. in gl. nec ob. l. iul. §. quātū. ff. ad exhi. qz reiecta solutione Bar. veritas est quod ibi actor pdit suā actionē pp̄ter culpam z morā rei, vñ tunc reus debet vel in totū cōdēnari, vel pati q̄d de facto ɔueniat. z in
20 hoc ille tex. est sigu. fm Sali. hic. in. viij. co. ℂ † Juxta hanc partē querit Bart. an sit dare remediū quo mediāte actor possit de facto agere qñ actio erat ipso iure sublata z ponit duplex remediū vt hic p eum: alij nihil tangunt. adde q̄d tenuit Ange. in consi. cc. inci. A. z. B. contraxerunt in vlti. colū. vbi tenet quod si s̄nia erat nulla ob defectū solēnitatis, z p pactum ɔuentū sit nō opponere de nullitate ob defectū solennitatis, certe fm eū non poterit dici nulla, obstāte pacto maxime fm eū si pactū esset iuramēto firmatum, cū possit seruari sine interitu salutis eterne. c. cū cōtingat. z c. si vero. de iureiu. ℂ Nec ob. q̄d partes nō possunt renūtiare solennitatibus introductis de iure publico. vt est gl. no. in. c. de causis. de offi. dele. z in. c. j. de lib ob. z in. c. fi. de re. iu. in. vj. z in cle. sepe. de v̄b. sig. z in auē. offerat. C. de lit. cōte. qz rñdet Ang. q̄ istud est verū quantū ad hoc vt actus valeat non seruata solēnitate: tñ licet nō valeat s̄nia: certe pp̄ter pactū non poterit dici nulla. allegat not. per glos. in. l. si decretum. C. de ser. pig. da. manu. iuncta rōne. l. post mortē. ff. de adop. sequitur do. Alex. in cōsi. clxxiij. q̄d
21 incip. opportune ɔsyderato themate. in. ij. col. ad fi. li. ij. ℂ † Tangit etiā Bar. q̄ remedia habeat reus. qñ actor venit cōtra transactionem: z facit quatuor casus prin. no. diligenter tertiū casum quē alibi non legi: q̄ qñ in transactione est adiecta clausula rato manente pacto. habet locū exceptio transactionis, z petitio pene sed data non repetuntur q̄d b̄n not. ad. l. cum pponas. ē. eo. z. l. q fidez. ff. e. vbi sunt tex. de ista clausula: z rō est qz clausula vult q̄ firma remaneat transactio: ergo data repeti non p̄nt: qz esset dissoluere transactionē: z sic no. ex dictis per Bar. hic q̄ iuramētū habet vim maiorē q̄ clausula rato manēte pacto: qz vbi interponitur iuramentū, si actor ɔueniat transactioni, reus hz dicta tria remedia copulatiue: vt in. l. seq. sz qñ adest clausula rato manēte pacto hz duo remedia tñ: z istud est q̄d voluit dicere bar. in. l. si q̄s maior. ē. eo. dū dicit q̄ iuramētū hz vim clausule rato manēte pacto imo maiorē. ℂ Jn ea gl. ad fi. Bar. examinat an z qñ agēdo de facto incidat q̄s in penā: z cū eo alij transeūt: ponit idē bar. in. l. cōtinuus. §. cū quis. ff. de ver. ob. late bal. in. l. alias. ff. de iureiurā. ceno. in. c. nuper. de biga. Gemi. in. c. j. prin. super glo. in ver de dissoluendū. de spō. in. vj. ℂ Ego reputo istā materiā valde difficilem z intricatā nec a doc. plene aut clare examinatā. Bar. hic facit duos casus prin. primus est d̄ pena legali vel statutaria in qua dicit q̄ si pena imponitur propter aliquod factum. q̄d nō potest de iure fieri: z tunc necessario intelligitur q̄ si fiat de facto incidat in penam: ratio quia legislator qui imponit penā pro tali facto: z sic q̄ illud non potest de iure fieri necessario ergo intelligitur si fieret de facto. l. quid ergo. §. cum autez. ff. de infa. ad hoc b̄n

b ℂ Clericus i minorib⁹. Adde diffuse per card. Alexā. in. c. placuit. xxij di. in fi. vlti. col.

c ℂ Testis d̄ ponēs. Adde doc. in. c. nihilominus. iij. q. ix. doc. in. c. quia iurta. §. p̄sbyteri. v. q. vj. doct. in. c. si ep̄s. l. distin.

22 facit q̄d vult glo. z Joan. an. in. c. j. de cleri. coniu. † q̄ constitutus
a in sacris, ᵃ si contrahat matrimoniū, q̄uis nulliter, z de facto: tñ priuatur beneficijs: qz contrahere matrimonium de iure non potest, cum sit in sacris. necessario ergo intelligitur si cōtraheret de facto. Idem tenet do. Cardi. flo. in cle. j. in. viij. q. per illum tex. de cōsan. z affi. facit tex. in. c. eum qui. z in c. nuper. de biga. de quo etiam per Jmo. in cle. gratie. de rescri. ℂ Si autē illud pōt fieri z de iure z de facto, nūquid ad hoc vt quis incidat in penā. l. vel statuti, sit necesse q̄d fiat de iure an sufficiat de facto fieri. Bart. noluit attingere nec hic nec alibi: sed solū dicit quod habetur in l. si quis non dicam rapere. C. de epi. z cle. ℂ Ego habeo istū passum pro multū intricato propter decisiones hincinde, z q̄ requiritur quod fiat de iure, ad hoc vt habeat locum pena. l. vel statuti facit quod decidit Bar. in. l. filium. §. si quis contra. in fine per illum tex. ff. de leg. prestā. stāte statuto, q̄ si popularis cedat actiones suas nobili, punitur pena priuatiōis: si certe cessio nō valuit, quia cedens erat persona inhabilis, non habet locum pena illius statuti: ad quod adde Bal. in. l. quid ergo. §. cū autem. ff. de infa.
23 z quod not. Bar. in. l. j. §. fi. ff. quod cuiusc. vniuer. ℂ † Secūdo ad idem facit quod singu. tenet Bal. in. l. ij. in. j. col. ad fin. C. de epi. audi. de emphiteota qui alienat irregsito domino, punit a lege qz priuat omni iure emphiteotico. l. fi. C. de iure emphi. c. potuit. de loca. certe si mulier, que habet emphiteosim alienet non seruata solennitate requisita a statuto in contractibus mulierum: cum ista alienatio sit nulla, certe non incidit in penam legalem priuationis. sequitur Rapha. Fulgo. hic, in vl. col. ad idem facit quod
24 ponit Barto. post glo. in. l. seruo legato. §. j. ff. de leg. j. quod prohibitus alienare sub pena, nō incidit in penā si alienat. ℂ Jn cōtrarium facit quod decidit Bal. in no. q. in. c. ex parte. M. in. viij. col. de appel. vbi querit: pone quod mulier transiuit ad secū. nup. de facto, vtrum per hoc perdat tutelā. ℂ Primo dicit videri q̄d non: quia non dicitur matrimonium nisi teneat de iure. l. hec conditio filie. in p̄n. ff. de cōdi. z demō. contrarium determinat: qz pena cōmittitur etiā si fiat de facto. l. eum qui. C. de adul. z per aliā rationem de qua ibi per eum. ℂ Secūdo facit quod decidit Jo.
25 an. in. c. Joannes. de cler. cōiuga. † quod clericus in minoribus ᵇ
b constitutus, contrahens matrimonium nulliter, puta cū consanguinea, priuatur tamen beneficijs, acsi legitime cōtraxisset. sequitur Ludo. ro. in consi. cccclxxiij. quod incipit dubitatur primo. in. iij. col. ℂ Tertio facit tex. in. c. tua nos. de iureiur. per quē no. ibi bal. q̄ ex inualido iuramēto ɔ̄hitur reatus piury. ℂ Quarto facit quod no. do. Anto. z Panor. in. c. olim. per illum tex. de rescrip. q̄ falsificans lr̄as, que tñ alias sunt nulle vel iniuste. incidit in penam falsi. ℂ Quinto facit tex. i. c. dispendia. de rescri. in. vj. z in cle. j. eo. ti. vbi impetrator rescrip: i nulli punitur. ℂ Cogita pro concordia predictorum z vide quod late ponit Bar. post antiquos in. l. si quis legatum. ff. de fal. Item b̄n cōsydera an in predictis sit bona concordia. Bar. in. l. quid ergo. §. cum aūt. per illū
26 tex. ff. de infa. † An notarius ɔficiēs instrumētū falsuz q̄d alias erat nullum debeat puniri de falso: de quo per Bal. in. l. j. C. de sepul. vio. z ibi late Sali. in. xij. col. Alber. in secunda parte statu. q.
c clxxix. Similiter an testis deponēs ᶜ falsum cuius dictum nō vz: an puniri debeat pena falci: ponit Bar. in. d. l. si quis legatū. bal. in. l. fi. C. si ex fal. instru. d. Ant. de but. in. c. causam. el. j. in vlt. col. de testi. Jo. an. in regula non est. in mercu. cōsydera an in p̄dictis sufficiat cōcordia Bar. in. l. quid ergo. §. cū aūt. per illum tex. ff. de infa. Et q̄no intelligantur iura que dicunt q̄ sufficit de facto fieri vide per Ant. de but. in cōsi. xxv. incip. ad primum dubium.
27 in. j. col. ℂ † Jn materia ista no. regulā vtilez quod si aliquid de iure non vz tñ principes faciunt de facto seruari: est perinde quo ad subditos acsi de iure valeret: istā regulam tradit Albe. de ros. in. l. cunctos populos. in vlti. col. C. de sum. trini. z fide chato. vbi per hoc determinat q̄ si statutuz disponit, q̄ debitores z fideiussores conuenti ad vsuras non possint opponere exceptionez, q̄d vsure nō debeantur: z fideiussor vigore illius statuti coactus est soluere vsuras, si eas repetet a debitore principali, nō poterit debitor opponere q̄ male fecit soluere vsuras, quas de iure soluere non tenebatur: quia postq̄ de facto seruatur: statutum est p̄inde acsi fideiussor fuisset de iure exactus: allegat q̄d habet in. c. peruenit. de fideius. z quod not. Jnnoc. in. c. j. z in. c. salubriter. de vsur. z refert ita fuisse de facto iudicatum. idem tenet do. Car. z Jmo. in. d. c. peruenit. do. Alex. in cousi. cvij. in. ij. vol. q̄d incip. pro inuestigatione predictorum in. vij. col. z est gl. no. in. l. qui habebat. §. j. ff. de manu. testa. que colligit ex tex. vnum q̄d reputat mirabile q̄ quando aliquid nō tenet de iure: z tñ non pōt opponi, est perinde acsi valeret: signa istā regulam qz seruiet ad infinita. ℂ Item in materia adde illud quod ponit Barto. in. l. mutiane. ff. de cōdi. et
28 demō. † duz querit an vt habeat locū cautio mutiana, sufficiat cōtrafacere de facto z q̄ non attendatur contrauentio facti: quia testator vr̄ sensisse de iuris effectu. l. licet. ff. vt leg. no. ca. ℂ Contrarium et

rium ꝛ melius tenet Pe. Ex. Bal. ꝛ Jmo. ibi: qꝛ vbi ex cõtrauen
tione facti pars leditur, sufficit ad incurrendũ penã: est doctrina
Bar. hic in fi. ¶ Item hic in materia adde qđ mirabiliter deci-
dit Lu. ro. in cõsi. xcix. qđ inci. pñs statuti particula: vbi ꝑ plura
29 fundamẽta ↄsuluit, ꝙ † statutũ disponẽs ꝙ ille dicat intestat⁹ de
cessisse, qui nullũ fecit testamentũ: intelligi etiã si de facto testat⁹
sit: puta pubes doli capax. ¶ Itez in materia adde qđ consuluit
30 Pe. de anch. in ↄsi. ciiij. inci. ꝯ fratres minores. † ꝙ impositio de
cimaꝝ facta ꝑ predijs religiosoꝝ, cõprehẽdit ẽt religiosos habẽ-
tes pdia de facto, ꝛ nõ de iure: maxime ꝑ. c. recolẽtes. de sta. mo.
idẽ cõsuluit. d. Ant. de bu. in ↄsi. xxxiij. qđ incip. vt supra solenni-
ter inducens. in cle. j. in verbo ꝑsidentes. de rescri. ꝛ in cle. j. in gl.
j. de decimis. ¶ Ultimo adde glo. no. in. c. pro illoꝝ. in verbo cõ-
tradictores. de prebẽ. que no. vult ꝙ clausula pape que semp ap-
ponitur in rescriptis scʒ ꝯdictores autoritate nr̃a cõpescas. intel-
ligitur qñ contradicũt de facto, secus si contradicant de iure. Et
per ista cũ laude dei est impositus finis huic legi. Jas. Padue.
2 ¶ Periurium non potest committi sine dolo.
3 Quelibet causa etiam iniusta excusat a dolo.
4 Periurium committitur ex sola culpa.
5 In iura. veritatis, qui credit iurare veritatem ꝛ iurat falsum, in-
cidit in periurium.
6 L. loquẽs ꝑ dictionẽ qs, etiã in odiosis cõprehẽdit feminam.
7 L. si qs maior. an hʒ locũ in vniuersitate vel cõitate seu ciuitate.
8 Pena priuationis a. l. nõ habet locũ nisi vbi. l. expresse dicit.
9 L. ꝙtuncũqʒ penalis, si non sit correctoria, extenditur.
10 Cõitas vel ciuitas non veniunt appellatione persone.
11 L. nostra habet locum in omni contractu iurato. ꝛ nu. 13.
12 Si emphiteota iurauit soluere cano. si non soluit propter periu-
rium priuatur iure emphiteotico.
14 Ad hoc vt ꝯueniẽs trãsactioni iurate incidat in penã nr̃e. l. req-
ritur ꝙ trãsactio sit facta libere, nulla coactione interueniente.
15 Judex neminem põt cogere ad transactionẽ vel cõpromissum.
16 Liberum arbitrium in iure nostro capitur multis modis.
17 An ꝑ solã rescripti impetrationẽ, qs incidat in penã nr̃e legis.
18 An iussus iudicis excuset a periurio.
19 Auto. superioris intelligitur exceptuata ab omni iuramento.
20 Jussus iudicis debet excusare a periurio, ꝛ ab omni pena.
21 Periurus est infamis.
22 Quod penas incurrat contrauenien̄s transactioni iurate.
23 An de iure ciuili iuramentum vestiat pactum nudum.
24 Periurus repellitur ab agendo.
25 Dictio mox, importat idem quod ipso iure.
26 Ubi. l. facit ipso iure executionem, non admittitur purga. more.
27 Pene cui sunt applicande.
28 Pene nostre. l. habent locũ si iuretur per deum, ac si iuretur per
principem.
29 Pena conuentionalis an possit transcendere duplum.
30 Legatum factum alicui cũ erit doctor, intelligit̃ mediãte exami-
ne docto. non tamen si doctoretur a papa.
31 Doctoratus a papa vel imperatore prefert̃ quibuscũqʒ doctori-
bus, per collegia doctoratis, dum tamen sit doctoratus cum ri-
gore examinis: alr̃s secus.

Si quis maior.

Ista. l. ẽm bar. ꝛ oẽs est singularis ꝛ ẽm Paul.
de ca. est singularissima. Diuidit̃ in duas. ꝑma loq-
1 tur in iuramẽto ꝑstito per deum. in scđa per principẽ.
secunda ibi: cos etiã. h. d. † Ueniens ꝯ transactionem iuratã per
deum, vel per principem, infamatur: penam soluit: data restituit
ꝛ ab actione cadit: ꝛ ista parti obseruanti applicant̃. h. d. In pri-
mis pondera ex serie tex. quatuor necessaria ad hoc vt habeat lo
cum ista. l. ẽm Pau. de ca. ꝙ trãsigens sit maior xxv. ann. Quid
autem sit in minore, ponit glo. j. vbi dicetur. secundo requirit̃ qđ
trãsactio sit facta spõte, ꝛ sic nulla coactione interueniẽte. tertio
requiritur ꝙ sit iurata per deum vel per principem. quarto quod
quis cõtrauenerit. ¶ Adde quintũ magis necessarium et multũ
speciale / quia requiritur dolus, ꝛ non sufficeret culpa: ita singu-
lariter Bal. in. l. obseruare. §. proficisci: in. iij. col. ff. de offi. procõ.
a et lega. motus duplici fundamento. Primo qꝛ ista. l. imponit pe-
2 nam periurij,[a] sed † periurium non põt committi sine dolo: ꝛ licet
Bal. nihil allegat. facit. xxij. q. ij. c. querit. §. itẽ opponit̃. gl. in. c. bre
ui. de iureiu. no. doc. in. c. j. de delic. puero. Pau. de ca. ꝛ d. Alex.
in. l. qui iurasse. in prin. ff. de iureiu. Secũdo mouetur Bal. quia
in hac. l. imponitur pena infamie. sed ex culpa quis non efficit̃ in
famis, ẽm eum nihil allegantem: istam decisionem Bal. põderat
ꝛ sequitur do. Alex. in. l. fi. circa fi. ff. qui satis. co. ꝛ consi. xcij. qđ in
cip. perspectis his que in themate narrata sunt. in pe. co. ¶ Mo.
3 hanc decisionem. qꝛ ex ea habes magnam limitationẽ ad hanc. l.
ꝛ sequitur magnus effectus: † nam quelibet causa etiam iniusta
excusat a dolo. l. igitur. §. potest. ff. de lib. causa. gl. in. l. j. in. fi. ff. de
abige. glo. plagij criminis accusatio. in. ij. C. ad. l. fauiã de plagia.
facit tex. in. l. iij. §. si qs ignorãs. ff. ad sena. sylla. Jmo oĩs creduli-
tas etiã fatua excusat a pena doli. ẽm Ang. in. l. j. ad fi. pñ. ff. de eo
per quem fac. er. imo etiaz propter temeritatẽ excusatur a pena
doli: ita pulchre Ang. in. d. l. plagij. est in vna lect. ꝛ in. l. ꝑtor. el. j.
§. hec actio. ff. vi. bo. rap. durũ esset recedere a decisiõe bal. appro
bata per do. Alex. cũ non habeat contradicentem. ¶ Ego puto
de iure ꝯrium ꝛ moueor ex proprijs fundamentis Bal. que retor
queo hic Claruz est quod pena infamie ꝛ alie pene de quibus hic
imponũtur ipso iure: vt probat tex. in verbo mox. ꝛ oẽs ita dicũt,
sed sic est ꝙ vbi pena infamie imponit̃ ipso iure, tũc lata culpa suf
ficit. l. liberorum. §. notabit̃ ꝛ ibi. glo. Bar. Bal. ꝛ Ang. ff. de his
qui no. infa. glo. ꝛ doc. in. §. suspectus. el. ij. insti. de suspec. tu. bar.
in repe. l. quod nerua. in. x. col. ff. depo. ꝛ istud multum mihi strigit
4 contra Bal. ¶ † Secũdo: qꝛ periurium committitur ex sola cul-
pa. vt tenet Bal. in. c. licet. per illum tex. si de feu. defunc. cõten. sit
inter do. ꝛ agna. ꝛ ibidẽ Ja. alua. i. ij. ꝛ. iij. co. post An. de iser. ꝛ idẽ
Ja. alua. in. c. fi. per illũ tex. de alie. feu. paterni. gl. in. cle. non põt.
in glo. fi. ꝛ ibi Jmo. circa fi. de procur. facit quod vult Bal. in. l. ij.
5 §. quod obseruari. in. iij. not. C. de iura. cal. † ꝙ in iuramento veri
b tatis, ille qui credit iurare[b] veritatem, ꝛ iurat falsum tñ est periu-
rus. sequitur Pet. de anch. in. c. ij. de iura. cal. in. vj. de isto tñ pun-
cto nunquid periuriũ non potest cõmitti absqʒ dolo, dixi plenius
6 in. d. l. qui iurasse. ¶ † Secundo pondera tex ibi si quis. nam cum
loquat̃ in masculino genere innuit ꝙ pene huius. l. nõ habeant lo-
cum in femina: ꝛ istud tenet Raph. Ful. hic in vna lect. per istum
tex. in verbo si quis. scđo qꝛ ista. l. requirit integritatem intellect⁹:
patet qꝛ in tex. dicit maior. xxv. annis: sed in femina cesset. l. j. in fi.
ff. qui pe. tui. Tertio qꝛ minor ꝛ femina equiparantur. l. j. §. fina.
ff. de eden. Quarto facit quia cũ ista. l. sit penalis vr̃ odiosa ꝛ ꝑ cõ-
sequens restringenda. vt in regula odia. de reg. iur. in. vj. l. cũ qui-
dam. ff. de libe. ꝛ post. ¶ Contrarium ꝛ melius tenet Raph. Ful.
hic ad fi. in alia lec. vbi dicit ꝙ ista. l. est notãda ꝑpter contractus
mulierũ, in quibus interponuntur iuramẽta. nã mulier contraue
niẽs incidit in penas huius. l. nã licet ista. l. loquat̃ in masculis. ta-
men qꝛ loquit̃ in materia indifferenti, cõprehendit etiaz feminas.
idẽ tenet do. Ant. de Alex. hic in. j. no. ¶ Pro ista opi. bene facit
c ꝙ etiã i odiosis, qñ odiũ est rõnabile lex loquẽs per dictionẽ[c] si qs:
comprehendit etiã feminã: tex. est in. l. si quis id ꝙ. in prin. iuncto
ver. sed ꝛ vtrũqʒ. ff. de iurisdi. om. iud. quem tex. ad hoc allegat glo.
in. c. generali. in glo. ij. de elec. in. vj. ꝛ est glo. in cle. j. in glos. j. et ibi
Jmo. de sepul. Bar. in. j. ff. de verb. sig. cum concor. ¶ Secundo
moueor ꝛ melius qꝛ qñ huic dictioni si quis. addicitur terminus
cõis puta homo, vel terminus maior qui est masculini ꝛ feminini
generis, tunc cõprehẽdit̃ tam masculus ꝙ femina: ita Bar. in. l. j.
ff. de ver. sig. ꝛ in. l. j. in prin. ff. de pecul. Cy. ꝛ alij in. l. quicũqʒ. C. de.
ser. fu. Jmo. in. l. si ita scriptũ. ff. de. leg. ij. ¶ Tertio facit qꝛ in hac
l. tractatur de obseruantia iuramenti: ergo debet censeri mere fa
uorabilis vt dicã in seq. no. ¶ Quarto qꝛ mulieri non magis suc
curritur ꝙ alijs, nisi in casibus expressis in iure. l. fi. C. de iur. ꝛ fa.
igno. gl. ij. q. iiij. §. vlti. ¶ Quinto pro ista parte ego allego gl. or.
ꝛ. l. cum proponas. in glo. fi. iuncto tex. ꝛ ibi ponderaui supra eo.
7 ¶ Tertio circa tex. in verbo si qs. occurrit dubium nunqd ista. l.
habeat locum in vniuersitate vel cõitate seu ciuitate ꝛ similibus:
noua est questio in qua cõsului dum essem in itinere veniendi ad
hanc ciuitatẽ Padue cõsultus ex ciuitate Casaleñ. mõteferrati.
¶ Pro parte negatiua facit qꝛ ista. l. non habet locuz in minore,
patet qꝛ tex. dicit si qs maior: sed cõitas seu res publica eqparan
tur minori. l. nihil. ff. ad municip. l. rẽpublicam. C. de iur. reipubli.
lib. x. l. respublica. vbi. glo. ꝛ doct. C. ex quibus causis maio. c. j. de
resti. in integ. in. vi. Bart. in. l. nulli. ff. ꝙ cuiusqʒ vniuer. ¶ Scđo
ꝛ fortius stringit qꝛ tex. dicit si quis: sed qñ. l. vel statutum vtitur
dictione si quis. nõ comprehendit ciuitatem nec cõitatem nec si-
miles ista est egregia ꝛ singularis doctrina Bal. in. l. oẽs populi.
ff. de iu. ꝛ iur. in antepe. col. in ver. sed nunquid sub isto verbo si qs
mouetur: quia cũ. l. dicat si quis: ergo loquitur de ꝑsona, ergo nõ
intelligitur de persona ficta. l. iij. §. hec ꝟba. si qs. fi. de neg. ge. sed
ciuitates ꝛ castra nõ sunt proprie persone: sed fingunt̃ vice ꝑsone
l. mortuo. ff. de fideiussor. istam doctrinam Bar. sequitur Pet. de
ancha. in cõmento. c. canonũ statuta. de cõsti. circa fi. in ver. circa
tertium mẽbrum vtrum statutum extendatur ad casum fictum.
¶ Pro ista doc. facit bñ tex. in. l. metũ. i. iij. §. aiaduertendũ. ff. qđ
me. cã. ꝛ cogita bñ super illo tex. ¶ Tertio facit qꝛ ista. l. imponit
penã priuationis quidẽ duplicẽ, ꝑ ꝛ ex tex. ibi: aut̃. priuat⁹. ꝛ est
8 tex. ibi rerũ proprietate careat: † sed sic est ꝙ pena priuationis im
posita a lege, nõ hʒ locũ nisi vbi expresse dicit. §. cũ igitur. in aut̃.
de non eligẽ. secundo nub. per quem tex. ita no. Bal. in aut̃. ex te-
stamento. in pe. co. C. de secũ. nup. cum concor. quas dedi in. l. j. ꝯ.
eo. ¶ Sed istis non obstantibus tene cõtrarium, ꝛ ita cõsului, qꝛ
licet ista. l. videatur odiosa ꝛ sic restringenda propter impositio-

a ¶ Penã periurij. Adde pisanelã in verbo periurium.

b ¶ Qui credit iurare. Adde Jnn. ꝛ Hostiẽ. in c. fi. de iura. calum.

c ¶ Per dictionẽ si. adde gl. ꝛ bar. in. l. j. ff. ꝺ cõdi. ꝛ demõ. Jo. an. in. c. ex ꝑte el. ij. ꝺ rescri. do. I c. mãdam⁹. xix. q. iij. do. in. c. cũ infe-rior. de maior. ꝛ obedi.

nem penarum.tñ qr principalr facta est ꝓpter obseruantiā iura/
menti ꝛ sic ꝓpter fauorē aīe,censet fauorabilis ꝛ extendenda vt p
gl.ꝛ doc.in auť.sacrā puberū.C.si aduer.vēdi.d.Anto.de but.in
c.fi.in.j.fal.de ꝯsue.Pe.de anc.Jmo.ꝛ Gemi.in.c.q̄uis.de pac.
in.vj.ꝛ idē Gemi.in.c.j.de tēp.or.in.vj.vñ dato q̄ penā ꝯtineat,
tñ attento principali fauore iuramēti,ꝛ sic aīarū debet censeri fa
uorabilis ꝛ extendēda p illud qđ vult Bar.in.l.quēadmodū.cir/
ca med.C.de agri.ꝛ censi.lib.xj.ꝛ in.l.ij.§.exercitū.ff.de mfa.Bal.
in.l.nō sine.circa fi.C.de bo.que lib.Paul.de ca.in.l.bona fides.
ff.depo.ꝛ in isto fundamēto facio magnum capitale.¶ Secūdo
9 facit qr lex † quantūcunq3 sit penalis,dūmodo etiam nō sit corre/
ctoria,extenditur:vt est melior tex.de iure in.c.j.§.porro.ꝛ ibi ita
ponderat Bal.que fuerit prima cā benefi.amit.cū alijs que alle/
gaui in.l.j.š.eo.¶ Tertio moueor qr.l.loquens p dictionē si.qs:
q̄uis sit penalis:tñ cōprehēdit etiā ciuitates ꝛ cōitates:ita pon
dero tex.in.l.nihil interrest.ff.ad mace.iuncta.l.j.in prin.ꝛ p totū
ff.e.¶ Scđo pōdero tex.in.c.qm̄.in verbo,si qs inuent⁹.xlvij.dis.
iuncto.c.cōquestus.de vsur.¶ Tertio pōdero text.meliorem de
iure in.l.itē ait pretor.in prin.iuncta.l.ergo sciendū.in.fi.in ṽbo
ꝛ ciuitates.ff.ex quib.cau.maior.caue tñ dum dicit etiā ad furio/
sos ꝛ infantes per istos tres tex.puto nouiter posse cōfundi do/
ctrinā Bal.in.d.l.oēs populi.¶ Quarto pōdera facere illos tex
ꝛ aliū tex.in.l.si familia.iūcta.l.si qs id qđ.ff.de iu.om.iu.vbi etiā
ad hoc notaui illū tex.¶ Preterea cōsydero q̄ Bal.vtit ibi fun
10 damento nō tuto:† q̄ ciuitas vel vniuersitas non veniat appel/
a lationeᵃ.ꝑsone p ea que dixi in.l.fi.sup tex.in ṽbo personis.š.de
pactis.maxime cū saltē sub lata significatiōe vocabuli,appelatio
ne ꝑsone veniat ciuitas vel vniuersitas.ꝭm Bal.in.d.§.aiaduer/
tendū.ꝛ in.l.quicūq3.in.iij.col.C.de ser.fug.ꝛ in.c.j.in prin.de no.
for.fide.in vsi.feu.¶ Nō ob.dū dicebat q̄ ciuitas vel respublica
equiparat minori qr dico q̄ nō semp equiparant.gl.est or.ꝛ ibi
Bar.in.l.j.§.q̄ si nemo.ff.qđ cuiusq3 vniuer.hinc dicit bal.j.l.q̄/
ties.secūda.C.de fideicō.q̄ tunc demū vniuersitas h3 priuilegiū
minoris,qñ est dos dicata ideo l3 in aliquibus casibus fiat eq̄pa/
ratio:tñ ex quo in ista materia non reperit ar.non procedit.glos.
in.c.si postq̄.§.fi.ꝛ ibi clarius He.de elect.in.vj.idē He.in.c.j.in
11 ij.fallē.ꝛ in.vj.nota.de tēp.or.in.vj.¶ † Quarto pōdera tex.ibi
aduersus pacta.hic colligi ꝭm Bar.in fi.q̄ ista.l.habet locū nedū
in trāsactione:s3 in omni cōtractu iurato.Nā cū tex.dicat pacta.
ergo oīa cōprehendit,itē tex.dicit placitis.ꝛ.j.pactionē:s3 pactū
est generale ad oēs contractus.l.j.ꝛ ibi gl.in fi.ff.de pact.glo.in.l.
j.in prin.in.glo.mag.ad fi.ff.de.act.ꝛ ob.idē tenet Bald.ꝛ Mo/
der.hic.Jmo.in.l.insulā.in.vj.fallē.prime regule affirmatiue.ff.
de ver.obli.¶ Per hoc infert in spe ad practicā.d.Mate.in no.
lj.q̄ si vendidi tibi fundū pro centū:ꝛ obligaui me de euictiōe ad
duplū,soluisti mihi quinquaginta,residuū iurasti soluere in cer/
to termino:si non soluis potes cogi:ꝛ ꝓpter periurium ꝑdis pre
cium,ꝛ ego liberor ab euictione.Not.bene qr cū hodie in omni
cōtractu vtplurimū apponat iuramentū pōt ista.l.mirabilr pra/
cticari ꝭm eū.¶ Jtē p istā.l.cōsuluit in spe.d.Alex.in ꝯsil.lxxxv.
qđ incipit non puto id de quo querit longā disputationē exhibe/
12 re.in.j.vol.qđ consiliū est errore duplicatū in ꝯsi.cxxvij.† q̄ si em
phiteota iurauit soluere canonē,si non soluit,propter periurium
priuat iure emphiteotico per hanc.l.nec tunc expectat biennium
vel triennium.iuxta.l.ij.C.de iure emphi.ꝛ.c.potuit.de loca.idē
expsse tenet Bal.in.c.querelā.de iureiu.ita teneo quicquid al's te
nuerim in.l.ij.in.ix.q.C.de iure emphi.per istū tex.puto q̄ licet in
terris huius serenissimi ducalis dñij venetoꝝ sit statutum,q̄ em
phiteota,l3 cesset soluere quātocūq3 tpe,non ꝓpterea pōt priua
ri iure emphi.certe si emphiteota iurasset soluere in certis ter/
minis,si cessaret soluere,propter periuriū ipso iure priuaret iure
emphiteotico per hanc.l.nec isto casu haberet locum dictū sta/
13 tutum:qđ bene no.¶ † Limito istam.l.procedere in eo qui facit
contrarium ꝛ iurat:puta vendit cū iuramento:secus est in eo qui
ꝓmisit rē vendere si iurauit.nā si postea vendat secūdo.ꝛ tradat
transfertur in scđm dñium:ꝛ secundus prefertur.arg.c.sup lite/
ris.de spō.ita tenet Jmo.in cōmēto.c.cum cōtingat.in co.clxxx
iiij.ꝛ sequenti.de iureiu.pondera ergo Jmo.velle q̄ non seruan/
do iuramentum,nō per hoc perdat dominium:ꝛ puto rationem
esse qr ex sola conuentione vel ex solo contractu etiā cum iuramē
to nō transfertur dominiū,vel ius in re.l.traditionib⁹.š.de pac.
ergo non habet locū iste tex.qui dicit q̄ ex pacto vel trāsactione
illa fuerat consecutus.no.qr bona ꝛ vtilis est limitatio ad istā.l.
14 ꝛ nemo eā ponit.¶ † Quinto no.ex tex.ibi nullo cogente impe/
rio,quod ad hoc vt contrauenient transactioni iurate incidat in
penas huius.l.requiritur qđ transactio sit facta libere,nulla coa
ctione interueniente.Et ex hoc infert Barto.ꝛ alij sequuntur qđ
si iuratur super compromisso vel trāsactione que fiunt parte in/
uita,ex forma statuti,vel iussu iudicis non habent locū pene hu/
ius.l.idem tenet Barto.in.l.qui fidem.in.ij.colum.ff.e.ꝛ in.l.pre/

a ¶ Persone. Adde autē. ita.ꝗ.et ibi Bald.C.de epis.ꝛ cle.c. romana.in ij.ī vniuersi/tatē.de sen. excō.lib.vj. Jo.an.in.c. cūm illis.đ ꝓben.lib.vj. ī nouel.ꝛ.iō statutum fa ciens mētio nē de ꝑsona, nō cōprehē dit vniuersi tatē vel ciui tatē:s3 bal.ī l.oēs ppl'i.ī pe.col.đ iu. ꝛ iur.bal.in rubric.C.ad treb.ꝛ qđ in materia lar ga ꝛ fauora bili.vis Jn no.ꝛ Abb.ī ca.nouit.de iudi.ꝛ ibi cō cludunt qđ sic.

cia.ad fi.ff.de ac.empt.Jmo.in.l.si insulā.in.vi.falr.prime regule
affirmatiue.ff.de ver.ob.¶ Limitat Raph.ful.hic quādo statu
tum copulatiue arctaret ꝛ ad compromittādū ꝛ ad iurandum:
secus si statutum solū cogeret ad compromissū:qr si iuretur,ha
bent locum pene huius.l.ex quo iuramētum sponte est prestitum
dicit tñ Raph.se non firmare:sed istud expresse firmant Pau.de
ca.ꝛ do.Alex.hic.¶ Puto contrarium per istū tex.si bene inspi/
ciatur,qui requirit spontaneam voluntatem circa ipsum ꝯctum
postea de iuramento inferius subijcit:ꝛ propterea Raph.Fulg.
in.d.l.qui fidem.in pe.col.pōderat doc.hic velle q̄ sufficiat neces
sitatem imponi a statuto quo ad cōpromissum,licet dicat q̄ pos/
set in ꝯtrium argui:qr ista.l.principalr ꝓcedit ꝓpter iuramētum.
Adde q̄ cōsuluit idē Raph.ful.in ꝯsi.lxij.qđ incipit,in cā appel
latiōis.in pe.co.q̄ ista.l.ꝓcedit etiā si nō esset iuratū in cōpromis
15 so:sed postea fuit iuratū in snīa.¶ † Ultra alios ꝯsydera dū bar.
loquit de iussu iudicis videt male dicere,qr iudex neminē pōt co/
gere ad transactionem vel compromissum.vt no.Bar.in.l.furti.
§.qui iussu.per illum tex.ff.de infa.ꝛ in.l.ex stipulatione.per illū
tex.C.de sen.ꝛ interl.ꝛ est tex.no.in.§.qr vero.in auť.vt litigā.iur.
per quē tex.no.ibi Ang.q̄ nullius momenti est transactio facta
iussu ꝛ coactione iudicis,nisi salues Bar.in casibus specialibus
puta qñ partes diu litigassent,tūc iudex potest eas cogere ad cō
promissum vel transactionem.tex est not.in.c.placuit.xc.distinc.
de quo tex.dixi in.l.quidā existimauerūt.ff.si cer.pe.referēdo ca
no.in varijs.locis ꝑcipue do.Ant.in.c.j.de mutu.peti.vel.quādo
subesset timor futuri scandali ꝭm Bal.in.c.cum ecclesia vultera
na.ad fi.de ecclē.Pau.de ca.ꝛ Mod.in.d.l.qdā existimauerunt.
16 vbi dixi.¶ † Sexto no.ex tex.ibi s3 libero arbitrio ꝭ3 bal.ꝛ Sali.
qđ liberum arbitrium in iure nostro capit multis modis:aliqñ li
beru3 arbitrium đr qđ procedit ex libera volūtate.nulli necessita
ti subiecta:ita capit hic.aliqñ capitur liberum arbitrium qñ qs
pōt ꝑferre iniquū equo.l.cū quidā el.ij.ff.de le.ij.aliqñ capit liberū
arbitriū pro eo qđ est absolutum a solēnitatibus iuris cōis.l.i.ff.
de testa.mili.ita capit in.l.j.ꝭm vnum intellectū.C.de sac.san ecc.
17 ꝛ ibi plene dixi de ista dictione libere.¶ † Septimo no.ex tex.ibi
vel interpellando iudicē3.iunctis sequentibus tribus modis qui
bus dicitur quis contrauenire trāsactioni iurate.¶ Dicit tamē
Pau.de ca.sibi videri rigorosum,qđ per solā supplicationē por/
rectā principi,imo per solā impetrationē rescripti,incidat quis
in penas huius.l.vñ forte ꝭm eum practica nō seruaretur si non
fuerit vsus rescripto impetrato.facit.l.libertus.scđa.ff.de in ius
vo.similr nec in pmo casu putat sufficere,q̄ sit dat⁹ libellus iudi
ci:nisi pars aduersa sit legitime citata.per no.in auť.q semel.C.
quo ꝛ qñ iu.sed.d.Alex.reprobat vtrūq3 ꝓpter gnālitatē hui⁹ l.
ꝛ ꝓpter odiū piurātis.¶ Tu tene limitationē Pau.de ca.hic q̄
bona est q̄ p solā impetrationē rescrip.nō incidat in penā hui⁹.l.
nisi vtat ipso rescripto.ꝛ ita t3.d.Alex.sibi ꝯrius in ꝯsi.xxxiiij.in
j.vol.inci.viso themate suprascripto.in tertio dubio.adde domi.
Car.in ꝯsi.xxvij.incip.in q̄ā ꝛ qōne excellentissimi doctoris.in.iij.
col.vbi t3 q̄ ille q ꝓhibe impetrare iudicē sub pena.si impetrat,
nō per hoc punit nisi vtat rescripto ꝯueniendo reū.p text.in.c.ce/
terū.§.verū.in verbo aduersariū suū laborare coegit.de rescript.
Et per hoc subdit q̄ qui ꝓmittit nō venire ꝯ trāsactionē,nō inci
dit in penā impetrādo rescriptū.allegat gl.in cle.j.in ṽbo vexare.
de rescript.ꝛ in illa cle.j.in fi.d.Car.extollit illā glo.pro singulari
qđ nō đr ꝯuentū trāsactioni,donec aduersarius vexetur:tñ caue
q̄ illa gl.nō loquit ibi de iuramēto.ad idē facit qr p solā impetra/
tionē rescripti nō est acq̄situ aliqđ aduersario,nec cogit vti rescri
pto si nō velit.ꝭm Host.ꝛ Jo.an.in.c.ex ꝯquestione.de resti.spo.
Bal.in.l.postq̄ liti.ad fi.š.de pac.ꝛ in.l.j.C.vt lit.pē.¶ Istā.l.li/
mitat singlr do.Car.in.d.ꝯsi.ccvij.vt nō ꝓcedat qñ qs supplica/
uit pape,ꝛ in supplicatione fecit mētionē de trāsactione iurata:
nā ex quo papa pōt remittere iuramētū si impetret rescriptū nō
incidit in penas hui⁹.l.p tex.in si ī in.d.c.ceterū.ꝛ qr cēsendus est
actus licit⁹ ex quo vult ꝯuenire autoritate superioris:no.quia ma
gna est limitatio ad istā.l.ꝛ nemo eā tāgit.¶ Jtē ad istū tex.q po
nit tres modos p quos ꝯuenit transac.iurate:adde an tradendo
instrā tertio,per que veniat ꝯ illū cū quo trāsegit,ꝛ ꝑstando fauo
re3 illi tertio dicat ꝯuenire trāsactioni iurate,ꝛ incidere in penas
huius.l.vide no.Raph.cu.ꝯcludentē q̄ nō:in ꝯsi.cccxxx.incip.le
gatari⁹ certarū rerū ꝛc.cū quatuor ꝯsilijs sequētib⁹ alioꝝ docto/
18 rum.¶ † Octauo no.ex.text.ibi vel.non implendo.q̄ ille qui fecit
trāsactionē iuratā,ꝛ postea nō implet ꝯtenta in trāsactione,inci/
dit in penā huius.l.intellige sane dūmodo fuerit in mora implē/
di vel nisi vterq3 fuerit in mora.per no.p Bar.in.l.si duo.§.fin.ff.
de consti.pe.d.o.Mateū.in no.lj.Pau.de cast.ꝛ do.Alexand.hic.
¶ Quid aūt si nō impleuit ꝓpter iussum iudicis tāgit solus Jo.
fab.hic qui dicit pma fronte videri q̄ nō sit piurus p istū text.a ꝯ/
rio sensu:ꝛ qr cā iuste mouēs excusat a piurio.c.ꝓuenit.de iureiur.
l.si vehenda.§.idem iuris.ff.ad.l.rho.de iac.ipse Joan.fab.tenet
contrariū

contra r.n.alle. Host.in.c.significauit de cẽsi.⁊ ꝙ ibi no. Inn.no. q: magna extẽsio est ad hãc.l.si vera est. ¶ Ego ꝯtrium teneo per
19 quatuor rõnes. ¶ † Primo q: regu.est, ꝙ ab omni iuramẽto intelligi semper exceptuata autoritas superioris.c.veniẽtes.vbi doct. de iureiu.l.imperatores.in prin.ff.ad munici.glo.⁊ doc.in.c.constitutus.de rescrip.gl.in.c.de forma.xxij.q.vlti.nedũ intelligit̃ de autoritate pape: vel Imperatoris: sʒ de autoritate cuiuslibet superioris: ſm Panor.in.d.c.venientes.in.ij.col.⁊ doc.in.d.c.cõsti
a tutus. Pau.de cast.in.l.in opis.ff.loca. Eodẽ mõ in omni pacto[a] ⁊ ꝗ̃stione semp intelligit̃ exceptuata autoritas cuiuslibet supe-
20 rioris.gl.in.c.que ꝯ maiores.in gl.pe.⁊ ibi He.no.viij.di. ¶ † Se
b cundo facit q: iussus iudicis[b] dʒ excusare a piurio, ⁊ ab omni pena.l.iuste possidet, vbi gl.⁊ doc.ff.de acq.pos. ¶ Tertio facit tex. no.in.l.fi.ff.de le.cõmisso.quẽ reputat sin.bal.in.c.fi.i fi. de seque. pos.⁊ fruc.vbi est tex.qd iussus iudicis vel supioris excuset a mora, sed ego habeo qd qcqd excusat a mora excusat a piurio.c.breui.de iureiu. Bar.in.l.qd te.vbi dixi.ff.si cer.pe. ¶ Quarto in spe facit qd tenet Host.in sum.sua in ti.de iureiu.§.qd spe.ver.item si
c iuro: ꝙ qui iurauit soluere in termino,[c] non est piurus si iudex in
21 terdixit ne soluat: sequit̃ Arch.i.c.dixit.xiiij.q.v. ¶ † Nono no. ex tex.ibi: infamia notat̃: ꝙ piurus est infamis.⁊ ita no. gl.hic in verbo infamia. Bar.⁊ alii: intellige verũ in terminis hu⁹.l.qñ qs iurauit in ꝯctu,⁊ pmisit aliqd in futurũ: alias qui iurauit simplr vel de pterito, si ꝯueniat, ꝙuis sit piurus tñ nõ est infamis: ita declarat glo.no.in.l.lucius.⁊ ibi do.ff.de infa.quã glo.ad hoc reputat sin. Bal.in rub.extra de iureiu.ad fi. iõ ſm bal.⁊ Pau. de ca. ħ scholaris q iurat obedire rectori, si ꝯueniat, p ħ nõ efficit̃ infamis. Et de hoc an piurus efficiat̃ infamis ponit late Cano.ĩ.c.eo. testimoniũ.de testi.adde gl.in.l. q sub ꝯditiõe.§. pe.ff.de ꝯdi inst.
22 ¶ † Decimo no.ex tex.in ṽbo actione priuatus.iũctis sequẽtib⁹ quatuor penas quas incurrit ꝯueniens trãsactioni iurate: ⁊ iste pene copulatiue cõpetũt, nõ solũ origine: sed etiã executo effectu. ⁊ hoc odio piurãtis.⁊ ita in spẽ tʒ Sali.hic in pe.col.bar.in.l.vbi pactũ.in vlti.col.ſ.eo. ¶ Ex q infert Bar. ꝙ iuramentũ hʒ vim clausule rato manente pacto, imo maiorẽ: qd vltimum declara ex verbis bar.in.d.l.vbi pactũ.in vlt.col.vbi dixi.⁊ istud est singulare nec alibi habes ſm Inn.in.l.si insulã.in.vj.fal.pme regule affirmatiue.ff.de ṽb.ob. ¶ Subdit bar. ꝙ iuramẽtũ ẽt hʒ viʒ clausule gñalis, ꝙ act⁹ valeat omni mõ quo valere põt.⁊ p hoc infert ꝙ trãsactio q nõ põt valere vt transactio, valet vt pcm̃ ppter iuramentũ.i.dẽ tenet ang.in.l.si cã cognita.ſ.e. Pau.de ca.⁊.d. Alex. hic, lʒ Bal.⁊ Ful.dubitent ⁊ Lu.ro.in.l.j.in prin.ff.de ver.ob.tñ tenẽ cũ bar.⁊ eoꝝ fundamẽtis rñde vt p.d. Alex.hic. ¶ Limita qñ iuramẽtũ est appositũ in trãsactione: secus si in compromisso propter auf.decernit ius.⁊ ibi not. Bal.in.j.no.C.de arbi.de cui⁹ intellectu ponit Cano.in.c.ij.de arb. ¶ Undecimo no.ex eo.tex. in ṽbo actione priuatus.iũcto prin.l.ibi aduersus pacta.ibi vide
23 ri tex.cõtra magis cõem sñiam, † q hʒ ꝙ de iure ciuili iuramẽtum non vestit pactũ nudũ, vt ex pacto possit agi: nisi in liberto.p.l.vt iurisiurãdi.in pn.ff.de ope.lib.ita tenẽt gl.⁊ Bar.i.l.si qs pro eo. ff.de fideiu. Bal.in.l.j.C.de ope.lib.in auf.sacramenta puberuʒ. ad fi.C.si aduer.ven.⁊ in.l.cũ antea.C.de arb.per illũ tex.in verbo exceptis: quem ad hoc reputat singu. Ange.in.l.iurisgentium.§. quinimo.ff.de pac. Ponit Cano.in.c.cũ ꝯtingat.de iureiur. hic esse text.in ꝯtrium, dũ dicit actione puatus. Nã priuatio presupponit habitum.l.decẽ.ff.de ver.obl.l.remittit.ff.de iureiu.⁊.l.manumissiones.ff.de iusti.⁊ iu.ergo presupponit ꝙ habebat actionem ex pacto nudo: ergo istud fuit ppter iuramentũ.⁊ ita subtilr ponderat istũ tex. Raph.cu.in rub.ff.de ver.ob. Lu.ro.in.l.j.in princ. eo ti.d. Mate.in no.xxxvij.sed hoc mõ tex.nihil probat quia loquit̃ de prima actione super qua fuit transactũ.⁊ hoc vult Imo. in cõmẽ.c.cũ cõtingat.in.xiiij.char.de iureiurã.dũ dicit ꝙ ex ista l.non orit̃ actio ex iuramẽto.nec alr declarat sed istud clare pbat̃ ꝙ ista.l.non põt loqui de actione ex iuramẽto: illa enim non orit̃ iuranti qui cõtrauenit: sed oritur aduersario, cuius fauore interponitur iuramẽtum. ¶ Sed tu pondera fortius istũ tex.dũ dicit de petitione pene que pactis pbat̃ inserta.nã text.vult ꝙ pena esset pmissa per pcm̃ ⁊ tñ põt peti: sed istud esse nõ põt nisi p iuramentum.ergo hic est tex. ꝙ iuramentũ de iure ciuili vestit pactum nudum, nõ solũ ꝯtinens sortẽ principalẽ: sed etiã penã. ¶ Rñdet.d. Alex.diuinãdo ꝙ iste tex.dʒ intelligi qñ pena fuit pmissa p stipulationẽ. forte posses dicere qd pactũ nudũ penale fomentat̃ a.l.ciuili vt pducat actionẽ.iuxta.l.legitima.ff.de pact.sicut etiã fit in l.vbi pcm̃.ſ.eo.tñ istud nõ firmo. ¶ Duodecimo not.ex eod.tex.
24 ibi actione priuatus.hic pbari. † ꝙ periurus repellitur ab agendo q: si priuatus actiõe, nemo sine actione potest experiri.l.si pupilli.§.videamus.ff.de nego.ge.⁊ ita allegat Spec.in ti.de ac.§.j. ver. Itẽ qd est periurus.glo.xxij.q.v.in.c.paruuli.intellige veruʒ in terminis huius.l.qñ quis venit contra contractũ iuratũ, alias non reperitur ꝙ periurus repellatur ab agendo.glo.⁊ doc.in.c. dilecti.de except.do. Ant.de but.in.c.intelligimus.ad fi.de iudi. adde predictis fortius ꝙ exceptio periurij est exceptio litis finite.ita signãter dicit do. Ant.de bu.in.c.dilecti.in.iij.col.de exce.
25 qd no.q: incognitũ. ¶ † Decimotertio no.in ver.itaqʒ.in verbo mox.de cuius natura est importare idem: ꝙ ipso iure vt est glo.in auf.de incest.nup.in prin. Bar.in.l.meuius.§.duob⁹.in vlti.col. ff.de lega.ij. Naʒ ex hoc tex.colliguntur duo. Primo ꝙ in hac.l. non requiritur sñia: ⁊ ita tenet gl.hic in verbo priuatus. Bar.⁊ alij hic intelligunt sane ꝙ non requirit̃ sñia. verũ est dispositiua sed bene declaratoria. ſm Bal.hic q: oia iura mũdi que dicunt, penã imponi ipso iure, intelligunt̃ dũmodo secuta sit sñia declaratoria, per quã declaret̃ illud esse ꝯmissum: alias pena nõ habet effectum vel executionẽ: illã regulã tradũt arch.⁊ Ioa.an.in.c.j. de homi.in.vj.per tex.in.c.cũ secʒ.vbi do.de here.in.vj.facit tex. in.l.eius qui delatore.ff.de iure fis.no. Bal.in.c.j.de feu.si.cul.nõ amit.⁊ in auf.qui semel.in pe.co.C.quomodo ⁊ qñ iu.in auf.hoc amplius.in.j.col.de fideicõ. ¶ Secundo limita ſm Bal. Salice. Pau.de ca.⁊ do. Alex.vt hoc dictũ procedat quo ad penã infamie, ⁊ priuationẽ actionis: in istis imponit̃ pena ipso iure: q: nõ requiritur factũ hois: sec⁹ quo ad restitutionẽ ⁊ solutionẽ pene. idẽ tʒ do. Alex.in consi.xcij.qd incipit perspectis his que in the-
26 mate narrata sunt.in.iiij.col.in.j.volu. ¶ † Scdo ex eodem tex.in verbo mox.pbatur ſm Bar. Bal.⁊ Ang.hic, ꝙ ex quo tales pene ipso iure imponunt̃, non admittitur purgatio more: ⁊ sic iuramentum impedit purgationẽ more: ratio est, quia vbicũqʒ.l.ipso iure facit executionẽ, ibi nõ admittitur purgatio more.l.si is cui. ff.de lega.ij. Bar.⁊ doc.in.l.si insulã.ff.de verbo.obli. Itẽ iste pene imponũtur ratione delicti: ergo succedit regula ꝙ in penis legalibus que imponũtur ratione delicti: nõ admittitur purgatio more.l.qui ea mẽte.ff.de fur.sed contra Bar.⁊ doc.quod vbi est dictio mox: non impeditur purgatio more.tenet Bal.in.l.cũ ancillis.in vlti.col.in prin.C.de incest.nup.sed tenendo conclu.bar. hic ⁊ communem. ¶ Pondera ꝙ prefati doc.volũt nõ admitti purgationem more, ad aliquam ex quatuor penis huius.l.idẽ expresse firmat Sali.hic in.j.co.facit bene tex.in verbo mox: qui cũ determinet omnia precedentia, debet equaliter determinare.l.iã hoc iure.in prin.cuʒ si.ff.de vulg.⁊ pup.ista est magis cõmunis sententia. ¶ Tamen Pau.de ca.hic ⁊ Ange.in.d.l.si insulã.dicunt ꝙ purgatio more solum impeditur quo ad duas penas, scʒ infamie ⁊ priuationis: in quibus.l.ipso iure facit executionem: secus in alijs duabus penis: vt prime declaraui. ¶ Limita predicta nõ procedere de eqtate canonica ſm quã nõ obstãte iuramẽto admittitur purgatio more: ita singulariter tenet Bal.in.l.qui crimẽ.in.xj.q.C.qui accu.nõ pos.facit in.c.suam.de pe.ſm intellectum Hosti.in summa in tit.de arb.§.sed qualiter.ver.sed nun-
27 quid religiosi.d. Anto.⁊ Imo.in.c.dilecti.de arbi. ¶ † Quarto decimo not.ex text.ibi commodo eius deputabãtur: qd pene de quibus in hac.l.applicant̃ parti obseruãti trãsactionẽ. ¶ Quid autẽ sit de alijs penis legalibus vel conuẽtionalibus an debeãt applicari fisco vel parti traditur in.l.fi.ff.de litig.plene per bart. in.l.agraria.ff.de termi.amoto.habetur in.l.si quis id qd.in prin. ff.de iurisd.omni.iud. ¶ Quid aũt in penis adiectis a testatore in vltima voluntate, an applicenter parti cuius fauore testator penam apposuit vel cui applicari debeãt: no. Bar.in.l.vxorẽ.§.heres.ff.de le.iij.post Ja.de bel.in.§.nunc vero.in auf.de nup.bar. in.l.paterfa.⁊ ibi Ang.⁊ Mod.ff.de here.inst.in auf.cui relictũ. C.de indi.vi.tol.⁊ in.l.vnica in.x.col.C.de his que pe.no. Ang.in §.prefate.in auf.de nup. Pe.de anch.⁊ Imo.in.c. si heredes.de testa.do. Alex.in consi.cxxxvij.ꝙ inci.opportune consyderatis his que in themate continentur.in vlt.col.in.j.volu. ¶ Quintodecimo no.ex ver.fi.ꝙ pene huius.l.habent locũ nedũ si trãsactio
28 sit iurata per deuʒ, sed etiã si sit iurata per principem. ¶ † Quid aũt si per prestationẽ fidei. Spe.in.ti.de arb.in prima pte Spec. §.fin.ver.sed quid si compromissum per fidei.tenet ꝙ sic q: paria sunt.c.ad aures ꝙ me.cã.c.peruenit.in fi.⁊ ibi glo.expressa de fideius.⁊ idẽ quod Spe.sequunt̃ Jo.an.⁊ d. Anto.de bu.in.c.cuʒ tempore.de arb. Jo.fa.⁊.d. Alex.hic. ¶ Contrariam opi.tenet Jo.de imo.in.d.c.cũ tempore: q: maior penitentia imponitur ei qui venit contra iuramentũ, quã ei qui venit contra fidẽ prestitã. glos.est in.c.pe.de iureiu.pro ista opi.addo illud qd singulariter tenet Jo.fa.in.§.itẽ si quis postulante.in pe.col.inst.de ac.ꝙ lʒ ex iuramẽto orial actio ⁊ exceptio.l.actori.C.de re.cre.tñ sec⁹ est ex pstatione fidei q:.ll.ſm eũ multũ põderãt iuramentũ. ¶ Tene pmã opi.p doctrinã Jo.an.in.c.j.de sepul.i.vj.quã sequunt̃ ange. ⁊ Mod.in.l.ij.§.iurari.ff.de iureiu.ꝙ nõ est differentia pmittere sub fide, vel iurare p deũ ꝙ reputãt not.p armigeris qui iuxta vulgare se reddũt sub fide. Itẽ adde tex.optimũ in.c.j.in verbo tñ dʒ sacrm̃.de spõ.duorũ.nec est verũ dictũ Jo.fab.p tex.in.l.nã postea ꝙ.§.j.vbi Sali.⁊ Lu.ff.de iureiu.ſm ꝙ dixi i.d.l.nã postea ꝙ.§.fi. ¶ Ultimo de isto tex.facit magnũ festũ Pe.de ancha.

a ¶ In omni pacto. Adde text.⁊ gl.i.c. significasti. de elec.c.fin. xxv.q.j.lxx. di.c.si.i.q.v.

b ¶ Iussusiudicis. adde gl.fi.in.l.qm iudices.C.de ap.gl.i.l.nõ est mirũ. nisi.ff.de ri. nup.⁊ in regula qd quis mãdato. de re.iur.li.vj.

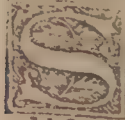
c ¶ Termio. adde subtilẽ do. Philip.deciũ in l.nõ videnť data.§.qui su.ff.de reg. iu.⁊ que ibi posui in apostil.

in cōsil.cxlvij.qḋ inci.apud antiquos ⁊ modernos vtriusq; iuris
pfessores.⁊ ibi ascribit Lud.ro.in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de
29 ṽ.obl.ꝙ lꝫ dubiū sit verū pena ꝯuētionalis q̄ succedit loco inter-
esse nō possit trāscendere duplu,vt habet̃ in.l.vnica.C.de sen.q̄ p
eo qḋ interest.tñ qñ pena apponit̃ in ꝯctu iurato, talis pena pōt
excedere duplū:vt hoc tex.q: censet̃ hr̄e corroboratione legalē,⁊
pena legalis pōt ascēdere vsq; ad quadruplū.§.oīm.insti.de acti.
tñ iste tex.nihil pbat,necessario,cum nō aperiat quanta esset ista
pena.¶ Capio gl.j.in ṽ.si quis maior.in qua ꝯclude ꝙ ista.l.nō
habet locū in minore iurante:q: etiā si iuramentū ꝯualidet trans
actionē:tñ si ꝯueniat,nō incidit in penas huius.l.q: ista.l.loquit̃
in eo q vere est maior:nō in eo qui ppter iuramētū fingit̃ maior.
l.iij.§.hec ṽba.el.ij.ff.de ne.ge.fm Bar.Bal.Ang.Sal.⁊ Mod.
hic,⁊ ante eos idē tenēt Ja.de ra.⁊ Ray.vt hic,refert Cy.Bñ fa
cit reg.l.fi.C.de his q ve.eta.impe.⁊ p illū tex.decidit ibi Ang.ꝙ
30 si factū† sit relictū alicui cū erit doctor,intelligit̃ mediāte examine
doctorat',nō si doctorabit̃ a papa vel imperatore solo verbo:pa
pa eñ ⁊ imperator creāt doc.sine examine vno ṽbo,⁊ dicūt, esto
31 doctor.fm Ang.in.l.cū salutat'.C.de sen.pas.¶ Et aduerte† ꝙ
a lꝫ doctorat' a papa[a] vel imperatore debeat p̄cedere quoscūq; do
ctores,q sunt p collegia doctorati:fm Lu.ro.in.l.si vero.§.de vi
ro.in.lv.fal.ff.solu.ma.p tex.in.l.ij.ff.de albo scrib.⁊.c.per tuas.⁊
qḋ ibi no.panor.de maio.⁊ obe.Tu all.gl.no.in.l.restituēde.C.de
a duo.diuer.iudi.⁊ glo.in.c.dn̄s noster.in verbo elegit.xciij.dist.⁊
in.c.episcopos.xvij.di.intellige qñ est doctoratus a papa vel im
peratore,cū rigore examinis:qḋ raro fit.arg.tex.no.in simili in.l.
nemini.C.de aduo diuer.iudici.p quā.l.ita limitat.d.And.barb.
in pemio cle.in.xiiij.co.do.Mar.sozi.seneñ.in.c.qualiter ⁊ qñ.ij.
32 ⁊.iij.no.de accu.¶ † Capio gl.in verb.iudicē:quā diuido in tres
partes.in p̄ma no.ex tex.⁊ clara est:in scḋa que est ibi: sed ꝯ.glos.
opponit cōtra tex.⁊ dupl'r soluit.Tene primā sol.vt fiat differen
tia qbus verbis cōcepta sit ꝯuentio,qḋ psequere vt per Bart.in
l.amplius nō petitū.ff.rē ra.habe.⁊ late Sal.hic. Scḋa sol.nihil
vꝫ,q: esset repr̄hendere imperatorē.In tertia q̄ est ibi:nam in casu
etiā gl.p viā fal.remouet aliud ꝯriū:sꝫ Bar.⁊ Ang.respōdent ꝙ
ꝯrium loquit̃ in pena legali,vbi mitius agit̃ hic in pena conuen
tionali ⁊ male q: pene huius.l.imponunt̃ a.l.dic ergo ꝙ ad hoc
vt quis incidat in penam legalē,requirit̃ ꝙ pseueret vsq; ad sen
tentiā vt in ꝯrio.⁊.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inoffi.te.fallit
in hac.l.odio periurij:fm Pe.Cy.⁊.d.Alex.hic.⁊ per ista rema
net valde solēniter ⁊ vtiliter expedita ista.l. Jason Pa.

a ¶ Licet doctorat' a papa.adḋ marti.de lau.in tract.de dignitatib'.in §.xv.

1 ¶ Trāsactio iurata eatenus rescindit̃,quatenus reperit̃ facta
pretextu falci instrumenti:nisi super falso fuerit trāsactum.
2 Acta facta,in cā criminali,habent effectum in causa ciuili.
3 Trāsactio facta pretextu falsi instrumenti super vna re, vel vno
capitulo,non extenditur ad alias res vel ad alia capitula.
4 Surreptio in vna parte rescripti non vitiat rescriptum:nisi in il
la parte ⁊ non in alijs.
5 Dictio forte:qñ ponitur super contingentia facti,non importat
iuris mysterium.
6 Trāsactio iurata facta p̄textu falsi instr̄i nō retractat̃ ipso iure.
7 Licet in rescripto principis subintelligat̃ cōditio si preces veri
tate nitant̃:secus tñ in cōtractibus,⁊ alijs actibus hoīm.
8 Trāsactio ⁊ sñia cui false pbationes cām dederunt,retractātur:
etiam si non interuenerit dolus producentis falsa instrumenta.
9 Si notarius commisit falsum in vna clausula instrumenti,vitiat
instrumentum in totum.
10 Si notarius vel testes dicant falsum,in eo qḋ non cōsistit substā
tiale negotij:sed in circūstantijs:nō per hoc vitiatur dictum seu
instrumentum nec poterit tunc pena falsi testis puniri.
11 Contra presumptionē iuris ⁊ de iure admittitur probatio in cō
trarium per cōfessionem partis
12 An per falsitatem a notario cōmissam in vno instrumēto alia in
strumenta eiusdē notarij reddantur suspecta.
13 Si dictum testis reperitur in parte falsum an vitiet in totum.

b ¶ Dictio forte.adḋ doct.in.l.in substitutione.ff.de vul.⁊ pup.⁊ in.l.in cōmodato.in.§.cum aūt.ff.cōmo.gl.in.c.ij.de testa.glo.in.c.nisi.de renū.Phil.in.ca.accedens.el ij.vt lite non conte.versi.viti.

1 SI ex falsis. †Transactio iurata eatenus re
scindit quatenus reperitur fa
cta pretextu falsi instrumēti nisi super falso fuerit trās
actū.h.d.⁊ est sing.l.fm Pau.de ca.⁊ ponit̃ limitatio
ad.l.si quis maior.s̄.eod.ideo successiue posita est.¶ Diuidit̃ in
tres ptes.In prima ponit̃ decisio.in scḋa modificatio.in tertia
fal.scḋa ibi:ita demū.tertia ibi:nisi forte etiā.¶ Limita istā.l.tri
bus modis p̄mo si instr̄a falsa fuissent talia,q̄ nō sufficiebāt ad vi
ctoriā:tunc vani timoris nō est habēda rō.l.si quis ab alio.i prin.
ff.de re iudi.l.habitatores.in fi.ff.loca.fm.d.Alex.hic referētem
ita limitare solū Gui.de suza.hic.tu adde ꝙ idem plenius dicit
Albe.allegando tex.in.c.ex literis.de fi.instr.⁊ in.l.fi.C.qui legi.p
so.Secūdo limita,qñ instrumenta non fuerunt pducta nec ostē
sa:sed aduersarius simpliciter iactauit se habere.fm Alb.de ro.
hic per tex.in.l.si maior transegisti.s̄.eo.¶ Tertio limita qñ ad
uersarius nō cōmisit falsitatē instrumēti.sed alius eo ignorante
tunc prius dꝫ agi ꝯ illū tertiū ad interesse:⁊ postea in subsidium
haberi regressus contra istū.fm Ja.bu.in.l.fi.C.si ex fal.instru.et
hic quem sequitur ⁊ commendat do.Alex.inferius circa.v.colū.
2 ¶ † Secundo no.ex tex.ibi etiā ciuiliter.ꝙ trāsactio rescinditur
pretextu falsi instrumenti,siue de falso actum sit ciuiliter,siue cri
minaliter:ex quo habes ꝙ acta facta in cā criminali,habent effe
ctū in cā ciuili:de quo per Bar.in.l.ij.ff.vi bo.rap.⁊ in.l.ij.ff.iu.
sol.per Bal.⁊ plenius do.Alex.in.l.ij.C.de edē.⁊ ibi bar.¶ Ter
tio no.ꝙ iuramentum nō nocet iuranti,vbi falsitas interuenit:si
cut nec nocet iuramentum,vbi simulatio interuenit.glo est sing.
in.l.emptione.C.plus valere qḋ agi.de qua dixi in.l.cum ea.s̄.eo.
3 ¶ † Quarto no.ꝙ trāsactio facta p̄textu falsi instrumēti,sup vna
rē,vel super vno capitulo,nō extendit̃ ad alias res vel ad alia ca
pitula:⁊ sic in alijs falsitas nō nocet:rō est duplex.prima:q: sepa
ratorum separata dꝫ esse natura.l.fi.ff.de calū.⁊ q: in his que se
parari pñt vtile per inutile non vtiat̃.l.sancimus.C.de dona.no.
Bar.in.l.grege.§.illud.ff.de fideius.facit.l.si sponsus.§.gñaliter.
de dona.inter vi.⁊ vxo.facit tex.no.in.c.dilectus.in ver.nos igit̃.
de cōces.p̄bē.⁊ text.in.c.cumana.vbi Bald.ponit multa.de elec.
4 ¶ † Adde ꝙ eodē mō subreptio in vna pte rescripti nō vitiat re
scriptū,nisi in illa parte,⁊ nō in alijs.tex.est in.c.si eo tpe.de rescr.
in.vj.quem ad hoc commendat Panor.in.c.sedes.⁊ in.c.ceterū.
in.ij.col.de rescrip.⁊ in.c.ad dissoluendum.de desponsa.impube.
⁊ in.c.ex literis.in fi.de fide instru.Joā.de imo.in cle.fi.in.xxxj.co.
de rescrip.Jmo plus tenet do.Ant.de but.in.c.exhibita.ad fi.de
iudi.ꝙ si inter plura copulatiue narrata,est vna pars falsa,nō vi
tiatur rescriptum in totum:nisi super ea totum rescriptum esset
fundatum:adde etiam quod vult glo.in.c.querelam.in glo.mag.
⁊ ibi Panor.Jo.de ana.in vlti.colū.de simo.¶ Limita nisi alia
capitula essent coniuncta ⁊ dependentia.ita bis ponderat istū tex.
Pau.de cast.hic in verbo cōiuncta.⁊ quia de connexis idem est
iudicium.vt hic per eum sed errat in tex.isto,quia tex.nō dicit cō
iuncta.tamen eius limitatio est bona per glo.no.in.c.accusatus.
§.eū vero.in verb.iudicari.de here.in.vj.⁊ in specie Panor.in.c.
cōstitut'.de rescrp.⁊ de istis connexis dixi in.l.j.§.eo.¶ Secūdo
limitat Pau.de ca.hic nisi instrumētum falsum productum sup
vno capitulo,dederit causam transactioni fiende super omnibus
alijs capitulis:⁊ hoc possit probari quia deficit causa finalis ob
quam aduersarius transegit.⁊ dicit ꝙ ratio naturalis ita dictat
quāuis doc.nō tangant:sꝫ reprobant do.Alex.⁊ do.Anto.hic
quia nō debuit moueri,ex quo instrumentum solū poterat noce
re sup vno:ideo vani timoris nō est habēda ratio.vt dixi in.j.no.
5 ¶ † Quinto no.ex tex.ibi:nisi forte.ꝙ qñ dictio forte: ponit̃ sup
contingentia facti vt hic nō importat iuris mysteriū.iō dicit glo.
in.l.in substitutione.ff.de vul.⁊ pup.q̄ aduerbiū forte.varietatē
facti ⁊ nō iuris dubitationē adducit ⁊ ibi Bal.⁊ Mod.eā no.p
b cipue.d.Alex.q ad aliqua inducit:sed qñ ista dictio forte:[b] appo
nitur in decisione iuris,secus est si apponit̃ in assignatiōe cause
facit ꝙ illa causa nō est finalis sed impulsiua.gl.est in cle.quādiu.
in ṽbo nisi forte.de app.⁊ ibi eā no.Jo.de imo.post Ant.de bu.
in.vj.col.⁊ Panor.post Ant.de bu.in.c.qm̄ frequēter.in prin.in
ix.col.vt lit.nō ꝯtest.⁊ p hanc regulā.d.Alex.in.l.in ratiōe §.qḋ
vulgo in.xj.co.ff.ad.l.fal.reprobat dictū Bal.in.l.filiū quē habē
tē.in pe.col.C.fami.her.¶ Capio glo.magnā in verbo p̄cipim'.
quā diuide in octo partes.in prima ad declarationem tex.rñdet
tacite questioni.in scḋa que est ibi:nec eñ intelligit̃ remo.tacitū
contrariū.in tertia q̄ est ibi:nec distinguo.glo.idē facit.in quarta
⁊ sequētibus format quatuor alias op.in vltima format questio
6 nem.ptes patent in glo.¶ In ea.ibi:⁊.j̃.ti.ij.l.j.habes ex gl.† ꝙ
trāsactio iurata facta p̄textu instrumēti falsi,non retractat̃ ipso
iure:⁊ sic in ppetuū,sed mediāte restitutione in integrū:⁊ sic dꝫ
implorari.j̃.quadrienniū.l.fi.C.de tēpo.in inte.rest.pe.in.gl.ij.sen
tit contrariū.Bar.hic p ꝯcordia distinguit ⁊ cū eo tenent An
ge.⁊ Sali.⁊ plenius Sali.in.l.querela.C.de fal.breuiter cōis opi.
ꝙ requirat̃ restitutio p.l.nā posteaꝙ.§.si minor.ff.de iureiu.⁊.l.
diu'.de re iudi.alr̄ i gl.in qbus durabat prima actio: ⁊ tñ est ne
cessaria restitutio in inte.ita tenet gl.fin.in.l.qui agnitis.in gl.pe.
ff.ď exce.Cy.Jac.bu.⁊ Bar.Pau.de cast.⁊.d.Alex.hic.Jmo.
⁊ Pau.de ca.in.d.l.diuus.quicquid teneat Ful.hic.¶ In ea.gl.
7 ibi nec enim intelligitur.† No.diligenter ex hac glo.fm Bald.⁊
Mod.ꝙ licet in rescripto principis subintelligitur conditio et
clausula si preces veritate nitantur.l.fi.C.de diuer.rescri.c.ij.de
rescri.secus tñ est in contractibus,vel in alijs actibus hominum.
⁊ ad hoc ista glo.est diligenter notāda fm Pau.de ca.hic.Jstā
glo.pro elegāti ad hoc no.Bal.in.l.j.in.j.op in fi.C.de ma.vind.
Et istā gl.ad hoc reputat sing.Pau.de ca.in.d.l.fi.in fi.C.de di
uer.rescrip.¶ In ea.ibi:nec distinguo si sciat: not.bene ex glos.
8 †ꝙ transactio ⁊ sententia cui false probatiōes causam dederunt
retractantur,etiam si non interuenit dolus producentis falsa in
strumenta

strumēta ex quo no. fm Bar. z doc. q tit. C. si ex fal. instru. z. l. di uus. ff. de re iudi. habēt locū etiā qñ nō arguit dolus partis. facit l. ij. z iij. C. si ex fal. instru. q indistincte loquuntur z dicit Pau. de ca. q ista glo. est ad hoc singulariter notāda. de qua etiam p bar. z Imo. in. l. si is ad quē. ff. de acq. here. ¶ In ea. ibi: hic tñ maior q falsitas, cum ista solutione tenet Barto. z male cuz in ista. l. vt dixi in parte pcedenti glo. loquat etiam qñ non interuenit dolus vel falsitas pducentis: vnde respōde prout glo. in. l. contraria. q ibi loquitur de beneficio restitutionis in integ. q iure speciali conceditur minori: hic de restitutione in integ. que cōceditur iure cōmuni: vnicuiqz: z ita etiam responde ad zium sequēs. ¶ In vltima parte glo. dic vt dixi in. l. admonēdi. ff. de iureiu. vbi. d. Alex. in. v. col. reputat istam gloss. esse sing. pro extēsione illius. l. ¶ Capio glo. in verb. firmis. quam diuido in quatuor. In prima declarat tex. In scda querit z soluit. In tertia p viā no. examinat aliā questionē, z arguit pro z contra. In quarta. per viā limitationis remouet zuū ab ista. l. scda ibi: sed qd si nō apparet. tertia ibi: itē no. hic argu. quarta ibi: item intellige. ¶ In secunda parte glos. bar. eā inducit ad questionē statuti. super restitutione dotz z cuz eo tenet Ang. hic z imo. in. l. debitoribus. ff. de re iud. tu vltra tex. hic: z ibi p doct. allegatos: adde tex. solennē in. l. si partē. ff. de ser. rusti. pre. de cuius intellectu vide late per decez conclusiones. d. Bar. veronē. in tractatu serui. rusti. in tit. de ser. aqueduc. in. vij. col. z tribus seq. vide etiā in pposito tex. no. in. l. si duoz. ff. de act. emp. ¶ In tertia parte glo. in isto. not. passu omissis opi. doc. varijs de quibus in hac. l. z in. l. j. §. si quis simpliciter. ff. de ver. obli. per Cano. in. c. fraternitatis. de testi. facias conclusionem veram

9 cuz tribus fallē. ¶ † Si notarius[a] cōmisit falsum in vna clausula
a instrumenti vitiat instrm in totū. fm Bar. z magis cōiter alios. q qñ instrm est nullū vitio falsitatis pueniētis culpa notarij: q p hoc fides notarij diminuit. l. si aliqd. C. de q susce. z arca. lib. x. z instrumentū pēdeat a fide notarij. fm gl. in. l. si qs ex argentarijs. §. j. ff. de edē. per cōsequēs fides totius instrumēti vitiat. facit. c. si ad scripturas. ix. dist. z in. c. quanto. de his q fi. a prela. sine cōsen. ca. ¶ Limita qñ falsitas est circa capitulum substātiale: sec[9] si in alqs. fm Inn. z Io. an. in. d. c. fraternitatis. z Pau. de ca. hic. facit qd vult Ant. de but. in. c. cū causam. in fi. de proba. post Spe. z Io. an. in tit. de teste. §. j. ver. itē q aliquid addit de suo. vbi vo

10 lunt † q si notarius vel testes dicant falsum, in eo in q non cōsistit substantia negotij: sed in circunstantijs: puta dicunt Petrus fili[9] Marti. de tali parochia zc. lz ista sint falsa: per hoc non vitiatur instrumentū, vel dictū testis. ¶ Circa hoc not. in eternum ad practicam q ad hoc vt testis possit criminaliter de falso puniri, requiritur q falsum dixerit in eo qd est substantiale negotij: secus si dixerit falsum super appenditijs: puta interrogatur testis an attineat in aliquo parti: respondet q nō reperit q imo est cōsanguineus partis: ppter hoc nō pōt de falso criminaliter puniri, lz bene extra ordinē arbitrio iudicis: ita sing. dicit Iac. bu. in. l. lucius. ff. de infa. refert Bar. hic: in. ij. lec. simpliciter tenet Ang. in. d. l. lucius. vbi multū cōmendat z reputat no. dignū: z in zsi. cxciij. qd incipit visis pcessibus. in. ij. col. ¶ Secundo limita nisi pars aduersa confiteatur alia capitula instri esse vera: ita saluat glo. in. l. ij. C. de fal. quam simplr sequit Bal. hic: sed sic est intelligēda fm Sali. z d. Alex. hic: Bal. z Imo. in. l. j. §. si qs simpliciter. ff. de vo.

11 obl. z facit ratio † q etiā contra presumptionē iuris z de iure admittit pbatio p confessionē partis. fm doc. in aut. sed iam necesse. C. de do. ante nup. zc. gl. in corpore vide illa sumit. ¶ Tertio limita in falso vero: secus est in presumpto. vel quasi falso puta in rasura instrumēti in vna parte. p ea q no. Bar. in. l. fili[9]. §. sequens qd. ff. de fal. z est tex. in. l. iubemus. in ver. q si nō fuerit obseuatū. iuncto fi. z ibi Bal. ad fi. C. de testa. expsse Bald. in. l. ij. C. de fideicom. lib. z de ista materia vltra pdicta vide p Spe. in ti. de instru. edi. §. instrm. vers. quid si aliquid. Old. lau. in consil. xxxv. qd inci.

12 a. d. j. q. ¶ † An aūt pter falsitatē[b] a notario cōmissam in vno in
b strumēto, alia instrumēta eiusdē notarij reddant suspecta. habes glo. in. §. pe. in aut. de tabel. ponit bal. in. l. ij. §. miles. ff. de insa. z in l. iubem[9] nulli. §. sane. el. j. C. de sacrosan. eccl. z in. c. j. in prin. de. l. conra. in vsi. feu. z in. l. z militibus. vbi. d. Alex. C. de testa. milita.

13 ¶ † Quid in teste[c] cuius dictū reperitur in pte falsuz: an vitietur
c in totū. vltra doc. hic. habes gl. in. c. in nostra. vbi doc. de testi. bal. in rub. de ztro. int. do. z va. al. de inue. z in. l. fi. an. in. opposi. C. de. edi. diui adri. tol. d. Alex. in zsi. xliiij. an. ij. vo. qd inci. viso z discusso pcessu. in. iiij. col. z in zsi. seq. ij. col. vide paret. in. l. j. §. penul. in vlt. col. ff. de vo. oblig. z an si notarius in testamēto scripsit sibi et alij. testibū in totū reddatur falsum. vide per Bal. in. l. fi. in vlt. col. C. de conue. fisci debit. lib. x. Iason Padue.

1 ¶ Valet transactio super causa status.
2 An papa possit dispensare cum aliquo monacho iam professo, vt efficiatur laicus, z possit ducere vxorem.
3 Papa pt facere de plenitudie ptātis q mrimoniū duret ad tps.
4 In causa matrimoniali an possit fieri transactio.
5 In causa decimandi an valeat transactio

1 Iubemus. † Valet trāsactio sup cā status h. d. ¶ Capio glo. j. quā diuido in tres partes. In prima opponit z se remittit. In secunda q est ibi: sed si valet. gloss. format. q. z soluit. In tertia que est ibi: itē no. hic arg. glo. p viam not. z extentionis respōdet tacite qōni. ¶ Ex scda parte glo. habes magnā restrictionem ad hanc. l. qd transactio in causa status ita demū valet, si fiat in fauorē libertatis: secus si fiat in contrariū: per tres rationes: z cum glo. transit solus Bar. alij omnes reprobant vt hic refert. d. Alex. z retuli in voce. In tertia parte glo. in. q valet trāsactio facta in cā monachationis z cōuersionis, interueniente autoritate episcopi. ¶ Ista gloss. male dicit a partibus sufficiēter enumeratis: aut em fit transactio vt remaneat monachus, z non valet: q trāsactio fieri nō pōt nisi aliqd det. l. trāsactio. §. ec. lz qñ aliqd datur cā monachationis est simonia: z sic est phibitū. c. sup eo. et. c. fi. eo. tit. aut fit transactio vt iste nō sit monachus, z nō valet etiā cū autoritate episcopi. q fm Pau. de ca. dubiū est de papa. c. cū ad mōasteriū. in fi. de sta. mona. nec aliter examinat. ¶ Tu in isto

2 quotidiano passu. † Nunquid papa possit dispēsare cū aliquo monacho iam pfesso, q efficiatur laicus, z possit capere vxorē: dicas q stante professione non possit: ita expresse loquitur tex. in. d. c. cū ad monasteriū. Sed papa si vult pōt facere de monacho nō monachum: q sicut papa zstituit ordinē monachoꝝ, ita possit subuertere. z multomagis cū vno monacho dispensare, q efficiat laicus. fm Inno. in. c. presbyter. in glos. sua. j. in fi. de sacra. non reite. Bald. in. c. j. in vlti. col. de mili. vas. qui cōtu. est in vsi. feu. late Io. an. in regula semel deo dicatū. de re. iur. in. vj. Tamē tutior z magis cōis opi. est, z hanc serua q papa non possit nisi ex vrgenti et maxima causa dispēsare cū monacho, z q efficiat laic[9], z capiat vxorem: z per doc. in. d. c. cum ad monasterium. glo. in. c. sunt qui dam. z ibi late Archi. xxv. q. j. glo. in. c. cum olim. z ibi Panor. et Imo. de cle. cōiug. glo. in cle. j. z ibi Car. z Imo. de consan. z affi. late Io. an. in. c. j. z ibi do. Anto. de bu. extra de vot. Panor. in. c. rursus. qui cleri. vel vouen. ¶ Ita intellige Bal. in. l. si tibi filius.

3 ad fi. ff. de adop. vbi dicit † q papa de plenitudine potestatis pōt facere q matrimonium duret ad tēpus: puta q monachus possit capere vxorem vsqz ad procreationez sobolis: ne stirps nobilis deficiat sine herede. Io. an. in regula actus legitimi. in nouel. ¶ Fortius tenet mirabiliter Bal. in. l. si paterfami. §. in arrogationibus. arg. illi[9] tex. ff. de adop. q filius vnicus regis si ingreditur monasteriū peccat, z nō meret, z papa pōt dispensare ne regnū pereat. ar. illius. §. Et refert Pe. de anc. in zsi. cccxxxv. qd incipit, pro maiori intelligentia zc. q quidā remigius monachus z sacerdos de sanguine Aragonū, cum dispēsatione apostolica duxit vxorem, cū alij defecissent: ex qua suscepit petronillā, que successit in regno nupta Raymundo comiti z marchioni, ex quib[9]

4 orte sunt octo generatiōes illius domus aragonie. ¶ † In ea. ibi z in causa matrimonij. intellige verū qñ fit trāsactio vt remaneat vxor vel maritus: secus si vt fiat dissolutio. c. lator. de re iudic. vt hic p Bar. z alios: z ita limita illud qd vult idē Bar. in. l. si ita stipulatus fuero te sisti. §. j. ff. de vb. ob. ¶ † In cā aūt decimali va

5 let trāsactio. c. ex multiplici. de deci. z. c. ij. de trāsac. sit circa pcurationē q debet visitāti ecclesias. tex. est in cle. ij. de testi. p ista remanet expedita ista lex z per consequens tit. Iason Padue.

a ¶ Notari[9]. adde bal. in l. iubem[9]. C. d testa. bar. i l. qnt[9]. ff. de aur. z ar. le. Spe. ti. d in str. edi. in. §. instrz. v. qd si alter. Inn. in. c. cū in re. in fi. d of. dele. ant. de but. in. c. cuz ioāues. j. xv. col. d fi. istr. dñi de ro. in deci. suis de ci. ccxlj. inci. itē no. generalr in antiquis.

b ¶ Falsitatē. adde Inn. i c. fraternitatis. d here.

c ¶ Teste. adde bal. i. l. ij. de fideicō. liber. bart. i. l. quintus. in princi. ff. de aur. et ar. le.

¶ De errore calculi. Rubrica.

1 ¶ Error calculi potest sepius retractari, si non sit secuta sententia vel transactio.
2 Indebitum per errorem calculi promissum, condicitur.
3 Error calculi potest allegari vsqz ad. xxx. annos.
4 Error calculi potest allegari in causa appel. siue sit deductus in cā principali siue non.
5 Qui dant pecuniā mercatoribus ad dimidiā lucri z dāni, nō possunt petere calculū z rationē, nisi in fine anni.
6 Licet inter plures mercatores sit saldata z summata ratio, tamē adhuc potest petere debitor vel creditor vt iterum computetur z videatur an sit erratum: etiam si incōtinenti processum esset ad pactum seu quietationem: q presumeretur eodem errore fecisse liberationem, quo fecit calculationem.
7 Confessio quamuis erronea sepius repetita, potest reuocari pretextu erroris.
8 Deliberando potest quis errare.
9 Ad iurandum presumitur quis venire cum deliberatione.
10 An z qñ sententia vitietur pretextu erroris.
11 Snia ex falsa causa cōsistente in facto notorio, est ipso iure nulla.
12 Stipulatio rescinditur pretextu erroris.
13 Stipulatio sine causa non valet in effectu.

1 ERrorem. †Error calculi pōt sepiꝰ re
tractari, si nō sit secuta sñia
vel trāsactio: ⁊ indebitū ꝑ errorē calculi ꝓmissuz
2 ꝯdicit᷑. h. d. ¶ † No. ꝙ lz inter mercatores ratio
fuerit sepe calculata, tñ allegādo errorē, pōt pe
ti ꝙ iterum calculet᷑: ⁊ si dicas ſm hoc nunꝗ erit
finis rñde ꝙ poterit adiri iudex q dabit calculatorem: ⁊ eius rela
tioni stabit᷑ donec ꝯtrariū ꝓbet᷑. l. ij. C. de vsu. ⁊ fru. lega. ſm Pau.
de ca. hic: ⁊ Bar. in. l. ij. C. de iure fisci. vbi multa ponit de ista ma
3 teria. ¶ † Adde ꝙ error calculi pōt allegari vsqz ad. xxx. ann. gl.
est in. l. calculi. ff. de admi. re. ad ciui. perti. Bar. in. d. l. ij. ⁊ limita
vt ibi per eum: ⁊ vide l. in omnibus. in fi. cū glo. ff. de diuer. ⁊ tēp.
4 prescrip. ¶ † Item error calculi potest allegari in causa appella
tionis, siue sit deductus in cā prin. siue non, ſm Pau. de ca. in ꝯsi.
xxxiiij. qd incipit in casu presenti. tñ ex modico errore non vitiat᷑
calculus. tex. est in. l. ꝗuis. ff. de condi. ⁊ demon. per quem tex. ita
dicit Bal. in l. j. ad fi. C. si aduer. sol. ⁊ illū tex. ad hoc reputat sin
gu. Bal. in l. pro hereditarijs. in. iij. col. C. de here. acti. ⁊ in. c. si ꝓ
5 ponente. de rescrip. ¶ † Item in materia adde ꝙ illi q dant pecu
niam mercatoribus ad dimidiam lucri ⁊ dāni, nō pñt petere cal
culum ⁊ rationem nisi in fi. anni ⁊ non prius: ita no. Bar. ꝙ repu
tat tenendū menti in. l. neminē. per illum tex. C. de suscep. ⁊ arca.
lib. x. sequit᷑ Ludo ro. in sing. suis. Adde ꝙ idē tenet Bar. in. l. ij.
C. de naufra. lib. xj. ⁊ ibi subdit aliud singulare qd tñ nō firmat.
Tene ꝙ nisi aliud expresse sit actū, pōt quādocunqz peti calculus
dūmodo sine calūnia petat᷑. l. tandiu. C. pro soc. ſm Bar. in. l. mu
6 tius. ff. ꝓ soc. ⁊ Bal. in rub. C. eo. in. ij. colū. ¶ † Secūdo no. ex hoc
tex. ſm Bar. Bal. ⁊ Ang. ꝙ lz inter plures mercatores sit salda
ta ⁊ summata ratio, tñ adhuc potest petere debitor vel creditor
vt iterum cōputetur, ⁊ videat᷑ an sit erratum in calculo vel ne li
mitat Bar. in. d. l. j. in vlti. col. C. de iure fis. lib. x. nisi vltra calcu
lationem ꝓcessum esset ad pactū seu qetationem. per. l. emptor.
§. lucius. ff. de pac. ⁊ l. si quidem. s̄. de trāsac. que iura nihil ꝓbāt.
¶ Puto ꝙ si incontinenti, nō obstaret, q: presumeret᷑ eodē erro
re fecisse liberationem quo facit calculationem. l. doli mali. versi.
diuersum. ff. de noua. secus si ex interuallo. qd tamē pēdet ab his
que dicam in seq. no. ⁊ ab his que dicam in gl. ¶ Quid autem si
prius negauit in iudicio calculum fuisse factum: deinde probato
calculo: iste conuictus de mendacio vult ostendere ꝙ fuit erra
tum in tali calculo: ponit Pau. de ca. in. d. consi. xxxiiij. qd incip.
in casu presenti ⁊ ibi dubitat propter oppo. doct. an reus possit
vti exceptionibus contrarijs: de quibus opinio habetur in aut.
contra qui propriā. C. de nō nu. pe. per Dy. ⁊ Ioā. an. in regula
nullus pluribus. de reg. iur. in. vj. per Barto. in. l. nemo prohibe
tur. ff. de excep. tādem ꝯcludit ꝙ admittat᷑, si ostēdat in promptu
errorem per euidentiam facti: secus si velit ꝓbare per testes req
rentes altiorem indaginem: ita dicit se concordare opi. traditas
in dictis locis. ¶ Pondera Pau. de cast. velle ꝙ reus qui nega
uit calculationem factā, si conuincatur de mendacio, non perdit
beneficium huius legis, quin possit allegare errorem calculi: ve
7 ritas huiꝰ pēdet ab his que dixi in. l. j. s̄. de transact. ¶ † Tertio
subtilius no. ex isto tex. ſm Bal. hic: ꝙ cōfessio ꝗuis erronea, se
pius repetita, tñ potest reuocari ꝓtextu erroris: qd est valde not.
pro extensione. l. error. s̄. de iur. ⁊ fac. igno. ¶ In contrariū facit:
q: reiteratio presupponit deliberationē. ij. q. iij. c. si quis iratus. ⁊
ibi glo. ad hoc allegat. l. si mulier. la. ij. C. ad velle. sed ita est ꝙ con
fessio facta post terminū datū ad deliberandū, nō potest reuocari
pretextu erroris gl. est no. in. c. ex literis. in verb. admonita. de di
uor. quā pro singu. alleg. Bal. in. l. cū precū. ad fi. C. de lib. cau. ⁊ in
l. si quidem. C. de excep. ⁊ in. l. vnica. in. x. colū. C. de confes. Ad idē
facit q: repetita confessio presupponit in ea deuenire id qd est sa
tis validū satisqz firmum: dicit tex. not. in. l. cordi. in ver repetita.
C. de emenda. iust. C. ¶ Posset ad hoc adduci dictum Bar. in. l.
cū scimus. in fi. C. de agri. ⁊ censi. lib. xj. de confessione gemmata:
et de vertute geminationis dixi in. l. si quis in conscribendo. s̄. de
pac. ⁊ ita per istas rationes consuluit Ludo. ro. in consil. ccclxvi.
qd incipit hac causa. in. iij. colū. idē tz Ang. de are. §. si minus. in
sti. de act. do. Bar. vero in caute. cj. ⁊ i caute. ccxiij. ¶ Veritas est
8 in contrarium ꝑ istū tex. qui bene facit: et q: † deliberando potest
quis errare. l. de etate. §. ex causa. ff. de interro. act. ⁊ istud ptz: nā
reo dant᷑ dilationes ad respōdendū. aut. offerat᷑. de lit. cōtest. ⁊ tñ
pōt errorē suū reuocare. d. l. error. ⁊ ibi Bal. ⁊ latiꝰ Bal. in. l. ius
iurandū ⁊ ad pecunias. in pn. ⁊ plenius Lu. ro. sibi cōtrarius. ff.
de iureiu. ⁊ idē Ludo. ro. in. l. si vero. §. de viro in. cccci. fal. ff. solu.
mat. vbi dicit se ⁊ ita de facto consuluisse Florentie: ita cōsuluit
in consi. cccxci. qd incipit vt preposita cōsultatio reddat᷑ clarior.
et gl. in. d. c. ex literis. cōiter reprobat᷑: ⁊ in specie eā reprobat Io.
an. in. c. fi. de iureiu. in. vj. ⁊ d. Ant. de but. in. c. fi. in. xiij. co. de cō
9 fes. ¶ Pro cōi opi. optime facit: † q: lz ad iurandū ꝓsumat᷑ quis
venire cum deliberatione. l. fi. C. ad le. iul. de ambi. tamē confessio

a ¶ Snia lata. Adde anto. de bu. in repet. c. cum M. i. xxxv. col. de consti. Ant. de bu. i. c. j. de re iudi. Ant. de but. in. c. cuz bertoldꝰ. eo. ti. Anto de bu. in. c. per tuas. de sen. excō. in. vij. col. Abb. in c. si qñ. in. j. not. de offic. dele. Abb. i c. cū ad quorūdaz de excess. prelat.

ꝗuis iurata, pōt rescindi seu reuocari ꝓtextu erroris: q: nō dicit᷑
periura pars que errauit. xxij. q. ij. c. homines. et. c. quāto. de iure
iur. ita tenet. bal. in. l. de tutella. in. ij. col. C. de in integ. resti. mino.
⁊ in. d. l. error. in pe. co. ad fi. d. Ant. in. d. c. fi. in. xiij. co. et Lud. ro.
in locis prealle. ¶ Tñ contra hoc vltimū fortiter obstat tex. in. c.
cum dilecti. de accu. sed Panor. ibi post Inñ. respondet ꝙ ibi nō
allegabatur aliquis error facti. Salua tñ glo. in. d. c. ex literis: vt
per Bal. in. c. dudū. ij. in pe. col. de elec. istis cōcurrētibus qñ par
ti datus est terminus ad deliberandū, ⁊ pars acceptauit talē ter
minum, deinde respōdit de veritate ⁊ in facto ꝓprio: istis tribus
concurrentibus non poterit amplius cōfessionē suā pretextu er
roris reuocare. ¶ Capio glos. in vbo vel trāsactio. quam diuide
in duas. In prima infert ex tex. in secunda que est ibi: ⁊ sic est cō
tra. glos. oppo. contra tex. ⁊ tripliciter soluit. ¶ In ea. ibi: vtrum
fuerit expressa cā erroris vel nō: tene istā sol. per tex. in. l. preses. ff.
de re iud. ⁊ in. l. ij. ff. qñ ꝓuo. nō est neces. istā solutionē tenet Bar.
hic Bar. ⁊ Ang. i. l. j. in pn. ff. q snie sine app. rescin. Bal. ⁊ Imo.
⁊ Rapha. in. l. ex diuerso. §. fi. ff. solu. mat. d. Anto. de but. in. c. ab
excōicato de rescrip. ꝗuis Iac. de rauē. Pe. ⁊ Cy. in. d. l. ex diuer
so. §. fin. ⁊ hic dicūt non referre an sit expressius. error in snia, vel
appareat ex actis de errore iudicis: ratio q: snia refert᷑ ad acta. l.
iij. C. de sent. q sine cer. quāti. l. ait pretor. §. i. ff. de re iud. c. cū ad se
dē. de resti. spol. gl. in. l. si quis ad exhibēdū. ff. de excep. rei iud. et
glo. in. l. he em. in prin. ff. de susp. tut. ¶ Huic fundamēto respō
det Bar. ī. in doct. sua ꝙ snia de necessitate bene refert᷑ ad aliqua
acta: puta ad libellū. vel ad sniam a qua est appellatuz. sed non ad
alia acta: ista est magna limitatio ad iura prealleg. quā tñ Bart.
nō bene cōprobat. ¶ Responde ergo planius ꝙ sentētia refer
tur ad acta. veruz est nisi per talē relationē infringeret᷑ vel annul
laretur ipsa snia. arg. l. titia. §. fi. ff. de verb. obl. ⁊ l. seruo alieno. §.
si ab in pubere. ff. de leg. j. ¶ Hinc sumpta occasione Bar. exami
10 nat melius ꝙ alibi † an ⁊ qñ snia vitiet᷑ ratione erroris: ⁊ fuit ante
eum doc. Ray. de forli. ꝓceptoris sui: quē sequit᷑ Fulg. hic: Imo.
⁊ Lu. ro. ⁊ Alex. in. d. l. ex diuerso. §. fi. ⁊ facit quatuor casus prin
cipales. ¶ Adde circa primū casum, notabilē limitationē ⁊ val
de necessariā, quādo error est taliter expressus in snia ꝙ oculo cor
porali legi pōt ⁊ inspici, in ipsa snia: tunc bene snia redditur ipso
iure nulla: ita proprie loquitur Bar. hic: vnde nō sufficeret ꝙ ex
mente talis error comprehenderet᷑, seu ꝙ snia ex mente reducere
tur ad erroneū intellectū: ita sing. Inno. in. c. p. ⁊ g. de offi. deleg.
valde no. Bal. in. c. quod translationem. de offi. leg. sequit᷑ ⁊ repu
tat sing. notādū d. Ant. de but. in. c. ab excōicato. ⁊ ibi Panor. in
iij. co. de rescrip. sequunt᷑ do. Ant. de bu. Imo. ⁊ Panor. in. c. j. de
re iudi. do. Ant. de but. in. c. cum contingat. in. j. col. de rescri. ⁊ in
c. ij. de testi. cog. ⁊ in. c. sicut. prope fi. de re iud. d. Alex. Imo. in. l.
cum ꝓlatis. de re. iud. ⁊ in ꝯsil. lxxix. in. ij. volu. qd incipit ꝓspectis.
circa fi. ¶ In secūdo casu Bar. adde duplicē rōnem. ¶ Prima
q: relatū est in referēte. l. institutio talis. de cōdi. insti. ⁊ l. asse toto.
11 ff. de here. instit. ¶ Scda est ⁊ subtilior rō: nā snia lataª ex falsa cā
cōsistēte in facto notorio, est ipso iure nulla. tex. est sing. in. c. inter
ceteras. de re iud. sed acta iudicij inducūt notoriū ſm Inn. in. c.
ex insinuatione. de appel. qñ est conclusum in cā. glo. est sing. in. c.
significauerunt. de testi. Aduerte tamē diligēter ꝙ verba que so
lent apponi in prefatione sententie. s. visis actis ⁊c. non faciunt ꝙ
per hoc snia referat᷑ ad acta: sed ideo, ponūt᷑ vt appareat iudicem
acta vidisse q: nō valeret nō visis actis: vt per bar. in. l. ij. ⁊ ibi dixi
C. de eden. ita in specie tenet do. Franc. de are. in consil. lvij. qd in
cipit visis diligenter narratis in puncto. in. ij. col. vbi ad hoc aliā
rationē assignat quā ibi videas. cum Bar. tenet do. Ant. in. d. c.
ab excōicato. in. ij. char. d. Ant. ⁊ Panor. in. c. qm̄ cōtra. de ꝓba.
Io. de imo. in. l. qui rome. §. duo fratres. in. x. co. ff. de ver. ob. ⁊ in
d. l. ex diuerso. §. fi. ⁊ in. c. in presentia. de renun. Imol. ⁊ Ludo. in
l. si is ad quē. ff. de acqui. here. Imo. in. c. cū bertoldus. ꝑ illū text.
qui parū facit de re iudi. ⁊ ita consuluit do. Alex. in ꝯsi. cxxiij. qd
inci. discussis hesitationibus. in. vij. col. seq. in. j. vol. ⁊ in. l. ex diuer
so. §. fi. ff. so. ma. d. Ant. de bu. in cōsi. xxvij. inci. visis ꝓntibꝰ quesi
tis. ⁊ vide ꝑ Bar. in. l. ij. ff. de iud. ¶ Cōtrariū tenēt bal. ⁊ Paul.
de cast. hic. Moti q: lz in snia dicat᷑ q: ꝑ A. ⁊. B. testes ꝓbatū est
in actis Titiū debere cētū: ideo eū ꝯdemno in centū: pone ꝙ illi
testes. A. ⁊. B. dicāt ꝯtrariū, ꝙ nihil dz: ꝑ hoc snia nō est ipso iure
nulla: ita tz Inñ. in. c. prudentiā. de offi. deleg. Inno. Host. ⁊ Io.
an. in. c. qm̄. de proba. Bal. in. l. j. C. de manu. vindi. ⁊ in. l. prolatā.
C. de sentē. ⁊ interl. ⁊ in. l. ij. C. de re iu. d. Abb. Pan. i. c. inter cete
ras. cum vna limitatione: de qua ibi per eū de re iudi. tamen opi.
Bart. ⁊ precedens est cōmunior et eaz tene. ¶ Limita nisi talis
error possit aliquo modo tolerari: puta si iudex in sentētia dice
ret q: per. A. et. B. testes non est probatum: ideo Titium absol
uo. pone quod imo testes probent: tamen sententia valet: quia po
tuit iudex non credere talibus testibus. l. iij. in prin. ff. de testi. ex
presse Bar. in. l. lucius. in. fi. ff. de infa. vbi tenet Bar. licet testes

plene ꝓbent:tñ si sibi videat,pōt eis nō credere:ita tenet do.An
to.in.d.c.ab excōicato.d.Ant.⁊ Imo.in.c.in pñtia.de reñ.Imo.
⁊ Lud.in.d.l.si is ad quē.⁊ in istis terminis potes saluare scdaꝫ
opi.s̄.relatā.¶Circa tertiū casum Bar.adde ꝙ in ꝯtrium fortis
est tex.in.l.posthum⁹.§.si qs ex his.ff.de inof.testa.sꝫ rñde ꝙ ibi
error non fuit expressus in libello querele inof.testa.ꝗuis ille qui
agebat esse talis,cui de iure nō cōpetebat:puta filius naturalis:
ita declarat Bal.in.l.ij.ante fi.C.de re iud.vbi reputat illum tex.
esse ad hoc sin.vñ per illū tex.dicit idē Bal.in.l.certa.C.qñ ꝓuo.
nō est ne.ꝙ snia lata super libello tacite inepto,vꝫ facit bñ tex.in
l.cū putarē.ff.fami.her.¶In ea.gl.ibi:sꝫ in trāsactione.pro cla-
ra intelligētia hu⁹ partis gl.⁊ pro habēdo intellectū huius tex.
cōsydera duos casus:aliqñ cōtendebant adinuicē pretextu erro
ris calculi:vñ super tali errore trāsactū est inter eos:⁊ tūc q: p ta
lem transactionē impositus est finis huic liti de errore:⁊ tūc am-
plius nō admittit allegatio erroris:⁊ si intelligis istū tex.hoc mo
do prout intelligit.d.Alexā.iste tex.in hoc esset de indubitabili.
¶Secundus casus est quādo partes errabāt in calculo,⁊ simili
errore trāsegerunt:nunqd talis error annullet trāsactionē.cōiter
doct.p istum tex.tenēt ꝙ nō:⁊ ita cōiter intelligūt ver.si res.⁊ ita
12 tene.⁊ hoc modo figuraui tibi casum in hac.l.¶†De isto cōi in-
tellectu dubitat.d.Alex.ꝓpter ver.fi.vbi stipulatio rescindit in
effectu ꝓtextu erroris:ergo silr dꝫ rescindi trāsactio:q: bona ra-
tio diuersitatis reddi nō pōt:⁊ hoc refert dubitasse Sali.⁊ Ful.
hic:⁊ ꝙ Sal.voluit rōnē diuersitatis assignare:sꝫ dicit.d.Alex.
ꝙ eam non capit:⁊ ꝓpter hoc recedit a cōi intellectu:⁊ tꝫ prece-
dentē.¶Ego teneo cōem intellectū:⁊ puto multū referre inter
stipulationē ⁊ trāsactionē:nā trāsactio nō rescidit ꝓtextu instru
mēti de nouo reperti.l.sub ꝓtextu instrū.s̄.de trāsac.ne pretextu
specierū postea repertarum.l.sub pretextu specierū.eo.tit.nec p
rescriptū principis.l.causas.eo.ti.de trāsl.ista oīa cessant in stip.
13 ¶†Itē ⁊ magis in specie ad ꝓpositū,stipulatio sine cā non vꝫ in
effectu.l.ij.§.circa.cū gl.ff.de excep.do.similiter facta ꝓtextu er-
roris:ita ꝓprie loquit tex.in fi.sed aliud est in trāsactione:q: ipsa
trāsactio est p cā.gl.in.l.j.C.de cōdi.inde.⁊ in.l.eleganter.§.fi.ff.
eo.⁊ in.§.item is cui.insti.de ob.q̄ ex quasi contractu.⁊ in.§.item
is cui.institu.qui.mo.re.contrahi.obl.⁊ istā differentiā inter trās
actionem erroneā,⁊ stipulationem erroneam,voluit facere tex.
hic:in versi.si res.⁊ in ver.fina.⁊ hoc voluit dicere Salic.licet nō
declaret:⁊ ista est veritas.⁊ per hec est expedita ista lex:⁊ per cō
sequens iste titulus. Iason Padue.

¶De procuratoribus. Rubrica.

1 Procurator dicitur aduocatus.
2 Aduocatus potest accusari de preuaricatione.
3 Que differentia sit inter ꝓcuratorem ⁊ aduocatum.
4 Aduocatus nō pōt esse testis in cā in qua fuit aduocatus.
5 Minor.xxv.annis nō pōt esse ꝓcurator ad iudicia,sed bene ad-
uocatus:dūmodo sit maior.xvij.an.
6 Officiū ꝓcuratoris est vile:ideo permittitur infamibus:sed.offi
cium aduocati est laudabile ⁊ honorabile.
7 Salariū qđ recipiūt aduocati a clientulis,dicit quasi castrēse:iō
nō acquiritur parētibus etiā quo ad vsumfru.⁊ ideo possunt de
eo testari,ꝗuis sint in potestate.

¶Capio glo.rub.quā diuido in tres.in.j.continuat istū ti.ad ti-
tu.s̄.de aduo.Scđo ponit vnā differentiā inter ꝓcur.⁊ aduocatū
In tertia p viā no.ponit duas differētias inter istū ti.⁊ ti.māda.
¶Tene secūdā differentiā ⁊ istas differentias ideo posuit gl.q:
in parte ꝓcedēti dixit ꝓcuratorē teneri actione mādati.scđa ibi:
1 differunt em̄.tertia ibi:Itē ro.differentiā.¶†In ea.ibi:q: simi-
les sunt ꝓcuratores aduocatis:adde ꝙ imo ꝓcurator dr aduoca
tus fm Spe.in tit.de salario.§.nūc de procuratoruꝫ.ver.sed nū-
quid salariuꝫ ꝓcuratoris.facit tex.in.l.j.§.aduocatos.ff.de var.
et extraor.cog.sed intellige verū larga significatione:fm Bar.in
l.j.ad fi.C.manda.glo.in.d.§.aduocatos.⁊ pꝫ ex differētia nomi
2 num ⁊ titulorū.l.si idē.C.de codi.¶†In ea.ibi:aduocat⁹ aūt de
ꝓuaricatione accusat.nō intelligas gl.velle,ꝙ etiā ꝓcurator nō
possit de preuaricatione accusari:q: esset cōtra.l.j.in fi.ff.de ꝓua
ri.iuncta regu.l.iij.ff.de cri.stellio.sed intētio.glo.fuit fm Raph.
Fulg.⁊ alios Moder.hic constituere differentiā ꝗtū ad actionē
ciuilem,q: ꝓcurator q collusit cū aduersario,tenet dño ad dāna
⁊ interesse actione mādati.iuribus alleg.in glo.secus est in aduo
cato:i quo idē nō reperit cautū.⁊ ratio diuersitatis est q: ꝓcura-
tor tenetur ratione contractus:⁊ sic mandati suscepti:ꝓpter qđ
tenetur inuitus prestare officium.l.inuitus.j.eo.secus in aduoca
tis:q ideo tenebātur,q: officiū publicū gerebāt.¶Tu aūt vltra
oēs aduerte ꝙ ꝗtū glo.vult ⁊ oēs sequunt.ꝙ procurator qui col
lusit cū aduersario teneat actione mādati:in ꝯtrariū mihi videt
ꝙ vigeat text.in.l.eleganter.§.si dolo malo.ff.de dolo.vbi cōtra
ꝓcuratorem qui collusit ad dāna ⁊ interesse datur actio de dolo.
sed actio de dolo non pōt cōpetere vbi cōpetit actio mādati p re-
gu.l.j.in fi.cum seq.ff.de dolo.⁊ lꝫ glo.⁊ doc.in.d.§.si dolo malo.
respondeāt ꝗtū ad aliud ꝓpositū cogita,q: cōtra glo.⁊ doct.hic
multū stringit.Rñde ꝙ ille tex.loquitur qñ nō agitur cōtra ipm
ꝓcuratorē q collusit sed cōtra partem aduersam:tunc bene cōpe
tit solū actio de dolo.q: cōtra partem aduersam nec actio māda
ti,nec actio de dolo cōpetit:q: ꝯ ꝓcur.ex quo cōpetit actio māda-
ti iuribus hic allega.in gloss.cessaret actio de dolo.nec ille text.in
3 hoc cōtradicit.¶†Ultra glo.tres alias differentias inter aduo-
catum ⁊ procu.ponunt Iac.but.Bal.⁊ Sali.hic:prima q: aduo
cati,tenentur iurare fm formā.l.rem non nouam.§.patroni.C.de
iudi.quod iuramentum non reperitur in procura.ꝗuis aliud sit
in iuramento calūnie.c.ij.de iur.calū.in.vi.¶Tertia differentia
4 est fm Iac.but.⁊ Bal.†q: aduocatus[a] nō potest esse testis in cā
a in qua fuit aduoctus.l.fi.cum glo.ff.de testi.c.romana.eod.tit.in
vj.gl.in.c.statuendū.in ver.vel cognitor.ij.q.vj.Bar.in.l.deferre.
§.idem decreuerūt.in fi.ff.de iure fis.secus est in procuratore:ista
differentia fm Sali.non est bona:q: etiā procura.non potest esse
testis in causa in qua fuit procur.d.c.romana.glo.Bart.in.d.§.
item decreuerunt.nedum in causa principali:sed nec in causa ap
pellationis.glo.in.d.c.romana.Cy.in.l.qm̄.C.de testi.Bald.in.l.
omnibus.e.ti.⁊ in.c.si aūt inter pares.in prin.de.l.cōra.in vsi.feu.
Inn.Io.an.⁊ aliꝫ.c.insuper.de testi.d.Alex.in cōsi.cxxiiij.in.ij.
volum.qđ incipit in causa ⁊ lite vertēte inter albertinū.in.iij.col.
¶Illud tñ qđ dixi de aduocato,intellige verū in causa ꝓncipali:
sꝫ si inter litigātes fieret trāsactio vel cōpositio,de tali trāsactione
vel cōpositiōe aduocat⁹ pōt esse testis.gl.est not.in.c.ex literis.in
gl.ij.in ꝟ.testis.⁊ ibi Cano.ꝓcipue Bal.multū no.extra de trāsa.
5 ¶Quarta differentia est fm ꝓfatos doc.†q: minor.xx.v.an[b] nō
b pōt esse ꝓcurator ad iudicia.l.minor.ff.eo.not.in.l.exigēdi.j.eo.sꝫ
c bene aduocatus:dūmō sit maior[c] xvij.an.l.j.§.initiū.ꝟ.pueritiā.
ff.de postu.q̄ etas decē ⁊ septē an.sufficit ad hoc vt quis efficiat
doctor.fm Bal.in.c.cum vicesimum.in.j.col.de offi.deleg.ꝗuis
Cardi.in proe.cle.dicat ꝙ non reperitur iure cautum cuius eta-
tis esse debeat doctorandus:⁊ vide etiam Bal.in.l.j.§.interdum.
ff.de leg.tuto.Nico.de neapo.in.§.fi.institu.qui.ma.nō lꝫ.minor
autem.xvij.ann.nō potest doctorari:ita not.Bar.in.l.j.§.initiuꝫ.
per illum tex.ff.de postu.Pe.de ancha.in clemē.ij.de magistris.
6 ¶†Quinta differētia est ꝙ officium procuratoris est vile,ideo
d de iure[d] ciuili premittitur etiam infamibus.glo.in.§.fi.instit.de
excep.gl.in.l.pedius.ff.de arbi.bar.in.l.eadē.ff.ad le.iul.repe.sed
officiū aduocati est laudabile ⁊ est honor.Istā differētiam ponit
bar.in.l.j.§.hoc edicto.ff.de postu.Ideo aduocati nō debēt exer
cere officiū ꝓcuratoris ꝓpter vilitatē:fm bart.in.l.vniuersos.et
in.l.si quis ꝓcuratorē.C.de decur.lib.x.⁊ in.l.j.C.de primice.lib.
xij.gl.in.l.generali.C.de tabula.li.x.Limita nisi esset procurator
principis:q: tunc est dignitas ⁊ nobile officium.l.nemo ꝓfectus.
C.de digni.lib.xij.quā multū not.Ludo.ro.in suis sing.sicut esse
notarium principis.l.vnica.C.de manda.prin.bald.in.c.j.de feu.
guar.sicut etiam esse medicū principis qui appellat illustris:ita
no.bart.in.l.j.per illū tex.C.de comiti.⁊ archi.lib.xij.¶Sextam
differentiam ponit bal.in.l.j.in fi.per illum tex.C.de erro.aduoc.
quam videas per te.¶Ego vltra doc.addo septimā differentiaꝫ
7 ceteris vtiliorem:†q: salariū qđ recipiunt aduocati a priuatis cli
entulis,dr quasi castrense:ideo non acquiritur parentibus,etiā q̊
ad vsumfru.⁊ de eis possunt testari ꝗuis sint in potestate patris
sicut olim erat in salario qđ de publico percipiebāt.glo.in.l.fori.
C.de aduo.diuer.iudici.bart.in.l.fi.per illum tex.C.de silen.li.xij.
bal.in.l.fi.per illum tex.C.de inoffi.test.in.l.cum opōrtet.in ꝓnc.
in pe.col.C.de bo.que lib.vbi reprobat Spe.qui tenebat ꝯtrariū
in titu.de act.⁊ obli.in.v.colū.in.ver.nec intelligas.secus est in sa-
lario procu.ita Bald.sub dubio forte in.d.l.fori.sed clare firmat
idem Bal.in.d.c.cum oportet.in prin.in penul.col.ibidē Ange.
⁊ Moder.C.de bo.que libe.

1 Procurator actoris de cuius mandato dubitatur,admit-
titur cum cautione rati.fallit tamen in.xiiij.casibus
2 Qñ ꝓcurator substituit aliū ꝓcuratorē ⁊ est dubiū de mandato
substituti:si substituit ex ꝓtāte data a domino,debet substitutus
cauere ꝙ dñs habebit ratum si aūt substituit authoritate legis,
tunc debet cauere ꝙ procurator habebit ratum.
3 Ubi certum est procura.non habere mandatum non admittit
etiam cum cautione rati.
4 De mandato sufficit verbo fidem facere per notarium actorem
qui dicat se in instrumento mandati rogatum.
5 Procurator rei semper tenetur satisdare de iudi.soluen.dato ꝙ
constet de mandato.
6 An mandatum procur.possit ꝓbari per testes.⁊ nu.13
7 Testamentum debet in actis insinuari.
8 Reuocatio mandati potest probari per testes

a ¶Aduocatus.addꝰ gl.j.i.c.fi.đ test.lib.vj.Inñ.⁊ doc.in.c.ij.de arb.doc.in.c.ex lrīs.de trāsa.anto.de but.in c.cum a nobis de testi.

b ¶Annis.Adde Spe.ti.de aduoc.in.§.j.in ver.itē ꝙ est minor.idē spe.in tit.de ꝓcu.in.§.j.ꝟ.itē ꝙ est minor.⁊ ibi Io an.and.i addi.⁊ Bal.in addi.Spec.eo.tit.⁊.§.in ver.ꝓcuratorē dꝫ esse.

c ¶Maior.Adde doct.in.l.minor.ff.de ꝓcur.⁊ est tex.expssus in.c.qui gñalr.§.lꝫ aūt.de ꝓcu.lib.vj.itē adde ꝙ aduocatus minor xvij.an.non pōt eē đ collegio aduocatoruꝫ fm Io.đ ana.i rub.de deli.pu.in.ij.col.

d ¶De iure.adde qđ de iure cano.⁊ tūc non pōt fm Inñ.i.c.cū deputati.de iudi.sec⁹ i iudicijs:vt p Abb.in.c.imperatorꝫ.in pe.col.de iur.cal.abb.i.c.post cessionē.de ꝓb.Io.de ana.i c.oīpotēs.in j.no.đ accu.Pau.de ca.ꝯsi.ccxxiii.in ci.sup eo cđ primo loco.

9 Procu. ad accipien. solu. d3 ostendere mādatū per instrm publicum.
10 Procu. de cuius mandato dubitat. d3 cauere cū fideiusso. sed tūc si nō pōt dare fideiusso. non stabitur eius iurato. cautioni.
11 Tutor qui nō inuenit fideiusso. non censetur idoneus nec admitti debet, lz velit prestare iurato. cautionem.
12 Probatio non concludens non facit rem dubiam.

Cautio ratihabitionis.

1 † Procurator actoris tūc cauet de rato, quando dubitum est de eius mādato. h. d. ¶ No. ex ista l. tres cōclusiones: vnā expresse in tex. & alias duas tacite a cōtrario sensu: fm glo. hic in fi. & plenius gl. in l. nō solū. §. qui alieno. & ibi doct. ff. eod. & glo. & doct. in c. j. extra eo. & prosequitur Spe. in tit. de satisda. §. iij. ¶ Prima conclusio est q procu. de cuius mādato dubitat. cauet cautione rati: amplia istā regulam duobus modis. ¶ Primo vt pcedat nō solum in pcuratore priuate persone: sed etiā in pcuratore pro vniuersitate: q procura. vniuersitatis si dubitetur de eius mandato admittat. cū cautione rati. tex. est no. in l. iij. §. hoc etiaz. C. de iura. calū. & ibi not. Bal. in l. iij. no. & reputat tenendū mēti. ¶ Secūdo amplia vt pcedat etiā corā arbitris. cū arbitria redacta sint ad similitudinē iudicior. l. j. ff. de arbi. ita ptz ex no. per glo. in l. nō distinguemus. §. pe. ff. de arbi. p doc. hic: & in terminis Spe. in ti. de satisda. §. iij. in ver. item querit. an cautio de rato debeat prestari in arbitris. ¶ Istā cōclu. limita. xiiij. modis. ¶ Primo in herede grauato per fideicōmissū: nā si pcurator fideicōmis. petat ab herede vt a deat, & sibi restituat: certe si dubitet. de eius mandato, non admittitur cum cautione rati. propter fragilitatē cautionis. tex. est in l. q ita. §. j. ff. ad treb. per quē tex. Bar. in d. §. qui alieno. dicit generaliꝰ q vbicūq3 per cautionem rati nō esset plene consultum aduersario, nō pcedit ista regula. facit tex. in l. iusiurandū qd ex cōuentiōe. §. fi. cū l. alias. ff. de iureiu. & ibi no. ad hoc Ang. et idem Ange. hic. ¶ Sed in cōtrariū vr fortiter facere text. in l. procuraratorad exhibendū. §. fi. ff. rem ra. hab. & in l. non solū. §. pe. & fi. ff. de procu. vbi in causa status admittitur procurator cū cautione rati: sed intellige fm Sali. & Pau. de ca. hic in procuratore veniente ex parte domini: q: cautio rati sufficit. q: si pronuntiabitur reum conuentum esse seruū, bene quidē: si pronuntiabit. liber, solum poterit agere ad dāna & interesse, pro quibus cautio sufficit: sed si esset procurator ex parte ipsius serui: tunc nō posset per rationem predictā. ¶ Secundo limita qn dns est presens in ciuitate vel in loco: q: si dubitatur de eius mandato, non admittitur cum cautione rati: cum possit explorari voluntas ipsius dnī: ita probat tex. no. in l. mutus. §. is qui curatorem. & ibi Bald. et Ang. ad hoc no. ff. eo. & Bal. in d. l. non solum. §. qui alieno. & gl. in l. presens. ff. eo. facit tex. in l. si procuratorem absentē. in ver. velut presentis. ff. e. ¶ Tertio limita in mādatis publicis: puta in mādato principis: nā ibi requirit. q ostendat. mandatū publicum & solēne. l. vnica. C. de māda. prin. & in l. vnica. & ibi Bar. C. de sup in dic. libro. x. & in hoc differt a mandato vniuersitatū. vt. s. dixi. ¶ Quarto limita in procuratore in rem suā. fm Cy. Ray. Bal. Sali. & Poder. hic: & Bal. in rub. extra eo. in vj. co. ad fi. & seq. et Bal. in d. §. q alieno. rō est q: ista cautio interponit. qn quis agit ad cōmodū alienū: vt ille tertius de cuiꝰ cōmodo vel incommodo agitur, ratum habeat. l. non solum. §. sed interdū. & Bar. no. ff. eo. ¶ Quinto fallit in procuratore ad solutionē recipiendā q debet plene docere de mandato. & sic nō admittit. cū cautione rati. fm gl. in d. l. nō solum. §. qui alieno. & ibi Gui. de cu. Bal. idē sequuntur Cy. Ray. Bal. & Ful. hic: Pau. de ca. in l. si sine. §. cū autē. ff. rē ra. ha. illā glo. reprobat ibi Bar. & in d. §. cū aūt. Ange. Sali. & plenius do. Alex. hic ad quem te remitto. ¶ Sexto fallit in causis grauibus vel arduis. vt esset in causa matrimonij. fm Ange. in d. l. iusiurandū qd ex cōuentione. §. fi. & in d. l. q ita. §. j. & de istis causis arduis dixi in l. plz. s. de sacrosan. eccles. ¶ Septimo intellige si talis cautio petatur. p gl. in l. vniuersa. s. de preci. impe. offe. vbi plures tex. alegaui loquentes de cautione. ¶ Octauo limita si petat. ante litē ꝯte. nā lit. cōtesta. legitimat. psona pcuratoris, adeo q nihil amplius ei pōt opponi. l. ita demū. s. eo. l. pomponius. §. ratihabitionis. ff. eo. ratio est dup. prima q: ista est exceptio dilatoria que tollit. per lit. cōtest. iuribꝰ prealleg. secūda & subtilior: ratio est q: procurator lite contest. efficitur dns litis: ergo ab eo non potest peti cautio, sicut non posset a domino litis: istaz rationē assignat Bart. si bene inspexeris in l. eleganter. §. si quis post. ff. de condictione indebiti. ¶ Nono fallit in prelato dubio qui non admittitur cum cautione rati: ita per tres rationes tenet Bal. in c. itē cū quis. in vlti col. de resti. spo. ¶ Decimo limita in procuratore constituto ad protestandum, qui nō admittit. cū cautione rati, cuz debeat ostendere mandatū per publicū instrumentum: fm Bal. in rub. extra eo. in iiij. col. per tex. in l. si quis inficiatus. ff. depositi. q text. an probet. s. dicetur: sed distingue. melius vt per Bald. in c. coram. in vlti. colum. de offic. deleg. ¶ Undecimo limita quando procurator veniret pro ecclesia, seu subiectione ecclesie. tūc non admitteretur cum cautione rati: cum ecclesia non recipiat estimationem: iuxta. l. si sine. §. cū aūt. ff. rē ra. ha. ita limitat Spe. in tit. de pcu. §. pe. in versi. & no. q procura. actoris. ¶ Duodecimo limita in actore ecclesie q nō tenetur cauere q capitulum ecclesie ratum habebit. fm Spe. i tit. de recōuen. §. iij. in fi. tu dic per doc. i c. j. extra de procu. ¶ Tertiodecimo limita dictam conclu. vt pcedat qn reus cōuentus diceret procuratorē carere mādato: tunc admittitur cū cautione rati: secus si diceret eū esse falsum pcuratorē. fm Spe in tit. de pcur. in §. ratione quoq3 forme. ver. iij. scias. Hinc est q lz dns possit ratificare gestū a falso pcuratore: vt est glos. reputata singu. in l. si mater. §. hoc iure. ff. de excep. rei iudi. tamē cautela est q quādo pcurator admittit. cū cautione rati: q sibi protestet. nisi appareat eū esse falsum procuratorem: fm Iac. Ang. & alios in l. inter quos. §. alieno. per illum tex. cū glo. ff. de dā. infec. & in specie Ange. in l. qui bona. §. si alieno. ff. de dā. infec. ¶ Quartodecimo limita ex cautela quā ponit bar. hic in fi. & in l. 3. in ij. co. s. e. & in l. j. ff. de cura. bo. dan.

2 & Cy. hic in j. q. ¶ † Ultimo circa istā regulam aduerte q quando procurator substituit aliū procuratorem, & est dubiū de mandato substituti, si substituit ex potestate data domino, debet substitutus cauere q dns habebit ratum. si autem substituit autoritate legis: q: hic lit. contest. effectus sit dominus litis, substitutꝰ debet cauere q procur. habebit ratum. tex. est singu. in l. iij. in pn. & ibi Bar. multum not. ff. de cura. bo. dā. Pau. de ca. in l. qd gs.

3 s. eo. Io. an. in c. is qui. de procura. in vj. ¶ † Secunda conclusio est q vbi certum est procuratorem non habere mandatum, non admittitur cum cautione rati. per istum tex. iuncta regula. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. limita tribus modis vt hic per Bar. quarto modo fm Ange. & Mod. in causa libertatis. per l. ij. & iij. & l. benignius. ff. de lib. cau. ¶ Tu ex hoc inferas generaliter idem esse in omni pia causa: arguendo a libertate ad piā causam. fm Bar. in l. prime. ff. de his que in test. delē. & in l. si vnus. in fi. cū similibꝰ. C. de test. facit. l. j. §. sinautē vno. in vbo ad hanc pietatis rationē. & ibi Bal. ad hoc no. C. de cōi seruo manumis. ¶ Tertia cōclusio est q qn certū est pcuratorē habere mādatū, ibi nō requirit. cautio rati. fm doc. hic: & Bar. in l. seruuz quoq3. §. ait pretor. & in l. nō solū. §. qui alieno. ff. eo. ¶ Hinc est q pcur. constitutus apud acta, nō tenetur cauere de rato: fm Bart. in l. ne satisdatio. in fi. per illum tex. ff. rem ra habe. & in l. vnica. C. de satisdan. ratio est q: acta faciunt notarium. c. significauerūt. cū

4 glo. de testi. ¶ † Itē adde q de mandato sufficit verbo fidem facere per notarium actorem, qui se dicat de instrumēto mandati rogatum fm Rapha. Fulg. in consi. xviij. incipiēte quidam procuratorio nomine. vbi omnino videas. ¶ Limita ex pte actoris.

5 secus est ex parte rei: quia procurator rei semper tenetur satisdare de iudi. soluen. dato quod constet de mandato. l. vnica. C. de satisdan. et duas rationes diuersitatis assignat glo. in d. §. q alieno. & sequitur Bar. ibi. & Cy. hic: in j. q. sed eas reprobat Specu. in titu. de satisd. §. viso. ver. sed que est ratio diuersitatis. & Pau. de ca. hic. in vlti. colū. duas alias limitationes ponunt Barto. & docto. hic: & in d. §. qui alieno. ¶ Quarto limita in procuratore nuntiante nouum opus: quia etiam si constet de mandato, tamē debet cauere de rato. l. de pupillo. §. qui procuratorio. fm vnum intellectum: & ibi Barto. & alij. ff. de oper. no. nuntia. ¶ Quinto no. limita quando de mādato cōstaret per veritatem: secus si per solam presumptionem: vnde licet habens instrumenta cause presumatur habere mandatum, & esse procurator, vt dicam. s. in gl. tamen debet cauere de rato. fm Barto. in l. vulgo. in fi. ff. de ad-

6 mini. tuto. ¶ † Circa predicta dubitant docto. an mandatū procuratoris possit pbari per testes: in ista difficultate sunt quinq3 sentētie. ¶ Prima est vtramon. precipue Pe. de bellaper. quem sequunt. Fulgo. & Pau de ca hic: q non. pro quo stringit fundamentum Pe. hic relatum per Bar. nec est bona solutio Barto. hic: quia simile Barto. hic. de iudice non est ad propositum cum ibi ambe partes sint presentes. quod nō est hic. ¶ Secundo facit tex. in §. sinautem. per procuratorē. insti. de satisdā. & in l. vnica. C. de satisd. dum dicunt mādatum procuratoris esse in actis insinuandum: sed potes respondere q non sit bona cōsequentia:

7 † nam etiā testamētū debet in actis insinuari. l. testamenta oia. C. de testa. & tamē potest per testes probari. l. j. C. de testa. istam opinionem sequitur Ioā. an. in addi. Specu. d. §. ratione autem forme. in additione que incipit videtur autē. vbi dicit q ista cōsuetudo obseruatur, ne detur materia protelandi litem principalem cum pro examinandis testibus tres dilationes cōcedi possint. l. fi. ff. de fer. vnde secus esset in lite preterita: & sequitur Bald. hic ¶ Pro ista opi. arguo: nā bonū est arg. a mādato procuratoris ad mandatum iurisditionis. l. more. & l. et quia. ff. de iurisditione omnium iudi. sed mandatum iurisditionis puta delegatio non potest pbari

potest probari per testes, sed per solam scripturā. gl. in c. j. de cē
si. in vj. Cano. in c. cū in iure peritus. ff. de offi. deleg. ¶ Tenendo
istā partē eam limita, nisi dominus esset presens in loco: q2 cū de
facili possit explorari eius volūtas, admittitur probatio ꝑ testes.
Istud in fortioribꝰ terminis in mādato iurisditiōis ⁊ si in delega
tione tenet singulariter Spe. in ti. de proba. §. videndū restat. ꝟs.
quid de auditoribus palatij. quē sequit̃ ⁊ multū cōmendat Lud.
ro. in l. sciendū. ff. de verb. obli. imo plus tenet do. Ant. de but. in
a c. qđ super his. de fide instru. ꝙ si legatus asserit[a] sibi aliquid cō
missum a papa, viue vocis oraculo: debet sibi credi, si papa est in
illo loco. ¶ Secūda principalis est opi. vera ⁊ magis cōis ꝙ imo
b mandatum procuratorisᵇ ita pōt probari per testes, sicut per in
strumēta: ita tꝫ glo. in l. maritꝰ. in gl. fi. in p̄n. ⁊ ibi no. Bart. Bal.
Sali. ⁊ Fulg. j. eo. glo. ⁊ cōiter doc. in c. j. extra eo. Spe. in d. §. ra
tione autem forme, circa princi. Ray. Frā. tig. ⁊ Bart. hic. Bar.
Bal. Ang. in d. §. qui alieno. q2 q̄tum ad ꝓbandū, parē vim ha
bent testes ⁊ instrumēta. l. in exercēdis. C. de fide instru. Item q2
certi sunt casus speciales in quibus requirit̃ scriptura, quos enu
merat glo. in c. j. de censi. in vj. inter quos iste casus nō reperitur.
¶ Scđo facit bonus tex. in l. j. in prin. ff. eo. vbi est tex. ꝙ manda
tum procuratoris pōt ꝓbari per nuntiuꝫ. Ad idem facit bonus
8 tex. in l. si procuratorē absentē. ff. eo. ¶ † Quarto quia reuocatio
mādati pōt ꝓbari per testes. c. ex insinuatione. de procu. ergo si
militer ipsum mandatū, vt cōtrariorū eadem sit disciplina. l. j. ff.
de his qui sunt sui vel alie. iur. c. intellecto. de iureiurā. ¶ Tertia
fuit opi. Iaco. but. ⁊ Sali. hic: ꝙ aut testes sunt omni exceptiōne
maiores ⁊ tūc admittunt̃: al's secus. ¶ Quarta est opi. bal. in l. ꝓ
hibitū. C. de iu. fis. li. x. ꝙ aut procurator habet testes in ꝓmptu,
per quos vult probare mādatū: ⁊ tūc admittit̃: al's secus. quādo
dilatio esset preiudicialis parti, puta q2 esset causa alimentoruꝫ.
¶ Quinta est opi. Io. de imo. in c. j. extra eo. quā sequit̃ d. Alex.
hic ⁊ in effectu nō recedūt a cōi sententia. ¶ Tu sequere secundā
opi. que est cōis. ⁊ aduerte ad fundamentū pe. dum dicit ꝙ testes
recepti absente domino ⁊ non citato, sibi no preiudicāt: secus in
instrumentis: hoc est falsum: q2 etiā instrumēta ꝓducta parte nō
citata, nō preiudicāt. iij. q. ix. c. charte. no. Bal. i. l. iudices. in. iiij.
9 no. C. de fide instru. ¶ † Limita cōem sniām ꝓcedere in ꝓcurato
re accipiēte solutionē q2 cū debeat facere primā securitatē soluēti
dꝫ ostēdere mandatū ꝑ instr̄m publicū: ita singl'r Bald. in l. fal
sus. in pe. col. C. de fur. cū quo simpliciter trāsit. d. Alex. hic: licet
ratio Bald. sit fragilis. ¶ Scđo limita in economo ecclesie/ q dꝫ
probare mandatū per instrumentū publicū, ⁊ non per testes. ƒm
Bal. in l. prohibitā. C. de iur. fis. lib. x. ꝑ text. qui parū facit in l. si
qua per calumniā. C. de epis. ⁊ cle. ¶ Tertio not. limita in ꝓcura
tore ad protestandū, qui debet facere fidem de mādato per instru
mentū publicū: vnde nō sufficeret ꝓbare ꝑ testes ƒm Bald. in ru
bri. extra eo. iij. col. ⁊ plenius in c. corā. in vlt. col. de offi. delega. et
vtrobiqꝫ allega tex. in l. si quis inficiatus. in verb. cognouerit. ff.
deposi. qui tex. istud non ꝓbat, q2 cognosci pōt etiā aliter q̄ ꝑ in
strumentū: put etiā dicit. d. Andr. sicu. in c. cū in iure peritus. in
xvj. col. ad fi. ⁊ sequēti. de offi. deleg. q̄uis in d. c. corā. simpliciter
transeat cum Bal. ¶ Quarto limita in prelato dubio, qui nō ad
mittit̃ cū cautione rati ƒm Bal. in c. itē cū quis. in vlti. col. de re
sti. spol. ⁊ dic vt ibi per eū. ¶ Quinto limita in ꝓcuratore ad pro
testandum ita singulariter Bal. in rub. extra eo. titu. in. iij. colū.
¶ Capio glo. in verb. cautio. quā diuido in. vij. in. j. declarando
verbū cautio. remouet vnū cōtrariū. In secūda respondet tacite
questiōi. In. iij. remouet aliud ꝯ̄riū. In. iiij. aliud. In. v. declarat
tex. quando dicatur incertū. In. vi. format qōnē. In. vij. ⁊ vltima
ponit trimembrē distinctionē, quā expediui in tex. secunda ibi: itē
quid si ratihabitio. tertia ibi: item qđ dicit a procuratore. quarta
ibi: secꝰ in dato ad cōpromittendū. quinta ibi: itē qđ dicit incer
10 tū. sexta ibi: itē an possit augeri. septima ibi: itē distingue. ¶ † Ex
tra. j. partē habes in effectu ꝙ procurator de cuiꝰ mādato dubi
tat̃ debet cauere cū fideiussoribꝰ. qđ ergo si nō inueniat fideius
sores an stabitur eius iuratorie cautioni: videret̃ ꝙ sic: q2 qñ quis
non pōt dare fideiussores, debet stari eius iuratorie cautiōi. aut̃.
generaliter. C. de episco. ⁊ cle. glo. in l. j. in fi. ff. qui satis. cog. glo. ⁊
doc. in l. iij. C. de vsufr. gl. ⁊ doc. in c. fi. de pig. ¶ Sed Bal. in c. j.
in. iiij. col. extra eo. de procu. determinat cōtrariū, q2 leges predi
cte que loquuntur de iuratoria cautione, loquunt̃ quādo quis ve
11 nit in causa ꝓpria, ⁊ suo noie: secus quādo in causa aliena. † ideo
tutor qui nō inuenit fideiussorē, non censet̃ idoneus, nec debet ad
mitti q̄uis velit prestare iuratoriā cautionē. l. fi. C. arbi. tutel. no.
in l. vulgo. ff. de admini. tut. ƒm Bal. ibi. ¶ Adde ꝙ idem ⁊ ple
nius tenet idē Bal. faciens tria mēbra principalia. in c. coram. in
vlt. co. de offi. deleg. ¶ Cōfirmo per regulā quā tradit bal. in l. ij.
circa mediū. C. de vsur. ⁊ fruc. leg. ꝙ in officijs administrandi non
sufficit iuratoria cautio, quādo qs nō inuenit fideiussores. facit
bene tex. in l. cū tutorē. C. de tut. vel cura. qui nō satisde. ¶ Predi
cta cōclusio clarius ꝓcedit qñ ꝓcur. nō inuenit fideiussores: eo q2
sit rixosus: vt inquit Bal. in l. ij. in p̄n. ff. q satis. cog. ⁊ in l. ij. ff. sol.
mat. q2 tūc etiā in causa ꝓpria nō staret̃ iuratorie cautioni: nā qñ
ꝓpter malos mores quis nō reperit fideiussores, nunq̄ statur eiꝰ
iuratorie cautioni: ita dicit sing. Bal. in auť. cui relictū. i. iij. colū.
C. de indi. vidui. tol. sequunt̃ Cano. in c. qua frōte. de app. ⁊ Flo.
in l. iiij. C. de vsufruc. ¶ In ea. ibi: itē qđ dicit incertū dic hoc fie
ri negatione cōuenti. Adde ꝙ idē tenet glos. in l. nō solū. §. q ali
eno. ff. eo. ⁊ gl. in c. corā. de offi. deleg. Spe. in ti. de ces. actio. §. j. ꝟ.
sed opponit̃. ⁊ tit. de satisd. §. iij. ꝟ. qualiter no. Bar. in l. post rē.
per illū tex. ff. de trāsac. ⁊ dicit Iac. but. ꝙ ista opi. seruat̃ de con
suetudine: eā etiam in puncto iuris tenēt Raph. Ful. ⁊ Pau. de
ca. hic: per aliqua leuia quibus respōdet. d. Alexan. ¶ Cōmunis
opi. est in cōtrariū quā tenēt Bar. ⁊ magis cōiter alij hic: ⁊ in d.
§. qui alieno. Bar. in l. iij. §. cause. ꝑ illū text. ff. de carb. edi. Ange.
⁊ Imo. in l. j. in princ. per illū tex. iūcta gloss. ff. si cui plusq̄. per l.
fal. Cano. in c. j. extra eo. ⁊ latius Panor. d. c. corā. per aliqua fun
damenta que sibi ascribit d. Alex. hic: ⁊ ideo cōcludunt ꝙ tūc di
citur dubium de mandato: quādo aliquid est probatū a ꝓcurato
re. licet nō plene: vt per tria exempla declarant Bart. et alij hic.
12 ¶ † Tu caue q2 Bal. in l. ij. in vlti. col. C. de bono. pos. ƒm tab. te
net directo cōtrariū. dū dicit ꝙ ꝓbatio nō cōcludēs, nō facit reꝫ
dubiā, nisi in causis summarijs. nisi dicas ꝙ loquit̃ i diuersa ma a
teria, quātum ad impediendū venientē ab intestato: qui non impe
ditur succedere ab intestato propter tres vel quatuor testes, qui
deponunt de testamēto: nam per hoc nō dicit̃ fieri dubiū: ex quo
ꝓbatio nō est plena. ¶ Itē vltra Bar. adde ꝙ dicit̃ esse dubium
ex quo ꝓcur. hꝫ instr̄a ⁊ iura dn̄i facien̄. ad cām. adeo vt admitta
tur cū cautione rati. Ita ꝓbat tex. in c. corā iūcta. gl. j. ⁊ ibi Inn.
⁊ Cano. de offi. dele Bar. in l. vulgo. in fi. ff. de admi. tut. in l. iij. §.
cause. ff. de edi. edi. Bal. ⁊ Ang. in l. meuia. in p̄n. ⁊ ibi expressius
Imo. ⁊ Pau. de ca. ff. sol. ma. Bal. ⁊ Pau. de ca. in l. si qua ꝑ ca
lumniā. C. de epi. ⁊ cle. Bal. in rub. de offi. deleg. in. iiij. col. d. An.
de but. in c. cum dilectus. de relig. do. Ioan. de imo. in c. j. de pro
cura. ⁊ in d. c. corā. Lud ro. in ꝯsi. ccccxcvj. qđ incipit primus pro
posite cōsultationis art. q2 iste est. in scđo dub. ita tene q̄uis bal.
⁊ Sali. hic teneāt ꝯ̄riū, cū speciale sit in marito. l. fi. cum glo. C. de
13 pac. cōuē. ¶ Tene cōem sniām quā cōfirma: † nā sicut per reddi
tionē instrumentoꝝ presumit̃ reuocatū mandatum ꝓcur. text. est b
no. in l. negotiorū. in fi. ⁊ ibi: no. Ange. iuncta. l. tutor. ff. de appel.
ita per concessionem instrumentoꝝ presumit̃ collatū mādatum:
ad hoc vt ꝯ̄riorum eadē sit disciplina. l. j. ff. de his qui sunt sui vel
alie. iur. c. intellecto. de iureiu. ¶ Nec ob. l. fi. cū gl. C. de pac. cōuē.
q2 ibi bn̄ est speciale in marito. vt cuꝫ habeat instr̄a cause vxoris
admittatur sine cautione. ƒm Cy. ⁊ Bart. in l. maritus. j. eo.

1 ☞ Maritus pōt esse ꝓcura. pro vxore etiam sine mandato.
2 In causa criminali i qua venit pena pecuniaria applicāda fisco,
admittitur procurator.
3 In causa criminali ex parte rei accusati, nedū non admittit̃ sim
plex procurator, sed etiam habens duas qualitates videlicet q2
procura. ⁊ coniuncta persona.
4 Satisdatio potest peti in causa appellationis.
5 Exceptio procuratoris regulariter tollitur per litis cōtestat. nisi
interueniat post litem cōtest. etiam in causa appella.
6 Satisdatio de iudi. soluen. finitur lata prima sententia.

1 Cum rem. † Causa pecuniaria vxoris ꝑ ma
ritū legitime satisdantē, potest
exerceri siue sit causa principalis siue appellationis.
h. d. ƒm vtrāqꝫ lec. glo. sed caue q2 ƒm primā lec. viola
tur tex. ibi appellationi exponēdo: id est interpellationi. Itē ista
lex parū haberet dubitationis, ideo melior est secundus intelle
c ctus. ¶ No. ꝙ maritusᶜ pōt esse ꝓcurator pro vxore: adde etiam
sine mādato: cū sit coniuncta ꝑsona. l. maritus. vbi dicet̃. j. e. itē nō
pōt esse curator. vt hic in glo. ⁊ l. maritus. C. q da. tu. pos. ⁊ l. virū.
ff. de cur. fur. rōnē diuer. assignat. in d. l. maritꝰ. C. q da. tu. pos. q2
propter affectionē maritalē remitteret vxor marito redditionem
administratiōis cure, q̄ ratio nō est bona: q2 militaret i ꝓcuratio
ne: dic ergo rationē vt ꝑ Cy. ⁊ Pau. de ca. ⁊ alios Mod. ꝑcipue.
d. Alex. hic: ꝓcura. ante litem contes. semper pōt reuocari, nō sic
in officio curatoris: ⁊ si dixeris lite ꝯtestata ꝓcur. cū sit effectꝰ do
minus litis, amplius reuocari non potest, nisi noua causa super
ueniat. l. post litem. cum seq. ff. eo. ergo videtur eadem ratio, prout
in curatore. respondet ꝙ lꝫ nō possit reuocari: quo ad illā litem: se
cus est in alijs: ideo non vertitur tantum preiudicium, sicut in cu
ratore: cuius offi. cū est ḡnale ad oēs lites: hinc est ꝙ maritus po
test esse curator vxoris seu ad vnā litem: secundum Specu. in titu.
de cura. §. fi. ver. sed nunquid vir. Barto. in l. si quis cum procu
ratorio. §. fi. ff. eod. Bal. ⁊ Sali. hic: ⁊ in l. maritus. j. eod. ⁊ Bald.
2 in l. i. in fin. ff. de excusatio. tutorum. ¶ † Secundo subtiliter not.
ex hac l. ꝙ in causa criminali, in qua venit pena pecuniaria ap

a ¶ Si legatꝰ asserit. Adde Ioan. andr. in c. j. de off. leg. lib. vj. in nouel. doc. in c. ad eminentiam. de sent. excom. Spec. in tit. de leg. in §. supest. ꝟ qd si delegatꝰ. Bal. in l. exigendi. C. j. eo.

b ¶ Mandatū procuratoris. Adde Bart. in l. si procuratorē absentem. ff. de ꝓcurato. doct. in cle. j. eo. titu.

c ¶ Qđ maritus. Adde doct. in c. cōstitutus. de procur. doc. in c. j. qui filij sunt legi.

plicanda fisco: nõ admittitur procurator: ita probat iste tex. a cõtrario sensu. glo. ⁊ cõiter doc. in. l. seruũ quoq;. §. publice. ff. eo. gl. in. l. absentẽ. ff. de pe. gl. ⁊ doc. l. pe. §. ad crimẽ. ff. de pub. iud. glo. ⁊ doc. in. c. veniẽs. de accu. ⁊ in. c. si qñ. ij. q. vi. Bar. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de iniur. ⁊ dicit Bar. in. d. §. ad crimen. ꝙ ista vlti. opi. nedũ est vera de iure, sed etiã de cõsuetudine seruatur: ⁊ ad istũ tex. respondet ꝙ lz loquat̃ generaliter, tñ dz distingui ꝑ alias leges. ¶ Adde ꝙ fortius tenet Bal. in. l. reos. in pe. q. C. de accu. ꝙ si aliqs pro debito est bãniendus in pecunia, ꝙuis talis si sit bannitus, possit impune occidi: tñ in tali causa admittit̃ pcur. quod multum not. ¶ Cõfirmo per illud qđ vult Bart. in. l. ij. ℣. quero vtrũ excõicatio. ff. de pub. iudi. ꝙ si per statutũ ciuitatis bãnitus a. c. libris. ꝺ. potest impune occidi: ⁊ pena nõ censet̃ capitalis: ⁊ sic põt admitti pcurator ex quo bannũ, ⁊ illa pena nõ est perpetua: ex quo põt qñcunq; euadi soluendo pecuniam ꝙuis in hoc vltimo cõtrariũ
3 teneant Ange. ⁊ Imo. ibi. ¶ † Tertio not. hic esse casum nota. a contrario sensu ꝙ in causa criminali ex parte rei accusati nedũ nõ admittitur simplex procurator, vt dixi in precedenti nota. sed etiam nõ admittitur q habet duas qualitates: qꝛ pcurator ⁊ coniuncta persona: vt est hic in marito: qđ bene nõ. ꝓ ampliatione regule. d. l. penul. §. ad crimen. cum alijs in precedẽti no. allegatis
4 ¶ † Quarto not. ꝙ in cã appellationis põt peti satisdatio: ⁊ hoc ideo qꝛ nouus pcurator ꝯparuit in noua cã appellationis, alias secus esset: cũ appellatio reducat cãm in eo statu ⁊ gradu: in quo erat in cã principali post litẽ cõtestã. ita not. Barto. ⁊ alij. in. l. ita demũ. ĩ. eo. ¶ Capio gl. in verb. appellationi. quã diuido in tres. In prima timore cõtrarij qđ format̃ in glo. a partib⁹ sufficiẽter enumeratis. glo. ponit tres solu. In scđa declarat tex. In tertia colligit ex tex. no. scđa ibi: itẽ qđ ħ dicit. tertia ibi. Itẽ no. maritũ. ¶ In ea. ibi: ⁊ dic ꝙ de nouo interuenit. Ista bona solu. ex quã
5 no. † ꝙ lz exceptio pcuratoris regulariter tollat̃ per litis ꝯtesta. l. ita demũ. ĩ. eo. l. põponi⁹. §. ratihabitiõis. ff. e. eo qꝛ ꝑ litis ꝯtestationẽ legitimat̃ ꝑsona pcuratoris, cũ efficiat̃ dñs litis. ꝺm Bar. in. l. eleganter. §. si quis post. ff. de cõdi. inde. istud est verũ nisi interueniat post litem contestatã, etiã in causa appellationis, facit c. insinuante. vbi Bal. not. de offi. dele. intellige qñ superuenit facto aduersarij: ita proprie loquit̃ glo. hic ⁊ tex. in ea allegatus: secus est si sine facto aduersarij. vt ꝓbat tex. no. in. l. ij. §. numerũ. ⁊ ibi Ray. ⁊ Ric. ð neapo. in lec. Bar. no. ex illo tex. ff. de excusa. tu
6 to. ¶ † In ea. ibi: vel pone tertio. habes ex glo. qđ satisdatio de iudi. soluendo finitur lata prima sñia, ⁊ nõ durat in cã appellationis: cũ in ea mutet̃ instãtia: ⁊ cũ glo. trãseunt Cy. Bar. ⁊ alij hic: et plenius Bar. ⁊ doc. in. d. l. cũ apud. ff. iud. sol. vbi respõdẽt fundamentis Marti. Sali. ⁊ Fulg. tenentiũ ꝯtrium: ⁊ ađ Bal. in. l. eos. in. j. §. cautione. C. de appe. Põdera etiã ꝙ ista glos. extendit dictã. l. cũ apud. q̃ loquit̃ qñ satisdatio fuit data iudici sub noĩe ꝓprio vt pcedat etiã si esset data sub noĩe officij, ⁊ sic sub noĩe appellatiuo: ⁊ ita istã gl. põderat Bar. in. d. l. cũ apud. Iason Padue.

1 ¶ Prima citatio cause põt incipere a procuratore.
2 Administrator põt per iudicẽ ab administra. remoueri ꝓpter eius negligentiam vel contumaciam.
3 Iudex ꝓpter negligẽtiam potest remoueri ab administratione.
4 Rex propter negligentiam potest remoueri a regno.
5 Prelat⁹ negligẽs circa admini. rerũ eccle. põt deponi a ꝑlatura.
6 Licet officium executo. ad pias causas duret per annum. tñ si interim esset cõtumax in aliquo precepto sibi per epm facto, posset statim priuari ab officio.
7 An priuatio administrationis possit fieri ex eodem processu.
8 Episcopus absq; nouo processu potest priuare executores testamenti negligentes
9 Petens in libello plus debito põt ex eodem processu condẽnari.
10 Qui trahit aliũ in vetito examine, perdit causam: ⁊ potest ex eodem processu condemnari.
11 Ad imponendam mulctam cõtra contumacem non est opus nouo processu.
12 Tutor ⁊ curator pñt cogi inuiti exercere officium.
13 Doctor inuitus potest cogi ad consulendum.
14 Qui pmisit rñdere in certo loco, videt̃ pmittere cõparere.
15 Propter cõtumaciam procuratoris põt procedi cõtra dominũ ad missionem in posses. ex primo decreto.

Cum qui res. Administrator ꝓpter suã cõtumaciã põt ab officio remoueri: ⁊ nihilominus contra dominũ põt ad missionem in posses. procedi. h. d. Et diuiditur in duas partes prout duas ponit decisiones. secũda ibi: deliberabit autẽ.
1 ¶ † Nota ꝙ prima citatio cause potest incipere a procuratore. nam de tutore ⁊ curatore nõ est dubium. l. j. §. sufficit. ff. de administra. tuto. tamen glos. in. c. causam. de dolo ⁊ contu. videt̃ velle quod debet citari dominus. priusꝙ procurator. facit ex ordine litere. text. in. l. j. §. mulier ante dies triginta. ff. de ven. inspic. ⁊ illa practica glo. est tutior secundũ Barto. ⁊ alios hic: tamen de iure magis cõis cõclusio est vt predixi: ꝙ prima citatio cause põt a ꝓcur. incipere. ꝺm Bar. ⁊ cõiter docto. hic: ⁊ idem Bar. in. l. solẽt. in vlt. nota. ꝑ illum text. ff. de ali. leg. ⁊ in. l. meminerint. per illum tex. C. vnde vi. ⁊ idem Bar. in. l. ꝙuis. in vlti. colũ. ff. de dam. infe. ¶ Intellige si dñs est absens: si aũt esset presens in ciuitate prima citatio debet ab eo incipere. l. j. §. j. ff. de lib. agno. l. aut qui aliter. §. et si forte. ff. qđ vi aut clam. ꝺm Ful. ⁊ Paũ. de ca. hic: facit tex in. l. itẽ ait. in. §. hec aũt restitutio. ff. ex qui. cau. maio. ⁊ text. in d. l. meminerint. circa prin. ¶ Secundo limita in his q̃ sunt parui preiudicij, in quibus ꝯtumacia procuratoris põt nocere dño: vt in primo decreto. secus in his q̃ sunt magni ꝑiudicij ꝺm Ange. in. §. hinc nobis. in. iij. nota. per illum tex. in verb. pro eis agẽtes.
2 in aut̃. de here. ⁊ fal. ¶ † Secundo not. qꝛ administrator propter eius negligentiam vel cõtumaciam põt per iudicẽ ab administratione remoueri: ⁊ ad hoc iste tex. est sing. ꝺm Bal. in. l. mãdatum. in. vj. colũ. C. manda. ꝙ iudex qui videt procuratorẽ absentis esse contumacem, põt eum priuare officio, ne eius contumacia posthac in aliquo noceat dño: ⁊ no. bene istam practicã: et idem dicit Sali. hic in vlti. no. sed Pau. de ca. hic in. ij. no. dicit ꝙ iste text. solum loquitur in tutore: ⁊ curatore ⁊ alio simili legitimo administratore: nam cũ isti cõstituantur a iudice, possunt etiã ꝑ iudicem remoueri: procur. aũt nõ cõstituit̃ a iudice, sed a partib⁹: ideo nõ debet posse per iudicẽ remoueri, adde lz ipse nõ dicat ꝙ Bald. in l. mancipia. C. de ser. fugi. de hoc perpẽdens dicit esse mirum in hoc tex. ꝙ procur. remoueatur a iudice: ⁊ istud etiam pro mirabili not. Bal. hic: in. iiij. not. ¶ Puto ꝙ ista lex loquatur non solũ in tutore: ⁊ curatore sed etiã in pcur. cũ sit situata in isto tit. de ꝓcurato. prout etiã dicunt Ang. ⁊ Fulg. hic: ⁊ ꝺm Bal. ista remotio pcuratoris, ideo spectat ad iudicẽ eo qꝛ fit ratione contumacie cõmisse circa processum iudicialẽ: ⁊ sic. circa ea, q̃ spectant ad iudicẽ. l. sed ⁊ si ꝑ pretorẽ. §. sed ⁊ si dũ decreto. ff. ex quib. cau. ma. secus si remotio fieret ob aliã causam. ¶ Limita istã. l. non habere locũ in prelato ecclesie. ꝺm Spe. in titu. de reo. in ℣. itẽ ⁊ nunqd erat. in ꝑlato idẽ est ratio: qꝛ hoc onus solũ spectat ad istos administratores: et nõ solũ emolumentũ. sed prelatus hz ⁊ onus ⁊ emo
3 lumentũ: alij non referũt sed dubito ex infra dicendis. ¶ † Adde ad istũ tex. ꝙ quẽadmodũ administrator ꝓpter eius negligentiã remouet̃ ab administratione, eodẽ mõ iudex ꝓpter negligentiam põt ab administratiõe remoueri. tex. est no. in. l. si quos. C. de offi. ꝑfec. preto. ori. vel illiri. ꝙuis Bald. non recordatus de illo tex. in l. mancipia. C. de ser. fugi. aliter videat̃ decidere an officialis propter negligentiam possit ab officio deponi. ¶ Adde Bal. in. l. j. §. quies. in fin. ff. de offi. prefect. vrb. qui no. ꝙ si officialis videt aliquos rixantes: ⁊ non interponit se, potest ab officio remoueri: allegãt Pet. Cy. in. l. si seruus. C. de noxa. ⁊ reputat tenendũ menti:
4 idẽ tz Bal. in. l. nullus. in. ij. no. C. de sum. trini. ¶ † Similiter rex
a propter negligentiã[a] põt a regno priuari. c. gradi. cũ gl. not. in ℣. regis. de supplen. neg. prela. in. vj. ⁊ ibi Ia. an. ⁊ Gemi. dicunt ꝙ idem est in ducibus: comitibus ⁊ alijs dignitatibus secularibus
5 intelligendo tñ vt ibi per eos. ¶ † Eodem modo ꝑlatus[b] ecclesie
b negligens circa res ecclesie, ⁊ possessiones, ⁊ earũ iura: põt deponi a prelatura. c. dictũ. cũ glo. ij. lxxxj. distin. c. cũ ad monasterium. §. fi. de sta. mona. ⁊ ibi glo. in verb. negligens. que limitat esse verum, quãdo est negligẽtia magna ⁊ crassa: ⁊ glo. in. c. sepe. in glo. fi. in verbo priuare. xij. q. ij. ⁊ gl. not. in. c. ea que. in verb. negligentia. de offi. archip. per Ioan. and. ⁊ Gemi. in. c. j. de supplen. negli. prela. in. vj. ⁊ Panor. in. c. ea que. in. ij. not. de sta. mona. ¶ Item adde quod Bal. hic in. iiij. no. dicit istam legem prestare optimũ
6 argu. ꝙ lz officiũ executoris ad pias causas duret per annum, si interim esset cõtumax in aliquo precepto sibi iuste facto per episcopũ posset statim priuari ab officio cõmissarie: adde Spe. in ti. de instru. edi. §. nũc vero aliqua. ver. qđ si executor est suspectus. Bal. in. l. id qđ pauperibus. in pe. col. in. xxiij. q. C. de epis. ⁊ cle. in
7 l. vnica. in vlti. colũ. C. de his que pe. no. ¶ † Sz nunqd ista priuatio administrationis posset fieri ex eodem processu. Bart. hic: ⁊ alij doc. concludũt ꝙ sic: ꝯfirmo ꝑ quatuor. ¶ Primo ꝑ illud qđ
8 hic vult Bald. in. iiij. not. † ꝙ episcopus absq; nouo pcessu põt priuare executores testamẽti negligentes. ¶ Secundo facit qđ tenẽt Bar. ⁊ Bal. in. l. j. ad fi. C. de plus peti. ⁊ in. l. athletas. §. pe.
9 ff. de infami. † ꝙ si aliqs in libello petyt plus debito, põt ex eodẽ processu ꝯdẽnari. ¶ Tertio facit qđ volũt Bar. ⁊ alij. in. l. in cri
10 minali. C. de iuris. om. iudi. † ꝙ qui trahit in vetito examine, pdit cãm: ⁊ põt ex eodẽ processu codẽnari. ¶ Quarto facit qđ volũt Bar. ⁊ doc. in. l. vnica. circa fi. prici. ff. si quis ius dicen. nõ obtẽ.
11 in. l. ij. ff. si quis in ius voca. non ier. † ꝙ ad imponendũ mulctam contra cõtumacem, nõ est opus nouo processu. ¶ Tertio no. ex
12 hoc tex. † ꝙ tutor ⁊ curator possunt cogi inuiti exercere officium quia eorũ officiũ publicum; autoritate est necessariũ. insti. de excu. tut. in princi. iũcta. l. munerũ. in. ij. §. iudicãdi. ff. de mune. ⁊ hono. et ideo

[a] ¶ Neglige[n]tia. adde an to. corsetũ ð ciciliã i tra. de regib⁹. et diffuse in repe. d. c. grã di. vbi elegãter.

[b] ¶ Prelat⁹. adde ꝙ aut loquimur i prelatis secularibus: ⁊ isti nõ deponunt̃ ꝓpter negligẽtiam solam, nisi sit annexa aliquo alio delicto: tũc pñt depo ni. aut i prelatis regularibus. et isti pñt deponi ꝑ solã negligentiã. qꝛ facilius deponũt̃ regulares. text. est i. c. qualr. el ij. de accu. ⁊ in. c. si qs ab bas. xviij. q. ij. et glos. in ℣. negligẽs. in. c. cum ad monasteriũ. de statu monachorum.

⁊ ideo nō bene dicit glos.hic:ꝙ causatiue possunt cogi,sed nō pre-
cise:q2 immo pn̄t cogi precise pignorib⁹ captis,mulcta indicta,vel
alijs remedijs enumeratis per glo.in.l.j.in.pn̄.in.gl.ij.ff.de admi-
ni.tu.fm doct.hic.facit.l.fi.in princ.⁊ ibi Cy.C.de admi.tu.⁊ ple-
nius Bar.in.l.si tutor pupillo.ff.de auto.tu.Bald.in.l.sub prete-
xtu.C.de here.actio.⁊ in.l.j.C.qn̄ fis.vel priua.sed in procuratore
bene verum est ꝙ non potest cogi precise.sed causatiue,si nō vult
priuari officio.l.non cogendum.in prin.⁊.l.filiusfa.§.fin.vbi gloss.
⁊ doc.ff.eo.⁊.l.inuitus.in prin.j.eo.⁊ cōiter doct.hic excepto Bal.
13 ¶ †Silr doct.inuitus[a] pōt cogi ad consulendum.l.in sacris.⁊ ibi
a glo.⁊ Bar.no.C.de pxi.sacro.scrin.li.xij.Bal.in.l.prime.in prin-
ci.vbi limitat.ff.de his q̃ in testa.delen.Sali.in.l.sancimus.in.j.C.
de aduo diuer.iudici.do.Ant.in.c.si ꝓ debilitate.in.iiij.col.de of.
14 dele.¶ †Quarto no.ex hoc tex.in verbo respōdere.iuncta glo.qd
q ꝓmittit rn̄dere in certo loco,videt̃ ꝓmittere vel comparere.idē
no.Bald.in.l.eā quam.in.ij.col.per illum text.C.de fideicom.dixi
in.l.pe.C.de pac.vbi dedi intellectum ad.c.cum dilecti.de fo.com-
peten.dum dicit soluere vel rn̄dere.nam ibi respondere non potest
capi pro soluere.¶ Ultimo not.ex ver.fi.quod propter contuma-
ciam procuratoris pōt procedi contra dn̄m ad missionem in pos-
sessionem ex primo decreto.istam materiam examinaui in.l.j.§.si
procurator.ff.si qs ius di.nō ob.vbi Bar.⁊ doc.ordinarie ponunt
cano.in.c.j.vt li.non cont.¶ Capio glo.in verbo in possessionem.
¶ In ea.gl.ibi oīm mittetur.Adde ꝙ idem tz gloss.in aut̃ et q.C.
de bo.auto.iu.poss.⁊ in.§.si vero etiam.⁊ ibi Ang.in aut̃.de exhi.
reis.Barto.in.l.fulcinius.§.item videamus.ff.quib.ex cau.in pos
sessionē ea.intellige verum quando agit̃ hypothecaria cōtra oīa
bona defuncti.vt oībus incumbat pro securitate.secus si ageret̃
hypothecaria pro consecutione vnius legati.fm. Cy.in.l.cū pro-
ponas.in.xvj.qō.C.de bo.auto.iudi.possi.Jacob.butri.⁊ Salice.
hic.Barto.in.l.si constante.in princi.in.iij.q.quarte princi.partis
ff.solu.matri. Jason. Padue.

1 ☞ Absens ex iusta cā,si non fuit legitime defensus,restituitur.
2 Mulier nō pōt esse ꝓcurat.pro marito etiā absente ⁊ indefenso.
lz isto casu bene possit esse pro patre.

1 **Uia absente.** †Absens ex iusta causa,si nō fuit legitime defen-
sus restituit̃.⁊ nō dicit̃ legitime defensus si vxor ꝑ eo cō
paruit.h.d.⁊ hz duas partes,q̃ patent ex summario:⁊
istā materiā prosequere vt ꝑ glo.mag.doc.in.l.pe.ff.de in integrū
resti.⁊ de quibus spēbus absentiarū habes glos.ordi.in.l.fin.ff.de
2 in integ.rest.ponit.Bal.hic.†¶ Ultra duo no.Bar.hic post glo.
no.diligenter/ꝙ mulier nō pōt esse ꝓcuratrix pro marito,etiā ab-
sente ⁊ indefenso.lz isto casu bene possit esse ꝓcuratrix pro patre
l.feminas.ff.eo.intellige nō quantū ad totum ꝓcessum:sz quantū
ad allegandū solum causas absentie,bene mulier admitteretur.
fm Bal.in.l.alienam.j.eo.

1 ☞ Procurator actoris repellit̃ ab agendo,nisi dn̄m in cā recō-
uentionis defendat.
2 Procurator actoris habens mandatum ad agendum cum taxa-
tiua tm̄,an amittatur ad defendendum.
3 Inuitum ⁊ expresse contradicentem possum defendere.
4 Natura dictionis taxatiue est excludere extranea.
5 Procurator simplr̃ constitutus ad agendū,intelligitur etiā con-
stitutus ad defendendum.
6 Si dn̄s sit presens,an procurator teneatur eum defendere.
7 Quando reus non vult statim reconuenire procuratorem acto-
ris,tenetur satisdare quod in futurum defendet dominum in cā
reconuentionis.
8 Jurato.cautio nō hz locū in ꝓcu.nec in eo q venit noīe alieno.
9 Que pena sit procura.non defendentis dominum.

1 **Ctionem ei.** †Procurator actoris repel-
litur ab agendo,nisi dn̄m
in causa recōuentionis defendat.h.d.puto ꝙ ratio sit:
q2 per interuentū ꝓcuratoris nō dz fieri deterior con-
ditio aduersarij.l.ij.§.defendi.ff.ex quib.cau.in pos.ea.sed si ꝓnci-
palis ageret,posset corā eodem iudice recōueniri:ꝙuis al's esset
diuersi fori:ne reus per diuersa iudicia distrahatur.c.dispendia.§.
reus,de rescrip.in.vj.c.j.⁊.ij.de mutu.peti.l.cum papinianus.cum
aut̃.⁊ cōsequenter.vbi late Bart.⁊ alij.C.de senten.⁊ interlo.om.
iudi.ergo.cū ꝓcurator agit,dz defendere dn̄m in cā reconuentio-
nis:ne reus cogatur per diuersa iudicia litigare:⁊ ita declara ra-
tionem iurisconsulti/que al's esset eadem cum dicto in.l.seruum
2 quoqz.§.ait pretor.in ver.equū pretori.ff.eod.¶ †Sed hic offert̃
pulchra qō,si ꝓcurator actoris habet mandatū ad agendum tm̄.
cū illa taxatiua tm̄:an deberet admitti:an vero repelli tanꝙ non
habeat mandatū sufficiēs.Bar.in.d.§.ait pretor.ꝑ illū text.tenet
ꝙ dz repelli,cū mandatū nō sit sufficiēs:ex quo non pōt defende-
re dn̄m in causa recōuentionis.l.mutus.§.penul.ff.e.ad hoc etiam
alleg.text.in.c.cōstitutus.extra eo.vbi reprobatum fuit procura-
torium:q2 ꝓcurator habebat mādatū ad agendū solūmodo.Lu.
ro.in.l.j.in prin.ff.si qs ius di.nō obtē.nullā de Bar.faciēs mētio-
nem:tenet ꝯtrariū.q2 dictio taxatiua,solet excludere extranea.nō cō
nexa vel similia.cle.exiui de paradiso.§.cū aūt natura.cū glos.de
ꝟb.signi.d.Alex.in.d.l.j.in pn̄.tenet cū Bar.cū quo dicit docto.
cōiter tenere/⁊ reprehēdit Ludo.ro.q2 dictio texatiua illo modo
nihil importaret.¶ Ego nō inuenio vbi sint isti doct.q cōiter te-
nent cū Bar.nā in.d.§.ait pretor.neminē inuenio tenere cū Bar-
to.q2 ibi nullus tangit excepto Fulg.qui in vlti.col.tenet auda-
cter ꝯ Bar.q2 tacita ꝓhibitio de nō defendendo,cōtenta sub ex-
pressa texatiua,etiā si esset expressa nō valet:q2 esset ꝯ substantiā
3 actus.l.j.§.j.ff.si vsufr.peta.¶ †Scdo q2 inuitū ⁊ expresse cōtra-
dicentē possum defendere.l.soluēdo.ff.de nego.gest.⁊ aduersario
nihil nocet,cū ei sit prouisum ꝑ cautionē de iudi.sol.Adde etiaz
ꝙ Panor.in.c.accedens.extra de ꝓcur.tenet cōtra Bar.bona ra-
tione:q2 etiā sine mandato de defendendo,quilibet admittur ad
defendendū,dūmodo prestet satisdationē de iudi.sol.vt habet̃ in
c.j.extra eo.⁊ facit vim in modo practicādi seu opponendi:vt ibi
per eum.istā opi.Lud.ꝯ Bar.tenet etiā do.Ant.de alex.hic:non
faciens mentionē/motus ne videat̃ mādatū nullū vel insufficiēs. a
arg.l.iij.ff.de testa.mil.nec per illā taxatiuā tm̄,intelligitur exclu-
sa facultas defendendi:sed intelligitur excludi facultas,ne possit
postea facere executionē sentētie,vel recipere solutionē:⁊ hoc mo
do taxatiua nō est superflua:vt dicit do.Alexan.¶ Ego sequor
istā opi.cōtra Bar.⁊ in primis allego ipsummet Bar.qui in ter
minis tenet ꝯtrium ꝑ bonas rōnes in.d.l.mutus.§.pena.ff.eo.j.ex
4 fundamento Ludo.† q2 natura dictionis taxatiue,est excludere
extranea:sed ea q̃ pertinēt ad actū nō includit.tex.est in.d.cle.exi-
ui.ver.cū aūt natura.cū glo.quē tex.ad hoc reputat aureū singu-
larem ⁊ peregrinū Joan.de ana.in ꝯsi.xxxvj.incip.vtrū cophaui.
ad idē facit q2 verba quantūcunqz generalia,nunꝙ vident̃ exclu
di ea que veniunt de natura actus.l.quero.C.inter locatorē.fi.lo-
ca.per quā.l.decidit no.Bal.in.l.j.in vlti.not.C.de vsufr.ꝙ si pro
prietari⁹ promittat vsufructuario nō mouere aliquā questionē,
vel aliquam molestiā nō inferre:tamē non prohibetur ab eo exi-
gere cautionem de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri:cū veniat
de natura actus:⁊ ad hoc facit bonus tex.in.l.cū qui.§.fi.vbi Lu.
ro.ad hoc no.⁊ reputat singu.ff.de iureiu.¶ Facit optime quod
vult Jo.de imo.⁊ raro alibi inuenies in.l.si paterfamilias.prope
fi.§.de here.insti.ꝙ si testator grauet heredem ne molestet fidei-
cōmissariū:tn̄ poterit petere detractionem quarte trebellianice.
¶ Facit qd vult idem Bal.in.l.vnica.in.vj.col.C.de his que pe.
no.accedat glo.no.in.c.j.in ꝟb.inferatis.de sta.mo.que not.dicit
ꝙ prohibitus aliquid molestie inferre,intelligitur nisi quatenus
5 de iure inferat.¶ Secūdo no.ex hoc tex.†ꝙ procurator simplici-
ter constitutus ad agendū,intelligit̃ etiā constitutus ad defendē
dum lz non exprimatur in mādato:q2 istud venit in necessariam
cōsequentiā:⁊ ita tenet glo.in.l.inuitus.in glo.fi.circa mediū.j.e.
Bar.in.d.l.seruū quoqz.§.ait p̄tor.ff.e.Bal.⁊ Sali.hic/facit be-
ne tex.in.l.vnica.in ꝟb.quasi absentis in hac ꝑte ꝓcurator.C.de
satisda.quē ad hoc no.Frā.tigri.in.d.l.inuit⁹.facit regula.l.ad rē
mobilē.⁊.l.ad legatū.ff.e.⁊ sic apparet male dixisse Spe.in tit.de
procur.§.j.in ver.itē excipit̃ ꝙ lz habeat mādatū.vbi tenet/ꝙ ad
hoc vt procur.actoris sit idone⁹,est necesse ꝙ exprimat̃ in māda-
to,qd habet mandatū ad agendum ⁊ etiam ad excipiēdū:⁊ ideo
Panor.in.c.accedens.in vlti.col.extra.eo.dicit/ꝙ ad euadendas
opi.sis cautus/ꝙ semper in ꝓcuratorio actoris facias apponi ꝙ
habet mandatū ad agendū ⁊ ad defendendū:sed nō est necesse vt
ex predictis ptz.¶ Tertio no.tex.in verbo absentis nomine.qui
6 videtur ꝓbare†ꝙ si dn̄s esset pn̄s,procur.nō tenetur eū defende
re:quasi reus habeat tūc facultatē cōueniendi ipsuz dn̄m pn̄tem
facit tex.in.l.vnica.in ꝟbo quasi absentis in hac parte ꝓcur.C.de
satisda.¶ Contrarium tenēt Rapha.Ful.d.Alex.⁊ ceteri Mo
der.hic/ꝑ generalitatē.d.§.ait pretor.⁊ rationem ibi assignatam
in ꝟ.equū.quā stringe vt dixi.s.in.j.no.¶ Capio gloss.j.quā diui
de in duas.In prima rn̄det tacite qōni.In scda ꝑ viā limitatio-
7 nis remouet contrariū.scda ibi:⁊ hoc est verū.¶ †Ex prima pte
habes/qn̄ reus nō vult statim recōuenire procur.actoris,tenetur
satisdare ꝙ in futurū defendet dn̄m,in causa recōuentionis.Idē
tenet gl.in.d.§.ait pretor.qd intellige sane/qn̄ re⁹ nō hz iura sua
in promptu,qbus possit de p̄senti recōuenire ꝓcuratorē:tunc dz
ei satisdari vt predixi:secus si posset recōuenire:ita tenet glo.in.l.
sz ⁊ he.§.pter satisdationē.in ꝟb.satisdationē.ff.e.⁊ sequūt̃ cōiter
docto.hic ⁊ in.§.ait pretor.s.allegato.¶ Et ad fundamētū Pe.
rn̄de vt per doc.aliter rn̄dent Jaco.bu.⁊ do.Alex.hic:ꝙ si ꝓcu-
rator nō poterit inuenire fideiussores,stabit̃ eius iuratorie cau-
tioni.aut.gn̄aliter.C.de episc.⁊ cle.glo.in.l.j.in fi.ff.q satis.cog.sed
8 male dicūt.†q2 in ꝓcuratore,⁊ sic in eo q venit noīe alieno,no hz
locū iuratoria cautio.vt dixi in.l.j.sup glo.magna in princi.s.eo.
¶ Tu aduerte ꝙ lz cōis opi.sit cū gloss.vt predixi:tn̄ Joan.and.

a ¶ Doctor inuitus.adde Bal.in.sti.de emp.⁊ vē.in fi.⁊ Feli.i.c.ex literis.in j.colū.de offi.iudi.

in addi. Spe. in tit. de pcu. §. j. in addi. q incip. sed dubitat. tenet cū Petro cōtra cōem: fundamēto valde colorato. nūq̄ dz pstari satisdatio q̄ nihil operat. l. nō cogendū. §. querit. ff. e. gl. j. ff. eo. sed nihil releuat q pcurator actoris satisdet de defendēdo reū in futurum, ex quo si non defendit, non est alia pena nisi qd repellit ab agendo. l. mutus. §. pena. ff. e. & sic non tenet ad aliquod interesse vel dānum: sed ista pena qd repellat ab agēdo: ita habet locū nō prestita satisdatione, sicut si est prestita: refert Pau. de ca. in d. §. ait ptor. & fm hanc rōnem, que fm eū multū stringit, & quā dicit sibi multum placere, tenet cōtra cōem sniam: lz ipse Pau. de cas.
9 hic teneat cū communi. ¶ Sed non recedo a cōi sententia: † & ad istud fundamētū respōdeo. q verū est q nō est alia pena pcuratoris nō defendentis dominū, nisi qd repellitur ab agendo. d. §. pena. istud est verū quādo procurator non promisisset aliter defendere: sed vbi promisit istud factum, debet succedere obligatio ad interesse. per regulam. l. stipulationes non diuidunt. versi. celsus. ff. de ver. ob. l. si quis ab alio. §. fi. ff. de re iud. item respectu domini semper tenet ad dāna & interesse. l. procuratorem. C. mandati. ponit in specie Albe. hic.

a ¶ Militē. adde. l. filius famil. in §. veterani. ff. eo. limita fz Archi. in c. scripti. vj. qō. iij. ff. vbi tractat d salute aiarum vt in sol. vsurarū & decimarum. et hanc limitationē sequit idē Archi. i c. duc sunt inquit leges xix. q. ij. & eū sequit lu. rom. in suis sing. i v̄bo miles.

b ¶ Monachis. Adde doc. i. c. ij. de posth. card. zab. in cle. j. in. xxj. q. de rescrip.

c ¶ Amabiles. adde qd d muliere religiosa. vide in l. femine. ff. de re. iur. nisi de lnia pape prout fuit in c. cuz dilecta. d cō fir. vtili vel inuti. Card. zaba. in cle. religiosus. de pcura. in j. oppo.

1 ¶ Accusatus de crimine debet sue defensioni incumbere, ideo non potest alterius procuratorē recipere.

2 Prelatus accusatus de dilapidatione in curia romana, non pōt interim tanq̄ syndicus monasterij agere vel conueniri.

REum criminis. † Accusatus de crimine, dz sue defensioni incūbere: ideo nō pōt alterius pcurationē suscipere. h. d. Et adde q habent in l. j. C. de re. postu. lib. x. & vide ad hāc. l. Guil. de cu. Bar. & Ange. in l. j. §. hoc edicto. ff. de postula. inferūt ergo instro pcu. pōt opponi q nō est legitim pcu. q2 cōtra eū pendet accusatio vel inqsitio de crimine. ¶ Itē intellige istā. l. siue crimē sit capitale siue nō. fm cōem doctrinam hic: & Ange. in d. §. hoc edicto. q̄uis Bart. i summario videtur restringere istā. l. ad crimen capitale. Et ratio huius tex. assignat multiplex per docto. hic. Illa cōiter tenet quā assignauit Pe. et Cy. hic: q2 accusatus de crimine hz necesse vacare defensioni sue. ideo eodē tpe non pōt esse procu. alterius. de qua ratione dubito: q2 imputandū est ei qui talē procuratorē cōstituit. l. cū mādato.
2 in fi. ff. de mino. ¶ † Per istū tex. determinat Bal q prelatus accusatus de dilapidatiōe in curia romana, nō pōt interim tāq̄ syndicus monasterij agere, vel cōueniri. quod est tenendū menti fm eū. adde glo. in §. si quis autem. & ibi Ang. de are. instit. de suspec. tu. facit tex. in c. lz heli. §. q2 vero. de simo. Sed in contrariū est fortiter tex. in c. venerabili. de offi. deleg. vide ibi. glo. in verbo suspectus, Barto. & alios in l. qd si forte. §. j. ff. de solu. Cano. i. c. omnipotens. de accusa. ¶ Limita istum tex. fauore fisci. tex. est no. in l. pe. ff. de accu. ¶ Secundo limita si accusator desistat, vel trāsactus sit annus. l. reus. ff. de mune. & hono. l. lucius. §. idem respondet si per accusatorē. ff. ad municip.

1 ¶ Miles nō potest esse procurator etiā p coniuncta persona nec ex rescripto principis.

2 Aduocatus prohibetur esse procurator.

3 Miles non pōt esse procurator etiam pro patre.

4 Filius aduocatus dz potius aduocare pro patria q̄ pro patre.

5 Ubi agitur de fauore publicō, princeps per rescriptum non pōt tollere exceptionē dilatoriā in preiudicium fauoris pub.

1 a b MIlitem. † a Miles nō pōt esse pcurator etiam p coniuncta persona, nec ex rescripto principis. h. d. ¶ Ad idē in monachis: b & sic intellige gl. in l. filiusfa. §. veterani. & in l. neq3 femina. ff. eo. glo.
c in l. j. §. secūdo. ver. sexum. ff. de postu. in §. deo autē amabiles. c in auf. de sanctis. epi. in l. generaliter. & in auf. p̄sbyteros. C. de epi. & cle. gl. xvj. q. j. c. monachus. habet in c. j. de syndico. Spe. in tit. de pcu. §. j. v̄. itē q monachus. Cano. in c. cū J. & A. de re iu. ¶ Intellige nisi fuisset laic tpe litis ɔtest. lz postea efficiat monachus, nō expirat offm pcuratoris: sed est bene iusta cā p quā dn̄s pōt eū reuocare. gl. est sing. in l. aut religionis. ff. e. de cuius intellectu dic vt ibi p Ang. de cleri. aūt secularib: dic vt in locis prealleg. &
2 p gl. in cle. religiosus. de pcu. ¶ † Adde q similiter aduocat prohibet esse pcurator, cū sit vilissimū offm: vt dixi. s. in rub. sed milites nostri temporis qui non vacāt armis, bene p̄nt esse pcuratores. fm Bar. & doc. hic: et in l. filiusfa. §. veterani. ff. eo. Specu. in tit. de pcu. §. j. v̄. itē q est miles. Jo. an. in c. in nostra. eo. tit. Jo.
3 fab. in §. fi. instit. de excep. ¶ † Itē no. ex hoc tex. q miles nō pōt esse pcurator, etiā p patre. ne distrahat ab officio militari: & sic habes q qs magis astringatur patrie q̄ parenti. l. j. §. & gnaliter, in fi. de ven. in pos. mit. & tex. no. in l. postliminiū. §. filius. de captiuis. per quem tex. dicit Bal. in l. qui necessario. C. de aduo. diuer
4 so. iudicio. † q filius aduocat debet potius aduocare pro patria q̄ pro patre. & male dicit per tex. in l. pe. ff. de post. Spec. in titu. de aduoca. §. j. ver. quid si pater. nam vbi agitur de statu publico bene preferatur patria parēti: vt hic: & est tex. no. in l. minime. ff. de religi. & sumpt. fune. sed vbi agitur de cōmodo pecuniario, debet preferri pater patrie. fm Ange. & Ray. Fulgo. in d. l. penul. ff. de postu. per Barto. & docto. in l. veluti. ff. de iusti. & iure. ¶ Capio glo. in verb. rescripto. quam diuide in tres partes. In prima opponit contra tex. & tripliciter soluit tene tertiam solu. hoc modo
5 declarando † q vbi agitur de fauore publico, princeps per rescriptum non potest tollere exceptionem dilatoriam in preiudicium fauoris publici. In secunda glo. format questionem de qua dixi in tex. In tertia per viam limitationis remouet contrarium: partes patent. Jason Padue.

1 ¶ Procurator ad iudicia constitutus, non pōt ante litē contestatam alium substituere nisi in nouem casibus.

2 Procurator ad negotia, pōt indistincte & q̄cunq3 alium substituere, nisi in decem casibus: in quibus tn̄ potest nūtium facere cū speciali cōmissione. nu. 5.

3 Quādo cōmissuz est aliquid cōsciētie alicuius, non pōt iste talis alium substituere: nec ab eius snia appellari. vt nu. 4.

6 Procurator constitutus ad iudicia, post litē contestatam potest alium substituere.

QUod quis. Procurator ad lites constitutus non potest ante litis contesta. alium substituere. h. d. ¶ Not. ex hac. l. tres regulas. vnā expressam, & duas tacitas: & istas tres regu
1 las ponit clare tex. in c. j. de pcu. in vj. ¶ † Prima regula exp̄ssa est q procurator ad iudicia constitutus, non potest ante litē contestatā alium substituere: ratio sumit ex diffinitione pcuratoris posita in l. j. in p̄n. ff. eo. in v̄b. mandato dn̄i. nā ante lit. cōtest. non est dn̄s. vt hac glo. ista regula fallit nouem modis. ¶ Primo qū esset data facultas substituēdi, etiā nō determinata persona. d. c. j. in fi. de procura. in vj. glo. & Bar. in d. l. j. ff. eo. ¶ Scdo fallit in pcuratore in rem suam. d. c. j. in fi. & l. illā. C. de dona. & hic in glo. rō q2 censetur dn̄s, ex quo cōmodū cause ad eū spectat. l. q stipendia. j. e. ¶ Tertio fallit qū disputatur an sit pcurator. istud cēset causa ppria pcuratoris: ergo quantū ad istū articu. potest ante lit. contest. substituere. gl. est in l. lz. in glos. fi. & ibi Bal. j. eo. Bal. & Sali. hic: Specu. in tit. de procu. §. ratione aūt forme. v̄. porro. ¶ Quarto fallit in casibus in quibus lis nō contestatur: nā post primum actum in quo incipit tractari de meritis cause. pōt substituere: ita Barto. in l. nulla per tex. j. eo. & in l. ab executore. §. fina. ff. de appel. & Bald. hic: tamen non est propria limitatio. cū ibi primus actus habeat vim litis contest. limita in tex. singu. l. minorum. vbi vide Bald. C. de predi. mino. ¶ Quinto fallit in pcuratore rei comparente sine mandato: q2 post satisdationem de iudicato soluendo, incontinenti efficitur dn̄s litis. l. titius. ff. eod. & ideo in eam fit executio sententie. l. plautius. ff. eo. & ideo potest substituere fm Bar. in d. l. titius. secus si cū mādato: vt hic habes plenius per do. Alex. ¶ Sexto fallit in procuratore cōstituto ad excipiendum. cum super exceptionibus non cōtestetur lis. qd prosequere: vt per do. Alex. & d. Ant. hic: ad quos te remitto. ¶ Septimo fallit in coniuncta persona. que ante litem contesta. potest substituere. c. accedēs. de procu. vbi pater in causa filie potest constituere procuratorem ad agendum: ergo non erat lis cōtestata. l. amplius non petitum. ff. rem ratā habe. al's cōstituisset ad prosequendum litem. ¶ Cōtrarium tenet Specu. in tit. de pcur. §. ratione constituentis. ver. quid si canonicus. sequitur Ludo. ro. in consi. cclxj. quod incip. spectabilis domine collateralis. do. Anto. de alex. hic: cū militet ratio supradicta. cū cōiuncta persona ante litē contest. non fit dn̄s: tu dic q pater in bonis aduentitijs filij in quibus habet vsumfru. pōt ante lit. cōtest. substituere. fm Bar. & doc. in l. j. C. de bo. mater. reprobat gl. ibi: quā reputat sing. Bal. in c. fi. de iura. calū. & idem Bar. in l. j. in p̄n. ff. eo. & in l. neq3 tutores. in prin. j. eo. ergo cū pater nō possit qū vsumfr. non habet, apparet q alij coniuncti substituere nō p̄nt. ¶ Tolle simile: licet alij coniuncti non admittantur in his que requirunt speciale mandatum: secus est in patre. l. pater. ff. e. iuncta. l. illud. in fine. ff. de mino. ¶ Octauo fallit in prelato ecclesie. qui potest ante litis contesta. procuratorem constituere, ratione vsusfruct et emolumenti: & quia censetur quasi dominus. §. si quando. in autenti. de sanc. episc. Inno. & alij in c. edoceri. de rescrip. no. Bar. in l. neq3 in j. colum. j. eo. & in l. j. in prin. in vlti. colum. ff. eod. plenius. d. Matesi. in not. cxix. Quis contrarium & male teneat glo. in d. §. si quando. ¶ Ultimo limita nisi procurator ante litem cōtest. alium substituerit, & non fuit oppositum: nam litis contestatio amplius apponi nō poterit: q2 ista est exceptio dilatoria, q tollitur p litis cōtestatio. l. ita demū. j. eo. l. pompon. §. ratihabitionis. ff. eo. ita i specie tz solus Alber. de ros. hic. ¶ Secūda regula
2 que tacite sumit est. † Procurator ad negotia pōt indistincte et quādocūq3 alium substituere: & est tex. in l. si pcuratorē. §. si quis mādauerit. ff. manda. alleg. in gl. & in c. j. in fi. de pcura. in vj. l. l. j. §. magistrum.

§.magistrū aūt.ff.de exercito.⁊ ratio est s͡z Bal.Sali.⁊ do. Alex.
hic.quia in negotijs non contestatꝰ lis,nec posset augeri effectus
per aliquē actū exercendū a procuratore ad negotia.adeo ꝙ effi
ciatur dñs litis,sicut procurator ad iudicia.l.ab executore.§.fi.ff.
de appel.l.nulla.j.eo.¶ Sz caue:qꝛ etiam negotiorū gestor p lit.
cōtest.efficitur dñs lit.sicut verus procurator.gloss.in.l.j.§.ante,
penul.in ver.cām egerit.ff.qñ appel. sit.quā ad hoc no.solus bal.
in.l.dñs.C.de appe.istam rationez assignat Hemi.que non est ge
neralis.in.c.j.de procu.in.vj.qꝛ cōmittere alteri in negotijs non
agitur de tam graui preiudicio,sicut in iudicijs.vt probatur ar-
guēdo a speciali.c.fi.de procu.in.vj.¶ Limita istā regulam decē
modis .¶ Primo qñ dñs prohibuisset procuratori ad negotia
ne aliū posset substituere.tex.est in.d.l.j.§.magistrū autez.ver.qd
tñ.⁊ ratio est:qꝛ fines mandati sunt diligēter custodiendi.vt dicā
in.l.si ꝓcurator.j.eo.¶ Scdo limita dictā regulā:vt procedat in
procuratore ad negotia generalia.Secus si esset cōstitutus pro-
curator specialis ad vnū negotiū.puta ad vendenduz fundū,nō
determinato aliter precio,nō posset aliū substituere:qꝛ censetur
electa industria persone.l.in vsucapione.§.j.versi.itē adijciēdum.
⁊ ibi Bar.ff.de diuer.⁊ tēpo.prescrip.Secus vbi data esset limi-
tata forma.puta vendendi pro tanto precio:tunc posset alij com
mittere.c.is cui.primo responso.de offi.delega.in.vj.Bart.in.l.si
ego.ff.qd vi aut clam.⁊ cōiter doct.hic excepto Fulg.sic intellige
Barto.in.l.j.ad fi.ff.de offi.procu.cesa.¶ Tertio limita qñ procu
rator generalis vellet facere generalez substitutionem de totali
administratione:tūc nō posset.sicut nec specialis procurator de
speciali.cum idem operetꝰ genus in suo genere,qd species in sua
3 specie.l.si duo.ff.de admi.tut.s͡m Sali.⁊ do.Alex.hic.¶ † Quar
to limita:qñ aliqd esset cōmissum conscientie alicuius:tunc non
posset alium substituere.ita Bal.in.l.⁊ in epistola.in fi.C.de fidei
cōmis.alle.glo.in.l.sicut.ff.de arbi.sequitur do.Alexā.hic.Bald.
in.c.j.§.fi.de notis feu.¶ Ego cōfirmo per quatuor.primo p tex.
in.l.nulli.in verbo pro conscientia sua.C.de episco.⁊ cle.sup quo
tex.diligētius tñ cōsyderabis.¶ Scdo p illud qd ibi no.Bal.in
ij.col.qd executor testamēti q dz pro sua cōscientia exeq,non pōt
facere subexecutorez:qꝛ censetur electa eius industria.¶ Tertio
bene facit:qꝛ licet delegatus pape vel principis possit alij causaz
subdelegare.l.a principe.C.de iudi.l.vnica.C.qui pro sua iurisdi.
tñ si in literis pape delegatorijs adesset clausula,que cōiter appo
ni solet:scz in quo tuā conscientiā oneramus:tunc non posset al-
teri subdelegare:quia censeretur electa eius industria.ita tenent
Jmo.⁊ Panor.in.c.fi.per illū tex.de offi.deleg.Panor.in.c.cum
in veteri.per illū tex.de elec.Bald.in.c.si pro debilitate.in.iiij.co.
de offi.deleg.do.Alexā:in.d.l.a iudice.⁊ in.l.more.de iurisdi.om.
iudi.¶ Quarto facit gl.reputata sing.in.c.statutū.§.assessorem.
4 de rescri.in.vj.que allegatꝰ.† qd qñ aliquid committitꝰ [a] cōsciētie
a alicuius,nō pōt ab eius sentētia appellari.⁊ illā glo.pro singula
ri ad hoc not.Pau.de cast.in.l.de pupillo.§.qui opus.ff.de ope.
no.nūtia.Ange.de are.in.§.sed iste,insti.de actio.⁊ qñ illa gl.hoc
non diceret:allego Bal.in terminis in.c.si sacerdos.de offi.ordi.
¶ Quinto fallit in executoribꝰ vltime volūtaris.qui nō possunt
aliū substituere.s͡z Cy.in.l.id qd pauperibus.de epi.⁊ cle. Ang.
in.l.j.in prin.ff.de procu.vbi alleg.Specu.in titu.de instru.edi.§.
nūc vero aliqua.ver.sed nunquid.⁊ ibi Joā.an.in addi.¶ Cōtra-
riū et melius vt puto tenet Bal.in.d.l.id qd paupibus.in.vj.qō.
nisi qñ esset commissum eius conscientie,vt proxime dixi.de quo
etiam per Bal.in repeti.l.j.in.vj.col.ff.de leg.ij.⁊ in.l.cum magi
stratus.C.qñ prouoca.non est neces.per Jac.de belui.in.§.si quis
edificationem.in aut.de ecc.titu.¶ Sexto limita nisi in mādato
fuisset dictū qd p manus suas exequeretꝰ:tūc non posset aliū sub
stituere.ita Bar.in.l. iubemꝰ p hāc.p illū tex.in ver.sua manu.C.
de ero.mili.anno.lib.xij.sequitꝰ Ludo.roma.in.l.j.§.si qs ita.ff.de
ver.obli.⁊ in cōsi.ccclij.qd incipit:queritꝰ primo nunqd dñi Aui
moñ.in primo dubio.adde Bal.in.c.j.in fi.principij.qb.mo. feu.
amit.⁊ in.c.si quis decesserit.si de feu.defunc.contē.sit inter do.et
agna.in.c.j.§.iniuria.de pa.iur.fir.facit tex.in.l.vnica.§.ne autem.
in ver.suis manibus.C.de cadu.tol.⁊ text.in.l.j.in princip.in ver.
suis manibus.ff.de eo per quē factum erit.⁊ in.l.si quis id qd.in
ver.suis manibus.ff.de iurisdi.om.iudic.⁊ in.l.j.§.deiecisse.ff.de
vi ⁊ vi arma.¶ Facit/in simili tex.in.c.iij.⁊ ibi glo.in versi.per se
ipsos.de preben.in.vj.¶ Septimo limita nisi in mandato esset
dictum qd personaliter faceret.glo.est no.in cle.j.in ver.publice.
de vi.⁊ hone.cle. Bal.in.d.l.vnica.§.ne aūt. ¶ Octauo limita in
procuratore constituto ad matrimoniū contrahendum qui non
posset alium substituere,ꝓpter magnitudinē ꝑiudicij.text.est in
c.fin.de procur.in.vj.ex quo potes in specie plures alias inferre.
¶ Nono limita,in procuratore cōstituto ad impetrandū,qui nō
pōt aliū substituere,nisi habeat speciale mandatū ad hoc Jnno.
in.c.ex parte decani.de rescrip.quē sequitꝰ Bal.in Margari.sua
in ver.procurator.¶ Decimo limita.nā procurator ad negotia
pōt etiā agere:qꝛ hoc ē de negotijs.certe si vellet substituere aliū
ad agendū,nō posset,nisi lite cōtestata.l.neqz tutores.j.e.vbi tu
tores ⁊ curatores qui habent legitimū mandatū ad negotia pos
sunt etiā agere:⁊ tñ nō possunt substituere aliū ad hoc,nisi lit.cō
testa.ita limitat Pau.de cast.hic.facit bene qd dicit Bal.hic.de
5 procuratore iniusto.¶ † Vltimo in istis oībus.x.casibus aduer-
te/qd procedūt qñ nollet substituere procuratorē: sed nuntiū bñ
posset,cū speciali cōmissione:qꝛ censetꝰ per se facere mediante or-
gano nuntij.l.qui autē.§.fi.⁊.l.seq.cum glos.ff.de consti.pecu.ita
sing.Bal.in rub.C.de exercito.in.iij.col.do.Alex.hic.in vlti.col.
6 ¶ † Tertia regula est/qd procurator cōstitutus ad iudicia, post
litē conte.pōt aliū substituere.fallit in causis criminalibus,qñ in
eis pōt interuenire ꝓcur.vt dixi in.l.ij.s.eo.qꝛ in illis etiam post
lit.cōtest.nō posset aliū substituere.cum verba sñie debeant diri-
gi in dñm/⁊ non ī ꝓcuratorem.l.fi.C.de iniuri.Secus in causis ci
uilibus ita p istā rationē limitauit Bal.sed nihil firmat in.l.reos
in.ix.colū.C.de accu.¶ Cōtrariū ⁊ melius tenet Ange.in.l.j.in
prin.ff.de procu.per tex.in.c.j.eo.ti.in.vj.vbi in causis spirituali-
bus,in quibus verba sententie,non possunt dirigi in procu.laicū,
sed in dominum.tamen potest fieri talis substitutio. ergo predi-
cta ratio non bona. Jason Padue.

1 ☞ Miles ⁊ mulier possunt esse procuratores in rem suam.
2 Procurator in rem suam dicitur altero de tribus modis.
3 Qualiter cognoscatur an ꝓcurator in rem suam intētet directas
actiones nomine cedentis,an vtiles nomine proprio.

1 Qui stipendia. † Miles pōt esse procu-
rator in rē suā.h.d.⁊ ita
limitatꝰ.l.militē.s.eo.¶ Jdē in muliere.q licet regula-
riter nō posset esse procuratrix.tñ pōt esse in rez suā.l.
quia absente.s.eo.⁊ procu.in rē suā vt declarat Spe.i tit.de pro-
cur.§.sequitur.ver.in summa.est qñ debitor creditori suo cedit ac
tionem ꝯtra alium debitorē suum talis creditor dicitꝰ procurator
2 in rē suā.¶ † Tu dic plenꝰ qd procurator in rē suā dicitꝰ altero de
tribus modis.Primo ille cui mandate sunt directe actiones,et
cesse vtiles.l.j.cū glo.C.de actio.⁊ obli.vel qñ solum sunt cesse vti
les actiones:sed nō sunt directe demandate.s͡m gl.⁊ Bar.si bene
inspexeris in.d.l.j.vel tertio qñ solū sunt mādate directe: sed vti-
les non sunt cesse s͡m Bar.hic,facit bonus tex.in.l.si procurato-
rem.§.fi.ff.manda.Bal.in.l.j.ff.si cer.pet.⁊ not.in.l.si quidem.C.de
actio.⁊ oblig.do.Fran.de are.in cōsi.cxxv.qd incip.eximie domi-
ne collateralis vidi replicationes.⁊ iste procurator in rem suam,
nō dicitꝰ proprie ꝓcurator cū in effectu non administret negotia
aliena,sed ꝓpria.ideo nō caderet in statuto faciēte mentionem de
procuratore.gl.est ordi.in.l.j.in prin.cū glo.magna.⁊ ibi Bar.ff.
eo.Bal.in.l.j.in.v.q C.de act.⁊ obl.Bal.⁊ Sali.hic. quāuis de h
dubitauerit Spec.⁊ Jo.an.in tit.de ꝓcu.§. fi.in ver.vtrum autez
procu.in rem suā.⁊ iste ꝓcurator in rem suā dz facere expēsas li
tis de suo proprio,cū ad eū spectet emolumētum:qd non est i alio
3 procuratore s͡m Bal.in.l.j.C.de euic.¶ † Qualiter autem cogno a
scatur an procurator in rē suam intentet directas actiones noīe
cedētis,an vtiles noīe suo ꝓprio.dic vt p Bart.⁊ alios hic.⁊ in.l.
si duo.ff.de sol.⁊ in.l.si qs in rē.vbi glo.ff.de procu.⁊ in.l.plane.ff.
fa.her.Bald.in.l.fi.C.qñ fisc.vel pri.⁊ veritas est qd istud cogno
scitꝰ ex cōclusione libelli.nā si petat condēnari ꝓcuratorio noīe, sic
apparet ꝙ intētat directas.si vero petat cōdēnari suo noīe:et ad
suā vtilitatē,tūc intētat vtiles.¶ Effectus est duplex:qꝛ qñ intē
tatꝰ vtilis suo noīe,exceptio que obstaret persone cedentis:puta si
esset excōicatus/q nō pōt audiri agēdo.c.j.de exce.in.vj.non ob-
staret cedēti:secus si intētaret directā.s͡m Bal.⁊ Pau de ca.h.
¶ Scdo/qꝛ priuilegia actionis:puta actionis de dote,habent lo
cum si intentetꝰ directa noīe cedentis.secus si vtilis noīe suo.s͡m
Bar.in.l.post dotē.ad fi.ff.so.ma.Bal.in.l.j.in.v.col.C.de priui.
dot.in.l.ij.C.qñ.fis.vel priua.⁊ in.l.heredem.C.de heredi.actio.

a ¶ Qñ aliqd cōmittitꝰ. ad de Alex.,de imo. in. l. in ꝓinciali.in §.q opus.de noui oper. nuntia.

1 ☞ Fines mandati sunt diligenter a procuratore custodiendi.
2 Non solum seruandum est mandatū,sed etiā qualitas mandati.
3 Omne qd fit preter formam commissionis,est ipso iure nullum.
4 Procurator habens mandatum ad acceptandum beneficiū vi-
gore vnius gratie,non potest acceptare ex alia.
5 Quando mandatum pinguius adimpletur, non dicitur egredi
formam mandati.
6 Sufficit seruare mandatum in effectu,lz non in forma supficiali.
7 Qui habet mandatum ad quecūqz necessaria,cēsetur habere ad
ea que sunt vtilia.
8 Qui facit illud quod est vicinum mandato,non dicitur excessisse
mandatum.
9 Procurator constitutus ad vnum articuluz,nō potest se de alijs
impedire.
10 Procurator constitutus ad litem contestandam,pōt appellare.
11 Per que verba cōcedatꝰ plena administratio.vide p totum nu.
12 Hec clausula promittit habere ratū ⁊ firmū ⁊c.posita in mādato

procuratoris/quid operatur.

13 Licet i mandato quantũcunqȝ generali non veniat delictum, tamen dñs tenet habere ratũ id qđ a procuratore dolose gestum est.

14 Sententia interueniente dolo procuratoris tenet.

15 Contra aduocatum qui participauit de dolo, potest eque principaliter agi sicut contra aduersarium.

I procurator. Si procurator egreditur fines mandati, non preiudicat dño etiaȝ mero iure. Secus si non egrediatur: qꝛ preiudicat dño. sed si quid dolo vel fraude. fecerit, tenetur dño actione mandati. Et sic ista lex diuiditur in tres prout habet tria dicta secundũ est ibi. qđ si plenam. tertium ibi:
1 cum si quid fraude. ¶ † No. ex hac. l. fm bar. ꝛ doc. qđ fines mandati sunt a procuratore diligenter custodiendi. concordat. l. diligenter. in prin. ff. man. c. cum dilecta. de rescrip. ꝛ tex. ad literaȝ in
2 c. per tuas. de arbi. ꝛ in. c. porro. ꝛ ibi glos. de priui. adde † ꝙ nõ solum seruandũ est mandatum: sed etiã qualitas. mãdati. c. cum venissent. ꝛ ibi no. Bal. de eo qui mitti. in pos. Facit bonum simile: nam sicut nõ valet sententia lata cõtra substantiam forme mãdati. ita nec cõtra qualitatem. c. pisanis. ꝛ ibi Panor. in. iiij. nota. de resti. spo. ꝛ ille text. est ad hoc sing. fm. Bal. in. c. ij. circa princi. de
3 sen. ꝛ re iudi. † Itẽ adde qđ omne qđ fit preter formã cõmissionis, est ipso iure nullum. l. itẽ eorũ. §. sȝ si ita. ꝛ ibi Bar. ff. qđ cuiusc. vni
4 uer. † adde etiã qđ procurator habens mandatũ ad acceptandũ beneficiũ vigore vnius gratie, nõ põt acceptare ex alia fm Lud.
5 in cõsi. cclvj. incip. approbo sententias. ¶ † Collige. xj. limitationes. ¶ Prima est/ qñ mandatũ pinguius adimplet: nõ dicit egredi formã mandati. tex. est no. in. l. si qs mihi bona. §. penul. versic. qđ si ex parte. ff. de acq. here. do. Alex. in. l. puberẽ. C. de iur. deli.
6 ¶ † Secũdo/ sufficit seruare mandatũ in effectu: lȝ non in forma superficiali. tex. est no. in. l. fi. §. fi. ff. manda. ꝛ text. in. d. l. si qs mihi bona. §. sed quid si mandauit. ꝛ ibi Bald. et Moder. ad hoc not.
7 ¶ † Tertio/ qui habet mandatũ ad quecũqȝ necessaria, censetur habere etiã ad ea que vtilia sunt. c. fi. ꝛ ibi no. Bal. de do. ꝛ contu. qđ videt mirabile: qꝛ sic sequeret, ꝙ procurator q habet mandatum ad faciendũ expensam necessariam, posset facere expẽsam vtilem.
8 dicã in. l. ij. ff. de iurisd. om. iud. ¶ † Quarto/ qui facit illud qđ est vicinum mãdato nõ dicit excessisse mandatum. tex. est no. in. l. iaȝ tamẽ. §. antepenul. ff. iudi. so. i verbo: quasi iuxta mãdatũ: ꝛ si nõ mãdatũ fuerit. p quẽ tex. ita no. gl. in. c. nullus. in glo. ij. lxj. distin. idẽ tenet Panor. lȝ alleg. tex. aut glo. predictaȝ. in. c. causam. in. ij. col. de re iudi. ꝛ limita vt ibi per eũ. facit glo. not. in. c. innocens. in verbo clementior. xxij. q. iiij. que dicit qđ si iudex facit aliquid qđ non differt multum a mãdato, nõ dicit excessisse fines mandati. adde glo. in. c. lȝ ergo. viij. q. j. facit text. i. c. in causis. ꝛ qđ ibi gloss. de elec. ꝛ. c. post translationẽ. de renũ. Abb. in consi. clxix. cui controuersia orta inter ducẽ Burgundie. in. iiij. colũ. ¶ Quinto fallit in connexis, per ea que dixi in. l. j. C. de transac. ¶ Sexto fallit/ qñ aliquid veniret in necessariũ antecedens, vel necessariũ consequens mãdati. l. ad rẽ mobilẽ. et. l. ad legatuȝ. ff. eo. l. illud. ff. de acqui. here. ¶ Septimo limita/ qñ procurator habens mandatum limitatũ, excedit fines mandati dño sciẽte: tũc ei preiudicat. ita tenet Jo. an. in. c. cũ quis. de sen. excõ. in. vj. dicit Anto. in. c. certerũ. ad fi. de iudi. Jmo. in. c. ex parte decani. de rescri. ꝛ in. l. ij. §. voluntate. ff. solu. matri. Gemi. in. c. qui ad agendũ. de procu. in. vj. Facit dictum vulgatũ Jnno. in. d. c. ex parte decani. de cuius veritate late per Alexan. in. l. sepe. ff. de re iudi. Jtem facit tex. in. l. fi. et ibi no. Bar. C. de exactione ꝛ traslatione militaris annone. li. xij. ¶ Octauo limitat/ qñ procurator facit ea que sunt de consuetudine per plura que cumulaui in. l. certi cõdictio. §. j. ff. si cer. pe. ꝛ presertim per illud qđ decidit Ludo. se de factio obtinuisse, in. l. iij. §. iurari. ff. de iureiuran. cum singulari limita. vt ista regula procedat in cõmittendo. Secus in omittẽdo: qꝛ ratione omissionis piudicat, qui non piudicaret ratione cõmissionis. ita sing. Bal. in. c. j. in. iij. col. in fi. vt lit. no. ꝛtest. ¶ Decimo pro limitatione: adde qđ potest procurator prorogare mandatũ ad accessoria mandati sine sequela. l. cuicũqȝ. §. si ei quẽ ad vẽdendũ. ff. de isti. gl. not. in. c. cũ olim. el. j. de offic. delega. ¶ Undecimo p limitatione adde/ qđ mandatum ad eligendum, extenditur ad postulandum. c. in causis. de elec. gloss. in. c. si cõpromissarius. in verbo eligendi. de elect.
9 in. vj. ¶ † Secundo no. ex hoc tex. qđ procurator constitutus ad vnum articulũ, nõ põt se de alijs impedire. ¶ Limita nisi esset cõstitutus ad vnũ articulũ, in quo substantiaret totum iudiciuȝ puta si esset constitutus ad litẽ cõtestan. posset in tota causa procedere. tex. est in. l. qui procuratorem dat. ff. eodẽ. fm Ly. Bald. ꝛ Moder. hic. adde fortius qđ Bald. in. c. nicolao. in fin. de appel.
10 ponderat in. d. l. qui procuratorẽ dat. esse text. singu. † qđ procurator constitutus ad contestandum lit. potest etiam appellare. intellige nisi esset apposita dictio taxatiua tantum: puta quia esset constitutus ad litem contest. tantum: tunc non posset vlterius se impedire. fm Jnno. in. c. j. de procu. Spec. eo. titu. §. ratione autẽ forme. ver. quid si dedi. Archi. in. c. j. de procu. in. vj. et Moder. hic.
11 ¶ Tertio no. in ver. plenam iuncta glo. qđ per ista verba concedo plenam ptãtem. intelligitur concedi libera administratio. fm Bar. ꝛ doc. hic. ꝛ eundeȝ Bar. in. l. procurator cui generaliter. ff. eo. et in. l. creditor. §. luci⁹. in fi. ff. man. ꝛ in. l. inter bonor. ff. de ad. mi. tuto. ꝛ ppterea tex. in. l. quã tuberonis. §. alia. ff. de pecul. dicit qđ nunꝙ homo videtur concedere liberam nisi exprimat. quem tex. dicit esse meliorem ad hoc qui sit in iure ciuili. Bal. in. c. contingit. de transac. et debet intelligi nisi apponatur equipollens libere. Stat ergo cõclusio qđ concedere plenã administrationem idẽ est qđ cõcedere liberã. ¶ Adde idẽ esse si mandator procuratoris dicatur qđ possit oia que dñs facere posset. d. l. creditor. §. lucius. et ibi Bar. no. et in. l. j. in princ. iuncta glo. magna. in fi. ff. de offi. procu. ces. bar. ꝛ alij hic. ꝛ in. d. l. procurator cui gñaliter. Bal in. l. j. in vlti. colũ. C. de bo. mater. do. Anto. de but. in. c. v. de dilatio. Gemi. in. c. qui ad agendũ. in fi. de procu. in. vj. facit bene tex. in. §. ad hoc prohibemus. in ver. que possent ipsi. ꝛ ibi. ad hoc no. Ange. in aut. de collatori. idem est si in mandato diceret cõmittimus tali qđ noie nostro faciat quicquid velit. per illud qđ decidit Bald. in. l. fi. post prin. C. qđ cum eo. ¶ Ideȝ si sit dictũ qđ habeat mandatum ad faciendum quicquid dño viderit expedire p illud qđ tenet Bald. in titu. de pa. constan. in. xxiiij. col. in verbo noia. ad fi. ¶ Idem si sit dictum qđ habeat totalem potestatẽ fȝ Ange. in. l. illud. §. si talis. ff. de mino. cuius lect. apud paucos in illo titu. reperitur. Idem si sit dictum quod possit vti tãꝙ re sua vel qđ ponit eũ in locũ suum. per illud qđ vult Barto. in. l. in prouinciali. §. si ego. circa medium. ff. de ope. no. nũtia. per que verba etiam intelligitur constitui procura. in rem suam. fm Bartolũ. et alios in. l. qui quadringenta. in prin. per illum text. ff. ad trebel. et in. l. si procuratorem. §. fi. per illum textũ. ff. mandati. ꝛ in. l. plane. per illum tex. ff. fami. herc. Ang. in. l. si cum emptore. ff. de pact. facit text. in. l. sed si tantum. ff. de pact. ¶ Idem est si dominus promittit habere ratum ꝛ firmuȝ gcquid per procuratorem factum fuerit. glo. in. c. contingit. in gloss. ij. de transac. glos. in. c. per tuas. de arbi. ꝛ in. c. constitutus. de religio. do. Bar. in. d. l. procurator. cui Ange. in. l. inter procuratorem. ff. eo. Pau. de cas. in. d. l. quã tuberonis. §. alia. ¶ Tene in hoc contrarium. nam talia verba sunt superflua: cum tacite intelligãtur. ita dicit glos. in. d. l. si procuratorem. in gloss. parua. in verbo ratum. quam ad hoc reputat singularẽ Ange. in. l. si procurator. ff. de cõdi. inde. ita tenet Spe. in titu. de procu. §. j. ver. item opponitur contra procuratorẽ. Petr. Cy. Bal. Sali. ꝛ do. Alexã. hic. doc. in. d. c. contingit. ꝛ in. d. constitutus. ꝛ in. c. ex parte decani. de rescrip. plenius Barto. in. l. j. in vlti. colũ. ff. de offi. procu. ces. Ludo. ro. in. l. in prouinciali. §. j. ff. de ope. no. nũtia. ꝛ in. l. q bona. §. si alieno. in fi. ff. de dã. infec. Gemi.
12 in. d. c. qui ad agẽdum. in fi. ¶ † Si aũt opponeretur illa clausula qđ promittit habere ratum ꝛ firmum gcquid legitime fuerit gestum a procuratore. poterit repelli procura. tanꝙ nõ habẽs legitimũ mandatum: qꝛ oia tenetur ratificare. glo. est ordi. in cle. j. de procura. ꝛ in. c. relatio. xxj. q. j. Spec. in tit. de procu. §. ratione autem forme. ver. itẽ excipitur qđ in procuratore. Bart. in. l. que oia. §. plane. per illũ tex. ff. eo. Bal. ꝛ Sali. hic. Bal. in. l. cum mandati. C. manda. Jo. fab. in. §. cum aũt. insti. de satisda. Lud. roma. in d. l. qui bona. §. si alieno. cano. in. c. fi. de dila. vbi do. Anto. de but. circa fin. singulariter limitat/ multomagis si diceretur i mãdato qđ non intendit per eum obligari, nisi vtiliter cõtrahat. fm Bal. in rub. C. de exercitio. in. ij. colũ. Jtem vide in materia singulareȝ decisionem Bal. in. c. qđ translationem. de offi. lega. in. vj. colũ. in
13 ver. quero in quodã procuratorio. ¶ † Quarto no. ex hoc text. qđ lȝ in mãdato quantũcũqȝ generali nõ veniat delictũ. l. si procurator. in fi. principij. vbi Bar. ꝛ alij no. ff. de cõdi. inde. ꝛ dolus sit delictum seu crimen: vt est gl. in. l. j. ꝛ ibi Bar. in fi. no. ff. de fideiussoribus tuto. ꝛ est melior tex. de iure. in. l. j. §. nunc tractemus. in versicu. plane. ff. de tutel. ꝛ ratio. distra. tũ hic habes tex. valde no. et signandũ. in ver. fi. qđ dñs tenet habere ratum id qđ a procuratore
14 dolose gestum est. ¶ Quinto nota. ex eo. ver. fi. qđ sententia lata interueniente dolo procuratoris/ tũ valet. ¶ Quid aũt si procurator esset corruptus pecunia. habes gl. ꝛ ibi doc. in. l. j. C. de aduo. diuer. iudicio. ꝛ gl. i. l. j. C. de sen. aduer. fis. lat. li. x. ꝛ i. l. j. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. Jmo. ꝛ Moder. in. l. diuus. ff. de re iudica. ¶ In gl. in ver. cũ si quid. in fi. oppone de. l. si plures. ff. de dolo. et respõde vt hic no. per Bart. ex cuius doctrina infertur. qđ aliud sit in
15 aduocato quã in procuratore. † qꝛ cõtra aduocatũ qui participauit de dolo, põt eque principaliter agi. sicut cõtra aduersariũ: nõ aũt in subsidiũ tantũ. text. est in. l. j. nõ cauillando text. vt faciunt Bar. Bal. C. de aduo. diuerso. iudicio. ꝛ ratio sumitur ex do. bar. hic. qꝛ aduocato nõ cõpetit alia actio ꝙ de dolo. ꝛ sit tam aduocatus ꝙ aduersarius qlibet tenet actione de dolo: ideo qlibet eorũ põt eque principaliter cõueniri. Secus in procuratore. vt hic per Bar. ꝛ ita

Bar. ⁊ ita declarat Io. de imo. in l. diuus. ff. de re iud. sequuntur do. Alex. ⁊ alii. Mod. hic. Jason Padue.

1 Legitimi administratores non possunt ante litem contestatam procuratorem constituere ad iudicia: sed bene possunt constituere actorem eorum periculo. nu. 2.

3 Minor cum autho. tuto. vel cura. potest cõstituere procura. ad iudicia, quem an solus tutor possit reuocare. nu. 4.

5 Actor potest ad vnum solum actum constitui.

6 Procurator fisci põt constituere procura. ad vendendum rem fisco obligatam ⁊ ad faciendum fieri subhastationem.

Neqꝫ tutores. Tutor vł curator ante litez cõtestatã nõ possunt constituere procuratorez ad iudicia: sed bene actorem. hoc primo. pupillus vero vel adultus cum authoritate sui administratoris, potest procuratorez constituere. hoc scđo. item tutor ⁊ curator post litem contesta. possunt ꝓcuratorem ad iudicia cõstituere. h. d. tertio ⁊ vlti. ¶ Et sic ista lex hꝫ tres partes que patet ex summario. ¶ † No. j. ꝙ legitimi administratores, vt sunt tutores ⁊ curatores, nõ possunt ante litẽ contest. constituere procuratorẽ ad iudicia. ratio ponit᷑ hic. gl. j. sed bene ad negotia. ita aũt. §. gessisse. ff. de admi. tuto. rõnẽ diuersitatis assignat hic Bar. ꝫ nõ est bona. cũ etiã causa pupillaris spectet ad curã et sollicitudinẽ tutoris. l. An. C. de admi. tut. l. quoties. §. j. ⁊ ij. ff. eo. melior est rõ quã assignat Iac. bu. ⁊ Ang. in l. ij. ff. eo. ⁊ Raph. Ful.
2 hic. ⁊ ptꝫ ex his que dixi in l. qđ quis. ã. eo. ¶ † Scđo no. ꝙ tutores ⁊ curatores, lꝫ nõ possint cõstituere procuratorez ad iudicia tñ bene possunt cõstituere actorẽ eoꝝ periculo. rõnem diuersitatis assigna: vt ꝑ Bald. hic. in ij. q. ⁊ ꝯfirma ꝑ regulã. l. siue apud acta.
3 in prin. C. de trãsact. ¶ † Tertio no. ꝙ minor cũ autoritate tutoris vel curatoris potest constituere ꝓcuratorẽ ad iudicia, ex hoc infertur qđ sol⁹ adultus nõ põt ꝓcuratorẽ cõstituere: et istud etiã clare procedit, qñ hꝫ curatorẽ: q2 tũc equiparat᷑ pupillo. l. si curatorẽ habens. C. de in integ. resti. mi. sed si adultus careat cura. videt᷑ qđ possit ꝓcuratorẽ constituere: sicut põt oĩa alia facere sicut maior. quãuis si ledat᷑ possit restitui in integruꝫ. d. l. si curatorem habẽs. ¶ Ueritas est in cõtrariũ. ⁊ ita extẽde ad hũc tex. q2 illud qđ dicit᷑, ꝙ adult⁹ carẽs tutore, põt oĩa facere sicut qlibet maior. verum est oĩa extraiudicialia. secus in iudicialibus. cum non habeat legitimã ꝑsonã stãdi in iudicio. l. j. C. qui leg. ꝑso. stã. in iudi. nõ habẽt. ¶ Et ex hoc sequit᷑, ꝙ in oĩbus casibus in qbus solus adultus hꝫ legitimã personam stãdi in iudicio: quos enumerat gl. magistra. in c. ex parte. de rest. spo. Spe. in ti. de act. §. j. ꝑ totũ. in illis posset solus cõstituere ꝓcuratorẽ ad iudicia. l. iij. §. j. ff. rem ra. ha. ſm Bar. ⁊ alios hic. ⁊ in l. mutus. §. is q. ff. e. facit bene tex. in c. fi. de iudi. in vj. ⁊ ita limita istũ text. ¶ Scđo limita quando vellet cõstituere ad totã cãm. secus si ad vnũ factum tñ. gl. est valde no. in l. iij. §. curatores. ĩ ver. ꝑ ꝓcuratorẽ. ff. q pet. tut. sup cuius
4 verita. cogita: q2 nõ cõfirmo. ¶ † Et an sol⁹ tutor possit reuocare talẽ ꝓcuratorẽ cõstitutũ a minore eius autoritate. dic vt ꝑ Bar. hic. ⁊ in l. actor. ff. rẽ ra. ha. declarando vt late ꝑ do. Alexã. hic. ad quẽ te remitto. ¶ Capio gl. in ver. debẽt. quã diuide in quatuor. in prima ponit modũ ꝯstituẽdi actorẽ, qñ ⁊ quo possit cõstitui. ⁊ tradit duplicẽ practicã. quelibet est bona: ſm doc. hic. ⁊ Bar. in l. actor. ff. rẽ ra. ha. Bald. in l. si actor. C. de appel. Ioan. an. in addi. Spe. in ti. de actore ad vniuersi. cõsti. §. j. in addi. que incipit hec forma. In scđa extendit dicta in tutore ⁊ cura. ad cpm. In tertia ponit qnqꝫ differẽtias inter ꝓcuratorẽ ⁊ actorẽ. In quarta ⁊ vltima format questionẽ. ⁊ se remittit. scđa ibi: idez in epo. tertia ibi: itẽ not. ꝙ differt. quarta ibi: quõ aũt syndicus. ¶ In ea. ibi. si impediti fuerint. adde gl. in §. fi. insti. de cura. ⁊ in l. curatorem. ¶. q da. tu. pos. Pet. Cy. et Moder. hic ⁊ plenius Bart. in d. l. actor. quãuis Bar. hic, ⁊ male, teneat, qđ actor possit ex volũtate cõstitui. ¶ In ea. ibi. Idẽ in epo. Adde qđ idẽ tenet gl. in l. j. ĩ pñ. ff. eo. ⁊ i. §. si qñ. in autẽ. de sancti. epi. sed cõiter reprobat᷑ ꝑ bar. ⁊ alios hic. cũ habeat pl⁹ iuris quã tutor vł curator: cũ ad eũ spectet emolumẽtũ vsusfru. sicut in patre legitimo administratore, qui ratione vsusfru. põt ante litẽ conte. procuratorem constituere. vt dixi in l. qđ quis. ã. eo. ⁊ prosequere. vt hic per do. Alex. in cõsi. clxxxvj. in ij. volu. qđ inci. visis subtilissimis dubitationibus. in. iiij. col. cuz cõcor. per eũ allegatis. ponit dom. Matesi. quẽ videas in nota.
5 bili. cxcj. ¶ † In ea. ibi actor ad oĩa. reprobãt doc. q2 etiam actor põt ad vnũ actum cõstitui. l. si actor. ⁊ ibi gl. C. de appel. ⁊ gl. in l. j. §. quibus. ff. qđ cuiuſ. vniuer. Bar. in l. litẽ eoꝝ. §. sed si ita. eo. tit. Io. an. in addi. Spe. in titu. de acto. ab vniuersi. cõsti. §. j. in addi. que incipit hec forma. Item adde inquantũ glo. Bart. ⁊ doct. hic volunt qđ officium actoris finiatur officio tutoris. limita nisi in iam ceptis per lit. contest. ⁊ cõnexis. vt no. per Rapha. Fulgo. in cõsi. xxv. incip. Titius fecit testamentum. ¶ Item pro amplia
6 tione materie. Adde † ꝙ procurator fisci põt cõstituere procuratorẽ ad vẽdendũ rẽ fisco obligatã: ⁊ ad faciẽdũ fieri subhastationem ita no. Bal. in l. j. in j. col. C. de fi. instru. ⁊ iure haste fis. lib. x. per gl. ibi. in ver. facultas. ⁊ ex hoc no. argu. pro commissariis vt possint vendere per procuratorem. Jason Padue.

1 Ex parte rei quilibet extraneus admittitur ad defendendũ sine mandato, cum satisdatione de iudi. soluendo.

2 Nemo admittitur ad defendendum sine satisdatione. de iudi. soluendo: nisi in quinqꝫ casibus.

3 Coniuncta persona admittitur sine mandato ad agendum pro coniuncta persona, vel pro amico non leui amicitia cõiuncto. numero. 4. fallit nu. 9.

5 Ardor liciti amoris operatur vim clausule codicillaris.

6 Amicus singularis venit appella. suorum.

7 Contra spoliatum, amicus pro amico admittit᷑ sine mandato.

8 An statutũ loquẽs de cõpromissis inter cõsanguineos ⁊ coniunctos, habeat locum in amicis magna amicitia coiunctis.

10 Si coniuncta persona appellat, requiritur ratificatio.

11 Minor põt esse procura. ad iudicia quo ad defendendũ partem absentem, contra quem poterat ꝑueniri ad sñiam diffinitiuam.

12 In principio litis magis fauet᷑ actori q̃ reo: in medio vero pariter vtriqꝫ: sed in fine magis reo quã actori.

13 In dubio appellatio a princi. est fauorabilior, in medio ẽ par. ĩ fi. autez magis fauetur sentẽtie.

14 An ea q̃ dicunt᷑ de cõiuncto, habeãt locũ in amico valde dilecto.

15 Si testator in testõ instituit heredẽ vnũ amicũ, valde sibi dilectũ ⁊ simplr̃ grauauit, ꝙ post mortẽ suam restitueret talẽ hereditatio: si iste amic⁹ ꝓcrearet sibi filios, tales filij excludũt substitutũ.

16 Suorum appella. non venit persona valde dilecta.

17 Post litẽ cõtest. põt opponi ꝓcuratori exceptio minoris etatis.

18 Seruus nec pro se nec pro alio potest esse in iudicio.

19 Minor. xxv. an. nõ põt esse procura. ad iudicia: sed bene ad negotia: dũmodo sit maior. xvij. an. ⁊ que sit ratio huius. nu. 20.

21 Stante statuto qđ in cõtractibus minorũ requiratur consensus cõsanguineoꝝ, debet intelligi qñ cõtrahit noĩe proprio quo casu potest ledi: secus si nomine alieno.

22 Si filius minor fuit admissus ad defendendum patrem absentẽ contra quem erat lis contestata: finito processu, an iudex debebit ferre sententiam condemnatoriam contra patrem, an vero ꝯtra ipsum filium.

23 Ubi legitimatur persona minoris ad iudicium, non ꝑ hoc tollitur sibi beneficium restitutiones in integ.

1 Exigendi. † Quilibet etiam extraneus admittit᷑ ad defendẽdũ reum, cũ satisdatione de iudicato soluendo: ad agendum vero admittit᷑ cõiuncta ꝑsona, etiã sine mandato. Itẽ minor. xxv. an. est legitimat⁹ defensor patris, contra quez põt ferri sententia diffinita. hoc dicit. ⁊ est notabilis ⁊ sing. l. ſm Bart. et alios hic.

a ¶ No. j. ꝙ ex parte rei quilibet admittitur[a] ad defendẽdum sine mandato: quia publice interest. l. seruum quoqꝫ. §. publice. ff. eo. extende nedum ad totam causam: sed etiam ad vnum capitulũ
2 tantum. l. ij. ⁊ ibi Bar. ad fi. C. de nego. gest. ¶ † Secundo no. qđ nemo admittitur ad defendendum sine satisdatione de iudicato soluendo. vt hic. ⁊ l. qui proprio. §. qui alium. ⁊ l. minor. ff. eod. ⁊ l. recte. ff. de iudi. ⁊ §. fi. insti. de satisda. etiam si constat de mandato. l. vnica. C. de satisdatio. dixi in l. j. ã. eo. ¶ Limita quinqꝫ modis. ¶ Primo in comparente ad vnum articulum tantum. puta ad allegandũ causas absentie. gloss. est reputata singularis in l. in eo qđ plus. §. nemo. ff. de reg. iur. ber. in l. penul. §. ad crimẽ. in viij. col. ff. de publi. iudi. Bal. hic ⁊ in l. reos. in penul col. C. de accus. Imo. et. Moder. in c. veniens. de accusatio. ¶ Scđo limita, quãdo vellet defendere reum ex actis cause: tunc non tenet᷑ satisdare q2 iudex ex officio suo etiã nemine comparente tenetur defendere. ita Ang. in l. filiusfami. ff. qui satisda. cog. Pau. de ca. hic. Lu. ro. in l. de pupillo. §. si ꝓcurator. ff. de ope. no. nuntia. Imo plus tenet ibi Ange. qđ isto casu etiã inhabilis: puta minor vel mulier admittunt᷑. alle. Inno. in d. c. veniens. qđ an sit verũ ibi dixi. ¶ Tertio fallit in prelato comparente ad defensionem sue ecclesie. nam admittit᷑ sine satisdatione de iudicato sol. ita tenet Inno. in c. cuz inter. de excep. Angin. d. l. filiusfami. in fi. lꝫ dicat aliquos ibi tenere contrarium. ¶ Quarto fallit qñ pater venit ad defensionem tanq̃ legitimus administrator. l. fin. §. vbi aũt. C. de bo. que libe. iuncta. l. fi. §. defensionem. C. de admi. tuto. ſm Bartolum in d. l. filiusfami. ⁊ in l. ij. §. fi. ff. solu. matri. ¶ Quinto fallit, qñ esset releuatus a ꝑncipali, qui promisisset pro eo de iudicato soluẽdo. ⁊ dedisset fideiussores, quãdo non possideret immobilia. ⁊ ita obseruat consuetudo. §. si vero aliquis. insti. de satisda. Bart. in l. si defunctus. §. j. ff. de procu. ⁊ in rubri. ff. iud. solu. ⁊ ista promissio dñi sufficit ad releuandum procuratorẽ: etiã si statutum expresse disponeret, ꝙ nullus ꝓcurator vel similis ꝑsona audiat᷑, nisi prius et ante oĩa satisdederit per idoneos fideiussores. ita ꝑ plura consuluit Ludo. ro. in consi. lxij. qđ incip. florentina constitutio. ⁊ in

a ¶ Quilibꝫ admittitur Adde in c. venerabilꝫ. de relig. do. in sua gl. ij. Ioã. de sanctu. in c. non solent. ij. q. vj. Inno. in c. sup his. d accu. in pn. Innoc. in c. cõstitutus. in glo. fi. de procura.

a ¶ Coniuncta psona. Adde Bar. in. l. si quis apud. i. §. j. ff. iudi. solu. Abb. i. c. cõstitut⁹. i. vj. col. de resti. in integ.

eodem casu idẽ consuluit Joan. de ana. in consi. lxxxij. qd incipit
3 statuto florentino. ¶ † Tertio no. q̄ coniuncta persona a admitti
tur sine mandato, ad agendũ pro cõiuncta persona. istã regulam
extende quatuor modis. ¶ Primo extende. nã lz iste text. loqua-
tur in filio: tñ idez est in alijs personis enumeratis in. l. sed et he.
in princ. ff. eo. & in. l. j. in fi. cũ. l. sequẽ. ff. de postu. ¶ Scdo extende
vt procedat in oibus trãsuersalibus, vsq3 ad decimũ gradũ. vsq3
ad quem succedũt fm Inno. in. c. nõnulli. de rescrip. Spe. in ti. de
coniun. perso. Bar. in. l. sed & he. in prin. & in. l. ij. in prin. ff. de accu.
facit. l. patri. in prin. ff. de mino. ¶ Tertio extẽde etiã si cõstet con
iunctũ nullũ habere mandatum. d. l. sed & he. in princ. dixi in. l. j. §.
eo. idẽ in marito qui admittit pro vxore sine mãdato. l. maritus.
j. eo. qui dicit coniuncta persona vxoris. & ecõtra. l. manifestissimi.
§. fi. & ibi doc. no. C. de fur. idẽ in pluribus cõsortibus fm. l. scdaz.
4 C. de cõsorti. eius lit. ¶ Quarto extẽde ad amicum nõ leui amici
tia cõiunctũ. iuxta. l. late culpe. cũ glo. ff. de ver. signi. qz talis ami
citia preponderat cõiunctioni sang. l. cũ allegas. C. de castren. pe.
lib. xij. facit. l. ij. in ver. amici. ff. qui pet. tuto. & ita in spẽcie tenent
Cy. & Sali. hic Guil. de cu. in. d. l. sed & he. in prin. Spec. in titu. de
aduo. §. obijcit. ver. est etiã quartus ordo. Joã. in. c. fin. de postu.
Cy. in. l. inuit⁹. j. e. Bar. in. l. nõ solũ. §. qui alieno. ff. e. ¶ Et puto
q̄ etiã in puncto iuris possit ista opi. defendi: pro qua facit: quia
illud qd disponit inter cõiunctos vel ppinquos ratione affectio
nis, habet locũ inter amicos magna amicitia iunctos. vt no. glo
in. c. requisisti. iuncta gloss. in. c. ij. in glo. penul. in fi. de test. expsse
5 no. Panor. in. d. c. requisisti. ¶ † Scdo facit: qz ardor liciti amo
ris operatur vim clausule codicillaris. vt si in testamẽto sit insti
tuta persona valde dilecta testatori, & nõ affuerint nisi quinq3 te
stes: talis dilectio psone habet vim clausule codicillaris. ita sin
gulariter Bal. in. l. si iure. per gl. ibi. C. de test. manu. & lz Bal. ibi
dicat q̄ nõ audet firmare: nisi vbi tractaret de fauore libertatis.
tñ hic firmat Lud. ro. in 9sil. clxxix. qd incip. amplissime doctor.
in pe. col. & ibi plus dicit. nec alibi legi qd ardor liciti amoris ha
bet vim reuocationis clausule derogatorie apposite in primo te
stamẽto, qd multũ no. ad. l. si quis. in principio testamẽti. ff. de leg.
iij. ¶ Tertio facit qd tãgit Bal. in. l. j. C. q accu. nõ pos. in. xvj. co.
6 in ver. qd de singulari amico. † q̄ amicus sing. venit appellatio
ne suoz. pgl. in. l. ij. C. in q. cau. col. do. accu. pos. li. xj. tñ Bal. dicit
q̄ istud nõ pbat iure. & qd dicta glo. loquitur abusiue & nõ pprie.

b ¶ Propter magnã amicitiã. Adde doct. in. c. in literis. de testa. doc. iij. q. v. in. gloss. summe. Lãfran. in rep. c. qñ cõtra. j ver. testes. & in ver. qro subsequẽter. de proba.

b ¶ Quarto facit: qz pter magnã b amicitiã repellit quis a testi
monio. fm Spe. in ti. de teste. §. j. in prin. Bart. in. l. eos. in aliqui
bus lecturis. & ibi Bart. C. de testi. & idẽ Bal. in. l. si qs. in vlti. col.
eo. ti. Ange. in. §. fi. p illũ tex. in aut. de nup. & in. §. cogitandum. in
aut. de mona. do. Alex. in cõsi. lxxviij. qd incip. in causa & lite ver
tẽte inter Bartholomeũ. in. ij. et. iij. colũ. in. j. volu. ¶ Contrariaz
opi. in principali passu tz p plura Ray. de for. hic. Ange. in. l. sed
& he. in prin. ff. eo. Bald. in. l. j. in. xx. col. C. qui accu. nõ pos. Joã. de
imo. in. l. ex facto. §. si qs rogatus. el. j. in. xviij. col. ff. ad trebel. Lu.
ro. in. l. si vero. §. de viro. in. xxvj. fallen. ff. sol u. mat. Raph. Fulgo.
hic. & in. l. tutori. p illũ tex. C. de neg. gest. idẽ tenet do. Alex. hic. et
in. l. j. §. lex falcidia. in. j. et. ij. col. ff. ad. l. fal. & in repe. l. sepe. ff. de re
iudic. idẽ apud cano. tenet do. Anto. & Panor. in. c. corã. de offi. de
leg. do. Ant. & alij. in. c. fi. de postu. & do. Ant. in. c. cũ. M. ferrariẽ
sis. p illũ tex. de cõsti. Semi. i. c. q ad agendũ. in prin. de procura.
in. vj. eo. ti. qz nõ reperit iure cautũ. & qz non est eadẽ ratio. & quia
amicitia de facili tollit. sed coniunctio sanguinis tolli non põt. l.
ius agnationis. ff. de pact. ¶ Tertio facit text. in. l. tutori. in ver.
amici. iuncto verbo nec agendi. C. de neg. gest. vbi amicus non ad
7 mittitur ad agendum sine mandato. ¶ † Ad idẽ facit. l. j. C. si per
vim vel alio modo. vbi specialiter est odio spoliãtis: vt 9tra eum
amicus pro amico sine mãdato admittat. ¶ Ad idẽ facit tex. in
d. c. cũ. M. ferrariẽsis. cũ gl. vbi canonicus non põt agere sine mã
dato pro concanonico. & tamen inter eos presumitur amicitia. c.
cum. & canonicus. de offic. deleg. Item adde que dicam. j. in vlti.
char. ¶ Sz tenẽdo primã partẽ, ad ista clare rñde qd loquuntur
in amico simplici. sed nos loquimur in amico magno & singulari
& in materia vide nouam qõnem quã disputat. d. Alex. in. d. §. lex
8 falcidia. in. j. & ij. col. † An statutũ loquẽs de cõpromissis inter cõ
sanguineos & cõiunctos, habeat locuz in amicis magna amicitia
9 coniũctis. ¶ † Istaz regulã sic ampliatam limita septẽdecim mo
dis. ¶ Primo vt nõ pcedat in filijs natis ex dãnato coitu: quia
nõ possent agere sine mãdato p patre. fm Inno. & cõiter canoni.
in. d. c. nõnulli. Bald. in. l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. & in. l. id quod
pauperibus. C. de epis. & cle. ponunt Moder. in. l. ex facto. §. si qs
rogat⁹. el. j. vbi oino videas do. Alex. i. xxxij. co. ff. ad trebel. ¶ Se
cundo fallit qñ coniunct⁹ haberet tutorẽ vel curatorẽ: qz ad eos
spectat agere. fz Bal. in. l. senatusconsulto. C. q accu. nõ pos. p illũ
tex. scdm vnũ intellectũ cõfirmat duplici fundamento. primum
est: qz mandatũ expressum facit silere tacitũ. l. iij. vers z si forte.
ff. iudi. sol. iuncta regula. l. fi. C. de pac. cõuentis. Scdo qz q veniũt

de iure speciali, nunq̄ admittunt, donec illi qui veniunt de iure
cõi sint in mora cõstituti. tex. est in. l. sepulchri violati. ff. de sepu.
viola. ¶ Tertio limita, nisi cõiunctus procuratorẽ dimisisset: q2
per hoc videretur phibuisse cõiunctũ. l. cũ pretor. & ibi no. Ang.
ff. de iudi. Spe. in titu. de cõiun. perso. ver. sẽ qd agit. Jmo. in. c.
ex parte decani. in pe. col. de rescrip. qz cõiunctus nunq̄ admitti
tur cõtra. volũtatẽ 9iuncti, etiã tacitã. vt. j. in vlti. fal. ¶ Quarto
fallit in oibus casibus regrẽtibus speciale mandatũ. l. patri pro
filio. & in. l. illud. §. j. ff. de mino. & hic in glo. ideo coniuncta psona
non põt pro coniuncta deferre iuramentũ: nisi habeat speciale
mãdatũ: vł nisi ratificet declaratio. l. nec filius. & ibi Bal. not. C. de
re. credi. itẽ cõiuncta persona nõ petit resti. in integ. pro cõiuncta.
Spec. in tit. de in integ. resti. §. ij. ver. prelatus. nisi pro filio prodi
go vel furioso. vt est tex. sing. in. d. l. patri. vel nisi ad impetrãdum
rescriptum. c. nonnulli. & c. ex parte. de rescrip. glo. in. c. constitu
tus. de in integ. resti. vel nisi veniret tanq̄ legitimus administra
tor. fm Bar. & Bal. in. l. j. post glo. C. ibi etiã per procu. ¶ Quin
to fallit in casibus spiritualibus. fm Spec. & Jo. an. in ti. de con
iuncta persona. in fi. facit tex. in. c. fi. circa fi. de iudi. in. vj. itẽ facit
ratio: qz in causis spiritualibus requiritur speciale mandatum:
vt est glo. in. d. c. qui ad agendũ. sed in regrentibus speciale man
datũ, cõiunctus nõ admittit. vt proxime dixi. Tamen in contra
rium videtur facere tex. in. c. accedens. extra eo. vbi pater in causa
matrimoniali filie, interuenit, vt coniuncta persona ad agenduz.
ad idẽ est gloss. in. c. cũ pridẽ. in glo. ij. iuncto tex. de pact. ¶ Sexto
fallit qñ coniuncta persona egisset tanq̄ 9iuncta persona. si autẽ
egisset vt procura. nec posset ostendere. de mandato, non valeret
iudicium, tanq̄ agitatum a coniuncto. fm Bal. & Sal. in. l. j. §. eo.
qz debet attendi forma comparendi. allegant gloss. fi. in. l. filiusfa
mi. ff. q satisda. cog. adde qd idẽ tenet Bald. in. d. c. nõnulli. §. sunt
et alij. qz allegando mandatum, facit se alienum a prouisione le
gis. l. marit⁹. j. eo. hoc modo etiã respondet ad. l. iij. ff. de test. mil. q̃
videtur ob. idẽ tenet bal. in. c. ex parte decani. in. v. col. de rescrip.
¶ Et consuluit Ludo. ro. in. cõsi. cccclxvj. qd incip. primus ppo
site cõsultationis articulus ille est in. j. col. qd si maritus agit tan
q̄ procurator vxoris: de inde repertũ fuit eũ non habere manda
tũ: q̄ nõ valet iudiciũ, tanq̄ agitatũ a coniũcta psona. nullã auto
ritatem allegat de predictis: sed mouet per regulaz q̄ potui no
lui &c. glo. in. l. multũ interest. C. si qs alteri vel sibi. & in. c. cum su
per. de offi. de lega. alle. etiã. l. si is ad quẽ. ff. de acqui: hered. et bo.
tex. in. l. quero. ff. de eo qui pro tuto. et in. l. iij. §. sz & si quidẽ tutor.
ff. iudi. sol. qd psequere vt ibi plenius per eũ: facit quia cõiuncta
persona non est proprie procurator. tex. est in. l. iij. §. j. & ibi ad hoc
no. Bar. ff. iudi. sol. qui tex. est ad hoc singularis. fm Bald. in. c. fi.
circa fi. de eo qui mitti. in pos. facit. glos. in. d. l. sed et he. in princi.
Bal. in. l. j. C. quib⁹ res iudi. nõ nocet. ¶ Quinq3 alias limitatio
nes ponit do. Alex. hic: quas vide per te. ¶ Vn. xij. limita dũmo
do cõiunct⁹ postea ratificet. fm Bar. in. l. iij. §. j. ff. iud. sol. Hosti. &
10 Jo. an. in. d. c. ex parte. & ibi Jmo. in. j. col. † vnde si coniuncta per
sona appellat, regritur ratificatio: fm Jmo. in. c. auditis. de elec.
quẽ seqtur Bald. in margarita sua. in ver. ratificatio. idem tenet
Spec. in titu. de appel. §. j. post principiũ: vbi plus tenet qd talis
ratificatio debeat fieri intra tempus appella. per. l. bonorũ. ff. rem
ra. ba. ¶ Tertiodecimo limita dictam regulã in cõiunctis con
iunctione sanguinis: secus est in coniunctis coniunctione spiri
tuali. ita limitat Panor. in. d. c. cũ. M. ferrariẽsis. i. iij. col. per gl.
ibi & ibidẽ alij cano. & idẽ Panor. in. c. coram. in. ij. col. de offi. de
lega. & in. c. fi. in. iij. col. de postu. & in. c. cum dilectus. in. iij. colum. p
glo. ibi de cõsuetudi. do. Anto. Jmo. & Panor. in. c. fin. de pcura.
Jmo. in cle. religiosus. p illũ tex. de pcu. ¶ Quartodecimo limi
ta qñ agit noie coniuncte persone: secus si suo noie. fm Bart. in. l.
sancimus. C. de sac. san. eccl. vbi idem dicit in quolibet prelato, qui
debet agere noie ecclesie & nõ suo. p Bert. in. l. vero procuratori.
in princ. ff. de sol. ¶ Quartodecimo limita quo ad iurandũ in li
tem. vbi 9iuncta persona nõ admittit. fm Bart. in. l. vulgo. p illũ
text. de in lit. iur. ¶ Sextodecimo limita istã regulã vt procedat
si cõiuncta persona velit agere. nã inuita nõ cõpellit ad agendũ
pro coniuncta. ita no. Bar. & alij in. c. ex parte el. ij. de appel. tu põ
ra hic esse textũ. in ver. vltro. ¶ Decimoseptimo limita si coniun
ctus cõstituat cõiunctum procuratorem ad vnũ causam, in alijs
causis nõ admittitur. qz cõstituendo eum procuratorez ad vnaz
causam in alijs cẽsetur prohibuisse. text. est in. l. marit⁹. in ver. fin.
secundũ verumintellectum. glos. & do. ibi. j. e. iuncta. l. pomponius.
§. fi. ff. eo. & ita tenet Jo. an. in addi. Spec in titu. de conium. perso.
u in addi. que incipit Vbert⁹ dicebat. ¶ † Quarto not. ex ver. fi. ca
sum singularẽ in quo minor. xxv. an. põt esse procurator ad iudi
cia, cõtra regulã. l. minor. ff. eo. sed quo ad defendendum patrem
absentẽ, cõtra quem poterat perueniri ad sententiam diffinitiuã
per rationẽ de qua hic in tex. Adde idẽ si pro matre, & alijs ascen
dentibus. glos. in. d. l. minor. quã Ange. ibi ad hoc not. & reputat
singularem

singularem pro ampliatione huius.l.Pau.de cast.⁊ do. Alexã. hic. Idẽ si pro transuersalibus vsq; ad quartũ.ſm Bal.Sali.et do. Alex.hic.arg.l.petitionẽ.§.de aduo.diuer.iudicio.⁊ ibidẽ Bal. ad hoc no.illũ tex. ¶ Quinto vltra alios no.ex isto tex.hic vide-
12 ri tert.contra cõem doctrinã glo.⁊ doc.iur.ciuilis ⁊ canonici.† qd in princi.lit.magis fauet actori quã reo.i medio pariter fauetur vtrisq;.sed in fi.postea magis fauendũ est reo quam actori. Istam doctrinã tradit originaliter.d. Azo in summa pandectarũ.in ti.de re.dubijs.seqtur gl.magistra.in.c.cũ ad sedẽ.de resti.spo.⁊ glo.in c.cũ sint partiũ iura.⁊ in.c.contra eũ.de reg.iur.in.vj.⁊ gloss. in.c. ex literis.⁊ ibi doc.de pba.Bart.⁊ alij in.l.de die.in princi.ff.qui satisda.cog.⁊ in.l.inter stipulantem.in.§.si stichum.ff.de ver.obli. Et ideo dicit Bal.in.l.edita.in.xxiij.col.C.de edẽ. referẽdo Azo. vbi.s.qd libelli actoris snut fauorabiliores in litis ingressu. pares in pgressu,⁊ odiosi in egressu. ¶ Et alibi in simili dicit idem
13 Bal.in addi. Spe.in ti.de appella.in.xj.col.i ver.† in dubio/quod appellatio a prin.est fauorabilior quam sententia.in medio est par.in fi.aũt magis fauet sentẽtie. ¶ Contra istã doctrinã facit multũ iste tex.vbi in prin.vel in medio magis fauet reo quam actori. contra theoricã predictã.nã ex parte rei admittitur procurator,quem cõstat nõ habere mãdatũ dũmodo prestet satisdationẽ.tex.est hic. ⁊ tñ ex parte actoris nõ admittit procurator,quẽ cõstat nõ habere mandatũ:quãuis velit satisdare.l.j.cũ glo.vbi dixi.s.⁊ quãuis gl.in.l.nõ solũ.§.qui alieno.ff.e.assignet duas rationes diuersitatis:tñ sunt false.vt remissiue dixi in.l.j.eo.titu.⁊ dato qd essent ve-
14 re nõ tollerẽt obiectũ.cogita de rñso. ¶ † Ultimo inquantum superius tetigi,an ea q̃ hic dicũtur de cõiũcto,habeãt locũ in amico valde dilecto,⁊ tenui qd sic:q2 ppter equiparationẽ q̃ fit inter coniunctã personã ⁊ personam valde dilectam.vltra ibi allegata adde qd eandẽ equiparationẽ facit Bart.in.l.titia.in princi.in.j. col.⁊.j.q.ff.de ver.obli. ¶ Adde etiã illud qd nouissime attentauit do. And.sicu.in repe.l.cũ acutissimi.in.xiiij.colũ.⁊ seq.C.de fideicõ.vbi tenet.⁊ dicit qd est inaudita cõclusio,a nemine considerata qd dispositio.d.l.cum acutissimi.⁊ in.l.cõ auus.ff.de condi.⁊ demon.⁊.l.generaliter.§.cum autem.C.de insti.⁊ substi.habent lo-
15 cum etiã in persona valde dilecta testatoris.⁊ ideo † si testator in testamẽto instituit heredem vnũ amicum.valde sibi dilectum,et simpliciter grauauit qd post mortẽ suã restitueret talẽ hereditatem Titio:qd si iste amicus procrearet sibi filios,tales filij excludunt substitutum. Mouetur per aliqua ex predictis.⁊ precipue per glos.quã ad hoc dicit esse auream in.d.l.ij.C.in qui.cau.colo.
16 do.accu.pos.lib.xj.† que scdz eũ vult/quod appellatione suorũ venit persona valde dilecta.sed vt dixi.s.Bal.reprobat illã glo.in.l.j. in.xvj.col.C.qui accu.nõ pos.quia illa glo.loquitur abusiue,⁊ nõ proprie.ideo istud vltimũ non sequor,q2 rõnes assignate in illis ll.non militant isto casu. ¶ Capio glos.in ver.non iniuste.quã diuide in tres. In prima timore cõtrarij ponit tres intellectus. Nã ista sunt cõtraria admittere,⁊ nõ admittere:sed si vnũ cõtrariorũ est iustũ,aliud debet esse iniustum.⁊ tñ tex.dicit qd iustũ fuit repellere filiũ minorẽ:⁊ iustius nõ repellere.ista non possunt simul stare. Gl.ponit tres intellectus/qd ista pcedãt diuersis casibus. ¶ In secũda que est ibi.sic ergo.gl.infert ex tex.⁊ cõtra illud dupliciter opponit ⁊ soluit. In tertia ⁊ vlti.que est ibi.no.hic aliqd. glossa colligit no.allegando concordantes. ¶ In ea.ibi:sed post
17 iustius est eũ admitti.ex ista glo.no.Bar.† qd post litẽ cõtest.non põt opponi pcuratori exceptio minoris etatis,qd esset valde notabile,si esset verũ. Idẽ tenet bar.de quo alij non faciũt mẽtionẽ in.l.lz.in.ij.col.j.eo.Bal.in.l.ita demũ.per gloss.ibi.j.eo.Ange.et Pau.de ca.vbi notabiliter limitãt in.l.minor.i prin.ff.e.⁊ Ange. hic.⁊ Io.an.in.c.nõ iniuste.de pcu.⁊ in.c.qui gñaliter.eo.ti.in.vj. ¶ Contrariũ tenet ipsemet Bart.in.d.l.minor.in prin.ff.e.⁊ oẽs Moderni hic.Sali.Ful.⁊ Pau.de ca.in.l.ita demũ.j.eo.Ioã.de imo.in.d.c.nõ iniuste.Archi.in.d.c.qui gñaliter.Et fundamẽtũ Bar.⁊ tenentiũ istã partẽ est:q2 qñ qs non põt esse in iudicio.nec p se nec p alio.ista exceptio semp põt sibi opponi.l.nõ idcirco.§.j.ff de iudi. ¶ Sed ad istud fundamentũ rñdet clare Bart.in.d.l.lz.
a in.ij.col.qd pcedit in seruo.⁊ ita loquitur. d.l.nõ idcirco.§.j.quia seruus[a] nec pro alio nec pro se pot esse in iudicio:† sz minor bene
18 põt esse in iudicio pro se,saltẽ cũ authoritate curatoris sui.vel ẽt sine curatore.quãdo iudiciũ tẽdit ad fauorẽ suũ.l.nõ eo minus.j. eo.⁊ hoc modo põt defendi prima pars.tñ aduerte qd Bar.non bene no.hoc ex ista gl.nã alius est sensus huius gl.quam intellexit Bar.prout glo.met.j.se declarat in gloss.mag.in prin.qd si lis nõ erat cõtestata cũ patre tũc ante litẽ contestatã iustũ est filium repelli:q2 tũc non poterat perueniri ad sententiã diffinitiuã contra patrẽ.l.fi.§.illud.C.de tẽpo.appel.sed post litẽ cõtestatã cum patre iustius fuit filiũ minorẽ admitti:per rationẽ assignatam in tex.⁊ ita istã glo.intelligunt Moder.hic. ¶ In ea.glos.ibi.sol.ibi
19 ad negotia. ista est cõis opi.† quod minor.xxv.annis nõ põt esse procura.ad iudicia:sed bene ad negotia.dũmodo sit maior.xvij. an.p tex.ad literã de vtroq; in.c.qui gñaliter.§.fi.de pcura.in.vj. ⁊ lz subtiles vltramõ.⁊ cũ eis Old.⁊ Cy.hic tenerẽt cõtrariũ:rñde eius fundamẽto.vt p Bar.hic.⁊ pro eius sol. qd ad hoc vt minor possit manumittere seruũ,sufficiat causa honesta tis,quãuis non subsit necessitas,pondera tex.in.l.etiã.§.j.in ver.quibus honestũ sit.ff.de manu.vindi.tñ p op.vltramõ. cõtra cõem facit tex.i.l.mi-
20 nor in prin.ff.eo.†.vbi in text.assignat rõ/qd minor.xxv.annis nõ põt esse pcu.ad iudicia ad defendẽdũ:eo q2 posset restitui i integ. ⁊ ipse ⁊ eius fideiussor.ista ratio cessat in pcuratore ad agendũ: de cuius mandato cõstet:qui nõ põt restitui in integ.q2 nec ledi. cum sit imputandũ dño,q eũ cõstituit.l.cũ mandato.ff.de mino. Secus in pcuratore rei ad defendendũ,contra quem fit executio
21 sentẽtie.l.plautius.ff.eo. ¶ † Tolle simile.stãte statuto quod in cõtractibus minor reqrit cõsensus cõsanguineorũ,dz intelligi qñ contrahit noie proprio:quo casu põt ledi. Secus si cõtrahat noie alieno:q2 cum imputandum sit ei qui illum cõstituit,nõ requirit illa solẽnitas statuit:ſm Ang.in.l.quãuis.in prin.ff.de acqr.pos. per tex.in.l.quesitũ.vbi Lud.⁊ do.Alex.idẽ tenẽt.ff.de i ius vocan. Pau.de ca.l.cuicũq;.§.si a b alio.ff.de insiito.quãuis contrariũ ⁊ male dicat se consuluisse Raph.cu.in.l.apud iul.§.fi.ff.ex quib. cau.in pos.ea.quẽ reprobat.d.Alex.in.d.l.quesitum. ¶ Huic fundamẽto respõde dupliciter/quod lz tex. in.d.l.minor. assignet rationem predictã,tñ aliam rationẽ assignat tex.hic/quia nõ habet legitimã etatem.vnde succedit regula,qd qñ in aliqua dispositione militãt due rationes finales:lz vna cesset,si tñ militat alia,hz locũ.l.dispositio.gl.l.j.§.affinitatis.insti.de nup.gl.i.l.si ventri.§.fi. ff. de priui.credi.⁊ est tex.melior de iure in.l.si nõ lex clia sentia.⁊ ibi Bald.ad hoc no.ff.de here.insti. ¶ Scdo ⁊ notabilius.respõde/ quod ratio assignata.i.d.l.minor.hz locũ etiã in procuratore ex parte actoris cũ pcurator actoris teneat eũ defendere in causa reconuẽtionis.l.qd qs.s.eo. ¶ Capio gl.in ver.condẽnatione. quã diuide in quatuor partes. In prima declarat text. In secunda q̃ est ibi.
22 an aũt.format qõnẽ q̃ est:† pone quod filius minor fuit admissus ad defendendũ patrẽ obsentẽ,cõtra quẽ erat lis cõte.finito processu an iudex debebit ferre sñiam condẽnatoriã cõtra partem,an vero cõtra ipsum filiũ.dubiũ facit/q2 qñ lis est cõte.cum dño:si postea cõparet pcurator,dz ferri sñia cõtra dñm ⁊ nõ cõtra ipsum.l.j.cũ glo.C.de sen.⁊ interlo.om.iud.veritas est/⁊ ita cõiter tenetur.qd dz ferri sñia cõtra ipsum filium.ex quo plenã defensionem p patre suscepit p.l.liberto.§.fi.de nego.gest.allegatã i gl. ¶ In tertia q̃ est ibi. si ergo cõdemnat.querit gl.retẽta precedenti opi.qd sñia cõdenatoria debeat ferri cõtra ipsum filiũ minorẽ.an minor habebit restitutionẽ i integ.⁊ tenet qd nõ,duplici ratiõe.vt in ea habetis. ¶ Ex ista tertia parte glo.collige no. limitatione ad regu. quã tradit gl.in.l.vnica.in gl..fi.post mediũ.C.si de momẽta.pos.
23 fue.appel.† qd vbi persona minoris legitimatur ad iudiciũ,non per hoc tollitur sibi beneficiũ restitutionis in integrum sicut in simili qñ minor facit contractũ legitime.cum autoritate curatoris:⁊ decreto iudicis,nõ per hoc tollitur resti.in.integ.imo pprie tunc habet locum.l.si quidem.C.de predi.mino.illa regula limitatur per istam glo. qñ minor legitimatur ad iudiciũ pro se.si aũt pro alio:tũc nõ habet restitutionẽ in integ. duplici ratione. Prima/ q2 tũc representat maiorẽ. Secũda q2 restitutio nõ prodesset sibi,sed alij.⁊ ad hoc no.etiã istã gl.Bal.hic.in.iij.q.⁊ Pau.de ca. In quarta et vltima q̃ est ibi. Itẽ quare succurritur.gl.adhuc retenta predicta decisione format aliam questionẽ: quare minor si defendat patrem,nõ debet restitui in integrũ:sicut qñ fideiubet pro patre.dic vt in ea. Iason Padue.

¶ Quia seruus. Adde Spec.ti. de actio. versi. itẽ qd est seruus. idẽ specu.ti. de sta. rg. versicu. xxvj. Car. c. sciscitat[9] i d rescr.i.iij. qõne.idem. Car.in.c.cõstitutus.eo. titu.in vlti. col.Abb.in c. tanta. de simo. a

1 ☞ Exceptio pcura.vel dilatio debet opponi ante litẽ cõtes.postea vero nõ põt opponi:idem etiã est in alijs exceptionibus.nu.2.
2 Aduocatus qui nõ opposuit ante lit .cõte.excep.pcura.si postea vult eam opponere,punitur in vna libra auri.
3 Exceptio dilatoria non põt opponi post litem contes.fallit tamẽ in.xvj.casibus.
4 Instrumenta possunt pduci vsq; ad sententiam exclusiue.
5 A sententia interlocutoria que continue grauat:potest appellari etiam post decem dies:quãdiu grauamen durat.
6 Exceptio dilatoria que nõ fuit opposita in causa principali ante litẽ cõtest.nõ põt amplius opponi in causa appella. dato qd i cã appel.nõdum sit lis contesta.fallit tamen in.v.casibus.nu.7.
8 Si sit appellatũ a diffinitiua sñia,aduocatus non tenetur pro eodem salario prosequi:secus si ab interlocutoria.

Ta demum. Exceptio pcuratoria debet opponi ante litẽ cõtes. postea aũt opponi nõ põt, etiam in causa appellationis.h.d.Et est multũ notabilis ſm Bart.vt.j.dicã,est vnica ⁊ singularis in iure.Et diuiditur in tres partes.prout tria habet dicta.ij.ibi.qd nec.iij.ibi.nã si integra. ¶ No.ex ista.l.regu-
1 lam † qd exceptio dilatoria vel pcuratoria debet opponi ante litẽ contest.postea vero opponi nõ põt.cõcordantes sunt in glo.⁊

rationem assignat Bart.bene intuenti.in.l.elegāter.§.si qs post. vbi dixi.ff.de condi.inde. ¶ Et pōdera qđ ista lex notabilius ꝓbat etiā si talis exceptio sit inuēta ob publicam vtilitatem. vt est
2 exceptio militie.vt hic iuncta.l.militem.ſ.eo. ¶ †Et adde qđ aduocatus qui ante litē contest.nō opposuit talē exceptionē dilato
a riam,si postea vult opponere,punit in vna libra auri^a q̃ est hodie xxvj.ducatorum.tex.est in.l.pe.C.de excep.Spec.in ti.de aduo.§.j.ver.itē post.ꝛ in titu.de excep.§.ij.versi.porro.ad fi. ¶ Tertio ꝓ ampliatione istius regule adde qđ idē est in exceptione declinatoria fori.tex.est in.c.inter monasteriū.de re iudic. ¶ Quarto adđ idē esse in exceptione pēdētie litis:q̃ post litem cōtest.opponi non pōt.fm Bald.in.l.peremptorias.in vlti.q.C.sen.rescin.non pos. ¶ Quinto adde idē esse in exceptione presentionis:q: est declinatoria fori.ꝛ debet ante litē cōte.opponi.fm Bal.in aut.sed nouo iure.in pe.col.in ver.sed pone:in ciuitate Perusij.C.de ser.fugi. ¶ Sexto adde idē in exceptione.de delegatione facta vltra vnā dietam:cum sit dilatoria.fm Ant.de but.ꝛ alios in.c.dilectus filius sarracenus.de rescri.intelligēdo ꝛ limitādo.vt ibi per.d.Anto.ꝛ do.Fran.de are.in cōsi.lviij.incip.diligēter consyderatis.in iiij.colum.in prin.Et adde qđ vult glo.in.c.nōnulli.in ver.vltra duas dietas.de rescrip.ꝛ glo.in.c.cū in multis.in ver.quorum.de
3 rescri.in.vj. ¶ †Istam regulā limita.xv.modis. ¶ Primo nisi talis exceptio superueniat post litē contesta.l.ij.vbi Bart.ꝛ doc.C.de consor.eius.litis.c.insinuāte.de offi.deleg.tūc poterit opponi vsqꝫ ad primum actum,quo de meritis cause tractari ceperit.fm doc.in.d.l.ij.Bar.in.l.pompon⁹.§.ratihabitiōis.i.j.oppositiōe.ff.eo.bal.h.ꝛ in.l.nulla.ꝑ illū text.ſ.eo.ꝛ notabili⁹ in.d.c.insinuāte.per illum tex.limitando vt ꝑ Ray.ꝛ Nico.de neapo.in lect.Bar.in.l.ij.§.numerū.per illū text.ff.de excu.tuto. ¶ Scđo limita nisi talis exceptio opponeret incontinenti post litē conte.quia paria sunt vel opponi ante litē contest.vel incōtinenti post.gloss.in.d.§.rati habitionis.quā h reputat singularē.Imo.in.l.ex cōsensu.§.fi.i.xxv.col.ff.de appel.sed adde cōcordātem in.l.ij.i.ꝑn.in ver.nisi post narrationē.C.de iura.calū.tenet Spe.i ti.de satisdatiōe.§.viso.in ver.debēt aūt prestari.Inn.in.c.pastoralis.de excep.Imo.in l.ij.§.prius.ff.de vulg.ꝛ pup.quāuis aliter teneāt Bald.ꝛ Ange.in.d.§.rati.habitionis Ego post istā gl.ꝛ istā doctrinā allegaui octo bona similia in.l.edita.ſ.de edē.vbi videas. ¶ Limita tū ex eo qđ notabiliter tenet Bal.in.c.cum dilectus.in.j.col.de fide in
4 str.†Certū est qđ instrumenta possunt produci vsqꝫ ad sententiā exclusiue.vt ibi est tex.An eo modo poterunt produci incontinēti post sententiā,determinat Bal.qđ nō:motus q: qū est questio de momēto.ea q̃ fiūt post lꝫ incōtinēti,nō videntur inesse.l.thais.§.intra.ff.de fideicō.lib. ¶ Tertio limita/ qū talis exceptio per ignorantiā facti nō fuit apposita ante lit.cōtesta.tūc pōt opponi post.glos.est ordi.in.l.error.in ver.facti.vbi Bar.ꝛ doc.ſ.de iur.et fac.ignor.ꝛ ibi dixi.Sex alias fal.ponit.d.Alex.hic.ꝛ ceteri Moder.ꝛ post eum videas per te. ¶ Ultra eum limita.x.qū est exceptio/q̃ si opponat post lit.cōtest.quāuis non annullet processum prius factū:tū impedit in futurū vltra procedi.vt est exceptio excōicationis.c.j.de exce.in.vj.ista pōt post lit.cōte.ꝯtra procuratorem excōicatum opponi:ad impediendū ne in futurū vltra procedat.fm Pau.de ca.hic allegantē Bart.in.l.ellegāter.§.si quis post.ꝛ ibi dixi.ff.de condi.inde.ideo hic non pono. ¶ Undecimo notabiliter limita ꝛ est inter oēs valde necessaria.in exceptione dilatoria,habēte grauamē successiuū:que lꝫ nō sit opposita ante lit.cōtesta.pōt tū qūqꝫ opponi vsqꝫ ad sñiam: q: cum quotidie grauet.est perinde acsi esset quodāmodo nata post lit.cōtesta.vt est exceptio loci nō tuti.vel suspecti.q̃ est dilatoria.ita tꝫ Archi.in.d.c.hortamur.ij.q.ix.Bal.in.l.pemptorias.in.iij.co.C.sen.rescin.nō pos.do.Ant.de but.ꝛ alij canoniste in.c.dilectus.ij.de rescrip.do.Alex.in.l.de etate.in.v.co.ff.ad treb.ꝛ vltra ibi allegata ꝑ eum:idemq; tenēt Archi.ꝛ Gemi.in.c.statuimus.in.ij.colū.de offi dele.in.vj.Bal.in.l.elegāter.§.si qs post.in.iij.col.ff.de cōdi.inde.do.Ant.ꝛ Imo.in.c.exceptionē.de excep.Spec.in tit.de citatio.§.j.ver.qđ si reus.ꝛ in titu.de appel.§.restat.ver.et not.fm Uincen.facit tex.melior de iure in.c.ex parte.j.in versi.quoties.
5 vbi cano.de appel. ¶ †Simile videmus in sententia interlocutoria que cōtinue grauat:nam pōt appellari etiā post.x.dies.quādiu grauamē durat.fm Spec.in.d.ver.ꝛ not.fm Uincen.et ideo lꝫ a captura persone vel a precepto de capiēdo nō sit appellatū intra.x.dies:tū q: reus stādo in carceribus dicitur esse in successiuo grauamine:pōt quotidie appellare.fm Bal.in.l.ij.in.ij.qō.C.de episco.audien.ꝛ in.l.j.circa fi.C.sen.rescin.non pos.et est optimus text.in.d.c.ex parte.j.facit quod dicam in sequēti limitatione. ¶ Duodecimo limita in exceptione feriarū.que si nō est opposita ante lit.contesta.pōt opponi post:ad impediēdum post ne alij actus fiant.quasi habeat successiuū grauamē.ita tenet Ang.in.l.j.in prin.ꝛ ibi do.Alexan.in.§.j.ff.de fer.Imo.in.c.fi.de fer.Spe.in ti.de fer.§.fi.ver.qđ si reus. ¶ Tertiodecimo limita istā

a ¶ In vna libra auri.ad de Pau.de ca.in.l.fi.C.cōmu.de le.ꝛ diffuse per Feli.in.c.cōquerēte.i.j.col.de of.or.

regulā/vt ꝓcedat quātū ad partē.sed iudex pōt ꝛ ante ꝛ post lit.ꝯte.tales excep.opponere.fm Pau.de ca.hic.ꝑ.l.q̃s ꝓhibet.ff.de postula.sed male dicit:q: iudex in talibus exceptionibus non potest supplere vltra tp̃s limitatū parti.glo.est no.in.l.pōponius.§.ratihabitionis.ff.eo.ꝛ ibi Ange.ad hoc no.ꝛ reputat singularē/ nec alibi melius reperit scōm eū.ꝛ dicit idē Ang.in repetitione.l.si vacātia.ad fi.C.de bo.vacā.li.x.se audiuisse in scholis Bartol.illā gl.reprobantē aliā gl.in.l.querelā.C.de fal.quā etiā doc.ibi cōiter reꝓbant.q̃ vult qđ querela falsi.licet nō possit vltra.xx.an.istitui a parte,tū pōt ꝑ iudicē vsqꝫ ad.xxx.an.facit q: factū iudicis cēset factuꝫ partis.l.si ideo.ff.de euictio.potes saluare Paul.de cast.in casu quē ponit Bal.in.l.exceptionem.in.ij.colū.in ver.sed reuocatur in dubium.C.đ proba.qū iudici cōstaret ex actis:quo casu iudex ex officio posset quandocūqꝫ opponere:distinguendo vt ibi per eū. ¶ Quartodecimo limita nisi iudex reseruasset ius opponēdi post lit.cōtest.fm Iac.but.in.l.si fideiussor.in ꝑn.pe.illū tex.ff.qui satisda.cog.Bal.in.d.l.exceptionē.in vlti.col.facit tex.in.c.ex cōquestione.iuncta gl.ꝛ ibi Ant.de but.et Panor.de resti.spo. ¶ Quintodecimo limita in tertio cōparente ad defensionē cause.pro suo interesse:q: ex ꝑsona rei pōt declinatoriaꝫ opponere post litem contest.fm Innoc.in.c.capitulū sancte crucis.in gl.sua que incipit.sed dices nōne.de rescrip.queꝫ late sequitur Ange.in.l.venditor.in prin.ff.de iudi. ¶ Sextodecimo limita qū est exceptio dilatoria,cui ius resistit:puta exceptio ne continentia cause diuidat:q: pōt opponi etiā post lit.cōtest.fm Iaco.de bel.Albe.ꝛ Alex.in.l.nulli.C.de iudi.lꝫ Rapha.Fulg.ibi teneat contra.q: dꝫ sequi naturā aliarū dilatoriarū. ¶ Scđo not.in ver.
6 qđ nec.†ꝙ exceptio dilatoria,q̃ nō fuit opposita in causa principali ante lit.contesta.non amplius opponi in causa appellatiōis dato qđ in causa app.nōdū sit lis cōte.ꝛ ad hoc iste tex.nō est alibi sꝫ Bal.ꝛ Pau.de ca. ¶ Ex isto no.ꝛ ex h tex.infero septē egregia dicta. ¶ Primo infert fm Bar.qđ ꝑ appellationē rescindit pronūtiatum:ꝛ reponit in eo statu,vt possit ea oīa facere,q̃ poterat in causa principali post litē contesta.ad illū eni statū reducit:nō ad eum q erat ante conte.litis.quod est tenēdū menti fm bar.addo Imo.ꝛ Panor.in.c.ad audientiam.el.ij.per gl.ibi.de rescr. ¶ Secundo per istum tex.infert Bal.hic.in vlti.col.qđ lꝫ appel.suspēdat pronūtiatū:ꝛ ea que ordinant ad ipsum:non tū suspēdit lit.contest.nec ea que ordinant ad lit.cōtest.casus est hic no.Ioā.mona.ꝛ Ioā.an.in.c.si.de appel.in.vj.in nouel. ¶ Tertio ꝑ istum tex.limitatur regula.l.per hāc.C.de temp.appel.ꝛ.c.per tuas.de appel.vt ꝓcedat in exceptionibus peremptorijs,nō aūt in dilatorijs.ꝑ hūc tex.fm Bar.ꝛ doc.hic. ¶ Quarto per istum textū infertur/qđ exceptio preposterationis ordinis:puta qđ prius conueniat principalis debitor ante fideiussorē.si nō fuit opposita in causa principali,nō pōt etiā opponi in causa appella.fm Cyn.in d.l.per hāc.in.ij.q.ꝛ ibi expressius Bal.in.v.colū.in ver.vel pone exemplum in exceptione preposterationis.domi.Alexā.in consi.xxxiij.in.iij.volu.qđ incipit consultus alias in causa principali. ¶ Quinto per istum tex.infert signāter Bald.in.c.cū venissent.in penul.col.de iudi.qđ in causa appel.etiā ante litē contesta.non potest fieri reconuentio,que non fuit facta in causa principali:q: qđ excluditur per lit.contest.in primo iudicio.nō pōt amplius representari in causa appel.ita dicit esse text.solēnē hic:remittit tū se ad no.per Cy.in.d.l.ꝑ hanc.ꝛ ad no.per Innoc.in.d.c.j.de mutu.petitio. ¶ Sexto ꝑ istū tex.infert Bar.in.l.j.in prin.in pe.qō.ff.de act.emp.qđ si aliqs promisit factū vel aliquam rē:et q: non facit,fuit cōuentus ad interesse,ꝛ cōdemnatus:qđ in causa appel.nō potest prestādo rem vel factū liberari ab interesse,per regulaꝫ huius tex.ex quo istud non poterat fieri in causa principali,nisi vsqꝫ ad lit.cōtest.l.si insulā.ff.de verbo.obli.ꝛ idem tenet Bal.in l.si traditio.in.vij.qō.C.de actio.emp.ꝛ in.c.j.§.porro.ad fi.q̃ fuit prima causa benefi.amit.in vsi.feu.ꝛ in.l.alia.in vlti.col.C.de his quib.vt indig. ¶ Septimo per istū tex.ꝯsuluit Pau.de cast i ꝯū lxxiij.incip.quod in causa appellationis nō possit,peti cōpromissum ꝛc.quod stante statuto quod posset peti compromissum: anteqꝫ assignetur terminus ad faciendum testes deponere,quod si nō fuit hoc factū in causa principali,nō poterit etiā in causa appellationis peti compromissum:dato qđ ibi adhuc nō sit assignatus talis terminus,sequitur do.Alex.i.l.si causa cognita.in vlti.col.ſ.de transac.cuꝫ cōcordantijs quas ibi dedi. ¶ Sed aduerte predicta oīa ꝓcedūt tenēdo intellectum Bar.ꝛ cōem ad hūc tex.qđ in causa appellationis nondum erat lis contest.sed iste nō est bonus intellectus ad hunc tex.et litera refragatur vt statim ostēdam.ideo melior est intellectus quem sentit Raph.Fulg.hic.sꝫ non explicat.Ego eum plane referaꝫ.nam ista lex vult dicere qđ sicut in causa principali non possunt post lit.contest.opponi exceptiones dilatorie.ita etiam non possunt opponi in causa appellationis,data paritate terminorū:qū scꝫ etiā in causa appellationis fuit lis contest.istud dicit clare tex.ibi cū appellatio agit

nam agi

nam agi dicitur lit.côte.l.amplius non petitû.ff.rem ra.habe.⁊ ê
glo.expressa in.l.si postea.in glos.j.ff.de pecu.quã reputat singu-
larem Bal.in.c.quoniã côtra falsaz.in.vij.col.de proba.hoc etiã
clarius ptz dû seqtur in text.nam si integra res est.hoc est si non-
dum fuit lis contesta.qui ver.refertur ad vtrûqz casum:⁊ potissi
me ad casum appellationis.Istum intellectû sibi ascribit Lud.
ro.in.l.si insulã.in.vij.colû.ff.de verb.obli.⁊ dicit qd errore aliter
allegatur per doct.Istum intellectû etiã tenet Joã.de imo.in.c.
per tuas.de appel.⁊ dicit Anto.de alex.hic est bonus intellectus
et mihi placet.⁊ fuit de mente Bal.in.d.c.cû venissent.in pe.colû.
in ver.sed nunquid in causa appellationis.vbi videt intelligere
istum tex.qñ sumus in causa appellationis:sed post lit.contesta.
¶ Ex hoc infero côtra Bart.⁊ alios hic.qd dilatoria exceptio q
nô fuit apposita in causa principali,ante lit.côtesta.pôt opponi
in causa appellationis,anteq lis contestet in ipsa causa appella-
tionis:⁊ nô post.⁊ ideo exceptio procuratoria tu nô potes esse pro
curator:qr es miles:si nô fuit apposita i causa pncipali ante lit.cô
test.nô pôt postea apponi durâte illã causa principali:sed ea fini
ta ⁊ lata sententia,si in causa appellationis iste miles denuo cpa
reat vt procura.poterit ante lite.contesta.in causa appellationis
repelli.cum sit noua causa,⁊ alia instãtia.l.cum apud.vbi Bart.
ff.iudi.sol.⁊ hoc modo generaliter procedit regula.l.per hanc.C.
de temp.appel.que nô facit differentiam inter exceptiones pem-
ptorias ⁊ dilatorias.facit bene text.in.l.ij.a côtrario sensu.s.eod.
nec video vbi Barto.⁊ doc.possint colligere in hoc tex.qd in cau
sa appellationis nondû esset lis conte.in illo ver.qd nec.imo ver
7 ba repugnant.¶ † Tenendo tñ intellectum Barto.⁊ cômunê ad
hunc tex.qd exceptio dilatoria q nô fuit opposita in causa princ.
non possit etiã opponi in causa appellationis,etiã añ litez côtest.
¶ Limita qnqz notabilibus modis/vt procedat in appellatio-
ne.Secus in resti.in integ.impetrata aduersus sentêtiã,q rescin-
dit etiã côtestationê litis:⁊ sic facit/q tunc exceptiones dilatorie
possint opponi.fm Bar.in.l.fi.C.si aduer.rê iudi.per glo.notabi-
lem ibi/que dicit qd plenius est remediuz restitutionis in integ.
quã appellationis q glos.est ad hoc valde notabilis ⁊ singularis
fm Bald.in.c.cû bertoldus.in.ij.col.de re iudi.⁊ in.c.preterea.in
vlti.colum.de dilatio.¶ Scdo limita nisi in causa appellationis
opponatur exceptio dilatoria.reddens iudiciû retro nullum.vt
exceptio falsi pcuratoris:qr lz nô fuerit opposita in causa princi.
pôt opponi in causa appellationis.fm Bal.hic.in.ij.colû.p text.
in.c.fi.de appel.in.vj.⁊ istud voluit glossa magna hic.Confirmo:
qr etiã si non esset appellatû,⁊ sentêtia trãsiuisset in rem iudi.tñ
in ipsa executione sentêtie posset semper talis excep.opponi.ista
est doctrina Bartol.in.l.j.vbi dixi.C.de iur.⁊ fac.igno.¶ Tertio
pulchre limita nisi exceptio dilatoria bñ fuisset opposita in cau-
sa princ.sed per negligentiã non fuit probata:tunc pôt pbari in
causa appellationis.ita pbat text.in.c.venerabilibus.§.secus.et
ibi Hemi.ad hoc not.de sententia excô.in.vj.intelligendo vt ibi
in tex.¶ Quarto limita/in termino statuto a iudice ad opponen
dum exceptiones dilatorias.qr lz intra illum terminû pars non
opposuerit exceptionem dilatoriã in causa prin.tñ poterit oppo-
nere in causa appellationis.per regulaz.d.l.per hanc.Secus est i
termino legali.vt lit.contesta.ita loquitur text.hic.et ita limitat
do.Anto.de but.in.c.pastoralis.de excep.in.v.col.in versi.quero
an post lapsum termini.sed reprobat Panor.ibi.in.vlti.col.quia
terminus hois succedit loco termini legalis.sequitur do.Alex.
hic motus:qr dato qd non excluderetur vigore termini prefixi a
iudice,saltê erit exclusus per litis contesta.factam in causa prin.
per istum text.Ego etiam reprobo:qr mitius deberet agi cû ter-
mino legali quã hominis.l.celsus.in fi.ff.de arbi.Barto.in.l.am
plius nô petitum.ff.rem ra.ha.¶ Quinto limita nisi talis dilato
ria per ignorantiã facti fuerit omissa in causa principali:tûc nô po
terit opponi in causa appellationis.ita probat gloss.not.in.c.ad
audientiã el.ij.in glos.magna circa mediû.⁊ ibi ad hoc no.Jmo.
⁊ Panor.de rescri.⁊ facit clara ratio:qr tunc etiã in causa princi-
pali posset post litê conte.opponi gl.in.l.error.vbi Bar.⁊ doct.⁊
ibi dixi.C.de iur.⁊ facti.igno.ergo similiter i causa appellationis.
¶ Capio.gloss.j.in ver.militie.quam diuide.in duas.In prima
declarat tex.In secunda format questionem.scda ibi.sed an idem
in quolibet.¶ In ea.ibi a parte vel a iudice.istud qd dicit glo.de
iudice:dicit mirabile:qr ex quo pars non opponit,etiã iudex nô
potest supplere,per regulam.l.iiij.§.hoc aût iudicium.ff.de dam.
infect.responde q in casu de quo loquitur ista lex.de milite cum
istud respiciat publicã vtilitatem.l.militem.s.eod.certe in his q
respiciunt publicam vtilitatem,iudex potest ex officio,etiã nemi
ne opponente repellere.glossa in.l.ij.§.sed qr veremur.C.de iura-
men.calum.declarat Bart.in.d.§.hoc aût iudiciû.sed in aliis ex-
ceptionibus procuratoris responde vt per gloss.not.in.l.filiussa.
§.veterani.in ver.pretermissuz.ff.e.qd ideo est:qr in lite hoc eue
nit:⁊ sic istud respicit rectitudinem iudicij:sicut etiã iudex ex offi
cio nemine opponente pôt libellû ineptû vel calûniosum pprijs
dentibus lacerare.gl.in.l.j.ff.de offi.assesso.⁊ glos.in.c.sacerdoti-
bus.xj.q.j.¶ Capio glo.in ver agitur.quaz diuide in quatuor par
tes.In prima declarat tex.In secunda colligit vnum not.ex text.
allegando concordantes.⁊ remouet vnum contrarium.In tertia
colligit ex text.aliud no.In quarta inducit ad questionem sabba
8 tinam.⁊ in ista vltima dic communiter teneri:† qd si sit appella.a
diffinitiua sententia,aduocatus non tenet p eodem salario prose-
qui.Secus si sit ab interlocutoria.per.l.inuitus.j.eo.ita glo.in.l.
vnica.⁊ ibi doc.C.de suffra.⁊ in.l.fi ff.de postu.⁊ in.l.qui proprio.§.
item queritur.in glossa magna.ad fin.j.eo.gloss.in ca.romana.in
princi.de testi.in sexto.Spe.in titu.de sala.§.sequitur.versicu.sed
nunquid aduocatus. Jason Padue.

1 ☞ Sententia lata pro procuratore minoris,quãuis non legiti-
me côstituto,valet et tenet:lz côtra eum lata non valeret:qd pro
cedit nedum in adulto,sed etiam in pupillo ⁊ in ecclesia.
2 Judicium potest aliquando claudicare.
3 Vbicûqz a.l.vel statuto in aliquo actu reqritur certa solennitas
fauore alicuius,valet act9 sine illa solennitate,quando tendit in
eius fauorem.
4 Pater prohibitus alienare bona aduentitia filij,potest tñ alie-
nare pro vtilitate filij.
5 An valeat iudicium qd quis gessit tanq pcurator,cû mãdatum a
erat inualidû,⁊ velit valere tanq gestum a coniuncta persona.

1 Non eo minus. † Sentêtia lata p pro-
curatore minoris,quã
uis nô legitime côstituto,valet ⁊ tenet:lz côtra eû lata
nô valeret.h.d.Et hz duas ptes.In prima ponit de-
cisio.In secûda rô decidêdi.scda ibi:minoribus eñ.Et rô est qr
quo ad acqrendû,⁊ quo ad fauorabiliter gesta,minor habetur p
maiore.l.neqz.C.de côtrahê.⁊ cômit.stipu.vt p Cy.hic.¶ Exten-
de istã.l.quatuor modis.Primo vt nedû habeat locû in adulto.
de quo loqtur tex.sed etiã in pupillo.glo.est in.l.neqz tutores.in
gl.pe.s.eo.Bal.Sali.⁊ alij hic.¶ Scdo extende etiã si nemo con-
paruit pro minore.fm doc.hic p rône.s.relatã.nisi esset adeo mi-
nor,qd careret intellectu:tûc idê esset q in furioso.l.furioso.⁊ ibi
Bar.ff.de re iudi.Bal.in.l.neqz.in fi.C.de côtrahê.⁊ cômit.stip.
¶ Tertio extêde istã.l.si minor pro parte obtinuisset:⁊ pro par-
te succubuisset:qr si capitula sint diuersa,valet in fauorem mino
ris in aliis capitulis est nulla.arg.l.etiã si pater.§.j.ff.de mino ⁊.l.
si ex falsis.C.de trãsa.fm Albe.h.¶ Quarto extêde ad ecclesiã.cû
8 minor ⁊ ecclesia a equiparent.c.j.de in integ.resti.gl.⁊ doc.in.l.im-
peratores.ff.de re iudi.⁊ ita in terminis istis tenêt côiter Cano.
in.c.causam.de iudi.Jmo.in.l.quesitum.super glo.j.ff.de re iudi.
¶ Limita istã.l.fal.fm Bal.in.c.j.in.v.colû.de rescrip.vt proce-
dat qñ non fuit opposita exceptio minoris:sed si fuisset opposi-
ta,⁊ per iudicez neglecta,secus esset.⁊ tñ intelligis istam.l.quam
2 prius non intellexisti fm Bald.ibi.¶ † Scdo not.casum in quo
iudicium claudicat:qr si feratur snia in fauorem minoris,valet.se
cus si in dãnum.simile in.l.pe.ff.que senten.si appel.rescinda.et
illud qd hic dicit in iudicijs:pcedit etiã in côtractibus:q facti cuz
minore sine autoritate curatorz claudicãt.l.iulian9.§.si qs a pupil.
et.§.si quis colludête.ff.de act.empti.gloss.no.in.l.j.ff.de rescin.
3 vendi.¶ Tertio vltra alios collige ex hac.l.no.regulam † quod
vbicûqz a.l.vel statuto in actu requiritur certa solênitas fauore
alicuius,valet actus sine illa solênitate,qñ tendit in eius fauorê:
alias illud qd est inductû in fauorem redûdaret in damnum con
tra.l.quod fauore.s.de.ll.¶ Istam regulam confirmo ex quinqz.
¶ Primo p tex.in.l.neqz.C.de côtrahen.⁊ cômit.stipu.quê repu
tat tenendû mêti.Bal.ibi.ad statuta q disponunt qd contractus
minorz nô valeãt,sine presentia propinquorz.naz talia statuta in
telligunt de côtractibus dãnosis,non vtilibus.¶ Scdo facit
tex.in.l.cû hi.§.eã transactionê.ff.de transac.nam lz lex iducit pro
forma ⁊ solênitate,qd non valeat transactio super alimêtis de fu-
turo,relictis in vltima voluntate,nisi interueniat decretû iudi-
cis,cum cause cognitione:⁊ tñ valeat talis trãsactio vtilis absqz
illa solênitate.per illum tex.¶ Et glo.⁊ Bar.ibi no.qd si ecclesia
vel minor vendunt rê immobilê,non seruata solênitate a iure re-
qsita.valet talis vêditio,si cedat in vtilitatê ecclesie vel minoris.
idê no.Bal.in.l.côtra iuris ciuilis regulas.in fi.pncipij.ff.de pac.
quãuis côtrariû in hoc vltimo teneat idê Bal.in.c.j.de transac.
de quo vide cano.in.c.j.de his q fiût a maio.parte capituli.⁊ glo.
no.in.c.j.ne sede vac.¶ Tertio facit qd volût Ang.Jmo.⁊.Mo
der.in.l.mutû.ff.de acq.here.Raph.cu.in.l.more.co.ti.qd stante
statuto qd mulier nô possit se obligare sine consensu duorz ppin-
quorû,q si sit delata hereditas mulieri,q sit sine onere:poterit eã
adire absqz dicta solennitate statuti.dicit tñ Pau.de cast.in.d.l.
mutû.qd alias habuit istû casum de facto florê.qd ita consuluit:
sz nô potuit tñ cãtare,q iudex voluerit pro eo ferre sententiã:qr
nesciuit tûc allegare decisionê Ang.¶ Quarto facit glo.no.in.l.

a ¶ Cum mi-
nor ⁊ ecc'ia.
Adde spec.
ti.de locato.
in.§.vj.ver.
xiiij.⁊ seq.

queciiqz.C.de bo.que libe.quã Bal.ibi exclamat.z dicit esse per
4 petuo tenẽdã menti.†qd pater prohibitus alienare bona aduẽ-
titia filij,pốt tñ alienare pro vtilitate filij:qd inducit ad conces-
siones in emphiteosim factas per ecclesiã.vt ibi per eũ.¶ Quin-
to facit glos.in.l.ij.ff.de accep.per quam ibi no.Ange.z Imo. qd
persona prohibita obligari sine certa solennitate, pốt tñ se abli-
gare absqz illa solẽnitate,ad fi.cõsequende liberationis.¶ Ulti-
5 mo ex isto tex.no.subtiliter do. Anto.de alexan.hic probari† qd
non valet iudicium qd quis gessit tanq̃ procura.cum mandatum
erat inualidum,et velit valere tanq̃ gestum a cõiuncta persona.
patet hic in marito,qui tanq̃ coiuncta persona vxoris pốt age-
re sine mandato.l.maritus.j.eo.z tamẽ si egisset vigore mãdati in
ualidi,non valuisset iudicium ex alio capite:q: fuit cõiuncta per-
sona:patet q: hic substinetur fauore minoris etatis.¶ Tu aduer
te qd no.est in se verum/prout dixi in.l.exigendi.s.eo.sed iste tex.
male ponderatur ad hoc.q: non est verum qd in hac.l. maritus.
sine mandato potuisset agere tanq̃ cõiuncta persona actoris : cũ
ista.l.vxor haberet curatorem.vt expresse dicit tex. quo casu con-
iuncta persona non admittitur.l.jsenatusconsulto.vbi bal.no.C.q
accu.non pos.dixi in.l.exigendi.s.eo. Jason Padue.

1 ¶ Pactum de quota litis etiam est in procura. reprobatum:z
hec exceptio eum ab agendo expellit.
2 Officium procuratoris debet esse gratuitum.

1 **Item.** †Pactuz de quota litis etiam in procu-
ratore.est reprobatum.et ista exceptio
eum ab agẽdo repellit.h.d.Istud vltimũ clare non di-
citur in tex.sed doc.ita tenẽt.z Spe.in ti.de procura.
§.j.ver.item qd est procu.facit.l.si remunerandi.§.maur⁹.ff.man.
Ratio huius prohibitionis est/ne det materia delinquẽdi.quia
procurator q taliter pactũ fecisset,vellet obtinere per phas z ne-
phas fm Cy.hic.z per hoc apparet q non valeret pactum, si nõ
esset de certa quantitate in casum victorie vltra salariũ debitum.
glo.in.l.sumptus.z ibi Bar.ff.de pac.z doc.in.l.si qui.reprobata
glo.ibi.C.de postu.Spe.in tit.salario.in.§.si qs.ver. certum.et ibi
2 Jo.an.in addi.que incip.z no.¶ †Et no.ex tex.qd officium pro-
curatoris debet esset gratuitũ.facit.l.j.z.ij.ff.man.adde qd eo mo
do officiũ tutoris z curatoris debet esse gratuitũ:z sic tutor z cu-
rator nõ debẽt habere aliqd salarium:q: tutela est onus.institu.
de excu.tut.in princ.nisi iudex ex aliqua causa in certo actu sala-
rium cõstitueret fm Bar.in.l.a tutoribus.§.fi.ff.de admi.tu.glo.
in.l.j.§.j.z ibi Bar.ff.mã.quãtum tñ ad procuratorem,vt cogna-
scas que actio cõtra eũ detur:distingue vt per Bart.z alios hic.
Cy.in rub.s.eo.in.j.q.Bar.in.l.j.in prin.in vlti.q.ff.eo.z in.l.natu
ralis.§.penul.de prescrip. ver. in primo no.per illum text. quem
Pau.de cast.ibi.ad hoc reputat singularem per Bald.in. l.j.in
penul.q.C.mandati.

a ¶ Nemo in uitus.adde Spec.ti.de libelli cõce. in.§.xiij.v. hoc etiã au tem.

1 **Procuratorem.** †Procurator vel actor sine spẽali man
dato,non possunt vendendo rem,transferre dominiũ,
hoc dicit,et vide per te.
2 ¶ Nemo inuitus cogitur suscipere officium procuratoris. se-
cus tamen est in aduocato.
3 Procurator tenetur appellare,sed non prosequi appella.fallit ta
men in quatuor casibus.vt infra.nu.4.et.nu.10.
5 Procurator quantũcũqz generalis,non potest appellare ab exe
cutione sententie,nisi habeat potestatem appellandi i indiuiduo
ab executione.
6 Procurator qui suscepit mandatum in vna causa,nõ tenetur se
impedire de alia.
7 Procurator dicitur inuitus,nisi probetur consensisse.
8 Simplex pcurator pter paupertatẽ excusat,si nõ appellauit.
9 Paupertas excusat a prosecutione appellationis :z etiam vt
non currant fatalia.

1 **Inuitus.** †Nemo inuitus cogitur esse procu
rator actoris: z q suscepit mãdatũ
in vna causa,non cogit alia exercere:nisi in prima suc-
cũbat:q: cogit appellare.similiter ex parte rei etiaz ab
sentis nõ cogit esse pcurator ad defendẽdum.h.d.Et qd ista pars
loquat in pcuratore actoris:ptz ex aduersatiua:sed nec:q̃ dz de-
notare diuersitatẽ in facto.vt p Bart.in.l.hoc amplius.§.de his
2 aũt.cũ simi.ff.de dã.infec.¶ †No.q nemo inuitus a cogit suscipe-
a re officiũ procura.secus in aduocato.l.j.§.ait pretor. el. j.ff.de po-
stu.z.l.puidendũ.ver.si qs vero monitus.C.de postu.z duplicem
rationẽ diuersitatis assignat.vt p Bal.hic.in primo not.¶ Itez
secus est in doctore/ qui potest inuitus cogi ad causulendum.l.
in sacris.vbi gloss.et Bar.no.C.de proxi.sacro.scrinio.lib.xij.dixi
in.l.eum qui.s.e.Fallit in ista.l.in procuratoribus palatij, solitis
operas locare:fm Rapha.et Pau.de cast.hic.Imo.in.l.dãni.in
j.§.si is q.ff.de dã.infect.quicquid ibi teneat Ludo.roma.et dubi
tat do.Alexan.hic.Item fallit fauore reipublice vel fisci.argu.l.
hi q ad ciuilia.C.de appel.z.l.si magistratus.ff.de mune.z hono.
3 fm Sali.et do.Alexan.hic.¶ Secundo no.ex hoc tex.†qd procu
rator tenet appellare:sed non tenetur appellationem prosequi.
tñ istud vltimum nõ clare deciditur in hoc text.sed in.c.non iniu
ste.de appella.z in.l.si actor.C.eo.¶ Tu no.ex his z ex hoc textu,
correlaria duo.primo q procurator appellando non fit dñs litis.
z ita vide Bal.in.l.dñs litis.C.de appella.secundo collige qd ap
pel.est de appenditijs cause principalis:sed non psecutio app.ra
tio diuersitatis est:q: appellatio interponitur coram eodez iudi
ce:sed prosecutio fit coram diuerso.l.cum apud sempronium.ff.iu-
di.sol.¶ Limita istum tex.dum vult q procur.tenet appellare.
nisi sit cõstitutus ad vnum actuz.puta ad audiendum sententiã.
l.liberto.§.litẽ.ff.de neg.gest.fm Jo.an.et Imo.in.d.c.nõ iniuste.
saluo nisi sit actus in quo substãtiatur totũ iudiciũ,puta si sit con
stitutus ad litem ɔtestandã.nã debet appellare.l.qui procurato-
rem dat.ff.e.que est ad hoc singularis fm Bald.in.c.nicolao.in fi.
4 de appel.¶ †Item qd dixi qd pcurator non tenetur appellatio
nez prosequi.Limita quatuor modis.¶ Primo in appellatione
ab interlocutoria.fm Bar.z alios hic.et Bar.in.l.non cogẽdum.
in fi.ff.e.z in.l.cuz procurator.in fi.principij.ff.de ope.no.nun.Sal
uo,nisi appel.ab interlocutoria,veniret tractãda in loco remoto.
fm Sali.z cõiter Moder.hic.z Spec.in.titu.de appel.in.ij.par-
te.Spe.§.j.in ver.illud.Innoc.in.d.c.nõ iniuste.facit bene text.in
l.sed z he.§.nõ solum.in ver.eadem prouincia.ff.eo.et tex.in.l.san
cimus.el.j.in ver.eodẽ dũtaxat loco.C.de aduo.diuer.iudicio.qd
diligẽter no.p appellationibus ab interlocutorijs/que quotidie
fiũt ad romanã curiã.¶ Scdo fallit in pcuratore generaliter cõsti
tuto ad oẽs causas.vt p Bar.z alios h.z.j.dicet.¶ Tertio fallit
in tutore z curatore.l.j.C.vt cau.post pu.tuto.adsit.z.d.l.si actor:
Spe.in ti.de procu.§.j.ver.z breuiter.ratio est:q: mãdatũ.corũ est
generale ad oẽs res.z ad oĩa loca extenditur.fm Cy.z Paul.de
ca.hic.¶ Quarto limita in causa restitutionis in integrũ,quam
bene pcurator tenetur psequi.l.q proprio.§.pcurator.vt in cete-
ris.ff.e.allegata in gl.ratio est:q: dz expediri corã eo iudice.l.pre
fecti.et.l.illud.ff.de mino.ideo censetur eadem cã.secus in appel
5 latione,vbi psone iudicis z tribunal mutant/vt predixi.¶ †Ho.
tñ ad materiam/q nõ posset procurator appellare ab executione
sñie:dato q esset generaliter cõstitutus ad omnes lites z causas
tam presentes q̃ futuras,etiã cũ ptãte appellãdi ab omni sñia:sz
est necesse q in indiuiduo habeat ptãtem appellãdi ab executiõe
z ratio est:q: qui appellat ab executione sñie,z succũbit:dz puniri
pena.l.librarũ argẽti.l.ab executione.C.quo.appel.nõ reci.z pro
curator nõ pốt facere dũm incidere in penã,nisi in indiuiduo ha
beat speciale mãdatũ,ad hoc.l.iij.§.si pcurator.vbi Barto.et aliĩ
ff.qd quisqz iur.no.Bartol.in.l.si pcurator.in prin.vbi dixi.ff.de
cõdi.inde.z ita in istis terminis tz Ange.de are.in.l.ab executio
ne.in princ.in.iij.colũ.ff.de app.vbi dicit q habuit de facto.et qd
6 ita obtinuit.alle. Ange.in cõsi.quodã.qd nõ inuenio.¶ †Tertio
no.q procurator q suscepit mandatũ in vna cã nõ tenetur se im-
pedire de alia.z sic nõ cogitur mãdatum progare:accedat doctri
na que colligit ex glo.solẽni.in cle.sepe.ad fi.in ver.partibus. de
ver.signi.q in iudicialibus q cõsentit tacite in vno actu,non con
sentit in alijs.z illã gl.ad hoc multũ not.Panor.in.c.qm̃.in vlti.
col.de proba.z in.c.psentiũ.in.iiij.col.de testi.z in.c.si qs cõtra.in
xvj.colũ.de fo.cõpe.¶ Accedat alia regula Inno.in.c.cũ venis-
sent. circa fi.de testi.do.Ant.de but.in.c.olim.in.xj.colũ.de censi.
qd causata renuntiatio in vna instãtia,nõ nocet in alia.¶ Glo.j.
in ver.inuitus est clara.ex qua habes qd procura.dicit inuitus,
nisi probet eũ cõsensisse.z ideo dicũt Bald.hic in.j.q.et Pau.de
7 ca.†q si in instrumẽto dicat talis cõstituit Titiũ pcuratorẽ suũ
ibi presentẽ:z intelligentẽ/p ista verba nõ colligit procuratorem
consensisse:nisi dicatur z acceptantem.limita tribus modis.vt p
Pau.de ca.z.d.Alex.hic.¶ In gl.ij.in ver.nec eandẽ.Bar.respõ
det ad .l.eũ qui.s.e.qd loquatur in tutore vel curatore,nõ autẽ in
pcuratore.nã tutor z curator bene possunt cogi inuiti ad acceptã
dum onus tutele vel cure:q: est munus publicũ.Sed male intel
lexit Bart.q: isto modo.d.l.eũ qui nihil faceret ad istũ titulũ.vñ
intellige illã.l.qd etiã loquat in pcuratore.fm Ang.z Ful.z ibi z
Fulg.z Pau.de cast.hic ideo aliter respõde/qd illa.l.loqtur post
susceptũ officiũ:z tunc cogitur vel precise vel causatiue.vt ibi di-
xi.hic aũt loquimur ab initio:z re integra.¶ Capio gl.i ver.extẽ
dere quã diuide in duas.In prima declarat tex.z per viam limi
tationis remouet vnũ cõtrariũ.in secũda opponit referẽdo opin.
Pla.p tria fundamẽta/qbus respõdet z bene.scda ibi:sed videt.
8 ¶ †Ex prima parte habes duas cõclusiones.prima ẽ/q simplex
pcurator pter paupertatem excusatur si nõ appellauit/p textũ.
in.l. si pcuratorẽ.§.si ignorãtes.ff.manda.alleg.in gl.istã cõclusio
nez reprobat Bar.naz cum appellatio fiat viua voce.l.litigatori
bus.C.de appe.l.l.j.in fi.z.l.ij.vbi late Bar.ff.eo.certe nõ pốt esse
tanta pauptas,q̃ possit excusare ab appellando in voce:imo nec
pốt esse

potest esse tanta paupertas, que debeat excusare ab appellando in scriptis: cũ illa sit minima impensa: ⁊ sic nõ est vera solutio Sali. d. Alex. hic Ricar. malũ. ⁊ Fulgo. ibi ⁊/ cano. in. c. nõ iniuste. extra eo. Respondet glo. Bar. ꝙ iste tex. debet intelligi, de prosecutione appellatiõis: † nã paupertas bene excusat, si appellationez nõ prosequatur. imo facit vt nõ currant fatalia. i. tpa data ad prosequendã appellationẽ/ glo. in. c. si egrotans. v. q. iij. ⁊ in. c. cum dilecti. de dolo ⁊ cõtuma. Inno. in. c. ex ratione. de appel. Bal. in. l. fi. C. de cõdi. inser. ⁊ in. l. acceptam. in. xxiij. q. C. de vsur. ⁊ in. c. si qui testium. in fi. de testi. facit in argu. tex. in. l. cum non facile: ⁊ qd ibi Bar. ff. si cui plusq̃. per. l. falci. ⁊ dicit Bal. in. l. ij. §. si quis in iudicio. ad fi. ff. si quis cautio. ꝙ Guil. de cug. euasit quendã pauperẽ a pena furcarũ, q̃ appellauit/ ⁊ propter paupertatez nõ erat psecutus. sicut excusatur qui rõne paupertatis nõ facit ptestationez fm Bal. in. c. iij. de rescrip. tñ text. in. d. §. si ignorantes. proprie videtur loqui de actu appellãdi/ ptz in ver. puocauerunt. nõ aũt de prosecutione appellationis: ⁊ tunc opz rñdere diuinando vt per
10 Bar. ¶ Scda cõclusio glo. est † ꝙ simplex pcurator q̃uis teneatur appellare, nõ tñ tenetur appellationẽ prosequi. in hoc distingue tres casus vt p Bar. hic ⁊ in. l. furti. §. sz si furti. §. si qs alieno ff. de infami. ⁊ in. d. §. si ignorantes. iunctis limitationibus quas dixi in tex. ¶ Glo. fi. in ver. sed nec. videt ponere quatuor intellectus: sed sunt duo tãtũ principales/ ⁊ ista gl. tota est facta timore cõtrarij. Nã tex. videt velle/ ꝙ pcurator qui accepit mandatũ ad agendum in vna cã: nõ tenetur extra illam cãm se impedire: adeo qd nec defensionẽ subire cõpellitur: rõ/ q̃ satis est qd fidem susceptam in cã in qua pmisit impleat. istud est ɔtra regulã que hz qd procurator actoris in vna cã, tenetur euz defendere in alia cã penitus diuersa. l. actionem. s. eo. l. seruum quoq3. §. publice. ⁊ l. mutus. §. pena. ff. eo. ergo videt qd iste text. male dicat in ver. sed nec defensionẽ. ista oppositio pcedit tenendo primũ intellectum. qui fuit antiquorum/ qd tota ista. l. loquatur in procuratore actoris. ⁊ tunc glo. conat tribus modis rñdere/ ⁊ respõsiones impugnat: ⁊ bene. ¶ Ideo teneas scdm principalẽ intellectũ. fm quẽ ɔtrariuz nihil obstat. ꝙ ista. l. in principio loquatur in pcuratore actoris. postea in ver. sed nec loquatur in procuratore rei. ¶ Et ita diuide istam gl. in. ij. partes principales. in prima ponit intellectũ antiquorum/ qd tota ista. l. rñdet tribus modis. Et ita subdiuide primam partem in tres particulas. in. ij. que est ibi: tu dicas. glo. ponit scdm intellectũ verũ. deinde subdit ꝙ in hac. l. ponãtur qnq3 casus ⁊ quod in. j. et vltimo loquitur sine mandato. vult dicere ꝙ loquitur qñ procurator noluit mandatum acceptare: sed in alijs tribus acceptauit mandatũ. quos casus pone in specie vt p Bal. hic in. j. not.

Jason padue.

1 ☞ L. generaliter loquens recipit restrictionẽ de habilitate.
2 Mater non admittitur in iudicio ad defendendũ etiam filiũ pupillum: fallit tñ in multis casibus.
3 An in casibus in quibus mulier admittitur ad procu. debeat renuntiare velleia.
4 Mater admittitur pro filio in causa appella.

Alienam suscipere.

Mater nõ potest filium pu
1 pillum in iudicio defendere, virile officiũ est: sed debet ei tutorem petere. h. d. ¶ † Not. ex ista. l. subtiliter fm do. Ant. de alex. hic/ ꝙ licet. l. generaliter dicat, ꝙ quilibet admittitur ad defendendum prestita satisdatione. l. exigendi. s. eo. ⁊ hoc sit inductum ob publicam vtilitatẽ. l. seruum quoq3. §. publice. ff. eo. tamen recipit restrictionem ad personas habiles. vt hic ⁊ l. q̃ absente. s. eo quod est de directo cõtra regulam. Bar. cõmuniter
a approbatam[a]. l. si quis in graui. §. vtrũ. per illũ tex. ff. ad sena. sylla. ⁊ in. l. j. §. nuntiatio ex hoc. ff. de ope. no. nun. sequũtur Guil. Bald. Moder. in. l. si filiusfa. ff. si cer. peta. Bal. i. l. j. in fi. C. de preci. impera. offe. Salice. i. l. ij. in. iij. colun. vbi not. limitat. C. de noxali. do. Alex. in. l. si ab hostibus. §. j. in. j. col. vbi alio modo limitat. ff. solu. matri. ¶ Tu responde/ ꝙ isti text. nihil obstant: q̃ loquuntur vbi vertitur publica vtilitas secundario: nam ꝙ quilibet admittatur ad defendendum, est principaliter vtilitas puata, sed secundario sit publice vtilitatis. vnde attenditur qd principaliter agitur. l. si quis nec causam. ff. si cer. peta. sed regula Bar. ⁊ doc. in locis preallegatis procedit/ vbi vertitur vtilitas publica principaliter, nõ autẽ secũdario qd qñ sit, declarat idem Bar. in. l. j. ff. solu. matri. magis obstat tex. in. l. de pupillo. in prin. iuncta. l. preceden
2 ti. ⁊ fine precedentis. ff. de ope. no. nun. ¶ Scdo no. ex tex. ꝙ ma
b ter nõ admittitur[b] in iudicio ad defendendũ, etiã filium pupillũ. ratio ponitur in text. vt dicit glo. q̃ debet ei petere tutorẽ. Unde a cessante ratione ista. l. limitatur in filiofa. maiore, absente ⁊ indefenso. secunduz cõmuniter doc. hic/ post glo. ⁊ doc. in. l. feminas. ff. eo. in. l. j. in fi. ff. de appel. reci. ⁊ ita declaratur tex. in. l. ij. ad fi. ff. ad velleia. licet omnes ita transeant: mihi non placet q̃ ista. l. loquitur etiam in filio maiore: patet: q̃ postea ɔditionaliter dicit, si pupillus est. Scdo ⁊ fortius, q̃ ratio quare mater non admittatur non est vt dicũt glo. ⁊ doc. q̃ debeat petere tutorem: sed ratio est in tex. q̃ est virile officiũ, ⁊ nõ muliebre: que ratio militat vtroq3 casu. ¶ Secundo limita istum text. similiter a cessante rõne huius tex. qñ non posset per tutorẽ consuli: fm Bar. ⁊ alios hic. ¶ Tertio limita/ qñ mater vellet venire ad plenam defensionem totius cause: tunc non posset/ vt hic: sed ad vnum articulum: puta ad allegãdum causas absentie filij, bene mater admitteretur. fm Bal. hic: sic intellige Bar. in. l. ij. ad fi. per illum tex. C. de nego. gest. qui alias male diceret ɔtra istum tex. ¶ Quarto limita istam. l. dum vult qd mulier nõ possit esse procuratrix, si ei opponatur ante litem conte. alias secus. glo. est ordinaria in. l. ita demum. in gloss. j. s. eodẽ. ¶ Quinto limita quando deberet procedi scdm eqtatez.
c vbi non attenduntur apices iuris.[c] fm Barto. in. l. si fideiussor cõuentus. §. quedam. ff. manda. nam ista exceptio tu non potes esse procuratrix. q̃ es mulier. est de apicibus iuris. ita expresse dicit gloss. in. d. §. quedam. patet/ q̃ non concernit veritatem facti principalis, nec merita cause: ergo dicit esse exceptio de apicib9 iuris. fm Bar. in. l. cũ quis. ad fi. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ in. l. j. ad fi. ff. de cõdi. inde. ¶ Et dicit Bal. in. c. j. in. ij. col. de consti. ꝙ apices iuris videntur, quicquid bonã fidem nõ tangit, sed extrinsecus ventilat. ¶ Hinc infertur in specie/ qd cũ in curia mercatoruz procedat de equitate, nõ attentis apicibus iuris: fm Bart. in. d. l. si fideiussor conuentus. §. quedã in. d. l. cum quis ⁊ not. Bal. ⁊ Sali. in. l. si pro ea. in vlti. col. C. mãda. certe in curia mercatorũ mulier poterit esse procuratrix. ¶ Hinc etiã videtur posse inferri/ qd cum in foro canonico procedatur de equitate, non attentis iuris apicibus. c. cũ deputati. vbi glo. j. de iudi. qd in foro cano. mulier possit esse pcuratrix. ¶ Tolle bonum simile/ in exceptione executionis: que cuz sit de apicibus iuris/ fm glos. in. l. si mancipiũ. §. j. ff. de euic. per rõnez predictã nõ hz locũ in foro cano. fm Bald. in. d. l. si mancipiũ. §. j. in lect. antiqua quẽ sequit Ludo. ro. in. l. si constante. in prin. ff. solu. matri. vbi p hoc dicit se ɔsuluisse/ ꝙ idẽ sit/ in iudicio dotis: in quo proceditur de equitate. qd vltimũ reprobat ibi do. Alex. in. xix. col. ⁊ sequenti. sed istam vltimã limitationẽ nõ audeo firmare/ ꝙ mulier possit esse procuratrix in foro cano. cum speciale sit in abbatissa vt statim dicam. ¶ Item q̃ dicit not. Archi. in. c. scriptũ. vj. q. iij. ꝙ in causis in quibus vertitur periculuz animarũ, nõ debent attẽdi apices iuris: vt in causa vsuraria: ergo per hoc ostẽditur/ ꝙ nõ indistincte de iure canonico repellantur apices iuris. cogita tñ. ¶ Item consydera ꝙ ista. l. fundat se super honestate ⁊ reuerentia: nam inhonestum est mulieres versari in foro. vt hic ⁊ l. maritus. j. eo. certe ista ratio videtur militare in omni foro/ etiaz mercãtie. ¶ Sexto potes limitare in causis in quibus vertitur periculum anime: puta in repetitione vsurarũ. per dictũ Archi. proxime relatũ. ¶ Septimo limita in abbatissa, q̃ p suo monasterio posset esse procuratrix. c. cum dilecta. circa fin. vbi cano. de confirma. vti. vel inuti. ¶ Octauo limita in iudicio volũtarie iurisditionis. l. j. §. illud quoq3. ⁊ ibi ad hoc not. Bal. C. cõmunia de manu.
d ¶ Ultimo limita/ ꝙ licet mulier[d] non posset esse procuratrix ad iudicia, tñ potest esse ad negotia. fm Albe. de ro. hic Jo. an. in addi. Spec. in titu. de procu. §. j. circa prin. ⁊ est tex. in. l. sed ⁊ si quis. §. parui. ff. de instito. in. l. iij. §. j. ff. de negotia. gest. in. l. idemq3. §. si cui
3 mandauero. ver. si mater. ff. manda. † An autem istis casibus specialibus/ in quibus mulier admittitur, debeat renũtiare velleiano: Bart. tenet ꝙ sic/ per tex. cui non potest responderi: in aut ma tri ⁊ auie. C. qñ mu. tute. offi. fun. potest. ⁊ sequuntur Bal. ⁊ Salic. hic licet Pau. de cast: ⁊ alij Moder. teneant contrarium, per doc. gl. que bene facit. l. exigendi. s. eo. sed ad tex. Bar. male respondẽt ꝙ loquatur qñ mulier de iure speciali admittitur, cũ etiaz nos lo
4 quamnr in casibus specialibus ɔtra cõem regulã. ¶ Capio glos. in verbo tutorẽ pete. quã diuide in quatuor. in prima declarat tex. in secũda remouet vnum contrarium. in tertia per viam questionis remouet aliud cõtrarium. in quarta colligit aliud notabile ex tex. scda ibi: sed lz nõ audiat. tertia ibi: sed querit. quarta ibi: itẽ no.
5 etiã quibus causis. ¶ † Ex scda parte habet ꝙ mater lz nõ admittatur pro filio in. j. causa, tñ admittit in cã appellationis: rationez diuersitatis assignat Bar. fm Jaco. but. que falsa est, fm Bald. ⁊ alios. q̃ etiã in cã appellationis nõ põt procedi cõtra minorẽ indefensum. l. si preses quasi desertam. C. quo ⁊ qñ iudex. tu reproba ex alio q̃ Bar. presupponit ꝙ in. d. l. j. in. fi. ff. de appel. recipien. filius esset minor, ꝙ nullatenus appareat in illo tex. vnde plana ratio est fm Cy. Sali. ⁊ Moder. quia causa appellationis est magis preiudicialis, cum ea cessante non subsit aliud remedium ordinarium: non sic est in causa principali, vbi subest remedium appellationis. ¶ In ea. ibi q̃ eis põt cõsuli per tutores. licet oẽs ita trãseant, ego dubito q̃ rõ huius tex. non est ꝙ mater nõ admittatur pro filio, eo q̃ possit ei petere tutorẽ, vt dicũt gl. ⁊ doc. sed ratio in tex. est, q̃ est virile officiũ. ⁊ si dicis ꝙ sunt due ratiões dices aliud quia quãdo adsunt due rationes, licet vna cesset, tamen si militat

a ¶ Approbatã. de qua vide subtilẽ do. Phili. deciũ ⁊ q̃ ibi posui in apostil. ad eũ in l. seruus. ff. de reg. iur.

b ¶ Mater non admittitur. Adde doct. in. l. j. ff. de appella. reci.

c ¶ Apices iuris. adde. l. si fideiussor. conuentus. ff. mã. gl. j. in pn. in cle. romani. de iureiu. Arch. ⁊ Jo. de fan. in. c. nõ nos. xl. dist. doct. in. c. ij. de cõces. preben.

d ¶ Licet mulier. Adde tex. ⁊ glo. in c. nõ solent. ij. q. vj. et p doc. in. c. de crimine. cũ tribus capitulis sequẽ. xv. q. iij.

alia ratio, militat adhuc dispositio. glos. in. §. affinitatis. insti. de nup. glos. in. l. si ventri. §. fi. ff. de priuileg. credi. ꝛ est text. in. l. si non lex elia sentia. ꝛ ibi Bal. no. ff. de here. insti.

1 SI precium. †Venditio facta per gestorem, non nocet domino qui nō ꝯsensit nec ante nec post: tamē preciū in eius vtilitatem conuersum, dn̄s restituere tenet̄. h. d. Et cū hoc vltimo concordat. l. emptor. ff. de rei ven. ¶ Et per istum text. dicit Paul. de ca. se proximis diebus ꝯsuluisse in. q. de facto/ cū executores testamenti ꝑ soluendis legatis, ꝛ pro satisfaciendo creditoribus hereditarijs, vendiderūt vnū fundū hereditariū, nō seruata debita forma: certum est qꝺ heres pōt illum fundū vendicare. ſm Barto. in l. alio. ff. de alimē. ꝛ cib. leg. certe tenebitur restituere preciū emptoribus: ex quo erat versum in vtilitatē hereditatis. per istum text. Adde Bal, in terminis de executoribus in. l. ij. C. de vxo. mili. per

a ¶ Maritꝰ, adde Bar, i l. fi. C. ꝺ pac. ꝯuen. Bart. in. l. filius. C. de pac.

2 illum tex. cum glo. ¶ †Scꝺo no. ex tex. iuncta gl. que dicit furtum hic esse cōmissum. limitationē ad. l. inciuilē. C. de furt. nisi precium fuisset versum in vtilitatem dn̄i. facit. l. iij. vbi Barto. ꝛ doc. C. qꝺ met. causa. ¶ Tu potes scꝺo notabiliꝰ limitare, ſm Hosti. in sum. in tit. de peni. ꝛ remis. §. fi. ver. quid si emit rem depredatā. quem sequitur do. Barto. veronē. in cautela. xxv. ꝛ ibi tertio modo limitat per tex. in. l. mulier in opus saluarum. ff. de capti.

1 ☞ Non refert an procu. a principio constituatur, an post litem contestatam.

2 Licet dominiū rei corpo. non possit esse penes duos insolidum, tn̄ ius incorporale, vt est ius litis, bn̄ pōt esse penes duos insolidum.

1 NIhil arbitramur. †Non refert an ꝓcurator a p̄ nci. constituat̄, an post litē cōte. h. d. Dubium faciebat via quā elegisti hec tibi pateat. l. si mulier. §. fin. ff. qꝺ met. causa. ¶ Glo. j. diuidit̄ in. ij. in. j. gl. cōprobat per. v. verā esse equiparationē tex. scilicet ex facultate cōstituendi, cōueniendi, cauendi, sentētiandi ꝛ euitādi infamiaꝫ. In. ij. que est ibi porro differūt: videtur ponere differentiam, ex qua resultat tacita obiectio cōtra tex. ¶ In ista vltima dic/ ꝙ imo nō est differentia/ qꝛ etiā procurator cōstitutus post litem cōtesta. per primū actum quē fecerit, qui habetur pro lit. cōtesta. constituet̄ dominus litis/ vt no. Bar. in. l. nulla. per illū tex. j. eo. ꝛ in. l. pomponius. §. ratihabitionis. ff. eo. ergo tunc poterit aliū substituere. ita tenent communiter doc. hic/ licet Bar. ꝛ Ang. teneant contrariū: qꝛ ex quo per lit. contesta. principalis est effectus dominꝰ litis: certe alius nō potest postea fieri dn̄s litis: qꝛ duo insolidū domini esse nō possunt: nisi reuocarētur omnia acta. iuxta gl. in. l. mutari. ff. eo. vel nisi dn̄s cederet ius instantie procuratori. vt hic plenius per Bar. ¶ Sed responde fundamēto Bar. tripliciter. ¶ Primo ſm Bal. ꝙ nō est incōueniēs dominium litis esse apud duos insolidū: sicut quādo constituunt̄ duo procuratores. l. in cause. §. j. ff. codē. ¶ Scꝺo respōde ſm Ful. ꝙ eo tempore duo nō possunt esse domini eiusdē litis insolidum: sed bene diuerso tēpore. vt est hic: nam dominus contestando litē, effectus est dn̄s litis: postea cōstituendo procuratorē, in eū transfert dn̄ium huius litis. vt patet hic in tex. in verbo trāsitum fecerit. ¶ Tertio responde ſm Pau. de cast. †ꝙ dominū rei corporalis, non potest esse penes duos insolidū: ita ꝓcedit fundamentum Bar. sed ius incorporale, vt est hic ius litis, bene potest esse apud duos insolidū. sicut seruitus predialis. l. vie. ff. de serui. not. in. l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verbo. obli.

b ¶ Maritꝰ ꝛ vxor. Adde gl. sup arbore affinitatis. ꝛ ibi Card. zaba. j. q. j. ꝛ diffuse ꝑ Cardi. Alex. super dicta glo. et Abb. j. c. qꝺ super. de cō sau. ꝛ affini.

1 ☞ Maritus pōt agere pro vxore sine mandato.
2 Affinis admittitur pro affine sine mandato.
3 Idem iudicamus de principio, qꝺ de descendentibus a prin.
4 Si quis accepit emphiteosim pro se ꝛ filijs suis, per dictionem filijs, femine non veniunt.
5 Appella. liberorum generalior est q̄ filiorum.
6 Matrimoniū putatiuū/ respectu mulieris, habet priuilegia que habet verum.
7 Si maritus egit nomine vxoris, non tanq̄ cōiuncta persona, sed vt procurator vxoris: si postea nō appareat de mandato, vel non sit legitimum, an iudicium sustinebitur ex alio capite tanq̄ coniuncta persona.
8 Maritus tanq̄ cōiuncta persona non solum potest agere ꝑ vxore, sed etiam potest facere oīa que requirunt speciale mandatum.
9 Mulier si concedat marito mandatuꝫ in vna cā, videt̄ prohibere ne in alijs agat tanq̄ maritus.
10 Quod in vno conceditur in alijs prohibetur.
11 Vxor potest habere bona triplicis speciei.
12 Si maritus sciente ꝛ patiente vxore, per multos annos administrauit bona/ puta hereditatem delatam vxori constante matri. facit vt censeantur paraphernalia.
13 Bona parapher. p̄nt repeti ab vxore a marito, etiā cōstāte matri.
14 Bona parapher. non gaudent priuilegijs dotis.
15 Maritus vel eius heredes soluto matri. tenentur nedum ad restitutionē rerum parapher. sed etiam ad fructus extantes, etiaꝫ ad estimationem eorum qui cōsumpti sunt: nisi fuerint industriales, vel consumpti in communem vsum de expressa voluntate vxoris.

1 MAritus citra. †Maritꝰ potest interuenire in iudicio pro vxore sine mādato, prestita satisdatione: sed nō vltra mandatum. ideo si habuit mandatū ad vnaꝫ cām in alijs non
a pōt interuenire quasi tacite prohibitus. h. d. ¶ Not. ꝙ maritus[a] potest agere pro vxore sine mandato. sic ꝛ alibi/ vbicūqꝫ protestatio vel denuntiatio debet fieri vxori, tantū importat si fiat marito l. aut qui aliter. §. sed ꝛ seruius. vbi glo. not. ff. qꝺ vi aut clam. ideo emphi. vxoris, qui priuaretur iure suo si alienaret sine licētia dn̄i. si denuntiat marito sufficit/ acsi denūtiasset vxori. vt dixi in. l. fi. C. de iure emphi. ¶ Anteq̄ vlterius procedam/ quero que sit ratio quare maritus pro vxore possit agere sine mādato. Bart. ꝛ Sali. in diuisione huius tex. dicūt ꝙ hic ponitur ratio/ quare maritus sine mādato possit agere. sꝫ certe inepta esset ratio ad hoc, ꝙ ideo non requiritur mantadū, ne mulieres cogātur irruere in conuentū hoīn: nam dare mandatū nō est versari in palatijs: cū possit fieri domi: item per nūtium, vel per epistolā. l. j. in prin. ff. eo. vnde dicant Bar. ꝛ Sali. quicquid velint ratio in text. posita, nō est quare nō requiritur mandatū/ sed bene est quare mariti debeant in iudicijs interuenire: ꝛ nō vxores. cōsydera qꝛ ratio assignata in tex. videtur probare: qꝺ vxor nō possit esse in iudicio suo homine. cuius cōtrarium ꝓbat tex. in. l. qꝛ absente. in fi. s̄. eo. Bart. in. l. licet. in. ij. col. j. eod. ¶ Ratio quare sine mandato maritus admittatur est ſm Bal. ꝛ alios hic/ qꝛ est de cōiunctis personis. l. fi. §. cū autem in cōfinio. in verbo tā cōiunctas personas. ꝛ ibi Bal. ꝛ Salic. ad hoc not. C. de fur. Bar. ꝛ Ang. in. l. j. §. fi. de postu. Bar. in. l. cui eorū. §. affinitatis. eo. ti. de postu. sed cōiūctus admittit̄ ꝑ coiūcto sine mā
2 dato. l. sed ꝛ he. in prin. ff. eo. l. exigendi. s̄. eo. ¶ †Scꝺam rationem assignat Cy. hic: nam affinis admittitur pro affine sine mandato
b d. l. sed ꝛ he. in prin. sed maritus ꝛ vxor[b] licet non sint proprie affines, sed principium affinitatis. l. nō facile. §. affines. ff. de gradi. gl. in. l. affinitatis. C. cōia de successio. gl. ꝛ doct. in. l. nō ideo minus. C. de here. insti. vnde idem iudicamus de prin. ꝛ causa/ quod de ipso causato. Istud inducit Pau. de cast. hic in vlti. col. ad questionem in qua ſm euꝫ multū doct. cespitabant. ¶ Pono aliquis accepit rem in emphiteosim ꝑ se ꝛ liberis suis/ ex linea masculina descendentibus. mortuus est relicta sola filia, ꝛ nullis masculis: nūquid filia admittatur ad talem emphiteosim: quidā doct. dicebant qꝺ sic. ex quo filia est de liberis, ꝛ de descendentibus per lineā masculinam, cum descendat a patre. dicit Pau. de ca. se cōsuluisse cōtrarium/ per rationem proxime dictā: ꝛ ꝙ sua inductio fuit visa illis doctoribus pulchra ꝛ concludens. Nam linea nō incipit in patre, sed in filio. vnde si habuisset filium masculū, filius masculus fuisset principium linee: ꝛ qui descendissent ab eo dicerentur descendisse per lineam masculinā. filia ergo est principiū linee feminine.
3 †sed idem iudicamus de prin. ꝙ de descendētibus a prin. sed qui descendissent ex filia, non successissent/ qꝛ descendissent ex linea feminina: ergo similiter non debet admitti ipsa filia, que est principium linee feminine/ cum ideꝫ iudicemus de prin. ꝙ de causato: ꝛ ita refert velle Spe. in titu. de loca. ver. nunc vero aliqua. in versi. xlvj. debuit allegare in ver. cxlvj. Sed Specu. ibi loquit̄ in terminis multū diuersis. Adde ꝙ istam decisionē Pau. de castr. refert ꝛ sequitur do. Alexā. in. l. gallus. §. nunc de lege velleia. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ plenius in ꝯsi. xliij. in. iij. volu. qꝺ incip. cōsyderatis his que in prescripto themate narrantur. ¶ In contrarium videt̄ fortiter facere qꝺ vult gloss. no. in. §. nunc de lege velleia. in ver. nam ꝛ si. ad fi. q̄ vult/ ꝙ neptis ex filio, q̄uis sit femina, tn̄ dicit̄ de descendētibus ex linea virili. ꝛ per illam glos. inferunt Bald. ꝛ Moder. ibi qꝺ si aliquis accepit rem in emphiteosim pro se ꝛ suis descendētibus per virilem sexum, ꝙ cōprehenditur neptis ex filio masculo: qꝛ licet ipsa sit femina, tn̄ descendit ex linea virili: ꝛ sic cōsideratur solum a quo descendat. ¶ Sed responde/ ꝙ hic loquimur in filia: q̄ cū sit caput linee feminine, q̄uis descēdat a masculo: tamē ideo excluditur/ qꝛ est initium linee feminine: cum idem sit de initio, qꝺ de causatis ab initio: ꝛ sic hic soluꝫ excluditur: quia filia est initium linee femine. Sed in terminis gl. prealleg. neptis nō erat initium linee. cum fuerit filius masculus initium: ꝛ sic cum neptis non sit initium linee: ꝛ descendat a filio: ꝛ sic virili sexu/ admittitur ibi. Ita debuit respondere do. Alexan. in dicto. §. nunc de lege velleia. cuius verba per imp̄ssores sunt deprauata/ vt intelligi non possunt. ¶ Iste consyderationes mihi nullo modo placent: ꝛ sunt contra rationem equitatis: qꝺ filia que est in primo gradu, non admittatur ad emphiteosim paternā: ꝛ tn̄ admittat̄ neptis. que est in scꝺo gradu: cū vtraqꝫ sit femina: ꝛ vtraqꝫ descēdat a masculo: ꝛ tn̄ neptis sit remotior/ ꝯtra. l. si viua matre. ver. nā licet. C. de bo. mater. ꝛ ꝙ solū obstet/ qꝛ filia est principium linee ꝛ non neptis. ¶ Consyderabam alias legendo istam legem/ quod decisio

Paul. de

Pau.de ca.posset melius defendi ex alio.ꝙ ista filia nō admitta
tur ad emphiteosim paternam:qꝛ in ꝯctibus/⁊ sic in emphiteosi
appellatione filioꝝ,⁊ sic appellatione masculoꝝ nō veniunt femi-
ne:qꝛ imputandū est cōtrahentibus quare legē apertius nō dixe
runt.l.veteribus.ff.de pact.ita Archi.in.c.si quis suadente.xvij.
q.iiij.⁊ hoc modo nō admitteret etiā neptis ex filio/cōtra gl.d.§.
nunc de lege velleia.⁊ Bal.⁊ Moder.ibi.¶ Nunc aūt melius di
4 co/ꝙ si aliquis accepit emphiteosim pro se ⁊ filijs suis:† ꝑ dictio
nem filijs.verū est ꝙ tunc femine non veniūt:per dictū Archi.s.
relatū.⁊ ita in terminis in emphiteosi tꝫ Ioā.de imo.referens se
ita consuluisse/in cōmento.c.potuit.in vlti.col.de loca.⁊ in.l.si ita
scriptū.ff.de leg.ij.⁊ in.l.cū vir.ff.de condi.⁊ demon.Ludo.ro.in
l.ij.in prin.in.xvij.col.ff.de ver.obli.⁊ in consil.xxxv.ꝙ inci.visa fa
cti serie mihi ꝓposita.in.ij.dubio ⁊ in.l.sed si hac.§.liberos el.j.⁊
ibi do.Alex.ff.de in ius vocā.⁊ plenius idē.d.Alex.i ꝯsi.lxj.quod
incip.super eo de quo querit.in.j.volu.videlicet an si ab ecclesia:
⁊ in consilio.cciij.in.ij.volumine qd incipit.consyderatis.in.iij.
col.¶ Si autē quis accepit emphiteosim pro se ⁊ liberis suis.vt ē
5 questio nostra,tunc veniunt filie femine,⁊ neptes ex filio.† qꝛ ap-
pellatio liberoꝝ generalior est,quam filioꝝ.§.fi.insti.qui da.tuto.
vel.l.qd si nepotes.ff.de testa.tutel.⁊.l.j.C.de condi.inser.⁊ ita in
terminis/quod si aliquis.acceperit emphiteosim pro se ⁊ liberis
per illam dictionē liberis:veniant filie femine/tenent Bal.⁊ ple-
nius do.Alex.in.d.l.si hac.§.liberos.el.j.⁊ idem do.Alex.in cōsi.
lxxxj.qd inci.viso ⁊ opportune animaduerso.in pe.col.licet dubi-
tauerit in.d.consi.lxj.idem etiā tenet Pet.de ancha.in.ꝯsi.cxvij.
qd incip.visis ⁊ diligenter reassumptis.no.predicta.qꝛ valde vti
lia/nec ita inuenies alibi declarata.¶ Extēde istam.l.vt habeat
etiā locū in marito putatiuo.fm Albe.hic/post vber.de bobi.per
l.dote.ff.de ritu nuptia.que parū facit.⁊.l.si vxor.§.j.ff.de adulte.
6 ¶ Ultra enim melius facit:qꝛ matrimoniū putatiuum respectu
mulieris habet priuilegia que habet verū.l.si cū dotem.§.fin.vbi
glos.Bart.⁊ plenius Moder.ff.solu.matri.Specu.in titu.de do
na.inter vir.⁊ vxo.§.firmatus.ver.sed si matrimonium.¶ Tene
contrariū/qꝛ licet matrimoniū putatiuum habeat priuilegia/cir
ca dotem,vt verū:tū circa alia nō equiparentur.l.si cōcubina.in
prin.⁊ ibi Bar.ad hoc not.ff.re.amo.Imo.⁊ Moder.in.l.diuor-
tio.§.impendia.ff.solu.matri.¶ Scdo extende istam.l.vt habeat
locū in sponso per verba de pñti.fm Albe.de ro.hic per.l.non si-
ne.C.de bo.que libe.⁊.l.si vxor.§.ij.ff.de adulte.¶ Confirmo/qꝛ
priuilegia vxoris habēt locū in sponsa per verba de presenti.l.ij.
§.fi.ff.de priui.credicto.tū illud est respectu dotis,nō in alijs:ideo
caue propter illud qd tenet Bar.in.l.ꝙ seruius.per illum.tex.ff.
de condi.ob.causam.¶ Tamen ista.l.nō haberet locū in cōcubi-
na fm Albe.de ro.hic/per.d.l.si vxor.§.j.⁊ quia concubinatus est
prohibitus,saltem attento iure cano.vt per Bar.in.l.ij.ff.de con
cubi.do.Anto.in.c.cum sit.de foro cōpe.tu caue per tex.in.l.item
7 legato.§.parui.ff.de lega.iij.¶ † Quid autē si maritus egit noīe
vxoris,non tanꝙ cōiuncta persona:sed vt procurator vxoris:si
postea nō appareat de mandato,vel nō sit legitimū,an sustinebi-
tur iudiciū ex alio capite:tanꝙ a coniuncta persona.disputat Lu
do.ro.⁊ determinat ꝙ non:in consil.ccccxlvj.qd incipit.Primus
preposite ꝯsultationis articulus iste est.in primo dubio.⁊ in cōsi.
dccccxcj.qd incip.primus cōsultationis articulus dubius reddi-
tur ex quatuor.dixi.in.l.exigendi.s.¶ Scdo pondera tex.in ver-
8 bo liberam.fm do.Anto.de alex.hic:† ꝙ maritus tanꝙ coniun-
cta persona nō solum pōt agere pro vxore:sed etiam potest face-
re ea omnia q̄ requirunt speciale mandatū.cum dicatur habere li
beraꝫ vt hic iuncta.l.procurator cui generaliter.ff.eo.dixi i.l.si ꝓ-
curator.s.eo.⁊ ex hoc infertur scdm eum ꝙ cōiunctus pōt recipe-
re solu.contra cōem opi.¶ Tene contrariū ꝙ imo cōiuncta per-
sona non potest ea,que requirunt speciale mandatū.l.patri.ff.de
mino.glo.⁊ doc.in.l.exigendi.vbi dixi.s.eo.ideo.non pōt solutio-
nem recipere:fm Barto.⁊ doc.in.l.vero procuratori.ff.de solu.et
in.l.nō solū.ff.solu.matri.nec obstat iste tex.in verbo liberā.qꝛ in-
telligitur liberam.i.absolutā.⁊ non necessitatē/quasi dicat habe-
re libertatē agēdi si velit:patet ex versi.fi.exeq debet:ibi tūc habet
9 necessitatem.¶ † Tertio not.ex ver.fi.qd mulier concedens mari-
to mandatū in vna causa,videtur prohibere ne in alijs agat tanꝙ
maritus:quia vnius inclusio,alioꝝ est exclusio.vt.ll.allegatis in
glo.⁊.c.nōne bene dicimus.de presum.ꝙuis vltramon.⁊ cum eis
Cy.⁊ Sali.contrarium tenuerint.sed eoꝝ opi.⁊ intellectus repro-
batur per Bar.⁊ alios hic ꝙuis fundamēta doct.parū vigeant.
Tu tene communem intellectum per tex.met dum dicit lꝫ mari-
tus sit,quasi dicat qd non admittitur tūc,etiā quasi maritus.⁊ ita
ponderat Albe.⁊ fulgo.hic/⁊ mihi melius pōt adduci cōtra vl-
tramō.¶ Quarto not.ex hoc tex.illud vulgare ad qd semper al
10 leg.† qd illud qd in vno ꝯceditur,in alijs prohibetur.cōcordat.l.
cum pretor.§.j.⁊ ibi.vide glo.que limitat.ff.de iudi.sic.permissum
ad tempus intelligit post tps prohibitū.l.imperator.cum si.ff.de

postulan.limita qñ permittens habuit oīm cognitionē.fm Bal.
in.l.tribunus.§.fi.per illum tex.ff.de testa.mili.vbi not.quod si po
testas cassauit vnum processum assessorum,quod alios dicitur ap
probasse:qñ oēs alij sibi fuerunt presentati,⁊ de eis cognitionem
habuit.idem dicit in papa:ꝙ si cassauit vnum statutum vnius ci-
uitatis,qd videtur alia approbasse,si eoruꝫ oīm habuit cognitio
nem:⁊ non aliter.¶ Glo.in verbo obseruatione.diuidit in duas.
in prima timore cōtrarij,qꝛ tex.videtur superfluus,glos.declarat
text.⁊ excusat a superfluitate.in scda contra text.opponit ⁊ soluit
11 scda ibi:sed in marito.¶ † In ea.in fin.habes ex glo.† ꝙ vxor pōt
habere bona triplicis speciei,declarando vt per Iaco.but.Bar.⁊
Pau.de cast.hic/⁊ plenius Bal.in consi.incipi.sciēdum est ꝙ mu
lier:quod cōsiliuꝫ refert in specie do.Alex.in.l.maritus.in prin.ff.
ad.l.falci.⁊ in consi.xlij.qd incip.super premisso themate.in.j.colū.
in.j.volu.⁊ in.xij.col.⁊ sequenti/⁊ in consi.xliij.in.ij.volu.qd incip.
super primo dubio.¶ Et aduerte ꝙ ad hoc vt dicantur bona pa-
raphernalia,requirit qd administratio sit cōcessa per vxorem ma
rito,expresse/aut tacite,tradendo instrumenta.fm Bart.⁊ alios
hic/⁊ gl.⁊ doc.in fi.C.de pac.conuen.Bal.in.l.fi.C.qui potio.in pi-
gno.habe.⁊ in.l.fi.C.de sen.que sine cer.quanti.vbi tenet ꝙ ecōtra
si vir tradat vxori,nō dicit ꝯstituere bona paraphernalia:per.l.ti-
12 tia cū testamēto.§.caius.ff.de lega.ij.¶ † Itē maritus sciēte ⁊ pa-
tiēte vxore ꝑ multos annos administrādo bona,puta hereditaria
delata vxori cōstante matrimonio,facit vt censeantur parapher-
nalia:cuꝫ illa patientia habeatur pro traditione.vt late consuluit
Rapha.cu.in consi.cciij.qd incipit legatarius certarū rerum:⁊ in
quatuor consilijs sequentibus.¶ Item oēs res quas secum por-
tauit mulier vltra dotem,presumuntur paraphernalia:nisi mari-
tus ꝓbet ꝙ ipse sibi eas cōmodauit.fm Bald.in.c.iurauit.in vlti.
13 col.de proba.† ⁊ ista bona paraphernalia pñt a marito per vxoreꝫ
repeti qñcunqꝫ,ēt cōstante matrimonio.fm Bal.in.l.vbi adhuc.
in pe.colūna.C.de iure do.⁊ in.l.fi.C.de pac.conuen.⁊ non pñt ad-
ministrari per maritū inuita vel contradicente vxore.l.hac lege.⁊
14 ibi Bal.ad hoc not.C.de pac.cōuen.† ⁊ ista bona paraphernalia
non gaudent priuilegijs dotis.nisi in vno casu:qd bona mariti in-
telliguntur tacite hypothecata pro bonis paraphernalibus,sicut
pro dote.d.l.fi.C.de pac.conuen.ita tenet gloss.singu.in.l.si ego.§.
15 dotis.in ver.sed condici.ff.de iure dotium.¶ † Item maritus vel
eius heredes solu.matri.tenentur nedum ad restitutionem reruꝫ
paraphernalium:sed etiā ad fructus extantes,⁊ etiam ad estima
tionem eorum qui cōsumpti sunt:nisi fuerint industriales:vel con
sumpti in cōmunem vsum:aut de expressa voluntate vxoris.l.ma
ritus.in princi.vbi Bart.⁊ plenius Moderni.ff.ad.l.fal.concor.
ibi alleg.per do.Alexan.quibus adde Bald.in.c.ex parte ade.in
vlti.col.de testi.do.Fran.de are.in consi.clx.qd incip.longa est ista
consultatio.in.j.⁊.ij.col.⁊ late Rapha.cu.in.d.consi.cciij.inci.lega
tarius certarum rerum.⁊ quatuor sequen.do.Alexand.in dictis
duobus consilijs. Iason Padue.

2 ☞ Per litis contesta.procu.efficitur dominus litis.
3 Ad reuocan.procura.sufficiunt inimicitie etiam non capitales:⁊
que dicantur capitales.nu.4.
5 Ex verbalibus iniurijs contrahitur inimicitia capitalis.

1 PRocuratoribus. † Lite cum procu
ratore contestata,
non potest dominus sine causa litē,in se transferre.h.d.
Et ratio est/qꝛ transferēdo in se litē,censetur reuocare
procuratorē:qd nō pōt sine causa/quādo litē est cōtestatus.l.post
litē.⁊.l.mutari.⁊.l.filiussa.§.fi.ff.eo.⁊.c.si quē.de procu.in.vj.glo.or
di.in.c.ij.eo.tit.in.vj.⁊ vide practicā huius.l.per do.Barto.vero.
in cautela.clxv.que incipit.si tu aduocatus.¶ Item limita istam
2 l.vt per Bar.in.l.paulus.⁊ in.l.mutari.ff.eo.titu.¶ † Item not.ex
isto tex.ꝙ procurator per lit.cōte.efficitur dominus litis.Adde ꝙ
dicit gl.pe.in.l.si procurator.la.ij.ff.de excep.doli.ꝙ post lit.conte.
procurator ⁊ dominus censentur vna persona.¶ Itē pōdera tex.
in ver.capitales.fm Alb.de ro.hic/ꝯtra gl.in.c.ij.de procur.in.vj.
3 que dicit/ꝙ † ad reuocandū procu.sufficiunt inimicitie etiam non
capitales:⁊ pro illa glo.facit text.in.l.vel exilio.ff.eo.⁊ in.d.c.ij.per
4 que iura ampliatur ista.l.¶ † Que autē dicātur inimicitie capita
a les,[a] declarat gl.in.l.licet.in ver.capitales.ff.de arbi.⁊ in.§.si vero
quis dicat odiosum.in aut.de testi.Ang.⁊ Imo.in.l.is qui reus.ff.
de publi.iudi.Bal.in aut.si testis ꝓductus.C.de testi.vbi dicit re-
linqui arbitrio iudicis.bo.tex.in.c.accedens.ij.⁊ ibi do.Ant.⁊ alij
vt lit.nō ꝯte.⁊ vide omnino Bar.in.l.iiij.§.fi.ff.de adimē.leg.⁊ ibi
etiam declarat/quid differant inimicitie capitales,a grauissimis
5 inimicitijs.¶ Ex dictis a doc.in locis ꝓdictis/adde fortius † ꝙ etiā
ex verbalibus iniurijs,contrahitur inimicitia capitalis.ita not.
sing.Bal.in.c.veniens.in fi.per illum tex.de iureiur.qd no.qꝛ qui
libet diceret contrarium. Iason Padue.
1 ☞ Post litis cōtesta.factam a procuratore,per mortē domini
nō extinguit mandatū:ex quo ꝓcurator est effectus dominus li-

a ¶ Inimici-
tie capitales.
Adde gloss.
in.c.ꝑ tuas.
de simo.in.l.
edicto.ff.de
bono.posses.

tis, ⁊ numero. 3.
2 In causis in quibus non contestatur lis, incipere tractare merita cause, habetur pro litis contesta.
4 Si moriatur dominus qualiter possit sentētia ferri in procura.

1 Nulla dubitatio. †Post contesta. litis factam a procu. per mortem domini nō extinguitur mādatū, ex quo procu. est effectus dñs litis/ qd patet: qꝛ pōt alium substituere. h. d. ¶ Not. j. ex tex. ibi post causam in iudicio agitatam. hic
2 probari ſm Barto. ⁊ omnes indifferenter, †ꝙ in causis in quibus non contestatur lis, incipere tractare merita cause, habetur pro litis ꝯtesta. ita vult dicere iste tex. post causam in iudicio agitatā. i. ꝙ primū incipit tractare merita cause. istud patet per. l. precedentē: vbi fuit dictū/ ꝙ per litis contesta. procurator efficitur dñs litis: vt ergo ista. l. aliquid addat legi precedēti, ⁊ nō sit superflua: debet sic intelligi: vt dixi. ⁊ ita i specie sequuntur Bal. Pau. de ca. ⁊ d. Alex. hic. Credo qd regula sit vera/ quā doc. tenēt in varijs locis hic relatis per. d. Alex. ⁊ est bona gloss. in. c. j. in ver. absentia. de elec. in vj. sed credo ꝙ nullatenus probetur in. l. hac. l. primo qꝛ diuinare est, dicere ꝙ ista. l. loquatur in causis in quibus lis non contestatur. secundo ⁊ fortius ista. l. venit ad ponendū regulam generalem, ꝙ per mortem domini non finitur mandatum post causam inchoatam. dicere ergo qd ista regula ponatur in causis in quibus non contestatur lis, esset ridiculum. Tertio ⁊ fortius/ qꝛ tex. dicit post causam in iudicio agitatam. causa enim dicitur agitata, quando lis est contestata/ glo. in. l. si postea. in glo. j. ff. de pecul. Barto. in. l. nā posteaꝗ. circa pn. ff. de iureiur. ¶ Nec. ob. fundamentū Bart. ꝙ ista. l. esset superflua propter. l. precedē. nam aduertendum est/ ꝙ ista. l. ⁊ precedens non venerūt ad decidēdū principaliter ꝙ procurator per ꝯtest. lit. efficitur dominus litis: sed. l. precedēs. venit ad decidendum ꝙ lite contestata nō potest dominus viuēs reuocare procuratorē. hic autem deciditur an tūc saltem tacite reuocetur per
3 mortem domini. ¶ Scdo no. in verbo post excessum. † ꝙ quando procurator est litem ꝯtestatus, lꝫ moriatur dñs, nō finitur mandatum: ratio est qꝛ per mortem domini re integra finitur mandatuꝫ alias secus. l. mandatū. C. manda. l. more. ⁊. l. ⁊ qꝛ. vbi doc. ff. de iurisdi. om. iudi. sed quādo procurator est contestatus litem, cum sit effectus dominus litis, vt hic/ mandatū non reuocatur per mortem domini. ¶ Limita no. in prelato vel rectore ecclesie, qui cōstituit procuratoreꝫ ad agendū nomine ecclesie sue, vel pro suo beneficio: qꝛ ꝗuis procu. sit litem cōtestatus, tamen per mortem illius prelati finitur mandatū. tex no. in cle. fi. de pcura. ¶ Ultimo Bart.
4 dubitat ⁊ relinquit cogitandū: †mortuo domino qualiter sententia possit ferri in procu. qꝛ si fertur pcuratorio noie mortui, nihil valeret/ tāꝗ lata cōtra mortuū. l. pe. ff. q snie si. appel. rescin. in hoc varij varia dicunt/ quos refert per ordinē. d. Alex. Sed miror de Bar. ⁊ ceteris dubitantibus de eo de quo est text. clarus hic ante oculos/ qui nihil aliud decidit. dū dicit procuratoreꝫ mortuo dño posse inchoatā cām finire. pondera verbū finire. qd est per sniam: ratio ponitur in tex. qꝛ procu. lit. conte. est effectus dñs litis, ideo in eum pōt ferri snia. facit. l. si defunctus. ff. eo. sed qñ non esset procu. qui per lit. conte. esset effectus dñs litis, snia lata in ipm mortuum non valeret. ita loquitur. d. l. pe. allegata per Bar.

1 Exceptio falsi procura. reddit iudiciū retro nullū: ⁊ ideo pōt quandocunqꝫ opponi, nisi conclusum sit in causa.
2 Conclusuꝫ in cā dicitur/ qñ pertes renūtiant oibus pba. ⁊ exceptio.
3 A pari procedunt qd sit conclusum in cā, vel qd sit lata snia.
4 Falsus procurator quot modis dicatur.
5 Litis contesta. nulla, non interrumpit prescriptionem.
6 Citatio nulla nihil operatur.
7 Exceptio falsi procu. pōt qñcunqꝫ opponi: siue aduersarius fuerit sciens, siue errans, siue dubitans. fallit in multis casibus. nu. 8.
9 Exceptio procuratoria quotuplex sit.
An iudicium agitatum cum falso procu. sit nullum.
10 Gestū a falso procu. pōt dñs ratificare: fallit tñ in multis casibꝰ.

1 Licet. †Exceptio falsi pcu. qꝛ reddit iudicium retro nullū pōt qñcūqꝫ opponi. h. d. ratio est. vt dicit gloss. qꝛ lit. conte. ⁊ oia acta iudicij sunt nulla: ⁊ sic est perinde ac si essemus in prin. ¶ Limita nisi eēt cōclusum in cā: tunc ista exceptio falsi pcuratoris non posset opponi ad impediendū ferri sniam. ita tꝫ sing. Bal. in. l. ꝗuis indubitati. in vlti. columna per illum text. ſm vnū intellectū. C. de adulte.
2 sequūtur do. Alex. ⁊ d. Anto. hic. Et pōt firmari rōne. †Nam concludit in cā dicitur: qñ partes renūtiant oibus pbationibus ⁊ exceptionibus/ ⁊ dicūt qd nolunt aliud opponere vel dicere glos. in. §. qꝛ vero multi. in verbo concluserint in aut. de testi. ⁊ glos. in. c. cum dilectus. de fi. instru. ⁊ plenius declaraui in. l. admonendi. ff de iureiurā. ergo nō debent posse opponere istā exceptionē, cui renunciauerunt cōcludendo in cā. ¶ Breuiter teneo cōtrariū. Nam rō quare exceptio falsi pcu. pōt. opponi post litē ꝯte. est/ qꝛ lit. cōtest. est nulla. vt hic in gl. ergo si ꝯ cōclusio in cā est nulla. sicut ergo dicimus esse ante litē cōtest. cū sit nulla, ita ante cōclusionē in causa.
3 ¶ †Scdo/ qꝛ a pari procedunt, vel ꝙ sit ꝯclusum in cā, vel qd sit lata snia: ſm Bar. in. l. si mater. §. eandem. in fi. ff. de excep. rei iudi. cum concordantijs quas dedi in. l. j. §. de iuris ⁊ fac. igno. sed lata snia pōt opponi ista exceptio falsi procuratoris/ ſm Bar. ⁊ doc. in. l. j. vbi dixi. C. de iur. ⁊ fac. igno. sicut ergo pōt opponi post sniam, ita ⁊ post conclusioneꝫ in cā: nec aliquid facit tacita renūtiatio: qꝛ nec expressus ꝯsensus aliqd faceret. vt declarat Bart. hic in. j. col.
4 ¶ Et dicitur falsus procurator altero de quatuor modis/ vt per Bal. hic. in. ij. not. ⁊ in. l. falsus. post gl. ibi. C. de fur. gl. in. c. ex parte decani. in verbo pcurator, ⁊ ibi doc. de rescrip. cū cōcor. de quibus per do. Alexā. hic/ quibus adde ꝙ etiā dicitur falsus pcurator, qui solū hꝫ mandatū generale, vbi requiritur spāle: ⁊ nihilominus scienter agit. ita no. Bal. in. c. nōnulli. in. j. col. p illū tex. ⁊ in. c. ex parte, decani. in. j. col. in fi. de rescrip. facit qd dicit Bal. hic ⁊ in. d. l. falsus ꝙ dicitur pcu. q nō habet sufficiens mandatū. Quatuor alias fallen. ad istū tex. ponā in glo. ¶ Capio glo. in verbo inueniatur. que videtur diuidēda in sex partes/ prout sex ponuntur solutiones ad cōtrariū regule. l. ita demū. §. eo. tñ re vera non sunt nisi quinqꝫ solutiones: qꝛ tertia est ratio pcedētis. ¶ Vel potes subtilius/ ex medulla Bar. diuidere in duas partes. in prima remouet spāle/ oppo. qd exceptio pcuratoria nō dꝫ posse opponi post lit. conte. ⁊ dat tres solutiones: tū tertia est rō scde. in scda remouet oppositionem magis generalē: qd exceptio dilatoria post litē cōte. opponi nō pōt: ⁊ dat tres alias solu. scda ibi: alij dicūt. ¶ In ea. ibi: pbare qñcūqꝫ velit. istā primā sol. reprobat Bar. qꝛ cū ista sit mere negatiua, nō est pbabilis. ¶ Tu caue qd Bar. met. j. in. ij. col. in duobus locis dicit ꝯtrariū/ qd imo ista negatiua, quē nō esse pcuratorem, est pbabilis/ pbando mādatū reuocatū. vel pbando qd instrumentū est falsum. ⁊ ita etiā Barto. hic reprehendit Fran. de are. in. l. sciendū. in. x. col. ff. de ver. obli. ¶ In ea. ibi. Item no. hic speciale. ista est vera solu. ⁊ ratio ponitur in sequēti particula gloss. ꝙ ideo exceptio tu es falsus pcurator, vel alia similis/ pōt qñcūqꝫ opponi: qꝛ cū iudiciū sit nullū, vt dicit tex. hic in fin. semper dicitur esse a pn. ⁊ ad hoc tota die allegatur ista glo. ⁊ idem dicit Bal. in. l. nulla. §. eo. ¶ Facit qd vult gl. in. l. si pater. C. ne de statu defun. vt in. c. vt debitus. in glos.
5 ij. in fi. de appel. †qd lit. cōte. nulla, non interrūpit prescriptionem
6 †Similiter citatio inualida nihil operatur. gl. in. l. si accusatoribus. in gl. fi. C. de accusa. quā sequitur Bal. in. c. quoniā. in. vj. col. de probatio. ⁊ in. c. in noie dñi. in. iiij. no. j. de testi. facit bene tex. in. c. proposuisti. in ver. legitime citatus. de foro compe. Similiter per citationem nullā quis nō cōstituitur in cōtumacia/ gl. est in. c. de causis. de offi. dele. Similiter libellus nullus nō interrumpit prescriptionē. l. accusaturus. ⁊ ibi Bart. ad hoc not. ff. de adul. ⁊ facit regula nō prestat impedimentū. de regu. iur. in. vj. Et ad id qd dixi de lit. ꝯte. nulla. adde etiā gl. in. c. ex tuarū. de purga. cano. ⁊. xvj. q. iij. §. post quingētos. Similiter publicatio testiū nō rite facta non operatur aliquid. ita not. Bal. in. c. j. per illū tex. vt lit. nō cōte. Alibi tñ no. Bal. in. c. j. in. iij. col. de mili. vasal. qui contu. est. in vsi. feu. ꝙ processus nullus inducit interpellationē. ¶ In ea. ibi qd nō placet. dic ⁊ bene/ per. l. ij. in. fi. de excep. ¶ In ea. ibi alij vt H. lꝫ glos.
7 Bar. ⁊ doc. faciant tria mēbra, tū idē est in oibus: †qd siue aduersarius fuerit sciēs, siue errās siue dubitās semp pōt opponi ista exceptio: tu es falsus pcurator. p regulā quā ponit Bar. in. j. mēbro ⁊ alij sequuntur/ que fortius militat in alijs duobus membris: qd cū iudicium agitatū cū falso pcuratore sit nullū, vt hic: cōsensus ⁊ scientia partiū nihil pōt operari: vt hic per eum. ¶ In fi. gl. pro clara intelligentia Bar. hic. ⁊ in. l. pōponius. §. rati habitionis. ff. eo.
8 dicit qd quintuplex est exceptio pcuratoria. †Tu dic melius ꝙ est duplex. qñqꝫ enim oppo. tu nō potes esse procurator: quandoqꝫ oppo. tu non es procurator. ¶ Prima scꝫ tu nō potes esse pcurator. pōt contingere ex quatuor causis: aliqñ ex defectu persone ipsius pcuratoris: puta qꝛ est seruus, vel pupillus vel similis: aliqñ ex defectu persone cōstituentis eum. vt qñ solus pupil. sine tutore cōstituit pcuratorē. l. neqꝫ. §. eo. Aliquādo ex natura cause/ puta qꝛ sit criminalis, in qua nō admittitur pcurator. vt dixi in. l. reū. §. eo. Aliqñ ex defectu satisdatiōis. ⁊ psequere in istis vt hic clare p bar. ¶ Secūda pncipalis species est/ tu nō es pcurator. in ista recolligēdo dicta Bar. ⁊ doc. clarius quā ipsi. fac regulā ⁊ tres fallen. et oia habebis. ¶ Regula est exceptio tu nō es pcurator, pōt p aduersariū qñcūqꝫ opponi, ⁊ qñcūqꝫ opposita reddit iudiciū retro nulluꝫ: ⁊ repellit pcuratorē a psecutione iudicij: vt hic. Fallit nisi procurator semel fuerit admissus cum cautione rati. qꝛ postea amplius non pōt opponi ista exceptio: tu nō es pcurator. text. est in. l. inter quos. §. alieno. in fi. ff. de dam. infec. qd limitat Bart. nisi in continenti oppo. Idem tenent Cy. Ray. Sali. ⁊ Fulg. hic. Imo. in. d. §. alieno. Panor. in. c. quoniaꝫ cōtra. in vlti. charta. de proba. ¶ Contrariuꝫ tenent Ange. ⁊ do. Alex. hic per tex. in. d. §. alieno. in fi. vbi si pcura. prestitit cautionem rati: non potest sibi amplius
opponi

opponi exceptio procuratoria. Sed certe non est alienũ limitare qñ incõtinẽti opponit/cũ paria sint aliqd fieri ante vel incõtinẽti post. vt est gl. in. l. perpomus. §. ratihabitionis. ff. eo. quã multũ ampliat per octo similia in. l. edita. C. de edẽ. ¶ Scdo fallit nisi ꝑ iudicẽ esset pnũtiatũ ipsum esse legitimũ ꝓcuratorẽ: ⁊ pnũtiatio trãsiuisset i rẽ iudicatã. vt hic ꝑ Bar. ⁊ i. l. j. C. de iur. ⁊ fac. ignorã. Ideo in Spe. in titu. de excep. §. nunc videndũ restat. circa fi. dat consiliũ qd fiat ista pronũtiatio. ⁊ refert Pau. de ca. hic in pe. col. tangit etiã Bal. in. l. falsus. in pe. col. in ver. ad quartã venio. C. de fur. ¶ Tertio fallit qñ instrumentũ ꝓcuratoris fuisset in iudicio productũ, ⁊ tacite approbatũ. fm Bar. post Inn. ideo fm Pau. de cast. hic cauti procu. ⁊ aduocati, qñ producit in actis instrumẽtum procurationis cõtradicunt. ego dubito de ista tertia limitatione: lz alij sequant: nã Bar. s. in. j. col. tenet de directo cõtrariũ dũ dicit ꝙ ↄsensus partiũ qñ est falsus procu. nihil operat, cũ nõ pendeat ab eoꝛ sensu: ⁊ tñ hic dicit oppositum ꝙ tacita approbatio facit, ꝙ exceptio falsi ꝓcuratoris amplius opponi non possit ad istã ↄtrarietatẽ Bar. nemo aduertit nisi salues ꝙ Bar. hic loquatur qñ interuenit tacita approbatio ⁊ partis ⁊ iudicis: ibi solius partis. ¶ Quarto vltra Bar. limita vt dixi in tex. ¶ Quintam limitationẽ dicã in glo. seq. ¶ Capio glo. in verbo solẽt. quã diuide in tres. in prima remouet contrariũ. in scda rñdet questio
9 ni. in tertia remouet aliud ↄtrariũ. partes patẽt. † Prima oppo. est, si iudiciũ est nullũ, vt dicit tex. ergo iudex nõ posset pronũtiare procu. esse legitimũ: qꝛ qñ iudiciũ est nullũ, nulla super eo põt ferri snia: ⁊ tñ istud est falsum. vt dixi in glo. precedenti in. ij. fallẽ. glo. rñdet ⁊ bene: ꝙ iste tex. dũ dicit iudiciũ est nullũ. intelligitur de iudicio cause principalis. sed quãtũ ad iudiciũ super persona ꝓcu. bene vz: qꝛ illud iudiciũ solũ tangit personã ꝓcu. non aũt sfactum dñi. ¶ Ex ista glo. inferunt duo. primũ ꝙ ꝓcu. de cuius mãdato disputat, põt sup hoc ante litẽ cõte. ꝓcuratorẽ cõstituere: qꝛ ista est sua ꝓpria cã. fm Bal. ⁊ Pau. de cast. hic dixi in. l. qd quis s. eo. ¶ Scdo infert fm Bart. qd si esset ꝓcu. minoris, ⁊ ferretur snia ↄ eũ, que repelleret ꝓcu. nõ posset minoꝛ restitui: qꝛ ista tm̃ nõ tangit eũ, sed ꝓcuratorẽ. ¶ In vltima parte gl. ibi nisi habuit ra
10 tum. vult glo. † ꝙ gestũ a falso procu. dñs possit ratificare ad sui preiudiciũ. sed an ad sui cõmodũ: puta lata est snia in fauorẽ falsi procuratoris, nunquid dñs possit ratificare: glos. in. l. si tutoꝛ. j. in qui. cau. in integ. resti. nõ est neces. tenuit ꝙ nõ: nisi esset minoꝛ fauore minoris. quã glo. dicit esse solẽnem Bal. in. c. j. in vlti. col. de ordi. cogni. ¶ Breuiter cõis opi. est/ꝙ ꝓcessum ⁊ sniam latã i fauorem falsi procuratoris, põt dñs ratificare: siue sit minoꝛ, siue sit maioꝛ. per tex. in. l. licet. vbi Bar. ⁊ doc. ff. de iudi. ⁊ est glo. reputata sing. i. l. si mater. §. hoc iure. ⁊ ibi Bar. hoc ap̄pbat. ff. de excep. rei iudi. ⁊ not. Bart. in. l. iulianus. q. v. ff. qui satis. cogan. Imo. in l. recte. in. xxv. col. ff. de iudi. ⁊ in. l. ij. §. volũtate. ff. solu. mat. et in. c. cũ in iure peritus. de offi. dele. ¶ Sed tunc resultat magna difficultas contra hunc text. nam si dñs põt ratificare, ergo amplius nõ poterit opponi exceptio falsi procuratoris: qd est de directo cõtra istam. l. dubito multũ/⁊ dico ꝙ ista. l. necessario itelligit ante ꝙ dñs ratificet litem in casibus in quibus dñs ratificare nõ põt. ¶ Pro cuius intelligentia fac regulã/ꝙ gestuz a falso ꝓcuratore vel cũ falso procurato. dñs põt ratificare: ⁊ sic sniam latam in fauorem falsi procurato. limita. xiij. modis ⁊ in oibus procedat generaliter. l. nostra. ¶ Secundo nisi ꝓcu. obrepsisset iudici, falsum probando mandatũ, per falsos testes, vel per falsum instrumẽtũ: tunc cũ istam probationẽ fecerit suo nomine, ⁊ non noie dñi/vt in glo. precedenti: tunc dñs ratificare nõ potest, fm Bal. in. l. falsus. C. de fur. sequitur Pau. de ca. in. d. l. si tutoꝛ. ¶ Tertio limita/qñ procu. semel habuit mandatũ, et do. illud reuocauit: tunc gesta ꝑ eum non põt amplius dñs reuocare: qꝛ qd semel reprobauit amplius approbare non põt. l. dispensatorem. ff. de solu. fm Ange. et Pau. de cast. in. d. l. licet. Bal. in. d. l. falsus. in. ij. colũ. Pau. de ca. in. d. l. si tutoꝛ. Pet. de anchá. in. d. c. ex parte decani. de rescri. sed contrariũ firmiter tenet Bar. i. l. pompoꝰ. circa fi. ꝑncipij. ff. de nego. gest. ¶ Quarto notabiliter limita, in casibus requirẽtibꝰ speciale mandatum glo. est not. in. c. nõnulli. in ver. speciali. de rescrip. Quis cõtrarium teneat Ange. non faciens mentionẽ de illa gloss. in. d. l. licet. per tex. in. c. j. de homi. in. vj. ⁊ per glo. Jo. an. in. c. cupientes. §. ꝙ si per. xx. de ele. in. vj. ¶ Quinto limita. vbi requiritur iussus vel cõsensus ratihabitio sequens nihil operatur. l. si quis mihi bona. §. iussum. vbi doc. ff. de acqui. here. Bald. in. l. obseruare. §. fi. in. xiiij. q. ff. de offi. procon. ⁊ lega. et not. in. l. fin. in. iij. fallen. ⁊ tribus sequentibus. C. ad macedo. Ange. ⁊ Pau. de cast. in. d. l. licet. ¶ Sexto limita quo ad preiudiciũ tertij. l. si qs offerẽti. §. fi. ⁊ l. cũ decẽ. §. j. ff. de solu. fm Bald. in. d. l. obseruare. §. fi. i. iij. col. in ver. circa quintuz queritur. ⁊ Bal. in. l. fi. circa priu. vbi pulchre limitat. C. ad mace. post Jo. an. in regula ratihabitio. ¶ Septimo limita/qñ snia lata pro falso procuratore, esset lata contra aduersariũ presentem: secus si esset lata cõtra absentẽ citatũ: tũc dñs, nõ posset eam ratã habere: rõ qꝛ citatio nõ arctauit aduersarium: ex quo ille nõ erat procuratoꝛ: ⁊ sic lata fuit contra absentez nõ contumacez. ergo est nulla, rõne defectus solẽnitatis. l. ea que. C. qñ ⁊ qñ iudex. ergo dñs ratificare nõ põt. ita not. limitat Ange. in. d. l. licet. referens ꝙ eo audiente ita limitabat Bal. ⁊ qd opinio est verissima/quã etiã sequit ⁊ limitat Pau. de ca. ibi. ¶ Octauo limita/qñ essent gesta per falsum procuratorez in audientia principis: tunc non possunt ratificari a dño: ⁊ si ratificentur, nõ recõualescũt: quasi in auditorio principis detestabile sit ⁊ punibile falsum procuratorẽ cõparere. arg. l. fi. C. de his qui a non dño manu. fm Inno. in. d. c. ex parte decani. quem sequit Bald. in. d. l. falsus. in. j. col. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. licet. Quis illud reprobent Cardi. Imo. ⁊ Panoꝛ. in. c. nõnulli. §. sunt ⁊ alij. de rescriptis. per generalitatem. d. l. licet. ff. de iudi. ⁊ l. iij. §. falsus. ff. rem ra. habe. ¶ Nono limita/nisi statutũ requireret mandatum: puta si statutum dicat, ꝙ processus procuratoris sine mandato nõ valeat, tunc dñs ratificare nõ posset. fm Bal. in. l. si vxoꝛ. in. ij. col. in prin. C. de cõdi. inser. ⁊ in. d. l. falsus. in. x. col. ¶ Decimo limita: nisi iudex pronuntiauerit eum nõ habere legitimũ mandatum. fm Bald. in aut. ei qui. C. de tempo. appel. facit qd dixi in gloss. precedenti in. ij. fallen. vt contrarioꝛum eadẽ sit disciplina. c. intellecto. de iureiuran. ⁊. l. j. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Quis de hoc dubitet Pau. de ca. in d. l. licet. ¶ Undecimo limita/nisi falsus procuratoꝛ fuerit admissus cum cautione rati, sed sibi fuerit protestatum a parte: nisi apparuerit eum non habere mandatũ. Nam talis protestatio operatur, vt dñs postea ratificare nõ possit. ita dicit singu. Bar. in. l. inter quos. §. alieno. circa fin. de dam. infecto. ⁊ sequuntur Ange. ⁊ Imo. ibi. ⁊ Imo. dicit qd istud est singu. consilium. sequit etiã do. Barto. veronen. in cautela. xxx. ⁊ Ludo. ro. in singularibus suis. ¶ Duodecimo limita/quando falsus procura. erat talis, qui non poterat esse procuratoꝛ. puta seruus vel monachus. fm glos. in. d. l. licet. in gl. j. ⁊ ibi Bar. assignat rationem. sequit Panoꝛ. in. c. j. de re iudi. ¶ Tertiodecimo ⁊ vltimo fallit/in nuntio falso: cuius gesta non põt dñs ratificare. fm Barto. vbi rationem diuersitatis assignat. in. l. qui autem. §. cõstituere. ff. de consti. pecu. ⁊ in. l. pomponius scribit. ante fi. principij. ff. de neg. gest. Ey. Bart. ⁊ alij in. l. multũ. C. si quis alteri vel sibi. Bal. in. d. l. falsus. in. iij. col. Quis cõtrarium ⁊ male notet idem Bar. in. l. certe. §. j. per illum text. cum gl. ff. de preca. ⁊ per ista cum laude Dei est expedita ista. l.

1 ☞ Que persone non pñt esse in iudicio ratione dignitatis.
2 Episcopi non sunt illustres, sed spectabiles.
3 In quibus casibus quis cogatur constituere procuratorem/remissiue.

1 Quicunq3. † Persone in dignitate constitute, enumerate in hac. l. nõ possunt esse in iudicio per se, sed coguntur mittere procuratorem: alias ipsi ⁊ iudices puniunt: sed hodie restrictum est ad solos illustres. h. d. cum aut. seq. ⁊ exẽplificat Paul. de cast. istum tex. in episcopo, qui vellet agere cum debitore episcopatꝰ, corã iudice seculari. Nam tenet cõstituere procuratorez, alś faceret verecundiã dignitati: sed errat per text. in. c. fi. de iura. calum. vbi episcopus põt eligere, vel litigare per seipsum, vel remittere pro
2 curatorẽ: ⁊ patet/qꝛ ista iura solũ loquunt in illustribus: † sed episcopi nõ sunt illustres, sed spectabiles: vt no. Bar. in. l. ad similitudinem. C. de epi. ⁊ cle. Ideo Spec. in ti. de actore. ver. itẽ illustris. melius exemplificauit istũ tex. in cardinalibus, qui bene sunt illustres. vt declarabo in tractatu quem edidi de magistratibus anti
3 quis ⁊ nouis/in rub. ff. de offi. eius cui man. est iurisditio. † plures alios casus in quibus quis cogitur constituere procuratorem, habes per glo. ⁊ doc. in. c. pastoralis. de iudi.

1 ☞ Citatus in causis pecuniarijs potest per se vel per procura. comparere.
2 Citatio facta per iudicem dicitur sententia.
3 Iudex non potest aliquem citare vt personaliter cogatur comparere, nisi ex causa vehementi. nu. 4.
5 Quando quis citatur die feriata, in casibus specialibus/debet ille casus specialis exprimi.
6 Quando quis citatur tanꝙ coniunctus vel consanguineus, ad prestandum consensum requisitum ex forma statuti in contractibus mulierum vel minoꝛum/tenetur personaliter comparere

1 In pecuniarijs. † Citatus in causis pecuniarijs, põt vel per se vel per ꝓcuratorẽ comparere: Quis istud in citatorio non fuerit expressum. nisi sit citatus vt personaliter cõpareat: qd iudex põt ex causa facere. h. d. ¶ In tex. ibi maximi iuris intellige qd oẽs habentes iurisditionem in illa causa siue sint ordinarij siue delegati, dicunt respectu partium maximi. c. j. de iudi. in. vj. iũcta gl. in. l. apud eũ. in pñ. ff. de manumis. fm. Bal. hic. ¶ No. qd. in oi citatione simplr facta, intelligitur alternatio: vt quis ꝑ se ↄpareat, vel ꝓcuratorẽ mittat. facit. l. j. in. §. vsus. ff. eo.

2 in.c.fi.de dila.in.c.dilecti.z.c.pe. de iura.calū. ¶ † Scdo pondera tex.ibi vel sniē.q citatio facta per iudicē.dicit̄ sñia:imo generaliter quodlibet preceptū iudicis faciens ad causam,est sententia interlocutoria.glo.in.l.cū clericis.C.de epi.z cle.z glos.in.§.ad excludendas.in aut.de litigiosis:z dicit glo.magistralis in cle.j.in verbo diffinitiua.de seque.pos.z fruct.qd quicquid fit a iudice,inter principium z finē cause.in his que incidūt z emergūt,dicitur sententia interlocutoria.diffinitiua vero est que vltimo loco principa-
3 lem questionem diffinit z terminat. ¶ † Tertio.no.q iudex non potest aliquē citare vt personaliter cogatur cōparere,nisi ex causa vehementi:z sic lz quis expresse citetur vt personaliter compareat,non tamen tenet̄ psonaliter cōparere/nisi iusta causa inserta. ¶ Confirmo/arguendo a iudice ad vltimas volūtates.l.non est mirū.ff.de pig.ac.preceptū testatoris sine causa non valet.l.filiusfa.§.diui.el.ij.ff.de leg.j.z per hoc cōfundit̄ cautela quā tradit Bar.in.l.cū eo.ff.ad.l.iul.pec.quādo quis habet debitorē,qui nūq exit domū,quem nō pōt facere capi in domo pro debito priuato.l.nemo de domo.ff.de regu.iur.l.plerisq.ff.de in ius vocā.cautela est fm Bart.qd faciat eū citari,vt cōpareat sub certa pena fiscali camere publicanda:nā si spreuerit preceptū,poterit pro illo debito fiscali capi in domo.l.nemo carcerem.C.de exacto.trib.lib.x.vnde erit incarceratus propter illud debitum fiscale,poterit eū facere recommēdari in carceribus,pro suo debito priuato:quā cautelā sequunt̄ Ang.Pau.de ca.d.Alexan.in.d.l.plerisq.Pet.de anc.z Imo.in.c.ij.de pig.Ange.de are.in.§.si.ad.fi.insti.de actio.credo q cautela nō sit bona/per istum tex.iunctis his que dicam statim in seq.not.z eam ita reprobāt Imo.z Panor.in.c.ad petitionem.
4 de accu. ¶ † Quarto not.qd iudex ex causa pōt quem personaliter citare,vt nō compareat per procuratorem:z que sint iste cause habes hic per glos.z per gl.z doct.in.l.si actor.ff.eo.z in.c.querelā.eo.ti.z in.c.fi.de maio.z obe.z in.c.j.de iud.in.vj.inter quas nota precipue illam/quando persona principalis est legalior:nam per istā gl.dicit Bal.in.l.j.in vlt.col.C.de sen.z interlo.om.iu.q licet infamis possit esse procurator,vt dixi in rub.ś.eo.tamen pōt tunc cogi principalis,vt cōpareat tanq legalior.item adde/q isto casu tenet̄ iudex exprimere illā causam in citatione.fm Joā.and.in.c.j.
5 de iudi.in.vj.Bal.in.l.j.§.vsus in fi.ff.eo.Gui.de suza.z Cy.†hic/sicut quādo quis citatur die feriata,in casibus specialibus/debet ille casus specialis exprimi in citatione:fm Jmo.in.c.preterea.de dilatio.gl.z doc.in.l.ij.ff.si quis in ius voc.nō ier. ¶ Item adde q quādo citatur quis cū causa vt personaliter cōpareat,adhuc sufficit vt mittat procuratorem habilē,z bene instructum cum mandato speciali.quādo causa est ciuilis.secus si esset criminalis.vt iudex videat quo vultu z qua trepidatione respondeat.ista est vera cōclu.Bar.quicquid alibi dixerit in.l.qui bona.§.si alieno.in vlti.col.ff.de dam.infec.sequunt̄ Ang.Paul.de ca.z plenius.d.Alex.hic.z Ange.in.l.si actor.ff.eo.vbi dicit qd ista opinio seruatur in practica.Joan.and.in.c.fin.de iur.calum.Panor.in.c.in pertractandis.eo.tit.Rapha.Fulg.in consi.ccxliij.incip.ad primū quo queritur:qd vltimū de criminalibus/intellige/quando sunt indicia contra reum,z est causa in qua potest perueniri ad torturam.ita.no.Bal.in.l.seruum quoq.§.publice.ff.eo.Albe.Bald.z do.Alex.hic. ¶ Ultimo do.Alex.hic ponit aliū casum.in quo.quis
6 tenetur personaliter cōparere.†qñ quis citatur tanq cōiunctus,vel tanq cōsanguineus ad prestandū cōsensum requisitum ex forma statuti in contractibus mulierū vel minorū.allegat Bald.in.l.j.in vlt.colū.C.qui admit. Tu adde Ang.in.l.titius.ff.qui.mo.pi.gno.vel hypo.solu.do.Ant.z Jmo.in.c.cum cōsuetudinis.de consuetu.Panor.in.c.cum parati.de appel.Lud.ro.in.d.l.j.C.qui admit.z tex.no.in simili.l.minorum.z ibi Bal.C.de prediis mino.tamen aduerte/q lz talis cōsensus requisitus ex forma statuti,non possit prestari per procuratorē,vt pdixi,tamē pōt prestari per nūcium,vel per epistolam.fm Bar.in.l.filiusfa.ad fi.ff.de dona.z plenius.in.l.fi.§.z filius.versi.necessitate.in.vj.q.z ibi Cy.z in.l.iij.C.de bo.que lib.Bar.in.l.j.C.de decur.lib.x.z in.l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acqui.here.Cy.z Bal.in aut.causa que fit cum monacho.C.de epi.z cleri.Spe.z Jo.an.in tit.de acto.§.j.ver.sed nunquid pater p epistolam.z est gl.in.l.si cū dotē.§.si patri z ibi Moder.ff.so.ma.z p ista remanet expedit' iste titulus.Jason Padue.

¶ Ne liceat potentioribus patrocinium zc. Rubrica.

1 Recipiens patrocinium potentioris,punitur in amissione cause: limita tamen.vt infra nu.2.

Diuine admodum. Recipiēs patrocinium potentioris,punitur in amissione cause/z ille potentior arbitrio iudicis ordinarij:etiam dato quod alias eius iurisditioni nō subesset.h.d.Diuiditur in duas.in prima ponit constitutionē.diui claudij/z eius effectum.in secunda respōdet quistioni principali-
1 ter proposite.ibi quare cum intersit. ¶ † Nota qd assumens patrocinium potentioris,punitur in amissione cause. Similiter comitatenses qui faciunt ciuem emere aliquam rem pro eis,vt sub titulo ciuis,nō subsint oneribus eis impositis.Nam puniuntur in amissione talis rei empte/que debet publicari.ita not.Barto.in.l.j.per illum text.C.de nauibus non excus.libro.xj. ¶ Extende istam.l.tribus modis.primo vt habeat locum tā in actore quam reo:fm Cy.Bart.Ang.z Modernis.hic/quāuis glos.j.in rubri.titulo.j.z in.l.penultima in fine.ff.de aliena.iudi.teneat qd solum habeat locum in actore. ¶ Confirmo per duo/quia dato etiam q ista.l.loqueretur in actore,cum tamē generaliter loquatur:extenderetur tamen ad reum.cum sint correlatiua.z.l.etiā correctoria,loquens in vno ex correlatiuis,intelligitur etiam loqui in alio.l.fin.z ibi Barto.z docto.ad hoc not.C.de indicta vidui.tollen.cū concordantijs quas ibi dedi. ¶ Secundo quia.l.etiam penalis,loquens in actore,habet locum in reo.gloss.in.l.per interuallum ff.de iudicijs.z glossa in c.a.j.de confess.in.vj. ¶ Secundo extende siue palam siue occulte patrocinetur:etiam per interpositam personam.fm Barto.z Paul.de castro.hic:qui dicit facere contra eos qui faciunt scribi literas per dominos priores inferioribus iudicibus,vt incidant in hanc constitutionem. ¶ Tertio extende etiam si procurauerit patrocinium familiaris potentiorum fm Barto.Ange.Sali.z do.Alexan.hic:per fundamenta de quibus per eos.Contrarium z forte melius tenet Fulgo.Paul.de cast.z do.Antoni.de alex.hic:cum ista.l.sit penalis/z non subsit tanta ratio incutiendi terrorem in familiari,sicut in principali:precipue quia ista.l.principaliter est inducta fauore priuatorum.vt hic
2 in versiculo quare. ¶ † Limita istam.l.quatuor modis.Primo vt procedat in potentiore ratione officij:secus si sit potentior alia ratione/puta diuitiarū/vel quia sit de primatibus ciuitatis.fcm glo.hic z.j.l.proxi.z glos.z docto.in.c.fi.de alie.iudi.Specul.in titu.de cessio.actio.§.j.in.j.colum. ¶ Secundo limita/nisi esset officium ex quo verisimiliter timor nō incutitur:cessante ratione huius.l.puta quia esset tabellio/qui est iudex chartularius:secundū Baldum.j.l.proxi.in fin. ¶ Tertio notabiliter limita/nisi ille qui assumpsit patrocinium potentioris,litigaret cum eque potentiori:quia tunc videtur fecisse non vt metum inferat:sed vt excludat l.cum pater.§.titio.ff.de legatis.ij.secundum Pau.z Modernio.hic/qui dicit quod vidit de facto Bononie in persona cuiusdam mulieris vidue.Facit qd vult Bal.j.l.proxi.vbi dicam.Facit qd volunt Barto.z docto.in.l.qui iurisditioni.ff.de iurisditio.omniū iudicum.z Bartol.in.l.non solum.§.de vno.per illum textū.ff.de ritu nuptia.z in.l.repeti.ff.de questionibus.z est gloss.in.c.postremo.de appellationibus.Ad idem facit quod not.vult Barto.in l.qui testamento.§.quecunq autē.in penultima.q.ff.de testa.z est glo.in.c.consanguinei.in verbo parentes.iij.q.v. ¶ Quarto limita in causis criminalibus,in quibus ingeritur pena sanguinis.Nam licitum est sanguinem suum qualitercunq redimere.l.j.in fine.C.de bo.eo.qui mor.si consci.glos.z docto.in.l.transigere.C.de transactionibus.Et qui obuiat Cardinali dum ducitur ad patibulum,debet liberari a pena mortis:fm Baldū.z Paul.de castr.in.l.addictos.C.de appellationibus.do.Barto.veronen.in cautela.ij. ¶ Capio gloss in versicu.specialiter.quam diuide in tres.In prima infert ex tex.In scda que est ibi.nec obstat.gl.opponit z soluit.Not.istam solutionem ex qua habes pulchram limitationem ad regulam.l.a iudice.vbi dicetur.C.de iudicijs.In tertia que est ibi z quia de cessione.gloss.magistraliter ponit materiam cessionis.de qua Spec.format plures questiones.in titu.de cessio.actio.Baldus.z Salice.j.l.proxi.Bartol.z alij.in.l.per diuersas.z in l.ab anastasio.C.manda.Canoni.in.c.fina.de aliena.iudi.z ista gl.declarat quid differat iste titu.a titu.de alienatione iudi.itē quid differat a titu.de litigio.Item quando cessio valeat,z que requirantur not.eam quia vtilis glossa est. ¶ Et dum ista gloss.in fin.dicit quod titulus cessionis debet poni in instrumento Bar.in fine eam multum not.z eam ad hoc reputat singu.Bald.in.c.consuetudinis.in penulti.colum.in fi.que consuetu.z dum plus vult quod debeat poni in prin.instrumenti.Angel.in fi.eam reprobat.sed salua intelligendo eam sane,vt per Baldū.z Salice.j.l.proxi.

Jason Padue.

1
SI cuiuscunq. †Cedens actionem potentiori ratione officij,eam perdit.hoc dicit.Intellige etiam si non cessit:sed procu.illum in rem suam fecit:qz presumitur in fraudem,gloss.in.l.iurisgentiū.§.pretor ait.glo.vlti.vbi docto.z precipue no.Ang.ff.de pactis.Fallit nisi cessio fieret eque potēti.argu.l.sed z milites.in prin.ff.de excusa.tuto.fm Bal.Salic.z Modernio.hic.Facit extra.ex pte vbi docto.precipue Jmo.de feu.Quicquid dicat Specu.z minus bene in titu.de cessio.actio.§.fin.versi.quid si quis plebeius.

De his qui potentiorum nomine titulos ⁊c. Rubrica

1 Ecclesia reputatur de numero potentiorum.
2 Qñ libellus est ineptus, seu solennis, nulla pena potest sequi reo ex oppositione alicuius exceptionis/vel ex negatione.
4 Sicut chartula ɔtinēs petitionē actoris dicit̄ libellus: similiter chartula continens exceptionem rei, dicitur libellus.
5 Sicut confessio facta per actorem in libello sibi preiudicat/ita cō fessio facta per reū in libello exceptionū/sibi preiudicat.

1 Animaduertimus. †Qui titulos seu insignia potentiorum prediis suis de quibus litigant affigunt, vel eoꝝ noīa in lite pretendūt, suo iure priuantur, ⁊ in metallum damnantur: et potentior si cōsenserit infamat̄. h.d. Et ponit exemplum Bar. qñ aliquis prelatus volens euadere curiam, ponit nomen vel titulū alicuius ecclesie exempte prediis suis: nam si appareat/ꝙ in fraudem fecerit punitur per hanc constitutionem. Item fm Bal. potest poni exemplū in reo conuento rei vendicatione, qui ad euadēdum iudiciū/nominat quendā epm in iudicio pro quo dicit se tenere ⁊ possidere. Tu pondera Bar. et alios velle/ꝙ iste titu. habeat locū in potētiore: at alia rōne ꝙ officii: secus in tit. precedenti. vt ibi dixi.
2 Scdo pondera Bart. et alios velle ꝙ ecclesia reputetur de numero potētiorū. facit qd vult glo. in.c. potuit de loca. Sed caue q2 Bar. loquit̄ qñ ecclesia habebat priuilegiū exēptionis. Confirmo per illud qd not. vult Spec. in titu. de cessio. actio. §.j. ver. ex proxime dictis. ꝙ clericus nō intelligitur esse ꝓcurator laico, nec laicus cedens clerico dꝫ perdere cām: nisi clericus sit talis, qui habeat potestatē supra laicū cōtra queꝫ fit cessio: sequit̄ Ludo. ro. in cōsi. cccccxviii. qd incip. in casu proposito breuiter dicendū ꝙ iste naues. Scdo istum tex. in verbo solēniter/a ɔtrio sensu no. Bal. in. l. edita. in pe. col. C. d edē.
3 †ꝙ qñ libellus est ineptus, seu nō solennis, nulla pena pōt sequi reo ex oppo. alicuius exceptionis vel ex negatione vel aliter. qd dicit esse multum notandū ad statuta imponentia penā reo excipienti. sequit̄. do. Alex. hic ⁊ in. l. etiam. §.j. in vlti. col. ff. solu. mat. Lud. ro. in cōsi. cccccix. qd incip. ad discutiendum. in vlti. dubio. Tertio no. ex tex. ibi. nec repetende actionis. fm Barto. ꝙ pene huius. l. habent locū nedum in reo sed etiā in actore. sequit̄. d. Alex. hic faciunt que dixi in. l. j. s. tit. j. lꝫ Rapha. fulg. hic teneat ꝙ ista. l. solū habeat locū in reo per aliqua verba tex. ibi in ius vocātur ⁊ in verbo pulsatus, ⁊ in ver. possessor. idē tenent gl. ⁊ bal. s. in rubri. Tu aduerte ꝙ prima pars huius rubrice pōt loqui in vtroqꝫ: sed in scda parte imperator solum loquitur de reo qui ad euadendum litem nominauit aliquem potentioreꝫ in iudicio ad effugiendā litem, iuxta. l. ii. C. vbi in rem actio. declarat Pau. de ca. in rub. s. eo. ⁊ ista scda pars nullo modo pōt adaptari actori. Quarto no. ex tex. ibi cōtradictoriis libellis. fm Bart. ⁊ alios
4 †ꝙ sicut chartula cōtinens petitionē actoris, dicit̄ libellus: similiter chartula ɔtinens exceptionē rei, dicitur libellus. ⁊ ex hoc in
5 fert Bar. †ꝙ sicut cōfessio facta per actorem in libello sibi preiudicat, ita cōfessio facta per reum in libello exceptionū suarū preiudicat reo. adde Bar. in. l. certū. §. si quis absente. ff. de cōfes. vbi ad hoc pōderat istum tex. ⁊ extendit etiā si cōfessio sit facta absente parte. Adde etiā Ludo. ro. in cōsi. ix. qd incip. ad discutiendū. in vltimo dubio ⁊ i cōsi. ccxxv. qd incip. quo ad primū quo querit̄ an Stichus. in septimo dubio: Jason Padue.

Ut nemo priuatus titulos prediis ⁊c. Rubrica.

1 Si quis supra parieteꝫ domus sue vel sue possessionis, facit depingi insignia aut vexilla ꝑncipis, ne aliquis audeat ei mouere litem/talis domus debet confiscari.
2 Ubi delictum non est punibile, non debet iudex talem accusationem admittere.
3 Judex nō debet admittere libellū ineptum, vel qui alias de iure nō procedit: etiam parte nō citata.
1 Ad intellectū istoꝝ titulorū vide glo. magistram in. §. titulos. in aut. de manda. princi. l. j. huius tituli loquitur qñ quis supra parietem domus sue vel sue possessionis, facit depingi insignia aut vexilla principis/ ne aliquis audeat ei mouere litem: naꝫ talis domus debet cōfiscari: nam signa principis nō debent depingi, nisi sup rebus que sunt ꝑncipis: ⁊ hoc videmus in armis sancti Marci: que nō pingūtur supra ostiuꝫ domus nisi sint domini. Lex. ii. loquitur qñ quis facit depingi nōia vel signa principis. aut reipublice, super possessione vel domo alterius ad illius inuidiam ⁊ infamationem, vt appareat ꝙ illa nō est possessio sua: sed est cōis: naꝫ si est plebeius vltimo supplicio afficitur: si est nobilis
2 deportatur. †Nota ex ista. l. ii. ꝙ vbi delictum non est punibile non debet iudex talem accusationem admittere: alias punit̄. ⁊ sic ista exceptio delictum de quo accusor est impunibile. impedit litis ingressum. ⁊ ita not. Bar. in. l. si seruus. per illum tex. C. de his qui ad eccle. confug. dixi post Bar. in. l. nam posteaꝙ. in prin. ff. de iureiuran. ꝙuis aliter distinguat Bar. in. l. senatus. ff. de accusa. de quo etiā ꝑ Bal. in. l. decurionū. C. de infami. ⁊ in. l. j. §. ɔfilius. ff. ne quis eum qui.
3 †Scdo no. ꝙ iudex nō debet admittere libellum ineptum/vel qui al's de iure non procedit. Adde gl. ⁊ doc. in. l. j. ff. de offi. assesso. ⁊ glo. in. c. sacerdotibus. xi. q. j. idem qñ esset libellus calumniosus. gl. no. in. l. qui cū maior. §. si patris. in verbo vel calūniosam. ff. de bo. liber. Inno. in. c. j. de offi. vica. idem qñ libellus esset cōceptus cōtra consuetudinem. glo. in. l. de quibus. in verbo inueterata. ff. de legi. ⁊ gloss. in. l. diuturna. ⁊ ibi ad hoc not. Ange. eo. ti. Tu pondera ex predictis/ꝙ libellus ineptus nō pōt suppleri ex probationibus contra illud ꝙ vult gl. reputata sing. in. l. j. §. si quis argentū. ff. depositi. ꝙ late examinaui in. d. l. j. ff. de
a offi. asses. Scdo extēde predictum notabile/ꝙ iudex[a] possit reiicere libellum ineptum, seu dentibus lacerare etiam parte non citata. ita dicit Bal. in. l. edita. in pe. col. C. de eden. per istum text. Adde etiam ꝙ istud pōt iudex facere ex officio/per doctrinaꝫ gl. not. in. l. filiusfami. §. veterani. ff. de procu. de qua glos. dixi in. l. ita demum. s. de procura. Jason Padue

a Judex. adde singu. dictū Inno. in. c. j. de offi. iudi. ordi.

Ut nemini liceat sine iudicis autoritate ⁊c. Rubrica.

1 Non potest quis sua insignia ponere in rebus ab alio possessis, quas pretendit ad se pertinere.
2 Scholares debent insignia doctoratus a doctoribus petere/non autem propria authoritate sibi conferre.
3 Scholaris indignus petendo insignia doctoralia peccat mortaliter.
4 Cum authoritate iudicis potest quis esse executor ⁊ nuntius in in causa propria.
5 Qui non est doctor non potest alium doctorem creare, sicut non miles alium militem facere.
1 †Iste tit. loquitur qñ quis vult apponere sua insignia vel sua nomina rebus per alium possessis/quas pretendit ad se spectare: deciditur hic ꝙ non potest, anteꝙ sit iudicatum: ita ꝙ non sit locus appellationi. ⁊ dicit Pau. de cast. ꝙ istum casum vidit de facto senis, cū quedam fraternitas in qua etiaꝫ multi ciues potētes litigarent cum vno notario, super vna possessione/ per illum detēta: lata sentētia in fauorē fraternitatis, a qua notarius appellauit, fecerūt depingi arma illius fraternitatis: notarius vero conuocatis pluribus hominibus armatis de facto fecit illa arma abradi. Illi de fraternitate accusauerunt notarium apud iudi. malefi. q2 de facto ⁊ propria authoritate fecerat: fuit iudicatum per hāc l. ꝙ impune fecit: nam quicquid depingitur vel imponitur in re mea, vel in re a me possessa/possuꝫ propria authoritate destruere. vt hic ⁊. l. quemadmodū. §. si protectum. ff. ad. l. aquil. ⁊. l. si vitem. §. qui ad ianuam. ff. qd vi aut clam. ⁊. l. fideicōmissa. §. si quis illicite. ff. de lega. iii. Barto. in. l. j. §. nuntiatio ex hoc. ff. de ope. no. nun.
2 †Itē istum tex. dicit Bar. se sepe allegasse in examinibus scholarium, qui debent insignia doctoratus petere a doctoribus, non autem propria authoritate sibi cōferre: ⁊ idē tenent Ant. ⁊ Pau.
3 de cast. hic. †Et scholaris[b] indignus petēdo insignia doctoralia,
b peccat mortaliter. glossa est in cle. ii. in verbo honorem de magist. Panor. in. c. cum in cunctis. §. j. in. ii. colū. de elec. Tu pondera Bar. hic velle iunctis precedentibus/ꝙ ex licētia superioris posset scholaris sibimet conferre insignia doctoratus. dicit enim su
4 perius Barto. ꝙ a contrario sensu huius. l. patet. †ꝙ cum authoritate iudicis possit quis esse executor, ⁊ nūtius in causa propria: facit quia in his que sunt voluntarie iurisditionis / potest quis sustinere vicem duorum. l. si consul. vbi late Barto. ⁊ alii. ff. de adop.
5 †Sed caue/quia qui non est doctor, non potest aliuꝫ doctoreꝫ facere, nec sibi insignia doctoratus conferre: sicut qui nō est miles non potest aliuꝫ militem creare. fm Bald. ⁊ Imo. in. l. qui in aliena. §. interdum. per illum text. ff. de acquiren. heredi. Bal. in proemio decretalium in. x. colum. nisi dixeris ꝙ faciat authoritate superioris: super quo tamen cogita. alibi tñ habemus/qd qui nō est benedictus potest alium benedicere. c. j. ⁊ ibi ad hoc no. Bald. de supplen. negli. prelatorum. Jason.

b Scholaris indignus. adde archi. ⁊ Jo. d. fan. i. c. i scriptu ris. viii. q. j. Marianus de senis i. c. quanto. de magis.

Ne fiscus vel respublica procura. ⁊c. Rubrica.

1 Fiscus non dꝫ prestare patrocinium in causis debitori suo.
2 Creditor potest esse testis in causa sui debitoris.
3 Ad emulationem priuati, licitum est de proprio ⁊ in proprio facere/quod sibi libet.
Iste titulus hꝫ quatuor. ll. ⁊ lꝫ Bart. in summariis suis videat̄ eas intelligere qd loquant̄ in cessione iurium facta fisco vel reipu
1 blice: † tñ reuera. l. j. ⁊. iii. ⁊. iiii. disponunt/qd fiscus non dꝫ presta

re patrocinium in causis, debitori suo. ꝙuis videatur in hoc verti
interesse fisci: secus videtur in priuato. l. si cui. C. de nõ nu. pec. ⁊ ita
2 Pau. de cast. hic. ¶ † Adde fortius ꝙ imo creditor põt esse testis
⁊ testificare in causa sui debitoris / ꝙuis interesse in hoc pretẽdat.
ſm Ia. bu. ⁊ Ang. in. l. non solũ. §. item querit. per illũ tex. ff. de pro
cura. vbi Ang. reputat hoc esse valde tenendum menti, ⁊ bene: se
quit do. Alex. in cõsi. lxxviij. qd incip. in causa ⁊ lite vertente inter
Bart. in. ij. col. in. j. vol. Sed responde / ꝙ ista loquunt in priuato,
nõ potẽtiore / als crederem idem qd in fisco: per generalitatẽ. l. j. ẽ.
ne li. potẽtio. ⁊ q: in fisco nihil presumit esse speciale, nisi exprima-
tur. l. itẽ veniunt. §. in priuatorũ. ⁊ ibi glo. ff. de peti. here. gl. in. l. j. C.
eo. tit. ¶ Lex. ij. huius tit. disponit / ꝙ rem litigiosam non debet fi
scus vel respublica etiã ex cã donationis admittere, cum pacto de
aliquo dando ipsi cedẽti: nã talez cessionẽ ipsa. l. abhorret / vt hic /
⁊. l. fi. ẽ. ne lic. potẽ. ¶ Unde ꝑ istum tex. infert Barto. hic: ꝙ si sint
duo fratres, habẽtes castrũ cõmune: ⁊ vnus expellat ab alio, ⁊ ex
pulsus vadat ad ciuitatẽ ꝓrimã vel ad principẽ ⁊ ei velit sua iura
cedere ꝓ aliquo / ꝙ sibi det: non est admittẽdus: sequunt Raph.
Ful. Paul. de ca. ⁊. d. Alex. hic ꝙuis Raph. Fulg. dicat ꝙ istud
nõ bñ probet hic / ⁊ ꝙ melius facit. l. fi. ẽ. ne lic. poten. ⁊ dicit Pau.
de cast. ꝙ vidit istum casum de facto florẽtie, in quodã qui litiga-
bat cũ fratre / ⁊ volebat donare cõitati florẽtie omnia sua iura: nõ
fuit auditus per istã. l. ¶ Adde vltra alios quod fortius tz sing.
Bal. in. l. j. ante fi. C. qui testa. fa. pos. ꝙ si duo fratres habeant ca-
strũ cõe, ꝙ vnus nõ potest vẽdere iurisditionẽ suam ad epulatio-
nem alterius: qd est specialissimũ in iurisditionibus: qd etiam in
proprio non põt qs facere ad emulationẽ alterius, id qd sibi pla-
cet: si ꝑ hoc nõ prodesset sibi ⁊ alij noceret. l. quicunqꝫ castellorũ.
C. de fun. limitro. lib. xj. Solus Ang. ibi in lec. perusina tenet ꝯtra-
3 rium. † q: ad emulationẽ priuati licitũ est de ꝓprio ⁊ improprio fa
cere qd sibi libet. l. cũ eo. ff. de ser. vrba. ꝓdio. sed ad emulationẽ rei-
publice nõ lz. gl. est no. in. l. ꝑ ꝓuincias. C. de edi. priua. ⁊ ita ſm eũ
loquit. d. l. quicũqꝫ castellorũ. Sed tu caue / ꝙ imo etiã ad emula-
tionẽ priuati nõ videt verũ / ꝙ sit licitũ facere ꝙ alij nocet: ⁊ sibi nõ
prodest, ꝓut firmat late Bar. in. l. quominus in. j. q. ff. de flumi. ⁊ in
l. si manifeste. vbi etiã Cy. ⁊ alij. C. de serui. ⁊ aqua. cũ suis concor-
dantijs, Et per ista est impositus finis istis titulis. Iason Padue.

¶ Si aduersus venditionem. Rubrica.

2 ☞ Decretũ iudicis nõ tollit beneficiũ restitutionis in integrũ.
3 Quando iuramentum interponitur a minore, super cõtractu rei immobilis, valido vel inualido, si sit lesus, an habeat restitutionẽ in integrum, ⁊ nu. 4. ⁊. 5. ⁊. 33. 36. ⁊. 37.
6 Iuramentum interpositum a minore, super contractu rei immobilis, obligat minorem ad obseruantiam iuramenti: ⁊ validat contractum, qui als erat inualidus: ⁊ facit eum irreuocabilem.
7 De iure ciuili iuramentum non est inductiuum obligationis.
8 Triplex est species iuramenti.
9 Ex iura. ꝓmissorio, nõ oritur actio nec obligatio: secus tamen est ex iuramento decisorio / ⁊ confirmatorio. ⁊ nu. 11. ⁊. 12.
10 Iuramentum de futuro non obligat de iure ciuili efficaciter, sed iuramentum decisorium litis sic: q: habet vim rei iudicate.
13 Sacramentum capitur. varijs modis.
14 In dubio illud est ꝓprie iurm, vbi sacre scripture manibꝰ tãgunt.
15 Proximus pubertati masculus dicitur a. x. anno cuz dimididio: femina autem a nono cum dimidio.
16 Ubi agitur de obseruantia iuramenti, censetur materia fauorabilis ⁊ extendenda.
17 Iuramentum interpositum sup cõtractu, operatur tria. nã validat contractũ, tollit benefi. resti. in integrum, ⁊ addit forum foro.
18 Pupillus doli capax obligatur delinquẽdo / quãdo dolus committitur de presenti.
19 Prodigus iurando non obligatur / tamen delinquendo sic.
20 Ad hoc vt aut. nostra habeat locum, nõ est necesse ꝙ iuramentũ prestetur in presentia partis.
21 Si impubes proximus pubertati contraheret cum aliquo, qui dubitaret eum minorẽ, ⁊ ipse dolose sibi persuasit se adultum: si postea iuraret, habebit locum hec aut.
22 Proximus puber. aliter dicitur in delictis / ⁊ aliter in ciuilibus.
23 Proximus pub. nõ potest testari, etiam ad pias causas.
24 In materia iuramenti standum est iuri cano.
25 An sit falsum instrumentum notarij: qui dixit ꝙ talis fuit voluntarie confessus, cum esset coram tormentis.
26 Quomodo ⁊ qñ iterponi debeat iuramẽtũ, de quo in aut. nostra.
27 Iura. interpositum a minore, ita demum habet locum ⁊ effectuz huius aut. quando interponitur super contractu rerum suarum.
28 An sit necesse ꝙ minor iuret per hec verba nõ retractare.
29 Iuramẽ. interpositũ a minore sup ꝯctu, representat eũ maiorẽ: nisi sit interpositum per vim vel metuz: q: tunc est nullius effectus.
30 An sit differentia inter iura. interpositum per vim: ⁊ iuramentũ interpositum per metum.
31 Si quis post iuramentum extortuz vi vel metu, iurauerit non facere querimoniam de tali vi: tale iura. non valet.
32 Iurm de nõ inducẽdo querelã sup maleficijs, regulariter nõ vz.
34 Iuramentum est quid spirituale.
35 Quod nullum est retractari non potest.
38 Magna est differentia ꝙ. l. dicat iuramentum appositum in contractu firmare contractum / an solum dicat iura. debere seruari: ⁊ nihil disponat super confirmatione contractus.
39 Si in pacto. l. cõmissorie: qd est in pignoribus reprobatũ reperiat appom iuramẽtũ, cõtractꝰ nõ validat: tñ iuramẽtũ debet seruari.
40 Iuramentum censetur quid spirituale.
41 Si minor soluit ratione iuramenti, potest solutum repetere.
42 An possit peti per minorez absolutio a iuramento / ⁊ relaxari per iudicem ecclesiasticum.
43 Que dicatur enormis lesio.
44 Sicut iurm extortũ ꝑ vim, est nulliꝰ momẽti: ita extortũ ꝑ doluz.
45 Si fiat venditio citra dimidiam iusti precij, quo casu interuenit deceptio re ipsa: non potest contractus rescindi si iuratum sit.
46 Aut. nostra procedit etiam si contractus minoris sit inualidus.
47 Si filiusfa. alienat rem in qua pater habet vsumfruc. ⁊ iurat non contrauenire, an habeat locum auten. nostra.
48 Si quis concessit feudum / ⁊ non adhibuit pares curie: deinde iurauit: an conualidetur contractus per istam aut.
49 Si statutum prohiberet personaz minoris vel mulieris alienare, si contrahunt cum iuramento, non habet locum ista aut.
50 Qñ statutũ ꝓhibet personã minoris vel mulieris ꝯhere, non põt minor iurans compelli ad obseruã. iuramenti / ꝓpter peccatum.
51 In ꝓhibitionibus / vna persona ꝓhibita, intelligit alia prohibita.
52 Quando lex vel statutum prohibet aliquid qd principaliter respicit publi. vtilitatem, contrafaciens peccat mortaliter: secus si priuatam: q: tunc dicitur potius consilium, quam preceptum.
53 Si mulier intercedat pro alio cum iuramento, obligatur.
54 Aut. nostra procedit qñcunqꝫ minor fuit certioratus de benefitio restitutionis sibi competenti / alias non.
55 Iuramentum non trahitur ad illud, de quo quis tempore iuramenti verisimiliter non cogitauit.
56 Sacramenta non presumuntur nisi probentur.
57 Iura. indistincte representat minorem maiorem.
58 Si mulier bis intercedat pro alio / non iuuatur velleiano.
59 Soluens per errorem indebitum, etiam si expresse renuntiet condictioni indebiti, sibi non preiudicat.
60 Iuramentũ extortũ a minore ꝑ vim vel metũ, est ipso iure nulluz.
61 Ultimo iurõ est standũ, nisi ꝓmũ habeat clam derogato. ad scdm.
62 Lz ꝓlatꝰ iurauerit ꝯctũ, tñ ꝑ hoc nõ tollit bñficiũ resti. in integrũ.
63 Simulatio remouet consensum / ⁊ per ꝯñs iura. super ipso interpositum nihil valet.
64 Aut. nostra habet locum in ciuitate ⁊ communitate, sicut in minore: ꝙtum ad tollẽ. beneficium resti. in integrum.
65 Minori iuranti soluere mutuum sub spe future numerationis. non currit prescriptio biennij / propter iuramentum.
66 An ⁊ quando iuramentum sit iudeo seruandum.
67 Minor qui dolose ⁊ scienter in iudicio negauit veritatem cum iuramento, potest petere restitutio. in integrum.
68 Minor in testa. vel vltimis voluntatibus si iurat non contrauenire, per hoc non ligatur iuramento. ⁊ nu. 69.
70 Aut. nostra an habeat locum quãdo minor generaliter iurauit / nunꝙ contrauenire alicui contractui / quem faciet.
71 Aut. nr̃a hz locũ nõ solũ in ꝯctibus ꝓprie, in qbꝰ hincinde oritur obligatio: sed etiã in ꝯctibus improprijs: vt in dona. ⁊ stipula.
72 Ubi tractat de obseruãtia iurĩ, dato ꝙ. l. vel statutũ inducat magnas penas, tñ illa. l. cẽset mere fauorabilis / ꝓpt obseruãtiã iura.
73 An statutum loquens in contractu, habeat locum in distractu.
74 Aut. nostra habet locum nedum si minor contrahat cum iuramento, sed etiam si alij contrahenti assentiat cum iuramento.
75 An aut. nostra ꝓcedat si minor coram aliquibus iurauit, ꝙ nunꝙ veniet contra aliquem contractum quem faciet.
76 Aut. nostra: an habeat locum in iudicijs.
77 Bonum est argu. de contractibus ad iudicia.
78 Aut. nostra procedit solũ qñ iuramentum cõcipitur in futurum.
79 Si contractus potest rescindi alias quam fauore minoris etatis, si minor iurauit / an habebit locum aut. nostra.
80 An per statuta laicorum possit derogari dispositioni huius aut.
81 De iure cano. omne iuramentum qd potest seruari sine interitu salutis eterne / est seruandum.
82 An. l. ciuilis habeat locum super iuramento nondum prestito.
83 Oẽs. ll. que statuerũt iurm nõ esse seruandũ, nõ valẽt: nec sunt seruande: nisi iuramentũ sit ꝯ bonos mores, vel nutritiuum peccati.
84 An per statutũ laicorũ possit adhiberi cautela / ꝑ quã ꝑ statutum posset per

posset per indirectum tollere dispositionem huius aut.
85 Iuramentum non firmat contractum simulatum.
86 Si statutum simpliciter disponeret ꝙ contractus factus per mi-
norem sine decreto, fingatur factus dolo vel simulatione: tale sta-
tutum non extenditur ad contractus iuratos: nisi statutum face-
ret expressam mentionem de iuramento.

SAcramenta puberum.

¶ Ista est noua constitutio imperatoris Federi-
ci/originaliter situata in .c.j.§.item sacramenta.de
pace iur.fir.in vsi.feudo.ꝛ ibi gl.plene commenta-
uit: ꝛ fm Bar.hic habet materiam ꝓfundissimaꝫ
subtilem ꝛ vtilē: ꝛ dicit Cy.hic/ꝙ ista aut.deduxit ad inferos aīas
multoꝝ/qꝛ ꝓbet facilē materiā captādi puberes maiores.xiiij.an-
no.mino.xxv.qui aľs non sunt habiles ad ꝯhenduꝫ/propter imbe
cillitatē intellectus: ꝛ iuramentū facit eos haberi pro maioribus.
ꝛ ideo dicunt Alb.Fulg.ꝛ Pau.de ca.ꝙ Henricus septimus ro-
manorū imperator/ꝓpter multas q̄relas quas habuerat de hac
aut.decreuerat eaꝫ tollere: sed morte preuētus non potuit: ideo in
multis ciuitatibꝰ est statutū,ꝙ aut.sacramēta puberū.non habeat
locū: ꝛ istud statutū est hic Papie ꝛ Padue fꝫ Pau.de ca. ¶ Ad
euidētiā huius aut.p̄mitto/ꝙ ista aut.fm magis cōem sniam fuit
cōdita ꝓpter altā ꝛ longā differētiā,q̄ fuit inter Martinū ꝛ Bul-
garū glo.antiquos/circa intellectū.l.j.C.eo. Nā minor.xxv.an.ven
didit prediū,ꝛ in ꝯctu iurauit: ꝙ nō pōt recedere a ꝯctu. Dubita-
tum fuit nunqd illa.l.ꝓcedat qñ ꝯctus fuit validus. Nam sciēduꝫ
est/ꝙ minor non pōt alienare rem immobilē sine autoritate tuto-
ris vel curatoris,ꝛ decreto iudicis: toto tit.ff.de re.eo.aľs contra-
ctus et alienatio est ipso iure nulla: nec hic est opus restitutione in
integrum. Et hoc si pupillus velit ꝯctū esse nullū,ideo dicitur tūc
ꝯctus claudicare.l.iulianꝰ.§.si quis a pupillo.ff.de act.emp. Si aūt
minor alienat rē immobilē,cum autoritate tutoris vel curatoris,ꝛ
etiā cū decreto iudicis/ꝯctus valet: ꝛ si reperiatˀ lesus,non obstāte
2 decreto iudicis habet restitutionem in integrū.† Nam decretū iu-
dicis non tollit beneficiū restitutionis in integ.de vtroqꝫ est text.
in.l.si quidem.C.de p̄diis mino. Fuit ergo dubitatū/nunquid illa
l.j.debeat intelligi,qñ minor vēdidit prediū cū authoritate tutoris
ꝛ curatoris ꝛ decreto iudicis: quo casu vēditio valet: sed minor po
test restitui. Nam Bulg.tenebat ꝙ.l.j.intelligeretˀ qñ iuramentuꝫ
fuit interpositū a minore,super contractu valido: ꝛ hoc casu tantū
haberet locum.d.l.j.fꝫ Martinus tenebat ꝙ loqueretur generali-
ter/quādo iuramētū erat interpositū super contractu valido ꝛ in-
ualido.ꝛ propter eorū authoritatē turbarūt totū mundū: ꝛ Federi
cus imperator habuit corā eo ambos disputātes/ꝛ fuit conclusuꝫ
pro Martino/vt referūt Cy.ꝛ Ful.hic: ꝛ istam opi. Marti.cōiter
3 approbant glo.ꝛ doc.citramontani hic: fm quā habes.† ꝙ neduꝫ
qñ iuramentū interponitur a minore super contractu rei immobi-
lis valido,quo casu lꝫ contractus sit celebratus cū authoritate tu-
toris ꝛ curatoris ꝛ cū decreto iudicis/quo casu valet. Tamen si sit
lesus,habet restitutionē in integrū. Tamen si interueniat iuramē
tum,istud iuramentū tollit minori bñficiū restitutionis in integrū
ꝛ in hoc nemo variat,sed quando iuramentū interponitˀ a minore
super contractu rei immobilis inualido,hoc est celebrato sine cu-
ratore vel sine decreto iudicis: ꝛ hic est punctus; nam fm intellectū
Martini communiter approbatuꝫ/adhuc isto scdo casu habet lo
cum hec aut.ꝛ tunc iuramētū operatur duos effectus. Primo qꝛ
validat talem cōtractū inualidū,perinde acsi authoritas curato-
ris ꝛ decretū iudicis interuenisset. Scdo facit/vt talis contractus
sit irretractabilis: ꝛ hoc etiā beneficio restitutionis in integrum.ꝛ
hoc dummodo iurans sit pubes/ꝛ sponte iuret: ꝛ iste est cōmunis
intellectus: fm quem videris quāta iactura ꝛ deceptio ordinetˀ ver
sus minores,ꝛ ꝓpterea dicit hic Rapha.Ful.ꝙ vidit multos di-
uites qui per istam aut.redacti sunt ad magnam paupertatem.
4 ¶† Scds pricipalis intellectꝰ/ꝙ in ista aut.approbetˀ opi.Bulg.
de qua in.l.j.s̄.eo.ꝛ consequēter non habeat locū ista aut.qñ iura-
mentū interponitˀ a minore super contractu rei immobilis valido,
in quo interuenit authoritas curatoris ꝛ decretū iudicis: ꝛ tūc ta-
le iuramentū operatˀ vnū effectū tm̄: qꝛ facit ꝯctum irretractabilē:
ꝛ ꝯsequenter ꝙ minor non habeat beneficium resti.in integ.ꝛ istū
intellectum tenent subtiles vltramon.ꝛ Cy.hic ꝛ dicit Cy.ꝙ licet
docto.referant,vt dixi ꝙ Marti.ꝛ Bulg.fuerunt in disputatione
corā Federico imperatore/dicit Cyn.ꝙ iste sunt fabule: imo ꝛ iste
intellectus habet magnam equitatē,ꝛ minus pōt preiudicari mi-
noribꝰ ꝓpter authoritatē curatoris ꝛ decretū iudicis: pro eo mul-
tum facit tex.in verb.nō retractādis. ¶ Inuenio vltramon.doc.ꝙ
tertiū intellectū ponit.d.Christoph.porcus.in.§.extraneus instit.
de here.quali.ꝛ dif.quē in si.habuit a canoni.ꝛ istum teneo videli-
5 cet ꝙ in ista aut. Federicus imperator non approbet opinionem
Marti.nec Bulg.† ꝛ qd per istam aut.contractus minoris si sit in
ualidus/ꝓpter iuramentum nō validatˀ: vel si sit validus,non tol-
litur minori beneficiū restitutio.in integ.per iuramentū.qꝛ si bene
aduertis in ista aut.ꝛ vñ sumitˀ nullū ponitur verbū de validitate
ꝯctus: vel qd tollatˀ bñficiū restōnis: sed bene text.dicit/ꝙ vult in-
uiolabiliter iuramentum obseruari: ꝛ sic aliud est dicere/ꝙ iuramē
tum validet ꝯctum: aliud qd iuramentum seruetˀ/ꝛ ꝯctus maneat
in sui validitate. ¶ Et si dicas que differentia est in effectu/vel qd
ꝯctus valeat,vel qd iuramentum seruetˀ.dic ꝙ vtilitas est magna:
qꝛ si ista aut.disponit/ꝙ iuramentū seruetˀ,ꝛ relinquit ꝯctuꝫ in sua
validitate: certe mortuo minore,cū iuramentū sit mere personale,
heres suus posset cōtrauenire: sed si diceremus ꝙ iuramentum va
lidaret ꝯctū,vel tolleret restitu.certe nec heredes possent venire cō
tra. ¶ Scds effectus est: qꝛ si dicimus ꝙ iuramentum tm̄ debeat
obseruari: certe minor impleto ꝯctu poterit tanq̄ lesus repetere: si
cut dicimus in eo qui iurauit soluere vsuras,qui tenetur soluere ꝓ
pter iuramentū/ꝛ solutas pōt eas repetere.c.debitores.de iureiur.
Et istū intellectū quē.j.examino teneo: ꝛ sic videas ꝙ Federicus
imperator fecit istā aut.vt tolleret differentiā Marti.ꝛ Bulg.sed
non sustulit,imo reliquit nos magis in dubio. ¶ Scdo p̄mitte ad
euidentiam scde partis huius aut.ibi ꝑ vim aūt vel ꝑ iustū metuꝫ.
in illo versu ibi maxime ne querimoniam maleficioꝝ faciāt.habēt
p̄mittere iuuenes/ꝙ illa verba leguntur altero de tribus modis.
Primo aliqui dicunt ꝙ imperator assignet rōnē eiꝰ qd dixerat in
scda parte: scꝫ ꝙ iuramentum extortuꝫ per vim vel metū sit nullū:
assignetˀ ratione passi vim vel metū haberēt querelā. Alij ꝛ melius
intelligunt/ꝙ in illis verbis nō assignetˀ ratio,sed ponatˀ augmen-
tatio decis.hoc modo/ꝙ iuramentum extortū ꝑ vim aut metū nul
lius sit momēti,etiā a maioribꝰ: etiā si ille q passus est vim vel me-
tum in iuramento,iuraret non facere querimoniam/ꝙ iuramentū
istud nō fuerit extortū vi vel metu: ꝛ sic duplex fuit iuramētū.vnū
sup principali ꝯctu vi vel metu extortū: aliud in quo iurauit nō fa-
cere querelam/ꝙ fuerit vi vel metu factus ꝯctus: ꝛ iste intellectus
placet mihi: ꝛ hos duos recitāt Cy.Bal.ꝛ alij. ¶ Tertio intelligi
gitur ꝑ Sali.alio modo/ꝙ in hoc ver.ponatˀ regula gñalis/ꝙ iura
mentum nedum ꝑ vim vel metū sit nullū,sed etiā interpositū gñā-
liter/ne querela fiat de maleficio cōmisso vel cōmittēdo est nullū:
ꝛ istud sequitˀ Pau.hic in lec.ꝛ in repe.ꝛ Bal.in.d.§.itē sacramen-
ta.mihi magis placet primus intellectꝰ. ¶ Vltimo p̄mitte quali-
ter ista aut.veniat ad.l.C.aliqui dicūt ꝙ declaratiue: aliqui decisi-
ue: aliqui ꝯfirmatiue. Barto.dicit qd venit correctiue.videbitis.j.
¶ Diuiditur in duas partes. In primia loquitˀ de iuramento mi
noris valido. In scda de iuramēto inualido.scda ibi: per vim autē
vel ꝑ iustū metū.nec pōt breuiꝰ summari/legēdo ꝛ figurādo casuꝫ:
6 sequar opi.Mar.qꝛ magis cōis/lꝫ mihi nō placeat. ¶† No.ꝙ iu-
ramētū interpositū a minore,sup ꝯctu rei immobilis,obligat mino
rem ad obseruantiā iuramēti/ꝛ validat ꝯctū q aľs erat inualidus:
ꝛ facit eū irretractabilem.fm opi.M.magis cōiter approbatam.
7 Pro clara intelligētia opponebat Bar.† nam de iure ciuili iura-
mentū non est introductiuū oblig.nisi in liber.vt.l.vt iusiurandi.ff.
de op.lib.ergo arguēdo a speciali/in ꝯrium dꝫ esse ius cōe: respōdet
Bar.hic: ꝛ in.d.l.vt iurisiurandi.ꝛ in.l.si quis pro eo.in princ.de fi-
8 deius.ꝛ in.l.iusiurandū qd ex ꝯuentione.in p̄nci.ff.de iureiur.† vbi
Ludo.late dicit triplicē esse speciem iuramēti: vt hic ꝑ eū lꝫ Bal.
in.d.§.itē sacramenta.dicat duas esse tm̄ species iuramenti. Et fm
istā doctrinā habes/ꝙ lꝫ ex iuramento ꝓmissorio,de iure ciuili nō
oriatˀ actio nec obligatio,nisi in liberto: tm̄ ex iuramento decisorio
litis,oritˀ actio ꝛ obligatio.toto tit.ff.de iureiur.eodem modo ex iu-
9 ramento cōfirmatorio: vt hic. ¶† Et si dicis,q̄ est ratio diuersita-
tis,quare ex iuramento promissorio non oriatur actio nec obliga-
tio: ex iuramēto decisorio ꝛ cōfirmatorio sic. Bal.i.d.§.itē sacramē
ta.in vlt.col.dicit,ꝙ ratio est,qꝛ iuramento ꝓmissorio nō subest cā
efficax,qꝛ ille q ꝓmittit simpliciter ꝛ sine causa ꝓmittit: iuramen-
tum de per se nō vestit,nisi iuramentū hincinde interueniret.argu.
l.naturalis.de prescri.verb. Ista ratio mihi non placet,q̄uis non
inueniā eā reprobari: nam pone ꝙ in iuramento litis decisiuo non
subsit cā,sed tu iuras simpľr deberi tibi.x.siue deberi centū.ex isto
iuramento informiter prestito,oritˀ tibi actio in factū.l.actori.cum
glo.C.de reb.cre.l.si duo patroni.§.marcellus,cum glo.de iureiur.
Tamen Bal.in.d.§.itē sacramenta.dicit ꝙ due tm̄ sunt spēs iura-
10 menti,vt hic ꝑ eū. ¶† Que aūt sit ratio diuersitatis, quare iura-
mentū de futuro,nō obliget de iure ciuili efficaciter: sed iuramen-
tum decisoriū litis sic: rñdet Bald.in.d.§.itē sacramēta.rationem
esse,qꝛ iuramentū decisoriū litis hꝫ vim rei iudicate.l.q iurasse.in
fi.de iureiu.sꝫ iuramentū ꝓmissoriū est q̄dā pollicitatio,seu quod-
dā pactū nudū: ꝛ vnū pactū nudū non pōt aliud vestire,nisi ꝓmis
sio cū iuramēto fieret ab vtraqꝫ parte: tunc resultaret ꝯctus inno-
minatus: ꝛ oriretˀ obligatio,iuxta.l.naturalis.ff.de p̄script.vb.ista
ratio Bal.nō videtˀ tuta,dum dicit ꝙ istud iuramētum est quod-
dam pactū nudum: ꝛ vnū pactū non vestit aliud falsum est nuduꝫ
imo fm communia geminatum pactum nuduꝫ de eadē re produ-
cit actionem: vt plene dixi in.l.si pacto quo penam.C.de pact.ꝛ in

l.iurisgentiū.§.sed cū nulla.ff.eo.Et propterea subtiles vltramon.
in.l.j.ff.de ope.lib.tenuerunt/ꝙ imo iuramentū pmissoriū ita obli-
get,sicut iuramētum decisoriū litis:q2 causa immediata ⁊ prima
debet esse potentior ad inducenduʒ obligationē,ꝙ̄ causa remota.
Nam si pmitto cū iuramēto immediate,ista pmissio tēdit ad obli-
gandū:sed si pmitto tibi sine iuramēto:ista promissio obligat:er-
go multomagis prima.Et si dicas ꝙ in prima nulla est obligatio,
nisi iuramentum:dico ꝙ idē est in iuramento decisorio litis:pone
ꝙ delato mihi iuramento,iurem mihi deberi nulla expressa causa:
⁊ sic informiter.certe ex isto iuramento orit̄ obligatio,⁊ actio in fa-
ctum.l.actori.cū glo.C.de reb.cred.glo.in.l.nam postea ꝙ̄.§.j.⁊ in.l.
si duo patroni.cū glo.ff.de iureiur.disputando posset faciliter hec
11 opinio teneri:†tñ cōiter tenetur precedens,ꝙ de iure cōmuni iura
mentum non producat actionem efficaceʒ,nisi in liberto:⁊ late de
fendit Ludo.ro.post Ang.in.l.j.in prin.de ver.obli.⁊ plenius in.l.
iusiurandū qđ ex cōuentione.in prin.ff.de iureiur.⁊.d.Ant.in.c.cū
contingat.eo.titu.¶Et ratio diuersitatis sit/ꝙ iuramentum deci
soriū litis/habet vim quasi contractus confessionis,conuentionis
⁊ rei iud.d.l.qui iurasse.nimirū si potest oriri obligatio:que omnia
cessant in iuramēto pmissorio. Ad predicta vide que ponit Pau.
de cast.in rub.ff.de iureiur.inꝙ̄tū declarat q̄ differentia sit inter ti-
tulum illū de iureiur.⁊ tit.de iureiu.qui ponitur in decretalibus.
⁊ dicit tit.in decretalibus tractat de iuramento pmissorio in futu-
rum:eo q2 de iure cano.tale iuramentum producit obligationem
⁊ actionē:sed in digesto titulus de iureiur.principaliter esset de iu
ramēto litis decisiuo/nō autē de iuramēto promissorio in futurū:
12 ratione predicta:†limita tñ illud qđ dixi.s̄.qđ iuramentū promisso
rium de futuro,de iure ciuili nō pducit actionē:vt pcedat quādo
vnus iurat:sed qñ partes mutuo iurāt,tūc forte orit̄ actio p̄scrip.
verb.q2 resultat ꝯtus innominatus,iuro vt iures.arg.l.naturalis.
ff.de prescrip.verb.ita sing.dicit Bald.in.c.j.§.item sacramenta.in
vlti.colum.de pa.iur.fir.nec alibi istud legi:faciunt que ad hec cu
mulaui in.l.si pater.j.de inoffic.testa.¶Nunc venio proprius ad
tex.apostillando singulas dictiones tex.iuxta eius ordinem.¶In
13 tex.ibi:sacramēta.improprie dicit sacramēta fm Bart.hic:†cum
a sacramentū[a] pprie sit rei sacre signuʒ/toto titu.de sacra.non iterā.
sed hic capitur sacramentuʒ pro iuramento:puto ꝙ melius dicat
Sali.qui dicit ꝙ sacramentū potest capi varijs modis:sed hoc sa
cramentū est per aliquam rem sacrā astringendū:ita capitur hic
⁊ vbiqʒ,vbi fit mentio de sacramento habito respectu ad iuramē-
tum.⁊ propterea tenet Bal.⁊ Sali.hic in primis questionibus qđ
ad hoc vt ista aut.habeat locū/requirit̄ ꝙ super sacro libro euan/
b gelioꝝum[b] sit prestitum iuramentū,lʒ nō seruet̄,sicut dicūt,in cau-
sis arduis:in quibus semper debet prestari iuramentum sup libro
sacro,obstāte ꝯsuetudine:de quo vide plenius Bal.in.d.§.item sa
cramenta.⁊ idē qđ in ista aut.debeat prestari sacramentū super li-
bris Euangelioꝝ:tenet Joā.fab.lʒ dicat ꝙ de iure canonico non
sit vis.per.c.ad aures.qđ met.cau.c.peruenit.vbi gl.not.de fideius.
c.clericus.de iureiur.not.Archi.in.c.j.de sepul.in.vj.¶Dicunt ēt
Barto.Bal.⁊ Sali.ꝙ ad hoc vt habeat locum ista aut.non suffi-
ceret prestari sacramentum iverbo.sed tactis corporaliter scriptu-
ris:lʒ fm eum Cano.aliter dicāt:q2 cū ista aut.veniat ad interpre-
tan.l.j.s̄.eo.ergo fm eā debet intelligi:de quo etiam p Bal.in.d.§.
item sacramenta.vt ibi Andre.de iser.in.ij.col.idē tenet Bal.in.l.
j.s̄.eo.facit bene illud quod inquit Bal.in.l.generaliter.§.in om-
14 nibus.C.de reb.credi.†vbi dicit/ꝙ in dubio illud est proprie iura-
mentū,vbi sacre scripture manibus tanguntur.alleg.not.in cle.j.
de vsur.vbi est melior glo.de corpore iuris.¶Sequitur in tex.pu-
berum.nam impuberes iurare non tenentur:vt dicit glo.pulchrū
ergo ⁊ disputabile dubium est.¶Quid de impubere doli capace,
⁊ sic proximo pubertati,an in eo habeat locum ista aut.est passus
valde ambiguus,⁊ multū necessarius:quē intēdo plene examina
15 re:†dicit̄ aūt primus pubertati in masculo,a.x.anno cū dimidio.
s̄.in femina aūt a nono cum dimidio:itaq̄ declarat glo.in.§.pupil-
lus.instit.de inutil.stipu,⁊ alibi glos,istud intellige sing.verum in
causis ciuilibus:secus in criminalibus:presertim acriter punien-
dis,in quibus nunꝙ̄ est doli capax proximus pubertati.i.xiiij.an-
nis:ita no.Bal.in.l.excipiunt̄.ff.ad sena.syllcia.per illū tex.iūcta.l.
j.in fi.ff.de lib.exhi.⁊ idē Bal.in.l.properādū.§.siuero cause.C.de
iudi.⁊ istud cōfert ad ea que infra dicent̄.In isto passu glo.hic:⁊ in
d.§.item sacramēta.videntur sentire ꝙ hec aūt.nō habeat locum
in impubere,etiā proximo pubertati,dum indistincte dicūt quod
hec aut.non habet locū in impubere.¶Istā opi.expresse firmant
Pe,Cy.⁊ Jaco.but.moti per istum tex.in verbo puberuʒ.per qđ
denotatur secus esset in impubere:vñ cum ista aut.sit odiosa.fm
eos:itē cū sit correctoria,fm eos nō debet extēdi vltra casum suū:
iuribus vulgaribus:iteʒ melior est ratio discretionis in pubere ꝙ̄
in impubere tamē disputādo potes dicere,ꝙ in iure equiparant̄,
vel ꝙ quis sit pubes,vel qđ sit proximus pubertati.d.§.pupillus.
cū glo,nec videt̄ veruʒ ꝙ hec aut.sit odiosa,imo est fauorabilis et
extendenda:ideo glo.⁊ doc.in ꝟb.cōtractibus extendūt istaʒ aut.
loquentē in contractu,vt etiā habeat locū in distractibus,⁊ quasi
16 contractibus.†Itē vbi agit̄ de obseruātia iuramēti,censetur ma-
teria fauorabilis ⁊ extendenda:fm.d.Ant.i cōmē.c.fi.i.j.fallen.de
consue.Pe.de ancha.⁊ Imo.in.c.ꝙuis.de pbē.lib.vj.⁊ Ge.in.c.i.
c de tēpo.ordi.in.vj.Confirmat̄,q2 vbi tractat̄ de animarū fauore[c],
debet fieri extēsio etiā iuris penalis:vt not.glo.in.c.sciāt cuncti de
elec.in.vj.⁊ in.c.fi.eo.titu.Abb.in cōsi.cxiiij.in.ij.vol.incip.in qōne
mouenda inter Antoniū.circa fi.¶Eandem opi.tenet Bal.hic:⁊
in.l.pactum.in.j.colū.C.de colla.⁊ in.d.§.itē sacramenta.motus,q2
hac in materia iuramentū est quoddā vinculū astringēs ad obser-
17 uātiā:ergo nō debet litigare impuberē,ꝙuis doli capacē.†Cōfir-
matur etiā,q2 iuramentū interpositū sup ꝯtu,tria operatur.Pri
mo validat ꝯtū.Scđo tollit beneficiū restit.in integ.vt hoc text.
fm intellectū Marti.cōiter approbatū.Item addit forum foro.vt
no.Jo.an.in.c.si.de foro cōpe.in.vj.ergo ista nō debēt habere locū
in proximo pubertati:⁊ ista consequentia infert̄ ex p̄missis:eandē
tenet Ang.hic:qui dicit ꝙ ita vidit teneri Bononie in publica di
sputatione:⁊ in.d.l.qui iurasse.⁊ in.l.si quis pro eod.ff.de fideius.in
pn.eandem tenet Fulg.hic:q gñalius tenet,ꝙ ista aut.locū nō ha
beat in pupillo doli capace,etiam de iure Cano.p hunc tex.in ꝟsi.
puberū.vt.s̄.dixi.Item per fundamentum p qđ tollit obiectū bar.
18 †Nam lʒ pupillus doli capax oblige̊t delinquēdo:vt dicit Bart.
⁊ bene in.l.impuberē.ff.de fal.c.j.de delic.puero.l.auxiliū.in fin.de
mino.illud est verū,qñ dolus cōmittit̄ de pn̄ti:tūc ppter doluʒ de
presenti bene obligat̄,put etiā obligaretur,qñ falsum de pn̄ti iu-
raret:sed qñ dolus nō cōmittit̄ de presenti,vt qñ iurat in ꝯtu,si di
ceremus eum obligari,non obligaret̄ ppter doluʒ de presenti,sed
obligaret̄ ppter consensum:sed ppter cōsensum obligari non pōt:
q2 in eo deficit,vna de cōcomitātijs iuramēti enumeratis in aut.
19 qđ eis.C.de nup.¶Confirmatur per optimū simile:†nam prodi-
gus iurando non obligat̄,vt no.in.l.is cui bonis.ff.de verb.obli.⁊
tamē pdigus delinquendo bene obligat̄:puta inuadēdo rem pro-
pria autoritate:iuxta gl.⁊ doc.in.l.si qs in tātaʒ.C.vñ vi.videt̄ etiā
facere tex.in.c.paruuli.xxij.q.v.Pro isto fundamēto Ful.multum
facit singularis limitatio quāq̄infra prime referam:eandem tenet
Fede.de señ.in ꝯsi.xxxj.inci.minori.eandē tenet Pau.de cast.in.d.
l.q iurasse.in pn.⁊ latius in ꝯsi.ccxvj.in xpi noīe.mot⁹,q2 lʒ primus
pubertati oblige̊t ex delictis,vt iurib⁹ pal.tñ punit̄ tanꝙ̄ ipubes:
⁊ non tanꝙ̄ pubes.⁊ hoc mō rñdet ad.d.c.j.de deli.pue.Et fm euʒ
lʒ doli capax:⁊ sic primus pubertati debeat cōpelli ad obseruan-
tiam iuramēti.d.c.j.ex delic.pue.⁊.c.ex literis.el.ij.de sponsa.Tñ sʒ
eum est verum in alijs casibus,⁊ nō in isto:qñ iuramētū interponi
tur ad cōualidandū ꝯtum nullū:cū tex.iste cū mysterio dicat pu-
berum.⁊ cōcludit ꝙ etiā de iure canonico ista aut.nō comprehēdit
puberē doli capacē.Omissis leuibus vnū multū stringit,⁊ est val
20 de nota.¶†Nam ad hoc vt habeat locū hec aut.non requirit̄ qđ
iuramētū prestet̄ in p̄sentia partis.imo pōt prestari absente parte,
siue tpe ꝯtus siue ex interuallo:q2 est quedā ratificatio:ita conclu
dit Bar.hic.in.ij.col.⁊ Bald.in pe.⁊ ceteri oēs hic per regulam.l.
pōponi⁹ scribit.ff.de ne.gest.si ergo pōt p̄stari absente parte,ergo
est act⁹ qui ex sola vni⁹ voluntate depēdet:lʒ ego habeo regulā,ꝙ
lʒ al's pupill⁹ doli capax possit obligari sicut pubes:tñ nō pōt obli
gari in his q̄ ex sola voluntate pcedunt.⁊ ppterea nō obligat̄ voto
l.ij.§.voto.ff.de pollici.per quē tex.Bar.tradit mirabilē limitatio
d nem in repe.l.j.in.ij.q.C.de sac.sanc.eccle.ꝙ impubes[d] doli capax
non potest testari ad pias causas:q2 testm̄ pendet ex sola vnius vo
luntate.⁊ in obligationibus pupillus doli capax non obligat̄.⁊ si
illud fundamentū Bar.est verū,necessario cōcludit p opi.nostra:
nec pōt respōderi tenendo hāc opi.quā legiste cōiter tenēt.¶Li-
21 mita singulariter eaʒ nō pcedere vno casu singulari:†qñ impubes
primus pubertati cōtraheret cū aliquo,qui dubitaret eum mino-
rem,⁊ ipse dolose sibi persuasisset se adultū:tunc si postea iuraret,
haberet locū hec aut.q2 cōcurreret dolus,q faceret eū obligari ex
delictis:ita singulariter limitat Guil.de cu.in.d.l.qui iurasse.in
pn.motus per.l.iij.ad fi.C.si mi.se maio.dixerit:q2 tunc dolose per
suadendo dr delinquere,⁊ delinquendo dicitur obligari:ita dicit
Ang.licet de Guil.non faciat mētionē:⁊ ibidē Paul.⁊ do.Alex.
⁊ dicit Pau.ꝙ non recordatur se alibi legisse.Item ꝯcludit Gui.
de suza.in ista aut.vbi arguit ad partes,⁊ sic concludit.¶Sed
istud ipse singu.limitat,nisi contrahens cum isto esset persona sibi
coniuncta:q2 non est verisimile ꝙ debuerit ignorare,per.l.octaui.
ff.vnde cogna.l.de tutela.C.de i integ.resti.¶Contrariam opi.ꝙ
imo ista aut.habeat locum in pupillo doli capace,sicut ⁊ in pube-
re,tenet Bar.hic:⁊ in.d.l.qui iurasse.in prin.motus q2 delinquen-
do obligat̄:ergo etiā nō obseruando iuramentū:quo casu dicitur
22 delinquere.¶†Sed aduerte ⁊ nouiter cōsydera,ppter istud fun-
damentū,ꝙ cū proximus pubertati aliter dicatur in delictis:ali-
ter i ciuilibus vt.s̄.declaraui quomodo debet intelligi questio no-
stra de proximo pubertati,nunquid prout in ciuilibus,a decimo
anno

a ¶Sacramē tū.adde car. zab.i cle.j.đ pui.i.ix.q.et per sanctuʒ Tho.in.iiij. sen.di.j.

b ¶Sacro libro euangeliorū.Adde ꝙ i iuramentis q̄ deferūtur a iure vel a iudice seu pte,ex necessitate reqrit̄ tactura euāgelioꝝ.vt in c.hortamur iij.q.ix.⁊ i.c. fi.de iur.cal. in alijs autē sufficit tāgere quēlibet librum/seu quālibʒ scripturā:⁊ ita hodie hʒ cōsuetudo italie:vbi autē exigitur simplex iuramētum/⁊ nō fit mētio de tactura corporali:satis est iurar̄ sine tactura:vt est gl.i ꝟ.tacta i cle.j.§.porro.de here.⁊ gl.in ꝟsi.tactis.i cle.vnica.in.§.porro.đ iureiu. glo.in.c.j.in §.item sacramēta.de pa.iur.fir.i ꝟsi.seu.

c ¶De aiaꝝ fauore.adde gl.i.l.j.C.de ꝯdi.inde.

d ¶Qđ ipubes.Adde bar.in.l.j.in §.ij.ff.de tufo.

anno cū dimidio.ṡ.ꝛ credo ꝙ doct.ita intellexerint ꝑsertim cum in delictis acriter puniēdis.primus pubertati nō intelligaꝛ,nisi per sex menses ꝓpe ꝛ non prius:ꝯsydera/qꝛ a nemine tactū inuenio/ꝛ si est verū mirabiliter limitaret ꝛ restringeret istam aut.tñ non po no pro ꝯstanti.Eadē opi.tenet Sali.hic ꝛ in.d.l.qui iurasse.in ꝑnc. cum vna tñ limitatione/ꝑ quā partim tenet istā opi.partim aliaz: nam dicit ipse ꝙ si ꝯctus erat validus,puta qꝛ factus a tutore ꝛ cū decreto iudicis:tenet cū Bar.sed si ꝯctus esset inualidus,tunc te net ꝯtrā.ꝛ sic opi.ꝑcedētē/multū tñ vacillat.Istam opi.Bar.te net Pau.de cast.sibi ꝯrius/dicens verū esse,ꝙ de iure ciuili impu bes lꝫ primus pubertati,nō obligatur ciuiliter,sed naturaliter tñ in eo nō hꝫ locū ista aut.attēto iure ciuili:qꝛ ista aut.figit pedē sup pubere/nec est verū ꝙ primus pubertati i oibus equipareꝛ pube ri:nā bene obligaꝛ,ꝙtum ad hoc vt efficaciter obligeꝛ:vt in facien do testm̄:nam pubes pōt testari,primus pubertati non.l.qui eta
23 te.ff.de testa.†imo primus pubertati non potest testari etiam ad pias causas.fm Bar.in.d.repe.l.j.in.ij.q.in ꝑn.C.de sac.san.eccle. Itē primꝰ pubertati nō exijt tutelā,pubes sic.insti.quib.mo.tute. finiꝛ.Sed de iure cano.qd ius ꝯsyderat periculū aīe,ꝛ peccatū,qd non cōsyderant iura ciuilia:certe primus pubertati non obseruā do iuramentū,delinqueret ꝛ peccaret:qꝛ eo ipso qd non seruet iu ramentū,peccat:haberet locū ista aut.ꝛ ista opinio ꝓbatur in text. ꝛ glo.in.c.ex literis.el.ij.de sponsa.iuncto.c.j.de delic.pue.ꝛ iuncto no.fm eū ꝑ Jo.an.in.c.cū ꝯtingat.de iureiur.in.vj.ꝛ per Archidi. in.c.ij.de pac.in.vj.ꝛ tex.in.d.c.ex literis.el.ij.est tex.qui principali ter allegaꝛ in ꝓposito.Eandē opi.firmat Ludo.ro.in.d.l.is cui bo nis.motus ꝑncipaliter per.d.c.ex literis.el.ij.idem tenet Andr.de iser.in.d.ṡ.itē sacramenta.Hosti.ꝛ Joā.and.in.d.c.cū ꝯtingat.Ar chi.in.c.ꝙuis.de pac.in.vj.eande opi.tenet.d.Abb.quem oīnovi de in consi.cviij.in.ij.volu.incip.illud in effectu de iure queritur an pax facta.eandē opi.firmat Jmo.in.d.cōmen.c.cū cōtingat.in ter tio mēbro ꝑncipali.in.x.col.in ver.iuxta ꝑdicta pōt queri.vbi inter cetera fundatur principaliter ex tex.d.c.ex literis.el.ij.idez tenet.d. Alexā.in.d.l.qui iurasse.in prin.vbi dicit ꝙ lꝫ legiste cōiter teneant ꝯtram opi.tñ ista pōt de iure sustineri:motus qꝛ ista aut.cum respi ciat in fauorem aīe,est extendenda:ideo glos.ꝛ docto.hic extendūt eā ad distractū,ꝛ quasi ꝯctum.Tū potes rñdere ꝙ in distractu et quasi ꝯctu adest semp discretio,q̄ querīr in iuramēto:que nō repe ritur in pubere doli capace.¶ Mouetur etiaz,qꝛ vbicūqꝫ agiꝛ de obseruātia iuramēti,diciꝛ agi de materia fauorabili ꝛ extendēda:
24 vt superius dixi.¶ † Itē qꝛ in materia iuramenti standuz est iuri cano.c.ij.de iureiu.in.vj.sed de iure cano.pubes doli capax obli.iu ramento:vt probatur in.d.c.ex literis.el.ij.¶ Pro ista opi.vltra alios multū facit,qꝛ in iudicando in dubijs opi.ꝑut est ista,debet teneri illa opi.q̄ fauet anime ꝛ religioni.l.sunt persone.ff.de relig.ꝛ sump.fune.argu.c.fi.de re iud.tamē si bene consydero effectualiter fundaꝛ in tex.in.d.c.ex literis.ij.de sponsa.Cogita si posset disputa tiue rñderi,ꝙ text.in.d.c.ex literis.el.ij.nō facit ad ꝓpositū nostrū: qꝛ loquiꝛ in diuersis:loquiꝛ aūt in iuramēto ꝓmissorio de futuro, ꝛ in terminis diuersis:nos loquimur in iuramento cōfirmatorio, sic decisorio litis:ꝛ magna est differentia inter ꝓmissoriū ꝛ confir matorium iuramentū:vt declarat Bar.hic:ꝛ not.Bal.in.d.ṡ.itez sacramēta.ꝛ istud non satisfacit,qꝛ ista differentia procedit de iure ciuili,non de iure cano.qd iuramentū ꝓmissoriuz de futuro,est ita obligatoriū,sicut alia iuramenta.¶ Sequiꝛ in tex.spōte.qd dictū est ad differentiā eoꝝ q̄ fiunt vi vel metu,vt in scda parte huiꝰ aut. Itē vt excludaꝛ si qd ꝑ consensum concederet:tñ error consensum remoueat.l.si per errorē.de iur.om.iud.fm Ange.hic.¶ Et circa
25 istū tex.in ver.sponte.no.tu celebre dictū Bal.in.c.j.ṡ.iniuria.i vlt. col.de pace iur.fir.in vsi.feu.†vbi querit vtrū falsum sit instrumen tum notarij,qui dixit talis fuit voluntate ꝯfessus:cum esset coraz tormētis.ꝛ distinguit,aut dixit spōte cōfessus,ꝛ tunc instrumētuz est falsum:aut dixit voluntarie confessus,ꝛ est instrm̄ verum.qꝛ ꝑ hoc non ꝓbaꝛ ꝙ sponte fuerit confessus,ꝑ ea que notanꝛ in.l.velle non crediꝛ.ff.de regu.iur.ꝛ dicit Bal.ꝙ istud est suuz nouū dictuz.
26 ¶ † In text.ibi:sup quo ꝛ q̄n interponi debeat istud iuramētū,de clarat glo.in isto verbo super.q̄ dicit sufficere,siue in ipso ꝯctu,siue prius,siue post,siue q̄ncunqꝫ:ex quo not.fm Bart.significatū hu ius dictionis:ꝛ dicit Ang.ꝙ istud est multū notandū ad multa,ꝛ presertim ad statutū disponēs,ꝙ non valeat ꝯctus nisi sup eo ali quid fiat:nam non requiriꝛ ꝙ interueniat tpe contractus:vt hoc tex.iūcta glo.qd est no.dignū fm Ang.Tu dic melius in hoc vlti mo,fm egregiā doc.Barto.in.l.vniuersa.C.de ꝑci.impe.offe.et de ista dictione super.vide Barto in.l.fundus.ff.de annuis lega.vbi queriꝛ,si testator legat alicui decē annua sup tali fundo,nunquid ille fundus cēseaꝛ obligatꝰ:ꝛ determinat ꝙ sic,ꝑ tex.in.l.codicillis. ṡ.instituto.ff.de leg.ij.sequiꝛ Pau.de ca.in.l.rescriptū.ṡ.si pacto.ff. de pac.ꝛ ibi habes gl.ponit late Jo.fa.i.ṡ.item seruiana.in vlt.col. institu.de act.ꝛ similiter habes questionem per Spe.in tit.de loca. ṡ.nunc vero aliqua.ver.xxix.ꝛ sic vides glo.ꝛ oēs docto.hic tenere.

a qd dictio superꝰ nō denotet cōtingentiam actus vel tēporis:imo si fiat ex interuallo,vel ante vel post,satis est si dicitur super fieri. ¶ Contrariū dicit Laurē.vallēsis in lib.ij.elegan.c.xcj.vbi dicit differentiam esse inter dictionē super:ꝛ dictionē supra:nā si vis si gnificare cōtiguitatem,debes vti dictione super.si autē vis signi ficare interuallum,debes vti dictione supra:et propterea debemꝰ dicere,auis est supra nos,non super:sedeo super lapidez,ꝛ non su pra:ex eo qꝛ hic significat contiguitatem:econtra nebula vel auis
27 est supra nos,ꝛ non super nos.† ¶ Sequiꝛ in tex.ibi:rerū suaruz. habes qd iuramentū interpositū a minore:ita demū hꝫ effectum istius aut.q̄n interponiꝛ super ꝯctu rerum suarū.Bar.hic in vlti. col.circa mediū referens Roffredū istud examinare:dicit ꝙuis di ctio suarum:referaꝛ ad dñium.l.ij.in prin.ff.de relig.ꝛ sump.fune. l.seruos.de leg.iij.tñ ista aut.hꝫ locū etiā in ꝯctibus rerū alienarū factis a minore:dic ꝙ si res aliena possidereꝛ a minore bona fide ꝛ titu.ita qd ei competit publiciana:tūc sicut prohibeꝛ alienare res immobiles sine decreto:ita etiam tales res alienas bona fide pos sessas.tex.est in.l.magis puto.ṡ.j.vbi est bona gl.ff.de reb.eo.et isto modo procedit ista aut.tam in rebus alienis ꝙ in ꝓprijs:alias se
28 cus.¶ † In tex.ibi:non retractādis.an sit necesse ꝙ hec verba ap ponanꝛ in iuramento,vt habeat locuz hec aut.scꝫ qd minor iuret non retractare:dic ꝙ non:sed sufficiunt equipollentia verba:si iu rat obseruare ꝛ non ꝯuenire:fm Bar.in vlti.col.post Rof.¶ In tex.ibi:inuiolabiliter obseruenꝛ:quid importēt hec ꝟba declarat glo.que millies ad hoc allegaꝛ/ibi reseruo dicendū.¶ No.ex scda
29 parte in ver.per vim autem.†qd lꝫ iuramentū interpositū a mino re in ꝯctu,representet istum minorē maiorē.Tamē si sit interposi tum per vim ꝛ metū nullius est effectus.Adde idē esse si sit inter positū dolo.glo.est ordi.in.l.j.in glo.fi.in prin.quam ibi ad hoc no tat Bal.ṡ.eo.ꝛ Jmo.in cōmen.d.c.cū contingat.ꝛ notabilr̄ Bal. in.c.j.ṡ.item sacramēta.iiij.q.de pace iur.fir.d.Abb.in cōsi.cvij.in ij.vol.inci.quatuor sunt in causa.in.iiij.dubio.Et facit ratio,qꝛ do lo deceptus nō cōsentit:ꝛ sic deficit vnū ex substātialibꝰ:per gl.in aut.qd eis.C.de nup.¶ Itē no.ex eodē tex.ꝙ iuramentū extortū per vim vel metum,nedū a minore,sꝫ a maiore est ipso iure nullū: absqꝫ restitutione.¶ Ex quo habes notare/qd lꝫ de iure ciuili qli bet actus factus metu valeat mero iure,sed pōt rescindi actio.qd met.causa.tamen iuramentum interpositū metu,redditur nullū: ratio est fm Bal.in.d.ṡ.item sacramenta.in vlti.col.post glos.ibi, propter reuerentiaz iuramenti,in quo debet interuenire libera ꝛ
30 absoluta volūtas.† Paul.hic tam in lect.ꝙ in decisione,cōstituit magnam drīam inter iuramētum interpositū per vim,ꝛ interpo situm per metū:attento iure cano.quia fm ius ciuile nō est differē tia:nam si sit interpositū per vim,est ipso iure nullū:vt.c.sacris.cū ibi no.qd me.cau.Jo.an.in.c.verū.de iureiur.sed iuramentū extor tum metu,lꝫ sit nullū de iure ciuili,vt hic:tñ de iure cano.nō debet sperni autoritate ꝓpria,sed debet peti absolutio:ita no.in.c.ad au dientiam.vbi text.qd me.cau.ꝛ ante eū ita declarat Sal.hic:in.v. col.tenet Jnnoc.in.c.venerabilis.de elect.ꝛ in.c.ad aures.qd met.
31 cau.Archi.in.c.ij.de pac.in.vj.¶ † Item not.ver.querimoniā.qd si post iuramentum extortum vi vel metu,quis iurauerit nō face re querimoniā de tali vi,tale iuramentum fm Salic.ꝛ Pau.hic, non valet.qd intellige verū,si tempore scdi iuramēti durabat idez metus,ꝛ eadem vis:alias per scdm iuramentū purgaretur prece dens.l.ij.vbi glo.qd me.cau.¶ Et fm aliū intellectū quem retuli.
32 ṡ.in euidentialibꝰ habes.†qd regulariter iuramentū de nō indu cendo querelā super maleficijs,non valet,quia inuitaret ad delin quendum:contra.l.ꝯuenire.de pac.dota.facit regula.l.si vnus.ṡ. illud.de pact.ꝛ qd no.Jnno.in.d.c.ad nostrā.de iureiurā.¶ Glo. j.in verbo.contractibꝰ.diuiditur in quatuor partes:ꝑut quatuor format.q.partes patēt.¶ Pro clara intelligentia,qꝛ hic pendēt
33 leges ꝛ prophete:ꝛ intellectꝰ huius aut.reassumo in dubiū† nun quid solum habeat locum ista aut.quādo iuramentū est interpo situm super contractibus minorum validis,an etiam inualidis: quando minor alienat sine decreto contractus est nullus.l.si quis dem.C.de pred.mino.nūquid si iuret,contractus valeat:ꝛ sic num quid si minor.xxv.an.maior tamē.xiiij.habens curatorē vendidit vel aliter alienauit rem immobilē sine autoritate curatoris vl̄ de creto iudicis,est nulla ipo iure:pone ꝙ iurauerit in ꝯctu:nūquid iuramentū firmet illum contractū,ꝛ consequēter habeat locū ista aut.gl.hic:ꝛ in.l.j.ṡ.e.tenēt qd hec aut.procedat generalr̄,in quo cunqꝫ ꝯctu minoris,siue valido siue inualido:ꝛ quando est inuali dus iuramentū operaꝛ duos effectus,Primo validat ꝯctum.Se cundo tollit beneficium restitutionis in integ.hāc opi.tenent oēs citramonta.ab intiquis vsqꝫ ad nouissimos omnes inclusiue:vi deamus eoꝝ fundamenta/que quidē leuia sunt.ꝛ pauca.¶ Pri mo per generalitatē istius aut.¶ Scdo qꝛ si hec aut.solum intel ligeretur de contractibus validis,esset superflua:qꝛ non adderet ad.l.j.ṡ.eo.que idem dicebat.¶ Tertio mouetur per rationez po sitam.l.j.ṡ.eo.scilꝫ propter metum periurij,que ratio militat,siue

a ¶ Dictio super.adde gl.ꝛ Bal.in.l.j.cōmunia de leg.Cal.ꝯsi.j.in rubri.de resti.spo.

contractus sit validus siue nō. ¶ Quarto videtur magis stringe-
re nā iuramentū est quid spirituale.c.ij.de iureiur.sed in spiritua-
libus minor habetur pro maiore.c.si annū.de iudi.in.vj. ¶ Quin-
to ꝙ hec auē.confirmet cōtractus inualidos,ꝓbatur,presertī iun
gendo iura canonica/ptz:nā alienatio fundi dotalis stante matri
monio est nulla,toto ti.ff.de fun.dot.tamē si interueniat iuramen-
tum valet.d.c.cum contingat.ꝛ.c.lz mulieres.de iureiurādo.in.vj.
34 ¶ †Itē pactū.l.cōmissorie est ipso iure nullū,sed si interponatur
iuramētū/validat.c.significāte.de pig. ¶ Eodē mō pactum de nō
succedēdo nō vz.l.pactū.de colla.ꝛ.l.pactū qđ dotali.§.d pac.ꝛ tñ
si interponat iuramētū valet.c.ꝙuis.de pac.in.vj. ¶ Secūda pnci
palis opi.est Bulg.relata plenius per glo.in.l.j.ff.eo.ꝙ ista aut.so
lum habet locū in ꝯtibus validis:qñ minor alienat cū decreto iu
dicis ꝛ authoritate curatoris valet ꝯtus:sed qꝛ minor posset resti
tui si esset lesus,iuramētū tollit sibi beneficiū resti.in integ.ꝑ istam
aut. ¶ Cum ista opi.tenēt vltramō.ꝛ Cy.hic in.ij.q.ꝛ in stricta di-
sputatione iuris:ista videt verior opinio ꝛ subtilior. ¶ Videamus
eorū fundamēta q sunt magis fortia ꝛ magis stringūt. ¶ Primo
ponderat tex.in versi.contractibus.nā in dubio dz intelligi de vali
dis:sicut dicimus in sententia.l.iiij.§.condemnatum.de re iudic.
35 ¶ Scđo ꝛ fortius ponderant dictionem retractandis:†nam quod
nullum est retractari non potest.l.nā ꝛ si sub cōditione.ver.post de-
fectū.ff.de iniusto rupto.c.ad dissoluēdū.de despō.impu.l.iulianꝰ.
ff.de repudijs.cū si. ¶ Tamē hic Ange.Salic.respondet non sine
violatione,ꝙ text.intelligitur retractādis.s.de facto:ꝛ qđ ita expo
nit in.l.j.ff.de ferijs.not.in.l.exempto.§.is qui vina.ff.de act.emp.
¶ Tertio facit.nā lex interpretans debet intelligi ſm terminos le
gis interpretate.in auē.de si.ante dota.instra.nat.in princ.sed.l.j.§.
eo.loquitur de ꝯtibus validis:ergo eodē modo intelligitur hec
auē.cū veniat ad eius interpretationē. Sed dicis quō ꝓbet qđ.l.j.
loquat d ꝯtu valido:rñdeo ꝙ necessario ita debet itelligi,ex quo
titulus sub quo situata est loquit de resti.ꝛ secundum naturam ti-
tuli debet lex sub quo est situata intelligi.l.imperatores.ff.de i diē
36 addic. ¶ †Quarto dicūt ꝙ dicta auē.debet intelligi super contra-
ctibus inualidis/qñ iuramentum interponitur super cōtractu in-
ualido,iuramentum est nullum: regula est.l.non dubium.de legi.
Glo.in.l.j.§.eo.rñdet ꝙ.l.nō dubiū.ꝓcedit in perpetuo ꝓhibitie,
etiam declarādo comprehēsis. ¶ Tu responde melius ſm Salic.
hic:ꝛ ante eum Bal.in.l.j.§.eo.vbi est vera solutio ꝛ singu.limita-
tio ad regulā.d.l.nō dubiū.in si.vt ꝓcedat qñ actus reprobat a iu-
re cōi:ꝛ de iure cōi tunc iuramentū interpositum est nullum:secus
si reprobet de iure singulari,tunc iuramentū nō est nullū. ¶ Quin
to stringit,qꝛ ea facilitate qua inducit minor ad contrahendū,ea-
dem fragilitate ꝛ facilitate inducit ad iurandū:ergo iuramentum
nihil debet opari/per regulā.l.doli mali.ver.diuersum.ff.de dona.
¶ Sexto ad idē stringit:nam ista auē.pōt intelligi altero de duo-
bus modis:vno modo ꝙ loquat qñ ꝯtus minoris erat inualidus,
ſm opi.Marti.ꝛ citramō.ꝛ ſm hoc iuramētū operat duo. Primo
ꝯtractus nullus validat. Scđo tollitur beneficium restit.in integ.
¶ Pōt scđo modo intelligi ſm Bulg.ꝛ vltramon.ꝙ ꝯtus mino
ris erat validus:quo casu non ledit ius cōe in duobus,sed in vno
tantum:qꝛ tollitur restitutio in integrū ipsi minori:debet ergo in-
telligi isto scđo casu,cū minus ledat ius cōe/ꝛ indicat multū odio
sa minoribus ꝛ correctoria. ¶ Et tenēdo hanc opi.subtiliū vltra-
montanorū,que fortioribus fundamentis nitit,facilis est respon
sio ad argumēta cōtraria. ¶ Et primo,dum dicitur nihil adderet
ista auē.ad.l.j.§.eo.nisi intelligeremus qđ loquat generaliter:dico
ꝙ multa addit:sed fortius qđ lex noua vel statutum nouum debet
potꝰ restringi,ꝛ taliter intelligi,vt nihil addat iuri cōi,nihil opere
tur ꝛ sit superfluū,quā generaliter intelligēdo facere,ꝙ quis inde-
bite dānū patiat.vt ꝓbat.l.fi.§.in cōputatione.in glo.magna ad fi.
C.de iure delibe.quam Bar.in specie exclamat,ꝛ magis in specie
sunt tex.iuris canonici,vt ibi soleo dicere:tūc sic minor faciendo cō
tractum sine decreto ledit indebite:ergo auē.nostra debet restrin-
gi quātū sit possibile,etiā si nihil operet vltra ius cōe ꝛ sic vltra.l.j.
§.eo.ꝛ sic superflua quā minor indebite damnū patiat. ¶ Quid
tenēdū:cōis opi.in practica vbiqꝫ obseruat dec cōsuetudine,quan-
do non sunt statuta in oppositū. Minime ergo mutanda sunt que
legem certā habuerūt.l.qđ si nolit.§.qꝛ assidua.ff.de edil.edic.ꝛ.l.
minime.ff.de legi.Sed ego legendo nō teneo opi.citramon.nec vl-
tramō.sed nouam,quā clarissime tenuit do.Christopho.porcus.
in.§.extraneus.insti.de here.quali.ꝛ dif.Et licet ipse dicat,ꝙ in cōi
ita teneant aliqui cano.in.c.cum contingat.de iureiur. Tamē ego
dico,ꝙ ante eum fuit subtilitas Raph.cu.in.l.si quis pro eo.in pñ-
37 cip.in.iij.colum.ff.de fideius.licet non ita plene examinet:†ꝛ credo
ꝙ,licet ipse non referat fuerit opi.do.Christopho.de castel.eorum
preceptoris.s.quod iste tex.solum disponat,quod si iuramentum
sit interpositū a minore super contractu,qđ sit inuiolabiliter obser
uandum:ꝛ sic teneo ꝙ per istam auē.solum disponitur de obseruā
tia iuramenti:ꝙ autem contractus si erat inualidus,virtute hu-
ius auē.conualidetur,non dicit ista auē.nec text.iuris cano.vt sta-
tim dicā:nec etiā dicit ista auē.ꝙ tollatur beneficiū resti.quādo cō
tractus erat inualidus:sed bene vult ꝙ iuramētum inuiolabiliter
obseruet:ergo nulla.l.de mūdo dicit illud qđ dicunt vltramon.nec
citramon.ergo nec nos debemus dicere.l.si vero.§.de viro.ff.solu.
mat.ꝛ maxime cum hec auē.sit correctoria,nō debet extendi vltra
ꝙ verba patiant:ꝛ si tu subtiliter diceres:si tex.vult ꝙ iuramentū
inuiolabiliter obseruet:ergo tollit benefi.resti.patet,qꝛ si posset pe
ti resti.in integ.iuramentū inuiolabiliter non obseruaretur:qꝛ re-
38 spondeo ꝙ non est verū:vt ostendā nunc. ¶ †Unde dico aduertē-
dum esse,ꝙ magna differentia est,an lex dicat iuramentū apposi-
tum in cōtractu firmare cōtractū,an solū dicat iuramentum debe
re seruari:ꝛ nihil disponat super confir.ꝯtractus:ꝛ profecto si nos
consyderemus,iura cano.ꝛ ciui.dicunt,ꝙ iuramentum debet ser-
uari solum:non autem dicunt de inualiditate ꝯtractus,nec de va
liditate:ꝛ sic dimittit ꝯtus in sui validitate,si est validus:in sua
inualiditate,si est inualidus:nā habēt i hoc ꝓposito cano.quatuor
tex.in.c.cū cōtingat.ex de iureiur.ꝛ i.c.lz mulieres.de iureiu.i.vj.c.
significāte.de pig.ꝛ in.c.ꝙuis.de pact.in.vj ista iura bene dicūt,ser
uari ꝙ potest seruari sine interitu salutis eterne.vt.j.dicā.Et si di-
cas ꝙ vtilitas est,an iura dicant iuramentum debere obseruari,
an vero contractus ꝛc.respondeo ꝙ resultant tres not.effectus ſm
do.Christopho.in.d.§.extraneus. ¶ Unus effectus tāgit ex his,
dum dicitur ꝙ si iuramentum ex parte iurātis tantum obseruari
dz,etiam mere personale:verum est si est informiter prestitum:sed
si aliquē contractum validaret,tunc trāsiret ad heredē:sed si nō fir
mat,vt hic,eius effectus nō trāsit ad heredē. ¶ Secūdus no.effe
ctus est,nō solū quo ad heredes minoris,sed quo ad ipsius iuran-
tis ꝛc.ꝛ si iste effectus esset verus:ista auē.parum nobis prodesset.
Ista opi.cōprobat optimo simili,de muliere que alienat rem dota
lem,vel cōsentit alienationi cū iuramēto:nam ꝓpter iuramentū
nō est verū ꝙ contractus validet:sed bene stādū est iuramento:ita
dicit tex.in.d.c.cū ꝯtingat.ꝛ in.c.licet mulieres.ꝛ ita in specie decla
rat Bal.in.l.si prediū.C.de predi.mi. Rapha.in.d.l.si quis pro eo.
est verum qđ Bar.in.d.l.si quis pro eo.in tertio mēbro principali
tenet expresse cōtrariū,ꝙ imo contractus firmet:ꝛ idem in discur-
su tenet Pau.hic:ꝛ Bal.in.c.pactū.C.de colla.ꝛ Imo.in.l.qui su-
38 perstitis.ff.de acqui.here. ¶ †Facit etiam aliud simile,qꝛ si in pa-
cto.l.cōmissorie:qđ est in pignoribus reprobatū,reperiat apponi
iuramentum,certe lz ꝯtꝰ ipse nō validetur,tamē iuramētū debet
seruari.c.significante.vbi Inno.de pig.ꝛ ita expresse Bar.in.d.l.si
qs pro eo.in quarto mēbro principali. Et pro ista noua opi.multū
facit,qꝛ si diceremus ꝙ iuramentū prestitum a minore validaret
contractum,ꝛ tolleret beneficiū restitutionis,frustra esset illud be
neficium resti.in integ.qꝛ qua facilitate inducitur minor ad ꝯhen-
40 dū:ea induceret ad distrahendū. ¶ †Et tenendo istam partē,ꝙ
iuramētum censet qđ spirituale,ꝛ in spiritualibus minor habetur
pro maiore:respondeo,verū est quo ad iuramentū seruandū:qꝛ te
netur illud seruare:sed quo ad cōtractū,nō:qꝛ contractus non est
quid spirituale:ꝛ ideo non est seruandum. ¶ Tamē vnus tex.fa-
cit me aliqualiter dubitare,in.c.ꝙuis.de pact.in.vj.vbi dicit text.
ꝙ si filia renūtiat hereditati patris,nō valet:pondero text.ibi:pa-
ctum seruari:et sic presupponit,nō solum seruandū esse iuramen-
tum,sed ꝯtū validandū. ¶ Item addūt circa tres effectus:ꝛ cir-
ca primū,inquātū dictū est ꝙ si iuramentum non firmat ꝯtum,qꝛ
est quid spirituale,qꝛ nō ligat heredem:secus si firmat ꝯtractum:
de hoc vltra superius dicta:vide etiam Bal.hic in fi.ꝛ propterea
respectu heredis non addit forū foro,qꝛ si est laicus non facit eum
fieri de foro ecclesiastico,lz secus sit in iurante:allegat Joan.an.in
41 c.fi.de foro cōpe.in nouel. ¶ †Circa secūdū effectū,ꝙ postꝙ soluit,
ꝛ sic impleuit iuramentum,potest solutum repetere:adde ꝙ idem
in terminis firmat Barto.in.d.l.si quis pro eo.in quarto membro
principali:de quo etiā ꝑ Barto.ꝛ Imo.in.l.hec scriptura.in princ.
42 ff.de condi.ꝛ demon. ¶ †Circa vero tertiū effectum,nunqd possit
peti absolutio a iuramento,ꝛ debeat relaxari per iudicē ecclesia-
sticum:tenet domi.Christopho.simpliciter ꝙ sic,quando iuramē-
tum non validat contractum:ꝛ sequitur Rapha.in loco ꝑalle,iste
passus est multum vtilis,ꝛ docto.multū variant. ¶ Hinc sumpta
occasione,postꝙ minor iurauit in cōtractu,nunquid possit ire ad
iudicem ecclesiasticū,ꝛ petere relaxationem a tali iuramento:ꝛ iu
dex debeat sibi cōcedere,si dicimus ꝙ sic,tex.noster in ver.inuiola
biliter custodiantur:non bene diceret,qꝛ iuramentum non custo-
dietur inuiolabiliter,nisi intelligas rebus sic se habētibus et in co
dem statu durantibus.l.pe.qui satisda.cog.c.quēadmodum.de iu
reiur,intelligit ergo,ꝙ inuiolabiliter seruet,nisi petat absolutio:et
illud qđ quero in hac auē.sit dictum ad.c.significante.ad.c.cū con
tingat.ad.c.ꝙuis.ꝛ ad.c.licet mulieres.de iureiurā. ¶ Istum pas-
sum tangit Pe.de ancha.in cōmen.c.canonum statuta.de constit.
in.xj.arti.princi.in versi.quid dices.de iura.vbi refert se consuluisse
in ciuitate Senarum in pulchro casu:quidam patruum habebat
neptem

neptem ex fratre premortuo, istam neptem collocauit in matrimo
nio, et dedit quingentos aureos in dotem, et fecit quod ista renuntiauit he
reditati patris cum iuramento, que hereditas erat magna: per hanc
aut. reputatur maior: et per d.c. quis. debet excludi: fuit dubitatum
nunquid tali nepti competeret aliquod remedium aduersus tale iuramen
tum: dicit Pe. se consuluisse quod sic: quia debet petere absolutionem a iura
mento, quia iuramentum non debet esse vinculum talis iniquitatis: et quia ipsa
est decepta reipsa: vt no. in l. si quis cum aliter. de verb. oblig. saltem
cum reipsa patruus recepit dotem, et dolum commisit, quia fecit renuntiare:
ergo debet posse absolui a iuramento. Ponderat etiam opinio. Vin
cen. relatam in iuramento: vnde consuluit expresse quod in casu aut. no
stre. et d.c. cum contingat. pot peti absolutio a iuramento, et debet concedi.
Ita etiam concludit in d.c. quis. de pac. in vj. et in sua disputatione que
incipit cum. C. laicus. ponit ergo quod non passim et indistincte vt di
cit do. Christopho. in casu huius aut. debet concedi dispensatio a iu
43 ramento: sed ita demum si appareat de enormi lesione. ¶ † Et subiun
a git Pet. de ancha. quod dicitur enormis lesio,[a] quando est vltra dimidium
eius quod accepit. iuxta l. ij. C. de rescin. ven. saluo nisi tempore iura
menti facta esset mentio de enormi lesione, quo casu propter enormem
lesionem cui esset renuntiatum, non pot peti absolutio a iuramento: sal
uo nisi esset enormissima: ita Pet. de ancha. in locis preallegatis. Idem
et fortius tenet do. Ant. de bu. in d.c. cum contingat. in quarto mem
bro de iureiur. vbi subijcit do. Anto. quod si aliquis facit contractum dein
de, iurat in contractu simpliciter, certe semper intelligitur tacita condi
tio, nisi dolus adsit: quia nunquam intelligitur dolus exclusus. l. omnes.
§. lucius. ff. de his que in frau. cred. l. qui testamentum. ff. de proba. l. cre
ditor. §. fi. ff. mandati. si ergo appareat de dolo aduersarij, et de enor
mi lesione, tunc sine aliqua absolutione iuramenti non tenebitur
44 obseruare iuramentum. † poterat allegare illud quod dicebam in
b notabilibus, quod sicut iuramentum extortum per vim[b] est nullius mo
c menti, idem est in iuramento extorto per dolum.[c] glos. est ordi. in l. j.
quam ibi ad hoc not. Bal. ff. eo. tamen loquitur in dolo ex proposito, non in
dolo reipsa. et in istis terminis loquitur do. Anto. et in istis consulere
cum eo non per eius fundamentum, sed per illam glo. ordi. quod iuramen
tum extortum dolo non valet: si aut aduersarius arguitur de dolo, tunc
tenet do. Anto. quod propter enormem lesionem pot peti absolutio a iu
ramento, nisi iurasset non petere absolutionem a iuramento presertim pre
textu enormis lesionis: nisi esset enormissima lesio. vt ibi per eum
dicit quod consuluit in casu cuiusdam puelle, que renuntiauerat cuidam
successioni in manibus cuiusdam affinis. ¶ Istam opi. tenet d. Alex.
in con. lxxix. in ij. volu. incip. viso puncto et instrumentis. in vlti. colum.
in l. stipulatio hoc modo concepta. in iij. fal. de verb. oblig. vbi dicit
quod ista opi. est equa et subtilis. Nec obst. secundum eum aut. nostra. in versi.
inuiolabiliter. et tex. in d.c. cum contingat. et in d.c. quis. quia respondet
quod illa iura non loquuntur quando reperitur deceptio facta reipsa.
¶ Contra istam opi. multum stringit illud quod tenent gl. ordi. in c.
pe. de emp. et ven. et glo. in l. ij. C. de rescind. vend. In istis locis tenet
45 glo. ordi. † quod si fiat venditio citra dimidiam iusti precij, quo casu in
teruenit deceptio reipsa, potest contractus rescindi, nisi iuratum sit:
propter illas gl. multum dubitat Imo. an precedens opi. sit vera:
et multum dubitat in commen. c. cum contingat. in xxj. charta. et in
c. quintauallis. in antepe. charta eo. tit. de iureiur. et in d.c. quis. et
in l. qui superstitis. de acqui. here. ¶ Sed aduerte, quia glo. ille nihil
loquuntur circa absolutionem vel relaxationem iuramenti: sed solum lo
quuntur an habeat locum remedium d. l. ij. quando iuramentum fuit interposi
tum, et sic non ad propositum nostrum. Propterea loquuntur quando iuramentum
fuit interpositum a maiore: nos vero loquimur in minore. ¶ Contra
riam opinionem quod si sit lesio reipsa, non possit fieri relaxatio a iura
mento: tenet Panor. in d.c. cum contingat. et ibi etiam licet vacillet in
effectu videtur tenere Imo. ¶ Idem etiam in discursu tenet Pau.
hic in iij. col. sed tu vide plenius quod alibi do. Alex. in consi. cxxv. in
cipien. visis et consyderatis statutis. vbi in j. ij. et iij. col. in j. volu. circa
predictas decisiones Pe. de ancha. et do. Anto. de butri. postea in
viij. et tribus seq. prosequitur istum passum et determinat contrarium, repro
bando Pet. de ancha. et d. Ant. quorum sententiam in hoc alibi semp
tenuit, et sequitur opi. Imol. et Panor. respondendo ad omnes rationes
Pet. et do. Anto. licet ipse non dicat, istam opi. etiam tenet d. Pa. in
consi. lxxiij. in j. vol. incip. quinque dubia informabo. in vlti. col. vbi
tenet, quod in dictum dispositionis huius aut. non possit peti absolu
tio, per tex. nostrum in verb. inuiolabiliter. et per text. in d.c. quis. et
quis secundum eum contrarium teneat Vincen. in d.c. cum contingat. dum
dicit mulierem posse instare et absoluatur: et ita dicit Panor. se semp
tenuisse legendo et consulendo: quia si contrarium diceremus, quod contra talia
iuramenta possit peti absolutio: certe ista iura seruirent nobis de
vento, et sic vides casum multum dubium. et de predicto arg. an pe
ti possit absolutio a iuramento in casu istius aut. et similium. Vltra
predicta vide per Abb. in d.c. cum contingat. in xix. colum. et ibi per
Imo. in tertio membro. princip. per Abb. in consi. viij. in ij. vol. in
cipien. laurentia mulier. et in consi. lxxvj. incipien. quinque dubia. et in
consi. lxxxj. incipien. an hac causa que ad presens vertitur. ad fi. in j.
volu. Archi. Imo. et Bemi. in c. quis. de pac. in vj. per illum tex. in
verb. omnino. Imo. in c. quintauallis. in pe. char. de iureiuran. et in l. cum
vir. in xv. col. ff. de vsuca. et no. Ludo. ro. in consi. cccclxxv. incipi. in
casu proposito aduertendum censeo. in vlti. col. et in l. qui superstitis. ff.
de acqui. here. Pau. de ca. hic in iij. colum. in consi. cclxxij. in ij. vol.
incipien. visa facti narratione. in iij. et iiij. colum. ex predictis appa
ret tres principales intellectus ad hanc aut. accommodari: et mihi
multum placet vltima opi. quam retuli: quia maxime in practica obser
uatur opi. Mar. communiter per citramon. et glo. approbata: et si
46 quis vellet ab eo recedere durum esset. ¶ † Retenta ergo opi. Mar
ti. quod ista aut. locum habeat etiam si contractus minoris esset inualidus: in
uenio quod Bar. hic in ij. col. et seq. eam limitat tribus not. modis, quos
infra referam. ¶ Primo limitat Bar. quando contractus esset inualidus
solum ex defectu etatis: tunc iuramentum interpositum, quod reputat ma
iorem, bene validaret contractum: et sic haberet locum ista aut. sed si con
tractus minoris esset inualidus, non solum ratione minoris etatis:
sed etiam alia ratione: tunc si minor iuraret simpliciter, non habe
ret locum ista aut. saluo nisi iuraret non contrauenire ratione mino
ris etatis, nec alia quauis ratione. vt hic per Bart. qui ad hoc ni
hil allegat, nec aliter exemplificat: alij nihil tangunt. ¶ Ego addo
pro hac limitatione bene facere illud quod opportune decidit Bal.
47 in l. fi. §. filijs autem. C. de bo. que lib. † circa practicam. vbi dicit po
ne quod filiusfamilias alienat rem in qua pater habet vsumfructum,
et iurat non contrauenire: nunquid habebit locum ista aut. et dicit
quod non, quia filiusfamilias etiam si sit maior, non potest alienare res in
quibus pater habet vsumfructum: et sic contractus est inualidus alia ra
tione quam minoris etatis: imo plus si filius iuraret non contrauenire
ratione minoris etatis, adhuc non valeret: propter preiudicium tertij. ar
gu. l. miles. C. de testa. mili. ¶ Facit etiam optime illud quod decidit a
Bal. in d. §. item sacramenta. in iiij. col. in verb. pone adulter concessit feu
48 dum. vbi dicit Bal. † pone aliquis concessit feudum, et non adhibuit pa
res, curie deinde iurauit, nunquid conualidatur contractus, per istam aut.
et dicit quod non: non tamen ratione minoris etatis: sed quia non adhibuit pa
res curie, qui dicuntur illi qui etiam habent feudum ab eodem principe: et
ibi secundo modo pot exemplificari fallentia Bar. ¶ Secundo si subtili
ter inspicias, limitat multum no. et mirabiliter Bart. opi. Marti. vt
procedat attento iure communi: licet Bar. non videatur venire limitando, sed for
mando questionem: quo iure attento, lex non prohibet formam ipsam
si inualidat contractum, et contractus inualidus propter iuramentum conua b
49 lidatur per hanc aut. † sed si statutum prohiberet personam minoris vel
mulieris alienare, et contraherent cum iuramento non haberet tunc
locum ista aut. nam per Italiam sunt statuta, quod nullus contrahat
cum minore, nisi cum presentia duorum affinium. si fieret contractus, non fir
matur iuramento, et mouetur duplici ratione, vt hic per eum: et secun
da authoritas Pe. qua secundo loco mouetur habetur. xxij. q. j. c. pa
ratus. et sic Bar. in effectu constituit differentiam, si lex vel statutum non
prohibet personam, sed bene inualidat contractum: nam lex non prohi
bet quod minor possit alienare, sed si alienat tunc contractus bene fir
matur iuramento: et habet locum ista aut. sed si lex vel statutum prohi c
bet personam contrahere: quia tunc contrahendo peccaret mortaliter, quo
casu non firmaretur iuramento, et non haberet locum ista opi. ¶ Et pro
pterea sunt ponderanda diligenter verba statuti, an prohibeant con
tractum vel personam. Istud idem tenet Barto. in d. l. si quis pro eo. in
prin. in tertio membro prin. et ita consuluit in con. incip. quero dicit sta
tutum. idem tenet Bart. in l. j. in vltimis verbis per illam glo. ibi. C. ne fi
deius. do. den. ¶ Alibi idem et Bar. in illa. l. si quis pro eo. in v. mem
bro principali videtur corrigere errorem suum hic, et ibi. ¶ Nam in quarto
hic et in tertio membro visus est ponere exemplum, quando statutum diri
git verba prohibitiua in persona maioris, disponendo quod non audeat
contrahere cum minore: certe statutum tunc prohibet minorem: et tunc si maior
esset ille qui iuraret, non iurat contra preceptum statuti, quia statutum non
loquitur de minore, nec dirigit verba sua ad minorem: vt dicit hic
et ibi: tamen dicit Bar. quod statutum debet intelligi, quando dirigit prohibi
tionem in personam minoris, tunc prohibet personam minoris, et tunc si mi
nor contraheret contra prohibitionem statuti, non valeret. ¶ Et cum ista
vltima exemplificatione Barto. tenet Ang. in d. l. si quis pro eo. in
princi. et consi. clxiiij. incipien. domina Catharina. vbi fortius conclu
50 dit † quando statutum prohibet personam minoris vel mulieris
contrahere, non potest minor iurans compelli ad obseruantiam iuramen
ti, propter peccatum quod ex iuramento resultat. et credo quod istud satis fue
rit de mente. Bar. et dicit do. Anto. quod ista est communis opi. legista
rum et canonistarum, et allegat plures doctores: presertim Barto.
in l. seius et augerius. ad l. fal. et Bal. in l. plerisque locis. qui mihi pe
nitus allegant. Tamen non est verum hoc apud legistas nec apud
canonistas, et sic nec communis nec vera. ¶ Consyderabam an melior
sit consyderatio, put vtrumque videretur, quam habuit Bart. in illo
quinto membro. quando statutum dirigit verba prohibitiua in mi
norem, an etiam sit bonum exemplum illud quod ponit hic et in d. l. si
quis pro eo. non inuenio declarantem. Videretur quod vtrunque
exemplum sit bonum: et quod non sit constituenda differentia quam

a ¶ Enormis lesio. adde gl. sing. in verb. mem bri. j. c. cum il lorum. de sent. exco. Feli. in c. peruenit. el. j. j. nota. de ap pella.

b ¶ Extortum per vim. adde glo. et doc. in c. si vero. de iu reiur. gl. in c. authoritatem xv. q. vj. doc. in c. ad aures quod met. cau.

c ¶ Extorto per dolum. adde Ant. de but. in c. ad aures. in vlti. col. de iu reiur. Ben. capra. in c. cum contingat. de iureiurand. Cal. con. viij. et ix. in rubr. de rest. spol.

facit in quinto membro/an statutũ ꝓhibeat personā minoris vel
51 maioris.†cum regula sit/ꝙ in prohibitionibus,vna persona ꝓhi-
bita intelligitur alia ꝓhibita.tex.est in.l.j.C.de cupres.lib.xj.vbi est
melior tex.de iure.facit quod voluit gl.in.c.potuit.de loca.Et licet
Bar.in.l.multum interest.in fi.de verb.obli.videatur contrariari:
⁊ in.l.in quorum.ff.de pig.salua vt dixi in.l.fin.C.de indi.vidu.tol.
¶Cogita etiā si Bar.potest saluari a contrarietate superius assi
gnata:qꝛ non verisimile ꝙ Bar.sit sibi tam cito contrarius/in.iij.
⁊.v.membro eiusdem legis ⁊ ideo ↄsyderabis.lꝫ ponat exēplũ/nō
voluit facere differentiā an statutũ dirigat verba prohibitiua in
personam maioris/licet in minore ponat exemplum:sed vere cōsti
tuit differentiā,an ↄctus ꝓhibeat odio alicuius,an ꝓhibeat prin-
cipaliter fauorē,si prohibeat principaliter odio/vt in pacto.l.com
missorie,quo principaliter prohibet odio creditoris:tũc q̃uis lex
ꝓhibeat ↄctum,firmatur iuramēto.c.significante.de pig.⁊ not.qꝛ
istud multum limitat doctrinā suā hic:sed si statutũ ꝓhibeat con
tractũ fauore alicuius,vt est quādo statutum ꝓhibet ne minor vel
mulier ⁊c.ista est propria differentia/quam ibi vult facere Bart.⁊
in.d.l.seius ⁊ augerius.ff.ad le.fal.hoc modo nō erit contrarius:sꝫ
erit magna limitatio ad doctrinā suam hic.Cogita qꝛ vtroqꝫ casu
militant fundamenta Bar.¶Quid tenendũ:teneo cōtra Bart.
indistincte/ꝙ qñocunqꝫ statutũ ꝓhibeat ↄhere,si interponat iura
mentũ,tale iuramētũ firmat ↄctum.⁊ hoc tenēdo cōem opi.Bar.
ad hāc aut.ita firmat Sali.hic:in vlti.colũ.qui dicit ꝙ differentia
Bar.est verbalis,⁊ nō realis:idē tenet Fulgo.hic:q dicit ꝙ vidit
plura cōsilia canonistarũ cōtra Bart.⁊ pluries dicit se cōsuluisse.
idem tenet Pau.hic:⁊ in.d.l.si qs pro eo.in prin.Cano.do.Anto.
Io.de ligna.Imo.⁊ Panor.in.d.c.cũ cōtingat.⁊ ista est cōis sentē
tia legistarum ⁊ canonistarũ cōtra Bar.⁊ cōtra Bar.multũ strin
git:qꝛ in casu statuti relati per Bar.illud preceptũ legis vel statu
ti,solũ emanauit ad fauorē minoris:sed sic est qñ lex vel statutum
precipit aliqd qđ respiciat fauorē eius cui precipit,istud censentur
potius cōsiliũ q̃ preceptum.l.ij.§.fi.ff.manda.sicut videmus in te-
statore/qui aliqd precepit in fauorē heredis.l.cũ pater.§.mando.ff.
de leg.ij.l.filiusfamilias.§.diui.el.ij.de leg.j.Nā statutum istud nō
agit illaqueare manũ iurantis:sed agit solũ ꝓuidere priuate vtili-
52 tati minorum vel mulierũ.¶†Et ꝑ hoc clare colligit fundamentũ
Bar.qđ contrafaciens peccat mortaliter ⁊c.est verum quando lex
vel statutum precipit aliquid.qđ principaliter respicit publicā vti
litatem:sed si respicit priuatā vtilitatē/tunc dicitur potius consi-
lium q̃ preceptũ/⁊ cōtrafaciens non dicit peccare:imo iuramētũ
tenetur obseruare:ita Bar.⁊ bene in.l.fi.§.fi.C.de bo.que libe.Ca-
no.in illo.c.cũ contingat.Moder.⁊ Pau.de ca.in.d.l.si qs pro eo.
Item non est bona consequentia Barto.dicere qui facit contra le-
gem vel statutũ peccat:ptꝫ/nā si quis iurat per demones/peccat:
tñ postq̃ iurauit tenet iuramētũ obseruare.c.⁊ si Christus.de iure-
iur.xxij.q.j.c.mouet.¶Preterea tunc demũ nō tenetur obseruare
iuramentũ,qñ illud obseruando induceret peccatũ/⁊ si obseruare
illud qđ est iuratũ,nō est peccatum/debet obseruari:dixit Innoc.
in.c.j.de his que fi.a maio.par.ca.Item fm Bald.Salic.⁊ Fulgo.
Bar.nō bene ↄsyderauit in ista differētia an/statutũ ꝓhibeat ꝑso
nam vel ↄctum:⁊ dicit ꝙ in minore lex nō ꝓhibeat ꝑsonam,sꝫ con
tractum.istud est falsum/qꝛ eoipso ꝙ ꝓhibet ↄctum,ita ⁊ personā
in cōsequētiā/per regulā.l.illud.ff.de acqui.here.¶Et ↄtrũ pꝫ in se
53 natusconsulto velleiano.†Nam senatuscōsultũ velleianum prohi
bet personaꝫ mulieris ne possit se pro alio obligare:tñ si mulier in-
tercedat pro alio/⁊ iuret/obligat iuramento.c.ex rescripto.de iure
iur.Item adde ꝙ Rapha.cu.inducit subtiliter contra istā doctri.
Bart.text.in.l.j.§.⁊ cũ lex.de rei vxo.actio.iũcto.d.c.cũ contingat.
nam tex.in.d.§.cũ lex.prohibet personam:⁊ tñ si iurat/firmat iura
mento fm cōia.d.c.cũ contingat.ergo est de directo text.ↄtra doct.
Bar.Sed potest de facili responderi/ex doctri.Bart.in.d.l.si quis
pro eo.in quinto membro.qꝛ nos loquimur qñ lex vel statutũ ꝓhi-
bet vnā personā cōtrahere,⁊ illa ꝑsona ꝓhibita cōtrahere contra-
hit/tũc peccat:sed in illo.§.⁊ cũ lex.maritus ꝓhibet alienare fun-
dum dotalem:sed in.d.c.cum contingat est mulier que iurat:sed in
iuribus allegatis per Rapha.vna est ꝑsona ꝓhibita,alia est que
iurat:⁊ sic nihil ad ꝓpositũ.¶Contra Bar.etiā tenet do.Alexā.
in consi.cij.in.j.vol.incip.visis ⁊ ponderatis suprascriptis.in.xj.co
lum.vbi dicit ꝙ opi.Bar.in hoc est cōiter dānata.Idē tenet ⁊ ple
nius q̃ alibi legerim do.Alex.in cōsi.xxvij.incip.viso libello pro-
ducto per procuratorem Petri.in antepe.col.j.volu.⁊ duabus se-
quentibus.vbi ↄ Barto.adducit decem principalia fundamen-
ta/que si recte ponderentur,reducuntur ad vnũ vel duo:⁊ ideꝫ cō-
tra Bar.per illa.x.fundamenta tenet idē Alex.in ↄsi.cij.in.iiij.vo
lu.incip.cũ statutũ.Frā.de are.in ↄsi.liiij.incipiē.in causa magistri
Blasij.vbi etiam ipse dicit ꝙ communis opinio est cōtra Bart.⁊
contra Bart.etiā tenet Sali.hic:in vlti.col.qui dicit ꝙ differentia
Bart.est verbalis/⁊ non realis:⁊ sic est expedita secũda limitatio
54 Barto.satis perfecte vt puto enucleata.¶†Tertio principaliter
limita Dy.in consi.incip.questio talis est/quidam.d.Goffredius
minor.xx.annis.cuius consilium refert Cyn.in.l.ij.C.de rescin.ven
di.⁊ formaliter ponit Albe.hic:⁊ iste est etiam subtilis et disputa-
bilis passus/vt ista aut.procedat si tempore iuramenti minor fuit
certioratus de beneficio resti.sibi competenti.alias si non fuit cer-
tioratus/secus est.¶Ratio/qꝛ iuri qđ quis ignorat sibi compete-
re,nunq̃ intelligitur renuntiare.l.mater decedens.cum vulgari.
ff.de inoffi.test.Imo plus/iuri quod quis dubitat an sibi cōpetat,
nunq̃ dicendũ est ꝙ quis intelligatur renuntiare:ita probat text.
in.l.fi.§.sin autē nescius ⁊ dubitans.quē ad hoc not.Bar.⁊ Bal.j.
de fur.sed minor presumitur ignorare iura.l.regula.ff.de iur.⁊ fac.
igno.l.ij.in fi.ff.de iur.fis.⁊ consequenter presumatur ignorare be-
neficium restitutionis/ergo renuntiando non presumitur illi renũ
tiare/nisi fuerit certioratus:et vere istud argumen.multum mihi
55 concludit.¶†Secundo ꝙ iuramentum non trahitur ad illud de
quo quis tempore iuramenti verisimiliter non cogitauit.l.fina.in
prin.ff.ad municip.⁊ ista opi.[illegible] subiiciam est multum equa et su
stentabilis.¶Contrarium tenet Bar.hic/dicens se ita cōsuluisse:
⁊ qđ ita obseruatur.¶Mouetur primo/qꝛ sufficit iurare super fa
cto/⁊ iuramentum porrigitur ad omne illud quod ex facto cōpe-
tere posset.l.si duo patroni.§.idem iulianus.ff.de iureiuran.¶Se
cundo dicit esse tex.si bene inspiciatur.in.l.j.ↄ.eo.credo ꝙ voluerit
inducere in generalitate illius.l.ibi enim iuramentum preiudicat
minori:et tamen non apparet ꝙ fuerit certioratus.¶Probatur/
56 quia certioratio est quid facti.†et facta non presumuntur nisi pro-
bentur.l.in bello.§.facte.ff.de capti.Idem tenent Ange.⁊ Salice.
hic:idem Salic.hic:in.ix.colum.q̃uis nō firmet:idem tenet Pau.
hic in repe.in princip.⁊ in lectu.ad finem.vbi dicit ꝙ licet rationes
Bart.non sint multum vrgentes:tamen reperij Archi.in.c.ij.de
pac.in.vj.tenere illud qđ Barto.primo fundamento.Nam lꝫ sim-
plex renuntiatio non teneat,nisi precedat certioratio:tamen quan
do renuntiat cum iuramento/propter iuramentũ sibi preiudicat:
qꝛ presumitur saltem implicite,vel in genere cogitasse de quocũqꝫ
remedio sibi cōpetente:⁊ istud per.l.ex militari.ff.de testa.mili.per
quem tex.idem tenet Ang.hic:idem tenet Bar.⁊ Ange.in repe.l.
sciendum.ff.de verb.obli.⁊ ibi Rapha.⁊ Ludo.ro.idem Barto.⁊
Ang.in.l.j.C.de rescin.ven.Bar.Sali.Ful.Pau.⁊ do.Alex.in.d.
l.si duo patroni.§.idem iulianus.Panor.in.c.j.de emp.⁊ vē.Bal.
in.l.j.C.de reb.cred.Bal.in.l.j.§.fi.ff.ad velleia.Lud.ro.in.l.in re-
pudianda.ff.de acqui.hered.do.Alex.in.d.consi.xxvij.incipiē.viso
libello producto.in.iiij.col.⁊ seq.⁊ in consi.xlij.incipiē.super premis
so themate diligenti adnimaduersione habita.in.ix.col.in.j.vol.⁊
ibi etiam dicit/ꝙ ista est cōis sententia/quaꝫ communis stylus ap
probat.⁊ in consi.cxxvij.in.ij.volu.incipien.viso ꝓcessu cause princi
palis.circa fi.⁊ in consi.ccxxij.in.ij.vol.incipien.visa facti narratio-
ne.vbi omnino videas/qꝛ melius q̃ alibi ponit.¶Et lꝫ Ioan.de
imo.teneat contrariũ/tamen attestatur ꝙ istam opi.Bart.practi-
ca ⁊ consuetudo approbauit.Ita dicit in.c.cum causam.de empt.
⁊ ven.⁊ in.d.l.sciendum.⁊ in commen.c.cũ contingat.in.xxxj.cher.
¶Et ab hac opi.temerarium esset recedere:eam etiā tenet Ang.
in.l.qui iure militari.ff.de testa.mili.Archi.⁊ Io.an.in.c.ij.de pac.
in.vj.Pau.de ca.in.l.fi.§.ad fi.ff.ad vell.¶Pro ista opi.allegatur
optimus tex.in.c.ex rescripto.quem originaliter allegat ⁊ pōderat
Bal.de iureiur.quem Paul.⁊ Lud.sibi adscribunt/vbi si mulier
intercedat pro alio,⁊ iuret/obligatur:q̃uis non fuerit certiorata
57 de beneficio velleia.¶†Scđo facit fm Salice.nam iuramentum
indistincte representat maiorem,ergo indistincte tollitur sibi bene
ficium restitutionis:siue fuerit certioratus,siue non.Sed caue qꝛ
ista consequentia non est bona/iuramentuꝫ representat minorē ꝓ
maiori,ergo perdit beneficium restitutionis:non est bona ↄsequē-
tia:do instantiam.nam in possessione minor habetur pro maiore,
tamē si ledatur:non perdit beneficium restitutionis.glo.est not.in
l.j.quā ad hoc ibi cōmendat Bal.C.si de momen.pos.fue.appel.et
Bal.in.l.j.C.qui legiti.perso.non habent stan.in iudi.⁊ in.l.exigen
di.C.de ꝓcura.¶Preterea aliter dicit Bal.in aut.si captiui.C.de
epi.⁊ cleri.ꝙ si statutum representat minorem pro maiori/per hoc
non tollitur sibi beneficium restitutionis in integruꝫ.¶Pro ista
58 communi sententia vltra alios moueor.†Nam ego habeo ꝙ si mu
lier intercedat pro alio,nō obligatur in effectu:qꝛ habet exceptio-
nem vellei.tamen si bis interueniat,obligatur/nec iuuatur vellei.
ratio/quia bis interueniendo dicitur cum deliberatione interce-
dere:deliberatio tollit sibi beneficium.l.mulier.secunda.C.ad vel-
leia.sed ego habeo quod quando quis accedit ad iurandum,pre-
sumitur accedere cum deliberatione/vt declaraui in.l.error.C.de
iur.⁊ fact.ignoran.quemadmodũ in muliere per simplicē renũtia-
tioneꝫ non obligat:tñ iurando debet astringi.¶Et lꝫ ista sit cōis
sñia/tamen tex.per quē mouetur Barto.nihil facit in ꝓposito fm
Ful.Pau.⁊ do.Alex.ibi:⁊ Pau.de ca.hic:⁊ in repe.istius aut.in
prin.⁊ ego plenius q̃ ipsi/ostendam quod ille.§.nihil facit:ibi em̄
loquitur tex.quando iuramentum est super facto tollendo:et sic lo
quitur

quitur in iuramento abnegatiuo facti, tunc bene verū est ꝙ subla to facto, tolluntur necessario oīno remedia que ex illo ꝯpeterent: sed nos loquimur quando iuraē nō sup illo facto, sed sup cōtractu ꝛ sic est totū oppositū ꝙ ibi. Preterea ille text. loquiē in ꝑsona pri uilegiata: dicit tamē Bar. in. d. l. sciendū. qđ ꝗuis ista sit commu nis: tamē in practica tutū esset minorē certiorare: ꝛ lꝫ ab hac sentē tia non sit recedendū: tñ equior est opin. Dy. ꝛ forte de iure ve rior quā multi tenēt non mediocris autoritatis: ita tenēt do. Ant. Jo. and. Card. in cle. pe. de emp. ꝛ vendi. ꝛ dicit. d. Anto. qđ ista est cōis opi. ꝛ verū dicebat tpe suo. Idē tenet Cy. in. C. de rescin. vend. ꝛ ibi etiā Sali. ꝗuis hic nō clare firmet: idē simplr tenet Bald. in d. §. idē iulian⁹. ꝛ. d. Alex. sibi ꝯtrius in. d. l. sciēdū. in lec. mea. ꝛ ꝗuis Jmo. in. d. c. cū cōtingat. in. xxxv. char. inclinet in hāc opi. tñ eā non est ausus firmare: sed eā firmat in. d. l. sciendū. et dicit Lu. ro. ꝛ ista opi. Dy. est equior ꝛ melior: lꝫ opi. Bart. de iuris rigore sit verior, ꝛ in hanc multū inclinat animus me⁹: qꝛ cū minor ꝑsumaē ignora re iura ꝑsumere certiorationē est facti, ꝛ certioratio est solēnitas ex trinseca q̄ nō presumiē nisi ꝓbeē. l. quāte. in fi. ff. de publica. no. in. d.

59 l. sciendū. ꝓterea pone† aliquis ꝑ errorē soluit indebituꝫ, ꝛ expresse renunciauit cōdictioni indebiti, nunqđ sibi preiudicet: certe non. l. fi. vbi tex. no. §. item quesitū. ff. de cōdi. inde. ¶ Nō obstat genera litas huius auē. ꝛ. l. j. ꝫ. eo. ꝛ. d. c. ex rescripto. qꝛ lꝫ generaliter dicāt qđ minor iurando sibi preiudicat: ꝛ ꝙ mulier iurando sibi preiudi cat in velleia. tamē illa iura debent intelligi, qñ minor prius fuit certioratus de beneficio restitutionis, ꝛ mulier de velleia. tamē in specie quod mulier nō perdat velleianū, nisi fuerit certiorata tꝫ in specie Jo. an. in addi. Spe. in titu. de obli. ꝛ solu. §. j. in addi. que in cipit. Abert⁹. per. §. igiē ordinādus. auē. quomodo oportet epos. qui text. nihil facit, qꝛ ibi iuramentū non interuenit. Est verum qđ in hoc vltimo tenet do. Ant. in. c. si dilecti. de foro cōpet. Non rece das tamen iudicando ꝛ cōsulēdo a cōi opi. Nō omitto tñ ꝙ Bal. in. ij. q. concordat has opi. ſedē distinguēdo ꝛ dicit aut tpe iura menti prestiti intercessit consensus curatoris, ꝗ habet supplere de fectum intellectus in inpubere. l. pupillus si fari. ff. de acq. heredi. ꝛ tunc nō requiriē alia certioratio ꝓpter curatorē suū. Sed hoc re probat Sal. hic: ꝛ Jmo. in. d. c. pe. de emp. ꝛ ven. ꝛ Jmol. in. d. c. cuꝫ

60 contingat. in. iij. char. Raph. ꝛ Lu. ro. in. d. l. sciendum. ¶ † Ultra tres limitationes Bart. limita quarto quando iuramentum fuis set extortum ꝑ vim vel metū: vt hoc text. in scđa parte: ꝛ dixi in no. vbi ad hoc etiam plura addidi, ꝛ est exemplum multū vtile in hac materia: qñ iuramentum fuisset extortum a minore per doluꝫ, ce te tunc iuramentum fuisset ipso iure nullum, per glos. ordi. in. d. l. j. quā ibi no. Bal. ꝛ Pau. ꝫ. eo. ¶ Quinto singulariter limita vt nō procedat ista auē. quādo minor iurasset nunꝙ̄ facere talem ꝯctuꝫ nisi cū decreto iudicis, ꝛ autoritate curatorꝫ suiꝫ: qꝛ si postea faciat contractū sine decreto iudicis, tale iuramētū nō valeret: ꝛ ideo cō silium est ꝙ patres faciāt filios suos iuuenes iurare, ꝙ nunꝙ̄ alie nabunt sine ꝯsensu curatoris vel decreto iudicis: ista limitatio col ligitur ex glo. sing. in. c. licet mulieres. in glo. in verb. teneanē. de iu reiu. in. vj. vbi dicit ꝙ licet mulier cum iuramēto possit alienare in manibus patris: tūc propter istud primū, scđm nihil valet: ꝛ ideo qñ pater dotat filiam suam, facit eā iurare ꝙ nunꝙ̄ alienabit rem dotalem: ꝛ cū illa glo. tenet Jo. an. in. c. cuꝫ cōtingat. ꝛ ibi vide per Jmo. circa. v. col. idē expresse tenet Bart. in mille locis. in. l. si quis pro eo. in tertio mēbro ff. de fideius. ꝛ Bart. in. l. si prediū. C. de iur. do. ꝛ in. l. is cui bonis. in fi. ff. de verb. obli. ꝛ pro ista limitatione ha bent cano. tex. in. c. intellecto. de iureiur. De veritate huius intelle ctus adde Spec. in tit. de emp. ꝛ ven. §. tertio loco. ver. ꝛ no. genera le consilium. Jo. de imo. in. c. dilecto. de preben. in. l. cumvir. de vsu ca. ꝛ in. l. si estimatis. solu. matr. late Lud. ꝛ do. Alex. in. l. duobus. §. fin. de iureiur. ꝛ ibi vide sing. limita. ad illam glo. quam ibi ponit

61 Bal. ꝛ refert. d. Alexā. ¶ † Et pro ista limitatione facit aperta ra tio qꝛ lꝫ regulariter vltimo iuramento videaē standum. l. duobus. §. fi. ff. de iureiu. qꝛ regulariter vltima derogāt prior ib⁹. l. pacta no uissima. C. de pac. verum est nisi primum habeat clausulam dero gatoriam ad secundum: vt dicimus in simili. in. l. si quis in princi pio testamenti. de lega. iij. ¶ Sexto principaliter limita nō proce

62 dere istā auē. in prelato ecclesie, † qꝛ licet sit validus vel inualid⁹ cō tractus ꝛ iuret prelatus, tale iuramentum nō tollit beneficium re stitutionis in integ. per. c. primū. de in integ. rest. in. vj. ꝛ facit quod dicam. j. in. viij. fallen. fm Pau. de cast. hic. ¶ Septimo fallit quā do iuramentū interponeretur super contractu simulato. glo. est in l. emptione. C. plus vale. quod agi. qꝛ tūc iuramentum est ipso iure nullum. de cuius veritate vide in. l. j. de ope. lib. per cano. in. d. c. cū

63 contingat. ꝛ de illa glo. diximus in. l. si ex falsis. ꝫ. de trāsa. ¶ † Ra tio est quia simulatio remouet consensum: ergo iuramentū inter positum super ipso nihil valet. Adde Bal. ꝛ Ang. in. l. fina. qui sa tisda. cog. Bal. in. d. l. emptione. ꝛ in rubꝛ. ff. de iureiur. Ange. in. l. ij. C. de do. cau. non nu. Jmo. in. l. nemo potest. de lega. j. ꝛ in. d. c. cū contingat. in. xvj. charta. ꝛ ita in terminis limitat istam auē. Bar.

64 in consi. qđ incip. quero dicit statutū ꝙ minor ꝛc. ¶ † Octauo ad uerte qđ ista auē. hꝫ locū in ciuitate. in qualibet cōitate interposi to iuramento. sicut in minore: quātū ad tollendū beneficiū resti. in integ. secus est tñ in ecclesia qꝛ per nullū iuramētum pōt fieri: cum ecclesia habeatur loco minoris, ꝛ nō maioris. hoc est quin sibi com petat beneficiū restitutionis: ꝛ et istud est speciale in ipsa: ita vt pul chre dicat Bal. in. l. generaliter. C. de reb. cre. ꝛ in. l. j. in. iij. col. C. de pac. ꝛ in. d. §. item sacramenta. in. v. col. vbi ad hoc allegat Jo. and. in. c. grauis. de deposi. ꝛ est glos. quā allegaui. ꝫ. in. vj. fal. in. c. j. de in integr. resti. in. vj. de quo vide omnino ꝛ plenius per ea que dixi in

65 preludijs feu. in. lxix. col. ¶ † Nono limita istam auē. in minore iu rāte soluere mutuū, sub spe future numerationis: qꝛ licet aīs maior elapso biennio efficaciter teneaē insti. de lite ob. ꝛ in. l. in contracti bus. in prin. C. de non nume. pecu. Tamen minori propter iuramē tum non currit ista prescrip. biennij: nec propter iuramentum re putatur maior. ita not. Bal. in. l. ij. ad fi. C. de non nume. pecu. ꝛ ra tio istius limitationis est qꝛ cū isto casu deficiat cōsensus, eo quia pecunia nō numeraē: certe nō habet locum ista auē. ¶ Decimo li mita istā auē. non habere locū in iuramento iudeorū, hereticorū et excōicatorum: ita singu. Bal. in. d. §. item sacramenta. in. iij. col. in fi. Mouetur, qꝛ cum tales persone nō sint de nouo ciuili, nō me rentur laqueo capi. Bal. dicit se non firmare hanc conclusioneꝫ, et melius tenet Lud. roma. in. l. pactum dotali. C. de colla. ꝛ in. l. qui

66 superstitis. de acqui. here. † De hoc tamen an ꝛ quando iuramen tum iudeo sit obseruanduꝫ, ꝛ quomodo debeat iurare ponit Bar. in. l. iij. §. iurari. de iureiur. ꝛ in rub. de iusti. et iur. ꝛ in. l. spadonem. §. iam autem. per illum tex. ff. de excu. tuto. Bal. ꝛ Angel. in. l. non erit. §. diuus. de iureiu. Spec. in ti. de iura. calū. §. restat. in versi. sed pone iudeus. Jnno. ꝛ Jmo. in. c. ꝛ si Christus. de iureiur. do. Anto. in proe. decre. Pau. de ca. in consi. xcviij. inci. visa quadam scriptu ra. ꝛ multum singu. Ludo. in consi. clv. incip. premissum laudum.

67 ¶ † Undecimo limita in minore, qui dolose ꝛ sciēter in iudicio ne get veritatem cū iuramēto: ꝛ per hoc incurrit penā alicuius statu ti, quia non obstāte iuramento pōt in integr. restit. Nec obstat ista auē. qꝛ loquiē qñ quis veniendo contra iuramentum est periurus. Nam lex non vult esse causa periurij: vt dicit text. in. l. j. ꝫ. eod. Sed iste dato ꝙ restituaē, nō incidit in periuriū: nā in periurium incidit iurando falum nō petēdo restitutionē. Jta no. do. Matesil. in not. clxv. Tu vide de hoc no. in. l. j. C. si aduer. deli. ¶ Cōfirmo licet ipe non dicat per illud qđ decidit Bart. ꝛ est duodecima limitatio ad hanc auē: in consi. suo quod incipit Bernar. de tuderto. vbi singu. limitat istam auē. ꝓcedere quando minor iurat aliquid respiciens in futurū: puta qđ non cōtraueniet in iudicio: secus si iuret de pre senti vel de futuro. Nam si ex tali ledatur iuramento, potest resti tui in integ. non obstāte iuramēto: ꝛ istam limitationē ponā infra

68 super vltima parte glo. ꝛ ibidem reprobabo. ¶ † Tertiodecimo li mita istā auē. non habere locū in iuramento ꝑstito per minorem in testamētis ꝛ vltimis voluntatibus: qꝛ si minor iurat non reuocare vel non cōtrauenire, nō ligatur iuramēto: qꝛ cōtra bonos mores: imo etiam nec maior ligatur. Nec obst. ista auē. qꝛ pōdero qđ text. dicit super ꝯctibus: sed verba contraxerunt vel gesserunt ꝛ nō cō ueniunt testandi: dicit tex. in. l. verba ꝯxerunt. de verb. signifi. ita li mitat Cy. hic in. ij. q. Bal. in pe. col. Salic. in. viij. firmat Bal. in. l. si quis in principio testamēti. de leg. iij. in. l. cuꝫ duob⁹. §. idē scribit. ff. pro socio. ꝛ in. l. stipulatio hoc modo cōcepta. de verbo. obliga. ꝛ in consil. suo qđ incip. maritus fecit testamentum. Bal. in auē. hoc inter liberos. C. de testa. ꝛ in. l. iij. ad fi. C. de sac. san. eccle. et in addi. Spec. in titu. de instru. edi. in. x. ꝛ. xj. colū. ꝛ multum pulchre in. d. §.

69 item sacramēta. † vbi circa istaꝫ limitationem examinat arduam questionem de rege aragonū, qui dum haberet duos filios, diuisit inter eos regnum, assignando vni. s. primogenito regnū maiorica rum: alij aliud: ꝛ fecit filios iurare, ꝙ starent huic diuisioni: postea idem rex mutata voluntate, aliud testamentum fecit: et in ipso te stamento aliter disposuit inter filios de regno, ꝙ̄ fecerat in diuisio ne: querit Bal. de pluribus, maxime nunqđ filij teneanē stare di uisioni iurate, an releuētur a iuramento ꝓpter testamentū patris.

70 ibi videas plene per euꝫ. ¶ † Quartodecimo limita istam auē. nō ꝓcedere qñ iuramentū fuit spāliter ꝑstitū sup aliquo ꝯctu: secus si minor iurauit generaliter, qđ nunꝙ̄ ꝯueniet alicui ꝯctui quem fa ciet: istud non sufficit: ita limitat Pau. hic in repeti. sed est questio quā tangit glo. hic in. iij. q. ibi reseruo dicendū, ꝛ sic habuistis mul tas limitatiōes ad hāc auē. multas extēsiōes ꝛ ampliatiōes: dicā

71 in seq. parte gl. ¶ † Sum nūc in sequenti parte gl. ibi: item dicunt quidā ex qua habetis ampliationē ꝛ extensionem ad hanc auē. qđ ista auē. habet locum nō solū in ꝯctibus ꝓprijs, quibus hincinde oriē obligatio: sed in cōtractibus etiam improprijs ꝛ sic in dona. ꝛ stipu. imo plus dicebat Rof. in suis libellis vt pic refert Bart. in vlti. colū. quod ista auē. habeat locum in contractibus improprijs simis: ꝛ sic in realibus. l. omnem obligationem. ff. de iudic. de quo vide Baldum in. l. j. C. si aduer. donatio. Bal. et Ange. in. l. si quis

emptionis.in prin.C.de prescrip.xxx.an.Bar.dicit/ꝙ veritas hu
ius pendet ab hoc:an ista aut.censeat fauorabilis,an odiosa:si est
fauorabilis,sine dubio extēditur ad oēs ꝯctus:si odiosa,debet re
stringi quātū sit possibile per regulā.l.cū quidā.de libe.& posthu.
¶ Concludit Bart.ꝙ lz ista aut.multū aufert minoribus quo ad
res:qꝛ tū inducit obseruantiā iuramēti:& sic ꝓuidet anime mino
ris:& anima quibuscunqꝫ rebus preferenda est.l.sancimus.§.de
sac.san.eccle.ideo sm Bar.cēsenda est ista aut.fauorabilis/& con
sequenter debet extendi.¶ Et cū Bar.tenēt oēs hic/excepto Cy.
in.xij.q.qui multum stomachaē cōtra istaꝫ aut.dicēs ꝙ est summe
odiosa,& summe iniqua:& multorū animas deducit ad infernum:
& ꝙ huic iniquitati adheserunt cano.inducendo.d.c.cū ꝯtingat.&
c.ꝙuis.de pac.in vj.ꝓpter que iura multe mulieres remanent in
dotate/& postea vehementer exclamāt/vt hic per eū/quē Barto.
refert in.d.§.itē sacramēta.tamē vt dixi:alij omnes tenent contra
Bart.¶ Ex ista doctri.Bar.cū glo.elicio no.regulā quam bene
72 not.† ꝙ vbicūqꝫ tractaē de obseruātia iuramenti,dato ꝙ illa lex
vel statutum induceret magnas penas:tū illa lex censeē mere fa
uorabilis:ꝓpter obseruantiam iuramenti:& debet extēdi quātuꝫ
sit possibile/nō aūt censeē odiosa:qꝛ principalius dꝫ attendi obser
uantia iuramenti,ꝙ alie pene:ita vult Bar.hic:cū quo alij cōiter
tenēt.Istā regulam etiam tradiē.d.Ant.in cōmen.c.fi.in.j.fallen.
de consue.Pet.de ancha.& Imo.in.c.ꝙuis.de pac.in.vj.p illū tex.
&.d.Alex.in.l.qui iurasse.in pn.ff.de iureiur.& facit ad ea que dixi
in.l.si qs maior.in.j.not.§.de transac.vbi multum ponderaui hāc
regulam.Itē ad istā regulā adde etiā ea q̄ dixi in aut.quas actio
nes.C.de sac.san.eccle.Cōfirmatur etiam qꝛ vbi tractaē de fauore
animarum[a],debet fieri extēsio/etiam iuris penalis:vt no.glos.in
c.sciāt cuncti.& in.c.fi.de elec.in.vj.d.Abb.in consi.cxiiij.in.ij.vol.
incip.in.q.mouenda inter Anto.circa fi.¶ Ultra glo.adde ꝙ hec
aut.extenditur etiam vt habeat locuꝫ/quādo iuramentū minoris
sit interpositū sup distractu:& sic super liberatione:si minor sit le
sus,non restituiē in integrū/ꝓpter iuramentū:ita extendūt Bar.
& doct.hic per glo.que reputaē sing.in.l.iij.§.ꝯuū.ff.de cōtra.& vti.
acti.tutel.sequtur do.Ant.in.c.ij.de spō.Imo.post Ang.in.l.pōpo
nius.§.si is qui precario.in fi.per illū tex.ff.de acqr.pos.vbi dicit ꝙ
gl.in.d.§.cōtrariū.est ad hoc sing.¶ Confirmo per illud qd tāgit
73 Bart.in.l.si vnus.§.pactus.in.vj.col.ff.de pac.† dū querit an sta
tutū loquēs in cōtractu,habeat locū in distractu:& sic in liberādo:
puta statutum disponit/ꝙ mulier nō possit cōtrahere sine consen
su duorū ꝓpinquorū:nunqd possit liberare:vide ibi per eum.& per
Bal.in ru.& in.l.j.C.de pac.& in.l.pactū.in.xxj.q.C.de coll.& in.l.si
ue apud.vbi late videas p.d.Alex.C.de trāsac.in.ij.no.cuꝫ multis
concor.ibi per eū assignatis.¶ Confirmo etiaꝫ ꝙ illud qd dicit in
cōtractu habeat locū in distractu.Nā videmus ꝙ sicut cōtractus
prebet iustū titulū & iustam causam ad prescribendū vel vsucapiē
dum:eo modo distractus,& sic liberatio prebet titu.prescribendi.
tex.est in.d.l.pōponius.§.si is qui precario:vt ibi no.Ange.Imo.
& Moder.Sicut etiā videmus ꝙ quis per ꝯctum[b] sortiē foruꝫ in
locum in quo cōtrahit.c.romana.§.cōtrahentes.de fo.cōpe.in.vj.
ita per distractū quis sortiē forū.l.exigere dotē.vbi Bart.& alij.ff.
de iudi.& in.l.qui loco.vbi Bar.ff.de cōdi.indebi.late per Barto.
vbi dixi & limitaui in.l.j.C.de sum.tri.& fide catho.¶ Adde quin
tā extentioneꝫ/ꝙ hec aut.habet locū in quasi ꝯctu:puta vt in adi
tione hereditatis & similib⁹:ideo si minor sine curatore adiret he
reditatē,& iuraret:ꝙuis lederet/ꝓpter iuramētum nō restitueret,
in isto quasi cōtractu:ita voluit glo.bene ponderata.j.in vltima
parte dū allegat.l.iij.§.idē scribit.ff.de pac.¶ Et vide ꝙ ista aut.
habet locū in iudicijs in quibus quasi cōtrahiē:& idē tenēt omnes.
Ad hoc facit ꝙ alibi tangiē,nunqd statutū loquēs in cōtractib⁹,
habeat locū in quasi contractibus:puta statutum dicit ꝙ nō pos
sit mulier cōtrahere sine cōsensu duorū ꝓpinquorū,nunquid pos
sit quasi cōtrahere/& sic adire hereditatē sine consensu duorū pro
pinquorum.nūquid possit quasi cōtrahere/Bal.fuit sibi ꝯtrarius
qꝛ in.l.more.ff.de acq.here.tenet vnū:sed in.l.apud iulianum.ff.ex
quib.cau.in pos.ea.tenet cōtrarium nō examino nūc/solet exami
nari in.d.l.more.&.l.mutum.§.j.ff.de acqui.here.alꝭ plene exami
naui & feci aliqua fundamēta noua in.l.si vnus.§.pactus.de pac.
74 ¶ † Adde sextā extensionem ꝙ ista aut.habeat locum,nedum si
minor cōtrahat cū iuramento:sed etiam si alij contrahenti assen
tiat cū iuramento:imo plus/pone filiusfa.habet bona aduētitia,
in quibus pater habet vsumfructū:& sic est legitimus administra
tor:tamen non potest alienare sine consensu filij:pone/filius con
sentit patri alienāti &,iurat:habet locum ista aut.nō soluꝫ quo ad
hoc vt filius si sit lesus non restituatur in integrum:imo propter
iuramētum non potest allegare metum reuerentialē patris/& di
cere cōsensi metu reuerentiali patris:ita dicit gl.valde sing.quā si
gna ad hāc aut.in.§.sed qd sancitum.in ver.neqꝫ scriptum.in aut.
de nup.quā glo.ang.ibi:in vlti.col.multum cōmendat pro extēsio
ne huius aut.¶ Itē illud de metu reuerentiali patris non pono

a ¶ De fauore aiaꝝ.add glo.in.l.j.C.de ꝯdi.inde.

b ¶ Per contractū.adde doc.i.l.ꝯxisse.ff.de act.& obli.& Spe.in tit.de conpe.iud.ver.qd si sit debitor.

pro cōstanti:imo metus annullat iuramentum:vt est text.in hac
aut.in secunda parte.non dico quod metus reuerentialis annul
let ipso iure,sed dico ꝙ mero officio iudicis vt p glo.Bar.& alios
in.l.interpositas.§.de trāsac,& sic sit expedita ista scda pars glos.
¶ Sum in tertia parte glos.item quid si generaliter iuret:dispu
75 tat hic glos.† nunqd ista aut.procedat si minor coram aliquibus
generaliter iurauit,ꝙ nunꝙ veniret contra aliquem contractum
quem faciat que cōcludit ꝙ iuramentuꝫ sic generaliter prestitū
sufficit:& postea quando contrahit non requiritur aliquod iura
mentuꝫ speciale:& cū glo.tenet Iac.de are.per tex.in.§.pe.in aut.
de heredi.ab intesta.vnde sumiē aut.matri & auie.C.quando mu
lier tute.offi.idem tenet Bart.hic in vlti.col.qꝛ cum non requira
tur presentia aduersarij in hoc iuramento vt ipse firmat.§.in.iij.
col.& Bal.in vlti.vt.§.retuli vt hic per eum:sequitur etiā Fulgo.
eo qꝛ quando quis iurat,deus supplet presentiam aduersarij alle
gat.c.secundum.de pac.in.vj.Addo ꝙ hāc parteꝫ sequitur Imo.
quā dicit verioreꝫ.de iure in.d.c.cum contingat.in colum.cxxxiij.
in versi.item vlterius.& respondeo fortius in contrariū.¶ Con
trarium et melius tenent Cy.& cōmuniter omnes vltramon.per
regulam alteri per alterum queri non potest,nisi istud iuramen
tum generaliter esset prestitum in manibus persone publice no
mine & vice quorūcūqꝫ interest,vel in futuruꝫ poterit interesse sti
pu.puta in manibus iudicis vel notarij:qꝛ per tales personas po
test alteri queri etiam absenti.l.non enim aliter.l.his verbis.ff.de
adop.& gl.in.§.si quis alij.instit.de inuti.stip.& ita concludit gl.in
l.j.in glos.magna.§.eo.sequitur late & diffuse Sali.hic:quem per
te videas & ita teneas quicquid teneat Pau.hic:qui distinguen
76 do concordat opi.vt hic per eum.¶ † Sum in vltima parte glos.
ibi:item quid in iudicio.in qua gl.disputat nunquid ista aut.ha
beat locum in iudicijs:que loquitur in contractibus:ita ꝙ si mi
nor xxv.annis habens curatorem,qui sine curatore non habet le
gitimam personam standi in iudicio.l.j.& p totum.C.qui legi.per
so.non habent.pone ꝙ sine curatore cōpareat in iudicio,et iuret
non contrauenire neqꝫ iudicio nec sententie:nunquid propter ta
le iuramentū cōualidatur iudicium,qd alꝭ esset nullū ex defectu
legitime etatis sine curatore.gloss.tenet ꝙ sic qꝛ in iudicijs quasi
contrahitur.l.iij.§.idem scribit.ff.de pecu.Ergo vult dicere glos.
hec aut.loquens in cōtractibus,habet locū in quasi ꝯtractibus.
allegat etiā ad hoc.l.fi.C.de temp.appel.que venit hoc modo:nā
in iudicijs ille qui est maior potest per consensum suum sibi preiu
dicare:patet per consensum/potest perdere remedia appellatio
nis:hoc dicit ibi tex.cuꝫ ergo per iuramentum minor represente
tur maior vt hic:ergo sicut maior sibi preiudicat in iudicijs,etiaꝫ
minor cū iuramēto:& cū gl.tenēt oēs hic:firmat Bar.in.l.minor
xxv.annis.ff.de procur.& in.l.minor.xxv.annis omissam.ff.de mi
no.Bald.in.l.j.in.xiiij.colū.C.de confes.& in.d.§.item sacramenta.
77 in pe.col.† Facit qꝛ bonū est argumentū de cōtractibus ad iudi
cia.l.non est mirū.ff.de pigno.act.¶ Nec obst.ꝙ iudicium reddaē
in inuitū.l.inter stipulantē.§.j.de verb.oblig.& tex.hic dicit spon
te facti:qꝛ respondetur ꝙ lꝫ iudiciū reddaē in inuitū,tamē ipsum
iuramentuꝫ spōte prestitū est.& sic minor nō cogiē intrare in iudi
cio precise.sed causatiue:si vult cōparere sine curatore.sm Bart.
hic:expressius Cyn.& Sali.Addo Imo.in.d.c.cum contingat.in
cxxxvij.col.in ver.an aūt dicta.¶ No.perpetuo istā extensionem
glo.& doc.& nunꝙ obliuiscaris:qꝛ ex ea habes mirabilē cautelaꝫ
et practicaꝫ quādo minor comparet in iudicio sine curatore,faci
as eū iurare de nō veniendo cōtra processum & sententiam:si mi
nor iurat,valebit iudicium sententia & processus:& ita limitaē to
tus titu.C.qui legi.perso.nō habēt.Istud limitat singu.Bart.in
consi.qd incipit Bernardus de tuderto minor.de quo feci mētio
nem.§.in.j.parte glo.in.xj.fallen.vt procedat quando verba iura
menti sunt cōcepta in futurū:puta qꝛ minor iurauit nō contraue
nire iudicio:tūc ꝓcedat qd dixi.sed si minor aliquid confessus est
in iudicio,quod sit de presenti vel de preterito,& iurauit:puta con
fessus est positionē cū iuramēto esse verā:tūc non habet locū ista
aut.nec glos.imo si reputaē lesus nō obstāte iuramēto pōt resti
78 tui in integ.¶ † Et mouetur qꝛ ista aut.solū habet locū quando
iuramētuꝫ concipiē in futurū:puta iurat nō cōtrauenire:secus si
de presenti iurat,vel de preterito:non sum⁹ in terminis huius aut
& istam limitationem refert & simpliciter sequiē do.Anto.de alex.
hic:in vlti.col.alij non tangunt dixi.§.in.xj.fal.prime partis glos.
& si casus contingeret,consydera quātuꝫ valeret authoritas bar.
in cōsilijs que nō hꝫ cōtradicentē:nec inuenio ꝙ aliquis cōtradi
xerit vnꝙ.¶ Ego dubito quod sit falsa limita.mouet me qꝛ ratio
huius aut.est qꝛ iuramentum representat minorē maiorē:& pro
pter hoc qꝛ virtute iuramenti habetur minor pro maiore.& maior
regulariter non restituitur in integrum:ista ratio videē mihi mili
tare siue minor in iudicio iuret in futurū nō cōtrauenire.siue ꝯsti
tuaē aliqd de pn̄ti vel de preterito:& iuret:cū iuramentū represen
tet eum maiorē.¶ Secundo mouet me multum ratio quā ponit
tex.§.eo

ter.§.eo.l.j.maz maioꝛ non restituit/q2 imperatoꝛ non vult esse cā periurij et pfidie:illa ratio militat hoc casu.¶Cōsydera tu pro uecte,q2 forte propter istud scōm posset defendi Bar.quia quando iurat non ꝯuenire in futurū,si posset restitui,esset bñ cā periurij:sed nō sic qñ cōfessus est cū iuramēto aliqd de preterito,vel de pñti:q2 si sit lesus,eo q2 confessio non sit vera:videt cessare periurium bene verū est ꝙ periurauit:sed ꝯueniendo:non aperitur tñ via periurij:⁊ in hoc fundamento pro ⁊ contra/credo ꝙ cōsistat veritas huius limitatiōis.¶Tertio mouet me multum ꝯ Bar. nam dato ꝙ ista aut.loqueretur vt ipse dicit:tñ cuz agat de obseruantia iuramenti,⁊ ꝓpter hoc ista aut.cēsetur fauorabilis,vt dicit ipse,⁊ debeat extēdi,vt.§.ponderaui:si extēdat,ergo erit extendēda siue qꝫ iuret in futurū non ꝯuenire,siue de pñti vel de p̄terito:q2 mere fauorabilia extēdunt de vno casu ad aliū casuz: nisi rñderes ex secundo fundamēto qꝫ feci,qꝫ non sit eadē ratio ad periuriū.¶Pondera etiam qꝫ contra Barto.tenet expresse Bal.in.d.§.itē sacramenta.in pe.col.ver.modo quero quid in indictis.Cogita q2 nihil pono pro firmo.¶Scōo limita hanc conclusionem Pau.de ca.hic pulcherrime in repe.⁊ sequitur.d.Anto.de alex.in pe.col.quod ad hoc vt ista aut.habeat locum in iudictis,non sufficeret tunc iuramentum generale:cum iudicium habeat plures partes:veritas pēdet ab his q̄ supra dixi in parte precedenti.¶Glo.in verbo custodiātur diuiditur in tres.in prima declarat text.in scōa format questionē:in tertia aliā.secunda ibi:sed que actio.tertia ibi:item si vltra.¶Ex prima parte glos. not.illud ad qꝫ tota die allegatur ista glo.ꝙ vbi lex dicit debere custodiri vel seruari aliquid,intelligitur ad dandā actionem vel exceptionem.¶Contra regulam glo.fortiter obstat text.in.l.iurisgentium.§.pretoꝛ.ait.ff.de pactis.vbi dicit text.pacta que non inita sunt dolo vl metu,debere seruari:⁊ tamen non intelligitur quo ad hoc vt actio competat.Barto.ibi vehementer dubitat: et dicit qꝫ istud ꝯtium nullus format,⁊ qꝫ nunꝗ vidit solo.huius contrarij.¶Fortifico per tex.in.l.si quis in conscribendo.in
a ver.pacta omnimodo obseruāda sunt.§.de pac.vbi tex.non soluz simpliciter dicit pacta[a] debere seruari,sed fortius addit dictionē
b omnimodo:[b] ⁊ tamen non intelliguntur quo ad actionem.Barto.vt dixi in.d.§.pretoꝛ.dicit nō qꝫ potest respondere nisi diuinādo:colligitur ex quadam gl.ibi.§.ꝙ in edicto pretoris erant plura verba,ꝗ ibi sint relata in tex.per q̄ declarabat que pacta producerent actionem,⁊ que non.tamen vt ibi soleo dicere nihil est nec solutio illa satisfaceret ad.d.l.si quis in cōscribendo.Tamen q2 modice est vtilitatꝫ,nec occurrit opportunioꝛ solutio/pro nūc aliter non dico:licet Hugo.in.d.§.pretoꝛ.aliter rñdeat ⁊c.¶In
79 secunda parte glos.dic vt in ea:quia bene dicit.¶†In tertia:querit glo.quid si contractus celebratus per minorem sit inualidus, et possit rescindi alas ꝙ ratione minoris etatis:puta quia venditio fuit facta circa dimidiam iusti precij,an si minor iurat in contractu non venire contra:habeat locum ista autenti.glo.se remittit ad ea que dicit in.l.j.§.j.de rescin.vendi.Ibi glo.bene querit de maioꝛe:si maior vendit cum iuramento,an habeat locum illa.l. ij.sed in minore illa.l.nihil dicit.Bene dicunt doc.hic:qꝫ ad hoc vt ista aut.habeat locum,contractus debet esse inualidus soluz ratione minoris etatis:quia iuramentum facit minorem censeri maiorem.Sed si sit alius defectus,vl alia inualiditas:iuramentum non suppletur si minor iuret non venire contra contractum ratione minoris etatis,vel alia quauis ratiōe:vt declarat Bar. hic in.j.col.⁊ dixi in prima fallentia glo.precedentis.¶Ad hoc facit tex.melioꝛ de iure in.l.j.C.si minoꝛ fac.ma.¶Extra glo.pro
80 cōplemento huius aut.quero de vtili ⁊ necessaria.q.†Nunquid
c per statuta laicorum[c] possit derogari dispositioni huius aut.et an talia statuta laicoꝛum valeant.Nam si in ista ciuitate Papie et Padue vt dicit Pau.de cast.⁊ est etiam Parme/statuta derogant isti aut.nunqd valeāt.¶Est pulcher ⁊ necessarius passus: videtur proculdubio dicendum ꝙ talia statuta nihil valeant:q2 iuramentum est quid spirituale.c.ij.de iureiur.lib.vj.sed statuta laicoꝛum nihil possunt disponere de spiritualibus.c.tuam.cum simili.de oꝛdi.cogni.¶Secundo si statutū valeret,inuitarentur minores ad delinquendum.s.ad periurandum.l.j.§.eo.ergo non debet valere/per.l.conuenire.ff.de pact.dotali.¶Tertio cū ista aut.sit edita a Federico imperatoꝛe,vt dixi in euidētia libri,quomodo inferioꝛes per statutum possunt tollere.l.superioꝛis.l.ille a quo.§.tempestiuum.ff.ad trebel.¶Tamen huic vltimo potest responderi/qꝫ inferioꝛ non potest tollere istam aut.que fuit imperatoꝛis,quin habeat locū per vniuersum oꝛbem:tamē possunt facere qꝫ nō seruetur in eoꝛum loco.Bal.hic in.v.colū.dicit,antiqui aduocati tenebant/qꝫ quando statutū reprobat ⁊ contractū ⁊ iuramentū super eo interpositū,tunc valet:per.l.si quis posthumos.§.fi.ff.de liber.et posthu.alas secus:⁊ licet Bal.non dicat tu dic quod istud expresse dicit Bar.in consi quod incipit quero dicit statutum qꝫ minor,ad propositū aut.nostre.¶Sed illa.l.si quis posthumos.in fi.nihil facit fm Bal.⁊ Sali.hic primo ibi iuramentum reprobatur propter vtilitatem publicam.Itē reprobatur a iure communi ⁊ non a statuto particulari.Bal.hic concludit ꝙ si statutum habeat in se rationem naturalē ⁊ equitatē, ꝙ tunc valeat:puta fm eum si in illo loco homines erant multū proni ad decipiendū minores mediante iuramento/ꝓpter istaꝫ a
aut.certe si ad obuiañ.fuit factum statutum:tūc valet ⁊ dicit qꝫ ita seruatur in facto:istam opi.Bal.refert hic Sali.in pe.col.sed eam non firmat,⁊ dicit super ea cogitañ.esse.Pau.in pe.colū.dicit ꝙ quamuis ista opi.Bal.vbiq3 seruetur de facto,tamē est falsa eo quia per ius canonicum correcte sunt oēs.ll.que dicunt non
81 debere seruari iuramentum.†nam fm ius canonicum,omne iuramentum qꝫ potest seruari sine interitu salutꝫ eterne,seruandū est.quicqd dicāt leges ciuiles.c.cum contingat.de iureiur.c.licet mulieres.eo.ti.in.vj.⁊ in materia iuramēti/q2 spiritualis est standum iuri cano.⁊ imperatoꝛ in hoc subest ecclesie pape vt hic per eos.¶Hec ob.fm eū illud qꝫ dicit gl.in.l.adigere.§.quis.ff.de iurepatronꝰ.q̄ est singularis ⁊ dicit ꝙ statutū quo ad subditos illius loci,habet vim apostolici:hoc est ita potest statutū remittere iuramentum,⁊ super iuramento ipso dispensare,sicut papa:⁊ illam glo.reputat.Bar.singu.in.c.ij.in pe.col.de proba.⁊ in.l.nō dubium.C.de legi.in.ij.col.⁊ in.c.venerabilez.in penul.colum.de elec.per Bal.in.l.nec patronis.C.de oper.lib.pro qua gl.est text. in.l.que sub cōditone.ff.de condit.insti.§.si quis sub.dicit Paul. hic ꝙ illa glo.ꝓcedit attento iure ciuili quo poterat ius ciuile disponere circa iuramentum:⁊ attento iure ciuili,bene veruz est ꝙ statutum laicorum habet vim apostolici,in remitten.iuramētū vel dispensando:sed considerato iure cano.quod debet attendi in materia iuramenti non procedit illa glos.⁊ anteꝗ viderē Pau. hic semper fui in hac opi.quod gl.illa non bene procederet.Sed b
ego aliter dico circa illam glo.sequendo quandam distinctionez quam refert Gemi.in.c.quis.in pe.col.in verbo sed queritur.de
82 pac.in.vj.hoc modo:aut querimus†nunquid lex ciuilis habeat ptātem super iuramento nondum prestito:sed qꝫ veniat pstañ. super aliquo actu:⁊ tūc lex ciui.potest illud remitere.d.l.que sub cōditiōe.§.qries,⁊ ita intelligo.gl.i.d.§.quis.aut loquit sup iuramēto iā pstito:⁊ tūc lex ciui.nō potest sup illo disponere nec illud tollere:ita ꝓcedit alia opi.Et puto ꝙ ratio diuersitatis sit,qa facilius tolluntur concedenda ꝗ iam concess.arg.l.patre.cum fi. ff.de his qui sunt sui vel.alie.iur.⁊ sic vides qꝫ illa glos.bene loqtur quia pro ea est tex.ad literam in.d.l.que sub ꝯditione.§.si qs sub iurisiurādi.ff.de cond.insti.⁊ semper fui in ista opi.¶Adde c
quod idem qꝫ hic tꝫ Pau.ipse in.l.si quis pro eo.in vlt.col.ff.de fideius.vbi formalr tenet/ꝙ statutū hodie non pōt disponere super iuramēto:quia cum sit quid spūale:et sic de foro ecclesie.c.fi. de foro compe.in.vj.c.venerabilem.de elec.certe statutum laicorum non dꝫ posse procedere.c.ecclesia sancte Marie.de constitu. Sed aduerte ꝙ opi.Bal.tenet Pe.de ancha.in.c.canonum statuta.de cōsti.ver.quid dices.in materia iuramēti:⁊ idē vbiq3 fir- d
mauit Bal.in.d.§.item sacramenta.in.l.nec patronis.C.de ope. liber.in.l.pactum dotali.in.ij.col.C.de colla.in.d.l.nō dubium.in j.col.⁊ in.l.j.C.si aduer.do.in.l.ij.c.fi.in.vj.no.C.de indi.vidui.tol. vbi ex isto tex.disponēte ꝙ lex vel statutū non debet apire vlā male ficijs hominū vel piurijs,no.illū text.facere cōtra statuta terrarum,que frequenter inuitant minores et mulieres ad periurandum/permittendo eis ꝙ non obstante iuramento possint venire contra ꝯtractum.nam tale statutū est irrationabile:ergo non habet vigoꝛ:ꝫ.l.nisi motiuū statuti constet ex aliqua rōnabili cā:tūc fm eum statutū haberet vim apostolici:⁊ in istis terminis intelligit ꝓcedere gl.in.d.l.adigere.§.quis.¶Breuiter opi.Paul.verioꝛ est/qꝫ statutum non pōt directo disponere ꝯ iuramentū,vl eius obseruantiā.Item si moueat ex cā rationabili:sed per indirectū, istud pōt facere:vt tenet Bart.⁊ cōiter oēs in locis.j.allegandis. Confirmatur q2 dicit Jo.an.in.c.tua nobis.el.j.de deci.in nouel-
83 la.⁊ ibi sequunt doc.†vbi tenēt ꝙ oēs leges ciuiles que statuerūt iuramentū non esse seruandū,non valet,nec sunt seruāde:nisi sit iuramentū ꝯ bonos mores,vel nutriat peccatū:q2 laico nō pertinet dispositio de spūalibus.⁊ sequit simplr Franc.de are.in consil. viij.incipiēte abundē:⁊ de hoc vide no.Pau.de ca.in.l.fi.ff.ff.qui satisda.cog.cum multis cōcoꝛ.ibi signatis per.d.Alex.et vide ēt qꝫ dicit Pau.de cast.in.l.fi.ad fi.C.si contra ius vel vti.pub.confirmatur ⁊ aliter/q2 nullus princeps secularis pōt remittere iuramentū:⁊ sup ipso dispēsare.vt est de mēte Cy.⁊ Sal.in.l.fi.C.si contra ius vel vti.pub.expresse Alex.in consi.xxxviij.in.ij.colū. incipi.visa petitione Antonij:⁊ Roma.nam istud spectat ad ecclesiam,vel romanum pontificem.c.venerabilem.de ele.c.nouit. de iudi.no.Hosti.in.c.quemadmodum.de iureiur.imo fortius si
d iuramentū sit spōte ⁊ licite prestitū,non pōt papa sine causa[d] dispensare:sed bñ cum causa possibili vt plene per glo.xv.q.vj.c.autoritatē.per glo.⁊ doc.in.c.quanto.de iureiuran.Inno.in.c.com

¶Pacta. adde.l.iurisgentiū.in.§.ptoꝛ ait.ff.de pac.Spe.ti.de satis.in.§.iij.versi.quid ꝗ si liti.idem Spec.tit.de fruc.⁊ interesse.in.§.iij. Et qd si sint ꝯtrarius:dic qꝫ non sunt suāda.vt est gl.in.ij.§.ex actꝫ.ff.de origi.iur.⁊ in.l.j.§.illo.ad fin.C.de rei vxo.act.nisi de consuetudine approbentur.

¶Dictioēz oimodo.adde glo.sing.fm Bal.i.l.j.i.§.si pecunia.ff.deposi.quā alleg.Lud.ro.super no.⁊ diffuse per Feli.in.c.rodulphus.de rescrip.

¶Per statuta laicoꝛ. Adde doct.in.c.ecclesia sctē marie.d cōsti.vbi Felinus diffuse.

¶Sine causa.adde Archi.in.c.q sacramēto.xxij.q.iiij.Car.zab.in cle.j.ante fi.de iureiur.tho.secūda scōe.q.lxxx.art.ix.i responsione ad.iij.argu.astesanus in sua summa.lib.j.ti.xviij.artic.xj.Archi.Floꝛ.in ij.parte sue summe.ti.x.c.v.cū pluribus sequentibus.Card.sancti sixti i trac.de ptāte pape.qō.xxxviij.

inter.de renū.Spec,in tit.de loca.§.nunc ostendendum.ver.xxiiij.
alex.in.d.cōsi.xxxviij.z vide etiam de predictis Alex.in ꝯsi.xxxix,
in.iiij.volu.incip.viso statu.in.iij.col.z in consi.lxxix.in.iiij.volum,
84 ¶†Sed pro pleniori intelligentia quero cū scđm veritatem per
statutū laicorū nihil possit disponi circa iuramentuz:z sic contra
istam aut.Nunquid possit adhiberi cautela p quam statutū pos-
set per indirectū tollere dispōnē huius aut.Bal.hic.in.ij.colū.re-
fert qđ sic:qꝛ statutū laicorū possit disponere,ꝙ si minor faciat cō-
tractū sine decreto iudicis etiā cū iuramēto,qđ talis ꝯctus fingat
factus per vim vel p metū vel dolū:quo casu etiaz de iure canoni
co tunc iuramentū nihil valet.vt dixi.s.in notabilibus.in secunda
parte text.z dicit Bal.ꝙ ista cautela est bona.Idē tenent Pau.
z Sal.hic vterqꝫ in pe.col.Idē esset si statutū fingeret ꝯctū simu-
85 latum.†Nam iuramentū non firmat contractū simulatum iuxta
glos.sing.in.l.emptione.C.plus valere qđ agitur.cū concor.s.assi-
gnatis.Adde qđ istam doctrinam ante eos qđ statuentes nō pos
sunt directo statuere ꝯtra iuramentū,licet possint per indirectuz,
fingendo ꝯctum dolose z malitiose factū:quo casu erit nullum:tz
Bar.in.ij.q.iij.q.prin.ad fi.in.l.omnes populi.de iusti.z iu.vbi.di-
cit ꝙ ita vidit iudicari:z licet contra Bart.teneat Bald.in locis
preallegatis z in.d.l.iurisgentiū.§.z generaliter.d.Anto.in.d.c.cū
contingat.in.v.colū.qui tenet istam partem.d.Pau.prout refert
Imo.ibi in col.lxxv.¶Tu teneas opi.Bar.quā etiā tz Panor.
in consi.lxxij.qđ incipit quinqꝫ dubia:in primo volu.Ludo.ro.in
consi.xij.qđ incipit viso facto preposito ceterisqꝫ consilijs.z dom.
Alex.in consi.lix.qđ incipit viso instrumento questionis.in.j.vol.
zc.qđ opi.Bar.est cōis,z quod ab ea in iudicā.non est recedendū.
Et ita teneas quicquid teneat Bal.sibi contrarius in.d.l.omnes
populi.qui reprehendit Bar.z istam eandem opi.Bar.vltra au
toritates.s.allegatas,tenet late do.Alexan.in consi.xxxviij.in.iij.
vol.incip.visa petitione Antonij de roma.in.v.col.z in cōsi.xxxix.
in.iij.volu.incip.viso statuto z themate:z late per Abb.in.d.c.cū
86 contingat.in.ix.col.z tribus sequentibus de iureiurā.¶†No.tū
qđ si statutum simpliciter disponeret,qđ contractus factus p mi-
norem sine decreto,fingatur factus dolo:vel simulatione:tale sta
tutum non extenditur ad contractus iuratos,nisi statutum face-
ret mentionē expressam de iuramēto.Ita late determinat Alex.
in consi.clxx.lib.ij.viso z opportune consyderato processu.in.ix.co
lū.et seq.vbi vide.¶Aliā cautelā per quā statutū laicoruz possit
facere qđ iuramentū in ista aut.nō valeret:nec haberet aliquē ef-
fectuz,qū statutū laicorum ꝓhiberet non ipsum ꝯctum:sed perso
nam ꝯhere:qꝛ contrahendo peccaret:z vbi iuramentum est cau-
sa peccati,nihil valeret:ita Bart.hic in.ij.col.z in alijs locis alle-
gatz.s.in.ij.fal.que cautela z limitatio est falsa:vt late dixi.s.in di
cta.x.fallen.Et per ista cum laude dei puto expeditā esse hanc au
ten.die.xviij.Mcccclxxxiij. Jason Papie.

a ¶Judiciuz vniuersale. Adde Spe. in ti.de iudi. in pn.doc.in c.ij.de libel. ob.doc.in.c. cuz ecclesia. de cā pos.z i c.cōquerente.de offi.or.

b ¶Judiciuz ordiariū.ad de Abb.in rub.de iudi.

c ¶Judiciuz mere tpale. adde Abb.i ea.rub.

d ¶Ad penā applicandā fisco.Adde Barba.i rubri.de iudic.

e ¶Propter adulteriuz, adde doc.in autē.vt lice. mri et auie. in.§.qꝛvero. ita cōperiun-tur.z in aut. sed nouo iure.C.d adul. Bal.i.c.tue. de procur.z gloss.j.in.c.j. vt li.nō ꝯte.

f ¶Termin⁹ iudiciuz.ad de Jo.an.et Ant.de bu. sup ea.rubr. archi.z doc. in.c.statutū. in.§.isuper. d rescr.li.vj.

g ¶Bonū sit argu.Adde Bal.i.l.j.C. d suffragijs. Bal.in.l.fi. C.de legib⁹. doc.in.c.cuz a nobis.d te sti.z per pe. de vbaldis. in rep.c.raynutius.d testamen.

¶Incipit Liber tertius.C.

¶De iudicijs. Rubrica.

1 Judiciorum multe sunt spēs,z varijs modis capitur.nu.4.
2 Quando agitur pro pena applicanda parti,etiam si ageretur pro
delicto:dr causa ciuilis:quando vero agitur ad penā applicandā
fisco,dicitur agi ad vindictam publicam.
3 Mulier ꝓpter adulteriū perdit dotem,z bona paraphernalia.
5 Bonū est argumentū de iudicijs ad vltimas volūtates/z ecōtra.
6 Judicia magis equiparantur contractui,ꝙ vltime voluntati.
7 Verba snie sunt semper ponderanda sicut verba contractus.
¶Continuationem glos.amplia vt per Barto.in rub.s.de pact.
1 ¶Quero circa istā rub.quare posita est in plurali.†Rnde qꝛ iu-
diciorum multe sunt spēs quas prosequitur Spec.in tit.de iudi.
§.j.z.ij.z sunt septem principales species.¶Prima species est:qꝛ
a quoddam est iudicium vniuersale[a],qū agitur petitione heredita
tis,vel actione de peculio,vel actione de dote:quoddā est iudiciū
gnale,qū agit actione gnali tutele.l.ij.j.eo.vel qū agit actione ne-
go.gest.quoddā est iudiciū particulare:qū agit ad vnā rē de istis:
est glo.magistra in.l.j.in prin.in glo.magna.ff.de edē.declaraui in
l.edita.s.de eden.¶Scđa species est,qꝛ quedam sunt iudicia sim
plicia,quedā sunt iudicia duplicia:et dicunt iudicia duplicia,qū
vnus sustinet psonā actoris z rei,vt tribus iudicijs fami.herc.cōi
diuidun.z finiuz reg.que ꝓpter hoc appellantur duplicia in.l.j.in
trib⁹.ff.de iud.¶Tertia diuisio est qꝛ quoddā est iudiciū ordina-
b rium[b],quoddam extraordinariū:vt declarat glos.in.c.qm̄ contra
falsam.in verbo extraordinario iudicio:de probatio.z glo.in.c.di
lecto.de sen.excō.in.vj.z in.l.cum filiusfamilias viaticū.ff.si cer.pe.
¶Quarta diuisio est qꝛ quoddā est iudiciū plenariū:quoddam
summariuz.cle.dispendiosam.de iudi.¶Quinta diuisio est:quia
quoddam est iudiciū incidens:quoddā emergens:vt declarat gl.
in.l.qđ iussit.ff.de re iudi.z gl.in.l.j.C.de ordi.iudicio.¶Sexta di-
c uisio est/qꝛ quoddam est iudiciuz mere tēporale[c],qū litigatur de
re ꝓphana:quoddā mere spūale:puta de iure ecclesiastico:quod-
dam est tpale annexuz spūalitati,vt est ius patronatus in aliqua
ecclesia.c.quanto.de iudi.z quale sit declarat gl.magistra in.c.pie
mentis.xvj.q.vij.¶Ultima diuisio est qꝛ quoddam iudiciuz me-
re ciuile,quoddam mere criminale,z quoddā mixtū:qđ quādo sit
glo.variant,quas recitat Bartol.in.l.iij.in princi.ff.de sepul.vio.
2 ¶†Vera cōclu.est z cōis qđ qū agit pro pena applicanda parti:
etiam si ageretur pro delicto,dr causa ciuilis:qū vero agitur ad pe-
d nam applicandā fisco[d]:qꝛ dr agi ad vindictā publicaz.l.licitatio.
§.qđ illicite.ff.de public.cā dicitur esse criminalis:z ita tenet gl.in
l.pretor,in princ.ff.de sepul.vio.que glos.est ad hoc singularis fm
Imo,in rub,ff.de publi.iudi.sed est similis glo.in.l.j.in glo.fin.et
ibi Sali.not,C.de sepul.vio.z glo.in.l.aut damnum.in princ.ff.de
penis,firmat Bar.in.d.l.iij.de sepul.vio.Cyn.z Bal.in.l.si qua p
calūniā,reprobata gl.ibi.C.de epi.z cle.cōiter cano.in ru.extra eo.
(si vero pena in parte applicat fisco:z in alia pte ipsi parti dicit cau
sa mixta:tex.est sing.in.c.tue,vbi.d.Ant.z alij de procu.ibi enim
contra vxorē adulterā agebat ad separationem thori,z hoc respe
ctu videbatur criminaliter agi.Item maritus petebat lucruz do
3 tis.†nam mulier propter adulterium[e]perdit dotez,que applicat
e marito.l.cōsensu.C.de repu.Imo etiaz perdit bona paraphernа-
lia,vt est glo.sing.in.c.plerunqꝫ.de don.inter vi.z vxo.z ista rōne
videbatur ciuilis:ibi deciditur ꝙ sit mixta,quamuis Imo.aliter
ibi declarat.¶Istam cōem doctrinam impugnat do.Abb.Pa-
nor.in rubri.extra eo.in vlti.col.per tex.in.c.per tuas.de simo.z in
c.sup his.de accusat.in qbus iuribus agit ad priuationē beneficij
ecclesiastici,ꝓpter simoniam cōmissam:z tū dicūt illi tex.qđ dicit
ciuiliter agi:et tū ibi pena non applicat parti.¶Sed rnde quod
ista est spēs media:qū pena nō applicatur parti nec fisco:vt est qū
agitur solum ad fi.vt quis remoueatur ab officio:vl remoueat ab
administratione:tunc dr ciuiliter agi:patet qū agitur cōtra tuto-
rem suspectuz:si eīn agitur solū vt remoueatur ab administratio-
ne,dicitur ciuiliter agi:si vero vt puniat:tunc bene dicit agi crimi
naliter:istam doctrinā tradit Bart.in.l.non solū.§.fi.in scđo not.
per illū tex.ff.de procu.z plenius Bar.in.l.j.§.j.ff.de suspec.tuto.
Bal.in.l.j.C.si tutor non gesse.¶Sed caue qa isto mō destrueret
intellectus cano.quem retuli ad dictū capituluz tue:qūo eīn ex se
paratione thori pōt dici cā criminalis,cū solum agatur ad remo
tionē:z nihil applicetur fisco:cogita.Et sic ex pdictis patet qua-
4 re ista rubrica sit posita in plurali.¶†Itē aduerte ꝙ iste termin⁹
f iudicium[f],varias hz significationes,z varijs modis capit.vt de-
clarat glo.magistra in.§.preterea.scđo in verbo iudiciū.insti.qui-
bus non est pmis.fac.test.z glo.in.l.j.in princ.ff.de do.z in rub.ff.de
publ.iudi.z ibi Imo.z glo.in regula in iudicijs.de regu.iur.in.vj.
et Pau.de ca.hic.qui refert nouē significationes:z pro dictis gl.
qđ iudicium capiat etiam pro snīa:no.Bal.in.l.j.per illum tex.cū
glo.C.si aduer.rem iudi.facit.l.epale.z aut.ibi posita.C.de epi.au-
di.¶Sed capiendo iudiciuni prout capitur in hoc tit.pro cā seu
instantia,que regulr consistit ex tribus personis,actore,reo,z iudi
ce.c.forus.de verbo.sig.dic qđ iudiciū habet tres partes.i.princi-
pium qđ durat vsqꝫ ad litē contest.inclusiue:mediū qđ durat vsqꝫ
ad conclusionē cause:z finē.i.ipam snīam:vt declarat Bar.in.l.ij.
ff.de fur.z sic iudicium regulr consistit ex lit.contest.conclusiōe in
cā,et snia:tanꝙ ex partibus principaliorib⁹.sed iudicij fundamē-
tum est litis conte.fm Spec.in tit.de iudi.in prin.z dr lapis angu
laris iudicij/z eius fundamētū:fm Bal.in.c.vnico.in.j.col.de lit.
5 conte.¶†Ultimo pro introductione tit.aduerte qđ licet bonū sit
g arg.[g]de iudicijs ad vltimas voluntates:z ecōtra.l.non est mirū:
z ibi Bar.ff.de pign.act.l.ij.z ibi Bal.no.C.de diuidē.tutel.l.j.§.
si pupillus.in ver.ergo,z ibi Bal,no.ff.de tutelis z rō.distra.bar.
in.l.centesimis.§.fi.de verbo.obli.facit bene tex.in.l.qui testamen-
to.§.eum qui.ff.de testa.vbi qui non potest esse testis in iudicio,nō
potest esse testis in testamento:z per illum tex.no.ibi.Barto.vale
6 re argumentum a iudicijs ad vltimas voluntates.†Tamen dicit
Bal.in.l.j.in vlti.colum.C.de fal.causa adie.leg.qđ iudicia magis
equiparantur contractui,ꝙ vltime voluntati.l.iij.§.idem scribit.
ff.de pecu.l.verba contraxerūt.ff.de verb.sig.z idem Bal.in.l.j.in
j.no.C.de senten.que sine certa quātita.¶No.qđ iudicia sunt re-
dacta ad instar contractuum.l.omnē.ff.de iudi.Ideo infert qđ si-
cut cōtractus incertus nō valet.l.triticū.z.l.ita stipulat⁹.magna.
ff.de verb.obli.ita nec iudicium:z idē Bald.in.l.ab executione.in
vlti.col.C.quorum appel.non reci.arguit de cōtractibus ad iudi-
7 cia:†z dicit quod verba sententie sunt semp ponderāda:sicut ver
ba ꝯtractus.l.fideiussores magistratuū.§.pro aurelio.ff.de fideius
so.hinc dicim⁹ qđ in iudicijs quasi contrahitur.l.iij.§.idem scribit
z.l.depositi.§.j.ff.de pecu.z iudicia sunt quasi cōtractus fm Spe.
in ti.de acto.ver.quid si curator.z in titu.de feu.§.quomā.ver.pri-
mo autez.alibi tū aliud est in contractibus,aliud in iudicijs.glos.
in.l.inter stipulantē.§.j.vbi Bart.et Doct.ff.de verbo.obligatio.
Creditor

2 Creditor petendo in iudicio sortē principalē, non preiudicat in vsuris, interesse, dānis nec in alijs accessorijs, nisi recipiat sortē: quia tunc bene sibi preiudicat in istis accessorijs.
3 Per solutionē extinguit̄ oblīo pncipalis in totū, ⁊ mero iure.
4 Expense si solum debeantur officio iudicis mercenario, non possunt de per se peti.
5 Qñ appel. est a sñia lata super principali, in qua omissum esset illud qđ veniebat officio iudicis mercenario iudex appel. poterit cognoscere super accessorio ⁊ principali.
6 Appella. tantū rescindit pronunciatū, in eo qđ est male iudicatū.
7 Qñ principale debitum est sublatū per sñiam, accessoria non pñt peti officio iudicis mercenario: secus si per mortem.
8 Si iudex reseruauit exp̄sse in sñia sibi facultatē cōdēnādi in accessorijs poterit postea condēnare: al's secus.
9 Licet accessoria nisi sint promisse per stipulationem, expresse non debeantur nisi officio iudicis mercenario: fallit tñ in fructibus, q2 in actionibus bone fidei debentur iure actionis.
10 Actiones vniuersales sunt, que recipiunt augmentum ⁊ diminutionem ⁊ in principali ⁊ in accessorijs.
11 Nouatio impedit cursum vsurarum.
12 An creditor q egit in libello ad sortē p̄cipalē, sed nō egit ad vsuras futuri tp̄is, poterit implorare officium iudicis, vt cōdēnet in vsuris que post lit. conte. pendente iudicio decurse sunt.
13 Officium iudicis potest habere locum vbi competit actio.
14 Nouatio quotuplex sit.
15 Si sit lata sñia que transiuit in rem iudicataʒ, ⁊ agatur actione in factum habebit executionē paratam.
16 In executiōe sñie non requiritur alicuius citatio.
17 Si plures correi obligati insolidū sint condemnati in sñia, non tenebuntur amplius nisi in partes viriles.
18 An si creditor proroget terminum debitori absente et ignorante fideiussore liberetur fideiussor.
19 Prorogatio termini intelligit̄ facta cū oībus suis qualitatibus.
20 Per nouationem tollitur pena promissa non tamē per prorogationem termini.
21 Hodie non fit nouatio nec ipso iure nec ope exceptiōis nisi expresse agatur.

Udicio cepto. Glo. ⁊ Doct. cōiter legunt istaʒ. l.
altero de duobus modis vt in glo. ij. vel in vsuris
1 committendis, vel in ꝯmissis. In lege in vtrisq3
simul/ quod† aliquis petierit sortem, ⁊ parteʒ de
vsuris preteritis, vt innuit ver. superest. de futuris
nihil dixit, querit̄ in vsuris preteritʒ an sibi preiudicauerit, in alia
parte non petita: ⁊ an preiudicauerit in vsuris in futurum decurrendis: de quibus nihil dixit. respondetur quod in neutris preiudicat, quando erant per stipulationem promisse. h. d. Litis contesta. facta super sorte principali, ⁊ super parte vsurarum preteritarum, non preiudicat quin alia pars possit peti. Iteʒ ⁊ vsure que in futurum decurrunt, quādo sunt per stipulationem promisse. h. d.
Et habet duas partes. In prima premittit̄ antecedens generale. In secunda infertur ad casum sp̄alem. secūda ibi: superest ergo.
2 † No. regulam qđ creditor petēdo in iudicio sortem p̄ncipalē,
nō preiudicat in vsuris interesse dānis nec alijs accessorijs: secus
videt̄ in receptione solutionis: q2 recipiendo sortē simpl'r sibi preiudicat in istis accessorijs. l. fin. in fi. ff. de eo qđ cer. lo. iuncta distinctione Bar. ibi: ⁊ l. ij. in prin. ff. si quis cautio. Facit qđ vult gl. no. in. l. ij. vbi dixi. C. de iure emphi. qđ dñs recipiendo simpl'r censum temporis preteriti, videt̄ remittere penā caducitatis: etiam si esset prelatus ecclesie. vt ibi dixi: facit glo. in. l. si duo. in prin. ff. si qs cau
3 tio. Alias cōsyderabam quod ratio diuersitatis esse poterat. † q2
per solutionem extinguitur obligatio principalis in totū: et mero iure. institu. quibus mod. tol. oblig. in prin. vnde sublato principali tollitur accessorium. l. cum principalis. ff. de regul. iur. sed petendo in iudicio non tollitur obligatio principalis, imo magis fortificatur, vt hic in glos. Nunc melius dico, qđ data paritate terminorū, non est differentia q̄tum ad hoc, inter petitioneʒ iudicialem, et receptionē solutionis. nā ideo in. d. l. fi. in fi. ff. de eo qđ certo lo. recipiens sortē principaleʒ sibi preiudicauit in accessorijs: eo q2 ibi accessoria soluʒ veniebant officio iudicis mercenario: vt ibi expresse dicit Bar. ⁊ sublato principali, officiū mercenariū de per se stare non potest. l. iiij. cum glo. C. depositi. Nam ideʒ etiam esset in hac. l. si vsure nō essent premisse per stipulationē: quo casu in contractibus bone fidei debent̄ officio iudicis mercenario. l. j. §. j. ff. de vsu. tunc non haberet locū ista lex: quia tunc petēdo sortem principa. de per se, non posset postea petere ista accessoria. d. l. iiij. ⁊ l. qui per collusionē. in fi. ff. de act. emp. Hinc infero qđ si in. d. l. fi. pena vel interesse fuisset promissa per solennem stipulationem, recipiēdo tunc sortem princi. simpl'r non preiudicaret in illis accessorijs: cum iure oblig. de per se peti possint. l. si marito. §. fi. ff. sol. ma.

4 † Similem differentiā faciunt glo. in expensis, que si solum debeātur officio iudicis mercenario, nō possent postea de per se peti: secus quādo p̄misse sunt per stipulationem. gl. in. l. iij. §. si rem. ⁊ ibi Bar. ff. de leg. iij. glo. in. l. non solum. in glo. fi. ff. de rei ven. ⁊ sic habes vnam limitationē ad hunc text. qñ accessoria nō essent p̄missa per stipulationem, sed solum venirent officio iudicis mercenario.
Scđo limita in his accessorijs que veniunt officio iudicis mercenario: secus si officio iudicis nobili: puta per stipulationē in integ. tex. est no. in. l. fi. §. lucius. ⁊ ibi glo. magistra. ⁊ Bart. ff. de cōdit. indebi. ratio est quia tunc officium tale succedit loco actionis. l. quod si minor. §. fina. ff. de mino. glo. in. d. l. iiij. deposi. ⁊ sic est tex. perinde acsi illa accessoria iure actionis deberentur/ vt hoc text.
5 † Tertio limita qñ appellatum est a sñia lata super principali,
in qua omissuʒ esset illud qđ veniebat officio iudi. mercenario: puta condemnatio expensarum, vel interesse, vel damna. nam iudex appel. poterit cognoscere super accessorio, ⁊ condemnare. c. j. scđm intellectū Hosti. de cal. facit. l. per hanc. C. de temp. app. ⁊ q2 appellatio rescindit pronūciatum. l. j. in fi. ff. ad turpil. Sequitur. d. Ale. hic. ⁊ Io. de ana. in. l. cum in vna. in prin. ff. de appel. Sed Angel. de are. ibi in vlti. col. reprobat ⁊ subtiliter. primo per regulā Bar. in. l. ita demum. per illum text. vbi dixi. C. de procur. qđ appellatio reducit nos ad terminos cause principalis post litem contestataʒ et non ante: sed in causa principali post litem contesta. ista accessoria que veniunt officio iudicis mercenario, peti non possunt: ergo
6 nec in causa appella. † Secundo quia appellatio rescindit pro-
nunciatum, verum est in eo in quo est male iudicatum. Breuiter tene limitationem predictam intelligendo eam sane, quod accessoria bene fuerunt petita in iudicio principali a parte ante litē contestat. sed iudex cause principalis omisit condemnare: tunc iudex appella. potest supplere: secus quādo pars etiam nō petijsset tunc procedunt fundamenta Angel. de are. ⁊ not. quia casus frequēs est ⁊ male declaratus: si ꝯdemnatio expensarū non sit facta in iudicio p̄ncipali, an ⁊ quādo fieri possit in causa appellatiōis.
7 † Quarto fallit quando principale debitū est sublatuʒ per sen-
tentiam: sed si esset sublatuʒ per mortē, tunc accessoria possent de per se peti officio iudicis mercenario. l. vtiq3. ff. de rei vendi. quam ad hoc reputat singularē Inno. in. l. atteius. §. fina. ff. de aqua plu. arcē. ⁊ d. Alex. hic. Dic melius quod ibi loquitur lit. contesta. quo casu firmatum est officiū iudicis mercenariū: ideo extincto principali, amplius nō extinguitur officium iudicis mercenarium iam firmatum in esse: ita dicit ⁊ melius glo. prima. ibi circa medium ⁊
8 ibidem Bart. ⁊ alij. † Quinto limita nisi iudex in sñia expresse
reseruasset facultatem condemnandi in accessorijs prout tota die sit in expeñ. s'm glos. ⁊ clarius Bar. in. l. terminato. C. de fruc. ⁊ lit. expen. ⁊ not. in. l. ab executore. in pe. col. ff. de appel. vbi etiam not. per euʒ/ an istud possit fieri a delegato, qui lata sñia siue bene siue male dicitur functus officio suo. l. paulus. ff. de re iudic. ⁊ primum etiam tenent Specu. ⁊ Io. an. in tit. de disputa. ⁊ allegatio. §. satis breuiter. ver. quid si de fructibus. Ange. Imo. ⁊ Moder. in. l. paulus. prima. ff. de re iudi. Et circa istud no. diligenter qđ si iudex in sententia reseruauit sibi facultatem condēnandi in expēsis, vel taxādi expensas: si semel taxauit, pōt reuocare talē taxationē: ita tenet Innoc. in. c. sup eo. qđ me. cā. quē refert ⁊ sequit̄ Bal. in. l. eleganter. §. si quis post. in pe. col. ff. de condi. inde. qđ no. pro extensione. l. quod iussit. ff. de re iudi. ⁊ non sunt multi dies qđ fuit in facto multi credebant cōtrarium, nō recordati de autoribus predictis. Sexto limita nisi de nouo ageretur prima actione: tūc possent actio. peti in isto nouo iudicio: q2 tunc nō stant de per se. s'm Bal.
9 in. d. l. iiij. C. depositi. † Ultimo circa p̄dicta/ qđ lʒ accessoria nisi
sint expresse promissa per stipulationem, vt hic, non debentur nisi officio iudicis mercenario. fallit in fructibus quia in actionib9 bone fidei debentur iure actionis: ⁊ iure actionis peti possunt. glos. est singu. in. §. actionum. in glos. magna. institu. de act. quam multum no. d. Matesila. in not. xcj. ⁊ eam ad hoc reputat singularem Bal. in. c. cū venerabilis. in. vij. col. de excep. sequit̄ Bal. licet illam glo. non alleget in. l. si marito. §. fi. per illum tex. ff. sol. mat. Contrarium tenet Bal. licet non faciat mentionem de illa glos. in. l. j. in fi. C. de vsu. ⁊ fru. lega. vbi rationem reddit quia fructus veniūt ex mora, que transcendit naturam actionis proposite: ergo actio non potest ad hoc competere: idem tenent Ang. ⁊ do. Alexan. in d. l. si marito. §. fina. moti quia iure non probatur illud quod dicit illa gl. Nec ob. d. l. si marito. §. fi. per quem mouetur Bal. quia loquit̄ in iudicio vniuersali de dote, in quo accessiones tanq̄ pars rei bene veniunt iure actionis vniuersalis: vt ibi. ⁊ l. item veniunt.
10 §. fructus. ff. de pet. heredi. ⁊ ratio rationis. † quia actiones vniuer-
sales sunt que recipiunt augmentum ⁊ diminutioneʒ ⁊ in principali et in accessorijs: vt declaraui post glos. in. l. edita. §. de edend. ideo mirū si fructus ibi veniunt iure actionis. nos loquimur in actio. singularibus. Capio glo. in verbo vsurarū. quā diuide in tres. In prima ponit primum intellectū ad text. In scđa assignat

rationem dubitandi. In tertia ponit scdm intellectũ: illa rõ dubi
tandi clarius ꝙ glo. venit hoc modo. Nam per lit. conte. fit noua
11 tio. vt dr̃ in glos. fi. †Sed nouatio impedit cursum vsurarũ. l. no-
uatione. l. emptor. ⁊. l. si creditor. ff. de noua. Gl. dicit ꝙ hoc est con
tra. voluit dicere ꝙ contrarium procedit in nouatione volũtaria,
que fit mediante stipulatione: rõ est q: per illam extinguit̃ prima
actio: ergo necessario extinguit̃ cursus vsurarũ cõpetentium ex
prima: sed nos loquimur in nouatione necessaria: que fit per litis
contestationẽ: vbi prima actio non tollitur: imo fortificat̃: ⁊ addũ
tur plures effectus. vt in glos. fi. ideo per eam non impedit̃ nec tol-
litur cursus vsurarũ. ista est intentio huius glo. ¶Capio. glos. in
ver. deductũ. istam glo. diuide in duas partes prin. in prima attẽ-
to primo intellectu glos. ij. assignat rõnẽ ad text. in scda que est ibi
fm alium casum. glo. retento scdo intellectu glo. scde: aliter decla-
rat tex. ⁊ aliam rõnem assignat. ¶Rursus prima pars principa-
lis subdiuiditur in quatuor particulas. in prima facit qd dictum
est. in scda que est ibi: sed tamẽ ad officiũ. gl. fm Bar. opponit. dic
melius fm Cyn. in. iij. q. qd glo. respondet questioni quã formabo
nunc. in tertia remouet vnum ꝯtrium. in quarta remouet aliud. se-
cunda ibi: sed tñ ad officiũ iudicis. tertia ibi: nec dicas. quarta ibi:
nec mirum. ¶Nam secũdam particulam sic expedias per viam
12 questionis. †pone creditor egit in libello ad sortem principalem,
sed non egit ad vsuras futuri temporis: q: agere non poterat fm
glo. ⁊ male. vt per Bart. ⁊ alios in. l. vbi autẽ non apparet. §. pe. ff.
de verb. obli. Cy. ⁊ Pau. de ca. hic, pendente lite, que multo tẽpo-
re durauit, multe vsure decurse sunt: an possit implorare officiũ
iudicis: vt condẽnet in talibus vsuris que post litem contesta. pen
dẽte iudicio decurse sunt: dubium facit q: ad tales vsuras habet
actionem ex stipulatione: ⁊ sic remedium ordinarium: ergo nõ de
bet competere officiũ iudicis: ⁊ sic remediũ extraordinarium. l. in
cause. el. ij. in prin. ff. de mino. glo. tñ tenet ꝯtrium, per regulã. l. edi-
les. §. itẽ sciendũ. ff. de edili. edic. que habet locũ nõ solum in actio-
nibus bone fidei: sed etiã stricti iuris. per. l. non solũ. ff. de rei vend.
⁊ ad obiectum qd feci, rñdet gloss. non realiter: sed multiplicando
13 incõueniens, qd non est absurdum. †qd officium iudicis locũ ha
beat vbi competit actio per. d. l. non solũ. melius responde quod
officium iudicis nobile qd datur in locum actionis, vt heri decla
raui, nõ cõpetit vbi cõpetit actio: per rõnem. s. assignatã: sed offi
cium iudicis mercenarium, cũ deseruiat actioni intẽtate, vt decla
raui in text. concurrit cũ ea: breuiter doc. reprobãt istam glo. quia
quoties accessoria possunt peti iure actionis, nunꝗ officio iudicis
peti possunt. l. si quis missum. §. fi. a contrario sensu: ⁊ ibi Bartol.
ad hoc no. ff. de dam. infec. l. atteius. §. fi. ⁊ ibi Bar. not. ff. de aqua
plu. arcen. ad. d. l. nõ solũ. in qua se fundat gl. responde dupl'r vt p
Bar. hic post Cy. ⁊ Ange. in. d. l. non solum. in. j. no. ¶Capio gl.
fi. in verbo possis: quam diuide in duas partes principales. in pri
ma rñdet tacite questioni: ⁊ declarat tex. ⁊ inquantum concludit
qd accesso. possunt in eodẽ iudicio peti. glos. male dicit: imo debẽt
peti in alio iudicio: q: a principio petij sortem princ. et de accesso.
nihil dixi, nõ possum ampli⁹ durante isto iudicio petere ista acces
so. ratio est/quia posset ferri sñia absolut. super sorte, que etiã pre-
iudicaret in accesso. ideo impeditur cumulatio. l. fundum. ⁊. l. fun
di. ff. de exce. ⁊ plene declaraui in. l. edita. vbi omnino videas. s. de
eden. ponunt Paul. de ca. ⁊ plenius do. Alex. hic. ¶In scda que
est ibi: ⁊ quia nouatiõe. glo. sub cõpendio ponit materiã nouatio-
num: ⁊ est glos. valde magistralis, ad quã semper remittitur. Ista
secunda pars subdiuiditur in quatuor particulas. in pria tractat
de nouatione voluntaria: que fit dupliciter, et declarat quare di-
catur voluntaria: ⁊ qui fuit eius effectus. in secunda prosequitur
de nouatione necessaria, que fit per litis conte. creditoris declarã-
do quare dicatur necessaria, et qui sint eius effectus. in tertia tra-
ctat de nouatione necessaria, que fit per sententiam absolutoriã.
in quarta tractat de nouatione necessaria, que fit per sententiam
condemnatoriã: et sic glos. pulchro ordine procedit. Secunda ibi:
necessaria autẽ. Tertia ibi: fit quoq; necessaria. Quarta ibi: si au-
tem damnetur debitor. ¶Ad euidentiam huius gl. ⁊ faciliorem
14 intellectũ habes tria premittere. primo qd †nouatio capit̃ dupli-
citer. primo stricte et ꝓprie/qñ prima obligatio tollit̃ et transfun-
datur in aliã nouam: et istud semper fit in nouatione voluntaria.
Scdo modo dr̃ nouatio magis large, qñ prima obligatio ⁊ prima
actio non tollitur: imo magis fortificatur: sed q: ei addũtur noui
effectus, rõne noue forme addite: dr̃ fieri nouatio. ⁊ istud cõtingit
aliqñ in nouatione necessaria: vt habes in glo. ¶Scdo debes sci-
re qd duplex est nouatio: quedam est voluntaria: ⁊ ista fit duplici-
ter. primo mediãte stipulatione, qd illud qd debet̃ certo modo ab
vno, stipulor aio faciendi nouã obligationẽ sub alia forma ab eo
vel alio: et dr̃ fieri per stipulationem, rõne frequentioris vsus: an
tamẽ possit fieri p aliũ ꝯctum: puta p constitutũ: p Bar. in. l. sin-
gularia. in. v. col. vbi dixi. ff. si cer. pe. ⁊ aliquid Pau. de castro. hic.
¶Scdo modo fit nouatio volũtaria/per litis contest. qñ creditor

debitorem in iudicio: ⁊ quidam tertius pro eo cõparet, et in se su-
scipit iudicium, ⁊ in se transfert oẽs obliga. et ꝓmittit cõfideiusso
ribus soluere de suo, si cõdemnabit̃: certe primus debitor liberat̃,
et noua obligatio inducit̃ in persona huius suscipientis in se iudi-
cium, ⁊ trãsferentis in se obligationẽ: ⁊ vtraq; nouatio ideo dicit̃
voluntaria, q: fit ex mera volũtate: de prima cõstat, qñ fit p stipu-
lationem: q: ꝯctus sunt mere voluntatis. l. in ꝯmodato. §. sicut. ff.
commo. ⁊. l. sicut. C. de act. ⁊ obli. ⁊ propterea dicit Specu. in ti. de
procu. §. j. ver. sed nunqd defensor: qd nouatio volũtaria nõ fit nisi
vtroq; volẽte. ⁊ idẽ dicit Bal. in. l. vnica. in. vij. colũ. C. de his q̃ pe.
no. Simil'r nouatio que fit per lit. conte. ideo dicitur volũtaria: qd
licet quilibet terti⁹ possit venire ad defendendũ reũ, suscipiẽdo in
se instañ. iudicij inuito creditore: tñ non põt in se trãsferre obliga.
nisi creditore volente ⁊ consentiente. l. si mãdato. in fi. princi. ff. mã-
da. ⁊ propter hoc appellatur voluntaria. ¶Nouatio aũt necessa
ria fit ex necessitate nõ precisa: sed causatiua/altero de tribus mo
dis vt prosequitur glo. ¶Secũdo debes scire ꝙ duplex est noua-
tio: quedam est priuatiua seu extinctiua: quedam est accumulati-
ua. nouatio extinc. est semp illa, que est voluntaria qñocunq; fiat:
eo q: extinguit primam obli. ⁊ actionem cum oĩbus suis qualitati
bus, ⁊ oĩbus accessorijs, ⁊ nouam inducit: nouatio aũt accumu
latiua est/que nõ extinguit primã obligationẽ: imo eã fortificat:
⁊ q: addit nouos effectus, appellatur accumulatiua: ⁊ hoc modo
per sñiam condẽnatoriã inducitur nouatio accumulatiua: q: vl-
tra primã actionẽ ex ꝯctu que durat, accumulatur noua actio ex
sñia/vt hic in glo. in. l. duobus. ff. de except. rei iudi. ⁊ in glo. in. l. ne
poti. ⁊ ibi. Bartol. ff. de fun. instru. et hoc modo per iuramentum
inducit̃ nouatio. l. qui iurasse. §. fi. ff. de iureiur. vt ibi: q: magistral'r
declarat glo. vltra primã actionem accumulatur noua actio ex iu
ramẽto. ¶Ultimo q: dixi qd nouatio volũtaria fit duob⁹ modis,
vel per stipulationẽ, vel per litis cõte. qñ tertius suscipit in se iudi
cium: ⁊ in se trãsfert obligationẽ: aduerte q: differẽtia est. nam qñ
nouatio fit per stipulationẽ, directe transfundunt̃ in scdam obli-
gationẽ: sed qñ fit per lit. conte. solũ transferuntur ⁊ transfundun
tur vtiles. glo. in. l. delegare. ff. de noua. ⁊ solus Cyn. hic. et magna
vtilitas est qd transferant̃ directe, potius ꝙ vtiles: vt declaraui in
l. qui stipendia. s. de procu. ¶In ea. glo. ibi: nisi in posteriori obli-
gatiõe sint repetita: habes ex glo. ꝙ per nouationẽ volũtariã, tol
litur prima obl'io: ⁊ omnes eius qualitates: intellige qñ tales qua
litates cõpetebant ex ordinatiõe creditoris: puta fideiussores da-
ti, vel pignora vel pena: si aũt esset priuilegium qd cõpeteret ipsi
actioni ex natura ipsius actionis: tũc non tolleret̃ per nouationẽ:
imo trãsiret in scdam obligationem: tex. est singularis in. l. ij. §. j. ff.
de priui. cre. glo. in. l. aliã. ⁊ ibi no. Bar. ff. de noua. ⁊ idem. Bar. in
l. si quis cũ aliter. circa mediũ. ff. de verb. ob. Ange. hic in repeti. et
Ange. de are. in. §. actionũ. in antepe. char. insti. de act. et vide que
dicam. j. ad fi. glo. ¶In ea. ibi: currit tñ nihilomin⁹ vsura. intelli-
ge ⁊ declara vt per Bar. in. l. fi. in pñc. ff. de eo p quẽ fac. erit. ¶In
ea. ibi alioquin vtilis: dic vt per Bar. ⁊ Mod. in. l. miles. §. fi. post
glo. ff. de re iud. glo. Bar. ⁊ alios in. l. nã postea ꝙ. §. fi. ff. de iureiur.
⁊ quare oriatur tũc vtilis rei vendicatio, ⁊ non directa: dic q: fun-
dat se super dominio nõ vero, sed presumpto occasione sñie: vt de
clarat Bar. in. l. sed ⁊ si possessori. §. fin. ff. de iureiur. ¶In ea. glo.
ibi: q: sine cause cogni. mandabitur executioni: habes ex istis ver
15 bis duo subtiliter notare. ¶†Primo ꝙ si sit lata sententia q̃ trã-
siuit in rem iudi. ⁊ agatur actione in factum, habebit executionẽ
paratam: ita vult glo. referendo eam ad superiora ⁊ male: q: vbi-
cunq; intentatur actio, ibi requiritur libellus. l. minor. xxv. annis
cui fideicõmissum. in princi. ff. de mino. sed dictum glo. procederet
quando imploraretur officium iudicis pro executione sñie. secun-
dum Bar. ⁊ alios in. l. intra. ff. de re iudi. in. l. ij. C. de execu. rei iud.
16 ¶†Scdo habes ex ista glos. qd in executione sñie non requiritur
alicuius citatio. Istud vult. glo. dũ dicit/qd sine cause cognitione
mandabit̃ executioni: ergo sine citatione: q: vbi requiritur cause
cognitio, ibi est necessaria citatio. l. in cause. el. j. §. causa aũt cogni-
ta. ff. de mio. l. iij. §. causa cognita. vbi gl. magistra. ⁊ ibi Bart. ff. de
17 bon. poss. de isto passu dixi in. l. j. C. de iuris ⁊ facti igno. ¶†In ea.
glo. ad fi. habes ex glo. qd si plures correi obligati insolidũ, sint cõ
dẽnati in sententia, qd non tenebuntur amplius, nisi in partes vi-
riles: intellige verum si conuenirentur actione in factum ex sentẽ-
tia: ita loquitur. d. l. j. C. si plures vna sñia: secus si conuenirent̃ pri
ma actiõe, que nõ est extincta per sñiam: cum sentẽtia habeat vim
nouationis accumulatiue, ⁊ non extinctiue: vt. s. declaraui. ¶Li
mita etiã vt p do. Alex. hic in fi. post Jac. bu. in. d. l. prima. C. si plu
res vna sñia. ¶Extra gl. inꝗtum glo. s. in prima specie nouatiõis
in effectu tenet per nouationẽ extingui fideiussores datos prima
18 obligatione: facit ad pulchram questionem: †an si creditor proro
get terminũ debitori, absente ⁊ ignorante fideiussore, liberetur fi-
deiussor/quasi censeat̃ facta nouatio. Istũ articulum tetigi anno
in. l. lecta. ff. si certũ peta. ¶Sed nunc plenius attingam et aliter
concludam

concludam q̃ ibi. ¶ Cõsydera duos casus p̃ncipales. Aut loquimur in termino finiende obligationis: puta principalis conduxit domum vsq3 ad annum: si pro eo aliquis fideiussit, prorogatur ille annus ad aliũ annum, vl' ad duos absente & ignorãte fideiussore, an fideiussor liberetur: et in hoc indubitanter cõclude q̃ sic: q2 cũ eueniente termino finiatur obligatio fideiussoris: certe absq3 eius cõsensu nõ põt denuo obligari. l. si. ff. de pact. et ad hoc bene facit text. in. l. si cũ hermes. C. loca. & in. l. itẽ queritur. §. qui impleto. ff. locati. & hoc tenent Bal. in lectu. antiqua. Ange. & Mod. in. l. si vnus. in prin. ff. de pact. vbi dicunt hoc esse vtile pro castellanis, qui de-
a derunt fideiussores vsq3 ad certũ tp̃s, qd si vltra illud tp̃s remaneant fideiussores, vlterius non teneãtur: & hoc vltimum etiam tenet notabiliter Bar. in. l. luci⁹. el. ij. §. paulus. vbi refert q̃ hec questio fuit de facto verone. ff. de admi. tuto. & ibi singulariter limitat et refert se ita consuluisse Florentie, vt ibi per eum: sequuntur canonistę in. c. constitutus. de fideius. Bal. in. d. l. si cum hermes. per illum tex. et in simili questione idẽ tenet Alb. de ro. in. ij. parte. statutorum. in. q. cxliiij. que incipit quero etiã statuto cauet. ¶ Simile videmus in compromisso facto sub pena, duraturo p duos mẽses datis fideiussoribus. Nam si tale tp̃s compromissi postea prorogeť de cõsensu partiũ: fideiussores vlterius nõ teneнť. l. labeo. in ij. §. si per fideiussores. ff. de arbi. & no. Nico. de neapo. in lec. Bar. in. l. titius. in prin. ff. de excusa. tut. et ibi Bal. in. d. l. si cũ hermes. & in. d. l. item queritur. ¶ Secundus casus principalis est in termino destinato ad soluendum, quo elapso fideiussor non liberať: imo remanet obligatus: et constituitur in mora: an si creditor p̃roget talem terminum debitori principali, absente et ignorante fideiussore: an fideiussor libereť: quasi sit facta quedam nouatio: iste passus est pulcher & subtilis, in quo Spe. ti. de fideiusso. §. j. ver. illud. tenet fideiussorẽ liberari, q̃uis postea aliqua in contrarium adducat: idẽ clare firmat Jo. an. et do. Anto. de bu. in. c. constitutus. de fideiusso. moti per tex. in. d. l. si cũ hermes. et in. d. l. itẽ queritur. §. qui impleto. que iura nihil faciunt: quia vt predixi loquunť in termino finiende obligationis: & propterea cõtrarium tenent Host. Pe. de anch. Jmo. et Panor. in. d. c. cõstitutus. Arch. in. c. te quidem. xj. q. j. Bal. Ang. & d. Alex. in. d. l. si vn⁹. in princ. per illũ text. sed primam opi. Spe. tenet fortissimo fundamento et valde colorato. d. Anto. de alex. doctor neapolitanus, & sine controuersia insignis. nam siue nouatio fiat ipso iure, siue ope exceptionis, liberatur fideiussor: tex. est no. in. l. vbicunq3. ff. de fideiusso. sed qñ creditor prorogat debitori terminum ad soluendũ, fit nouatio ope exceptionis: ita ad literam tenet Bart. in. l. pe. in vlti. col. ff. de preto. stipu. Jmo. & Mod. in. l. qui vsumfructum. ff. de ver. ob. ergo fideiussor debet liberari: istud fundamẽtum alias mihi multum placuit: quia in omni mẽbro videť cõcludere. ¶ Limita tñ duobus modis: primo qñ prorogatio termini fieret non simplr: sed per renouationẽ ctus, de nouo stipulando: tunc fit bñ nouatio ope exceptionis: al's secus: ita singulariter declarat Bar. in. l. tam mandatori. in. ij. col. C. de non nu. pecu. scd'o nisi fieret prorogatio termini expressa renouatione, qd nisi soluať in scd'o termino, prima obligatio remaneat in suo esse. tunc fideiussor non liberareť: ita singulariter Bar. in. l. si quis aliam. post princ. ff. de solu. sequitur istud vltimum. d. Bartho. vero. in cautela. cxcj. & dicit do. Anto. qd ista opp. est vera sicut euangeliũ et qd alias vidit in facto. ¶ Quid tene. in hoc subtili passu: quicquid alias tenuerim, nunc melius consyderans teneo pro firmo, qd p prorogationẽ termini assignati ad soluendũ, fideiussores nõ sunt liberati: moueor septẽ fundamentis. ¶ Primo, quia actus agentiũ non debent operari vltra intentionem eorũ. l. non ois. ff. si cer. pet. ¶ Scd'o q2 inducta ad vnum effectum, non debent operari ẽtium vel alium diuersum effectum. l. legata inutiliter. ff. de adi. le. & l. legata inutiliter. ff. de leg. j. ¶ Tertio, q2 per simplicem prorogationẽ termini, accessoria non tolluntur, fm Bald. in. d. l. tam mandatori. in. ij. colũ. vbi ad hoc allegat Jnno. in. c. preterea requisisti. de app. & tex. in. l. emilius. in princi.
19 ff. de minori. q̃ cum difficultate istud probat. ¶ † Quarto moueor, q2 prorogatio termini intelligitur facta cum omnibus qualitatibus suis: fm Bar. in. l. j. §. & post operis. circa medium. ff. de oper. no. nũ. Pau. de ca. in. l. cum stipulatus sim mihi a proculo. in pñc. ff. de verb. obli. ¶ Quinto moueor per tex. qui mihi stringit si nõ cauilletur, in. l. nouatione. C. de fideiusso. vbi text. declarat quãdo per nouationem liberetur fideiussor. ¶ Sexto moueor/quia volo
20 probare qd prorogatio termini non est nouatio: & probo sic. † nam per nouationẽ tollitur pena promissa. l. solutum. §. nouata. ff. de pigno. act. Sed per prorogationẽ termini non tollitur pena: vt not. firmat Bal. in. l. acceptam. in. viij. q. C. de vsur. & in. l. vnica. in. x. q. C. de his que pe. no. Paul. de cast. in. l. insulam. §. j. per illum text. ff.
21 loca. & in. l. lecta. ff. si cer. pe. facit. l. celsus. §. j. ff. de arbi. ¶ † Septimo moueor quia hodie non fit nouatio nec ipso iure nec ope exceptionis, nisi expresse agatur. l. fin. C. de nouatio. §. preterea. institu. quib⁹. mo. tollatur obli. & dicam statim. ¶ Et tenẽdo istã partem respondeo ad fundamentum do. Anto. in vtraq3 parte. primo in quantum presupponit, q̃ siue nouatio fiat ipso iure, siue ope exceptionis, liberetur fideiussor, per. d. l. vbicunq3. dico qd illa lex hoc nullaten⁹ dicit: sed bene dicit, qd vbi omnis obligatio tolliť in genere, tunc fideiussor liberatur vel ipso iure vel ope exceptionis: et hoc modo nihil facit. Secundo fatendo qd istud assumptum sit verum/non ob. ij. pars argumenti, dum dicit q̃ quando creditor prorogat debitori terminum ad soluendum, fit nouatio ope exceptionis: fm Bar. in. d. l. fi. quia dico Bar. male loqui, per sextum fundamentum quod feci, & magis per septimũ/quia nouatio hodie non fit nisi expresse agať. propter hoc Bar. in illa. l. fin. fatetur qd non fit ipso iure: sed ope exceptionis: quia Bart. tenet quod in casibus in quibus olim fiebat nouatio ipso iure: hodie saltem fiat ope exceptionis: sed istud est cõiter reprobatum et pluries consului contrarium: quia hoc mõ. d. l. fi. esset imposita verbis, & non rebus: & ita contra Bart. cõiter tenetur in. l. singularia. vbi dixi. ff. si cer. pe. & in. l. qui vsumfructum. ff. de ver. obl. & ita habes subtiliter & vere discussum presentem arti. & sic est expedita ista lex.

1 ☞ Prosecutio specialis restringit sententiam generalem ad prosecuta: fallit tñ in. v. casibus.

1

Licet iudice. † Sñia generalis lata super petitione generali, si prosecutio fuit specialis, ope replicatiõis ad prosecuta restringitur. h. d. fm verum intellectum: istam materiam vidisti in. l. sub pretextu specierum. §. de transac. ¶ Jn text. ibi: rursum eundem iudicem petieris. occurrunt duo dubia. primũ an ex necessitate feceris. glos. dicit qd sic ne continentia cause diuidatur: et male, postq̃ finitum est primum iudicium. c. dispendia. de rescrip. in. vj. no. Cy. in. l. nulli. §. e. ¶ Scd'o ob. qñ iudex delegatus ex quo semel tulit sententiam, non potuit amplius cognoscere: quia siue bene siue male iudicauit, semel est functus iudicio suo. l. iudex. & l. paulus. ff. de re iudi. solus Sali. hic respondet/qd verũ est quãdo delegatus plene iudicauit. quod nihil est: dic ergo/q̃ hic fuit causa ei denuo delegata, vt dicit tex. ibi rursum eũdẽ iudicẽ petieris: vel secũdo, licet glo. & doc. intelligãt istum text. in iudice delegato, potes intelligere in ordinario: & tunc contrarium cesset. Nec obst. tex. in ver. accepto. quia licet glo. exponat id est delegato: tu potes exponere. i. acceptato seu electo, cum plures essent ordinarij scd'm
2 Odoff. hic. ¶ † No. ex hac. l. regulam, quod prosecutio specialis, restringit sententiam generalem ad prosecuta: ratio est/quia licet verba sententie sint generalia: et propterea de rigore obstat exceptio: tamen quia intentio iudicis presumitur fuisse sententiare in prosecutione, cum sententia referatur ad acta. l. si ex testamento. in fi. cum. l. seq. & ibi glo. ff. de except. rei iudi. ideo ex equitate contra exceptionem datur replicatio vt hic. ¶ Limita istã. l. quinq3 modis. ¶ Primo nisi alie species sciẽter & dolose sint pretermisse, vt aduersarium pluribus iudicijs vexet: tunc sententia non restringitur ad prosecuta: imo generaliter in omnibus preiudicat. quia tũc cessat equitas huius. l. text. est singularis in. d. l. de rebus. ff. de arbi. quẽ Bar. & oẽs in fi. tex. est singularis in ṽbo maligne: reputãt singularem hic, & ibi Bal. in. c. pastoralis. §. quia vero. circa fin. de offi. delega. & in. c. exceptionem. de except. ¶ Scd'o limita/quãdo alias species in nihilo esset prosecut⁹ in aliquo, sñia in oibus preiudicaret: nisi fauore minoris: text. est singularis in. l. si minori. ff. de administra. tuto. quem Bart. ibi post glo. no. pro limitatione huius. l. ¶ Tertio limita nisi alia essent connexa prosecutis. text. est singula. in. l. si cum tibi. fm Bart. & omnes ibi. j. eo. dixi de istis cõnexis in. l. j. C. de transactio. ¶ Quarto limita quãdo actori esset statutus terminus ad probandũ super omnibus capitulis: quia tunc vi termini, sententia generalis in omnibus preiudicaret. l. si ea. C. qui accusa. non pos. & l. titia. ff. de accusa. fm Bald. hic in fin. quod singulariter limita per glos. & Angel. in. §. si quis autem. in aut. de here. & fal. dixi late in. l. ij. C. de eden. ¶ Quinto limita istã legem quãdo actor aliquas species fuisset p̃secutus, aliquas nõ: secus si nullas. tunc sententia in omnibus preiudicaret, cum non posset restringi ad specificata: et imputandum est actori. l. petẽde. §. sin vero. cum ibi no. C. de tempo. in integ. restitu. peten. fm Bal. hic. ¶ Ultimo per istum tex. dicunt Ange. & Paul. de ca. hic no. tu qui practicas palatiũ quando opponitur exceptio que est proprie actionis exclusio, debes in actis replicare, vt hic dicit tex. nec iudex posset supplere, quamuis ex actis sibi liqueret: secus quando non est proprie exceptio actionis exclusio: sic loquitur glo. in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. in glos. que incipit id est opponendo. ff. de pactis.

2 ☞ Qui est iudex cause principalis/est etiam iudex cuiuscunq3 cause ibidem incidentis.

3 Qui est iudex cause preparantis, est etiam cause preparate.

4 Ratione matrimonij qd est spirituale, iudex ecclesiasticus cognoscit etiam de dote.

5 Absolutio facti non potest extendere iurisditionem.

a ¶ Fideiussores vsq3 ad certum tp̃s. Adde Bal. i. l. acceptam. C. d vsu. Anto. de bu. i. c. j. in peñ. col. de offi. dele. & per Rotã deci. xc. i nouis.

6 Iudices qui nõ possunt de causa ṗncipaliter cognoscere, possunt tamen incidenter.
7 Que requirantur ad hoc vt contractus sit vsurarius.
8 Licet de causa spũali iudex secula. nõ possit se intromittere: tamẽ poterit interrogando.
9 An de causa vsuraria possit compromitti in laicum.
10 Quedã permittunť in ꝯñam, que principaliter nõ permittentur.
11 Procura. ad petẽ. rest. in integrum / dꝫ habere speciale mandatũ: nisi restitutio petatur incidenter.
12 Legatarius potest esse testis in causa testamentaria.
13 In causa vniuersitatis quilibet de vniuersitate põt esse testis.
14 Creditor potest testificari in causa debitoris sui.
15 Aduocatus procurator ꝛ proxeneta non sunt idonei testes.

a ¶ De q̃ iudex sc'aris. Adde glos. i ꝟbo vsuris. in cle. dispẽdiosam. ꝺ iudi. et ibi per doc. ꝛ ibi lãfrã. in repet. gl. fi. in. c. ex lr̃is. de iureiu. Archi. in c. qd dicam. xiiij. qõ. iiij. bal. in. c. j. de vsur. libr. vj. abb. i. c. post miserabilez. i. j. no. ꝺ vsu. Lap. all'. lv. lvj. ꝛ. lxx. laurẽ. de rodul. in tract. vsu. q. cxxxj. bar. i. l. oĩ innouatiõe. C. de sacrosan. eccl'. Bar. ꝛ Lu. ro. in. l. titia. ff. sol. matri. bal. in. l. eos. C. de vsuris. Fed. de sen. ꝯsil. xcvj. ici. appet q̃daz lex. Idẽ Fede. ꝯsi. ccxlv. ici. dño and. vicario episcopi vulterani. Itẽ Fede. cõsil. suo. ccc. incip. factuz tale est. debitor promisit. ꝛ Pe. de anch. ꝯsi. ccxxxv. inci. casus talis ẽ. Cald. consi. liij. sub ti. de fo. cõpe. car. zab. ꝯsil. cxx. inci. titi⁹ obligauit sempronio. bal. ꝯsi. xvij. inci. factuz super quo ꝯsi. i. iij. vo. Rapha. ful. cõsi. cxxxiij. incipi. q. versa coram dño capitaneo trigesti. Alex. de im. cõsi. xcj. inci. visis actis, in ij. volu.

1 Uoties questio. †Potest qs de causa stat⁹ incidẽter cognoscere / qui al's principaliter nõ posset. h. d. premitte qꝺ causa status ꝑsone an quis sit liber vel seruus, dicitur quodãmodo causa vite, qꝛ seruit⁹ est mors ciuilis. l. qꝺ attinet. ff. de reg. iur. ideo censeť cã mixti imperij maiorꝫ: vt declarat bart. in. l. imperium. ff. de iuris. om. iudic. ꝛ ideo iudices inferiores quales sunt iudices pedanei, non pñt de ea cognoscere. l. ij. C. de peda. iudic. dubitať ergo in hac. l. si corã iudi. pedaneo ꝟtatur ṗncipalis questio. de heredi. ꝛ pendẽte lite opponať actori qꝺ est seru⁹: an de ista causa status possit ille iudex inferior incidenter cognoscere: et deciditur qꝺ sic: q̃uis principaliter non potest. ¶ Et rõ est triplex ƒm Bal. primo ne continentia vnius cause diuidatur. l. nulli. j. eo. secundo rõne necessarie cõsequentie, vel rõne cuiusdã deseruiẽtie. ¶ Tu dic quarto melius, qꝺ ratio est: qꝛ non possunt ꝓcedere vltra in cã principali: qꝛ causa status est preiudicialis. §. preiudiciales. insti. de actio. l. j. ꝛ seq. C. de ord. iudicio. ideo in necessariuz ꝯñs permittitur qꝺ cognoscat: ita dicit Bar. ad istam. l. j. in princ. ff. de auto. tuto. simile videmus in arbitro, qui nõ potest cognoscere de causa status. l. non distinguemus. §. de liberali. ff. de arbi. tamẽ incidenter põt cognoscere de causa status. l. cum proponas. C. de re. cre. ƒm vnam lect. glo. ibi: que est ad hoc sing. ƒm Ange. ꝛ Mod.
2 hic. ¶ †Item not. ex hoc tex. no. regulam, ꝙ ille qui est iudex cause principalis, est etiam iudex cuiuscũqꝫ cause ibidem incidentis: dato qꝺ de eis non posset principaliter cognoscere. ¶ Confirmo per optimũ simile. nam qñ statutum aliquid disponit circa principale, intelligitur idẽ statuere super accessorijs, ꝛ incidentib⁹: ideo si statutũ disponat, qꝺ de dãnis ꝛ interesse stetur iuramento damnum passi: quecũqꝫ causa ibi incidenter deberet per iuramentuz decidi: ita no. Bar. in. l. solent. in vlti. col. ff. de ali. et cib. leg. limitãdo vt ibi per eum: sequitur Bal. in. l. j. in. j. col. C. de reb. cre. et in. l. j. in. ij. col. C. cõia de le. Pau. de ca. in. l. cum hi. in prin. ff. de transa. do. Fran. de are. in consil. lxxxiij. qꝺ incipit: qꝛ multa. in. ij. colũ. ad fi. ꝛ Bal. in. l. si qñ. circa prin. C. vñ vi. ex illo tex. in ꝟbo manifestet, qꝺ si ṗncipale probať sacramento: ergo ꝛ incidens seu accessoriuz quod est no. dignum ƒm eum. ꝛ illum tex. allegauit Bar. in. d. l. solent. In ꝯrium fortiter facit quod vult Bar. in. l. ij. in fi. per illum text. cum glos. C. de edicto diui adria. tollend. vbi dixi non repeto.
3 ¶ †Similiter qui est iudex cause preparãtis, est etiam iudex cause preparate. l. ordinarij. C. de rei vendi. per quam. l. infert ibi sing. Bal. in. ij. no. qꝺ si aliquis dicturus instrumentũ simulatũ vel vsurarium, vadat ad eꝑm pro absolutione iuramenti contenti in instrumento: qꝺ eꝑs dꝫ postea etiã esse iudex in cã principali simulationis: facit in simili bonus tex. in. l. minor. in fi. in prin. ff. de euict. et qꝺ no. Bal. in. l. cũ vendẽte. C. vbi cause fis. que iura ad hoc alle. Pau. de cau. in cõsi. lxviij. qꝺ incipit visis ꝛ ponderatis oĩbus de quibus. s̃. videndum est ante oĩa vtrum compromissum. alias est septuagesimũ primũ: ad idẽ facit text. in. c. plerũqꝫ. de donat. inter
4 vir. ꝛ vxo. †vbi ratione matrimonij qꝺ est spũale, iudex ecclesiasticus cognoscit etiã de dote: istud dictũ Bal. sequiť do. Alex. hic ꝛ in cõsi. cxcvij. in. ij. vol. qꝺ incipit circa primũ quesitum. ad fin, et in consil. lxiij. in. iij. vol. qꝺ incipit in cã et lite vertente inter homa. d. Anto. de alex. in. l. nulli. j. e. sed Paul. de cau. in. d. l. ordinarij. dicit qꝺ istud dictũ non videtur oĩno veruꝫ: qꝛ Bal. illud fundat in. d. l. ordinarij. que nihil facit. Nam vbi habet iurisditionez in causa principali, merito etiã habet in incidenti: non sic est in proposito, vbi iudex ecclesiasticus non dꝫ cognoscere de causa simulationis vertente inter laicos: ꝛ q̃uis cognoscat de iuramento incidenter, certe cã incidens non dꝫ ad se trahere casum principalẽ. arg. optimum in. l. si quis sciens. in ver. dñi enim. C. de rei vẽ. subdit tamen Pau. de cast. qꝺ semel habuit de facto in brixia: ꝛ actor q petebat executionẽ instrumenti, ne occasione iuramẽti traheref ad curiam ecclesiasticã: vbi cause nunq̃ finiunť: ꝛ ne appellareť postea ad curiã Roma. remisit iuramentũ qꝺ facere potuit cũ esset prestitum ad eius vtilitatẽ, vt per Bart. in. l. j. §. ꝛ post operis. ff. de oper. no. nun. ꝛ in. l. labeo. vbi dixi. ff. de iureiur. Sed pars non obstante remissione a iuramento, petijt absolutionẽ iuramen. ab episcopo, et postea volebat trahere causam principalem ibi: certe non potuit. quia ex quo iuramentũ iam erat remissum, non potuit absolutio
5 fieri nisi de facto. †sed absolutio facti nõ põt extendere iurisditionẽ. ar. no. per gl. in. l. si pater. C. ne de sta. defunc. ꝛ in. c. cũ in plures. de offic. dele. in. vj. pro certo fuit pulchra limitatio, ꝛ cautela ad illud dictum Bal. ꝛ ita consuluit idem Pau. de ca. in preallegato.
6 consi. lxviij. ꝛ simpliciter sequitur do. Alexan. hic. ¶ †Tertio no. ex hoc text. qꝺ iudices qui non possunt principaliter de cã cognoscere, possunt tñ incidẽter: limita nisi sit cã spũalis: puta m̃rimonij vel vsurarum, de qua iudex secularis[a] nec principaliter nec incidenter põt cognoscere. c. lator. qui filij sint legit. c. tuam. de ordi. cog. ꝛ. c. si iudex laicus. de sen. excõ. in. vj. quod intellige verũ, quãdo est questio super iure: secus si super facto. ƒm Barto. hic ꝛ in. l. omni innouatiõe. C. de sac. san. eccle. ꝛ in. l. ij. ff. de iuris. om. iudi. et in. l. titia. ff. solu. mat. Sequũtur cõiter cano. in. d. c. tuã. ꝛ. c. cum sit generale. de fo. cõpe. ꝛ dicit Bald. in. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. qꝺ ita seruať de consuetudine. sequũtur etiam Raph. cu. ꝛ do. Alex. in. d. l. titia. ꝛ. d. Alex. in consi. ix. in. iij. volu. qꝺ incipit prestantissime do. Paul. de cast. in. l. omni innouatione. ¶ Et vltra doct. potes exemplificare in casu quotidiano. nam si dico ꝙ fecisti mihi pactum de retrouendendo: tu dicis ꝙ non est verum:
7 ista est qõ facti: de ista poterit iudex secularis cognoscere. †Sed si dico qꝺ contractus de iure censetur vsurarius, per istud solũ qꝺ fecisti pactum de retrouendendo: tu dicis qꝺ non: sed qꝺ requirũtur tria: modicitas precij: pactum de retrouendendo: ꝛ q̃ sit persona solita fenerari: vt habetur in. c. ad nostram. de empt. ꝛ ven. et in. c. cum contra. de pigno. certe ista est questio iuris: et tunc de ea iudex secularis cognoscere nõ poterit: sed tantũ ecclesiastic⁹: istaꝫ limitatiõnẽ reprobant Bal. et Rapha. ful. hic ꝛ in. d. l. omni nouatione. Raph. in. d. l. ij. Imo. ꝛ Lu. ro. in. d. l. titia. ꝛ Imo. in. d. c. cuꝫ sit gñale: moti ꝑcipue qꝛ ex facto ius oriť. l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad. l. aquil. vñ non potest esse questio de facto, quin etiam sit de iure: ergo rñdeo / qꝺ ex facto bñ ius oritur: sed nõ ius spũale: put qñ contenditur an de iure sit vsura vel ne. ¶ Ego ex alio dubito: qꝛ doctrina Bar. videtur interposita verbis ꝛ non rebus: contra l. j. in fi. cum si. C. cõia. de leg. ꝛ docet nos mentiri. nã qui volet trahere cãm ad curiam ecclesiasticam, opponet via iuris. ¶ Limita tñ nouem modis: vt p. d. Alex. in. d. l. titia. ex qbus aliquos et notabiliores ponit Bal. hic. ¶ Tu vltra illas septẽ limitatiões ibi
8 traditas per Alex. adde aliam limitationẽ. †qꝺ licet de cã spũali nõ possit iudex secularis cognoscere: tñ põt se intromittere interrogando: ita tenet Bal. in. l. vbicunqꝫ. ff. de interroga. act. ¶ Adde aliã nouaꝫ limitationẽ et est valde pulchra: qñ per statutũ ciuitatis instrumentũ presumeretur vsurariũ, ꝛ pars fundat se in dicto statuto: tũc cũ non sit questio iuris canonicalis sed municipalis seu statutarij / põt iudex laicus cognoscere: ita Pau. de cast. in consi. lxxj. incipiẽte visis ꝛ ponderatis omnibus de quibus. s̃. in. j. col. ¶ Decimo limita vbicũqꝫ sufficit probare quasi possessionẽ: talis cã nunq̃ dicitur spũalis: ideo indistincte põt iudex secularis cognoscere. ƒm Bald. in aut'. et qui iurat. in. vj. vel. vij. colum. C. de bo. aut'. iudi. possi. ¶ Undecimo limita vbicũqꝫ in causa spirituali pronũciať per modũ cause. ƒm Bald. in. l. j. C. de lati. lib. tol. pau.
9 de cast. in consi. clj. ¶ †Iuxta predicta tangit. d. Alexã. hic: an de causa vsuraria possit compromitti in laicũ: ꝛ concludit qꝺ non, si compromittatur vt in arbitrũ. c. cõtingit. ꝛ ibi. d. Antoñ. de arbi. expressius Imo. in. c. innotuit. eo. tit. sed bñ vt in arbitratorẽ. allegat Pe. de ancha. in duobus cõsi. ꝛ Bal. in. c. j. §. similiter. si de inno. feu. cõten. fue. in vsi. feu. ¶ Tu adde ad primũ, qꝺ in arbitrum laicũ non possit cõpromitti, nec de causa vsuraria nec de alia spirituali. Panor. in. d. c. cõtingit. Bal. extra de re iudi. in rubr. in. ij. col. ꝛ in. c. ad nostrã. de emp. ꝛ ven. ꝛ in. c. ex literis. in. ij. col. de iureiur. d. Alex. in consi. xcj. in. ij. vol. qꝺ incip. visis actis mihi trãsmissis. ꝛ oĩno Bal. in. c. fi. in. ij. col. de arb. vbi limitat duobus modis. Primo nisi cõpromissum in arbitruꝫ laicum fieret cũ autoritate episcopi. ar. c. per tuas. de arbi. Scꝺo vbi nõ esset questio de vsuraria prauitate: sed de simulatione contractus: quantum autem ad scꝺm, qꝺ in arbitratorẽ bene possit fieri. Adde Spec. in tit. de arbi. §. restat videre. ver. item. de sen. excõ. Bal. in. c. sac. san. de elect. Lap. alle. lxxv. Pau. de cast. in consi. lxxj. Ludo. ro. in consi. ccxcix. qꝺ incip. in proposita consultatione videtur prima fronte dicendum. d. Alexã. in. d. l. titia. ¶ Quid autem de alia re spirituali, an possit compromitti in laicum tanq̃ in arbitratoreꝫ. Panor. in. d. c. contingit. tenet qꝺ non: sequiť Lud. ro. in prealleg. consi. ccxcix. ¶ Contrarium ꝛ plenius tenet idẽ Lud. ro. in consi. clxxiij. incip. pro decisio. ꝓposite questionis est breuiter aduertendũ. d. Alexã. in. d. cõsi. xxj. qbus adde qꝺ idẽ expresse tenet Bal. in tit. de pa. constan. in verbo possessiones. ꝛ in. l. vnica. in. ix. col. C. de confes. et de trãsactione an fieri possit in causa vsuraria, ponit Bald. in. l. cum allegas. in. ij. col. C. de vsuris. ¶ Quarto not. ex isto text. regulam
10 ad quẽ pluries allegať. †qꝺ quedã in consequentiã permittuntur que

que principaliter non permitterent.cōcor.tex.no.in.l.j.in princi.et
intellige vt ibi per Bar.ff.de auto.tuto.qn̄ venit in necessariā con
sequentiā.Cy.⁊ Sal.⁊ Pau.de ca.hic,ad idē facit,q: dolus de fu
turo non pōt principal'r remitti,sed bn̄ in ꝯn̄am.l.si vnus.§.illud.
ff.de pac.Ad idē facit,q: iudex vel arbiter qui non possent cogno
scere de causa restitutionis in integrum:verū est principaliter:ta
men incidenter possunt:text.est in.l.fi.in fi.C.vbi ⁊ apud quos.in
11 c.j.de in integ.resti.¶ †Similiter licet procurator ad petendū re
stitutionem in integrum debeat habere speciale mandatum.l.il
lud.ff.de mino.tn̄ si restitutio petat̃ incidenter,non est necesse:fm
Bar.in.l.cū procurator.ad fi.pn̄.ff.de no.oper.nū.⁊ in.l.j.C.etiam
per pcu.⁊ in.d.l.illud.in prin.⁊ no.in.l.indebitā.ff.de cond.indeb.
⁊ ibi generalius no.qd in oībus casibus requirentibus spāle mā
datum.debet intelligi si principal'r intentent̃:secus si incidenter.
12 per illum tex.vbi dicit esse casum sing.de hoc.† ¶ Facit simile de
legatario qui potest esse testis in causa testamētaria:q: nō princi
paliter,sed in ꝯn̄am ad eum spectat cōmodū.§.legatarijs.institu.
de test.l.qui testamento.in prin.ff.eo.⁊.l.dictantibus.C.eo.imo ge
neralius/quilibet potest esse testis in causa,in qua non principa
liter spectat cōmodū,sed incidenter:ita no.bart.in.l.si quis duos.
per illum tex.ff.de reb.dubijs.⁊ in.l.si cui legetur.per illum text.ff.
de lega.j.⁊ in.d.l.qui testamento.in prin.Joan.fab.in.d.§.legata
rijs.Bal.in.d.l.dictantibus.in.j.colum.⁊ in.l.omnibus.ad fi.ff.de
13 testi.†Et ideo in causa vniuersitatis[a] quilibet de vniuersitate po
a test esse testis:q: commodum principaliter non spectat ad eū.fm
Bart.in.l.in tantū.§.vniuersitatis.ff.de re.diui.⁊ in.l.sed si hac.§.
qui manumittitur.ff.de in ius voc.cum concor.de quibus per do.
Alex.ibi.¶ Confirmo per id qd not.tenet Jo.andr.in regula sine
possessione.in mercurialibus.qd si eps̄ petit decimā ab vna eccle
sia,rector illius ecclesie pōt probare consuetudinē esse in cōtrariū,
per alios rectores aliarū ecclesiarū.Ad idē facit qd pulchre not.
Jac.but.⁊ Ange.in.l.nō solū.§.itē querit̃.per illū tex.ff.de procur.
14 †qd creditor pōt testificari in cā debitoris sui,ex quo principaliter
nō est causa sua.sequitur do.Alex.in cōsil.lxxviij.qd incipit in cau
sa ⁊ lite vertēte inter Bartholo.in.iij.col.in.j.vo.¶ Sed ꝯtra pre
b dicta valde dubito,per id qd dicimus de aduocato procuratore[b]
c et proxeneta[c].qui non sunt idonei testes,ratione solius affectiōis:
c.romana.cum glo.de testi.in.vj.glo.⁊ Bar.in.l.deferre.§.item de
creuerunt.ff.de iure fis.cum concor.quas dedi in rubr.ff.de procu.
etiam si proxeneta nullum commodum expectet:fm Jo.and.⁊.d.
Anto.⁊ Jmo.in.c.dilectorum.de testi.cog.et tamen causa princi
paliter non spectat ad eos,⁊ maior affectio propter vtilitatem dz
esse in casibus predictis:cogita.

1 ☞ Snīa generalis parit exceptionem etiam in non prosecutis.

1 SI cum tibi. †Sentētia generalis parit ex
ceptionē etiā in non psecutis:
si tn̄ sint de appēditijs psecutorū.h.d.et est singularis
fm Bar.⁊ oēs hic.⁊ ita limitat̃.l.ij.ff.eo.de qua glo.op
ponit et tripl'r sol.vera est tertia solu.dixi in.d.l.ij.et plenius in.l.j.
C.de transac.¶ Sed aduerte ad text.in verbo qōnem omisse eui
ctionis.qūo debeat intelligi:Bal.⁊ Pau.de ca.exemplificāt hoc
modo,adolescens petebat a quodam curatore suo rationez de pe
cunijs receptis,curator ostendit qd ex eis emit prediuz,⁊ ita ado
lescenti tradidit instrumentum emptionis,et ita fuit absolutus a
iudice postea adolescens reperit fundum fuisse euictuz:vult age
re de euictione cōtra quondā eius curatorē:decidit̃ hic qd nō pōt
post absolutoriaz latam:ex quo omisit tunc mouere qōnē euictio
nis quā ignorabat:dubius est iste casus:vn̄ melius exēplifica fm
Odof.altero de duobus modis stantibus terminis prius narra
tis.Curator fecerat pactum venditori,ne teneret̃ de euictione:vel
qn̄ fundus fuit euictus,curator omisit agere de euictione:absolu
to curatore,adolescens nunc maior vult mouere tales questiones
de euictione:nunquid possit:decidit̃ ꝙ non:quia sunt de appēdi
tijs cause principalis,ideo snīa generalis sicut preiudicat in prin
cipali,ita in istis appendit̃ijs.Jta est tex.hic.

1 ☞ Delegatus non subdelegat,nisi sit delegatus principis.
2 Judex ordinarius potest delegare causam ad suā iurisditionem
pertinentem.
3 Delegatus ab ordinario non potest subdelegare.
4 Delegatus nullam propriam habet iurisditionem,sed fungitur
munere iudicis delegantis.
5 Jlle potest delegare qui habet propriam iurisditionem.
6 Delegatus ab ordinario nō pōt delegare:fallit tn̄ in octo casib⁹.
7 Cardinales equiparantur proconsulibus.
8 Quis dicatur delegatus ad vniuersitatem causarum.
9 Ea que conceduntur a lege specialiter seu in priuilegiuz iudicib⁹
ordinarijs,non possunt delegari.
10 Si dn̄s scit causam suam agi a falso procuratore,et patitur:valet
acsi sibi mandasset.
11 Delegatus principis pōt subdelegare:fallit tn̄ in.xiiij.casibus.

1 A Judice. Judex †delegat⁹ nō subdelegat:nisi
sit delegatus principis.h.d.⁊ habet
tres partes/que patēt in tex.ex ista.l.collige tres regu
las:in quibus expediam quicquid tangit̃ in glo.et per
doc.et vltra eos plura bona addam.¶ Prima regl'a coligitur in
2 prin†qd iudex ordinarius pōt delegare cām ad suā iurisditionez
pertinentem.istud expressius dicit tex.in.l.vnica.C.qui p sua iuris.
in.l.⁊ quia.ff.de iurisdi.om.iudic.Adde qd istud procedit etiam si
iurisditio ordinaria esset priuilegiata:adhuc potest delegari:ita
probat tex.not.in.c.fi.de offi.ordi.⁊ ibi Bal.in fi.ad hoc no.⁊ dicit
qd vix alibi reperies.¶ Limita istam regulā per.l.j.in princi.vbi
dicitur.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.⁊ not.qd si pars super cā
delegata adeat ordinarium,nō potest amplius redire ad delega
3 tum.glo.est no.in.c.cum dilectus.in glo.fi.de pur.cano.¶ †Scd̄a
regula est,qd delegatus ab ordinario non potest subdelegare:rō
nem assignat text.quia iudiciario munere fungitur.¶ Jstam ra
tionem dupl'r declarat glos.in verbo munere.vno modo q: est ne
cessariuz munus:⁊ sic post delegationem habet de necessitate im
pleri.Jstam sequit̃ Jo.an.in.c.is cui.de offic.delega.in.vj.¶ Jsta
ratio non est bona:q: militaret etiam in ordinario:qui habet ne
cessitatē iudicandi.l.munerū.⁊.l.ij.§.iudicādi.ff.de mune.⁊ ho.⁊ tn̄
4 delegat vt hic.¶ Vera ergo rō est,q: †delegatus nullam propriā
habet iurisditionē:sed fungit̃ munere iudicis delegantis.l.j.§.qui
mandatā.ff.de offi.eius cui manda.est iuris.Jstam tenent doc.hic
⁊ in.c.cum bertoldus.de re iud.¶ Tertiā notabiliorē rationē assi
5 gnat Angel.in.d.l.more.que tn̄ est declaratio precedē.†Nam ille
potest delegare/qui habet propriā iurisditionē ita dicit text.in.d.
§.qui mandatam.hoc est qui habet pprietatē in iurisditione:sed
delegatus nō hz proprietatē sed solū vsum:sicut ergo vsuari⁹ non
potest alij cedere.insti.de vsu ⁊ habi.in princ.ita nec delegatus:et
multum gloriat̃ Ang.de ista sua rōne,quā dicit ante eū neminez
maiorum cogitasse.Jstam similitudinem inter vsuariū ⁊ delega
tum reprobat Raph.fulg.in.d.l.more.nā ordinarius pōt delega
tum qn̄cunqz reuocare.l.iudicium soluit̃.ff.de iudic.⁊ tn̄ qui cōce
dit vsum,nō potest reuocare.Tu considera qd istud obiectū ma
gis fortificat rationem Angel.quia si vsuarius qui hz fortius ius
et irreuocabile,nō pōt alij cedere:multo minus poterit delegat⁹.
¶ Quartam rationem assignat Raph.in.d.l.more.nam ordina
rius habet propriā iurisditionē:sed in re ppria quilibet est mode
rator et arbiter.l.in re mandata.C.mā.l.nemo exterus.C.de iude.
delegatus aūt nihil pprium hz,sed fungitur iuris.delegātis.d.§.
qui mandatā.ergo in re aliena non dz plus posse ꝙ sibi ꝯmissum
est:facit quod dicam.j.in.iij.limita.¶ Jstā regulā amplia tribus
principalibus modis.Primo amplia vt procedat/qd nec etiā de
consensu partiū potest subdelegare.fm Bal.post Jnno.in.c.cum
bertoldus.in.iiij.col.de re iudic.⁊ ibi per do.Ant.de bu.in.xij.col.
Spec.in ti.de iud.dele.§.j.ver.sed nūquid.Scd̄o amplia,etiam ex
causa absentie vel necessarij impedimenti non pōt delegatus in
ferioris subdelegare.ita tenet no.Bar.in.l.legatus.circa fi.de off.
procon.⁊ lega.ꝙuis ex istis possit ordinarius causas meri vel mi
xti imperij subdelegare.l.j.in prin.ff.de offi.eius cui man.est iuris.
l.placet nobis.C.de peda.iudi.Tertio amplia istā regulā,vt pce
dat etiam post lit.conte.glo.in.c.j.de procu.in.vj.⁊ gl.in.c.cum cau
sam.per illū tex.de app.⁊ gl.in.d.c.cum bertoldus.doct.hic Bar.
in.d.l.more.in.iiij.col.quāuis contrarium tenent glo.in.l.fi.in ver.
non habent.C.vbi ⁊ apud quem.⁊ glo.in.l.⁊ quia.in gl.magna.in
fi.ff.de iurisdi.om.iu.et in.l.legatus.ff.de offic.procon.arg.de pro
curatore ad legatū qd arg.pcedit in iur.nostro,vt est text.in.d.l.et
q:.sed procu.lit.contest.pōt alium substituere.l.neqz.l.procurato
ribus.⁊.l.nulla.ff.de procu.igitur ⁊c.sed istud simile nō est bonuz:
q: procu.per conte.lit.efficitur dn̄s litis:iuribus prealle.secus est
in iudice:ratio diuersitatis est,q: per lit.contes.quasi contrahit̃.l.
iij.§.idem scribit.ff.de pecul.sed partes sunt que dicunt̃ quasi con
trahere/non aūt iudex:fm Rapha.in.d.l.fin.C.vbi ⁊ apud quez.
6 ¶ †Jstam scd̄am regulā limita octo modis.¶ Primo in delega
to proconsulis.l.cū pretor.§.j.ff.de iudi.⁊ hic in glo.j.⁊ rōnē spāli
tatis assignat Bar.hic.¶ Aliā assignat Sal.⁊ Moder.hic,quia
legatus proconsulis dr̃ delegatus ad vniuersitatē causaruz.l.ob
seruare.§.fi.cum.l.seq.de offic.proconsul.⁊ lega.ergo pōt subdele
gare,vt in.d.l.seq.⁊ hoc modo non erit spāle in legato procōsulis.
d.l.cū pretor.§.j.in verbo ceteriqz rome magistratus:⁊ licet dom.
Alex.in.d.l.more.in.ij.col.illud reprobat,tn̄ postea in.x.colū.mu
tat ⁊ seipm corrigit:hinc est qd si procōsul delegaret spāliter vnā
causam legato,non posset eam subdelegare.l.legatus.vbi glos.et
clarius Bar.ff.de offic.proconsu.⁊ leg.⁊ glo.in.c.super questionū.
§.si vero.in verbo delegare.de offi.delega.Sali.hic in prima opp.
glos.et Rapha.Fulgo.in.d.l.more.⁊ glossa in.d.l.cum pretor.§.j.
7 ¶ †Subdit per ista.Bald.hic.idem esse in legato cardinalium:
d ex quo cardinales[d] equiparant̃ procōsulibus.c.ij.de offi.leg.in.vj.
idē tenet Ang.in.d.l.cū pretor.§.j.Panor.in.d.c.cum bertoldus.

a ¶ Jn cā vni
uersitatis.ad
de Jnn.in.c.
insuper.de te
sti.⁊ Spe.in
tit.de teste.l
§.j.sed nūqd
in causa vni
uersitatis.⁊
in vers.quid
si omnes.

b ¶ Procura
tore.add frā
cis.de are.in
c.insuper.in
vlti.ver.de te
sti.Jo.an.in
regula cum
quid vna.de
reg.iur.lib.
vj.in mercu.
Abb.i.c.fra
ternitatis.in
fi.de cle.non
resi.do.Ro.
dcl.ccxxij.in
cip.itez pro
curator.i no
uissimis.

c ¶ Et proxe
neta.Adde
Spec.in.tit.
de teste.i.§.j.
ver.quid de
proxeneta.sal.
in.l.testium.
de test.Bal.
et Sali.in.l.
omnib⁹.C.de
testi.Anto.
de but.in.c.
cū dilecti.de
elec.Alber.
male.in tra
cta.de teste.

d ¶ Cardina
les.add spe
cul.in tit.de
lega.in.§.in.
versi.facit.⁊
vers.se.⁊ per
Phil.de pe
ru.in.c.cum
causaz.i.xij.
q.de appell.
Ant.de bu.
in.c.sup qō
num.de offi.
delegati.

et dicit Alb. hic, qd vidit ita seruari in facto: quis cõtrariũ putet de iure: et cõtrariũ tenet Lu. in d. l. more. quã ibi reprobat do. Alex. in ij. col. ¶ Scdo fallit in delegato ad vniuersitatem causarum. vt hic in gl. per. l. j. in fi. fm verũ intellectũ. ff. quis et a quo. idem tenet glo. in d. c. super qõnum. §. si vero. et cõiter doc. hic. et in d. l. more. et ratio est: qz talis delegatus habetur pro ordinario. glos. in c. cum cãm. in verbo delegatus. de appel. glo. fi. j. eo. Bal. in l. si vt propo
8 nis. in j. C. quõ et qñ iud. † Et dicitur delegatus ad vniuersitatem causarum, qñ fit delegatio sub noĩe territorij: puta delego oẽs cãs talis castri. gl. est in d. l. j. et ibi Bar. Bal. et Sali. hic intellige quã do delegaret vnam cãm: secus si totã vniuersitatẽ: tunc non posset. fm Host. in sum. in ti. de iudic. delega. §. quis possit. quẽ refert et sequitur do. Ant. in d. §. si vero. et ibi Imo. reputatur valde no. et do. Alex. hic. sic etiã videmus in ordinario, qui lz possit delegare vt in precedenti regula: tñ totam iurisditionem non posset a se abdicare incõsulto principe. l. pe. ff. de offic. presi. ¶ Tertio limita qñ delegato esset data expressa ptãs subdelegãdi, per ordinarium. arg. l. non distinguemus. §. questitum ad fi. ff. de arbi. fm cõiter doc. hic Bar. in d. l. more. in iij. col. et in l. solet. post glo. ibi. ff. de iurisd. om. iudi. late glo. in c. is cui. in glo. fi. de offi. deleg. in vj. Alb. in d. l. more. in vj. col. et ibi Rapha. Fulg. qui dicit q ista opin. est intrepide tenenda: sequitur Panor. in d. l. cum bertoldus. Imol. in cle. j. de offi. dele. vbi dicit qd ista est cõis opin. quam etiam consulendo tenet do. Alex. referẽs qd est cõis opin. in consi. clvij. in ij. vol. qd incipit viso instrumento donatiõis. in iiij. vol. in fi. ¶ Contrarium tenet Pe. de bellaper. hic. quem aliqñ secutus est Cy. sed postea in addi. mutauit propositũ. idẽ tenet Specu. in tit. de iudi. dele. §. ij. ver. sed nunquid subdelegatus: istã opi. late defendit do. Car. in d. clem. j. in xij. q. Imo. in d. c. sup questionũ. §. porro. et in §.
9 si vero. d. Alex. et d. Ant. hic. et mouent vigenti fundamento. † nã ea que conceduntur a. l. spãliter seu in priuilegium iudicibus ordinarijs, non pñt delegari. l. j. in prin. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. sed. l. spãliter cõcedit ordinario qd possit delegare: vt hic ergo istã facultatem non poterit cõcedere delegato: et p hoc fundamentum dicũt posse rñderi ad oĩa in cõtrarium adducta. ¶ Teneo cõtrarium, per istud qd dicã in sequenti limitatiõe: nec obstat eorũ fundamentũ. qz retorquetur fortiter cõtra eos. nã dicunt qd ea que conceduntur spãliter ordinarijs, delegari non pñt: verum est qñ conceduntur maiorib⁹, ita q minoribus denegentur: ita dicit tex. in d. l. j. in pnc. et ibi gl. in verbo spãliter. et in verbo tribuuntur: in fi. et in verbo. magistratus: alias dicerentur competere iure cuiuslibet magistratus, et possent delegari: prout dicit text. in d. l. j. in prin. in versi. que vero: sed quilibet ordinarius etiam minimus põt delegare. d. l. cũ pretor. §. j. et d. l. j. in prin. et versi. que vero. ergo dz posse concedi delegato: ideo do. Alex. in d. l. more. in x. col. ppendens de errore suo seipsum corrigit. ¶ Teneas ergo veram esse limitationẽ, qd delegato possit cõcedi facultas subdelegãdi: fallit in delegato pncipis: qui si subdelegaret alij, nõ posset ei dare facultatẽ adhuc subdelegandi: qz sic res iret in infinitũ. glo. in d. c. super questionũ. §. porro. in verbo transfert totam: quam pro singulari ad hoc no. Panor. in d. c. cum bertoldus. et gloriatur q sit a se solo ponderata: idem tenet Albe, in d. l. more. in v. col. et do. Alexã. hic cum concor. de quibus p eum. ¶ Sed contrarium et forte melius tenuit solus Ful. in d. l. more. in iiij. col. nam delegat⁹ principis habet maiorẽ ptãtem in subdelegando, q ordinarius: ergo si ordinarius potest dare istam facultatem, multo fortius poterit delegatus principis: probo maiorem: nam ordĩarius non põt delegare causas meri vel mixti imperij. l. j. in prin. ff. de offi. eius cui mand. est iuris. sed delegatus principis bene põt. l. vnica. in fi. in verbo nullo psonarũ causarum ve habito tractatu. C. qui pro sua iurisdi. et dicam. j. Nec est verũ qd res iret in infinitũ, qz nõ trãsibit vltra primũ. ¶ Quarto no. limita, nisi delegatus subdelegaret sciẽte et patiente ordinario. fm Guil. de cu. in l. j. §. magistrum. el. ij. per illum text. ff. de exercito. iuncto eo qd dixi in precedenti limitatione: refert et sequitur Albe. de ro. in d. §. magistrũ. idẽ tenet Bal. in d. l. more. in lectu. antiqua. d. Alexã. in cõsi. clvij. in ij. vol. incipiẽte viso instrumẽto donatiõis. in iij. colũ.
10 ¶ Facit bonũ simile. † qz si dñs scit et patitur causam suam agi a falso pcuratore, valet acsi sibi mandasset. fm Innoc. in c. ex parte decani. de rescrip. et in c. inter dilectos. de fide instru. in glo. in verbo. inter alios. in c. in nostra. in glo. pe. de procura. et in c. cũ in iure. glo. magna de offic. delega. Archi. et Jo. an. in c. qui ad agendum. de procura. in vj. Bal. in l. licet. in vlti. col. C. de procu. in l. iulian⁹. in v. q. ff. qui satisda. cog. in l. ij. §. voluntate. ff. solu. ma. et in l. in causa necessaria. et in l. falsus. C. de furtis. et in l. j. vbi bona gl. C. de neg. gest. et late do. Alexan. in repe. l. sepe. ff. de re iudi. ¶ Quinto limita, quando partes non opposuissent delegationi: quia lit. contest. coram subdelegato amplius opponi non posset: cum sit exceptio dilatoria: que lit. conte. tollitur. l. põponius. §. ratihabitiõis. ff. de procu. et in l. ita demũ. §. de pcu. Sicut nec post lit. conte. põt opponi declinatoria fori. c. inter monasterium. de re iudic. Sicut nec exceptio pendentie litis. fm Bal. in l. peremptorias. in vlt. q. C. sen. rescin. non posse. et in questiõe per eum disputata que inci. accusatus, de vi turbatius. in xj. col. Imo. in l. cum procurator. §. dñs. ff. de ope. no. nun. d. Alex. in consi. cvj. in iiij. volu. quod inci. magnifice pretor. in x. co. sic etiam exceptio preuentionis cum sit declinatoria fori non potest post lit. conte. opponi fm Bal. in aut. sed nouo iure. in penulti. col. ver. sed pone in ciui. perusij. C. de seruis fug. ¶ Sexto limita, qñ vellet subdelegare vnũ articulum cause, potest: sicut põt delegatus ad vniuersitatem vnam cãm subdelegare. vt dixi. s. fm Bar. in d. l. more. in iiij. col. et in d. l. solet. in aut. ad hec. in fi. j. eo. per tex. in cle. vnica. de offi. deleg. ¶ Contrariũ tenẽt oẽs alij hic, cum cõcor. de quibus per d. Alex. hic. cum idem iuris sit de parte qd de toto. l. que de tota. ff. de rei vendi. et per tex. in d. c. super questionũ. §. nos autem. qui optime pbat fm Imo. ibi inquantum dr̃, quod potest subdelegare vnum articulum nõ iurisditionalẽ. nec bonum est simile de delegato ad vniuersitatẽ: cum equipararetur ordinario: vt predixi: nõ ob. etiã tex. in d. cle. j. qz loquitur in delegato pape: et si tu replicas subtilr hoc mõ, ille text. esset de indubitabili. nã delegatus pape posset subdelegare totã causam, vt hic: ergo cur dubium de arti. cause: sed rñde, qd ibi erat delegata causa grauis per inquisitionẽ, que subdelegari non potuisset. vt. j. dicam: ideo magnum fuit dubiũ an saltem vnum articulum illius cause possit subdelegare, et deciditur q sic. ¶ Septimo limita, nisi consuetudo patrie aliud disponat. d. l. cum pretor. §. j. in ver. quibus id more concessum est: quã ad hoc ibi ponderat Ange. et dicit esse meliorem de iure: facit tex. in d. l. more. in versi. more. et ibi do. Alex. in x. col. in fi. Itẽ aduerte qd in casibus predictis potest fieri subdelegatio, etiã inuitis partib⁹: quia nemini iniuriam facit qui vtitur iure suo. c. cum ecclesia vulterana. de electione. l. iniuriarum. §. j. et §. si quis. ff. de iniur. nisi malitiose se exoneraret. fm Spec. in ti. de iudi. deleg. §. ij. in ver. casibus autem: licet postea dubitet Spec. qd vtraqz pars cõtradicit. Tu tene quod etiã inuitis ambabus partibus. glo. et ordi. in d. c. super qõnum. §. pe. in glos. magna. in verbo si nõ possunt ambo. Innocent. et Hosti. in c. qñ cõtra. de proba. Archi. in c. si a subdelegato. de offi. dele. in vj. ¶ Octauo limita istam regulã nouiter fm Raph. cu. qz est in noua limitatio. vltra omnes in l. j. in ij. col. ff. quis et a quo appella. vt regla huius. l. procedat, qñ alicui est delegata cã vel cognitio cause: tũc potest alteri subdelegare: ita proprie loquitur ista lex: secus si alicui esset commissa iurisditio: tunc posset alteri delegare cãm: quia iurisditio est iudicis dandi licentia. l. imperium. in fi. ff. de iur. omn. iudic. et sic quãdo alicui committitur iurisdi. intelligitur commissi vt possit dare iudicem. et isto modo intelligit text. in illa. l. j. in fi. non prout intelligunt gl. et doc. qd ibi sit delegatus ad vniuersitatem causarum: quia est diuinare: sed quia ibi erat commissa iurisditio: vt dicit tex. ideo potest subdelegare: noua profecto et admirabilis est limitatio nec per alium cogitata. Sed ego nõ puto qd sit vera: quia fundatur in d. l. imperium. in fi. que dicit qd iurisditio est iudicis dandi licentia: sed loquitur in iurisditiõe ordinaria et non delegata, per rationes quas superius assignaui: et per ista remanet expedita ista scda regu. tex. ¶ Tertia principalis regu-
11 la est † qd delegatus principis vel pape potest subdelegare: et duplex ratio est, quia in causa delegata censetur maior quocũqz ordinario. l. minor autem. §. pe. in fi. ff. de mino. c. pastoralis. §. j. et c. sane. de offi. deleg. si ergo ordinarius potest delegare: ergo multo fortius delegatus principis. Scda ratio est, qz hec iurisditio sapit de vi ordĩaria, cum habeat immediate iurisditionẽ ab eo qui dat ordinariam. fm Barto. in l. legatus. in ij. lectu. circa fi. ff. de offi. procon. et leg. ¶ Extende istam regulam quinqz modis: primo vt procedat siue princeps ex officio et motu proprio, siue etiam de cõsensu vtriusqz partis dederit delegatum: vtroqz casu posset subdelegare: tex. est no. in c. fina. in prin. et ibi Panor. in j. not. de offi. delega. ¶ Secundo extende, nedum quando subdelegat ex iusta causa, vt. c. si pro debilitate. de offic. deleg. sed etiam non existente aliqua iusta causa, põt subdelegare: glo. in c. pastoralis. in princi. in verbo exonerare: et ibi clarius Panormi. de offi. delega. limitã do vt ibi per eum. ¶ Tertio extende etiam inuitis partib⁹, vt dixi in precedenti nota. ¶ Quarto not. amplia, non solum quando vnus solus est insolidum delegatus, sed etiam si habeat collegam qui velit per se pcedere: hoc non obstãte potest subdelegare: text. est in c. quamuis. quem ibi ad hoc not. Panormi. de offi. delega. ¶ Quinto extende, et dic quod delegatus pncipis potest causam pluribus subdelegare, dato quod sibi soli fuerit delegata. secũdũ do. Anto. de but. in c. cum te. et in c. super questionum. in princ. in iiij. col. de offic. deleg. ¶ Nunc limita istam regulam. xiiij. modis. ¶ Primo in ipso delegato principis vel pape immediato: secus est in subdelegato delegati: ille non potest vltra subdelegare. tex. est in c. super questionum. §. si vero duo. et ibi Cano. ff. de offi. dele. ¶ Secundo limita istam regulam, vt procedat quãdo delegatus

vult

vult delegare totã causam, tunc potest: secus si vult delegare solũ audientiã & processum cause, reseruata sibi sententia: de iure ciuili nõ potest/ aut. ad hec. in ver. pe. cum glo. vbi docto. j. eo. & propter hoc illa aut. fuit posita post istã. l. secus est de iure cano. d. c. super questionũ. & dicam in. d. aut. ad hec. ¶ Tertio limita & hanc bene signa/ vt pcedat in delegato a summo principe, puta imperatore vel papa, vel alio nõ recognoscẽte superiorẽ, de iure vel de facto: secus est in delegatis Epõrum Comitũ Marchionũ vel Ducũ. Nam isti nõ possent subdelegare: & est ratio q2 eorũ. ll. vel cõstitutiones censent ius pretoriũ: et nõ ius ciuile. vt per Bar. in. l. v. in prin. ff. de ver. obli. cũ concor. ibi traditis. sed ad hoc vt delegatus a principe possit subdelegare/ & sic ad hoc vt habeat locũ regula huius tex. est necesse q delegatio fiat a tali principe, cuius cõstitutio censeatur ius ciuile, & nõ ptoriũ: ita singulariter dicit Bar. recte intuẽti in. l. iiij. §. j. circa fi. ff. de dã. infec. & ibi Jo. de imo. mul tum no. & dicit se nescire alibi. & alij Mod. post eu3. sequit etiã do. Alex. in. l. j. in. iij. col. ff. de offi. eius cui. manda. est iurisdi. & in. d. l. more. in. vj. col. ¶ Quarto limita istã regulam/ vt pcedat quo ad causas que al's sui natura sunt delegabiles: secus si nõ sint delegabiles: prout regulariter sunt de iure ciuili cause meri vel mixti imperij. d. l. j. in prin. ff. de offi. eius. tunc delegatus principis non potest eas subdelegare: ne duo specialia circa idẽ ɔcurrãt. fm Ja. but. & do. Alex. Cy. post antiquos. Sali. & Ful. in. l. j. C. qui pro sua iurisdi. Jo. an. in addi. Spec. in tit. de iudi. deleg. §. fi. ver. item qd est delegatus. & late do. Alex. in. l. j. in pe. & vlti. char. magna. ff. de offi. eius. ¶ Tene ɔ̃triũ/ per tex. ineuitabilẽ in. d. l. vnica. in fi. in ver. nullo personarũ causarũve habito tractatu. C. qui pro sua iurisdi. & ibi glo. Bar. Bal. Ange. idẽ tenẽt. & Ange. hic. & Bar. in l. j. in prin. ff. de offi. eius. vbi late defendi istã partẽ multipliciter inducẽdo. d. l. vnicã cũ alijs ibidẽ alle. ¶ Quinto limita/ nisi esset electa industria persone delegati: & hoc appareret ex verbis delegantis, item ex qualitate persone, & qualitate facti: tex. est melior de iure in. d. c. fi. de offi. deleg. & ibi plenius declarat per glo. & doc. qñ dicat electa industria persone: & ibi est tex. no. q etiã cõsentientibus partib9, nõ põt isto casu fieri deleg. inter cetera dicit ibi Jo. de imo. & Panor. q per illa verba cõscientiã tuã oneramus: que quotidie apponunt in rescriptis pape, censetur electa industria persone: adeo q tunc subdelegare non posset. qd multũ exclamat do. Alex. hic/ q2 multũ vtile & quotidianũ. Sequit etiã do. Alex. in. d. l. more. ¶ Sed aduerte/ q2 Ang. de directo tz ɔ̃triũ/ in aut. ad hec. j. eo. vbi dicit in cõtingẽtia facti fuisse dubitatũ, si in rescripto pape apponant ista verba in quo ɔscientiã tuã oneram9: an possit subdelegare: & dicit fuisse obtentũ q sic/ eo q2 papa cõmittẽdo causam alicui, censetur eius cõscientiã onerare: ergo expssio eorũ que tacite insunt nihil operat. l. nõ recte. C. de fideiusso. & l. iij. ff. de leg. j. & de hoc dicit esse tex. apertũ in cle. j. de verb. sig. recte intelligendo/ vbi papa multũ grauat guardianos & generales fratrum minorũ circa ipsorũ cõsciẽtias: et tñ quotidie vt videmus delegãt & substituũt. sequit Pau. de cast. hic. ¶ Breuiter tene prima opi. q per talia verba tuam ɔscientiã oneramus, prohibet delegatio. ita tenet in terminis Bal. in. c. si pro debilitate. in. iiij. colũ. de offi. deleg. Panor. in. c. cũ in veteri. per illũ tex. de elec. ¶ Cõfirmatur per duo similia: nam executor testamẽti cuius cõsciẽtie cõmissum est, nõ potest alteri subdelegare. l. nulli. in ver. pro sua cõsciẽtia. et ibi clarius Bal. in. ij. col. C. de epis. & cleri. Bald. in. l. & in epistola. circa fi. C. de fideicõ. ¶ Secũdo facit qd vult glo. singu. in. c. statutum. §. assessorẽ. de rescrip. in. vj. q qñ aliquid cõmittit ɔsciẽtie alicuius[a], adeo censetur personale/ q etiam ab eius sñia appellari nõ potest. & ibi no. & sequuntur Jmo. & Gemi. & illam glo. ad hoc reputat sing. Pau. de ca. in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nun. Ange. de are. in. §. sed iste. insti. de ac. idẽ tenet Bal. in. c. si sacerdos. de offi. ordi. late Jo. de ana. in consi. xxxiiij. qd incip. visis & diligẽter ɔ̃sideratis. ¶ Cõclude ergo/ q si in rescripto adsint ista verba que cõiter apponunt, in quo conscientiã tuam oneramus, prohibita est subdelegatio. ¶ Jstam cõclusionẽ limitat mirabiliter Panormi. in. d. c. fi. §. j. in fi. de offi. delega. vt procedat/ quando decisio cause fuit cõmissa cõsciẽtie alicuius, quia tunc sumus in casu glo. d. §. assessorem, secus si solum esset regula generalis, in quo cõsciẽtiã tuam oneramus, tunc posset subdelegare/ q2 satis est qd in delegãdo non faciat contra conscientiã suam: et refert se ita de facto cõsuluisse Florentie de archiepiscopo Florentino cui fuisset per sedẽ apostolicã cõmissa causa. Sed credo q nõ est bona limitatio: quia contra iura & omnes autoritates prealleg. no. tamẽ quia magna est autoritas Panor. ¶ Sexto limita/ quãdo in delegatione esset dictũ/ vt personaliter exequatur: vel esset dictum per teipsum cognoscas: tunc etiam cõsentiẽtibus partibus nõ posset alteri subdelegare/ quasi tunc electa sit eius industria. per. d. c. fi. vbi Panormi. Jdem tenet Spec. in tit. de iudi. deleg. §. excipi. ver. item q iniunctum est. vbi etiam allegat. c. cum dilecti. de rescrip. Jdem tenet Ange. in. d. l. more. & Pau. de cast. hic facit quod vult in tit. de iudice delegato. §. iam nunc dicendũ. versi. pe. qui incip. item quid si receptio. vbi tenet q si papa deleget examinationẽ testiũ tribus, cũ clausula qd per se examinent, nõ possunt alteri subdelegare. ¶ Septimo limita, qñ princeps in delegatiõe diceret q talis & nullus alius cognoscat. tex. est no. in. l. j. §. de his. cũ glo. ff. de separatio. quẽ ita allegat Benedictus de plumbi. in. l. impator. ff. de fideicõ. liber. do. Alex. in. l. j. in vlti. colũ. post mediũ de offi. eius cui mãda. est iurisdi. & in. d. l. more. in. vj. col. ¶ Octauo potest nouiter limitari, qñ princeps in rescripto diceret autoritate nostra cognoscet, q2 quod fit per alterũ sc3 per personã mediatam, nõ pprie dicitur autoritate nostra fieri: arg. l. qui liberis. §. fi. ff. de vulg. & pupil. ita finaliter in simili tenet Bal. in. c. fi. in pe. col. de dolo & cõtu. si ista limitatio est vera, est valde solẽnis: q2 frequenter imo semper talia verba apponunt in rescriptis pape. tñ nõ pono eam pro cõstanti. ¶ Nono limita, qñ in rescripto essent posita verba geminata tu tu. vel per te te. nam primũ est demonstratiuũ: fm restrictiuũ: propter geminatã virtutẽ. l. balista. ff. ad trebel. fm Bal. in. d. c. fi. in. ij. col. de offi. deleg. & ibi sequunt Jmo. & do. Car. & idẽ Bal. & in. d. c. coram dilecto. in. ij. col. de offi. deleg. sed ego reprobaui in. l. si quis in cõscribendo. s. de pact. per tex. in ver. sese. & per alia plura que ibi cumulaui. ¶ Decimo no. limita dictam regulã, vt procedat qñ delegatio fit per verbum mandamus. si autem fieret per verbũ iubemus, vel precipim9. que verba necessitatẽ importãt, tũc nõ posset subdelegare: glo. est que dicit ita distinguere curiales rome, in. l. sepe audiui cesarẽ. ff. de offi. psi. & ibi Bar. sequitur illam glo. & Bal. qui dicit eam non esse alibi. eam etiam ad hoc reputant singularẽ Jmo. in cle. sepe. in prin. in vj. col. de verbo. signi. & in clemen. procuratorẽ. in. ij. col. vbi etiam Cardi. de procu. sequit Bar. in. l. ij. iuxta prin. §. cõmunia de lega. Bal. in. c. eam te. de rescrip. & no. in. l. j. in. iij. colũ. C. qũo et qñ iud. & dicit do. Alex. in. d. l. more. in pe. colũ. qd totus mundus approbat illã glo. idẽ sentit glo. in. l. & quia. in ver. anteq. in. ij. solu. vltimi ɔ̃tra. ff. de iur. om. iu. facit qd vult glo. no. in. c. cũ aligbus. in ver. concedimus. de rescrip. in. vj. limita vt dicam in sequenti limitatione. ¶ Undecimo limita, qñ delegatio esset facta per ista vba possit & debeat: q2 ista duo verba simul iuncta necessitatẽ importãt. c. j. in ver. possumus & debemus. vt ecclesiasti. benefi. l. ptor. in prin. ff. de eden. cle. ij. cũ glo. in ver. debẽt. de stat. mo. do. Alex. in cõsi. cc xxiij. in. ij. volu. qd inci. visis verbis dicti testamẽti. in fi. sic etiam est qñ simul in rescripto apponit verbũ mãdam9 & pcipim9. c. eam te. in ver. mandatũ dedim9 & pceptũ, & ibi Bal. in. j. nota. ad hoc not. de rescrip. ¶ Duodecimo limita qñ princeps delegasset officiũ sine iurisditiõe, & sic actu3 nudi ministerij, puta ambasiatã: vt pbat in d. c. fi. vbi plen9 doc. de offi. dele. & ibi Bal. in. j. col. dicit q ille tex. est ad hoc singular3. no. in cle. j. eo. ti. facit. l. sciẽdũ. ff. de leg. ij. Bar. in. l. imperiũ. in. viij. oppo. ff. de iuris. om. iu. ¶ Tertiodecimo limita, qñ princeps delegaret ea que sunt sibi reseruata in signũ supreme potestatis. que enumerat Bal. in. l. j. C. de iure aureo. annul. et in. l. rescripta. vbi dixi. C. de preci. impe. offe. tunc non posset alteri subdelegare: q2 ex grauitate negotij psumit electa industria persone: & potes ponere exemplũ in limitatiõe. ita singulariter tenẽt do. Ant. & Jmo. in. c. quod sedẽ. de offi. or. sequit do. Alex. in. l. j. in vlti. col. ff. de offi. eius. & in. d. l. more. ¶ Quartodecimo & vltimo limita istam regulã, vt pcedat qñ delegatio fit per principẽ simplr. secus si faciẽdo. l. scriptã: q2 tunc facit eũ ordinariũ. glo. est multũ solẽnis. C. ne lice. potẽtio. in glo. fi. in verbo specialiter. in prin. vbi Pau. de. ca. & ibi signauit: & si dicis si efficit ordinarius: ergo multo fortius potest delegare, per istã. l. Sed rñde fm Pau. de ca. hic & ibi, qd est verũ, qñ fit ordinarius vniuersaliter vel gñaliter: secus qñ ordinari9 ad vnã causam. & hoc reputat tenen. mẽti: si statutũ ciuitatis diceret, q de tali causa potestas sit cognitor: nam cũ efficiatur ordinarius in specie illius cause, nõ potest subdelegare: qd potest frequẽter cõtingere fm eum, & posset cõfirmari per simile in delegato procõsulis, iũcta rõne hic tradita per Bar. in quo tñ dic meli9 vt. s. dixi in. ij. regula. & per ista cũ laude dei est solẽniter expedita ista. l. in antenorea ciuitate. Jas. ant.

a ¶ Alicuius. Adde alex. de imo. in. l. in prouincia li. ff. de noui ope. nun.

1 ☞ Judex ordinarius qñ est impeditus publi. occupationibus, potest delegare processum, reseruata sibi sententia.
2 Judicium habet tres partes.
3 Judex etiam in dubio debet admittere appel. & articulos circa probationem.
4 Quelibet appella. censet permissa, nisi reperiatur prohibita.
5 Judex appel. nõ põt cõmittere audiẽtiã cause, reseruata sibi sñia.
6 Maiorem potestatem habet ordinarius in delegando, q delegatus principis.
8 Pena pecuniaria dicitur grauis pena.
8 Quelibet pena corporalis quantũcunq3 minima, censetur maior pecuniaria.
9 Appellatiõe pene grauissime posite in statuto, venit pena mortis naturalis.

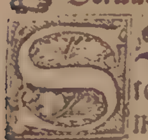

Ad hec si. Diuiditur in quatuor partes. In prima loquit̄ de ordinario. In scda de iudice appellationis. In tertia de delegato. In quarta imponit pena ꝯfaciētibus. scda ibi: item iudex appella. tertia ibi: delegatus aūt. quarta ꝛ vltima ibi: sed si ꝯ hoc factum. ꝛ ḟm cōem sensum ista aut. venit limitatiue nō correctiue
1 ad. l. C. ¶ Et legit̄ duob⁹ modis, propter verbū cōsiliarijs. † Uno modo ḟm glo. ꝙ capiat̄ pro delegatis: ꝛ sic est sensus ꝙ iudex ordinari⁹ qñ est impedit⁹ publicis occupationib⁹, pōt delegare processum, reseruata sibi sñia, ꝛ alijs de qbus hic in tex. s. ꝙ lis ꝯtestet̄ corā eo: ꝛ corā eo fiat ꝯclusio in cā. Sꝫ iudex appellatiōis, vel delegatus principis hoc nō possit: ꝛ ita limitat̄. l. a iudice. s. eo. vt ibi dixi in. ij. limitatione tertie regule. ꝛ ista est vera solutio omissis alijs solutionib⁹ glo. fi. est bene verū ꝙ aliud est in hoc vltimo de iure canonico. c. sup qōnum. de offi. dele. ¶ Scdo mō legit̄ ꝛ meli⁹ ḟm vltramon. Bar. ꝛ alios hic, ꝙ intelligat̄ de ꝯsiliarijs. i. assessorib⁹, put capit̄ in. l. ꝯsiliarios. C. de offi. asses. glo. ꝛ Bar. in. l. j. ff. de offi. asses. ꝛ iste est melior sensus: qꝛ qñ iste tex. vult facere mētionē de delegatis, eos in specie noiat: ꝛ tunc est sensus, ꝙ ordinari⁹ pōt expedire cām ꝛ pcessum per suos assessores, reseruata sibi sñia et alijs de qb⁹ hic. ꝛ ita tota die fit in practica: sec⁹ est in iudice appel
2 latiōis ꝛ delegato. ꝛ rōnez diuersitatꝫ statim dicā. ¶ † No. ex ista aut. ꝙ iudiciū hꝫ tres ptes: put no. Bar. per istū tex. ꝯin. l. ij. ff. de fur. dixi in rub. s. eo. ¶ Secūdo no. ex tex. ibi: ꝛ appellationē si fiat
3 suscipiat. † ꝙ iudex dꝫ appellationē admittere, alꝯ punit̄. l. qm̄. C. de appel. uno pl⁹, vbi est dubiū an appellatio debeat admitti vel ne: iudex dꝫ in dubio admittere ꝛ deferre appellatiōi, ita Spe. in tit. de appel. §. nūc dicam⁹. ver. j. Io. an. ꝛ d. Ant. in. c. vt debit⁹. de appel. Arch. in. c. cordi. ꝛ in. c. si a iudice. de appel. in. vj. do. Car. in cle. j. in. v. col. de do. ꝛ ꝯtu. no. Bal. in. l. de statu. ff. de testa. ꝛ. l. pperandū. §. sin aūt reus. C. de iudi. ꝛ in. c. pastoralis. in prin. in. ij. col. de off. deleg. Sicut in dubio dꝫ iudex admittere articulos circa pbationē: ḟm Hosti. ꝛ Imol. in. c. per tuas. de testi. ꝛ dicit Pau. de ca. in. l. j. ff. si quis cautio. se alꝯ dixisse de facto, per illū tex. Cum esset dubiū inter partes, appellatio esset deserta vel nō, ꝛ essent rōnes pro ꝛ cōtra: ꝙ in dubio dꝫ iudex pnūtiare, ꝙ appellatio nō sit deserta: ꝛ idē ibi tenēt Lud. ꝛ do. Alex. ꝛ vide cōsiliū qđ in hoc tradit Spe. in. d. §. nunc dicamus. ver. j. quod sequit̄ Lud. ro. in consi. ccccj. quod incipit vt declarationē accipiat preposita cōsultatio. in. ij. col. sed qñ nō essent autoritates pdicte, pbo per rōnem, regu
4 lariter † quelibet appellatio censet̄ permissa, nisi reperiat̄ phibita. glo. in. l. qui restituere. in glo. fi. ad fi. ff. de rei vēdica. quam ad hoc dicit esse valde no. Bal. in. c. pastoralis. in prin. in. iij. col. de appel. ꝛ glo. in. §. audiēt. in aut. de iudicibus. facit. l. ꝛ in maioribus. C. de appel. Spec. in tit. de appel. §. ij. vbi ppter hoc enumerat. xxxvij. casus in qbus appellatio est phibita. preterea an appellationi sit deferendū dꝫ cognoscere iudex ad quem, ꝛ nō iudex a quo. glo. et doc. in clemen. j. de dolo ꝛ contu. glo. et Bar. in. l. j. ff. nil no. appel. penden. Bar. in. l. chirographis. §. j. ff. de admi. tuto. vbi per hoc infert ꝙ qñ iudex a quo nō admittit appel. debet inserere causaꝫ. limita dictā regulā nisi appellatio sit friuola. c. cum appellationibus friuolis. de appella. in. vj. Ange. in dicta. l. et in maioribus.
5 ¶ † Tertio nota: ꝙ iudex appellationis nō potest cōmittere audientiam cause, reseruata sibi sententia: vt hic ꝛ in corpore vnde sumitur ibi glo. ꝛ Jaco. de belui. secus in iudice ordinario: ꝛ est ratio diuersitatis, quia hic tractatur de maiori preiudicio: quia in causa appellationis sententia magis tendit ad peremptionē. ḟm
6 Salice. ꝛ moder. hic quicquid teneat Ange. ¶ † Quarto no. ḟm Sali. ꝛ Moder. intelligendo tex. etiā in delegato principis, prout intelligunt glo. ꝛ docto. hic, ꝛ in corpore vnde sumitur: ꝙ maiorē potestatem habet ordinarius in delegando: ꝙ habeat delegatus principis. de quo plene dicetur in. l. j. in principio. ff. de offi. eius. ¶ Quinto ꝛ vltimo pondera tex. in verbo graues pene. ad duo,
7 † primo ꝙ pena pecuniaria dicitur grauis pena: alibi tñ dicitur
8 † ꝙ quelibet pena corporalis quantūcunqꝫ minima, censetur maior quacūqꝫ pecuniaria. l. in seruorū. ff. de penis. glo. in. l. he opere. in fi. ff. de operis libertorū. limitando vt per. Bar. in. l. j. ad finem. ff. de pe. ꝛ in. l. leuia. in vlti. col. ff. de accusa. ¶ Secūdo pondera ꝙ pena. xx. librarū dicitur grauis pena. Et ideo si statutū simpliciter diceret, ꝙ pro tali delicto imponatur grauis pena, sufficeret pena xx. librarū auri: maxime cum in penis mitior interpreta. debeat cap. l. interpretatione. ꝛ. l. sanctio legum. ff. de pe. nisi diceres ꝙ hic
9 tex. vltra pcedit declarādo: si autem. l. vel statutū diceret, † ꝙ imponatur pena grauissima: intelligitur de pena mortis naturalis. glo. in. l. j. C. nemini li. sig. sal. ꝛ glo. in. l. j. C. de eunuchis.

a ¶ Rigori. adde glo. in c. paratus. xxiij. qōne. j. Bald. in. l. si defunct⁹. ad fi. C. de suis ꝛ legi. abb. in c. magne. de voto. abb. in c. cū ad monasteriū. i fi. de statu mo. Abb. in. c. si cleric⁹. in. ij. co. de for. cō pe. ꝛ p Ant. de bu. i. c. dilecti. de. iudi. A D D J. Adde leti. subtilez do. Philip. decium in. l. in oib⁹ qdē. ff. de reg. iur. ꝛ que ibi posui i apostillis ad eū.

b ¶ Equitas. adde glo. in c. vt constitueret̄. l. di. in. l. nulla. ff. de legi. doc. in. c. fi. de. fi. de transac.

1 ☞ Seruus an ꝛ quando possit esse in iudicio.

1

Seruus in. † Seruus in iudicio esse nō potest, ꝛ ideo sententia condemnatoria ꝯ eum lata nō valet: sicut est nulla sñia q̄ fertur ꝯ mortuū. l. pe. ff. que sñie sine appel. rescin. cū seruus habeatur. p mortuo. l. qđ attinet. ff. de reg. iur. ¶ Extēde istā. l. trib⁹ modis. ¶ Primo: siue seruus cōpareat suo noīe, siue etiā noīe alieno: ꝛ lis sit ꝯtest. ꝛ nihil ei sit oppositū. ḟm. Jaco. but. b. ꝛ in hoc ista l. reddit̄ singularis ḟm Ange. hic ꝛ ratio est qꝛ qñ qs non pōt esse in iudicio nec alieno nomine nec etiam suo, vt seruus litis conte. nihil facit quin semp possit de nullitate opponi. fꝫ Barto. in. l. lꝫ. in. ij. col. s. de procu. ¶ Scdo extende siue seruus conueniatur ex persona sua, siue ex psona dñi defuncti. vt in. l. seq. ¶ Tertio extēde etiā si putabatur liber. l. non idcirco. §. cum postea. ff. de iudic. ¶ Limita in casibus enumeratis per glo. in. l. lis nulla. ff. de iud. ¶ Quid autē i monacho in autē. cā que fit cū monacho. vbi doc. C. de episco. ꝛ cle. gl. in. l. si longius in glo. fi. ff. de iudi.

1 ☞ Contra hereditatem iacentem potest perueniri ad primum decretum.
2 Habens pignus cōuentionale / potest petere a iudice ꝙ mittat̄ in posses. per quā constituitur pignus pretorium.
3 Dominium non est ius multiplicabile: hypotheca tamen potest multiplica

Cum debitoris. Contra seruum pignori obligatum detinetē bona dñi mortui nō pōt fundari iudiciuꝫ ex persona dñi defuncti: sed si nō defendat̄ hereditas, mittit̄ actor officio iudicis in possessionē bonorū. h. d. ¶ Not. ex ver. ad
1 possessionē. ḟm Guil. Bal. Sali. ꝛ Moder. † ꝙ cōtra hereditateꝫ iacentē pōt pueniri ad primū decretū. facit. l. si bona. ꝛ ibi Bart. C. de bo. auto. iud. pos. Bart. in. l. iiij. §. pretor ait. in ver. toties. ff. de dā. infec. Cōfirmo / qꝛ in materia ista hereditas iacēs ꝛ pupill⁹ equiparant̄. l. j. de bo. auto. iudi. pos. Sed ꝯ pupillū pōt perueniri ad primū decretū. l. fulcinius. in pnc. §. j. ff. ex qui. cau. in posses. ea. secus est in secundo decreto / quod est preiudiciale. ideo non cōceditur nisi prius constituat̄ curator hereditati iacenti. l. si diu. ff. ex qui. cau. in pos. ea. Barto. in. l. si quis heres institutus. in fi. per illum tex. ff. de acqui. here. cū concordantijs p domi. Alexand. hic allegatis. Et dicūt signanter Ang. ꝛ Imo. in. l. si seru⁹. ff. de acqui. here. quod cauere debent habentes instrumenta guarentigionata, ne petant executionē contra hereditatem iacentē, nō dato pri⁹
2 curatore. ¶ † Scdo no. ḟm Cy. ꝛ Salice. ꝛ Moder. hic. ꝙ habens pignus cōuētianale / pōt petere a iudice qđ mittat̄ in possessionē, per quā ꝯstituit̄ pignus ptoriū. l. nō est mirū. ff. de pigno. actio. facit. l. fundus quē. ff. de annu. leg. ꝛ est vtilitas ḟm pfatos docto. qꝛ in venditione pignoris ꝯuentionalis, requirit̄ maior solēnitas. l. tradita in. l. fi. C. de iu. do. impetrā. nō sic in pignore ptorio: itē ḟm Bal. hic in fi. ad pignus conuētionale nō adaptatur scdm decre. prout facit primuꝫ. iuxta glos. magistrā in. l. si finita. §. si plures. fi. de dam. infec. ¶ Et ex hoc tex. inferunt Bal. ꝛ Pau. de castr. hic
3 ꝙ † licet dominium nō sit multiplicabile: quia est ius plenuꝫ. l. iij. §. ex pluribus. ff. de acqui. posses. tamen hypotheca potest multiplicari vt hic: quia est ius semiplenum: ꝛ qꝛ tēdit ad diuersos effectus vt predixi. Jason Padue.

1 ☞ Equitas prefertur rigori fallit tamen: vt nu. 3.
2 Equitas quid sit / ꝛ quid rigor.

1

a **Placuit.** Hoc dicat̄ in summa, † equitas pfert̄ rigori.[a] et materia huius. l. tradit in c. j. de trāsac. ꝛ in. l. j. C. de legib⁹. ꝛ vltra exēpla gl. potes exēplificare p. l. ij. s. eo. Itē p illud qđ decidit Spe. in ti
2 tu. de loca. §. nūc aliqua. ver. xcv. † ꝛ qđ sit eqtas[b] ꝛ quid rigor: ha
b bes p Spe. in ti. de leg. §. dispēsatio. v. notādū. cū sequēti. p Bart. in. l. j. l fi. vbi etiā alij. C. de. ll. ¶ Et ḟm Sal. hic ex mēte diui cypriani eqtas est iustitia dulcore misericordie tēperata. ¶ Alibi Bal. in. l. j. in. iij. col. ff. de iust. ꝛ iu. dicit / ꝙ eqtas est iudiciū, in quo circunscriptis regulis iuris / statuitur ad dictamen rōnis naturalis alibi ꝛ breuius dicit Bald. in. l. ij. C. de do. pmis. ꝙ equitas nihil aliud est quam naturalis rō. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excusa. tuto. de quo etiā p Abbatē in. c. ij. de re iudi. ¶ Not. ex ista. l. equitas est preferenda rigori. Adde tex. not. in. c. fi. in fi. de transactio. ꝛ omnino tex. moralez. in. c. disciplina. xlv. di. ideo iudex debet semper habere equitatem ante oculos. l. qđ si ephesi. in fin. ff. de eo qđ cer. lo. nam in subtilitatibus iuris, perniciose sepius erratur. l. si seruum. §. sequitur. ff. de verbo. obliga. adde glos. in. l. inter filios. C. fami. her. quā ibi multū not. Bal. ꝙ iudex sicut lector debet sequi equitatē, licet aliqñ nō sequatur, oculo iudicis calligāte. alibi dicit tex. per quē multū ibi not. Lu. in. l. ij. §. itē varus. in versi. et hoc equitas suggerit etiam si stricto iure deficiamus. ff. de aqua plu. arcen. ꝛ dicit Bald. in. l. eadem. p istam. l. ꝙ vbi aliquid committitur, cēsetur cōmitti de equitate: nisi lex scripta repugnet. c. j. de transacti. ꝛ de multiplici equitate habes per Bald. in. c. j. §. ad hec. de pac. iur. fir. in vsi. feu. ꝛ in. l. si defunctus. C. de suis ꝛ legi. ¶ Itē extende istam regulā in ꝯtrib⁹ vbi eqtas similiter prefertur rigori contractus. l. ij. ꝛ ibi not. Bal. C. de rescin. ven. Iteꝫ ad istam regulam adde quod licet vltima opi. gloss. vel alterius doctoris

ctoris censeat per eum approbata.vt not.Bar.in.l.bonafides.cũ suis cõcordantijs.ff.depoſi.fallit qñ prima opi.ſapit equitatem, vltima rigorẽ:tunc prima potius censet approbata.fm do.Fran. de are.in consi.clxiij.quod incipit diligẽter ꝛ mature discussis.in vij.col.vbi ad hoc alleg.glo.pro nota.in.l.ſi cum exceptione.§.sed ꝛ ſi quis.ff.qd metus cau.¶ Item ad extensionẽ adde qd ſignanter tenet Archi.in.c.qd a patribus.lxxv.diſt.ꝙ etiam in ſpectantibus ad forum canonicũ:attẽdimus ius ciuile:qñ diſponit equitatem,ꝛ ius canonicũ diſponit rigorẽ.ꝛ ponit exemplũ in clerico qui iurauit soluere tali die:ꝙ attẽdamus diem fm ius ciuile,ꝛ sic
3 fm.l.more romano.ff.de fer.q2 equius eſt ꝙ ius canonicũ.¶ †Limita.iſtã.l.quatuor modis.¶ Primo qñ eqtas nõ eſſet ſcripta: rigor ſic:tunc pfert rigor ſcriptus.l.pſperit.ff.qui ꝛ a qbus.l.j.vbi doct.C.de legib⁹.ꝛ hic in glo.¶ Scdo limita,qñ eqtas eſſet ſcripta in genere.vt eſt neminẽ debere locupletari cũ aliena iactura. rigor vero ſit ſcriptus in ſpecie,vt in vſucapionibus ꝛ pſcriptionibus:tunc pfertur rigor equitati,vt ſpecies generi.ita pbatur in.l.j.vbi doct.ff.de vſucapio.iuncta.l.nam hoc natura.vbi Bar. ff.de condi.inde.Dy.in regula poſſeſſor.Jo.an.in.c.ſi.de ſolutio. Lud.in.l.ſi inſulã.in.vij.col.ff.de ver.oblig.¶ Tertio limita.qñ rigor ſcriptus eſt poſit⁹ in.l.poſteriori,quia derogat eqtati.l.precedẽtis.glo.eſt no.in.c.extirpãde.de pben.ꝛ ibi doc.pſertim Jmo. in.vij.col.ꝛ do.Alex.hic.¶ Quarto limita in arbitrarijs:in qb⁹ iudex põt ſequi rigorẽ ſcriptũ.ꝛ nõ ſequi,put libet:fm do.Ant.in c.j.in.vj.col.de cõſtitu.Bal.in.l.j.C.de legibus. Jaſon.

1 ¶ Judex debet diligenter ꝛ cum plena cauſe cognitione ferre ſententiam.
2 Snĩa lata in tam breui tẽpore,ꝙ acta non potuerũt veriſimiliter bene videri,eſt ipſo iure nulla.
3 Si curator creatus a iudice,eo tunc interponat auto.alienationi rei minoris,non valet talis autoritas.
4 Si ſit factũ compromiſſum cum plenaria poteſtate,tñ nõ poteſt immediate poſt compromiſſum pronuntiare.
5 Quãdo aũt requirat plena vel pleniſſima cauſe cognitio.
6 Qñ fiunt interrogatoria circa merita cauſe,pars nõ tenet reſpõdere:ſed tñ qñ fiunt circa preparationem cauſe.
7 Qui facit poſitiones,d3 prius iurare ꝙ credit eas eſſe veras:al's aduerſarius non tenetur reſpondere.
8 Poſitiones ſicut ꝛ alie pbationes admittunt,niſi poſt litem conteſtatam.interrogatoria vero quãdocunq3.

1 Judices. †In cauſis in qbus ſnĩa lata parit plenũ pıudiciũ,d3 adhiberi plena cauſe cognitio.h.d.fm Bar.vel ſic ꝛ meli⁹.iudex poſt plenã cauſe inqſitionẽ,d3 partes ſepius interrogare, an velint aliquid noui addere:ſiue iudex debeat ipſe ſnĩam ferre, ſiue ad ſuperiorẽ ferre.h.d.ꝛ iſta.l.optime inſtruit iudices:ꝛ pleniorẽ tex.ſumptũ tñ ex xbis hui⁹.l.habes in.c.iudicãtẽ.xxx.q.vj. ¶ No.ꝙ iudex debet diligẽter ꝛ cũ plena cauſe cognitione ferre ſnĩam.ꝫcor.tex.in.d.c.iudicãtẽ.xxx.q.v.al's ſnĩa eſt iniqua,ꝛ ab ea
2 põt appellari:ꝛ iſtud perpendit ex breuitate temporis,fm Ang. hic poſt Jnno.in.c.cum bertoldus.de re iudi.¶ †Dic melius ꝙ ſnĩa lata tam breui tẽpore,ꝙ acta nõ potuerũt veriſimiliter bene videri,eſt ipſo iure nulla.fm Bar.in.l.prolatã.ad fi.ꝛ in.l.ex ſtipulatione.C.de ſen.ꝛ interlo.om.iudi.ſequunt do.Ant.Jmo.ꝛ Panormi.in.c.ij.de re iudi.ꝛ in.c.eccleſie ſancte Marie.poſt glo.ibi de cõſti.ꝛ in.c.cum ex literis.per illum tex.vbi Panormi.limitat de in integ.reſti.facit glo.in.l.ſed ꝛ ſi per ptorẽ.§.quoties.in ver. vnius.ff.ex quibus cau.maiores.ꝛ tex.in.l.ſi finita.§.non autem ſtatim.ff.de dam.infec.¶ Cõfirmo ex quatuor.¶ Primo tex.in ꝑponderet.l.diſtinc.ꝛ ibi glo.dicit,ꝙ tpe egemus vt aliqd maturius agamus.per quã glo.ibi Gemi.arguit cõtra iudices,qbus de mane mittũt pceſſus,ꝛ in veſperis ferunt ſnĩas,ꝙ ſint ipſo iure nulle:q2 nõ pſumunt qd de cauſa cognouerint.¶ Scdo facit tex. in.c.ad noſtrã.de cõſue.per quam Bal.ibi inuehit cõtra iudices fabricantes ſnĩas nõ ruminato pceſſu.¶ Tertio facit,ꝙ per iſta
3 egregie cõſuluit Pet.de anch.in conſi.xcij.incip.viſis diligenter actis ꝛ actitatis.ꝙ †ſi curator creat⁹ a iudice,eo tunc interpoſuit autoritatẽ alienationi minoris,ex breuitate tpis nihil valet cum requirit cauſe cognitio.l.magis puto.§.non paſſim.ff.de reb.eo. ſequit do.Alex.in cõſi.cclix.incip.viſis verbis.circa fi.lib.ij.idem cõſuluit Raph.cu.in cõſi.clxx.qd incip.videt pma frõte.in pe.col. ꝛ vide qd tenuit Pau.de ca.ꝫſi.lxxxix.qd incip.ſuper eo qd qrit. ꝛ qd voluñt Bal.ꝛ Sali.in.l.j.C.ſi aduer.dona.quos ſequit Ange. de are.in.§.tripli.in.ij.colũ.inſti.de actio.¶ Quarto facit qd vo-
4 lunt Jaco.bu.ꝛ Bal.in.d.l.prolatã.in vlti.col.†ꝙ ſi ſit factũ compromiſſum cũ plenaria ptãte:tñ nõ poteſt immediate poſt cõpromiſſum pronũtiare:q2 faceret cõtra ius.ſequit Rapha.Fulg.in cõſi.xj.qd inci.quidã Petrus.ꝛ dicit do.Jaſon in voce,ꝙ iſtud ſacit cõtra ruſticos,qui illamet die qua factũ eſt cõpromiſſum pferunt laudũ:qd nihil valet.¶ Secũdo no.ex iſto tex.ꝙ iudex d3 in
5 cauſa adhibere plenã cauſe cognitionẽ:†quando aũt requiritur plena,ꝛ qñ pleniſſima:item qñ ſufficiat ſemiplena:dic vt in glo. ꝛ per Bar.hic.ꝛ in.l.ſi quis a liberis.§.ſi qs ex his.ff.de libe.agn. cũ alijs ꝫcor.traditis per do.Alex.qui etiã multũ exclamat illud qd ſingu.vult Bar.in.l.ij.in fi.C.de edi.diui adri.tol.de quo ego ſemper dubitaui ppter duo.¶ Primo ppter illud qd vult Bar. in.l.ſolẽt.in vlti.col.ff.de ali.ꝛ ciba.le.dixi in.l.quoties.§.eo.¶ Secundo quia qñ cauſa principalis eſt ſummaria,ſic etiã ſummarie debẽt tractari oẽs articuli incidẽtes vel emergẽtes fm Barto.in extrauagãti ad reprimẽdũ.in ver.ſummarie.in.vj.col.dicam ple-
6 nius in.d.l.ij.C.de edi.di.adri.tol.¶ †Vltimo nõ omitto vnũ qd valde exclamat Pau.de caſt.hic,ꝙ qñ fiunt interrogatoria circa merita cauſe:puta interrogat pars an habuerit centũ mutuo:nõ tenetur reſpõdere:ſed ſolũ qñ fiunt interrogatoria circa pparationẽ cauſe:puta an ſit heres,vel an poſſideat.debẽt ergo fieri capitula vel poſitiones,in qbus ille qui ponit affirmat:ꝛ iſtud põt pdeſſe parti:ꝛ dicit hoc eſſe tenen.menti.ꝛ qd habuit de facto,et pauci ſciunt:qd faciet honorẽ qñ practicabis.Tu adde in terminis Bar.in.l.j.ff.de interro.act.ꝛ in.l.vnica.circa prin.C.de cõfeſ. ꝛ in.l.ij.§.qd obſeruari.circa.iij.col.C.de iura.cal.¶ Et vltra eu3
7 alia vtilitas eſt in differẽtia:†q2 qui facit poſitiões:d3 pri⁹ iurare qd credit eas eſſe veras:al's aduerſarius nõ tenet reſpõdere.glo. eſt in.l.vnica.in glo.magna ad fi.C.de cõfeſ.quam ad hoc reputat ſingu.Bal.in.c.in pertractãdis.de iura.calum.ſecus in eo qui fa-
8 cit interrogationẽ:q2 nõ affirmat.Alia etiã differẽtia eſt:†q2 poſitiones ſicut ꝛ alie pbatiões admittunt,niſi poſt litẽ ꝫteſt.interrogatoria qñcunq3,fm Bal.in.c.ex parte.el.ij.in.ij.col.de reſcri. tu caue per tex.in.c.j.de lit.conteſta. Jaſon Padue.Aut.

2 ¶ Judex debet iudicare non ſolum fm.ll.ſed etiam fm conſuetudines patrie.
3 Ita punitur tranſgreſſor cõſuetudinis,ſicut tranſgreſſor legis.
4 Sicut iudex ſupplet circa ea que ſunt in.ll.ita ſupplet circa conſuetudinem.
5 Non obſtante renuntiatione teſtium vel inſtrumentorũ:poteſt quis producere teſtes vel inſtrumẽta,niſi reuntiauerit cum iuramento,vel in iudicio.nume.6.
7 In criminalibus nõ poteſt reus accuſatus renuntiare aliquibus probationibus vel defenſionibus.
8 An propter magnam legalitatem perſonarũ recedendum ſit a regulis iuris.
9 Publicatis ꝛ didicitis atteſta.non poſſunt alij teſtes produci.
10 Qui eſt bone vite ꝛ magne opinionis:poteſt poſt didicita teſtificata producere teſtes,ꝛ corrigere dictum ſuum.
11 Vir bone vite ꝛ magne opi.poteſt eſſe iudex in cauſa propria:vel ſuorum:ꝛ etiã teſtis in cauſa fratris vel conſanguinei.
12 Litigans magne ꝛ approbate fidei ꝛ vite,ꝗuis ſuccumbat,non debet in expenſis condemnari.
13 Tutori legitimo ſi eſt perſona multum fida et honeſta,remittitur ſatiſdatio.
14 Perſona multũ fidelis:ꝛ cõſueta promiſſa ſeruare,licet nõ poſſideat immobilia,dicitur idoneus fideiuſſor.
15 Propter excellentiã hominis,receditur ab omni iure ꝛ ſtatuto.

Jubemus. Quando vna pars renũtiat al legationib⁹ iuris,debet iudex alteri parti ſtatuere terminos fm formã hui⁹ aut'.h.d. tñ tales termini non ſunt de ſubſtãtia iudicij,nec ſeruantur de cõſuetudine.fm Bar.ꝛ Bal.hic.¶ Ex iſta aut.potes colligere tria not.vt habes per doc.ꝛ pcipue do.Alex.hic.Itẽ ex fi.tex.ibi legibus ꝛ moribus.not.duo.primo fm Bal.ꝛ Sali.hic,
2 ꝙ†iudex debet iudicare nõ ſolũ fm.ll.ſed etiam fm cõſuetudines patrie:ꝛ iudicando cõtra cõſuetudinẽ:ita facit litẽ ſuam,ſicut ſi
3 iudicaret cõtra ius cõe,fm eos.¶ Cõfirmo,q2 ita punitur tranſgreſſor cõſuetudinis,ſicut trãgreſſor legis.c.in his.xj.diſt.glo.in c.ex literis.in glo.iij.de conſue.Bal.in.l.j.in.ij.col.C.que ſit lon. cõſue.ꝛ in.c.cũ oẽs.in.vj.col.de cõſti.ꝛ idẽ Bal.in.l.ſi qs nõ dicam rapere.in.iij.colũ.in prin.C.de epiſ.ꝛ cle.vbi dicit ꝙ aſſeſſores ita debẽt obſeruare cõſuetudinẽ,ſicut.ll.et ſtatuta.ꝛ ita debet puniri de trãſgreſſione conſuetudinis:ſicut de tranſgreſſione.l.ſcripte: dummodo ſit cõſuetudo publica ꝛ notoria.¶ Facit etiam quod vult idem Bal.in rub.extra de dila.ꝙ ſi iudex non ſeruat conſuetudinem patrie,cum ex ea ius fiat:ita poteſt appellari:ſicut ſi nõ ſeruaret ius cõmune.¶ Alibi tamen idem Bal.in titu.de pace conſtan.in.ix.colũ.in ver.romanorũ.tenet ꝙ ſententia lata contra conſuetudinẽ valeat,tanꝗ lata contra factum:licet poſſit appellari.c.cu3 veniſſent.de eo qui mittitur in poſ.qd intellige propter dubium facti:ſecus ſi eſſet conſuetudo notoria.vt declarat Bal. poſt Cy.in.l.ij.in vlti.no.C.quãdo prouo.non eſt neceſ.¶ Secun-
4 do not.ex eo.tex.fm Bal.et Salice.†ꝙ ſicut iudex ſupplet circa ea que ſunt in legibus.per titu.C.vt qui deſunt aduoca.Ita ſupplet circa conſuetudinem:intellige quando conſuetudo eſt noto-

ria,al's secus.vt declarat idem Bal.in.l.vnica.ad fi.C.vt que de-
sunt aduoca.do.Anto.in.c.fi.in pe.col.de cōsue.vide etiam quod
vult Bal.in.l.lege iulia.per illū tex.ff.de testi.¶Glo.in ver.renū-
5 tiauerit.no.† ꝙ si quis renuntiauerit testibus vel instrumētis,nō
obst.renūtiatione potest ⁊ testes ⁊ instrumēta producere:⁊ sic ta-
lis renūtiatio nihil ꝓiudicat.idē tenet glo.in.§.quia vero multi.
in glo.magna.in aut.de testibꝰ.⁊ gl.in aut.at qui semel.in glo.pe.
C.de ꝓba.⁊ glo.in.§.qr vero matribus.in aut.vt si.prohibi.mat.
credi.¶Ista cōclusio glo.est vera,⁊ ꝓcedit qñ renūtiatio est facta
extra iudiciū:⁊ sequunt doc.hic.ideo clausula notarioꝝ solita in
instrumētis apponi,ꝙ partes renuntiant ꝓbationibus testiū vel
instrumentoꝝ.nihil ꝓiudicat.hoc dicit glo.singu.in.§.qr vero ma
tribus.in aut.vt si.ꝓhibi.mat.credi.quā sequunt Bar.⁊ doc.hic,
ꝙ nō valet cōuentio,ꝙ debitor nō possit ꝓbare solutionē nisi per
instrumentū,⁊ nō per testes:⁊ cum illa glo.tenent Iaco.de bel.et
Ang.ibi Ang.⁊ Pau.de ca.in.l.pactū inter heredē.ff.de pac.vbi
putant illam glo.singu.eam etiā sequitur Pau.de ca.in.l.fi.ff.de
preto.stipu.Cano.in.c.si diligēti.de foro compete.¶Limita nisi
interueniat iuramentū.c.si vero.de iureiur.⁊ pro hoc tu subtiliter
pōdera,ꝙ ratio per quā mouet glo.in.§.qr vero matribꝰ.⁊ sequunt
doc.non videt vera,dum dicit ꝙ ꝓbatio per testes est inducta ob
publicam vtilitatē:ideo nō potest renūtiari:nam si ista ratio esset
vera,his que inducta sunt ob publicam vtilitatē etiam cum iura-
mento renūtiari non potest:vt habet in.d.c.si diligenti.⁊ si dicas,
ꝙ est publica vtilitas non principaliter sed secundario:iuxta doc.
Bar.in.l.j.ff.solu.mat.ergo poterit per pactum renūtiari,cogita.
¶Dicit tamen signanter Spec.in titu.de instru.edi.§.fi.ver.sed
quid si debitor,⁊ ibi Io.an.ꝙ isto casu quando quis renuntiauit
testibus cum iuramento,debet procurare testes recipi ex officio
iudi.sequitur Imo.in.c.ij.de proba.⁊ do.Alex.hic.l.vbi pactum.
vbi plura addidi ad hoc.C.de transactio.¶Secundo limita illā
glo.quod licet per conuentionē partium fieri non possit,tamen
potest fieri per statutum,ꝙ solutio debiti non possit probari nisi
per instrumentum.ita late concludit Bald.in.l.vacuatis.C.de
decurio.libro.x.Ange.in aut.vt si.prohibi.mat.credi.in fi.⁊ facit
a quia argumentum[a] de pacto ad statutum negatiue non tenet.
ſm Bar.in.l.alia.§.eleganter.ff.solu.mat.⁊ in aut.sed omnino.C.
6 ne vxor pro marito.facit.l.non est singulis.ff.de regu.iur.¶†Ex
predictis habes colligere aliam conclusionē,ꝙ si quis in iudicio
renuntiaret probationi testium vel instrumentoꝝ,talis renuntia
tio valeret,⁊ sibi preiudicaret,⁊ similiter valeret ꝯuentio facta in
iudicio,ꝙ quis nō possit probare nisi per instrumētū:⁊ ꝙ valeat
talis cōuentio facta in iudicio,est tex.in.c.de testibus.et in.c.cum
venissent.de testi.que loquūtur quantū ad testes:quātū ad instru
menta est tex.in.c.cum dilectus.de fide instru.⁊ in.l.iij.C.eo.facit
l.si quis iusiurandū.C.de rebus credi.ita cōcludunt doct.hic.⁊ ita
practicatur.¶Et est ratio,nō illa quam assignat Ray.circa quā
multū insistit do.Alex.sed quia fortior est actus qui fit in iudicio,
ꝙ qui fit extra iudicium.iuxta glo.aut.generaliter.C.de epi.⁊ cle.
iunctis his que dixi in.l.siue apud acta.C.de transactio.¶Limi-
7 ta istam conclusionem duobus modis.¶†Primo vt procedat
in causis ciuilibus,secus est in causis criminalibus:in quibus nō
potest reus accusatus renuntiare aliquibus probationibus vel
defensionibus suis,glo.est singu.in.l.pactum inter heredem.vbi
doct.precipue Ang.ff.de pac.Bar.⁊ Ang.⁊ Imo.in.l.custodias.
ff.de publi.iudi.⁊ illam glo.reputat vnicam ⁊ singularem in iure
Bal.in.c.cum non ab homine.in vlti.colum.de iudi.et in.c.cum
venissent.ad fi.de testi.et in.c.quoniam contra falsam.in.xx.colū.
ff.de proba.⁊ in.c.pastoralis.in.iij.colum.de except.limita multis
modis vt ibi dixi ⁊ posui in.l.si quis in conscribendo.C.de pactis.
¶Secundo limitat no.Spe.in tit.de instru.edi.§.fi.ver.sed quid
si debitor,nisi qualitas testiū aliud suadeat iudici:puta quia sint
testes legalissimi,puta religiosi:tunc nō obstāte renūtiatione aut
ꝯuentione,potest iudex eos admittere.arg.l.diui.ff.de libe.causa.
⁊.l.si quis ex argentarijs.post prin.ff.de eden.sequitur Io.an.ibi
in addi.do.Anto.in.c.ij.in fi.de proba.saltem de equitate cano.
sequuntur etiam ⁊ cōmendant do.Alex.⁊ do.Anto.hic.Sed do.
Fran.de are.in.d.c.ij.in.vj.colū.refert ꝙ aliter sentit do.Anto.de
but.in.c.cum Io.eremita.in.j.char.de fi.instru.⁊ aliud non dicit.
¶Ego aūt pro veritate huius limitationis ⁊ similiū,duxi exami
8 nandum nouū passum:†an ꝓpter magnā legalitatē personarū,
recedendū sit a regulis iuris:est mihi noua ⁊ indubitata qō.ꝑfati
doc.voluīt ꝙ sic.⁊ arguā pro vtraqꝫ parte,ad hoc vt veritas sepiꝰ
exagitata magis explēdescat in lucē:prout dicit glo.fi.in.c.cū Io.
eremita.de fi.instru.⁊ est tex.decreti ibi allegatus in glo.¶In cō
trarium ergo fortissime adduco qō vult idem Bal.in.c.iurauit.in
9 iij.col.de proba.†Regula est,ꝙ post publicata[b] et didicita dicta
b testiū,nō possunt ampliꝰ alij duo testes ꝓduci.tēpore subornatio-
nis.cle.j.de testi.aut.at qui semel.vbi glo.⁊ doct.C.de ꝓba.vbi tꝫ
Bal.ꝙ si aliquis sit ita sancte vite,ꝙ non teneatur eum suborna-
ri:tamen propter statum cause,⁊ regulas iuris non admittetur
post didicita testificata.¶Secundo/quia iudices ⁊ potestates iu
rant seruare.ll.⁊ statuta:in aut.iusiuran.ꝙ presta.ab his.in prin.
ergo debent.ll.tenaciter obseruare nec possunt.l.transgredi nisi
ex causa publice vtilitatis.vt inquit Sali.in aut.hodie.j.e.facit
l.si quis filio exheredato.§.hi autem.de iniust.rup.an tamen sit
verum dictum Sali.dixi in.l.j.C.de preci.impera.offe.¶Ter-
tio accedat qō dicit gl.i epistola inter claras.§.nos reddētes.in ver.si.
archimādrite.C.de sum.trini.ꝙ abbates qui ꝑsunt ouibꝰ idest mo
nachis quandoqꝫ sunt lupi rapaces.¶Quarto fortiter facit il-
lud ꝙ pulchre not.Bald.in.c.j.in fi.per illum tex.vt lit.pen.quod
surreptitia impetratio rescripti non tenet,etiā si sanctus sit ille q
impetret sicut erat ibi beatus Tho.cantuariēsis.vñ propter me
ritū vite nō est recedēdū a iuris dispōne.ita Bald.¶Et ista de-
cisio multum quadrat in proposito.¶Quinto accedit illud ꝙ di
cit gl.in.l.illicitas.§.illicita.in ver.cōcutiēdos.ff.de offi.presi.⁊ mul
ti accedūt ad nos sub vestimentis ouiū,intus aūt sunt lupi rapa-
ces.¶Istis nō obstantibus sequor limitationem predictā et fun-
do hanc nouam regulam:ꝙ ꝓpter magnam legalitatē persona-
10 rum,licitum est recedere a cōmunibus regulis.¶†Istā cōclusio-
nē firmo ex decē/vltra predictā decisionē speculatoris.¶Primo
ex eo qō vult singulariter Bal.in.c.ꝑterea.de test.cog.ꝙ ille q est
bone vite ⁊ magne opi.potest post didicita testificatā ꝓducere te
stes ⁊ corrigere dictum suū:⁊ sic videtur ꝯuari his que.s.retuli.
¶Secundo facit qō vult Specu.in titu.de iudi.deleg.§.superest.
11 ver.quid si non est consanguineus.vbi tꝫ ꝙ lꝫ †qs non possit esse
iudex in cā propria vel suoꝝ.l.qui iurisdictioni.ff.de iurisdi.om.
c iu.fallit[c] nisi esset talis qualitatis,qō verisimiliter non caderet in
eo suspicio.puta scōm eū qr esset monachus cisterciensis seu car-
tusien.al.l.nō oēs.§.a barbaris.ff.de re mili.⁊.l.iij.in prin.vbi bo-
nus tex.in ver.nam si careat suspicione.ff.de testi.sequitur simpli-
citer do.Alexā.i.d.l.qui iurisdictiōi.i.v.fal.¶Tertio facit qō vult
Io.de imo.in.c.cū.r.canonicus.de offi.dele.ꝙ licet frater vel cōsan
guineus qñ producitur in testem ꝓ fratre vel consanguineo sint
suspecti.vt ibi est tex.tū si talis frater esset laicus,multum note ⁊
spectate fidei,vel esset religiosus sancte Marie oliueti,nihil sibi
diminueretur de fide:⁊ ita isto anno dixi in ciuitate Ferrarie in
cā ardua/⁊ pro hoc alleg.bo.tex.in simili in.c.in literis.in fi.de te-
sti.¶Quarto facit qō vult.d.Ant.de bu.in.c.postremo.de appel
la.quod licet ꝯiunctus parti,si sit impetratus in iudicem,possit re
cusari vt suspectus ꝓpter coniunctionē sanguinis/vt ibi est text.
tū si est hō magne sanctimonie,nō pōt recusari:qr nō est presum-
ptio ꝙ ꝓpter coniunctionē declinet a semita iuris.¶Quinto fa-
12 cit qō vult Host.in.c.finem litibus.in pe.col.de dolo ⁊ contu.†qō
si litigans est vir magne ⁊ approbate fidei et vite,ꝙuis succum-
bat,nō dꝫ in expensis condemnari:qr nō est verisimile ꝙ calum-
niose litigauerit.ar.c.ij.§.super eo.de ope.no.nun.sequuntur Io.
an.Pe.de anch.⁊ do.Ant.de bu.in.viij.col.in.d.c.finē litibꝰ.do.
Alex.in.l.properandum.§.siuaūt alterutra.in.iiij.colū.j.co.facit
bona gl.in.c.expedit.xij.in glo.in ver.si scirent.q.j.que dicit qō ta-
les persone presumuntur semper iustā litē mouere.¶Sexto fa-
cit tex.in.l.si a bonefidei in ver.integre opinionis.ff.de rei ven.et
quod ibi pulchre dicit Ange.se obtinuisse vt absolueretur ꝑtās,
qui traditum sibi nobilē magne ⁊ spectate fidei non sic diligenter
custodiuit/⁊ aufugit.¶Septimo facit quod not.Bald.in.l.legi-
13 timos.in.ij.⁊.iij.not.ff.de legi.tu.†quod licet tutor legitimus te-
neatur satisdare,tamen si est ꝑsona multū fida ⁊ honesta,remittit
ei satisdatio.¶Octauo facit qō vult Pau.de cast.in.l.si quis sti-
14 pulatus sit stichū.§.fi.per illū text.in fi.ff.de verb.obl.†qō qui est
inops ⁊ non possidet immobilia:tū si est persona multū fidelis,et
cōsueta seruare promissa/est idoneus fideiussor:et ita limitat.l.ij.
in princ.ff.qui satis.co.ibi tamē.d.Ale.hoc reprobat.¶Nono fa
cit qō vult Bal.in.l.abstinēdū.C.quo.appel.nō recipi.ꝙ si statu-
tū disponat,ꝙ dānatus debeat satisdare ſm q̄litatē persone,licet
verbum satisdare.intelligatur cū fideiussoribus vel pignoribus,
l.j.ff.qui satisdare cog.tamen si est homo honeste vite et probate
fidei,sufficit iuratoria cautio ꝑ gl.in.l.j.ff.qui satis.cog.vbi gl.sing.
ibi si aūt.vult ꝙ virtus hois sufficiat ꝓ satisdatione ⁊ eam mul-
tum no.Bald.in.c.ij.in.ij.colū.de iudicijs.⁊ in rub.extra de eo qui
mittit in possessio.¶Decimo facit tex.nota.in.l.sed et reprobari
§.amplius.in ver.valde tamen disciplinatos.ff.de excusa.tuto.ꝑ
15 quē no.ibi Bal.in fi.principij:†ꝙ propter excellētiā hominis rece
dit ab omni iure ⁊ omni statuto:ꝙ reputat no.dignū.sequūt Lu.
⁊ domi.Alexā.in.l.cum quid.ff.si cer.pe.facit bene tex.in.l.ad be-
stias.ff.de pe.predicta diligenter no.quia inseruient ad multa et
exornarēt quodcunqꝫ consilium.¶Capio glo.in ver.tres men-
ses.quā diuide in tres.i.j.allegat simile.in.ij.opponit,⁊ male soluit
melius responde ſm doc.ꝙ.l.contraria loquitur in dilatione ad
probandum.ista in dilatione ad allegandum.in.iij.format aliud
contrarium ⁊ soluit.ij.ibi sed nō videtur.iij.ibi.itē ꝯtra.ff.de iudi.

⁊ per illa

a ¶Argumētum. Adde Flor.in.l.si edes.in ꝑnc.de ser.vrba.predio.

b ¶Publicata. Adde.c.intimauit.⁊ c.fraternitatis.de testi.et vtrobiqꝫ per doc.

c ¶Fallit.ad de Bar.in.l.si quis forte.in.§.si quos.ff.de pe.specul.titul.de actore.in.§.j.ver.itē fallit.

⁊ per ista cũ laude dei remanet expedita ista aut. Ias. Padue.

1 ☞ Cause dicuntur cõtinẽtes altero de tribus modis.
2 Que pena sit mutantis iudicium.
3 Diuisio proprie cadit circa ea que se contingunt.
4 Continentia cause nõ debet coram diuersis iudicibus diuidi.
5 Exceptio continentie eiusdẽ cause, impedit litis ingressum: que non potest opponi nisi vsq₃ ad litem contesta. nu. 6.
7 An lite mota coram iudice seculari possit ratione iuramẽti eundem cõuenire coram iudice ecclesiastico.
8 Iuramentum habet executionem paratam.
9 Qui impetrat diuersos iudices in causa possessorij ⁊ petitorij debet puniri.
10 Qui in vno loco subijcit se examini, non potest alibi doctorari.
11 Interdictũ retinen. posses. potest simul intentari cum petitorio.
12 Si impetraui iudicem delegatum cõtra titium in causa possessorij: deinde finita causa, nõ possum in causa petitorij alium impetrare.
13 An iudex delegatus in causa pos. possit cognoscere de ꝓprietate.

1 Nulli prorsus. Ista. l. h₃ bonã materiã/ sed male a doct. declara-
tam. ¶ † Ad euidentiã premittũt Bar. ⁊ Ang. hic ꝙ
cause dicunt̃ ꝯtinẽtes altero de duobus modis. Bal.
vero et Sali. dicunt ꝙ altero de tribus modis. ¶ Tu autem cla-
rius premitte, ꝙ interdum quis vult mutare iudicium, interdũ
diuidere. mutare iudiciũ est, quando causa erat cepta coram vno
iudice, ⁊ tu vis mutare ⁊ agere corã alio iudice: certe non potes:
quia nõ debet reus pro eadẽ causa corã diuersis iudicibus trahi.
isto ergo casu obstaret exceptio pendentie li. ⁊ de ista mutatione
2 iudicij loquit̃. l. vbi ceptũ. ⁊ l. si quis postea. ff. de iudicijs. ¶ † Que
autem sit pena istius sic mutãtis. Pe. ⁊ Cy. hic dicũt in amissione
cause: per tex. in. l. j. in fi. C. de assertio. tol. idem tenet glo. in. c. dile-
ctus. in glo. fi. de purgatio. cano. et glo. in. c. placuit. xj. q. j. ⁊ glo. in
l. nemo. C. de iurisdi. om. iudi. Ange. in. l. cum procurator. §. dñs.
ff. de ope. no. nun. ⁊ in. l. quãuis. ff. de dam. infec. ¶ Tene ꝯrium/
ꝙ solum puniatur arbitrio iudicis: ⁊ non in amissione cause, ⁊ q̃d
speciale sit in causa libertatis: per tex. in. d. l. j. in fi. que cum sit pe-
nalis, non debet extendi ad causam minus fauorabilem. ita tenet
glo. ⁊ cano. in. c. ex tenore. de rescri. Bal. Sali. ⁊ Moder. hic Bal.
Salice. in. d. l. j. C. de assertio. tol. domi. Anto. de but. in. c. j. in fi. de
sequestra. pos. ⁊ fruc. Imo. in. d. §. dñs. ⁊ in. d. l. q̃uis. ⁊ de ista limi
3 tatione iudicij nõ loquit̃ ista lex, nec eius materia. ¶ † Aliquãdo
quis vult diuidere iudicium. diuisio proprie cadit circa ea que se
contingũt. istud potest tripliciter contingere. ¶ Primo ratione
subiecti: quãdo duo iudicia competũt ad eandẽ rem, licet diuer-
sis vijs: prout est iudicium possessorium ⁊ petitorium, que com-
petunt ad eundẽ fundũ. Iste due cause appellantur continentes,
quia ad eandẽ rem: vt dixi, cõpetunt. Item quia cognitio vnius
affert aptiorem intelligentiam alterius: nam iudex qui primo co-
gnouit in possessorio quis sit possessor, cõmodi⁹ intelliget in peti-
torio quis debeat agere, ⁊ contra quẽ debeat agi: prout declarat
glo. in. c. cum ecclesia. de causa posses. ⁊ ꝓprie. ¶ Secũdo dicũtur
cause cõtinẽtes, ratione gñalis actionis: qñ diuerse res vel cause
cõtinent̃ oẽs sub vna actione generali, puta sub actione tutele, vel
sub actione neg. gest. vt hic. in glo. ij. in istis duob⁹ casibus ꝓprie
loquit̃ ista. l. ⁊ eius materia. ¶ Tertio dicunt̃ cause cõtinẽtes, ra-
tione pluralitatis personarũ: qñ sunt plures socij, vel fratres ha-
bentes res cõmunes vel hereditates indiuisas: nam vnus eoꝝ nõ
posset cõueniri corã vno iudice, alius corã alio: sed necessariũ est,
ꝙ iudiciũ omniũ corã vno terminet̃. de isto ꝓprie ita loquit̃ titu-
lus. ff. de q̃bus re. ad eũ. iud. ea. qui titulus non solũ habet locũ in
causis ciuilib⁹: sed etiã in causis criminalibus. ⁊ ideo si quis intu-
lit plura vulnera, de vno nõ põt vnus iudex cognoscere, ⁊ alius
de alio: sed necesse est ꝙ vnus cognoscat de oĩbus vulnerib⁹: simi-
liter qui cõmisit homicidiũ, nõ posset accusari corã ꝑtãte, ⁊ auxi-
liator vel mãdator coram capitaneo: sed oẽs corã eodẽ iudice. ſm
Bal. in. c. j. in vlti. col. de ꝯtrouer. feu. ap. par. ter. ⁊ in. l. nõ ideo mi-
nus. ad fi. C. de accusa. ¶ Imo plus si in ciuitate sunt plures iudi-
ces ordinarij, ⁊ habeo aliquẽ debitorẽ obligatũ diuersis actioni-
bus, si oẽs iste cause possunt coram vno iudice tractari, non pos-
sum adire diuersos ordinarios pro diuersis debitis. glo. est not. in
c. fi. in ver. per varias literas. de rescrip. ⁊ ibi Panor. multũ no. et
declarat. ⁊ Gemi. in. c. dispẽdia. de rescrip. in. vj. super quo diligen-
tius cogita. ¶ Itẽ aduerte, inquantũ cõstitui differẽtiã inter mu-
tationem iudicij: pro qua competit exceptio pendẽtie litis: ⁊ diui-
sionem iudicij, ex qua oritur exceptio ne cõtinẽtia cause diuidat̃:
de qua loquitur ista. l. ¶ Adde aliam not. differentiã: quia exce-
ptio pẽdẽtie litis: nunq̃ habet locũ nisi qñ sentẽtia lata in primo
iudicio: pareret exceptionẽ rei iudicate in secũdo. ita dicit signan-
ter Bar. in. c. j. in fi. de controuer. feu. apud par. termi. non sic est in
exceptione diuisionis iudicij. de qua loquitur ista. l. patet in pos-
sessorio ⁊ petitorio: vbi tamen sentẽtia lata in vno nõ preiudicat
in alio. l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acqui. pos. ⁊ hic in glo. ¶ Vl-
timo ꝑmitte ꝙ ista. l. legit̃ in glo. magna. principal'r altero de duo-
bus modis. primo qñ diuersi iudices super eadẽ re a diuersis sunt
impetrati: qui intellect⁹ est verus in se: sed nõ cõuenit huic litere,
que loquit̃ qñ idẽ impetrauit. Unde secundo mõ legit̃: ⁊ bene: qñ
vnus ⁊ idẽ impetrauit diuersos iudices: s₃ iste intellect⁹ variat̃ in
glo. dupl'r. primo qñ idẽ impetrauit diuersos iudices, sed durãte
adhuc prima causa. scd̃o idẽ impetrauit diuersos iudices, sed non
eodẽ tpe, sed post finitã primã cãm impetrauit scd̃m. tene quẽ vis
ex istis duobus vltimis. ¶ Istis sic premissis venio ad. l. que hoc
4 dicit. † Continẽtia cause nõ debet corã diuersis iudicibus diuidi.
hoc primo. ⁊ ꝯfaciens punit̃ arbitrio iudicis. hoc scd̃o. ⁊ ideo non
potest super causa possessionis vnus iudex: ⁊ sup causa ꝓprietatis
alius iudex impetrari. h. d. tertio ⁊ vltimo. ⁊ ex summario patet
diuisio. l. q̃d h₃ tres partes. in ꝑma ponit̃ regula ꝓhibitiua. in scd̃a
imponit̃ pena ꝯfacienti. in tertia subijcit̃ exemplũ regule. scd̃a ibi:
pena ei ex officio. tertia ibi: atq₃ aliũ. ¶ In ꝑmis põdera tex. ibi:
5 nulli audiẽtia prebeat̃. ſm Pau. de cast. ⁊ alios Mod. hic: † ꝙ ista
exceptio. tu diuidis ꝯtinẽtiã eiusdẽ cause, impedit litis ingressu₃:
cũ tex. precipiat denegari audientiã. Sunt ⁊ alie multe exceptio-
nes impediẽtes litis ingressum, quarũ alique enumerant̃ ꝑ Bal.
in. l. postq̃ liti. C. de pac. per Moder. in. l. nam posteaq̃. in prin. ff.
de iureiur. per cano. in. c. j. de lit. ꝯtest. in. vj. ¶ Secũdo no. regulã,
ꝙ cõtinentia cause nõ debet diuidi coram diuersis iudicib⁹. ¶ Li-
mita istam regulã sex modis. ¶ Primo vt procedat si apponat̃ a
parte: al's valeret processus coram vtroq₃. ſm Inno. ⁊ Panor. in
c. cum. M. ferrariẽsis. de constitu. sequunt̃ Bal. Pau. de ca. ⁊ re-
6 liqui moder. hic do. Anto. de but. in. c. j. de cau. pos. ⁊ ꝓprie. † Sed
pulchrũ dubiũ est, vsq₃ ad quãtũ tp̃s possit hec exceptio opponi.
Iac. de bel. quem refert ⁊ sequitur Albe. de ros. hic, tenet ꝙ etiam
post litẽ cõtest. cũ ista. l. resistat ⁊ imponat penam: ergo quicquid
sequit̃ est nullũ. l. nõ dubiũ. C. de. ll. ⁊ per hoc nõ obst. si dicatur ꝙ
exceptiones declinatorie fori cũ sint dilatorie debẽt opponi ante
litẽ contestatã, postea ṽo opponi nõ possunt. l. pe. ⁊ fi. C. de excep.
c. inter monasteriũ. de re iudi. respõdet̃ ꝙ verũ est nisi. l. ꝓcedat re-
sistendo, vt hic facit. istã opi. sequunt̃ do. Alex. ⁊ do. Ant. quãuis
Rapha. ful. dicat ꝙ sit scrupulosa, ꝓpter regulas iuris que sunt
in ꝯrium. ¶ Ego teneo ꝯriũ, ꝙ imo ista exceptio diuisiõis iudicij
nõ possit opponi nisi vsq₃ ad litẽ cõtest. ⁊ nõ post: sicut alie decli-
natorie, vt ꝑdixi: moueor forti fundamẽto: nam maior est ꝯtinẽtia
vnius cause ad seipsam, q̃ diuersarũ causarũ: vt expresse dicit Cy.
hic, sed ego habeo ꝙ si vna causa sit cepta corã vno iudice, postea
trahat̃ ad aliũ, ꝙ exceptio d₃ opponi ante lit. ꝯtes. postea opponi
nõ põt. ſm Bal. in. l. peremptorias. in vlti. col. C. sen. rescin. nõ pos.
⁊ in disputatione accusatus de vi turbatiua. in. xj. colũ. Imo. in. l.
cum procurator. §. dñs. ff. de ope. no. nun. do. Alexã. in consi. cv. q̃d
incip. magnifice ꝑtor. in. x. col. lib. iij. exceptio preuẽtionis fori põt
opponi post lit. ꝯtest. ſm Bal. in aut. sed nouo iure. in pe. col. C. de
ser. fugi. ¶ Scd̃o limita istã. l. no. qñ actor ⁊ reus sunt eiusdẽ fori:
secus si diuersi, vt q̃ vnus sit laicus, alius clericus: tunc in causa
possessionis ⁊ ꝓprietatis poterũt diuersi iudices adiri, ſm forum
cuiuslibet tex. est not. in. c. fi. ⁊ ibi clarius cano. de iudi. Imo. in. l.
exitus. ff. de acqui. pos. Pau. de ca. ⁊ do. Alex. hic, sed caue: q̃ glo.
magna in. j. intellectu Pla. quẽ oẽs dicũt esse verũ in se, vult ꝯriũ:
inq̃tum loquit̃ de bononien. ⁊ mutinen. qui sunt diuersi fori: nisi
dicas ꝙ ambo tñ sunt laici, secus in. d. c. fin. ¶ Tertio no. limita,
qñ reus ꝯuentus esset ꝯtumax: tunc nõ haberet beneficiũ hui⁹. l.
nec. d. l. vbi ceptã. ſm Bar. in. l. sepulchri. in. j. col. ff. de sepul. vio. ⁊
in. d. l. vbi ceptũ. ⁊ in. l. quãuis. ff. de dam. infe. Pau. de ca. hic. ⁊ in
l. quãuis. per illum tex. ff. de in ius. vo. Panor. in. c. proposuisti.
ad fi. ⁊ in. c. dilecti. in penul. col. de foro cõpe. Imo plus, etiã si con-
tumax vellet resarcire expẽsas, adhuc nõ admitteret̃ ad opponen-
dum talem exceptionẽ. ſm Bar. in. d. l. q̃uis. quẽ sequit̃ do. Anto.
in. c. ꝓposuisti. quãuis Ange. ⁊ Imo. in. d. l. quãuis. teneant ꝯriũ,
ibi videas plenius per Moder. ¶ Quarto, quãdo est iudex, ⁊ nõ
haberet iurisdictionẽ super tota lite, ⁊ sic vltra id quod petitum:
tunc ex necessitate oporteret diuidere, ⁊ agere corã alio. ſm Bar.
in. l. in commodato. §. duabus. ff. commoda. ¶ Quinto cogita si
posset limitari quando interuenisset iuramentũ, an vigore iura-
menti possit creditor adire iudicem secularẽ: ⁊ etiam iudicem ec-
clesiasticum. ⁊ in hoc non est dubium, ꝙ iuramẽtum addit forum
foro. c. fi. vbi Io. and. ⁊ alij de foro compe. in. vj. c. ad nostram. ij. de
iureiuran. Bal. in. l. si cum patruo. in fi. C. cõmunia vtrius. iu. ⁊ in
titu. de pa. constan. in verbo vasalli primo. ⁊ in. l. j. ⁊ in. l. liberti. in
vlti. colum. C. de operis lib. ⁊ in. l. ordinarij. C. de rei vendi. et in. c. j.
§. item sacramenta. in. iiij. colum. de pa. iur. firman. ⁊ in aut. sacra-
menta. in. iij. colũ. C. si aduer. vendi. Specu. in titu. de competenti
iudi. addi. §. j. in princi. do. Anto. de but. in. c. cum sit generale. de
7 foro competen. ⁊ istud credo verissimum. ¶ † Sed dubium rema-

net an simul ⁊ semel possit vtrunq3 cumulare. Bal. in terminis in l.j. in vlti. col. C. de reb⁹ credi. format in specie. q. an lite mota corā iudice seculari, possit rōne iuramēti eundē cōuenire coram iudice ecclesiastico: ⁊ videtur determinare ꝙ sic. ⁊ ita als in cōtingentia facti allegabā: sed respōdebaꝛ per aduocatos partis aduerse, ꝙ Bal. dicit posse adiri iudicē ecclesiasticū, vt moneat iudicē secularem ꝙ faciat obseruari iuramentū: ⁊ vere ita sonāt verba Bal. tū caue, qꝛ ea per que moueꝛ Bal. ꝓcedūt quātū ad totā causam. Adde nunc Bal. in. d. aut. sacramēta puberū. in. iij. col. vbi formaliter dicit, ꝙ iuramētū addit forū foro: nam eṗs pōt cogere partē, ⁊ etiā iudicē secularē ad obseruationē iuramēti. ita dicit no. Ioā. and. in. d. c. fi. de foro cōpe. in. vj. Ecce qualiter Bal. hic melius se
8 declarat. ¶ † Cōfirmo rōne. Nam iuramentū hꝫ executionē paratam: vt est magis cōis snia. Firmat Bar. ⁊ ibi dixi in. l. ij. in fi. ff. de iureiur. sed in executiuis cessant iste. ll. vt dicam in sequēti limitatione. ¶ Sexto ⁊ vltimo, cogita si ista lex pōt limitari in executiuis: ⁊ an ibi possit diuersos iudices adire, sicut simul ⁊ semel impetrare diuersas vias executiuas. s. missionis in pos. pignoris, capture personalis, ⁊ similiū, donec sibi actualiter satisfiat: qꝛ imputandum est debitori quare nō soluit. Ita Bar. in. l. cōsentaneū. in vlti. col. C. quō ⁊ qū iud. not. Bal. in. l. qui legati. per illū tex. C. vt in pos. leg. ⁊ in aut. que supplicatio. C. de p̄ci. impe. of. ⁊ in. l. ij. in fi. C. de resti. mili. ⁊ in. c. cōtingit. in. x. col. de dol. ⁊ cōtu. ⁊ in. l. fi. §. sed si cū seio. ff. si cer. pe. ⁊ in. l. vnica. §. fi. vbi Moder. ff. si quis ius di. nō obtem. Ang. in. l. qui restituere. vbi not. limitat. ff. de rei ven. et in repe. l. nemo carcerē. circa prin. C. de exacto. tribu. lib. x. Semi. in rub. de eo qui mit. in pos. causa rei seruan. lib. vj. facit pulchrum verbū Bal. ꝙ aduocati sepe habēt in ore. l. etiam. circa prin. C. de execu. rei iudi. ꝙ in executiuis nō requiriꝛ strepitus iudiciorū: nisi dixeris ꝙ predicta procedūt corā eodē iudice, ⁊ nō diuersis. cogitabis opportunius. Adde etiā ad istam materiā illud quod dicit Bal. in. c. j. §. item si vasallus. in. j. col. si de inuesti. feu. contro. fue.
9 ¶ † Tertio no. ex hoc tex. puniri eū qui impetrauit diuersos iudices in causa possessorij ⁊ petitorij. vnde infert Sali. ꝙ cū ista. l. sit penalis nō haberet locū in eo qui adiuisset plures ordinarios iudices. reprobat do. Alex. eo quia tex. in prin. loquitur generaliter. ¶ Tu ꝯfirma per id qđ no. Bar. in. l. regula. §. ⁊ licet. per illū tex. ff. de iur. ⁊ fac. igno. secūdo qꝛ tex. in fi. ponit exemplum: exempla autem nō restringunt regulam. l. damni infecti stipulatio pertinet. §. fi. ff. de dam. infec. l. j. §. labeo. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. nō eundo per mendicata suffragia, contra Sali. est glo. in. c. fi. ⁊ ibi Panor. de rescrip. ¶ Ultimo adde, ꝙ per istū tex. dicit Bal. in. l. qui
10 indignus. ff. de sena. † ꝙ qui in vno loco subijcit se examini, nō pōt alibi doctorari: qꝛ nō dꝫ cōtinentia cause diuidi per hunc tex. sed tunc cōtra, subeūdo nouū examen etiā si iurasset: fm do. Anto. et Imo. in. c. cū inter. p. per illū tex. de renun. subdit etiā Bal. in. d. l. qui indignus. ꝙ si vnus doctor p̄sentauit scholarē, ꝙ ali⁹ doctor nō potest ei dare insignia, nisi sit substitutus: vel ex causa. l. j. ff. de offi. cōsul. Et ita obseruaꝛ hic Padue ⁊ Pisis: sed ꝯtrarium seruaꝛ Papie. ¶ Capio glo. in ver. nulli. quā diuide in quinq3 partes. in p̄ma declarat tex. in scđa ponit primū intellectū Pla. in tertia ponit aliū intellectū Io. in quarta ponit aliū intellectū eiusdē Io. in q̄nta format qō. Scđa ibi: ⁊ pone casum fm Pla. tertia ibi: vel pone fm Io. quarta ibi: vel dic tertio. q̄nta ⁊ vltima est ibi: sed an sine noua. ¶ In ea. ibi: tu aūt approba. iste p̄m⁹ intellect⁹ est ver⁹ in se, fm oēs: per duas rōnes de qb⁹ per Bar. sed nō cōuenit ad istam. l. qui loquiꝛ qū idē impetrauit diuersos iudices. ¶ Tu aduerte ꝙ imo etiā cōgruit ad hāc. l. nam ista. l. p̄mo ponit decisionē in genere, ⁊ huic gn̄alitati cōgruit exēplū Pla. qꝛ gen⁹ pōt verificari in qualibet specie. est bn̄ verū, ꝙ postea tex. in fi. ponit exēplū, qū idē impetrauit, ⁊ ad istū exēplū nō ꝯgrueret intellectui Pla.
11 sed exempla nō restringūt regulā, vt dixi in tex. ¶ † In ea. ibi: vel fm Io. dic. habes ꝙ interdictū retinēde possessiōis pōt simul intētari cū petitorio: sꝫ in hoc male dicit, rōne ꝯtrarietatis: qꝛ qui agit interdicto retinēde possessionis, p̄supponit se esse possessorē: ergo nō pōt simul ⁊ semel agere rei ven. ꝯ aliū: qꝛ agēdo rei vē. p̄supponit aduersariū possidere. l. vnica. C. de alie. iudi. mu. cau. fac. c. examinata. de iusti. ⁊ sic rōne ꝯtrarietatis ista remedia cōcurrere nō possent. vt ꝓbatur in. l. si de vi. ff. de vi ⁊ vi. ar. nisi quis ageret interdicto retinēde, rōne solius ciuilis possessionis, quā tenet animo: tūc nihil esset ꝯtrariū, quin posset agere rei ven. rōne naturalis possessionis aut detētationis, que est apud aduersariū: vt pleni⁹ declarat Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cōe. in tribus primis combinationibus. ff. de acq. pos. ⁊ in. l. incerti. C. de interdi. secus est in interdicto recuperāde vel adipiscēde possessiōis: vbi cessat illa ratio ꝯtrarietatis. l. cū fundū. §. fi. vbi glo. plena. ff. de vi ⁊ vi arma. c. pastoralis. de causa poss. ⁊ ꝓprie. ¶ In ea. ibi: vel dic tertio. iste terti⁹ intellect⁹
12 est bonus ⁊ approbaꝛ cōiter per doct. † ex quo habes notare, ꝙ si impetraui iudicē delegatū ꝯ te in causa possessorij, deinde finita causa impetrē aliū in cā petitorij, nō possum, ita etiā tꝫ do. Ant. in c. j. de causa pos. ⁊ proprietatis ⁊ in. c. j. de sequestratione possessio. ⁊ fruc. q̄uis ꝯtrarium ⁊ male teneāt vltramon. ⁊ Cy. hic ꝑ dictā aut. ⁊ consequēter. vbi finita prima cā, ꝑmittiꝛ recōuentio corā diuerso iudice: sed ibi loqtur qū cause sunt penitus separate, ⁊ nō ꝯtingentes se in aliquo vt hic ⁊ in hoc vide late. d. Frā. de are. in consi. ccix. qđ inci. diligenter ⁊ mature ꝯsyderatis in. xviij. col. ⁊ duabus
13 sequentibus vsq3 ad fi. ¶ † In ead. glos. in fi. ista est pulchra q̄stio nunqd iudex delegatus in causa possessorij, possit cognoscere de proprietate. glos. se remittit ad. l. iij. C. si a nō competen. iudice. vbi gloss. format. q. contra. vide tex. in. c. j. vbi gloss. magistralis in ver. indistincte. de seq̄. possessio. ⁊ fruct. Cōmuniter cōcludit in vtroq3 casu qđ nō per cano. in. d. c. j. Cy. ⁊ alios in. d. l. iij. ⁊ Sali. hic cū limitationibus de quibus in dictis locis. Iason Padue.

1 ☞ Cause criminales habent instantiam biennij.
2 Instantia causarum ciuilium durat triennio.
3 Cause pecuniare q̄uis sint maxime quātitatis, non equiparantur causis criminalibus.
4 Etiam cause ciuiles q̄ ventilantur super statu ꝑsone alicuius, habent instantiam triennalem.
5 Instantia triennij incipit currere a die litis contesta.
6 In his que emergunt ante litē cōtesta. nō est dare peremptionem instan. etiam si duraret mille annis.
7 In casibus in qbus lis nō cōtestatur. qū incipit instā. triēnalis.
8 An cause executiue habeāt instantiam triennia.
9 An cause summarie habeāt instantiam. triēnalem.
10 Causa possess. est summaria.
11 Exceptio facit vt regula extendatur ad casus, qui alias non cadebant sub regula.
12 Sententia ferenda sup iudicio summario, etiā in quo lis nō contestatur, est diffinitiua.
13 Instantia triennij habet locum coram quocunq3 iudice ordinario seu delegato.
14 Iudex potest statuere omnes terminos vno contextu ad articulandum.
15 Si statutū imponat certam penam iudici, nisi cām finiret. j. certum tēpus intelligitur si petatur a parte.
16 In causis ciuilibus in singulis capitulis non datur nisi vna dilatio. sed in criminalibus pro singulis capitulis dātur reo tres dilationes accusatori due.
17 Ubi est breuis meta iudicij, ibi breuiores debēt esse dilationes.
18 Ubi tota instantia est breuis, ibi oportet et singula eius membra esse breuiora.
19 Instantia triennalis non potest de consensu partium prorogari. et numero. 21.
20 Facilius permittiꝛ procuratio eius qđ durat q̄ de nouo ꝯcessio.
22 Licet de cōsensu partium, causa prorogari non possit/ tū pōt per viam compromissi.
23 Donec durat cōpromissum nō currit interrim tps instantie.
24 Consensus partium pōt aliqū contra statutum, qū volunt redire ad ius commune.
25 In correctorijs licita est extensio/ qū reditur ad ius cōmune.
26 Sententia lata post lapsum triennij, ⁊ sic finita instantia, est ipso iure nulla.
27 De iure cano. cause nō habent instantiam limitatam, nisi in causa appellatio.

PRoperandum. Diuide totam istam l. que est prouxa in lex partes. vt p Bar. ⁊ Bal. hic: deinde istud principiū subdiuide scđꝫ eosdē in quinq3: sed caue dū dicūt ꝙ in quarta reepilogat. istud esset arguere tex. de superfluitate. ideo dic melius ꝙ Imperator nō reepilogat imo addit: nam Imperator. s̄. generaliter statuerat in oibus causis: in ista quarta statuit generaliter in omnibus iudicibus: et sic addit. h. d. in summa: cause ciuiles debēt a tpe litis conte. j. triēniū terminari, alias perit instantia. exceptis causis fiscalibus ⁊ publicarū functionum.
1 h. d. vsq3 ad. §. et si quidē. ¶ † No. j. qđ cause criminales habēt instantiā biēnij. Adde ꝙ istud fallit/ qū talis causa est cū clerico: qꝛ tunc durat tm̄ duobus mensibus. tex. est in aut. vt cle. ap. propri.
2 episco. col. vj. ⁊ ibi Ang. in fi. ad hoc not. illum text. ¶ † Secundo no. ꝙ instā. causarum ciuilium durat tm̄ triennio. ¶ Cōtra istum tex. q vult ꝙ in criminalibus instantia duret biennio, sed in ciuilibus triennio: opponitur. imo debet esse totum ecōtra. per id qđ deciditur in. l. fi. ff. de ferijs ⁊ ibi glo. et docto. assignant rationem quia in criminalibus non est ita currendum. Barto. ibi in fin. respōdet/ ꝙ toti instantie statuitur breuius tempus, ad hoc vt magis solicite intendatur, vt hic. sed ad probanduꝫ statuitur maius tempus. vt veritas clarius habeatur: vt ibi. aduerte tamen/ quod vbi alter ex litigantibus per subterfugia causam protelaret: videtur ꝙ instan. non currat alteri parti in qua nō esset culpa: ita videtur velle gl. ⁊ ibi plenius cano. in. c. cū venerabilis de excep. dum dicit sed

dicit sed per subterfugia ⁊ cauillationes causa fuit prorogata, sed
de hoc est glo. no. ⁊ exp̄ssa in. l. intra vtile. in p̄n. in ver. egressi etatē.
ff. de mino. facit tex. in. l. quinquēniū. ff. de adulte. ⁊ tex. in. l. si cum
ipse. ⁊ ibi Bar. ff. de excu. tuto. per quē tex. not. ibi Bal. post anti-
quos ꝙ si statuto ciuitatis caueat̄ ꝙ quelibet causa. j. tres mēses
decidat̄, ⁊ aduersari⁹ causa testiū p̄ducendoꝝ quos dicit habere
in lōginquis partib⁹, petit dilationē que vltra tres mēses extēdit̄:
q̄d nō obst. statuto causa post tres mēses erit decidēda. Ad idem
est bo. tex. in. l. fi. ad fi. C. de adul. per quā no. ibi Cy. Bal. ⁊ Sali. ꝙ
si causa dz expediri intra certū tp̄s, nō currit impedito p̄ dilatio-
nem aduersarij. idē no. Jac. bu. ⁊ Bal. in aut̄. clericus. C. de epis. ⁊
cleri. sz caue per tex. in. l. arbitrio. §. dolo. vbi glo. ⁊ Bar. ff. de dolo.
nisi intellexeris ꝙ ibi sit dolus tertij, ⁊ nō partis: sed an in p̄dictis
sit verū, ꝙ instātia nō currat p̄pter subterfugia aduersarij, an xo
currat: sz cōcedat̄ restitutio ponit glo. ⁊ ibi Bar. et Bal. in. §. sin-
autem vtraqz. vbi dicam. j. eo. l. canoni. in. c. venerabilis. extra eo.
¶ Tertio pōdera tex. ibi: quātecūqz quātitatis. ex quo no. iūctis
3 precedētibus † ꝙ cause pecuniarie q̄uis sint maxime quātitatis,
nō equiparant̄ causis criminalib⁹, quātū ad tp̄s instātie: q̄d videt̄
facere cōtra illud q̄d volūt Bar. ⁊ doc. in. l. admonēdi. in pe. col. ff.
de iureiur. vbi dicūt, ꝙ cause ciuiles magne equiparant̄ crimina-
libus: iste tex. videt̄ facere in oppositum. facit q̄d vult Bar. in. l. iij.
§. fi. ff. de ali. leg. dū facit differentiā inter causas capitales, ⁊ cau-
sas grauissimas: nam cause ciuiles, que sunt de oībus bonis: vel
de maiori parte, sunt grauissime: sz nō capitales. hinc est ꝙ cano.
in. c. cū oporteat. de accu. ⁊ Jo. de ana. in cōsi. lix. incip. visa inqui-
sitione formata. in. iij. col. dicūt ꝙ inimicitia que resultat occasiōe
oīm bonoꝝ vel maioris partz. dicit̄ solū quasi capitalis: facit etiā
ꝙ q̄libet pena corporalis quātūcunqz minima, censet̄ maior qua-
cunqz pecuniaria. l. in seruoꝝ. in fi. ff. de pe. nisi in personis vilib⁹.
fm Bar. in. l. j. in fi. ff. de pe. ⁊ in. l. leuia. sc̄da oppo. ff. de accu. vide
4 tū q̄d dicit glo. in. l. he opere. ff. de ope. lib. ¶ † Quarto no. ex isto
tex. in ver. cōditionib⁹. iuncta glo. ꝙ etiā cause ciuiles que venti-
lantur super statu persone alicuius, habent instan. triennalē: hinc
infert̄ idē esse in causa filiationis: quāuis solus Albe. de ro. hic in
hoc vltimo, teneat. cōtrariū: ꝙ imo causa filiationis hz solū instantiā
duoꝝ mensiū: per tex. in. l. lator. qui fi. sint legi. sed ille tex. in p̄po-
sito nihil facit. loquit̄ in delegato, cui erat limitatū tp̄s duoꝝ mē-
sium: sec⁹ ergo vbi delegatio fuisset facta simplr̄ vt hoc tex. iūcto
5 ver. fi. ibi: vel ex nostra aula dati. ¶ † Quito no. ex tex. ibi: post lit.
a cōtesta. ꝙ instātia[a] triēnij incipit currere a die litis cōtest. vt hic. et
j. §. pxi. no. Ange. in aut̄. de exhi. re. in prin. ¶ Hinc dicit no. Bal.
in aut̄. cleric⁹. C. de epis. ⁊ cle. ꝙ si statutū disponat ꝙ cause ciuiles
terminent̄ intra. lx. dies, ꝙ intelligit̄ a tp̄e litis cōtest. per ista. l. facit
q: statuta recipiūt interpretationē a iure cōi. glo. in. l. fi. §. in com-
6 putatione. vbi doc. C. de iur. delibe. l. ij. cū si. C. de noxa. ¶ † Sexto
subtilius no. ex eo. tex. ꝙ in his que emergūt ante lit. cōtest. non est
dare peremptionē instā. etiā si duraret mille annis: ⁊ ideo si mille
annis cōtenderet̄ super legitimatione personarū ante litē: nunq̄
currit instātia triennalis. fm Bal. in. l. post edictū. §. circūducto. ff.
de iudi. ita refert velle Guil. de cu. hic ⁊ reputat Bal. esse not. di-
gnum ⁊ quoti. ⁊ simpliciter sequit̄ do. Alexā. hic facit quod volūt
doct. reprobata glo. ibi: in. c. prudētiā. §. sexta. de offi. deleg. ⁊ glo.
⁊ Bar. in. l. j. j. de lit. cōtest. dum ponūt an super exceptionibus sit
dare instantiā, ⁊ refert Specu. in titu. de appel. §. breuiter. ver. sed
iuxta. ꝙ rome fuit sibi cōmissa quedā causa, in qua nōdū erat lis
cōtest. ⁊ erat inchoata ante natiuitatē suā: cū tunc esset annorum
xxiiij. in quo pōdera, ꝙ Spec. tam breui tp̄e etatis iam euaserat
in tam summū virū, prout etiā dicit Pau. de ca. Nobiscū autem
dici potest illud diui Ambrosij. quid nos ventris aīalia vnq̄ tale
fecimus, quos si secūda hora vigilātes offenderit, oscitam⁹, ⁊ ma-
7 nibus faciē defricam⁹. ¶ † Juxta p̄dicta querit̄, quid in casibus
seu in causis in q̄bus lis nō cōtest. qū incipiet currere ista instātia
triēnalis: dicit ꝙ a primo actu qui fiet: nam in causis in q̄bus lis
nō cōtestat̄, prim⁹ actus qui respicit merita cause hz vim lit. cōtest.
vt no. Bar. in. l. nulla. ⁊ ibi dixi. C. de p̄cura. ⁊ ita ad terminos no-
8 stros tenēt Cy. Bald. Sali. Pau. de ca. ⁊ alij Moder. hic. Bar. et
Bal. j. §. proxi. Panor. ⁊ alij in. c. pe. in vlti. col. extra eo. ¶ † Sed
hic cadūt due no. dubitationes. prima, nunq̄d cause executiue ha-
beant instantiā: puta qū instrumēta haberēt executionē paratā,
vel ex forma statutoꝝ, vel de iure cōmuni: quādo adest iuramen-
tum. fm Bar. in. l. ij. vbi dixi. ff. de iureiur. vel quando essemus in
executione sentētie. Bar. singu. in. l. litibus. in vlti. col. C. de agri. ⁊
censi. lib. xj. tenet ꝙ in executiuis instrumentoꝝ vel sn̄iarum, non
est dare aliquā instantiā inducēdo istum tex. vt ibi per eum. idem
tenet Ang. ibi ⁊ Bal. i. l. tale pactū. §. qui p̄uocauit. in. x. q. in fi. ff.
de pac. Pet. de ancha. in. l. j. C. de iura. calū. qui dixit ita vidisse cō-
sultū per Bal. ⁊ ꝙ ita obtinuit de facto. idem tenet Ange. de are.
in. l. ab executione. in princi. in. v. colū. ff. de appel. dum refert opi.
istam pro vltima. idē tenet do. Fran. de are. in. c. penul. ff. de iudi.

motus: quia in executiuis non expectatur sententia diffinitiua:
ergo ibi non est instātia cum nō sit proprie iudiciū. c. forus. de ver.
signi. idem no. Bal. in. l. cōsentaneum. in fi. C. qūo et qū iudex. vbi
dicit ꝙ nō putat ꝙ primū decretū pereat lapsu triēnij: q: execu-
tio non habet instantiā triennalē. cū ista. l. requirat litē ante esse
cōtesta. sed in executiuis nō cadit litis cōtesta. ¶ Jstam opi. limi-
tat Bal. in. l. ij. C. de execu. rei iudi. ⁊ in. l. vnica. §. j. ad fi. ff. si q̄s ius
di. nō obtempe. quā sequit̄ Lud. ro. in repetitione rubr. s̄. de arbi.
in versicu. sed pone ꝙ pars velit appellare. qū pro executione sn̄ie
imploraf̄ officiū iudicis: sec⁹ si actio iudicati vel in factū: sed certe
tunc nō haberet executionem. imo requireretur libellus: ⁊ alius
ordo iudiciarius: vt declarat Barto. in. l. intra dies. ff. de re iudi.
¶ Breuiter tene cōtrariam opi. ꝙ imo cause executiue habēt instan-
tiam triēnalē, vt nō possint. vltra durare: q: si cause ordinarie nō
possunt durare vltra triēniū: ⁊ ratio est, ne lites sint immortales:
vt hic: quanto minus cause executiue in q̄bus debet procedi velo
leuato. ⁊ istā opi. tenet Bal. in. l. j. per illū tex. in ver. instantia. C.
de iur. calū. Pau. de ca. in. l. ij. §. q̄d obseruari. eo. tit. ⁊ idē Pau. de
cast. hic qui dicit ꝙ ita vidit iudicari ⁊ terminari. idē tz Lud. ro.
in cōsi. clxxiiij. q̄d inci. amplissime doctor. in. j. dubio. do. Alexā. hic
⁊ in cōsi. l. q̄d inci. visis actis cause. in. iij. iiij. ⁊ in vlti. colū. in. ij. volu.
vbi dicit ꝙ semper est arbitrat⁹ ꝙ in causis executiuis sit dare in-
stantiā, etiā si expediat̄ officio iudicis: ⁊ ꝙ legendo ⁊ ita continuo
cōsueuit tenere. ¶ Pro ista sn̄ia mouetur: nam ob publicā vtili-
tatē est inductū, ꝙ instantia nō durat vltra trienniū: vt hic. ergo
cū sit inducta ob publicā vtilitatē, est fauorabilis: ergo dz extēdi:
fm Bar. in. l. si constante. in. ix. q. prime partis principalis. ff. solu.
matr. ⁊ in. l. ij. §. exercitū. per illum tex. cum glo. ff. de infami. ⁊ in. c.
quēadmodū. C. de agrico. ⁊ censi. lib. xj. Jn q̄bus locis dicit Bar.
ꝙ etiam si esset lex penalis, deberet extēdi. Et si dicas ꝙ do. Bar.
loquitur, vbi tractatur de fauore publico principaliter, prout re- a ¶ Jnstātia. Adde bar. in. l. ij. C. vbi in rem act.
uera loquitur Barto. vt delicta puniantur: ego dico ꝙ etiam qū
tractatur de fauore publico secūdario, adhuc illa lex tanq̄ fauo-
rabilis dz extēdi: per tex. notabilē in. l. hoc modo. in fi. ff. de condi.
⁊ demon. iuncta doc. Bar. in. l. j. ff. solu. mat. faci bene glo. in. d. l. si
cōstante. in prin. in ver. mariti. vbi glo. extedit illam. l. exorbitan-
tem que loquitur in vxore. vt etiam extēdatur ad socerū: quia tra-
ctatur de fauore publico: ⁊ tū est secūdario. ¶ Ad idem facit q̄d b ¶ Summarie. add̄ paulum de cast. in aut̄. que supplicatio. C. de p̄ci. impe. of. Fran. de are. in. c. dilecti. de iudi. Lud. ro. cōsi. cccxxij. inci. in casu p̄posite consultationis.
cōsuluit Pau. de ca. in cōsi. xxiij. incip. viso puncto. in. iij. col. ꝙ sta-
tutū ciuitatis Brixie disponens ꝙ potestas potest cōmittere ap-
pellationem a sn̄ia diffinitiua, extēditur etiā ad appellationes a
sententijs interlocutorijs, quia in hoc versatur publica vtilitas,
ne cogātur ire Venetias pro impetratione cōmissionis: ⁊ tamen
9 ista publica vtilitas est secūdario. ¶ † Secūdo querit̄ nunq̄d cau-
b se summarie[b] habeāt istā instantiā triennalē. Solus abbas Pa-
nor. in. c. penul. in vlti. col. de iudi. tangit, ⁊ dicit ꝙ al's vidit in fa-
cto dubitari: sed ꝙ nō meminit se alicubi legisse: ⁊ determinat ꝙ
sic: ꝙ habeant istam instantiā: per tria fundamenta que parum
stringunt. alij ibi non tangunt. istam decisionē sequitur do. Alex.
in cōsi. q̄d incip. visis actis cause. in. v. colū. in. ij. vol. ¶ Sed qū non
haberemus autoritatem Panor. nec alterius: ego confirmo istā
10 partem per tria fundamēta que mihi valde stringūt. ¶ † Primo
pondero esse tex. hic in ver. seu super possessione. cū causa posses-
sorij sit summaria. vt no. glo. ⁊ doc. in. l. j. C. quo. lega. Bar. in extra
uagan. ad reprimen. in ver. summarie. in. iij. colum. ¶ Secundo
subtilius pondero istum tex. ibi: exceptis causis fiscalibus vel pu-
blicarum functionū: nam cause fiscales sunt summarie. l. pe. ⁊ ibi
latius Bar. C. de conueni. fis. debito. lib. x. similiter causa publi-
carum functionum est summaria. l. j. et. l. missi opinatores. C. de
exacto. trib. lib. x. per istas exceptones probo, ꝙ regula generalis
hic tradita, ꝙ oēs lites habeāt instantiā triennalē, procedit etiā
11 in causis summarijs, ⁊ probo sic. † Nam exceptio facit vt regula
extendatur ad casus qui al's non cadebant sub regula, ad hoc vt
exceptio sit bona. ⁊ ideo si cōstituo te procuratorē gn̄aliter ad oēs
causas, excepta causa restitutionis in integ. certe q: excipio casuz
requirentē speciale mādatū: ista exceptio facit vt intelligaris ha-
bere mandatū ad oēs casus requirentes speciale mandatū, quod
al's non habuisses. istud operat̄ exceptio. ita tenet Hemi. in. c. qui
ad agendum. §. j. de procura. in. vj. Jmo. in. l. fi. in. xij. col. ff. quis ⁊
a quo appella. ⁊ plenius do. Alex. vbi soleo tāgere in. l. fi. ff. quod
12 quisqz iur. cum concor. quas ibi dedi. ¶ † Tertio ⁊ adhuc fortius
moueor: nam sententia ferenda super iudicio summario: etiam in
quo lis nō cōtestatur, est diffinitiua. vt probat tex. sing. in cle. sepe.
de verb. sig. Bar. in extrauag. ad reprimen. in ver. summarie. in. j.
colum. ⁊ plenius in. l. si quis a liberis. §. si quis ex his. ff. de liberis
agnoscen. ergo necessario ibi cadit instātia: q: sn̄ia diffinitiua non
potest sequi, sine instantia precedēte. l. prolatā. vbi Bar. ⁊ alij. C.
de senten. et interlo. ⁊ in. l. j. cum si. C. quando prouo. non est neces.
13 ¶ † Septimo no. ex ver. sed oēs. ꝙ instantia triēnij hz locū coram
quocūqz iudice siue ordinario siue delega. quid aūt corā arbitro.

an instãtia sit limitata ad trienniũ.qñ tempus nõ esset aliter limitatum a partibus. Dof.hic in fi.tenet qd sit idẽ:cũ arbitria sint redacta ad instar iudicioꝝ.l.j.ff.de arb.do.Alex.hic in.iij.col.allegat de hoc glo.in.l.ij.ꝛ in.l.sed si cõpromissum.in quadã additio. ff.de arb.quã etiã alleg.Cy.qui idẽ tenet in.§.sinautẽ in medio.in fi.j.ea.l.ego nõ inuenio illã glo.ꝛ ideo allego glo.expssam in.l.itẽ si vnus.§.j.in ver.si multo.ff.de arbi.quã allegat ꝛ sequit Bal. in l.si de meis.§.fi.eo.tit.idẽ tenet Spec.in ti.de arbi.§.differt.ver.vt intra trieniũ.ff.de ꝯdi.ꝛ demon.Panoꝛ.in.c.pe.in pe.col. de iudi. ¶ Et ita teneas q̃uis ꝯtrium tenuerit Jo.an.in addi.Spec.super d.§.differt.Bal.etiã in.c.fi.in vlt.col.de arb.dicit q istud nõ est.l. cautũ,an corã arbitro locũ habeat instan.huius.l.tñ putat post And.de pisis:q instãtia bene finiat trienio:sed nõ ius cognoscẽdi.vnde,cogeť sniam omni tpe dicere,per.l.si vnus.ff.de arbi.qd nihil est.¶ In arbitratore aũt certũ est nõ esse instan.sicut nec iu-
14 diciũ.fm Spe.in loco palleg.ꝛ Panoꝛ.in.d.c.pe.¶ † Octauo no. in ver.hoc enim.q iudex põt statuere oẽs terminos vno cõtextu, ad articulandũ,ponendũ,capitulandũ,producẽdũ,ꝛ probandũ: ꝛ hoc ne iudici currat termin⁹ instan.fm Bal.Sali.ꝛ moder.cum concoꝛ.quas addit do.Alex.¶ Dicit etiã Ja.but.in.l.ij.C.de fal. ꝛ refert Pau.de ca.hic in.ij.col.q vbicũq iudex videt aliqd fieri ad procrastinandũ litẽ,potest ex officio occurrere:imo plus tenet Bar.in.l.seius ꝛ augeri⁹.ff.ad.l.fal.q si iudex videt perire instan. cause,potest ferre sniam etiã partibus nõ petẽtib⁹ quod est forte dictũ.sequit Bal.in.l.j.C.vt que desunt aduo. Imo. in cõmen.c. cũ ꝯtingat.de iureiur.in.x.mẽbro.in.iij.q.Pau.de ca.ꝛ alij Mod.
15 hic.¶ † Si tñ statutũ imponeret certã penã iudici,nisi causam finiret intra tm tps,intelligit si petat a parte:fm do.Ant.in.c.pe. de iudi.Pau.de ca.ꝛ alios Moder.hic,dixi plene vbi multa cumulaui in.l.vniuersa.vbi est glo.no.ꝯ.de preci.impe.offe.¶ Vltimo pro cõplemẽto huius tex.inquantũ vult q cause criminales durent biẽnio,ciuiles aũt triennio,opponit fortiter,ꝛ videt q deberet esse totũ econtra,q instantia causarũ criminaliũ esset lon-
16 gioꝛ q̃ ciuiliũ:per tex.in.l.fi.§.ff.de fer.†vbi in causis ciuilibus,ꝛ in singulis capitulis,nõ datur nisi vna dilatio.sed in causis criminalibus,pro singulis capitulis dant reo tres dilationes,ꝛ accusatori due:ratio diuersitatis est fm glo.ꝛ doc.ibi:qꝛ in causis criminalibus nõ est ita curandũ,sicut in ciuilib⁹.sicut ergo plures dãtur dilationes in criminalib⁹:ita longioꝛ deberet esse instãtia.Bar. in.d.l.fi.circa fi.sentit istam difficultatẽ.ꝛ respõdet q in causis criminalibus tota instãtia est biẽnij.ad hoc vt citius expediant:sed dantur plures dilationes,vt melius veritas habeatur.aliud nõ dicit.alij ibi nihil tangũt.Sed ista solu.nõ tollit mihi ex toto pruritum auriũ.¶ Capio glo.magnã in ver.trienij.quam diuido in octo.in.j.ponit remissiue plures fal.ad tex.ꝛ sunt.x.Et sic glo.enumerat.x.casus in qb⁹ nõ hz locũ instãtia triẽnalis.de qua in hac.l. in.ij.opponit cõtra tex.ꝛ de solu.se remittit.in.iij.per viã not.ponit quadrimembrem distinctionẽ ad tex.postea format quatuoꝛ qõnes:deinde in.viij.ꝛ vlti.opponit ꝯ tex.ꝛ soluit,partes patent. ¶ Uenio ad primã partẽ vbi ponit.x.fallẽtias.pma de.l.fi.vt itra certũ tps nõ est bona.qꝛ ibi dicit idem qd hic,qd cause criminales durãt biẽnio tm:item dũ glo.alleg.l.fi. C.de edifi.priua. est corrupta,debuit allegare.l.j.ti.sequẽtis de ope.no.nun.vbi causa nuntiationis noui operis durat tm per tres mẽses.sed glo.allegauit pro.l.fi.qꝛ forte nõ hz illã rubri.¶ Sed aduerte q iste fallẽtie glo. nõ cõueniũt ad tex.istũ.qui solũ dicit q cause nõ possunt durare vltra trienniũ:nũqd aũt breuioꝛi tpe tex.nõ dicit:sed bene tacite innuit,q possunt durare vsq ad trienniũ.ꝛ nõ vltra.ꝛ ad istũ casum tacitum glo.ponit istas fallẽtias.¶ Adde aliũ casum in quo instãtia solũ durat trib⁹ dieb⁹.in.l.j.ff.de glan.legen. vbi not. Bar.ꝛ rõnem assignat in illo interdicto,qꝛ fruct⁹ qui ceciderunt ex arboribus nõ possunt durare vltra triduũ,ꝛ per hoc infert ibi Bar.q si officiũ in ciuitate nõ duraret nisi vno mẽse,ꝛ litigaret de illo officio,instãtia deberet esse multũ breuis:sequit Bal.in.c. de causis.in.vj.col.de offi.dele.Lud.ro.in.l.stipulationes nõ diuidunt.in.xxxiij.col.ff.de ver.obli. ꝛ in.l.si vero. §.de viro. in.iiij.fal.
17 ff.solu.ma.¶ Adde qd dicit Bal.in.c.fi.in.vj.col. de iureiur.† q vbi est breuis meta iudicij:ibi breuioꝛes debẽt esse dilationes:nõ tñ ita arcte,q pene sint impossibiles:allegat no.per Inno.in.c.de causis.in prin.de offi.deleg. ¶ Alibi dicit Bal.in.l.j.in prin.C.de tempo.appel.q vbi tota instantia est breuis:ibi opoꝛtet ꝛ singula
18 eius membra esse breuioꝛa. ¶ † Ultra glo.adde propriã fallentiã in qua instãtia durat vltra triẽniũ.in.§.sinautem in medio.j.ea.l. ¶ Aliam fallen.ponit Sali.in.l.fi.C.de tẽpo.in integ.resti.peten. per illũ tex.s.in causa restitutiõis in integ.que durat quadriẽnio. sed errat:qꝛ licet ibi dicat q restitutio in integ.debeat impetrari intra quadriẽniũ,nõ sequit ergo instãtia durat quadriẽnio:vt ibi declarat Pau.de ca.ꝛ meli⁹. ¶ In scda parte respõde,q.d.ant. qui semel.non loquit de tpe instãtie,vt hic:sed in casu diuerso:scz de tẽpoꝛe vsq ad quod dz expectari actoꝛ,qui lit.cõtest.se absen-
19 tauit.¶ † In ea.ibi itẽ an pt proꝛogari.habes ex glo.ꝯclusionem/ q instantia triennalis qꝛ est inducta fauoꝛe publico,nõ põt de consensu partium proꝛogari.idẽ tenet gl.in.d.l.ij.§.sed si iudex.ff.eo. ꝛ omnes sequunt ꝛ per hoc consuluit.d.Alex.in consi.lxxxij.in.iij. vol.quod inci.viso pcessu cause vertẽtis inter vniuersitatẽ.qd non valet sententia lata de consensu partiũ,qua pronuntiat superesse de instantia,cũ in veritate non supersit:ex quo consensus partiũ nihil facit/vt hac glo.mouetur etiã per tex.singularẽ in.l.si spõsus §.si vxoꝛ.ij.ff.de dona.iter virũ ꝛ vxoꝛ.quẽ Bar.ibi multũ no.ꝯ.infinitas fraudes.ꝛ in specie Bal.ibi dicit quod prestat ar.ad reuocationem multarum sententiarum,que sunt late per consensum partium,vbi lex prohibeat:nam etiam sine appellatione semper possunt retractari,quem tex.etiã reputat singularẽ Bal.in.l.cum
20 allegas.in.iiij.oppositione vbi videas.C.de fur. ¶ † Ego foꝛtius induco istã glo.nam facilius permittit proꝛogatio eius qd durat, quam de nouo cõcessio.l.sed et si manẽte.ff.de precar.sed sic est qd qñ adhuc durat instantia,non potest proꝛogari consensu partiũ: vt hac glo.ergo minus operabatur consensus partiũ,qñ instan-
21 tia vere erat finita/vt in casu domi.Alex.¶ † Tu autem colligendo dicta Bar.ꝛ oĩum ꝛ aliqua addendo ad istã cõclusionẽ gl.etiã si partes promitterent non allegare quod instantia sit perempta: fm Bar.ꝛ alios hic:adde quod non valeat sententia lata de consensu partium,qua pronuntiatur superesse de instantia,cũ in veritate non supersit.fm Alex.no.in consi.lxxxij.in.iij. vo.incipi. viso processu cause vertentis inter vniuersitatem.Imo plus/ etiam si pmitterẽt sub certa pena.l.seius ꝛ augerius. ꝛ ibi in specie no. Bar.ff.ad.l.fal.do.Anto.in.c.pe.ad fi.de iudi.Bal.in.l.j.C.de in dic.vidu.tol.¶ Tertio amplia etiaz si interponatur iuramentũ. fm Bar.hic.ꝛ in.l.si quis pro eo.in.ij.mẽbro.ꝛ ibi Raph.ꝛ Pau. de ca.ff.de fideiusso.Bal.in.c.cũ contingat.in.viij.col.ꝛ ibi domi. Ant.de iureiur.d.Ant.ꝛ Panoꝛ.in.c.pe.de iud.q̃uis de hoc dubitauerit ꝛ relinquat cogitandũ Bart.in.d.l.leuia vbi plenius p
22 do.Alexã.¶ Istam cõclusionẽ limita quinq modis.¶ † Primo qd licet instãtia proꝛogari non possit per cõsensum partiũ,:tñ põt proꝛogari per viã compromissi.aut.si tñ.C.de tempo.appel.ꝛ cle. q̃diu.de appel.ꝛ hoc in causa appellationis,vt dicũt illi tex .non autẽ in causa principali.vbi hoc non reperit statutũ.fm Bar. hic/ ꝛ in.l.fi.§.fi.C.de tẽpo.app. ¶ Tu aduerte qd neutro casu fit pro-
23 rogatio instãtie:nec põt fieri p cõpromissum:†sed bñ verũ est.qd donec durat compromissum,interim non currit tempus instantie:prout proprie dicunt tex.allega.per Bar.ꝛ verũ est q cõpromissum solũ impedit cursum instãtie in causa appellationis,ꝛ nõ in causa principali:vbi hoc nõ est statutũ eo qꝛ in causa principali nõ agitur de tãto preiudicio,cũ adhuc supersit remediũ appellãdi prout est instantia cause appellationis:qua perempta perĩt ius cause. cle.sicut.de appel.ita in effectu tenẽt doct.hic excepto Bal.ꝛ cano.in.d.c.pe.de iud.Spe.ꝛ Jo.an.in ti.de iudi. deleg.§. restat.ver.sed nunquid de tempoꝛe.Imo.in.c.de causis.de offi.de leg.¶ Secundo limita/qñ de nouo reuocarentur vno ictu omnia acta.iuxta glo.in.l.mutari.ff.de procu.fm Bart.hic tñ istud non esset proꝛogare,sed de nouo inchoare:fm Rap.Fulg.hic.ꝛ Imo. in.d.c.de causis.¶ Tertio limita/q licet per cõsensum partium. non possit instantia triennalis proꝛogari,tamen bene potest per cõsuetudinem,vel per statutum:glo.est in.l.pscriptione.in glos. j.vbi dixi.C.si contra ius vel vti.pub.vbi Bal.in. vj.col.not.ꝛ dicit raro reperiri alibi:ꝛ illã glos.ad hoc reputant singu.Ange/et Imo.in.l.ij.ff.de re iudi.¶ Quarto limita/q licet proꝛogari non possit:tamen bene potest consensu partium abbreuiari:quia tale pactum est consonum publice vtilitati.l.fi.§.fi.C.de temp. appel. ita late firmat Lu.in.l.ij.ff.de re iudi.cum concoꝛ.de quibus per do.Alex.hic.¶ Quinto no.limita vt procedat in instantia triennali,inducta a iure cõmuni:sed instan.breuioꝛ,inducta per statutũ,potest proꝛogari de ꝯsensu partiũ vsq ad triẽniũ:ꝛ sic vsq ad tps iuris cõis.ita tenet Sali.hic/qd no.qꝛ valde quotidianũ:nã vbicũq cõiter statuta limitat instã.causarũ vsq ad duos vel tres mẽses,talis instã.statuti potest proꝛogari vsq ad tps iuris cõis. ¶ Contrariũ tenet Jo.an.in addi.Spe.in ti.de appel.§.nũc breuiter.ver.illud aũt.Joã.de imo.in.l.iij.in prin.ff.de dã.infec. motus/qꝛ instãtia statuti est subrogata loco instãtie iuris cõis:vt hic p Bal.ergo debet esse eiusdẽ nature:qꝛ subrogatũ sapit naturaz eius cuius loco subrogat.l.si eũ.§.q iniuriarum.ff.si qs cautio.c.j. vt ecclesiasti.bñfi.sed instan.iuris cõis nõ põt proꝛogari cõsensu partiũ/vt hac gl.ergo nec statutario.¶ Do.Alex.ꝛ do.Ant.hic tenẽt opi.Sali.qꝛ qñ instantia reducit ad ius cõe:non est ꝯ publi. vtilitatẽ/ex quo nõ ꝯcedit triẽniũ.ꝛ p hoc patet p nõ obstat ratio Imo.cũ subsit diuersa rõ.¶ Sed caue qꝛ ipsemet do.Alex. cõsulẽdo tenet opi.Imo.ꝛ sic est sibi ꝯtrius q imo etiã instã.statuti nõ possit cõsensu ptiũ pꝛogari:ita tenet.d.Alex.in cõsi.xxxij.in.iiij. vo.qd inci.inspecto pcessu cause vertẽtis.in vlt.col.mot⁹ authori
24 ritate ꝛ rõne Imo.¶ † Ego teneo opi. Salic.noua rõne qꝛ consensus

sensus partiū potest aliqñ cōtra statutū, qñ volunt redire ad ius cōe, vbi aľs nō possunt. istud pꝫ ex eo qđ decidit Bar. in. l. oēs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. in. iiij. q. qōnis prin. in ꝟ. iuxta predicta formo. Scđo facit / ꝙ lꝫ causa ordinaria de cōsensu partiū nō possit fieri summaria. glo. in. c. de causis. vbi doc. de offic. deleg. tñ ecōtra causa que est summaria potest de cōsensu partiū fieri ordinaria: qꝛ isto modo redit̃ ad ius cōe. glo. est no. in cle. sepe. in glos. fi. ⁊ ibi
25 Imo. in. xlj. colū. de ver. sig. † Tertio facit ꝙ etiā in correctoris licita est extensio, qñ redit̃ ad ius cōe. gl. est nota. melior de iure in. c. statutū. §. assessorē. in verb. moderādo. de rescrip. in. vj. d. Anto. de bu. in. c. olim. de ver. sig. d. Alex. in. l. si cōstāte. i prin. in. vj. col. ff. so. ma. ⁊ tamē in correctorijs est ꝓhibita extēsio, iuribus vulgarib⁹. Cogita tamē / qꝛ nimis gñale esset attētare ꝙ partes de cōi ꝯsensu possint recedere a statutis, ⁊ redire ad ius cōe. ¶ In quinta par-
26 te glos. ibi: itē qđ si est lata sñia post trienniū. habes † ꝙ sñia lata post lapsum triennij: ⁊ sic post finitā īstātiā est ipso iure nulla, et lꝫ gl. nihil alleget ꝓbatur ratione fm Bar. nā perempta instātia, oīa acta iudicij corruunt. l. ij. ff. iud. so. sꝫ sñia lata sine lit. contest. ⁊ sine alijs actis iudiciarijs est ipso iure nulla. l. ꝓlatā. vbi Bar. ⁊ alij. C. de sen. et interlo. Cōtra gloss. facit tex. i. l. vnica. i. fi. C. vt oēs iudi. tam ciuiles ꝙ milita. Pro cuius so. Bart. hic tradit not. doctrinā quā ceteri oēs sequunt̃. eandē ponit Nico. de neapo. in lec. Bar. in. l. scire. opꝫ. §. ꝯsequens. ꝑ illū tex. ff. de excu. tu. Io. and. in addi. Spe. in tit. de appel. §. nūc breuiter. sup ver. lꝫ. Panor. in. c. pe. in antepe. col. de iudi. ⁊ in. d. c. de causis. de offi. dele. Ludo. ro. in ꝯsi. ccccxv. qđ incip. quo ad primum an syndicus. in scđo quesito. de quo etiā ꝑ Spe. ⁊ Io. an. in ti. de iud. deleg. §. restat. versi. quid si statuto. cū versi. sequētibus. Tu autē fac conclusionem cum gl. ꝙ sñia lata vltra tp̄s instantie, est ipso iure nulla ꝑ rōnem supradictam. ¶ Limita primo ex doctri. Bar. qñ tp̄s solum statueretur iudici, ⁊ nō iurisdictioni: vt hic ꝑ eum. ¶ Scđo limita quātuꝫ ad sñiam diffinitiuā, que ferri nō potest finita instantia: sed bene pōt ferri sñia absolutoria ab obseruatione iudicij, ⁊ cōdemnari pars aduersa in expēsis, cuius occasione istud cōtingit. ita no. Bart. in §. illo. ad fi. vbi dicet̃. j. ea. l. per tex. in. l. ij. vbi etiā Bart. C. vt intra cer. temp. que est ad hoc sing. fm Ang. hic. ¶ Tertio limita nisi sñia diffinitiua ferat̃ in confessum: qꝛ etiaꝫ perēpta instātia potest ferri tanꝙ sup notorio, in quo non requirit̃ ordo iuris. ita singu. Bal. hic ad fi. quē refert ⁊ sequit̃ Panor. in. c. penul. in pe. colū. de iudi. facit qđ no. Bart. in. l. si cōfessus. cū suis concor. ff. de custo. et exhi. reo. ¶ Quarto limita qñ dubiū esset de peremptione instātie. fm Bal. hic. ⁊ in aut. clericus. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. l. supuacuā. C. de tēpo. in integ. resti. petē. ¶ Quinto ⁊ vltimo limita qñ propter magnitudinē cause, ⁊ propter exigētiā multarū dilationum non potuit causa intra triēniū expediri: tūc poterit vltra, ex quo nihil pōt imputari iudici aut partibus. fm Bald. in. l. si cū ipse ꝑ illum tex. ff. de excu. tu. Cy. in. l. j. in tribus vltimis questionibus C. qui accu. nō pos. ⁊ ibidē Bal. Io. an. in. d. §. restat. versi. ꝙ si statuto. in vlti. q. Panor. in. d. c. pe. in. v. q. ¶ Not. etiā in materia ꝙ vbi partes se in tātū astrinxerūt, ꝙ labitur tēpus instātie nec iudex pōt informari de meritis cause ꝑpter breuitateꝫ tēporis. oīa tñ sunt in iudicium ꝑducta, potest iudex ita ꝓnuntiare absoluo vel condēno prout de iure facere debeo, et ex actis apparet: quia satis est ꝙ sententia ex actis certificetur. l. j. C. de sen. que sine cer. quāti. ita sing. Iac bu. in. l. iudices. C. de sen. et interlo. sequūtur. d. An. et Panor. in. c. pe. de iud. vbi Panor. in pe. col. reputat valde
27 sing in practica. ¶ † In ea. gl. in fi. habes qđ de iure cano. cause nō habēt instātiam limitatā: idē tenet glo. in. c. fi. de do. et cōtu. glo. ⁊ cano. in. d. c. venerabilis. Spe. in ti. de iud. deleg. §. restat. ver item ꝙ instātia. Innoc. in. c. cōsuluit. de offi. dele. istud cōmuniter tenet̃ ⁊ ita seruat̃ in curijs ecclesiasticis. ⁊ dicit Lud. in. l. ij. de re iudi. de hoc esse meliorem text. de iure, ⁊ miratur ꝙ cano. non ponderēt, in c. cū olim ꝑpter questiones. in ver. iudices. de priuileg. vbi iudex cōdēnat ad expensas factas in lite per quadrienniū: ergo instantia de iure cano. durat vltra trienniū. Tu dic ꝙ illū tex. ad hoc pōderat Panor. in. d. c. penul. in. iij. col. sed ille tex. non concludenter ob. quia nō loquitur de eadem instantia: quia potuissent expense fieri per quadriennium, corā diuersis iudicibus magis facit text. quem glo. alleg. in. d. c. venerabilis. cui tamen responde fm Odofredum ⁊ Raph. hic. ⁊ glo. ibi / ꝙ ibi per subterfugia ⁊ cauillationes partis: vt ibi expresse dicit text. causa non potuit terminari intra trienniū. ideo durat vltra: quia illud etiam esset de iure ciuili. vt dixi. s. in text. in. ij. not. Et ratio diuersitatis inter ius cano. et ciuile est secūdū Hostien. ⁊ cano. in. d. c. penul. quia de iure cano. ab omni interlocutoria potest appellari: sed non de iure ciuili. l. ij. ff. quo. appel. nō recip. ideo de iure cano. nō potuit instantia limitari triennio, prout de iure ciuili. ista ratio est fragilis fm Lud. ro. in. l. ij. ff. de re iud. quia in causa appellationis de iure cano. est limitata instātia. c. cum sit. de appella. ⁊ tñ in causa appellationis ab omni interlocutoria potest appellari. ¶ Aliam rationem assignat Bal. que nihil est / in. c. fi. circa princi. de do. ⁊ contu. nō recedas ab ista opi. ꝙuis disputādo posset teneri ꝙ etiam de iure cano. cause habēt instantiā triennalē: qꝛ ex quo est dubiū de iure cano. ⁊ est clarum de iure ciuili vt hic: ⁊ nō sumus in materia peccati, aut spirituali / ergo standum est iuri ciuili, etiaꝫ in foro canonico. c. j. vbi doc. de ope. no. nun. cano. in. c. fi. de sol. ⁊ ita cōsulendo tenuit Lud. ro. in consi. ccxxx. qđ inci. circa primum cōsultatiōis articulum. in vlti. col. ⁊ Raph. fulg. hic. Iason Padue.

1 ☞ Instātia triēnij prefixa causis ciuilibus, incipit currere post litem contesta. ⁊ non ante.
2 Illud dicitur prope finem, quando non superest nisi semestre.
3 Semper reus dicitur fugitiuus, dato tñ ꝙ instet contra actoreꝫ: quia reorum natura est semper fugere.
4 Iudex nō pōt procedere cōtra partem absentem, nisi ꝓcedat ad instantiā alterius partis presentis ⁊ instantis: vnde vtraqꝫ parte absente, iudex non potest peruenire ad diffinitiuam.
5 Si iudex ferat sententiam, ⁊ non appareat ꝙ sit lata parte instante, sententia est ipso iure nulla: fallit tamen vt infra nu. 6.
7 Reus non diciur contumax in non cōparendo, nisi pars aduersa expresse accuset eius contumaciam.
8 Nuntio publico plene creditur in his que spectant ad eius officium: iudici tamen non, nisi quatenus apparet in actis.
9 An credatur nuntio referenti de contumacia citati: puta qui dixit nolo venire: ⁊ etiam si dicat se personaliter eum citasse, et citatus cum iuramento dicat contrarium. nu. 10.
11 Quando peruenitur ad diffinitiuam, debet precedere preceptuꝫ peremptorium.
12 Non sufficit mittere procuratorem, nisi mittatur instructus.
13 Victor condemnatur in expensis parti victe.
14 An ⁊ qñ absens contumax possit appellare a sñia cōtra euꝫ lata.
15 Quādo actor est absens ⁊ contumax reus non potest absolui diffinitiue: secus quando est presens ⁊ non contumax.
16 Quid sit absoluere diffinitiue, et quid ab obseruatione iudicij, et eius effectus nu. 18.
17 Absolutoria ab obseruatione iudicij est duplex.
19 Per litis contest. res efficitur litigiosa: adeo ꝙ si alienetur, alienans perdit ius qđ habet.
20 An perempta instantia per absolutoriam, pereat fides actorum.
21 An reus actore absente ⁊ contumace possit in se assumere onus probandi / vt absoluatur diffinitiue.

Et si quidem. Propter actoris absentiam lit. iam conte. non differtur diffinitio cause a vltra triennium: sed si de causa non liquet, absoluitur reus ab obseruatione ꝑsentis iudicij / ⁊ actor absens condēnatur in expensis legitimis, sacramento rei taxandis. si autē de causa liquet, fertur sentētia in fauorem illius quē constat iustitiam fouere: sed semp actor absens, ꝙuis obtineat sñiam ꝓ se cōdēnatur tamē in expen-
1 sis: nec habet facultatem appellandi. h. d. ¶ † No. j. ex isto tex. ibi: post litē contest. ꝙ instantia triennij prefixa causis ciuilibus, incipit currere post litē cōtesta. ⁊ nō ante: vt hic. ⁊. s. ea. l. in prin. et ibi tetigi illud qđ ponunt Bar. ⁊ Bal. hic: quid sit in causis in qbus
2 lis nō contestat̃. ¶ † Secūdo no. ex tex. ibi prope finē vt semestre tēpus fm Bart. ⁊ alios hic: qđ illud dr prope finē. qñ nō superest nisi semestre tempus ⁊ ꝑpterea faceret ꝙ pupillus dicatur proxi-
c mus pubertati[c], quādo est prope per sex menses. ⁊ hoc expressius dicit tex. in. l. nō tantū. in prin. de excu. tu. Cōis ꝯclusio est / ꝙ dicat̃ proximus pubertati. x. anno cum dimidio supra in masculo. in femina a nono cum dimidio. qꝛ inter infantiā, que durat vsqꝫ ad septēniū / ⁊ pubertatē, que durat vsqꝫ ad. xiiij. annos / sunt. vij. anni. ideo si excedit mediū de. vij. an. dicit̃ magis ꝓxi. puber. ꝙ infantie. ⁊ sic quādo de. vij. an. excedit tres cū dimidio: ⁊ consequēter. x. ann. cum di. ita glo. ⁊ doc. in. l. j. ff. de noua. et in. §. pupillus. insti. de inuti. stipu. ⁊ in. §. in summa. insti. de obliga. que ex delic. et in l. econtra pupillū. in prin. ff. de re iudi. Bal. in. l. si quis in tantam. in. ij. colū. C. vnde vi. ⁊ in. c. si pater. in. ix. col. vbi multa bona dicit: de testa. in. vj. Nico. de neap. in. d. l. nō tantū. Cano. in. c. j. de delic. puero. ⁊ in. c. cōtinebat̃. ⁊ in. c. attestatiōes. de despō. impub. ¶ Intellige ⁊ limita primo / nisi malicia suppleret etatē: iuxta. l. iij. C. si mi. se maio. dixe. prout narrat glos. autoritate Gregorij pape. xx. q. j. in summa de puero qui in nouē annis nutricem grauidam fecit. ⁊ Panor. in. c. de delic. puero. ¶ Scđo multū no. limita / vt ꝓcedat in ciuilibus: sed in criminalibus nunꝙ dicitur ꝓximus pubertati, nisi quādo est prope per sex menses. ita singu. dicit Bal. in. l. excipiuntur. ⁊ ibi sequitur Ludo. ro. ff. ad sena. sylle. ¶ Itē ⁊
3 iij. no. ex tex. ibi parte fugiente. iuncta glos. † ꝙ semper reus dicit̃ fugitiuus: dato tamē ꝙ instat contra actorem / eo qꝛ natura reorū
4 est semper fugere iuxta vulgare prouerbium. ¶ † Quarto not. ex tex. in verbo requirente parte. fm Barto. ⁊ alios docto. hic / ꝙ iudex nō potest ꝓcedere cōtra partē absentē, nisi ꝓcedat ad instantiā alterius partis presentis ⁊ instātie. facit text. in aut. q semel. in

a ¶ Pubertati. adde. c. puberes. et c. literas. et vtrobiqꝫ ꝑ doct. de despō. impu.

ver.reo postulãte.C.quõ ⁊ qñ ind.no.Bar.i aut.ei qui.ad fi.C.de
tẽp.appel.¶ Et ex hoc.duo inferuntur primum ꝙ quãdo vtraq;
pars est absens non potest iudex peruenire ad sñiam diffinitiuã.
qꝛ nemo est qui petat:vt tenet glo.š.in princi.huius legis in glos.
5 mag.in ver.triennij.in.iij.parte ⁊ gloss.hic in ver.licentia.† Scdo
infertur ꝙ si iudex ferat sñiaz,⁊ nõ appareat ꝙ sit lata parte instã
te, sñia est ipso iure nulla s̃m Bar.⁊ alios in.l.vnica.C.vt que def.
aduo.Ange.⁊ Imol.in.l.de vnoquoq;.in prin.ff.de re iudi.et di
cit Pau.de ca.š.eo.l.j.in princ.⁊ in.ij.colũ.ꝙ aliqñ vidit ꝓcessum
in quo continebatur sñia et qꝛ nõ apparabat ad cuius instantiam
fuisset lata,fuit pronuntiatum ꝙ esset nulla.facit glo.no.in.l.san
cim⁹.§.cũ aũt.in verb.per cõtumaciã.C.ad treb.que dicit ꝙ iudex
debet facere scribi in actis,ad cuius petitionẽ faciat actum iudi
6 cialẽ.¶ † Predicta fallũt in quatuor casibus.¶ Primo in causis
fiscalib⁹.text.est in.l.ij.§.senatus.ff.de iur.fis.quẽ Bar.ibi:ad hoc
no.⁊ reputat mirabilem.¶ Secundo limita nisi lata sñia appel.
fuisset deuoluta ad papã:potest papa ferre sñiam,etiã sine requi
sitione partium.ita tenent Ange.⁊ Imo.in.l.de vnoquoq;.ff. de
re iudi.per.c.cupientes.§.ceterum.⁊ ibidem Io.an. de elec.in . vj.
sequitur simplr.d.Alex.in.l.vnica.C.vt que def.aduo. ¶ Tertio
limita nisi iudex videat instantiã cause perire : tunc ne iudicium
agitatum reddatur illusorium.potest ferre sñiam,etiã neutra par
te petente.ita sing.Barto.in.l.seius augerius.ff.ad le. falc.dixi in
prin.huius legis.¶ Quarto limita qñ ambe partes sunt presen
tes,⁊ sñia fertur pro actore:ꝗuis aliter non appareat ex processu
ꝙ actor petierit a iudice sñiaz ferri:tamẽ valet.quia sufficit petitio
generalis facta per actorẽ in libello:vbi petijt sñiam pro se ferri:
que petitio semper durat s̃m Ange.hic:⁊ in princi. huius legis.
Bald.in.l.vnica.⁊ ibi Pau.de ca.⁊ plenius ꝑ alios Mod.C.vt q̃
def.aduo.¶ Quinto no.ex tex.ibi actoris absentiã incusante.tex.
7 meliorem de iure s̃m Rapha.⁊ Pau de ca.hic:† ꝙ citatus facta
relatione per nuntiuz ꝗuis nõ cõpareat nõ per hoc habetur pro
cõtumace:nisi alia pars cõpareat,⁊ eius cõtumaciã expresse accu
set:⁊ ita ad hoc istum tex.allegat Bar.vbi no.videas in.l. consen
taneum.ad fi.C.quõ ⁊ qñ iu.et in.l.si finita.§.iulianus.in.iiij.colũ.
ff.de dam.infec.⁊ in.l.ij.in vlti.colũ.ff.si quis in ius voc . non ierit.
¶ Ideo Bar.in.l.arbiter.j.per illum tex.ff.de arbi. dicit ꝙ hinc
sumpta est practica ꝙ in termino citationis pars comparet ⁊ ab
sentis cõtumaciã incusat.¶ Hinc infero falsam esse glo.que repu
tatur singu.in.l.sancimus.§.cũ autẽ.in ver.per cõtumaciã.circa fi.
C.ad trebelliã.que dicit ꝙ cõtumacia probat̃ ex actis notarij , in
quibus cõstat de eius citatione ⁊ non apparet de cõparitione.nã
a per istũ tex.illa glo.male dicit:qꝛ ad hoc vt quis dicat̃ contumax[a]
non sufficit ꝙ sit citatus,⁊ non cõparuerit:sed requiritur ꝙ pars
aduersa eius contumaciam accusauerit in actis.tex.est hic.et ideo
Bal.ibi:melius dicit ꝙ ad cõuincendum cõtumaciam,nõ solum
sufficit nõ cõparitio:vt ibi gl.sed contumacie accusatio.per istum
tex.¶ Adde ꝙ ista regula procedit non solum in causis ciuilibus:
sed in criminalibus qñ proceditur per accusationẽ.Nam ibidem
etiam requiritur ꝙ accusator expresse in actis accuset ꝯtumaciã
rei:al's nõ censeret̃ contumax:qꝛ in criminalibus ꝓceditur ad si
militudinem causarum ciuiliũ.l.absentem.§.j.ff.de pen.ita tenet
Bar.in.l.inter accusatorẽ.in vlti.colũ.⁊ ibi latius Imo.ff.de pub.
iudi.⁊ Bar.in extrauag.ad reprimẽdũ.in ꝟ.neglexerit.Salic.in.l.
absentẽ.C.de accu.¶ Limita no.quantum ad hoc vt iudex possit
ꝓcedere contra aliquẽ tanꝗ contra contumacẽ:secus quo ad effe
ctus q ipso iure inducunt̃ a lege vel a statuto:vtĩ si ex forma statuti
cõtumax habetur pro confesso ⁊ conuicto si aliquis citatus non
cõparuerit dato ꝙ pars aduersa nõ accusauerit eius cõtumaciã
tamẽ habet̃ pro cõtumace quantum ad effectũ statuti.Ita singu.
tenet Bal.in.l.si tutor.C.de inter dic.matr.per illum tex.vbi dicit
meli⁹ ꝓbari quã alibi.¶ Sexto no.ex tex.ibi:nec ita atoris pars
fuerit inuenta.iũctis verbis.š.per executores negotij.hic esse tex.
s̃m Bal.ꝙ credit̃ relationi nũtij publici,q dicat se citasse aliquem
ad domũ,⁊ nõ inuenisse personaliter:⁊ ideo s̃m Bald.qñ iudices
cõmittunt nuntio publico vt citet aliquẽ personaliter, si eũ inue
nerit:al's citet ad domũ: statur relationi nũtij ꝙ eũ personaliter
8 nõ inuenit:ideo citauit ad domum.¶ † Adde cõis conclusio est
b ꝙ nũtio publico[b] plene creditur in his que spectãt ad eius offi
ciũ:puta ꝙ aliquẽ personaliter citauit.c.cũ parati.vbi glo.⁊ doct.
de appel.secus si deponeret extra officium. Et no. Bald. in.l.j. §.
cura carnis.ff.de offic.prefec.vrb.⁊ in extraua.ad reprimẽ. in ver.
c per nuntiũ.ad fi.¶ Quare autẽ[c] credat̃ nuntio,⁊ non credatur iu
dici.Iudici eñ aliquid asserenti nõ creditur,nisi quatenus appa
reat in actis.c.qm̃ cõtra falsam.de proba.Respondet not.Bal.in
d.c.qm̃ contra falsam.in.xv.colũ.rationem diuersitatis esse eo qꝛ
iudex nõ debet esse iudex ⁊ testis:sed nũtius tantũ testis est actus
sibi cõmissi.Dicit etiã no.Ioan.and. in addi.Spe.in ti. de cita.
§.j.in prin.ꝙ nuntio publico nõ creditur nisi circa officiũ suum:
vnde si dicat citatum intulisse sibi iniuriam,vel ꝙ cum lapidibus
salutauit,non creditur sibi.Sequitur Panor.in.d.c.cum parati.
9 in.iiij.col.¶ Pulchrũ ⁊ quotidianum dubium est.† Nungd cre
d datur[d] nuntio referenti de cõtumacia citati:puta ꝙ citatus dixit
nolo venire:quo casu censetur verus cõtumax. Bald.in plerisq;
locis tenet ꝙ nõ in.d.c.cũ parati.vbi multa bona dicit.⁊ in addi.
Spec.in ti.de senten.in ver.citatio debet esse legitima.et Io.and.
in addi.Spe.in ti.de citatio.⁊ in ver.sed nungd.⁊ in tit.de ꝯtuma.
§.j.in addi.magna.d.Anto.⁊ Imo.in.d.c.cũ parati.vbi Panor.
distinguit,⁊ Imo.in cle.si ante.in.xiiij.colũ.de dolo ⁊ cõtu.Facit
qđ vult glo.in.c.venerabilibus.§.secus.in verb.in iudicio.de sen.
excõi.in.vj.¶ Contrariũ est de mente glo.⁊ Bar.in.l.ex consensu.
§.fi.ff.de appel.⁊ in.l.fi.ff.de in integ.restitu.⁊ contrariuz expresse
tenet Bart.in.l.tres denuntiationes.circa fi.C.quõ ⁊ qñ iudex.ꝑ
quo facit/qꝛ ex quo cõmissuz est nuntio officiũ citandi,⁊ ei credit̃,
videntur etiã cõmissa ea que veniunt in cõsequẽtiã citationis,et
cõsequenter respõsio citati.argu.c.preterea.de offi.deleg.⁊.l.ij.cũ
simi.ff.de iur.om.iudic.Sed caue ꝙ ista vera cõtumacia est quid
grauius quã simplex citatio.⁊ ideo qñ ꝯsequẽs est maius,non vr̃
cõcedi ei cui permittitur antecedẽs,qđ est minus.ita expresse di
cit Barto.in.d.l.ij.§.j.ita expresse limitat Lud.ro.in.l.illud.ff.de
acquir.here.per text.not.in.l.peñ.§.illo.C.de neces.ser.here.insti.
10 ¶ † Quid autẽ si nũtius dicit se citasse personaliter caiuz,caius
vero cũ iuramento dicit ꝯtrium:cui magis debet credi.glos.in.d.c.
cum parati.dicit ꝙ potius debet credi nuntio ratione officij.idez
tenet Cy.in.l.si quis decurio.C.de fal.sed Io.and.in.d.c.cum pa
rati.⁊ ibi Hostiẽ.⁊ Panor.tenẽt melius/ꝙ sit in arbitrio iudicis,
cõsyderata qualitate facti.Item cõsyderata qualitate personarũ
tam nuntij ꝗ citati,potest credere potius parti ꝗ nuntio/vel ecõ
tra.idem tenet Archi.in.c.proposuisti.lxxxij.di.Salice.in.l. tres
denuntiationes.C.quõ ⁊ qñ iudex.Angel.de are.qui fuit magis
practicus in.§.quadrupli.institu. de act.⁊ in tracta.suo malefi.in
verb.petro publico nuntio.vbi propter hoc dicit ꝙ cautela est qđ
mittantur duo nuntij.¶ Septimo not.ex text.in ver.per tres vi
ces.iũcto tex.ibi ab obseruatione iudicij.hic esse text.no.s̃m Sali.
11 Pau.de ca.⁊ alios Moder.hic:† sicut quãdo peruenitur ad sñiam
diffinitiuam,debet precedere preceptum peremptoriũ,vel trina
citatio,que habet vim peremptorij,alias sñia nihil valeret.l.ad
peremptoriũ.cũ.ll.sequentibus.ff.de iudi.iuncta.l.tres denuntia
tiones.C.quõ ⁊ qñ iud.ita quãdo peruenitur ad sñiam absoluto
riam ab obseruatione iudicij:⁊ ita ad hoc istũ text.no Inno.in.c.
cõsuluit.de offi.dele.idẽ tenet Barto.lz nõ alleget istum tex.in.l.
cõsentaneum.C.quo ⁊ qñ iud.⁊ in aut.qui semel.circa mediũ.vbi
no.limitat.C.quõ ⁊ qñ iud.do.Anto.de but.in.c.causam que.de
dolo ⁊ cõtu.¶ Tu aduerte/ꝙ iste tex.nihil facit.nam istud de tri
na citatione,nõ disponitur propter sententiam,sed ꝓpter absen
tiam actoris:⁊ sic nõ dicit ꝙ requiritur ista trina citatio propter
12 sñiam.¶ † Octauo no.ibi procuratorem instructum ꝙ nõ sufficit
mittere procu.nisi mittatur instructus:⁊ ex hoc correlarie infert̃/
ꝙ non debet dari dilatio ꝓcuratori vt instruatur de causa a dño/
vt hic/iuncta.l.si quãdo.C.de dilatio.de quo habet̃ per Bar.in.l.
qui bona.§.si alieno.ff.de dam.infec.et in.c.fin.de iudi.in.vj.per
Cano.¶ Nono no.ibi:iudicem negotij.s̃m Bart.⁊ doc.hic:ꝙ ad
validitatez sñie,non sufficit ꝙ acta cause sint facta: sed est necesse
ꝙ iudex ea diligẽter videat:al's sñia lata nõ visis actis,est ipso iu
re nulla.l.hec autem.in princi.vbi Bar.pulchre no.ff.ex qui.cau
sis in pos.ea.idem Bar.in.l.multum.per illum tex.ff.de condi.et
demon.⁊ in.l.si finita.§.iulianus.ff.de dã.infect.¶ Imo sñia lata
tam breui tpe/ꝙ iudex verisimiliter nõ potuit bene videre ⁊ con
syderare oĩa acta cause,est ipso iure nulla s̃m Bar.in.l.prolatam.
ad finem.⁊ in.l.ex stipulatione.C.de sentẽ.et interlo.dixi in.l.iudi
ces.š.eo.¶ Limita not.in actis que sunt de substãtia iudicij : vt
est libellus,lit.contest.citatio peremptoria ⁊ similia/que enume
rant̃ per Bar.⁊ alios in.d.l.prolatã.secus est in actis probatoriis:
qꝛ valeret sñia iudicis,non visis actis.tamen ista esset iusta causa
appellandi.ratio:qꝛ valet sñia ꝗuis nulla probatio facta fuisset.
ita limitat Bald.in.l.ij.C. de eden.per eundem in.l.ab eo.C.quõ
et qñ iudex.Pau.de ca.hic:quedã alia no.que literaliter possunt
13 colligi:vide per doc.hic.¶ † Vltimo no.in ver. expensis. tex. qui
e solet allegari pro sing.contra regulã cõem/ꝙ victor[e] condẽnat̃ in
expensis parti victe:sed istud nõ est verũ tenendo intellectuz Io.
positum in glo.in ver.excipiendis.qui cõiter tenetur per doc.hic.
⁊ per Io.and.in addi.Spe.in ti.de expen.§.nũc de expensis.super
ver.qđ autem dixi.d.Anto.⁊ alij in.c.calũniã.de penis.bene verũ
est/qđ de hoc est alibi casus,in quo victor condemnat̃ in expensis
victo/contra regulam cõmunẽ:in.§.⁊ iudicare.in aut.de defenso.
ciuita.et ibi glossa.dicit qđ est specialissimus casus.dicetur in.§.
sin autem alterutra.j. hac eadẽ.l.¶ Capio glo.in verbo licentia.
ad euidentiam huius glo.⁊ aliarum glo. precipue glos.in verbo
decẽ.⁊ in ver.euacuabitur.qꝛ ille glo.non bene dicũt debes scire:
ꝙ tria iura debẽt esse in cõsyderatiõe.¶ Primũ fuit ius ffor,quo
iure lite

a ¶ Cõtumax. Add hic qs dicat̃ cõtumax vide ꝑ Bal.in.l.cõsentaneũ.C.quõ ⁊ qñ iu. Bald.in.l.si finita. ff. de dã.ifec. In.in.c.calũniaz de penis Ant.de bu.in.d.c.j.ď iud.

b ¶ Publico. Adde bar.in.l.ꝑses ꝓuincie i.ij.ff.de offic.ꝑsi. Bar.i.l.eũ qui.i.§.fina.ff.commo. Bal.i.l.sciẽdũ.ff.de ꝟb.obli. Io.an.i.c.nouit.de offi.delega. Bal.in.c.cũ dilecti.ď do.⁊ cõtu.in.v.col. Fed.de se.ꝯsi.cxliij.ici.dño Io.cardi.zaba.cõsil.x.inci. Iacob⁹ executor

c ¶ Quare autẽ.adde diffuse ꝑ Lanfran.in rep.c.qm̃ cõtra.de proba.

d ¶ Credat̃. Adde diffuse ꝑ Cardi.alex.in.c.cũ parati.ď appella.

e ¶ Ď victor. Adde.l.euz quẽ temere.ff.de iudi.c.finẽ litib⁹.ď do.⁊ cõtu.c.calũniã.de penis.gl.fi.i c.vj.ď maio.et obe.

iure lite contesta. si reus postea se absentabat, contrahebatur eremodiciu͂: hoc est habebatͬ iudiciu͂ pro derelicto: ꝛ sn̄ia condemnatoria poterat ferri cõtra eu͂: si autẽ ecõtra lit. cõtest. actor se absentabat, nõ cõtrahebatur eremodiciu͂. imo fortius, si expendito toto processu emissum fuerit preceptu͂ peremptoriu͂ ad instantiã actoris, ita ꝙ nihil restabat: nisi ferre sn̄iam: si misso. pemptorio actor se absentet, adhuc nõ poterat ferri sn̄ia: sȝ du͂taxat circunducebatͬ edictum. l. ꝛ post edictum. §. circu͂ducto. ff. eo. allegata hic in gloss. hoc est dicere citatio facta de reo habebatur pro nõ facta, ꝛ vltra procedi nõ poterat: vt ibi. veru͂ qꝛ ex hoc resultabat magna iniquitas: ꝛ sic deterioris cõditionis erat reus absens quã actor: qꝛ contra reum absentẽ poterat perueniri ad sn̄iam diffinitiuam: sed non contra actorẽ absentẽ: ꝛ tamẽ debuisset esse totum ecõtra, qꝛ in fine cause magis fauendum est reo quã actori: iuxta doctrinam glo. c. cu͂ ad sedem. de resti. spo. in. c. ex literis. de prob. in. c. cum sint partium iura. de regu. iur. in. vj. cum simi. ¶ Ideo processit scd̄m ius. l. ius imperatoris in hac lege per qd̄ derogatum est. d. l. ꝛ post edictum: ꝛ statutum qd̄ etiam actore absente cõtrahatur eremodicium ꝛ sic possit perueniri ad sn̄iam: ꝛ si totus processus est factus, et liquidatum negotium, debet ferri sn̄ia diffinitiua vel pro actore vel pro reo, qui iustitiã fouet: si autẽ negotiu͂ nõ est liquidatum qꝛ totus ꝓcessus nõ est cõpletus: tu͂c reus nõ potest absolui diffinitiue: solum ergo obsoluitur ab obseruatione iudicij: ꝛ istud est scd̄m ius codicis ꝛ sic huius legis. ¶ Tertiu͂ principale est ius nouissimum. s. aut. qui semel. C. quõ ꝛ quãdo iud. lȝ glo. hic in ver. decem. ꝛ in verbo euacuabitur. dicat ꝙ illa aut. corrigat legem nostram male dicit, qꝛ loquitur in terminis valde diuersis: ꝛ fuit facta ad prouidendum in vno casu, qui omittitur in hac lege. nam pone ꝙ actor lit. contest. se absentauit nõ facto alio ꝓcessu, reus si vult põt facere se absolui ab obseruatione istius instantie. vt hoc tex. tamen actor postea solutis expensis, posset denuo agere ꝯtra reum, ꝛ inchoare nouam litẽ ꝛ nouam instãtiam: ꝛ sic quia plene non prouidebatur reo, eueniebat qd̄ reus absente actore volebat absolui diffinitiue, ex qua sn̄ia oritur exceptio rei iudi. ꝛ sic impediebatur in effectu actor amplius agere: sed istud fieri nõ poterat: ex quo negotiu͂ nondum erat liquidatum in processu. pone ergo ꝙ reus absente actore vult liquidare negotium, ꝛ sic ꝓbare exceptiones suas, vt postea diffinitiue absoluatur: istud facere non poterat per ista iura: ideo nouiter inducta est illa aut. qui semel. fm̄ quã assignantur longiores termini quã hic ꝛ proceditur fm̄ formam ibi traditã. istud est tertiu͂ principale ius: qd̄ debet haberi in cõsyderatione ꝛ loquitur in terminis diuersis a. §. nostro. ergo non corrigit. §. nostrũ. ꝙuis gloss. hic aliter ꝛ male dicant. ꝛ sic habes totã materiã declaratam ꝛ quicquid male tangunt iste glos. ¶ Ista glo. in verbo licentia. diuiditur in duas partes. In prima remouet cõtrariu͂ qd̄ declaraui. In scd̄a format qõnem. scd̄a ibi: sed nunquid etiã anteꝙ. ¶ Rursus illa secu͂da subdiuiditͬ in tres put in hac qõne ponunͭ tres opi. prima est Ugoli. scd̄a Placen. tertia Ioan. distinguentis. partes patent in glo. breuiter dic tene ri opi. Placen. per. §. si autẽ reus. ver. hmõi. j. ea. l. et per Cano. relatos per. d. Alex. nõ refero, qꝛ nihil adderem. ¶ Glo. in verbo decem. diuidiͭ in duas. In prima declarat text. In scd̄a remouet ꝯtrariu͂. scd̄a ibi: sed hodie. tenet ergo glo. in. ij. parte ꝙ tex. noster quãtum ad dilationes decẽ dierum per singulos tres terminos, hodie sit correctus per. §. et si hoc minime. in aut. de litigio. vnde sumit aut. qui semel. C. quõ ꝛ qñ iu. qꝛ hodie quelibet istaru͂ dilationu͂ debet esse. xxx. dierum. ꝛ cu͂ gl. tenent Pe. ꝛ Cy. hic. ¶ Dic melius fm̄ Bart. cu͂ quo oẽs alij tenẽt, qd̄. d. aut. qui semel. ponit casum diuersum: nos enim loquimur qñ sn̄ia est absolutoria ab obseruatione iudicij. ita ꝙ de meritis cause nihil habet se impedire. sed aut. qui semel. loquitur qñ reus non obstante contumacia actoris vult facere probationes suas, ꝛ facere ꝙ liqueat de causa principali, ꝛ de meritis: qꝛ istud est maioris preiudicij, requirunͭ dilationes maioris tpis: vt ibi. ꝛ ad hoc vide gl. in. l. cõsentaneu͂. in glo. fi. C. quõ ꝛ qñ iu. ꝛ ista est vera. ¶ Glo. in ver. inuenta. diuiditͬ in duas. In prima opponit ꝯtra tex. ꝛ dupliciter sol. In scd̄a magistraliter declarat: an ꝛ qñ absens cõtumax possit appellare a sn̄ia cõtra eu͂ lata. scd̄a ibi: ꝛ si quidẽ per cõtumaciã. ¶ In prima parte gl. dic ꝙ prima so. glo. est de directo cõtra tex. qui dicit actoris pars non fuerit inuenta. ꝛ exponere vt facit glo. est exponere albu͂ pro nigro. vnde teneas scd̄am sol. ꝙ valet sn̄ia si fuit citatus, lȝ nõ inuentus ꝑsonaliter iuribus in gl. allega. ¶ Ex scd̄a parte glo. si eam referas ad tex. habes multu͂ diligẽter no. ꝛ signa
14 multu͂ istã glo. † an ꝛ quãdo absens contumax possit appellare a sn̄ia cõtra eu͂ lata. Et si quidẽ est verus contumax. claru͂ est qd̄ verus cõtumax nõ appellat a sn̄ia cõtra eu͂ lata. l. fin. ff. de in integ. resti. ꝛ dicitur verus cõtumax ille, qui personaliter inuentus per nuntiu͂, est citatus vt veniat ad audiendum ferri sn̄iaȝ ꝛ expresse dicit nolo venire iste est verus cõtumax. secus si tacet, et cõtumax fit. nõ dicitͬ verus contumax. ita glo. ꝛ ibi late Bar. in. l. fi. ff. de in integ. resti. Aliud vult glos. relata ad tex. ꝙ etiã ille qui fuit citatus ad domu͂: sed nõ fuit personaliter inuẽtus: iste etiã nõ appellat: qꝛ censeͭ verus cõtumax. ista glos. posset tolerari, si presupponimus ꝙ illa citatio peruenit ad notitiã suã: ꝛ ipse dixerit eodem modo nolo ire: vt no. in cle. j. de dolo et cõtu. in. l. ex consensu. §. fin. ff. de appel. Tamẽ nos videmus tota die seruari contrarium: qꝛ fertur sn̄ia cõtra aliquẽ qui citatur ad domu͂, citatio peruenit ad eius notitiã fertur sn̄ia ꝯtra eu͂, postea sibi intimatur. iste tñ tota die appellat. ꝛ ideo ista scd̄a cõclu. gl. non est sine dubitatione. de qua plene videas in locis ꝑalle. ꝛ tãgit do. Alex. in. §. seq. ¶ Capio gl. in ꝟbo termino. quã diuide in duas partes. In prima declarat tex. In scd̄a que est ibi: sed videtur. opponit partibus sufficiẽter enumeratis, ꝛ soluit restringẽdo regulam. l. qui accusare. s. de eden. ꝙ ꝑcedat qñ vterqȝ erat presens: secus si actor fuisset absens: que solutio vltra diminutionẽ est etiam falsa qꝛ sequereͭ ꝙ actor absens ꝛ cõtumax, esset melioris cõditionis ꝙ̃ quãdo est ꝑ̃sens ꝛ non est cõtumax. ¶ Contra. l. non solum. j. ff. de noxa. ꝛ. l.
15 seruius. ff. qd̄ vi aut clam. † qꝛ quãdo actor est absens ꝛ cõtumax, nõ põt reus absolui diffinitiue: fm̄ istam gl. ꝛ tamen quãdo est ꝑ̃sens ꝛ non est cõtumax, reus absoluitur diffinitiue, qd̄ est absurdum. ¶ Dic ergo melius fm̄ Cy. Bart. ꝛ cõmuniter alios hic: si queratur quãdo actor nihil probauit, vtrum reus solum debeat absolui ab obseruatiõe iudicij: vt dicit iste tex. an vero debeat absolui diffinitiue: vt dicit. d. l. qui accusare. aut actor lite cõtes. se absentauit, anteꝙ a iudice statuerentur sibi termini ad probãdu͂: et isto casu non debet dici nihil fuisse probatum: sed nihil fuisse actitatum. vnde solum potest absolui ab instãtia presentis cause: et sic solum ab obseruatione iudicij. ita proprie loquitur text. hic: aut actori fuerunt statuti termini ad probandum: ꝛ tunc eo non probãte, debet reus absolui diffinitiue: ex qua absolutoria oritur exceptio rei iudica. ita loquitur. d. l. qui accusare. ¶ Limita singulariter vt per Bar. in. l. admonendi. in. iij. col. ff. de iureiuran. vbi plene posui ideo non repeto hic de illa limitatione, ꝙuis Pau. de ca. ꝛ do. Alex. hic ponant. ¶ Non omitto tamen pro necessaria intelligentia, qd̄ lȝ Ludo. ro. in. d. l. admonendi. dicat ꝙ nõ sit differẽtia quantu͂ ad effectum: an reus absoluatur diffinitiue: an vero absoluatur ab obseruatione iudicij: qꝛ vtroqȝ casu fm̄ eum solutis expensis factis in lite per reum, poterit actor denuo agere: sed errat: imo magna est differẽtia: qꝛ quãdo reus absoluitur diffinitiue, ex ista sn̄ia oritur exceptio rei iud. que impedit actorẽ in effectu amplius agere. §. item si in iudicio. insti. de excep. plene not. in. l. iul. veru͂ debitorem. ff. de cõdi. inde. sed qñ reus absoluiͭ solum ab obseruatione iudicij, nõ oritur exceptio rei iudicate: ex quo solum absoluitur ab instantia cause. ꝛ nõ a debito principali: ideo tu͂c actor potest de nouo agere solutis expẽ. litis: vt predixi.
16 ¶ † Et vt intelligas quid sit absoluere diffinitiue ꝛ qd̄ sit absoluere ab obseruatione iudicij: lȝ vtraqȝ absolutio respiciat reum: debes scire, qd̄ illa dicitur sn̄ia diffinitiua a vi vocabuli, que diffinit illud super quo partes litigabant: ꝛ sic diffinit negotiu͂ principale. alie sn̄ie appellantur interlocutorie. gloss. in cle. j. in verbo diffinitiua. de sequẽ. pos. ꝛ fru. iuncta gl. in. l. cũ clericis. C. de epis. et cleri. Et propterea alibi habes tex. de quo multum admiratur Bald. ꝛ dicit non esse alibi in. c. sua nobis. ad fi. de appella. ꝙ sn̄ia que pronuntiatur non potuisse de iure appellari, est interlocutoria. pro certo si non esset ille textu͂. diceretur oppositum: quando ergo dati sunt termini actori ad probãdum, ꝛ nihil probauit, vel reus probauit exceptiones suas: isto casu debet absolui diffinitiue: hoc est iudex debet diffinire negotiu͂ principale: scilicet ꝙ reus nihil debet. et ista sententia tollitur ciuilis allegatio et ex ea oriͭ exceptio. et ista i effectu impedit ne actor amplꝰ possit agere. quãdo vero actor se absentauit lite contestata ante assignationem terminorum ad probandum: tunc quia processus non est factus, iudex non potest diffinire: ꝛ tunc non potest absoluere diffinitiue reum: solum ergo absoluit liberando eum ab instantia huius iudicij: sicut qñ absoluit reu͂ propter libellum actoris ineptum, vel propter defectum persone procuratoris. iste cause non tangunt negotium principale: ideo non absoluitur reus diffinitiue: sed ab obseruatione illius iudicij: ꝛ ideo nõ diffinito negotio principa-
17 li, potest actor denuo agere: ꝛ de ista loquitur tex. hic. ¶ † Et ista absolutoria ab obseruatione iudicij est duplex. quedã que reputatur interlocutoria: vt in exemplis. s. traditis. quedã que habet vim diffinitiue: vt quando reus pendente iudicio solueret illud qd̄ petitur. §. fi. insti. de perpe. ꝛ tempo. act. tunc non potest absolui diffinitiue: cum omnis obligatio sit prius sublata per solutioneȝ: solum ergo absoluitur ab obseruatione iudicij: tamen habet vim diffinitiue. ita declarat magistraliter Bart. in. l. titia. in. ij. co. ff. de accusa. ¶ Glossa. in verbo iudicij. diuiditur in quinqȝ. In prima glo. ponit vnum effectum sn̄ie absolutorie ab obseruatione iudicij. In scd̄a opp. ꝛ soluit. In tertia ponit alium effectu͂. In quarta format. q. ꝛ se remittit. In quinta format aliã. q. et refert opi. scd̄a

ſbi:ſed argumẽtum ꝯtra.tertia ibi:item põt dici quarta ibi: item
quid de atteſtationibus.quinta ibi :item quid ſi reus.⁊ iſta gloſſ.
18 magis eget declaratione quã additione. ¶ † Quero ergo cuius
effectus ſit abſoluere reum ab obſeruatione iudicij.gloſſ. reſpon/
det ꝙ eſt iſtius effectus:q2 perimiť tota inſtantia:hoc eſt pereunt
oia acta facta per actorẽ:vt eſt datio libelli lit.conteſta.et ſimilia.
⁊ ideo ſi actor reuertať,⁊ ſoluat expẽſas contumacie ſue,opus eſt
qđ inchoet nouã inſtãtiam,det nouũ libellum,⁊ de nouo litem cõ
teſtetur.¶ Et ſic aduerte:ꝙ lʒ pereat inſtãtia actorum,tamẽ non
perit ius principale:qđ piret ſi iudex abſolueret diffinitiue reum,
⁊ ab illa ſnĩa nõ appellareť.¶ Hinc dubitat gl.noſtra in.iij.parte
an perempta inſtãtia per iſtã abſolutoriã,cum pereat lit. cõteſta.
19 an pereant etiã effectus inducti per illã litis conteſta. †nam per
lit.cõteſt.res efficiť litigioſa,⁊ vitiũ litigioſi afficit rem , adeo ꝙ ſi
alienareť,alienans perdit ius qđ habet.Itẽ cauſatur mala fides:
perpetuať actio ad.xl.an.An iſti effectus durant perẽpta inſtãtia.
⁊ videť prima frõte dicẽdum ꝙ ſic:q2 ſublata cauſa tollitur cau/
ſatum.Tamen gloſſ.mirabiliter dicit eſſe tenendum , ꝙ lʒ ſubla/
ta inſtantia p abſolutoriã tollatur lit.cõte.tamẽ nõ perimunť effe
ctus inducti per lit conteſt.q2 illi ſunt iam in eſſe producti: de hoc
20 dixi.in.l.ij.vbi oẽs ponunt.ſ.de edẽ.¶ †Hic dubitat gloſſ.in.iiij.
parte:an perempta inſtãtia per iſtam ſnĩam abſolutoriam pereat
fides actor:puta teſtiũ vel inſtrumẽtorũ : ⁊ remittit ſe ad illã.l.ij.
21 vbi vidimus.ſ.de eden.¶ †In vlt.q.gloſſ.an reus actore abſente
⁊ contumace poſſit in ſe aſſumere onus probandi,vt abſoluatur
diffinitiue:dic ꝙ ſcđm iſta iura.C.⁊ ff.or non poterat. Ita proce/
dat opi . Joan.relata in gloſſ.ſed hodie per iura.d.auť.qui ſemel.
poteſt.vt dixi in euidentialibus poſitis in gl.in ver.licẽtia.¶ Gl.
in ver.euacuabitur. diuiditur in tres. In prima ſupplet ⁊ decla/
rat tex.⁊ iſta eſt plana.In ſcđa per viam no.glo. enumerat tria, q̃
hodie immutata ſunt contra hanc legẽ per.d.auť.q ſemel. et inci/
pit ibi:item no.ꝙ tria.In tertia format queſtionẽ/que eſt ibi:item
an idem.Dic ꝙ in ſcđa glo.male dicit:q2 vt.ſ.pluries declaraui,
d.auť.qui ſemel.ponit caſum diuerſum:⁊ non diuerſum,q2 ibi re⁹
vult ꝙ cauſa diffiniatur:vt.ſ.dixi.dic vt ibi in gloſſ.in ver.decem.
⁊ dum gloſſ.dicit/ꝙ per illam auť. limitatur inſtantia triennalis
limitata per hãc legẽ:vt tãtum ſit anni ⁊ trium mẽſium. gl. errat
quia non dicit ꝙ nõ duret niſi per annum ⁊ tres menſeſ inſtantia:
ſed bene dicit text.ꝙ actor abſens debet expectare per annum et
tres menſes,per hoc non ſequitur,ergo inſtantia vltra nõ durat
quia bene durat.In vltima queſtione dic,quod gloſſ.bene dicit.
¶ Gloſ.in verbo non moretur.dupliciter opponit ⁊ ſoluit bene.
dic vt in ea.¶ Glo.in verbo excipiendis.diuiditur in duas prout
duos ponit intellectus.Doc. communiter ſequũtur intellectum
Joã.cõmuniter approbatum in glo.qđ in caſu text.noſtri expen/
ſe rei deducantur de expenſis actoris,nõ de quãtitate vel de ſorte
principali.Ita concludunt Jaco.bu.Cy.⁊ omnes Moder. hic. et
Joan.and.in addi.Specu.in titu.de expẽ.§.nunc autem de expẽ.
in ver.qđ aũt dixi.⁊ do.Anto.in.c.calũniã.de penis Et iſtã ſnĩam
glo.ſequitur do.Alex.hic:cum duabus limitationibus traditis
per Guil.de cu.⁊ Fulgo.hic:hanc opi.tenuit etiã glo.in.§.ſinan/
tem alterutra.in gl.j.ĩ.ea.l.lʒ gl.ſequẽs. in ỽ.victori.in.d.§.ſinautẽ
alterutra.aliter tenere videať:⁊ illas limitationes non refero , q2
poteſ p te videre.Soluſ Sali.tenet cõtra cõmunẽ opi.⁊ tenet opi.
Pla.ꝙ imo reus deducat expẽſas de q̃bus in h⁹ tex.de quãtitate
principali:non de illis expenſis quibus poſtea cõdemnabiť acto
ri in ſententia diffinitiua motus per tex.in.c.calumniam.non vio
lando tex.de penis.Itẽ ⁊ fortiuſ quia ſequeretur ſm eum,ꝙ ſi eue
niret caſus ꝙ reus in ſnĩa principali diffinitiua abſolueretur ab
expenſis,eo quia habuiſſet iuſtã cauſam litigãdi,ꝙ tunc perderet
expenſas,quas ſibi ordinauit iſta lex propter cõtumaciam acto
ris:quia eas non poſſet deducere de expenſis actoris : quod eſſet
multum reſtringere text.noſtrum.Sed reſponde ad hec obiecta
vt per domi.Alexan.⁊ domi.Anto.de alexand.hic: ad quos me/
remitto. Jaſon Padue.

a ¶ Cõtumax. Adde bar. in.l.ex ꝯſen ſu.in.§.vlt. ff.de appel. Bart.in.l. ad pempto/riũ.in.§.vlti. ff.de iudi.

1 ☞ Contra reum contumaciter abſentem,debet ſententia ferri,
tribus concurrentibus.
2 Judex alterius territorij non poteſt mittere executioni ſnĩam ab
alio iudice latam,niſi ad literas et requiſitionẽ illius iudicis qui
ſententiam tulit.limita vt.ĩ.nu.3.
4 Epiſcopus tenetur exequi ſnĩam latam a laico ⁊ econtra.
5 Teſtes nõ poſſunt produci niſi parte aduerſa preſente,aut ſaltez
citata:etiam nec inſtrumẽta ⁊ alij actus.
6 Uerus contumax non appellat.
7 Que differẽtia ſit an ſententia ſit lata in actione reali:an in per/
ſonali,quo ad executionem.
8 Quando eſt facta executio ſnĩe,an poſſit victus perpetuo recupe
rare poſſ.preſtita ſatiſdatione.
9 Data abſentia vnius partis abſq3 ꝯtumacia aliqua,ſiue ſit reus
ſiue actor,non poteſt perueniri ad diffinitiuam.

Sinautem reus.

Diuiditur magiſtraliter in quatuor ptes.In prima tra
ditur modus pcedendi ad ſnĩam diffinitiuã contra reum contu/
maciter abſentem poſt lit.cõteſt.In ſecũda traditur modus exe/
quẽdi talem ſnĩam:quomodo ⁊ in quibus rebus fieri debeat.In
tertia reſpondet duab⁹ tacitis obiectiõibus.In quarta determi/
nat de tpe quo talis ſnĩa ferri debeat.ſecũda ibi:que ad effectum
pducatur.tertia ibi:cũ autem eremodiciũ.quarta ibi:huiuſmodi
autẽ ſnĩa.hoc dicit.Reo poſt lit.cõteſta.ſe abſentante,et legitime
citato,peruenitur ad ſnĩam diffinitiuã:que mãdatur executioni
ſine ſpe recuperande poſſeſſionis,⁊ ſine beneficio appellandi: ſed
1 talis ſnĩa debet ferri ppe finem triennij.h.d.¶ † Nota.j.ꝙ contra
reum cõtumaciter abſentem debet ferri ſnĩa.intellige tribus con/
currentibus.Primo aduerſa parte petente:alias iudex nõ poſſit
ferre ſnĩam:vt in.§.precedenti.vbi dixi.Scđo qñ lis fuit conteſt.
ante eius abſentiam.nam lit.nõ conteſta.non poteſt perueniri ad
ſnĩam diffinitiuã.l.ſi.§.illud.C.de tẽpo.appel.ſed bene deuenitur
ad primuʒ decretũ.l.ſatis.ff.de in ius vocã.Tertio qñ apparet ex
actis ꝙ ſit cõdemnandus.naʒ iudex viſis actis debet ferre ſnĩam
pro eo qui iuſtitiã fouet:vt in.§.precedenti,⁊ probat tex.hic in ỽ.
etiã cõtra abſentem.in implicatiua etiam ⁊ text.in.§.cum autem
2 eremodicium.¶ Secũdo no.ibi:ſiue per relationem.ſm Ang.†ꝙ
iudex alteri⁹ territorij nõ poteſt mittere executioni ſnĩam ab alio
iudice latã,niſi ad literas ⁊ requiſitioneʒ illius iudicis qui ſnĩam
tulit:⁊ dicit Pau.de caſtro.hic:ꝙ nõ habemus alibi meliorẽ text.
in corpore iuris q̃ ſit iſte.al's executio facta nõ valeret.ita dicit gl.
allegando iſtum tex.in.l.ij.§.j.in gloſ.j.ff.ſi quis in ius voca.nõ ie/
rit.⁊ vide Specu.in ti.de execu.ſnĩe.in.§.nunc dicendum.in verſi.
3 ſed pone iudex Peruſinus.¶ †Limita qñ imploraret officiũ iudi
cis pro executione talis ſnĩe.ſi autem ageret actione in factum ſeu
iudicati,poſſet fieri abſq3 literis eius qui ſnĩam tulit:q2 actio po/
teſt exerceri vbicũq3 locorum vbi reus ſortitur forum.l.ſi.in.fin.C.
de preſcrip.xxx.anno.ita limitat Bart.in.l.a diuo pio.§.j.ff.de re/
iudi.Pau.de ca.hic.¶ Secundo limita/quãdo ſnĩa eſſet lata per
iudicem,qui non preeſſet territorio:puta per dñm rectorem ſcho/
larium:tunc executio poſſet fieri per alium iudicem,abſq3 literis
domini rectoris.ita ſingulariter limitat Bald.in.l.epiſcopale.p
illũ tex.ſ.de epiſ.audi.de cuius veritate vide per.d.Alex.in.d.l.a
diuo pio.§.j.¶ Hinc ſumpta occaſione taugit Cy.hic:in.xij.qõ.
an alius iudex alterius territorij reqſitus pro executione, tenea/
tur parere:⁊ ſi non pareat/an poſſit mulctari:⁊ circa hoc vide qđ
tenet ſingu.Bart.in extrauag.ad reprimenduʒ in ver.per edictũ.
in.iiij.colũ.pro limitatione legis extra territorium vbi dicaʒ.ff.de
iuriſdi.om.iudi.⁊ ſequitur.d.Fran.de are.in conſi.lviij.qđ incip.
diligenter ꝯſyderatis omnibus.in.iij.co.¶ Item adde predicta
4 pcedere,etiam ſi iſti iudices eſſent diuerſi fori:† vnde etiam eps
tenetur exequi ſnĩam latã a laico ⁊ ecõtra.ſm Bald.in.c.i.in.iiij.
col.⁊ in.c.eccleſia ſancte Marie.in.iij.col.de conſtitutionibus : et
in effectu Bald.in.c.j.in.iij.colũ.ad fi.⁊ ſequẽti.de offi.ordi.et no.
Bal.in.c.licet vndiq3.in vlti. col.de offi.deleg.vbi pro hoc alleg.
gl.ſin.in.l.ex ea.ff.de poſtu.quod teneas cordi:q2 multi crederent
oppoſitũ.¶ Intellige etiam ;quando executio ſnĩe ſit de iure cõi:
ſecus ſi ex forma alicuius ſtatuti municipalis.nã iudex alterius
territorij cui ſcribitur,nõ tenetur executionẽ facere:q2 non debet
ſtatuta alterius territorij exequi.dictum fuit nouum Bald.in.l.
vnica.in fi.C.de cõfeſ.vbi reputat hoc eſſe tenẽdum menti: ſeqtur
d.Alex.in.d.l.a diuo pio.§.j.licet cõtrariũ dicat ſentire.d. Anto.
de bu.in.c.fin.in.x.col.de cõfeſ.¶ Tertio no.ex text.ibi:terribiles
ſcripture iunctis ſequẽtibus/hic eſſe tex.ſing.notandũ ſm Ang.
5 ⁊.d.Alexã.hic:† ꝙ quemadmodum non poſſunt pduci teſtes niſi
parte aduerſa pſente,aut ſaltẽ citata.l.ſi quando.C.de teſti.alias
tales teſteſ nihil pbant:idẽ eſt in inſtrumentiſ,⁊ alijs actis:vt hic
adđ tex.meliorẽ in.c.chartei.iij.qõ.ix.⁊ in.l.iudices.vbi Bald.in
iiij.no.ad hoc no.C.de fide inſtr.¶ Limita tribus modis.¶ Pri
mo/ꝙ inſtrumentũ pductũ in iudicio abſq3 citatione partis non
valet ad effectũ pbandi:⁊ ſic nõ diciť ſatiſfactũ termino ad pban/
dũ:ſed valet quantũ ad fi.ſimplicis pductiõis ita limitat Bald.
in.d.l.ſi quãdo.in vlti.q.⁊ in.l.ſi ea.ad finẽ.C.qui accu.nõ poſ.⁊ in
l.j.in fi.C.qñ libel.prin.dať.l.j.§.j.ff.de fer.Ang.in.l.omnium.C.de
teſta.q̃uis cõtrarium videať innuere Bar.in.l.itẽ illa.in.j.colũ.ff.
de cõſtitu.pecu.¶ Scđo limita qñ inſtrumentũ pduceret vltima
die termini ſm Barto.in.d.l.item illa.in.j.col.quẽ ſequitur Bal.
licet corrupte alleget,in.l.ſi.in.ſ.col.in fi.C.qui admit.idem tenet
Bar.in.l.ij.de tẽpo.appel.⁊ in.l.qui ante calendas.in vlti.colũ.ff.
de verbo obli.cum concor.ibi traditis.¶ Tertio limita, niſi tale
inſtrumentum poſtea remaneret in actis ſciente aduerſario:ſm
6 Bald.in.d.l.ſi quãdo.in fine.¶ †Quarto not.ꝙ verus contumax
non appellat.ita eſt tex.clarus hic in ver.cum auteʒ.in fi.ſecus eſt
in falſo contumace.l.ab eo.C.quõ et quãdo iudex.¶ Hic ſumpta
a occaſione Cy.⁊ Sali.late examinãt quis dicať verus ꝯtumax^a.⁊
plenius

plenius do.Alex.hic:per.xij.q.cū cōcor.de quibus per eū. Ultra
quē extende istā regulā,etiā in casibus in qbus snia nō transit in
rem iudi.fm op.Anto.z Imol.in.c.teneor.de re iudi.facit qd vult
glo.no.in.c.ad reprimēdā.in ṽ.suspendat.de offi.ord.intellige tñ
istā regulā,qñ esset cōtumax in nō veniēdo:secus si nō soluendo.l.
creditor.§.iussus.ff.de appel.alleg.in glo.qr prima cōtumacia est
grauior,cū impediat cognitionē z diffinitionem cause:z in conse/
quētiam solutionem. ¶ Capio glo.in verb.audiat.quā diuide in
tres.In prima opponit cōtra text.z soluit.dic melius vt p Bar.z
alios hic.In scda idem facit.In tertia format qōnem.scda ibi: sz
7 videt.tertia ibi:itē qd si actor. ¶ † Ex prima parte glo.habes tria
principalr no. ¶ Primo habes no.differētiā,an snia sit lata i actio
ne reali an in actione personali:quo casu in actione reali, executio
snie dz fieri in re petita,z nō in alijs:an ṽo fiat in actione psonali,
z missio fit in oia bona:fm iura.C.secus fm iura autēticorū. Bre
uiter gloss.bñ dicit in se.iuribus in ea alleg.sed si referat ad text.no
strum gl.male dicit:qr iste tex.loquit lata snia,quo casu nō fit exe/
cutio in oibus bonis:sed p quātitate taxata in snia,z nō vltra.fm
formam.l.a diuo pio.§.in venditione.z.§.si sup rebus.vbi Bart.
in.ij.col.ff.de re iudi.pcedit ergo glo.qñ missio fieret ex primo vel
scdo decreto nō lata snia:fm Cy.Bar.z oēs Mod.z Bal.in aut.
et qui.in.iij.col.C.de bo.auto.iudi.pos.z in.l.etiam.in princ.C.de
execu.rei iud.vbi allegat solēnē gl.in.l.pñti.§.cū aūt monit⁹.in ver.
admodū.C.de his q ad eccle.cōfu.z ita teneas quicqd dicat Sali.
hic:quē refert z reprehēdit do.Alex.hic:z adō gl.i.c.j.de mil.vasa.
8 qui cōtu.est.in vsi.feu sup ver.sed.ad fi. ¶ Scdo habes no.ex gl.ibi
dū dicit z ppetuo audit ad recuperādū possessionē:† q qñ est facta
executio snie,pōt victus ppetuo recuperare possessionē,pstita sa/
tisdatione fm formā aut.ei qui.j.de tepo.app.ista gl.ab oibus re/
probat:q iura gl.procedūt,q missio in possessionē facta est ppter
solā contumaciā:tūc si cōtumax prestat cautionem,bene recupe/
rat possessionem:sed qñ missio est facta virtute snie posses. recupe/
rare nō potest.l.si pecunie.§.fi.ff.vt in pos.leg.que est ad hoc sing.
fm Bar.in.l.cōsentaneum.in pe.col.C.quō z qñ iud.z idem z la/
tius tenet Bart.in.l.si finita.§.iulianus.in.ix.col.ff.de dam.infec.
¶ Licet oēs reprobēt glo.tamen nō meret reprehendi.nec glo.lo
quitur prout doc.intelligūt/qñ missio est facta vigore snie:imo lo/
quitur qñ est facta nō virtute snie.ptz dum dicit,nisi fuerit credi/
tori pro debito adiudicata.vñ in illa fal.gl.tenet illud idē qd doc.
¶ Et ex illis verbis potes tertio no.q post missionem in posses.
ex snia,vel ex scdo decreto,nō audit reus volēs possessionē recu/
perare:ex quo semel est adiudicata: z pro glo.est bonus tex.in.l.si
finita.§.postea.ff.de dā.infec.z ibi Ange.z Imo.per illū tex.repro
bant Bar.qui cōtrariū dixerat in.d.§.iulianus.in vlti.col.volēs,
q vsqz ad bienniū possit recuperare/p.l.fina.C.de iure doti.sequit
Bal.post.Iaco.de are.in.l.ij.ff.si ex noxa.cau.agat.tamen prece/
dens opi.gloss.tenet cōiter per doc.hic.z per Bald.in.l.fi.ad fi.C.
de bo.auto.iu.pos.sentit glo.in.c.qm frequēter.in fi.z ibi late do.
Anto.extra vt lit.non contest.Imo.in.l.debitoribus.ff.de re iud.
¶ Nec ob.l.fi.allegata per Bar.qr loquit in terminis diuersis.s.
qñ ipsi creditori fuit adiudicatū pignus,potest intra bienniū de/
bitor pignus recuperare, in alijs glo.bene dicit.Glo.in ver.con/
traditionem.diuiditur in duas partes.In prima ponit duas fal.
ad tex.In scda querit.scda ibi: vltimo quero. ¶ In prima parte
dic/q prima fallentia est vera in se:sed nō est bona ad tex.nostruz:
9 qui loquitur qñ iam erat lata snia, z facta executio contra reum.
¶ In scda parte dic q glo.reprehendit per oēs:† qr data absen/
tia vnius partis,absqz contumacia aliqua,siue sit reus siue actor
nō potest peruenire ad sniam diffinitiuā:per.l.furioso.ibi Barto.z
oēs.ff.de re iudic.nec ob.l.q̄uis indubitati quia ibi actor semper
fuerat presens vsqz ad sniam exclusiue:z sic erat liquidatū nego/
tium vtraqz parte presente: vt ibi declarat gl.nimirū si potest ad
sententiam peruenire/quod secus est in.q.glo.

1 ☞ Victus victori debet condemnari in expensis: extēde:vt nu.
2.et limita nu.3.
4 Ubicunqz expense debentur iure actionis,iusta causa litigandi
non excusat:nec iudex intelligitur absoluisse ab expensis que de
bentur iure actionis.
5 Quādo statutum disponit q victus victori zc.intelligit etiam si
victus habuerit iustam causam litigandi.
6 Statuta debēt intelligi vt aliquid addatur vltra ius cōe: nisi ita
intelligendo,indebite quis dānum pateretur.
7 De iure communi si iudex non cōdemnat in expensis,victus ha/
betur pro absoluto.
8 Quādo dicatur quis habere iustam causam litigandi,ad hoc vt
nō condemnetur in expensis.
9 Quis dicitur p certo scire/qñ est certificatus ab vno fide digno.
10 Quādo iudex absoluit partem victam,eo quia habuit iustaz cau
sam litigandi,tenetur in snia exprimere illam causam.
11 An iuramentum calumnie excuset ab expensis.
12 Si aliquis habuit iustam causam litigandi p parte tēporis,et p
parte non:an abinde in antea debeat condemnari in expensis.
13 De quibus expensis intelligatur.§.noster.
14 Si litigans est doctor et aduocatus in causa propria,non potest
petere in condemnatione expēsarum quātum habuisset soluere
alij aduocato.
15 Si reus in parte obtinuit z in parte succubuit/qualiter debet fie/
ri condemnatio expensarum.
16 Si actor in parte obtinuit,z in parte succubuit,si iudex in snia di/
ceret,victum victori cōdemnamus in expensis:talis sentētia esset
nulla/propter incertitudinem.
17 Si actor petijt plus debito,z reus totū negauit,z actor obtinuit
in parte:quis erit cōdemnatus.in expeñ.
18 An liceat cum iuramento totam positionez negare/propter hoc
q plus debito petatur.
19 An victus victori sit condemnandus in expensis,si succubuit in
aliqua interlocutoria.
20 Si aliquis fuit cōdemnatus in aliqua interlocutoria in expensis
quas actualiter soluit:postea in principali causa obtinuit diffini
tiuam:an victus debebit etiam condemnari in illis expensis in/
terlocutorie.
21 An in criminalibus victus victori sit condemnandus in expensis,
22 Iudex male vel calūniose inquirens,tenetur parti ad expensas z
interesse:z punitur etiam criminaliter.
23 An victus victori sit cōdemnandus in causa appellationis.
24 Qui obtinuit in causa principali,z postea succubuit in causa ap/
pellationis,non est cōdēnandus in expensis:nisi ex primis actis
succumberet.
25 Expense facte in lite/probātur per solum iuramentum partis.
26 A taxatione expensarum,z etiam ab omissione condemnationis
expēsarum an possit appellari.
27 Iudex qui omisit in sententia victum condemnare in expensis,te
netur de suo resarcire victori.
28 An tex.noster procedat qñ expense sunt debite iure actionis.
29 Si iudex tpe interlocutorie omisit victuz condēnare in expensis,
an hoc possit supplere in quacunqz parte litis,anteq sententiam
diffinitiuam proferat.
30 An iudex possit condemnare partē victā in expensis,si non sunt
petite:z dato q possit,an teneatur.
31 Que emergunt post litem contestatam/proprie spectant ad offi/
cium iudicis.
32 Qui petijt simpliciter ferre sniam pro se,censetur petijsse q ferat,
neduz super principali,sed etiam super omnibus accessorijs.
33 Si iudex resarciuit expensas victori,in quibus omiserat cōdem/
nare victum:an tales expensas poterit iudex postea repetere a
parte victa.
34 Expense litis solū debētur officio iudicis mercenario/quod lata
sententia expirat.
36 Si iudex male iudicando facit litem suā,tenetur parti lese ad to
tale interesse:z contra partem iniuste sententiam obtinētez,nul/
lum regressum habebit.

a ¶ Victus. Adde gl.fi. in.c.vlti.de maio.z obe.

Siue autem alterutra.

Iste.§.non est difficilis:sz ha/
bet vtilē z quotidianā materiā,quam plenius examinādā assum/
1 psi.h.d.† Victus victori dz cōdēnari in expēsis,sacramēto victo/
ris taxādis.hoc primo.z iudex q omisit cōdemnationē expēsaruz
in sententia,de suo resarcire tenet.h.d.scdo z vltimo.Et sic habet
duas partes que patent ex summario.scda ibi:non ignorantes.
a ¶ No.primo regulā vulgarē/q victus[a] debet cōdēnari in expē/
sis:vt hic.et.l.eum quē temere.ff.de iudi.c.finē litibus.de dolo et
2 contu.c.calūniam.de penis. ¶ † Extēde istam regulam ad eum q
renūtiauit liti.fm Bal.in.l.postq liti.in vlti.col.in.v.q.C.de pac.
limitando vt ibi per eū.z idem Bal.in aut.contra qui propriam.
in.ij.not.C.de nō nume.pecu.q̄uis renuntians liti nō dicat pro/
prie succumbere:vt no.Bal.z Sali.in.l.alia.in vlti.no.per illum
text.C.de his quib.vt indig. ¶ Secūdo amplia istaz regulam vt
procedat etiam coraz arbitro:fm Spec.in ti.de arbitro.§.fi.ver.
sed cum.z Inno.in.c.ex parte.de arbi.Hostien.in summa in ti.de
arbi.§.qualiter ad effectum.ver.sed nunqd potest.Ang.in repe.
l.si vacantia.C.de bo.vacan.lib.x.do.Fran.de oria.Brixianus in
tracta.de arbi.in.vij.parte.qō.xxvj.z facit ratio/qr arbitria sunt
redacta ad similitudinē iudicior.l.j.ff.de arb. ¶ Tertio amplia
vt ista regula pcedat etiā mortuo eo q nō habebat iustā causam
litigandi.nam eius heres debebit in expensis cōdemnari:cum cē/
seatur eadem persona cum defuncto:vt in aut.de iureiurā.a mo/
riente prestī.in princ.fm Bald.in.l.si pater.C.si pen.appel.mors
3 interue. ¶ † Istam regulā limita multis modis. ¶ Primo z prin
cipaliter limita/nisi victus habuerit iustam causam litigandi.l.
qui solidum.§.etiam.ff.de lega.ij.pbatur in.§.oportet.in aut.de
iudi.fm glo.et doc.hic:que autem cēseātur iuste cause,dicaz infe

rius. Adde ꝙ iusta causa litigandi non solū excusat ab expen. vt predixi. sz etiā excusat ab omni pena iuris ⁊ canonis. fm Ioā. an. in. c. j. §. fi. de elec. in vj. in nouella. quē refert ⁊ sequitur Bald. hic: in. j. colum. ⁊ in aut. gnāliter. in. v. oppo. C. de epis. ⁊ cleri. ⁊ in. c. j. §. si inter pares. de lege conra. in vsi. feu. ⁊ in addi. Specu. in tit. de arb. in. vij. col. in versic. ex forma statuti. Ludo. roma. in repe. rub. de arbi. in xxviij. col. Silr iusta causa litigādi excusat a pena cōpromissi. fm Io. an. in addi. Spe. in ti. de arbi. §. fi. ver. itē quid si cōpromissum. Bal. ⁊ Ange. in. l. tres fratres ff. de pac. Bal. in. l. qui cum tutoribus. ff. de transac. ⁊ in. l. non solum. ff. de rei vendi. ⁊ in. l. qd te. in vlti. col. vbi etiam Ludo. ro. ff. si cer. pe. ⁊ in aut. generaliter. in. iij. colū. C. de epis. ⁊ cleri. ⁊ in. l. edita. in. xj. col. in. viij. oppo. C. de edē. ⁊ in. l. fi. C. de arbi. ⁊ in. l. eos. el. j. §. cautione. C. de appel. Ang. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de ver. obli. Pau. de ca. in. l. iulianus verum debitorē. in. vj. col. ad fi. ff. de cōdi. inde. do. Alex. in consi. clxxiij. qd incipit: opportune consyderato themate. in. iij. co. ad fi. ⁊ in consi. cclxj. quod incipit: titulus qōnis. in. ij. lib. Silr excusat a pena pmissa in cōtractu fm Bal. in. d. l. non solum. ¶ Istam primam fallē. limita varijs modis. ¶ Primo nisi tales expēse essent promisse per stipulationē: q2 tunc iusta causa litigādi non excusat quominus debeat in istis expēsis cōdēnari: ⁊ ideo est vtile semp in cōtractibus stipulari expensas litis, ⁊ facere ꝙ apponatur in instrumēto per notariū. gl. est de hoc no. in. §. opz. in gloss. magna. in versi. solo. ad fi. in aut. de iudi. quē Bal. ⁊ Sali. hic: in. j. col. ⁊ ceteri Moder. reputant ad hoc singu. eā sequit ibi Ang. ⁊ Bal. vt etiā reputant singu. in. c. breui de iureiurā. et idem Bald. in. d. l. eos. §. cautione. ⁊ in aut. generaliter. in. iij. col. de epis. ⁊ cle. Bal. ⁊ Ang. in. l. nō solum. ff. de rei vendi. Imo. in. l. fi. in vlti. col. ff. de re iudi. do. Anto. in. c. finē litibus. in. vij. col. in ver. venio ad tertium. do. Alex. in cōsi. xxxvij. in. ij. volu. incip. viso ⁊ opportune cōsyderato processu. circa fin. ⁊ in consi. xxxiij. in. iiij. volu. qd incip. consultus
4 alias in causa principali. ad fi. ¶ † Imo generaliꝰ vbicunqz expēse debent iure actionis. iusta causa litigādi non excusat ab eis. glo. in l. iij. §. si rem. ff. de lega. iij. quaz Pau. de ca. hic reputat ad hoc singularem: sed habes oīno similem in. l. nō solū. ff. de reivendi. sequitur Bal. hic: in. j. col. ⁊ Ange. in statuto Perusino de quo hic per eum. ⁊ Bar. in consi. suo qd incipit Andruziolus. Pe. de ancha. in. d. c. finem litibus. ⁊ lz do. Alex. hic: in. j. col. dicat ꝙ illa gl. istud non probat: tamē postea in vlt. col. se emandauit ⁊ tenuit ꝙ imo glo. istud dicat. ¶ Sed fortius voluit Salice. hic: in. j. col. ꝙ si iudex absolueret victum ab expensis, nō intelligitur absoluisse ab istis expensis que debentur iure actionis: quod vltimuz limita vt per do. Alex. hic: intellige tamē sane qū tales expense essent promisse voluntarie extra iudiciū: secus si in iudicio, et necessario vt in forēse. iuxta aut. generaliter. C. de epis. ⁊ cle. q2 succederent loco earū que officio iudicis mercenario deberent: fm Bald. hic: in. j. col. ⁊ in. d. aut. generaliter. in. iij. col. post gl. ibi: in versi. iniuste. ⁊ in. l.
5 eos. el. j. §. cautione. C. de appel. ¶ † Scdo limita dictā fallē. quādo adesset statutū disponēs, ꝙ victus victori cōdēnet in expensis. nā intelligeretur etiā si victus habuisset iustam causam litigādi: fm Albe. de rosa. hic post Old. lau. in scda parte statutoz in. q. cxcij. qd si statuto caueat ꝙ victus victori. vbi dicit se ita de facto obtinuisse. idem tenet Ange. in aut. de exhi. re. in prin. p glo. ibi: in versi. casum. quā ad hoc dicit esse singulariter notādā. idē tz Ang. in. l. nō solū. ff. de rei ven. ⁊ facit ratio q2 statuta debēt semp sic intelligi, vt aliquid addant iuri cōi: alr essent superflua: fm Bar. in. l. ij. de vsuca. et in. c. iiij. §. pretor ait. ff. de dā. infec. ¶ Cōfirmo/ q2 lz in statutis nō habeat locū arg. in cōtrario sensu, vt dicā in. l. j. in pn. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. tamen qū statutū in sensu directo nihil operaret: tunc sumit arg. a cōtrario sensu, etiā ad correctionē iuris cōis: ne statutū sit superfluū. vnde in statuto. Florentie disponēte ꝙ nō existentibus filijs masculis. filie femine succedant patri: q2 istud statutū nihil operatur, sumit ar. a ↄ̃rio sensu ad corrigēdum ius cōe ꝙ existentibus filijs masculis filie femine nō succedant. fm Bal. in. l. cōuēticulam. in. j. col. C. de epis. ⁊ cleri. Bald. Ange. Imo. ⁊ Moder. in. l. si cū dotem. in prin. ff. solu. ma. Panor. in. c. cum apostolica. de his que fi. a prela. sine consen. capi. Pau. de ca. in consi. cccxiij. qd incip. presens casus. ¶ Ego alias publice disputaui istum articulū in ciuitate; Alexādrie. Pro ista parte facio duo fundamēta. ¶ Primū/ est bonū argumentū a pacto cōtrahentium, ad statutū: glo. ⁊ ibi Bart. in rubri. C. de decre. decur. li. x. glo. in. l. nō impossibile. in glo. magna. ad fi. ff. de pact. tex. in. l. fi. ad fi. ⁊ ibi Bal. C. de fideius. ⁊ istud argu. semp procedit affirmatiue. fm Bar. in. l. alia. §. elegāter. ff. so. ma. tunc sic/ qū expēse debent ex pmissione partis, iusta causa litigandi nō excusat, vt dixi in p̄cedēti limitatione. ergo idem qū debent ex dispositione. statuti: nisi dixeris ꝙ diuersa ratio sit: q2 partes possunt sibi p̄iudicare qd nō presumitur voluisse statutū. ¶ Secundo stringit: q2 expēse isto casu debent iure actionis. s. ↄditiōe ex statuto. put tenet Bar. post glo. ibi in. l. iij. §. si rem. ff. de lega. iij. ⁊ Cano. in. c. ex parte el'. ij. de rescrip. ⁊ do. Alex. hic: sz ita est ꝙ qū expēse debē. iure actionis iusta causa litigādi nō excuset: vt dixi in precedenti limitatione: et istud est validum fundamentū: nisi tenueris cōtra Bar. ꝙ imo isto casu nō oriatur ↄdictio ex statuto: sed potius officium iudicis: ex quo verba diriguntur ad iudicē. iuxta glo. in. l. si soror. cū simi. C. de colla. ⁊ ita subtiliter tenuit. d. Matesi. in nota. lxxxj. quē oīno videas in hoc vltimo. ¶ Cōtrariam opi. tz Bald. in. l. terminato. in vlt. colū. C. de fruc. ⁊ lit. expen. per rationem de qua ibi per eū. ⁊ Bal. in. l. eos. el. j. in. §. cautione. in. ij. co. in prin. C. de appella. vbi de hoc simpliciter allegat glos. in. §. tripli. insti. de actio. sequit do. Alex. hic: qui dicit ꝙ ista opi. est iustior et equior.
6 ¶ Pro ista parte stringit ineuitabiliter. † nam regula est ꝙ lz statuta debeāt intelligi vt aliquid addatur vltra ius cōe, est verz nisi ita intelligēdo quis indebite dānū pateretur: q2 potius debet intelligi statutum, ꝙ sit frustra: ⁊ nihil operetur: q̃ ꝙ quis indebite dānum patiatur: ita pbatur ex glo. in. l. fi. §. in cōputatione. in gl. magna ad fi. quā Bart. ibi multū extollit. C. de iure delib. ⁊ ibi in specie Pau. de cas. ⁊ alij Moder. Imo. ⁊ Moder. in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dā. infec. probat tex. in. c. cū dilectus. ⁊ in. c. ad audiētiam. ⁊ vtrobiqz no. do. Anto. ⁊ Imo. de cle. non resi. ergo istud statutū debet potius intelligi vt nihil operetur, q̃ ꝙ indebite ↄdemnetur in expen. qui habuit iustā causam litigādi. et hoc modo clare tolluntur duo prima fundamēta partis cōtrarie. Ad idē facit/ quia istud statutū vtit eisdē verbis qbus ius cōe: ⁊ sic est recitatoriū iuris cōis: ⁊ sic nō est pprie statutū: ergo nō debet intelligi ꝙ aliqd addat iuri cōi: fm gl. ⁊ doc. in. c. j. de cōsti. in. vj. Bar. ⁊ alij in. l. j. in prin. ff. ad le. fal. ¶ Eandē opi. tenet Rapha. ful. in consi. v. incip. p̄suppositis duobus statutis Verone. in vlti. colū. vbi cōsuluit/ ꝙ statutū ciuitatis Verone, disponēs ꝙ victus victori intelligatur ↄdēnatus in expēsis, etiā si in snīa iudex nihil dixerit: debet intelligi nisi victus habuerit iustā causam litigandi. motus/ q2 ex quo
7 istud statutū operatur vltra ius cōe: † q2 de iure cōi si iudex non cōdemnaret in expensis, haberet pro absoluto. l. terminato. C. de fruc. ⁊ lit. expen. vigore statuti habetur p cōdemnato: ergo istud statutuz debet postea restringi, vt minus ledat ius cōmune q̃ sit possibile. c. cū dilectus. de consuetu. nota. in. l. ij. C. de noxa. ¶ Secundo mouetur/ q2 statuta debēt intelligi fm rationabilem intellectū, ne absurditas sequat. l. scire opz. §. aliud. ff. de excusa. tut. sed absurdum esset intelligere istud statutum etiaz si victus haberet iustam causam litigādi: q2 hoc modo cogeretur qs ius suū indefensum relinquere contra. l. illud. in princi. ff. de peti. here. et dicit Fulgo. ꝙ cum iste casus euenisset de facto in ciuitate Placentie. vbi viget simile statutū/ ꝙ per cōsilia magnorū doctorū ita vidit interpretatum, ⁊ postea iudicatum de facto: ⁊ credo sine dubio ꝙ verū dicat in statuto Veroneū. ꝙ multū operatur vltra ius cōe: secus est in statuto superius relato. ¶ Tertio principaliter limita dictam fallen. ꝙ iusta causa litigādi excuset ab expen. fallit in expen. que debentur ratione cōtumacie. iuxta. l. sancimus. j. cod. fm Sali. hic: in. j. col. referentem ita tenuisse Fran. accur. ista ratione q2 tales expēse debētur iure actionis in factū. l. j. §. pe. ⁊ ibi glo. ff. si qs ius di. nō obtempe. sed quādo expēse debētur iure actionis: iusta causa litigandi non excusat: vt dixi. s. in. j. fallen. idem tenet Sali. nō ista ratiōe/ que tamē est bona: sed quia ↄtumacia nō potest includi in iusta causa litigādi. Adde qd de hoc est gloss. ordi. in. d. c. finē litibus. in glo. magna. in verbo expensas. circa prin. idē tenet Spec. in titu. de expē. §. sin autem. ver. hoc autez. ¶ Quarto limita fm Ang. hic: quādo quis succumbit in aliqua interlocutoria: tunc debet indistincte cōdemnari in expēsis, non habita differentia: an habuerit iustam causam litigandi vel ne. alleg. Inn. in. d. c. finē litibus. Bal. refert idē tenere Specu. in titu. de expen. versi. §. sin autem. ver. sed nunquid deficiens. ⁊ in. §. nunc de expensis. versi. hoc aūt scias. sed Bal. dicit: ꝙ istud procedit de stylo. curie, non autem de iure. ¶ Quinto fallit in sportulis/ quas aduersarius tenetur restituere siue habuerit iustam causam litigandi siue nō fm Bald. in. l. fi. in vlt. col. C. de fruc. ⁊ lit. expē. dicit tamē Bal. ꝙ istud procedit ex cōsuetudine quarūdam ciuitatū, sed nō de iure: vt est glos. singu. in. §. tripli. in glo. j. magna insti. de acti. ¶ Iuxta
8 istam primā principalē fallē. † necessarium est intelligere, quando quis dicatur habere iustam causam litigādi: et ita excuset a cōdēnatione expen. Bal. in. l. generaliter. §. j. C. de rebus credi. et. in. l. edita. in. vj. colū. C. de eden. in. l. j. C. de aduo. diuer. iudi. ⁊ in aut. generaliter. in. v. colū. C. de episco. et cle. do. Anto. ⁊ alij in. c. finem litibus. de dolo et contuma. dicunt/ qd istud relinquitur arbitrio iudicis: qui ex qualitate facti et conditione personarum habeat arbitrari. ¶ Tu in hac materia, licet nō possit dari certa doctrina, habeas nouem cōclusiōes. ¶ Prima est/ ꝙ habēs opi. doctoris tenētem pro parte pro qua litigat, dicit habere iustam causam litigādi: ratio est/ q2 doctor habet potestatem glossandi, interpretandi ⁊c. et eius opiniones sunt probabiles. ca. j. cum ibi nota. de postu. prela. glo. in. l. j. C. de legi. ⁊ in. l. j. C. de profes. qui in vrb. constanti. li. xij.

ftanti.li.xij.Ita in specie tenet Pe.de anch.post antiquos in cle.
ne romani.in prin.de elec.Cardi.in clemē.ij.de magi.Bald.in.d.
aut.generaliter.doc.in.c.vt debitus.de appel.⁊ not. Panor.in.c.
calūniā.de pe.⁊ limita ⁊ intellige vt ibi per eum.¶ Scda conclu/
sio:litigans qui hz p se cōsilia aliquoꝝ doc.autēticoꝝ que sint scri
pta ⁊ sigillata,dicitur habere iustam causam litigandi.⁊ sic excu/
satur ab expēsis.fm Bar.in.l.in bonoꝝ.per illū tex.ff.de bo.pos.
Bal.⁊ Sali.in.l.iuris ignorātiam.C.qui admit.Ange.⁊ Imo.in
l.si conuenerit.ff.de re iudi.Qd limita duobus modis.Primo
in personis que nō habent per se scire iura.secus si esset aliquis do
ctor:fm Bart.⁊ alios in locis prealleg.Secundo intellige quādo
haberet cōsilia saltē duorum doctoꝝ:arg.§.qd autē.in aut.de nō
alienā.fm Bal.in.d.l.iuris ignorantiā.in.ij.q.facit qd vult Bar.
in proemio ffoꝝ.in fine.prin.⁊ qd vult idem Bar.in.l.j.§.fin.ff.de
verb.oblig.¶ Tertia conclusio:qñ in aliquo articulo sunt varie
opi.docto.puta fm Ang.in casu quē ponit glo.in.l.dos a patre.
C.sol.ma.dicitur qs habere iustam causam litigandi.ita tz Joan.
and.in.c.vt debitus.per glos.ibi in ver.rationabili.de appel.⁊ in
c.j.de postu.prela.in nouel.Specu.in titu.de expen.§.nunc vidē/
dum.in.j.col.Bal.in.d.aut.generaliter.in.v.colū.Ange.hic ⁊ in.l.
destitisse.ff.de iud.¶ Confirmo per illud qd dicit Bald.in aut.
hodie.in.ij.no.per illum text.j.eo.ꝙ quando negotium est valde
intricatum,ꝑpter negotij varietatem,debet vtraqz pars absolui
ab expen.intellige nisi in articulo vario appareat que sit commu/
nis opi.fm Anto.in.d.c.finē litibus.in.x.colū.sed caue ꝑpter pri/
mam cōclusionem quā.s.dedi.⁊ vide etiam Imo.in.l.qui ante ca/
lendas.ff.de verb.obli.⁊ in.l.fi.ff.de regu.iur.item vide tex.in.d.§.
opz.ver.si tamē.in aut.de iudic.in versi.⁊ ꝑpter negotij forte varie
tatē.¶ Quarta conclusio est:qui habet semiplenā probationē,di
citur habere iustaz causam litigādi:fm Cano.in.d.c.finē litibus.
Bald.in.l.qui nō probasse.in princi.C.de calū.⁊ in.l.j.vbi limitat
C.de aduo.diuer.iudi.⁊ in.d.aut.generaliter.in.iiij.⁊.vj.col.⁊ not.
in.l.admonendi.in vlti.col.ff.de iureiur.do.Alexā.hic:⁊ in consi.
cviij.in.iiij.volu.qd incipit:viso themate suprascripto ⁊ attesta/
tionibus.in vlti.col.¶ Quinta conclusio:qui probauit p testes,q
postea reprobati sunt ratione persone:puta qz infames,vel alias
falsarij.dicitur habuisse iustā causam litigandi:nisi aliqua suspi/
cio sit cōtra producētem.ita not.Spe.in ti.de calū.in fi.refert ⁊ re
putat not.dignū Bal.in aut.generaliter.in.v.⁊.vj.col.s.alle.⁊ in
d.l.j.C.de aduo.diuer.iud.¶ Sexta conclusio:qñ testes extraindi
cialiter se iactabāt ꝙ deponerēt in fauorē alicuius,quis postea
producti deposuerint cōtrariū,tamē ille dicit habuisse.iustā cām
litigandi:fm Jo.and.in.c.j.in fi.de elec.in.vj.qd est no.dignū fm
Bal.in.l.nō ignoret.C.de fruc.⁊ lit.expen.¶ Septima cōclusio:
qui audiuit a personis fide dignis,dicit habuisse iustam causam
litigandi:fm Bar.in.l.j.in prin.in.ij.col.ff.ad turpil.facit gl.not.
in.l.titio fundus.ff.de ɔdi.⁊ demon.quā reputat singularē Bald.
in.l.iudicia.C.de rei ven.⁊ per eā no.qd dictū not.viri inducit iu/
stissimā credulitatē.facit qd vult Barto.in.l.fina.ff.de here.insti.
9 ¶ Imo plus no.Hemi.in.c.de capitulis.per illum tex.x.dis.† ꝙ
a quis dicit p certo scire[a],qd est certificatus ab vno fide digno:al/
leg.etiā.c.sicut p certo.de simo.⁊ Archi.in.c.in domo.de pe.di.iiij.
¶ Octaua cōclusio:q litigat ob pudorē suū seruandū,dicitur ha
bere iustā causam litigandi,quis succumbat.ita no.Bar.in.l.que
oia.§.j.in.iij.no.per illū tex.ff.de ꝓcur.¶ Nona cōclusio:quando
actor petijt plus debito,ratione partis plus debito petite habet
reus iustā causam litigandi sup toto:fm Bart.in.l.qui solidū.in
prin.ff.de leg.ij.⁊ in.l.quidā existimauerunt.ff.si cer.pet.⁊ dicā.j.in
10 qōnibus.¶ † Vltimo p perfecto cōplemēto istius prime fallen.
no.perpetuo ꝙ qñ iudex absoluit partē victā,eo qz habuit iustaz
causam litigandi tenet,in sñia exprimere illā causam.tex.est in.§.
opz.in aut.de iudi.ita Bal.in aut.generaliter.alleg.Specu.in ti.
de expen.§.nunc videndū.ỽ.quidā.vbi nihil dicit.debuit allegare
in.§.postremo.circa prin.⁊ in ti.de sen.pla.§.qualiter.ver verum.
Hosti.Joā.and.⁊ alios in.d.c.finē litibus.Jo.and.in.c.sicut.de re
iudi.Bal.i.l.pies.C.de sen.et interlo.Bal.i aut.nouo iure.i.iij.no.
p illū tex.j.eo.⁊ ibi no.subdit ꝙ nisi iudex i absolutione expēsaruz
inserat causaz absolutionis,facit litē suam:per istū tex.¶ Adde
etiā qd volunt Bar.⁊ alij in.l.ij.in.j.col.ff.si quis in ius voca.non
ierit.in dubio autē qui est victus,presumit qd nō habuerit iustam
causam litigandi:ideo in dubio debet in expensis condēnari:fm
Bal.Ange.⁊ Sali.hic.Bal.⁊ Salice.in aut.hodie.j.eo.⁊ est glo.
in.d.aut.generaliter.super ver.iniuste.Joan.and.in.c.j.§.fin.de
elec.in.vj.⁊ per ista habes perfecte expeditā primā fallen.ad istū
tex.¶ Secundo principaliter limita regulaz huius text.in.§.⁊ si
quidē.in ver.expensis.s.eo.intelligēdo vt ibi post glo.in ver.excu/
plendis.¶ Tertio limita in casu.§.⁊ iudicare.in aut.de defen.ci.
vbi glo.dicit qd ille est specialissimus casus.¶ Quarto singu.li/
mita in psona valde honesta,⁊ magne ac spectate fidei:aut valde
religiosa:que si succūbat in lite,nō debet in expensis cōdēnari:qz
non presumit ꝙ calūniose aut temere litigauerit.ita dicit singu.
Hosti.in.d.c.finē litibus.in vlti.col.⁊ ibi Joan.and.⁊ alij Cano.
referunt ⁊ sequunt.facit bona glo.in.c.expedit.in ver.si scirent.xij.
q.j.⁊ ad hoc cummulaui nouē sñia in aut.iubemus.s.eo.¶ Quin/
to fallit/qñ quis semiplene probauit,iudex ei detulit iuramentuz
necessarium,altera pars nō debet in expensis condēnari.ita tenet
signāter Bal.i.d.aut.gñaliter.in.vj.col.⁊ simpliciter.d.Alex.hic.
¶ Tu aūt aduerte secus esse in iuramēto iudiciali litis decisiuo:
qz si reus detulit iuramentū actori,⁊ iuret,tñ reus debet in expen.
condēnari.tex.est valde no.in.§.sit tibi quoqz tertium studiū.post
mediū.in aut.de man.prin.fm Guil.de cu.Albe.⁊ Ange.in.l.euz
q.in pri.ff.de iureiur.fm Ang.ibi.ille text.est ad hoc sing.¶ Sex/
to not.limita in criminalibus/qñ accusator petijt a iudice aboli/ a
tionem.iuxta.l.ij.C.de abolitio.qz siue ei cōcedat siue nō,excusat
ab expē.ita dicit Bar.in.l.j.in prin.ff.ad turpil.in penul.col.i ver.
iuxta hoc quero quid si apparet euidens calūnia.quē simpliciter
seqtur Panor.in.d.c.finem litibus.¶ Septimo limita qñ actor
prius extra iudiciū non interpellauit reū,⁊ reus in prima citatio/
ne cōparuit,⁊ cōfessus est debitum,nō debet soluere aliquas ex/
pēsas.puta libelli citatiōis vel aduocati.fm Guil.de cu.in.l.edi
ta.C.de eden.quē refert ⁊ sequit Ang.in.l.debitores.p illū tex.C.
de pig.Pau.de cast.in.l.quidā iberus.per illuz tex.ff.de ser.vrba.
predio.Imo generalius no.Bald.in aut.contra qui ꝓpriā.in fi.p b
illū tex.C.de nō nu.pe.ꝙ si reus in prima rñsiōe agnouit bonā fi/
dem,ꝙ non cōdēnat in expensis.sequit do.Anto.de bu.in.c.j.de
libel.obla.¶ Octauo no.limita quod qs succubuit in aliqua sñia
interlocutoria super mero articulo iuris:qz cū potuerit incōtinēti
expediri per iudicē.c.sepe.de appel.certe condemnatus in tali
interlocutoria non debet in expēsis cōdemnari fm Cy.in.l.polla.
C.de his q.vt indi.quē sequitur et cōmendat Bal.in.l.fi.circa fi.
C.qñ ꝓuoca.non est necesse.¶ Nono limita/qñ reuocat missio in
possessionē ex aliqua rationabili causa:ibi nō venit expē.refectio.
fm Imo.in.c.si aduersarius.de eo qui mittit in pos.cau.rei ser.et
sequitur Bald.in Margarita sua.in verbo missio.¶ Decimo li/
mita/qñ quis litigat vt sibi paret actionē de euictione,que nō cō/
petit nisi lata sñia.l.habere licere.ff.de euict.iste non cōdemnatur
in expēsis.l.at qui natura.§.cū me absente.ff.de nego.ge.not.in.l.
vtiqz.ff.de rei ven.quasdam alias limitationes potes colligere ex
j.proxime dicēdis.¶ Nunc venio ad expeditionem quarundam
11 qōnuz quas hic ponunt Bar.⁊ alij.†¶ Primo quero an iuramē
b tum calūnie[b] excuset ab expēsis.Bar.hic cōcludit ꝙ nō/in alijs
locis alleg.per do.Alex.cū concor.de quibus p eū.⁊ dicit Sali.in c
l.qui crimen.in fi.C.qui accu.nō pos.ꝙ totus mūdus tenet istam
opi.quis gl.iuris ciuilis:⁊ Cano.tenent ɔtrium/⁊ plures antiqui:
quos refert ⁊ sequit Bar.in consi.suo incip.Andruziolus.quem
sequitur Ludo.ro.in.l.iij.in princi.j.not.ff.de iureiu.Bald.in.d.l.
nō ignoret.de quo plenius dixi in.d.l.iiij.in prin.vbi etiam domi.
12 Alex.in.iiij.no.¶ † Scdo quero/qd si aliquis[c] habuit iustā cām
c litigandi p parte tpis scz vsqzquo in iudicio fuit ꝓductum instru/
mentū,⁊ dic ꝙ abinde in antea dz cōdēnari in expēsis.ideo consi/
liū est/ꝙ tale instrumentū producat fm Bar.⁊ alios hic plenius
Bar.in.l.j.in prin.in.iiij.col.ff.ad turp.⁊.l.q in alteri⁹.vbi videas.
ff.de regu.iu.⁊.in.l.destitisse.ff.de iud.⁊ in.l.si qs inficiatus.p illuz
tex.ff.de postu.⁊ in.l.si rem alienā.el.j.§.fi.ff.de pigno.ac.Bal.in.l.
terminato.in pe.col.ad fi.de fruc.⁊ lit.expen.¶ Limita tamen vt
per Pet.de ancha.in consi.ccxlj.quē refert ⁊ sequit.d.Matesi.in
no.lxxxiij.silr ecōtra/q maliciose distulit presentare instrumentuz
qd erat decisiuū litis,ad hoc vt aduersariū fatigaret expen.debet
in illis expēsis cōdēnari.ita tenet sing.Cy.in.l.vnica.C.vt que des.
13 aduo.¶ † Tertio quero/⁊ est valde necessaria questio:quō intel
ligitur regula huius tex.⁊ de quibus expēsis glo.magistralis in
d.c.finē litibus,dicit ꝙ veniunt expense necessarie vtiles et mode/
rate doc.ibi in expositione istoꝝ triū verboꝝ multa bona accumu/
lant,q p te videas.¶ Sed not.diligenter/ꝙ in ista condēnatione
expen.q fit rōne victorie litis,veniunt tantū expense facte in lite:
nō autē habet ratio alioꝝ dānoꝝ:secus qñ expēse veniunt ratione
contumacie,vel retardati ꝓcessus.glo.est solēnis ⁊ singu.in.l.j.ff.
de aliena.iudi.in gl.fi.ver.tenebit.quā Bar.ibi multū not.⁊ repu
tat mirabilē:⁊ idē Bart.in.l.cū quē temere.ff.de iud.Cy.in.l.san/
cimus.in.iij.⁊.vij.q.⁊ ibidē Bald.j.eo.no.Spe.⁊ Jo.and.in ti.de
expen.§.fi.ver.quid si victor artifex.¶ In ɔtrium tñ allego fortem
tex.in.§.hec autē oia.in ver.dānū ⁊ expēsas litis.insti.de pe.te.li.
ti.ad quē opz rñdere intelligēdo vt nūc dicaz in seq.limitatione.
¶ Limita ergo ꝙ in cōdēnatione expensarū rōne victorie,nō ha
betur ratio dānoꝝ.verū est de dānis ɔtingentibus circa alias res
ipsius victoris:tz si in dānis tāgentibus personā suā,bene habet
ratio.ita gl.⁊ no.Bar.in.d.l.j.ff.de alie.iud.⁊ ideo si artifex diu li/
tigauit,⁊ sic vacauit ab officio ⁊ labore suo:certe istius damni ex
psona sua bñ habet ratio in cōdēnatiōe expēsaꝝ.⁊ ita Spe.et Jo.
an.in.d.ỽ.qd si victor artifex.do.Ant.in.d.c.finē litib⁹.in.xj.col.

a ¶ Certo scire.adde abb.in.c.si sacerdos.de offi.or.Archi.in c.certū.xj.q.iij.doc.in.c.fin.de coha.cle.⁊ mu.

b ¶ Calūnie.Adde Bar.⁊ Bal.i aut.gñalr.C.de epis.⁊ cleri.Bar.in.l.ꝓperādū.i.§.siue aūt.C.de iud.spec.ti.de expē.i.§.nūc de expēsis.ỽ.in hoc Lanfran.in rep.c.qm̄ ɔ.de ꝓba.Hostiē.in.c.cuz dilectus.de elect.

c ¶ Aliquis.vide subtilē d.Philip.deciū in.l.q in alterius.ff.de reg.iu.in fi.col.

sic intellige Bar. dū loquiť de dānis in. l. nō ignoret. circa princip.
C. de fruc. ⁊ litis expen. sic etiā intellige illud qđ vult sing. Bar. in
l. si ꝓcurator. ij. ff. rem ra. habe. ꝑ gl. quaz Pau. de cast. ibi reputat
valde singularem ⁊ perpetuo tenendam menti. dicit em̄ ibi Bar.
ꝙ quādo quis obtinet snīam repetit illud in quo fuit damnifica-
tus per hoc quod absint suis negotijs. sequitur ibi Pau. de cas.
⁊ dicit ꝙ pluries vidit in facto. Certe dictuz Bar. esset ꝑiculosum
14 ⁊ falsum per predicta nisi isto modo sane intelligereť. ¶ † Adde
etiā ꝙ si ille qui litigat est doctor ⁊ aduocatus in causa ꝓpria, nō
potest petere in cōdēnatione expensarū quantū habuisset soluere
alij aduocato: glo. ⁊ Bar. ⁊ docto. in. l. fi. C. de fruc. ⁊ litis expen. ⁊
plenius Bar. in. l. si stipulatꝰ esses. ff. de fideius. et in. l. ꝙ si domus.
in fi. per illuz textū. ff. loca. et no. Bal. in. d. l. fi. in vlti. col. Similter
qui habuit aduocatū gratis nō debet expensas petere: que cōiter
fiunt in aduocato: ſm Bal. in addi. Specu. in ti. de sen. in ver. qui
dā nobilis. tangit Bart. licet nō clare dicidat in. d. l. ꝙ si domus.
in fi. Similiter si notarius cause noluit recipere salariū ob reue-
rentiā partis que obtinuit, non debet fieri cōdemnatio: ſm Ang.
in. d. l. fina. C. de fruc. ⁊ lit. expen. adde qđ predicta ꝓcedunt etiam
si ille qui fuit aduocatus in causa ꝓpria peteret tanꝗ damnum:
puta q: diceret qđ propter istā litem nō potuit interesse aduoca-
tionibus aliorū: ſm Bal. in. l. fi. in vlti. colum. C. de fruc. ⁊ lit expen.
¶ Contrariū tenet Panor. lz de Bal. nō faciat mentionē in. d. c.
finem litibus. in. xiij. col. nihil allegat. ¶ Ego teneo eius snīam
cōtra Bal. ⁊ moueor q: in condemnatione expensaruz ratione vi-
ctorie habetur ratio dānoruz ex persona victoris, qñ est persona
que suo artificio solita erat lucrari: certe in hoc fit condemnatio,
vt est glos. ⁊ ibi Bar. in. l. j. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. cū alijs con-
cordan. quas superius dedi: ⁊ vide Bar. in. l. si stipulatus esses. ff.
de fideiu. ¶ Limita tñ predicta qñ qs habuit aduocatuz gratis,
vel notariū: q: si habuit in remunerationē beneficij preteriti, vel
futuri: tunc debet haberi ratio in cōdemnatione expensarū. cum
tales expense non sibi oino ad lucruz cedant. ſm Spe. in titu. de
expen. §. fi. in ver. quid si victor. Joā. and. in. d. c. finē litibus. ⁊ ibi
Panor. in. xiij. col. Bal. ⁊ Ange. in. d. c. fin. C. de fru. ⁊ litis expen.
¶ No. etiā in hac materia, ꝙ in ista ꝯdēnatione expēsarū debent
refici expēse sumptus, quas quis fecit extra domū in hospitio: vt
declarat Barto. in. d. l. non ignoret. intellige semper facta detra-
ctione eius quod verisimiliter domi expendisset. nā si sup hospitio
expendisset plusꝗ fecisset domi, eis pluris debet fieri cōdēnatio.
l. sed et si hereditas. §. j. ff. ad exhi. gl. in. c. statutū. §. insuper. in ver.
moderatas. de rescrip. in. vj. Bar. in. l. eum quē temere. ff. de iudi.
Bal. ⁊ Ang. in. l. sed ⁊ si lege. §. qđ autē. ij. per illum tex. ff. de pe.
here. qđ intelligūt ibi Bal. ⁊ Ang. esse verū, qñ expense petuntur
vt interesse: puta ratione victorie litis: secus si vt mera pena. alle-
gant Guil. ⁊ Cy. in. §. ⁊ si quidem. š. ea. l. ¶ Adde etiā ꝙ quando
sumptus vel expense victus debenť ex dispositione legis, ⁊ nō per
viam restitutionis: vt est in epo, qñ visitat ꝓuinciā: vel in delegato
transferente se ad alium locū occasione partiū: vel in testibus, qñ
trahunť extra locuz: iuxta. l. qm̄ liberi. C. de testi. istis casibus non
debent detrahi expense quas fecisset domi: ſm Ange. in. d. §. qđ
15 autē. el. ij. allegat Joan. and. in. d. §. insuper. ¶ † Quarto quero qđ
si reus in parte obtinuit, ⁊ in parte succubuit: qualiter fiet ꝯdēna-
tio expensarū: dicūt Bal. ⁊ Sali. hic post Ja. de are. ꝙ vterqz con-
dēnabitur pro sua rata: q: vterqz est victor ⁊ victus. ⁊ alibi gl. not.
in. l. generaliter. §. sin autē non rite. in verb. dispēdij. C. de reb. cred.
dicit ꝙ cōpensatio hincinde fiet: intellige qñ punctualiter pro di-
midia habuit iustā causam: secus si pro tertia vel quarta: vt decla
rat Jmol. in. l. qui solidum. in prin. ff. de leg. ij. de qua qōne etiā per
Spe. in ti. de expē. §. penul. in. fi. Cano. in. d. c. finem litibus. Bald.
in. l. eos. el. j. §. cautione. C. de appel. ⁊ in. d. aut. gñaliter. in. vj. colū.
16 limita tamē vt in sequēti. q. ¶ † Adde etiā ꝙ p̄dicto casu quādo
actor in parte obtinuit ⁊ in parte succubuit, si iudex in snīa dice-
ret victū victori ꝯdēnamus in expēsis, talis snīa esset nulla ꝓpter
incertitudinē: cū vterqz sit victor ⁊ victus. ſz Bar. in. l. si legatario,
§. fi. per illum text. ff. de fideicō. lib. de quo etiā ꝑ Bald. in. l. termi-
nato. in penul. col. ad finem. Jmo. in. l. iudex posteaꝗ. ff. de re iudi.
do. Matesi. in. not. iiij. ꝗuis ꝯtrium in hoc vltimo tenuerit Lud.
17 in. l. j. ff. de re iudi. ¶ † Quinto quero pone ꝙ actor plus debito
petijt: puta cū deberenť sibi cētū, petijt. cl. reus totum negauit. ⁊
litigauit super toto: deinde actor obtinuit i parte. s. in cētum vere
sibi debitis, in alijs succubuit: qs debebit cōdēnari in expensis: an
reus victus in centū: an actor qui plus debito petijt. Salice. hic;
determinat ꝙ victꝰ in nihilo debeat in expensis ꝯdēnari: q: ꝓpter
plus debito petitū licuit reo totū negare, ⁊ sup toto litigare: vt ꝑ
glo. in. c. p̄sentiū. in ℣. sigillatim. de testi. in vj. moueť etiā ꝑ text. in
l. j. cū glo. in ver. dispēdia. C. de plus peti. adde text. in. l. qui solidū.
in fi. princi. in ver. parte. a cōtrario sensu. ff. de lega. ij. ⁊ ibi Bar. ⁊
Jmo. ad hoc no. illū tex. ⁊ ibi Jmo. dicit ꝙ ille tex. est sing. ad hoc
18 cū limitatione: de qua ibi ꝑ eos. ¶ † An autē liceat cū iuramento
totam positionē negare, ꝓpter hoc qđ plus debito petať: habes
per Barto. in. l. j. §. si stipulanti. ff. de verbo. oblig. cuz suis concor.
19 ¶ † Sexto quero an regula huius. §. locū habeat etiā si qs succu-
buerit in aliqua interlocutoria. cōis ꝯclu. est ꝙ sic. ita tenēt Bald.
Ange. ⁊ Sali. ⁊ do. Alex. hic post Specu. in titu. de expē. §. qđ si
tantū. ver. sed nūquid deficiens. Jaco. bu. ⁊ Barto. in. l. sancimus.
ī. eo. Bar. in. d. l. nō ignoret. per illū tex. dicit do. Anto. ⁊ alij in. d.
c. finē litibus, adde tex. optimū in. c. significauerūt. quē sic not. ibi
Bal. de testi. ⁊ dicit Bal. hic: ⁊ in. d. l. sancimus. in. l. j. col. in fi. ꝙ in
quocūqz incidenti vel emergenti quis succumbat, debet semꝑ in
expensis condēnari. ¶ Sed fortius vult Ang. hic. ꝙ etiā si habe-
ret tūc iustam causam litigandi, adhuc condēnareť in expēsis: qđ
an sit verum superius dixi in. iiij. limitatione prime fallentie. in-
tellige tamen sane, quando snīa interlocutoria fertur super mero
20 articulo iuris: vt dixi. š. in fallentijs ad istum text. ¶ † Septimo
quero quid si aliquis fuit condemnatus in aliqua interlocutoria
in expēsis, quas actualiter soluit. postea in principali causa obti-
nuit snīam diffinitiuā: an victus debebit etiaz condemnari in illis
expēsis interlocutorie. Sali. hic: in vlti. col. post Guil. de cu. tenet
ꝙ non. adde qđ idē ⁊ plenius tenet Bar. vbi arguit ad partes in
l. si pignore. in prin. ff. de pigno. act. ⁊ in. l. dāni in. iij. §. cum pariete.
in fi. per illū tex. ff. de dam. infec. sequiť Bal. in. d. l. nō ignoret. cir-
21 ca fi. ¶ † Octauo quero an regula huius tex. habeat locum ita in
causis criminalibꝰ sicut in ciuilibus: dic ꝙ sic: vt patet ex hoc tex.
iuncto princip. huius legis, vbi loquitur de causis criminalibus.
melius facit tex. in. l. fi. ſm vnam lectu. ⁊ ibi Bar. C. de fruc. ⁊ litis
expen. Barto. ⁊ Bal. in. d. l. nō ignoret. ⁊ doc. hic: ⁊ plenius Bar.
in. l. j. in prin. in vlt. col. ff. ad turp. Bar. in. l. si postulauerit. i. princ.
ff. de adul. Cy. ⁊ alij in. c. qui crimen. C. qui accusa. nō pos. Bal. in
d. aut. generaliter. in. viij. col. Ange. in repe. l. si vacātia. in vlti. qō.
C. de bonis vacā. lib. x. ⁊ est glo. ij. q. j. c. in primis. Cano. in. c. cum
oporteat. de accu. ⁊ in. c. calūniam de penis. Amplia generaliter
hanc regulā, ꝙ in causis criminalibus, siue procedatur per accu-
sationē siue per denuntiationē, siue per inquisitionem victus siue
accusator siue accusatus cōdemnatur in expēsis glo. in. c. cū dile-
ctus. de dolo ⁊ cōtu. ⁊ ibi Bal. in. viij. colū. no. dicens: ꝙ alibi non
habes glo. ita clare, ⁊ similiter vbi queritur de crimine per modū
excipiendi, ibi tex. dicit esse no. de hoc. ⁊ ꝙ quādo ꝓceditur per vi-
am denuntiationis, habeat locum refectio expēsarū, tenet Cy. in
l. seueriter. C. de excusa. tuto. Bal. in. l. sancimus. in. xij. qō. ī. eodē.
22 † Similiter in iudice male vel calumniose inquirēte, qđ teneatur
ad expensas ⁊ interesse parti, tenet Bald. in rubri. C. de pe. iud. in
prin. ⁊ nedum tenetur ad interesse, sed etiaz punitur criminaliter
ſm Cy. et Bal. in. l. seueriter. per illum text. C. de accusa. tuto. Cy.
in. l. sancimus. ⁊ ibi no. Bal. in. xiij. q. ī. eo. Bald. in. d. aut. genera-
liter. in. pe. col. d. Anto. de but. in. d. c. cū dilecti. ad fi. ¶ Itez am-
plia qđ in criminalibus etiā instigator siue accusator dz in expen-
sis condemnari: ſm Bar. in. l. j. §. incidit. per illum tex. ⁊ in. l. in se-
natusconsulto. ff. ad turp. ¶ Limita predicta tribus not. modis.
¶ Primo nisi accusatꝰ ꝯdemnareť ex sola cotumacia, vigore sta-
tuti disponentis qđ in criminalibꝰ cōtumax habeať pro cōfesso
⁊ ꝯuicto. tunc nō tenetur parti ad aliquod interesse: ſm Bal. in. l.
cunctos populos. circa mediū. C. de sum. trini. ¶ Secūdo limita,
fama p̄cessisset aut p̄cessissent indicia, ꝓpter q̄ iudex ex necessitate
officij formasset inqsitionem: tūc dato qđ inqsitus reperiať inno-
cēs ⁊ absoluať, iudex ad nihilū teneť: ſm Bal. in. l. j. in. iiij. col. C. q
accusa. nō pos. in. d. l. sancimus. in. xiij. q. ¶ Et attende qđ vnuz in
diciū nedū excusat iudicē, ſz etiā accusatorē a presumpta calūnia
etiā reo absoluto: ſm Ange. in repe. l. si vacātia. in. vj. qō. C. de bo-
nis vacā. lib. x. ⁊ in. l. athletas. §. calūniator. vbi etiā Bald. ff. de
infa. ⁊ idē Bald. in. l. iubemus. C. de testa. ⁊ in. d. aut. generaliter.
¶ Tertio limita, quando accusator petijt a iudice abolitionē: vt
23 dixi superius in fallē. huiꝰ legis. ¶ † Nono ⁊ vltimo. quero, an re-
gula huiꝰ tex. habeat locū etiā in cā appellatiōis. Bar. et alij hic
tenent ꝙ sic, quando ex eisdem actis succumbit in causa appella-
tionis. Adde Barto. in. l. tutores. §. curatores. ff. de admi. tuto. ⁊
in. l. generaliter. §. j. vbi plene Sali. C. de rebus credi. Bald. in. l. fi.
C. quando prouo. non est necesse. glo. ⁊ docto. in. d. c. finem. litibus.
doc. in. c. vt debitus. ⁊ in. c. sepe. de appel. et not. Bald. in. l. eos. in. j.
§. cautiōe. C. de appel. ¶ Adde ꝙ cōdēnatio expensarū ita debet
fieri ꝑ iudicem cōtra eū qui dixit snīam nullam ⁊ succubuit: sicut
cōtra eū qui appellauit ſm Bal. in. l. oēm honorē. C. qñ ꝓuo. non
24 est neces. ¶ † Adde ꝙ q obtinuit snīam in cā principali, ⁊ postea
succūbit in causa appellationis, nō dz in expēsis condēnari: q: ex
quo habuit primaz snīam pro se, dicitur habuisse iustam causam
litigandi in causa appellationis, ſm glo. ⁊ docto. in. d. l. generali-
ter. §. nō iudex rite. C. de rebus credi. Bal. in. d. l. fina. in vlti. col. C.
qñ ꝓuo. nō est necesse. ⁊ in addi. Spe. in ti. de instru. edi. in ℣. an in
causa appellationis. Archi. in. c. cordi. de appel. in. vj. ¶ Sed tu
intellige ⁊ multi errāt in hoc, nisi ex p̄mis actis succūberet: tūc pri-
ma sententia

ma sententia non excusaret eū a cōdēnatione expēsarū: fm Bar. in d.l. generaliter. §. j. d. Ant. de bu. ꝛ Panor. in d. c. finez litibus. Ang. in l. negotiorū. in prin. in pe. co. de appel. Raph. cu. ꝛ Ang. de arc. in l. j. ff. de re iudi. ꝛ sic ex istis remanet absolutum primum
25 no. huius tex. ¶ † Scdo no. ex hoc tex. in verbo iurauerit. qd expē se facte in lite probanť per solū iuramentū victoris. cōcordat tex. in §. ꝛ si qdē. in ver. expensis. §. e. gl. in l. j. C. de sumptuū recupera. lib. x. gl. in §. oportet. in aut. de iudic. ꝛ est tex. in c. cum olim. el. ij. ꝛ ibi gloss. in verbo iurauerat. de priuile. gl. in c. constitutus. de pro cur. ꝛ gl. in c. dilecti. in gl. fi. de foro compe. Spe. in tit. de expen. §. postremo. in prin. ꝛ in ti. de fruc. ꝛ inter. §. fi. ver. ꝛ vt clarior. debet tū pcedere taxatio iudicis vt in locis preal. ꝛ p gl. ꝛ docto. in c. fin. qd me. causa. ꝛ in auť. vbi diceť. j. eo. Et dicit Bald. in l. terminato. ad fi. C. de fru. et lit. expen. ꝙ si iudex in sententia dicat condemnamus reum in expen. quas iurabit actor se fecisse: ꝙ cū taxatio iudicis debeat precedere iuramentū, intelligiť ꝙ iurat non statim post sñiam, sed tpe taxationis: ꝛ ita limitat bar. in l. cū iudex. per illum tex. C. de sen. et interlo. ꝛ in l. gñaliter. §. j. p illū tex. C. de reb. cre. ¶ Sed nunqd a taxatione expensarū facta p iudicē possit appellari Bal. hic in fi. remittit se ad Innoc. in c. sup eo qd me. cā. breuiter tene ꝙ sic p tex. in l. fi. ꝛ ibi Bar. ꝛ alij in ij. not. C. qū prouo. non est necesse. inducendo illū tex. vt ibi p Bar. idē tz Sal. hic circa fi. in pe. q. Bar. in l. ab executore. in pn. in vl. col. ff. de ap. Bal. in l. iij. C. de fru. ꝛ lit. expē. no. Imo. in l. cū in vna. in prin. ff. de app.
26 ¶ † An aūt possit appel. ab omissione condēnationis expen. dic vt p Bar. ꝛ alios in illa. l. fi. p quā dicit no. Bal. in c. fraternitatis. in iij. colum. de testi. qd si victor appellauit ab omissione condemnationis expen. quāuis talis appel. non valeat. d. l. fi. C. qū prouo. non est necesse. non tū p hoc iudex negligens excusať quin soluat expēsas vt hoc tex. et reputat Bal. no. dignū. ꝛ tu nota p ampliatione huius tex. ¶ Adde etiā qd taxatio expensarū pōt reuocari contrario imperio, etiam si taxentur post sñiam diffinitiuam: fm Imo. in c. super eo. qd me. cau. quē sequitur Bal. in l. elegāter. §. si quis post in pe. col. ff. de condi. inde. ꝛ idem Bal. in addi. Spec. in ti. de expē. in versi. potest iudex. ¶ Tertio principaliter not. ex
27 isto tex. ꝙ † iudex qui omisit in sñia cōdemnare victū in expensis
28 teneť de suo resarcire victori. ꝛ hic occurrūt aliqe no. q. ¶ † Primo an istud no. ꝛ iste tex. procedat etiā quādo expense debenť iure actionis: puta quia in instrumento sunt promisse p solēnē stipulationē quo casu etiā lata sñia pūt de p se peti: iuxta gl. ꝛ Bar. in l. iij. §. fi. rem. ff. de leg. iij. ꝛ in l. non solū. ff. de rei ven. ꝛ glo. in §. oportet in gl. magna. in auť. de iudi. istum passum nō inuenio in Spe declaratū et est necessarius ad intellectū huius tex. inuenio ꝙ Ioā. de imo. ꝛ Lud. ro. in l. si tertius. §. celsus. in fi. ff. de aqua plu. arcē. quāuis non firmēt directo questionē, tū si eorum scripta bñ inspiciātur volunt qd etiā isto casu habeat locū iste. §. dicūt enim qd si expēse debeanť iure actionis, ꝛ iudex neglexerit in sñia cōdēnare, cogiť ad reficiendū parti victoriam reportāti: tamē iudex postea potest habere regressum cōtra partē victā, que debuerat in expēsis condemnari. ꝛ si est verum est magna ampliatio ad istum tex. ¶ Ego dubito ꝛ teneo contrariū. primo qꝛ iste. §. ꝛ tota ista. l. nun quā loquunť in expensis que debeātur iure actionis aliqualiter/ tū refragatur generalitas tex. ¶ Scdo moueor nam ratio huius tex. est qꝛ qū iudex omisit in sñia cōdemnare partē victā in expensis certe cū tales expense solū deberenť officio iudicis mercenario quod lata sñia expirat. l. iiij. C. deposi. per consequēs tales expense lata sñia amplius peti non pñt. l. terminato. C. de fructibus ꝛ lit. expē. ergo cū iudex fuerit causa huius dāni, merito ipse tenetur: vt hoc tex. que ratio cessat qū expense debenť iure actionis cū et lata sñia possūt de p se principaliter peti vt predixi. ¶ Tertio moueor nam ex quo tales expense pñt a parte peti iure actionis, ꝛ sic via ordinaria: vř qd iudex nō debeat teneri nisi in subsidium, qū ille non est soluendo: arg. l. fi. in prin. ff. de eo per quem factum erit. ¶ Quarto accedat qꝛ iudex cōueniť ex negligētia, ꝫ pars aduersa ex dolo: vñ dolus prepōderat culpe. l. item si obstetrix. §. fi. ꝛ ibi glo. ff. ad. l. aquil. plus tū placent precedentia fundamēta. ꝛ vide q
29 dicam infra in iiij. q. ¶ † Scdo quero pone iudex tpe interlocutorie omisit cōdemnare victū in expensis prout debebat, vt suppe- rius dixi: an possit hoc supplere in quacunqz pte litis: anteꝙ sententiā diffinitiuā ferat, Bal. hic circa finē. in pe. q. tāgit ꝛ se remittit ad no. p Inno. in c. sepe. de app. vbi Innoc. tz ꝙ possit vsqz ad sñiam diffinitiuā. ꝛ illud dictum Inn. etiā sequiť Bal. in l. sancimus. in j. col. in fi. j. eo. Spe. in ti. de excep. §. viso. in ver. illud, tu vide not. Bar. referentē Inn. in c. terminato. in ij. co. C. de fruc. et li. expē. vbi no. limitat nisi esset talis iterlocutoria que dirimeret totā litē. ꝛ potes ponere exēplum in tex. c. sua nobis. in fin. de appel.
30 de quo tex. Bal. ibi multū admirať. ¶ † Tertio quero nunquid iudex possit condēnare partē victā in expensis si nō sunt petite et dato ꝙ possit, nunquid teneatur: ꝛ sic ista questio habet duo capita. ¶ Circa primū Bar. hic in vlt. q. tz ꝙ sic. idē tenet Ray. Ang. Pau. de ca. ꝛ do. Alex. hic Dy. ꝛ Bar. in l. iiij. §. hoc aūt iudiciuz. ff. de dā. infec. Barto. in l. nō quicquid. ff. de iudi. Bar. Bald. in l. fi. C. qū prouo. non est necess. Pet. de ancha. ꝛ alij in c. finē litibus. de dolo ꝛ contu. ꝛ ita tene quāuis Cy. et Rapha. hic teneant contrarium. ¶ Limita istam cōclusionē procedere in expēsis litis fa
31 ctis post litē contest. ratio est † quia ea que emergunt post litē contesta. proprie spectant ad officiū iudicis. l. ediles. §. itē sciendum. ff. de edil. edic. secus est ergo in expensis factis ante lit. contest. gl. est fin. in d. c. finē litibus. cū qua tz. d. Ant. de but. ibi ꝛ Bar. in d. §. hoc aūt iudicium. in v. q. Spec. in ti. de officio iudicis. §. deseruit. in ver. post ll. cū ver. se. ꝛ late. d. Alexā. hic. quāuis referat aliquos tenere contrarium vt hic. videas p eū ¶ Circa scd̄m nunquid iudex teneatur cōdemnare partē victā in expensis, qū non fuerūt petite. Cy. ꝛ Bar. hic tenēt ꝙ nō. idē Ange. ꝛ cōiter alij hic: ꝛ Ioan. and. in addi. Spec. in tit. de expēsis. §. finautē deficiēs. super versi. Bar. in d. §. hoc aūt iudiciū. Panor. in d. c. finē litibus. quamuis Sali. hic. in iij. col. teneat ꝯtrium precipue per istuz tex. in ỽbo esse condemnandum. ꝛ Ange. in l. paulus. j. ff. de re iudica. ꝛ ibi Imo. dicit qd in puncto iuris ista pars est verior: sed precedēs seruať in practica Tu tene precedentē per regulā quaz ex multis simul cumulatis tradidi in l. vniuersa. per gl. ibi. C. de preci. impe. vbi gñaliter tenui qd in omni materia in qua iudex potest aliquid facere, vel de iure cōi vel ex forma statutorū, intelligiť si petatur a parte.
32 ¶ Subdit etiam † no. Bald. hic sufficere petitionem implicitam: puta petere ferre sñiam pro se. quia censetur petijsse ꝙ ferat nedū sup principali, sed etiam sup omnibus accessorijs. ar. l. fi. C. de fru. ꝛ lit. expē. quod sequitur ꝛ reputat tenendum menti Pau. de cast. hic sequitur etiā d. Alex. ¶ Tu adde qd expēse nō petite, possunt peti a parte, p totā illam diem qua iudex tulit sententiam: cum p totam illā diē possit iudex supplere sñiam. l. paulus. prima. in fin. ff. de re iudi. ita tz Bal. in addi. Specu. in ti. de expen. in ver. possunt expense non petite. ꝛ est glo. in l. terminato. in ver. cominus. ꝛ ibi Bar. C. de fruc. ꝛ lit. expē. qd multū no. et teneas cordi in ppe-
33 tuū. ¶ † Quarto ꝛ vltimo quero pone ꝙ iudex resarciuit expensas victori, in quibus omiserat cōdēnare victum: vt hoc tex. nunquid tales expensas poterit iudex postea repetere a parte victa. Spec. tenet qd sic ti. de expē. §. postremo. in ver. illud etiā not. per tex. no. in l. missi opinatores. C. de exac. tribu. lib. x. sequitur Ray. de forli. hic Bal. in addi. Spe. in titu. de expen. in d. ver. pūt Sali. hic ad finē: dicit qd. l. allegata p Spec. nō multū vrget quia ibi exactor soluit pro eis qui erant obligati: ꝛ relinquit cogitandum.
34 ¶ Tene contra Specu. viua ratione. † nam expense litis, solū debentur officio iudicis mercenario, qd officium lata sñia expirat: l. iiij. C. deposi. dixi l. j. §. e. ideo lata sñia amplius peti nō possunt: quia nullo modo amplius debentur. l. terminato. C. de fruc. ꝛ lit. expē. ergo iudex non dz posse petere a parte victa. ꝛ p hoc patet nihil obstare. d. l. missi opinatores. allegatā per Spe. quia ibi exactor publicus soluit pro his q erant efficaciter obligati: iō hz regressum cōtra eos. ꝛ ita tenēt Imo. Lu. ro. in l. si tertius. §. celsus. ff. de aqua plu. ar. idē tenet Bal. in l. sancim⁹. in fi. j. eo. sed ibi mouetur alio fundamento quia iudex suo noie et propria culpa cōuenitur: ergo non pōt habere regressum contra partē victā. l. mancipia. cū gl. vbi etiā Bal. idem tenet. C. de ser. fug. ꝫ istud fundamētuz cōfunditur p. d. l. missi opinatores. nec dicas qd ibi speciale sit in fisco. quia nunqͣ in fisco censeť esse aliquid speciale plusqͣ in priuato nisi. l. expresse dicat. l. itē veniunt. §. in priuatorum. ff. de peti. here. gl. in l. j. C. e. ¶ Tutius ergo est fundamētum pcedens. idem tenet Ange. sibi contrarius in l. si quis dolo. §. si qs creditorē. ff. de re iudi. post Dy. in l. litis estimatio. ff. de vsuca. p empto. ponit et Arch. ij. q. j. c. in primis. ¶ Pro ista opi. adde illud qd tenet Bal.
35 in l. obseruare. §. proficisci. in prīi. q. ff. de offi. procon. ꝛ. leg. † vbi q rit iudex male iudicādo facit litē suā, ꝛ tenetur pti lese ad totale interesse. l. fi. ff. de var. ꝛ extraor. cog. insti. de obli. que ex quasi deli. in prin. pone ꝙ soluit: an habeat regressuz ꝯtra partē que iniuste sñiam obtinuit: tenet ꝙ non: imo qd nō pōt petere cedi sibi iura per glo. ordi. in d. l. mancipia. ¶ Limita pdictā conclusionem vt pcedat in expē. litis, que solū debenť officio iudicis mercenario: p rōnē. s. traditā. secus qū expēse deberenť iure actiōis, ex dispositione statuti: vel quia promisse essent per stipulationem: tunc iudex qui eas soluit, posset repetere a parte victa. ita limitant Imo. et Ludo. roma. in d. l. si tertius. §. celsus. ad finē. ¶ Sed tu caue qd eorū presuppositum non est verum inquantum presupponūt, qd quando expense debentur iure actionis, ita ꝙ lata sententia possunt principaliter de per se peti: ꝙ si iudex in sententia omittat cōdemnare in talibus expensis, ꝙ habeat locum iste. §. et sic quod iudex teneatur resarcire. nam superius ego tenui contrarium per quatuor fundamēta in j. q. huius vl. no. ꝛ sic p ista remaneat satis plene expeditus iste. §. Iason Padue.

1 ¶ Grauius puniť cōstitutus in magna dignitate, quā in pua: qū agitur de pena pecuniaria secus si de corporali.

2 Si facto seu culpa iudicis labitur triennium punitur iudex.
3 Quādo stat per iudicem ⁊ non per partē quo minꝰ causa termine tur, debet pars expresse protestari iudici, de qua protestatione de bet postea apparere.
4 Ei qui non habet copiā iudicis non incipit currere tp̄s prosequē de appella. dummodo protestetur.

Sinautem vtraq3. Iudex qui negligit intra triennium causam terminare, si sit de maioribus punitur in .x. libris auri: si de minoribus, in tribus fisco applicandis: ⁊ ab officio remouetur: hoc primo. Itē mortuo iudice, vel aliter intra triennium mutato, si ad litem terminādam superat minꝰ anno, suppletur annus integer nouo
1 iudici. alias secus. h. d. secundo ⁊ vl. ¶ †Not. j. fm Bar. hic ꝙ gra
a uius punit᷑ cōstitutus in magna dignitate, quā in parua: qđ est verū qn̄ agitur de pena pecuniaria: sed qn̄ agit᷑ de pena corporali est totū econtra. l. pedius. ff. de incen. rui. naufra. fm Bar. ⁊ alios hic Cy. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de sum. tri. et est doctrina glo. in. c. non co
2 gantur. xlj. dist. ⁊ in. c. cū quidā. vbi doc. de iureiur. ¶ Scđo no. ex toto isto tex. ꝙ si facto vel culpa iudicis labit᷑ triennīū, iudex punitur vt in tex. non tn̄ aperit tex. an tunc instantia pereat. gloss. j. ponit duas opi. Prima qđ non. Scđa qđ perit, sed ptes restituātur: scđam opi. tenent gl. Bar. ⁊ Bal. hic. d. Anto. de bu. in. c. penu. de iudi. ¶ Sed neutra opi. videt᷑ vera p tex. in. §. fi. in ver. triennium fuerit elapsum ⁊ a causa deciderint. ⁊ ille tex. fortiꝰ stringit arguēdo a spāli in minore ɔtra quē currit triennīū, ⁊ nō restituit᷑ nisi in subsidiū, qn̄ contra administratores nō pōt esse cōsultū: ita cōcludunt Cy. Ray. Iac. bu. Sali. Rapha. ⁊ d. Alexan. hic, glo. in. §. hoc quoq3. in aut. vt spōsali. largi. ⁊ gl. in aut. de appel. ⁊ vtrobiq3 Ia. de bel. ꝙ exacto triennio finiat᷑ instantia, ⁊ non det᷑ restitutio: qn̄ sumus in instātia cause principalis: secus in instātia cause appel. que est magis preiudicialis vt late prosequit᷑ d. Alexā. hic ad quem te remitto. Sed tn̄ ad tex. §. fi. j. ea. l. superius inductum, potes rn̄dere ꝙ non loquit᷑ qn̄ stat per iudicem prout loquimur hic
3 sed ibi stabat p administratores minorū. ¶ †Not. tn̄ ppetuo practicā quā tradit Bal. ⁊ sequit᷑ do. Alexā. hic ꝙ qn̄ stat per iudicē ⁊ non per partē, d3 pars expresse protestari iudici, ⁊ d3 in actis apparere de tali protestatione, ⁊ talis protestatio fm Bal. non solu3 est vtilis, imo est necessaria. ¶ Intendo istā regulā quia maximi momenti est in actu practico plene examinare. Adde ergo Bart. in. l. titia seio. §. vsuras. ad fin. ff. de lega. ij. et in locis. j. allegandis. ¶ Scđo adde glo. solēnnem. in. c. cupientes. §. quod si per viginti. in ver. proposita. de elec. in. vj. que vult qđ vbi aliquis est prohibitus expedire actū in termino, non excusatur ratione prohibitiōis nisi expresse ptestet᷑: in actis: ⁊ p illā gl. dicit ibi Io. de Imo. se obtinuisse ⁊ sequit᷑ ibi Semi. in quadā causa appellatiōis, vbi ppter defectum iudicis, pars non est prosequuta appellationem, ⁊ permisit labi tp̄s: certe quia non fecit protestationem iudici in actis, sibi preiudicauit, ⁊ fuit exclusus. adde gl. in. c. plerūq3. in gl. fi. sup verbo vel negligentia. de rescri. Bal. in. c. si aūt. in eo. ti. de rescrip. et Bal. in aut. si appellatione. C. de tempo. appel. ⁊ not. Barto. in l. ij. §. dies. in vl. no. ff. qn̄ appel. sit. ibi not. Bar. qđ qn̄ stat per iudicem: tp̄s appellationis ipso iure nō currit: dicit tn̄ Bar. se consulere ꝙ hoc protestetur. ¶ Tertio adde not. Bal. in. d. c. plerūq3. in
4 j. col. per gl. ibi vbi dicit, †ꝙ ei qui non h3 copiam iudicis non incipit currere tp̄s prosequende appellationis, dūmodo protestetur: vt ex hoc no. ibi Bal. optimū argu. ꝙ si in criminalibus aliquis est citatus qđ compareat intra talē terminū, alias ponet᷑ in bāno, quod si labitur terminus bāni: ⁊ vltimo die termini potestas non venit ad bachū, ꝙ iste bāniendus d3 se presentare ad banchum, ⁊ requirere presentiā iudicis: ⁊ si eā habere nō pōt, ptestari oportet, apud tribunal, alias terminus ei laberetur: ⁊ si causa est capitalis non pōt ad protestandū cōstitui procurator: quia nec ad cōparendum: ⁊ ptestatio succedit loco cōparationis, ita ibi egregie dicit Bal. nec credo ꝙ alibi melius habeas. ¶ Quarto adde ange. in aut. s3 et lis. C. de tem. ap. vbi dicit ꝙ qn̄ quis appellat ad papam: ⁊ per consequens causa debet eius consistorio introduci: q2 nemo potest inuitis hostiarijs intrare: introductum est de consuetudine, ꝙ appellantes vadant ad portam, ⁊ pulsent ad eam pro causa introducenda in consistorio: ⁊ si hostiarij nolunt eos introducere, rogant notariū corā testibus, ⁊ protestantur ꝙ per eos nō stat: sed quia portarius ⁊ hostiarius denegat ingressum: ⁊ dicit ꝙ ita obseruatur in curia roma. ¶ Quinto adde qđ qn̄ ppter impedimentum hostilitatis vel magne pestis, quis non egit: ad hoc vt prescriptio interim nō transcurrat, oportet probari ꝙ nisi fuissent hec impedimenta, ꝙ egisset. ⁊ ita debet protestari fm Innocen. et alios in. c. ex transmissa. de pscr. ⁊ clarius. d. Ant. de bu. in. c. cū nō liceat. eo. ti. d. Alex. Imol. in consi. clj. j. volu. quod incipit viso themate suprascripto ⁊ allegationibus elegantissimis. in pe. colum. ad fi. ⁊ ita pulchre limitat Bar. in. l. naturaliter. in pe. colum. ff. de vsucap. ¶ Sexto adde quod not. Bar. in. l. qui comeatus. per illū

a ¶ Grauius punit᷑. adde gl. i v̄bo cadit. in. c. homo christianus. xl. dist. gl. i v̄bo studiosa. in. c. q viderit. xxx ij. q. v. gl. in v̄bo iō eni3 in. c. cōsyderet. ꝺ pe. di. v. Ab. in. c. magne ꝺ voto. Bar. i. l. qđ si minor. i §. restitutio. ff. de mino. Cy. in. l. nemo. C. de sū. tri. sanctus tho. ij. ij. qō. lxxxv. ar. ix.

b ¶ In q iudex. addo io. andre. in. c. fi. ꝺ do. ⁊ cōtu. domi. in c. itātū. xxj. di. Anto. de bu. i. c. in presentia. de renun.

tex. ff. de re mili. ⁊ in. l. ij. §. qđ diximus. ff. si quis cautio. quod quādo tu allegas impedimentū. debes probare te tantū fecisse, ꝙ pfecisses si non fuisset tale impedimentū. ⁊ idē no. Bal. in. l. fi. p illum tex. C. de adul. ¶ Septimo adde qđ dicit Bar. in. l. dāni infecti. in j. §. sabini. circa fi. ff. de dam. infec. ꝙ nō presumit᷑ stare p officialem vel p iudicē, nisi sibi ptestet᷑. facit text. in. l. si qs. C. de offi. ciui. iud. teneas diligēter menti supradicta / quia in actu practico afferunt magnā vtilitatem cū magno honore. ¶ Tu adde fortius / ꝙ non sufficeret petere a iudice ⁊ protestari: sed debet petere instanter ⁊ instantissime: sicut qn̄ ps petit apostolos. ita probat text. in. l. fi. in ver. si vna ope. C. de tempo. app. per quē text. ita tenet Bal. in auten. si appellatione. ꝺ. de tempo. appel. ⁊ Bald. in addi. Specu. in titu. de appel. in ver. more. Ioā. de Imo. ⁊ d. Phi. de perusio in. c. ex ratione. de app. ¶ Cōfirmo p illud qđ tenet Ang. in consil. cxl. qđ incipit. quidā Mattheus. vbi consuluit ꝙ stante statuto in ciuitate Perusina ꝙ decuriones ciuitatis teneātur cōmittere causam appellationis sub certa pena, tale statutum intelligit᷑ si petatur ab eis: ⁊ subdit Ang. ꝙ oportet ꝙ talis requisitio fiat cū magna importunitate, sicut qn̄ petuntur apostoli. sequit᷑. d. Alex. in consil. cixiij. in. ij. volu. qđ incipit viso processu causarū versarum. in pe. col. ¶ Licet a predictis durū esset ⁊ difficile in practica declinare / ppter tot ⁊ tantas autoritates / tn̄ caue: q2 aliter tenet Panor. in. d. c. plerūq3. de rescrip. ⁊ in. c. transmissa. de rescrip. contrariū aperte tenet. d. Fran. de are. in consi. clij. qđ incipit verū est. vbi ad hoc ponderat Bar. in. d. l. ij. §. ꝙ diximus. du3 dicit esse de consuetudine / ergo fm eum non de iure. ¶ Tu potes magis ponderare Bart. in. d. l. ij. §. dies. dum dicit consulo / ⁊ expressius dicit Bal. in ti. de appel. in. §. vij. in ver. itē fallunt. in addi. Spe. qđ ptestario coram iudice appel. fieri d3 de cōsilio, ne appellatio deseratur. Pau. de ca. in cōsi. xxj. inci. in causa desertionis. in. vj. col. ⁊ vide qđ limitādo t3 Ant. de bu. in cōsil. xxvij. inci. visis presentibus quesitis. ad fi. ⁊ ista scđa opi. vr̄ humanior. ⁊ pro ea facere / q2 protestatio fit ad conseruādū ius. l. fin. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. ergo l3 pretermissa, dūmodo probet᷑ qđ stetit per iudicē, ⁊ nō per partē, sola omissio ptestationis nō d3 tollere ius pti. ar. l. id qđ nostrū. ff. de regu. iur. iuncta no. regula quā in simili tradit Ang. in. §. si qs aūt. per gloss. ibi in aut. de here. ⁊ fal. de qua regula plene dixi in. l. ij. ꝺ. de eden. vbi videas. ¶ Capio glo. super ver. repleatur. diuidit in tres. In prima remouet vnum contrarium dupliciter soluendo. In scđa not. In tertia format qō. scđa ibi: et no. hic casum. tertia ⁊ vlti. ibi quid si sex mensibus. In prima parte dic qđ solutio gloss. videtur necessaria: q2 alias illa. l. de directo huic cōtradiceret: nisi etiā diceres fm Mod. hic / qđ ista loquit᷑ in iudice ordinario, illa in delegato. ¶ In vlt. pte gl. ɔclude ꝙ ista. l. quo ad suppletionē anni, habet locū in oībus iudicibus ordinarijs: siue perpetuis, siue semestribus, siue annalibus. Nec obstat argu. glo. de infinitate. rn̄det Cyn. melius quā aliquis de mundo: et q optime loquitur / ꝙ tp̄s anni semel reintegrabitur tātum propter infinitatem euitandam. ⁊ sequuntur oēs Mod. presertim. d. Alex. quē videas per teipsum.

2 ☞ Vnus casus in quo iudex tenetur in snīa exprimere cām.
3 Tempora inducta a. l. ita currunt minori, sicut maiori.
4 Quāuis lapsum sit triennium, ⁊ perempta instātia, tn̄ durat ius agendi de nouo in causis ciuilibus: secus in criminalibus.
5 Bona curatoris dati ad litē, sunt tacite obligata minori: sicut bona tutoris ⁊ curatoris generalis.
6 Licet instantia sit perempta, tamen adhuc potest iudex declarare instantiā peremptam / ⁊ condēnare illam partē in expensis cuius causa instantia perijt.
7 Arbiter non potest pronūtiare instantiam peremptam.
8 Finita instantia testes producti non probāt in nouo iudicio, nisi de nouo examinentur.
9 Testes examinati coram iudice ordinario, ⁊ solēniter / fidē faciūt in alio iudicio inter easdem personas / absq3 eo ꝙ examinentur.

1 **Illo proculdubio.** †Si per negligentiam aduocati causa differt᷑ vltra triennium, punitur aduocatus in duabus libris auri: officio tamē iudicis pōt compelli aduocatus, vt promissum patrocinium prestet. ⁊ similiter litigator vt prestet aduocato debitū salarium h. d. prima pars. ⁊ si p negligentiam administratoꝝ nō expedit cā minorū intra triennīū eis subuenitur cōtra administratores ⁊ eoꝝ heredes, scđ3 formā hic traditā. h. d. scđo ⁊ vltimo vsq3 ad fi. l. Et dū iste tex. dicit ⁊ heredibus tutoꝝ ⁊ curatorū. intellige vt p
2 Rapha. cu. in ɔsi. cccxx. inci. querit᷑ an bona heredis. ¶ †No. j. ex tex. ibi iudice i sua sentētia hoc ipsum manifestāte. casum specialē
b in quo iudexᵇ tenet᷑ in sentētia exprimere causa3, regulariter non tenetur. c. sicut. de re iudi. imo fatuus est iudex qui in sentētia exprimit causam / fm Imo. in. l. si is ad quem. ff. de acquir. here. nisi adijciat dictionem maxime, vt pulchre Panor. in. c. ex parte. de conces. preben. Sunt ⁊ alij casus speciales in quibus requiritur expressio

expressio cause in snia quos enumerat Spec.in ti.de pla.§.quali-
ter.ver.verũ.Jo.and.⁊ alij in.d.c.sicut.Bal.in.l.si pſes.C.q̃ño ⁊ q̃n
ind.Ang.⁊ Imo.in.l.q rome.§.duo fratres.ff.de verbo.ob.Ange.
hic,et plenius.d.Alex.tñ dicit.d.Panor.in.d.c.sicut.⁊ in cõsi.vij.
inci.questitũ fuit a me.in.j.vol.Sali.⁊.d.Alex.hic ꝙ etiã in illis ca-
sibus,non est de essentia sentẽtie quod causa exprimatur:quia ẽt
in illis casibus valeret snia sine expressione cause:sed si exprima-
tur causa,operatur effectus.quos alias snia non operatur:et in
hac materia dic vt per glo.⁊ Bart.in.l.ij.§.ignominie.ff.de infa.
¶Scdo not.in ver.finvero cause.text.expressum ex quo colligit
3 regula† qd tpa ĩducta a.l.ita cõcurrũt minori,sicut maiori:tñ pos-
ses dicere ꝙ iste tex.loquit in tpe cu⁹ cursus nõ affert preiudiciuz
totale,cũ solũ pereat instãtia,⁊ denuo possit agi vt hic in tex.ideo
hz locũ etiã in minore.⁊ idẽ est in ecclesia fm Car.in cle.j.in.x.qõ.
de in inte.resti.Host.in sum.eiusdẽ ti.§.aduersus.Sal.⁊.d.Alexã.
hic.sz tu proba predictam regulam in tribus.¶Primo in tpe ad
appellandũ, vel prosequẽdũ appellationẽ:ita currit minori sicut
maiori.§.j.in aut.de ap.⁊ intra que tẽpo.¶Scdo in tpe ad confe
ctionẽ inuentarij:glo.est no.in.l.auxiliũ.ff.de mino.quam Angel.
hic ad hoc reputat singularẽ.eo mõ in prescriptione statutaria.vt
not.in.c.constitutus.de in integ.resti.¶Nec ob.l.fi.C.in qui.cau.
in integ.resti.non est necessaria.⁊.l.sicut.C.de pſcrip.xxx.vel.xl.an-
norum:quia ille leges loquunt in prescriptionibus extraiudiciali-
bus:⁊ sic pdicta intellige in iudicialibus.fm Ang.hic ⁊ plenius
gl.⁊ doc.in.l.fi.C.si aduer.rẽ iudi.¶Tertio no.ex tex.ibi:nihilomi
a nus[a] suũ habere vigorẽ.tex.expressiorem de iure:† qd q̃uis lapsuz
4 sit trienniũ,⁊ perempta instãtia:tñ durat ius agendi de nouo: qd
intellige verũ in causis ciuilibus:secus est in criminalibus.gl.in
l.fi.de calũ.no.Bal.in.l.abolitio.per illũ text.C.de aboli.qd vlti-
mum limita qñ instãtia cause criminalis periit culpa patris: fm
Sali.hic qd multũ teneas cordi.¶Quarto no.in ver.⁊ res eorũ.
5 hic melius pbari quã alibi fm Bald.† ꝙ bona curatoris dati ad
litẽ sunt tacite obligata minori sicut bona tutoris ⁊ curatoris ge
neralis.l.pro officio.C.de admi.tuto.secus est in bonis actoris vel
curatoris:qr tex.hic in eis non repetit de bonis.qd vltimũ no.li-
mita qñ esset actor datus a iudice,secus si ab ipso tutore vel cura
tore:fm Bar.in.l.actor.in.iij.colũ.ff.rẽ ra.hebe.¶Tu aũt atten
de circa istũ tex.dũ dicit heredesq; et res eorũ.⁊ sic vr velle ꝙ ẽt res
heredũ ipsorũ tutorũ sint obligate minori:nunqd iste tex.intelligi
tur de rebus heredũ,que fuerũt tutoris:an etiam de aliis rebus
propriis ipsorũ heredũ:non tangunt doc.tangit solus Raph.cu.
in ɔsi.cclxxj.qd incipit querit an bona heredis tutoris,vbi in spe
declarat istũ tex.pcedere de rebus heredi.que fuerũt tutoris: nõ
autẽ de rebus propriis ipsoruz heredũ:sicut in simili in.l.paulus.
alias incipit generalẽ.ff.de pigno.⁊ in simili in.l.j.in fi.C.cõia de
leg.per que iura dicit sic debere declarari istũ tex.sed aduerte cũ
illa iura loquant in maioribus,nõ congruenter veniunt ad decla
rationẽ huius tex.loquentis in minoribus.¶Ego aliter intelligo
tex.dum dicit heredesq; ⁊ res eorũ.quod illud ⁊ res eorũ.intelligit
s.tutorũ vel curatorũ quia si aduertis in isto tex.non erat dictum
de rebus tutorũ ⁊ curatorũ, nisi hic:nisi intelligas generaliter re-
ferri ad omnes:⁊ hoc tutius.sed tunc intelligendo vt facit Raph.
cu.de rebus heredũ que fuerunt tutoris.iste text.seruit de vento:
qr omnino bona tutorum que peruenerunt ad heredes,erãt obli-
gata prius minori ergo opz intelligere etiã de bonis ppriis here-
dum:⁊ tũc esset magnũ priuilegiũ pupilli p hac.l.sup quo diligẽ-
tius cogita:qr nemo hoc tangit.¶Capio gl.in verbo sententia.
quã diuide in duas partes.in prima tripliciter intelligit tex.in il-
la dictione snia.in scda.no.ex tex.scda ibi:sic no.¶In prima parte
dic ꝙ primus intellectus est planus,secũdus ⁊ tertius pñt proce-
dere diuersis respectibus:nã si nondũ erat trãsactũ totũ trienniũ,
iudex tũc absoluit.al's solũ declarat cũ finito triẽnio partes sint
6 ipso iure absolute.¶Et ex hoc no.singulariter fm Bart.et alios
† qd lz instantia sit pempta:tñ adhuc iudex põt declarare instan-
tiam esse peremptã,⁊ ɔdẽnare in expen.illã ptẽ cuius cã,instantia
periit.adde Bar.in.l.ij.p illũ tex.C.vt intra cert.temp.qõ cri.ter.
7 quã ad hoc reputat sing.Ang.in prin.huius.l.¶† Limita in arbi
tro qui non põt pronuntiare instãtiã peremptã:fm Bal.in.c.san
cimus.in.ij.co.quo tẽp.mil.in vsi.feu.⁊ lz.d.Alex.teneat cũ limita
tione de qua p eũ.adde ꝙ ɔtrium tz Imo.in.l.si quis arbitratu.in
ãñpe.col.ff.de ver.obl.⁊ Bar.si recte inspexeris in.l.admonẽdi.ff.
de iureiu.in.ij.col.in ver.q̃ro primo si actor.¶Capio glo.in.ver.
vigorẽ.quã diuide in duas.in prima declarat tex.in secunda for-
8 mat questionem.scda ibi:sed an producent.¶† Ex scda parte no.
duas ɔclusiones.pma ꝙ finita instãtia testes pducti nõ pbãt in
nouo iudicio,nisi de nouo examinantur.¶Scdo not.ꝙ.l.fi.C.de
testi.q̃ loquit in testibus examinatis corã arbitro,extẽditur p hãc
gl.ad testes examinatos corã ordinario.⁊ ad hoc istã gl.multum
9 no.Bar.⁊ Ang.⁊ eam reputat singularem.dic melius ꝙ imo † te
stes examinati coram iudice ordinario ⁊ solẽniter,fidez faciunt in
alio iudicio inter easdẽ psonas:absq; eo qd examinent.c.fina.vbi
Inn.de proba.Bal.⁊ Ang.⁊ Pau.de ca.hic et Bar.in.d.l.fi.dixi
plenius.in.l.ij.§.de eden. Jason Padue.

1 ☞ Iudices ⁊ aduocati debent solenniter iurare secundum for-
mam nostri tex.
2 Aduocati debent iurare super libro euangeliorum ꝙ non defen-
dent nisi causas quas iustas putauerint.
3 Dispositio.l.nostre est hodie correcta.
4 Illud quod lege cauetur,si non est cõsuetudine receptum,⁊ omit
tatur nõ vitiat.
5 Statutum qd non est receptum in obseruantiam nec morib⁹ vtẽ
tium approbatum nullas habet vires.
6 Valet sententia lata contra statutum antiquum non vsitatum.
7 Si constitutio pape a principio non rescipitur,ipso sciente ⁊ tole-
rante,excusat a peccato.
8 An lex tollatur per non vsum.
9 Ad hoc vt statum nullius sit effectus,sufficit ꝙ transierint decez
anni a tempore conditi statuti,quibus non fuerit obseruatuz sta-
tutum.

Em non nouam. Ista.l.lz prolixa a
sit:tamẽ est mul-
tum no.⁊ moralis fm Cy.et Pau.de ca.hic.⁊ est val-
de vtilis pro salute iudicũ ⁊ aduocatorũ si eam obser-
uarent sed male eam obseruãt:maxime aduocati,qui spe turpis
1 lucri raro causas ɔstituunt:fm Paul.de ca.hic.h.d.† Iudices et
aduocati debẽt solenniter iurare scdm formã hic traditã.h.d.fm
Bar.Vel sic ⁊ plenius,iudices in singulis causis debẽt solenniter
b iurare sup libro[b] sacrorũ euangeliorũ:hoc primo.Itẽ aduocati in
singulis causis debẽt similiter iurare, qd nõ prestabunt patroci-
nium nisi pro iustitia:⁊ si aduocatus postea cognoscat clientulũ
non fouere iustã causam,debet eam derelinquere,⁊ eius loco nõ
põt postea pars aliũ aduocatũ capere.¶No.bonã.l.pro iuramẽ
to iudicantiũ,⁊ ad terrẽdũ oẽs iudices a male iudicãdo.facit bo-
nus tex.in.c.cũ eterni.de re iudi.in.vj.Alibi dicit Bal.in.l.ij.in vl
ti.col.C.de sen.ex peri.reci.ꝙ iudex dz habere duos sales: vnum
c sapientie,ne sit insipidus:aliuz recte conscientie,[c] ne sit diabolus.
2 ¶† Scdo no.in versi.patroni ꝙ aduocati debent iurare sup libro
euangeliorũ,quod non defendant nisi causas quas iustas putaue
rint.Imo fortius dicit Cy.in.l.ij.C.de iura.cal.ꝙ etiã quando ad-
d uocati[d] allegant in iure debent iurare de calumnia:qm in legibus
allegandis possunt vti magna calũnia sequitur Paul.de ca.hic.
¶Tertio no.magnũ piudiciũ qd põt facere aduocat⁹ pñ desistẽ-
do et dicendo qd malam conscientiam hz de sua causa,nam pars
non põt aliũ aduocatũ petere:dicit tñ Pau.de ca.ꝙ nunq̃ vidit
istud obseruari:⁊ ꝙ iudex debet in hoc prestare magnã discretio-
nem.Tu adde ꝙ Bal.in.c.ij.in fi.de postu.dicit ꝙ in ista.l.in.§.
fi.est tex.valde no.⁊ singularis ꝙ si aduocat⁹ dicit se habere con-
sciẽtiam lesam,⁊ ex hoc non vult amplius illi cause interesse: etiã
si hoc iuramento firmet,nõ piudicat suo clientulo:intellige verũ
quo ad merita cause principalis vt hic in fi.l.¶Itẽ p istũ text.di
cit glo.in.c.breui.in verbo requisitus.de iureiur.ꝙ si aliqs aduoca
tus iurauit defendere iura ecclesie:et in aliqua causa remordet
conscientia ꝙ nõ tenet in illa cã iurare:tñ subdit ꝙ ecclesia habe-
bit eũ pro periuro.Bal.ibi dicit qd de hoc nõ est melior tex.in iu-
re quã sit iste in fi.qr exitus cause declarabit an habendus sit pro
piuro.¶Vltimo diligẽter no.glo.hic in verbo tactis.que millies
allegat dũ dicit qd si iuretur lege cauet,sed in ɔsuetudine nõ ha-
bet.put rñdit Bulga.iudici Federici imperatoris.¶Ex ista gl.
3 no.duo.primo vnũ in spe qd † dispositioni huius.l.derogatum est
de cõsuetudine.⁊ ɔñr qd aduocati attẽta cõsuetudine nõ tenent
iurare.⁊ ita cõiter transeunt alij.sed Jo.an.in.c.romana.in verbo
aduocatorum.de foro compe.in.vj.in nouel.post Hosti.⁊ Jo.mo-
na.ibi dicit qd istud qd hic dixit Bulga.est adeo falsum qd nihil
falsius dici potuerat:⁊ ꝙ talis cõsuetudo non vz.⁊ mouet qr non
vz consuetudo nec statutum ꝙ partes nõ teneant iurare de calũ.
c.ceterũ.de iuramẽto calũ.multominus dz valere consuetudo in
aduocatis,q nouerũt magis calũniari quã ptes:vt inquit gloss.
in.l.ab anastasio.C.man.item qr induceret periculũ animaruz:qr
si aduocati non iurarent,impedirẽt se de oibus causis etiã iniu-
stis:ergo talis cõsuetudo nõ valet.c.pe.⁊ fi.de cõsuet.c.extirpãde.
4 de preben.¶Scdo no.generalius ex ista gl.† ꝙ illud qd lege caue
tur,si non est de ɔsuetudine receptũ,⁊ omittat nõ vitiat:vnũ refert
Bal.se ex ista gl.pridie cõsuluisse,stante statuto ꝙ nõ valeat snia
mercatorũ nisi oẽs quatuor ɔsules intersint in diffinitiua.si ɔsue
tudo obseruat valere triũ sniaz sine quarto.ex quo ɔsuetudine de
rogatũ est statuto,nõ attẽdim⁹ statutũ p hãc gl.facit tex.in.§.fi.in
verbo qñ et nõ vtẽdo perempta est.in aut.qui.mo.natura.effic.
sui.⁊ dicit Pe.de anch.in ɔsi.ccxiiij.qd incipit iuxta ordinẽ quesi-
torum.in.ij.col.qr multe.ll.moribus patrie nõ ɔueniũt ideo pmit-
tit ciuibus prouincie in suo sensu abundare.c.certificari.de sepul.

a ¶Nihilominus.adde.l.cũ mãcipiũ.i.§.circa.ff.de edil.edi.et i.l.pperandũ.C.de iud.⁊ i.l.ij.i.§.j.ff.vi.bo.ra.

b ¶Super libro.Adde tex.i.c.hortamur.iij.q.ix.⁊ i.c.fi.de iur.ca.gl.in verbo pena.i cl.j.de here.gl.i verbo tactis.in clem.vni.de iure iur.doc.i.c.ego.N.d iureiur.

c ¶Recte cõsciẽtie.adde tex.i.c.cum eterni.de re iud.lib.vj.

d ¶Qñ aduocati.Adde Inno.i.c.sicut dignũ.⁊ i.c.ad audiẽtiam.de homi.ab.in.c.j.de iur.cal.

5 ¶†Facit optime q2 statutum qđ non est receptū in obseruantia
nec moribus vtentiū approbatū, nullas vires hꝫ: gloss. est ordina
ria in.c.j.in glo.ij.ad fi.z ibi doc.de treu.z pa. ¶Facit bene qđ con
suluit Bar.in cōsi.qđ incipit.iudex cōis assisij.qđ refert idē Bar.
in.l.fi.§.sed cum antiquitas.C.de cur.fu. ꝙ q̄uis.l.ibi requirit ꝙ
qñ datur curator furioso, vt adsit pñtia episcopi: q2 tamē istud de
presentia episcopi nō est moribus vtētiū rescriptū, vꝫ sine p̄sentia
epi sequitur.d.Fran.de Are.in consi.xj.qđ incipit procedendū.et
in cōsi.cliiij.qđ inci.consultatio proposita.d.Alex.in consi.cxxxij.
in.j.vol.qđ incipit.visa facti narratione.z in consil.xl.in.iij.vol.qđ
incipit visis z consyderatis. ¶Alibi dicit Bal.in.c.fi.in.vij.col.
de consue.ꝙ iura cōia, que de consuetudine nō seruantur, pro nul
lis habentur. Alibi Bal.in aut.oēs peregrini.in vlt.col.C.cōia de
succes. decidit qđ si fuit facta quedaꝫ reformatio cōtraria statuto
tamen statutum ante et post fuit obseruatū, cū ista reformatio nō
fuerit more vtentium approbata, statutū adhuc preualet. qñ ad
huc non dr interruptū qđ semper viguit. allegat Archi. in.c.fina.
iiij.di.sequitur Pet.de anch.in cōmen.c.canonū statuta.de consti
tutionibus.in ver.quero vlterius facta fuit quedam reformatio.
6 ¶Alibi tꝫ Pe.de anch.in cle.j.de re.ecc.nō alie.†ꝙ vꝫ sñia lata
cōtra statutū antiquū, nō visitatum.sequit.d.Alex.in. l.cū prola
tis.ad fi.ff.de re iud.tū istud reprobat Ang.de Are.in.l.j.in fi.pn
cipij: z in.l.si expressim.i.v.col.ff.de appel. ¶Alibi tꝫ.d.Car.in pe
mio cle.in pe.col.ꝙ si statutum epi phibet sub pena excōicationis
ne mulieres portent plas, vel vestes de serico: si a principio tale sta
tutum non fuit vniuersaliter obseruatū, nō incurrit talis pena ex
cōicationis. ¶Alibi tenēt.d.Ant.de but.z Panor.in.c.q2 circa
7 de consang.z affi.†ꝙ si constitutio pape a principio communiter.
nō recipitur ipso papa sciente et tolerante, tolerātia excusat a pec
cato per gl.iiij.dist.in.c.in istis.§.leges.de quo etiam per abbatē.
in.c.cū olim.in.ij.col.de cle.cōiug.z in.d.c.j.de treu.z pa. facit tex.
in.c.cū iamdudum.de preb. ¶Ad predicta accedat ꝙ alibi tan
8 gitur†an lex tollat per non vsum de quo est gl.z ibi bar.in.§.z cū
antea.in proemio ffoꝝ ponūt plenius Io.an.z alij cano.in.c.Ioā
nes.de cle.coniug. Ang.de are.in.§.igit.in pe. insti.z tex.in.l.ij.in
pn.in ver.inusitato recessit vestigio.z ibi Bal.not.C.de cōsti.pec.
9 ¶†No.tū diligēter pro complemento predictorum qđ sufficit ꝙ
transiuerint.x.anni a tpe cōditi statuti, quibus nō fuerit obserua
tum statutū ad hoc vt tale statutū nullius sit effect9: etiā supiore
ignorāte.vt est gl.in.c.fi.de ꝯsue.in.vj. Nec ob.tex.in.c.fi.de cōsue.
in antiquis qui requirit prescriptionē.xl.ann.ad tollēdum.l.cano
nicā: q2 loquit qñ.l.iā erat firmata per obseruantiam: hic agit de
impediendo, nec a principio firmatū. vñ difficilius tollit illud qđ
est in esse pductū, quā a prin.impediat.l.patre furioso.ff.de his q
sunt sui vel alieni iur.c.intellecto.de iureiu.ita tenēt.d.Ant.de bu.
Car.z Imo.in.d.c.j.de treu.z pa.quāuis Panor.ibi requirit tp̄s
xl.anno.qñ nō cōcurrit sñia superioris.de quo etiā p Imo.in cle.
fi.in.ij.col.de eta.z quali. ¶Accedat qđ no.Bar.in.l.j.p illū tex.ff.
de nundi. ꝙ aretini perdiderūt priuilegiū doctorandi, q2 steterūt
per decennium, ꝙ eo non sunt vsi: limitādo vt dixi in.l.falso.C.de
diuer.rescri. Aut.

2 ☞ Maiores magistratus possunt ex causa leges transgredi.
3 Qui dicantur maiores magistratus.

1 HOdie iurant. †Ista aut.scđꝫ veruꝫ sen
sum venit correctiue ad.l.
C.precedentē in qua dicebat, ꝙ iudices anteq̄ senten
tiā pferrēt, deberēt oīno iurare ꝙ scđm veritatē z legū
obseruantiam sñiam ferent hodie vero istud est correctum: quia
maiores iudices non tenent sic iurare: sed debent iurare ꝙ iudica
bunt scđm quod eis melius fuerit visum et iustius. Inferiores au
tē iudices debent iudicare precise fm.ll.p suū sacramentum.z iste
est in paucis verus intellectus qcqd dicat Pau.de ca.fm Albe.
q ponit duos intellectus p istū tex.qui vult ꝙ maiores iudices iu
rent iudicare scđm qđ eis melius z iustius visum fuerit. ¶Infert
2 Bal.ad dictū Inno.in.c.j.de consti.†ꝙ maiores magistratus pñt
ex causa leges transgredi, non aūt ptātes terrarum qui iurant ser
nare.ll.z statuta.z sic Bal.limitat dictum Innoc.vt procedat in
maioribus magistratibus. ¶Alio modo limitat Sali.hic ꝙ ma
ioribus magistratibus non liceat nisi in causis arduis publicum
statum concernentibus.dixi de dicto Inn. z de ista vtraqꝫ limit.
3 in.l.j.C.de preci.impe.offe. ¶†Sed qui intelligant maiores magi
stratus in proposito Bal.vr variare: vt dixi in.d.l.j.Sed Paul.
de ca.hic melius quā alibi dicit qđ maiores magistrat9 in hoc p
posito intelligunt qui sunt perpetui.vt epi Marchiones, et comi
tes z similes. Alij autem magistratus vt sunt potestates cuius
cunqꝫ ordinis censent inferiores.z istud placet. ¶Adde Bal in.c.
j.in.iij.col.de constitu, vbi intelligit maiores magistratus esse pre
sides et potestates ciuitatum, qui habent merum z mixtū impe
rium, z altam iurisditionē. Bal.tū in.c.j.in.iij.col.ad fin.de sen.et
re iud.vr aliter tenere dum dicit qđ istud verbū Inn.in.d.c.j.mul
tum defendit assessores qui pro bono publico quandoqꝫ statuta
transgrediuntur. Iason Padue.

1 ☞ Contumax non auditur, nisi resarcitis expensis actualiter.
nu.2.z.5.quā regulam extende.xij.modis nu.6.
3 Arbiter nō potest propter contumaciam denegare audientiam.
4 Expense ratione contumacie debentur officio iudicis.
7 Contumax non auditur nisi resarcitis expensis: fallit tamē in tri
bus casibus.
8 Que expense debeant refici ratione contumacie.
9 An contumax absens possit per iudicem in expensis condemna
ri, sine noua citatione.
10 Qñ pars potest ledi ex actu quē iudex facit, dꝫ semper citari.
11 Contumax non pōt mulctari a iudice, nisi de nouo citetur.
12 Pena excōicationis non potest fieri ex precedenti cōtumacia, si
ne noua citatione.
13 An ad hoc vt contumax de cetero audiatur/sufficiat oblatio ver
balis expensarum.
14 Iudex non dꝫ admittere emendationē libelli, nisi prius actuali
ter reficiantur expense.
15 An.l.nostra habeat locum solum in vno contumace.
16 Ad hoc vt perueniat ad primū decretū sufficit ficta cōtumacia.
17 An condemnatus in expensis propter contumaciam/possit ap
pellare a tali sententia.
18 Si aliquis fuit cōtumax in prima z scđa citatione, z postea in ter
tia comparuit, an debeat condemnari in expensis propter prece
dentem contumaciam.
19 An contumax solutis expensis admittatur ad opponendum con
tra processum iam factum.
20 Cōtumacia dicitur vitium, z peccatum mortale: z etiā delictum
vel maleficium.
21 Iudex qui omisit condemnare contumacem/in expēsis, tenet de
suo resarcire.
22 Grauius est delictū qđ committit faciendo, z grauius punit: quā
illud qđ committitur omittendo.
23 An iudices inferiores, z eodem modo delegati, possint citare me
diantibus nuntijs publicis: an vero per seipsos.

SAncimus. Ista.l.est multum vtilis et hꝫ
materiam valde practicabilē:
z cū in.l.properandū.§.siue aūt alterutra.s.codē.plene
ego tetigerim materiā expensarū, que debētur ratione
victorie. In ista.l.examinabo materiā expensarum/que debētur
ratiōe cōtumacie.lꝫ Cy.z Sal.hic per multas questiones vtraqꝫ
materiam simul immisceant. ¶Diuidit in quatuor. In prima
ponitur statutū in genere. In scđa declarat in spe. In tertia pu
nit iudices contrafacientes. In quarta extendit ad oēs iudices
etiam minimos: quāuis isti minimi iudices nō habeāt ptātem ci
tandi aliquē per edicta publica posita in albo pretoris, vel in por
tis ecclesiarum: sed opꝫ ꝙ requirāt per se/vel per nūtios. scđa ibi:
siue circa ingressus. tertia ibi: scituris. quarta ibi: qđ et in peda
neis. Hoc dicit. Contumax reuersus non auditur nisi reficiat ad
uersario omnia dāna, eius iuramento cum iudicis taxatione de
clarāda: hoc primo.z iudices cōtrafaciētes de suo resarcire tenē
tur. hoc scđo. qđ obtinet non solū in maioribus: sed etiā in mini
mis magistratib9: hoc dicit tertio z vltimo. casus in hac.l.est no
1 ta.z tota die practicat. ¶†Not.vnā penā cōtumacis/q2 amodo
nō auditur.nisi resarcitis expensis. ¶Adde ꝙ etiam si vellet re
sarcire expēsas, adhuc nō est audiēd9 nisi satisdet de iudicio sisti:
z de obseruatione iudicij.§.si vo semel.in aut.de exhi.re.z clarior
tex.in.c.j.de do.z cōtu.in.vj. ¶Iteꝫ potest officio iud.mulctari.
l.j.§.fi.vbi Bar.ff.si quis ius di.non obtē. ¶Item pōt perueniri
cōtra eum ad primum z scđm decre.aut.et qui.C.de bo.auto.iu.
pos.z.l.satis.ff.de in ius vocan. ¶Item contumax nō auditur ap
pellans.l.ex cōsensu.§.fi.ff.de ap.l.properādū.§.sin aūt reus.s.eo.
2 z de hoc vlti.dicet inferius. ¶†Scđo not.ex tex. ibi sed omnem
claudere ei iudicioꝝ copiā, ꝙ cōtumaci dꝫ denegari iurisditio z
audientia donec actualiter soluat expē.facit gl.in.l.sed z si pre
torē.§.sed z si dū decreto.ff.ex qui.cau.ma.intellige nō solū in illa
causa: sed in omni illa quā hꝫ etiā cū alijs psonis corā codeꝫ iudi
ce: fm Bal.in.l.ꝯsentaneū.C.quo.z qñ iud.in.v.colū.in ver.dein
de ad euidentiā pmitto.vbi reputat no.dignū et idē Bal.in.c.fi.
de mutu.peti.et in.c.cum venisset.in.iij.col.de iudi.z in.c.grauis.
3 in.vij.col.in fi.de resti.spo. ¶†Limita in arbitro/qui pp̄ter cōtu
maciā nō potest denegare audiētiam.ita dicit Ludo.ro.in.l.j.in
pe.col.ff.de arbi.nihil penitus alleg.puto ꝙ Ludo.poterit mo
ueri ex duobus. Primo/quia arbiter tantam potestatem habet,
quanta est sibi tributa/de eo nō potest denegare audiētiā ex quo
a partibus nō est tributum. Scđo quia arbiter non pōt mulcta
re cōtumaciā, sicut ordinarius: vt est glos.no.in.l.non ex oibus.in
princ.ff.de arbitris.intelligēdo vt ibi p Barto. ¶Sed caue pter
duo. Prio q2 arbitria sunt redacta ad istar iudicioꝝ.l.j.ff.de arb.

Secundo

Secundo quia etiam delegatus hꝫ tantā ꝑtātem quanta sibi tri-
buta est a delegante, ⁊ nō plus: ⁊ idō dꝫ diligēter seruare fines mā
dati.c.cū dilecti.de rescri. ⁊ tn̄ ista.l.hꝫ locū in delegato etiā ad li-
tem contest.ſm Cy.hic in.xij.q.⁊ Bal.in.ix. ¶ Tertio pōdera ex
4 codē tex.probari† ꝙ expense rōne cōtumacie debent officio iudi-
cis.pꝫ qꝛ hic verba.l.dirigūtur ad iudicē.ergo cōpetit officium iu
dicis.vt est gl.in.l.si soror.C.de colla.⁊ gl.i.l.si res obligata.in pn.
cum simi.ff.de le.j.Bar.in.l.vnica.in prin.in.ij.col.ff.de condi.ex.l.
possunt etiam peti per actionē in factū,ex edicto si qs ius dicen-
ti nō obtēperauerit.ſꝫ Bar.hic,⁊ est tex.in.l.vnica.§.fi.⁊ ibidē gl.
⁊ Bar.ff.si qs ius di.non obtē.⁊ tūc dn̄t intra annū peti vt est ibi
5 tex.in.§.fi.⁊ pe. ¶ Quarto not.principalē regulā† ⁊ ꝯtumax[a] am-
a plius non audit nisi prius solutis dānis ⁊ expensis litis,cōcordat
tex.in.§.oēm.⁊ ibi Ang.in aut.de litigio.⁊ tex.in aut.q semel.que
6 inde sumitur.C.qūo ⁊ qn̄ iu. ¶ †Extēde istā regulā.xij.no.modis.
¶ Primo extēde vt ꝓcedat in omni cōtumace. nā tribus modis
dr ꝯtumax,siue citatꝰ nō ꝯpareat,⁊ accusat eiꝰ ꝯtumacia: vt dixi
in.l.properandū.§.⁊ si quidē.s.eo.siue cōparet,⁊ illicentiatus re-
cedat.ſm Bart.in.l.consentaneū,in fi.C.qūo ⁊ qn̄ iud.⁊ in.l.si fini
ta.§.iulianus.in.v.co.ff.de dā.infec,⁊.l.de etate.§. qui tacuit.ff.de
interro.act.siue cōpareat,⁊ nolit rn̄dere de oībus istis tribꝰ spe-
ciebus ꝯtumacie hꝫ locū ista.l.vt pꝫ ex eius generalitate: ſm Cy.
Bal.⁊ Sal. ¶ An aūt habeat locū in ficto contumace vel presum
pto sicut vero,dicam in qōnibꝰ. ¶ Tu adde ꝙ etiam habet locū
in quarto contumace ⁊ in hoc posset bene practicari ista.l.qn̄ cita
tus cōpareat corā iudice,⁊ ꝓtestat ꝙ non intendit in eū cōsentire
ꝑ aliquē actū quē facit,vel in futurū faciet: quia nisi addat clausu
lā quā boni ꝓcuratores semp ponūt.s.nisi et quatenꝰ arctet a iu-
re.iste censet ꝯtumax,ꝑinde acsi nō cōparuisset: ſm Inn.vbi plene
canoniste in.c.cumana.de elec. Ang. q dicit se practicasse contra
vnū magnū aduocatum in.l.non vr̄.ff.de iudi. et in.§.j.in aut. de
exhi.reis.cū multis cōcor.quas alias dedi.⁊ ponit no.ad proposi
tū Bal.in.l.ij.in vl.no.per illū tex.C.vbi quis de curi.vel cohor.et
est tex.in.c.eū qui.de do.⁊ contu.in.vj.⁊ ad hoc vide oīno qd in si-
mili decidit singulariter Pe.de anch.in consi.xxxij. qd incip. per
statutum. ¶ Similiter et qnto pn̄t extendi ad aliū cōtumacē,qn̄
aliquis citatus mittit ad iudiciū ꝓcuratorem cū mandato nō suf
ficienti.iste censet vere ꝯtumax: ſm Bar.in.l.j.§.vsus.ff.de procu.
et est bonus tex.in.l.j.§.si nemo.in ver.⁊ quidē.vbi Barto.not.ff.
ꝙ cuiusqꝫ vniuer.facit tex.in.c.veniēs.cū gl.⁊ ibi Bal.no.de renū.
⁊ tex.in.c.nicolao.⁊ ibi Bal.no.de appel.⁊ tex.in.c. auditis. de ꝓ-
b cura.imo iste dicit falsus procu.[b] ſm Bal.in.c.nōnulli.⁊ in.c.ex ꝑ-
te decani.de rescrip.dixi in.l.licet.s.de procur.⁊ in isto casu posset
7 bene practicari ista.l. ¶ †Scdo extende istā.l. etiā qn̄ dn̄s consti-
tuit ꝓcuratorē generalē cū mandato sufficienti: quia si postea pro
cu.non cōpareat,dn̄s amplius nō audit nisi solutis expensis: ita
Bar.in.l.j.§.si procurator.in.iij.col.ff.si qs ius di.nō obtē. ¶ Ter
tio extende istā.l.etiā in minore cōtumace qui etiā non audit nisi
resarcitis expen.ſm Bart.in.l.si finita. §. si forte. ff.de dam.infec.
¶ Et an ex contumacia tutoris vel curatoris reficiantur expen-
se per pupillum,an per ipsum administratorem.ponit Bar.in.l.
ꝯtumacia.ff.de re iudi.⁊ in.d.l.j.§.si ꝓcurator.in vl.colū. vbi dixi.
¶ Quarto extēde ad ecclesiā seu ꝑlatū eccl'ie.istud nō inuenio in
c spe sed ꝓbo.quia minor ⁊ eccl'ia[c] equiparant.gl.in.l.respublica. C.
ex qui.cau.maio.gl.in.c.j.de in integ.resti.scdo quia ecclesia vtitur
iure cōi,nisi specialiter reperiat ꝑuilegiata.c.j.§.⁊ si clientulus.de
alie.feu.⁊ facit qd dixi in.l.si certis annis.s.de pactis. ¶ Quinto
extende vt locum habeat in vniuersitate vel collegio: ita probat
d iste tex.in verbo persona.cū appellatiōe ꝑsone[d] veniat vniuersitas
vel collegiū vt dixi in.l.fi.s.de pac. ¶ Sexto extende istā.l.vt ha-
beat locū nedū in reo citato,vt dicit tex.sed etiā in actore citante:
quia si postea se absentaret,⁊ esset cōtumax.iuxta.l.properandū.
§.⁊ si quidē.s.eo.non audiretur nisi resarcitis expen.vt hic.⁊ for-
tius procederet in actore citato,sicut in reo: ſm Cy. Bal. Sali.⁊
Pau.de cast.hic.ista conclusio confirmat ex tribus. ¶ Primo ex
quo actor ⁊ reus sunt correlatiui,etiam in materia correctoria fit
extensio de vno ad aliū: vt no.Bar.in.l.fi.ꝑ illū text.vbi dixi.C. de
indi.vidui.tol.itē lex etiā penalis q̄ loquit in reo,hꝫ locū in actore
⁊ econtra: gl.in.l.ꝑ interuallū.ff.de iudi.gl.in.c.j.de confess.in.vj.
e quia in iudicijs[e] dꝫ seruari equalitas.l.petende.in fi.C.de tem.in
inte.resti.petē.l.fin.C.de fruc.⁊ lit.expen. ¶ Septimo amplia siue
tales expense sint petite per partē,siue non: iudex pōt tamen ex of
ficio denegare audiētiā donec expense restituant: ſm Petr.Cyn.
Bal.⁊ Sali.⁊ Pau.de ca.hic.qui tn̄ dicūt cautius esse ꝙ petan-
tur.Tu adde tex.in.c.cum dilecti.⁊ ibi ad hoc not.Bal.in.viij. co
lum.de dolo ⁊ ꝯtu.⁊ facit ratio quia tales expense debent ꝓpter
contemptū iudicis: ergo iudex etiā parte non petente pōt officiū
f impartiri iuxta gl.in.l.filiusfa.§.veterani.ff.de procur.Bar.⁊ alij
in.l.iiij.§.hoc aūt iudiciū.ff.de dā infec.cū simi. ¶ Octauo exten-
de qd contumax[f] non dꝫ audiri,etiā si resarciat expensas,donec
deficit vnus nūmus: ſm Bald.in.c.conquerente.in.j.col.de resti.
spo.⁊ ad hoc multa cumulaui in aut.qui res.post glo.ibi.C.de sa-
crosan.eccle. ¶ Nono not.extende etiā si ꝯtumacia non habuit
impedire vel retardare processum: tamē veniunt iste expense. ſm
Specu.in ti.de expē.in.§.sed nunquid deficiēs. in ver. sed quid si.
⁊ ibi Bal.in addi.in.j. colum.circa mediū.⁊ in ver.si contumacia.
¶ Contrarium tꝫ Cy.hic.sꝫ Bal.hic in.iiij.q.tenet primaꝫ opin.
quē oīno videas: quia vult qd tales expense veniant tanꝙ dānū,
⁊ non tanꝙ interesse. ¶ Decimo extende vt ista.l.locū habeat ne-
dum in iudice ordinario: sed etiā in delegato ante litē ꝯtestatam:
ſm Cy.hic in.xij.q.⁊ Bal.in.xj.et dixi.s.in.ij.not.vbi etiam tetigi
qd de arbitro. ¶ Undecimo extēde vt etiā locū habeat in causis
criminalibus,qn̄ proceditur per nuntiationem.nā si denuntians
sit cōtumax,nō auditur nisi prius resarcitis expensis: quāuis vi-
deatur tractari de fauore publico,vt delicta puniantur.l.ita vul-
neratus.ff.ad.l.aql.ita tenet Cy.hic in.xv.q.⁊ seq.⁊ Sali.in.xj. ar. a
l.seueriter.C.de execu.tu.et.l.j.C.de sump.recupe. li.x. ¶ Duode-
cimo pro ampliatione adde ꝙ contumax cōdēnat in expensis,li-
cet in libello non fuerit petitū.c.cum dilecti.⁊ ibi no.Bald.in.vij.
col.de dolo.⁊ contu. ¶ Limita istam.l.nisi contumax post contu-
maciam incontinenti ꝯpareret,quia purgaret contumaciam: ita
sentit glo.in.l.⁊ si post tres.in gl.j.⁊ ibi clarius Jac.but. ff.si quis b
cautio.sicut et purgat mora.l.si ita qs ꝓmiserit.§. seia cauit.ff.de
ꝟb.ob.sꝫ Bal.in.d.l.⁊ si post tres.⁊ Pau.de ca. h tenēt ꝯtrium qꝛ
nō dicit ꝯparere nisi legitime ꝯpareat: sꝫ nō dr legitime ꝯparere,
nisi prius expēsas soluat vt hoc tex. ¶ Teneo hanc limitationem
per istam regulā qꝛ paria sunt aliquid fieri ante vel incontinenti
post.gl.in.l.pōponius.§.ratihabitiōis.ff.de ꝓc.⁊ gl.i.l.ij.in prin.in
verbo narrationē.C.de iura.calū ⁊ ad istā regulā nouē similia cu-
mulaui in.l.edita.C.de edē. ¶ Scdo limita qn̄ citatus non compa
ruit eo quia fuit impeditus sine sui culpa.ſm Bal.in.l.d.et si post
tres.in.ij.colum.quia tunc non videret fuisse contumax.vt ibi et
in.l.ij.§.si quis in iudicio.ff.si quis cautio.sicut non tenet ad penā c
promissam saltē ope exceptionis,qui fuit impeditus ne sisteret.d.
§.si qs in iudicio.sequit Pau.de ca.hic.sed non eundo per mendi
cata suffragia: tu pondera esse tex.hic in fi.in verbo mala consciē-
tia abfuerint.qui nihil aliud vult dicere.⁊ adde Pau.de cast.in.d.
l.ij.§.j.ff.si quis cautio.ꝑ illū tex.vbi no.ꝙ si citatus fuit iuste impe
ditus,et iudici cōstet de impedimento,non pōt cōdemnari in ex-
peñ.ratione cōtumacie: sicut nec sup principali negotio.quicquid
teneat glo.in.c.venerabilibus.de sen.excō.adde etiam Joan.an.
et doc.in.c.j.de do.⁊ contu.in.vj.in nouel.vbi etiā addunt ꝙ an iu
stū fuerit impedimentū vel ne stat arbitrio iudicis: per regulam
l.j.in fi.ff.de iur.delibe. ¶ Tertio limita quando citatus ꝑsona
liter vel ad domum,fuit citatus tali tpe qd potuisset in termino
ꝯparere si voluisset.l.ex consensu.§.fi.ff.de appel.alias non dr ma d
la scientia abesse: ꝓut requirit iste tex.in fi.ſm Sali.hic in vlti.co.
¶ Itē adde inquātū.s.in prima extensione tenui ꝙ citatus qui
misit ꝓcuratorē cū mandato non sufficienti,dr vere cōtumax: ⁊ nō
dꝫ audiri nisi solutis expeñ.⁊ ad hoc allegaui quatuor tex.qui bn̄
probant qd vere est cōtumax: sed nunc addo tex. expressum qd est
cōtumax.⁊ nō dꝫ audiri nisi solutis expeñ.in.c.auditis.de procu.
8 ¶ †Circa istud no.⁊ hunc tex.formo.vij. necessarias questiones.
¶ Prima est que ⁊ quales expense debeant refici rōne contuma-
cie.rn̄dent Bal.⁊ Sali.hic vterqꝫ in.vij.q.post Cy. ꝙ debent refi-
ci expense facte in lite circa notarios ⁊ procuratores.iteꝫ expense
facte in hospitio.sed non dꝫ haberi rō dānorū que quis passus est
tunc in alijs rebus suis ⁊ multominus dꝫ haberi rō lucrorum.et
istud ꝓbat multū tex.ibi ex,hmōi vitio aduersarijs eius inflicta. e
idem tꝫ Ang.in.§.oēm.in.ij.col.in aut.de liti. Sed tu in cōtrariū
pondera ꝙ imo in expēsis rōne contumacie vr̄ ꝙ veniant omnia
damna,vt dicit tex.hic,nō solū.q̄ qs passus est circa ꝑsonā,vt esset
artifex: sed etiā circa alias res.vt vr̄ velle Bar. si bene inspexeris
post glo.solēnē ibi in.l.j.ff.de aliena.iudi.dum facit differentiā in-
ter expēsas que debētur rōne victorie litis,⁊ expēsas que debent f
rōne cōtumacie.⁊ idē Bart.in.l.j.§.fi.in.j.co.ff.si quis ius di. non
obtē.⁊ plenius dixi in.l.ꝓperandū.§.siue aūt alterutra.s.eodē.de
quo etiā ꝑ Jo.an.in.c.ij.de proc.⁊ tunc dictio ex: hic posita in tex.
non denotat causam immediatā prout no.Bar. in.l.j.§.ex incen-
9 dio.ff.de incen.rui.naufra. ¶ †Scdo quero nunquid ꝯtumax ab-
sens possit ꝑ iudicē condēnari in expensis,sine noua citatione.Cy.
hic in.xiij.q.tꝫ ꝙ nō requirit vlterior citatio: nihil tn̄ sufficiēs alle
gat.sequūt simpliciter Bal.⁊ Salic.hic Albe.de ro.in.l. vnica.§.
fi.in.ij.colū.ff.si qs ius di.nō obtē. licet ipsi non allegent.tu adde
tex.in.c.cōstitutus.⁊ ibi gl.expresse in verbo taxatione.de procu.
idem tenet Inno.in.c.calumniam.de penis.Joā.and.in.c.finē li-
tibus.de dolo ⁊ cōtu.ponunt do.Ant.⁊ Imo.in.c.j.de iud.⁊ ista
est cōmunis conclusio ꝙ non requiritur noua citatio. ¶ Limita
qn̄ in citatione cōtumacis,fuisset apposita cōminatio,ꝙ si non cō
paruerit procederet ad vlteriora: secꝰ si fuisset simpliciter citatus

a ¶ Contu-
max. Adde
spe.ti.de ex
pen.i.§.nūc
d expēsis ꝟ.
hoc quoqꝫ.
b ¶ Falsus ꝑ
curator.ad-
de qs dicat
falsus ꝓcu-
rator, vide
Bal.in.l.fal
sus.in.j.col.
C.de furt.
Bal.i addi.
spe.in ti.de
teste.i.§.iiij.
c ¶ Minor ⁊
ecclesia add
gl.⁊ doc.i.l.
iperatores.
ff.de re iud.
Jo.d imol.i
l.q̄situ. sup
gl.j.ff.de re
iudi.specu.i
tit.de loca.i
§.vj.ꝟ.xiiij.
⁊ se.doc.i.c.
cām.d iudi.
d ¶ Appella
tiōe ꝑsone.
add aut.itē
q̄cūqꝫ.et ibi
bal.C.d epi.
⁊ cle.c.roma
na.in.§.vni
uersitatē.d
sen.ex.li.vj.
Jo.an.in.c.
cū in illis.d
ꝑbē.eo.li.in
nouella.
e ¶ Quia i iu
dicijs.adde
spe.i tit.d di
la.i.iiij.col.
ver.sꝫ nun-
qd termini.
f ¶ Qd cōtu
max.Adde
tex.i.§.oēm.
⁊ ibi Ang.i
aut.d litigi.

et fuisset contumax. Ita limitat Bart.in.l. non ignoret.in vlti.q.
C.de fruct. ⁊ lit.expen.⁊ idem Barto.in.l.impuberibus.§.fi. ff.de
suspe.tu. ¶ Licet cōiter doc.ita teneant,nec inueniam ꝯtrium te-
nentē,ego teneo cōtra doc.ꝙ imo sit necessaria citatio,qñ iudex
vult ferre sniām cōdemnationis expensarū cōtra cōtumacē.et ꝓ
10 certo ista opi.hȝ summā equitatē.† nā qñ ex actu quē iudex facit
pars pōt ledi,semper est citanda.l.naȝ ita diuus.ff.de adopt.l.de
vnoquoqȝ.cū simili.ff.de re iudi. Modo pone ꝙ citatus fuit con-
tumax,hoc est non cōparuit:pars accusauit cōtumaciā eius,sed
certe nō cōparuit:qꝛ fuit iusto impedimento impeditus:non po-
test in expensis condēnari:dixi supra in scda limitatione.ergo ap-
paret qd iudex debet facere citari contumacē,vt intelligat an ali-
quo iusto impedimento steterit:ꝙ iudex non potest scire,nisi par
tē contumacē citet.⁊ ad hoc allego tex.no.qui fundat se in ista rō-
ne in.l.iij.§.si ad diem.ff.de re mili.⁊ lȝ Bart.ibi defendēdo cōmu
nē cōclusionē.rñdeat distinguēdo:vt ibi per eū:ꝙ ille text.loqua-
tur non de pena intrinseca cōtumacie,vt est pena expēsarum: vt
hic:sed de pena extrinseca alicuius officij: tu pondera rationē il-
lius tex.⁊ adde ꝙ lȝ lex loquat̃ in casu speciali,si tñ assignat rōnē
generalē,debet generaliter intelligi:⁊ nō restringi ad casum illuȝ
specialem.vt no. Bar.⁊ Bal.in.l.regula.§.et lȝ.ꝑ ilū.tex.ff.de iur.
et fac.igno. Bal.in.c.secūdo regris.de appella.⁊ istud fundamētū
mihi multū sapit.et vt dixi habet summā equitatē. ¶ Scdo pro
eadē parte moueor per id qd in casu econtrario disputat ⁊ tandē
cōcludit Spec.in titu.de contuma.§.nunc dicamus.ver.sed pone
excōicatus.vbi querit econtra qñ contumax solutis expensis pe-
tit absolui ⁊ audiri an debeat citari pars aduersa:tenet quod sic.

a ¶ Cōtumacia ē peccatū.adde.c.ij.de ma.⁊ obe.Car.Alex.i c.salonitane.in.ij.col.lxij.di.

11 ¶ † Tertio moueor quia ꝯtumax nō pōt mulctari a iudice nisi de
nouo citetur:vt probat tex.in.l.ij.in prin.in ver.ex causa.⁊ ibi not.
Bal.in vlti.col.in autepe.q.ff.si qs in ius voca.non ier.⁊ idē Bar.
in.l.j.in prin.in vlt.colū.ff.si qs ius di.nō obtē.no. Imo.in.l.quidā
consulebant.in vlti.colū.de re iudi.quāuis ꝯtrium in hoc inaduer
tenter puto, no. Panor.in.c.j.in.ij.col.de iudi.tñ ad hoc potes re-
spōdere ꝙ istud ꝓcedit in mulcta applicanda fisco, que est mera
12 pena.⁊ sic grauior.hic loquimur in interesse partis. ¶ † Quarto
facit quia pena excōicationis non potest ferri ex precedenti contu
macia,sine noua citatione.vt tenent doc.in.c.j.per illū tex.de iudi.
13 nisi rñdeas vt proxi.dixi. ¶ † Tertio quero ad hoc vt contumax
decetero audiat̃,sufficiat̃ oblatio verbalis expensarū dicit Bald.
in aut.qui semel.in pe.col.C.quō ⁊ qñ iud.qd si expense fuerunt ta
xate a iudice:⁊ sic sunt liquide,est necesse ꝙ offerantur verbo ⁊ re:
per istum tex.alias sufficeret oblatio verbalis cū fideiussore. Ad
de pro primo membro ⁊ pondera istum tex.in ver.nisi prius resti-
tuat ei omnia dāna ⁊ vide late.Spec.in titu.de contu.§.nunc dica
mus.versi.sed nunquid excōicatus.vbi disputat an ad hoc vt ex-
cōicatꝰ propter cōtumaciā puniat̃ et deinceps audiat̃,sufficiat ꝟ
balis oblatio expensarū. ¶ Adde etiam in simili Bal.in.l. edita.
14 C.de eden.in repe.perusina in.xiiij.colū.⁊ ibi Salic.† ꝙ iudex non
debet admittere emendationē libelli,nisi prius actualiter reficiā
tur expense:⁊ no Bar.in.l.rura.C.de omni agro deser.lib.xj. quā-
do autē expense nundum sunt liquidate ꝑ iudi.ꝙ sufficiat oblatio
verbalis cū satis.adde Bald.in.l.vnica.in.ij.col.C.ne lic.in vna ea.
sau.tertio prouo.facit tex.in.l.statuliberationem.⁊.l. seruꝰ si hr̃di.
l.ii.ff.de statulib.⁊ qd ꝑ illos tex.tenet Bar.⁊ doc.in.l.ꝓtor.§.si qs
paratus.ff.de ope.no.nun. Bal.⁊ Ang.in.l.si residuū.C.de distra.
pig. Bal.in.c.j.in.ij.col.de.l.conra.in vsi.feu. Ang.i.l.ij.C.de vsur.
⁊ fru.le.⁊ in simili Bar.in.l.pe.C.de distra.pig. ¶ Sȝ occurrit no-
uū dubium an sufficiat depositio ⁊ cōsignatio pecunie:videret̃ ꝙ
sic: qꝛ tantū operat̃ quātū solutio.ita no. Bar.in.l.creditor.per il-
lū tex.C.de pig.⁊ in.l.j.C.qui potio.in pig. habean.imo talis con-
signatio ⁊ depositio nedū liberat debitorem a pena:imo etiā inui-
tat ad lucrū.tex.est in.§.illud.in aut.vt exa.instan.dot.⁊ ibi Ang.
ad hoc multum no.in ꝯtrium facit ꝙ no.vult Bar.in.l.item.§.j.ff.
qui.mo.pig.vel hypo.sol.vbi videas per te.⁊ facit bene text.in.l.
solutā.in prin.ff.de solu. ¶ Dico concludendum quod debeat pe
cunia numerari parti,⁊ si recuset recipere,tunc depositio ⁊ consi-
gnatio sufficiat,⁊ habeat vim solutionis.ita loquuntur preallega
15 ta:⁊ ita tota die practicat̃ in palatijs. ¶ † Quarto q̄ro an illa.l.
solū habeat locū in vero contumace et certe iste tex. in fi.in verbo
mala cōscientia.vr̃ probare ꝙ solū habeat locū in vero contuma-
ce:⁊ hoc tȝ Jac.de are.fm qd refert Cy.in.iij.q. idē tȝ Ang.in.l.si
finita.§.iulianus.ff.de dā.infec. Inno.in.c.fi.de eo qui mitti.in pos.
cā rei ser. ¶ Contrariū tenent Cy. Bal. Sali.⁊ Pau.de cast.hic.⁊
dicunt ꝙ ita practicat̃ de cōsuetu.idē late tenet Imo.in.d.l.iulia-
nus.d.Ant.de bu.in.c.finē litibus.de do.⁊ ꝯtu.mouentur ex gene
16 ralitate huius.l. ¶ † Scdo ⁊ fortius ad hoc vt perueniatur ad pri-
mum decretū sufficit ficta cōtumacia:⁊ tñ ibi non auditur nisi so-
lutis expēsis:aut.et qui.C.de bo.auto.iu.pos. ¶ Tamē pro parte
precedenti videtur facere:qꝛ iudex non pōt mulctare aliquē ex fi-
cta contumacia,sȝ requirit vera,ita no. Bar.in.l.vnica.§.fi.in vlt.
col.per glo.ibi.ff.si qs ius di.non obtē.vbi pulchre refert ad bānū
qd dꝛ mulcta.⁊ Ang.in cōsi.viij.quod incipit.regulatores introi-
17 tus regni.nisi rñdeas vt.s.rñdi in.ij.q. ¶ † Quinto quero an ille
q ꝓpter contumaciā fuit condēnatus in expensis,possit a tali sen
tētia appellare.nam nō est dubium qd q cōdemnat̃ in expēsis ra
tione victorie,pōt appellare.l.fi.⁊ ibi Bar.C.qñ prouo.non est ne
ces.dixi.in.l.properandū.§.siue aūt alterutra.j.e.prima fronte vi-
deretur dicēdū ꝙ nō:qꝛ verus contumax nō appellat.l.properan
dum.§.sinaūt reus.s.e. Cy.hic in.xvij.q.multū egregie concludit,
⁊ sequuntur Bal.⁊ Sali.hic/qd si comparuit ante cōdemnationē
expēsarum:⁊ sic fuit presens tpe late sniē,pōt appellare:qꝛ lȝ non
possit appellare a snīa diffinitiua:tñ pōt a snīa taxationis expēsa-
rū/imo sufficit ꝙ fuerit presens tpe taxationis.fȝ Bal.⁊ Salice.
hic,de quo etiā ꝑ Bal.in aut.generaliter.in.vj.col.C.de epi.⁊ cle.
18 ⁊ in.l.terminato.in.iij.colū.C.de fru.⁊ li.expen. ¶ † Sexto quero.
aliquis fuit contumax in prima et scda citatione:postea in tertia
comparuit/an debeat cōdemnari in expēsis propter precedentē
contumaciā. Jo.de are.⁊ Ful.hic tenent ꝙ non/ex quo requiritur
trina citatio ad constituendum quē in contumacia. allegant.l.ad
peremptorium.cum tribus legibus sequētibus.ff.de iud.melius
allegassent tex.expressum in.l.contumacia.§.contumax.quem ad
hoc ibi ponderat Bart.pro Jac.de are.ff.de re iudi.veritas est in
contrarium fm Cy.in.v.q.fm. Bar. Bal.⁊ alios hic,⁊ in aut.qui
semel.vbi dicit esse text.C.quō ⁊ qñ iud.ibi enim citatus compa-
ruit ante elapsam tertiā dilationē:⁊ tñ reficit expen.idē tȝ Bald.
in.l.qui ante calendas.et ibi late Inno.ff.de verbo.obli. Bartol.
in.d.l.contumacia.§.j.et in.l.vnica.§.is videt̃.ff.si quis ius di.non
obtē. Specu.in titu.de cita.§.de viso.ver.quid si tres.⁊ apud ca-
no.glos.in.c.quoniā contra falsum.de proba.gloss.et canoniste in
c.querelā.de procur.gloss.in.c.honoratus lxxiiij.distin.d. Anto.et
Imo.in.d.c.finē litibus.⁊ facit ratio/quia ex prima citatione con-
trahitur contumacia:nec alia requirit̃/nisi ad cōuincendum ma
gis malitiā:aut.iubemus.s.e.⁊ illud ꝙ supra dicebat̃ de trina ci-
tatione,procedit quantū ad hoc vt possit perueniri ad sniāȝ diffi-
nitiuam:fm Cy.hic ⁊ Bart.in.l.contumacia.§.j.dicit tñ Jo.and.
in.d.c.querelā.ꝙ vna ex tribus citationibus debet esse gratuita:
motus ex sola equitate capitis sui:sed eam reprobat Imol.tanꝙ̃
loquentē sine.l.in.d.§.iulianꝰ.in.ix.col.⁊ in.l.q añ calēdas.ff.de de
ꝟb.ob.i fi. ¶ Septimo q̄ro de qōne sup qua hoc anno fuit cōtro-
19 uersia in circulis:† an contumax solutis expensis admittatur ad
opponendū contra processum iam factum. Spec.tenet ꝙ non in
tit.de comparitio.in termino/in ver.attendas.⁊ in tit.de appel.
§.qualiter.versi.sed pone ꝙ processum.et istud tenebāt aliqui sa
tis obstinate:moti ex eo qd vult Bar.in.l.quāuis.in vlti.col.ff.de
dam.infec.ꝙ si ceptum est iudicium corā vno iudice,⁊ pars sit cō
tumax,⁊ citetur coram alio:si postea compareat,⁊ solutis expen
sis velit ꝙ reuertatur iudiciū ad primū iudicē/per.l.vbi ceptum.
ff.de iud.ꝙ non est audiendus:ex quo propter contumaciaȝ vr̃ il
lum iudicem cōtempsisse.l.litigatores.in princ.ff.de arbi.quāuis
ꝯtrium in hoc velit idem Bar.in.l.sepulchri.ff.de sepul.vio. Sed
in ꝯtrium facit qd vult Bart.in.l.ij.C.de eden.per illum text.scdm
scdam lec.glo.ꝙ absenti reuerso qui fuit contumax dȝ dari termi
nus ad habendā copiā actorum,⁊ ad opponēduȝ ꝯ illa acta:⁊ su
per hoc erat nata controuersia. ¶ Ego defendendo Bar.distin-
guebam.⁊ ista est veritas prout no.distinguit Ang.in.l.perēpto
rias.in vlt.col.C.sen.rescin.non pos.post Inn.in.c.preterea.de di-
la.ꝙ aut illi cōtumaci citato fuit assignatus terminus ad oppo-
nēdum contra certa acta:⁊ tunc si reuertatur elapso triēnio,quā
uis soluat expensas,non tñ auditur ad opponendum ꝯ illa acta:
nō propter contumaciā,sed propter lapsum termini assignati:qꝛ
etiam si fuisset presens,idem esset alias/ꝓpter solam cōtumaciā.
cum satis puniat̃ in expēsis,nō repellitur ab opponēdo ꝯ ꝓcessuȝ
iam factū.⁊ istis adde gl.no.i.c.j.§.sed si pars.in ꝟbo absentia.de
20 elec.i.vj. ¶ Quinto ꝑncipalr̃ no.ex tex.ibi ex huiusmodi vitio.† ꝙ
cōtumacia dicitur vitiū. Adde ꝙ Panor.in.c.j.in.iij.col.de iudi.
a no.ꝙ contumacia est peccatuȝ[a] mortale: vnde cōtumax dicit̃ infi
delis.lxxxj.di.c.ij q sunt presbyteri.⁊ maximum est peccatū inobe
dientie.xxvij.q.j.in.c.sciendum. ¶ Alibi ꝯtumacia dicitur esse de
lictuȝ vel maleficium.l.omne delictum.⁊ ibi Barto.not.⁊ infert
ad statutū.ff.de re mili.gl.in.l.vnica.§. fi.in ver.meram penā.vbi
Bar.in fi.no.et ibi dixi.ff.si quis ius di.non obtē.gl.in.l.si filius.
in prin.in verbo succurrendū.ff.de interro.actio.⁊ in.l.si plures.
et ibi. Bar.ff.de admi.tu.gl.⁊ doc.in.c.ex literis.de ꝯsti.⁊ gl.in.j.q.
j.in summa Bal. Imol.⁊ Mod.in.l.si mora.cū concor.ff.sol.mat.
21 ¶ † Sexto no.in ver.sciturus.ꝙ iudex qui omisit cōdēnare contu
macem in expensis:tenet̃ de suo resarcire;sicut in simili in.l.prope
randū.§.siue aūt alterutra.s.e. ¶ Hinc infert̃ no.fȝ Ang.⁊ pau.
de ca.hic/grauius punit̃ iudex qui omittit,quā q facit:pȝ sic.nā
iudex qui tulit sniam iniustā,et sic fecit,puni soli quantū videbi
tur equum religioni iudicantis.l.si iudex.ff.de var.et extra.co.l.
ex maleficijs

ex maleficiis.§.si iudex.ff.de actio.z obli.insti.de obli.que ex quasi delicto in prin.sed iudex qui omisit condemnare in expensis contumacie,tenetur insolidū ad totale interesse.z sic grauius.vt hic.d.§.siue aūt alterutra.imo qñ omittit aliqñ punit̃.criminaliter.l.mancipia.vbi Bald.z Ange.C.de ser.fugi.dixi in.l.eum qui res

22 C.de procu.¶†Ex istis ego infero ꝙ reddit̃ dubia regula glos.et doc.dū dicunt qd grauius est delictū qd cōmittit̃ faciendo, z grauius punit̃ quā illud qd cōmittit̃ omittendo.gl.in.l.si mora.ff.solu.mat.z gl.magis expressa in.l.lege cornelia.ff.ad sena.sylle.z gl.in.l.ij.C.de lib.z eo.lib.facit.l.si seruū.in prin.cum glo.ff.de verbo.ob.¶Hinc pulchre dicit Bar.in.l.ij.ꝑ gl.ff.ad sena.sylle.ꝙ sup delictis publicis non est licitū facere transactionē vel pactū.l.transigere.C.de transac.verū est qñ talia delicta publica sunt cōmissa faciendo secus si omittendo vt ibi cogita:qr ista regula vr̃ cōfundi per istud nota.inducendo.vt.s̄.¶Capio gl.primā in ver.damna.quam diuide in quatuor partes:sicut ponit quatuor differentias inter hāc.l.et.l.ꝓperādū.§.siue aūt alterutra.s̄.e.¶Ex pͥma differētia nota ꝙ si ante lit.ↄtest.diu litigatū est inter partes sup aliquo incidenti,vel emergēti:puta super legitimatione personarum ꝙ tales expense ibi facte nullo modo pñt peti:nō quidez per d.§.siue autē alterutra.quia ille.§.scd̄m gl.loquit̃ in expensis factis post litem contest.tātum.non etiā per istā.l.qr loquitur solū de expensis ratione contumacie:sed Bar.dicit ꝙ alia via peti possunt,si ex hoc processus multū fuit retractandus per.l.non ignoret ibi etiā Bar.C.de fruc.z litis expensis.sequit̃ Pau.de ca.hic.¶Tu autem teneas cōtra gl.ꝙ in omni interlocutoria, etiā ante litem contestatem qui succumbit debet in expensis condēnari:per generalitatē.d.§.siue autē alterutra.quia militat eadē ratio.ita tenet Spec.in ti.de expen.§.sin autez.ver.sed nunqd deficiens.Inno.in.c.sepe.de appel.cano.in.c.finem litibus.de dolo z contu.Bal.et Sal.hic.z Bal.in.l.generaliter.§.his de presentibus.C.de rebus credi.z in aut.generaliter.C.de epis.z cleri.dixi in.d.§.si

23 ue autē alterutra.¶Glo.fin.in verbo non citati.in fin.glo.†punctus ergo est videre an iudices inferiores z eodē modo delegati possint citare mediantibus nuntiis publicis,an vero per seipsos:et hec questio vt oēs referunt z plenius Cyn.z adhuc plenius Odoffr.fuit inter Azonē z Loth.quibus erat delegata quedam causa cuiusdam puelle formose.Breuiter veritas est ꝙ cum arbiter possit interpellare per nuntiuz.l.sed interpellatur.§.j.ff.de ar.qui arbiter non hz iurisdi.sed solam notionem.l.iij.in princi.ff.de re iudi.multo fortius poterunt z delegati.z iudices inferiores.et ad hoc Adde Barto.in.l.ij.de iuris.om.iudic.z in aut.qui semel.C.qūo z qñ iudex.z Bal.in.l.ij.C.quomodo z qñ iud.habet in.c.cum olim.el.ij.extra de priui.

Aut.

1 ☞ Hodie litis expense prius taxantur a iudice,et postea iurat̃ a parte.

2 An in taxatione iudicis sit necessaria citatio alterius partis.

Post iusiurandum. Ista aut.incipit nouo iure.alias incipit:hodie post iusiurandum.z venit ad correctionē.l.sancim⁹.s̄.e.in qua dicebat̃ ꝙ iudex taxat post iuramentum:istud corrigitur z statuitur totum oppositum in ista

1 aut.infra.et rationē dicā in gl.Et.h.d.†Hodie litis expense prius taxantur a iudice,et postea iuratur a parte:pōt tamen iudex ex causa vtrunqz absoluere ab expensis.h.d.¶Capio gloss.vnicam quā diuide in duas partes.in prima declat tex.in secunda que est ibi:sed nūquid.gl.per viā quesiti opponit cōtra tex.z tripliciter soluit z gl.z doc.cōiter tenent tertiā solutionem z assignant rationem diuersitatis:vt hic.ꝑ Bar.adde gloss.que eandē rationē assigāt in.c.j.§.adiiciētes.in verbo docuerit.de ele.in.vj.gl.bar.z doc.in.d.l.videam⁹.§.pe.ff.de in lit iur.sed istā cōem sol.reproba.z aliter rñde vt dixi in.d.l.videamus.§.pen.¶Limita tñ istam aut.vt procedat in expensis probādis per iuramentum partis:ibi iudex potest taxare z moderari:secus in expeñ.probandis ꝑ testes:

2 fm Bal.in.l.sancimus.s̄.e.et Pau.de ca.hic.¶†Nunqd autē in ista taxatione iudicis sit necessaria citatio alterius partis/ vltra ea que dixi in.l.sancimus.s̄.e.Bal.in specie in.c.j.in princip.si de inuesti.inter do.z vasal.lis oria.in vsi.feu.tenet ꝙ nō requirit̃ aliqua citatio/eo qa est pena precedētis contumacie.ista ratio Bal.nō est bona/cum ista aut̃ generaliter procedat,nō solū in expensis ratiōe contumacie,sed etiā in expēsis ratione victorie litis:vt probatur in.§.oportet.in aut̃.de iudi.vnde sumitur ista aut̃.z probatur ex vltimo respōso hui⁹ tex.z ita in spe tenent Cy.Bal.z Sal.hic.¶Immo plus tenuit Inno.in.c.sepe.de app.ꝙ ista aut̃.quantum ad taxationem iudicis,hz locum etiā in expēsis que debētur iure actionis:sequit̃ Pau.de ca.hic quod multū no.pro magna extēsione huius.l.

1 ☞ Delegatus a principe pōt de iure ciuili recusari vt suspectus nisi in tribus vt.j.in.1.2.z.3.

4 An ordinarius possit de iure ciuili recusari.

5 De iure cano.potest ordinarius recusari vt suspectus.

6 Que sint iuste cause ꝓpter quas possit iudex vt susp[ect]⁹ recusari.

7 Minor suspicio est sufficiens ad repellendū iudicem tanq̃ suspectum/quam ad repellendum testem.

8 Sicut mulier non repellitur ab accusando qñ prosequitur iniuriā illatam personis sibi coniunctis:ita pōt accusare de iniuria illata persone compatris sui.

9 Compater z patrinus non repelluntur a testificando.

10 Licet ordinarius sit suspectus,tñ eius vicarius non potest recusari vt suspectus.

11 Allegans omnes doctores de ciuitate suspectos,p̄sumit̃ in fraudem allegasse.

12 Delegatus debet recusari suspectus ante litem contesta.nisi causa suspicionis postea superuenisset.

13 Prefectus pretorio potest condere statuta.

14 Cardinales legati equiparantur prefecto pretorio:ideo pñt condere statuta in prouincia in qua sunt legati:nisi vellēt statuere cōtra ius commune.

15 Libellus suspicionis debet offerri coraz delegato.

16 Quādo delegatus allegat̃ suspectus,cogūtur partes eligere arbitros qui cognoscant de causa principali.

17 Sicut princeps pōt cōmittere causam app.remo.ita etiā remota recusa.iudicis suspecti.

18 Quando cōmittitur ap.remo.intelligitur de friuola.

19 Quando princeps aliquid facit de plenitudine potestatis,nihil potest ei resisti.

20 De iure ciuili quando delegatus recusatur vt suspectus, non est necesse allegari vel exprimi causam recusationis.

21 Suspicio probatur per iuramentum quādo agitur de paruo preiudicio.

22 Si aliquis vult facere capi debitorem z incarcerari tanq̃ suspectum de fuga, suspicio talis fuge non potest tunc probari per solum iuramentum.

23 Verbū putat,prolatum a.l.vel statuto intelligit̃ etiaz sine causa.

24 Si statutum simpl'r disponat stari putationi alicuius,intelligigitur dummodo iuret.

25 Quando.l.aliquid relinquit cōscientie alicuius,requirit̃ ꝙ iuret alias ei non statur.

26 Si quis promittat stare dicto alicuius,intelligitur si iurauerit.

Pertissimi. Ista est bona et vtilis lex.¶Diuide istaz.l.in quinqz.partes vt ꝑ Bar.z Bal.hic.licet Ang.diuidat in sex.¶Et considera tu iuuenis pro intellectu vltime partis tex.ibi,qd et si.nā extensio quā ibi facit text.vr̃ superflua.nam dicit tex.ꝙ ea q̄ dicta sunt in delegato a principe ꝙ pōt vt suspectus recusari:qd istud etiā habet locū in inferiore:istud non videt̃ habere probabile dubiū:quia si delegatus imperatoris poterat recusari suspectus,certe multomagis delegatus inferioris:arguere enim a maiori ad minus priuatiue vz ar.hoc dicit in summa.Iudices delegati etiā a principe,ꝓpter suspicionē possunt recusari:hoc primo:z tūc ptes cogunt̃ eligere arbitros,qui vice delegati funguntur.¶Et aduerte ꝙ imperator vr̃ hāc.l.fecisse,ad cōsultationē prefecti p̄torio qui prefect⁹ p̄torio in sua ꝓuincia fecerat statutū generale,ꝙ si iudex recusabat̃ zc.vt habes in litera:sed quia lex inferioris non poterat ligare superiorē.l.ille a quo.§.tempestiuum.ff.ad treb.l.naz magistratus.ff.de arbi.z quia potentioribus pares esse non possumus.l.ij.et.iij.cū gl.ff.de alie.iu.mu.causa fac.ideo statutū prefecti nō poterat ligare delegatū ab imperatore:nisi imperator istud statuisset ꝑ hāc.l.extendēdo illā cōstitutionē vt habes i tex.¶No.j.ꝙ delegatus etiā a principe,

1 pōt de iure ciuili recusari vt suspectus:z multo fortius de iure cano.vt.j.dicam.¶†Limita tribus modis.¶Primo nisi esset delegat⁹ ad instantiam vnius partis:quia ille non posset eum amplius recusare ex quo semel in eum consensit.text.est in aut̃.offeratur.C.de lit.cōte.z hic in glo.j.adde qd etiā si procurator impetrasset delegatū in spe/ꝙ dñs nō posset eū vt suspectum recusare.gl.est no.in.c.cū olim.in gl.ij.de causa pos.et proprie.intellige tñ

2 sane,nisi noua cā superueniret/vt dicā in sequēti no.¶†Scd̄o limita/cū de consensu vtriusqz partis esset iudex delegatus:tunc recusatio esset temeraria,propter cōsensum vtriusqz ꝑtis:ideo licet de iure ciuili recusatio possit fieri sine cā,vt hic in gl.z dicetur infra:tñ isto casu non teneret recusatio sine iusta cā.ita no.Ange.in.l.quia poterat.ff.ad treb.post Innoc.per eum allegatum/iun

3 ctis no.in aut̃.z consequenter.C.de sen.z interlo.om.iu.¶†Tertio limita istā.l.vt procedat in delegato pticulari:secus est in delegato ad vniuersitatē causarū:qui non potest de iure ciuili recusari.glo.est in.l.fi.in gl.j.j.e.z facit ratio quia delegatus ad vniuersitatem causarū equiparat̃ ordinario:vt dixi in.l.a iudice.s̄.co.et tñ dictā gl.reprobant ibi Iac.bu.Bal.Sali.z Rapha.Ful.z fa

4 cit generalitas huius.l.¶†Nunquid autē ordinarius possit de

4 iure ciuili^a recusari/gl.ij.hic disputat ꝛ in.l.qꝛ poterat.ff.ad trebel.
vera ꝛ cõis ꝯclusio est ꝙ ordinarius de iure ciuili nõ põt recusa
ri vt remoueat tanꝙ suspectus,ꝫ si est supect^9 põt peti sibi adiun
ctus.ꝑ aut.si vero ꝯtigerit.j.e.¶ Fallit in certis casibus spãlib^9.
puta qñ in causa prius fuisset aduocatus.l.ꝑtor.ad fi.ff.de in.om.
iudi.l.fi.C.de offi.asses.fm Bal.Sal.ꝛ Pau.de cast.hic,et est glo.
in.c.dilecto.in verbo recusastis.de testi.¶ Eodem mõ in casu.l.q
iurisdictioi.ff.de iuris.om.iudi.fm Mod.ꝛ ibi Bal.in.d.l.ꝑtor.et
5 Pau.de cast.hic.¶ †De iure aũt canonico põt etiã ordinarius
recusari vt suspectus.c.cũ spãli.vbi gl.ꝛ doc.de appel.c.si quis cõ
tra clericũ.de foro cõpe.c.suspicionis.de offi.dele.ꝛ de iure canoni
co eliguntur arbitri iuris q de causis suspicionũ cognoscãt iurib^9
preallegatis.ꝛ.c.ij.requiris.§.fi.de ap.ꝛ.c.cãm que.de offic.deleg.
ꝛ dicit Bar.in.l.qꝛ poterat.ff.ad treb.ꝙ in terris imperij seruatur
ius ciuile:sed in foro canonico ꝛ in terris subiectis ecclesie, seruat
6 ius canonicũ.¶ †Que aũt sint iuste cause^b ꝑpter quas possit iu
b dex vt suspectus recusari habes gl.in.c.causam que.et gl.in.c.cuꝫ
super.de off.dele.ꝛ gl.in.c.accedens.scdo.ꝛ ibi doc.vt lit.non cõte.
enumerant Cano.in.c.postremo.vbi text.principalis.de appella.
¶ Multas enumerat Spe.in ti.de iudi.dele.in.§. superest vide
7 re ꝑ totũ.§.ꝛ Jo.an.ꝛ alij in.c.legitima.de app.in.vj.¶ †Tu aũt
ꝑmitte regulã ꝙ minor suspicio est sufficiẽs ad repellendum iudi
cem tanꝙ suspectũ,ꝙ ad repellendũ testem:ratio est quia facilius
est inuenire aliũ iudicẽ,quã inuenire alios testes:glo.est in.c.cum
r.canonicus.in gl.ij.de offi.dele.ꝛ glo.ꝛ Inno..in.c. insinuante. in
glo.j.de offi.dele. Bal.in.c.de causis.in.ix.col.eod.ti.ꝛ ideo cause
que repellunt testẽ a testimonio tãꝙ suspectũ,multofortius repel
lunt iudicẽ qd bene nota ad infra dicenda.¶ Hoc premisso vltra
causas enumerataꝫ in locis preal leg.que nõ egent additiõe,no.in
spe aliquas peculiares.prima causa est propter inimicitias.l.si pa
riter.ff.de libe.causa.ꝛ tex.no.in.l.vnica.§.illo.C.si quacun. predi.
potesta.quem ibi Bar.ad hoc no.ꝛ nedum inimicus:sed etiã oẽs
q sunt de eadẽ domo vel parentela tex.est ibi quẽ Bar.dicit forte
non esse alibi ita clarũ ꝛ ꝙ ita seruat ep̃s senarum qui cum sit de
maluoltis,oẽs causas illorũ de picolominib^9 cũ sint inimici, alijs
delegat.et illũ tex.etiã allegat glo. in.c. accedens.primo.in verbo
subeisse vt lite nõ ꝯte.¶ Et dicit gl.in.c.adrianus.lxiij.dist.ꝙ si ali
quis me nõ salutat,põt recusari qꝛ presumitur inimic^9. ꝛ sic vult
illa gl.ꝙ etiã inimicus presumptus possit recusari.¶ Adde qd q
hꝫ iustã cãm inimicãdi,potest recusari:quia cẽsetur inimicus pre
sumptus.ita tꝫ Inn.in.c.cum.i.ꝛ.a.de re iud.quẽ refert ꝛ sequitur
bal.in.l.prescriptione.in.xij.co.in fi.C.si contra ius vel vtil.public.
Sal.in aut.si testis ꝑduct^9 dicat.C.de testi.ꝛ in.l.j.in p̃n.ff.e. Lud.
ro.in repe.rub.ff.de arbi.in.x.co. Imo fortius tꝫ sin. Bar.in.l.j. in
fi.ff.de his qui.vt indig.ꝙ etiã si ignorat commissam esse causaꝫ
inimicitie adhuc potest suspectus repelli qd d certo semper repu
taui mirabile.¶ Adde tertio ꝙ ẽt inimicus recõciliatus cũ quo
de recenti est facta pax,potest repelli vt suspectus:cum nõ sit ido
neus testis.tex.est no.iij.q.v.in.c.accusatores.el primo.no. Innoc.
in.c.cum oporteat.de accusa.¶ Adde quarto ꝙ non solum inimi
cus,sed etiã amic^9 vel domesticus inimici põt vt suspectus repel
li.ita no.egregie Bar.in.l.sciendum.§.j.per illũ tex.ff.de legi.facit
ꝙ vult Barto.in.l.iij.§.si tutor.post gloss.ibi.ff.de suspec. tuto .et
hoc patet quia etiã amicus vel domesticus inimici repellitur a te
stimonio.c.repellant. c.cũ oporteat.ꝛ in.c.cum.p. manconella.de
accu.no.in.l.liberi.C.de inoffi.testa.et in specie Cy.ꝛ Bal.in.l.si qs
testibus.in vlti.col.C.de testi.no.bene istã primã causaꝫ.¶ Scda
causa solet esse si iudex sit imperitus iuris:de quo tamen vide Cy.
in.l.certi iuris.ꝑ illũ tex.j.e.ꝑ Jo.an.ꝛ Gemi.in.c.statutum.§.asses
sorem.de rescri.in.vj.ꝛ in alijs locis.s.in p̃n. allegatis. ¶ Et licet
c doc.in hoc varient tñ no.qd si cause subtiles^c cõmittuntur gros
sis doctoribus,est iusta causa ꝑpter quã pñt vt suspecti recusari:
ita dicit Bal.in.l.fi.in.xvj.q.C.de he.insti.¶ Tertia causa est qñ
iudex est nimiũ seuerus. Bal.in.l.j.ꝑ illũ tex.ff.de his qui sunt sui
vel alie.iu.¶ Quarta causa:si est indiscretus quia põt sicut iniu
stus recusari.c.ad nostram.de proba.ꝛ ibi Bal.in fi.no.ꝛ dicit qd
nõ reperit melior tex.in iure.¶ Quinta causa si iudex est ingrat^9
tex.est.§.sancim^9.in aut.de exhi.re.cano.in.d.c.postremo.¶ Sex
ta causa est si iudex est compater vnius ptis fm Imol.in.c. cum
spãli.in.viij.col.de offi.ordi.ꝛ in.c.prudẽtiam.de offic.dele.Et mul
to fortius si aliquis leuauit aliquem de sacro fonte,quem verna
cula lingua patrinum appellamus.nam iste videtur suspectus.
¶ Et econtra patet quia tam compater quã patrinus prohiben
tur esse testes:quia suspeti sunt:fm Bald.in.l. generaliter.ꝑ illuꝫ
tex.ff.de in ius vocã. Sali.in.l.testis idoneus.ff.de testi.facit text.
in.c.ita diligere.xxx.q.iij.item quia cognatio spũalis maior est ꝙ
carnalis:fm gl.xxij.q.ij.in.c.q dormierit.facit text.in.c.ꝑtatium.
in gl.ij.xxx.q.iij.que dicit ꝙ pater spũalis magis est diligendus
ꝙ carnalis:tñ postea glo.ibi in fi.vr aliter decidere.¶ Facit qd
8 singulariter vult Bald.in.l.j. antepe. charta.C.vnde vi.†ꝙ sicut
mulier non repellit ab accusando quando prosequit iniuriã illa
tam personis sibi coniunctis:ita potest accusare de iniuria illata
9 in psona compatris sui:†tñ aduerte/ꝙ imo cõpater et patrinus
non repellant a testimonio:facit ratio/qꝛ edictum de testibus est
prohibitoriũ certarũ psonarũ,quilibet ergo admittit qui non re
perit expresse prohibitus.l.j.cũ gl.ff.de testi.ꝛ glo.in.l.qm.in gloss.
fi.C.de hereti.et ita tꝫ Bar.in cõsi.suo insipiente in qõne vertẽte
inter dñm Simonẽ.Bald.ꝛ Salic.sibi contrarij in.l.parentes.C.
de testi. Lu.ꝛ.d. Alex.in.d.l.generaliter.ꝛ.d. Alex.in cõsi.xxxiiij.
li.iij.qd incip.viso themate premisso.et no.bene istud de cõpatre/
quia sepe interrogaberis de facto.¶ Septima causa est si iudex
sit socius vel commensalis alterius partis:quia societas cẽsetur
quedã fraternitas.l.verũ.in prin.ff.pro soc.et idẽ si sit amicus al
terius ptis:scdm canonistas in.d.c.accedẽs.no.in.c. insinuãte .de
offi.deleg.¶ Octaua causa si iudex litigat in alia simili causa nã
clarũ est ꝙ non iudicabit nisi prout vellet iudicari in causa sua. ꝛ
ideo est suspectus.glo.est no.in.c.cũ super abbatia.de offi.dele.in
vj.do.Ant.de but.in.c.causam matrimonij.de offi.dele.et in.d.c.
accedens.Pañ.in.c.cãm que.scdo.de iudi.ꝛ ibi declarat per exẽ
pla qñ cã dicat similis.¶ Nona cã,si essent ptialitates seu factio
nes in ciuitate.nam si delegaretur cã vni qui esset cõtrarie factio
nis,posset vt suspectus recusari.fm Bal.in.c.de causis.in.ix.colũ.
de offi.dele.¶ Decima cã est,si ante dixit apparere suũ:fm Joã.
an.i.c.irrefragabili.§.excessus.vbi alij cano.de offi.or.¶ Vndeci
ma causa/si delegat^9 occulte loquitur cũ parte:fm Spe.in ti.de
disputa.et allegationibus in fi.cano.in.d.c.accedens.qd singula
riter limita:vt per Bart.in extrauaganti ad reprimendũ.in ver
bo sine strepitu.¶ Duodecimo i doctore,q põt recusari vt suspe
ctus in causa sui scholaris:fm Spec.in tit.de offi.dele.§.superest.
versi.qd de magistro.ꝛ versi.sequenti.sequitur Imo.in.c.cũ.r.ca
nonicus.in.j.col.de offi.dele.Contrariũ ꝛ melius not.Bal.in au
ten.habita.in.viij.col.C.ne fil.pro pa.per illũ text.qui optime fa
cit.sequitur Panor.in.d.c.cum.r.canonicus.¶ Aduerte tñ/ꝙ li
cet ordinarius sit suspectus,tamẽ per hoc vicarius eius non erit
suspectus.ita probat tex.no.in.l.vnica.in ver.pe.et.fi.ꝛ ibi Bald.
multũ no.ad hoc.C.si quacũqꝫ pred.pot.sentit Bal.in aut.cleri
cus.C.de epi.et cle.et dicit Ang.in.l.aduersus.in fi.C.si aduersus
rem iudi.per dictã.l.vnicã.ꝙ nõ sequitur,vicarius est suspectus
ergo etiam dñs est suspectus:sed aliter tenet Sali.in.d.l.vnica.ꝛ
contrariũ tenet Jo.de Imo.in.c.insinuante.de offi.dele.ꝛ facit qꝛ
idẽ censetur tribunal vtriusqꝫ.c.romana.in princ.de appel.in.vj.
Barto.ꝛ alij in.l.precipimus.in princi.cuꝫ similibus.C.de appel.
bene verũ est,ꝙ si vicarius vel delegatus ep̃i recusatur vt suspe
ctus,adiri debet eius ep̃s,qui de causa suspicionis cognoscat:nõ
aũt tunc eligendi sunt arbitri iuris.text.in.c.si contra vnum.ad
10 fi.de offi.deleg.in.vi.¶ †Adde etiã qd qui allegat oẽs doc.de ci
uitate suspectos ꝑsumit ꝙ faciat in fraudẽ.ita not.Bald.in.l.hoc
modo.ꝑ illũ tex.ff.de condi.ꝛ demon.sed aliter tenet Albe.de ro
sa.in scda pte statutor.q.centesima que incipit:an aũt quis pos
sit dicere oẽs iudices ꝛc.vbi dicit ꝙ vidit seruare in practica,oẽs
11 sapientes vnius ciuitatis posse vt suspectos recusari.¶ †Scdo
d not.ex text.ibi anteꝙ lis incohetur.ꝙ delegatus^d debet recusari
vt suspectus ante litem contest.postea non põt.ratio est duplex.
prima quia intelligit alias in eã cõsentire.scda ratio/qꝛ ista est ex
ceptio dilatoria/q̃ dꝫ ante li.cõtest.opponi:ꝛ ita habes tex.in.c.
inter monasterium.vbi gl.ꝛ doct.de re iudi.imo talis exceptio dꝫ
ante omnes alias opponi.l.sed ꝛ si susceperit.in princ.ff.de iudi.
12 Bar.ꝛ alij in.l.quidã cõsulebãt.ff.de re iudi.¶ †Limita nisi cau
sa suspicionis postea superuenisset.l.ij.cũ gl.pe.C.de consor.eius
dem li.et ita tenet gl.in.c.cũ speciali.de appella.ꝛ gl.in.c.insinuã
te.in ꝟbo cõsenserit.de offi.dele.ꝛ gl.iij.q.vj.in.c.si qs episcoporũ.
§.exceptio.Cy.Ang.Sali.ꝛ Pau.de ca.hic Bar.ꝛ alij in.l.fi.C.
de sentẽ.ꝛ interlo.Ang.ꝛ Imo.i.l.qa poterat.ff.ad treb.do.Ant.
ꝛ Imo.in.c.j.de iudi.Imo etiã si cã fuisset ante litẽ conte.sed ps
13 ignorauit,licitũ est opponere post.ꝛ tꝫ gl.i.d.§.exceptio.¶ †Ter
tio no.ex tex.ibi cũ etiã ex generalibus formis,qd prefectus pre
14 torio põt condere statuta/ꝛ ꝑ hoc infert Ange.quod cum†cardi
e nales legati equiparẽtur prefecto^e pretorio:glo.in.l.j.ff.de officio
f prefec.preto.certe cardinales^f legati de latere pape,possunt con
dere statuta in prouincia in qua sunt legati.et ita fm eũ fecit bo
nonie domi.Egidius cardinalis sabieñ.duꝫ ibidem esset legatus
pape. Adde Bart.idem tenentem in prefe.ꝑtorio ꝛ cardinalib^9
legatis/ꝙ possint statuta cõdere in.l.oẽs populi.ff.de iusti.ꝛ iu
re.in.iiij.q.j.q.principa.ꝛ in.l.j.in princi.ff.ꝙ quis.iur.¶ Limita
g nisi vellẽt statuere contra ius cõe^g quia non pñt:vt no.Hostiẽ.et
Jo.an.in.c.fi.per illũ tex.de offi.archi.Jo.an.in addi.Spe.in tit.
de elec.sup rub.doc.ꝑsertim Imo.in.l.ex duobus.§.fin.ff.de vulg.
et pup.ꝛ do.Alex.in consi.xvij.in.iiij.volu.qd incipit viso instru
mento locationis.in pe.col.et habes text.meliorẽ de iure in.l.for
mam.C.de offi.prefec.preto.ori.ꝛ illirici.¶ Quarto nota ex tex.
ibi libello

a ¶ Ordinarius possit de iure ciuili.adde.l.itẽ si suspectus.ff.de ꝓcura. Bar.i.l.nemo.C.de iuris.om.iud.

b ¶ Que sint iuste cause. add diffuse post alios ꝑ Car.Alex.i c.postremo.de app. vbi enumerat lxx.casus.

c ¶ Cause subtiles. add fe li.i.c.sciscitatus.d rescri.i.vj.col.ꝟ.ꝛ dicit ẽt bal.

d ¶ Delegat^9. adde bal.in l.fi.C.de sen.et interlo.et gl.ꝛ doct.in c.iter monasterium de re iudi.

e ¶ Equiparant ꝑfecto. add fel.in.c.sup qõnũ.in §.si vero.de offi.dele.

f ¶ Cardinales legati. adde.c.fi.de offi.lega.et ibi scribentes doc. i.c.j.de loc.car.zab.in.c.cũ oẽs.d cõsti.in.iij.q.

g ¶ Contra ius cõe.add doc.in.c.j.d ꝟb.sig.do.i c.fi.de cõñr.vti.vel iuti.doc.i.c.fi.de sponsali.

15 ibi libello suspicionis ei porrecto.† qd libell⁹ suspitiōis debet of-
ferri coram delegato:ad idē est text.in.c.suspicionis.de offic.dele.
qd est veruz si eius presentia possit haberi/q: sit in ciuitate:alias
secus.l.fi.j.eo.fm Bal.ⁿ Pau.de ca.hic.¶ Quinto no.in ver.cū
post lit.rōnem quare de iure ciuili ante sniam diffinitiuā nō pōt
ab aliqua interlocutoria appellari.l.ij.vbi Bart.ff.de app.recip.
et.l.ante snie tp̄s.vbi Bal.C.quo.appel.nō recit.rō hic assignat/
ne lis in infinitū extēdat.ⁿ dicit Bar.hic ⁿ in.c.cū causam.in vlti.
16 col.de appel.qd ista rō alibi melius nō habet.¶ † Sexto not.ex
ver.pe.qd qn̄ delegatus allegatur suspectus,cogūtur partes eli-
gere arbitros qui cognoscāt de cā principali.ⁿ erit duplex practi-
ca.fm bal.hic.de iure aūt cano.eliguntur arbi.q solū cognoscunt
de causis suspicionis.c.secūdo reqris.§.iij.de appel.ⁿ gl.magna
hic in ver.recusare.in fi.Jo.an.in.c.legitima.de appel.li.vj.in no-
uel.¶ Septimo no.qd arbitri electi in locū iudicis recusati,cen-
sent poti⁹ iudices quā arbitri ⁿ scd̄m gl.hic cēsent habere iurisd.
ordi.quā.l.nostra tribuit/sequitur do.Ant.de but.in.d.c.suspicio
nis.et istud est vtile ad id qd tenet Bar.in.l.fi.vbi dicet.j.e.tamē
Bal.hic tz qd sit media species iter ordinarios ⁿ arbi.¶ Capio
glos.in ver.recusare.istam gl.diuide in duas partes principales.
in.j.per viam fal.remouet vnum ꝯrium.in scd̄a disputat an de iu-
re ciuili in recusatione delegati debeat exprimi cā.scd̄a est prope
principiū ibi,et no.hic fm Jo.¶ † Ex prima parte gloss.habes/ꝙ
17 papa vel princeps sicut possunt cōmittere cām appel.remota.l.j.
in fi.allegata in glo.ita possunt cōmittere cām remota recusatio-
ne iudicis suspecti.ⁿ ad hoc ista gl.est diligēter notāda fm Ang.
dicit tn̄ Spe.in tit.j.de recus.§.iam.ver.qd si cā committat:ꝙ isto
casu qn̄ papa vel princeps cōmittunt cām alicui recusatione re-
mota,qd adhuc poterit recusari vt suspectus,ex cā legitima in iu
re expressa:secus si esset dubia cā:sequit do.Anto.de but.in.c.pa-
storalis.in prin.in vlt.col.de appel.sicut qn̄ committitur cā app.
remota,intelligitur de appel.friuola ⁿ iniusta.c.pastoralis.ⁿ.c.vt
debitus:de appel.et.c.sup eo.de offic.delega.ⁿ.c.lz.de offici.ordi.
18 ¶ † Cōfirmo ex tribus:primo ex eo qd vult glos.no.iuncto tex.in
c.lator.in verbo excusatione.et ibi Hemi.ij.q.vij.qd si papa iubet
aliquid fieri cessante omni mora et excusatione,intelligit de iniu
sta:secus si iusta.per text.in.c.ex parte.el.ij.et ibi Panor.in.j.not.
de offi.de leg.¶ Scd̄o facit tex.aureus in.c.audita.de resti.spoli-
ⁿ ibi Panor.in pe.col.ⁿ Bal.ad hoc multū no.illū tex.qd si papa
mādat immutari quicquid a certo tpe citra fuit attētatum,intel
ligitur de attentatione iniusta:non de attentatione legitime fa-
cta.¶ Tertio facit qd voluit cōpostella.Jo.an.ⁿ alij in.c.causam
que.de rescrip.qd si papa confert alicui beneficiū cū clausula non
obstāte collatione huius beneficij alteri facta,intelligitur de col-
19 latione inualida.¶ † Adde fortius qd vult glos.in.c.ad hec.in gl.
magna.in fi.de rescrip.quā Panor.ibi in fi.multū commēdat/qd
princeps etiā de plenitudine ptātis,nō pōt cōmittere cām suspe-
cto,sine facultate recusandi.et dicit Panor.se nescire alibi ita ex-
presse.refert tn̄ qd doc.tenēt contrariū in.c.cum inter.de excep.sed
qd ipse ibi sequitur et dicit bene facere clemē.pastoralis.de re iu.
¶ Breuiter illa glos.solet reprehendi in locis predictis/q: qn̄ pa
pa vel princeps aliqd facit de plenitudine ptātis,nihil ei resistit
aut obuiat.fm Bal.in proemio decretaliū in pe.col.ⁿ in.c.j.in.xj.
col.de cōsti.ⁿ dixi in.l.rescripta.s.si cōtra ius vel vtili.pub.nā de
plenitudine ptātis pōt princeps ius dispensare.c.proposuit.de
cōces.preben.¶ Ex secunda parte principali glo.habes quatuor
20 notare.¶ Primo † qd de iu.ciui.ᵃ qn̄ delegatus recusat vt suspe-
a ctus nō est necesse allegari vel exprimi cām recusationis:sed suffi-
cit qd cū iuramento asserat se habere illū suspectū:idem tz glos.in
l.q: poterat.in verbo neqz.ⁿ vtrobiqz Bar.ⁿ doc.ff.ad treb.secus
est de iure cano.vt dicit gl.hic.in fi.ⁿ dixi in text.¶ Secūdo dicit
21 Bal.qd ista glo.frequenter allegat † qd suspicio probat per iura-
mentum.tn̄ postea ipse Bal.in vl.q.intelligit istā glo.in terminis
in quib⁹ nō reqrit cā allegationis/vt hic/vl vbi tractat de paruo
22 preiudicio.l.thesaurus.ff.ad exhi.¶ † Unde infert/qd si aliquis
vult facere capi debitorē,ⁿ incarcerari tanꝙ suspectū de fuga:qd
suspicio nō probatur per solū iuramētū.sed dz aliter summatim
probari/ⁿ postea deferri iuramētū creditori:ⁿ idē per oīa tz Sal.
hic in vl.col.Bal.ⁿ Mod.in.l.ij.in prin.per gl.ibi.ff.sol.ma.Bal.
in.l.concentaneum.in.iiij.col.C.qūo ⁿ qn̄ iud.ⁿ in.l.creditor q non
idoneū.ff.si cert.pet.ⁿ in.l.sciendū.in prin.iij.colū.ff.qui satis.cog.
Ang.ⁿ Jmo.ⁿ Paul.de ca.ⁿ alij in.l.qui bona.§.qui damni.ff.de
dam.infe.¶ Et ista videt cōis opi.tn̄ Angel.in repetitio.l.nemo
carcerem.C.de exac.trib.libr.x.qd sufficiat principio probare su-
spicionem per solum iuramentum/et postea secuta captura:ⁿ sic
postꝙ cessat periculum fuge/debet postea captura iustificari per
apertissimas probationes:sequitur Joan.de imo.in.d.l.ij.ff.solu.
ma.Lando.ro.in.l.si fideiussor.§.fi.ff.qui satisd.cog.et lz do.Alex.
in illa.l.ij.dicat qd ista opi.non possit de iure sustineri:tamē post-
ea consulendo eam sequitur/in consi.xix.in.iij.vol.qd incipit viso
processu capture:ⁿ ibi no.subdit/ꝙ sic debet intelligi statutū sim
pliciter loquens de captura debitoris fugitiui et suspecti.Adde
etiam ꝙ Paul.de ca.in consil.xxviij.ꝙ incipit.pro pleniori exa-
mine,tenet ꝙ de causis suspicionis fuge,sufficit probatio per so-
23 lum iuramentū:et dicit ꝙ ita seruat totus mundus.¶ † Tertio
habes ex hac.glo.ꝙ verbum putat.prolatuz a.l.vel a statuto,in
telligitur etiam sine causa:tamen Jacobus but.hic in fi.post Ja
cobum de are.tenet ꝙ imo dz intelligi deputatione rōnabili,et
iusta:nō de fatua.ꝙ est notatu dignū fm Ange.qui per hoc not.
infert/ꝙ si statutum disponat ꝙ creditori putāti debitorē suum
esse suspectū,debeat concedi familia per potestatē,vt capiat debi
tor absqz alia citatione:ꝙ nō sufficit creditori simpliciter dicere
ego puto debitorem esse suspectū:sed est necesse ꝙ alleget ⁿ pro-
bet cām sue putationis:qd est valde tenēdū mēti fz eū.¶ Quar-
24 to tu pondera ex ista glos.† ꝙ licet lex vel statutū simpliciter di-
sponat stari putationi alicuius,seu ei ꝙ quis putat:intelligitur
tn̄ dummodo iuret:facit qd vult notabi.Ange.in repetitione.l.si
vacantia in.iij.colū.C.de bo.vacan.lib.x.ꝙ si ex forma statuti de-
bet stari simplici verbo accusatoris,vel nuntij/aut denūtiatoris
licet statutum dicat simplici dicto,tn̄ intelligit ꝙ habeat iurare:
per.l.theopompus.ff.de dote preleg.quā ad hoc reputat singula
rem.sequitur dn̄s Alex.in consi.lxxviij.in.iij.vo.qd incipit claris-
25 sime domine vicarie.in.iij.col.¶ † Ad idē facit qd vult Angelus
ꝙ qn̄.l.aliquid relinquit consciētie alicuius,tn̄ requiritur qd iu-
ret/alias ei nō statur/per dictaz.l.theopompus.ⁿ hoc vlimū etiā
tenent Ang.ⁿ Pau.de ca.in.l.de pupillo.§.qui opus.ff.de oper.
no.nun.do.Alex.in consi.ccxviij.in.ij.vol.ꝙ incipit visis verbis.
26 in.iij.col.ad fi.facit etiam ꝙ dicit Bal.in.c.tuis.de testi.† ꝙ si qs
promisit stare dicto vel testimonio alicuius,ille dz iurare.ⁿ sic in
telligit eo iurāte per.d.l.theopōpus. Jason Padue.Aut.

1 ¶ Judex ordinarius nō potest allegari suspect⁹ vt remoueat,
sed vt ei adiunctus associetur.
2 Ratione adiuncti purgatur suspicio etiam in teste.
3 Duo testes quorum vnus est infamis infamia facti,et alius mul
tum fidei integre/probant plene.
4 Si tres amici producantur in testes,vbi duo testes integri suffi
cerent/eorum defectus suppletur propter numerum.
5 Si in testa.sint adhibiti octo testes,quorū duo sunt legatarij/eo
rum defectus suppletur propter numerum.
6 In causa criminali,vel ciuili ardua,testes infames non faciūt ple
nam probationem.
7 An in causis criminalib⁹ ⁿ ciuilibus,iudex possit partes cōpelle
re ad concordiam.
8 Licet in iudicē ordinariū nō possit fieri cōpromissuz,tāꝙ in arbi
trum:tamen bene potest fieri tanꝙ in arbitratorem.
9 Statutū loquens de transactione nō hz locum in arbitramēto.

1 Si vero contigerit.† Judex ordi-
narius nō po-
test allegari suspectus/vt remoueatur.Sed vt ei adiū
ctus associetur.h.d.secus est de iure canonico.c.cū spe
ciali.de appel.dixi in.l.precedenti.¶ Circa istum tex.dū dicit ꝙ a
quādo ordinarius allegatur suspectus debet ei adiūgi ep̄s:affert
tur noua questio:pone qd fuit adiunctus archipresbyter,vel ar-
chidiaconus,altera parte contradicente,et allegāte fieri nō pos-
se per istum tex.examinat do.Alex.in consil.clxxxiij.ij.vol.char.
cccxxviij.quod incipit viso processu cause vertentis inter andreā
in.ij.et.iij.colum.vbi consuluit cum non parua difficultate in ca-
su sibi occurenti,qd valuerit:motus in effectu per tres rationes.
¶ Prima q: episcop⁹ erat absens ab illo loco:vn̄ potuit eligi ali⁹
quā vicarius eius:ⁿ alleg.Jac.de belui.in aut.vt diffe.iud.in pn̄.
ar.l.vnice/ver.illo.C.si quacū.predi.pot.ⁿ in.§.fi.in aut.scem.non
sol.ⁿc.ⁿ ista est vna limitatio ad hāc aut.¶ Scd̄o mouetur,q: ibi
potestas pronuntiauit archipresbyterum debere sibi associari,et
ab illa pronuntiatione non fuit appellatum:et sic amplius impu
gnari non potest:cum pro veritate habeatur.c.quod ad cōsulta-
tionem:de re iudi.c.cum dilectus.in fi.de elec.ⁿ.l.ingenuum.ff.de
sta.ho.¶ Tertio mouetur,quia etiam post dictaz pronuntiatio
nem ptātis fuit processum ad aliquos actus coram archipresby-
tero,tanꝙ associato.ⁿ p cōsequens fuit facta pro eo.ergo.l.sed ⁿ si
susceperit.in prin.ff.de iudi.c.inter monasterium.de re iudi.non
possum nō admirari ꝙ do.Alexā.tam exacte doctrine errauit in
hoc,cū in hoc sit expressa decisio.nam dicunt Guil.Sali.Bald.
Paul.de ca.hic,ꝙ istud de episcopo non est in vsu,nec seruat de
cōsuetudine:et qd satis est ꝙ adiungatur alius probus hō.vnde
succedit illud qd consuluit Bar.in cōsi.qd incipit.iudex cōis assi
sij.ⁿ tz.l.fin.§.sed cū antiquitas.C.de curato.furio.prout retuli in
l.rem non nouā.s.eod.ⁿ sic illud qd dicitur in text.de ep̄o non est
2 hodie de necessitate.¶ Scd̄o not.ex hoc text.fm Sali.† ꝙ ratio-
ne adiuncti purgatur suspicio.ⁿ ad hoc dicit etiam facere text.in
l.si qs ex argentarijs.§.j.versi.qd enim.ff.de eden.¶ Tu aūt ter-

¶ De iu.ci. Adde Lāfran.i repe. c.qm̄ cōtra. de pb.in ꝟ. recusatio.

tio nouiter pondera ex hoc text.aliud in quo peculiariter est si⸗
gnandus/qđ rōne adiuncti purgaꝛ̃ suspicio,etiā in teste:hoc mō
inducēdo istum text.nā facilius ⁊ ex leuiori cā remoueꝛ̃ iudex su⸗
spect⁹,quā remoueaꝛ̃ testis:q̄ꝛ facilius est inuenire alios iudices,
quam alios testes.glo.in.c.insinuante.in.glo.ij.⁊ in.c.cū.r.canoni⸗
cus.in glo.ij.de officio deleg.si ergo in iudice purgaꝛ̃ suspicio rō⸗
ne adiuncti vt hic.multofortius in teste dʒ purgari suspicio rōne
adiuncti:pulchra est ⁊ sultilis inductio/et est decisio multum vti
lis.¶ Istā decisionē cōfirmo ex tex.¶ Primo ex eo qđ no.Bal.
3 Ang.et plenius Mod.in.d.l.si quis ex argētarijs.p illū text.† qđ
si vnus testis est infamis infamia facti,⁊ alius testis sit multuʒ fi⸗
dei integre,qđ isti duo testes plene ꝓbant:q̄ꝛ integra fides vnius
supplet defectū alterius,et eius suspicionē remouet,ideʒ tʒ Bal.
in.l.j.in.iij.col.C.de testi.Salic.in.l.in bonefidei in.x.col.C.de reb.
cre.Lud.ro.in consil.ccxc.qđ incipit in casu proposite cōsultatio⸗
nis breuiter dictū Franciscū.in vi.col.do.Alex.in cōs.lvj.in.ij.vo.
qđ incip.viso processu cause vertentis inter Anto.in pe.col.in.fin.
¶ Scđo et propri⁹ facit qđ tʒ Lud.ro.in cōsil.cccclxxvj.qđ incip.
in casu proposite cōsultationis breuiter dicendū donationem ⁊c.
in.fi.qđ lʒ fidei alicuius testis rōne affinitatis detrahatur:illa su
spicio purgatur per aliū testem deponentē qui nō est affinis.⁊ sic
resultat plena probatio/per.d.l.si quis ex argentarijs.post princ.
4 ¶ † Tertio facit.nā amici si producātur in testes,nō habēt inte⸗
gram fidē.l.iij.in prin.in verbo vel amicus.ff.de testi.dixi in.l.exi⸗
gendi.C.de procura.tū si tres amici producanꝛ̃ in testes,vbi duo
integri sufficerent,suppleꝛ̃ eorū defectus propter numerū.glo.est
no.in.l.iij.§.j.in verbo numerus.et ibi magis in Spe Ia.butr.ff.de
testi.¶ Quarto facit qđ tʒ Ang.in cōsi.j.qđ inci.porrecta fuit pe
titio.qđ vnus testis domesticus ꝓpter dictū aliorū sustinetur.in
cōtrarium tū fortiter facit text.in.c.in literis.de testi.vbi tres te⸗
stes domestici non tm̄ probant ꝙ duo integri probarent.et sic ibi
numerus nō supplet defectum.¶ Quinto facit qđ no.tʒ Ioā.an.
5 in.c.insuper.in glo.j.de testi.† ꝙ si legatarius sit adhibitus testis
in testō:qđ nō erit testis omni exceptione maior/ex quo aliqđ cō⸗
modi expectat.c.personas.de testi.et sic testm̄ nō ꝓbabiꝛ̃ tunc suf⸗
ficienter:sʒ si essent adhibiti octo testes,et duo essent legatarij nu
merus suppleret defectum:et illi duo saltem capereꝛ̃ pro vno:et
cuʒ alijs sex plene probarent:sequitur Io.de Imol.in.l.qui testō.
in prin.in.j.col.ff.de testa.nō examino tū aliter pro nūc an assum⸗
ptum Ioā.an.de legatario sit verum/q̄ꝛ nō est presentis materie.
¶ Sexto facit:q̄ꝛ vbi duo notarij sunt rogati de vno actu,sufficit
qđ vnus eorū sit habilis,dato qđ alius patiatur defectū:sʒ Bal.
in.d.l.si quis ex argentarijs.per illū text.et in.l.imperator.in.fi.ff.
de sta.ho.et in.c.tertio loco.ad fi.vbi Bald.limitat de probatio.
6 ¶ † Tu limita p̄dicta nō habere locū in cā criminali vł ciuili ar⸗
dua.vbi testes infames nō faciūt plenā ꝓbationē,etiā si essent plu
res.fm Bal.in.c.ad nostrā.de proba.per tex.quē ad hoc reputat
7 sing.in.c.lʒ cām.§.quanꝙ in verbo plures.de prob.¶ † Quarto
no.ex tex.ibi per amicabilem compositionē/qđ iudex pōt se inter⸗
ponere vt ptes ad pacē ⁊ concordiā reducantur.facit.l.j.§.et post
operis.ff.de oper.no.nun.l.equissimū.in prin.ff.de vsufr.c.studen
dū.xc.di.qđ est verū in causis ciuilibus.secus est in criminalibus
anteꝙ delinquens sit punitus:glos.est in.l.transigere.quā ad hoc
ibi no.Bal.⁊ Sali.C.de trāsac.et Salic.hic Bal.in.l.cū affirmes.
C.de lib.cā.⁊ in.d.l.equissimū.in prin.¶ Scđo intellige qđ iudex
nō posset cogere vel cōpellere partes ad concordiā.vt est glos.no.
in.l.furti.§.qui iussu.ff.de infami.per quā Bart.ibi no.qđ eodem
modo iudex nō posset cogere ptes ad cōpromissum.Idē tʒ Bal.
in.l.ex stipulatione.C.de sen.interlo.⁊ est tex.sing.in.§.q̄ꝛ vero.in
aut.vt litig.iur.⁊ ibi Ang.no.ex illo tex.qđ trāsactio facta iussu.⁊
coactione iudicis est ipso iure nulla.Intellige nisi diu litigassent:
q̄ꝛ tūc per iudicē possent cōpelli ad cōcordiā vel compromissum.
text.est sing.in.c.placuit.xc.dist.de quo dixi post Moder.in.l.qui
8 dam existimauerūt.ff.si cer.pe.¶ † Quinto not.ex eisdem verbis
text.qđ quāuis in iudicem ordinarium[a] non possit fieri compro⸗
missum,tanꝙ in arbitrū.l.sed ⁊ si in seruum.§.si quis iudex.ff.de
arbi.l.si qui ex consensu.C.de episco.audi.rōnem ponunt doct.in
d.l.j.§.et post operis.tū bn̄ pōt fieri cōpromissuʒ tanꝙ in arbitra⸗
torē.vt hoc tex.iūcta gl.¶ Et ex hō dixit glo.in.§.si vero cōtigerit.
in aut.vt diffe.iudi.vnde sumiꝛ̃ ista aut.qđ cōpromissum in arbi⸗
tratorē dicitur quedā amicabilis transactio:sequūtur Bar.⁊ alij
hic.⁊ lʒ Bal.in.l.fi.C.de excep.rei iud.dicat hoc sibi videri mira⸗
bile/ex quo arbitrator pōt in totū absoluere:sʒ trāsactio nisi aliq̊
dato vel retento nihil vʒ.l.trāsactio.C.de transactio.intellige hoc
dici large,improprie cōsyderato effectu:vt declarat Barto.in.l.
societatem.§.arbitrorum in.j.q.extra gloss.ff.pro soc.⁊ in.l.quod si
ephesi.§.j.ad fi.ff.de eo qđ cer.lo.⁊ in.l.furti.§.qui iussu.ff.de infa.
et in.l.si oe,meis.aľs idē pomponius.§.ex compromisso.ff.de arbi.
Bart.in.l.fi.in.j.oppo.C.de cōtrahen.emp.⁊ in rub.C.de rerū per
mu.in.j.col.circa fi.⁊ plenius quam alibi Bal.in.c.fi.si pro debilis

a ¶ In iudicem ordinarium. adde gl.j.in fi.in c.cuʒ tpe.de arbi.in.c.ex parte.in.ij.no.de arbi.

b ¶ Imperiti literarū. adde Spe.tit.de le.j.§.excipiꝛ̃.ver.itē qđ est illiterat⁹.bal.in pemio in sti.in.§.oēs vero ppli.i fi.ange.in.l.qdā cōsulebāt.ff.de re iudi.Ab.in c.ex literis i j.no.de spō.

c ¶ Qđ illiteratus.adde Spec.ti.de iud.in.§.excipi pōt.ꝟ.itē qđ illiteratus.idem Spe.ti.ad uo.in.§.j.ꝟ.itē qđ nō hʒ peritiam.et ibi Io.an.i addi.ab.in ru.đ posth.

d ¶ Magis cōiter cōcluditur.adde bal.in.l.statutis.C.de sē.ex peric.reci.Bart.i.l.si ita scri.psero.ff.de condi.⁊ demō.Archi.j.c.sum.nopere.xj.qō.iij.

tate.in.iiij.col.de offi.deleg.Pau.de ca.in.d.l.trāsactio.vbi dixi.
⁊ ibi per ista infert† ꝙ statutū loquēs de trāsactione,nō haberet 9
locum in arbitramento. Iason.Padue
1 ☞ Imperiti literarū possunt esse iudices et in causis iudicare.
2 Si iudex ignarus canonum iudicat in causa matri.sīia tʒ:licet
iudex peccet.
3 An si illiteratus male iudicat,⁊ credat se bn̄ iudicasse,ductus er
rore iuris:in foro cōscie teneaꝛ̃ parti lese,resarcire omne damum.
4 Illiteratus nō potest esse aduocatus.
5 An illiteratus possit esse delegatus,si sit expertus negotiorum.
6 Approbatuʒ de cōsuetudine,habeꝛ̃ pro approbato de iure cōi.
7 Qui debet iudicare/dʒ habere duplicē cōscientiā:scʒ propriā ⁊
legis:sed in dubio debet sequi.l.
8 Qui hʒ potestatem disponendi et prouidendi scđm consciētiā,
non debet sequi proprium/sed pub.conscientiam iuris.
9 Ille cuius cōscientie aliquid cōmittitur,nō potest.ll.transgredi.

Certi iuris. Homies militares ⁊ iuris im
periti/possunt esse iudices/⁊
in causis iudicare.h.d.scđm intellectū glo.⁊ doc.ideo
magister militum queʒ vernacula lingua appellam⁹
sequaarerium:sed de iure appellatur tribunus:potest iudicare
inter milites.cum per vsuʒ,causarum militarium debeat cogni⸗
tioneʒ habere:⁊ de iure cōi habet iurisditionem inter milites si⸗
1 bi subditos.l.magisterie.C.de iuris.om iud.¶ † Not.scđm cōem
b intellectum/qđ imperiti literarum[b] possunt esse iudices:⁊ in cau
sis iudicare.⁊ propterea videmus qđ imperiti literarum eliguꝛ̃
potestates,⁊ proferunt sīias:tū debent habere assessores litera⸗
tos in iure,quorū cōsilio regantur.fm Cy.Bald.et Sali.hic ⁊ ꝙ
imperiti literarum possint esse iudices ⁊ iudicare:adde glo.in.l.
ij.ff.ꝙ quisqʒ iuris.gloss.⁊ doc.in.l.fi.C.de senten.ex pericu.reci.
glo.in.c.ad nostram.de consuetudine.gloss.in.c.qui vult.de peni.
dist.vj.Et dicit Gemi.xx.dist.in summa,ꝙ sufficit in iudice peri
tia causarum:q̄ꝛ defectū scientie supplet assessor/per istuʒ tex.di
cunt tū Hosti.Ant.de but.⁊ Panor.in.c.j.de cōsangui.et affini.
2 per illū tex.in verbo ⁊ statuta canonū non ignorent:† ꝙ si iudex
ignarus canonū iudicat in cā matrimoniali,ꝙ sīia bn̄ tenet:sed
peccat/q̄ꝛ debebat alteri delegare vel peritos cōsulere.¶ Circa
3 hoc occurit necessaria qō:† an illiteratus si male iudicat,⁊ credi
dit tū bene iudicare ductus errore iuris,an in foro conscientie te⸗
neatur parti lese,resarcire omne dammum:distingue vt per Cyn.
Sali.et Fulg.⁊ Pau.de ca.in aut.hodie.š.eo.vbi tenent/ꝙ si ex
necessitate iudicat,vel ex voluntate partium,que sciant eius im⸗
4 peritiam/non tenetur:aľs sic.¶ † Adde etiam qđ illiteratus[c] nō
c potest esse aduocatus.fm Bar.in.l.j.§.aduocatos.ff.de var.⁊ ex⸗
traordi.cogni.et in.l.j.§.j.reprobata glo.ibi.ff.de postula.gloss.et
Bal.in.l.ij.C.de postu.Panor.i rub.extra eodē.¶ Qualiter au⸗
tem illiterati ferant sententias,ex quo debent proferri de scripti
d recitatione/est dubitatio inter doc.tamen magis cōmuniter[d] cō⸗
cludiꝛ̃/ꝙ faciet scribi et legi sententiam per notarium:satis est
ꝙ ipse dicat,⁊ ita pronuntio.fm Bar.⁊ alios in.l.fi.C.de senten.
ex pericu.reci.vbi Barto.dicit/qđ ex quo ciuitates communiter
eligunt viros illiterates in potestates terrarū,videntur velle qđ
per alios sententias legant.et ita refert se de facto consultum ri⸗
disse.de quo etiā per Ioan.an.⁊ Pet.de ancha.in.c.fi.de re iudi.
in.vj.Spe.in tit.de senten.§.sequitur.circa principium.per Bart.
Sali.et plenius do.Alex.⁊ Moder.in.l.hac cōsultissima.C.q te⸗
sta.facere pos.per Bal.in.l.iubemus.eo.ti.q testa.⁊ Io.fa.in.§.si⸗
militer.insti.de excu.tu.vbi etiam Io.fab.inter alia limitat ⁊ in⸗
telligit istam.l.vt procedet in eo qui est imperitus iuris:tamen
non est imperitus literarū:quoniā sciat legere et scribere.¶ Se⸗
5 cundo per istā.l.dicit gl.in.c.sciscitatus.de rescri.† qđ illiteratus
potest esse iudex delegatus,si sit expertus negotioruʒ:et ibi dicit
do.Anto.de but.qđ illa glos.est notā.per canonistas/qui non ha⸗
bent tex.expressum de hoc.⁊ idem tenet Cy.hic.¶ Sed in cōtra⸗
rium stringit text.in.§.j.in aut.de iudici qui dicit qđ delegatus
dʒ esse peritus,ne discat ab alijs qui iudicaturus est.¶ Tu po⸗
tes distinguere ex mente glos.ibi ⁊ plenius Sali.hic/qđ si delega⸗
tio est facta a papa vel imperatore imperito iuris,et papa sciret
eum esse imperitum,et tunc vʒ,⁊ censetur secum dispensare.l.qui⸗
dam consulebāt.ff.de re iudi.et hic in glo.secus si per ignorantiā.
l.si per errorem.ff.de iuris.om.iud. Si autem delegatio fit impe⸗
rito per inferiorem,quamuis gloss.hic innuat delegationem non
valere:intellige verum/qn̄ fit in ciuitatibus in quibus verisimi⸗
liter adest copia literatorum.c.statutum.§.assessorem.de rescript.
in.vj.alias tolereꝛ̃ de quo etiam per Specu.in ti.de iudi.delega.
§.fi.ver.item qđ est illiteratus.p doc.in.d.c.sciscitatus. Si tū cau⸗
se subtiles grossis doctoribus cōmittanꝛ̃,possunt tanꝙ suspecti
ex hoc recusari:fm Bald.in.l.fi.in.xvj.q.C.de here.insti.et dixi in
l.precedēti.¶ Tu aūt attende/ꝙ licet omnes sic intelligāt istum
text.forte posset attentari alius intellectus:quod in hac.l.deci⸗
datur:sa

datur: an prefecti militũ vel magistri militũ qui sunt imperiti iuris possint iudicare in causis militaribus. iuxta. l. magisterie. C. de iuris. om. iudi. et deciditur in hac. l. qđ sic. ꝛ assignat duplex rõ, prima in ver. quid eniz. qđ nihil obstat quin de cã militari isti qui habent peritiam rei militaris, possint iudicare. scđo probatur a quotidiano vsu. iste sensus multũ cõgruit verbis litere: cõsyderatis verba posita in fi.

6 ¶ † Tertio not. ex ista. l. fm Angel. ꝛ Fulgo. qđ approbatũ de consuetudine, habetur pro approbato de iure cõi. ¶ Tu no. quarto/ qđ cõsuetudo facit licitũ et probabile, qđ alias nõ esset. adde Bart. in. l. si pignore. §. fi. ff. de pigno. act. vbi not. ex illo tex. qđ nõ est in culpa qui facit illud qđ consuetũ est fieri. not. Lud. in. l. certi cõdictio. §. si nummos. per illũ text. ff. si cer. pet. vbi videas que cumulaui ad istud propositũ. ¶ Ultimo multũ not.

7 illa verba tex. ibi pro sui et legis scientia. fm Bal. ꝛ Sali. qđ † ille qui habet iudicare/ dꝫ habere duplicẽ cõscientiã/ propriã et legis, sꝫ in dubio dꝫ sequi illam legis. ¶ Adde qđ iste tex. facit ad tria. ¶ Primo ad illud qđ probatur ex tex. iuncta gl. in. c. iudicet. iij. qõ. vij. ꝛ Cy. in. l. quisquis. C. ad. l. iul. maie. Bal. in. l. j. C. qui accus. non

8 pos. qđ † qui hꝫ potestatẽ disponendi et prouidendi scđm conscientiam, nõ tñ dꝫ sequi propriã cõscientiã: sed publicã iuris. ¶ Scđo facit ad illud qđ vult bal. in. q. per eũ disputata/ que incipit statuto cauetur quod fenerator. in. vj. col. sequitur do. Alex. in ɜsi. ccxviij. in

9 ij. vol. qđ incipit visis verbis. in. iij. colũ. qđ † ille cuius conscientie cõmittitur, non põt. ll. transgredi: qꝛ intelligitur de conscientia. ll. munita, non de ea quã pars sibi fabricat. ¶ Tertio facit ad illud qđ dicit Bar. in. l. fi. C. de pen. iud. qui ma. iudi. iudicez debere sequi regulas ꝛ decisiones legũ: nõ aũt cõscientiaz suã/ que legibus aduersetur. ¶ Itẽ dum dixi per hunc tex. qđ iudex debet habere duplicem cõscientiã. adde qđ dicit Bal. in. l. ij. in vlti. col. C. de sen. ex pericu. reci. qđ iudex dꝫ habere duos sales: vnũ sapiẽtie, ne sit insipidus: ꝛ aliũ recte consciẽtie: ne sit diabolicus. ꝛ p ista est expedita ista lex. Jason Padue.

1 ¶ Qui dicantur duumuiri.

2 Quando abest a ciuitate ille coram quo actus dꝫ fieri, vel sui copiam non prestat, põt talis actus, coram alio expediri

3 Illico dicitur fieri, qđ fit intra tres dies: sicut incõtinenti dicitur fieri, qđ fit intra triduum.

4 Quando partes discordant in electione arbitrorũ, iudex eligit.

5 Delegatus non solum exequitur sñiam suam, sed etiaz illius qui vice sua iudicauit.

6 A sñia arbitri de iure ciuili nõ appellatur: secus de iure cano. nu. 7. tñ si sint arbitri electi ex necessitate iuris, bene appellatur.

8 Arbitri electi ex necessitate iuris/ magis habent vim delegatorũ quam arbitrorum.

9 Iudex app. mandat executio. sententiã iudicis a quo, quãdo primam sententiam confirmauit: non tamen quãdo per desertionez confirmatur.

10 Delegatus ad vniuersitatem causarum, nõ põt recusari vt suspectus/ sicut nec ordinarius.

11 Recusatio nõ potest fieri viua voce, sed in scriptis: sicut appella. ab interlocutoria.

12 Ab arbitris electis ex necessitate iuris/ quomodo appelletur.

Cum specialis. Ista lex venit ad declarationem ꝛ suppletionem. l. apertissimi. §. e. in qua dicit/ quod libellus recusationis debet offerri corã ipso recusato. verũ qꝛ poterat euenire qđ talis delegatus nõ fuisset presens in loco, in hac. l. suppletur ꝛ deciditur corã quo debeat tũc offerri libellus: et. h. d. omissis summarijs doc. que nõ cõplectuntur totũ tex. libellus recusationis dꝫ offerri corã iudice recusato, si est p̃sens: alias dꝫ offerri corã iudice ordinario eius loci, vbi est pars recusans: ꝛ ille iudex debet cogere partes ad arbitros eligendos. j. tres dies: ꝛ si partes discordant debet ipse eligere, ꝛ sñia istorũ arbitrorũ mandatur executioni per executores ad hoc deputatos, nisi sit appellatum. ꝛ tunc ad delegantẽ appellari debet. h. d. tota. l. ¶ In tex. ibi, incusatus degit. nõ intelligas hanc. l. loqui in causis criminalibus: propter illam dictionez incusatus. qꝛ capitur in causa ciuili pro reo. l. qui accusare. iuncta glo. C. de eden. ¶ In tex. ibi duum-

1 uiros. super ista dictione licet gloss. ꝛ doc. varia loquantur. † veritas est/ qđ iste terminus duumuiros. est multũ generalis, ꝛ adaptabilis cuicũqꝫ officio cui duo preficiuntur: vt apud romanos duumuiri capitales. item duumuiri classici. item duumuiri sacrorum ꝛ similes: tñ penes glossatorem duumuiri capiuntur pro magistratibus municipalibus: et sic pro infimis. nam in singulis municipijs ne municipales cogerentur semper ire ad ciuitates pro iure, erant statuti duo, qui in causis ciuilibus paruis possent cognoscere. ita capitur. in. l. j. ff. de albo scri. in. l. j. ꝛ ibi gloss. C. de emanci pa. libero. glo. in. l. iiij. §. duas. ff. de dam. infec. ꝛ glos. in. l. duumuirum. C. de decuri. lib. x. sed habes hic expressiorem de iure. ꝛ ita in gloss. in. l. j. in prin. vbi omnes ponunt. ff. si quis ius di. non obtẽ. et ibi plenius dicetur. ¶ No. j. ex ista. l. qđ libellus recusationis debet offerri coram delegato qui est recusatus si adest in ciuitate. ꝛ eius copia põt haberi. et ita intellige. l. apertissimi. §. eod. c. suspicionis. de offi. deleg. si vero abest, sufficit qđ libellus recusationis offeratur corã ordinario loci. et ad hoc principaliter est facta ista. l. ad supplendũ et declarãdũ. l. apertissimi. ¶ † Et sic habes ex isto 2

tex. facere regulã/ ꝙ qñ abest a ciuitate ille corã quo dꝫ actus fieri, vel sui copiã nõ p̃stat: põt talis actus corã alio expediri. ¶ Simile videmus in appellatione, que dꝫ iterponi corã iudice a quo: tñ si abest, vel sui copiam nõ prestat/ põt interponi etiã corã honestis personis. c. fi. de appel. cle. j. eod. ti. l. j. C. de his qui per met. iu. nõ appel. ¶ Scđo facit qđ no. Bart. in. l. vbi absunt. per illũ text. ff. de tut. et cura. datis ab his. qđ vbi iudex/ appellationis vacat. potest appellari ad priores ciuitatis. idẽ tenet Barto. in. l. ij. ff. ad municip. et in. l. nulli. ff. qđ cuiusqꝫ vniuer. facit tex. in. §. ꝛ hoc per uenit. in verbo primatibus ciuitatum. in aut. vt nulli iudi. quẽ ad hoc pro singulari no. Bald. in. l. ij. in. iij. col. C. qñ fis. vel priuatus. Bal. in. l. j. in. xiij. q. ff. de officio cõsu. idez tꝫ Bal. in. c. cũ omnes. in. xij. col. de consti. et in aut. habita in. xj. col. in ver. sed dubitatur quis est iudex. C. ne fil. pro pa. Ludo. ro. in repe. rub. ff. de arbi. in xv. col. in ver. sed pone pars velit appellare: quãuis aliter teneat idem Lud. vbi omnino videas. in cõsil. cccccj. qđ incipit vt declarationem accipiat presupposita cõsultatio. in vl. col. ¶ Tertio facit qđ vult Bal. in. c. j. circa fi. de eo qui mit. in possess. causa rei seruande, qđ si non inuenitur ep̃s neqꝫ tabellio, cui vsurarius mani-

a festus[a] prestet cautionem, iuxta. c. quãꝙ. de vsu. in. vj. sufficit eam prestare corã honestis personis. et dicit Bal. qđ istã. q. habuit de facto. ¶ Quarto facit tex. in. c. j. in ver. abluerunt. ꝛ ibi Bal. in. j. col. no. si de inuesti. inter do. ꝛ vasallũ lis oriatur. qđ ꝑpter defectũ testium ordinariorum alij admittuntur. ¶ Quinto facit/ ꝙ vult Bal. in. c. qꝛ propter. ad fi. per glo. ibi de elec. qđ si statutum disponat ꝙ cause nõ possint committi extra collegiũ: si nullus de collegio vult acceptare talez commissionem, põt ꝛ debet cõmitti alij idoneo. ¶ Sexto facit qđ no. vult Bal. in. c. bone. el. ij. in. viij. col. de postulatio. prelato. qđ vbi in aliqua terra non reperitur alius iudex quã spiritualis, ꝙ ille põt etiã tp̃alem iurisditionẽ exercere. vt ibi plenius videas per euz. ¶ Septimo faciunt alie sex decisiones Ang. ꝛ tunc erunt. xij. in repeti. l. si vacãtia. in. viij. colum. ꝛ sequenti de bo. vacã. li. x. p istũ text. iuncta. d. l. vbi absunt. ꝛ inter cetera qđ dicit/ iudex maleficiorũ qui de causis ciuilibus alias se nõ impedit. l. solemus. §. latrunculator. ff. de iudi. tñ si vacaret officiũ causarum ciuiliuꝫ/ puta tp̃e mortalitatis, cognosceret de causis ciuilibus. ¶ Et idez si statutum dicat, qđ notarius qui nõ sit matriculatus in ciuitate nõ possit scribere instr̃m: si non reperiatur notarij matriculati: puta tp̃e pestis, alij admittũtur. alia quatuor similia vide per te. ¶ Scđo not. ex text. ibi illico. i. intra tri-

3 b duum. † ꝙ illud dicitur illico fieri[b]. qđ fit intra tres dies: similiter incõtinenti dꝛ fieri qñ fit intra triduum. l. fi. C. de erro. aduo. alibi dicitur illico fieri qđ fit. j. x. dies. l. ab eo. vbi glo. ꝛ Bal. C. quomodo ꝛ quando iud. Alibi dꝛ illico fieri, qñ iudice adhuc sedẽte pro tribunali, tex. est in. l. litigatoribus. ꝛ ibi gl. C. de appel. alibi dicitur illico mori/ qui moritur añ susceptionẽ baptismi. fm Bald. in. c. j. in ti. epis. vel Abb. ꝛ sic scđm diuersas materias diuersimode capitur: de quo etiam vide glo. in. c. qꝛ propter. de elec. ꝛ tex. in. l. meminerint. et ibi Bar. ad fi. C. vnde vi. vide etiã qđ de ista dictione illico, Bart. in. l. pe. per illũ tex. C. depos. ¶ Tertio no. in ver. ele-

4 c ctione. ꝙ † qñ partes discordant[c] in electione arbitrorum, iudex eligit. facit. l. item si vnus. §. principaliter. ff. de arbitris. similiter qñ partes discordãt in formatione puncti mittendi ad cõsultorẽ debet iudex formare: fm Bar. ꝛ alios in. l. iusiurandũ et ad pecunias. §. si de qualitate. per illum tex. ff. de iureiur. ꝛ in. l. ij. C. de relatio. ꝛ in. l. in venditione. §. fi. p illum tex. ff. de bo. auto. iudi. possidẽ. Bal. in. l. de die. in fi. princip. per illũ tex. ff. qui satisdare cogãtur. Salic. Fulg. et Pau. de cast. hic. Specu. in titu. de requisitio. consi. §. j. versi. et sciae ¶ Similiter si partes discordãt in eligendo consultorem, iudex eligit. Bartol. in. l. j. §. j. per illum tex. ff. de vent. inspi. quem text. dicit esse ad hoc singu. et vix alibi reperiri Bald. in. c. proposuisti. ad fi. de probatio. idem tenet Bart. in. d. l. in vẽditione. §. fi. Similiter si partes discordãt in eligendo assessorem, iudex eligit. glos. est no. in. c. super questionum. §. verum. in verbo assensu. de offi. delega. Similiter habentes distribuere bona testatoris si discordãt pari numero, episcopus eligit: fm Bal. in. l. ꝛ suum. §. fi. ff. de pac. Bal. ꝛ Ludo. in. d. l. iusiurandum ꝛ ad pecunias. §. fina. vbi de hoc vltimo dixi. Similiter si duo doctores electi sunt consultores, ꝛ dent contraria consilia: iudex eligit adherendo cui vult. secundum Barto. ꝛ Moder. in. l. duo iudices. ad fi. ff. de re iudi. per Bal. in. l. j. vj. questio. ff. de offi. procon sul. Similiter si partes discordent in eligendo medicum, vel peritos in arte, qui referant an vulnus sit mortale, iudex eliget, fꝫ Panor. in. c. proposuisti. in. v. colũ. de proba. allegat Joã. an. in addi.

a ¶ Usurarius manifestus. adđ q dicũtur vsurarij manifesti vide. c. cũ olim. đ ver. sig. c. fin. de coha. cle. ꝛ mulie. gl. in verbo manifestos. in cle. eos. đ sepul. Joã. de ana. in. c. qꝛ in oĩbus. i. ij. co. đ vsu.

b ¶ Illico fieri. Adde. l. j. §. si quis simpliciter. de ver. obli.

c ¶ Qñ ptes discordant. Adđ. Bal. in. l. hac edictali. §. his illud. C. đ secũ. nup. bal. in. l. ij. in pe. col. C. de rescin. ven. gl. i. c. suspicionis. i. j. not. de offi. dele.

Spe.in ti.de homi.§.j.ver.sz pone. Similiter si illi quibus deben tur alimenta, discordent in mō percipiendi, iudex eos componet. fm Spe.in ti.qui fi.sint legi.in vl.col.ver qd si discordāt. Similiter si patroni presentātes discordāt pari numero: eps gratificat cui vult ex presentatis. fm Panor.in c.cū aūt.in vl.col.de iur.pa tro.do.Car.flo.in cle.ij.§.fi.in.j.q.eo.ti.similiter si statutū requireret qđ in cōtractibus mulierū vel minorū interueniat consensus cōsanguineorū, r cōsanguinei discordent in consentiendo contractui, iudex se interponit r supplet. fz Bar.r Mod.in.l.si cū dotē §.eo aūt tpe.ff.sol.ma.cū concor.ibi traditis per Panor.in.c.tue. de cleri.nō resi.qñ aūt cōsanguinei discordant in puella maritanda, quid fieri debeat habes per Bar.in.l.fi.in vlt.col.ff.de appel. recip. ¶ Quarto not.in ver.executore.intelligēdo.i.delegato hic
5 esse tex.fm Bart.qꝫ † delegatus nō solum exequitur sñiam suaz, sed etiā sñiam eius qui vice sua iudicauit: intelligendo tū in delegato principis, r dicit Ang.qđ Bar.de isto tex.faciebat magnū festum ad hoc.idē tenet Bar.l.a diuo pio.in prin.cōtra glo.ibi.ff. de re iudi.r ista est cōis opi.fm Ange.Jmol.r alios Moder.ibi. idem sequitur Pau.de cast.hic. ¶ Ex isto no. Bar.duo eliciunt fm Sali.primo qđ qñ delegatus recusatur, intelligitur recusat[9] vsqꝫ ad sententiaz inclusiue, sed nō lata sententia: patet/ q: potest exequi Secundo infertur quod quamuis delegatus possit recusari tanqꝫ delegatus, non tamen potest recusari quando est executor.de quo vltimo habetur in.l.si vt proponis.C.de execu.rei iudi.sed errat Bar.in intellectu huius tex.primo exponere text.executore.i.delegato. ¶ Scđo r fortius ista.l.in prin.expresse loquitur nedū de delegato principis: sed etiam inferioris.r tamen delegatus inferioris non potest exequi sententiam.d.l.a diuo pio.in prin.Sali.fatetur istud vltimum/ qđ ista.l.loquitur in vtroqꝫ delegato: sed dicit quod licet delegatus inferioris non possit exequi sñiaz a se latam, vt ibi/ tamen potest exequi sententiā latā p alios loco sui vt hic: sed truffa est. ¶ Tu intellige istū text.pprie prout litera iacet fm Raph.Fulg.hic/ qđ erant certi executores deputati ad exequēdas sñias.§.nullo quoqꝫ.in aut.de iudi.r de istis proprie loquitur tex.hic.r text.in.l.sancimus.§.eo.r hoc proprie vult dicere tex. ¶ Quinto diligenter no.ex tex.ibi nisi fuerit prouoca
6 tum.† qꝫ quamuis a sententia arbitri de iure ciuili nō apelletur, l.j.C.de arbi.ratio q: non habent iurisditionem, sed simplicē notionem.l.ait pretor.in prin.ff.de re iudi.r sic ex eorū sententia non oritur actio.d.l.j.tamen a sententia istorū arbitrorū qui eligūtur ex necessitate iuris, bene potest appellari: tex.est hic.r ratio est clara/ q: isti arbitri succedunt in locū delegati recusati, r eius vice de causa cognoscūt. ¶ Et ex hoc infert Bart.qđ arbitri qui eligūtur ex necessitate statutorum, habent magis vim delegatorū/ quā arbitrorum: qđ est vtile fm eum/ propter multas differētias q̄ sunt inter delegatos r arbitros: pondera quia Barto.vult inferendo ex hoc text.qđ a sententia arbitri electi ex necessitate statuti possit appellari, etiam de iure ciuili: idē tenet Bal.hic in.vij.not.idē Salic.hic vbi istud sing.intelligit/ quando ex compromisso vel ex actis apparet qđ partes fecerunt tale compromissum ex necessitate statuti: qđ vltimum multū cōmendat r sequitur do.Alex.in l.si quis maior.in.j.col.C.de transac.r in.l.j.in.xxv.col.ff solu.mat. idem qđ Barto.tenet Ange.in.l.apertissimi.in.iij.not.per illum tex.r ibidem Pau.de cast.in vltimo no.§.eo.idem sub dubio forte tenet Bal.in.§.quibus.ad fi.ij.j.cōstitutione.C.Bar.in.l.j.§. fi.r ibidem Jmol.ff.a qui.appel.non licet.et qđ tales arbitri electi ex necessitate statuti habeant magis vim delegatorum quam arbitrorum: tenet etiam Bal.in.l.j.in.ij.col.C.de pericu.r cōmo. rei vendi.r qđ appellari posset, tenet etiam Pet. de anch.in.c.ab arbitris.per illum tex.de offi.deleg.in.vj.r ibi glos.fi.in verbo appellandum.adde etiā gl.expressam in.c.a iudicibus.ij.q.vj.r idez qđ Bar.tenet Pau.de ca.in.l.a diuo pio.§.j.ff.de re iudi.Angel. de are.in.§.j.in.v.col.in vlti.differentia.instit.de actio.do.Frā.de Are.in.l.nemo potest.in.ix.colum.ff.de leg.j.vbi dicit qꝫ veritas huius passus cōsistit in videndo, an tales arbitri habeant aliquā iurisdictionem vel ne: r ponderat Jo.an.in addi.Spec.in ver.sed nunquid.quem plenius refert Panor.in.c.fin.de re iud.tenere qđ sic. ¶ Sed aduerte quia Bartol.alibi tenet per aliam rationem/ quod a sententijs talium arbitrorum possit appellari: quia ex forma statutorum italie ex sententia arbitrorum oritur actio: ergo potest appellari.ita no.Bart.in.l.j.per illum text.ff.de arbi.r in.l. ij.ad fi.ff.eo.r in.d.l.nemo potest.in.ij.col.r in.l.arbitro.ff.qui satisd.cogan. ¶ Contrariam opin.quod imo a sententia talis arbitri electi ex necessitate statuti, appellari non possit: tenet idē Bartol.in.j.constitutione.C.in.j.colum.circa fin.si bene inspexeris: vbi dicit/ qđ quando quis compellitur ex necessitate statuti ad cōpromittendum, perdit beneficium appellandi: ita refert et sequit do. Anto.de bu.in.c.cum dilectus.in.iiij.col.in fi.de arbit.et plenius in.c.quintauallis.in.xvij.colū.de iureiuran.istam vltimam sequitur Hemi.in.d.c.ab arbitris.in vlti.col.r do.Anto.de Alex.in.l.

j.in.ij.colū.v.fal.C.de arbi.istam contrarietatem Bartol.ponderat Jo.de imo.in.l.j.in penul.col.ff.solu.mat.r in.d.c.cū dilectus. de arbi.r concordat ponderando verba statuti vt ibi per eū.alibi concordat Jmo.in.d.c.quintauallis.r eius concordiam sequitur do.Alexan.in.l.j.in.xxv.colum.ff.solu.matri. ¶ Quid tenendum.teneo primam opi.Barto.que est magis cōmunis: pcipue per istū tex.qui fortiter stringit. ¶ Secundo per rationem.nam ideo a sententia arbitri nō appellatur de iure ciuili, quia partes non potuerunt tribuere aliquam iurisditionem arbitro.l.priuatorum.C.de iuris.om.iudi.r ideo arbitri nullam habent iurisditionem.sed notionem tantum.l.ait pretor.in princi.ff.de re iudi. ideo.eorū sententia non est proprie sententia: sed laudum.nec oritur actio, ideo non appellatur.l.j.C.de arbi.quādo ergo arbit.eliguntur ex necessitate statuti, cum ibi non sit solus consensus priuatorū: certe iurisditio tribuitur: et statim dicam ideo potest appellari. ¶ Tertio facit tex.i.c.ab arbitris.de offi.dele.in.vj.tamē ad istum text.respōdet do.Ant.in.d.c.cum dilectus.quod loquit in arbitris electis super aliquo incidenti, vel super aliquo articulo iudiciali: quo casu etiā de iure ciuili a sententia arbitri electi super aliquo incidenti potest appellari.l.si ab arbitro.r ibi Bar. assignat rationem.ff.qui satisda.cogan sed hic nos loquimur in arbitris electis ad totam causam: r ab illis fm eum appellari nō potest de iure ciuili. ¶ Sed istud vltimum est contra istum tex. ideo tu respōde clari[9] ad.d.c.ab arbitris.qꝫ loquit de iure cano
7 nico/ r † de iure canonico bene a sententia arbitri[a] appellatur per
a generalitatem.c.oīs oppressus.r.c.ad romanam.l.j.qō.vj.r q: ius canonicum non consyderat istas subtilitates iuris ciuilis/ et qđ a sententia cuiuslibet arbitri possit de iure canonico appellari est tex.iuncta glo.in.c.a iudicibus.r in.c.statuendum.ij.q.vj.et ita tenent Bal.Sali.r Pau.de ca.in.l.j.C.de arbitris.r Bald.in l.cum quidam.ff.de leg.ij.in.l.si seruus plurium.ff.de leg.j.cano. in.c.ij.r in.c.per tuas.de arbitris r in.c.quintauallis.de iureiur. quicquid teneat Jmol.in.l.nemo potest.ff.de leg.j.Moder.in.l.
8 ex consensu.in princ.ff.ne appellatio. ¶ † Tu tamen aduerte in quantum Bar.facit illationem ex hoc tex.ad arbitros electos ex necessitate statuti, vt habeant magis vim delegatorū, quaz arbitrorum: pro certo hec illatio non bene venit ex hoc tex.nā iste tex. loquitur in arbitris qui sunt electi loco delegati, qui arbitri succedunt in locuz delegati.r habētur perinde ac si essent delegati: ita ad literā dicit text.in.l.apertissimi.§.eo.in ver.pe.ibi quasi arbitri fuerint ab imperiali culmine delegati.r ibi bene habēt vim delegati/ cuius loco succedūt: ideo ab eis appellat, sicut a delegato: sed per hoc Bart.nō bene infert ab arbitris qui eliguntur ex necessitate statuti, qđ isti similiter habeāt vim delegati: inepte dictum, ex quo isti non eliguntur loco alicuius delegati imo melius dic quod arbitri/ qui eliguntur ex necessitate statuti, succedūt in locum ordinarij iudicis, r magis habent vim ordinarij quam arbitri: ideo pōt appellari.ita dicit r melius Sali.hic aug.r Pau. de ca.in.l.apertissimi.§.eo. ¶ † Ultimo no.ex ver.fi.Bar.qđ sen
9 tentia mādatur executioni per iudicem appellationis: qđ intellige verum, qñ iudex appel.confirmauit primā sñiam, si aūt appellatio esset deserta, tūc q: per desertionem cōfirmatur prima sñia absqꝫ iudice appel.tunc primus iudex mittit eam executioni.l. precipimus.§.in his aūt.C.de appel.aut.si quis litigantium.vbi no.C.de epis.audi.Ang.r Pau.de cast.hic. ¶ Capio glo.j.in verbo cum specialis diuide in duas.in prima declarat text.in secun
10 da format.qō.ij.ibi sed quid si ad vniuersitatem. ¶ † Ex secunda
b diligenter no.quod delegatus[b] ad vniuersitatem causarum non potest recusari vt suspectus, sicut nec ordinarius: r cum glos.simpliciter transeunt Cyn.hic in.j.qō.et Odof.r facit text.hic dum in princip.dicit de delegato ad causaz specialē.quasi innuat secus esse si esset delegatus ad vniuersitatem causarum.r sic ista gloss. no.qđ delegatus ad vniuersitatem causarum: equiparatur ordinario[c].r hoc tenet glo.in.c.cum causam.de appel.r in.c.statutū.
c §.insuper.in verbo moderatas.de rescrip.in.vj.Bal.in.l.si vt proponis.prima.C.quomodo r quando iud. ¶ Contra istam gloss. qđ imo delegatus ad vniuersitatem causarum possit recusari vt suspectus, sicut ceteri delegati: tenent Jaco.but.Bald.Salic.r Rapha.Fulgo.hic per generalitatem.l.apertissimi.ff.codez.adde tu per rationem illius text.item et per quedam leuia de quibus hic per Salic.Confirma/ q: imo delegatus ad vniuersitatez causarum non equiparatur ordinario: vt probatur in.l.j.§.fi.ff. quis r a quo appell.vbi a sententia delegati nō appellatur ad delegatum ad vniuersitatem causarum, qui subdelegauit: r tamen si equipararet ordinario, appellaretur ad eum: vt in princi.illius l.j.de quo puncto: an equipararet ordinario: an subdelegato/ vide per do.Alexan.in.l.more.ff.de iuris.om iud.cum concordantijs de quibus ibi per eum r vltra eū vide no.Ange.in.l.qui procuratorem dat.in princip.ff.de procu. ¶ Capio gl.in verbo libellum. quam diuide in duas.in.j.declarat text.in.ij.format questionem an recusatio

a ¶ Sñia arbitri. Adde doc.in.c.ab arbitris.de offic.deleg. lib.vj. Alb. in.l.j.C. de arbi.

b ¶ Qđ delegatus. Adde Hosti.in c.qm̄ Abb. de off.dele. doc.i.c.fi.de offi.ordi.archi.in.c.statutū.de here.lib.vj.

c ¶ Equiparat ordinario, Adde tex.in.c.ij.đ offi.dele.li. vj.doc.i cle. ij.de rescri.

an recusatio possit fieri viua voce in p̄sentia recusati absqꝫ libel-
lo in scriptis.⁊ gl.arguit ad partes ⁊ nihil clari firmat.secūda ibi:
sed an presenti.¶ In ea.glo.ad fi.Cyn.hic.in.ij.q.sequit̃ primam
11 opin.†breuiter teneas/qđ recusatio nō pōt fieri viua voce,sed dꝫ
fieri in scriptis:qđ probat̃,qꝛ equiparat̃ appellatiōi q̄ fit ab inter-
locutoria q̄ semp dꝫ fieri in scriptis.c.cordi.de ap.in.vj.⁊ ita tenēt
Ja.bu.Ange.Sali.Raph.Ful.hic.¶ Gl.in verbo dirimēda.di-
uidit̃ in duas ptes.in.j.declarat tex.⁊ alleg.cōcor.in.ij.opp.⁊ non
solu.ij.ibi:sed arg.ꝯ.¶ In.ij.parte rñde/qđ illud ibi ideo est qꝛ.l.
vltra pcedit disponēdo,alꝰ iudex eligeret.vel solue alijs duobus
modis vt hic per Ang.quē p te videas.⁊ si bñ cōsyderas.l.hmōi
§.fi.de leg.j.in effectu cōcordat cū ista:qꝛ lꝫ tex.ibi primo dicat qđ
partes ibi debeant cōcordare quam actionē eligant,tñ in effectu
12 dꝫ iudex interponi/vt hic.¶ †Gloss.in verbo prouocatū.qūo ab
istis arbitris iuris appelletur,dic vt dixi in text.vbi examinaui.
¶ Capio gl.in verbo trutinata.quā diuide in duas ptes.in.j.de-
clarat tex.in.ij.format ⁊ disputat qōnē.ij.ibi.sꝫ querit̃ si delegatꝰ.
super qua disputatio.dic de hac qōne vt plene per Barto.in.l.j.§.
fi.ff.quis ⁊ a quo app.⁊ in.l.j.vbi tex.singularis.C.qui pro sua iu-
risdi.⁊ per Ang.⁊ p ista est expedita ista.l.⁊ sic cū laude dei est im-
positꝰ finis huic titulo.trāseo ad titulū.C.de inofficioso testamen
to dic.xiij.augusti.M.cccclxxxvij.
1 ☞ Actionum quedam sunt reales,quedam personales.
2 Actiones reales sunt digniores quam personales quia sunt ma-
gis efficaces.
3 Actionum realium quedam sunt vniuersales quedam vero sin-
gulares.

¶ De inofficioso testamento. Rubrica.

¶ Cōtinua Rubricā vt in glo.quā plenius sic declara.visum est
de iudicijs,⁊ in quibus locis ⁊ corā qbus exerceant̃/a princi.huiꝰ
tertij libri vsqꝫ ad titulū presentē:nunc vidēdū est de actionibus
1 que in ipsis iudicijs proponunt̃:†verū qꝛ actionum quedam sunt
reales,quedam personales.§.j.insti.de acti.et cognoscunt̃ reales
a personalibus scđm breuē doctrinā Bald.in.l.si certis annis.in
penul.colū.C.de pac.qꝛ vbicūqꝫ reperit̃ ius sine vlla obligatione,
istud est reale.ius vero qđ nō reperitur nisi in obligatiōe:est per-
2 sonale.† Itē actiones reales cēsent̃ digniores:qꝛ sunt magis effi-
caces:qꝛ cōpetunt pro iure qđ quis hꝫ in re:⁊ cōpetunt cōtra quē-
cūqꝫ:ſm Albe.Ange.⁊ Moder.in rub.ff.si cer.pe.ideo in isto lib.
incipit tractare de actionibus realibus/postea in.iiij.lib.sequen-
3 ti tractat de psonalibus.†⁊ qꝛ actionū realiū quedā sunt vniuer-
1 sales,vt petitio hereditatis:quedam sunt singulares,vt rei vēdi.
vt declarat gloss.magistra in.l.j.in princ.ff.de edendo ⁊ in.c.j.de li-
bel.oblatio.⁊ actiōes vniuersales sunt pleniores ⁊ maiores:ideo
prius incipit de petitione hereditatis:sed qꝛ querela inoffi.testa.
precedit petitionem hereditatis:qꝛ expugnato testō per querelā,
deducit̃ res ad causam intestati:⁊ postea intentatur petitio here-
ditatis ab intestato:ideo hic premittitur de inoffi.testa.tanq̄ de
preparatorio petitionis hereditatis:⁊ istud totū voluit glo.super
ista rubrica in paucissimis verbis.
2 ☞ Possidere pro herede capitur altero de tribus modis.
3 Dictio perinde est nota similitudinis.
4 Querela inoffi.test.datur contra fideicō.vniuersalem.
5 Querela inofficiosi testa.annulat etiā fideicō.vniuersale.
6 Petitio here.que datur cōtra possidentem pro herede,qui in ve-
ritate non est heres,est duplex.
7 An qui agit querela intelligatur simul agere petitione heredi.
8 Querela cōpetit filio qui est exheredatus:⁊ non potest intentari
nisi adita hereditate.
9 Querela inofficiose donationis ⁊ rei vendi.non possunt simul in-
tentari.
10 Regulariter petitio hereditatis non dat̃ contra titulo possiden-
1 te m:fallit tamen in.x.casibus.

Cum de inofficioso.† Con-
tra fideicōmissarium vniuersalē qui hereditatem pos
sidet,cōpetit querela inoffi.testamenti,qua obtē
ta,postea cōtra eundē datur petitio hereditatis
tanq̄ cōtra possidentē pro herede vel pro posses-
sore.h.d.scđm verum intellectum:vel sic ⁊ breuius:primo quere-
la deinde petitio hereditatis contra fideicommissarium possunt
2 intentari.h.d.¶ Diuiditur in duas partes.j.loquitur de quere-
la inoffi.test.scđa de petitione hereditatis.ij.ibi vt pinde.¶ †Et
premitte ad euidentiam qđ possidere pro herede capitur altero
de tribus modis/vt declarat glo.in.l.pro herede.in prin.ff.de pe-
ti.here.⁊ glos.in rub.ff.de vsucapio.pro here.⁊ Bart.in.l.j.eiusdē
ti.sed hic ⁊ in omni materia simili,capit̃ pro eo qui in veritate nō
est heres:tñ reputat se heredem:⁊ sic pro eo qui dicit se heredem
⁊ nō est:pro possessore vero dicitur possidere,qui nullam causaꝫ
possidēdi hꝫ/nec aliud ius nisi qꝛ possidet.d.l.pro herede.in fi.cuꝫ
l.seq.⁊ contra istos duos proprie cōpetit petitio hereditatis,ex
quo possident res hereditarias,⁊ nullum ius habent:nam cōtra
possidentē cū titu.nō datur petitio hereditatis/vt hic in glo.ma-
gna vbi dr.¶ Dicitur ergo in hac.l.q̄ filiꝰ exheredatus in testō
matris,vel preteritꝰ,qđ idē est:qꝛ preteritio matris habet̃ pro ex
heredatione.§.mater.insti.de exhereda.libe.debet intentare que
relam inoffi.testamenti cōtra fideicōmissarium vniuersalem,ad
quem iure fideicommissi tota hereditas materna peruenit.nam
expugnato testō matris per querelam inofficiosi testamenti,erit
perinde dicit tex.acsi fideicommissarius possideat pro herede:qꝛ
licet a principio esset vtiliter heres:tamen postea expugnato te-
stamēto per querelam,nunc de presenti possidet pro herede:quia
nullum ius habet/ideo conueniri poterit petitione hereditatis.
per quam filius ab eo aduocabit in effectu mediante officio iud.
pos.omnium rerum maternarum.iste est clarus ⁊ nitidus sensus a ¶ Dictionem pinde. Adde bar. in extrauagā.ad reprimē.i verbo pinde.dñi đ rot.deci.ccclxxxvij.i nouis.
huius.l.¶ In tex.ibi.vt perinde:glo.Jo.fa.Sali.⁊ Paul.de ca.
a exponunt perinde dictionem[a],pro exinde:vt sit denotatiua ordi
3 nis.†Ego puto qđ litera stet bene,⁊ q̄ dictio perinde sit nota si-
militudinis,⁊ per istū modum fideicommissarius habeat veruꝫ
titulum ex testamento:sed cum expugnato testamento fideicom
missum tollatur,certe perinde tenetur acsi possideret pro here-
de:qđ est quando quis nō est heres,sed credit se heredem vt.s̃.de
claraui.et quamuis de presenti vere possideat pro herede:tamen
dicit per similitudinem perinde/propter initiū:omnino vere fuit
fideicommissarius.arg.l.vni.C.de vsuca.transfor.et quod dictio
pinde.sit nota similitudinis est tex.in.l.qui a patre ⁊ ibi no.Bar.
ff.de cōfir.tu.⁊ in.l.j.vbi glo.⁊ Bar.ff.de recepta.glo.et no.Bar.
in.l.sacrilegij.ff.ad.l.iul.pecu.⁊ Bart.in extrauaganti ad repri-
mendum.in verbo perinde.⁊ tex.in.l.hoc genus.et ibi glo.⁊ Jo.
de imo.ff.de cōdi.⁊ demon.⁊ in.l.si qs vi.in prin.⁊ ibi notat Lud.
roma.ff.de acqui.pos.⁊ notat pulchre Bal.in.l.sed ⁊ si lege.§.per
inde.per illum text.ff.de peti.heredi.vbi notat qđ dictio perinde
denotat omnimodā ⁊ perfectā similitudinē,⁊ totalem iuris iden
titatem.et hoc inducit ad statutum vt ibi per eum:sed contrariū
in statuto tenet Bar.in locis preallegatis precipue in.d.l.sacrile
4 gij.¶ †No.j.ex hoc tex.quod querela inofficiosi testamēti datur
contra fideicommissarium:intellige qñ fideicommissarius vni-
uersalis,et ei est restituta hereditas in totū.nulla facta detractio
ne alicuius quote hereditatis:et isto casu querela intentata con-
tra heredem,⁊ sñia lata cōtra eundem nihil noceret fideicōmissa
rio vniuersali:ex quo omnis effectus iuris hereditarij translatꝰ
est in ipsum fideicommissarium.l.facta.§.si heres.j.⁊ ibi Barto.
et alij.ff.ad treb.doc.hic.Bal.in.l.j.in vl.col.in ver.q̄ro qđ si pro-
cur.in rem suam.C.qñ prouo.nō est necesse.si vero restō heredita
tis nō esset facta in totum fideicōmissario,tunc pro illa quota he
reditatis sibi restituta,intentatur cōtra eū querela:⁊ pro alia per
te cōtra directū heredē.⁊ sic intentat̃ tūc cōtra diuersos.l.cū duo-
5 bus.j.eo:⁊.l.circa.ff.eo.¶ †Sđo no.ex hoc tex.qđ querela inoffi-
ciosi testamenti annullat etiā fideicōmissum vniuersale.pꝫ qꝛ fa-
cit qđ fideicōmissarius postea possidet pro herede.⁊ sic sine ti.qđ
hodie non procedit per aut.ex causa.C.de lib.prete.per quam ru
pto testamento per querelam,fideicommissa neduꝫ particularia
sed etiam vniuersalia sustinentur:nisi quo ad legitimam filij,ſm
Bal.Sali.et Pau.de.ca.hic.⁊ hoc tenent gl.⁊ doc.in.l.ita tamē
ij.quoties.ff.ad treb.⁊ gloss.in.l.eam quam.in verbo traditur.in
iiij.fal.C.de fideicommis.Barto.in.d.aut.ex causa.in antepenul.
colū.et in.l.filio preterito.⁊ ibi Jmol.in.xxxiij.colum.ff.de iniust.
rup.Bal.in.l.si cum vel in vtero.ff.de testamen.mili.Ange.in.§.
fi.in aut.vt cum de appel.cog.¶ Capio glos.j.⁊ quero de ratiōe
dubitandi ad istam.l.glos.dicit quia secunduꝫ quosdam querela
habet in se implicitam petitionem hereditatis,vt dicetur in glo.
ij.sed petitio hereditatis non datur contra eum qui possidet cuꝫ
titu.prout hic facit fideicommissarius:ratio aūt decidēdi est ſm
gl.quia hic ti.fideicommissi fuit irritatus per querelā,vnde post
ea vtilis petitio here.potuit intentari contra fideicommissariuꝫ
priuatum iure fideicom.Adde qđ alia poterat esse ratio dubitā-
di.quia querela debet intentari cōtra scriptum heredē.l.scimus
§.fi.j.eo.l.circa.ff.eo.ergo videbatur qđ nō posset intentari cōtra
fideicommissarium:sed cōtrarium decidit̃ hic.nā ar.procederet
qñ heres.scriptus nō restituisset hereditatē,sed restituta heredi-
tate fideicommissarius in effectu est loco heredis:ideo cōtra euꝫ
intentat̃ querela/sicut ⁊ cōtra fiscum qui vel successit heredi indi
gno,vel occupauit bona hereditaria tanq̄ vacātia.tex.est in.l.si
heredū.j.eo.¶ Capio glo.magnam in verbo teneatur.ista gloss.
est obscura ⁊ intricata,⁊ male declaratur a scribentibus:ideo p
eius euidentia ⁊ introductione p̄mitte tria.¶ Primo p̄mitte
6 ſm Paul.de ca.†qđ petitio hereditatis que dat̃ cōtra possidētē
pro herede,qui in veritate non est heres est duplex:aut enim iste

qui possidet pretendit se esse heredē directo. ꝛ tunc cōtra eū cōpe‑tit directa petitio hereditatis: aut pretēdit se esse fideicōmissariū: ꝛ tūc ƒʒ gl. cōpetit vtilis petitio hereditatis: ꝛ ideo gl. hic ꝛ vbiqʒ intelligunt qꝺ ista. l. loquatur de vtili petitione hereditatis, propter pſonā cōuēti. ſ. fideicōmissarij. ¶ Sed pro certo glo. et Pau. de ca. errant in istis terminis. nā bñ verū est qꝺ reperitur directa petitio hereditatis. itē vtilis: ſed qñ cōpetat directa vel vtilis nō est ex pſona possessoris cōuenti: vt dicūt gl. ꝛ Pau. de cast. ꝛ male/ ſʒ est ex pſona agētis: qꝛ ſi agens eſt heres directo, de iure ciuili, ſibi cōpetit directa petitio hereditatis. de qua loquitur ti. de petitione hereditatis. Si vero agens solū ſit heres de iure pretorio: ꝛ ſic vtilis: iuxta. §. quos aūt. insti. de bono. poſ. isto casu ſibi cōpetit bonorum poſſ. hereditatis petitio. ꝛ de iſta loquitur ti. ff. de bo. poſſ. here. peti. aut iste q agit eſt fideicōmissarius vniuersalis: ꝛ tūc etiā ſibi cōpetit vtilis peti. heredi. et ſic fideicōmiſſaria heredi. peti. ꝛ de iſta loquitur tit. ff. de fideicōmiſſa. heredi. peti. et ſic an compe‑tat directa pet. here. an vtilis: pēdet a iure qꝺ hʒ agens: ꝛ in hoc non attendimus quo iure poſſideat poſſeſſor. et ſic cum in iſta. l. filius expugnato teſtō matris ſuccedat directo ab inteſtato de iure ciuili: ergo in hac. l. ſibi ſemp cōpetit directa petitio here. ergo multum inepte glo. intellexit iſtū text. loqui de vtili petitio. here. propter perſonā fideicōmiſſarij conuenti. eſt bene verū/ qꝛ ex parte cōuenti ſit differentia, an cōueniaꝛ directo an vtiliter: qꝛ ſi pretendit ſe heredē directo, tunc conuenietur peti. here. directa/ ꝛ directo. ſi vero pretendit ſe fideicommiſſarium, tunc nō conuenitur directa peti. heredi. ſed vtiliter. prout in ſimili declarat glo. magiſtra in rub. ff. de rei vendi. ¶ Scđo proprius ad gloſſ. premitte/ qꝺ iſta glo. ſm Jaco. bu. Bar. Bal. Sali. ꝛ Moder. hic format ſoluʒ vnā opi. quā proſequitur ſm doc. a prin. vſqʒ ad fi. qꝺ peti. heredi. nō poſſit cōpetere cōtra fideicommiſſarium, ex quo poſſidet cum titu. Ego aūt aliter intelligo iſtam gl. et puto qꝺ formet duas diuerſas oppoſitiones. ꝛ ideo eam diuido in duas partes principales. ſecunda eſt ibi: ſed contra primā. ꝛ inducā ſtatim has opiniones. ¶ Tertio premitte/ qꝺ dū gl. circa principiū dicit acſi poſſideret pro herede: vel pro poſſeſſore ꝛ vero titulo: dū dicit ꝛ vero titulo. eſt corrupta vitio ſcriptoris ſʒ Rapha. Fulg. ꝛ debet dicere nullo titulo. ꝛ licet ipſe nō declaret/ puto qꝺ iſtud dixerit. qꝛ poſſidere pro herede, eſt nullum titulum habere: vt declaraui in text. ergo impoſſibile eſt poſſidere pro here. ꝛ verū titulū habere. propter hoc vt puto Raph. Fulg. credidit gl. eſſe corruptā. Sed credo qꝺ intentio glo. fuerit, qꝺ dicatur habere veruʒ titulum/ habito reſpectu ad querelam inofficioſi teſtamenti. ꝛ dicatur poſſidere pro herede, habito reſpectu ad petitionem heredi. ꝛ propterea ſubiungit glo. qꝺ ad id qꝺ dicit pro poſſeſſore, nō refertur querela: nō nego tamen quin glo. male dicat. ꝛ iſtud inferius reprobabitur clare. Jſtis pro introductione glo. premiſſis. ¶ Capio primam partē in qua ego puto qꝺ glo. formet vnam oppoſitionem ꝛ proſequatur/ que eſt iſta. tex. dicit qꝺ querela inofficioſi teſtamenti intētatur contra fideicōmiſſarium, vt perinde fideicōmiſſarius teneatur acſi poſſideret pro herede. ita dicit tex. ſi ita eſt, ergo tenetur peti. here. qꝛ petitio hered. competit cōtra eum qui poſſidet pro here. ergo iſte text. in illa oratione cōtinuatiua, vt pinde: vult qꝺ querela ꝛ petitio heredi. poſſint intentari eodē tempore ſimul ꝛ ſemel cōtra fideicōmiſſarium: ſed iſtud videꝛ falſum/ per rōnem

7 quam ſtatim inducā: ergo male dicit text. ¶ † Pro ſolutione huius prime oppoſitionis ad tex. glo. examinat an qui agit querela, intelligitur ſimul agere petitiōe hereditatis. et refert opi. Hugo. qui tenebat qꝺ ſic per iſtū tex. ꝛ per alia duo iura allegata in gloſ. ¶ Pro iſta opinione bene facit in ſimili, qꝛ filius dicendo teſtamentuʒ falſum vel nullū, videtur ſimul intentare ab inteſt. bono. poſ. vnde lib. l. cum quidam. vbi glo. ꝛ Bar. ff. de bono. poſ. Bar. in. l. poſthumus. §. fi. ff. de inoffi. teſt. lʒ gloſ. hic. et plenius gloſſ. in l. qui de inofficioſo. §. j. ff. eo. reprobat iſtam opinionem/ per plura fundamenta. ꝛ veritas eſt/ qꝺ iſta opinio eſt falſa, per ratione euidentem.

8 dentem. † nam querela cōpetit filio qui eſt exheredatus, et ſic nō eſt heres, contra verum heredem: imo querela inoffic. teſtamenti nō poteſt intentari niſi adita hereditate per verum heredem. l. ſi filiū. §. ſed cū exheredatio. ff. de bono. poſſ. cōtra tabu. l. papinian⁹. §. ſi cōditioni. ff. eod. ſed peti. heredi. datur ei qui vere eſt heres ex teſtō, vel ab inteſtato, contra eū qui poſſidet pro herede. ꝛ ſic qui in veritate nō eſt heres. ergo apparet qꝺ impoſſibile eſt qꝺ iſta remedia ſimul intentētur. qꝛ ſunt contraria. ꝛ ſic qui intētat querelam, nedum non intelligitur tacite intentare peti. here. imo ſi vellet expreſſe non poſſet ſimul intentare per rationem predictam. ꝛ

9 ita tʒ Bald. in. l. qꝺ tempore. in pe. colum. C. de reſtit. mili. † ſicut nec querela inofficioſe donationis, ꝛ rei vendi. poſſunt ſimul intentari. ſm Bald. in. l. j. in. vij. q. j. ti. j. niſi conditionaliter intentarentur/ vt eſt gloſſ. no. in. d. l. qui de inofficioſo. §. j. quam etiam ſequitur Pau. de ca. hic. et ad oppoſitionem. ſ. factam de textu in verbo, vt perinde. qui videtur cōtinuatiue eodem tempore loqui. gl.

reſpondet quod dictio perinde. exponitur pro exinde. vt ſit denotatiua ordinis in tempore. ſed dic meli⁹ vt dixi in text. ¶ Jn ſecūda parte principali. Gloſ. ibi ſed contra primam. Gloſſ. bene format directam oppoſitionem cōtra tex. vt format Barto. ꝛ alij/ ꝛ in effectu ponit duas ſolutiones: ꝛ vera ſolutio eſt/ quā ponit ibi vel perlata querela ſcʒ nos. qꝺ expugnato prius teſtamēto per querelam: ꝛ ſic irritato fideicō. cum tunc poſſideat ſine tit. poteſt conueniri petitione here. quem intellectum clarius ponit glo. ſuperius circa medium in gl. j. alius vero intellectus glo. et ſic alia ſol. qꝺ hic habebat titu. vniuerſalem cum mala fide. nō eſt verus ꝛ diuinat. ¶ Ex iſta tñ ſcđa parte glo. habes regulam et tres fal‑

10 lentias: † regula eſt. peti. heredi. non datur contra titu. poſſidentem. l. regulariter. ff. de peti. heredi. ꝛ. l. hereditatē. C. in qui. cau. ceſ. long. tempo. preſcrip. ratio vera ꝛ cōis eſt: qꝛ iſte qui poſſidet cū ti. habet duo. ſcʒ ti. ꝛ poſ. ergo debet excludere agentē peti. here. qui ſolū ti. hʒ: iſtā rōneʒ tradūt Bar. ꝛ doc. in. l. hereditatis. C. de peti. here. Bart. in. l. pro herede. in prin. ff. eo. Bal. in. d. l. hereditatem. ſequuntur Ang. ꝛ Jmol. in. l. ſi is qui bonis. ff. de acqui. here. Aug. in. l. pomponius alias incipit: ſi ex equis. ff. de rei vendi. ad iſtam regulam glo. hic ponit tres fal. ꝛ plenius glo. in. d. l. hereditateʒ. tu adde ſeptē alias no. fal. ¶ Quarto ergo fallit/ qñ ille qui poſſidebat pro herede vel poſſeſſore, ꝛ ſic poterat cōueniri peti. here. alienauit in alium, qui nō poteſt cōueniri peti. heredi. cum poſſideat titulo. certe potero conuenire primā qui alienauit: non quidem peti. here. ſed actione in factum ex illo edicto de alienatione iudi. mu. cauſa fac. ita not. Bart. in. l. iij. §. opus. p illū tex. ff. de alie. iudi. mu. cauſa fac. ¶ Tu aduerte qꝺ limitatio eſt vera, quantū ad actionem in factum: quamuis ab eo qui poterat conueniri peti. here. qꝺ ipſe conueniri non poterit: in hoc male dicit. ꝛ ita erit quinta limitatio/ que eſt bene no. qꝺ qui poſſidet cum titulo, nō pōt conueniri petitione hereditatis: eſt veruʒ niſi acquiſierit talem titulum ab eo q conueniri poterat ne ſit melioris cōditionis quā auctor ſuus. ita tenet ipſemet Bar. in. l. cogi. ad fi. C. de peti. heredi. ꝛ in. l. ſi rem ꝛ precium. per illum text. ff. de peti. heredi. Pau. de ca. i. l. hrꝺitatis. C. de peti. here. ꝛ in. l. ſi. C. de edi. diui adri. tol. ꝛ in cōſi. vj. qꝺ incipit. in cauſa que vertitur coram locū tenente poteſtatis forliuij. ¶ Sexto ſing. limita/ dū talis ti. fuit acquiſitus in vita teſtatoris: ſecus ſi poſt eius mortē. nā titulus ꝛ poſ. adepti mortuo teſtatore, nō excludunt peti. heredi. ita tenet Bal. in. l. ſi. C. de edic. di. adri. tol. in. ix. oppo. vbi reputat hoc eſſe no. dignum. ꝛ in. xj. oppo. vbi dicit ſe mirari hoc a nemine fuiſſe animaduerſum. ¶ Jſtam limitationem reprobat Sali. per aliquos text. leuiter inductos: in. d. l. ij. C. de peti. here. et in. d. l. ſi. vbi etiam Pau. de ca. do. Alexan. ꝛ eam per multa reprobat Ange. de are. in. §. ſed iſte. in vlti. char. inſti. de actio. et cōtrarium tenet ipſemet. Bal. in repe. l. incerti. in. xij. q. C. de interdi. ꝛ in contrarium eſt glo. in. l. pe. ꝛ in. l. ſi. ff. pro leg. ꝛ in contrarium fortiter ſtringit cōmunis ratio ſuperius relata. ¶ Septimo limita ſm Salic. in. d. l. ſi. ꝛ in. d. l. ij. quādo ille primo acquiſiuit poſſeſſionē de per ſe ſine titulo: qꝛ licet poſtea ſuperueniat ſibi titulus, nō excludit petitionem hereditatis: per tex. in. d. l. ſi rem et precium. et ibi glo. j. Tu adde qꝺ iſtam limitationem expreſſe ponit Bal. in d. l. ij. in. x. oppo. in ver. vnum tamen ſcias: ſed aduerte quia gloſſ. in. d. l. ſi rem ꝛ precium. in qua ſe fundāt Bal. ꝛ Sali. reprobatur per Bar. et omnes ibi/ quod imo titulus ſuperueniens anteꝗ̄ intentetur peti. heredi. eam excludit. ꝛ idem tenent Bar. ꝛ doc. in. l. cogi. ꝛ bene facit communis ratio ſuperius relata. ¶ Octauo ſingulariter limitat Joā. de ana. in conſi. c. qꝺ incipit viſa petitione porrecta, quando quis in libello contra poſſidentē titulo ſolum peteret ſe mitti in tenutam bonorum hereditariorum: cū iſte modus nō reperiatur prohibitus contra ti. poſſidentē/ ergo cēſetur permiſſus. l. nec non. §. quod eis. ff. ex qui. cau. maio. ꝛ. c. j. de pcur. in. vj. pro certo noua eſt hec limitatio. nec per aliquem tacta. ꝛ ſi eſt vera/ in pratica magnum honorem faceret: ſed credo quod cō fundatur ex ratione cōmuni. qꝛ cū poſſeſſor habeat duo: ſʒ titulū ꝛ poſ. agens vero habeat ſolū titulum, certe ſi poſſet auferre tenutam/ per indirectum fieret cōtra diſpoſitionem. l. ¶ Nono not. limita quando aliquis bona fide poſſidens hereditatem, vendidit alicui bonefidei emptori certam quotam iſtius hereditatis: certe verus heres poteſt agere petit. heredi. contra iſtum emptorem. dummodo agat ad ſingulas res, ꝛ nō ad quotam. ita limitat do. Bar. vero. in cautela. clxxxj. motus per plura/ preſertim qꝛ quamuis habeat titulum in quota, non tamen hʒ titulū in rebus particularibus. ꝛ ſic quo ad res particulares in quibus ceſſat titulus debet poſſe cōpetere petitionē heredi. tu conſydera que dixi. ſ. in v. limita. ꝛ hic adde. ¶ Decimo ꝛ vltimo limita quando quis hʒ titulum putatiuum iuſto errore, alias ſufficientem ad preſcribendum: iſte titulus nō excludit peti. here. ante preſcriptionē cōpletam glo. eſt in. l. ſi. ꝛ in glo. ſi. ibi Cy. ꝛ Bal. in. v. oppo. ꝛ Mod. C. de edic. diui adria. tollen. gl. in. l. ij. in princip. ꝛ ibi Barto. ff. quo. bono. glo.

bono.glo.in.l.non solū.alias incipit.l.iulianus.in pn.ꝛ ibi Bar.ff. ex qui.cau.maio.gl.et Bal.in rub.C.quo.bono.Jo.fab.i.§.sequēs insti.de actio.¶ Contrariū tʒ gloss.expressa in.l.fi.in verbo posse.ff.pro leg.ꝛ gl.no.in.l.nec vllā.§.oībus.in verbo sciēs.ꝛ ibi Ange.ff.de pe.here.ꝛ ibi est text.a contrario sensu/de quo ibi perpendit Bar.ꝛ relinquit cogitandum:sed Bal.ibi reprobat illam gl.nec ibi debet sumi argumentū a contrario sensu,cum resultat absurdus intellectus.l.conuenticulam.C.de epi.ꝛ cle.gl.in.l.ij.ff.de condi.inser. Jason Padue.

2 ¶ Habilitatus ad aliqua iura vel remedia,nō habet eorū effectum donec illa ad actum deducat.

3 Appella.doctoris,non venit scholaris licentiatus.

4 Eps nondum consecratus:non pōt indulgentias concedere.

5 Non valent rescripta imperatoris nondum coronati.

6 Potentia propinqua actui/reputatur pro actu.

7 Mulier habeť pro copulata ꝛ carnaliter cognita a viro/q̄ de proximo copulanda est.

8 Septem reperiuntur bo.pos.

9 Qñ filius in ptāte cōtratabulat testa.nemini tenetur p̄stare legata:tū quando emancipatus contratabulat,tenetur prestare legata coniunctis personis/ꝛ quibusdam alijs.

10 Pretor omni casu prouidet filijs de remedio nisi in exheredatiōe.

1 Quamuis de. †Filius emancipatus exheredatus q agnouit bo.no.poss.gratia litis agnoscende,nullū ius per hoc consequitur:sed solū aditum ad querelandū testm̄:ꝛ postea ad peti.here.et ideo interim non pōt a scriptis heredibus posses.bo.hereditariorū auferri.h.d.scdm verū intellectū.¶ Dubiū faciebat:qꝛ qñ quis est declaratus bo.pos.de iure pretorio,vel heres de iure ciuili,dʒ mediāte officio iudicis sibi restitui possesl.bono.hereditariorū vt declarat Bart.in.l.ʒ.ff.de peti.here.rō decidendi in cōtrarium est:qꝛ illud procederet in bo.pos.que tribueret ius in proprietate:sed ista.l.loquitur in bono.pos.gratia litis agnoscēde,per quā solū prestaťaditus emācipato exheredato,vt possit querelam intentare:quo casu qñ filius pōt querelare testm̄ patris:istud nō cōpetit:quin heres scriptus debeat mitti in possessionem.tex.est in.l.ij.C.de edic.di.adri.tol.ergo multomagis si est in possessione debet in ea defendi:per regulā.l.patre furioso.ff. de his q sunt sui vel alie.iur.ꝛ.c.intellecto.de iureiur.

2 ¶ †Not.ex ista.l.vltra omnes nouā regulā/qđ habilitatus ad aliqua iura vl remedia,non tñ hʒ eorūʒ effectum,donec illa ad actum deducat. nam hic emācipatus exheredatus:mediante bono.possess.gratia litis agnoscende:fuit habilitatus/vt possit intentare querelam.ꝛ postea peti.here.tū non cōsequitur eorum effectū,nisi tales actiones ad actū deducat.et ideo interim non pōt scriptis heredibus possessionē auferre.facit.l.j.ff.quorū bo. ¶ Istā regulā lʒ nullibi inuenerim/tñ vltra istum text.cōfirmo ex quinqꝫ.¶ Primo non sufficit habitus ꝛ potentia,vbi requiritur actus.l.sed si piures.§.

3 si ex asse.ver.nec enim sufficit.ff.de vul.et pup. ¶ † Scdo facit qđ no.Bal.in.c.quidā.per illū tex.de renun.qđ licentiatus ad actuʒ non est in actu.¶ Tertio facit.nā scholaris ingressus examē doctorum ꝛ licentiatus,ꝛ sic habilitatus ad doctoratū/non tñ venit appellatiōe doctoris:nec hʒ priuilegia doctorū,nisi actualiter sit doctoratus.ita not.Bal.in.l.athlete.in prin.p illū text.ff.de excu. tu.ꝛ no.in.l.pe.ff.de testa.mili.et in auť.habita.in.vj.col.ꝛ ibi Sali.in.xij.C.ne filius pro patre.ꝛ idē Bal.in.d.c.quidā.de quo etiaʒ per Bal.vbi limitat in.l.j.in pe.col.vbi Moder.ff.so.ma.Jmo.ꝛ Hemi.post Pe.de ancb.i proemio sexti.in.iij.col.per Raph.cu. in.l.mulier.§.j.ff.ad trebel.et ibi do.Alex.ꝛ in.l.si cui pure.eo.tit.

4 ad trebel.¶ † Quarto facit/qꝛ electus ad epatum ʒ nondū cōsecratus nō pōt episcopalia exercere,indulgentias ꝯcedere[a].ita no.

a do.Ant.Jmo.ꝛ Panor.in.c.tua.per illū tex.de his que fi.a prela. si.consen.capi.ꝛ idē Panor.in.c.tam literis.per illū text.in.j.not. de testi.ꝛ in.c.nosti.per illum tex.in.ij.no.de elec.ꝛ in.c.eam te.vbi Jo.an.et alij de rescrip.vnde dicit Bal.in.l.si nondū.circa princ. C.de fur.qđ ciuitas interficiens electuʒ in epm,non incidit in pe

5 nam interficientis epm de qua.xxv.q.ij.c.ita nos.¶ † Quinto facit qđ de imperatore electo ante coronatiōnē dicimus/qđ eius rescripta non valent.l.bene a zenone.in ver.quo nutu diuino imperiales suscepim⁹ insulas.ꝛ ibi ad hoc no.Bar.C.de quadri.pscri. ꝛ ibidē Ang.ꝛ latius Sali.Bal.in proe.decretaliū in.iij.ꝛ iiij.col. glo.in cle.j.de iureiur.no.Bal.in.l.publius.in princ.ff.de condi.et demon.vbi etiā per illū text.dicit qđ potestas anteq̄ ingrediatur palatium/ptātis nō potest exercere officiuʒ.sed de hoc est melior tex.in.l.obseruare.§.fi.ff.de offi.procōsu.et leg.¶ Accedant sexto loco que ponit Bart.in.l.ex eo.cum suis cōcordantijs.ff.de testa. mili.¶ Per istā regulā ꝛ predicta redditur dubiū illud qđ tenet Ang.in.d.l.ex eo.qđ pena statuti de offendente scholarem matriculatum,hʒ locū in offendente eum quē rector iussit matriculari, licet nondum a notario esset in matricula descriptus:nisi salues

6 Angel.scdm terminos limitationis sequentis.¶ † Limita ergo predictaʒ regulam/nisi habilitatio et potētia sit proxima actui. qꝛ potētia propinqua actui reputať pro actu.l.pe.vbi glo.multa per hoc infert.ꝛ ibi Bar.ꝛ Bal.ff.de test.mili.Bald.in.l.qui indignus.ff.de test.mili.ꝛ i.l.j.in pe.col.ff.sol.ma.ꝛ ideo p.d.l.pe.dicit

7 Sali.in.l.cū te.in fi.C.de dona.ante nup.† q̄ mulier habetur pro

b copulata ꝛ carnaliter cognita[b] a viro,que de proximo copulāda est.ꝛ Pau.de ca.in.l.iij.§.si seruus.ff.de acqui.possess.tenet qđ de proximo banniendus habetur pro bannito,vt possit ex forma statuti impune offendi:lʒ do.Alex.ibi reprobet.¶ Item ecclesia de proximo consecranda,habetur pro consecrata.et gaudet priuilegijs basilice.ita no.Panor.in.c.ecclesia.in.iij.not.per illum text. de immu.eccle.¶ Itē cōdēnand⁹ p sentētiā habeť p condēnato: tex.est no.in.l.qui pene.§.diuus pius.ff.de manumissio.¶ Item fruct⁹ de proximo recolligendi habenť pro recollectis:fm Bart. in.l.diuortio.§.interdum.ff.solu.mat.facit etiam quod vult Bal. in.l.si pro ea.in.vj.q.C.man.quedam alia similia retuli hoc anno que hic potes addere.¶ Capio glo.in verbo quamuis,quam diuide in quinqꝫ partes/prout quinqꝫ ponit intellectus ad tex.partes patent.ista glo.facta est propter duo contraria.nam tex.presupponit exheredato competere bonorum poss.sed istud.est fal

8 sum.†nā septem sunt bonorum poss.que enumerantur.instit.de bono.pos.quarum nulla competit exheredato.Secūdum cōtrarium est/qꝛ tex.vult.qđ filius qui habuit bono.possess.etiā possit intentare querelam:istud vltimum videtur falsum:quia querela est remedium subsidiarium/ꝛ nō competit vbi aliud pōt habere locū.§.tam aūt.insti.eo.allegato i gl.tene primū intellectū gl.secūdum quem rñdetur vtriqꝫ cōtrario.ꝛ quid sit ista bono.pos.gratia litis agnoscende/vltra glo.ꝛ doc.hic adde glo.ꝛ Bar.in.l.papi.§.j.ff.eo.Bal.ꝛ Moder.in.l.fi.vbi dixi.C.vnde cog.ꝛ est necessaria etiam hodie fm Guil.de cu.Ja.but.Ray.ꝛ Bal.hic Bar. ꝛ Bal.in.d.l.fi.C.vnde cog.Jo.fab.in.§.fi.insti.de bo.pos.qꝛ lʒ hodie sit sublata differentia inter filios emancipatos ꝛ retentos in potestate.l.meminim⁹.C.de legi.heredi.ꝛ.§.si vo neqꝫ.vsi.nullā vero.i auť.de heredi.ab intest.illud pcedit quantū ad succedēdū ab intestato,sed condito testō multe differētie adhuc durāt:qualis est ista fm gl.in.l.si emancipati.C.de colla.ꝛ in auť.ex causa.C. de lib.preteri.ꝛ in.l.gallus.§.ꝛ quid si tantum.vbi Bart.ꝛ alij.ff. de lib.ꝛ posthu.ꝛ ita tene quamuis contrarium tenet Paul.de ca.hic.¶ Sed aduerte circa istam bono.pos.gratia litis agnoscē

b de/si velles tenere aliam declarationem vltramon.quam ponūt Jaco.de Are.pe.ꝛ Cy.hic.ꝛ sequuntur in.d.l.fi.ꝛ sequitur etiam Sali.hic.ꝛ ibi/posses rñdere fundamento Bar.reprobātis vltra. in.l.papinian⁹.§.j.ff.e.ꝛ Moder.in.d.l.fi.ꝛ Pau.de ca.hic/dū dicunt quod etiam filio in potestate competit querela contra testamentum patris:ꝛ tamen eo expugnato non coguntur ab intestato esse heredes.l.queadmodum.ff.eo.ꝛ similiter filio contra testm̄ matris.nam consyderat qđ vltramon.bene loquuntur in emācipatis.nam consyderauit pretor,qđ emancipati erant penitus incogniti a iure ciuili:vnde pretor admittendo emācipatos incognitos ad querelam,faciebat iniuriaʒ testō ꝛ testatori:ꝛ ideo voluit qđ emancipatus expugnato testamēto per querelam cogať post ea ab intestō succedere:cuius iniurie causa non est pretor in alijs.

9 tolle bonum simile.†qñ filius in potestate cōtratabulat testm̄,nemini tenetur prestare legata:ꝛ tñ quando emancipatus cōtratabulat,tenetur prestare legata coniunctis personis,ꝛ quibusdam alijs per tit.ff.de leg.prestā.rō/qꝛ primo casu pretor nemini iniuriam facit,cuʒ omnino filij in ptāte possent rumpere testm̄ de iu. ciui:et sic pretor ibi nō faciebat iniuriam,prout facit admittendo emancipatos tex.est in.l.is qui in ptāte.in princ.ff.de leg.prestan. ¶ Extra gl.moneo difficultatē quā non reperio alicubi tactā qa pretor omni casu prouidit filijs de remedio pretorio,nisi in exhe

10 reda.†nā filio in ptāte preterito,quāuis habeat ius dicendi nullum de iur.ciui.tū ei prouidet remedio pretorio.s.sup bono.poss. cōtratab.l.fin.in ver.sancimus.C.de libe.preter.ꝛ tū qñ filius in ptāte est exheredatus,pretor nō prouidet sibi de aliquo remedio pretorio/ꝛ tū sibi esset magis necessariū:pʒ qꝛ qñ est preteritus, hʒ de iure ciuili ius dicēdi nullū:qđ est ppetuū:ꝛ tū qñ est exheredat⁹,hʒ solū querelā:que tantū durat quinquēnio.qꝛ nō prouidit ibi pretor de remedio pretorio:pro certo videť ptor esse diminutus.Similiter etiā in filijs emācipatis/ptor prouidit de remedio pretorio in oī casu/tam ex testō quā ab intestato:nisi qñ sunt exheredati.ꝛ si dicis imo ptor ꝓuidet tunc emācipatis,dādo eis bo.pos.gratia litis agnoscēde/per quā cognoscanť a iure ciuili ꝛ habēt querelam/quare non sic facit qñ sunt preteriti quare non dat eis bono.pos.gratia litis agnosc.vt cogniti a iu.ciui.habeāt ius dicēdi nullū/absqꝫ eo qđ habeant ꝯtab.itē quare nō sic facit ab intestato,vt faciat eos cognosci a iure ciuili:durum est rñdere nisi dicas/de exheredatiōe,si nō sunt rite exhr̄dati habenť p preteritis.l.nō putauit.§.nō quęuis.ff.de ꝯtab.ꝛ tunc habent reme

a ¶ Nec īdulgētias cōcedere.Adde Frā.vercel.in.c.accedētibus.de excess.pla.Archi.in.c.j.de peni. et remis.libr.vj.Ant.de bu.i.c.post trālationeʒ.i.j.no.de renū.

b ¶ Cognita.ꝛ p hāc doctrinā tenēt ꝯ.doc.q̄ stāte statuto q̄ muliere decedēte sine liberis,maritus lucreť dotē/q̄ si sit ducta ad domuʒ viri,vt viro cōiungereť,dato qđ ante coniunctionem decedat,qđ maritus lucrabiť dotē.ita Hippo.d mar.si.singula.cxj.in cip.q̄ d proximo ꝛc.vbi dicit hāc cōmuneʒ opi.doc.q̄ tū pēdet ab his q̄ notat subtilis do.phi.lib.decius i l.nuptias.ff.de re.iur.an copula sit de substātia mrimonij.d quo vide q̄ posui ibi in addi.ad eum.

diũ pretorium: si autẽ sint rite ⁊ recte exheredati qꝛ pater minus
deliquit/ pretor non curauit prouidere de suo remedio in specie:
cogita si quid melius possis inuenire.
2 ☞ L. non subuenit testa. qñ testator habuit tempus mutãdi te-
sta. ⁊ non mutauit propter negligentiam.
3 Clausula codicillaris apposita in testa. non habet vim fideicom.
vniuersalis/ quãdo posthumus fuit ignoranter preteritus: ⁊ quã-
do hoc procedat.
4 Donatio inter viuos reuocata ipso iure per natiuitatem posthu-
mi, presumitur reconfirmata a patre, si posthumus moriatur, et
pater postea superuiuat/ qui habuit tp̃s mutandi/ et nõ mutauit.
5 Posthumus preteritus in test. matris, habet᷑ pro instituto: quan-
do in illo testa. sunt instituti alij filij: secus si extranei.
6 Quãdo mater ignoranter preterijt filium, tunc preteritio habet᷑
pro exheredatione.
7 Contra presumptionem iuris tantũ/ bene admittitur probatio
in contrarium.
8 L. vel statutum loquens diuersimode in casibus simplicibus, ha-
bet locum etiam in casu mixto/ quando agitur de conseruatione
testam̃.
9 Ubi in aliqua materia concurrunt causa que nocet/ et causa que
prodest: ⁊ materia est indiuidua ⁊ inseparabilis/ attẽditur causa
que nocet.
10 Ubi in aliqua dispositione concurrunt persona priuilegiata, cu-
ius fauore actus inualidus sustinet᷑: ⁊ ꝑsona non priuilegiata, pri-
uilegium prodest etiã non priuilegiato/ vt actus sustineatur.

I mater. Ista. l. est multum singularis sm
Bar. ⁊ oẽs hic/ et ponit casum qui
alibi non reperitur in iure in quo posthumus preteri-
1 tus habet᷑ pro instituto autoritate huius. l. h. d. † post-
humus preteritus a matre que in puerperio decessit: ⁊ ideo mu-
tandi testamenti nõ habuit facultatẽ: videt᷑ cũ alijs filijs viriliter
institutus: ideo tũc querela agere nõ põt: sed si extranei essent in-
stituti, querela rũperet in totũ testm̃. h. d. ¶ Diuidit᷑ in tres par-
tes prout tres ponit decisiones. ij. ibi: sed cũ eã. iij. ibi: si autem he-
redes. ¶ In text. ibi quare filio tuo. dic qꝺ imperator alloquitur
patrẽ posthumi maritũ huius matris defuncte, que priꝰ ex alio
primo marito duos filios susceperat, quos in testõ heredes insti-
2 tuerat. ¶ † No. ex. j. pte huiꝰ. l. qꝺ qñ testõr habuit tp̃s mutãdi te-
stamentũ, ⁊ nõ mutauit: qꝛ fuit in negligentia. l. nõ subuenit tali
testõ. facit. l. tractabat᷑. ff. de test. mili. per ista decidit Bart. in. l. j. ff.
de vul. ⁊ pup. in. iiij. qõ. principali. in ver. vlterius quero de pupil-
lis ⁊c. qꝺ si pupillus cui facta est substõ pupillaris decessit viuo
patre et pater decessit post filium, an substitutꝰ pupillaris ex taci-
ta vulgari admittatur: ⁊ decidit qꝺ si pater decessit ex interuallo
post filiũ, ita qꝺ habuit facultatẽ mutãdi testm̃, tunc substitutus
nõ admittit᷑/ per hãc. l. alias sic: ⁊ idẽ tꝫ Bar. in. l. si pater captꝰ. et
in. l. lex cornelia. ff. de vulg. et pu. ⁊ in. l. neqꝫ. §. fi. ff. de test. mili. qꝺ
aliter nõ examino. qꝛ Imo. ⁊ Moder. in. l. j. tenẽt ꝯ̃riũ. ¶ Scꝺo
facit ista regula ad altã ⁊ vtilẽ. q. retenta opi. Bar. multũ equa. in
l. j. in. vj. q. ff. de iure codicil. ⁊ in aut. ex cã in vl. colũ. C. de lib. prete.
3 vbi late tetigi. † ꝙ clausula codicillaris apposita in testõ. non ha-
beat vim fideicõmissi vniuersalis, qñ posthu. fuit ignorãter prete-
ritus: procedat si post natiuitatẽ talis posthumi testõr longo tpe
superuixit, ita qꝺ potuisset mutare clausulam dicti testi, ⁊ nõ mu-
tauit: an tũc clausula habeat effectũ vt filius censeat᷑ grauatus re-
stituere vniuersalez hereditatẽ scriptis heredibus retẽta quarta.
iste tex. faceret qꝺ sic/ ex quo pater nato posthu. potuit mutare et
non mutauit, presumit᷑ voluisse qꝺ talis clausula codicil. habeat
suum effectũ. ita tꝫ Pau. de castr. in. l. j. C. de posthu. here. insti. vbi
refert se ita ꝯsuluisse in quodã casu ex bononia trãsmisso. et idem
tenet in cõsi. lviij. quod incip: bar. de perusio. ⁊ in cõsi. lix. qꝺ incip.
prelatus ⁊ egregius doc. ⁊ ante eũ idẽ voluit Ja. de bel. in dispu-
tatione que incip. quare pater vel mater. quã ponit post. l. iij. C. de
lib. pre. idẽ simplr tꝫ do. Alexã. in cõsil. xxxj. in. iij. vol. qꝺ inci. pon-
deratis his que in themate narrant᷑ in. iij. colũ. ¶ Cõtrarium lꝫ
de predictis nõ facit mẽtionẽ tꝫ late ⁊ subtiliter etatis nostre pro-
culdubio cõsultorũ princeps. d. Fran. de are. in cõsi. vlti. qꝺ incip.
eleganter ⁊ subtiliter. in. iiij. ⁊. v. col. ⁊ ibi conat᷑ rñdere ad istũ tex.
idẽ tꝫ in cõsi. xciij. qꝺ incip. viso lega. in. iiij. colũ. ⁊ in. l. titius. ff. de
li. ⁊ posthu. Puto primã partẽ esse veriorẽ. ⁊ vltra preal. addo. qꝺ
in fortioribus terminis tenet Bal. l. j. C. de inoffi. do. in vl. colũ. et
4 in ver. sed vlterius quare post donationẽ. † vbi tꝫ/ qꝺ in donatio-
ne inter viuos, reuocata ipso iure ꝑ natiuitatẽ posthumi, si post-
humus moriatur ⁊ pater postea superuiuat qui habuit tp̃s mu-
tandi, presumatur reconfirmasse talem donationẽ: quãto magis
istud erit in vltimis volũtatibus/ et istud sequit᷑ Paul. de ca. in. l.
ij. circa fi. C. de posth. here. insti. ¶ Scꝺo not. ex. ij. pte text. casum
5 nouũ ⁊ sing. in quo † posthumus p̃teritus in testõ matris habetur
pro instituto/ qñ in illo teston sunt instituti alij filij. secus si extra-
nei. item qñ mater mortua est in puerperio. et sic non habuit tp̃s
mutandi. ¶ Contra istã decisio. opponit Bald. a partibus suffi-
ciẽter enumeratis: Aut mater ignorabat se esse pregnantẽ, ⁊ tũc
eius p̃teritio non habet᷑ pro exheredatione. l. sicut certi. C. de test.
mili. ⁊ sic in isto casu nõ põt loqui ista. l. que loquit᷑ qñ querela lo-
cũ habere põt. Aut mater sciebat se esse pregnãtẽ. ⁊ tũc potuit an-
teꝙ̃ veniret ad ptum mutare testm̃: ergo si nõ mutauit, presumit᷑
noluisse posth. esse heredẽ, ⁊ relinquit cogitandũ. ¶ Breuiter ve-
ritas est ⁊ in hoc cõsistit singularitas huius. l. dato qꝺ mater sci-
ret se pregnantez: tñ erat incerta: an partus ꝓduceret᷑ in lucẽ: ita
erat incerta an nasceret᷑ masculus vel femina: et an vnꝰ vel duo:
ante ergo quã mater vellet mutare testm̃, voluit expectare natiui-
tatẽ posthumi. ⁊ sic certitudinẽ, vñ si nato posthumo, cõtingat eã
mori in puerperio, hꝫ locũ ista. l. ⁊ istud est ꝓprie ꝙ decidit ista. l. ⁊
istud est de mẽte Sal. Ful. ⁊ Pau. de ca. h/ ⁊ ista est ꝟitas. ¶ Aliã
rõnem ad hũc tex. ꝑ quã tollit᷑ ista opi. assignat Raph. cu. in. l. plꝫ.
⁊ plenius in. l. cõmodissime. in prin. ff. de lib. et posth. nã mater in
hac. l. si voluisset instituere posthumum anteꝙ̃ nasceret᷑, certe nõ
potuisset. ⁊ sic dato qꝺ sciret se pregnãtẽ, nõ potuit imputari ma-
tri. nato aũt posthumo: qꝛ mater in puerperio decessit, statuit hic
imperator, vt posthumus habeat᷑ pro instituto, ⁊ testm̃ matris su-
stineatur: cui nihil põt imputari: qꝺ aũt mr̃ nõ posset scꝺm istas
ll. instituere posthumuz aũꝙ̃ nasceret᷑ pꝫ: qꝛ posthumus alienus
nõ poterat institui isto iure. insti. de bo. pos. in prin. imo nec ei po-
terat legari §. posthumo. insti. de leg. ⁊ posthumus alienus dice-
batur, qui nõ erat futurꝰ suus heres ⁊ in ptãte testõris: vt habet᷑
in. l. gallus. §. ille casus. ff. de. lib. et post. glo. in. l. si qs posthumos.
§. j. ff. de lib. ⁊ post. ¶ Sed in cõtrariũ viget tex. in. l. posthumus.
in prin. ff. e. et in ver. simili mõ. vbi dicit text. ꝙ si mr̃ non instituit
posthumũ: si nascat᷑, q̃relat testm̃. rñdet Rapha. cu. qꝺ ille tex. pro-
cedit attẽto iure p̃torio: quo iure posthumus alienus poterat in-
stitui. sed nõ attẽto iure ciuili: vñ illud qꝺ de iure ciuili fieri non
põt, nõ videt᷑ posse fieri dato ꝙ de iure pretorio fieri possit. l. illud
§. fi. cũ. l. seq. ff. de bono. pos. ꝯ̃tab. vbi nõ imputat᷑ ei q nõ potuit ve-
nire ꝑ ius ciuile/ quãuis ꝑ ius pretoriũ venire posset. ¶ Ista cõ-
syderatio nõ placet. p̄mo ꝑ. d. l. posthumꝰ. cui nõ realiter bene rñ-
det᷑. Scꝺo/ qꝛ si ista fuisset rõ huius. l. sequeret᷑ ꝙ ista. l. esset hodie
correcta: cũ hodie posthumꝰ alienꝰ posset de iure ciuili heres in-
stitui. insti. de bo. pos. in prin. ⁊ correcta rõne. l. intelligit᷑ correcta
l. vt est gl. in. l. j. ⁊ ibi Bar. ff. de legi. tuto. cũ si. tene ergo preceden-
6 tem rõnem. ¶ † Nõ omitto tñ inquantũ Bal. opponẽdo vult, ꝙ
qñ mater ignorãter p̃terit filiũ, qꝺ tũc preteritio nõ habet᷑ pro ex-
heredatione. ꝯ̃riũ ⁊ melius in matre tꝫ ipse Bald. in. l. sicut cer-
ti. C. de test. mili. vbi pro hoc bñ inducit et subtiliter. l. illud. §. ad
testamẽta. ff. de bono. pos. ꝯ̃tab extẽde istã. l. q̃ loquit᷑ i posthumo:
vt etiã habeat locũ in filio iam nato/ ꝙ si mater eũ nõ instituit, qꝛ
credebat mortuũ, sed instituit alios filios: iste etiã habebit᷑ pro in-
stituto. ꝑ hãc. l. ita tꝫ gl. no. ⁊ ordi. in. l. cũ mr̃ militẽ. in gl. j. ff. e. quã
sequit᷑ Pau. de ca. hic ⁊ in. l. cõmodissime. ff. de lib. ⁊ post. d. Alex.
in. l. titius. in prin. in vlt. col. de lib. ⁊ post. vbi dicit qꝺ illa glos. est
valde no. digna. ꝑ ampliatiõe huius. l. ¶ Ista. l. nõ haberet locũ
in patre, qui sciẽter preterisset posthumũ, nec habuisset facultatẽ
mutandi testm̃. nã talis posthumus nõ habet᷑ pro instituto. l. mi-
litis codicillis. §. miles in supremis. ff. de test. mili. not. gloss. in. l.
vxorẽ. ff. de manu. test. et Pau. de ca. hic. ¶ Scꝺo limita istã. l. ni-
si probaret᷑ de ꝯ̃ria volũtate mr̃is/ duplici rõne. prima qꝛ in incer-
tis ⁊ nõ certis locus est cõiecturis. l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de verb.
7 ob. scꝺa † qꝛ p̄sumptio huius. l. est p̄sumptio iuris tm̃. ergo ꝯ̃ eam
admittit᷑ ꝓbatio in ꝯ̃riũ: iuxta glos. ⁊ doc. in aut. sꝫ iã necesse. C. de
do. aũ nup. ⁊ in. l. fi. in p̄n. ff. qꝺ me. cã ⁊ in. l. antique. C. ad velleia.
ita tenẽt Guil. Bar. ⁊ alij oẽs hic. ¶ Circa istã. l. querit᷑ quo iure
posthumus qui habet᷑ pro instituto petet virilem. Guil. de cu. et
Bart. hic tenent qꝺ actione ex test. cũ autoritate huius. l. habeat᷑
pro instituto. ⁊ sic ista. l. nõ immediate cõcedit hereditatẽ: sed me-
diante testa. l. lege obuenire. ff. de ver. sig. sed errant et alij omnes
truffant᷑ Bal. Sali. et Moder. hic/ qꝛ inter ipsos coheredes non
hꝫ locũ actio ex testõ, ex quo vnꝰ coheres nõ est obligatus alij ex
testõ: sed qlibet capit partẽ suã a seipso/ ⁊ nõ coherede: vt est glo.
⁊ ibi dixi. l. si post diuisionẽ. C. de iur. ⁊ fac. igno. dic ergo ꝙ aget
peti. here. vt declaret᷑ coheres pro virili, occasione testamẽti/ me-
diante presumptione huiꝰ. l. ⁊ testõ rerũ fiat officio iudicis. vt de-
clarat Bar. in. l. lꝫ. ff. de peti. here. ¶ Capio glo. fi. cũ ista glo. trãs-
eunt Ja. bu. Bart. ⁊ Bal. hic ego ex ista glo. vltra alios colligo
8 tres no. regulas. ¶ † Prima est/ qꝺ lex vel statutum loquens di-
uersimode in casibus simplicibus, hꝫ locum etiam in casu mixto
quando agitur de conseruatione testamenti. et ad hoc pondero
tex. no. in. l. ⁊ ita facta. ff. de iniu. rup. vbi est tex. in fortioribus ter-
minis: qñ aũt in exheredatione: ⁊ sic in materia odiosa sub sim-
plicibus continetur casus mixtus/ quando istud tendit ad cõser-
uationem testamẽti quasi illud principalius ibi habeatur in cõ-
syderatione

sideratione: & hoc bene no.ad ea que traduntur per Bar.& alios
in.l.ij.in prin.ff.de ver.obli.& in.l.vim passam.§.prescriptione.ff.
9 de adul.cum concor. ¶†Secundo ex ista glo.colligo notabilem
limitationez ad regulam iuris/que habet quod vbi in aliqua ma
teria cõcurrũt causa que nocet,& causa que prodest, & materia est
indiuidua & inseparabilis, attenditur causa que nocet.l.pedius.
als incipit.l.& parui.§.j.de arbi.l.iij.§.fi.& ibi Bar.ff.ad sena.sylla.
Illa regula limitatur per hanc glo.nisi cum causa que prodest con-
currat fauor validitatis testamenti:q2 illa prefertur: facit q8 vult
Bar.in.l.si vir vxori.ff.de vsucap.pro dona.& in.d.l.iij.§.fi.per tex.
in.l.iij.§.si quis palam.ff.de iure fis.q2 qñ causa que prodest est po
10 tẽtior:tunc perimit illã que nocet. ¶†Tertio colligo ex ista glo.
regulam/q8 vbi in aliqua dispositione concurrunt persona priui-
legiata,cuius fauore actus inualidus sustinetur:& persona nõ pri
uilegiata:certe priuilegiũ prodest etiã non priuilegiato, vt actus
sustineatur. ¶Confirmo istã regulam per quatuor. Primo per
text.not.in.l.si cõmunem.in prin.& ibi glo.no.ff.queadmodũ serui-
tus amittatur. ¶Scdo per glo.not.in.c.j.in glos.fi.de iurepatro.
in.vj. ¶Tertio facit:q2 si priuatus habet cõe ius cũ ecclesia,iuua
tur priuilegio ecclesie,vt contra eum nõ currat minor prescriptio
quã cõtra ecclesiam:ita tenet Inno.in.c.ad audientiam.per illum
tex.de prescrip.& in simi.Panor.in.c.j.eo.tit. ¶Quarto facit glo.
no.si est vera in.l.j.C.si in cõi eadẽq3 causa in integ.resti.postu.fue.
que vult/q8 si causa est indiuidua,restitutio in integrũ competẽs
minori,cõpetat etiam maiori.Accedant plura similia que cumu-
laui hoc anno/q8 quis habet propter sociũ illud q8 non haberet
propter se.in.l.si emancipati.C.de colla.Contra tñ istam regulam
fortiter viget tex.in.l.hac cõsultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.
& tex.in.l.fi.in fi.C.fa.hercis.cogita de congrua respõsione:redeun-
do ad glo.adde quod principalem determinationẽ glos.reprobãt
Sali.Fulg.& Pau.de ca.hic:& forte melius:nam in hac.l.fauore
filiorum est institutum quod posthumus preteritus habeatur p
instituto,& habeat suã virilem,& filij residuũ:vñ qñ etiã simul sunt
instituti extranei,cessat ratio fauoris huius legis:ergo quãtũ ad
extraneos non debet habere locum ista.l. Jason Padue.

Cum ex causa. Rescisso testamento per
querelaz,fideicõmissarie
libertates prestite non reuocentur.h.d.dz tamẽ limitari
per.l.papinianus.§.fin.cum.l.seq.ff.eo.alleg.in glo.& ibi
siebat differentia inter directas & fideicõmissarias libertates:ra-
tionem diuersitatis assignat Pau.de cast.hic:aliam rationem as
signat Joan.fab.& Ang.de are.in.§.in fraudem.insti.quibus ex
cau.ma.non licet:sed in his non est insistendum/cum hodie per au
ten.ex causa.C.de libe.prete.tam directe quam fideicommissarie li
bertates etiam post querelatum testamentum prestande sint/nul
lo precio dato.fm glo.Barto.& alios in.d.l.papinianus.§.fin.Sa
li.& Rapha.Fulg.hic.

Si pater tuus. Querela preparata trans-
mittitur ad filios.h.d.&
etiam ad quoscũq3 iuribus alleg.in glo. ¶Capio glo-
primã in ver.propositum.quã diuide in duas partes:
prout duo remouet contraria:in.ij.parte:dic q2 ista gl.reprobatur
per Cy.& alios oẽs hic:& Bal.in.l.scimus.§.fi.j.eo.q2.d.l.scimus.
§.fi.alleg.per glo.que loquitur in descendentibus,respectu ascen-
dentium non debet extendi ad casum huius.l.vt facit glos.cũ ista
l.loquatur in hereditate trãsuersalium:& sic nõ est eadẽ ratio:ptz:
q2 hereditas ascendentiũ nõ adita trãsmittitur.l.vnica.C.de his
qui ante aper.tabu.l.vnica.§.in nouissimo.C.de cadu.tol.secus est
in hereditate fratris, vel alterius trãsuersalis:que si nõ est adita,
1 non transmittitur.l.si fratris.C.de iur.delib. Jason Padue.
2 ☞Quanta sit legitima filiorũ debet inspici tps mortis patris.
Bonum est argu.a legitima filij/ad libertum/& econtra.

Cum queritur. Filij quibus relicta est
legitima,nõ habẽt que
relam.h.d.limita nisi esset instituta turpis persona:vt
1 signanter tenet Paul.de ca.in.l.fratres.in.iij.q.j.eo.&
in.l.omnimodo.in prin.in.ij.col.vbi dicetur.j.eo. ¶†Not.ex tex.
ibi mortis tpe.q2 in legitima quanta esse debeat,inspicitur tẽpus
mortis patris:nec curat in alijs temporibus an habuerit amplio
2 res facultates:simile est in legitima patroni.l.etiã.§.si patronus.
&.l.si patronum.§.fi.ff.de bo.liber.† & bonum est argu.a legitima
filij ad libertũ & econtra.l.fi.j.eo.idem est etiam in quarta que de-
betur filio arrogato.tex.est no.in.l.fi.ff.si qd in frau.patro. ¶Ex
ista regula sequitur/q2 si post mortẽ patris augerentur postea fa-
cultates paterne,quod per hoc non deberet augeri legitima filij:
& ideo si pater ab intestato vel ex testamẽto habuit dimidiã here-
ditatis,& postea eo mortuo coheres repudiauit partẽ suã,quo ca
su accrescit patrimonio patris:vel si serui qui erant in captiuitate
reuertantur domum:non per hos casus vel similes augetur legi-
tima filiorum:ita in simili habes tex.solẽnem & singularẽ ponen-

tem hec exempla.in.l.si patronum ex debita.§.fin.ff.de bo.liber.
quem sic pro singulari allegat Sali.in.l.scimus.§.repletionem.
in vlti.col.j.eo.Obstat tamen fortiter text.in.l.serui qui.ff.ad leg.
falc.ideo pro sol.vide Sali.ibi.& plenius Pau.de ca.& d.Alexã.in
l.in ratione.la.ij.ff.ad leg.fal.& in.d.l.serui qui. ¶Istam regulã hu
ius tex.limita trib9 modis. ¶Primo per ca.no.in aut.vñ & si pa-
rens.j.e.& propter hoc illa aut.fuit posita super hac.l.vbi si in le-
gitima filiorum attenderetur tempus mortis patris, filij parum
haberent,q2 pater fecerat immensam donationem in vita: ideo at
tenditur tẽpus donationis. ¶Scdo limita nisi pater in vita vo-
luntarie assignasset legitimã filio,nec enim inuitus cogit:fm bar.
in aut.si qua mulier.ad fin.vbi dixi.C.de sac.san.ecc.certe si postea
augeantur facultates paterne:ita q8 pater tempore mortis repe
riatur multo locupletior,nõ per hoc augebit legitima filij quam
in vita recepit:& sic isto casu non attendetur tempus mortis pa-
tris:ita originaliter dicit Jaco.bu.in.l.pactum.C.de colla.quod
dictum pro eleganti refert & sequitur Bal.in.l.ij.C.de reuo.his q
in frau.cre.& in.l.fi.in pe.col.C.de vsur.rei iudi.& in aut.res que.in
versi.quero statuto cauetur.C.cõia de lega.sequitur Ange.in.l.si
proponas.§.j.ff.eo.& in.l.stipulatio hoc mõ cõcepta.ff.de ver.ob.
sed istud dictum solet per alios reprehendi & reputari falsum.per
tex.in.l.si quando.§.j.vbi Paul.de ca.j.eo.& ibi dicetur:& ita per
illum tex.reprobat ipsemet Bald.in.d.l.pactum.in.vj.opp.& in.l.
quãuis.§.de fideicõ.Imo.& Lud.ro.in.l.stipulatio hoc modo con
cepta.ff.de ver.obli.Pau.de ca.& d.Alex.in.l.in ratione.secunda.
in vlti.col.ff.ad leg.falci.dicam in illa.l.si quando.§.j.a cuius in-
tellectu veritas pendet:& vide Bal.in.c.cũ.M.ferrariẽsis.in.vij.
col.de consti. ¶Tertio limita quando ex forma statuti pater pro
delicto filij tenet ei assignare legitimã in vita:isto casu attendere-
tur tempus condẽnationis filij: vt probat tex.in.l.eius qui.§.j.in
ver.bona quoq3 que tũc habuit cũ dãnaretur.ff.de testa.per quez
text.ita tenet Alberi.de rosa.in tertia parte statutorũ:in.q.xxxvj.
que incip.quero pulchram & subtilem questionem disputatã Pa
due:idem tenet Bal.in.l.ij.per illum tex.C.de adop.Ludo.ro.in
l.si filiofami.secunda.per illum tex.ff.sol.ma.Quis Bald.alibi te-
neat quod tunc attẽdatur tempus cõmissi delicti: ita tenet Bal.
in.l.ij.C.de reuo.his que in frau.credi.Bal.& Imo.in.l.lex corne-
lia.vbi etiã videas.d.Alex.s.de vulg.& pup.& omnino Bal.in.l.si
qua pena.in.ij.lectu.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. Aut.

1 ☞Legitima filiorum que olim erat quadrans,hodie est triẽs,
vel semis,scdm numerum filiorum.
2 Legitima quomodo debeat computari.
3 Legitima que debetur filio est quota bonoruz, & nõ hereditatis.
4 In legitima attendi debet tempus mortis patris, quantum illo
tempore valeant eius facultates:licet alio tempore plus vel mi-
nus valuerint.& nu.7.&.9.
5 Si post mortem patris augentur bona patris, an legitima filio-
rum augmentatur.
6 In legitima patroni non attenditur augmentum post mortem.
8 Statutum quod pater teneatur soluere legitimam pro delicto fi-
lij,bene valet.& nu.12.
10 Si filia que recepit dotem pro legitima,promisit nihil petere am-
plius:si postea augeantur facultates patris, quod post mortem
patris poterit filia a fratribus augmentum petere.
11 Si sit facta conuentio de non recipiendo aliquem in canonicum
vltra certuz numerum, & ita sit iuramentum, si postea facultates
ecclesie supercrescunt poterunt cano.recipere alium non obstante
iuramento.
13 Hodie debet relinqui filio legitima titulo honorabili institutio-
nis.numero.23.
14 Etiam filio ficto,puta monasterio,est relinquenda legitima titu-
lo hone.institutionis.
15 Non est necesse filio relinquere totam legitimam titu.institu.sed
sufficit aliquam rem relinquere.
16 In testamento condito a patre inter liberos,non est necesse relin-
quere cuilibet filio titulo institutionis.
17 In testamento condito a patre inter liberos,cessant solennitates
iuris ciuilis:& attenditur ius gentium.& nu.19.
18 Magis fauet patri testãti inter liberos,vbi non requiritur quod
testes sint rogati q2 militi in cuius test.reqrit q2 testes sint rogati.
20 In testamento condito ad pias causas,non attendimus ius ciui-
le:sed solum ius gentium.
21 In testamento condito a patre inter liberos, semper intelligitur
illa clausula,vt actus valeat &c.
22 In iudicando non est recedendum a communi opinione.
24 Quotiescunq3 statutum derogat iuri communi, vel illud corri-
git,nunq2 recipit interpretationem a iure communi:nec intelligi-
tur scdm ius commune.
25 Si pater in testamento relinquit filio decem simpliciter, & postea
in codicillis declarat quod illa decem relinquit in testamento ti-

tulo institutionis,non per hoc sustinebitur testamentum.
26 An sufficiat filio relinqui legitimam iure substitutionis.
27 An sufficiat relinqui filio legitimam titu.fideicom.vniuersa.
28 An valeat testamentum in quo pater reliquit filio decem pro sua legitima,z non dixit:z in his heredem instituo.
29 Si pater relinquat filio vel filie.x.iure benedictionis, an habea/tur perinde acsi reliquisset iure institu.
30 Si grossus notarius scribit in testamento, qualiter pater relin/quit filio centum iure restitutionis,cum deberet dicere institutio. an valeat testamentum.
31 An de iure cano.necesse sit relinquere filio legitimã tit. instõnis.
32 In dubio non debemus inducere discordiam inter ius cano.z ci uile,nisi vbi reperitur expressum.
33 Uerbum relinquo an z quando importet institutionem.
34 Si testator in testamento reliquisset filio centum simpliciter,z po stea mandauit qd tale testamentum debeat aptari z ordinari se/cundum consilium sapientis:an sapiens post mortem testatoris posset addere:scz titulo institutionis.vt testamentum valeat.
35 Sicut legitima descendentium est hodie aucta per hanc aut.ita etiam z legitima ascendentium.
36 An liber nouellarũ sit aut.z allegabilis ad decisionem causaruz.
37 An sit necesse hodie qd parẽtes habeãt legitimã titulo instõnis.
38 In correctorijs quando duo casus equiparãtur a.l.antiqua.l.no/ua corrigens in vno,corrigit z in alio.
39 Filius potest detrahere duas quartas,pater vero vel alius ascen dens non potest nisi vnam.
40 Filius põt reuocare alienationẽ factã p patrẽ in fraudẽ filij vsqz ad legitimã,quando ille in quẽ alienauit participauit de fraude.
41 Quãdo filij succedũt ascẽdentibus est locus collationi: sed nõ eq̃.
42 In correlatiuis licita est extensio etiam quo ad correctionem. ll. vbi est eadem ratio.
43 Trebellia.z falcidia non sunt aucte per hanc autenticam.
44 Hodie filius debet habere legitimam,non tantum in proprieta/te,sed etiam in proprieta.z vsufru.
45 An pater possit instituere filiuz in solo vsufructu:z in proprieta/te extraneum heredem.
46 An filia dotata per patrem, possit institui a patre heres in sola dote:z quid in dote materna:z an possit institui in dote,constitu/enda dum erit nubilis etatis.
47 An filij exheredati vel aliter incapaces computentur in numero filiorum,quantum ad augendum alijs legitimam.
48 Si filia repudiasset here. patris recepta dote,an computetur in numero filiorum quo ad augendum legitimam filijs.
49 Fratres preteriti non possunt aliquid petere,quando turpis per sona non est instituta.
50 Si pater habebat quinqz vel sex filios,z tres sunt mortui:quãta erit legitima aliorum qui sunt superstites.
51 Quanta sit hodie legitima nepotum vel aliorum descendentiuz.
52 Dispositio fauorabilis filijs/comprehendit nepotes.
53 Si statutũ simpliciter prohibeat filiam cum masculis succedere patri,vel prohibeat matrem succedere filio existentibus certis agnatis:an per talia statuta prohibeantur legitimam petere.
54 Per interpretationes vel subauditos intellectus non est indu/cenda iuris communis correctio.
55 Filius arrogatus non succedit patri arroga.tamẽ debet habere legitimam in eius bonis.
56 Statutum nunq̃ intelligitur filiam excludere a legitima, nisi de legitima expressam faciat mentionem.
57 Stãte statuto qd femine ab intestato nõ succedãt zc. an cõdito te/sta.per patrẽ,in quo filia est preterita,poterit dicere testm̃ nulluz.
58 Stante statuto quod femine ab intesta.zc.si pater fuisset testatus relicto filio here.vniuersali z filia in.x.z in dote:nihilominus filia poterit petere supplementum legitime.
59 Si statutum excludat filias a successione parentum, existentibus filijs masculis vel agnatis,z mandet filiaz debere dotari arbitrio propinquorum, non debent propinqui declarare quod dos con/stituatur minor quam sit legitima.
60 Dos succedit loco legitime.

1
2 Ouissima. †Hoc dicit. Legitima filiorum que olim erat quadrans,[a] ho/die est triens,vel semis s'm numerum liberorum: z isto iure sufficit quocũqz tit.relinquatur nec pater potest legitime vsumfructum diminuere.h.d. ¶ Et habet tria principa lia dicta.secundum ibi:ex equo scz diuidẽda inter eos.tertium est ibi:cuius portionis zc.Et in ista aut.tractabitur duplex materia. vna quota sit legitima filiorum de iure. Et hic post glo.annectaz quãplures quotidianas questiones. ¶ Secunda erit materia/an z quando filius debeat in legitimã institui,z sic circa tit.insti.qui/b' expeditis erit expedita hec aut.q2 alia extrauagãtia attingere
2 nõ delibero. ¶ †Et p iuuenib'/qd sibi velint illud triẽs vel semis

[a] ¶ Quadrãs. Adde doct. in.c.cũ esses. de testa.

habẽt gloss.z doc.declarãtes.in.§.hereditas.insti.de here.insti.et melius quaz alibi declarat Marcus varro:in lib.v.de lingua la tina. ¶ No.ex ista aut.quod hodie aucta est legitima filioruz ali ter q̃ olim esset p.l.cũ queritur.s̃.eo.de ista legitima z eius cõpu/tatione quomodo debeat cõputari pro vulgaribus z ignaris:vi/deatis Ange.in consi.cxlij.incip.punctus talis est dñs comes.et in consi.cclxxvj.incip.pro clariori decisione thematis.in.j. colum. ad fi.z multum not.in consi.ccxcix.incip.punctus talis statuto ci uitatis Cortone.vbi multum solẽniter ad hãc materiã.Et circa istã legitimã quãta sit dicam extra glo.j.vbi multe decisiones po
3 nuntur. ¶ †Et nõ.qd legitima que debet filio,est quota bonorũ nõ hereditatis:z tũc est triẽs vel semis bonoz p̃ris,non heredita/tis:z ppterea q2 bona dicuntur deducto ere alieno.l.subsignatũ. §.bona.z.l.princeps bona.ff.de verb.signi.cum suis concor.ideo legitima intelligitur deducto primo ere alieno et impensa fune/ris.l.papiniam'.§.quarta.z.§.qm̃ autẽ quarta.ff.de inoffic.testa. ita declarat Bar.in.l.ex facto.magna.in.ij.co.ff.de here.insti.bal. in.l.quoties.C.de here.instit.et per hoc sumitur cautela per quã pater potest fraudare filium legitima:vt per Dy.z Bart.in.l.he reditarium.ff.de bo.auto.iudi.pos.cũ suis concor.q2 hic nõ tãgo.
4 ¶ †Secundo pondero tex.ibi:ex substantia deficientis.qui pro/bat quod in legitima attẽdi debet tempus mortis patris,quãtũ illo tempore valeant eius facultates:lz alio tempore plus vel mi nus valuerint:istud expressius dicit tex.in.l.cum queritur.in ver. mortis tẽpore.s̃.eo.Bald.in.l.si qua pena.in.j.lec.ff.de his q sunt sui vel alie.iur.sic etiaz dicimus in legitima que relinquit patro/no per libertum.l.etiã.§.fi.z.l.si patronum.§.fin.vbi solẽnis text. ff.de bo.lib.z bonum videtur argumentũ a legitima patroni ad legitimam filij.l.fin.C.de inoffi.testa.Similiter est in legitima seu quarta que debetur filio arrogato:q2 tunc non attenditur tẽpus
5 mortis arrogatoris.textus est in.l.fi.ff. qd in frau.pat. ¶ †Et pro pterea esset pulchrum dubiũ/si post mortẽ patris augerẽtur bo/na patris:puta q2 serui qui erant in captiuitate tempore mortis reuersi sunt post mortem:vel per alluuionẽ:vel q2 ille qui erat co/heres vel collegatarius patris mortuo patre repudiauit partem hereditatis:vel partem legati:illa accrescit bonis patris mortui an etiam augmẽtabitur legetima filij,an nõ:habes tex. solennez z singu.ponentem ista exempla z decidentem quod per hoc non augetur legitima patroni:in.l.si patronus.§.si ex bonis.ff.de bo. libe.z sic arguendo a legitima patroni ad legitimã filij ibi esset tex.expressus.quod legitima filij non augeret per hoc qd augea/tur post mortem patris valor bonorum patris:z illum tex. alleg. pro singulari ad hoc Salice. in. l.scimus.§. repletionem. in vlti. colũ.j.eo.z ita per illũ tex.determinat Pau.de cast.in.l.in ratio/ne.la.ij.in prin.ff.ad leg.fal.z videtur facere ratio:q2 nunq̃ legiti ma filij esset limitata:q2 semper posset augeri valor rerũ patris: ideo videtur quod limitate attendi debeat tẽpus mortis patris: vt hoc text.z alijs prealleg.z sicut nõ attenditur tẽpus precedẽs: ita nec debet attendi tempus quo sequitur.Periculosa tamẽ vi/detur decisio illius text.in exemplo de seruis patris,existentibus in captiuitate z reuersis:cum fictione postliminij fingant semper fuisse in ciuitate penes patrem.z in contrarium viget terribilis tex.in.l.serui qui,ff.ad leg.fal.vbi de directo tex.decidit oppositũ. z propter illum tex.multum dubitat z multũ se inuoluit Sali.in d.§.repletionem.in vlti.col.z dicit qd ista nõ sunt per alios tacta. Pau.de ca.z.d.Alex.in.d.l.in ratione.in prin.multa dicũt circa ista duo contraria:z dicit.d.Alex.quod est cõtrarium qd semper reputauit multum difficile:ita etiã dicit in.d.l.serui qui.z dicit qd
6 non reperit aliquem soluere,nisi Nico.de neapo.ibi:qui dicit† q̃ aliud est in legitima que debetur patrono,in qua non attenditur illud augmentum post mortẽ:z in legitima seu quarta falcidie,in qua bene attenditur:aliud non dicit:rationem autem diuersita/tis assignat Sal.in illo.§.repletionẽ.circa fi.z ibi adscribit Pau. de ca.in loco preallegato/qd legitima que debet patrono vel filio debetur ex dispositione legis,etiam inuito patre:ideo in illa.l.nõ attenditur augmentum.post mortem patris:sed in alia legitima falcidie,cum procedat ex voluntate testatoris ita legantis:aliud est.d.l.serui qui.z istud inter multa que dici possent videtur satis coloratũ.remitto me ad scripta plenius in locis de quibus.s̃.Cõ cludo ergo,nec aliquis discrepat,qd si bona patris vel cor valor augeat post mortem patris/nõ per hoc augetur legitima filiorũ.
7 ¶ †Et per no.s̃.collectum ex tex.qd in legitima attenditur tem/pus mortis patris tm̃,infertur quod pater in vita sua nõ tenetur dare legitimã filio:q̃uis dicatur in Euãgelio luce/da mihi par/tem substantie que me cõtingit:de iure tñ pater nõ tenetur. text. est principalis in.l.j.§.si impuberi.ff.de colla. bo.ita determinat Bar.i aut.si qua mulier.circa fi.s̃.de sac.san.ecc.Bal.in.l.q̃q̃.C. ad leg.fal.bal.Ang.z reliqui oẽs in.l. lex cornelia.ff.de vul.z pup. Albe.de ro.in.l.si lenones.C.de epis.au.nec etiã pro condemnatio ne filij cõdẽnati pater tenetur soluere legitimam:ita determinãt Bar.in

Bar.in.d.§.si impuberi.Imo.⁊ alij in.l. si filiofami. le.ij.ff.sol. ma. cũ multis concor.facit quod not.Bart.in.l.stichus.ff.de pecu.leg.
7 ¶ Unde infertur qd statuta ciuitatum disponentia qd pater teneatur soluere legitimam pro delicto filij,nihil valeāt:q2 sunt iniqua:vt per predicta determinant Cy.⁊ Bal.in.l. si qua pena.in.ij. lect. Bal. ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.vbi etiā allegat Spec. ita tenere in ti.de execu.sen.§.sequitur. in ver.quid si filius. ⁊ probat multũ tex.valde sing.fm Bal.ibi:in.l.si filius.C.de bo.ꝓscrip. vbi pro delicto filij deportati.non publicatur peculium castrēse/ qd est proprium filij:quātominus pater pro delicto filij debet soluere de suo:⁊ propterea per illũ tex.no.ibi Bal.in.fi.qd statuta de quibus.s.sunt iniustissima:⁊ idē Bal.in.l.lex cornelia. ff. de vulg. ⁊ pup.dicit qd tale statutũ sapit tyrānidē. ¶ Istis nõ obstātibus veritas est/quod valet statutũ qd pater teneatur soluere legitimā pro delicto filij:ita in terminis firmat glo.ordi.approbata in rub. C.de decre.decu.lib.x.⁊ pro illa gl.habent Cano.tex. meliorem de iure:in.c.ij.de delic.puerorũ.quē ad hoc ibi not.Pet.de ancha.⁊ alij Moder.post eũ:⁊ ita firmat Bal.sibi contrarius in.l.j.C.ne filius pro pat.Imo.do.Alex.⁊ alij Mod.post Bal.in.d.l.lex cornelia.vbi dicũt qd ista est magis cõis opi. ⁊ qd in practica obseruat. ibi:videas multas concor.per.d. Alex. ¶ Adde ad predicta/ qd pater in vita non teneatur assignare legitimā filio:q2 debet expectare tempus mortis:facit qd volunt Cy.⁊ Bar.in.l.fi.ff.de libe. agno.vbi concludunt,qd filius viuo patre nullum dicitur habere ius in legitima:reprobata gl.que cõtrariũ tenet:in.§. si quis autē nõ implēs.in aut.de heredi.⁊ fal. ita etiam tenet Bar.in.d.l.post emācipationē.in prin.ff.de lib.le. Bal.in.d.l.lex cornelia.imo fortius decidit multũ sing.Bal.in.l.nõ potest.ff.de adop.qd etiā in casibus in quibus pater inuitus cogitur emācipare filiũ/qui sunt quatuor casus quos ponit glos.magistra.in.§.fi.insti.qui. mo. ius pa.pot.sol.tñ in illis casibus non cogitur dare aliquā legitimam filio:q2 in vita patris,filij non habent ius in legitima:vide Bald. aliter tenentem in.l.ij.C.si quid in frau.pat.qd aliter pro nunc non examino:imo dicit Bal.si pater esset dilapidator bonorum/non teneat assignare legitimam/nec aliquē fundũ nec pro legitima nec
8 pro alimētis. ¶ Limita tñ ⁊ intellige/nisi pater ingrediatur[a] monasterium:tũc viuo adhuc patre naturaliter,debetur legitima filio:in vita,tex. est reputatus singu.⁊ ibi:gl.in.c.cũ simus.de regular.per quē ita dicit Bal.in aut.siqua mulier.in vlti.col.⁊ ibi bar. idē tenet nõ recordatus de tex.canonistarũ in. d.c.cũ simus. qd tñ qualiter procedat non firmo:q2 varij intellectus dantur ad illum tex.presertim ꝑ Panor.ibi:Imo. Lu.ro.⁊.d.Alex. in.l.si cũ dotē. in prin.vbi.d.Alex.in.ix.col.⁊ seq.ff.sol.mat.dicā plene in illa aut.
9 si qua mulier.vbi locus suus. ¶ † Limita predictum no.⁊ tex.nostrum/qd in legitima attendat tp̄s mortis patris vt sit verum nisi pater voluntarie assignasset legitimā filio: tunc si postea augerentur facultates patris,nõ attenderet tēpus mortis patris:s3 tempus assignate legitime:nec potest petere aliquod augmentũ legitime. Ista fuit originalis decisio Iaco.but.in.l.pactũ. C. de colla. quā pro eleganti refert ⁊ sequitur Bald.in.l.ij.C.de reuo.his que in frau.cred.⁊ in.l.fi.circa tertiam col.C.de vsu.rei iud.⁊ in aut.res que.in ver.quero statuto cauetur.C.cõia de leg.sequit Ang.in.l.si proponas.§.si hereditatē.ff.de inoffi.testa.⁊ idem Ange.in.l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de ver.obli. ¶ Ista opi. est falsa:⁊ reprobat cõiter per tex.expressum in.l.si qñ.§.j.vbi casus ad literam j.eo.⁊ ita per illũ tex.reprobat ipsemet Bal.in.d.l.pactum.in vlti. op.⁊ in.l.q̄uis.C.de fideicõ. Imo.⁊ Lud.ro.in.d.l. stipulatio hoc modo ꝯcepta.⁊ Pau.de ca.i.d.l.si qñ.j.⁊ Pau.de ca.⁊.d. Alex.in d.l.in ratiõe.la.ij.in vlti.col.ff.ad le.fal. ¶ Et vltra eos adde illud qd singu.no.Bald.in.c.cum. M.ferrariensis.per illum text.in.vij.
10 col.de cõsti.vbi per illum tex.dicit Bal.† ꝙ si filia que recepit dotem pro legitima,promisit nihil petere amplius:decidit Bald.si postea augeantur facultates patris,qd post mortem patris poterit filia a fratribus augmentũ petere,si excreuerit/per illũ tex.quē j.inducā:est verũ qd Imo.in.d.l.stipulatio hoc modo cõcepta. in iij.col.dicit qd sustinendo opi.Iaco.but.posset responderi ad tex. in.d.l.si qñ.§.j.qd procedit qñ filius tpe quo habuit res a patre,⁊ promisit nihil plus petere,habuit minus q̃ esset legitima sua:tũc procedit ille tex.ꝙ filius postea põt petere augmentũ:q2 nunq̃ habuit integrā legitimam:sed nos loquimur qñ filius in vita patris habuit integrā legitimā:⁊ dicit Imo.qd verba illius text.multũ congruunt:mihi videt ꝙ imo repugnent, si ponderes rationē ibi expressā in text.que generalis est/⁊ militat vtroq3 casu: illud tñ verum est/qd si filius vel filia reciperēt legitimā viuo patre,⁊ promitterent cũ iuramento nihil plus petere:tunc nõ possent petere augmentũ legitime,ꝓpter iuramentum:per.c.q̃uis.de pac.in.vj. ⁊ ideo.d.l.si qñ.procedit qñ nõ interuenit iuramentũ: ita expresse dicit Bal.in illa.l.si qñ.§.j.⁊ Pau.de ca.⁊.d.Alex.in.d.l. in ratione.prealleg.⁊ puto ꝙ sit verum:nec recolo vidisse contradicentem in hoc. In ꝯtrariũ tñ põdero esse tex.in.d.c.cũ. M.ferrariēsis. fm inductionem quā facit ibi Bal.in.vij.col.qui pro certo tenet con
11 trarium:nam fm Bal.ibi est tex.singu.qui non reperit alibi:† qd si sit facta cõuentio de non recipiendo aliquē in canonicum vltra certum numerũ:⁊ ita sit iuratũ:pone ꝙ postea facultates ecclesie superexcrescũt: dicit ibi tex.ꝙ possunt recipere aliũ,non obstā.iuramēto:q2 iuramentũ intelligit rebus sic se habētibus.l.fi.ff.q satisd. cog.ideo ibi est tex.ꝙ superexcrescentibus facultatibus licitũ est recedere a iuramento:ideo fm Bal.si filia que habuit dotē renuntiauit cũ iuramēto,⁊ facultates superexcrescant,poterit petere augmentũ nõ obstante iuramento: cogitabis de respõso ad illũ tex. iũcta decisione Bal.nisi respõdeat:ꝓut multi ex vobis respondebāt/qd Bal.nõ bñ inferat ex illo tex.vbi tractat de fauore publico:hoc est de diuino cultu augendo:ꝓpter quē fauorē,põt dici illud ibi disponi:secus in terminis nostris/in quib9 agit de fauore priuati/cui põt renũtiari presertim cũ iuramēto ꝑ.d.c.quāuis.de
12 pac.in.vj. ¶ † Scdo limita istũ tex.⁊ predictũ:qñ statutũ disponeret,qd pater teneat assignare legitimā pro delicto filij: qd statutũ valet vt predixi:tunc quantũ ad legitimā attēderet tp̄s delicti cõmissi ꝑ filiũ,⁊ nõ tp̄s mortis patris fm Bald.Imo.⁊ alios. in.d.l. lex cornelia.⁊ in.d.l.q̃q̃.C.ad le.fal.⁊ in.d.l.ij.C.de reuo.his que in frau. ¶ Et iuxta hoc dubitat multũ sing.Bal.in.d.l.si qua pena. in.ij.lectu.ad fi.stāte predicto statuto quāta erit legitima filij,si pater dicat qd potest alios filios generare:iuxta.l.antiqui.ff.si pars here.pe.⁊.l.si pater.in prin.ff.de sol.⁊ determinat sing.Bal.qd nisi statutũ diffiniat quāta sit legitima,difficile erit diffinire:⁊ dicit ꝙ istud dictum est sing.⁊ verũ/qd alij tenēt qd attendat tp̄s nõ commissi delicti per filium,sed tempus condēnationis filij:vt ꝓbat bonus tex.in.l.eius qui.§.j.ver.que tunc habuit cum dānaretur.ff.de testa.per quē tex.ita determinat Albe.de ro.in.iij.parte statutor. in.q.xxxvj.inci.quero pulchrā ⁊ subtilē questionē disputatā Padue.⁊ Bal.in.l.ij.per illum tex.C.de adop.⁊ Ludo. ro.in.l.si filiofami.scda.ꝑ illũ tex.ff.sol.mat.⁊ ideo ponderanda essent verba statuti,an se referant ad delictum,an ad cõdēnationē:aliud enim esset si statutũ diceret qd pater teneatur soluere legitimā ꝑ delicto filij:tunc tempus delicti cõsyderaret:aliud si diceret pater teneat soluere legitimā pro cõdēnatione filij:vt ꝑ.d.Alexā.in.d.l.lex cornelia. ¶ Gl.super ver.titulo.diuidit in quatuor partes principales. In prima opponit ꝯtra tex.⁊ dupliciter soluit. In scda ꝑ viam fallētie etiā opponit cõtra tex.⁊ dupliciter sol. In tertia rñdet tacite qõni. In quarta idē facit.scda ibi:excipe filiũ curialem. tertia ibi:ite3 intelligo etiā.quarta ⁊ vltima ibi:itē quarta trebel. ¶ Ex prima parte principali gl.habes colligere tres principales ꝯclu-
13 siones. Prima est† ꝙ hodie d3 relinqui filio legitima titulo honorabili institutionis:⁊ si relinqueret alio titulo:puta legati,fideicõmissi, vel donationis cā mor.filius diceret preteritus/⁊ testm̄ esset nullũ.⁊ sic in hoc corrigit aut.nostra.⁊ istud tenēt oẽs indifferēter: adde gl.in.§.tam aũt.⁊ ibi Ang.de are.⁊ glo.in.§.igit.super ver.legati.insti.eo.que autem sit ratio quare filio debeat relinqui titulo institutionis:dicit glos.notabi.in. l.filium.§.sed ⁊ si portio.in ver. pleniore.ff.de leg.prestan.qd istud est propter honorē filij:q2 titulus institutionis est titulus honorabilior ceteris:vt ibi dicit tex.⁊ idem dicũt Cy.hic:in.j.q.Bar.⁊ alij oẽs:l3 habere legatum a testatore sit etiā honor.l.amicissimos.in prin.in ver.etiā honore legati:⁊ ibi ponderat Nico.de neapo.in lec.Bart.quē oĩno vide. ff.de excu.tut.tñ titulus institu.est longe honorabilior q̃ titulus legati vel alius tit.d.§.sed ⁊ si portio.alia melior ratio est propter vtilitatem filij:al's eñ de solo honore sine vtilitate parũ curandũ est: q2 filio instituto,si coheres repudiet,accrescit filio ꝑ ius accrescēdi.l. j.§.si ex fundo.ff.de here.insti.s3 si titulo legati,nihil accresceret filio.l.eam quam.C.de fideicõ.fm Iac.de ra.Cy.Bald. ⁊ Sali. hic.
14 Bal.in.l.in suis.ff.de lib.⁊ posth. ¶ † Amplia istā conclusionē gl.
b ⁊ doc.ꝙ etiam filius fictus,sicut est monasteriũ[b] qd habet loco filij.c.in presentia.de proba.⁊ filius legitimatus debet habere legitimā titu.insti.sicut ⁊ filius verus.gloss.est in aut. si qua mulier.in gloss.mag.super verb.cõpetere.post prin.C.de sac.san.eccle.quam ad hoc ibi no.Sali.in.v.col. ¶ Nunquid aũt de iure ffor̃u esset necesse qd relinqueret legitima filio titu.insti. sunt duo principales tex.multũ ꝯtrarij alijs ꝑtermissis:nā in.l.papinianus.§.si qs mortis,ff.de inoffi.test.expresse dicit sufficere quocũq3 titulo relinquat ⁊ istud glos.in.l.scimus.§.cũ aũt.j.e Ant.in.l.suus quoq3. in p̄n.ff. de here.insti.⁊ in.l.ex asse.in prin.per illum text.ff.ad.treb. contrarium decidit fortis tex.in.l.ita tamen.§.qui rogatus.ff.ad treb.qui fortius vult/quod de iure ffor̃u non sufficiebat etiā si relinqueret per fideicõmissum vniuersale:⁊ istud vltimũ tenent Bal. Imo.⁊ do. Alex.in.l.inter cetera.ff.de libe.⁊ posth.⁊ Ang. sibi cõtrarius in.l.gallus.§.fi. in eo.titu.⁊ conatur varijs modis respondere ad contrarium:sed q2 est sine vtilitate vlterius nõ insto. ¶ Secunda
15 conclusio glo.est.† quod nõ est necesse relinquere filio totā legitimam tit.institutionis, sed satis est aliquē rem relinquere. Adde glo.in.d.§.aliud quoq3 capitulum.⁊ gl.in.l.anteq̃.⁊ ibi Bal. in.l.

a ¶ Nisi pater ingrediatur. adde doc. in c. i p̄ñtia.de ꝓba.⁊ diffuse ꝑ ant. cor. de sicilia auditore3 sacri palatij in suis sing. i ꝟb. legitima.

b ¶ Monasteriũ. adde bal.in.l.filiũ. in.j.col. ff.de his qui sunt sui vel alie. iur. doct.i.c. in p̄ñtia. de proba.

fi.C.cõia de suc.z glo.no.in.l.iij.§.sed vtrũ.in ver.fi.in glos.magna. super ver.patrimoniũ.in fi.ff.de mino.vbi glo.dat cautelã quod filius vel filia semp instituant saltẽ in duobus imperialibus:et ibi: Bar.in fi.dicit qd ita obseruat cõsuetudo:z Bal.hic:in.j.col.allegatur etiã alia glo.in.l.si quis priore.ff.ad treb.¶†Tertia conclu

16 gatur etiã alia glo.in.l.si quis priore.ff.ad treb.¶†Tertia conclusio glo.est multũ no.qd in testõ^a cõdito a patre inter liberos,nõ est

a necesse relinquere cuilibet filio titulo institu.z hoc mõ singu.limitat.d.§.aliud quoqz capitulũ.z prima cõclu.glo.nr̃e approbata p omnes:z istud tenuit do.Azo in summa huius ti.adde glo.in.c.si pater.in ver.instituit.de testa.in.vj.idem expresse tenuit Jaco.butri.z Anto.de butr.in.c.raynutius.in.x.col.de testa.z.d.Mate.in not.ciiij.¶Contrarium tenet indifferẽter vtraqz schola legistarũ z canoni.vtriqz Jac.Pet.Cy.Salic.z Fulg.hic:z dicit Sali.hic: in.j.oppo.qd istud cõiter tenet:tenẽt Bal.z Sali.in.l.fi.C.fa.herc. Bal.in.d.c.si pater.z ibi glo.met.fatetur φ ista est tutior sñia idez tenet Jo.de imo.in.d.c.raynuti^9.in.xvij.col.z ibidẽ.d.And.bar.et d.Alex.in.d.l.inter cetera.z sic pro certo ista est cõis sñia legistarũ z canonistarum,pro qua nihil aliud allegatur nisi generalitas.§.aliud quoqz capitulum.¶Ego teneo primam opi.cõtra istam cõmunẽ opi.z credo qd de iure sit verissima:z si casus mihi contingeret ego sic cõsulerem z iudicarem:lz nunφ cogitauerim nisi nunc.

17 ¶†Primo facit:qz in testamẽto condito a patre inter liberos cessant solennitates iuris ciuilis,z attenditur solum iusgentium:ita dicit Bar.quem omnes tenent in.l.hac cõsultissima.§.ex imperfecto.ad fi.C.de testa.Bal.in aut.qd sine.circa mediũ.C.eo.z ex hoc sequit/qd in tali testõ patris inter liberos sufficiunt duo testes fm

b iusgentiũ:z lz alias in testamentis mulier^b non possit esse testis.l. qui testõ.§.mulier.cum fi.ff.de testa.tamẽ in tali testamẽto potest mulier esse testis:vt est glo.z ibi Bal.in.d.aut.quod sine.z glos.in §.z quod sepe.in aut.de trien.z semis.Bar.z alij.in.d.§.ex imperfecto.ad fi.Hinc etiam sequitur qd lz in testamẽtis testes debeant esse rogati.l.heredes palam.§.in testamẽtis.ff.de test.aut.rogati.C. de testa.tñ cum ista sit solennitas iuris ciuilis in tali testamẽto patris inter liberos,non requiritur qd testes sint rogati:vt est gl.no. in.l.fi.in fi.C.de cod.Bal.Sal.z Ful.in.d.aut.qd sine.Ang.Pau. de cast.z.d.Alexan.in.d.§.ex imperfecto.Ang.in aut.de testa.imperfe.in prin.¶Et per hoc inferebat nouiter solus Pau.de ca.in

18 d.§.ex imperfecto.vnuz subtile z singulare.†qd magis fauet patri testanti inter liberos,vbi non requiritur testes esse rogatos quaz militi testanti:non dico in conflictu belli,in quo requiritur qd illi duo testes sint rogati.l.diuus.in ver.conuocatis.ff.de testam.mili. glo.in.l.milites.C.de testa.mili.¶Et licet ipse non dicat credo φ ratio diuersitatis sit in promptu:nam statutum est fauore militis qd illi duo testes sint rogati:qz alias possent de facili reperiri duo fortuiti testes,qui dicerent audiuisse militẽ sic testantem:z sic de facili posset cõmitti falsitas.¶Istam rationem reddit tex.in.d.l. diuus.z in.§.plane.insti.de milit.testa.que ratio cessat in patre testãte inter liberos,cũ omnino filij essent ab intestato successuri,vnde pauca falsitas cõmitti potest:qz causa intestati fouet causaz te

19 stati.l.hac consultissima.§.fi.preualleg.¶†Ex istis omnibus sequitur verissimum fundamentum/qd in testamento condito a patre inter liberos non attendimus ius ciuile:sed solum iusgẽtium:modo ego habeo φ istud qd filio debeat relinq titu.institutiõis:istud est de mera dispositione iuris ciuilis,z nõ iurisgentium:vt expresse attestantur Bar.z alij in repe.l.j.in.ij.q.v.partis princi.C.de sacrosan.eccl.ergo non debet attendi in tali testamẽto patris inter liberos:z istud nouum fundamentuz multũ satisfacit menti mee, cui non video quid possit cõmode respõderi.¶Secũdo istud cõfirmo:per illud qd singulariter decidit Bar.in.d.repe.l.j.in.ij.qõ. v.partis princ.vbi tenet quod in testamento condito ad pias causas,non est necesse quod filio relinquatur titu.institutiõis:et ratio

20 est fm Bar.†qz in testamento condito ad pias causas non attendim^9 ius ciuile:sed solũ iusgentiũ.c.cũ esses.z.c.relatũ.de testa.sed qd filio debeat relinqui titu.institutionis:istud est de mero iure ciuili,z non de iuregentium:z cum Bar.tenet Bal.in.d.l.j.in.xxvj. col.Pet.ancha.z Jmol.in.d.c.cũ esses.de testa.d.Mate.in.d.not. ciiij.in meo est.cxvj.d.Alex.in.d.l.inter cetera.ff.de liberis et posthu.vbi dicit qd ita cõiter tenetur/quãuis solus Sali.tenuerit contrarium in.d.l.ergo.cum in testõ patris inter liberos/non plus attendat ius ciuile,φ in testõ ad pias causas,sed solũ iusgẽtiũ:ergo neutro casu oberit,φuis filio non relinquat titulo institutionis:z istud etiam multũ mihi satisfacit.¶Tertio pro ista parte est tex. de hoc non cauillãdo eũ:in.d.c.raynutius.de testa.vbi valet illud testũ/φuis filie antiochie relinqueret titulo legati,z non tit.institutionis:eo qz illud testũ erat cõditum inter liberos:z isto modo cessant difficultates z intellectus ad illum text.nec erit expediens dicere:prout multi dicũt qd aliud sit de iure canonico:per illũ tex. aliud de iure ciuili/per supradicta:cũ nõ sit recedendũ a iure ciuili:quãdo aliud non reperit expresse statutũ per ius canonicũ.p no. in.c.j.z.ij.de ope.no.nuncia.per Barto.z alios in.l.priuilegia.C.de

¶Testõ.ad de Petr.de vbald.in repe.c.raynutius.de test. vbi diffuse.

¶Mulier. Adde Spe.ti.de teste.§. j.v.itẽ qd est mulier.z ibi Jo.an.i addi.Anto.de but.z doct.i c.qm̃.d testi. Archi.in.c. ij.de iudi.li. vi.z qd i codicillis: vid p Joan.an.i addi.in.d.§. ver.quid de codi.z Bal. in.l.fin.C.de codi.

¶Judicando.adde ab ba.in.c.tua nos.de vsur. abb.i.c.prudẽtiã.de offi.dele.abb. i.c.nouim^9. de verb.sig. abb.in.c.cũ sint.de deci. Abb.i.c.ij. de cogn.spi. Abb.i.c.veniẽtes.de cẽsib.Abb.in c.j.de cõstit.

sac.san.eccle.item non erit opus subaudire ad illum text.vt multi faciunt titu.institutionis.¶Quarto z vltimo moueor:nam si pater in testamento aliquid relinqueret filio titulo legati,z non titu. institutionis:postea subijceret clausulam generalem,et omni meliori via modo et forma zc.propter istam generalitatem verborũ valeret testamentum:perinde acsi reliquisset titu.institutionis:ita singu.decidit Bal.in.l.quoties.in.ij.col.C.de heredi.institu.sequitur Pau.de cast.in consi.cccxlv.incipi.super puncto quo queritur an testamentum sit nullum.tenet Rapha.cu.in.l.his verbis.ff.de here.instit.do.Alex.Jmo.in.l.nam quod.§.non omnis.ff.ad treb.

21 †sed ego habeo quod in testamento condito a patre inter liberos, semper intelligitur illa clausula/vt actus valeat omni meliori modo quo valere potest:vt est glo.singu.in.l.coheredi.§.cũ filie.in vl. nõ valuit.quã Jmo.z.d.Alexã.ibi ad hoc no.z multum extollũt. ff.de vulga.z pup.z Joan.de imo.in.d.c.raynutius.xxviij.colum. ¶Ex istis omnib^9 defendo nouiter primã sñiam cõtra cõem opi. z concludo cũ glo.nostra:qd in testõ patris inter liberos,nõ est necesse qd vnicuiqz filio relinquat tit.instõnis:z credo qd ista sit ve

22 ritas sicut euangeliũ:†et lz iudicando non sit recedendũ a cõmuni sñia fm Bar.z alios in.l.fi.C.de pe.iudi.q male iudi.z in.l.cũ prolatis.ff.de re iudi.z in.q.per eũ disputata incip.iudex q per imprudentiam cause:in.c.ne innitaris.de cõsti.z propter singulares opi. non est recedẽdum in iudicando a cõi opi.ita not.Bal.in.l.j.ad fi. p illũ text.ff.de sena.plus dicũt Bal.z Pau.de ca.in.l.fi.C.de inst.

c z substi.qd in iudicando^c non est recedẽdum a cõi sñia propter nouas fantasias Bar.z in iudicando tenenda est illa opi.que pluriũ doc.autoritate cõfirmat:ita not.Bal.in.l.j.p illũ tex.in ver.sane.§. de offi.questo.Tamẽ ego respõdeo qd in iudicando tenẽda est cõmunis opi.nisi illa possit rationabiliter conuinci:qd bonus iudex acuti ingenij iudicabit:verba sunt Jo.an.in.c.j.de cõstit.que refert z sequit Panor.in.c.capellan^9.in.j.col.z seq.de ferijs:vbi ponit esse tex.pro illa opi.Jo.z tex.expressiorẽ in.l.j.C.de vete.iur.enucleã.

23 z qd no.Jmo.in.c.cũ speciali.de appel.¶†Ex suprascriptis oibus habes regulã cuz trib^9 fallẽtijs:regula est/cũ gl.nostra/qd necesse est qd legitima in testõ relinquat filio titu.instõnis.¶Jsta regula primo fallit in testõ pr̃is condito inter liberos.¶Scdo fallit in testamẽto cõdito ad pias cãs.¶Tertio fallit/qñ relinqueret titulo legati,z subijceret clausula gñalis/z omni alio meliori modo zc. vt ex predictis habes.¶Quarto fallit qñ statutũ ciuitatis augẽs vel diminuẽs legitimã filiorũ,puta disponens qd legitima filiorũ sint quinqz vncie,diceret talẽ legitimã sic auctã vel diminutã debere relinqui filio:tũc sufficeret relinqui quocunqz titulo:nec necesse esset qd deberet relinqui titu.instõnis:ex quo statutuz simpliciter dictat talẽ legitimã sic auctã vel diminutã debere relinq filio:nec dicat φ tale statutũ debeat recipere interpretationẽ pallinaz a iure cõi:z sic intelligi titu.instõnis:p regulã.l.ij.C.de nox.z.c.cũ dile

24 ctus.de cõsue.†qz quotiescunqz statutũ derogat iuri cõi,vel illud corrigit,nunφ recipit interpretationẽ a iure cõi:nec intelligit fm ius cõe:sed simpliciter prout iacet:ista fuit elegans et sing.decisio Bal.in.l.maximum vitiũ.C.de libe.prete.in.vj.col.in ver.alterius queritur de tali.q.zc.z no.multum istam regulam seu singu.limitationẽ Bal.ad iura p̃alle.quã sequit Pau.de ca.z multũ commendat z quãtum potest:in.l.fi.§.in cõputatione.C.de iure deli.z propterea dicit Bald.quod in.d.c.raynutius.illa legitima consuetudinaria potuit relinqui filie,quocunqz titulo:nec fuit opus qd relinqueretur tit.institutionis:z no.istum alium intellectum ad illum tex.vltra superius relatos.¶Jstam limitationem Bal.reprehendit Ludo.ro.in.l.si quis priore.ff.ad treb.dicens contrariuz se consuluisse apud valentiam.reprehẽdit etiã Jmo.in.l.si vero.§. de viro.in primo mẽbro principali.ff.solu.mat.motus z bene:quia aut.offerat.C.de lit.contest.corrigit.l.j.C.eo.et tñ recipit interpretationẽ z declarationẽ a iure cõmuni,vcz a.l.sciendum.in princi.vbi glo.no.ff.qui satisd.cog.ergo ibi apparet cõtra Bal.qd iura correctoria iuris cõmunis,tamen interpretant et declarantur a iure cõmuni:ita etiã tenet do.Alex.in.l.nã qd.§.non omnis.ff.ad treb.et in.d.l.inter cetera.ff.de libe.z posthu.vbi dicit qd ista sunt multum not.in cõtingẽtia facti:qz facerẽt magnũ honorẽ:ptz etiã:qz si statutũ disponat qd filiusfa.possit testari:istud est cõtra ius cõe.l.qui in ptãte.ff.de tes.z tñ istud statutũ reciperet interpretationẽ a iure cõmuni:vt declarat Bar.in.l.j.in priu.ff.ad leg.falci.z lz ita teneandum sit cõtra Bal.tñ cũ Bal.tenuit Lu.ro.sibi cõtrarius in cõsi. cccxix.inci.vt pñs cõsultatio clarior reddat.in pe.col.z idẽ Bald. in effectu:z in.c.cũ nõ liceat.in vlti.col.de prescri.¶Quinto fing.limita fm Bal.in.l.si adulta.C.de here.actio.qñ pater reliquisset filie cẽtũ,z phibuisset eã plus petere:φuis nõ dixerit iure instõnis: tñ valebit/qz vr̃ reliqsse aio cõpensandi cũ legitima.z sic φuis non habeat expresse titu.instõnis,hz saltẽ virtute tacite restitutionis. qd Bal.reputat multũ no.z tenendũ mẽti.Addo qd idẽ Bald.in addi.Spe.in ti.de instru.edi.in ver.filia.sequit Lu.ro.in.d.l.nã qd §.nõ oĩs.Raph.cu.in.d.l.his ṽbis.Pau.de ca.in palle.cõsi.cccxlv. incip.super

incip. sup pũcto quo queritur an testm̃ sit nulluz. ¶ Sed do. Alex. in d. l. nam qd. §. non oĩs. tenet cõtrariũ, ⁊ allegat Sali. tenere contrarium in ista aut. ⁊ etiã in aut. seq. nõ inuenio qd hic aut ibi aliquid tangat: allegat etiã Jmo. tenere cõtrariũ. in d. c. raynutius. ⁊ in d. l. his verbis. ⁊ in d. l. j. §. si ex fundo. ⁊ credo cõtrariũ esse verius: q2 dato pro vero qd pater ita relinquendo intelligat̃ reliqsse pro legitima: tñ nõ sufficit etiam si pater expresse diceret reliquit filie pro legitima, nisi adijceret ⁊ in his eam instituo heredẽ: vt dicã statim. ¶ Sexto limita qñ pater diuideret bona sua, vel assignaret cuilibet portionẽ suã: nã est pinde acsi diceret heredẽ instituo: ita dicit gl. sing. in l. quoties. in gl. j. ⁊ ibi gl. j. ff. de her. nã vt ibi dicit gl. quilibet nescit dicere heredẽ instituo. ¶ Et idẽ tenet Ang. ⁊ Jmo. in d. l. j. §. si ex fundo. ⁊ Jmo. in l. centurio. ff. de vulg. ⁊ pupil. in quibus locis reputat illã glo. esse sing. ad hoc: ⁊ ppterea dicit Barto. in l. fi. ff. de pecu. lega. qd si pater in testõ assignaret filijs peculiũ, q̃uis nõ diceret iure instõnis, tñ valeret testm̃. ¶ Ad de qd idẽ est in verbo distribuit. qd etiã institutionẽ importat. aut. lz. ⁊ ibi Bal. in pñ. ad hoc no. C. de na. lib. ⁊ p hoc infert ibi Bald. qd executor deputatus in testamento ad distribuendũ bona inter pauperes, cẽsetur heres institutus: de quo vltimo vide Bar. in l. hereditas. la. ij. ff. de her. insti. ⁊ in d. l. cẽturio. in ij. q. ⁊ ibidẽ Ang. Bal. in l. j. C. ad l. fal. ⁊ in l. j. in ij. col. ff. de testa. Quid aũt sit de verbo relinquo, j. dicet̃. ¶ Septimo limita qñ nõ relinquẽdo tit. institutionis cederet in grauamẽ filij, put est regulariter: secus quãdo pater relinqueret filio alio tit. quã instõnis fauore filij: puta q2 timeret insidias vite filij paruuli, ab agnatis: ⁊ ppterea institueret aliũ, ⁊ grauaret̃ p fideicõmissum vniuersale restituere filio quãdo erit maior: valebit tale testamẽtũ: vt pbat̃ in l. si emãcipatus. la. ij. ff. de bo. pos. cõtra tab. iũcta l. multi nõ note. ff. de lib. ⁊ posthu. ita tenet gl. in l. scimus. §. repletionẽ. j. e. Cy. Bar. Ang. ⁊ alij in l. cuz filio. in prin. ff. de vulgari ⁊ pup. Jmo. ⁊ d. Alex. in d. l. multi. ⁊ d. Matesi. in not. ciiij. ¶ Octauo limita qñ in testõ adesset clausula codicillaris: q̃ sustinet testm̃, etiã qñ filius est penit⁹ pterit⁹: vt per Bar. in l. j. in iiij. q. ff. de iu. codi. reprobata gl. in aut. ex causa. C. de libe. pte. ⁊ ibi p Bal. ⁊ alios: ⁊ Bal. in l. fi. C. de codicil. imo fortius si in testamento apponat̃ clausula, q testm̃ ⁊ omnia suprascripta valeãt omni modo iure ⁊ forma quo melius valere possunt: tunc in casu in quo necessaria est institutio, intelligitur reliquisse titu. institutionis: ita tenet Pau. de ca. in consi. cccxlvij. inci. sup primo puncto. in pe. col. post Bal. ita expresse determinantẽ in l. quoties. in vlt. col. C. de here. insti. Alex. in l. nã qd. §. nõ oĩs. ff. ad treb. ⁊ hoc
25 bene no. q2 valde vtile ⁊ quotidianum in practica. ¶ † Quid aũt si pater in testõ reliquisset filio decẽ simpliciter, postea faceret codicillos ⁊ in codicillis declararet qd illa. x. q̃ religt in testõ simplr. reliquit tit. instõnis, nũqd possit fieri: ⁊ p hoc possit sustineri testm̃:
26 determinat Bal. qd nõ in l. nõ codicillũ. circa fi. C. de testa. ⁊ p l. qd per manus. ff. de iure codi. ¶ † An aũt sufficiat relinquere filio legitimã iure substõnis: dic qd sic: ⁊ tũc testm̃ annullato primo gradu institutionis incipiet a substitutis. tex. est not. in l. si filiusfami. substituatur. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. ⁊ dicit nõ esse alibi. ff. de here. insti. ⁊ tex. in l. ex facto. §. lucius. ff. de vulga. ⁊ pup. gl. in l. si pater impuberes. in glo. j. ff. de vul. ⁊ pu. ⁊ ibi Jmo. eã not. dicit qd de facili nõ reperit̃. Jmo. Rapha. ⁊ alij in l. si pater filiũ. p illũ tex. ff. de vul. ⁊ pup. d. Alex. in d. l. inter cetera. ¶ Et lz ita putem tenenduz: tamẽ posset dici qd illa iura pcedũt de iure ffo: quo iure dubiũ est: an requireret titu. institutionis: vt superius remissiue tetigi: ⁊ dicit d. Alex. in d. l. si pater impuberes. se al's ꝯsuluisse in causa multũ ardua: cuiusdã testamẽti, in quo erãt instituti agnati, ⁊ substitutus cõpendiose filius legitimat⁹: dubitabat̃ an testm̃ valeret: q2 filio legitimato nihil erat relictũ ti. instõnis. d. §. aliud quoqz capitulũ. contrariũ dicit se consuluisse p predicta: vt ibi plenius per
27 eum. ¶ † An aũt sufficiat relinq legitimã filio titulo fideicõmissi vniuersalis. glo. tenuit qd sic: ⁊ male in l. scimus. §. cũ aũt. j. eo. ⁊ eã ibi reprehẽdũt Cy. Bar. ⁊ alij. Bar. in l. ita tñ. §. qui rogatus. per illum tex. ff. ad treb. ⁊ in l. cũ ex filio. in prin. in antepe. q. ff. de vul. ⁊ pup. vbi dicit qd istud fallit in casu illius l. ⁊ Barto. in l. multi non note. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ in l. si emancipatus. ij. ff. de bo. pos. con-
28 tra tab. Bald. ⁊ Jmo. in d. l. inter cetera. ¶ † Quid aũt si pater in testamẽto relinqueret filio decẽ pro sua legitima, vel pro sua falci. nec adiecisset in testamẽto: ⁊ in his eũ heredem instituo: an valeat testm̃. Bar. tenuit qd sic. in aut. vnde ⁊ si parens. p illũ tex. j. eo. ⁊ se quũtur ibi Bal. ⁊ Rapha. Ful. ⁊ Bar. in l. fi. ff. de pecu. lega. ⁊ late Bar. in consi. suo incip. consultus super predicto puncto ⁊c. vbi adducit multas alias rationes quas in lecturis nũq̃ posuit: idem tenet Bal. in l. quoties. C. de here. insti. Rapha. cu. in d. l. his verbis. Ludo. ro. in d. l. nã qd. §. non omnis, vbi dicit se pluries consuluisse pro ista opi. Bart. d. Lardi. Flo. in d. c. raynutius. idem consulit Pau. de cast. in consi. clxxix. incip. in casu presenti quantum ad id ⁊c. q̃uis alibi Barto. istud indecisum reliquerit: in l. filiũ. §. sed ⁊ si portio. ad fi. ff. de lega. prestã. ¶ Idẽ si dicatur in testamento qd illa decẽ relinquũtur filie pro sua parte fm Bald. in l. humanitatis. in iiij. col. ⁊ ibidẽ Pau. de ca. C. de impu. ⁊ alijs substitu. et pro isto vltimo est bonus tex. in l. scimus. in princi. in ver. pro parte sua habuit. quem ibi ad hoc ponderat Bal. j. eo. idẽ tenet Barto. in l. peto. in pñ. ff. de leg. ij. q̃uis etiã istud vltimum indecisum reliquerit Bar. in d. §. sed ⁊ si portio. ¶ Teneas breuiter ꝯtra vtrũqz contrariũ: put tenet Sal. in d. l. quoties. in vlti. q. ⁊ in d. l. humaninitatis. in ij. co. ⁊ in d. aut. vnde ⁊ si parẽs. ⁊ Jmo. in d. c. raynuti⁹. vbi etiam d. And. barb. idẽ tenet: etiam Jmo. in d. l. his verbis. in prin. ⁊ in repe. d. l. j. §. si ex fundo. ⁊ do. Mate. in not. clix. in meo posuit in no. clxx. ⁊ pro ista parte contra Bar. consuluit aperta fronte do. Alex. in consi. lxx. in ij. volu. incip. viso consi. alias per me redditto ⁊c. in iiij. col. ⁊ seq. vbi dicit qd ista opi. semper sibi visa est de iure vera: ⁊ idem tenet do. Alex. in d. l. j. in prin. ff. ad leg. fal. ⁊ in d. l. nã qd. §. nõ oĩs. ff. ad trebel. ⁊ in d. l. humanitatis. ibi tñ nõ clare se firmat: ⁊ pro ista sententia stringit text. in d. §. aliud quoqz capitulum. vbi non sufficit filio legitimã portionem relinquere, nisi titulo insti. relinquat̃: tñ ad illũ tex. posset responderi: vt p. d. Alexã. in d. l. humanitatis. ¶ Sed pro ista pte duo stringũt. ¶ Primũ est:
a q2 v̈bũ relinquo: [a] adiectũ certe quote bonorũ, nõ trahit̃ ad institutionẽ: secus si adijciat̃ certe quote hereditatis: vt declarat Bar. in d. l. centurio. in peñ. char. in ver. vlterius quero qd si substitutio facta sit in iij. portione. ⁊ ibi Jmo. ⁊ alij: lz Salic. de hoc dubitauerit in l. qñ indignum. C. de testa. ⁊ non fuerit memor Bart. Jaco. de imo. in d. l. his verbis. in princ. sed legitima est quota bonorum, et non quota hereditatis: vt dixi. s. in j. no. huius text. ergo verbum relinquo: adiectũ legitime ⁊ sic quote bonor: nõ trahit̃ ad instõnẽ. ⁊ per hoc ꝯfundit distinctio tradita p Ang. in d. aut. vñ ⁊ si parẽs. ¶ Secundo stringit contra Bart. nã clarum est qd nõ sufficit patrem relinquere filie decem simpliciter, vt superius dixi: ⁊ tñ relinquẽdo simpliciter semper intelligitur relinquere pro legitima: vt expresse declarat ⁊ probat Bart. in l. in quartam. ff. ad l. falc. ergo etiam non sufficit relinquere filie pro legitima: qa exp̃mitur illud qd cino tacite inerat: per ista cõfunditur singularis decisio Bal.
29 in l. si adulta. C. de here. act. quã retuli. s. in v. fallen. ¶ † Quid aũt esset si pater relinqueret filio vel filie decẽ iure benedictiõis, vl' pro sua benedictione: an haberetur perinde acsi reliquisset iure institutiõis. ⁊ isto modo loquendi vtuntur sepe viri rurales et imperiti, ⁊ nonnunq̃ rudes notarij: videretur quod sic. Nã cum Jacob reliquit Esau benedictionem suam, intelligitur reliquisse instõnem. ¶ Contrarium tamẽ per predicta determinat d. Alex. in d. l. naz quod. §. non omnis. in iiij. colũ. ⁊ consi. ccxij. incipi. viso consilio al's per me reddito. in iiij. colum. lib. ij. Jdem tenet Joan. de imol. in l. his verbis. §. fin. ff. de here. insti. vbi tenet qd per talia verba filius non dicatur institutus: sed quod testamentum sit nullum. ¶ Confirmatur per illud quod not. Bal. in proemio decretaliũ. in pe. co. ad fi. ⁊ prin. sequẽtis. vbi tenet quod pater benedicendo filiuz, non dicitur per hoc eum instituere: sicut nec maledicendo dicitur eum
30 exheredare. ¶ † Quid autem si grossus notarius scribit in testamento, qualiter pater reliquit filio seu filie centum iure restitutionis, cum deberet dicere iure instõnis. Bald. in l. si cum ante. C. de dona. ante nup. dicit se in hoc casu consultum respondisse per illũ text. quod valeat testamẽtum: nec imperitia vel grossities notarij habet testamento officere: per gle. in l. fina. C. de fideiuss. Ad istud vide quod decidit Bal. in l. imperator. prima. in ij. colum. ad fi. ff. de sta. homi. vbi decidit, pone quod notarius grossus debet scribere in instrumento pro sua legitima, ⁊ per grossitiem scribit pro sua falcidia: vel debet scribere quod mulier renunciauit velleiano: ⁊ p grossitiẽ scribit quod mulier renunciauit valeriano: dicit Bal. qd talis imperitia notarij nihil officit instrumento. ¶ Sicut alibi dicit Bald. in l. penulti. per illum textum. C. de procura. de notario qui scripsit quod dominus substituit in procuratorem: cum deberet dicere constituit, per hoc nõ vitiatur: posset etiam multis alijs
31 similibus comprobari, ista sufficiant. ¶ † An autem de iure canonico necesse sit relinquere legitimam filio titulo institutionis. Jo. fab. refert Hostien. tenere quod non: in c. raynutius. per illum tex. de testamen. Jn contrarium dicit facere. c. si pater. de testañ. in vj. ⁊ aliud non decidit do. Alexan. d. l. inter cetera. dicit quod cõmunis opinio est, quod de iure canonico sufficiat filio relinquere quoquo relicti titulo: et non est necesse quod relinquatur titulo institutionis, ne corrigatur ius naturale. c. cum expediat. de elect. ⁊ l. vnica. C. de inoffic. doti. ⁊ idem tenet Bald. in l. fina. C. famil. ercisc. et in aut. ex causa. in pe. col. C. de liber. prete. Abb. antiquus ⁊ Host. d. c. raynutius. Et pro ista opinione facit: quia ius canonicuz non curat de talibus subtilitatibus iuris ciuilis. c. cum dilecti. de iudi. ¶ Sed aduerte: q2 lz d. Alex. dixerit istam esse cõmunem opinionem, credo quod contraria opinio sit cõmunior et vera: quod imo etiam de iure canonico sit relinquenda titu. institutionis: ⁊ ita cõsuluit ipsemet d. Alexan. sibi contrarius in consi. s. pluries allega. ccxij. in iij. colũ. ⁊ ibi dicit quod text. in d. c. raynutius. intelligitur

[a] ¶ Reliquo. Adde Bar. in l. his verbis. ff. de here. insti. doc. in c. raynutius. de testa.

quando fuerant adiecta hec verba.s.titu.institutionis:vt p gloss. ibi:in ver.relinquens.⁊ per glos.in.d.c. si pater. que gloss.fm eum sunt magis communiter approbate:⁊ idē tenet Pet.de anch.do.
32 Ant. de but.⁊ imo.in. d.c.raynutius.†q: in dubio non debemus inducere discordiā inter ius canonicū ⁊ ciuile, nisi vbi reperit expressum.c.j.⁊ ij.de oper.no. nun.no. Bart.⁊ alij in.l.priuilegia.C. de sac.san.eccl. Itē cū institutio sit honor ⁊ vtilitas filij: vt dixi.s. non est presumendū in dubio qd papa voluerit auferre istum fauorē filijs,ne inde iniuria nascatur vñ iura oriunt.l. meminerint. C.vñ vi.de quo puncto vltra plene not.p Cano.in.d.c. raynutius. vide per Sali.in.d.l.f.C.fa.her. Imo.in.d.l. his verbis. in princi.
33 ⁊ in repe.d.l.j.§.si ex fundo.¶ †Ultimo videndū est de verbo relinquo:an ⁊ qñ importet institutionē:cōmunis snia est/qd si verbuz relinquo:adijciat vniuersitati bonoꝝ:tunc importat institutionē. gl.est no.in.§.si vero nulla.in ver.relictis.in auf.de here.⁊ falc.⁊.l. in his verbis.in prin.ff.de here.insti.⁊ est text.in.l.diuus.in ver.relinquo.quem ad hoc ibi no.Bart.ff.de test.mili.⁊ text.in.l.qm indignū.vbi late p Bal.C.de testa.Si autē verbū relinquo: adijciatur certe rei vel quātitati:tūc non importat institutionē, sed legatum:vt est tex.in.d.§.aliud quoqz capitulū.iūcto.§.ceterū.ita concludunt Bar.Bal.Ang.⁊ alij:in.d.l.his verbis.in princ.⁊ plene Bar.in.d.l.cēturio.in.iij.q.prin.prope fi. Bart.⁊ doc.in.l.cogi. in pn.ff.ad trebel.Cano.in.d.c.raynuti⁹.Sali.in.l.quoties.C.de here. insti. Imo.in repe.d.§.si ex fundo.Ludo.ro.⁊ ibi late.d. Alexā.in d.l.nam qd.§.non omnis. ¶ Ista est vera ⁊ cōis snia,quicquid teneant Jac.de are.Pe.⁊ Bald.in.l.quoties.⁊ oēs doc.Tholosani: vt refert Bal.in.l.fi.C.fa.her.⁊.d. Card.flo.in.d.c.raynutius.⁊ de hoc verbo relinquo:vide etiaz plene Jo.fab.in.§.plane.institu.de mili.test.⁊ qd dixi qd verbū relinquo:adiectū vniuersitati bonoꝝ importat institutionē:intellige verū qñ in solēni testamento:sz qñ in volūtate non solēni:tunc vt actus valeat saltē iure codicilloꝝ: vel donationis causa mortis:in quibus nō pōt fieri institutio directa:tunc importabit fideicōmissum:ita no.limitat Bald.in.l.⁊ in epistola.ad fi.in antepe.q.C.de fideicom.⁊ in.d.l. his verbis.in prin.¶ Utrum aūt verbū relinquo:adiectū certe quote bonoꝝ vel certe quote hereditatis trahat ad directā institutionem, sicut quando adijcitur vniuersitati bonoꝝ/dixi.s.remissiue allegādo Bar.in.d.l.centurio.⁊ alios relatos:de quo etiā habetur p Sali. in.l.fi.C.famil.er.p Bal.⁊ Imo.in.d.l. his verbis. in princi. Imo. in.d. repe.§.si ex fundo.p.d.Ant.⁊ Imo.in.d.c.raynutius.¶ Itē inquantū dixi qd verbū relinquo:adiectū certe rei vel quantitati non importat institutionē:p hoc infertur qd verbū relinquo:relatum ad dotē relictā filie in testamēto,non trahit ad institutionez: imo testū est nullū/⁊ diceret preterita:⁊ ita in specie determinat do.Alex.in preallēg.consi.ccxij.in.iiij.col.allegat Ang.idē tenere in consi.qd incip.Pe.de vrbe veteri.de quo etiam vide in specie p
34 d.Ant.in.d.c.raynutius.¶ †Quid aūt esset si testator in testō reliquisset filie centum simpliciter,postea mandauit q tale testū debeat aptari ⁊ ordinari ad consilium sapiētis:an sapiens post mortem testatoris posset addere.s.ti.institutionis:ita vt testm valeat: vide late Bar.post Richar.malū ɔcludentez quod nō:in.l.illa institutio.ff.de here.insti.ibi tū Bal.cōtrarium tenet:⁊ idē Bal.in.l. captatorias.in. v. opp. C. de testa.mili.⁊ in.l.humanitatis.in.iiij. col.C.de impu.⁊ ali.substi.vide etiam per Imo.in.d.l. illa institutio.⁊ per ista fit perfecte expedita ista prima pars glo.⁊ prima pncipalis materia huius auf,circa titulū instit. ¶ Sum in secunda parte glo.ibi:excipe filium curialem:in qua glos.oppo.contra tex. qd imo legitima filioꝝ sit maior q dicat in hac auf.q: si fit aliqs filius curialis:hoc est traditus curie: fm qd declarat gloss. insti. de hered.que ab intest.defe.§.quibus.in ver.curijs.debet habere nouē vncias pro sua legitima.gl.nihil allegat:debet allegare.§. excipiat.in auf.de triē.⁊ semis.⁊ specialis casus est.¶ Et lz glo.nostra dubitet/quia sic filius curialis erit melioris cōditionis q alij filij: ⁊ ppter hoc refert duas opi.cuz quibus simpliciter transeūt doc. ⁊ nihil addunt:dic melius qd.d.§.excipiatur. pcedit qñ non sunt alij/filij nisi iste curialis:vt pbat in auf.qui.mo.na.effi.sui.§.j.fm Rapha.Ful.hic:⁊ facit q: princeps intelligitur cōcedere priuilegiū sine cuiusq iniuria vel damno.l.ij.§.merito.§.si quis a principe.ff.ne quid in loco publico.l.nec auus.C.de emāci.lib.l.cū filius
35 fami.ff.de test.mil.¶ †Sum in.iij.parte glo.ibi.Item intelligo.in qua parte glo.concludit qd sicut legitima filioꝝ ⁊ alioꝝ descēdentiū hodie est aucta per hanc auf.idem fit in legitima debita parentibus ⁊ ascendentibus:secus tamen est fm glo.in trāsuersalibus: puta,fratribus quādo turpis persona est instituta:iuxta.l.fratres. j.eo.subdit tamē glo.quod in libro nouellarū restringit augmentum legitime ad liberos debuit glo.allegare librum nouellarum. in rubri.de legitimis portionibus a parentibus relinquendis: vt
36 hic per Cy.in.ij.q.¶ †Et an talis liber nouellarū sit autenticus ⁊ allegabilis ad decisionē causarū: vide Bald.in auf.hoc amplius. in.j.col.cum concor.C.de fideicom.adde qd cōmunis sententia est

cum gloss.quod in ascendentibus hodie aucta sit legitima: prout etiam tenet glos.in §.hec a nobis.in auf.de trien.⁊ semis.⁊ in.§.cū igit.in auf.de non eligen.secū.nu.firmat etiam Bart.in.l.nam ⁊ si parentibus.per illum tex.quem bene inducit.ff.de inoffi.testa.⁊ illā legē legit ibi Bar.cū.l.pater filiū.in fi.idem tenet Bal.⁊ Ang. in.l.si a milite.§.fi.ff.de test.mil.⁊ etiā Bart.⁊ Ang.in.§.j.ad fi.in auf.de here.⁊ fal.Pau.de ca.in auf.ex causa. C.de libe. prete.⁊ vñ glo.dicit de legitima transuersalium qd hodie non sit aucta:adde Bal.in.l.fratres.j.eo.¶ Iuxta hanc partem glo.querit Barto.⁊
37 subtili ⁊ disputabili.q.†an hodie necesse sit qd parentes habeant legitimā titu.institutionis:⁊ concludit quod non: per glos.in.l.j. §.j.ff.si quis a pa.fue.ma.que dicit idem in legitima patroni, que sibi non debetur titu.institutionis.Et regulariter parentes ⁊ patronus equiparantur.nisi in casibus specialibus enumeratis per illā glo.inter quos iste non reperitur: mouetur etiam Bart.q: in correctorijs qd nō mutat expresse quare stare prohibetur.l.precipimus.in fi.C.de appel.l.sancimus. C.de testa.idez p omnia tenet Barto.in.l.siue.§.excluditur.ff.de iurepatro.⁊ in hac opi.Barto. est solus:⁊ miror qd ex tā frequēti caterua legistarū ⁊ canonistarū:Bar.nullū amicū inuenerit q tenuerit cū eo.¶ Contra opi.est cōmunis indifferenter/qd imo etiā parētibus debeat relinqui tit. institutionis.Et in primis Ja.de bel.qui disputauit istuz passum in.d.§.aliud quoqz capitulū.quē non ignorauit Bart.eū referens in.d.l.siue.§.excludit. mouebat inter cetera p.§. siue igit.vsi.⁊ hec quidem de parentū.iuncta.d.l.sancimus.in autenti.vt cum de appel.cog.vbi dicit tex.qd ea que disposita sunt in filijs habeant locum in parētibus:sed in filijs statutum est.s.quod habeant legitimaz titu.institutionis:ergo eo.modo in parētibus:⁊ hoc modo cessat fundamētum Bar.dum dicit qd nō reperitur correctū:q: imo est correctū:mouebat etiā per.§.hec aūt disposuimus.dū dicit vt parentes ⁊ liberos ab iniuria arceamus:in eo aūt idē tenet simpliciter Sali.hic:in.iij.q.dicens hoc probari in.d.§.aliud quoqz capitulum.⁊ in.§.ceterū. idem Flo⁊a.hic: qui dicit se per multas rationes ita pluries consuluisse:idem Raph.Ful.hic. Bal.in.l.j.C. de bo.pos.contra tab.liberti.vbi dicit Bar.male dicere contra veritatem:q: longe fauorabilior est legitima parentum, q patronorum:⁊ aliud non dicit:idem tenet hic Pau.de ca. Ludo.roma.et d.Alex.⁊ dicit ibi.d.Alex.qd cōmunis opi.est contra Bart.idem tenet Bald.in.l.omnimodo.j.eo.vbi refert istam questionē fuisse de facto cortone ⁊ se consuluisse contra Bart.motus per equiparationem que fit in.l.nam ⁊ si parentibus.ff.eo.⁊ p bonū text.in.d. §.ceterum.ibi.sola enim est nostre serenitatis intentio a parētibus ⁊ liberis ⁊c. Item dum tex.ibi dicit parentes enim optant a suis filijs honorari/cū titulus institutionis sit titu.honorabilis: vt dixi in.j.parte huius gl.¶ Sed ego respōdeo qd etiā titulus legati est titulus honorabilis:idem per hec.j.tenuit Bald.in auf.ex ca. in.vij.col.in ver.iij.oppo.⁊ videtur.C.de liber.prete.⁊ Sali.per ea fundamenta in.d.l.oīmodo.in.v.oppo. Ang.in.d.l.nam ⁊ si parentibus. Pe.de ancha.⁊ Imo.in.d.c.raynutius.Imo.in repe.d.§.si ex fundo.in vlti.char.in ver.iuxta predicta restat dubium.⁊ ita ibi refert se pridie consuluisse contra Barto.apud paduam.Motus forti fundamento ipsiusmet Bar.in.d.l.nam ⁊ si parentibus. vbi vult Bar.quod cum per illā.l.parentes ⁊ filij equiparantur:sicut hodie per iura correctoria est augmentata legitima filioꝝ:ita intelligitur aucta legitima parentum:ergo per eandem equiparationem,sicut hodie per iura correctoria statutum est in filijs de titu.instit.idem intelligitur statutum in parētibus.Et dato quod in legitima patroni istud nō reperiatur immutatū:vt dicit Bar. tamen bene dicemus esse mutatum in parte,ex equiparatione iu
38 ris antiqui.†cum in correctorijs quando duo casus equiparātur a lege antiqua,lex noua corrigens in vno corrigit ⁊ in alio: vt est glo.in.l.si quis seruo alieno suaserit.in gl.fi.C.de furt.⁊ in.l.qd vero contra.ff.de legi.Item q: hoc satis expresse dispositum est in.d.§. siue igit.vsi.⁊ hec quidem de parentū.vt superius dixi.eandē opi. tenēt Ang.⁊ Pau.de ca.in.d.auf.ex causa.Ang.de are.in.§.fi.institu.eo.⁊.d.And.Bar.in.d.c.raynutius.vbi vltra alios ad hoc ponderat tex.in.d.§.hec aūt disposuimus.ibi vñ ⁊ cōstat ad vtriusqz partis vtilitatē ⁊c.Ponderat istā dictionē vtilitatē:iuncto eo qd dixi.s.qd titu.institutionis affert vtilitatem:dicit tū posse respondere:vt ibi per eum.¶ Et pro ista cōmuni snia disputationis gratia ego addo aliud fundamentum:nam lz regulariter in correctorijs nō sit licita extensio,iuribus vulgaribus: istud est verum nisi in correlatiuis:q: in correlatiuis ius nouum corrigens in vno,intelligit corrigere in alio.l.fi.in prin.⁊ ibi expresse no.Bart.C.de indi.in.vj.col.sed pater ⁊ filius sunt correlatiua: igitur ⁊c. Eandem opi.late disputando tenet.d. Signorolus de homodeis de Mediolano in consil.incip.berta decessit relicto marito.Fateor istam esse cōmunem sententiam,⁊ quod temerariū esset ab ea discedere: ¶ Tamē disputando mihi videtur quod sentētia Bar.ab omnibus dānata, possit defensari:⁊ credo quod in puncto iuris sit verior

rior.pro qua moueor:q2 per cõiecturas vel per subauditos intel/
lectus non debet induci legũ correctio:vt dicit glos.reputata sin.
in.c.cupientes.§.ꝙ si ꝑ viginti.de elec.in.vj.sed inductiones doc.
circa illos tex.autẽticorũ veniunt per coniecturas et ꝑ subauditio
nes,igitur ⁊c.¶ Secũdo ⁊ fortius moueor:⁊ in hoc facio magnũ
capitale:q2 lʒ in exorbitantibus quando duo casus parificantur
a lege antiqua,quicquid de nouo statuitur in vno,intelligat sta/
tutum in alio:vt proprie loquitur glo.alleg.tamẽ in correctorijs
lex noua corrigens in vno ex casibus parificatis non intelligitur
corrigere in alio:vt expresse dicit glos.in.§.fi.sup ver.impleuerit.
quã ibi ad hoc no.expresse Ang.de are.insti.qui.ex cau.ma.nõ li/
cet.probat clare in.fi.iuncta aut.quas actiones.C.de sa.san.eccle.
vam in.d.l.fin.ciuitas ⁊ ecclesia equiparant:⁊ tamen.d.aut.quas
actiones:corrigẽs in ecclesia,⁊ sic in vno ex casibus parificatis nõ
intelligitur corrigere in ciuitate/ſm cõmunem opi.gl.⁊ doc.ibi:⁊
lʒ Bar.in plerisqʒ locis teneat,quod etiam in correctorijs illa re/
gula procedat:ita tenet Bar.in aut.sed cum testator.in.ij.col.C.
ad leg.fal.⁊ in.l.marcellus.in princi.ff.ad treb.sensit Bart.in.l.ij.
ff.de leg.j.¶ Tamen q2 istud esset ꝯtra ius ꝓxime allegatũ:ideo
subtilis doc.Bonon.d.Matesi.in suo.no.tractatu extensionum.
in.ij.col.dicit ⁊ bene/ad hoc vt ista regula habeat locũ i correcto/
rijs/oportet qd equiparatio fiat per legẽ antiquam,in illis termi
nis precise in quibus lex noua corrigens loquitur:tũc bene fit ex/
tensio,⁊ procedit regula:sed si per legẽ antiquã nõ fieret parifica
tio in illis terminis,vel non fieret in oĩbus:secus esset:istud patet
in.d.l.fi.vbi ciuitas ⁊ ecclesia q̃tum ad prescriptionẽ nõ equipa/
rantur in oĩbus:sed tm̃ in quatuor casib9 ibi positis:ergo lex no
ua corrigens generaliter q̃tum ad prescriptionẽ in vno:nõ intel/
ligit per hoc corrigere in alio.d..aut.quas actiones:ita in propo
sito nostro/q̃uis ascẽdetes ⁊ filij equiparent vt vtrisqʒ debeatur
legitima,⁊ nõ minus pie vni q̃ alteri.d.l.nã ⁊ si parẽtibus.tamen
illa equiparatio nõ fiebat in materia nostra.s.quantũ ad titulum
⁊ modũ relinquẽdi:ergo lex noua corrigẽs in ista materia,in qua
non reperit equiparatio specialis in vno,non intelligit corrigere
in alio:⁊ hoc mõ tollunt multa obiecta.¶ Cõfirmo:q2 inter ascẽ
dentes ⁊ descendẽtes multe ⁊ varie reperiunt differẽtie,quas cu/
riosus lector poterit inuenire:ex quibus apparebit istã equipara
tionẽ non esse generaliter verã,imo magis cõmuniter non proce
39 dere.¶ † Ptʒ primo:q2 lʒ filius possit detrahere duas quartas:
s.trebellianicam ⁊ quartã debitã iure nature:ſm cõmunem sniaʒ
c.raynutius.⁊ raynaldus.de testa.bar.⁊ alij in.l.q̃q̃.C.ad le.falc.
cũ si.ꝯtra.tñ pater vel alius ascendẽs nõ põt detrahere nisi vnam
q̃rtã:eo q2 in patre istud non est expresse statutũ:ita singu.decidit
Bal.in.l.si a milite.§.fi.ff.de test.mili.qd tamen aliter non exami
40 no.¶ † Itẽ patet:q2 si pater alienauit bona in fraudeʒ filij ⁊ ille,i
queʒ sunt alienata participauit de fraude:põt postea filius reuo
care vsqʒ ad legitimã suã:⁊ tamẽ ecõtra si filius alienauit in frau
dem patris:secus est.vt signãter dicit Bar.in.l.nõ vsqʒ.ff.si quis
a pat.fue.ma.motus q2 vere non ita debet legitima parentibus
sicut liberis:lʒ ita ꝑuin fit.¶ Ptʒ etiã:q2.l.hac consultissima.§.
ex imperfecto.C.de testa.loquens in patre testante inter filios cũ
duobus testibus,nõ procedit.econtra,si filius testaret inter ascen
dentes:vt sing.determinat Spe.in titu.de instru.edi.§.cõpendio
se.in ver.quid si filius.Bal.⁊ Sali.in.l.fi.C.fami.her.Bal.in.d.l.
hac cõsultissima.§.fi.ꝑ illũ text.et in.l.si qua illustris.C.ad orfi.d.
41 Alex.in.d.§.ex impfecto.¶ Ptʒ etiaʒ ex alio:† qñ filij succedũt
ascẽdentibus inter eos dʒ esse locus collationi bonor:⁊ tamẽ ecõ
tra quãdo ascendentes succedũt descendentibus,inter eos nõ est
locus collationi:eo q2 nulla.l.expresse cauetur:ꝑut sing.determi
nat Bal.⁊.d.Alexã.in.l.si emancipati.C.de coll.ergo apparet qd
equiparatio inter eos nõ est vniuersalis,imo vt plurimũ differũt
⁊ multas alias differẽtias poteris per te inuenire:ergo apparet
qd non est bona consequentia doctorũ:hodie correctũ est in filijs
q̃tum ad titulum institutionis:ergo idẽ debet esse in parẽtibus.
Nec ad hoc obstat.d.l.nã ⁊ si parẽtibus.qd debeat filijs:vt ibi di/
cit text.non per hoc sequit,ꝙ ex hac equiparatione que fit ꝑ legẽ
antiquã q̃tum ad istã qualitatẽ pietatis,licitũ sit inducere corre
ctionem legũ in alia materia.s.q̃tum ad titulum institutionis.et
propter hoc redditur valde dubiũ fundamentũ qd facit Bart.in
d.l.nam ⁊ si parẽtibus.q̃tum ad augmentũ legitime:prout per/
pendit Imo.in locis preal.¶ Tertio potest ista pars suaderi:q2 i
dubijs.opi.doct.certe in iudicando tenenda est illa opi.que fauet
testamento.⁊ per quã testamẽta sustinent.l.si pars.in princi.ff.de
inoffi.testa.c.fi.de re iudi.cũ reipublice intersit ꝙ testamenta effe/
ctum consequãtur.l.vel negare.ff.quẽad.testa.ap.nõ ob.tex.aut.
superius ponderati:q2 pro responsione aduertendũ est declaran/
do illos tex.prout ad aliud oppositũ summarie declarat Imo.in
cõmen.l.filio preterito.in.viij.colũ.ff.de inius.rup.vbi imperator
in.§.aliud quoqʒ capitulũ.quasi vsqʒ.ad fi.illius aut.ꝑ.ix.col.sex
principaliter facit.primo in.§.aliud quoqʒ capitulũ.dat formam
institutioni vel exheredationi:filior,⁊ ibi disponit qd pro forma
debet filio relinqui legitima portio tit.instõis,⁊ nõ sufficeret re
linquere alio tit.puta legati fideicõmissi vel donationis cã mor.⁊
hic est aduertendũ,qd imperator in hoc q̃tum ad titulũ institu/
tionis nullã mentionẽ facit de parentibus:postea scdo in.§.cau/
sas.statuit filium nõ posse exheredari a parentib9,nisi ex vna de
a xiiij.causis:[a] ibidẽ enumeratis ꝑ ordinẽ vsqʒ ad.§.si autem hec
obseruata nõ fuerint:postea tertio in.§.si auteʒ hec obseruata nõ
fuerint:statuit circa cõseruationẽ legator ⁊ fideicõmissorũ,qñ te
stamenta rumpant ex causa preteritionis vel exheredationis fi/
lij.deinde quarto:in.§.et hec quidẽ de parentũ.iuncto.§.sequenti
sancimus.dicit qd enumeratis causis quibus filij exheredari pos
sunt a parẽtibus:modo vult tractare ecõtra causas q̃ sunt septẽ,
quib9 parentes possunt a filijs preteriri vel exheredari:postea
quinto in.§.seq.etiã statuit de conseruatione legatorũ qñ paren/
tes sine causa a filijs pretereunt vel exheredãtur.Sexto ⁊ vltimo
in.§.hec aũt disposuimus.generaliter assignat rationẽ eorũ que
superius dicta sunt:⁊ dicit ita statuisse:vt parentes ⁊ liberi ab in/
iuria arceant,vt honorent a liberis:⁊ ad cõem vtriusqʒ vtilitatẽ:
dico qd ista verba posita in vltimo.§.referenda sunt ad ea q̃ in su/
perioribus expresse statuta sunt,tm̃ circa parẽtes,ex quo in supe/
rioribus de vtrisqʒ expresse statutũ est:nõ autẽ referenda sunt ad
illud qd dictũ est in ṗnc.§.aliud de filio cui relinqui debet titu.in/
stitutionis:cũ in hoc ibi nihil dicat de parentibus,ne aliter dicẽ
do inducat legũ correctio ꝑ cõiecturas ⁊ subauditos intellectus
qd est prohibitũ:presertim cuʒ ille.§.hec aũt disposuimus.possit
absqʒ aliqua alia correctione.l.referri ad ea que expresse statuta
sunt ⁊ in liberis ⁊ in parentibus:⁊ ista solutio mihi multũ satis/
42 facit q̃tũ ad intellectũ totius illius autẽtice.¶ † Nõ ob.vltimũ
b fundamentũ qd ego adduxi:qd in correlatiuis[b] licita est extensio
etiã quo ad correctionẽ legũ:põt accõmodari vulgaris responsio
qd verũ est vbi est eadem ratio:al's secus.l.curatorẽ.⁊ ibi no doc.
C.de inter.matri.⁊ ita in specie in alio ꝓposito respõdet.d.Alex.
Imol.in.l.si emancipati.in.v.colũ.C.de colla.per ista apparet in
disputando esse defensibilẽ opi.Bar.cõtra cõmunẽ:⁊ forte de iu
re veriorẽ/ꝙ parentibus nõ sit necessariũ relinquere titulo insti/
tutionis,sicut filijs:et si istud teneas corruet opi.Barto.⁊ cõis ꝯ
qua in precedenti articulo circa augmentũ legitime parentũ,ad
euitandũ correctionẽ legum:⁊ ꝑ ista sit expedita tertia pars glos.
¶ Sum in quarta ⁊ vltima parte glos.ibi:item quarta trebellia/
43 nica.in qua glo.concludit ⁊ bene† qd trebellianica ⁊ falcidia non
sunt aucte per istã aut.¶ Gl.in.ẏ.nec vsufructu.diuidit i duas.
In prima opponit cõtra tex.⁊ dupliciter soluit.In secũda exten
dit tex.nostrũ.ad oẽm quartã.scda est ibi:⁊ est lʒ cõe.¶ Rursus
prima põt subdiuidi in quatuor particulas.In ṗma opponit cõ
tra tex.In secunda soluit vno mõ.In tertia alio modo.In quar/
ta ⁊ vltima approbat primã solutionẽ partes patẽt in glo.¶ Cõ
cludit ergo gl.i.j.parte tenẽdo solutionẽ q̃ est cõis qd.l.vxori mee.
44 ff.de vsu et vsufruc.leg.corrigatur ꝑ hãc aut.† ꝙ hodie fil9 dʒ ha
bere legitimã suam,non tm̃ in proprietate:sed proprietate ⁊ vsu/
fructu simul.⁊ si adijceretur grauamen in vsufructu illud graua/
men rejceretur quo ad legitimam:per regulam.l.omnimodo.j.
eo.Idẽ tenet glo.in.l.quoniam in priorib9.in gloss.ij.sup ver.gra/
uamen.⁊ ibi Bal.j.eo.⁊ glo.in.l.oim.ff.de vsufru.Cyn.in.l.j.C.de
vsufru.Bar.in.d.l.vxori mee.Io.an.in addi.Spec.in ti.de pigno.
§.j.circa vlti.col.⁊ per hoc apparet ꝙ nõ est vera cautela tradita
ꝑ gl.in.§.ꝓhibemus.in glos.j.quã Ang.ibi dicit esse sing.ad hoc
in aut.de triẽ.⁊ semis.nã dicit ibi gl.ꝙ cautela est ꝑ quã pater põt
filiũ fraudare in legitima i effectu,instituẽdo filiũ simpliciter he/
redẽ vniuersalẽ:deinde relinquendo vsumfructuʒ oim bonorum
vni extraneo.ista cautela cõfundit ꝑ istũ tex.⁊ supradicta/q̃tũ ad
legitimã nõ põt filius fraudari in vsufructu,nisi ſm Ang.vbi ꝓ/
prietas facta detractione vsusfructus ascẽderet vsqʒ ad legitimã
filij:⁊ sequitur do.Bart.veronẽ.in cautela.xxxvij.⁊ istud est qd
voluit dicere gl.nostra in secũda solutione:tñ illa scda solutio nõ
tenet ꝑ doc.hic:⁊ sic habes an fili9 possit institui in ꝓprietate tm̃.
45 ¶ † Nunqd aũt ecõtra pater possit instituere filiũ in solo vsufru
ctu bonorũ suorũ:deinde in ꝓprietate instituere extraneũ heredẽ
predicta faciũt ꝙ nõ:q2 filius debet habere legitimã suã,nõ solũ
in ꝓprietate vel vsufructu:sed in vtroqʒ simul:veritas est/ꝙ si fi/
lius velit habere legitimã in ꝓprietate ⁊ vsufructu poterit:sed in
residuo nõ habebit nisi vsumfru.q2 de legitima oẽ grauamẽ rej/
citur:lʒ si velit esse cõtẽtus solo vsufructu,fiet computatio vsus/
fructus ſm incertũ euentũ/taxatũ tñ ſm cõputationẽ.l.heredita
49 tum.ff.ad le.fal.⁊ si nõ sufficiat,supplebit in ꝓprietate.¶ † Nun/
quid aũt filia dotata ꝑ patrẽ possit a patre institui heres in sola
c dote.dubiũ facit:q2 dos censetur[c] ꝓpriũ patrimoniũ filie.l.pom/
ponius philadelph9.ff.fami.her.⁊ dos dr̃ processisse de bonis pã/
tris.l.fin.ff.de col.do.sed in re aliena non põt fieri instõm:argu.l.
proprias.C.de leg.istis nõ obstãtib9 veritas est idubitata/ꝙ filia

a ¶ Causis. adde glo.in ẏ.exheredaret.in.c.quauallis.de iureiu.⁊ ibi docto.

b ¶ Correlatiuis. Add tex.iũcta gl.in ver.nõ faceret.i.l.j.ff.de calum.

c ¶ Censetur. Adde doc.i l.iij.in.§.sed vtrũ.ff.de mi no.doc.in.l.lucius titi9.gb9 mo.pi.vel hyp.sol.Pau.de ca cõsi.cxxiij.i mo quesito.

possit institui heres in sola dote habita a patre: ptz: qꝛ computat
sibi in legitimã. l. quoniam nouella. ĩ. eo. item dos succedit loco le
gitime: vt declarat Bar. in. l. titio centũ. §. titio genero. in pe. col.
ad fi. ff. de condi. ꝛ demon. Bal. in. l. nõ sine. C. de bo. que libe. ergo
in ea põt institui. nec est verũ q̃d dos sit ex toto propriũ patrimo-
niũ filie: sed quasi: patet qꝛ ea mortua reuertit ad patrẽ. quod nõ
fieret si esset in totũ patrimoniũ filie: ꝛ ita plene disputat: ꝛ cõclu
dit glo. ordi. in. l. iij. §. sed vtrum. in versi. si. in glos. magna. in ver.
patrimonium. ff. de mino. ꝛ ibi Bar. ea tenet: idẽ tenet Spe. in ti.
de instru. edi. §. vt autẽ. in ver. sed super forma precedenti ꝛ queri-
tur ꝛc. ꝛ ibi dicit Spe. q̃d de generali ꝯsuetudine ita obseruatur:
ꝛ ibidẽ tenet Jo. an. in addi. ꝛ Bal. in. l. suus quoqꝫ. in princ. ꝛ ibi
Jmo. in pe. col. ff. de here. insti. do. Car. Anto. de but. ꝛ Jmo. in. d.
c. raynutiꝰ. Pe. de anch. ꝛ Jmo. in. c. cũ esses. de test. aliq̃d p Ang.
in. l. ij. §. j. ff. sol. mat. ita etiam tenet Bal. post Ofof. in. l. qñ nouel
la. in pe. col. in. ij. q. ĩ. eo. ꝛ ibi respõdet, si dicat q̃ institutio in dote
videt inutilis: ex quo oĩno dos est ipsius filie: qꝛ vtilitas est ꝓpter
ius accrescendi: vt declaraui. s̃. in. j. parte glo. mag. ¶ Et retenta
ista cõi sñia, q̃d filia possit institui in sola dote habita a patre: pul
chrum dubiũ esset, nunq̃d filia possit a patre institui in sola dote
futura, sibi constituenda cum erit nubilis etatis: vel cũ maritabi
tur: de quo puncto vide Bal. post Richar. male. in. l. si pater. i. iiij.
col. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ q̃d multũ sing. decidit Bar. ꝛ nunq̃ obli
uiscaris in. d. §. titio genero. in vlti. colũ. circa mediũ: dũ ponit de
grauamine tp̃is. an possit apponi in dote succedẽte loco legitime
ita q̃ non reijciat p regulam. l. oĩmodo. ꝛ. l. qñ in prioribus. ĩ. eo.
q̃d an sit verum pro nunc nõ discutio. ¶ Adde tamẽ q̃ filius vel
filia nõ possunt institui in dote materna: qꝛ illa in totũ est filioꝝ,
et si instituãtur, institutio est nulla: ita no. determinat Bal. in. l.
scimus. in prin. in vlti. col. in. iiij. q. ĩ. eod. nec ob. fm eũ q̃d pater in
dote materna saltem habeat vsumfructũ: qꝛ cũ sit finiturũ morte
non est in consyderatione. l. vxor patrui. C. de lega. ita etiam tenet
Bal. ꝛ Jmo. in. d. l. suus quoqꝫ. in p̃n. ꝛ per ista remanent expedi-
47 te gl. huius aut. ¶ Extra glo. querit Barto. hic in fi. † an filij qui
nõ possunt succedere p̃ri: vt qꝛ sint rite ꝛ recte exheredati, vel sint
ordinis fratrũ minoꝝ,[a] vel aliter incapaces successionis cõputen-
tur in numero filiorũ, q̃tũ ad augendum alijs filijs legitimã vel
quantũ ad diminuẽdã: ꝛ est alta ꝛ profunda questio de qua bene
se remittit ad dicẽda per se: in. l. j. §. si pater in potestate ff. de cõiu.
cũ emã. lib. ibi tamen nec in. l. j. §. si pater filium. ff. de bono. pos. cõ
tratab. nõ attingit in specie istũ passum. Raph. Ful. hic dicit q̃d
pridie fuerat ad eũ delatꝰ casus / in quo haberet cõsulere, an filia
q̃ ex forma statutorũ nõ potest succedere, sꝫ debet dotari existẽti-
bus masculis: an cõputetur in numero filiorũ ad augendũ vel mi
nuendum legitimã. ꝛ dicit se nescire quid habeat cõsulere in hoc
aliud nõ tangit. ¶ Sed aduentendũ est / q̃d ista questio diuiditur
in duas. Prima est / pone q̃ pater habet duos filios: vnũ ex iusta
causa legitime exheredat: aliũ filiũ instituit in aliqua re particu-
lari: deinde extraneũ relinquit heredẽ vniuersalẽ: filius institutꝰ
in certa re petit supplementũ legitime, quãta erit legitima sua: et
cum sint tñ duo filij, legitima amborũ in triẽte: ꝛ sic quatuor par
tes totius hereditatis / nunquid iste filius habebit totũ trientem
ita q̃ portio filij exheredati sibi accrescat: an vero solum habebit
dimidiũ illius triẽtis: ita q̃d alius filius quãtũcũqꝫ exheredatus
qui succedere non potest, impediat tñ ne frater habeat totũ trien
tem. ꝛ dubiũ ꝯsistit in hoc: an in tali legitima habeat locũ ius ac-
crescendi: ꝛ idem põt poni exemplũ, qñ frater esset ordinis mino
rum / vel al's aliter inhabilis. ¶ Secunda questio est: pone pater
habet quinqꝫ filios: sed eorũ vnus est iuste exheredatus a patre:
ita q̃d succedere nõ potest; vel est ordinis fratrũ minorũ: vel aliter
inhabilis: nunq̃d tñ cõputabitur in numero filioꝝ: ita q̃ pater cẽ
seatur habere quinqꝫ filios. taliter q̃ ipsi habeãt semissem: an ve-
ro cẽseant quatuor filij: ita / q̃ habeãt solũ trientẽ: sunt alte ꝛ diffi
ciles q̃ones: sed qꝛ eas habetis ordinarie disputatas ꝛ traditas
p Bar. Bal. Ang. ꝛ oẽs Moder. ꝛ p̃cipue plene p d. Alex. Jmo.
in. l. plane. vbi. §. si duobus. ff. de leg. j. ꝛ ideo sola remissione ꝯtẽtꝰ
sum: habetis per Bald. hic: in. iiij. q. ꝛ tribꝰ seq. Sali. hic: in. vij. q.
per Bar. in repe. l. pater filiũ. in. iij. q. ꝛ ibi Bal. in contrariũ in re-
pe. ff. de inoffi. test. cũ alijs concordã. traditis p do. Alex. in. illo. §.
si duobus. ꝛ ad predicta / presertim ad illud q̃d dictũ est. si quintꝰ
esset de fratribus minoꝝ, an cõputet in numero liberoꝝ: ita vt le
gitima sit semis: vide etiã Bal. ꝛ Ange. in. l. papinianus. §. vnde
si quis. ff. de inoffi. testa. ꝛ Ange. in. §. qm̃ aũt quarta. in ea. l. ꝛ vtro
biqꝫ dicit Ang. q̃ sepenumero fuit interrogatus ꝛ consultus de
istis q̃onibus: ꝛ not. p Bal. cõtrariantẽ Bar. in. l. vnica. §. j. in. iij.
col. vbi pulchre ꝛ singulariter loquit. C. de cadu. tol. p Ang. in cõ
sil. cij. icip. statuto cauet. ¶ Et ad illud q̃d tãgit hic Raph. Ful.
ꝛ non decidit an filia ꝓhibita succedere patri p statutũ, existenti-
bus filijs masculis vel agnatis: an tñ ꝯputet in numero liberoꝝ
quo ad augendũ legitimã alijs filijs: perinde ac si essent quinqꝫ.

[a] ¶ Minor. Adde clem. exiui de paradiso. de v. sig. ꝛ p Bar. in tracta. mi noricarum.

vide not. Ange. decidentẽ q̃d sic: in cõsi. cclxix. fm ordinẽ impres-
sum: incip. punctus talis est statuto ciuitatis Tortone ꝛc. Bal. i
l. vnica. in. vj. q. ad fi. C. qñ non peten. partes. per Bal. Ang. ꝛ mo
der. in. d. l. plane vbi. §. si duobus. Pau. de ca. in ꝯsi. ccv. incip. sup
primo puncto ꝛc. ꝛ plenius in cõsi. seq. Et in istis locis examinãt
48 doc. aliam. q. ¶ † Quid si filia repudiasset hereditatẽ patris dote
te recepta: an cõputet in numero filiorũ quo ad augendũ legiti-
mã filijs: de quo vltimo etiã p Bar. ꝛ Ang. in. d. l. papinianus.
§. vnde si q̃s. ꝛ Ang. in ea. l. in. §. quoniã aũt quarta. ꝛ Bal. hic in
vj. q. ꝛ in. l. vnica. §. in p̃mo. C. de ca. tol. Pau. de cast. ĩ. l. q repudiã
tis. ff. de inoffi. testa. cum alijs concor. signatis per do. Alex. in. d.
§. si duobus. ponit Rapha. cu. in consi. clx. inci. stante statuto vi-
centie. ¶ Tãgit etiam Bal. hic: in. viij. q. aliud dubium: quidam
habẽs duos fratres ꝛ matrẽ, fecit testm̃, in quo fratres preterijt:
matrẽ instituit in dotẽ: extraneũ vero reliq̃t heredem vniuersalẽ,
49 non turpem personã: quo casu qñ turpis persona non est institu-
ta, nõ possunt fratres preteriti aliquid petere. l. fratres. ĩ. eo. que-
ritur quanta erit legitima matris: an triẽs totius: an vero pars
trientis: ꝛ concludit Jaco. butr. in sua dispu. q̃d legitima matris
erit tertia totius hereditatis: ꝛ quod illi fratres q bene succede-
rent ab intestato simul cũ matre: tũc cõdito testamento in quo est
instituta p̃sona nõ turpis / habent pro nihilo: ꝛ matri non nocent.
¶ Et ex hoc tradit Bal. magistralem regulã in hac materia. q̃d
legitima est tertia vel semis illius partis quã quis esset habiturꝰ
ab intestato: vt hic in glo. j. ꝛ. ij. istud debet intelligi verũ, rebꝰ sic
se habentibus ex testõ: put se haberent ab intesta. de quo puncto
vide etiã Sali. hic: in. viij. q. ꝛ late per Old. Lau. in ꝯsi. cxxiij. inci
quidã punctus: ꝛ scribit p Bart. ꝛ Bal. in repe. d. l. pater filiũ. per
50 Bal. Ang. ꝛ alios in. d. l. plane. vbi. §. si duobꝰ. ¶ † Quid aũt si pa
ter habebat quinqꝫ vel sex filios, ꝛ tres mortui sunt: quãta erit le-
gitima aliorũ q sunt superstites. Bal. in. l. nõ pro numero. ad fi. C.
ad orfi. determinat ꝛ ẽ expeditũ, q̃ si illi tres filij sunt mortui vno
adhuc patre, alij superstites debẽt habere pro legitima solũ trien
tem: secus si mortui essent post decessum patris: tũc supstitũ legi-
tima esset semis: ꝛ portio decedentiũ eis accresceret: vt ibi per eũ.
¶ Ultra Bar. querit ꝛ est necessaria questio. tex. iste ꝛ expressius
51 in corpore autenticorũ: vnde sumitur, declarat † quanta sit hodie
legitima filioꝝ: quid de legitima nepotum vel aliorum descendẽ-
tium, quãta sit hodie: subijcio exemplũ: pone auus ex filio p̃mor-
tuo habet quinqꝫ vel sex nepotes superstites, quãta erit legitima
istoꝝ nepotum in hereditate aui: istum passum tangit solus Sa-
lice. hic: in. vj. q. ꝛ singulariter determinat q̃d isto casu: qꝛ tales ne-
potes veniunt ex eoꝝ persona, ꝛ succedunt in viriles, q̃d legitima
eoꝝ erit semis / sicut si essent quinqꝫ vel sex filij: p. §. j. in aut. de he
re. ab intest. si autem isti nepotes venirent cum alio filio supersti-
te: qꝛ tũc succedũt solũ in stirpes, ꝛ non in capita. §. cũ filius. insti.
de here. que ab intest. certe cõputãtur pro vna persona: ꝛ debent
habere solũ mediũ trientẽ / ꝛ in h̃ credo etiã q̃d sit expeditum: Si
autẽ essent nepotes ex duobus filijs premortuis, ꝛ essent tres ne-
potes ex vno filio premortuo, ꝛ duo nepotes ex alio filio premor-
tuo / quanta erit legitima istoꝝ nepotũ: dicit singu. Sali. q̃d cũ isti
nepotes ex filijs premortuis succedant auo in stirpes, ꝛ nõ in ca-
pita / q̃d cẽsent duo: ꝛ debẽt habere solũ trientẽ / cuius medietas
erit / trium nepotũ: et alia medietas aliorũ duorũ: allegat ad hoc
tex. in. §. neqꝫ illo. in aut. de tri. ꝛ semis. q̃d reputat multũ tenẽdum
menti: istã decisionẽ Sali. totam formaliter refert ꝛ sequitur do.
Alex. in consi. lxiij. in. ij. vol. incip. super primo dubio quo querit
quãta sit legitima Roberti. ꝛc. ¶ Pro primo mẽbro Sali. q̃ legi
tima nepotum ꝛ aliorum descendentium sit hodie semis, qñ sunt
quinqꝫ nepotes. sicut si essent quinqꝫ filij: habes tex. expressum: ꝛ
mirandũ est q̃d Sali. nõ viderit text. illũ in. §. j. in fi. in ver. hoc ob-
seruando. in aut. de triẽ. ꝛ semis. vbi formaliter inquit tex. hoc ob-
seruando oĩbus p̃sonis in quibus ab initio antique quarte: ratio
de inofficios. lege decreta est. ꝛ ibi habes text. expressum de eo q̃d
in superioribꝰ tactũ est / post doc. ꝛ aliqualiter dubitatũ nũquid
legitima ascẽdẽtiũ sit hodie aucta: ibi est text. expressus q̃ sic in il
52 lo verbo oĩbus p̃sonis. ¶ † Confirmat etiã decisio Sali. rõne: qꝛ
dispositio legis fauorabilis ipsis filijs loquens in filijs compre-
hendit nepotes: vt probat in. §. ij. in aut. vt exactione instante do-
tis: ꝛ in. l. filiũ habeo. ff. ad macedo. ꝛ expresse no. Barto. in. l. libe
roꝝ. in ver. secũdo q̃ro qñ verbũ filij profert a lege. ff. de ver. signi.
Cy. ꝛ Bal. in. l. quisquis. C. ad le. iuli. maie. Bal. ꝛ alij in. l. gallus.
§. instituens. ff. de libe. ꝛ posthu. d. Anto. de but. in. c. in quibusdã.
53 de penis. Pe. de anch. in cle. j. de baptis. ¶ † Postremo quero de
alta ꝛ difficili. q. quid si statutum simpliciter prohibeat filiã cum
masculis succedere patri, vel ꝓhibeat matrem succedere filio exi-
stentibus certis agnatis: an propter talia statuta prohibeant le-
gitimam petere: istum passum late disputat Sali. hic: in. xij. q. et
arguit ad vtrãqꝫ partẽ. ꝛ pro parte affirmatiua. q̃d a legitima ex
cludantur: adducit quatuor fundamenta: deinde pro parte nega
tiua in

tiua in qua magis inclinat,affert decẽ fundamenta:referã aliqua
que ſtringũt ⁊ leuiora pretermittã.¶ Pro parte affirmatiua, qꝺ
excludãtur a legitima,ſtringere videt̃:nã legitima dicit̃ hodie ter
tia illius partis quã eſſent habituri ab inteſtato:vt hic in glo.j. ⁊
ſ.approbatis ꝑ doc.ſꝫ ab inteſtato iſte pſone nihil eſſent habitu-
re ꝑpter ſtatutũ:ergo etiã cõdito teſtõ nulla erit legitima: ⁊ iſtud
eſt qꝺ facit dubitationeꝫ in preſenti caſu.ꝑpter hoc Sali.vacilla-
uit,⁊ dixit qꝺ imo legitima eſt tertia pars ſubſtãtie vel patrimo-
nĳ patris,⁊ nõ illius partis quã eſſet habiturus ab inteſtato: ita
dicit eſſe text.in.ſ.j.in aut.de trien.⁊ ſemiſ.que eſt nouiſſima ⁊ ſm
eum facta ꝑpter hoc:ſed qꝛ in hoc tenet̃ cõmuniter contrarium/
põt aliter reſpõderi: qꝺ legitima eſt tertia pars eius quã qs eſſet
habiturus ab inteſtato:verũ eſt cõſyderatato iure cõi,quãdo ſta-
tutum non eſſet: ⁊ ſtatutum cũ loquatur ab inteſtato, non eſt tra-
hendum ad caſum conditi teſtamenti:vt nunc dicã. ¶ Pro con-
traria parte ſtringit/quod nõ mutatur quare ſtare prohibetur:iu
54 ribus vulgaribus.†nec per interpretationes aut ſubauditos in-
tellectus inducenda eſt iuris cõis correctio:iuxta glo.ſingu. in.c.
cupientes.ſ.qꝺ ſi per viginti.de elec.in.vj.cũ ergo ſtatutuꝫ prohi-
beat filiã ſuccedere ab inteſtato,nõ debet extẽdi,vt etiã cõdito te-
ſtamẽto corrigat̃ ius cõe.l.maximũ vitium.C.de libe.prete.⁊ iſtud
pꝫ:nã de iure cõi qñ quis põt ſuccedere ex teſtõ,non poteſt ſucce
dere ab inteſtato.l.quãdiu poteſt.ff.de acqui.here.⁊ tñ condito te-
ſtõ nõ excludit̃ a petitione legitime vel eius ſupplementi.l.qm̃ in
prioribus.⁊.l.omnimodo.j.eo.tñ iſtud fundamentũ nihil valet:qꝛ
ibi ab inteſtato legitima fuiſſet debita: qꝺ nõ eſt hic.¶ Itẽ dicit
Sali.ꝙ pro hac opi.videtur eſſe caſus in aut.ſi qua mulier.in fi.C.
de ſac.ſan.eccle.vbi fauore monaſterĳ filĳ non ſuccedunt/puta pa
tri ingreſſo monaſterium: ⁊ nihilominus debent habere legitimã
ſic in propoſito ꝙuis femine non ſuccedãt patri ꝑpter ſtatutum,
55 tamen debent habere legitimam.†Sic in ſimili filius arrogatus
non ſuccedit patri arrogatori: ⁊ tñ dꝫ habere legitimam in bonis
patris arrogãtis.l.ſi arrogator.cũ materia.ff.de adop.ſꝫ iſta iura
nihil faciunt:qꝛ in illis legibus expreſſe reſeruat legitimam filĳs:
qꝺ nõ eſt in caſu p̃dicti ſtatuti:dicit etiã Sali.ꝙ iſtã opi.ſuadet eq
tas:iniquũ enim eſſet qꝺ filĳ ⁊ mater nõ haberent legitimã.tandẽ
dicit Sali.ꝙ alĩs per auditores dñi Cardinalis albanẽſis, fratris
olim vrbani quinti,fuit pro iſta parte pronuntiatum in Bonoñ.
ſꝫ ſm eum queſtio eſt dubia: ⁊ qꝺ ea que dixit:dicit non per deci-
ſionem:ſed vt daret̃ materia altius ⁊ ſubtilius ſpeculãdi: ⁊ aliter
nõ decidit Sali.Pro iſta vltima parte ꝯſuluit expreſſe ipſe Sali.
in conſi.ſuo incip.petrus habuit noie Franciſcũ ⁊c.⁊ ibi formali-
ter ponit oĩa argumenta q̃ hic adducit. Idem decidit Sali.in.l.ſi
ſerui veſtri.in pe.col.C.de noxa.idem expreſſe tenet.d.Alex.Imo.
in conſi.vĳ.in.ĳ.volu.incip.viſis ⁊ diligenter animaduerſis:in.iĳ.
col.ibi:tamẽ infideliter refert Sali.hic ita decidere:qui vere nihil
decidit:vt ꝓxime retuli. Pro iſta opi. que eſt multum equa:facit
quod in ſpecie decidit idem Sali.poſt Cy.in.l.ſancimus.vbi.i.ad
56 finẽ.C.de nup.vbi decidit.†qꝺ ſtãte ſtatuto qꝺ exiſtẽtibus maſcu-
lis filia femina nõ ſuccedat,⁊ nihil vltra poſſit a fratribus petere:
tñ poterit petere legitimã,vel ſupplementũ legitime:qꝛ ſcꝺm euꝫ,
⁊ eſt bonum verbũ,nunꝙ̃ ſtatutũ intelligitur excludere filiam a le
gitima,niſi de legitima faciat expreſſam mentionem.¶ Adde qꝺ
d.Alex.Imo.ſibi cõtrarius in.l.gallus.ſ.⁊ quid ſi tm̃.in.xv.colũ.
ad fi.⁊ ſeq.ff.de libe.⁊ poſth.dicit qꝺ fuit pluries requiſitus, ⁊ qꝺ
nunꝙ̃ voluit pro iſta parte conſulere, ⁊ qꝺ cõtrariũ putat verum
per rationes quas ponunt Bar.⁊ alĳ ibi: ⁊ reſpõdet ad oĩa argu-
menta Sali.deinde dicit qꝺ iſtã partẽ contra Sali.tenet Bal.in
vlti.q.C.de libe.prete.Bal.⁊ Ang.in.l.poſthum⁹.ſ. ſi quis ex his.
ff.de inoffi.teſta.Pau.de ca.in.l.titio centũ.ſ.titio genero.ff.de cõ-
di.⁊ demon.⁊ expreſſe conſuluit Ang.in conſi.cxxx.incip. ſtatuto
ciuitatis ⁊c.¶ Intellige tamẽ verũ,qñ per ſtatutum aliquid aſſi-
gnaretur filie:lꝫ minus legitima.alĩs incideremus in paſſum:nun
quid ſtatum poſſit in totum legitimam tollere.⁊ cõmunis opi. eſt
quod non:ſed qꝺ bene poſſit diminuere:vt per Bart. in.d.ſ.titio
genero.cum infini.concor.¶ Sed tu aduerte inquantũ do. Alex.
contra Sali. adducit tenere Bal.in.d.l.ſcimus.in.viĳ.q.illa octa-
ua queſtio non habetur:ſed in.vĳ.q.que eſt vltima/Bal.ponit ca
ſum multũ diuerſum:idem Bald.in.d.l.maximũ vitiũ.in vlti.q. ⁊
Bal.⁊ Ange.in.d.ſ.ſi quis ex his.loquunt̃ etiã in terminis valde
57 diuerſis:†nam ipſi querunt ſtante predicto ſtatuto, qꝺ exiſtenti-
bus maſculis filie femine non ſuccedant ab inteſt.patri,quid ſi pa
ter faciat teſtamentum. ⁊ preter eat filiam,an talis filia ꝙuis per
ſtatutũ ab inteſtato ſuccedere nõ poſſit:condito teſtamẽto tanꝙ̃
preterita poſſit dicere teſtamentũ nullũ:in hoc bene ꝯcludit Bal.
quod non:in hoc verum dicit/⁊ eſt cõior ſentẽtia: lꝫ paſſum ſit di-
ſputabilis:de quo per Bar.in.l.fi.in vlt.col.ff.ad tertul.⁊ in conſi.
ſuo quod incip.quidã noie Jac.traditur per Bal. Ange.⁊ Imo.
⁊ ibi latiſſime.d.Alex.in.d.ſ.⁊ qui ſi tm̃.per Ang. Moder.preſer-
tim do.Alexan.in.l.filie licet.C.de colla.Lu.ro.in conſi.xiĳ.incip.
idem videtur mihi de iure concludendũ:ſed nos loquimur quãdo
iſta filia non vult dicere teſtamentũ nullũ tanꝙ̃ preterita,ſed vult
tm̃ habere legitimã ſuã,vel eius ſupplementuꝫ,non dicitur impu
gnare teſtm̃.l.oĩmodo.j.e.not.expreſſe Bal. in.l.cũ lege.ꝑ illũ text.
C.de epiſ.⁊ cle.⁊ ſimiliter Pau.de caſt.allegatus per eũ:in.d.ſ.ti-
tio genero.non tenet contra Sali.in aliquo: ⁊ ideo cũ nõ inuenia3
expreſſe tenentẽ cõtra Sali.in hac vlti.opi.Sal.excepto.d.Alexã.
qui cõtrarium cõſuluit pro opi.Sali.⁊ illa nitat̃ magna equitate:
nec debemus preſumere excluſionẽ legitime,niſi quatenus ſtatu-
tum expreſſe excludat:videret̃ qꝺ iſta opi.eſſet equior ⁊ rationabi
58 lior.¶ Subdit idẽ Sali.hic: in vlti.colũ.⁊ vlti.q.†qꝺ ſi ſtatutũ di-
ceret,qꝺ filia femina nõ ſuccedat ab inteſtato cũ maſculis: ⁊ pater
fuiſſet teſtatus relicto filio herede vniuerſali,⁊ filia in decẽ et dote
inſtituta,non prohiberetur talis filia petere ſupplementum legiti
me:cum ſtatutum expreſſe loquat̃ ab inteſta.⁊ qꝛ habendo ſolã le-
gitimã nõ dicitur ſuccedere patri ſimul cũ maſculo:vt hic plenius
per eum: ⁊ dicit qꝺ ita alĩs cõſuluit in ciuitate Mantue: ⁊ idẽ con-
ſuluit Bal.in Papia.⁊.d.Jo.de rixĳs:in Florentia: ⁊ pleriqꝫ do-
cto.Paduani: ⁊ idem ſimpliciter ſequitur.d.Alex.Imo.in preal.
conſi.vĳ.in.ĳ.volum̃.in.iĳ.colum.veritas patet ex ſuperius tactis.
59 ¶ Illud tandẽ teneas diligẽter cordi.†ꝙ ſi ſtatutũ excludat filias
a ſucceſſione parẽtũ exiſtẽtibus filĳs maſculis vel agnatis,⁊ mã
det filias debere dotari arbitrio propinquorum,nõ debẽt ꝓpin
qui arbitrari qꝺ dos conſtituatur minor ꝙ̃ eſſet legitima:ita not.
Sali.⁊ Ful.in aut.res que.per illum tex.C.cõmu.de leg.Ange.in
conſi.cccxj.incip.d.Gregorius.Bald.in conſi.incip.in chriſti noĩe
amen Antonius plures filios maſculos habens:ſequit̃.d.Alex.
in conſi.lxix.incip.ſuper primo dubio queritur an dicta agnes:in
j.volu.⁊ in cõſi.vĳ.in.ĳ.volu.incipi.viſis ⁊ diligenter animaduer-
60 ſis.in.iĳ.col.quod multum no.⁊ pro hoc facit:†qꝛ dos ſuccedit lo-
co legitime:vt inquit Bar.poſt Richard.malũ.in.d.ſ.titio gene-
ro.in pe.col.ad fi.Bal.in.l.non fine.C.de bo.que lib.vide tu in hoc
vltimo Bar.qui videt̃ aliqualiter ſentire alio modo in.l.ſi filie pa
ter dotem.per illum tex.ff.de lega.iĳ.⁊ in.l.quero.per illum tex.ff.
de iure dot.⁊ per iſta ſit impoſit⁹ finis huic aut.in qua nihil extra-
uagans eſt adductum.Lecta in iſta florentiſſima Ticinenſi aca-
demia per Jaſonem de mayno Mediolanenſem vtriuſqꝫ cenſure
doctorem. Auten.

1 ☞ Immenſa donatio facta per patrem vni filiorum,poteſt per
alios filios vſqꝫ ad legitimam reuocari.
3 Pater per titulum lucratiuum non poteſt in effectu diminuere le
gitimam,⁊ ſic multominus in totuꝫ tollere:tamen ſecus eſt per ti
tulum oneroſum.
4 Pater poteſt plus donare filio ſecundi matrimonĳ,quam omni-
bus filĳs primi.
5 Filius poteſt receptare legitimam ſibi relictam per viam contra-
ctus,⁊ reſpuere here.patris.
6 Filĳ poſſunt acceptare emphiteoſim,⁊ reſpuere hereditatem.
7 Si frater faciat quietationẽ alĳs fratribus, de omni eo quod poſ
ſet petere vel conſequi in here.paterna,per hoc non impedit̃ pete-
re partem fundi vel partem poſſeſ.emphiteoticarum.
8 Appellatione bonorum continetur emphiteoſis.
9 Terminus falcidia:capitur in iure altero de tribus modis.
10 Falcidia improprĳſſime ponitur pro legitima: ⁊ ideo non venire
in ſtatuto.nu.11.
12 In ſtatutis verba debẽt intelligi proprie,niſi ratione perſone ad
quam referuntur.
13 Donatio facta per patrẽ filio in poteſtate,cõfirmat̃ per mortem.
14 Donatio inter patrem ⁊ filiũ in poteſtate,ob benemerita filĳ va-
let:limita vt.j.nu.15.
16 Donatio inoffi.etiam re,⁊ conſilio,nunꝙ̃ reuocat̃,niſi vſqꝫ ad legi
timam filiorum.

nde ⁊ ſi parens. Iſta aut. venit ad
limitationẽ.l.cum
queritur.ſ.eo que dicebat quod ꝙ̃tum ad computatio
nem legitime inſpicitur tp̃s mortis patris.ſ.que bona
habet pater tempore mortis.limitat̃ per hanc aut.quando pater
in vita feciſſet immenſam donationẽ:ita quod ſi poſtea inſpiceret̃
tempus mortis patris, filĳ parum haberent pro legitima:vnde
ſtatuitur quod inſpiciatur tempus facte donationis.h.d.Immen
1 ſa†donatio facta per patrem vni ex literis,per alios filios reuoca
tur,tanquam inofficioſa,vſqꝫ ad eorum legitimam:conſyderato
quantum haberet pater in bonis:tunc tempore facte donatiõis,
hoc primo:et filius donatarius poteſt retẽto reſiduo donationis,
vltra legitimam que fratribus debet̃,abſtinere ab hereditate pa
tris.h.d.ſecũdo ⁊ vltimo.¶ Et ſic diuidit̃ in duas partes:prout
2 duas principales ponit deciſiões q̃ patẽt ex ſummario.¶ †Not.
primo quod immenſa donatio facta per patrem etiam vni filiorũ
põt per alios filios vſqꝫ ad legitimã reuocari:facit.l.j.et totus tit.
j.de inoffi.dona.⁊ pondera in iſto tex.ſm Bald.⁊ Salici.hic:quod

quamuis filij sint heredes patris:tñ rõne sue legitime põt impu
gnare patris ƺctũ.al's non possent.l.cum a matre.⁊ ibi gl.C.de rei
vẽ.¶ Secũdo vltra alios pondera ex hoc text.intelligendo quod
loquatur tã ex testõ q̃ ab intestato:put in specie intelligit Paul.
de ca.hic:istum tex.facere pro eo qd tenet Bar.in.l.titia seio.§.im
perator.in.ij.col.ff.de lega.ij.q si filius cui⁹ legitima fuit extenua
ta p immẽsam donationẽ patris,sit heres institutus a patre,⁊ he
reditatẽ simpliciter acceptauerit:nihilominus põt agere ad reuo
cãdum donationẽ:idẽ sequunt Imo.⁊ Raph.cu.ibi:⁊ Imo.in.c.
3 si.in.viij.col.de dona.¶ †Tertio no.ex hoc tex.qd per donationez
⁊ sic per titulum lucratiuum,pater nõ põt in effectu diminuere le
gitimã filijs:⁊ sic multominus in totũ tollere:adde secus esse per
titu.onerosum/puta venditionis:nã pater vendendo oĩa bona:et
promittẽdo tradere post mortem:posset priuare filios legitima in
totũ:eo q legitima dr deducto prius oĩ ere alieno.l.papinianus.§.
quarta.⁊.§.qñ aut quarta.ff.eo.ita in specie tz Bar.post Dy.in.l.
hereditariũ.per illũ tex.ff.de bo.auto.iudi.pos.⁊ in.l.cum emanci
pati.§.illud.ff.de colla.bo.Bald.in.d.§.quarta.⁊ in.l.j.C.de inoffi.
dona.Oportet tñ tũc qd appareat de vera ⁊ actuali numeratio
ne precij:vñ non sufficeret patrẽ in instr̃o confiteri se precium rece
pisse,quo ad preiudicium filiorũ:fm Joã.de pla.in.§.item si quis
ad fi.insti.de inuti.stip.quẽ refert ⁊ sequit.d.Bart.veroñ.in caute.
xxvj.postea in seq.ponit duas alias cautelas priuandi filiũ legi
tima.¶ Adde fortius qd etiam nõ sufficeret cõfessio patris facta
in testõ,per quam cõfiteretur se debitorẽ alicuius,in preiudicium
filij:quo ad diminuendũ vel tollendũ eius legitimaz:al's aperiret
via malitijs,ad priuãdum filios legitima:ita vult Bar.si bene in
spexeris in.l.cũ quis decedẽs.§.codicillis.circa medi.ff.de leg.iij.
⁊ clare Spe.⁊ Joan.an.in tit.de confes.§.nunc videndum.ver.sed
nunquid patris confessio.d.Anto.de but.in.c.q̃uis.in.iij.colũ.⁊
ibidem Panorm.de re iudi.do.Alex.in consil.xlv.in.j.volu.qd in
cip.super his de quibus dubitari cõtingit.in vlti.colũ.⁊ in consi.
xxvj.in.ij.vol.quod incip.viso ⁊ cõsyderato themate premisso.⁊ in
consi.viij.in.iiij.volu.qd incip.non minuetur legitima.¶ Quarto
pondera tex.ibi in quendã liberorũz.intelligendo q esset filius ex
secundo matrimonio:put exẽplificat Odof.ponẽdo casuz huius
4 l.hic esse text.fm Bald.†q pater potest plus donare filio secundi
matrimonij,q̃ conferat omnibus filijs primi matrimonij:istud ex
pressius dicit tex.in.§.pe.in aut.de nup.⁊ p hoc refert Pau.de ca.
hic tenuisse Bal.in.l.vnica.C.de inoffi.doti.⁊ cõsuluisse q possit
prouideri ƺtra dispositionẽ.l.hac edictali.in prin.C.de secun.nup.
vbi mulier q̃ habet liberos ex primo marito,prohibetur relinque
re in testõ secundo marito,plusq̃ relinquat vni ex dictis filijs,cui
minus relinquit:nam põt fieri q mulier non relinquat secundo
marito,sed eius filio/per istum tex.⁊.d.§.pe.refert tñ Paul.de ca.
se vidisse cõtrariũ fuisse consultum p Jo.de lig.⁊ per quamplures
alios doc.cõtemporaneos Bald.q isto modo fieret fraus illi legi
de persona ad personã:sed Pau.de cast.sequitur opi.Bal.⁊ dicit
q alij male cõsuluerũt,non ƺsyderantes istũ text.⁊.d.§.pe.⁊ quod
diuersa est ratio in ipso marito:quem lex habet magis exosum q̃
eius filios.Ego non inuenio Bald.in istis terminis.in.d.l.j.C.de
inoffi.dona.sz bene in.l.vni.in.ij.q.C.de inoffi.doti.vbi late exami
nat.⁊ etiã ita late consuluit Bald.in ƺsi.suo qd inci.in christi noĩe
consyderandum est.vbi plura alia adducit ⁊ totum illud consiliũ
refert formaliter Sali.in.d.l.hac edictali.in prin.in.viij.q.⁊ ibi per
plura tenet ƺtrariũ,⁊ forte melius:sed me nõ extendo:q est extra
4 materiam huius titu.¶ †Quinto no.ex scda parte text.casum in
quo filius põt acceptare legitimã sibi relictã per viã contractus,⁊
respuere hereditatẽ patris:sec⁹ esset si in ti.hereditario obueniat:
q tunc nõ põt legitimam acceptare quin residuũ acceptet.l.j.⁊.ij.
ff.de acqui.here.nisi in residuo habeat substitutũ.l.si libertus pa
patrono.ff.de bo.lib.fm Bar.in.l.gerit.in.v.col.in ver.quid si ali
quis dicit se possidere.ff.de acqui.here.⁊ in.l.j.in prin.ff.de vulg.⁊
pup.in.iiij.q.prin.in ver.quero an aliquo casu institutus.⁊ in.l.q
poterat.vbi moder.ff.ad tre.Bal.in.l.heres instituta.C.de impu.
⁊ alijs substi.cũ alijs concor.ibi traditis per.d.Alexan.⁊ Bal.in.l.
vnica.ad fi.vbi etiã.d.Alex.remissiue.C.qñ non petẽ.partes.vide
subtiliter in hoc.d.Fran.de are.in consi.clx.qd incip.longa est ista
consultatio.in.xvj.colũ.⁊ Ang.de are.in.§.si.insti.de here.quali.⁊
diffe.¶ Sexto ⁊ vltimo istũ tex.p casu specialiter allegat Spec.in
6 tit.de loc.§.nunc aliqua.in ver.clix.† qd si pater acquisiuit in vita
emphiteosim vel feudum pro se filijs ⁊ nepotibus,qd mortuo pa
tre filij possunt acceptare emphiteosim,⁊ respuere hereditatem:
cũ illam emphiteosim habeãt iure contractus inter viuos,⁊ non
iure hereditario.tex.est hic:sequuntur Bald.⁊ Sali.hic.¶ Istaz
decisionẽ intellige esse verã fm Pau.de ca.hic:in terminis supra
dictis/qñ pater simpliciter acq̃siuisset emphiteosim vel feudum
pro se ⁊ filijs.c.vnico.⁊ ibi Bal.in tit.agna.vel fil.in vsi.feu.secus si
acq̃siuisset copulatiue pro se filijs ⁊ heredibus:tunc requireret qd
filij essent etiam heredes patris,al's non admitterentur ad talem

a ¶ Morte. Adde and. in.l.donationes quas diuus.j.de dona.int vir.et vxo.Bal.in l.si tibi res.C.de do.ante nup.bal.in.l.fin.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.

emphiteosim vl' feudũ.§.emphiteosim.in aut.de nõ alie.⁊ ita tz et
latius Bar.in.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ff.de ope.libe.et in.l.si nõ
sortem.§.libertus.in vlti.col.ff.de condi.indeb.cum concord.quas
7 ibi dedi.¶ †Adde fortius ad confirmationẽ predictorũ/qd si mor
tuo patre frater faceret quietationẽ alijs fratribus,de omni eo qd
posset petere vel consequi in hereditate paterna,per hoc non im
peditur petere partẽ feudi,vel partẽ possessionũ emphiteoticarũ:
quia non petuntur iure hereditario,nec tanq̃ ex hereditate pater
na:sed vigore contractus:ita tenet Bar.in.l.itẽ videndũ.§.fi.refe
rens Dyn.ita cõsuluisse.ff.de peti.here.sequunt Bal.⁊ Ang.ibi:
et Bal.in.l.j.in.j.q.ff.de re.diui.in aut.si quas ruinas.C.de sacro
sanc.eccle.late Albe.de ro.in.l.tres fratres.ff.de pac.vbi formali
ter recitat totũ illud consiliũ Dy.imo fortius istud pcederet etiaz
si in tali renunciatione hereditatis paterne interuenisset iuramen
tũ:ita sing.extendit Bal.in.c.ij.in.iiij.col.in ti.an agna.vel filius.
¶ Limita predicta multũ signanter vt pcedãt qñ qs renũciasset
8 hereditati paterne:vt dixi:sec⁹ si renunciaret bonis paternis:†q
appellatione bonorũ bene cõtinet emphiteosis:ita tenet Spec.in
titu.de loc.§.nũc aliqua.ver.clviij.ad fi.allegat.l.rẽ in bonis.ff.de
acqui.re.do.⁊.l.bonorũ.in.j.ff.de verb.sig.qd teneas bene cordi:q
non reperio ab alio põderatũ:⁊ vide in simili aliã decisionẽ Bar.
in.d.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ad fi.¶ Capio gl.mag.in ver.falci
die.quã diuide in quatuor partes.In pma timore cõtrarij decla
rat quot modis capiat iste terminus falcidia.In scda timore ƺrij
glo.format.q.qua actione filij consequant legitimã post rescissio
nẽ,mediãte querela inofficiose donationis:nã regulariter compe
tit petitio hereditatis:vt dixi in.l.j.š.eo.sz gl.dubitauit:q petitio
hereditatis non dat cõtra possidentẽ ti.vt dixi in.l.j.š.eo.sed hic fi
lius hz verũ titulũ donationis.In tertia glos.oppo.contra tex.et
tripliciter rñdet.In q̃rta format aliã oppo.scda ibi:sed qua actio
ne.tertia ibi:sed cũ nõ valuerit.quarta ⁊ vltima est ibi nte alia rõ
9 ne vr.¶ †Ex.j.parte gl.habes duas cõclu.pma est/qd terminus
falcidia capitur in iure altero de tribus modis:similis est gloss.in
l.quoties.in ver.legis falcidie.C.fami.erciscun.¶ Pro ista gl.dicit
Bar.se de fctõ cõsuluisse/q si pater in testõ reliqt filie cẽtũ pro sua
falcidia,⁊ nõ dixit qd in eis instituebat hrdẽ:tñ cẽset reliqssetitu.
instõnis:istũ arti.disputaui in aut.nouissima.š.eo.⁊ ibi tenui ƺtra
10 Bar.nõ repeto hic.¶ Scdo habes ex ista gl.†qd falcidia impro
prijssime ponit pro legitima:ideo nõ veniret in statuto faciẽte mẽ
tionẽ de falcidia:cũ in statutis vba debeãt pprie intelligi:cuz sta
tuta sint stricti iuris.l.j.§.si is q nauẽ.vers.in re igit dubia.ff.de ex
er.¶ Eodẽ mõ si statutũ faceret mẽtionez de legitia,seu de debito
11 bonorũ subsidio,nõ cõprehẽderet trebel.†puta si statutũ dispone
ret,q legitima sit tñ octaua ps bonorũ defuncti,nõ intelligit di
minuta treb.nec sub illo termino legitima plato simplr a statuto
venit treb.fm Jo.an.in addi.Spe.in ti.de succes.ab inte.sup rubr.
in pe.col.in ver.scda dubitatio est.¶ Limito istã cõclusionẽ gl.ni
si in statuto propter psonã ad quã verbũ falcidie refert,intelligere
tur de legitima:puta si statutũ diceret,q filia sit cõtenta dote pro
falcidia,quã dz habere in bonis patris:ibi falcidia in statuto ca
pit pro legitima:⁊ hoc rõne persone ad quã refert:ita Bar.⁊ cõi
ter ibi doc.in.l.j.in prin.ff.ad le.fal.q̃uis cõtrariũ teneat Albe.de
rosa.post relatã opi.Bar.in tra.statutorũ.in.ij.parte.q.ccxj.q̃ in
ci.quid si statuto cauet q mulier:sz pl⁹ plz pcedens decisio alia ra
tione:q stãtibus vbis statuti:vt.š.illa verba pro falcidia.non pos
sunt intelligi nisi pro legitima.Jungendo istam glo.cum illa deci
12 sione Bar.†habes solẽnẽ limitationez ad regulã quã dixi q in sta
tutis verba põt improprijssime intelligi:qd bñ no.q posset seruire
ad multa.¶ In scda parte gl.ibi:sed qua actione.lz glo.reprobet
opi.regule/puto qd possit teneri/p.§.l.j.cũ glo.⁊ q̃ ibi dixi.š.eo.tñ
Odo.Bal.⁊ Pau.de ca.hic tenẽt/qd queadmodũ qñ relictuz est
aliquid tit.instit.filio,agit ad supplementũ ƺdictiõe ex lege omni
modo.j.eo.ita hic filij heredes patris debẽt agere ad supplemen
tum legitime/p cõdictionẽ ex hac aut.¶ In tertia parte glos.ibi:
a vñ donatio morte* cõfirmat:intellige glo.†q donatio facta p pa
13 trẽ filio in potestate,cõfirmat p mortẽ patrz:sicut donatio inter vi
rũ ⁊ vxo.l.donationes quas parẽtes.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.hoc
est verũ qñ interuenit traditio:al's secus gl.in.l.papinianus.ff.de
do.inter vi.⁊ vxo.Bal.in.l.ij.in prin.vbi rationẽ assignat.C.de inof
fi.dona.Ang.in.l.ij.ff.de vsuca.pro dona.contrariũ tñ põdera esse
glo.in.l.cum de in rem verso.in glo.iij.ff.de vsur.¶ In ea.glos.ibi:
14 hic vt extraneo donat.¶ Not.ex ista gl.duas cõclusiones.†Pria
est/qd donatio inter prẽm ⁊ filiũ in ptãte ob benemerita filij,valet
⁊ tenet:q tunc fit non vt filio,sed vt extraneo.Adde glos.⁊ docto.
in.l.si donatione.C.de colla.Bar.in.l.frater a fratre.in princ.ff.de
condi.inde.in vlti.q.Intellige tñ fm Bal.⁊ Pau.de ca.qd nõ suf
ficeret q pater diceret se donare ob benemerita filij:sed opz qd be
nemerita in specie exprimat:⁊ qd pbent:nec staret in hoc assertio
ni patris.fm gl.⁊ doct.in.d.l.si donatione.p regulam.l.si forte.vbi
Bart.ff.de castrẽ.pec.¶ Hoc vltimũ videt limitare Bal.hic:in.j.
no.nisi

15 no.†nisi pater in specie exprimeret qualia fuissent ista merita filiȷ̃
tunc bene staretur assertioni patris: idem expressius tenet Bald.
in.l.illud.in.iiij.q.C.de sac.san.eccle.per tex.in.l.aquilius regulus.
cum glo.in ver.meram.ff.de dona.⁊ idem tenet Pau.de cast.in cõ
si.ciij.quod incip.dñs Ubertus.¶Tene cõtrarium ꝑ regulam.d.
l.si forte.qꝛ est confessio facta inter personas suspectas ⁊ ꝓhibitas
ergo non valet.l.qui testamentũ.ff.de ꝓba.⁊ ita in istis terminis te
net Bal.⁊ melius ⁊ sibi cõtrarius in.l.si tibi.ff.si cer.pe.Cy.Guil.
de cu.⁊ Albe.de ro.in.l.fi.vbi bo.tex.ff.de exerci.⁊ Mod.cõiter in
d.l.si donatione.vbi etiam posui quid si interuenit iuramentum.
¶Secundo intellige ⁊ limita conclusionẽ glo.vt procedat quan
do benemerita filiȷ̃ essent equiualẽtia rei donate: al's illud qd̃ esset
s̃.meritũ, censeretur ꝓfectitiũ: ita sentit Barto.hic: ⁊ in.l.si qs pro
eo.§.j.in fi.ff.de fideius.⁊ in.d.l.frater a fr̃e.in vlti.q.⁊ clare Imo.in
d.l.aquilius.facit bene tex.in.c.relatum.secũdo in ver.iuxta serui
tiȷ̃ meritum.de testa.¶Et per hoc confunditur illud qd̃ sing.vult
Bal.in aut.ex testamento.in.iij.col.C.de colla.qd̃ ad hoc vt dona
tio facta per pr̃em filio in potestate ꝓpter benemerita valeat, suffi
cit qd̃ illa merita non sint intra dimidiã rei donate: ar.l.ij.C.de re
scin.ven.sequitur Ludo.rom.in.d.l.si donatione.facit bene quod
vult Sal.in.l.petẽs.in.xj.col.vbi retuli ⁊ notaui.C.de pac.⁊ ita cõ
tra Bal.tenent Moder.vt.d.Alex.in.d.l.si donatione.¶Secun
do principaliter no.ex hac glo.ſm Fulg.⁊ Pau.de ca.hic: qd̃ do
natio etiam ob benemerita facta, potest tanq̃ inofficiosa reuocari
vsqꝫ ad legitimã filiorũ: et sic pater nõ potest renunciare quicq̃ in
preiudiciũ legitime filiorum: adde sec⁹ esse in liberto.l.viuus liber
tus.ff.si quid in frau.patro.Bal.in.l.ij.in.iiij.oppo.C.de inoffi.do
16 na.¶Ex quarta ⁊ vltima parte glos.not.†qd̃ donatio inofficiosa,
etiam re ⁊ consilio, nunq̃ tñ reuocatur nisi vsqꝫ ad legitimã filio
rum: ista conclusio glo.clare procedit, quãdo talis donatio esset fa
cta extraneo: tunc reuocatur in totũ.ſm Bart.Bal.⁊ Imo.in.l.ti
tia seio.§.imperator.ꝑ illum tex.ff.de leg.ij.Bart.⁊ Paul.de ca.in
l.j.C.de inoffi.dona.Pau.de ca.hic in fi.Imol.⁊ Panor.in.c.fi.de
dona.Ludo.ro.in consil.ccvj.quod incip.pro decisione eorũ de qui
bus dubitatur.Io.an.Pe.de Ferrariȷ̃s in practica sua in forma li
belli quo agitur pro reuocatione donationis.in verbo irreuocabi
liter: ⁊ ad hoc allegant docto.forte in tex.in.l.si libertus.§.pe.ff.de
iurepatro.inducendo: vt per Bart.in.d.l.j.licet ista videatur esse
cõmunis sententia: tamen cum glos.nostra, qd̃ etiam facta extra
neo non reuocetur in totum sed vsqꝫ ad legitimam filiorum tantũ
adde quod hoc tenent glo.Guil.⁊ Bal.in.d.l.j.C.de inoffici.testa
mento.⁊ subtiliter do.Fran.de are.in consi.xlvij.quod incip.visis
⁊ diligenter ponderatis que in puncto deducũtur: ⁊ ibi subtiliter
respondet ad.d.l.si libertus.§.penul.⁊ dicit se mirari qd̃ Barto.⁊
sequaces non aduerterint ad hoc. Iason Padue.

1 ☞ Ad hoc vt quis dicatur suus et necessarius, est necesse quod
nemo eum precedat.
3 Licet ad hoc vt valeat exheredatio filiȷ̃, sit necesse quod adeatˀ he
reditas ex testamẽto patris: tñ si nepos est institutus in testamen
to aui, cum sit suus ⁊ necessarius auo, illa suitas sufficit: vt confir
metur exheredatio filiȷ̃, absqꝫ alia aditione.
4 Nepos institutus ab auo exheredato filio, absqꝫ alio iussu efficitˀ
suus et necessarius.
5 Filius exheredatus efficitur suus et necessarius heres exhereda
ti mediante persona nepotis.
6 Neptis exheredata, nata ex filio emãcipato, hꝫ q̃relã inoffic.testa.

1 NEptem defuncti. †Ista lex legitˀ per
glo.duob⁹ modis
vno modo ꝑ glos.j.qd̃ iste text.loquatˀ qñ vterqꝫ tam fi
lius emancipatus q̃ neptis fuerũt exheredati ab auo,
et tempore mortis aui vterqꝫ viuebat: lꝫ postea filius predecesse
rit.inde orta est dubitatio ſm glo.an nepoti cõpeteret querela, at
tento qd̃ pater tẽpore mortis precedebat eam in gradu: vt habes
in glo.¶In hoc tñ aduerte quod qñ esset pater ⁊ nepos vterqꝫ in
potestate aui: licet q̃tum ad succedendum ab intestato vel etiam
ex testõ ſm volũtatẽ aui nepos non admittatˀ, ex quo pater eũ pre
cedit in gradu.l.si quis posthumos.§.j.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ in.l.si
qs filio exheredato.in prin.ff.de iniust.rup.tñ ex testõ aui nepos ve
nit tanq̃ suus ⁊ necessarius, si auus exheredaret filium, ⁊ nepotem
instituerat: dato qd̃ nepos tempore mortis aui nõ teneat primũ lo
cum.tex.in.l.qui in aliena.§.interdũ.vbi Bar.in.iij.oppo.rationẽ
assignat.ff.de acquiren.heredi.⁊ ille text.est valde not.ad quatuor.
2 ¶†Primo ad limitationẽ omniũ iurium que dicũt, qd̃ ad hoc vt
quis dicatur suus ⁊ necessarius, est necesse q̃ nemo eũ precedat in
gradu.§.sui.inst.de here.quali.⁊ diffe.l.j.§.⁊ generaliter.ff.de suis
et legiti.⁊ istud est verum q̃tum ad succedendũ ab intest.vel cõdi
to testõ contra voluntatẽ defuncti: sed q̃tum ad succedendum ex
testõ ſm voluntatem defuncti, ⁊ sic ex institutione: nepos succedit
tanq̃ suus et necessarius heres auo: dato qd̃ filius exheredat⁹ eũ
precederet in gradu: ⁊ ita per illum tex.limitat Io.fab.in.d.§.sui.
⁊ ad hoc illũ tex.reputat vnicũ ⁊ valde sing.in iure Ioan.de imo.
3 in.c.raynutius.de testa.¶†Scd̃o ille tex.est not.qd̃ lꝫ ad hoc vt va
leat exheredatio filiȷ̃, sit necesse qd̃ adeatˀ hereditas ex testõ patris
per quã aditionem confirmetˀ illa exheredatio.l.filiũ.§.j.ff.de bon.
posses.cõtratab.l.papinian⁹.§.si conditioni.ff.de inoffi.testa.tñ ibi
est tex.q̃ si nepos est institutus in testamẽto aui, cũ sit suus ⁊ neces
sarius auo: illa suitas sufficit vt confirmetˀ exheredatio filiȷ̃ absqꝫ
4 alia aditione.¶Tertio ibi casus est no.†q̃ lꝫ nepos mortuo auo
reincidat in ptãtem patris, ⁊ sic nõ possit adire aliquã hereditatẽ
sibi delatã, nisi p̃cedat iussus patris.l.si quis mihi bona.§.iussum.
ff.de acq.here.glo.⁊ doc.in.l.j.C.qui admit.limitatˀ nisi nepos insti
tuatˀ ab auo exheredato filio: qꝛ absqꝫ alio iussu patris efficitˀ suus
5 ⁊ necessarius.¶Quarto ibi est tex.valde not.†quod filius exhere
datus efficitur suus ⁊ necessarius heres exheredati, mediante per
sona nepotis: teneas bene menti illum text.quia multum limitat
alia iura loquẽtia de tali materia: ⁊ Bal.ibi dicit quod ille casus
est valde mirabilis: et lꝫ soleat reputari sing.tñ habes text.consi
milẽ ⁊ forte meliorẽ in.l.filius patroni.ff.de bo.lib.quẽ pro concor
dãti allegat Bar.in.l.fi.in.iij.col.ff.de cõdi.insti.¶Scd̃o modo le
gitur ista.l.ꝑ glo.ij.qd̃ filius erat mortuus ante auũ.⁊ dubium fa
ciebat in hac.l.qꝛ filius erat emãcipatus tp̃e quo neptis nata est:
prout vult dicere tex.in aduersatiua q̃uis pater eius emãcipatus
fuerat: ⁊ sic videbatˀ extra familiã aui: ⁊ iste intellect⁹ magis cõue
6 nit litere.ſm quẽ ista.l.h.d.†Neptis exheredata, nata ex filio emã
cipato: hꝫ tñ querelã inofficiosi testamenti.h.d. Iason Padue.

1 ☞ Pater vel mater habent arbitriuꝫ plus relinquendi vni filio
quam aliȷ̃s, dũmodo aliȷ̃ suam legitimam habeant.
2 Agnoscens iudiciũ defuncti non põt amplius illud querelare.
3 Soluens debitum paternum pro hereditaria portione, dicitˀ ap
probare testamentum patris.
4 Per quas causas quis excludatˀ a querela inofficiosi testamenti.

PArentibus. Pater potest diuidere bona
sua inter liberos etiã inequa
liter prout vult: dũmodo vnicuiqꝫ legitimam suam re
linquat.hoc primo: ⁊ qui agnouit iudiciũ defuncti per
dit querelam, quam habebat ex eo q̃ sibi minus legitima erat re
lictũ.h.d.scd̃o ⁊ vltimo: ⁊ sic ista lex habet duas partes q̃ patẽt ex
1 summario.¶†No.j.quod pater vel mater habet arbitrium plus
relinquẽdi vni filio q̃ aliȷ̃s: dũmodo aliȷ̃ suã legitimã habeant: fa
cit.l.hac edictali.§.j.C.de secũ.nup.⁊.tex.in.§.pe.aut.de nup.in du
bio aũt lex vult equalitatẽ seruari inter liberos.l.vt liberis.⁊ ibi:
Bal.in.ij.not.C.de colla.Bal.in aut.ex testamẽto.in.j.no.eo.titu.
2 ¶Secundo not.†qd̃ agnoscens iudiciũ defuncti, non põt ampli⁹
illud querelare: facit.l.cum donationibus.⁊ ibi glo.j̃.titu.j.⁊ text.
no.quẽ videas in.l.si ꝓponas.§.si hereditatẽ.ff.eo.similiter q̃ acce
ptat relictum factũ sibi, vel filio suo, aut seruo/nõ potest querela
re testm̃.l.nihil.in p̃n.⁊ ibi Bar.⁊.l.pars.§.j.ff.eo.Adde secus esse
in querela inofficiose donatiõis: nam qui agnouit iudiciuꝫ defun
cti, põt tñ intentare querelã inofficiose donationis: vt dixi in aut.
vñ ⁊ si parens.s̃.e.⁊ rõ est qꝛ ille non expugnat testm̃ qd̃ ꝓbauit: sꝫ
3 aliũ actũ factũ inter viuos.¶†Tertio not.q̃ soluens debitum pa
ternum pro hereditaria portione, dicitˀ approbare testm̃ patris fa
4 cit.l.ij.vbi dixi.C.de iure delib.¶†Ultimo ad glo.que enumerat
sex causas quibus qs excluditur a querela inofficiosi testamenti.
Adde similem glo.in.l.cum donationibus.j̃.tit.j.

1 ☞ Testamentum militis, siue sit factum iure militari siue com
muni, non subiacet querele.
2 Priuilegium non intelligitur cõcedi cum dãno tertiȷ̃.

1 DE inofficioso. †Testm̃ militꝫ siue sit fa
ctuꝫ iure militari, siue iu
re cõi non subiacet querele.h.d.¶Itẽ dr̃ in.l.testamen
tum.j̃.eo.Et istud extenditˀ ad filiũfamilias militẽ.in.l.
fi.j̃.eo.vbi post glo.dicetˀ an iste leges hodie sint correcte.¶In tex
tu ibi: vel tribuni numeri.intellige.i.tribuni q̃ presint alicui nume
2 ro militum.¶†No.ex ista.l.limitationẽ ⁊ regulã qd̃ priuilegium
nõ intelligitˀ concedi cum dãno tertiȷ̃.l.nec auus.C.de emãcip.lib.
l.ij.§.merito.⁊.§.si quis a principe.ff.ne quid in loco publi.et tex.lo
quens de milite.in.l.cum filiusfami.in fi.ff.de testa.mili.tñ priuile
giũ potest cõcedi cũ damno ⁊ p̃iudicio tertiȷ̃.casus est hic.⁊ in.d.§.
si quis a principe.vbi Bart.no.dixi in.l.rescripta.vel in.l.fi.C.si cõ
tra ius vel vtil.publi. Iason Padue.

1 ☞ Contra fiscũ qui successit heredi scripto competit querela.
2 Dignitas instituti non nocet querele.
3 Licet querela non preparata nõ transmittatˀ ad heredes actiue:
tñ bene transmittitur passiue.

1 SI heredem. †Contra fiscum qui successit
heredi scripto cõpetit quere
la, sed mutato iudice.h.d.Et erat dubium qꝛ querela
inofficiosi testamenti competit contra scriptum here
dem, sed fiscus nõ erat scriptus heres in testamento.dic vt dixi in

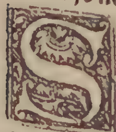
l.j.ſ.eo.¶ Adde qꝺ etiā ſi in teſtamēto eſſet inſtitutus heres im
peratoꝛ vel papa:tū filio exheredato cōpetit q̃rela.l.papinianus.
§.ſi imperatoꝛ.ff.eo.ꝛ ibi gl.Bar.dicūt qꝺ idē ſi eſſet inſtitutus he
2 res deus,vel pauperes Chꝛiſti.†Ex quo habes qꝺ dignitas inſti
tuti non nocet querele:facit.l.ſi quis imperatoꝛem.ꝛ.l.cū heredes.
3 C.qui teſt.face.poſ.¶†Secūdo no.ſm Moder.hic:qꝺ lꝫ quere
la non pꝛeparata nō tranſmittaẜ ad heredes actiue.l.poſthumus.
§.fin.cum.l.ſeq.ff.eo.dixi in.l.ſi pater.ſ.eo.tamen bene tranſmitti
tur contra heredes paſſiue.

1 Cauſa ꝓpter quā pōt filius iuſte in teſtō exheredari,non eſt
ſufficiens ad repellendū eū ab inteſtato a legitima ſucceſſione.
2 Si filius pꝛetereatur in teſtamento patris,etiam cum inſertione
cauſe,tamen teſtamentum eſt ipſo iure nullum.
3 Quis non poteſt alteri obijcere turpitudinem quaꝫ ipſe patitur.
4 Infamis poteſt obijcere infamiam teſti.
5 Mater meretrix non poteſt propter meretriciū filie eam exhere
dare,niſi mater eſſet emendata/ꝛ ad vitam honeſtam reducta.
6 Filia que peccauit in coꝛpoꝛe,nō debet ali nec dotari a patre:niſi
ſit per penitentiam emendata.
7 Si filius commiſit ingratitudinem,propter quā poterat a patre
exheredari,ſi penitentiam viuo patre agat,vel ante conditum te
ſtamentum/non poterit amplius exheredari.
8 Si pater exheredauit filium ex iuſta cauſa,ꝛ poſtea filius ſe recō
cilliauit cum patre,exheredatio cenſetur adempta.
9 An vſurarius poſt peractam penitentiam,ꝛ reſtitutionem vſu
rarum factam,poſſit admitti in teſtem.
10 Pater magnus meretricatoꝛ pōt filiā meretricē exheredare.
11 Feneratoꝛ non habet querelam contra teſtamentum fratris tur
pem perſonam inſtituentis/cum ipſe ſit turpis perſona.

In arenam. Arenarius ſpōtaneus:lꝫ ſit i
famis etiā de iure,tamē reti
net ius legitime ſucceſſionis ab inteſtato:ſed condito
teſtō ſi ſit exheredatus/pꝛopter iſtā infamiā nō habet
querelam de iure ciuili,nec bono.poſ.gratia litis agnoſcende de
iure p̄toꝛio:niſi pater ſit eiuſdē cōditionis.h.d.ſm intellectū quē
intendo inferius tenere.¶ No.vltra alios ex hac.l.no.regulā qꝺ
1 cauſa†ꝓ quā poteſt filius in teſtō iuſte exheredari,nō eſt ſufficiēs
ad repellendum eū ab inteſtato a legitima ſucceſſione:facit tex.in
l.omnimodo.in ver.nā ſi nullā.j.eo.¶ Ad idem ꝛ ſcꝺo facit opti
me qꝺ tenet Bar.in.l.fratres.in fi.ꝛ ibidē Bal.j.eo.qꝺ tres cauſe
ingratitudinis ꝓpter quas pōt frater exheredari:nō tū repellunt
ab inteſtato a ſucceſſione fratris,ꝛ per hoc apparet nō bene dice
re Ange.in.§.ingratitudinē.per glo.in aut.de nup.vbi tenet/qꝺ
ſi filius in teſtō patris ſit exheredatus non expꝛeſſa cā,tū vtile eſt
cauſam pꝛobari:qꝛ ſaltem repellet eū ab inteſtato:cū ex teſtō veni
re non poſſit,ꝛ dicit qꝺ ꝓpterea cauti aduocati ſemꝑ pꝛobāt cau
ſam ingratitudinis filij,q̃uis nō fuerit expꝛeſſa in teſtamēto:cre
do qꝺ ex pꝛedictis male dicat:lꝫ aliqñ referendo eū incidenter ſe
quutus ſim:ꝛ cōtrariū tenet ipſemet Ange.in.l.j.in fi.ff.de inoffi.
teſta.vbi repꝛobat illā gloſſ.in.d.§.ingratitudinē.per tex.l.omni
modo.§.j.vbi ſm eū eſt text.qꝺ exheredatio ꝓpter ingratitudinē
debet fieri in teſtō,ꝛ debet in teſtō noiatim expꝛimi cā ingratitu
dinis.¶ Limita p̄dictā regulā nō ꝓcedere in patrono:qꝛ ex qua
cauſa poteſt ꝑ libertū exheredari,per eūdem ab inteſtato repelli
tur a legitima ſucceſſione tex.eſt in.l.cū patronū.cū.l.ſeq.ff.de iu
re pat.quā allegat Bart.in.d.l.fratres.ad fi.ꝛ ratio diuerſitatis
eſt:qꝛ facilius excludiẜ patron⁹ a legitima ſibi debita,quā exclu
datur filius.glo.eſt in.l.ſi quis legatū.§.fi.ff.de fal.¶ Scꝺo pon
dera tex.ibi:neqꝫ bono.poſ.ei cōpetit.Rapha.Fulgo.ꝛ Pau.de
ca.intelligūt tex.loqui de bo.poſ.cōtratab.que cōpetit filio pꝛete
rito nō autē exheredato.l.non putauit.§.non queuis.ff.de bono.
poſ.contratabu.ꝛ ſic ſi filius arenarius ꝓpter hanc cauſam infa
mie ſit exheredatus in teſtamēto patris,aut in eo pꝛeterit⁹:neqꝫ
ſibi cōpetit querela:qꝛ ſit exheredatus nec bonoꝝ poſ.contrab.
qꝛ ſit pꝛeteritus:ꝛ ex hoc no.Fulg.ꝛ multuꝫ miratur de iſto tex.
quod ille cauſe que excludunt a querela,excludunt etiam a bono
rum poſ.contratabu.q̃uis ſm eū videaẜ cōtra:per.l.iij.§.ſi eman
cipat⁹ fili⁹.el.j.ff.de bono.poſ.ꝯtratab.niſi diceres qꝺ h̄ ſit ſpecia
le in iſta cauſa,qñ fili⁹ eſt arenarius:qꝺ tū ſm eum non eſt dicen
dum,cū multe alie cauſe reperiaẜ grauioꝛes iſte:ꝛ ſic titubat in
hoc tex.nec aliqd firmat.¶ Pau.de ca.ēt no.ex hoc tex.qꝺ fili⁹
pꝛopter infamiā exheredatus vel pꝛeterit⁹,nō habet querelā in
officioſi teſtamēti,nec cōtratab.nec ius dicendi nullū:qꝛ veniret
contra voluntatē defuncti:ꝛ ꝓpterea multū reputat tenendū mē
ti iſtum tex.qꝺ pꝛeteritio filij infamis,nō reddit teſtamentū nul
lum cū habeatur pꝛo exheredatione.¶ Ego aliter intelligo iſtū
tex.ꝛ puto qꝺ non loquaẜ de bo.poſ.contratab.que datur pꝛeteri
to:qꝛ in iſto titu.imperatoꝛ non loquitur de filio pꝛeterito,niſi qñ
pꝛeteritio haberetur pꝛo exheredatione:vt in matre.l.iij.ſ.eo.in
telligo ergo tex.loqui de bonoꝝ poſ.gratia litis agnoſcende:que
datur emancipato exheredato:vt dixi in.l.j.ſ.eo.ꝛ ſic tex.vult di
cere/qꝺ huic filio exheredato in teſtamēto patris,ꝓpter infamiā
arenariam,non competit querela de iure ciuili,nec bono.poſ.gra
tia litis agnoſcende de iure pꝛetoꝛio:ꝛ lꝫ tex.ſimpliciter dicat bo
no.poſ.tamē etiā tex.in.l.ij.ſ.eo.ſimpliciter dicit bo.poſ.ꝛ tamen
intelligiẜ bo.poſ.gratia litis agnoſcēde ſm pꝛimū intellectuꝫ gl.
ibi cōmuniter appꝛobatū:ꝛ ſm iſtū itellectū iſte tex.eſt planus,et
ceſſant abſurda pꝛoxime relata.¶ Foꝛtius qꝺ iſte tex.nō poſſit lo
3 qui in filio pꝛeterito.vt voluīt Moder.ptꝫ:†qꝛ ſi filius pꝛeterea
tur in teſtamento patris,etiam cum inſertione cauſe,tamē teſta
mentum eſt ipſo iure nullū etiā hodie:vt eſt glo.reputata ſing.in
§.exheredatos.in aut.de here.ꝛ fal.Bart.in aut.ex cauſa.in.ij.q.
pꝛin.C.de lib.pꝛete.ꝛ in.l.filio pꝛeterito.ff.de iniu.rup.licet vltra
mon.tenerent illam opinionem quā voluit ſequi Pau.de ca.hic:
quod talis pꝛeteritio cuꝫ cauſa habeatur pꝛo exheredatione:ſed
illa opinio repꝛobatur cōmuniter per Barto.ꝛ alios,in.d.aut.ex
cauſa.ꝛ in aut.non licet.vbi Ang.ꝛ Moder.C.eo.de lib.exce.ꝛ ſic
dato qꝺ filius hic fuiſſet p̄teritus ex iſta cauſa infamie:qꝛ teſtamē
tū eſſet nullū,haberet ius dicendi nullum de iure ciuili,ꝛ contra
tabu.ꝛ iure pꝛetoꝛio:vt habetur in locis pꝛealleg.bene verum eſt
quod ſi cauſa inſerta in pꝛeteritione pꝛobatur eſſe vera:bene ho
die excluderetur a iure dicendi nullum,ſicut a querela in effectu:
ſm Ang.in.d.aut.non licet.ꝛ ibi.d.Alex.in.v.colū.ꝛ Pau.de ca.
in.d.aut.ex cauſa.in.iij.colū.ꝛ latius in.vij.¶ Tertio not.ex ver.
3 fin.†quod quis non poteſt alij obijcere turpitudinem quam ipſe
patitur:qꝛ,nil iudeus iudeo nil catilina cethego.gl.in.l.quoniam.
C.de heretic.ꝛ in.l.ſi duo.ff.de dolo.ꝛ glo.in.c.contra chꝛiſtianos.
de hereti.in.vj.Et ſic facit iſte tex.ſm doc.hic:quod infamis non
poſſit obijcere teſti infamiā:ꝛ ita tenet gl.in.l.iij.§.lege iulia.ff.de
teſti.tamē iudex ex officio poteſt talem teſtē repellere/per.l.quos
4 pꝛohibet.ff.de poſtu.¶†Cōtrariū tamē quod imo infamis poſ
ſit obijcere teſti infamiam:tenet idem Barto.vbi alij ponunt.l.
cum mulier.ff.ſolu.mat.vbi reſpondet ad iſtum text.ibidē videas
5 per Moder.ꝛ gloſ.ꝛ doct.in.c.teſtimoniū.de teſti.¶†Quarto ꝑ
iſtuꝫ tex.in fi.dicunt Bar.Bal.ꝛ Ful.hic:quod mater meretrix
nō poteſt propter meretricium filie eam exheredare.Adde Bal.
in.l.ſi filiam.j.eo.vbi limitat niſi mater eſſet emendata,ꝛ ad hone
ſtam vitam reducta:qꝛ vltima conſuetudo attendi debet.l.mela.
§.penu.ff.de adi.leg.adde quod idem tenet Raph.Ful.hic:licet
de Bal.nō faciat mētionem:ſed allegat melioꝛem text.in.l.impe
rialis.in pꝛin.C.de nup.vbi Bart.ꝛ Bal.not.quod qui deliquit
poſt peractam penitentiā ꝛ indulgentiam,habetur perinde ac ſi
non deliquiſſet/quod facit ꝑ teſte periuro qui peracta penitētia
poterit admitti in teſtē,nec obſtabit exceptio periurij:pꝛo certo
mirandum eſt de hoc vltimo:qꝛ tex.eſt de hoc in contarium.in.c.
teſtimonium.de teſt.niſi dixeris quod Bar.iſtud vltimū non fir
mat:ex quo remittit ſe ad Innoc.¶ Ego ſequoꝛ iſtam limitatio
6 nem Bal.ꝛ Ful.ꝛ cōfirmo:†qꝛ lꝫ filia que peccauit a in coꝛpus nō
a debeat ali nec dotari a patre:vt no.Spe.in titu.qui fil.ſint legi.§.
pe.ver.quid ſi filia peccauit Bal.in.l.fi.C.de do.pꝛomi.tū filia per
penitentiam emendata,debet ali ꝛ dotari a patre:ſm Spe.in.d.
§.pe.ver.quid ſi penitentiam egerit.ſequuntur Cano.in.c.quinta
uallis.de iureiur.vbi do.Anto.de but.in.iij.colū.ꝛ Panoꝛ.in.ij.
vbi etiam alleg.bonum tex.in.c.ferrū.ꝛ ibi gloſ.l.diſt.Et per hoc
infert do.Alexā.ꝛ dicit eſſe ſuū nouum dictū:in.l.j.in.xvj.colū.ff.
7 ſol.mat.†qꝺ filius ſi ingratitudinē cōmiſit per quā poterat a pa
tre exheredari:ſi penitentiā viuo patre agat,vel ante ꝯditū teſtū
nō poterit amplius exheredari.Adde qꝺ no.Bart.in.l.iij.§.fi.ꝑ
8 illū tex.ff.de adi.leg.†qꝺ ſi pater exheredauit filiū ex iuſta cauſa,
ꝛ poſtea filius ſe recōciliauit cum patre,exheredatio cenſetur ad
empta.quod multum no.¶ Contra pꝛedictā tamen limitationē
videẜ facere qꝺ not.Bar.in.l.ſi qs fugitiuus.in pꝛin.ꝑ illū text.ff.
de edi.edi.ꝛ in.l.palam.§.nō ſolū.per illū tex.ff.de ri.nup.de vſu
rario qui deſijt vſuras exercere:cum cōcoꝛ.quas dedi.in.l.j.C.de
eden.et foꝛtius vult Bald.in.l.impꝛobum fenus,circa mediū.C.
9 de infami.†quod vſurarius peracta penitentia,et quod plus eſt
facta reſtitutione vſurarum:tamē nō admittaẜ adhuc in teſtem.
¶ Cōtrariū tū in hoc ꝛ melius tenet idē Bald.in rub.C.de vſur.i
ij.col.ꝛ notabilius in.c.paſtoꝛalis.in vlti.colū.de offi.oꝛdi.Angel.
in.l.ſicut.§.ſupuacuū.ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſolu.dixi in.d.l.j.C.
10 de eden.¶†Scꝺo limita pꝛedictū no.pꝛocedere in matre:ſecus
eſt in patre:qꝛ licet pater eſſet publicus ꝛ magnus meretricatoꝛ:
tamen poteſt exheredare filiam que eſt meretrix ob hanc cauſam
quoniam mulieres magis decet eſſe pudicas ꝛ caſtas q̃ mares
l.penul.C.ad oꝛfi.ita limitat Rapha Fulg.in aut.ſed ſi poſt.j.c.ꝛ
pungit idem Raph.hic in fi.Ex.in.l.ſi filiam.j.eo.ꝛ dicit gloſſ.in
l.palā.§.que in adulterō.ff.de rit.nup.quod maioꝛ caſtitas etiam
ſm moꝛes hominum exigitur in feminis/q̃ in maſculis.¶ Vlti
mo per iſtum textū in fine:dicit Baldus.in.l.impꝛobum fenus.
11 circa pꝛin.C.de infami.†quod nullus feneratoꝛ habet querelam
inofficioſi

¶ Peccauit.adꝺ car.Alex.diffuſe in repe.c.ꝑ venerabilem.q fi.ſint legi.

inofficiosi testamenti cōtra testamētū fratris turpē personā insti-
tuentis: cum etiā ipse sit turpis persona; qd no. pro limitatione.l.
fratres.j.eo Adde in simili tex.de vsurario in.c.q2 frustra.de vsur.
1 ☞ Grauamē fideicō. iniunctum reciproce inter filios, non in-
ducit querelam: cum ita se habeat ad lucrum vt ad damnum.
2 Donatio reciproca facta inter coniuges constante matrimonio
hoc modo: scilicet si contingat alterum premori, superstes habeat
bona / valet ꝛ tenet. ꝛ nu.6.ꝛ.7.
3 Licet dona. que excedit summā.cccc.aureorū sine insinuatione nō
valeat: tñ donatio mutua vel vicissitudinaria nō eget insinuatiōe.
4 Qui conuenit ne teneatur de euictione, tamen re euicta tenetur
ad rationem precij.
5 Promissio vnius principis facta alteri de non receptando ban-
nitos, intelligitur de his qui sunt de presenti banniti: tamen mu-
tua promissio facta inter duos principes vel ciuitates, refertur
etiam ad futuros ratione vicissitudinis.
8 Si aliquis emit fructus alicuius fundi a monasterio ad vitā suaz
pro mille ducatis, ꝛ superuixit tanto tempore, quod tot fructus
percepit quod ascendunt ad mille ducatos / talis contractus est
licitus, ꝛ non vsurarius.

I pater puelle. Propter reciprocum
fideicommissum inter
filios iniunctuz nō censentur filij grauati, vt eis quere
la competat: eo q2 habent equalem speciē, ꝛ dubius est
1 euentus.h.d. ¶ † No. qd grauamē fideicōmissi iniunctū recipro-
ce inter filios, non inducit querelam: cum ita se habeat ad lucruz
vt ad dānum. facit.l. de fideicommisso.C.de transact.ꝛ.l.si ea lege.
C.de vsur. ¶ Sed an istud sit hodie immutatū per.l.qm̄ in priori-
bus.j.eo.ꝛ glo.hic tenet qd sic: qd est immutatū quātum est vsq3
ad legitimaz filij: q2 filius debet habere legitimā suam pure, sine
aliquo grauamine: in alio durabit onus fideicommissi: ꝛ sic heres
primi morientis detraheret legitimam filij, postea in re fideicom
missi restituet residuū detracta trebellianica: idem tenent Bart.
Bal.Sali.ꝛ.Pau.de ca.hic: ꝛ dicūt qd ita obseruat consuetudo.
¶ Contrariuz tenet Richar.malū.vt refert Bar.hic: ꝛ gl.in.d.l.
qm̄ in prioribus. qui mouetur fundamento qd sibi ascribit Rapha.
Ful.hic: qui etiam tenet istā partē: nam illud grauamē hodie reij
citur de legitima p qd inducebatur querela: ꝛ hoc odio querele, ne
testamentum euertatur: sed istud grauamen fideicōmissi recipro-
ci non inducebat querelā: vt hic: ergo nō tollitur per.d.l.qm̄ in prio-
ribus.ꝛ est bonum ꝛ stringens fundamentum. Adde qd idē tenet
Rapha.cu.per istud idem fundamentū in.l.cum ex filio.in prin.
ff.de vulg.ꝛ pup.vt etiam refert.d. Alex. ¶ Placet tñ plus pma
pars / cum istud vere sit onus: ptz q2 neuter poterit disponere de
istis bonis: etiam vsq3 ad quantitatem legitime: nec testando nec
alienando inter viuos.l.fi.§.pe.C.cōia de le.ꝛ qd sit onus: nō obst.
vicissitudine: habes gloss.in.l. licet inter priuatos. in ver.mortis.
in fi.C.de pac.q̄uis moder.ibi reprobent illaz gl. ¶ Secundo per
2 istam.l.dicunt Cy.Bal.ꝛ Sali.ꝛ Moder.hic: † qd donatio reci-
proca facta inter coniuges cōstante matrimonio isto modo, si con
tingat alterum premori, superstes habeat bona, valet.ꝛ tenet qd
non est mera liberalitas.not.q2 est magna limitatio ad titu.ff.ꝛ.C.
de dona.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ.c.donatio. eo.titu.cum als talis donatio
sit ipso iure nulla: ꝛ traditio inde sequuta.l.iij.§. sciendū. ff.de do-
na.inter vi.ꝛ vxo. Ludo.ro.in sing.suis in singulari qd incip. not.
qd prohibiti inter se donare: dicit se mirari de Bald.hic: qui nititur
autoritate Cy.cum de hoc sit tex.expressus.l.in loco ordinario. in
l.quod aūt.§.si vir ꝛ vxor.ff.de dona.inter vi.ꝛ vxo.tu dic qd Bal.
neglexit allegare illum tex.vt puto: q2 nihil facit in proposito: ibi
enim donatio mutua ex vtraq3 parte re ipsa habet effectū: ꝛ ideo
q2 neuter fit pauperior: vt ibi dicit text.v3 ex vtraq3 parte: sed in
casu nostro quāuis ista donatio sit reciproca: tamen re ipsa non
habebit effectum nisi in vno, q̄uis incertum sit in quo. ¶ Tamen
3 istam conclu.doct. firmo ex quatuor. ¶ † Primo: q2 als donatio
que excedit summā quingētorū aureorū sine insinuatione nō va-
leat.l.sancimus.C.de dona. Bar.ꝛ alij in.l.modestinus.ff.eo. Bal.
in.l. illud.C.de sac.san.eccl.tamē donatio mutua vel vicissitudina
ria non eget insinuatione: sm Ange.in consi.clxix.incip.visis pre-
dictis instrumentis.in pe.col.vbi solum mouetur: q2 non est pro-
prie donatio: debuit allegare Joā.an.in no.decisione in tit. de in-
stru.edi.§.porro.circa vltimā col. de duobus fratribus habenti-
bus in cōmunione bona paterna: ꝛ quilibet eorum donabat alte-
ri partē suā quā superuiuēs haberet. opponebatur qd ista erat dona
tio quia sine insinuatione, non valet: refert contrariū fuisse deter-
minatū: q2 non est mera donatio sed vicissitudinaria: ꝛ ante eum
fuit decisio Old. Lau.in consi.cxxix.quod incip.ad habēdum: se
quūtur Albe.ꝛ Sali.in.l.fi.C.de pac. Jnno.ꝛ Ludo.ro.in.l.acqui
4 llus regulus.ff.de dona.do. Alex.in.l. licet inter priuatos.in vlti.
col.C. de pac. ¶ † Secundo facit: nā qui conuenit ne teneatur de
euictione: tamē re euicta tenetur ad rationē precij.l. emptore.in.§.fi.
ff.de acti.emp.tamen vbi est mutua traditio: ꝛ ita conuentum / re
euicta non tenetur aliquis etiam ad precium.glo.est singu.in.l.si
familie.in glos.ij.mag.circa medi.C.famil.herc. ¶ Tertio facit: q2
l3 de iure ciuili ex iuramento pmissorio non subsistente alia cau-
sa non oriatur efficax obligatio vel actio.l.vt iurisiurandi.in prin.
ꝛ ibi Bar.ff.de oper.lib.ꝛ Bar.in.l.si quis pro eo in prin. ff.de fi-
deius.tñ quādo partes inuicē iurarent, oriretur de iure ciuili actio
prescri.ver.propter vicissitudinē: ita sub dubio forte tenet Bald.
in.c.j.§.item sacramēta.in vlti.col.in prin.de pa.iur.fir. in vsi.feu.
¶ Quarto facit qd no.tenet Ang.in consi.cclx.qd incip.punctus
5 est in anno dñi ꝛc.in pe.col. † qd l3 promissio vnius principis facta
alteri de non receptādo bannitos vel eius rebelles, intelligatur de
his qui de p̄senti banniti sunt.l.si ita.ff.de aur.ꝛ arg.leg.tamē mu
tua pmissio facta inter duos principes, vel duas ciuitates refer-
tur etiā ad futuros ratione vicissitudinis: q2 non affert plus dam
ni vel odij, q̄ cōmodi vel fauoris: allegat bonū textū.in.l.iij.ff.pro
6 socio.ꝛ ita dicit fuisse de mente Bar.in.d.l.si ita. ¶ † Predictam
conclusionē ampliat Pau.de ca.hic in fi.vt procedat etiam si di-
catur quod sit donatio inter viuos, ꝛ non possit reuocari: ꝛ iuxta
l.vbi ita donatur.ff.de dona.cau.mor.ꝛ erit statim valida, nec ege
bit confirmatione per mortem: ꝛ sic non requirit interuentū tra-
ditionis. qd reputat singu.tenendum menti: q2 vtile ꝛ potest fre
quenter contingere: nec ita declaratur per Cy.vel alios. ¶ Sed
istud vltimum quod non requiritur traditio: reprobat do.Bart.
veroñ.in caut.clv.per tex.in.l.cū hic status.§.si ambo.in ver.pro-
inde: ibi donationibus inuicem factis.ff.de dona.inter vi.et vxo.
sed dic quod ibi non erant donationes inter viuos facte sub ista
7 mutua conditione si alter premoriatur: vt hic. ¶ † Limita predi
ctam conclu.vt procedat quādo talis reciproca donatio inter cō
iuges esset facta simul ꝛ eodem tempore: secus si ex interuallo: q2
neutra valeret.l.que iam nupte.ff.de dona.inter vi.ꝛ vxo.quaz ad
hoc reputat sing. Ludo.ro.in sing.prealleg.ꝛ ita limitat istā regu
lam: sed caue: q2 ille tex.loquitur in donationibus puris: hic autē
erat collata post mortem: ideo videtur sufficere alteram prius fie
ri: l3 nō eodē tempore. ¶ Vltimo ista lex inducitur per Cy.et alios
8 hic: † q̄ si aliquis emit fructus alicuius fundi a monasterio ad vi
tam suam pro mille ducatis, ꝛ superuixit tāto tempore qd tot fru
ctus percepit qui ascedunt ad mille ducatos, an talis cōtractus
sit licitus vel vsurarius: iste text.probat quod sit licitus: q2 lucrū
non erat certum.c.nauiganti.ꝛ.c.cōsuluit.de vsur. poterat eñ mo
ri primo anno: facit.l.si ea leg.C.de vsur.distinguūt doc. qd si tem
pore contractus erat adeo iuuenis qd poterat verisimiliter tanto
tempore viuere: iuxta.l.hereditatū.ff.ad leg.fal. ꝛ tunc sit vsura:
ꝛ tenetur in foro cōsciētie ad restitutionē: als secus: ꝛ refert Bal.
ita tenere theologos: de qua q̄ōne habes per Cy.Bald.Ange.et
Sali.in.d.l.si ea lege. Jmo.ꝛ alios in.c.in ciuitate.de vsur. Joan.
an.in addi.Spec.in tit.de vsur.super rub. Lau.de rodul.ꝛ Flo.in
cōmē.c.cōsuluit.de vsur.in.ij.parte.q.xv. Pau.de ca.ꝛ.d.Alex. in
d.l.de fideicōmisso.C.de trāsac. Lud.ro.in ɔsi.ccccxxiiij.qd inci.p
pleniori discussione: in.iij.dubio.ad fi. Jason Padue.

1 ☞ Licet a principio quis non possit decedere pro parte testa-
tus et pro parte intestatus: tamen ex postfacto bene potest.

1 Vm duobus. † Testamento per que-
relam in parte rescisso le
gata diuidua pro sua parte prestantur ab eo qui heres
in parte remansit: legata vero que sunt indiuidua vt li
bertatum integraliter prestantur.h.d. Hodie vero oīa legata sem-
per integraliter prestantur per aut.ex causa.C.de libe.pret.ideo nō
2 est insistendū in his que tangit gl.mag. ¶ † Not.q̄ l3 a principio
quis nō potest decedere pro parte testatus ꝛ pro parte intestatus
l.ius nostrum.ff.de reg.iur.secus tñ est ex postfacto: vt hic: ꝛ.l.cir
ca.ff.eo. Et ratio diuersitatis est: q2 primo casu rūpitur a iure qd
habet vigorē super toto; vnde propter vitium vnius partis, ius
annullat testm̄ in totum.l.pe.ff.de iniu.rup.test.est enim quid in-
diuiduum.l.cuz antiquitas.ꝛ ibi Bal.ꝛ Moder.no.C.de testi. in
secūdo vero casu ex post facto rumpitur facto hoīs, mediante senten
tia iudicis: que nō habet effectum vltra personam vel partē que
obtinuit.l.cum queritur.ff.de excep.rei iudic.ita dicunt docto.in
dicta.l.penul.ꝛ Rapha.Fulg.ꝛ Pau.de cast.hic. Tu vide aliam
subtilem rationem per Joan.fab.in.§.hereditas.institu.de here-
di.institu.quando a principio rumpitur, est ppter defectum for-
me: q2 septē testes non sunt adhibiti, vel filius est preteritus: ideo
forma non seruata, actus in totum vitiatur: sed quando pater ex
heredat filium seruat formam.l.insti.de exhere.lib.in princi.l.gal-
lus.§.in omnibus.ꝛ.l.inter cetera.ff.de libe.ꝛ posthu.ideo si post-
ea testamentum querelatur ex defectu cause, vel non vere vel non
probate / lex voluit in illa parte tantum expugnari in qua vnus
heres succubuit, et non in alia. Jason Padue.

1 ☞ Qui succubuit in querela potest accusare testamētū de falso.
2 Licet remedia ɔtria non possint simul cumulari in eodē libello ꝛ

eadem instantia: secus tamen est in diuersis.
3 Causa que repellit patronum exheredatum condito testamento, repellit eundem ab intesta. a legitima successione.
4 Patronus per contratabulas non annullat testamentum liberti in totum, sed pro sua legitima tantum: vel pro supplemento.
5 Ubi aliquid est relictum filio in testamento, non cōpetit sibi querela, sed aget ad supplementum legitime.
6 Ubi ex eadem scriptura testa. competūt duo remedia omnino cōtraria origine ꝛ effectu, electo vno alterum tollitur.

1 **EUm qui de.** †Qui succubuit in q̄rela potest accusare testm̄ de falso: et
contra. h. d. Adde. l. lucius. ff. de peti. hered. Similr qui
dicit testm̄ nullum, ꝛ succubuit, non prohibetur postea
dicere inofficiosum: vel econtra. l. contra maiores. j. eo. et sic senten
tia absolutoria lata super vno ex istis remediis, nō parit exceptio
nem sup alia: ratio q: ꝓueniūt ex diuersis causis: lꝫ tēdant ad eun
2 deꝫ effectū: vt testm̄ reducat̄ ad cām intestati. ¶ Scđo no. †quod
licet remedia contraria nō possint simul cumulari. l. j. C. de furt. gl.
ꝛ docto. in. c. sollicitudinem. de appel. istud est verum in eodē libel
bello ꝛ eadē instātia: secus in diuersis libellis ꝛ diuersa instātia: vt
hic facit tex. no in. l. aureli⁹. §. fi. ꝛ ibi Bart. ff. de lib. lega. ¶ Capio
glos. j. in verb. placuit. quā diuide in quatuor partes: ꝑut quatuor
ponit solu. ad cōtrarium qđ nunc formabo: partes patent in glos.
Forma oppositionē glo. hoc modo: nā qui intentat querelā inoffi
ciosi testamēti, censet̄ intētare petitionē hereditatis: vt dixi in. l. j. s.
eo. ſm opi. antiquorū sed sic est qđ qui intentat petitionē heredita
tis, ꝛ sic actionem realē: simpliciter intelligit̄ omne ius sibi compe
tens deduxisse: ꝛ sic lata sn̄ia nō potest alio iure venire. l. si mater.
§. eandē. de exce. rei iud. Prima sol. gl. qđ aliud sit in rei ven. aliud
in peti. here. non est bona p. l. sin autē. §. sed ꝛ is. ff. de rei ven. teneas
scđam solu. glo. que est vera. ¶ Capio gl. in ver. ꝛ si econtrario. quā
diuide in duas partes. In prima opponit contra text. ꝛ dupliciter
soluit. In secunda format duas oppositiones, ꝛ nihil respondet. se
cunda ibi: item argumentum contra. j. de codicil. ¶ In ea. ibi: sed
nō sic est patrono debita hereditas liberti. Adde glos. in. l. si quis
legatum. §. fi. ff. de fal. ꝛ glos. in. l. ij. C. de his qui sibi ascrib. ¶ Con
firmo ex tribus. ¶ Primo quia libertus pōt remunerare beneme
ritos in preiudicium ꝛ diminutionem legitime patroni. l. viuus li
bertus, ff. si quid in frau. pa. non sic potest pater contra legitimam
3 filij. aut. vnde ꝛ si parens. vbi dixi. s. eo. ¶ †Scđo causa que repel
lit patronū exeheredatū ꝯdito testamēto, repellit eūdē ab intesta.
a legitima successione. l. cū patronū. cū. l. seq. ff. de iure pat. secus est
4 in filio. l. in arenā. ꝛ ibi dixi. s. eo. ¶ †Tertio patronus per contra
tabulas non annullat testamētum liberti in totum: sed pro sua le
gitima tm̄, vel pro supplemento eius quod deest. l. j. C. de boñ. pos.
contratabu. l. liberi. §. sed nostra, institu. de succes. liber. sed illa que
cōpetit filio rumpit testamentū in totū. l. j. C. de cōtrata. l. si ex duo
bus. §. itē si filius emācipatus. ff. eo. aliq̄n tm̄ plus iuris cōpetit pa
trono ꝙ filio: in. l. nō vsqꝫ adeo. ff. si quis a paren. fue. manumis. itē
fit equiparatio de vno ad alium: in. l. fin. j. eo. ¶ In ea. glos. ibi: vel
ibi institut⁹ fuerat patronus: ista secunda est vera solu. quā meli⁹
ceteris sic declara: nam ibi bonorum pos. contratabu. que compe
tit patrono cū esset in aliquo modico institutus, non competit ad
infringendum testamentū: vt proxime dixi: sed ad supplementuꝫ
legitime: cum ergo patronus ibi accusauerit testamentū de falso,
et succubuerit, factus est indignus: et fiscus abstulit illā parteꝫ in
qua erat institut⁹: ꝛ ideo nihil est qđ possit supplere: ideo ibi repel
litur a contratab. sed in casu nostro querela vel bo. pos. contratab.
competit ad rumpendum testamentū in totū: et ideo hic non agit̄
de aliquo supplemento: et sic non fundat se in aliquo testamento:
ꝛ istud est qđ voluit dicere Bar. dum dicit qđ ibi contratabu. com
petit ex testamēto: ideo si per accusationeꝫ falsi factus est indign⁹
non potest se ex testamento fundare. Bal. ꝛ Sali. hic non intellexe
runt Barto. dum eum reprobant / ꝙ qui intentat contratabu. nō
venit ex testamento, imo contra testamentum. l. filium. §. omnib⁹.
ff. de leg. prestan. nam nō aduerterūt qđ Bar. loquitur de alia bo.
pos. cōtratab. cōpetēte patrono, vbi agit̄ ex testamēto, vt supplea
tur qđ deest legitime: sicut q̄n agit̄ cōdictione ex. l. oīmodo. j. e. vbi
dicā. Ex ista solutione infero duo. primo qđ tex. in. d. l. si patron⁹ ex
minori. non ꝓcederet q̄n nihil fuisset relictū p̄rono: vt ꝓbat ibi tex.
5 a cōtrario sensu dū dicit qđ erat institutus ex modico. ¶ †Secun
do infero not. limitationē ad hanc. l. qđ non ꝓcedat q̄n filio fuisset
aliquid relictū in testō, quo casu nō cōpeteret sibi querela: sed age
ret virtute testamēti ad supplementū legitime. l. oīmodo. j. e. certe
si prius accusasset testm̄ de falso et succubuisset, ꝛ sic reddidisset se
indignū testō, nō posset agere ad supplementū legitime: sicut nec
potest patronus: in. d. l. si patronus ex minori. ita in effectu tenent
6 Sali. Ful. ꝛ Paul. de ca. hic: ꝛ est pulchrū ꝛ subtile. ¶ †In ea. ibi:
itē argu. cōtra. j. de codi. l. fi. respōde ꝙ ibi ex eadē scriptura testi. cō
petūt illa remedia oīno ꝯtria origine ꝛ effectu: iō vno electo alteruꝫ
tollit̄ ad. l. qđ in herede. §. eligere, rn̄de ꝙ loquit̄ in plurib⁹ actio
nibus ex eadē cā ꝛ obligatione ad idē cōpetētib⁹: ideo vna electa
preiudicat̄ in ceteris. l. si mater. §. eandē. ꝛ. l. et an eadē. in princ. ff.
de excep. rei iudi. hic autem competunt ex diuersis causis.

1 **FIliam preteritam.** †Filie preteri
te in testamēto
matris cum habeatur ꝓ exheredata, nō cōpetit aliud
remediū quā querele. h. d. ꝛ aliud non habetis.

1 ☞ Donec durat. q. nullitatis testamenti non currit tēpus quin
quennij prefixum querele intentande. nu. 4.
2 Quando duo vocabula veniunt ad determinationem eiusdē ver
bi vel participij, debent intelligi vt vniformiter ꝛ eodem tempore
operentur, non successiue.
3 Prescriptio sepe exponitur pro exceptione.
5 Negligenti non currit prescriptio.
6 Regulariter omne tempus prefixū a lege censet̄ esse cōtinuum.
7 Terminus assignatus a iudice, an currat quādiu disputatur su
per validitate mandati procuratoris.
8 Si lata sententia dico eam nullam; donec prosequor causam nul
litatis non currunt tempora in causa appella.

1 **COntra maiores.** †Donec durat q̄
stio nullitatis te
stamenti, nō currit tp̄s quinquēnii, prefixū querele in
tentāde. h. d. ¶ In tex, ibi: duplicē actionē inferentes.
doc. oēs intelligūt istum tex. ꝛ in specie Odof. Bal. ꝛ Sali. hic: qđ
non simul ꝛ semel in eodē iudicio: sed successiue vna post aliā: ꝛ sic
primo fuit intētata nullitas testamēti ꝑpter imꝑfectionem, ꝛ lata
sn̄ia absolutoria in fauorem heredis scripti: postea in alio iudicio
fuit intētata q̄rela inofficiosi testamenti: ꝛ ratio est qđ ista duo re
media sunt de directo ꝯtraria: nā q agit primo remedio, dicit te
stm̄ ipso iure nullū: q aūt agit querela p̄supponit testm̄ valere: vt
statim dicā: sꝫ duo remedia cōtraria nō possunt simul intētari. l. j.
C. de furt. sed bene successiue. l. eū q. ꝛ ibi dixi. s. eo. ꝛ ſm istū intelle
ctum doc. litera q̄ dicit duplicē actionē inferētes primū quasi te
stamētū ꝛc. debet exponi successiue: q: finita prima cā postea fuit
alia actio intētata. ¶ Ego q: iste intellectus violat literā / puto qđ
tex. intelligat̄ plane: ꝑut iacet: qđ ambo ista remedia simul cumu
lauit hoc mō, dico testm̄ patris nō iure ꝑfectū, ꝑpter defectū solen
nitatis numeri testiū, vel aliā: ꝛ dato qđ sit iure ꝑfectū, dico inoffi
ciosum: ꝛ ita cantant verba litere. sicut in simili admittitur ista pe
titio dico sn̄iam nullā, ꝛ si qua est appello: vt not. in. l. j. vbi Bar. ꝛ
alij. C. q̄n ꝓuo. nō est neces. Bar. in. l. si expressim. ff. de app. Bald.
in. l. j. C. de fur. ꝛ in. c. sancimus. in titu. quo tempo. mil. in vsi. feu. fa
cit quod in simili vult glo. not. in. l. qui de inofficio. §. j. in glo. mag.
2 ad fi. ff. eo. istū intellectū probo pulchro fundamento: † q: q̄n duo
vocabula veniunt ad determinationē eiusdē verbi vel participij,
vt est hic, debent intelligi vt vniformiter ꝛ eodem tēpore operen
tur: nō successiue. text. est no. in. l. fi. C. de sen. ꝛ interlo. om. iudi. quē
Bar. ibi dicit esse sing. ad hoc ꝛ se nescire alibi: eū etiā ad hoc re
putat sing. Bal. in. c. sup eo. scđo. de appel. facit qđ vulgo dicimus
qđ vna determinatio respiciens plura determinabilia debet ea
equaliter determinare ꝛ vniformiter. l. iam hoc iure. §. j. vbi Bar.
ꝛ alij no. ff. de vulg. ꝛ pupil. l. in testamento. vbi Bart. ꝛ doct. C. de
testa. mili. ¶ Alibi tamē habes qđ verbum positum iuxta plura
determinabilia, ea determinat: prout natura vnicuiqꝫ conuenit.
text. est not. in. c. cum dilectus. ꝛ ibi Cardi. ꝛ Panor. in. ij. col. not.
de consue. ꝛ tex. in. c. olim ex literis. de rescrip. ꝛ ibi Cardi. no. ꝛ re
3 putat sing. ꝛ in. c. ab excōicato. eo. tit. ¶ †In text. ibi: prescriptio.
exponit Paul. de ca. i. exceptio: ꝛ ita sepe exponitur in. l. quoties.
C. de preci. imper. offe. l. prescriptione. vbi Sali. declarat ꝛ dixi. C.
si contra ius vel vtil. publi. sed mihi plus placet quod hic prescri
ptio stet proprie pro lapsu temporis ꝛc. ¶ In tex. ibi: mora. dicit
hic Cy. quod mora capitur pro prescriptiōe. Raph. Fulg. putat
inepte dictum, cū supra proxime dicatur in text. prescriptio. ideo
ipse intelligit quod capit̄ mora pro induciis: ꝛ istud plus placet:
4 prout etiam capitur in. l. more. j. de rei ven. ¶ †No. ex ista. l. quod
donec pendet questio super validitate testamenti, interim nunꝙ̄
currit tempus querele: ꝛ ratio est: q: non valenti agere non currit
prescriptio. l. j. in fi. C. de anna. excep. sed donec disceptatur super
validitate testamenti, interim non potest scriptus heres adire he
reditatem, cum sit dubius de viribus testamenti, l. quādiu potest.
ff. de acqui. here. ꝛ. ff. de regu. iur. l. quandiu. sed querela inofficiosi
testamēti nō pōt intētari, nisi prius sit adita hereditas per here
dē scriptū. l. papinianus. §. si cōditioni. ff. eo. l. filiū. §. sed cū exhere
5 datio. ff. de cōtrab. ergo. ꝛc. ¶ †Scđo no. ex fi. tex. qđ ei qui non est
negligēs nō currit prescriptio: facit in simili tex. in cle. quādiu. de
appel. ꝛ in aut. si tm̄. C. de temp. app. istud no. facit ad duas q̄ones
quas statim ponā in gl. ¶ Capio gl. fi. in ver. nō cessantibus. quā
diuide in quatuor partes. In prima allegat quatuor text. concor
dātes. In scđa format duas oppositiones q̄bus nō respondet: dic
vt per

vt per Bar.⁊ alios:q2 ille leges nihil faciũt.In tertia format op⸗
positionez.In quarta ⁊ vltima remouet aliud contrarium.secon
da ibi:sed arg.cõtra.tertia ibi:sed cũ quinquẽnium.quarta ⁊ vlti
ma est ibi:itẽ secus in excusationib⁹ tutele.¶ In tertia parte for⸗
6 ma sic oppositionẽ:† nã regulariter omne tẽpus prefixũ a.l.cense
tur esse continuũ:et sic currit etiã impedito:⁊ sic nõ valenti agere
glo.in rub.ff.de diuer.⁊ temp.prescrip.si ita est:ergo tempus qn
quẽnij prefixum a querela,debet currere exheredato,ꝙuis impe
dito ⁊ non valenti agere.Glo.voluit respondere/quod omne tẽ⸗
pus legale censetur esse continuũ.verum est postꝙ incepit curre⸗
re:ptz:q2 tunc currit etiam diebus ferriatis:sed a principio est
vtile:q2 non incepit currere ei qui iusta causa agere non potuit.
¶ In vltima parte glo.distingue:vt per Cy.⁊ Bar.cum quo alij
7 transeunt:⁊ inducit Cy.ad plures questiones precipue†quidam
vult admitti tanꝙ procurator:⁊ si non potest venire vt procura⸗
tor vult admitti vt defensor,cum satisdatione de iudicato soluen
do:nunquid interim donec diutius disputatur super eius man⸗
dato,currat terminus assignatus per iudicẽ:⁊ an si pro nũtietur:
eum non habere sufficiens mandatum,debeat dñs censeri contu
max:determinat in vtroqz qd non per istum tex.cõcurrente iusta
⁊ probabili credulitate dñi:sequitur simpliciter Sali.hic:adde
Bal.in aut.ei q.in.j.col.C.de temp.appel.quẽ sic debes itelligere
als contrariaret hic dictis:pro ista decisione bene facit quod no.
8 Bart.in.l.ij.§.nõ solũ.per illũ tex.ff.ad tertul.¶ † Secũdo p istaz
l.dicit Cy.⁊ plenius Bal.in fi.⁊ Pau.de ca.ꝙ si lata snia dico eã
nullã,qd donec prosequor causam nullitatis,interim nõ currũt
tempora in causa appellationis:⁊ ideo si succũbo,possum postea
intra decẽ dies appellare,si habui iustã credulitatẽ super nulli⸗
tate:idem dicit Bar.per hanc.l.in.l.si expressim.in.iij.q.in fi.ff.de
appel.⁊ in.l.j.C.qñ prouo.non est neces.Cy.Ray.⁊ Bald.in.l.qui
testamento.in prin.per illũ tex.ff.de excu.tut.Rapha.cu.in consi.
clxij.qd incip.proponitur qd.A.iudex.Limittat tamẽ Bal.i.d.l.
qui testamento.procedere quando causa nullitatis fuit agitata
seorsum ab appel.secus si simul:allegat Inno.in.c.sepe.de app.
et reputat not.dignum. Jason Padue.

1 ☞ Filius preteriens matrem videtur eam exheredare ideo ma
tri querela non competit.

1 **Cum filium tuum.** Legitur in gl. duobus modis
sm primũ intellectũ q est verus.h.d.†filius preteriens
matrem videtur eam exheredare,ideo matri querela
competit.h.d.Bar.multũ no.istã.l.qd lz alibi sepe habeatur qd
preteritio matris vel linee materne habeatur pro exheredatione
§.mater.instit.de exhere.libe.⁊.l.iij.ĩ.eo.quid autem sit econtra:
quod preteritio filij de matre habeatur pro exheredatione, non
habes nisi hic:adde quod idem per hanc legẽ dicit glos.in aut.ex
causa.C.de libe.prete.⁊ gloss.in.§.fi.insti.de exhereda.libe.et facit
regula ⁊ natura correlationis.l.fi.§.j.vbi not.Barto.⁊ dixi.C.de
indic.vidui.tollen.¶ Secundo modo legitur per glos.quod con⸗
structio incipiat in verbo sororem.hoc modo cum proponas soro
rem instituisse filium tuum te preterita:hic enim est,vt dicit glo.
amphibologia.prima sunt verba ambigua,que possunt trahi ad
vtrunqz sensum:vt in illo carmine.Aio te eacidem romanos vin
cere posse:ita hic verba sunt ambigua:⁊ possunt intelligi cũ pro⸗
ponas filium tuũ instituisse sororẽ,te preterita.⁊ hoc modo filius
fuit testator:⁊ iste est verus intellectus:vel sic cum proponas soro
rem instituisse filium tuum te preterita:⁊ hoc secũdo modo opor⸗
tet subaudire ad text.quod filius tuus erat turpis persona,ideo
tibi competit querela:iuxta.l.fratres.ĩ.e.sed q2 istud diuinat/ te⸗
ne primum intellectum.

1 ☞ Non est iusta causa exheredandi filiaz,per hoc quod nolit a
marito diuertere.

2 Offensa dicitur quicquid animum alicuius ad iracundiam pro⸗
uocat,dato quod non sit punibilis.

1 **Cum te pietatis.** † Nõ est iusta cau⸗
sa exheredãdi filiã.
2 per hoc ꝙ noluit a marito diuertere.h.d.Itez dicitur
a in.l.filia in orbitate.ĩ.co.¶ † No.ex tex.in verb.offen⸗
sam.sm Bar.⁊ Mod.hic ꝙ offensa[a] ⁊ quicquid animũ alicuius
ad iracundiam prouocat,dato qd sit iniusta ⁊ nõ punibilis:intel
lige sm eos largo modo.ꝓprie aũt vbi ageret de pena imponen⸗
da ꝓpter offensam,intelligit de tali offensa que penã meret.l.te⸗
stamẽto cẽturio.in prin.⁊.§.fi.de manumis.testa.idez not.Sali.in
d.l.filia.in pri.p illũ tex.ĩ.eo.Bar.in.l.j.p illuz tex.ff.de his qui.vt
indi.vbi dicit qd illa lex est singulariter notanda/qd illud qd non
meretur penã,dicitur tñ offensa:q2 sufficit qd iracũdiã ꝓuocet:sz
intellige:vt hic:⁊ p Bar.Bal.⁊ Imo.in.l.quidã cũ filiũ.per illuz
text.ff.de here.insti.⁊ latius Barto.in.l.licitatio.§.qd illicite.ff.de
publica.Flo.in.l.j.§.hoc aũt.ff.de his q deie.vel.effu.Pau.de cast.
in consi.cxcij.grauis autẽ offensa dicitur ois causa per quã filius
potest exheredari.sm Bald.in.l.solo.C.de libe.causa.post Inno.
in.c.cum illorum.de senten.excom.

1 ☞ Filia turpiter ⁊ luxuriose viuens potest exheredari a patre
non calore iracundie,sed ex demeritis filie exheredate.
2 Legatum reuocatur propter inimicitias postea superuenientes
inter testatorem ⁊ legatarium.
3 An testis possit repelli propter precedentes inimicitias.
4 Exheredatio filij facta per patrem calore iracundie:etiam subsi
stente iusta causa non valet.
5 Factum calore iracundie non tenet,nisi post calorem iracundie
perseuerasset in eadem voluntate.⁊ nu.6.
7 Blasphemãs calore iracũdie deũ vel virginẽ, mitius dz puniri.
8 Liberum iudicium dicitur qd non est rescisioni subiectum.
9 Clericus potest in testamento exheredare vel preterire filios vel
parentes sine causa:nec poterunt rumpere testamentum.

1 **Si filiam tuam.** † Filia turpiter et lu⸗
xuriose viuẽs põt ex⸗
heredari a patre,nõ calore iracũdie:sed ex demeritis
filie exheredate.h.d.¶ Et p istam.l.no.Pau.de castr.
in.l.cum te.ĩ.eo.qd nõ possum tibi imputare inimicitiã que pro⸗
uenit culpa mea:neqz enim possum dicere qd pater exheredauit
me ꝓpter inimicitiã,cũ ipsa causa inimicitie ⁊ sic ingratitudinis
processerit culpa mea.credo qd istud nõ sit verũ in ista materia ex
heredationis:als autez licet quis fuerit causa inimicitiarũ:tamẽ
põt tales inimicitias opponere ⁊ allegare:hoc patet ex glos.in.l.
athlete.§.dat remissionẽ.in ver.facta.ff.de excus.tuto.quã Bal.
ibi no.⁊ dicit raro alibi reperiri/qd etiã si causa inimicitie preces⸗
serit ab eo contra quem testis deponit,tamen hoc non facit quin
testis repellatur tanꝙ inimicus:idẽ no.do.Anto.de but.in.c.ve⸗
niens.secundo.de sponsa.vbi idez qd dictũ est in teste,dicit in iu⸗
dice ⁊ arbitro:idem tenet Albe.de rosa.in.l.pe.in prin.ff.sol.ma.
do.Alex.in consi.xcix.l.j.qd incipit:in causa inquisitionis forma⸗
te contra Jaco.¶ Per ista soleo reprobare vnã singu.limitatio
nez quã ponit Bar.in.l.cũ tabulis.§.j.p illũ tex.ff.de his quib⁹ vt
2 indig.vbi limitat regulã que est.†ꝙ legatũ reuocatur per inimi⸗
citias postea superuenientes inter testatorẽ ⁊ legatarium.l.iij.§.
fi.ff.de adi.leg.Naz procedit quãdo tales inimicitiej processerunt
culpa legatarij:secus si culpa testatoris/per illũ.§.j.qd Bart.ibi
reputat tenendũ menti.Alij ibi nihil tangunt,nec inuenio alibi
adhuc tactũ:credo qd Bar.male dicat p predicta.¶ Et vlterius
ꝯtra Bar.põdera duos tex.s.text.in.l.iiij.ff.de adi.leg.in ver.⁊ pe
niteat testatorẽ prioris offense.ecce qualiter testator intulerat ip
se offensam,⁊ sic fuerat causa inimicitiarũ:et tñ reuocatur legatũ
per tales inimicitias.¶ Secũdo pondera text.in.l.ex parte.ff.de
adi.leg.vbi inimicitie ꝓcesserãt culpa testatoris:vt ibi ꝓbat text.
in verbo grauissimis inimicitijs persequutus:⁊ ibi ad literã hoc
dicit Bar.in fi.⁊ in eo magis me fundo quã in verbis tex.⁊ tamen
ibi tex.in fi.dicit ꝙ reuocat legatũ per tales inimicitias.¶ Ter⸗
tio suadetur ratione:nã ideo per tales inimicitias censetur tacite
reuocatũ legatũ in iuribus preallle.eo q2 presumit mutata volun
tas testatoris:sed illa ratio ꝓcedit etiã qñ inimicitie ꝓcedũt cul
pa testatoris:q2 oĩno mutata est volũtas testatoris:ergo legatũ
debet intelligi reuocatũ.¶ Nec ob.tex.in.d.l.cum tabulis.§.j.q2
in illa.l.nõ põt fieri fundamẽtũ.primo q2 nihil de inimicitijs di⸗
cit/⁊ dato ꝙ loqueret de inimicitijs:ꝓut Bart.intelligit,ille nõ
fuerunt inimicitie capitales:vel graues:ꝓut requirunt ad reuo
cationẽ legati.d.l.iij.§.fi.nã licet liberta recusauerit esse concubi⸗
na p̃roni,ista non est inimicitia capitalis aut grauis:ergo de illo
3 tex.Bar.nõ potuit in ꝓposito facere fundamẽtũ.¶ † Limita tñ
qd dixi:qd lz inimicitia supuenerit facto eius ꝯtra quẽ testis pro
ducit,ꝙ tñ põt testis repelli:vt sit verũ nisi talis inimicitia esset fa
cta ad istũ finẽ,vt postea testis ꝓpter talẽ inimicitiã repellat:nam a
talis malicia nõ ꝓderit.p tex.no.in.l.j.§.cũ qs.ff.de qõ.vbi Bart.
not.⁊ dicit qd vidit als adhiberi talẽ cautelã:quidã non habebat
nisi vnũq posset esse testis cõtra se dedit ei alapã ad istũ finẽ,vt si
postea testificaret ꝯtra eũ qd eũ repelleret vt inimicũ:dicit Bar.
qd ista causa q̃ ꝓcessit facto suo,sibi non ꝓderit:q2 erit in arbitrio
iudicis an testẽ ꝓpter hoc repellat:⁊ idẽ dicit Bar.in.d.l.j.§.si ser
uus ad hoc.qñ qs accusat aliquẽ,ad finẽ vt si postea producat in
testẽ repellat tãꝙ inimicus:qd talis cautela nõ nocebit:idẽ tenet
Bal.in aut.si testis ꝓduct⁹/dicat.in pe.col.C.de testi.⁊ in.l.sz ⁊ si
qs.§.illud.ff.si qs cautio.post Jo.an.in.l.si de testi.imo plus videt
qd qui est vsus tali malicia debeat ꝑdere cãm:q2 subtrahit mihi
iura mea ⁊ meas ꝓbationes:vt i terminis no.Cy.post Ric.malũ.
in.l.ꝓuidẽdũ.in fi.⁊ ibi Pau.de ca.C.de post.p tex.in.c.ꝯstitutus.
de testi.⁊ in.c.ꝓuenit.de testi.cogẽ.Ang.in.l.satis aperte.C.de sal.
glossa.not.in.c.cum causam que inter archiepiscopum.in versi.cõ
pellas.⁊ ibi do.Anto.de but.in.pe.colum.de testi.⁊ istã extẽsionẽ
ponit in specie.d.Bar.veroñ.in cautela.xvij.tñ dicta iura non lo⸗
quuntur de omissione cause.non examino nũc:q2 non est materia

a ¶ Offensa. Add Bar. in.l.stipula⸗tus.i.§.chri sogonus.ff. de ver.obli. gl.in.c.si qs suadente.xv. q.iiij.

4 nostra. ¶ Secũdo no. ex text. ibi: inconsulto calore, † ꝙ exhereda-
tio filij facta per patrẽ calore iracũdie nõ valet, etiã subsistẽte le-
gitima causa: ⁊ ita not. Bal. ⁊ Sali. hic: sicut nec valet cõtractus
a vel alia q̃ fiunt calore iracundie. l. quicqd calore. ⁊ ibi Bart.[a] ff. de
reg. iur. l. iij. ff. de diuor. l. ij. cũ glos. C. de reb. cre. c. si quis iratus. ij.
b q. iij. ¶ Similiter votũ factũ[b] calore iracũdie nõ obligat. glos. est
reputata singu. in. c. dudũ. in ver. calore. ⁊ ibi. d. Ant. ⁊ Panor. de
conuersi. coniug. ⁊ est similis gloss. in. c. sunt qui opes. xvij. qõ. iiij.
¶ Similiter nec iuramentũ calore iracundie interpositũ obligat
l. ij. C. ad le. iul. maie. c. sicut. primo. de iureiur. ¶ Eodẽ modo con
fessio facta calore iracundie nõ valet. glo. est singu. in. c. ex literis.
de diuor. quã ibi not. ⁊ sequit Panor. ⁊ in. d. c. dudũ. ⁊ in. c. fin. iiij.
colũ. de confes. ⁊ in. c. afferte. in. ij. col. de presum. ⁊ in. c. cum vene-
rabilis. in. iij. colũ. de excep. ⁊ alibi sepe. ¶ Eodẽ modo accusatio
facta calore iracundie debet per iudicem aboleri. l. ij. C. de aboli.
¶ Similiter si qs acceptat secundũ beneficiũ curato calore iracũ
die, non dicitur vacare primum: iuxta. c. de multa. de preben. ⁊ ita
5 tenet Panor. in. iiij. col. ¶ † Itẽ dictũ vel factũ calore iracundie
non debet ei imputari. ſm pe. in tit. de accu. in versi. quid si te vo-
cauj: ⁊ ibi Bal. in addi. in. ij. char. ⁊ Spec. in ti. de presump. ver. ſꝫ
pone. facit text. in. c. si quis iratus. ij. q. iij. ⁊ in. c. illa ꝓpositorũ. xj.
6 q. iij. ¶ † Limita predicta trib⁹ modis. ¶ Primo/ nisi quis post
calorẽ iracũdie perseuerasset in eadẽ volũtate. p tex. in. d. c. si quis
iratus. ⁊ no. Bart. in. d. l. quicquid calore. ⁊ in simili. in. l. licitatio.
in prin. in primis. ff. de publica. ¶ Secũdo fallit in donatione fa-
cta eccl'ie vel pie cause calore iracundie, q̃ tñ valet: ſꝫ gl. in. d. c. du
dum. in verb. calore, per text. sing. in. d. c. sunt qui opes. xvij. q. iiij.
¶ Tertio fallit in delictis. l. si non conuicij. vbi late per Cy. C. de
iniur. mitius tamẽ puniri debẽt. l. j. C. si quis impe. maledi. famo.
ff. ad le. iul. maie. l. si adulteriũ. §. imperatores. ff. de adulte. in. c. si
7 quis irascit. xiij. q. ij. ¶ † Hinc est ꝙ qui calore iracundie deũ vel
virginẽ publice blasphemat, debet mitius puniri: nec habet tunc
locum pena. c. secundi. de maledi. ſꝫ Archi. in. c. qd ergo. circa fi.
xxiij. q. v. allegat ita tenere Gofre. in. d. c. ij. vbi Panor. et Ioã. de
ana, limitant nisi ex iniusta causa esset ꝓuocatus: puta ex amissio
ne pecunie facta in ludo. c. inebriauerunt. xv. q. j. facit qd no. Pa-
nor. in. c. j. in. ij. no. de his qui si. occide. ¶ Tertio no. ex fi. ibi: libe-
8 rum arbitrium. habes hic esse textũ. no. ſm Bal. ⁊ Sali. † ꝙ libe-
rum iudicium dicitur quod non est rescisioni subiectum. ¶ Con
firmo p duo. ¶ Primo illud qd not. Panor. in. c. q2 nos. per illũ
9 tex. in verb, libere. de testa. † ꝙ clericus potest in testamento prete
rire vel exheredare filios vel parẽtes sine causa, nec poterũt rum
pere testamẽtũ; cũ enim text. dicat qd libere possunt testari: ergo
testamẽtũ nulli rescisioni erit subiectũ. ¶ Secundo facit qd vult
Bar. in. c. irrefragabili. in prin. de offi. pro. qd per istud aduerbiũ
libere impeditur appel. que est remedium rescisiuũ. l. j. in fi. ff. ad
turpil. reliqua de isto verbo libere dixi cumulate: in. l. j. C. de sac.
san. eccl'e. ¶ Ultimo inquãtũ Bal. hic. in fi. dicit ꝙ si mater tẽpo
re mortis erat correcta: ⁊ ad honestam vitam redacta, non debet
tunc reputari turpis persona. adde Rapha. Fulg. in. l. in arenã.
in fi. s. eo. Ioan. fab. in aut. sed si post. j. eo. vide Spec. in titu. qui
fil. sint legi. §. pe. versi. quid si filia peccauit. ⁊ ver. sequen. d. Anto.
de but. ⁊. d. Abb. in. c. quintauallis. in. ij. colũ. de iureiuran. ⁊ not.
do. Alex. in. l. j. in. xvij. colum. ff. solu. mat. facit quod vult Bal. in
l. fratris. in. ij. colũ. in ver. quid si institutus. j. eod. In contrarium
tamen est tex. in. l. si. vxor. ⁊ quod ibi not. Barto. circa fi. in princi.
ff. de adulte. Iason Padue. Aut.

a ¶ Bar. vbi videas subtilem dñm Philip. decium ⁊ q̃ ibi remissiue posui in apost. ad eum.

b ¶ Factuꝫ. Adde Lu. ro. i suis singu. in litera I. que inci. iracundia.

c ¶ Maritare. adde glo j. c. de raptorib⁹. xxxvj. q j. gl. j. i c. hoc sanctũ. xxxij q. ij. Bal. in l. fi. C. de senque fine. cerquã. Bald. Io. de imo. Raph. cu. ⁊ Lud. ro. in l. j. ff. so. ma. Pau. de ca. in. l. si socer. in pn. ff. sol. ma. Abb. i c. j. de adult. alex. d imol. cõsil. cxxix. Ici. viso themate. in. iij. colũ. x. ⁊ ita tenet pater, in. iij. volu.

1 ☞ Si pater distulit maritare filiã vltra. xxv. an. filia potest tũc
seipsam maritare, ⁊ pater tenebitur ei dare dotem.
2 Si filia ante. xxv. annum se maritet sine cõsensu patris, pater po-
terit eam exheredare in testamento: sed an idem de iure canoni-
co numero. 5.
3 Ex quibus causis potest pater filiam in testamẽto exheredare, ex
eisdem potest ei denegare dotem.
4 Filius perdit priuilegia filiationis, ex causis ex quibus potest ex
heredari.
6 Correcto vitio per consequens intelligitur correcta pena.

Sed si post. Non summat breuius. ¶ No.
1 ſm Paul. de ca. † ꝙ si pater di-
c stulit maritare[c] filiam vltra. xxv. annũ, filia potest tũc
seipsam maritare absqꝫ patre: et tamen pater tenebit
ei dare dotẽ: istud vltimum non aperte dicitur: hic sed adde Bal
in. l. fi. ad fin. C. de do. pmis. ⁊ in term: ⁊s huius aut. Sali. in. l. qui
liberos. ff. de ritu nup. quem sequitur. d. Alex. in. l. j. in. xvj. colũ. ff.
2 solu. mat. ¶ † Secundo no. ex ista aut. ſm Paul. de ca. hic: quod
si filia, ante. xxv. annum se maritet sine cõsensu patris, ista est iusta
causa propter quã pater potest eã in testamẽto exheredare/ put
etiã dicit tex. in corpore vnde sumitur hec aut. ¶ Hinc infero qd
ex ista causa pater in vita poterit denegare dotem filie: istud pro-
3 bo ex tribus. ¶ † Primo q2 ex quibus causis pater potest exhere

dare filiã in testamẽto, ex eisdẽ põt ei denegare dotem: ſm Bal. in
aut. res q̃. C. cõia de leg. ¶ Scdo q2 filia q̃ nõ debet ali, nec dota-
ri: gl. in. l. fi. in ꝟb. intelligi. C. de do. pmis. Bar. i. l. obligamur. §. j.
ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ in. d. aut. res que. vbi examinauit an sit veruꝫ.
sed ex causis quibus potest exheredari, possunt alimenta dene-
gari. glo. in. l. si quis a liberis. §. idem iudex. ⁊ ibi Bar. ff. de libe.
agno. glo. in. §. siue igitur oẽs. in aut. vt cũ de appel. cog. Gl. ⁊ bar.
4 in. l. fi. C. de alẽ. lib. ⁊ Bar. in trac. alimẽtorũ. in. ij. colũ. ¶ † Tertio
facit qd vult Bar. in. l. diuus. ff. ad leg. põp. de parici. qd propter
causas quibus potest filius exheredari, propter easdẽ perdit pri-
uilegium filiationis. vt pater eũ occidens non teneat. l. pompeia.
de parici. nec econtra. ¶ Conclude ergo ex predictis/ ꝙ filia que
nubit sine cõsensu patris ante. xxv. annũ, põt exheredari a patre
in testamento: ⁊ ex hoc potest ei denegari dos: ista cõclusio clare
procedit attento iure ciuili, quo non valet matrimonium contra
ctum per filiam sine consensu patris. l. si vt proponis. C. de nupt.
q2 non est virginalis pudoris querere maritũ, sed cure paterne re
5 linquendum est. c. honorant. xxxij. q. ij. ¶ † Quid ergo attẽto iure
canonico quia non requirit cõsensus patris: vt est gl. in. l. paulus.
ff. d statu homi. an ista aut. hodie in h' sit correcta. Pau. de cast. re
fert Rapha. Fulg. dubitare de hoc: sed ipse putat non esse dubi-
tãdũ: q2 ex quo pater offendit, dato ꝙ matrimoniũ valeat, tamen
erit iusta causa exheredandi: ⁊ sic ista aut. remanebit incorrecta.
¶ Mouet: q2 ius canonicũ disponit tm̃ de validitate matrimo-
nij, non autem aliquid disponit circa iniuriã patris: sicut in simi-
li. in. l. j. ⁊. ij. C. de secũ. nup. qñ mulier nubit intra annum luctus: ſꝫ
per ius canonicum excusetur a penis infamie: tamen ius canoni-
cum nihil disponit vel immutat circa lucrum qd prouenit filijs
primi matrimonij. glo. est nota. in. c. cum secundum. de secun. nup.
¶ Teneo contrarium/ ꝙ hodie ista non sit iusta causa exheredã-
di filiam, vel priuandi dote attento iure canonico: ita in terminis
tenet Panor. post Hosti. in. c. j. de despon. impub. vbi dicit com-
muniter hoc approbari. ex quo em̃ de iure canonico filia põt nu-
bere sine consensu patris: certe filia que vtitur permissione cano-
nica, non debet incurrere vitium ingratitudinis. idẽ ⁊ latius con
suluit Panor. in cõsi. xij. quod inci. vt clare materia thematis li-
queat: vbi per plura mouetur in. j. volu. ⁊ ad glos. d. c. cum secun-
dum. dupliciter respõder. ¶ Ego vltra autoritatem Panor. cõfir
mo istam partem ex quatuor. ¶ Primo pondero gl. hic: que in-
fert ex tex. quod si seruo se copulet: ergo secus. si libero. Et ita pon
6 derat istam glo. Io. fab. hic. ¶ † Secundo moueor: q2 correcto vi-
tio, per consequens intelligitur correcta pena. c. nõ debet. de con
san. ⁊ affi. iuncto. c. de gradibus. xxxv. q. v. ¶ Tertio facit: q2 quo
ties aliquid desinit esse delictũ: per cõsequẽs desinit ⁊ pena. istud
patet ex no. p Bald. in. l. decuriones. C. de infa. ¶ Quarto magis
in terminis facit: q2 filia que nubit sine consensu patris ante. xxv.
annum: tñ debet a patre dotari: ⁊ pater cogit: cũ de iure cano. nõ
requiratur consensus patris: ita tenet glo. in. c. hoc sanctũ. xxxij.
q. ij. ⁊ glo. in. c. de raptoribus. xxxvj. q. j. ¶ Limita dictã cõclu. qñ
duo interuenirent: puta q2 filia ante. xxv. annũ nuberet sine con-
sensu patris: item quando nuberet indigno aut vili puta seruo:
vt dicit hic glo. vel famulo: istis duob⁹ concurrentibus esset iusta
causa per quam posset exheredari a patre ⁊ priuari dote. l. iij. §.
emancipat⁹ si fili⁹. el. j. ff. de bo. pos. ꝯtabu. etiã de iure cano. gl. est
in. d. c. de raptoribus. ⁊ ibi Archi. firmat. d. Ant. de but. in. l. acce-
dens. de procur. Bar. in. l. si pater. C. de sponsa. ⁊ in. l. nec filium. C.
de nup. ⁊ in. l. j. ff. sol. matri. ¶ Contrarium etiã in hoc vltimo põt
teneri: prout est de mente Imo. in. d. c. accedẽs. quem sequitur. d.
Alex. in. l. j. in. xvj. colum. ff. solu. mat. eo q2 neutra ex istis causis est
hodie sufficiens ad exheredandum filiã: non quidẽ illa qd nupse-
rit sine cõsensu patris: vt. s. firmaui: nõ etiã illa qd nupserit indi-
gno vel vili: q2 licet illa esset iusta causa exheredationis de iure
ꝟtor. vt est tex. in. d. l. iij. §. si emancipatus. el. j. tamẽ hodie nõ est iu
sta causa/ cũ nõ enumeret in. §. causas. in aut. vt cum de app. cog.
ita expresse tenet Bart. in. d. §. si emãcipatus filius. ⁊ in. l. libertũ.
C. de nup. nisi dicas ꝙ ambe iste cause simul iũcte hoc possunt. qd
non puto verum: vt patet ex predictis. Iason Padue.

1 ☞ Filia non obediens patri vel matri in his que inhonesta vel
illicita sunt. non per hoc censetur ingrata.

Filia in orbitate. Filia colens concor-
diam maritalem cõ
tra matris voluntatem, non per hoc censetur ingrata.
h. d. In tex. ibi: concordiam: de ista dictione ponunt
Bal. ⁊ Sali. hic: dixi in. l. de fideicõmiso. vbi Bal. ⁊ Moder. no.
ex illo tex. C. de transac. ⁊ ibi tetigi quid differat a pace, et que di-
1 catur plena concordia. ¶ † No. quod filia non obediens patri vel
matri in his que inhonesta vel illicita, sunt non p hoc censetur in-
grata: vt hic: ⁊. l. cum. te. s. eo.
1 ☞ Nulli transuersali excepto fratre primi gradus, cõpetit que-
rela contra testa. sed bene accusatur de falso.

Dictio

2 Dictio frustra: regulariter importat nullitatem ipso iure.
1 FRatris vel sororis. †Nulli trans
uersali exce-
pto fratre primi gradus cōpetit querela contra testa-
mentum: sed bene accusatio de falso. cōcordat. l. j. ff. e.
2 materiā ponā in. l. fratres. j. eo. ¶ † In tex. ibi: frustra. ista dictio
regulariter importat nullitatē ipso iure: sm Bart. ⁊ moder. in. l.
pe. §. ad crimen. in fi. ff. de pub. iud. cū multis cōcordantiis quas
dixi in. l. si causa cognita. C. de transac.

SI maritus. Testamento rescisso per que-
relam inofficiosi testamenti,
actiōes heredi cōpetentes p aditionē ꝯfuse, restituunt
h. d. cum isto fi. tex. concordat text. in. l. dominus. ff. de
vsufru. ¶ Nec ob. ꝙ actio semel extincta amplius resuscitari nō
pōt. l. qui res. §. aream. ff. de solu. qz vltra responsionē Pau. de ca.
dic ꝙ intentata querela. l. fingit testamentū vsqz retro nō tenuis-
se: ⁊ sic non valuisse aditionem per quam actiones cōfundūtur.
tex. est in. l. q repudiātis. §. vlti. ff. eo. facit qd vult gl. in. l. in substi-
tutione. ff. de vul. ⁊ pupil. ¶ In gl. in ver. relictū est. qz vtraqz sol.
glos. facit violentiam litere: tu vide melius quod text. vult dicere
quando filie exheredate nihil omnino in testamento relictum est,
tunc certum est competere querelam: si autem aliquid esset reli-
ctum, non vult dicere tex. ꝙ tunc excludatur querela: sed tūc esset
cōsyderandum: an illud relictum sufficiat ad legitimam vt que-
rela cesset: alias secus. l. cum queritur. §. eo. ¶ In gl. fi. ad fi. doc.
reprobant glo. qz leges in ea allegate loquuntur quādo aditio est
cū delicto: tem in eis nō desinit esse heres, quis fiscus aufert vt
ab indigno. l. ex facto. §. iulianus longinus. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ sic
non cessat causa extinctiua prout hic.

TEstamenti. †Prohibere quē testari est
iusta causa vt si postea fiat te
stamentum possit ex illa causa exheredari: ⁊ testamen
tum filiifami. militis de castrensi peculio testantis, nō
subiacet querele. h. d. cum. l. sequēti. ⁊ an istud vltimum sit hodie
correctum dicetur post glo. in. l. fi. j. eo.
2 ¶ Conditio nō potestatiua, apposita per matrem in institutio
ne filii, ad ꝓuisionem ipsius filii, non inducit querelam.
3 Quā possibile est ꝙ dispositio facta ad cōmodum filiorū aliquo
casu afferat onus ⁊ incōmodum, reiicitur.
4 Filius institutus a matre, sub conditione apposita, ad grauamē
habet querelam.
5 An bono. posses. que intentatur pendente conditione, intentetur
solum de facto: an habeat effectum iuris.
6 Ex omnibus causis ex quibus filius potest patrem exheredare,
potest illum cogere ad eum emancipandum.
1 FIliis matrem. †Conditio apposita in
institut. ad fauorem fi-
liorū, ne bona acquirant patri, ⁊ ab eo dissipent, facit
vt pater non possit accipere bono. posses. sm tabu. de
iure aut cū effectu: nec etiā querelam intentare. h. d. sm vtrāqz li-
teram tex. ¶ Diuiditur in tres partes. In. j. ponitur decisio. In
scda que est ibi: atqz eo pacto remouetur vna oppo. que est ꝙ pen
dente cond. possit peti de iure preterito bono. pos. sm tab. iurib⁹
alleg. in glo. ⁊ sic consilium matris nō erit bonum. respondet tex.
ꝙ imo pater de iure non poterit, qz veniret cōtra expressam volū-
tatem testatricis: vel sm aliam literam nō poterit cū re, vel cum
effectu intentare si solum de facto. In tertia que est ibi: neqz eum
remouetur alia obiectio: nam filius institutus sub cōditione non
potestatiua a matre, isto iure habet querelam: cum in effectu cen-
seatur preteritus: ⁊ sic pater poterit intentare querelam nomine
filiorū ⁊ expugnato testamento ab intestato succedere: respōdet
imperator quod conditio apposita in insti. facit competere que-
relam quādo continet grauamen, sed hic continet prouisionem.
2 ¶ †No. ꝙ conditio potestatiua apposita per matrē in insti. filii,
ad prouisionem ipsius filii, non inducit querelam. facit. l. si pater
puelle. §. eod. ratio est qz inducta ad prouisionem non debent in
odium retorqueri. l. qd fauore. C. de legi. ⁊ istud ꝓcedit etiā hodie:
qz ista, conditio hodie: non reiicitur de legitima. per. l. quoniam in
prioribus. j. eo. quia illa lex procedit quando certum est ꝙ condi-
tio respicit grauamē vel saltem est dubium: sed hic est certum ꝙ
est apposita ad prouisionē: vt dicit tex. sm Bar. ⁊ alios hic: ⁊ ple
nius per Bar. ⁊ alios in. l. cum ex filio. in prin. ff. de vulg. ⁊ pupil.
tamen Bal. in. l. si pater. in. iii. oppo. C. de instit. ⁊ substi. ⁊ plenius
in auc. ex causa. in. vii. colū. in ver. quarto oppo. ⁊ dicitur ꝙ exhe-
redatis. C. de libe. preteri. tenet ꝙ licet conditio sit fauorabilis fi-
lio: tū si filius vult pure ⁊ libere legitimā suā, statim pōt eā ꝯsequi
cū ipse sit creditor: vñ nō tenet acceptare dilationē fauorabilē. ar.
l. si ita relictū. §. pegasus. ff. de leg. ii. ⁊ l. stipulatio ista. §. inter cer-
tā. ff. de ver. ob. ⁊ sic Bal. ibi: de directo contrariatur his que tenēt
Barto. ⁊ idem Bald. ⁊ alii hic, ⁊ propterea eum reprobat domi.
Alex. in. l. multi non note. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ Licet omnes ita
teneant ꝙ ista. l. non sit correcta per. d. l. quoniam in prioribus. ego
valde dubito, ⁊ puto posse teneri ꝯtrariū: ꝙ quātum ad legitimam
que debet esse sine onere, corrigatur ista lex: in reliquo remaneat
3 firma. ⁊ moueor † qz quando possibile est ꝙ dispositio facta ad cō
modum filiorū, aliquo casu afferat onus ⁊ incommodū reiicitur
per. d. l. quoniam in prioribus. ita tenent Bar. ⁊ doc. in. d. l. si pa-
ter puelle. per illū text. §. e. sed ita est hic: qz ista dispositio facta ad
fauorem filiorum, potest aliquo casu afferre incōmodum in legiti
ma, si filii moriantur anteq̄ emancipentur a patre: ⁊ sic anteq̄ pu
rificetur conditio institutionis: certe filii erunt priuati heredita-
te matris ⁊ legitima, nec eā transmitterent. l. ii. C. ad orfi. firmat
Bar. in. l. ventre. in penul. col. ff. de acquir. here. ¶ Istā difficul-
tatem in specie non tangunt doct. contra tex. tamen Bald. hic in
antepe. q. per viam quesiti tangit, si filii moriantur anteq̄ emanci
pentur a patre, qd erit de ista hereditate matris. an spectabit ad
consanguineos matris, vel transmittetur ad patrem: concludit ꝙ
transmittetur beneficio iuris deliberandi p. l. cum antiquioribus.
C. de iure delibe. qz quando filius erit in vltimo vite articulo, cla-
rum est ꝙ non poterit amplius emancipari a patre: et sic cōditio-
ne defecta competit ius ab intestato succedendi quod transmittet
ad patrem. per. d. l. cum antiquioribus. Nec ob. ꝙ ibi requiratur
scientia ⁊ deliberatio, que nō cadit in eo quia est in vltimo vite spi
ritu: respōdet Bal. ꝙ scientia precedens sufficit: sed truffa est sm
Sali. patet qz ad hoc vt habeat locum. d. l. cū antiquioribus. est
necesse ꝙ quis sciat hereditatem sibi delatam, ⁊ qd posset adire si
vellet. Nam si interim deliberet an adeat vel repudiet, transmittit
ius deliberandi: et sic adeundi. ista non cadunt in eo qui est in vl-
timo articulo vite. quo tempore non potest adiri hereditas: vt est
in gloss. ⁊ ibi Bart. in. l. fi. ff. quando di. leg. ced. cogita quia in hoc
pendet substātia huius legis. ¶ Itē cōtra Bal. facit qz ista. l. non
potuit diminuere de. d. l. cū antiquioribus. que est noua, ⁊ de quin-
quaginta decisionibus Iustiniani nouis vt ibi dicūt doc. ¶ Itē
adde ꝙ ista. l procedit etiā hodie sm iura autenticorū, requirentia
ꝙ in exheredatione vel preteritione inseratur vna de quatuorde
a cim⁹ causis enumeratis in. §. aliud quoqz capitulum. in auc. vt cū
de appel. cog. quia ille sunt cause ingratitudinis: non autem cau
se ꝓpter vtilitatē ⁊ ꝓuisionem filii. vt hic sm Bart. ⁊ cōiter alios
in. d. l. cum ex filio. in pn. ⁊ Bal. in. d. auc. ex causa. in. vii. colū. An
ge. ⁊ moder. in. l. multi non note. ff. de libe. ⁊ posthu. Guil. ⁊ dom.
Alex. in auc. non licet. C. de libe. preter. vbi reprobat Salic. ꝙ ibi
tenet contrarium. ¶ Limita istam. l. procedere in matre non in
patre: sm Bal. hic: in prima oppo. ⁊ Pau. de ca. circa fi. ratio di a
uersitatis. qz preteritio matris habetur pro exheredatione, que
sufficit ꝙ fiat sm consilium huius. l. secus est in patre: cum institu
tus sub conditione dicatur preteritus, ⁊ sic testamentū nullum.
l. si pater. C. de insti. ⁊ subst. vbi habes an hodie istud sit correctū.
¶ Secundo limita consiliū huius. l. vt hodie non sit necessarium:
ex quo hodie filius est capax aduentitiorū, ⁊ mater pōt eum insti-
tuere hoc pacto ne vsufru. acquiratur patri. auc. excipitur. vbi Sa
li. C. de bo. que libe. Bal. ⁊ Pau. de ca. hic. d. Alex. in. d. l. cū ex fi-
lio. ad fi. prin. vbi respondet verbis Bar. in. d. auc. excipitur. q vi-
4 dentur cōtrariari vt non ꝓcedāt qñ testamentū fit ad prouisionē
filii. ¶ † Secundo no. ex ista. l. circa fi. ibi putauerit prouidēdum
a cōtrario sensu ꝙ filius institutus a matre sub cōditione appo-
sita ad grauamen: habet querelam vt hic: ⁊. l. si pater puelle. §. eo.
qd intelligit Raph. Ful. hic ꝓcedere quando habet coheredem,
cuius aditione possit exheredatio cōfirmari: qz querela non potest
intentari nisi adita hereditate. l. filium. §. sed cum exheredatio. ff.
de bono. pos. cōtra tab. l. papinianus. §. si cōditioni. ff. de inoffi. te-
sta. l. scim⁹. §. illud. ⁊ ibi bal. j. eo. als si fili⁹ esset solus non haberet
q̄relā, sed bonorū possessionē sm tabu. iuribus allegatis in gl. ⁊ ita
dicit se tenuisse dum esset scholaris et publice repeteret. d. l. si pa
ter. Adde tex. in. l. filius a patre. ff. de libe. ⁊ posthu. sm intellectū
glo. ⁊ magis cōmunē doc. ibi: ꝙ filius ibi non haberet coheredē,
licet moderni contra. probatur in versi. herede aūt. in aduersatiua
que videnotet diuersitatem in facto, ostendit ꝙ in pncipio non
erat coheres: sed hoc modo ille tex. esset de indubitabili. sed nō ex-
amino aliter intellectū illius. l. quia valde disputabilis est. Adde
etiam Bar. in. l. paterfamilias testamento. in penul. q. ff. de here.
insti. vbi notā. limitat, in exheredatione requiri heredem quando
fit a prin. secus si ex postfacto. vt ibi not. per eum. ¶ Capio glos.
in verbo cum iure. quā diuide in duas In prima declarat tex. In
5 scda ibi: sed quam. † querit an bonorū possessio sm tabu. que inten
tatur pendente conditione, intentetur solum de facto: an habeat
effectum iuris: ⁊ glo. se inuoluit, referendo quinqz solutiones: tu
distingue clare vt per Cy. Pau. de ca. hic: ⁊ Barto. in. §. si sub cō
ditione. l. ii. de bo. pos. sm tab. ⁊ retuli in voce. ¶ Capio. gl. in verbo
obtemperauit. In ead. glo. ad fin. habes ex glo. regulam et vnam
fall. ꝙ regulariter pater inuitus non cogitur emancipare filium:

a ¶ Causis. Adde gloss. ⁊ doct. l ver. exheredaret in. c. quinta-uallis. de iureiuran.

tres alias fallentias ponit glos.in.§.fi.instit.qui.mo.ius patr.po
te.sol.quintam fal.habes in.l.cogi.§.si pater.vbi Bar.⁊ alij.ff.ad
6 treb.⁊ aliã.vj.in.l.q̃uis.vbi Bal.⁊ ibi dixi.C.de fideic. ¶ †Ad
de generali⁹ ⁊ multũ not.ꝙ ex oĩbus causis ex quibus filius pôt
exheredare patrem q̃ enumerant̃ in.§.⁊ hec quidẽ.in aut.vt cum
de app.cogno.ex oĩbus illis pôt cogere patrẽ ad emancipandũ.
ita tenet Rapha.cuma.nec alibi legi in consil.xxxvij.qđ incipit,
inspectis causis premissis poterunt filij cogere patrem ⁊c.moue
tur q̃ in leuiori causa pôt pater cogi emancipare filium quã pos
sit a filio exheredari:vt no.in.l.si cui legatum.ff.de cõdi.⁊ demõ.
iuncto.d.§.⁊ hec quidem. Iason Padue.

1 Ex Pupillaris substitutio querelam non inducit.
2 Filio impuberi in legitima tm̃ instituto,pôt pater directo pupil
lariter substituere,vsq̃ ad tempus pubertatis.
3 Quem non honoro grauare non possum.
4 Si pater exheredauit filiam cui reliquit legatũ, ⁊ substituit pu
pillariter nõ potest legare a substituto quem honorauit,sed bene
ab ipso filio exheredato.
5 In dubio qñ testator relinquit fideicõ.post mortẽ filij,censetur re
lictum a substituto,vel a venientibus ab intestato.
6 Quartas plures qñ quis possit detrahere.
7 Quẽamodum in legitima filij nõ pôt iniungi fideicõ.ita etiam in
dote filie,que non est vltra legitimam.

1 Ex tribus. †Pupillaris substitutio querelã
non inducit.h.d.vel sic et plenius
filio impuberi in legitima tãtum instituto, potest per
patrem fieri substitutio pupillaris,per quã nõ debet
grauari ideo nõ habet querelam.h.d. ¶ In tex.ibi:intra pubertatem.
a l3 regulariter dictio intra:ᵃ stet inclusiue.l.j.in princi.⁊ ibi
Bar.ff.de offi.prefe.vrb.Old.Lau.vbi ad hoc alle.multos tex.
in cõsi.xlix.qđ inc.cõsueuit dubitari.in.iij.colum.tamen hic stat
exclusiue:al's resultaret absurdus intellectus ꝑut etiã stat in.l.q
2 rome.§.j.ff.de verb.obli.ꝯm Old.in.d.cõsi. ¶ †Ro.filio impube
ri in legitima tantũ instituto,pôt pater directo pupillariter sub
stituere vsq̃ ad tempus pubertatis:eo q̃ substitutio pupillaris
b sit adinuenta ad prouisionem filij:nam cum filius impubesᵇ pro
pter defectum etatis nõ possit ipse testari.l.permisit patri ꝙ pro
eo testetur,substituendo ei pupillariter.l.papinianus.§.sed nec
impuberis.ff.eo.nam dicitur testamẽtum pupilli.l.patris ⁊ filij.
in prin.ff.de vulga.⁊ pupil.non ergo potest ei substituere per fi
deicõmissum:q̃ est grauamen.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vul.⁊
pupil.⁊ sic a filio impubere instituto in legitima tantum,non pos
set fideicõmitti vniuersaliter.nec particulariter,nec legari: tamẽ
a substituto pupillari,vel succedẽte ab intestato impuberi posset
pater iniungere fideicom. vniuersale,non solum in legitima filij
quam habuit a patre:sed etiam alijs bonis proprijs filij.l. si fun
dum per fideicõmissum.§.fi. cum lege seq.ff.de lega.j.ꝯm Bart.
et alios ibi:Cy.Bar.⁊ cõmuniter alios hic.Cy.⁊ Bar.in.l.cum
virum.⁊ ibi Bal.in.iiij.oppo.C.de fideicom.⁊ Bar.⁊ alios in.l.
j.§.fi.de vulga.⁊ pupil.do.Matesil.in no.clxiiij.⁊ sic fideicomis
sum non posset tũc nominatim iniungi ipsi filio impuberi, sed be
3 ne eius substituto pupillari vel venientibus ab intestato: †ratio
diuersitatis sumitur ex regula iuris quem non honoro grauare
non possum.l.ab eo.C.de fideicõ.vnde quãdo pater reliquit legi
timam filio tantum,cum teneretur ex dispositione legis,nõ dici
tur in aliquo honorare filiũ.l.si arrogator.ff.de adoptio.ideo nec
potest grauare:sed quia pater est ille qui substitutum dedit, cum
potuisset alios substituere. Item est ille qui fecit quod legitimi ab
intestato succedant:quia potuisset eos excludere substituendo ex
traneum filio:vt dicit tex.in.d.§.sed nec impuberis. ideo potest
eos grauare. ¶ Sed caue qnia alibi deciditur totum econtra:et
sic predicta ratio cõfunditur in.l.antepenult.C.de leg.⁊ in.l.qui
fundum.§.qui filios.vbi multum laborant Barto.⁊ Moder.ff.
ad leg.fal.⁊ in.l.ab exheredati.que est.l.antepenul.ff.de lega.j.in
4 quibus iuribus dicitur:†ꝙ si pater exheredauit filium, sed reli
quit legatum,⁊ filio substituit pupillariter,quod non potest lega
re a substituto quem honorauit:sed bene ab ipso filio exhereda
to:plusq̃ difficile est assignare rationem,vt dixi in.d.l.penulti.et
istud vltimum procedit etiam in testamento militis.l.miles ita.
§.si miles.ff.de testa.mili.per que iura Rapha.fulg.hic tenet con
tra cõmunem sentẽtiam.ꝙ hic etiam a substituto impuberis nõ
possit relinqui fideicom. Item q̃ si non possum grauare heredẽ
meum:ergo nec heredẽ heredis.l.si fuerit.§.fi.ff.de lega.iij. ¶ Et
ad.d.l.si fundũ ꝑ fideicõmissum.§.fi.cũ.l.seq.alle.ꝑ Bart.⁊ alios
hic respõdet ꝙ ibi filio erat relictum plus legitima, ideo potest
substitutus grauari:sicut etiam potuisset ipse filius:sed iste sen
sus non placet:quia diuinat:⁊ redderet illum tex.indubitabilem.
5 ¶ Tenẽdo cõmunem sententiam pulchrum dubiũ oritur:†nun
quid in dubio fideicõmissum censeatur relictum ab impubere,et
sic sit nullum:an vero censeatur relictum a legitimis heredibus

a ¶ Dictio in
tra.addẽ bar
to.⁊ Bal.in
l.j.ff.de suc
cess.edic.bar
to.in.l.si ita
stipulat⁹ fue
ro si.titi⁹.ff.
de ꝟb.ob.bar
to.i.l.in vẽdi
tiõe.ff.d act.
emp.bar.in
l.iigs sic.ff.d
ꝟb.iigni.

b ¶ Impu
bes. Adde
Spe.ti.d pi
gno.in.§.ij.
ꝟ.verũ.Fal.
lit nisi ꝑmit
tat ꝑ statu
tũ ꝯm Bar.
in.l.si quera
mus.de te
sta.secundo
fallit ad pi
as cãs cũ au
ctoritate tuto
ris ꝯm bal.
in.l.si frater.
C.qui testa.
fa.pos.⁊ bar
in.l.j.in.ij.q.
C.de sa.san.
eccl.in repe.

impuberis,⁊ sic valebit vt superius firmaui.Bar.in.l.coheredi.§.
cum filie.ff.de vulga.⁊ pupil.no.ibi esse text.quem dicit perpetuo
teneudum menti ꝙ in dubio fideicõ.videtur relictum ab ipso filio
impubere,q̃uis sit relictum post mortem suam:idẽ tenet Barto.
in.l.codicilis.in prin.per illum tex.ff.de vsufru.leg.⁊ ita consuluit
Pau de ca.in consi.cxcviij.quod incipit in casu presenti.per text.
in.c.si pater.a contrario sensu.de testa.in.vj. ¶ Tene contrarium
ꝙ imo in dubio quando testator relinquit fideicõmis. post morte3
filij censetur relictum a substituto,vel a venientibus ab intestato:
eo q̃ verba talis fideicõmissi possunt referri ab impuberem:item
possunt referri ad substitutũ,vel veniẽtes ab intestato:ergo in du
bio ad eos d3 fieri relatio.eo modo vt actus valeat ⁊ non pereat.l.
quoties.idẽ sermo.ff.de regu.iu.⁊.l.quoties in stipulationibus.ff.
de ꝟb.obl.⁊ ita tenet bar.sibi cõtrarius in.l.q duos.ad fi.ꝑ gl.ibi:
⁊ ibidẽ Imo.⁊ Pau.de cast.ff.de vul.⁊ pup.Sali.hic in vlti.colũ.
Ful.⁊ Pau.de ca.Imo.⁊ alij mod.in.d.§.cũ filie.⁊ Imo.in.c.ray
nutius.circa fi.tractatus vulg.substit.de testa.Ful.in.l.ea3 quã.C.
de fideicõ.Rapha.cu.in.l.j.§.fi.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ ibi vide Alex.
⁊ Aretinum preceptores meos.do.Alexã.in consi.xij.in.iij.volu.
qđ incipit attentis verbis testamenti.in penulti.colum.⁊ multum
subtiliter ⁊ plenius q̃ alibi domi.Franc.de are.in consi.clv.ꝙ in
cipit periculosu3 est.vt ait Hierony.in.viij.colũ.⁊ in.xj.⁊ duabus
sequẽtibus vsq̃ ad finem.cõsilij. ¶ Et ista est vera ⁊ cõmunis ꝯm
quam patet recte consuluisse Rapha.Fulgo.in ciuitate Medio
lani in.q.quam hic ponit.pater instituit filiam in mille ducatis,et
quandocunq̃ decederet sine liberis,voluit quod distribuerentur
inter pauperes:fuit dubitatum cum illi mille ducati non essent vl
tra legitimam filie,an valuerit fideicommissum.Bald.⁊ multi aliĳ
consuluerunt ꝙ non:q̃ filia non potuit fideicõmisso grauari in le
gitima:imo intelligitur ipso iure reiectum.l.omnimodo in princ.
j.eo.Raph.dicit se consuluisse contrarium,⁊ bene:eo q̃ tale fidei
cõmissum in dubio censetur iniunctum non filie,sed eius heredi
bus:⁊ sic valet vt predixi.istam decisionem Rapha.refert ⁊ sequi
tur Paul.de ca.hic:et dicit ꝙ istum casum habuit de facto ex ci
uitate Bononie,ex qua fuit sibi importatum vnũ consiliũ Bald.
qui consulebat non valere fideicõmissum ⁊ omnes doct.Bonon.
ex illo consilio decepti,idem consuluerunt:sed ꝙ ipse et Ioan.de
imo.perpenderunt de isto errore:⁊ fecerunt rectractari oĩa dicta
consilia:dicit etiam ꝙ in ista ciuitate Padue habuit istum casu3:
⁊ quidam valens doctor similiter fuit deceptus,sed visis eius scri
ptis penitentia ductus reuocauit consilium. ¶ Adde ꝙ istu3 ca
sum quẽ hic plenius refert ⁊ ꝓsequit̃ Rapha.Ful.in.l.ea3 quam.
in.v.⁊.vi.colũ.C.de fideicõ.vbi dicit ꝙ cu3 causa illa esset cõmissa
ad consiliũ illustriũ doc.Bar.⁊ do.Christo.de castel.consuluerũt
fideicõmissum non valere:sed ꝙ ipse vt predixi contrarium consu
luit,⁊ pro eo protulerunt sententiam arbitri qui erãt ex solennio
ribus doctorib⁹ venerandi collegij illustris ciuitatis Mediolani:
⁊ ꝙ supremum honorem reportauit:non tamen fecit mentionem
Fulgo.de quo admiror,de autoritate Bar.tenentis istam parte3
cum alijs preallegatis. ¶ Successiue Bal. hic:ad fi. ponit aliam
decisionẽ in qua dicit se consuluisse in ciuitate Viterbij qua3 dicit
6 esse de apicibus iuris.† quando pater instituit duos filios,pube
rem ⁊ impuberẽ heredes vniuersales,et eos inuice3 substituit pu
pillariter vulgariter et per fideicõmissum vltimo morienti substi
tuit titium.si vltimo moriens instituat aliu3,possit ex persona am
borum filiorum plures quartas detrahere.et sequitur Paul.de
ca.in vlti.co.⁊ multũ cõmendat dicens ꝙ est dicisio quotidiana ⁊
eam pluries habuit de facto:sed nihil addit.Adde Raph.cu.qui
refert ⁊ sequitur limitando in.l.j.§.fi.ff.de vulg.et pupi.⁊ in consi.
clxxiij.qđ incip.Bar.instituit Ant.Pe.de Ancha. in consi.xxvi.
qđ incip.non seruato ordine.facit bene qđ vult Bal.in.l.cũ virum
7 in.iij.col.C.de fideicõ. ¶ †Vltimo extende istũ tex.⁊ ꝑdicta quod
quẽadmodum in legitima impuberis nõ potest iniungi fideicom.
idem est in dote filie:que non est vltra legitimam.ꝯm Cy.in.l.vni
ca.§.videamus.in fi.C.de rei vxo.act.Io.an.in addi.Specu.in ti.
de instru.edi.§.vt autem.in addi.que incip.sed incidit Bald.in.l.
quoniam nouella.in.ij.q.j.eodẽ text.in.l.fi.§.filie.⁊ ibi Bart.ff.de
lega.ij.Bar.in.l.lucius.§.maritus.per illum tex.ff.ad tre.⁊ latius
Sali.in.d.l.quoniam nouella.in.ij.q. ¶ In glo.fi.adde ꝙ questio
glos.non est referenda ad casum huius.l.quando filius erat solum
institutus in legitima:quia tunc de fideicommis.tractari non po
test nec ante nec post pubertatem, cum reijciatur per.l.quoniam
in prioribus.j.eod.debet ergo questio gloss.intelligi,quando filio
erat relictum vltra legitimam:⁊ questio est an compendiosa facta
filio impuberi per verbũ cõmune,sit omni tempore fideicõmissa
ria:an pro tempore pupillaris etatis sit directa,⁊ postea oblique
tur.est alta ⁊ dubia questio,que ordinarie examinatur per gloss.⁊
doct.in.l.precibus.cum concordantijs.C.de impuber.et alijs sub
sti vbi ordinarie examinaui:ideo hic non repeto precipue cum nõ
faciat ad propositum huius tituli. Iason Padue.

2 ¶ Querela inoffi.testa.competit cōtra testa.fratris instituen
tis turpem aut vilem personam.
3 An si frater expugnauerit testa.eo q2 turpis persona esset insti
tuta an tenebitur ad oia legata z fideicō.etiā vniuersalia relicta
in testamento fratris.
4 Lex noua generaliter aliqd inducēs vel corrigēs nunq̄ intelligi
tur corrigere in casu speciali nisi de eo faciat mentionem.
5 Etiā in correctorijs vbi tractat̄ de fauore publico fit extensio.
6 Fratres naturales tn̄ l3 sint nati ex eodem patre.z matre nō tn̄
habent iura consanguinitatis.
7 Nō pōt vllo modo impūgnari testa.presbyteri testantis de suo
peculio quasi castren.
8 An per querelam intentatam a fratre cōtra testa.fratris rūpat̄
totum testa.an vsq3 ad legitimam fratris.
9 An cause ingratitudinis repellant fratrem ab intestato.
10 Que dicātur persone infames vel turpes vt eis institutis possit
frater querelare testamentum fratris.
11 Filius sacerdotis est infamis.
12 Qui dicantur consanguinei.

FRatres aut. Ista.l.in sui materia est sin
gularis fm Bart. z alios
q2 nulla alia.l.est q̄ cōplectat̄ oēs istos casus:l3 cōcor
dantes sint in gl.alleg.z per Bart.hoc dicit tota lex.
1 ¶ † Fratres vterini nullateñ etiā instituta turpi psona habent
querelā.hoc primo.fratres vero cōsanguinei,etiā sublata agna-
tione per emancipationē,habēt querelam,qn̄ est instituta psona
infamis vel turpis aut vilis vel libertus:ergo patronus ingrat⁹.
hoc secūdo.Cōtra vero seruū institutū qui est necessari⁹ heres,q̄
uis sit vilis psona,nō datur querela.h.d.tertio z vltimo.Et sic
ista.l.diuitur in tres partes que patent ex sumario.¶ No.ex ista
2 lege regulā.† q querela inofficiosi testamēti cōpetit cōtra testa
mentum fratris instituētis turpē aut vilem personā:cōcordat.l.
fratris.§.eo.§.soror.instit.eo.z.l.j.ff.eo.¶ Extende istā regulam
quatuor modis.¶ Primo nō solū in fratre exheredato:sed etiā
in preterito.fm Guil.de cu.Bar.Bal.z alios hic:z Pau.de ca.
in.l.fratris.§.e.q2 talis preteritio habetur p exheredatione:sicut
in matre:z similiter nō cōpetit cōtra tabu.l.j.§.liberos.ff.si quis
a paren.fue.manu.ratio est q2 illis cōpetit ꝯtab.facto testamēto,
qb⁹ ab intestato vn̄ liberi.l.j.§.j.ff.de ꝯta.¶ Scd̄o extēde qn̄ insti
tuisset turpē psonā,z nō turpē:q2 pro parte turpis psone datur
querela.l.cum duobus.z ibi glo.§.eo.l.circa.ff.eo.fm doc.prime
allegatos facit.l.si titio z ei.ff.de leg.ij.¶ Limita dupliciter.Pri
mo fm Bal.z Sali.hic:nisi turpis persona repudiaret:q2 accre
sceret coheredi,nec subijceret̄ querela,q̄ nō potuit nasci nisi adi-
ta hereditate p turpē psonā.l.pe.§.fi.j.eo.Secūdo limita Bald.
hic in.ij.q.nisi in hereditate esset solū qd indiuiduū:tūc etiam cō-
tra turpē psonā pro eius parte nō cōpeteret querela arg.tex.no.
in.l.si is qui duos.ff.de lib.leg.faciunt que dixi in.l.iij.§.eo.q̄uis
Sali.hic in vj.q.teneat ꝯtrium.¶ Tertio extēde istā.l.etiā qn̄ fra
tri esset aliqd in testamēto relictū minus legitima,adhuc ageret
querela l3 isto casu aliud esset in filijs.q solū agerēt ad supplemē
tum legitime p.l.omnimodo.j.eo.ita tenet Guil.de cu.hic p text
in.l.pantonius in prin.ff.si qs a paren.fue.ma.q nihil facit q2 lo-
quitur qn̄ pater erat ex toto p̄teritus:imo plus tenet Guil.etiā
si frater haberet in testamēto legitimā integrā:z adhuc vltra:ni-
hilominus haberet querelā odio instituti.de quo vltimo tanga3
de per se.j.in limitationib⁹.ad istā opi.q ista.l.habeat locū etiā si
fratri sit relictum aliqd minus legitima.tenet Salic.in.iij.q.quia
d.l.omnimodo.q̄ corrigit iura antiqua,z loquit̄ i filijs nō est extē
dēda ad fratre:ptz q2 querela q̄ ꝯpetit fratri,ꝯpetit in odiū tur-
pis psone institute:illa vero q̄ cōpetit filio,cōpetit odio patris ex
heredātis:itē illa que cōpetit filio cōpetit siue sit instituta turpis
psona siue nō:sec⁹ in illa q̄ cōpetit fratri:itē legitima filiorū relin
quitur titulo institutionis.glo.z doc.in aut.nouissima.z ibi dixi.
§.eo sed in ista fratri sufficit tit.legati.§.si vero expressim.in aut.
de here.z fal.z sic.d.l.omnimodo.loquēs in filijs,nō debet extēdi
ad transuersales.¶ Adde q ꝯtrium tenet Ang in aut.res que.C.
cōmunia de leg.z in.l.j.ff.eo.vbi dicit q cōtinuo reprobauit deci
sionem Guil.q2 nō debet frater esse melioris cōditionis,q̄ ascē-
dens vel descēdens.¶ Scd̄o z fortius dicit esse cōtra tex.expres-
sum omnimodo.in prin.j.eo vbi dicit̄ nō solū in filijs:sed qđ oēs
illi qui ad querelam vocantur,si non habent legitimā integrā.so-
lum agūt ad supplementū,vel saltem tex.ibi indefinite loquitur.
¶ Quarto no.extēde istā.l.ēt si in testamēto esset apposita clau
sula codicillaris,q̄ semper appon̄r ex stylo notariorū q2 l3 indu-
cat fideicōmissum vniuersale.l.posthumus.§.fin.ff.de iniu.rup.l.
querebatur.§.vtrū aūt ff.de testa.mil.late Bar.in.l.j.ff.de iur.co
dicil.z fideicōmissum etiam vniuersale hodie sustinet̄.per aut.ex
cā.C.de libe.preteri.vt dixi in.l.j.§.eod.tn̄ cū olim secus esset.l.ti-
tia.ff.eo.z illa aut.solum corrigat in ascendentibus z descenden
tibus,vt ptz in corpore vn̄ sumitur:in fratribus autem nihil ho-
die reperiat̄ immutatū:certe iura corectoria extendi non debēt.
l.precipimus.in fi.vbi Bar.C.de appe.ita consuluit Pau.de ca.
consi.lxj.qđ inci.quo ad primū videtur dictas sorores.in penul.
z vlti.col.al's de facili fieret fraus huic legi,apponendo clausulā
codicillarem:q2 turpis persona haberet iure fideicōmissi totum
excepta trebel.z subdit Pau.de ca q post p̄dicta cogitata gau
sus est qđ reperit Ang.huius sententie.in.d.aut.ex cā.in.vj.col.
z qđ nemīnē reperit contrarium tenere.Iste est pulcher passus
3 z valde necessarius ad hanc legē.¶ † Nunqd si frater expugna-
uerit testamētū eo q2 turpis persona esset instituta,an tenebitur
ad omnia legata z fideicōmissa etiam vniuersalia,relicta in testa
mento fratris.p aut.ex causa.prealleg.cū iura corectoria non ex
tendant̄ etia3 ex maioritate rationis fm cōmune3 sn̄iam:vt p gl.
z doc.in aut.quas actiones.C.de sac.san.eccle.z in locis vulgari
bus:l3 Pau.de ca.dixerit q nemīnē reperit contrarium tenere.
¶ Adde q cōtrariū tenet Bal.hic:in.iij.q.vbi querit an rescis-
so testamēto a fratre p querelā,legata z fideicōmissa sustineātur
per dictā aut.ex causa.primo dicit videri q nō cū nō loquat̄ nisi
in parentibus z liberis.Ipse decidit cōtrariū q2 vbi odio insti-
tuti testamentū reducit̄ ad causam intestati,nō p̄iudicat legata-
rijs vel fideicōmissarijs.l.eā quā.fm vnā lect.glo.ibi:in verb.he-
reditas.C.de fideicō.¶ Sali.etiā hic in quarta.q.late examinat
istum passum:primo arguit q legata sustineant̄.per illam aut.
cū loquatur in filijs z parentibus,fortius debet habere locum in
transuersalibus.Scd̄o q2 loquit̄ indistincte.Tertio p fundamē-
tum Bal.prime relatum.Quarto q2 ista lex disponit odio tur-
a pis persone:ergo pena d3ª cōmensurari delicto.l.sancimus.C.d
penis nec alius debet alteri⁹ odio grauari.l.ij.C.de libertis z eo- a ¶ Pena d3 Adđ do.in c.at si cleri-ci.de iudi.
rum lib.z istā partē refert tenere Iaco.de are.Pe.z Cy.¶ In
ꝯtrium dicit facere q2.d.aut.ex causa.est corectoria:ergo non de
bet extēdi:itē q2 exheredatio fratris nō est p̄ncipalis causa.que-
rele:sed vtilitas persone instituti:qđ secus est in dicta aut.ex cā.z
dicit q ista pars est tutior de rigore iuris:sed alia est equior z qđ
iste passus egeret decisiōe imperatoris.¶ Cōclude q prima opi
nio est cōior q aut. ex causa.non habet locum in casu hui⁹ le-
gis:et sic ista lex non est corecta per.d.aut.ex causa.que non extē
ditur ad fratres seu transuersales:istā opinionē etiā tenet Ang.
in.d.§.fi.in aut.vt cū de appel.cog.Fran.de rāpo.z Ioā.de imo.
eius discipulus in.l.filio preterito.ff.de iniust.rup.z Alexā.in.d
aut.ex causa.in.xxij.col.vbi respondet ad.d.l.eā quā.fm Bar.ib i
in.j.q.qui tenent istam parte3 solu3 fundant se q2.d.aut.ex causa
e in corpore vnde sumitur est correctoria z loquitur in filijs z pa
rentibus:ergo non debet extendi ad fratres.¶ Ego p istaa parte
multū moueor:nā ista lex ponit casum specialem,in quo trāsuer-
sali cōpetit q̄rela,q̄ regulariter ei no competit qn̄ est instituta tur
4 pis persona:sed ego habeo † q lex noua generaliter aliqd indu-
cens,vel generaliter corigens nunq̄ intelligit̄ corrigere in casu
vllo speciali,nisi de eo faciat mentionē.glo.in.l.sciendū.in prin.et
ibi Bar.ff.qui satisd.cog.glo.in aut.de here.ab intest.in p̄nci.in
verb.vacantibus.z late Bar.in extrauag.ad reprimendu3.in ver-
bo nō obstātib⁹.¶ Si velis tenere oppositū qđ tenet solus bald.
cōtra cōem cōsydera q vnū solu3 obstat:qđ aut.ex causa.est core
ctoria:in correctorijs non fit extensio etiam ex maioritate ratio-
nis.qn̄ defendēdo opi.Bal.potes dicere,q in correctorijs fit ex
tensio,qn̄ al's resultat absurdum.arg.l.scire op3.§.aliud.de excu.
tuto.ita expresse tenet Imo.in.l.si vero.§.de viro.ff.solu.ma.in.j
fallen.quā ponit in materia corectoria,vbi ad hoc pōderat glos.
in cle.fi.in glo.j.z ij.de rescrip.sed absurdū videt̄ q filij.z paren-
tes quorū preteritione de iure cōmuni ipso iure rumpit̄ testamē
tum,tn̄ teneant̄ ad oia legata z fideicō.trāsuersales vero q iure
singulari admittunt̄,non tenerent̄:cū tn̄ debilius si illud qđ cōpe
tit iure singulari q̄ iure cōi.l.eius militis.§.militia missus.ff.de
5 test.mil.¶ † Scd̄o facit q2 ēt in correctorijs vbi tractatur de fa
uore publico fit extensio ptz q2.l.penalis que debet restringi:tn̄
vbi tractat̄ de fauore publico extēditur.fm Bar.in.l.quēadmo-
dum.circa mediū.C.de agrico.z censi.lib.xj.z in.l.ij.§.exercitu3.
cum similibus.ff.de infami.z in specie tenet Lud.ro.in ꝯsi.cv.q
incip.viso themate.etia3 si de fauore publi.secundario tractetur
fm Pau.de ca.in cōsil.xiij.qđ incipit viso puncto.in.iij.col.facit
l.Bmō.ff.de ꝯdi.z demon.s3 cōseruatio testamēti respicit publi-
cam vtilitatem.l.vel negare.ff.quemadmo.testa.aper.glos.no.in
l.gallus.§.quid si is.in verb.vtilitatē.ff.de libe.z posth.facit text.
no.i.l.si ita facta.ff.de iniust.rup.¶ Teneas ꝯmunē sn̄ia3,z quā
etiam tenet Pau.de ca.z ibidē plenius do.Alex.in.l.si patroni.
§.fi.ff.ad treb.z ibidē Pau.de cast.limitat id q3.§.retuli de clau-
sula codicillari q etiā si in testamēto fratris adesset clausula co-
dicillaris q̄ importat fideicōmiss.tamen expugnato testamento
turpis persona nō veniret iure fideicō.dicit Pau.de cas.ibide3
rationem esse quia querela esset ludibrio si turpis persona q̄ ex

cludit ex successione testamẽti, veniret iure fideicõmissi: secus est fm eũ qñ fideicõ. vniuersale esset relictũ nõ turpi psone institute, sed alicui tertio: ꝛ esset adiecta clã codicillaris p quã venientes ab intestato intelliguntur grauati restituere p fideicõmis. l. si qs cũ testamentũ nullũ. ꝛ. l. ab intestato. ff. de iure codic. isto casu frater expugnato testamẽto per querelam, ꝛ exclusa turpi psona, tenebitur virtute clãe codicillaris restituere illi tertio fideicom. ꝛ dicit Pau. de ca. ꝙ dũ legeret Bonoñ. ita ꝯsuluit in ciuitate Vicẽtie ꝛ est pulchra limitatio ꝗuis. d. Alex. ibi videt̃ impugnare. Quinto mõ extẽde istã. l. vt dicã. j. in. ix. lal. ¶ Limita istã. l. x. modis. Primo, nõ hẽre locũ in fratrib[9] vterinis, q solũ sunt cognati vt hic: sed hodie cũ sit sublata differẽtia agnatiõis ꝛ cognatiõis. §. hoc neqꝫ. §. nullã vero. i auth. de her. ab inte. ꝛ i auth. cessante. C. de legi. her. illud pcedit solũ ab intestato vt hic in gl. ꝛ in. l. fratris. š. eo. cũ simili. ¶ Secũdo limita in fratribus primi gradus secus in filijs fratrũ. l. fratris. š. eo. nec ob. ꝙ nepotes succedãt in locũ patris sui. §. cũ filius. insti. de here. que ab intest. qꝛ pcedit qñ tractatur de successione ascendentiũ: secus qñ de successione collateraliũ. auth. post fratres autẽ. ꝛ ibi Bar. C. de legi. her. l. ij. C. de succes. edic. l. auunculo. C. cõia de succes. declarat Cy. in. d. auth. cessante. in fi. Bal. in. l. iij. C. de legi. here. Jo. fab. in. d. §. cũ filius. rationẽ diuersitatis assignat Nico. de neap. in. §. j. insti. de le. agna. suc. Jo. fab. in. §. ceterũ. eo. ti. Nec ob. si dicas ꝙ nepos succedit in locũ patris in succes. trãsuersaliũ, qñ tractat̃ de successiõe patruũ: tex. est in. d. auth. post fratres autẽ. ꝛ ibi Bart. Quia respõdeo ꝙ istud vltimũ solũ pcedat ab itestato. ¶ Tertio limita in fratribus natis ex legitimo matrimonio: secus est in fratrib[9] naturalibus tñ qꝛ lꝫ sint nati eodẽ patre ꝛ eadẽ matre, ꝛ tñ nõ habẽt iura cõsanguinitatis. §. nouissime. insti. de sena. o: fi. sic nõ cõpetit querela fm Bal. in. j. no. ꝛ Sali. hoc idẽ tenet Ang. in. l. j. ff. eo. meli[9] facit qꝛ sunt infames fm Azo. in summa. C. d infami. ꝛ in ti. C. de natu. lib ꝛ dicã. j. ergo repelli debẽt vt dicet̃. j. in. vij. limitatione. Facit qd vult glo. singu. in. l. j. in prin. in glo. ij. ff. de cõtratabu. ꝙ licet naturalis aliqñ admittat̃ ex volũtate defuncti: tñ nunꝙ admittitur cõtra voluntatẽ: ꝛ sic nõ habet ꝯtabu. nec querelã. ꝛ illã gl. ad hoc reputat singularẽ Bal. in. l. j. C. quo. bonoꝝ. ꝛ in. c. innotuit. in. iij. col. de elec. tenet Bal. in. l. ñ. per illũ tex. C. de natu. lib. ¶ Quarto limita in fratribus naturalibus legitimatis p rescriptum principis: fm Salic. hic: in. j. col. ꝛ in auth. si quis. C. de natu. lib. ratio est qꝛ talis legitimatio affert ius agnationis ꝛ succedendi solum inter patrẽ ꝛ filiũ, nõ aũt inter fratres ꝛ ceteros. l. cõium. in prin. vbi Bar. ꝛ Bal. C. de nat. lib. Bal. in. l. cũ in adoptiuis. C. de adop. latius Jo. an. in addi. Spec. in tit. de succes. ab intest. §. j. ver. ex facta. do. Ant. in. c. per venerabilem. post mediũ. in ver. qꝛ. š. visum est an legitimatus. qui fil. sint legi. Jac. de bel. in disputatione quã ponit in auth. qui mo. na. effi. legi. Panormi. consil. lxxxvij. qd incip. in qõne que vertitur inter Julianũ. in. ij. col. in. j. volu. ¶ Quinto limita qñ persona turpis viuẽte testatore reducta est ad frugẽ melioris vite fm Bal. hic: in. ij. col. Jo. fa. in. §. soro: inst. eo. faciũt q̃ dixi in. l. in arenã. š. eo. ¶ Sexto limita nisi fratri legitima sua sit relicta: qꝛ tũc in residuo põt instituere turpẽ personã: nec tũc habet querelã, sicut nec filij vel ascendẽtes. l. cũ querit̃. š. eo. nec etiã patronus. l. etiã. §. si debita. ff. de bo. lib. ita limitat Bal. hic: in. iij. q. ꝗuis referat ꝯrium tenere Guil. de cu. hic odio instituti. ꝛ qꝛ nõ est expressum de legitima fratris in aliqua parte iuris: sed Bal. respõdet ꝙ sicut in fratre reperit̃ ius alimentoꝝ. glo. in. l. nõ omni. C. de admi. tu. ꝛ in. l. cũ in plures. §. fin. vbi Bart. ff. eo. ita reperitur legitima que succedit eoꝝ loco. ¶ Tu caue ꝙ ista equiparatio nõ est semper bona, vt per eundẽ Bal. in. l. vnica. in. v. col. C. qñ nõ petẽ. par. ptꝫ qꝛ in legitima pceditur de plano ꝛ diebus feriatis, sicut in alimẽtis. l. si qs in suo. ꝛ ibi ad hoc no. Bal. §. e. ¶ Adde etiã ꝙ opi. Guil. ꝙ fratri etiam habẽti vltra legitimã cõpetit querela ꝯ turpẽ psonã: tenet Pau. de ca. in. d. ꝯsi. lix. ꝛ latius in. l. fratris. in. iij. q. š. eo. ¶ Septimo limita nisi frater esset etiã ipse turpis psona. l. in arenã. in fi. vbi dixi. š. eo. gl. ꝛ Sali. hic: Ang. in. l. j. ff. eo. Facit qd vult Bal. in. l. improbũ. circa pñ. C. de infa. vbi tꝫ ꝙ nullus fenerato: hꝫ querelã cõtra testñ fratris turpẽ personã instituẽtis, cũ etiã ipse sit turpis psona. ¶ Octauo limita nisi illa turpis psona instituta erat etiam ab intestato successura: puta quia erat filius fratris testatoris. tũc alius frater nõ hꝫ querelã fm Pau. de ca. in. l. fratris. š. eo. vbi dicit ita sequunt̃ glo. in. l. titia. ff. eo ¶ Ego firmo rõne qꝛ illi nõ dat̃ remediũ aliqd ad impugnandũ testñ, cui postea nõ refert̃ successio ab intestato. al's frustra daretur. l. illud. §. j. ff. de bo. posses. ꝯtrata. l. posthum[9]. §. si quis ex his. vbi bal. et Ang. ff. eo. bon[9] ter. §. itẽ adoptiuos. insti. de here. q̃ ab intest. ꝛ ideo statẽ statu. ꝙ existentib[9] mascu. filia femina nõ succedat ab intest: certe si esset preterita, vel exheredata nõ rite, sibi nõ cõpetit ius dicẽdi nullũ nec cõtratab. cũ postea ab intestato non succedat vigore statuti fm Bart. in. l. si. §. j. in vlti. colũ. ff. ad. tertul. ꝛ in consilio ꝙ incip. quidam do. Jac. late Bal. in. l. maximũ vitiũ. in vlt. q. C. de lib. prete. Bal. ꝛ Ang. ꝛ moder. in. l. gallus. §. ꝛ qd si tñ. ff. de lib. et posthu. Moder. in. l. filie dotẽ. C. de colla. cũ ꝯcord. ibidẽ signatis.

7 ¶ † Nono limita i clerico seu presbytero[a] testãte de suo peculio quasi castrẽsi, cuꝫ eius testñ nõ possit vllo mõ expugnari: sed agi dꝫ cõditione ex lege ad legitimã, auth. presbyteros. C. de epis. ꝛ. c. qꝛ nos. vbi Panor. de testa. ꝛ istud est hodie incorrectum fm Ang. in. l. j. ff. eo. ꝛ in. l. pe. vbi dixi post Lud. C. q test. fa. pos. nã super hoc dubitat solus Jo. fab. in. §. ad fi. insti. e. an isto casu frater instituta turpi persona cuꝫ nõ possit querelare, saltẽ habeat cõdictionẽ ex. l. ad legitimã. dicit primo videri ꝙ nõ. cũ. d. auth. presbyteros. solũ loquat̃ de parentib[9] ꝛ filijs. sed certe dicit ꝙ eadem ratio videt̃ in fratribus tñ subdit sup hoc adeas Augustũ imperatorẽ pro. l. condenda. ¶ Decimo limita nisi frater ꝯmisisset vnã câm ingratitudinis de tribus positis in. §. ingratitudinẽ. in auth. de nup. vt hic in gl. ꝛ in auth. nõ lꝫ. C. de lib. prete. ¶ Adde quod etiam si causa ingratitudinis nõ sit expressa in testamẽto, tamen ex quo frater opponit scripto heredi ꝙ est turpis psona, poterit scriptus heres excipe de eius ingratitudine. argu. l. libert[9]. in. ij.

8 ff. de in ius voc. fm doct. hic: ꝛ plenius Sali. in. ij. ꝛ. iij. q. ¶ † An aũt p hanc querelã rumpat̃ testñ in totũ: an vero vsqꝫ ad legitimam fratris tñ, sicut in patrono. §. sꝫ nostra. insti. de suc. libe. cõmunis sñia est ꝙ odio instituti rũpat̃ testamentũ in totũ. l. pãtonus. in prin. ff. si quis a pa. fuc. ma. ita tenet doct. hic: ꝛ Paul. de

9 ca. in. d. cõsi. lix. in pe. col. ¶ † Secũdo quero nunqd cause ingratitudinis[b] repellent etiam fratrẽ ab intestato: concludunt Guil. de cu. Bar. ꝛ Bal. ꝛ Ang. hic ꝙ nõ. p. l. cognatis. ff. vnde cog. ꝛ respondẽt ad tria iura q̃ faciũt in oppositũ. ¶ Cõtrariũ tenet Sal. hic in viij. q. precipue p tex. in. l. si defũct[9]. ver. nisi forte. C. de suis ꝛ legi. q nihil facit: idẽ tenet Ang. in. §. ingratitudinem. p illũ tex. cũ gl. in auth. de nup. ¶ Tene primã opi. quã tenet idẽ Ang. in. l. j. in. fi. ff. eo. faciunt que dixi in. l. arena. š. eo. idẽ tenet Pau. de ca. in. l. fratris. š. eo. vbi limitat nisi fratrem occidisset. per. l. cũ ratio.

10 §. fi. ff. de bo. dã. ¶ † Tertio quero ad intellectũ litere q̃ dicantur iste persone infames vel turpes. Ang. hic: ꝛ in. l. j. ff. eo. dicit ꝙ eo existente aduocato fuit adiudicatum, ꝙ si frater instituit cocubinã, vel dãnatũ de vulnere ex cõfessione, vel de alio maleficio infamia irrogante, iste psone censent̃ turpes ꝛ infames: ideo faciũt fratri cõpetere querelã. Tu vide pleni[9][c] qd alibi Jo. fa. plures in specie enumerat. in. §. soro: insti. eo. tales etiam sunt vsurarij fm Bal. ꝛ latius Sali. in. l. improbũ. C. de infami. d. Ant. in. c. Raynuti[9]. de testa. ¶ Item filius ex sacerdote: fm do. Ri. de vbal. de Perusio in trac. successio. ab intest. in. xxvj. co. in. ij. specie filioꝝ. Facit vltra eũ qꝛ filius natus ex sacerdote est infamis de facto: fꝫ Azo. in summa. C. de his qui not. infa. Bal. in. l. generaliter. §. cũ autẽ. C. de instit. ꝛ substi. et in. l. j. in. j. col. C. de iure aureo. annulo. Hosti. in summa in tit. de fi. presby. in. §. que in causa phibitiõis.

11 ¶ † Secũdo principaliter no. ex secũda parte huius. l. qui dicantur consanguinei[d] tñ hoc est propter subiectam materiã, cũ querela non cõpetat nisi fratribus primi gradus. l. fratris. š. eo. alias vero qui dicant̃ consanguinei, vide glo. Bar. Bal. ꝛ moder. in. l. cum quidam. §. quod dicitur. el. j. ff. de acq. here. cũ cõcordantijs ibi traditis per do. Alex. ꝛ plenius in consil. lxxxij. ꝙ incip. in causa vertente inter Petrum Jo. Jason Padue.

1 ¶ Parentes magis presumuntur diligere filios ꝙ econtra.
2 Inimicitia qualiter probetur.
3 Si vasallus facit amicitiã cũ inimicis dñi est iusta causa propter quam potest priuari feudo.

1 Liberi de. † Liberi a parentibus exheredati presumũtur ingrati, nisi probauerint se gratos: hoc primo, econtra autem parentes exheredati psumunt̃ grati, nisi pbentur ingrati. h. d. secundo ꝛ vltimo. Et sic diuidit̃ in duas partes que patẽt ex summario. ¶ No. ꝙ magis presumitur p parentibus ꝙ sint grati, ꝙ pro liberis qꝛ parẽtes presumuntur magis diligere filios ꝙ econtra. l. isti quidem. in fi. ff. qd met. causa. hodie autem quilibet presumitur gradus nisi per heredem probetur causa ingratitudinis l. omnimodo. vbi dicetur. j. eo. ¶ † Secũdo no. optimũ tex. qualiter

2 probet̃ inimicitia[e], ꝛ inter ceteros modos no. istũ text: ꝙ si quis contrahit amicitiam cum inimicis presumit̃ inimicus: ꝛ ita tota die allegat̃ ista. l. ꝛ sic fm Bal. ꝛ Sali. cõfederati cũ inimico meo presumunt̃ eiusdem intentionis, ꝛ sic mihi inimici. ¶ Adde text. in. c. repellantur. ꝛ in. c. cuꝫ oporteat. ꝛ vtrobiqꝫ cano. de accusa. Cy. ꝛ Bal. in. l. si quis testibus. in vlt. colũ. C. de testi. Facit qd notat Bar. in. l. sciẽdum. §. j. per illum tex. ff. de lega. j. ꝙ amicus vel domesticus inimici mei, est mihi suspectus: ꝛ idem Bal. in. l. j. C. si

3 quacũqꝫ pdi. pote. ¶ Dicit etiã glo. hic: † ꝙ si vasallus facit amicitiã cũ inimicis dñi, est iusta causa pter quam põt priuari feudo: sequuntur Bal. ꝛ Sali. hic adde tex. in. c. j. quot testes sint, necess. ad pban. feu. ingratitu. glo. in. l. j. §. cũ patronus. ꝛ ibi bal. no. ff. de offi.

a ¶ Presbytero. Adde inno. i. c. fi. i iij. col. d pb. ꝛ p Archi. xij. q. v. i. gl. summe.

b ¶ Cause ingratitudis. Adde Joã. de imo. in. c. quintaualr. de iureiura.

c ¶ Plenius Adde Pe. de vbaldis. ꝛ Barba. re pe. c. raynutius. d testa.

d ¶ Cõsanguinei. Add gl. in. l. j. ff. d su. ꝛ leg. glo. in c. postremo. de appella. Host. i summa. in tit de cõsan. ꝛ affi. in. §. j. et. ij. Card. zaba. in cle. j. de cõsang. ꝛ affi. i ij. q. abb. in c. in literis. in. ij. col. de testi.

e ¶ Inimicitia. add bar to. i. l. heredes palam. ff. de testa.

ff.de offi.prefe.vrb.glo.in.c.j.circa prin.in verb.cõcubuerit.qbus
mo.feu.amit.gl.⁊ doc.in.c.j.§.porro.q̃ fue.pma causa bñfi.amit.
in vsi feu.Spe.vbi no.extendit ad ecclesiã feudatariã.in tit.de do
na.§.j.ver.quid si aliquis baro.Joan.de ana.in consi.ij.incip.vi-
sis ⁊ põderatis.ad finem. Jason.Padue.

1 ☞ Multe conuenientie sunt inter dotem ⁊ donationem pro-
pter nuptias.
2 Dos vel donatio propter nup.cõputatur in legitima,qñ habita
est a patre vel auo paterno, ad quos de iure spectat on⁹ dotãdi:
quod extende vt.j.nu.3.limita vt.j.nu.4.
5 Dos data per auum nepti computatur in legitimam.
6 An dos data per auum matri predefuncte,cõputetur neptibus
vel nepotibus in legitimam.
7 Dos vel dona.propter nuptias ita demum cõputatur in legiti-
mam,quando tractatur de successionibus illius qui dotauit non
autem alterius:
8 Stãte statu.ꝙ filia dotata nõ habeat regressum ad bona patris,
si pater dotauit filiam de bonis vxoris,habebit regressum.
9 Feudũ vel emphiteosis acquisitũ per patrẽ filio,taliter ꝙ filius
in vita patris incipiat habere,confertur inter fratres.
10 Collatio non habet locum nisi inter solos liberos succedentes
ascendentibus.

Quoniam nouella. Sicut dona-
tio propter nu
ptias ad simitudinẽ dotis ↄfert:ita in legitimã portio-
nẽ imputatur ad excludendã querelã.h.d.¶ Premit
1 te ꝙ †multe cõuenientie sunt inter dotẽ ⁊ donationẽ ꝓpter nup.
sicut enim dos habet tacitã cõditonẽ,si matrimoniũ sequat.l.sti
pulationẽ.cũ similibus.ff.de iure dot.etiam donatio ꝓpter nup.
ꝑmissa a patre vel alio,hꝫ tacitã cõditionẽ,si matrimoniũ sequat.
glo in.§.est aliud.in ꝟbo exequent.insti.de dona.Bal.in.l.ij.C.
de bo.q̃ lib.Et ratio vtriusqꝫ est: q: dos vel donatio ꝓpter nup.
non possunt esse sine matrimonio:sed bene ecõtra.l.fi.§.sancim⁹.
ꝟ.sicut em̃ dos.C.de don.ante nup.¶ Itẽ sicut soluto matrimo
nio dos de iure reuertit ad dotantẽ.l.dos a patre.C.solu.mat.ita
⁊ donatio ꝓpter nup.fm Bal.in.d.l.ij.itẽ sicut dos alienari non
potest ↄstan.matrimonio,toto ti.ff.⁊.C.de fun.dot.ita nec dona-
tio ꝓpter nup.aut.siue a me.vbi Bal.C.ad velleia.Ang.in.§.j.in
aut.de equali.do.⁊ plures alias eqparatiões ponit gl.magistra.
in.§.est ⁊ aliud.in ver.exequent.insti.de dona.⁊ fact⁹ est ti.in aut.
de equali.do.ideo ratione talis eqparationis imperator statuit
in hac.l.ꝓut dixi in summario.¶ Nec ꝓpterea credas ꝙ ista.l.sit
superflua,imo fuit necessaria:q: licet imperator Leo in.l.vt libe
ris.j.de colla.statuisset ꝙ qñ filius vult succedere patri cũ aliis
fratibus teneat cõferre donationeꝫ ꝓpter nuptias quã habuit a
patre,sicut filia tenetur ↄferre dotẽ tamẽ,q: erat alia regula.l.qđ
ea que cõferunt inter fratres,non tñ imputãt in legtimam.nisi in
l.specialiter sit expressum.l.illud.in secũda regula.j.de colla.ideo
fuit necessariũ ꝙ specialiter statueret per hãc.l.⁊ hoc modo ha-
2 bes enucleatũ sensum huius.l.¶ †Not.j.ex ista.l.ꝙ dos vel do-
natio ꝓpter nuptias cõputatur in legitima,nõ solum qñ habita
est a patre,vel auo paterno,ad quos de iure spectat on⁹ dotãdi:
l.qui liberos.de ri.nup.l.obligamur.§.lege.ff.de actio.⁊ obli.sed
etiã qñ habita est a matre,vel auo materno,ad quos regl'r non
spectat onus dotandi.l.matre.C.de iure dot.dixi in aut.res que.
C.cõia de leg.Ratio est q: lꝫ mater vel auus maternus videãtur
donare.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.actio.l.fi.C.de dotis ꝓmi.
⁊ donata inter viuos nõ cõputent in legitimã,nisi expresse sit di
ctuꝫ.l.si quando.§.fi.j.eo.tñ ista nõ est donatio simplex.vt ibi dr:
sed ob causam matrimonij:⁊ q: procedit de substantia eius de cu
ius hereditate nũc agitur,ideo in legitimã imputatur.l.scimus.
§.repletionem.j.eo.ista fuit ratio dubitandi:itẽ ratio decidendi
3 ad hanc legem.¶ †Extẽde istã.l.vt ꝓcedat etiaꝫ qñ pater prius
dotasset filiã deinde postea eã in legitima simpliciter instituisset,
nã intelligitur cõputata tñ dote in legitima:fm Ja.de are.in.l.si
cũ dotẽ.§.si pater.ff.solu.mat.per pulchram rationẽ quã refert ⁊
sequit Bal.in.l.qñ in prioribus.in vlti.colũ.j.eo.idẽ tenet Paul.
de ca.hic facit.l.huiusmodi.§.cum pater.vbi Bar.⁊ alij.ff.đ leg.
j.⁊ tex.solẽnis in.l.j.§.fin.ff.de col.dot.quẽ mirabilem ⁊ singula-
rem reputant Lud.⁊ do.Alex.in.l.post dotẽ.in.xix.col.ff.so.ma.
¶ Cõtra istam extensionẽ videt stringere fundamentũ.d.Alex.
in.d.l.si cum dotẽ.§.si pater.in vlti.col.nã legitima est quota bo-
norũ deducto ere alieno.l.papinian⁹.§.quarto.⁊.§.qñ aũt quar
ta.ff.eo.sed dos est es alienũ:vt ꝓbatur in.l.põponius philadel-
phus.fami.ercisc.in aut.sed q̃uis.C.de rei vxo.actio.⁊ expresse
Bar.in.l.ij.§.si spõsa.ff.de pui.credi.ergo debet intelligi deduc-
ta dote:⁊ isto arg.vtitur in simili Bal.i.l.cũ a matre.in.iij.q.C.de
rei vẽ.Et cõtra dictã extẽsionẽ tenet ipsemet,Pau.de ca.in.d.§.
si pater.vt statim referam.¶ Huic fundamẽto de quo audiui se-
pius do.Alexã.dum legeret gloriari:respondeo clare.ꝙ dos nõ
censetur penitus es alienũ,q: ex quo ꝓcessit ex substantia eius de
cuius hereditate agitur,non censetur penitus es alienum:ptꝫ ꝑ
hũc tex.vbi dicitur ꝙ imputatur in legitimã filie:et tñ si esset pe-
nitus es alienũ,nõ imputaret.l.scimus.§.repletionẽ.j.eo.decla-
rat Bart.in.l.in quartã.ff.ad leg.falci.hinc est ꝙ pater põt insti-
tuere filiã in dote tñ,glo.est approbata in.l.iij.§.sed vtrum.ff.de
mino.⁊ tñ si esset penitus es alienũ nõ posset:⁊ ita in specie dicũt
4 Sali.⁊ Pau.de ca.hic in.j.colũ.¶ †Limita istã.l.fin.vt ꝓcedat
qñ filio vel filie,nõ est in testamento relicta integra legitima.isto
casu vt excludatur querela,dos vel donatio ꝓpter nup.cõputan
tur in legitima:q: istud tendit ad fauorem testatorum:⁊ istud di
cit tex.hic ante fi.ibi:ad excludendam inofficiosi querelam:sꝫ.qñ
filius vel filia haberent integrã legitimã sibi relictã in testamẽto
tũc dos vel donatio ꝓpter nup.nõ cõputaret in legitima,etiaꝫ si
a patre fuisset expresse dictũ:ita sing.limitat Paul.de ca.i.d.l.si
cum dotẽ.§.si pater.in vlti.col.per glo.ibi:⁊.l.pater filiã.ff.ad le.
fal.sed ista limitatio nõ est bona ⁊ est cõtra extensionẽ quã.s.dedi
⁊ contra doc.ibi relatos.¶ Scđo no.ex hoc tex.ꝙ dos data per
auum nepti cõputat ei in legitimã:pondera ꝙ iste tex.loquit qñ
5 dos fuit data ipsi nepti vel ꝓnepti.¶ †Quid aũt si data esset ea-
rum matri.est alta ⁊ disputabilis questio,an dos data ꝑ auũ ma-
tri predefuncte,cõputetur neptibus vel nepotibus in legitimam
de qua per Bar.⁊ alios in.l.in quartã.ff.ad leg.fal.⁊ in cõsil.suo
incip.gilibertus.⁊ in.l.post dotem.in.iiij.q.ff.sol.mat.Bal.⁊ alij
hic:⁊ Bal.⁊ moder.vbi ordinarie tangitur in.l.illaꝫ.C.de colla.
Bal.in.l.scimus.in princ.in.ix.no.j.eo.cum cõcordan.de quib⁹
per do.Alex.in dictis locis ⁊ consil.xxiiij.qđ incipit visis dubijs
probabiliter electis:in primo volu.⁊ pulchre Rapha.cu.in consi.
lxxij.quod incip.Ange.Andre.⁊ plenius in consi.cvij.qđ incipit
6 in ciuitate Laude.¶ †Tertio ⁊ vltra alios no.ex fi.text.ibi:si ex
substãtia eius profecta sit de cuius hereditate agitur.ꝙ dos vel
donatio propter nup.ita demũ cõputatur in legitimam.quãdo
tractatur de sucessione illius qui dotauit.non autem alterius.fa-
cit.l.vt liberis.post mediũ.C.de colla.⁊ bonus tex.in.l.j.in fi.C.de
legi.heredi.⁊ ibi gl.fi.per quã decidit ibi Bald.ꝙ stante statuto
ꝙ frater excludat sororem dotatã,intelligitur ab hereditate do-
tantis,sed non alterius:qđ valde signa q: vtilis decisio est:idẽ te-
net Ang.in consilio.cxxvj.qđ incip.testamenti factio.Pe.de an-
cha.in consi.qđ incipit retento ordine.Pau.de ca.in consil.cxiij.
quod incipit super primo dubio seu quesito.in ↄsi.cccl.qđ incip.
in puncto queritur de multiplici hereditate.in vlti.colũ.Rapha.
cu.post Jo.de imo.⁊ do.Christo.de castel.in consi.ccvij.qđ incip.
item quod quelibet hereditas.do.Alexã.in cõsi.clj.in.ij.volu.ꝙ
incipit viso themate suprascripto et allegationibus elegantissi-
7 mis.†Facit ꝙ decidit Bald.in.l.neqꝫ mater ꝓ filia.C.de iure do.
stante statuto qđ filia dotata a patre nõ habeat regressum ad bo
na patris:ꝙ si pater dotauit filiam de bonis vxoris habebit re-
gressum:q: nõ est in effectu dotata de bonis patris.per illuꝫ tex.
Similiter fm eum.si statutũ disponat ꝙ soror dotata a fratre nõ
succedat fratri:⁊ frater dotauit sororem de propria portione so-
roris,qđ soror tunc succedet:q: statutuꝫ per verbũ dotare:signi-
ficat ius ⁊ nõ actum nudi ministerij.arg.l.pater ex ꝓuincia.ff.de
manu.vindi.¶ Limita fm Pau.de ca.in prealleg.consil.cccl.in
vlti.colũ.nisi ex verbis statuti colligeret qđ etiam aliunde dotata
deberet excludi.inducendo ⁊ ponderando:vt ibi per eum.¶ Ca
pio glos.in verb.imputari.quaꝫ diuide in tres.In prima allegat
concordanteꝫ ad tex.In secũda opponit ⁊ sol.In tertia format
questioneꝫ ⁊ se remitit.secũda ibi:sed nõ est bona ratio.tertia ibi:
an aũt in dote.¶ In secũda parte corrobora oppositionem glo.
ꝙ non sit bona argumentatio de colla.ad imputationem in legi-
8 timam.†nam feudum vel emphiteosis acquisitũ per patrẽ filio,
taliter ꝙ filius in vita patris incipiat habere,cõfertur inter fra-
tres:fm Barto.in.l.j.§.nec castrense.in.iij.col.ff.de colla.bono.
Bal.⁊ Sali.in.l.omnimodo.§.imputari.j.eo.Pau.de cast.⁊ do
Alex.in.l.illud.C.de coll.tñ nõ imputat ad legitimã:q: iura feu-
dalia vel emphiteotica que trãseunt in filiũ vt filiuꝫ etiam si non
sit heres,nõ cõputant in legitimã.gl.est singularis in.l.si patro-
ni.in ꝓn.in glo.j.in fi.ff.ad treb.ꝑ quã Ang.ibi ita decidit ⁊ dicit
esse casuꝫ quotidianũ,de quo nõ fuit recordat⁹ Bar.in.l.in quar
tam.ff.ad le.fal.idẽ sequunt Rapha.cu.⁊ Pau.de ca.in.d.l.si pa
troni.Ang.in.§.optime.per.gl.ibi in aut.de nup.⁊ licet.d.Alex.
in.d.l.si patroni.videatur dissentire:tñ cõsulendo sequitur in ↄsi.
viij.in.ij.volu.qđ inci.visis subtilissimis dubitationibus.⁊ in cõ
sil.lxxix.in.iiij.volu.ꝙ incipit vtrum emphitheosis ecclesiastica.
9 in.ij.col.¶ †Itẽ ꝙ ista argumẽtatio nõ sit bona ptꝫ q: colla.nõ
habet locũ nisi inter solos liberos succedentes ascendentibus:vt
Bal.hic in prima regula.⁊ plenius Cy.in.l.si emãcipati.in.ij.q.
vbi Bald.⁊ alij.C.de colla.Bar.in.l.pater filiũ.ff.de col.dotis.et
tñ imputatio in legitimã fit etiã quocunqꝫ extraneo succedẽte.l.
omnimodo.in ꝓn.j.eo.Rñde vt in glo.ꝙ imꝑator hic non arguit a

collatione ad imputationē: q꞉ argumentū nō ꝓcederet,vt ꝓdixi:
sed arguit a similitudine dotis ꝛ donationis ꝓpter nupt.q̄ equi-
paratio ꝓcedit vt.s̄.dixi:vel rn̄de vt dixi in princ.huius.l. ¶ In
vlti.parte glo.de ista.q.dixi in auꝫ.nouissima.s̄.eo.ꝛ ibi tetigi an
filia possit institui in dote quā habuit: ꝛ an in dote futura.ꝛ an in
dote matris.ibi videas. Iason Padue.

2 ¶ Cui relictum est minus legitima non pōt expugnare testa.sꝫ
dꝫ agere ad supplemētum,qđ procedit nedum in liberis,sed etiā
in parentibus ꝛ in fratribus,nu.ꝛ.
4 Filio cui est relictum minus legtima,nō cogiꝛ agere ad supplemē
tum quādo est instituta turpis persona:sed per querelam aut cō-
tratab.expugnat testa.in totum.
5 Qui agit ad supplementū legitime nō diciꝛ testa.impugnare,q꞉
petitio legitime non est ꝓprie impugnatio testamenti.
6 Dictio firmum,intelligitur de iure.
7 Quis presumitur meritus si non probetur demeritus.
8 An lex nostra sit correcta
9 Institutio in re certa facta in testa.de filio suo,non potest adimi
in codicillis.
10 Vasallus alienando sine cōsensu domini,cadit ipso iure domino
volente ꝛ voluntatem suam declarante.

1 Omnimodo. †Ille cui aliqđ in testamen-
to relinquitur,lꝫ minꝰ legiti-
ma portione,nō pōt testamentū impugnare ꝓut olim
poterat:sꝫ dꝫ agere ad supplemētū legitime nisi ꝓbeꝛ
ingratus:si vero nihil ei est in testamento relictum,iura antiqua
nō limitātur.h.d.vsqꝫ ad.§.imputari. ¶ Diuidiꝛ in duas. In.i.
loquiꝛ qn̄ aliquid est relictum in testamēto. In secunda qn̄ nihil
penitus.scđa ibi:ꝛ hoc quidem. ¶ Rursus prima pars subdiui-
ditur in tres particulas. Primo poniꝛ ꝓemiū. Scđo tractatus.
Tertio limitatio.scđa ibi:vt siue adijciaꝛ.tertia ibi:si tamē nō in-
grati. ¶ Ista.l.corrigit.l.cū queriꝛ.ꝛ.l.parētibꝰ.s̄.eo.qbus dr ꝙ
nisi filius habeat in testamēto integrā legitimā pōt ꝑ querelā ex
pugnare testm̄ corrigiꝛ vel limitaꝛ ꝑ hanc.l.qn̄ alqđ ei esset reli-
ctū tūc solū agit ad supplemētū legitime. ¶ Itē ista.l.videꝛ cor
rigere.l.liberi.s̄.e.ꝭm doc.hic:vbi filij habebant necesse ꝓbare se
gratos ꝑ istā.l.corrigiꝛ ꝛ statuiꝛ ꝙ imo heres scriptus hꝫ ꝓbare
ingratitudinē.ꝛ lꝫ Fulgo.dicat posse subtiliter teneri ꝙ ista.l.lo-
quaꝛ qn̄ agitur ad supplementū,ꝛ sic alqđ est relictū ꝑ qđ presu-
mitur gratus,sed.d.l.liberi.loquiꝛ qn̄ nihil erat relictū. Pau.de
ca.cōtra:sed non est insistendum,q꞉ saltē hodie illa iura sunt cor-
recta q꞉ heres teneꝛ ꝓbare causaꝫ ingratitudinis insertam in te-
2 stamēto.§.aliud quoqꝫ capitulū.in auꝫ.vt cū de ap.cog. ¶ †No.
ꝙ ille cui relictū est minus legitima,nō pōt expugnare testm̄:sed
debet agere ad supplementū.extēde istaꝫ.l.tribus modis. ¶ Pri
mo si pater qui instituit in minus legitima ꝓhibuit plus peti:q꞉
etiā si acceptatū sit relictū,nō obst.ꝓhibitione pōt agere ad sup-
plementum legitime.tex.est not.in.§.ceterū.ꝛ ibi Iaco.de bel.in
auꝫ.vt cum de appel.cog.Bal.Sali.ꝛ moder.hic.Bal.ꝛ alij.in.l.
si qn̄.§.fi.vbi plura videbis.ī.eo.lꝫ contrariū videaꝛ sentire Bar.
3 in repe.l.pater filiū.in.ij.q.ad fi.ff.eo. ¶ †Secūdo extende istam
legē non solum in liberis:sed etiā in parentibus:imo ꝛ fratribus
instituta turpi persona vt hic:in glo.ij.ꝛ de fratribus dixi in.l.fra
tres.ff.eo. ¶ Tertio extende istū tex.ꝙ etiaꝫ matri cui minus le-
gitima relictum est in testamento filij,cōpetit ius agendi ad sup-
plementum legitime:ꝭm do.Anto.de but.in ꝯsil.xij.incip.absqꝫ
allegationibus superfluis. ¶ Item ad istud supplemētum legi-
time agitur nō petitione hereditatis,vt aliqui putant:nec actio-
ne ex testamēto:vt tenet Fulg.hic: sed cōdictione ex ista.l.ꝭm gl.
ꝛ Ang.in.l.papinianꝰ.§.si cōditioni.ff.eo.Pau.de cast.hic:ꝛ in
fi.i gl.ꝛ doc.in auꝫ.ꝑsbyteros.C.de epi.ꝛ cle.Et formā libelli qn̄
petiꝛ supplemētū legitime ponit Ang.de are.in.§.tā aūt.inst.e.
4 ¶ †Limita istā.l.not.nisi in testamēto esset instituta turpis per-
sona:q꞉ tūc filius cui aliqđ est relictū non cogiꝛ agere ad supple-
mētum vt hic:sed ꝑ querelā,aut ꝯtab.expugnat testm̄ in totū:ita
limitat Pau.de ca.hic:ꝛ dicit ꝙ est valde vtilis ꝛ magna limita-
tio ad istā.l. Mouet per.l.pantomius.ff.si q̄s a paren.fue.manu.
vbi patri preterito cui solū cōpetit cōtratabu.ad legitimā suā,tn̄
qn̄ est instituta turpis ꝑsona ꝯtratabulas.in totū:si ergo illud est
in parēte:ergo fortius in filijs:ꝛ lꝫ non reperiatur.l.cautū.tn̄ suf-
ficit ꝓbari deducēdo ad incōueniens. ¶ Potes cōfirmare istud
a ex regula quā dedi in.l.fratres.s̄.eo.ꝙ etiā in correctorijs[a] licita
est extensio,qn̄ aliās resultaret absurdum:adde ꝙ idē tenet Pau.
de ca.in.l.fratres.in.iij.q.s̄.eo.vbi plus tenet ꝙ etiam si filio esset
relicta integra legitima:tamen instituta turpi persona pōt totū
expugnare testamentum per.d.l. ¶ Tene.cōtrariū ꝓut expresse
tenet Bal.in.l.fratres in.iij.q.s̄.eo.ꝛ ipsemet Pau.de ca.in cō-
si.lxj.qđ incip.quo ad primū videtur dictas sorores.in vlti.colū.
circa mediū.nec ob.d.l.pantonius.in prin.q꞉ loquitur quādo pa
tri nihil penitꝰ erat relictū.ꝛ sic in terminis diuersis. ¶ Secūdo

a ¶ In correctorijs.adđ gl.in ‡bo.restormādum.in.c...atutū.de rescri.li.vi.Ant.de bu.in.c.olim.de verbo.significa.Ale.de imo.d.l.ai cōstāte.ī prin.ff.sol.mat.

limita qn̄ pater qui aliquid reliquit filio vel inter viuos vel in vlti
ma volūtate eū astringit ꝑ pactū:tūc odio patris pōt filius que-
relare testm̄ in totū.glo.est in.l.si qn̄.§.i.ī.eo.quā Paul.de ca.ibi
no.ꝛ dicit teneri.menti pro magna limitatione huius.l.sed Sali.
5 ibi reprobat. ¶ †Scđo not.ex text.ibi testm̄ quidē firmū sit:ꝙ q
agit ad suplementū legitime non diciꝛ testm̄ impugnare.facit.l.
qm̄ in prioribus.s̄.eo.nam supplementū legitime fuit inuentum
ne testamēta expugnentur:vt dicit tex.in proe.huius.l.Alibi di
cit Bal.in.l.illud.circa prin.C.de colla.ꝙ petitio supplementi le
gitime fuit principaliter inuenta fauore testamēti,secūdario aūt
fauore filiorū: adde qđ vult Bal.in simili.in.l.j.in.vij.q.C.de in-
offi.dona. ¶ Adde etiā qđ no.Bal.in.l.cum lege.in.iij.no.C.de
epis.ꝛ cle.vbi no.ꝛ reputat teneri.mēti ꝙ petitio legitime nō est
ꝓprie impugnatio testam̄.sequitur Io.de ana.in cōsi.lxvij.qđ in
ci.viso pūcto in quo diciꝛ.Sed in cōtrarium pōdera facere illud
ꝙ no.Bar.ꝑ illū tex.in.l.siue.§.ex duobus.ff.de iurepatro.ꝙ ille
qui petit supplementū legitime,ꝑinde habeꝛ acsi peteret ꝯtab.
sentit idem Bar.in repetitione.l.pater filiuꝫ.in.ij.q.ff.eo.cogita
6 de responso. ¶ Tertio no.ex eo text.in verb.firmuꝫ:ꝙ dictio fir-
mum,intelligitur hic de iure:et hoc est verū qn̄ profertur de per
se:si aūt diceretur ratum ꝛ firmū,tūc ratum intelligiꝛ de iure:fir
mum de facto.c.inter monasterium.circa fin.de re iudi.glo.ꝛ ibi
Bar.qui inducit ad q̄nem.in.l.id qđ pauperibus.C.de episc.ꝛ
cleri.Bar.in.l.metū aūt presentē.§.volenti.ff.qđ met.causa.Pa-
7 nor.in.c.raynaldus.in.iij.col.de testa. ¶ †Quarto not.in ‡si.si
tamē nō ingrati.qđ filij ꝑsumunꝛ grati,si nō ꝓbentur ingrati:si-
militer quis ꝑsumiꝛ meritꝰ,si non ꝓbetur demeritus.l.testamen
to,centurio,ff.de manu.testa.intellige nisi benemerita requiranꝛ
ad validitatem actus puta vt donatio inter patrem ꝛ filiū in po
testate valeat:tūc non sufficit ista presumptio,imo nec sufficeret
assertio patris:vt dixi in auꝫ.vnde ꝛ si parēs.s̄.eo.post gl.ꝛ doc.
in.l.si donatione.C.de col. ¶ Quinto no.in ver.nam si nullam re
gulam.quā dixi in.l.in arenam.s̄.eod. ¶ Vltimo circa istud pos-
8 set ꝓbabiliter dubitari†nūqđ ista.l.sit hodie correcta:ꝛ sic an ho
die sit correctū ius,agēdi ad supplementum:ꝛ videꝛ ꝙ sic:q꞉ est
correcta hodie ratio ꝓemialis huius.l.que est,ne testamēta expu
gnētur.ꝑ auꝫ.ex causa.et in corpore vnde sumitur.C.de libe.pre-
te.vnde correcta ratione.l.intelligitur correcta ipsa lex.glossa.in.l.
j.ff.de legit.tu.simile habes ꝙ dicitur hodie correctꝰ.tit.ff.de cō
iun.cum eman.lib.vt ꝑ glo.in.l.j.in ꝓn.ff.eo.tit.tene contrarium
q꞉ etiam ꝑ auꝫ.ex causa.saltem rumpitur caput testamēti.s.insti
tutio heredis:hic autē remanet firma:ibi enī loquiꝛ qn̄ filius est
in totū preteritus vel exheredatus:ꝛ sic maiori iniuria affectus
nimiruꝫ si rūpit institutionem in totuꝫ:hic aūt aliqđ est relictū:ꝛ
sic soluꝫ agit ad supplementū,ꝛ in reliquo remanet institutio fir
ma. ¶ Anteꝙ veniā ad gl.nō omitto illud qđ tenet Bald.hic in
9 iij.q.ꝛ reputat diligenter notandū†ꝙ institutio in re certa,facta
in testamēto de filio suo,nō potest adimi in codicillis:q꞉ in ea cō
sistit substantia institutionis:adde ꝙ idem tenent Sali.ꝛ Pau.
de ca.hic:ꝛ Bal.in auꝫ.ex causa.in.vj.q.C.de libe.prete.adde qđ
imo fortiꝰ indistincte institutio in re certa nō possit in codicillis
adimi:tenet Ludo.ro.in consi.clxxviij.incip.amplissime doctor.
in.vij.co. ¶ In gl.in ‡bo alijs personis.in fi.respōde melius ꝭm
Sali.ꝛ moder.hic:ꝙ ibi loquitur tex.in eo qđ fuit datuꝫ inter vi
uos,ꝛ filius ꝯsenserat habere pro sua legitima,ideo excluditur a
querela sed arbitrio boni viri suppletur quod deest: q꞉ fuit de-
ceptus,credens illud sufficere:hic autē loquitur quando relin-
quitur in vltima voluntate vbi non adest consensus. ¶ In glos.
in verbo nō licebit,adde glo.in.c.i.§.insuper.in verb.nō succedit.
de prohi.feu.alie.per Federi.Cy.vbi limitat in.l.i.in fi.C.de re-
uo.dona,facit in simili tex.in.l.fi.i fi.C.de reuo.dona.ꝛ in.c.fi.C.
10 de dona. ¶ †Limita Bal.in.d.§.insuper.in vlti.col.nisi esset fe-
lonia per quā vasallus erat ipso iure priuatꝰ: puta q꞉ alienasset
sine cōsensu dn̄i:tunc etiā heres domini posset expellere vasallū:
ꝑ illud qđ vult gl.in.l.iij.§.qđ aūt ꝑtor ait.ff.qđ quisqꝫ iur.sequiꝛ
simpliciter Pau.de ca.hic.Adde ꝙ idē tenet do.Cardi.in.c.fi.
de dona.Sed.cōtrarium tenet ibi Imo in.iij.col.per rationē q꞉
qđ vasallus alienando cadat ipso iure:intelligitur dn̄o volente.ꝛ
voluntatē suā declarāte.l.ij.vbi Bar.ꝛ alij.no.C.de iure emphi.
vbi dixi glo.in.l.ij.ff.si ager vecti.vel.emphyteota.Bar.in.l.ij.ff.
de exce.ergo si dn̄s moriaꝛ anteꝙ declaret se velle.videꝛ remisisse
caducitatem:vt hic in glo. Iason Padue.

1 ¶ Militia empta ex pecunia patris filio,est imputanda per fi
lium in legitimam.
2 An officium scriptorie acquisitum per patrem filio in curia ro-
mana,sit computandum filio in legiti.
3 Venditio scriptorie nō potest fieri sine consensu solius pape.

1 Imputari vero. †Filius debet sibi imputare
in legitimam militiā emptam
ex pecunia patris transmissibilem ad heredem,vel que vēdi pōt:
facta tn̄

facta tñ estimatione ſm tp̃s mortis: nisi filius sit de silẽtiariis pn
cipis.h.d. Hec militia capit̃ hic pro dignitate, seu nobili qualita-
te persone coherenti: sed capitur pro reddditu publico prouenien-
te ex officiis publicis: qui ideo appellant̃ militie: q: originaliter
inuente sunt ꝓpter milites premiandos: ⁊ est quadruplex prout
melius ꝙ glo. hic declarat Bar. per exempla in.l.j.§.nec castren-
se.ff.de colla.bono. Bal. ⁊ Sali. hic. ¶ Et aduerte vltra decisio-
2 nes doc. in locis p̄eall. dñ Pau. de ca. hic tenet† ꝙ si pater acqui
siuit filio officiũ scriptorie in romana curia pro aureis mille qn-
gentis.l. tale officiũ nõ trãsmittat̃ ad heredes, q: tñ cõsueuit ven
di, cõputat filio in legitima: ꝑ istũ tex. iũcta doctrina in locis p̄all.
¶ Inuenio ꝙ ꝯtrarium tenet do. Hic. de vbal. de perusio in tract.
succes. ab intest. in.xvij.col. ⁊ seq. motus q: tale officiũ nõ transit
ad heredes, ⁊ hoc consitet. Itẽ ſm eũ nõ põt vendi: qd ꝓbat du-
plici fundamento. Primo q: resignatur in manib⁹ pape, prout
⁊ alia bñficia ecclesiastica.c. qd in dubiis. ⁊.c. qd attinet. de renun.
3 †Secundo q: talis venditio non potest fieri sine consensu solius
pape, ergo censetur impossibilis.l. apud iulianũ. al's idem iulia-
nus.§.cõstat.ff. de lega.j. tñ subdit ꝙ ex quo papa reddit se valde
facilẽ, possit aliud dici ⁊ subdit se valde dubitare, ⁊ nõ vult deci-
dere: miror ꝙ nõ viderit Pau. de ca. hic. Iason Padue

1 ☞ Appella. testa. in materia correctoria intelligit̃ solũ de testa
mento in scriptis nõ autem de nuncupatiuo.

1 Que nuper. †Constitutio.l. precedẽtis ha-
bet locũ nõ solũ in testamẽtis
in scriptis: sed etiã in nuncupatiuo.h.d. ¶ Et lz doct.
nihil dicant circa hãc.l. puto ꝙ sit valde notãda, ꝙ lz
al's testamentum possit dici ois vltima voluntas: vt dicit glo. or
di. in.l. si. circa fi. in v. ita omnes.C. de ꝯsti. pecu. no. Bald. in.l.ij.ꝑ
glo. ibi.C. cõia de leg. hinc dicit Bal. in.l.j.ff. de testa. saluari nota
rium a falsitate, q dicit talis cõdidit testamẽtum in quo legauit ti
tio centum, ⁊ aliter non instituit heredem. nam intelligitur testa-
mentum pro qualibet vltima voluntate: certe in hac.l. videt̃ pro-
bari ꝙ appellatione testamenti in materia correctoria, intelligit̃
solũ de testamẽto in scriptis nõ autẽ de testamẽto nuncupatiuo:
al's ista.l. esset superflua, nisi dicas quod facta sit ad maiorem de-
clarationem: ⁊ adde qd dicam in.l. seq.

1 ☞ De legitima reiicitur ois cõditio, dilatio, ⁊ q̃libet dispositio
morã vel grauamen inducens. nu.2. ⁊ limita vt.j. nu.iij.

1 Quoniã in prioribus. †De legi-
tima reii-
ciтur omnis cõditio, dilatio, ⁊ quelibet dispositio mo
ram vel grauamen inducens.h.d. ¶ Et aduerte ꝙ ꝑ
l. omnimodo.s̃.eo. bene erat ꝓuisum ne testamentum rũperetur,
qñ minus legitima erat relictũ: ꝓuidendo qd legitima suppleat̃:
sed q: aliquãdo cõditio vel dilatio tp̃is apponit̃ in legitima reli-
cta filio, ⁊ ibi nõ cadit suppletio sed remotio: ideo facta est ista.l.
⁊ sic.d.l. omnimodo. supplet in quãtitate: ista vero supplet in mo-
do ⁊ tp̃e. ⁊ sic reputant̃ diuerse leges. ¶ Ex quo habes notare ꝙ
l. disponentẽ qñ est min⁹ in re, nõ licet extẽdere qñ est minus tp̃e:
lz inter ista sit similitudo.§. plus. insti. de act. ⁊ hoc q: sum⁹ in ma
teria correctoria, dato ꝙ agat̃ de ꝯseruatiõe testamẽti. ¶ Istud
inducit no. Ia. de bu. ad statutum disponens ꝙ filia debeat sta-
re cõtenta quãtitate sibi a patre relicta: pone ꝙ pater reliquit fi-
lie quãtitatẽ, ⁊ adiecit onus: nunqd filia possit dicere ꝙ onus reii
ciatur ꝑ istã.l. an impediet̃ ꝓpter statutũ, determinat ꝙ possit q:
aliud est quãtitas de q̃ loquit̃ statutũ: ⁊ aliud onus ꝑ istas duas
leges simul iũctas: loquunt̃ Bal. ⁊ Pau. de ca. hic: ⁊ dicit Pau.
qd est pulcherũ dictũ ⁊ tenendũ menti: adde qd idẽ refert ⁊ sequit̃
Io. de imo. in.l. si. antepe. col. ff. de cõdi. insti. ¶ Caue q: ſm hãc
inductionẽ sequeret̃ ꝙ statutũ loquens de testamẽto simpliciter,
nõ haberet locũ in testamento nuncupatiuo, ꝓpter.l. que nuper.
iuncta.l. omnimodo.s̃.eo. qd nõ credo verũ nisi vt dixi in.d.l. q̃ nuꝑ.
¶ No. ex ista.l. regulam ꝙ omne grauamẽ ⁊ ois cõditio ⁊ dilatio
de legitima ipso iure reiicit̃: ideo alia dubitatio est, nunqd hodie
per istã.l. corrigat̃.l. si pater. ⁊ similes.C. de instit. ⁊ substi. dixi ibi
ordinarie. ¶ Extende istã.l. etiã si conditio sit mere potestatiua,
⁊ facilis, puta si pater instituat filium sub conditione si voluerit.
l. iam dubitari.ff. de here. insti. talis cõditio reiicit̃ per hanc.l. ra-
tio: q: si moriat̃ anteꝙ declaret se velle, non trãsmittit ad heredes.
l. si ita legatũ.§. illi si volet.ff. de leg.j. ⁊ sic cũ intersit sua ꝙ trans-
mittat ideo reiicit̃: ſm Bal. Sali. ⁊ Pau. de cast. hic. tu vide late
Imo. referentẽ varias opi. in hoc. in.d.l. iã dubitari. ⁊ in.l. corne-
lius.ff. de here. instit. ¶ Scd̃o amplia ⁊ extende istã.l. que loquit̃
qñ filius est institutus in sola legitima, ⁊ est adiecta conditio vel
aliud grauamen vt etiã ꝓcedat qñ vltra legitimã tota hereditas
est sibi relicta ꝑ fideicõmissum sub ꝯditione, vel ad diẽ: nã adhuc
cõditio vel dies reiicit̃ vsq; ad legitimã, ⁊ in residuo durat: tex. in
l. scimus.§. cũ autẽ.j.eo. quẽ ita pro ampliatione huius.l. ad hoc
ibi not. Ful. ⁊ Pau. de ca. ¶ Limita predictã regulã ⁊ sic istã.l.

octo modis. ¶ Primo nisi sit ꝯditio apposita ad cõmodũ et pro
uisionẽ filii instituti: vt hic in glo. ⁊.l. filius matrem. vbi Bar. et ibi
dixi in.l. ex tribus.s̃.co. Bar. ⁊ alii in.l. cũ ex filio.ff. de vulg. ⁊ pu.
vide tñ qd vult Bal. in.l. si pater puelle.s̃.eo. ⁊ dixi in.d.l. filiis ma
trem. ¶ Scd̃o no. limita in casu.l. filius.ff. de condi. insti. qñ filius
esset institutus sub conditione turpi, q̃ censet̃ impossibilis de iure
vitiat̃ testũ vt ibi: nam cõditio non reiicit̃ ꝑ istã.l. ⁊ sic remanet in-
correcta: ſm Bal. in.d.l. si pater. in.ij. col. sequitur Pau. de ca. ⁊ re
putat no. dignissimũ. in.l. conditiones.ff. de cõdi. insti. Cõfirmo q:
qñ.l. antiqua ponit aliquem casum specialem, lex noua generaliter
corrigens, etiã si diceret nõ obstantib⁹ quibuscũq; legib⁹ antiqs
nõ intelligit̃ tñ derogare illi.l. speciali, nisi de ea faciat mentionem
glo. in.l. sciendũ. in p̃n. ⁊ ibi Bart.ff. q satisd. cog. in auẽ. de hered.
ab intest. in p̃n. in verb. vacantibus. ⁊ plenius Barto. in extraua.
ad reprimen. in verb. non obstantibus. ¶ Tertio not. limita nisi
filius repudiet legitimam que proueniat ad substitutum vel aliũ:
nam ille alius bene tenebitur ad grauamen: q: mutatione perso-
ne priuilegium legitime cesset: ita probat in simili tex. no. loquens
de patrono. in.l. cum patronus.ff. de leg.ij. ⁊ ibi no. Pau. de ca. in
vtraq; lec. ⁊ Pau. de ca. hic: q dicit debere extendi ad legitimam
filii ꝑ identitatem rationis. ¶ Confirmo per text. not. q melius fa-
cit in.l. si fundum ꝑ fideicõmissum.§. fi. cũ.l. seq.ff. de leg.j. vbi lz im
pubes nõ potuerit in legitima grauari onere fideicõ. tamẽ si legi-
tima deueniat ad substitutũ impuberis, vel ad legitimos heredes
tenebunt̃ ad onus fideicõmissi dixi in.l. ex tribus.s̃.cod. ¶ Quar
to not. limita qñ statutum esset in ciuitate ꝙ existentibus masculis
filia femina dotata non succedat, si pater in testamento relinquat
filie mille titu. institutionis pro dote, ⁊ masculos vniuersales here
des faciat, non poterit filia petere illa mille anteꝙ maritetur, ⁊ di
latio tp̃is non tollet̃, per hãc.l. que bene tolleret̃, vbi nõ esset istud
statutũ: ⁊ sic si filia interim moriatur anteꝙ maritet̃, nõ transmit-
teret ad heredes: ita determinat Bar. in.l. titio centũ.§. titio gene
ro. in vlti. col. ff. de condi. ⁊ demon. mouet̃ q: statutũ lz non possit
in totũ tollere legitimã, põt tñ eam diminuere: ſm cõem sententiam
sicut ergo põt diminuere in quãtitate, ita põt diminuere in tẽpo-
re arguendo de re ad tempus. ex quo ergo statutũ vult ꝙ filia do-
tetur, voluit ꝙ expectetur tẽpus matrimonii: et sic apponit dila-
tionem in tẽpore: ergo nõ reiicitur per hanc.l. sequitur simpliciter
Pau. de ca. hic: qui dicit se ita pluries consuluisse. ⁊ idẽ Pau. de
ca. in auẽ. nouissima. in.j. col.s̃.eo. sequit̃ do. Alex. in consi.lxv. lib.
iiij. quod incipit circa premissam consultationem presuppono. in
pe. colũ. Rapha. cu. subtiliter in consi.clxxv. qd incip. dom. Anto.
de verona. ⁊ do. Fran. de are. in consi.xliij. qd incip. placet mihi cõ
clusio consultoris. ꝙuis aliter teneat do. Alex. in consil.cxcvij. qd
incip. viso ti. questionis. in.iij. ⁊.iiij. colũ. lib.ij. post Bal. in.l. sanci-
mus.C. de nup. vide etiam Ang. in consi.cxx. quod incip.d. Anto-
nia quondã blasii. ¶ Quinto limita qñ filius esset duplicitèr gra-
uatus. Primo q: esset relictum minus legitima. Secũdo q: etiam
in illo relicto qd est minus, esset adiectum grauamen vel conditio.
tunc iste leges non habent locum, ne due specialitates concurrãt
ſm Albe. de rosa. hic Pau. de cast. tenet contra. q: nullum incon-
ueniens est ꝙ ista duo concurrant, ne testamentum subuertatur.
¶ Teneo istud vltimum per tex. in.l. si ita facta.ff. de iniust. rup. ⁊
per illud qd vult Bald. in.l.j. ad fi.C. qñ lic. ab emp. dis. ꝙ duo spe-
cialia concurrunt et admittuntur, quando sunt in eadem mate-
ria inducta a iure cõi: vel dic ſm do. Car. in cle. qd circa. in.xx.q. de
elec. ⁊ in cle.ij. in.viij.q. vt lit. pen. ꝙ duo specialia concurrant, nisi
quando ex duplici fonte procedunt vt hic. ¶ Sexto notan. limita
istam.l. nisi remota cõditi. remoueretur substantia dispositionis:
tunc illa conditio non remouetur: exemplum, si filie relinquantur
vestimenta vidualia, tolle viduitatem, tolletur essentia legati. Si-
militer si filie relinquantur centum pro dote, tolle matrimonium
tolletur essentia dispositionis: ideo non remouetur talis conditio
nec tunc habet locum ista.l. ſm Ang. in.d.l. si pater. in vlt. colum.
in lectu. florentina. vbi dicit ꝙ cum hec questio occurrisset de fa-
cto Bal. frater suus ⁊ ipse ita consuluerunt in alia lect. perusina.
nihil dicit de hoc. ¶ Septimo limita istam.l. nisi cõditio vel gra
uamen viuo adhuc testatore deficiant.l. posthuma sub conditio-
ne.ff. de libe. ⁊ posthu. Et ibi no. domi. Alexand. pro limitatione
huius.l. ⁊ vide id de quo ibi dubitauit idem dominus Alexan.
¶ Octauo limita vt per Bald. in.l.j. in penulti. colum.C. de iure
fisci. lib.x.
Iason Padue.

2 ☞ Minuscula intelliguntur pro quarta.
3 in legitima filii que petitur, debet ꝓcedi via ordinaria.
4 Procedit libellus ḡnalis, peto restituas mihi legitimam.

1 Si quis suo. †Filii in maxima parte here-
des instituti, qui in danda le
gitima que sola alii filio relicta est, vsq; ad sniam fue-
runt contumaces, in pena tertii pluris condẽnari de-
bent.h.d. ſm veram literã tex. ꝙuis. Odofre. ⁊ Bart. dicant de

pena dupli. ¶ Ista .l. est singularis ⁊ ꝑpetuo tenẽda menti: nam
frequenter pōt ꝯtingere, presertim in puellis qbus instituto ma-
sculo vniuersali herede, relinquit̃ certa quantitas ꝓ legitima vel
dote: nã si masculus est cõtumax in tribuẽdo, ⁊ ꝑmittit se cõdẽna
2 ri: habet locũ pena huius .l. ¶ Not. fm gloss. ⁊ doct. ꝙ minuscula
intelliguntur pro quarta. Adde Bar. in .l. ij. in .j. no. C. qñ ⁊ quib.
quarta pars debet. lib. x. tñ hoc est propter subiecta; materiam.
¶ Scdo no. ibi: de stirpe sua. significationẽ huius di ti de stirpe
sua. nam intelligit̃ .i. descendentibus suis, fm Bal. Sali. ⁊ Pau.
de ca. sed istud est q: litera dicit de stirpe sua ꝓgenitis: ⁊ sic est ꝓ-
3 pter dictionẽ progenitis. ¶ †Tertio not. ex tex. ibi: sed expecta-
to iudicio: nũ strepitu. fm Bal. Sali. ⁊ Pau. de ca. hic: ꝙ in legiti-
ma filij que petitur debet procedi via ordinaria: vnde licet dica-
mus ꝙ legitima succedit loco alimentorũ, tñ in alimentis secus
est: in quib⁹ procedit̃ summarie .l. si quis a liberis. §. si vel parẽs.
⁊ ibi Bar. ff. de libe. agno. Item diebus feriatis .l. ij. ff. de fer. qd
4 secus esset in legitima vt hic. ¶ †Quarto no. ex hoc tex. in verbo
restituere. fm Bal. ꝙ ꝓcedit iste libellus generalis, peto ꝙ mihi
restituas legitimam. adde Bal. in c. conquerente. in vlti. col. post
Inno. ibi de offi. ord.

1 ☞ Infans non potest exheredari.
2 Quis non debet odio culpa vel delicto alieno pregrauari, tam in
causis ciuilibus q̃ criminalibus. vt .j. nu. 3.
4 Extraneus institutus heres non potest a testa. exheredari ꝓpter
culpam coheredis.

1 **Legis autem.** †Infans nõ pōt exheredari a ma-
tre odio mariti, ne ad eũ bona pue-
niant cũ possit restituere filiũ sub conditione, si emacipet̃ a patre
h. d. lz Bar. ⁊ Bal. suminẽt tex. in posthumo q reuera loqt̃ in in-
2 fante. tñ eade; ratio est. ¶ No. ꝙ infans* in quo non pōt cõmitti
causa ingratitudinis, nõ pōt exheredari quoad effectũ, ⁊ lz Ful.
⁊ Pau. de ca. circa hoc insistãt, ⁊ plenius Imo. in .l. filio preteri-
to. in xxiij. col. ff. de iniu. rup. tñ non insisto q: expeditu; est ꝑ iura
autenticorũ. Limita tamẽ nisi sit impubes ꝓximus pubertati: et
sic doli capax: q: etiã hodie pōt exheredari fm Bar. in .l. ij. in p̃n.
ff. de vulg. ⁊ pup. in iiij. col. in ver. quero an istud qd dicitur de ex-
heredatione. post Guil. ⁊ Old. laudẽ. in .l. precibus. C. de impu. ⁊
3 idem tenet Sali. in .l. si testamẽto. eo tit. ¶ †Secundo no. regulã
generalẽ, ꝙ quis nõ dz alieno odio vel culpa vel delicto pregra-
uari: hinc sumpta est regula, nõ dz aliqs. de reg. iur. in vj. ¶ Ad
istã regulã addo sex decisiões. ¶ Primo qd vult gl. in §. qñ ꝓo.
in aut. vt nulli iud. que no. ex illo tex. cõtra potestates q puniunt
totam contratã pro aliquo delinquẽte. ¶ Secundo facit qd no.
Bar. in .l. hi penes. per illum tex. C. de agri. ⁊ censi. lib. xj. ꝙ nõ va-
let statutum, tanq̃ iniquũ ⁊ iniustũ, disponẽs ꝙ ad soluendas ga
bellas recollectiõis fructuũ teneat̃ colonus pro dño nõ subdito:
⁊ idẽ no. Bar. in .l. colonos. eo. tit. ¶ Tertio facit qd no. Bar. in
.l. legatorũ. in prin. per illũ tex. ff. de leg. ij. ꝙ nõ valet cõsuetudo ci
uitatis, ꝙ si vnus rusticus nõ est soluendo exigatur ab alijs rusti
cis ville: de quo etiã per Imo. in .l. cũ filiusfa. in p̃n. ff. de ꝟb. obli.
¶ Quarto facit qd no. Bar. in .l. si a reo. §. fi. per illum tex. ff. de fi
deius. ꝙ non valeat pactũ ꝙ inuicem faciũt cõsortes in tuscia: ꝙ
si quem eorum contingat pro maleficio cõdemnari, omnes cõtri
buere teneantur. ¶ Quinto facit qd vult Bal. in aut. si captiui.
in vlt. co. C. de epi. ⁊ cleri. vbi tenet ꝙ statuta que disponũt ꝙ parẽ
tes precise cogantur soluere cõdemnationẽ filioru;, sunt iuri cõi
contraria ⁊ sic odiosa, ⁊ sic strictissime interpretanda. ¶ Sexto
facit qd tenet Bal. in .l. vnica. in v. opposi. C. de his qui pe. no. ꝙ
nõ valet pactũ vel statutum ꝙ pater cadat a feudo ꝓpter delictũ
filij: ⁊ ibi videas queda; alia per Bal. ⁊ sic generaliter cõclude ꝙ
nõ valet statutũ ꝙ vn⁹ teneatur ꝓ alio, fm Bal. in aut. sed oĩno.
in iij. col. C. ne vxor ꝓ mari. Iaco. de belui. in aut. vt nõ fi. pigno.
Io. an. in regula non debet aliquis. in mercuriali. Quãuis tamẽ
contrarium teneat solus Bar. in tracta. represa. in iij. q. j. questio
nis principalis que potest saluare qñ subesset causa specialis sta-
tuti: vnde determinat Bal. in .l. dotis. per glo. ibi. C. de iure dot.
valere statutum mercatorum disponens ꝙ filij mercatorum te-
neantur ad debita patris etiam si non sint eius heredes: sequitur
Pe. de ancha. in cõmento. c. canonum statuta. de cõstitu. in xviij.
charta. in ver. sed quero vlterius scriptum est. in lege diuina. ide;
3 tenet Inn. in c. pe. de consue. ¶ †Predicta intellige in causis ci-
uilibus: in criminalibus vero similiter non valet statutum impo
nens penam corporalem pro delicto alterius: fm Bal. ⁊ Sali. in
rubri. C. res inter alios acta. Bal. in .l. sancimus. C. de pe. ⁊ in .l. j.
C. ne fil. pro pat. sed si imponit̃ pena pecuniaria bene valet: sub-
est enĩ causa publice vtilitatis, vt a delictis magis abstineat̃: ita
tenet gl. ordi. in rub. C. de decre. decu. lib. x. ⁊ ita limita regulã hu
ius tex. Istã limitationem comprobo ꝑ sex. ¶ Primo per istud
qd vult Bal. in .l. iure promissum. per illum tex. vbi bonus text. C.
de fabricensi. lib. xj. vbi arg. illius tex. not. valere statuta florenti-

4 ¶ Infans. Adde doc. in c. quinta-uallis. de iu-iuran.

norum que disponũt ꝙ vno de agnatione delinquente, ceteri oẽs
teneant̃. Item tenet Ange. in consi. lxij. incip. nobilis miles dñs
Raymundus. ¶ Secundo facit qd not Bal. in .l. sancimus. C. de
pe. per istu; tex. in ver. ꝓpinquos. qd valet statutũ ciuitatis Peru
sij, disponens ꝙ illi de domo teneantur, pro delicto consortis: q: lz
nõ fuit in culpa: tñ ideo magis a delictis abstinetur. ¶ Tertio fa
cit ꝙ tz Bal. in .l. j. C. ne fil. pro pat. ⁊ Sali. in .l. si filiusfami. e. titu.
valere statutu; disponens ꝙ pater teneatur pro delictis filiorum
ad penã pecuniariã: idẽ tenet Bal. in .l. ij. in ij. col. C. de cõsti. pe. et
in rub. C. res inter ali. act. in ij. col. ⁊ in .l. si quis. in tantã. in iij. col.
C. vñ vi. ⁊ in .l. si filiofam. ij. ff. sol. mat. ⁊ in .l. ij. ff. si ex noxa. cau. ag.
⁊ in .l. lex cornelia. vbi etiam Ang. ⁊ Imo. ff. de vulg. ⁊ pupil. Al
be. de rosa. in .j. parte statutor. q. lxvij. facit bene tex. in c. ij. in verb.
cõsuetudinẽ illius terre. de delic. puero. que; ad hoc ibi no. Petr.
de ancha. ⁊ Ludo. ro. in d. l. filiofa. la. ij. ad fi. ff. solu. mat. ¶ Quar
to facit qd tenet Bal. in .l. de quibus. in x. colum. ff. de legi. valere
statutum ⁊ consuetudinẽ ꝙ villa teneatur pro facientibus furta:
de quo etiã per bar. in .l. diuus. ff. de testa. mili. ⁊ in .l. si qñ. C. vnde
vi. ⁊ in .l. nequid. ff. de incen. rui. nau. accedat qd tenet bar. in .l. j. §.
familie. ff. de publi. ⁊ in .l. titius. ff. de testa. mili. cum suis cõcordã
tijs ꝙ valet statutũ disponens ꝙ dñs teneat̃ ꝓ delicto famuli seu
familie sue. ¶ Quinto facit qd tenet Petr. de ancha. in cõmen. c.
canonum statuta. de consti. in xviij. charta. in ver. quero vlterius
scriptum est in lege diuina. vbi refert bal. consuluisse ꝙ valeat sta
tutum florentinorum, disponens ꝙ propter homicidium vnius
omnes consortes expellantur de ciuitate. ¶ Vltimo facit qd no.
tenet bald. in c. constitutus. el. j. per illum text. de testi. ꝙ valet sta-
tutum puniens totam domum pro delicto vnius: ratio est fm eñ
q: non presumitur ꝙ delinqueret ceteris de domo obuiantibus.
4 ¶ †Tertio specialiter not. ex isto tex. ꝙ filius non potest exhere-
dari propter odium alterius, etiam patris: imo extraneus insti-
tutus heres non pōt a testatore exheredari ꝓpter culpam cohere
dis. tex. est solennis in .l. paterfamilias testamento. ff. de here. insti.
quem Pau. de cas. hic dicit singularem: eum etia; reputat multũ
sing. Bal. ⁊ infert ad multa pulchra in .l. vnica. in v. oppo. vbi vi-
deas. C. de his que pe. nomine.

2 ☞ Querela etiam non preparata transmittitur ad liberos limi
ta tñ sex modis: vt .j. nu. 3.
4 Querela excluditur quinquennio
5 An ius agendi ad supplementum tollatur quinquennio.
6 Legitima pōt peti perpetuo, ⁊ per consequens eius pars.
7 Correcta ratione .l. intelligitur correcta ipsa lex.
8 An bono. pos. gratia litis agnoscende duret quinquennio.

1 **Si quis filium.** †Querela etia; non pre-
parata transmittitur ad
liberos, nisi obstet alteru; de quatuor: vel patris ingra
titudo, vel relictu;, vel repudiatio, vel silentiũ quinquẽ
nale. h. d. ¶ Diuiditur in tres partes. In prima ponit thema et
dubitatio antiquorũ. In scda ponit̃ decisio. In tertia quatuor li
mitatiões decisiõis. scda ibi: sed nos. tertia ibi: ⁊ si nõ heres. ¶ In
scda parte doc. ⁊ in specie Fulg. ⁊ Pau. de ca. intelligũt text. velle
ꝙ oẽs subiecti censeantur filij ⁊ nepotes erga imperatore; vel p̃n
cipem suũ. ⁊ sic notãt ꝙ p̃ncipes debent tractare subditos tanq̃ fi
lios vel nepotes: sed fuit ineptus sensus nec litera istud dicit: sed
bene dicit estimamus ⁊ filios ⁊ nepotes habere affectione pater-
2 na. ¶ †Not. ex ista .l. ꝙ querela etiã nõ ꝑparata trãsmittitur ad li
beros: limita istam .l. qnq; notabilib⁹ modis. ¶ Primo limita vt
3 procedat: †qñ tractatur de hereditate ascẽdentis: ratio est q: sicut
hereditas ascẽdentis non adita trãsmittitur ad descẽdẽtes .l. vni-
ca. C. de his qui ante aper. tab. ita etiã trãsmittit̃ querela, ꝑ quã ꝑ-
uenitur ad hereditatẽ: secus est in querela trãsuersaliu;: q cõpe-
tit fratri ꝯ testñ fratris instituta turpi persona .l. fratres. s. eo. ista
non preparata non trãsmittit̃, sicut nec hereditas fratris nõ adita
non trãsmittit̃ .l. qñ sororẽ. C. de iure delibe. ita limitãt Pe. et Cy.
in .l. scimus. §. fi. j. eod. ⁊ Pau. de ca. hic. Adde ꝙ idẽ tenet Bal. in
.l. scimus. §. fi. Ange. in .l. nã ⁊ his. ff. eo. q̃uis cõtrarium teneat gl.
in .l. si pater tuus. s. eod. quã Cy. ⁊ omnes ibi reprehẽdũt vbi dixi.
¶ Secundo limita in filio exheredato. secus est in ascendentibus
exheredatis, q querelam non preparatã non trãsmittunt ad suos.
fm Ang. quem videas in d. l. nã ⁊ his. Rapha. ful. in .l. scimus. §.
fi. j. co. q̃uis Cy. ⁊ Sali. ibi in vltimis verbis dubitẽt, ⁊ super hoc
relinquant cogitandũ: pro hoc facit q: iura q̃ aliqd disponunt in
filijs ⁊ sic in descendẽtibus, non ꝓcedũt ecõtra ⁊ sic in ascendenti-
bus. vt per multa ꝓbaui in aut. nouissima. s. eo. ¶ Tertio no. li-
mita istã .l. vt ꝓcedat qñ filius exheredat⁹ non potuit preparare que
relam, eo q: heres scriptus nondũ adierat: vt dicit tex. ibi delibe
rante vero scripto herede. ⁊ hereditate non adita querela nõ pōt
intẽtari .l. papinian⁹. §. si cõditioni. ff. e. ⁊ si filius interim decedẽs
trãsmittit querelã non preparatã ad liberos: ⁊ in istis terminis
ꝓprie loquit̃ ista .l. sed si heres scriptus adiuisset hereditatem, ⁊
sic filius

fic filius potuisset preparare querelã, tunc eam non preparatam
non trãsmitteret hodie, sicut nec olim. nã cuz ista. l. sit correctoria
non dꝫ extendi vltra casum in ea expssum: ita no. limitat Sali. in
l. cũ mota. in. ij. oppositione. C. de trãsa. post Jac. bu. ꝛ Mar. sili.
vbi dixi. pro ista limitatione adde bñ facere istum text. ibi in tali
specie: ꝛ tex. in. l. scimus. §. fi. j. eo. ¶ Sed caue qꝛ in ꝯ̃triũ facit qđ
vult Sali. hic. in. j. no. vbi tenet ꝙ lꝫ querela non possit intentari
ante aditã hereditatẽ per scriptũ heredẽ: tñ bene pñt fieri prepa-
ramenta añ aditam hereditatẽ. Mouet per istũ tex. in fi. qui po-
tius pbat ꝯ̃trium. ꝛ. d. l. scimus. §. fi. que nihil facit: ꝛ credo ꝙ male
dicat. Tamen contra istã limitationem fortiter facit: qꝛ si rõ pre-
dicta esset in ista. l. deberet fieri transmissio etiã ad extraneos: vt
dicã in seq. limi. ¶ Quarto limita istã. l. ꝙ pcedat soluꝫ quo ad li
beros: non aũt quo ad extraneos. fm Bal. in. d. l. cum mota. in. ij.
op. ꝛ est tex. clarus. in. d. l. scimus. §. fi. j. e. in vbo ad suã posteritatẽ
trãsmittit ad extraneos vero ꝛc. ¶ Cõfirmo qꝛ eodẽ mõ q̃rela in-
officiose donationis non pparata: non transmittit ad extraneos
heredes: sed ad liberos tantũ. Ita not. tenet Bal. in. l. j. in pe. col.
j. de inoffi. dona. lꝫ ista limitatio sit vera: tñ in contrariuꝫ fortiter
stringit ratio istius tex. que est qꝛ exheredatus non potuit prepa
rare querelã: ergo habet pro preparata: ideo trãsmittitur: ista rõ
militat ẽt quo ad extraneos, sicut quo ad liberos: qꝛ querela ppa
rata ita transmittitur ad extraneos, sicut ad liberos. l. posthum⁹.
§. fi. cum. l. seq. ff. eo. cogita. ¶ Quinto limita qñ tales liberi sunt
sui, al's secus. glo. est singu. in. l. si quis affirmauerit. in verbo here
des. ff. de dolo. ¶ Cõtrarium tenet Sali. in. d. l. cum mota. in scđa
opp. vbi simpliciter dicit qđ non curat an liberi sint de suis vel
nõ. Confirmo qꝛ transmissio que fit per. d. l. vnicã. C. de his qui añ
aper. tab. fit etiam ad non suos: facit generalitas. l. scimus. §. fin.
in verbo ad suam posteritatem. j. eo. ¶ Sexto limita qñ tales li-
beri sunt heredes filij exheredati: al's secus: quia talis trãsmissio
non fit ad liberos nisi sint heredes illius exheredati, cum ex eius
persona tantum venire possint: vt no. in. l. qui se patris. C. vñ lib.
4 ꝛ in. l. si quis filium. ff. de acqui. here. fm Pau. de ca. hic. ¶ † Se-
cundo no. ex isto tex. in fi. quod querela excluditur quinquennio.
vt hic. ꝛ. l. cõtra maiores. s̃. eod. ꝛ. l. ij. C. in quibus causis in integ.
restitu. nõ est necessaria. ¶ Amplia vt procedat siue principali-
ter intentetur, siue etiam incidenter, per viam exceptionis vel cõ
ditiõis: qꝛ neutro modo nunꝙ̃ excedit tempus quinquẽnij. sicut
in simili dicimus in tempore restitutionis in integ. qualitercũqꝫ
intentetur. l. nam posteaqꝫ. §. si minori fi. ff. de iureiu. ꝛ ita ad ter
minos nostros tenet Bal. post Pet. in. l. si quis libertatem. circa
fi. ff. de peti. here. quãuis glo. ibi contrarium teneat. ¶ Secundo
extende vt idem sit in bonoꝝ possessione gratia litis agnoscende
vt etiam duret quinquennio ad similitudinem querele: fm Joan.
fab. in. §. fi. insti. de bono. pos. ꝙuis contrarium in hoc ꝙ imo du-
ret solum anno sicut alie bonorum pos. tenet Bal. in. l. fi. in. viij. ꝛ
5 in pe. col. C. vnde legi. ꝛ ibi do. Alex. in. vi. col. ¶ † Pulchrum et
subtile dubium est quid in iure agendi ad supplementũ legitime:
an tollatur per lapsum quinquennij ꝛ sicut querela. Bart. hic te
net ꝙ sic per istum tex. in fi. referendo eum ad superiora, cum tex.
supra dixerit de querela, ꝛ de iure agendi ad supplementuꝫ legi-
time: ergo ad vtrũqꝫ debet fieri relatio cũ possit fieri salua ratio-
ne recti sermonis. l. j. in fi. C. de libe. pret. cum similibus. ¶ Scđo
mouetur quia supplemẽtum legitime succedit loco querele: ergo
eius naturam sortitur: idem ꝛ plenius tenet Bar. in consi. incip.
queritur vtrum iuri agendi ad supplementum. vbi adducit p ca
su. l. fina. C. de inoffi. dona. ad quam male respondetur vt. j. vide-
bitis hoc modo inducendo. nã querela inofficiose donationis cõ
petit, etiam quando filio aliquid est relictum: quo casu consequit
supplementum legitime. l. j. C. de inoffi. dona. ꝛ tamen durat solũ
quinquennio. d. l. nam posteaꝙ̃. respõdet Bar. ad tria que viden
tur in cõtrarium obstare: videas ibi per eum: ꝛ cũ Bart. tenet so
lus Ludo. roma. in. l. certi condictio. in princi. in. xj. col. ff. si certũ
peta. ista opi. Bar. est cõiter reprobata contrarium tenet Bald.
hic per tria fundamenta ꝛ rñdet ad istuꝫ tex. in fi. ꝙ venit excepti
ue ad transmissionem querele, non aũt ad supplementum legiti-
me: sed certe ista responsio non tollit fundamentum Bart. eo qꝛ
relatio dꝫ fieri ad omnia precedẽtia. Ad scđm fundamentũ bar.
respondet Bal. bene qđ supplementuꝫ legitime non subrogatur
loco querele, vt habeat eius naturam: pꝫ qꝛ querela est odiosa: qa
expugnat testamentum: ideo habet breue tẽpus: sed supplemen-
tuꝫ legitime est fauorabile, qꝛ defendit testamentũ. l. omnimodo.
s̃. eo. ꝛ sic habet ꝯ̃riam naturã querele: vnde cũ pro ea competat,
vel condictio ex. l. que est actio personalis dꝫ durare. xxx. annis
sicut alie personales. l. ij. C. de constitu. pecu. l. sicut. ꝛ. l. omnes. C.
de prescrip. xxx. anno. siue competat pet. here. illa sim͠r durat. xxx.
annis. l. hereditatis. C. de peti. here. idẽ tenet Sali. hic in penul. ꝛ
vlti. colũ. vbi addit quinqꝫ alia fundamenta satis leuia: precipue,
6 † qꝛ legitima põt peti ppetuo: ergo ꝛ q̃libet ei⁹ pars. l. que de to-
ta. ff. de rei ven. supplementum legitime est pars legitime. l. si qñ.
§. ꝛ generaliter. j. eo. Eandem oppinionẽ tenent Ange. ꝛ omnes
Moder. hic, ꝛ dicit Floria. qđ communis opi. est contra Barto.
idem tenet Bal. in aut. presbyteros. j. C. de epis. ꝛ cle. vbi secũdo
modo subtiliter respondet ad istum tex. in fi. ꝙ iste tex. non loqui
tur in supplemento legitime, sed in querela: ponderando ꝙ text.
in fi. dicit. s. ꝙ post aditam hereditatem. nam suppletio legitime
non desiderat aditionẽ hereditatis ab herede vniuersali, cũ fili⁹
habeat ius accrescendi: ergo põt preuenire heredem vniuersaleꝫ
in adeundo: vt ei possit accrescere fm Cy. in aut. nouissima. s̃. eo.
Eandem opinionem tꝫ Bal. in repetitio. l. pater filium. ff. eod. in
xj. col. in ver. visis oppositionibus respicientibus. ꝛ in. l. nã, ꝛ his.
§. j. ff. eo. idem tenet Ange. in. l. omnimodo. in prin. s̃. e. ꝛ in. l. certi
conditio. in prin. ff. si cer. pe. vbi refert se ita de facto pluries con-
suluisse: ꝛ idem Ange. in. l. si eum. §. qui iniuriarũ. ff. si quis cau. ꝛ
in. l. si a dño. in prin. ff. de pe. here. ꝛ in aut. de trien. ꝛ semis. in pn.
in. iij. col. ꝛ plenius ꝙ̃ alibi Ang. in. l. papinian⁹. §. si cõditioni. ff.
eo. vbi dicit se ita pluries obtinuisse ꝛ consuluisse de facto vna cũ
pluribus alijs doc. perusinis. Et ad istũ tex. in fi. ponit nouuꝫ in
tellectum, de quo gloriatur ꝙ loquitur in herede eius cui cõpete
bat ius petendi supplementum. nam veꝝ est ꝙ respectu heredis
nõ durat nisi quinquennio. vt hic: sed si ipse filius viueret cõpe-
teret sibi perpetuo. ¶ Et ratio diuersitatis est fm eum qꝛ si fili⁹
tacuit per quiquennium, ꝛ mortus est, intelligitur tacite renun-
tiasse: secus si viuat: sed iste intellectus nihil valet: quia si verum
est quod istud ius durat. xxx. an. quomodo intelligitur tacite re-
nuntiasse per lapsuꝫ quinquennij, ꝛ eius mortẽ. Ad. l. fi. C. de in-
offi. dona. allegatã per Bart. q̃ multũ stringit respondet ꝙ aliud
est in ea. qꝛ nunꝙ̃ variatur modus agendi: siue agatur in totuꝫ:
qa filio nihil sit relictũ: siue agat ad supplementum: qꝛ semp cõ-
petit eadam actio. sꝫ querela. inoffi. testamẽ. non sic est in proposi-
to, vbi diuersa remedia competunt: nam si filio nihil est relictum
competit querela inofficiosi testamenti: sed vbi aliquid est relictũ
cõpetit condictio ex. l. ad supplementũ: sed certe ista so. solũ diuer
sificat factum. ¶ Et similiter non valet alia responsio quam dat
Sali. hic in fi. ꝙ querela inofficiose dona. cõpetat ꝯ̃ extraneũ do-
natariũ in bonis que exiuerunt patrimoniũ: sed hic agit contra
heredẽ in bonis que remanserũt in heredi. qđ similiter est soluꝫ di
uersificare factũ. Eandẽ opi. tenet Pau. de ca. in ꝯsi. cxxij. qđ in-
cip. dubia de quibus querit: vbi dicit hãc esse cõem opi. antiquo
rum ꝛ moderno ꝝ doc. ꝛ. d. Alex. in consi. cviij. qđ incip. viso the-
mate ꝛ diligẽter ꝯsyderatis verbis. in. ij. col. in. j. vo. ꝛ lati⁹ in ꝯsi.
xciij. in ij. volu. incip. ꝯsyderatis verbis instri. in. ix. co. ꝛ duabus
seq. ꝛ in ꝯsi. viij. in. iij. vo. qđ inci. visis subtilissimis dubitatiõib⁹.
in pe. ꝛ vlti. col. ¶ Ego sequor istã opi. contra Bar. ꝛ ad istũ tex.
in fi. vltra tres sol. s̃. datas. Ego quarto modo rñdeo ꝙ tex. loqui
tur de querela: ꝛ dũ dicit bar. ꝙ relatio debet fieri ad ea que pre-
cedunt: rñdeo no. ꝙ imo relatio debet fieri ad id qđ principaliter
deciditur. in lege nõ incidẽter. p text. in. l. fi. §. titia. ꝛ ibi clare bar.
ff. de libe. leg. facit qđ decidit Bar. in. l. si cui serui. §. si a filio. ff. de
lega. j. ¶ Cogita tamen si posset nouiter attentari qđ ius agẽdi
7 ad supplementũ legitime sit hodie correctuꝫ. † nã correcta ratio-
ne legis, intelligitur correcta ipsa. l. glos. est no. in. l. j. ff. de leg. tut.
quam sequitur Bal. in. l. j. ꝛ ibi do. Alex. in. iiij. col. ff. solu. matri.
Sali. in aut. ingressi. in penul. col. C. de sacrosan. eccle. iate Imo.
in. l. ij. §. fi. ff. de dona. ꝛ in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. sed ratio. l.
omnimodo. s̃. eo. vt colligitur ex proemio, est ꝙ supplementũ le-
gitime fuit inuentũ, vt testamẽta firma sint, ꝛ liberis consulatur:
cuꝫ olim testamenta expugnarent: cuꝫ ergo hodie per aut. ex cã.
C. de lib. prete. per querelam non expugnent testamenta, ergo cor
recta est ratio. d. l. oĩmodo. nam proemia. l. demonstrant causam
finalẽ. l. fi. vbi Bar. ꝛ Bal. ff. de here. institu. cũ similibus, ꝛ facit
qđ in simili dicim⁹ correctum esse ti. ff. de cõiung. cũ emanci. libe.
qꝛ hodie corecta est ratio illius ti. vt est glo. in. l. j. in prin. ff. de cõ-
iung. cum emancip. lib. Tene cõtrarium ꝙ hodie durat supple-
mentũ legitime, ꝛ ratio est qꝛ p. d. aut. ex causa. rumpit caput te-
stamenti in totũ: institutio heredis, hic aũt remanet testamẽtum
firmũ in totũ: etiã quo ad institutionẽ heredis. ibi eñ loquit qñ fi-
lius est in totum exheredatus vel preteritus: ꝛ sic maiore iniuria
8 affectus: hic aũt qñ aliquid est relictum. ¶ † Item circa pdicta
vt nihil omittatur posset dubitari quid in bono. poss. gratia litis
agnoscende: an duret quinquennio. Jo fa. in. §. fi. inst. de bonorũ
pos. tenet qđ sic ad similitudinem querele: ꝯ̃trium ꝛ melius tꝫ bal.
in. l. fi. in. viij. ꝛ. vlti. colũ. C. vnde legi. qđ imo tãtum duret anno.
¶ In glo. j. Cy. ꝛ alij omnes reprobãt glo. qꝛ. ll. in ea allegate lo-
quuntur quando nepos venit ex propria persona: secus quando
ex transmissione: tunc eñ non curatur an sit conceptus etiã post
mortem aui: sicut in. l. vnica. C. de his qui ante ap. tab. trãsmissio
fit ad liberos etiam quãdocũqꝫ cõceptos: ita refert Cy. de facto
se obstinuisse per autoritatem Dy. in. l. gallus. in fi. distinctiois

magne.ff.de libe.z posthu.z tenent Bar.z oes in.d.l.vnica.gl.in l.fi.vbi Cy.z Bar.C.ad orfi.glo.in.l.paulus.§.pen.ff.de bo.lib. Barto.in.l.si quis filio exheredato.in prin.de iniust.rup.alleg.in gl. ¶ Potes saluare gl.intelligedo eã fm.ll.quas allegat: qd ideo tex.hic loquit de nepote cõcepto in vita patris, propter illud qd tex.dicit.j.postea adita est hereditas: quia si non fuisset cõceptus viuo auo, quamuis script' heres postea repudiaret, tamẽ nepos nullo mõ admitteret: sic exp̃sse dicunt.ll.in gl.alleg. ¶ Capio gl. in verbo eũ que fortiter opponit de.l.si is qui.in prin.ff.e.§.si vero testamentũ.allegatus in glos.parum facit fm Cy.z fulg.hic. sed ille tex.fortiter obstat in duobus dum tex.dicit qd nepos per ll.antiquas erat destitutus omni remedio falsum est: vt ibi.et sic non fuit necessaria dispositio huius legis. Secundo obstat et fortius qz tex.hic in fi.dicit, qd si pater fuit exclusus repudiatione vel tempore, nepos non admittitur: sed ibi dz totum contrariũ. Bal.hic dicit qd ista diff cultas est de apicib' iuris. Raph.Ful. dicit q̃ iste punctus est difficillimus, z nũq̃ fuit de eo clarus. ¶ Glo.dupliciter respondet prima solu.cõiter tenetur p doct.z eã tenet Pau.de ca.qz meli' fm eam rñdere non põt: sed certe ista est de directo contra tex.vbi tex.arguit q̃ nepos per iura antiqua non poterat venire, nec ex psona filij exheredati, nec etiã ex persona sua. ¶ Secunda sol.tenetur per Sali.hic z do. Alex.in l.si quis posthumos.§.j.ff.de lib.z posth.sed est falsa ꝓpter duo. ¶ Primo qz sequeret absurdũ q̃ exheredatus esset melioris cõditionis q̃ preteritus: contra.l.maximũ vitiũ.circa mediũ.C.de libe.prete. ¶ Secundo z fortius qz iste nepos non debebat institui vel exheredari, cum pater eum precederet in gradu: certe preteritio habet pro exheredatione: fm Bar.in.l.in suis.ff.de.libe.z posthu.z in repe.l.pater filiũ.ff.e.z in.l.iij.z in.l.fratres.§.eo.imo in preteritione vel exheredatione taliũ, nõ requiritur etiaz hodie causa.fm Bal.in repe.d.l.pater filium.in vj.col.z in repe.d.l.in suis.in.xxij. col.z in.l.posthumorum.in fi.ff.de iniust.rup.sequitur do. Alex.z ponit practicã hui' dicti in auf.nõ licet.C.de libe. prete.sed caue ꝓpter tex.in.l.scripto.ff.vñ lib.iuncta ratiõe bar. in.d.l.in suis. ¶ In ista ardua difficultate tene sol.quam ponit Raph.Fugl.hic z in.d.l.pater filiũ.q̃ fili' exheredat' hic decessit ante aditam hereditatẽ p scriptũ heredẽ: vt expresse dicit tert. vnde cum querela non esset delata adhuc filio, qz nõ nascitur nisi adita hereditate.l.filiũ.§.sed cũ exheredatio.ff.de cõtratab.l.papinian'.§.si zditiõi.ff.eo.ideo nõ est locus successorio edicto.l.j.in prin.in v̈bo delatã.ff.de succes.edic.sed qñ hereditas est adita: z sic querela i esse habitu pducta, põt transire p successoriũ edictũ ita loquitur contrarium, ita teneas q̃uis Pau.de ca.hic.z in.d. l.si qs posthumos.§.j.reprobãdo dicat q̃ debeat esse totuz econtra, qd facilius sit locus successorio edicto, qñ nunq̃ fuit delata filio: sed nõ aduertit ad dictam.l.j.in prin.z ita remanet expedita ista subtilis z difficilis.l. Jason Padue.

1 ¶ Dictio libere, in testa.concessione nihil operatur.

2 An papa possit cõcedere cardinali q̃ possit testari de bonis acqsitis occasione cardinalatus.

3 Quando conceditur libera facultas testandi habili, intelligũtur remisse solennitates iuris quando est talis que sine alterius iniuria potest remitti.

4 Priuilegium concessum a principe debet intelligi fm qualitatez z conditionem persone cui conceditur.

1 SI quando talis. † Concessio libere testandi facta a principe, intelligitur legitime, z iuris solẽnitate seruata.h. d.vsqz ad.§.illud.z ideo facit ad tit.non põt preterire vel sine causa exheredare filiũ, alias cõpetit q̃rela. ¶ No.fm bal. z Sali.q̃ dictio libere, in testamẽti cõcessione nihil operat.adde tert.fortiorem vbi sunt plura verba in auf.oẽs peregrini iuncta glo.C.cõia de succes. Et ꝓpter hoc multũ dubitat Pau.de cast. in hoc tex.cum Imperator zcesserit duo.s.testari, z libere.certe si nõ põt pretermittere iuris solẽnitates, frustra dicit libere: satis erat dicere qd posset testari z super hoc relinquit cogitandũ. Cõfirma: qz dictio libere, ostẽdit q̃ testamẽtũ nulli rescissioni sit subiectũ.l.filiam.z ibi Bald.z Sali.ad hoc no.§.eo. Panor.in.c.qz nos.de testa.sed responde qd cũ ista.l.loquat qñ inhabili fuit concessum, vt in glo.j.approbata p oẽs certe satis habuit.l.habilitare ipsum inhabilẽ, nec voluit qd per aliqua verba quantũcunqz generalia derogaretur solẽnitatibus reqsitis p istã.l.dicit Bal. qd si papa[a] zcederet monacho q̃ possit testari de bonis p̃nis, sicut plerũqz fit ista zcessio intelligit quod possit testari fm ius canonicum: non aũt ciuile.an papa istud possit concedere exami 2 naui in auf.ingressi.C.de sac.sanc.eccle.vbi etiam tetigi: † an papa possit cõcedere cardinali, qd possit testari de bonis acquisitis occasione cardinalatus: Panor.in repeti.c.cum esses.de testa. ¶ In glo.j.no.istã doctrinã gl.que sepe allegat pro qua facit doctrina Bar.post Ja.de are.i.l.j.§.nũtiatio ex b.ff.de ope.no.nũ.

a ¶ Si papa. addẽ bal.in l.certum.C. vñ agn.barba.in.c.cũ officijs.i penul.col.i.v. ego autẽ.de testa.idẽ bar a ba.i tractatu d pstãtia cardinaliũ. in.iiij.q.basilica prime partis.

¶ Limita istã doctrinã gl.duobus modis. ¶ Primo prout singulariter limitat Bar.in repe.l.j.in.vj.q.principali.C.de sa.san. eccle.vbi dixit vt pcedat qñ istud priuilegium libere testandi concedit vni soli, tunc dz distingui: vt in glo.si aũt istud priuilegium libere testandi concederetur pluribus: puta ciuibus padue quorum aliqui sunt habiles ad testandũ, aliqui nõ: tunc intelligitur omnibus vtrũqz concessum.z habilitatio psone, z remissio solne

3 nitaz p illũ tex.sz Bal.ibi in.ij.col.reprobat, ibidẽ dixi. ¶ † Secũdo limita doctrinã glo.q̃ qñ concedit libera facultas testãdi habili, intelliguntur remisse solennitates iuris: intellige qñ est solennitas que sine alterius iniuria põt omitti: puta solẽnitas numeri testiũ, vel similes.l.si non spẽli.z.l.fi.C.de testa.secus si esset solẽnitas que nõ põt omitti sine iniuria alterius: vt est solennitas institutionis filij: qz pretextu talis priuilegij non potest suus preteriri, vel sine causa exheredari.vt hac.l.ratio: qz priuilegia nunq̃ intelligunt concedi cũ damno tertij.l.ij.§.merito.z.§.si qs a principe.ff.ne quid in loco publico.l.nec auus.C.de emancip.lib.c.ex tuarum.de vsu pal.ita limitant Cyn.hic in addi.Bald.z Salice. ¶ Sed contra hanc limitationem pondera tex.in.l.etiam.§.j.C. de bo.lib.hic alleg.in glo.iuncta sol.tradita hic per Bart.ad illũ tex. ¶ Tertio limita vt per Bart.in.l.ex militari.in prin.per illũ tex.ff.de testa.mili. ¶ Capio glo.in verbo testamẽti factionẽ.quã diuide in quatuor: put quatuor format oppositiones cõtra tex.

4 partes patẽt. Ex tertia parte gl.no.q̃ † priuilegiũ cõcessum a principe, dz intelligi fm qualitatem z cõditionem persone cui conceditur. Adde Imo.et Panor.in.c.pastoralis.de dona.Bal.in.l. ex militari.ff.de testa.milit.vbi per illum tert.decidit q̃ si concessum est alicui episcopo q̃ possit celebrare tempore interdicti, intelligitur qd possit celebrare etiam in pontificalibus.facit.l.plenum.§.equitij.ff.de vsu z habi.

1 ¶ Per pactum initum inter patrem z filiũ, non põt tolli filio querela: secus si fiat tale pactum cum herede.

2 Si pater assignauit filio in vita legitimam, si postea augeant facultates patris an filius poterit vltra petere.

3 Si filia habuit dotem a patre, z renuntiauit cum iuramẽto z postea augeantur facultates patris, an poterit filia nõ obstãte iuramento petere supplementum.

1 Illud etiam. † Per pactum initũ inter patrem z filium nõ potest tolli filio q̃rela: secus si fiat tale pactũ cum herede.h.d.vsqz ad.§.z gñaliter.rõ primi est fm Bal.in.j.no.qz legitima non debet filio in vita. Ideo iuri de futuro renuntiari nõ põt. Facit vltra eũ qz tale pactũ postea põt fieri cũ coherede: vt hoc tex.in fi.z.§.seq.ista rõ non est bona: put etiã dicit Sali.hic.qz lz iuri de futuro non possit renũtiari p simplicem renuntiationẽ, tñ bene põt per pactũ.l.j.vbi glo.z doct.z ibi dixi.C.de pac.z ista.l.loquit etiã in pacto: dic ergo q̃ rõ est vt hic in glo.qz pactũ de futura successione nihil vz. ¶ Istũ tex.not. põderat Bal.in.l.pactũ.in.vj.oppo.C.de colla. Contra vnã no.

2 decisionẽ Ja.bu.ibi qui vult † q̃ qñ pater in vita assignauit voluntarie legitimam filio, q̃ si postea augeant facultates patris, tñ filius nõ põt vltra petere: dicit Bal.q̃ est cõtra casuz huius.§.qui loquit etiam si interuenisset expressum pactũ.z ita etiaz reprobat bal.in.l.q̃uis.C.de fideic.Imol.Lud.z alij Mod.in.l.stipulatio hoc mõ zcepta.ff.de ver.ob.Pau.de ca.z.d.Alex.in.l.in ratione scda.in vlti.col.ff.ad.l.fal.tñ qz illam decisionẽ Ja.but.sequit idez bal.in.l.ij.C.de reuo.his q̃ in frau.cre.z in.l.fi.in.iij.colũ.C.de vsu. rei iudi.z in auf.res q̃.C.cõia de leg.Ang.in.l.si proponas.§.j.ff. de inoffi.test.in.d.l.stipulatio hoc mõ concepta.ideo Imol.ibi in iij.colũ.respondet q̃ iste tex.pcedit qñ filius tpe pacti habuit minus legitima: sed Ja.bu.loquitur qñ habuit integram legitimaz. ¶ Tu pondera rationẽ huius tex.que est gñalis z rationẽ glo.§. relatam ex quibus pz confundi decisionem Ja.bu. ¶ Capio glo. in ver.pregrauari.quã diuide in tres.i prima declarat text.assignãdo rationẽ z extendit etiã si iuramentuz interuenisset.in scda que est ibi: sed qd accepit.glo.opponit contra tex.z tripliciter soluit. in tertia que est ibi: sed videtur.glos.opponit.z quadrupliciter soluit. ¶ In ea.ibi etiam si iuret: glo.verum dicit, attento iure ciuili: sed attento iure canonico quod est seruanduz, secus est: in.c.quãuis. de pac.in.vj.fm Cy.Bal.Sali.z Moder.hic.z Paul.ca.z do. Alex.in.d.l.in ratione prima.z sic fm Doc.pactũ de quo in hoc tex.firmatur iuramento, lz oẽs ita teneant per tex.clarum in.d.c.

3 q̃uis. ¶ In contrarium pondero tex.in.c.cũ.M.ferrariẽsis.de cõsti.z ibi expressius Bal.in.vij.col.qui no.ex illo text.† q̃ si filia habuit dotẽ a patre, z renuntiauit cũ iuramẽto, postea facultates paterne superexcreuerunt: põt filia nõ obstãte iuramẽto petere supplemẽtũ legitime.qd Bal.ibi reputat no.dignũ: ibi em erat constitutio iurata de certo numero canonicorum, z qd plus est, erat cõfirmata p summũ pontificez cum clausula decreti annullatiua: z tamen superexcrescentibus facultatibus ecclesie, pñt non obstante iuramento alij canonici addi: eo quia iuramentum intelligitur rebus sic se

bus sic se habentibus prout nūc se habēt.c.cū inter.P.de renun.
multum aliquando dubitaui de illo text.nisi dicatur ꝙ ibi sit qꝛ
agitur de diuino cultu augendo.c.j.de conces.prebē.⁊ sic ibi agit
de fauore publico:vt plures diuino cultui inseruiāt.⁊ sic nō facit
ad propositum Bal.vbi agitur principaliter de fauore priuato.
¶ In secūda parte gl.pro eius introitu fortiter oppone contra
tex.ꝙ filius non possit agere querela,postꝙ aliquid habuit a pr̄e
sed solum pōt agere ad supplementū legitime.p.l.oīmodo.s.eod.
glo.tripl'r respondet.in prima fatet̄ ꝯtrium: sed male ꝓpter text.
in verbo,oppugnandū.nā qui petit supplementum legitime,nō
oppugnat testamentū.d.l.oīmodo.vbi notaui.scd̄a so.glo.videt̄
confundi,p.l.si non mortis.ff.eo.¶ Ex tertia sol.collige no.limi-
tationē ad.l.oīmodo.put eam multum no.Pau.de ca.hic quā-
uis Sali.istam solu.impugnet.in tertia parte gl.dic vt dixi in.l.
si.vbi glo.⁊ doc.C.de pa. Iason padue.

1 ☞ Donatio inter viuos facta per patrem filio,non imputatur
ei in legitimā,nisi expresse dictum sit:fallit tamen vt infra nu.3.
4 Si pater relinquit aliquid filio pro sua legitima,⁊ mortuo patre
filius simpl'r acceptauit illud relictū,⁊ fecit quietationē gn̄alem
heredib',per hoc nō prohibet̄ petere supplementū legitime.
5 In generali renūtiatione hereditatis,nō intelligit̄ renuntiatum
legitime,vel iuri petendi supplementum,vel iuri petēde dotis,ni
si in genera.renun.interueniat iuramentum.nu.6.
7 Patientia non prestat auto.extra iuris dispositionem.
8 Si pater non instituit filium eo qꝛ filius noluit:an filius tanquā
preteritus rumpat testa.⁊ nu.9.
10 An statutum simpliciter excludens a successione, intelligat̄ etiā
excludere a legitima.⁊ nu.11.

1 Et generaliter. †Qui acceptat illud quod est si
bi datū vel relictum ꝓ legitima,
nō per hoc excludit̄ a iure petēdi supplemētū legitime:nisi ei spe-
cialiter renuntiauerit.h.d.¶ No.j.ex tex.ibi sub ea cōditione vt
hec inter viuos donatio in quartā ei cōputet̄ regulā quam alibi
2 melius non habes.†ꝙ donatio inter viuos facta per patrem fi-
lio,non imputatur ei in legitimam:nisi expresse dictum sit:⁊ per
hoc infert Bart.ꝙ illud qd̄ donat pater filio in premium emanci
pationis,non computatur ei in legitimā,nisi expresse dicatur: se-
quuntur Moderni hic.idem tenet Bar.in.l.in quartā.in pe.col.
ff.ad.l.fal.⁊ in.l.j.§.nec castrense.in vlt.col.ff.de colla.bo.⁊ in.l.pe-
to.in prin.ff.de lega.ij.⁊ in.l.vt liberis.C.de colla.Cy.in.l.scimus.
in prin.in.iij.q.⁊ ibi Bal.in scd̄o ⁊.ix.no.j.e.⁊ Bal.in repe.c.si pa
ter.in vltima char.de testa.in.vj.Sali.in.l.illud.C.de colla.qcqd
teneant Nico.mutineñ.⁊ Oldra.in.d.l.illud.⁊ Bal.sibi ꝯtrius.in
3 d.l.vt liberis.¶ †Limita istā regulam trib' modis.¶ Primo
qñ donatio inter viuos facta per patrem filio statim v₃.⁊ ita re-
stringit istum tex.secus si a prin.non valeret,sed morte confirma-
retur:qꝛ tunc haberet vim relicti.vt concludunt oēs.in auf.ex te-
stamento.C.de colla.⁊ relicta in legitimam imputantur.l.etiam.
§.si debita.ff.de bo.liber.l.siue.§.excluditur.ff.de iurepatr.ita te-
nent Bar.⁊ cōiter alij in.l.in quartam.ff.ad.l.fal.Bal.in repe.di
cti.c.si pater.in vlti.col.q̄uis Pau.de ca.hic.⁊ in.d.l.in quartā.
teneat ꝯtrium,per gn̄alitatem huius.l.ite₃ ⁊ fortius,qꝛ si donatio
computaretur filio in legitimā,deberet conferri: qꝛ quicquid in
legitimam computatur ꝯfertur.l.illud.in prima regula.j.de col
la.⁊ tamē talis donatio non ꝯfert̄,nisi in certis casibus.d.l.illud
§.si.ꝙ ar.ante eū format Cy.⁊ Sali.hic.⁊ Salice.in.d.l.illud.vbi
dubitat.¶ Sed responde ꝙ predicta regula,ꝙ ea que computā
tur in legitima conferantur.non procedit in his que habent vim
relicti:vt ibi in glo.patet clare,qꝛ relicta semper computantur in
legitimam vt predixi:⁊ tamen non conferuntur.l.a patre.⁊.l.filiā
cum fratribus.C.de colla.¶ Secundo no.limita qñ expresse fuit
donatum:secus si simpliciter datum.qꝛ tunc imputatur in legiti-
mam,etiam si non sit dictum:ita singu.limitat Barto.in.l.j.§.si
parēs.ff.si quis a pa.fue.manu.per tex.in.l.cum quo.de peculio.
§.si.ff.ad.l.fal.⁊ est singularis limitatio fm̄ Imo.in.l.titio centū.
§.titio genero.ff.de condi.⁊ demon.sequit̄.Pau.de ca.in.§.pre-
cedēti.⁊ in.d.l.in quartā.do. Alex.in consil.cxiij.in.ij.volu.quod
incipit circa primam dubitationem.in.xj.colū.q̄uis in.d.l.dicat
ꝙ tex.in.d.l.cum quo.§.si.fm̄ vtrūq₃ intellectum glo.ibi nihil p-
bet.¶ Tertio no.limita qñ quantitas data non ascendit vsq₃ ad
legitimam.tunc procedit.d.regulā sed si ascenderet vsq₃ ad legi-
timam computaretur,q̄uis non esset dictū:fm̄ Imo.in.d.l.cum
quo.§.fina.sequitur do.Alexā.in preall.consi.cxlij.⁊ in.d.l.illud.
4 ¶ †Secundo no.ex isto tex.casum quotidianum ꝙ si pater relin
quit aliqd filio pro sua legitima.⁊ mortuo patre fili' simpliciter
acceptauit illud relictum,⁊ fecit quietationem generalem here-
dibus per hoc non prohibetur petere supplementum legitime:
imo plus si pater in tali relicto apposuit clausulam:ꝙ iubet filiū
esse contentu₃,ita ꝙ non possit plus habere vel petere occasione
legitime,vel alia quacūq₃ ratione:tamen filius simpliciter acce-
ptans,pōt petere supplementum legitime:tex.est no.in.§.ceteru₃.
in auf.vt cum de app.cog.facit ratio qꝛ onus talis clausule d₃ de
legitima ipso iure reijci.l.qm̄ in prioribus.s.e.No.qꝛ frequenter
occurrit in facto,⁊ ita in specie tenent Bald.Sal.⁊ Pau.de cast.
hic Bal.⁊ Pau.de ca.in.l.omnimodo.in prin.s.eo.Bal.no.in.l.
hac edictali.in ver.quā obseruationē.C.de sec.nup.Ange.in.l.iu-
bemus.C.ad treb.Imo.in.l.quod de bonis.§.cu₃ fideicōmissum.
ff.ad.l.fal.do.Alex.in consi.lxix.in.j.volu.qd̄ incipit super primo
dubio querit an dicta agnes:⁊ in consi.viij.in.ij.volu.qd̄ incip.vi
sis subtilissimis dubitationibus.in.viij.colū.⁊ in cōsi.lxxxix.in.iij.
vol.qd̄ incip.vtrum emphiteosis ecclesiastica. Io.de ana.in consi.
xcix.qd̄ incip.visis ⁊ pōderatis his que in facto proponuntur.in
vlti.col.⁊ idem colligitur ex no.per Bar.in.l.papinianus.§.si ꝯdi
tioni.circa si.ff.e.Imo plus tenet Pau.de ca.hic ꝙ etiam si testa
tor adijceret,ꝙ eo casu quo filius plus petierit,ꝙ eum priuat di-
cto relicto:adhuc fauore testamenti vt valeat,talis clausula habe
tur pro non apposita.alle.no.per Bar.in.l.j.ff.de his qui pe.no.
⁊ dicit sentire Bal.hic.Adde ꝙ idem tenet Pau.de ca.in.d.l.om
nimodo.in prin.in vlti.col.quāuis dicat qd̄ viderit ꝯtrium consul-
tum per do.Io.de periglis seneñ.preceptorē Bal.⁊ male fm̄ eū.
5 ¶ †Tertio per istum tex.dicit Guil.de cu.in.l.de his.ff.de trans.
ꝙ in generali renuntiatione hereditatis,non intelligitur renun-
tiatum legitime,vel iuri petenti supplementum:nisi de ea fiat spe-
cialis mentio:⁊ propterea infert ꝙ si frater assignat sorori fundū
pro sua parte,⁊ soror vocat se contenta₃,⁊ ꝓmittit nihil amplius
petere:ꝙ tamen potest petere supplementum legitime,nisi expr̄sse
fuerit dictum qd̄ tale supplementum peti nō possit: sequunt̄ bal.
Sali.⁊ Pau.de ca.hic.Albe.Bal.⁊ Ang.in.d.l.de his.¶ Cōfir
mo per tex.hic in verbo nisi specialiter.iūcta doctrina gl.in.cle.j.
in verbo specialiter.de iudi.Bart.in.l.legitimos.ad fi.principij.
ff.de legi.tu.do.Ant.⁊ Imo.in cle.constitutione₃.per illū tex.de
elec.ꝙ vbi aliquid debet fieri specialiter,non sufficit generalibus
verbis fieri.¶ Adde similiter qd̄ in generali renuntiatione non
intelligitur renuntiatum iuri petēde dotis:⁊ ideo in generali re-
nuntiatiōe facta de oībus legatis sibi relictis in testamento,nō in-
cluditur legatum dotis,nisi noīatim exprimatur:sicut nec legiti-
ma:vt hic ita egregie tenet Pau.de ca.in consi.cxxix.incipi.licet
6 ista domina Alixia.qd̄ est repetitum in consi.ccxxxij.¶ †Limita
predicta valde singulariter nisi in generali renuntiatione interue-
niret iuramentū:quia vbi requiritur specialis renuntiatio ⁊ fiat
generalis cum iuramento,iuramentum habet vim expressi,ita di-
cit Bald.in.l.j.in pe.col.in.ij.q.C.cōmo.⁊ ad teminos nostros limi
ta in specie Ludo.rom.in.l.j.§.si quis ita.in.ix.⁊ vl.col.ff.de verb.
oblig.De veritate tñ huius limitationis vide vbi plenius dixi in
l.sed ⁊ si quis.§.quesitum.in vlti.col.ff.si qs cau.ad ibi dicta me re
mitto.¶ Quarto ⁊ vltimo istum tex.subtiliter ponderat Bal.in
7 c.j.de prohi.feu.ali.per lotha.†ꝙ si patior te testari de re mea,non
videor consentire:qꝛ patientia non prestat autoritatem extra iu-
ris dispositionem:vt hic est in patientia filij circa legitimam sua₃:
sed male dicit.⁊ in ꝯtrium,est tex.in.l.sicut.§.venditionis.ff.quibus
mo.pig.vel hypo.sol.quem ad hoc reputat singularem Bal.in.c.
j.§.preterea.quibus mod.feu.amit.⁊ in.c.j.§.donare.in.ij.col.qua
li.olim.po.feu.alie.⁊ in.l.venditioni.C.de vsuca.pro empto.⁊ in.l.
quoties ab omnibus.C.de fideicō.⁊ in.l.si tibi.§.de pignore.ff.de
pac.⁊ in.l.si.in.ix.col.C.vnde legi.⁊ in.l.j.in.iiij.col.C.de sacr.sanc.
eccl.⁊ in.l.cum re₃ alienā.in.iij.col.vbi etiā Sali.C.de lega.⁊ in.c.
j.in prin.in pe.col.vbi etiā est tex.de hoc ꝓhi.feu.ali.p Fedęricu₃.
8 ¶ †Gloss.magna super verbo iudicium.disputat questionē si pa-
ter non instituit filiū,eo qꝛ filius noluit institui:an tanꝙ preteritus
rumpat testamentum,in ista qōne Bar.concludit ꝙ aut nulla cā
incerta est in testamento ⁊ testamentum non v₃.dato ꝙ filius vo-
luerit.aut est inserta ista cā,⁊ v₃ per.l.non putauit.§.si qs sua ma-
nu.ff.de bono.pos.ꝯtratabu.⁊ cū eo tenēt Raph.Ful.⁊ Pau.de
ca.hic.¶ Contrariū tenet bal.quia consensus inter patrē ⁊ filium
nihil operatur quo ad excludendum eū a querela.§.illud.s.ea.l.⁊
ad dictū.§.si qs sua manu.r̄ndet dupl'r vt hic per eū.¶ Tu subti-
lius consydera ꝙ Bart.seipsum confundit prout etia₃ perpendit
Salic.hic.qꝛ fm̄ eum.§.causas.in auf.vt cum de app.cog.loquit̄
qñ filius inuitus exheredatur,⁊ non habet locum qñ filius volun
tarie exheredatur:ergo cum fm̄ iura vetera ante illum.§.non re-
quiratur in exhere.expressio cause,ergo Bart.inepte dicit ꝙ pa-
ter in exheredatione d₃ exprimere istam cām:qꝛ filius voluit:al's
testamentū non v₃:ex quo dictus.§.causas.qui requirit ꝙ cā ex-
primatur in exhereditatione,non habeat locū isto casu fm̄ ipsum
met Bar.⁊ ꝓpterea Io.de imo.in cōmē.l.filio preterito.in.xliij.
col.ff.de iniust.rup.tenet,ꝙ qñ filius vult exheredari,non est neces
se ꝙ in exheredatione exprimat̄ ista cā:sed satis est ꝙ postea pro
bet̄ per heredē.¶ Conclude ergo ꝙ quando filius est volens po-
test hodie exheredari absq₃ expressione alicuius cause:⁊ idem te-
nent Guil.de cugn.⁊ domi.Alexan.in auf.non licet.C.de liber.

prete. Ange. ⁊ Imo. in. l. si qs posthumos. §. j. ff. de libe. ⁊ posthu.
9 ¶ †Limita qñ filius a principio ꝯsensit exheredationi. ⁊ ita etiā ꝓcedit dictus. §. si qs sua manu. secus si ꝯsensit ex postfacto post testamentū, qꝛ cū a prin. fuerit nullū, non pōt postea reconualidari: vt est tex. in ꝓposito instit. de exhereda. libe. in prin. ita limitāt Ange. Imo. ⁊ do. Alexā. in. l. si qs posthumos. §. j. ¶ Ego ꝯtra istā limitationē subtiliter pōdero facere illud qđ tenēt Pe. ⁊ Cy. in. l. si pater. in vlti. q. C. de insti. ⁊ substi. ꝙ si filius fuerit institutus sub conditione ptātiua facili, ⁊ in eius defectū exheredatus ꝙ in tali exheredatione non requiritur expressio cause: qꝛ dicitur filꝰ volens exheredari, ex quo non implet conditionem quā de facili potest implere: sequit̃ do. Alex. in. d. aut. non lʒ. ⁊ tñ ibi voluntas filij nō a prin. sʒ expostfacto: ergo ꝯ dictā limitationeʒ. ¶ Extra
10 glo. adde inꝙtum dictū est. s. in vlti. no. † ꝙ renuntiatio successionis non includit legitimā, nisi de ea spāliter dictum sit: pulchrum dubium est, qd in statuto, nunqd statutū excludens simpľr a successione, intelligitur excludere ēt a legitima. vidi multoties in facto dubitari: cū non habeant̃ clare decisiones in hoc: pono exemplum, statutū disponit ꝙ existentibus agnatis mater excludat̃ a successione filij, nunqd saltem habebit legitimā: prima fronte videretur dicendū ꝙ sic: ⁊ istud statutū qđ est correctoriū iuris cōis minus corrigit iuncta eqtate: vt mater saltē legitimā habeat de luctuosa hereditate filij. idē ꝯfirmat̃ per istū text. loquentē de pacto, arguendo a pacto ad statutū. vt est glo. in rub. C. de decre. decurio. li. x. ⁊ glo. in. l. non impossibile. cū si. ff de pac. ⁊ melior tex. de iure in. l. fi. ad fi, vbi Bal. no. C. de fideiuſ. ⁊ reperi multos ꝑstātes
11 doctores esse in hac snīa. ¶ †Breuiter tene ꝯ̃riū, ꝙ ex quo excluditur a successione vniuersali: pʒ ꝙ etiam legitima non debet̃: cū sit portio eius qđ debetur ab intestato. l. parentibus. s. e. ⁊ ita voluit Ang. in ꝯsi. qđ inci. statuto cauet̃ ꝙ si aliqs decesserit Pau. de ca. in. l. titio centum. §. titio genero. in pe. col. ff. de condi. ⁊ de. ⁊ in consi. cvj. qđ inci. sup eo de quo querit̃. ⁊ istud clare firmat do. Alex. in consi. lxviij. in. iiij. vo. qđ incip. circa premissam consultationem presuppono, vbi dicit ꝙ sepenumero fuit reqsitus ꝙ consuleret ꝑ hmōi statutū non excludi a legitima: sed ꝙ id semp facere recusauit. idē tenet Rapha. cu. in consi. cciiij. qđ inci. spectabilis miles. ¶ Non ob. iste. tex, arguendo de pacto ad statutū: qꝛ responde no. ꝙ illud ar. non ꝓcedit negatiue, hoc mō non pōt fieri ꝑ pactū, ergo nec ꝑ statutū: qꝛ esset arguere a minori ad maiꝰ negatiue: qđ arg. nō tenet. sed bene arguendo affirmatiue vʒ: ⁊ ita arguit tex. in. d. l. in fi. C. de fideiu. ⁊ ita declarat Bart. in. l. alia. §. eleganter. ff. so. ma. Iason de Mayno in Antenoreo studio.

2 ☞ Suppletio legitime fit ipso iure.
3 Si pater instituit filiū in re aliena, vʒ institutio, etiā re euicta.
4 Tantū est dicere relinquo filio, vel dono filio pro parte sua: quantum est dicere pro sua legitima.
5 Habens rem titulo lucra. non habet regressum de euictione: nisi res sit donata pro legitima: fallit vt. j. nu. 6.
7 Filius cui relinquitur quantitas pecunie pro legitima, pōt dicere nolo pecuniā, sed volo legitimā in rebus heredita.
8 De relicto facto ꝑ legitima: non detrahit̃ falcidia seu trebel.
9 Fructus percepti post mortem testatoris, non imputantur filio in legitimam.
10 Illud qđ obuenit filio ex substitutione: vel ex iure accrescendi, nō imputatur filio in legitimam.

1 SCimus antea. †Sicut agitur ad supplementum qñ ab initio minus legitima est relictum: ita qñ illud qđ est relictum ex postfacto, euincitur in totum vel pro parte, dʒ ad supplementum agi, seu ad estimationem. item in tali relicto ꝑ legitima cessat falcidia. item repletio dʒ fieri ex substantia patrimonij testatoris: non autem de aduentitijs lucris. h. d. vsqʒ ad. §. cum autem. ¶ Diuidit̃ in tres. In prima ponit̃ thema ⁊ duplex q̄stio: scʒ de euictiōe ⁊ de falcidia. In scđa ponit̃ decisio vtriusqʒ questionis. In tertia ponitur alia incidens decisio. scđa ibi: san⸗
2 cimus. tertia ibi: repletionem. ¶ No. ex prin. huiꝰ. l. ibi: ipso iure. inesse eandē repletionē. ꝙ suppletio legitime fit ipso iure: si enī fal. resecat ipso iure. l. lineam margaritarum. l. plautius. ⁊. l. in quantitate. ff. ad. l. fal. quanto fortius legitima debita filio, que est potētior. vt. j. in. v. no. Istud limitat not. glo. ij. dummodo petat̃ vel allegetur: sicut in cōpensatione q̄ ꝗuis fiat ipso iure: tamē veruʒ est si petatur: ⁊ cum glo. sequuntur cōiter oēs: signa multū istam glo. qꝛ ex ea habes magnam ampliationem ad regulaʒ quā dedi in. l. vniuersa. vbi glo. ordi. C. de preci. impera. offer. ꝙ qñ aliquid disponitur a lege vel statuto, semper intelligitur si petatur a ꝑte. ad quam regulam ibi ꝗplura cumulaui: extende per hac gloss. etiam si lex dicat ipso iure. ¶ Sed aduerte, qꝛ si vera est hec glos. sequitur ꝙ si filius moriatur anteꝗ petat supplementum legitime, non transmittet ad heredem. l. si ita legatū. §. illi si volet. ff. de lega. j. l. iam dubitari. in fi. ff. de heredi. insti. qđ si esset grauamē filio: ꝓpter hoc solus Sali. hic putat ꝙ licet supplementum legitime non acquiratur incōmutabiľr, nisi secuta petitione: vt hac gl. tamen supplementum fit ipso iure et pure, non aūt cōditionaliter alr̃s esset grauamen, ꝙ de legitima reijceret̃. vt hoc tex. ⁊. l. qm̄ in prioribus. s. eo. ⁊ sic putat qđ transmittit̃ ad heredem: refert ⁊ sequitur do. Alex. in consi. lv. in. ij. vol. qđ incip. viso titulo qōnis in iij. col. ad fi, ⁊ ibi dicit ꝙ istud etiam est de mente Bald. si bñ inspiciatur. l. si arrogator. in. ij. oppo. ff. de adop. ⁊ in. l. ij. in vlti. q. C. de libe. prete. Confirmo qꝛ qñ filius instituitur sub conditione si voluerit reijcitur hec conditio ꝓpter impedimentū transmissionis: fm̄ Bal. ⁊ clarius Pau. de cast. in. d. l. qm̄ in prioribus. vbi dixi ⁊ latius Imo. in. l. iam dubitari. ff. de here. insti. vide tamen text. in l. conditiones extrinsecus: ⁊ ibi Barto. ff. de condi. ⁊ demonstra.
3 ¶ †Scđo no. in ver. querebatur iūcta decisione tex. magistralis: qđ si pater instituit filium in re aliena: valet institutio etiam re euicta: nec censetur preteritus, cum sibi debeatur estimatio. ¶ Extēde etiam si pater sciret rē alienam, attento qđ filius est coniuncta persona, iuxta. l. cum rē alienā. C. de lega. fm̄ Bal. ⁊ clarius Sali. Pau. de ca hic ⁊ ante eos Bar. in. l. suus quoqʒ. in prin. in vi. col. ff. de heredi. insti. ¶ Limita qñ institueret̃ in re ꝓpria ipsius filij, dato etiam qđ pater in ea haberet vsumfructum cū finiat̃ morte: certe tunc filius censeretur preteritus: nec deberetur estimatio. l. mea res. ff. de condi. ⁊ demō. puta si pater institueret filiuʒ in dotibus matris: fm̄ hoc in. iiij. q. ⁊ Pau. de ca. not. qꝛ vidi casum de facto in alia qōne cuiusdaʒ principis mortui. adde Bal. ⁊ Imo. in. d. l. suus quoqʒ. in prin. do. Alex. in cōsi. xx. in. iij. volu. qđ inci. ponderatis his que in themate narrant̃. in. iij. col. ¶ Considera qꝛ si nō essent dicte autoritates, potuisset teneri ꝯ̃rium: per gene⸗
4 ralitatem huius text. vt testamentum sustineatur. ¶ †Tertio no. in verbo pro parte sua fm̄ Bal. ⁊ Sali. ꝙ tantum est dicere relinquo filio. vel dono filio pro parte sua. quantū est dicere pro sua legitima: idem per istū text. dicit Bar. in. l. si qñ. §. fi. s. e. adde Bar. in. l. peto. in pn. ꝑ illū tex. de leg. ij. ij. col. dicit bal. in. l. humanitatis. in. iij. colū. C. de impub. ⁊ alijs substit. ⁊ in repet. c. si pater. in vlti. charta. de testa. in. vj. istud tñ ƀ procedit rōne subiecte materie. alr̃s intelligitur de dimidia. l. nomen filiarū. §. portionis. cum simi.
5 ff. de ver. sig. ¶ †Quarto not. in verb. sancimus. qđ licet alias habens rem titulo lucratiuo, ꝑuta donationis, nō habeat regressuʒ de euictione qñ incipit a traditione. l. aristo. §. j. vbi glo. ⁊ Bar. ff. de dona. gl. in. l. j. C. de iure do. fallit in re donata pro legitima vt hic: similiter licet alias in prelegato non debeatur euictio. l. cū pater. §. euictis. ff. de leg. ij. allegata in glo. habetur in. l. si domus. §. de euictiōe. ff. de lega. j. fallit qñ prelegatū est pro legitima: vt hoc tex. fm̄ Bal. ⁊ Sali. hic puto ꝙ ratio vtriusqʒ sit duplex. primo ratio testamenti, vt conseruetur: vt hoc tex. scđo quia legitima est quasi debita filijs. gloss. in. l. iij. vbi dixi. C. de iur. et fact. ignoran.
6 ¶ †Limita istum text. nisi euictio ꝓcederet culpa filij. l. si per imprudentiam. ⁊. l. si dictū. §. si compromisero. ff. de euict. Bal. hic in vj. etiam probat per simile ꝙ si pater dedit partem suam filio, qui eam lusit vel male dissipauit, non pōt amplius petere legitimam. adde bonum tex. in aut. qđ locum. vbi Bal. ⁊ Moder. ad hoc no. C. de colla. Bal. in aut. ex testamento. in pe. col. C. eo. ⁊ in aut. si captiui. ad fi. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. l. filie. in. viij. col. C. fami. her. Ang. in. l. pater. ff. de euic. Adde simile qđ si pater dedit doteʒ filie, ⁊ eā male dissipauit, pater non tenet̃ amplius dotare. fm̄ Bar. ⁊ Ang. Moder. in. l. si cum dotem. §. j. ff. soluto matrimo. Bal. Sali. ⁊ Moder. in. d. aut. qđ locū. in. j. q. bal. in. l. fi. in. iij. col. C. de do. ꝓmis. ⁊ in. l. ij. §. j. ⁊. ff. solu. ma. Dicunt tamen Bar. ⁊ Pau. de ca. hic secus esse in alimentis qꝛ licet filius luserit partem suam, tamē pater adhuc tenetur ei prestare alimenta. per. l. libertus qui operaruʒ. in fi. iuncta gloss. in verbo diuersa. ff. de ope. lib. idem tenet Bald. in. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ in. l. ij. §. j. ff. sol. mal. ⁊ in. d. aut. si captiui. ⁊ omnimodo Bal. in aut. contra cum rogatus. C. ad trebe. vbi sing. limitant qñ filius perdidit legitimam sibi datam, culpa leui, secus si dolo vel lata culpa: qꝛ tunc pater pōt etiam alimenta denegare: sequitur ⁊ reputat sing. do. Alexā. in. d. l. si cū doteʒ. §. j. in. iiij. col. vbi dicit ꝙ est etiam de mente Spec. ti. qui fil. sint legit. §. j. ver. sed pone. ¶ Tu caue qꝛ doc. preallegati duʒ loquūtur de
7 filio qui lusit: ⁊ sic qui est in culpa tenent contrarium. ¶ †Quinto not. ex text. ibi vel aliāꝰ rē vel pecunias ⁊ expressiꝰ in ver. repletionem fm̄ Guil. de cu. Bal. Pau. de ca. ⁊ in effectu Sali. ꝙ filꝰ cui pater in testamento reliquit quantitatem pecunie pro legitima, potest dicere nolo pecuniā: sed volo legitimam in rebus hereditarijs. adde Barto. ⁊ alios in. l. suus quoqʒ. ad fi. principij. de here. institu. ⁊ in. l. marcellus. §. res que. ff. ad treb. Bal. in. l. filium queʒ habentem. in. xij. colum. C. famil. hercifcun. in. l. fina. in. j. q. C. de edic. diui adri. tol. ⁊ in. l. iubemus. in. j. col. C. ad trebel. ⁊ in. l. cū rē alienam. in vlti. colum. in versic. extra queritur de filio. C. de lega. Bal. ⁊ Moder. in. l. nō amplius. §. fi. ff. de lega. j. ¶ Limita istaʒ regulam duobus notabilibus modis. ¶ Primo nisi filius vellet eligere

let eligere rem meliorē pro legitima,nō pōt:sed dz eligere medio
crem arbitrio iudicis.fm Ja.de bel.in auſ.de resti.ꝛ ea que par.
in prin.in.iij.q.Bal.in.d.l.filiū,quem habētē.in.xij.col.ꝛ ibi Sa-
li.in.viij.¶ Scdo fallit qñ vellet detrahere legitimam in re alij le
gatam,nō pōt:fm Bal.in rub.ff.de re.diui.in.j.col.in fi.ꝛ in.d.l.
non amphus.§.fi.vbi do.Alex.refert qd Pau.de cast.non facta
mentione Bal.consuluit ꝯtrium ꝛ male in consi.ccliiij.idem tenet
d.Alex.in.l.in quartā.in.xiij.col.ff.ad.l.fal.vbi singulariter limi-
8 tat nisi testator res nobiles legasset.¶ †Sexto no.ex tex.ibi nul-
la falcidia interueniēte ꝙ de relicto facto pro legitima filij:nō de
trahitur falcidia vel treb.cum sit potentior legitima filij quā alie
quarte/pz.qꝛ prius detrahitur.§.ꝙobrē.in auſ.de rest.ꝛ ea que
9 par.¶ †Septimo no.in ver.repletionē.ꝙ filius dz habere legiti
mam de substantia bonoꝝ testatoris:ex hoc sequitur ꝙ fructus
percepti post mortē testatoris,non imputant filio in legitima: vt
hic per Bal.ꝛ plenius Pau.de ca.Adde Cyn.ꝛ Bal.in.l.nō est
ambiguū.C.fami.her.Ange.ꝛ Imo.in.l.centurio.in.iiij.co.ff.de
vulga.ꝛ pup.doct.ꝛ precipue Salic.in.l.iubemus.C.ad treb.do.
10 Alex.in.l.in fideicōmissariā.in prin.ff.ad treb.¶ †Octauo no.ex
tex.ibi:ex substitutione vel ex iure accrescendi ꝙ illud qd obuenit
filio ex substitutione vel ex iure accrescendi,ꝙuis videatur veni-
re mediāte ꝓuisione testatoris.l.si titio ꝛ meuio.§.iulianus.ff.de
de leg.ij.tamē non cōputatur filio in legitimā, qꝛ casualiter ob-
uenit.ꝛ licet Bal.in hoc se inuoluat,tamen intellige tex.quando
substitutio est facta in legato:secus qñ esset substitutio directa in
hereditate fm Bar.in.l.in quartam.circa fi.ff.ad.l.fal.cū quo te
net do.Alex.in.ꝯsi.lxxx.lib.iij.qd incipit al's cōsultus rñdi.ad fi.
lz Sali.hic in.iij.no.dubitet ꝛ relinquat cogitandum,ita tz glos.
hic in verbo ex substitione. Jason Padue.

1 ☞ De fideicō.vniuersali relicto filio sub conditione vel die in-
certa,vsqz ad legitimam detrahitur cōditio vel tempus.
2 Conditio ꝛ dies incerta reijciuntur de legitima.
3 Quando heres institutus est grauatus restituere here. filio cuz
moritur,ista dispositio habet in se conditionem casualem si fi-
lius superuixerit post here.grauatum.

1 **Cum autem.** †De fideicōmisso vniuersali relicto
filio sub ꝯditione vel die incerta vsqz
ad legitimam,detrahitur cōditio vel tēpus:in residuo remanet.
h.d.vsqz ad.§.illud.hodie autem iste.§.est in hoc tantū correctus
ꝙ filio non potest relinqui legitima etiā per fideicommissum vni
uersale,qꝛ dz relinqui tit.honorabili institutionis.§.aliud quoqz
capitulum.in auſ.vt cū de ap.cog.ꝛ hoc in gl.dixi in auſ.nouissi-
2 ma.ꝰ.eo.¶ †No.ꝙ conditio ꝛ dies incerta reijciunt de legitima
nec potes ꝙ iste.§.sit superfluus ꝓpter.l.qm in prioribus.ꝰ.eod.
nā illa.l.loquit qñ filius erat solū institutus in legitima:hic autē
vltra legitimam in vniuerso fideicō.vnde videbat ꝙ ratione con-
modi qd sperat vltra legitimā,non deberet cōditio reijci:sed fieri
cōpensatio.l.si pater puelle.ꝰ.eo.nā qui in vno alleuiat,in alio po
test grauari.l.eū qui.in prin.ff.de iureiur.ꝯtrium deciditur hic fa
uore legitime:ꝛ est magna extēsio ad.d.l.qm in prioribꝰ.fm Ful-
3 go.ꝛ Pau.de ca.hic.¶ †Secūdo no.ex hoc text.ꝙ quādo heres
institutus est grauatus restituere hereditatem filio cū morietur,
ista dispō habet in se cōditionem casualē si filius supuixerit post
heredem grauatum.l.heres meus.in prin.ff.de cōdi.ꝛ demon.et
tamen ista conditio reijcitur de legitima:ergo hic est casus ineui
tabilis ꝙ qñ filius instituitur sub conditione casuali ꝙ testamen
tum vz ꝛ conditio reijcitur:ꝛ sic correcta est lex si pater.cum si.C.
de insti.ꝛ substi.ꝛ ita tenet glo.ibi.ꝛ in.l.suus quoqz.in prin.ff.de
here.insti.¶ Contrarium tenuerūt oēs doc.vsqz ad Bar.ꝛ bar.
legendo idem tenuit:sed habens consulere diligētius inuestiga-
uit,ꝛ tenuit ꝯ doc.per istū tex.prout ipse refert in.d.l.si pater ꝛ in
d.l.suus quoqz.ibidem etiā refert ꝙ Ray.de forli.misit exꝰ papia
vsqz perusiū duas solutiones ad istū tex.quas Bar.reprobat et
bene:dicit Pau.de ca.in.d.l.suus quoqz.ꝙ omnes conati sunt re
spondere ad istū tex.sed nullus bene respondet,prout pleniꝰ dixi
in.d.l.si pater.ꝛ licet Bar.sibi ascribat ad istū tex.tamen ante euz
ad hoc allegauit Richar.malum.in.d.l.si pater.vbi refert Bal.

2 ☞ Querela non competit filio exheredato,nisi ab adita here.ꝑ
prescriptum heredem.
3 Per solam agnitionem bono.posses.contratabu. statim rumpit
testamentum.
4 Jus dicendi nullum non preparatum,non transmittitur ad he-
redes:sicut transmittitur querela non preparata.
5 Frater qui habet querelā turpi persona instituta,non transmit-
tit hanc querelam non preparatam ad posteros suos.

1 **Illud preterea.** †Tempus quinquennij assigna-
tum querele,incipit currere ab
adita hereditate:q̄ isto casu dz adiri per scriptū heredē.ꝰ.vj.men
ses,vel.ꝰ.annum,al's habetur ꝓ repudiata.Itē si intra istud tem
pus moriatur filius exheredatus,transmittit querelam non pre-
paratam ad suos descendētes:ad extraneos vero non transmit-
tit,nisi sit preparata.h.d.vsqz ad fi.l.de isto vltimo dictū fuit in.l.
2 si quis filiū.ꝰ.eo.¶ †Not.querela nō cōpetit filio exheredato,nisi
ab adita hereditate per scriptū heredez:q̄ tpe incipit nasci.l.papi
nianus.§.si conditioni.ff.e.Adde fm glo.secus esse in bo.poss.cō
trata.que cōpetit etiā si non sit adita hereditas.l.illud.in pnc.ꝛ.l.
qd vulgo.ff.de bono.poss.ꝯta.ꝛ tamen vtrūqz remediū competit
ad rescindendū testamētū.l.vt liberis.post prin. in verbo rescisso.
C.de colla.¶ Duplicē rationē diuersitatis assignat.bar.i.d.l.illud
in prin.primā sequit idez.Bar.in.l.filiū.in prin.ff.de bono.pos.cō
3 trata.ꝛ in effectu Ja.bu.Bal.ꝛ Sali.hic ꝓ qua facit †qꝛ ꝑ solam
agnitionē bo.pos.ꝯtratab.statim rūpitur testamētū.l.fi.in princi.
C.de cura.furio.ꝛ ibi gl.in.§.nos itaqz.in ꝟbo ꝓ antiqua. quā ad
hoc reputat sin.bal.in.l.j.ff.de iu.om.iu.Ang.in.l.fi.C.q admitti.
An.de are.in.§.fi.in.j.col.insti.de here.quali.ꝛ diff.non sic ꝑ solaz
agnitionē querele etiā intentate:ꝛ rōnem diuersitatis in hoc vlti-
mo assignat bal.in.l.fi.in pe.col.in fi.C.vñ legi.¶ Scda ratio bar.
nō est vera qꝛ in bono.pos.ꝯtabu.que cōpetit parēti,querit de iu-
re patris ꝛ filij,nō viribus testamēti.l.filio.§.ꝯtabulas.ff.e.ꝛ tamē
ista bo.pos.ꝯta.non dat parenti,nisi adita hereditate:sicut nec il-
la que datur patrono.l.etiam.§.si patronus.ff.de bo.liber.iūcta.l.
pantonius. in prin.ff.si qs a pa.fue.manu. ꝛ ita reprobāt Raph.
ful.ꝛ d.Alex.in.l.j.C.de bo.pos.contratab.liber.duas alias ratio-
nes assignāt bal.ꝛ Sal.hic.aliā ponit An.in.d.l.filio.§.ꝯtabulas.
4 ff.e.¶ †Vltimo ad istū tex.que sit rō quare ius dicendi nullū non
preparatū nō trāsiret ad heredes,sicut transmittitur querela non
ꝑparata:vide ꝑ Bal.in.l.si ille.§.j.C.de decur.lib.x. Itē inꝙtū tz
5 Bal.hic post Pe.ꝛ Cy.†ꝙ frater qui hz qrelā turpi ꝑsona insti
tuta,nō transmittit hanc querelā nō preparatā ad posteros suos.
adde Ange.in.l.nam ꝛ his.ff.eo.Pau.de ca.in.l.si qs filiū.in pnc.
ꝰ.eo. Jason May.Mediolanensis Padue legens.

2 ☞ Quod est peculium quasi castrense.
3 Filiusfa.potest facere testa.in peculio castrensi vel quasi.
4 Testa.conditū in peculio castrensi vel quasi,non subiacet q̄rele.
5 An ista iura quantum ad querelam sint correcta.
6 In generali derogatione non intelligitur derogatum priuilegijs
nisi de eis fiat mentio:etiam si diceretur non obstantibus qbuscū
qꝫ priuilegijs,non intelligitur derogatum priuilegijs in corpore
iuris clausis.
7 Bonum est argu.a legitima filij ad legitimam patroni.
8 Quādo filius efficitur sui iuris,peculium confunditur,ꝛ in aliud
patrimonium transfertur.

1 **Cum antiquis.** †Sicut in castrensi pe
culio,ita i quasi castrē-
si filiusfa.hz duplex priuilegium:qd pōt testari,et eius
testamentum non subiacet querele:nisi sit effectꝰ sui iu-
ris quia tūc desinit esse peculiū.h.d. ¶ Diuiditur ista.l.i quinqz
partes.¶ In prima referf decisio iuris antiqui:que ad similitudi
nem castrensis peculij ꝑmittebat testari in peculio quasi castrensi,
qñ erat acquisitum ex publico,officio cū dignitate:vt est in consu-
libus,ꝑfectis legionū,presidibus ꝓuinciarū,ꝛ alijs similibꝰ.¶ In
scda.q̄ est ibi in his itaqz oibus quasi castrensibus,queritur qd de
alijs ꝑsonis,q̄ habēt salaria publica sine dignitate,que etiam ha-
bere censet peculiū quasi castrense:vt notarij aduocati publici,ma
gistri liberaliuz artium,ꝛ medici de publico salariati:ꝛ in istis po
nitur duplex qō.prima an si sint filijfa.in ptāte parentū cōstituti,
possint de talibus quasi castrēsibus peculij testari.scdo an eorum
testamenta possint q̄relari.¶ In tertia q̄ est ibi:in his itaqz om-
nibus sancimus:imperator vtranqz qōnez decidit.¶ In quarta
q̄ est ibi:si em̄ patronus decisionem ꝓbat ꝑ simile a maiori.¶ In
2 qnta ꝛ vltima decisionē limitat q̄ est ibi,sz hoc obtinere. ¶ †Not.
in tex.triplex reperiri peculiū ꝛ ꝙ illud dr quasi castrense,qd quis
percipit de publico rōne alicuius officij publici, vel publici exer-
citij:ꝛ de isto triplici peculio habes etiam glo.in.l.cum oportet. in
prin.in glo.magne.ꝛ ibi doc.C.de bonis que libe.Spec.in titu.de
act.§.j.ver.item cū agit de peculio.Bal.in.c.j.C.si duo fratres.de
fratri.de no.benefi.inuesti.in vsi.feu.itē illud qd hodie querunt ad
uocati a clientulis,ꝛ censet quasi castrēse.ꝛ in eo possunt testari:qꝛ
subrogatum loco salarij publici:fm Cy.Bal.ꝛ Modet.hic.gloss.
ꝛ doc.in.l.fori.C.de aduo.diuer.iudicio.facit.l.velut.C.de assesso.
¶ Quāuis teneat contrarium Spec.in ti.de actore.in ver.q̄si ca-
strēse.ꝛ Sal.hic arguit cōtra cōmunē opi.tamē postea eam sequit
3 dixi in rub.ꝰ.de procu.¶ †Secūdo no.ꝙ filiusfa.potest facere te-
stamentum in peculio castrensi vel quasi:non autem in alijs pecu-
lijs.Et si dicis quare etiam non potest testari in peculio aduētitio,
in quo non acquiritur vsusfruc.patri:cum in eo censeatur integra
persona:patet,quia in eo pōt esse in iudicio sine consensu patris ꝛ
alia facere.c.fi.in fi.de iudi.in.vj.no.in.l.fi.§.necessitate.C. de bon.
que lib.ꝛ tamen in eo non potest testari:fm cōem opini. §.preter
hos.insti,quibus nō est permis.fa.test.gl.ꝛ doc.in.l.j.§.hoc aūt ꝟf.

in filij.ff.ad tre.⁊ in.l.qui in potestate.ff.de testa.in.l.pe.C.q testa.
a face.pos.¶ Respondeo quia in castrensib⁹ vel quasi.filiusfa.habe
tur pro patrefamilias.l.ij.ff.ad macedo. Ideo potest testari. non
sicut in peculio aduentitio:ratio rōnis est quia in peculio castrēsi
vel quasi,cum de publico acquiratur,fauore publice vtilitatis ita
statutum est:que publica vtilitas cessat in peculio aduentitio: q̄d
priuatis acquiritur.fm Pau.de ca.in.l.pe.C.qui testa.facere pos.
4 ¶ † Tertio no.ex ista.l.ꝙ testamentū conditū in peculio castrensi
vel quasi,non subiacet querele:in quo aduerte clarius ꝙ doctor.
Aut loquimur in milite,⁊ sic in castrensi peculio:⁊ nunꝙ̄ eius te-
stamentū subiacet querele.etiā si desinat esse filiusfa.⁊ sic desinat
esse peculium castrense:ratio q: testamenta militum habent istud
priuilegiū.super quibuscūq; bonis etiā in castrēsibus,vt non sub-
iaceat querele.vt hac.l.⁊.l.de inofficioso.⁊.l.testamētū.§.e.⁊.l.si in
stituta.§.de inofficioso.ff.e. Pau.de cast.hic.⁊ ideo ꝙ̄uis desinat
esse in peculiū non per hoc habet locū querela:sed in veterano,q̄
est in eo qui degit militare missus a militia,honesta vel necessaria
cā si est filiusfa.⁊ testat̄ de eo q̄d prius acquiuit in castris.ei⁹ testa-
mentū nō subiacet querele:vt hic in ver.sed ⁊ veterani.si aūt sit effe
ctus sui iuris,eius testamentū q̄d tunc fecit bñ subiacet querele.
l.papinianus.§.papinian⁹.el.i.vt ibi gl.ff.e.⁊ gl.insti.de mil.testa.
in prin.ꝙ̄uis glo.hic aliter dicat ⁊ male. Similiter dic in peculio
quasi castrensi ꝙ si fiat testamentū a filiofa. non subiacet querele:
sed si fiat testamentū ab effecto sui iuris.tunc subiacet querele: vt
hoc tex. ¶ Hinc insurgit alia difficultas q̄ tex.d̄t in vtroq; testa-
mento veterani vel filijfa. de quasi castrensibus, non subiaceant
querele ⁊ tñ si testentur effecti sui iuris,testamenta pñt querelari.
Certe potius deberet esse ꝯ̄ q: primo casu, qñ filiusfa.testat̄. certe
facit ex priuilegio:facili⁹ aūt rumpetur illud q̄d fit ex priuilegio,
et sic iure singulari,ꝙ̄ illud q̄d fit iure cōi.l.eius militis. §. militia
missus.ff.de testa. mili. Item in primo casu duo obstant.s.patria
potestas ⁊ inofficiositas testamenti.scd̄o casu vnū tantū.ppterea
Bal.⁊ Pau.de ca.reputant istū tex.esse mirabilē:sed tex.in fi.vi-
detur rñdere quia qñ filiusfa.est effectus sui iuris,desinit esse pecu
lium:⁊ sic desinit materia priuilegij,⁊ idem indicat̄ q̄d de ceteris
bonis:ita dicit tex.sed certe istud non tollit difficultatem:q: lz desi
nat esse peculiū quasi castrense,tñ non desinit esse bona quasi ca-
strēsia:⁊ soluz nomen peculij non debet esse cā priuilegij:q: ll.non
debent imponi verbis sed rebus.l.ij.in fi.C.cōia de le. ¶ Duruz ⁊
5 difficile est rñdere.† sed quicq̄d sit,isto iure pulchrū est videre num
quid ista iura quantū ad querelam hodie sint correcta:⁊ sic nūq̄d
hodie testamenta ꝯ̄dita in peculio castrensi ⁊ quasi p filiumfa.pos
sint querelari.gl.hic tz ꝙ sic.⁊ gl.in.l.papinianus.in pn̄.ff.e.⁊ glo.
in rub.ff.si q̄s a parē.fue.manu.⁊ ista est vera ⁊ cōis opi.quā tenēt
Bar.⁊ alij in aut̄ ex cā.in.x.col.C.de libe.prete.⁊ in.l.filio p̄terito.
ff.de iniust.rup.⁊ in.l.si a milite.§.fi.ff.de test.mil.⁊ in rubr.ff.si q̄s
a parē.fue.manu.in q̄bus locis Bar.refert gl.que alibi variarūt
pro ista sñia est tex.in.§.⁊ hec quidē de parentum.in aut̄.vt cū ap-
pel.cog.in verbo in illis rebus in quibus filij habēt testandi facul-
tatem:⁊ sic habuit respectum ad filios in ptāte,q: si de filijs eman
cipatis intellexisset non diceret in illis rebus cū de oibus possint
testari:ergo cū loquatur de filijs in ptāte,ergo loquit̄ in peculio ca
strensi vel quasi q: in alijs peculijs testari non pñt.vt.s̄.dixi.ista est
vera.⁊ cōis sñiam. ¶ Nō omitto tñ ꝙ Io.de imo.in cōmēto.d.l.
filio preterito.in.xxix.col.in ver.sed hic occurrit dubium.tenet no-
uam opinionem q̄d in milite iste leges non sint correcte ⁊ sic ꝙ te-
stamēta filijfa.militū nō potest hodie querelari,sicut nec olim:mo-
uet̄ duplici fundamēto. ¶ Primo miles est p̄sona valde dilecta a
6 iure,⁊ propter hoc hz istud priuilegiū:ergo † in gñali derogatiōe
nō intelligitur derogatum priuilegijs,nisi de eis fiat mentio.alle-
gat.c.veniens de prescri.melius facit.l.ij.cū gl.C.de silentia. li.xij.
quā ad hoc reputat sing. Bal.in.c.i.in fi.quo tempo. miles vsib.
feu.⁊ in.c.ecclesia.sancte Marie in.iij.col.de cōsti.⁊ in.c.cum ordi
nem.in pe.col.de rescrip.no. Bal.in.§.si qui vero.per illum text.in
prima consti.C.cum simi. ¶ Scd̄o ⁊ fortius mouetur q: etiā si di-
ceretur non obstantibus q̄buscūq; priuilegijs,nō intelligitur de-
rogatum priuilegijs que sunt clausa in corpore iuris.glo.⁊ Bar.
in aut̄.qua in prouincia.C.vbi de cri.agi opor.⁊ glo.in.l.heres ab
sens.in prin.⁊ ibi Bar.ff.de iudi. Bar.in.l.ij.§.legatis.in fi.ff.eo.
sed istud priuilegium militum est clausum in corpore iuris vt hac
l.cum similibus.igitur ⁊c. ¶ Adde text.in.d.§.⁊ hec quidē respō
de ꝙ loquitur quando filiusfa.testatus est in quasi castrensi pecu-
lio,non aūt debet intelligi in milite,⁊ sic in castrensi peculio:cū in
eo sit maior fauor priuilegij:⁊ isto modo intelligendo minus corri
getur ius commune.⁊ sic ista.l.profecto pulchra ⁊ subtilis est ista
opi. ¶ Tu pondera subtiliter Bar.hic in sua distinctione sentire
clare istam opi.dum dicit ꝙ in peculio castrensi filiusfa.hz triplex
priuilegiū,deinde dicit ꝙ in peculio quasi castrensi habet duplex
priuilegium,ꝙ possit testari,⁊ ꝙ eius testamentum non subiaceat
querele:sed istud vltimum corrigitur hodie fm Bart.per ea que

a ¶ Quia in castrensib⁹. Adde doc. in rubri. de pecu.cleri.

habentur in.d.aut̄.ex causa.⁊ sic pondera ꝙ Bar.vult ꝙ in pecu
lio quasi castrēsi bene istud de querela hodie corrigatur in pecu-
lio autem castrensi,nihil dicit Bart.quasi sentiat illud esse incor
rectuz. ¶ Ista opi.non placet.primo quia Imo.seipsum cōfun
dit proprio fundamēto.nam si dictus.§.⁊ hec quidē.nō potest in
telligi in milite.⁊ sic in peculio castrensi.q: eius priuilegiū quasi
castrensis peculij est insertū in corpore iuris:vt hac.l. Secūdo cū
ista duo peculia quantū ad querelā equiparentur:per istam.l.cer
te.l.noua corrigens in ista materia querele in vno casu , intelligit̄
corrigere in alio:iuxta glos.in.l.si quis seruo alieno suaserit.C.de
fur.⁊ in.l.q̄d vero cōtra.ff.de.ll.tamen ille glo.loquuntur in exor-
bitationibus,sed q̄d etiā ista regula procedat in correctorijs. fir-
mat Bart.in.l.marcellus.in prin.ff.ad treb.⁊ in aut̄.sed cū testa-
tor.in.ij.col.C.ad.l.fal.ꝙ̄uis contrarium velit glo.in correctorijs
§.fi.in verbo impleuerit.quam Ange.de are.ibi ad hoc no.insti.
quibus manu.licet vel non.tamen non obstat.l.fi.cum aut̄ . quas
actiones.C.de sa.san.eccle.intellige vt no.declarat do. Matesil.
in tractatu extēsionum in.ij.col. Io.de imo.in.l.si vero.§.de viro
in.v.fa.in correctorijs.ff.solu.ma.⁊ tanto fortius istud fundamē
tum militat cum verba dicti.§.⁊ hec quidē. cōprehendāt vtrūq;
casum,imo generaliter omnem casum in quo filiusfa.potest testa-
ri. ¶ Quarto in ver.si enī patronus.no.equiparationē quā facit
7 tex.ex qua videt̄ † ꝙ bonū sit arg.a legitima filioꝝ ad legitimā pa
troni,⁊ econtra:⁊ ita sepe arguunt doc.tamē fm Bal.⁊ Sal.ista
similitudo non semper procedit,vt per glos.in.l.si quis legatū.§.
fi.ff.de fal.⁊ in.l.ij.C.de his qui si.in testa.ascrib.⁊ in.l.eum qui.s̄.
eo.vbi posui tres no.instantias ⁊ differentias inter filioꝝ legiti-
8 mam ⁊ patroni. ¶ † Vltimo no.ex fine huius.l.ꝙ quando filius
efficitur sui iuris,peculium cōfunditur,⁊ in aliud patrimonium
transfertur,⁊ sic non dicitur amplius peculium.limita vt p bar.
in.l.j.in pe.col.in prin.ff.so mat.⁊ per ista est expedita ista.l.⁊ per
cōsequens est expedit⁹ iste titulus Anno salutis dñice. M.cccc-
lxxviij.die.xi.septembris.in ciuitate Padue p me Frāc.de pro-
uanis sub magnifico ⁊ clarissimo iuris vtriusq; interprete ⁊ mo
narcha domi. Iasone de Mayno Mediolanensi etatis sue om-
nium iurisconsultorum principe.

¶ De rei vendi. Rubrica.

1 ¶ In duobus pretendentibus causam onerosam,vel etiam lu
crătiuam ab eodem,ille prefertur cui res prius fuit tradita,illi q
prius titulum habuit.⁊ nu.3.
2 Quando eadem res duobus diuersis temporibus distrahit̄,pre-
sumitur cuilibet insolidum vendita:sed quando eodem tēpore,
presumeretur vnicuiq; pro parte vendita.
4 In ecclesiam transfertur ipso iure dominium rei vendite,iō pre-
fertur secundo emptori cui res est tradita.
5 Si princeps vendat vel donet aliquam rem duobus,prefert̄ pri-
mus:cum ex sola dona.vel venditione principis transferatur do
minium.⁊ nu.10.
6 Princeps est lex animata in terris: ⁊ contractus celebrati cum
eo habent vim legis.
7 Si princeps concedit alicui beneficium vel gratiam,qui prior est
tempore potior est iure.
8 L.nostra an habeat locū in personis,ecclesiasticis vēdentibus,
in quibus semper prefertur primus emptor,⁊ nō secūdus dato
ꝙ prius sit ei tradita res.⁊ nume.10.⁊.22.⁊.24.
9 Ecclesia debet esse cultrix ⁊ matrix iustitie.
11 In hypo.prefertur ille cui prius res est hypothecata,licet secun-
do sit tradita.
12 In beneficijs ecclesiasticis prefertur primus cui est collatuz be-
neficium,licet secundo conferatur ⁊ tradatur possessio.
13 An si papa contulit beneficium vni,deinde de plenitudine pote-
statis illud sibi auferat,⁊ conferat alteri,an teneat̄ prouidere pri
mo de eque bono beneficio.
14 Propter cōstitutū prefertur primus emptor,⁊ nō scd̄s.⁊ nu.16.
15 Per costitutionem precarij transfertur dominiuz ⁊ possessio.
17 Si possessor constituat se possidere post mortem suam,tale con-
stitutum non valet.
18 Primus emptor qui signauit rem,prefertur secundo cui res est
tradita.
20 Spiritualis consensus fortior est ꝙ̄ carnalis.
21 Laicis permissum est variare in presen.secus tñ est in clericis.
23 Quando aliquid est dubium de iure cano.⁊ reperitur clara regu
la de iure ciuili,est standuz iuri ciuili in foro cano.
25 Rationabile dictum ita debet mouere iudicem ad iudicandum
sicut si allegaretur lex.
26 In matrimonio prefertur ille cū quo intercessit primo mutu⁹ cō-
sensus matrimonij,licet secundo sit tradita mulier ⁊ secuta copu
la carnalis.

Habens

27 Habens titulum onerosum in vna re, prefertur secundo haben- ti titulum lucratiuum: dato ꝙ ei sit tradita.
28 Primus emptor cui venditor promisit per solénem stipulatio- nem alteri non vendere, ⁊ pro obseruatione predictorum obliga- uit sibi omnia bona, prefertur secundo emptori cui etiam res est tradita.
29 Emptor vel alius successor singula. non tenetur stare locationi: tamen si locator promisit domum alteri non vendere, sub obliga tione omnium bonorum, ⁊ presertim illius domus: si postea ven- dat venditio erit nulla propter ius hypothece.
30 In feudalibus videtur potior vasallus qui primus fuit inuesti- tus, quã secundus cui prius fuit facta traditio.
31 Per solam inuestituram non transfertur dominium.
32 In feudis filius viuo patre intelligitur inuestitus: ac etiam pos- sidere.
33 Quando duo requiruntur ad consummationẽ alicuius actus, ille prefertur in quo prius illa duo reperiuntur. ⁊ nu. 39.
34 Si duobus fuit vna res diuersis tempo. vẽdita, ⁊ nulli tradita: prefertur ille cui prius fuit vendita.
35 Quando venditio vel donatio est facta duobus a dño, vel etiã a non domino, prefertur in rei ven. ⁊ in publiciana ille cui prius fuit traditus, sed si esset facta diuersis a duobus non dominis prefertur in publicia. ille qui est in possessione.
36 Si primo fuit facta venditio vel donatio cum iuramento, ⁊ dein de secundo fuit facta simpliciter ⁊ tradita prefertur secũdus.
37 In dubio si vterq; emptor probauit de traditione, ⁊ non ꝯstat cui prius fuit tradita, quis prefertur.
38 Si aliquis asserens se meum procura. vendit rem meam: postea ego dominus ignorans talem vendi. eãdem rem vendidi alij, et tradidi ⁊ postea ratificaui primã vend. prefertur secundus cui ego dominus vendidi.
40 Stante consuetudine ꝙ primogenitus succedat in regno, duca tu seu marchionatu: si rex habens filium naturalem tantum, ha beat secũdogenitum legitimum ⁊ naturalem: facit legitimari fi- lium naturalem tantum, succedet in regno secundogenit⁹ ⁊ nõ legitimatus.
41 An matrimonium medium impediat legitima. filij naturalis, prius nati si postea concubina ducatur in vxorem.
42 In regno Sicilie nõ succedit secũdogenitus primogenito mor- tuo sine herede.
43 Ad hoc vt quis preferatur in dominio, sufficit probare rem pri⁹ venditam ⁊ prius traditam. ⁊ nu. 44.
45 Licet instrumentum de vendi. non sit factum, per hoc non impe ditur dominij translatio quia instrumenta non sunt de essentia contractus.
46 Quando quis vendit rẽ alicui, an teneatur emptori tradere sua instrumenta ⁊ iura que habet.
47 Si emptor cui res prius fuit tradita, q̃uis possit alium empto- rem agentẽ repellere, ⁊ sic possit se ab euictione tueri: tamen si se non tueatur, ⁊ patiatur rem euinci ab alio emptore, quem potest repellere habet regressum contra vendi. nomine euictionis.
48 Emptor nunq̃ potest agere de euictione ad preciũ qđ soluit con tra venditorem, nisi res vendita fuerit post sentẽtiam actualiter euicta.
49 Infeudans res duobus non incidit in penam falsi.
50 Pignorans eãdem rem duobus an incidat in penam falsi.

Quoties. Ista. l. sm Odof. Cyn. ⁊ Bal. hic posset diuidi i tres partes princi. sed tu diuide in. ij. In prima loquit̃ in pre tendentibus causam ab eodem ex ti. emptionis, et sic ex causa onerosa. In secunda que est pro- pe fi. ibi cũ ⁊ si ex causa. loquitur de duobus pre- tendentibus causam ab eodem ex ti. de dona. ⁊ sic lucratiuo titu. Rursus prima pars subdiuiditur in tres. In prima ponit dictũ in genere. In secunda infert in specie ad deci. q. remouendo vnũ obiectum. In tertia remouet aliud dubium. secũda ibi: si igitur
1 antecedenti. tertia ibi erit sane. † In duobus preten. causaʒ one rosam vel etiam lucratiuam ab eodem, ille prefertur cui pri⁹ fuit res tradita, illi qui prius titulum habuit. h. d. ⁊ est commune sum marium: vel sic ⁊ pinguius vt totum tex. complectaris. In duo- bus habentibus causam emp. ab eodem dño, ille prefertur in do- minio cui primo fuit res tradita: licet instrumẽta tradita nõ fue- runt: non autem ille cui res fuit tantum prius vendita: sed nõ tra dita: ⁊ si emptori res euincitur per alium emp. qui habuit ab eo dem venditore causam, lʒ potuerit euʒ exceptione repellere, quia prius fuerat sibi tradita: si tamẽ nõ repulit, habet regressum de euictione contra venditorem, qui non põt sibi culpam imputare: cũ alij dederit causam agendi: ⁊ isto casu in vsuris precij soluti et sumptibus factis quos põt repetere, cõputat fructus ex re vendi ta pceptos. Et predicta habent locũ quatenus possunt etiam in

duobus pretendentibus causam dona. ⁊ sic lucratiuã. h. d. tota l. no. ¶ In tex. ibi distrahit̃. Odof. Bal. ⁊ Pau. de ca. hic dicũt debere suppleri ad tex. s. diuersis tẽporibus. Et ratio sm Paul.
2 de ca. † qr qñ eadeʒ res duobus diuersis temporibus distrahit̃ presumitur cuilibet insolidum vendita: sed quãdo eodeʒ tempo re duobus venderetur, presumeretur vnicuiq; pro parte vẽdita vt. l. si fundus. §. si duo. ⁊ l. si debitor. ff. de pi. ¶ Credo ꝙ supple tio non sit necessaria nec sit bona ratio Paul. de ca. ad hunc tex. qui in prin. cum mysterio dicit insolidum. ¶ In tex. ibi in detinẽ do dño. congruentius dixisset, in obtinendo qr dñium cuʒ sit iu- ris non detinetur. ⁊ ideo Bal. apostillando hũc tex. exponit. i. in obtinendo. ¶ In. tex. ibi possessionẽ. Accipe possessionẽ pro re possessa mediãte ti. vt in gl. hic ⁊ eodẽ modo exponit̃ in. l. ij. C. de seruitu. alias illatio non esset bona. ¶ In tex. ibi nõ datoruʒ. po test dupliciter intelligi vt dicet̃ infra in notabilib⁹. ¶ In tex. ibi erit sane in arbitrio. supple si non curas predium emptum ⁊ tibi
3 traditum prius retinere. ¶ † No. j. regulam generaleʒ ꝙ quãdo eadem res venditur vel donatur duobus insoliduʒ, ille prefertur in dominio cui prius res fuit tradita: non attento cui prius fuit vendita vel donata: concordat. l. siue auteʒ. §. si duobus. ff. de pu bliciana. cum alijs concor. alleg. in gl. Et ad ampliationem hu- ius. l. adde ꝙ emptor cui nõdum est res tradita, nõ potest se op- ponere p suo interesse, ⁊ impedire ne tertius in possessionẽ mitta- tur. ita dicit Bal. in. c. j. in. j. co. per illũ tex. in tit. quid sit inuest. in vsi. feu. ⁊ cõsequẽter emptor cui nondum est res tradita, nõ põt per iudicem petere inhiberi quomin⁹ alteri vendat ⁊ tradat. ta- men Inno. in. c. bone. de appel. dat singularẽ cautellam ꝙ prius emp. appellet a vendirione fienda, dum tamẽ in appellatione in- serat causam talẽ que necessario concludat venditorẽ alteri ven- dere nõ posse. Nam non poterit postea alteri vendere, ⁊ tradere ⁊ si contrafecerit, reuocabitur tanq̃ attentatum pendente appel latione. Et potes tu exemplificare de cã necessaria qñ vẽditor iu rauit. iuxta gl. sing. si pecuniã. in prin. in verbo necesse habeas. ff. de condi. ob cãm. Quod tene menti p practica ⁊ p vna bona limi tatione huius. l. vltra alias limitationes quas. j. statim subijciaʒ. ¶ Itẽ anteq̃ vlterius procedã: adde ad predictã regulã huius tex. ꝙ ratio huius regule fundamentalis est qr ex solo ti. vẽditio nis vel donationis: ⁊ sic ex solo contractu non transfertur dñiuʒ nec aliqđ ius in re vendita vel donata. l. ex. j. eo. etiam si esset ven ditio vniuersalis. l. qui tibi hereditateʒ j. de here. vel act. ven. ⁊ l. q tibi. C. de his qui a nõ do. ma. requirit̃ ergo traditio rei vel pos. ad transfererendum dominiuʒ. l. traditionibus. C. de pac. sequit̃ ergo ꝙ ille cui prius traderetur, ppter ti. precedentẽ efficeretur dñs. ⁊ ille prefert̃: istaʒ rõnem vult glo. iij. hic in ver. priori. Cy. ⁊ alij oẽs scribẽtes ⁊ plenius. d. Abb. Panor. in ꝯsi. xcij. inci. quo ad primũ dubiũ nunqd stante statuto predicto. in. ix. colũ. in. ij.
4 vol. ¶ † Hinc ex ista ratione infero primã limitationem ad hãc l. ꝙ si prior emptor priuilegiatus sit, ex solo cõtractu emptionis vel donationis transfertur dñium sine traditione: vt in ecclesia ⁊ ciuitate. l. fi. C. de sac san. eccl. tunc haberet locũ ista. l. qr tunc pre fertur eccle. secundo emptori, etiã si ⁊ prius esset tradita: qr cũ so lo premio ti. sit translatũ dñium in ecclesiã vel ciuitateʒ certe post ea vendendo ⁊ tradendo alij nullũ dñium põt in eũ scđm trans- ferri. ita tʒ gl. ordi. in. d. l. siue aũt. §. duobus. quã vide omo. glo. ⁊ doc. in. d. l. fi. ⁊ oẽs hic. Io. an. ⁊ alij in. c. cõtinebatur. de his q̃ fiunt a prela. ⁊ istud pcedit etiam si scđs emptor. sit eque priuile- giatus vt tenet glo. approbata. in. d. l. fi. super ver. in rẽ. ⁊ ibi bar. ⁊ alij. Quod dictum est in ecclesia ⁊ ciuitate per illã. l. fin. idẽ in- tellige in pauperib⁹, qui eodẽ priuileg. gaudẽt: ꝙ ex solo ti. siue ex solo ꝯtu trãsfert̃ dñium sine traditiõe vel sine pos. vt habetur in. c. ij. de ꝯsue. ita Bal. ⁊ Ang. in. d. l. si duob⁹. Bal. in auf. quas actiones. C. de sac. san. eccl. tamen illa. l. fi. multas recipit limita-
5 tiones quas ibi dixi. ¶ † Scđo infero ex predicta rõne scđam. no. limitationẽ ad hãc. l. ꝙ nõ hʒ locũ in principe vendente ⁊ do- nante rem duobus, cũ ex sola donatiõe seu ex solo cõtractu prin- cipis videtur posse dici ꝙ dñium sine traditione transferat̃ per illud qđ no. Io. an. in. c. olim. de ver. sig. nõ inuenio tñ hanc limi- tationem in specie traditam per scribentes in cõibus locis. ⁊ ha beo istum passuʒ quotidianũ pro valde dubitabili. Ideo opere- pretium visum est illum plene discutere ⁊ examinare ¶ Et p pte supra dicta ꝙ nõ habeat locũ in principe: facit id qđ multũ egre gie inquit Bald. in preludijs feudorum in. x. colũ. vbi formaliter inquit ꝙ eo ipso ꝙ princeps dat vel donat trãsfert dominiũ. nec requiritur aliqua traditio vel posses. alle. cle. auditor. de rescrip. l. bene a zenone. C. de quadri. prescri. ⁊ c. inter dilectos. extra de fide instrumen. sequitur do. Alex. in consi. cccxxviij. incip. in hac causa ⁊ lite. in vlti. colum. lib. ij. facit qđ no. Bal. in. l. fin. in princ. ff. de consti. princi. alibi Bal. in. c. ad audientiam. de prescriptio nibus. colligit ex illo tex. ꝙ ex priuilegio principis transfertur ius sine apprehensione possessionis. ¶ Alibi dicit nota. Bald,

in c.j.qd sit inuesti.in vsi.feu.φ si papa vel princeps dicat assigna
mus tibi talē castrū cū plenitudine iuris,vel per alia eqpollentia
vba,nō est necessaria possessio facti.vt ibi per eum ꝛ ibidez no.p
And.de iser.¶ Scdo adduco illud qd no.ēt Ang.magis in spe
ad ppositū in.l.officiū.circa fi.ff.de rei vē.φ licet p solū instrumē
tum ꝯctus,non pbetur dñium sine alijs adminiculis:fallit ſm eū
nisi sit instrumentū continens dona.principis ex certa eius sciē
tia:qꝛ princeps habet ptātem transferendi dñiū ad libitū volūta
tis sine alia tradi.qd bñ no.¶ Tertio ꝯfirmo alio meo fundamē
to.nā princeps est.l.alata in terris.§.pe.in fi.in aut.de ꝯsul.glo.
9 in.l.ꝛ q.ff.de iur.om.iudi.†itē ego habeo φ ꝯctus celebrati per
principē vel cū principe ha bent vim.l.ꝛ cēsent.l.ita no.Bar.in.l.
cesar.p illum tex.ff.de publica.Bal.Bar.ꝛ alij in.l.pe.p illū tex.
C.de dona.inter vir.ꝛ vxo.ꝛ idē Bar.in.l.ciuitas.in.j.col.vbi di
xi.ff.si cer.pe.cū alijs concor.ibi per me signatis:sed ego habeo φ
p.l.transfert dñium sine tradi.ita no.Bal.in.l.j.circa prin.in.j.
no.C.de legi.eodez modo p consuetudinē vel statutum transfert
dñium sine tradi.imo possessio.vt no.Cano.in.c.scdo.de consue.
Bal.in.l.fi.in.iiij.col.C.sac.sanc.ec.Ang.in.l.si vacantia in lectu.
not.in repe.C.de bo.vacan.lib.x.¶ Quarto facit qd inqt.Bal.
7 in ti.de pa.constā.in.col.xxxj.in ver.possideāt.†φ si princeps cō
cedit alicui beneficiū vel gratiā,qui prior est tpe[a] potior est in iu
re.l.in ꝯcedendo.ff.de aqua plu.ar.c.j.qui succes.da.feu.tene.ꝛ
istud facit ſm eū ad ꝯcessiones quas faciūt principes de aqs pu
blicis,vt semper intelligant reseruata iura ꝛ commoditates eoꝝ
quibus prima concessio facta est.l.labeo.§.j.ff.famil.hercicun.ꝛ
ad hoc vide oino Bal.in.l.j.in.j.co.ff.de consti.prin.Facit qd bñ
inqt Bal.in.l.ij.in.iij.no.C.de legib.vbi dicit si princeps cōcessit
alicui bene merito castrū si postea illud cōcedat alij.scda cōcessio
est ipso iure nulla.ita dicit esse tex.ꝛ gl.ordi.in.l.si qua loca.C.de
fun.ꝛ sal.rei domi.xj.qd reputat bene no.dignum ꝛ sequunt sim
pliciter Fulg.ꝛ Pau.de ca.ibi qui dicit ibidē φ Bal.sepe de hoc
facit mentionem qꝛ istud contigit sibi in facto suo:qꝛ papa Ur
banus sextus donauerat Bald.castrū in comitatu eugubiensi,
postea donauit alteri:dicit φ Bal.nunq̃ potuit obtinere posses
sionē talis castri,q̃uis a lōgo tēpore litigauerit in curia roma.
Addo bene facere tex.in.l.predia.ꝛ ibi Bar.in specie not.sing.li
mitat.C.de loc.pred.ci.vel fis.li.xj.¶ Quinto principaliter non
eundo p mendicata suffragia allego Lud.ro.ita in terminis ꝛ in
specie decidentē,licet nullā penitus mentionē faciat de pdictis
quatuor fundamentis in ꝯsi.ccxcviij.incip.circa premissaꝫ dubij
consultationem.mouet Ludo.ro.precipue:qꝛ sic videmus in bñ
ficijs ecclesiasticis:qꝛ si vacat bñficium eccelsiasticū,ꝛ conferatur
primo vni iuste,ille prefertur alij,cui scdo fuit colatuz dato φ illi
prius tradita fuerit possessio vt dicā in quarta limitatione.tamē
istud est multuz a remotis.scdo ꝛ principalius mouetur p illud
qd singu.decidit Joā.an in.d.c.continebatur de his que fi.a pla.
8 in nouella vbi sing.†tenet φ ista.l.non habet locū in personis ec
clesiasticis vēdentibus,in qbus semp prefert primus emptor nō
9 scds:dato φ sibi prius tradita sit res.Mouetur Jo.an.†qꝛ ec
b clesia debet esse[b] cultrix ꝛ amatrix iustitie:vt.c.j.ver.sed diuersuz.
de alie.feu.Item ecclesia non debet in suis ꝯtibus fraudem ad
hibere.c.per tuas.de dona.cle.cū illusio.de renū.Item nec dꝫ la
queos tendere vel adijcere.xxxvij.q.j.c.de viduis.el.j.sed ſm Lu
do.istemet rationes que militant in ecclesiasticis personis mili
tāt etiā in principe:patet,qꝛ nihil est qd luce clarius prefulgeat,
quā recta fides in principe.tex.est in epl'a inter claras.C.de sum.
tri.nec princeps debet aliquem circūuenire vel decipere.l.j.in fi.
C.de his qui veniam eta.impe.ne inde iniuria oriatur vnde iura
nascantur.l.meminerint.C.vnde vi.ita Ludo.ro.ibidem tamen
illud dictum Joā.an.est cōiter reprobatum vt infra plene in.vij.
fallentia siue limita.dicetur.ergo correlarie destruitur fundamē
10 tum ꝛ decisio Ludo.¶ Quid tenēdum in passu principali:licet
ex predictis duruz videatur ab ista snia recedere,presertim cum
non inueniam contradicentē:tamen hec opinio ꝛ limitatio mihi
non videtur tuta:qꝛ licet verū sit φ princeps per viam priuilegij
possit trāsferre dñium sine traditio.vel.pos.ꝛ in istis terminis lo
quuntur ꝛ intelligi debēt.s.adducta.tñ si super aliqua re cōtra
hat,donando ad supplicationē partis vel vendendo non videtur
φ magis transferat dñiuz sine traditiōe,q̃ priuatus:ergo ita hꝫ
locum ista.l.in principe contrahente,sicut in priuato:secus si per
viam priuilegij tunc limitatio pcedit.Ad hoc allego in spe bal.
in.c.ij.in vl.co.de no.for.fid.in vsi.feu.ꝛ vbi.d.And.de iser.vbi di
cit bal.multū referre vtrū cum principe contrahat,ꝛ in tali ꝯctu
dēduz,ꝛ añ traditionē nō acqritur dñium nec possessio.vñ ſm.l.
ueniēte traditione:si vero princeps gratiam facit.non p viā con
tractus.tunc ex ipsa gratia bene dñium transfert sine traditione
qꝛ ista est natura collatiōis gratiose.vt in.c.si tibi absenti.de pbē.
in.vj.vt ibidē plenius per Bal.videre poteritis:ꝛ postea subdit
Bal.qd quelibet gratia principis cēsetur priuilegium.vt notat
Jo.an.in.c.olim.de verbo.sig.in nouel.ista recollegi proprio stu
dio que subijcio,sine cuiuslibet melius sentiētis.Et conferunt ad
q.quā infra ponā:nunqd ista.l.habeat locuz in feudalibus.ꝛ erit
11 pulchra qo:quā notabis.¶ †Tertio principaliter,limita regulā
huius.l.procedere in ꝯctibus,in quibus non querit ius sine tra
ditione.l.traditionibus.C.de pac.secus si cōstituatur ius ex so
lo titulo:vt in duobꝰ in qbus fuit diuersis tpibꝰ hypothecata ea
dem res.nam cū sola conuentione sine traditione transferat ius
in pignore hypothece:in.l.j.ff.de pig.ac.ideo ille prefert cui prius
res hypothecata fuit,nō cui priꝰ tradita est.vt in.c.q por.de reg.
iur.in.vj.l.potior.ꝛ.l.q balneū.ff.q po.in pigno.habeā.et melior
tex.ꝛ clarior de iure in.l.si prior.§.fi.ff.eo.qui po.in pig.ha.ita li
mitant Cy.Jo.fab.Bal.Sali.Pau.de ca.communiter omnes
12 hic.¶ †Ex hoc ego infero quartam principalē limitationem ad
hanc.l.φ nō habet locū in bñficialibus:qꝛ si vacat beneficiuz ec
clesiasticum:ꝛ primo vni conferat,dato φ postea conferatur alij
ꝛ ei tradat possessio:tñ prefertur primus,ꝛ nō scds cui prius tra
dita est possessio.c.capl'm sancte crucis.vbi plene not.de rescri.c.
qui a cunctis.ꝛ.c.si tibi.de.preben.in.vj.c.si tibi et.cap.duobus.
de rescrip.in.vj.dummodo prima collatio beneficij fuerit iure fa
cta vt habes tex.ꝛ exemplum in.c.illud.ꝛ in.c.suggestum.de iure
patro.ꝛ ratio est qꝛ in bñficialibꝰ nō requirit traditio vel quasi.
vt acquirat ius in bñficio:vt plene no.Dy.in.c.qui prior.de reg.
iur.in.vj.sicut nec ad perdendum beneficium requiritur eiectio
de possessione vel quasi qꝛ sufficit qd quis sit priuatus titulo bñ
ficij,ad hoc vt beneficiuz dicatur vacare.facit no.Inno.in.c.cuz
nostris.de conces.preben.ita limitat Jo.fab.Bal.Sali.ꝛ Pau.
13 de ca.ꝛ Ludo.ro.in.d.consi.ccxcviij.¶ †No.tamē ꝯtra hoc vnū
diligenter qd si papa contulit vni beneficiuz ecclesiasticū,deinde
de plenitudine ptātis illud sibi auferat,ꝛ cōferat aliū.tenet papa
c prouidere primo.de eque bono bñficio[c].ita sin.Bal.nec recollo
alibi me legisse.in.c.j.§.ad hoc.in.vij.col.per glos.ibi de pace iur.
fir:in vsi.feu.qd reputat Bal.no.dignuz.¶ Sed aduerte lꝫ nul
libi inueniam hoc dictū reprobari tamen non credo φ sit veruz:
qꝛ cū in collatione beneficioꝝ papa habeat plenitudinē potesta
tis.c.proposuit.de conces.preben.in.vj.c.si papa.de priuil.in.vj.
d cle.j.ne lite pen.ideo pōt papa ad libituz[d] reuocare.vt no.gl.ord.
ix.q.iij.c.per principalē.ꝛ pbat tex.valde sin.in cle.dudū.§.verū.
de sepul.vbi pbat qñ tanta est plenitudo ptātis pape.in spūalibꝰ
ꝛ sic in beneficijs qd nedum collationem a se factaz sed etiā que
per alios facta est potest infringere ꝛ reuocare:ꝛ ita illuz tex.ad
hoc pro valde singulari allegat Lud.ro.a quo didici in ꝯsi.ccxc
viij.prealleg.in.ij.col.presertim cum Bal.dicat accessisse plenitu
dinem ptātis pape:quo casu certuz est φ plenitudini ptātis pa
pe nihil potest resistere nec opponi vt inquit bal.in proemio de
cre.in vlt.colū.ꝛ alibi sepe.cogita tamen in hoc qꝛ non pono pro
14 constanti.¶ †Quinto principal'r limita istaz.l.ꝛ no.inter alias
hanc limitationem qꝛ quotidie contingit.qñ dñs possidens ven
didit rem alicui,ꝛ constituit se nomine illius precario possidere
quia si postea vendat alteri,ꝛ actualiter tradat:tñ propter consti
tutum qd semper notarij.nostri in instrumētis apponūt.pfertur
primus emptor ꝛ non scds:ratio est qꝛ licet constitutū sit actus fi
ctꝰ,tñ per illud trāsfert dñiuz ꝛ possessio,sicut si vere tradidisset.
tex.est in.l.certe.§.j.in verbo.proprie habere dico.ff.de precario.
per quem tex.ita inqt Bar.in.l.ab emptione.circa fi.ff.de pac.se
15 quitur Bal.in c.idē est si inuestitura.de natu.feu.†ꝛ φ p cōstitu
tionē precarij.transferat dñium ꝛ possessio not.in.l.q̃uis.in.j.§.
si conductor.ꝛ.l.qd meo.in prin.ꝛ.l.interdū.in.prin.ff.de acq.pos.
Bal.in.l.j.in.ij.q.C.qñ lice.ab emp.dis.ꝛ in.l.quedā.post gl.ibi.ff.
de rei vē.Ang.in.d.l.q̃uis.in.j.ꝛ istud pcedit etiā si vēditio fiat
per pcuratorē.ꝛ dictus possidēs cōstituit possidere noie procu.
tamen dño acquiritur dñium ꝛ possessio.ita late concludit bart.
reprobata opi.Guil.de cu.in sua diuina repetitiōe.l.si is qui p
emptore.ff.de vsuc.in vlti.q.in pe.ꝛ vlti.col.ꝛ in.d.l.ab emptione.
in fi.cū suis concor.Istā limitationē ad hanc.l.licet nō sic decla
ret,tradit original'r Guido de suza hic.ꝛ in.l.fi.C.de sa.san.eccl.
Jo.an.in addi.Spec.in ti.de emp.ꝛ ven.§.sciendū.ver.ꝛ no.φ si
aliqs.d.Ant.de bu.in.c.cū venisset.in.iij.col.de rest.spo.Panor.
in.c.ij.in vlti.col.de ꝯsue.ꝛ in consi.xcij.in.j.vol.qd incip.quo ad
primū dubium nunqd stante statuto predicto in.ix.col.ꝛ no.bal.
quem videas in rub.C.de contrahen.emp.in.xvi.q.d.Alexan.de
imo.in cōsi.xiiij.incip.circa primū dubium quo queritur nunqd
dicta donatio.ad finē in.j.vol.ꝛ in consi.xxv.in.iij.vo.inci.viso te
stamēto condito p Angelutiū.in vlt.col.brixiēsis in reptorio suo
16 in verbo emptor.¶ †Limitat tñ no.Bal.in palle.xvi.q.istud p
cedere duobus ꝯcurrentibus.primo si venditor cōstituens tpe
constituti possidebat.scdo si sibi fuit solutum precium,vel habita
fides de eo vt ibi plenius per eum.Imo fortius inuenio Alb.de
ro.no.casum

a ¶ Est tpe. Adde in regula q por. de reg. iur. lib.vj.ꝛ in.l. quoties vtri a usqꝫ.ff.e.ti.

b ¶ Dꝫ esse. Adde doc.in c.inter alia. de imu.eccl.

c ¶ Bñficio. adde Inn. ꝛ Joan.de imo.i.c.nisi cū pridē.de renū.Joan. an.i r'ła qd ob hāc cāꝫ.de reg.iu.li. vj.in merc. Lu.ro.i cō si.cccxlv. in ci. oipotentis.car.zab. cōsil.cl.inci. quesitū fuit sepe a me.

d ¶ Papa ad libitū.Adde Abb.i.c.cō stitutꝰ.i.iij. col.de relig. do.vbi dicit qd tempore suo fuit sta tutū in cōsi lio basiliēsi, qd nec eps nec Ab.pos sit trāsferri inuitus sine rōnabili cā. idē Ab.i.c. fin.in fin.de post.pla.di cens ita fuis se statutum i ciuitate pi sarū.in cōci lio cui pfuit Alex.papa.

rosa.no.casum in pposito decidere in rub.C.de dona.in.j.colū.ad
fi.ꝛ seq.ꝙ si faciēs testamentū dixit se donare inter viuos illis qui-
bus in testamēto reliquit,ꝯstituēdo se tenere ꝛ possidere pro illis
qbus in testō reliquerat,ꝛ velle valere disposita in ipso testō iure
donatio.inter viuos:ꝙ si postea de bonis suis aliȷ̄ donaret iter vi-
uos,ꝛ tradidit aliqua ex istis que iaꝫ reliquerat in testamēto:qs
istorum preferṫ:concludit ꝙ primus cui in testamēto est relictum
erit potior:rō/quia testator cōstituendo se pro illo tenere ꝛ possi-
dere,trāstulit in eū dñium ꝛ posses.iuribus pxi.alle.ergo erit po-
tior:allegat istā.l.cum hic no.ꝛ.l.sed et si res.§.fi.ff.de publicia.cū
donatio inter viuos vera sicut aliȷ̄ ꝯctus pōt in testamēto celebra
ri.vt probaṫ in.l.assignare.§.fi. ff.de asī.liber.not.gl.ꝛ doc. in.l.he
redes palam.§.fi.de testamentis.cū concor.tamen doc.hoc intelli-
gunt verum qn̄ contractus tales cederent ad ppositum testamē-
17 ti,alias secus.¶ No.tn̄ diligenter † ꝙ si dn̄s possessor cōstituit se
possidere post mortē suam,tale constitutū nihil valet:ratio quia
constitutū conferṫ in tp̄s in quo desinit esse possessor.l.j.§.sceuola.
ff.si qs test.li.ius.esse fuerit.ita sing.inquit Ang.in.l.ꝙuis.in.j.§.si
cōductor.ar.illius tex.ff.de acq.pos.ꝛ pro valde sing.refert ꝛ sequiṫ
do.Alex.in consi.lxxxij.in.ij.vo.qd incipit pspectis his que in su
prascripto themate narranṫ.in.iij.colū.ꝛ in consil.lxxxiij.in.ij.vol.
incip.visa facti narratione.in.vij.col.ad fin.ꝛ sequenti. Et limita
istud vt ibi no.p eum post Old.Lau.in consi.cxxxix.incip.ad ha
18 bendū aliqualē notitiā in quito dubio.¶ † Sexto principaliter li
mita istā.l.qn̄ res esset vēdita vni,ꝛ emptor illā signasset:si postea
vendat alteri,ꝛ tradat preferṫ primus scdo.rō est,quia p talem si-
gnaturam transferṫ ita dñium sicut per traditionē.Et ideo si ali-
quis existens in tuo nemore emit duas arbores,ꝛ cū securi eas si-
gnauit per talē signaturam que cedit loco traditionis, transferṫ
dñium:tex.habes ꝛ exemplum in.l.ꝙ si necꝫ.§.fi.ff.de peri. ꝛ com
mo.rei ven.ponit Ludo.ro.in duobus singularibus suis. Istud
tamē fallit in vegete vini empta,in qua p solā signaturā nō trans-
fertur dñium.tex.est qui reddit rōnem fallentie in.l.j.§. si dolium
ff.de peri.ꝛ cōmo.rei ven.ꝛ de vtroqꝫ vide no.Bal.in rub.C.de pe
19 ri.ꝛ cō.no.rei vē.in.j.col.¶ † Septimo principaliter limita ꝛ hic
attende non habere locū in personis ecclesiasticis vendentibꝰ:qꝛ
tūc semper erit potior primus emptor,ꝛ non scds:etiā si scdo fue-
rit prius tradita res.ita ꝯcludunt Hostiē.ꝛ Ioā.an.in.c. contine-
batur.de his que fiunt a prela.sine consensu capituli.per illū text.
quem sic intelligunt:ꝛ p tex.in.c.cum inter canonicos senenses.de
a elec.Item qꝛ ecclesia nō debet[a] adhibere fraudē in suis ꝯctibus:
c.per tuas.de dona.nec alicui laqueū iniȷ̄cere.vt dixi in scda limi-
tatiōe:sed secus est in laicis qbus licet ꝛ naturale est se adinuicem
decipere.l.in cause.scda.§.pe.ff.de minori.l.cum venderē.et.l.item
si precio.ff.loca.poterant pro hoc allegare glos.reputatā singula-
rē in.c.ea em̄.§.hoc ius porrectum.x.que.ij.q̄ dicit ꝙ lꝫ laicis liceat
in cōtractibꝰ se decipere,tn̄ istud nō licet ecclesiasticis psonis.quā
gl.allegant,ꝛ sequntur d. Ant.ꝛ Pano.in.c.in ciuitate.de vsuris.
20 Item mouetur † quia spiritualis cōsensus fortior est quā carna-
lis:vt patet in.c.vlt.de spon.duo.ideo fortiꝰ operaṫ.in.c.inter cor-
poralia.de transla.prela.Ea per hoc ipsi reprobant intellectū com
munem traditum ad tex.c.capitulū sancte crucis.de rescrip.istam
opi.sequitur Lud.ro.in repetione aut.similiter.C.ad le.fal.in.xij.
speciali pie cause inter contractus.vbi dicit ꝙ istud est singu.di-
ctum Io.an.in loco p̄allegato nec alibi reperiṫ ꝛ qd est legistis et
canonistis cōiter icognitū qd dicit sibi placere,ꝛ esse equitate ple-
num.Moueṫ quia lꝫ alias pmissuꝫ sit laicis tali mō variare,nunc
vni vendendo deinde alteri:tn̄ istud est phibitū clericis,ꝛ ecclesia
sticis personis:vt dicit aperte pbari in.c.cum aūt.de iure patro.
21 vbi dicit papa † ꝙ licet sit permissum patrono laico plures p̄sen-
tare,ꝛ ille preferṫ qui prius est in possessione tn̄ in personis eccle-
b siasticis que sunt patrone,qui primo est p̄sentatus[b] potior est in iu
re.nā in psonis ecclesiasticis variatio est abominabilis et impro-
bata.cle.cū illusio.de renū.eādē opi.tenet Lud.ro.in ꝯsi.ccxcviij.
incip.circa p̄missam dubiȷ̄ cōsultationē.Et istā partē tenet Ioan.
de imo.qui postea variauit in cle.cū illusio.circa principiū in pri-
mo.no.per illū tex.de renū.¶ Breuiter cōcludēdo ista opi.et ista
limitatio cōiter reprobatur per alios cano.indifferenter in.d.c.cō
tinebatur.eam reprobant.d.Anto.de bu.Car.flo. Pe. de ancha.
Imo.ꝛ Panor.qꝛ cum.l.nr̄a nō reperiaṫ per ius canonicū exp̄sse
correcta in psonis ecclesiasticis:ergo nō debet induci correctio p
opi.doc.vel gloss.magistrarū/per id qd habeṫ in.c.cū expediat.de
elec.in.vj.¶ Tn̄ ad hoc fundamentum potest rn̄deri: qꝛ hic non
tractaṫ de correctione legis nostre: sed de limitatione : ꝛ aliud est
corrigere aliud limitare:ꝛ in limitatoriȷ̄s licita est extēsio . non in
correctoriȷ̄s vt no.Bar.in repetitione.l.si constante.in prin. in.ix.
22 q.prime partis principalis. ff.solu.mat.Saluant tamen p̄allega.
doc.opi.Host.ꝛ Ioā.an.in duobus casibus. † Primus in conces-
sione iurium spūalium puta beneficiorum:in qua semper primus
preferṫ:vt dixi.s.in quarta limitatione : scdo nisi vēditio fieret in
aliā ecclesiam:qꝛ ex solo titulo in eā trāsferṫ dñium sine traditio
ne,vt dixi.s̄.in prima limitatione:ꝛ licet Imo.in.d.c. continebaṫ.
istud vltimū reprobat:quia qn̄ ecclesia vendidit alteri ecclesie,cū
vtraqꝫ sit priuilegiata cessat priuilegium/ꝛ vtitur iure cōi:sed fal
litur Imo.qꝛ non est verū ꝙ vtraqꝫ sit priuilegiata:nā ecclia ven-
dēs nō est priuilegiata:sed emens sic:quia in eam ementeꝫ ex solo
titulo transfertur dñium sine traditione.l.fi.C.de sac.sanct.eccle.ꝛ
ita declarat Barto.in aut.quas actiones.in.ij.colū. eod.tit .ꝛ in-
clinat.Panor.in.d.c.continebatur.¶ Ego eandē opi.tenens con
tra Hosti.ꝛ Io.an.eā cōfirmo infra scriptis mediȷ̄s.¶ Et primo
quia qn̄ non sumus in materia spirituali,nec in materia peccati,
leges ciuiles que non sunt expresse reprobate a iure canonico,nec
dānū afferunt seruanṫ in foro canonico,ꝛ in psonis ecclesiasticis.
ita no.in.c.j.de ope.no.nū.cū aliȷ̄s que statim allegabo:ꝛ Panor.
in.c.filius.vbi singulariter limitat per illum tex.de testa.sed sic est
23 in pposito igiṫ ꝛc.¶ † Scdo moueor/qꝛ qn̄ aliqd est dubiū de iure
c canonico[c] ꝛ reperiṫ clara regula de iure ciuili,debet stari iuri ciui-
li etiam in foro canonico:concurrētibus his que statim dixi.sicut
dicimus ecōtra.vt est glo.in.c.lꝫ ex suspecto.de foro compe.ꝛ.c.p
venerabilē.qui fil.sint legi.ꝛ in.c.raynutius.de testa.vbi hoc prin-
cipaliter probatur iunctis notatis in.l.ꝙꝙ.cum simi.C.ad leg.fal.
¶ Tertio ꝛ fortius moueor/ꝛ in hoc facio capitale.f.in rōne fun- a
damētali huius.l.f.ꝙ ex solo titulo non transferṫ dñium:quā assi-
gnaui.s̄.in prin.nā qn̄ ecclesia primo vēdit vni,ex solo titulo nul-
lum ius nec vllum dñiuꝫ transfert:vt.s̄.proxi.dicebā:vñ si postea
vendit aliȷ̄,ꝛ tradit/qꝛ semper ecclesia remansit dña,certe venden
do ꝛ tradendo scdo,trāstulit in eū dñiū:ergo necessario p̄ferṫ pri-
mo.bñ verum est ꝙ ecclesia postꝙ semel vēdidit primo,non bñ fa
cit vendere scdo:qꝛ non dꝫ esse variabilis,nec dꝫ illaqueare primū b
nec fraudare:ꝛ ita pcedunt oīa.s̄.in ꝯtrū adducta:tn̄ per hoc non
sequiṫ,ꝙ si vēdit ꝛ tradat scdo,quin in scdm dñium transferaṫ:cuꝫ
24 nō potuit i p̄mū ex solo ti.trāsferri dñiū ꝛ ista est veritas.¶ † Cō
cludo ergo ex p̄dictis,ꝙ ista lex hꝫ locū etiā in clericis et ecclesia-
sticis psonis vēdentibꝰ rē duobus,vt ille p̄feraṫ cui prius tradiṫ.
qd not.p extensione ꝛ ampliatione huius.l.j.ꝛ si tu subtilis dicas,
quō ista cōclusio potest stare,qꝛ ista.l.ciuilis non pōt ligare cleri- c
cos,etiā si faceret mentionē de eis:quāto minus clerici ꝛ ecclesia-
stice psone cōprehendenṫ sub generalitate huius.l.vt habeṫ in.c.
ecclesia sancte Marie.de ꝯstitutionibus:facit tex.in.c.bene qdem.
xcvj.di.cum si.Rn̄de ꝙ verū est in statutis inferiorū a pricipe,ita
pcedunt obiecta:secus in.l.imperatoris cōis:qꝛ dūmodo pecca-
tum non contineat,nec damnū inferat ligat etiā psonas ecclesia-
sticas.x.di.j.ꝛ.ij.ꝛ no.in.c.j.de ope.no.nū.expresse Host.et Ioā.an.
in.c.fi.de solu.ita terminis rn̄debat Io.de imo.in.d.c. contineba-
tur.in vlti.col.¶ Ego vltra hanc solu.considero ꝙ sic possit noui-
ter rn̄deri:ꝛ dico,ꝙ dato millies,sine p̄iudicio veri,ꝙ ista.l.tanꝙ d
d ciuilis nō possit ligare clericos[d] nec ecclesiasticas psonas,tamen
dico ꝙ qn̄ non haberemus aliquā.l.in mūdo,tn̄ per rōnem proxi.
adductā,ita pcedit in ecclesia ꝛ ecclesiasticis psonis sicut in laicis:
quia qn̄ ecclesia solū vēdit vni,impossibile est ꝙ ex solo titulo trās-
feratur dñium:quia ip̄ale est in ecclesia solū qn̄ emit.l.fi.vbi doct.
C.de sacrosanc.eccle.ergo cū durat dña si postea vendit aliȷ̄,et tra
dit,in eum transfert dñiū:ergo ille prefert necessario per punctuꝫ
rationis ꝙuis nunꝙ haberemus.l.de hoc.nam sufficit allegare
rationem licet text.non habeamus.l.scire oportet.§.sufficit.et ibi
expresse ad hoc no. Bal.ff.de excu.tuto.¶ Tertio etiam si nō ha-
bemus tex.nec de iure ciuili nec canonico:tn̄ istud pcedit in eccle-
25 siasticis personis.† quia querere.l.vel tex.vbi habemus rationem
nō est nisi infirmitas mentis ꝛ intellectus:fm Aristo.quē sic pul-
chre allegat Ang.ita formaliter dicens,in consi.cccxvij.qd incipit
in qōne vertente inter illos principes ꝛc.in.iij.colū.item rationa-
bile dictū ita debet mouere iudicē ad iudicandum,sicut si allega-
retur tex.l.dixit pulchre And.de iser.in proemio feudo.in vi.col.
26 ¶ † Octauo principaliter limita istam legē non habere locum in
matrimonio,in quo ille preferṫ cū quo intercessit mutuus cōsen
sus matrimoniȷ̄ primo,ꝛ nō scdo:dato ꝙ scdo mulier sit tradita,
ꝛ sequuta copula matrimoniȷ̄:tex.est in.c.vlti.cū si.de spon.duo.ꝛ
ibi vide glo.ita declarantem:ꝛ ratio patet ex p̄dictis in principio
huius no.ad hanc.l.iuncta regula.l.nuptias.cuꝫ simi.ff.de regu.
iur.¶ Nono principaliter limita istā.l.non pcedere/qn̄ scda ven-
ditio fieret in fraudeꝫ primi emptoris.nā si secūdus emptor fuit
sciens venditionis primo alteri facte:ꝛ cōsequenter participauit
de fraude,certe licet per venditionē postea factam mediante tra-
ditione sit in scdm emptorem trāslatum dñium,ꝛ propterea pre-
feratur primo:tn̄ primus rōne fraudis potest talē rem reuocare,
per actionē in factū pretoriam,cōpetētē ad reuocandum alienata
in fraudē.Ita singulariter inquit Bal.in rub.C.de reuo.his que
in fraudem.cred.circa princ.Idem vult Sali.in opposi.et clarius
Albe.de ro.q ponderauit ita forte velle glo.j.hic sup ver.recipere
scdm alium intellectum ad illā glos.dum requirit bonuꝫ fi.Et ad

a ¶ Ecclesia nō dꝫ.adde Ludo.ro.in suis sin.in litera.v.inci. venditio.

b ¶ Qui primo est p̄sentatus.adde regulaꝫ.qui prior. de re. iur.lib.vj.

c ¶ De iure canoni. adde ca.clerici de iudi.c.vl. ꝛ secū.nup. glo. summe x.di.et.in.c. si in adiutorium.ea.di.

d ¶ Non possit ligare clericos. Add Lud.ro.i.l. stipulatio h̄ mō ꝯcepta. in.vij.col.ff. de ver.obli. Pau.de ca. in.l.si qs id qd.ff. de iuris.om.iudi. Geor.natā in rep.c.quanis.de pact. li.vj.Mat. no.cliij.Pe. de anc.cōsi. ciij. inci.in paucis ꝟbis. cardi. zab. cōsi.lxviij.incip.in ciuitate trigesti.

hoc de scdo emptore sciente primā venditionem. adde tex. iūctis ibi no.in.l.si ea res.§.fi.ff.de act.emp.qui.§.incipit vterqʒ nostrū.

27 ¶ †Decimo ego limito istam.l.pcedere in duobus habentibus eque titulum onerosum vt in prin.l. vel titulū lucratiuum, vt in fi.sed si primus haberet titulū onerosum:scdo autem lucratiuum: puta quia dñs primo vendidisset rem vni:deinde eandem alij donasset ꝛ tradidisset,ꝗuis verum sit ꝙ in scdʒ transferat dñium.tñ in effectu prim⁹ preferet:qꝛ poterit reuocare a donatario, dato ꝙ donatarius nō participauerit de fraude,nec sciuerit de prima vēditione:ita mirabiliter ꝛ singulariter decidit Bal.in rubri. C. de his qui in prio:ū cre.loco suc. circa principiū.Et pro certo mirabilis est decisio ꝛ fortis de qua nō inuenio fieri alicubi spālē mētionē.Et no.ꝙ hunc casum omittit istā.l.si cōsyderas principium

28 ꝛ finē ei⁹ qꝛ est casus medius inter vtrūqʒ casum. ¶ †Undecimo ego ex mea inuentione limito istā.l.nō pcedere qñ dñs vēdidisset rē vni,ꝛ sibi pmisisset per solennē stipulationē eā alij nō venderet: ꝛ p obseruatione pdictoꝝ obligasset sibi oīa bona ꝓsertim hanc rē:si postea venderet alteri,ꝛ traderet:nō haberet locū ista.l.quia tunc cessaret rō quā assignaui in prin.huius.l.qꝛ p tale pactū cum hypotheca impedit translatio dñij in scdm,ꝛ primus censet habere ius in repetitione.l.si creditor.§.fi.ff.de distra.pig.ſm verā literaꝫ pisanā que est negatiua:vt p Bar.ꝛ alios in.l.ea lege.C.de cōdi.ob cau.in.l.si ita qs pmiserit.§.ea lege.vbi plene scribit.ff.de ver.ob.ꝛ in.l.filiusfa.§.diui.el.ij.ff.de leg.j.Et ad hꝯ pōdero pncipaliter tex.nostrū.in prin.ibi iure distrahit.a quo sensu:nā tūc nō iure vendit.scdo,ppter pactū cū hypotheca,ꝛ illud est qd forte sensit text. in verbo iure quicqd dixerint glo.ꝛ doc.¶ Hoc cōprobo ex pulchra cautella quā in multis locis tradit Jmo.ad.l.emptorem. C.

29 loc.vbi habet †ꝙ emptor vel alius singularis successor non tenet stare locationi:dicit Jmo.ꝙ est bona cautela qñ locat domus, ꝙ dñs pmittat illam nō vendere alij sub obligatione oīm bonorum suoꝝ,ꝛ ꝓsertim illius domus:qꝛ si postea vendit,vēditio erit nulla ex predictis ꝛ pōter ius hypothece nō poterit expelli.ita inquit Jmo.in d.l.alle.§.diui.in.iij.col.vbi dicit ꝙ sic alias in ꝯtingentia facti allegauit in practica:ꝛ idem Jmo in.l.absenti.§.j.ad fi.ff.de dona.Pau.de ca.in.l.si merces.§.i.ff.loca.ꝛ not.istam limitatio

30 nem:qꝛ puto quod in specie non inuenies tact.ā.¶ †Duodecimo videt limitāda ista.l.in feudalibus in qbus videret potior vasallus.primo qꝛ fuit iuestitus,dato ꝙ alij facta sit prius traditio:pʒ quia ex inuestitura facta cū primo vasallo competit rei vēd.c.j.§. rei.de inuesti.de re.alie.fa.ꝛ sic videt qd in feudalibus tantū operet sola inuestitura:quantum in alijs traditio.facit.c.j.quib⁹ modis feudū consti.pōt.ꝛ.c.j.de cōsue.rec.feu.ꝛ.c.fi.de feu.cognitio. ¶ Istū passum tangit solus Jo.fa.ꝛ dicit ꝙ ꝗuis ista opi.de cōsuetudine regni francie approbet,tamē de iure possit aliter dici: distinguēdo feudum antiquū a nouo:vt hic plene per eū allegantem precipue.c.inter dilectos.de fi.instru.ſm intellectum docto. ibi tenētiū ꝙ ibi erat res feudalis.¶ Breuiter teneo ꝙ ista.l. habeat locum ita in feudalibus sicut in alijs bonis, saluis tamen limitationibus.j.dicendis ita determinat Bal.ad hāc.l.in.c. si facta.in.j.col.si de feu.defunc.cōten.sit inter domi.ꝛ agna.ꝛ expresse bal.in.c.ij.de no.for.fideli.in.j.col.circa mediū.vbi post aliqua formaliter sic inquit ꝙ p solā inuestituram non hʒ vasallus ius in re, sed demū secuta traditiōe,put in alijs ꝯtibus:per istā.l. ¶ Hoc tamen ſm eū fallit in principe:si intēdit trāsferre ius in re ex ipso priuilegio qd ex verbis priuilegij liquere pōt ſm eū post And.de iser.ꝙ ita sit patet qꝛ ēt post inuestiturā dñs cogit ad tradeñ. vel quasi.vt est tex.in.d.c.si facta.ꝛ gl.in.c.j.ꝛ ibi Bal.in.iij. de cōten.

31 int.do.et vas.d inuc.feu. ¶ †Et ꝯfirmat qꝛ p solā inuestiturā[a] puta p impositionē bireti vel anulli,vel euaginationē ensis sibi traditi,nō trāsfert dñium nec possessio rei feudalis in vasallū:vt est gl. optima in.c.autoritate.de insti.ꝛ in.c. ex ore.de his que fiūt a ma. pte capituli ꝛ in.c.accedēs.ꝛ.c.p illoꝝ.de prebē.Dy.in.c.j. de re iu. in.vj.canoni.in.c.ex parte.de consti.Guil.ꝛ Ange.in.l.licet.C. de acqui.pos.Cy.ꝛ Bal.in.l.j.C.de dona.Bal.in rub.de contrahen. empt.i.xvij.q.ꝛ in.l.de qb⁹.i.xviij.col.ff.de leg.ꝛ.l.traditionib⁹.C. de pac.ꝛ aliōi sepe.ꝛ in.l.quedam mulier.vbi etiā Ang.ff.d rei vē. Pau.in consi.clvi.Jmo.ꝛ Alex.in.l.iij.in prin.ff.de acqui.pos.et plene Ant.de bu.in cōme.c.fi.in.xj.col.de cā poss.ꝛ ppric. ¶ Limita nisi inuestitura fiat in ꝓsenti.tunc operatur translationē dominij:per regulam.l.clauibus.ff.de cōtrahen.emp.ſm Cy.in.d.l.j. C.de dona.ꝛ doc.in locis preallegatis quos vide per te. ¶ Secūdo limita in inuestitura verbali.secus in reali:vt declarat Bald. concurrentibus his de quibus per eū in preludijs feudorū in.x. col.ꝛ late Bal.in.c.ceterum.in.v.col.de iudi.¶ Itē inuestitura facta in absentia rei,operatur saltem concessionem licentie ingrediendi propria autoritate quasi videatur habere domini voluntatem.ſm Cy.in.d.l.j.Jmol.in.c.ex literis.in fi.de consuetu.ꝛ do. Anto.in.d.c.fi.d.Alex.in.d.l.iij.¶ No.etiam perpetuo ꝛ nūquā oblisuiscaris ꝙ sing.inquit Bal.in.l.cum antiquioribus.in ver.ꝛ.

a ¶ Per solā inuestiturā. Adde gl.in c.ij.de ꝯsue. Inn.in.c.in literis.d resti.spo.doc. in.c.si qs deinceps.xvj. q.vij.

b ¶ Et licet. adde qd do. de ro.decis. dccclxxix.in anti.ici.virtus.ꝛ Alex. consi.ccxvj. viso pcessu cause li.ver. tenent exps a se ꝯ Jaso.et illa opi.contra istuz verior videt.

32 C.de iure delibe.†ꝙ in feudis filius viuo patre intelligitur inuestitus,ac etiā possidere,ꝛ sic cōtinuatur in eum possessio sine alia inuestitura,ꝛ est magna ꝛ singularis limitatio ad regulam.l.cum heredes.in princi.ff.de acq.pos.quā non inuenies vt puto ad hoc ab aliquo ponderatā,vide etiā ad hoc Bal.in.c.j.in vlti.colū.an mutus vel alr imperfectus in vsi.feu.qd vltimū pro nūc aliter non discutio sed ptranseo.¶ Tertiodecimo ego limito istā.l.non habere locum in loca.nā si dñs locaret domū vel fundū pmo vni,deīde postea locaret scdo ꝛ traderet:tñ preferet primus ꝯductor,nō scdo

b ꝛ no.qꝛ est frequēs ꝛ quotidianus casus ꝛ licet[b] nō inueniā hūc in spe a scribentibus tactū puto ꝙ istud possit ex multis cōprobari. ¶ Primo ex natura tituli sub quo situata est ista.l.s.de rei vē.que cōpetit habēti dñium,ad denotādū ꝙ ista regula hʒ locū in ꝯctibus in qbus agit de trāslatione dñij,vel alicuius iuris:sed p locationem simplicē non transfert aliqd dñium.l.nō solet.vbi glo.et Bar.ff.loca.Bar.in.l.manumissiones.in fi.ff.de iusti.ꝛ iur.lex enī dʒ intelligi scdm titulum sub quo situata est.l.iperatores.ff.de in diē addic.iūctis his q no.Bar.in.l.j.in.ij.no.ff.si cert.pe.cum multis ibi additis:ꝛ,ppterea tex.iste cū mysterio loquit in venditione ꝛ donatione.¶ Scdo comprobat,qꝛ in locato cessat rō fundamentalis huius.l.quā.s.assignaui.in prin.quā potes p te videre. ¶ Tertio facit regula quā per hāc.l.tradidit Bar.hic,dicā in se

33 quen.†ꝙ qñ duo reqrunt ad consummationē alicuius actus,ille ꝓfert in quo prius illa duo reperiunt:vt est hic in trāslatiōe dñij, in quo duo reqrunt.s.titulus ꝛ possessio:secus si vnū sufficeret.sed cū in locatione simplici nō pōt venire trāslatio dñij:certe traditio rei q nullā traditionē iuris importat,nō excludit habentē priorē locationē.¶ Quarto facit gl.c.si.in glo.j.de spō.duorum.allegat l.in operis.ff.loca.ꝛ vide que not.per glo.ꝛ alios in.d.l.in operis. ¶ Quinto accedat tex.no.in.l.ne cui.C.loca.iunctis ibi traditis

34 per doct.¶ †Quartodecimo limita hanc.l.procedere,qñ vna res fuit vni vendita,alij postea vendita ꝛ tradita,tunc prefert ille cui prius fuit tradita:si aūt vna res fuisset diuersis tpibus duob⁹ vēdita:sed neutri eoꝝ fuisset tradita,ꝛ ambo concurrerent:tunc qꝛ ambo hñt solum titulū,ille ꝓfert cui prius fuit vendita:per ea q habet in.l.in opis.ff.loca.siue pma venditio fuerit iurata siue nō: secus tñ esset si dñs pmo solū pmisisset vel iurasset vēdere,postea vendidisset scdo:ꝓfert tunc scds:qꝛ aliud est pmittere de vēdendo, aliud vendere:qꝛ non sequit pmitto vendere:ergo vendo.arg.gl. l.invendētis.C.de ꝯben.emp.ꝛ pdictis casib⁹ dñs qui vēdit si habet facultatē rei tradende,cogit ad tradēdū pcise:ſm opi.Bar. magis cōiter approbatā:vt per gl.in.§.preciū.insti.de em.vēdi.et p Bar.ꝛ alios in.l.stipulationes nō diuiduntur.ver.celsus.ff.de ver.ob.Bar.in.l.certi ꝯdictio.in prin.ff.si cer.pe.Jmol.ꝛ Jo.an.in c.sacro.de sen.excō.predicta sunt que ponit Jo.de imo.in cōmēto c.cū cōtingat.de iureiu.in col.clxxxv.Et vltra cū,ꝙ aliud sit vēdere,aliud pmittere vendere:vide do.Alex.cum multis concor.ibi per eum adductis in consi.cxv.incip.viso themate suprascripto.in ij.col.ꝛ tex.in.l.in bone fidei.ver.si tamē.in.j.vol.ꝛ ibi not.p Alb. ꝛ Pau.de ca.pulchra qōne.ff.de eo ꝙ certo loco.ꝛ legit Pau.de

35 ca.sub.l.si heres.illo.tit.¶ †Quintodecimo ꝛ vltimo limita istā l.procedere,qñ venditio vel donatio esset facta duobus a dño,vel etiam non a domino,prefert in rei vēd.ꝛ in publiciana ille cui pri⁹ fuit tradita:sed si venditio esset facta diuersis a duob⁹ non dominis tunc non prefertur in publiciana ille cui prius fuit tradita:ꝫ qꝫ est in possessione.l.siue aūt.§.si duobus.ff.de publi.ꝛ ibi vid plenam ꝛ magistralem glo.quā allegat ꝛ nō examino ne ista.l.nimiū crescat:sed potes videre per doct.hic ꝛ ibi adde text.in.l.si ea res. §.fi.ff.de act.emp.Pau.de ca.in consi.ccclxxvj.Et limita vt nota. per Bal.in.l.ij.C.de furt.nisi ille non dñs esset furiator:vel alius in mala fide.¶ No.tamen ꝙ si tempore facte vēditionis venditor nullum dominium vel ius habuisset in re vendita,certe dominii postea superueniens confirmaret vēditionem illius cui prius fuisset tradita,non autem vendita:per.l.si titio.a quo sensu.ff.de rei ven.ꝛ in.l.cum vir predium.ff.de vsucap.ꝛ.l.si quis alienam.ff.de actio.emp.Adde tu glo.no.in.l.si ea res.§.fi.sup verbo tuēdus est. ꝛ est glo.fi.ff.de act.emp.ita formaliter decidit Ludo.roma.in cōsil.cclxx.incip.pro decisione ppositi thematis primo ꝛc.ꝛ ad hoc vltra eum vide quod decidit text.in.l.idemqꝫ.l.si tibi.ff.de actio.

36 emp.¶ †Nūc vltra regulā ꝛ fallētias predictas,quero p pleniori intelligentia tex.nunquid ista.l.procedat si prima venditio vel donatio est facta cū iuramento,deinde eadē res fuit vendita simpliciter ꝛ tradita scdo,nunquid prefertur secundus prime venditioni iurate:ꝛc ꝙ standum est secunde venditioni per hāc.l.iuncto.c.sicut ex literis.de sponsa.ita in specie decidit Joā.de imo.in prealle.cōmen.c.cū contingat.de iureiuran.in duobus locis.s.in colū.ccxxxiij.ꝛ in colū.sequē.qd bene not.pro ampliatione huius l.ꝛ potest cōfirmari:qꝛ iuramentum positū in prima venditione, nō impedit translationeꝫ dominij,licet videt precise obligare ad factū.prout tenuit glos.singularis cōiter approbata in.l.si pecu

niam in

nsam.in prin.super ver.necesse habes.cū multis ibi dictis.ff.de cō dictio.ob cām.si postea vendat:qz p primam venditionē iuratā nō erat quesitū dñium.vel aliqd ius in re non impedit quin transeat dñiū in scdm cui res tradit:r cū simus in rōne huius.l.s.in prin.
37 assignata.¶ †Scdo quero ista.l.loquitur in casu claro quādo ex duobus emptoribus constat cui eoz prius fuerit res tradita.nam ille preferf:qd ergo esset in dubio si vterqz emptor pbauit de traditione,r non qstat cui prius fuit tradita quis preferef:dic quod presumit tradita priori emptori,tāqz iustiori:r ille preferf: ita notabiliter Ja.de are.r Cy.hic in vlti.q.istud sequit r reputat not. dignuz Bal.in.c.si facta.in.j.col.circa fin.fi.de feu.defunc.cōtē.sit inter domi.r agna.r ibi notabiliter limitat Bar.hoc esse verum quando vterqz emptor probat de numeratione precij.sed si vnus pbat de numeratione,alius non ille prefertur:qz sibi presumitur prius tradita quamuis scdo loco emerit:ita dicit Bal.in ista materia se pridie de facto consuluisse. Adde qz illud dictum Jac. de are.etiam refert r dicit no. Bald.in.l.siue aūt.alias incipit.etiā.§. pe.ad fi.ff.de puplicia.r idez Bal.in.q.per eum disputata incipiē. accusatus de vi turbatiua.inuiti.char.idem Bal.in.l.post sniam. in.ij.col.C.de sen.r interlo.r in.c.ceterum.de rescrip.r in.c.licet cāz. in.xvj.col.de pba.r do.Alex.in.l.j.C.de edi.diui adri.tol.facit qd tenet idē Bal.in rub.C.de 3hen.emi.in.xvj.q.itē istud dictū Ja. de are.etiam sequit Ang.in.l.siue aūt.§.si duobus.preall. Addo bñ facere qz no.Bal.in.l.j.C.de edic.diui adri.tol.vbi no.qd ex pprie
38 tate tituli presumit pro aliquo.¶ †Tertio qro pone aliquis torte asserens se meū procuratorē,vendit rem meā postea ego dominus ignorans talē vendi.eandē rem vendidi alij,r tradidi: postea ratificaui primā vendi.qs istoz preferetur:dic qd secundus.r habebit locum ista.l.imo talis ratificatio nō valet pter translationem dñij factā medio tpe.ita determinat glo.no.r or. in.l.si inde bitum.§.j.r ibi vide Bar.post antiquos.ff.rez ra.ha. ¶ Fortius decidit Bal.in.l.si debitor.C.de dist.pi.qz si hypothecaui domum alicui creditori r dedi sibi ptātem vendendi domum,creditor primo vendit domū titio,postea dñs vendit eā r tradit alij:cōcludit qz ad hoc preferef scds per istam.l.qz nihil est qd impedit transla. dominij:dicit tū Bal.esse in hoc cogitādū quod no.p alia extēsione ad hanc.l. ¶ Quid aūt sit de cessiōe facta duobus insolidū diuersis tpibus quis eorum preferetur:vide p Bal.in.l.iij.in vlti.colū. C.de noua.allegātē ad hoc tex.p sing.in.l.nō quocūqz.§.qui caiū. de lega.j.r per hoc remanet expeditum primum not.cum gratia
39 Dei satis opulentum. ¶ †Scdo no.qz vbi duo requirunt ad cōsumationē vnius actus, ille est prior in cuius psona hec duo prius reperiunf:vt est hic,ad causandū dñium duo requirunf.s.titulus r traditio:r ille preferf in cuius persona hec duo prius reperiuntur:secus si vnū tantum sufficeret.l.potior.in prin.§.si colonus.r.l. idē.§.si tibi.r.l.si prior.§.ii.ff.qui po.in pi.ha. ¶ Et ista faciunt
40 fm Ja.bu.ad decisionem not.questio. †dictat consuetudo qz primogenitus succedat in regno vel in ducatu:pone rex habet filium naturalem tantū,habet etiā secundogenitū legitimū r naturalē, pone facit legitimari filiū primum naturalem:quis eoz succedit in regno.r decidit per hunc tex.r p predicta qz secundogenitus succedit qz in eo prius ocurrit vtrūqz vinculum naturale r ciuile,ex quibus duobus ius succedendi querit.r cū hac decisione trāseūt Bal.r Sali.r Pau.de ca.hic. ¶ Limitat tū Sali.fm Ja. de bel. nisi naturalis fuisset iā legitimatus ante natiuitatē secundogeniti.vt ibi per eū. ¶ Addo qz ista decisio Jac.est cōis r pro ea facit qz non possumus dicere qz legitimatus debeat pferri secūdogenito,nisi legitimatio traheret retro:qz als scdogenitus est prior: sz ego habeo qz legitimatio non retrotrahif qū fieret piudiciū legitimo vel alij:tex.est optimus.in.§.liceat. quē ibi ponderat Ang. ad hoc in aut. qui mo.na.effi.le.firmāt Bar.r alij in.l.galius.§.et qd si tantū.ff.de lib.r posth. Bal.in.l.eam quā.in.xiij.col.C.de fideicō.ergo cum hic tractetur de preiudicio legitimi: legitimatio non trahif retro:r istam opinionē vltra docto.hic tenent Ange. Pau.de ca.r do.Alex.in.d.§.r quid si tantū.Joan.an.in regula sine culpa.in mercurialibus.r Ja.de belui.per plura fundamēta in.§.tribus.aut.quibus mo.natu.effi.sui.Ang.in qōne per eum disputata que incipit nobilis quidē genere in.vj.col. Ant.de bu. in.c.tanta.qui fi.sint legi. Aliquid p Ange.in.l.his verbis.§.interdum.r ibi Jmo.in.§.in extraneis.ff.de here.insti. ¶ Tu vide q.positā p Bar.post Ja.de are.in.l.cū.decē.§.fi.ff.de solu.vbi querit:pone aliqs tenebat ocubinam,ex qua suscepit filiū naturalez, postea duxit vxorē,ex qua suscepit filiū legitimū r naturalem,postea mortua vxore,cepit concubinā in vxorē:quo casu legitimanf filij prius nati p matrimoniū cōcubine:quis eoz succedet tanqz primogenitus:dicit qz istā qōnē disputat Ricar.malū.r eius disputatione posuit Jo.postea sub regula ratihabitio.de reg.iur.in vj. et aliud dicit:sz nō errabat qa Jo.an.nihil ponit in illa regla ratihabitio:sed nō ponit late in regula sine culpa.r veritas est qz legitimus nō preferf,sed alius legitimatus:r ita tenuit Panor.in ōsi.

lxxv.incip.vt primo dictā donationē.in.j.volu.post Joā.an.in.d. regula sine culpa,idē tenet Nic.de perusio aduocatus cōsistorialis in suo tractatu successionum ab intestato in.iiij.colū.Sed tu aduerte qz primo p veritate esset estimādū vnum qd Bart.videf
41 posuisse pro ōstanti:†nunqd matrimoniū mediū impediat legitimationem filij naturalis prius nati,si postea ocubina ducaf in vxorē.de quo pūcto vide p Bar.in.l.bonorū.in.ij.col.ff.rē ra.ha.et in.l.si vxor.§.fi.per illū tex.ff.de adul.Jo.an.in.d.regula sine culpa. Bal.in.l.cū qs.C.de natu.libe.Pau.de ca.l.pōponius.§.quesitū. ff.de acq.pos. ¶ Quis aūt in pposito nrō dicaf primogenitus r qd tps attendi oz circa istā primo geniturā,vide p Sal.hic.r Bal.in l.ij.ij.col.C.de iure emphi.Et adde qz talis cōsuetudo qz primogenitus succedit alijs fratribus exclusis,valet de iure:fm Bal.in c.mulier.fi.de feud.defunc.conten.sit inter do.r agna.r in.l.ex hoc iure.ff.de iusti.r iur.r in.l.cunctos populos.C.de sum.tri.facit bonus tex.in.c.licet.ad finē.de voto.r ibi p glo.r doc.de rōne huius cōsuetudinis. ¶ Hinc infero qd licet Ja.de aret.r Cy.in.l.barbarius. ff.de offi.pre.r ibi Albe.de rosa.in pe.charta magna dubitent stāte ōsuetudine pdicta,qz primogenitus succedat:nūqd in foro conscientie possit primogenitus totā hereditatē patris retinere,r non dare fratribus partē suā:quasi talis cōsuetudo sit iniqua:qz ōtra ius scriptū.nam cum talis ōsuetudo valeat,vt ptz ex predictis,vi
42 deretur qz etiā in foro ōscientie possit licite teneri. ¶ †Illud etiaz in ppetuo no.r nunqz obliuiscaris illud qd singulr dicit Bald.in c.j.in fi.de fil.nat.ex matri.ad morga.ōtra.in vsi.feu.vbi dicit qz in regno Sicilie,in quo primogenitus p pactū succedit in regno,si moriatur primogenitus sine herede,nō possit scdogenitus in regno succedere:qz pactū facit mentionē de primogenito,r non de scdo: idō tūc regnū Sicilie,libere deuolueref ad papā,qui posset postea libere disponere,qd multū no.Tū inuenio qd Nico.de perusio in preallegato tractatu successionum ab intestato in.xiij.colū.dicit se valde admirari de hoc dicto Bald.pter ea que idez Bald.dicit in.l.cū antiquioribus.C.de iure deli.dū cōmemorat quasdā ōuentiones initas inter papā Clementē r Karolum regē Sicilie an
43 no.Mcclxv.que alr sonant vt ibi p eum. ¶ †Tertio nota.ex text. ibi ad precium exoluisse qz non sufficit pbare rem prius venditaz, r prius traditā,vt preferaf quis in dubio:nisi etiā probef qz pciū fuerit actualr numeratū:intellige tū,vel qz sit habita fides de precio.§.vendite.insti.de re.diui.glo.no.in.l.inciuile.s.eod.l.pcuratoris.§.sed si dedi.ff.de tributo.ac.cum si.r in hoc differt a publiciana,in qua non requirif precium.l.de precio.ff.de pub.sed prefertur illi cui res fuit prius tradita,per quasi dominiuz etiam si nullum preciū fuerit solutū.d.l.de precio.rō differentie est:qz dñiuz est ius plenum:vñ non trāsit ita de facili sine solutione precij sicut trāsit
44 quasi dñium. ¶ †Quarto pōdera ibi pbaueris,in tex.positū et dicit Paul.de ca.hoc mirum esse qz teneat probare rez sibi prius traditā si iam erat in possessione:r ōndebat se prius emisse.naz ex istis duobus.s.possessione r prioritate tituli/presumif qd res prius sibi fuerit tradita r licet nihil alleget/tu allega expresse doct.firmantes quos retuli.s.in.j.no.in.ij.q.si ergo presumi oz prius sibi tradita,qūo ergo probat sibi prius traditā. Paul.de ca.putans hoc mirabile in hoc tex.rūdet/qz bñ ita presumif,nisi alique cōiecture sint in oppositum,que istā presumptionem tollāt/put diuinando r somniando dicit esse in hoc tex.vbi scdm eum forte etiaz aduersarius probat se possedisse:ego autem iterum ac iterum cōsyderans tex.in verbo pbaueris,nō video qd tex.vllomodo dicat qz pbari debet rē prius traditam:sed bñ dicit/qd si probaueris te emisse,ac precium soluisse r.vult qd pbetur prioritas ti.r solutio precij:de traditione aūt prius facta pbāda tex.nihil dicit:nisi tu subtilius ex aduerso fortiter replices/qd si tex.vellet solum probari proprietatē tituli,r solutionē precij,videretur tex.diminutus: qz hec duo non sufficerent,nisi etiā tertium concurrat.s.qz probetur rē prius traditā:idō ip e Paul.de ca.istud perpendens/expsse dicit qz oportet supplere ad tex.illud tertiū:qz prima duo nō sufficerēt:Sed ego dico cū supportatiōe nihil esse supplē.qz ex quo iste erat in pos.vt dicit tex.in ver.possessione iūcta suppletione gl.certe pbando titulū r solutionē,non reqrit qz pbet prius traditā rez qz istud presumit ex alijs que pcedūt/vt predixi:r hoc mō habes
45 enucleatū verū sensum tex. ¶ †Quinto pondera tex.ibi in verbo non datorū instrumentorū.qui pōt duplr intelligi/primo fm gl.qz loquif de instrumētis ōctus,qz licet instrm non sit adhuc factum p hoc non impedif translatio dñij:qz instrumēta nō sunt de essentia ōctus:sed fiunt ad faciliorē pbationem.iur.in glo.allegatis.l. pactū qd bona fide.C.de pac.scdo pōt intelligi r no.de instrumentis emptionalibus,seu sui tituli/que venditor habebat:r sic habes qz licet venditor nō tradiderit instrumēta ti.seu sue acqsitiōis em
46 ptori,p hoc nō ipedif trāslatio dñij/nec pōt res sibi auferri. ¶ †Et ex hoc no.sexto loco fm Pau.hic esse tex.no.qū qs vendidit rem alicui,tenet emptori tradere sua istrumēta r iura q hz:sed certe si bene ōsyderas tex.ille necessario hoc non pbat,imo Sall.hic in.v.

no.exꝓ̄sse intelligit istum text.ꝙ vēditor ꝓmiserat emptori dare
ista instru menta emptionalia,seu sui tituli qḋ est diuinare ad istū
tex.breuiter vide de hoc tex.in.l.titius heres.ff.de act.empt.⁊ ibi
glo.e xꝓ̄sse no.ꝙ vēditor bñ tenet̄ ostendere instrumēta sue acqui
sition is ⁊ tituli emptionis:sed non tenet̄ tradere ⁊ ibi dicit Bart.
ꝙ est no.⁊ pōt quotidie ꝯtingere.adde tex.in.l.istrumēta.vbi glo.
⁊ doc.C.de fideicō.vbi habes an heres teneat̄ legatario dare in-
strumēta acqsitionis rei legate ꝑ defunctū ⁊ de vēditore:adde.d.
Ant.⁊ Jmo.in.c.fi.de emp.⁊ vend.no.Bal.in.l.j.in.fi.ꝑ illū tex.C.
cred.euictio.pig.nō de.⁊ in.c.vasallus si feudū.in fi.si de feu.defun.
contensi.fit inter do.⁊ agna.⁊ ibi subdit qḋ fiet si vēditor non vult
ꝓducere vł obstēdere instrumēta sui tituli ⁊ acqui sitionē ⁊ dicit ꝙ
seruabit̄ in practica.Jnn.in.c.S.ꝑpetuus.de fi.instru.de q̄ practi-
ca habes ꝑ bar.⁊ oēs i.l.j.vbi soleo plene dicere.C.de edē.cū multis
47 cōcor.ibi signatis. ¶ †Septimo no.in ver.erit sane.ꝙ si emptor
cui prius fuit res tradita,quāuis possit alium emptorē agentem
repellere,⁊ sic possit se ab euictione tueri: tñ si non tueat̄ ⁊ patiat̄
rem euinci ab alio emptore quem pōt repellere,tñ habet regres-
sum ꝯ̄ venditorem noīe euictionis.¶ Contra istud gloss.sup ver-
bo recipere.vult formare.ij.oppo Prima est obscura nec glo.eam
aperit:quā sic induco vt intelligas.nam tex.in ver.erit sane.dicit
ꝙ est in arbitrio repetere preciū ꝙ dedisti cum vsuris:ꝯ̄ habemus
48 regulam †ꝙ emptor nunq̄ potest agere euictione ad preciū qḋ
soluit,contra venditorē,nisi res vendita fuerit post sniam actua-
liter euicta.l.vtiqꝫ.ff.de rei ven.l.habere licere cū si.ff.de euic.sed
hic nondum erat lata snia,vel res euicta: quō ergo pōt agere ad
preciū re euicta.glo.rñdet dupłr:primo ꝙ contrarium ꝓcedit qñ
emptor vult agere ad preciū,non potest agere:sed hic nō agebat
ad preciū,sed excipiendo per officiū iudicis poterit preciū petere
vel scḋo dicit glo.ꝙ imo agebat actione ex empto ad preciū ⁊ tūc
intellige vt dicit gl.ꝙ res erat actualiter euicta qḋ nō est nisi diui
nare.Jdeo Sali.aliter rñdet ⁊ dicit ꝙ hic alius emptor vel vendi
tor offerebat sibi preciū,vt videt̄ sonare text.ibi recipere qui non
dicit agere nec petere.Scḋa oppositio gl.est clara quia cū posset
repellere illum alium emptorē,q̄ res fuit sibi prius tradita: ergo
si non repulit apparet ꝙ fuit euicta per suā negligentiā ⁊ culpam:
⁊ quoties res empta euincitur culpa emptoris,non potes agere
de euictione.l.si rē.in.j.§.j.alle.in glo.glo.tripłr rñdet.tene primā
solu.que est ꝙ venditor nō pōt obijcere istaꝫ culpā,cū ab eo alius
emptor cām habuerit.vt in gl.¶ Capio gl.in ver.iure: que timo-
re contrarij.l.qui duobus.ff.de fal.dicit ꝙ venditio pōt iure fieri
duobus quantū ad ꝯtum,sed non quantū ad euadendum penā.
¶ Tamen illam.l.qui duobus.ff.de fal.limitat no.Bal.⁊ Salic.
hic vt procedat si prior emptor non cessauit in solu.precij si autem
cessauit in solu.precij vendens rē alteri non incidit in falsum.al-
legēt Odo.ita tenere ⁊ intelligere illū text.in.l.vēditor ex heredi-
tate.ff.de here.vel act.vē.⁊ idem sequitur Bal.in reporta.antiqs
⁊ in.c.facta.si de feu.defunct.cōtē sit bene facit.l.q̄diu.C.dist.pig.
late disputat ⁊ firmat do.Alex.in.l.a diuo pio.§.sed si emptor.ff.
de re iudi.⁊ vide similē limitationē per Ange.⁊ Jmo.in.d.l.a di-
49 uo pio.§.si post.¶ Scḋo limita illam.l.qui duobus.non habe-
re locū in infeudante rem duobus:qui non incidit in penam falsi:
fm Bal.c.si quis.in ti.quo tpe miles.in vsi.feu.ꝑ illū text.q dicit/
qḋ secūda infeudatio habet̄ pro infecta:ergo infeudans non inci-
dit in penam falsi:tñ potes dicere ꝙ tex.hoc necessario non ꝓbat:
q̄ infeudatio habetur pro infecta quātū ad preiudiciū primi va-
50 salli,non ad euadendū penā falsi.¶ †Tertio dicta.l.qui duob⁹.
non procedit in pignore/q̄ pignorans eandē rem duobus nō in
cidit in penā falsi.fm Gui.de cu.⁊ Bar.in.l.si qs in pignore.§.sed
⁊ si quis:ꝑ illum tex.ff.de pig.act.⁊ ibi vide ꝑ eos de ratiōe diuer-
sitatis.aliter etiā intelligit gl.tex.in ver.iure.i.bona fide,vel sine
dolo.quē intellectuꝫ bene pōderaui.s.in primo no.credo in.vj.fa.
¶ Tu potes aliter ⁊ notabilius intelligere verba iure.vt dixi in
ꝗ.limitatione:vel quarto potes intelligere ⁊ exemplificare scḋm
tex.c.illud.⁊.c.suggestum.de iure pa.Et per ista sit impositus fi-
nis huic.l.notabili in alma ⁊ regia ciuitate Papie,i qua est Flo-
rentissimum totius Jtalie gymnasiuꝫ per me Jasonē de May-
no Mediolanensem vtriusqꝫ censure doctorem.

a ¶ Filium queꝫ.Adde de materia istius.l.ꝑ ca. nonitas in c.raynuti⁹.⁊.c.Raynaldus.de test.

¶ Familie ercisciunde. Rubrica.

1 ☞ Heres grauatus de fideicō.pōt detrahere trebelliā.in quaꝫ
sibi imputatur quicquid percepti iudicio testatoris in illo testa.
siue ex bonis testatoris siue aliunde.nu.2.⁊.21.
3 Datumq̄ gratia conditionis implende,computat̄ filio in quartaꝫ
trebellia.quam pōt detrahere de fundo alias sibi in peculiū con
cesso:⁊ qñ tota trebellian.debet deduci ⁊ suppleri ex illo fundo
alias concesso in peculium.nu.4.
5 Quedam sunt verba mere directa,quedam obliqua ⁊ quedā cō-
munia.
6 Filius grauatus fideicō.non puro ⁊ statim,sed in euentum alicu
ius vel aliquarum conditionū,detrahit duas quartas:limita ta-
men vt.j.nu.6.10.⁊.11.
7 Trebellia.iuris dispositione computatur in legitimam.
8 Quando aliquid est dubium de iure ciuili,⁊ clarum de iure cano-
nico,stamus iuri cano.etiam in iure ciuili.
12 Sicut reperitur sanctio:ll.ita sanctio testatoris.
13 An testator in testa.possit disponere,ꝙ mulier scḋo nubens non
incidat in penas secundo nubentium.
14 Datum a coheredibus gratia conditionis implende computat̄
in quartam trebellia.nu.18.⁊.19.
15 Regulariter trebellia.nō potest de vna re detrahi sed de singulis
rebus:nisi in casu nostro.⁊ nu.20.
16 Filius pōt detrahere legitimā de vna re,eligenda ꝑ iudicis arbi-
trium:nisi testator illam rem alicui specialiter legasset.nu.17.
20 Filius potest detrahere trebellia.de vno fundo,quem viuo patre
habuit in peculium.
22 Quot species quartarum reperiantur.
23 Vbi testator nō disposuit exꝓ̄sse de quarta trebellia.detrahenda
q̄uis detractio fieri possit ex.l.dispositione,tamē talis detractio
dicitur fieri contra voluntatem testa.saltem tacitam.
24 Dictio,in aliquando ponitur pro dictione pro:⁊ econtra.
25 Legatum aliquando potest incipere a traditione.
26 Quando legatarius tenetur restituere,non detrahit aliquid nec
ratione trebellia.nec ratione falcidie.
27 Fructus non cadunt in restitutione fideicō.⁊ tamen computan-
tur in quartam.
28 Legū correctio est euitāda/nec dꝫ ꝑ subauditos intellect⁹ induci.

a Filiuz quē[a] habentē. Jsta.l.fm gl.
primam re ⁊ fama est difficilis/⁊ fert qḋ Ja.bal-
duini glossator antiquus tenebat ꝙ esset diffici-
lior quā alia lex q̄ iuris corpore claudat̄.⁊ ꝓpter
istas difficultates dicit Cy.ꝙ ista lex solet videri
valde horribilis scholaribus ꝑsertiꝫ iuuenibus.Bal.dicit ꝙ hec
lex famosa difficilis est tripłr.Primo in casus positione.Secun-
do in eius defensione a ꝯ̄trijs difficillimis.Tertio in latitudinis
materie explanatione.Sali.etiam dicit/ꝙ ista lex est difficilis in
sui principali materia,in l̄litere expositione,ac etiam in sua lati-
tudine ⁊ ampliatione quā glossatores super ea fecerunt.Sed do.
Azo in summa huius tituli vbi late cōmentauit hanc legeꝫ/dicit
econtra:ꝙ ista lex est magis difficilis fama q̄ re.⁊ istud dicit Cy.
hic esse verius.Mihi auteꝫ visum est ꝙ ista lex primo aditu ⁊ pri
mo ingressu videat̄ valde difficilis,sed vbi ꝓgressus fueris studē-
do,difficultas paulatim cessare tibi videbit̄.¶ Premitto ꝙ ista
lex legit̄ tribus principalib⁹ modis.¶ Primo mō legit̄ fm lectu-
ram antiquorū ⁊ verā,quā ꝓsequit̄ glo.j.ij.⁊.iij.Nā tex.dixit filiū
quē habentem fundū,qñ autem istū fundum haberet litera non
aperit.Jsti antiq intelligunt,ꝙ pr̄ in vita concesserat istū fundūꝫ
filio in peculiū ꝓfectitium,iste intellectus non potuit placere an
tiqs glossatoribus ꝓpter vnū in quo grauiter errarūt:⁊ dato vno
errore plures inde sequuti sunt.Nā fm eos iste tex.vult/ꝙ hic fi-
lius in diuisione effectualr̄ debeat habere hunc fundū precipuū:
sed si esset sibi ꝯcessum in peculiū ꝓfectitiū,certe peculiū ꝓfectitiū
mortuo patre dꝫ diuidi equalr̄ inter fratres.l.certū.s.eo.q̄ pecu-
lium ꝓfectitium remanet in patrimonio patris sicut alie res:sed
vt.j.ostendā non est verū istud/ꝙ filius talē fundū debeat hr̄e pre
cipuū:sꝫ bñ dicit ꝙ quartā trebellianicā de tali fundo pōt detra-
here in eo qḋ sibi restat.¶ Jdeo Jo.cre.inherēs errori/alio modo
intellexit tex.⁊ prosequit̄.gl.magnā in verbo ꝓcepit.iuxta mediuꝫ
ibi alij vt Jo.⁊c.Et alia glo.in verbo hereditaria parte a princi-
pio glo.vsqꝫ ad versiculū vel si vis,ꝙ filius non habuit istum fun
dum in peculiū,sed pater in testamēto illum sibi prelegauit/quo
casu prelegatuꝫ est precipuū filij,⁊ non diuidit̄ nec confert̄ cuꝫ fra
tribus:tñ computat̄ sibi in quartaꝫ.¶ Jste intellectus ex multis
reprehendit̄/⁊ precipue ꝓpter tex.qui dicit filiū quem habentem
fundū ⁊ sic ꝓ̄supponit ꝙ filius haberet istū fundum in vita patris
sꝫ fm istum intellectum non habuisset in vita/sed tñ mortuo pr̄e.
¶ Alio ⁊ tertio modo legit̄ fm Azo.⁊ Hugolinū:quorum lectu-
rā prosequit̄ gl.magna in verbo hereditaria parte.in illo v̄bo vel
si vis.qui etiā adherentes errori.s.relato,tenuerūt hūc filiū debe-
re hr̄e hunc fundūꝫ precipuū,⁊ intellexerunt qḋ pater in vita do-
nauerat istū fundum filio/vt procedat tex.qui dicit filium quē ha-
bentem fundum.habebat enim in vita patris tit.donationis,sed
quia donatio inter patrē ⁊ filium in ptāte non vꝫ,sed cōfirmatur
morte patris/certe censetur habere vim prelegati,⁊ ꝯ̄sr̄ remanet
sibi precipuū.sicut prelegata.¶ Sed ista lectura q̄ est media iter
primā ⁊ scḋam/ex multis ineuitabiliter confunditur.¶ Et ex eo
precipue,q̄ si sic esset nō cōputaret̄ filio in trebellianicam,cum nō
habeat̄ iudicio testatoris.l.in quartā.§.j.ff.ad le.falc.⁊ declarabo
nūc.teneo

nunc teneo ergo lecturã antiquoꝛũ, que cõiter approbatur ꝛ eam
in effectu tenet bar. ꝛ inuenio ꝙ eã ab antiqs vſqꝫ ad moder. nr̃os
omnes magis cõiter tenent ꝛ ſcd̃m iſtam lecturam ponam caſuꝫ,
1 ſummarium ꝛ reliqua. ¶ † Scd̃o ꝓprius ad tex. premitto qd̃ de fi-
deicõmiſſo vniuerſali hoc eſt qñ heres eſt grauatus reſtituere to-
tam hereditatẽ, ꝙ ipſe heres põt detrahere quartã trebellianicã
ſibi conceſſam ex diſpõne ſenatuſconſulti trebellianici, ſicut he-
res põt detrahere quartã falcidiã de legatis ꝛ fideicõmiſſis par-
ticularibus: ꝙ iõ eſt q2 al's heres nõ adiret, ſi totã hereditatẽ ha-
beret reſtituere, vel haberet diſtribuere in legatis: ꝛ hereditate
nõ adita totũ fideicõ. coꝛrueret. l. ille a quo. §. j. ff. ad treb. coꝛruerẽt
legata. l. eã quã. C. de fideicõ. ꝛ coꝛruerent oĩa diſpoſita in teſta. l.
ſi nemo hereditatẽ. ff. de teſta. tu. ꝛ. l. ſi nemo. ff. de regu. iur. ideo in
recõpenſationẽ hu9 ꝯmodi ꝙ hñt fideicõmiſſarij ꝛ legatarij. ſta-
tutũ eſt ꝙ heres poſſit detrahere quartã de illo fideicõmiſſo vni-
uerſali qd̃ reſtituit, ꝛ ꝓpterea al's in publico examine mouebã al-
tã difficultatẽ cõtra. l. i teſtõ quidẽ militis. C. ad le. fal. ꝛ i. l. i teſtamẽ
to militis. C. de teſt. mili. qbus iuribus dr̃ qd̃ in teſtõ militis non
detrahit̃ trebellianica nec falcidia: iſtud erit dãnoſum militibus,
q2 nemo vellet eſſe heres: cũ nullum cõmodum ſit repoꝛtaturus
nec trebellianice nec falcidie quã difficultatẽ poſui in. d. l. in teſta-
2 mẽto militis. C. de teſta. mili. ¶ † Tu tñ attende ꝙ lꝫ heres graua
tus de fideicõmiſſo poſſit detrahere trebellianicã, tñ in iſtã quar-
tam trebellianicam ſibi imputat̃ quicquid ꝑcepit iudicio teſtato-
ris in illo teſtamẽto: ſiue ſit ex bonis ipſius teſtatoꝛis, ſiue aliũde
prouenerint. l. in quartã. §. j. ff. ad le. fal. ꝛ hoc qñ vniformiter ꝑce-
pit: ſi aũt difformiter, puta q2 partim iure inſtitutio, partim iure
p̃legati, tunc ſolũ cõputat illud qd̃ percepit iure inſti. d. l. in quar-
tam. §. j. illud aũt qd̃ filius non ꝑcepit iudicio teſtatoris ex vltima
voluntate: ſed eſt conſecutus inter viuos, dato ꝙ ꝓceſſerit ex bo-
nis teſtatoꝛis, illud non cõputatur ſibi in quartã trebellianicã. l.
pater filiã. in prin. ff. ad le. fal. ꝛ ꝑ hoc ꝯfundit̃ tertius intellectus
Azo. ꝛ Hug. qd̃ iſte fundus fuerit donatus filio in vita patris: q2
tunc non cõputaret̃ ſibi in quartã trebellianicã, vt dicit tex. ꝛ da-
to ꝙ illa donatio non valuerit in vita, ſed ꝯfirmet̃ moꝛte teſtato-
ris iſtud nihil facit: q2 oĩno confirmat̃ moꝛte, etiã ſi non adeat̃ he
reditas patris. l. poſt legatuꝫ. §. qui moꝛtis cã. ff. de his q. vt indi.
ergo iudiciũ teſtatoꝛis nihil faceret. ¶ Iſta. l. cõi diuiſiõe diuidit̃
in duas. in prima ponit̃ thema, ex quo qõ. in ſcd̃a rñſio. ſcd̃a ibi: he
reditaria parte. vel potes diuidere in tres vt hic per Bal. non cu-
3 ro referre: hic dicit ſm cõiter doc. † Datũ gratia conditionis im-
plẽde computat̃ filio in quartã trebellianicã, quam põt detrahe-
re de fundo al's ſibi in peculiũ cõceſſo. h. d. vel ſic ꝛ plenius. Filius
grauatus de reſtituendo partẽ ſuã fratribus, ꝛ quibuſdam alijs,
põt detrahere quartã trebellianicã: in qua tenet̃ cõputare quar-
tam partẽ hereditariã ſibi obuentã in diuiſione facta cum fratri-
bus, ſup fundo ſibi al's ꝑ patrẽ in peculio ꝓfectitio cõceſſo. Item
tenet̃ imputare qcqd ſit ſibi datũ gratia conditionis ĩplende: ꝛ ſi
iſta non ſufficiunt ad quartã trabellianicã, dꝫ ſuppleri de poꝛtio-
nibus fratrũ quas habuerunt in diuiſione illius fundi. Reſiduũ
vero quatenus eſt vltra quartã trebellianicam, tã in illo fundo ꝙ̃
in alijs rebus hereditarijs, tenet̃ reſtituere: ꝛ hec oĩa expedientur
officio iudicis. h. d. iſta pulchꝛa. l. ꝛ in. l. ſm Bal. quatuoꝛ ſunt cõ-
ſyderanda retenſio, cõpenſatio: ſuppletio: ꝛ reſtitutio. Primũ pꝫ
in tex. ibi, hereditaria ꝑte predij in quarte rõne retẽta. Scd̃ꝫ patet
ibi. cõpẽſato ꝛc. Tertiũ ibi: ꝛ ſi qd deeſt in ſupplemẽtũ. Quartũ eſt
ibi, reddere compellit̃ ſcꝫ illud qd̃. s̃. quartã habet. Et lꝫ oẽs remit
tant ꝑ figuratiõe caſus ad gl. j. Ego tñ caſum ſic figuro: qdã pr̃ ha
bens. ccc. in bonis, habebat etiã tres filios, ꝛ q2 vnus eoꝝ foꝛte ma
ioꝛ natu, erat ſibi moleſtus ꝛ alijs fratribus / foꝛte exiſtens ex alia
vxoꝛe, ꝛ pr̃ non poterat ſecũ in pace viuere / ꝯceſſit ſibi fundum va
lentẽ. xxx. in peculiũ, vt ex eo ſeparatim viueret ꝛ ſe aleret: nec am
plius ĩpediret ſe in domo, nec filiũ voluit emãcipare / ꝛ donare ſibi
fundũ: foꝛte ne filius fundum alienaret: ꝛ pecuniã conſumeret: vel
poſtea alios filios generare ſperabat: poſtea hic pater veniens ad
moꝛtẽ fecit teſtamentũ, in quo iſtos tres filios heredes vniuerſa
les inſtituit. Nã eſt aduertendũ in text. qd̃ licet pater grauauerit
filiũ reſtituere hereditatẽ fratribus, ꝛ quibuſdã alijs, tamen non
dicit tex. qd̃ illi alij eſſent inſtituti coheredes, nec etiã negat: licet
multi ſcribentiũ dicãt qd̃ eſſent coheredes: verũ licet pater iſtos
tres filios equaliter inſtituerit heredes, tamẽ propter odiuꝫ quo
afficiebatur erga primũ filium, diſpoſuit in teſtamento qd̃ ſi ali-
qua cõditio extiteret: puta ſi nauis ex aſia venerit / qd̃ ille fili9 ma
ioꝛ reſtitueret totã tertiam partem hereditatis fratribus, ꝛ qbuſ
dam alijs / cum hoc qd̃ iſti omnes tenerent̃ illi filio dare aliqd, pu
ta. x. Nam non voluit pater in totum priuare: ſed facere ꝙ parũ
haberet moꝛtuo patre. Iſti tres filij diuiſerũt hereditatẽ patris,
in qua diuiſione etiã diuiſerunt illum fundum quondam aſſigna
tum filio, qui tamẽ remanſerat in bonis patris: ꝛ ſic illius fundi
ille filius maioꝛ habuit tertiam partẽ: ꝛ ſic habuit tertiã partem
hereditatis: ꝛ ſic in effectu centũ: poſtea purificata eſt conditio, q2
nauis venit ex Aſia: vnde fratres ꝛ illi quidã alij dederunt huic
filio maioꝛi illa decẽ iuſſa a teſtatoꝛe: ꝛ iure fideicõmiſſi purifica-
ti, petunt qd̃ reſtituat totum qd̃ habuit: iſte eſt ꝯtentus / ſed vult
habere trebellianicã ex poꝛtione, quã hꝫ reſtituere: que cuꝫ eſſent
centum, quarta eſt. xxv. Iſta procul dubio ſibi debetur: ſed queri-
tur an aliqnid habeat cõpenſare vel cõputare: dicit tex. qd̃ debet
computare tertiã partẽ predij, quã habuit in diuiſione: que valet
x. Itẽ ꝛ alia. x. ſibi data quando conditio fuit purificata: ꝛ ſic ſunt
xx. reſtant ſolum quinqꝫ, que etiã deducet ex illo fundo: ꝛ ſic ſi bñ
computes, habet. xv. in illo fundo: ꝛ ſic mediam parteꝫ: reſiduum
fundi ꝛ alias res hereditarias cogit̃ reſtituere. ꝛ ſic vides qd̃ fili9
iſto caſu non detrahit duas quartas: ſcilicet quartam legitime, ꝛ
quartam trebellianice: ſed ſolum quartã trebellianice. de quo ſta
4 tim dicam. † ¶ Itẽ habes aduertere pro intellectu tex. quomodo
tota trebellianica debet deduci ꝛ ſuppleri ex illo fundo al's con-
ceſſo in peculium. Nã cum iſte fundus eſſet diuiſus inter iſtos fra
tres, ꝛ fideicõmiſſum debeat reſtitui, nõ ſolum fratribus: ſed qui-
buſdam alijs vt dicit tex. ꝛ illi alij nihil habent facere in illo fun-
do, ꝛ tamen trebellia. debeat equaliter haberi ab omnibus fidei-
cõmiſſarijs: quomodo verum eſt ꝙ tota quarta debeat in totum
deduci ex fundo, in quo illi alij nihil habent facere. hic eſt aduer-
tendum. ſi preſupponas illos in quoſdam alios: ꝛ ſic ſalteꝫ duos.
cũ loquatur in plurali numero, fuiſſe inſtitutos equaliter cuꝫ fra-
tribus, ꝛ ſic quinqꝫ fuiſſe inſtitutos / ceſſat obiectum: ſed q2 de in-
ſtitutione illoꝛum alioꝛuꝫ nihil dicitur in tex. ſed ſolum de reſtitu-
tione fideicommiſſi, que dꝫ fieri fratribus ꝛ quibuſdam alijs, tunc
opoꝛtebit dicere vt dicit Odof. ꝙ pro parte illoꝛũ alioꝛum ipſi in
eo qd̃ deeſt, habẽt ſoluere pecuniam, ꝛ pro parte fratrum dꝫ ſolui
in illo fundo: vel ꝙ ſoluent fratribus in eſtimatione. tamen verba
tex. non patiuntur hoc ſine magna ſuppletione ad tex. ¶ Itẽ attẽ
de / ꝙ illud qd̃ dicit tex. ꝛ quibuſdaꝫ alijs. non denotat aliqd̃ iuris
myſterium, ſed euenit de facto: nam idem fuiſſet ſi ſolis fratribus
grauatus eſſet reſtituere. vt etiã declarat Pau. de ca. hic] in text.
ibi filium quem habentem: quia hic videt̃ mala grãmatica, q2 di-
ctio filium, non habet verbuꝫ a quo poſſit regi. nam ſi referas ad
verbuꝫ reddere compellitur, deberet dicere filius in nominatiuo,
ſed ſi referas ad verbum infinitum reſtituere, ſuperfluum eſſet ac-
cuſatiuum quem: q2 verbum reſtituere non põt regere duos accu
ſatiuos poſt ſe: ideo exponas tex. tribus modis, vt in gloſ. primo
ꝛ latius per Bart. ꝛ alios hic in tex. ibi, ſub conditione: põdera ꝙ
tex. loquit̃ in ſingulari, vt etiã clarius dicit tex. j. ibi, poſt eius con-
ditionis euentũ. ꝛ ſic p̃ſupponit ꝙ vna tantum fuerit conditio ad-
iecta fideicõmiſſo. ſ. illa ꝑtãtiua conſiſtens in dando. ſ. ſi fratres et
illi alij darent ſibi. x. de qua loquit̃ text. ibi cõpenſato preterea qd̃
a cohr̃dib9 vice mutua ꝑcepit: veꝝ q2 tex. dicit poſt ꝯditiõiſ euẽtũ.
iſta aũt conditio dandi dr̃ potius ĩpleri dando / ꝙ̃ euenire. l. ſuus
quoqꝫ. §. j. ff. de here. inſti. ꝛ ſic iſta verba poſt conditionis euentũ.
magis conueniunt conditioni mere caſuali vel mixte: ideo gl. j. in
tellexit ꝙ iſta ſit conditio caſualis mere: puta ſi nauis ex aſia ve-
nerit: ꝛ ſic teſtatoꝛ iniunxerat onus fideicommiſſi filio maioꝛi, ſub
conditione ſi nauis ex aſia venerit: negari tamen non poteſt quin
etiã fuerit adiecta illa alia cõditio poteſtatiua conſiſtens in dan-
do, hoc eſt ſi coheredes. x. dederint filio: quia pater volebat eum fi
lium in totũ priuare: ꝛ ſic fideicõmiſſum erat iniunctũ ſub duab9
conditionibus. l. ſi nauis venerit ex aſia, ꝛ ſi coheredes dederint
5 ſibi. x. ¶ † In text. ibi verbis precarijs. i. obliquis. nã reperiuntur
quedã verba mere directa, quedã obliqua, ꝛ quedã cõia: vt magi
ſtraliter declarat Bar. in. l. ij. C. cõia de leg. ꝛ diffuſe in. l. centurio
in qõnibus. ff. de vulg. ꝛ pup. ſed caue quia iſtud non fuit neceſſe
dicere in tex. ſufficit enim verbũ reſtituere. quod verbum conſtat
eſſe obliquum: vel precariũ: abſqꝫ eo ꝙ diceret verbis precarijs,
quia ſatis conſtabat ꝙ ipſum verbũ reſtituere erat verbũ obliquũ
ꝛ precariũ: ſm Bal. ꝛ Pau. de ca. hic. ¶ No. ex tota iſta. l. hic eſſe
6 tex. expreſſum ꝛ ineuitabilẽ, † ꝙ filius grauatus fideicõmiſſo non
puro ꝛ ſtatim, ſed in euentum alicuius vel aliquarum cõditionũ,
tamen non detrahit duas quartas: vnam ratione legitime, aliam
rõne trebellianice: ſed ſolam quartã trebellianicã deducit ꝛ iſtud
exp̃ſſe dicit tex. in fi. ſupra quartã habens reddere cõpellitur. er-
go non poteſt legitimã detrahere, ꝛ ſic duas quartas: ꝛ ſic habe-
ret dimidiã partem hereditatis / ꝛ ſic hic videt̃ caſus ineuitabilis
contra cõem opi. ꝛ legiſtarum ꝛ canoniſtarum, quam totus mun
dus obſeruat de conſuetudine: ꝛ omiſſis multis verbis ꝛ argumẽ
tis, concluſiue ꝛ legiſte ꝛ cano. concludunt / ꝙ aut filius eſt graua-
tus fideicõmiſſo pure, ꝛ ſtatim: ita ꝙ ſtatim habet reſtituere: ꝛ tũc
non poteſt detrahere niſi vnã quartam, duas nullo mõ: ꝛ ꝙ iſtud
ſit verũ, oſtenditur rõne incõuincibili, a partibus ſufficiẽter enu-
meratis: pone enim filium inſtitutum, ꝛ grauatum pure ꝛ ſtatim
fideicõmiſſo, pone ꝙ petat quartam trebellianicã. ꝛ ſibi fuit ſolu-
ta: oſtẽdo qd̃ impoſſibile eſt ꝙ petat ipſam legitimã. † Nã trebel-

lianica iuris dispōne cōputat in legitimā: tex. est i. l. etiā. §. debitā. ff. de bo. liber. i. l. qm̄. nouella. C. de inoffi. testa. Eodem modo ecō tra pone φ iste filius grauatus restituere, statim petijt legitimam suam, ꝛ sibi fuit soluta, impossibile est φ postea petat trebellianicam, qꝛ eam habuit: qꝛ quicquid habet iure hereditario cōputat in quartā trebellianicā. l. in quartā. §. j. ad le. fal. ꝛ declaraui. s. in scdo euidentiali. Sed ego habeo φ legitima dꝫ haberi iure hereditario vt expresse no. Bar. ꝛ Ange. in. l. qꝛ poterat. ff. ad trebel. ꝛ in. l. pro here. §. seruos. ff. de acqui. here. ꝛ in. l. gerit. ff. de acqui. here. Bal. in. l. iij. C. de impube. ꝛ alijs substit. ꝛ. l. vnica. C. qn̄ non petē. par. in ver. quo ad primam questionē. vbi videas iura, ꝛ rōnes ad hoc per eos allegatas. ¶ Imo plus quomodocūqꝫ capiatur legitima, siue ex testamento siue ab intestato, semper dꝫ haberi iure hereditario, ꝛ ex tacita dispōne testatoris: vt firmat Panor. post cōplures alios p eum relatos in. c. raynutius. ad fin. de testa. per glo. ibi in verbo legitimam. Et sic per hoc fundamētū apparet, quod est impossibile filium statim posse habere ꝛ trebellianicam ꝛ legitimā simul ꝛ semel: qꝛ quācūqꝫ earū prius habuit, vtrāqꝫ censet habuisse: cū vna in aliam computet vt superius ostēdi. Sed qn̄ filius est grauatus fideicōmisso non statim ꝛ pure, sed in euentū alicuius conditionis, tunc statim mortuo patre hꝫ legitimam, de qua reijcit omne grauamen: ois dilatiōis mora. l. qm̄ in prioribus. ꝛ. l. scimus. §. j. C. de inoffi. testa. Postea aūt eueniente conditione fideicōmissi, habebit aliam quartā trebellianicam: qn̄ habebit restituere ꝛ isto mō ꝛ isto casu filius hꝫ duas quartas non simul: sed diuersis temporibus. ¶ Istā distinctionē ponunt glo. Dy. Bar. quē videas. Bal. ꝛ alij in. l. papinianus. §. meminisse. ver. probari videtur. ff. de inoffi. testa. glo. Ja. bu. Bar. ꝛ Bal. in. l. φφ. C. ad le. fal. ꝛ dicunt oēs isti doctores hanc distinctionem de consuetudine seruari: cū alijs gl. adductis per Bart. ꝛ alios in istis locis. Et ista opi. est approbata apud canonistas per text. expressos in. c. raynutius. vbi glos. ꝛ doc. ꝛ in. c. raynaldus. de testa. Et licet Pe. Cy. ꝛ nonnulli alij contradixerint, in. d. l. φφ. ꝛ in locis. j. allegandis, tū nos habemus regulam φ quando aliquid est

8 dubium de iure ciuili † a ꝛ clarum de iure canonico, tunc stamus

a iuri canonico etiā in foro ciuili: vt no. in. c. j. ꝛ. ij. de oper. no. nun. ꝛ glo. ꝛ doc. in. c. per venerabilem. qui filij sint legi. ꝛ in. c. licet ex suscepto. de foro compe. Bart. in. l. priuilegia. C. de sacrosanc. ec. Et dicunt legiste φ decretaliste fecerunt illos tex. sequendo opi. ꝛ distinctionem glo. nostrarum. Eandem distinctionem tenet Jac. de bel. in. §. quāobrem in. ij. q. vbi bonus tex. in aut. de restitutio. ꝛ ea que parit Dy. Bar. in. l. j. ff. si cui plus quā. per le. fal. Ja. but ꝛ bal. in aut. res que. per illum tex. C. cōia de lega. Bal. in. l. iubemus. C. ad trebel. ꝛ in. l. scimus. in prin. C. de inoffi. testa. Ange. ꝛ Imo. in l. in rōne. in. j. §. qꝺ vulgo. ff. ad le. fal. ꝛ ibi dicit Ange. φ ista opi. est cōis ꝛ approbata, ꝛ φ de consuetudine seruatur. Idem tꝫ Ang. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ ibi dicit Ang. hāc opinionē esse approbatā in scholis ꝛ in iudicijs. ꝛ glo. ꝛ doc. in. d. c. raynutius. ꝛ Oldra. lauden. vbi multum arguit ad partes pro ꝛ contra in consi. ccv. incipiē. Prima dubitatio. vbi pulchras rationes facit pro ꝛ contra ꝛ in consi. clviij. incip. factum tale est testatore ꝛc. ꝛ plene do. Alex. in consi. v. in. iij. volu. incipiē. circa primam dubitationem ꝛc. in scdo dubio. in. vij. col. ꝛ duabus sequentibus. ¶ Certe contra istam cōem conclusionē approbatā cōiter est tex. ineuitabilis in hac. l. vbi filius non erat grauatus fideicommisso puro, sed sub ꝯditione: ꝛ tū non detrahit duas quartas: sed vnam scꝫ trebellianicā. patet qꝛ cōpleta quarta trebellianice, residuum qꝺ habet reddere compellitur: quod non esset si posset etiā quartā legitime habere. ꝛ ita originaliter ponit Odof. hic ꝛ apto ore dicit φ illa opi. cōis est falsa, ꝛ contra iura expssa: ꝛ φ sit falsa de iure firmat etiā Bal. hic in. x. ꝛ. xj. col. ꝛ vnum verbū ponit bal. in. j. col. in. iiij. no. ita etiam dicit Pau. de ca. hic. et in. d. l. φφ. ꝛ φ ista opi. de iure est falsa, tū de consuetudine est approbata ꝛ tenenda dicit expresse Bar. in. d. l. papinian⁹. §. meminisse. ꝛ in ꝯtrariū etiā fortiter facit text. in. l. iubemus. in verbo dodrans restituatur. C. ad trebel. tamen postea φ de consuetudine obseruatur vt oēs dicūt: frustra est vltra disputare, presertim quia approbatur per. d. c. raynutius. ꝛ. c. raynaldus. ꝛ tenendo istam cōem conclusionē cōsuetudine approbatā φ filius grauatus fideicō. non puro: sed in

9 die vel sub conditione detrahat duas quartas. ¶ † Limita eam singu. vt procedat in filijs: ꝛ sic in descendentibus: econtra autē si moriat filius relicto patre vel matre, vel alijs ascendentib⁹, quos grauauerit fideicō. sub cōditione, certe ille non detraheret duas quartas. ex quo in ascendentib⁹ nō reperitur immutatum, vt est in descendentibus per. d. c. raynutius. ꝛ. c. raynaldus. ita singulariter limitat Bal. in. l. si a milite. §. patre. ff. de testa. mili. nō tamē expsse firmat: sed reliquit super hoc cogitādū. ¶ Cōfirmo p optimum simile per illud qꝺ singu. vult Bar. in. l. non vsqꝫ. per illum text. ff. si quis a parē. fue. manu. vbi vult φ quando pater alienat bona in fraudē filiorum possint filij reuocare vsqꝫ ad legitimam, qn̄ ille in quem alienauit fuit fraudis particeps: tū ecōtra ꝛ filius alienaret in fraudē patris, nō posset pater reuocare vsqꝫ ad legitimam suā, postφ in pre istud nō reperit expresse statutū. ¶ Confirmo per aliud simile. nam lꝫ valeat testm̄ imperfectū conditū a patre inter liberos. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. l. fi. C. fami. her. tū econtra testm̄ filij inter patrē vel alios ascendentes imperfectū non valet: ita sing. firmat Spe. in tit. de instru. edi. §. cōpendiose. in ver. quid si filius. Bald. ꝛ Sali. in. l. fi. C. fami. er. Bald. in. l. hac cōsultissima. §. fi. p illum text. C. de testa. ꝛ in. l. si qua illustris. C. ad orfi. ꝛ do. Alexā. in. d. §. ex iperfecto. ¶ Tertio

10 confirmo per aliud optimū simile. † nam lꝫ filij vel alij descendentes qn̄ succedunt ascendētibus teneant inter se bona cōferre per totum ti. ff. de colla. bono. ꝛ. C. de colla. tū econtra qn̄ ascendentes succedunt filijs vel alijs descendentibus, non tenent inuicē cōferre, ex quo illud non reperit statutū: ita sing. Bal. ꝛ do. Alex. in. l. si emancipati. C. de colla. ¶ Scdo principaliter limita istaꝫ conclusionem legistarū ꝛ canonistarū consuetudine obseruatam, vt non procedat in filio instituto super re certa, grauato de restituendo sub conditione. nam iste solā legitimā detrahit, ꝛ non duas quartas: qꝛ nō est heres vniuersalis. l. lex falcidia si interueniat. §. nūφ

11 ff. ad legē fa. fꝫ Bal. h in. xj. co. q dicit se ita sepe ꝯsuluisse. ¶ † Tertio singulr limita, qn̄ pater grauasset filiū fideicōmisso sub conditione: deinde adiecisset φ eueniente cōditione fideicōmissi, vult φ totā hereditatē restituat, ꝛ vult qꝺ trebellianicaꝫ imputet in legitimaꝫ quā habuit, testator intelligitur disposuisse qꝺ vnā quartā tātū detrahat, s. legitimaꝫ nō trebellianicā quod facere pōt p tex. valde notabilē. in. l. si debitor. ff. ad le. fal. per quē tex. no. Bal. hic in. vj. colū. φ testator pōt alterare dispōnem iuris circa trebellianicam: nec p hoc intelligit pater grauare filiū in legitima: qꝺ non posset. l. omnimodo. ꝛ. l. qn̄ in prioribus. C. de inoffi. testa. sed intelligitur grauare in trebellianica: qꝺ pōt, maxime retenta sniā magis cōi, que habet qꝺ testator pōt hodie in totū prohibere trebellianicā vt falcidiā. vt per Bar. in. l. marcellus. ff. ad treb. cū cōcor. istā fallentiā in specie ponit Bal. in. d. l. qn̄ in prioribus. reputās eam multū no. ꝛ qꝺ eam posuit Dy. ꝛ quidā do. Bartho. de praetis. Idē tenet Dy. Ray. Albe. Ric. de nea. Joā. de imo. ꝛ Raph. cu. in. l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. Dy. Rico. de nea. ꝛ. d. Alex. in. d. l. si debitor. per illum text. ff. ad le. fal. ¶ Iuxta pdicta querit oppotune Bal. hic in. xj. col. qꝺ si fili⁹ est grauatus de restituēdo sub illa conditione ꝛ clausula que semp apponit in testamentis si non valet vel valebit testamentū iure testamēti valeat iure codicillor ꝛc. an detrahet duas quartas: rūdet colligendo distinctionem prime dictam: aut est preteritus filius iaꝫ natus, ꝛ sic statim testamentū est ipso iure nullū: ꝛ sic statim locus est fideicōmisso: et tunc non detrahit nisi vnā quartā. vt dixi in primo membro cōis distinctionis. Aut preterit⁹ est posthumus, adhuc existens in vtero, ꝛ tunc qꝛ testamētū statim valet donec nascatur posthumus, ꝛ ꝯn̄r non est locus fideicōmisso donec ꝛ quousqꝫ posthumus nascat. l. j. ꝛ. ij. C. de posth. heredi. insti. et cōsequēter nō est loc⁹ fideicōmisso statim: ꝛ tunc bene detrahet duas quartas. nā legitimā habebit statim, trebellianicā vero detrahet nascēte posthumo: vt in scdo membro cōis distinctionis. ꝛ refert sepe Bar. ita consuluisse, ꝛ do. Fran. de pisis, ꝛ qꝺ ipse eorū discipulus sepe est illoꝝ consilium sequutus, ꝛ sequit: lꝫ quidam doct. fm euꝫ dixerit hoc anno contrariū. Tu vide Bart. idē firmantē, ꝛ referētē se sepe cōsuluisse, in. d. l. papinianus. §. meminisse. ad fi. per Ange. in. l. j. ff. de iure codicil. do. Alexā. in. d. consi. v. in. iij. vol. ꝛ sic habes vnum bonum

12 notabile ex tex. ¶ † Scdo principaliter pondera tex. ibi sancit testator. fm Bal. in. ij. colū. φ sicut reperit sanctio legis. l. sanctio legum. cum simi. ff. de pe. ita reperitur sanctio testatoris. Et fm euꝫ equiparant sanctio legis ꝛ testatoris. nam fm euꝫ disponat testator ꝛ pro lege seruet. §. disponat. in aut. de nup. Et per hoc infert

13 Bald. † φ testator in testamento pōt disponere, φ mulier scdo nubens non incidat in penas scdo nubētiū. l. j. ꝛ per totū. C. de secun. nup. sicut posset lex facere: ꝛ istud sequitur solus Paul. hic in. ij. col. qui dicit φ posset testator facere, φ mulier nubēs intra annum luctus non incidat in penas scdo nubentium. Sed in hoc vltimo errat Pau. de ca. nec Bal. h. d. ¶ Nā circa istud de nubēdo intra annū luctus, nec posset testator dispēsare: quia est ꝯ bonos mores, ꝛ dispositio testatoris aliquid inducens ꝯ bonos mores nihil vꝫ. l. si quis inquilinos. §. fi. ꝛ. l. turpia. ff. de lega. j. ꝛ. l. conditiones. et l. si filius. ff. de condi. insti. qꝺ autem nubere intra annuꝫ luctus sit contra bonos mores: est text. no. in. l. j. §. correctionē morum. C. de secū. nup. per quem tex. ibi ita notabiliter declarat ꝛ limitat bald. in. iij. col. in ver. sed pone prior maritus. vbi pulchre querit Bald. Pone maritus in testamento reliquit vxori mille, si nō nupserit: si vero nupserit, reliquit quinqꝫ cētum: Pone qꝺ nubat, an debeat habere illa quinqꝫ centum existentibus filijs ex primo marito, vꝫ qꝺ non: qꝛ pena scdo nubentis est, qꝺ nihil debet habere de bonis prioris mariti, sed totū sit filiorum prioris mariti. Breuiter dicit ibi Bal.

a ¶ De iure ciuili. Add c. clerici. de iud. c. vlt. de secun. nupt. glos. summe ꝛ. dist. glo. j. in. c. si in adiutorium. ea. distin.

ibi Bal. ſi nupſit poſt annū luctuſ, habebit quinqʒ centum: q2 ma-
ritus in teſtamento pōt remittere illā penam. vt etiā dicit Bald.
hic ſed ſi nuberet intra annum luctus, q2 iſtud eſt ꝯ bonoſ mores,
non debet habere legatum: q2 maritus etiā ſi vellet expreſſe non
poſſet in hoc diſpenſare in teſtamento: q2 teſtator nihil pōt diſpo-
nere qđ ſit ꝯ bonos mores. ¶ Et dicit Bal. qđ ita alias cōſuluit
in cauſa cuiuſdam nobiliſſime dñe, cui maritus reliquerat multa
caſtra ſi nuberet: ⁊ qđ poſtea ita tenuerunt doc. bononieñ. ſed qđ
ipſe fuit primus inuentor, ⁊ qđ fuit in cā dñi Pandulphi de ma-
lateſtis, ⁊ ꝙ ꝓpter hoc fuit effectus ſuus magnus amicus. Ecce
qualiter Bal. ibi de anno luctus qđ non poſſit teſtator diſpēſare:
tenet de directo ꝯtrium eius qđ tenet Pau. hic. ⁊ ideo ſm illā eiꝰ
deciſionem limita notabiliter Bald. hic. ¶ Et illam deciſionem
Bal. ſequit̃ pulchre Ludo. ro. quem omnino videas. in cōſil. ccix.
incip. ex themate. vbi adducit multa bona fundamēta, ⁊ ꝑſertim
illud. nā ideo mulier ſcđo nubens perdit relicta a marito, eo quia
contriſtat̃ anima mariti ex ſcđis nuptijs: ergo ſi maritꝰ dedit ſibi
licentiā ceſſat ratio, ⁊ volenti non fit iniuria. l. ſi tranſactionis. C.
de tranſac. ⁊. l. j. §. vſqʒ adeo. de iniur. Alia fundamenta vide per
te. ¶ Pro cōfirmatiōe. bene facit qđ dicit gl. ſingularis in aut. de
nō eligēdo ſcđo nubē. in. ij. col. que dicit ſimiliter ꝙ pene ſcđo nu-
bentium non habent locum, qñ procedit ad ſcđas nup. de ꝯſenſu
filiorū. ideo cautela eſt facere ꝙ filij conſentiant. ſi non vis perde-
re relictū: ⁊ illam gl. ſequunt̃ Bal. ⁊ Aug. in. l. mater. C. ad tertul.
⁊ pro deciſio. Bal. in. d. l. j. C. de ſecun. nup. per quā limitat̃ ſua de-
ciño hic. ſ. ꝙ maritus in teſtamēto nō poſſit diſpenſare circa an-
num luctus: q2 eſt contra bonos mores. Addo bene facere tex. in
§. itaqʒ. in. iij. col. in autē. de nup. q̄ dicit ꝙ lʒ diſpoſitio teſtatoris
cenſeat̃ eſſe lex, verū eſt niſi diſponat ꝯ bonos mores: tunc eñ non
14 valet. nec cenſetur eſſe lex. ¶ † Tertio principaliter no. ꝙ datū a
coheredibus gratia conditiōis implende computatur in quartā
trebellianicam: quō iſtud procedat tangetur. j. late in gl. intellige
tamen qñ datum gratia conditionis implende eſt, remanſurum
penes ipſum heredeʒ ſecus ſi ipſe habeat poſtea alteri reſtituere.
etiā poſt mortē: tunc nō imputabit̃ in trebellianicā. text. eſt no. in
l. acceptis. ff. ad le. fal. Itē limita non procedere in quarta debita
iure legitime, in qua datū gratia cōditionis implēde nō imputat̃,
15 vt hic tangit̃ in gloſſ. j. in. iij. parte vbi dicetur. ¶ † Quarto ⁊ vlti-
mo no. ex hac. l. caſum ſpālem, in quo quarta trebellianica pōt de
vna re detrahi q2 al's regulariter debet detrahi de ſingulis rebꝰ.
l. ij. vbi no. C. ad. l. fal. l. ſi peculiū. in prin. ff. de pecu. le. l. ij. vbi etiam
notatur. C. qñ ⁊ quibus quarta pars debet̃. lib. x. ratio aũt ſpālita-
tis quare filius hic; poteſt detrahere totā illam quartam de illo
fundo, eſt iſta quā aſſignabant antiqui. Nam ſicut teſtator in vita
predilexit iſtum filiū quo ad illum fundū quē ſibi in vita aſſigna-
uit in peculium, ⁊ ꝓpter effectionem quā veriſimiliter hʒ filius ad
iſtum fundum ꝓpter adminiſtrationem quā geſſit. l. poſſeſſionuʒ.
C. cōia vtriuſqʒ iudi. ⁊ forte propter bonificationē quā in eo fecit
l. iuxta. l. ij. C. de alluuio. lex ꝑmittit qđ poteſt totā trebellianicam
ex fundo detrahere, alias non poſſet: de quo. j. dicet̃. ¶ Aliꝰ caſus
eſt qñ in hereditate eſſent res indiuidue, puta equi, ſerui, ⁊ ſimiles,
tūc pōt in vna re totam deducere. l. ſed ſi nō ſeruus. ⁊. l. ſi fundꝰ. ff.
ad leg. fal. vel qñ alias eſſet incommoda diuiſio. l. poteſt. cum. l. pre-
cedenti. in fi. ff. de leg. j. de qua materia an ⁊ quando trebellianica
poſſit ex vna re deduci, vide per Bart. ⁊ alioſ in. l. in quartā. ff. ad
l. fal. per glo. ⁊ doc. in. d. c. raynutius. Bal. in. l. iubemus. in. j. colū.
C. ad trebel. ¶ Et iuxta iſtud no. ſuccedit q̄ſtio quā habeſ in facto
ꝓprio ⁊ quā examinat Bal. hic. in. xij. col. in verſi. vlterius querit̃
de tali qōne. ⁊ Cy. hic in. ij. col. ⁊ Sal. in. vij. col. pone teſtator gra-
uauit filium heredem ꝙ ſi moriatur ſine filijs maſculis qđ reſti-
tuat vniuerſam hereditatē tali eccleſie, ſcitis qđ ſi bona ſubiacen-
tia fideicōmiſſo alienentur ⁊ eueniat conditio fideicōmiſſi, aliena-
tio eſt ipſo iure nulla l. ſi. §. ſi. C. cōia de leg. an iſte filius poſſit eli-
gere vnam rem pro ſua trebellianica vel pro ſua legitima et illaʒ
alienare, ita ꝙ fideicōmiſſariuſ poſtea reuocare non poſſit. Odof.
hic ante omnes originaliter format queſtionē, ⁊ dicitꝰ ꝙ tabellio-
nes Bononieñ. qui credunt ſe eſſe magnos legiſtas tenent ꝙ poſ-
ſit. Odof. dicit ꝙ eſt falſum, per predicta: quia ſingulis rebus dʒ
detrahere, per iura preallegata: ⁊ iſto modo nullus emet ab eo: q2
raro inuenietur qui velit de vnaquaqʒ re aliquid modicū habere
Bal. hic determinat ꝙ poſſit, dummodo nō faciat in fraudem fi-
deicommiſſarij. refert tamen Ja. de bel. dicere ꝙ tutius eſt ꝙ ve-
niat ad diuiſionem cum fideicommiſſario, vt hic latius per Bal.
vide per te. Adde qđ ponit iſtum paſſum Bal. in. l. marcellus. §.
res que. ⁊ ibi cōmuniter alij ad treb. ⁊ Jaco. de bel. in aut. de reſti-
16 tu. ⁊ ea que parit. in prin. Bal. in. l. ſcimus. in prin. C. de inof. teſt.
in quibꝰ locis per te videas. ¶ † Tangit etiam Bald. hic in. xiij.
col. an filiꝰ poſſit detrahere legitimam de vna re ⁊ eligere quā ve-
lit. Eſt paſſus frequens ⁊ quotidianus / quem diffuſe examinat
Bal. hic ⁊ concludit poſt Ja. bu. ꝙ ſic dummodo eligat in rebus
mediocribus. ne dum nimiū fauemus filijs: heredes in bonis de-
fraudentur. l. ij. C. quando ⁊ quibus quarta pars debetur libr. x.
¶ Concludendo veritas eſt / ꝙ filius poteſt detrahere quartā de
vna re eligenda per iudicis arbitriū: vt per Bar. ⁊ doct. in. l. ſuus
quoqʒ. in fine principij. ff. de here. inſti. Ja. de bel. in auf. de reſti. ⁊
ea que parit. in prin. poſt glo. ibi Cyn. in aut. res que. C. cōmunia
de lega. ⁊ hic in. ij. q. ⁊ Sali. hic Oldra. no. in dicto conſi. ccxxv. et
in conſi. xvij. incip. circa ius municipale. glo. in. c. raynaldus. ⁊ ibi
doc. de teſta. Bal. in. l. ij. C. ad le. fal. ⁊ in. l. ſcimus. in prin. C. de in-
offi. teſta. ⁊ in. d. l. iubemus. in. j. colū. C. ad treb. ⁊ in. l. magis puto.
§. non paſſim. ff. de rebus eorum. ⁊ in. l. ſi. in. j. q. C. de edi. diui adri.
tol. ⁊ in. l. non amplius. §. ſi. vbi per do. Alex. ff. de leg. j. ⁊ in repe.
c. ſi pater. in vlti. col. de teſtamen. in. vj. Ange. ⁊ Jmo. in. l. in quar-
tam. in prin. ff. ad le. fal. do. Alexā. poſt alios in. l. marcellus. §. res
17 que. ff. ad treb. ¶ † Limita tamen ſingulariter hanc cōem cōclu-
ſionem, niſi teſtator illam rē alicui ſpecialiter legaſſet: quia filius
non poteſt legitimam ſuam detrahere in re que ſit alicui ſpāliter
legata: quia pater legare poteſt res ſuas, dummodo in heredita-
te tantum dimittat ꝙ ſufficiat pro legitima filij. Ita notabiliter
limitat Bal. in rubr. ff. de re. diui. in. j. col. in fi. ⁊ idem Bald. in. d. l.
non amplius. §. ſi. ⁊ ibi do. Alex. quāuis contrariū ꝯſuluit Pau.
de caſt. nullam de Bal. faciens mentioneʒ, in cōſi. ccliij. vide etiā
ad predicta illud quod not. Bart. in. l. ij. circa medium. C. quando
⁊ quibus quarta pars debetur. vbi determinat ꝙ non poteſt filiꝰ
capere aliquam rem pro legitima, ⁊ ſi ingrediatur non querit poſ-
ſeſſionem. Mouetur per fundamentum de quo hic per eum ⁊ ꝑ
Bal. in. l. ſi quis in ſuo. C. de inoff. teſt. ¶ Glo. j. diuiditur in qnqʒ
partes principales. In prima ponit vnum dictum ad commenda-
tionem huius. l. ⁊ eſt clara. In ſecunda dupl'r ponit caſum, tenen-
do ſemper intellectum antiquorum: ⁊ primuʒ reprobat. In tertio
format qōnem, vel melius per viā queſtionis remouet contrariū.
⁊ ideo Bar. ⁊ doc. expediūt illam partem per viam oppoſitionis
⁊ non queſtionis. In quarta per viam queſtionis etiam opponit
ꝙ iſta. l. ſit male ſituata ſub hoc titulo, ⁊ dupl'r ſoluit. In quinta
⁊ vlti. opponit contra tex. de mala gramatica, ⁊ dupl'r ſoluit. ſcđa
ibi: dic ergo caſum. tertia ibi: ſed de qua quarta loquitur. quarta
ibi: ſed ſecundum hoc quid faciat ad titulum. v. ⁊ vlti. eſt ibi: lite-
ram autem expone. ¶ Prima pars gl. vt dixi clara eſt. ¶ In ſe-
cunda parte gl. in qua gl. dupliciter ponit caſum: aduerte, vterqʒ
caſus vadit ad eundem intellectum. ſ. ad intellectum antiquoruʒ.
ſcđm quem fundus in vita patris erat conceſſus vni filio. Et licet
glo. reprobet primū caſum, in quo inquātum preſupponitur fun-
dum nō valere niſi duodecim. quia iſto modo detracta trebellia-
nica ex fundo nihil reſtaret de ipſo fundo qđ eſſet coheredibꝰ re-
ſtituendū, imo potius deficerent vndecim vltra fundū ſi non va-
luiſſet niſi duodecim: ⁊ ꝓpterea gloſ. in ſcđo caſu preſupponit ꝙ
valeat. xxx. ſed quia in hoc non conſiſtit virtus iuris: dic paucis /
ꝙ primus caſus pōt ſeruari: q2 text. non dicit ꝙ illud qđ ſupereſt
de fundo debeat reſtitui: q2 ſi diceret militaret fundamentuʒ gl.
vnde intelligo tex. in fi. dum dicit habens. ſ. quartā. ſ. de rebus he-
reditarijs: ⁊ de portione ſua hereditaria: ⁊ inuenio ꝙ ita ſaluant
18 Bal. ⁊ Pau. hic / tamē non curo, q2 modice vtilitatis eſt. ¶ † In
tertia parte glo. opponit̃ contra tex. qđ imo datū gratia conditio-
nis implēde nō cōputet̃ in quartā. l. ſcimꝰ. §. repletionē. ſ. de in off.
teſta. allegata in gloſ. vbi in quartā legitime nō dʒ imputari illud
quod dat̃ a coheredibuſ gratia cōditionis iplēde: eo q2 quarta dʒ
detrahi de ipſis corporibus heredi. vt ibi dicit text. item datū gra-
tia cōditiōis implende nō cōputat̃ in quartā falcidie, ⁊ ſic in quar-
tā iure inſti. tex. eſt in. l. quartā. in prin. ff. ad le. falc. ergo eodeʒ mō
nec in quartā trebel. cuius ꝯtrium dr hic in text. propter hoc ꝯtriuʒ
gl. per viā qōnis rñdet / ꝙ iſta. l. ſolum loquit̃ in quarta trebel. in
qua datū a coheredibus gratia conditionis implende bñ impu-
tatur / vt hic: ſecus eſt in legitima: ⁊ ſecus eſt in falcidia: iuribꝰ alle-
gatis in gl. ⁊ ratio diuerſitatis inter trebellianicā ⁊ legitimaʒ eſt.
quia legitima que debet̃ filijs, eſt longe fauorabilior: patet ꝙ de-
betur ⁊ iure nature ⁊ iure ciuili. ſed trebel. nō eſt ita fauorabilis.
Alia ⁊ ſubtilior ratio reddi poteſt ſm Bal. ⁊ Sali. hic, quia legi-
tima ſtatim mortuo patre debent̃ filio: adeo qđ non recipit aliqđ
temporiſ interuallum. l. omnimodo. l. quoniam in prioribuſ. ⁊. l. ſci-
mus. §. ſancimus. ff. de inoff. teſta. plene ſcribit̃ in. l. ſi pater. C. de
inſti. ⁊ ſubſti. ſed iſtud qđ venit preſtandū a coheredibus gr̃a con-
ditionis implemde, non debetur ſtatim poſt mortē patriſ, ſicut in
ipſa legitima: ſed debetur demū adita hereditate: item demū im-
pleta conditione qđ erit eueniēte conditione fideicōmiſſi nimirū
ſi in legitima nō imputatur, que iſtud interuallū tp̄is non patit̃.
Que aũt ſit ratio diuerſitatis, quare datū gratia cōditionis im-
plende imputet̃ heredi in trebel. vt hic ſed non in falcidiā. d. l. in
quartā. in prin. nō pōt bene ſtringēs ratio reddi. ſed vnā perſua-
ſiuā reddit Bar. in. d. l. in quartā. in. iij. col. que nō ſatiſfacit, ⁊ re-
prehendit̃ per Jmo. tamen melior non occurrit / ⁊ cū concluſione

differētia gl. nostre transeunt cōīter doc. ¶ Tu tamen adde ingz tum glo. ⁊ cōīter doc. tenent ꝙ in quarta que debet͛ iure nature, ⁊ sic in legitima, non imputat͛ illud qḋ ex ordinatione testatoris da tum est filio a coheredibus gratia conditionis implende, cū non extrahat͛ de corporibus hereditariȷs, d. §. repletionē. Raph. ful. hic in. ij. colū. tenet ꝯ istam cōem sniam, ꝙ imo imputet͛ in legitimā sicut in trebel. vt hic. ¶ Et mouet͛ stricto fundamēto qḋ ꝑma consyderatione vehemēter stringit. nā nemini dubiū ⁊ gl. ⁊ oēs fatentur ⁊ est tex. hic, qḋ datū gratia conditionis implende cōputatur filio in trebel. sed nos habem⁹ qḋ ea que imputant͛ filio in trebellianicā cōputant͛ in legitimā: text. est in. l. etiā. §. si debita. ff. de bo. lib. ⁊ in. l. papinianus. §. qñ autem quarta. in ver. iiȷ. autē. ff. de inoffi. testa. ⁊ firmant oēs doct. qḋ retuli. s. in. j. not. in illo passu an filius grauat⁹ fideicō. debeat detrahere duas quartas. nā eorum sniam firmant in hoc fundamento. ¶ Et tenendo istā nouā opi. Fulg. nō obstat. d. l. scimus. in. §. repletionē. per quē glo. ⁊ doc. tenent oppositū quia rñdet Fulg. qḋ text. ibi loquit͛ qñ supererat tantum de bonis ꝓpriȷ testatoris, ꝙ ex eis poterat legitima bene suppleri: tūc verū est ꝙ datū gratia cōditionis implende non imputat͛ filio in legitimā, imo cēset sibi donatū.

19 ¶ †Breuiter dicit qḋ veritas huius puncti pēdet a qōne tacta. s. in. j. no. ⁊ si quidem tenemus ꝙ filius grauatus fideicō. vnam tm̄ quartam detrahere possit, qḋ de iure ciui. est verisimū, ⁊ probat͛ per hunc text. ⁊ per. l. iubemus. in verbo dodrans. C. ad treb. tunc oportet nos dicere qḋ datū gratia conditionis implende sicut hodie non imputat͛ filio in legitimā, per. d. §. repletionē. ita etiam nō imputetur in trebellianicam: sicut in simili videmus, ꝙ hodie fructus sicut nō imputantur filio in legitimā, ita nō imputantur in trebellianicam liberis primi gradus. l. iubemus. in prin. C. ad trebel. sed tenendo quod filius detrahat duas quartas, qñ grauatus est fideicō. non statim sed in diem, vel sub conditione, quo casu legitimā statiz detrahit, nec in ea imputat͛ dandum gratia conditionis implende: q: legitima non recipit dilationē, nec habet expectare istud dandum in futurū, sed eueniente cōditione fideicōmissi: quo casu detrahetur trebellianica: tunc illud danduz bene imputat͛. Ita necessariū est dicere: ⁊ istud est etiā de mente Pau. de ca. hic. Tu tamē consyderā in hac saluatione ꝓpter tex. nostrū. ¶ Sum in quarta ꝑte glos. ibi: sed scḋm hoc. que opponit ꝙ ista lex nostra non est situata sub congruenti. q: debuisset poni sub ti. ad treb. non sub isto ti. er. ad quem nihil facit hec lex. text. gl. respondet dupliciter. tene quamvis. ¶ In quinta ⁊ vlti. in qua glo. opponit de mala grāmatica tene quā vis: ⁊ si vltimā teneas in qua glo. exponit quem idest aliquē ⁊ refert ad dictionem fundum, tu aptius referas ad dictionē filiuz. ⁊ sic sit sensus filium aliquem habentem fundū in hoc non insisto. ¶ Glo. super verbo percepit Ista glo. precedit aliā glo. magnā, ⁊ ita legitur prius per oēs doc. licet isti impressores forte cōsyderato ordine verboꝝ text. illam prius posuerint. ¶ Diuide in quatuor partes. In prima timore cuiusdā ꝯtrȷ. gl. declarat tex. Nam tex. videt͛ continere quādam ꝯdictionē seu ꝯrietatem, inquantum presupponit͛ ꝙ eueniente conditione aliqñ, puta decē essent danda a coheredibus, ⁊ sic in futurū, ⁊ tm̄ text. dicit ꝙ a coheredibus vice mutua percepit. ⁊ sic in preterito: quomodo enim potuit ꝑcepisse in preteritū, qḋ in futurum est dandum. glos. in prima parte exponit percepit. s. destinatione testatoris. q: perinde est acsi esset perceptum. vel intelligitur re ipsa, vt sequitur in gl. Et responde ad contrarium, licet glo. non dicat ꝙ ꝗuis tempore esset danduz in futurum, tamen tēpore quo petebat͛ restitutio fideicommissi ꝑ coheredes, filius iā perceperat istud, q: coheres iam soluerant: ⁊ ista prima pars glo. est clara. ¶ In scḋa que est ibi: sed quare in vna tantū. gl. per viam qōnis opponit fortiter contra tex. tenendo intellectum antiquoꝝ: ⁊ quinqz modis soluit, retento illo intellectu ⁊ sexto modo tenendo intellectum Jo. de quo in glos. seq. ¶ In tertia que est ibi: ⁊ vt hec. glo. per viā doctrine ponit in tribus quartis. s. nature, institutionis ⁊ trebellianice; que sint illa q̄ computentur ⁊ que non. ¶ In quarta ⁊ vltima que est ibi: not. qḋ quarta. glo. per viam no. enumerat septem species quartaruz. ¶ Redeo ad scḋam partem principalem quā potes subdiuidere in multas particulas quas ꝑ te videas. ¶ In ista scḋa parte gl. laborat circa vnum contrarium, qḋ fit a lectura antiquorum ad hunc tex. que lectura vult ꝙ filius detrahat totam quartam trebellianicam ex isto fundo quondaz peculiari: ⁊ sic quarta trebellianica detrahitur ex vna re. Contra imo debet pro rata detrahi ex omnibus rebus hereditariȷs, vt probat͛ in simili in. l. Plautius. ⁊ in. l. lineam. ff. ad le. falci. in. l. ij. vbi no. per glo. ⁊ docto. C. ad leg. fal. in. l. si peculium. in prin. ff. de peculio lega. ⁊ istud probatur ratione. nam trebellianica est quoddam ius vniuersale, ergo respicit quālibet partem patrimonȷ: quia ius vniuersale non pōt respicere singularem rem. l. j. §. si heres. ff. ad trebel. ergo cōtra text. scḋm hanc lecturam. ¶ Glo. tenendo intellectū antiquorū posuit quinqz solutiones, ⁊ aliam sextam tenendo intellectū Jo. per quam transportat͛ litera. Sed quia ꝑ has quinqz solutiones non videtur glossatori ꝙ sit bene satisfactum huic contrario. Jō glos. nostra habuit istam lecturam antiquorum pro derelicta, cuz eam adiuuare non posset. Et postea in glo. sequenti magna fortificat͛ istud contrariū per alium modum, ⁊ nesciens dare solutionē trāsit ad intellectum Joan. vt in ea videbimus. Sed tu. dic qḋ propter istud contrarium glos. nostre non dz reprehendi intellectus antiquorū, qui est verus ⁊ cōis: ⁊ licet prima solutio glo. nihil valeat, quia diuinat, ⁊ glo. sequens in prin. dicit qḋ diuinare est refugium miserorum: tene secundam solutionem Loth. relatā in glo. qḋ licet testator expresse nō dixerit qḋ filius possit totam trebel. ex isto fundo detrahere, vt vult prima solutio glo. que ꝓpter hoc diuinat, tamen hanc fuisse tacitam voluntatem testatoris ꝑ coniecturas colligitur. nā ex quo testator hunc fundum in vita cōcesserat filio in peculium, lex capit tacitam voluntatē, qḋ etiā voluerit vt inde possit totam trebellianicā detrahere, que voluntas seruanda est in diuisione. l. si cogitatione. s. eo. ¶ Itez vltra glos. fm Bart. ⁊ alios dura esset separatio ei⁹ fundi: quē filius excreuisset: argumentō. l. possessionū. ȷ. cōia vtriusqz iudicȷ. presertim in fundo quem suo labore meliorem reddidisse: argumēto. l. ij. C. de alluuio. ⁊ licet glo. nostra reprehendit hāc solutionem: eo quia fundus erat peculiaris, ⁊ peculia debent equaliter diuidi. l. certuz. s. eodē. sed hic esset precipuus vni. Tamen facile est respondere fm Bart. ⁊ alios, ꝙ nō ideo est precipuus filȷ, cum eius loco et vice

20 dimittat alias res quas potuisset per treb. habere. †Et ex hoc habes fm Bart. hic in. iȷ. col. no. ex hac lege, vnum quod est scḋm eū singulare, ꝙ licet alias trebellianica que est quid vniuersale respiciens quālibet partem facultatū in singulis rebus, debeat de singulis rebus detrahi, vt proxime declaraui: tamē filius potest detrahere trebel. integram de vna re: puta de vno fundo, quē viuo patre habuit in peculium: ⁊ dicit Bart. ꝙ istum casum nō habes alibi in iure: idem qḋ hic tenet ipse Bar. in. d. l. in quartā. in prin. ff. ad leg. fal. ⁊ sequitur simpliciter Pau. hic. Sed istam opin. et saluationem sic simpliciter ⁊ indistincte relatam, reprobant Cy. Bal. Sali. ⁊ Fulg. hic: quia licet pater in vita sua concesserit aliquam rem filio in peculiū: ⁊ sic ad tempus: tamen per hoc non sequitur nec est bona cōsequentia, ꝙ voluerit propter hoc eo mortuo istā concessionem fieri perpetuam. argumēto. l. epistolā. §. fin. ff. de pac. ¶ Salua tamen istā opinionem scḋm eos hoc modo, ꝙ licet filius de rigore iuris non possit detrahere totā trebel. ex isto fundo propria autoritate, ⁊ coheredibus cōtradicentibus, ꝑ iura ⁊ rationes superius adductas: tamen cum ista detractio fiat iudicis arbitrio, vt in glo. precedenti in. iȷ. parte, ⁊ in istis iudiciȷs diuersoriȷs iudex habet multum sequi non solum voluntatē expressam testatoris, sed etiam tacitam ⁊ coniecturataz. l. si cogitatiōe. s. eo. ⁊. l. potest. ff. de lega. j. certe iudex consyderatis proxime relatis coniecturis, debebit huic filio assignare totam trebelliani. in hoc fundo, non ꝙ filius propria autoritate ⁊ mero iure istud possit, iuribus ⁊ rationib⁹ preallegatis: ⁊ ita teneas, ⁊ hoc modo sustineas ⁊ sequaris intellectum antiquorum, qui est bonus ⁊ cōis. ¶ Tertia solutio refertur in gl. qḋ imo semper trebellianica tota pōt detrahi ex vna re, vt hoc tex. nec aliqua specialitas sit hic. Nec obstant iura in contrarium allegata, quia vere loquūtur in quarta falcidie que detrahitur: illa enim non potest detrahi tota de vna re. sed debet detrahi de singulis relictis. ¶ Et lz Bart. ⁊ doc. dicant qḋ ista solutio nō est vera, q: nulla ratio diuersitatis pōt assignari inter falcidiam ⁊ treb. Tamen tu dic qḋ imo potest assignari, quia falcidia detrahit͛ de singularibus rebus, sed in singularibus vna res nō succedit loco alterius: sed treb. detrahitur de rebus vniuersalibus, in qbus vna res pōt succedere loco alterius: sicut dicimus ꝙ in vniuersalib⁹ preciuz succedit loco rei ⁊c. l. si rem ⁊ precium. ff. de peti. here. ¶ Tamen doc. cōiter reprehendunt istam solutionē glos. dicētes, ꝙ de rigore iuris, sicut falcidia detrahit͛ de singulis rebus non de vna particulari, multo magis treb. que cum sit qd vniuersale, ⁊ quālibet partē respiciat facultatum, ⁊ nō singularem, rez nō debet ergo de vna re detrahi posse, nisi aliqua eqtate suadente, vt hoc tex. ¶ Quartaz solutionem refert glo. ꝙ speciale sit in hac. l. in filio, vt hic possit totam treb. de solo fundo extrahere. eo q: in alio grauatur: q: sibi cōputat͛ in treb. illud qḋ a coheredibus ꝑcipit, ꝗuis censeat͛ extra quartā trebel. illud qḋ a coherede percipit͛, vt dicit tex. in. d. l. in quartā. ¶ Istā solutionē reprehendit glo. duabus rōnibus: ⁊ aduerte q: obscure loquit͛, ⁊ corrupte habetur cōiter fm Cy. Bal. ⁊ alios hic. ¶ Ad intelligentiā huius glo. oportet te premittere vnū fundamentum de quo aliquid dixi. s. in euidentialibus in vltimo euidentiali. ꝙ

21 †qñ aliquid percipit͛ iudicio testatoris, ⁊ illud vniformiter percipitur, hoc est in totū vel iure legati, vel institutionis, vel iure prelegati, semꝑ illud totū iputat͛ in treb. siue sit hereditariū siue nō. sed qñ difformiter capit͛, hoc est ꝑtim iure hereditario, ꝑtim iure legati: ⁊ si est hereditariū solum computatur in trebel. illud qḋ iure hereditario

hereditario percipit, nõ illud quod iure legati. Ista oĩa dicit tex. difficilis in.d.l.in quartã.ꝛ ratio ſm glo.ibi eſt, ne eadẽ res diuerſo iure censeat, cõtra.l.eum qui edes.ff.de vſucap.Bar.ibi dicit ꝙ illa ratio glo.eſt leuis:ſed qꝛ nõ videt meliorẽ cum ea etiã tranſit Sali.hic,ſed eam reprobat Bal.hic:in.iij.colũ.ꝛ aliam aſſignat, aliã etiã aſſignat Ange.in.d.l.in quartã.quã in vno membro ibi reprobat Imol.ſed non curo pro nunc referre,quia eſſet nimium egredi. ¶ Hoc premiſſo glo.intẽdit reprobare vnũ tñ qꝺ preſupponit in iſta quarta ſolutione. Nam preſupponit ꝙ regulariter illud qꝺ accipit a coheredibus cũ ſit extra quartã, nõ imputet in trebellia.niſi hic,vbi eſt ſpeciale in filio:iſtud ꝑſuppoſitũ glo.oſtẽdit eſſe falſum,ꝛ vult ꝓbare ꝙ imo generaliter in quocũqꝫ,ſemp illud qꝺ percipit a coheredibus nõ ſit extra quartã,ꝛ qꝺ ſemper imputet in quartam trebel.ꝛ ꝙ nunꝙ ſit ſpeciale in filio:ꝛ prima ratio eſt a partibus ſufficiẽter enumeratis:aut enim iſtud quod percipit a coheredibꝰ eſt in pecunia numerata:aut alia res.ſi eſt pecunia numerata,proculdubio ſemper computat,acſi ipſe iure hereditario a ſe perciperet.l.cũ pater. in prin.de leg.ij.alle.in glo. ſi aũt nõ eſt pecunia,ſed eſt aliud corpus:ꝛ tunc ſi illud corpus nõ eſt de hereditate,qꝛ ſemper percipitur vniformiter,ſemper in trebellianicam imputat in quocunqꝫ:aut eſt corpus hereditariũ,et tunc qꝛ heres partẽ capit tanꝙ heres,ꝛ ſic iure hereditario pro parte que eum tãgit,pro alia vero parte coheredũ capit iure prelegati,ꝛ cõſequẽter capit diſſormiter,per cõſequens totũ nõ computat in trebel.in quacunqꝫ loquamur. Modo ad ꝓpoſitũ,vult dicere glo.cũ in tex.modo preſupponamus decem fuiſſe data per coheredes huic filio,ꝛ cõſequẽter pecuniã numeratã:ergo nõ eſt verũ qꝺ ſit aliquod grauamen in filio,ꝙ iſta pecunia tota computetur in trebellianicã:qꝛ idẽ in quocunqꝫ:verũ qꝛ tex.non dicit ꝙ decẽ perceperit a coheredibꝰ,ꝛ ſic nõ magis loquit in pecunia ꝙ in alia re:ſed indifferẽter.tex.dicit illud qꝺ a coheredibꝰ percepit: poterit ergo eſſe alia res,ſicut pecunia. ¶ Ego dico dato ꝙ eſſet alia res,ſaltẽ nõ erat hereditaria,qꝺ patet per illos quoſdã alios de quibus in tex.ergo in totũ fuiſſet computata in trebellianicã, etiã in omni alio quã in filio:ergo apparet ꝙ illud preſuppoſitũ iſtius quarte ſolutionis eſt falſum,ꝙ illud qꝺ percipit a coheredibus ſit extra quartam. Nec obſt.d.l.in quartã.vbi in tex.iſtud dici videt ꝙ extra quartã ſit,qꝺ a coheredibus percipit:qꝛ vltra ſolutionẽ glo.potes clarius reſpõdere,qꝛ ille tex.proprie loquit in eo qꝺ percipit a coherede iure prelegati:lex noſtra loquitur in eo qꝺ percipitur a coheredibus gratia conditionis implende.et ſic caſus ſunt multum diuerſi,ſm Cy.ꝛ Pau.de caſt.hic,potius obſtaret illa.l.contra intellectum Jo.relatum in glo.ſequẽti,qui intellexit iſtam tex.quando filius percepit illum fundũ iure prelegati. Nam contra hoc dictum veniret illa.l.in quartã:vt.j.dicet. ¶ Secũda ratio glo.eſt ad inpugnandũ ꝑſuppoſitũ ſupra factũ, qꝺ nedũ in filio,ſꝫ in quocũqꝫ illud qꝺ percipit a coherede,imputatur in quartã:ꝛ licet glo.vtat alijs ꝟbis,tñ vult in effectu dicere,ꝙ.d.l.in quartã,que dicit ꝙ illud quod ab herede accipit extra quartã eſt:loquit de quarta detrahẽda aduerſus alios fideicommiſſarios,vel legatarios,nõ de quarta detrahẽda aduerſus ipſos coheredes:vt hic,a qbꝰ aliqͩ percipit iure ꝑlegati:qꝛ tunc iſtud nõ cenſet extra quartã.ꝛ vltra glo.bene facit tex.in.l.ueſennius.ff. ad le.fal.vbi iſtud imputat in falcidiã:ergo multofortiꝰ in trebel. ¶ Quintã ſolutionẽ refert glo.ꝙ trebellianica nõ poteſt tota detrahi in vna re:verũ eſt niſi herede volẽte,ꝛ fideicõmiſſarijs cõſentientibus. Iſtam reprobãt Bar.ꝛ Fulg.per iſtum tex.in fi.in ver. compellitur.per quod patet ꝙ loquitur etiam inter inuitos. Sed mihi videtur ꝙ illud verbum compellit.nihil faciat:quia loquit quantũ ad reſtitutionẽ eius quod ſupereſt ſupra quartã:ꝛ in hoc bene verũ eſt ꝙ filius inuitus compellit reſtituere. Sed quantũ ad detractionẽ falcidie,ꝙ poſſit in eodẽ fundo fieri non eſt aliqꝺ verbum compulſiuũ. ¶ Sextam ſolutionem glo.non refero hic: quia vadit ad intellectũ Jo.de quo ſtatim dicam in ſequenti glo. ¶ Sum in tertia parte principali glo.ibi:ꝛ vt hec clareãt.dic de iſtis tribꝰ quartis.ſ.nature,inſtitutiõis ꝛ legitime,que in eis computant:ꝛ quid de fructibus prout alte et profunde ſcribitur per Bar.ꝛ alios in.l.in quartã.ff.ad.leg.fal.non ingredior nunc tam

22 altam materiã. ¶ Sum in vltima parte glo.ibi:ꝛ no.ꝙ †quarta. in qua glo.enumerat ſeptẽ ſpecies quartarũ.adde tu octauã de qua in aut.ſed neqꝫ.C.de epiſ.ꝛ cleri. Aliam ꝛ nouam habes in l.j.et.ij.C.quando ꝛ quibus quarta pars debetur.lib.x. Aliam et decimam ponit tex.in aut.preſbyteros.C.de epi.ꝛ cleri. Aliam et vndecimã habes de iure canonico que debet epiſcopo. Et aliam ꝛ duodecimã que debet rectori parochialis eccleſie.c.certificari. cum ſimi.de ſepulturis. ¶ Glo.in ꝟbo hereditaria parte predij. diuidit in nouẽ partes principales. In prima fortiter opponit cõtra tex.retenta lectura antiquorũ:de qua in glo.ſuperiori. In ſecũda poſtpoſita lectura antiquorũ plene refert ſecũdã lecturã Jo. In tertia refert tertiã lecturã Azo.et Hugo. In quarta format

vnam.q. In quinta aliam. In ſexta per viã queſtionis opponit ꝛ ſoluit. In ſeptima ponit illationẽ ex omnibus ſuperius tactis. In octaua etiam ꝑ viam queſtionis opponit ꝛ ſoluit. In nona et vltima ꝑ viã not.opponit ꝛ ſoluit.ſcḋa ibi: dic ergo ſm Joã.tertia ibi:vel ſi vis ſm Azo.quarta ibi:ſed quid ſi oĩa hic.quinta ibi:itẽ nunqd prelegationes.ſexta ibi:itẽ quomodo imputabit.ſeptima ibi:ex predictis patet.octaua ibi:itẽ qualiter cõputat.nona ꝛ vltima eſt ibi:item nota ꝙ hec lex corrigit. ¶ Redeo ad primã partẽ, ꝛ oppono ꝙ tota hereditaria portio iſtius filij non debuit ſibi in quartam imputari,ſed ſolum quarta hereditarie portionis, que in tex.noſtro eſſet duodecima pars iſtius fundi.l. titia.ff.ad legẽ fal.patet in.l.iubemus.C.ad treb.gloſſ.in.j.parte dupliciter ſoluit ꝛ male.vnde ad.d.l.titia.reſpõde vt in ſeq.parte glo. ¶ In ſecũda parte ꝗ mihi viſa eſt multũ difficilis ꝛ obſcura, in qua refert intellectum Joan.vt melius intelligas pone caſum ſic. Pater habens tres filios,eos inſtituit equaliter heredes,deinde filio puta maiori natu prelegauit fundum,dehinc ſub certa cõditione puta ſi nauis ex Aſia venerit grauauit filium ꝙ partem hereditatis reſtitueret fratribus coheredibus,ꝛ fundum reſtitueret quiſbuſdam alijs extraneis,ꝛ ꝙ fratres darent ſibi puta.x.illi vero extranei darent ſibi puta quinqꝫ deciditur in text.ꝙ eueniente conditione ſi deicõmiſſi debet detrahere quartam,in qua imputatur hereditaria portio fundi.item imputat illud qꝺ datũ eſt gratia ꝯditionis implende:ꝛ reliqua vt in tex.ꝛ ſic ſm iſtum intellectum Jo.iſte filius coheres fratrum,idẽqꝫ prelegatarius fundi,erat dupliciter grauatus. Primo vniuerſaliter de parte ſua hereditaria fratribus coheredibus reſtituenda. Secũdo principaliter in fundo reſpectu extraneorũ ex quo correlarie apparet, qꝺ imminebat duplex quarta ipſi filio cõpetens:trebel.reſpectu fratrum,ꝛ falcidia reſpectu extraneorũ. ¶ Et differt iſta lectura Jo.a lectura antiquorum de qua in glo.precedentibus in tribus. ¶ Primo quia antiqui dicebant fundum conceſſum filio in peculium,ꝛ ſic inter viuos. Jo.preſupponit fundũ prelegatũ,ꝛ ſic poſt mortẽ patris. ¶ Scḋo antiqui preſupponebant filium ſuũ grauatũ reſtituere hereditariã portionẽ,tam fratribus ꝙ extraneis:ꝛ ſic ſolũ imminere vnã quartã.ſ.trebel.ſed Jo.preſupponit duplex grauamen, ꝛ ſic duas quartas vt proxime dixi. ¶ Tertio antiqui dicebant ꝙ illud qꝺ deerat ad quartã trebellianicã ſupplebat immediate ex ipſo fundo:ſed Joã.preſupponit ꝙ ſuppleat ex eo qꝺ pro ipſo fundo datum eſt. ¶ Item aduerte ſubtiliter ꝙ Joã.ideo preſupponit fundum prelegatum,ꝛ nõ cõceſſum in peculiũ. Primo propter.l.certũ.§.eo.vt declaraui in euidentialibus. Item vt ſic oſtendat talem fundũ non venire nec poſſe cõprehẽdi in ipſo fideicommiſſo,ſꝫ debere eſſe ſuũ precipuũ:qꝛ ſi preſupponeremus ꝙ eſſet ꝯceſſus in peculium,non eſſet ſuus precipuus:ſed diuidendus.d. l.certum.ꝛ ſic ſua tertia pars que ſibi obueniret in diuiſione,caderet in fideicõmiſ.qꝺ non erit ſi preſupponamus fundũ ante partẽ prelegatum. Et ſi dicis,dato ꝙ iſte fundus ſit precipuus,ꝛ ꝓpter hoc non veniat nec cõprehendat ſub fideicõmiſſo portionis hereditarie:tñ per hoc nõ tollit obiectum partis ꝑcedentis gloſ.ꝗuis fundus fuerit prelegatus huic filio,nõ tñ totũ habet iure prelegati. Sed pro ea parte pro qua ipe eſt heres:ꝛ ſic pro tertia parte:qꝛ capit a ſeipſo:ꝛ a ſe ſibi legari non põt.tertiam partẽ fundi habet iure hereditario,alias duas partes iſtius fundi prelegati qꝛ capit a coheredibus bene habet iure prelegati.cum ergo hereditariaꝫ partem iſtius fundi:ꝛ ſic tertiã cõputet in quartã:vt dicit text.ergo tota hereditaria portio cõputat:ꝛ tñ nõ deberet cõputari niſi quarta portionis hereditarie/per.d.l.titia.ad.l.falci.allegataꝫ in gl. ¶ Reſpõdet.no.gl.ꝙ illa.l.titia.loquit qñ quarta detrahitur ſm volũtatẽ teſtatoris expreſſaꝫ,hoc eſt qñ teſtator expreſſe dixit ꝙ quartã detraheret:tũc in iſta quarta ꝓueniẽte expreſſa ordinatione teſtatoris,tanꝙ magis fauorabili,ſolũ cõputat quarta hereditarie portionis:ꝛ non tota hereditaria portio:ſed qñ quarta detrahitur ex ſola diſpoſitione,l.quo caſu dꝫ detrahi cõtra voluntatẽ tacitã teſtatoris:qꝛ teſtator grauãdo ſimpliciter onere fideicõmiſſi,videt grauaſſe in totũ:ergo qñ aliqͩ diminuit per detractionẽ quarte,intelligit fieri cõtra voluntatẽ teſtatoris:quo caſu qñ ꝑmittitur heredi ꝙ ex ſola diſpoſitione.l. detrahat quartam contra tacitã voluntatẽ teſtatoris:qꝛ in hoc alleuiatur in vno:in alio aggrauat:vt tũc totã hereditariã portionẽ in quartã computet:ꝛ ſic in effectu lucret.ꝛ ex iſta ſolutione dicit Sali.hic in.vj.co.

23 eſſe ſing.no.ꝙ †vbi teſtator nõ diſpoſuit expreſſe in teſtamento de quarta treb.detrahenda:ꝗuis detractio fieri poſſit ex.l.diſpoſitione,tamen talis detractio dicitur fieri contra voluntatem teſtatoris,ſaltẽ tacitã/quã ita interpretat lex in caſu dubio.tex.eſt notabilis in.d.l.titia.non tamen ſeruatur eius volũtas tacita in hoc: et iſtud clare ꝓcedebat de iure ffꝫorum quo iure etiaꝫ expreſſe non poterat prohibere detractionem falcidie vel treb.l.qꝺ de bonis. §.fi.ff.ad leg.fal.procederet etiam hodie:quia licet hodie teſtator poſſit expreſſe prohibere detractionẽ falcidie.§.ſi vero expreſſim.

in aut.de here.⁊ fal. aut.sed cum testator. C.ad leg.falci.certe ista
tacita volūtas nō sufficeret,nec esset seruāda:sȝ bene facit vt tota
portio hereditaria computet in quartā.vbi als solū cōputaret in
quartā illius hereditarie portionis.¶ Contra istā lecturā Jo.for
titer opponit in glo.ibi:sed huic lecture.sed q2 glo.obscure loquit
sic clarius induco. Nā iste tex.dicit ꝙ illud qd deest filio ad quar-
tam,supplet in isto fundo:ita dicit ibi in eo fundo soluet:sȝ istud
est falsum,ꝙ aliquid possit suppleri ex isto fundo. Nam cum Jo.
presupponat ꝙ iste fundus fuerit a filio prelegat9 illis extraneis,
oportet ergo ꝙ eis restituat illū fundū saltē pro duab9 partibus,
que sunt supra hereditariā portionē:si ergo habet restituere iure
legati illis extraneis,quomodo poterit quartā suam supplere in
illo fundo,certe nullo mō:q2 etiā illud qd alicui prelegat,si nō est
perpetuo remāsurū penes eum,sed illud habet alteri,illud nūꝙ
sibi computatur in quartam.l.acceptis.ff.ad.legem fal.Solutio,
Jo.vt sequitur in glo.fatetur obiectum scȝ ꝙ suppletio non fiet
de ipso fundo:sed in eo qd extranei habent dare:vt dixi in casu,
habent dare pro isto fundo gratia conditionis implende:⁊ sic de
illis quinqȝ,⁊ tunc dictio in eo fundo posita in tex.impropriatur,
24 ⁊ capitur in,loco dictionis pro:†nam in istis ꝑpositionibus sepe
vna pro alia capitur:vt inquit glo.in.l.eas causas. ff.de condi.et
demon.verū q2 istud impropriat tex.ideo subiicit glo.vel dic vt di
cemus in glo.alia inferiori.sed Bar.dicit ꝙ glo.est corrupta ⁊ de-
buit dicere,vel dic vt in glo.superiori:vbi glo.in.vj.solutione scde
partis quam omisi,dicit ꝙ litera dȝ intelligi transportādo:nam
dum tex.dicit a ceteris in eo fundo soluitur:illud in eo fundo,nō
debet referri ad verbū soluitur.quia obstaret ꝯtrium:sed dȝ trans
portari hoc modo.scȝ,filius habens supra quartā in eo fundo:sed
istud etiā corrumpit tex.ideo intellectus Joan.male sustinet:caue
tñ dum glo.dicit dic vt dicem9 in glo.alia inferiori.⁊ Bar.dicit
ꝙ debet dicere superiori. Nam vere fm ordinē verborum tex.glo.
precedens dȝ esse inferior:⁊ ita deprauarūt libros impressores:tñ
ideo prius fuit posita,eo quia prosequebatur primū intellectum
positum in.j.glo.ideo impressores posuerunt illam post primam,
vt continuatiue procederet:ista autem ponit duos alios intelle-
ctus:ideo reseruata est pro tertia glo. ¶ Jstum intellectum Joā.
vltra impugnationē precedentē reprobant antiqui,⁊ etiā Bar.⁊
Pau.de ca.hic propter participiū habentē.qd est presentis tem-
poris:innuit ergo ꝙ tēpore quo testator disposuit,filius habebat
fundū:per regulam.l.in delictis.§.si detracta.ff.de noxa.et tamen
secundū intellectū Jo.fm quem ipse fundus fuit prelegatus filio
post mortē patris:ergo tunc nō habebat. Bal.hic in.viij.col. di-
cit,ꝙ ista oppositio nihil valet : quia testator qñ legauit potuit
25 actualiter tradere fundū filio:†quia legatū aliqñ potest incipere
a traditione.l.lucius titius in testō.ff.de leg.ij. Jtem fm eum si fi-
lius sua autoritate in vita inuasisset talem fundū,⁊ possedisset,et
postea item eidē in testō prelegasset,nihil obstaret obiectū:facit
l.cum dñs.§.filiusfami.ff.de pecu.leg. Raph.fulg.hic qui multis
verbis defendit istā lecturā.Jo.aliter respōdet,⁊ dicit ꝙ partici-
pium habentē,debet referri ad verbū restituere:quo casu tpe re-
stitutionis bene habebat fundū,vel fm eum si referas ad verbū
sanxit testator,prout dȝ referri:dicit Fulg.qd satis dicit habere,
postꝙ testator sic disposuit:nam fm eū sepe leges dicūt heredē ac-
cepisse a testatore,ꝙuis testator solū disposuerit. l.papinianus.§.
meminisse.ff.de inoffi.testa.cum si.⁊ hoc cōfirmat per illud euan-
gelicum,euntes renuntiate mihi ⁊c.sed oēs iste solutiones aut di
uinant aut corrumpūt tex. ¶ Jtem q2 ad intellectū Joā.fortiter
facit:q2 lectura Jo.ꝑsupponit ꝙ tractet de duob9 quartis.s.treb.
⁊ falci.⁊ tñ tex.nō loquitur nisi de vna,vt patet in quarta ratione.
¶ Preterea forti9 fm Guil.⁊ Richar.in quarta falcidie nō im-
putatur datū gratia cōditionis implēde.l.in quartam.vbi Bar.
rationem assignat.l.id autem.⁊.l.qd autem.ff.ad leg.fal.cuius cō-
trarium diceretur in tex.⁊ in hoc fundamēto doc.faciunt magnū
capitale.Tñ posset respōderi ad hoc vt precedens,fm Fulg.hic:
qui multū truffatur de doct.presertim Bar.⁊ dicit ꝙ nō intellexe
runt sensum Jo.quia licet in positione casus presupponātur due
quarte:tñ in hoc tex.nō tractat imperator nisi de quarta trebel.⁊
hoc modo cessant obiecta. Preterea fm Bar.⁊ Bal.aliter indu-
centem:sed ego clarius induco,si verus esset intellectus Joā.filiū
restituere istum fundū extraneis solum pro duabus partibus co-
heredū,pro quibus habet iure prelegati restituere,non tanꝙ vt
26 coheres sed vt legatarius:†⁊ qñ legatarius restituit,nihil potest
detrahere nec rōne trebel.nec falcidie.l.lex falcidia si interueniat.
§.nunꝙ.ff.ad leg.fal. nam singulares successores nō detrahūt fal.
in eo in quo succedunt titu.singulari.l.penales.§.si titio.ff.ad legē
fal.et.l.j.in fi.C.cōia de leg.⁊ ex hoc fundamento ꝙ Bal.dicit esse
valde subtile.faciūt doc.magnū capitale ꝯtra Jo.⁊ sequit Pau.
de cast.hic.Sed mihi videt ꝙ parum faciat:quia pro restitutione
fundi facta illis extraneis.tex.iste nō dicit ꝙ aliquid ab eis detra
hat,vt presupponit istud argu.Bene verum est ꝙ si quid accepit
ab eis gratia conditionis implende,vt haberent istum fundum,
illud acceptum non dico iure falcidie,prout istud arg.presuppo-
nit:sed propter implendam conditionem:illud bene imputat in
treb.cum illud habeat iudicio testatoris.d.l.in quartam.Tamen
licet putem intellectuȝ Jo.posse defendi ab istis duabus vltimis
impugnationibus,in quibus doct.faciunt maius capitale,puto
ꝙ non possit defendi a duabus primis:ideo istum intellectū Jo.
reprobo,vt cōmuniter doct.faciunt:quicquid dicat Fulg.hic.Et
sic erit expedita secunda pars princi.glo. ¶ Sum nunc in tertia
parte princi.glo.ibi:vel si vis fm Azonē ⁊ Hugo.in qua ponitur
tertia princi.lectura,fm quam presupponitur ꝙ iste fundus fue-
rit,donatus per patrem in eius vita huic filio,vel propter bene-
merita filij:vel filio vt filio. Et differt ista lectura a lectura anti-
quorum in pluribus hic enumeratis per Bar.⁊ presertim quia
illi antiqui dicebant hunc fundum concessum filio in peculiū:sed
fm istam lecturā iste fundus fuit per patrem donatus filio. Ad-
uerte,in hoc intellectu videtur seipsam confundere,dum dicit ꝙ
ista donatio non valuit a principio,sed confirmatur morte.l.ij.§.
de inoffi.donatio.istud non videtur posse procedere.ex quo glo.
presupponit ꝙ iste fundus fuit donatus filio propter benemeri-
ta,ergo vt extraneo:ergo statim a principio valuit donatio:vt est
glo.ordi.in aut.vnde ⁊ si parens.§.de inoffi.testa.⁊ in.l.si donatio-
ne.vbi scribentes.C.de collatio.sed saluando istam lecturam,dic
ꝙ procedit quando fundus fuit donatus filio vt filio,⁊ non pro-
pter benemerita:⁊ sic non valet in principio nec in vita patris,et
potest reuocari a patre:⁊ si nō reuocatur tunc cōfirmatur morte:
sic habet vim vltimi arbitrij:id est vltime voluntatis.Et hoc vo-
luit dicere glo.dum dicit vel conferendo vltimū arbitriū. ¶ Jstā
lecturam reprehēdebat Dy.in quodam examine priuato:vt hic
refert Cyn.ista ratione:nam talis donatio facta inter viuos non
venit in restitutione fideicommis. l.sequens questio. ff. de lega.ij.
Bar.in.l.marcellus.§.quidam.ff.ad trebel.Bal.in.l.cum virum.
in.iij.col.C.de fideicō.si non venit in fideicōmisso,ergo non com-
putatur in quartam. l.in fideicōmissariam. ff.ad trebel. ¶ Pro-
pter hoc doctores recesserunt ab ipsa lectura:vt hic refert Bar.
tamen ad hoc posset respōderi:vt etiam dicit Raph.Fulg.hic:ꝙ
ista non est bona cōsequentia,non venit in restitutionem fideicō-
27 missi,ergo non imputatur in quartam.†Tolle instantiā,fructus
non cadunt in restitutionem fideicōmissi:et tamen computātur
in quartam: vt in.d.l.in fideicōmissariam.in princi. Jtem datum
causa conditionis implende non cadit in restitutionem fideicom-
missi,⁊ tamen imputatur in quartam:vt.l.qui heredi. §. cum he-
reditas.ff.de condi.⁊ demon. Jtem ista argumentatio Dy.repre-
henditur per Bal.in.l.iubemus.in.j.colū. C.ad trebel.quia que-
dam non veniunt in restitutione ⁊ veniūt in imputatione:vt dos,
⁊ quātitas prelegata,vel species aliena:vt.l.quoniam nouella.§.
de inoffi.test.⁊.l.deducta.§.nūmis.ff.ad trebel.⁊ in.d.l.nesennius.
¶ Jstam lecturam reprobat Bar.alia ratione:nam cum a cohe-
redibus videtur habere illum fundum quatenus excedit heredi-
tariam portionē,saltem quo ad ipsos heredes deberet imputari
in falcidiā.l.nesennius.ff.ad.l.falci.sed aduerte:quia ipsemet do.
Azo in summa sua allegat.d.l.nesennius. ⁊ ad eam responde,ꝙ
quantū ad coheredes a quib9 accepit,bene computat in quartā.
quantū vero ad alios,non:⁊ ita etiam respōdet ad.l.in quartā. ff.
ad.l.fal.ista lectura cōfundit alia fortiori ratione fm Guil.de cu.
⁊ Pau.de ca.hic:nam cum iste fundus fm hanc tertiā lecturam
non percipiatur ex vltima volūtate:sed ex contractu inter viuos,
licet morte cōfirmato:nihil de ipso deberet in quartā computari:
vt.l.pater filiā.in prin.ff.ad leg.fal.vbi dicit,ꝙ in quartā treb.nō
computatur id quod extra vltimā voluntatē percipitur ex ꝯctu
inter viuos:fortificatur:quia tunc non esset dare hereditariā por
tionem:cum in puncto mortis statim separetur dominium istius
fundi ab hereditate,⁊ applicetur filio:vnde non est dare momen-
tum in quo dominiū huius fundi fuerit in hereditate,ergo non
est in eo dare hereditariam portionē:ergo eodem momento quo
incipit esse hereditas,dominiū fundi applicatur filio.⁊ ista ratio
est inconuincibilis fm Pau.de cast.idem firmat Raph.fulg.hic
in penul.col. nam cum ista donatio ꝯfirmetur etiam ante aditam
hereditatē:vt est glo.in.l.filie cuius.in fi.glo.mag.§.eo.ergo nullā
partem haberet in iure hereditario : ergo non potest conuenire
litere huius tex.dicēti,hereditaria parte predij in quarte ratione
retenta. ¶ Unde teneas lecturā antiquorū magis cōiter appro-
batam. Reliquas sequētes partes glo.vide per teipsum vsqȝ ad
vltimam. ¶ Jn vltima parte ⁊ sic in fi.glo. tenet glo.ꝙ ista.l.in eo
corrigat:qd dicit talia imputari in quartā liberis primi gradus:
per.l.iubemus.C.ad trebel.Bar.dicit melius,ꝙ imo ista.l.in hoc
non corrigitur:⁊ qd.d.l.iubemus.loquitur in fructibus qui non
computantur liberis in treb.Et ratio est:quia percipiuntur post
mortē defuncti,⁊ sic non sunt hereditarij:vt.l.quod his verbis.ff.
de leg.iij.secus est in alijs rebus quas habēt liberi ex dispositione
defuncti

defuncti:vt hic. Idem tenet Iac.de are. ⁊ Cy.hic: ⁊ Bar. in.l.in quartā.in.v.oppo.ff.ad le.fal.⁊ ibi Alex. in.vij.col.sed Bal.hic in iij.col. ⁊ Io.de imo.in.d.l.in quartā.tenet opi.istius gl.ꝙ ista.l.in
28 hoc sit correcta. ¶ † Tu tene precedentē opi.eo q2 vitāda est legū correctio.l.vnica.in fi.§.de inoffi.dot.⁊.c.cū expediat.de elec.in.vj. Nec per subauditos intellectus debet induci legum correctio:vt dicit glo.in.c.cupientes.§.qđ si per viginti.de elect.in.vj. Et iura noua debent potius distingui per antiqua,ꝙ̄ dicere ꝙ inducatur legum correctio.glo.⁊ doc.in.l.sciendū.in prin. ff.qui satisda.cog. ⁊ glo.in aut.de heredi.ab intesta.in verbo vacantibus. Barto.in extrauaganti ad reprimendū.in verbo non obstantibus. Et per ista cum laude Dei est impositus finis huic legi,per me Iasonē de Mayno Mediolanensem iuris vtriusq3 doctorem in florentissima Ticinensi academia.

¶ De iure emphiteotico. Rubrica.

¶ Presens titulus.C.de iure emphiteotico seipsum effectu prodit:vt alterius cōmendatione non egeat:iuxta verbum Vlpiani iuriscon.in.l.j.in prin.ff.de in integ.restitu. est enim inuestigatione perpulcher,ad disputandū subtilis admodū ⁊ acutus:exercitatione autem facti quotidie per omniū manus versatilis,⁊ longe magis ꝙ̄ alius qui iuris corpore claudat̄. ¶ Illum ego Iason de Mayno Mediolanēsis vtriusq3 censure doctor indignus,in hac florentissima ceterarū omniū Ticinensi academia sub inclito et excelso principe diuo Gale. Maria Sfortia Vicecomite Insubrium duce.v.cui meum desudat ingenium:⁊ cuius sublimitati omne studiū meum,⁊ si quid vltra est iam dudum deuoui:necnō sub p̄senti anno iubilei a natali Christiano.M.cccclxxxv.pleno stylo quantū virium mearū facultas suppeditauerit cōmētandū assumpsi:nō quidem obstandi aut ambiēdi studio,sed adiscendi exercēdiq3 gratia. Cum enim ceteri ex diutina villicatione sacratissime iuris prudentie quotidie fructus vberes pro cōmuni vtilitate in mediū proferant,recordatus sum verborum diui Hieronymi in lib.regum:satis esse si vnusquisq3 offerat quod potest:et quēadmodū in templo dei alij aurum ⁊ argentū ⁊ lapides preciosos,alij byssum ⁊ purpurā offerunt. Nobiscū inquit Hieronī. bene agatur,si obtulerimus pelles aut caprarū pilos. ¶ Vos tū viri fratres,non ad operarij aut ministri meritum:sed ad ministerij finem fructumq3 attendite:quem ego fideli saltem studio, cura peruigili:indefesso labore:quāto breui⁹ fieri poterit absoluā. ¶ Materiam presentis titu.de iure emphi.alij in peregrinis et abditis locis posuerunt,vel potius occultauerūt:alij per frustra in diuersis legibus:iuxta occurrētia secauerunt:nōnulli per tractatus explicauerūt:sed omnibus plenius Spec.in titu.de loca. in.§.nunc aliqua.qui est fi. §.posuit in presenti materia centum septuaginta quatuor q̄stiones,quas habuit fere omnes a Martino de fano in tracta.de iure emphi.vbi per.xxix.questiones complectitur fere oēs illas.clxxiiij.Specu. ¶ Ego vero quia sparsim hincinde disseminauit antiquitas,ad cōem vtilitatē compresso manipulo metā atq3 recolligā:⁊ quasi mēbra hincinde discerpta ad corpus suū reducā:⁊ ad propriā ac ordinariā sedē,quasi longo quodā postliminio reducam:⁊ sub suo cōgruēti titulo instar cuiusdam compendij reponam:vbi facile in materia presenti vnusquisq3 inueniat,quod apud antiquos aut vix vnꝙ̄,aut laboriose admodū,aut fortuito reperiebat̄.Effectu expediā quinq3 ⁊ trecētum principales q̄ōnes,que sunt dūtaxat de hac p̄senti materia iuris emphiteotici,cum multis suis accessorijs q̄stionibus,vltra plures alias diuersarum materiarū,que etiam iuxta occurrentia examinabunt̄.quasq3 huius opusculi decisiones superiori tabula descripsi:⁊ ad faciliorē inuentionē per singulas etiā columnas distinxi:illas aūt quinq3 ⁊ trecentū adiecto sub numero particularius annotaui. Ceterū q2 ordo est figura substātie vniuscuiusq3 rei:s̄m Bal.in suo consi.incip.diuino schismatis.posito post rubricam.C.si quis aliquem test.prohi.in.ij.col. ⁊ scire quid facias, nescire autem quo ordine facias non est perfecte cognitionis:s̄m diuū Ambrosiū patronū meū quem refert Bald.in proe.ffoꝝ.in prin. ¶ Idcirco in infra dicendis intendo tenere ordinē quem in tribus legibus presentis tit.imperator obseruat. Nam in prima lege videbimus de natura huius ꝯtus emphi.et maxime circa deteriorationē rei. Item quid differat a ceteris ꝯtractibus,⁊ qua actione agatur,⁊ que ad eius solēnitatem requirantur,⁊ maxime de scriptura. In.ij.l.iuxta tex.ordine videbimus quo tempore et quomō sit fienda solutio canonis emphiteotici,⁊ per quanti temporis cessationē cadat emphiteota a iure emphiteotico:cū suis sequacibus questionibus. In.iij.vero.l.videbimus de alienatione iuris emphiteotici ⁊ melioramentoꝝ,⁊ que circa eam requirantur:quem ordinē etiam accurate obseruat Spec.in.d.§.nunc aliqua.licet visus sit vllo sine ordine processisse. ¶ Capio ergo rubricam ipsam de iure emphiteotico:quam continua vt in glossa.

¶ Super hac rubr.Bald.hic quedam posuit que ponuntur per alios maxime Cy.⁊ Bar.in.l.j.ꝯ.eo.ibi reseruo ponenda:maxime quia post glo.sequor quatum possum ordinem Bar. cuius vestigia semper adoro.

1 ☞ Qualiter fiat cōtractus emphiteoticus:⁊ que requirantur. nume.3.12.61.⁊.64.
2 Innominati cōtractus regulantur s̄m naturam cōtractuum nominatorum quibus magis assimilantur.
4 Valet concessio rei ecclesiastice in emphiteosim, pro censu vnius nummi.⁊ nu.5.
6 Emphiteosis quot modis concedatur.
7 In quo differant ꝯtus emphi.a locatione t̄pali vel perpetua.
8 Quid sit clades ⁊ vnde dicatur.
9 Cōtractus emphi.est ꝯtus de per se separatus ⁊ validus.
10 Illa dicit̄ ꝓprie similitudo quādo est plena similitudo.
11 Omnia pacta interposita sup̄ ꝯtu emphi.valent,⁊ sunt seruāda: ideo si emphi.veniat cōtra ea,cadet a iure emphiteotico.
13 Si res emphiteo.pereat in totū,emphiteota liberabitur:nisi sit pactum ꝙ etiam si res emphiteo.periret in totū,emphiteo. teneret̄ ad pensionem.⁊ nu.14.15.⁊.78.
16 Res perit periculo eius cuius est,vel apud quē remanet dn̄ium: qn̄ dominium remanet de iure cōmuni,secus si de iure speciali.
17 An emphiteosi pensio prestatur in recognitionem dominij.
10 Emphiteote non remittitur pensio ob sterilitatē vel interitū partis rei,secus tn̄ est in colono vel inqlino q ad modicū t̄ps cōduxit. Qn̄ vero emphiteote sit fienda remissio.vide.nu.19.et.20.
21 An conducti ad longum t̄ps fiat remissio ob sterilitatem.
22 Que differentia sit inter contractum emphiteoti.⁊ contractum emptiōnis et locatiōis.⁊ nu.24.⁊.25.
23 Vbicūq3 fit mentio de precio semper presumitur emptio.
26 Quāuis emphi.teneat̄ ad impēsam magnā tn̄ finita emphiteo. nō ꝓpter culpā,sed p̄ t̄ps vel generationē:pōt emphiteota petere a dn̄o nedū melioramēta aut eoꝝ estimationē:sed etiā quoscūq3 sumptus necessario factos in re emphiteo.⁊.nu.27.
28 Conductor non tenetur propria impensa facere purgari viā publi.ante domum conductā,⁊ si fecerit reficiūtur expense vel computantur in pensione.
29 An colonus vel inquilin⁹ teneat̄ ad impensam reparandi putei,
30 Emphiteo. cadens ab emphiteosi perdit melioratiōes, nec eas a dn̄o repetit:secus tamen est in colono.
31 Liuellarius ecclesie non tenetur soluere collectam communi.
32 Inquilinus qn̄ teneatur soluere collectas publicas.
33 Feudatarius seu vasallus an teneant̄ soluere datia ⁊ collectas.
34 An sit differentia inter emphiteo.⁊ locationē ad longū tempus.
35 Pena.l.fi.huius tituli h3 locū in cōductore ad longū tempus.
36 Simplex locatio trāsit ad quēlibet heredem.
37 Emphiteo.cessans soluere pensionem,non cadit minori t̄pe triennij:secus tamen est in conducto.ad longū tempus.
38 Contractus emphi.in quo differat a ꝯtractu liuelli.nu.39.
40 Natura ꝯtus liuellarij est,vt fiat concessio in perpetuum.
41 Cōtractus emphi.in quo differat a ꝯtu p̄carie,in gn̄e feminino.
42 Contractus precarie quid sit.
43 Cōtractus emphi.in quo differat a contractu superficiario.
44 Emphiteo.q accepit domū in emphi.⁊ combusta esset casu fortuito,non propterea finitur emphiteo. q2 remanet area sup̄ qua inuito dn̄o pōt reedificari:quod si nō facit tenetur ad oēm pēsionē.
45 Contractus dignoscuntur ex effectibus.
46 Hec verba solita poni in instrumentis,vendo vel refirmo tibi in emphiteosim solum iure emphiteotico:⁊ superficiē iure proprio. quomodo intelligantur.⁊ nu.47.
48 Contractus emphi.in quo differat a contractu cēsuali.⁊ nu.49.
50 Cantractus emphiteo.in quo differat a feudo.⁊ nu.53.
51 Feudum cōceditur gratis ⁊ libere ob remunerationē,ideo si princeps p̄ fundo reciperet preciū,⁊ in instrumēto dicat,concedimus vel indulgemus vel alio modo non propterea censetur feudū:sed est contractus emptionis ⁊ venditionis.nu.52.
54 Feudū perditur per transitum ad religonem ,sicut per mortem naturalem:secus tamē in emphiteosi.
55 An valeat argu.a feudo ad emphi.⁊ econtra.⁊ nu.60.
56 Iura feudorum non possunt allegari ad decisiones aliarum causarum non feudalium.
57 Feudū simpliciter receptū, an intelligat̄ receptū ꝓ se ⁊ filijs suis mascu.licet in instrumento nulla sit facta mentio de filijs
58 Pater habēs filios legitimos ⁊ naturales,pōt legitimare filios naturales tantum:cum pacto quod in nihilo sibi succedant:vel ꝙ succedant in eo quod sibi placuerit.⁊ tale pactū ⁊ legitimatio sic facta valent ⁊ tenent.
59 Feuda regulant̄ s̄m ius cōe,si nō habēt ius expressum in feudis.
62 Standum est doctori illustri attestanti de consuetudine.
63 Qn̄ scriptura requiritur de necessario ad probationem,ad hoc vt

admittatur probatio per testes, requirit̄ q̄ scriptura sit perdita, ⁊ q̄ testes deponant de contentis in ipsa scriptura.
65 Quotiescūq̄ ꝓbatio d3 necessario fieri per scripturā, perdita scriptura nō admittit̄ ꝓbatio per testes minores quinq̄, ⁊ rogatos.
66 Si finita emphiteosi per generationē, dn̄s patiatur emphi. stare in re emphiteo. an intelligatur tacite renouasse.
67 An in contractu feudi requiratur scriptura.
68 Qua actione agatur pro contractu emphiteotico. et nu. 69.
70 Pro canone nō soluto p̄t emphi. possessor cōueniri hypothecaria.
71 In ɔ̄ctu emphi. ⁊ in ɔ̄ctu feudi ⁊ locationis ad longum tempus habet locum vtilis redhibitoria, vel quanto minoris.
72 An restitutio fideicom. veniat emphiteosis, ⁊ in petitione hereditatis: et an competat emphiteote vel feudatario directa actio. l. aquilie, pro damno dato.
73 Quis sit iudex competens in causa emphiteotica.
74 Quis sit iudex competens in causa feudi.
75 An remedium. l. ij. C. de rescindēda vendi. habeat locum in ɔ̄ctu emphiteotico. et nu. 76.
77 Emphiteota nō liberatur q̄n aliquid supersit de re emphiteo. et tunc quando dicatur remanere, ⁊ quantū d3 esse illud aliquid ad hoc vt emphi. teneatur soluere integrum cano.
79 Omne augmentū contingens iure emphi. siue sit latens siue apparens, semper est commodo emphiteote.
80 An thesaur⁹ inuētus in re emphiteo. pertineat ad emphiteotā, an ad dominum, an sit inter eos diuidendum.
81 Si res emphiteo. nō potest laborari ꝓpter guerrā, an emphiteo. teneatur soluere pensionem. et. nu. 91. 92. 93. et. 98.
82 Debitor speciei per eius interitum liberatur: secus tn̄ est in debitore generis vel quantitatis. nu. 83.
84 Guerra dicitur quedam sterilitas: ⁊ numeratur inter casus fortuitos. nume. 85.
86 Emphiteo. est obligatus obligatione personali.
87 Fructus non sunt pars fundi.
88 Colono ad longū tp̄s qui ꝓpter guerrā vel aliū casum fortuitū non potuit rem conductā laborare, d3 fieri remissio pensionis.
89 Emphiteo. liberatur a pensione, q̄n fundus esset occupatus per hostes: ⁊ sic dominiū ⁊ possess. esset deperdita.
90 Bonum est argu. de re ad tempus.
94 Emphiteo. ita demum tenetur ad solutionem pensionis, si ex re emphiteo. aliquid remaneat.
95 In tributo diminuto in parte tantum, fit remissio tributi.
96 Emphiteote non fit remissio propter sterilitatem q̄n ex re tm̄ superest, q̄ fructus sufficientes pensioni sufficiunt.
97 Casus fortuiti spectant ad emphiteotam: q̄n sunt tales qui non absorberent in totum rem ipsam.
98 Dictum doc. est intelligendum f̄m legem quam allegat.
99 Si aliquis acceperit syluā in emphiteosim, an possit inuito dn̄o extirpare syluam: ⁊ ibi plantare vineam.
100 Si ecclesia ɔ̄cessit mihi emphiteosi3 oliuetum positū in tali loco an intelligat̄ de terra oliuata: an vero de arboribus oliuarum.
101 Natura emphiteosis est, q̄ constituatur in re immobili.
102 Si testator legat alicui nucem, videtur etiam legare solum cui coheret, ⁊ etiam viam.
103 Si actum sit inter dn̄m ⁊ emphi. vt ipse arbores tm̄ essent emphi. ⁊ non fundus, valet ɔ̄ctus donec arbores pendent in fundo.
104 An aliquis possit dare fundum in emphiteo. reseruato sibi fructu arborum.
105 Si fundus detur in emphi. cū pacto q̄ emphi. plantaret vineā, et quartā partem fructuū daret dn̄o: an si postea plantet alias arbores, teneatur etiā ad quartā partē fructuū de alijs arboribus.

a ¶ Cōtract⁹ emphi. adde gl. in verbo expelli. in c. potuit. de lo. Bar. i. l. si mihi ⁊ titio. de ꝟ. ob.

b ¶ Forma. Adde Lud. ro. ɔ̄si. xxxv. inci. visa disceptatione, ⁊ peñdēi circa p̄mū dubitationis articulum.

c ¶ Utrū de substantia. Adde Jo. de imo. ⁊ Barba. post eu3 in. d. ca. potuit.

d ¶ Emphiteosis. Adde Bar. in. l. locat. C. de loca. pre. ciuili. vł fiscali. diffuse per dn̄m meū Ale. de neuo de Uicētia. i. repe. c. potuit. de loca.

Jus emphiteoticariū.

1 ¶ † Ad euidentiā hui⁹. l. ⁊ toti⁹ tit. dicebat Bar. premittendū ꝓ inuenib⁹ qualiter fiat iste ɔ̄ctus
a emphiteotic⁹ᵃ: nam f̄m eū a principio dat̄ certa quātitas, puta. c. ⁊ postea constituit̄ certa modica pensio annua in recognitionē potius directi dn̄ij q̄ fructuū percipiēdor recōpēsationē: dubitat̄ modo an talis ɔ̄ctus esset ɔ̄ctus locationis, vel venditionis, seu alienationis: ⁊ r̄ndetur vt in tex.
b ¶ De hac forma^b habēt cano. gl. ex̄ssa3 in. c. potuit. in gl. j. extra de loca. hāc formā ponit etiā Spec. in tit. de loca. §. nūc aliqua. in ver. v. ⁊ Cy. hic in. j. q. ⁊ Bar. j. ea. l. in. ij. oppo. Sed aduertēdū est,
c q: nec. d. gl. nec Bar. aperiūt vtrū de substātia^c ⁊ pro forma ɔ̄ctus emphiteotici requirat̄ q̄ a p̄ncipio quātitas certa numeret̄. dicta glo. tn̄ ⁊ Bar. hic vident̄ sentire q̄ sic. Istud aperte firmat Jac. de are. parmēsis hic, per tex. in. l. priuate. qui mihi facit. C. de excusa. mune. lib. x. per tex. in aut. qui res. in ver. nec qd̄ decidit repetet. §. de sac. san. eccle. ⁊ per tex. in. l. fi. j. eo. vbi tex. f̄m eū vult. q̄ dn̄o debeat p̄stari q̄nquagesima estimationis vel precij: qd̄ a principio numerat̄: vnde f̄m eū si res que dat̄ in emphiteosim valet centū a principio numerātur, puta. l. x. ⁊ postea cōstituit̄ aliquis modicus cēsus singulis annis persoluēdus: hanc opi. sequit̄ Albe. de rosa.
2 hic: in. iij. col. qui dicit hāc esse cōem opi. † Subijciēs tn̄ q̄ vbi a principio nō exponit̄ certa quātitas, q̄uis nō sit ɔ̄ctus emphiteoticus, erit tn̄ ɔ̄ctus innoiat⁹, qui regulabit f̄m naturā ɔ̄ctus emphiteotici: cū innoiati ɔ̄ctus regulent̄ f̄m naturā illorū ɔ̄ctuum noiatorū qb⁹ magis assimilant̄. l. j. §. si qs seruū. cū si. ff. de po. Istā opi. tenet etiā Raph. Ful. hic: ⁊ ea etiā etate nostra iuriscōsultus do. Guarneri⁹ de castel. hic qui dicit q̄ si daret̄ fundus in emphiteosim pro annua pensione, ⁊ nihil a principio numeratū esset, q̄ iste ꝓprie nō esset ɔ̄ctus emphiteoticus: quia deficit forma ipsius ɔ̄ctus: pro ista parte facit multū qd̄ signāter voluit Bal. in. l. ij. in vij. col. C. de rescin. vendi. qui dicit q̄ remediū. d. l. h3 locū in ɔ̄ctu emphiteotico. de quo tn̄ videbitis suo loco. j. sup glo. parua. in ꝟ.
3 custodiri. ¶ † Contrariā opi. q̄ imo a principio non requirat̄ de necessitate aliqua prestatio quātitatis, ad hoc vt sint contractus emphiteotici: tenuit aperte ipsemet Barto. in. l. si mihi ⁊ titio. in pe. col. ff. de ver. oblig. vbi notabiliter dixit, q̄ emphiteosis potest haberi dupliciter, titulo lucratiuo ⁊ oneroso. Dicit̄ autē haberi titulo oneroso, q̄n a principio p̄stat̄ illa quātitas, ⁊ postea constituitur ille modicus census annuus: lucratiuo aūt haberi dicit̄, q̄n a principio nō p̄restat̄ illa quātitas, sed tm̄ constituit̄ annuus redditus. que verba multū ibi cōmendāt scribētes: licet Jmo. ibi aliqualiter cōtra. Hāc opinionē q̄ de necessitate nō requirat̄ a principio illā p̄stari quātitatē tenēt Pe. ⁊ Cy. hic in. j. q. qui dicūt istā esse cōem opi. ⁊ ita seruari de cōsuetudine. Istā opi. ⁊ de cōsuetudine ⁊ de iure tenet Sali. hic in. j. col. p tex. in aut. si quas ruinas. ⁊ in aut. perpetua. §. de sac. san. eccle. ⁊ quia hoc nō est de forma, q̄ a principio prestet̄ certa quātitas: sed est ex cōuentione partiū: cui partes ipse renūtiare possunt: iuxta. l. penul. §. de pact. Istam opi. videtur tenere glo. in aut. qui rem. in ver. potest. §. de sac. san. eccle.
4 † dum tenet valere. cōcessionē rei ecclesiastice in emphiteosim pro censu vnius nūmi. Eandē opi. tenet Bal. in rub. §. eo. dū vult esse ɔ̄ctum emphiteoticū, si dicatur loco in emphiteosim pro annua prestatione vnius nūmi: nec ex paruitate precij desinit esse ɔ̄ctus emphiteoticus: q: ex quo partes rem digniorē maiori p̄cio scienter cōcedūt in emphiteosim, donare videnl̄. ¶ † Idē tenet Bal.
5 in hac. l. in. j. col. qui dicit q̄ fundi dant̄ in emphiteosim ad meliorandum, vt melioramēta facta quomodocūq̄ emphiteosi finita ipsius dn̄i sint: ⁊ ideo modica pēsio prestatur. Istam partem firmant aperte oēs canoniste, in. d. c. potuit. extra de loca. sup glo. j. vbi Jo. an. Jnno. do. Abb. ⁊ Panor. allegant qd̄ habet in aut. de alie. ⁊ emphi. ⁊ istā partē ego teneo. Et ita etiā tenet do. Alexā. in cōsi. cxv. lib. iiij. incip. viso ꝓcessu cause vertētis inter dn̄am Luciam. in vlti. col. ¶ Alia tn̄ ⁊ tertia fuit snīa Ange. in. §. q: ꝟo. e. l. j. in aut. de nō alie. ⁊ Pau. de ca. in. d. c. si quas ruinas. qui dixerunt q̄ forma ɔ̄ctus emphiteotici pōt esse duplex. vna q̄ a prin. prestet̄ certa quātitas, ⁊ postea cōstituatur modicus census annuus: f̄m primā opi. §. relatā. Alio ⁊ secūdo modo, q̄ a prin. nulla quātitas prestet̄, sed cōstituat̄ pensio annua: ⁊ hāc etiā approbat Sali. hic: ⁊ est satis ex mente tenentiū secūdā opi. quā. §. tenui. ¶ Pro qua opi. q̄ a principio quātitas de necessitate nō requirat̄: adde Bal. in simili. in. c. j. in. §. donare. in vlti. colum. qualiter olim feu. pote. aliena. in vsi. feu. qui querit an in ɔ̄ctu liuelli de necessitate requiratur q̄ a principio prestet̄ quātitas. ⁊ videt̄ cōcludere q̄ nō: allegans Jo. an. in nouel. in. d. c. potuit. ⁊ ɔ̄ctus liuelli ⁊ emphiteoticarius sunt vnū ⁊ idē: f̄m Bar. hic: licet minus bene, vt. j. dicetur. Adde etiā Bal. in. l. vsufructu. in prin. ff. solu. mat. in. l. si quis con duxerit. in lec. antiqua. ff. loca. ⁊ in addi. Spe. tit. de loca. in. iij. col.
6 ⁊ doc. moder. in. l. si quis ante. ff. de acqui. posses. ¶ † Aduertendū etiam f̄m Specu. in. d. §. nunc aliqua. in ver. v. q̄ emphiteosis aliquando conceditur in perpetuū, aliq̄n ad tēpus simpliciter: aliq̄n ad tēpus: sed cum pacto de renouādo: iuxta. §. neq̄ illud. in aut. de non alie. iunctis pulchre declaratis per Bal. in. d. aut. si quas ruinas. in. ij. col. C. de sac. san. eccle. aliquādo conceditur in certam generationem: puta. iij. vel. iiij. ¶ Adde tamen q̄ proprie dicitur
d emphiteosis^d quādo est perpetua: ita Bal. ⁊ Ange. in. l. j. in prin. ff. si ager. vecti. vel emphi. pe. Bal. §. in rub. ⁊ in. l. ij. in. iij. col. j. eo. facit. §. adeo. in verbo perpetuo. quem ibi ad hoc no. Ang. de are. insti. locati. qd̄ not. propter statuta in quibus verba sunt proprie intelligēda. l. iij. in. §. hec verba. el. ij. cum simi. ff. de neg. gest. ⁊ ibi Bart. post glo. ¶ Quid autem sit in dubio, an presumatur perpetua: an tēporalis: ⁊ si est concessa ad tempus, ⁊ nō apparet vsq̄ ad quantū. vel si est concessa in generationes, ⁊ non apparet vsq̄ in quot: quid in dubio presumat̄. dicam in. l. ij. j. eo. vbi contra hec habeo multa bona dicere. ibi etiā dicet̄ quid importēt illa verba
7 in tertiā generationē: ⁊ q̄n̄o intelligant̄. † Quid aūt differat ɔ̄ct⁹ iste emphiteoticus a locatione tēporali vel perpetua, quid a contractu superficiario: quid a ɔ̄ctu liuelli: quid a censuali: quid a precario: quid a feudo. j. dicet̄. ¶ His breuiter pro introductione ad euidentiam

ad euidentiam premissis.ista.l.cōmuni diuisione diuiditur in tres
partes. In prima ponit ꝙ cōtus emphiteoticus est cōtus de per
se habēs naturā separatā a cōtu loca.⁊ venditio.seu alienationis.
In secunda,ꝙ quecunqꝫ pacta in hoc cōtu apposita valēt ⁊ sunt
seruāda. In tertia,qn̄ pactū non est appositū,ad quē spectet peri
culū interitus rei.secūda ibi:in quo cuncta.tertia ibi:ita vt inter
dum. Hoc dicit. Cōtus emphiteoticus est cōtus de per se.hoc pri
mo. Et pacta in eo apposita valēt ⁊ sunt seruāda.hoc secūdo.⁊ res
emphiteotica si pereat tota,liberat emphiteota:sed si pro parte,
nulla liberabit arte:vel si pro parte perierit,nō liberat⁹ erit. h. d.
8 ¶ In tex.ibi:tāta emerserit clades.† Quid,sit clades[a],⁊ vnde di
a catur.vide per Archid.xxxiij.q.j.c.j.per cano.in.d.c.potuit.super
glo.fi.in verbo expelli potuisset.⁊ ibi per Imo.xxxiij.col.⁊ ibi etiā
9 per eos ponit differētia cladis ⁊ casmatis. ¶ † No.primo ꝙ con
tractus emphiteoticus est cōtus de per se separatus ⁊ validus vt
hic:⁊ in.§.adeo.insti.loca. Et circa istū cōtum in ista materia vnū
bene no.ꝙ ab emphiteota perpetuo nō pōt res euelli,licet alius
offerat meliorē cōditionē:ita no. Bar.in.l.j.per illū tex. C.de fun
dis patri.lib.xj.⁊ sequit do.alex.in cōsi.lxxix.incip.circa primū de
quo querit.s.coram quo dño.in.viij.col.ad fi.lib.j.⁊ ibi ampliat et
intelligit istud ꝓcedere etiā in persona priuilegiata cōcedente in
emphiteosim,puta in ecclesia,qd̄ no. ¶ Secūdo principaliter no.
10 ex tex.in verbo seu similitudine.fm̄ Bal.hic:† ꝙ illa dicit proprie
similitudo qn̄ est plena similitudo:vbi nō est plena similitudo q̄
plures sunt differētie ꝙ̄ cōueniētie,illa nō est similitudo:de quo
etiam vide eundē Bal.in.l.curatoris.in.j.col.in fi.s̄.de nego.gest.
¶ Tertio no.in tex.in verbo diffinitionē.fm̄ Cy.Bart.Ange.et
Sali.hic:ꝙ illa dicuntur differre specie que habēt diuersas diffi
nitiones.facit.l.j.§.dolum.ff.de dolo.de quo per Dy.de regu.iur.
in.vj.super rub. ¶ Quarto no.ex versi.in quo cuncta.ꝙ pacta in
terposita super hoc cōtractu emphiteotico valēt ⁊ sunt seruāda:
de quo videbitis multa bona in.l.ij.j.eo. ¶ Adde ꝙ per istū tex.
11 infert singu.Spec.in.d.§.nunc aliqua.in versi.clxix.ꝙ † quāuis re
gulariter alteri per alterū nō querat.l.j.C.per quas perso.no.acq.
l.stipulatio ista.§.alteri.⁊.§.si stipuler.ff.de verbo.obli.tn̄ fallit in
isto cōtu emphiteotico,in quo oīa pacta sunt seruāda:vt hoc tex.
Qd̄ dictum an sit verum vide per Alex.in.d.l.stipulatio ista.§.si
stipuler.in antepenul.col. ¶ Item secūdo adde,ꝙ emphiteota ca
b dit[b] a iure emphiteotico veniendo contra pacta:ita tenet Bal.in
l.fi.§.fi.in vlti.col.C.cōia de leg.⁊ in.l.vnica.§.j.in.iiij.col.C.de cad.
tollen.⁊ in.l.fi.in vlti.no.vbi videas.j.eo. Idem not.Albe.in.l.j.§.
ait pretor.per illū tex.ff.de loco pub.fru.Bal.in.c.querelā.ad fi.de
iureiur. Et no.istā regulā q̄ vtilis ⁊ frequēter allegat in practica.
Et confirmatur,quia sic etiam dicimus in feudo:si vasallus non
seruat pacta,potest ab eo feudū offerri,etiam si sit ecclesia vasal
la:fm̄ Bal.in preludijs feu.in pe.colū. Bar.in.l.j. circa medium.
ff.de inter.⁊ rele.⁊ ꝙ si vasallus nō seruat pacta possit ab eo feudū
12 auferri:tenet etiam Bal.in.l.fi. C.de libe.cau. ¶ † Quinto not.ex
c tex.in ver.scriptura interueniēte.ꝙ de necessitate in cōtu emphi.[c]
requirit scriptura.inducendo tex.alio modo ꝙ̄ inducat. Nam isti
sunt duo ablatiui absoluti,qui solent importare causam finalem:
fm̄ Bal.in.l.vnica.in.j.oppo.j.qn̄ non peten.partes.⁊ in.l.j.in fi.j.
de libe.prete.sed ablatiui absoluti resoluuntur in cōditionē.l.ab
emptione.⁊ ibi Bar.in.j.no.ff.de pac.l.a testatore.⁊ ibi Bar.ff.de
condi.⁊ demon.l.cū pater.§.cunctis.⁊ ibi Bar.ff.de leg.ij.cū simi.
cōditiones aūt necessario veniūt implēde in forma specifica,vul
gata.l.qui heredi.⁊.l.meuius.ff.de cōdi.⁊ demōstra.de quo passu
plene dicetur.j.in glo.super verbo scriptura. ¶ Sexto no.in ver.
13 ita vt interdū.† ꝙ si res emphiteotica pereat in totū,emphiteota
liberabitur. concordat.d.c.potuit.d.§.adeo. ¶ Nunquid autem
valeret pactū qd̄ etiam si res emphi.in totū periret,nihilominus
emphiteota teneret ad pensionē.dic ꝙ sic:fm̄ Spec.in.d.§.nunc
aliqua:in versi.cxxxviij.⁊ est bonus tex.hic in verbo super oībus,
vel etiā fortuitis casib⁹. ¶ Contra hoc notabile opponebat Bar.
duobus modis. ¶ Et primo per periculū perditionis rei emphi
teotice:etiam in parte debeat spectare ad emphiteotā.per.l.j.vbi
illud dicitur in emptore.s̄.de peri.⁊ cōmo.rei vēdi. Sed respōdet
Bar.primo,ꝙ aliud sit in emptore,cuius est indistincte periculū
rei empte:⁊ aliud in emphiteota ⁊ colono:⁊ duplicē assignat ra
tionem diuersitatis.nam venditor tenetur solū ad rem vel ad fa
ctum scꝫ ad tradendū:qd̄ factū momento expedit,nō mirū si peri
culū est emptoris:sed in emphiteota ⁊ colono dn̄s tenet ad factū
successiuū,sed ad patiēdū frui ⁊c.iuxta.l.ex conducto.in prin.ff.lo
cati.cum ergo ista patientia habeat tractū in futurū incertū:ideo
periculū est semper ipsius dn̄i. Ad istā rationē vide eūdē Bar.in
l.vno.§.item cum quidam.in penul.col.ff.loca. Bal.in rubri.s̄.de
pericu.⁊ cōmo.rei vēdi.in.iiij.q.ex quorū dictis hec ratio subuer
tetur. Aliam ⁊ secundā diuersitatis rationē assignat Bar.per
l.pignus.s̄.de pig.actio.quia res perit ei cuius est:sed res locata
vel data in emphiteosim remanet in directo dominio dn̄i prin
14 cipalis,et ideo in totuꝫ sibi perit. ¶ † Et ex hac rōne Bart.ego in
fero formari vnam decisionē Pe.⁊ Cy.hic/quā alij sequunt:vt.j.
subijciam:ꝙ si quis dederit ecclesie vel hospitali vnam domum
vel vnum fundū,cū pacto ꝙ eū alere teneat:an si domus vel fun
dus casmate pereat,nihilominus ecclesia eū alere teneat conclu
dunt ꝙ sic:ꝓ eorū decisione facit ratio Bar.q̄ cū dn̄ium transiue a
rit in ecclesiā,eius debet esse periculum cuius est res. Et cuꝫ hac
decisione tenet Albe.hic in fi.Bal.in pe.col.in ver.denuo quero.
⁊ Ang.ibi in fi.col.Cano.in.d.c.potuit.extra de loco.⁊ ibi Io.de
imo.post Pe.de anch.in.xxxviij.col.Subdūt tamē prefati doct.
rn̄dendo ad hūc tex.aliud esse in emphiteosi/ per rationē ꝓxime
15 dictā:q̄ rei date in emphiteosim dn̄ium remanet. ¶ † Ego aūt b
in hoc vltimo puto eos non bene dicere:nā credo ꝙ etiā in domo
d data in emphiteosim[d] licet casmate pereat,ꝙ tn̄ ipse emphiteo
ta teneat,⁊ eius sit periculū: moueor/q̄ semꝑ durat area que est
potissima pars domus.l.qui res.§.aream.ff.de solu.⁊ donec sup
est aliqua pars rei emphiteotice,nunꝙ̄ emphiteota liberat:vt h̄
tex.cū cōcor.preal.⁊ ita in terminis tenet Ang.in.§.itaqꝫ.in aut.
de non alie.⁊ est de mente Imo.in.d.c.potuit.in.xxxvij.col. Et ad
istam.q.de domo emphiteo.que casmate perijt:vide alia q̄ dixi.j. c
in.xxxi.col.vbi retuli quosdā alios tenere cōtrariū eius qd̄ hic te
neo. Quid aūt si domus sit cōbusta casu fortuito:vide.j.i.xiiij.co
lū. ¶ Aduertite tn̄ ꝙ in predicta.q.ratio p̄dictorū doct.cōcludit,
ꝙ etiā si domus funditus interiret cū superficie ⁊ area/ꝙ tn̄ eccle
sia teneret ad alimenta ⁊ ita pōderat Imo.⁊ bene in.d.c.potuit.
in.xxxvij.col.⁊ hoc casu saluo eos ab obiectione quā.s̄.feci:dū di
cebāt aliud esse in emphiteosi.q̄ verū dicerēt qn̄ domus emphi.
16 funditus interiret,etiā quo ad areā.† Aduertite etiā/ꝙ illud qd̄
dictum est per.d.l.pignus.qd̄ res perit ei cuius est,vel apud queꝫ
remanet dominiū/ꝓcedit singu.qn̄ dn̄ium remaneret de iure cōi:
secus si de iure speciali vel in priuilegium:glo.est sing.in.l.nō oīe.
§.j.in.glo.j.ff.si cer.pe.quā ibi Ludo.no.ad hoc:⁊ de ea facit ma
gnum festū dicēs esse suā ⁊ nouā inuentionē:imo nouissimā pon
derationem/ꝑ quā dicit se obtinuisse in cōtingentia facti contra
multos doct.q valde mirabant/ꝙ stante statuto ꝙ cōtus initus d
a minore vel a muliere sit nullus,nisi seruata solēnitate statuti,ꝙ
si minor cōtrexerit nō seruata solēnitate dicti statuti,⁊ tradiderit,ꝙ̄
uis minor remaneat dn̄s,si tn̄ res periret/nō periret periculo ip
sius minoris:q̄ nō remanet dn̄s de iure cōi,sꝫ de iure spāli.facit.l.
iulian⁹.§.si qs a pupillo.cū fi.ff.de act.emp. ¶ Itē q̄ dictū statu
tum est factū in fauorē minorū,nō ergo dꝫ interpretari in eorum
lesionē.l.qd̄ fauore.cū fi.s̄.de legi. ¶ Addite etiā ad.q.s̄.formatā
de eo q fundū dedit ecclie cū pacto ꝙ aleret ⁊c.d.Abb.Panor.i. e
c.fi.ad fi.extra de re.ꝑmu.bn̄ facit qd̄ not.Bal.in.rub.s̄.de peri.⁊
cōmo.rei ven.in.ij.⁊.iij.q. ¶ Scd̄o principaliter s̄ dictū no.oppo
nebat Bar.ꝙ imo ꝓpter interitum partis rei emphiteotice de
beat fieri remissio saltē pensionis:⁊ ꝑ c̄ns periculū in totū nō de
beat spectare ad emphiteotā:vn̄ opponebat de.l.lꝫ certis.⁊.l.ex
cepto.s̄.ti.j.⁊.l.si vno.in pn̄.ff.loca.in quib⁹ cōductori remittit pē
sio ꝓpter sterilitatē. Et rn̄debat Bart.aliud esse in colono,vt di
ctis.ll.q̄ ei fit remissio:⁊ aliud in emphiteota. Et rationē diuer
sitatis assignat/q̄ emphiteosis cōcedit sub p̄statiōe modice pēsio
nis:q̄ pēsio prestat poti⁹ in recognitionē directi dn̄ij,ꝙ̄ in recom
pensationē fructuū:vnde lꝫ res pereat in parte,semper tn̄ super
sunt tot fructus q ascendunt ad illā modicā pensionē que prestat,
non mirū si nō fit remissio/que ratio cessat in locatiōe. Et ad hāc
17 rationē Bar.† ꝙ in emphiteosi pensio prestat in recognitionem
dn̄ij:addite Bal.in.l.itē si verberatū.§.j.per illū tex.quē ipse no.
ad hoc.ff.de rei vē.Bal.in addi.Spec.in.tit.de loca.in.iij.col. Cū
18 ista cōclu.Bar.† ꝙ emphiteote[e] nō remittatur pēsio ob sterilita
e tem vel interitū partis rei:⁊ secus sit in colono vel inquilino te
net Alb.h̄ in.iij.col.⁊ dicit ꝙ ita vidit obseruari:lꝫ referat Mar.
de fano in trac.huius tit.⁊ Hosti.in summa de loca.tenere cōtrariū:
ꝙ emphiteote fiat remissio ob sterilitatē.et dicūt ꝙ ita obseruat.
ꝑ tex.in.l.si vno.in prin.in ver.vectigali dāno.ff.loca.ad quē text.
respondebit.j. Idē tenet Bal.hic:in.iiij.q.idem Bal.hic in.v.co
lū.qui respondet bene ad.d.l.si vno.ꝙ intelligit de fundo vectiga
li.i.reipu.non aūt in emphiteotico/vt hic latius per eū.qui circa
hoc multa verba effundit,que dicit nō esse tacta per alios.idem
Ang.hic:in vlti.col.⁊ hoc est verū ⁊ cōiter tenetur ꝓut etiā tenet
Bar.in aut.ꝑpetua.s̄.de sa.san.ecc.⁊ gl.exp̄ssa canonistarū in.d.
c.potuit.in verbo expelli potuisset.⁊ ibi docto.⁊ est text.in.l.qui
cūqꝫ.quem ibi not.Bar.ad hoc.C.de fun.patri.lib.xj.Iac.de bel.
⁊ Ange.in.§.quia vero leonis.in aut.de non alie. ¶ Uos tamen
19 aduertite diligenter q̄ Bart.hic ⁊ ceteri volunt† ꝙ emphiteote
fieret remissio ob sterilitatem vel interitum partis rei,qn̄ tot fru
ctus nō perciperent ex re emphi.quot soluūtur pro pensione.qd̄
verbum bene no. Et ꝙ̄uis ad illud alij non aduertāt nisi Sali.in
alio ꝓposito,de quo statim dicam,nō credo verū dictū doc.nam
ipsemet Bar.j.l.lꝫ certꝫ.s̄.ti.j.quā dicit esse suā nouā opi.nec vt ꝙ̄

a ¶ Quid sit clades. add Spe.glo.in §.nunc aliq. versi.sed q̄re.

b ¶ Cadit.ad de ꝙ h̄ fallit nisi paupꝫtas excuset. ꝑ tex.singu. fꝫ Bal.i.d. c.querelaꝫ.

c ¶ In cōtu emphi.add Abb.⁊ doc. in.c.potuit. de loc.Spe. ti.de instru. edi.in.§.re stat.⁊ i qb⁹ casibus req rit scriptu ra.est glo.in verbo i scri ptis.i.c.j.de censi.lib.vj.

d ¶ In domo data in emphiteosim. Add Bar. brixi.in qō mb⁹ dn̄ica lib⁹.q.xlix.

e ¶ Qd emphi. Adde Paul.d ca. cōsil.ij.inci. vr̄ dicēduꝫ. pro qb⁹ est gl.fi.in.c.vo bis.xij.q.ij. dn̄i de ro.in ti.d test.deci sio.viij.inci. lego pro an niuersario.i antiqs.pen. de ca.qs.xx. incipi.vltra ea q̄ supius alleg. sunt. per.d anch. consil.ccc xxiiij.incip. circa istā ꝑ ceptionem.

tactam.vbi tenet Bar.ꝙ in colono in quo regulariter fit remissio
vt statim dixi,non tñ fit remissio qñ minus percipit de fructibus
ꝙ̃ soluat:sed ita demū qñ est infra dimidiā eius qḋ soluit:quāto/
minus in emphiteota.nō firmo tñ pro nunc aliter illā nouā opi.
Bar.in.d.l.licet certis.qꝛ eā ipsemet Bar.subuertit ⁊ improbat.
in.l.si merces.§.si vis maioꝛ.ff.loca.cano.oēs in.c.ꝓpter sterilita/
20 tem.extra de lo. ¶†Aduertendū est etiā diligētissime ad verba
Bar.hic ⁊ alioꝝ que clarissime ponūt,ꝙ si emphiteosis esset acce
pta nō sub modica p̃statione cēsus:vt quia a prin.nulla quātitas
esset numerata,sed tm̄ ɔstituta pensio annua:iuxta ea que dixi.s̄.
in euidētialib⁹.qꝛ tūc pensio cū nō deberet esse modica:⁊ qḋ vel a
prin.prestitū est:videreẗ etiā p̃stari in recōpensationē fructuū,ꝙ
tunc deberet fieri remissio ob sterilitatē vel interitū partis rei in
emphiteota,sicut ⁊ in colono,ꝙ si est verū est maxima limitatio
ad p̄dicta.quā solus Sali.hic in.iij.col.ponderat ⁊ dānat,solū qꝛ
est ɔtra generalitatē tex.nostri,⁊ nulla.l.ꝓbabiẗ.Statuta que ha
bent colono vel inquilino fieri remissionē ob sterilitatē,ꝓcedūt in
21 cōductore ad modicū tēpus qui nullū ius habet in re. ¶†Quid
ergo in ɔductore ad tēpus longū,an ei fiat remissio ob sterilitatē.
Bal.hic ⁊ bene tenet ꝙ sic:idē tenēt Pe.de ancha.⁊ Imo.in.d.c.
potuit.Ang.in.d.§.qꝛ vero leonis.post Cy.hic:idē tenet Fran.de
are.in cōsi.lv.incip.in causa mihi ꝓposita.licet Ioā.fab.hic inad/
uertēter in.ij.col.ɔ̄trium teneat,allegās Spec.qui nō dicit in.d.§.
nunc aliqua.in versi.cxxxvij. ¶Limita tñ quatuoꝛ modis id qḋ
dictū in colono ⁊ inquilino de remissione.Albe.in.d.l.licet certis.
s̄.tit.j.de qbus cū expediet vide ibi per eum:⁊ vnā aliā singularē
ponit ipse Albe.in.l.item queriẗ.§.exercitu.ff.loca.quā.j̄.referam
in vlti.q.post glo.valet qñ renūtiasset omnib⁹ exceptionibus per
quas releuareẗ a solutione pensionis,tunc propter nullius casus
sterilitatē fieret remissio:vt ibi singulariter per eum.Ex predictis
22 textualibus venio ad expeditionē glo. ¶†Glo.ij.et.iij.enume/
rant differētias inter ɔ̄ctum emphiteoticū ⁊ cōtractū emptionis
⁊ locationis.glo.iij.in verbo alienatiōis.ibi:per singulos annos
soluiẗ.Ex hac glo.dic ꝙ hec verba multū no.Bar.hic,ex quibus
fm̄ eū cognosciẗ an sit ɔ̄ctus emphiteoticus,an vero locationis,
an emptionis:qꝛ ibi quātitas venit p̃standa annuatim,censetur
locatio,⁊ nō emptio:nō attēto ꝙ in instrumēto dicatur emit:qꝛ
solū fm̄ hanc glo.attendiẗ qñ p̃standa sit quātitas.¶Et per hoc
infert ad illā altam.q.de eo qui emit locū cōis Perusij,pro certo
precio annuatim prestādo:an iste sit ɔ̄ctus emptionis,an vero cō
ductionis:⁊ effectus est maxim⁹:qꝛ si esset cōductio,fieret remis/
sio ꝓpter sterilitatē:si esset emptio,secus:dicit Bar.ex hac glo.ꝙ
diceretẗ ɔductio,ex quo quātitas a prin.nō prestaẗ,sed annuatim:
cum quo simpliciter tenet Sali.hic:in.ij.col.alij nō ponūt.de quo
quia passus eget lōga discussione,remitto me ad no.per Bar.ple
nissime in hoc.in.l.cotem ferro.§. qui maximos.ff. de publica.in
j.colū.in fi.⁊ in.iiij.col.in ver.iiij. quero.⁊ in antepe.colū.in ver.v.
quero.⁊ in.q.per ipsuꝫ disputata que incip.publican⁹.de quo etiā
videte notabilē glo.in.l.j.§.j.in glo.in ver.agēdo.ad fi.⁊ ibi Bar.
ff.de supfi.quā glo.reputat singularē Bal.in.l.ex cōuētione.s̄.de
pact.per Bar.in.l.qui saxū.ff.de dona.vide Bal.in.l.ea lege.s̄.de
vsur.⁊ in.l.licet certis.in.iij.iiij.et.v.qōnib⁹.s̄.loca.Pet.de anch.⁊
Imo.in.d.c.ꝓpter sterilitatē.⁊ qḋ not.Bar.in.d.l.si merces.in.§.
23 vis maioꝛ.ff.loca. ¶Vnū tñ in ꝓposito diligēter no.†ꝙ vbicūqꝫ
fit mētio de p̄cio,semper p̄sumiẗ emptio.glo.est sing.⁊ notabilis
in.l.cū dotē.in ver.quis enim.j̄.de iure dot.quā ibi no.Bal.in bo/
nis lecturis,⁊ reputat mēti tenendā:⁊ per eā infert singulariter,
ꝙ si statutū disponat ꝙ de p̄cio cuiuscūqꝫ rei deducte in ɔ̄ctu sol/
uatur gabella,intelligaẗ de emptione tm̄,ꝓpter v̄bū precij in sta/
tuto.pro qua glo.⁊ dicto Bal.habes tex.nota.⁊ exp̄ssum in.l.fi.C.
de predijs decurio.li.x.accedat qḋ singulariter dixit Bal.⁊ mil/
lies allegaẗ in.l.qui se patris.in.x.col.in ver.⁊ scias.j̄.vnde liberi.
ꝙ si p̄nceps pro feudo reciperet p̄ciū,⁊ postea diceret indulgem⁹:
vel simile v̄bū:nō ꝓpterea esset feudū:sed emptio:⁊ ideo reuocari
nō posset nec debereẗ fidelitas:de quo etiā per Bal.in.l.gall⁹.§.
⁊ quid si tm̄.in.ij.col.ff.de libe.⁊ posthu.¶Dictā tñ glo.in.l.cū do
tem.limitat Bal.in.d.l.ex ɔuētione.s̄.de pac.vt ꝓcedat qñ fieret
mentio de p̄cio,⁊ preciū esset cōdignū rei:tunc bene p̄sumeretur
emptio:alѕ sec⁹.per glo.quā ad hoc reputat singularē in.d.l.j.§.j.
24 ff.de superfi.¶†In fi.glo.de istis differētijs inter ɔ̄ctū emphiteo
ticum ab vna parte,⁊ ɔ̄ctum locationis ⁊ emptionis.Item inter
hunc ɔ̄ctum,⁊ illos ambos simul:vltra has duas glo.qꝛ laborio/
sum est poti⁹ ꝙ̃ vtile.vide per Alb.hic in.j.⁊.ij.col.⁊ Bal.in.j.col.
⁊ seq.qui ponit.xv.differētias inter hūc ɔ̄ctū ⁊ ɔ̄ctū locationis:et
etiā Sali.hic.in.j.col.⁊ per glo.⁊ scriben.in.§.adeo.insti.loc.⁊ glo.
⁊ doc.in.d.c.potuit.⁊ ibi Imo.in col.ij. Spec.in.d.§.nunc aliqua.
25 in ver.iiij.⁊ ibi Io.an.in addi.¶†Inter ceteras vnam nō omitto
quā ponit hic Bal.in.v.differētia,que est vtilis ⁊ quotidiana ad
practicā:nam emphiteota teneẗ ad impēsam magnā,⁊ nihil pro
ea pōt a dño petere.allegat.l.ij.j̄.eo.secus est in colono vel inqui/

a ¶Inquilinus.Adde diffuse per Bar.in qōnibus suis.q.iiij.

b ¶Cōcessit.Adde diffuse per Bar.brixi.in suis qōnibus dominicalibus qō.lxxj.in fi.

c ¶Cadens.Adde abb.consil.lxxiij.incipi.circa primū breuiter dico.in.j.vol.idē cōsi.iij.incip.inter.in p̄nti c.in.vj.q.iij.ij.volu.vbi dat pulchrā limitationē.idē ɔsi.lxvij.incip.in cā q̄ vertitur seu verti speraẗ.in eo.ij.vol.

lino qui non tenentur:imo si empēsam fecerint,vel computant in
pensione,vel repetunt a dño:nihil tñ ad hoc allegat:sed est tex.in
l.dñs.§.j.⁊ tex.no.in.l.colonus.in prin.⁊ ibi glo.⁊ Bar.⁊ tex.in.l.
sed addes.in.§.inquilinus.el.ij.⁊ in.l.ex cōducto.in prin.cum glo.
in ver.reficitur.ff.locati.glo.in.l.sed cum fructuarius.in.§.j.ff.de
vsufru.Et intellige ⁊ declara vt per Alex.in.l.diuoꝛtio.§.impen/
dia.in.ij.colū.ff.solu.mat.¶Addite etiā ad id quod dicit Bal.ꝙ
emphiteota tenetur ad impēsam magnā.Odof.⁊ Albe.in.d.l.ij.
j̄.eo.per illum tex.in ver.publicarū functionū.per quē inferūt,ꝙ si
ex forma statuti teneaẗ quis stratā publicā ante suā domū facere
saligari,seu aliquid aliud facere ꝙ talia onera spectant ad ipsum
emphiteotā,qui ipsam domū possidet:allegat etiā ad hoc.l.hac/
tenus.⁊.l.si pendētes.§.si quid cloacarij.ff.de vsufru.⁊ retuli etiā
26 in.d.l.ij.in.ij.no.j̄.eo.¶†Aduerte etiā diligenter ad hoꝝ limita/
tionem ⁊ declarationē,ꝙ quāuis emphiteota teneaẗ ad impēsam
magnā,vt dictū est:tñ finita emphiteota nō dico per culpam:sed
per generationē,vel tēpus finitū,potest emphiteota petere a dño
nedū melioramēta,aut eorum estimationē:sed etiā potest repe/
tere quoscunqꝫ sumptus necessario factos in re emphi.dūtamen
nō sint tales sumptus qui iure pertineant ad ipsum emphiteotā:
vt hic declaraui:nec hoc casu compēsant fructus perceptos ex re
27 emphiteotica:ita not.dixi in.l.ij.in.xiij.col.j̄.eo.¶†Limitat tñ
notabiliter multū ⁊ vere Bal.hic:predicta de colono:vt ad im/
pensam nō teneatur,quando esset impensa perpetuo duratura:
puta edificiū.⁊ in his terminis loquuntur omnes leges prealleg.
secus si esset impēsa que haberet durare pro tēpoꝛe vsus sui tm̄:qꝛ
ad illā ipse teneretur:eo qḋ concernit suā vtilitatē:⁊ nihil repete/
ret a dño:nihil tñ allegat:ad hoc vide tu bonū tex.in.l.diuoꝛtio.
in.§.impēdia.cū seq.⁊ qḋ in eis scribiẗ.ff.solu.mat.⁊ in.l.in rebus.
§.possunt.ff.commo.⁊ vide oīno Bar.in.l.impense.ff.de impen.in
rebus dota.fac.⁊ in.l.predia.§.antepe.ff.de fun.instru.vbi ponit
an colonus teneaẗ ꝓpria impēsa facere purgari aggereѕ ⁊ fossata:
⁊ an teneatur facere de nouo fieri propria impensa:ita vt nihil re/
petat a dño:super quo dicit ꝙ habuit cōsulere,⁊ circūscripta con
suetudine determinat vt.s̄.qḋ pro tempoꝛe vsus sui tenetur:alѕ si
impēsa perpetuā vtilitatē habeat:sec⁹.vt si ibi late per eū:ad illa
etiā videte tex.notabilē in.l.ediles.que est greca.in ver.quicunqꝫ
auteꝫ mercede.ff.de via publi.tex.est similis in.l.j.ff.de loco publi.
28 fruen.⁊ ibi eū no.Bar.†ꝙ cōductoꝛ nō teneẗ ꝓpria impēsa facere
purgari viā publicā ante domū ɔductā,⁊ si fecerit reficiunẗ expē/
se,vel cōputantur in pensione.etiā fm̄ Bar.si gratis inhabitaret.
de quo etiā per Bal.in.l.iij.s̄.de act.⁊ oblig.⁊ in.l.j.in.iij.col.s̄.de
here.vel act.ven.ad p̄dicta addite Spec.in tit.de loca.in.§.postq̃.
in ver.sed queriẗ vtrū cōductoꝛ domus:⁊ ibi oīno vide Io.an.in
29 addi.magna.vbi etiā per eū habeẗ†an colon⁹ vel inquilinus[a] te/
a neatur ad impēsam reparādi putei:ad impugnandū vel reficien/
dum viam in emphiteota dicit ꝙ ad tales expensas tenetur.An
aūt si aliquis cōduxerit molendinū qḋ est destructū,⁊ eget repa/
ratione ⁊ magna impēsa:an ad talē impensam teneatur ɔductoꝛ,
an vero dñs,de qua.q.habes in terminis.Bar.in.l.cotem ferro.
§.qui maximos.in.vj.q.ff.de publica.tenētē ꝙ ɔductoꝛ nō teneaẗ:
⁊ si talē impēsam fecerit,ꝙ eā a dño repetet:idē etiā tenet Bal.in
l.lꝫ in.j.in.iiij.q.s̄.locati.ad qḋ vide oīno Io.an.in loco.s̄.ꝓxi.alle.
b in addi.Spe.vbi format no.q.de ecclesia que cōcessit[b] alicui qḋ in
suo flumine edificaret molēdinū pro certa annua pēsione,an si iste
cōductoꝛ fecit molendinū ɔstrui,ꝙ postea sit destructū:an teneaẗ
denuo reficere:⁊ si nō reficiat,an teneat ad annua pensionē:dicit
ibi per eū qui bene disputat istū passum arguēdo ad partes,⁊ de/
30 cidendo:quā.q.ponit etiā Bal.in.d.l.licet certis.in.iiij.q.¶†Itē
c de alia differētia p̄cedēti quā ponit Bal.ꝙ emphiteota cadens[c]
ab emphiteosi perdit meliorationēs,nec eas a dño repetit:qḋ sec⁹
est in colono:nō tāgo hic,qꝛ circa istud sunt multa dictur⁹ in.l.ij.
j̄.eo.Adde etiā in.vj.differētia posita per Bal.inter emphiteotā
⁊ cōductorē,q̄ est ꝙ̃tū ad munera persoluēda:qꝛ fm̄ eū emphiteo/
ta teneẗ soluere fisco munera collectarū:alleg.ad hoc.l.si pēdētes.
§.si quid cloacarij.ff.de vsufru.sec⁹ in colono seu ɔductoꝛe,ꝙ non
teneẗ soluere collectas fisco:⁊ si soluerit repetit a dño:allegat ad
hoc.d.l.ediles.ff.de via pub.vos addite ad istud,qḋ emphiteota
teneẗ ad publicas functiones:⁊ sic ad onera reipub.tex.in.l.ij.in
ver.publicarū functionū.quā ibi no.Sali.in.ij.no.j̄.eo.⁊ vide oīno
And.de iser.in.c.j.in ver.⁊ plaustroꝝ.in tit.que sint rega.in vsib.
feu.⁊ ad hoc adde duas quotas Bar.quas ad hoc alleg.in.d.l.ij.
ij.not.j̄.eo.¶Illud tamen limita singu.fm̄ Bar.in.l.priuate.per
31 illum tex.j̄.de execu.mune.lib.x.in emphiteota eccles.†quia pro
bonis liuellarijs que quis haberet ab ecclesia non tenetur solue/
re collectam cōi:nam cum ista bona sint pensioni perpetuo obli/
gata ecclesie,non debet quis grauari duplici onere soluendi ⁊ ec/
clesie ⁊ cōmuni:ad hoc vide qḋ not.Bart.in.l.licitatio.in.§.fi.⁊ in
l.fi.§.quoties.ff.de publica.dicit tñ Bar.vbi.s̄.ꝙ istud de cōsue/
tudine nō seruatur Perusij.de quo etiam omnino vide Andre.
de iser.

de iser.in.c.j.in tit.que sint rega.in vsi.feud.qui tenet contra Bar.
32 ¶ †Item quod dictū est de colono ⁊ inquilino vt nō teneant sol-
uere collectas publicas,⁊ si soluerint repetant a dn̄is.limita mul
tum singu.vt nō pcedat in eo qui locasset fundū suū ad pensionē
percipiendā in pecunia,prout est de natura ɔ̄ctus locationis.l.si
olei.cū ibi no.ꝰ.loca.ita ꝙ oēs fructus remaneāt penes colonū:qꝛ
tunc dn̄s nō tenet ad tributa vel collectas,sed colonus:nisi cōsue
tudo aliter se haberet.tex.est in.l.j.⁊ ibi glo.fi.in ver.fructus.j.de
anno.⁊ trib.lib.x.quā Bar.ibi no.⁊ dicit perpetuo notan.que gl.
etiā allegat ad hoc tex.expssum in.l.si sine.§.lucius.ff.de admi.tu.
⁊ ratio huiꝰ dicti est,qꝛ onus collectarū respicit ipsos fructus.et
ɔ̄sequēter spectāt ad eum ad quē spectant ipsi fructus.d.l.si pen-
dentes.§.si quid cloacariū.vbi tex.ff.de vsufru.de quo vide Lud.
33 in.l.inter quos.§.dāna.ff.de dā.infe.¶ †Quid aūt in feudatario[a]
a seu vasallo,an ipse teneatur soluere datia,⁊ collectas,dic ꝙ sic:fm
Bal.in.c.j.per quos fiat inuesti.in vsi.feud.⁊ And.de iser.summū
feudistā in.c.j.in ver.argētane.que sunt regalia in vsi.feu.per ra-
tionē proxime dictā:eo quia ipse percipit fructus vt pprietarius.
¶ Ultra scribētes hic addo etiā aliā not.differentiā inter ɔ̄ctum
emphiteoticū,⁊ ɔ̄ctum locationis ⁊ cōductionis:qꝛ dispositio.l.
idem.cum simi.ꝰ.loca.cum vult ꝙ dn̄s ppter suam necessitatem
possit rem aliī locatā ad se aduocare,nō habet locū in re data in
emphiteosim:ita singu.tenet Jo.and.in addi.Spec.in.d.§.nunc
aliqua.in ver.iiij.ex quo fm eum in emphiteota istud nō reperit
34 esse statutū:qd dictū etiam retuli in.l.ij.in col.xxiiij.j.co.¶ †Ulti-
mo circa differētias relatas per glo.⁊ doc.hic inter emphiteotā ⁊
conductorē aduertendū est,quia ille differētie procedunt in loca-
tione simplici,facta ad modicū tempus.¶ An autem sit differen
b tia[b] inter emphiteosim ⁊ locationē ad longū tempus:istū passum
in specie nō ponunt doct.hic cōiter:alibi tñ Jo.de imo.in.c.nulli.
in.iij.col.⁊ in.c.ad audientiā.in.j.col.extra de reb.eccle.non alie.
dicit nullā esse differentiā in effectu,sed tm̄ in nomine.Ita etiam
tenet Jo.fab.hic:in.j.col.in fi.cōfirmo per illud qd singu.cōcludit
Rapha.Fulg.nec alibi vnꝗ legi in consi.xxiij.incip.pro euidētia
35 eorū in qbus querit.vbi tenet ꝙ pena.l.ij.j.eo.que hz ꝙ emphi-
teota alienās sine cōsensu dn̄i,cadat ab omni iure suo:habeat etiā
locū in cōductore ad longū tēpus,seu in perpetuū:qd valde not.
cum illa sit materia penalis.¶ Itē facit qd vult Bal.in.c.litere.
in.iij.col.de dila.vbi querit an in dubio ɔ̄ctus presumit simplicis
locationis an emphi.Et dicit ꝙ si locatio est perpetua,⁊ pensio
parua,presumo ɔ̄ctum emphiteoticū ex qualitate pactorū:et ex
cōsuetudine regionis,⁊ cōi vsu loquēdi ⁊ ɔ̄hendi,alꝰ psumo ɔ̄ctū
locationis,si pensio correspōdet fructibꝰ:per glo.sing.in.l.j.§.j.de
36 superfi.Et est hoc ɔ̄syderandū fm eum:†qꝛ simplex locatio trāsit
ad quēlibet heredem:vt.l.viam veritatis.C.loca.sed emphiteosis
ecclesie nō transit ad heredes extraneos:ita ibi Bal.tu nunc pon
dera an Bal.capiat cōductionē perpetuā ⁊ emphiteosim pro eo-
dem:⁊ videtur ꝙ sic,cum aliquali tñ limitatione.¶ Ego puto ꝙ
etiā effectu sunt multe differētie inter emphiteosim ⁊ locationem
ad longū tempus.Primo in remissione pēsionis que fit cōducto-
ri ad longū tempus ppter sterilitatē vel interitū partis rei:que tñ
37 non fit emphiteote:vt.ꝰ.dixi in tertua.in vlti.ro.¶ †Item diffe-
rentia est in caducitate:qꝛ emphiteota cessans soluere pensionem
nō cadit minori tēpore triēnij:qd secus est in cōductore etiam ad
longū tempus:vt dicam in.l.ij.j.co.Item differētia est quantu ad d
melioramēta:qꝛ emphiteota nō petit melioramēta:colonus autē
perpetuus sic:vt videbitis in.l.ij.j.co.Plures alias differentias
facile curiosus lector:vt dicit glo.nō facile inueniet.¶ Iuxta has
⁊ predictas differentias,in quibus vidistis quid differat iste con-
tractus emphi.a ɔ̄ctu vēditionis vel locationis,succedēt plures
38 alie necessarie qōnes.¶ †Primo ergo quero in quo differat[c] iste
c cōtractus emphi.a cōtractu liuelli.Bar.hic dicit nullā esse diffe-
rentiam/per tex.in.c.j.§.donare.qualiter olim feudū aliena.pote-
rat:vbi dicit tex.ɔ̄ctum liuelli esse si res perpetuo cōcedatur sub
vilissima pensione duorū denariorū,quāuis aliqui fm eum dixe-
rint ɔ̄ctum emphi.esse si concessio fiat in perpetuū in certas gene
rationes:liuellus vero quādo conceditur ad.xxx.an.et cum Bar.
simpliciter tenet Sali.hic in fi.col.⁊ Spec.in tit.de feu.in.§.quo-
niam.in ver.xl.in fi.vbi dicit ꝙ cōtractus emphi.⁊ ɔ̄ctus liuella-
rius sunt eiusdē conditionis:⁊ de isto cōtractu liuelli habes glo.
in aut.ingressi.ꝰ.de sac.sanc.eccle.⁊ in.l.si finita.§.si de vectigali-
bus.ff.de dam.infec.ipse tamen Bar.in.d.§.si de vectigalibus.in
iiij.col.in.iij.q.dicit esse differētiā inter ɔ̄tractū liuellariū ⁊ emphi
teoticū:quia liuellarius est qñ res datur perpetuo a vasallo.d.c.j.
§.donare.⁊.c.j.in fi.de prohi.feu.alie.per Lothariū:quia tunc nō
dicitur proprie emphiteosis:eo qꝛ ɔ̄cedens nō est dominus:tunc
ergo dicitur emphiteosis,quādo concessio fit a domino:si autem
a vasallo vel emphiteota,dicitur proprie liuellarius:hodie tamē
fm eum his vocabulis abutimur,⁊ pro eodem accipimus emphi
39 teosim ⁊ liuellū.¶ †Bal.vero in rub.ꝰ.eo.dicit ɔ̄ctum liuellariū
esse,qñ per libellū.i.per scripturam ɔ̄ctus descendit p multas va-
riasqz personas:puta si secundus empitheota concedat alteri.vel
fm eum dicit liuellus qñ constituit prestatio annua vsqz ad.xxx.
annos,cū pacto de renouādo.⁊ ista fuit opi.Azo.relata p Cy.hic
in.ij.q.lz eam non firmet:sed eam firmat Bal.in.c.j.in.§.aut si li-
uellario.in.j.col.in ti.quib.mo.feu.amit.ti.v.Sed ipse Bal.in rub.
ꝰ.eo.tenet ɔ̄trarium dicēs ꝙ istud pactū de renouando nō est de
substantia istius contractus liuellarij.¶ Paucis cōcludo qꝛ arti
culus non est vtilis:⁊ planum est ꝙ in effectu non est differentia:
ꝙ cōtractus liuellarius dicatur quādo vasallus vel emphiteota
concedit alteri pro certa annua pensione perpetuo:prediū quod
ipse habuerat ab alio:⁊ sic qñ cōcedens nō est dn̄s,talis ɔ̄ctus de
iure dicitur liuellarius.si vero cōcedens sit dominus,appellatur
pprie cōtractus emphi.ita inuenies firmari cōiter post Bar.in
d.§.si de vectigalibus.⁊ in.d.c.j.§.donare.qualiter olim feud.po-
te.alie.⁊ ita etiam tenent Bal.Iac.de bel.⁊ And.de iser.in.c.j.de
alie.feu.Ex cōi tñ vsu loquendi.appellamus ɔ̄ctum emphiteoti-
cum liuellariū ⁊ econtra:imo materno sermone semper appellat
liuellū:de quo etiā Bal.in aut.res que.in fi.col.j.cōia de leg.Car. a
fio.⁊ Imo.in.d.c.potuit.in.j.charta.Imo.in.c.fi.extra de preca.
an aūt in isto cōtractu liuellario requirat de necessitate ꝙ preste
tur certa quātitas a princi.dixi.ꝰ.in euidētia.Et dixit Bal.in.d.
c.j.in.ij.col.de alie.feu.ad hoc multū notās illū tex.post Iaco.de
40 bellaper.†ꝙ natura huius contractus liuellarij est,vt concessio
fiat in perpetuū:⁊ propterea appareret instrumentū in quo con-
tineretur talem rem cōcessam ad liuellum simpliciter,presumere
tur talis concessio perpetua:qd reputat multū notan.ad qd vide b
multa bona q̄ dicā de emphiteosi in.l.ij.j.eo.¶ Quis autē dicat
quidam ɔ̄ctus qui appellatur colonarius,⁊ qño fiat:habes tex.q
declarat in.§.lex itaqz.in aut.de nō alie.de quo ɔ̄ctu facit mētio-
nem glo.in.l.male agit.in gloss.ij.in ver.possidentibus.circa pnc.
⁊ ibi Bal.j.de pscri.xxx.ann.Bal.in fi.d.c.j.§.aut si liuellario.in
41 j.colū.¶ †Scdo quero in quo differat iste ɔ̄ctus a ɔ̄ctu precarie
in feminino genere:de quo ɔ̄ctu facit mentionē glos.in.d.aut.in
gressi.⁊ glo.in.d.§.si de vectigalibus.⁊ habent cano.titu.extra de
preca.⁊ iste nō est ille de quo loquit titu.ff.de precar.qꝛ ɔ̄ctus ille c
fit gratis,pōt qñcunqz reuocari:lz Bar.hic de isto videat q̄rere
⁊ respondere,sed non ad ppositū.Ipse egomet Bar.in.d.§.si de
42 vectigalibus.in.v.colū.in.iiij.q.dicit †ꝙ contractus precarie est
quidam contractus cōcessionis de.v.annis in.v.annis.vel in ma-
ius tempus:⁊ ꝙ istud nomē ɔ̄ctus est de ɔ̄suetudine magis q̄ de
iure:vt in.d.c.j.vbi per Imo.⁊ alios extra de pca.Paucis omit-
tendo ea que dicit Bal.in rub.ꝰ.eod.⁊ in.d.§.aut si liuellario.dic
fm qd colligitur in.d.c.j.in fi.de preca.Ad istud adde ꝙ dictū est
ꝰ.in.v.col.⁊ declarat glo.no.⁊ melior de iure in.c.precarie.el.i.x.q.
ij.vbi tex.est ꝙ iste ɔ̄ctus fit sub varijs formis.Aliquādo ad certū
tps cū pacto renouationis in idē tempus.⁊ deinceps vsqz in per d
petuuz/puta de quinquēnio in quinquēniū,in fine tāti tpis.Ali-
quando res ecclesie cōcedunt vsqz ad vitā recipiētis,fm formā.d.
c.precarie.⁊.d.c.j.in fi.Aliquādo fit fm formā traditaz a Bal.in
d.§.aut liuellario.vbi Bal.dicit ꝙ dicitur precaria,eo ꝙ concedi
tur ad preces:de quibus precibus in instrumentis est fienda men
tio:⁊ iste ɔ̄ctus precarie in oibus ⁊ per oia est eiusdē nature cuius e
est ɔ̄ctus emphi.fm Bar.in.d.§.si de vectigalibus.et fm euz hic
d possessiones emphiteotice[d] diuersis nominibus nūcupantur.Ali
qui appellant precariā:aliqui affirmant:aliqui emphiteoticam
aliqui liuellariam:⁊ semper appellatur contractus emphiteoti-
cus:et de isto cōtractu precarie vltra preallegata,vide etiam glo.
in.d.l.male agitur.in glo.ij.in prin.et ibi Bal.et aliqd per Im.in
43 l.ex facto.§.fi.ff.ad treb.¶ †Tertio quero/in quo differat iste con
tractus emphiteoticus,a ɔ̄ctu superficiario.Bal.in rub.ꝰ.eo.di
cit ꝙ contractus superficiarius est,si vēdo tibi superficiem talis
fundi vel domus pro centū,cū hoc qd debes mihi in recognitionē
pprietatis soluere quolibet anno vnum denariū,vel etiā si nō con
stituitur pensio annua:et eius natura est,vt destructa superficie,
puta cōbusta domo,vel destructo eius molendino impetu ignis
vel aquarum,finitus est iste ɔ̄tractus/per superficiei interitū:ita
ꝙ si vellet reedificare nō posset:ad ista Bal.nihil allegat.Ad pri
mum est tex.in.l.supficiario.ff.de rei ven.vbi dicitur ad cōtextum
supficiario.i.qui in alieno solo superficiem habet,vt certam pen-
sionem prestet ⁊c.qd aūt eius natura sit,vt destructa superficie,
puta combusta domo hic contractus superficiarius finiatur:vi-
de omnino Bart.in.l.fin.de superfi.vbi dicit esse differentiam,an
quis cōducat solū,an vero conducat superficiem:qꝛ si cōducit so-
lum,destructa domo non finitur ius suum.l.quoties.in fi.ff.de rei
ven.sed quando conducit superficiem,sic:vt.d.l.quoties.⁊.l.inter
quos.§.dāni.ff.de dam.infecto.¶ Confirmat etiam ibidē Bart.
nō esse semper necesse ꝙ pro superficie prestetur annua pensio:vt
e patet in superficie vendita donata vel legata:ita dicit supplen-
44 dam esse.d.l.superficiario.†In emphiteota aūt[e] qui accepisset

a ¶ Quid autē in feudatario.adde bertachinū de firmo.diffuse in trac.de gabel.

b ¶ Differentia.adde bar.in aut.qbus cūqz modꝫ.C.de sa.san.eccle.glo.in cle.j.de rebꝰ ecc.nō alie.

c ¶ In q̄ differat.Adde Bal.i aut.ingressi.C.de sac.san.eccl.Bar.in.l.si finita.in.§.si de vectiga.ff.de dam.infec.

d ¶ Possessiones emphiteotice.adde doc.in rub.de pca.

e ¶ Autē.ad de doc.in.l.qui res.in.§.aream.ff.de sol.docto.in l.paulus.in §.domꝰ.ff.de pigno.

⁊ sic se(cundu)m est ut est tex. in ... ppter sterilitatem in ... [illegible]

domum in emphiteosim:⁊ combusta esset casu fortuito,nō finitur
emphiteosis.q: remanet area que est emphiteotica sup qua etiā
inuito dn̄o reedificari potest.ſm Bal.notabiliter hic in.iij.col.in
ver.modo reuoco in dubiū ⁊c. et Ang.in.§.lex itaqꝫ.ad fi. in aut.
de nō alie.vbi dicit ꝙ cōbusta domo emphiteotica,nedū nō finit
emphiteosis,imo emphiteota tenetur reedificare,⁊ si nō reedifi-
cat,oēm pensionē prestare cōpellitur sicut ꝑmo. Et ad ista adde qđ
dictū est.s̄.in.v.col. ¶ Dicit etiā notabiliter Bal.hic in.iij.colū.
45 in ver.pone in quodā instr̄o cōtinet ⁊c.† ꝙ si instr̄m dicat titius
cōcessit in emphiteosim caio vtile dominiū talis rei,qđ iste nō est
ꝯtus emphiteoticus:sed superficiarius:patet q: nō est cōstituta
annua pēsio que prestet in recognitionē dn̄ij directi,put requirit
in ꝯtu emphiteotico.Contractus aūt dignoscunt ex effectibꝰ.l.si
stipulatus.cum vulga.ff.de vsur.Istud idem tenet ipsemet Bal.
in.c.j.in.§.hoc quoqꝫ.in.v.col.de succes.feu.⁊ doc.in.c.potuit.loca.
¶ Dicit etiā Bal.in rub.s̄.⁊ aliā esse differentiā ⁊ notabilē inter
ꝯtum emphiteoticū ⁊ superficiariū:q: emphiteota melioratio-
nes suas perdit.l.ij.j.eo.superficiarius aūt non:quia illas repetit.
maxime si sunt meliorationes q̄ possint auferri:iuxta.l.sed addce.
in.§.si inquilinꝰ areā.ff.locati.licet Bar.in.l.j.in.§.qui superficiē.
s̄.qui est.§.j.ff.de superfi.videat in hoc velle cōtrariū,⁊ male:vt.j.
46 proxime subijciā. ¶ † Quid aūt operent illa verba que quotidie
in instrumētis apponunt,⁊ qn̄o intelligant:scꝫ vendo vel refirmo
tibi emphiteosim solū iure emphiteotico:⁊ superficiē iure ꝑprio.
declarat not.Bar.in.d.l.j.§.qui superficiē.dicēs ꝙ nō obstātibꝰ
his verbis,tota domus quantū ad solū ⁊ superficiē est emphiteo-
tica:quia nō potest alterius esse edificium:⁊ sic superficies ꝙ eius
cuius est solū.l.obligationū fere.§.placet.ff.de actio.⁊ obli.sed de-
a notant hec verba ꝙ edificium ⁊ sic superficies sit superimposita
ꝑpria impensa ⁊ ꝑpria pecunia emphiteote,⁊ ꝙ a prin.fuerint in
emphiteosim cōcessa ad imponendū talē superficiē talis edificij:
⁊ sic vult clare Bar.non posse per pactū induci,ꝙ solū remaneat
dn̄i.superficies nō:⁊ sic illud qđ superedificat sit emphiteote.et ꝙ
pactū tale nō valeat,q: est impossibile ꝙ alterꝰ sit solū ⁊ alterius
sit superficies,⁊ cū Bar.simpliciter tenet Pau.de ca.in.l.iij.que
47 incipit seruitutes prediorum.ff.de serui. ¶ † Contrarium ⁊ me-
lius firmat Bal.in.l.ij.in.ij.col.per illum tex.j.eo.⁊ in.l.si domus.
§.fi.ff.de leg.j.⁊ not.in.d.l.iij.ff.de serui.vbi dicit pro eo qđ quoti-
die fit,qn̄ emit solū iure emphiteotico:⁊ edificiū,⁊ sic superficies
iure ꝑprio:nāꝫ isto casu ꝯcurrūt duo iura,emphiteoticū respectu
soli,⁊ ius superficiariū respectu edificij:que sunt eiusdem generis
⁊ forme,nec eiusdem nature:posset ergo ſm eum superficiarius
imponere seruitutē altius nō tollendi,qđ non posset si dn̄s esset
in iure emphiteotico:q: emphiteota imponēs seruitutē irrequi-
sito dn̄o caderet a iure suo:vt dicam in.l.fi.j.eo.Ibi,tn̄ de emphi-
teota dicit cōtra,in.viij.q.extra glo.istud idem contra Bar.tenet
Bal.in aut.excipit.j.de bo.que libe.⁊ ibi dicit se consuluisse:⁊ ibi
respōdet ad.l.obligationū fere.l.placet.allegatā per Bar.ꝙ verū
est ꝙ de subtilitate iuris tale pactū nō valet:valet tn̄ ex cōuētione
cōuentionis equitate:quēadmodū si venderē tibi a tali solario.s̄.
valeret.modo dicit Bal.in.c.j.§.si quis de manso.in.vij.colū.si de
inuesti.feu.con.fue.ꝙ dn̄s posset mihi concedere areā iure feudi:
quicquid ibi edificauero,puta castrū iure ꝑprio. ¶ Sed pulchrū
est ⁊ quotidianū dubiū:an eo casu quo cōceditur vel refirmat,seu
vendit res in emphiteosim modo quo.s̄.valet solū iure emphiteo-
tico,⁊ superficies iure ꝑprio:an finita emphiteosi possit eleuare
superficiē,⁊ sic edificiū qđ ibi fieri fecerit:cū illud habeat iure pro-
prio.Bar.sing.in.d.l.fi.§.qui superficiē.tenet ꝙ nō:alleg.ad hoc
l.ij.j.eo. ¶ Cōtrariū ⁊ melꝰ tenet Bal.in.d.l.ij.in.j.⁊ in.ij.col.vbi
dicit ꝙ ita seruat ꝯsuetudo.⁊ in.d.l.si domꝰ.§.fi.⁊ i.d.aut.excipit.
⁊ in.d.§.si quis de māso.⁊ idē Bal.in.c.j.§.si vasallus.per illū tex.
in tit.hic finit lex conradi.deinde ꝯsuetudines incipiūt in vsi.feu.
in qbꝰ locis pulchre etiā post Bal.an si dn̄s velit soluere estima-
tionē edificij sufficiat,⁊ quāta estimatio soluēda sit,⁊ qn̄o fiēda sit
estimatio.que oīa nota,q: sunt quotidiana ⁊ in practica.ad que
etiā Bal.vide Bal.in aut.qui rem.in.ij.col.s̄.de sac.san.eccle.vbi
ponit de illis qui habēt edificiū ꝑpriū in liuellario solo:nāꝫ ſm eū
licet area redeat ad ecclesiā,nihilominus cōsuetudine illius terre
inductū est qđ edificiū remaneat,⁊ nō vadat ad ecclesiā:qđ ſm eū
est satis equū.arg.d.l.sed addes.§.si inquilinus areā.⁊ ad ista q̄ ego
teneo cōtra Bar.bene facit qđ voluit Bal.in rub.s̄.eo.⁊.s̄.retuli
proxime ꝙ.l.ij.j.eo.quātū ad meliorамēta nō hꝫ locū in supficiario
per qđ apparet illā legē nō facere pro Bar. ¶ Quid aūt sit in em-
phiteota feudatario seu vasallo,an melioramenta per eos facta
remaneāt ꝑpria,an ꝟo transeāt ad dn̄m.dicam in.d.l.ij.j.eo.vbi
48 multa pulchra ponā. ¶ † Quarto q̄ro in quo differatᵃ iste ꝯtus
a emphi.a ꝯtu cēsuali.istā.q.aliꝗ nō ponūt hic,nec Bal.in rub.s̄.
eo.titu.dicite tn̄ ꝙ ꝯtus cēsualis est ꝑprie qn̄ quis vēdit vel alie-
nat ius qđ hꝫ in re,vt si sit directo dn̄s vēdit directū dn̄iuꝫ:vel si
hꝫ vtile dn̄iuꝫ,⁊ sic ius qđ hꝫ puta pro centū cū hoc qđ sibi prestet

annuus census,puta duoꝝ denarioꝝ:ita est tex.cū glo.in.c.cōstitu
tus.extra de reli.do.Barto.in.l.j.§.j.⁊ ibi Lud.ff.de publica.⁊ in
hoc differt a cōcessione in emphiteosim,vel in superficiē,vel in li-
uellū in qbus ꝯcedēs nō trāsfertius qđ hꝫ in re:⁊ ita notabilr de-
clarat Imo.in.c.ad audiētiam.in.ij.col.extra de reb.eccle.nō alie.
vbi subiūxit fortius,ꝙ si in instr̄o diceret concedo tibi talē rem in
emphiteosim pro annuo cēsu:⁊ oē ius qđ habeo in illa re:iste non
esset ꝯtꝰ emphiteoticꝰ,sed ꝯtꝰ cēsualis:⁊ illa ꝟba ꝯcedo in em-
phiteosim,starēt improprie.qđ ipse reputat multū notan.⁊ maxie
49 ꝑpter effectū quē nūc subijcio. ¶ † Nā inter ꝯtū emphiteoticū ⁊
cēsualē est ista notabilis differētia,q: emphiteota ecclesie si cessat
per biēniū soluere debitū canonē,cadit a iure emphiteotico.aut.
qui rem.s̄.de sac.san.eccle.⁊.d.c.potuit.emphiteota aūt priuati ꝑ
triēniū.l.ij.⁊ ibi dicā.j.eo.tn̄ si cēsualis staret nedū per triēniū,sed
per mille annos ꝙ nō solueret,nō tn̄ caderet a iure cēsuali.tex.est
ꝯiūcta glo.in.d.c.ꝯstitutꝰ.ꝙ ipse merito reputat multū signandū
ad limitationē.d.c.potuit.⁊.l.ij.j.eo.⁊ est multū pulchra limitatio
⁊ vtilis.Adde qđ idē per oia formalr tenet Ioā.fab.in.§.adeo.in
pe.col.insti.loca.In quo aūt differat emphiteota ab vsufructua-
rio,an ꝟo emphiteota sit silis vsufructuario,dixi in.l.ij.in.ix.colū.
50 j.eo. ¶ † Quinto ⁊ vltimo q̄ro in quo differat iste ꝯtus a feudo.
Spec.in ti.de feudis.in.§.qm̄.in ver.xl.in fi.dicit nō esse differētiā:
sꝫ ꝙ eiusdē sunt ꝯditiōis ⁊ nature emphiteosis,liuellus,⁊ feudū:
quē reprehēdit ⁊ merito Bal.in ti.de pace ꝯstan.in ver.liuellariū.
ad fi.q: imo longa est differētia inter emphiteosim ⁊ feudū,q: pro
emphiteosi ꝑstat annua pēsio:feudū aūt dꝫ gratis ꝯcedi:⁊ pro eo
solū debet seruitiū personale:nisi ſm eū intellexeritis de feudis ec-
clesiarū Lombardie,pro qbus ꝑstat pensio,puta.x.sacci frumēti,
tot paria caponū,vel vna spatula porci:cū ecclesie nō curēt de ser-
uitijs personalibꝰ,sed de redditibꝰ bursalibus:tn̄ vt.j.dicam non
essent ꝑprie feuda:vnde ipse Spe.⁊ bene in tit.de locato.in.§.nūc
51 aliqua.in ver.iiij.in fi.dicit differētiā esse:† q: feudū gratis ⁊ libe-
re ob remunerationē ꝯcedit:⁊ istud est ꝑprie feudū nobile:emphi
teosis aūt pro annua pensione,vel pro quātitate que aliqn̄ a prin
cipio cōceditur:iuxta ea que dixi.s̄.in prin.in euidētialibꝰ. ¶ Ad
illud tamen quod feudū sit gratuita ⁊ libera cōcessio.Spec.nihil
allegat:sed est tex.in.c.j.§.in primis.in qb.cau.feu.amit.vbi tex.
diffiniēdo quid sit feudū,dicit ꝙ nihil aliud est ꝙ beniuola actio
tribuēs gaudiū capiētibus:⁊ ibi And.de iser.per illum tex.hanc
differentiā tenet,quā tenet etiā Bal.in preludijs feu.dum ponit
diffinitionē feudi:⁊ ibi Iac.de bel.⁊ cū ista differētia multū se con
formāt verba Bal.in.l.si quā.C.de ope.lib.vbi per illū tex.dicit,
ꝙ si quis emerit a dn̄o māsum in feudū,ꝙ istud nō dicit ꝑprie feu
dum:q: est mercenariū ⁊ nō gratuitū,per.d.§.in primis.vide etiā
Bal.in.c.si cautio.ad fi.de fide instru.per Bal.in.c.fi.de cau.pos.
⁊ ꝑprie.vbi etiā no.cōcludit ꝙ tunc femina succedit in tali feudo:
⁊ dicit alibi multū signanter Bal.in.l.liberti.in fi.colū.C.de ope.
liber.ꝙ si instrumentū dicat cōcessum est tale castrum in feudum
pro annua quantitate frumēti,ꝙ istud nō est proprie feudum:sed
potius ſm eum emphiteosis vel ꝯtus innominatꝰ:⁊ ideo ſm eū
iste nō tenetur ꝑstare iuramentū fidelitatis:nec censetur iure feu-
datarij. ¶ Bene facit qđ alibi dixit singu.Bal.in.l.qui se patris.
52 in.x.col.in ver.scias.C.vnde libe.⁊ retuli.s̄.super hac glo.iij.ꝙ † si
princeps pro feudo reciperet preciū:⁊ in instrumēto diceret indul
gemus vel ꝯcedimus:vel alio simili verbo vteretur,non ꝑpterea
censeretur feudū:sed esset ꝯtus emptionis ⁊ vēditionis:ꝑpterea
ſm eum notabiliter talis ꝯtus esset reuocabilis. ¶ Esset tamen
aduertendū super his dictis Bal.an esset emptio:vt qn̄ pro feu-
do recipitur preciū:q: tunc esset ꝯtus irreuocabilis:an sit ꝯtus
innoīatus:vt qn̄ feudū cōcedit pro annua quātite,q: cum ꝯtus
innoīati regulent ſm naturā ꝯtuum noīatorum quibus assimi-
lantur vulgata.l.j.§.si quis seruū.cum simi.ff.depositi.certe iste con
53 tractus deberet tn̄ regulari ſm naturā feudi,qđ bene no. ¶ † Ex
b predictis habes,ꝙ quāuis feudū possit vendiᵇ.c.ad nostram.de
emp.⁊ vendi.c.j.de natu.feu.Bal.in.c.j.§.⁊ decedenti.alꝫ est.§.et
quia.de his qui feu.dare pos.Bal.in.l.licet.C.de lib.cau.tn̄ illud
nō dicit ꝑprie feudū,⁊ erit irreuocabile:prout qn̄ pro feudo pre-
statur annua quātitas.Que oia bene no.cum suprascripta etiam
differētia feudi ⁊ emphiteosis tenet etiam Bal.no.in additio.ad
Spec.in tit.de locato.in.iij.colū.vbi dicit ꝙ feudū datur gratis,⁊
nō pro censu:tn̄ ex natura feudi debetur seruitiū personale:sed in
emphiteosi debet pensio.i.annuus census.Idem etiā tenet Bal.
in rub.s̄.eo.vbi dicit feudū esse quādo aliquid pro fidelitate con-
ceditur in beneficiū.Idem etiam tenet And.de iser.summus feu-
dista.in prin.feu.in.iij.charta.in prin. ¶ Aliam differentiā inter
feudum ⁊ emphiteosim ponit Bal.in aut.si quas ruinas.in ante-
penul.col.s̄.de sac.san.eccle.vbi dicit feudū nō omnino assimilari
emphiteosi:quia feudū magis coheret persone ꝙ patrimonium:
quia causa feudalis est radicata in persona.i.in seruitio personali.
¶ Aliā differentiā ponit ipse Bal.in rub.s̄.de condi.ex lege.in fi.
col.vbi

a ¶ Differat.
adde doc.in
c.q̄relam.de
iureiur.doc.
in.c.dilectꝰ.
de capel.mo
na.docto.in
cle.j.de rebꝰ
eccle.nō alie
nan.

b ¶ Feudum
possit vendi.
Abb.c.cum
seculū.j.not.
de iurepa.

colū.vbi dicit ꝙ iste cōtractus feudi magis accedit beneficio quā
cōtractui:ꝛ ideo hꝫ naturā ab aliis ꝯtractibus separatā:vnde fꝫ
eum:lꝫ in ꝯctu emphiteotico requiratur scriptura:vt videbitis.j.
in glos.super verbo scriptura.tñ in ꝯctu feudi non requiritur scri-
ptura:sed sufficiunt testes pares curie.i.cōuasalli eiusdem dñi:qđ
bene not.ad ea que dicam super dicta glo.in verb.scriptura:duas
alias differentias colligere potes ex dictis Barto.in.l.vt iurisiu-
54 randi.§.si liberi.de ope.libe.¶†Aliam differentiam ponit Bal.
a in.l.qui se patris.in.x.col.C.vnde lib.vbi dicit qđ feudū perditur[a]
per transitū ad religionē,sicut per mortem naturalem.nihil alle-
gat:sed est tex.in.c.qui clericus.ꝛ ibi per eū ꝛ alios:si de feudo de-
func.conten.sit.inter do.ꝛ agna.glo.in.l.j.ꝛ ibi Bar.ꝛ alij.ſ.de le-
gi.glo.in.l.de quib⁹.ff.de legi.Bald.in.l.data opera.in.xvij.col.C.
qui accu.nō pos.ꝛ in aut.nisi rogati.in fi.col.vbi limitat.C.ad tre-
bel.secus tñ est in emphiteosi:q̄ illa non perditur per transitū ad
religionē:imo transit ad ecclesiam.glo.in aut.ingressi.ꝛ ibi Bar
to.ꝛ alij:ꝛ ibi dixi.ſ.de sacrosan.eccle.ꝛ canoni.in.c.in presentia.de
proba.Bald.in.d.aut.nisi rogati.in.iiij.col.Archi.in.c.si qua mu-
lier.xv.q.vlti.¶Et vltra predictas differentias inter feudū ꝛ em-
phiteosim:vide etiam Imol.in.c.ij.in.xxj.colū.extra de feu.Ioan.
55 de ana.in.c.j.extra de vsur.¶†Nūquid aūt argu.a feudo ad em-
phiteosim et ecōtra validū sit:et an iura loquētia in feudo possint
extendi:vt procedant in emphiteosi et econtra:iste titulus est mul
tum vtilis,ꝛ multa sub se complectit:ꝛ lꝫ esset diuidēdus in duos
causa breuitatis,simul attingo/per ea que proxime dicta sunt cla-
rissime videret cōcludendū ꝙ non:cū eīn plures differētias.ſ.assi-
gnauerim inter feudū ꝛ emphiteosim,argu.ab his que multū in-
ter se differunt non videretur bonum idem glo.in.c.j.an agna.vel
filius in vsi.feu.que dicit ꝙ illud.c.procedens in herede vasalli,nō
habet locū in herede emphiteote:q̄ exorbitat a iure cōi.quā glo.
Bal.ibi in.vj.col.reputat esse notandā vt ibi late per eum:ad idē
facit qđ voluit Bald.in.c.j.de cōtro.inter vasal.ꝛ alium de benefi-
cio:qui vult qđ dispositio illius.c.j.permittens vasallo transigere
de re feudali sine consensu dñi,non procedat in emphiteota et su-
perficiario,qui non poterunt transigere sine consensu dñi de re em
phiteo.vel superficiaria:qđ verbū ad extensionē.l.fi.ſ.eo.prohiben
tis alienationem rei emphiteotice vel melioramentorum fieri sine
cōsensu dñi:al's credit habere etiā locum in trāsactione.de quo ibi
dicetur.Ad idem facit qđ vult Bal.in.c.j.§.ad hec.in.viij.colū.de
pace iura.fir.vbi vult quod dispositio illius.c.pmittens dño posse
legare feudum in preiudiciū vasalli,vel de eo disponere in vltima
voluntate,nō procedat in dño,qui rem emphiteoticam legare nō
poterit alij in preiudicium emphiteote:ꝛ sic ſm eum iste.§.conti-
56 nens ius singl'are in feudo,non extēdit ad emphiteosim.¶†Pro
b ista eadem parte multum facit:quia iura feudorum[b]:ꝛ consequē-
ter cōstōnes feudales nō pñt allegari ad decisiones aliarū causa-
rū nō feudaliū:cū tales ꝯstitutiones feudales non sint regule vel
rationes a iure cōi tradite:sed sunt ius,cōsuetudinariū:ꝛ sic singu
lare:ergo non trahendum ad consequentias.l.ius singulare.cuꝫ si
mi.ff.de legi.ꝛ ita tenet Iac.de bel.in.c.j.in titu.episco.vel abba.in
vsi.feu.Bar.expresse in.l.vt iurisiurādi.§.si liberi.in duobus locis.
ff.de ope.libe.si ergo cōstitutiones feudales non sunt allegabiles
ad causarū decisionē:ꝛ sic non trahēde:ergo nec ad decisionē iurꝫ
emphiteotici.Et istam partem quod argumētum a feudo ad em-
phiteosim vel ad aliud non procedat,ꝛ qđ cōstitutiones feudales
non trahātur ad alias decisiones,firmat aperte Salic.hic:in.iiij.
col.motus inter cetera:q̄ lꝫ sit licitū arguere a iure scripto ad ca-
sum alterius iuris scripti vel nō scripti:tñ ſm eū non est licituꝫ ar-
guere a iure cōsuetudinario:ꝛ sic feudali,ꝛ consequenter non scri-
pto,ad casum mere iuris scripti:vt dicit notandū et probari in.l.
de quibus.ff.de legi.Istud idē firmat Bald.in.c.j.circa fi.de feudi
cogni.post glo.ibi:vbi dicit nō posse argui de iure cōsuetudinario
ꝛ sic feudali in alia materia.¶In contrariā partem qđ imo proce
dat argu.ab vno ad reliquū,facit qđ aperte dixit Spec.ꝛ retuli.ſ.
proxi.in tit.de feudis.in.§.qm̄.in ver.xl.in fi.vbi dicit qđ feudum ꝛ
emphiteosis sunt eiusdē nature ꝛ conditionis:ꝛ Bald.in.c.que in
ecclesiarū.extra de cōsti.dicit qđ feudū ꝛ emphiteosis equiparant
quā equiparationē facit etiā Bal.in.l.liberti.in.viij.col.C.de ope.
lib.Bal.in.l.volūtas.C.de fideicō.vbi dicit qđ quēadmodū vasal-
li pñt inter se diuidere irrequisito dño rem feudalē:ita etiā emphi
57 teote pñt.¶†Et dixit idē Bal.in.c.j.in fi.quib.mod.feu.constitui
pōt.qđ quēadmodū feudū simpl'r receptū,intelligit receptū p se ꝛ
filijs suis masculis:lꝫ in instrō nulla sit facta mentio de filijs:dicit
istud esse trahendum ad emphiteosim:quod reputat multum no-
tandum:de cuius veritate pro nunc non tāgo,sed in hoc cōiter re
prehendit.Et dicit idē Bald.in.c.j.in fi.quēadmodū feu.ad filiam
perti.qđ illud qđ ibi dicit in tex.de feudo,extendendū est ad refir-
mationē emphiteosis finite,potius fiendam filie ꝙ heredibus em
phiteote.Idē qđ pcedat argumentū de feudo ad emphiteosim:et
ecōtra:tꝫ simpl'r Alex.in ꝯsi.xliiij.li.iij.ici.visa facti narratiōe.in.j.

col.Et vide bene Alex.in consi.ciiij.lib.iiij.inci.viso themate ꝛ in-
strumento cōcessionis.in.iiij.col.ꝛ sequēti.Multas huiusmodi ex
tensiones de feudo ad emphiteosim inuenies sparsim hincinde:
maxime apud Bal.quas recolligere esset potius laboriosum quā
subtile.Ex quibus apparet a feudo ad emphiteosim procedere
58 arg.¶†Pro hac eadē parte facit multū qđ voluit Ant.de but.
in.c.p venerabileꝫ in.xxx.col.in ver.sed est dubiū an pater.qui filij
sint legi.vbi alle.tex.in.c.j.de filijs natis ex matrimonio ad morga
nicam cōtrac.in vsi feudo.loquētem in feudo ad decisionē vtilissi-
me questionis,qđ pater habens filios legitimos ꝛ naturales,legi
timare pōt filios naturales tantū,cū pacto qđ in nihilo sibi succe
dāt/vel qđ succedāt in eo qđ sibi placuerit:ꝛ tale pactū ꝛ legitima
tio sic facta valēt ꝛ tenēt:ꝛ ita etiā ad hoc allegauit illū tex.Pau.
de ca.ꝛ Lu.in.l.pactū dotali.C.de colla.Ang.ꝛ Pau.de ca.in.l.si
ab eo.C.de leg.here.Ludo.in.l.qui superstitis.ff.de acqui.heredi.
Paul.de cast.in rub.C.de iure aureo.anul.ꝛ sic volunt isti doc.scꝫ
Ang.Pau.ꝛ Lud.dū allegāt.d.c.j.ad decisionē proxime questio
nis,qđ imo iura feudorū possint allegari ad decisionē aliarū cau-
59 sarū contra Bar.quē proxime alleg.¶†Pro ista etiam pte mul-
tum facit:q̄ feuda regulant secūdum ius cōe,si nō habent ius ex-
pressum in feudis.tex.est singu.in.c.j.de feu.cog.ꝛ ibi glos.ij.in fin.
c quā ibi multū notant Ia.de bel.ꝛ Bal.ad hoc/qđ cause feudorū[c]
que non reperiunt decise per cōsuetudines seu per constitutiones
feudales,debēt decidi per leges:ꝛ arg.iuris ciuilis:qđ Bal.ibi re
putat no.dignum:ꝛ istud in tātum est verū qđ alibi dicit signāter
Bald.in.l.ij.C.de suis ꝛ legi.ꝛ in.l.cū oportet.circa fi.principij.C.
de bo.que lib.qđ ad hoc vt discedat a iure cōi in causis feudorū,re-
quiritur qđ expresse sit aliter decisum in cōstitutionibus feudali-
bus:allegat.c.j.de gradi.succes.in feu.ꝛ tex.in.d.c.j.de feudi cogni.
vnde dicit Bal.expresse in dictis locis,in feudis regulam esse not.
qđ semper in feudis seruat ius cōe:ꝛ semper feuda regulantur ſm
ius cōe:nisi aliud sit expresse decisum in feudis tantum.¶Et per
hoc ego infero multuꝫ sing.ꝙ nō sufficeret si aliquid esset decisum
in cōstitutionibus feudalibus per argu.a ꝯtrario sensu:q̄ non di-
ceretur expressum:sed veniret per coniecturā:vt est glo.no.lꝫ vul-
gata in.l.apud antiquos.in ver.coniecturam.C.de fur.ꝛ argu.a cō
trario sensu dicitur subauditus intellectus:vt est glo.not.in.l.fin.
in fin.Bal.ibi.C.de condi.inser.ergo illud quod diceretur per arg.
a cōtrario sensu:ꝛ sic per coniecturā seu per subauditū intellectuꝫ
nō esset attēdendū in feudis,ad hoc vt discedat a iure cōi.¶Per
hoc etiā infero.ij.ꝛ singulariter/qđ si aliquis casus feudalis nō re-
peritur expresse decisus in feudis,qđ deberet decidi per simile iu-
ris cōis,nō autem per simile feudorū:de quo vide Ang.qui aliter
dicit in.l.de quibus.ff.de legi.ꝛ ibi etiā Bal.pro ista eadeꝫ parte:
ꝛ pro cōfirmatione proxime dictorū:facit tex.no.ꝛ ibi gl.pulchra:
ꝛ Bal.in.c.j.de gradi.succe.in feu.vbi habet qđ ordo traditus de
iure romano in succedēdo ab intestato sola attēta gradus prero-
60 gatiua,debet seruari in feudis.¶†Quid tenēdum in tot ꝛ tātis
cōtrarietatibus:puto salua meliori deliberatione sic posse conclu
di.qđ aut querit an licitū sit arguere ab emphiteosi ad feudum:ꝛ
in hoc dico vt proxime:qđ si casus non reperit expresse decisus in
feudis:qđ sit ſm proxime dicta/dumtamē nō sit casus habens ra-
tionem diuersitatis,vel rationē iuramenti,qđ in feudo necessario
prestetur,vel rationē seruitij personalis,qđ in feudo reqrit.Aut
queritur ecōtra an licitū sit arguere de feudo ad emphiteosim vel
ad aliud:ꝛ sic nunquid iura feudalia possunt allegari ad emphi-
teosim,vel ad aliud.Et in hoc dico/qđ aut est decisum hoc de iure
ciuili vel romano:ꝛ tunc iura feudalia aliter disponentia ad illud
allegari non possunt:q̄ iura feudalia in his que reperiunt aliter
decisa a iure ciuili,nihil valent/glo.est no.in.d.c.j.in glo.ij.de feud.
cog.quam Bal.ibi in.ij.col.reputat multū esse notādum.Aut su-
mus in his que nō reperiuntur decisa a iure ciuili:ꝛ tunc dico ꝙ
si ius feudorū sit fundatum in ratione naturali ꝛ iusta:bene possit
allegari ad decisionē aliarum causaruꝫ non decisarum a iure cōi.
ita inuenio signāter firmasse Ludo.ro.in cōsi.cexij.incip.quo ad
primū quo querit ꝛc.in.ij.dubio alleg.Barto.in.l.si mihi ꝛ titio.
ff.de verb.obli,Bal.in.c.j.de inuesti.de re alie.fa.ꝛ in.c.si vasallus
feudum alienauit ignorans.si de feu.defun.conten.sit inter do.ꝛ
agnat.Et vide Alex.in.l.diuortio.§.si fundum.in.ij.ꝛ.iij.col.ff.so-
lu.mat.intellige tamē sane,dūtamē non subsit ratio diuersitatis.
quoniā vt inquit Bal.in.l.liberti.i.ix.col.C.de oper.liber.quod in
feudis,femine ita demū admittant exclusis masculis/p.c.j.in tit.
epi.vel Abb.in vsi.feu.est q̄ feudum cōsistit in vtili officio seruitij
personalis.propter qđ in feudis est institutū feminas extra ordinē
admitti deficientibus masculis:que ratio non vendicaret sibi lo-
cum in alijs ꝯtractibus:puta in emphiteosi:ꝛ hoc modo puto no
uiter posse dici in hoc passu:ꝛ per hūc modū predicta posse ad cō
cordiā reduci:de quo etiā vide p Io.de ana.in.c.plures.in pe.char
ta.extra de vsuris.Et sic p istā sit perfecte expedita ista gl.¶Gl.
in ver.super omnibus clara est.Glo.in ver.scriptura.diuiditur in

a ¶Qꝫ feudū perdit Ad. de doct.in.c.in pñtia.de proba.et ibi diffuse per Philip.

¶Iura feu.in.c.fi.d feu.doc.i.c.ij.de rescrip.ꝛ ibi diffuse per Philip.

c Quod cause feudorū.ad.de text.in.c.j.de no.ope.nun.ꝛ text.in ca.clerici.de iudi.

a ¶ Quoties gl.adde tex. in.c.capellanus.in versi. posterior sẽtentia.de ferijs. Cy.in.l.j.C.de sacrosan.eccl. Ludo.ro.consi. lxxxiij.incipi. quero a te.

b ¶ Que est optia leguꝫ iterpres. adde text. in.c. cum dilect. de consue.

c ¶ Moris hoim. adde l.iubemus. C.de testam. Spec.tit.de aduoc.in.§. nũc.in.ij.colum.ver.habito igitur. c.pterea.xxiij.distin.

tres partes: put tres opi. in ea referunt: ptes de se patent. ¶ In ea.gl.ibi.l.pactũ.hec est vera & cõis: vt statim videbitis. ¶ In ea. glo.ibi: non de contractu. cõiter reprehendit: q: si in pactis requireretur scriptura, quãto magis in ipso contractu principali. Sed fortius pacta cẽsent pars ↄtractus.l.fundi partẽ.l.pacta cõuenta.
61 cum si.ff.de contrahen.emp. ¶ † In fi.glo.dicũt doc. ꝙ ista tertia est opi.gl.nostre: qꝫ lꝫ tex.dicat scriptura interueniente, nõ tamẽ prohibet sine scriptis fieri: & ↄsequenter scriptũ de necessitate non requiritur. Et istam opi.glo.nostre indicant doc. q: est vltimo relata. Et quoties gloss.[a] plures opi.refert nullã expresse firmando videtur tacite vltimã tenere: vt est gl.in.l.qui filium.§.sabinus.ff. ad trebel. Bar.in.l.bonafides.per illũ tex.cũ glo.ff.depositi. Bal.in aut.ex testamento.in.ij.col.C.de colla.vbi dicit idem in opi. Inno. Ioan.and.in.c.j.de sentẽ.excõ.in.vj.in nouella.& in.c.j.de penis.in vj.in nouella.& hanc tenet Bar.hic & dicit ꝙ eã approbat consuetudo & obseruat: idem tenet Spe.qꝫ nõ requiritur scriptura in titu.de locato.in.§.nunc aliqua.versi.v.motus inter cetera: q: si requireretur scriptura de necessitate: partes de necessitate se subscriberent, & obseruarent alia de quibus in.l.contractus.ꝫ.de fide instru.& tamen istud non obseruatur: preterea non reperitur lex que requirat scripturam. Item quod scriptura non requiritur de necessitate: ita interpretat generalis consuetudo: que est optima legũ interpres.[b] vnde minime mutanda sunt &c.l.minime.& .l.si de interpretatione.ff.de legi. Idẽ tenet Mar.de fano in tractatu presentis tituli in ver.querit quarto. Ange.hic in.j.col.tenet idem in effectu: nã dicit qꝫ lꝫ de rigore iuris sit verũ ꝙ scriptura sit de substantia in hoc ↄtractu emphiteotico, pꝑter labilẽ hominũ memoriã: & sic est casus specialis, in quo ad esse cõtractus requirat scriptura: prout sunt & alij qui notant in.l.pactũ qꝫ bonafide.in gl.ꝫ.de pac.& in gl.l.contrahit.ff.de pigno.tamẽ sm eũ isti contractus emphiteotici de ↄsuetudine nõ fiũt necessario in scriptis: lꝫ in scripturam redigant. ¶ Istã eandẽ sententiã qꝫ scriptura non sit de substantia nec de necessitate huius contractus: tenet do. Ant.de but.in.d.c.potuit.& ibidẽ videt tenere do. Abb. Panor.idẽ tenet Flo.de sancto petro hic: qui dicit qꝫ alias requisitus in cõtingentia facti vt in cõtractu cõsuleret.s.qꝫ requireretur, timuit in ↄtrarium cõsulere. ¶ Cõtrariã partẽ qꝫ imo in hoc contractu emphiteotico pro eius substantia requirat scriptura, firmat aperte glo. hic sibi cõtraria.ꝫ.in gloss.ij.in ver.alienationis.& glo. in.§.adeo. in ver.neqꝫ ad locationẽ.insti.locati.& gl.in.d.l.cõtrahitur.in ver. vꝫ.& glo.in.d.l.pactũ qꝫ bona fide.in glo.fi.& gloss. Io.an. plenior quã alia que sit in iure: in.c.j.§.super.ver.in scriptis. de censi. li.vj. que enumerat.xxviij.casus in quibus de necessitate requirit scriptura. Idem tenet Io.an.in.d.c.potuit.idem tenet Pet.& Cy.hic: idẽ videt tenere Albe.hic in pe.col.licet nullã aperte firmat. Idẽ tenet Sali.hic in.iij.col.idẽ Spec. sibi contrarius in tit. de instru. edi.in.§.restat.ver.quid si vnus ex testibus.cũ sequenti: idẽ tenet Bald.hic in tribus locis in.j.colũ.super prima differentia: & in.ij. col.& in.ij.& .iij.oppo.& idem Bald.in.l.vnica.in pe.colũ.ad fi.j.qñ non peten.partes.in rubri.ꝫ.de cõdi.ex lege.in fi.colũ.& in.d.l.contrahitur.& in.d.l.pactũ qꝫ bonafide.in addi.ad Spec.in titu.de loca.in.iij.col.in fi.& in.l.iubemus nulli.§.sane. el.ij.ff.de sacrosan. eccle.vbi alleg.gl.xij.q.ij.in.c.sepe fit.dicentẽ qꝫ ideo in contractu emphiteotico requirit scriptura, ne possit prescriptio allegari: idẽ tenet Bald.in.§.adeo.insti.legati.idem tenet Ange.de are.in.d.§. adeo.in.v.col.& seq.& dicit qꝫ ita cõiter tenet, & qꝫ ita vidit semper obseruari: idẽ tenet Io.an.in addi.ad Spe.in.d.§. nunc aliqua.in d.ver.v.dicens qꝫ licet nõ requiratur subscriptio sm formam.d.l. contractus.tñ requirit scriptura ad substãtiaꝫ probationis: vnde aliter non poterit pbatio fieri nisi per scripturas: motus per id qꝫ habetur in glo.in.d.c.j.de censi.in.vj. Istam eandem partem tenet Io.an.do.Car.Flo.& Pet.de ancha.in.d.c. potuit.& ibidẽ Imo. in.iij.col.& seq.qui dicit qꝫ ista videt cõis opi.& qꝫ seruaret in practica: per id qꝫ not. Inno.in.c.j.& in.c.ne innitatis.extra de consti. & Barto.in.l.fi.C.de pena iudicis qui male iudicauit. ¶ Et idem simpliciter tenet Alexan.in consilio.cxxxvj.incip.viso & examinato processu.in.vij.colũ. ad fi.lib.j.pro ista parte adducitur text.in hac.l.in ver.scriptura interueniente.& in.l.ij.in ver. emphiteoticis instrumentis.& in.l.iij.in prin.in ver.emphiteoticum instrumentũ. j.eo. ¶ Adducitur etiã ratio specialitatis: q: in hoc cõtractu proprie & regulariter concessio fit in perpetuum: vt dixi.ꝫ.in prin. in euidentialibus: & sic ordinatur ad tempus excedens memoriam hominum. Unde accipiens vel eius heredes possent de facili dicere rem esse suã ppriã: q: memoria hoi[c] est labilis: maxime in testibus.l.peregre.in prin.ff.de acqui.pos.ideo lex voluit qꝫ in isto contractu de necessitate requiratur scriptura. Et pro ista opi.que censetur cõis: & quam ego teneo multũ facit tex.noster in ver.scriptura interueniente.aliter ponderando quam communiter inducatur: vt.ꝫ.dixi: in.iij.nota.& ita est tenendum. ¶ Non omitto tamen quod etate nostra iuriscõsultus.d. Barne.de castelliono hic habuit nouã cõsyderationẽ, per quam dictas opi.ad concordiam reducit: & in prima cõsyderatione multũ mihi placuit: et fuit ante eum ↄsyderatio Ful.hic preceptoris sui: lꝫ ipse nõ dicat: vnde sm eum dꝫ distingui: aut sumus in casu claro: q: apparet qd consuetudo obseruet, & ei est standum: & qꝫ cõsuetudo obseruet nõ requiri de necessitate scripturam: multũ faciunt autoritates Sp. Bar. & Ang.proxime relate/qui attestantur de cõsuetudine non requi-
62 ri scripturã: maxime cuꝫ † doctore illustri attestanti ita seruari de consuetudine sit standũ: allegatur corrupte glo.in.l.dos a patre.j. solu.mat.& in illa.l.C.de colla.sed hoc firmat Bart.in repet.d.l.de quibus.in.xv.col.posset tñ contrariũ probari, eo qꝫ cõsuetudo sit facti: iuxta not.in.l.ij.cum si.j.que sit longa cõsuetudo. Circunscripta vero cõsuetudine: aut queris an scriptura requirat ad substantiam, iuxta formã.l.ↄtus.ꝫ.de fide instru.et dicendũ est qꝫ nõ ita procedat opinio prima Barto.& sequaciũ.ꝫ.relata: aut queris an scriptura requirat de necessitate ad probationẽ: et dicendũ est qꝫ sic.ita procedat opinio vltimo relata, que censet cõis. Istam dicit ipse esse sniam glos.que nouissime ita distinxit in.§.si vero tale aliquid.in gl.magna super verbo cũ iurãdo.in fi.in aut.de instru.caute.et fi.col.vj. ¶ Et si dicat que differẽtia est an scriptura requirat ad substantiã an ad probationẽ. Rñdet q: primo casu si nõ interuenerit scriptura, ↄtus est ipso iure nullus. Scdo vero casu si dicimus qꝫ requirat ad probationẽ: lꝫ a prin.nõ interuenerit scriptura, poterit cõtractus probari per testes. Ista snia non placet mihi q: nõ video in effectu que differentia sit an scriptura requirat ad substantiaꝫ: an vero requiratur necessario ad pbationẽ, q: imo qñ scriptura necessario requirit ad pbationẽ, nõ est verũ ꝙ si scriptura nõ interuenisset, posset cõtractus probari per testes deponẽtes
63 de contractu: † imo qñ scriptura necessario requiritur ad pbationem, ad hoc vt admittatur probatio per testes, requiritur ꝙ scriptura sit perdita, & qꝫ testes de ipsa scriptura deponant de contẽtis in ea.l.testiũ.& ibi Bar.& ceteri.ꝫ.de testi. Bar.i.l.sicut iniquũ. per glos.ibi.C.de fide instru.& in aut.si quis in aliquo.ꝫ.de eden.& in terminis nostris glo.in.l.fi.in prin.in glos.iij.in ver.deperditum est.j.eo.& statim late dicetur qꝫ non posset fieri si scriptura a pncipio facta nõ esset: & istud in specie cõtra do. Guar.tenuit Ioã.de imo.in.d.c.potuit.in.iiij.col.post Io.an.in.d.§.nunc aliqua.versi. v. ¶ Stat ergo ex predictis cõclu.qꝫ de substãtia huius cõtractus emphiteotici necessario requirat a prin.scriptura: alias contractus non vꝫ. Dicebat tñ Albe.hic in pe.col.latius & melius Ang.in.ij. colum.ꝙ ꝙuis scriptura sit de substantia huius ↄtus emphiteo-
64 tici: † propterea emphiteota debeat esse bñ cautus, ne instrm emphiteoticum pdat: q: eo perdito ius suũ vacillaret, & requireret qꝫ appareret de solutione canonis emphiteotici facta p.xl.annos: vide debitis per glos.j.in.l.ij.& ibidẽ per Cy.& alios/nec sufficeret ostendere se multis annis canonẽ soluisse, tanꝙ emphiteotã: sm qꝫ ibidem latius dicet. Si tñ instrumẽtum emphiteoticũ esset deperditũ, & negaret qꝫ est fortius pro emphiteosi nullum vnꝙ fuisse celebratuꝫ instrm, posset fieri pbatio per testes deponẽtes, nõ dico de ipso ↄtu, sed de ipsa scriptura et tenore eius: qꝫ sufficeret. sicut dicimus in alijs actis qui ad sui substantiã requirũt scripturã: vt no. in.c.qm contra falsam.extra de pba.in.l.si pretor.§.j.ff.de iudi.& in l.qm.ꝫ.de here.& in.l.emãcipatiõe.& in.l.sicut iniquũ.ꝫ.de fi.instru. & ita in terminis nostris glo.in.l.fi.in prin.in verb.deperditum est. j.eo.& dixi.ꝫ. Quod aũt testes requirant tunc.j.subjiciã. ¶ Item p predictam magis cõem cõclusionẽ que hꝫ qꝫ de substantia huius ↄtus necessario requirat scriptura.inferebat singulr Sal.ad practicam in.l.ij.in.xj.col.j.eo.vnũ qꝫ in specie alibi nõ memini me vidisse: qꝫ cũ iste ↄtus debeat in scriptis celebrari, vt dictũ est: et id qꝫ ex eo debetur: puta solutio canonis sm eũ, qꝫ nõ firmo: q: speciale est in canone soluendo fisco: vt dicã in illa.l.ij.in.xc.col.& etiã in.xciij.j.eo.& cõsequenter probatio saltẽ ipsius cõtractus debeat
65 necessario fieri per scripturã: vt dictũ est: † qꝫ si aliquis vellet probare per testes deponentes de ipso instrumento & eius tenore, requirerent saltẽ necessario quinqꝫ testes, & rogati: cũ ista sit regula qꝫ quotiescũqꝫ probatio dꝫ necessario fieri per scripturã, perdita scriptura nõ admittit probatio p testes minores quinqꝫ rogatos: vt.l.testiũ.& aut.rogati.ꝫ.de testi.qꝫ dictũ dicit Sali.& merito esse multum notandũ in practica: q: non tangũt doc.in specie/et dicit se hoc etiam dixisse in.d.aut.rogati.in.vj.oppo.veritatem huius dicti Sal.tu vide in.l.ij.in.lxxj.colũ.& seq.j.eo.& ibi per plura illud reprehendi, & retuli alias que idem ante eum tenuerunt ibi videatis. ¶ Item per practicam cõem conclusionẽ, que hꝫ qꝫ in hoc cõtractu requiratur scriptura pro substãtia.infert Bal.not.in.l.vnica.
66 in pe.colũ.qñ nõ peten.par. † ꝙ si finita esset emphiteosis: puta per generationeꝫ finitã, et dñs pateretur emphiteotam stare in re emphiteotica, an intelligeret tacite renouasse: declarat Bald.qꝫ non: q: rei emphiteotice nunꝙ intelligit renouatio tacite facta: q: cõtractus requirentes scripturã nunꝙ ex sola patiẽtia intelliguntur renouati.tex.est in.l.item querit.§.qui impleto.in vltimis verbis.ff.loca.

bis.ff.loca.ergo cū iste ꝯctus reqrit scripturā vt dictū est,multum
bene cōcluditur qđ nunq̄ intelligit̄ renouari:qđ verbū multū no.
ad practicā.Et ad illud dictū Bald.adde qđ dixi in.l.ij.in.lxxiiij.
67 col.j.eo.¶†An aūt in ꝯctu feudi requiratur scriptura.Bal.sing.
in rub.š.de cōdi.ex lege.in fi.col.tenet qđ nō,sed sufficiūt testes pa
res curie.i.conuasalli eiusdem dñi:⁊ retuli.š.in glos.iij.dum posui
differētias que sunt inter hunc ꝯctū ⁊ ꝯtractū feudi:⁊ sic erit expe
68 dita ista glo.¶†Glo.in ver.custodiri.ponit duas opi.qua actio
ne agatur pro cōtractu emphiteotico:vna est qđ agat̄ condictiōe
ex lege ista zenonis,alia qđ agatur actione prescriptis verbis.⁊ lʒ
neutram firmet hic:tñ in.§.adeo.insti.locati.videt̄ tenere q̄ cōpe
tat cōdictio ex lege.⁊ istud firmat Bar.in hac pe.q.⁊ respōdet ad
fundamēta Petr.Cy.⁊ vltramontanorū tenentiū aliā opi.cū qui
bus cōcordabat Albe.hic in pe.col.hic per ipsummet Bart.idem
etiā qđ hic tenuit Bar.in.l.j.in fi.col.ff.de publi.in rem act.ideʒ tʒ
Bal.hic in.ij.⁊.iij.col.⁊ Sal.in fi.col.⁊ dicit Bar.in.l.vnica.in.vj.
col.ff.de ꝯdictione ex lege.q̄ ista est cōis opi.quā etiā tʒ Bal.in ru
bri.š.de cōdictiōe ex lege.in vlti.col.respice tñ melius ꝟba Bald.
ibi:q2 imo tʒ opi.Pe.⁊ Cy.hic in.v.q.alibi Jo.an.in add.ad Spe.
in.§.nūc aliqua.in ver.clxxj.multa circa hoc refert,et nihil firmat:
dicens multum sibi displicere eos qui summo studio nituntur opi
niones antiquorum reprehendere sine vtilitate.Bar.vero contra
mentem suā sibimet ꝯtrarius:in.d.l.vnica.in.v.colū.tenuit ex hoc
cōtractu non cōpetere:nec cōdictionē ex lege.nec actionem prescri
ptis verbis:sed qđ oritur quedam actio spālis,que vocat̄ actio ex
emphiteosi.Et sic denominat̄ a cōtractu,sicut actio ex empto lo
cati ⁊ similes:et cū eo ibi:et p eius fundamenta simplr̄ tenet An
ge.de are.in.d.§.adeo.in.iiij.col.Paucis q2 articulus modice vti
litatis est,tene cōmunē,qđ oritur ꝯdictio ex lege:⁊ per vnū funda
mētum qđ facit hic Bar.apparet clara rñsio ad alle.in ꝯtrarium
per eum in.l.vnica.in.v.col.quia nō est verū obligationeʒ oriri ex
contractu emphiteotico,cum non esset potens de per se ad produ
cendum obligationē,nisi superuenisset.l.zenoniana.vt hic per eū:
quicquid in hoc fundamēto dixerit hic Raph.Fulg.leuiter illud
69 reprehēdens.¶†Et idem qđ ex hoc ꝯtractu oriatur ꝯdictio ex le
ge.vltra predictos tenet etiam Ang.in.§.emphiteosim.in aut̄.de
non alie.vbi dicit ex hoc resultare mirabile:qđ cū contractus em
phiteoticus sit cōtract⁹ innoīatus:vt.j.prime subijciā/qđ est da
re ꝯctum innoīatū pro quo resultat actio non nominata:sed inno
minata:que mirabilitas satis cessat ex fundamēto Bar.hic proxi
me relato.Aduertendū est tamē dñ Bar.hic ⁊ clarius in.d.l.vni
ca.in.v.col.tenuit q̄ iste cōtractus emphiteoticus sit ꝯctus nomi
natus:⁊ Ang.hic qui hoc no.ex isto tex.⁊ idē Ang.in.d.§.emphi
teosim.⁊ Bal.hic in.ij.col.in ver.quero que actio orit̄ ⁊c.et in simi
li Bar.in.l.iurisgētium.§.qnimo.in pe.col.ff.de pac.vbi vult con
tractū feudi esse contractū nominatū:quia contractum in vtroqʒ.
Sed qđ imo ꝯctus emphiteoticus ⁊ contractus feudi sint innomi
nati:tenuit alibi Bald.sibi contrarius ⁊ male in.l.fina.in.j.q.š.qñ
70 liceat ab empti.disce.⁊ in rub.š.de re.pmu.¶†Aduertite etiā qđ
pro canone nō soluto pōt emphiteota possessor cōueniri hypothe
caria:q2 pro eo res emphiteotica est hypothecata:ita Bal.in au
ten.si quas ruinas.in.iiij.col.in fi.š.de sac.sac.eccle.alle.tex.quē ad
hoc reputat multū no.in.§.scire.in aut̄.de nō alie.q tex.nihil mihi
probat:de quo vide Imo.in.l.qđ dr̄.in prin.in.xij.col.ff.de ver.ob.
71 Ang.in.l.vniuersas.j.ne rei dñice vel tēplorū.¶†Item diligēter
no.q̄ in hoc ꝯctu emphiteotico ⁊ ꝯctu feudi ⁊ locatiōis ad magnū
tps,hʒ locū vtilis redhibitoria,vel quāto minoris:ita singlr̄ Bal.
in.l.ij.š.de edili.edic.⁊ istud alibi non legi.qđ not.ad practicā.An
aūt actio cōi diuidundo cōpetat vt fundus emphiteoticus regio
nibus saltē diuidat̄:habes tex.in.l.cōi diuidūdo.in.ij.in pn̄.ff.com
72 muni di.q̄ nō:q2 magis dʒ iudex abstinere vt ibi.†An aūt in resti
tutiōe fideicōmissi veniat emphiteosis,est qō que sepe ꝯtingit fm
Bar.in.l.si prōni.in pn̄.ff.ad treb.dic vt ibi p eū:⁊ ibi ēt qd in feu
do:⁊ de vtroqʒ p Bal.in.l.cū virū.in vlt.col.C.de fideic.An auteʒ
emphiteosis veniat in petitiōe hereditatʒ:vide no.p gl.⁊ doc.in.l.
itē veniūt.§.fi.de pet.here.⁊ Bar.in.d.l.si prōni.in pn̄.¶An autē
emphiteote vel feudatario cōpetat directa actio.l.aqlie.pro dāno
dato.gl.est no.qđ sic in.l.cedere.§.fi.in fi.in gl.j.ff.arbo.fur.cesa.quā
Bar.ibi sequit̄ ⁊ reputat multū no.Et ibidē ēt est tex.gl.et Bart.
qđ actio directa ex illo ti.arbo.fur.cesa.cōpetit emphiteote et feu
datario:⁊ ibidē in tex.q̄ eis etiā cōpetit actio aque plu.arcē.et fi
niū regū.An aūt cōpetat dño rei ven.p re quā ali⁹ hʒ in emphiteo
sim.glo.⁊ Bar.qđ sic in.l.j.§.qđ aūt.in fi.ff.de supficie.¶Et an isto
casu possit referri qō dñij:maxime ab emphiteota:vide Bar.in.l.
legata.ff.de adi.leg.Specu.in.d.§.nec aliqua.ver.lij.⁊ versi.lxvij.⁊
sequen.⁊ ver.clxviij.Plura alia remedia ⁊ iura ⁊ actiones que cō
petunt dño ad expellendū emphiteotā,tetigi remissiue post Spe.
73 ⁊ Imo.ibi relatos in.l.ij.in.lx.colum.in fi.j.eo.¶†Quis auteʒ sit
iudex competēs in cā emphiteotica,si vertatur qō inter duos vel
plures quorū vnusquisqʒ pretendit se emphiteotaʒ talis rei:vel si

vertatur questio inter ipsum dominū ⁊ emphiteotaʒ.Et an prela
tus ecclesie qui concessit rem ecclesie in emphiteosim sit iudex cō
petens:vide de his plene Ludo.consi.ccxij.incip.quo ad pri.quo
querit̄ ⁊c.in.ij.dubio:⁊ ibi firmat post multa q̄ iudex ordinarius
in cuius territorio bona sunt sita sit iudex cōpetēs et istud est ve
rissimum.¶Ibidem tamen reputat Ludo.nouiter qđ quēdmo
dum in causa feudi pares curie sunt iudices competentes:vt in.c.
j.si de inuesti.inter do.⁊ vasal.lis oria.⁊ traditur plene per Inn.et
alios.in.c.ceterū.extra de iudi.⁊ in multis alijs locis alleg.p Lu
do.quod eo modo in causa emphiteotica alij pariter emphiteote
qui quodāmodo vident̄ pares curie essent iudices cōpetentes,ar
guendo a causa feudi ad emphiteotā:lʒ dicat se non inuenire do
ctorē autoritatis hoc firmanteʒ.¶Sed ego nullatenus hoc puto
verum:q2 cū illa iura feudorū processerint ex consuetudine quadā
⁊ non sunt fundata in ratione naturali,⁊ isto nullo modo possunt
extendi ad emphiteosim aut ad aliam materiam:vt dixi late.š.in
glos.iij.in eo passu an ⁊ quando liceat arguere a feudo ad emphi
teosim ⁊ ecōtra.Adde etiā Jo.de ana.in cōsi.lxxxiiij.incip.viden
dum est de virtute renouationis.in vlti.colū.vbi querit in emphi
a teosi ecclesiastica[a] quis erit iudex cōpetens:et dicit qđ ordinarius
rei cōuenti,si tñ emphiteota diceret emphiteosim eē antiquā pa
ternam et suorū progenitorū,forte posset dici q̄ tūc iudex cōpetēs
esset.d.Abbas cū cōuentu,non autē solus abbas,nec etiā sola cu
ria:per id qđ habet̄ in.c.j.§.illud.de inuesti.in ma.fac.in vsi.feud.
vbi plene vide per Ja.de bel.⁊ Bal.⁊ p gl.⁊ cano.in.c.ceterū.de iu
di.Et illud pcedit arguēdo de vasallo ad emphiteotā,qđ an semp
procedat:ptʒ ex his que no.Bar.in.l.si mihi ⁊ titio.ff.de ver.obli.
⁊ in.l.vt iusiurādi.§.si liberi.ff.de ope.libe.in quib⁹ locis Bar.alle
gatur contrarius:tamen hic proprie nō est dñs:vnde forte verius
est qđ iudex ordinarius est cōpetens.Ita ibi dicit Joā.de anaſ.de
quo etiā vide per Oldr.Lau.in cōsi.cclxxij.incip.reuerēde pater.
74 ¶†Quis aūt sit iudex cōpetens[b] in causa feudi,si est feudū eccle
b siasticū/vide.d.Alex.in cōsi.lxxix.incip.circa primū:de quo querit̄
75 scilicet corā quo dño.lib.j.¶†Vltimo vt nihil omittatur circa re
media cōpetentia emphiteote ⁊ cōtra emphiteotā,quero nunqd
remediū.l.ij.ff.de rescin.vē.habeat locū in cōtractu emphiteotico:
Bal.ibi in.vij.co.⁊ est in.iij.q.in fi.tenet qđ sic/motus:quia ꝯctus
emphiteoticus assimilat̄ locationi:⁊ eadē eqtate regulat̄.§.adeo.
insti.loca.⁊ hoc text.sed ꝯctus assimilatus regulat̄ fm naturam il
lius ꝯctus cui assimilat̄.l.j.§.si quis seruū.cū vulg.ff.deposi.sed sic
est qđ in ꝯctu locationis competit remediū.d.l.ij.patet:q2 cōpetit
in omnibus ꝯctibus bonefidei:vt.l.iij.cū gl.fi.quā notant ⁊ cōmē
dant ibi Bal.⁊ Bal.ff.cōia vtriusqʒ iudi.idē Bar.in.l.item si pre
cio.§.quēadmodū.ff.locati.Jo.an.⁊ alij in.c.cū dilecti.de empt.et
ven.ergo eo.modo habebit locū in ꝯctu emphiteotico.¶Istam
eandē opi.tʒ etiā Bal.in.c.cum cā q inter economū.circa fin.de te
sti.⁊ in effectu Ange.cū aliquali distinctione in.l.de quibus.in.vj.
col.circa fi.ff.de legi.¶Contrariā partē ⁊ melius tʒ Spe.in tit.de
empt.⁊ vendi.§.nunc videndum.ver.qd de ꝯcessione in emphiteo
sim.quē Bal.corrupte alleg.in.d.l.ij.in ver.nunc dicendū.Et mo
tus est Spe.solū q2 emphiteosis nō est locatio nec vēditio:qđ fun
damentū parū valeret:q2 sequeret̄ qđ illa.l.ij.nō haberet locū nisi
in locatione ⁊ vēditione.Istāmet sniam tenuit Bal.sibi ꝯrius.š.
in rub.huius titu.in ver.quero an valeat instrm̄ ⁊c.¶Et pro hac
76 parte quā teneo addo rōnem.†Nam ideo res pōt dari in emphi
teosim etiā citra dimidiā iusti pcij:eo q2 emphiteota obligat se p
petuo ad solutionē canonis,ēt si res periret pro maiori parte:⁊ ad
hoc vide bonū text.in.§.lex itaqʒ.in ver.dudum autē.in aut̄.de nō
alie.Et bene faciunt doct.š.ea.l.in pnc.in euidētialib⁹:intellige tñ
sane qñ concessio fieret a sciente:vnde falleret dicta ꝯclusio si igno
rando valorē rei qs concederet in emphiteosim pro valde modico
puta pro vno nūmo:q2 tūc haberet locū.d.l.ij.fm Bal.in.d.rubri.
š.eo.in predicto ver.quero an valeat instrm̄.faciūt no.per Bal.in
d.l.ij.in.xiiij.q.¶Et tenēdo hāc partē nō ob.qđ iste ꝯctus assimi
let̄ locationi:q2 possum multiplr̄ rñdere.Et primo nō esse verum
prout ipse Bal.firmat hic in notabili:⁊ dixi.š.in.j.no.cuʒ habeat
plures differētias quā cōuenientias:vel fatēdo q̄ assimilet̄,dico qđ
nō est bonefidei:sʒ stricti iuris:q2 nō nūerat̄ in.§.actionū.instit.de
act.⁊ Bal.hic in.ij.col.in.xv.dr̄ia q̄ est finalis:⁊ Spe.⁊ Jo.and.in
d.§.nūc aliq.in ꝟsi.iij.vñ ꝙuis.d.l.ij.habeat locū in oībus ꝯctibus
bonefidei:vt dictū est:nō tñ hʒ locū in ꝯctibus stricti iuris.vt ma
gis cōiter firmat̄ p doc.in.d.l.j.vbi Bar.post antiquos in.ij.colū.
¶Vel rñdeo qđ illud qđ dr̄ ꝯctū assimilatū regulari fm naturaʒ
illius cui assimilat̄.d.§.si qs seruū.hʒ locum in ꝯctibus innoīatis,
nō aūt in noīatis.Stabit ergo ex predictis cōclusio qđ remedium
d.l.ij.š.de rescin.ven.nō hʒ locū in ꝯctu emphiteotico:de quo etiā
vide Ange.in.l.de qbus.in.iiij.col.ff.de legi.solet notari maxime p
Moder.in.l.si qs cū aliter.ff.de ver.ob.¶Capio glo.in ver.pticu
lare.diuidit̄ in tres ptes.in pma refert opiniones circa intellectuʒ
tex.in.ij.format vnā opp.⁊ soluit.in.iij.format aliā.ij.ibi:sed videt̄

a ¶In emphiteosi ecclesiastica. Adde Jo.an. in.c. insuper. de testi. Anto.de bu.i.c.cū vemissent.de iudi.doct.i cle.ij.de reb⁹ eccle.non alie. Do. in.c.romana. de pe. lib.vj.

b ¶Quis autez sit iudex competens. adde Imo. in.c. ex parte.el.j.de verbo.sig.Barto.⁊ Bal.in l.j.C.ne qs i sua causa.

77 distinguendū.iij.ibi:itē ꝯ huic dicto.¶†In ea.gl.ibi:hoc placet:
ista est vera ⁊ cōiter tenet̄,qđ dūmodo aliqđ supersit de re emphi-
teotica:qđ emphiteota nō liberat̄:⁊ ita formāt oēs hic:et gl.in.d.
§.adeo.⁊ glo.in.d.c.potuit in glo.magna.⁊ ibi scriben.⁊ Specu.⁊
Io.an.in addi.in.d.§.nūc aliqua.ver.cxxxv.⁊ etiā in ver.p̄cedenti.
¶Sed tunc succedit necessaria dubitatio,qñ dicat̄ remanere ali-
quid ⁊ quātū debeat esse illud aliqđ ad hoc vt emphiteota tenea-
tur soluere integrū canonē:dixit Bar.hic necessariū esse qđ rema
neat aliqđ qđ sufficiat ad pensionē:qđ bene no.idē voluit lʒ nō tā
clare,Bar.in.ij.op.s.⁊ retuli late.s.in vlti.not.¶Istud reprehen
dit Sal.hic in.iiij.col.sed leuiter:q: est diuinare:⁊ q: nō probat̄ le-
ge:⁊ q: lex nostra gn̄aliter loquit̄.d.Abb.Panor.in.d.c.potuit.ēt
dicit se putare qđ ista declaratio seu limitatio non est vera:q: non
a probat̄ iure:⁊ q: nō esset differentia inter emphiteosim[a] ⁊ locatio-
nē.¶Tenet Bar.ex his q̄.s.dixi in vltimo not.Ex ex ibi dictis vi
debitis esse longā differētiam inter emphiteosim ⁊ locationem:vt
ptʒ etiā ex dictis p Bar.in.ij.opp.⁊ sic fundamentū Panor.nihil
78 obstaret.¶Et ista ēt faceret ad q̄ōneʒ quā ibi dixi:†an si domus
cōcessa in emphiteosim periret casmate:an tñ emphiteota tenea-
tur ad integraʒ pensionē,an dicat̄ finita emphiteosis:et tenui em
phiteotā non liberari:secutus Ange.in.§.lex itaqʒ.in fi.in aut̄.de
non alie.⁊ alios quos ibi retuli:q̄uis ꝯ:iū tʒ glo.reputata sing.in
l.inter quos.§.dāni.in ver.percipienda.ff.de dā infe.quā sequūtur
Raph.Ful.⁊.d.Guar.hic:dicite vt ibi dixi.¶In ea.gl.ibi.§.cuʒ
aūt.dicite rōnem diuersitatis:vt per Bar.hic in.j.opp.⁊ dixi.s.in
vlti.no.in fi.glo.rōnē diuersitatis inter tributa et ꝯctum assignat
Albe.de ro.hic in vlti.col.eo q: ad tributa non tenet̄ qđ p̄pter ali-
quem ꝯctū,sed p̄pter possessionē quā hʒ.l.fi.s.sine cēsu vel reli.⁊.l.
imperatores.ff.de publica.nimirū si aucta vel diminuta possessio-
ne auget̄ vel diminuit̄ prestatio tributi:sed in ꝯctu emphiteotico:
ideo tenet̄ ad prestationeʒ canonis:eo q: est obligatus p̄sonalr̄ ex
ꝯctu precedenti:itē est obligat⁹ in q̄titate:vel genere q̄ perire non
pōt.l.in rōne.in.ij.§.incerte.cū vulg.ff.ad.l.falc.Ueritas huius rō-
nis depēdet ex his que.j.dicā in.j.q.extra gl.⁊ ex ibi dicēdis appa
rebit hanc rōnem non esse verā.¶Glo.fi.in ver.in emphiteotica
rijs.diuidit̄ in duas.in.j.assignat rōnem ad text.in.ij.format qō-
79 nem.ij.ibi:sed qđ ecōtra.¶†In fi.glo.dicit qđ oē augmentū con-
tingens in re emphiteotica,siue sit latēs siue apparens,semper est
cōmodo emphiteote:nec p̄pterea pōt augeri pensio:vt contrario
rum eadem sit disciplina:q: queadmodū damnū omne siue sit ap
parens siue sit latēs,nisi sit totius rei,semp pertinet ad emphiteo
tam:ita dʒ esse cōmodū:⁊ ita tʒ Albe.in vlt.col.hic post Iaco.de
are.⁊ Bar.⁊ Sali.hic:in.ij.col.⁊ ad.l.itē si fundi.§.sed si insula.de
vsufr.alle.in glo.Rn̄de fm Sali.aliud esse in emphiteota ⁊ aliud
in fructuario:q: emphiteota hʒ ius fortius q̄ fructuari⁹:q: hʒ vti-
le dn̄ium ⁊ durabile:q: nō extinguit̄ morte in fructuario:⁊ idē qđ
propter augmētū cōtingēs in re emphiteotica nunq̄ possit auge-
ri pensio:tenēt Pe.⁊ Cy.in.vj.q.hic:⁊ Io.and.in addi.Spec.in.d.
§.nec aliqua.versi.cxxxvj.⁊ cano.in.d.c.potuit.⁊ ibi Imo.in.xxxv.
col.faciunt not.per glos.illam multū notabilē ⁊ magistram.in.l.si
merces.§.vis maior.in glo.magna.super ver.cui.⁊ ibi Bart.ff.lo-
ca.de quo etiā vide Bal.in.l.ea que.j.de alluuio.⁊ palu.¶Istam
lʒ cōem cōclusionē multū signāter limitat Bal.in addi.Spe.in ti.
de locato.in.vj.col.vt p̄cedat in augmento consueto euenire:secus
in augmento insolito,de quo non debuit verisimilr̄ cogitari:alle-
gat glo.quā ad hoc reputat aureā in.d.§.vis maior.vbi dicit poni
hanc doctrinā:allegat etiā Azo.⁊ Cy.hic.¶Itē adde q̄ illud idē
b qđ glos.hic.s.qđ augmentū alluuionis[b] cedat cōmodo emphiteo-
te:tʒ glos.in.l.de quib⁹.ff.de legi.in gl.j.circa mediū:⁊ ibi Bart.in
repe.in.ij.col.per vnā bonā rōnem de qua ibi per eum:ibidē ibi tʒ
Angel.in.vj.col.Guil.de cug.⁊ Ray.quos ibi refert Albe.in.vij.
col.qui Albe.late examinat istū passum,⁊ nihil firmat:contrariū
tenent Iac.de raue.et Mar.fili.in.d.l.de quib⁹.vt ibi refert Albe.
in.d.vij.col.ad similitudinem feudatarij seu vasalli cuius nō est au
gmentum alluuiōis.c.j.§.si quis de māso.si de inuest.feu.ꝯtro.fue.
Et ibi Bal.idē tʒ p illū tex.sub dubio tñ forte reprobata gl.in.d.l.
80 de quibus.¶†Nunquid autē thesaurus[c] inuentus in re emphi-
c teotica pertineat ad emphiteotam,an ad dn̄m,an vero debeat in-
ter eos diuidi:dic vt per Spe.⁊ Io.and.in addi.in.§.nunc aliqua.
ver.cxxxij.¶Extra glo.querūt doct.⁊ primo:q: dicit̄ in text.⁊ vidi
mus.s.in vlti.not.qđ si res emphiteotica nō pereat in totum,dā-
num est emphiteote,et tenet̄ ad integrā pēsionē:secus si pereat in
81 totū.¶†Quid si res emphiteotica nō perit,sed est in loco in quo
propter guerram nō potest laborari:an emphiteota tenebitur sol
uere pensionem:ista questio est dubitatissima apud doct.⁊ plusq̄
alia que occurrat in materia presentis tituli.in qua inuenio veri-
tatem doc.⁊ quot plene dixerim scribentiū capita tot sententie.Et
q: articulus est vtilis ⁊ quotidianus intendo illuʒ ordinate ⁊ ple-
nissime excutere,⁊ plenius quā alibi inuenietis recolligendo et si-
gillatim referēdo singulorum opiniones.¶Prima ergo fuit sen

a ¶Inter emphiteosim ⁊ locationem.adde in quo differat contractus emphiteoticus a ꝯtractu locationis.gl.est in ꝟ.neqʒ ad locationem.insti.de locat.§.adeo.doc.j cle.de reb.eccle.non alie.

b ¶Alluuionis.addē hic quid sit alluuio vide i.§.preterea.instit.de re.diui.l.ergo.in §.alluuio.ff.de acqui.re.do.diffuse p Bar.in tracta.de alluuiōib⁹.doc.in.c.ex transmissa.de prescript.

c ¶Nunquid autē thesaurus.addē.l.j.et ibi doc.ff.si ager vecti.⁊ in.l.diuortio.§.si fundū.ff.sol.matri.⁊ i.§.thesauros.insti.de reruʒ di.Bald.in.l.a tutore.d rei vendi.

tentia in ordine Guido.de suza.in.l.dānū.s.loca.vt refert Io.an.
in addi.Spe.in.d.§.nunc aliqua.in ver.cxxxvij.⁊ Albe.hic in.v.co
lum.qui distinguit:aut emphiteota tenetur ad pensionem ex fru-
ctibus vel alijs rebus qui percipiuntur ex ipsa re emphiteotica:⁊
tunc si res propter guerraʒ laborari nō potest,⁊ consequenter nec
82 fructus percipi:tunc bene liberatur a pensione:†eo q: iste cēsetur
debitor speciei:ergo per eius interitum debet liberari.l.si ex lega-
ti.cum vulga.ff.de verbo.oblig.⁊.l.quod te.ff.si cer.peta.Aut iste
emphiteota tenebatur ad pensionem in quantitate vel in genere,
puta ad saccum frumenti:non dico:quia ex fundo perciperetur:⁊
tunc talis emphiteota nō liberabitur a pēsione,eo qđ res emphi
83 teotica sit in loco vbi p̄pter guerrā laborari nequeat.†motus:q:
iste est debitor generis vel q̄titatis,que perire nō pōt.l.in rōne.in
ij.§.incerte.cum vulga.ff.ad.l.falci.Et pro ista opinio.firmāda ad
duco fundamētū:q: idem iudicamus de debitore q̄titatis respe-
ctu certe speciei,vt p interitū illius speciei liberet̄ a q̄titate,qđ iu-
dicamus si esset debitor speciei:vt.l.electio.§.si is quē.ff.de noxali.
⁊ in.l.quesitū.ff.de pec.⁊.l.quidā.§.si tibi.ff.de leg.j.⁊.l.titie texto-
res.§.fi.eo.tit.⁊.l.in naue saufelli.ff.locati.scđm magis cōem sentē
tiam Bar.⁊ aliorum.in.d.l.qđ te.in.j.col.⁊ in.j.op.¶Scđa p̄ri.sen
tentia fuit Ia.but.⁊ Richar.malū.hic/tenētiū qđ emphiteota tē
pore guerrarū teneat̄ ad integrā pensionē,et periculū guerre spe-
ctet ad eū:ita qđ nulla iō sit fiēda remissio mercedis.Et istā opin-
sequit̄ Albe.hic in.v.col.q dicit q̄ istā vidit cōiter seruari.¶Pro
hac parte adijcit̄ primo:q: in veritate res tota nō perijt:lʒ laboro
ri nō possit,nec fruct⁹ colligi:ergo tenet̄ emphiteota totaʒ pensio
nem soluere:vt hoc tex.in fi.cū suis ꝯcor.¶Scđo adducit̄.l.ij.j.do
alluui.⁊ palu.vbi speciale est in fundo tributario,vt remissio fiat e
vt.s.vidistis in glo.pe.in fi.in alijs ergo oibus erit ꝯrium.¶Ter-
tio adducit̄.l.quicūqʒ.vbi dicūt esse casum.C.de fundis patri.li.xi-
vbi p̄pter sterilitatē nō remittit̄ pensio emphiteote in nihilo:put.
etiā ibi not.Bart.illū tex.ad hoc:vt.s.dixi late in text.in vlti.not.
84 †lʒ guerra dr̄ quedā sterilitas:q:vis hostiū:⁊ sterilitas eq̄parant̄
vt.l.ex conducto.§.ij.⁊.l.si merces.§.vis maior.ff.locati.¶Quar-
to adducitur fortis tex.⁊ de brochar.in.§.lex itaqʒ.versic.dudum
autem.⁊ ibi glos.in ver.casus in aut̄.de non alien̄.vbi emphiteota
mero iure suscipit in se casus fortuitos:⁊ cōsequenter casus fortui
ti spectāt ad emphiteotā:⁊ propterea dicit text.qđ ecclesia remit-
tit emphiteote sextā partē:⁊ p̄uatus q̄tū vult:⁊ declarauit Bar.
⁊ alij.in aut̄.perpetua.ibi inter ceteros petita:⁊ ibi clarius Paul.
85 de ca.s.de sac.san.eccle.sed ita est†q̄ guerra seu incursus hostium
numerat̄ inter casus fortuitos.§.itē is cui.insti.qui.mo.re contra.
86 obli.⁊ in.l.in rebus.in prin.ff.cōmo.ergo.⁊c.¶†Quinto adducit̄:
quia emphiteota est obligatus ex contractu:⁊ consequenter obli
gatione personali.Sed obligatio p̄sonalis non sequit̄ fundū.l.j.§.
si heres p̄cepto fundo.⁊.l.cogi.§.inde queritur.ff.ad trebel.⁊.l.si fi
deicōmissum.§.tractatū.ff.de iudi.⁊.l.fi.ff.de contrahen.emp.non
ergo dʒ attēdi vbi sit fundus emphiteoticus:et an impediat̄ pro-
pter guerram laborari vl̄ne.¶Sexto adducit̄:q: emphiteota te-
netur ad qđ in genere:puta ad saccum frumenti:vel ad qđ in q̄ti
tate puta ad.x.sed neutrū perire potest:vt dixi.s.in.j.opp.ergo ⁊c.
¶Septimo ⁊ vltimo adducitur:q: qñ propter guerrā res emphi
87 teotica laborari non pōt,solū perduntur fructus:†sed fructus nō
sunt nisi pars fundi.l.fructus pendentes.ff.de rei vend.ergo cum
perdatur tantū pars,succedit regula tex.nostri,qđ dānum est em
phiteote,et nulla fit sibi remissio.¶Istā eandem sn̄iam sequitur
Ange.in.§.q: vero leonis.el.j.in aut̄.de nō alie.per illū text.⁊.d.§.
lex itaqʒ.ver.dudū autē.in quib⁹ dicitur nō fieri remissionē p̄pter
casum fortuitū:sed guerra est hm̄oi:vt dictuʒ est ergo ⁊c.¶Scđo
⁊ hoc est fortius fundamentū,qđ aut pro parte emphiteota tenet̄
ad pensionem,⁊ illam prestat nō in recompensatione fructuū qui
ex re emphiteotica percipiant̄,sed in recognitione dn̄ij:vt dixi la-
te.s.in textualibus in vltimo notabili.Et ideo q̄uis res per guer-
ram laborari nequeat:q: tñ dn̄ium ipsius rei durat,durāte ipsius
substātia:⁊ consequenter durat cā prestationis pensiōis,ergo nul
88 latenus reuelabitur emphiteota:†vnde fm eum secus esset in co-
lono etiā ad longū tp̄s,qui haberet ius in re:q: si iste p guerrā vel
aliū casum fortuitū impediret̄ rem cōductam laborare:et fructus
percipere,deberet sibi fieri remissio:⁊ est rō/q: colonus prestat pē
sionē p̄pter vsum rei,⁊ in recōpensatione fructuum qui inde perci
piuntur:si ergo prohibeat̄ vti ipsa re conducta:⁊ ꝯ̄ter prohibeat̄
percipere fructus,sine dubio sibi fienda esset remissio.¶Pro hac
parte in cōtingentia facti consuluit totū collegium Mediolanēse
venerandū.⁊ in orbe terrarū illustre.Istam secutus est Raph.cu.
in.l.interdū.§.qđ ex naufragio.ff.de acqui.pos.motus bona consi
deratione:q: qñ propter guerrā res emphiteotica coli nec labora-
ri potest,non tñ perditur dn̄ium eius,imo nec possessio:q: qui est
possessor possessionē retinet aīo.l.lʒ.j.de acqui.pos.qūo ergo potest
dici q̄ res dicat̄ perempta vel deperdita cuius dn̄ium ⁊ possessio
retinetur,Sed claruʒ est qñ res emphiteotica non est perdita,qđ
emphiteota

emphiteota teneť ad integrā pensionē, ergo eo.mō in casu nr̄o te-
nebit. ¶ Dic tñ φ opi. Jac.de are. Cy.⁊ Bar.tenētiū ɔ̃triū quā p
89 rime referā:⁊ est tertia in ordine, procederet† qñ fundus emphi-
teoticus esset occupatus per ipsos hostes,⁊ sic dñium ⁊ possessio
esset deperdita:tūc emphiteota liberareť a pensione:secus si sim-
pliciter ꝓpter guerrā qꝫ ꝓhibeatur laborare ei⁹ timore. ¶ Istaꝫ
eandem sñiam secutus est Ange.de are.⁊ cōsulendo ⁊ legēdo:vt
d.§.adeo.in fi.limitat tñ eam vt procedat qñ guerra non esset lon
ga,puta duorum vel trium annoꝝ:motus per nōnulla ex funda
mentis proxime allegatis. Itē q̄ si alijs annis emphiteota plus
solito percepisset,nō tñ augereť pensio,nec plus de pensione pre-
staret φ cōuenit:vt vidimus.s̄.in gl.fi.ergo idem in sterilitate,vt
nō propterea fiat remissio. Hanc eandē sñiam fuit secutus etate
nostra iurisconsultus ⁊ mihi pater ⁊ p̄ceptor obseruātissimus.d.
Jaco.puteus in.d.l.interdū.in.§.qꝺ ex naufragio.motus duobus
90 fundamētis ad idem tendentibus.† primo q̄ bonū est argu.de re
ad tp̄s.l.miles ita.in prin.ff.de testa.mili.sed re perempta,in par
te rei nō fit remissio ipsi emphiteote:ergo nec deperdita parte tē-
poris:puta q̄ p duos vel tres annos emphiteota rem emphiteo
ticā non potuit laborare,nec exinde percipere fructus. Scꝺo mo
tus/⁊ in ideꝫ reincidit optima rōne naturali,vt dicit ipse: quia si
res emphiteotica pro maiori parte interiret:tñ emphiteota tene-
retur,nec liberaretur a pensione:quanto fortius tenebiť nō obst.
guerra duorū vel trium annoꝝ.que fundamēta si aduertitis pre
supponunt nos loqui in guerra que finita esset,qꝺ nō est verū q̄
loquimur in guerra que instaret:vt.j.in loco suo dicemus ad hoc
arg.rñdentes. ¶ Tertia principalis fuit sñia Jac.non hic vt cor
rupte allegať,ſꝫ in.l.j.in princ.ff.furti.aduer.nautas.prout refert
91 Jo.an.in addi.in.d.§.nunc aliqua.† in ver.cxxxvij.qui hunc arti-
culū late disputauit arguēdo diffuse ad partes,et finaliter deter
minauit φ si res emphiteotica ꝓpter guerram laborari nō possit
φ emphiteota non teneať soluere pēsionē. Istam opi.tenuit Cy.
hic:eandē sequitur Bar.hic in fi.⁊ in.d.l.interdū.§.qꝺ ex naufra
gio. Moti per.d.§.qꝺ ex naufragio.vbi diciť φ res vel fundus ad
quē nō pōt accedi timore hostiū,diciť esse in perdito. ¶ Scꝺo q̄
ista a iure equiparanť,rem esse occupatam a flumine:⁊ cōsequen
ter inundatā,vel ꝓpter latronū seu hostiū potentiā possideri nō
posse.l.cū vnus.§.fi.vbi etiā Bar.ff.de bo.auto.iudi.possi.sed qꝺ
est a flumine occupatū dicitur esse in dep̄dito:vt.l.q vniuersas.§.
item qꝺ a mari.ff.de acqui.pos.⁊ in.d.§.qꝺ ex naufragio. ergo ⁊c.
¶ Tertio illa res ꝺ̄r deperdita,cuius facultas haberi nō pōt,seu
cuius fruct⁹ percipi nō pñt.l.si is qui rem.in.ij.§.si is cui.ff.de fur.
⁊.l.si cōstante.§.si vxor.ff.solu.matri.sed ista est hmōi:igitur ⁊c. Et
sic ista tria argumenta tendūt ad probāduꝫ qꝺ res emphiteotica
que nō pōt propter guerrā laborari dicatur deperdita:⁊ ideo suc
cedat dispositio.l.nostre.in.fi.qꝺ emphiteota a pensiōe liberetur.
¶ Ad idem ⁊ quarto adducitur.l.si fundus.§.fi.cū.l.seq.ff.locati.
¶ Ad idem ⁊.v.l.forma.§.j.ff.de censi.quā adducit. Bart.in.d.§.
qꝺ ex naufragio. ¶ Ad idē sexto ⁊ vltimo.l.inter quos.§.damni.
cū glo.super ver.percipienda.ff.de dam.infect. Istā eandē sñiam
tenet Sali.hic in pe.col.qui dicit qꝺ ista opi.est multū equa. Istā
eandē tenet post Ful.d. Guarnerius hic qui dicit qꝺ φuis prece-
dens opi. Richar.sit verior de iure p istū tex.qꝺ tñ cōis opi.sequi-
tur sñiam Jaco.de are.⁊ Bar.hic qꝺ illa est equior de iure. Istaꝫ
eandē sñiam tenet cōis preceptor.d. Hiero.tort⁹ hic:motus vni-
co fundamēto:q̄ ista a pari procedūt,qꝺ res perierit casmate vel
sit inundata aquis,vel circūdata hostibus.l.si in venditione.§.fi.
alias est.l.sequēs.de peri.et commo.rei vend.sed sic est ꝺm euꝫ,qꝺ
qñ res emphiteotica perit casmate,qꝺ emphiteota liberať in to-
tū vt hoc tex.ꝺm eū melius allegasset glo.in terminis in.d.l.inter
quos.§.damni.in.ver.percipienda.ergo eo.modo dꝫ liberari em-
phiteota qñ res emphiteotica ꝓpter guerram ab hostibus circū-
datur. ¶ Istud tñ nō esset totū fundamentū:imo potius proba-
ret ɔ̃trariū:q̄ nō est verum φ qñ res emphiteotica casmate perit
solo remanente,φ emphiteota liberetur:imo ɔ̃triuꝫ tenet Ange.
in.§.lex itaqꝫ.in fin.in aut.de nō alie.retuli ⁊ tenui.s̄.in notabili-
92 bus in vltimo no.⁊.s̄.in glo.pe.in prin. ¶ † Limita tñ hāc cōclu-
sionem aliquibus modis. Primo nisi emphiteota suscepisset ex-
presse in se periculū huius casus fortuiti guerre:q̄ pactu valeret
vt hoc tex.in versi.in quo cuncta. Secundo nisi cōsuetudo esset φ
emphiteota tenereť soluere pēsionē et tp̄e guerre:q̄ minime mu-
tanda sunt ⁊c.l.minime.cuꝫ vulga.de leg.j. Tertio qñ pēsio esset
modica puta vnius nūmi. Quarto ⁊ vltimo nisi guerra esset mo-
ta culpa ipsius emphiteote:per ea que voluit bart.in.l.si merces.
§.vis maior.ff.loca.⁊ in.l.nam ⁊ seruius.in prin.ff.de nego.gest.et
qꝺ voluit Bar.in.l.aristo.in fi.ff.de dona. Istam sñiam Jaco.de
are.⁊ Bar tenuit Ang.sibi ɔ̃trius in.d.§.qꝺ ex naufragio.hāc ean
dem vr̄ tenere Jo.an.φuis clare nō firmet in addi. Spec.in.d.§.
nunc aliqua.ver.cxxxvij.in addi.magna.incip.quid sit sterilitas.
¶ Eandē tenet Pet.de ancha.in.d.c.voluit.in.xj.q.eandē tꝫ ibi
Imo.in.xxxv.col.⁊ seq.vbi dicit qꝺ ista est cōis opinio doctoruꝫ,⁊
ab ea nō esset recedendū in iudicādo vel cōsulendo:⁊ qꝺ de facto
93 ipse ita consuluit:⁊ consequēter qꝺ ista est vera cōclusio† qꝺ em-
phiteota non teneť soluere pensionē illius anni quo nil p̄cepit seu
percipere potuit propter guerrā:secus tamē videreť scꝺm eum si
aliquos fructus illo anno percepisset vel percipere potuisset:q̄
tunc non deberet fieri remissio.per ea que dicit haberi in hac.l.qꝺ
dicit tenēdū mēti. Et pro hac parte motus est optimo fundamen
to:q̄ predicto tp̄e guerre nō pōt domin⁹ prestare patientiā quā-
tum ad effectū,sicut nō potuisset si res tota perijsset:ergo interim
nō debet teneri emphiteota. Quod autē dñs teneať prestare pa-
tiētiam cū effectu ipsi emphiteote firmat Bart.hic in prima op.
⁊ dixi.s̄.in textualibus in vltimo no.istā eandē sententiā Jaco.de
are.⁊ Bar.tenet Bal.hic in pe.col.versi.quero an propter sterili
tatem.cū limitatione tamē si prestabať pēsio vel cēsus notabilis
quātitatis:secus si pue.⁊ ita etiā tenet.d.Car.Flo.in.d.c.potuit.
¶ Pro ista parte que fulcita est summis autoritatibus:ego ad-
94 do optimū fundamentū:† q̄ emphiteota ita demuꝫ teneť ad so-
lutionem pensionis,si ex re emphiteotica remaneat aliquid:⁊ ali
quid diciť remanere,qñ ex ea percipiunť fructus equiualentes ⁊
sufficientes ad pensionē que prestať:ita Bar.hic in duobus locis
in.j.col.in.ij.oppo.⁊ in colū.vlti.ver.quero quando fit diminutio
magna.⁊ dixi.s̄.in textualibus.in vlti. not.⁊ etiā in gl.pe.in prin.
Sed nos presupponimus φ propter guerrā res emphiteotica la
borari non possit:⁊ consequenter φ ex ea nulli fructus percipian
tur:ergo non debet teneri emphiteota soluere pensionē:forte ta-
men disputādo fundamentū illud nō esset bene tutū:q̄ lꝫ Bart.
istud firmet,tamē nō probať lege:⁊ ideo succederet qꝺ dicit gl.in
l.sed lꝫ.ff.de offi.presi.disputando nō esse allegādas gl.aut auto-
ritates doc. ¶ Et tenēdo hāc partē posset respōderi ad obiecta
in contrariū,assumendo vnum fundamentū qꝺ fit pro hac parte
de quo necessariū esset facere clypeū:qꝺ quādo res propter guer-
ram laborari nō pōt,iuris dispositione diciť deperdita. Respon
deo ergo ad primū de isto tex.q̄ dico φ ꝓbat ɔ̃trariū ibi:sinuero
particulare vel aliud leue dānuꝫ ⁊c.cū in casu nostro iuris dispo-
sitione res censeať in totū deperdita,sicut si esset aquis inundata.
ergo debet in totū liberari. ¶ Nō obst.l.ij.j.de alluuioni.⁊ palu.
95 q̄ fateor φ ibi est spale† φ in tributoria diminuta in parte tantū,
fit remissio tributi:sed qñ esset perempta in totū,esset spale in tri
buto:q̄ idē esset in emphiteota:vt hoc tex.in fi. Non obst.d.l.qui-
cūqꝫ.q̄ fateor φ emphiteote nō fit remissio ꝓpter sterilitateꝫ: eo
q̄ isto casu res nō ꝺ̄r in totū perijsse:qꝺ nobis denotat termin⁹ re-
mittere:vt.l.licet certis.⁊.l.excepto.l.legē.s̄.loca.ex ɔ̃ducto.in p̄n.
§.j.⁊.l.si vno.in p̄n.ff.loca. ¶ Nec ob.dū ꝺ̄r φ vis hostiū ⁊ sterili-
tas eq̄paranť:q̄ rñdeo verū esse quantū ad remissionē fiendā con
ductori:cui ita fit ꝓpter vim hostiuꝫ,sicut ꝓpter sterilitatē:lꝫ illa
eq̄paratio non pōt procedere in emphiteota/qꝺ ptꝫ sterilitas nō
in totū absorbet rē ꝓut guerra:quo tēpore iuris interp̄tatiōe ha-
beť p deperdita:vt dictū est. ¶ Uel aliter dico rationē diuersita-
tis esse in emphiteota,inter guerrā ⁊ sterilitatē: nam ideo ꝓpter
sterilitatē nō fit remissio:eo q̄ dñs potest prestare patiētiā vtēdi
re emphiteotica:lꝫ ꝓpter sterilitatē fructus non percipianť:quā
prestare nō pōt tp̄e guerre:vt supra dixi in fundamēto ꝺm Jo.de
imo.s̄.relato.⁊ sic nō obstabit φ sterilitas ⁊ guerra equiparentur
q̄ verū est in cōductore:secus in emphiteota,vbi non est eadē rō.
¶ Uel tertio rñdeo ⁊ melius,⁊ tollo omnē replicationem dū dice
batur φ sterilitas ⁊ guerra equiparanť:q̄ fateor etiā in materia
96 nostra.† Et dū dicebať φ emphiteote nō fit remissio ꝓpter steri-
litatē,rñdeo verū esse qñ ex re tm̄ superest, φ fructus sufficientes
pensioni percipiunť:al's si nō percipiunť tot fructus,fit remissio
etiā emphiteote ꝓpter sterilitatē:vt statim dixi post Bart.ergo
eodē modo dꝫ esse propter guerraꝫ:φ qñ nullos fructus percipit
φ ita remittať pēsio in totū ꝓpter guerrā, sicut ꝓpter sterilitatē:
⁊ sic retorqueo istud argumentū cōtra eos vt faciat p opi. Bart.
⁊ sequa. ¶ Nō obstat quarto φ multū videbať stringere dict⁹.§.
97 lex itaqꝫ.ver.dudū autē.† vbi ꝺ̄r φ ad emphiteotā spectāt casus
a fortuiti:⁊ φ guerra[a] est casus fortuitus:q̄ ad hoc no.rñdeo,φ dū
ꝺ̄r casus fortuitos spectare ad emphiteotā,est verū qñ sunt tales
q nō absorberēt in totū ipsam rē. Si aūt sint casus fortuiti qui in
totū absorbeant ipsam rē,nō spectēt ad emphiteotā,casus est for
malis in.l.ita.ver.item vt interdū.cū ergo guerra in totū absor
beat ipsam rem,cum iuris dispositione in totū dicat dep̄dita:vt
dictuꝫ est/ergo casus guerre nō spectat ad emphiteotā.⁊ sic hoc
arg.qꝺ videbať coloratū retorqueť in eos pro sñia Bart.⁊ sequa.
¶ Non ob.arg.quintū/φ emphiteota sit obligatus obligatiōe
personali,que non sequitur fundum:q̄ hoc non est verum funda
mentuꝫ:nā eo dato pro vero sequeretur φ etiam simplici colono
vel cōductori nō fieret remissio propter interitum vel sterilitateꝫ
rei:cum etiā ipse sit obligatus obligatiōe personali ex ɔ̃ctu:⁊ tñ
hoc est falsum:vt.s̄.dixi in vltimo not. Preterea dato φ funda-

a ¶ Qꝺ guerra.adꝺ doct.in.l.fin.C.de condi.inser.Bal.in.c.va salli.in ti.de pace cōstan.

mento provero,seq̄ret q̄d etiā si res emphiteotica periret in totū,
q̄d tn̄ teneret ad pensionē:q̄d tn̄ est cōtra hunc text.in fi.q2 ista nō
est obligatio mere p̄sonalis in abstracto:sed est respectiua ad rem
vt hoc tex.in fi.¶ His eisdē modis respondeo ad sextū.arti. dum
dicebatur q̄d emphiteota est obligatus in genere vel in quanti-
tate ⁊c.¶ Non obstat vltimuz,dum dicebat/ꝙ qn̄ propter guer
ram res laborari nō pōt,ꝙ solū perduntur fructus,⁊ q̄d sunt tan-
tum pars rei:q2 rn̄deo ꝙ imo perditur totū,nedū fructus sed etiā
ipsa res:ex quo iuris dispositione res dicit̄ esse in deperdito,vt di
ctum est.¶ Non obst.octauum fundamentū Ange.q̄d multum ī
veritate viget:dum dicebat ꝙ emphiteota prestat pensionem in
recognitionē dominij,⁊ non in recōpensationē fructuū:q2 rn̄deo
istud esse verum,⁊ dum dicebat̄ ꝙ q̄uis res propter guerram la-
borari non possit ꝙ durat dn̄ium durante substantia rei,⁊ conse-
quenter durat cā prestationis:q2 rn̄deo negādo/ex quo em̄ iuris
interpretatione res interim cēsetur esse deperdita,vt dictum est:
ergo non potest habere locum recognitio dn̄ij,sicut qn̄ in totum
perijsset. Non ob.fundamentum Cuma.dum dicebat ꝙ quāuis
res propter guerram laborari non possit,ꝙ non perditur dn̄ium
nec possessio:q2 respondeo hoc verum attenta veritate:sed atten-
ta iuris dispositione,scd̄m quam res dicit̄ esse in deperdito,nō di-
citur retineri dn̄ium nec possessio. Uel rn̄deo alr̄:et fatendo quod
retinetur dn̄ium ⁊ possessio,ꝙ tn̄ ex quo dn̄s nō pōt prestare effe-
ctualem patientiā,nō tenetur emphiteota:p̄ fundamētuz Jmo.
s̄.relatum:q2 ad hoc vt emphiteota teneatur non sufficit durare
dn̄ium:⁊ cōsequenter superesse causam recognitionis:⁊ cōsequē-
ter casum prestationis census:sed etiā opz ꝙ dn̄s possit p̄stare pa
tientiā cum effectu,q̄d non est in casu nostro:⁊ hoc secundo modo
potes etiā respondere.ad arg. Ang.precedens multū stringens.
¶ Non obstant vltimo duo arg.do. Jaco.but.⁊ primo dum dice
bat bonū esse arg.de re ad tēpus:q2 fatendum est:⁊ dum dicebat
ꝙ re perempta pro parte ipsius rei non fit remissio:q2 est verum
vt hac.l.in fi.Et dum dicebatur:ergo eodem modo quando res
est perempta pro parte tpis:puta q2 propter guerrā biēnio labo
rari nō potuit:q2 dices in hoc arg.esse fallaciā:q2 dum dicit̄ ꝙ eo
dem modo deberet esse re perempta p̄ parte tpis:verum est si res
pro parte tpis periret in parte:sed quādo periret in totū:q2 bien
nio ī totū sit deperdita:certe emphiteota nō dz teneri:q̄d ostēdo:
q2 si res emphiteotica staret p̄ duos annos aquis inundata,⁊ sic
pro parte tpis in totuz deperdita,sine dubio remissio fieret:ergo
eodē modo in casu nostro qui iuris dispōne idem censet̄:vt supra
probatū est.¶ Nō obst.vltimū arg.dū dicebat ꝙ si res emphiteo
tica vere pro maiori parte periret,ꝙ tn̄ emphiteota teneretur:q2
respondeo,hoc verū dūmodo remaneret aliqd ex quo perciperet̄
fructus sufficiēs ad pensionē:vt supra probaui in vltimo funda-
mento q̄d pro hac parte adduxi:ergo qn̄ res p̄pter guerram non
laborat̄,⁊ sic nullus fructus percipit̄,dz fieri remissio in totū:⁊ sic
hoc arg.ɔtra eū retorqueret̄. Uel aliter dico ꝙ ista ar.do. Jac.pro
cederent,si q̄ō solū formaret̄ in guerra,que iam esset finita:sed do-
cto.querunt generaliter etiā in guerra que duraret de presenti,et
esset dubium quāto tēpore duraret:an medio illo tēpore soluen-
da esset pensio:⁊ ad hoc nihil facerent arg.do. Jaco.per ista ergo
videtis defensari hanc tertiā opi. Jac.de are.⁊ Bar.ab allegatis
in oppositū.¶ Tn̄ do. Abb. Panor.in.d.c.potuit.ad fin.dicebat
q̄d q̄uis opi,legistarū hec sit,ꝙ emphiteota qui nō potest perci-
pere fructus tpe guerre nō teneat̄ ad pensionē:ꝙ tn̄ in questione
facti Reuerendus do.car.Flo.dn̄s suus sibimet cōtrarius:vt.s̄.
retuli cōsuluit contrariū Padue:⁊ idē postea totū collegium pa
duanum. Moti principaliter.per hanc.l.in fi.vbi requirit̄ q̄d sub
stantia rei penitus ledatur:q̄d nō est in casu nostro:patet,nā dn̄s
reperiet eo tpe emptorē:et sic in recognitionē dominū dz solui pē
sio ab emphiteota,maxime cū guerra sit tēporalis.Et dicit Pa.
q̄d hanc opi.putat veriorem:nisi fundus ex toto captus esset ab
hostibus,nec esset spes de recuperatiōe:⁊ hoc casu arbitrat̄ pos-
se procedere opi.istā,i.legistarū.Certe hec fundamenta nō obstāt
⁊ superius rn̄di et ostendi:ꝙ hic.l.p̄bat oppositū.⁊ ꝙ illud de re-
cognitione dn̄ij nihil faciebat respondendo dupliciter:vt.s̄.di-
ctum est.¶ Dominus Anto.de but.in.c.propter sterilitatem.ex-
tra de loca.refert istam opi. Jaco.de are.⁊ Barto.qui dicunt:licet
scd̄m eum nō plene probent,q̄d si cōtingat tēpore guerre fructus
colligi non posse,emphiteota non tenet̄ ad solutionē canonis:di-
cit ipse se putare q̄d hoc sit satis equum:si nō modico tempore sed
magno guerra durasset:alias secus scd̄m eū,vt si forte triēnio vel
minori spacio durasset quia tūc non posset peti remissio,sicut nec
propter sterilitatem scd̄m eū.⁊ plus non dicit.Et in veritate mul-
ti quos.s̄.retuli concordāt in hoc cū eo:an guerra durauerit pau-
co tempore an multo,Sed certe vt patet ex predictis opi. Jaco.de
are.⁊ Bart.multū bene fundat̄ per iura ⁊ rationes superius alle.
et distinctio.d. Ant.potius procedit ex eq̄tate sui capitis,q̄ quod
alicubi probet̄ lege.¶ Sed ⁊ fortius ꝙ nō sit vera ondo:q2 si bien-

a ¶ Si qs acceperit. ad q̄d Bar.et bal. i.l.diuortio.ī §.si funduz.ff.sol.matri. Bar.in.l.in fraudē.ff.de iure fis.doct.in aut.grez. C.de sa.san.ecc le.

nio vel triēnio res fuisset aquis inundata,deberet fieri remissio in
totum,per iura ⁊ rōnes prealle.ergo eadē rōne si dicto tēpore du-
rauit guerra,taliter q̄d nihil ex re emphiteotica percipi potuerit:
per.s̄.dicta.¶ Ultimo loco Ange.q vt vidistis variat in hoc pas-
su dicit in hac.l in pe.col.se non credere q̄d Jaco.de are.senserit de
tali guerra de qua tota die loquimur:⁊ sic de incursu hostium p̄n-
cipis vel ciuitatis inimice:prout videntur intellexisse alij:sed so-
lum de illa guerra in qua capti efficiuntur serui hostium,et fundi
occupati efficiūtur occupātium:tunc enim res diceret̄ deperdita:
ex quo est in dn̄ium hostiū translata:et ɔn̄ter qn̄ guerra moueret̄
per papā vel imperatorē,ex quo sequit̄ s̄m eum,q̄d vbi guerra nō
moueret̄ per papā vel imperatorē,quo casu occupata nō efficeren
tur occupantiū,et capti nō dicerent̄ serui.et ɔn̄ter res non dicere-
tur deperdita vt.l.deperditū.ff.de peti.her.⁊ per ɔn̄s tale dānuz:
q2 particulare,pertineret ad emphiteotā.⁊ ideo ɔsuluit ꝙ semper
durāte guerra emphiteota soluat canonem:q̄uis nullos reddit9
perciperet ex re emphiteotica.¶ Sed certe ego arbitror q̄d Jac.
de are.⁊ alij senserunt de illa guerra de qua nos loquimur:et p̄bo
38 ex allegatis per eos:†cum dictum doc.sit intelligendū scd̄m legē
quā allegat vt Bar.inquit in.l.nō solū.in.ij.§.si liberationis v̄ba.
ff.de lib.leg.⁊ ipsi pro fundamento potissimo allegāt.d.l.cū vnus.
§.fi.ff.de bo.auto.iudic.pos.que lex loquitur qn̄ res propter latro-
num potentiam possideri nō possit,et nō hostium:quo casu in la-
tronibus nō dicit̄ proprie guerra:patet in.l.hostes.cum glo.⁊ ibi
per scribē.ff.de captiuis ⁊ postli.reuersis.¶ Per ista remanet de-
fensata ista tertia opinio Jac.de are.et Bart.quā vltra limitatio-
nes.s̄.relatas inuenio singulariter multū limitatā per Alb.de ro.
in.l.itē querit̄.§.exercitu.ff.loc.vt nō procedat qn̄ in instr̄o emphi-
teotico renunciatū esset exceptiōi doli:vel cōdictioni sine causa,et
omī auxilio quo emphiteota se tueri posset a prestatione canonis
vel pensiōis:nā tūc teneret̄ emphiteota ad soluendū canonē,etiaz
si guerra superuenisset post ɔctū celebratū:⁊ istud tz ipse p̄cedere
nedū in emphiteota ⁊ liuellario,sed etiā q̄d est lōge singulari9,in
quocūqz simplici colono seu cōductore,in oibus casibus in quib9
propter sterilitatē remissio fieret,vel ob aliū quēcūqz casum vt est
regulare:prout.s̄.dixi in tex.in vltimo not.⁊ dicit se ita obtinuisse
coram collegio Pergamēsi:⁊ q̄d ita seruatur in Lombardia:q̄d
diligētissime multū notate:q2 dicta clausula semper in instr̄is ap
poni consueuit.Et tūc intelligetis q̄ magnā vtilitatē ferat.¶ Se
cundo ego limito istam tertiaz opi.procedere,nisi emphiteota ac
cepisset emphiteosim tpe guerre:q2 tunc sine dubio teneretur pen
sionem soluere sine vlla diminutiōe,⁊ haberet sibi imputare:arg.
opti.in terminis in.l.qui bona.§.de illo.ff.de dam.infe.⁊ tenet no.
Bal.in titu.de pace cōstan.in v̄bo vasalli qui tpe.el.ij.⁊ late et no.
Bal.in.l.si ea lege.in vlti col.in q̄ōne de cōductore gabellaruz.C.
de vsu.Bar.in.l.si is a quo.§.fi.ff.vt in pos.lega.¶ Et ad istam.q.
que.s̄.dicta sunt pro perfecto cōplemento:vide no.per Bart.in.l.
cotem ferro.§.qui maximos.ff.de publica.in.ij.col.in.q.de emente
vel conducente pedagiū,ex quo p̄pter guerram nihil aut parum
perceptū est,an aliqua remissio sit fienda:vide ibi per eum/et per
Bald.in.d.l.si ea lege.et in dicto verbo vasalli qui tpe.⁊ per Jo.de
anch.in.c.p̄pter sterilitatē.extra de loca.¶ Ad istam q̄ōnem vi
de etiā no.p̄ Bar.in.l.cū in plures.in prin.ff.loc.in q̄ōne illa quam
dicit fuisse de facto in ciuitate.Eugubij,de eo qui tpe pacis cōdu-
xerat magnas domos animo tenendi ibi hospitiū,⁊ p̄pter super-
uenientiam guerre mercatores ⁊ alie persone non veniebāt:an ni-
hilominus teneatur soluere integrā pensionē:an aliqua remissio
sit sibi fienda:vt ibi per eum:⁊ per Bal.in.l.lz certis.in.ij.q.C.lo-
ca.per cano.in.d.c.p̄pter sterilitatē.¶ Ad istā etiam.q.vide quod
no.Bar.in.l.ex cōducto.§.j.ff.loca.Et p̄ ista remaneat presens ar-
39 ticulus p̄fectissime excussus ⁊ examinatus.¶ †Scd̄o p̄ncipaliter
a extra glo.querit Bal.hic in vlti.col.si aliquis acceperit a syluam in
emphiteosim:nunquid possit inuito dn̄o extirpare syluam,et ibi
plantare vineā.Eodē modo qd si aliquis accepit aream in emphi
teosim:an possit inuito dn̄o in ea facere edificare edificiū. Refert
d. Nico.de matarel.tenere ꝙ nō:q2 q̄uis ista sit melioratio,et qui
accepit rem in emphiteosim accipiat ad meliorandum,tamē ista
melioratio nō permittit̄:eo q2 mutat formam rei:vnde inuito dn̄o
non cōceditur.l.vsufructuarius nouū.ff.de vsufr.Tandē post ali-
qua adducta per eum cōcludit Bal.q̄d in exēplo sylue verū sit q̄d
inuito dn̄o nō pōt emphiteota eā extirpare,et ibi plantare vineā:
sed in area cōcludit q̄d emphiteota bene possit inuito dn̄o edifica-
re:⁊ rationem diuersitatz assignat:q2 in vltimo casu,res potest re-
dire ad aream demolita domo:⁊ sic ad pristinam formā:sed vinea
extirpata non p̄pterea erit sylua:prout antea erat.l.quesitum.§.il
lud fortassis.ff.de leg.iij.Addo ꝙ ad ista bene facit.l.hactenus.§.
fi.ff.de vsufruc.¶ Et ad primum de sylua an extirpari possit:q̄d
vult Bart.in.l.diuortio.§.si fundum.per illum text.ff.sol.matr.in
quibus locis tz post Dy.⁊ Bar.quod emphiteota vel fructuari9
non p̄nt incidere arbores fructiferas inuito dn̄o,sed bene ceduas:
et Bal.in

et Bal.in auth.qui rē.in.j.col.in fi.§.de sacrosan.eccle.et Alber.hic in vlti.col.Quis illa procedat qñ arbores succidunt̄ tū:nos autē in hac.q.loquimur qñ in locū syluę extirpate vinea plantat̄.Ad primum etiā videte text.not.in.l.equissimū.§.j.et in.l.item si fundi.§.fi.et no.tex.in sylua cū.l.seq.ff.de vsufr.Adde etiā Flo.in.d.l.hactenus.§.cassius.ff.de vsufr.vbi tenet emphiteotā non posse extirpa
100 re syluam,ne forma rei mutet̄.¶ †Querit etiā Bal.hic si in instrumento sit positū q̄ talis ecclesia cōcessit mihi in emphiteosim oliuetū positum in tali loco:an intelligat̄ de terra oliuetata:an vero de arboribus oliuarū pendentibus:effectus est magn⁹:q: si intelligitur de arboribus,destructo oliueto finiretur emphiteosis: secus si intelligat̄ de solo:prout.s.dixi in glo.iij.in finali differētia que est inter emphiteotā et superficiariū.¶ Cōcludit notabiliter
101 Bal.†q̄ in dubio intelligat̄ de nobiliori:et sic de ipso solo:q: natura emphiteosis est q̄d constituat̄ in re immobili:vt.s.in.d.glo.iij.allegat etiā ad hoc.l.certo generi.in pn̄.ff.de ser.rusti.pred.cū glo.mag.notabili q̄ ponit.q.de rustico promittēte certā partē fructuum vinee:an intelligat̄ solū de arboribus vinearū,an vero de ipsa terra vineata:vt ibi per eū:et Bar.allegat etiā ad hoc.l.si fundum sub cōditione.§.qui fundū.ff.de leg.j.et ibi est gl.no.in ver.co
102 gitasse.q̄ dicit argumēto illi⁹ tex.†q̄ si testator legauit aliem fundum,q̄d vr̄ etiā legasse solū cui coheret.Item et viā.de quo ibi per Bar.Imo.et alios:ad ista vide Pe.de bel.Pau.de ca.et Rod.in l.si qs legauerit.ff.de le.j.vbi dicūt q̄ appellatione syluę venit solū/per.d.l.certo generi.in prin.itē q̄d appellatiōe vinee venit etiā solum donec vitis ibi est:q: al's nō diceret̄ vitis:sed bn̄ eradicata vite nō postea.debebit̄ solū scd̄m eos ibi:et in.d.l.si fundus sub cōditione.§.qui fundū.¶ Intellige tū fm̄ Pe.de bella.et Pau.de cast.in.d.l.si qs legauerit.illud q̄d dictū est:q̄d appellatione vinee venit solū,si tēpore quo cōfert̄ dispositio est ibi vinea:secus si tempore illo nō esset ibi vinea.ad ista etiā vide gl.in.l.si mulier.in glo.j.et ibi Bal.j.de iure do.q̄ ponit.q.de eo qui concessit tibi duos pedes terre,vt ibi proijcias aquā:an p̄prietas vel vsus tantū conces
103 sus intelligat̄.¶ †Vltimo querit Bal.hic in fi.q̄d si esset actum inter dn̄m et emphiteotā,vt ipse arbores tm̄ essent emphiteotice,et non fundus:respōdet q̄ valeret donec arbores penderēt in fundo,propter immobilē radicē:et scd̄m eū si arbores virides siccarētur,et noue ex illis pullularent,q̄ duraret emphiteosis:q: non est mortua radix productiua,imo viuit in plātis.l.damni.§.si is qui
104 vuas.cum gl.ff.de dā.infe.¶ †Quid autē ecōtra an possit aliqs dare fundū in emphiteosim reseruato sibi fructu arborū:vide alibi Bal.et sic in.l.si fundus.in pn̄.per illū tex.in ver.Quam voluntatem.ff.sol.ma.Et ad ista vide omnino Spe.ti.de loca.in prin.vbi ponit notabilē.q.de eo dn̄o qui locauit fundū ad mediū,nulla facta de arboribus mētione:vtrum arbores intelligant̄ exceptuate ita q̄d ipse solus dn̄s habeat arbores.an vero colonus habebit dimidietatem de arboribus:et cōsequenter medietatē redditū fructuum seu frugū,arguit ad partes finaliter videt̄ concludere esse iudicandū pro dn̄o/per tex.in.l.fructus.al's incipit herēnius.ff.de
105 vsuris.¶ †Ad ista videatis etiā Ioan.and.in addi.Specu.in loco preallegato formantē aliā.q.in emphiteota plantante vineas,pacto q̄d quartā partē fructuum daret dn̄o:si postea etiam plantauit alias arbores q̄̄ vites:an teneat etiam ad quartam partem fructuum de illis arboribus:et determinat singulariter q̄d multū no.Et ista sufficiant de hac.l.j.

pluribus filijs, vni feci quod debebam: alteri nõ: an perdam in totum emphiteosim.
59 An admittatur compensatio ad hoc vt emphiteota nõ possit priuari iure suo propter cessationem triennalem.
60 Compensatio non fit regulariter ipso iure, nisi opponatur ab hoïe.
61 Si non est persona cui fiat solutio cano. an emphiteo. cessans per triennium cadat a iure suo.
62 An propter legitimum impedimentum excusetur emphiteota ne priuetur iure suo propter non solu. cano.
63 An dominus possit inuitus cogi recipere solutio. cano. pluriũ annorum futurorum.
64 Emphiteota nõ põt cõpelli soluere ante tp̃s pro plurib⁹ annis.
65 Qui debet recipere vinum vel bladum ad tp̃s, non cogitur recipere ante tp̃s, nec aliquid aliud qđ cursu tẽporis deteriorari possit.
66 Si concessa alicui vinea in emphiteo. pro. x. dandis mihi singulis annis, cũ pacto qđ deberes de fructibus vinee dare duas brentas vini titio in perpetuũ, deinde tu emphiteota cessasti triennio qđ dicta. x. nõ soluisti mihi, et propterea dicta vinea est reuersa ad me dñm, an ego dñs teneboꝛ titio in perpetuũ ad illas duas brentas.
67 An creditoꝛ possit soluere pensio. emphio. pro fundo emphi. sibi obligato, ita quod per eius solu. duret emphiteosis.
68 An solutio cano. facta per tertium omnino extraneum, prosit vero emphiteote, qui per triennium ꝛ amplius cessauit.
69 Quotiescunq; tractatur de cõseruatione iuris realis, factũ nego. gesto. prodest ad illius iuris conseruationem ꝛ retentionem.
70 An si dñs nolit acceptare solu. a tertio volẽte soluere noĩe emphiteote, cogatur dñs inuitus ipsam acceptare: ꝛ an si consignet ꝛ deponat istam pecuniam, prosit ipsi emphiteo.
72 Si emphiteo. cessauit per. xl. an. a solu. cano. ꝛ semper possedit, an dicatur prescripsisse liberationem a pensio. soluenda.
73 An emphiteo. possit moram purgare. vsq; ad nu. 82.
74 Ubi dies ꝛ pena procedunt ex eodem fonte, non admittitur purgatio more. ꝛ nume. 77.
75 Purgatio more fundatur super equitate. ꝛ nu. 80.
76 Leges taxatiue loquentes, recipiũt extensionẽ ex idẽtita. rõnis.
78 Ubi. l. facit executionẽ ipso iure non admittitur purgatio more.
79 Cautela ad euadendum ne emphiteo. possit moram purgare.
81 De iure cano. indifferenter oĩ casu permittitur purgatio more.
83 An emphiteo. priuati qui alienauit rem emphiteo. irrequisito domino, possit illam redimendo moram purgare.
84 Emphi. intra quantum tempus possit moram purgare.
85 An emphiteo. perdat beneficium purgandi moram, vel etiam cadat a iure suo propter mẽdacium: puta quia negauit rem emphiteo. ꝛ conuictus fuit de mendacio. nu. 86. ꝛ. 87.
88 Si emphiteo. vadit vagãdo p mundũ, ꝛ nescitur vbi sit, ꝛ an sit viu⁹ vel moꝛtuus: qui tñ dimisit procur. qui quolibet anno debeat soluere fictum ecclesie: ꝛ ecclesia non vult accipere fictum ab isto procura. propter dubium moꝛtis, ꝛ tñ procuratoꝛ vult stare in posses. donec certificatus sit de moꝛte, quid iuris erit.
89 Qui fundat se super moꝛte alicuius debet eam probare.
90 Si emphiteo. fecit multa melioꝛamenta in re emphiteo. que ascẽdunt ad magnã quantitatẽ, deinde cessauit triennio a solu. cano. et dominus remisit istam caducitatem, si ipsum ius emphiteo. ꝛ melioꝛamenta ascendant vltra summam quingentoꝛum aureoꝛum, an ad hoc vt talis remissio valeat requiratur insinuatio.
91 Si emphiteo. promisit soluere pensionem in certa moneta grossa que currebat tunc tempoꝛe celebrati cõtractus, deinde ista moneta est variata: q2 decreuit valoꝛ: an dñs cogatur recipere solutionẽ de illa moneta iuxta estimationem tempoꝛe contractus.
92 Si dominus ꝛ emphiteo. sint diuersi foꝛi, an emphiteota tenebitur poꝛtare canonem soluendũ ad foꝛum domini, an dominus teneatur mittere pro cano. recipiendo: ꝛ quando dicantur eiusdem foꝛi. nu. 93. ꝛ nu. 96. ꝛ quid si emphiteo. promisit soluere in certo loco, ꝛ dominus mutauit habitationem, an teneatur poꝛtare ad domũ quã de nouo mutauit. nu. 94.
95 Debitoꝛ qui promisit soluere in certo loco mihi, si ab illo loco sim exbannitus, cogitur soluere in alio loco.
97 Quando emphiteo. ꝛ dominus sunt eiusdem foꝛi, emphiteota tenetur poꝛtare cano. ad domum domini: sed cuius sumptib⁹ si consistat in frumento vel in vino.
98 An emphiteo. possit expelli propter rei deterioꝛationẽ, si deteriorauerit rem acceptam in emphiteosim: ꝛ an si potest, requiratur sententia. nu. 99.
100 An dominus possit expellere propria auto. emphiteo. qui triennio cessauit a solutione canonis: ꝛ quid etiam in colono. nu. 101.
102 Dominium rei dotalis solu. matri. per moꝛtem mariti ipso iure reuertitur ad vxoꝛem. ꝛ nu. 107.
103 In casibus in quibus. l. transfert ipso iure dominium in aliquem, nunq̃ tamen intelligitur translata posses.
104 Qui fecit pactũ vt si pecuniã nõ soluat tp̃e conuẽto possit creditoꝛ propria auto. ingredi poss. bonoꝛũ debitoꝛis, an poterit virtute pacti creditoꝛ ingredi debitoꝛe inuito, ꝛ resistente, ꝛ ipsum debitoꝛem resistentem de posses. expellere. ꝛ nu. 110.
105 Quando dicatur fieri aliquid incontinẽti vel ex interuallo.
106 Emphiteota per cessationem perdit vtile dominiũ, quod habet iure emphiteo. non tamen naturalem possessionem.
108 Consuetudine potest induci quod quis in sua causa ꝛ in re ꝓpria sibimet ius dicat.
109 Stante pacto qđ si emphiteo. cessauerit per triennium continuũ quod non soluerit: qđ tũc liceat domino propria auto. ingredi posses. an liceat domino possessionem ingredi virtute talis pacti, contra resistentem ꝛ contradicentem.
111 An valeat licentia data p iudicẽ alicui, vt ingrediatur propria auto. talem fundum, ꝛ an requiratur libellus in impetranda tali licentia.
112 Iudex non debet mandare executioni sñiam nisi parte citata.
113 Cõcessio tenute q̃ est oĩno nulla: nullatenus pꝫ p iudicẽ cõfirmari.
114 Que remedia competant domino contra emphiteo. ꝛ econtra.
115 An dominus adeundo iudicem pro obtinenda licentia de ingrediendo propria auto. fundum emphiteo. perdat suã ciuilẽ pos.
116 Qualiter sit ferenda sententia per iudicem, eo casu quo emphiteota non soluit.
117 Quando ẽphio. interuertit posses. non potest tũc a domino propria auto. expelli.
118 Si emphiteo. fecit pactum cum domino, qđ dominus non possit eum expellere, etiam si nunq̃ soluerit cano. tale pactum valet.
119 Ualet pactũ quod si emphiteota deterioꝛauerit rem emphiteo. quod non cadat, nec possit expelli.
120 An valeat consuetudo inducens quod si emphiteo. cessauerit biẽnio a solutione cano. quod non possit expelli, sed soluꝫ debeat agi. ad solu. pensionis.
121 An valeat pactum quod solum sit emphiteoticum seu liuellariũ, ꝛ edificium sit propꝛium.
122 An valeat pactum quod spurij succedant in emphiteosi.
123 An valeat pactum quod femine succedant in emphiteo. si tamen nupserint alicui subdito domini.
124 Si emphiteo cessauerit p trienniũ ꝛ amplius soluere, ꝛ dñs recipiat solutionem: an videatur remisisse ius caducitatis. ꝛ nu. 126.
125 Diuerse pene prouenientes ex diuersis causis nunquam electione tolluntur.
127 An in casibus in quibus dominus protestando reseruat sibi ius expellendi, sufficiat simpliciter protestari de iure suo in expellẽdo presente emphiteota, ꝛ nihil contradicente: an in dictis casibus sibi preiudicet solum petendo pensionem. nu. 128.
129 Si emphiteo. cessauerit triennio soluere, ꝛ post istam cessationeꝫ dominus dederit licentiam emphiteote alienandi rem emphite. per hoc videtur remittere sibi caducitatem, ꝛ ius expellendi.
130 An ecclesia recipiendo solutio. emphiteo. qui cessauit triennio, sibi preiudicet.
131 Si res reuersa sit ad ecclesiã, ꝛ ep̃s renouat saluo et reseruato iure ecclesie, an propter reseruationẽ possit alteri tertio concedere.
132 Onus probandi solutio. cano. incumbit emphiteote, ꝛ nõ dño.
133 Quoties quis admittitur ad opponendum aliquid quod probari non potest lex illud presumit absq; alia probatione.
134 Quot testes requirantur ad probandum solu. canonis.
135 Eo ipso quod emphiteo. probauit soluisse tribus annis ꝓxime preteritis, presumitur soluisse pro toto tempoꝛe retro, nisi contrariuꝫ probetur: qđ an habeat locũ in emphiteota ecclesie. ĩ. nu. 136. ꝛ qđ in simplici colono. ĩ. nu. 137.
138 Proba. solu. tributoꝛum, ꝛ consequenter cano. publi. nõ potest fieri per testes: sed per scripturam.
139 Licet emphiteo. promiserit penam eo casu quo pẽsionem nõ soluerit tp̃e congruo, si tñ cessauit per triennium, poterit expelli.
140 Qui soluit penam, non dicitur seruare volũtatem testatoris, aut cum eo contrahentis.
141 Si emphiteo. promisit duos denarios annuos noĩe cẽsus emphiteotici sub pena centũ librarũ, an talis pena valeat, ꝛ an quemadmodũ si emphiteota non soluit incidit in penam: eo modo: si dñs veniat contra pacta, teneatur ad similẽ penã. nu. 142.
143 An ꝛ quando per ꝓuisionem hoĩs intelligatur recessum a prouisione legis.
144 Quando emphiteota promisit penã si cessauerit soluere, dominus non potest vtrũq; cõsequi. s. penam petere ꝛ emphiteo. deijcere: sed an poterit penam ꝛ pensionem petere. ĩ. nu. 145.
146 Stipulatio penalis adiecta in contractu emphiteotico, non committitur nisi per cessationem solõnis cano. triennalem.
147 An stipulatio penalis nouet pr̃ecedentem conuentionem.
148 Stante statuto qđ de quolibet cõtractu soluatur gabella: si gabella est soluta de principali contractu, non debet postea solui pena.
149 Quando pena est cõmissa per emphiteo. quia triennio cessauit, si denuo cessauerit/amplius pena non committitur.

Quando

150 Qñ emphiteo. fecit alium emphiteo. scdm, ⁊ neuter eorum soluit pensionem directo domino, quo remedio succurratur domino.

151 Qui non habet nisi vtile dominium potest alteri in emphiteosim concedere, ⁊ transferre vtile dominium.

152 An emphiteo. concedendo secundo in emphiteo. aliquid iuris sibi reseruet.

153 An secundus emphiteo. volens alienare, debeat requirere consensum primi emphiteote.

154 Qñ pmus emphiteo. licite ⁊ legitimo mō ɔcessit scdo in emphiteosim, quis eoꝝ tenet soluere censum emphiteo. directo domino.

155 Si aliquis .xl. an. possedit fundum non emphiteo. ⁊ pro eo prestiterit pensionem, presumitur contractus emphiteo. precessisse.

156 Ius emphiteo. prescribitur .xxx. vel .xl. an.

157 An colonus non soluendo pensionem prescribat contra dñm.

158 An possit prescribi contra aliquem tanq̄ contra emphiteotam, vel contra aliquem tanq̄ contra colonum.

159 An si quis tanq̄ emphiteota rem ab aliquo recognouit, tanq̄ a domino: ⁊ ei longo tempore pensionē soluit, tanq̄ domino: cum nec ipse esset emphiteo. nec ille quem recognoscebat esset domin⁹, an prescriptio ipsius possidentis prosit illi cui soluit.

160 An quis presumatur perpetuus emphiteo. an vero vsq̧ ad tertiam generationem.

161 Emphiteo. ecclesie in dubio presumitur in tertiam generationē: priuati vero perpetua.

162 Si iuraui simpliciter me esse emphiteo. qualis presumatur in dubio esse ista emphiteosis.

163 Si emphiteo. sit concessa ad tp̄s, nec adiecta sit quantitas tpis: qualiter ⁊ ad quantum tempus intelligetur facta ista concessio.

164 Si in instrumento dicatur concedo in emphiteosim vel censum, an in dubio presumatur cōtractus emphiteo. an vero censualis.

165 Si non apparet de aliquo contractu precedenti, sed bene probatur pensio soluta .xl. an. an tunc presumatur contractus emphiteoticus, an vero censualis.

166 Si in instrumento emphiteo. continetur concessionem esse factā vsq̧ ad tertiam generationem, an illa dictio vsq̧, includat primā personam a qua ipsa emphiteo. incepit.

167 Si concessa sit emphiteosis hoc modo, concedo talem rem in emphiteo. talibus comitibus in cunctam eorum generationem, an includantur filij filiarum.

168 De iure cōi an emphiteo. ecclesiastica transeat ad feminam.

169 Si res ecclesie consueta erat dari in emphiteo. vsq̧ in tertiam generationē tm̄, vel in gñationē masculinā, ⁊ p̄latus ecclesie cōcessit vsq̧ in quartā gñationē, vel in perpetuum, vel concessit in generationē masculinam ⁊ femininam simul: an valeat talis concessio.

170 In separabilibus vtile per inutile non vitiatur.

171 Dictio penitus, idem importat quod dictio omnino.

172 Solus prelatus ecclesie, propter benemerita recipientis potest alterare naturam feudi vel emphiteosis.

173 Si titius soluit .x. caio singulis annis, tanq̄ emphiteo. nec apparet de qua re sit emphiteota, cui incumbat onus probādi que res sunt emphi. an incumbat emphiteo. an domino.

174 Quando instrumenta inuestiture sunt amissa, qualiter probetur ius emphiteoticum.

175 An emphiteo. teneat̃ dño edere copiam instrumenti emphiteo.

176 Si rex aut princeps faciat citari suū baronē, vt sibi ostendat iura que hꝫ in castris q̄ possidet, alias qꝺ intendit ea sibi auferre: non valet talis citatio, cum nemo cogatur ostēdere titulum sue posses.

177 Quando aliquis accepit rem suam propriaꝫ in emphiteo. an sibi preiudicet in dominio suo.

178 An instrumentum emphiteo. probet dominium ecclesie, vel eius qui concessit.

179 An in emphiteo. habeat locum ius accrescendi.

180 Quando inter dominum ⁊ emphiteo. non est conuentū quo tempore debeat soluere cano. quo tempore erit soluendus.

181 An dñs p̄pter necessitatē possit vendere rem datā in emphiteo.

182 An ad euitandum penaꝫ caducitatis sufficiat sola oblatio, an requiratur oblatio, depositio, ⁊ consignatio.

183 An subueniatur rustico ⁊ mulieri, si nesciuerint deponere offerre ⁊ consignare cano. ad euitandum penam caducitatis.

184 Heredi emphi. succurritur per in integ. resti. ex clausula gñali, qñ cessauit soluere cano. emphiteo. ignorando fundum emphiteo.

185 Licet currat tp̄s ignoranti vt prescrip. .xxx. anno. tm̄ potest restitui in integrum, cum ignorantia tribuat iustum impedimentum.

186 Quando pater accepit fundum in emphiteo. pro se ⁊ filijs suis, an filij concurrant simul cum patre.

187 Si pater accepit fundum pro se ⁊ filijs suis masculis ⁊ feminis, an veniant primo masculi.

188 An si pater accepit emphiteo. pro se ⁊ filijs, si filij repudiauerint hereditatem paternam, possint tm̄ rē emphiteo. tenere.

189 Qñ q̄s accepit emphiteosim p̄ se ⁊ filijs suis, an intelligat̃ accepisse pro existentibus in ptāte tantum, an etiam pro emancipatis.

190 An casu quo requiritur filiū esse heredē, ad hoc vt veniat ad emphiteosim: an si sit institutus in certa re, veniet ad emphiteo.

191 An in materia emphiteo. appellatione filiorum veniant nepotes.

192 An propter delictum patris filius veniat priuādus emphiteosi, vel etiam feudo. ⁊ nu. 212.

193 An in emphiteo. masculinum concipiat femininum.

194 Feudum simpliciter receptū, an intelligat̃ receptū pro se ⁊ filijs.

195 Si aliq̄s accepit emphiteo. pro se ⁊ fratre suo, ⁊ frater moriatur ante cessionem sibi factam de emphiteosi, ⁊ ante ratihabitionem, an ex persona illius fratris mortui finiatur emphiteosis.

196 Si aliquis accepit emphiteo. pro se ⁊ filijs ⁊ nepotibus, an nondum concepti comprehendātur.

197 Si accepi emphi. pro me ⁊ filijs fratris mei, an filij mei proprij illos excludant.

198 Si aliquis stipulatus est emphiteosim pro se ⁊ heredibus suis quibuscunq̧, an veniant etiam legatarij.

199 Si accepi emphiteosim pro me ⁊ herede meo, vel pro me ⁊ heredibus meis, an intelligatur de primo herede tantum.

200 An emphiteo. transeat ad ecclesiam, si ille qui est ingressus monasterium habet rem in emphiteosim.

201 Si duo fratres acceperunt emphiteo. vt post mortem eorum ⁊ filiorum ⁊ nepotū res reuertat̃ ad dñm, si vnus ex fratribus moriatur sine filijs ⁊ nepotibus, alio fratre superstite habēte filios ⁊ nepotes an debeat reuerti ad dñm, an vere remaneat apud alios.

202 An emphiteo. ecclesiastica transeat ad heredes extraneos.

203 An in emphiteosi veniant filij legitimati.

204 Legitimatus an excludat substitutum.

205 An in emphiteo. ecclesiastica succedāt filij naturales, vel bastardi legitimati.

206 Si aliquis accepit emphiteo. pro se ⁊ liberis suis per lineam masculinam descendentibus, ⁊ postea decessit relicta filia ⁊ nullo masculo, an filia hoc casu admittatur ad emphiteosim.

207 Si pater accepit emphiteo. pro se filijs ⁊ nepotibus suis ab ecclesia, vel etiaꝫ priuato, an possit in testa. totā istā emphiteo. vni filiorum prelegare: ⁊ si filium non expressit, ad quem filiorū debeat ista emphiteo. peruenire. nu. 208. ⁊ nu. 211. ⁊ quid in feudo. nu. 113.

209 Si testator legat funduꝫ emphiteo. alicui, ⁊ tamen morte ipsius finiebatur emphiteo. an videatur grauare heredem vt redimat illum fundum/ ⁊ det legatario.

210 Si pater accepit emphiteo. pro se filijsq̧ suis ⁊ nepotibus, filij videntur adiecti post mortem patris: ⁊ a domino rei vidētur capere causa mortis patris.

214 Vasallus pōt feudū nouū cū consensu dñi prelegare vni filioruꝫ, sicut pōt cum consensu dñi alienare in preiudicium filiorum.

215 Feudum nouum quid sit.

216 An pr̄ possit stipulari feudū vni filiorū, ita qꝺ alijs nō queratur.

IN emphiteoticarijs.

Ista .l. secunda est multū solennis ⁊ hꝫ materiam vtilem ⁊ quotidianam. Illam intēdo pleno stylo cōmētare, nō omittēs aliquā decisionē vbicunq̧ locoꝝ positā, q̄ ad materiā p̄ntis legis ɔferat: ⁊ maxime circa solutionē pēsionis, q̄ est materia .l. nostre. Circa qꝺ multa sum scripturus: maxime sup̱ glos. in ver. triennīū. ¶ Ista .l. cōi diuisione s̄m Iac. de are. Cy. Albe. Bar. Bal. Ange. ⁊ Sali. diuiditur in duas partes principales. In prima p̄uidet dño. In secunda p̄uidet emphiteote. scđa ibi: ne autē. rursus prima principalis subdiuiditur in tres particulas. In prima statuit, pacta in hoc cōtractu emphiteotico apposita debere obseruari. In secūda prouidet qꝺ si emphiteota triennio cessauerit a solutione canonis, qꝺ dñs possit eū expellere. In tertia remouet tres obiectiones que fieri possent ab emphiteota expellendo. scđa ibi: sin autem nihil. tertia ibi: nulla ei in posterum allegatione. ¶ Et quāuis dicat Bar. quod ista diuisio sufficiat loco summarij: potestis tm̄ sic summare vt totū tex. in specie complectamini. Pacta apposita in contractu emphiteotico sup̱ quibuscūq̧ capitulis: ⁊ maxime sup̱ emphiteota reijciēdo, sunt seruāda. hoc primo. Et eo casu quo de eius reiectione nihil fuerit conuētum, pōt emphiteota p̱ dñm expelli, si per totū triēniū cessauerit a solutione canonis: aut apocham solutionis tributoꝝ vel publicarū functionū a fisco habitā dño non prestiterit: ⁊ hoc non obstātibus tribus, que ab ipso emphiteota repellendo videbantur allegari posse. Et primo non obstāte allegatione melioramentoꝝ. Item non obstante pacto penali de non expellendo simpliciter interposito. Itē non obstāte qꝺ super solutione nō fuerit interpellatus. hoc scđo. Ad hoc tm̄ vt emphiteota expelli non possit, debet pecuniam offerre, deponere, ⁊ consignare, eo casu quo dñs illam recusaret recipere. hoc dicit tertio ⁊ vltimo. Et
1 hoc summarium sufficiat pro casus figuratione. ¶ † No. .j. ex text. quod q̄cunq̧ ɔuētiones inite inter dñm ⁊ emphiteotā: ⁊ maxime sup̱ emphiteota reijciēdo, vel nō reijciēdo valent ⁊ tenēt: ⁊ debent

seruari. Et quāter hic videt̃ tex. q̄ valeat pactū initum inter dn̄m & emphiteotā, q̄ si emphiteota cessauerit triennio, & amplius, a solutione canonis, q̄ tn̄ nō cadat. tāgit. j. glo. mag. in ver. repellere, in secunda parte: vbi reseruo opportunius examinādum, cū nonnullis aliis q̄ōnibus/quas ibidē attingā circa has conuentiones

a que sepe fiunt. ¶ † Scd̄o no. ex tex. in versi. publicarū functionū. & in ver. neq; apochas dn̄o tributorū &c. s3 Alb. & Sali. hic: q̄ emphiteota de iure tenet̃ soluere tributa: & sic publicas functiones seu onera reipublice fisco: facit. l. fi. §. fine censu vel re. & l. fin. §. si propter publi. pēsita. & dixi late multa scribens circa hoc, nedum in emphiteota: s3 etiā in colono & feudatario. in. l. j. in. iij. glo. §. e. Et ibi dictis addite Bar. in. l. q̄ro. ff. de vsu & vsufru. leg. & in. l. q̄ his verbis. §. idem testator. ff. de leg. iij. Et ex hoc tex. refert Alberi. hic Odof. colligere, q̄ si ex forma statuti teneat̃ q̄s stratā publicam ante domū suā facere saligari, seu aliqd aliud facere, q̄ talia onera spectāt ad ipsum emphiteotā q̄ ipsam domum possidet: p. l. hactenus. & l. si pēdētes. §. si qd cloacariū. ff. de vsufr. dixi etiam aliqd de hoc in loco. §. prime allegato. Et ibi dictis ad confirmationē

3 addite hāc no. Albe. ¶ Item no. iij. ex eo. verbo: † q̄ emphiteota tenet̃ p̄stare dn̄o instrumenta confessionū de solutione publicarū functionū, quā fecerit fisco: declarādo vt hic in gl. in ver. apochas non prestiterit. assignādo rōnem & causam: q̄ est/ q̄ talia instrumēta debeāt dn̄o prestari: verum q2 hoc nō est in vsu apud nos: ideo omittā. ¶ Dicebat tn̄ Sali. ex hoc, pbari in hoc tex. q̄ dn̄s habens directū dn̄ium, censet̃ dignior emphiteota habēte vtile tantū: cū instrumēta cōem vtilitatē cōcernētia debeāt penes digniorē collocari. l. fi. cū simi. ff. de fi. instru. ¶ † Quarto no. in ver. sin autē. q̄ si eo casu quo nulle pactiones interposite sunt inter dn̄m &

4 emphiteotā sup reiectione emphiteote, q̄ tūc emphiteota cessans per totum triennīū soluere canonē debitū, pōt expelli per dn̄m a iure emphiteotico. quomodo aūt intelligat̃ istud triennīū: declarat Bal. in. l. edē. in. ij. col. §. loca. & Cy. hic: in. xj. q. & Bal. i. d. l. edē. in. iij. col. singulariter limitat istā. l. & similes, vt nō pcedāt in eo qui cessauit per triennīū soluere canonem, q̄n in tali triennio vnus solus fructus percipit: tūc enim reqrit̃ q̄ cessent per tria triennia: seqtur Alexā. & facit magnū festū in. l. diuortio. §. ob donationes. in vlti. colū. vbi oino vide. ff. sol. matri. Tu adde pro hac limitatione bonum tex. in. l. si sic constituta sit aqua. ff. quē ad. ser. amit. in verbo duplicato cōstituto tēpore amittit: & an requiratur q̄ istud triennīū sit cōtinuū: vide Pe. de liaza. in cōmēto. d. c. potuit. & dicetur in materia: & circa istud notabile, q̄ est principalis materia. l. nostre. multa dicā. j. in gl. in verbo triennium. ¶ † Anqd aūt emphi-

5 teota a cadēs a iure emphiteotico ppter canonē non solutū, cadat etiā a iure luēdi vel frācādi: vide do. Bart. cepo. determinantem q̄ nō: in tractatu de simulatione contractuū in ver. octaua p̄sumptio. in prin. & in versi. nona presumptio: s3 cōtrariū videt̃ facere, q̄ istud pactum de luendo videt̃ esse pars inuestiture liuellarie. l. fundi partē. ff. de cōtrahē. emp. Et sic ex quo cadit, per consequēs etiam cadit a pacto luendi: facit. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. ¶ Quinto no. ex tex. in verbo volenti. & in verbo si dn̄s voluerit.

6 hic esse tex. fm Bar. † q̄ ppter canonem b triennio non solutum, res emphiteotica nō reuertitur ad dn̄m ipso iure: & ɔsequēter emphiteota non cadit ipso iure: s3 ita demū si dn̄s voluerit: & sic voluntatem suā declarauerit: & hoc idē dicit Bar. velle glos. paruā. in. l. ij. ff. si ager vecti. vel emphi. petatur. Et ex hoc dicit Bar. insurgere vtilitatē: q̄ si vendicares fundū ab aliquo tanq̄ emphiteota: vel als velles probare fundū ad te pertinere iure emphiteotico: quod non posset tertius sibi opponere de canone non soluto: q2 a iure suo non cadit nisi dn̄i voluntate interueniente: vnde oporteret q̄ de dn̄i voluntate constaret: sed idē per oīa tenet Ange. hic/q̄ etiā allegat. l. quā ad hoc reputat singularem in. l. his consequenter. §. j. cum gloss. ff. fami. er. vbi habetur in simili: q̄ tertius non potest obiicere indigno: q̄ hereditas ab eo vt indigno veniat auferēda. Idem etiam per oīa tenet Sali. hic: in. j. col. idē tenet Bal. hic: in

7 prin. vbi etiam ex hoc notat. † q̄ pene non applicantur creditori inuito: eo q2 eo inuito non fit nouatio. Et idem in effectu post multa concludit Spec. sc3 q̄ tertius nō possit opponere emphiteote de eius caducitate ppter cessationem solutionis canonis. in tit. de locato. in. §. nūc aliqua. in verbo. xvj. & ibidē Joan. an. in addi. Idem etiam tenet Bart. in. l. j. in. fi. ff. si ager vec. vel emphiteoti. petatur: & in. l. ij. ff. de exce. rei iudi. & in aut. qui rem. C. de sac. san. eccle. & ibi Bal. in. iij. & vlti. col. per multa fundamenta comprobat hanc sententiam: & Bal. in. d. l. his consequenter. §. j. idem etiā tenet Ang. in. §. si vero in perpetuam. in aut. de non alie. vbi etiā ad hoc addit tex. in. §. scire autē. in versi. volētibus prepositis. eo. titu. idē tenet do. Anto. de but. in. consi. xxvij. & Pau. de cast. in consi. cxxxiij. & in. l. cū seruum quispiā. C. de seruis fu. & Pet. de ancha. & Jnno. in. d. c. potuit. & pro hac sententia est melior tex. de iu-

8 re in. d. c. potuit. vbi pmittit̃ † q̄ emphiteota possit moram suam purgare, & nō admitteretur si ipso iure caderet: iuxta no. in. l. si insulam. ff. de verb. obli. & in. l. & si post tres. ff. si q̄s cautio. idē tenet Bald. in. l. solēnibus. C. de rei vendi. doc. presertim do. Abb. in. c. diuersis fallaciis. de cle. cōiu. no. per glo. in. c. j. ne sede vacā. idem tenet do. Abb. in consi. clxxiiij. incip. in causa q̄ vertitur seu verti sperat̃ inter nobilē virū do. Alexan. in cōsi. cccxiij. incip. viso themate et scripturis: in vlti. col. lib. ij. & in consi. ciiij. lib. iiij. incip. viso themate & instrumēto cōcessionis. in. iij. col. pro prima opinione bene facit doctrina generalis quam tradit Bald. in. l. fi. C. de reuoca. dona. vbi dat generalem doctrinam, q̄ vbicūq; dicimus q̄ res ipso iure reuertitur ad dn̄m propter aliqd maleficium, intelligitur semper si dominus voluerit: et hoc petat. per. d. l. ij. ff. si ager vectig. Et sequitur simpliciter Alexan. in. d. consil. cccxiij. ¶ Adde etiam q̄ cum priuatio iuris emphiteotici: et sic vtilis. dominij sit qd penale: vt dicit hic Bal. opz quod de ista domini voluntate clare constet. fm Abb. in. d. consil. clxxiiij. in vlti. colū. in prin. Adde etiā et diligenter no. pro magna extensione eorum

9 que hic habētur † q̄ eodē modo si emphiteota alienat irreq̄sita ecclesia, vel aliquo directo dn̄o, nō cadit a iure suo: nisi ecclesia volente & declarāte se velle: vt probat Sali. in. l. fi. j. eo. Joā. de imo in repe. c. fin. in. xxxiij. col. de prescrip. Alexan. in. d. consil. ciiij. in iij. colū. ¶ Redeo ad principalē arti. in quo audistis cōem opi. Bal. vero in addi. Specu. in titu. de loca. in. vij. colū. multa dicit circa hoc: et finaliter videtur concludere, q̄ si emphiteota triennio cessauerit canonem soluere, q̄ tunc cadat ipso iure respectu ipsius domini: nō autem respectu ipsius tertii: & ideo tertius nō habet ius opponendi de canone non soluto: dicit tamen se putare q̄ istud venit notandum ad limitationem predicte conclusionis, q̄ si emphiteosis sit finita per generationem, q̄ tunc quilibet possit opponere: dic t etiā ibidē Bal. q̄ eo casu quo emphiteota cessauerit triēnio soluere canonem: licet cadat ipso iure ab emphiteosi: non tamen cadit a possessione naturali: allegat not. in. l. cum duobus. als est. l. si plures. §. idē respōdet. el. j. ff. p socio. & videbim⁹ in gl. mag. in v̄bo repellere. in prin. ¶ Ex p̄dictis ergo

10 stat vera & cōmunis ɔclusio: † quod emphiteota cessans triennio canonem soluere non propterea cadit ipso iure: sed ita demum si dominus velit: et consequēter quod tertius non potest opponere de caducitate: & per hoc dicit Rapha. Fulgo. als in contingētia facti fuisse iudicatum, cum quidam habuisset causam a prelato alienante sine debita solemnitate. aut. hoc ius porrectum. §. de sa. sanc. eccle. et. c. sine exceptione. xij. q̄. ij. et iste ageret rei vendicatione contra tertiū possidentē fundū illū, et opponeretur sibi quod solēnitas non fuit seruata in alienatione: secūdum eum fuit iudicatum quod talis oppositio non esset admittenda, per hunc text. et proxime dicta/quamuis scd̄m eū male iudicatum fuerit: quia text. noster loquitur in iure iam quesito conseruando, fm in questione predicta agebatur de iure querendo: facilius ergo conseruatur ius iam quesitum: vt de facili non perdatur, sicut querendum. argumen. in. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. ¶ Ueritas huius puncti penderet a traditis per Bart. et alios in. l. si alienam. ff. solu. matri. et per Bartol. in. l. ij. ff. de execu. rei. iudi. per Bal. & alios maxime antiquos in. l. cum seruū quispiā. j. de ser. fugi. per Bal. in aut. qui rē. in vlti. col. §. de sac. sanc. eccle. et in. l. penul. in fi. C. de non nume. pec. & in. c. capitulum sancte crucis. extra de rescrip. per. cano. in. c. cum dilectis. extra de iure patro. & in. c. mandatum. extra de rescrip. per Panor. in. c. conques-

11 rente. extra de cle. non resi. † in quibus locis c p̄sene agit̃ an & quā

c do & quibus casibus liceat opponere de iure tertii. ¶ Unū tamē circa istud perpetuo no. q̄ est magnum verbum in themate presentis tituli, & potissimum ad extēsionem huius. l. ij. q̄ si ecclesia concederet rem in emphiteosim non seruatis debitis solemnitatibus, de quibus in aut. perpetua. & in aut. si quas ruinas. §. de sacrosan. ecc. & in. c. vt super. extra de rebus eccle. non alie. q̄ tamen emphiteota ita tenere t̃ soluere canonē ipsi ecclie: sicut si emphiteosis fuisset cōcessa cū debita solēnitate. tex. est in. §. si vero in ppetuā. quē Ange. ibi: in p̄n. no. ad hoc. in aut. de nō alie. col. ij. ¶ Juxta p̄dictū notabile: & hāc cōem ɔclusionē/q̄ h3 q̄ emphiteota cessans triēnio a solutione canonis, nō cadit ipso iure: s3 ita demū si dn̄s voluerit: ɔsequēter q̄ terti⁹ nō pōt sibi opponere de caducitate. succedit aliq̄ pulchre & notabiles. q. ¶ Prima est. q. & multū necessaria ad intellectū predicte cōclusionis. † Anqd eo casu

12 quo emphiteota cessauit p triennium a solutione canonis: & dn̄s declarauit voluntatē, se velle emphiteotā cecidisse a iure emphiteotico: an dn̄o volente dicat̃ ipso iure emphiteota cecidisse a iure emphiteotico: an vero requirat̃ etiā sententia. Bar. hic: & in locis preal. l3 clare nō aperiat: sentit/& vult q̄ secuta declaratione voluntatis dn̄i emphiteota sit ipso iure priuatus. Idem sentiūt ceteri quos proxime allegauī: ad cōcordiam Bar. Specu. in. d. §. nūc aliqua. in ver. xvij. refert in hoc opi. antiquorum/& arguit ad partes: & finalr̃ cōcludit q̄ requirat̃ sentētia: idē etiā t3 Roffre. in libellis suis in titu. de vtili rei ven. circa mediū. ver. sunt et alia necessaria

a ¶ Anquid aūt emphiteota. adde doc. in. c. potuit. de loc. do. in ca. ad nostram. de emp. & vēdi. doct. in. c. ila a lo vos. de pigno.

b ¶ Quod ppter canonē. Add̄ Abb. j. c. potuit. de loca. Spec. tit. de loc. in §. nunc. alis qua. §. xlvij.

c ¶ In quib⁹ locis. Adde Inno. in ca. inter dilectos. de excessi. prela.

necessaria: ⁊ Mar. de fano in materia presentis tit. xxj. q. vbi late hanc. q. examinat: idē tenet Albe. hic: in. j. col. ⁊ in auť. qui rem. §. de sac. san. ecc. idē tenet Inn. in. d. c. potuit. Idē etiā tenet cōis pre ceptor. d. Hierony. hic. ¶ Et pro hac parte adducūt tex. nostrum:
13 in fi. ⁊ in. l. seq. in fi. q vtunť verbo cadat: qđ est futuri tpis: † vnde succedit regula/ q quotiescūqz lex vtiť verbo futuri tpis, nunq̄ in telligiť ipo iure: sz demū per sententiā. gl. est cōiter approbata: in. l. iubemus nulli. §. sane. el. j. §. de sac. sanc. ecc. ⁊ in. l. criminali. cū simi. C. de iuris. om. iudi. ad idē allegant. l. lex vectigali fundo. ff. de pig. ¶ Cōtrariā opi. qđ imo sententia necessario non requirať: tenuit Host. in. d. c. potuit. ⁊ Sali. hic: in. ij. col. ⁊ duabꝰ seq. Moti p hunc tex. in. ij. ⁊ iij. parte. ⁊ in. §. si vero qs aut locator. in auť. de aliena. ⁊ emphi. in quibus iuribus dať dn̄o ptās repellendi emphiteotā: ergo sentētia necessario nō reqritur. fm qđ late videbimus de ista licentia. j. in gl. mag. in verbo repellere. in prin. ¶ Ad idem pon
a derat Sali. tex. in. §. scire aūt. in verbo oino. in auť. de non alie. qđ verbū est pcisum: iuxta gl. in. l. si cū exceptione. §. in hac. ff. qđ met. cau. Ad idē alle. Sali. hic text. in. l. lex vectigali fundo. allegatum pro contraria parte: vbi scđm eū est tex. si recte inspicitur, pro hac parte: dū tex. ibi vult qđ iudex pnūtiet declaratorie p dn̄o: ex quo datur intelligi scđm eum, qđ debito canone non soluto emphiteo ta ius ppriū pdit, ⁊ dn̄s plenum ius cōsequitur. ¶ Et ad contra ria: scz ad hāc. l. ⁊. l. seq. in fi. q vtunť verbo futuri tpis cadat: rn̄det ipse qđ illud qđ diciť q̄ qñ lex vtiť verbo futuri tpis, qđ nō intelli giť ipso iure: sz p sententiā. hoc est verū qñ verba referuntur ad iu
b dicē: ⁊ ad actum iudicialť expediendū. vt iuribus pallē. ⁊. d. auť. qui rem. scđm eū ⁊ etiā verbū cadatꝰ intelligitur ipso iure: vt patet scđm eū. in. l. si. §. locati. vbi etiā ad hoc no. tex. Ad idem scđm eum dicta auť. qui rē. vbi verbū cadat, necessario scđm eum intelligitur ipso iure: ⁊ ita etiam formaliter tenet do. Guar. de castel. hic: sed infra melius rn̄debo ad hec obiecta. ¶ Nouissime Lu. ro. in cōsi. ccxy. incip. Quo ad pmū quo qrit ⁊c. in vltimo dubio cōsulēdo secutus est pmā opi. Spec. qđ imo necessario requiratur senten tia. Motus p fundamēta pme adducta ⁊ maxime: qꝛ ista lex ⁊ sequentes vtunť verbo futuri temporis cadat, qđ denotat per sen
14 tentiam/ ⁊ nō ipso iure. ¶ † Secūdo q simile videmus in feudis, in quibus quāuis statutū sit qđ si vasallus cōmiserit feloniam in dn̄m, qđ feudū amittat: nihilominus intelligiť p sententiā, ⁊ non ipso iure: vt no. glos. in. c. j. de feu. sine cul. non amit. ⁊ in. c. j. in. §. san cimus. quo tpe miles inuesti. petere debeat: ad idem alle. tex. in. c. j. §. deniqz. in ver. si vasallus ꝯ constitutionē. que fuit prima causa. be. amit. ponderādo verbū cariturū: vel in priuatione feudi quam incurrit vasallus: et qꝛ alienauit sine licentia dn̄i: loquiť text. per verba futuri tēporis, vnde intelligiť p sententiam: ⁊ nō ipso iure: ⁊ ibi ante eū Bal. no. ad hoc illū text. in. ij. col. ¶ Sed ego strictius induco hec fundamēta Ludo. qꝛ si in illis iuribus vasallus q delin quit faciendo: scz cōmittēdo feloniā, vel alienādo, nō tñ priuatur ipso iure: sz p sententiam quātominus in terminis nostris emphi teota, q solū deliquit in omittēdo: scz non soluendo canonē: debe bit ipso iure priuari cum grauius sit delictum cōmissum in facien do quā in omittēdo. vt p gl. in. l. si mora. in prin. ff. sol. matri. ⁊ text. in. l. q aūt. in pri. ff. de his que in frau. cre. ¶ Per ista videtis hūc passum esse multū in ambiguo. Quid tenendū ego teneo secūdā opi. qđ nō reqrať sententia: ⁊ vltra autoritates ⁊ rōnes. §. addu ctas. eā firmo autoritatibꝰ fundamētis ⁊ rōnibus/ ad obiecta alť quā superius rn̄debo. ¶ Et in primis qđ non reqrať sententia, te net Bal. in addi. Spec. in ti. de loca. in. ij. colū. in fi. motus funda mento non bene tuto: qꝛ scđm eū iura volētia qđ pter canonem non solutū emphiteota priueť, loquunť p verba presentis tpis: er go p cōsequēs vt ipso iure emphiteota amittat absqz alia senten tia: alle. gl. in. l. amissione. §. q deficiūt. ff. de capi. dimi. Sed hoc fun damentum faceret in oppositū: cum iura loquanť per verba futu ri temporis: vt. §. dictū est: idē cōsulēdo tenuit Pau. de cast. in con sil. cxl. inci. in Christi nomine in casu pn̄ti puto sic dicendū qđ est alias cōsiliū. cxxxiiij. incip. in causa q vertiť seu verti sperať inter nobilē virū. Et dicit do. Anto. de but. in. d. c. potuit. istā esse cōem opi. ⁊ ibidē Imo. dicēs hoc esse de men te Bar. in. l. ij. ff. de excep. rei iudi. idē tenet Imo. in. c. fi. de pscrip. ⁊ in. c. ex parte. in. ix. col. de feu. in qbus locis reprehēdit Ro. tenen tē cōtrariū: idē tenet Ang. in. §. si vero in ppetuū. in. ij. col. in auť. de nō alie. Sal. in ꝯsi. suo incip. do. Abb. andegauēsis. in. ij. dubio: ita etiā videť tenere Bal. in auť. qui rē. in. iij. col. C. de sac. sanc. ecc. Alex. in cōsi. vj. lib. iij. inci. circa pcessum. in penul. col. p hac parte
15 allego. gl. in. l. fi. in glo. fi. in verbo cadat. j. eo. q vult † q qñ emphi teota alienat rē emphiteoticā irreqsito dn̄o, qđ cadat ipo iure: er go eodē modo dz ipso iure cadere qñ cessat triennio soluere: cū isti duo casus eqparenť in. d. c. potuisti. ⁊ illā gl. ibi expsse firmat Sali. in pe. col. ¶ Quāuis ad hec posses respōdere, ⁊ bn̄/ qñ emphiteo ta alienat irreqsito dn̄o: ideo bene priuatur ipso iure: qꝛ delinquit faciendo: qđ nō est in terminis nostris, in quibus solū delinquit in omittendo: idest nō soluēdo: qđ non est ita graue: vt. §. dictum est: ergo argumentatio nō bona. ¶ Scđo pro hac parte facio vnum optimū fundamentū per qđ clare tolluntť obiecta in contrarium. Naz quotiescunqz lex vtiť verbo futuri temporis simplr, quāuis intelligať p sententiam: ⁊ nō ipso iure: vt. §. dictū est. Si tamē adesś sent verba precisa, intelligeretur ipso iure: ista est doctri. Barto. ⁊ oim scribentium in. d. l. iubemus nulli. in. §. sane el. j. ⁊ in. l. impera tor. ff. de iu. fis. cū mille similibus: cū ergo lex nostra vtať verbo pre ciso oino: ⁊ tex. in. §. scire aūt. in auť. de nō alie. qđ verbum oino est precisum: ⁊ intelligiť ipso iure: vt est gl. in. l. j. in. §. si pecunia in sac culo. super ver. omni actione. ⁊ ibidē Bal. in lect. antiqua. ff. depo. quā gl. reputat ad hoc singu. Lu. in suis singula. in primo singula ri: ⁊ multū elegāter. d. Mat. in suis nota. dictis, in no. x. ergo quā uis postea vtať verbo futuri tpis cadat propter dictionē precisam oio, illud verbū intelligiť ipso iure. Et sic ineuitabiliter retorqueo fundamentū tenentiū cōtrariū cōtra ipsos: ⁊ ista est melior solutio quā ille q. §. dabanť p Sali. ¶ Ad idē ⁊ tertio p hac parte in me a diū adduco elegātē doctrinā Bal. in. c. j. §. j. p illū tex. qui. mo. feu. amit. p quā ostēdo illā. l. lex vectigali fundo. palleg. nihil obstare: imo facere pro hac parte: nā dicit Bal. qđ quando aliqs ipo iure cadit a rebus suis, nō est ibi ferenda sententia sup amissione bo norū: sed solum fertur super declaratione amissionis: alleg. §. j. in auť. de incest. nup. ⁊. l. defensionis facultas. C. de iu. fis. li. ⁊ cū alijs ibi allega. secus qđ facto iudicis: idest p sentētiā est priuandus: qꝛ tūc iudex dz priuare p. l. qui se dicit. ff. de iudi. de quo etiā p Bal. in. l. si qs maior. C. de trāsac. ⁊ nota. in auť. q semel. in. j. col. j. qñō ⁊ quādo iudex. ⁊ Jo. an. in. c. cū fm. §. j. per illū tex. de hereti. in. vj. cuz ergo tex. in. d. l. lex vectigali fundo. dicat de sentētia declaratoria:
16 ergo psupponit caducitatē ipso iure pcedere. ¶ † Illud aūt qđ. §. adducebat Lud. de feudo, non est vsqzquaqz verū. Et qđ imo va sallus p alienationē feudi irreqsito dn̄o ⁊ se factā, ipso iure priue tur: tenet expresse Inno. in. c. ex parte. extra de feud. Bald. in. d. c. j. §. j. qui. mo. feu. amit. quem passum alť pro nūc nō tango: sed re mitto me ad plene dicta per Bal. in. c. q in ecclesiarū. extra de con stitu. ⁊ in. c. j. §. callidis. post gl. ibi. de phi. feu. ali. p Fede. ⁊ in. d. c. j. §. deniqz. que fu. prima causa bn̄fi. amit. ⁊ in. c. j. §. si quis miles. de feudo sine cul. nō amit. Ang. ⁊ Imo. in. l. eorūz. ff. de dā. infec. ⁊ qñ vasallus efficiť demēs vel alterius status incōpetentis: an priue tur ipso iure: habetis nota. tex. in. c. q clericus. in verbo hoc ipso. ⁊ ibi Bal. in prin. ff. si de feu. defunc. cōten. sit inter domi. ⁊ agna. qđ
17 priueť ipso iure absqz alia sentētia. ¶ † Scđo qro iuxtra dictū no tabile/ qđ hz q emphiteota cessans triēnio soluere, nō pptērea ca dit ipso iure: sed ita demū si dn̄s voluerit: ⁊ ista est multū necessa ria questio: nunqd si emphiteota cessauit triennio soluere cano nem: ⁊ tñ dn̄s nunq̄ declarauit qđ velit ipsum cecidisse: quo casu non cadit: vt. §. dixi: si post istā cessionē emphiteota perseuerauit in possidendo ipsam rem: ⁊ ex ea recolligit fructus: an illos facit suos, an teneatur restituere dn̄o. in hoc Ang. in. d. §. si vero in per petuū in auť. de non alie. notabiliter tenet/ qđ teneať restituere oēs fructꝰ ⁊ redditus perceptos a die qua elapso triennio in antea ce cidit: qꝛ male fidei possessor cōstitutus est. posito quod nō cadat: ⁊ male fidei possessor ad fructus perceptos restituendos teneť: alle. l. si fundum. C. de rei vendi. ⁊. §. hoc autē. in verbo redditus melio res. ⁊. §. si vero aliquis voluerit. de aliena. ⁊ emphiteo. Addo quod b hoc idē ante eū notabiliter tenet Specu. in. d. §. nunc aliqua. in ver si. x. Motus per simile de vsufructuario qui tenetur restituere fru ctus a tēpore vsufructus finiti per. l. si pater. C. de vsufru. ⁊ ita etiā tenet Albe. hic: in. viij. col. de quo etiā per Cy. ⁊ Bal. in auť. ince stas. j. de incest. nup. ⁊ Bal. in. d. l. si pater. C. de vsufru. ⁊ in fortiori bus terminis Guil. de cu. Angel. ⁊ Paul. de cast. in. l. j. C. de his
18 quibus vt indig. ¶ † Et id qđ pro hac pte adductū est de vsufru ctuario, firmo: qꝛ emphiteota similis est vsufructuario: ita nota. Bald. in. l. vnica. in. §. j. in. iiij. colum. j. d cadu. tollen. Spec. in titu. de feudis. in. §. quoniā. ver. xl. Albe. in. l. codicillis. in prin. ff. de vsu ⁊ vsufru. lega. ⁊ est glo. no. in. c. j. in fi. in verbo meliorem. de inuesti. de re alie. fac. qđ fundamentum multum not. pro magna amplia tiōe huius titu. Et illud adde ad ea que dixi in. l. j. in gl. iij. §. eodē.
19 ¶ † Tertio iuxta hoc notabile/ ex quo ptz qđ tertius non potest opponere emphiteote de eius caducitate. quero quid ecōtra/ nun quid tertius possit alij opponere de iure emphi. exemplū si expu listi emphiteotam, vel alio respectu possessio emphiteotica perue nit ad te, ⁊ dominus vult illam a te vendicare: nunquid donec du rat ius illius emphiteote, poteris dominum vendicantem repel lere, opponendo sibi de iure emphi. tertij. In hoc Barto. notabi liter tenuit quod sic in. l. indebiti. §. sed ⁊ si numini. in fin. per gloss. ibi. ff. de condi. indebi. ⁊ ibidem Albe. Ange. ⁊ Sali. ⁊ idē Barto. in. l. ij. in. fi. ff. de excep. rei iudi. facit quod not. Bar. in. l. si alienam. ff. solu. matri. quicquid tenuerint nouissimi maxime Fulg. ⁊ Pau.
20 de cast. in. d. §. lz ⁊ si numnu. ¶ † Quarto iuxta dictam conclusio nem que hz quod tertius nō potest opponere emphiteote de eius

a ¶ Verbo omnino. adde gloss. fi. fin Bald. in. l. j. §. si pecunia in sacculo. ff. depo. quam alle. fin. Ludo. ro. i suis singu. singulari. j. Bal. in. l. fin. C. de ꝯnēu. empt. Bal. in. l. pre cibus. C. de impube.

b ¶ Verbum cadat. adde Bal. in rub. C. de impu. ⁊ alijs substitutio.

caducitate,quero pone ego tenebā quendā fundū in emphiteo-
sī ab ecclesia vel alio priuato sub certo annuo censu:possessio isti-
us rei emphiteotice peruenit ad tertium,qui possedit et soluit
canonez per octo et.x.annos:ego vero non solui:qr sum vere em-
phiteota ago rei vēdicatione contra istū tertiū possessorē,nunqd
poterit mihi opponere de caducitate,qd ceciderim cessando per
triēniū soluere et si non habet firmā ab ecclesia est claruz qd nō:si
aūt haberet firmā ab ecclesia:qd iuris esset in hoc.Bald.no.post
Guil.de cu.in.l.solēnibus.ē.de rei vendi.tenet qd sibi obijci nō
possit de caducitate:qr nō cecidit cū ista sit notabilis regula,qd a
quocūqz soluat pensio,res emphiteotica nunqz incidit in cōmis-
sum,per text.s.ōn cum ad hoc nota.in.l.forma.§.si cum ego.ff.de
censi.de qua regula aliter nunc non dico:qr circa eam sum dictu-
21 rus.j.in glo.in verbo triennium.¶ †Itē quinto addite circa dictū
no.qd habet qd emphiteota cessante triēnio soluere,nō puat ipso
iure:sed demū volente dño.quero qd si res emphiteotica ceciderit
in comissum ppter canonem nō solutū:quia emphiteota triennio
cessauerit zc.nūqd dñs directus possit alij in emphiteosim cōce-
dere non monito vel citato primo emphiteota:et cōsequenter eo
ignorante:an vero reqrat qd eū primo moneat si velit sibi emphi-
teosim refirmari.An vero dñs possit:tūc alij cōcedere etiaz inui-
to isto emphiteota,vel eiº successore.In hoc Ludo.ponta.in con
si.ccxij.incip.quo ad primum quo querit zc.in primo dubio:z ali
bi in specie nō legi:tenet qd dñs possit alij ɔcedere nedū eo igno
rāte vel nō monito:sz etiā eo inuito z reluctante eius successore.
Notus potissimuz p.l.ne cui.ē.loc.quāuis circa hoc multa que-
dā alia verba inania fundat.Adde qd idē simplr sequit Alexan.
in cōsi.vj.lib.iij.incip.circa pcessum.in vlti.colū.Idez est quando
emphiteota cecidit:eo qr alienauit irreqsito dño:tūc absqz eo qd
alr citet,vel requirat pōt alius inuestiri:vt not.declarat Bald.in
c.q in ecclesiarū.in.xj.col.de cōsti.et sequit simplr Alexā.in consi.
xliij.lib.iij.incip.visa facti narratione:et in dubio de quo querit
22 in.j.colū.¶ †Ex hac decisione ego colligo notabilez limitationē
ad id qd signāter voluit Bar.in.l.j.§.permittit.per illuz tex.cum
glos.notabi.ff.de aqua quo.z esti.et in.l.j.in.fi.ff.de prin.credi.in
quibus locis vult Bart.qd si emphiteosis sit finita p generatio-
nem finitā:z dñs velit de nouo emphiteosim cōcedere:descendē-
tes possunt petere qd eis confirmet:z istud de facili impetrabūt:
et eit iniuria si eis non refirmat:z eo casu quo non refirmaret,pñt
descendentes appellare ad superiorez:vt cogat dñm vt eis refir-
met.per text.de iure cano.in.c.bone memorie.de postu.prela.quia
ista notabilis decisio Bart.de refirmatione pcederet qñ emphi-
teosis esset finita p generationē:non aūt haberet locū qñ expiras-
set ppter canonē nō solutū.qd no.Et illud idē qd Bar.de refirma
tionē tenet:z sequit do.An.de but.in.c.j.extra de locato.z Lud.
in repe.rubrice.ff.de arbi.in.xix.col.z in.l.ij.in princ.ff.solu.matri.
et in.l.pretor.§.fi.ff.de ope.no.nūtia.z idē per multa fundamenta
format ipse Lud.in eius cōsi.xxij.incip.proposite mihi consulta-
tionis habēde veritate zc.et ibi rñdet ad adducta cōtra istud:ma
xime ad.d.l.ne cui.ē.loc.z ad.l.dudū.ē.de cōtra hen.emp.cū simi.
hoc tenet.Bal.in addi.Specu.in tit.de loca in.xj.col.z in.c.j.quē-
admo.feu.ad filiā pertineat:vbi etiā tenet Bal.qd ista reuocatio
seu reformatio debet potius fieri filie femine ipsius emphiteote.
quam agnatis.¶ Contra tñ illud dictū Barto.tenet Imo.in.l.si
23 mihi z tibi.ff.de verb.obli.z in.d.c.bone memorie.¶ †Primum
magis cōiter approbat.Circa qd illud bene no.qd talis facultas
seu potentia petendi talem refirmationē,prescribit anno a tempo-
re sciētie z taciturnitatis fm Lud.in.d.l.pretor.§.fi.z in.d.rubri.
ff.de arbi.in.xix.co.p tex.no.i.c.titius filios.si de feu.defunc.ɔtē.sit
inter dñm z agna.quē tex.ibi multū no.Bar.z dicit tenendū mē-
ti pro agnatis primoribº seu pro consortibus,qui habent ex di-
spositione legis vel ex forma statuti potestatez reuocādi alienata
per alios agnatos vel cōsortes:qr perdūt ius suū,nisi illud intra
annū cōsequant:cū alioquin silētio cōtractus cōfirmet:z ppetuo
dicit eos debere esse de hoc bñ admiratos.¶ Ultimo circa dictū
notabile,qd habet qd emphiteota ita demū cadit,si dñs velit z
nō alr:vide notabilr Bal.in.l.fi.j.de reuo.do.vbi gñaliter dixit
pro regula qd in oibus casibus in quibus priuatio fit ipso iure:pu
ta in casibus in quibus feuduz vel emphiteosis perdit ipso iure:
intelligit semper si dñs voluerit:et sic si dñs voluntatē suā decla-
rauerit,qd velit illū esse priuatuz:alle.glos.quā.ē.allegaui.in.l.ij.
24 ff.si ager vectigalis vel emphit.peta.¶ †Sexto principalr not.
ex hoc tex.in codez verbo volenti.fm Bal.hic:in.ij.col.qd hic est
a tex.a cōtrario sensu,qd emphiteotaª non pōt relinquere emphi-
teosim inuito dño,et vlterius canonem non soluere,nihil tñ vltra
allegat:sed Albe.in vlti.col.circa hoc multa allegat pro z cōtra:
et refert Dy.dicere,qd ista.q.et qō de vasallo,pluries fuerunt di-
sputate bononie.z male fuerūt determinate,ɔ finaliter concludit
Albe.cum Dy.idem qd.ē.qd emphiteota non possit.Bart.in.l.
pretor ait.in.§.hoc edictu.ff.de ōg.antec.format istā.q.de emphiteo-

a ¶ Qd emphiteota. adde Spec. tit.de cōtra hen.emp.et vendi.in.§.nūc dicēdū.ver.sz pone statutū.barto.in.l.si domus.in.§.fi.de le.j.Bar.in.l.in ɔuentionibus.ff.de vb.signi.

b ¶ Quid autem sit i meliorametis.adde Pau.de cast.in.l.seruitutes,magna.ff.d serui.doc.in l.emptor.ff.d rei vē.bal.in.l.j.C.d iure emphite.Pau.de ca.cosi.cxxxvj.incipiēte viso pūcto sup predicto,

ta,z se remittit ad dicēda per eum in.l.is cuz quo.ff.de aqua plu.
arcē.z ibi non ponit in specie de emphiteota:sed solum de vasallo
eius:tñ doctrina vtrūqz decidit.Spec.in.d.§.nunc aliqua.versi.
cxxix.late disputat istā.q.de emphiteota:z finaliter concludit qd
nō possit/maxime per tex.in.l.quicūqz.vbi dicit esse expssuz.C.de
fundis patrimo.li.xj.z idē tenet ibi Jo.an.in addi.idem tenet ibi-
dē Bal.in addi.Spec.in.iiij.colū.circa fi.z in.l.cū fructuarius.ff.
de vsufruc.et Jo.de imo.in.c.ad audientiā.in vlt.colū.extra de re-
bus eccle.nō alie.cuz distinctione tñ Bar.in.d.l.is cū quo.de quo
etiā vide Imo.in.d.c.potuit.in.xliiij.colū.z ibi Paul.de elea.in
25 iiij.co.z ibidem alios.¶ †Quid aūt sit in vasallo vel feudatario:
an possit feuduz relinquere:et hoc modo detrahere seruitiū:vide
Albe.hic:in penul.col.Specu.et Joā.an.loco prealle.Imo.in di-
ctis locis:z late Bar.post Dy.in.d.l.is cū quo.p glos.in.c.que in
ecclesiarum.extra de cōsti.z ibi p.cano.maxime per Imo.per glo.
z Bal.in.c.j.in fi.de vasallo q cōtra cōstitutionē lotharij.et in pe-
mio feudorū.in.vj.col.p glo.z Bal.in.c.j.in.§.callidis.de prohibi.
feudi alie.p fede.per Bal.in.l.cū archimedorā.j.vt in poss.lega.
et in.d.l.cum fructuarius.ff.de vsufru.per Pau.de eleaza.in.d.c.
potuit.in.iij.col.¶ Et ad istas qōnes vide qd voluit Bald.in.l.
j.C.de sen.que pro eo qd interest.z in.l.vsufructu legato.§.labeo.
26 ff.de vsufruc.in qbus locis ponit†an possit imponi collecta cedē-
ti bonis:de quo etiā per Bar.in.d.l.is cū quo.in fi.¶ Ad ista vi-
de etiā notabilē.q.z quotidianā quā ponit Specu.in tit.de censi.
§.j.ver.Itē pone quedā vicinia zc.vbi qrit pone qd est in contrata
vnus puteus seruiens vicinie,qui refectione indigeat,vnus vici-
nus recusat ɔtribuere ad impēsam:qr dicit se nolle vti illa aqua:
z cōsequēter se renunciare vsui illius aque:an hoc nō obstāte pos-
sit compelli ab alijs ad contribuendū pro rata.Spec.post multa
sing.determinat qd sic,qd possit cōpelli ad cōtribuendum pro ra-
ta sua:z idē videt tenere ibi Joā.an.in addi.Idē etiā videt sequi
Bal.in.d.l.cū fructuarius.ff.de vsufru.de quo etiam vide Lud.
in.d.l.is cū quo.¶ Septimo principaliter no.ex hoc tex.in verb.
27 nomine meliorationis.fm Bal.hic:iuxta principiū.†qd emphi-
teota cadens ab emphiteosi ppter canonē nō solutum,perdit oia
melioramēta q fecit in ipso fundo emphiteotico,nec illa potest a
dño petere aut eorū estimationem.Et idē qd emphiteota cadens
ab emphiteosi propter canonē non solutū dimittat dño melior a-
tiones.tenet etiam Bald.in rubri.ē.eod.z in.l.senatus.§.marcel-
lus.vbi per alios.ff.de lega.j.et idem Bald.in.c.j.§.si vasallus.et
ibidem Jac.aluaro.in tit.hic finitur lex.deinde cōstitutiones.zc.
et idē Bal.in.l.fi.§.fi.j.cōia de leg.z in.l.j.ff.loca.z in.l.in rez actio.
§.fi.ff.de rei vēdi.z in.l.j.in.j.col.in.iiij.differentia.ē.eo.Idem etiā
Bart.in.l.colonus.in prin.ff.loca.quāuis contrariū qd etiā male
tenet glo.ibi/que dicit qd emphiteota ecclesie cessans soluere biē
perdit melioramēta.aut.q rem.C.de sac.san.ecc.Secus in emphi-
teota priuati.Sed illā glo.reprehendit Pau.de cast.in.d.l.colo-
nus/Intelligatis tñ sane istud not.pcedere in terminis in quibus
dixi,qñ emphiteota cecidit ab emphiteosi propter culpā suā:scz
propter cessationē solutionis/Si aūt finita esset emphiteosis per
generationem finitā:aut per tēpus insertuz:tūc melioramēta nō
perderet.fm Spe.in.d.§.nunc aliqua.in versi.cxxj.z Bald.in.d.
l.fi.§.fi.j.cōia de lega.z in.c.j.§.si qs de māso.in.vj.col.si de inuest.
feu.cōtro.fue.z in.d.l.senatus.in.§.marcellus.Et vide nota.per
Rapha.cu.in cōsi.ccij.incip.monasteriū iure locationis ppetue.
¶ Dixit tñ notabi.Bar.in.l.iubemus nulli.§.sane.vltimo pillū
28 tex.ē.de sac.san.ecc.†qd quāuis non perdātur melioramēta em-
phiteosi finita per tēpus vel gñationē,qd tñ valleret pactū factū
in cōtrariū.Et ideo dicit se habuisse questionē de facto,cū quedā
ecclia ɔcessisset areā i emphiteosim,hoc acto qd ibi fieret edificiū:
z qd finita gñatione dicta area simul cū edificio trāsiret ad eccle-
siā:qd tale pactū valebat z debebat obseruari p illū tex.¶ Quid
aūt sit in melioramentis factis per superficiarium,dixi in.l.j.ē.co.
in.iij.glo.in differentia que est inter emphiteotā z superficiariū:et
ibi etiā plene tetigi qd iuris sit de melioramentis,qñ res cōcedi-
tur hoc modo:qd soluz habeat iure supficiario:edificiū autē iure
b proprio:dicite vt ibi dixi.¶ Quid autē sit in melioramentisᵇ fa-
ctis per colonū seu cōductorē vel inquilinū:dicite qd etiā si expella-
tur de fundo vel domo cōducta,etiā ppter pensionem nō solutā.
tñ semper repetit melioramēta:z oēs expēsas vtiliter factas tex.
est not.in.l.collonus.in prin.z ibi glo.z Bar.z in.l.dñs horreorū.
§.j.z ibi Bart.ff.loca.Et rationē diuersitatis inter emphiteotā:
et colonum assignat Bart.in.d.l.colonus.in princi.eo qr emphi-
teota minorez pensionem soluit.Et ideo in instrumento emphi-
teotico consueuit dici qd res conceditur in emphiteosim ad me-
liorandum,z non deteriorandum:vt ibi per eum.Et ex ista ratio-
ne Bart.z Pau.de cast.noviter infero qd etiaz si esset colonus ad
longū tps.qd adhuc nō pderet melioramenta.Quod valde no.et
vide duas alias clariores rationes assignatas per Pau.de cast.
in.d.l.colonus.¶ Quid autem sit in melioramentis factis per
vasallum

vasallum seu feudatariuz, an extincto feudo illa repetat a dño seu
di: vide tex. in. c. j. §. si vasallus. ⁊ ibi Bal. ⁊ alios in tit. hic finitur
lex: deinde cõsti. re. inci. ⁊c. ⁊ Bald. in. d. c. j. in. §. si quis de manso.
in. vi. colũ si de inues. feu cõtro. fue. ⁊ in aut. excipitur. C. de bo. que
29 libe. ¶ † An autẽ eo casu quo emphiteota melioramẽta nõ amit-
tit, habeat dñs facultatem seu electionem alterum de duobus fa-
ciendi: vel pati qd edificium factum seu aliud melioramentũ tol-
latur, vel soluẽdi omnes expensas quas emphiteota in dicta me-
lioratione fecerit: videte lãte Bald. in. d. §. si vasallus. ⁊ in. d. §. si
quis de mãso. in vlt. col. ⁊ ibi ponit notabilr Bald. in eo casu quo
dominus elegit soluere estimationẽ melioramentorũ, quomodo
estimabunt melioramẽta: ⁊ tenet sing. qd nõ fiat estimatio: prout
valet ipsum edificium integrum ⁊ incorruptum: sed prout valent
rudera ab edificio separata: vt ibi latius p eum: ⁊ in. d. §. si vasal-
lus. ⁊ in. d. aut. excipit. idẽ etiã tenet. l. in fundo. in. iij. not. ff. de rei
30 vendi. quẽ prime referã. † An aũt emphiteota[a] durante emphi-
teosi possit tollere vel leuare melioramenta que fecit Bal. singu.
in. l. sed ⁊ si qd. in. l. in prin. ff. de vsufru. tenet qd emphiteota edifi-
ciũ a se posituz nõ possit eleuare, si prohibuerit dñs anteꝙ eleuet:
⁊ dicit Bal. qd ista. q. erat tũc de facto. ¶ Contrariũ tñ ꝙ immo em
phiteota possit quandocũqꝫ durãte emphiteosi, vel etiã ea finita
per tẽpus: ⁊ sic per generationẽ: nõ dico propter culpã possit me-
lioramenta tollere ⁊ eleuare: qñ sibi nõ soluit estimatio ipsorum
melioramẽtorum: tenet Bal. in. d. §. si qs de mãso. in. vj. colũ. Ipse
tamẽ Bal. in. l. in rem actio. §. si. ad fi. ff. de rei vendi. visus est dubi
tare p illũ tex. nũquid emphiteota supficiarius vel inquilinus fini
ta emphiteosi per tẽpus possint eleuare edificiũ. Et primo arguit
qd nõ p illũ tex. ne vrbis ruinis deformet: in cõtrariũ allegat. l. sed
addes. in. §. si inqlinus arcã. ⁊ qõ alia. ff. locati. ⁊ postea nihil clare
decidit: de quo etiã p eũdẽ Bal. in. d. l. senatus. §. marcellus. ⁊ ibi
Imo. ¶ Puto in hoc passu posse sic cõcludi/ qd vbi dñs nõ vult
soluere estimationẽ melioramẽtorũ: qd tũc emphiteota possit, ⁊ du
rante ⁊ finita emphiteosi: dũmodo nõ ꝓpter culpã, ipsa meliora-
menta tollere ⁊ eleuare. Si aũt dñs velit soluere estimationem eo
modo quo dictũ est: ⁊ tũc nõ possit. ¶ Et ad hoc adduco ꝙ signã-
ter voluit Bald. in. l. in fundo. in. iij. not. per illũ tex. ff. de rei vendi.
31 vbi voluit † qd etiã eo casu quo emphiteota fecit expssum pactũ,
qd in fine locationis possit tolere oĩa melioramẽta, ⁊ sint sua: cer-
te si emphiteota vult ipa melioramẽta tollere, dñs offerẽdo quan
tũ ille laturus esset ex tali leuatione, põt illũ prohibere. qd not. q
32 frequẽter accidit. † Itẽ adde pdictis qd emphiteosi finita non per
culpã: sed p generationẽ, vel tẽpus insertũ, põt emphiteota petere
nedũ melioramenta aut eorũ estimationẽ: vt dictum est: sed etiam
põt repetere quoscũqꝫ sumptus necessario factos in re emphiteo
tica: dũ tñ sint tales sumptus qui de iure pertineant ad ipsum em
phiteotam: scdm quod dixi. s. in. l. j. eo. tit. sup. iij. glos. ad fi. nec con
pensat hoc casu fructus perceptos: quia illos acquirit iure dñij,
nota, Bal. in. l. emptor. ff. de rei vendi. per regulam quã ibi colligit
ex glo. ibi singulari in verb. supfluũ. in fi. ⁊ dicit ibi Ang. qd Bald.
eo audiente de illa glo. faciebat magnũ festum: ⁊ dicebat qd non
erat alibi in iure: de quo etiam no. in. l. in insulã. in. §. fructus. ff. sol.
33 matri. ⁊ in. l. lucius. in. ij. §. testator. ff. de leg. ij. ¶ † Ultimo circa p-
dicta posset dubitari nunqd emphiteota edificans in solo emphi
teotico videatur edificare animo donandi: an vero pro heredibus
suis: cum regula sit, qd qcqd scienter in alieno solo edificatur, ce-
dit illi cuius est solum. dicite quod emphiteota nunꝙ videtur edi
ficare animo donãdi: vt per Bald. in. l. ij. s. de rei vendi. ⁊ in. c. dño
guerram. in tit. hic finit lex: deinde cõstitu. re. incip. ⁊c. in vsi. feu. ⁊
in. l. iij. s. cõia vtriusqꝫ iudi. p Bald. ⁊ Imo. in. d. l. senatꝰ. §. marcel-
lus. ¶ Octauo principaliter no. ex hoc text. in verbo vel pena fm
34 Bal. hic: in. iij. col. ⁊ Sali. in. j. † ꝙ appositio pena. non auget prin-
cipalẽ cõtractũ: vnde lꝫ dñs simpliciter promiserit penã si emphi-
teotam expelleret: non tñ propter hoc intelligit promisisse qd nul
lo casu eũ expelleret: vñ eũ põt expellere si per trienniũ continuum
cessaret soluere canonẽ: vt hoc tex. ⁊ sic ista promissio penalis gene
raliter facta de nõ expellẽdo emphiteotam, intelligit eo soluente,
⁊ seruante ea ad que tenet ex natura cõtractus: ⁊ sic dicit habere
in se tacitã cõditionẽ, si emphiteota fecerit tale qd ꝓpter quod do
mino licitũ sit illũ expellere: facit. l. quero. §. inter locatorẽ. ff. locati.
de quo etiã per doc. in. d. c. potuit. ¶ Limitat tñ istud nota. Sali.
hic: vt procedat qñ ista conuentio penalis esset sic simpliciter ⁊ ge
neraliter facta. Secus aũt si deuentum esset ad speciem alicuius
inobseruãtie: puta q: si dñs sub pena promisisset nõ expellere em-
phiteotã, etiam si triennio cessauerit a solutione canonis: q: tunc
procederet. q. formata. j. in glo. mag. in verbo repellere. in. ij. parte:
35 ⁊ ibi dicetur. ¶ Nono principaliter habetis notare ex tex. in ver.
neqꝫ pretendent. c. fm Ang. ⁊ Sali. hic: † qd sicut dies conuentio-
nalis expresse interpellat pro hoĩe, ⁊ constituit in mora: ⁊ facit pe-
nam cõmitti absqꝫ alia interpellatione: ita etiã dies legalis tacite
inter partes intellectus, casus est hic: ⁊ sic terminus a iure statu-

tus interpellat, sicut/ ⁊ statutus ab hoĩe. ¶ Et per hoc infero esse
hic text. no. ⁊ expressum pro eo ad qd solet allegari vna gloss. pro
no. ⁊ sing. in. l. si mora. in prin. in glo. j. ff. solu. matri. qd dies tacita
a lege tacite subintellecta: ita interpellat ⁊ in mora cõstituit, sicut
⁊ dies expressa. Et illã gl. in. d. l. si mora. in prin. ibidẽ no. Imo. et
alij Moder. ⁊ Lud. in. l. si ex legati causa. ff. de verb. obli. ad idem
est tex. in. d. c. potuit. de quo etiã vide Bartol. in. l. ita stipulatus.
magna. in. xxxiij. col. ⁊ ibi Pau. de cast. ff. de verbo. oblig. Bal. in
rub. s. de consti. pecu. in. iij. q. ⁊ in. l. quoties in idẽ. per illum textũ.
iuncta. l. seq. ff. de verbo. obli. ⁊ ad istud qd dies tacita ita interpel
let ⁊ cõstituat in mora, sicut ⁊ expressa: adde aliã gl. in. l. iij. §. nunc
de officio. in gl. j. quã ad hoc ibi no. Ang. ff. de eo qd cer. lo. ¶ De
36 cimo ⁊ vlti. no. ex hoc tex. in ver. ne aũt. q est versi. fi. † qd si emphi
teota vult soluere debitũ cano. ⁊ dñs recusat accipere: tũc debet
fieri oblatio cõsignatio ⁊ depositio, ad hoc vt emphiteota non ca
dat. ¶ Nunqd aũt hec tria simul de necessitate reqrant/ tangit. j
in gl. vlti. ⁊ ibi dicetur. ¶ Gl. in ver. approbas nõ prestiteri. in fi.
tene primũ intellectũ ⁊ primã declarationẽ. ¶ Capio gl. in ꝟ. triẽ
nium. ibidem in colono priuati. hucusqꝫ durat gl. antiqua accur
sij, q vult qd in colono priuati sit idem qd in emphiteota ecclesie/
ꝙ requirat biẽnium: scꝫ qd biennio cessauerit ad hoc vt possit ex-
pelli: ⁊ ita loqtur. l. qro. §. iter locatorẽ. ff. loca. quã gl. alleg. postea
huic glo. fuit apposita vna additio falsa et corrupta fm Albe. et
Sal. hic: que incipit: qd hic scꝫ triẽniũ: ⁊ ista est falsa: q: cõtra illaz
l. quero. §. inter locatorẽ. alle. per glo. que nõ dicit de triennio: sed
de biẽnio. ¶ In ea. glo. in fi. Ex hac glo. emendata: vt ibi dixi ha
b betis tres cõclusiones. ¶ Prima est/ ꝙ emphiteota priuati[b] ad
hꝰ vt possit expelli, requirit qd saltẽ triennio cessauerit a solutione
cano. ¶ Limita ⁊ declara not. vt per Bal. in. l. edẽ. s. loca. de quo
facit festum Alexã. in. l. diuortio. §. ob donationes. in vlti. colũ. ff.
solu. matri. Et dixi in specie. s. in. ij. colũ. Et vide ad istas conclu-
siones gl. Bal. in. c. litere. de dila. ¶ Scda est cõclusio/ qd emphi-
c teota ecclesie[c] si cessauerit biẽnio tantũ, põt expelli: ⁊ fauore eccle
sie minꝰ tẽpus est statutũ. d. aut. q rẽ. ⁊. d. c. ꝓpter sterilitatẽ. ⁊. d. c.
potuit. ⁊ iste due cõclusiones procedunt clare: q: text. sunt aperti
37 de vtraqꝫ. ¶ † Tertia est cõclusio/ qd colonus simplex: ita demũ
põt expelli rõne canonis vel pensionis nõ solute, si biẽnio a solu-
tione cessauerit: ⁊ aũ nõ: hec tertia cõclusio dubitabilis est apud
doc. Idem tñ qd hic tenet glos. in. d. aut. qui rem. ⁊ in. §. adeo. in-
stitu. locati. ⁊ in. §. scire aũt. in auten. d non alie. ⁊ in. l. vectigalia. §.
j. in glo. penul. ff. de publica. Cy. in. d. aut. q rem. in. iij. q. Hoc idem
tenet Albe. hic: in. ij. col. pro hac parte adducit primo text. in. d. l.
quero. §. inter locatorẽ. Scdo ⁊ fortius adducit dicta aut. q rẽ. et
c. propter sterilitatem. extra de loca. in quibus dicit, qd colonus.
ecclesie non põt expelli nisi biennio a solutione cessauerit: si ergo
ecclesie cui magis fauetur in breuitate tẽporis: qd ptꝫ q: emphi-
teotã biẽnio expellit, cũ in priuato triẽniũ requiratur, non tamen
potest colonum simplicem expellere: nisi biennio cessauerit: vt di
ctis iuribus, quãtominus priuatus poterit ante bienniũ expelle
re. Tertio ⁊ vltimo pro nunc adducit. l. cum dñi horreorũ. ff. loca.
vbi nõ dat licentia dño intrãdi domũ locatam, qñ colonus est ab
sens/ nisi prius trãsacto biẽnio: quãtominus dabit licentia eũ ex-
pellendi ante lapsum biẽnij. ¶ Scda fuit opinio glo. in. l. edem. su
per verbo soluisti. s. loca, que distinxit/ aut est factum pactum de
non expellendo: ⁊ tunc nun possit expelli: nisi demum elapso bien
nio: ita proprie loquitur. d. §. inter locatorem. aut nulluz pactum
est factum: ⁊ tunc colonus põt statim expelli, cum cessat soluere.
Et istã opi. tenent Bar. ⁊ Ang. hic: ⁊ Iaco. de bel. ⁊ Barto. in. d.
aut. qui rem. ⁊ Barto. in. d. §. inter locatorẽ. ⁊ in. l. vectigalia. §. j. ff.
de publica. Bal. in. c. querelã. in. iij. col. de elec. ⁊ Ang. in. d. §. scire
et Panor. in. d. c. ꝓpter sterilitatẽ. ⁊ ibidez alij. extra. de loc. Mo-
ti potissimum per. d. l. edem. a cantrario sensu in verbo insolidum
soluisti. ¶ Tertia fuit opi. Iaco. but. et Bal. in. d. aut. q rẽ. qd aut
dñs vult expellere colonum a presenti vsu rei tantum: ⁊ tũc cum
primũ cessat soluere põt eum expellere in istis terminis scdm eos
loquit. d. l. edẽ. aut dñs vult expellere colonum a tota conductio-
ne: ⁊ tunc requirat biẽnium: ita ꝓcedat glo. ista hic: cũ alijs cõcor
preal. ⁊ idẽ etiã tenet Bal. in. d. l. edẽ. in. ij. colũ. ⁊ hic: in. v. colũ. in
ver. sed an emphiteota põt expelli: ⁊ ab eo census preteritus pe-
ti ⁊c. et Bal. in. l. litere. in. ij. col. de dila. Sali. Fulg. ⁊ Pau. de ca.
in. d. aut. q rem. ⁊ Pau. de cast. quem oĩno vide in. d. §. inter loca-
torẽ. vbi inter cetera dicit: qd Bald. in. d. l. edem. melius declarat
istũ arti. quã alius: idẽ etiã tenet Sali. in. ij. colũ. idẽ tꝫ do. Guar.
hic. ¶ Ego teneo opi. Bar. hic: cum distinctione tñ quaz magis
perfecte posuit in. d. §. inter locatorem. scdm quã apparet solutio
ad oĩa in cõtrarium adducta: qd aut fuit factum pactũ cũ colono
simplr de nõ expellẽdo eum: ⁊ tũc requirat lapsus biẽnij, ad hoc
vt pactum aliqd operet: in istis terminis ꝓprie loquitur. d. §. inter
locatorẽ: que. s. allegabat in oppositũ. Aut vero nullum pactum
fuit factuz cũ colono: et tunc aut colonus est absens: ita quod nõ

a ¶ An autẽ emphiteota. add bal. in. l. fi. in. §. fi. C. cõia de le. ⁊ in. c. domino guerrã. in. §. si vasallus. in ti. hic finit lex cõradi. i vsi. feudo.

b ¶ Quod emphiteota priuati. Adde Barto. in. c. cũ pater. in §. j. de leg. ij. Bar. in. l. ij. C. d iure emphi. doct. in c. potuit. de loca.

c ¶ Emphiteota ecclesie. adde gl. in. l. quero. ⁊ ibi docto. ff. loca. Barb. in. c. potuit. de loca.

reperitur:ꝛ tūc etiā debet expectari biēnium.in his terminis pro-
prie loqtur.d.l.cū dñi horreoꝝ.q etiā allegabatᷣ in contrariū. Aut
colonus est presens:ꝛ tūc cū primū cessat soluere tpe debito: tunc
statim pōt expelli nedū a presenti vsu:sed etiā a tota conductione
d.l.edē. ¶ Ad idem facit:qꝛ si speciale est in colono ecclesie vt non
possit expelli nisi lapso biennio:qꝛ perdit meliorамenta: vt infra
proxime diceᷣ. Itē speciale est vbi pactum est appositum de nō ex
pellēdo:vt est tex.in.d.§.inter locatorem.qui est ad hoc singu. fm
Imo.ꝛ Lud.in.l.vectigalia.§.j.ff.de publica. ꝛ Imo.in.c.propter
sterilitatē.in.xxiiij.ꝛ in.xxvj.col.de loca. Item speciale est vbi colo
nus.est absens:vt est tex.in.d.l.cū dñi horreorum.ergo in contra-
rium est ius cōmune. ¶ Ad idē fortiter facit tex.in.d.l.vectigalia.
§.j.tenēdo quēcunqꝫ intellectuꝫ gl.ibi etiā qꝺ loquatur in colono
fisci:qꝛ non potes dicere quod ibi sit speciale in fisco,in quo nunq̄
presumitur aliqd magis speciale q̄ in priuato: nisi expresse dica-
tur.l.itē veniunt.§.in priuatorū.ꝛ ibi glos.ff.de peti. here.habeᷣ in
l.j.C.eo.quāuis Imo in.d.l.vectigalia.§.j.respondeat qꝺ ibi sit spe
ciale fauore fisci/per not.in.l.j.ꝛ.ij.C.de.priui.fi. ¶ Itē adde quod
suprascriptā distinctionē Bar.etiā tenet Ludo.ro.in.d.l. vectiga-
lia.§.j.Sed aduerte:qꝛ contra solutionē datā ad.d.§.inter locato-
rem.quā Bar.ibi:ꝛ vbiqꝫ tenet,videᷣ facere text.hic:circa mediū/
in verbo vel pena opponenda.iuncto eo quod ex isto tex.no. Bal.
in.iij.col.vbi no.quod appositio pene non ampliat priuilegiuꝫ cō-
tractuum:vnde lꝫ dñs promisit penā si expelleret:tñ nō intelligi-
tur ꝑ hoc promisisse qꝺ nullo casu expelleret:vnde pōt expellere si
per continuum triennium emphiteota nō soluit censum:sicut est
in.d.§.inter locatorem.scd̄m eum.Et vide etiam qꝺ dicit gloss.hic
in verbo opponenda.ꝛ Sali.hic. Sed responde vt dixi. s̄.in text.
in octauo no. ¶ Restat solū rn̄dere ad.d.auᷣ.q rē.ꝛ ad.d.c.ꝑpter
sterilitatē.vbi ecclesia cui magis faueᷣ in abbreuiatione temporis:
non tñ pōt expellere colonum ante biennium:quātominus priua
tus:qꝛ rn̄deo/qꝺ in ecclesia ideo statutum est tēpus bienniꝫ ad co-
lonum expellēdum:qꝛ tractaᷣ de greuiori preiudicio:naꝫ colonus
ecclesie cadēs perdit quecūqꝫ meliorамēta,vt dictis iuribus.Se-
cus in colono priuati/qui cadens non perdit meliorамenta. vt. s̄.
dixi in tex.in.vij.no. ¶ Sed pro pleniori ꝛ perfectiori intelligētia:
38 aduerte,qꝺ cōtra cōem opi.videᷣ stringere ratio.† Nam de iure
cessante pacto cōsuetudine:clarum est qꝺ solutio pensionis debet
fieri in fi.termini: vt est glos.ꝛ ibi doc.in.l.edem.in fi.C.loca.facit
qꝺ habetur in.l.qui hoc anno.ff.de verbo.obli. videtur ergo quod
non debeat dici in mora conductor ante finem termini, cum inte-
rim videᷣ habere exceptionē.l.j.in fi.ff.quando dies lega.ce.ꝛ.l.le-
cta.ff.si cer.peta,per consequens videtur qꝺ non debet posse ex-
pelli:lꝫ non soluat pensionem ante finem termini. Facit bene tex.
in.l.sꝫ addes.§.si quis cum in amiū.ff. loca. ¶ Et si tu intelligas.
qꝺ si lapsum esset biennium:tunc posset expelli ꝑpter locationem
finitam:ꝛ sic non esset tunc tractandū an posset expelli ratione so-
lutionis nō facte:qꝛ etiam si soluisset:ex quo finita est locatio,pos-
set expelli: vt est glos.in.d.l.edē.in glos.fi.in fi. Istam difficultatem
lꝫ non ita bene tangit solus Joan.de imo.in.c.ꝑpter sterilitatem:
in.xxvj.col.de loca.ꝛ dicit qꝺ nec gloss.nec doct.istud tangunt. Et
rn̄det duplicēꝫ viam posse considerari:respectu locatoris vna est,
si vult agere ad pensionem,ꝛ nō pōt:nisi ad finem termini. Ratio
qꝛ prius debet locator impleuisse contractum ex parte sua:ꝛ sic
patientiam prestitisse ipsi conductori per tempus locationis.l.iu-
lianus.§.offerri.ff.de act.emp.Alia via est:si vult expellere condu-
ctorē:qꝛ ad requisitionē eius nō soluit integrā pensionem:ꝛ tūc vi
detur qꝺ ista via possit vti etiā ante fi.termini.per ea que haben-
tur in.d.l.edē.a cōtrario sensu. Adde qꝺ pro ista distinctione be-
ne facit text.in.l.vectigalia.§.j.ff.de publica. Ista respōsio:vt etiaꝫ
dicit Imo.nō videtur bona:qꝛ si conductor non tenetur soluere ni
si in fi.termini:vt dictum est:ergo non videtur esse in mora nō sol-
uendo:ꝛ per consequens nō videtur qꝺ sit iusta causa expellendi,
si ante terminum nō soluit. Alio modo conaᷣ rn̄dere Imo.predi-
cte difficultati:sed nihil est. ¶ Ego aūt aliter rn̄deo/ꝛ dico quod
doc.loquunᷣ qñ qs conduxit ad plures annos:puta quatuor vel
quinqꝫ:quo casu in fi.primi anni tenetur soluere,ꝛ sic successiue:ꝛ
declarat Bar,in.l.si seruus cōis meus.§. fin.ff.de stipu.ser.vnde si
non soluit:in fine primi anni,qñ est in mora pōt statim expelli a to
ta conductione totius tpis. Ista est proprie mens ꝛ intentio doct.
ꝛ sic cessat predicta difficultas.Sed in vno anno tantū non posset
procedere:qꝛ non posset dici in mora añ fi.anni:ꝛ finito anno tunc
expellitur:qꝛ esset finita locatio, etiam si voluisset vt predixi:nisi
alr̄ actū esset de soluendo.Et ita inuenio tenere Sali.in.d. l.edeꝫ.
in penul.colum.Est verum qꝺ Bal.ibi:in.j. colū.aliter rn̄det: sed
39 non placet. ¶ Predicta ꝓcedunt in colono simplici:† quid auteꝫ
in colono seu conductore ad longū tempus.Ange.no.in.d. §.scire
autem.in auᷣ.de non alie.dicit se putare qꝺ idem sit in eo quod in
emphiteota, qꝺ requiraᷣ triennium:scꝫ qꝺ triēnio cessauit ad hoc
vt possit expelli:qꝛ scd̄m eum eadem in eo est ratio que in emphi-

a ¶ Quid autē sit. Adde diffuse per Bertachi.de firmo in tractatu de gabellis ꝛ vectiga.

b ¶ Ad longū tp̄s. Adde qꝺ dicaᷣ tp̄s vide gl. ij.in.l.cuꝫ de in rem verso.ff.de vsur.

c ¶ Qꝺ si feudatari⁹. Adde gloss. fin, ꝛ ibi doct.in c.cōstitutus. de reli.do.

teota:nā ideo in emphiteota statutū est tēpus trienniꝫ:vt ante ex-
pelli nō possit:qꝛ emphiteota habet ius in re,de cuius priuatione
agitur:colonus autem simplex nullum ius habet: hāc rationem
ponit Bal.in.d.auᷣ.q rē.cū ergo colonus seu cōductor ad longuꝫ
tempus dicaᷣ habere idē ius in re.l.j.§.qui in perpetuum.ff.si ager
vecti.vel emphi.pe.ꝛ in.l.j.§.qꝺ aūt.ꝛ ibi glos.ꝛ Bar.ff.de super fi.
ꝛ cōsequēter in eo sit eadē ratio que in emphiteota: ergo ita in eo
regreᷣ trienniuꝫ sicut in emphiteota:dicit tñ An.se nescire legē: e
hoc:addo qꝺ idē tenet do.Abb.Panor.in.d.c.ꝑpter sterilitatem.
in vlti.no.ꝛ Raph.Fulg.in auᷣ.q rē. Idē etiam sensit Barto.in.l.
vectigalia.in.§.j.ff.de publica. Idem tenet do.Anto.de bu.in.d.c.
propter sterilitatē.ꝛ ibidē Imo.in.xxv. colū. ꝛ seq.Bal.in.c.litere.
in.ij.col.de dila.ꝛ in.c.q̄relā.in. fi.de iureiurā.ꝛ in.c.si cautio.in pe.
col.vbi vide.de fi.instru.Alexā.in consi.iiij.incip.viso ꝓcessu cause
vertētis inter dñam Luciā.in pe.col.in.fi.ꝛ seq.vbi ad hoc allegat
Bald.in.l.edē.circa.j.ꝛ.ij.colū.C.loca.quāuis contrarium sub du-
dubio forte dicat Imo.posse attentari:in.l.vectigalia.§.j.ff.de pu
a blica.sed nihil allegat. ¶ Quid autē sit[a] in cōductore vectigalis,
an statim qꝺ cessat soluere possit expelli:dicite vt per glos.Bart.ꝛ
Imo.in.d.l.vectigalia.§.j.ꝛ Bal.in.d.l.edē.Bal.ꝛ Cy.in.l.j.s̄. si pro
40 pter pub.pensi.ꝛ Lu.ro.in.l.cōmissa.ff.de publica. ¶ † Ex predi-
ctis ergo stant tres cōclusiones. Prima est/qꝺ emphiteota priua-
ti cessans triennio a solutione canonis,potest priuari:emphiteota
aūt ecclesie biennio/ꝛ simplex colonus statim de qua materia ha-
betur etiā per doc.in.c.propter sterilitatē.extra de loca.ꝛ in.c.fi.de
causa pos.ꝛ proprie.ꝛ plenius in.c.peruenit.extra de censi. tāgitur
in.d.auᷣ.qui rem.ꝛ per Ange.ꝛ alios.in auᷣ.de non alie.in.§. scire
autem. ¶ Juxta has conclusiones necessario se offerunt plures.q.
ꝛ primo qd in colono seu conductore ad longum tempus,de hoc
statim dixi. Secundo quid in conductore vectiga.publici.de hoc
41 etiam statim est dictum. ¶ † Tertio quero qd in cēsuario/nunqd
illud qꝺ est dictū in emphiteota priuati cessante triennio vel in ec-
clesia cessante biennio/habeat locum in censuali:ꝛ qd sit ꝛ qd diffe
rat ab emphiteota,dixi in.l.j.in gloss.iiij.in vlti.q. s̄. eo. Sol.dicite
not.quod non per.c.constitutus.cum gloss.ꝛ ibi Inno. in vlti.sua
glo.extra de reli.do. imo si cessaret per mille annos, qꝺ nunq̄ sol-
ueret censum,non propterea priuari posset a iure suo.Et ratio est:
qꝛ in censuariū transfertur quicquid iuris est penes concedentem:
in emphiteotam aūt nō transfert illud ius qꝺ est penes cōcedentē:
imo penes eū remanet:ꝛ propterea pōt emphiteotā cessanteꝫ ex-
pellere:illud idē tenet Imo.in.c.ad audientiaꝫ.in.ij.colū. extra de
reb.ecc.non alie.vbi magnum festum facit de hoc dicto:ꝛ dicit per
petuo tenendū menti:qꝛ quotidie contingit in facto. Istud idem
tenet Joā.fab.hic:in.j.colū.ꝛ in.§.adeo.in penul.colū.institu.loca.
Bal.in auᷣ.ꝛ qui.in.xj.col.in ver.pone qꝺ ex cōfessione principis.
C.de bo.auᷣ.iudi.pos. Istud idem tenet cōsulendo Rapha.cu.in
quodam consi.inci.prelatus certe ecclesie cum consensu ꝛc. Et ex
hoc habetis secundam limitationem ad hunc text.ꝛ ad predictas
b conclusiones:qꝛ primā dixi.s̄.in conductore ad longū tp̄s.[b] Istud
tñ de re censuali limitat Bal.in.ti.de pa.constan.in.xxix.colum.in
versi.persoluere fictū.qñ prestaretur census de re ꝓpria:vt est pro-
prie census:secus si solueraᷣ in recognitione dñij, existentis penes
illum cui solui debet:qꝛ tunc non soluendo censum tempore a iure
statuto,perderet dñium qꝺ haberet in re:ꝛ ita etiam in his termi-
nis loquuntur prefati doc. ¶ Ad istā addite ꝛ nūquā a memoria
deleatur,illud qꝺ fortius ꝛ singularius voluit Albe.hic:in.viij.
colū. in ver.quid de qōne a me quesita per quendam priorem ꝛc.
42 † vbi tenet,qꝺ si non appareret:an aliqs esset emphiteota,an cen-
suarius,an quomodo qꝺ nunq̄ ex cessatiōe solutionis cuiuscunqꝫ
temporis caderet a iure suo. Et ita per hoc dicit se alr̄s de facto re-
spondisse cuidam dño priori cuiusdam monasterij,cum in eius in
stramentis repertum fuisset vnum instrumentum in quo contine
baᷣ qꝺ Titius promisit dare omni anno ipsi monasterio vnū sac-
cum frumēti pro quodā fundo:nunqd iste ex cessatiōe solutionis
bienniꝫ poterit expelli:dicit se respondisse qꝺ non:ex quo non con-
stat istum esse emphiteotam,vel colonum,vel quomodo. Motus
inter cetera precipue ex nota.per gloss.ꝛ Inno.in.d.c.constitutus.
ꝛ ad hoc vide que dicam infra in.vij.q. ¶ Contra tamen hoc mul
tum faciunt que dicturus sum.j.in glo.magna. in verbo repelle-
re.in vlti.q.gloss. ¶ Et ex hoc habetis notare tertiam limitatio-
43 nem ad hunc text.ꝛ predictas conclusiones. ¶ † Quarto quero
quid in feudo:nunquid ista lex habeat locum in vasallo seu feuda
tario:vt si cessaret triennio a solutione eius quod debet,possit pri-
uari feudo. Bal.singu.in.c.si duobus.extra de iudi.dicit qꝺ si feu-
c datarius[c] seu vasallus cessauerit per solum bienniuꝫ, quod potest
priuari feudo:ꝛ dicit quod in vsibus feudorum non est hoc expres-
sum:subijciens hoc esse multum notandum:quia alias fuit inter-
rogatus de hoc.Et subijcit quod quidam dicunt quod sufficit an-
nus ꝛ dies:ꝛ male secundum eum:adde Bal.idem tenenteꝫ in.c.
que in ecclesiarū,de consti.in.v.colū.vbi dicit qꝺ istud est singulare
dictum

dictum Inno.in.c.ad apostolice.de re iudi.in.vj.Et quod p eo est
text.vnicus.in lib.feudoꝝ in ti.q̄ fuit prima causa benefi.amit.in
versi.sed nec est alia iustior causa,cui nec appollo rñdet nec xp̄s.
Itē tenet Bald.in.c.si cautio.in pe.col.de fi.instru.Joan.vero de
imo.melius in.c.ij.in.xx.col.extra de feudis.contrariū expresse te⸗
nuit,volēs qđ ista.l.nō habeat locū in feudo:q2 etiam si vasallus
cessaret p mille annos soluere:non tñ posset expelli a feudo:istud
idē tenet Jo.fab.hic:in vlti.col.alleg.c.de quarta.extra de p̄scrip.
ꝛ.c.ad apostolice.de re iud.i sexto.iūcta cle.pastoralis.e.ti.¶ Ad
de qđ hoc idē in terminis,qđ vasall⁹ vel feudatari⁹ ēt si cessauerit
per trieniū a solutione,nō tñ feudū pdāt:tenet Specu.in.d.§.nūc
aliqua.in versi.lxxxv.de quo etiā vide Ludo.ro.idē tenentē in.l.j.
§.j.ff.de publica.Adde qđ idē tenet Hemi.quē vide in.d.c.ad ap
stolice.§.sed lꝫ.in notabilibus.ꝛ melius in glo.in verbo ꝛ nonē an
nos.in vlti.col.Ja.alua.in.c.j.§.sed nec alia.in.iij.col.q̄ fuerit p̄ma
causa benefi.Joā.an.in.d.§.nūc aliqua.super dicto ver.cxxv.dñs
Car.in.d.c.potuit.vbi refert se ita cōsuluisse.Alexan.in consi.cxl.
lib.iij.incipiēte viso themate suprascripto.Et de isto articulo vi⸗
de etiā do.Marti.Laud.in.c.j.in prin.in.iij.colū.ꝛ seq.q feu.dare
pos.Et de eo dixi plenius infra in p̄ludijs feudoꝝ.Et ex hoc ha⸗
betis notare quartā notabilē limitationē ad hunc tex.ꝛ p̄dictas
44 cōclusiones.¶ †Quinto q̄ro/qd in eo qui emit fructus nascitu
ros ex tali fundo,pro certa annua quātitate:an quātitate illa nō
soluta,statim possit expelli sicut colonus:dicite vt per Bald.in.l.
edē.in.v.col.in ver.sed qd de eo.ꝫ.locati.iunctis not.p Bart.in.l.
45 cotē ferro.§.qui maximos.in.ij.colū.ff.de publica.¶ †Sexto q̄ro
nūqd gñaliter sit verū in quacūqꝫ materia,qđ p cessationem solu
tionis pensionis res incidat in cōmissum:puta in legato annuo
vel in aliqua eleemosina annua relicta ecclesie:de hoc dicite:vt p
Host.in ti.de loca.in.§.fi.ꝛ p Spec.in.d.§.nunc aliqua.ver.lxxxv.
¶ Septimo q̄ro de pulchra ꝛ vtili q̄stione.Pone aliqs testator.
in testamēto suo reliquit vnū modiū frumēti annuatim soluendo
Titio,sup tali fundo:heredes cessarunt in solutione canonis per
trieniū,nunqd habeat locum pena huius.l.vt possit priuari iure
illius fundi.Spe.in.d.§.nūc aliqua.in ver.lxxxvj.ad quem simpli
citer se remittit de hac.q.Albe.hic:in.x.col.tāgit hāc.q.sed nō di
recto in terminis supra formatis:nā ibi querit Spe.nunquid ta
les heredes poterunt alienare hunc fundū irrequisito prius con
sensu istius Titij:et distinguit/aut illud modium frumenti reli⸗
ctum super illo fundo est relictū ad tempus:puta vsqꝫ ad.x.an.et
tunc fundus non est obligatus:ꝛ sic alienari potest sine consensu
istius Titij:allegat ad hoc in argu.l.quidam testamento.§.j.ꝛ.l.
nihil.j.rñso.ff.de lega.j.ꝛ.l.caius seius.ff.de annu.lega.Si vero sit
relictū in perpetuum:et tunc fundus sit obligatus.l.hactenus.ff.
de vsuf.In dubio aūt qñ tale relictū esset factum non priuato:sed
eccl͡sie:fauore ecclesie censeretur factū in perpetuū.l.annua.in fi.ff
de annu.leg.ꝛ sic Spe.nō tāgit directo hāc.q.prepositā de here⸗
dibus cessantib⁹ triennio soluere:an possint iure illius fundi pri⸗
uari:sed tangit an illi heredes possint hunc feudum alienare sine
consensu huius Titij:bene verū est qđ ista duo videntur equipa⸗
rari in.d.cap.potuit.cessare a solutione,vel alienare sine consensu
dñi:tñ vt.ꝫ.dixi in tex.in.iiij.no.maius est delictū alienantis sine
consensu dñi:ꝛ sic delinquētis faciēdo:quam cessantis soluere:et
sic delinquentis omittēdo:ꝛ ideo nō videť bene tuta argumenta⸗
a tio.Ipse idē Specu.in.d.§.nunc aliqua.in versi.cxviij.adhuc for⸗
mat istā.q.quando testator[a] relinquit vnū saccū frumenti sup tali
fundo:an heredes possint ipsum fundum alienare sine consensu
eius cui relinquiť:ꝛ ibi Joā.and.in addi.Specu.refert qđ ista.q.
alias fuit Parme:ꝛ concludit Specu.qđ sic:vnde in terminis.ꝫ.
formatis nihil habetis decisum.¶ Puto sic posse cōcludi,quod
si querať an talis fundus possit alienari sine consensu illius Titij
q2 testator dicendo lego frumentum super tali fundo Titio dici⸗
tur illū fundū ad hoc obligare:q2 tantū est dicere relinquo.x.su⸗
per tali fundo/quantū est dicere obligo ipsum fundū:ita notabi⸗
liter tenet Bart.in.l.fundus quem.ff.de ann.leg.ꝛ in.l.codicillis.
instituto filio:vbi tex.ff.de leg.ij.ponit late ꝛ notabiliter Jo.fab.i.
§.itē seruiana.in vlti.col.insti.de act.ꝛ ibi per eū,an sit differentia
dicere relinquo sup tali fundo centū:an dicere relinquo centū ex
tali fundo:nō tñ dico qđ heredes alienantes propterea cadant a
iure suo.Sed p illa verba cuꝫ fundus sit obligatus ista obligatio
realis sequitur ad quēcūqꝫ fundus perueniat:qđ non esset si esset
personalis obligatio heredū,q̄ fundū nō imitať.l.fin.cū simi.ff.de
contrahen.emp.ꝛ in.l.j.§.si heres precepto fundo.ff.ad trebel.Si
aūt querať nūquid tales heredes cessantes triennio soluere,pro⸗
pterea cadant a iure suo:dicendū est qđ non/per ea que dixi.ꝫ.in
iiij.q.ꝛ ita videtur tenere Albe.hic:in.x.colū.Et ex hoc habetis
quartam limitationem ad hūc text.ꝛ ad predictas conclusiones.
46 ¶ Octauo quero de pulchra.q.pone ecclesia concessit fundum
in emphiteosim perpetuaꝫ simpliciter:deinde interpellato em⸗
phiteota quod solueret,fecit eum in iudicio citari pro canone sol
uendo,quanto tempore emphiteota in iudicio citatus qđ soluat
priuabiť:an tunc etiā requirať biēniū:q2 supradicte,cōclusiones
procedūt quando emphiteota nunꝙ fuit interpellatus qđ solue⸗
ret:vel solū fuit extraiudicialiter requisitus in hoc puncto.Ang.
singulariter nec alibi tactum inuenio in.l.locorum dñi.C.de omni
agro deser.li.xj.tenuit mirabiliter qđ si ecclesia fecerit citari em⸗
phiteotā suum qđ solueret,qđ tunc sufficit cursus sex mensiū:et
sic post sex menses poterit emphiteota citatus expelli.Motus
per illum text.hoc modo inducendo:nam res publica et ecclesia
equiparanť.l.respublica.cū glos.ꝫ.ex qui.cau.maio.not.in.l.fin.ꝫ.
de sac.san.eccle.sed si est in republica qđ tributarius reipublice
citatus in iudicio qđ soluat tributum,si cessauerit per sex menses
pōt priuari dñio,et quocūqꝫ iure qđ habet in re tributaria:ergo
idē dicemus in ecclesia/que fecit citari in iudicio suum emphiteo
tam ad soluendū:ꝛ si istud dictū est verum habetis ex eo quintaꝫ
singularē limitationē ad predictas conclusiones:tñ istud dictū
nō teneo:q2 est contra generalitatē.d.c.potuit.ꝛ.d.auť.qui rem.ꝛ
§.scire autē.in autētico de nō ali.¶ Nec aliquid facit.d.l.locorū.
per quā solū se mouet Ang.q2 nihil ad propositū.Nā vt ibi dicit
Bart.in.l.qui agros.eo.ti.ille tex.loquiť in deserente agrum tri
butariū,qui vbi alias si staret per bieniū ad soluenduꝫ priuareť
dñio ipsius agri.d.l.qui agros.certe si per edicta fuerit citatus,et
fit contumax/per lapsum sex mensium priuať dñio ipsius agri.d.
l.locoꝝ.vnde qd nunc ad propositū nostrū:q2 nos non loquimur a
in emphiteota deserente fundū emphiteoticum:sed solum in em
phiteota qui citatus cessat soluere.Unde respondendo in forma
dicite qđ ille tex.loquiť de tributario deserente agrū tributariuꝫ
ꝛ etiā cessante soluere post citationē:ꝛ sic in quo duo concurrunt.
Nos aūt loquimur in emphiteota qui solū cessat:ꝛ nō deserit reꝫ
emphiteoticā:ꝛ sic in quo vnū tantū cōcurrit:vnde ille tex.nihil
ad propositū:ꝛ sic sto cum gñalitate iuriū preallegatoꝝ:tñ autori
tas Ang.est magna,maxime cū nō habeat cōtradicentē:et ideo
47 eius dictū notate.¶ †Nono quero qd in eo,qui accepit[b] rem in
b emphiteosim,ꝛ promisit certam annuā pensionē,quā iurauit sol
uere.Nunqd ppter iuramentū eo nō soluēte possit statiꝫ expelli,
an vero in emphiteota ecclesie requirať bienniū/ꝛ alterius priuati
requirať trieniū.In hoc pūcto Bal.sing.in.c.querelā.p illum text.
cū glo.ꝛ ibi traditis p doct.extra de iureiuran.tenuit mirabiliť qđ
propter iuramentū statim eo nō soluēte possit expelli:cū sit periu
rus,ꝛ per omne ius qđ hꝫ in remisi scđm eum paupertas illum ex⸗
cusaret:q2 tūc nō esset periurus:iuxta.c.breui.extra de iureiuran.
ponit Bar.in.l.qđ te.ff.si cer.pe.cū cōcor.ibi tradi cōsuetis:et ad
hoc vide etiā Bal.in.c.litere.in.ij.col.de dilati.Et si hoc dictum
est verū/ex eo habetis notare sextā sing.limitationē ad hūc tex.et
predictas ꝯclusiones.¶ Tamē lꝫ nō inueniā ꝯtradicentē,videť
hoc dictū nō esse verū cū habeamus regulā,qđ iuramentū inter
positū in aliquo actu,intelligať/ꝛ reguleť scđm naturā illius act⁹
super quo interponitur,ꝛ recipiat oēs illas cōditiones quas ille
actus de sui natura hꝫ:vt est in.l.fi.ibi p oēs.ꝫ.de nō nu.pe.ergo
istud iuramentū pmissionis de soluēdo canonē appositum in hoc
cōtractu emphiteotico,intelligiť scđm naturā ipsius cōtractus:
vt ita demū efficiať periurus si triennio cessauerit:ergo non ante
est periurus/nec ante dꝫ priuari:ꝛ per cōsequēs nō ob.d.c.q̄relā.
Tene opi.Bal.ꝛ adde qđ idē qđ Bal.tenet Alex.in cōsi.lxxxv.in
cip.nō puto id de quo q̄riť ꝛc.lib.j.ꝛ ibi ad hoc bñ inducit.l.si qs
maior.C.de trāsac.ꝛ aliud fundamētum:de quo ibi p eum:dixi ꝺ b
48 hoc pūcto plenius in.d.l.si qs maior.vbi vide.¶ †Decimo q̄ro/
q2 dictū est ꝙ emphiteota ecclesie cessans bienio soluere,pōt pri⸗
uari/qd iuris sit si ipsa ecclesia habeat emphiteosim a priuato.ꝛ
nō soluat/nūqd cadat a iure suo,ꝛ possit priuari.¶ In hoc pau⸗
cis dicite qđ sic.gl.est no.in dicta auť.q rē.ꝫ.de sa.san.ecc.ꝛ Bal.
in.l.placet.eo.ti.ꝛ gloss.in.d.c.potuit.et Jaco.alua.in.c.j.in.§.j.in
j.q.de alie.feu.ꝛ ibi Bal.in prin.illius titu.in.iij.col.ver.q̄ro nun⸗
qd ecclesia.idē tenet do.Anto.de bu.in.d.c.potuit.vbi plene hūc
passum examinat in.c.cōstitutus.post glo.ꝛ doct.ibi:extra de re⸗
li.domi.quicquid dixerit ibi Joā.an.tenēs:qđ hoc non habet lo
cum quantū ad ipsam ecclesiam:vt ipsa ecclesia perpetuo repel⸗
latur a iure emphiteotico:sed bene prelatus cessans repelletur
pro toto tempore vite sue:iuxta.c.fi.de capitulis cōra.in vsi.feud.
vbi simile dicitur in feudo:ꝛ idē qđ supra qđ ecclesia si cesset a so⸗
lutione priuari possit:tenet Specu.in.d.§.nunc aliqua.in versic.
xiiij.ꝛ seq.vbi etiā dicit idē esse in minore:ꝛ idē etiā est in ciuitate
scđm eū.in versic.xvij.ꝛ idē omnibus istis tenet Marti.de fano
in suo tractatu presentis titu.in versic.viij.queritur quid si minor
ꝛc.et Bald.in addi.Spec.in titu.de locato.in.x.colū.in princi.et
ideo etiam dicit idē esse in hereditate iacente.Et idē etiā in predi
ctis tenuit Joā.fab.hic:quāuis Bal.in.l.si tutoris.C.de admini.
tuto.teneat qđ ipso iure nō currat minori tēpus ad soluendū ca⸗
nonē;de quo etiā p Albe.hic:in.xj.col.vbi etiā p eū quid ecclesia:
et per Innoc.in.d.c.ppter sterilitatē.circa fi.extra de locato.in fi.

a ¶ Quādo testator. ad de doct.in.l fi.C.ꝺ lo

b ¶ Quid in eo qui accepit. Adde Bal.in.c.litere.ꝺ dila. ꝛ Barb.in c.potuit.de loca.Alex. de imo.ꝯsi. cxxvj.incip. nō puto id de quo queriť.in.j.vol.

Sed aduerte: q glo. quã. s. allegaui. in. d. aut. q rẽ. proprie loquitur
qñ ecclesia habebat ab alia ecclesia emphiteosim, non qñ a priua-
to. Et vide ibi Sali. de isto articulo/ q etiam mirabiliter tenet qd
isto casu nõ sufficiat biẽniũ: sz trienniũ reqraf. Bald. ibi post anti-
quos tenet cõtrariũ. Et fortius tenet Spec. & Io. and. in. d. §. nunc
49 aliqua. in ver. xxij. quos videas per te. ¶ † Undecimo qro iuxta
a proximã precedentem q. nunqd ecclesia[a] minor & ciuitas contra
quos currit tẽpus soluẽdi canonẽ, saltem habeãt restitutionem in
integrũ & maxime qñ eorum administratores non essent soluẽdo: &
intra quantũ tẽpus possint restitutionem petere. So. dicite qd de
bebũt restitui sm Spe. & Io. an. d. §. nunc aliqua. ver. xv. ad quod
vide Bart. in. l. imperatores. ff. de publica. & debebũt restitui intra
quadriẽniũ post tps lapsum soluẽdi. sm Spec. in. d. §. nũc aliqua.
ver. xvj. & ad hoc vide Bar. & doc. in auf. quas actiones. s. de sac.
san. ecc. Lud. in cõsi. cccc vij. inci. cum presupponaf pro terra prati
50 &c. ¶ † Duodecimo iuxta has decisiones qro: q vidimus qd etiã
b ipsa[b] ecclesia q hz emphiteosim, si cessat soluere põt priuari: intra
quantũ tps poterit priuari nũqd reqraf triẽniũ, an biẽnium suffi-
ciat: & sic nũqd in hac cessatione ɔsyderabif trienniũ vel biẽnium.
in hoc. Spe. in. d. §. nũc aliqua. ver. xxij. tenuit qd sufficiat solũ bien
niũ, ad hoc vt sit par cum ipso priuato absente ab ipsa ecclesia: in
qua lapso biẽnio põt priuari: & idẽ etiaz tenet ipse Spe. ibidem in
ver. xv. ¶ Contrariũ & melius qd imo reqraf triẽniũ: tenuit Ioã.
an. in. d. versi. xxij. & Sali. hic: ad fi. in pe. q. & prime referã in seq. q.
& istud puto verius: ne illud qd in fauorem ecclesie est inductũ: vt
eius emphiteota per cessationem solius biennij possit priuari. re-
torqueaf cõtra ipsam ecclesiã: qd fieri non dz. l. qd fauore. cũ simi.
51 s. de legit. ¶ Tertiodecimo qro † qd si ecclesia successerit priuato,
qui dederat rẽ in emphiteosim: an requiraf cessatio triẽnij, ad hoc
vt emphiteota possit expelli: vt sic ecclesia vtatur iure priuati in
cuius locũ successit: an vero sufficiat bienniuz: istã. q. mouet Sali.
hic. ad fi. in pe. q. & tenet ɔclusiue, quãuis non clare loquaf: qd pro
eo tpe quo res fuit in iure & dñio ipsius priuati, attenderef trien-
niũ: pro eo vero tpe quo fuit in dñio ecclesie, attenderef biẽnium:
& sic si emphiteota cessauerit per vnũ annũ cũ dimidio tẽpore quo
res erat in dñio priuati: & postea cessauerit per mediũ annũ postq̃
res fuit ecclesie, nõ poterit priuari tanq̃ dicaf biennio cessasse: q
ille annus cũ dimidio non fuit nisi media pars tẽporis, que in pri-
uato reqritur: vnde necesse erit qd cessauerit per vnũ annum: & sic
per mediũ tps, qd in ecclesia requirit: & ista media tempora simul
iuncta bene postea sufficiẽt/ ad hoc vt talis emphiteota posset per
ecclesiã priuari. Addo lz Sali. nõ alleget Bart. ita distinguẽtem
in aut. quas actiones. ad fi. s. de sa. san. eccle. cũ quo etiã ibi Bald.
52 & oẽs alij transeunt. ¶ † Quartodecimo/ pone aliqs dedit[c] rem
c in emphiteosim, pacto expresso qd sibi fiat quolibet mense solutio
pensionis: nunquid tũc ad hoc vt iste cessans soluere possit expel-
li, expectabuntur tres menses: an vero semp requiref triennium.
In hoc Specu. mirabiliter in. §. nũc aliqua. in ver. lxxxvij. decidit
debere duplicari istud tempus: vt vbi alias quando fienda esset
solutio in fine anni: tres anni requirunf: nunc tres menses non suf
ficiãt: sed duplicentur: vt sic sex menses requiranf. motus per tex.
in. l. si sic. ff. quẽad. serui. amit. & l. fin. s. de serui. & cum eo simpliciter
tenet Ioã. fab. in vlti. col. Et si istud est verũ: ex eo habetis notare
septimam limitationem ad predictas cõclusiones. ¶ Cõtrarium
& melius tenet ibi. Io. an. in addi. qd imo semp requiratur triẽniũ.
Nec obstãt cõtraria: q loquunf de prescribenda libertate contra
seruitutẽ: hic aũt loqmur de pena ꝓueniente ex cessatione solutio-
nis. ¶ Confirmo hãc partẽ: q de iure cõi qñ aliud pactũ non in-
teruenit, solutio tota debet fieri p tres vices. l. placuit. C. de colla.
fun. patrimo. lib. xj. & firmat ipsemet Specu. in. d. §. nunc aliqua.
ver. lxxxviij. & tñ nõ ꝓpterea mutaf istud tẽpus triennij: de hoc tñ
an. d. l. placuit. loquaf in casu speciali, an generaliter procedat in
quocũq3 emphiteota/ dicef. j. in glos. peñ. in verbo cautũ est. ad fi.
53 vbi glo. tangit. ¶ † Quintodecimo quero/ pone emphiteota acce
pit in emphiteosim rẽ magni precij: puta vnũ castrũ cũ possessioni
bus circũiacentibus: exbursata a principio magna quantitate pe
cunie: deinde constituit se soluturum annuatim vnum denarium
noie pensionis: q contractus est validus: prout declaraui in. l. j.
in euidentialibus: deinde cessauit triẽnio in solutione istius dena-
rij: an poterit priuari a toto iure emphiteotico: & sic an per cessa-
tionem tã modice pẽsionis ꝑdat rẽ tãti precij. ¶ So. dicite paucis
qd sic: ita tenet gl. ordi. in aut. qui rẽ. s. de sac. sanc. ecc. quã sequun-
tur ibi Barto. Bal. & ceteri: idẽ tenet Bal. in. l. cũ allegans. in. vij.
oppo. s. de vsur. & in rub. s. de cõtrahẽ. emp. in. x. oppo. & in. l. quan-
uis. ꝑ illũ tex. ff. de cõdi. & demon. vide oino Alexã. in consi. cv. li. iij.
incip. magnifice pretor. in. vij. col. ad fi. & toto sequẽti: cũ cõcor. per
54 eum allegatis. & vide que dicam late. j. in seq. q. ¶ † Sextodecimo
quero de quotidiana & vtili questione. Pone quod emphiteota
d soluit partez canonis: deinde in alia parte cessauit per trienniũ[d];
puta debebat soluere. x. annua, & soluit quinq3 tantũ: nũqd in to-
tum poterit expelli a re emphiteota: an vero pro parte tãtũ. Spe.
in. d. §. nunc aliqua. in ver. xxix. late examinat hanc. qõ. et multa in
eam allegat ad partes hincinde: ibidem etiam Ioan. an. in addit.
addit multa alia iura. Finaliter concludit Spe. qd per cessationez
solutionis partis possit in totũ expelli: nisi propter paupertatem
cessauerit a soluendo: q tunc in nihilo cadat, si modo paratus sit
soluere: & ita ibi videf transire Io. an. in addi. ¶ Ipse vero Spec.
in ver. seq. qui est. xxx. tenet cõtrariũ, qd tãtum in parte cadat: & mi
randum est qd Spe. sic festinanter sibi fuerit contrarius. ¶ Tamẽ
precedẽs opi. est magis cõis: et eã teneo: qd in totũ cadat: et ita cõ-
suluit Oldr. Lau. in consi. xxix. idẽ tenet Bal. in rub. s. de contra-
hen. emp. in. x. q. & Alb. in. d. aut. q rẽ. idẽ tenet Imo. in. d. c. potuit.
in. xxxix. col. idem tenet Imo. & ibi rñdet ad oia iura allegata in cõ
trarium/ maxime per Spe. & Io. an. in. d. ver. xxix. ¶ Et ibidem ẽt
55 subdit notabiliter Imo. † qd si emphiteota promisisset penam cẽ-
tum: puta eo casu quo non solueret debitam pensionez: & soluisset
in parte tantũ/ qd nihilominus incidit in totam penã: istud idẽ qd
s. scz qd per cessionez solutiõis partis emphiteota possit in totum
priuari, tenet Salic. istud plene disputans in aut. ꝑpetua. s. de sac.
san. eccle. & Pau. de ca. in. l. in executione. §. pro parte. ff. de ver. ob-
liga. & ibi Pau. de cast. fortius tenet qd si totum soluisset excepto
vno nũmo: qd posset expelli, disputauimus in. d. auf. qui rez. ¶ Et
ad hãc partẽ adde notabilẽ gl. in. l. res bona. ff. de cõtrahen. empt.
que notabilr tenet, qd si res sit vendita sub pacto, qd nisi die statu-
ta fuerit soluta pecunia, qd res sit empta: qd si vnus solus nũmus
desijt solui, res erit empta. ¶ Limita tñ hãc conclusionẽ procede
re, nisi p errorẽ minus fuerit solutũ: per tex. notabilem in. l. quãuis
rõnes. ff. de cõdi. & demon. quã ad hoc reputat singu. Bal. in. l. pro
hereditarijs. in. iij. col. s. de heredi. vel act. ven. ¶ Scdo potestis li-
mitare sm Spec. in. d. ver. xxix. qñ propter paupertatem cessasset
soluere: & facit qd dicã. j. in seq. q. in tertia limitatione: qd tñ nõ est
sine dubio: & pendet ab illo pũcto, an difficultas excuset a mora vl
a pena: de quo per Bar. in. l. cõtinuus. in. §. illud. ff. de verb. oblig.
& in. l. qd te. ff. si cer. pet. Et ad istã principalẽ. q. vide tex. gl. & doct. in
c. suam. extra de penis. & qd habef in. l. si necessarias. §. si vnus. ff. de
pig. act. & in. l. lucius titius. ff. de act. emp. & qd habef in. l. si seruus.
56 §. si pluriũ. ff. si quis cautio. & in. l. quãdiu. j. de distra. pig ¶ † Quid
autem si in inquilino vel conductore/ qui totam pensionem soluit
preter vnũ nũmũ: vide Bal. decidentẽ qd nõ: in. l. edem. circa me-
dium. ver. sed pone locaui. s. loca. ad istam etiam vide qd mirabilr
& singulariter voluit Bal. in. l. cum sit. j. de sepul. vio. vbi voluit qd
illa regula qui non hz in ere luat in corpore: iuxta. l. si. cum simil. ff.
de in ius vocan. procedat etiã si reus possit soluere totã penã exce-
pto vno denario. Et ad istã etiã questionẽ: vide qd dicã infra in se-
quenti qstione: itẽ vide qd dicam in. l. si. j. eo. in illa qstioneq̃ est. xiij.
extra glo. nũqd emphiteota alienãs partẽ rei emphiteotice irreq-
57 sito dño cadat in totum. ¶ † Decimoseptimo quero/ pone emphi
e teota[e] decessit relictis pluribus heredibus, quorum alter soluit ca
nonem pro parte sua, alter vero nõ: imo cessauit per totũ trienniũ
soluere: an tota res incidat in cõmissum: an vero debeat priuari p
parte sua ille qui cessauit soluere. glo. ordi. in. l. cõi diuidundo. in. ij.
in prin. in gl. magna. in ver. confunderetur. ff. cõi diui. late disputa
uit hãc. q. & in effectu tenet qd in totũ cõmittaf, & oẽs cadant: istud
idẽ tenet Host. in summa in ti. de loca. in. §. fi. in ver. quid si vnus ex
pluribus. idem tenet Albe. hic: in. ix. col. idẽ finalr tenet Specu. in
d. §. nunc aliqua. versi. lxx. vbi late disputat hãc. q. allegãdo multa
ad partes: idẽ etiã tenet ibi Ioan. an. in addi. istud idẽ tenet Bar.
post Dy. & Iaco. but. vbi bene examinat hãc qõnẽ in. l. fraudati. ff.
de publica. & idẽ tenet Ang. & Lud. ¶ Pro hac parte adducitur
58 potissimũ: † q quo ad euitationẽ pene non sufficit particularis so
lutio. l. in executione. §. fi. ff. de verb. obli. l. etiã partis. ff. de lega. j. p
hac parte etiam bene facit: q si ipse primus emphiteota soluisset
in parte: & in parte cessasset, nihilominus posset in totum expelli:
vt firmaui. s. in proxima. q. ergo per interuentum heredum nõ de-
bet mutari conditio prime obligatiõis. l. ij. §. ex his. ff. de verb. ob-
lig. l. ij. §. fi. ff. de preto. stipu. & l. cui fundus. ff. de cond. & demon. nec
est verum qd hoc casu delictum nõ soluẽtis noceat soluẽti: cum si-
bi succurraf cõtra nõ soluentẽ, cõtra quẽ põt agere quanti sua in-
terest. l. his cõsequẽter. §. fi. & l. heredes. §. si vnus. & §. idẽ iurz. ff. fa-
mi. ercis. ¶ Limita tñ mirabiliter hanc cõclusionem Bart. & post
Guil. in. d. l. fraudati. non habere locum, quando particularis so-
lutio facta ab vno heredum in duobus vel tribus annis, habere
posset vim vnius solutionis perfecte: hoc est posset sufficere p vna
solutione omnium: quod declaro: pone duos heredes successisse
emphiteote: quorum quilibet tenef ad soluendũ pro pte sua duos
denarios: vnus eorum soluit duobus annis duos denarios: certe
ad hoc vt neuter eorum cadat, videbitur pro vno anno soluta pen
sio integra quatuor denariorum: & sic res non incidit in cõmissuz:
quasi solutio istius cedat in causam grauiorem/ ad hoc vt iste non
priuetur. l. j. & ij. & l. si ex pluribus. ff. de solutio. & in. l. j. C. eo. pro hac
limitatione

a ¶ Nunquid ecclesia. Adde doc. i. c. j. de in integr. restit. et in. l. illud. ff. ad. l. aqui. & doc. in. l. fin. C. de cõsti. prin.

b ¶ Uidimus q etiã ipsa. Adde doc. in. c. illud. de prescri. & ibi Ioã. an. sup in gl. doc. in c. recolẽtes. de sta. moñ.

c ¶ Aliqs dedit. adde docto. i. l. iij. C. eo. titu.

d ¶ Pone q emphiteo. Adde doc. i l. si hrdes. §. in illa. ff. fa. ercis. in. §. penul. in. l. i executione. ff. d verb. oblig.

e ¶ Pone emphiteota. Adde in. l. si ex sua pte. l. iiij. ff. de acquir. here. & doc. in. l. sed cuz. ff. de bono. pos.

limitatione facit qđ signāter voluit Bal.in.l.arboribus.§.qd tñ
per illũ text.ff.de vsufru.vbi vult ꝙ si soluaẜ pensio ꝑ aliũ q̄ ꝑ eum
qui dꝫ soluere,etiā si iste soluens,quod est fortius q̄ in terminis
iuris,nullũ penitus haberet ius in re,⁊ solueret/qđ est etiā plus,
noie suo proprio:tñ ista solutio ꝓdesset vero emphiteote:vt nō ꝑ
datur emphiteosis:idē tenet Bald.in.l.solēnibus.§.de rei ven.et
dicā late.j.in seq.qōnibus.¶ Istaꝫ limitationē Guil.⁊ Bart.re
prehendit in terminis Ioā.an.in addi.Spec.in.d.§.nunc aliqua.
in versi.lxxj.vbi dicit ꝙ lꝫ hec subtilitas Gui.de cu.pria facie sibi
multũ placuerit:tñ postea plenius meditando sibi displicuit.po
tissimum:qꝛ sequereẜ qđ in duobus heredibus vno soluente nũ
q̄ res incideret in cōmissum:⁊ sic frustratorie disputaretur que
57 stio.§.formata:†pro hoc etiā facit/qꝛ in dubio solutio vr̄ facta no
mine ꝓprio,⁊ non alie.l.⁊ magis.ff.de sol.nec obstant iura allega
ta per Bart.qꝛ ꝓcedunt in eo q solus erat obligatus pluribꝰ ob
ligationibus,⁊ ex pluribus causis:quo casu soluēdo presumitur
ex duriori soluisse:nos aũt loquimur in pluribus obligatis:quo
casu quilibet soluendo presumiẜ pro sua obligatione propria sol
uisse.¶ Sed fortius:si vera esset limitatio Bart.sequereẜ magis
absurdum ꝙ vnus ⁊ idem emphiteota soluendo partem nunq̄
caderet:qꝛ particularis solutio pluriũ annorũ simul iuncta,semꝑ
sufficeret pro integra solutione vnius anni:⁊ tñ hoc est falsum:et
contra ea que tenui in.q.proxime precedenti.¶ Scđo limitat di
ctam conclusionē Bar.in.d.l.fraudati.non procedere qñ duo he
redes a principio cepissent rē in emphiteosim,⁊ promisissent pen
sionem simpl'r:qꝛ tunc quilibet teneret soluere pro parte sua tan
tum:nisi actum esset qđ essent duo rei.l.reos.§.cũ in tabulis.cũ si.
ff.de duo.reis.⁊ iō vno cessante in solutione partis sue,alius non
caderet:qꝛ tunc tenerenẜ non vt heredes:sed vt possessores:et in
his terminis loquiẜ.d.l.fraudati.que videbaẜ ad predictā conclu
sionē obstare.facit.l.imperatores.ff.de publica.⁊ cũ ista limitatiōe
tꝫ etiā Alb.hic in.ix.col.¶ Tertio limitat dictā ꝯclusionē Lud.
ro.in.d.l.fraudati.nō habere locũ qñ vnus heredũ non soluens,
cessasset ꝓpter paupertatē:qꝛ tunc nec ipse nec alij caderent:mo
tus autoritate Spec.in.d.§.nunc aliqua.ver.xxix.de qua limita
tione dicite vt.§.dixi in proxi.questio.¶ Et cum predicta conclu
sione qđ qñ sunt plures heredes vnius emphiteote/ꝙ ꝑ cessatio
nem solutionis vnius alij oēs possint priuari:tenuit etiam Imo.
in.d.c.potuit.in.xxxix.colũ.⁊ seq.limitans tñ eā tm̄ ꝓcedere de iu
re ciuili:sed de iure canonico secus:qꝛ canoniste non sic subtiliter
consyderarũt naturā diuidui ⁊ indiuidui prout faciunt legiste:in
l.iiij.§.cano.ff.de verbo.obli.vbi plene ꝑ Bart.⁊ hec limtatio ptꝫ
ex his que habenẜ per glos.⁊ doc.in.c.suā.extra de penis.vbi diciẜ
ꝙ de equitate canonica:lꝫ pars non fuerit soluta:non tñ in totuꝫ
committiẜ pena:vñ recurrendũ est ad notata in.d.c.suam.Et de
p̄dicta qōne vltra prealle.vide plene ꝑ Alb.in.d.l.cōi diuidũdo.
ij.in ꝓn.ff.cōi.diui.⁊ in.l.si necessarias.in.§.si pignori.ff.de pig.act.
Ange.in.l.pretoris.ff.de dā.infec.Fed.de se.in consi.ccxxviij.inci.
factũ tale est duo fratres ⁊c.glo.in.d.c.potuit.⁊ ibi Pau.de elea.
in cōmēto illius.c.⁊ ibi etiā per alios/vide etiā pulchre ⁊ nouiter
Cu.in eleganti cōsyderatione in.l.v.in.§.fi.ff.de ver.ob.¶ Et pro
conclusione cōi.§.firmata,facit qđ notabiliter voluit Spec.in tit.
de arbi.§.fi.ver.vt aũt circa materiā.in ver.seq.⁊ in ver.qd si plu
ra.⁊ sequenti.vbi voluit ꝙ si plures cōpromittentes in arbitrum
ꝓmiserunt parere snie arbitri sub pena,⁊ quidā paruerunt,qdam
non,cōmittiẜ pena etiā contra eos qui paruerunt.de quo tñ dici
te melius vt ꝑ glo.Bar.⁊ doc.in.l.v.§.fi.ff.de ver.ob.ꝑ gl.⁊ Ang.
⁊ Bal.in.l.si seruus.§.si pluriũ.ff.si quis cautio.in qbus locis con
cludiẜ istud esse veꝝ,si pena adijciẜ facto indiuiduo:secꝰ diuiduo.
Ad predictā etiam qōnē videte etiā q̄ no.Bar.in.l.j.ff.de inter.⁊
58 releg.que multũ conferunt ad p̄sentē materiā.¶ †Decimo octa
uo iuxta ꝓxi.q.quero/qd iuris sit ecōtra:si ego habebā fundũ in
emphiteosim ab vno dño,qui decessit relictis pluribꝰ filijs,⁊ vni
facio qđ debeo,alteri nō:an ꝑdam in totũ emphiteosiꝫ.Guil.de
cu.⁊ Bal.in.l.cōis libertus.ff.de in ius voc.tenent ꝙ non:dicam
in.l.fi.vbi melius cadet.j.eo.in illa nota.q.que est.xij.extra glos.si
emphiteota pluriũ dñorũ de voluntate vnius alienat alio inuito
vel irrequisito:an in totũ cadat a iure suo.¶ Decimonono que
59 ro de vtili ⁊ necessaria qōne:†pone ꝙ emphiteota[a] cessauit trien
a nio a solutione canonis.Sed qꝛ dñs erat sibi obligatus in tanta
q̄titate vel maiori q̄ sit pensio,an isto casu talis emphiteota pro
ꝑter illā cessationē triennalē poterit priuari:an vero excusabiẜ si
sit paratus cōpensare:⁊ an istud sit necessariũ intra trienniuꝫ:an
vero ipso iure fiat cōpensatio quo ad euadēdũ penā caducitatis.
in hoc puncto.Spec.in.d.§.nunc aliqua.in ver.lxxix.dicit ꝙ em
phiteota ex hoc pōt se tueri,si dicamus cōpensationem fieri ipso
iure.per.l.si ambo.et.l.cum alter.ff.de compē.¶ Si aũt dicamus
compensationē non fieri ipso iure:tunc adhuc putat Specu.idē,
si mō cōpensatio sit obiecta,aũ lapsum biennij in emphiteota ec
clesie:vel aũ lapsum triennij,in emphiteota priuati.ꝑ.l.si constat.
§.de cōpen.⁊ ita vr̄ tenere ibi Ioā.an.in addi.⁊ Alb.hic in.x.col.
⁊ idē ꝙ ibi dñs est debitor/ꝙ emphiteota cessans triēnio soluere
non cadat si sit paratus cōpensare.tenet Albe.in.l.cuꝫ alter.ff.de
cōpen.⁊ Fulg.in.d.l.si constat.§.de compensa.⁊ Abb.antiquꝰ in
c.bona fides.extra de deposito.⁊ Bal.in reptorio sup Inn.in ver
bo emphiteota.in.j.q.de quo etiā vide Io.an.in.d.c.bona fides.
⁊ ibi Ant.de but.in vlti.no.¶ Aduertendũ est tñ qꝛ Spec.in.d.
ver.lxxix.nō vr̄ formare questionē an post biēniũ emphiteota ec
clesie vel post trienniũ emphiteota ꝓuati.possit obijcere cōpensa
tionē:sꝫ simpl'r dicit ꝙ si dicimꝰ cōpensationē nō fieri ipso iure,
ꝙ post illud tp̄s nō possit opponi/al's sic:nō ergo aperit an ipso
iure fiat cōpensatio an nō:sed relinquit nos i ambiguo in sua de
cisione.¶ Vñ videreẜ prima ꝯsyderatione dicendũ,ꝙ tenēdo cō
60 munem opi.glo.⁊ doc.in.d.l.si constat.§.de cōpen.†que habet ꝙ
regul'r ipso iure non fit cōpensatio nisi opponaẜ ab hoīe,ꝙ si em
phiteota non opposuerit cōpensationē ante tp̄s predictũ ꝙ ce
ciderit a iure suo:nec postea veniat audiēdus volens cōpensatio
nem obijcere:in hoc tñ tenerē ꝯtrium ⁊ melius:qꝛ q̄uis cōis opi.
glo.⁊ doc.sit vt p̄dixi,ꝙ regul'r cōpensatio non fiat ipso iure:sed
demũ si opponaẜ ab hoīe:tñ hic fallit quo ad penā euitandā,vel
quo ad impediendũ cursum vsurarũ:qꝛ tunc odio pene ⁊ vsuraꝝ
fit ipso iure cōpensatio,ſm no.ꝑ gl.⁊ doc.in.d.l.si constat.§.de cō
pen.⁊ per glo.⁊ Bal.in.l.j.eo.ti.⁊ ſm hoc videẜ ꝙ cũ hic agaẜ de
euitatione pene,ne ipse emphiteota cadat a iure suo emphiteo
tico,qđ intelligitur ipso iure opposita cōpensatio:etiā si non fue
rit opposita ab emphiteota ante tempus predictũ:⁊ ita notabili
ter tenet Imo.in.d.c.bona fides.in.ix.col.⁊ reputat multũ tenen
dum menti:idem tꝫ Ang.in.l.semel mora.ff.sol.mat.⁊ Io.fab.et
Io.de platea.in.§.in bone fidei.insti.de actio.¶ Et ex his habe
61 tis colligere aliam limitationē ad conclusiones p̄dictas.¶ †Vi
gesimo quero/si non est ꝑsona cui fiat solutio canonis:puta qꝛ do
minus decesserit sine herede,vel hereditas iacet,⁊ nondũ est adi
ta,⁊ nescitur quis sit vel esse velit heres:an isto casu emphiteota
cessans ꝑ trienniũ cadat a iure suo.Albe.in.l.quarta.§.ceterũ.ff.
de dā.infec.tenet simpl'r ꝙ isto casu emphiteota non cadit a iure
suo.Istud idem tenet Bal.hic in vltimis verbis ꝑ tex.in.l.p̄dia.
ff.de actio.emp.Idem tenet Hostiē.in summa sua in titu.de loca.
in.§.quid si de natura:prope fi.ti.circa pe.col.in ver.quid si here
ditate.al's est sub ver.quid emphiteota promisit.⁊.d.Alex.quem
vide in cōsil.xcij.incip.ꝑspectis his que in themate narrata sunt.
in.vj.col.ad fi.⁊ duobus seq.l.j.⁊ si hoc est verũ,ex eo habetis.ix.li
mitationem ad conclusiones predictas.Spec.vero in.d.§.nunc
aliqua.i ver.xix.⁊ duabꝰ seq.tenuit,ꝙ imo res incidat in ꝯmissuꝫ
etiā si non sit persona cui soluatur,eo qꝛ dꝫ fieri depositio ⁊ cōsi
gnatio.iuxta formā huiuẜ.l.in fi.⁊.l.acceptam.§.de vsur.Motus
est qꝛ si pecunia sit ad diem ꝓmissa sub pena,mortuo ꝓmissore aũ
diem committiẜ pena,lꝫ hereditas eius non sit adita:tex.est in.l.
ad diem.ff.de verbo.obli.Subdit tñ ꝙ dabiẜ ei restitutio ex clau
sula generali si qua mihi iusta causa esse videbiẜ:per.l.primam.in
fi.⁊.l.sed ⁊ si per pretorem.ff.ex quibus cau.ma.⁊ ita etiam videẜ
transire ibi Ioā.an.in addi.Idem videtur tenere Albe.hic in.x.
col.qui dicit hoc esse tutius ꝙ pecunia deponatur ⁊ consignetur:
per hunc tex.in fi.⁊.d.l.acceptam.⁊ ita dicit fuisse consultum per
do.Ubertum de bobio:simul cum do.Simone vicentino.¶ In
hoc puncto teneo primam opi.ꝙ emphiteota non cadat/per iu
ra prealleg.Et ad.d.l.ad diem.allegatam per Specu.respōdeo
ꝙ ibi loquitur in casu cōtrario,quando debitoris hereditas nō
est adita:quo casu quid iuris sit ibi dicitur,⁊ declaratur per bar. a
⁊ alios.Nos autem loquimur ecōtra/quando ipse creditor ⁊ cō
sequēter ipse dñs mortuus est sine herede,vel eius hereditas nō
est adita:⁊ sic ille tex.nihil facit ad propositũ.Tutius tamē esset
si nondum esset lapsum triennium,ꝙ pecunia deponeretur ⁊ cō
signaretur:per hunc text.in fi.sed lapso tempore puto qđ emphi
teota expelli non possit:de quo etiam vide per Hostiē.in summa b
titu.de loca.§.fi.ver.quid si hereditate.Dyn.in regula cum quis
62 in ius.de reg.iur.lib.vj.¶ † Vigesimo primo quero qd si emphi
teota fuit detentus in carceribus,⁊ propterea non soluit canonē
nunquid si lapsum sit triennium possit expelli.so.dic ꝙ non quia
detentus in carceribus dicitur legitime impeditus,ita ꝙ ꝑ cessa
tionem non possit expelli.ita not.determinat Anto.de but.in.c.
significante.in.iiij.no.extra de pig.Et ex hoc habetis.x.limitatio
nem ad predictas cōclusiones:⁊ posito ꝙ ipso iure caderet/teneo
ꝙ saltem deberet in effectu in integrum restitui ex clausula gña
63 li iuxta ea que dixi in.q.proxime precedenti.¶ †Vigesimo secun
do quero pone emphiteota dubitat ne per cessationē triennij ca
b dat a iure suo,vult sibi prouidere,⁊ vult soluere canonem[b] ꝑ plu
ribus annis futuris:puta pro.xx.vel.xxx.annis.An dñs inuitus
teneatur recipere pensionem tot annorum futurorum:⁊ posito ꝙ
dñs nolit recipere,nunquid emphiteota offerendo consignando
⁊ deponendo iuxta formam huius.l.in fi.liberetur.Spec.in.d.§.

a ¶ Pone ꝙ emphiteota.adde pe.de suza.i qōnibus suis:q.xxv.

b ¶ Vult soluere canonem.Adde Bal.i.l.statuliberis cōditioni.i.§.ꝙ si seruus.ff.de sta.lib.bal.in.l.euꝫ q.de annu.lega.

nunc aliqua. in ver. xlij. ⁊ melius in ver. seq. ⁊ ibidē Ioā. and. in ad-
di. arguunt ad partes. Et finaliter concludunt ꝙ dn̄s inuit⁹ non
cōpellit recipere solutionem tot annoꝝ: idē tenet hic Cyn. in vlti.
q. ⁊ in. l. si certis annis. §. de pac. idē tenet Albe. hic in. x. col. idem
Bal. hic in vlti. colū. Idem tenet Marti. de fano in tractatu pre-
sentis ti. in. ix. q. istud idem tenet Bartol. in. l. cum qui. aꝉs incipit
Iabolenus. ff. de annu. leg. cum limitatione tn̄ quam infra proxi-
me subijciam: idē tenet Bart. in. l. statuliberos cōditioni. §. fi. ff. de
sta. li. cū alia limitatiōe quā infra subijciam: hoc idē tenēt Guil.
de cu. ⁊ Bal. in. l. plures. in fi. §. de fide instru. idē Bal. in. l. si quis
argentū. in fi. iij. colū. j. de dona. ⁊ in. l. filiusfa. §. diui. el. j. ff. de leg. i.
Pet. de anch. in. d. c. potuit. ⁊ ibi Imo. in. xliiij. col. ⁊ Mod. in. l. sti
pulatio ista. §. inter certam. ff. de verbo. obli. ¶ Pro hac parte po
tissimum facit/ qꝛ ista generalis solutio tot annorum, posset affer-
re dn̄o incommodū quantū ad probandū recognitionem dn̄ij: qꝛ
ꝗuis per solutionem annuam. x. annoꝝ presumat̃ debitū. l. si cer-
tis annis. §. de pac. l. cū de in rem verso. ff. de vsu. l. cū notissimi. §.
sed ⁊ si quis. j. de prescrip. xxx. vel. xl. an. tn̄ non esset idem si fieret
vna solutio pro. x. anno. vel pro pluribus: fm̄ Bart. in. d. l. eū qui.
⁊ Cyn. ⁊ Bald. in. l. ij. §. de dot. promis. ex quo ergo illa generalis
solutio potest afferre damnum domino: ergo illam non compelli-

a ¶ Nūqd solutio canonis. adde. l. forma. in. §. ꝗꝗ. ff. de cē si. Bal. in. l. arborib⁹. ff. de vsuf. bal. l. solēnibus. C. de rei vē di.

64 tur dn̄s recipere. Ad idē facit † qꝛ emphiteota non posset inui-
tus cōpelli soluere ante tp̄s pro pluribus annis: ergo nec dn̄s dꝫ
cōpelli ad recipiendū, vt equalitas seruetur. arg. in. l. fi. j. de fruc. et
lit. expē. ⁊ in. l. si cū dies. §. si arbiter. ff. de arbi. quod vltimū est per
suasiuum: sed non stringens cum ratio diuersitatis inter eos sit.
¶ Istam cōem conclusionem limitat no. Bar. in. d. l. eum qui. nisi
emphiteota vellet soluere pro pluribus annis futuris, cum omni
interesse domini: quia tunc posset. per ea que habent̃ in. l. qui ro-
me. in prin. ff. de verbo. obl. Nam cum dn̄s pretendat interesse ob
probandum recognitionem dominij: vt dictum est, faciet emphi
teota dn̄o instrumentum, in quo eū recognoscet in dn̄m pro toto
tempore/ qđ multum no. ad obseruantiaꝫ practice: vt pro multis
annis solui possit: ista limitatio non est generalis: ⁊ solū procede-
ret qn̄ per istā solutionē tot annorum factam ante tp̄s, non posset
dn̄s pretendere aliud interesse nisi recognitionis dn̄ij: quod faci-
lius probatur per solutionem particularem: vt dictū est. Sꝫ pos-
set pretendere aliud interesse: puta quia pensio esset soluenda in
vino ⁊ frumēto: ⁊ sua interest ꝙ soluatur suo tēpore: tūc teneo in-
distincte cōclusioneꝫ predictam/ ꝙ solutio nō possit fieri pro mul
tis annis. ¶ Motus vltra predicta ver vnam solēnem doctrinā
Gui. de cu. in. d. l. plures apochis. quā bar. ibi ad finē cōmēdat, et
65 reputat diligenter notandā ⁊ singularē: † vbi vult ꝙ ille qui reci-
pere dꝫ vinum vel bladū ad tempus, non cogitur recipere an̄ tē-
pus: nec aliquid aliud quod cursu tēporis deteriorari possit: quā
doctrinam Gui. etiam sequitur ⁊ cōmendat Angel. in. l. titius. ff.
q̄ res pig. ob. pos. ⁊ fuit doctrina ordinarie glo. in. l. stipulatio ista.
in. §. inter certam. in glos. j. ff. de verb. obli. ⁊ in. l. in annalibus. j. de
lega. ¶ Scđo limitat dictam cōclusionem no. Bart. in. d. l. statuli
beros cōditioni. §. fi. ff. de statulibe. nec alibi in specie legi, vt non
ꝓcedat in tribus annis/ qꝛ emphiteota potest soluere saltem pro
trib⁹ annis futuris: per text. in. l. placuit. C. de colla. fun. pa. lib. xi.
¶ Ad p̄dictaꝫ cōclu. vide qđ voluit signāter Bar. in. l. si cū p̄fini
tione. ff. quando dies leg. ce. vbi per illum tex. singulariter voluit,
ꝙ si testator reliquit alicui vnam corbem frumenti vsqꝫ ad. x. an-
nos: qđ heres potest primo anno soluere pro toto tp̄e. x. annorum:
que decisio videtur facere ꝯ conclusionem predictā. ¶ Sed susti-
nendo predicta, potestis dicere, ꝙ hec vltima decisio Bar. non est
vera/ ⁊ contrarium tenet Bal. in. d. l. in annalibus. ⁊ in. d. l. plures
apochis. in fi. per regulam predictā: quia quis non tenetur reci-
pere ante tempus illud quod cursu temporis posset deteriorari.
¶ Vel scđo dic ꝙ in casu posito per Bal. illud tempus fuit adie
ctum in totum gratia ipsius heredis, causa eum exonerādi: nimi
rum si potest totum ante tempus soluere. Sed in terminis nostris
tēpus respicit commodū nedum emphiteote: sed etiā dn̄i/ ꝓpter
probationem fiendam de recognitione dominij: vt. §. dictum est.
66 ¶ † Uigesimotertio quero. pone concessi tibi vineam in emphi-
teosim pro. x. dandis mihi singulis annis, cum pacto qđ deberes
de fructib⁹ vinee dare duas brentas vini titio in ꝑpetuū: deinde
pone ꝙ tu emphiteota cessasti triēnio vel amplius, ꝙ dicta. x. non
soluisti mihi: ⁊ ꝓpterea dicta vinea est reuersa ad dn̄m: nunquid
ego dn̄s tenebor titio in perpetuū ad illā perpetuā prestationeꝫ.
Istā. qō. originaliter format Gui. de cu. in. l. adoptiuum. §. patro-
num. ff. de in ius voc. vbi arguit ad partes: ⁊ finaliter cōcludit qđ
sic: ꝙ tu dn̄s teneberis in perpetuū illi titio: motus per illum tex.
⁊. l. j. §. si manci. ita veni, ne prostitua. in quibus dr̄/ ꝙ si res ad me
redeat, debeo seruare ꝯuentionē quam volebā seruari ꝑ aliū cum
quo sup ea re ꝯxi: ⁊ cum eo tenet Ange. in. d. §. patronū. de quo tn̄
ibi vide Pau. de cast. ⁊ Moder. ¶ Sed veritas huius. q. pendet
ab his que ponūt Bart. Ange. Imo. ⁊ Cu. in. l. qui rome. §. flaui⁹.
ff. de verb. ob. ⁊ late Bar. in. l. cum a socero. j. de iure dot. Imo. in
d. c. potuit. in. v. tit. char. Pau. de ca. ⁊ Lud. in. l. si pecuniā. in p̄n.
ff. de cōdi. ob cām. ⁊ Pau. de ca. in. l. si cum venderet. ff. de pig. ac.
⁊ in. l. in insula. in fi. post Bal. ff. sol. mat. in quibus locis tāgitur
an per tale pactum sit illi titio ius irreuocabiliter acquisitum: an
vero possit reuocari, quia si tenemus ꝙ tale ius sit titio irreuoca-
biliter quesitum, ⁊ nō est dubium ꝙ dn̄s ad quem est res reuersa
perpetuo teneatur illi titio: si vero tenemus ꝙ tale ius sit irreuo-
cabile: ⁊ erit secus: dicite vt in dictis locis: in quib⁹ magis cōiter
tenetur tale ius posse reuocari, licet Mod. contrarium teneant.
67 ¶ † Uigesimoquarto quero: nunquid creditor possit soluere pē
sionem emphiteoticā pro fundo emphiteotico sibi obligato, ita
ꝙ per eius solutionē duret emphiteosis: solu. dicite paucis ꝙ sic:
tex. est no. in. l. lex vectigali. in ver. tā debitor ꝙ̄ creditor. ff. de pig.
⁊ ibi illum tex. ad hoc no. Bar. ⁊ Ang. ⁊ sic per solutionē factam
ab ipso creditore, cōseruatur ipsi creditori ius hypothece, qđ hꝫ
in ipsa re: qđ alias periret perempto iure p̄ncipalis debitoris: eo-
dem modo ipsi debitori cōseruatur ius suū emphiteoticum. Et
ex hoc habetis notare. xj. fallentias ad conclusiones predictas vt
nō procedant qn̄ emphiteota cessasset biennio vel triēnio: sed cre
ditor soluisset. ⁊ videte que dicam in sequen. q. magis dubitabili.
68 ¶ † Uigesimoquinto quero nūqd solutio canonis[a] facta ꝑ tertiū
a omnino extraneum prosit vero emphiteote, qui per triennium ⁊
amplius cessauerat soluere, ita vt nō cadat a iure emphiteotico.
¶ Et in hoc primum expedio quosdam casus indubitabiles, de
inde attigam casum dubitabilem/ ⁊ si quidem iste tertius soluis
set vt procurator domini, casus est clar⁹, ꝙ solutio prodesset em-
phiteote: eodem mō si soluisset tanq̄ negotiorum gestor nomine
emphi. qꝛ ista solutio prodesset ipsi emphiteote: per. l. soluendo.
⁊. l. que vtiliter. ad finē. ff. de nego. gest. ⁊ per regulam notabilem/
69 † qꝛ quotiescunqꝫ tractatur de conseruatione iuris realis: vt est
hic de conseruatione iuris emphiteotici/ semper factum/ neg. ge.
prodest ad illius iuris cōseruationeꝫ ⁊ retentionem. l. arboribus.
§. quid tamen. ff. de vsufru. ⁊. j. dicetur. ⁊ ita in terminis nostris in
emphiteota tenet Ang. in. d. l. lex vectigali. ⁊ Ludo. ro. in consil.
ciij. incipi. viso ꝓposite questionis themate ⁊c. iuxta prin. ¶ Sed
dubium est quid si iste tertius nullū ius hꝫ in re, ⁊ soluit suo pro-
prio noie, non dico noie emphiteote: an ista sol. prosit ipsi emphi-
teote qui cessauit triennio soluere: ita ꝙ expelli nō possit. Exem-
plum pone. Acceperaꝫ in rē emphiteosim ab ecclesia: deinde illa
res peruenit ad tertium, qui eam tenuit ⁊ possedit per. x. annos ⁊
amplius, ⁊ semper soluit canonem suo proprio noie. credēs illud
ius emphiteoticum ad se spectare: ego autem verus emphiteota
nihil solui: imo cessaui per totum illud tempus: nunqd possim ex
pelli: an illa solutio mihi prosit. ¶ In hoc puncto omissa allega-
tione ad partes que fit per doc. in locis. j. allegandis: cōcludo qđ
talis solutio prodest vero emphiteote: per regulā proxime dictā,
qꝛ vbi tractatur de conseruatione iuris realis: vt est hic de cōser-
uatiōe iuris emphiteotici, nō refert a quo soluatur, aut qūo aut
cuius noie/ dummodo solutuꝫ sit. d. l. arboribus. §. quid tamen. ⁊
expressius in. l. qui funduꝫ. ff. quēad. ser. amit. ⁊ pro hac decisione
est quasi. tert. in terminis in. l. forma. §. si cum ego. ff. de censi. cla-
re istud determinans/ vbi solutio census aut canonis facta ꝑ non
habentē ius suo ꝓprio noie, prodest habenti ius quo ad cōserua-
tionem iuris sui censualis, vel in terminis nostris/ emphiteotici.
Et ita per illum tex. determinant Spe. ⁊ Io. an. in. d. §. nunc ali-
qua. in versi. lxxxij. ⁊ in terminis not. Barto. post And. de pisis. ⁊
Gui. de cu. in. d. l. arboribus. §. quid tn̄. ⁊ idē Bal. in. l. solēnib⁹. §.
de rei ven. ⁊ in addi. Spec. in ti. de lo. in. xj. col. ⁊ Lud. in predicto
consi. ciij. incip. viso proposite questionis themate ⁊c. ⁊ in primo
dubio. in consi. ccccxcj. incipien. in casu proposite consultationis.
Breuiter dicendum ꝙ istā ꝗuis Alber. in. d. l. arboribus. §. vsu-
fructuari⁹. referēs And. de pis. videt̃ aliter tenere/ ꝙ solutio facta
ꝑ tertiū suo nomine, ⁊ non emphiteote/ non prosit ipsi emphiteo
te. Et ex hoc habetis notare. xij. limitationes ad ꝯclusiones pre-
70 dictas. ¶ † Uigesimo sexto quero iuxta proximā. q. pone ꝙ dn̄s
non velit acceptare solutionem ab isto tertio, volente soluere no-
mine emphiteote: an cogatur inuitus ipsam acceptare: primo vi
detur dicendum ꝙ sic quia tertius potest soluere pro alio inuito
creditore. l. j. ⁊. l. soluendo. cum si. ff. de neg. ge. ¶ Contrarium de-
terminat singu. Bal. in. l. acceptā. in vlti. col. in. xxv. q. §. de vsur. ⁊
ibidem sequitur simpl'r Sali. in fi. in vlti. q. motus optima ratio-
ne: quia cum emphiteota vel feudatarius teneantur soluere non
solum ad finem liberationis consequende: sed etiam in recogni-
tionē iuris directi dominij, existentis penes dn̄m, vt dictuꝫ est. §.
in. xxij. q. ⁊ istud non possit fieri per tertium, consequens sit vt ter
71 tius nō possit pro emphiteota soluere domino inuito. ¶ † Ui
gesimoseptimo quero iuxtā proximam. q. retento pro vero q̄ ter
tius non possit soluere pro emphiteota inuito dn̄o: nunquid sal-
tem eo casu quo dn̄s recusat recipere solutionem ab isto tertio.
An si iste

An si iste tertius offerat consignet et deponat, iuxta formã legis nostre.in fi.istud prosit emphiteote. Solu.in hac prima consyderatione credidi tenendũ q sic/per regulã que habet q in casibus in quibus oblatio et depositio facta a principali prosunt ad eum liberandũ, eodẽ mõ si sit facta ab alio quã a principali, et sic a tertio pdest ad eũ liberandũ, vt est tex.no.in.l.cũ et postliminij.et ibi Bar.Bal.et Ang.notãt ad hoc.j.de captiuis.et tex.in.l.qui decẽ. §.j.et ibi glo.et Bar.ff.de sol.et gl.et Bar.in.l.solutionẽ.eo.ti.Quãuis 9trium videatur tenere glo.que in dictis locis reprehenditur in.l.obsignatione,super verbo,eo loco:et ibi Bal.j.de sol.tamẽ gl. ibi non clare cõtrarium firmat. Sed sic est in terminis nostris q oblatio consignatio et depositio facta per ipsummet emphiteotam,eum liberaret/vt hoc tex.in fi.ergo eodẽ mõ facta p istũ tertium. Tamen in terminis nostris nõ puto q ista oblatio 9signatio et depositio facta a tertio prodesset emphiteote:qr pdicta regula procedit qñ essemus in casu in quo solutio posset fieri p tertium inuito creditore,et liberaret debitorẽ:qr tunc etiam oblatio eodem mõ liberaret:qñ est qd solutio simplr fieret solum ad finẽ liberationis:sed in terminis nostris cum solutio canonis emphiteotici nõ possit fieri per tertiũ inuito dño:ita vt per eam liberet emphiteota/eo qr sit nõ solum ad finem liberationis:sed etiã recognitionis dñij.que recognitio nõ potest per tertium fieri/vt.s. in proxima questione dixi:eodẽ mõ et multominus nõ poterit fieri ista oblatio cõsignatio et depositio dño recusante recipere solutionem ab isto tertio:ita vt prosit emphiteote:quia si nõ compellitur recipere veram solutionẽ, multominus oblatio et 9signatio attendetur:istud tamẽ in terminis non inuenio tactũ ab aliquo: sed credo esse verum per predicta. Et hoc no.ad limitationẽ conclusionis prime relate/que habet qd in casibus in quibus si ipsemet debitor offerret,liberaretur extraneo pro eo offerente:eodẽ mõ liberatur:qr istud habet locũ in terminis nostris per rõnem

72 proxime dictam. ¶ † Uigesimooctauo quero,pone q emphiteo

a ta cessauit[a] per.xl.annos q pensionẽ nõ soluit,et semper possedit: nunquid dicatur prescripsisse liberationem a pensione soluenda: Bal.sing.in.l.comperit.j.de prescrip.xxx.vel.xl.annorũ.determinat q sic/reprobata glo.ibi fm vnũ intellectũ eo q oĩs actio tollitur tanto tpe per regulã.l.sicut.et.l.oẽs.j.de prescrip.xxx.vel.xl. anno.que decisio indubitanter procedit quãtũ ad pensionẽ post cuius solutionẽ fiendã trãsacti sunt.xl.anni:sed quantũ ad aliam videtur durior hec decisio:de quo etiã per Alb.hic remissiue loquentem in.xj.col. Et ex hoc habetis notare.xiij.limitationes ad cõclusiones predictas. Et circa hoc vide que reseruo dicẽda.j.in glo.magna.in verbo repellere,in vltima questione/vbi ponã nunquid emphiteota possit prescribere directum dñium:et an possit prescribere ius emphiteoticũ:si nõ esset verus emphiteota. Et

73 an 9 eum prescribi possit ibidẽ melius cadet. ¶ † Uigesimonono quero pone q emphiteota cessauit triennio soluere, nunquid possit soluendo morã suam purgare. Iste est passus multũ disputabilis. Et qr Io.de imo.in.d.c.potuit.in.xxij.colum.dicit clare se nõ reperire istã.q.tactam a doc.et qr passus est satis dubius intẽdo eum plene excutere,et ostendere q est multũ notatus a doct.in plerisqz locis.j.allegandis/canoniste habẽt tex.in.d.c.potuit.expresse dicentẽ q emphiteota ecclesie si cessauerit bie nnio soluere potest celeri satisfactione moram purgare. Sed ille tex. loquitur in emphiteota ecclesie. ¶ Dubium ergo maximum est:an idẽ sit in

b emphiteota priuati,vt post triẽniũ[b] possit morã suam purgare. In hoc puncto Ange.in repe.l.si insulam.et ibi Imo.ff.de verb. ob.tenuerunt q emphiteota priuati si triennio cessauerit soluere, nõ possit morã suam purgare:primo per tex.in.d.c.potuit.iuncto tex.in.c.suam.extra de penis.hoc mõ inducendo.nam tex.in.d.c. potuit.loquitur in casu speciali: videlicet i emphiteota ecclesie. Et ratio specialitatis est/qr mitius agit cum ecclesia q cum priuato:ita dicit tex.in.d.c.suam.ergo dispositum in ecclesia non est trahendum ad priuatũ. ¶ Scdõ pro hac parte facit tex.noster in

c ver.oino.et in.§.scire aũt.in verbo oino.in aut.de nõ alie.que dictio oino:[c] est precisa/vt est glo.in.l.si cũ exceptiõe.§.in hac.cũ si. ff.qd metus cã.et 9nr clare demõstrat non admitti purgationem more. ¶ Tertio ad idẽ facit vulgata regula:qr vbi est dies et pena nõ admittitur purgatio more.l.magnam.j.de contrahen.et cõmit.stipu.l.traiectitie.§.de illo.ff.de act.et obli.plene not.in.d.l.si insulam.et in.l.et si post tres.ff.si quis cautio. Istã eandem sniam sub dubio tñ forte tenet ipsemet Imo.in.d.c.potuit.in.xxj.colũ.et seq.motus pro hac parte. ¶ Quarto qr tex.iste cum si.nullã mentionem facit de purgatione more:ergo ꝛc. Itẽ et quinto/qr q̃uis in emphiteota ecclesie dispositũ sit in.d.c.potuit.qd possit morã purgare,tñ non videt eadem rõ in emphiteota priuati:eo qr longius tps[d] sibi cõceditur ad soluendũ.l.triennium:et ideo satis videtur sibi succursum. Sed emphiteota ecclesie non hz nisi biennium. Ideo equius fuit sibi succurri,concedendo qd possit morã

d purgare:dicit tamen se non reperire istam questionem tactã per doc. Addo qd idem tenet Alexã.in cõsil.cccclxx.incip.magnifice pretor.in.v.col.cum 9cor.ibi per eum allegatis. ¶ Ego p hac pte firmanda adduco sexto qd no.voluit Bar.in.d.l.si insulam.in.v. oppo.et in.l.qui rome.in.l.flauius.ff.de verb.obli.in quibus locis dat notabilẽ regulã in materia purgatiõis more/qd qñ dies etiã tacita est certa,ita q reus põt illã preuidere,et tũc siue loquamur in 9ctibus siue in vltimis voluntatibus,nunq admittit purgatio more/p tex.ad hoc notabilẽ i.l.j.ver.nisi forte.in vbo vel mẽte. ff.de penu lega. Sed sic est in terminis nostris q dies tacita est.s. triennij:et illã multũ bene põt emphiteota preuidere:ergo ea lapsa nõ dz posse purgare morã. ¶ Septimo p hac eadẽ parte ad

74 duco aliã notabilẽ regulã in materia purgatiõis more/q hz † q vbi dies et pena pcedunt ex eodẽ fonte:vt qr dies et pena iponantur ab ipsa.l.nũq admittit purgatio more. Secus si dies iponeretur a.l.et pena ab hoĩe,vel econtra.glo.est no.in.c.lz canõ.in ver. priuatus.extra de elec.in.vj.Ang.Imo.et Mod.in.d.l.si insulã. Sed sic est in terminis nostris/qr tẽpus triennij et pena caducitatis imponunt ab ipsamet.l.vt hoc tex.cum si.ergo nõ debet posse admitti purgatio more. ¶ Octauo et vltimo pro nunc,p hac pte facit:qr vbicũqz lex facit executionẽ ipso iure absqz alia snia,nũq admittitur purgatio more.l.si is cui.et ibi Bar.ff.de.lega.ij.l.traiectitie.§.de illo.ff.de act.et ob.Bar.et alij in.d.l.si insulaz. Sed sic est in terminis nostris/q elapso triennio volente dño lex ipso iure executionez facit/qr ipso iure priuat emphiteotam absqz alia snia:put late tenui.s.in textua.in.v.no.ergo nõ debet posse purgare moram. ¶ Contrariam sniam q imo etiã emphiteota priuati elapso trie[...]o soluendo possit morã suaz purgare:et 9nr q dispositio.d.c.potuit.loquẽs in emphiteota ecclesie,habeat etiaz locum in emphiteota priuati:tenuit Ange.sibimet contrari[9] in l.et si post tres.ff.si quis cautio.et Bal.in.l.si pacto quo penã.s.de pac.et in.l.acceptam.in pe.col.et in.cccx.q.s.de vsur. ¶ Pro hac parte facit/qr quoties nõ reperitur aliquid clare decisum de iure ciuili,si illud reperitur decisum clare de iure canonico,leges non

e dedignantur hoc casu sacros canones[e] imitari:imo standum est iuri canonico:prout no.Io.an.et alij in.c.j.de oper.no nũ.p Bar. et alios in.l.priuilegia.s.de sacrosan.ec.facit.§.pe.in aut.vt clerici apud propri.epõs.cum si. Sed sic est qd de iure cano.reperitur aperte decisum,in.d.c.potuit.q emphiteota ecclesie elapso biennio possit celeri satisfactione morã suã purgare:iure autẽ ciuili nõ reperitur cautum,an emphiteota priuati possit elapso triẽnio morã purgare:imo dubiũ est apud doc.vt ex predictis notatur. Ergo isto casu ius ciuile nõ dedignabitur sequi ius cano-

75 nicum vbi istud aperte decidit. ¶ † Scdõ ad hoc facit:qr purgatio more fundatur super equitate.l.si seruũ.§.sequitur.ff.de ver. oblig.q̃uis ergo sequendo rigorẽ iuris posset aliud dici:tñ qr in materia purgationis more dz attendi equitas,fz quã circũscripto rigore iuris,equum est q si emphiteota celeri satisfactione velit attendere qd dz,possit morain suã purgare:et istud est quod etiã fatet ipse Imo.in.d.c.potuit.in.xxij.coiũ.vbi dicit qd ista ps videtur habere equitatẽ. ¶ Tertio ad idẽ adducit Bald.in.d.l. acceptã.in pe.col.in.xxj.q.tex.in.l.si cũ dies.§.fi.iũcta.l.seq.ff.de arbi.vbi qñ dies est tacita et certa,et que preuideri põt:tñ põt mora purgari quo ad euadendũ penã:ergo idẽ in terminis nostris. et istud facit 9 sextũ fundamẽtũ qd adduxi.s.p alia pte. ¶ Quarto et vlt.pro hac parte adduco:qr si addmittit purgatio more in emphiteota ecclesie,que als est in multis priuilegiata:multo fortius debet admitti purgatio more emphiteote puati:qui non est priuilegiatus vt ecclesia. ¶ Et tenendo hanc partẽ posset disputatiue rñderi ad adducta in oppositũ:et primo ad text.in.d.c.potuit.ad.d.c.suã als tuã.dũ dicebat q mitius agit cũ ecclesia quã cum priuato/qr rñdeo hoc esse verũ vbi nõ esset eadẽ ratio:prout in casu nr̃o:vbi est eadez rõ in priuato que in ecclesia:vz equitas sup qua est fundata more purgatio que ita militat in vno sicut et in alio:et ideo nõ ob.si dicat q.d.c.potuit.loquit tñ in emphiteo-

76 ta ecclesie:qr dico q etiam si loqueret taxatiue:†tñ leges taxatiue loquentes recipiunt extensionẽ ex identitate rationis.l.ob es, cũ glo.de predi.mino.melior tex.de iure in.l.j.§.j.cũ glo.ff.si mensor.fal.mo.dixe.late Bart.in repe.l.si constante.in prin.in.xj.q.prime partis principalis.ff.so.ma.et maxime cũ in terminis nostris ista extẽsio videatur fieri/p tex.in.c.pter sterilitatem.in fi.extra de loca. ¶ Non ob.scdõ iste text.in.d.§.scire aũt.in verbo oino:qr q̃uis ista dictio oino,sit precisa,recipit tñ limitationes nisi celeri satisfactiõe emphiteota morã purgauerit:per tex.in.d.c.potuit. iuncto.d.c.pter sterilitatem.in fi.et alijs supra adductis. ¶ Nõ

77 ob.tertiũ qd † vbi est dies et pena nõ admittit purgatio more:qr vltra multas sol.traditas p canonistas maxime Inno.et.d.Ant. in.d.c.potuit.et ibidẽ per Io.de imo.in.xix.col.et seq.possum multis modis respondere.et primo q illud non est sine dubio:imo solet disputari:an vbi est dies et pena admittatur purgatio more vt per Bar.et repetẽtes in.d.l.si insulã.et in.d.l.et si post tres. ¶ Uel et

a ¶ Qd ẽphiteota cessauit.add gl. fi.in.l. cõperit.C.de prescri.xxx.an. et ibi Cy.in iij.iiij. et.v. q.Spec.tit. de loc.in.§. nũc aliqua. v.xlj.et seq.

b ¶ Et post triẽniũ.add Abb.in.c.j. de frigi.

c ¶ Dictio oino.Adde.l. grece.i.§.illud.de fideius.ff.gl.j.in c.dudũ.de conuer.giu. diffuse per feli.in.c.rodulph[9]. de rescrip.i xxj.col.ver. omnino.

d ¶ Qd lõgi[9] tps.adde q dicat longiũ tps.vide i.l. cũ de in rez verso.in gl. ij.de vsur.

e ¶ Sacros canones.ad de.c.clerici. de iud.in.c. vlt.de secũ. nup.gl.summe.x.distin. glos.j.in.c.si i aduitoriũ. ea.distin.

secundo/tenendo ꝙ verum sit ꝙ vbi est dies ⁊ pena non admitta
tur purgatio more, dico hoc verum vbi est dies ⁊ pena imposita
ab hoie: secus si a l. vt in casu nostro: q: mitius agitur cũ l. ꝙ cuz
hoie. l. celsus. §. fi. ff. de arbi. glo. in l. si quis rem. §. voto. de pollici
ta. late Bar. in l. amplius non petitũ. in ij. col. ff. rẽ ra. habe. ¶ Vel
tertio rñdeo/ ꝙ illud est verũ qñ dies est expressa: secus si tacita. vt
in terminis nostris. d. l. si cũ dies. §. fi. ⁊ s. dixi. ⁊ l. proxime dicetur.
¶ Nõ ob. quartum vez fundamẽtuz Imo. ꝙ hic tex. nullã mẽtio
nem facit de purgatione more: q: rñdeo ꝙ tñ limitatur ⁊ declara
tur per alias leges: maxime per. d. c. potuit. ¶ Non ob. aliud fun
damentũ Imo. dũ dicit ꝙ nõ est eadem rõ in emphiteota priua
ti, que est in emphiteota ecclesie: cũ emphiteota puati habeat lon
gius tps ad soluendum ꝙ emphiteota ecclesie. q: rñdeo ꝙ imo
eadem rõ est in vtroqz. nam ratio quare in d. c. potuit. emphiteo
ta ecclesie possit morã purgare, nõ est eo quia habeat breue tem
pus ad soluendũ: sed est equitas: qua attenta idẽ est dicenduz in
emphiteota priuati. ¶ Non ob. sextũ fundamentũ. s. adductum
per me/ vez regula Bar. in locis preallegatis: ⁊ ꝙ qñ dies tacite
certa, non admittit purgatio more: q: disputando dico ꝙ hec re
gula Bar. nõ est vera: ⁊ qd in ꝯtrium est tex. in. d. l. si cũ dies. §. fi. p
quam l. ꝯtra Bar. tenet Ang. ⁊ Imo. in d. l. si insulã. ⁊ Bal. in d.
l. acceptã. in pe. col. in xxj. q. ¶ Nõ ob. septimũ fundamentũ. s. per
me adductum: ꝙ vbi dies ⁊ pena ab eodem fonte procedunt, non
admittitur purgatio more: q: possum disputatiue istam regulaz
negare/ per. d. c. potuit. vbi dies ⁊ pena procedunt ab eodẽ fonte,
scz ab ipsa l. ⁊ tñ admittit purgatio more: nec potes dicere ꝙ ibi
sit spãle per supradicta: ⁊ ista solutio procedit etiã ad fundamen
tum prime precedẽs: vel alr rñdeo/ ꝙ illud [illegible]: ꝙ vbi dies ⁊ pe
na procedũt ab eodem fonte, ꝙ nõ admittit purgatio more: illud
est verum qñ lex facit executionẽ ipso iure: secus autẽ vbi requiri
tur volũtas dñi, vt in terminis nostris: fm qd dixi. s. in textua. in
v. no. ⁊ ita rñdet Imo. in d. c. potuit. in xx. col. ita colligendo pre
allegatam glo. in d. c. licet canõ. ¶ Non obstat vltimũ fundamẽ
78 tum † qd vbicũqz lex facit executionẽ ipso iure, qd nõ admittitur
purgatio more: q: rñdeo hoc esse verum. Sed dico ꝙ in terminis
nostris qñ emphiteota triennio cessauit soluere, lex nõ facit ipso
iure executionem/ q: ipso iure nõ cadit: imo requiritur expssa vo
luntas dñi expresse declarantis se velle qd ceciderit: prout late di
ctum fuit supra in dicto quto notabili: ⁊ per ista remanet defen
sata hec pars ab adductis in oppositũ. ¶ Alia ⁊ tertia fuit opi.
cõis preceptoris dñi Hieronimi torti hic: vbi putat in hoc debe
re distingui: aut querimus nũquid emphiteota qui cessauit trien
nio soluere possit moram purgare anteꝙ dñs declaret se velle eũ
cecidisse: ⁊ dicendum est qd sic: q: tũc nulle regule ipedientes mo
ram purgari obstant: ita pcedat opinio proxima. Aut querimus
nunquid possit moram purgare postꝙ dñs declarauerit se velle
eũ cecidisse, ⁊ dicendũ est ꝙ non: q: facta declaratione lex ipso iu
re executionez facit: ergo nõ dz admitti purgatio more. p vltimũ
fundamentũ qd. s. adduxi in prima opin. ⁊ in istis terminis dicit
procedere primã opi. ¶ Adde licet ipse nõ dicat ꝙ p ista opi. bñ
facit illud qd i terminis tenet Barto. vero. in cautela. cixxxiij. in
79 ci. tu scis ꝙ emphiteota. † vbi dicit cautelã esse ad hoc vt emphi
teota qui cessauit in solutione nõ possit morã purgare, iuxta. d. c.
potuit. i. ꝙ dñs statim elapso biẽnio ptestet etiã absente emphi
teota, qd nõ intẽdit ipsum habere amplius p liuellario: q: tũc nõ
pot purgare moram nisi celeri satisfactione: alr enim nõ facta ,p
testatione/ credit qd possit moram purgare/ ⁊ sic dicit se intellige
re. d. c. potuit. ¶ Ista opi. põt cõfirmari rõne/ q: declarata dñi vo
luntate, statim emphiteota ipso iure priuatus intelligit, nec alia
snia declaratoria requirit. vt late dixi. s. in v. coll. ⁊ tribus seq. er
go nõ vr esse locus purgationi more/ q: vbi executio fit a lege ipso
iure, ibi nõ potest mora purgari. l. traiectitie. §. ne illo. ff. de act. et
obli. l. si is cui. ⁊ ibi Bar. ff. de leg. ij. p Bar. ⁊ doct. in l. si insulã. ff.
de verb. ob. ⁊ aduerte diligẽter, ꝙ illa volũtas dñi per quã purga
tio more impeditur, sufficit ꝙ sit tacita vel expressa. vt p Abb. in
ij. vol. cõsiliorum. in cõsi. lxvij. incip. in cã9 que vertitur. in ij. col. d.
Alex. Imo. in iiij. vo. cõsiliorum. in cõsil. cvj. inci. viso themate. in
iiij. col. idẽ qd supra tenet. v. Bar. sentit etiã. d. Alex. in l. si insulã.
in xvij. coll. ff. de verb. obli. vbi dicit ꝙ in d. c. potuit. ideo põt mo
ra purgari, q: executio nõ erat facta ipso iure nisi dño volente: er
go sentit ꝙ dño volente emphiteotã cecidisse, nõ admitteret ibi
purgatio more: ⁊ idẽ facta declaratione p actũ facti: tenet Lud.
in ꝯsi. c. iij. incip. viso proposite qõnis themate. in ij. col. Cõfirmat
ista limitatio: q: secuta declaratione dñi: igit emphiteota est con
stitutus in duplici mora: vna est per lapsum tpis, vt dicit tex. hic
⁊ in d. c. potuit. alia per declarationem dñi: ergo geminatio mo
re [a] debet impedire purgationẽ more. vt est text. fm intellectum
Ang. in l. traiectitie. §. de illo. ff. de act. ⁊ ob. quez sequit Lud. ro.
in cõsi. cclij. incip. querit primo. ⁊ d. Alex. vbi plura similia addu
cit in d. l. si insulam. in xvij. col. ⁊ seq. ⁊ si ista sunt vera sunt vtilia

a ¶ Geminatio more. ad de. l. si insulam. ff. de p. a sig. ⁊ doc. in c. potuit. de loca.

⁊ notanda in practica/ q: p ea datur magna limitatio ⁊ restrictio
ad. d. c. potuit. in practica difficile foret contrarium obtinere pro
pter autoritates relatas: tñ de iure illa limitatio nõ videtur vera
primo q: facit nimiã violentiam ⁊ restrictionem ad. d. c. potuit. se
cundo q: fundamenta. s. relata pcedunt fm rigorẽ iuris ciuilis:
sed de equitate canonica est secus. d. c. potuit. ⁊ de hoc est glo. no.
in regula mora. de reg. iu. in vj. tertio ⁊ forti9 facit/ q: si tex. in d. c.
potuit. intelligeretur in casib9 in quib9 de iure ciuili est permissa
purgatio more, certe frustratoria ⁊ inanis esset dispositio. d. c. po
tuit. qd nõ est dicendũ. vnde ille tex. dz intelligi, ꝙ etiã vbi fm re
gulas iuris ciuilis nõ admitteret alias purgatio more, tamẽ de
equitate canonica celeri satisfactiõe bene admittitur. Cogita/ q:
istud vltimũ forte est de iure verius redeundo ad primum articu
lum: p ista relinquitur ꝙ presens passus est multum ambiguus.
¶ Quid tenendũ: ego teneo indistincte primã opi. ꝙ emphiteo
ta priuati lapso triennio nõ possit moram purgare: ⁊ ꝯñr qd. d. c.
potuit. nõ habeat locum in emphiteota priuati. Istam partẽ vl
tra autoritates preallegatas firmo in primis autoritate Barto.
istud idẽ expresse tenentis recte tñ intuẽti in d. l. si insulã. in quar
ta oppositione prime partis ad finẽ, allegando legẽ nostrã. istud
idem expresse tenet Bal. sibimet cõtrarius in repe. l. ⁊ si post tres.
in xiij. col. ff. si quis cau. ⁊ in c. j. in j. col. quo tpe miles. in vsib. feu.
idem tenet Ia. de bel. in §. scire autem. in aut. de non alie. ⁊ p hac
parte multum faciunt quedã fundamenta que superius adduxi
ad quorum rñsiones põt facile rñderi. ¶ Et tenendo hãc partez
nõ obstant adducta in oppositũ. Et primo dũ dicebat, ꝙ qñ ali
quid nõ reperit clare decisum de iure ciuili, si illud sit decisum de
iure canonico, ꝙ isto casu leges ciuiles nõ dedignant sacros cano
nes imitari: q: rñdeo hoc esse verũ qñ reperiret decisum in eo ca
su: sed hic est decisum in casu diuerso, ⁊ habente diuersam rõnez/
vt superius dictũ est ⁊ dicã statim: q: de iure canonico est decisũ
in d. c. potuit. in emphiteota ecclesie, qui habet solũ biennium ad
soluẽdum: nos aũt loquimur in emphiteota priuati, qui hz lon
gius tps ad soluẽdũ. s. trienniũ: ⁊ sic tex. iur. cano. loquit in diuer
80 so casu. ¶ † Non ob. scdm/ dũ dicebat ꝙ purgatio more est funda
ta sup equitate: q: fateor: ⁊ dũ dicebat ꝙ eadẽ eqtas est in emphi
teota priuati que in emphiteota ecclesie, rñdeo negando: cũ ha
beat longius tps quo possit soluere ꝙ emphiteota ecclesie. Non
ob. d. l. si cũ dies. §. fin. q: rñdeo ꝙ ibi id admittit purgatio more
ad euadendũ penam eo q: ibi dies tacitus erat incertus. s. arbi
trio iudicis: prout ibi tenet glo. in verbo modicũ. hic aũt dies ta
citus erat certus. s. trienniũ: ⁊ illũ potuit emphiteota puidere: nõ
mirũ si sibi non ꝯcedit purgatio more, prout qñ est incertus. d. l. si
cũ dies. §. fi. ¶ Non ob. quartũ ⁊ vltimũ/ dum dicebat ꝙ si pmitti
tur purgatio more emphiteote ecclesie, que als est multũ priuile
giata, ꝙto magis dz permitti emphiteote priuati. qui non est ita
priuilegiatus: q: rñdeo/ ꝙ id in emphiteota ecclesie pmittit pur
gatio more, eo q: in hoc grauat, ꝙ fauore ecclesie habeat breui9 tẽ
pus ad soluendũ, nimirũ si in alio alleuiat, vt possit morã purga
re: qd secus est in emphiteota puati. ¶ Ad d. c. potuit. vltra rñ
siones superius datas, potestis etiã aliter dicere: ꝙ ibi est specia
le nedũ in emphiteota ecclesie, sed etiã in foro ecclesie, q nõ est ita
prona ad penas: ⁊ ista fuit solutio Ange. ⁊ Imo. in d. l. si insulaz.
⁊ ante eos Ia. de bel. in d. §. scire aũt. ⁊ sentit Bal. in aut. qui rez.
81 in prin. s. de sacrosan. eccl. ¶ † Vel aliter rñdeo ⁊ planius, ꝙ tex.
in d. c. potuit. procedit de equitate canonica, fm quam omni casu
differenter pmittit purgatio more: vt. d. c. suã als tuã. extra de pe
nis, fm vnũ intellectũ ad illũ tex. quẽ ponit Hosti. in summa. i ti.
de arbi. in §. sed qualiter. in ver. sed nunqd religiosi. quem etiam
tenet Bal. in l. qui crimen. in xj. q. j. q accus. nõ pos. idẽ etiã tenet
Bal. in l. si pacto quo penã. s. de pact. ⁊ cano. maxime Imo. in c.
82 dilecti. extra de arbi. † ¶ Per ista concludo, qd emphiteota pri
uati si cessauerit triennio a solutione canonis, non poterit postea
soluendo moram purgare: ⁊ ꝯñr qd. d. c. potuit. non habeat locuz
in emphiteota priuati. ⁊ remanebit iste passus plene examinat9.
83 ¶ † Nunquid aũt emphiteota priuati si alienauerit rem emphi
teoticam irrequisito dño cõtra. l. fi. j. co. possit postea illã redimẽ
do moram purgare: ⁊ an si sit denuntiatum dño per emphiteotã
volentem ius suum emphiteoticum aut sua melioramenta alie
nare, quo casu debet expectari dñs per duos menses: iuxta. l. fi. j.
co. quod transactis duobus mẽsibus poterit dñs morã purgare.
84 de vtroqz dicã in d. l. fi. j. e. vbi melius cadet. ¶ † Trigesimo que
ro iuxta proximam qõnem: intra ꝙtum tẽpus possit emphiteo
ta moram suam purgare, saltem emphiteota ecclesie: quia in pri
uato tenui supra in questione proxima non admitti purgationez
more: tex. in d. c. potuit. simpliciter dicit celeri satisfactione. Ibi
dem glo. vltimo loco tenet ꝙ stabitur arbitrio iudicis, cum tem
pus illud non reperiatur a lege expresse taxatum: per regulã. l. j.
§. fin. ff. de iure delibe. ⁊ l. j. §. effractores. ff. de effracto. ⁊ expilato.
Spe. vero in d. §. nunc aliqua. in ver. ixxxiij. ad fi. tenet ꝙ admit
tatur purgatio

tatur purgatio more anteꝙ fuerit ab emphiteota exactum in iu-
dicio vel extra.ar.c.de multa.extra de preben.imo notabilius ſm
eum dz emphiteota ſibi celeriter prouidiſſe,etiam ſi fuerit in iu-
dicio vel extra iudicium exactus.ſi tñ ſtatim ſine termino et ſine
dilatione perſoluit:⁊ iſtā opi.etiā tenent Inn.⁊ Jo.an.in.d.c.po-
tuit.vos aūt omiſſis varijs opinionibus canoniſtarum in hoc po
ſitis in.d.c.potuit.tenete vltimā opi.gl.ibi/ꝙ referaꝛ ad modicū
a tempus[a],arbitrio iudicis ꝯſyderandū,qui inſpecta qualitate pſo
narum ⁊ circūſtantiarū aliter ⁊ aliter arbitrabiꝛ: nam in emphi-
teota diuite ⁊ valde pecunioſo minus tēpus debebit arbitrari ꝙ
in non diuite ⁊ non pecunioſo.⁊ ita tenet.d.Car.in.d.c.potuit.et
ibidem ſequiꝛ Imo.in.xv.colū.⁊ ſeq.vbi etiam ſubdit ipſe Imo.
ꝙ ſi iſtud fuerit in dubium reuocatū,⁊ iudex male fuerit arbitra
tus/ꝙ poſſet appellari.per id qđ legitur ⁊ no.per Jo.an.⁊ doc.in
c.ſuper his.extra de accu.⁊ quod habeꝛ in.l.ſi qua pena.ff.de ver.
ſig.⁊ ad predicta ꝙ ſtetur arbitrio iudicis.ī.quantum tp̄s poſſit
mora purgari.adde Abb.in.ij.volu.conſilioꝝ.in conſi.lxvij.inci.
in cā que vertitur.in.ij.col.Pe.de ancha.in conſil.ccccxxj.incip.
quidā ier.Antonius.in.iij.col.in.iij.dubio vbi inquit ꝙ non dꝫ
iudex arbitrari de biennio vel triennio:ergo ſentit ꝙ de vno vel
85 duobus mēſibus bene haberet iudex arbitrari.¶ †Trigeſimo-
b primo quero iuxta duas proximas q̄ones/qđ ſi domin[b] poſt tē-
pus elapſum petat penſionem ab emphiteota,⁊ emphiteota de
neget rem eſſe eccleſie,vel ſe eſſe emphiteotā:an vlterius poterit
ſibi prouidere purgando moram:an vero ꝑ iſtā negationē perdi-
derit beneficium iſtud purgandi morā qđ alꝰ hꝫ emphiteota ec-
cleſie.Specu.no.in.d.§.nunc aliqua.in ver.lxxxiij.tenet ꝙ ſic: ad
hoc vide que dicā.ī.in ſeq.q.Tamen ad huius deciſionis verita-
tem eſſet primo videndū/ꝑut etiā ibi dicit.Jo.an.in addi.an dñs
poſt lapſum tp̄s petendo ſimplr̄ penſionez ſibi preiudicet:ita ꝙ
videaꝛ remiſiſſe ius caducitatis:ſi nō expreſſe ꝓteſtaꝛ ſaluum eſſe
ſibi ius caducitatis,ꝯñr ius expellendi emphiteotam.de quo di
cam.ī.in glo.magna ſuper ꝟbo repellere.in tertia parte vbi op-
86 portunius cadet.¶ †Trigeſimoſecundo quero nūquid emphi-
teo.requiſitus ꝙ ſolueret canonem,ſi negauerit rem eſſe emphi
teoticam,vel ſe eſſe emphiteota:⁊ conuincatur de mēdacio/an ꝑ
talem negationē ꝑdat ius emphiteoticuꝫ,⁊ ꝯñr cadat a iure ſuo
emphiteotico.So.Inn.in.c.ceterum.extra de iudi.tenuit ꝙ ſic,
qñ ſcienter negaret ſe eſſe emphiteotam,⁊ poſtea conuinceretur
de mendacio:ſecus ſi ignoranter,⁊ fuiſſet iuſta cā ignorantie:pu-
ta qꝛ heres alterius iuxta.l.qui in alterius.ff.de reg.iur.iſtud idē
tenet Ange.in.l.fi.in.j.col.per illum text.ff.de rei vendi.vbi dic.t
idem eſſe in vaſallo:⁊ ad hoc.vltra eum eſt tex.de vaſallo negāte
rem eſſe feudalem,qđ hoc ipſo ſi conuincaꝛ de mēdacio ꝑdat feu
dum.in.c.vaſallus.el.j.ſi de feu.de.contēſio ſit inter do.⁊ agna. et
ad id qđ dixi de emphiteota,ꝙ ita demū per negationez amittit
ius emphiteoticū,ſi ſcienter negauerit Addite fortius quod non
ſufficeret ſcienter negare:ſed requiriꝛ ꝙ neget per dolū vel latam
culpam.vt eſt tex.no.in.d.c.vaſallus.el.j.quē Bal.in.j.colum.ad
hoc no.⁊ glo.in.§.ex maleficijs.verſi.itē mixta.in ꝟbo diſtulerit.ī
ꝑn.inſti.de ac.⁊ gl.ī.d.l.fi.ff.de rei vēdi.⁊ bar.in.l.eū qui.ī ꝑn.ff.de
iureiur.in vlti.colum.circa prin.¶ Puto tñ in terminis noſtris in
q̄one prin.ꝙ emphiteota ſi negauerit ſe emphiteotā,⁊ cōuincaꝛ
de mendacio:ꝙ tñ nō perdat ius ſuum:iſtud primo in terminis
tenet Bal.in.d.c.vaſallus.el.j.in.ij.col.vbi dicit ꝙ pena illius.c.
c volentis ꝙ vaſallus negans[c] feudū ſi conuincaꝛ.de mēdacio,per-
dat ius feudi:non habeat locū in emphiteota vel liuellario,eo qꝛ
ſm eum leges penales vt eſt illud.c.non debent trahi ad caſus nō
expreſſos.d.§.ex maleficijs.verſi.itē mixta.cū gl.ꝑ ƀ apparet illud
c.nō obſtare.nō ob.etiā.d.l.fi.ſup q̄ ſe fundaꝛ Ang.qꝛ illa.l.nō loq
tur de amiſſione alicuius iuris:ſed tantū de amiſſione poſſeſſio-
nis:qꝛ ibi dicitur ꝙ ſi conuentus rei vendi.neget ſe poſſidere,⁊ cō
uincaꝛ de mendacio,perdit beneficiū poſſeſſionis.de amiſſiōe iu-
ris verbum nullū.⁊ ita fuit ſolutio ad illū tex.in alia.q.quā pro-
xime ſubijciā.Jo.an.in addi.Spec.in.d.§.nūc aliqua.in ver.lxv.
87 ⁊ videte qđ dicā in ſeq.q.¶ †Trigeſimotertio quero quid ſi ali-
d quis habet[d] rem emphiteoſim ab eccleſia vel a priuato,⁊ ab ea
conueniaꝛ rei vendi.iſte emphiteota conuentus negat rem eſſe ec
cleſie,deinde poſtꝙ eſt ꝓbatum de dñio,dicit ſe illam habere iure
emphiteotico ab eccleſia:nunqđ debeat audiri iſtud ius emphi
teoticum allegans:an vero dicaꝛ illud perdidiſſe per negationē
primam,quā facit negando rem eccleſie:quaſi videaꝛ voluiſſe ſub
uertere ius directi dominij,qđ recognoſcere debuerat:vt.ſ.dixi
in.xxij.q.in fallor.Et differt iſta queſtio a proxime precedenti:qꝛ
ſuperius emphiteota negabat ius emphiteoticum:hic aūt ius
directi dñi.Spec.in.d.§.nunc aliqua.in ver.lxv.multa allegat
ad partes:⁊ finaliter cōcludit ꝙ per talem negationem ꝑdat iuſ
ſuum emphiteoticū:⁊ ita videꝛ tenere Albe.hic in.xj.col.ad eum
ſimpliciter ſe remittens.Jo.an.ibi in addi.dixit melius/qđ iura
allegata per Specula.non loquuntur de amiſſione iuris:ſed ſo-
lius poſſeſſionis.maxime.d.l.fin.ff.de rei ven.⁊ iſtud eſt verꝰ:ꝙ a
per talē negotiationem perdat ſolū poſſeſſionē/prout etiā tenui
88 ſ.in precedenti q̄one.¶ †Trigeſimoquarto quero emphiteo-
e ta vadit[e] vagando ꝑ mūdū:⁊ neſciꝛ vbi ſit,⁊ an ſit viuus vel mor
tuus,nullis relictis filijs,nullis nepotibus:dimiſit tamē ꝓcura
torem,qui quolibet anno debeat ſoluere fictuꝫ eccleſie:mō eccle-
ſia non vult accipere cenſum ab iſto procuratore,ꝓpter dubium
mortis:procurator aūt vult ſtare in poſſeſſione donec certificatꝰ
ſit de morte:queriꝛ quid iuris.Spec.in.d.§.nunc aliqua.in verſi. b
clxiiij.refert opiniones,⁊ nihil clare firmat:videtur tamen incli-
nare in eaꝫ partē:ꝙ ſi emphiteota abfuerit triēnio:lꝫ pēſio ſemꝑ
ſoluta fuit/ꝙ dñs vtetur iure ſuo:⁊ rem poterit vendicare,ar.l.ſi
ita pater.⁊.l.ſi filius.ff.de ritu nup.que iura parū facerent:qꝛ lo- c
quuntur in materia valde diuerſa,⁊ eis eſt derogatū per aut.ho-
die.C.de repudijs.item contra determinationem Spe.facit text.
89 in.l.nec nos.ī.de captiuis.† quia ille qui nititur ⁊ fundat[f] ſe ſuꝑ
f morte alicuius,debet eā probare:ſalteꝫ per famā:alꝰ preſumitur
in dubio viuere.l.ſi quideꝫ.⁊ ibi not.ī.ſol.ma.⁊.l.ij.§.ſi dubitetur.
ff.quemad.teſt.aper.Bal.vero in aut.qui rē.ad fi.ſ.de ſacroſan.
eccle.tenet recurrendū eſſe ad ꝯiecturas:vbi vero nihil oino ap-
pareret:tenet pro eccleſia:ꝙ eccleſia poſſit reꝫ illam vēdicare.per
tex.quē reputat ad hoc notabilē in.l.cū dñi horreoꝝ.ff.loc.⁊ dicit
ſe mirari qđ Spec.illaꝫ.l.non allegauerit:ſed certe prout etiā di-
cit Ful.in.d.aut.qui rē.illa.l.nihil facit:qꝛ loquiꝛ qñ non tantum
erat abſentia,ſed etiā ceſſatio ſolutionis.Ceterū ſi eſſet qui ꝓ ab-
ſente ſolueret,vt in terminis nr̄is,nequaꝙ loqueretur.l.illa.¶ Et
propterea ꝙuis in dubio tenenda ſit opinio que facit pro eccl̄ia/
iuxta.l.ſunt perſone.ff.de reli.⁊ ſump.fune.Puto verius eſſe qđ
cū eccleſia ſe fundet ex morte,ſi ceſſarent ꝯiecture mortis alio nō
apparente/qđ eccleſia non poſſet rem vendicare ab illo procura-
90 tore qui ſoluit pro abſente,qđ in priuato puto expeditū.¶ †Tri
geſimoquinto quero:pone emphiteota fecit multa melioramen-
ta in re emphiteo.que accendunt ad magnaꝫ quantitatē:deinde
ceſſauit triennio a ſolutione canonis,quo caſu ſi dñs vult poteſt
eū expellere:⁊ perdit oīa melioramēta vt.ſ.dixi in text.in.vij.nu.
demum iſte dñs remiſit caducitatē emphiteote:nunqđ ſi ipſum
ius emphiteoticū ⁊ melioramenta aſcendant vltra ſummā quin
gentorum aureoꝝ:nunquid ad hoc vt talis remiſſio valeat,requi
ratur inſinuatio:iuxta formā.l.ſi quis argentum.ī.de dona.⁊.l.il
lud.ſ.de ſacroſan.eccle.⁊.l.modeſtinus.ff.de dona.Solu.Bald.
in.c.j.circa prin.quid iuris.ſi poſt alie.feu.vaſallus illud recupe- d
ret.in vſi.feu.tenet ꝙ non requiraꝛ inſinuatio:qꝛ iſta diciꝛ potius
indulgentia ꝙ vera donatio.allegat.l.in edibus.§.j.iuncta.d.l.
modeſtinꝰ.ff.de dona.iſtud idē tenet etiā ipſe Bal.in.l.ſi mulier.
91 ff.de condi.ob cām.¶ †Trigeſimoſexto quero:qđ ſi emphiteo-
g ta promiſit[g] ſoluere penſionē in certa moneta groſſa,que curre-
bat tunc tempore celebrati contractus,deinde illa moneta eſt va
riata:qꝛ decreuit eius valor:emphiteota vult ſoluere de illa mo-
neta iuxta antiquā eſtimationem ſm formam ꝯtus,dñs autē re
cuſat recipere,⁊ vult de moneta bona vel antiqua ſm p̄ntem eſti
mationē:queriꝛ quid iuris.Alb.de ro.hic in.xij.col.format hanc e
queſtionē,⁊ multa iura allegat ad partes hincinde:finaliter vide
tur concludere qđ dñs poſſit compelli ad recipiendū monetā an
tiquā,iuxta antiquā eſtimationē:⁊ ſic tenet Alb.qđ debeat attē-
di tp̄s cōtractus,⁊ nō ſolutionis:⁊ idē ſi valor pecunie creuiſſet:
⁊ hoc niſi antiqua moneta eſſet in totū mutata,vel in vſu amplꝰ
non haberetur/vel eſſet reprobata:qꝛ tunc eſtimatio debereꝛ attē
to tp̄e celebrati contractus,ꝑ multa iura hic alle.per eum:iſta eſt
alia.q.notata per legiſtas ⁊ canoniſtas in varijs locis.ī.allegan- f
dis.¶ Scđm tamen qđ magis cōiter tenetur ⁊ cōcludiꝛ in locis
ī.allegandis:dicite paucis ꝓ nūc:qđ aut mutata eſt antiqua mo
neta in materia vel in forma,aut vero nō eſt mutata materia nec
forma:ſed eius qualitas,hoc eſt eius valor:primo caſu:ſi quideꝫ
reperitur de moneta antiqua:⁊ eius curſus nō ſit reprobatꝰ:po-
terat de illa moneta antiqua ſolui.Si vero illiꝰ curſus ſit repro-
batus,tunc debebit ſolui de moneta noua:ſm tamen eſtimatio
nem antique monete:vtrūqꝫ expreſſe dicitur in.c.olim cauſam.⁊
in.c.cum canonicis.extra de cenſi.¶ Secundo vero caſu/quādo
mutata eſt pecunia vel moneta in qualitate:vt qꝛ eiꝰ valor.ſit va
riatus:tunc aut debitor non fuit in mora ſoluendi:⁊ tunc pōt ſol
uere de illa moneta ſm eſtimationem que currebat tempore cele
brati contractus:⁊ ita procedat opi.Alb.ſ.relata:alias ſecus.l. g
vinum.cum materia.ff.ſi certum peta.cum aliquibus tamē limi-
tationibus de quibus in locis nūc allegandis:de hoc videte late
Bar.Bal.Ang.⁊ Cu.in.l.paulus.la.j.ff.de ſolutio.Barto.⁊ om
nes alios in.l.cum quid.⁊ in.l.quod te.ff.ſi certum peta.⁊ Bart.
in.l.cū certū.ff.de auro ⁊ arg.leg.⁊ in.l.nummis.ff.de in liteꝫ iur.
Jo.de imo.in.l.in ratione.la.ij.§.diligenter.ff.ad.l.falci.Specu.⁊
Jo.an.in ti.de ſol.⁊.§.nunc aliqua.verſi.ſi.Oldra.in conſil.xiij.et
in conſi.xxxviij.⁊ in conſil.clxviij.And.de iſer.in.c.que ſunt rega.

a ¶ Ad modicū tp̄s.adde quod dicaꝛ modicū tp̄s.gl.fi.in.c.j.đ rebꝰ eccl.nō alie.⁊.l.j.ff.ſi quis cau.

b ¶ Quid ſi dñs.Adde doct.in.c.ij.de preca.

c ¶ Qđ vaſallus negās.adde an iſte ſit priuatus ip̄o iure:dic ꝙ nō:ſed requiriꝛ ſnia.qꝛ text.ī.d.c.vaſallus.vtitur ꝟbo futuri tp̄is vt no.ī.l.ī criāli.C.de iur.om.iu.⁊ docto.ī.l.iubemuſ nulli.C.đ ſa.ſan.ecc.An aūt iſte vaſallꝰ poſſit penitere et reuocare hāc negationē:dic ꝙ ſic vſqꝫ ad ſententiam.ſm Jacobum.đ bel.in.d.l.in criminali.

d ¶ Quid ſi aliquis habet.adđ ſpe.ti.de depoſiti.in.§.viij.ver.ſed ſm do.ī.l.ſi qs.C.de re.cre.do.in.c.per tuaſ.đ ꝓba.

e ¶ Emphi.vadit vagādo.adde diffuſe ꝑ cano.in.c.qm̄ frequēter.ī.§.ſi vero.vt li.non conteſ.

f ¶ Qui nitiꝛ ⁊ fūdat.adde gl.ī.c.qm̄.in.§.ſinaūt.et ibi do.vt li.non cōte.Jo.an.ī addi.ſpe.in ti.de no.cri.in §.fama.ver.qđ ſi agēti.do.ī.c.ī pn̄tia.de ſpon.

g ¶ Quid ſi emphiteota promiſit.Adde gl.⁊ doc.in.c.cōquerente.đ offi.or.Joā.an ſup rub.đ ꝯceſ.ꝓbē.

docto. in.c. qs ignoret. xxxij. q.iiij. ant.de bu.⁊ Io.de imo. in.c.quãto. de iureiur.

Albe.in volumine statutorum.in.l.parte.in.q.cxl.Bar.in.l. acce-
ptam.in.xvij.q.s.de vsur.⁊ i.l.illud.ad fi.s.de sacrosan.eccle.⁊ in
l.ij.in prin.C.cõia de lega.⁊ in.l.si quis argentũ.in prin.in.iij.colũ.
j.de dona.per Cano. maxime per Pet.de ancha.in cle.si benefi-
ciorum.extra de decimis.⁊.c.v.vbi per oẽs.extra de iureiu.⁊.d.c.
olim cãm.⁊.c.cũ canonicis.vide etiã i materia no.p Bal.i.l.volũ
tas.C.de fideicõ.⁊ qd no.Bal.in.l.quicũq3.ad fi.j.de ser.fugi.⁊ qd
no.Bal.in.l.fi.s.de non nu.pe.⁊ circa mutationẽ monete qd tem
pus inspiciatur:an tps contractus celebrati:an tempus solutio
nis.vide no.Dy.in.l. vxori sue. in prin.ff.de leg.iij.⁊ in istis locis
inuenietis decisas alias dubitationes que in predictis possent oc
92 currere. ¶†Trigesimoseptimo quero:qd si emphiteota est pa-
piensis,⁊ dñs Mediolanensis,⁊ sic sunt diuersi fori:nunquid em
phiteota tenebitur portare canonem mediolalanũ:an vero dñs
debeat papiam mittere pro canone recipiendo. Alb.hic in vlti.
col.format hanc.q.post Ubertũ de bobio: in pulchris terminis.
Pone Abbas in bersello territorij parmensis habet emphiteo
tas in districtu cremonensi: nunquid emphiteote tenebunt por
tare canonẽ ipsi dño abbati ad eius monasterium, qd est in distri
ctu parmensi:⁊ determinat Alb.post Ubertũ ꝙ non:sed bene ꝙ
abbas tenetur mittere ad accipienduz.per. l.cum hi. §.eam.ff.de
transac.⁊.l.itẽ illa.in prin.cum glo. natabili in verbo nõ venit.ff.
de cõsti.pe.que dicit secus si ambo essent eiusdẽ fori:ꝙ tunc tene-
retur ire ad domum creditoris. Et dicit gloss.qd sic videmus fie-
ri:⁊ qd consuetudo ita obseruat:imo no.subiungit Albe.h/ ꝙ si
in predictis terminis Abbas non mitteret acceptum, qd illi em
phiteote possent deponere in districtu cremonensi,⁊ sufficeret: et
idem in terminis nostris/ꝙ qñ dominus ⁊ emphiteota non sunt
eiusdem fori,ꝙ emphiteota non teneatur ire extra locum fori sui:
tenet Bar.in.d.l.item illa.in prin.in.ij.col.vbi etiaz confirmat id
qd dictum est/qd si emphiteota qui debet canonẽ soluere pro re
emphiteotica esset alterius fori, sufficeret ꝙ in die in qua dz sol-
uere,qd ipse emphiteota i domo sua diceret.Ego sum parat9 sol
uere istum canonem,si esset qui reciperet:⁊ hoc faciat scribi p in
strumentum.¶ Istud etiã tenet Bal.q̃uis per alios allegeẽ con-
trarium in.l. acceptam.in.xij. q.s.de vsur.vbi h singulariter limi-
tat,nisi census ille qui solueret esset modicus,puta vnius nummi
vel duorum:qr si creditor deberet ire ad debitorez,certe haberet
plus incommodi q̃ vtilitatis:⁊ ita dicit tenere Inn. in.c.signifi-
cante.extra de pig.⁊ de ista materia vide latissime cano.maxime
Pe.de ancha. ⁊ Imo.in.d.c.significante.⁊ notabili.Bal.in.l.fin.
in.ij.colũ.j.de condi.inser.⁊ in.l.fi.§. preterea.j.de iure do.impe.et
in.l.suus quoq3.§.puto.ff.de heredi.insti. ⁊ in.l.si mihi ⁊ tibi.§.si
quis seruos.ff.de legat.j. Abbas Panor.in.c.licet heli.extra de
simo.als in.c.ex parte.extra de censibus.Auge.de are. institu.de
acr.in.§.preterea quasdã.⁊ qd no.bar.i.l.cũ filiussam.§.fi.⁊ ibi bal.
Ange.⁊ Imo.ff.de verb.ob.Bar.⁊ Imo.in.l. si seruũ. §.nunc vi-
deamus.eo.ti. Ludo.ro.in.l.de die.§.qui mulierem.ff.qui satis.co.
Ang.in.l.spatium.ff.de edẽ.¶ Et in dictis locis inuenietis ali-
quas alias limitationes ad conclusionẽ predictã.vltra illam no.
limita.Bal.proxime relatam/quam etiam limitate non procede-
re in primitijs seu dicimis soluendis sacerdotibus:qr illas tenẽ-
tur rustici in horrea clericorum deferre.vt inquit gloss.no.in.c.re-
uertimini. super verbo/in horrea.xvj.q.j.⁊ gl.in.c.decimas quas
in vsum.qd est.c.j.in vbo horreũ.eadẽ cã.q.vij.⁊ est text.not.cũ gl.
fm Imo.⁊ Lud.ibi i.l.stipulatio ista.§.inter certaz.ff.de verb.ob.
⁊ videte aliam limita.per Bar.in.l.j.ff.de alime.⁊ ciba.leg.quam
sequitur Imo.in.c.indicante.in. iij.char.extra de testa. Ang.in.l.
cum hi.§.fi.ff.de transac.Item videte qd not.Bar.in.l.s3 ⁊ si susce
perit.§.si libertis.in fi.ff.de iudi.⁊ vide quod dicaz.j.in sequẽti.q.
93 ¶†Trigesimooctauo quero iuxta proximã.q. qñ dñs ⁊ emphi-
teota dicuntur eiusdem fori:an intelligantur eiusdem fori respe-
ctu ciuitatis:an respectu vniuersalis territorij,puta vnius duca-
tus.Bar.in.d.l.item illa.in pe.col.restringẽdo paucis eius dicta,
cõcludit no.qd dicantur eiusdem fori:qñ vterq3 habitat in eadez
ciuitate,vel in eodẽ comitatu:⁊ ppterea si dñs habitaret in ciui-
tate,⁊ debitor in comitatu multũ remoto ⁊ tedioso,nõ teneretur
portare ad domũ creditoris,nisi comitatus esset sub iurisditione
illius ciuitatis.vt ibi latius per eum quẽ totum videte. ¶ Et no
tate diligenter ad terminos nostros illud qd singu.vult Bart.in
illa.l.item illa.in.ij. col.in ver.tu distingue latius ⁊c. quo ad ter-
minos nr̃os dominus diceretẽ eiusdem fori:qñ esset illi9 in quo res
emphi.esset situata:ita ꝙ reus deberet ire ad domum creditoris,
posito qd alibi haberet suam habitationem vel suum domiciliũ.
94 quod idem bene nota.¶†Trigesimonono quero iuxta pdictas
decisiones:pone ꝙ emphiteota ⁊ domin9 sunt diuersi fori:tamẽ
emphiteota expresse promisit soluere ad domum creditoris: de-
inde creditor mutauit habitationẽ,nũquid tenebitur virtute pa
cti portare ad hanc domũ quam de nouo mutauit.Bal.in.l.acce
ptam.in.xiiij.q.s.de vsuris.concludit ꝙ si per hoc non expẽdatur

plus vel paruz plus q̃ prius/tenetur:secus si nimis:vt qr mutas-
set ciuitatez.p tex.no.p.l.meuia.§.fi.ff.de annu.le.istud idẽ tenet
95 Bald.⁊ Imol.in.l.cum filiusfami.§.fi.ff.de ver.ob.¶†Et circa
hanc decisionem vnũ perpetuo notate.ꝙ si emphiteota vel alius
debitor promisit mihi soluere in certo loco:⁊ ab illo loco sim po-
stea exbannitus vel relegatus,isto casu tenebitur mihi soluere in
alio loco:⁊ ita potest cogi ad soluendũ/⁊ illuc portare:tex.est cuz
gl.solenni in.l.vsuras.⁊ ibi Bar.⁊ Bal.C.de soluti.⁊ idẽ dicite ex
omnibus casibus ibi enumeratis in glo.fm Bar.⁊ Bal.ibi/⁊ ita
96 limitate istam decisionem.¶†Quadragesimo quero iuxta pro-
ximas.q.⁊ maxime trigesimãseptimam,vbi dictum est ꝙ qñ em
phiteota est diuersi fori ꝙ non tenetur portare canonem ad for
domini. Pone ꝙ isto casu vult emphiteota soluere in foro domi-
ni tantuz:nunquid possit inuito dño:istud in specie non inuenio
tactum:concludo tñ ꝙ sic.per id qd in simili no.Bal.in.d.l.acce-
ptam in.xij.q.in fi.vbi tenet ꝙ qñ ꝯuentum est ꝙ debitor soluat
in foro suo:põt tñ soluere in foro creditoris eo inuito:nisi loc9 ille
esset destinatus fauore creditoris vel vtriusq3:allegat no.in.d.l.
vsuras.j.de solu.⁊ in.l.j.in ratione sui.s.de seruis expor.¶ Qua
dragesimoprimo quero iuxta predicta.xxxij.q.in qua vidistis qd
quando dñs ⁊ emphiteota sunt eiusdez fori:vt quia dñs habitat
in ciuitate,⁊ emphiteota in comitatu vel villa que sit de iurisdi-
tione ipsius ciuitatis,ꝙ emphiteota teneaẽ portare ad domum
97 domini.¶†Quero ergo in istis terminis/pone ꝙ emphiteota
teneatur annuatim soluere.x.saccos frumenti:cuius sumptibus
tenebitur portare:puta quis tenebiẽ soluere vecturas.Barto.in
d.l.item illa.in prin.in vlti.col.ff.de consti.pecu.non clare attin-
git hunc casum:tñ ex verbis eius satis videẽ decidi.ꝙ talis expẽ
sa spectet ad emphiteotaz:⁊ idẽ magis aperte tenet Bal.in.d.l.
acceptã.in.xj.qd.vbi fortius vult,qd etiam tenebitur emphiteo-
a tã soluere gabellã[a] seu datium:per tex.in arg.in.l.mediterranee.
in ver.dispendij.C.de anno.⁊ tribu.lib.x.⁊ ad istud de gabella vi-
de quod no.Bar.in.l.j.ad fi.ff.de ali.⁊ ciba.leg.Imo.in.c.indicã-
te.in.iij.char.extra de testa.⁊ ad id quod dictũ est cuius expensis
videte qd no.gl.⁊ Bar.in.l.si heres damnatus fit.ff.de vino ⁊ tri.
98 oleo lega.⁊ Bar.in.d.l.j.de alimen.⁊ ciba.lega.¶†Quadrage-
simosecundo quero nunquid sicut emphiteota ppter cessationez
solutionis potest expelli:ita etiam possit expelli propter rei dete
riorationem,si deteriorauerit rem acceptam in emphiteosim.In
emphiteota ecclesie clarum est qd sic:tex.est in aut.qui rẽ.⁊ vnde
sumitur.s.de sacrosan.eccl.dicite tñ idem in emphiteota priua-
ti.fm Pe.Cy.⁊ Gui.de suza.in.d.aut.qui rem.⁊ Bal.in.l.diuor
tio.in.§.si fundũ.⁊ ibi alios Moder.ff.sol.ma.¶ Et idem tenent
Bal.Sali.⁊ Pau.de ca.in.d.aut.qui rem.q̃uis ꝯnum t3 Imol.
sub dubio forte.in.d.l.diuortio.§.si fundũ.qr hoc specialiter cau-
tum reperitur in emphiteota ecclesie.in.d.aut.qui rẽ.sed in alio
emphiteota priuati istud non reperitur. Quid aũt sit in vsufru-
ctuario deteriorante rem:⁊ quid in feudatario,vide Pau. de ca.
in.d.aut.qui rem.Bal.in.c.j.§.pe.per illum tex.de pace tenen.in
vsi.feu.vide qd dixi remissiue in.l.j.ad fi.in pe.q.s.eo.dum tetigi
an emphiteota si icidat arbores fructiferas,possit ob hoc expel-
li.¶ Dicit tamen no.Bal.in.d.aut.qui rem.in.j.colũ.qd ad hoc
vt emphiteota ppter deteriorationem rei possit expelli,tria co-
pulatiue requiruntur.primo qd sit deterioratio notabilis quãti-
tatis.Nam pro modica deterioratione nõ fieret rescisio cõtract9.
per.l.scio.ff.de in integ.resti.Scdo qd sit ad perpetuam deteriora
tionem fundi,non ad curã fructuum:qr compendiũ fructuũ per
tinet ad emphiteotam:⁊ iõ,non interest dñi:sed bene ppetua vti-
litas.Et ideo fz eum,q̃uis emphiteota nõ colat solicite agrum,
⁊ ager efficiatur deterior respectu fructuum,non potest expelli,
Subdit tñ ⁊ no.secus esse in vinea,qr si vinee nõ putanẽ,siccanẽ,
⁊ in perpetuum deteriorantur:⁊ idem in incisione arborũ fructi-
ferarum vt.s.dictum est.Tertio requiritur quod ista deteriora-
tio procedat dolo lata culpa vel leui:nam de leuissima non teneẽ
emphiteota,alleg.§.scire aũt.cum gloss.in aut.de nõ alie.melius
facit regula.l.si vt certo.§.nunc videndum.et.l.j.cum glos.ff.cõmo.
quia cum iste cõtractus emphiteoticus celebretur grã vtriusq3,
debet venire dolus lata culpa ⁊ leuis:sed non leuissima:vt ibi:⁊
idem quod ista tria copulatiue requirantur ad hoc vt emphiteo
ta propter deteriorationem expelli possit:tenet etiam Bal.in.l.
iij.in penul.colum.s.loca.⁊ ita consuluit Fulgo.in eius consi.in-
cip.ser. Anto.de la.cru.simpliciter secutus Bal.in locis preallc.
Uide tñ tex.qui vr̃ contra predicta aliqualiter facere in.l.si mer
ces.§.cõductor.ff.loca.in verbo ne intẽpestiua cultura deteriorez
99 fundũ faceret.¶†Quadragesimotertio ⁊ vltimo pro nũc quero
iuxta proximam.q.nũquid isto casu requiratur sima super dete-
rioratione,ad hoc vt per eam emphiteota possit expelli. Alber.
in.d.aut.qui rem.tenet simpliciter qd sic:⁊ ita dicit tenere Inno.
in.d.c.potuit.¶ Ueritas huius pendet ab his que latissime vi-
distis.s.in textua.in.v.no.Et ex ibi dictis conclude contrarium
quod non

a ¶ Emphiteota soluere gabellã. Adde distu se p Bertachi.in trac. de gabellis.

ꝙ non requiratur sententia: quia qñ emphiteota cessauit tempore statuto soluere, ad hoc vt possit expelli non requirit̃ snia, vt ibi late firmaui: ergo nec qñ dãnificauit. cũ isti duo casus parificent̃ in. d. aut. qui rem. ¶ Preterea ⁊ fortius, si nõ requirit̃ snia quando emphiteota cessauit soluere, ⁊ sic minus deliquit in omittendo, ꝙtominus requiretur snia qñ grauius deliquit in dãnificando, ⁊ sic faciendo: vt ibi dixi. Iste qõnes sufficiant pro nunc. Circa hãc glo. multas alias qõnes in materia videbitis. j. ⁊ seq. glo. maxime in glo. magna. in ver. repellere. vbi glo. plures qõnes format: quasdam alias vidistis. s. in textua. in. v. ⁊. vj. no. Ista hic recollegi simul. q₂ alibi melius nõ cadebãt. ¶ Capio glos. magnã in ver. repellere. quã diuido in nouẽ partes principales: prout. ix. questiones in ea formant̃. Scda ibi: sed quid si fecerit pactũ. Tertia ibi: itẽ si triẽnio elapso. Quarta ibi: itez quis probabit. Quinta ibi: ita quid si emphiteota promisit. Sexta ibi: item si semel pena est exacta. Septima ibi: item si promisit penam. Octaua ibi: itẽ quid si emphiteota. Nona ⁊ vltima ibi: item qd si aliqs emphiteota nõ possidẽs. ¶ In ea. gl. ibi. l. colon⁹. ₛm Ray. tenetis ex hac
100 prima parte prin. huius gl. tres principales ꝯclusiones. † ¶ Pri
a ma est/ ꝙ dñs põt ꝓpria autoritate[a] expellere emphiteotam, qui triẽnio cessauit soluere canonẽ emphiteoticum. Adde ꝓ ampliatione istius cõclusionis. qꝺ dñs finita emphiteosi põt statim sine aliquo termino siue inducijs emphiteotam expellere, nec hz terminũ qui datur a iudice: ita no. Bal. in. c. j. ad fi. ꝑ ec illum text. de contẽ. inter dñm ⁊ fidelẽ de inuest. feu. ⁊ ad h̊ vide qꝺ no. Ang. i. l. est differentia. ff. in quibus ca. pig. ta. ꝯha. ¶ Scda conclusio est/ qꝺ si dñs forte aduersariũ timens nolit eũ ꝓpria autoritate expellere, sed cũ autoritate iudicis/ qꝺ requirit libellus. ¶ Tertia ⁊ vlti. cõclusio est ꝙ qñ emphiteota interuerterit possessionem: q₂ vbi possidebat tanꝙ emphiteota, mõ suo noĩe possidet, qꝺ tunc dñs nõ põt eũ ꝓpria autoritate expellere. ¶ Circa pmã cõclusionẽ gl. aduertendum ₛm Pe. Cy. Ang. ⁊ Sali. hic/ ꝙ dũ glo. dicit lz me
b lius põt dupliciter intelligi. primo ꝙ ista dictio melius, stet comparatiue: ⁊ erit mẽs glo. qꝺ dñs põt expellere emphiteotam qui
c cessauit triennio soluere propria autoritate: ⁊ per autoritatẽ iudicis: potest ⁊ scdo intelligi, qꝺ stet electiue: ⁊ tunc sensus gloss. erit in totum ꝯrius/ qꝺ dñs nõ possit propria autoritate expellere, sed bene cum auto. iudicis. ¶ Pro clara ergo intelligẽtia reassumo in dubiũ nunquid dñs possit ꝓpria auto. expellere emphiteotaz qui triẽnio cessauit soluere. Et q₂ passus iste est dubius multum ⁊ valde disputabilis, intẽdo illũ plene excutere. In hoc ergo puncto inuenio varias doc. snias quot pene dixerim scribentiũ capita. ¶ Prima fuit opi. gl. nostre hic/ post Marti. ⁊ Bulg. ₛz verã mentẽ glo. ꝙ sic: qꝺ dñs possit autoritate ꝓpria expellere. Idem etiam effectualr̃ tenet glo. in. d. c. potuit. in glo. pe. ⁊ ibidẽ Imo. ⁊ Io. an. dñ dicunt ꝙ melius ⁊ tutius est cũ autoritate iudicis: volunt ergo ꝙ dñs de iure possit ꝓpria autoritate: licet melius ⁊ tutius sit hoc facere cũ iudicis autoritate. Idem tenuit Azo in summa huius ti. idẽ tenẽt Ja. bu. ⁊ Old. prout refert Alb. hic i. j. col.
d in fi. eandẽ opi. tenet Ray. de forli. hic prout refert Joã. de imo. in. d. c. potuit. in. xxiij. col. ¶ Pro hac parte adducitur in primis h tex. in ver. volẽti. ⁊ in ver. si domin⁹ voluerit. vbi vult tex. ꝙ si dominus vult põt repellere emphiteotã q triennio cessauit a solutione: si ergo põt repellere si vult, ergo ꝓpria autoritate: ista ꝯña ponitur per iurisconsul. in. l. iij. §. cum igit̃. ff. de vi ⁊ vi arma. ¶ Secũdo ad idẽ adducit̃ text. in. §. scire autem. in autẽtico de non alie. ¶ Tertio ad idẽ. §. si vero qs aut locator. in aut. dẽ alie. ⁊ emphi.
101 cum ibi no. per glo. ¶ † Quarto ⁊ vltimo adducitur simile in colono vel cõductore, quẽ biennio nõ soluẽtem, põt dñs ꝓpria autoritate expellere. l. edem. a ꝯrio sensu. s. loca. l. quero. §. inter locatorem. ff. eo. firmant Jo. an. ⁊ alij in. c. propter sterilitatem. extra de loca. Pe. ⁊ Cy. hic. Bal. i. l. certa est forma. j. vt i pos. leg. ꝙuis Sali. hic in. vj. colũ. cõtrariũ teneat in colono vel conductore: ⁊ male per tex. in. l. conductores. s. loca. ⁊ in. l. non ab re. j. vñ vi. que iura non obstant: q₂ lz dicant qꝺ si conductores recusant restituere rẽ conductam finita conductione incidant in ꝑenã illarum. ll. si perseuerauerint in cõtumacia vsqz ad sniam, nõ tñ negant quin dñs possit propria autoritate expellere. ¶ Scda principalis opin. est Pe. ⁊ Cy. hic/ tenentium ꝙ dñs nullatenus possit propria autoritate expellere emphiteotam. ¶ Mouentur primo/ q₂ ꝙuis per cessationem triennij emphiteota perdiderit dominium vtile, qꝺ habet in re emphiteotica non tñ perdit possessionez naturalem: ⁊ ideo non dz ab illa sua naturali possessione posse expelli autoritate ꝓpria: ⁊ ad hoc facit. l. creditores. j. de pig. hic allega. in glos. ¶ Scdo moti/ q₂ hec expulsio daret materiã rixe: ⁊ ideo effugienda est. l. equissimum. in prin. cum vulgaribus. ff. de vsufruct. ⁊ ad hoc. l. nõ est singulis. de reg. iur. ¶ Tertio adducunt. l. lex vectigali fundo. ff. de pig. hic alleg. in glo. vbi vectigali nõ soluto, ⁊ consequenter quando emphiteota cecidit a iure suo, nihilominus ibi nõ priuatur propria autoritate: imo iudiciaria: intẽtãdo rei ven.

¶ Subijciunt tñ ipsi qꝺ ꝙuis dñs nõ possit propria autoritate expellere emphiteotã rõne sue naturalis possessionis. quam habet, qꝺ tñ secus esset in simplici colono vel cõductore, qui meram detentationẽ hz: q₂ dñs bñ posset euz ꝓpria autoritate expellere si nõ solueret. j. bienniũ vt. s. dixi in precedenti opi. Istam eandez sniam tenet Albe. hic in. j. col. in fi. qui dicit qꝺ ista est cõis opi. et ꝙ istud est expressum in libro nouellarum in ti. de conductoribus ⁊ emphiteoticarijs in scda parte nouellarũ. ¶ Istã eandẽ opi. ꝙ dñs nõ possit ꝓpria autoritate expellere emphiteotaz ꝯdicentẽ, ⁊ nolentem exire, imo resistentẽ: tenet etiam Salic. hic in. vj. colũ. pluribus fundamẽtis mot⁹. ¶ Primo q₂ si dñs nõ põt hodie expellere ꝯductores inuitos propria autoritate. d. l. conductores. ⁊ d. l. non ab re. ⁊ ꝯñr non potest expellere ꝓpria autoritate eos qui nullum ius, nullãqz possessionẽ habẽt, quãtominus dz posse expellere emphiteotam propria autoritate: qui lz per cessationem ceciderit a iure suo emphiteotico, non propterea tñ perdidit suã naturalẽ possessionẽ: sed certe vt. s. dixi in. j. opi. istud fundamen
102 tum de colono vel cõductore non est verum. ¶ † Scdo mouet̃ ꝑ simile: nam dñium rei dotalis sol. ma. per mortẽ mariti ipso iure a reuertitur ad vxorem. l. in rebus. in prin. j. de iure do. ⁊ tñ non est licitum mulieri ingredi possessionem sine autoritate iudicis, heredibus mariti non ꝯsentientibus: vt est tex. no. in. l. dotis. j. solu. matri. ergo idem dicemus in proposito: ꝙ ꝙuis emphiteota per cessationem triennij priuetur iure suo emphiteotico, non tamen possit dñs propria autoritate eũ expellere. ⁊ tãto minus cũ per. l. ita demum priuet̃, si dñs velit: ⁊ sic nõ penitus ipso iure. vt. s. vidistis in textua. in. v. no. ¶ Tertio mouet̃ per text. in. l. creditores. j. b de pig. allegatam in glo. vbi vr̃ tex. ꝙ si creditor fecerit pactũ de ingrediendo possessionẽ ꝓpria autoritate, si debitor pecuniã tempore cõuento nõ soluerit: dicit ibi tex. ꝙ ꝙuis ingrediendo ꝓpria autoriate nõ dicatur vim facere: tñ dicit ibi text. ꝙ possessionem
b autoritate iudicis apprehendere dz: intelligẽdo verbum debet[b] proprie, vt sit necessitatiuum. ¶ Quarto mouet̃ per regulam generalez ti. s. ne quis in sua cã ius sibi dicat. ¶ Quinto per. c. licet.
c el. ij. de prebẽ. in. vj. vbi priuatũ ipso iure, non lz episcopo[c] de possessione expellere, nisi priuatio fieret per sniaz. ¶ Sexto per notata per glo. in. c. cõmissa. de elect. in. vj. ¶ Septimo ⁊ vlti. ne detur materia ⁊ occasio rixas ⁊ rumores cõmittẽdi. d. l. equissimum. in prin. ⁊. s. induxi. ¶ Hanc eandem opi. nouissime firmat cõis preceptor do. Hieronymus tortus: qui dicit ꝙ eaz teneret in iudicã
103 do/ motus per fundamẽta facile proxime relata. † Itẽ mouetur/ quia ꝙuis in aliquibus casibus lex transferat dominium in ali c quem ipso iure: nunꝙ tñ intelligitur translata possessio. l. cũ heredes. in prin. ff. de acqui. pos. l. commissa. ff. de publica. gl. no. in. l. cũ duob⁹. als si fratres. §. idẽ rñdet. el. ij. ff. ꝓ socio. ergo idẽ dicem⁹ in proposito: ꝙ ꝙuis emphiteota ꝑ cessationẽ priuetur a iure suo non tñ intelligetur ab eo ablata sua naturalis possessio, ⁊ in aliũ translata. Sed certe nec alij hoc negant: imo fatent̃ ⁊ disputant
d nunqd emphiteota[d] ꝙuis naturalr̃ possidens, possit per dominum expelli, nõ obstante sua naturali possessione: ita ꝙ oẽs fatentur caducitate non priuari emphiteotã a sua possessione naturali: postea ipsemet discedit a sua snia: dicendo posse distingui: ꝑut distinguit Spe. in. d. §. nunc aliqua. ver. xlviij: ⁊ referam statim inferius. ¶ Addo pro ista scda opi. ꝙ dñs non possit propria autoritate expellere emphiteotam nolentem exire, imo resistentẽ: tenet etiam. d. Car. flo. in. d. c. potuit. prout ibi refert Imol. in. xxiij. col. ⁊ dicit ipse Car. ꝙ isto casu nedum melius est facere autoritate iudicis, imo etiam est necessariũ emphiteota contradicente, et exire nolente: q₂ tunc ₛm eũ est idem acsi alium emphiteotã deiecisset: quo casu possit dñs talem contradicentem propria autoritate expellere. Idem secundo mouetur/ q₂ qꝺ emphiteota contradicit dño nolendo exire, videtur interuertere possessionẽ: quo casu interuersa possessione nõ videt̃ dñs posse sibi ius dicere, nec propria autoritate expellere: vt hac glo. in tertia cõclusione: ⁊ habetur in. l. nõ est singulis. ff. de reg. iur. ¶ Tertia principalis fuit opi. Spe. in. d. §. nunc aliqua. in ver. xlviij. qui post varia hincinde adducta/ finalitr̃ concludit cum Marti. de fano: in tractatu presentis ti. q. v. ꝙ aut constat eum esse emphiteotã, ⁊ ipsum non soluisse canonem triennio elapso, ⁊ consequenter certum est eum a iure suo emphiteotico cecidisse: ⁊ isto casu dominus possit propria autoritate expellere: ⁊ ita intelligatur ⁊ procedatur in opi. s. relata. ¶ Et vltra Specu. potest esse ratio huius primi mẽbri quare dominus tunc possit propria autoritate expellere: q₂ tunc tractat̃ de mera executiõe facti, absqz alia cause cognitione: quo d casu lex facit eum executorẽ istius meri facti, hoc est istius expulsionis in re propria, vt hoc tex. iuncta. l. deuotum. C. de meta. lib. xij. Aut vero non constat, quia emphiteota negat rẽ esse emphiteoticam, vel negat se cecidisse a iure suo emphiteotico: vel negat elapsum esse tempus ad soluendum: ⁊ tunc quia per talem negationem res efficitur dubia vt. l. iij. j. quibus ad liber. procla. nõ li.

a ¶ An dñs ꝓpria autoritate. adde abb. in. d. c. potuit. sup gl. in verbo expelli.

b ¶ Verbum dz. adde gl. in verbo debeãt. in cle. attẽdentes. de stat. mo. gl. i. c. j. xxv. q. j. gl. ⁊ abb. in. c. proposuit. de app. gl. i. c. si vir. ꝺ adul. bal. i l. creditores. C. de pigno.

c ¶ Non licet epo. Adde Bal. i. l. barbarius. i. x. col. vers. sed qd ꝺ seruo. ff. de off. preto. in repet. non in lect. bal. in. l. cuz fratrẽ. in. iij. col. C. ꝺ his qui. vt indi. Lu. ro. in. l. is cui bonis. in. iij. col. de ver. ob. Inno. ⁊ doc. in c. cum nr̃is. de ꝯces. ꝑb. Jo. an. in. c. ꝙꝙ. de ele. lib. vj. Rot. deci. xiiij. in ti. vt li. pen. inci. tit⁹. in nouis. Cal. ꝯsi. xx. in tit. de ꝑbẽ. idez Cal. in ꝯsil. iiij. in tit. de accu.

d ¶ Nunqd ẽphiteota. adꝺ in aut. de aliena. ⁊ emphi. in. §. si ꝟo qs aut locator. co. ij.

plene scribitur in.l.j.§.de procu.ꝛ tunc non poterit sibi ius dice-
re,ꝛ sic propria autoritate emphiteotam expellere.Et est rõ/ga
tunc non tractatur de mera executione facti,sed venit examinan
dum an sit emphiteota,an ceciderit:cuius cognitio spectat ad
iudicem,ꝛ non ad ipsum dñm.per totum titulũ.§.ne quis in sua
causa ius sibi dicat.ꝛ cum hac opi.videtur transire ibi Jo.an.in
addi.hanc opi.tenet etiam Bal.hic in.iij.col.idem bal.in.d.§.ad
hec.in vlti.col.de pace iura.fir.in vsib.feu.vbi formaliter dicit ꝙ
si culpa emphiteote esset liquida,ꝛ nihil iuridicum allegaret,qđ
tunc dominus posset de facto emphiteotam expellere:al's sec9.
ꝛ ibi etiam videte per eũ quid in vasallo.an dominus possit pro-
pria autoritate auferre feudum vasallo.Sed certe prout etiã di-
cebat Jmo.in.d.c.potuit.in.xxij.colum.si vera esset hec distinctio
Specu.qđ per talem negationem res efficeretur dubia:ita ꝙ do-
minus non possit emphiteotã propria autoritate expellere,cer-
te de facili impediretur executio que fieri potest propria autori-
tate,per hanc solam simplicem negationem verbalem.¶ Quar
ta principalis fuit opi.Bar.hic/qui dicit hanc esse veritatem:qđ
aut dominus vult totaliter expellere propria autoritate emphi-
teotam contradicentem,ꝛ nolentem exire:ꝛ tunc non possit.l.nõ
est singulis.ff.de reg.iur.ꝛ sic in hoc membro Bar.stat cũ.iij.opi.
§.relata.Aut dominus non vult emphiteotam totaliter expelle
re de possessione,sed vult ingredi,ꝛ turbare emphiteotam sua na
turali possessione:ꝛ qđ possit probat Bar.sic:nã clarum est quod
dominus ciuiliter possidet rem alij in emphiteosim concessam.l.
male agitur.j.de prescript.xxx.vel.xl.ann.l.iij.§.ex contrario.vbi
gloss.ꝛ doc.ff.de acqui.pos.idem Bart.in.l.si vt certo.§.si duob9.
in fi.ff.cõmo.ergo ratione sue ciuilis possessionis debet posse suũ
fundũ emphiteoticum ingredi.Jtem potest emphiteotam tur-
bare,ex quo ab eo vitiose possidet.l.j.in fi.ꝛ seq.ff.vti posside.ꝛ sic
vult Bar.ꝙ q̃uis dñs non possit emphiteotam totaliter ꝓpria
autoritate expellere:possit tamen ipsum turbare illa sua natu-
rali possessione.Et si emphiteota turbatus egerit interdicto vti
possidetis contra dominum turbantem,debebit succumbere:cũ
iniuste videbatur tunc a domino possidere,postꝙ̃ cecidit a iure
suo emphiteotico.d.l.j.in fi.ꝛ.l.seq.ff.vti poss.ꝛ.l.vnica.j.vti pos.
ꝛ.c.causam.extra de proba.cum hac opinio.tenet Ange.hic.in.ij.
col.ꝛ seq.¶ Fulg.hic reprehendit istam sententiam Bart.in.ij.
membro/motus:quia quantum ad cognoscẽdum an possessio sit
vitiosa vel ne:inspicimus initium possessionis,an fuerit vitiosuз
vel ne de iure ciuili.l.vnica.versicu.hoc tantummodo obseruan-
dum.j.de vsuc.transfor.vnde cum in casu nostro initiũ possessio-
nis non fuerit vitiosum,certe vitium postea subsequens propter
caducitatem,non dз posse concedere dño turbationem.¶ Sз ab
ista impugnatione facile defenditur Bar.quia.d.l.vnica.loquit̃
quantum ad vsucapionem seu prescriptionem fiendam ab extra
neo,qui ab alio possessionẽ non recognoscit:alias vsucapere vel
prescribere non posset.d.l.male agitur.nos autẽ loquimur in em
phiteota qui possessionem a dño recognoscit:quo casu dñs ciui-
liter possidens,potest pro tuenda sua ciuili etiam emphiteotam
qui cecidit turbare in naturali possessione:quo casu emphiteota
qui cecidit ratione huius caducitatis dicitur postea ab eo iniu-
ste possidere:ꝛ ideo domino permittitur dicta turbatio/iuribus
prealleg.¶ Vos autem diligenti9 aduertite ad hanc doctrinam
Bar.inquantum in primo membro vult,ꝙ dñs ratione sue ciui-
lis possessiõis nõ possit propria auto.totaliter expellere emphi-
teotam:quia ipsemet Bart.contra morem suum in hoc fuit sibi
cõtrarius,in repe.l.creditores.j.de pig.in.iiij.q.prin.in ver.ꝛ pre
dicta vera qñ in instrumento ꝛc.vbi voluit Bar.ꝙ rõne constitu-
ti vel precarij oppositi in pacto de ingrediendo bona debitoris
propria auto.ꝓpter qđ constitutum apud creditorem est vtraqз
possessio,vel saltem ciuilis:tunc si debitor resisteret creditori vo-
lenti propria autoritate ingredi ex lege conuentionis,ꝛ faceret
vim,ꝛ consequenter spoliaret illa ciuili possessione:certe ſm eum
ille creditor posset incontinenti per vim ingredi,expellendo de-
bitorem:quia ista dicitur potius defensio q̃ occupatio:vt not.in
simili in.l.cum fundum.ff.de vi ꝛ vi armata.ecce qualiter ibi vult
Bar.sibimet contrarius/qđ ratione solius ciuilis possessionis li-
citum sit creditori per vim ingredi,ꝛ repellere debitorem resisten
tem,dummõ incontinenti faciat.Jstam contrarietatem Barto.
perpendit Jmo.in.d.c.potuit.in.xxv.col.ꝛ ibi dicit Barto.posse
sic concordari qđ aut emphiteota resistit.de facto volendo dñm
priuare sua ciuili:ꝛ tunc pro defensione sue ciuilis bene licituз sit
domino propria autori.repellere emphiteotam,per ea que habẽ-
tur in.l.iij.§.cum igitur.ff.de vi ꝛ vi arma.ꝛ in.c.olim causam.ex-
tra de resti.spolia.ꝛ ita loquatur ꝛ procedat Barto.in.d.repet.l.
creditores.aut emphiteota licet resistat de facto,resistit ad hunc
finem:vt non expellatur de sua naturali possessione:protestat̃ tñ
quod non intendit priuare dominum sua ciuili:sed vult defende
re suam naturalẽ:quam ꝓtestationem videtur facere posse ꝑ no.

a ¶ Et qñ di catur.adde Ex.in.l.i bo ne fidei.C.de pac.idẽ Ex.i.l.j.C.vñ vi.Lu.ro.i.l.j.§.j.ff.de ver.ob.dar.in.l.cos.ff.de fal.Archi.in.c.hi vero.xx.xij.q.vij.

in sili ꝑ glo.ꝛ doc.in.l.vnica.j.vti pos.ꝛ tunc ꝓcedit opi.Bar.hic.
¶ Jn dubio aũt si de facto resistat,ne dñs intret possessionẽ,vide
tur facere violentiam,etiam respectu ciuilis,ꝛ cõsequenter videt̃
velle priuare dñm sua ciuili:per not.in.l.clam possidere.§.si.cum
ibi no.cum.l.seq.ff.de acqui.pos.isto mõ putat posse saluari bar.
a contrarietate:vt ibidẽ latius per eum.Adduco ꝙ forte.ꝛ dubi
tatiue loquor,alijs duobus modis possit saluari Bar.prout eius
verba in vtroqз loco sonare videntur:primo ꝙ Bar.in.d.repeti.
loquatur quando expulsio illa fieret incõtinenti,prout ibi exp̃sse
dicit Bar.hic autem loquatur Bar.qñ ex interuallo.Uel aliter
ꝛ scđo ꝙ Bar.non sit contrarius:quia in.d.repe.soluз dicit ꝙ po
test turbare,de expulsione verbum nullũ:ꝛ istudmet fatetur hic,
cogitate tamen.¶ Quinta principalis fuit opi.Pe.de ancha.
in.d.c.potuit.quam ibi refert,ꝛ latius eaз explicat Jmo.in.xxiij.
104 col.ꝛ seq.†qui dicit qđ alibi habemus similem.q.in debitore q
fecit pactum:vt si pecuniam nõ soluat tpe conuento,possit credi
tor propria autoritate ingredi possessionẽ bonoꝝ debitoris:nun-
quid virtute huius pacti poterit creditor ingredi debitore inui-
to ꝛ resistente:ꝛ ipsum debitorem resistẽtem,de possessione expel-
lere:quam.q.tangit glos.in.d.l.creditores.j.de pig.ꝛ ibi Bart.in
repeti.in.iiij.q.prin.vbi post multa concludit:aut debitor resistit
seu contradicit sine causa iusta ꝛ vera:ꝛ tunc aut contradicit so-
lum verbo:ꝛ non obstante ꝯtradictione verbali poterit creditor
propria autoritate intrare,ꝛ eũ expellere:quia non est licitũ debi-
tori mutare valũtatẽ.l.ab eo.C.de sentẽ.ꝛ interlo.l.sicut.j.de act.ꝛ
ob.Aut ꝟo debitor resistit de facto:ꝛ tunc aut debitor tempore
pacti celebrati cõstituit se possidere noĩe creditoris:ꝛ tunc q2 per
constitutum translata est in creditorem vtraqз possessio ꝛ ciuilis
ꝛ naturalis.l.quod meo.in prin.ꝛ no.ff.de acqui.pos.Bart.nota-
biliter circa finem.in.l.ab emptione.ff.de pac.debitor resistendo
de facto videretur velle spoliare creditorem suũ vtraqз possessio-
ne.Et ideo pro ea tuenda licitum est per vim debitorem expelle-
re,dũmodo incõtinẽti faciat.l.iij.§.cũ igit̃.iuncta.l.viз facit.ff.de
105 vi ꝛ vi arma.secus si ex interuallo.†Et quando dicatur[a] incõti
a nenti fieri vel ex interuallo dr.in.d.§.cuз igitur.aut vero debitor
tempore pacti celebrati dixit se precario possidere noĩe credito-
ris:ꝛ tunc quia per precariũ possessio tantũ ciuilis transfertur in
creditorẽ.l.quisquis.cum gl.j.de dona.ꝛ.l.ꝛ habet.§.eũ qui.ff.de
precario.debitor resistendo de facto creditori volenti intrare pos-
sessionem bonoꝝ debitoris,videtur velle eum priuare illa sua ci-
uili possessione:ergo ꝓ ea tuenda dз sibi licere aduersariũ repel-
lere,dũmodo incõtinenti faciat.Jn hoc tñ est contrarietas inter
ipsummet.Barto.vt late retuli in proxima opi.aut vero debitor
non resistit nec verbo nec facto:ꝛ res est plana:modo ad proposi-
tum nostrum dicit Pe.de anch.in.d.c.potuit.ꝙ dicta in conuen-
tione de ingrediendo propria autoritate,debent adaptari ad li-
centiaз ingrediendi que datur a lege,quatenus adaptari possint
cum licitum sit arguere a conuentione hominis ad dispositionẽ
legis.allegat.l.si cõuenerit.ff.de pac.melius.l.fi.in fi.ꝛ ibi Bal.j.
de fideius.glo.in.l.nõ impossibile.cũ alijs concor.ff.de pac.Et sic
vult cõcludere Pet.de anch.in questione nostra de emphiteota,
ꝙ aut emphiteota postꝙ̃ cessauit triennio continuo soluere,ꝛ sic
postꝙ̃ cecidit a iure suo emphiteotico,resistit dño verbo,ꝛ ei con
tradicit:ꝛ tunc licitum sit dño nõ obstante hac verbali contradi-
ctione propria autoritate ingredi rem emphiteoticam:aut vero
emphiteota resistit de facto:ꝛ tũc q2 penes dñm est ciuilis posses
sio,ꝛ penes emphiteotã naturalis,vt retuli in alia precedẽti opi.
ꝛ ꝯñr emphiteota resistendo de facto ꝛ prohibẽdo de facto dñm
ingredi:videtur eum velle priuare sua ciuili,licitum sit dño ꝓ ea
tuenda expellere emphiteotã propria autoritate:dũmodo illud
incõtinenti faciat,secus si ex interuallo,postꝙ̃ de facto expulsus
est semel/vellet ꝓpria autoritate emphiteotã repellere:q2 non li-
ceret.Et sic in hoc puncto tenet Pe.de anch.in oĩbus cũ Bart.
in simili qõne in.d.repe.in.iiij.qõ.principali.nõ aduertens tñ ad
contrarietatẽ ipsiusmet Bart.de qua in ꝓxima precedenti opin.
feci mentionẽ.¶ Ultimo loco Jmol.in.d.c.potuit.in.xxv.colũ.et
seq.tenet qđ de iure vera sit,ꝛ sustineri possit.j.opi.glo.nostre cuз
cõcor.ꝙ licitũ sit dño propria autoritate ingredi,ꝛ expellere em-
phiteotã etiã resistentẽ,postꝙ̃ per cessationem solutionis a iure
suo cecidit:motus per istum tex.simpl'r ꝛ indistincte dicentẽ dño
licere repellere emphiteotã postꝙ̃ triennio cessauit soluere,ꝓut
etiã superius dixi:motus etiã ꝑ id qđ.§.sepius dixi/ꝙ ex quo em
phiteota resistit de facto:videt̃ velle spoliare dñm sua ciuili pos-
sessione/ꝓ qua defendenda põt dñs emphiteotã repellere ꝓpria
autoritate.Nec ſm eũ aliquid operaret̃ ꝓtestatio ipsius emphi-
teote resistẽtis,qui diceret se ꝓtestari ꝙ illud nõ facit vt dñm pri
uet ciuili sua:sed vt suã naturalẽ defendat:vt ibi ꝑ eũ:q etiaз pro
ista pte inducit.l.clã possidere.§.q ad nũdinas.cũ.l.seq.ff.de acq.
pos.vbi rõne solius ciuilis possessionis põt intentari interdictuз
vti possidetis cõtra naturaliter possidentẽ,pro expulsione illius
naturalis

naturalis,ſm qđ ibi voluñt doc.Et ſi diceref ꝙ ibi loquif in expul
ſione iudiciaria,nos in extraiudiciaria expulſione,que fit pꝛopꝛia
autoꝛitate:qꝛ reſpondeo vt ibi per eum.¶ Et tenēdo iſtā ſentētiā
que mihi etiā in puncto iuris videf ſuſtētabilis ⁊ vera:⁊ quā etiā
ſequif Franc.de are.in.l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ff.de
acqui.poſ.in.x.col.in conſi.xxj.incip.diligenter ⁊ mature. ad ſi.pu
to ad omnia in contrarium adducta poſſe reſponderi:licet Imol.
106 nihil reſpondeat.† ¶ Et pꝛimo dum dicebatur, ꝙ lʒ emphiteo-
ta per ceſſationē perdiderit vtile dñium qđ habet in re emphiteo
tica:tñ non perdit naturalē poſſeſſionē:qꝛ reſpondeo iſtud eſt ve-
riſſimum. Et duʒ dicebatur ergo ab illa naturali poſſeſſione non
debet poſſe expelli pꝛopꝛia autoꝛitate:qꝛ reſpondeo negando:ex
quo enim emphiteota reſiſtēdo de facto domino vult dominñ pꝛi
uare ciuili:certe licitū eſt dñm vim vi repellere,⁊ maxime cuʒ em-
phiteota poſtꝙ cecidit dicaf a dño vitioſe poſſidere:vt.ſ. dixi in
iiij.opinione.¶ Non obſt.ſcđm duʒ dicebaf ꝙ hec expulſio facti
det materiam rixe:ergo eſt fugienda per.l.non eſt ſingulis.ff. de
reg.iur.vbi pꝛiuatis non datur licentia in his que ſunt cauſa ma
ioꝛis tumultus :quia reſpondeo ꝙ iſtud eſt verum niſi a.l.dare-
tur ſibi licentia:pꝛout in hoc tex.in ver.repellere.iūctis alijs.ſ.ad-
ductis.¶ Non ob.l.lex vectigali fundo.ff.de pigno.qꝛ put etiam
dicit hic Sali.illa nihil facit:quāuis enim ibi poſt caducitatē ege
rit rei vend.⁊ ſic via iuridica:ibi tñ nō negaf quin potuiſſet de fa-
cto expellere.¶ Non obſt.adducta per Sali.⁊ pꝛimo illud quod
107 dicebat de colono:qꝛ eſt falſum:vt.ſ.reſpondi.¶ † Non ob.ſimi-
le de re dotali.vbi ꝙuis dominiū rei dotalis ipſo iure poſt moꝛtē
viri tranſeat in mulierem:non tamē ſibi licet pꝛopꝛia autoꝛitate
ingredi poſſeſſionem:qđ fateoꝛ eſſe verū:qꝛ mulier nō habet poſ-
ſeſſionē aliquam nec naturalem:nec ciuilem:cuius autoꝛitate con
cedatur ſibi licentia pꝛopꝛia autoꝛitate ingrediēdi: ſecus eſt in ter
minis noſtris.¶ Non ob.d.l.creditoꝛes.vbi ſm eū lʒ creditoꝛ fece
rit pactū de ingrediendo poſſeſſionē pꝛopꝛia autoꝛitate ⁊c.debet
tñ eam appꝛehendere iudicis autoꝛitate: quia reſpondeo iſtud
nō eſſe verū indiſtincte:imo debet diſtingui pꝛout ibi Bart.⁊ alij
in.iiij.q.pꝛinc.vt retuli in pꝛecedēti opi.⁊ ita diſtinguēdo ille text.
faciet pꝛo iſta parte.¶ No.ob.regula tit.ſ.ne quis in ſua cauſa.qꝛ
a quod ibi dicif neminē poſſe[a] ſibi ius dicere in cauſa ſua, pꝛocedit
niſi iſtud ſibi cōcedatur a lege:vt eſt in caſu noſtro p hūc tex.in ꝟ.
repellere.⁊ in.xix.caſibus enumeratis per Spe.in tit.de actoꝛe.in
108 ver.item qđ vult pꝛopꝛia autoꝛitate ⁊c.¶ † Et pꝛo iſta ſolutione
bene facit qꝛ etiam conſuetudine poſſet induci ꝙ quis in ſua cau-
ſa ⁊ in re ppꝛia ſibimet ius dicat:ita ſignanter no.Hoſtiē.in ſum-
ma tituli de re iudi.⁊ eſt glo.not. in.c.j.de pe.in.vj.Ponunt doct.
in.l.qui iuriſditioni.ff.de iuriſdi.om.iudi.facit qđ not.glo.⁊ doct.
in.c.cum contingat.extra de foꝛo compe.ſi ergo conſuetudine pōt
iſtud induci:ergo ⁊ lege per regulā.l.de quib9.cū vulg. ff.de legi.
¶ Non ob.in.c.licet eps. de pꝛeben.in.vj.⁊ glo. in.d.l.cōmiſſa. de
elect.in. vj. qꝛ illa iura nihil ad pꝛopoſitum:ibi enim penes epiſ-
copum nō adeſt aliqua poſſeſſio etiā ciuilis,cuius rōne ꝯcedatur
licētia reſiſtentē repellendi ppꝛia autoꝛitate in terminis noſtris.
¶ Non ob.fundamenta do.Car.flo.dum dicebat.ꝙ quando em
phiteota contradicit:eſt perinde acſi alius deieciſſet,⁊ alium nō
poſſet dñs expellere pꝛopꝛia autoꝛitate:qꝛ reſpondef ꝙ ratio di-
uerſitatis inter hos caſus eſt clara:qꝛ contra tertiū nō ageret do-
minus de defenſione ſue ciuilis:pꝛout qñ ꝯtra ipſummet emphi
teotam pꝛout etiam declarat ⁊ reſpondet Imol.in.d.c.potuit.in
xvj.colum.¶ Non obſt.vltimum ꝙ quando emphiteota contra
dicit domino,videf interuertere poſſeſſionem:qꝛ iſtud eſt verum.
Et dū dicebatur,ꝙ interuerſa poſſeſſione nō pōt dñs pꝛopꝛia au
toꝛitate expellere:vt hac gl.in.iiij.concluſione appꝛobata per om
nes:qꝛ reſpondeo notabiliter,iſtud eſſe verum quando vellet ex
interuallo facere,ſecus ſi incontinenti tempoꝛe contradictionis:
⁊ ſic in ipſo actu interuerſionis:qꝛ tunc bene poſſet per ſupꝛadi-
cta.¶ Per iſta ergo remanet in pūcto iuris defenſata pꝛima ſen-
tentia gl.noſtre hic:⁊ in.d.c.potuit.ꝙ dñs pōt de iure expellere p-
pꝛia autoꝛitate emphiteotā,etiā reſiſtentē ⁊ ꝯtradicenteʒ: poſtꝙ
per ceſſationē triennij cecidit a iure emphiteotico:eſſet tamen in
cōtingentia facti conſultius:vt glo.⁊ oēs fatenf iſtud autoꝛitate
109 iudicis facere.¶ † Pꝛedicta omnia pcedunt quando in contra-
ctu emphiteotico nullum pactū interuenit ſuper expulſiōe: pone
ergo ꝙ interueniat pactum expꝛeſſum inter dñm ⁊ emphiteotam
pꝛout quotidie videmus apponi in inſtrumentis emphiteoticis
ſeu inueſtituris,ꝙ ſi emphiteota ceſſauerit per triennium conti-
nuum ꝙ non ſoluerit canonem vel penſionem debitam,ꝙ tunc li-
ceat domino ingredi ſua pꝛopꝛia auto.⁊ coꝛpoꝛaleʒ poſſeſſionem
ſibi accipere:an iſto caſu virtute talis pacti etiā contra reſiſtenteʒ
⁊ contradicentē liceat dño ſua ppꝛia auto. ingredi,⁊ cōtradicen-
tem emphiteotā expellere:iſtā qōnē foꝛmat Sali.hic:in.vj.colū.et
cōcludit ꝙ ſic:per.l.pignoꝛis.ſ.de pign.act. in illa alternatiua.in
tex.illo citra cōuentionem vel pꝛeſidalem iuſſionem:⁊ ibi Bart.

not.illum text.ad hoc/ ꝙ ex pacto licet pꝛopꝛia auto.ingredi rem
alterius/al's ſecus:ad idem allegat Sali.l.titia cū teſtō.§.lucius.
el.j.ff.de leg.ij.cū gl.ſi.in ꝟ.non ſic interpꝛetandam.i.iij.expoſitiōe:
dū exponit tex.a ſe.j.qđ ab alio nō petat ſed ppꝛia autoꝛitate igre
diaf poſſeſſionē,quaſi ex pmiſſione defuncti:ſicut al's permittitur
ex pmiſſione ꝯſentiū.d.l.creditoꝛes.j.de pigno.Ad idē etiā pon
derat tex.noſtrū hic in pꝛin.in ꝟb.⁊ de reiectione.vbi tex.vult va-
lere pactū de emphiteota reijciendo.Ad idem mouef/qꝛ al's ꝟba
pacti nihil operarenf,cū etiā ſine pacto licitū ſit repellere emphi
teotā,dūmodo nō reſiſtat:vt hoc tex.in ꝟ.repellere.⁊ late fuit exa
minatū.ſ.pꝛi.Ad hoc ergo vt late pactū operef.debet talis ex-
pulſio poſſe exerceri etiam cōtra reſiſtentē.¶ Vltimo mouef/qꝛ
tunc emphiteota iniuſte reſiſtit,veniendo ꝯtra pactū expꝛeſſum:
⁊ conſequenter dñs iuſte facit:cū violentiam non dicatur inferre,
ſed violentie dicaf reſiſtere/ qđ eſt licitum.l.vt vim.ff.de iuſti.⁊ iu.
l.vim facit.ff.de vi ⁊ vi arma.cum ſimi.dicit tamen Sali.ꝙ lʒ iſta
videantur ſibi vera/ qđ tamē relinquit cogitandū donec legat.d.
l.creditoꝛes.¶ Addo ꝙ ꝯtrariū in terminis, vcʒ ꝙ tale pactum
expꝛeſſe factum inter dñm ⁊ emphiteotaʒ de ingrediendo ppꝛia
autoꝛitate,nō poſſit exerceri cōtra reſiſtentē aut cōtradicentē:te-
net Bart.in.l.alias.§.eleganter.ff.ſol.matr.per.l.nō eſt ſingulis.in
110 pꝛin.ff.de reg.iur.idem tenet Bal.in.d.l. creditoꝛes. † vbi foꝛma-
liter inquit,ꝙ creditoꝛ habens pꝛedictā licentiā de ingrediendo.
non tñ poteſt per vim ingredi inferendo violentiam perſone:per
d.l.non eſt ſingulis.¶ Et ſi volumus tenere iſtam partem,facile
poteſt reſponderi ad omnia allegata p Sali.vno verbo/ꝙ loquū
tur cōtra nō reſiſtentē.Et dū dicebaf ꝙ illud pactū al's nihil ope-
raref,qđ argumentū videf habere aliqđ coloꝛis:reſpondeo quod
imo multū operaf,ꝙ lʒ dñs de iure cōi habeat facultatem repel
lendi emphiteotam ppꝛia autoꝛitate,vt hoc tex.requiritur tamē
pꝛius certioꝛatio:imo citatio iudicialis/que iſto caſu virtute pa-
cti non requireref:ita not.Barto.reſpondet in.d.l.creditoꝛes.in
lect.in.ij.col.⁊ latius in repe. in.iiij.q.pꝛin.¶ Tamen qꝛ in pꝛece- a
denti articulo dixi de iure poſſe teneri,ꝙ etiā vbi nullū pactū ex
pꝛeſſe eſſet appoſitum/⁊ tñ dñs poſſet ppꝛia autoꝛitate expellere
emphiteotā etiā reſiſtētem,multo foꝛtius teneo in terminis iſtis
poſſe.Et ad.d.l.nō eſt ſingulis.reſponde vt dixi in pcedēti arti.vt
pcedat niſi licentia cōcedaf a.l.nō expꝛeſſa cōuentione partiū:de
hoc tñ puncto vide late Bar.in.d.l.creditoꝛes. in lect. in. ij. col.et
latius in repe.in.iiij.q.pn.de cuius verbis feci mentionē in pꝛece-
denti arti.ideo hic nō repeto:vide etiā Bal.in.l.j.in.iiij.col.C.cō
mu.de leg.Sali.plene in.l.in poſſeſſionē.j.ad leg.iul.de vi. ¶ Et
ad iſta vide oīno Bar.notabiliter in.l.iuſte poſſidet.ff.de acquir.
111 poſ.vbi querit poſt glo.ibi:† an valeat licentia data p iudicē ali-
cui vt ingrediatur ppꝛia autoꝛitate talem fundū/⁊ ibidē poſt re
latas opi.antiquoꝛū:finaliter cōcludit ꝙ vʒ ſi iudex ſimpliciter b
cōcedat licētiā vt vadat. Si aūt cōcedat licentiā ꝙ pars vadat,⁊
ingrediaf etiā per vim,ſi alius ibideʒ exiſtēs reſiſtat:nō valet qꝛ
iudex nō poſſet iſtud cōcedere:de quo etiā per Bar.in.l.ſi finita.
§.idem iulianus.in.vj.col.in ver.ſecūdo quero qualiter fiat pma
miſſio.ff.de dā.infec.⁊ Bal.in.q.p eū diſputata q̄ incip.accuſat9
de vi turbatiua.in.xxiij.col.vbi in hoc vltimo tenet cōtra Bar.p
do.Abb.Panoꝛ.in.c.decetero.in pe.col.de re iudi.qui tenet cum
Bar.p Lud.ro.i.l.j.§.nūtiatio ex hoc.ff.de oper.no.nun.⁊ gl.no.
in.l.miles.§.qui iudicati.⁊ ibi doc.ff.de re iu.⁊ quod pulchꝛe not.
Bal.in aut.ſed oīno.in.viij.col.ſ.ne vxoꝛ p mari.vbi ponit an ca
ptura perſone ⁊ executio poteſt cōcedi ipſi parti:⁊ tenet ꝙ ſic dū
modo fiat ſine vi:per glo.in.d.l.miles.§.qui iudicati.⁊ per iſta ſit
perfecte expedita.j.concluſio huius pꝛime partis gloſ.¶ Circa
vero ſecundam concluſionē pꝛincipaleʒ glo.noſtre,dū glo.ſentit
ꝙ qñ ppꝛietarius ſeu dñs non audet accedere ppꝛia autoꝛitate
ad expellendum emphiteotā,ppter potentiā ipſius emphiteote
vel qꝛ vult vꝛbanius eum expellere,vnde vadit ad iudicem vt eū
repellat officio ⁊ autoꝛitate iudicis/quod tunc requiratur libel-
lus.Bartol.hic ſe remittit ad ea que dixit in repe.l.creditoꝛes.j.
de pigno.⁊ ibi late ponit vt.j.ſubijciam ſtatim:⁊ ad ea que dixit
in.l.j.§.j.ff.ſi mulier ven.nomine in poſ.cal.cau.eſſe dic.vbi nihil
de hoc inuenio tactū.¶ Bal.hic:in.iij.col.tenet oppoſitū/ꝙ nō
b requiratur[b] libellus/per glo.illam de qua ſolet in multis locis fe
ſtum facere.in.§.multis.in verb.tranſitu.inſtitu.de liberti.quam
alibi reputat ad hoc ſingularem ipſe Bal.⁊ in.l.conſentaneum.
in.v.col.j.quomo.⁊ quando iudex.idem etiam tenet Bal.p gloſſ.
pꝛeal.in.c.j.§.ſi quis vero.el.j.de pac.iur.ſi.in vſi.feu.⁊ in.l.edem.
in.j.colū.ſ.loca.idem etiam tenet Bald.in addi.Specu.in tit.de
loca.in.viij.colū.in pꝛin.vbi effectualiter tenet quod talis licen-
tia debeat cōcedi per iudicem de plano abſqʒ libello.¶ Subdit
tamen Bal.hic:quod licet in impetrāda tali licentia a iudice nō
requiraf libellus,quod tamen emphiteota poſſeſſoꝛ veniet de ne
ceſſitate citādus:ad hoc per gloſſam in.l.meminerint.j.vnde vi.
iſtud idem quod non requiratur libellus in tali licentia a iudice

a ¶ Neminē poſſe. Addꝺ l.j.C.ne qs ī ſua cā.l.ex-tat.ff.qđ me tus cā.l.nul luſ.C.ꝺ iud. Spec.ti.de iud. deleg.ī §.ſupeſt.ꝟſi. itē ſi velit.⁊ ver.itē ſi cā.

b ¶ Libellus. Adde.l.fin. ff. de ap.re-ci.l.fin.C.de edi.di.adri. tol.doct.i.c. duduʒ.el.ij. de elec.doc. in ca. cum. olim.ꝺ teſti. Spe.ti.de i-gſi.in.§.nūc tractem9.ꝟ. in ſumma

impetranda firmat late Bal.in.l.creditores.in repe. in.v.q.pnc.
⁊ ibi respondet ad decē argumenta Iac.de bel.in disputatiōe sua
adducta in oppositū:mouet Bart.q꞉ cū ista sit via executiua hoc
est quedā executio que fit in executione sentētie iuris priuātis ip-
so iure emphiteotā dn̄o volente:ergo debet tractari summarie et
sine libello,⁊ sic per iudicē nō debet requiri alius libellus:⁊ hic est
valde notandū,si pars fuerit citata,⁊ cōparuit,⁊ expresse contra-
dicat,⁊ nō cōfiteat intentionez agentis seu implorantis officium
iudicis,etiā si petat cognosci ⁊ dari libellum:nihilominus adhuc
libellus non erit necessarius:sm eū qd pbat per multa similia de
quibus ibi per eum. Nec ad hoc ob.autoritas Spe.qui tenere vi-
detur oppositū in.d.§.nunc aliqua.in ver.xlix.q꞉ respōdet Bart.
ꝙ lz de necessitate pro tali licentia obtinēda etiā aduersus cōpa-
rentem ⁊ cōtradicentē,nō requirat libellus:pōt tn̄ si vult libelluz
dare:⁊ ita pcedit dictū Spec. Vel melius potes rn̄dere ad auto-
ritatem Spe.prout respondet Imo.in.d.c.potuit.in pe.char.ma-
gna.qd dictū Spec.procedit in officio iudicis succedente in locū
actionis,puta cōdictionis ex.l.vel interdic.vti possidetis.de qui-
bus ibi expresse loquit Spec.quo casu quando officiū iudicis suc
cedit in locū accusationis,bene tunc de necessitate requirit libel-
lus per regulam.l.ii.§.dies.ff.quis ordo in bono.pos.ser. nos autē
loquimur in officio iudicis non succedente in locum actionis: sed
implorato pro ista executione,in qua mera executione non requi
ritur libellus. ¶ Et cū ista opi.Bart.ꝙ nō requirat libellus p ta
li licētia obtinenda,etiā si pars citata cōpareat ⁊ expresse ꝯdicat,
transit simpliciter Io.de imo.in.d.c.potuit.in pe.chart.magna q
ad literā refert oīa dicta per Bart. in.d. repe.l.creditores. in.v.q.
princi. Addo qd Io.an.in addi.ad Spe.in tit.de lib.cōcep.§. nūc
dicendū.in ver.ix.in.xl.additione illius ver.refert illā opin. Iaco.
de bel.in.d.disputatione,ꝙ requirat libellus si possessor vocatus
resistat,dicendo solutū creditori:vel qd sile.⁊ eā sequi videtur Io.
an. ¶ Ego aūt indubitanter teneo,ꝙ pro tali licētia a iudice obti
nēda etiā cōtra possessorē resistentē ⁊ ꝯdicentē,nō reqratur libel-
lus maxime cū in precedenti articulo tenuerim ꝙ dn̄s ppria au-
toritate possit expellere contradicētem:⁊ idē tenuit Ant. de but.
in.c.i.de libel.obla. Pe.de ancha.in consil.cl. Alex.in ꝯsi.cc xxix.et
cxxx.lib.iiii.incip.in casu ⁊ lite vertēte inter vniuersitatē. Adde ēt
ꝙ ille qui vult expellere colonū vel emphiteotā p iudicem, debet
offerre libellū,⁊ ordinarie pcedere: presertim qn̄ longo tempore
pensio non fuit soluta.c.litere.⁊ ibi Bal.in vlti.no.d dila. Nunqd
aūt isto casu saltē requirit qualis qualis petitio in rescriptis redi-
genda.dicā.i.in.ii.col.pxi.se. ¶ Circa aūt aliud qd.s.retuli tenere
Bal.hic:ꝙ licet pro tali licētia obtinēda nō requirat libellus,
qd tn̄ pars venit necessario citāda. Iste est pulcher passus in quo
Iac.de bel.in.d.disputatione:vt refert Barto.in.d.l. creditores.
in.v.prin.q.tenuit oppositū ꝙ imo in tali licentia cōcedenda non
requirat citatio partis,⁊ ꝙ talis licentia concessa possessore non
vocato valet ⁊ tenet:⁊ cū eo dicit tenere Io.an.in.d.ti.de libel.cō
cep.Bar.vero in.d.v.q.prin.tenuit ꝙ talis licētia cōcessa per iu-
dicem parte nō citata nō valuit,nec qd opet:⁊ ꝙ dari aut conce-
di nō debet regula.l.nā ita diuus.ff.de adop.l.de vnoquoqz. cū si
112 mi.ff.de re iudi. ¶ † Sicut nec iudex debet mandare executioni
sniam,nisi parte citata ad opponendū quare nō debeat fieri exe-
cutio sentētie cū multe exceptiones possint opponi post sniam.vt
l.i.⁊ ibi glo.mag.⁊ doct.s.de iur.⁊ fac.igno. Cy.in.l.ab executiōe.
per notabilem glo.ibi.i.quorum appel.non reci. text.in.l. memi-
nerint.in ver.ad insinuādas snias.i. vnde vi. Et ideo expulsio vi-
goris talis snie sequute,vr nō valere:cū in effectu sit nulla:q꞉ da-
ta parte nō citata ⁊ cōsequenter pro nō data habet. ¶ Subdit tn̄
Bar.ꝙ q̄uis talis expulsio vigore talis snie nō valeat vt iudicia
lis,valet tn̄ vt extraiudicialis:⁊ ideo per iudicem erit confirman
dus dn̄s in possessione parte nō citata: per id qd habetur in.l.
iii.§.missum.ff.de carbo.edic.in.l.i.i.de carb.edic.⁊ hoc si de iure
extraiudicialiter poterat emphiteota expelli:secus si extraiudicia
liter expelli non potuisset:vt q꞉ forte nōdum transiuisset tempus
113 triennii:q꞉ tūc cōfirmari non deberet:† eo q꞉ concessio tenute vel
possessionis que est oīno nulla,nullatenus debet per iudicē ꝯfir-
mari vt pulchre not. Bar.in.l.iii.§.fi.ff.de bono.pos.ꝯta.⁊ in.l.i.§.
satisdatum.ff.quorū leg. Bal.⁊ Ang.in.d.l.i.i.de carb. edi. Bal.
in.l.fi.ff.qd met.cau. Ang.⁊ Imo.in.l.si finita.in pn.ff.de dā.infec.
imo tūc caderet dn̄s a iure suo p id qd habet in. d.l. meminerint.
et in.l.si quis in tātā.i.vnde vi.⁊ idē cū Bart.ꝙ requirat citatio:
tenet etiā Bal.in.l.i.in.i.col.i.de exe.rei iudic. idem tenet etiam
notabiliter Bal.in.l.nec quicq̄.§.vbi decretū.in.vii.colū.ver.:sed
dubitat si possum ingredi.ff.de off.pcon.⁊ leg.vbi subiiciā vnum
singulare multū ⁊ in practica notandū,ꝙ si iudex daret licentiaz
mihi dn̄o de expellēdo emphiteota parte nō citata,ꝙ ex quo ista
licētia non est pretoria seu iuridica,ꝙ si emphiteotā missum non
admittit,non tenet ex edicto ne vis fiat ei:nec ppterea molestari
posset:qd bn̄ not. Quāuis ista sit cōmunis ⁊ vera snia:⁊ ita sit de

a ¶ In scri-
ptis. Adde
diffuse p La
phrā.i repe.
c.qm̄ cōtra.
de pba.doc.
in.c.lz olim.
de simo.

iure tenēdum ⁊ seruādū in practica:ꝙ pro tali licētia necessario
requiratur citatio partis. Sali.tamē in.d.l.creditores. habuit in
predictis pulchrā ꝯsyderationē,quam etiaz sequit ⁊ commēdat
Io.de imo.in.d.c.potuit.in pen.char.magna. Naz dicit diligēter
aduertēdū esse,qualiter istud officiū iudicis implorat ex vrbani-
tate:nā si pprietarius cōpareat corā iudice,⁊ dicat dn̄e iudex ego
cōcessi talē fundum in emphiteosim titio pro tanta annua pēsio-
ne,⁊ iam sunt elapsi tres anni ⁊ plures quibus nihil soluit,vt ptz
ex instrumēto inuestiture qd corā vobis in publica forma produ-
co.dico etiā ꝙ per dictā cessationē triēnii possum ob hoc propria
autoritate eum expellere volens tamen vrbanius agere imploro
officium vestrum,vt detis mihi licētiam ingrediendi ⁊ expellēdi
talem emphiteotā ⁊ tunc pcedat opi.Bart.⁊ cōis.s.relata:quia
cum actus iste ingrediendi vel expellendi videat fundari super li
centia iudicis:certe debet pars necessario citari,⁊ si talis licentia
fuerit data pte nō citata,erit nulla. Nunqd aūt tūc posset per iu-
dicem cōfirmari:dictū est.s.si autem pars fuisset citata,⁊ compa-
ruisset,⁊ contradiceret huic licentie,certe non esset necessaria li-
belli oblatio:per ea que dicta sunt:dicit tamē Sali.⁊ bene ꝙ qua-
a lis qualis petitio redigenda esset in scriptis,⁊ super actu sup quo
possit fundari officium iudicis,sicut cōsueuit fieri in aliis iudiciis
summariis:not.in cle.sepe.de ver.signi.⁊ ad hoc vide notabiliter
Spe.in tit.de libel.cōcep.§.restat.versi.si autem proprietarius va
dat ad iudicez,⁊ exponat vt dictū est,non tn̄ petat a iudice licen-
tiam ingrediendi:imo dicit ꝙ intendit iure suo vti in expellendo
propria autoritate,vt tamē tollatur occasio rixe petit a iudice sibi
dari nuntium ⁊ familiā qui associēt. eum:⁊ tunc quia ista expul-
sio fienda non fundatur in actu iudicis,poterit iudex facta sibi
saltem summaria fide de predictis,concedere nuntium et familiā
etiam parte non citata:cum ad ipsum spectet prouidere ne rixe ⁊
offensiones subsequantur.iuxta.l.equissimum.in princip. cum si-
mi.ff.de vsufru.nisi sm Imo. iudex posset verisimiliter suspicari
de magna rixa:q꞉ tūc posset prohibere sub certa pena ne talez ex
pulsionem faceret,etiam si videret eum paratum ad expellenduz
propria autoritate.argu.d.l.equissimuz.cum ibi no. Et hanc opi.
not.q꞉ est multum pulchra ad practicam. ¶ Non omitto tamen
Spe.in.d.§.nunc aliqua.in ver.lxix.⁊ in ver.clxviii.ponentē plura
remedia cōpetentia domino ad expellendum emphiteotā:vt rei
ven.conditionē ex.l.ista,interdictū vti possidetis,cōdi. sine causa
vel ex iusta causa.que singulariter refert etiā Imo.in. d.c. potuit.
in.x.chart.magna.⁊ in illis semper videtur requiri libellus,cum
114 semper procedatur via actionis. ¶ † Quid autem sit cū pro tali
expulsione imploratur officium iudicis nō aperit Spe. dicenduz
est vt.s.dixi. Et multa remedia cōpetētia dn̄o contra emphiteotā
⁊ econtra,recollegi in.l.i.in glo.parua super verbo.custodiri.s.eo.
Nunquid autē pendente iudicio in quo petita est predicta licētia
de expellendo:⁊ sic pēdēte ista summaria cognitione,possit domi
nus propria auto.expellere emphiteotam:⁊ sic postq̄ elegit viaz
iudicii possit redire ad viam facti.sol. Bal.in.l.ii. in.x.q. C.de ser.
et aqua.tenet ꝙ non:ne iudicium inchoatum sit ludibrio,⁊ sit in
eius potestate illud euertere:q꞉ postq̄ iudex est aditus,venit expe-
ctandus:⁊ per alia iura de quibus ibi per eum:⁊ idem etiā tenet
Bal.in.l.edem.in pe.col.s.loca.⁊ in.l.i.in.i.col.i.de execu. rei iudi.
Ang.in repe.l.nemo carcerem.post medium.in ver.itez an possit
capi.C.de exact.trib.lib.x.qd bene no.ad limitationē tex.nr̄i in ꝯs.
repellere.⁊ ad glo.nostram hic. ¶ Istud tamen limito procedere:
nisi facta esset ptestatio,⁊ reseruatio pprie facultatis de ingrediē
do propria autoritate:q꞉ tunc puto ꝙ etiam pendente iudicio pe-
tite licentie, quod posset propria autoritate expellere:⁊ sic dese-
re viam iudiciariā:moueor per ea que vult Bar.⁊ omnes sequun
tur in.l.edita.in pen.colū.s.de eden.⁊ in.l.non solum. §.morte.in
x.colū.ff.de oper.no.nuntia.⁊ in.l.cum procurator.§. si dominus.
in.i.col.eo.titu.⁊ in.l.nesennius.ff.de nego.gest.in quibus locis cō
cluditur,quod ista reseruatio seu protestatio saluo iure addendi
libello vel mutandi ⁊c.ideo nihil operetur:⁊ ideo quia hoc non
pendet a voluntate protestantis:sed ex legis dispositione volen-
tis non admitti libelli mutationem vel emendationem:nisi fz for
mam.d.l.edita.ergo cum in terminis nostris istud pendeat a vo-
luntate protestantis,talis reseruatio nihil operabitur:ad istam li
mitationem bn̄ faciunt que infra dicam in tertia parte princi. hu
ius glo. Et reperio ꝙ istam limitationem tenet do. Alexā.in.iiii.
vol.consiliorū.in cōsi.cxxx.incip.in causa ⁊ lite vertente.in vlti.co.
ar.l.si debitor.§.i.ff.qui.mo.pig.vl hypo.sol. Et p simile de eo qui
viua voce appellat,sibi reseruando potestatem appellandi in scri
ptis:vt tradūt Io.an.⁊ alii in.c.bone.⁊ in.c.dilecti.el.ii.de ap. An
ge.⁊ Sali.in.l.si quis libellos.C.de ap. Bal.in.l. appellatione.eo.
titu. Confirmatur q꞉ facta tali reseruatione est perinde acsi iudi-
cem nō adiuisset.l.pretor ait.in prin.§.qui vias.ff.de dam. infec.l.
ille a quo.§.si de testamēto.ff.ad tre.⁊ qd ibi vult Bar.in.ii.col.in
ver.quid operat ista reseruatio no.idem Bart.in.l.i.in.iiii.not.C.
de depo.⁊ in

d:po.in.l.fi.ꝑ illū tex:C.de compen.Bal.in.l.j.ad fi.C.qui legi.ꝑ
115 so.nō habēt.†Nunqd aut dñs adeūdo iudicē pro obtinēda tali li
centia,ꝑdat suā ciuilē possessionē quā habet. Bald.hic in.iij.col.
determinat ꝙ non:q: al's sequeret̃ ꝙ etiā iste q ageret interdicto
vti pos.ꝑderet ciuilē:qd est falsum vt not.in.§.hodie.insti.de inter
terdi.Adde ꝙ in cōtrarium videtur tex.in.l.j.in.§.in operis.⁊ ibi
gl.sup verb.facimus.⁊ tex.in.l.de pupillo.§.meminisse.ff.de oper.
no.nun.⁊ ꝯtrium visus est tenere ipse Bald. ꝑ.d.§. meminisse.in.l.
ij.in.x.q.s.de serui.⁊ aqua.¶ Pro nunc posset pro concordia dici
ꝙ aut dñs adit iudicē:eo q: timet potentiā emphiteote:⁊ tunc ꝑ
dat ciuilē:quasi suspicet̃ se posse repelli:iuxta.l. clam possidere.§.
qui ad nundinas.ff.de acquir.pos.⁊ in istis terminis sonāt verba
Bal.in.d.l.ij.in.x.q. Aut vero dñs adit iudicē,nō eo q: timeat po
tentiam emphiteote:sed vult vrbanius agere:⁊ tunc non perdat
116 suā ciuilē:ita ꝓcedat Bal.hic.¶ †Qualiter autē sit ferenda sen
tentia per iudicē eo casu quo emphiteota non soluit: ponit Bal.
in.c.j.in.§.itē si fidelis.ver.vel si cū filia.quib.mo.feu.amit.Et per
ista remanet ꝑfecte expedita scda ꝯclusio prime partis huius glo.
117 ¶ Circa vero tertiā ⁊ vltimā cōclusionē glo.†qd qñ emphiteota
interuertit possessionē,ꝙ tunc non possit a dño propria autorita
te expelli:dicite ꝙ gl.bene dicit,⁊ oēs cū ea hic tenēt ⁊ Jo.an.⁊ alij
in.c.ꝓpter sterilitatē.⁊ in.c.potuit.extra de loc.⁊ Spe.in.d.§.nūc
aliqua.in ver.xlviij.⁊ Bal.in.d.l.ij.in.x.q.ad qd vide qd not.Spe.
in.d.§.nūc aliqua.in ver.xlvj.⁊ seq.vbi declarat qualiter possideat
emphiteota,⁊ qualiter dñs,⁊ an suo noīe vel noīe dñi.¶ Intelli
gite tñ hāc conclusionē eē verā,qñ ex interuallo: secus si inconti
nēti,⁊ in ipso actu interuersionis pro retinenda sua ciuili:q: tunc
posset.l.iij.§.cū igit̃.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊ dixi.s.in.j.cōclusiōe huius
gloss.Et ꝑ ista sit expedita.iij.⁊ vlti.cōclusio,⁊ ꝑ ꝯñs tota.j.pars
huius glo.¶ Sum modo in.ij.parte p̄n.gl.ibi:sed qd si fecerit pa
ctum dñs.quā subdiuido in sex particulas.In prima format vnā
q.In.ij.gl.respondet.In.iij.ponit aliam opi.distinguentium.In
iiij.arguit cōtra primā opi.In.v.illā primā approbat.In.vj.pro
ea cōfirmanda allegat.scda ibi,respondeo pactū seruandū. tertia
ibi:alij distingūt.quarta ibi:sz est ar.ꝯtra ꝙ tale pactū nō valeat.
quinta ibi:sz prima est verior.sexta ibi:et est pro ea.ff.depo.⁊ ista
118 diuisio sufficiat loco declarationis literalis.¶ †In ea.gl.ibi.l.j.§.si
cōueniat . tenetis ex tota hac.ij. pte p̄n.gl.ꝙ si emphiteota fecerit
pactū cū dño,ꝙ dñs nō possit eū expellere,ēt si nūꝙ nō soluerit ca
a nonem emphiteoticum,ꝙ tale pactū[a] valet:eā approbant docto.
hic nullo discrepante:⁊ inter ceteros Cyn.j.hic.in.iij.q. vbi post
multa hincinde allegata firmat opi.gl.eā etiā sequit̃ Spe. in.d.§.
nūc aliqua.in ver.lxxix.ibi.Jo.an.in addi. post Hosti.in summa
hu9 ti.v.qd si pactus.Et pro ista gl .ponderat ibi Spe.hūc tex.in
p̄n.i v.⁊ de reiectiōe.vbi si valet pactū initū inter dñz ⁊ emphiteo
tam de emphiteota expellendo si solitā pensionez non prestiterit,
q̄to magis dz valere pactū de non expellendo: cū fauorabiliores
simus ad liberandū ꝙ ad cōdēnanduz.l.arrianus,cū vulgarib9.
ff.de act.et obli.⁊ ita notaui hūc tex.s.in tex.in.j.no. ibidem etiam
subdit notabiliter Spe.valere pactū initū inter dñm ⁊ emphiteo
tā:ꝙ si emphiteota alienauerit rē emphiteoticā irrequisito dño,
ꝙ nō cadat nec priuari possit a iure emphiteotico.qd bene no. ad
119 limitationē.l.fi.j.co.¶ †Similiter fm cū vz pactū,ꝙ si emphiteo
ta deteriorauerit rē emphiteoticā,ꝙ tñ nō cadat nec possit expel
li:quod etiā no.ad limitationē aut̃.qui rē.⁊ ibi.no.s.de sac.san.ec
cle.et dixi.s.in gl.in v.trienniū.in.q.xlij.Pro hac cōclusione hu9
glo.nostre ⁊ cōi ꝙ vz pactū de nō expellendo emphiteotā etiam
non soluentē.Addo bene facere tex.istum in p̄n.iuncto ver.aduer
sante ibi si n autē.in v.sed per totū trienniū.pro ea ēt adduco text.
in.l.fundi.C.de fundis patrimo.lib.xj.⁊ Barto.illū notat ad hoc,
subijciens singularius,ꝙ etiā tale pactū factū ab ecclesia seu fisco
valeret inducēdo hoc modo:nā cum fiscus ⁊ ecclesia equiparētur,
l.fi.s.de sac.sanc.eccle.⁊ ibi dicat̃ ꝙ fiscus pōt cōcedere in emphi
teosim.pacto apposito ꝙ res non incidat in cōmissum,per hoc ꝙ
emphiteota cesset soluere:ergo idē erit in ecclesia.qd verbuz bene
120 not.ad extensionē glo.nostre.¶ †An aūt valeat consuetudo[b] pa
b trie inducens ꝙ si emphiteota cessauerit biēnio a solutione cano
nis quod tñ nō possit expelli:sed agi solū debeat ad solutionē pē
sionis: vide per Abb.tenentē ꝙ sic,in cōsil.lxxiij.inci.circa primū
breuiter dico,in.j.vol.¶ Tria tñ sunt que contra cōclusionē isti9
glo.⁊ cōem vident̃ obstare:ad que glo.nō respondet.i.l.cū p̄cario.
ff.de p̄ca. ad quē respōde fz Bar.et alios hic ꝙ qñ pactū esset cō
tra substantialia ꝯctus,certe esset ipso iure nullum,Et ꝓpterea si
fieret pactū ꝙ valeret emptio sine precio,tale pactū esset ipso iure
nullū:cū de substantia ꝯctus emptionis requirat̃ preciū.l.si dona
tionis.s. de ꝯhen.emp.iūcto. §. precium.⁊.§.itē p̄ciū.insti.de emp.
⁊ vēdi.⁊ ita loquit̃.l.cū p̄cario.allegata in glo. Si vero fieret pactū
contra ea q̄ sunt naturalia ꝯctus,bene pactū valeret.l.pacta con
uenta.in prin.cū glo.magistra.ff.de ꝯhen.emp.modo in ꝓposito/
si fieret pactū ꝙ emphiteota non teneat̃ soluere canonem,tale pa
ctum esset nullū:q: esset cōtra substantiā huius ꝯctus:iuxta ea q̄
dixi in.l.j.in euidētialibus.s.eo.Si vero fieret pactū ꝙ si emphi
teota cessauerit soluere ꝙ non propterea possit expelli:et tūc tale
pactum bene valeret,q: esset contra naturalia contractus.d.l.pa
cta conuenta.in prin.cum glo.⁊ ita loquitur glos.nostra hic: ⁊ ad
istam solutionē vide latius Bar.in.d.l.vbi ita donat̃.⁊ ibi Imo.
ff.de dona.cau.mor.Bal.hic:in.j.col.in fi.⁊ in prin.sequentis. ⁊ in
c.j.§.nulla.per quos fiat inuesti.in vsi.feud.Panor.in.c. cum ve
nerabilis.extra de excep.Imo.i.l.si ita quis heres istitut9 fuerit ex
cepto fundo.ff.de here.insti.¶ Scdo videt̃ obstare tex.in.l.in b iu
dicium.§.si conueniat.allegata in.gl.ff.cō.diui.ad quā respōde fz
Sali.hic:ꝙ procedat qñ cōuentio esset generalis,nō restricta ad
aliquā causam specialem:q: tūc nō valeret:secus aūt in restricta
ad aliquē casum in specie:vt in terminis nostris,puta qd emphi
teota nō possit expelli ꝓpter canonē non solutū:vel fm Fulg.ibi
loquit̃ in pacto perpetue cōionis,qd ideo est a iure reprobatum,
q: nemo inuitus cogitur perpetuo stare in cōione:eo q: talis cō
munio pareret discordiam.l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de leg.ij.
iūcta.l.si nō fortē.§.si centū.ff.de cōdi. inde.qd non est in casu nr̃o.
¶ Tertio videt̃ obstare q: si tale pactū valeret, inuitaret̃ emphi
teota ad delinquendū.i.ad soluēdum:ex quo scit se propterea ex
pelli nō posse:cōtra.l.cōuenire.cū vulga.ff.de pac.dota.Quia re
sponde fm Spe.in.d.ver.lxxix.⁊ Sali.hic/ꝙ imo ꝑ tale pactum
emphiteota nō inuitaret̃ ad nō delinquēdum.q: lz expelli nō pos
sit: poterit tñ cōpelli ad soluendū alijs remedijs iuris,de quib9 a
late dixi in.l.j.in glo.parua.in ver.custodiri.s.eo.Et ex istis rema
net defensata conclusio glo.nostre vera ⁊ cōis/ꝙ valet pactū ini
tū inter dñm ⁊ emphiteotā,ꝙ emphiteota expelli nō possit etiā
si nō soluat canonē emphiteoticū.¶ Iuxta istā glo.cōclusionem
121 †querit hic Bald.in.j.⁊.ij.col.an valeat pactū qd solū sit emphi b
teoticū seu liuellariū:edificiū vero sit ꝓprium.Et de effectu talis
pacti,⁊ quid operaret̃,dixi plene de vtroqz in.l.j. s.eo.sup gl.assi
gnando differentiā inter ꝯctū emphiteoticū ⁊ superficiarium:vbi
etiam feci mentionem de Bal.hic.¶ Secūdo querit Bal.an va
leat pactum ꝙ emphiteosis nō trāseat nisi ad primogenitū,⁊ cō
cludit ꝙ sic.Puto in hoc esse aduertendum.Aut enim intelligi
mus primogenituz, eo modo quo intelligit Bal.hic:⁊ seipsuz in
specie declarat:vcz illū q tēpore mortis emphiteote alios antece
dit in successiōe:est mihi nouū genus p̄mogeniture:⁊ puto indu c
bitanter tale pactū valere:q: etiā de iure cōi,quādo nullū pactū
intercessisset,emphiteosis simpliciter accepta intelligeret ordi
ne successiuo:vt ille primo admittat̃ qui alios in successiōe ante
cedit:vt est glo.ordinaria approbata ꝑ oēs in.l.gallus.§.j.ff.de li
be.⁊ posthu.Si vero intelligimus primogenitū ꝓprie.i.eum qui d
inter plures fratres primogenitus est ⁊ natus:prout habetur in
c.ioseph.extra de verb.signi.⁊ notat ⁊ declarat Bal.in.l.cū anti
quioribus.maxime in.v.col.j.de iure delibe.⁊ prout capitur in.l.
arethusam.ff.de statu ho.⁊ intelligit Bar.in eius pulchra.q.in.l.
cum decem.§.fi.ff.de solu.⁊ Bal.in.l.quoties.s.de rei vendi.tunc
questio haberet plus dubij,an valeret pactum:ꝙ primogenitus
inter plures fratres in emphiteosi succedat/⁊ non alij.Puto ta
men in hoc posse dici tale pactum valere:cū anteꝙ aliquod ius
acquirat̃ filijs re,aut spe:⁊ sic tpe celebrati contractus,possit pa
ter acquirere ⁊ stipulari cui filiorū velit.¶ Nunquid autē postꝙ
est acqsitū ius filijs saltē spe:vt q: pater fuerat stipulat9 emphi
teosim pro se ⁊ filijs suis nepotibus qbuscūqz:an tūc possit alijs
filijs preiudicare in hoc iure,eis saltē spe quesito,totā emphiteo
sim vni filiorum p̄legādo:est alta ⁊ ꝓfunda questio quam tāgam
late.j.in glo.fi.⁊ ibi etiam ponam quid in feudo recepto a patre
pro se et filijs suis an vni filiorum possit prelegare/in questioni
bus dubium potissimum facit,quia ius iam est acquisitum fi
122 lijs saltem spe.quod non est in questione nostra.¶ † Tertio suc
c cessiue querit hic Bald.an valeat pactum ꝙ spurij[c] succedant in
emphiteosi:⁊ respōdet ꝙ sic:eo quia tunc veniunt non tanꝙ he
redes:sed tanꝙ per procuratorem stipulantē:⁊ iura realiter no
bis acquiri possunt per liberam personam.l.j.s.per quas perso.
no.acquiri.de quo viste Bart.⁊ alios omnes in.l.ex facto.§.si qs
rogat9.el.j.ff.ad treb.vbi etiaz per euz quid in dubio:⁊ quid si re
cipiatur ab ecclesia:an veniāt naturales tantum.Et Pe.de an
cha.⁊ Imo.in.d.c.potuit.Bal.in aut̃.si quas ruinas.in.iij.colū.
123 in p̄n.de sac.san.eccle.⁊ vide que dicam.j.in vlti.glos.¶ † Vltra
Bal.queritur an valeant pacta que fiunt in quibusdā partibus
per monasteria habentia territoria ⁊ amplas possessiones:nam
concedunt possessiones in emphiteosim perpetuam, cum pacto
d expresso,ꝙ emphiteosis[d] transeat etiam ad feminas.que tamen
nubant alicui subdito iurisditionis monasterij,et non aliter:de
quo per Bar.in.l.ij.§.fi.C.quando ⁊ quib.quarta pars debe.lib.
x.⁊ in.l.murileguli.ꝑ illū tex.C.de murile.lib.xj.vbi etiam querit
Bar.stāte p̄dicto statuto qd iuris sit si femina nubat extraneo q
tñ velit effici de iurisditiōe monasterij:an retineat emphiteosim

a ¶ Qd tale pactū.adde l.cū p̄cario.ff.d. p̄ca.⁊ i.c.fi.eo.titu.

b ¶ Cōsuetudo. Add.c.fi.⁊ ibi doct.de ꝯsuetu.⁊ Bar.i.l.oēs populi.ff.d iusti.⁊ iur.

c ¶ Qd spurij.add bar.cepo.in suis sing.singul.cxlj.

d ¶ Qd ēphiteosis.adde bar.in.l.murileguli.C.d murile.li.xj.

Et per illũ tex. determinat notabiliter ꝙ sic. Nũquid autẽ valeat pactũ factũ inter dñm et emphiteotã, ꝙ etiã si res emphiteotica in totũ pereat, nihilomin⁹ emphiteota teneaꝛ integrã pensionez soluere: dixi. s. in. l. j. in vlti. not. Et per hec sit expedita secunda ps prin. gl. ¶ Sum modo in tertia parte prin. ibi: itẽ si triennio elapso que subdiuisione non indiget. ¶ In ea. glo. ibi. §. si vero quis aut locator, lz doct. hic nõ aduertant ad istã allegationem glo. tñ inuenio Imo. in. d. c. potuit. in. xxxj. co. qui dicit mirandũ eẽ ꝙ ista glo. allegauerit illũ. §. cũ ille. §. dicat expresse contrarium: vt velit ꝙ possit peti pẽsio ⁊ emphiteota expelli: ꝓut etiam probatur in aut. qui rem. s. de sac. eccle. ⁊ forte sustinendo gl. posset dici cuz illa iura, loquanꝛ in ecclesia, gl. senserit speciale esse in ecclesia: vt ecclesie vtrũqz ꝑmittaꝛ, ⁊ pẽsionẽ petere, ⁊ emphiteotã expellere: ⁊ ꝓpterea speciale sit in alio priuato, vt alterũ tm̃ possit: credo ꝙ ista fuerit mens gl. nostre: ⁊ ad hoc vide que. j. ꝓxi. dicam latius.

124 ¶ In ea. gl. ibi: vt in. d. l. post diem. tenetis ex ista tertia parte gl. ꝙ si emphiteota cessauerit triennio ⁊ amplius soluere, ꝙ dñs postea recipiendo solutionẽ videꝛ remisisse ius caducitatis: ita ꝙ amplius lapso tempore dicte cessatiõis emphiteotã expellere nõ potest. ista est pulchra ⁊ quotidiana materia. Et qꝛ per alios non est sufficienter examinata, ideo intẽdo eã plene tangere recolligẽdo scripta omnium hincinde. Et diuidã istã materiã in quatuor principales articulos: vt ex sequentibus apparet: istud idẽ tenet glo. in. d. c. potuit. in gl. pe. Spec. in. d. §. nunc aliqua. in ver. xxiij. ꝑ multa iura ibidẽ per eum allega. ⁊ ibidem Ioan. an. in addi. post Odofre. hic ⁊ Marti. de fano in tracta. ꝑsentis ti. in. viij. q. Idem etiam tenet Io. an. in. d. c. potuit. cum hac glo. nostra tenet etiam indistincte Ang. hic in. v. col. ⁊ dicit eã videri sibi satis equam: et ꝙ etiam est vera de rigore iuris, mot⁹ qꝛ emphiteota per cessationem solutionis non cadit tunc a iure suo emphiteotico: nisi cum dñs vult: vt hoc tex. in ver. volenti. ⁊ in verbo si domin⁹ voluerit. ⁊ dixi. s. in tex. in. v. not. sed dñs recipiendo canonẽ non videꝛ velle emphiteotã priuare: vt. in. l. post diem. hic alleg. in gloss. in. l. commissorie. s. de pac. inter emp. ⁊ ven. ⁊. l. emilius. ff. de mino. ⁊. l. ij. in prin. cũ glo. ff. si quis cau. Bar. vero hic post Iaco. de aret. distinguit faciendo tres casus ꝑncipales aut dñs incipit ab expulsione primo expellendo emphiteotã, ⁊ postea vult pẽsionẽ preteriti tẽporis petere ⁊ põt. allegat ad hoc aut. q rez. s. de sacrosanc. eccle. aut dñs primo incepit a receptione pensionis, ⁊ tunc aut recepit pensionẽ ꝑteriti tꝑis ⁊ adhuc põt emphiteotã expellere: allegat ad hoc. l. colonus. in prin. ff. loca. Aut recepit pensionem pro futuro tꝑe: ⁊ tunc non possit emphiteotã expellere: saluo nisi tꝑe receptionis fuerit protestatus de reseruatione iuris expellendi: ⁊ ita dicit debere intelligi gl. hic. ¶ Ista doctri. Bar. in oibus suis mẽbris est periculosa: in duobus vltimis cõiter reprobata. In prima etiã puto ꝙ de iure nõ sit vera: vt. j. subijciam. ¶ Addo tñ ꝙ istaz opi. Iac. de are. quã visus est tenere Bar. sequiꝛ etiã Cyn. hic: in iiij. q. cũ qua etiã simpliciter transit Salic. hic. in. vij. col. dicens ꝙ a doc. cõiter approbaꝛ: sed Cy. ⁊ Sali. aliter referũt istã doc. Iaco. de are. quã Bar. circa quẽ est aduertẽdũ diligẽtius: qꝛ Cy. ⁊ Sal. in vno discrepant a Bart. nam Bar. vult ꝙ qñ dñs primo cepit pensionem, ⁊ postea vult expellere emphiteotã, siquidem receperit pensionem preteriti tꝑis: tũc põt etiam emphiteotã expellere. d. l. colonus. in prin. Si vero percepit pro tꝑe futuro: tunc non possit expellere nisi fuerit ꝓtestatus de iure suo: ⁊ sic vult Bar. ꝙ quãdo dñs recepit pro tꝑe preterito, non requiraꝛ aliqua ꝓtestatio: imo simplr recipiendo pro tꝑe ꝑterito, nõ alia ꝓtestatione poterit adhuc emphiteotã expellere. ¶ Et hanc opi. Bar. in hoc mẽbro, ꝙ tꝑs recipiẽdo pro tꝑe ꝑterito simpliciter ⁊ absqz alia protestatione, sibi non preiudicet, quominus possit etiã emphiteotã expellere: dicit do. Anto. in. d. c. potuit. satis sibi placere. Et pro confirmatione adducit: qꝛ tñ ista receptio põt habere duplicẽ intellectum. s. vt fiat animo renuntiandi iuri expellendi emphiteotam, item ⁊ quod fiat animo renuntiandi. vnde in casu dubio. vt in terminis nostris debet intelligi ꝙ non intelligatur facta animo renũtiandi iuri suo: quia in dubio non debet ꝑsumi renuntiatio iuris sui. arg. l. cũ indebito. in ꝑn. ff. de ꝓba. ⁊. c. sup hoc. extra de renun. ⁊ non est verisimile. extra de ꝑsum. Cy. vero ⁊ Sali. hic volunt cõtrarium ꝙ ita demuz recipiendo pensionẽ pro tꝑe ꝑterito possit dñs emphiteotã expellere, si tꝑe receptionis fuerit expresse protestatus de iure suo, als non: vñ si dñs simpliciter reciperet pensionem ꝑteriti tꝑis, nõ facta ꝓtestatione iuris sui, non posset postea emphiteotam expellere: quasi mora emphiteote videatur tũc esse purgata: per. d. l. ij. in ꝑn. cũ gl. ff. si qs cau. ⁊. l. fin. cũ glo. ff. de eo qđ cer. lo. l. vectigalia. §. fi. ff. de publica. ¶ Hoc idem ꝙ dñs recipiendo pensionẽ pro tꝑe preterito sine ꝓtestatione sibi preiudicet in iure expellẽdi emphiteotã: tenet aperte gl. in. d. c. potuit. ⁊ ibidẽ do. Cardi. flo. ⁊ Pet. de ancha. Imo. vero ibi in. xxxj. colũ. ⁊ seq. dicit has opi. posse cõcordari. Aut loquimur in emphiteota ecclesie, et procedat opi. Bar. hic vt ecclesia possit recipere pensionez pro tempore ꝑterito, etiaz sine ꝓtestatione: ⁊ tñ possit ipm emphiteotam expellere: sed in emphiteota priuati ꝓcedat opin. ꝓxime precedens: ꝙ dñs recipiendo pẽsionẽ ꝑteriti tꝑis sine expressa ꝓtestatione sibi preiudicet, vt non possit postea expellere emphiteotaz. Motus fundamento mihi tñ nõ multũ vrgenti per id qđ habeꝛ in simili. in. l. rescriptuz. §. si pacto. ff. de pac. et in. l. apud celsum. §. labeo. el. j. ff. de excep. do. in quibus dicitur ꝙ si promisi aliquid dare, ⁊ ex eo casu quo nõ dedero promiserim certã penaz, qđ non possum vtrunqz petere, sed alterũ tm̃: ita eo. modo ſm eũ videꝛ dicenduz in proposito nostro ꝙ ex quo lex vult ꝙ si pẽsio nõ soluaꝛ intra tempus debitũ, ꝙ in penã nõ soluẽtis possit ipse reiterato nõ soluẽs expelli: vt hac. l. ⁊. d. c. potuit. ⁊ iõ videꝛ ꝙ alterũ tm̃ possit. Sed ad istud fundamentũ facilis est respõsio ex his que nunc subijciam ſm Iacob. but. vt sit in emphiteota priuati, de quo loquitur proprie Bar. qꝛ de emphiteota ecclesie non est proprie ꝓpositum Barto. Imo. tenet contra Barto. adherendo opi. Cyn. ⁊ Sali. ⁊ aliorum. s. alleg. ⁊ istud etiam teneo cõtra Bart. in hoc membro scilicet ꝙ dominus recipiendo pensionem pro tempore preterito simpliciter absqz ꝓtestatione, sibi preiudicet in iure expellendi: sinautem cum protestatione: ⁊ tunc bene possit etiaz expellere: qꝛ ius suum expellendi conseruat per protestationem. l. si debitor. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. Et hanc opin. in hoc mẽbro sequitur etiaz Iac. but. hic: prout hic refert Alberi. in. iij. colum. qui etiã refert opinionem Iaco. de are. ita etiam tenuit Pet. de ancha. in. d. c. potuit. ¶ Et si contra istam conclusionem opponereꝛ ꝙ dominus recipiendo pensionem ꝑteritã ẽt cum protestatione, [a] videatur sibi preiudicare in iure expellendi: quia eligẽdo vnũ ex istis remedijs contrarijs, alteri renũtiasse videaꝛ: per. l. post diẽ. de lege cõm. allegatam in glo. ad hoc respondet notabiliter Iac. bu. referente Albe. ꝙ imo ista remedia non sunt cõtraria, ꝑteritã pensionem accipere ⁊ etiam expellere emphiteotã: ex quo vnum prouidet circa preteritũ: aliud circa futurũ. ar. l. ⁊ si forte. §. fi. ff. si seruitus ven. Item electione tolluntur, cũ veniant ex diuersa causa: qꝛ petitio pensionis venit ex ꝯtractu: deiectio aũt seu expulsio venit ex cõtumacia non soluentis. Sed in. d. l. post diem. allegata in glo. erat cõtrarietas, velle rem et preciũ vt dicit tex. in. l. vnica. circa fi. s. si seruus extero. Et hoc idẽ ꝙ dñs recipiendo pensionem preteriti tꝑis cũ ꝓtestatione, per ipsam ꝓtestationem sibi reseruet ius expellendi: tenet etiam Spec. in. d. §. nunc aliqua. in ver. xxv. et Bal. in. l. ij. in prin. ad hoc notans illũ tex. ff. si qs cautio. faciunt q̃ dixi. s. in. j. parte huius glo. in. ij. conclusione circa fi. ad ista vide in simili Bal. in. c. j. in. ij. co. quo tꝑe miles. in vsi. feud. vbi si vasallus intra annum ⁊ mensem post mortem dñi nõ petat inuestiturã ab eius herede, perdit feudũ: vt ibi est tex. modo querit Bal. pone ꝙ post annum[b] ⁊ mensem dñs recepit vasallum ad obedientiam, an videatur sibi remisisse ingratitudinẽ more, ob inuestiturã nõ petitam in tꝑe: respondet ꝙ sic. nisi dñs cõtrariũ fuerit ꝓtestatus: vt ibi ꝑ eũ ⁊ ꝑ eundem. in. c. que in ecclesiarũ. extra de consti. ¶ Item inquãtũ Bar. in. iij. mẽbro principali vult ꝙ dñs recipiendo pensionez pro tempore futuro sibi ꝑiudicet in iure expellẽdi, nisi fuerit protestatus: ⁊ consequẽter vult Bart. ꝙ dñs recipiendo pensionem futuri temporis cũ protestatione, per eaz sibi reseruat ius etiam expellendi. Adde ꝙ contrarium in hoc vidẽtur velle Cyn. ⁊ Sal. hic: ⁊ contra Barto. tenẽt aperte do. Cardi. ⁊ do. Anto. de but. in. d. c. potuit. ⁊ ibidem Imo. in. xx. col. ⁊ seq. tenentes ꝙ ista protestatio nihil iuuat: vñ dominus recipiendo pro tempore futuro, semper sibi preiudicat in iure expellẽdi: siue protestatur siue non: eo qꝛ ista ꝓtestatio videꝛ esse cõtraria facto, ⁊ sic non debet ꝓdesse. per id qđ habeꝛ in. c. cũ. M. ferrarien. extra de constitu. cum simi. Item qꝛ dicta protestatio est incompatibilis cuz receptione future pensionis: videlicet ꝙ habeat pensionẽ pro tꝑe futuro, ⁊ ꝙ etiã expellat: vnde non videtur dicta ꝓtestatio valere: per not. in d. c. cũ. M. ferrariensis. qđ fundamentũ reincidit tñ in idem cum proxime dicto. ¶ Saluat tamen Bar. in vno casu/ quando aduersarius expresse consentiret huic protestationi: per no. in. d. c. cum M. ferrariensis. ⁊ hoc idem contra Bar. teneo ꝙ quãdo domin⁹ recipit pensionẽ pro tempore futuro, etiam cum protestatione iuris expellendi, ꝙ talis protestatio nihil iuuet ⁊ nihil operetur. Et addo ꝙ idem tenet Iac. bu. hic referendo Albe. hic in. iiij. colum. qui etiam idem videtur tenere: ⁊ rationem diuersitatis assignat Iaco. but. qꝛ si dñs recipiat pensionez pro tempore preterito cuz protestatione, illa protestatio valet, ⁊ reseruat sibi ius expellendi. secus si pro tempore futuro: qꝛ quando pro tempore preterito recipit cum protestatione, ista non sunt cõtraria: preteritã pẽsionẽ accipere, ⁊ etiam deijcere: qꝛ vnũ ꝓuidet circa ꝑteritũ: aliud circa futurũ: secus qñ recipit pensionẽ pro tꝑe futuro cũ ꝓtestatione qꝛ ista bene sunt ꝯtraria ⁊ incõpatibilia: cũ vtrũqz recipiat futurum: et ista opinio est vera ⁊ multum equa. ¶ Inquantum Bart. in primo membro vult quod si dominus primo expulit emphiteotam et sic incipit ab expulsione, ꝙ potest etiam adhuc pensionẽ preteriti tꝑis

a ¶ Cũ protestatiõe. Adde. l. ij. ff. si qs cau. l. fin. ff. de eo qđ cer. lo. doct. i. c. cumana, de elec.

b ¶ Qđ post annũ. adde Innoc. in c. ad apostolice. đ re iud, lib. vj.

riti tpis petere:per aut.qui rē.C.de sac.san.eccle. Adde qd in hoc membro cū eo tenēt etiā Cy.z Sali.hic post Jac.de are.z Pe.de sachar.in.d.c.potuit.z ibidē videt tenere.d.Anto.de bu. ¶ Ego puto in hoc mēbro de iure tenendū contra qd primo tenet gl.hic:et Ang.Spec.z Jo.an.z alij.s.allegati:dñi volunt indistincte q siue dñs incipiat ab expulsione:non possit pēsionē postea petere: siue econtra primo recipiat pensionē:non possit postea expellere:qz fz glo.et prefatos doc.alterū tm̄ pōt consequi:hoc idem in terminis aperte q si dñs primo expulit emphiteotā nō possit postea petere pensionem preteriti temporis:tenet Jac.de bel.in.§. qd autē dictum est.in aut.de non alie.prout refert et sequit.do.Car.in.d.c. potuit.idē in specie contra Bar.tz Jo.de imo.in.xxij.colū. Moti sunt isti potētissime,qz qñ emphiteota expellit perdit ēt melioratiōes suas vt hoc tex.in verb.noie melioratiōis.z dixi late.s.in tex.i.vij. no.vñ valde absonū esset,q dñs posset expellere emphiteotā,et ēt lucrari meliorationē:itē qd etiā possit petere pensionē preteriti tēporis:z per hoc apparet nō obstare.l.colonus.in prin.ff.loca. vbi est tex.q si dñs inceperit ab expulsione coloni,qd tñ possit pēsionē petere pro tpe preterito:qz ibi loquit in simplici colono,qui ēt si expellat,nō perdit meliorationes suas:imo electus pōt illas petere a dño:vt ibi in tex.dicit:ideo nō est absonuz q ab eo possit peti pensio pro tēpore preterito:sed in emphiteota q ppter expulsionem perdit meliorationes,videt absonū qd etiā ab eo possit peti pensio:vt tā multiplici pena puniat.contra ea que habent in.c.at si clerici.§.fi.extra de iud. Itē fm Alb.hic:in.iij.col.emphiteota p expulsionem pdit vtile dñium qd habet in re emphiteotica. Itez z naturalē possessionez:qd secus est in colono simplici,q nullum ius habet:vnde non est bonum argu. arguere a colono simplici ad emphiteotam. ¶ Non ob.d.aut.qui rem. allegata p Bart. et §.si vero qs aut locator.in aut.de alie.z emphi.qz speciale est in illis iuribus in ecclesia q vtrūqz possit:fm Cy.z Alb.hic:z Imo. in.d.c.potuit.in.xxij.col.z rationē specialitatis ibi vide per eum. vnde non sequitur q idē debeat dici in emphiteota priuati,cū tātus fauor nō sit dādus priuato quātus ecclesie:z sic ista iura nihil faciunt. ¶ Concludo ergo per istam contra Barto.q qñ etiā mui incipit ab expulsione,qz expulit emphiteotā,qd non possit postea petere pēsionē pteriti tēporis. ¶ Nunqd aūt si dñs primo expulit emphiteotā,possit postea etiam pteriti temporis pensionem petere:si tpe expulsionis expresse ptestatus est:quia prime dicta procedunt in expulsione simpliciter facta, absqz aliqua protestatione istum casum non inuenio tactū in specie:z per predicta videbatur pma facie cōcludendū q nō: cū militent fundamenta pdicta z maxime illud absonū,q si emphiteota expellatur pdat meliorationes z ius suum:z quod adhuc propter ptestationē teneatur soluere pensionē preteriti tpis. ¶ Puto tñ contrarium:qz si recipiendo pēsionem preteriti temporis cū protestationē,ptestatio reseruat ius expellēdi.d.l.si debitor.§.j.eo.modo debet reseruare petitionē cēsus preteriti:q̄uis verū sit q.d.aut. qui rem.z.d.l. colonus.in pn.nō probent sententiā Bar.tenētis ɔtrariū.aliud tñ fundamētū mihi nō placet:cum pena expulsionis cum accessoriis suis,proueniat ex alia causa q petitio pensionū:vt.s.pluries dictuz est:z ideo non videtur absurdum q concurrāt.z per ista relinquitur opin.Bar.oibus suis membris reprobata. ¶ Tertia pncipalis fuit opi. Jac.but.hic referentis Cyn.z Albe.hic:in.iij.col.q habuit in hoc passu subtilē et nouā cōsyderationē:z oino cōtrariam predictis q nunq dñs expellēdo emphiteotā p hoc sibi preiudicet,quominus possit pensionē petere:nec econtra dñs petēdo pēsionem vnq sibi piudicat in iure expellēdi:licet eius fundamēta non multum vigeant,vt statim dicam:sue tamen solutiones allegate in oppositum videntur disputando bene posse pcedere. Motus est primo.per.d.aut.qui rē.z.d.§.si vero quis aut locator.in quibus dicitur vtrunqz posse peti. ¶ Secundo per.d.l. colonus. in prin.ff.loca.vbi colonus potest expelli,z postea ab eo pensio peti. ¶ Tertio z fortius pena deiectionis est pena legalis, inducta a lege nostra cum simi.contra emphiteotā cessantem debito tempore soluere:a qua pena legali nō debet liberari emphiteota soluendo sortē principalē,aut soluendo pensionē,vel econtra.l.si pro fure.§.j.ff.de ɔdi.fur.z.l.ancile.j.de fur. ¶ Quarto et vltimo motus qz iste petitiōes cōpetunt ppter diuersa:qz pēsio ppter cōtractū z deiectio ppter cotumaciā:vñ succedit regula q qñ diuerse pene nō pueniunt ex vna cā,sed ex diuersis:vt in terminis nostris nunq electione tollūtur,nec satisfactione.l.nunq plura. cū simi. ff.de pna.a.delic. ¶ Et tenēdo istaz partē nō ob. que possent in cōtrariū adduci:et primo.l.post diem.et.l.si fundus leges.allegate in glo.qz ibi illa duo remedia sunt contraria velle rem et precium.l. vinea.circa fi.si seruus extero.z.s.dixi quod non est in casu nostro vbi remedia non sunt contraria,sed diuersa. ¶ Non obst. l.ij. in prin.ff.si quis cautio.qz respondet Jacob.but.z bene q ibi loquitur quando remedia erant incōpatibilia:vnde nimirū si vnū eligendo,alteri preiudicat:qd secus est in terminis nostris. Non ob. l.fi.in fi.cum glo.ff.de eo qd cer.loco.cum ibi dicitur in fi.q creditor recipiendo pecuniā penā remisisse videt/qz respondet not.qd ibi loquit qñ petebat vsura vel interesse:z sic pena offi.iudi. quo casu bene verū est q si recipiat sortem principalem,quo casu per solutionem sortis tollit actio principalis ipso iure.insti.quib.mo.tol.obli.in prin.cū simi.q etiā tollit officiū iudicis, qd est accessorium.l.iij.§.depos.secus est in terminis nostris.vbi vnū remediū nō est accessoriū alterius:imo sunt diuersa z separata,z ex diuersis causis proueniūt. Nō ob.l.vectigalia.§.j.de publica. quo magis videt restringere/vbi dicit qd si conductores vectigaliū nō soluant pensiones tempore debito,pōt dñs eos repellere,vel vsuras ab his ex mora recipere.ergo ibi est text.expssus qd dñs altero dz esse contentus qz respōdet no.q ibi loquitur de vsuris pensionū, que non possunt peti simul cum expulsione,ne conductor afficiat duplici pena prouenientē ex eadē met causa.scilicet propter cōtumaciam:qz z expulsio z vsure deberentur ppter cōtumaciam:secus est in casu nostro,vbi nō cadit duplex pena:qz petitur pensio tanq sors principalis:expulsio autē bene est pena:z sic tm̄ est vnica pena.s.expulsionis:z posito q esset duplex pena,pueniret ex diuersa causa:pensio ex cōtractu: expulsio ex contumacia:vt.s.dictum est. ¶ Ista sententia Jac.but.non est tenenda/qd indistincte dominus possit vtrūqz facere scz z expellere z petere pensionem:qz clarissime confunditur ex multis que.s.dicta sunt. Nec ob.fundamenta sua vcz.d.aut.qui rem.et.§.si vero quis aut locator.qz vt.s.dixi,procedunt in ecclesia,in qua cuz sit speciale quod vtrunqz cōsequi possit,infert in priuato esse cōtrariū. ¶ No ob. d.l.colonus.in prin.qz loquit in simplici.colono,qui bene pōt expelli,z pensio preteriti tpis peti vt ibi.secus est in emphiteota.z duplicez rationē diuersitatis.s.assignaui. ¶ Non ob.tertiū:q pena deiectionis sit pena legalis.qz respōdeo hoc esse verū. Et duz dicebat q a pena legali non debet liberari emphiteota soluendo pensionē/vel econtra.d.l.si pro fure.§.j.z.d.l. ancille.qz respondet Cy.z Albe.hic/q bene verū est qñ vno z eodez tpe simul z semel nascit rei persecutoria z penalis,vt in futuro z similibus:ita proprie loquuntur dicte leges:secus si in diuerso tpe:vt in terminis nostris.l.metū autē pñtez.§.sz licet.ff.qd met.cau. ¶ Ut aliter z melius vltra eos respōdeo q.d.l.si p fure.§.j.z.l.ancille.loquunt qñ mora nō est purgata:eo qz purgari nō pōt regulariter in delictis. l.qui ea mente.cū simi.ff.de fur.secus si in terminis nostris,vbi admittitur purgatio more.z dñs simpliciter recipiendo pensionem videt voluisse morā purgari:vt.s.dixi. ¶ Non ob.quartū z vltimum/dum dicebat q cū iste petitiōnes cōpetant ppter diuersa
125 debet succedere regula:s.q diuerse pene prouenientes ex diuersis causis nunq electione tolluntur.d.l.nunq plura.qz istud est verū quando proueniunt ex causis omnino diuersis,vt ex furto,z ex homicidio/vt ibi dixi:secus si ex causis quarum vna veniat quasi in consequentiam alterius:vt expulsio,que venit in consequentiam ad non soluendū:ibi loquit qñ pene proueniunt ex diuersis causis z ex diuersis factis:puta qz hominem surripui,z eū occidi:vt ibi dicit:hic aūt licet videantur diuerse cause sunt tamen ex vno facto tm̄.s.ppter cessationē solutiōis:p ista relinquit qd hec opi. Jac.bu.nō est tenenda. ¶ Quarta principalis fuit opi.Dy.in.l. meuius.§.duobus.ff.de leg.ij.de qua ibi Bar.in añpe.col.facit remissiue mentionē,qui distinguit aut dñs recipit pensionē sciens emphiteotā cessasse a solutiōe canonis,z ɔsequēter sciēs emphiteotā cecidisse:z tūc sit vera opi.q dñs nō possit postea eū expellere:qz altero dz esse cōtētus. Et qz recipiēdo pēsionē vr caducitatē remisisse:vt.s.dictū est:aut vero dñs recipit ignorās,z ignorātia erat iusta,puta qz successerat in locū dñi:iuxta.l.qui in alterius.ff.de reg.iur.z tūc possit etiā emphiteotā deijcere:z ita loquunt iura in oppositū adducta. Et sic Dy.tenet opi.glos.nostre pmo loco.s.relatā cū limitatione/qñ sciēter recepit.istā opi.Dy. sequit Alb.de ro.hic in.iij.col.post nōnullos antiquos quos ipse refert:eā etiā sequit Spe.i.d.§.nūc aliqua.v.xxiiij.z Bal.z Imo. in.d.§.duobus.pro qua bene facit qd vult Bal.in.c.j.in.ij.col.quo tpe miles.in vñ.feu.vbi si vasallus ppter cessationē petendi inuestiturā ab herede dñi,ceciderit/z postea admittat p heredez dñi ita demū preiudicat ipsi heredi,si enim admiserit ex certa scientia: secus si ignorāter vel per errorē,z error sit pbabilis:vt ibi per eū. Ista doct.est vera in suo casu:sed est in multis defectiua:vt patebit in distinctione quā.j.statim subijciā. ¶ Quinta principalis fuit opi.Bal.hic in.v.col.q pmo arguit ad partes,adducēdo quedam ar.Pe.de bella pti.tenētis vtrūqz peti posse:postea finaliter ɔcludit q aut emphiteota soluit tanq in eodē contractu pseuerans:z tūc dicit tenēdā opi.glo.nostre:aut dñs recepit in contrariu protestans,z tūc vera sit opi.Pe.qd vtraqz possit peti. Aut est dubiū:z tūc in dubio eligimus minorē partem.s.vt duret emphiteosis.ar.l.fideicōmissa.§.sic fideicōmissam.z.§.hoc,aūt,ff.de leg.iij.z.l.ij.in pn.ff.si qs cautio. ¶ Et si bene aduerto Bal.tenet opi.glo.nostre,pmo limitās eā vno casu,quādo dñs contrarium

esset ꝓtestatus. ¶ Ista doctrina nõ est tenẽda: quia diminuta est
in multis vt in emphiteota ecclesie. Item in receptione pensionis
de futuro etiam cum protestatione: vt patebit in distinctiõe quã
126 nunc subiicio. ¶ † Ego autẽ vltimo loco: vt ex p̃dictis oĩbus ha-
beatis in hoc passu ꝟitatẽ: puto ita debere distingui: ⁊ facio tres
casus principales: aut dñs primo incepit ab expulsione, ⁊ postea
adhuc vult pẽsionẽ petere: ⁊ hoc casu quicqd dixerint Bar. Cyn.
⁊ Sali. hic dico sic: aut loquimur in emphiteota ecclesie: ⁊ põt ad
huc ecclesia pẽsionẽ petere. d. aut. qui rem. in. d. §. si vero qs aut lo
cator. Aut loquimur in emphiteota priuati: ⁊ tunc aut tẽpore ex
pulsiõis est ꝓtestatus: ⁊ adhuc possit pensionẽ petere: aĺs secus ꝑ
ea que late. s. dixi. ¶ In colono autem simplici clarum est ꝙ si pri
mo expellat̃ põt adhuc pẽsio peti. d. l. colon⁹. ⁊. s. reddidit rationẽ
diuersitatis. Aut vero ⁊ scdo casu p̃ncipali dñs incepit a receptio
ne pensionis, ⁊ postea vult expellere: ⁊ tũc aut recepit pensionem
p̃teriti tp̃is, aut futuri: p̃mo casu qñ recepit pensionem preteriti
tp̃is: ⁊ tunc aut illã recepit cuꝫ protestatione reseruationis iuris
expellendi: ⁊ tunc potest etiam expellere: q̃ protestãdo ius expul-
sionis reseruauit. d. l. si debitor. §. j. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol.
Aut recepit simpliciter, ⁊ sic sine protestatione: ⁊ tũc aut recepit
ignoranter ignorãs emphiteotã cecidisse: ⁊ tũc etiã possit expelle-
re iuxta opi. Dy. s. relatã: aut sciẽter, ⁊ non possit. ¶ Tertio ca-
su principali, qñ dñs recepit pensionẽ pro tempore futuro: ⁊ in h̊
dico indistincte: ꝙ siue fuerit ꝓtestatus siue nõ ꝙ semper recipien-
do pensionẽ futuri temporis sibi p̃iudicat in iure expellendi. l. ij.
§. non male. ff. de excep. doli. ⁊. l. qui in futurũ. ff. de pac. puto ꝙ ista
sit veritas in hoc passu que ex preditis omnibus colligi facile põt.
¶ Predicte doctrine videt̃ vnũ obstare, omnibus casibus in qui-
bus conclusum est ꝙ postq̃ emphiteota cessauit triennio, ꝙ dñs
recipiendo pensionẽ ante vel post expulsionẽ sibi preiudicet in iu-
re expellendi. qđ voluit singulariter Bal. in. l. vnica. j. qñ nõ petẽ.
partes. in penul. col. in ꝟ. sed nũqd emphiteosis reuersa ad domi-
num ⁊c. qui dixit ꝙ cuꝫ in hoc ꝯctu emphiteotico pro substantia
requiratur scriptura, put firmaui late. s. in. l. j. in gl. in ver. scriptu
ra. ꝙ si finita esset emphiteosis: puta ꝑ gñationẽ finitã, ⁊ dñs pate
retur emphiteotã stare in re emphiteotica, nunq̃ intelligeretur
istius rei emphiteotice facta renouatio: q̃ ꝯctus regrentes scriptu
ram nunq̃ ex sola pnitentia renouant̃. l. itẽ querit̃. §. qui impleto.
in fi. ff. loca. Qũo ergo ex ista tacita patientia põt in terminis no-
stris induci ista quedã tacita renouatio. ¶ Ad hoc respondeo su-
stinendo predicta ꝙ dictũ Bal. procederet qñ emphiteosis esset fi
nita: q̃ tunc non possit induci noua emphiteosis sine scriptura.
¶ Sꝫ in terminis nostris q̃uis emphiteota cessauerit triẽnio, nõ
tñ finit̃ emphiteosis, nisi dñs velit emphiteotã cadere vt hoc tex.
in ver. volente. in versicu. si dominus voluerit. ⁊ dixi in textu. in. v.
no. vñ dñs recipiendo pensionẽ videt̃ velle ꝙ nõ cadat: ⁊ ideo non
dicitur finita emphiteosis, nec đ noua emphiteosi agi: ad antiqua
durare: ergo dictũ Bal. nihil obstat. de quo dicto feci mentioneꝫ
illud sequutus in. d. glo. in ver. scriptura. ¶ Iuxta predictã theo
ricam ⁊ que superius tacta sunt, occurrunt tres necessarie q̃ões.
127 ¶ † Primo quero an in casibus in quibus cõclusum est ꝙ domi
nus protestando reseruabat sibi ius expellendi, an sufficiat simpli
citer protestari de iure suo in expellẽdo, presente ipso emphiteota,
tacente ⁊ nihil contradicente. An vero requirat̃ necessario ꝙ em-
phiteota expresse cõsentiat, tali protestationi nam si emphiteota
expresse consentiat res est clara ꝙ fieret sibi preiudicium: quia
taliter ꝯsentiendo videt̃ renuntiare iuri suo ⁊ cõsequẽter sibi pre-
iudicare. ꝑ id qđ habet̃ in. c. ad apostolice. extra de re iu. ⁊ in. l. ma-
ter. s. de rei ven. et in. l. pe. s. de pac. ⁊ vr̃ expressum. in. l. fi. §. itẽ si pre
dixerit. ff. nau. cau. stabu. ¶ Sed pone ꝙ emphiteota expresse nõ
consentit ꝓtestationi, sed tacet: an hoc casu talis ꝓtestatio sibi pre
iudicat maius dubiũ: istud in specie tangit Imo. in. d. c. potuit. in
xxiij. col. vbi primo videt̃ arguere ad partes ꝑ id qđ voluit gloss.
in. §. itẽ si predixerit, dũ subaudit tex. maxime. ⁊ ꝙ ibi Barto. post
Pet. ⁊ finaliter cõcludit ⁊ bene ꝙ sufficiat dñm protestari p̃sente
emphiteota: lꝫ emphiteota aliter nõ cõsentiat, sꝫ taceat motus,
q̃ videt̃ imputãdũ emphiteote quare soluat stãte ꝓtestatione pre
dicta. Secũdo motus ⁊ fortius, q̃ q̃uis per receptionẽ pensionis
actam a dño simplicter, ⁊ sine vlla protestatione, querat̃ ipsi em-
phiteote ius excipiendi cõtra expulsioneꝫ ꝑ suprascripta: tamen
quando dñs recipiendo pensioneꝫ expresse ꝓtestat̃ de iure suo ex-
pellendi, certe nulluꝫ ius oĩno excipiẽdi cõpetit ipsi emphiteote:
vnde cum ista ꝓtestatio fiat ad preiudicium iuris non quesiti: sed
querendi exceptionem emphiteote: certe p̃dicta ꝓtestatio preiu-
dicabit emphiteote tacenti, q̃uis nõ expresse cõsentienti: ⁊ impu
tetur emphiteote ex quo expresse nõ cõtradicit dicte ꝓtestationi.
per doctr. Barto. in. d. §. item si predixerit. ita cõcordantis gloss. et
Pe. ibi: an ꝓtestatio fiat in p̃iudiciũ iuris iam quesiti, ⁊ tunc req-
ratur expressus cõsensus partis: ita ꝙ sola taciturnitas nõ suffice-
ret: an vero in preiudiciũ iuris querendi, ⁊ sola taciturnitas suffi-
ciat. Ita Bar. licet nõ ita clare loquat̃: vide de hoc per Bar. late
in. l. non solũ. §. morte. ff. de ope. no. nun. in. vij. col. ⁊ seq. in versi. sed
quero an etiam partis cõsensus requirat̃ ⁊c. ⁊ ibidẽ Imo. ⁊ Lud.
128 ⁊ ꝑ Ang. ⁊ Sali. ⁊ Ful. in. l. pacta nouissima. s. de pac. ¶ † Scđo
quero, ⁊ est pulchra questio. predicta omnia procedunt in actuali
receptione et solutione pensionis, ꝙ dñs actualiter recipiẽdo sibi
preiudicat: qđ si dñs nõ recipit: sed simpliciter petierit pensionẽ:
an in casibus in quibus conclusum est dñm sibi preiudicare in iu
re expellendi recipiendo pensionẽ eiusdem, etiã sibi preiudicet so
lum petendo. Albe. hic in. iiij. co. in fi. determinat ꝙ sit idẽ vtroqꝫ
casu: per. l. ad solutionẽ. ar. j. de re iudi. addo ꝙ idẽ tenet Salice.
in. l. cõmissorie. in fi. s. de pact. inter empto. ⁊ vendito. per illũ text.
⁊ ibi no. bene facit. l. emilius. in prin. ff. de mino. in ver. dicebam. in
ver. precium petẽdo recessisse a lege sua videretur: ad idẽ bene fa-
cit. l. post diem. ff. de lege cõmis. hic allegata in gloss. imo fortius et
mirabilius ausus est tenere Raph. fulg. hic ꝙ nedũ ꝑ receptionẽ
aut petitionẽ pensionis sibi preiudicet dominus in iure expellen-
di: imo etiam sibi preiudicet si solum patiatur emphiteotã dura-
re emphiteosi preterita eũ non expellendo: q̃ tũc non poterit euꝫ
expellere: quasi videat̃ sibi de nouo refirmasse. l. itẽ querit̃. §. qui
impleto. ff. loca. Item q̃ agit̃ hic de contractu cõseruãdo: ideo fa-
cilius hic cõseruatur ꝑ tacitam volũtatẽ: sec⁹ vbi ageretur de re-
nouando contractu: istud dictũ Fulg. nõ est tenendũ, et clare cõ-
funditur per predicta, ⁊ ipsum impugnat. d. Guar. de castel. hic.
¶ Et allegata per Fulg. nihil ꝓbant: imo ꝓbant cõtrariũ. primo
d. §. qui impleto. qui solũ loquit̃ de anno: sed potius ꝓbat opposi
tum cum ibi in fi. dicat̃ ꝙ illa dispositio non habet locũ in ꝯtractu
requirente scripturam. qualis est contractus emphiteoticus: vt
dixi in. l. j. in glo. in ver. scriptura. s. eo. iũcto dicto singulari Bald.
ibideꝫ relato qđ etiã retuli. s. prime. Sed fortius casus est apert⁹
in contrarium in. d. c. potuit. vbi dicit̃ ꝙ emphiteota põt moram
purgare dũmodo celeri satisfactione ꝓuideat: ergo post longum
tempus nõ põt morã purgare. qũo ergo intelligitur facta recon
ductio: ⁊ multo plus cõfundit̃ tenẽdo opi. quã tenui. s. in gl. in ꝟ.
triennium. in. q. xxix, vbi tenui ꝙ licet emphiteota ecclesie possit
moram purgare, tñ emphitetoa priuati postq̃ cessauerit triennio
soluere non possit morã purgare. Quomodo ergo põt dici ꝙ in-
129 telligat̃ facta reconductio vt possit expelli. ¶ † Puto tñ ex predi
ctis posse decidi, q̃uis in specie tactũ nõ inueniã: vt ita nuper cõ-
sului, ꝙ si emphiteota cessauerit triẽnio soluere, ⁊ post istã cessa-
tionẽ dñs dederit licentiã emphiteote alienandi rem emphiteo-
ticã, qđ per hoc videatur sibi remisisse caducitatẽ, et ius expellẽ-
di, per predicta: ⁊ ad hoc facit q̃ emhiteota per cessationem non
cadit ipso iure, sed ita demum si dominus voluerit vt. s. dixi in
textu. in. v. no. ergo dando sibi hanc licentiã alienandi, non videt̃
130 velle ꝙ cadat, imo videt̃ caducitatẽ velle remittere. ¶ † Tertio ⁊
vltimo q̃ro an ea que dicta sunt in emphiteota priuati, vt domi-
nus recipendo pẽsionẽ p̃teriti tẽporis sine ꝓtestatione, vel futuri,
quomodocũqꝫ sibi p̃iudicet iure expellendi, habeant locũ in em-
phiteota ecclesie: vt ecclesia similiter recipiendo sibi preiudicet. de
hoc habetis gl. in. d. c. potuit. in gl. pe. ⁊ ibi docto. vbi etiã per glo.
quid in prelato eccle. recipiente sine consensu cap. ⁊ quid in recto-
re, quando ecclesia non esset collegiata: de quo etiam per Specu
la. ⁊ Ioan. and. in. d. §. nunc aliqua. versi. xxvj. ⁊ late per Imol. in
d. c. potuit. in. xxvij. col. ⁊ sequen. post do. Cardi. concludit de iure
posse teneri ꝙ etiã in ecclesia collegiata solus prelatus sine con-
sensu capituli possit preiudicare ecclesie in iure expellendi emphi
teotam, recipiendo ab eo pẽsionem simpliciter. Motus quia licet
de iure quesito solus prelatus sine cõsensu capituli possit preiudi
care ecclesie tamẽ in iure querendo, vt est in terminis nostris bene
ne possit preiudicare negligendo: per multa de quibus per cum.
¶ Communis tamen opi. gl. ⁊ docto. in. d. c. potuit. ⁊ Specula. ⁊
Ioã. and. vbi. s. est, vt fiat differentia inter ecclesiam collegiatam
⁊ non collegiatam: vt primo casu non possit prelatus sine cõsensu
capituli preiudicare ecclesie recipiendo. Secũdo vero casu, quan
do ecclesia non est collegiata, solus rector bene possit recipiendo
preiudicare. ⁊ ita tenendum esset in practica, prout etiam fatetur
ipsemet Imol. Et per hoc sit expedita hec tertia pars principa.
glo. ¶ Predicta omnia que superius dixi, ꝙ per receptionem pẽ
sionis intelligitur renũtiatuꝫ iuri expellendi. Intellige semper si
recipiens sciebat illum soluentem cessasse tempore debito. ⁊ inci-
disse in penam: alias non, vt not. Dyn. Bal. ⁊ Imol. in. l. meuius.
§. duobus. ff. de lega. ij. Spec. in titu. de loca. §. nunc aliqua. versi.
xxiij. Bald. in. c. j. in. iij. colum. quo tempore miles. Alexan. in con
sil. cv. lib. iij. incip. magnifice pretor. in. v. colum. in fin. Anto. de bu.
in consil. xx. incip. visis punctis ⁊ quesitis ⁊c. ⁊ vide quod per hoc
131 ibi subtiliter tentat. ¶ † Quid auteꝫ si res erat reuersa ad ecclesiã
⁊ episcopus renouat saluo ⁊ reseruato iure ecclesie, an propter re-
seruationem possit alteri tertio concedere. vide no. Bald. in cap.
que in ecclesiarum. in. xv. col. de consti. ¶ Sum modo in. iiij. ꝑte
prin. glo. ibi

prin.glo.ibi,Itē qs ꝓbabit:quam subdiuido in duas particulas. In pīma q̄rit qs ꝓbare debeat,⁊ r̄ndet. In scda ponit modos ꝓbā di.scda ibi:qd faciet p testes. ¶ In ea.glos.ibi:vt arg.s.de ꝓba.l.j.

32 habes † ꝙ onus ꝓbandi solutionē canonis incumbit emphiteote ⁊ non dn̄o:⁊ sic ꝙ emphiteota tenet̄ ꝓbare affirmatiuā se soluisse: nō aūt tenet̄ dn̄s volens emphiteotā expellere,hāc negatiuā ꝓba re.s.trien̄io nō fuisse sibi solutū:ꝗuis istud sit fundamentū inten tionis sue,cū hac cōclusione trāseūt omnes hic nullo dissentiente. ⁊ Spe.⁊ Joā.an.in.d.§.nūc aliqua.in.ṽ.xxxj.⁊ Jmo.in.d.c.potuit. in.xliij.col. ¶ Cōtra hanc conclu.gl.adducit̄ p cēs illud singu.di ctū Jnno.in.c.sup his.extra.de accu.vltra medi.glo.magne.in.ṽ. sed quid.dicens ꝙ dictū originalr ante omnes adducit Cy.hic in v.q.⁊ refert Jo.an.in addi.Spec.in.d.ṽ.xxxj.qd Cy.hoc tractatu to'cōsulto:vbi voluit Jnn.in.d.c.super his.qd si aliquis opponat rectori electo vel episcopo electo exceptionē periurij,qd nō sit cō firmādus:eo q: sit piurus:q: nō soluit.x.in kalēdis prime preteri tis titio,fm qd iurauit:ꝙnon sufficit probare illū iurasse,et tp̄s ad soluēdū esse transactū,imo oporteat ꝓbare eū nō soluisse:⁊ sic vult Jnno.ꝙ qui obijcit in penā aduersario solutionē nō esse factā,te netur ipse hanc negatiuā ꝓbare.non aūt tenet̄ aduersarius appro bare affirmatiuā.s.solutionem factā esse. ¶ Subtilis Pe.de bel

33 la perti.vt refert Cy.⁊ Bal.reprehendit istud dictū Jnno.†motus, q: quoties qs admittit̄ ad opponēdū aliqd qd ꝓbari nō pōt, lex illud presumit absq3 alia ꝓbatione:al's em̄ lex esset inanis ⁊ sup uacua.Frustra em̄ lex admitteret ad opponēdū,si admissum intē tio non iuuaret:⁊ ita est in terminis nostris in mera negatiua non coarctata loco ⁊ tp̄e:nisi em̄ p̄sumeret̄,frustra admitteret̄:h3 Pe. dicūt cōiter doc.hic:melius post Cy.Cōcordando Jnnocē.⁊ glo. nostrā:ꝙ aut ille q opponit solutionē nō esse factā h3 ius in re,pu ta q: est creditor vel est dn̄s:⁊ sic obijcit de eo ꝙ sibi d3 solui:⁊ tūc ipse nō probat,sed aduersari' est ille q h3 ꝓbare:ita ꝓprie loquit̄ glo.nostra hic. Aut ille q opponit nō solutionē esse factā,nullum ius habet,q: penitus est extraneus:⁊ sic opponit de eo qd d3 sol ui:et tūc opponēs h3 hāc negatiuā ꝓbare:⁊ in istis terminis.loq tur Jnno.ꝓprie:⁊ sic vno ṽbo qn̄ negatiua cōsistit in iure tertij ꝓ cedit dictū Jnno.si vero in iure ipsiusmet opponētis,⁊ ꝓcedat gl. hic.Et rationē diuersitatis assignat Albe.hic:in.v.col.aliam assi gnat Bal.in vlti.co.⁊ ita cōiter tenet̄ p oēs hic:⁊ late p Barto.⁊ alios in.d.l.in illa.la.ij.ff.de ver.ob.⁊ Jmol.post Pe.de ancha. in.d.c.potuit.in.xliij.col.excepto Alb.hic:in.v.co.q satis leuiter dicit se non videre quare si tertius ꝓducit instrumentū in quo ꝓ misit ⁊ iurauit soluere titio in termino,quare nō sit periurus si nō ostendat solutionē:subijciens ꝙ dictū Jnn.pōt ꝓcedere in crimi nalibus in quib' est speciale qd excipiēs teneat̄ negatiuā ꝓbare: secus sit in ciuilibus. ¶ Tene ꝙ dictū est qualiter negatiua illa ꝓbari possit,habet̄ ⁊ declarat̄ plene per Bar.⁊ alios in.d.l.in illa. la.ij.cuius oīa dicta simpliciter refert Sali.hic in.x.col.⁊ sequ.sed q: non expedit,videatis vbi.s. ¶ Predicte determinatiōi videt̄ obstare hic tex.in p̄n.in ver.vel publicarū functionū apochas ⁊c. qui loquit̄ de solutione fienda tertio:⁊ tū dn̄s nō tenetur negati uam probare,vt hac gloss. Ad hoc respōdet no. Salic.hic:ꝙ iste tertius ⁊ dn̄s habent̄ loco vnius:q: solutio facta fisco ꝓdest dn̄o qui al's ad hoc tenebatur soluere:⁊ sic loco vnius cēsent̄ ⁊ ꝓcedūt predicta. ¶ Ex predicta doctrina infert Ang.hic in pe.co.ꝙ obij ciens actori ꝙ audiri nō debet fm formam statuti,eo q: nō soluit collectas cōi,debet ꝓbare hanc negatiuā:eo q: opponit de eo qd erat soluendū non sibi,sed tertio:⁊ ita dicit fuisse obtentū in qōne cuiusdā epi,cui obijciebatur excōicationis sentētia,que erat lata sub conditione si nō soluerit ⁊c.qd dicit Ang.esse tenendū menti. ¶ Addo,l3 ipse non dicat ꝙ idē in terminis tenet Bar.in.d.l.in illa.la.ij.⁊ Ange.in repe.l.pe.in.ij.col.C.de fi.instru.⁊ iure haste fi sca.lib.x.⁊.d.Ant.in.d.c.sup his.extra de accu.licet ꝯtrariū teneat Bal.in repe.l.cum mulier.in.xx.col.ff.sol.mat. per rationes non multū vigentes,ad quas responsio ex not.per Joā.and.⁊ alios in c.bone memorie.el.j.extra de elec.⁊ per doc.maxime moder.in.d.

34 l.in illa. ¶ † In ea.gloss.ibi per testes.doc.cōiter omnes simplici ter transeunt cum glo. Salic.in.x.col.multum singu.dicit esse cir ca hoc aduertendū,ꝙ isti testes per quos emphiteota vult ꝓbare se soluisse canonē emphiteoticum,debēt esse non minus quinq3 et ⁊ rogati Motus,q: cōtractus iste ⁊ qd ex eo sequit̄ in scriptis est celebrandus,per scripturā ipsum probare debet, ergo necessario succedit regula.l.testium.⁊ aut.rogati.s.de testi.q: probatio solu tionis debeat fieri p aliam scripturā,vel ꝙ saltē requirunt quinq3 testes ⁊ rogati nec minus sufficerent Et dicit Sali.hoc esse mul tum notandum,q: fm eū doc.non tāgunt sed.j.referā ꝙ ante eū id fuit per alios tactum:refert etiam Sali.se idem tenuisse in.d.l. testium.in.vj.oppo. ¶ Hoc dictū Sali.pro singulari retuli simpli citer illud secutus in.l.j.in glo.in verb.scriptura.s.co.Nunc autē melius considerans,non puto illud tenendum.Et si quidē tenerē mus illam opinionē quā multi tenent,ꝙ in ꝯtractu emphiteoti co pro substantia non requiratur scriptura,vt retuli super dicta gloss.in ver.scriptura.⁊ dictū Salic.etiā falsum notorie:⁊ ita illud reprehendit do.Guar.de castel.alij non tangunt,qui secutus est illam partem,ꝙ pro substantia cōtractus,emphiteotici nō req ratur scriptura.Si teneremus aliā opin.ꝙ imo requirat̄ scriptu ra:prout ibidem firmaui.dicit do.Guar.ꝙ sic.Ego puto ꝙ nul latenus sit verum,tenendo illud qd tenui scripturam esse de sub stantia huius contractus emphiteotici.Moueor,q: non est verū fundamentum Sali.dum dicit contractus emphiteoticus requi rit scripturā,ergo ⁊ quicquid ex eo sequitur.ergo ⁊ probatio solu tionis:⁊ hoc nullibi probat,Nec est bona consequentia,contra ctus principalis requirit scripturam:ergo ⁊ probatio solutionis

a debet fieri per scripturam.Preterea certi sunt casus[a] speciales in quibus requirit̄ scriptura,quos enumeraui remissiue in dicta gloss.in verbo scriptura.ergo cum inter eos iste non sit enumera tus,stabimus regule:sed fortius quod istud sit falsum ostendo: a nam speciale est in fisco ꝙ solutio canonis publici nō possit ꝓba ri per testes:sed necessario requiratur scriptura:vt.l.j.⁊ ibi gloss. et Bar.in fi.C.de apo.pu.lib.x.Bal.hic in pe.col.vt.j.subijciā:er go apparet ꝙ ꝓbatio solutionis facte priuato de canone emphi teo.nō requirit de necessitate scripturā,ergo nullatenus sumus in regula.d.l.testium.Et ꝙ solutio canonis emphiteotici non re quirat necessario scripturā:imo fieri possit per testes:tenet Bal. in specie in.d.l.testium.in.j.colū.in fi.⁊.j.statim referam:sed ⁊ for tius,posito ꝙ probatio solutionis canonis facte a ꝓuato debeat necessario fieri per scripturā,ꝙ tamen est falsū,vt dixi,adhuc.d. l.testium.nō haberet locum in terminis nostris:q: illa.l.habet lo cum quando requiritur scriptura ex expressa cōuentione partiū, que al's non fuissent cōtracture:secus si ex dispositione.l.vt in ter minis nostris:⁊ ita tenet ibi expresse Bal.in.j.colū.in fi.vbi refert ꝙ ista opi.quam sibi ascribit Bart.de Sali.⁊ dicit doct.non tan gere.fuit ante eum Ricar.⁊ Sali.patrui sui,qui ita cōsuluit p.d. l.testium.quam opi.Bal.reprehendit,tenens ꝙ imo emphiteo ta pōt probare solutionem canonis per testes,nec requiritur scri ptura,aut numerus quinq3 testium.Et idem dicunt esse in omni casu in quo ex dispositione.l.requiritur scriptura:vt in inuenta rio ⁊ sententia diffinitiua:motus solo fundamento.s.proxi.addu cto.Idem tenet Bal.in.l.si.in.iij.q.ꝗ arb.tutel.vbi refert al's hāc q.fuisse de facto Venetijs,inter duos mercatores florētinos,⁊ ꝙ dicta causa fuit cōmissa Padue cōsulenda,⁊ qd Ray.de for.⁊.d. argentinus consuluerunt pro ista parte per istā rationē:⁊ ita est tenendum.Unde per ista concludo cum glo.nostra ⁊ doct.ꝙ em phiteota possit ꝓbare solutionem canonis emphiteotici a se fa ctam per duos testes,nec sit verū ꝙ requirat̄ ꝓbatio per scriptu ram:aut ꝙ requirātur quinq3 testes,⁊ sint rogati:quicquid te

35 nuerit sali.hic. ¶ † In ea glo.ibi:vt.j.de apo.pu.l.pe.lib.x.nota te perpetuo hanc cōclusionem glo.ꝙ eoipso ꝙ emphiteota pro

b bauit[b] soluisse tribus annis prime preteritis,qd presumit̄ soluis se toto tēpore retro,nisi ꝯtrariū ꝓbetur:per.d.l.quicūq.que est lex pe.Et ad hec ista glo.reputat̄ multū no.p doc.hic/q oēs trāseunt cū ea.Et illū tex.in.d.l.quicūq.reputat sin.ad hoc Sali.hic:in.ij. b col.⁊ dicit ꝙ Dyn.ita cōsuluit:⁊ ꝙ etiā ipse ita de facto obtinuit, et idem Sali.hic in.xj.co.illum etiā tex.reputat ibidē sing.Bar. eam etiam dicit esse aureā Bal.in.c.litere.ad fi.extra de dila.Et cum hac conclusione glo.tenet etiam Spec.in.d.§.nūc aliqua.in ver.xxij.⁊ Jmo.post Pe.de ancha.in.d.c.potuit in.xliij.col.vbi dicit per hoc fuisse defensatū quēdā abbatē ab excōmunicatione. q: apparebat eum soluisse.c.pro tribus vltimis annis:⁊ forte te nebatur solutionē facere capitulo alterius ecclesie:sed hic habe tis glo.not.que extendit.d.l.quicūq.loquentē in tribus,vt etiā habeat locū in canone emphi.Et ad hoc no.istam.gloss.Bart.in d.l.quicunq.Idem etiam tenet glo.in.c.cum ecclesia sutrina.de cā possess.⁊ ꝓprie.⁊ refert Jo.an.d.ver.xxvij.ꝙ Andre.de barulo super.d.l.quicūq.exaltat vocē suā dicēs,ꝙ per illam.l.obtinuit, in censu emphiteotico sufficere ꝓbationem solutionis triū vlti morum annorum. ¶ Limitate tū hanc conclusionem glo.⁊ sing. ⁊.d.l.quicunq.vt ꝓcedat quando illa solutio trium annorū esset facta quolibet de per se,vnaquaq3 singulo anno:sec' si simul ⁊ se mel soluisset vno anno ꝓ tribus annis:ita sing.limitat illā Bal. in.l.ij.C.de do.pmis.post not.ibi per Cyn.⁊ idem Bal.in.d.l.qui cunq. ¶ Et pro hac limitatione bene facit qd sing.voluit Bar. in.l.cum qui.al's incipit Jabolenus.ff.de annu.lega.dum singu. limitat.l.cū de in rem verso.ff.de vsur.⁊.l.si certis annis.ff.de pac. in quib' dicitur qd ex solutione.x.anno.presumit̄ debitū ꝓcessisse vt nō ꝓcedat qn̄ fieret vna solutio pro.x.aut pluribus annis:quā limitationē ad illa iura etiā ponūt Pe.Cy.⁊ Bald.in.d.l.ij.j.de do.pmis.pro qua limitatione bene facit tex.in.d.l.cum de in rem verso.in ver.longo tempore.⁊ ibi Bal.ad hoc no.illū tex. ¶ Se cūdo limitauit ꝑdictā ꝯclusionē gl.nostre.⁊.d.l.quicunq.mirabi liter ⁊ singulariter Hostiē.in summa tit.de loca.paulo ante finē.

a ¶ Casus. Adde glos. not.de hoc i c.j.de cen. lib.vj.

b ¶ Probauit. Add.l. quicunq.⁊ ibi doc.C.d ap. pub. lib.x. doc.i.c.mā data.de pre sump.

vbi dicit ꝙ illud qd dicit de solutione triũ annoruz vltimorũ, que
facit psumi solutionẽ oĩm annorũ precedentiũ, hz locũ in seculari-
136 bus, in ecclesiasticis autem sufficiant duo anni: ꝛ sic emphiteota
ecclesie: eoipso qd probat se soluisse duobus annis pxime pteritis
presumatur retro semper soluisse. Istã limitationẽ Hostiẽ. refert
Io. an. in. d. ver. xxvij. illã reprobans ꝛ bene dicit ꝙ Host. inuenit
in hoc nouũ ius, ꝛ detraxit ecclesijs plus forteq̃ perpenderit. Cõ
cludit em̃ hoc dictũ, ꝙ facilior pbatio reqratur contra ecclesiam
q̃ contra priuatũ: dicit tñ Io. an. ꝙ Hosti. forte ponderauit ꝙ suf
ficiat soluisse illo tpe biẽnij, quo elapso nõ soluens cadit a iure suo
emphiteo. sed isto casu abbreuiatio tpis biẽnij quo ad caducitatẽ
emphiteote respicit merũ fauorẽ ecclesie, vt citi⁹ emphiteota ca-
dat illa aũt psumptio esset ecõtra in dãnum ipsius ecclesie: et sic
ꝙ eius fauore est introductũ in eius damnum retorqueret: cõtra
l. qd fauore. cũ vulg. s. de legi. vnde vltimo loco subdit Ioã. an. qd
forte Hosti. intellexit dũ dicit in ecclesiasticis secus: hoc est in his
que sunt soluenda p ecclesiã alijs: nõ aũt econtra: in his que sunt
soluenda ab alio ecclesie: ꝛ tunc bene cessaret obiectio predicta: di
cit tamen Io. an. ꝙ neutrum sibi placet vnde tenendũ est simplici
ter cũ cõclusione glo. nostre, vt siue loquamur in secularibus siue
in ecclesiasticis, nunq̃ minus tp̃s triẽnij faciat. presumi retro solu
tum. ¶ Tertio aduertite sm Spec. in. d. ver. xxvij. ꝙ q̃uis ille qui
soluit tribus annis vltimis, presumat̃ semper retro soluisse quod
tamen si quis pbet se soluisse vno anno tm̃ proxime preterito, nõ
poterit amplius expelli, in casibus in quibus conclusum est. s. in
prima parte principali glo. priuatus vel etiã ecclesia recipiendo
simpliciter pensionem sibi preiudicẽt in iure expellẽdi. Sed tamẽ
lz expelli non possit, per solutionem illius anni tantum p hoc pre
sumitur soluisse pro alijs annis retro: ꝛ sic q̃uis ex hoc non possit
expelli poterit tñ ab eo peti pensio omniũ annorũ preteritorum.
secus vbi soluit pro tribus annis pxime preteritis: qꝛ tunc illa so-
lutio operat̃ duos effectus, ꝛ ꝙ expelli non possit, ꝛ ꝙ etiã presu-
137 matur retro semper soluisse. ¶ † Nunquid aũt predicta cõclusio
glo. nostre: ꝛ. d. l. quicunqz. habeat locũ in simplici colono vel con-
ductore vt probando se soluisse tribus vltimis annis: presumatur
semp retro soluisse ponit Ang. i. §. scire aũt. ad fi. in aut. de nõ alie.
ꝛ tenet ꝙ sic: cũ sit eadẽ ratio q̃ in emphiteota: dicit tamẽ se nesci-
re legẽ de hoc. addo Bal. no. in. c. litere. ad fi. extra de dila. qui di-
cit post Io. an. gñaliter ꝙ ille qui soluit pensionem per trienniũ p-
xime preteritum, psumit̃ soluisse pro toto tẽpore pterito illud totũ
qd soluere debebat: siue loquamur in emphitota, siue in simpli-
ci colono, siue in cẽsuario: ꝛ similiter sm euz, si quis soluit collegio
vel cõmuni per trienniũ pxime pteritũ, siue per tres collectas an-
nuales, psumit̃ semp retro soluisse: nisi ɔtrariũ pbetur vt dicit sm
eum dicta aurea. l. quicũqz. ¶ Ultimo pro complemento huius
partis glo. que vult ꝙ emphiteota possit probare solutionem ca-
138 nonis per testes, vel p confessiones, vel p instrumenta ꝛc. † Aduer
tendũ est ꝙ tñ pbatio solutionis tributorũ ꝛ ɔsequenter canonis
publici, non potest fieri per testes, sed necessario requirit̃ scriptura
tex. est no. ꝛ ibi gl. in. l. j. C. de apo. pu. x. ꝛ ibi Bar. in. l. fin. ꝛ Bald.
hic in pe. co. facit. §. coges. in aut. de manda. prin. Et ppterea sm
Bal. hic: q nõ est descriptus in libro soluentiũ tributa publica, pre
sumit̃ nõ soluisse: p tex. not. in. l. j. C. de exacto. tribu. lib. x. qd mul-
tũ etiã tenet Bar. in. l. fi. p illũ tex. cũ gl. s. de reb. cred. ꝛ in. l. titie te
xtores. in pn. p illũ tex. ff. de leg. j. ꝛ Bal. in. l. iustũ. s. de eden. ꝛ in. l.
cũ testamento. per illũ tex. s. de test. manu. ꝛ in. l. hi qui ad ciuilia.
j. de appel. de solutione aũt canonis emphiteotici, ꝙ possit fieri ẽt
per testes, dictũ est satis. s. proxime in. lxxix. col. ꝛ seq. Et per hec
remanet expedita hec. iiij. pars princi. glo. ¶ Sum modo in quin
ta parte principali glo. ibi: si emphiteota promisit. quã subdiui-
do in quinqz particu. In prima format questionem. In secunda
arguit pro parte negatiua. In tertia decidit decisiones ꝛ rationes
assignat. In quarta multum not. respondet ad allegatũ in con-
trariũ. In quinta ponit vnũ dictum. scda ibi videt̃ ꝙ non quasi p
penã. tertia ibi: tu dic cõtra ne quod fauore. quarta ibi. d. l. j. de pa.
cõuẽ. quinta ibi: sed tñ vtrũqz. ¶ In ea. gl. ibi. l. qd fauore. habe-
139 tis ex glo. cõclusionẽ. † ꝙ q̃uis emphiteota promiserit penã eo ca
su quo pensionẽ nõ soluerit tẽpore cõgruo, ꝙ nihilominus cessan
do per trienniũ soluere, põt expelli: ꝛ cũ hac conclusione tenẽt om
nes indifferenter hic: ꝛ Spec. ꝛ Io. an. in. d. §. nunc aliqua. ver. xx-
xv. ꝛ Bar. post Dy. in. l. cum pater. l. libertis. per illũ tex. ff. de lega.
ij. Alex. in consi. cxxx. lib. iiij. incip. in causa ꝛ lite vertente inter vni-
uersitatem. Fundamentũ glo. est ne pena apposita in fauorẽ dñi
in eius damnum retorqueatur. Addit Bal. ꝛ Sali. hic aliam ra-
tionem: ne pena apposita in odium emphiteote nõ soluẽtis, affe-
rat ei cõmodũ: cõtra. l. siue hereditaria. in fi. cum si. ff. de neg. gest.
adducit etiam Bal. hic in. iiij. col. quasdam alias rationes, de q-
bus hic per eũ: ꝛ maxime illã, qꝛ in alternatiuis remediorum electio
est actoris ꝛ non promissoris: allegat. l. rescriptuz. §. si pacto. ff. de
pac. adde qd est doctri. Bar. ꝛ aliorũ. l. cũ pponas. s. de transact.

per. l. qd in herede. §. eligere. ff. d trib. imo dicũt Dy. ꝛ Bart. in. d.
§. libertis. per illũ tex. ꝙ si emphiteota nõ soluit pensionẽ tempo-
re debito, ꝛ dñs vult eũ expellere: ipse aũt emphi. dicit ego volo
soluere penã, ꝛ retinere emphiteosim: ex illa clausula rato manen
te contractu, non auditur: qꝛ illa clausula operatur ei qui seruat
140 pmissa, nõ ei qui venit cõtra. † Ex quibus verbis habetis signã
ter notare ꝙ ille qui soluit penã nõ dicitur seruare voluntatem
testatoris, aut cum eo contrahentis: prout etiam voluit Bald.
in repe. l. petẽ. in. xvij. col. s. de pac. Et ista clausula rato manente
cõtractu tãgitur in duabus seq. partibus glo. in quibus aliud tã-
getur. ¶ Item hanc glo. iuncto tex. not. Barto. cõtra opin. tenen
tium ꝙ stipulatio penalis nouet precedentẽ cõtractũ quãdo pre-
cedens contractus erat de iure ciuili: dicit Bart. hoc esse falsum:
qꝛ contractus emphiteo. est de iure ciuili: vt. s. l. pxima. ꝛ tamen
stipulatio penalis sequens illum nõ nouat: vt hac glo. idem etiaz
simpliciter no. ꝛ tenet Sali. hic: in. xij. col. de quo qꝛ non est mate-
ria nostra, sed aliena, a proposito nostro: vide plene no. per Bar.
ꝛ alios in repe. l. ita stipulatus. magna. in vlti. q. princi. ff. de verb.
141 obli. ꝛ in. l. si pacto quo penã. de pac. s. ¶ † Circa hanc cõclusionẽ
glo. occurrunt mihi dubitationes, que ponuntur per alios hic.
Prima est: pone emphiteota pmisit dño duos denarios annuos
nomine census emphiteotici sub pena. c. librarum: nunquid ta-
lis pena valeat: an vero videat̃ adiecta in fraudẽ vsurarum: ꝛ con
sequenter non valeat, ex quo in tantum excedit summam debiti
pncipalis: ista glo. sic simpliciter approbata p oẽs, videt innuere.
ꝙ talis pena valeat: istã. q. format in terminis Spe. in. d. §. nũc ali-
qua. v. xl. vbi formaliter querit an liceat dño stipulari ab emphi-
teota penã quãtũcunqz magnã vel modicã: ꝛ refert quosdam di-
cere ꝙ sic per. l. fi. in fi. ar. j. de spon. in contrarium dicit facere. l. vni
ca. j. de sen. que pro eo qd inter. ꝛ nihil vltra decidit: istam quest.
format Bal. in. c. j. in. j. col. qualiter dñs pprie. feu. priue. in vsib. feu
q̃uis de Spe. non faciat mentionẽ: ꝛ tenet ꝙ valeat per hanc glo.
ꝛ hoc no. que glo. tamen vt vidistis non loquitur precise in his ter
minis. Mouetur etiã qꝛ talis pena videtur adiecta ex causa ex-
pulsionis, ꝛ sic facti. vnde quantuncunqz sit, peti põt: iuxta plen⁹
no. in. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obli. ꝛ in. d. l. vnica. C. de
sen. que pro eo qd interest. ꝛ in. l. rogasti. §. si tibi. ff. si cert. pe. ꝛ in. l.
cum seruus. ff. de condi. ꝛ demon. q̃uis ipse nihil alleget. Eodem
modo sm eũ si pena esset adiecta per nomina multiplicatiua: pu-
ta si non soluerit pensionẽ, pmittit duplum vel triplũ: q̃uis peta
tur tunc non vt pena, sed vt augmentatio pensionis, si res erat di
gna tanta mercede. p. l. pecunie fenebris. §. fina. ff. de vsu. ¶ Secũ
142 da questio est. † pone retento eodẽ themate, qñ emphiteota pmi
sit dño noie census emphiteotici duos denarios annuos, sub pe-
na. c. librarũ: an queadmodũ si emphiteota nõ soluit, ꝛ sic nõ ser-
uat pmissionẽ suã, incidit in ipsam penã. c. librarũ: eo. mõ si dñs ve
niat cõtra pacta sua, teneat̃ ad similẽ penã. c. libra. prima fronte vi
det̃ dicendũ ꝙ sic: qꝛ in correlatiuis pena apposita vni, intelligi-
tur et alteri apponi. l. fi. vbi doct. j. de indi. vid. tol. i. l. fi. vbi Bart.
ff. de accep. ꝛ in. l. j. ꝛ ibi Bar. C. de cupres. lib. x. Istã. q. format in
terminis Bal. in. d. c. post prin. qualiter do. ppri. feu. vbi primo ar
guit ꝙ sic per illũ tex. ꝛ per. d. l. fi. j. de indi. vidu. tol. postea contra-
rium determinat: qꝛ istud pactũ ex vna parte tm̃ est penale, ꝛ non
ex altera per. l. sed interpellatur. §. si ab altera. ff. de arbi. ¶ Et ad
cõtraria respõdet, ꝙ loquunt̃ in pena legali: secus in pena conuẽ-
tionali. Et est ratio: qꝛ non est nostrũ cõuentiones extẽdere, vt ibi
latius per eum Addo tex. in. l. si de meis. als idẽ põponius. in pn.
ff. de ar. vbi est melior tex. quã allegat⁹ p Bal. ꝛ ponit no. Pau. de
ca. in. l. sz si in hac. §. patronũ. sup ver. sed si ius. ff. de in ius vo. ꝛ ac-
cedant q̃ dicã in. l. fi. j. e. vbi ponã an queadmodũ emphiteota alie
nãdo rem emphiteoticã irrequisito dño incidit in penã caducita
tis: qꝛ priuari põt emphiteosi: an eodem modo econtra dñs alie
nando directũ dñium irrequisito emphiteota possit priuari dire-
cto dñio. Nũquid aũt in casu huius gl. nostre, qñ emphiteota p-
misit penã si pensionẽ non soluerit, possit dñs vtrunqz petere: scz
pensionẽ et penã: vel saltẽ illud plus in quo pena excedit pẽsionẽ.
dicã. j. ad fi. huius partis gl. ¶ In ea. gl. ibi: q̃ facilius ꝙ iura cõ-
munia tollunt̃. Istam glo. valde cõmendant ꝛ reputant multum
143 tenendã menti doct. hic ꝛ inter ceteros Barto. tex. qua habetis
pulchrã limitationem ad regulaz vulgatam, ꝙ per prouisionem
hominis intelligitur recessum a prouisione legis. d. l. fin. j. de pac.
cõuen. l. maritus. s. de procur. l. ꝛ habet. §. cum quis. ff. de precar.
qꝛ illa regula procedit quando prouisio legis est inducta in priui
legiũ de iure speciali: secus si esset prouisio legis de iure cõmuni:
quia tunc per prouisionem hominis ab illa non intelligeretur esse
recessum. Et est ratio diuersitatis qꝛ priuilegia facilius tolluntur
q̃ iura cõmunia. vt hic in gl. et sequitur etiã Barto. in. d. l. fi. j. de
pac. cõuen. ꝛ in. d. l. j. §. vñ querit̃. in vlti. col. ff. de publica. hinc sum
pta occasione Cy. hic in. vj. q. post Pe. late examinat istud brocar.
an ꝛ quando per prouisionem hominis intelligatur recessum a
prouisione

puisione legis, cuius distinctionē refert et sequit simplr Jo.an.in addi.Spe.in.d.§.nūc aliqua.v.xxxv.de quo q̄ via est brocardica ad dicta p eos me remitto, et ea q.j.dicā. ¶ Inter cetera tn̄ posita per eos, no. limitationē quā ponit Cy.ad glos.nostrā, que vult q̄ puisio hois nō tollit puisionē legis que est de iure cōi: que dicit Cy. hoc verū esse nisi puisio hois esset posita ad nouādū puisionem legis: q̄ tunc tolleret puisio etiā iuris cōis: allegat.l.pe.j.de vsur.rei iudi.et sequit simplr Bal.hic.in.xij.col.et est text.in.l.iij.§.si et conuentione.et ibi glo.et doc.ff.de re iudi. Per hanc gl.ita declaratam puto confun li quoddā singu.dictū Bal.in.c.j.in.ij.co.qualiter dns ppriet.feu.priue.vbi voluit sing.q̄ si res que valebat centum sit ven lita pro decem, eo pacto quo si paschate dicta decē nō soluerent: q̄ adimpleat istud preciū: q̄d hoc casu non habet locū remediū.d.l.ij.s.de resc.in.ven.eo q̄ sufficit puisio contrahentiū: nā in contrariū facit hic glo.ordi.approbata per oēs, q̄ puisio hois nō facit cessare puisionem legis que sit de iure cōmuni vel ordinaria: vt.j.dicā: sed remediū.d.l.ij.est prouisio iuris cōis et generalis, et nō specialis: vt ibi per Bart.in.j.col.ergo etc. ¶ Item per istam glo.videt reddi dubiū quoddā sing. Jo.and.post Host.in.c.relatum extra ne cle.vel mo.vbi voluit q̄ si in aliqua regula contineant aliqua fienda a religiosis: et postea apponatur certa pena, puta ieiunij: q̄ religiosi contrauenientes, lz vouerint vel iurauerint seruare regulam, nō incurrūt transgressionem voti, vel peccatū mortale: cū satis sit q̄ in penā ieiunij postea incidāt: huic doctrine videt obstare mens gl.nostre: q̄ puisio hois nō facit cessare puisionē legis que sit de iure cōi vel ordinaria, vt statim dicā: nisi restitueremus dictū Joā.an.vt pcedat qn̄ regula et appositio pene pcessissent ab eodē: q̄ cōficiens regulā bene tūc videret eā limitasse ad penā ieiunij: secus si pena fuisset postea p aliū adiecta: puta per abbatē: vt hac gl.no. ¶ Quedam alia circa istud brocardū scribit Bal.hic.in.iiij.colū.et seq.et inter cetera ponit aliā limitationē ad dictā regulam, vt pcedat qn̄ prouisio legis esset extraordinaria: q̄ tunc bene tolleretur per prouisionem hois: secus si esset ordinaria.quā limitationē ponit etiam Bar.in.l.et habet.§.cum quis.ff.de preca.et in.l.si cū dotē.in pn.ff.solu.ma.vbi etiā aliter limitat Barto.qn̄ prouisio legis et hois essent circa idē, secus si circa diuersa. ¶ Aliter etiā limitat Bar.in.l.j.§.vnde querit.in vlti.col.ff.de publica.quando vtraq̄ puisio esset generalis, vel vtraq̄ specialis: secus vbi vna esset generalis, et alia specialis: et sic qn̄ puisio legis eēt plenior q̄ puisio hois. ¶ Aliter etiā limitat Bal.in.l.certi iuris.in fi.s.loca.qn̄ vtraq̄ puisio pueniret ex eodem fonte: secus si ex diuerso. ¶ Aliter etiā limitat Bal.in.d.l.fi.C.de pac.cōuen.vt puisio hois tollat puisionem legis, verū est nasciturā, nō aūt iam natam. et vltra predicta de hoc brocardo vide late Jac.de bel.in.d.l.fi.j.de pac.cōuē.bal.in.l.vbi adhuc.in.vij.col.j.de iure do.Cy.et Bal.in.l.fi.vbi p hoc decidūt pulchrā q̄onē.j.de repu.here.glo.et doct.in.d.c.potuit.Spe.in tit.de coniuncta persona.Ange.de are.in.l.itē seruiana.instit.de act. ¶ An autem per puisionē hois cesset prouisio statuti.ponit Bal.in.d.l.fi.ad.fi.j.de repu.here.vbi tenet q̄ nō: et reputat valde not.et ibidem Cy.tāgunt etiā Bal.in.d.l.vbi adhuc.in.vij.col. ¶ An aūt p prouisionē arrharum, et sic per prouisionē hois videat recessum a puisione interesse, et sic legis: vide Bart.post Dy.et Ja.de are.in.d.l.j.§.vnde querit.in fi.ff.de publica.gl.in.l.cōtractus.et ibi Cy.et Bal.s.de fide instru.glo.in.§.j.insti.de emp.et vendi.Bal.in.l.quod sepe.in prin.ff.de cōtrahen.empt.et late no. Jo.and.in addi.Spe.in tit.de empt.et ven.in.§.sciendū.super ver.item not.q̄ quidam cōfines.in addi.incip.de emptore

144 loquitur. ¶ † In ea.glo.ibi.l.ita stipulatus.in fin. Teneatis ex glo.conclusionem, q̄ qn̄ emphiteota promisit penā si cessauerit soluere, q̄ dominus non potest vtrūq̄ cōsequi.s.deijcere emphiteotam et penam petere: nisi expresse actū sit q̄ vtrunq̄ possit petere: et cum hac conclusione transeunt cōiter doct.hic, q̄uis Alb.hic in.vj.co.videt aliquas varietates antiquorū circa hoc referre, de quo etiā per Spe.et Jo.an.in effectu tenentes cū glo.nostra in d.§.nunc aliqua.ver.xj.et in ver.xxxv.et seq. Rapha.Fulg.hic reprehendit hanc glo.tenens q̄ imo possit vtrūq̄ petere et cōsequi.p.l.vbi pactū.s.de trāsac.et.l.pacto.ff.eod.que iura probant contrariā: et p.l.qui fidē.ff.eo.de trāsac.vbi vtrūq̄ petit. Sz dic hoc ideo q̄ ibi erat clausula rato manēte pacto: de qua in duab⁹ seq. partibus gl. Et ad iura alle.in glo.rn̄det Fulg.q̄ verum est q̄ q̄d non potest exigere penā et debitum principale: puta decē que debentur personis nolentia: ita loquuntur iura alleg.in glos.sed deijcere a iure emphiteotico non est debitum principale: ideo vtrunq̄ debet posse peti. ¶ Uos dicite, q̄ imo q̄uis non sit debitum principale, venit tamen natura principalis obligationis: vñ succedit regula.l.apud celsum.§.labeo.el.j.ff.de exce.do.cū alijs alle.in gl.q̄ q̄uis nō pōt cōsequi ɔtractū et eius naturā: et sic deijcere et etiā penā petere q̄ postea aliunde pcedit.s.a cessatione et contumacia: et ita etiam opi.Fulg.reprehēdit.d.Guar.de castel.hic retenta ɔclusione gl.q̄ dns non possit expellere emphiteotā, et etiam

145 penam petere nisi expresse actū sit. ¶ † Quero nunquid saltem dns possit petere pensionem et penam: vel saltē illud plus in quo pena excederet pēsionem. Bal.hic in.v.colū.determinat q̄ nō, q̄ petendo pensionem agit ex principali contractu: vnde non debet postea posse agere ad penam ex contumacia: et sic ex alio capite: p regulam.l.j.j.de fur.et.l.q̄d in herede.§.eligere.cum vulga.ff.de tributo. Item q̄ soluere sensum emphiteoticum, est impletio et cōsequenter purgatio more: ergo non debet posse pena peti. ¶ Limitat tamen hanc suam conclusionem, nisi esset adiecta clausula rato manente pacto, cuius virtute posset vtrūq̄ petere: vt in duabus seq.partibus glo. ¶ Addo pro hac decisione Bal.bene facere que late dixi.s.in.iij.parte prin.huius glo.in casibus in quibus conclusum est q̄ dominus recipiendo pensionem videtur remittere ius caducitatis, et ɔsequenter penā: vt ibidē plenius dictum fuit: Et de hac q̄one Bal.videte etiā per glo.et doc.in.d.c.potuit.et Spe.in.d.§.nunc aliqua.in ver.xj.et Bal.in.l.iij.in prin.ff.si quis cau.vbi limitat secundo modo istam decisionem pcedere, nisi dns qn̄ recipit cēsum ab emphiteota fuisset expresse protestatus q̄ p hoc non intendit remittere ius pene.alle. Spe.in.d.§.nūc aliqua.ver.xxv. Ueritas huius limitationis pendet ab his que late dixi s.in.iij.parte principali huius gloss. Et per ista remanet expedita hic.v.pars gloss. ¶ Sum modo in.vi.parte principa.huius glos.ibi: item si semel pena est exacta.quā subdiuido in tres particulas. In prima format q̄onem et respondet. In scda responsionem extēdit. In tertia limitat.secunda ibi: nec ob.etiam si sit dictum.tertia ibi: nisi expresse esset dictum. In ea gl.ibi: vt ar.ff.de arbit.l.si duo.§.fi. ¶ Ex hac glo.colligunt duo: quibus fm Ful.glos.male dicit q̄uis alij simpliciter transeuntes cum glo.ad eam non aduertant.

146 ¶ † Primum sentit glos.q̄ stipulatio penalis adiecta in ɔtractu emphiteotico nō ɔmittit nisi p cessationē solutionis canonis triennalē: et sic nisi postq̄ emphiteota cessauerit triēnio integro soluere nō poterit citius pena exigi: q̄d primū dictū fm Ful.est contra l.j.ff.de penu.lega.et in.l.j.§.item si ita.ff.ad leg.fal.vbi stipulatio penalis subiecta annue prestationi, cōmittitur per primā cessationem. ¶ Sustinēdo gl.dicite prout etiā dicit.d.Guar.de castel.h q̄ glo.debet intelligi. Et credo pro certo q̄ hec fuerit mens gloss.qn̄ pena fuerit adiecta si cessauerit a solutione canonis per triennium, iuxta terminos huius legis nostre: aps si simpliciter esset pena, posset pcedere obiectū Fulg.q̄d per primam cessationē commissa esset pena, non expectato triennio. Et ad istā solutionem firmandā vide q̄d decidit Spe.in.d.§.nunc aliqua.in ver.xxix.vbi querit: pone q̄ emphiteota pmisit penā si cessaret in aliqua solutione pensionis, cū clausula rato manēte pacto: et sic videtis. Spe.format q̄onem cum mysterio, qn̄ expresse est dictū pro aliqua solutione et nō simpliciter: deinde emphiteota cessauit per annū, et fm pactum illud specificum, pena est commissa et exacta: deinde cessauit per alios duos annos: nunquid primus annus pro quo pena est soluta, computabitur cum istis duobus: vt sic dicatur triennio cessasse, et consequenter possit expelli: et determinat q̄ non: cum iā punitus sit pro illo primo anno. ¶ Secundo sentit gloss.q̄ quādo cōmissa est stipulatio penalis subiecta post annuā obligationem, et est exacta, q̄ pro futuris annis potest exigi ipsa obligatio annua. Istud est falum fm Fulgo.q̄ imo annua obligatio, eoipso q̄ est cōmissa penalis stipulatio, transfunditur in penam stipulationis, et mutatur vt amplius agi non possit ad annuā obligationē in futurum.l.j.in fi.ff.de penu.lega.et.l.ita stipulatus.magna.ff.de vb.ob. ¶ Sed certe videre meo glo.in ista.vj.parte nullum vbum ponit vnde istud possit elici. Et istud examinare esset illā difficultatē

147 attingere: tan stipulatio penalis nouet precedentem conuentionem: de quo plene per Bartolū et alios in.d.l.ita stipulatus.in vlti.q.et tangit Bar.hic vnum verbum in parte precedenti hui⁹ glo.vbi tetigi. Tenendo tn̄ q̄ in difficultate illud sit verū, q̄d sic plana fronte fatetur Fulgo.q̄ stipulatio penalis semper nouet precedentem obligationē: adhuc facile pōt defensari gloss.nostra, qn̄ illud vellet q̄d dicit Fulg.q̄ iura alleg.p Fulg.loquuntur in obligatione penali adiecta in locū prime et principalis obligationis: puta in pena adiecta per testatorem in locū principalis: quo casu bene verū est q̄ per morā heredis legatum ipsum transfundit in penalem: sed in casu nostro pena nō est adiecta in locū prime et principalis obligationis, sed in locū cessationis triennalis: et ideo nō trāsfunditur, ar.l.si quis rem, cū ibi no.ff.de arbi. Et q̄ istud sit verū ostendo clare: q̄ data opi.Fulg.pro vera, sequeret absurdū q̄ cōmissio stipulationis penalis et exactio liberaret emphiteotam ab obligatio dñi: et consequenter cōstitueret emphiteosim liberam: ita q̄ amplius expelli non posset per eius cessationē: q̄d est ridiculum dicere: et etiā eum reprehendit.d.Guar.hic: tn̄ vt dixi aliter non excutio pro nūc veritatē dicte difficultatis: sed que dixi procedunt etiā tenendo q̄ sit verū presuppositum Ful.pro vero. ¶ In ea.glo.ibi: pene stipulationem q̄ nō est ɔctus: hec ratio gl.hic simplr intelle

cta non videretur pcedere: pmo q stipulatio saltē largo modo cōprehēdit appellatione Zctus: vt no. Bar. in. l. si vt pponis: ad fi. §. de cōd. ob cau. z in. l. fi. ff. de zdi. ob cau. z Pau. de ca. in rub. de verbo. obli. z in. l. j. in fi. §. de pac. Preterea clausula ista nō concipitur: vt dicit glo. rato manente contractu: sed rato manēte pacto: vt. l. cū pponas. §. de trāsac. z. l. qui fidē. ff. eo. vñ glo. debet intelligi vt respicit principalē obligationē, z principalem Zctum: appellatione cuius nō cōprehēdit stipulatio penalis: z ideo clausula illa non se extēdit ad stipulationē penalem. Et ideo fm Bal. sensus glo. est vno verbo in pdicta causula, qd ratus maneat contractus. i. cōuentio primitiua. ¶ Et notate bene ex hac glo. q stipulatio penalis nō appellat ppriē Zct⁹: z ita no. z sequunt Bal. z Sali. hic: in. xij. col. de quo p Jmo. in. l. ij. in pnc. ff. de ver. oblig.
148 ¶ † Hanc glo. dicit Bal. hic: in. v. co. facere ad qōnē statuti disponētis q de quolibet cōtractu soluatur gabella, q si gabella est soluta de principali contractu: nō debet postea solui de penali: q pena succedit loco sortis, pro qua est soluta gabella. ¶ Jtē q in statutis verba sunt proprie intelligenda iuribus vulgaribus: et pprie promissio penalis nō est cōtractus vt hac glo. ¶ Adde p hac decisione firmāda bene facere qd scribit alibi q stāte pdicto statuto, gabella non debet solui de accessorio: put est hic stipulatio penalis: put no. determinat Bal. in. l. cū dotem. §. de iure do. z in rubr. §. depo. in. vj. q. z in antepe. §. si quis alteri vel sibi. quēadmodū etiā nō debet solui gabella de ztractu tacite incluso, vl de cōtractu transfuso in alium cōtractū. fm qd no. decidit Bald. in. d. l. cum dotem. iuncto eo qd tenet hic Fulgo. z. §. proxi. retuli q primitiua obligatio transfunditur in penali, q tamen non firmauit: vt. §. dictum est. ¶ An autē debeat solui gabella de fructibus: predicta decisio Bar. facit q non, cū sint accessorij. istud in specie ponit Bal. in. l. abstinēdi ars inci. iulian⁹. ff. de in inte. resti. quā legē Bal. legit cū. l. precedē. que incipit nō solū. vbi Bald. per illam. l. abstinēdi. volentē debere inspici principale ppositū: decidit post Guil. de cu. multū not. qd etiā si statutū expresse disponeret q de venditiōe fructuū soluatur gabella, z vendatur fundus fructibus plen⁹, q isti fructus nō veniant gabellandi: ad hoc etiā adducit pulchrū tex. in ar. in. l. si. §. penul. ff. de his que in frau. credi. z dicit Bal. q istud est valde bonum dictū: qd bene no. confir
149 mationem decisionis Bal. hic. §. proxime relate. ¶ † Jn ea. gl. ibi: vt. d. l. si duo. §. fi. z sic ad fi. vj. partis glos. tenetis ex tota hac sexta parte glo. cōclusionē, q quando pena est cōmissa p emphiteotā: z q triēnio cessauit eā soluit: q si denuo cessaret, amplius pena non cōmitteretur: q non potest nisi semel cōmitti, etiam si sit clausula rato manente pacto: nisi adiecta sit alia clausula, vt pena toties cōmittatur quoties fuerit cōtra factū. per. d. l. si duo. in fi. z sic non sufficeret apponere clausulam rato manēte cōtractu, nisi etiā addatur alia clausula: q pena toties cōmittat quoties fuerit contra factum. Et cum hac conclusione glos. transeūt omnes hic: z Spec. in. d. §. nunc aliqua. ver. xxviij. de quo etiam per glo. z doc. idem tenentes. in. d. c. potuit. z etiā per Ludo. ro. in. l. si finita. in prin. ff. de dam. infec. ¶ Et ad istam conclusionez glo. videte aliam qōnem Spe. in. d. §. nūc aliqua. in ver. xxxij. vbi querit stantibus terminis glos. nostre q emphiteota promiserit penam si cessauerit in solutione, cum clausula illa rato manente pacto: z cum emphiteota cessasset: dominus elegit ad penā agere, z illam exegit: nō aūt deiecit: nūc vero emphiteota iterū cessauit in solutione per legitimū tps, quo casu fm glo. nostram z bene, non potest amplius pena cōmitti, nisi adsit clausula vt toties possit expelli quoties fuerit cōtra factū. Nunqd saltē poterit eū expellere: z determinat q sic: z bene. q virtute dicte clausule contractus remanet perinde aċsi pena ab initio adiecta non esset: p. l. si quis maior. in arg. §. de trāsac. Et per ista sit expedita hec. vj. pars principalis gl. ¶ Sum modo in. vij. parte prin. glo. ibi: itez si pmisit penā. que subdiuiditur in duas partes. Jn prima querit z respōdet. Jn scda rationē assignat. scda ibi: in fauorē eni dñi. ¶ Jn ea. glo. ibi. l. si quis maior. glo. bene dicit, z p oēs approbat hic: z per Spe. z Jo. an. in. d. §. nūc aliqua. in ver. xxxvj. z glos. z doct. in. d. c. potuit. Et erit expedita hec. vij. pars glo. ¶ Sū mō in. viij. parte prin. huius glo. ibi: itē qd si emphiteota faciat aliū emphyteotā: quā subdiuido in tres particulas. Jn pma format q. Jn. ij. respōdendo ponit opi. quorūdam. Jn tertia ponit aliam opi. Jo. scda ibi: quidam dāt ei cōdictionē ex lege. tertia ibi: Joā. dicit q vendicat. ¶ Jn ea. gl. ibi: sicq poterit consequi pensio-
150 nes. Teneatis duas opin. in hac parte glos. † q qñ emphiteota fecit alium emphiteotam scdm: z neuter eorum soluit pēsionem directo dño quo remedio succurrat directo dño. Una est q sibi cōpetit condictio ex lege. Alia est opi. Jo. q dñs debeat rei vēdicationem intētare. iuxta formā hic in ista glo. positam: z in istam scdam opi. Jo. gl. nostra videt inclinare: z illā aperte sequit in. l. si vsufructus noie. in prin. in ver. condici posse. ff. vsufru. quemadmo. ca. Jtē tenet Odo. hic: fm Albe. z Azo. in sum. huius ti. in ver. ex hoc antē cōtractu. ita etiā simpliciter tenēt Bar. z Ange. hic: qui in hac. q. simpliciter dicūt: dic vt in gl. z bene fm eos. ¶ Pro hac opi. bene facit qd voluit glo. in. l. fi. sup vbo alijs vēdere z ibi Bar. z alij. j. e. vbi gl. dicit q si primus emphiteota donaret alij emphiteote, qualiter dñs posset petere pēsionē a secūdo emphiteota: z tenet q deberet pponere rei vēdi. ibidē Bar. z alij dicūt rationez esse, quare emphiteota nō possit in aliū ius suū trāsferre irrequisito dño: q cōtra illū alium dñs nō haberet actionē: q ille in nullo dño est obligatus: sz haberet necesse agere rei. ven. z ostēdere de dñio per hanc gl. Cy. vero hic post Pe. dicit q ista est satis ardua. q. z finaliter cōcludit: lz non sic plene vt. j. subijciam: z puto q ista sit veritas q si primus emphiteot. fecerit aliuz scdm emphiteotam de volūtate dñi, qui eū induxit in possessionem: iuxta formā. l. fi. ver. necessitatem. j. eo. z tūc clarū est q dñs pōt agere ztra scdm emphiteotā zdictione ex lege quasi inducendo scdm emphiteotā in possessionem, videat eū eo quasi ztraxisse, rōne cuius Zctus sibi cōpetit illa psonalis actio, z sic condictio ex lege. d. l. fi. cum ibi no. in gl. z sic dñs pōt agere condictione ex leg. ad pensionē, vel ipsum emphiteotā qui cessauit expellere: ita pcedat pma opi. hic relata in glo. Aut vero primus emphiteota ppria autoritate irrequisito dño inuestiuit secundū emphiteotā, z eū ppria autoritate induxit ad possessionē: z tūc fm Cy. videtur magis dubiū esse, quo remedio possit dñs agere contra istū scdm emphiteotā nō soluentē: z an possit eū expellere: dubiū facit q pēsio nō debet nisi sit pmissa. sed dño nulla est facta pmissio p fm emphiteo. ergo iste secundus emphiteota nō erit in mora respectu dñi: q vbi nulla petitio ibi nulla mora. l. lecta. §. pe. ff. si cer. pe. si nō est in mora: ergo expelli nō pōt. Et ad hoc facit. l. si res quam a titio. in argumentum. ff. de euic. ¶ Hoc tamē nō ob. Pe. Cy. z magis cōiter alij. vt. j. referā: tenēt q imo dñs poterit istum scdm emphiteotā cessantē in solutione expellere: moti, q canonis solutio ita correspōdet iuri reali z sic ad pprietatē, ergo afficit quēlibet successorē etiā singularē, nec aliqs alius singularis successor debet admitti nisi satisfaciat de pēsione: vt. l. in venditio. in ar. ff. de act. emp. Et ad hoc firmādum facit etiā fm Bal. hic: in pe. col. q man⁹ iniectio est realis: allegat. l. si titius. ff. de verb. obli. z. l. lex vectigali fundo. ff. de pigno. Ad idem facit fm Salic. hic: in. xij. colū. q resoluto iure datoris: z sic primi emphiteote, resoluitur etiā ius acceptoris: z sic secundi emphiteote. d. l. lex vectigali. z. l. iij. ff. quib. mo. pign. vel hypo. sol. dicit etiā hic pbari in hoc text. versi. finautē nihil. Et isto secūdo casu qñ secundus emphiteota est factus sine cōsensu dñi nō posset tūc dñs agere condictione ex lege: q cōdictio ex lege est actio psonalis. §. sic itaq. in ver. appellamus. insti. de actio. que actio personalis nō sequitur fundū. §. fi. ff. de zhen. emp. z. l. j. §. si heres precepto fūdo. ff. ad treb. sibi tamen nō cōpetit rei vēdicatio, fm formā hic positam in glo. z sic dñs poterit ipsam rē emphiteoticam tanq propriā vendicare. Et si secundus emphiteota excipiat de iure suo emphiteotico, replicabit q: Zctus non debet haberi ratus: primo. q nō est legitime factus: q sine zsensu dñi: cōtra. l. fi. j. eo. tit. Jtem q si pensio non est soluta dño: vñ licet ius agendi aduersus singularem successorem non transeat: transit tñ ius excipiendi. d. l. in venditione. cū glo. ff. de act. empt. declarat Bar. in. l. si tertius. §. si quis priusq. ff. de aqua plu. arcen. decla. recte. d. Anto. de but. in. c. q. el. extra de iudi. z ita pcedit. ij. opi. Joā. hic relata in glo. z ista est veritas: ita tz Albe. post Old. in. vij. col. z Bal. z Sali. hic. §. prime relati: z Spe. z Joā. in. d. §. nūc aliqua. ver. xxvij. z precedenti. z Cano. in. d. c. potuit. z Ludo. roma. in consil. ccccxj. incip. in Christi noie in casu proposite consultationis videt prima fronte dicendū dictā ecclesiā sancti Andree zc. ¶ Jntellige tamē glo. nostrā z predicta procedere prout etiam vult Sali. hic: in. xv. colū. qñ neuter soluit censum emphiteoticum dño, nec secundus emphiteota nec primus. Si aūt alter eorū soluisset, sufficeret: q imo etiā si quilibet penit⁹ extraneus soluisset etiā suo pprio noie sufficeret, ad hoc vt emphiteota expelli non posset: put. §. dixi in glo. in ver. triennium. in. xxij. q. z tribus seq. Et ad istā cōclusionē glo. nostre videte etiā qd no. Bart. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. in. iij. col. in ver. ij. quero qd de cōtractu liuellario. z ibidē Jo. de imo. ff. de dā. infe. z bal. in. c. j. §. insuper. in ver. illud quoq precipimus. in pe. col. de phi.
151 feu. alie. p Fede. ¶ † Jtem circa hāc. q. gl. est aduertēdū q ille qui nō hz nisi vtile dñium, vt est emphiteota: pōt alteri in emphiteosim cōcedere, z trāsferre vtile dñium: put declarat bar. in. l. si qs vi. §. differētia. circa fi. z ibi Ang. ff. de aquir. pos. bar. in. l. ij. ff. de vsuca. z est glo. in. §. adeo. instit. loca. quā ibi ad hoc in. v. col. not. Ange. de are. dicēs etiā p hoc videri gl. in. l. j. C. de fun. patri. lib. xj. facit qd no. Bar. z doct. in. l. ex asse. ff. ad trebel. dicet in. l. fi. j. eo. Aduertēdū tñ est, q qñ scds emphiteota vult possessionē, nō pōt eaz zsequi nisi a dño: z tūc dñs habet necesse pmitere de pensione z alijs. d. l. fi. ver. necessitatē. j. e. ita dicūt Jmo. Cy. z moder. in. l. fi

in.l.si domus.§.fi.ff.de leg.j.ꝛ refert Ang.de are.ꝛ sequitur in.d.
152 §.adeo.in.v.col.ꝛc. ¶ †Nunqd aũt primus emphiteota ꝯceden
do scdo in emphiteosim aliquid iuris sibi reseruet,ponit ibidem Ange.ꝛ ponit ibi glo.in fi.volēs ꝙ sic.qꝛ potest si nõ soluat canonem ab eo emphiteosim vendicare:qꝛ primus emphiteota non est liberatus a dño:igitur ꝛc.nisi secũdo datũ fuerit i emphiteosim volente dño directo:ꝛ acceptante scdm emphiteotã loco primi.d.l.fi.cũ ibi not.j.eo.de quo videte Bar.ꝛ alios in.d.l.ex asse.
153 ff.ad trebel. ¶ †Nunqd aũt qñ primus emphiteota cõcessit secũ
do in emphiteosim:ꝛ scds vult alienare:an debeat requirere consensum primi emphiteote,an vero directi dñi:ponit glo.in.l.fi.in ver.alijs vẽdere.vbi dicet.j.eo.ꝛ bal.in.c.j.in.§.insuper.ver.illud quoqꝫ pcipimus.in pe.col.de phi.feud.alie.p Fede.Et qd si alienauerit sine alicui⁹ cõsensu,an reuertat ad emphiteotã,an vero ad directum dñm:ponit Bart.in.l.si finita.§.si de vectigalibus.
154 in.iiij.col.ꝛ ibi Ja.de.ff.de dã.infe.ꝛ Bal.in.d.§.insup. ¶ †Ulti
mo circa cõclusionẽ glo.ꝛ predicta ad eorũ declarationẽ succedit questio/quando primus emphiteota licite ꝛ legitimo modo concessit secundo in emphiteosim,qs eorũ est ille qui teneat soluere censum emphiteoticũ directo dño:an primus,an vero secundus emphiteota:istam qõnem ponit in terminis Bald.in.l.predia.in pe.colũ.C.de fideicõ.ꝛ ibi determinat post Jaco.de are.ꝙ qñ aliter nõ esset expresse cõuentũ:ꝛ tunc primus emphiteota est ille q tenetur soluere dño ex obligatione que vertitur inter ipsum dominum.Secundus aũt emphiteota tenet soluere primo ex obligatione que est inter eum ꝛ primũ emphiteotã:ꝛ neutro soluente res incidit in cõmissum:vt hac glo.ꝛ dictũ est.s. ¶ Addo Spec. in.d.§.nunc aliqua.in ver.clxvij.vbi facit mentionẽ de ista opi.lꝫ neminẽ referat,ꝙ secundus emphiteota debet soluere canonẽ illi primo q sibi concessit,ꝛ ille primus dño:ꝛ ꝙ per cessationẽ primi emphiteote:poterit etiã secũdus expelli.arg.l.lex vectigali.ff.de pig.ꝛ dicit ꝙ sic in plerisqꝫ locis seruat:postea refert alios dicere ꝙ secundus emphiteota teneat dño ꝯdictione ex lege,alios dicere ꝙ tenet dño soluere pensionẽ,nõ condictione ex lege,sed rei vẽ. Subdit vltimo Spec.ꝙ qñ primus emphiteota alienat ius suũ, nõ dando in emphiteosim alij,sed vendẽdo.vel donando.vel alijs modis similibus:tunc videt ꝙ res transeat ad nouũ possessorem cum onere pensionis ab eo soluẽde allegat.l.fi.in ver.idoneas ad soluendum.j.eo.ꝛ.l.cũ fundus.ff.cõia predi. ¶ Puto in hoc puncto veritatem patere ex his que superius conclusa sunt in hac parte huius gloss.ꝙ si primus emphiteota cõcessit secũdo in emphiteosim de consensu directi dñi,qui induxit in possessionẽ istuꝫ scdm emphiteotã.iuxta.l.fi.§.necessitatem.j.e.ꝛ ab eo accipit promissionẽ de pẽsione soluẽda sibi:ꝛ tũc clarũ sit ꝙ secũdus emphiteota teneat soluere dño directo canonẽ:al's pcedit opi.Bal.s. relata:eo tamen addito ꝙ rei vendi.competit dño cõtra emphiteotã.vt.s.late cõclusum fuit.Et de hac.q.videte etiã Alberi.de rosa.post Dy.in.l.fi.in.iij.col.j.eo.ti.ꝛ Spe.in.d.§.nũc aliqua.in ver.ix.ꝛ Bald.in.l.apud iulianum.alias inci.idem iulianus.§. heres.ff.de leg.j.Et p ista sit expedita hec.viij.pars gloss.nostre principalis. ¶ Sũ modo in noua ꝛ vltima parte ibi:itẽ quid si aliqs nõ emphiteota possidẽs.sup qua intẽdo recolligere multas vtiles ꝛ quotidianas qõnes hincinde sparsiꝫ positas:ꝛ ista pars subdiuisiõe nõ indiget. ¶ In ea gl.in fi.tenetis ex hac glo.no.cõ
155 clusionẽ.† ꝙ si aliqs.xl.annis[a] possedit fundũ nõ emphiteoticũ:p
a quo pstitit pensionẽ,ꝙ presumit cõtract⁹ emphiteotic⁹ pcessisse: ꝛ cũ hac cõclusione magis cõiter tenẽt oẽs hic:ꝗuis solus.Cyn. videat aliqualiter dubitasse.Et dicit Ang.ꝙ ista opi.videt satis equa,ꝙ iste psumatur emphiteota,q tanto tẽpore canonẽ soluit. p ea Albe.hic in.vij.col.addit bonũ tex.vt ipse dicit in.l.cum post diuortiũ.in pn.ff.de iure dotiũ.p ea etiã allegat Salic.hic in.xij. col.tex.in.c.j.s.si qs per.xxx.si de feud.defunc.cõten.sit iter do.ꝛ agna.Nec huic conclusioni ob.si diceret ꝙ cõtractus emphiteotic⁹ de necessitate requirit scripturam,prout firmaui in.l.j.super glos.in vb.scriptura.s.eo.qꝛ scriptura hic non intercessit igit ꝛc. qꝛ põt rñderi fm Albe.hic.ꝙ imo satis pbatur scripturã intercessisse iuris presumptione,q̃ presumit cõtractum emphiteoticũ solẽniter precessisse.arg.l.sciendũ.ff.de verb.obli ꝛ.§.fi.insti.de fideius.Et idẽ cũ suprascripta cõclusione gloss.nostre tenet Spe.in d.§.nunc aliqua.in ver.lxiiij.ꝛ in vb.cvi.ꝛ in vb.clxij.vbi dicit ꝙ lõga prestatio inducit ꝯiecturã,vt oĩa solenniter acta videant.l.cũ de in rem verso.ff.de vsur.ꝛ.d.§.fi.instit.de fideius.Itẽ ꝙ aliquis soluendo canonẽ emphiteoticũ per.xl.ann.imo solũ per.xxx.prescribit ius emphiteoticũ,lꝫ ab initio iura emphiteotica non fuerint ei concessa,salua tamẽ canonis prestatione:tenet Bart.in.l. cõperit.p illũ tex.j.de prescrip.xxx.vel.xl.anno.ꝛ ibi Bar.allegat istã gl.ꝛ ibidẽ etiã sequitur Bal.istud idẽ tenet Bar.in.l.iij.§.ex cõtrario.in.ij.col.in prin.ff.de acqui.pos.vbi tenet ꝙ emphiteota feudatarius ꝛ superficiarius qꝛ possident naturaliter,prescribunt ius emphi.vel aliud simile:singula singulis referendo p.d.

l.cõperit.Et de h̃ dicit etiã se dare casum in.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dã.infec.Dicit etiam de hoc esse tex.recte intelligẽdo in.l.cũ spõsus.§.in vectigalibus.cum glo.sua iuncta.l.eum qui. in pn.ff.de publicia.in rem acti.q̃ iura dicũt sic induci:nã ista sunt ꝯuertibilia ꝯpetit publiciana:ergo vsucapio ꝛ ecõtra.d.l.eũ qui.i pn.ꝛ scripsi de ista regula plene in.§.sꝫ iste.insti.de actio. Sꝫ in.d. l.cũ spõsus.§.in vectigalibus.dicit emptori vectigalis ꝛ superficiario cõpetere publicianã:ergo ipsi possunt prescribere.Adde etiaꝫ Bal.ꝛ ang.in.l.q in aliena:in pn.in vb.sed et si nõ adierit.ff.de acq ren.here.vbi dicũt ꝙ si quis diu tenuit rẽ vt feudalẽ vel vt emphiteoticariã,presumit cõcessionẽ in ppetuum solẽniter pcessisse:qd reputauit Ang.mẽti tenẽdũ ꝛ refert se de facto habuisse:ꝛ sequit d.Alex.in ꝯsi.lxxix.incip.circa primũ de quo querit.s.corã quo domino.in.v.ꝛ.vi.col.in.j.vol.vbi plura similia ad hoc cumulat. Idẽ ad istam ꝯclusionẽ gl. Addite etiã Bal.idẽ not. tenentẽ in.l.male agit.post gloss.ibi.ꝛ in.l.cũ notissimi.§.fi.j.de prescrip.xxx.vel.xl. anno.ꝛ in.l.neqꝫ.s.de vsufru.ꝛ Bar.in.l.ius emphiteotici.ꝛ in.l. iubemus.per illuꝫ tex.C.de fun.patrimo.lib.xj.quas leges gl.nr̃a
b allegat.ex pdictis ergo stat vera conclusio,ꝙ ius emphiteoticũ[b] prescribit.xxx.vel.xl.annis.Sed aduerte,lꝫ doc.cõiter ita trãseãt tñ reperio ꝙ.d.Anto.de but.in repe.c.puenit.in.xj.charta.de cẽsi.tenet ꝙ imo sufficiat longum tps:ꝛ sic tps.x.anno.cõtra istam glo.Idẽ tenet Bal.in.l.post mortem in ver.pone aliquis soluit ecclesie.tex.C.de fideicõ.ꝛ in.l.j.in.ij.col.ff.de rerũ di.Alex.ꝯsi.cxix. lib.iiij.incip.viso ac diligẽter cõsyderato themate.in vlti.col.Retenta tamẽ cõi cõclu.iuxta hãc cõclusionẽ occurrũt multe necessa
156 rie qõnes. ¶ †Primo nũquid emphiteota cessauerit p.xl.annos
quod pensioneꝫ non soluerit,ꝛ semp possidet:nunqd dicat pscripsisse liberationẽ a pẽsione soluẽda p tpe preterito:ꝛ qd etiã pro tpe futuro:tetigi s.in glo.in vb.triẽniũ.in.xxviij.q.vbi retuli Bar. singu.in.l.cõpetit.j.de prescrip.xxx.an.postea me remisi ad ea q̃ h̃ eram dicturus.Addo nũc Spe.istud late examinantẽ in.d.§.nũc aliqua.in vb.xliiij.ꝛ Bart.in.d.l.ius emphiteotici.ꝛ in.d.l.iubem⁹.
157 ¶ †Scdo quero quid sit in colono vel inquilino:an colonus non
soluẽdo pensionẽ prescribat cõtra dñm:de hoc dicite vt per gloss.
c Bar.ꝛ Bal.in.d.l.male agitur. ¶ Tertio qro nũqd emphiteota[c] possit pscribere cõtra dñm directi dñij:paucis dicite ꝙ nõ,etiã si mille annis possideret ex quo eũ in dñm directum recognoscit.d.l. male agitur.vbi glo.ꝛ oẽs.ꝛ plenius in.d.l.cũ notissimi.§.fi.Bar. ꝛ alij in aut.ppetua.s.de sac.san.eccle.ꝛ gl.Bart.ꝛ doc.in.l.cõperit.C.de prescri.xxx.vel.xl.an.Bald.in.l.neqꝫ.C.de vsufru.ꝛ ibi vide eum assignantẽ rationẽ huius decisionis:ꝛ vide Cy.in.d.l.cõperit.in.iij.q.ꝛ Sali.in.d.l.neqꝫ.intellige tñ fm docto.in locis predictis,nisi emphiteota interuertisset possessionẽ:quã tñ nõ potest interuertere sola destinatione animi:cũ nemo sola volũtate possit sibi causam possessionis immutare.l.cum nemo.cum si.j.de acqren.pos.Sed bene facto interueniente:iuxta.l.cum fundum.ꝛ l.colonus.ff.de vi.ꝛ vi ar.ꝛ ea que dixi.s.in.j.parte huius gl.ad fi.Et ad hoc vide Cy.in.d.l.comperit.in.iij.q.Bal.ꝛ Salic.in.d.l.neqꝫ.
158 post glo.ibi.C.de vsufru. ¶ †Quarto quero nunqd possit[d] pre
d scribi contra aliquẽ tanꝗ cõtra emphiteotã,vel ꝯtra aliquẽ tanꝗ contra colonũ:vt puta si per.x.an.ꝛ amplius prestitit pensionem tanꝗ emphiteota,vel tanꝗ colonus:an ex hoc presumat emphiteota vel colonus,ita vt in futurũ possit cõpelli ad soluendũ tanꝗ emphiteota.Et an idem sit in vasallo qui.x.an.prestitit seruitium tanꝗ vasallus,an dicat prescriptũ ius vasallij.dicite fm qd notabiliter determinat Bald.in.l.litibus p illũ text.C.de agri.et censi. ll.xi.vbi per illũ text.signãter determinat Bar.ꝙ p talem diutinã prestationem bene qs presumat emphiteota vel colonus:ita vt in futurum cõpelli possit ad soluendũ:secus sit in vasallo:qꝛ ibi agitur de mutatione status psone,que nõ mutatur ex diutina prestatione:vt ibi plenius p eum:ꝛ idẽ tenet etiã ipse Bart.in.l.cũ de in rem verso.ad fi.ff.de vsur.ꝛ plenius in.l.solent.§.j.ad fi.de offi.pro con.ꝛ leg.Cy.ꝛ Bel.in.l.si certis annis.C.de pact.ꝛ facit qd not. Bal ꝛ Ange.in.d.l.male agit.ꝛ scripsi etiã plene de hoc in.§.preiudiciales.instit.de actio.Idem tenet.d.Abb.in consi.lxx.incip. duo principalia circa predicta sunt examinanda.in.j.colũ.in.j.volu.ꝛ ibi refert dictũ Bald.qd dicit esse singulare in.l.pretor ait.§.
159 j.per illum text.ff.de eden.de quo dixi.j.in col.cxviij. ¶ †Quinto
quero iuxta proximaꝫ qõnem qd si iste tanꝗ emphiteota rem ab aliquo recognouit tanꝗ a dño,ꝛ ei longo tpe pẽsionẽ soluit tanꝗ dño:cum nec ipse esset emphiteota,nec ille quem recognoscebat esset dñs:an prescriptio istius possidentis psit illi cui soluit,istaꝫ qõnem tangit Spec.in.d.§.nunc aliqua.in ver.liij.vbi tenet talem prescriptionem prodesse illi cui soluit,eũ in dominũ recognoscendo.Et propterea si iste non compleuerit prescriptionem ꝛ res redierit ad illũ quem in dominũ recognoscebat,posset ceptã prescriptionem complere.Si vero iste.xxx.ann.et sic longissimo tẽpore possedisset,posset iste qui in dñm recognoscebatur,agere contra eum rei vendi.vt ibi plenius per eum:ꝛ videte in seq.qõ.vbi decla

a ¶ Si qs.xl.an.Adde.l.iubem⁹.C.de fun.pat.l.in libere.ff.de ri.nup.istit.de fideicõ.§.fina.

b ¶ Ius emphiteoticũ.Adde gl.fi.et ibi Cy.in iij.iiij.ꝛ.v.q.C.de pscrip.xxx.an.spec.tit.de loca.l §.nunc aliq.vb.xlj.ꝛ seq.

c ¶ An emphiteota.Add gl.in.l.male agitur.C.de prescri.xxx.an.Ang.l.l.q in aliena.de acq here di.Bald.in addi.Spec.l tit.de loca.in.§.nũc aliqua.versic.xliij.

d ¶ Nũquid possit.adde Spec.tit.de loc.in.§.nũc aliqua.ver.lxiij.doct.in c.puenit.de censi.

rat que sit ista rei vendi.⁊ ꝙ tutius esset agere conditione ex lege,
que competeret etiã si iste desijsset possidere,cũ cõpetat ex ꝯctu vt
160 ibi latius per eum.¶ †Sexto quero iuxta cõclusionẽ glos.nostre
approbatã per oẽs cõiter ꝙ ille qui canonem emphiteoticum sol
uit.xl.annis prescribat ius emphiteoticum:et consequenter ꝙ ille
presumatur emphiteota q tãto tpe soluit,an presumet̃ perpetuus
emphiteota:an vsqꝫ ad tertiam generationẽ,an vero vsqꝫ ad vitã
soluentis tm̃.Istam qõnem tãgit Ang.hic in pe.col.q dicit se nõ
habere legem hoc expresse decidẽtẽ:dicit tñ ꝙ primo recurrendũ
esset ad consuetudinẽ cõcedentis,vt si solitus erat cõcedere in ter
tiam generationeꝫ vel perpetuũ:ita presumatur.arg.l.vel vniuer
sorum.cum concor.ibi alleg.in glo.ff.de pig.act.⁊ arg.l.si tertius.
§.celsus.et qđ ibi Bar.ff.de aqua plu.arcẽ ⁊ id qđ vult gl.no.in.l.
pe.ꝭ.de fideius.Si vero de eius cõsuetudine nõ apparet,presumi
tur in dubio facta concessio ſm consuetudinem regionis.arg.l.si
fundus.ff.de euic.⁊.l.licet.la.j.§.loca.Si autẽ de ꝯsuetudine ipsi⁹
concedentis vel regionis non apparet:aut etiam consuetudines
sunt difformes et iste casus est dubius:⁊ ſm eum presumemus id
qđ minus est:⁊ sic concessionem esse factam ad vitam soluẽtis tm̃,
⁊ non vltra.arg.l.semper in stipulationibus.ff.de reg.iur.iuncto
eo.qđ.ꝭ.dicam:lꝫ Ange.omittat ꝙ prescriptio regulatur ſm veri
tatem,⁊ naturam actus.Et dicit Ang.ista esse bene notãda qꝛ q̊
tidiana sunt.¶ In hoc puncto circumscripta consuetudine con
cedentis aut regionis:puto ꝙ in dubio presumatur semp emphi
teosis perpetua,non ad vitam soluentis:ita in terminis tenet ipse
Ange.sibi contrarius in.§.emphiteosim.in auẽ.de nõ alie.mot⁹,
qꝛ cum natura trãslationis dñij sit vt perpetuo duret:vt.l.fi.C.de
lega.⁊ concessio non possit referri magis ad vnum tp̃s q̃ ad aliud
presumemus in dubio concessionem esse perpetuam.argu.l.obli
gationum fere.§.placet.ff.de actio.⁊ obli.hoc idẽ tenet Ang.post
Gui.de cu.in.l.qui luminibus.ff.de ser.vrb.pred.⁊ idẽ Ang.in.l.
j.in fi.prin.ff.si ager vecti.vel emphi.peta.vbi dicit se istã qõnem
habuisse de facto Perusij:⁊ idem Ang.in.l.male agit̃.post Gui.
de cu.in.l.cum notissimi.§.fi.ꝭ.de prescrip.xxx.vel.xl.an.⁊ idẽ An.
in.l.qui in aliena.in prin.ff.de acquir.here.⁊ idem Ange.in.l.pre
tor.§.j.ff.de eden.vbi dicit se de hoc vidisse in facto arduã qõneꝫ.
¶ Istam conclusionem limito non procedere in emphiteosi eccle
sie prescripta,vt statim dicã:idẽ quod prime,qđ in dubio emphi
teosis semper presumatur perpetua,⁊ nõ temporalis:tenet Bal.
hic in.ij.colũ.vbi formaliter querit pone ꝙ per scripturam proba
tur emphiteosis,sub quo pacto in dubio presumet̃ esse ꝯcta: Et
respondet ꝙ emphiteosis ecclesie in dubio presumetur esse cõtra
cta in tertiam generationem.per.§.emphiteosim.in auẽ.de non
alie.In alia aũt emphiteosi priuati presumet̃ semp in perpetuuꝫ:
motus optima ratione qꝛ natura emphiteosis est ꝙ sit perpetua:
illa eñ đꝛ ꝓprie emphiteosis,que est perpetua.l.j.in princ.et ibi ad
hoc not.Bal.⁊ Ange.ff.si ager vectig.vel emphi.pe.cũ alijs con
cor.quas.§.dixi in.l.j.in princ.in euidẽ.§.eo.Sed prescriptio equi
parat̃ veritati:vt no.in.l.j.§.de ser.⁊ aqua.igitur ⁊c.idẽ etiã tenet
Bal.in.l.fi.ꝭ.de.libe.cã.⁊ in.c.j.§.fi.de feu.dato in vicẽ leg.cõmis.
vbi dicit se fuisse de facto ꝯsultum,de eo q acquisiuit emphiteosiꝫ
ecclesie per p̃scriptionẽ.xl.an.qđ tps est necessariũ in ecclesia:iuxta
c.de quarta.extra de prescrip.⁊ in auẽ.de eccle.tit.in princ.⁊ auẽ.
quas actiones.§.de sacrosan.eccle.an ius istud prescriptionis ex
tendatur in tertiam generationem tm̃:an in infinitũ:⁊ respõdet ꝙ
sicut qñ emphiteosis est vniformiter concessa.i.sine personarum
distinctione,intelligit̃ in ecclesijs in tertiam generationem.per.d.
§.emphiteosim.ita etiam in emphiteosi prescripta:dicit notabile:
⁊ sequitur simpliciter Lud.ro.in repe.rub.ff.de arbi.in.xix.colũ.
⁊ in.l.sed ⁊ si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiu.ita etiã tenet
Bal.post Iac.de bel.in.c.j.in.ij.col.per illũ tex.de alie.feu.vbi per
illum tex.quinto no.ꝙ natura liuelli est ꝙ fiat in perpetuum,ꝙ cõi
ter ⁊ regulariter constituit̃ in perpetuũ:vñ ſm eum nisi aliquo in
strumento simpliciter cõtineat̃ ꝙ aliqua res sit ꝯcessa ad liuellum,
161 intelligitur perpetuo qđ est ſm euꝫ bene notabile.¶ †Concludo
ergo per oĩa ista quicqđ teneat Ang.ꝙ emphiteosis ecclesie in du
bio semp presumitur in tertiã generationẽ:emphiteosis aũt priua
ti semp presumitur perpetua:⁊ adde que dicã.ꝭ.pxi.q.¶ Itẽ p̃di
ctis adde qđ vult Bal.in.l.liberti.in vlti.colũ.C.de ope.lib.vbi in
simili querit an feudũ acquisitũ ex prescriptione transeat ad here
dem.Et respondet ꝙ cum prescriptio non contineat qđ diffinitũ
ab homine,continet id qđ est difinitum a iure vel a consuetudine:
qꝛ equiparatur pacto simpliciter.vt no.in.l.j.C.de serui.⁊ aqua.Et
id dũ p̃scribitur,demũ tacite includunt̃ q̃ veniunt ex natura feudi
cõcessi simpl̃r.ar.c.super quibusdã.§.preterea.de verbo.sig.ita ibi
Bal.de quo etiã p Bal.in.l.j.xxxi.q.ff.de re.diui.aliquid p Lud.
162 ro.in.l.iij.§.ex contrario.ff.de acq.pos.¶ †Quid aũt esset dicen
dum circa predicta,si iuraui simpliciter me esse emphiteotaꝫ qua
lis in dubio presumitur esse ista emphiteosis:vide per Bal.⁊ Lu
do.roma.in.l.sed ⁊ si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiuran.

163 ¶ †Septimo quero iuxta ea que cõclusa sunt in proxima prece
denti qõ.pone ꝙ emphiteosis concessa est ad tp̃s,nec adiecta sit
quãtitas tp̃is:qualiter ⁊ ad quantũ tp̃s intelligetur facta ista cõ
cessio:nã dicta in precedenti.q.procedũt qñ emphiteosis est con
cessa vel prescripta simpliciter,nũc vero qñ dictũ est ad tp̃s inde
finite.Istaꝫ qõnem ponit Bar.in.l.j.in prin.ff.si ager vectig.vel
emphi.peta.⁊ dicit debere solui prout colligit̃ ex notatis in glo.
iuncto tex.in.l.sine prefinito tpe.al's incipit in metallũ.ff.de pe.et
ibi dicit̃ in tex.⁊ glos.ꝙ qñ tp̃s sic indefinite ꝓfertur,ꝙ intelligit̃
de decẽnio:⁊ Bar.ibi dicit illũ esse sing.tex.,put eum etiã sing.re
putat Bal.in.l.j.§.de postu.⁊ in.c.ex literis.in.viij.col.de proba.
Sed forte posset dici ex his q̃ tenui in precedenti.q.ꝙ intelligitur
ad tp̃s.s.perpetuũ.ex quo natura istius ꝯctus talis est:vt.§.dixi.
⁊ sic non obstabit.d.l.sine prefinito.cũ glo.queadmodũ etiam ſm
Ang.in.l.qui liminibus.ff.de ser.vrb.predio.qñ dubitat̃ vsqꝫ in
quantã generationẽ sit facta concessio in emphiteosim,in dubio
presumit̃ ꝙ sit facta in ꝑpetuũ,aliter non declarata generatione.
Non inuenio tamẽ in terminis supradictis expresse cõtradicentẽ
164 Bal.⁊ ideo in hoc vos relinquo cogitantes.¶ †Octauo q̃ro:
pone in instrumento emphiteotico đꝛ,concedo emphiteosim vel
censum:an in dubio presumatur contractus emphiteo.an vero
censualis.vtilitas est magna,qꝛ si est ꝯctus censualis:censuarius
non põt expelli ꝓpter quãcũqꝫ cessationem,etiã si nunq̃ solueret
censum:secus est in emphiteota.vt dixi.§.in glos.in ver.trienniũ.
in.iij.q.Istã qõnem tangit solus Io.fab.in.l.j.in.j.col.§.eo.⁊ te
net ꝙ in dubio dicat̃ ꝯctus emphi.alleg.l.j.⁊.l.species.ff.de au.⁊
arg.leg.l.si adijciat̃.ff.pro soc.al's pro soluto ⁊ eã nullibi reperio:
faceret etiam ordo litere:iuxta not.in.l.nec enim.ff.de solu.⁊ in.l.
165 preposteri.ꝭ.de testa.cũ si.¶ †Nono quero:quid si non apparet
de aliquo cõtractu precedẽti,sed bene probatur pẽsio soluta.xl.
annis:an tunc presumet̃ prescriptus cõtractus emphiteoticus:
an valeat ꝯtractus,cẽsualis vtilitas ptꝫ ex.§.proxime adductis.
Istam qõnem etiã tãgit solus Io.fab.in.l.j.in.j.col.§.eo.⁊ refert
glos.nostrã hic:in fi.tenere ꝙ presumat̃ prescript⁹ ꝯctus emphi
teoticus.Qđ ipse limitat verũ qñ ꝯctus emphiteoticus magis
frequentaretur in regione,quã cõtractus cẽsualis:al's esset ꝯtra
arg.l.semp in stipulationib⁹.ff.de re.iur.accedãt q̃ dixi in.vi.qõ.
¶ Quid aũt si qñ nõ apparet an aliquis sit emphiteota,censua
rius,vel colonus.an si cessauerit triennio,possit expelli:dixi.§.in
166 glo.in ver.triẽniũ.in.iij.qđ.¶ †Decimo iuxta predicta succedit
alia.q.quã format hic Bal.l.ij.col.pone ꝙ in instrumẽto emphi
teotico cõtineat̃ cõcessionẽ esse factã vsqꝫ in tertiã generationeꝫ.
Nunquid illa dictio vsqꝫ,includat primam personam a qua ipsa
emphiteosis cepit:vt sic cõputata prima persona,sint tres gene
ratiões.s.accipiens,filius,⁊ nepos:⁊ determinat ꝙ sic:⁊ cõsequẽ
ter ꝙ cõputata prima persona,⁊ sic ipso stipite,sint tres genera
tiones.p.§.emphiteosim:in auẽ.de non alie.⁊ sic ſm eum dictio
vsqꝫ:ponitur inclusiue ex natura acquisitionis:qꝛ minuit obliga
tionem:vt sic nõ cõprehẽdat tertiũ heredem.ar.l.arrianus.ff.de
act.⁊ oblig.¶ Addo ꝙ ipse Bart.aliter ⁊ melius dixit in auẽ.si
quas ruinas.in.j.col.in.fi.§.de sacrosan.eccle.vbi dicit esse distin
guendũ,⁊ refert ita cõsuluisse Bar.ꝙ aut instrumentũ dicit ꝙ cõ
cedit ei vsqꝫ in tertiã generationẽ:⁊ tunc bene verũ sit ꝙ ipse sti
pes ⁊ cõsequenter recipiens includat̃:⁊ ita procedat.d.§.emphi
teosim.⁊.d.§.qꝛ Toleonis.el.j.cum duob⁹ sequẽ.l auẽ.de nõ alie.
opi.sua hic.Aut vero instrumentũ dicit ꝙ cõcedit vsqꝫ in ipsius
tertiã generationẽ:⁊ sic per verbũ ipsius:tũc includatur etiã pro
nepos,qꝛ nullus generat seipsum:vt ibi latius per eũ.qui subdit
in hoc debere.seruari cõsuetudinẽ concedentis,que est optima in
terpers:iuxta.l.si de interpretatione.cũ vulga.ff.de legi.⁊ cũ hac
opi.vlti.tenet Pe.de ancha.in cle.j.de pe.⁊ simpl̃r Ange.de are.
in.§.adeo:instit.loca.de quo etiã per Ange.in.d.§.emphiteosim.
in.j.col.in auẽ.de resti.fideicõ.⁊ Imo.in.l.qđ đꝛ p̃reꝫ.ff.de ꝟb.ob.
vbi etiam refert istã vlt.opi.Bal.in.d auẽ.si quas ruinas.vide etiã
Bal.in repe.c.si pater.in.xx.colũ.de testa.in.vj.⁊ in addi.Spec.in
titu.de loca.in.iiij.col.in prin.⁊ etiam in.xiij.co.⁊ in auẽ.defuncto.
in.j.col.ꝭ.ad tertul.vbi etiam per eũ qđ in feudo dictis modis rece
167 pto:de quo etiam feudo p bal.in.c.j.de feu.mar.¶ †Undecimo
querit Bal.hic:in predicta.ij.colũ.pone concessa est emphiteosis
hoc modo,concedo talem rem in emphiteosim talibus comitibus
vel nobilibus in cunctam eorum generationeꝫ,an includãtur filij
filiarũ:in quo dicit consyderandũ mentem cõtrahentiũ ex qualita
te ⁊ vi verborũ.arg.l.si.ff.de here.insti.l.gallus.⁊.§.j.ff.de liber.et
posthu.⁊ alio non apparente si est emphiteosis ecclesiastica,et in
inuestitura sit verbum eorum ⁊ nõ earũ:ꝙ tunc nõ cõprehendent̃
nati ex feminis nuptis alijs alterius nationis:qꝛ ſm eum mascu
linum genus nõ concipit femininũ in preiudiciuꝫ ecclesie:qꝛ esset
odium contra personã fauorabilẽ.i.contra ecclesiam:⁊ ad hoc di
cit facere.l.etiam.ff.solu.mat.In emphiteosi autem laicorum vel
principũ,quorũ beneficia latius sunt interpretanda,bene dicere
mus beneficium

mus beneficiũ transire ad liberos feminarũ:q: masculinus eorũ cõnnecto cũ illo feminino genere includit feminas:vt hic plenius per eum:qui dicit ita fuisse obseruatum in dño Malatesta de ari mino. Addo Bald.in.c.j.de feudo mar.in.d.auf.si quas ruinas. ꝛ in repe.d.c.si pater.in.xx.col.ꝛ qd no.Bald.in.c.j.§.filia.in fi.de success.feu.ꝛ pro veritate huius decisionis esset vidēdũ quod late scribitur p Bar. ꝛ Ange.in.l.q: tale.ff.sol.mat.ꝛ in.l.j.§.j.de iure immu.vbi tangitur an priuilegia data tibi ꝛ tuis posteris extēdā tur ad natos ex feminis cum suis concor.quas hic ponere esset ni mium egredi materiā huius tit. ¶ Addo etiā ꝙ contra ea que di cit Bal.in decisione huius qõnis,vcꝫ de masculino cõcipiente fe mininũ:videnť aliqualiter facere ea q̃ dicā.j.in qõnibus.extra gl.

168 in.q.ix.que cadit in colũ.cxxxj. ¶ †Et qd de iure cõiᵃ emphiteo sis ecclesiastica transeat in feminam:videas tex.in.d.§.emphiteo sim.et hic videte plures questiones alias,quas ponam.j.in gl.fi. ¶ Et an eo casu quo finita sit emphiteosis per tertiam generatio nem,teneať dñs reuocare,ꝛ sic reinuestire alium quartũ successo rem:ꝛ si nõ faciat an possit ad hoc cõueniri.posui.s.in tex.in.v.no. ¶ Vnũ tamen casum notate,in quo emphiteosis accepta vsq̃ in tertiam generationē non finiretur in tertia generatione:vcꝫ quā do quis accepisset in emphiteosim fundũ sterilem,quē sua opera ꝛ artificio reddidisset meliorem:q: tũc posset retineri vltra tertiā generationē:ꝛ tũc trāsmitteret etiā ad extraneos heredes:ita sin gu.Bar.in.l.quicũq̃.C.de omni agro deser.lib.xj.per illũ tex.ꝛ.l. qui fundos.eod.titu.est verũ qd Bar.ibi dicit se hoc non firmare: tamen hoc dictum simpliciter sequitur Ludo.ro.in repet.rub.ff. de arbi.in.xix.col.ipse tamen Ludo.alibi istud dictum reprehen dit ꝛ melius in.l.etiam.in princ.ff.solu.mat.per tex.in.c.ad aures. cum ibi not.extra de rebus eccle.non alie.qui tex.paruꝫ facit.nam solum dicit ꝙ fundi steriles ecclesie possunt dari in emphiteosim, Quid autem sit si postea meliorentur:verbuꝫ nullubi,etiā Ludo. respõdet ad.d.l.quicũq̃.vt ibi per euꝫ:ꝛ istud addite ad ea que.s. dixi in textualibus.in.v.not. Itē addite ad ea que dixi.s.in tex.in vij.no.dum tetigi quid de melioramentis factis per emphiteotā.

169 ¶ †Duodecimo vltra Bal.quero iuxta duas proximas p̃ceden tes qõnes,pone ꝙ res ecclesie consueta erat dari in emphiteosim vsq̃ in tertiā generationē tm̃ vel in generatonē masculinam tm̃,ꝛ ecclesia seu prelatus ecclesie ɔcessit in emphiteosim vsq̃ in quar tam generationem,vel in perpetuuꝫ:vel concessit,in generationē masculinam ꝛ femininam simul:nunquid talis concessio sit in totuꝫ sit nulla,an vero valeat saltē in generatione permissa. Istam que stionem ponit Bar.in auf.qui rem.ad fi.s.de sacrosan.eccle.et ibi dicit se dubitare:ꝛ ꝙ prima facie videtur ꝙ ipso iure nõ teneat.p tex.in.c.j.§.fi.al's est.c.ij.de lege cõra.in vsi.feu.secundo p ratione: q: emphiteosis perpetua non permittitur in ecclesia:nec etiam tē poralis,nisi seruata solennitate in autenti. ibi posita in tit.de sta tu.ꝛ ɔsue.cõtra liber.eccle.i vsi.feu.ſꝫ in ista ɔcessione nõ est serua ta solennitas illarum autenticarũ:nõ quoq̃ militat ɔsuetudo:igi tur ꝛc.nā cõsuetudo seu prescriptio non extendit se vltra id qd ex presse agiť.l.j.§.iulianus certe.ff.de iti.actuq̃ priua. Sed hic ɔsue tudo est vt certo modo detur:ergo alio modo dare nõ poterit.bald. vero in auf.si quas ruinas.in.j.col.eo.tit.refert istā opi. Bart.sm eũ tenentis cõcessionem nullo mõ valere:ꝛ eam reprehēdit:tenēs ꝙ imo valeat in generationibus pmissis: sed nõ in alia superaddi ta:p tex.ad literā ſꝫ eũ.in.§.lex itaq̃.i vsi.neq̃ alie.in auf.de nõ alie. vbi sm eũ pactũ de extendendo emphiteosim in vlteriorem gene rationem reijcitur:non vitiatur tm̃ vsq̃ ad generationem permis sam:ꝛ ita etiā tenet Raph.fulg.in.d.auf.qui rem.in viti.col.ꝛ ibi dem Pau.de ca.ad fi.vbi dicit ꝙ ista opi.Bal.est verior ꝛ ego:ꝛ qd Bar.etiā eā fuisset amplexus si cogitasset sm eum:idem cõtra Bar.tenet Ludo.ro.in.l.j.§.si stipulanti.ff.de verb.obli.qui dicit mirandum esse de tanto patre quantus est Bar.qui dixerit cõtra casum expressum in.d.§.lex itaq̃ idē.cõtra Bart.tenet Imo.in.c.

170 fin.in vlti.char.extra de sentē.† Motus,q: in separabilibᵒ vtile per inutile non vitiatur.l.sancimus.cum si.j.de dona.pro ista par te facit glo.no.in.c.querelam.in gloss.magna super ver. potuit.ꝛ ibi expressius.d.Abb.ꝛ.d.Jo.de ana.vterq̃ ad finē.de simo.vbi volunt ꝙ q̃n aliquis plura vendet,ꝛ est aliquid qd vendi non põt, nõ retractať ɔtus in omnibus rebus vēditis,sed solum in re pro hibita vendi. Ad idem bene facit qd vult Barto.in.l.cotem ferro. §.dñs.ff.de pub.istud idem in simili in feudis tenet Bald.in.c.j.in prin.i.ij.col.de his qui feud.dare pos.vbi tenet ꝙ si cõsuetudo sit infeudādi in masculos tm̃:ꝛ prelatus ecclesie infeudauerit in ma sculos ꝛ feminas,qd valet infeudatio quo ad masculos. per.l.si ti tio ꝛ ei.ff.de leg.ij.ꝛ q: illud qd est factũ cõtra legē est,nullum:illud vero qd est sm legem debet haberi ratum:ꝛ sic separatur vtile ab inutili.per d.l.sancimus.ꝛ.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.j. de testa.hoc idē in feudis tꝫ Bal.in.c.j.§.similiter p illũ tex.de leg. cõra.in vsi.feu.ꝛ Imol.i.l.qd dicit p̃rem.in fi.ff.de vb.ob.Et idē in feudo illud qd est vltra debitũ modũ vitietur sed valeat in eo

in quo valere potest:tenet Bald.in.l.si pupillorũ.§.fi.per illũ tex. ff.de re.co.per tex.in.l.placuit.ff.de vsur.ꝛ.l.fi.qui tabernas.ff.de cõtrahen.emp. ¶ Et tenendo hanc partē facilis est responsio ad adducta in contrariũ:ꝛ primo ad autoritatē Bar.q: Bar.nõ fir mat,imo dubitatiue loquitur,ꝛ fundamenta Bar.magis pbant cõtrarium:maxime illud qd dicit de cõsuetudine:vt statim dicā. ¶ Quid tenendum:iste est pulcher passus ꝛ disputabilis,in quo ante omnia puto aduertendũ qd Bar.in.d.auf.qui rem.nõ tenet id ad qd alleg.per prefatos doct.ꝙ cõcessio reddatur in totũ nul la:imo si bene inspiciatur loquitur Bar.satis in ambiguo Et di cit prima facie videri ꝙ vitietur:vñ nõ aperit an vitietur in totũ, an in parte:ꝛ eius fundamentũ quod adducit de cõsuetudine,p bat ꝙ in parte tm̃ ꝛ non in toto vitietur:dum dicit ꝙ cõsuetudo non se extendit vltra id quod agitur,ꝛ ꝙ consuetudo est vt certo modo detur:ergo istud fundamentum Bar.concludit ꝙ imo cõ cessio valeat intra limites consuetudinis,ꝛ sic ꝙ non vitieť in to tum:ꝛ Jo.de imo.in.c.fi.in antepe.col.de feu.recitat Bar.tene re ꝙ tm̃ vitiatur in parte. Puto etiā de iure teneri posse ꝙ talis cõcessio in totum vitieť,ꝛ tenendo qd Bar.in.d.auf.qui rē.istud nõ firmet:vt.s.dixi. ¶ Istam opi.firmo autoritatibus atq̃ legi bus,postea ad adducta in contrariũ respondebo. Istam opi.in terminis tenet Bald.sibi contrarius in.l.quecũq̃.in.j.col.circa medium.C.de bo.que libe.vbi formaliter tenet,ꝙ si concessio fiat vltra licitum,ꝙ non valet etiam intra licitum:motus,q: in factis contra legem si non valet qd ago vt ago:non valet vt valere põt: vt in.c.ouduũ.de re.eccle.nõ alie.in.vj.ꝛ in cle.monasteriorũ.eo.ti. Et per hoc apparet nõ obstare vnũ.s.adductũ,ꝙ in separabili bus vtile per inutile non vitietur:ad qd etiā.j.aliter respõdebo. Istam eādē.opi.videť tenere Bal.in.l.etiā.ff.sol.ma.eā aperte fir mat Ang.in.§.emphiteosim.p illũ tex.in auf.de nõ alie.ꝛ est pro hac opi.apertius tex.in.d.§.emphiteosim.in ver.neq̃ ꝙ sit habe re aliquod penitus robur sinimus:vbi est tex.ad literā ꝙ res ec clesiastica nõ põt concedi in emphiteosim,nisi vsq̃ ad secūdā vel tertiam generationem:pone modo ꝙ cõcedať vltra tertiā gene rationē,nunqd saltē valebit in generatione permissa:dicit tex.ꝙ nõ:imo nullũ penitus robur habet talis cõcessio:ꝛ ita ibi not.ad hoc illuꝫ tex.Ang.pro hac etiā parte adduco bonũ tex.in.l.si qs

171 aliam.in prin.ff.de solu.†Et tu pondera dictionē penitusᵇ,que idem importat qd,oino.l.j.C.de gladi.li.xj.iuncta rubri.illius ti. no.Archi.in.c.j.de sup.neg.prela.in.vj.Alex.in.l.q vsumfructũ. ff.de verbo.obli.Facit qd no.glo.in cle.j.in verbo nullius.de pbē. Jo.an.in.c.j.in verb.penitus.de postu.prela.in.vj.item pondera in illo tex.verba precedentia:ibi nullo modo cõcedimus ꝛ sic pro pter generationem:iuxta gloss.in cle.vt hi qui.de eta.ꝛ quali. Et tenendo hanc partem non obstant allegata in oppositum:ꝛ pmo tex.in.d.§.lex itaq̃.vbi prefati doct.dicunt esse tex.ad literam:q: in veritate nihil facit ad propositum:nā ibi imperator loquiť q̃n concessio prima fuit,facta in emphiteosim valuit vsq̃ ad generationeꝫ permissam:ꝛ consequenter concessio valuit:deinde fuit appositũ pactum prohibitũ a iure.ꝙ finita illa generatione permissa pre latus teneret reinuestire aliam quartā generationem: quod vel emphiteosis transiret ad quartā generationē:quo casu bene pro cedit.tex.ille ꝙ.vitiatur pactũ,ꝛ non contractus p̃cedens:q: pa ctum ibi erat separatũ a contractu:nos aũt loquimur q̃n ipse cõ tractus emphiteoticus erat celebratus in casu phibito.quo ca su bene vitiať in totum.p.d.§.emphiteosim.vbi casus,q: tunc nõ est pactũ separabile a contractu:vt.d.§.lex itaq̃. Et p hoc aliter ꝙ responsum sit apparet nõ obstare illud argu.ꝙ vtile p inutile non vitietur. ¶ Per ista concludo de iure teneri posse hāc partē, ꝙ concessio emphiteotica facta modis quibus.s.in totũ reddať nulla. Et ad hanc.q.adde qd no.Fede.de sen.in consi.lij.inci.pre

172 latus quidam exemptus ꝛc.† Illud etiam bene not.ꝙ solus pre latus ecclesieᶜ pter benemerita recipientis põt alterare naturā feudi vel emphiteosis,ɔcedendo in feminas vel in generationes alias ꝙ permissas:ita signanter cõcludunt Nico.de neapo.Ja. de bel.ꝛ Jac.alua.in.c.j.in princ.de his q feud.da.pos.ꝛ.d.Car.in d.c.fi.in.iij.q.ꝛ.ij.col.extra de feu.Facit qd vult bar.in.l.iusta.ff. de ma.vin.ꝛ in.l.iubemus nulli.in prin.C.de sac.san.eccle. Quādo autem res ecclesie dicať consueta dari in feudũ vel in emphiteo sim:vide Imo.in.d.c.fi.in vlti char.in princ.ver.q̃n aũt dicať ꝛc.q vult.gl.annis:ꝛ ꝙ ad minus bis sit facta concessio:vt ibi plenius

173 per eum. ¶ †Tertiodecimo quero,pone emphiteota soluit de cem caio singulis annis tanꝙ emphiteota:nec apparet de qua re sit emphiteota:cui incumbat onus probandi, que res sint em phiteotice:ꝛ an emphiteota teneať ostēdere rem,p qua soluit,an vero dñs teneať probare. Et quid si emphiteota requisitus nolit dicere pro qua re soluit. Et qd si nolit amplius soluere,nisi prius dñs ostendat sibi quare soluere teneatur:de istis oibus qõnibus. vide Spec.in.d.§.nũc aliqua.in.x.xliij:versiculis, sequentibus. Et conclusiue veritas est,ꝙ q̃n nõ apparet de re emphi.oēs res

a ¶ De iure cõi. Adde I prima cõsti tutione feu. Cardi.zab. in.c.potuit. de lo.Ange. i cõsi.cxxviij. inci.in facto proponiť ꝙ bella Flo.

b ¶ Penitus. Adde insti. de dona.i.§. est et aliud. Archi.in.c. ordinarij.de offi.ord.lib. vj.Idē Ar chi.in.c.j.de cle.egro.co. tit.ꝛ.l.j.

c ¶ Ecclesie. Adde quod Car.zab.cõ soluit in isto casu put re fert.i.d.c.fi. in.iij.q.ꝛ cõ tra eũ cõlu luit Pet.de ancha.cõsi. cxlvj.incip. super illa q rela.

ipsius soluentis presumuntur emphiteotice, nisi ipse contrarium
ꝓbet: vt per Spe. in dictis locis maxime in ver. lxij. idē tenet Albe.
in. l. si certis annis. s. de pac. ⁊ in. l. plures apochis. s. de fi. instr. ⁊
ponit in simili bal. de feu. in. c. j. in. j. col. de vasallo qui cōtra consti.
lotha. benefi. alie. vbi ponit q̃n dubitatur quid ⁊ quantū sit feudū:
an dñs teneať ostēdere quantitatē feudi: an vo vasallus: ⁊ ibi etiā
ꝙ totū presumiť esse feudum, nisi vasallus ostēdat fines feudi, q̊s
ostendere teneť: vt ibi plenius ꝑ eum: ⁊ ꝑ eundē in. c. vasallus. el. j.
in vlti. col. si de feu. defunc. conten. sit inter do. ⁊ agna. vbi ꝑ eū qd
iuris sit q̃n vasallus ꝑ longa tēpora prestitit seruitiū, non tñ speci-
ficauit feudū: an dñs possit cogere eū specificare: ⁊ si nō vult speci-
ficare, an totū quicqd possidet presumať feudū: ⁊ refert post Jac.
de bel. ⁊ ał's ista qō fuit de facto in regno Sicilie. vide etiaʒ Bal.
post gl. ibi in. c. j. §. insuper. in ver. illud q̊q; ꝑcipim⁹. in vlt. col. de ꝓ-
hi. feu. alie. ꝑ Feder. vbi ponit an dñs possit cogere vasallū ꝙ ostē-
dat feudū pro quo seruitiū prestitit: ⁊ videte que ponam. j. in. xv. q.
¶ Addite etiā predictis ꝙ dñs ꝯcedendo rē in emphiteosim vi-
detur solū cōcedere illud ius qd hʒ, fm Bal. in. l. vnica. in pe. colū.
a ver. sed quid si dñs. j. q̃n nō pe. partes. Quid aūt sit[a] in emphiteo-
ta vendente, an videatur tm̄ ius suū vendere: ponit Cy. in. l. fi. j. eo.
in. iij. q. ⁊ ibi plenius Sali. in. iij. colū. ⁊ Spe. in. d. §. nunc aliqua. in
174 versi. xciij. ⁊ Sali. in. l. j. s. de Zhen. emp. ¶ † Quartodecimo que-
ro quando instrumenta inuestiturarum sunt amissa, qualiter pro-
betur ius emphiteoticum. Sol. dicit not. Bal. in. l. si certis annis.
in. iiij. colū. s. de pact. q̃n emphiteote perdiderunt instrumenta, ꝙ
qualis apparet solutio talis presumitur precessisse ꝯcessio: quod
dicit esse valde no. ad qd etiam vide qd no. Bald. in. l. iudicia. in. j.
175 colū. s. de rei ven. ¶ † Quintodecimo quero nunqd emphiteota
teneatur dño edere copiā instrumenti emphiteotici. Istam questi-
onem ponit Spec. in. d. §. nunc aliqua. in ver. cxlj. vbi tenet ꝙ sic ꝑ
b tex. in. l. pretor ait. §. j. ff. de eden. dūmodo[b] dñs iuret de calumnia:
⁊ eum refert ⁊ sequitur Ang. i. d. l. pretor ait. §. j. ⁊ ibi limitat hoc
esse verum si emphiteosis non negatur ał's, secus: per regulā. l. qui
accusare. C. de eden. ¶ Quid aūt sit si emphiteota cōfiteať emphi-
teosim: sed neget se habere instrumentū emphiteoticū. Angel. in
d. l. pretor ait. §. j. refert Bal. dicere ꝙ emphiteota incontinēti pos-
sit expelli per dñm, quasi presumitur emphiteosis finita. ar. l. si ser-
uus. C. qd cū eo. qd limitat Ange. ibi: nisi emphiteota probaret se
soluisse canonē per. xxx. an. q: tunc presumeretur emphiteosis per-
petua: fm tamen qd examinaui plenius. s. in. vj. q̊ne. Adde etiā
quod istud dictū Bal. pro singulari refert. d. Abb. in consil. lxxv.
incip. duo. principalia. in. j. volu. circa predicta sint ibi examinan-
da. in. j. col. ⁊ ibi dicit se putare qd illud dictū non sit verū, ꝙ ꝑ hoc
emphiteota possit expelli eo casu q̊ probatur eum soluisse per. xl.
an. ꝑ tex. not. in. l. iubemus. C. de fun. patrimo. lib. x. Et ad id quod
dixi: an emphiteota teneatur edere copiam instrumēti emphiteo-
tici: vide Bal. late in hoc firmantē in Addi. Spec. in tit. de loca. in
c ix. colū. Et vide in simili de vasallo,[c] an teneať ostēdere dño instru-
menta feudi. gloss. in. c. j. §. illud. de prohi. feu. alie. per Fede. ⁊ in. l.
ij. C. q̃n ⁊ quibus quar. pars debe. lib. x. ⁊ Ludo. in consi. clxiij. in-
176 cip. constitutio curie mercantie. in vlti. col. circa medi. ¶ † Unuʒ
tm̄ perpetuo notate ꝙ si rex aut princeps facit citari suum baronē
vt sibi ostendat iura que habet in castris que possidet, ał's intendit
ea sibi auferre ꝙ citatio est ipso iure nulla: cum nemo cogatur ostē-
dere titulū sue possessionis. l. cogi. cū si. s. de peti. heredit. sic etiam
est in barone, qui non teneť ostendere titulū quem habet in castris
ita sing. tenet Bart. post Ang. de baru. in. l. j. per illuʒ tex. C. de cō-
ducto. procura. rerum fisca. li. xj. qd fm euʒ ⁊ merito est valde no.
177 ¶ † Sextodecimo quero q̃n aliquis recipit in emphiteosim rem
suā propriam, an sibi preiudicet in dominio suo. Istam questionē
ponit Bart. in. l. si aliquam rē. in. iiij. col. ff. de acquir. pos. ⁊ ibi di-
cit ꝙ ał's habuit istam q̊nem de facto, in quodam nobili haben-
te suum propriū podere: ⁊ recipit illud podere in emphiteosim ab
ecclesia: ⁊ fuit factū instrumentū, ꝙ abbas talis monasterij conces-
sit in emphiteosim tale podere tali nobili: an talis concessio valeat
⁊ an sibi preiudicet dñs. ⁊ post multa, tandem videtur distinguere
Barto. inter scientem ⁊ ignorantem: prout etiam tenet Ange. in
§. emphiteosim. in auf. de non alie. de quo etiaʒ per Bar. in addi.
Spe. in tit. de loc. in. viij. col. ⁊ in. l. ad probationem. maxime in pe.
q. s. de loca. Bar. ⁊ alios in. l. cū falsa. s. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ d. Zin-
to. in. c. ex parte. in. vij. col. extra de cōfes. ⁊ quid si confiteor rē esse
censualem, an statim mihi preiudicem in iure census: vide bal. de-
cidentem not. ꝙ sic in. d. l. si certis annis. in. v. colū. ⁊ ꝓpterea dicit
Bal. ꝙ collectores monasterij q̃n recipiunt census faciunt soluen-
teʒ expresse cōfiteri ⁊ recognoscere rem esse censuariam: quo casu
fm euʒ non est opus alia tp̄is diuturnitate: ⁊ de hoc censu est tex.
in. l. censualis. ⁊ ibi Bal. j. de dona. ⁊ Bal. in addi. Spe. in. d. ti. de
d loca. in. viij. colū. ¶ Et an eo casu quo quis assignat[d] per errorem
suum predium pro emphiteotico, vel allodiuʒ pro feudali: an pos-
sit suum errorem reuocare ponit Joan. and. in addi. Spec. in. d.

a ¶ Quid aūt sit. add. spec. tit. de feu. in §. q̃m. ver. xx.

b ¶ Dū mō. Adde doc. l. q accusare in. §. ij. C. de eden.

c ¶ De vasallo. add. doc. i l. fi. C. de cōdu. lib. xij. et doc. in. l. cessante. C. quō ⁊ q̃n iudex.

d ¶ Assignat. Adde bart. brixi. in q̊nib⁹ dñicalib⁹. q. xlvj.

e ¶ Debeat. Adde. l. placuit. C. d cola. feudorū patri. lib. xj.

§. nunc aliqua. in versi. xl. vbi refert ⁊ sequitur Gui. de suza. in. l.
cū falsa. s. de iur. ⁊ fac. igno. tenētē ꝙ sic facta fide de errore facti.
178 ¶ † Decimo septimo quero, nunqd instrumentum emphiteoti-
cum ꝓbet dñium ecclesie vel eius qui cōcessit: istam q̊nem ponit
Bar. in. l. legata. ff. de adi. leg. ⁊ ibi tenet ꝙ non: q: regulariter ex
instrumento concessionis nō ꝓbatur dñium. l. ad probationem.
cū si. s. loca cū limitatione tm̄ de qua ibi per eū: limitate etiā alio
modo vt per Bar. ⁊ Bal. in. d. l. ad ꝓbationē. ⁊ videte late Spec.
in. d. §. nunc aliqua. in ver. liij. ⁊ seq. ⁊ in ver. clviij. ⁊ glo. no. ⁊ ibi doc.
in. c. inter dilectos. extra de dona. ⁊ Bal. ⁊ Imol. in. l. cū tale. §. fi.
ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ qd no. Bal. ⁊ do. in. d. l. cum falsa. ⁊ videte
omnino signanter Bar. in. l. nō ab re. versus finē. j. vñ vi. ⁊ in. l. ti-
179 tia. cum ibi not. ff. de solu. ¶ † Ultimo circa hanc partē gloss. vt
nihil omittatur querit hic Bal. in vlti. colū. ⁊ oīno impertinēter,
nunqd in emphiteosi habeat locum ius accrescēdi, ⁊ quid in feu-
do. Uerum q: hec materia est satis trita in cōibus locis, vbi me
remitto, ad scripta plene ꝑ Bar. ⁊ alios in. l. si mihi ⁊ titio. in ꝑn.
ff. de ver. ob. ⁊ ibi. Bar. circa hoc format multas q̊nes ꝑ Bart.
in. l. codicilis. §. j. ad fi. ff. de vsu ⁊ vsufr. leg. ⁊ in. l. lucius. §. caio. ff.
ad trebel. ⁊ in repe. l. re cōiuncti. in vlt. col. ff. de lega. iij. ⁊ in. l. mor-
tis causa capitur. §. j. ff. de dona. causa mor. per. Bal. late in. l. vni-
ca. in. xiij. col. ⁊ tribus sequē. j. quando non peten. partes. ⁊ in. l. le-
gatarius pro parte. §. j. ff. de leg. j. ⁊ in. l. vnica. in. §. ꝑmo. in. iiij. ⁊
v. col. j. de cad. tol. in auť. ⁊ si q̃s ruinas. in vlti. col. s. de sac. sanc.
eccle. ⁊ notabiliter in. c. j. §. hoc quoq; obseruať. in fi. de succes. feu.
⁊ hic in vlti. col. vbi etiā late per Sali. ⁊ vide qd not. Lu. ro. i cōsi.
cccxv. incip. in casu ꝓposite consultationis breuiter dicendū hāc
portionē emphiteosis ⁊c. Et de feudo vtrum in eo habeat locum
ius accrescendi: vltra Bal. hic videte tex. in. c. j. de fratrib⁹ de no-
uo. benefi. inuesti. in vsi. feu. ⁊ Bal. in. d. l. vnica. in. xiij. col. j. q̃n nō
peten. partes. ⁊ in. d. auť. si quas ruinas. ⁊ in. c. j. §. hoc quoq;. de
his q feud. da. pos. ⁊ in. d. c. j. §. hoc quoq; obseruatur. de suc. feu.
vbi allegat no. ꝑ gl. in. l. si pluribus. ff. de leg. ij. ⁊ cōsuluit Pet. de
anch. in cōsi. ccxxiij. inci. in Christi nomine. duo ꝑma dubia ponit
Lu. in. d. l. si mihi ⁊ titio. in ꝑn. Et per ista sit ꝑfecte expedita hec
vltima pars gl. ⁊ sic tota hec glo. ¶ Capio glo. penul. in ver. cau-
tum est. quam diuido in tres partes principales. In prima alle-
gat concordantes. In secūda opponit ⁊ dupliciter soluit. In ter-
tia format. q. scda. ibi fallit tamē in casu. tertia ibi: sed quo tēpore
anni. ¶ In ea. glo. ibi: fallit tamen in casu. hec est bona solutio: et
pōt esse ratio fallentie in operis liberti fm Sali. hic: in vlti. colū.
post mediū. q: posset libertus offerre operas patrono eo tempo-
re quo nō expedirent domino, ⁊ sic frustra accederet ad dominū:
⁊ ideo lex voluit ꝙ debeāt a domino peti. ¶ In eadē glo. ibi: vel
ibi nō fuerat dies prefinitus. hec etiā pōt esse bona. ¶ In ea. gl.
180 ad fi. tenetis ex hac glos. † ꝙ quando expresse non est cōuentum
e inter dñm ⁊ emphi. quo tēpore debeat[e] cano. soluere, ꝙ pōt par-
ticulariter per tres vices soluere: dūmodo totū reperiať solutum
in calēdis Januariis: per tex. illum nota. ⁊ singu. in. l. placuit. j. de
col. feudo. patrimo. lib. xj. allegatam in glo. Et cum hac cōclusio-
ne transeūt cōiter doct. hic: ⁊ in specie Cy. in. xj. q. ⁊. Sali. in. xiiij.
colū. Spec. in. d. §. nunc aliqua. in versi. lxxxviij. ⁊ Ang. in. §. scire
aūt. circa fi. in auť. de nō alie. qui limitant hanc conclusionem gl.
ꝓcedere nisi aliter appareret de consuetudine, q̃n canon emphi-
teoticus esset soluendus: q: illa consuetudo esset soluenda iurib⁹
vulgaribus. Secūdo limitat hāc cōclusionem Sali. hic: nisi post
fructus iam perceptos dñs dedisset in emphiteosim: q: fm eū in
ꝓximo Januario nō tenereť soluere, cū nondū receperit aliquos
fructus: vnde putat ꝙ tūc debeat expectari collectio fructuum.
etiaʒ qd est fortius: siue pensio detur de fructibus: siue de alia re:
q: semper fructuū perceptio debet expectari: allegat ad hoc. l. fir-
mio. §. fi. ff. q̃n dies lega. ced. que limitatio clarissime cōfunditur
ex his que dixi in. l. j. in vlti. not. s. eo. post Bar. ⁊ alios ibi: vbi vi-
distis, ꝙ pēsio quā prestat emphiteota dño, non prestať in recom-
pensationē fructuum, qui percipiunť ex fundo emphiteotico: sed
solū in recognitionē dñij: ⁊ ideo valde modicus prestať: vt ibi ple-
nius fuit dictū. ¶ Redeundo tm̄ ad cōclusionē principalem glos.
nostre. Addo qd Bal. hic in vlt. col. aliter tenet, querēdo quo tp̄e
debeat solui canon emphiteo. dicit ꝙ cū totū triennīū integrum
detur emphiteote, ꝙ dñs tenetur expectare finem totius triēnij,
vt ptʒ in hoc tex. in ver. per totū triēniū: ⁊ maxime fm eū, cū istud
tempus seu ista multiplicatio tp̄is triennalis sit adiecta in fauo-
rem debitoris tm̄: ꝓut etiā habetur in simili in. l. lecta. ff. si cer. pe.
ista opin. Bal. indubitāter ꝓcedit quantū ad hoc vt emphiteota
expelli nō possit. qd est valde alienū a q̊ne glos. nostre, que querit
quo tp̄e possit emphiteota soluere: ⁊ sic cuius tp̄is habeat facul-
tatem in soluendo: ⁊ tenet ꝙ in tribus terminis: vt in ea habetis.
Tenet ergo glo. ꝙ emphiteota possit particularem solutionem
facere. s. soluēdo in trib⁹ terminis. Et ad hoc nō inuenio doc. hic
aduertere, qui sic simpl'r trāseunt cū gloss. ꝓut etiam transeūt alij
ꝑcalleg.

pꝛealleg. Credo ꝙ vbi aliter nõ appareat de ꝯsuetudine qḋ glo.
male dicat, ꝙ emphiteota possit particulariter soluere in tribus
terminis: intelligite inuito dño qꝛ hoc esset ꝯtra regulas, que vo-
lunt quod qs nõ cogiť particularez̄ solutionẽ recipere: vt statim
allegabo: ꝛ contrariũ tenet Bart. expꝛesse in. l. eũ qui. al's incipit
Jabolenus. ad fi. ff. de an. leg. q̄uis Bar. ibi de hac gl. nõ faciat
mentionez̄: vbi formaliter querit Bar. si emphiteota nõ vult sol
uere totam pensionẽ simul: sed particulariter, an possit: ꝛ pꝛimo
arguit ꝙ non: per. l. tutoꝛ. §. lucius. ff. de vsur. ꝛ. l. plane. ff. familie
ercisc. ꝛ. l. quidã existimauerũt. ff. si cer. pe. ꝛ quibꝰ iuribus diciť
qs nõ cogiť particularẽ solutionẽ recipere. In ꝯtrariũ dicit esse tex.
in. d. l. placuit. hic allegata in glo. vbi potest soluere particulari-
ter, dũmmodo in tribus solutionibus cõpleat solutionẽ vnius anni:
finaliter dicit Bar. ꝙ ille casus dicte. l. placuit. est specialis vt no.
per gl. in. d. l. quidaz̄ existimauerũt: vnde cõcludit ꝙ emphiteota
non potest particulaliter soluere: ꝛ qḋ in. d. l. placuit. sit speciale,
nõ dico in debitoꝛe tributoꝛũ: dicit illa glo. in. l. quidã existimaue-
runt. sed qḋ sit speciale in emphiteotis pꝛedioꝝ ꝛ patrimonij cesa
ris, cũ quibꝰ emphiteotis pꝛincepes vtiť hac humanitate, vt pos-
sint particulariter soluere: dũmodo tribus vicibus ante kalẽdas
Januarij soluãt tenẽt Moder. Ful. ꝛ Pau. de ca. ꝛ ceteri in. d. l.
quidã existimauerũt ꝛ ibidẽ sentit Bal. ibi: ꝛ ita etiã tenet Lud.
ro. in. l. stipulatio ista. §. inter certã. in. iiij. col. ff. de ver. obli. vñ pla
cet mihi opi. quã vltimo ponit Sali. hic: lz̄ sub dubio foꝛte, ꝙ em
phiteota habet annum a die facte inuestiture: et cõsequenter ꝙ
a emphiteota[a] teneať soluere totũ canonẽ integrum in fine cuiusli
bet anni, ꝛ nõ particulariter. pꝛout in simili tenẽt cõiter oẽs glos.
ꝛ doc. in colono. in. l. edem. §. loca. ꝛ Spe. in tit. de loca. postq̄ ver.
sed queritur qñ pẽsio sit soluẽda. ꝛ Bart. in. l. si seruus cõmunis
meuij. ff. de stipu. seruo. vbi respondet ad. l. sed addes. in. §. si quis
cũ in annũ. ff. loca. de quo tex. dubitauit hic do. Guar. ꝛ nihil re
spondet. Et ista opi. ꝙ emphiteota teneať soluere integrã pen-
sionẽ i fine cuiuslibet anni: nec possit particulariter soluere: vltra
Sali. hic: est etiã de mẽte Bar. in. d. l. eũ q. in fi. ꝛ dicit do. Guar.
hic: ꝙ istã opi. seruat cõsuetudo qḋ in fine anni soluať integra pẽ-
sio. ¶ Ex pꝛedictis ergo in hoc puncto quo tẽpoꝛe emphiteota
possit canonẽ soluere: ꝛ sic quã facultatẽ habeat in soluẽdo. quic
qd teneat hec glo, ꝛ alij quos. §. retuli. Puto sic decere ꝯcludi ꝙ
aut actũ ẽ iter partes quo tẽpoꝛe, ꝛ quõ debeat solui: ꝛ iste casus
est clarus ꝙ cõuentio debet seruari. Aut nihil est actũ inter pa-
tes: ꝛ tũc si sit cõsuetudo illa est seruãda: al's si nõ esset cõsuetudo
vel cõsuetudines essent diffoꝛmes: teneo ꝙ emphiteota teneať in
fine cuiuslibet anni integrũ canonẽ soluere: nec habeat facultatez̄
particulariter soluẽdi. Ad hoc tamen vt expelli possit, requiritur
lapsus triennij fm Bar. hic: ꝛ puto hanc veritatem de quo etiaz̄
agitur p Ludo. in. l. stipulatio ista. §. inter certaz̄. ff. de verb. obli.
181 ¶ † Nunquid aũt dispositio. l. edẽ. cũ simi. §. loca. dũ vult ꝙ dñs
ppter suã necessitatẽ possit rẽ alij locatã ad se aduocare, habeat
locũ in re data in emphiteosim: vide Jo. an. singulariter deciden
tem ꝙ nõ in. d. §. nũc aliqua. in ver. iiij. ex quo fm eum in emphi-
teota istud nõ reperitur esse statutũ. Et istud dictũ etiã retuli in
l. j. in. viij. col. §. eo. Et per ista sit expedita hec glo. ¶ Capio glo.
in ver. ꝛ fm legẽ. quã diuido in quatuoꝛ partes pn. In pꝛima de-
clarat tex. In scḋa opponit ꝛ eius timoꝛe ponit duas opi. In ter
tia querit. In quarta allegat ꝯcoꝛ. scḋa ibi: sed videť ꝙ sola obla-
tio. tertia ibi: sed quid si ille q soluere debuit. quarta ibi: ꝛ facit ad
finem huius. ¶ Secũda pꝛincipalis subdiuidiť in tres particu-
las. In pꝛima facit qḋ dictũ est qꝛ opponit. In secũda ponit vnã
opinionẽ. In tertia aliaz̄. secũda ibi: qḋ quidã dicũt. tertia ibi: alij
dicũt ꝙ est hic speciale. ¶ Rursus tertia pars pꝛincipalis subdi
uiditur in tres particulas. In pꝛima facit qḋ dictũ est, qꝛ querit.
In secunda respõdet quid iuris sit de stricto rigoꝛe iuris. In ter
tia quid de equitate: secunda ibi: respondeo de stricto iure sic.
182 tertia ibi: sed de equitate non potest dici. ¶ † In ea. gloss. ibi: ẽt
a pena committenda: tenetis duas opin. in hoc puncto. vz̄ nun-
b quid in terminis legis nostre sufficiat sola oblatio:[b] an vero co-
pulatiue requirantur oblatio: depositio, ꝛ consignatio: qꝛ tamẽ
pꝛima opi. subaudit ad tex. maxime. Secunda autẽ vult esse hoc
speciale: nec specialitatis rationem assignat. Idcirco dicite fm
Cy. hic: aut querimus an sufficiat sola oblatio quantũ ad euitan
dum penam caducitatis: ꝛ sic quantũ ad hoc vt emphiteota ex-
pelli non possit: ꝛ dicendũ est ꝙ sic qꝛ regulariter quãtuz̄ ad eui-
tationẽ pene sufficit sola oblatio: vt. l. acceptã. ꝛ i. l. si per te. §. de
vsur. ꝛ not. in. l. celsus. in fi. de arbi. in. l. si seruũ. §. sequitur. ff. de
verbo. obli. Aut querimus an sufficiat oblatio quãtũ ad cõsequẽ
dum plenariã liberationẽ a canone emphiteotico: ꝛ dicendũ est
ꝙ nõ. l. obsignatione. ȷ. de solu. ꝛ no. in. d. l. acceptã. Et sic fm eũ
ille tex. in fi. requirẽs oblationem: obsignationẽ, ꝛ depositionem:
debet intelligi quãtum ad consequendum plenariã liberationez̄.
Et ita expꝛesse firmat Bal. hic: in. j. col. ꝛ Albe. post Jac. de are.
in. ij. col. ꝛ Ang. in. iiij. col. ꝛ Sali. in vlti. col. in fi. idẽ sentit Spec.
in. d. §. nũc aliqua. in. ver. xxxiiij. ꝛ ibi aperte firmat Jo. an. in ad-
di. Sed certe licet ita se habeať cõis opi, ꝛ ita sit tenendũ: tamen
non videť mihi ꝙ tex. iste hec tria requirat, quãtuz̄ ad effectũ cõ
sequendi plenariã liberationem: imo solũ quãtũ ad effectũ euadẽ
di penã caducitatis: ita aperte vult tex. in ver. repellere. ꝛ in verb.
cadat. et aperte in verbo minime deiectionis timere periculum.
Propterea in puncto iuris mihi magis placet scḋa opi. hic posi
ta in glo. quã etiã tenere inuenio Rapha. ꝛ. d. Guar. hic ꝙ spec-
ciale sit in emphiteo. vt q̄uis tracteť de pena euitãda, nihilomi-
nus copulatiue requiranť oblatio, depositio, ꝛ consignatio. Et lz̄
Sali. dicat istam secũdam opi. nõ esse tenẽdã, qꝛ nõ põt reddi ra-
tio specialitatis: dicebat. d. Guar. rationẽ specialitatis esse, qꝛ ex
quo res fuit pleno iure domini: ꝛ res de facili reuertitur ad natu
ram suã: vulgata. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ver. qḋ ꝛ in specie a ¶ Emphiteota. Adde doc. i. l. ij. C. loca. ꝛ doc. i. l. p hac. C. de aduo. di. iud. ꝛ i. l. q de ãno. ff. de ver. ob. ꝛ doc. in §. si pẽsio. in l. j. ff. de ma.
ff. de pac. ad tollenduz̄ hanc facilẽ reuersionẽ, lex ista tria copula
tiue requirit: que ratio facile repꝛehenderet. Et de hoc an ꝛ quã-
do sufficiat sola oblatio verbalis ad euitationẽ pene: vide Bald.
in. d. l. aceptã. in. iij. oppo. ꝛ etiã in. xxj. q. Ange. ꝛ Imo. in. l. si mo
ra. in fi. pꝛin. ff. solu. mat. ꝛ qḋ not. Bal. in. c. j. p illũ text. quo tẽpo-
re miles. in vsi. feud. in auť. ad hec. in vlti. col. §. de vsur. ꝛ Bar. in
183 l. si insulam. in. viij. q. ff. de ver. ob. ¶ † Nunquid aũt in terminis
legis nostre subueniretur rustico ꝛ mulieri, si deponere ꝯsignare
ꝛ offerre nesciuerint. Alber. hic: in. iij. colũ. determinat ꝙ sic post
Abertũ de bobio: qꝛ rusticitati subueniendũ est: per. l. si quis id
quod. in pꝛin. ff. de iurisdi. om. iudi. qḋ dictũ nõ puto verum: cum
rustico aut mulieri nõ subueniať nisi in casibus expꝛessis in iure.
l. fi. §. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ est glo. no. ij. q. iij. §. vlti. ꝛ tenet expꝛesse
do. Ant. in. c. ij. in. iij. col. ꝛ ibi Imo. in vlti. col. extra de constitu.
Fulg. ꝛ ludo. ro. in. l. iuris ignoꝛãtiã. ȷ. qui admit. ¶ Circa tamez̄
illud qḋ est dictũ de oblatione verbali, vnũ volo notetis diligẽter
in pꝛatica: vz̄ vnũ singulare remediuz̄, vt verbalis oblatio nihil
operetur: ꝙ qñ debitoꝛ dicit: ego suz̄ paratus soluere, ꝛ creditoꝛ
dicat: ego sum paratus recipere: qꝛ tũc illo actualiter nõ soluẽte
talis debitoꝛ nihil operať: ꝛ tunc talis debitoꝛ offerẽs, pꝛo verbis
vba repoꝛtat: ꝛ dicit tex. in. §. ecclesias. §. his itaqꝫ. xiij. q. j. Istud
singulare remedium ponit bar. in. l. fi. ff. de distra. pig. Ita etiam b ¶ Oblatio Adde doc. i c. pastoꝛalis de offi. oꝛdi.
dicit Imo. lz̄ de autoꝛitate Bar. nõ meminerit in. d. l. si moꝛa. in
pꝛin. ff. soluto mat. ꝛ in. l. si seruus cõis. ff. de vulg ꝛ pupil. facit qḋ
no. Bal. in. l. pꝛetoꝛ ait. §. si quis paratꝰ. ad fin. ff. de oper. no. nũ.
184 ¶ † In eadẽ gl. ad fi. habetis ex gl. ꝙ si heres emphiteote cessa-
uerit soluere, canonem emphiteoticũ ignoꝛãs fundũ emphiteoti
cum, q̄uis de rigoꝛe iuris ceciderit a iure emphiteotico, sibi tñ suc
curriť per restitutionẽ in integrũ ex clausula generali si qua mihi
iusta causa esse videbitur: de qua in. l. j. in fi. ꝛ in. l. sed ꝛ si per pꝛe-
toꝛem. in pꝛin. ff. ex quib. cau. maio. ¶ Istaz̄ cõclusionẽ repꝛehẽ
dunt Pe. ꝛ Cy. hic: in. vij. col. in. xij. qõ. qui tenẽt ꝙ heres emphi
c teote[c] nullo modo possit restitui, siue sit maioꝛ siue sit: minoꝛ: mo
ti, qꝛ ex quo cõtractus emphiteoticus incepit in persona maioꝛis c ¶ Emphiteote. Adde l. qui in alterius. ff. de regul. iur. ꝛ in regu. cũ oẽs. de regu. iur lib. vj.
currit tps heredi: siue sit maioꝛ: siue minoꝛ: sine beneficio restitu-
tionis. l. emilius. in pꝛin. ff. de mino. glo. not. in. l. j. ꝛ. ij. §. si aduer.
ven. pig. Idem tenet Rapha. cu. in. l. cũ filiusfami. §. in hac. ff. de
ver. obli. ¶ Tenẽda est snia gl. nostre quã cõiter tenent omnes de
vt Bar. Bal. Ang. ꝛ Sali. qui Sa. dicit ꝙ ita se habet cõmunis
opi. doc. idẽ tenet Dy. in regula si quis in ius. de regu. iur. in. vj.
q̄uis Albe. hic nihil clare firmet. ¶ Pꝛo ista gl. põderat Bald.
hunc text. in ver. spontanea voluntate. vbi pena huius legis im-
ponitur voluntarie cessanti: hanc eandem opi. tenet Spe. ꝛ Joã.
and. in. d. §. nũc aliqua. in ver. xviij. ꝛ Dy. ꝛ Bar. in. d. l. cũ filiusfa
mi. §. an hac. in. j. ꝛ ibidẽ alij magis cõmuniter vbi Bar. respõdet
ad allegata in oppositũ, maxime ad. d. l. emiliꝰ. ꝛ ad glo. in. d. l. j. et
ij. quod aut heres vult restitui pꝛiuilegio sue persone: vt qꝛ sit mi-
noꝛ vel miles, ꝛ non potest, cum nihil sit gestũ cum eo: ꝛ ita loqua
tur. d. l. emilius. ꝛ glo. in. d. l. j. et. ij. Aut vult restitui ex causa iuste
ignoꝛantie: ꝛ sic ex clausula generali. ꝛ qꝛ istud nõ cõtinet pꝛiuile
gium: qꝛ etiam ipsimet defuncto cõpetijsset restitutio si habuisset
iustam causam ignoꝛãtie: ꝛ tunc possit indistincte restitui siue sit
minoꝛ siue maioꝛ. Idem tenent Bart. ꝛ Sali. in. d. l. ij. §. si aduer.
ven. pig. ꝛ Bart. in. l. ad diem. ff. de verb. oblig. ꝛ in. d. l. emilius. in
pꝛincip. ꝛ Ang. in repe. l. si insulam. in. vj. fallen. regule negatiue.
ff. de verbo. obliga. ꝛ in. l. sed et si in cõditione. §. seruus alienus. ff
de here. institu. ꝛ Bal. in. l. fin. in fi. C. si penden. appel. moꝛs inter
ue. ꝛ Pe. de ancha. ꝛ Imo. in dicto. c. potuit. in. x. charta magna.
Ad quod etiam vide quod not. Bal. in. c. j. in. ij. col. quo tempoꝛe
miles. in vsi. feu. ꝛ qḋ not. glo. in. l. j. §. fi. ꝛ ibi doc. ff. quando appel.
185 sit. hic allegata in glos. nostra. ¶ † Pꝛo confirmatione accedat
illud dictũ Bart. ꝙ solet in pꝛactica a docto. aduocatis aureum
reputari in. l. j. §. si quis pꝛopter inundationem. per illum textum
ff. de itine. actuque pꝛiua. vbi voluit quod licet currat tẽpus igno
ranti: vt pꝛescriptio. xxx. an. ꝙ tamen potest restitui in integrum,

cum ignorantia tribuat iustum impedimentum. et sequitur ibi
Ang. idem tenet Specu. in titu. de prescrip. §. j. versicu. sed pone
colonus. ⁊ Ange. in. l. fi. ff. si quis testa. lib. esse. ius. fuerit. ⁊ Bal. ⁊
Ange. in. l. fi. j. de prescrip. lon. tẽp. ⁊ notabiliter Imo. in rep. c. fi.
in. x. charta. extra de prescrip. ⁊ in. l. pãtonius. ff. de acqui. here. ⁊
do. Abb. Panor. in. c. vigillanti. extra de prescrip. ⁊ Lud. in. l. q
vniuersas. §. fi. ff. de acquiren. posses. ⁊ in. l. si vero. §. de viro. in. ly.
fallen. ff. solu. matr. ⁊ est bona glo. iuncto tex. in. l. si partem. §. j. in
ver. vtendo. ff. quẽadmo. serui. amit. ⁊ in. l. sicut. in gloss. parua. in
verbo militia. j. de prescrip. xxx. vel. xl. ann. quas ad hoc allegat
Imo. in. d. c. fi. ⁊ est melior glo. in. l. j. in glos. j. ad fi. C. de patri. po-
testa. quã allegat do. Abb. Panor. in. c. vigilanti. Quis contra
istud dictum Bar. cõsuluerit Pe. de ancha. in consil. clxij. incip.
in christi nomine principaliter contra istos legatarios. vbi inter
cetera allegat Bald. tenentẽ etiã contrariũ in. l. j. in. xiij. oppo. j.
qui admit. ⁊ subtiliter inducit ꝯtra Bar. in. l. fi. j. de prescrip. lon.
temp. reprobando solutionẽ quã ad illã; legem quã ponit Bar. in
d. l. j. §. si quis. de itine. actuq; pri. Et ꝯ Bar. etiã tenet Raph. cu.
in. d. §. in hac. tñ dictũ Bar. est verũ ⁊ seruatur. ¶ Et per ista re-
manet expedita hec glo. ⁊ p ꝯsequẽs remaneret expedita hec lex.
a ¶ Quia tamẽ hec glos. vult emphiteosim transire[a] ad heredes:
hinc sumpta occasione Sali. hic vltra gl. format nouẽ principa-
les qõnes: sed q2 ista lex fuit satis onerosa i sua materia in eis pce-
dam remissiue: ⁊ per conclusiones: addam quoq; nõnullas alias
186 qõnes. ¶ Primo ergo querit Sali. † qñ pater accepit fundum
in emphiteosim pro se ⁊ filijs suis: an filij concurrant simul cum
patre: ⁊ cõcludit ꝙ nõ: sed ꝙ veniũt ordine successiuo: p quatuor
fundamenta de quibus hic per eum. ¶ Addo ꝙ idẽ cõiter no. p
Bar. ⁊ filios in. l. gallus. §. j. post gl. ordi. ibi. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊
per Bar. ⁊ alios in. l. si tibi. in. §. pactus. per illũ tex. ff. de pac. ⁊ in
l. qd dicit prẽm in pen. col. ff. de ꝟ. obli. ⁊ in. l. si nõ sortẽ. §. libert[9].
in vlti. col. ff. de cõdi. inde. per Ludo. in cõsil. xxij. incip. p prosite
mihi cõsultationis habẽda veritate vidẽda sunt plura ⁊c. in pri-
187 mo dubio. ⁊ in consi. xxxv. incip. visa facti serie ⁊c. ¶ † Secundo
querit Sali. quid si pater acceperit fundum in emphiteosim pro
se ⁊ filijs suis legitimis masculis ⁊ feminis, an primo veniant ma
sculi ꝙ femine: vt sic demũ deficientibus masculis femine admit
tantur: ⁊ cõcludit ꝙ. non: nisi cõsuetudo patrie aliter se haberet
sequendo Bar. idez tenentẽ in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. in pe.
col. ff. de ope. lib. Quis in feudis aliud sit: vt si feudum expresse re-
ceptum sit pro masculis ⁊ feminis: femine admittantur demum
deficientibus masculis: vt in. c. j. in titu. episco. vel abb. in vsi. feu.
⁊ in. c. j. §. j. de succes. feu. ⁊. c. j. de eo qui sibi ⁊ heredi. suis: sed cũ i
istis sit ius ꝯsuetudinariũ: ⁊ sic singulare in feudis, ꝯtra regulas
iuris cõmunis non est fienda extensio. l. ius singulare. ⁊. l. qd vero
cõtra. ff. de legi. ⁊ per Sali. hic: ⁊ Bar. in. d. §. si liberi. ⁊ ita etiam
seqtur Pe. de ancha. in cle. ij. extra de iurepa. ⁊ Imol. in. d. c. po-
tuit. in vlti. col. Quã decisionẽ limitat Bar. in. d. §. si liberi nõ pro
cedere. vbi statuto caueretur ꝙ masculi preferantur feminis in
successione ab intestato: ⁊ sic ꝙ existentibus masculis filie femine
ab intestato non succedant: q2 tunc non viderẽtur femine inuita-
te ad emphiteosim cum masculis, sed ordine successiuo: vcz defi-
cientibus masculis: q2 tunc Bar. est pulchrum dictum verissime
⁊ sine dubio partem recipientem voluisse se cõformare dispositio
ni statutarie loci: ⁊ sic voluisse ꝙ eo modo quo veniunt ad succes
sionem intestati ex forma statuti: eo etiã modo venirẽt ad emphi
teosim. ⁊ sequitur Imo. in. d. c. potuit. in vlti. col. ⁊ reputat valde
not. lz Salic. hic reprehẽdat hanc limitationem, nisi in receptio-
ne emphiteosis esset adiectũ verbũ ⁊ heredibus: nam eo non ad-
iecto tam masculi quã femine: simul vocarentur ex cõuentione: ⁊
nõ hereditario iure: de quo per Bald. in. l. liberti. in. xj. colũ. j. de
ope. liber. ⁊ Imo. in. d. l. gallus. §. j. de hac qõne vide etiam Pet.
188 de anch. in cõsi. ccclxxj. ¶ † Tertio querit Salic. an eo casu quo
pater accepit emphiteosim pro se ⁊ filijs: an filij repudiantes he
reditatẽ paternã possint tamẽ rem emphiteoticã tenere, in qua
glo. tenuit ꝙ nõ in. c. j. per illum text. an agna. vel filius. vbi istud
decidit in feudo. ⁊ ibi hoc videtur tenere Bal. ⁊ glo. in. d. l. etiã. in
prin. ff. sol. matri. quã ad hoc pro sing. allegat. Lud. roma. in ꝯsi.
xxxv. incip. visa facti serie. vbi Lud. idem videtur tenere. ⁊ refert
quod ita tenet Bal. in. d. l. etiam. in prin. ⁊ in. l. ij. C. de suis ⁊ leg.
¶ Cõtrarium determinat Sali. hic: Quis de predictis nõ faciat
mentionẽ: ꝙ imo filij repudiantes paternam hereditatẽ possint
tamen emphiteosim retinere. Motus: q2 pater non quesiuit eis
emphiteosim vt heredibus, sed vt filijs, qd facere potuit. l. quod-
cũq; in prin. ⁊. l. qd dr patrẽ. ff. de ꝟbo. obliga. ⁊ in. §. emphiteosiz
in aut. de non alie. Quis secus. sit in odio: p tex. ⁊ gl. in. c. j. an agna
tus vel filius. dicit Sali. idem tenere Cy. in. d. l. liberti. ⁊ Spec. in
d. §. nũc aliqua. versi. clvj. imo plus dicit Sali. se putare: ꝙ etiam
isto casu filius exheredatus admitteret ad emphiteosim: vt hic
per eum. ¶ Addo paucis ita se habere communem cõclusionẽ
ꝙ filij repudiãtes hereditatem paternam possint emphiteosim
retinere: quia in dubio pater videtur accepisse pro filijs vt filijs,
⁊ nõ vt heredibus. ⁊ ita firmat Bartol. Imol. ⁊ alij in. d. l. quod
dicitur. in penul. col. vbi etiam per eos quid in matre sit emphi-
teosim accipiente. ⁊ Barto. ⁊ alij in. d. l. si non sortem in. §. liber-
tus. in vlti. col. Et Barto. Bal. Ange. ⁊ alij in. l. si tibi. §. pactus.
ff. de pact. ⁊ in. d. l. gallus. §. j. ⁊ in. d. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. in
penul. col. vbi Bar. limitat procedere quando pater accepit em-
phiteosim pro se ⁊ filijs suis simpliciter. secus si accepisset pro se
suisq; heredibus. q2 cõcessio requirit vtrũq; ⁊ ꝙ sit filius, ⁊ ꝙ sit
heres: per tex. in. d. §. emphiteosim. in aut. de nõ alie. Et idẽ etiam
tenet Pe. de ancha. in cle. ij. de iurepa. de quo etiam per Bal. in
c. j. in prin. de succes. feu. Bal. ⁊ imo. in. l. filio pater. ff. de leg. j. et
Bal. in aut. vñ ⁊ si parens. s. de inoffi. test. ⁊ Pau. de ca. i. l. si post
mortem. in prin. ff. de leg. j. vide omnino Bar. in. l. item videndu3.
§. fi. ff. de peti. here. vbi post Dy. signãter tenet ꝙ si frater fecerit
fratri quietationẽ de omni eo quod petere posset in in hereditate
paterna, ꝙ per hanc renuntiationem non impeditur petere feu-
da; vel partem possessionũ emphiteoticarũ: q2 nõ petantur tanꝙ
ex hereditate paterna: de quo vltimo. s. de feudo ponit late Ioã.
and. in addi. ad Spe. in tit. de feud. §. quonia3. in addi. que inci.
directe. ¶ Circa tñ limitationẽ Bart. quã. s. posui qñ adiectum
esset verbũ heredibus: quã limitationẽ etiam ponit Bar. ⁊ alij in
d. l. si tibi. §. pactus. Sali. hic: in. xxij. q. plura scribit distinguẽdo
vt hic per eũ. de qua limitatiõe vide etiã Ang. ⁊ Imo. in. l. caius.
189 ff. sol. ma. ¶ † Quarto querit hic Sali. qñ quis accepit[b] emphi-
b teosim p se ⁊ filijs suis: an intelligatur accepisse pro existentibus
in potestate tñ. an etiã p emãcipatis. ⁊ sic an veniat nepos ex fe-
mina: in quo refert Spec. in. d. §. nunc aliqua. in ver. cxlvj. tenere
ꝙ nõ: qd reprehendit Sali. per aliqua de quibus hic per eum. Et
an isto casu veniant filij naturales tñ: ponit Specu. in. d. §. nunc
c aliqua. in ver. lxvij. ⁊ in ver. seq. qd in adoptiuis[c] ⁊ ibi Spec. in. d.
ver. lxviij. tenet ꝙ si aliquis acceperit rem in emphiteosim pro se
⁊ filijs ꝙ non veniũt filij adoptiui: allegat. l. fideicõmissum. ff. de
cõdi. ⁊ demon. ⁊. c. ita diligere. xxx. q. iij. Facit. l. si ita quis. §. fi. ff.
de leg. ij. ⁊ melius text. in. c. adoptiuus. si de feu. defunc. cõten. sit
inter dñm ⁊ ag. Et sequntur Pau. de ca. ⁊ Lu. ro. in. l. adoptiuũ.
in pn. ff. de in ius voc. ⁊ ibi Alex. in. j. no. vbi vide p eũ an ⁊ quãdo
apellatione filij veniat adoptiuus. Et intellige cu3 vna limitatio-
190 ne de qua ibi per eum. ¶ † Quinto querit hic Salice. an eo casu
quo requitur filiũ esse heredẽ, ad hoc vt veniat ad emphiteosim:
vt. s. dixi in. iij. q. an tunc filius institutus in re certa veniret ad ta
lem emphiteosim: ⁊ refert Bart. in. d. l. vt iurisiurandi. §. si libe-
ri. in pe. col. tenere ꝙ sic: quã opi. ipse reprehendit p plura: de qb[9]
hic per eũ. de quo vltra eũ; quia passus multu3 dubius ⁊ docto.
sunt varij: vide late Bal. Ang. ⁊ Pau. de ca. ⁊ Mod. in. l. quedã.
§. j. ff. de eden. ⁊ Spe. vltra locũ quẽ refert Bar. in. d. §. si liberi. in
ti. de testa. j. ꝟ. sed pone qd. A. instituit ⁊c. Fede. de senis. in consi.
lxxvij. ⁊ in ꝯsi. ccx. ⁊ Bal. qui se cõcordat cũ opi. Bar. in. c. j. in pn.
de succes. feu. ⁊ Iaco. de bel. i. c. j. an agn. vel filius. in vsi. feu. Bal.
in. l. qm nouella. s. de inoffi. test. Bar. in cõsi. suo incip. questio ista
habet duo dubia; al's incipit dominus Amadi. ⁊ Pe. de anch. in
cõsi. cccxvij. incip. in themate presupposito tria sunt ⁊c. ⁊ p Bal.
tenentẽ cõtrariũ p optimas rõnes in aut. si quas ruinas. C. de sa
crosan. eccle. ⁊ in. d. l. si liberi. in. xj. col. ⁊ in. l. si qñ. §. ⁊ gñaliter. s.
de inoffi. testa. ⁊ ꝯtrium tenet Ange. in. d. l. gallus. §. etiã. ⁊ late per
Imo. in. l. ex facto. la grande. ff. de here. insti. dicite: vt in dictis lo
191 cis habet, q2 articulus egeret longa indagine. ¶ † Sexto querit
d hic Sali. an in concessione[d] emphiteosis facta pro se ⁊ filijs inclu
dantur nepotes: ⁊ sic nũquid in materia emphiteotica, appella-
tione filiorum veniant nepotes: ⁊ cõcludit ꝙ nõ per quatuor fun
damenta: de quibus hic per eũ. Et rñdet ad quedã in cõtrarium
faciẽtia: de quo videte plene no. p Bar. in. l. liberor. ff. de ꝟb. sig.
⁊ p Pe. de ancha. in cle. j. de baptis. p Bal. ⁊ Imo. i. l. gallus. §. in
stitués. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ Bal. late in. l. maximũ vitiũ. j. de lib.
prete. ¶ Adde tñ ꝙ si aliqs acceperit in emphiteosim pro se ⁊ fi-
lijs suis masculis: ꝙ tũc non comprehẽduntur nepotes masculi
ex filia femina: fm Ang. in. l. sed si hac. §. liberos. ff. de i ius voc. ⁊
Spe. in. d. §. nũc aliqua. in ver. cxlvj. ⁊ Ioã. an. in addi. Spe. in tit.
de test. in rubr. Facit qd habet in. c. j. §. fi. de his q feu. dare pos. ⁊
i. c. j. §. fi. x succes. feu. ⁊ per Bal. in. d. l. maximũ vitiũ. ⁊ Imo. i. d. l.
quod dicitur. ff. de verb. oblig. ⁊ videte que. s. dixi in. iiij. q. Addo
etiam ꝙ eo casu quo quis acciperet emphiteosim pro se: ⁊ descen
dentibus ex virili sexu, ꝙ tunc nõ veniret nepos ex filia: fm Bal.
⁊ Imo. in. d. l. gallus. §. nũc de lege velleia. illud etiam perpetuo
no. ad limitationẽ prime dictorũ, ꝙ in concessione feudi appella
tione filij veniunt oẽs descẽdentes vsq; in infinitũ: ita sing. Bal.
192 in. c. que in ecclesiarũ in vlti. charta. extra de cõsti. ¶ † Septimo
e querit Sali. hic: pone ꝙ pater[e] accepit emphiteosim p se filijs et
nepotibus vel p suis heredibus: ⁊ postea ipse recipiẽs nõ psoluit
debitum

a ¶ Trãsire. Adde diffuse p Abba. ꝯsil. lxxv. ici. ciues quidẽ in. ij. dubio. in. j. volu.

b ¶ Accepit. Add Spe. tit. de testa. s. rubr.

c ¶ Adoptiuis. Adde Io. de fa. in c. ita diligere. xxx. q. iij.

d ¶ Cõcessione add bal. in aut. si qs ruinas. C. d sacrosan. ec. et p Mod. i l. qd dri. ij. ff. d ver. oblig.

e ¶ Pater. Add. l. diui fratres. ff. d iu. pa. l. sp. ⁊ ibi doc. ff. ꝙ vi aut clam. Odof. in. q. suis. q. x. ali quid in. q. ij.

debitum canonē spatio triēnij in emphiteosi priuati, vel biennij in ecclesia, quo casu ipse priuari pōt iure emphiteotico: an ex hoc filius pdat etiā ius suū emphiteoticū: ⁊ ɔ̄ṫr an cessatio solutionis facta p patrē p̄iudicet filijs: vel si filius nō soluat, an p hoc nepos priuari possit: ⁊ sic successiue. In quo pūcto Spec. in. d. §. nūc aliqua. in ṽs. cxliiij. simpl'r tenuit q nō p. l. emācipatū. §. si qs. ff. de senato. ⁊ qd ibi gl. dicit de feudo ⁊ p. l. adoptiuū. §. fi. cū gl. ff. de in ius vo. ⁊ ita simpl'r vr̄ ibi transire Jo. an. i addi. d. §. nūc. aliqua. Sal. hic vr̄ distinguere q aut ille q est cā principalis acqsitiōis, ⁊ sic prim⁹ accipiēs emphiteosiʒ pdidit negligētia nō soluēdi, ⁊ isto casu bene preiudicet alijs. Si aūt sit ali⁹ ad quē postea emphiteosis deuenit, ⁊ tūc nō p̄iudicet: prout est de mēte p̄allegatarū gloss. vt hic latī⁹ p Sali. q postea in vltimo loco dubitat, ⁊ nihil clari firmat. ¶ Addo q bar. in. l. iij. in fi. q̄uis illā legat pro p̄ma. ff. de interdi. ⁊ relega. tenet q isto casu quo pr̄ accipit emphiteosim p se filijs et nepotib⁹, si iste primo accipiēs vl' scōs delinquat circa ipsuʒ ɔ̄ctū emphiteoticū nō soluēdo canonē, vel alienādo sine licētia dn̄i: ⁊ hoc noceat sequentibus. Sed si alias delinqueret, al'r ppter q bona publicarent̄: ⁊ tunc bn̄ verū est q bona illa emphiteotica deberēt remanere apud filios et nepotes: q2 non transeunt ad eos vt heredes: sed hn̄t iure suo. l. vt iurisiurādi. §. si liberi. ff. de ope. liber. Credo q ista decisio Bar. optime procedat qn̄ fili⁹ veniret vt heres: vt q2 pr̄ accepisset p se ⁊ heredibus suis, ⁊ tūc bn̄ negligentia patris in nō soluēdo canonē emphiteoticū filij p̄iudicaret. Si aūt filius veniret vt filius, ⁊ nō tanq̄ heres fm q dixi. s. in. iij. q. tūc videt̄ maius dubiū, vt h̄ p Sali. de quo dicite vt p Bal. ⁊ Mod. in. d. l. adoptiuū. §. fi. ⁊ in. d. l. liberti liberteq3. j. de oper. libe. ¶ Quid aūt sit in feudo:
a an ppter delictū[a] p̄ris fili⁹ vasallus priuet̄ feudo: ponit Bar. late in. l. iij. ff. de inter. ⁊ rele. ⁊ ibidē Ange. ⁊ bald. Ang. ⁊ alij in. d. l. adoptiuū. §. fi. ⁊ bal. in. l. si qs p̄sbyter. s. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. l. fi. C. de libe. cā. ⁊ in. l. j. C. de bo. lib. ⁊ in. l. ij. C. de lib. ⁊ eoꝝ lib. ⁊ in. l. q se p̄ris. in viij. col. j. vn̄ liberi. ⁊ in. l. lege. j. de legi. heredi. ⁊ in. l. vnica. §. in p̄mo. j. de cadu. tol. ¶ Quid aūt sit in themate p̄dicto si accipiens renūtiasset emphiteosi: an talis renūtiatio p̄iudicaret filijs: ponit Lud. in ɔ̄s. xxij. inci. pro proposite consultationis habēda veritate videnda sunt plura ⁊c. ⁊ in cōsi. xxxv. inci. visa facti serie: ponit in simili Bal. de feudo in. d. l. qui se p̄ris. in. viij. col. qn̄ vasall⁹ renūtiauit feudo vel aliquā obligationē fecit, an p̄iudicet filijs vel descendentibus. ¶ Et ad idē qd dictū fuit fm Bart. in publicatione bonoꝝ nō venire bona emphiteotica: vide bal. in. l. cum antiquitas in fi. s. de vsufru. ⁊ in. l. ij. in. j. q. j. de libe. ⁊ eorum lib. ⁊ qd scribit late Bar. in. l. si finita. in. §. si de vectigalib⁹. ⁊ ibi plene Mod. ff. de dā. infe. ¶ Alie sequentes qōnes Sali. hic excepta vltima sunt circa ius accrescendi: an ⁊ qn̄ locū habeat in emphiteosi, examinādo que scribunt potissime per bar. in. l. si mihi ⁊ titio. in prin. ff. de ṽb. ob. circa quas. q. sufficiāt que remissiue dixi in glo. mag. ad fi. in vlti. qō. quā ibi remissiue tetigi. ¶ Vltimo querit Sali. pone q eccl'ia successit priuato qui in emphiteosim dederat, an emphiteota non soluente ecclesia vtetur iure priuati. vt equipararetur eum trienmo cessasse, an vero sufficiat biennium: quam qōneʒ exa
193 mina vt. s. l. j. in gl. in ṽbo, triēniū in. xij. q. ¶ Vltra Sali. ⁊ scribentes hic, quero nono si pater acceperit emphiteosim pro se ⁊ filijs suis, an veniant filie femine: vt sic femine intelligantur incluse prima fronte videt̄ dicendū
b q sic: cum regl'r masculinū[b] concipiat femininuʒ vt per Bar. in. l. j. ff. de ver. sig. ⁊ in. l. si quis in tantū. C. vn̄ vi. et in. l. j. i p̄n. ff. de pecul. p Cy. ⁊ alios. l. quicūq3. j. de ser. fu. cū ɔcoꝝ. Ad ideʒ facit: q2 nedū emphiteosis priuati sed ecclesie potest p filiab⁹ accipi. vt. §. emphiteosim. in auk. de non alie. ¶ In contrarium est veritas prout sing. determinat Arch. in. c. si quis suadēte diabolo. xvij. q. iiij. Motus quia in cōtractibus in quibus fit interpretatio contra illum in cuius commodū verba proferunt̄ iuxta l. veteribus. cum si. ff. de pac. masculinū nō cōcipit femininuʒ. Et ita refert ⁊ sequitur Imo. in. d. c. potuit. in vl. col. qui dicit se ita alias de facto ɔsuluisse: nisi ɔsuetudo patrie aliter se haberet: q2 illi esset standū. iuxta. c. cū dilecti⁹. extra de ɔsue. ⁊ l. minime. ff. de legi. ¶ Adducit etiā pro hoc illud qd in simili vult Bar. in. l. liberoꝝ. ff. de ṽ. sig. vbi ɔcludit q l3 alias in vltima volūtate fieret mētio de filio, ɔprehenderet̄ etiā nepos: tn̄ in ɔ̄ctibus nō ɔprehendit̄ nepos appellatione filij: nisi aliud appareat fuisse de mēte ɔ̄hētiū. p no. in. c. q̄ ṽo cōtra. de legi. Nec p̄dictis obstat. d. §. emphiteosim. vbi vocari vident̄ filie, q2 hoc est verū qn̄ fuit exp̄ssuʒ p filiabus: sec⁹ qn̄ emphiteosis fuit simpliciter recepta p se ⁊ filijs: ⁊ ita etiā tenet Lu. ro. ɔ̄si. xxxv. inci. visa facti serie. Et ad ista adde que dixi. s. e. col. cxiij. post bar. hic. in. ij. col. ¶ Adde etiā qd ɔ̄triū in terminis in ista qōne tʒ Salice. hic in. xvij. q̄stio.
194 put retulit in qōne pxime seq. ad fi. ¶ † Decimo q̄ro si aliqs accepit rē in emphiteosiʒ simpl'r, ⁊ in inuestitura nō sit facta aliq̄ mētio nec de filijs, nec de heredibus nunqd ista emphiteosis intelliget̄ accepta saltē p filijs. In hoc pūcto Bal. multū sing. in. c. j. ad fi. qui. mo. feu. cōsti. po. vt suis formalibus verbis vtar, dicit notanduʒ esse exp̄sse ex gl. ibi posita, q feudū simpl'r receptū: vt intelligat̄ esse receptū p se ⁊ filijs suis masculis demptis feminis: licet in inuestitura de nullo herede sit facta mētio: ⁊ idē fm eū trahit̄ in emphiteosim: qd dicit esse bene tenendū cordi: q̄uis in ɔ̄triuʒ faciat, q imo emphiteosis simpl'r recepta ītelligat̄ p masculis ⁊ pro feminis: licet bal. dicat p masculis tātū. §. emphiteosim. in auk. de nō alie. p quē tex. ɔ̄triū tʒ Ang. in. l. itē vidēdū. §. j. ff. de peti. here. ⁊ d. Ant. de bu. in. c. i p̄ntia. in. iij. vel. iiij. col. extra de pba. Et in ɔ̄triū facit qd no. Sali. hic. xvij. q. ⁊ Jo. de Imo. in. l. qd d2 p̄reʒ. i pe. col. ff. de ṽ. ob. de quo etiā per pau. de ca. l. s3 si hac. §. liberos. ff. de i ius vocā. ¶ Addite etiā inq̄tū cōclusi in p̄cedenti qōne, q sub emphiteosi accepta pro se ⁊ filijs nō veniunt femine, q2 gen⁹ masculinū nō ɔcepit femininū. q ɔ̄triū in terminis tenuit Sali. hic in. q. xij. volēs, q sub isto solo ṽbo filij, veniāt pariter
195 masculi ⁊ femine. ¶ † Vndecimo quero si aliqs accipit rem in emphiteosim p se ⁊ fratre suo: ⁊ frater moriatur ante cessionē sibi factā de emphiteosi, ⁊ an ratihabitionē, an ex p̄sona illi⁹ fratris mortui finiat̄ emphiteosis, sicut si ipsemet recepisset emphiteosim. Istam qō. ponit bar. in. l. si qs vsumfructū. in p̄n. ff. de vsu et vsufru. leg. ⁊ ibi decidit q sic p tex. i. l. si qs fundū cū vēdicet. ff. de ac. emp. ⁊ ita p illā. l. dicit se alias de facto determinasse: de quo vide late bar. ⁊ Mod. in. l. si mihi ⁊ titio. in prin. ff. de ṽbo. ob. ⁊ in. d. l. si qs fundū. ⁊ Raph. cu. in. l. cui fundus. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ qd no. bal. i. l. multū interest. s.
196 si qs alte. vl' sibi. ⁊ Spe. in. d. §. nūc aliq̄. i ṽ. lxx. ¶ † Duodecimo q̄ro si aliqs accepit emphiteosiʒ pro se filijs ⁊ nepotibus: an nondū ɔcepti cōprehēdant̄. Istam. q. ponit Bar. in. l. itē p̄tor. ff. de suis ⁊ legi. ⁊ determinat q sic: p tex. i. l. paul⁹. §. paul⁹ rn̄dit nepotē. ff. de bonis liber. de q̊ etiā p bal. in. l. q se p̄ris. C. vn̄. li. in. xj. col. ⁊ etiā in vlti. q. ⁊ i. l. si in p̄sona. C. de fideicō. ⁊ Sali. hic in. xix. q. ⁊ vide
197 te qd. dixi. s. in. iiij. q. ¶ † Tertiodecimo q̄ro: qd si accepi emphiteosim p me ⁊ filijs fratris mei: an filij. mei p prij illos excludāt: dubiū facit q2 nunq̄ qs p̄sumit̄ velle preponere alienaʒ posteritatē sue ppe imo eʒ. l. cū acutissimi. j. de fideicō. l. cū auus. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. gn̄al'r §. cum aūt. j. de insti. ⁊ substi. Istā. q. tangit sing. Bal. in d. l. cum acutissimi. ad fi. ⁊ ibi determinat sing. q nō. motus p aliqua de quib⁹ ibi per eū: ⁊ maxime. q2 in emphiteosi d3 inspici mens nedū accipientis sed mēs dantis. Et ppterea fm eū dispō iuriuʒ pxime p̄allegatoꝝ non h3 locū in ɔ̄ctibus qui celebrant̄ gratia vtriusq3 ɔ̄hētiū: l. cōditionis incertū. s. de pac. sed solū in vltimis volūtatibus: q̄ cū pendeāt a mera volūtate solius disponētis: ⁊ bn̄ in illis presumit̄ qs voluisse suā posteritatē aliene p̄
198 ferre. ¶ † Quartodecimo q̄ro: si aliqs stipulatus est emphiteosim pro se ⁊ heredibus suis qbuscūq3: an veniāt etiā legatarij ppter illā dictionē qbuscūq3. Istaʒ. q. ponit bar. in. c. j. in prin. in pe. col. de prohi. feu. alie. p Fede. ⁊ ibi determinat in simili in feudo q sic: q si cōcessuʒ est feudū mihi recipiēti p me ⁊ successorib⁹ meis qbuscūq3 vel qualibuscūq3, q ista ṽba icludūt etiā legatarios. p. l. q̄dā. §. is aūt. ff. de edē. ⁊ q2 legatari⁹ in re legata quodā modo heres est: dicit iuriscōsul. i. l. id tps. §. j. ff. de vsucapio. ⁊ idē etiā tenet Bal. in feu. in. c. j. §. donare. in. ij. col. qual'r olim. pote. feu. alie. ⁊ in. l. j. in. xxxiij. qō. ⁊ etiam in
199 xlij. ⁊. xlv. ff. de re. diui. ¶ † Quītodecimo q̄ro si accipio emphiteosim pro me ⁊ herede tantū. Istā. q. ponit bal. in. l. cū antiqtas. in p̄n. s. de vsufru. ⁊ ibi ɔ̄ illā: tex. in. iij. no. cōstat q si est emphiteosis q̄ nō ɔsueuit ɔcedi nisi in p̄mū h̄rdē, ⁊ tūc nomē heredis indefinitiue platū restringat̄ ad p̄mū heredē tantū Si ṽo ɔsueuit ɔcedi in scōm heredē tantū: ⁊ tūc restringat̄ ad scōm heredē: ⁊ sic deinceps

a ¶ Delictuʒ. adde glo. in l. fi. C. de reuoc. donat̄. Ant. de bu. i. c. fi. de feu.

b ¶ Masculinū. adde gl. in. c. ij. de rescrip. lib. vj. Bart. in. l. si ita scriptuʒ. ff. de lega. ij. Bal. in. l. ancille. C. d fur tis. Speculi. de alleg. ⁊ dispu. in. §. post hoc. ṽs. vel ibi masculinū. Ange. ɔ̄si. cxiij. quid autē si fratres i cōmunione. ceterū fallit in ɔ̄ctib⁹, ⁊ tūc masculinuʒ nō ɔcipit femininū. fm te arch. i. c. si qs suadente diabol. xvij. qō. iiij. ⁊ bal. i. l. gall⁹. ff. d li. ⁊ post. anto. d bu. i. c. i qbusdaʒ. de pe. Petr. de anch. i cle. j. de bap. ray. de for. ⁊ Angel. in. l. tres fratres. ff. d pac. Joā. de Imo. ⁊ moder. in. l. qd dicitur patrem. in. xix. col. ff. de ṽo. ob. Lud. ro. consil. xxxv. inci. visa facti serie. Jo. de imo. cōsi. xxxviij. inci. casu premisso. Alex. de imo. ɔ̄si. lxi. in. j. co. inci. super eo de quo querit̄. ver. ⁊ in hoc precise. in. j. volumi. idē Alex. ɔ̄sil. j. in. v. vol. idē Alex. cōsil. suo. cxcv. incip. attenta inuestiture. in. v. vol. in v. col. barb. cōsi. suo. xv. incip. clemētissimi dei patris. i. ix. col. ver. ⁊ sit iterp̄tatio. i j. volu. fallit etiā vbi tractat̄ d ɔsilio: q a tunc masculinuʒ nō ɔcipit femininū, q2 mulieres nō habēt integrū consiliū. secundū Bal. consil. clxxj. inci. in prouincia anconitana. in. ij. col. ver. Itē quo ad articu. in. iij. co. fallit etiā in odiosis. fm Are. in. d. c. si qs suadēte diabolo. Alexan. de imo. ɔ̄s. xcv. incip. aīaduer. i. iiij. volumi.

ceps:vñ fm eū semp est attendenda natura ꝛ cõsuetudo rei.qđ reputat bñ notandū.de quo vide no.per Bart.ꝛ alios in.l.gallus.§.etiā.in vlt.col.ff.de lib.ꝛ posth.Dy.ꝛ Bal.in.l.in annalib⁹.C.de lega.bal.in.l.fi.in multis op. C.de here.inst.bal.Ang.ꝛ Jmo.in.l.q liberis.§.hed ver ba.ff.de vul.ꝛ pu.cano.in.c.i pñtia.extra de pba.Ang. late in ꝯsi.cxxv.inc.charissime frater.Old.laudē.in ꝯs. xxj.inci.thema tale est testōr hȝ fratrē ꝛc.Pe.de anch. in ꝯsil.cxxij.inci.pro ꝛ ꝯ subtiliter extitit allegatum ꝛc.

200 ¶ †Sextodecimo quero nunquid emphiteosis [a] trāſeat ad ecclesiaȝ,si ille q est ingressus monasteriū habeat reȝ in empiteosim:in quo solet cōiter ꝯcludi,ꝙ si sit emphiteosis priuati,ꝛ tūc bene trāseat ad ecclesiā:si ꝟo sit emphiteosis alterius ecclesie:ꝛ tunc sit in eius facultate illā ad se reuocare,aꝛs aūt ad ecclesiā trāseat:prout est casus.in.§.j.in fi.in auſ.de alie.ꝛ emphi.de quo tangit ordinarie p gl.ꝛ Bar.Bal.Ang.ꝛ oēs in auſ.ingressi. ꝟ.de sac.san.eccl.vbi p eos qđ si sit emphiteosis pꝛiuati:et quid si sit ecclesiastica:ꝛ qđ si sit factū pactū expſſum ꝙ nō trāseat ad ecclesiā.de quo etiā p Cano.in.d.c.i pñtia. extra de pba.p Bal.in.c.q clari⁹.si de feu.defun.cōten. sit inter do.ꝛ agna.i auſ.nisi rogati.i.iij.col.ꝟ.ad trebe. Spe.in.d.§.nūc aliqua.in ver.cxx.ꝛ arch.in.c.si qua mulier.xix.q.vlt.ꝛ ibi etiā qđ in feudo [b] an,trāseat in monasteriū.de quo etiā p bal.in.c.q̄ in ecclesiaꝝ.in.ij.co.extra de cōsti.ꝛ in.d.c.q cleric⁹.ꝛ i.d.l.q se patris.in.x.co.ꝛ in d.auſ.nisi rogati.in pe.colū.p doc.in.d.l.si ita qs pmiserit.§.ea lege.ff.de ꝟ.ob.

201 ¶ Decioseptio q̄ro si duo fres [c] acceperūt fundū in emphiteosim ab ecclia,vel a pꝛiuato, ita vt post mortē eoꝝ ꝛ filioꝝ ꝛ nepotū res reuertat ad ecctiā.Nunqđ si vn⁹ ex istis fratrib⁹ moꝛiat sine filijs ꝛ nepotib⁹,alio fratre sup̄stite hñte filios ꝛ nepotes,nunqđ portio isti⁹ fratris decedētꝭ sine filijs ꝛ nepotib⁹ debeat reuerti ad ecclesiā:an ꝟo apud alios remaneat:istā qōnē late examinauit Spe.in.d.§.nūc aliqua.ꝟ.lxix.ꝛ ibi effectualr determinat ꝙ nō debeat ad ecclesiā reuerti:cui⁹ decisionē refert ꝛ approbat Lu.ro.in.ꝯs.xix.inci.in casu qōnis ꝓposite vr indubitāter posse dici poꝛtionē emphiteosis ꝛc.accedāt q̄ scribunt in.l.si mihi ꝛ titio.in pn.ff. de ꝟ.ob.ꝛ q̄ remissiue dixi.ī gl.magna ad fi.in vlti.q.

202 quā gl.ibi posui ꝛc. ¶ †Decimooctauo q̄ro nunquid emphiteosis [d] ecctiastica trāseat ad extraneos heredes: ꝛ sic an possit i ꝑpetuū dari:difficultas stat circa.§.emphiteosiȝ.auſ.de nō alie.an sit coꝛrect⁹ p.§.si ꝟo in ꝑpetuā.e.ti.in q̄.q.doc.variāt.Et qꝛ oꝛdinarie tangit̄ me remitto ad gl.bal.ꝛ oēs vbi ordinarie tangit̄ in.l.etiā.i pn. ff.sol.ma.Et ꝙ.d.§.emphiteosiȝ in totū sit coꝛrect⁹ p.d. §.si ꝟo in ꝑpetuā.ꝛ ꝙ sic emphiteosis ecctiastica trāseat etiā ad extraneos heredes ꝛ sic possit in ꝑpetuū dari tȝ spec.vbi h̄ diffuse examinat in.d.§.nūc aliqua in ꝟsi.vij. Jdē tenet Pe.Cy.ꝛ Bal.in auſ.si quas ruinas.ꝟ.de sa. san.ec.idē in terminis tȝ bar.in auſ.ꝑpetua.in.j.opp.e. ti.de sa.san.ec.Contrariū tȝ ipse bar.in.l.si finita.§.si de vectigalib⁹.in.ij.col.in ꝟsi.ij.q̄ro qđ de feudo emphiteoticario.ff.de dā.infec.ꝛ in.l.vt iurisiurandi.in.§.si liberi. ff.de op.libe.ꝛ in.d.l.qđ dr p̄reȝ.ff.de ꝟ.ob.ꝛ in.d.l.etiā. in pn.de q̄ etiā p Jo.an.ꝛ ibi late cano.in.c.i pñtia extra de pba.Jmo.i.d.l.qđ dr p̄reȝ.ꝛ in.d.l.etiā.in pn.ꝛ bal.h̄ in.ij.col.ꝛ in.l.ij.C.de suis ꝛ legi.ꝛ late p Ang.de are.in §.adeo.insti.loca.ꝛ gñaliter vltra ea q̄ dicta sunt in precedētib⁹ qōnibus,videte de materia bal.in.d.auſ.si q̄s ruinas.ꝛ in auſ.defuncto.ꝟ.ad tert.ꝛ in.l.vnica.ꝟ.q̄n nō peten.partes.ꝛ in.l.liberti liberteqꝫ.ꝟ.de operis libertorum.

203 ¶ †Decimonono q̄ro pone ꝙ aliqs [e] receperit emphiteosiȝ p se ꝛ filijs suis legitimis,nunqđ venient etiā legitimati:ꝛ sic nunqđ intelliget̄ etiā recepisse p legitimatis.So.bal.ꝛ Sali.in.l.fi.C.de his q ve.eta.impe.determinat ꝙ nō.p illū tex.quē ad hoc notat.Jtē per rōnē:qꝛ nō naturaliter sunt legitimi:sed ex priuilegio ꝛ ex fictione.ꝛ p bal.faciat tex.i.c.naturales.si de feu.defunc.ꝯtē. sit inter do.ꝛ agna.ꝛ ꝙ not.Bal.consil.lxx.Jdē simplr tenet.d.Alex.in ꝯs.cxxviij.inci.ꝯsyderatis ꝟbis instru. in pe.col.in pn.in.j.vol.Paul.de ca.in.d.l.fi.C.de his q ve.eta.impe.refert predictā decisioneȝ Bal.ꝛ postea dicit ꝙ istud dictum Bal.facit argumentuȝ:an in dispositione testatoris vel statuti veniat legitimat⁹,vt refert dictum Bal.in.l.eam quā.C.de fideicō.cū similib⁹.postea dicit ꝙ propter cōem vsum loquēdi,in dispositione testatoris vl statuti non veniat legitimatus:per rescriptū, secus p subsequens matrimoniuȝ,vel p oblationē curie, vl per alios modos inuētos a iure cōi:p iđ qđ h̄r in tex. ꝛ gl.in.c.innotuit.extra de elec. ¶ Et lȝ ipse in hac ꝯclusione nō loquat̄ de ꝯctibus:tñ illa rō sua militat etiaȝ in ꝯctib⁹ in q̄bus etiā attendit̄ cōis vsus loquēdi.c.ex lr̄is.

204 extra de spō. ¶ †Ueritas huius puncti pēdet ab his [f] que scribunt̄ p doc.in illa ardua qōne nūqđ legitimat⁹ excludat substitutū:ꝛ sic nunqđ si sit facta substitutio alicui si decesserit sine filijs legitimis ꝛ naturalibus,nūqđ excludat̄ substitut⁹.si decedat cū legitimatis:de qua qōne p Bar.in cōsi.suo incip.viso instrō locationis ꝛc. si tñ est ꝯsiliū Barto.p Jo.an.post Ja.de are.in addi. Spe.i ti.de suc.ab intest.§.fi.ad fi.p Alb.Sali.ꝛ Mod. in.l.gñaliter.§.cū aūt.C.de insti.ꝛ sub.p bal.in.l.luci⁹.la vlt.ff.de here.isti.ꝛ ibi aliqđ p Jmo.nihil firmātē:p bal. in.l.si ita qs.§.is cui.ꝛ ibi aliqđ p Jmo.ff.de le.ij.ꝛ Bal. in.l.si qs posthumos.in pn.ff.de libe.ꝛ posth.ꝛ in.l.ſ.C. de do.cā moꝛ.ꝛ in.l.gall⁹.§.fi eius.ff.de lib.ꝛ posth.ꝛ in c.i pñtia.in.xij.col.extra de pba.p Jmo.in.l.ex facto.in pn.ꝛ in.§.si qs rogatus.el.ij.in fi.ff.ad treb.pau.de ca. in.d.§.siqs rogatus.i fi.i lect.bonoñ.ꝛ in.l.cū acutissimi. C.de fideicō.i.d.l.si qs ita.§.is cui.in lec.bonoñ.ff.de le. ij.ꝛ in ꝯsi.ccxvij.incip.sup pūcto isto pmo plura subtiliter.ꝛ in cōsi.ccxxiij.incip.videndū est:ꝛ aliqđ in.d.l.fi. C.de his q ve.eta impe.p Angel.in sua disputatiōe q̄ incipit:nobilis quidā genere:p Ant.de bu.in.c.p venerabilē.extra q filij sint legi.post mediū.in ver.alius aūt effectus.p Jo.cal.in cōsi.j.quod ponit sub titulo q filij sint legi.p Pet.de ancha.qui in isto pūcto fuit pluries ꝯtus in repe.c.canonū statuta.post mediū.in ver.qđ si statutū loquat̄ de filijs ꝛc.de cōstitu.ꝛ in ꝯsi.cccvj.incip. circa primū dubiū.ꝛ in cōsi.ccxv.incip.videt̄ pma facie. ꝛ in cōsi.cclxxix.p Jmo.ꝛ Dñicum de sancto Gemi.ꝛ in.c.grandi.de sup.neg pla.in.vj.Et quāuis passus fit multū dubi⁹,tñ in pdictis locis magis cōiter ꝯcludit̄ ꝙ nō:ꝛ attestat̄ Jmo.in locis superi⁹ allegatis ꝙ ista est

205 cōis opi. ¶ †Uigesimo q̄ro nunquid in emphiteosi ecctiastica succedāt naturales,vel bastardi legitimati. Rñde ꝙ nō:ita no.determinat Bal.in.l.gñaliter.§.cū aūt.C.de insti.ꝛ subst.p rōne de qua ibi p eū ꝛ idē Bal. in addi.Spe.in ti.de loca.in.x.colū.in ver.emphiteosis ecclesie.Jmo.in.l.quod dr p̄rem.circa antepe.col.ff.de ver.ob.ꝛ no.Pe.de anch.in consi.cccvj.incip.circa primū quesitū.do.Alex.in ꝯsi.cxxviij.inci.cōsyderatis verbis instrumenti.in.xij.colū.ad fi.ꝛ duobus seq.in.j.vol.

206 ¶ †Uigesimoprimo quero de notabili questione:pone ꝙ aliquis accepit emphiteosiȝ p se ꝛ liberis suis p lineam masculinam descēdentibus,ꝛ postea decessit relicta filia ꝛ nullo masculo,querit̄ an filia isto casu admittatur ad emphiteosim.istam qōnem tangit paul.de ca. in.l.maritus.in vlt.col.C.de procu.ꝛ ibi refert ꝙ quidā dicebant ꝙ sic,qꝛ licet sit femina,tñ nō descēdit ex linea feminina,que videt̄ exclusa p illa ꝟba per lineā masculinam descendentibus.sed descēdit ex patre q est masculus,ꝛ sic p lineā masculinā.Cōtrariū dicit Pau.de ca. se dixisse p istā iductionē,quā dicit visaȝ fuisse pulchrā ꝛ cōcludentē multis q in hac qōne cespitabāt:nā linea nō incipit in patre:sed incipit in filijs:si enim pr̄ qui recipit emphiteosim habet filiū masculū ꝛ filiā feminā:certe in filio masculo incipit linea masculina ipsius pr̄is,ꝛ in filia femina incipit feminina:lȝ certū est ꝙ descendētes ex ista filia tanꝙ ex linea feminina non admitterent̄ ad emphiteosiȝ,sed solū descendentes ex filio masculo, fm tenorē inuestiture.Qđ ergo iuris esset de descēdentibus ex ista filia,dȝ etiā esse de ipsa filia q̄ est caput linee. p.d.l.marit⁹.vbi qđ iuris est in affinib⁹ idem est in causante affinitatē.Et qꝛ intētio ꝯcedētꝭ fuit vt res nō trāsiret ad cognatos:sed remaneret apud agnationē:filia vero est caput cognatiōis:licet ipsa sit agnata,ergo dȝ excludi,ne p ipsaȝ perueniat ad agnatos:ꝛ sic illa ꝯcessio sibi ꝛ liberis descēdentib⁹ p lineā masculinā,dȝ sic intelligi,liberis.i.masculis ꝛ descēdentib⁹ ex masculis.Et dicit pau.de ca.ꝙ hic vr̄ tenere Spe.in ti.de loca.in.§. nūc aliqua.i ver.cxlvj.Adde ꝙ istā decisionē sequit̄.d. Alex.in.l.gallus.§.nūc de lege velleia.ff.de li.ꝛ posth.ꝛ pleni⁹ in ꝯsi.cxliiij.li.iij.inci.ꝯsyderatis his q̄ in themate pscripto narrant̄. ¶ Pro ista opi.bñ facit,qꝛ in emphiteosi ꝛ in ꝯctibus,masculinū nō cōprehendit feminas: vt dixi.ꝟ.in.ix.q.ꝛ pleni⁹ ꝛ copiosi⁹ in.l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius voc.cū limitationib⁹ quas ibi dedi.Et ita alias de facto ꝯsuluit pisis in fauoꝛē monasterij sctē Catharine.

a ¶ Emphiteosis.Adde Bart.in.l.si ita qs pmiserit.in.§.ea lege.ff.de ꝟ.ob. bar.i.l.peto.i §.j.ff.de leg. ij.bal.i auſ. nisi rogati. C.ad trebel.

b ¶ Feudo.Adde tex.in.c.q cleric⁹.in fi.si de feud.defunc.ꝯtē.sit inter do.ꝛ agna.text. in.c.j.et ibi bal.de vasa. milit.q arma bellic.depo. in vsi.feudo. Bal.i.c.j.an mut⁹ vr aꝛs imper.bald. i.c.j.i.§.fi.in ti.de bñfi.femi.alias est rub.de bñfi. femine.

c ¶ Fratres. Adde doc. in.l.fin.ꝛ.l.si mulieri.ff.de vsufr.accre. pileus in.q. suis q̄stione lxxix.

d ¶ Emphi. Adde glo.i rubꝛ.C.de lo. pdi.ciui.vel fis.li.xj.ang. l.§.lex itaqꝫ. i.auſ.de nō alie.Joā.de imol.in.l.qđ dr.ff.de ver. obli.

e Aliquis. Adde bal.i addi.Spec. ti.de lo.ver. emphiteosis ecctie:diffuse p Jo.de zochis.i.repe.c.per venerabilē.q fil.sint legi.

f ¶ Legitimatus. Adde Jo.de imo. i.l.si qs posthumos in prin.ff.de libe.ꝛ posth.

Catharime:cōtra tñ iſtā deciſionē Pau. d̄ ca. fortiter facit gl. no.
in. d. l. gallus. §. nunc de lege velleia. in verbo: nam ⁊ ſi. ad finez. que
vult ꝙ neptis ex filio dicat̄ de deſcendentibus ex linea virili: per
illā inferunt Bal. ⁊ Mod. ibi ꝙ ſi aliquis receperit rē in emphi-
teoſim pro ſe ⁊ ſuis deſcendentibus per virilem ſexum, ꝙ cōpre-
henditur neptis ex filio maſculo: quia licet ipſa ſit femina, tamen
deſcendit ex linea maſculina: ⁊ ſic ſoluz conſyderat̄ a quo deſcen-
dat. Itē aduerte ꝙ primū fundamentū Pau. de ca. non eſt verū,
dum dicit qd̄ filia nō eſt de linea patris: cū linea incipiat ab ipſa
filia, que eſt principiū linee: iſtud eſt falſum, q2 imo linea incipit ab
ipſo patre, ⁊ filij ⁊ deſcendentes dicūtur de linea ipſius patris. l.
ſtēmata. ff. de gradi. iuncto. §. j. inſti. e. ⁊ ita in ſpecie declarat not.
Sali. inter conſilia Pe. de ancha. in conſi. xciiij. incip. in queſtiōe
que vertitur in ciuitate tregeſti. in. v. colū. ⁊ ſeq. Item ſcd̄a ratio
Pau. de ca. eſt vera ſi concipiatur affirmatiue. auſ. multomagis
C. de ſacroſan. eccle. ſecus ſi negatiue prout arguit Pau. de caſt.
¶ Item in quātum fundat ſe Pau. de ca. quod iuris eſſet de deſ-
cendētibus ex iſta filia, debet etiam eſſe de ipſa filia que eſt caput
linee. Rñde ꝙ eſt diuerſa ratio: q2 filia includit̄ de ꝓprietate ſer-
monis, q2 deſcendit a linea maſculina: ſed alij deſcendentes ex li-
nea feminina nō includunt̄ de proprietate ſermonis: vñ qualitas
agnationis reperit̄ in ipſa filia. vt declarat Ang. in ꝯſil. cclxxxij.
inci. aduertentia ſtatuentiū. in. iij. col. ergo ipſa filia debet admit-
ti: ⁊ non deſcendentes ex ea: quibus talis qualitas agnationis nō
reperitur. Item inquantū Pau. de ca. alle. Spec. in. d. §. nunc ali
qua. in ver. xcvj. dic ꝙ loquit̄ in terminis diuerſis, vt clare patet,
iuncta doc. Bal. Sali. ⁊ Mod. in. l. i. C. de cōdi. inſer. Itē ad iſtā
q. add̄ Paul. de ca. in ꝯſi. clxix. inci. preſens caſus. ad fi. ⁊ no. in cō
207 ſil. cccxxxvij. incip. ꝓſupponendū ꝙ dictū ſtatutū. ¶ † Vigeſi-
mo ſcd̄o ⁊ vltimo q̄ro pone p̄r accepit emphiteoſim ꝓ ſe filijs et
nepotibus ſuis, ab eccl'ia vel etiā a priuato. nunqd poſſit in teſta-
mento totā iſtā emphiteoſim vni filioꝝ p̄legare: iſta eſt ardua qō
⁊ multū diſputabilis: vñ vt iſta ſolēnis lex pulchro fine claudat̄,
intendo eā plene excutere, ⁊ plenius quam alibi ſcriptū habeat̄.
¶ In qua qōne hoc ordine ꝓcedā q2 in primis attingam partez
affirmatiuā: ⁊ eā legibus rōnibus ⁊ autoritatib⁹ fundabo: rñdēs
ad ea que in ꝯ̄riū adduci poſſent. ¶ Secundo aggrediar partez
negatiuā quā eodē abſoluā ordine. ¶ Ultimo ſubijciaz qd mihi
tenēdū videat̄. ¶ In primis ergo ad partē affirmatiuā ꝙ pater
poſſit vni filioꝝ prelegare: iſtā partem tenet Io. de imo: vbi late
hunc paſſum examinat. in. d. c. potuit. in vlt. char. mag. ⁊ ibi dicit
ꝙ in hac parte etiā de facto ita cōſuluit. Et pro hac parte moue
tur in primis: q2 qñ emphiteoſis eſt acceptata pro ſe, recipiēte, et
ꝓ filijs ⁊ nepotib⁹, certe talis emphiteoſis vr̄ accepta noīe filio-
rum q erant in ptāte patris: ⁊ ſic nati ex legitimo mr̄imonio. iſti.
de pa. po. in prin. cū idē ſit aliqd facere ꝓ titio ⁊ noīe titij: put no-
tatur in. l. fideicōmiſſa. §. interdū. ⁊ ibi Bar. ff. de le. iij. ⁊ idē Bar.
in. l. j. §. nūtiatio ex hoc. in. iij. col. ff. de no. ope. nū. ⁊ ſic ꝑ ꝯñs in effe
ctu q̄dā donatio collata ꝑ patrē in filios in ꝑtāte: ꝑ id qd̄ habet̄
in. l. filie cuius. ſ. fa. er. Tūc ſic, aut tu vis dicere ꝙ iſta ſit ſimplex.
donatio, ⁊ ſic do. inter viuos: ⁊ tunc clarum eſt ꝙ potuit p̄r eam
reuocare, ex quo eſt inefficax: vt. d. l. filie cui⁹. ⁊ ꝯ̄ñr ſuccedit ꝙ ſer
uari debet diſpō teſtatoris: q̄uis verum ſit ꝙ vbi talis donatio
non eſſet reuocata confirmaret̄ morte patris: iuxta. l. donatiōes
quas parētes. j. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊. l. papinian⁹. ff. eo. tit.
aut vis dicere ꝙ eſt dona. cauſa mor. qd magis videt̄ dicēdū, ex
eo potiſſime ꝙ iſta verba appoſita in cōtractu emphiteotico pro
ſe filijs ⁊ nepotib⁹. intelligunt̄ ordine ſucceſſiuo: ꝯ̄ñr ꝙ primo ad
mittat̄ pater, ⁊ poſt eius mortē filij ⁊ ſic deinceps. vt eſt glo. ordi.
⁊ approbata in. l. gallus. §. j. ⁊ ibi per oēs. ff. de lib. ⁊ poſth. ⁊ dixi. ſ.
in. j. q. ⁊ ꝯ̄ñr videt̄ cenſenda do. cauſa mor. per id qd̄ not. glo. in. l.
fi. ſuper verbo accommodauerit: ⁊ ibi clarius per ſcribētes. ſ. de
pac. ⁊ per gl. in. l. ſeia. §. fi. ff. de do. cauſa mor. ⁊ late Bar. in. l. que
dotis. ff. ſo. ma. ⁊ qd̄ no. Bar. in. l. ſi mihi ⁊ titio. i pñ. ff. de vb. ob.
⁊ ſi vis ꝙ ſit dona. cauſa mortis. habeo clare in intentū cū do. cau
ſa mor. qñcūqz poſſit ex pnīa reuocari. l. mortis cā donatio etiaz
⁊. l. q mortis cauſa donauit. ff. de. dona. cauſa mor. ⁊. l. nō omnis.
in prin. cum ibi no. ff. ſi cer. pe. ¶ Scd̄o pro hac parte adducit, q2
ius in ſpe queſitum tertio opera ⁊ facto meo, poſſum illud per pe
nitentiam meam tollere. l. iij. ⁊ ibi Bar. ff. de ſeruis expor. l. j. ⁊ ibi
Bal. C. ſi manci. ita fue. alie. cum ſi. cum ergo iſtud ius emphiteo
ticum ſit queſitum filijs ſpe per ſtipulationem patris, ergo pater
poteſt illud eis auferre. ¶ Tertio ⁊ fortius adducit quia quāuis
ex tali ſtipulatione paterna ſit acquiſituz filijs ius, nedū ſpe, imo
re ⁊ actualiter: q2 ex ſtipulatiōe patris per quam filijs ſtipulatur
qñ ſtipulatio cōfertur poſt mortem patris acquiritur filijs vtile
ius ⁊ vtilis actio ex ꝯ̄ctu. l. quodcūqz. §. ij. ⁊ ibi bar. ⁊ alij. latius
bar. in. l. ꝙ dr̄ p̄rem. ff. d̄ ver. ob. tñ ex pnīa pōt illud ius actualiter
queſitū reuocari ꝑ doc. bar. Ang. Imo. ⁊ Cu. i. l. q rome. §. flaui⁹.
ff. de verbo ob. eiuſdez Bar. in. d. l. iij. ff. de ſeruis expor. ⁊ Bal. in
d. l. j. C. ſi mancip. ita fue. alie. ⁊ multum late in. l. cum a ſocero. C.
de iure do. cuz alijs concor. quas retuli. ſ. in gl. in verbo triēniū.
in. xxiij. q. in quib. lo. habetur ꝙ qñ cōtraho cū aliquo, ⁊ in ꝯ̄ctu
appono pactuz per qd̄ alteri tertio acquirit̄ aliqd̄ ius vel aliqua
actio: dicta actio et dictū ius ita demuz irreuocabl'r acquirunt̄
ſi non interuenit penitētia. d. §. flauius. ⁊. d. l. iij. Et ꝓpterea deci-
dunt p̄fati doc. ꝙ ſi donaui rē alicui cū pacto ꝙ poſt tale tp̄s ta-
lis res deueniat ad talem eccleſiā, ꝙ ego donator potero tale pa-
ctum preuentionis ad eccleſiā reuocare: quāuis ꝑ tale pactum
iam eſſet queſita vtilis actio eccleſie. per. l. quoties. C. de do. q̄ ſub
modo: ergo ita videt̄ cōcludēduz in caſu noſtro: ꝙ qñ pater rece-
pit emphiteoſim ꝓ ſe filijs et nepotibus, cum cenſeat̄ appoſuiſſe
pactuz in fauorē filiorū, vt eis querat̄ ius ⁊ vtilis actio in re em-
phiteotica: ꝙ tñ ex penitētia poſſit pater impedire effectualē acq
ſitionem iſtius iuris emphiteotici. ¶ Et pro hac etiam pte dicit
bene facere id quod no. Bar. in. l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. iūcta
gl. ff. de oper. lib. in quantū dicit. ꝙ p̄r qui ſtipulatus eſt a liberto
operas ſibi ⁊ filijs ſuis poteſt tale ius operarū aſſignare vni filio
rum: ſi tñ nō aſſignauit competit omnibus filijs operarum pe-
titio. ⁊ in hanc partē dicit ꝙ ſatis videtur inclinare Bar. in. d. §.
flauius. q̄uis ſcd̄m euz in. d. §. ſi liberi. in aliquibus aliter ſentiat.
¶ Pro hac etiaz parte dicit facere, quia in dubio amplectēda eſt
pars que fauet teſtamēto ⁊ diſpoſitioni teſtatoris, pro' quo teſta
mento in dubio eſt iudicandum. l. in teſtamentis. ff. de regu. iu. l. ſi
pars. ff. de inoffi. teſta. ⁊. c. fi. extra de re iu. ¶ Et tenēdo hāc par-
tem. dicit ipſe non obſtare. l. fi. ff. de pac. vbi ius excipiendi ſemel
acquiſituz fideiuſſori ꝑ pactū rei principalis, non poteſt ampli⁹
ab eo inuito tolli: quare reſpōdet mirabiliter, ⁊ profecto eſt ſatis
leuis ſolutio, ꝙ quedaz ſunt perſone que nobis tenent̄ acquirere
vt ſunt ille que ſunt in poteſtate noſtra, vt filij ⁊ ſerui, ⁊ tales pñt
ꝯditionez noſtrā facere meliorē: ſed nobis p̄iudicare non pñt. l. fi-
lius. ⁊. l. ſi ſeruus. ſ. de pac. ita ſm enim eſt in caſu. d. l. fi. ff. de pac.
quia reus principalis tenetur acquirere fideiuſſori, nimiꝝ ſi poſt
ea quā ſibi acquiſiuit exceptionez, ſi eius conditionē deteriorare
non poteſt illā ſibi auferendo. Sed nos loquimur in terminis in
quibus quis non tenetur alij acquirere: vt eſt in patre qui non te
netur acqrere filijs: ſed bene ecōtra: vñ nimirū ſi filijs aliqs acqſi
uit illud poteſt eis per penitentiam ſuā tollere. vt. d. §. flauius. et
d. l. iij. ¶ Non ob. etiam. l. id qd̄ noſtrum. ff. de reg. iur. ibi dr̄ ꝙ id
quod noſtrū eſt non poteſt nobis ſine facto noſtro tolli: quia ad
hoc reſpondet Imo. ꝙ interdū competit nobis aliqd̄ ius ⁊ irre-
uocabil'r: ⁊ tunc procedit. d. l. id qd̄ noſtrū. ꝙ illud ius irreuoca-
bile non poteſt ſine facto noſtro a nobis inuitis auferri. ¶ Aliqñ
cōpetit nobis ius, ſed reuocabiliter: ⁊ tunc non eſt abſonū ꝙ tale
ius per penitentiam poſſit a nobis inuitis auferri. d. §. flauius. ⁊
d. l. iij. Et pro hac differentia ꝙ quedam ſit acquiſitio reuocabi-
lis, ⁊ quedam irreuocabilis: alle. no. per glo. ⁊ doct. in. l. ei qui ita
hereditatē. ff. de condi. inſti. ⁊ in. l. cū pater. §. ſurdo. ff. de le. ij. ⁊ in
l. ſi mortis cauſa res donata. cum. l. ſeq. ff. de do. cā mortis. ꝓ hac
etiā differētia adducit. l. ſed ⁊ ſi quis. §. interdū iūcta gl. ff. de vſu-
fru. inducendo vt ibi ꝑ eū. ¶ Addo etiā ꝙ hanc differētiā faciūt
doc. in. l. j. ff. de le. j. ⁊ in. l. j. C. cōia de le. per tex. in. l. in bello. §. ſi qs
ſeruū. ff. de capt. ⁊ poſtli. re. vbi ꝓprie eſt tex. qd̄ ibi dñiū erat reuo
cabile, ⁊ propterea dñs ibi poteſt vſucapere. Iſtaz eandam opi.
tenet ipſe Imol. in pleriſqz alijs locis, q̄uis non ita diffuſe in eis
tractet. in. l. ſi dom⁹. §. fi. ad fi. ⁊ in. l. apud iulianū. al's idē Julian⁹.
§. ſi quis alicui. ⁊ in. l. filiuſfami. §. cuz pater. ff. de leg. j. iſtā eandē
partē tenet Lud. ro. in ꝯſil. xxxv. incip. viſa facti ſerie mihi ꝓpoſi
ta dubitatio principalis illa eſſe videt̄ ⁊c. vbi pro hac parte intre
pide cōſuluit, Motus vnico ⁊ forti fundamēto q2 ſiue dicamus
dictam emphiteoſim ſpectare ad filios vt filios, ſm opi. bar. in. l.
gallus. §. j. ff. de lib. ⁊ poſt. ⁊ in. l. ſi non fortē. §. libertus. in vl. co. ff.
de cōdi. inde. ⁊ in. l. vt iuriſiurādi. §. ſi liberi. ff. de ope. lib. ⁊ in. l. qd̄
dicitur patrem. ff. de ver. ob. ſiue dicamus ſpectare ad filios vt
heredes, ſm opi. Bal. in. l. ij. C. de ſuis et leg. certe teſtator debuit
poſſe prelegare emphiteo. vni filioꝝ: ⁊ hoc vnica ratiōe: quia teſta
tor poteſt rem heredū vel eorū eius legare cui vult, etiam peni-
tus extraneo nedū vni filioꝝ. §. non ſolum. inſti. de lega. vbi dicit̄
in tex. cū gl. non eſſe differentiā quātum ad validitatē legati: an
teſtator legaret rē ſuā ꝓpriā. an legaret rē heredis. ⁊ facit. l. ſi qs
ſeruuz. in prin. ff. de le. ij. ⁊ tenet̄ heres p̄ciſe ad rē p̄ſtandā, ſeu ad
ius ꝯcedendū, ex quo hz facultatē rei p̄ſtāde: addo ꝙ nō liberare
tur p̄ſtādo eſtimationē ipſius rei. l. vnum ex familia. §. ſi rem. cū
ſimilibus. ff. de lega. ij. Et per hoc fundamentuz dicit Ludo. ro.
ꝙ hec dubitatio deciditur ⁊ aliud plus nō dicit in determinatio
ne huius. q. ¶ Addo ꝙ hoc fundamentuz Lud. de teſtatore qui
poteſt rem heredis vt propriā relinquere, fuit ante eū Imo. licet
non ita clare inducentis. in. d. c. potuit. in. j. co. in vl. char. magne,
vbi ꝑ hoc teſtator poſſit legare vni filioꝝ rē emphiteoticaz, ſicut
poſſet etiā aliā quālibet rē. alleg. l. ex facto mag. ff. de her. inſt. ⁊. l.

nesennius.ff.ad.l.fal. Istam eandē partē tenuit ɔsulēdo Pet.de anch.in ɔsi.cxxxij. Motus ex pallegata doc.Bar.i.d.§.flauius. Itē q: erat ius quesitum filijs spe,ꝛ sic in conditione.l.dies incertus.ff.de condi.ꝛ de.ergo debuit posse p patrē tolli. Idem determinat Bal.in auť.si quas ruinas.in pe.col.s.de sa.san.ecle. Motus per rationē ꝛ fundamētū qd sibi ascribit. Imo.in.d.c.potuit ꝛ.s.retuli:q: cuz filius capiat tanq̄ ex donatione paterna,pater quo ad filium ipsum potest reuocare,quia inefficax,ꝛ conferre alteri filio.allegat.l.ij.s.de inoffi.dona.melius allegasset.l.fine emācipatis.j.de dona.ꝛ dicit Bal.q̄ hec est sua ratio,que hoc clare demōstrat:idē tenet Bal.in.l.j.ad fi.C.p quas perso.no.acquir. ¶ Et ibi limitat hāc partē duob⁹ modis. Primo vt pcedat quādo filij essent in potestate:quia tunc militat fundamētum prime relatum:si autem fuissent filij emancipati,non haberet locum reuocatio patris:quia tunc cessaret fundamentum.s.adductū.nā tunc esset pfecta donatio,ꝛ sic irreuocabilis.d.l.ij.s.de inoffi.dona.ꝛ melius in.d.l.fine emancipatis. ¶ Scd̄o limitat hanc partē, vt procedat qñ talis emphiteosis esset quesita ex re patris:secus si beneficio cōcedentis:q: bñficium tertij nō posset tunc pater auferre filio:sicut fm eū dicimus in feudo gratis dato.facit.l.si post mortē.§.fi.ff.de bono.pos.ɔta.ibidē tenet Bal.in.c.j.in.vj.col.in ver.q̄rit hic glo.multū no.ꝛc.in ti.an agnat⁹ vel filius.in vsi.feu. vbi dicit in hoc eē differētiā inter emphiteosiz ꝛ feudū,q: ius emphiteoticū trāsit ad ipsum filiū tanq̄ ad heredē adeo.q̄ prim⁹ emphiteota pōt in eo disponere,ꝛ alteri relinquere:qd nō est in vasallo p.c.j.de suc.feu.ꝛ in.l.in ɔuentionalibus.ff.de verb.sig.idē videt tenere Pau.de ca.in ɔsi.clxj.inci.in xpi noīe in cā quā magnific⁹ dñs titius hz cū dña thalda nouerca sua.i.l. dubio princ.Et licet Pau.ibi principalr attingat q̄ōnē de feudo:rōnes tñ ibi assignate p eū faciūt etiā ad hāc partez in emphiteosi:vbi primo adducit tex.in.l.iij.post pn.C.de secū.nupt.vbi mulier,in his bonis q̄ fuit ɔsecuta a primo viro ꝛ tenet seruare filijs primi mrīmonij, potest.vnū ex filijs quē velit eligere,ꝛ alios excludere.Et q̄uis illa lex corrigat in hoc casu p auť.ibi positā.nō tñ corrigit rō ibidē in tex.assignata. Ad idē adducit.l.j.i pn ꝛ p totū.ff.de assig.liber.vbi licet ius patronat⁹ descēdat in oēs liberos equalr.d.l.vt iurisiurādi.§.si liberi.tñ pōt pater vnū ex filijs in iure patronatus pelīgere:ꝛ istud sibi assignare,ꝛ alios excludere:ad idez adducit q: si aliq̄s sit rogatus post mortē suā relinquere aliquā rem vni familie,pōt vnū solū de illa familia eligere,ꝛ alios excludere.d.l.vnūz ex familia.in prin.ff.de leg.ij.ꝛ.l.filiusfa.§.pe.ibi verū est enim in familia reliquisse licet vni reliquisset.ff.de leg.j.ꝛ in.l.is q cōplures.ff.de leg.iij.ergo ita in pposito nostro. ¶ Et pro eadem pte addo vnū fundamētū qd fuit Spe.in.d.§.nūc aliqua.in ṽ.lxxviij. ad fi.qd etiā adducit Pau.de ca.in palle.ɔsi.clx.nā pater viuens poterat nō soluēdo canonē emphiteoticū.vel rez emphiteoticaz deteriorando,ius suuz emphiteoticū pdere:ꝛ istud preiudicaret filijs ꝛ nepotibus:q̄uis talis emphiteosis esset accepta p filijs ꝛ nepotib⁹:vt.s.dixi.in.vij.q.Si ergo pr̄ pōt pīudicare filijs amittendo:qd est odiosum:q̄to magis pōt eis preiudicare prelegādo, vel heredē instituendo vnū,qd est fauorabile arg.l.cū quidā.ff.de li.ꝛ post.ꝛ.l.seru⁹ ea lege.in fi.ff.de seruis expor. ¶ Tertio limita, qñ pater fuisset autor huius acquisitionis:q: ante eius mortez ꝛ sic anteq̄ esset pfecte acquisitū ius filijs,posset disponere:secus si nō fuit autor acquisitionis. Ita tenet.d.Alex.in ɔsil.ciiij.lib.iiij. incip.visō themate ꝛ instrumēto ɔcessiōis.in pe.col.in fi.ꝛ ad hoc vide oīno.d.Alex.qui idem tenet in ɔsi.cv.eo.li.incip.in cā Frāco.
208 de campegio. ¶ †Tenendo hanc partē affirmatiuā,q̄ si pater acceperit emphiteosim p se filijs ꝛ nepotibus,q̄ totā possit vni filiorū prelegare. Succederet pulchra q̄ō quam ponit singulariter Jo.an.in.d.§.nūc aliqua.in ver.lxxviij. Pone pater hñs plures filios,eos heredes instituit,ꝛ disposuit q̄ fundus emphiteoticus ad vnū solū pueniret,qui solus solueret fictū vel pensionem. nec aliquē in specie expressit:ꝛ sic vni filioꝝ prelegauit,ꝛ nō dixit cui dabit,modo ad quē filioꝝ debeat dicta emphiteosis ptinere. ꝛ an ad nullū:an vero ad omnes:ibidē Joā.an. arguit ad ptes:ꝛ primo q̄ ad magis idoneū,quem iudex elegerit.postea arguit q̄ ad oēs:dehinc q̄ ad nullū.vt ibi late per eū:finalr concludit q̄ dominus rei emphitotice eliget quem volet ex heredibus,arg.l.legato ɔnaliter.ꝛ.l.si quis a filio.ad fi.ff.de le.j.ꝛ eo casu quo nō elegerit,q̄ pertineat ad omnes.Et per ista sit absoluta ps affirmatiua huius dubij. ¶ Contrariam partem.s.negatiuam q̄ pr̄ non posset emphiteosim vni filiorum prelegare:videt tenere Spe.in d.ver.lxxviij.qui non multū clare aliquā partem firmat.Solum eñ arguit ad partes:inclinat tñ magis in istā negatiuaz p plura fundamenta de quibus ibi p eum:ꝛ maxime q: cū istud pactū q̄ emphiteosis habeat pro se filijs ꝛ nepotibus:sit actū inter ipsuz patrē recipientē emphiteosim,ꝛ dñm ɔcedetē:certe sola voluntate ipsius emphiteote non dz posse mutari forma istius concessiōis.ar.l.sicut.C.de ac.ꝛ ob.ꝛ.l.in diē.ꝛ.l.seq.ff.de aqua plu.arc.

Mouetur etiā q: cuz isti filij admittant vt filij,ꝛ non vt heredes: ergo vniuersi vtir admitti debēt.ar.l.cū pater.§.a te peto,ff.de le.ij.ꝛ hoc fm eū nisi aliud expsse esset dictum tpe ɔcessionis.ar.l. heredes mei.§.fi.ff.ad treb. Istam eandē partē negatiuā firmat apte Bar.in.l.vt iurisiurādi.§.si liberi.ff.de oper.lib. Motus,q: cuz dicti filij habeant ius in re emphiteotica,non tanq̄ heredes patris:sed tanquā filij:certe dispositio patris in hoc nihil debet valere.put in simili habem⁹ in feudo.in.c.j.in prin.de suc.feu.iungendo autoritatē Spec.in.d.ver.lxxviij.qui dicit in hoc esse similes emphiteosiz ꝛ feudum. ¶ Scd̄o motus per simile qd videm⁹ in actione de dote,que querit filie ex stipulatione paterna:q: pater nō pōt istud diminuere filie,nisi tñ vltra relinquat pr̄ de suis bonis q̄tuz eam grauat:vt.l.si cum dotē.§.si pater.ff.so.ma.idē ɔsulit Bart.in ɔsi.suo incip.dñs amatus filiū masculū heredem. cuius ɔsilij finis p errorē scriptorū ponit in alio ɔsil.incip.q.ista habet duo dubia ꝛc.sic est totū vnuz consilium:q̄uis corrupte diuisim habeat:ꝛ ibi Bar.mouet per eadē fundamenta que proxime dixi:imo per eadēmet verba. Istā eandē partem tz Bal.sibi contrarius.in.l.itē vidēdū.§.nunc videamus.ff.de pe.her.ꝛ ibi refert q̄ ita cōsuluit Ja.Bu.qui mouebatur tali fundamēto:q: ius qd habet pr̄ in illa emphiteosi,certum est q̄ finitur per eius mortem:ergo legādo emphiteosim videt legare ius totū qd hz:lz finiturū morte:ita qd heres vltra nō tenetur.l.vxor patrui.C.de lega.ꝛ.l.qd in rerum.§.j.s.de leg.j.Et hanc partem firmat indubitanter Bar.qñ pater accepisset emphiteosiz pro filijs vt filijs, qd in dubio presumitur vt.s.pluries dictū est et maxime in.iij.q. ¶ Pro hac pte:ꝛ sic p isto fundamēto corroborando facit quod decidit Bar.in.d.l.vxor patrui.vbi per illum tex.dicit se in facti
209 cōtingētia dixisse tpe moralitatis.†cū quidā reliquisset alicui fundū quē habebat in emphiteosim,ꝛ illa emphiteosis finiebatur morte ipsius testātis:q̄uis legatarius diceret heredi redime fūdum illum,ꝛ da mihi q: testator legauit mihi rē alienam:vnde qñ testator rem alienā legat videtur grauare heredez de ea redimēda.dicit Bart.q̄ legatari⁹ nō bene dicebat,q: ex quo testator habebat ius in illa emphiteosi.q̄uis esset finiturū eius morte videtur legasse tñ ius quod habet,ꝛ nō vltra grauasse heredē:p illuz tex.de quo tñ puncto q: passus est dubius,videte ibi Bal.ꝛ latissime Pau de ca.per tres chartas.ꝛ Bar.Imo.Lu.ꝛ certos moder.in.l.quod in rerum.§.j.qui incipit si vsumfructum.ff.de lega. j.ꝛ Bar.q visus est tenere ɔtrium i.l.cū pater.in.§.pater filie.in pe. col.ꝛ in.§.cū pater.ꝛ vtrobiq̄ Imo.ff.de leg.ij.Bal.in.l.habitatio.C.de vsufru.ꝛ in.l.dotalem.per illū tex.ꝛ ibi Ang.ff.de testa. mili.Bal.in.c.j.§.donare,qualiter oliz.feu.po.alie.ꝛ late per do. Anto.de but.in.c.pastoralis,ꝛ ibidē Imo.extra de dona.ꝛ isto mō vt nihil omittat erit iste incidens articulus expedit⁹ in principali proposito:eandē partem negatiuā tenet ipse Bal.q̄ emphiteosis esset habita pro filijs vt filijs,qd in dubio p̄sumit.in.l.liberti liberteq̄z.circa.viij.col.j.de ope.lib.ꝛ idem Bal.in.l.apud iulianum al's idem iulianus.§.si quis alicui.ff.de leg.j. Istā eandez partē q̄ pr̄ nō possit pīudicare filijs plegādo,tenet Fede. de sen. in ɔsi.cxxxviij.incip.factū est tale duo fratres ꝛc.circa finalli⁹ ɔsilij:eādē opi.tz Ang.in.l.itē vidēdū.§.nūc videam⁹.ff.de pe.here.ꝛ ita etiā ibi refert q̄ ita ɔsuluit Ja.bu.p fundamētum pri.s. adductū.d.l.vxor patrui.j.de lega.dicit etiā ita tenere Spe.in.d. §.nunc aliqua in ver.lxxviij.ꝛ in ti.de test.§.j.ad fi.ꝛ dicit hoc esse valde notādū qa quotidianū. ¶ Ego tamē nō inuenio q̄ Spe. hoc tāgat in.d.ti.de testa.§.j.ad fi. Istā eandez opi.tenuit consulendo Ang.in ɔsi.cxcj.al's est in ɔsi.cxcij.ꝛ ibi Ange.limitat hāc partē non procedere:qñ pater prelegasset vni filiorū totā emphitheosim:ꝛ postea alteri filio vel alijs filijs tantūdē de alijs bonis suis in recompensationem legasset:q: tūc posset hoc facere:allegat.l.j.ꝛ.l.assignare.ff.de assignan.liber.iuncta.l.si cū dotem.§.si pater.ff.solu.matri.ꝛ fuit ante eum limitatio Bar.in.d.§.si liberti.ꝛ in.d.cōsil.incipi.dominus amatus.iuncto consilio:q̄stio,ista habet duo dubia. Istā eandem partē tenet Ang.ɔsi.cxcix.eādē partē tenet Pe.de anc.sibimet ɔtrius i ɔsi.cccxxvj.inci.in themate presupposito tria sunt ꝛc.eandem tenet ipsemet Pe.de.anch. in cōsi.cxiiij.vbi formaliter tenet q̄ si pater acceperit emphiteosim pro se ꝛ filijs ꝛ nepotibus,ꝛ alterata fuerit emphiteosis ex pacto expresso q̄ possit transferri etiam in extraneos quocūq̄ tit.ꝛ pater prelegauerit totam emphiteosim vni filio:consuluit quod isto casu pater potuit:qa alterata erat natura emphiteosis.et sic sentit ꝛ voluit q̄ si non fuisset alterata natura emphiteosis p pactum expressum,q̄ pater non potuisset vni filiorūz prelegare.Et sic habetis secundam limitationem ad hanc partē quam limitationem ante eū ponit etiā Spe.in dicto ver.lxxviij.ꝛ.s.etiam retuli:idē tenet Bal.in.c.j.in prin.in.v.col.in ver.quero nunqd pr̄ de prohi.feu.alie.per Fede.Dy.Bal.Ange.ꝛ Pau.de cast.in.l. apud iulianuz.§.si quis alicui. Idē tenet.d.Alex.dicēs q̄ ista vr magis cōmunis opi.in consi.xxiij.lib.iij.inci.viso themate ꝛ instrumen

strumento cōcessionis,in pe.col.ꝛ in cōsil.seq.quod incip.in causa
Nico.de campegio. Istam eandē negatiuā partem tenuit Lu
do.ro.sibimet contrarius.in.l.vnica.in.xij.q.C.quando non pet.
partes.eandem tenet Sali.in.l.fi.in.v.col.j.eo.¶ Pro hac par-
te ꝙ ex quo equaliter ad ipsos filios iure ꝯctus,ꝛ ex stipulatione
paterna ius erat quesitum,ꝙ facto patris non potuerit tolli:ad-
duco elegantem doctrinā Bal.in.l.in insulam.§.fi.ff.so.mat.vbi
dicit pone ꝙ duo inimici fecerunt pacē adinuicē,ꝛ promiserunt
adinuicē se nō offendere,ꝛ nō rūpere pacem sub tanta pena ap-
plicanda ecclesie:deinde rūperunt pacem,ꝛ recōciliati sunt,ꝛ re-
miserunt oēm iniuriam ꝛ oēm penā:ꝙ nihilominus nō tollit̄,nec
tolli potuit pena q̄sita ecclesie:ꝙuis esset q̄sita ex pacto ipsarum
partiū:ergo ita dicēdū in casu nr̄o.¶ Pro hac parte etiam bn̄
facit tex.in.l.vero procuratori.in ver.alia causa est.ff.de.solut.ibi
qꝛ certam conditionem habuit stipulatio quam mutare non po-
tuit stipulator:ad idem.l.aliud.eo.ti.de solu.Ad idē.l.si post mor
tem.§.fi.ff.de bono pos.cōtra tabu.Ad idē,ꝑ hac parte stringit.l.
fi.ff.de pac.vbi ius quesitū fideiussori per pactū factū a reo prin
cipali,non potest vllatenus ab eo inuito tolli:nec est vera solutio
ad illū tex.quam ponit Imo.in.d.c.potuit.ꝛ.s̄.retuli:dum dicit
ꝙ ideo est illud ibi,qꝛ reus principalis tenebatur acquirere fide-
iussori:secus autem est in alijs personis,que non tenentur acqui
rere:quia si videatur tex.ille nō se fundat super hoc qꝛ reus tene-
retur acquirere fideiussori.imo de hoc verbū nullū sed se fundat
quia ius nobis quesitum a nobis inuitis tolli non potest:que ra-
tio cum sit gn̄alis nullatenus debet restringi,etiā si lex loqueret̄
in casu speciali:dixit singu.Bart.in.l.regula.§.pe.ꝑ illum tex.ff.
de iur.ꝛ fac.ign.facit qd̄ no.Bar.in.l.cum hi.in prin.ff.de trāsa.
¶ Et pro hac eadem parte multū facit singulare dictū Bart.in
l.mortis cā capitur.ff.de do.causa mor.vbi per illū tex.ꝛ ibi not.
210 inquit Bart.† ꝙ si pater accepit rē in emphiteosim ꝓ se suisqꝫ
filijs ꝛ nepotibus:ꝙ filij vident̄ adiecti post mortē patris:ꝛ qd̄
a dn̄o rei vident̄ capere causa mor.patris:ꝛ sic est mortis causa:
si ergo filij illā capiunt a primo dn̄o:ꝛ sic nō a patre: ergo pater
non debet posse filijs preiudicare vni eorū prelegādo:ꝛ per hoc
apparet non obstare vnum fundamentū Imo.ceteris omnibus
firmius qd̄ ante eū fuit Bald.in.d.auť.si quas ruinas.in pe.col.
ꝛ in.l.j.i fi.C.per quas ꝑso.no.acqui.cū dicebāt ꝙ aut est donatio
inter viuos,aut cā mor.ꝛc.vt.j.ordinate r̄ndebo.¶ Per ista oīa
videtis pn̄tē articulū reddi valde dubitabilē:vt merito dici pos-
sit illud virgilianū,hinc atqꝫ hinc vaste rupes ꝛc.tū ꝓpter auto-
ritates doc.hincinde ꝯrias,tum etiā ꝓpter leges ꝛ rōnes hincin
de multū vrgētes:ꝛ in hoc passu non inuenio veritatē bn̄ expla-
natā.¶ Nouissime tn̄ excellentissimus etate nostra iur.v.inter-
pres.d.And.barba.in.d.c.potuit.dicit has opi.posse ꝯcordari ꝑ
doc.Ang.in prealleg.ꝯsi.cxcj.al's.clxxxj.aut pater qui prelega-
uit vni filiorū totam emphiteosim,alijs etiam p̄legauit tantūdem
de bonis suis in recompensationē emphiteosis:ꝛ tūc valeat pre
legatū emphiteosis ꝛ sic ꝓcedat prima opi.alias secus:ꝛ sic pro
cedat vltima:ꝛ ita transit ipse in hoc passu:ꝛ non facit mentionē
ꝙ ista ēt est doct.Bar.in.d.§.si liberi.ꝛ in.d.ꝯsi.domin⁹ amat⁹.
iuncto ꝯsi.inci.qō ista hꝫ duo dubia.ꝛ superius retuli.¶ Ego
vltimo loco i hac difficultate puto hāc esse veritatē cōsyderatis
omnibus.s̄.relatis vt sit distinguendū.Et attingā primo quos-
211 dam casus minus dubitabiles.† ꝙ aut pr̄ accepit emphiteosim
pro se filijs nepotib⁹ ꝛ heredibus,exp̄sse adiecto hoc termino he
redibus:ꝛ tunc possit vni prelegare cui velit:ꝛ habeo casū istuꝫ
pro indubitato:ꝙ apparet qꝛ cū tunc filij veniunt nō vt filij,sed
vt heredes:certe ꝓ qua parte essent instituti hr̄des,pro ea etiam
parte venirent ad emphiteosim,ꝛ non vltra:prout tenet Bart.ꝛ
alij.in.l.gall⁹.§.j.s̄.de lib.ꝛ post.ꝛ in.l.qd̄ dꝛ p̄rem.ff.de v̄.obliga.
ꝛ i.d.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.vn̄ est tūc in ꝓtāte patris dispo-
nere ꝓ qua parte velit filios heredes esse in emphiteosim:sic face
re ꝙ vnus fili⁹ solus habeat iure p̄legati.¶ Aut pater accepit em-
phiteosim ꝓ filijs vt filijs:aut simpliciter:quo casu est idē qꝛ indu
bio pater presumit̄ accepisse ꝓ filijs vt filijs ꝛ nō vt heredibus.
prout.s̄.pluries dixi ꝛ maxime in.iij.q.quo casu cuꝫ talis stipu-
latio patris quo ad filios conferat̄ post mortem patris,certe acq
ritur filijs vtile ius ꝛ vtilis actio ex cōtractu patris.l.quodcūqꝫ.
§.ij.ꝛ ibi Bar.ff.de ver.ob.ꝛ pleni⁹ Bart.ꝛ alij in.d.l.qd̄ dꝛ pr̄m.
ꝛ.s̄.retuli.Et in istis terminis proprie dubitant suprascripti do-
cto.nūqd tunc pater in preiudiciū aliorum filiorū possit vni eorū
prelegare:ꝛ tūc distinguo aut pater disponit in testamēto de ista
re emphiteotica.tanꝙ̄ de re filiorum,cum ius patris quod in ea
habet sit finiturum ꝑ eius mortē:ꝛ istud expresse apparet.ꝛ tunc
si filij volunt succedere ex testamēto patris,teneo ꝙ tūc pr̄ possit
p̄legare vni in preiudiciū aliorū:secus si filij nolūt venire ex testō
pr̄is,vel testm̄ est nullū:ꝛ hoc ex fundamēto Lu.i ꝯsil.xxxv.ꝛ imo.
in.d.c.potuit.quia testator in testamento potest ita disponere de
re ipsius heredis sicut de sua ꝓpria,legando vel quomodocūqꝫ

disponēdo.d.§.nō solum.instit.de lega.ꝛ.d.l.vnū ex familia.§.si
rem.¶ Aut pater disponit in testamēto de ista re emphiteotica nō
tanꝙ̄ filiorū qui sunt futuri heredes eius,sed tanꝙ̄ de iure pro-
prio quod in ea habet:quod in dubio p̄sumitur.d.l.vxor patrui.
C.de lega.cum alijs prealleg.vel si disponit tanꝙ̄ de re propria fi
liorum,filij volunt venire ex testamēto patris,volūt esse heredes,
vel aliter pater assignat inter filios vel diuidit inter eos per actū
inter viuos assignando vni filiorū totā emphiteosim:ita ꝙ in hoc
sumus in casu.d.§.non soluꝫ.quod testator disponat de re ꝓpria
hr̄dis:ꝛ iste casus est multum dubitabilis apud Doct.in quo vi
distis eos multum variare:ꝛ in hoc teneo ꝙ nisi aliud expresse sit
actum tempore quo emphiteosis est accepta,iuxta limitationeꝫ
Spe.in.d.ver.lxxviij.ꝛ Pe.de anc.in.d.consi.cxiiij.quod tunc pr̄
nō possit preiudicare filijs,vni eorū totaꝫ emphiteosim p̄legādo
per ea que superius adducta sūt pro hac parte ꝛ maxime ꝑ deci
sionē Bar.in.d.l.mortis causa capitur.super quo facio maximū
capitale.¶ Limitato tamē nisi pater alijs tantūdem reliqsset in
recōpensatione.vt.s̄.latius dixi.¶ Nec ob.alleg.in oppositū:qꝛ
ex solutione fundamentorū apparebit ꝙ hec pars quā teneo est
mera veritas.¶ Non ob.fundamēta primo adducta per Imo.
in.d.c.potuit.Et primo duꝫ dicebat ꝙ aut volumus dicere ꝙ sit
donatio inter viuos,ꝛ tunc quia est collata in filios in potestate
est inefficax:ꝛ sic potest ex penitētia patris qn̄cūqꝫ reuocari.aut
volumus dicere ꝙ sit donatio causa mor.qd̄ est scd̄m eū verius:ꝛ
adhuc multo magis qꝛ donatio causa mor.qn̄cūqꝫ ex penitētia
reuocari potest:ꝛ istud est fortius fundamentū quod faciat ipse
Imo.qd̄ fuit ante eū Bal.in locis prealr̄.Quia ad hoc respōdeo
ꝙ imo non est donatio inter viuos:nec causa mor.sed est mortis
cā capio post mortē patris,quā filij dicūt̄ habere a primo domi-
no ꝛ nō a patre per doctrinam singularē Bar.in.d.l.mor.cā ca-
pitur:ergo pater ex penitētia nō dꝫ posse illā reuocare.ꝛ sic istud
fundamentum retorquet̄ contra eos.¶ Non ob.scd̄m duꝫ dice-
bat Imol.qd̄ ius quesitum alicui spe,facto nostro potest ab eo ꝑ
nostram penitentiam tolli:quia respondeo paucis,ꝙ in casu no-
stro nō est quesitum ius spe:imo.re:quia filijs est acquisita vtilis
actio.vt.s̄.sepe dixi.¶ Non ob.tertium fundamentuꝫ Imo.qd̄
multum videbatur stringere,dum dicebatur ꝙ qn̄ contraho cuꝫ
aliquo.ꝛ appono pactum per quod aliquod ius vel aliqua actio
queritur tertio,ꝙ illud ius quesitū tertio possum per meā peni-
tentiā reuocare:per tex.in.l.iij.ff.de seruis expor.ꝛ in.l.j.C.si man
cipiū ita fue.alie.ꝛ in.d.l.qui rome.in.§.flauius.iuncta decisione
doc.ibidem quia dico ꝙ ꝙuis ista sit via brocardica,nunqd ius
quesitum tertio per factum meum possit ex mea penitentia tolli.
Et licet faciat in contrariū.d.l.fi.ff.de pac.ꝛ.l.si post mortē.§.fin.
de bono.pos.ꝯtabu.ꝛ late examinat Bald.in.d.l.cuꝫ a socero.tn̄
volo in specie ad illas leges r̄ndere dum in eis dꝛ qd̄ si vendo tibi
seruū cū pacto ꝙ euꝫ manumittas:ꝙuis illi seruo sit quesitū ius
ex tali pacto ꝙ possuꝫ ex penitentia illud reuocare:nō ob.fauore
libertatis:qd̄ est ampli⁹.Quia r̄ndeo dādo singularē intellectū
quem ad illa posuit Bar.in.l.aristo.de dona.ꝛ in.l.fi.ff.de condi.
ob causam.ꝙ licita est penitentia mei venditoris,verū est ꝙtum
ab hoc vt nō habeat locū constitutio disponēs ꝙ si seru⁹ debeat
manumitti.j.certū tp̄s ꝛ nō manumittat̄,ꝙ ipso iure cōsequatur
libertatem ꝙtum ad impediendū hanc constitutionē,bene licita
est penitentia venditoris:ita loquuntur leges prealle.Sed ꝙ vē-
ditorem possit penitere, quantum ab hoc vt emptor non possit
manumittere si vult.ꝛ dicēdum est ꝙ nō ꝙ venditor nō possit re
uocare.l.quesitum.ff.de ser.expor.in.l.j.C.si mancip.ita fue.alie.
¶ Uel respondeo aliter ꝛ planius fatendo simpliciter illos tex.
indistincte procedere ꝙ licitum sit venditori.ex penitentia reuo
care ius manumittēdi.Itē fatendo simpliciter verā esse decisio
nem Bar.ꝛ aliorū.in.d.§.flauius.que non est tamē sine dubio
ꝙ si dono rem alicui cuꝫ pacto ꝙ.j.tantū tp̄s vadat ad talē eccle
siā quod per meam penitentiaꝫ possit reuocari ius vtile qd̄ erat
acquisitū ecclesie iuxta.l.quoties.j.de donatio.que sub mō.quia
in omnibus istis locis istud ius erat quesitū a me,qui volo ipsam
reuocare,nimirum si penitentia ꝛ reuocatio admittuntur. Sed
in casu nostro isti filij habent ius emphiteoticum a primo domi-
no ipsius rei emphiteotice ꝛ si non a patre:ergo per dispōnē pa-
tris ab eis tolli non potest per illam decisionem Bar.singulareꝫ
in.d.l.mort.causa capitur.que decisio vt michi videtur radicit⁹
euertit nodos presentis dubitatiōis.Non obstat aliud fundamē-
tum Imo.de operis liberti quas pater vni filiorum potest assi-
gnare:quod etiam fuit fundamentum Paul.de ca.in.d.ꝯsi.clxj.
qs r̄ndeo multipliciter vel ꝙ ideo sit ꝙ de modi.ꝑiudicio tractet̄
iuxta.l.assignare.ff.de assig.libertis.vel ꝙ ideo sit qꝛ illud habēt
filij a pr̄e:sec⁹ in terminis nr̄is,vbi hꝫ a primo dn̄o vt.s̄.prime.
vel dicite vt ꝑ Bar.in.d.§.si libe.ꝛ in.d.consi.questio ista habet
duo dubia.¶ Nō obstat vltimū fundamentuꝫ Imo.dū dicebat
ꝙ in dubio fauendum est testamēto:qꝛ dico ꝙ semper ex hoc r.ꝯ

pendet validitas testamenti:preterea dico ꝙ magis attendēdus
est fauor filiorum,quibus ius eam erat quesitum a primo domino
concedente,quam istud relictum patris in preiudicium filiorum.
¶ Non ob.adducta per Pau.de ca.in.d.cōsi.clxj.Et primo tex.
in.d.l.femine.C.de secun.nup.quam etiam adducit Spec.i dicto
ver.lxxviij.quia ad illam.l.respondet Sali.in.l.fi.in.v.col.j.eo.ꝙ
illa.l.est hodie correcta per aut.ibi positam.vnde non debet alle-
gari:que solu.nō valet:qꝛ ꝙuis.l.sit correcta,eius tamē ratio est
allegabilis:vt dicit gl.in.l.vnica.in princ.super ver.imaginem.j.
de lati.liber.tol.cum multis si.Et ideo melius rn̄debo sꝫ qd not.

¶ Quod dicatur. adde in.§.j.de natura succes. in.c.j.de vasallo decrepite etatis.

rn̄det Bart.in.d.§.si liberi.⁊ in.d.cōsil.qd ista habet duo dubia.
⁊c.ꝙ in.d.l.femine.mater non tenetur reseruare bona filijs primi
matrimonij,ratione alicuius conuentionis habite cū aliquo:sed
ex vigore constitutionis illius legis:que disposuit vt mater pos-
sit eligere vnū ex filijs:sed in qōne nostra pater veniret ꝯ conuen-
tionem habitam cū primo dn̄o,si eligeret vnū ex filijs:⁊ ideo nō
potest.¶ Non ob.d.l.vnū ex familia.in prin.qꝛ nihil ad ꝓpositū.
nam loquit̄ quando testator qui grauauit heredem relinquere rē
vni de familia:⁊ sic vni de certis:prout ibi declarat Bar.vn̄ eligē
do vnū de familia,obseruat voluntatem testatoris:sꝫ hic faceret
contra conuentionē habitā cum dn̄o rei emphiteo.qui voluit fi-
lios debere equaliter admitti.¶ Eodeo mō nihil facit.d.l.filius-
fami.§.pe.ff.de lega.j.quia ibi heres erat grauatus rem relinque
re in familia:vnde relinquendo vni de familia obseruat volunta-
tem defuncti:quia vt ibi dicit iurisc̄o.verum est enim in familia
reliquisse,licet vni reliquisset sed hoc pater faceret contra cōuen
212 tionem vt dictū est:⁊ ideo non pōt.¶ Non ob.vltimum funda
mentum qd adduxi fm Spe.⁊ Pau.de ca.ꝙ si pater viuēs pōt
preiudicare filijs in iure emphiteotico,nō soluendo censum vel
deteriorando rem emphiteoticā:⁊ sic omittendo:qd est odiosum
ꝙto magis debet posse preiudicare legādo,ꝙ est fauorabile:ga
ad hoc rn̄deo ꝙ illud qd dicit̄ ꝙ pater potest p̄iudicare filijs non
soluēdo canonē:vel deteriorando ꝓcedit qn̄ pater accepisset em-
phiteosim pro filijs vt heredibus,quo casu etiā in terminis no-
stris posset preiudicare prelegando:vt.s̄.dixi.Sed quando acce
pisset emphiteosim pro filijs vt filijs,non posset eis preiudicare
non soluendo,vel deteriorando:vt.s̄.dixi.in.vij.q.ergo etiam nō
debet posse preiudicare prelegando:⁊ sic hoc arg.retorqueretur
in oppositū.¶ Vel aliter fatendo etiā ꝙ semper pr̄ possit p̄iudi-
care filijs in iure emphiteotico nō soluendo canonem vel deterio-
rando:rn̄deo prout no.rn̄det Bar.in.d.§.liberi.⁊ in.d.ꝯsi.que-
stio ista habet duo dubia.ꝙ istud qd pater possit preiudicare nō
soluendo vel deteriorando,procedit ex natura cōtractus emphi-
teotici celebrati cum ipso domino:vn̄ per hoc cōuentio cū eo ha-
bita in nullo offenditur.Sed in terminis nostris eligendo vnum
ex filijs,offenditur conuentio habita cū ipso domino,qui voluit
filios debere equaliter admitti.Et ꝑ ista habetis p̄sentem articu
213 lum plene vt puto ⁊ ꝑfecte examinatū.¶ †Quid aūt sit in feudo
numquid si pr̄ acceperit feudū pro se filijs ⁊ nepotibus,possit illud
in totum vni filiorum p̄legare:decisio satis penderet ex dictis in
proxi.q.iunctis his que late scripsi in.l.j.in glos.in verbo aliena
tionis.s̄.eo.vbi late posui an que dicunt̄ in emphiteosi habeant
locū in feudo:⁊ econtra.De qua.q.videte Bal.in.d.c.j.in prin.in
v.col.de prohi.feu.alie.per Fede.⁊ in.l.itē videndū.§.nunc videa
mus.ff.de peti.here.post Jac.bu.quem refert consuluisse ꝙ not.
⁊ Bal.in.l.liberti.in.ix.col.j.de oper.lib.⁊ in.c.j.in.§.⁊ quia vidi-
mus.alias est in.§.decedēti.de his q feu.da.pos Jaco.de bel.in
c.j.an agna.vel filius.⁊ ibi Bal.in.vj.col ⁊ bal.i.l.in fi.C.ꝑ quas
perso.no.acqui.Specu.in.d.§.nūc aliqua.in ver.lxxij.in fi.in vlti
mis verbis.Joan.an.in addi.Spe.in ti.de feu.in rub.in ver.non
omittam.Oldra.lau.in cōsi.ccxxxvij.And.de iser.summum feu
distam in.c.j.de succes.feu.Angel.in suo eleganti cōsi.clxxxi.ars
clxxxvj.⁊ in.d.l.item videndū.§.nunc videamus.⁊ Pet.de anc.
in consil.cviij.Jacobalua.in.c.j.in prin.in.ij.not.de suc.feu.⁊ in.c.
oēs filij.si de feu.defunc.contē.sit inter do.⁊ agna.in.d.c.j.in p̄nc.
de prohi.feu.alie.per Fede.Pau.de cast.in consi.clxj.incipiē.in
christi nomine in causa quaꝫ magnificus dominus titius habet
cum dn̄a Thalda ⁊c.Jmol.in.d.c.potuit:in vlti.charta,⁊ quod
no.Arch.in.d.c.j.in prin.de iure patro.in vj.¶ Et quāuis Bal.
in omnibus locis predictis teneat indistincte,ꝙ quāuis non pos-
sit filijs preiudicare prelegando vni filiorum tantum,⁊ in hoc sit
differentia inter feudum ⁊ emphiteosim pro nūc in hoc puncto
de feudo mihi etiam placet concordia ⁊ doctrina quam posui in
precedenti articu.de emphiteosi:quod aut fedum est quid here
ditariū,vt quādo est receptuꝫ pro se ⁊ heredibus vel pro se filijs
⁊ heredibus:⁊ tunc possit disponere pro libito voluntatis:prout
de re hereditaria.Si vero feudum non sit quid hereditarium,vt
quia sit receptum pro se ⁊ filijs.aut simpliciter:⁊ tūc debeat dici
⁊ distingui vt in precedenti arti.⁊ in casu queꝫ ibi putaui magis
dubium in quo conclusi qd pater non possit in emphiteosi preiu-
dicare filijs,vni prelegando:puto ꝙ idē multo magis veniat cō-
cludenduꝫ in feudo:vt concludit Bald.in dictis locis:⁊ maxime
in.d.c.j.in.vj.col.an agna.vel filius.¶ Unum tamē in ista.q.feu
di volo vos notare ad limitationem predictorū.qd posuit signā-
214 ter And.de iser.in.c.j.de alie.feu.patern.vbi concludit ꝙ†quē-
admodū vasallus feudū nouum cū consensu dn̄i pōt alienare in
preiudiciuꝫ filiorum.Quod eadē rōne cū ꝯsensu dn̄i dꝫ posse relin
215 quere feudū nouū vni ex filijs.†Et qd dicatur feudū nouum.⁊ qd
a antiquū,declarat no.Bal.in.l.j.in prin.in.iiij.q.ff.de re.diui.vbi
inter ceteras differentias dicit,ꝙ feudū antiquum est quod pro
uenit ex successiōe vel linea progenitorum,⁊ deriuatur in alios suc
cessores:siue descēdat ex ꝓpria natura:siue ex pacto,illud ꝓ dr̄
nouū feudū,qd nō ex successione vel linea ꝓgenitorum ꝓuenit,sꝫ est
a se nouiter quesitum:vt ibi plenius per eū:dicit tn̄ not.bal.in.d.
l.in.xv.q.ꝙ si pater in vita sua fecerit inuestire filios de feudo:nō
tamē dr̄ feudum nouū,sed antiquū:vide per.c.quidam.de vasal.
decrepi.eta.in vsi.feu.quod reputat valde notā.⁊ pulchrā.q.ad
cognoscēdum feu.an sit nouū vel antiquū:vide per Oldr.in cōsi.
clxxviij.⁊ Paul.de ca.in cōsi.cliij.⁊ duobus seq.Et qd si de no-
uo cōcedatur castruꝫ iuris antiqui feudi:an tūc censeatur habe
re naturaꝫ feudi noui an antiqui ponit Bal.in.c.j.de alie.feu.pa
ter.Quis aūt dicatur nouus emphiteota declaraui post Salic.
216 ibi in.l.fi.in.xviij.col.j.eo.¶ Numquid autem ad terminos no-
stros pater possit stipulari feudū vni filio tantuꝫ,ita ꝙ alijs filijs
nō querat̄:istā.q.ponit Bal.in.d.l.j.in prin.in.xxxviij.q.ff.de re.
diui.⁊ ibi determinat ꝙ sic per.l.pactuꝫ.C.de col.Sed illud pro
cedit ab ipso initio tempore receptionis feudi,anteꝙ ius sit que-
situm filijs:quemadmodum dixi in precedēti articulo in emphi-
teosi,cuius natura potest ab initio tp̄e cōcessionis alterari ꝑ pa-
ctum expressuꝫ:⁊ sic cum laude dei de hac.l.ij.finem facio.Lecta
Papie per me Jaso.Utriusqꝫ censure doctorem.

2 ☞ Cōductor perpetuus,seu ad longum tempus,si alienat ius
suum sine consensu domini,cadit a iure suo.
3 Valet pactum inter dominum ⁊ emphi.ꝙ emphiteo.possit alie
nare sine consensu domini.
4 Si emphiteo.fecit pactum cum domino vt possit alienare cui-
cūqꝫ voluerit,an poterit alienare irrequisito domino.
5 Creditor non pōt alienare pignus nisi prius reqsito ꝯsensu dn̄i.
6 Si emphiteosis sit cōcessa alicui stipulanti pro se,⁊ pro his qui-
bus iura sua concedere voluerit,an emphiteota vigore talis pa
cti poterit alienare sine consensu domini.
7 Si in instrumēto diuisionis celebrato inter fratres,contineatur
ꝙ vnus alteri ⁊ alter alteri bona in parte obuenta,concessit pro
se ⁊ illis quibus bona predicta concedere voluerit,ista verba idē
importat acsi data esset potestas alternādi.
8 An emphiteota possit alienare ius suum emphiteoticū aut me
liorationes suas sine consensu domini,dūmodo retineat sibi vti-
le dominium.
10 Licet vnicuiqꝫ de iure cōmuni vēdere rem suam cui velit:secus
tamē est in emphiteo.naꝫ nō potest vendere ius suuꝫ,seu sua me
lioramenta sine consensu domini.
11 Colonus si vult vendere fructus perceptos ex fundo,debet po-
tius vendere domino quam alij,iusto precio.
12 Stante statuto ꝙ volens vendere rē immobilē teneat̄ prius ven-
dere consanguineo vel ꝓximiori vicino,vel ꝙ vendita possit pro
ximior de cognatione.j.annum illam reuocare,an si emphi.vult
vendere ius suum,⁊ ad istam venditio.ꝯcurrunt consanguinei ⁊
dn̄s.quis eorum preferetur an cōsanguineus an directus dn̄s.
13 Que requirantur ad hoc vt emphiteota possit vendere ius suū
vel suas meliorationes.⁊ nu.14.
15 Finita causa dilationis censetur esse finita dilatio.
16 Emphiteo.potest exponere ius suum in publicū venale,vel sua
melioramenta sine consensu domini,licet vendere non possit.
17 An domino directo volente vendere ius suum directū sit neces-
se ꝙ denuntietur emphiteo.⁊ nu.18.
19 In re sua quilibet est moderator ⁊ arbiter.
20 Licet vasallus nō debeat confiscari propter delictuꝫ domini,tn̄
ipse vasallus efficietur franchus.
21 Emphiteota qui denuntiat domino,⁊ non notificauit verū pre-
cium qd in veritate ab alijs inuenerit per istaꝫ falsam notificatio
nem precij cadit a iure suo emphiteo.
22 Emphi.non tenetur vendere domino ius suum,nisi pro tanto
pretio quod inuenit ab alijs.
23 Stante statuto ꝙ consors vel consanguineus preferantur in vē-
ditione,volens vendere non cogitur eis dare nisi pro tanto p̄cio
qd in veritate ab alijs inuenerit.
24 Si aliquis sit prohibitus vendere vel alienare extra familiam,si
denuntiauerit illis de fami.⁊ illi noluerint emere,poterit vende-
re alij cui voluerit.
25 An dominus poterit purgare moraꝫ post elapsos duos mēses.

Si dominus

133 Per constitutum transfertur vera & propria possessio.
134 Emphiteo. qui promisit de vendendo, non cadit a iure suo.
135 Si emphiteo. alienauit rem emphiteo. & post eã redemit, an per hoc euadat penã caducitatis, & an dicatur possidere eo iure quo antiquitus habebat. nu. 137.
136 Prohibitus alienare extra familiam, potest alienare cũ pacto quod incontinenti debeat restitui familiã.
138 Si emphiteo. irrequisito dño vendidit rem emphyteoticã, pacto. l. cõmisso. & resolutus est contractus per euentũ cõditionis. an tunc euadat penam caducitatis.
139 Si emphiteo. vendidit irrequisito domino, nõ seruata solennitate, que per formam statuti vel consuetudinis requiritur, nõ per hoc cadit a iure suo.
140 Stante statuto quod si aliquis cesserit actionẽ alicui nobili, quod cadat a iure suo, si qui cesserit cedere non potuit, vel cessio fuit inutilis/an cadat a iure suo.
141 Si emphiteo. vendidit rem emphy. presente dño, an dominus habeat protestari de iure suo.
142 An protesta. emphiteote alienantis sine cõsensu dñi sibi psit, quando dixit ego alieno saluo iure & cõsensu dñi.
143 Si emphiteo. alienauit sine cõsensu dñi, sub ista cõditione, vendo & alieno tibi si & inquãtũ de iure possum, & nõ aliter: & postea sequatur traditio: an per istam cõditionem adiectã alienationi excusetur emphiteota.
144 Si emphiteo. alienat sine consensu dñi, sub cõditione si dño placuerit, vel sub cõditione si cõsensus dñi accesserit: an per adiectionem huius cõditionis excusetur a pena caducitatis.
145 Si emphiteota vel vasallus alienauit sine cõsensu dñi, & postea in instrumento dicat hoc modo, ego vẽdo vel alieno tibi si dominus non reuocauerit, al's sit inempta: an per hoc excusetur a pena caducitatis.
146 Si qs habeat rẽ in emphiteosim, & eandẽ rẽ accipiat in feudũ, deinde decessit relicta filia que nõ põt succedere in feudo, an poterit istam rẽ filia retinere ex cõtractu emphiteotico: & sic an accipiẽdo in feudum dicatur recedere a iure cõtractus emphiteotici.

a ¶ Pactuz. adde. l. cum precario. et ibi do. ff. de pca. et in. l. si vinus. in. §. il lud. ff. ꝯ pac.

b ¶ Pone. adde doc. in l. si. stipulat⁹ ff. d vsu. Jo. de fan. in. c. huius obseruãtie. lxxvj. di.

Cum dubitabitur. Jsta. l. si. tractat de alienatione rei emphiteotice, & melioramẽtorũ: quia materia frequẽs est, ad practicã quotidianã: intẽdo eã attingere plene & cumulate, iuxta institutũ iuriscõsulti in. l. legaui. in pn. ff. de lib. leg. in hac. l. tenebo hunc ordinẽ: quia circa text. & notabilia applicabo plerasque qõnes que necessarie videbunt ad intellectum litere: deinde veniam ad glossas: super quibus tangã dũtaxat illa que in eis apponunt: postremo extra glossas coaceruabo plurimas qõnes hincinde varijs locis sparsim positas, que erunt de materia istius legis: & super quibus sepenumero in practica dubitat. ¶ Jsta. l. fm Cy. & Sali. diuiditur in tres partes pricipales. In prima imperator puidet directo dño aduersus emphiteotã, circa alienationẽ iuris emphiteotici vel melioramentorũ: in secunda ecõtra puidet ipsis emphiteotis aduersus dños. in tertia & vlti. punit emphiteotã cõfacientem dispõni istius. l. scda ibi: sed ne hac occasione. tertia est ad fi. l. ibi: finañt aũr fuerit versatus. ¶ Rursus prima pars prin. subdiuiditur in tres pticulas. in prima ponit thema & qõ: vcz an emphiteota possit ius suũ emphiteoticũ vel suas meliorationes alienare sine cõsensu dñi: an vero consensus eius sit necessario reqrend⁹. in scda ponit qd iuris sit qñ inter dñz & emphiteotã factũ est pactum circa alienationem rei emphiteotice vel melioramentorũ. in tertia ponit qd iuris sit qñ nullũ pactũ est inter eos appositũ. scda ibi: sancim⁹ si qdẽ. tertia ibi: finañt nullo. ¶ Rursus scda ps principalis subdiuidit in quatuor ptes. in prima prouidet emphiteote circa denuntiationem fiendam dño & circa tps duorũ mensiũ rñsionis expectande: statuens quid iuris sit in isto termino sine dñi respõsione transacto. In scda puidet emphiteote circa inuestiturã fiendã per dñm de nouo emphiteota & circa inductionẽ ad possessionẽ fiendã per dñm de nouo emphiteota. In tertia puidet circa preciũ recipiẽdũ p dñm pro noua inuestitura, seu pro laudemio, taxando illud vt dñs nõ possit accipere vltra quinquagesimã. in quarta prouidet circa expectationẽ duorũ mẽsiũ, qbus dñs expectari dz ad nouam inuestituram cõcedendam, seu ad inducendũ in possessionẽ nouũ emphiteotam. Scda incipit ibi: necessitatem aũt habere. Tertia ibi: & ne auaritia tenti. Quarta & vlti. ibi: si autem nouum emphiteotam. tertia ps principalis: quia breuis subdiuisionẽ non recipit. ¶ Jsta
1 l. tota. h. d. in summa. †Emphiteota nõ potest alienare ius suum emphiteoticum vel suas meliorationes, sine cõsensu dñi: nisi aliter inter eos cõuentũ fuerit: hoc primo: et emphiteota volens alienare, debet primo denuntiare dño an velit emere pro pari precio qd ab alio inuenit: & eius rñsum p duos menses expectare, qbus elapsis si dñs emere noluerit, aut nihil respondeat, põt emphiteota. sine alio cõsensu dñi alienare: dũ tñ nõ alienet in psonas phibitas. h. d. scdo. Et dñs tenetur nouũ empihteotã in possessionem inducere, & sic inuestire nõ per pcuratorẽ: sed p seipsũ, vel p suas lras, aut p aliã scripturã testes habentẽ. h. d. iij. & p tali inuestitura seu laudemio non põt dñs accipere vltra qnquagesimã partẽ precij, aut estimationis rei. h. d. iiij. & ad nouũ emphiteotã suscipiendũ vel alr inuestiendũ non põt dñs vltra duos menses differre: alias eius cõsensus vlterius nõ erit necessarius. h. d. v. emphiteota alr in alienatiõe faciẽs quod dictũ sit, cadit a iure suo emphiteotico. h. d. & vlti. tota ista. l. & istud summariũ simul cũ diuisione precedẽti sufficiat pro figuratione casus. ¶ Anteque veniam ad notabilia.
2 †Adde p magna ampliatione istius legis quod ista lex hz locum in conductore perpetuo seu ad longũ tps, qui si alienat ius suũ sine consensu directi dñi cadit a iure suo. Jta mirabiliter determinat Raph. Ful. in consi. xxiij. incip. p euidentia eorũ de quibus queritur. Et si est verũ est magna & solẽnis extẽtio ad hũc tex. ¶ No. primo ex hac. l. quod pacta inita inter dñm & emphiteotam circa alie
3 nationẽ rei emphiteotice aut melioramentorũ sunt seruanda. †Ex
a quo habetis correlarie notare quod vz pactum[a] initum inter dñm & emphiteotam, quod emphiteota possit alienare sine cõsensu dñi: facit tex. in. l. i. §. eo. & ibi est glo. que illud dicit glo paruula. in verbo super oibus. & ter. in. l. ij. in prin. §. e. & ibi gl. super vbo capitu. & spec. in. d. §. nũc aliqua. in ver. lxxxix. dixi. in. l. ij. glos. mag. sup verbo re
4 pellere. ¶ In scda pte pn. §. eo. ¶ †Juxta illud notabile, occurrit
b pulchra & quotidiana qõ. pone[b] quod inter dñm et emphiteotam sit factum pactum quod emphiteota possit alienare cuicunque voluerit put cõiter consueuit apponi in instrumẽtis inuestiturarũ, an tũc emphiteota potuerit alienare non reqsito cõsensu dñi: an vero tale pactũ quod possit alienare cuicũque voluerit, intelligatur requisito tñ prius dño. istam qõnem ponit Spe. in. §. nũc aliqua. in ver. xciiij. & ibi finalr determinat post antiquos, qd etiã isto casu necessario requirendus sit cõsensus dñi. Motus, quia cũ istud sit de natura cõtractus emphiteotici, quod reqrat cõsensus dñi certe dñs non videtur dedisse licentiam de nõ alienãdo nisi fm formã legis: & ergo quod possit alienare cuicũque voluerit dño tñ prius requisito: quia licentia simpliciter data intelligit data fm formã legis. l. si qñ. in pnc. C. de inoffi. te. & l. si nõ spãlj. ꝶ. de testa. & c. ecclesia vr̃a. extra de ele. & cũ eo vr̃ ibi transire Jo. an. in addi. sequit Alex. in cõsi. clx. li. iiij. inci. visso tehma. & instrumẽto cõcessionis. ¶ Contrariũ tz Sali. hic. in. j. colũ. quod si sit factũ pactum quod emphiteota possit alienare cuicunque voluerit, quod intelligat quod possit alienare sine cõsensu dñi. motus: quia verba pacti debent aliqd operari. arg. l. si stipulatus. ff. de vsur. et l. si qñ. in prin. ff. de leg. j. & c. si papa. de priuile. in. vj. vt ergo verba istius pacti non sint frustratoria, sed aliquid operent: intelligenda sunt quod poterit alienare cuicũque voluerit, etiã sine consensu dñi, quia absque isto pacto bene cum cõsensu dñi potest alienare cui vult: vt hoc text. qd fundamentum adducit etiã Spec. vbi. §. & eo non obstante determinat vt dixi. Dicit tamen Sali. quod per illa verba non videbit facta remissio quinquagesime soluende ipsi dño p inuestitura: & hoc casu putat posse saluari dictum Spec. & antiquorum, quos ipse Spec. refert. addo quod cõtra Spec. tz etiã in terminis Jo. de imo. in. d. c. potuit. in. xlix. colũ. per fundamentum proxime adductum: quia alias dictum pactum nihil operat, quod in dubio esse non debet vt proxime dixi: dicit tamen Jnno. quod vigore istius pacti non debet emphiteota propria autoritate introducere emptorem in possessionem: sed debebit requirere dominũ, vt illum ponat. et illum etiã expectare p duos menses: vt hoc tex. in ver. necessitatẽ. iuncto ver. finañt autem nouũ: quia quo ad hoc nõ vr̃ per pdictum legi derogatum. Jtem tenet simplr do. Alex. sibi cõtrarius in cõs. cccxvj. vel. clxij. lib. ij. incip. viso themate et scripturis. in. iij. colũ. Contra Spec. tenet etiam Ludo. in suis singu. in singul. cccl. incip. emphiteota non potest alienare sine consensu dñi &c. motus p bonum si
5 mile. †Nã creditor non põt pignus vendere vel alienare nisi pri⁹ requisito consensu domini, & sufficit vna denuntiatio sibi facta. l. fi. C. de iure do. impe. nisi sit factum pactum expressũ in cõtrariũ, quod alienare non possit: quia tũc vt alienatio teneat requiritur trina denuntiatio: vt est text. sing. in. l. si cõuenerit in. j. in fi. & ibi bar. & omnes. ff. de pig. act. pone modo quod sit factum pactum simplr inter creditorem & debitorem quod creditor possit pignus vendere, nunqd tale pactũ intelligetur factum fm formam legis, scz facta denuntiatione domino: certe fm dictum Spec. dicẽdũ est sic. In contrarium tñ est gloss. not. et approbata in. l. creditor. la. ij. in verbo testator. ꝶ. de distra. pigno. ergo idẽ dicendum in casu nostro. ¶ Secundo adducit Lud. ro. aliud simile, quod parum facit: nã habens seruitutem non potest eam cedere in alium, nisi simul cũ fundo. vt. l. via constitui. §. si fundus. ff. de seru. rusti. pre. pone modo quod constituens seruitutem dederit sibi licentiam simpliciter quod possit in alium transferre: tunc eam potest cedere absque fundo, vigore pacti: licet simpliciter concepti: vt est tex. secũdum eum sing. in. l. cum plurium. §. j. ff. de ser. rusti. predio. corrupte allega. debet enim allegare text. in. l. cum essent. §. j. quod incipit per plurium. ff. de

tium.ff.de seruit.rusti.pre.Et pro ista parte fortissime stringit illud quod in fortioribus terminis decidit.j.in.q.proxi.seq.et tenendo hanc partē quā puto verā ad fundamentū Specu.potest rñderi fm Jmo.z Lud.ro.in locis preallegat.qd procederet qñ pactum als non esset inutile:qz tunc bene esset intelligendū fm formā.l.sed in casu nostro nisi,ita intelligeret:vt dictū est pactum redderet penitus inutile:ergo zc.Concludo ergo per ista,ꝙ qñ emphiteota fecisset pactū cū dño qd posset alienare emphiteosim cuicunqz voluerit,qd intelligit etiā sine cōsensu dñi. ¶ Ex hoc habetis pulchram limitationē ad hunc tex.volentē,ꝙ emphiteota nō possit alienare ius suū vel meliorationes sine consensu dñi zc.als cadit: prout etiā est tex.in.c.potuit.extra de lo.quia fallit qñ factū esset pactū ꝙ possit alienare cuicūqz voluerit:qz tunc nō requireret cōsensus dñi:z ad istud firmandū videte quid dicam.j.in proxi.q.

6 ¶ †Secūdo iuxta predictum not.qd collegi ex tex.succedit alia pulchra z quotidiana.q.pone ꝙ emphiteosis sit cōcessa alicui stipulāti pro se,z pro his quibus iura sua cōcedere voluerit: prout quotidie apponit in inuestituris:nūquid emphiteota vigore talis pacti poterit alienare sine cōsensu dñi. Jo.an.in addi.Spec.in d.§.nunc aliqua.in ver.lxxxiiij.visus est tenere ꝙ non.vbi voluit post Obertū de horto:ꝙ si aliquis acceperit emphiteosim pro se z heredibus suis,z cui ipse dederit,qd per hoc tñ emphiteota nō poterit alienare sine consensu domini. ¶ Contrariū est verum in vtroqz casu:quia siue dictum sit pro se z quibus iura sua concedere voluerit:siue dictum sit pro se z cui ipse dederit:vtroqz casu poterit emphiteota alienare sine consensu domini:quia sufficiat a princi.domini voluntatē interuenisse:ita signāter tenent Bal. z Ange.in.l.cum essent.§.j.qui incipit per plurium.ff.de ser.rusti. pred. Hoti.arg.illius tex.z dicit ibi Bal.ꝙ ille.§.est ad hoc multum menti tenendus. Jdem tenet Albe.hic in penul.colū.qui ad hoc alleg.tex.no.z expressum in.c.j.de feudo nō habente propriā natu.feu.nam licet vasallus non possit alienare feudum sine consensu domini,z si alienat cadit a feudo.c.j.in princi.de prohi.feu. alie.per Fede.cum si.tñ si predicta verba apponantur in instrumēto feudi:quia quis accipiat feudū a principe pro se:z pro his quibus ipse dederit:seu vt ipse habeat z sui heredes,z cui vel qbus iura sua concedere voluerit: certe per ista verba potest vasallus alienare feudū sine cōsensu domini:ita dicit tex.expressus in.d.c.j. de feudo non habente propriam natu.feud.facit quod per illum tex.pulchre decidit Ange.in repeti.l.qui rome.§.duo fratres.in v.q.principali quam ponit in vlti.col.circa mediū.ff.de ver.oblig.

7 facit etiam quod dixi.§.proxima.q.†Et in.d.v.q.principali tenet Ange.ꝙ si in instrumēto diuisionis celebrato inter fratres,contineatur ꝙ vnus alteri,z alter alteri de bona in parte obuenta concessit,pro se z illis quibus bona predicta cōcedere voluerit:ꝙ ista verba idem importāt acsi data esset potestas alienandi:z de hoc dicit esse tex.in.d.c.j.de feu.nō hab.propriā natu.feu.secus autem si in tali instrumēto dictum fuerit,z cui iura sua concedere voluerit:nam tunc intelligit de iuribus suis:put sunt:vnde transeunt bona affecta onere fideicōmissi:ita dicit esse casum in preallega. cōñ.in fi.Et facit fm eum tex.in.l.lex vectigali fundo.ff.de pigno. Et cū illa decisione Ang.trāsit ibidē simpliciter Jo.de imo.ad fi. et do.Alex.in vlti.char.in prin. Jtem ad principalē decisionem: addo etiam Bal.in.l.j.in.xlv.q.ff.de re.diui.z tex.in.c.j.de eo qui fini fecit agna.in vsi.feu.vide tñ in hoc Bal.in.l.liberti.in pe.colū. in fi.C.de ope.liber.cuius verba solēt corrupte haberi. Jn ꝯrium tñ multū fortiter facere videt:qz etiā vbi est factū exp̄ssum pactū qd emphiteota possit alienare cuicunqz voluerit:tñ intelligitur dūtamen prius requiratur cōsensus dñi:vt tenet Spe.post antiquos in.d.§.nunc aliqua.in ver.xciiij.quanto fortius vbi solū adsunt verba:de quibus hic.Sed illa decisio Spec.cōiter reprobat: vt dixi late.§.in.q.precedēti. ¶ Et ex hoc habetis notare secundā pulchrā limitationē ad hunc tex.volentē ꝙ emphiteota alienare nō possit sine cōsensu dñi:quia non procedit quādo emphiteosis esset accepta pro se z his quibus iura sua concedere voluerit:vel

8 his quibus ipse dederit:quod multū diligēter tene mēti. ¶ †Secundo principaliter notate ex hoc tex.in ver.sinautem nullo.qd qñ nullū pactum est expresse factum inter dominū z emphiteotā circa alienationē rei emphiteotice vel melioramētorū:quod tunc emphiteota non potest alienare ius suum emphiteoticum,nec suas meliorationes sine consensu domini:als cadit:vt dicitur in fine huius.l.z in.d.c.potuit. ¶ Jstud limitat multum signanter Bal.hic,vt procedat quando quis alienaret sua melioramenta vel suas cōmoditates,non retento sibi vtili domimo:quia tunc nō posset sine cōsensu domini:z si alienaret caderet. Si autē alienaret suas cōmoditates seu melioramenta retento sibi vtili dominio:tunc bene posset alienare sine consensu domini,per tex.in l.necessario.§.si.ff.de pericu.z cōmo.rei ven.qd multū z perpetuo nota pro tertia limitatione istius.l.quia duas vidistis in pcedēti not. ¶ Et pro ista limitatione quod emphiteota[a] possit alienare sua melioramenta sine consensu domini:dummodo retineat sibi vtile dominiū:addo Bal.idem tenentē in.c.que in ecclesiarum. in vlti.colū.extra de consti.Jmo.in.c.ad nostrā.extra de reb.eccle. non alie. ¶ Et licet autoritas istorum sit magna:hec tamen limitatio videtur mihi durior,z non tenenda in puncto iuris:per tex. istum in ver.sed ne hac occasione.vbi dicit ꝙ quādo emphiteota vult alienare sua meliorāmēta.tenetur primo denūtiare domino an velit emere pro illo precio qd ab alio reperit:vnde dñs habet beneficiū vt ceteris preferatur,z etiā expectetur per duos mēses: modo si vera esset predicta limitatio,posset alia via fraudari dñs in isto beneficio sibi a.l.cōcesso:quod nō est dicendū. Et ꝯrium in terminis tenet ipse Bal.in.c.j.in prin. in.iij.col.in ver.quero nunquid vasallus possit concedere in perpetuum emphiteosim zc.de prohi.feu.alie.per Fede.vbi tenet in terminis,ꝙ vasallus qui est prohibitus alienare feudum sine cōsensu domini,non potest etiā cōcedere in perpetuū emphiteosim vel ad longū tēpus:quia hoc nō procul ab alienatione distat.§.alienationis.in aut.de non alie. etiam dicit Bal.si fiat pactum qd vtile dominiū non transeat per talem contractū:quia fm eum hoc videtur factū in fraudē legis. iuxta not.per Dy.fm eum in.l.codicillis.§.instituto.ff.de lega.ij.

9 ¶ †Tenēdo tamen id qd primo retuli,ꝙ emphiteota possit sine consensu domini alienare sua melioramenta,dummodo sibi retineat vtile dominium:pulchrum esset videre quid in dubio:an in dubio presumatur sibi retinuisse vtile dominiū. Bal.singu.in.l.j. C.si pignus pignor.da.sit.tenet ꝙ sic:qd in dubio alienando suas cōmoditates,intelligatur alienasse illas que possunt alienari:et sic qd in dubio intelligatur alienasse meliorationes,cum reseruatione iurium suorū:z sic vtilis dominij.qd dictum volo perpetuo

10 notetis. ¶ †Tertio principaliter no.ex hoc tex.in ver.sed ne hac occasione,ꝙ quāuis de iure cōi licitum sit vnicuiqz vendere rem suam cui velit.l.dudum.§.de contrahen.emptio.tamen si emphiteota velit vendere ius suum emphiteoticum,vel suas meliorationes, non potest vendere cui velit:nisi prius denuntiauerit domino an ipse velit emere pro illo precio qd ab aliis inuenitur:z sic tenetur primo denūtiare domino:z est ratio:quia emphiteota habet causam a dño,z cōsequens esse debet vt ceteris preponatur. ¶ Et ad hoc bene facit qd singu.voluit Bar.in.l.j.in vltimis verbis.C.de

11 metallariis z metallis.lib.xj.vbi per illum tex.no.†ꝙ si colonus vult vendere fructus perceptos ex fundo,debet potius vendere domino ꝙ aliis iusto precio:quod dicit Bar.esse multū tenendū menti:z sequitur Ludo.ro.in.l.j.ff.solu.ma. ¶ Facit etiam simile qd videmus in fisco habente rem cōem cum alio,qui debet prius socium seu consortē requirere anteꝙ alij vēdat.fm qd singu.dixit Bald.in.l.ij.C.de cō.rerum alie. ¶ Accedat qd notabiliter vult Bar.in.l.j.in fi.ff.de priui.credi.z in.l.j.§.permittitur.per illū tex. cū glo.ff.de aqua quoti.z esti.ꝙ qñ finita est emphiteosis per generationem finitam,puta tertiā:z dñs velit in emphiteosim concedere:qd tenetur potius concedere aliis de cōtrata,z de illa met generatione,quam penitus extraneis:de quo dixi in.l.ij.in.v.q.

12 no.§.eo.z ibidē etiā in glo.magna.ad fi.l. ¶ †Juxta supradictū notabile occurrit pulchra dubitatio,pone qd statuto caueatur ꝙ volēs vēdere domū vel aliam rem immobilē teneatur prius venire consanguineo vel ꝯiuncte persone,sicut est in ciuitate Florētie: vel teneat vendere primo vicino pro equali precio.vel pone ꝙ sit cōsuetudo ꝙ qñ quis vendit rem immobilem,ꝙ alij de genere vel cognatione possint illam intra annū reuocare.iuxta.c.constitutus.extra de in integ.resti.pone modo ꝙ emphiteota velit alienare ius emphiteoticū vel melioramēta sua,ad istā emptionē cōcurrit dñs rei emphiteotice,ꝯcurrit etiā cōsanguineus vel coniunctus,quis eorū de iure preferet.Ex hoc tex.determinat ꝙ dñs preferet,non obstāte dicto statuto vel dictis ꝯsuetudinibus:quia

b statutum[b] recipit interpretationē a iure cōi.l.ij.cū glo.§.de noxa. glo.in.l.fi.§.in cōputatione.j.de iure deli.c.cum dilectus.extra de consue.plene per Bar.in repetitione.l.oēs populi.in.iij.q.prin.ff. de iusti.z iur.sed cōiter dñs p̄fert quibuscūqz aliis.vt hoc tex.ergo zc. Jdem in terminis tenet Guil.de cu.Albe.de ros.Ray.de forli.Bal.z Ang.in.l.imperator.la.ij.ff.de pac.Non per tex.in.l. si cū dotē.§.fi.ff.sol.mat.z in.l.ex facto.ff.de pecu.item qz illud statutū vel illa ꝯsuetudo loquunt in genere:lex aūt nostra loquit in specie.vnde succedit regula qd generi per speciē derogat.iuxta.l. sanctio legū.ff.de pe.z.l.vxorē.§.felicissimo.ff.de leg.iij.z idē etiam tz Bal.in.l.dudū.§.de contrahen.emp.z sequit etiā do.Guarne. de castello,quāuis nullā de predictis autoritatib9 mentionē faciat. ¶ Nunqd aūt queadmodū emphiteota nō pōt alienare ius suū emphiteoticū vel sua meliorameta irreq̄sito dño,al's cadit a iure suo.idem sit ecōtra in directo dño:vt si directus dñs alienauerit ius suū directū irrequisito emphiteota,cadat a iure suo di-

13 recto:dicā.j.in.v.no.lz meli9 caderet hic. ¶ †Quarto principalr nota ex hoc tex.in eodem ver.qd ad hoc vt emphiteota possit venire ad venditionem rei emphiteotice vel suorum melioramentorum

a ¶ Qd emphiteota.ad de Bal.in.l. cū pro pecunia.C.de solutio.

b ¶ Qz statutū.adde.l.fi. C.de noxa. Pau.de ca. cōsi.c.incip. visa quadā scriptura.

rum requiritur quod primo denuntiet dño, si velit emere pro illo
precio quod ab aliis reperitur, ⁊ ꝙ etiam eum expectet per duos
menses: prout etiã cõcordat tex. in. d. c. potuit. In hoc venit dili-
genter aduertendũ fm cano. maxime Imo. ⁊ do. Abb. Panor. in
d. c. potuit. ⁊ vtrunqȝ in. j. no. illius tex. ꝙ ad hoc vt emphiteota
possit alienare ius suũ emphiteoticũ aut sua melioramẽta, septẽ
principaliter requirũtur que colligunt ibi in tex. ⁊ apertius hic.
¶ Nam primo dȝ requirere dñm. ¶ Secũdo sibi denũtiare pre-
cium quod ab aliis offertur. ¶ Tertio ꝙ illud quod denũtiat sit
verum precium, ⁊ nõ fictum ⁊ simulatũ: ⁊ sic sit illud quod reuera
offert: ad quod vide que pulchre dicam. j. in. ij. seq. no. ¶ Quarto
requirit ꝙ dño nõ respõdẽte dñs expectet per duos menses. ⁊ sic
qđ lapsi sint duo mẽses a tpe denũtiatiõis. ¶ Quinto requirit ꝙ
vendat solũ ius sibi cõpetens: ⁊ sic vtile dominiũ, vel sua meliora-
menta, nõ aũt rem ipsam. ¶ Sexto requirit ꝙ nõ vẽdat personis
phibitis. ¶ Septimo ⁊ vltimo requirit ꝙ nõ ceciderit a iure suo:
puta propter cessationẽ solutionis canonis per biẽniũ: quia tunc
14 perderet ius suũ et melioramẽta: vt vidistis in. l. ij. §. eo. ¶ † Item
aduertẽdũ est, ꝙ illud quod dicitur in hoc tex. ꝙ dñs certioratus
ab emphiteota dȝ expectari per duos menses: pcedit nisi prius
declarauit dñs voluntatẽ suam: tunc enim vlterius nõ esset expe-
ctandus: qꝛ vbicũqȝ alicui datur terminus ad declarandũ volũ-
tatem suã, si ante terminũ declarat, cessat prefixio termini: nec est
vltra expectãdus: ita no. cano. per illũ tex. maxie Imo. ⁊ do. Ab.
⁊ Panor. in. d. c. potuit. in. ij. no. facit. c. ab eo. ⁊ quod ibi habet de
appel. in. vj. ⁊ qđ. no. do. Anto. in. c. ab excõicato. extra de rescrip.
⁊ qꝛ cessante causa termini dȝ cessare ipse terminus. ⁊ ad hoc facit
15 l. fi. ff. ad. l. fal. † Facit etiã qđ pulchre no. Bar. in. l. a filia. §. alũno.
per illũ tex. ff. ad trebel. vbi in simili dicit, ꝙ finita causa dilatiõis,
censet esse finita dilatio: ⁊ nõ impedit iudex pcedere: licet adhuc
duret de termino dilationis. Et ideo fm eũ si iudex statuit termi
num ad cõparendũ vel respõdendũ positionib[9] hinc ad tres dies
primos, ⁊ tu cõparuisti incõtinẽti, iudex inter illos tres dies po-
terit ad vlteriora procedere: qꝛ finita causa dilationis: ⁊ ita tenet
ipse Bar. in. l. si quis heres. in. j. ita per illũ tex. ff. de. acqui. here. et
in. l. ij. in fi. ff. de re iudi. ⁊ Bal. notabiliter in aut. si oẽs. C. si minor.
se ab hered. absti. ⁊ in. l. fi. in antepe. col. ff. de feriis. ⁊ ad istã limita-
tionẽ vide que dicam. j. in. viij. col. vbi addidi vnũ not. Spe. ⁊ vnã
limitationẽ huius limitatiõis que tamẽ an vera sit, ibi videatis.
16 ¶ † Quinto principaliter no. ex eo. ver. in verbo quantũ preciũ ab
alio reuera: ⁊ in verbo quantã ipsa veritate. ꝙ quãuis emphiteo-
ta nõ possit alienare ius suũ emphiteo. aut sua melioramenta sine
cõsensu dñi, qđ tñ sine cõsensu dñi põt ius suũ exponere in publi-
cum venale, vel sua melioramẽta. Nam si prius deberet requirere
dñm: ⁊ sic non posset exponere prius venale, quomodo posset de-
nuntiare dño precium qđ ab aliis offertur: prout requirit in hoc
tex. ⁊ ita etiã notat elegãter do. Panor. in. d. c. potuit. per illũ tex.
in. ij. not. pro quarta limitatione ad hunc tex. qꝛ duas vidistis. §.
17 in. j. not. ⁊ tertiã in. ij. no. ¶ † Iuxta istũ tex. occurrit necessaria qõ.
nunqd queadmodũ emphiteota nõ põt alienare ius suum emphi-
teoticum aut suas meliorationes irrequisito dño, ⁊ si alienauerit
cadit a iure suo emphiteotico: ita eodẽ modo sit econtra, quando
dñs directus vult alienare ius suũ directũ, qđ teneatur primo de-
nuntiare emphiteote, ⁊ si nõ faciat cadat a iure suo directo: istã
qõnem ponit Salice. hic in. vj. col. Et dicit primo sibi videri ꝙ sic,
ratione equalitatis seruãde. ⁊ ad hoc allegat in arg. l. necesse. ff. de
in diem addic. vbi est tex. ꝙ qñ aliquis vẽdidit rem alicui cũ pacto
adiectionis in diem, hoc est si alius nõ attulerit meliorẽ cõditionẽ:
pone ꝙ alius afferat meliorẽ cõditionẽ, certe vẽditor tenet denun-
tiare primo emptori: ad idem allegat. l. congrui. C. de loc. prediorum
ciuilium vel fisca. lib. xj. vbi est tex. nota. ꝙ si finita locatione condu
ctor primus offert tantũ quantum nouus, prefertur in locatione.
¶ His tamen non obst. dicit Sali. in contrarium esse veritatem:
quia hoc nullibi. l. cauetur. ꝙ dominus volens alienare ius suum
directum, teneatur primo nuntiare emphiteote. Unde stabit re-
gula, ꝙ quicunqȝ non prohibitus alienare potest cuicunqȝ volue
rit absqȝ alia requisitione alienare. l. dudum. §. de cõtrahen. emp.
Istud etiam dicit probari in. l. predia. in ver. sane si quis. de loca.
predi. ciuil. vel fisca. lib. xj. Ad idẽ etiã adducit: qꝛ nõ sunt equales
cum dñs ratione directi dñij superioritatẽ quandã erga emphi-
teotã obtineat: ⁊ sic cessat primũ fundamentũ de ratione equali-
tatis seruãde: ad. d. l. congruit. rñdet ꝙ illud ibi ideo est, ne anti-
quus possessor qui ad tempus cõduxerat, de possessione expellat.
18 ¶ † Addo pro hac parte facere rationẽ quã assignaui. §. in. iij.
a not. vbi dixi: qđ ideo emphiteota volens[a] alienare, tenetur primo
denuntiare dño: qꝛ habet causam ab eo: ergo secus est econtra, cũ
dñs non habeat causam aliquam ab emphiteota. ¶ Addo etiã
ꝙ istam questionem in terminis examinat notanter Spec. in. d. §.
nunc aliqua. in ver. xciij. et ibi adducit formaliter omnia que hic
adducuntur per Sali. licet Sali. de eo non faciat mentionem: et

a ¶ Emphiteota volẽs. adde Io. de imo. in. c. potuit. de loc. doc. in. c. saluo. ix. q. iij.

b ¶ Dñ frangit fidẽ. adde gl. i. c. de forma. xxij. q. v. itelligẽ nisi alia ratio reformet pactũ: quia vbi est diuersa ratio non equiparant.

c ¶ Quod si ẽphiteota. Adde doc. in. c. potuit. de loca. doc. in. c. inter cetera. xxij. q. iiij. doc. in. §. nõ videt. in l. sicut re corporali. ff. q. mo. pig. vel hypo.

ibi per easdem. ll. primo arguit ad partem affirmatiuam. et post-
ea concludit qđ non, per. §. adducta per Sali. et ita etiã transit ibi
Io. an. in addi. dicit tamen Spe. qđ de cõsuetudine quorundã lo-
corum apponitur in instrumẽtis, qđ si dñs voluerit ius suũ ven-
dere, qđ emphiteota possit pre ceteris pro minori pcio habere. x.
vel. xx. sed hoc est conuentionis: et non necessitatis: prout etiã no-
stris temporibus videmus, qđ in inuestituris apponit pactũ qđ
dñs non possit alienare in aliũ ius suuȝ directum ⁊ si alienauerit
sit ipso iure nulla alienatio. ¶ Addo etiã qđ idẽ tenet Imo. in. d.
19 c. potuit. i. v. col. Motus † qꝛ i re sua quilibet est moderator ⁊ arbi
ter. l. in re mãdata. §. man. ⁊ l. nemo extraneus. §. de iudeis. ⁊ sic qli
bet põt vendere nisi sit prohibitus. d. l. dudũ. ideo cũ nõ reperiat
iure cautum in dño, qđ volens vendere teneatur emphiteotam
requirere, certe sine requisitione poterit alienare cuicũqȝ volue-
rit: secus est econtra in emphiteota, cum in eo reperiat expressum:
vt hoc tex. ⁊. d. c. potuit. idem tȝ Pau. de ca. in. l. sed si hac. in. §. pa
tronum. ff. de in ius vocã. ⁊ ibi ponit generaliter Pau. de cast. an
si dñs non seruauerit fidem emphiteote, cadat a iure suo directo,
quemadmodũ cadit emphiteota si non seruauit fidem domino:
puta si nõ soluit canonẽ debito tpe: vt. §. l. proxima. ¶ Item po-
nit ipse Pau. quid in feudo: an sicut vasallus quando frangit fi-
b dem[b] domino priuatur suo vtili dominio: ita ⁊ ecõtra si dñs fran-
git fidem vasallo, debeat priuari directo dominio, ⁊ applicari va
sallo: de quo videte tex. expressum in. c. domino committente. si de
feu. defunc. cõten. sit inter dominũ ⁊ agna. vbi etiã tex. no. qđ si dñs
feudi cõmittit talem feloniam per quã si eã cõmitteret vasallus
in dñm amitteret feudũ. dñs etiã dȝ pdere feudi pprietatẽ: quem
text. dicit esse mirabilem: ⁊ Ludo. ro. in. l. si finita. §. si de vectigali
bus. ff. de dam. infec. tamẽ addo ad idẽ tex. in. c. j. qualiter do. pro-
prieta. feu. priue. iuncto. c. j. ad fi. de noua forma fideli. feu. ¶ Di-
cit etiam multũ singulariter Bal. in. c. j. in prin. in. v. colũ. hic finit
lex: deinde cõsuetu. regni incipiunt. in vsi. feud. per illũ tex. quem
20 ad hoc no. ⁊ reputat singularem: † ꝙ quamuis vasallus non de
beat confiscari ppter delictũ dñi: imo feuda per eum concessa fir-
ma maneant: qđ tñ ipsi vasalli efficiunt franchi. qđ bene notate.
¶ Et ad ista videte quod dixi in. l. ij. §. eo. in glo. magna. in verbo
repellere. in. v. parte principali: vbi posui qd iuris sit quãdo em-
phiteota promisit soluere canonẽ emphiteoticũ sub pena centum
librarũ: an queadmodũ si ipse emphiteota nõ soluit: ⁊ sic non ser-
uat promissa incidit in dictam penam eodem modo sit econtra, si
dñs nõ seruat promissa pro parte sua, debeat teneri etiam ipe ad
similem penam centum libra. Ex supradictis habetis quintaȝ li-
mitationem ad hunc text. qui vult nõ posse alienari ius emphi-
teoticum sine requisitione dñi: vt nõ pcedat ecõtra in dño: duas
alias limitationes vidistis. §. in. j. no. tertiã in secdo, ⁊ quartaȝ in. v.
no. ¶ Sexto principaliter not. ex eodẽ verbo in eo. ver. quantum
21 precium ab alio reuera: ⁊ ibi quãtã ipse reuera. ⁊c. † qđ emphiteo-
ta volens alienare, tenetur dño prius denuntiare, et ei verũ preciũ
notificare, quãtũ in veritate ab aliis inueniat. ¶ Et propterea di-
cit signanter per hunc tex. in his verbis Sali. hic: in. vj. colũ. qđ si
c emphiteota volens alienare, dixerit dño maius precium quam
reuera inueniat, ⁊ dñs dixerit se nolle emere pro tanto precio: qđ
pinde est acsi requisitio nõ esset facta: allegat. l. vbi autem cõditio
nalis: als est. l. cũ qui. §. cũ igitur. als est. §. si filius emptor. ff. de in
diem adiec. ⁊ l. sicut. ⁊ nõ videt. in fi. ff. q. mo. pig. vel hypothe. sol
ui. Et idẽ qđ talis denũtiatio que nõ est vera, qñ est de pluri quã
inueniatur, habet perinde acsi nõ esset facta requisito dño: tenet
Spe. per iura preallegata. in. d. §. nũc aliqua. in ver. xcij. et Hostiẽ.
⁊ alij: in. d. c. potuit. ⁊ ibi Imo. in primo notabili: ⁊ Io. fab. hic in
vlt. col. imo singularius si iũgant ista verba: quãtũ preciũ ab alio
reuera. cũ ver. fi. huius. l. vbi dicit tex. qđ si aliter fecerit emphiteo
ta qđ a iure emphiteotico cadat. erit hic tex. multũ signãdus: pro
ut etiam notat Sali. hic: in. vj. col. lȝ nõ tam clare / qđ si emphiteo
ta denũtiãs dño ei nõ notificauit verum preciũ, in qđ veritate ab
aliis inuenerit, qđ per istã falsam notificationẽ precij cadit a iure
suo emphiteotico: ⁊ dicit Sali. ⁊ merito, qđ istud est valde notan
dum, ⁊ perpetuo tenendũ cordi: ⁊ tanto plus tenendũ illud qđ lȝ
glo. cõiter approbata in illo versi. fi. qđ talis priuatio fiat ipso iu-
22 re: vt ibi dicetur. ¶ † Septimo principaliter no. ex hoc text. super
eodem verbo quantũ preciũ ab alio re vera ⁊c. qđ si emphiteota
vult vẽdere ius suum emphiteoticũ vel sua meliorame nta, et pro
eis inueniat. xv. aut. xx. ⁊ dñs directus nolit sibi dare nisi decẽ: qꝛ
dicat qđ verũ precium rei nõ sit nisi decẽ, qđ emphiteota nõ tenet
sibi dimittere pro decem: sed pro quanto pluri ab aliis inuenit: qꝛ
prout notat etiam Sali. hic in. j. col. ex hoc text. emphiteota non
tenetur dño aliquid relaxare de precio, nisi aliter fuerit cõuentuȝ.
23 ¶ † Et propterea p hunc tex. decidit Bald. in. l. ij. in fi. in lec. C. de
rescin. ven. qđ stãte statuto qđ in vẽditione preferant consortes, si
quis velit rem vẽdere pro qua inueniat. xv. aut. xx. ⁊ consors velit
ei dare. x. tantum: qꝛ dicat hunc esse verum valorem rei, non tenet
ei vendere

ei vendere pro decē: ⁊ casu quo nolit plus dare, poterit aliis vendere, per hunc tex. ⁊ alia de quibus ibi per eum. qui etiā adducit autoritatē Jo. and. in addi. Spec. post Marti. de fano. in titu. de emp. ⁊ ven. §. nunc dicēdū. in fi. idē etiā tenet Sali. in. l. dudū. §. de Zhen. emp. Quis 9riū visus sit velle ipsemet Bal. in. l. ad officiū. per illū tex. quē ad hoc reputat singularē. C. cōi divi. de quo etiā per Ang. ⁊ Jmo. in. l. qui rome. §. coheredes. ff. de v. obli. ¶ Octauo principaliter no. ex hoc tex. in ver. sinaūt duorū mensiū spatiū ⁊c. ꝙ si post factā denuntiationē sint lapsi duo mēses: ⁊ dñs nullū responsum dederit, ꝙ elapsis duob⁹ mēsib⁹ emphiteota pōt vēdere cuicūqꝫ voluerit: dño aliter nō reqsito: ⁊ sic si dñs fuerit negligēs in rūdēdo per duos mēses: ⁊ tunc emphiteota pōt vēdere cuicūqꝫ
24 voluerit, sine alio cōsensu dñi. ¶ † Et ꝓpterea per hunc tex. dicit Bar. post Dy. in. l. qui rome. §. coheredes. ff. de verb. obli. ꝙ si aliquis sit ꝓhibitus vendere vel alienare rem extra familiā, ꝙ si denuntiauerit illis de familia, ⁊ noluerint emere: ꝙ tunc eis nolentibus emere pōt vēdere aliī cui voluerit: prout est tex. in. d. §. coheredes. ⁊ ita etiā ad hoc notāt hūc tex. Cu. Ang. ⁊ Sali. hic: ⁊ dicit Ang. ꝙ hoc est vtile pro his qui ꝓmiserūt nō vēdere rem nisi tali: nam fin eum si ille nō vult emere, cōsiliū est ꝙ sibi fiat denūtiatio seu ꝓtestatio, ⁊ expectetur protestatus per duos mēses, quibus elapsis poterit ꝓmissor secure, nō ob. ꝓmissione, vendere cuicunqꝫ voluerit: ⁊ dicit ꝙ ita semel fecit practicari: ⁊ sequitur Lud. ro. in suis singu. in antepe. char. in sing. incip. facio pactuz ꝙ si voluero
25 vēdere. ¶ † Juxta predictū no. occurrunt due qōnes. prima est et
a necessaria: nunqd in casu huius. l. post elapsos[a] duos menses poterit dñs purgare morā emphiteotico iure nondū vendito. et sic aliis preferat: istam. q. format in terminis Pau. de cast. in. d. l. qui rome. §. coheredes. vbi signanter determinat ꝙ sic. alle. tex. not. in l. sicut. in. §. si voluntate. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. addo quāuis ipse nō dicat: istud idem in terminis tenet Jo. and. in addi. Spec. d. §. nūc aliqua. in versi. cj. vbi formaliter inquit, ꝙ elapsis duob⁹ mensibus re integra si dñs velit emere, preferēdus est cuicunqꝫ aliī: ⁊ sic pōt morā purgare: ⁊ refert sic tenere Simonē vicentinū in hac. l. si. qui ꝓut refert ipse dicit satis patere in hac. l. allegabat etiam. l. mācipiorum. ff. de opt. leg. ⁊. l. necesse. ff. de in diem addic. et. c. si tibi. de prebēdis. in. vj. sed melius facit. d. §. si volūtate. facit etiam quod voluit. d. Guar. de castel. hic in penul. col. qui voluit ꝙ in casu huius. l. in ver. pe. qñ dñs fuit negligēs per duos mēses in inducendo nouum emphiteo. in possessionē, ꝙ possit moram purgare, ⁊ quinquagesimā seu laudemium petere: per. d. l. mancipiorum. ff. de op. leg. ⁊ de hoc vltimo dicam. j. eo. in pe. not. ⁊ videte etiam quod not. Bald. in. l. acceptam. in. xxj. q. C. de vsur. accedant etiam que dixi de purgatione more. in. l. ij. §. eo. in glo. in ver.
26 trienniū. in. xxix. q. et seq. ¶ † Secūdo iuxta dictū no. quero, quid si dñs requisitus per emphiteotā volētē alienare an velit emere,
b dixerit ꝙ non: ⁊ sic licentiauerit emphiteotam: iste emphiteota[b] stetit per annū qd nō alienauit: deinde postea alienat: an cadat a iure suo emphiteotico, si postea alienauerit sine alia licentia domini: istam. q. ponit Specu. in. d. §. nunc aliqua. in versi. xxviij. vbi arguit ad partes. Et primo ꝙ sic ꝙ valeat per tex. in. l. sicut. §. si voluntate. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. quē allegaui. §. in proxi. q. postea in 9rium dicit facere: quia sufficit vna denūtiatio, cū dñs semel noluerit. argu. l. in diē. ff. de aqua plu. ar. ⁊. l. j. §. qd ait pretor voluntate. ff. quorum leg. ⁊ aliter se nō firmat Spec. quāuis dicat quosdā distiguere: ꝙ aut dñs sciuit tpe quo post annū emphiteota alienabat, ⁊ nō fuit vlterius certiorandus: al's. arg. l. item queritur. in. §. qui impleto. ff. loca. Jo. fab. hic in vlti. col. simpliciter tenet ꝙ emphiteota stans per annū post licentiam datam, si postea alienat sine licētia domini, cadat a iure suo: per. d. §. si voluntate.
27 ¶ † Mihi placet sententia Jo. an. in addi. Specu. in. d. ver. cj. qd aut dñs dedit licentiam simpliciter ⁊ absolute, non determinato aliquo tpe intra quod vēdat, nec determinata persona emptoris: prout Spec. simpliciter format. q. ⁊ tunc sit tenendū indubitāter ꝙ emphiteota possit quandocunqꝫ ⁊ cuicunqꝫ alienare, sine alio consensu dñi: quia sufficit vna denūtiatio: vt dictum est: quia ista lex nō requirit ꝙ pluries denuntietur. Ego tamen intelligo hoc procedere, nisi dominus purgasset morā: vt dixi in precedēti. q. per. d. §. si voluntate. qui tex. al's nihil facit, quicquid allegauerit Joan. fab. hic. Si autem dominus tempore concesse licētie apposuit tempus intra quod emphiteota vēderet, vel personā cui venderet, vel vtrunqꝫ simul: tunc secus. ¶ Nunquid autem hoc procederet etiam si dñs tunc sciret: dicam. j. in qstionibus extra glo. Et no. bene hec verba Jo. an. quia vult ꝙ tempore quo dominus dat licentiā emphiteote de alienando, possit alienare in tempus intra quod alienet: ⁊ personam cui alienet: quod reputo multum notandū ad istum tex. ⁊ eius intellectum. intelligite etiam tex. de expectatione duorum mēsium, vt procedat nisi dñs prius responsum dederit: vt dixi late. §. in. iij. no. ⁊ ibi dictis addite Spe. idem tenentē in. d. §. nunc aliqua. in ver. c. qd ipse limitat in ver. sequen.

procedere, quando dominus dixisset aperte ꝙ non vult emere: quia in claris non est opus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obli. secus si dixisset nolo retinere: quia per hec verba nō videret dedisse licentiā emphiteote de alienando: imo esset expectandus per duos mēses. arg. l. fi. §. similiqꝫ modo. C. de iure deliberan. ⁊ quia verbū nolle est verbum extensiuū. l. filii mater. §. j. ff. ad tertul. ⁊ sequitur simpliciter Joan. fab. hic: quāuis Jo. and. in addi. istud reprehendat ⁊ bene, per tex. in. d. c. potuit. in principio.
28 ¶ † Nono principaliter no. ex hoc tex. in eodem versi. sinautem duorum ⁊c. ⁊ in verbo his tñ personis que non solent ⁊c. ꝙ quādo emphiteota potest vendere ius suum emphiteoticū vel suas meliorationes irrequisito domino, ꝙ quando est lapsum spacium duorum mensium: vel quando dominus ante respondet: vt dixi §. in precedenti nota. quod tamen nō potest alienare in personas prohibitas. Et si iūgatur ver. fi. huius. l. qui videtur referēdus ad omnia que in hac. l. dicuntur: iuxta no. in. l. talis scriptura. in prin. ff. de leg. j. hic est tex. ꝙ emphiteota alienans irrequisito domino in casibus permissis, si alienat in personas prohibitas, cadit a iure suo emphi. Que autem dicantur persone prohibite: ponit glo.
29 hic. in verbo vetari. et ibi dicetur. ¶ † Decimo principaliter not. ex hoc tex. in eodem ver. sinautē duoꝝ. ⁊ in verbo que non solent in cōtractib⁹ emphiteoticis vetari ad hmōi venire emptionē ⁊c. hic esse tex. notabilē ad vnū ad qd nō inuenio alios aduertere: qd quemadmodū in vnoquoqꝫ cōtractu ea semp inter partes intelliguntur adiecta, que de consuetudine solent apponi: vt. l. si prius. §. placuit. ⁊ ibi notabiliter Barto. ff. de aqua plu. arcē. ⁊. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de edil. edic. ⁊ est bonus tex. ⁊ melior de iure: in. l. fina. in fin. et ibi glossa in verbo simplicitas. C. de fideius. quem ad hoc pro singulari allegat Bald. in. l. huiusmodi. in prin. ff. de lega. j. ⁊ Bald. in illa. l. fi. no. per illū tex. qd notarius simpliciter rogatus, intelligitur rogatus qd clausulas solitas apponat: ita etiam oīa ea intelliguntur esse exceptuata que de consuetudine cōsueuerunt excipi: ita est tex. hic valde nota. in tantū qd etiam si non sint exceptuate et emphiteota alienaret in tales personas prohibitas, nihilominus ita caderet sicut si fuissent expresse exceptuate. tex. est hic quem multū notate ad hoc. ¶ Et de hac materia videte Bal. in. d. l. hmōi. in prin. ff. de leg. j. Bart. i. l. de die. circa fi. princip. ff. qui satisda. cogan. Bald. not. in rub. C. de reuoca. his que in frau. cre. in vlti. colū. ⁊ tex. in. c. cum. M. ferrariēsis. ex
30 tra de consti. vbi est tex. † qd clausula que consueuit apponi in literis papalibus, semper presumitur apposita: vide etiam Bal. in rub. C. de fide instru. in. xj. colū. ver. quero de tertio. vbi no. vult qd imbreuiatura notarii recipiat suppletionem renuntiationum et aliarum clausularum, ⁊ a iure ⁊ a consuetudine: de quo etiam per Bald. in. l. contractus. C. de fide instru. Et sentit sing. Bald. in. d. rub. C. de fide instru. in. xij. col. ver quarto qro qd illud qd dicit, qd imbreuiatura notarii recipiat suppletionem ⁊ a iure ⁊ a consuetudine, id sit verum in eodez tabellione: sed alius qui non fuit ro
31 gatus non pōt supplere: qd multū ⁊ multū not. ¶ † An autē notarius qui conficit instrumentū de actu, ⁊ nō scdm formā consuetam: quia non apposuit clausulas consuetas, incidit propter hoc in penā falsi: consuluit singu. Pet de ancha. qd nō in cōsi. cclxxiiij. al's in consi. cclxxxvij. incipiē. in christi noie tria principaliter ⁊c. per tex. in. l. iubemus. C. de testa. ¶ Quid aūt sit si notarius omittat solennitates a iure communi requisitas non dico a consuetudine: tunc an incidat in penam falsi: ponit Bald. in. d. l. iubemus. in vlti. colum. et ibidem Pau. de ca. ⁊ alii ponunt Barto. ⁊ Bal. in. l. si post diuisionem. supra de iur. et fal. igno. et Bald. in. l. si librarius. ff. de regu. iur. Jmo. in. l. quoties. in princi. ⁊ ibi Bald. in §. j. ff. de here. insti. ⁊ Bal. in. l. si veritas. C. de fideicō. ⁊ in. l. fin. in. j.
32 oppo. ⁊ seq. C. de edi. diui adri. tol. ¶ † Undecimo principaliter no. ex hoc tex. in ver. necessitatem. qd dñs tenetur recipere nouū emphiteotam in quem fuit translatum ius emphiteoticum, vel fuerunt translata melioramēta: ⁊ sic dñs compellitur huic nouo emphiteote facere nouā inuestituram, et tradere corporalem possessionem: ⁊ sic hic est tex. qd dñs tenetur nouo emphiteote renouare inuestituram: ⁊ ita quotidie ad hoc allegatur iste tex. in. d. c. potuit. ⁊ ideo dixit glos. hic in verbo estimationis. qd istud est qd hodie dicitur per renouationem dari: quia ergo ista materia renouande inuestiture est frequens et vtilis, ⁊ communiter ignota. ⁊ hic est suus principalis locus: intendo circa eā multa bona colligere. ¶ Dicit Bal. in aut. si quas ruinas. in. ij. col. §. de sacrosanc.
33 eccle. multū no. ⁊ necessaria ad declarationem istius tex. † qd ista renouatio inuestiture ratione mutate successionis in singularem successorem quando emphiteota transfert ius suum in alium: fit propter tria principaliter. ¶ Primo propter commoditatē quaz sentit dominus: qꝛ habet laudemiū seu quinquagesimam ex tali renocatione. vt in ver. seq. ⁊ ibi dicitur cum gloss. in verbo estimationis. ⁊. d. c. potuit. ¶ Secundo propter obligationem canonis emphiteotici, ad quem nouus emphiteota alias non tene-

a ¶ Post elapsos. Adde doct. in. l. fi. C. de loca. et in. l. mancipiorū. ff. de opti. le.

b ¶ Jste ēphiteota. adde doct. in. l. itē querit. in. §. qui impleto. ff. de loca.

batur ex obligatione autoris sui: vt est glo. in. l. si vsusfructus no-mine. §. j. ff. de vsufr. queadmo. ca. et glo. in. l. ij. in glo. mag. in verbo repellere. in pe. parte prin. et ibi dixi. s. eo. ¶ Tertio fit ista renouatio: quia expedit isti successori: nam deinceps post renouationē factā attendetur generatio istius noui emphiteote, nō autē generatio autoris sui: quia ex persona sua nunc sumit initium: alias autem si non esset facta ista renouatio, finita generatione primi emphiteote in quā erat cōcessa, et sic resoluto iure datoris, etiam esset resolutum ius ipsius acceptoris. l. lex vectigali fundo dicta. ff. de pig. et. l. pe. §. lucius titius testamētū. ff. de leg. ij. et. l. necessario. §. fi. ff. de peri. et commo. rei vendi. circa tñ hoc vltimū videte Spec. in. d. §. nunc aliqua. in ver. clxv. et sic habetis ex predictis vnam causam ppter quā fit ista renouatio inuestiture. ¶ Addit Bal. in. d. aut. si quas ruinas. in. ij. colū. alios tres casus: videlicet secundo ratione vetustatis, quādo instrumentū inuestiture esset multū antiquū: quia debet reuocari: vt est glo. no. in aut. de here. et fal. in prin. quā etiam Ange. ibi multū not. et dicit singu. Imo. sub dubio tamen forte in. l. ij. in prin. in pe. col. ff. sol. mat. qd istud pcedit in quocūque cōtractu, quod vbi instrumētū est antiquū debeat renouari. ¶ Tertio fit renouatio rōne necessitatis: et hoc dupliciter. vno modo: quia oritur necessitas ex cōuētione facta de renouando: puta de tertia generatione in tertiam: vt est glo. ord. in. §. alienationis. in aut. de nō alie. Scdo modo: quia oritur necessitas ex cōsuetudine: quia ita est consuetū qd renouetur: et qd aliquid soluitur pro renūtiatione. argu. l. dñi prediorū. C. de agri. et cen. lib. xi. ¶ Quarto et vltimo principaliter fit renouatio ratione tollende obscuritatis, et difficultatem probationis: vt quia per antiqua instrumēta nō apparēt cōfines noui: sed variati sunt: certe tunc instrumentū debet renouari: vt tollatur ambiguitas cōfiniū. arg. l. eos. ff. finiū regūdo. et. l. titius heres. ff. de acti. empt. et. l. si prediorū. C. ad. l. fal. et subijcit Bal. vbi. s. qd ista sunt multū notanda: quia alibi nō inueniūtur. Et dicit quod de dicta renouatione tractat Spec. in tit. de rerū permu. vult allegare in. §. sequitur. post prin. ibi tñ Spe. quasi nihil dicit nisi ponendo formas Ictus. Et ista dicta Bal. sequitur ad literam nihil addēdo Pet. de anch. in clemen. j. de penis. et Fulgo. qui multum ea commendat in. d. aut. si quas ruinas. de ista etiam materia renouatio-
34 nis inuestiture: ponunt etiā cano. in. c. j. extra de preca. ¶ † Addo vltra Bal. alias duas causas: propter quas debet fieri renouatio inuestiture vel instrumenti: et sic erunt sex cause. Prima quando
35 instrumentū † [a] emphiteoticū esset deperditū: quia tunc emphiteota potest petere a dño renouationē instrumēti: ita tenet Spec. in. d. §. nunc aliqua. in ver. cxl. per tex. in. l. chirographis. in prin. ff. de admini. tu. et in. c. dudū. extra de conuer. coniug. et ad istud not. Bar. illum tex. in. d. l. chirographis. in prin. et est etiam tex. in. l. ij. quem ibi ad hoc not. Bar. C. de discus. lib. x. et tex. in. c. si. extra de fide instru. et Ludo. ro. in. l. si finita. §. eleganter. ff. de dam. infec. ¶ Secūda quādo ius [b] directi dñi mutatur in alium: quia dñs directus ius suū alienat in tertiū: tunc emphiteota potest petere renouationē inuestiture ab isto nouo directo dño: fm Spec. in. d. §. nunc aliqua. in ver. clxv. per tex. in. l. oēs. in fi. ff. vsufru. queād. ca. sicut fit in casu econtrario, quando primus emphiteota alienat in
36 alium: vt hoc tex. et dictum est. s. ¶ † Vltra pdicta in materia ista renouationis inuestiture: videte vnum casum not. in quo renouatio tacite intelligitur facta absque quod requiratur alia noua scriptura, quem ponit singu. Bal. in. l. vnica. in. xj. q. C. quando non peten. partes: quādo emphiteosis esset concessa Petro et Martino, et cuilibet eorū insolidū: nam mortuo Petro sine liberis, dñs videtur tacite renouare Martino, propter illud verbum insolidū:
37 vt ibi per eum. ¶ † Addite etiam quod vbi promissa est renouatio: tunc res alteri non potest cōcedi vel locari: puta quādo dominus locasset domum ad vnum annum, cum pacto renouādi de anno in annum. tex. est not. in. l. ne cui. et ibi Bal. not. ad hoc. s. loca. an autem si finita sit emphiteosis per generationem, in quam erat concessa: et dominus vult alij de nouo in emphiteosim concedere, an teneatur renouare illis qui sequuntur post generationē finitā, potius quam concedere alij penitus extraneo. dixi in. l. ij. in. v. not. s. eodem. et aliquid ibidem in glo. magna. in verbo repellere. ad fi. ¶ Quid autem seu quantum debeat solui domino pro ista renouatione inuestiture que fit in personam alterius: vt quia emphiteota transfert ius suum in alterum. ponit tex. in ver. seq. et ne auaritia: et ibi plene dicetur: et ibidē est glo. parua in verbo accipere. que ponit quis sit ille qui tenetur soluere, an dator, an acceptor, videbitis in. d. versi. seq. ¶ Duodecimo principaliter no. ex eodē versi. necessitatem. in ver. et trāsponere. iuncta glo. parua. in verbo transponere. que subaudit: scz permutando. hic videri tex. quod quemadmodum emphiteota non potest vendere vel alienare ius suum emphiteoti. aut suas meliorationes irrequisito domino: quod ita etiam non potest permutare: de quo dicetur infra super glossa
38 magna. in verbo alijs vendere. ad finem. ¶ † Tertiodecimo not. ex eodē ver. necessitatē. in verbo sed ipsos dños. cum sequentibus.

qd ista susceptio noui emphiteote que debet fieri per dominum, non potest fieri per eius procuratorem: et sic quedam per nosmet ipsos possumus que non possumus per procuratorē: prout etiam in. l. ij. C. de his qui ve. eta. impetra. sic ergo dñs tenetur inuestire nouū emphiteotam per seipsum, vel per literas suas, non autem per procuratorem. Ex quo habetis qd plus operantur litere dñi quam mandatum procuratoris. Et qualiter intelligatur iste text. dum dicit per se vel per literas suas. et si hoc noluerit vel non potuerit per depositionem vel attestationem: quia videtur cōtinere superfluitatem, dicetur. j. in gl. in verbo per depositionem. vbi glo. declarat et minus bene: addite tñ qd licet in emphiteosim dominus teneatur inuestire nouum emphiteotam per seipsum, nec hoc possit per procuratorem [c] facere: tñ secus est in feudo: quia in inuestitura feudi potest fieri vasallo per procuratorē dñi. c. j. §. sed vtrū per quos fiat inuesti. in vsi. feu. de quo ibi latius p Sali. i. vj. colū.
39 ¶ † Quartodecimo principaliter no. ex eodem ver. necessitatem. in verbo per depositionē. iunctis sequentibus verbis fm Salic. hic in. vij. col. et do. Guar. de castellio. in vlt. col. qd depositio domini facta corā iudice apud acta nō requirit presentiam testium: quia semper presumitur adesse: sed facta corā tabellione bene requirit presentiam testium: facit. l. omnium. cum ibi no. C. de testa. ¶ Quintodecimo principaliter no. ex hoc tex. in ver. et ne auaritia. qd dñs pro inuestitura fienda in nouum emphiteotā non potest accipere vltra quinquagesimam precij, vel estimationis rei: et ista quinquagesima apud nos appellatur laudemium: de ista ergo quinquagesima: et sic laudemio de quo est hic text. principalis: quia est materia vtilis et nullibi ordinate tractata: et p cōsequens ignota: et super ea sepius cōtingit varias dubitationes exoriri: attin-
40 gam hic nonnullas quotidianas qōnes. ¶ † Sed antequam veniam ad istas. q. no. perpetuo et nunquam obliuiscaris, qd quādo scds [d] emphiteota emit a primo de consensu domini, qd non requiritur alia renouatio, nec debet solui laudemium: ita expresse consuluit Joan. de ana. in cōsi. xc. incip. quia dubium istud. post Pe. de ancha. in cōsi.
41 lv. qd incip. motiua iudicis. ¶ † Primo quero quis teneatur soluere istam quinquagesimam seu laudemiū dño, quando emphiteota alienat ius suum emphiteoticum vel sua meliorameta in aliū. glos. est hic sing. in isto ver. et ne auaritia. et est gl. parua super verbo accipere. que dicit a nouo emphiteota: et sic vult qd nouus emphiteota: et sic acceptor est qui tenetur soluere laudemium domino: et ita obseruatur. Adde bene facere qd in simili vult Bal. in. l. si is qui precium. in. ij. colū. C. de edi. acti. quod quādo in statuto nō fit mentio quis debeat soluere gabellā, intelligitur quod soluat acquirēs et nō vēdens: per tex. no. in. l. debet. circa fi. ff. de edil. edic. per Bal. in rub. C. de reb. credi. in. iij. q. ¶ Scdo iuxta primā. q. quero quis dicatur nouus emphiteota. sol. dicit singu. Sali. hic: in. vij. colū. quod ille dicitur nouus emphiteota, qui sub priori inuestitura nō est cōprehensus. Et propter hoc infert multū signāter, quod si aliquis receperit emphiteosim pro se et filijs et nepotibus: quod isti filij et nepotes non tenebuntur ad istam quinquagesimā, seu laudemiū soluendum dño: imo etiam nō tenentur nouam inuestiturā petere: et istud vltimum vult glo. no. in aut. si quis ruinas. in glo. ij. super verbo debetur. ante fi. s. de sac. san. eccle. licet fm eum aliud sit in re feudali vbi post mortē patris: et sic primi possessoris qui acceperat feudū pro se filijs et c. tenentur filij et alij sequentes: intra annū et diem inuestiturā petere, alias feudo priuarentur. c. j. quo tempore miles inuestiturā petere debeat: in vsi. feu. et ita sequitur do. Guar. hic in vlti. col. Et adde tex. in. d. c. j. quo tēpore miles respōdet qd ideo in feudo filij vasalli debent nouam inuestiturā petere: quia est onus personale, et nō reale: et ppterea filij debēt de nouo recognoscere: secus est in emphiteosi: in qua iūgitur onus nedū personale sed etiā reale: videlicet solutionis quinquagesime seu laudemij. ¶ Puto etiā posse dici qd aliud sit in feudo ratione iuramēti fidelitatis, qd debet a vasallo pstari antequam realē inuestiturā suscipiat: vt. c. j. qd ibi Bal. quid precedere debeat, an inuestitura: an fidelitas. et. c. j. qualiter iurare debe. do. vas. fide. cū si. eo quia iuramētū est personale ex parte iurātis: et propterea nō ligat heredes: vt. c. ve-
42 ritatis. de iureiur. † Et ppterea alibi dubitat Bald. si antecessor iurauit fidelitatem pro se et successoribus suis: an adhuc successor tenebitur de nouo iurare. in. l. vnica. §. excepto. C. de cadu. tol. et in c. que in ecclesiarum. extra de consti. et videtur decidere qd non et minus bene. ¶ Et contrarium et verius tenent cano. in. d. c. veritatis. quia iuramentum est personale ex parte iurantis: vt ibi. ¶ Et contrarium sentit Spe. in ti. de feudis. in. §. j. in ver. hoc etiam. Et ad id qd retuli. s. velle. Sali. hic, qd ille dicatur nouus emphiteota, qui sub priori inuestitura nō est comprehēsus. Adde qd bene facit illud qd dixi in. l. ij. ad fi. s. eo. dum posui quid sit nouum feudum et quid antiquum. Item adde ad predicta bene facere illud qd vult Bal. in. c. que in ecclesiarum. in. xvij. colū. de constit. qd quādo renuntiatio feudi fit in persona filiorum, nō debet solui laudemium, nisi feudum iam esset ad ecclesiam reuersum et incorporatū: quia ista non est

a ¶ Quando instrumētū. adde Spec. de edi. istru. in. §. post quam.

b ¶ Dñi ius. adde. l. fi. in §. fi. ff. de dā. infe. et in. l. q tabernas. et ibi scribentes. ff. de cōtrahē. emp.

c ¶ Per procuratorē. Adde in tit. de notis feu. in §. itē sciēdū. in fi. glo. in §. fi. de pac. iur. firman. in vsi. feu.

d ¶ Qd quādo secūdus. Adde Joan. de imo. in. c. potuit. de loc.

43 non est noua acquisitio. ¶ †Tertio quero: quia iste tex. loquitur quãdo emphiteota alienat ius suũ emphiteoticũ, aut sua meliorამẽta in tertiũ: qḋ tunc dño dꝫ solui laudemiũ seu quinquagesima: quid erit si ipsemet dñs emat melioramẽta ab emphiteota: an etiam isto casu dñs debebit habere laudemium, perinde acsi emphiteota vendidisset extraneo: istã. q. format Albe. hic in vlti. col. ⁊ determinat post Odof. ꝙ nõ: q quinquagesima debeƀ dño propter cõsensum prestitũ emphiteote, dum in alterũ alienat: sic dicit patẽter innuere istã. l. in isto ver. ⁊ ne auaritia. et ver. sequen. Itẽ quia quãdo dñs vult emere, debet tm̃ soluere quãtũ emphiteota ab alio inuenit: vt hac. l. §. in ver. ⁊ ne hac occasione. qḋ non esset si quinquagesimã retineret. ¶ Addo ꝙ istam. q. format etiã ipse Alb. in loco satis peregrino ⁊ extraneo: videlꝫ in. l. qḋ si vno. ff. de in diẽ addic. vbi primo arguit ad partẽ affirmatiuã, per illũ tex. ⁊ per alia iura de qbus ibi per eũ: finaliter post Oldr. Lau. determinat idem qḋ hic: videlꝫ ꝙ isto casu dñs nõ debeat habere laudemiũ. Motus: q ista quinquagesima soluitur dño pro noua inuestitura, ⁊ receptione noui emphiteote: vt in hoc ver. ⁊ ne auaritia, iũcto ver. precedẽti necessitatẽ, in qua receptione forte dñs afficereƀ dãno ꝓpter mutationẽ persone. l. cũ vnus. in. ij. rñso. ff. de ali. ⁊ ciba. lega. ⁊ in hoc saltẽ grauatur: q nouũ debitorẽ inuitus recipit: qḋ est cõtra ius cõe: vt est casus singu. in. l. si mãdato meo. in prin. ⁊ ibi Bar. ff. mãda. qḋ cessat qñ ipse dñs emit: ⁊ ideo non

44 debeƀ sibi quinquagesima. ¶ †Quarto quero aliquis dedit in emphiteosim areã parũ valentẽ, super qua sunt edificata edificia magni valoris: puta vna alta turris, vel vna domus: an dñs debeat habere quinquagesimã estimationis turris vel domus, an vero solũ valoris aree: istam. q. originaliter format Odof. hic: et post eũ Albe. in vlti. col. qui dicũt prima fronte videri ꝙ dñs debeat habere quinquagesimã valoris aree tm̃, per hanc. l. in ver. et ne auaritia. vbi tex. dicit ꝙ dñs dꝫ habere quinquagesimã preciũ vel estimationis loci, nõ aũt dicti edificij. ¶ Cõtrariũ ipsi determinant ⁊ bene: q edificiũ solo cedit. l. j. §. qḋ ait. ff. de supfi. Et qḋ dicitur in isto tex. de estimatione loci fm̃ eos superficiẽ nõ excludit, cã sit pars eius. ¶ Per istã eorũ rõnem infero, ꝙ si aliquis accepisset areã vel solũ vacuũ in emphiteosim, cũ pacto qḋ cõiter consueuit apponi in instrĩs inuestiturarũ: videlꝫ vt habeat solũ iure emphiteotico, ⁊ superficiẽ. i. illud qḋ superedificauerit iure ꝓprio tenendo ꝙ tale pactũ valeat, ⁊ edificiũ sit propriũ edificantis, et suũ remaneat etiã finita emphiteosi: put tenui in. l. j. §. eo. in glo. ij. in fi. in. iij. q. princi. dum tetigi que differẽtia sit inter cõtractũ emphiteoticũ ⁊ cõtractũ superficiariũ: certe isto casu attenta eorũ ratione, dñs debet habere quinquagesimam estimationis aree tantũ, ⁊ non edificij superimpositi: qḋ bene notate: addo etiã pro hac eorũ decisione. Spec. idem tenentẽ in. d. §. nunc aliqua. in ver. cxix. mot⁹ est: q etiã in vẽditione meliorationũ dꝫ seruari forma huius. l. et sic laudemiũ prestari: prout in ea dicit expresse haberi.

45 ¶ †Quinto quero si vnus est dñs[a] directus fundi, et alius habeat vsumfructũ eiusdem fundi, vel est dñs vnius domus, ⁊ alius habet ius percipiendarũ pensionum: modo accidit ꝙ emphiteota alienat istum fundum vel istam domum, cui debebit solui quinquagesima seu laudemiũ, an vsufructuario an proprietario: ⁊ sic est punctus an appellatione pẽsionis vel vsufructus veniat laudemiũ: istam. q. late disputat Jo. an. in addi. Spe. in. d. §. nunc aliqua. in ver. xciij. in addi. magna que incipit: propter id quod dictũ est. §. ⁊c. vbi multa allegat ad partes videte ibi p eũ: istã. q. etiam, vez an laudemiũ debeaƀ vsufructuario an proprietario, format etiam Albe. de rosa. in rub. C. de vsufr. ⁊ ibi simpliciter tenet post Oldr. qḋ laudemiũ debeatur vsufructuario. Motus: quia omne emolumentũ quod prouenit ex re vsufructuaria, debeƀ ipsi vsufructuario. l. item si fundi. in prin. ff. de vsufru. quã. l. etiam allegat Jo. an. vbi. §. vos dicite: vt ibi plene per eũ: de quo non meminit Alb. in. d. rub. C. de vsufru. ¶ Retẽto eodẽ themate succederet aliud dubiũ, si talis res incideret in cõmissum: puta emphiteota non soluente canonem emphiteoticũ, vel alienante sine debita forma huius. l. an applicetur vsufructuario, an ꝓprietario: istam. q. format etiam Joã. an. in loco. §. proxi. alleg. ⁊ ibi determinat ꝙ veniret applicanda proprietario/ per multa iura de quib⁹ ibi per eũ: per que iura idẽ tenet Albe. post Oldr. in. d. rub. C. de

46 vsufru. ¶ †Sexto quero, pone emphiteota prestat mihi. xij. denarios annuatim pro canone emphiteotico: tibi aũt prestat certam partem fructuũ, et vult ius suum emphiteo. alteri vendere: quis nostrum debebit habere laudemium: aut cuius consensus erit requirendus: istam questio. ponit Spe. in. d. §. nunc aliqua. in versi. xv. vbi dicit inspiciendũ esse quis eorum sit maior dñs. i. quis sit ille a quo res fuerit in emphiteosim cõcessa: vtrum a me, an vero a te: pot enim esse qḋ ego dedi isti in emphiteosim ꝓ dicta pẽsione. xij. denariorum: ⁊ postea iste de consensu meo cõcesserit alteri retenta sibi certa parte redditTuum: ⁊ isto casu ego debeo requiri, et laudemiũ habere. ¶ Item posset esse econtra: ꝙ tu concessisses mihi: ⁊ ego alij ⁊c. et tunc eodẽ modo tu requiri debes, ⁊ habere laudemiũ: ⁊ ita etiã tenet Jo. fab. hic circa prin. ⁊ bene ad hoc faciunt que. j. dicã. in. viij. q. Et eodẽ modo vltra Spec. posset esse ꝙ ego concessi tibi rem in emphiteosim, cũ pacto ꝙ mihi dares. xij. denarios annuos, ⁊ titio tertiã partẽ fructuũ: iuxta ea que dixi in l. ij. in glo. in ver. trienniũ. in. xxiij. q. §. eo. ⁊ isto casu ego deberẽ habere laudemiũ: ista decisio Spec. ꝓcedit in casu claro, qñ constat quis nostrũ in emphiteosim cõcesserit, ꝙ cõcessor debeat habere laudemiũ. ¶ Sed pulchrũ est videre quid in dubio, qñ nõ apparet quis nostrũ cõcesserit. Jo. fab. hic circa prin. tenet ꝙ in dubio vtriqꝫ soluendũ sit laudemiũ: ⁊ vtriusqꝫ consensus requirendus: allegat Spec. quẽ nõ inuenio in. d. §. nunc aliqua. in versi. lxxxviij. pro sua tñ decisione quã teneo facit: quia qñ sunt plures domini, omniũ cõsensus est requirẽdus: vt dicam. j. in qõnibus extra glo.

47 ¶ †Septimo quero plures habẽt fundũ emphiteoticũ cõem, eũ inter se diuidũt, vtrum dño debeat solui laudemiũ pro ista diuisione: istam. q. debet precedere alia: videlꝫ nunqd plures emphiteote possint inter se diuidere irrequisito dño: de qua diceƀ plene j. in qõnibus extra glo. tñ ad ꝓpositũ nostrũ, qñ inter se diuidunt: nunqd dño debeaƀ laudemiũ: istam. q. ponit Guil. de cu. ⁊ Bar. in. l. ⁊ ideo. in prin. ff. de cõdi. furti. ⁊ ibi Bar. refert quosdã dicere per illũ tex. ꝙ laudemiũ debet solui dño: ⁊ qḋ dꝫ prestari a prouocante ad diuisionẽ, ⁊ nõ a prouocato. arg. illius tex. tñ finaliter determinat Guil. ⁊ Bar. ꝙ isto casu dñs nullũ debeat habere laudemiũ: eo quia talis diuisio videtur semper esse alienatio necessaria: ⁊ ad hoc allegant. l. fi. §. exceptis. in verbo aut diuisionis. C. de litigio. ⁊. §. j. in aut. de litigio. in qbus locis alienatio rei litigiose alias prohibita, permittitur qñ heredes vel socij inter se diuidunt: quia censetur alienatio necessaria: ad idẽ dicunt facere. l. qui erat. ff. fami. hercis. ⁊ optime. l. per diuersas. in ver. exceptis. C. manda. prout loquitur de cessionibus que regulariter sunt prohibite: nisi fiant inter heredes ⁊ socios quãdo diuidunt. Et cũ hac decisione

48 transeunt ibi cõiter docto. maxime moderni. ¶ †Ista decisio est multũ singu. notanda pro limitatione huius. l. in ver. ⁊ ne auaritia. que vult quinquagesimã seu laudemium debere solui dño: vt habeat tantũ locum in alienatione voluntaria: secus in necessaria: ⁊ ita etiam in specie notant ibi Fulg. ⁊ Pau. de ca. quãuis dicat Fulg. ꝙ hoc non satis aperitur in hac. l. ¶ Item ista decisio venit etiã notanda ad quasdam alias qõnes quas nunc proxime subijciam. ¶ †Octauo quero, pone ꝙ primus[b] emphiteota cum ɔsensu dñi, alij dederit in emphiteosĩ: deinde iste secũdus emphiteota vult etiam ius suũ alienare in alterũ: quis debebit habere laudemiũ: an dñs, an primus emphiteota: istam. q. format Spec. in. d. §. nunc aliqua. in ver. cxxvj. ⁊ tenet ꝙ primus dñs: quia eius cõsensus requirendus: ⁊ quia ipse nouum emphi. debet inducere in possessionẽ: vt hac. l. in ver. necessitatẽ. ⁊ istud qñ secũd⁹ emphiteota vult alienare ꝙ debeat requirere cõsensum dñi, ⁊ nõ primi emphiteote: dicit tenere Azonem dñm suũ in summa huius titu. in. §. quid si dedi. ⁊ est hic ord. glo. licet ipse non alleget in glo. magna in ver. alijs vendere. circa fi. vbi diceƀ. Et pro hac decisione de

49 laudemio facit qḋ dixi. §. in. vj. q. ¶ †Nono quero, si res emphiteotica[c] datur in dotem: nunqd dño debeat solui laudemiũ: istã qõnem ponit Specu. in. d. §. nunc aliqua. in ver. cx. vbi dicit ꝙ aut ipsa res emphiteotica datur in dotem inestimata, vel tali estimatione que non facit venditionẽ: ⁊ tunc talis dñs nõ habebit laudemium: nec eius cõsensus erit requirendus: eo q iure naturali remanet in dominio ipsi⁹ mulieris. l. in rebus. C. de iure dot. quãuis iure ciuili maritus efficiatur dñs. l. doce ancillam. C. de rei vendi. aut daƀ estimata: ⁊ intellige tali estimatione que faciat emptionem: ⁊ tunc dñs debebit habere laudemium, ⁊ eius cõsensus erit requirendus: quia vendita esset: intelligitur cum estimatio soleat venditionẽ facere. l. quoties. j. de iure dot. ⁊. l. plerũqꝫ. §. si autem. ff. de iure dot. refert tñ Spec. alias opi. sed istam videƀ tenere Sali. hic: in. iij. col. refert istam opi. Spec. ⁊ cum ea videƀ tenere: dicit tñ vlti. loco ꝙ Marti. de fano consuluit, ꝙ etiam in casu qñ dos datur inestimata, vel datur estimata tali estimatione que non facit venditionẽ, ꝙ dñi consensus debet interuenire: sed filia non est in potestate patris. arg. lo. ex more. j. de pac. cõuen. ⁊ quod ad maritum spectat onus soluẽdi pensionem, ⁊ si non soluat qḋ incidit in cõmissum: vt hic per eũ. ¶ Ego teneo ꝙ pro re emphiteotica data in dotem indistincte nunꝙ debeat solui laudemiũ dño, siue detur estimata siue non: si tenemus qḋ. §. dixi. in. vij. q. fm̃ Guil. ⁊ Bar. ꝙ laudemiũ tunc debeat solui, qñ alienatio est volũtaria: secus si sit necessaria vt in casu nostro: ⁊ maxime q leges allegate per eos loquuntur quando res datur in dotem: maxime. l. fi. ver. exceptis. C. de litigio. ⁊. §. j. in aut. de litigio. Et de hac qõne nunquid quando res emphiteotica datur in dotem filie, debeat solui laudemium: videte etiam Hostiẽ. in sum. sua in titu. de loca. in. §. quid si sit de natura huius ɔctus. in ver. quid ergo si res emphiteotica datur in dotem. ¶ Nunqd autem res emphiteotica pos

[a] ¶ Si vnus est dñs. adde. l. iiij. ff. de osti. ꝑsi. et in l. data. C. de dona.

[b] ¶ Pone ꝙ prim⁹. Adde Hosti. in summa. tit. de loc. in. §. quid sit. ⁊ §. quid si dedi. Jo. an. in. c. potuit. de loca. super. ij. gloss. in nouella.

[c] ¶ Si res emphiteotica. Adde doct. in. l. ij. C. de bo. mater. et in. l. fin. C. de impu. ⁊ ali. substi.

sit in dotem dari sine ɔsensu dñi:dicetur.j.in glo.magna.in verbo
50 alijs vẽdere.ad fi.¶ †Decimo quero qñ res emphiteo.donatur
alicui,vel legatur in vltima volũtate,vel in ea quis extraneus heres
instituitur:an oibus istis casibus dñs debeat habere laudemium a
donatario vel legatario vel herede.glo.in hoc versi.ꝛ ne auaritia.
super ꝟbo estimationis videtur tenere ꝙ sic,dum dicit ꝙ tex.noster
volens prestari quinquagesimã partẽ precij vel estimationis de-
beat intelligi precij scʒ qñ venditur,ꝛ estimationis scʒ qñ alio titulo
lucratiuo:puta donatiõis vel legati trãsfertur:ꝛ sic si gl.ista referat
ad tex.loquentẽ de laudemio soluendo,videtur velle ꝙ illud sit pre-
standũ,siue interueniat titulus donationis vel legati. Specu.in
d.§.nunc aliqua.in ver.cxiiij.facit mentionẽ de ista glo.postea re-
fert opiniones,ꝛ nullã firmat.Sali.hic:in.ij.col.in prin.ꝛ in.iiij.
col.in fi.tenet cũ predicta glo.ꝛ bene,qꝺ oibus predictis casibus
dñs debeat habere laudemiũ. Idem tenet Bal.in.c.litere.in pe.
co.in fi.de dila.¶ An autem ꝓdicta fieri possint sine cõsensu dñi:
51 tãgit glo.mag.hic:super ꝟbo alijs vẽdere.ꝛ ibi dicetur.¶ †Unde-
cimo quero,pone ꝙ emphiteota vẽdidit rem emphiteo.ꝛ postea
resolutꝰ est ɔtus,puta cõsensu ipsarũ partiũ:iuxta.l.ab emptio-
ne.ff.de pac.ꝛ.l.j.et.ij.ff.qñ lice.ab empt.dis.nunquid dñs debeat
habere duplex laudemium,seu duas quinquagesimas pro reno-
uatione,tanꝙ pro duabus venditionibꝰ:an tanꝙ pro vna:an ꝟo
potius sit dicendũ ꝙ dñs teneatur reddere laudemiũ,qꝺ primo
recepit,tanꝙ cesset causa ob quã recepit.vide late per Albe.post
Gui.de cu.in.d.l.ab emptione.ff.de pac.¶ Ultimo ad hanc ma-
teriã laudemij.videte que dicam.j.in seq.notabi.¶ Sextodeci-
mo not.principaliter ex hoc tex.in ꝟsi.sinautẽ nouũ emphiteotã:
ꝙ qñ emphiteota alienauit ius suũ emphiteoticũ,vel sua melio-
ramenta in tertiũ,quo casu dñs tenetur nouũ emphiteotã inue-
stire,ꝛ in possessionẽ inducere per seipsum,ꝛ nõ per procuratorẽ,
vt in duobus versi.proxime precedẽtibus,certe dñs ad istud fa-
ciendum debet expectari per duos mẽses,quibus elapsis potest
primus emphiteota istũ secundũ vt vtatur ꝛ fruatur in possessio-
52 nem inducere per seipsum,sine alio cõsensu dñi.† Et isto casu qñ
dñs fuit negligẽs per duos mẽses in recipiẽdo,ꝛ eum inuestiẽdo,
ꝛ nõ habuit iustam causam ɔdicendi:certe nõ debet habere lau-
demiũ,fm do.Guar.hic in vlti.col.quãuis,prout etiã dicit Sali.
hic:in penul.col.iste tex.nõ aperiat an isto casu:qñ dñs fuit negli-
gens per duos menses ad recipiendũ ꝛ inuestiendũ nouũ emphi-
teotã,qꝺ penã amissionis laudemij patiatur.Puto tñ ꝙ hoc sit ve-
rissimũ:cũ ista quinquagesima seu laudemiũ soluatur dño ob istã
causam:scʒ ꝓpter receptionẽ ꝛ nouã inuestiturã quam facit nouo
emphiteote: vt.s.pluries dixi,ꝛ maxime in.iij.q.ergo hac causa
cessante,dʒ etiã cessare laudemiũ.¶ Et ad intellectũ huius versi.
aduerte,ꝙ iungendo hunc versi.sinautẽ nouũ.cum ver.sinautem
duorũ.s.ea.l.habetis ꝙ in alienatione iuris emphiteotici vel me-
lioramentorũ assignantur dño duo menses primo:ꝛ postea duo
menses:ꝛ sic effectu quatuor mẽses:nam qñ a principio requiritur
dñs an ipse velit emere pro illo precio qꝺ ab alijs inuenitur,expe-
ctatur eius responsum per duos menses:ꝛ de isto tempore loquitur
versiculus sinautẽ duorũ.postea elapsis duobus mensibus qbus
dñs nihil respondit,vel expresse renuntiauit,emphiteota potest
in alium alienare:qua alienatione facta,dñs tenetur nouũ emphi-
teotam per ipsum inuestire,ꝛ in possessionem mittere:ꝛ pro hoc
soluitur sibi laudemiũ:ad istud faciendũ expectatur per duos mẽses:
ꝛ de isto tẽpore loquitur presens ver.sinautẽ nouũ,ꝛ sic nõ est verum
ꝙ hic versi.sinautẽ nouũ.sit superfluus,per.d.ver.sinautẽ duorũ.
prout aliqui putabant ꝛ male:ꝛ declarat etiam Sali.hic in ante-
53 penul.co.¶ †Nunquid aũt in casu huius ver.possit dñs purgare
moram post duos menses elapsos,quibus fuit negligens in reci-
piendo ꝛ inuestiẽdo nouum emphiteotã:vt sic non perdat laude-
mium.Sali.hic:in pe.colũ.ꝛ do.Guar.in vlti.tenent ꝙ sic,per.l.
mancipiorũ.ff.de optio.lega.Istud ego puto verum,per ea que in
fortioribꝰ terminis firmaui.s.in.viij.no.vbi tenui ꝙ in casu versi
culi sinautem duorũ.vbi dñs expectatur per duos mẽses,anteꝙ
emphiteota possit in alium alienare,post lapsos duos menses
possit moram suam purgare,ꝛ alijs extraneis preferri:re tamen
integra:ꝛ sic fundo emphiteotico nondum alienato:ꝛ puto ꝙ ita
etiam debeat intelligi,ꝙ dñs possit morã purgare re integra:et
sic si iste nouus emphiteota nondũ esset inuestitus,ꝛ inductus in
possessionẽ per primũ.Et ad istam decisionẽ ꝛ ea que dixi in pre-
dicto.viij.not.de tali purgatione more:vide notata per Bal.in.l.
acceptam.in.xxj.q.C.de vsur.¶ Ultimo not.ex ver.fi.sinautẽ ali-
ter ꝛc.ꝙ emphiteota alienans ius suũ emphiteoticũ vel sua me-
lioramẽta nõ seruata forma huius.l.cadat a iure suo.¶ Nunqd
autem cadat ipso iure,an vero requiratur sentẽtia:ponit glo.fi.hic:
in ver.cadat.ꝛ ibi dicetur.¶ Glo.j.ij.et.iij.tendunt ad declarationẽ
tex.ꝛ sunt clare.¶ Glo.in ver.deperditũ est.in fi.addite ad istam
glo.ea que dixi.in.l.ij.s.eodem.in glos.magna.in ver.repellere.in
quarta parte princi.que sunt multum necessaria ad ea que in hac
gl.dicuntur ꝛ bene.¶ Capio gl.magnam.in ver.alijs vẽdere quã
diuido in.vj.partes prin. In prima timore cuiusdam taciti con-
trarij:ponit vnum dictum ad tex.seu declarat tex. In secunda for-
mat vnam questionem:ꝛ soluit.In tertia aliam. In quarta aliã.
In quinta aliã. In sexta ꝛ vlti.aliam.scða ibi: sed an donare. ter-
tia ibi:itẽ an pignorare.quarta ibi:sed cum donat.quinta ibi: itẽ
an in venditione. sexta ibi: item si primꝰ emphiteota vendiderit.
In ea.ibi scðm quosdam:puto lʒ doc.nihil addant, quod quam
uis vendere ꝛ transferre idem importent,qꝺ tamen tex.nõ redda-
tur superfluus: quicqd dicat Ang.hic:vt.j.referã:in seq. pte glo.
imo ista verba referuntur ad diuersa.primo quãdo vult meliora-
tiones vendere.Secũdo quando ipsum ius emphiteoticum vult
transferre:et sic dum text. loquitur de melioramentis prohibitis
alienare sine cõsensu domini,vtitur verbo vendere:dum vero lo-
quitur de ipso iure emphiteo.vtitur verbo transferre:ita qꝺ text.
nõ est superfluus:ꝛ ista declaratio est nota.ad text.per ea que di-
cam in sequenti parte gl.¶ In ea.glos.ibi:ꝛ ar.j.de pred.decurio.
54 l.fi.tenetis ex gloss.conclusionem.†qꝺ quamuis emphiteota non
possit alienare ius suum emphiteoticum,aut sua melioramenta
sine consensu domini,ꝛ si alienat cadit a iure suo:tamen põt dona
re ius suũ emphiteoticũ ꝛ sua melioramenta alteri,sine consensu
dñi.Mouetur glossa per tria iura per.l.j.C.de fun. pa.lib. xj. et.§.
adeo.institu.loc.ꝛ.d.l.fi.C.de predijs decurio.li.x.iste articulus est
multum disputabilis:ꝛ omniũ dubitatissimus qui in presenti ti.
examinentur.Et intelligo illũ diligẽti ꝛ compendiosa disputatio
ne absoluere,ꝛ plenius quã alibi scriptũ legerim.¶ Contrariam
sniam ꝛ sic negatiuã qꝺ imo emphiteota nõ possit donare sine cõ
sensu dñi tenuit primo Ray.Irnerius glossator antiquus hic re-
latus in glo.eandẽ partẽ tʒ Bar.hic qui dicit se putare qꝺ sit ve-
ra ꝛ verissima.Et pro ea in primis adducit glo.quã dicit idem te-
nere.i.d.l.j.C.de fun.patrimo.lib.x.¶ Scðo adducit hãc.l.in ver.
sancimus.qui tex.loquitur per verba generalia,de quacũqꝫ alie-
natione vel translatione in alium: ergo ꝛ de donatione.Ad idem
facit ista.l.in prin.in ver.alienare vel trãsferre.que verba sunt ge-
neralissima,ꝛ apta comprehendere ipsam donationẽ:iuxta.l.alie
nationis verbũ.ff.de ver.signi.ad idẽ ista.l.in verbo.alijs vendere.
qꝺ est generale ꝛ aptũ omnẽ alienationẽ ɔprehẽdere. l. statuliberi
a ceteris.i.ver.quintꝰ.ff.de statulib.iũcto eo qꝺ dicimꝰ qꝺ ꝓhibitus
vendere intelligitur esse prohibitus donare.l.j.ꝛ ibi glos.et Bart.
de vsuca.ꝓ empto.cũ similibꝰ.¶ Tertio adducit Bar.rõnẽ quã
ego latius explano:nam rõ quare emphiteota non possit aliena-
re sine consensu dñi nedũ est illa vt dñs habeat prerogatiuam:vt
ceteris volens emere preferatur:sed est ideo:qꝛ cõtra illum alium
in quem alienaret dñs in nullo haberet actionem personalem:qꝛ
ille in nullo dño est obligatus,vt vidistis per glo.in.l.ij.in gl.ma-
gna.in verbo repellere.in pe.parte principali:ꝛ ibi dixi.s.eo.ꝛ sic
dñs versaretur in dãno:ꝙ cũ primus emphiteota esset sibi obli-
gatus actione personali:certe contra scðm emphiteotã non pos-
set agere actione personali:qꝛ obligatio personalis non sequitur
fundũ.l.j.§.si heres precepto.ff.ad treb.l.si fideicõmis.§.tractatuꝫ.
ff.de iudi.ꝛ.l.fi.§.fi.ff.de cõtrahẽ.em.ꝛ sic dñs haberet necesse age
re actione reali:vt hac glo.in quarta pte prin.cõsequenter habe-
ret necesse probare de suo dñio,que probatio est multũ difficilis:
que rõ ita hʒ locũ in donatione,sicut in venditione: ergo idẽ ius
vtroqꝫ casu statuendũ.Et ꝑ hoc fundamẽtũ dicit Bar.nõ obsta-
re leges alleg.in glo.hic:qꝛ ille.ll.loquuntur in emphiteota fisci vel
reipublice,q bene possunt nedũ donare:imo et alienare quocũqꝫ
titulo.sine alio cõsensu reipu.aut fisci:qꝛ in eis cessat rõ predicta:
nam ad quascũqꝫ manus vadat ipsa res fiscalis,quicunqꝫ possi-
dens eoipso qꝺ possidet est obligatus ipsi reipub.vel fisco,ad ca
nonem soluendũ:vt.s.sine cẽsu vel reli.per totũ.ꝛ.l.imperatores.
ff.de publica.ꝛ sic per talem alienationẽ quocũqꝫ titulo factã,cũ
nullum preiudicium fiat fisco circa canonem soluendũ: nimirũ
55 si permittitur:qꝺ cessat in emphiteota priuati.¶ †Et ad hoc fun-
damentũ qꝺ emphiteota fisci vel reipu.possit alienare quocunqꝫ
titulo sine alia requisitione consensus:vide etiam Bart.in.l.si fi-
nita.in.§.si de vectigalibus.in.iiij.col.in.ij.q.prin.ff.de dam.infec.
ꝛ in locis.j.proxi.allegandis.ꝛ erit.vj.notabilis limitatio ad istã
56 l.vt non habeat locũ in emphiteota fisci vel reipu.¶ †Et eodem
mõ illi qui habẽt predia tributaria, possunt illa alienare pro libi
to voluntatis sine requisitione cõsensus dñi:fm Bal.in.l.iij.per
illum tex.in verbo quare.C.de serui.ꝛ aqua.alias.v.limitatio:vt
vidistis.s.in notabilibus.hec omnia fundamenta habuit Bart.
ꝛ Cy.ab antiquis:vt.j.dicam:lʒ eos nõ referat:hanc eandẽ partẽ
tenet ipse Bar.in multis alijs locis:referam tñ.j.in vno loco vbi
cõtra morẽ suum expresse tʒ cõtrariũ.Idẽ ergo qꝺ hic tʒ ipsemet
Bar.in.l.si domus.§.fin.ff.de.leg.j.ꝛ in.l.ij. C.ne rei do. vel tẽplo.
per illum tex.quẽ ad hoc reputat singu.in verbo vendite,vel vllo
alio pacto alienate.idem tʒ Barto.in.l.in conuentionibus.ff. de
ver.sig.in.l.j.§.qꝺ aũt.ff.de superficie.ꝛ ibi dicit qꝺ doc.nostri non
allegant

allegant illũ.§.qđ autem.qui videt̃ multũ obstare, ad appositũ
in ver.vt ⁊ legari ⁊ donari possit.qui loquitur in emphiteota et
superficiario priuati:respõdet ibi Bar.tenendo istã partẽ,quam
hic:qđ quidã est superficiarius qui emit superficiẽ:nec ad aliquã
prestationẽ tenet̃:⁊ iste põt vẽdere ⁊ donare ⁊ alienare quocunq;
titulo velit:⁊ ita loquit̃ ille tex.quidã est superficiari⁹ qui cõduxit
superficiẽ sub certa annua prestatione census,⁊ in eo dicit se pu-
tare qđ idẽ iuris sit qđ in emphiteota:vt ita demũ possit vendere
vel alienare,sicut emphiteota:dũmodo seruet formã huius.l.⁊ sic
dũmodo reqrat cõsensum dñi:an tñ hoc sit verũ qđ ista.l.habeat
locũ in supficiario,erit articulus per se:quẽ expediã.j.in q̃õnibus
extra glossas:istã eandẽ sniam in principali arti.tenẽt Pet.⁊ Cy.
hic in addi.eandẽ tenet Ray.de forli.hic:eandẽ tenet Albe.hic:
in.j.col.potissimũ per fundamẽta Cy.nam dicit Albe.post Ray.
⁊ Cy.qđ siue emphiteota vẽdat,siue donet.siue alio quocũq; mõ
trãsferat:dz seruari forma hui⁹.l.in his que ad illũ ꝯctũ adaptari
possunt:vnde licet in donatione non possit adaptari illud,quod
dñs requisitus preferẽdus sit aliis offerẽdo,tñ bene possunt ada-
ptari aliqua que ponuntur in hoc tex.videlicet de consensu,⁊ de
noua inuestitura,⁊ de quinquagesima soluenda domino:⁊ dicit
ꝙ illud innuit̃ in prin.hui⁹.l.dũ dicit alienare.in fi.l.dũ dicit esti-
mationis loci:qđ ad venditionem non refertur:vt.l.fi.j.de litigio.
¶ Nec ob.fm cũ qđ iste tex.dicat vendere.qz fm eum verbũ ven-
57 dere largũ est:vt in superioribus dixi. ¶ †Non obst.etiam.l.fi.C.
de prediis decurio.lib.x.hic alleg.in glo.vbi curiales qui non pñt
vẽdere res immobiles sine decreto,possunt tñ eas donare:ad quã
Bar.nõ respõdet:sed Albe.rñdet ⁊ bene:qz ibi est casus specia-
lissim⁹:vt etiã ibi dicit glo.⁊ Bar.⁊ reperio ꝙ rationẽ specialita-
tis ad illũ tex.quãuis prima frõte mirabilẽ assignat Ang.in.l.cũ
hi.§.si cui.ff.de transac.quod ideo curiales nõ possunt vẽdere res
immobiles sine decreto: qz si possent vẽdere,⁊ recipere preciũ,ha
berẽt occasionẽ recedẽdi a curia,tanq̃ cõsecuti quãtitatẽ alio ex-
portabilẽ:que rõ cessat in donatione permutatiõe ⁊ aliis similibus
ꝯctibus. ¶ Non ob.etiã.§.adeo.insti.loca.hic allegatus in glo.in
verbo aut donauerit.qz rñdet Albe.ꝙ ibi nõ trãsfert̃ ius in scðm
emphiteotã oĩno,cũ secũdus recognoscat a primo,⁊ semper dñs
intelligat̃ possidere.l.qui vniuersas.§.j.ff.de acqui.pos.⁊ hãc solu.
ponit etiã Bar.in.d.l.j.§.qđ autem.de superficie.potuissent me-
lius respõdere ad illũ.§.prout etiã rñdet Sali.hic,qđ dum tex.ibi
dicit donauerit aut vẽdiderit.dz intelligi:scz cum cõsensu dñi:vt
patet ex versiculo vẽdiderit.quod ita sine dubio de necessitate in-
telligit̃:vt hoc tex. ¶ Non ob.etiã.d.l.j.C.de fun.patri.lib.xj.alle-
gata in glo.qz rñ.Albe.prout.s.per illud fundamentũ quod sibi
ascripsit Bar.eandẽ opi.Richar.malũ.hic:⁊ post eum Ang.hic
per hunc tex.in verbo vẽdere vel transferre.qz al's esset verbor̃ in-
culcatio:⁊ per tex.in ver.⁊ ne auaritia.in verbo vel estimationis.
Et dicit Ange.vnũ magnũ verbũ,qđ istud obseruat cõsuetudo:
58 †vnde doc.illustri allegãti cõsuetudinẽ videretur standũ:vt dicit
Bar.in repe.l.de qbus.in.xv.col.ff.de lega.j.quãuis corrupte ad
hoc allegent̃ glo.in.d.l.dos a patre.C.sol.mat. ¶ Subdit tñ Ang.
ꝙ ad remouendũ oĩe dubiũ,dñs debet esse cautus:vt in instrõ
emphiteotico faciat scribi ꝙ emphiteota promittit nõ vendere,
nec in aliquo ius suum transferre aliquo titulo,irrequisito vel no
lente domino:⁊ erit securus:cum pacta inita veniãt seruanda:vt
in princi.huius.l.eandem opi.tenet ipse Ange.in.d.l.si domus.§.
fi.ff.de legi.⁊ in.d.l.ij.j.ne rei domi.vel templo.⁊ in.l.cum hi.§.si
cui.ff.de trãsac.⁊ ibi etiam dicit illud qđ hic,ꝙ hodie cauti conce
dentes in emphiteosim,ad remouẽdũ istud dubiũ semper exp̃sse
paciscuntur de nõ alienãdo aliquo titu.eis incõsultis,⁊ adiiciunt
penam saltem priuationis:istam eandem sententiã tenuit Guil.
de cu.hic:prout referunt Cy.⁊ ceteri hic:⁊ Pe.de Ancha.in.d.c.
potuit.⁊ ibi Jmo.in.vij.colũ.Motus est Guil.per fundamenta
de quibus.s.per Albe.eandem etiam sententiã tenuit Sali.hic:
in.ij.col.Mot⁹ per tex.in.d.l.ij.vbi dicit esse casum.C.ne rei domi.
vel templo.⁊ per tex.hic:in ver.⁊ ne auaritia.vbi tex.dicit disiun-
ctiue quinquagesimã partem precii,vel estimationis.clare innuit
quod nedum vbi venditur debeat seruari forma huius.l.et sic
requiritur consensus domini:sed etiam vbi nõ venditur:⁊ sic vbi
preciũ non interuenit.Mouetur etiam per alia que retuli.s.post
Cy.⁊ Albe.⁊ ad leges allegatas in glo.respondet:vt.s.dixi. Sal
uo tamẽ qđ ad.l.fi.C.de predi.decurio.lib.x.addit vltra predicta
aliam solutionem,dicens ꝙ illa.l.nihil facit ad nostrũ propositũ:
quia ibi non est prohibita alienatio generaliter sine consensu do
mini:vt in.l.nostra.in princi.sed est prohibita venditio tantum:
omnis autem alienatio est permissa:nihil ergo potest ad presens
propositum. ¶ Subdit vltimo loco Sali.ꝙ ista opi.sibi placet:⁊
59 est vera,⁊ qđ opi.glo.toleratur.†vt si emphiteota donet irrequi-
sito dño:non tñ incidat in penam huius.l.dũmodo emphiteota
vadat ad notificandum domino:⁊ quinquagesimam sibi offerat:
⁊ donatarius petat sibi inuestiturã fieri:⁊ hoc faciat absq; mora:
istis concurrẽtibus potest fm eum saluari opi.glo.nostre. Eandẽ
opi.in principali argu.tenet do.Guar.de castel.hic:qui dicit ꝙ
cõis opi.doc.tenet istam partem.Et quãuis ipse neminẽ in specie
referat,vt audiuistis cõiter doct.in hac.l.sequuntur istam partẽ:
⁊ dicit do.Guar.intrepide ꝙ ipse iudicaret pro hac parte cõtra
opi.gl.nostre. Et pro hac parte vltra ea que.s.adducta sunt dicit
ꝙ quãuis glo.in.d.l.j.C.de fun.patri.lib.xj.quam alleg.hic Bar.
pro cõtraria ad glo.nostram:istud non velit,quantũ expresse vo-
luit glo.hic:in ver.⁊ ne auaritia.in verbo estimationis. ¶ Addu
cit etiam fundamentũ quod sibi ascripsit Bar.⁊ respõdet ad al-
legata in oppositũ:prout.s.respõdi:eandem opi.tenet do.Anto.
in.d.c.potuit.per fundamẽta de quibus.s.iste sunt autoritates ⁊
fundamẽta tenentium hanc partem,omissis aliquibus aliis le-
uibus fundamentis que inter disputantes adducuntur. ¶ Et si
vellemus tenere hanc partẽ,puto ꝙ ad vnum fundamentũ quod
solet fieri per tenentes contrariũ posset optime respõderi,⁊ aliter
q̃.s.doct.respõdeant.Nam dicitur in oppositũ,ꝙ si emphiteota
volens donare alteri deberet primo requirere dominũ: an vellet
sibi donari,quis esset tam fatuus qui non acceptaret:dicebant
Albe.⁊ Sali.s.respondẽtes ad hoc absurdũ,qđ verum est ꝙ non
debet requiri dñs,quia ad hũc casum hec.l.nõ potest adaptari.
¶ Disputando responderẽ aliter,ꝙ imo ista lex est adaptabilis
ad hunc casum,⁊ ꝙ emphiteota qui vult donare debet primo no
tificare dño,⁊ eum requirere an ipse velit:non dico ꝙ sibi donet,
sed an velit hoc scz cum sit alienaturus in alium donãdo:an ipse
velit soluere estimationẽ rei,⁊ preferri aliis:quia isto casu cum nõ
cadat precium,cum nõ sit venditio,bene cadit estimatio rei:⁊ illã
estimationẽ tenetur dñs soluere si vult rem habere:prout in simi-
li dicitur in casu ecõtrario.in ver.⁊ ne auaritia.in verbo precii vel
estimationis.j.ea.l.ꝙ qñ sit alienatio debet solui quinquagesima
dño,⁊ quãdo non venditur:⁊ sic non est precium:⁊ sic non cadit
quinquagesima precii:puta quia donatur:debet res tñ estimari,
⁊ estimationis quinquagesima solui:isto modo puto ꝙ tollatur
istud absurdum:quod reputant tenẽtes oppositũ multũ obsta-
re:⁊ isto modo ista lex adaptabatur ad casum donationis.primã
vero opi.affirmatiuã,ꝙ emphiteota possit donare ius suũ emphi
teoticum seu melioramẽta sua irrequisito domino:tenet glo.no-
stra hic,eandẽ tenet Jaco.bu.hic:⁊ hec etiam Odof.⁊ Oldra.vt
hic refert Albe.eandem tenet Jaco.but.in.d.l.si domus.§.fi.ff.de
lega.j.⁊ in.d.l.in cõuẽtionibus.ff.de verb.sig.eandẽ expresse tenet
60 Bar.†contra morem suum sibi cõtrarius in.d.l.j.C.de fun.patri.
lib.xj.eandem tenet Bal.hic:ad fi.Et in multis aliis locis,⁊ nul-
libi variat,quod est alienũ a natura sua.quia in quocũq; difficili
articulo solet varius reperiri.Idem tenet ipse Bal.in.d.l.si do-
mus.§.fi.⁊ ibi dicit ꝙ ista est cõis opi.⁊ in.d.l.vsufruc.ff.solu.ma.
vbi etiã dicit ꝙ ista est cõis opi.⁊ in.d.l.ij.C.ne rei do.vel templo.
⁊ in rub.s.eo.tit.dum tractat de cõtractu precarie.⁊ in aut.quas
actiones.in.v.colũ.s.de sacrosan.eccle.⁊ in.l cum virum.in fi.C.de
fideicom.in quibusdam aliis locis quos referam in seq.arti.⁊ idẽ
Bal.in.c.que in ecclesiarũ.in.xvj.col.de cõsti.Eandem opi.tenuit
Dy.in.d.l.si patroni.ff.ad treb.prout etiam refert hic Cy.eandẽ
opi.vltra glo.nostram:hic tenuit etiam glo.iij.in.c.potuit.Idem
tenuit Hostien.in summa sua titu.de loca.§.fi.ver.hoc si velit ven
dere.⁊ Azo in summa huius titu.in.§.⁊ idem de natura contra-
ctus.⁊ Spe.⁊ Jo.an.in.§.nunc aliqua.in ver.xvij.⁊ ibidem Spec.
in ver.xxv.in fi.idem tenet Cy.hic:in lect.ordinaria: quãuis pri-
mo in addi.variauerit:vt.s.retuli.eandẽ sentẽtiã tenẽt Jmo.Cu.
⁊ ceteri omnes Moder.in.d.l.si domus.§.fi.⁊ ibi dicit Jmo.ꝙ ita
cõmuniter tenetur.Item etiã tenet Jmo.in.l.vsufruc.in vlti.col.
in prin.ff.solu.mat.vbi etiam dicit ꝙ ista est cõmunis opi.eãdem
sententiam tenent oẽs cõmuniter canoniste Jnno.Host.⁊ Jo.an.
do.Car.flo.⁊ do.Abb.Panor.in.d.c.potuit.⁊ do.Car.dicit istam
esse cõem sententiam ⁊ veram.Idem tenent ibi Pet.de ancha.et
Jmo.qui Jmo.hunc articulũ late examinat in.vj.col.⁊ quinq; se-
quentibus:admiscet tñ simul alium articulũ. ¶ Quid de emphi-
teota ecclesie quem.j.examinabo per se.Eandẽ opi.tenet Ang.de
are.in.d.§.adeo.in.iiij.col.insti.loc.idẽ tenet do.Abb.vbi late exa
minat hunc articulũ:in consi.lxxv.incip.duo priuilegia circa pre-
dicta sunt examinãda.in.j.vol.idem tenet do.Alexã.in consi.cxx.
incip.super eo qđ queritur.in vlti.col.in.j.vol.⁊ in cõsi.cccxxx.inci.
viso ⁊ plene discusso.in.v.col.cum concordan.per eum alleg.lib.ij.
¶ Pro hac parte plura adduci possunt:vt tñ meliora fundamẽ-
ta referam,adducitur originaliter per Jo.an.talis ratio,per quã
ostendit diuersitatẽ inter contractũ donationis ⁊ contractũ ven-
61 ditionis:⁊ similes:qz donatio cõmuniter fit propter benemeritũ
donatarii,⁊ propter affectionem quam habet donans donatario
vulgata.l.nec adiecit.ff.pro socio.sed in dño forte non est affectio,
nec merita quibus emphiteota moueri debeat ad sibi donandũ.
Si ergo diceremus ꝙ emphiteota non posset donare aliũ de se be
nemerito cui plurimũ afficiatur,nisi prius offerat domino:istud

esset valde iniuriosum vel iniustum: que ratio cessat in venditione & alijs similibus actibus. ¶ Pro eadem parte facit aliud fundamentum, & fuit originale dñi Car.flo.& Pet.de ancha.in.d.c.potuit.& quasi est idem cum proximo: per qd ostendit ratio diuersitatis inter actum donationis & actum vēditionis & similes: nam qui donat afficitur persone donatarij: vt dictum est: vnde faceret iniuriā emphiteote si cogeret inuitus dño donare, cui nihil afficiatur: que ratio cessat in vēditione: quia ille qui vendit nō afficit emptori: sed potius precio, in quo nō cadit affectio a quocūqz habeatur.l.nummis.ff.de in lit.iur. ideo nō fit iniuria emphiteote si cogit primo vendere dño, a quo etiā habebit precium qd optat, et tantū preciū quantū ab alio inuenerit: vt hac.l.in ver.sed ne hac occasione. ¶ Pro hac etiā parte adducit: q: denūtiatio q̄ fit dño, fit ad finē vt in illo actu quē emphiteota intendit facere preferat dñs quibuscūqz alijs: modo si emphiteota vult donare, & teneat denūtiare dño qui in hoc actu alijs esset preferēdus, nonne esset maximū absurdū qd emphiteota diceret: ego volo donare aliū, si tu vis accepta tu per donationē: cui dubiū quod diceret accepto. ¶ Puto tñ ad istud fundamentū ad finem superioris opi.bene respōdisse, & aliter quā doc.respōdeāt: pro eadē parte facit vnum forte fundamētū qd.j.adducā in rñsionibus ad fundamēta Bar. ¶ Tenēdo hāc partē que videt cōmunior & est firmata per.xxiij. autoritates solēniū doctorū: vt.s.retuli. Ad allegata in oppositū pōt optime rñderi. Et primo ad adducta per Bar.nō obstāte primo.glo.in.d.l.j. C.de fun.patri.lib.xj. q: vt dicit do.Guar.hic: et s.retuli.& Jmo.in.d.l.dom⁹.§.fi.in illa glo.de alienatione emphi-
62 teote priuati verbū nullū: †nam dū dicit ibi in tex.illi⁹.l.q emphiteota fisci vel reipublice pōt donare sine cōsensu dñi: querit glos. ibi: nunquid posset eodē modo vēdere: & rñdet q sic. postea dicit: secus est in emphiteota priuati, qui nō potest vēdere sine cōsensu dñi: & nihil aliud dicit: vnde si glo.nō fuisset vsa expsse illo verbo vēdere, potuisset relata ad tex.aliqd pbare. Non obstat scdm de isto tex.in prin.dū dicit alienare, vel ius suū trāsferre: & sic loquit per vba generalissima: & que sunt apta cōprehēdere donationē: ad istud inuenio multis modis rñderi per doc.maxime Moder. ¶ Primo rñdet Jmo.in.d.c.potuit.in.viij.colū. in prin.& dicit q ista vba nō ponunt in statuto seu decisione legis, sed in eius dubitatione seu narratione. vnde ex isto tex.in illis vbis positis in dubitatione seu narratione casus, non pōt sumi bonū fundamentū: sed dz sumi ex statuto seu decisione.l.& ideo cū in statuto imperator solū facit mentionē de venditione: in ver.sancimus. videtur q ista.l.nō habeat locū in alijs cōtractibus. Pro hac solu. Jmo.in eius dicto q ex narratione in iure posita nō possit sumi argumētum ad decisionē causarū: addo Ludo.idem dicentem in repeti. aut.similiter.in.x.speciali qd hz in pia causa inter vltimas voluntates. C.ad.l.fal. qui ad hoc allegat vnā glo.pro singulari q̄ nihil mihi dicit, in.l.vnica.in.iij.lec.illi⁹ glo.magne. C.qñ nō peten.par. ¶ Ista solu.nō est vera: prout etiam ipse Jmo.videtur fateri: q: imo in decisione seu statuto legis in versi.sancimus.ponitur verbum trāsferre. qd est generale, & comprehēdit omnē actum distractiuū, & sic donationē. ¶ Uñ alio & secūdo modo rñdent Mod.& Jmo.in.d.l.si dom⁹.§.fi.& Jmo.in.d.c.potuit.in.iij.col. q dū tex. dicit transferre. debet intelligi similiter titulo oneroso per ver.sed ne hac occasione. qui immediate sequitur: vbi solū facit mensionē de precio, intelligit de cōtractu venditionis.l.fi. C.de predijs decurio.lib.x. vel saltem de alio cōtractu oneroso: pro ista solutione
63 facit quod dicit ista glo.in suo principio, que dicit† q vendere et ius emphiteoticū trāsferre est idem. ¶ Et si cōtra hāc solu.instaretur: q: fm eam tex.esset superfluus, dū dicit vēdere vel ius emphiteoticū transferre. Si verum est qd verbū transferre[a]. vtrūqz importet: dicunt aliqui Moder. q verbū vendere, capit pro ipso cōtractu oneroso: & dum postea dicitur trāferre, capit pro executione ipsius cōtractus: & sic pro ipsa inductione ad possessionem: vt sit sensus q quēadmodū emphiteota tenetur denuntiare dño qd vult alienare: ita etiam facta alienatione tenet denūtiare dño qd vult rem emphiteoticam trāsferre: & sic emphiteota in possessionem inducere. Ista solu. violat tex. prout etiā dicit Jmo.in.d.c. potuit.in.viij.col. Et ideo infra ponam veram solutionē, dando quantū ad hoc verū intellectū ad hanc.l. non obstat tertium fundamentū Bar.& antiquorū qd videtur ceteris fortius, dum dicit q si emphiteota posset donare sine cōsensu dñi: dñs multū damnificaretur, ex quo ɔtra illū tertium nullā haberet actionem personalem, & esset ibi necesse agere rei vendicatione. Et sic probare de dño, quod est multū difficile: quia ad hanc oppositionē potest responderi fm do. Car.flo. & Jmo.in.d.c.potuit. & Jmo. & Mod. in.d.l.si domus.§.fi. q imo per hoc qd emphiteota possit donare alijs sine cōsensu dñi, nullum penitus preiudicium fiet ipsi dño: q: quāuis emphiteota non teneatur requirere dominū an velit sibi donari: tñ cum ipse emphiteota nō possit suū singularem successorem in possessionē inducere propria autoritate: quia priuaretur

¶ Qd verbū trāsferre, ad de de isto vbo glos.j. in c.j.de cōmo. a

suo iure: tamen tenetur requirere dñm, vt ipse dñs recipiat hunc donatarium in emphiteotam, et eū inducat in possessionē per seipsum, & nō per procuratorē. & consequenter eū inuestiat iuxta formam huius.l.in ver.necessitatem. et tunc dñs inducendo donatarium in possessionem, debebit habere suum laudemium seu quinquagesimam: vt hoc tex.in ver.& ne auaritia. vnde dñs non tenebitur hunc donatarium recipere in emphiteotā, nisi sit de personis nō prohibitis, & sibi promittat per solemnē stipulationem soluere annuatim illum canonē emphiteoticū quē sibi soluebat pri-
64 mus emphiteota. ¶ †Item vltra ista, qd sit de personis nō prohibitis: & qd permittat, requiritur etiā qd sit persona idonea ad soluendū: als dñs nō tenetur eū recipere: prout notabiliter dicit iste tex.in ver.necessitatem. ibi ad psonas nō prohibitas sed cōcessas & idoneas ad soluendū emphiteoticū canonem &c. Et si aliter ingrederet donatarius ad possessionē, caderet a iure suo: et sic per istū modū lex consuluit idemnitati dñi, vt nō habeat necesse agere rei ven. sed eum habeat obligatū ex sua solenni promissione: et ista est vera & pulchra solutio. ¶ Nō ob.l.j. C.ne rei do. vel tēplo. q:.j.in proximo seq.arti. dabo verā solutionem. ¶ Nō obst. cetera fundamenta Cy. Albe. & antiquorū. vcz tex.iste.in ver.& ne auaritia.in verbo estimationes loci. qd ad venditionē referri nō potest: per.l.fi.j.de litigio. quā inductionē faciunt etiā Ang. & Sali. hic: vt.s.retuli: q: ad hoc rñdet Jmo.in.d.c.potuit.in.viij.col. qd dum tex.dicit estimationis. debet intelligi de estimatione que fit p precium, cum res debeat tm̄ estimari quātum vendi potest: iuxta.l.si seruus furtiu⁹.§.j.cū gl.ff.de cōd.fur. que solutio: prout etiā fatet, violat literam, & redait tex.supfluum: cū satis fuisset dicere precij, absqz eo qd diceret estimationis: vnde vera solutio ad illum ver. est qd verū est q ille tex.loquit etiā de actu donationis: sed nihil ad propositum articuli nostri: q: ibi loquit text. de quinquagesima seu laudemio soluendo dño: & hoc verū est qd hz locū in donatione, sedū in venditione. Et propterea text. dicit bene precij vel estimationis: nos aūt disputamus de consensu requirendo a dño tpe alienationis. de quo non loquit ille verficulus: et sic nihil ad propositum. ¶ Non ob. aliud dum ponderat versi.sancimus. in
65 verbo vendere, †dicūt qd verbū vendere est largū, cōprehendens omnem alienationē: & qd prohibitus vēdere extra familiā nō potest etiā donare &c. q: rñdet Jmo.in.d.c.potuit.in.viij.colū. q hoc verbū vēdere in hac.l.dz intelligi stricte & nō late. ¶ Et rñdeo aliter & melius qd illud qd dicit qd verbū vēdere est latū & cōprehēdit omnē alienationē, & qd phibitus vēdere nō pōt etiam donare dico hoc esse verū, vbi est eadē rō in alijs cōtractibus que in venditione: prout in bonis phibitis vendi extra familiā: q: non possunt etiam donari, cū vtrobiqz militet eadē rō: vcz ne exeant de familia: que rō ita militat in donatione sicut in vēditiōe. Sed in casu nostro est multū diuersa rō inter donationem & alios actus: vt ptz ex primis duob⁹ fundamētis adductis pro hac parte: etiā ad hāc solutionē videte no. verba Panor.in.c.j.de his que fi.a pla.si. con.ca. & Bal.in.c.j.de cōtro. iter do. & empto. feu. ¶ Nō obst. fundamētū Ang. de isto tex.in verbo vēdere vel trāsferre. vbi fm eū als esset verborū inculcatio, q: vltra verā solutionē et veruz intellectū quē.j.subijciam: dicite prout dixi in princi.huius gloss. vbi ostendi tex.nō esse superfluū. ¶ Nō obst. fundamentū Sali. dum dicit qd tex.in ver.& ne auaritia. dicit disiunctiue precij vel estimationis: & sic necessario loquitur de donatione: q: rñdeo hoc esse verum: sed nihil facit ad propositū nostrū: vt.s.ostendi. ¶ Non ob. id qd adducebatur vltimo per do. Gua. vcz gl.in.d.ver.et ne auaritia.in verbo estimationis: q: illa glo. nihil penitus dicit ad propositum nostrum: q: ille versi.loquit in valde diuerso proposito: vcz de laudemio soluendo: & quātū ad hoc bñ habet locū ista.l.in donatione: sed nos dubitamus de alio: vt.s.ostendi. Et sic p ista remanent clarissime euacuata oia adducta ad oppositū: & sic remanet ista pars affirmatiua, multum bene firmata. ¶ Quid tenendū in hoc pulchro passu: credo qd ista sit mera veritas. Unde considero in hoc articulo nō esse tantam diuersitatem inter doc. prout prima facie ex.s.relatis videbatur: imo modicā: imo quasi
66 nullam. † Et per hanc considerationem reduco ad vnam concordemqz sententiam pdictas opi. & saluabo omnia verba hui⁹ tex. vt nihil superfluum, nihil cōtrarium, cōtineant: & habebitis verū intellectum ad hanc.l.& eius mentez optime declaratā. ¶ Nā in hac.l. ponuntur quinqz principalia responsa, quatenus attinet ad propositum presentis articuli. ¶ Primum ponitur in ver.sancimus. vbi dicitur minime licere emphiteotā sine cōsensu dñi vendere vel transferre: certe ad hoc vt iste text.in alternatiua vel, stet proprie, & non sit verborum inculcatio seu superfluitas, vltra declarationem quā feci in prin.huius glo. que etiā est bona: dico qd in hoc primo ver.ponit vnū dictum in genere: vcz qd emphiteota nō pōt vēdere vel trāsferre sine ɔsensu dñi. Circa q̄ aūt debeat requiri iste cōsensus, declarat postea in specie p sequētes versiculos vsqz ad fin.l. Unde quantum in genere non licere vendere vel

alienare

alienare. ⁊c. sine consensu d̃ñi: dico qd istud in genere dictum pōt
etiā verificari in contractu donationis, ⁊ sic in emphiteota volē-
te donare: quia requirit̃ qd emphiteota volens donare requirat
dñm, ⁊ sibi notificet qd vult donare tali: vt in effectu p̄stet sibi do-
minus consensum in recipiendo donatariū in nouū emphiteotā.
⁊ inducendo in possessionē ⁊, sic reuestiendo: ⁊ sic tex. stat ꝓprie vē-
dere ⁊c. nec est verboꝝ inculcatio. ¶ Postea sequitur scd̃s ver. sed
ne hac occasione. vbi dr̃ qd emphiteota volēs vendere, tenet̃ de-
nuntiare dño quantū p̄ciū ab alijs inueniat, vt dñs volēs tantun-
dem p̄stare, ceteris p̄ferat̃: ⁊ ad hoc dz dñs per duos menses expe-
ctari: vt dicitur in ver. seq. finaūt duoꝝ. Et hic vr̃ esse principalis
difficultas p̄sentis articuli: nunquid quēadmodum emphiteota
volens alienare tenetur requirere dñm an ipse velit habere: idem
etiā sit in emphiteota volēte donare. Hic queso aduertite, q2 nūc
aperio veritatē huius passus: ⁊ dico qd in hoc etiā modica est va-
67 rietas apud scribentes † Nam oēs quos retuli ad partē affirmati-
uam, tenēt aperte: ⁊ est mera veritas, qd emphiteota volens do-
nare nō dz denuntiare dño an ipse velit sibi donari: et ad hoc ex-
pectare p duos menses. quia ad hoc non possunt adaptari verba
huius versi. dū dicit: ⁊ quantū p̄ciū reuera recipere pōt: ⁊ tex. hic
nō loquitur alternatiue p̄ciū vel estimationē: vt inferius facit: vt
tollam vnū fundamentū qd vltimo fecit p parte negatiua. Istud
pro maiori pte tenēt qui partē negatiuam substinēt: vcz Cy. Ray.
⁊ Albe. ⁊ Sali. nā omnes isti fatentur quod. s. iste casus non pōt
adaptari ad donationem: ⁊ sic solus Barto. ⁊ etiam Ang. in hoc
volunt contrarium: quamuis etiam aperte et in indiuiduo non
loquantur. ¶ Veritas est ergo, vt dixi, quod emphiteota volens
donare non tenetur requirere dñm: an vellit sibi donari: et eum
expectare ⁊c. imo sine alia requisitione et expectatione pōt alteri
donare: quia verba tex vt dixi non possunt adaptari ad hunc ca-
sum. ¶ Ad hoc etiam accedant omnia fundamenta que. s. addu-
xi pro ista parte affirmatiua, ⁊ maxime ratio diuersitatis inter cō-
tractū donationis ⁊ ceteros contractus: ⁊ sic in hoc casu, vbi vide-
bat̃ esse principalis difficultas: modica admodū est doct. varie-
tas. q2 ⁊ tenētes contra gl. ⁊ tenētes pro ea: excepto Bar. ⁊ Ang.
68 concordant in hoc casu vt dixi. ¶ † Sequitur postea in hoc text.
tertiū rn̄sum. ⁊ sic versiculus necessitatē. vbi dr̃ qd dñs tenet̃ reci-
pere nouum emphiteotā, si est de psonis non prohibitis: ⁊ est ido-
neus ad soluēdum. Et in hoc nō inuenio aliquē discrepare: quia
omnes tenentes pro glo. ⁊ ꝯtra, concordant: quia emphiteota nō
potest donatariū in possessionē inducere propria autoritate: sed
dz requirere dominum, et dominus ita demū tenetur, si donata-
rius est idoneus ⁊ habilis ad soluendum: ⁊ sibi promittit soluere
canonē emphiteoticū: vt patet ex verbis istius tex. que bene con-
ueniunt donationi: vt in verbo transferre, qd est generale ⁊ com-
prehendens etiam donationē, ⁊ in ver. idoneas ad soluēdū. ¶ Se-
quitur postea quartū responsum. in versi. ⁊ ne auaritia. vbi dicit
qd dominus dz habere pro receptione noui emphiteote ꝗnqua-
gesimam precij vel estimationis: ⁊ iste casus adaptatur etiam ad
donationē: q2 pro re emphiteotica donata debebit solui laude-
mium dño, prout soluitur in venditione ⁊ alijs ꝯtractibus: ⁊ hoc
quia quantū ad istū casum verba adaptantur ad donationem, et
stant proprie sine vlla violentia, ibi p̄cij vel estimationis. et sic illa
a alternatiua vel,[a] cadit inter diuersa: quia dum dicit p̄cij, refertur
ad venditionē: vt. l. si. C. de predijs decurio. li. x. dum postea dicit
estimationis, refertur ad alios contractus in quibus non inter-
uenit p̄ciū: vt puta donationis: ⁊ ita loquitur glo. hic in versi. esti-
mationis. ⁊ sic verba tex. absq3 eo ꝙ violentur, vt alternatiua vel,
resoluatur in expositiuā. i. vt qdā putant ⁊ male stabunt ꝓprie. et
comprehendēt etiam donationē: et sic pro contractu donationis
debebit etiam laudemium p̄stari dño. quia etiā vltra verba text.
militat eadē ratio soluēdi laudemium in contractu donationis
que militat in alijs cōtractibus. Ideo enim in alijs cōtractibus
soluitur laudemiū dño, propter receptionē quā dñs facit de no-
uo emphiteota et nouā inuestituram: quā cum etiā teneatur fa-
cere in contractu donationis, merito hic etiā in contractu dona-
tionis laudemium soluitur: ⁊ sic verba tex. ⁊ ratio cōcurrunt. Et
in hoc etiā nullus p̄dictoꝝ doct. discrepat, qd etiā qñ emphiteo-
ta donat, qd debeat solui laudemiū domino: prout. s. tenui in tex.
in pe. no. in vlti. q. quā ibi posui. ¶ Sequitur quintū et vltimum
responsum in ver. finaūt nouū. ⁊ in hoc etiam oēs concordant: qd
cum etiā pro re emphiteotica donata debeat solui laudemiū do-
mino pro receptione, ⁊ noua inuestitura: qd quantum ad hoc de-
beat dominus expectari p duos mēses: vt dicit iste ver. certe etiā
iste casus adaptatur ad donationem: quia ⁊ verba tex. ⁊ ratio con-
currunt: ⁊ ita procedat tex. in verbo transferre. qd est generale, cō-
69 prehendēs etiam donationē. ¶ † Concludo ergo quod excepto
Barto. ⁊ Ange. inter alios doc. s. relatos, tam legistas quā cano.
non est aliqua diuersitas. imo vna eadēq3 concors opi. qd est qd
ista. l. habeat locum: in venditione, et donatione, in omnibus suis
partibus, preterꝙ in verb. sed ne hac occasione. quia in omnibus
alijs suis partibus: ⁊ verba adaptantur etiā ad donationem, et
postea concurrit idētitas rationis: preterꝙ in. d. versi. ⁊ ne auari-
tia: vbi verba adaptari non possunt ad donationem, ⁊ postea nō
est idētitas rationis: imo multum diuersa ratio: vt. s. dixi: ⁊ sic in
specie concludo, qd emphiteota volens donare alij ius suum em-
phiteoticum. aut sua melioramenta, non tenetur requirere domi-
num an velit sibi donari, nec eius responsum expectare per duos
menses: imo absq3 tali denuntiatione et expectatione potest do-
nare alij: bene tamen postea tenet̃ denuntiare domino quod do-
nauit tali, ⁊ qd eum recipiat in nouū emphiteotam, et debet pro
tali receptione a noua inuestitura solui laudemiū dño. Item pro
hac inductiōe debebit expectari p duos mēses. ¶ Est ergo diffe-
rentia inter contractum donationis ⁊ alios ꝯtractus in vno tan-
tum quantum ad istam. l. quia emphiteota volens vendere vel
alienare tenetur primo denuntiare domino an velit pro eo pre-
cio habere qd ab alijs inuenit, ⁊ cum expectatione p duos mēses:
alias priuaret̃ iure suo. Sed volens donare, ad istud non tenetur
quantum ad alia nulla differentia: ⁊ ista est mera veritas: et ita te- a
nent omnes hic, si bene consyderentur: ⁊ adhuc magis aperte ca-
noniste. vt no. Anto. de but. do. Cardi. florē. ⁊ Pet. de anchara. et
adhuc apertius Imo. in. d. c. potuit. in. viij. colum. ⁊ seq. Alexan.
in consil. vltimo. li. iij. incip. visis narratis in themate: licet nemo
adhuc antea aduerterit ad hanc concordiam ceterorum doct. ex-
cepto Barto. ⁊ Ang. vt. s. dixi: ⁊ sit laus deo, de p̄senti dubitatio-
ne habetis. vij. limitationem ad hunc tex. vt ista. l. in verbo sed ne
hac occasione. non habeat locum in contractu donationis: vide
omnino ad p̄dicta Francis. de are. qui videtur in effectu etiā idē
tenere, in consi. xlj. incip. diligenter ⁊ mature: limita p̄dicta scd̃m
cōmunem conclu. vt procedant in emphiteota vere ⁊ proprie do-
nāte: secus esset quando pro tali donatione acquirens promisis-
set dare emphiteote pecuniam equiualentem valori vtilis domi-
nij, ne fiat fraus legi. Ita notabiliter tenet do. Alexan. in consil.
vltimo lib. iij. incipi. visis narratis in themate. ¶ Suprascripta
omnia que dicta sunt in precedenti arti. procedunt in emphiteota b
70 priuati. ¶ † Quid autem in emphiteota ecclesie, nunquid possit
b donare[b] irrequisita ecclesia. Bar. vbiq3 fuit adhuc in opi. qd non,
⁊ quicqd sit in emphiteota priuati: tenet vbiq3 Bar. ꝙ in emphi-
teota ecclesie istud sit penitus sine dubio, qd nec vendere: nec do-
nare possit: nec aliter alienare irrequisito consensu ecclesie: et ita
in contingentia facti consuluit Barto. per tex. in. l. vniuersas. que
est. l. ij. ibi vendite vel vllo alio pacto alienate. C. ne rei do. vel tem-
plo. que. l. est canonizata in decretis. xvj. q. iii. c. placuit vt quicūq3.
§. vniuersas. ita tenet Bart. in. l. si dom⁹. §. fin. ff. de lega. j. ⁊ in. l. in
conuentionalibus. ff. de verbo. obliga. ⁊ in. l. si patroni. in princi.
ff. ad trebel. ⁊ in. d. l. vniuersas. ⁊ in ꝯsi. incipi. ex themate predicto
tria dubia oriunt̃ in. l. j. §. pen. ff. de superficie. vbi dicit qd illa. l. vni-
uersas. est ad hoc singu. idem tenet Ange. in. d. l. si domus. §. fina.
et in. d. l. vniuersas. et in. l. sicut. §. si debitor. quibus mod. pig. vel
hypo. sol. Et dicit ipse Ange. in. l. cum hi. §. si cui. ff. de transactio.
quod Bart. semper faciebat de illa. l. magnum festum: prout ipse
dicit se pluries ab eo audiuisse in voce. Istam opin. tenet domi.
Alexan. de quo admiror, in consi. clj. incip. visis dicto themate. in
v. colum. in. ij. volu. domi. Antoni. de but. in. d. c. potuit. prout ibi
71 refert Imo. in. xxxvij. colum. † dicebat sibi videri, qd quemadmo-
dum emphiteota fisci potest alienare irrequisito fisco, per. l. j. C. de
fun. patri. lib. xj. ⁊ hic in gloss. ⁊ Bartol. hic rationem assignat: vt
s. retuli: quia fiscus habet obligatum quencunq3 possessorem ad
censum sibi debitum, eo ipso qd possidet: qd idē sit dicendū etiā in
emphiteota ecclesie: vt possit donare, ⁊ alio quocunq3 titulo alie-
nare, absq3 vllo consensu ecclesie: cum ecclesia et fiscus seu res pu-
blica equiparentur. l. fina. s. de sacrosan. eccles. finaliter tñ non te-
net hanc opi. sed aliam: quia hoc priuilegiū qd ecclesia possit age-
re contra tertium possessorem ad pensionem sibi debitam, nō re-
peritur iure cautum in ecclesia: quamuis illud competat fisco: vt
dixi. ¶ Non ob. fm eum. d. l. si. C. de sacrosan. eccle. quia rn̄det qd
ibi equiparantur ecclesia ⁊ fiscus, quo ad casus ibi expressos, inter
quos iste non reperitur expressum quod ecclesia possit agere con-
tra tertium possessorē: igitur ⁊c. Ego tamen. j. allegabo casum. l.
de hoc, qd ecclesia possit agere cōtra tertium possessorē. ¶ Con-
trarium in principali articulo qd imo emphiteota ecclesie possit
donare nō requisito cōsensu ecclesie: ⁊ dūmodo dicat ꝙ donec sal-
uo iure ipsius ecclesie/tenet Bal. hic: ⁊ dicit qd Bartol. qui cōtra-
rium consuluit pessime dixit. Nam Bar. motus est p. d. l. vniuer-
sas. que lex fm Bald. procedit quādo emphiteota donat vel alie-
nat rem ecclesie tanꝗ propriam, nō facta mentione de ecclesia vel
non dicendo saluo iure ecclesie: quia cū talis alienatio possit ver-
gere in damnum ecclesie: ideo lex illa prohibuit talem cōtractum
donationis: vel legati: vel aliū: ⁊ isto modo rn̄det etiā ad illam. l.
72 Ange. in. d. l. cum hi. §. si cui. ¶ † Et propterea subdit Bald. hic

a ¶ Alternatiua vel. adde bal. i. l. si ter- tī⁹. in. §. offi- ciū. ff. de aqua plu. ar. Bal in. l. si ex his qui ducēta. in. §. vtrum. ff. de re. du. doct. i. c. cum decorem. de vi. ⁊ ho. cle.

b ¶ Nunquid possit donare. adde bar. i. l. j. C. de im- po. lucra.

qd in hoc est differētia inter emphiteotā ecclesie ⁊ emphi. priua-
ti: q: emphiteota ecclesie non pōt donare nisi reseruato expresse
iure directo ecclesie. Sed emphiteota priuati pōt simpliciter do-
nare: q: intelligit' ius dn̄i ⁊ sic superioris, exceptuatū: p. l. vxor pa-
trui. j. de lega. de quo vltimo dicā. j. in quarta pte principali huius
gl. vbi glo. ponit. Istud idē contra Bar. tz idē Bal. in. c. j. §. dona-
re. qualiter olim feu. pote. alie. vbi etiaz rn̄det eo mō quo. s. ad. d. l.
vniuersas. qd ibi alienabat in fraudem, non reseruato expresse iu-
re ecclesie, nimirū si cadit a iure emphiteotico: quia q sic ɔtrahit
ecclesiā prodit, et quantū est in se possessionē subuertere vr̄. iuxta
not. in. l. ex liberis. C. de acqui. pos. nimirū si iure suo priuat'. Idem
contra Bar. tz Bal. in ti. de pace cōstan. in verbo liuellarie. iuxta
principiuz. vbi formaliter dicit ꝙ liuellarie ecclesiarū ⁊ emphiteo
sis pn̄t p emphiteotā donari vel legari saluo iure ecclesie: ⁊ ita di
cit notare Inn. in. d. c. potuit. quāuis Bar. fm eū consuluerit con
trarium p. d. l. vniuersas. ⁊ male: quia ibi loquit' qn̄ alienat respe-
ctu ppriatatis: ⁊ ɔtractus celebrat' in fraudē ecclesie: secus quan-
do alienaret respectu vtilis dn̄ij, tanq̄ emphiteota eccl'ie, vel sal-
uo iure ecclesie. Idē tenet Bald. in. d. l. si dom⁹. §. fin. ⁊ in. d. l. vxor
patrui. C. de lega. ⁊ in. d. l. vsufru. ff. sol. ma. ⁊ in. d. l. vniuersas. ⁊ in
d. aut. quas actiones. in. v. col. s. de sac. san. ec. vbi dixit Bal. se ha-
buisse qōnē istā cū Bar. ⁊ ibi rn̄det planius ⁊ plenius ad. d. l. vni-
uersas quā alibi quod ibi lex non disponit super potestate alienan
di vel non alienādi: an emphiteota ecclesie possit alienare vel nō:
a sed qd dicit res de facto alienata in casu non permisso, non potest
pscribi longo tpe. Hoc aūt pōt ɔtingere in donatione tribus mo-
dis. ¶ Prio qn̄ emphiteota alienat vt allodium. i. ppriatatē qd
in dubio psumit' in emphiteota ecclesie, si non facit mentionē qd
sit emphiteota ecclesie, vel si non alienat saluo iure ecclesie: et sic
isto casu alienatio non est licita: quia interuertit possessionē eccle-
sie: vt. l. pomponius. ff. q. mo. vsufru. amit. ¶ Scdo modo qn̄ alie
nat contra pactū factū de non alienādo: vt in. §. sanctissimas. i aut.
de alie. ⁊ emp. ⁊. l. si ita qs pmiserit. §. ea lege. ff. de ℞. ob. ¶ Tertio
mō qn̄ alienat in aliā ecclesiā vel in potentiorē: vt. §. sanctissimas.
in aut. de alie. ⁊ emphi. istud idē cōtra Bar. tz Bal. in addi. Spe.
in ti. de loca. in antepe. col. ⁊ ibi multū notabiliter confirmat so-
b lutionē p eum in pluribus locis datā, ad. d. l. vniuersas. vt. s. re-
tuli qd illa. l. procedat: qn̄ emphiteota volebat donare iure pro-
prio ⁊ non iure emphiteotico: nam si alienasset iure emphiteoti-
co emptor non prescripsisset etiam p mille annos. l. male agit'. j. de
pscrip. xxx. vel. xl. anno. ⁊ dixi in. l. in gloss. magna. sup verbo repel-
lere. in vlti. pte pncipali. s. eo. in. l. ij. Et dicit Bal. qd istud sentit ibi
gl. dum loquit' de prescrip. xxx. an. Istud idem tz ɔtra Bar. Imo.
⁊ Moder. in. d. l. si domus. §. fin. ⁊ Imo. in. d. l. vsufru. ⁊ in. d. c. po-
tuit. in. xij. colū. ⁊ seq. Istud idem tenet Spe. in. d. §. nunc aliqua. in
ver. xxv. idem tenet Jo. an. post glos. in. d. c. potuit. idē tz. d. Abb. in
cōsi. lxxv. incip. duo principalia. in pe. ⁊ vlti. colū. in. j. volu. ¶ Ista
opi. est vera ⁊ cōmunis ⁊ eam teneo. Et tanto plus procedit tenē-
do id quod renui in articulo pcedēti: ⁊ cōmuniter tenetur qd ista
l. fin. non habeat locū in donatione, quantum ad hoc vt sit necesse
denuntiare domino, an vellit sibi donari: ⁊ illum expectare p duos
menses: ita etiā emphiteota ecclesie non tenetur sibi denuntiare
⁊ eam expectare p duos menses, cum istud aliter non reperiatur
prouisum magis in emphiteota ecclesie quā priuati: pro hac pte
facit vnum optimū fundamētum p qd ostenditur qd etiam si ve-
rum esset qd emphiteota priuati non posset donare sine consensu
dn̄i: cuius contrariū tenui in pcedenti articulo: qd tn̄ emphiteo-
ta ecclesie bene posset: ⁊ hoc eundo post fundamēta Bald. tenētis
cōtrariū q adducit vbiq3 in hac materia Bar. nā fz Bar. vbiq3.
73 † ideo emphiteota priuati non potest alienare sine consensu dn̄i,
quia dn̄s afficeret' incommodo: q: non posset agere actione perso-
nali contra nouū emphiteotā, sicut poterat cōtra primum: vnde
cum istud cesset in emphiteota fisci: quia quēcūq3 possessorem pōt
ad canonē conuenire eoipso qd possidet: dicit Bar. qd a cessante
ratione, emphiteota fisci pōt alienare sine consensu dn̄i: prout la-
tius retuli. s. in precedenti arti. modo ad propositū nostrū ego ha-
beo qd platus ecclesie habet obligatā rē emphiteoticā pro cano-
ne soluendo, adeo qd ad quēcūq3 possessorē transeat pōt agere cō
tra eū hypothecaria: vt est tex. no. in. §. si aūt creditor. in aut. de nō
alie. quē ad hoc allegat ⁊ reputat valde notabilē Bal. in auten. si
quas ruinas. in. iiij. colum. s. de sacrosanc. ecc. ⁊ dixi in. l. j. in glos.
parua. in verbo custodiri. s. e. quamuis contrarium dixerint ⁊ ma
le do. Ant. ⁊ Imo. in. d. c. potuit. qui dixerunt hoc nō reperiri iu-
re cautum. vt. s. retuli: quia non fuerunt memores de illo tex. ⁊ au
toritate Bald. ⁊ sic qd in emphiteota ecclesie militet ratio que in
emphiteota fisci vel rei publice: quia habet actionem hypothe-
cariam ad canonem sibi debitum, cōtra quēlibet possessorē: ergo
ita dz posse donare non requisito consensu ecclesie, sicut pōt em-
phiteota fisci: ⁊ sic p fundamentum ipsiusmet Bar. eius opi. con-
funditur ineuitabiliter: ⁊ istam rationē sensit Barto. in. d. l. si do-
mus. §. fin. dum dixit qd emphiteota ecclesie et emphiteota fisci
in hoc videntur equiparari: quā rationē postea plenius declara-
runt ibidē omnes Moder. ⁊ maxime pater ⁊ preceptor meus. d.
Alex. de imo. ¶ Et ad. l. vniuersas. que allegabatur p Barto. ad
oppositū pro confirmatione solutionis date ad illā. l. per Bal. in
multis locis. s. relatis. vltra illud fundamentū quod optime ad-
ducit ipse Bald. in addi. Specu. in titu. de loca. in antepe. colū. et
s. retuli. ¶ Addo multum fortiter facere istud fundamentuz, ad
ostendēdū qd illa lex vniuersaliter loquatur qn̄ emphiteota alie
nabat rem emphiteoticā vt suā propriā: ⁊ sic iure ppriatatis: non
aūt qn̄ alienabat ius suū emphiteoticum aut sua melioramenta:
nam illa. l. loquit' non solū in emphiteota ecclesie: sed etiaz in em-
phiteota reipublice vl' fisci. Modo sic: si ibi emphiteota alienas-
set ius suū emphiteoticum, certe quatenus loquimur de emphi-
teota fisci vel rei publice. potuisset alienare sine aliquo consensu
dn̄i. l. fi. C. de fun. patri. li. xj. ⁊ dictuz est. s. in articu. pcedēti, vbi vi-
distis rationem: ⁊ tamē illa. l. vniuersas. dr in vtroq3 emphiteota,
tam ecclesie quā fisci seu reipublice, qd non pōt vendere, vel vllo
alio pacto alienare: ergo necessario. l. illa intelligitur qn̄ emphi-
teota alienabat ius directum: q: si alienasset tantū ius suum em-
phiteoticum aut sua melioramēta, bene potuisset reseruato iure
dn̄i: vt. s. dictum est. ¶ Per ista cōcludo ꝙ quēadmodū emphi-
teota volēs alij donare non tenetur prius requirere dn̄m, an. ve-
lit sibi donari, ⁊ eū expectare p duos mēses: vt. s. late tenui in pri-
mo arti. pcedenti: ita nec emphiteota ecclesie. ¶ Imo fortius ex
pmissis fundamētis. s. adductis cōcludo qd etiā si vera esset opi-
nio tenentiū qd etiam emphiteota priuati non possit donare sine
cōsensu dn̄i, qd tn̄ in emphiteota ecclesie posset: ⁊ sic ɔcludo totū
contrariū eius qd tz Bar. in oibus locis palle. q dicit: qd qcqd sit
in emphiteota priuati, an possit donare sine cōsensu dn̄i: qd tn̄ in
emphiteota ecclesie hoc est sine dubitatione, qd non pōt: q: dico
qd imo totū est econtra: qd qcqd sit in emphiteota priuati, qd tn̄
emphiteota ecclesie sine dubio pōt donare: et alio titulo alienare
74 sine consensu ecclesie: ⁊ ista est veritas. ¶ † Contra tn̄ predictam
conclusio. videt' facere. §. emphiteosim. in aut. de non alie. vbi dr
qd res concessa in emphiteosim ab ecclesia, non pōt trāsire in ex-
traneam personā: ergo nō dz posse donare extraneo sine consen-
su dn̄i. Istud an res ecclesiastica data in emphiteosim possit ho-
die transire in extraneos: ⁊ sic an. §. emphiteosim. sit hodie corre-
ctus. §. si vero in perpetuam. eo. ti. est magnū dubium: de quo per
glos. ⁊ doc. in. l. etiā. in prin. ff. sol. ma. ⁊ in. l. qd patrē. ff. de ver. obli.
⁊ examinat ad psens propositum Imo. in. d. c. potuit. in. x. ⁊. xj. co.
⁊ dixi remissiue in. l. ij. in pe. q. extra gl. s. eo. ¶ Tenēdo tn̄ qd verū
a sit quod emphiteosis ecclesiastica nō possit trāsire ad extraneos:
dico qd omissis solutionib⁹ Imo. in. l. vsufr. ff. solu. mat. ⁊ in. d. c. po
tuit. in. x. ⁊. xj. col. Itē omissa solu. Spec. in. d. §. nunc aliqua. versi.
xxv. q dicit qd. d. §. emphiteosim. loquit' in ecclesia constantinopo
litana, que non pōt cōcedere rē suā in emphiteosim vltra vitam
accipiētis, ⁊ duos suos successores. Vera solutio est ad psens pro-
positū quā ponunt Imo. ⁊ Mod. in. d. l. si domus. §. fi. ff. de leg. j.
qd. d. §. emphiteosim. loquitur in re ecclesie emphiteotica que non
pōt transire in extraneā psonā, verum est p viam successionis: q:
emphiteosis ecclesiastica non pōt trāsire ad extraneos heredes
ergo p viam successionis: nos aūt loquimur in alienatione quam
facit emphiteota ecclesie in vita sua per viā donationis: et sic do-
nando etiā in extraneā psonā: ⁊ hoc nullibi reperitur prohibituz,
quin emphiteota ecclesie viuens possit donare ius suum emphi-
teoticū irrequisita ecclesia etiam extranee psone: quāuis eo mor-
tuo non transiret ad extraneos heredes. ¶ Vltimo p cōplemen-
to huius articuli bene notate illud qd vult Bal. in locis pallega-
tis maxime in. d. c. j. §. donare. ⁊ in. d. l. vsufru. qd emphiteota eccle
sie donans non reseruato expresse iure directo ecclesie: et sic do-
nans vt rem ex toto suam, priuat' in totū iure suo ppter delictum,
quia ecclesiam prodit: ⁊ quantū est in se possessionez interuertere
videt'. Nam hic melius facit, quia dicitur male vti re emphiteoti-
ca, cum tribuat donatario causam pscribēdi contra ecclesiaz, meri
to dz expelli a iure suo cum ius ecclesie deterius reddat. aut. qui
rem. s. de sacrosan. ecc. ⁊ ita dicit no. Bald. post Nico. de math. in
75 l. edē. in. iiij. colū. s. loca. ¶ † Successiue iuxta predicta quero nun-
b quid res emphiteotica possit legari sine consensu dn̄i. Bart. hic
tenet qd non: quia quēadmodum emphiteota fm eum non potest
donare sine consensu dn̄i: p rationē. s. adductam p eum, ita etiam
nec pōt legare, cum etiā legatum sit alienatio: ⁊ eadem ratio mili
tet in legato que in donatione. Nec ob. d. l. si domus. §. fi. ff. de leg.
j. quia respondet Barto. qd ibi erat emphiteosis reipublice, que
bene potest legari sine consensu fisci vel reipublice donari vel ali-
ter alienari, cum in ea cesset ratio huius. l. vt dictum est supra in se
cundo articulo proxime precedenti. Istud idem firmat Bartol.
in. d. l. si domus. §. fi. ⁊ in. l. in conuentionalibus. ff. de verbo. obli. et
in. l. j. §. penul. ff. de superficie. Et idem in specie tenet do. Guar.
hic limitans

a ¶ Qd emphiteosis. Adde doc. i aut. de non alie. re. eccl. in. §. emphiteosim.

b ¶ Res emphiteotica. adde doc. in l. in questionibus. C. de ver. sig. spe. ti. de feu. i. §. ⁊ qm̄. ℞. xix.

hic, limitans hoc procedere in emphiteosi simpliciter cōcessa: secus aūt esset in emphiteosi concessa pro se ꝛ filijs suis: quia etiam tunc consensu dñi legari non posset, nec fieret p̄iudiciū filijs. p. l. peto. §. p̄dium. ꝛ. §. fratre. ff. de leg. ij. ꝛ. c. j. in prin. de natura succes. feu. de quo vltimo late scripsi in. l. ij. in vltima. q. extra gloss. s. eo. ¶ Contrarium qđ imo emphiteosis possit legari sine consensu domini: tꝫ Bal. hic. Spec. in. d. §. nunc aliqua. in versi. xxij. ꝛ tribus ver. seq. siue sit emphiteosis priuati siue ecclesiastica: dummodo quādo est ecclesiastica legetur tali ad quem possit transire: quod etiā tꝫ Sali. in. iiij. colū. in fi. Et idē etiā simpliciter tꝫ Alb. hic in ij. colū. prout etiā retuli. j. in seq. col. Idē tenēt Ioā. and. Pau. de leazar. ꝛ alij in. d. c. potuit. d. Alex. in cōsi. xx. incip sup eo qđ q̄ritur in vlti. col. in. j. volu. vbi dicit qđ ista est cōis opinio. ꝛ in consi. lix. lib. iij. incipiē. viso ꝛ mature discusso. in. v. colum. Ista qđ pendet ab his q̄. s. dixi in scđo p̄cedenti articulo: vcꝫ nunquid emphiteosis possit donari sine consensu dñi cum legatū censeatur quedam donatio. Unde concludo in omnibus ꝛ p omnia: prout dixi in donatione in scđo articulo p̄cedenti: ꝛ ita inuenietis tenere ibi oēs doct. ibidē allegatos, qui simul examinant hos duos articulos: ꝛ maxime cano. in. d. c. potuit. ꝛ maxime Imo. in. xiij. colum. vbi etiam p eum: quid iuris sit de emphiteosi ecclesiastica, an possit extraneo legari. dicite de hoc vltimo: vt hic p eū. Sed vide do. Alexan. in consi. ix. in. ij. vol. incipiē. visis dicto themate. in. ij. col. circa medium: ꝛ in tota. v. col. vbi tꝫ contrariū secutus opi. Bart. fundatam in. d. l. vniuersas. Et idem qđ emphiteosis ecclesie non possit legari extraneo: ꝛ sic cum opi. Bar. tꝫ Ant. de but. in consi.
76 xxiij. inci. in facto fratrū montis oliueti. in. pe. colū. ¶ †Eodē modo dico in omnibus ꝛ p oia quantū ad institutionē heredis, nunquid emphiteota priuati possit inuestire vnuꝫ heredem extraneū sine domini consensu in re emphiteotica, ꝛ dico in omnib⁹ prout s. dixi in donatione: vide p. d. Alex. in consi. lviij. li. iij. incip. viso ꝛ
a mature discusso. in. v. colū. ¶ Et quid si sit[a] emphiteosis ecclesiastica per Specu. in. d. §. nunc aliqua. in versi. xxiij. et duobus se. per Imo. in. d. c. potuit. in. xiij. colū. Et an in istis questionibus quando emphiteosis ecclesie aut priuati legatur aut in ea quis heres instituitur, an debeat solui laudemium domino: ponit Specu. in. d. §. nunc aliqua. in versi. xxiiij. ꝛ dixi. s. in textua. in. xv. not. in vlti. q.
77 ibi posita. ¶ †Ultimo iuxta predicta vt nihil omittatur. q̄ro qđ econtra nunquid dominus directus possit rē emphiteoticā alij legare in p̄iudiciuꝫ emphiteote vel vsufructuarij. text. videtur qđ sic in. c. j. §. ad hec. i ver. si vero. de pace iur. fir. in vsi. feu. vbi ita dicit in feudo qđ domin⁹ pōt legare alij in p̄iudiciū vasalli: et est ibi casus mirabilis fm oēs ibidē, in quo vasallus priuatur feudo ꝑpter factū domini absqꝫ sua culpa. ¶ Bald. tñ in. d. versi. si vero. in. vij. colū. illius. §. ad hec. in questione nostra determinat oppositū: qđ dominus non pōt rem emphiteoticā alteri legare, ꝛ emphiteote vel vsufructuario p̄iudicare. Motus ex regula. l. id qđ nostrum. ff. de regu. iur. cum alijs vulg. ibi adductis p eum. Et ad illuꝫ tex. r̄ndet ibi Bal. qđ cōtinet ius singulare in feudis: ad quā solutionē accedant que dixi. in. l. j. in glos. iij. in. v. q. prin. s. e. ponēdo differentias inter emphiteosim ꝛ feudū. ¶ Et p ista remanet perfecte
78 expedita hec prima pars principalis glo. ¶ †De alijs aūt q̄stio-
b nibus nunq̄d emphiteosis[b] possit pignorari, ꝑmutari, vel dari in feudum, vel dari in emphiteosim sine consensu dñi videbitis. j. in seq. ¶ Et ad id qđ dictum est. s. emphiteotā posse legare sine consensu domini: addite qđ idē simpliciter tꝫ Alb. hic. in. ij. co. ¶ In ea. gl. ibi: ꝛ de pig. l. lex. Tenetis ex gl. qđ res emphiteotica quamuis alienari non possit sine cōsensu dñi: pōt tñ pignorari sine consensu dñi. Et hāc cōclusio. sequunt doc. hic: quia text. in. d. l. tutor. §. fi. ꝛ de pigno. act. in. d. l. lex vectigali. hic allegatis in gl. facit etiā: q꞉ nō alienat nec ius suū transfert: nā pign⁹ in bonis debitoris remanet. l. pign⁹. s. de pig. act. idē tꝫ Spe. in. d. §. nunc aliqua. in ver. xxij. vbi subdit qđ tñ ad cautelam pōt emphiteota si vult domino denuntiare: ꝛ si dñs velit sibi tantam pecunie summā mutuare quantā ab alio inuenit, p̄ferat illum emphiteotā in pignore. arg. c. j. extra de pig. ꝛ. c. j. de vsur. idē tꝫ gloss. ꝛ doct. in. d. c. potuit. ꝛ ibi Imo. in. xij. colum. ꝛ Bart. ꝛ Bal. ꝛ Pau. de ca. in. d. l. tutor. §. fi. vbi Bar. videtur intelligere hoc esse verū dūmodo emphiteota pignoret saluo iure domini. ¶ Dicit tñ Sali. hic in. ij. col. se audiuisse vnum solēnē doctorē dicentē qđ ista conclusio gloss. procedebat in emphiteota priuati: secus si esset emphiteosis ecclesie: quia tunc non posset pignorari vel hypothecari: p aut. hoc ius porrectum. ꝛ aut. qui res. s. de sacrosan. ecc. sed certe prout dicit Sali. ille leges nihil probant: quia loquuntur in administratore ecclesie, qui cum nullū ius habeat in re, certe rē alienā pignorare non pōt. l. rē alienam. ff. de pig. act. nos aūt loquimur in emphiteota, q ius suū tantū pignorat, ꝛ non alienum, q꞉ nō posset. ¶ Subdit etiā Sali. qđ aliud est in feudo: qđ vasallus pignorare non pōt: vt c. j. in princi. de prohi. feu alie. p Fed. de quo vltimo vltra doc. ibi: videte etiam p Bald. in. l. iij. C. vt in pos. lega. ꝛ in. c. j. §. aut si liuellario. q. mo. feu. amit. ¶ Et limitate id qđ dixi de feudo duobus modis: p Bald. in. d. c. j. in prin. in. j. colum. ꝛ alijs duobus modis p eundē Bal. in. l. ij. C. cōmunia de leg. ¶ Limitat etiam alio notabili modo Ioan. fab. in. §. itē seruiana. in. xiiij. colū. insti. de act. vt quāuis feudum non possit pignorari: tamē fructus ꝛ cōmoditas bene possunt pignorari: motus p id quod in simili dixit Sp.
c in titu. de pig. §. j. circa fi. vbi dixit quod licet decima[c] non possit pignori obligari: nec aliter alienari, cuꝫ sit res sp̄ualis, q̄ non potest p laicum possideri: tamē fructus decime bene possunt pignorari. Addo vltra eum bene facere qđ dixit in simili Bart. de vsufru. in. l. si is qui. §. vsusfructus. ff. de pign. et ad hoc vide etiam qđ
79 dixi. s. in textu. in. ij. no. ¶ †Et quid econtra an dñs[d] possit obli-
d gare ꝑprietatē sine consensu vasalli: vide per Bal. in. c. j. in prin. in. ij. col. de prohi. feu. alie. p Fed. p Io. an. in ti. de feu. §. quoniam. ver. iij. ¶ Stat ergo ex gl. ꝛ ex p̄dictis ꝯclusio, qđ quāuis emphiteosis non possit alienari sine consensu dñi: qđ tñ pōt pignorari. Et ex hoc infero aliud notabile ex glo. qđ res emphiteotica alienari non potest: tamen non prohibetur pignorari: ꝛ sic res prohibita alienari, non tamen prohibetur pignorari: ex quo vr̄ inferri tertium, qđ in generali obligatione veniant etiam res prohibite
80 alienari. ¶ †Et sic fm hanc glo. si esset vera: prout omnes tenēt confunderent plures doctrine glossarū ꝛ docto. alibi tradite. In primis confunderet id qđ vult Barto. in. l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. ij. qui vult qđ res emphiteotica prohibita alienari non veniat in generali obligatione omnium bonoꝝ. l. obligatione generali. ff. de pig. ꝛ sequitur ibi Imo. ꝛ Bal. in. l. j. C. q̄ res pign. ob. pos. ꝛ in. l. voluntas. ad fi. C. de fideicō. ꝛ in. c. j. in prin. de capita. q
81 curiam vēdi. ¶ †Confunderetur etiā qđ voluit Bal. in. l. si cōstāte. in. §. quoties. vbi etiā sequitur Lu. ff. sol. mat. vbi dicit qđ licet maritus generaliter obliget omnia bona sua: tñ videtur obligare rem dotalē, q̄ est prohibita alienari. Confunderetur etiam no. gl. q̄ est in aut. de resti. ꝛ ea que parit. in prin. q̄ dicit ꝙ in generali obligatione non veniunt res q̄ subiacent restitutioni in conditionis euētū. ¶ Et ideo p. illā gl. dicit ibi notabiliter Ang. qđ ille q hꝫ bona liuellaria sibi concessa vsqꝫ in tertiam generationē finitam, si obligat oia bona sua: non tñ ista veniūt, cum subiaceant restitutioni in ꝯditionis euentū: ꝛ ideo dicit qđ creditor non poterit petere se mitti in possessionē ipsoꝝ virtute generalis hypothece. ista oia videntur cōfundi p hanc gl. approbatā p oēs, vt audiuistis, q̄ vult qđ res emphiteotica q̄ est prohibita alienari potest tñ pignorari: ergo in obligatione ḡnali veniēt etiam res prohibite alienari, vt possint pignorari: de quo p Bar. in. l. in quorum. ff. de pigno. p Bart. ꝛ alios in. l. multū interest. ff. de ver. obli. p Cy. Bal. ꝛ Sal. in. l. fi. vbi tex. s. de re. alie. non alie. p Bar. in. l. qui habebat. in prin. ff. de lega. iij. ꝛ. l. legata. §. fi. ff. de adimē. leg. p bald.
82 in. d. l. volūtas. in. ij. col. in fi. j. de fideicō. in q̄bus locis † etiaꝫ tangitur de forēsi, q ex forma statuti prohibitus est acquirere immobilia: an intelligatur prohibitus capere pignori. ꝛ not. Ang. in. l. benignius. ff. de legi. vbi querit an statutum faciēs mentionem de alienatione verificatur etiā in ista donatiōe pignoris vel vsufructus. Et determinat qđ non ꝛ qđ no. Cy. ꝛ Sali. s. de re. alie. non alie. in illa q̄one de duobus baronibus q ꝑmiserūt adinuiceꝫ qđ vnus nō acquireret sup territorio alterius sub certa pena: ꝛ alter propter mutuū qđ facit acquisiuit hypothecaꝫ in territorio alterius, an incidat in penā: ꝛ dicūt qđ non. ¶ Tamē quantū ad propositū sustinendo hanc glo. pōt dici fm Imo. in. d. c. potuit. in. xij. col. in fi. qđ lꝫ regulariter vbi est simpliciter ꝓhibita alienatio intelligat̄ etiā ꝓhibita obligatio seu pignoratio. d. l. fi. s. de re. alie. non alie. Tamē lex ista non ꝓhibet simpliciter alienationeꝫ, et sic non vtit̄ simpl'r hoc verbo alienationis. sed prohibet ius emphiteoticū in aliū trāsferri: ꝛ ideo nō vr̄ ꝓhibita obligatio seu pign⁹.
83 †Et p hac solutione addo, qđ aliud est alienare, ꝛ aliud trāsferre: quia etiā simplex locatio dr̄ translatio: vt. l. fin. in verbo transtulerint. cū gl. ꝛ ibi Bal. j. de bo. auto. iudi. pos. † Puto tñ ex p̄dictis
84 non bñ dicere Bar. in repe. l. si ꝯstante. in prin. ff. sol. mat. in. iij. q. tertie ꝑtis principalis. dū vult ꝙ in tacita ḡnali hypotheca oim bonoꝝ quā hꝫ mulier in bonis mariti, veniant etiam bona feudalia donec mariti durant. Istud confundit̄ ex p̄dictis, cū feudū nō
e possit[e] nec generaliter nec sp̄aliter nec tacite nec expresse hypothecari seu pignorari: prout. s. dictū est. Et ita cōtrariū et melius tꝫ Spec. in ti. de pigno. §. j. ver. sꝫ nunq̄d adhuc feudū. puto tamē Bart. ibidē bene dicere, dum dicit in p̄dicta ḡnali hypotheca veniunt res emphiteotice, p. d. l. lex vectigali fundo. ff. de pig. quamuis contrariū ꝛ male tꝫ Lud. ro. ibi: in hoc reprehēdēs Bar. ꝛ r̄ndens ad. d. l. lex vectigali. qđ ibi pignoratio fuit facta de consensu dñi: quia imo res emphiteotice nō sunt ꝓhibite pignorari, etiam sine consensu dñi: vt hac gl. cōiter per oēs approbata: vt. s. audiuistis. ¶ Ex hac ergo parte glo. in p̄cedente tenuistis qđ emphiteota sine requisitiōe ꝯsensus domini potest donare, legare, heredem institueres ꝛ pignorare rem emphiteoticam. ¶ Unde succes

a ¶ Et q̄n sit. addꝫ do. i l. si ita qs ꝑmiserit. in §. ea lege. ff. de vb. ob. et in. l. peto. in §. fratre. de leg. ij.

b ¶ Nūquid emphiteosis. addꝫ doc. in. l. tutor. §. fi. ff. d. pign. acti. doc. in c. eccl'ia vestra. el. ij. de elec.

c ¶ Qđ lꝫ decima. Adde l. qui vniuersas. in. §. j. ff. de acq. pos. et in. c. cām. de prescrip. ꝛ i. c. ꝓhibemus. de decimis.

d ¶ An dñs. adde Ja. de bel ꝛ docto. post eū in. l. tutor. i fi. ff. d pig. ac. p. l. ij. C. de vsuf.

e ¶ Cum feudū non possit. adde i. c. imperialis. in. §. j. de ꝓhi. feud. ali. per loth.

siue esset videndū de multis alijs questionibus: videlicet nunqd
a emphiteota[a] sine ɔsensu dn̄i possit dare in dotē, possit infeudare,
possit in emphiteosim dare, vel locare, ⁊ de nōnullis alijs cū simi.
Sed vt seruem ordinē quem in principio huius.l.sum pollicitus,
reseruabo.j.in q̄stiōibus extra glo. ¶ In ea.glo.ibi.l.si vsusfru-
ctus noie.de hoc dicite: prout late dixi in.l.ij.in glo.mag.in verbo
85 repellere.in pe.parte princi.vbi glo.etiā idē tāgit.s.eo. ¶ † In ea.
glo.ibi: an simpliciter ꝙ ius emphiteoticū vendat. habetis que-
b stionē formatā ⁊ non solutā: an qn̄ dn̄s[b] est contentus ꝙ emphi-
teota vendat seu alienet ius emphiteoticū in aliū: an tunc emphi
teota teneatur alienare saluo expresse iure dn̄i, an vero possit sim
pliciter alienare. Et fm̄ Sali.hic: ideo glo.non respōdet: q2 forte
vtor verbis suis: inter hec duo non est differentia, an emphiteo-
ta alienaret saluo iure dn̄i: an simpliciter tāꝙ emphiteota. Addo
tn̄ qd̄ Spec.in.d.§.nunc aliqua.in ver.xcj.⁊ ibi Jo.an.faciētes mē
tionē de hac glo.videnť determinare ꝙ semper emphiteota de-
beat vēdere iure dn̄i saluo.allegāt.l.C.de fundis patri.lib.xj.et.ix.
q.iij.c.saluo.veritatē audietis statim in proxi.q.⁊ ad hāc partem
glo. videte q̄ dixi in prima parte prin.huiꝰ glo.in.ij.q.prin.ibidē
posita dum tetigi de emphiteota ecclesie: an possit vēdere saluo
iure ecclesie: quid in priuato: videte etiā que dicam.j.in qōnibus
extra glo.dum ponam de emphiteota alienāte saluo cōsensu dn̄i,
vel saluo honore dn̄i, an cadat a iure suo emphiteotico, si aliter
eius cōsensum nō requisiuerit. ¶ Juxta hanc partē glo.vt nihil
86 omittať, quero ad eius declarationē ⁊ intellectū quid si emphi-
teota simpliciter vēdit vel alienat fundū emphiteoticū, an dicať
vendere pleno iure, an solū illud ius quod h3 in re emphiteotica.
Pe.⁊ Cy.hic in.iij.q.tenent ꝙ emphiteota simpliciter vendendo
videtur vendere solū ius quod h3 in re emphiteotica.per.l.qui ta
bernas.ff.de 3hen.emp.idem tenet Spe.in.d.§.nunc aliqua.in.§.
in ver.xciij.per.d.l.qui tabernas.⁊.l.si domus.§.fi.ff.de leg.j.et.l.
si finita.§.si de vectigalibꝰ.ff.de dam.infe. ¶ Hāc cōclusionē limi
tat Sali.hic in.iij.col.⁊ bene, vt pcedat qn̄ emphiteota venderet
fundū vt emphiteota, vel superficiarius: ⁊ sic cum sua qualitate,
qualis ipse est, vel aliqua verba pferret ex qbus appareret eū nō
habere plenū ius in illa re: secus si vēderet vt qlibet nihilo in 3riū
apparēte: quia tūc pleno iure videreť vendere: ⁊ ita etiā tenet ipse
Sali.in.l.j.in fi.s.de 3hen.emp.⁊ idē qd.s.sc3 ꝙ emphiteota ven-
dens simpliciter, videať tn̄ vendere ius qd h3: tenet etiā Pau.de
elea.in cōmēto.d.c.potuit.in.ij.vel.iij.colū.vbi etiā ad hoc allegat
d.l.qui tabernas.et.c.pastoralis.extra de dona.et.c.qd aūt.extra
de iurepatro.idē tenet Pau.de ca.in.l.serui electoine.§.fi.de leg.j.
87 ¶ † Quid aūt sit cōtra, in dn̄o directo: cōcedēte in emphiteosim
fundū: an videať in totū cōcedere, an solū partē illā in qua ius ha-
bet: ponit Bal.in.l.vnica.in antepe.col.in ver.sed quid si dominꝰ
emphiteosim paternā ⁊c.C.qn̄ nō peten.par.⁊ ibi singulariter
determinat ꝙ solū ius ipsius cōcedētis videať esse cōcessum, per
88 d.l.qui tabernas. ¶ † In ea.glo.in fi.tenetis ex hac vltima parte
c glo.ꝙ qn̄ secūdus[c] emphiteota vult rē emphiteoticā alienare in
aliū, ꝙ tenetur requirere cōsensum directi dn̄i, ⁊ nō primi emphi-
teote: ⁊ cū hac cōclusione transeunt doc.hic: ⁊ inter ceteros Sali.
hic: in.iij.col.qui pro hac cōclusione adducit bonum tex.in simili
in.l.filium.ff.ad macedo.idem tenet Azo in summa huius titu.
in ver.sed queri pōt.⁊ Hosti.in summa titu.de loca.in.§.fi.in ver.
sed quid si dedi tibi rem.⁊ Spe.⁊ Jo.an.in.d.§.nūc aliqua.in ver.
cxxvj.⁊ late Bal.in.c.j.§.insuper.in versi.illud.in pe.colū.et seq.in
ver.qro ergo cuius parabola requirať.de phi.feu.alie.per Fede.
⁊ ibi est glossa in.d.ver.illud.vbi etiā per Bald.qd in scd̄o feuda-
tario volēte feudū alienare in casibꝰ pmissis an debeat requirere
ɔsensum primi feudatarij an directi dn̄i: ad terminos nostros te-
net Bal.vt dixi qd secundus emphiteota volens alienare tenetur
requirere consensum directi dn̄i: ⁊ nō primi emphiteote: allegat
Azonē vbi.s.⁊.d.l.filium.ff.ad mace.⁊.l.lucio.in argu.ff.de aqua
quoti.⁊ esti.⁊.l.si ita.ff.de vsu ⁊ habita.et bonā rōnē: quia primus
emphiteota alienando desinit esse dn̄s, cum directū dominiū non
haberet.sed tantū vtile, qd in scd̄m emphiteotā transtulit. Item
desijt naturaliter ⁊ ciuiliter possidere: vt notatur in.l.si vt certo.§.
si duobus.s.cōmo.⁊ ideo consensus eius non d3 requiri: quia non
est dn̄s. Idē tenet Bal.post Guil.de cu.⁊ in scd̄o emphiteota: et
in secundo feudatario: ⁊ in.l.si permittente.C.ad macedo.per.d.l.
filiū. Itē tenent canoniste: maxime Joā.an.⁊ Host.in.d.c.potuit.
⁊ ibi Imo.in.xvj.colū.qui vltra superius allegata adducit qd in
simili habeť in.c.sup questionum.in.§.porro.extra de offic.dele.in-
quantū ibi d3 debere appellari non ad subdelegantē sed ad pri-
mum delegantē. Idē tenet Lu.ro.in.l.filiusfami.la.ij.ff.de acq.he
re.vbi limitat hanc conclusionē: vt ibi p eū. Et ad istam cōclusio-
nem glos.videte que dixi.s.in tex.in.xv.no.in.viij.q.vbi posui qn̄
secundus emphiteota alienat, quis debeat habere quinquage-
simam seu laudemiū: an primus emphiteota, an directus dn̄s: et
tenui quod directꝰ dominus. Videte etiam omnino que dixi in.l.

a ¶ Nunquid emphiteota. adde Jo. de imo. in.c. potuit. ꝫ lo. do. de rota i suis decisionibꝰ deci.ccxciiij. in no.

b ¶ An qn̄ dominꝰ. Adde doct.i.l.j.C. ꝫ fun. patri. doct.i.c. salue ix.q.iij.

c ¶ Quod qn̄ scd̄s. Adde Jo. an. in.c. potuit. sup iij.gl. de loc.

d ¶ Quod milites. Adde doct.i.l.ij.ff. q satis. cog. ⁊ doc.i.c.potuit. de loc.

ij.in gl.mag.sup verbo repellere.in pe.parte principali.s.eod.vbi
inter alia posui: an si secundus emphiteota cessauerit in solutio-
ne canonis per triennium, debeat emphiteosis reuerti ad primū
emphiteotā: an vero ad directū dn̄m: ⁊ tenui qd ad directum do-
minū. Ibidē etiam posui illud: de quo dubitabat Albe.hic in.iij.
colum.post Dy.vc3 quis teneatur pro pensione dn̄o, an primus
emphiteota: an secūdus: dicite vt ibi dixi: ⁊ ibi dictis addite ista3
notā Dy.⁊ Albe.hic. ¶ Capio glos.in ver.veteri.quā diuido in
tres partes principales. In prima ponit primum intellectum seu
declarationem ad text. In scd̄a ponit scd̄m intellectum. In tertia
allegat 3cor.scd̄a ibi: vel dic de hoc vt d3.tertia ⁊ vltima ibi: itē ad
hoc.s.de contrahē.emp.l.dudum. ¶ In ea.gl.ibi: debeat accede
re ad emptionē illius rei. Tenetis primū intellectū ad istū text.vt
intelligať de psonis expresse prohibitis et exceptuatis a domino,
tpe celebrati contractus emphiteotici: vt quia dn̄s dixit emphi-
teote ego volo qd nunꝙ possis alienare rem emphiteoticam in ti-
tium nec in seium. Iste primus intellectus non pōt procedere ad
hunc tex.qui loquitur qn̄ erat consuetudo prohibitiua certi ge-
neris, dum text.dicit, que non solent in cōtractibus emphiteoti-
cis vetari: ⁊ scd̄m istū intellectū tex.iste loqueretur qn̄ erat prohi-
bitio personarū ex expressa cōuentione dn̄i, ⁊ non ex consuetudi-
ne generali: vnde cu3 iste intellectus non possit congruere verbis
litere, non est ad tex.extendēdus.quāuis Sali.hic in.vj.col.videa
tur simpliciter cū eo transire: et canoni.quos infra statim referā.
¶ Dicit etiā.d.Gua.de castel.hic: qd iste intellectus est no.in se.
89 † Ex quo duo eliciunť.primu3 qd etiā dn̄o negligēti seruanda est
forma conuentionis apposita in cōtractu emphiteotico, ⁊ in hoc
bene dicit. Scd̄o infertur qd l3 dn̄s in cōtractu emphiteotico ex-
ceperit certas personas in quas nō voluerit posse fieri alienatio-
ne3 rei emphiteotice: nō tn̄ vr̄ cōcessisse emphiteote vt possit alie
nare in alias psonas expresse non prohibitas: ⁊ sup hac scd̄a illa-
tione ipse multū dubitat, cum vnius inclusio alterius debeat esse
exclusio vulgata.l.maritus.cum similibus.s.de procura.et nihil
r̄ndet. ¶ Sed facilis est solutio: nam ista conuentio d3 intelligi si
dn̄s conuenerit cu3 emphiteota, qd in casibus in quibus permit-
titur alienare qd tn̄ non possit alienare in talē et talem: quo casu
vnius prohibitio bene est permissio aliorum: quia tūc in casibus
in quibus erit licitū alienare sine consensu dn̄i: bene tunc poterit
alienare in alias psonas expresse non phibitas ⁊ sic arg.nihil ob.
90 ¶ † In ea.glo.ad fine3.tenetis scd̄m principalem intellectum ad
tex.vt colligitur ex legibus quas glo.allegat: qd ille dicuntur per
sone solite vetari in contractibus emphiteoticis, q̄ a lege prohi-
bentur, vt sunt curiales, milites et clerici. ita colligitur ex legibus
allegatis in gl.q̄ bn̄ veniunt, p̄ter autēticā quibuscūq3.s.de sacro.
eccle., q̄ vr̄ nō bn̄ posse accōmodari ad presens propositū: dum ibi
prohibenť cōsanguinei plati, qd est alienū a p̄senti materia. ¶ Ex
hoc tn̄ intellectu habes notabiliter inferre, qd queadmodū mili-
tes ⁊ curiales prohibentur a lege a conductione pdiorꝫ rusti. ita ⁊
a contractu emphiteotico, ne possit i emphiteosim res accipere a
primis emphiteotis: dn̄o enim l3 in emphiteosim dare cuilibet,
cum in re propria quilibet sit moderator et arbiter: vulgata.l.in
re mandata.C.man.cum isto intellectu transeunt cōiter doc.hic:
⁊ in spe Sali.hic: in.vj.col.l3 Rapha.Ful.eū reprehēdat: quia di
cit cum non reperiať hoc iure prohibitū, certe non debemus dice
re.l.illā.C.de colla. ¶ Sustinēdo hunc intellectum, dicite qd imo
istud reperitur prohibitū a lege, ne curialis vel milites veniāt ad
emphiteosim in legibus hic in glos.allegatis: maxime in.l.mili-
tes.s.loca.quia ratio.d.l.milites.est generalis.⁊ cōgruit etiā ad cō
d tractū emphiteoticū: nam dicit ibi tex.qd milites[d] prohibenť con
ducere pdiū duplici ratione seu agrū rusticū.prio ne distrahantur
ab exercitio militari. Itē ne sint graues vicinis suis propter cin-
gulum militare. Sed iste rationes ita militant in 3tractu emphi-
teotico sicut in contractu conductionis: ergo idē ius censendum.
vulgata.l.illud.ff.ad.l.aquil.istud idē est qd glo.nostra: tenet etiā
Specu.in.d.§.nunc aliqua.in ver.cxvj.vbi addit generalius, qd
ecclesie intelliguntur esse prohibite, et capitanei, ⁊ serui, ⁊ milites
et omnes psone que non sunt idonee facilitate conueniēdi.argu.
91 in.l.ij.in princi.ff.qui satis.cog. † Et propterea fm̄ eum, hodie pro-
uinciales in instrumentis modernis apponunt vt emphiteosis
possit transire in alios, exceptis ecclesijs, siue clericis et militibus
que pactio seruāda est: vt dicitur in omnibus tribus legibus hu-
ius ti. ¶ Et ratio fm̄ eum quare emphiteosis intelligať esse phi-
bita transire ad ecclesiam, est: quia dn̄s multū grauaretur ⁊ frau
daretur in iure suo: nam cum ecclesia non possit alienare, nec con-
ditione3 suam deteriorē facere certe, non posset amodo dn̄s habe
re laudemium, nec res de facili incideret in cōmissu3: dicit tamen
Specu.in versi.seq.cxvij.qd quāuis res emphiteotica non posset
donari vel legari ecclesie, vel in ea heres institui: vt dictu3 est: hoc
est verum quantum ad hoc vt ecclesia possit sibi illa retinere: sed
bene valet quātum ad hoc vt ecclesie debeať estimatio ipsius rei:
⁊ sic quātum

et sic quantũ ad hoc vt ecclesia habeat estimationẽ. arg.l. filiusfa.
§.si quid alicui.ff.de leg.j. Dicit etiã spe.ꝙ de consuetudine q̃ est
optima legum interpres.c.cum dilectus.extra de consuetu. ⁊.l.si
de interpretatione.ff.de legi.obseruatur,qđ ecclesia teneatur ven⸗
dere intra annũ.et dicit esse ar.ad hoc.xij. q.ij. c.longinquitate.et
in.c.imperialẽ.§.ꝑterea si qs infeudatus.de prohi.feu alie.p Fed.
quãuis aliter in hoc vltimo dicat ipse Spec.met.in versi.cliiij.et
minus bñ vt ibi p Jo.and.in addi.q melius dicit in.d. versi. cxvij.
Idẽ etiã qđ gl.hic ⁊ etiã gl.in.d.c.potuit.in verbo prohibentur.
92 ¶ † Et ibi Joã.an.post Vincẽ.addit ad ꝑsonas proxime dictas
duo alia genera personarũ que censent̃ prohibite.vꝫ notabiliter
pauperes,⁊ mulieres.⁊ ad hoc quod dixi de notabiliter paupere,
addit Jmo.in.d.c.potuit.in.xvj.col.facere:q2 non dꝫ trãslatio iu⸗
ris emphiteotici fieri in personam minus idoneam ꝙ fuerit pri⸗
mus emphiteota:p id qđ habet̃ in simili in. c.ij.§. similiter. in tit.
de.l.cõradi.in vsi.feu.⁊ qđ habet̃.in.l.q aũt.§.penul.ff.de consti.pe.
93 ¶ † Ego addo ad hoc bñ facere istã.l.i ꝟ.necessitatẽ.i ꝟbo nõ ꝓhi
bitas sed concessas ⁊ idoneas ad soluendũ emphiteoticũ canonẽ.
vbi text.aperte loquit̃ ad id qđ dictũ est de muliere.dicit Jmo.be⸗
ne facere,q2 mulier nõ põt detineri pro aliquo debito,siue publi⸗
co siue priuato,etiã in casu i quo masculus posset incarcerari:aut.
sed hodie nouo iure.C.de offi.diuer.iud.⁊ sic efficeret̃ deterior cõ⸗
a ditio dñi. ¶ Et ꝙ mulier[a] non possit pro aliquibus debitis incar⸗
cerari,notat ibi Bart.dicens multũ notandũ ⁊ tenendũ menti.et
ideꝫ Bar.in.l.nemo carcerem.C.de exac.trib.lib.x.⁊ in.l. sacrilegi.
§.labeo.alias est.§.cũ eo.ff.ad.l.iul.pe.et Pet.de anch. in.c. lator.
extra de pig.quãuis ipsemet Jmo.sibi contrarius ibi teneat con⸗
trariũ de quo etiã per Sali.in aut.matri ⁊ auie.C.qñ mulier tute⸗
le offi.fun. po. ¶ Aduertendũ est tñ in predictis circa intellectũ
⁊ cõclusionẽ gloss.nostre scđm cano.in.d.c.potuit.maxime Inno.
Hosti.⁊ Jo.an.⁊ scđm eos non reperit̃ clare in iure expressum que
ꝑsone sint prohibite respectu translationis iuris emphiteotici in
illas:vnde intelligunt ipsi hunc tex.⁊.d.c.potuit.qñ erant ꝑsone
prohibite forte p legẽ vniuersalẽ,seu p consuetudinẽ,vel per pactũ
cõtrahẽtiũ.iuxta ea que habent̃ in.l.si ita qs ꝓmiserit.§.ea lege.ff.
de verb.ob.⁊ ita etiã trãsit Jmo.ibi. in.xvj.col. Tamen illud vlti⸗
mum qđ dicunt de pacto contrahentiũ non bene adaptat̃ ad istuꝫ
tex.vt dixi in ꝑcedenti intellectu huius gl. Illud etiã quod dicunt.
non reperiri iure expressum qua persone sint ꝓhibite:dicite vt sta
94 tim dixi:ꝙ satis probat̃ in.d.l.milites,inducẽdo vt.s. ¶ † Dice⸗
bat etiã in predictis.d.Ant.de but.in.d.c.potuit.qđ non reperit̃
aliquis tex.expressus qui prohibeat ius emphiteoticum priuati
transferri in ecclesiã, quãuis glo.hic:⁊ in.d.c.potuit.hoc dicant.⁊
hoc ideo dicunt ſm eũ ex mente huius.l.fin.q̃ vr̃ gñaliter ꝓhibere
translationẽ fieri in ꝑsonã p quã fieret conditio dñi laici deterior:
qđ esset si fieri posset translatio emphiteosis in ecclesiaꝫ:q2 forum
mutatur ⁊ sic ſm eũ saltẽ respectu facultatis ꝯueniẽdi d2 fieri de⸗
terior ꝯditio:p id qđ habet̃ in.c.ij.de alie.iudi. mu.cã fac. Jmo.tñ
ibi dicit qđ hec ratio non est sine dubitatione,an sola mutatio fo⸗
ri habeat facere qđ dicat̃ deterior fieri conditio ipsius dñi p not.
95 in.d.c.ij. ¶ † Uos aũt videte Bar.hic firmantẽ,qđ qñ fit aliena⸗
tio in clericũ,ꝑpter mutationẽ fori videtur nobis cõstitui durior
aduersarius:ita tenet Bar.in.l.j.ad fi.ff.de alie.iudi. mu. cau. fac.
⁊ in.l.j.ff.de his q potẽ.noĩe ⁊c.bene facit gl.in.l.ij.in prin.in.glo.j.
ff.qui satis.cog.Et ideo dicunt no.Cy.et Bald.in.l.qui stipendia.
C.de procur.qđ ꝑsumit̃ fraus eoipso ꝙ est facta cessio clerico vel
potentiori:de quo etiam per Cy.⁊ Bald.in.l.p diuersa.in pe.q.C.
man. ¶ Melior tñ est ratio ⁊ mihi magis plꝫ quã assignat Spe.
in.d.§.nunc aliqua.in versi.cxvj.⁊.s.ꝓxime retuli.qđ diceret̃ fieri
deterior conditio dñi,si emphiteosis posset in ecclesiaꝫ transferri
multis ex causis. ¶ Primo quia nõ esset spes qđ res posset redire
ad dñꝫ p mortẽ,cũ ecclesie nõ moriant̃.c.gratiose.de rescrip.in.vj.
cũ tñ alias defuncto emphiteota sine herede reuerteretur emphi⸗
teosis ad dñm:itẽ ecclesia non potest iura sua sic de facili alienare
sicut priuatus:q2 requirit̃ qđ subsit causa,qđ interuenerint solẽ⸗
nitates ⁊c.⁊ ideo non sic faciliter dñs reciperet laudemiũ:sicut qñ
emphiteosis transfert̃ in priuatuꝫ : vnde qđ emphiteosis priuati
non possit transire in ecclesiã,nõ est ex culpa ecclesie:sed quia de⸗
terior efficeretur ꝯditio dñi:⁊ ita etiã tenent.d.Car.in.d.c.potuit.
⁊ ibi Jmo.in.xvij.colũ.q Jmo.ad hoc.s.qđ emphiteosis non pos⸗
sit ad ecclesiã trãsire,addit qđ habet̃ in simili in.c.j. de alie. feu . in
vsi.feu.vbi dicitur quod quãuis feudũ possit dari alij vel ex lege
vel ex conuentione:nõ tñ potest ecclesie dari:quia constitueretur
durior conditio dñi:⁊ ita notat illum tex.Bal.in.d.c.j. in. iiij. col.
idẽ tenet Alex.in consi.ccclxxiiij.inci.viso themate suprascripto.
96 in.iij.col. ¶ † Limita tñ quod dictum est in ecclesia Joã.an.in.d.
c.potuit.⁊ ibi Jmo.in.xvij.col.duobus modis quos posuit Spe.
in.d.versi.cxvij.primo vt non valeat quantum ad hoc vt emphi⸗
teosis possit in ecclesiam transire:valeat tamẽ quantũ ad hoc vt
estimatio debeatur ecclesie:quamuis Jmo.velit in hoc esse diffe⸗
rentiam inter legatũ et donationẽ/p ea que habentur in.l.multũ
interest.ff.de verbo.obli.⁊ ibi p eum. ¶ Item limitat non proce⸗
dere de cõsuetudine,que hꝫ qđ si ecclesia reperiat̃ habere emphi⸗
teosim priuati tenetur eam intra annũ vendere: ⁊ supra dixi et re
tuli. Dicebat etiam Host.vltra ꝑdicta in.d.c.potuit.qđ sicut do⸗
mini legum doc.excipiunt ecclesiam ab emphiteosi laici:ita ecõ⸗
tra domini doct.decretorum dicunt excipi laicos ab emphiteosi
ecclesie. ¶ Sed vt dicit ⁊ melius do.Card.in.d.c.potuit.⁊ ibidem
Jmo.longa est ratio diuersitatis. Nam ideo excipitur ecclesia vt
in eam transferri non possit emphiteosis laici,non culpa ecclesie,
sed quia efficeretur deterior conditio domini:multis ex causis:vt
supra dixi,que ratio cessat econtra quando emphiteosis ecclesie
transfertur in laicũ:quia per hoc non fit deterior conditio ecclesie
quã si transferatur in aliam ꝑsonã non laicã:imo fit melior condi⸗
b tio eius. ¶ Quid aũt[b] si emphiteota ingreditur monasterium,an
emphiteosis transeat in monasteriũ:quia dicitur transferri cum
vniuersitate rerũ,⁊ in consequentiã ꝑsone:qđ est alienuꝫ a propo⸗
sito nostro:vbi tractatur de transitu titulo singulari,dixi.s. eo.in
97 l.ij.in.xvij.q.extra glos. ¶ † Concludo ergo ex omnibus predictis
veram esse conclusionẽ ⁊ verum intellectum huius tex.qđ siue lo⸗
quamur in emphiteosi ecclesie,siue in emphiteosi priuati,oĩs il⸗
la ꝑsona per quã fieret deterior conditio dñi intelligitur ꝓhibita
accedere ad talẽ emphiteosim.siue fiat deterior conditio:vt quia
sit impotentior vt puta quia valde pauper:siue sit potentior:vt q2
magis priuilegiata,vt clericus capitaneus et miles.et ita in effe⸗
ctu concludunt doc.hic:⁊ maxime Sali.in.j.col.⁊ ponit vnuꝫ ver⸗
bum Albe.hic post Oldr.iuxta principium sui cõmenti.et Pet.
de ancha.in.d.c.potuit.⁊ ibi Jmo.in.xviij.colum.tamen Jmo.in
d.c.potuit.⁊ in.l.si ita quis promiserit.§.ea lege.ff.de ver.obl.dicit
qđ lꝫ doct.velint qđ emphiteota nõ possit alienare in potẽtioreꝫ:
tñ hoc nõ reperitur iure cautũ p aliquẽ tex.⁊ simpliciter sequitur
Alex.in consi.cxl.lib.iiij.incip.viso themate ⁊ instrumẽto cõcessio
nis in.ij.col. Sꝫ tu adde:qđ Bal.in aut.qbuscũqꝫ.C.de sacrosan.
eccle.tenet qđ res eccle.feudales vel emphiteotice que alias sunt
ꝯsuete cõcedi in feudũ vel in emphiteosim:tñ prohibentur cõcedi
qñ prelatus illas concederet consanguineo potẽtiori:p no.p glo.
in.l.si ita quis ꝓmiserit.§.ea lege.ff.de ver.ob.⁊ sequitur simplici⸗
ter Alex.in consil.ccclxxiiij.incip.viso themate suprascripto.in.iij.
colũ. ¶ Et ad istã cõclu.⁊ gl.nostrã: maxime inquãtũ fuit dictuꝫ
de prohibitione ecclesie,videte etiã glos.⁊ doc.in.l.si ita quis pro⸗
miserit.§.ea leg.in gl.fi.in ꝟbo interest.ff.de ver.obli. Itẽ ad id qđ
dictũ fuit,qñ dñs põt cõtradicere alienatiõi qñ emphiteota vult
alienare in potẽtiorẽ:videte etiã Jmo.idẽ tenẽtẽ in.l.si finita.§.si
98 de vectigalibus.in.iiij.colũ.ff.de dam.infec. ¶ † Hanc tñ conclu⸗
sionẽ qđ in potentiorẽ: ⁊ sic non idoneum facultate conueniendi
non possit transferri emphiteosis:limitat multuꝫ notanter Sali.
hic in.vj.col.in princi.nisi ille potentior sit consors vel consocius.
in eadẽ re emphiteotica,cum eo qui vult in eũ transferre:q2 tunc
etiam qđ fortius est,ſm Sali.poterit in eum alius consors par⸗
tem suam etiam domino irrequisito alienare.argu.l. voluntas.j.
de fideicõ.ex quo illius fides ⁊ persona est p cõcedentẽ approba⸗
b ta.Et pro hoc etiaꝫ dicit Sali.facere:quia qui iurat bona episco⸗
patus non alienare,poterit tamen illa capitulo donare:quia non
exeunt de corpore ecclesie.cle.si.extra de reb.ecc.non alienan.et di
cit hoc esse de mẽte glos.in.l.dudum.s.de contrahẽ.emp.⁊ est ve⸗
ra limitatio ⁊ mihi placet:quãuis.d.Guar.de ca.hic eam repro⸗
bet:quia lꝫ ecclesia vel potẽtior sit approbatus in parte : non ta⸗
men est in totum approbatus: vt notatur ſm eum in.l.an pars.
ff.pro derelicto. ¶ Ueritas tamẽ eius quod ꝑsupponit Sali.qđ
emphiteota possit suã partẽ alienare in alium cõsortẽ vel cõsociũ
in emphiteosi absqꝫ requisitione consensus dñi:examinabit̃ ple⸗
nius in questionibus.j.extra gl. vbi ponam veritateꝫ huius pun⸗
99 cti ⁊c. ¶ † Scđo vltra Bal.cõsyderate an forte posset limitari di⸗
cta ꝯclusio,vt non procedat quando dominus directus esset eque
potẽs,sicut ille in quem emphiteota vult ius suum emphiteoti⸗
cum transferre:vt quia miles esset vel capitaneus vel curialis: si⸗
cut ⁊ iste ratione paritatis potentie/pro qua limitatione bene fa⸗
cit quod in simili volunt Bald.Sali.⁊ Moder.in.l.ij.s.ne lic.po.
vbi volunt qđ licet cedens actioneꝫ potentiori ratione officij,per⸗
dat illam,⁊ cessio nõ habeat effectum:vt ibi est textus. Fallit ſm
eos,nisi fieret cessio potentiori contra eque potentẽ : quia tunc ra
tione equalis potentie non videtur factum in fraudem.arg.l. sed
⁊ milites.post prin.ff.de excu.tu.⁊.l.non solum.§.de vno.ff.de ri⸗
tu nup. ¶ Ad idẽ bene facit tex.in.c.ex parte.⁊ qđ ibi notãt doct.
extra de feu.⁊ qđ no.Joã.de imo in.c.ex parte.extra de alie.iudi.
mu.causa fac.reprobando Spec.in tit.de cessio.act.in.§.j.ver.quid
si aliquis plebeius.pro hac limitatione bene faceret qđ singu.vo⸗
luit Pau.de ca.⁊ ibi Moder.post eum in.l.j.C.ne lic.po.vbi habe⸗
100 tur in tex.† qđ recipiens vel procurans patrocinium potentioris
in causa sua,vel in aduocando vel probando,ad terrorem aduer

a ¶ Qđ mulier. addo docto. in.l.qm. j. de custo. reo. doct. in aut. vt nulli iudi.§.necessariũ. doc.i. l.j.C.de offi. diuer.iud.

b ¶ Quid ãt. Adde doc.i c.i pñtia. de ꝓba. Bar.i aut. igressi. C.de sa.san. eccl. Bal.in aut. nisi rogati. C. ad trebel.

sarũ sui dꝫ ꝑdere cãm,dicit Pau.qꝺ hoc fallit nisi ille qui assum/
psit patrociniũ potẽtioris litigaret cuꝫ eque potẽte:quia tunc ra
tione equalis potẽtie cessaret dispositio illius.l.j.Tamen hanc li/
mitationẽ non audeo firmare:tum q: nullus tangit:tum etiaꝫ q:
supradicta multũ refragant̃:q: quãuis dñs esset eque potens:tñ
deterior efficeret̃ sua conditio ꝑ istũ nouũ emphiteotã potẽtioreꝫ
quã esset prima:qꝺ est ꝯtra eaq̃ supra firmaui. Et ideo cogitate.
¶ Capio gl.paruã sup verbo trãsponere q̃ subaudit ad text.per/
mutãdo.Et sic glo.vr̃ innuere iuncto text.qꝺ quẽadmodũ emphi/
teota non põt alienare sine consensu dñi:alias cadit ita etiaꝫ non
põt ꝑmutare rẽ emphiteoticã cũ alio:prout etiã ponderaui.s̃.in
101 text.in.xij.notabili.¶ †Pro clara ergo intelligẽtia q̃ro nunquid
a emphiteota[a] possit ꝑmutare rẽ emphiteoticam cum alio absqꝫ re/
quisitione cõsensus dñi:hanc.q.format Spe.⁊ Jo.an.in.d.§.nunc
aliqua.in ver.xxj.⁊ ibi Spe.primo vr̃ dicere ꝙ nõ possit ꝑmuta/
re sine licentia dñi:eo q: ꝑmutatio vicina est emptioni.l.fin.ff.ex q.
cau.in pos.ea.⁊.l.ij.ff.de re.ꝑmu.imo est species emptionis.l.scien
dũ.§.deinde.ff.de edi.edic.postea Spe.dicit alios dicere,ꝙ si qui/
dem dñs velit tantũdẽ dare quantũ alius extraneus:⁊ habeat re
talẽ qualẽ vult extraneus ꝑmutare:⁊ tunc necessarius sit eius cõ/
sensus,vt dñs potius rẽ emphiteoticam habeat quã extraneus:
alias non intelligat̃ eius ꝯsensus:⁊ aliud clare non firmat Spec.
Jnclinat tñ magis i primã sñiam:q̃uis Jmo.i.d.c.potuit.in.xiij.
col.dicat:⁊ nõ bñ qꝺ Spe.finaliter firmat istã vltimã:⁊ ad Spe.se
remittit Jo.an.in.d.c.potuit.Bal.⁊ Ang.in.l.cũ hi.§.si cui.ff.de
transac.tenent qꝺ quẽadmodũ emphiteota non põt alienare sine
cõsensu dñi:al's cadit:ita etiã non põt ꝑmutare. Moti ꝑ.l.statu/
liberi a ceteris.§.qntus.ff.de statuliber.¶ Jpsemet Bal.sibi ꝯtra/
rius in.l.si domus.§.fi.ff.de lega.j.tꝫ simul cũ Joã.de are. qꝺ imo
emphiteota possit ꝑmutare sine consensu dñi.Motus,q: in per/
mutatione militat illa rõ q̃ in donatione:ergo quẽadmodum em/
phiteota põt donare sine consensu dñi,scꝺm magis cõem sñiam
ita ⁊ dꝫ posse ꝑmutare:q: vbi eadẽ ratio ibi ⁊ idẽ ius.l.illud.ff.ad
l.aquil.⁊.c.translato.extra de cõsti.nã ꝓut dictũ est.s̃.in glos.mag.
in verbo alijs vẽdere.i scꝺa.ꝑte ꝓncipali in illo articulo:an emphi
teota possit donare sine consensu dñi:dixi qꝺ lꝫ emphiteota alie/
nare non possit,põt tñ donare:q: cũ donatio fiat ob benemerita
⁊ affectionẽ q̃ habet̃ ad donatariũ:iuxta.l.nec adiecit.ff.pro soc.
certe si emphiteota volens donare alij,cogeret̃ requirere primo
dñm an vellet sibi donari.certe fieret magna iniuria emphiteo/
te qui cogeret̃ dño cui nõ hꝫ tantã effectionẽ quantaꝫ illi cui inten
debat donare q̃ ratio cessat in venditione ⁊ alijs cõtractibus: nã
venditio fit solũ vt habeat̃ ꝓciũ,et non causa alterius affectionis:
vnde cũ ita possit habere ꝓciũ a dño:⁊ tantũ quantũ ab alio, nul/
la fit sibi iniuria si dñs venit ꝓferendus,a quo cãm hꝫ.Certe ꝓdi/
cta rõ q̃ ꝓcedit in donatione.ita etiã põt ꝓcedere in ꝑmutatione:
nã ideo forte emphiteota ꝑmutat rẽ emphiteoticã cum alio, pro/
pter affectionẽ quã ad illã aliaꝫ ꝑsonã hꝫ quã non haberet ad aliã
similẽ:⁊ forte meliorẽ,rõne vicinitatis,vel cõmoditatis:vnde sibi
fieret iniuria si cõpelleret̃ ꝑmutare cum alia re nõ ita sibi accepta.
¶ Ego in hoc puncto puto in oĩbus ⁊ ꝑ oĩa debere concludi: ꝓut
conclusum est in donatione ꝑ easdẽ met rõnes ⁊ fundamẽta q̃ di/
xi in donatione in loco ꝓxi.alle.Uꝫ qꝺ emphiteota non teneatur
requirere dñm an velit ipse permutare,sed bene teneat̃ postq̃ per/
mutauerit cũ alio,requirere dñm vt illũ inuestiat,in possessionem
inducat,⁊ pro inuestitura laudemiũ accipiat: prout ibi seriosius
dictum est:⁊ ita etiã in ꝑmutatione tꝫ Jmo.in.d.c.potuit.in.xiij.
102 col.in prin.¶ †Nũquid aũt valsali[b] possint ꝑmutare feudum sine
b voluntate ⁊ ꝯsensu dñi:ponũt Spe.⁊ Jo.an.in ti.de feudis.in.§.
c qm̃.in ver.xxxij.¶ †Nunquid aũt[c] appellatione venditionis vel
alienationis veniat permutatio,⁊ an ꝓpꝛie:ita qꝺ ꝓhibita vendi/
tione a testatore vel a lege intelligat̃ prohibita ꝑmutatio. Et an
statutũ loquẽs de emp.⁊ ven.cõprehendat ꝑmutationem videte
Bald.no.in.l.j.C.de re.ꝑmu.⁊ in.l.fi.ff.de condi.ob cãm.et in.l.iu/
risgẽtiũ.i ꝓrin.§.nec.antiqua.ff.de pac.⁊.i.d.l.cũ hi.§.si cui.post Ja.
bu.⁊ Guil.ff.de transac.⁊ ibi etiã late ꝑ Ang.⁊ bonũ tex.cũ gl.in
l.fi.C.de ꝓdi.decurio.li.x.⁊ bonũ tex.in.c.j.de his que fi.a prela.sine
cõsen.ca.iunctis no.ꝑ doct.ibi:maxime ꝑ.d.Abb.Panor.⁊ bonũ
tex.quẽ Ang.reputat mirabilẽ i.d.l.sciendũ.§.deinde.ver.sꝫ si qs
ꝑmutauerit.ff.de edil.edic.⁊ Pau.de ca.in.l.j.ff.de rerũ ꝑmu.do.
Ant.in.c.constitutus.extra de in integ.resti.Spe.⁊ Joã.an.in tit.
de emp.⁊ ven.in.§.nunc dicendũ.el.ij.versi.sed pone statutum. et
quod no.Bar.in.q.quam dicit sepius de facto vidisse in.l.sicut.
§.sed si permiserit.ff.qui.mod.pig.vel hypo.sol.de epõ qui qui cõ
cessit licentiam cuidã ecclesie qꝺ possit alienare bona immobilia
pro satisfaciendo debitis,an vigore huius licentie possit vnũ fun/
dum cum alio permutare,dicite vt ibi ꝑ eum.¶ Capio gloss.sup
verbo ꝑ depositionẽ.Jsta gl.exponit tex.i.scripturã qualẽcunqꝫ.
¶ Glo.sequens.in ver.per attestationẽ.exponit tex.i.scripturam
cum testibus.¶ Jste glos.non vident̃ posse procedere.licet ceteri

a ¶ Nunquid emphyteota.adꝺ doc.i.l.fi.ff.ad.l.fal.do.pla.i l.titia.ff.de iu.do.c.nulli.de re.eccl.non alie.

b ¶ Nunquid aũt vasalli.adde.l.fi.ff.ad.l.falci.l.i tm̃.ff.ꝺ.lib.l.nõ solũ.C.ꝺ pꝛedi.mi.doc.i.c.nulli.de re.eccl.non alie.

c ¶ Nunquid autẽ.Adde Bart.in.l.j.ff.de Jhen.emp.Bart.Bal.⁊ doc.i l.j.C.de re.ꝑmu.bertachinũ in tractatu de gabellis.i.vij.parte.

non aduertant:quia hoc modo intelligendo tex.iste contineret cõ
trarietatẽ:nam scꝺm istum intellectũ text.iste vellet dicere,qꝺ qñ
dñs non potest vel non vult emphiteotam in possessionem susci/
pere ꝑ se ipsum,vel ꝑ suas literas,qꝺ debet ꝑ scripturã cum testi/
bus hoc facere:qꝺ esset oĩno contrariũ.Unde puto qꝺ alio mõ sit
intelligendus iste tex.in verbo ꝑ depositionem vel attestationem.
qꝺ qñ dñs noluerit ꝑ seipsum nec ꝑ eius literas emphiteotam in
possessionẽ mittere:⁊ tũc possit ꝑ attestationem vel depositionem.
intelligo qꝺ possit per depositionẽ suam factam per eũ corã iudi/
ce.s.viro clarissimo:vel ꝑ attestationẽ in prouincijs coram presidi/
bus ⁊c.vt iudex ipse inuestiat in negligentiam et locum domini:
sicut ⁊ alias contumaciã partis iudex supplet.l.properandum.§.
⁊ siquidẽ.C.de iudi.⁊ factũ iudicis censet̃ factũ partis.l.si ob cau/
sam.j.de euic.¶ Capio glo.in verbo estimationis.dicite de intel/
lectu huius glo.prout.s̃.dixi in glos.mag.in ver.alijs vendere.in
scꝺa parte prin.in illo arti.an emphiteota possit donare sine cõsen
su dñi.¶ Gl.parua in verbo accipere.q̃ dicit.s.a nouo emphiteo/
ta.est multum singularis:dicite vt.s̃.de ea dixi in textua.in xv.no.
in.j.⁊.ij.q.quas ibi posui.¶ Glos.in ver.cadat.que est finalis/ et
eam diuido in tres ꝑtes.Jn prima subaudit ad text.Jn secunda
ponit vnum dictum generale ad totam hanc.l.Jn tertia opponit
non contra illud qꝺ dr̃ in fi.huius.l.sed in tota.l.vꝫ qꝺ emphiteo/
sis non possit alienari sine consensu domini,⁊ cõtrariũ non soluit.
secunda ibi:quicquid ergo contra.l.istam.tertia ibi:aliud in fru/
103 ctuario.¶ †Jn ea.glo.ibi:ipso iure.iunctis verbis sequentibus
glo.habetis qꝺ emphiteota si in alienatione aliquid fecerit con/
tra formã huius.l.qꝺ ipso iure cadit a iure emphiteotico,nec re/
quiritur alia sententia.¶ Contra istã determinationẽ glos.videt̃
104 tur multum facere illa vulgaris regula,que habet † ꝙ quoties/
cunqꝫ lex vtitur verbo futuri tꝑis non intelligitur ipso iure,sed
demum interueniẽte sñia gl.in.l.iubemus.nulli.§.sane.el.ij.et ibi
s̃.de sacrosan.eccle.⁊ glo.in.l.in criminali.⁊ ibi doct.s̃.de iur.om.
iudi.cum simi.Sed lex nostra vtitur verbo futuri tẽporis cadat,
ergo ⁊c.ad idẽ facit.l.ij.§.quod si actor.cum glo.in verb.cadat. et
aut̃.principales.s̃.de iura.calum.vbi verbũ cadat intelligitur nõ
ipso iure,sed mediante sñia.Ad idẽ.l.si quis in tantam.in verbo
amittat.j.vnde vi.propter que dicit Sali.hic in pe.colũ.quosdam
fateri obiectiones,⁊ tenere qꝺ imo in casu huius.l.requirat̃ sñia:
⁊ dicunt hoc esse de mente Jnno.in.d.c.potuit.¶ Uos autem te
nete opi.glo.nostre:quã etiã tenet Ange.hic iuxta principium:⁊
Sali.hic in pe.col.d.Guar.de ca.in vlt.col.hic.¶ Et pro hac sen
tentia glos.adducitur optimum fundamentũ:quia si emphiteo/
ta cessando triennio soluere canonẽ emphiteoticum cadit ipso iu/
re:prout.s̃.firmaui late in.l.ij.in.v.no.in.ij.q.s̃.eo.quo casu dr̃ de/
linquere omittendo,multo fortius debet cadere ipso iure emphi/
teota quando alienat non seruata forma huius.l.cuꝫ tunc delin/
quat faciendo.Et grauius est crimen qꝺ cõmittitur committẽdo
quã qꝺ cõmittit̃ omittendo.gl.in.l.semel mora.in prin.cuꝫ si.ff.sol.
ma.⁊.l.qui aũt.in prin.ff.que in frau.cre.pro hoc etiã facit text.in
d.c.potuit.vbi isti duo casus equiparantur quantũ ad caducita/
tem,an emphiteota cesset soluere,an vero alienet sine ꝯsensu do/
mini:sed primo cadit ipso iure:vt dictũ est ergo ⁊ scꝺo casu. Jdem
tenet.d.Alex.Adducens simile de feudo in consi.xliiij.lib.iij.inci.
visa facti narratione.d.Ant.de but.in consi.xxij.incip.visis pun/
ctis ⁊ quesitis.Et ibi dicit qꝺ ista glo.per neminẽ est reprobata:et
qꝺ non reperit istam glo.ꝑ aliquẽ in dubiũ reuocatam.¶ Subdit
tñ qꝺ si dominus vellet stare contractui:⁊ hoc declarat an expresse
vel tacite ꝙ valeret contractus,⁊ non rescinderetur.Jntelligit tñ
Sali.⁊ bene hanc conclusio.veram domino volente:alias secus.
Et ratio est:quia hec cadentia concernit fauorẽ dñi : ergo non dꝫ
in eius odiũ retorqueri.l.quod fauore.s̃.de leg.j.qꝺ si esset,eo in/
uito caderet:⁊ ita etiam tenui in.d.l.ij.in.v.notabili.in.ij.q. quan/
do emphiteota cessauit soluere,et ita demum cadat si dominus
velit.¶ Et tenendo hanc opi.nõ ob.adducta in contrarium/qꝺ
quando.l.vtitur verbo futuri temporis non intelligitur ipso iure
sed requiritur sñia:quia respondet Sali.hoc esse veruꝫ,qñ verba
legis referuntur ad iudicẽ,vel ad actũ iudicialiter expediendum
vel qñ pena cadentie imponitur actui iudiciario: sed hic imponi/
tur actui ⁊ facto extra iudicium gesto.Et sic ꝑ hanc.l.pena impo/
105 nitur ipso iure:prout etiã fm̃ eũ imponit̃ in.l.fi.s̃.loca. †De hoc
puncto dicite:vt late dixi in.d.l.ij.loco ⁊ questione ꝓallegatis.Et
subdit etiam Sali.hic qꝺ predicta procedunt quantũ ad emphi/
teotã qui alienauit non seruata forma huius.l.vt ipse cadat ipso
iure,quantum vero ad emptorem vel acceptorẽ,dicit etiã expedi/
tum/qꝺ contractus non tenet:quia ꝯtra formam huius.l.factus
vnde dicendũ est ipsum cadere ipso iure:vt in aut̃.qui res iam di/
ctas.cum ibi notatis.s̃.de sac.san.ecc.¶ †Quid aũt sit in vasallo
alienante feudũ sine consensu dñi:an ipso iure cadat: an vera re/
quirat̃ sententia:habes text.in.c.j.in.§.deniqꝫ.⁊ ibi Bal.in.ij.co/
lũ.q̃ fuit ꝓma cã benefi.amit.in vsi.feu.⁊ dixi in.d.l.ij.in.v.notabi
li.in.ij.

li.in.§.q.s.eo.et ibi addidi plerasq; alias concordantias. Adde Alex.in consi.xliij.li.iij.incip.visa facti narratione. ¶ In ea.glos. in fi.habes qd quamuis emphiteota alienans sine consensu dñi, vel aliter non seruata forma huius.l. cadat ipso iure a suo iure emphiteotico: tñ secus est in vsufructuari o q pōt etiā inuito dño nedū ignorante alienare.d.l.cui vsusfruct⁹.hic allegata in glos.du plicē rōnē diuersitatis assignat Sali.hic in.j.colū. ¶ Prima est, quia alienatio iuris emphiteotici facta ignorāte dño,vel sine consensu dñi afferet magnum preiudiciū ipsi dño,p ea q̄ vidistis.s.in gl.magna.sup vbo alijs vēdere.in scda pte principali in illo dispu tabili articulo an emphiteota possit donare sine cōsensu dñi, qd non est in alienatione vsusfructus. ¶ Scda est: quia per vēditionem vsusfructus sola cōmoditas transfert,et non ius: q2 illud est personale ⁊ seperari non pōt a fructuario.l.necessario.§.fi.ff.de pic.⁊ cōmo.rei vendi.qd secus est in iure emphiteotico.Et p ista sint expedite oēs glo.huius.l.fi. ¶ Extra.gl.se offerūt plures vtiles ⁊ quotidiane questiones ad materiam huius.l.vltra eas quas congruentius vidistis.s.in text.⁊ in glossis. Ex quarū questionū decisionibus habetis plures limitationes notabiles ad istam.l. vltra eas quas assignaui.s.in tex.Et quia.s.in gloss.mag.in verbo alijs vēdere.vidistis qd emphiteota,sine cōsensu dñi ius emphi teoticū aut sua melioramenta donare,legare,in ea heredem instituere,⁊ pignorare pōt: vidistis etiā in gl.parua.in ver.transponere

107 qd etiā pōt pmutare sine requisitione ɔsensus dñi. ¶ † Prima ergo in ordine sit q̄stio. An emphiteota possit rem emphiteoticam in dotē dare sine consensu dñi:et intelligo in dotē filie sue: vel etiam nunquid possit dare filio suo in donationem propter nuptias. Istā.q.formant Spec.⁊ Joā.an.in.d.§.nunc aliqua.in ver. cix.⁊ determinant qd sic: qd pōt in dotē dare sine cōsensu dñi: per plura de quibus ibi p eos: et maxime vbi alias donatio vel alienatio est prohibita,⁊ punitur: permittit tñ alienatio causa dotis. aut.res que.C.cōia de leg.⁊.l.fi.C.de liti. Sequitur simpliciter do. Alex.in consi.ccxiiij.incip.viso themate ⁊ scripturis.li.ij. Intelligunt tñ ipsi hoc esse verū,dū modo emphiteosis eodē iure sit penes filiā quo erat penes patrem: vt qbus casibus fuisset finita penes patrē,finiatur etiā penes filiā.Et ibidem in se.ver.cx.ponunt laudemium qd debeat prestari dño,qñ res emphiteotica dat in

108 dotē: de quo vltimo dixi.s.in text.in.xv.not.in.ix.q. ¶ † Ibidem etiam in seq.ver.cxj.ponūt an si res emphiteotica fuerit data in dote,⁊ maritus cessauerit a solutione canonis per trienniū,an incidat in cōmissum in pjudiciū vxoris: de quo dicite vt ibi p eos: et idē qd Spe.⁊ Joan.an.q res emphiteotica possit in dotē dari filie sine cōsensu dñi: tenet etiā Hostiē.in sum.ti.de locato.in.§.fin. ver.nunquid ergo res emphiteotica pōt in dotē dari: idē simplr tenet Albe.de ro.hic.in.j.colū.in prin.idē simpliciter Jo.fab.hic etiā Sali.in.iij.col.⁊ Joā.an.in.d.c.potuit.⁊ ibi Joan.de imo.in xij.col.intellige tñ vt dixi hoc procedere,qñ pater dat p filia vel ipsamet mulier. Si aūt res emphiteotica daref in dotem pro extranea muliere,esset tūc maius dubiū e requirerer cōsensus dñi: in quo dz concludi fm Imo.vbi.s.qd aut datur inestimata: ⁊ tūc quia censef quedā donatio: dicendū est,put late dixi.s.in glo.ma. in ver.alijs vēdere.i scda parte pn. Aut vero daf estimata: ⁊ tūc qa estimatio facit venditionē.l.quoties.cū si.j.de iure dot.dicēdum est put dr hic in tex.in venditione: ⁊ de hac.q.an res emphiteotica possit in dotē dari sine cōsensu dñi: videte etiā Pau.de cast.in l.vsufructu.in.l.fi.ff.sol.ma.et Bal.in.l.volūtas.in.ij.colū.C.de fideicō.vbi etiā p eum qd de fratre dante rē emphiteoticā in dotem pro sorore: ⁊ ex istis habetis.viij.limitationē ad hūc tex.vt nō habeat locū qñ res emphiteotica daf ad dotē pro filia: quia tunc nō requiritur consensus dñi. Alias limitationēs vidistis.s.maxime

109 in tex. ¶ † Quid aūt sit in feudo,an vasallus[a] possit rem feudalem dare in dotē filie sine cōsensu dñi: ponit Jo.an.in.d.ver.cix.et

a habetis text.qd nō in.c.j.§.donare.⁊ ibi Bal.⁊ alij: qualiter olim feu.po.alie.⁊ text.in.c.j.de eo qui sibi ⁊ heredibus suis: et in.c.j. et ibi Bal.an mari.suc.vxori in benefi.in vsi.feu ⁊ tex.in.c.nuper.extra d dona.inter vi.⁊ vxo.⁊ Bal.i.c.j.i princi.in.iij.col.d phi.feud. alie.p Fede.⁊ in aut.res q̄.C.cōia de le. Sali.in.l.volūtas.in vlti. q.C.de fideicō.et in.l.fi.in pe.q.C.de re.alie.non alie. Albe.de ro. in trac.suo statutoꝝ in prima pte in.q.cxlviij. Imo.in.c.ex pte.in

110 ij.⁊.iij.colū.extra de feu. Pau.de cast.in ɔsi.xij. ¶ † Scdo quero an emphiteota possit rem emphiteoticā alij dare in emphiteosim sine consensu dñi: vel an emphiteota possit aliū in sua emphiteosi pro suo incontro sine consensu dñi ponere. Spec.in.d.§.nunc aliqua.in ver.cxxv.tenet qd non: cuz appellatione alienationis cōtineatur emphiteosis.c.nulli.extra de reb.ecc.non alie.et.§.nos igit.in ver.alienationis aūt.in aut.de non alie.⁊.l.fin.C.de re.alie. non alie.⁊ dicit Spec.qd istud est verū de iure,⁊ ita etiā de cōsuetudine obseruaf: ⁊ idem tz ibi Jo.an.in addi.idē vr tenere Albe. hic in.iij.col.q etiā de hoc allegat gl.in.§.adeo.insti.loca.et.l.nemo prohibetur.cū ibi not.s.loca.idē in effectu tenet Imo.in.d.c.

potuit.in.xiij.col.in fi.vbi etiaz declarat qño tunc dñs succedens in emphiteosi tenebitur ad pēsionē si sit maior q̄ illa que sibi prestabat: ⁊ qño tunc possit cōsistere seruitus in re ppria. Idem qd.s. quod emphiteosis non possit sine consensu dñi alij in emphiteosim dari,nisi fieret ad modicū tps: tenet etiam Bal.in aut.nisi rogati in vij.col.C.ad treb.⁊ ibi dicit secus esse in feudo: quia feudatarius potest subinfeudare pari vel meliori sine consensu dñi,vbi p eum.Et de emphiteosi idē etiā tenet Bal.in.l.cū essent.§.p pluri

111 um.ff.de serui.rusti.pdio. ¶ † Tertio quero nūquid emphiteota[b]

b possit rem emphiteoticā alij concedere in feudū sine ɔsensu dñi: puta aliquis habet in emphiteosim perpetuaz aliqd castrum,qd alij vult infeudare: nunquid possit sine cōsensu dñi. Spec.in.d.§. nunc aliqua.in ver.cxxix.determinat qd sic. Motus: quia istam concessionē in feudū forte vult facere propter benemerita vel seruitia alicuius,que cessant in directo dño. Itē cū dño habeat directum ius,⁊ p cōcessionē feudi transferat vtile,certe istud vtile confunderef a directo,⁊ sic expiraret ius feudi,cū res sua nemini possit seruire. Idē tenet Jo.de imo.in.d.c.potuit.in.xv.colū.in princi. qui putat p rationes pdictas debere concludi: prout late conclusum fuit in donatione.s.in gl.mag.in verbo alijs vendere.in scda parte prinj.Et sic ex istis habetis nouā limitationē ad hunc tex.vt non procedat qñ emphiteosis conceditf in feudū. ¶ Quid aūt sit

c econtra,nunquid[c] vasallus possit rem feudalē alicui concedere in emphiteosim ppetuā,vel ad longuz tps sine consensu dñi: videte Bal.in.c.j.in prin.in.iij.colū.de prohi.feu.alie.per Fede.in.l.voluntas.in.ij.colū.C.de fideicō.⁊ que notantur in.c.j.in.§.preterea.

112 de capi.cōra.in vsi.feu. ¶ † Quarto quero nunqd emphiteota[d]

d possit rem emphiteoticā locare sine cōsensu domini.Et si quidē loquimur de locatiōe ad modicū tps,⁊ clarū qd sic: qa p simplicē locationē ad modicū tps factam,nullum ius trāsfertur: imo nec possessio.l.non solet.ff.loc.l.nemo prohibetur.s.loc.⁊ ita tz Spec.in d.§.nunc aliqua.in verb.cxxiij. Si autem vult locare ad longum tps,quo casu transfertur vtile ius ⁊ vtile dominiū.l.j.§.qui in perpetuum.ff.si ager vecti.vel emphi.peta.tunc est maius dubium. Spe.in ver.cxxiij.videf sentire qd sic: dum quidē ponit qd iuris sit qñ emphiteota locauit alicui ad longum tps,et durante locatione res reuertitur ad dñm: puta p mortē emphiteote: an dominus erit obligatus stare dicte locationi: tñ ibi Spec.non directe nec clare tangit hunc passum. Joan.de imo.in.d.c.potuit.in.xxv. col.ponit in terminis,⁊ dicit qd quāuis per talē locationē ad longum tps transfertur ius vtile: ⁊ consequenter videatur prohibita: quia tñ in re propria non cadit locatio.l.si aliquam rem.ff.de acqui.pos.⁊.l.ei a quo.ff.de vsucap.videf qd nō debeat regri consensus dñi,an ipse velit conducere. Finaliter concludit idem debere dici: prout dixi in concessione in emphiteosim.s.in.ij.qō.adde Alexan.in consi.vlti.li.iij.incip.visis narratis.ad fi. ¶ Nunquid autē emphiteota possit aliquē vsufructuariū facere in re emphiteotica,absq; eo qd requirat consensum dñi. Bal.sing.tenet q sic in.l.j.§.itē in fundo.ff.qui.mo.vsusfru.amit.quē sequif.d.Alexan. in consi.cxxvj.inci.super eo qd queritur.in fi. ¶ Idē sentit Barto. in.l.iiij.§.ex contrario.ff.de acqui.pos.in pe.colū.in ver.quero quo

113 possint plures. ¶ † Quinto qro nūquid res[e] emphiteotica possit

e insolutum dari pro debitis ipsius emphiteote sine consensu domini: quando ista insolutum datio fieret per iudicem. Bald.in.c.j.in princi.in.iij.colū.de prohi.feu.alie.per Fede.tenet quod sic: quia cum dicta alienatio sit necessaria, videtur qd possit fieri per iudicē in iuribus ipsius emphiteote: saluo tamen semper canone domini: allegat plene no.in.l.si finita.§.si qua sint iura.ff.de dam. infec.⁊.l.j.C.de conduc.⁊ procura.do.Ange.lib.xj.⁊ ibi etiam ponit Bal.quid in feudo.de istis videte late per Bartol.⁊ alios in d.l.si finita.in.§.si de vectigalibus.maxime in.v.et.xj.colum.Et sic habetis.x.limitationem ad hunc text.vt non procedat quando daretur insolutum: quia tunc consensus domini nō requiritur ¶ Intelligo tamen sane predictam decisionez,vt dixi,procedere quando ista insolutum datio fieret per iudicem: ⁊ sic esset alienatio necessaria. Si aūt p ipsum emphiteotā fieret: tunc dominus ipse deberet regri.Et de hac.q.tāgit etiā Alb.hic iuxta pncipiuz

114 ⁊ se remittit ad ea que dixit in.l.j.s.cōia vtriusq; iudi. ¶ † Sexto

f quero nunquid plures[f] emphiteote possint inter se rem emphiteo. diuidere sine consensu dñi: puta plures filij fratres mortuo emphiteota volūt inter se diuidere emphiteosim,an possint irrequisito consensu dñi. Albe.hic iuxta principium tangit,⁊ se remittit ad ea q̄ dixit in.d.l.j.C.cōia vtriusq; iu. Bart.vero in.l.qui rome. §.duo fratres.in.x.qone.ff.de ver.ob.⁊ in.l.⁊ ideo.ff.de condi.fur.⁊ in.l.cū hi.§.si vnus.ff.de transac.⁊ in.l.si domus.§.fi.ff.de leg.j.et in eius consi.incip.ex themate pdicto tria dubia oriuntur ⁊c.concludit qd sic p tex.in.c.j.§.preterea ducatus.de phi.feu.alie.per Fed.

g vbi dicitur qd feudatarij[g] possunt inter se diuidere feudum sine cōsensu domini.per text.in.l.voluntas.C.de fideicom.vbi si heredes sint prohibiti alienare,tñ inter se possunt alienare: et diuide

a ¶ An vasallus.add do cto.i.§.emphiteosim. i aut.de nō alie.aut per mu.re.ecc.

b ¶ Nunqd emphiteota.adde.l.fi. C.d pdi.decurio.lib.x. doc.in.c.potuit.de loc.

c ¶ Nūquid. adde spe.ti. de loca.i.§. nūc aliq.vẽ. cxxj.⁊ seq.

d ¶ Nunquid emphiteota adde Jo.de imo.in capi. potuit.d lo.

e ¶ Nūquid res.adde io. de imo.in.l. vsusfr.ff.so. mat.⁊ qd in feu.vide per Bal.i.d.c.j. hic allegato vbi tz q nō.

f ¶ Nūquid plures.add spe.ti.d lo.in §.nunc aliq. versi.lxxij.et xcv.Pet.de anch.i.c.potuit.de loc.

g ¶ Qd feudatarij. Adde Jo.an.i addi.specu.sup rub.de feu. Old.ɔsi.ccxxxvij.icip. perlec.diligēter doc.in c.si heredes. de testa.

re: adducit etiam ad idez bonā ratione: nā ratio quare prohibita est alienatio emphiteosis irrequisito dño est: quia extraneus in quē alienaret non recognoscit dñm in directū dñm: nec sibi tenetur actione personali ad censum. Et ideo dñs multū dānificaret: quia volens cōtra eū agere ad censum, haberet necesse ꝓbare de suo dño quod difficile est multū, quā ratione declaraui. s. i gl. ma. in ꝟbo. alijs vedere in. ij. q. prin. ꝙ ratio cessat qn̄ emphiteote diuidunt inter se, cū vnusquisqꝫ recognoscat dñm, et ei teneat pro sua pte actione psonali ad censum: vnde dñs in nihilo dānificaretur. ꝛ ita se hꝫ cōis opi. quā cōiter sequunt doc. maxime Mod. in predictis locis ꝛ maxime in. d. §. duo fratres. Idem simpliciter tenet do. Ant. de but. in consi. xxxviij. incip. viso puncto ꝛ instrumēto. ¶ Pro qua opi. etiā vltra superius adducta: bene facit: quia lꝫ diuisio que fit inter plures emphiteotas sit vera alienatio: nō tñ potest habere locū decisio. l. nostre. Qd ostendo quia qn̄ emphyteota vult diuidere: certe p hoc nō vult alteri vendere ptē suam aliquo precio: ita ꝙ dñs volēs tantūdez pstare debeat ceteris preferri: imo vult partē suā diuisam pro se retinere: et ideo ista. l. locum habere non debet. Intelligite tñ istā decisionem procedere, qn̄ diuisio fieret pro his partib⁹ pro quib⁹ emphiteote obligati sunt ad pēsionem dño: secus si in diuisione fieret adiudicatio totius rei emphiteotice vni: quia tunc non posset sine consensu dñi: quia tunc cessarent fundamenta pdicta. ¶ Et sic habēs. xj. limitationē ad istū text. vt non pcedat in pluribus emphiteotis volentibus inter se diuidere, quia pn̄t sine consensu dñi. ꝛ de ista. q. vltra pdicta vide etiā Specu. ꝛ Jo. an. in. d. §. nunc aliqua. in ver. lxxij. ꝛ in ver. cxlvij. ꝛ Specu. in ti. de feu. §. quoniam. versi. xxxij. Bal. in. d. l. voluntas. in. ij. col. Fede. de se. in qō. cxxxviij. incip. factū tale est duo fratres ꝛc. ꝛ qd notat Bar. ꝛ Bald. in. l. in familie.
115 C. fa. er. ¶ † Quid autē sit in feudo, an plures vasalli possint illud inter se diuidere sine consensu dñi. vide Bal. in. c. j. in princ. in iiij. col. ꝛ in. §. preterea ducatus. vbi tex. ꝛ ibi late Bald. de prohi. feu. alie. p Fede. Specu. in ti. de feu. §. ij. versi. xxxj. cū tribus verse. ꝛ ibi Jo. an. in rub. in pe. col. Oldr. in consi. cxxxiij. gl. et Bal. in. l. cōi diuidūdo. ij. in prin. ff. cōi diui. gl. ꝛ Bald. in. d. l. in familie. Bal. in. l. si plures. in. ij. colū. j. de condi. inser. ꝛ in. d. l. volūtas. ꝛ in c. vno delegatoꝝ. extra de offi. deleg. And. de iser. in. c. j. ad finē. de feu. march. glo. fi. in. c. licet. extra de voto. ꝛ qd not. Bar. in. l. inter tutores. ff. de admi. tu. ꝛ in. l. arboꝝ. §. fin. ff. cōi diui. ꝛ i. l. lucio. §. j. ff. de aqua quo. ꝛ esti. ꝛ in. l. stipulationes non diuiduntur. in princi. in prima. q. de verb. obli. ꝛ Fed. de se. in qō. cxxxviij. incip. factum tale est. ꝛ Imo. ꝛ Panoꝛ. in. c. prudentiam. extra de offi. deleg. an aūt remisso fideicō. facta inter fratres sine consensu dñi. dicatur alienatio: ita vt p hoc res ad dñm reuertatur: dicite vt p Bar. in
116 d. l. qui rome. §. duo. fratres. in. x. q. ff. de ver. ob. ¶ † Septimo quero iuxta proximā precedētē qōnē: an plures [a] emphiteote possint inter se alienare irrequisito dño, vel tpe diuisionis vel post diuisionē factā: que questio est multū dubia. Bar. in. l. q rome. §. duo fratres. in. x. q. ff. de verb. ob. ꝛ in. d. l. ꝛ ideo. ff. de condi. fur. ꝛ in. d. l cū hi. §. si vni. ff. de transac. ꝛ in eius cōsi. icipi. ex themate predicto tria ꝛc. ꝛ in. d. l. si dominus. §. fi. et in. l. j. p illū tex. C. de impo. lucra. descri. li. x. ꝛ in oibus istis locis Bart. tenet indistincte qd plures emphiteote quocūqꝫ titulo pn̄t inter se alienare sine consensu dñi: lꝫ alibi ipse Bar. tangat ꝛ non decidat in. l. pater. §. quindecim. de leg. iij. mouet p illa met fundamenta q retuli in precedenti arti. Et idez qd Bar. tenet Ang. in. d. l. si domus. §. fi. et Sali. in. l. ea lege. C. de qdi. ob cām. ꝛ in hac. l. in. vij. col. in prin. et Joā. cal. in suo consi. v. posito in ti. de loca. Pau. de ca. in. d. §. duo fratres. et in. d. l. cū hi. §. si vni. ¶ Et tenendo istam partē habes. xij. limitationē pulchram ad istā. l. vt nō procedat in pluribus emphiteotis volētibus inter se alienare. quia pn̄t sine qsensu dñi. ¶ Contrariū tenet Guil. de cu. in. d. l. cū hi. in. §. si vni pluribusve. de quo etiā facit mentionē Bar. in pditis locis: motus p illū tex. ꝛ. l. si pupilloꝝ. in prin. ff. de reb. eo. ꝛ rñdet ad. l. voluntas. ꝛ ad. d. §. quindecim. alleg. per Bar. ꝛ bene quia ibi non fuit causa phibitionis nisi quo ad extraneos, non aūt inter se: ꝛ idē sequit Bal. in. l. dudum. C. de qtrahen. emp. ꝛ in. d. l. voluntas. ꝛ ista pars mihi magis placet: quia consydero qd ratio sup qua se fundat Bart. facit contra eum: nā dicit ipse ꝙ ratio quare prohibetur emphitheota alienare sine consensu domini, est quia fieret preiudiciū dño cum ille tertius nō sit obligatus dño actione personali: prout est ipse emphiteota: que ratio cessat qn̄ sunt plures emphiteote vnius dñi: cum vnusquisqꝫ sit obligatus actione personali domino ad canonē emphiteoticū. Nam ista ratio vr̄ stringere contra Bart. quia lꝫ vnusquisqꝫ sit obligatus actione personali dño pro parte sua, cū obligationes hereditarie ipso iure pro rata diuidant. l. j. §. si cer. peta. ꝛ in. l. j. p totū. j. de here. vel act. tñ pro alia parte: quā emit a socio non est verū qd sit obligatus dño actione personali: ergo ista ratio concludit qd inter socios alienatio nō sit permissa: sed qd socius volens alienare partē suā debeat requirere cōsensum dñi, an velit tantū prestare pro eius parte quantū ille soci⁹: bene verū est qd in diuisione q fit inter eos p suis ptibus militat ratio pdicta: tūc bene verū est qd non requiratur consensus dñi: prout tenui in. q. pce. ¶ Et ad hanc ptē etiā inuenio ꝙ tꝫ pater et obseruātissimus. d. pceptoꝛ meus. d. Alex. de imo. in. l. si domus. §. fi. ff. de le. j. vbi limitat notabiliter ꝛ bene hanc ptez, nisi emphiteosis esset accepta p se filijs ꝛ heredibus: quia mortuo patre cū inter istos filios sit locus iuri accrescēdi: declarat Bar. in. l. si mihi ꝛ titio. ff. de ver. obli. ꝛ sic ista dicer potius qdā renūtiatio, quā alienatio: vt est tex. no. in. c. j. cū ibi no. in alie. feu. vbi idē dr in feudo taliter qcesso: vt not. Bal. in. d. l. volūtas. C. de fideicō. ꝛ in. c. j. in prin. de prohi. feu. alie. p Fede. Et sic vr̄ qd hoc casu sit cōcessa: alias secus ꝛ ad istā. q. videte etiā qd no. Bal. in. d. c. j. in vlti. colū.
117 de alie. feu. ¶ † Octauo quero an emphiteota in re quā habet in emphiteosim possit imponere seruitutē sine consensu dñi, an vero requirat eius consensus: ita qd sine eo seruitutē imponens cadat a iure emphiteotico. Istā. q. ponit Bal. in. l. et in prouinciali. q est. l. iij. C. de serui. ꝛ aqua. vbi arguit ad ptes. ꝛ pmo ꝙ possit sine cōsensu dñi per. l. j. §. pe. ꝛ fi. ff. de superficie. ꝛ. l. j. ff. quibus. mo. feu. amit. ¶ In contrariū adducit: qꝛ emphiteota nō pōt alienare sine consensu dñi, ergo nec seruitutē imponere. l. fin. C. de rebus alie. non alie. ad idē adducit, qꝛ emphiteota nō hꝫ pprietatē, ergo sine consensu pprietarij nō pōt seruitutē imponere. l. in concedendo. ff. de
118 aq plu. arcē. † Ad idē adducit: qꝛ lꝫ maritus cōstāte matrimonio dicat dñs rei dotalis. l. dote ancillā. cū fi. C. de rei ven. tñ qꝛ non hꝫ liberū dñium, nō pōt seruitutē imponere. l. iulianus. cum. l. seq. ff. de iure do. ¶ Finaliter cōcludit Bal. post Guil. de cu. ꝙ emphiteota possit seruitutē imponere in re emphiteotica sine requisitione consensus dñi: ꝛ qd durabit seruitus p tēpore quo durabit ius emphiteoticū, ꝛ nō vltra: arg. l. si is cui. §. fi. ff. que ad. serui. amit. et l. ex vectigali fundo dicta. ff. de pig. ꝛ qd in simili habet de vasallo in. c. j. circa medium. de inuesti. de re. alie. fac. ¶ Nec ob. qd emphiteota alienare non possit sine consensu dñi: vt hac. l. qꝛ rñdet hoc non esse verū in omni spe alienationis. l. si domus. §. fin. ff. de leg. j. et dictū est late. s. in gl. mag. in prin. in verbo alijs vedere. maxime in scda parte prin. Et sic fm eū tandiu durabit seruitus imposita p emphiteotā, quādiu durabit seruitus imponētis: postea resoluet ipso iure. ar. l. peto. §. pdium. ff. de leg. ij. ꝛ. l. statius floꝛus. in. §. cornelio felici. vbi casus notabilis. ff. de iure fisci. ¶ Et pro hac opinione qd emphiteota possit seruitutem imponere sine cōsensu dñi, ego addo gl. oꝛdinariā in. l. ij. ff. de serui. ti. generali. et Bal. in. c. j. §. quid ergo. de inuesti. de re. alie. fac. in vsi. feu. p illum text. quē ad hoc reputat multū sing. vbi idē dicitur de vasallo: intelligēdo tñ qd talis impositio seruitutis valeat in preiudiciū emphiteote vel vasalli, non aūt dñi: ad idē qd singulariter vult Bal. in. l. j. §. itē in fundo. p illum text. ff. qui. mo. vsusfru. amit. vbi singu. tenet qd emphiteota in re emphiteotica possit vsumfructū constituere, ꝛ qd in hac cōstitutiōe nō requirat cōsensus dñi. ¶ Ad idē de superficiario, qui pōt in re superficiaria seruitutē cōstituere: puta seruitutē altius non tollendi: fm Bal. in. d. l. iij. ff. de serui. ꝛ retuli in. l. j. sup gl. iij. s. e. in. iij. q. dum posui differentiā inter cōtractum superficiarium ꝛ emphiteosim. ¶ Et ex his habetis. xiij. limitationem ad hanc. l. vt nō pcedat quantū ad imponendū seruitutem vel vsumfructū cōstituendū: qꝛ in talibus non requirit cōsensus dñi: quamuis cōtrariū teneat in pdictis cōis pceptoꝛ. d. Hiero. toꝛtus nullam de supradictis autoꝛitatibus mentionem faciens, in. l. iubemus. la. ij. in prin. C. de sacrosan. eccle. tñ ipsemet hic tꝫ in vsufru-
119 ctu. vt. s. tenui. ¶ † Nono quero nunquid emphiteota [b] possit de re emphiteotica facere compromissum sine qsensu dñi. Bald. fin. ꝛ alibi non legi in. l. fi. §. fi. ad finē. C. cōia de le. determinat qd sic. Motus quia compromittendo non dicit alienare, etiā posito qd arbiter adiudicet rem emphiteoticā aduersario: quia fm eū per sniam arbitri non perditur dominium. c. raynaldus. extra de testa. ad quem etiam tex. se remittit Bald. in. l. traditionibus. ad fi. s. de pac. ¶ Pro hac snīa vltra eū facit qd signanter tenet Spe. in titu. de arbi. in. §. restat. in ver. sed nunquid vasallus. vbi voluit qd vasallus sine consensu dñi possit de re feudali facere compromissum: sequit Lud. ro. in. l. j. §. ꝛ post operis. in fi. ff. de ope. no. nū. ꝛ in. l. iusiurandū qd ex conuentiōe. §. j. ff. de iureiu. ¶ Ego teneo in vtroqꝫ contrariū. ꝛ in primo qd emphiteota non possit sine consensu dñi facere cōpromissum, moueoꝛ tali fundamento: nā q non potest rem alienare, vel de ea libere disponere, non pōt de illa facere compromissum. c. cum tpe. ꝛ ibi notant ad hoc cano. maxime d. Ant. ꝛ do. Abb. Panoꝛ. extra de arbi. sꝫ emphiteota est hmōi igitur ꝛc. ¶ Non ob. fundamentū Bal. qd per sniam arbitri non pdit dñium: quia puto qd etiā hoc sit falsum: ꝛ qd imo sicut p sententiam iudicis transfertur dñium: iuxta no. p gl. doc. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ꝛ iu. ꝛ in. l. pomponius. §. si iussu. ff. de acqui. pos. et per glo. notabilem. in. §. fin. insti. ꝛ offi. iudi. ita etiam fit per sententiam arbitri: maxime cū hodie ex sententia arbitri oriatur actio: ꝛ

ita pariat.

a ¶ An plures. adde. l. pꝰ. §. xv. & lega. iij. pau. de ca. in. l. cū hi. i. §. si eidē. de transac. Bal. in. l. voluntas. C. de fideicō.

b ¶ Nunquid emphyteota. adde doc. in. c. cū dilectus. qd me. cā doct. in. c. cū dilecta. de qfir. vti. vel inuti. i. §. q vero. doct. i c. inter dilectos. de donatio.

ita pariat effectum sicut snia iudicis fm distin. l.cum antea. C. de arbi. ¶ † Nec ob text.in.d.c.raynaldus.qr tex.nihil probat,sz tm̄ dicit qd per sniam arbi.non pot prohiberi translatio dnij: prout etiam declarat Bar.in.l.filiusfa.§.diui.in pe.col.in fi.ff.de leg.j.qui dicit qd ideo p sniam arbitri nō pōt phiberi trāslatio dnij,qr arbitriū sumit vires ex pacto.⁊ ideo non dz plus posse q̄ ipsuz pactū: nō quoqz est verū dictū Spec. ⁊ Lu.q̄ vasallus possit facere compromissum de re feudali.qr contrarium:⁊ melius tenēt canoni.vt Hosti.d.Ant.de bu.⁊ do.Abb.Pan.⁊ Imo.in.d.c.cuz tempore.per reg.illius tex.qr qui nō pōt alienare vel de re libere disponere, non pōt etiā facere compromissum:sz vasallus nō pōt alienare sine consensu dn̄i ca.j.in prin.de prohi.feu.ali.per Fede.igitur ⁊c. ¶ Concludo ergo ex predictis/qr emphiteota ⁊ vasallus nō possunt facere compromissum sine consensu dn̄i.⁊ si faciunt cadunt a

121 iure suo. ¶ † Decimo quero nunqd emphiteota possit transigere de re emphiteotica sine cōsensu dn̄i. Primo videt̄ q̄ sic, per illud qd in simili dicit̄ de vasallo.q sine cōsensu dn̄i pōt transigere vt.c. si vasallus de beneficio suo.⁊ ibi Bald.si de feu.defunc.con.sit inter domi.⁊ agna.⁊ in.c.j.de controuer.inter vasal.⁊ alium de be-

122 neficio. ¶ In cōtrariū facit † qr qui nō pōt rē alienare,nō pōt etiā sup ea transigere.l.nō solū.§.de predi.mi.⁊ gloss.not.in.l.quam ibi multum exclamāt Bar.⁊ ceteri.§.si aduer.trāsac.p quā glo.dicit ibi Bar.q̄ prelati vel rectores ecclesiarū q nō pn̄t res immobiles ecclesie alienare sine solennitate aut̄.hoc ius porrectū.§.de sacrosan.eccle.⁊.c.sine exceptione.xij.q.ij.nō pn̄t etiā sine eisdē solēnitatibus trāsigere.qd fm eū est contra fraudes que tota die occurūt: ⁊ sequitur Bart.in.l.quoties ab oibus. C.de fideicō. Istam. q.de emphiteota ponit in terminis Bal.in.d.c.j.de cōtro.inter vasal.⁊ alium de benefi. ¶ Breuiter fm qd colligit̄ ex mente Bal.ibi:⁊ in c.j.in prin.in.vj.col.de phi.feu.alie.p Fede.plem⁹ tū q̄ ipse dicat, ista est veritas:qd si quidē emphiteota rem emphiteoticaz penes se existentem tradit aduersario ex cā transactionis, qd tūc nō pōt sine consensu domini:al's cadit a iure suo:qr ista est alienatio.d.l. non solum.C.de predi.mi.aut vero rē emphiteoticā penes se existentē retinet penes se,ex causa transactionis: aliud dando vel faciēdo aduersario.⁊ istam transactionem bene pōt facere emphiteota sine consensu domini,qr ista non est alienatio:vt est gl. no.in l.nulli. ⁊ ibi Bar.⁊ alij.ff.de transact.Aut vero res emphiteotica erat penes aduersarium dimissa ex causa transactionis,aliquo dato vel recepto:⁊ talis transactio est adhuc permissa sine consensu dn̄i:qr dimissio rei existentis penes aduersarium ex causa trāsact. nullam inducit trāslationē dnij vel alienationē vt est tex.vnicus ⁊ singu.in.l.si pro fundo.⁊ ibi doct.maxime Bart.C.de transac.iun-

123 cta glos.no.in.l.pe.C.de vsuca.pro emp. ¶ † Undecimo quero an emphiteota litigās possit deferre iuramentū aduersario super re emphiteotica sine consensu dn̄i. Guil.de cu.in.l.iusiurandum qd ex conuentione.§.j.ff.de iureiur.determinat quod nec emphiteota nec etiam vasallus sine consensu dn̄i pn̄t iuramētum deferre:motus per regulā illius text.q̄ qui non potest alienare, vel non hz liberā administrationē rei,non potest iuramentum deferre:sed emphiteota ⁊ vasallus sunt hmōi.ergo ⁊c. Ludo.roma.ibi reprehendit istam opi.Guil.⁊ tenet contrariū. ¶ Motus/quia iuramentum ⁊ trāsactio equiparant̄.vt.l.ij.ff.de iureiu.sz vasallus ⁊ emphiteota possunt trāsigere sine cōsensu dn̄i:vt.c.si vasallus de beneficio suo.si de feu.defunc.contē.sit inter do.⁊ agna.⁊.c.j.de contro.inter vasal.⁊ alium de beneficio:ergo eodem modo poterunt iuramentū deferre absqz consensu dn̄i. ¶ Scdo mouetur per dictum Spec.in tit.de arbi.§.restat.ver.sed nunquid vasallus. quod retuli.§.in.ix.qō.vbi voluit qd vasallus possit facere cōpromissum sine consensu domini. ¶ Ego teneo opi.Guil.quam puto meram veritatem.s.q̄ emphiteota ⁊ vasallus nō possunt aduersario iuramētum deferre,sine consensu dn̄i per fundamentū.§.adductū.cui Ludo.non rn̄det.qr qui non pōt alienare nō pōt vt dixi etiā iuramentum deferre ¶ Nec ob.allegata per Lud.Et primo q̄ iuramētuz ⁊ transactio equiparantur:qr fateor ⁊ dum dicebat.q̄ emphiteota ⁊ vasallus possunt trāsigere sine consensu dn̄i:qr dico posito q̄ sit verū in vasallo,tū istud non procedit in emphiteota:qr speciale est in feudo:⁊ non extenditur ad emphiteotaz.vt tenet Bal.in.d. c.j. ¶ Uel aliter planius respondeo/qd imo emphiteota non potest transigere sine cōsensu dn̄i:nisi fm qd dixi.§.in prece.q. ¶ Nō obstat dictum Speculato.vbi.§.quia illud non est verum vt dixi

124 §.in.ix.questione. ¶ † Duodecimo quero an emphiteota[a] pluriū

a dominorū possit rem emphiteoticā alienare de voluntate vnius vel duoruz,qui forte habeāt maiorem partem alio socio ignorante vel inuito:an cadat si non requiratur omnium consensus: ita qd in totum omnes simul non consentiant.Et intellige questionē, quando res est communis omnium pro indiuiso. Istam.q. late examinat Jo.an.in.d.§.nunc aliqua.in ver.lxxij.vbi tenet q̄ requirat̄ omniū consensus:ibi tamen non aperit:an in totū cadat, an vero pro parte illius tm̄ cuius consensum non requisiuit. Unde Guil.

de cu.Bal.⁊ Ange.in.l.communis libertus.ff.de in ius vocando. tenent quod tm̄ cadat pro parte illius socij cuius consensum non requisiuit.⁊ nō pro parte aliorum:cum tm̄ debeat puniri in parte circa quā delinquit.l.rescriptū.ff.de his quib.vt indig.idē etiaz tz Guil.de cu.in.l.si duo patroni.in prin.ff.de iureiu.⁊ ibidē.Pe.de bellaper. ⁊ Alb.de ro.de quo etiā vide p Alb.de ro.in.l.qd si vno. ad fi.ff.de in diē addic.Et q̄ in sili ponit Bald.de vasallo in.c.j.in prin.in.j.col.de phi.feu.alie.p Fede.⁊ vide oio que dicam.j.in.seq. q.⁊ videte etiā que dixi in.l.ij.in glos.in verbo trienium.in.xvij.q.⁊ seq.§.eo.predictis pōt alia questio applicari:pone quod tenes rē in emphiteosim a duobus dominis,quā vis alienare,vnus dominorū vult retinere p se,alius vero vult alienationi cōsentire:vtruz poterit dn̄s ipse solū partē tenere,an vero cōpellat̄ totam habere. de qua qōne dic vt per Guil.de cu.⁊ Alb.de rosa.in.d.l.si duo patroni.in pn̄.ff.de iureiur.Et vide quod in simili decidit Bal.in.l.si quis aliā. in fi.prin.ff.de solu. ⁊ in.l.cui vsusfructus.in fi.prin.ff.de vsu ⁊ vsufruc.lega.Bald.in.l.ij.in fi.C.de pact.inter empto.⁊ ven.

125 ¶ † Xiij.quero de vtili ⁊ quotidiana.q. an emphiteota alienans pro parte rem emphiteoticam sine cōsensu domini, cadat in totū a iure emphiteotico:an vero pro parte alienata tm̄.allegatur quedam decisio Guil.de cu.⁊ Ange.in.l.cuz silanianū.§.de his quib. vt indig.tenentium qd non cadat:nisi pro parte alienata per tex. in.c.j.de vasallo qui contra consti.lotharij in vsi.feu.quā decisionē nō inuenio. ¶ Credo q̄ istam questionem de emphiteosi tangat in terminis solus Raph.cu.in.l.quidam in iure.§. donationez.ff. de dona.vbi dicit Raph.q̄ sepius habuit hāc.q.de facto, ⁊ quod perquisiuit per multa scarthaphacia,⁊ nunq̄ inuenit aliquā de-

b cisionē in vasallo:bene reperit in pluribus locis nunqd vasallus[b] alienās ad partē feudi cadat in totū,ponit gl. bal.⁊ alij in.c.j.in.§. callidis.de prohi.feu.alie.per Fede.Bal.in.c.j.§. aut si liuellario. in.j.col.quib.mod.feu.amit.⁊ in.c.j.in.ij.col.de alie.feu.⁊ in.c.j.§.si vero.qualiter olim feu.pote.alie.⁊ in.c.j.in.ij.col.de vasal.qui contra consti.lotharij.Jo.an.⁊ alij in.c.ij.extra de feudis.Joan. fab.in §.si vero quis partē.insti.de lega.⁊ qd no.Bal.in.c.vasallus.el.j.in j.⁊.ij.col.post gl.⁊ tex.ibi si de feu.defunc.cōten.sit inter do.⁊ agna. vbi ponit de vasallo qui negat partē feudi,⁊ conuincit̄ de mendacio:an per hoc priuetur toto feudo,an parte illa tm̄ quaz negat.⁊ q̄uis in vasallo alienante partē feudi.tex.sint varij,⁊ varie loquātur doc.⁊ maxime Bald.in predictis locis.puto tamen in vtroqz hanc esse veritatē/vt colligit̄ ex doctrina Jo.and.in.d.c.ij.extra de feu.per Bald.in.d.§.aut si liuellario. ⁊ in.d.c. j.in.ij. col.de vasallo qui contra consti.lotharij.Naz in alijs locis prealle. Bal.aliter dicit,q̄ aut emphiteota alienat partē sub cōmemoratione emphiteosis ⁊ vtilis dominij,⁊ sic tanq̄ emphiteota:⁊ tunc non cadit nisi eatenus quatenus alienauit:qr nō debet pena excedere quātitatē delicti.l.rescriptum.ff.de his quib.vt indig. Aut vero alienauit tanq̄ habens directum dominiū,tunc etiam alienādo pro parte cadit in totum:ratio est:qr isto secundo casu quando emphiteota alienat tanq̄ directus dominus,videtur contemnere personā domini.⁊ sic ista pena putationis que succedit, non succedit ratione rei alienate:sed ratione contemptus persone dn̄i. vnde cū habita relatione ad personā domini,illā in totum offendat,cum iste contēptus persone nō possit pro parte fieri:nimirū si isto casu alienās pro parte cadit in totum:⁊ pro hac doc.opus est tex.in.d.l.quidaz in iure.§.donationē.ff.de dona.⁊ ibi ita no.declarat Bart.respondendo ad.d.l.rescriptum.ff.de his quibus vt indig.Et ita in simili dicit Bal.in.c.j.in.iiij.colum.in fi.de alie.feu.per.d.l.quidam in iure.§.fi.Et ad hoc q̄ emphiteota vel colonus qui vendunt rem tanq̄ propriam ⁊ sic tanq̄ proprietarij,possint expelli a domino: videte etiā Bal.in.l.j.in vlt.col.⁊ in.l.si quis cōductionis titulo.in pe.col.§.loca.Bal.⁊ Imo.in.l.vsufr.ff.solu.mat. ¶ Intelligite predicta procedere de iure ciuili.de iure autem canonico ⁊ eius benignitate in foro canonistarū,non caderet vnq̄ nisi pro parte alienata.fm Joan.and. in.d. c.ij.in nouella.⁊ Bald.in locis preallega. quia scdm eos pena nunq̄ debet excedere delictum.c.omnis.extra de peniten.non attenta hac subtilitate iuris ciuilis. Et vltra predicta ad hanc questionem videte que dixi.§.in preceden.q.⁊ quod not. Bal.in.l.vnica.§.j.in.iiij.colum.C.de cadu.tol. Uidete etiam que dixi.§.in.l.ij.glo.in verbo triennium.§. co.in. q.xvj.vbi posui si emphiteota soluit partem canonis, deinde in alia parte cessauit per triennium,an res emphiteotica in totum incidat in commissum:vt in totum possit expelli:an vero in parte tantum in qua cessauit soluere. Uide etiam que ibidem dixi in.xvij. qō.vbi posui.q. si emphiteota decessit relictis pluribus heredibus,quoruz aliqui soluerunt canonem pro parte sua,aliqui non,an omnes debeant cadere/an illi qui cessarunt tantum. Illa que posui in dictis questionibus multum conferunt ad hanc.q.ad quam etiaz videte qd alibi legitur:an si in cōtractu sit prohibita alienatio rei, ita quod si alienetur transeat in prohibentem,an etiam intelligatur prohibita alienatio partis:ita quod si pars tantū alienetur faciat rem

a ¶ An emphiteota.ad de doc. in.l. sancimus.C. de dona.⁊ in l.maiorez.ff. de pac doc.i regula in recōi.de re.iur. lib.vj.⁊ in regula qd oēs. eo.tit.⁊ lib.

b ¶ Nūquid vasall⁹. Ad de And.i.l. pe.C.ad sy. facit.l.rescriptum.ff.de his quib.vt indig.Bar. in.l.paulus. ⁊ i.l.bn̄ficio. ff.ad.l.falci.

transire ad prohibentem, colligitur ex pulchre no. per Bar. post
glo. in. l. qui absenti. §. si quis possessionem. ff. de acquirē. possessio.
126 ¶ †Decimoquarto quero an si testator[a] legauerit. xij. denarios:
a vel duos saccos frumenti super tali fundo soluendos annuatim
tali ecclesie, possit talis fundus alienari sine requisitiōe consensus
ecclesie: est questio Spe. & Io. an. in. d. §. nunc aliqua. ver. lxxxvj. et
in verb. cxviij. & dic vt late dixi in. l. ij. in glo. in verbo triennium. in
127 vij. q. s. eo. ¶ †Decimoquinto quero nunquid hec lex et similes
que disponunt emphiteotam alienātem rem emphiteoticam aut
sua melioramenta sine consensu domini, cadere a iure suo: proce-
dant siue alienans sciuerit qualitatem rei: & sic rem esse emphiteo
ticam: siue etiam ignorauerit. Solu. dicite quod debent intelligi
in sciente tantu͡z. text. est not. in. c. j. de contro. inter do. et emp. feu.
Bal. ibi. ante finem reputat valde singu. Et ex eo colligit modifi-
cationē qd in omnib[9] alienationibus in quibus alienans cadit a
iure suo, omnia iura istud disponentia debent intelligi in sciente
qualitatē rei: secus autem in ignorante. Et similis distinctio ſm
eum fit in. l. fi. §. fi. ff. de le. ij. Ad quod addite gl. in. l. ij. in gl. fi. in fi.
et qd ibi dixi. s. e. bene facit quod signanter vult Bal. in. c. si vasal-
lus feudū. ad fi. per illu͡z tex. si de feu. defunc. cōten. sit inter domi.
et agna. vbi voluit, quod si heres emphiteote ignorāter vendidit
feudum emphiteoticum, qd non cadit a iure suo: vnde ſm eū do-
minus volens reuocare, habet probare eius sciētiam: qd reputat
nota. dignum Et ex istis habetis. xiiij. limitationem ad hanc. l. vt
128 procedat in sciēter alienāte tm̄. ¶ †Decimosexto quero nūquid
mulier vel rusticus vel miles qui alienant emphiteosim vel feu-
dum contra naturam contractus, hoc est non requisito consensu
dñi. vel aliter non seruata forma huius. l. excusentur. an vero etiā
ipsi incidant in penam amissionis iuris sui emphiteotici, vel feu-
dalis. Bald. sing. in. c. j. in pe. q. de contro: inter do. et empt. tenet
quod tales persone nullatenus excusentur quin incidant in pe-
nam huius. l. Motus q2 nō l͡z eis ignorare iura ꝯtractus. alleg. l.
fi. C. de iur. & fac. igno. Addo gl. in. l. iuris. in. ij. in gl. mag. post me-
diu͡z. ff. de iur. & fac. igno. & qd no. Bal. in. c. j. §. preterea si quis. ad
129 fi. de prohi. feu. alie. per Fed. ¶ †Ad ide͡z bene facit: quia in his
que concernunt formam actus, vel inducta sunt ad rigore͡z iuris
cōseruādum, nō excusatur mulier vel rusticus: sed forma generali
ter tradita debet obseruari: ſm Bal. in. l. iuris ignorantia͡z. ad fi.
C. qui admit. & sequūtur ibi Rapha. ful. Pau. de ca. & Ludo. rō.
& Sal. in. l. pe. eo. ti. & Pe. de anc. in repe. c. canonū statuta. in versi.
sed hic quero statuto cauetur &c. extra de constit. et Bal. in. l. fi. in
prin. in. iij. q. C. de iure delibe. & Bart. in cōsi. suo incip. maritus fe-
cit heredem &c. in. l. j. circa med. C. de iur. & fac. igno. & gl. in. c. igno
rātia. §. j. xxxviij. di. Accedat etiam q2 mulieri, rustico, & similibus
personis nō parcitur nisi in casibus a iure expressis. l. fi. C. de iur. &
fac. igno. et gl. ij. q. iiij. §. fi. & expresse do. Anto. de but. in. c. ij. in. iij.
col. & ibi Imo. in vlt. col. extra de cōsti. Rapha. fulg. et Lud. ro. in
d. l. iuris ignorantiam. et ista bene notate pro extensione huius. l.
130 ¶ Decimoseptimo quero: †emphiteota vxoris vult rē emphi-
teoticā alienare, an sufficiat si denūciauerit ei[9] marito, an vero re-
quirat necessario cōsensus ipsius vxoris. Sol. dicite sufficere, esse
denuntiatum marito. et perinde est acsi ipsi vxori denuntiatum
fuisset. text. est no. in. l. aut qui aliter. §. sed & seruus. iuncta glos. j.
ff. qd vi aut clam. declarādo tñ vt ibi not. per Barto. Accedāt no-
tata per Bart. in. l. nō solum. §. morte. in. iiij. col. & etiam in antep.
ff. de ope. no. nū. per Ang. & Moder. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi
131 pretori. ff. e. ti. ¶ †Decimooctauo q̄ro, nūquid ista. l. et similes q̄
volūt ius emphiteoticū aut melioramēta non posse alienari sine
cōsensu dñi, habeāt locū in superficiario vel cēsuali: sed qd sit sup-
ficiarius. et quid cēsualis. & in quo differant ab emphiteota, dixi
s. eo in. l. j. in. iij. colū. Bart. in. l. j. §. qd autem. el. ij. ff. de superfici. di
stinguit ꝙ aut superficiarius qui emit superficiē non tenet̃ ad ali-
quam pēsionem: & iste pōt cedere, et quocūq͡z titu. alienare absq͡z
cōsensu dñi. d. §. qd autem. Aut est superficarius qui cōduxit su-
perficiem sub certa annua prestatione: & in hoc dicit se putare: qd
idem iuris sit qd in emphiteota: vt ita demum possit vendere vel
alienare sicut emphiteota: ſm formam et determinationem hu-
ius. l. ¶ Addo Spe. idē tenētem in. d. §. nūc aliqua. in ver. cxix. et
Imo. in. d. c. potuit. in. v. colū. quicquid ibi teneat do. Car. floren. et
Ang. de are. in. §. adeo. ad fi. insti. loca. vbi dicit hanc. l. esse exten-
dēda͡z ad superficiariū & cēsualē, qui soluūt aliquid noīe pēsionis.
Item addo qd etiam ista. l. habet locum in colono partiario, qui
accepit rem in emphiteosim: vt in alienatione teneatur requirere
cōsensum dñi, & soluere quinquagesimam: ſm Specu. in. d. §. nūc
aliqua. in ver. ciiij. et sequitur Io. fab. hic in princ. et ista notate ad
132 extentionem huius. l. ¶ †Dicimonono q̄ro: emphiteota[b] vendi-
b dit rem emphiteoticam sine cōsensu domini: sed non tradidit, an
cadat a iure suo. Spec. sing. in. d. §. nūc aliqua. in ver. xcv. tenet qd
nō. Motus q2 verbum vēdere, est cum effectu intelligēdum. l. j. §.
hec verba. el. j. cu͡z vulgaribus. ff. quod quisq͡z iuris. Et q2 nō dicit̃
perfecta vēditio ante traditionem. §. vēdite. insti. de reru͡z diui. et
c. cū ioānes. ꝑpe princip. extra de fide instru. Idem t͡z Sali. hic: in
pe. col. in fi. q etiā pro hoc adducit, qd qñ nō interuenit traditio in
cōtractu vēditionis, nudo cōsensu ab ea receditur, & pro nō facta
habet̃. l. ab emptione. in ꝑn. ff. de pac. et in. l. j. de peric. & commodo
rei vē. idem simpl'r t͡z Alb. hic. in. vltimis verbis & sequit̃ Ioā. an.
Paul. de elia. et do. Ant. de but. in. d. c. potuit. Et idē cum Spe. t͡z
simpl'r do. Ant. de but. in cōsi. xxxv. inci. viso pūcto et instrumēto.
ad fi. d. Alexā. in cōsi. cccxiiij. inci. viso themate & scripturis. in. ij.
col. lib. j. Idem tenet in simili in vasallo Bal. in. c. j. §. aut si liuella
rio. in vlt. colū. quib. mod. feu amit. & in. c. j. in prin. in. j. colū. in fi. de
ꝓhi. feu. alie. per Fede. & in. c. j. §. deniq͡z. que fuit prim. cā bñ. amit.
in vsi feu. Et ista est cōmunis opi. pro qua addo gl. in. l. j. in. §. si rē
depositā. in. gl. j. & ibi in simili bar. ff. depositi. & qd no. Bal. in. l. iij.
C. vt in pos. lega. ꝙuis cōtrarium teneat Io. de imo. in. d. c. potuit.
in. xlj. col. & seq. inducēdo. l. alienatum. cū gl. j. ff. de verb. sig. vt ibi
per eum. ¶ Et ex his habetis. xv. notabilem limitationē ad hunc
textū, vt procedat quādo emphiteota vēdidit et tradidit: secus si
solu͡z vēdidisset. ¶ Istam tamē cōem cōclu. limitat singu. do. ant.
de butr. in cōsi. xxxiiij. incip. de iure absq͡z longa allegatione pla-
num mihi videt̃ &c. quando emphiteota qui vēdidit, nec vere nec
ficte tradidit: si aūt vere, aut etiā nō vere sed ficte tradidisset: vt q2
constituisset se noīe emptoris possidere: dando licētiam intrandi
possessione͡z dicte rei: tūc bene emphiteota caderet a iure suo: nō
obstāte etiam ꝙ dictus emphiteota vēditor post tractum tempo
ris dicta͡z rem emphiteoticam redemerit & soluerit canone͡z dño,
133 ignorāti dictam alienationem. ¶ Motus, q2 licet ꝯstitutum di-
catur ficta traditio, tñ trāsfertur vera & propria possessio, & vtile
dñium. l. certe. §. j. & §. iulianus. in verbo. ego precario ꝓprio habe-
re dicor. ff. de precario. & l. quedam mulier. ff. de re vē. & in terminis
Bar. in. l. ab emptione. ad fi. ff. de pact. & Bal. in. c. itē inuestitura.
de not. feudorum. Ioan. an. in addi. Spe. in tit. de emp. & vē. §. j. in
ver. & no. ꝙ expresse in addi. que incip. & dubitat: quam limitatio-
nē perpetuo notate: q2 communiter in instrumētis vēditionū ap-
ponitur constitutū. Et pro ista limitatione addo Iac. alua. q idem
tenet in sim in vasallo in. c. j. in ver. qd aute͡z si traditio. in tit. qd iu-
ris si post alie. feu. vasal. id recup. De eo autē quod dicit do. Ant.
quando emphiteota redemisset. quid iuris. dica͡z. j. in sequenti. q.
134 ¶ †Per predicta plene etiā apparet, ꝙ si emphiteota promisit
de vendendo, quod per hoc multominus cadit a iure suo. de quo
in specie ponit Paul. de ca. in. l. in bonefidei. in. §. si tñ. ff. de eo qd
certo loco. Et de hoc an qui nō potest alienare possit promittere
de alienando. vide Bal. in. l. fi. C. ad. l. fal. Quid aute͡z sit si emphi-
teota vendēs vel donās etiam cum consensu domini: postea indu
xit nouum emphiteotam in possessionem sine cōsensu dñi: an per
hoc priuet̃ a iure suo. ponūt Ioā. de imo. & Moder. in. l. si domus.
§. fi. ff. de leg. j. & tenēt ꝙ sic. & bene: q2 tex. est hic in ver. necessitate͡z.
iūcto ver. si autem nouum. & dixi. s. in glo. magna. in verbo aliis
135 vēdere. in secūda parte princi. ¶ †Vigesimo quero & est multum
c pulchra. q. Quid si emphiteota[c] alienat emphiteotica͡z rē irrequi
sito dño, & postea redemit, an per hoc euadat penam caducitatis.
Spe. in. d. §. nūc aliqua. in ver. xcvj. t͡z ꝙ sic/ argu. c. si quis presby-
terorū. extra de reb. eccle. nō alie. & c. de multa. extra de prebē. & l.
ex hoc edicto. §. si quis. ff. de ali. iu. mu. cau. fac. & l. sequitur. §. item
labeo. ff. de vsuca. & per text. in. d. c. potuit. in versi. nisi celeri satisfa-
ctione. & dicit qd ita fuit obtētum Bono. ꝙuis referat alios dice
re cōtrariū de rigore iuris: eo q2 sufficit dolum semel esse commis-
sum. l. j. §. si rem depositā. ff. depo. & l. rogasti. ff. si cer. pet. Et q2 tali
penitētia quis nō desinit esse nocens. l. qui ea mente. ff. de fur. & l.
quis sit fugitiuus. in prin. ff. de edil. edic. Et cum hac opi. Spe. sim
pliciter tenet Io. fab. hic. circa prin. Sali. hic in vlt. col. refert ista͡z
opi. postea titubat. Et primo dicit ꝙ teneam[9] opi. gl. fi. hic in ver-
bo cadat. que vult emphiteotam alienātem sine consensu dñi ipso
iure cadere: certe ex quo per alienationem acquisitum est dño ius
caducitatis, videret̃ dicēdum quod redimēdo nō euadat pena͡z:
postea dicit qd illud qd dicit illa glo. fi. debet intelligi si dñs velit,
ergo si emphiteota redimat anteꝙ dñs sciuerit, videtur excusari
a caducitate. Finaliter ꝯcludit & stat in hac snia/ qd si celeriter re
dimat, ꝙ euitat penam: per tex. in. d. c. potuit. in ver. nisi celeri. qui
versiculus videtur debere referri ad oīa precedentia, & sic nedum
ad casum quādo cessauit soluere: s͡z etiam ad casum quādo aliena
uit sine cōsensu dñi. Idem quod Specu. videntur tenere Io. an. &
do. Anto. de bu. in. d. c. potuit. & Ioan. and. in. d. ver. cxvj. ꝙuis di-
cat in feudis cōtrarium esse expressum, ꝙ si vasallus alienet & po-
stea redimat, qd euitat penam caducitatis. in rubri. & in. c. j. quid
iuris si post ali. feu. vasal. id recupe. ¶ Aduertēdum est tñ ꝙtum
ad. d. c. potuit. ver. nisi. qd parum facit. q2 ille ver. non refertur nisi
ad casum quando cessat debito tēpore soluere: quo casu bene po-
test celeri satisfactione moram purgare. Et ꝙ ad istum casum tm̄
referatur tenet ibi glo. & Io. an. in. d. ver. xcvj. & in. d. c. potuit. & ibi-
dem Imo.

a ¶ Testator. adde doc. in l. mihi. ff. de leg. j. & vber. de bo. in ista l. fi. dicit istū casu͡z fuisse parme. et p Host. i summa. ti. de lo. in fi.

b ¶ Emphiteota. add. c. relatū. d. cle. nō resi. & i. c. hec aūt ꝟba. de pe. dist. j.

c ¶ Emphiteota. Add c. primum. lxxx. di. & in. c. diuortiū. & vtrobiq͡z p doct. de pe. dist. j.

dem Imo.in.xlj.col.qd pater scdm eũ,qꝛ verba dicti versi.nisi non videntur bene adaptari posse ad casum qñ fit vẽditio sine cõsensu dñi:qꝛ si emphiteota vendidit ⁊ tradidit:⁊ non redemit,frustra diceret tex.ꝙ iste posset expelli,cũ res nõ esset apud eum sed apud emptorem.⁊ sic cum verba illius ver.nõ bene adaptẽtur ad hunc casum,nõ videtur posse fieri bonum fundamentum de illo text.⁊ maxime qꝛ nõ videtur eadem ratio purgande more,qñ emphiteota alienauit sine consensu dñi,sicut qñ cessauit soluere:cuꝫ primo casu delinquat faciẽdo:quod est grauius ꝙ secũdo,vbi delinquit omittẽdo.vt late dixi in.l.ij.in glo.in verbo trẽnium.in.xix.q.ꝫ.eo. ℭ Contrariam opi.qd imo emphiteota qui vendidit ⁊ tradidit non excusetur a caducitate.siue redemerit ex interuallo,siue celeriter:tenet Albe.hic in pe.colũ.post.Dy.qui dicit quod ista opi.est verior de stricto iure:quis sit alia equior. Motus p glo.fi.huius l.in verbo cadat.que dicit ipso iure.si ipso iure cadit alienãdo:ergo nõ potest redimendo tollere ius quesitum dño. Eandem opi. tenet vbiqꝫ Bar.in.l.sequitur.§.itẽ labeo.ff.de vsucap.per.l.j.§.si rem.ff.depoſi.⁊.l.quidam in testamẽto.⁊.l.ergo.de fideicom.lib.⁊ per casum.d.c.j.quid iuris si post alienationem feu. vasallus id recupe.que iura ante euꝫ ibi allegat Dy.⁊ refert Albe.hic.idem tenet Barto. in dicta.l.j.§.si rem.⁊ in.l.si quis libellos. ad fin.C.de appellat. facit quod not. ipse Bartol.in.l.si insulam.in.vj.q.ff.de verb.obli. Idem etiam in vasallo tꝫ Bal.in.c.j.in prin.in.ij.col.de prohi.feud.alie.per Fede.eandem opi.in emphiteota tꝫ Pet.de ancha.in.d.c.potuit.⁊ ibi Imo.in.xlj.col.⁊ seq.qui dicit ꝙ ista est communis opi.⁊ ꝙ etiã magis ꝓcedit de iure ꝙ alia:⁊ qd in practica difficile esset obtinere cõtra istam opi. Idem tenet Imo.in l.si a me tibi.ff.ad.l.falci.idem tenet Ange.⁊ Ludo.ro.in.d.§.item labeo.⁊ do.Anto.de but.in.d.cõsi.xxxiij.incip.de iure absqꝫ longa allegatione planũ mihi videtur ⁊c.Motus,quia ex quo facta executione a iure non debet posse admitti purgatio more.l.si res obligata.ff.de lega.j.cum alijs ibi allegatis per eum. Subdit tñ dñs Anto.de but.qd ista pars est vera de iuris rigore:sed de equitate putat eum excusare penam,si aliter dñi non intersit:quia eius cõditio non fuit facta deterior:⁊ maxime in emphiteota ecclesie, cum clerici penis nõ debeãt esse tenaces:vt ibi per eum.Eandem opi.tenet Jac.alua.in.d.c.j.quid iuris si post alie.feu.vasal.id recu. ⁊c. ℭ Tenẽdo hãc opi.que est communis quod emphiteota redimẽdo rem alienatam sine cõsensu domini nõ euitat penam caducitatis:limitate eam ꝓcedere:nisi in prima alienatione emphiteota alienans fecisset pactum incontinenti retro sibi vendere,seu incontinenti debere sibi restitui:quia tunc per talem alienationem non caderet a iure suo.ita limitat Ange.⁊ Lud.ro.in.d.§.item la

136 beo.⁊ ante eos.d.Anto.de butr.in.d.c.potuit.in.j.col.in fi.†Et vltra allegata per Lud.ro.facit.l.plerīqꝫ.ff.de ritu nup.⁊ quod in simili voluit Ange.in.l.voluntas.ad fi.C.de fideicom.vbi voluit singu.qd prohibitus alienare extra familiam,possit alienare cum pacto quod incontinenti debeat restitui familie:quia nõ dicit tũc alienatio fieri extra familiã,que momento est penes alium duratura:argumen.l.fi.in.fi.vbi tex.no.ad hoc.C.de bo.que lib. ℭ Limitat etiã scdo predictam cõclu.d.Ant.de but.in.d.cõsi.xxxiij.vt de equitate emphiteota alienans ⁊ redimens euadat penam caducitatis,si aliter dñi nõ intersit:vt quia eius cõditio nõ fuerit facta deterior.ar.d.c.de multa.extra de prebẽ.⁊.d.c.si quis presbyterorum cum alijs ibi allega.per eum.que limitatio non placet mihi, cum multum intersit dñi,propter eius caducitatem ius sibi acquisitum,absqꝫ eo quod aliud interesse eueniat vt ex predictis appa

137 ret. ℭ †Nunquid autẽ emphiteota qui vendidit ⁊ postea redemit dicatur possidere eo iure quo antiquitus habebat,ponit Bart. in.l.si a me tibi.ff.ad.l.fal.⁊ est tex.in simili in vasallo vbi Bal.declarat in.d.c.j.qd iuris si post alienationẽ feudi vasallus id recu

138 peret. ℭ †Uigesimoprimo quero,iuxta duas proximas questiones:pone quod emphiteota vẽdidit rem emphiteoticam irrequisito domino,cum pacto.l.commissorie vel adiectionis in diem:⁊ resolutus est cõtractus per euẽtum conditionis:nunquid emphiteota euadat penam caducitatis.Bald.singu.post Guil.de cu.in l.ab emptione.in vlt.col. ff.de pac.tenet qd si ab initio tpe alienationis tale pactum fuerit appositum,⁊ per euẽtum conditionis resolutus fuerit cõtractus, ꝙ excusatur emphiteota a caducitate: secus si tale pactum fuerit appositꝫ ex interuallo post alienationem:motus ex doctrina gl.solẽ.ibi/que dicit qd quãdo pactũ.l.cõmissorie vel adiectionis in diem apponitur ab initio tempore celebrati cõtractus:quod tunc cõtractus resoluitur ipso iure,⁊ ipso iure trãsfertur dominium:secus si ex interuallo. quam glos.etiam Ange.ibi.in pe.colum.in prin.reputat perpetuo tenẽdam mẽti.⁊ hoc notate pro confirmatione eius quod tenui.ꝫ.iu.xix.qõ.Et ex hoc habetis.xvj.pulchram limitationem ad hanc.l.vt non procedat quãdo tempore alienationis facte ab emphiteota irrequisito domino appositum fuisset pactum.l.commissorie vel adiectionis

139 in diem. ℭ †Uigesimosecundo quero/ pone quod emphiteota vendidit irrequisito dño,non seruata solennitate que per formaꝫ statuti vel cõsuetudinis requiritur.puta mulier vendidit sine presentia propinquorum,que a statuto exigitur: an per hoc cadat a iure emphiteotico. bal.sing.in.l.ij.in.j.col.ꝫ.de episco.audiẽ.tenet quod nõ.qꝛ verbum venditionis prolatum absolute,non comprehendit venditionem que est nulla ex defectu solennitatis. argu.l. iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.facit sm eum quod not.in.l.alienatum.ff.de verb.sig. ℭ Addo pro hac decisione bene facere illud quod decidit Bart.in.l.filium.§.si quis contra tabulas.per illum

140 text.ff.de lega.prestã.†vbi decidit.ꝙ stante statuto qd si aliquis cesserit actionem alicui nobili,cadat a iure suo:ꝙ si quis cesserit qui cedere non potuit,vel cessio fuit inutilis, quod non cadet a iure suo.per illum tex.⁊.l.nõ putauit.§.non queuis. ff.de bono.pos. contratabu.⁊.l.cõtinuus.§.cum quis. ff.de verb.ob.⁊ idem tenet bal.in.l.quid ergo.§.cum autẽ.ante fi.per illum textum.ff.de infami.facit qd no.Bald.in.l.j.§.fi.ad fi.ff.quod quisqꝫ iur.de statuto puniente opponẽtem exceptiones,quod opponens exceptionem ⁊ inepte nõ incidit in penam statuti.Et ad ista videte quod notat Bar.in.l.vbi pactum.in vlti.col.C.de transac.⁊ in.d.l. continuus. §.cum quis.ff.de verbo.abliga.in quibus locis ponit an ⁊ quãdo sufficiat aliqd de facto fieri,posito ꝙ de iure nõ teneat. Et ex his habetis.xvij.limitationem ad hũc text.vt procedat in alienatio

141 ne valida. ℭ †Uigesimotertio quero,emphiteota vendidit rem emphiteoticam presente domino,an dñs hꝫ necesse protestari de iure suo. Cy.⁊ Ang.hic dicũt/ꝙ glo.hic querit,⁊ nõ soluit.⁊ quod quidam habẽt additionem in gl.que dicit quod non volunt allegare glo.magnam super verbo alijs vendere.in.v. parte prin.que nihil dicit de presentia domini:sed solum an quando emphiteota alienat,debeat alienare saluo iure domini vel ne. Pe.⁊ Cy.hic distinguunt:aut emphiteota vendit simpliciter: ⁊ nõ est necessaria protestatio dñi:qꝛ non dicitur vendere nisi ius suum.l. qui tabernas.ff.de contrahen.emp.aut vendit rem pleno iure.⁊ tunc est necessaria protestatio dñi.l. fideiussor impetrauit.§. pater.ff.de pig. ⁊ ita etiã tenet Albe.hic in.ij.col.⁊ Ang.in vlti colũ.facit qd not. per glo.⁊ doct.in.l.caius.ff. de pig.act.⁊ late Bar.in.l.que dotis.

142 ff.solu.matrimo. ℭ †Uigesimoquarto quero/pone emphiteota alienat irrequisito cõsensu domini,⁊ tempore alienationis in instrumento dicit.Ego alieno saluo iure ⁊ saluo cõsensu dñi:an per istam protestationem excusetur a pena caducitatis.Bal.in.l.vnica.in.xij.col.in ver.quero quid si prohibita est alienatio sub pena: quẽ ver.aliqui libri habẽt in.iiij.col.C.de his que pe.no.tenet ꝙ dicta protestatio nihil releuat:nam dicit qd licet emphiteota vel vasallus dicant vendo ⁊ trado reseruato cõsensu dñi,ꝙ ista protestatio non releuat,quia in ipso facto requirit licẽtia:⁊ qꝛ traditio est facti:⁊ sic factum est contrariuꝫ protestationi:ergo protestatio nihil releuat.Sed ipse idem Bal.in.c.iij.§.fi.in vlti.col.que fuit prima causa benefi.amit.in vsi.feu.dicit multũ sing.qd quãuis sit dictũ saluo.iure dñi vel ecclesie:tñ si processum est ad traditionem sub illa forma,illa verba nõ releuant: qꝛ cum non sit denũtiatum dño clam videtur fieri.⁊ per cõsequens dñm cõtemni.Sed si adijciat illa verba,nec aliter:nec alio modo:quia tunc nihil videtur actum fore,non perderet emphiteosim vel feudum:qꝛ constat qd non intendit alienare nisi possit ⁊ nõ aliter.iuxta no.in simili.in.l. si quidem.C.de except.⁊ in.l.iteꝫ labeo.§.fi.ff.fami.er.⁊ in.l.si quis locuples.ff.de ma.testa.Et hoc multuꝫ notate pro.xviij. limitatione ad hãc.l.⁊ pro cautela cõtra eius dispositionem.de quo etiã videte Bal.in.c.que in ecclesiarum.circa.x.col.extra de cõstit.⁊.d.l. si quidem.C.de excep.⁊ vide omnino not.per eundem Bald.in.c. cumana.in.iiij.colũ.de elec.⁊ in.c.j.§.hoc quoqꝫ.de succes.feu.⁊ do. Cardi.flo.in.c.ij.extra de feud.⁊ Ja.alua.in.c.j.§. si que fuit prima causa benefi.amit.⁊ qd not.Bal.hic ad fi.cum alijs concor. quas dedi in glo.magna sup ver. alijs vendere.in.ij. parte prin.in.ij.q. dum tetigi an emphiteota ecclesie possit donare sine cõsensu ecclesie.vide etiam Hostiẽ.⁊ do. Abb.in.c.ea te. extra de iureiurã. qui ponũt de emphiteota:vel vasallo alienãte saluo honore domini.⁊ refert Lu.ro.in sing.suis in sing.cccclxiij.inci.tu habes ꝙ vasallus

143 ⁊c. ℭ †Uigesimoquinto quero/ pone qd emphiteota alienauit sine consensu dñi,sub ista cõditione,vendo ⁊ alieno tibi si ⁊ inquãtum de iure possum,⁊ nõ aliter:⁊ postea sequatur traditio:an per istam conditionem adiectam alienationi excusetur emphiteota a pena caducita.Bal.sing.determinat quod sic/post Jac.ardizo.in c.j.§.hoc quoqꝫ.in pe.col.de succes.feu.⁊ dicit quod ita al's habuit cõsulere de facto,limitãdo vt ibi per eũ.⁊ ita etiã tenet Jac.alua. in.c.j.in prin.in pe.col.circa princi.in ver.quero quid si vasallus vẽdat ⁊c.de prohibi.feu.alie.per Fede.⁊ hec notate pro.xix. limita

144 tione huius.l.pro cautela contra eius dispositionem. ℭ †Uigesimosexto quero/ quid si emphiteota alienauit sine consensu domini,sub conditione si dño placuit:vel sub conditione si cõsensus domini accesserit.an per adiectionem huius conditionis excuset emphiteota a pena caducitatis.Albe.hic in vlti.colũ.post Albe.

Papien. determinat qd sic: qꝛ cū ista sit cōditionalis vēditio: per-
inde est acsi dn̄o fuisset predictū, ⁊ eius consensum habuisset: p. l.
fi. C. de fun. patri. lib. xj. ⁊ l. q absenti. §. j. ff. de acq. pos. Idē tꝫ Jac.
ardi. in summa ti. qui. mo. feu. amit. in. rub. sua: si vendidit sub con
ditione. Idem tꝫ. Bal. in. c. j. §. hoc quoqꝫ. in vlti. col. de succes. feu.
vbi alle. ad hoc tex. ꝑ no. in. l. si quis locuples. ff. de ma. test. ⁊ sequit
Jac. alua. in. d. c. j. in prin. in pe. colū. de prohi. feu. alie. per Fede. ⁊
hoc no. ꝑ. xx. limita. huius. l. ⁊ ꝑ cautela contra eius dispositionē.

145 ¶ † Uigesimoseptimo quero/pone ꝙ emphiteota vel vasallus
alienauit sine cōsensu dn̄i, ⁊ postea in instrō dicit hoc modo. Ego
vēdo vel alieno tibi si dn̄s nō reuocauerit, alˀs sit inempta: an per
hoc excuseť a pena caducitatis. Bar. sing. determinat ꝙ sic: in. d.
l. si quis locuples. per illum tex. ff. de manu. test. ⁊ est valde notan-
dū pro. xxj. limita. huius. l. ꝑ pulchra cautela ꝯ eius dispositionē.

147 ¶ † Uigesimooctauo ⁊ vltimo restat vna qō vt nihil omittatur
quam format Alb. hic ad fi. de qua dicit fuisse magnā controuer
siam inter Uber. de bobio. ⁊ Albe. Papi. de eo q habebat rem in
emphiteosim, ⁊ eandem rem accepit in feudū: deinde decessit reli-
cta filia, que nō pōt succedere in feudo: an istam rem possit filia re
tinere ex contractu emphiteotico: ⁊ sic an accipiendo in feudū di-
cať recedere a iure contractus emphiteotici: dicite vt hic per eū.
Et sic per istam remanet expedita hec. l. ⁊ sic impositus finis huic
titu. in cuius exitu vere attestari possum, me plus oneris sustinuis
se: quā prima opi. cōceperā: presertim circa ea diligētius exquirē-
da q̄ ad hunc ti. in exteris locis, ⁊ in ipsis, vt sic dicā, penetralibus
antiquitas collocauit: nec non ⁊ circa inuenta diligēter, accurate
examinata in suis sedibus disponēda ac collocāda. Quam rē ⁊ si
nō fortunato vt optabā successu: at saltem qd fuit mee facultatis
fidei studio ⁊ peruigili cura absoluisse profiteor, ad laudē summi
⁊ eterni dei. Amen.

¶ Emēdata iterū cū pluribus nouis additionibus ꝑ manū mei
Jasonis de Mayno Mediolan̄. J. U. Doctor. fine correctionis
imposito die. xv. Martij. Mcccclxxj. in felicissima Ticinēsi aca-
demia ceterarum omnium florentissima.

Legerit hunc ꝙuis titulum preclarus Jason:
  Sunt ⁊ apud multos scripta priora viros.
Inuenies nunc multa tamē supperaddita lector:
  Autorisqꝫ isthic plura notata manu.
Mayne tuum nomen quis non super ethera tollat:
  Quisue tibi grates non agat innumeras:
Sunt collecta abs te simul emphiteotica iura:
  Que posita in varijs ante fuere locis.
Mayne equidem viues omni immortalis in euo:
  Qui tante edideris vtilitatis opus.
Quiqꝫ operis tabulam prestrinxeris ordine pulchro:
  Singula ne magnus sit reperire labor.
Lector emas moneo que clarus scripsit Joson.
  Nam tibi Jasonij velleris instar erunt.

¶ Preludia feudorum. Rubrica.

OMinē ex duobus
compositum cōstat, aīo ⁊ corpore: quorū al-
teruꝫ celeste, diuinū, luce preditū ac eternū.
alterū ecōtra corporeum, tēporale, tenebro-
suꝫ, vtiqꝫ fragile ⁊ corruptibile vnicuiqꝫ vel
modici sensus liquet. Corpus ex terra, vel
potius ex terre luto concretū, ac ꝯsolidatuꝫ
est: animus autē nihil terreni ponderis ha-
bēs, solo celesti spiritu figurať. Corpus qm̄ ex terre cōcretione for-
matū est, terrena, vt par est, querit ⁊ appetit. in terrā vtiqꝫ resoluē
dum. Animus autē cum ex celestibus constet, ⁊ ineternū vigeat:
tametsi tenebroso carnis terreno carcere sit inclusus, tamē negle-
ctis terrenis, scientias, virtutes ⁊ doctrinas ꝯtinuo appetit: qbus
animus interior illuminatur ⁊ clarescit. Non ab re igitur sapien-
tes arbitrati sunt, ꝙ ingeniū hoīs sit ens diuinum, quod ⁊ Bald.
in preludijs huius libri feudorum in. j. col. attestať. ⁊ declarat Uer
gilius in. vj. Eneidos. Igneus est illi vigor ⁊ celestis origo. ⁊ Cice
ro de amicitia. Ingenium homini siue a deo siue a natura oīm pa
rente attributum: non solum ad perfectionē anime: sed ad quan-
dam cū angelis communionem. Ex his apparet ꝙ homines qui
corpori tm̄ vacant: ac terrenis voluptatibus indulgent: animum
obruunt atqꝫ opprimunt: ⁊ pecorum ritu tanꝙ ventris animalia
terrenis oblectantur. Sed qui animo extollendo atqꝫ illustrando
intendunt, ⁊ ingenij cultura aureas atqꝫ vberes virtutū ⁊ litera-
rum glebas emoliuntur, viri vere celestes censendi sunt. Inter ce-
teras autē disciplinas que ad animi ⁊ ingenij cultū spectāt, pōtifi
ciā ⁊ legalē philosophiam ꝙ maxime prestare semper existimaui:
vbi solidum iustitie residet fundamentum: quam prisci non im-
merito astream nuncuparunt, quasi ex astris et celo ad homines
emissaꝫ iustitiam, reginam esse virtutū: Cicero in. ij. officio. affir-
mat. Et est illa regina de qua dicitur in psalmo dauidico. Astitit
regina a dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate. qꝛ
iustitia et iudiciuꝫ, preparatio sedis dei iustitie: vt inquit Philo
soph. non pōt vespertina vel matutina stellarum claritas compa
rari. hec est illa splendida virtus: de qua surripides neqꝫ Lucifer
neqꝫ hesperus ita mirabilis. In vtraque pontificia et Cesaria iu-
stitie disciplina me diutius versatum non inficior presertim ⁊ pu-
blico legendi munere, cui in hac florentissima ceterarum omniū
Ticinensi academia super eminēti, ordinarie lectionis sede mul-
tis iam retro annis incumbo. Iuuat autem incūbere propter me
morabile illud Danielis propheticū qd offerrur duꝫ inquit. xij. c.
Qui ad iustitiam erudiūt multos, fulgebūt quasi stelle in perpe-
tuas eternitates et in celo cuius dicti meminit diuus Hiero. in
epistola ad Paulinum et Andr. de iser. in proe. huius libri. in ij.
colum. ad fi. legum scientia donum dei est. l. iij. ff. de legi. Qui eam
illuminant vitam eternā cōsequētur. scribitur Ecclesiastici. xxiiij.
Uerū vt preclare commemorat Bal. in preludijs huius libri. in. j.
colū. qui in disciplina aliqua diutius laborarunt, astringuntur ex
professionis debito, que mente cōceperunt instar seminis in lucē
proferre. ⁊ Bal. in proe. decre. in. ij. col. nō minus vere ꝙ elegāter:
quemadmodū inquit triste est diuiti decedere sine herede, ita mi
serrimum est habenti gratiā intellectus, posteris suis. i. studiosis
nihil scriptū tanꝙ hereditarium relinquere. Ego semper pro viri
bus elaboraui: vt legum studiosis docendo et scribendo quātum
possem emolumenti conferrem: qd attestantur pleraqꝫ scriptorū
nostrorū que extant monumēta. Ex quibus lꝫ magni prouentus
non asserātur, saltem bone voluntatis: ac fidelis ⁊ indefessi studij
conatus deprehenduntur: vt si non valde vtiles, saltem nos non
omnino desides vel ociosos qui illa legerint fateanť: rogatˀ sum
sepenumer. a scholasticis de me ꝙ bn̄meritis, vt preter prestituta
ordinarie lectioni curricula, nouam feudorum commentationē ꝑ
cōi studentiū vtilitate aggrederer: opus sane proficuū, ac necessa
rium: vbi cause feudales tractāt, que sunt graues ⁊ magni pōde-
ris: ita magnos prestare prouentus solēt. Ego qui operis magni
tudinē ac difficultatem animo metiebar, ⁊ nō ignorabam clarissi
mos ⁊ prestātissimos in vtraqꝫ censura doctores, ac veluti iuris
semideos, varia lecturaruꝫ genera exacta ⁊ diligenter lucabrata
nobis reliquisse: quibus nihil nisi leue vel aridum per me addi
posset: diutius reluctando recusaui. Nūc postꝙ video me nullis
excusationibˀ proficere, quod scholastici longe plusꝙ par sit de
me concipiunt: putaui honestis eorū votis etiam supra virū mea
rum facultatem obsequēdum. Sic em̄ futurū confido, vt posteri
qui cognoscēt me non obstentādi aut ambiendi studio tam vastū
iuris pelagus subijsse: sed vt assiduis amicorum precibus obtem
perarem, simulqꝫ experiri: an aliqua ex parte possem eorum expe
ctationibus correspondere: nisi forsitan rigidioris censure fuerit,
si nō ex toto venie gratiā prestabunt saltem quod speramus ⁊ cu-
pimus culpe oīs remissionē facile cōcedent. nostram quoqꝫ hāc
feudorum interpretationem scholasticis non paruo vsui vel ex eo
futuram confidimus, ⁊ qꝛ preter indefessum ac fidele studium qd
futurū polliceť: ea quoqꝫ que alij scriptores in abditis ⁊ peregri
nis locis seposuerunt, nos sub ordinarijs et congruentibus titu-
lis sic apposite collocabimus: vt minimā feudoruꝫ notitiā habē-
tibus, facilem ⁊ obuiā cuiusqꝫ rei feudalis inuētionē suggerere-
mus. Perfecimus annis superioribus tractatum de iure emphi
teotico, fideliter ⁊ accurate, vt iam per manus etiā doctissimorū
virorū vtiqꝫ verseť. Eidem ius presens feudoꝝ/⁊ multiformitate:
quasi quodā cognationis iure annectandū, ⁊ coniungendū videť.
Sed ius emphiteoticum sub tribus imperatorū legibus sic com
pendiose collectū est, vt teneri totū possit. Jus autē feudorum tot
iuriū ⁊ titulorū diuersitatibus distributū euagatur: vt tāto diffi-
cilius reddať, ꝙ ius emphiteoticū, ꝙto grauius est tot indiscreta
multiplicium ac pene infinitoꝝ iuriū capita, que tres leges cōpre
hendere: vtilitate huius operis feudorū quotidiana forensiū cau-
sarum negotia demonstrāt. ⁊ Albe. de ro. in reper. suo iuris cano.
in verbo feudū. in. iiij. col. inquit qd materia feudorū subtilis est et
lucrosa, maxime in partibus pedemontanis ⁊ germanie, in quibˀ
oriūtur ardue qōnes inter reges: barones: principes: et prelatos:
cum ibi sint maxima feuda ciuitatū oppidorum ac iurisditionuꝫ.
Suscipite itaqꝫ viri scholastici, iuris studio fratres et auditores
dilectissimi, nouā feudoruꝫ commentationē, quam ego Jason de
Mayno Medio. vtriusqꝫ cēsure doctor indignus, vestris quoti-
dianis precibus impulsus ac deuictus pro cōi studētiuꝫ vtilitate
aggredior. in hac felicissima Ticinēsi academia, sub illustrissimo
principe. Jo. Galeā Maria Sforcia vicecomite insubriū duce. vj.
necnō eius excelso patruo sapiētissimo principe ac ducalis impe
rij administratore generali Ludouico Sforcia viceco. duce Bar-
ri dignissimo

ri dignissimo. Anno a natali christiano tertio et octuagesimo. s. millesimum et quadringentesimum. v. idus. Janu. In hac autem noua commentatione vos viri fratres et auditores suauissimi nõ ad operarij tenuitatem: sed ad operis fructum et qualitatem attẽditenec quisq̃ prius damnet aut respuat: q̃ re et experimẽto operis saporem perceperit. Ad laudem et gloriam summi et eterni Dei Amen.

Que sit causa materialis huius libri feudorum, q̃ formalis, que efficiẽs, et que finalis. dic vt per An. de iser. in proe. huius lib. in. iiij. col. et duabus seq. et per Jac. alua. in. iij. col. eiusdẽ pemij. ad fi. et duabus seq. Illud nõ est omittẽdum circa cãm efficientẽ: q̃ cũ in diuersis locis et curijs regũ, p̃ncipũ, et populorũ, diuerse cõsuetudines haberent in feudis dandis retinẽdis et amittẽdis. Ober. de orto magnus iuriscõ. diu in cur. Mediola. versatus: et si forte aliũde originẽ duceret: in presentem libellũ feu. oẽs consuetudines et sanctionem redegit: que appellãtur vsus vel consuetudines feu. et sic Ober. de orto fuit cõpilator. et in scriptis redactor harũ feudalium consuetudinum: fm Odoffr. in prin. sum. sue. And. de iser. in. v. colum. proe. Jac. alua. et alios/ quis idẽ Obe. de orto, repudiator iactãtie et ambitus, nomẽ
a suum[a] in huius libri frõtispicio nõ inscripsit, tñ idẽ Ober. in prin. ij. lib. et in prin. iij. postea nomẽ suũ inscripsit. ¶ Super hoc opere feudorum pleriq; antiquor gl. scripserũt: sed ceteris plenius Jaco. columbi. de regio. glo. plenas et vtiles adiecit, quas nostris codibus inscriptas vel hodie insculptas habemus, et illis vtimur. ¶ Item aduerte/ q̃ rubrice huius lib. feudorũ diuersimode inueniunt. et nonnulle incõgruo ordine posite, alique pluries repetite, et nonnunq̃ nigrũ nõ concordat cũ rubro: fm Odof. in summa sua in prin. ideo etate nostra prestãtissimus iuriscõ. d. An. de prato veteri doc. Bono. reformauit istũ librum feu. nullo addito ex priori compilatione quã habemus: sed ordine variato, et scriptura multipliciter obtrũcata, et redacta ad breuissimũ cõpendiũ q̃d diuidit in. vij. partes prin. et facit. vij. et. xx. rub. Et vt ipse attestatur librum suum destinauit serenissimo presenti imperatori Federico. et ab eo fuit approbatũ, et mandatũ q̃ in publicis studijs legeret. Ftẽ consummatissimus vtriusq; censure doctor do. Bart. baraterius de Placen. qui in hac alma vniuersitate et Ferrariensi vtriusq; principis Ducalis Senator, multos annos in vtroq; iure publice legerat, et presentem librum feu. aliter reformauit, et reduxit in breuissimum opusculum, donatum illustrissimo felicis recordationis principi Duci Philippo marie: et est in bibliotheca principis: in arce castri Ticinensis collocatum. Ego autẽ cõsydero q̃ renouare presentem librum esset confundere glo. vtriusq; iuris, q̃ vtriusq; censure doctores qui allegant istũ librũ fm formã et ordinẽ quem habemus/ et illum sequendum duxi et nouiter commentandum: non intendens aliud attingere nisi q̃d sit de materia feudorum.

1 ¶ An liber feudorum sit autenticus.
2 Que sunt autoritatis publice, debent per publica documenta demonstrari.
3 Scripture doctorum qñ reputantur autentice.
4 An iura feudorum ligẽt omnes reges, et omnes gẽtes et populos saltem de iure/ sicut alie leges.
5 An cõstitutiones feudorum ligent ecclesias vel ecclesiasticas personas.
6 An ecclesia que habet rem in emphi. si cessauerit biennio soluere canonem, ita possit expelli, sicut alij emphiteote.
7 Quid sit feudum. 8. et. 23.
9 Feudum an possit vendi.
10 Si princeps pro feudo reciperet precium in instrumento, et diceret concedimus/ vel alio simili verbo vteret/ non p̃pterea censeretur feudum: sed contractus irreuocabilis. et nu. 11.
12 In actu dubio nunq̃ presumit donatio.
13 Verba contrahentium debẽt intelligi et saluari, ne contrarietatem contineant.
14 Quando dubitat quis 9ctus sit celebratus, in dubio censet 9ctus innominatus: et oritur actio prescriptis verbis.
15 In dubio vasallus simplr inuestitus nõ h3 dominium nec directũ nec vtile: sed solum quandam fruitionem vtilem et planã. et nu. 22.
16 Donatio patris regis facta filio in potestate statim valet.
17 Ex quibus causis põt dona. inter viuos reuocari, ex hisdem potest dominus feudum auferre vasallo.
18 Feudum habet in aliquo similitudinem vsufru. et. 22.
19 Si concedo alicui fundum in feudum, ad vtendum et fruendum, an hoc feudum extinguatur morte/ sicut vsufru. et nu. 103.
20 Feudatarij equiparantur libertis.
21 An vasallus possit conuenire dominum non impetrata venia.
24 An feudum concessum filiofa. dicatur peculium castrense, vel quasi/ non aduentitium.
25 Qñ pro re dat alia res, et etiam pecunia, si q̃titas pecunie est maior pars precij. censetur emptio et venditio: al's est permutatio.
26 An feudum possit dici priuilegium.
27 Que differentia sit inter priuilegium et beneficium/ capiendo beneficium in specie.
28 Unde dicatur feudum.
29 Non valet pactum factum inter dominum et vasallum q̃d vasallus non cadat a feudo ob feloniam.
30 Quid sit fides.
31 Beneficium vnde dicatur, et quotuplex sit: et quibus modis capiatur.
32 Vasallus vnde dicatur.
33 An feudũ et vasallus sint nomina noua inuenta solum iure consuetudinario, an fuerint de iure romanorum.
34 An feudum sit contractus nominatus vel innominatus.
35 Que actio oriatur ex contractu feudi. et. 36.
37 An dominus qui promisit de inuestiẽdo vasallum, teneatur precise eum inuestire, an liberetur prestando interesse.
38 Quando dominus vult agere contra vasallum ad seruitia, qua actione agatur: et qualiter formetur libellus. et econtra quando vasallus agit contra dominum. nu. 39.
40 An et quando vasallus possit agere de euictione cõtra dominũ, si ab eo euincatur feudum.
41 Carbo. bo. pos. et posses. ventris nomine, habent locum etiam in bonis feudalibus.
42 Feudatario competit directa actio. l. aquilie pro damno dato.
43 An feudum possit peti, vel an veniat in petitione hereditatis.
44 Petitio heredi. pro quibus rebus datur.
45 Si frater fratri fecit generalem quietationem, de omni et toto eo q̃d petere possit in hereditate paterna, nihilominus poterit petere feuda, et res emphi. cum non sint quid hereditarium.
46 An feuda veniant in restitutione fideicom.
47 Si aliquis recepit feudum pro se et heredibus quibuscunq;: an propter hec verba generalia, de feudo poterit testari: et illud legare etiam extraneis heredibus. et. 49.
48 Statutum q̃d qualiscunq; fuerit snia arbitri mandetur execu. nec aliquid possit opponi: tale statutum intelligitur, dummodo sit lata a persona habili, que possit esse arbiter.
50 Nemo cogi debet ad ostendendum tit. sue possessionis.
51 An dñs feudi possit monere vasallum q̃ sibi ostendat inuestituram feudi per chartam publicam, vel per breue testatum.
52 An reges et alij dñi temporales, habeant fundatam eorum intentionem de iure communi super dominio rerum, intra suos limites positarum.
53 Si rex francorum facit aliquã ciuitatẽ cõfiteri suam esse, et sibi fidelitatẽ iurare, cũ sua nõ sit, talis cõfessio et iuramentũ non valent.
54 Vasalli nõ possunt conueniri ad soluenda debita domini.
55 An liceat domino pignorare vasallum pro iure suo.
56 An dominus possit propria autoritate vasallum expellere.
57 An vasallus cessans per triennium soluere, debeat priuari feudo: sicut emphiteota. et nu. 64. et. 65.
58 Multe sunt differentie inter feudum et emphiteosim.
59 Vasallus debet amari a domino.
60 Argu. de censuali contractu ad feudum non valet.
61 Ex quibus causis imperator põt deponi a summo pontifice.
62 Si instrumentũ dicat rẽ concessam esse in feudũ pro annua q̃titate frumenti: istud non est feudũ proprie: sed magis est emphiteo. vel contractus innominatus.
63 Cause feudorũ, que nõ reperiuntur expresse decise per consuetudines feudales, debent decidi per arg. et similia iuris ciuilis.
66 Quando dubitat de 9ctu quis sit d3 censeri innominatus. et. 67.
68 An vasallus qui male vtit feudo, deteriorando rẽ feudalem, perdat illam: et possit illa priuari sicut emphiteota.
69 Si habens castrum in feudum male tractat burgenses seu homines castri, dominus directus potest monere talem vasallum q̃ eos tractet modo debito et cõsueto, al's licite potest ei auferre feudum.
70 An vasallus cogatur alere dominum inopem.
71 Qualiter constituatur feudum.
72 Ex priuilegio principis transfertur ius et dominium sine apprehensione possessionis.
73 An in dona. principis transferatur dominium sine posses.
74 Inuestitura q̃liter sit fiẽda et petẽda: et q̃liter sit prestãda fidelitas.
75 Que persone possunt feudum concedere.
76 Qualiter feudum diuidatur: seu quot sint species feudorũ. et. 82. et. 83. et. 98. et. 100. et. 106. et. 113. et. 114.
77 An p̃nceps possit alienare castra aliqua sui p̃ncipat[9]. et. 78. et. 79.
80 Princeps nec per contractum nec alio modo potest regalia concedere in preiudicium successoris.
81 Papa põt cũ bona cõsciẽtia donare decimas vel castella ecclesie.
84 Si feudũ est antiquũ, inuestitura põt p̃bari per quoscũq; testes

a ¶ Sunt. ad q̃ an noĩa scribẽ. debẽt in libris inseri. vide diffuse p Jo. an. sup p data sexti Car. 3ab. in pe. greg. in §. sane. in. xi. no. car. alex. in. c. dño sancto. in. j. no. Loitin.

sed si feudū sit nouū, tūc nō pōt probari nisi per alios cōuasallos.
85 Feudum paternū/proprie dr vsq; ad quartū gradū ascendentiū.
86 Feudum qñ dicat nouum, ⁊ qñ antiquum, ⁊ que noua emphiteosis, ⁊ nouus emphiteota. nu. 87.
88 Si pater fecit de suo feudo inuestiri filios suos: istud feudum non ideo efficitur nouum, sed est antiquum. nu. 89. ⁊. 91.
90 Ubi assertio facit contractum vel negotium esse licitum, qui alr esset a iure improbatus, tales verborum cautiones vel partium enuntiationes nihil probant/nec eis est standum.
92 Prelatus cum toto capitulo non potest alienare, nec de nouo infeudare, aut in emphiteosim concedere: nisi suadente vtilitate vel necessitate ecclesie.
93 Jura. factum in contractu ciuitatis per syndicum quid operetur.
94 Maius est priuilegium ecclesie petentis restitutionē in integruz contra contractum, ꝙ priuilegium minoris.
95 Si feudum erat antiquum vel auitum, ⁊ propter feloniam vasalli reuersum est ad dominum, qui tamen remisit feloniam: nec ad se feudum reuocauit: an tale feudū iudicat nouū, an antiquum.
96 Feudum an desinat esse antiquum vel paternum refutatione.
97 In dubio feudum presumitur esse antiquum, ⁊ non nouum: ideo domino dicenti esse nouum incumbit onus probandi.
99 Tenor inuestiture derogat omni iuri feudorum.
101 Feudum personalissimum quid sit.
102 Quoddam est feudum quod ad neminem penitus transit post mortem vasal.
104 An si alicui concedantur possessiones in gaudimentum, transmittantur in heredes.
105 Si testator relinquat vxori domum ad habitandum, vel feudum ad vsumfructum/an videatur relicta proprietas.
106 Feudum ligium quid sit, ⁊ feudum non ligium. nu. 107. ⁊. 108.
109 Si aliquis sit vasallus non ligius duorum, qui moueant inter se guerram, cui istoruz teneat auxiliū prestare/an nemini, an vtriq;.
110 Licet quis a principio non possit constitui vasallus ligius duorum, tamen ex postfacto potest illud bene contingere.
111 Femina de consuetudine succedit in feudo ligio.
112 In feudo ligio non habet locum penitentia, sicut in alijs.
115 Oēs debēt facere fidelitatē q feudū tenēt, nisi teneāt feudū frācū.
116 Feudū nunꝙ est francum, nisi expresse ⁊ nominatim hoc dicatur in eius concessione.
117 Feudum francū non pōt alienari sine consensu directi domini.
119 Aliud est feudū nobile, ⁊ aliud non nobile, ⁊ aliud ecclesiasticum, ⁊ aliud seculare. nu. 120.
121 Aliud est feudum diuisibile, ⁊ aliud non diuisibile.
122 Quoddam est feudum iurabile, ⁊ quoddam non iurabile.
123 Allodium proprie quid dicatur.
124 Quoddam est feudum corporale/⁊ quoddam incorporale.
125 Quoddam est feudum camere seu caneue.
126 Quoddam est feudum soldate ⁊ aduocacie.
127 Quoddam est feudum quod appellatur scutiferorum.
128 Quoddam est feudum familiare, ⁊ quoddam hereditarium.
129 Quoddam est feudum edictale ⁊ quoddam decretale.
130 Quid sit feudū legitimum.

Opus istud feudorū diuidit inter libros prin. fm And. de iser. in vj. col. ad fi. huius pemij Nic. de nea. Jaco. alua. in. iiij. colum. eiusdem proe. Primus liber durat vsq; ad titu. de feud. cog. Secūdus liber incipit in. d. titu. de feu. cog. Tertius li. incipien. in ti. in quib. cau. feu. amit.
¶ Anteꝙ ad primam rubri. huius condescendam, sequēdo ordinem aliorum prius attingam quedam preludij gratia, que presenti operi clariorē prestabūt intellectū. ¶ † Quero primo, ne sup
1 caduco ope laboremus, an liber iste[a] sit autēticus: ita ꝙ allegari
a possit in scholis ⁊ in iudicijs ad decisionē causarū, sicut alij libri legales. Breuiter quatenus in isto libro leges imperatoꝝ cōtinent: vt Cōradi, Lotharij, Federici primi, ⁊ scdi Ro. imperatoruz, non est dubitandū: sed sup cōsuetudinib⁹ vel decisionib⁹ scriptis seu recitatis p Ober. de orto. ⁊ Gerar. cagapisti/q fuerūt huius operis scriptores ⁊ recitatores, ⁊ nō multorū dubiorū decisores, vr valde dubitandū: q2 dato ꝙ iurisperiti aut doc. fuerint, tñ nullibi apparet qd habuerint autoritatē. l. cōdende: q autoritas non presumit
2 nisi pbet. l. ij. §. pe. ff. de orig. iur. † q2 ea que sunt autoritatis publice debēt per publica documēta demōstrari. l. vnica. C. de man. pn. l. phibitū. C. de iur. fis. lib. x. ⁊. c. nobilissimus. xcvj. di. cū si. vñ lz eorū interpretatio put ⁊ cuiuslibet simplicis doctoris sit pbabilis: tñ nō est necessaria: vt inquit gl. in. l. j. C. de legi. Ad hoc facit qd vult And. de iser. in. c. j. circa prin. de feu. cog. vbi dicit ꝙ Ober. de orto fuit iurisperitus: ⁊ q2 frequenter sibi cōmittebant cause feudales, forte per principem, cōpilauit cōsuetudines feudorū maxime lombardie, q intm sunt auctorizabiles ⁊ allegabiles ꝙtuz sūt rōnabiles. Et istā partē expresse tz. d. Ant. de prato veteri in pe. huius libri in. vij. col. ⁊ seq. p aliquas leues rōnes, nisi fm eū alr appareat qd fuerit approbatū per Fed. iuniorē. vt. j. referā. ¶ Addo ꝙ idē expsse tz Host. in sum. in ti. de immu. ecc. §. inꝙtū ⁊ ad quos. ver. si vero paternū. vbi formalr inqt, ꝙ iura huius libri feu. non astringunt aliquos, nisi inꝙtū sit aliqua. l. imperatoris. ¶ Istis non ob
b stātibus cōis snia[b] hic et vbiq; scribētium est ꝙ totus iste liber sit autenticus: et istud p aliquas rōnes tz Andr. de iser. in proe. hu⁹ libri in. j. q. prin. Bal. in preludijs. in. iij. col. ⁊ seq. Jaco. alua. in. ij. q. prin. hu⁹ lib. d. Mar. de caratis lau. in. j. ⁊. ij. col. ¶ Pro ista cōmuni snia omissis leuibus vnū stringit/q2 iste liber feu. semp fuit lectus ⁊ allegatus p autentico in studijs gñalibus: nec vnꝙ i. q. deductis, et tanto tpe cuius initij memoria nō extat in ꝯrium qd habet vim ꝯstitutiōis. l. hoc iure. §. duct⁹ aque. cū si. ff. d aqua quo ⁊ testi. ⁊. c. sup quibusdā. §. preterea. de ver. sig. Facit id qd inquit Joā. an. in addi. Spec. in tit. de instr. edi. §. nunc dicendū. in addi. mag. que incipit priuatorū. in pe. colū. ver. vj. est tēporis obseruatio. ⁊ eo magis ꝙ per plures text. pōtificū in decre. ⁊ p gl. vtriusq; iur. iste liber feu. pluries allegat. Itē publice leg. ⁊ alle. est de scientia imperatorū: facit bene do. Bar. in. l. j. in. v, colū. in fi. ff. si cer. pe.
3 dum dicit † ꝙ scripture doc.[c] qñ reputant autentice legunt in publicis studijs, qñ allegant debēt autētice censeri. facit. c. cū dilect⁹ de cōsue. ⁊ ppterea p hanc rationē Panor. in. c. ij. de rescrip. tz qd liber decreti sit autēticus, ex quo publice legit ⁊ alle. in scholis. de quo vltimo vide Jo. an. in addi. Spe. in ti. de app. §. in quibus. ver vj. ⁊ in. d. c. ij. vbi etiā alij de rescrip. p Imo. in rub. ff. de verbo. ob. ¶ Pro cōi snia facit qd tz Bald. j. ti. de pac. constā. in fi. colū. vbi querit an illa extrauagās de pa. ꝯstan. sit autētica: ⁊ arguit late ⁊ refert Jo. in. c. ij. de feu. examinare: sz nihil decidere/q2 noluit ponere os in celū. Bart. ibi tz ꝙ est cēsenda autentica, ex quo diu lecta est ⁊ approbat. Pro ista cōi opi. facit multuz illud qd attestat Odo. doctor egregius in aut. cassa. C. de sacrosan. eccle. put refert Bal. hic in preludijs. in. iiij. col. ⁊ Jac. alua. in. vj. ad fi. qd imperator Fed. iunior qñ venit in Italiā misit istas ꝯstitutiones feudoꝝ Bononiaz, vt p doc. Bono. aptarent sub cōgruētibus titulis, ⁊ factum est congregatis doctoribus in ecclesia sancti Petronij. ⁊ do. Hugoli. doc. Bo. ex ꝯmissione sibi facta ordinauit: ⁊ sic apparet qd cū iussu imperatoris pcessum fuerit, ꝙ oportet istud reddi approbatū. ⁊ per hoc dicit Bal. in. d. iiij. col. qd debent cessare reprehensores veritatis, et sibi labia mordere, ⁊ pertinaces desināt deinceps fm eū latrare: q2 iste consuetudines feudorū non solum in decisionibus causarū feudaliū in foro contentioso causarū, sz in foro cōscie obseruāde sunt: nisi quatenus vergerēt in periculū eiarum vt hic per eū. Jac. alua. in. vj. col. proe. ad fi. dicit qd cōis opi. oim doct. in oibus studijs tā vltra montes ꝙ circa: tz ꝙ iste liber feu. sit autētic⁹ et auctorizabilis. ¶ Addo qd Jac. de bel. in. c. j. §. fi. in pe. ⁊ fi. col. j. de his qui feud. da pos. dicit ꝙ octo vicib⁹ pri⁹ legerat istū librū feu. ⁊ nunꝙ tractauerat istā. q. nisi nūc: q2 fm eum pridie quidā fecerat sibi istā. q. ⁊ ꝯcludit p quatuor notabiles rationes: de quib⁹ ibi per eū, ꝙ iste liber feu. est auctorizabilis, ⁊ q dicit qd cōis opi. ita tz ⁊ ꝙ ita tenent oēs doc. tā vltra montes ꝙ citra mōtes: ⁊ ꝙ glossatores tam in iure cañ. ꝙ in iure ciuili: allegando istū librū dicunt pbare ⁊ autēticū reddere. Idē tenet Albe. de ro. in reper. iuris cano. in verb. feudū. in. iiij. col. vbi formaliter inquit ꝙ iste liber feu. est autēticus ad causas terminādas ⁊ decidēdas: et qd ita cōiter doc. tenēt: ⁊ qd ita seruat in pratica. Idē tz Albe. post Jaco. de ra. in. l. de quibus. ff. de legi. in. iij. col. in ver. collectis notabili. vbi dicit qd ita cōiter reputat p doc. ꝙ iste liber feu. sit de corpore iuris ciuilis: idē concludūt cano. in. c. ij. de feud. vbi plene disputant. et sic concludit Jo. an. in nouel. ⁊ do. Car. flo. in fi. col. et vlti. q. que est. xxvj. ⁊ ibi. d. Ant. ad fi. ⁊ ibidē Panor. in fi. col. et. q. idem tz Jo. an. in. c. ij. de rescrip. in nouella. Idez late disputando determinat Jo. ray. in repe. c. imperialez. de phi. feu. ali. per Fede. super rub. in. vj. q. prin. que est vltima. ⁊ appellauit illā repe. cōprehensoriū feudale. Idē est de mēte Host. in. c. j. in verbo disponere. de sum. tri. et fide catho. i antiqs. vbi enumerādo libros iuris ciuilis autenticos, ponit p vno istū librū feu. Addo tex. in. c. j. j. de feu. cog. ⁊ dr qd varie reperiunt cōsuetudines feudorū, propter diuersitatē et varietatē curiarū: postea subdit tex. vsum tñ feudi. qui in partibus nostris ⁊c. sup illo verbo no. ibi Bal. in. ij. col. ibi videri tex. qd cōsuetudines feudorum sunt locales, ⁊ ꝙ non ligent extra loca alias personas: nisi sit. l. imperatoris. et ideo videt dementia glossare cōsuetudines feudorū cū sint locales sicut fatuitas esset glossare cōsuetudines feudorū Papiēsiū. ¶ Hoc nō ob. determinat ibi bal. ꝙ consuetudines feudorū sunt generales: ⁊ ꝙ ligant oēs gentes quatenus approbate: sed sunt alique pauce que sunt reprobate: vt patet in. c. j. de filijs nat. ex ma. ad morga. ꝯcto. et iste non ligāt, nec dz in eis apponi ingeniū: sicut nec debemus glossare truffas aut fabulas: q2 dicit Aristo. fm eū cum decoquis lētem

non infundas

a ¶ Iste. addo ꝙ facit ad h c. pastoralis. de fide instr. ⁊. c. trāslato. de consti. ⁊. l. fi. C. de legi.

b ¶ Sētētia. hāc opi. tanquā magis cōem amplectit subtilis ⁊ iuridicus iuriscon. ac dñs ⁊ preceptor meus frācischinus curt⁹, in suo elegāti tra. feu. i. j. q. i. ij. col. §. pmissis tñ nō obstātib⁹ ⁊c. et prepo. alex. hic. in. ij. col. versi. quero tertio.

c ¶ Doctorū. addo ꝙ nō solū dcm doct. nō ē necessariū ⁊ allegabile ad decisionē causarum, sz ēt dictū pape, vt p dñm meū vbi. j. in. j. q. prin. in priu.

non infundas myrrham.i.aromata. Stat ergo ex predictis com
clusio ⁊ vera, ꝙ p̄sens liber feudorũ est autenticus ⁊ autorizabilis.
4 ¶ † An autem hec iura[a] feudorũ ligent oẽs reges ⁊ oẽs gentes/⁊
a populos saltem de iure/sicut alie leges. Examinat late per.v.col.
Ande.de iser.in proe.huius lib.in.ij.q.princi.⁊ q̄uis multa dicat,
tamẽ nil clare firmare videt̄. Sed mihi videt̄ omisso multiloquio,
qđ velit in effectu concludere, qđ oẽs reges ⁊ oẽs gentes omnino/
do subiecte imperio ro.de quibus in.l.in noĩe dñi. C.de offi. prefe.
preto.af.⁊.j.in tit.de pace iur.fir.in prin.ligent̄ his cõsuetudinibus
feudalibus.alie vero gentes nõ:de quibus tetigit glo.iij.q.v.c.de
accusationibus.⁊ ita etiã simpliciter refert.d.Ant.de prato veteri.
doc.Bono.in.vij.col.huius proe. Breuiter videt̄ concludendum
retenta cõi conclusione quã tenui in prec.arti.quod si liber iste sit
autenticus:sequit̄ ꝙ liget oẽs, sicut alie leges:propter consensum
imperatoris qui in istis consuetudinibus confirmandis interue/
nit expresse.vt.s.commemoraui: vel saltẽ tacite, ex quo patit̄ eadẽ
in suo vigore durare, ⁊ legi ac allegari publice in quibuscunq; stu
dijs:prout dixi in prece.articu.⁊ ita etiaʒ concludit Jaco.alua.in
vij.col.huius proemij.in.iiij.q.prin.⁊.d.Marti.cara.laudẽ.in.j.co.
¶ Quid aũt sit de alijs principibus vel regibus, qui vel de facto
vel de iure non cognoscunt superiorem, vt est in rege Francie dice
tur.j.in titu.de pace iura.firman.in prin.vbi glo.⁊ docto.ponunt.
5 ¶ † An autem[b] iste constitutiones feudorum ligent ecclesias vel
b ecclesiasticas personas:iungit in discursu vnum verbũ do. Mar.
laudẽ.hic in.j.col.⁊ videtur tenere qđ sic.sed nihil ad hoc allegat.
Ego allego tex.in.c.ceterum.de iudi.per quẽ text.no.ibi Bald.in
ij.col.in.j.no.ꝙ consuetudines feudorũ habent locuʒ in ecclesiasti
cis feudis.Et est ratio:q2 illa cõsuetudo est natura feudi, cum ori/
gini feudi sit annexa.c.imperialẽ.§.qm̃.j.de phi.feu.alie.per Fe/
de.⁊ ita etiam not.illum text.d.Car.flo.in.d.c.ceterum.in.iij.not.⁊
ibidẽ alij cano. Jdem tenet Jaco.alua.in.c.j.in prin.viij. col.in.fi.j.
de his qui feu.da.pos. Adde quod dicit Bal.in.l.fi.c.fi.C. sine cen.
vel reli.ꝙ si ecclesia acceperit feudum, tenetur seruare id quod ser
uant alij feudatarij:⁊ est mirabile sm̃ Bal.ꝙ ratione feudi eccle/
sia efficiat̄ de iure domini, etiam si dñs sit rusticus:vt no. Inno.in
c.verũ.de foro ꝯpe. Alibi Bal.in.l.sed si hac.§.si liberta.in.fi.ff.de
in ius voc.not.argu.illius text.qđ lʒ ecclesia ro.sit mater imperij.
tamẽ si teneat feudũ ab imperatore:hoc respectu sit eius vasal. q2
feudataria:non q2 mater:facit qđ vult Bal.in.c.que in ecclesiarũ.
in.ij.colũ.circa mediũ.de constitu.vbi querit an ecclesia incidat in
naturales penas feudorũ, sicut alij vasalli:⁊ distinguit vt ibi per
eum.⁊ est tex.prin.de hoc ꝙ sic/in.c.j.§.fi.vbi dicam.j.de capi.con/
6 ra.⁊ quod tangit Bal.in.c.j.in.iiij.col.de alie.feudi.vbi querit † an
ecclesia que habet rem in emphiteosim, si cessauerit biennio solue
re canonem ita possit expelli sicut alij emphiteote:determinat qđ
sic:dicam ibi ponunt Bal.⁊ Fulg.in.l.placet.vbi etiam dixi. C.de
sacrosan.eccle. ¶ Ad predicta adde qđ opportune decidit Bal.
in.c.j.in.ij.colũ.j.de contro.feu.apud pares termi.vbi querit pone
quod vasallus est clericus, an tũc pares curie erunt iudices:tenet
quod sic/propter naturam cause: nam natura trahit ad se perso/
nã, non persona naturam:⁊ potest consuetudo generalis conferre
istam iurisditionem laicis in clericos.c.ecclesia sancte Marie.de
constitu.Et q2 consuetudo generalis feudorum potest disponere
⁊ disponit de iure feudorũ:ergo ⁊ de iudicio ⁊ iurisditione:lʒ alij
secundum eum contradicant/per capi. si diligenti.de foro compe.
¶ Adde quod de hoc vltimo habes text. expressum de quo non
meminit tunc Baldus in.c.j.de contro.inter vasal. ⁊ episco.⁊ ibi
Bald.dicit hoc mirabile/cum isti pares curie sint laici:quomodo
ibi sint iudices episcopi, presertim cum episcopi non possint proro
gare iurisditionem laicorum:⁊ varijs modis respondet vt ibi per
eum:dicam plene de hoc in.d.c.j.de contro.feu apud pares.vbi ad
dam plures alios idem tenentes, presertim cano. addo quod de/
cidit Bal.hic in preludijs.in fi.col.ver.sed dubitari potest.vbi que
rit pone quod ecclesia capiat rem in feudum, an teneatur prestare
iuramentum fidelitatis, saltem prelatis, sicut tenẽtur alij vasalli:
⁊ si non seruat pacta conuenta possit priuari feudo sicut alij: vide
ibi late per eum determinantem quod sic.Et quod constitutiones
iste feu.habeant locum etiam in feu.ecclesie:tenet Pet.de ancha.
7 in consi. clxxiij.incip.do. Lazarius. ¶ † Secundo principaliter
c quero ad diffinitionem feudi/ quid sit feudum.[c] quod text.ponit
in.c.j.§.fina.j.in quib.cau.feu.amit. quod feudum est beneficium
quod ex beniuolẽtia alicui datur, vt proprietas rei immobilis be/
neficiarie penes dãtem remaneat, ⁊ reliqua vt ibi. ¶ Quid etiam
sit beneficium describitur ibi in.§.pe. qđ beneficium est beniuola
actio tribuens gaudium capientibus capiensq; rem.hanc diffini
tionem feudi tenet etiam Hosti.in summa in titu.de feu.§.j. Jac.
de ardizo. Uero.in summa feu.in prin.ij.col.Bal.hic in preludijs
feu.in.v.col. Jac.alua.in proe.in.viij.colũ.in.v.q. Car.flo.in.c. ij.de
feu.in.xiiij.q.⁊ ibi Jmo.in.xxij.columna in fine ⁊ prin. sequentis.
Prosequere declarando istam diffinitionem feudi per singula
verba:vt per Bald.hic in preludijs.in. v.colum.⁊. vj.sequen.⁊ ea
que declarat Alua.in.c.j.in.iij.colum.j.in quibus cau.feud.amit.
¶ Alio modo diffinitur feudũ sm̃ Jac.de bel.in proe.in.j.col.qđ
est cõcessio rei pro omagio facta per text.in.c.si diligenti.de simo.
⁊ dicitur pro omagio ad differentiam iuris emphiteotici, quod
conceditur propter annuam prestationem.l.j.C.de iure emphi.§.
adeo.insti.loca. Jstaʒ diffinitionem etiã tenet Guil.de cu.in prin. a
huius lib.⁊ Bal.hic:in preludijs.in.xj.col. Jo. Blãchi in sum.hu
ius libri.j.titu.j.in prin. Alua.in.d.c.j.in fi.col.j.in quib.cau. feud.
amit. Alex.in cõsi.cxxxvj.incip.viso ⁊ examinato ꝓcessu ⁊c. in.iiij.
col.in.j.vo. ¶ Jsta diffinitio nõ placet nec est tenẽda:q2 plura sunt b
feuda sine omagio, ⁊ sine sacramẽto fidelitatis.c.nulla.j.per quos
fiat inuesti.Nisi dicas qđ illa non sunt proprie feuda. ¶ Secundo
d q2 omagiũ[d] erat incognitum tp̄e huius lib.feud.nec aliqua parte
ipsius de omagio agitur:omagiũ autẽ fuit expost inductũ mori/
bus ⁊ quadam consuetudine, faciendo se hominẽ alterius:vt late
Specu.tit.de feu.§.ij.in prin.cum tribus ver.se. Joã.an.in cle.pa/
storalis.§.rursus.in gl.in verbo homo ligius.de re iudi.⁊ sumitur
omagium in materia feudo.pro fidelitate obedientie ⁊ seruitio
personali.c.grauẽ.vbi not.de exces.prela.c.veniens. de accusa.c.fi.
vbi not.de regu.iur.c.ex diligenti.de simo.vbi plene Hostien.⁊ alij
late Spe.vbi.s. And.de iser.in.c.j.j.de noua for. fide. Alexã.in.d.
cõsi.cxxxvj.in.iiij.col. ¶ Aliã diffinitionẽ feudi ponit etiam Jac.
de bel.in.j.col.quam etiam refert ⁊ sequitur Alex.in.d.ꝯsi.in.iiij.
col. Alua.in.d.c.j.in fi.col.j.in quib.cau.feu.amit.⁊ ibi vide per eũ
referentẽ alias diffinitiones feudorũ. ¶ Aliã ponit Hosti.in sum.
in ti.de feu.§.pe.vt ibi per eũ. Aliter diffinit vel potius describit
Bald.in rub.C.de iure emphi.in.j.col.c.fi.qđ contractus feudi est
quando pro fidelitate aliquid concedit̄ in beneficium. Tu teneas
vt predixi diffinitionem quam ponit text.in.d.c.j.§.fi. declarando
⁊ ampliãdo vt per Bal.hic in.v.col.⁊.vj.seq. ¶ Uel potes aliter
diffinire vt colligo ex mente Joan.raynal.in repe.c.imperialem.j.
de prohi.feu.alie.per Fede.super rub.seu in eius comprehensorio
feudali.in prin.in.j.q.princi.feudum est beniuola concessio libera
⁊ perpetua rei immobilis vel equipollẽtis, cum translatione vti/
lis dominij, proprietate retenta sub fidelitate ⁊ exhibitione serui/
tiorum. Jsta diffinitio pre ceteris multum mihi placet ⁊ satisfacit: c
in qua dixi beniuola propter text.in.d.c.j.§.beneficium.j. in quib.
cau.feud.amit.dixi libera propter text.in.c.j.de feud.dat. in vi.le.
commis.dixi perpetua propter tex.in.d.§.beneficiũ.circa fi.dixi rei
immobilis vel equipollentis propter.c.fi.j.de feud. cog.dixi cum
translatione vtilis dominij:q2 in veritate vtile dominium transit
in vasallum seu feudatarium.gl.in.c.j.§.preterea.vbi Bal.⁊ doc.
j.de capi.conra. ⁊ est text. in.c.j.§.j.vbi Bald.⁊ doct.j.de inuesti.
de re.alie.fac.Bal.hic in preludijs.in.viij.colũ.⁊ in.l.vnica.in.xvj.
colum.in ver.modo sequitur videre de personis. C.de confes.dixi
proprietate retenta propter tex.in.d.c.j.j.de inuesti.de re alie.fac.
⁊ in.c.j.vbi not. de contro.inter vasal. ⁊ aliũ de beneficio.dixi sub
fidelitate ⁊ exhibitione seruitiorum propter text.in.c.nulla.j. per
quos fiat inuesti.⁊ in.d.c.j.§.pe.⁊ fi.j.in qui.cau.feu.amit. item in/
tellige diffinitum feudum, id quod est proprie ⁊ recte feudũ, ⁊ ha/
bet propriam naturã feudi.vt.j.dicam.non autẽ feudũ improprie:
prout est illud de quo in ti.j.de feu.guar.⁊ castal.⁊ in titu.j.de feu.
non habente propriam na.feu.⁊ multis similibus. Jtem intellige
diffinitum feudum in genere:naʒ in specie si queratur/puta quid
sit feudũ paternum:quid auitum:quid nouum:quid ligiuʒ:quid d
fratrum:quid purum:quid conditionatum:quid nobile:quid ple
beium:⁊ in similibus tot requirerẽtur diffinitiones, quot species:
8 de quibus infra statim in diuisionibus feudorum. ¶ † Jtem ad/
uerte tex.ex omnibus diffinitionibus feudi.s.traditis/qđ feuduʒ
proprie est beneficium seu beniuola concessio: debet enim gratis
⁊ libere concedi:⁊ pro eo solum debetur seruitiũ personale:⁊ istud
est proprie feudum nobile:⁊ in hoc differt ab emphiteosi, que con
ceditur pro annua prestatione canonis vel cẽsus.⁊ aliquando cer/
ta quantitas pecunie a principio prestatur.c.constitutus.vbi glo.
⁊ doct.de relig.domi. Bartol.⁊ alij in.l.j.vbi plene dixi.C. de iure
emphiteo.⁊ istam differentiam ponit Specu.in.d.titu.de loca.§.
nunc aliqua.versi.iiij.in.fin. ¶ Et dicit notabiliter Bald.in addi.
Spec.in titu.de loca.in.iij.col.qđ feudum datur gratis, ⁊ non pro
censu:tñ ex natura feu.debetur seruitium personale:sed in emphi
teosi debetur pensio.i.annuus census. Alibi Bald.in aut. si quas
ruinas.in antepe.col.C.de sacrosan.eccle.dicit qđ feudum magis
coheret persone q̄ patrimonio:q2 causa feudi est radicata in per/
sona.i.in seruitio personali. Alibi Cy.in aut.ingressi.in.fi.colum.
in ver.circa premissa adhuc quero.C.de sacrosan.eccle. dicit quod
illud proprie dicitur feudum, in quo quis habet prestare seruitiuʒ
personale:quando aũt habet prestare seruitium reale, non dicitur
proprie feudum.c.j.j.de for.fide.vnde licet Specula.titu.de feud.
§.quoniam.versi.xl.in fin.dicat non esse differentiam inter emphi
teosim, liuellũ, ⁊ feudum:sed quod eiusdem sunt conditionis ⁊ na/

a ¶ Jura.ad
de Jo. an.in
c.lator.q fil.
sint legi.

b ¶ Aũt.adđ
Jo.and.in.c.
sup spec. ne
cle.vel mõa.
pet.de anc.
ꝯs.clxviij.in
cipiẽ.in xp̄i
noĩe amẽ.d.
Lazarius.
Additio.tu
vide latissi.
do.meũ vbi
s.in.ij.q.p̄n.
in p̄n.vbi di/
cit cõeʒ opi.
doc.eẽ ꝙ iste
cõstitu.feu.
ligẽt eccl̃ias.
⁊ ecclesiasti/
cas ꝑsonas.
Jas.j.in pe.
col.ṽ.scđo ⁊
fortius ⁊c.⁊
prepo.hic in
iij.colũ.ver.
q̄ro q̄rto ⁊c.

c ¶ Feuduʒ.
vide magis
late do.meũ
vbi.s.in.vj.
q.pri.vbi tʒ
diffinitionẽ
Bal.⁊ diffi.
Joan.ray.⁊
ponit q̄ sint
necessaria
ad hoc vt ꝓ
prie dicatur
feudũ.⁊ pre/
posi.hic j.v.
col.ṽ.quito
q̄ro.⁊ Jas.j.
viij.col.ver.
successiue cũ
s.⁊c.

d ¶ Omagiũ.
adđ an oma
giuʒ p̄stat̄ a
spiritualib⁹.
vide gloss.in
verbo oma/
giũ.in.c.vni.
de statu reg.
li.vj.gl.fi.in
c.fi.de regu.
iur.alex.de
imo.consil.
xxx.in.ij.col.
ver.iiij.pro
hoc.in.j.vol.

ture tamen male dicit, vt ex predictis patet: nisi forte effectũ consy-
derauit, et eũ reprobat in specie Bal. j. de pace cõstan. in. xxiij. col.
in verbo liuellarie. ad fin. nisi forte scdm eum loquamur in feudis
quarũdam ecclesiarũ Lombardie: pro quibus prestat seruitium
personale, sed census pecuniarum ad similitudinẽ ficti: puta certa
quãtitas pecunie vel frumẽti vel quid simile: puta sm consuetudi
nem Italie vna spatula porci, vel vnũ par caponũ quolibet anno:
qz ecclesie Lombardie nõ curant de seruitijs personalibus armo
rum: sz de redditibus bursalibꝰ. et ideo Bal. ibi ponit et not. qd in
8 a talibus feudis[a] improprijs succederet mutus et surdus etiã a na-
tura, sicut et quilibet heres extraneus: nisi tenor inuestiture repu-
gnaret, et consuetudine etiã ecclesie semp salua: sm eũ. Et predicta oĩa
sequit. d. Alex. in consi. cxxxvj. incip. viso et examinato pcessu. in. iij.
9 col. et duabus seq. in. j. vol. ¶ † Ex istis habes qd quãuis feuduz[b]
b possit vendi. c. ad nostrã. de reb. ecc. nõ alie. c. j. j. de natu. feu. Bal.
in. c. j. §. decedẽti. als. §. et qz. j. de his qui feu. da. pos. Bal. in. c. j. vbi
oĩo vide. j. de benefi. fratris. Bal. in. l. lz. C. de lib. cau. tñ istud non
est proprie feudũ: qz nõ est beneficiũ vel beniuola cõcessio: et erit ir-
reuocabile, prout qñ pro feudo prestatur annua quantitas: vnde
dicit in proposito multum no. Bal. in. l. si quam. per illuz tex. C. de
ope. lib. qd si aliquid emerit a dño mansum in feudũ qꝫ istud non
dicif proprie feudum: qz mercenariũ per. d. c. j. §. in primis. j. in qui.
cau. feu. amit. Alibi Bal. in. l. liberti. in. fi. col. in prin. C. de ope. lib.
dicit notandum esse, qꝫ si in instrumẽto dicat cõcessum esse tale ca
strũ in feudũ p annua qtitate frumẽti, qꝫ istud nõ est pprie feudũ,
sz potius emphiteosis, vel cõtractus innoiatus. l. naturalis. §. at
cũ do. ff. de prescrip. verb. no. Cy. in. d. auc. ingressi. in fi. colũ. Alibi
10 Bal. in. l. q se patris. in. x. colũ. in ver. et scias. C. vnde lib. † dicit qꝫ si
princeps p feudo reciperet pretiũ in instrumẽto, et diceret cõcedi-
mus: vel alio simili verbo vteref, nõ ppterea censeref feudũ: sz irre
uocabilis 9trꝰ. Alibi bal. in. c. si cautio. in fi. de instr. 9rit/ pone qd
papa cõcessit mihi castrũ in feudum pro centum libris annuatim
soluendis: an istud erit verũ feudũ: et decidit qꝫ magis accedit ad
naturã locationis, qꝫ feudi: ideo sm eũ tali feudo improprie dicto
renũtiare non possum. argu. optimum. l. aristo. et qd ibi Bar. ff. de
dona. Alibi Bal. in. c. j. in. j. col. de cã pos. et pprie. dicit post Inno.
qd in feudis nõ probaf feudũ: lz pro concesso priuilegio soluatur
aliquid annuum: nam iste est census, nõ fidelitas, et trãsit ad quẽli
bet heredẽ tale castrũ priuilegiatum, etiam ad feminã. c. significa
uit. de rescrip. et ita dicit Bal. se rñdisse in. q. de facto. ¶ Secũduz
predicta puto qd forte possit limitari illa sing. decisio Bal. quam
alibi nõ legi. in. c. cũ ordinẽ. in. iiij. col. de rescript. vbi tz argu. illius
tex. qꝫ non vz rescriptuz super feudo impetratũ, nõ facta mẽtione
feudi: lz eñ rescriptũ ex forma sui non sit priuilegiatũ: tñ est priui-
legiate rei concessum: cum feudum dant iudices priuilegiati, dñs
feudi, pares curie, et arbitri: et aliquãdo iudices ordinarij: diuersis
tamẽ casibus. c. ceterũ. cũ gl. vbi no. de iudi. qd dictũ multum not.
qz singulare. Forte posset ex predictis limitari/ qñ esset feudũ pro
prium: secus quando improprium: vt. s. declaraui. non inuenio tñ
11 in specie tactum. ¶ † Iuxta supra tradita ex quibus satis osten-
c sum fuit quod sit proprie feudũ. quero de ardua[c] et no. q. que alias
fuit de facto: serenissimus, inclytus et cordatus rex Carolus se-
cundus, concessit principi tarentino eius filio principatũ achaie,
per ista verba formalia, donamus damus et tradimus ex causa
dona. proprij motus et inuestimus quicquid habemus in princi-
patu achaie ratione feudi aperti, vel alia ratione, transferendo di
rectam et vtilem actionẽ, ita qꝫ pro eo nullum aliũ recognoscat su-
periorem nisi nos, dubitatũ fuit an hoc esset simplex feudum, an
vera et pura donatio. Et qꝫ esset feuduz videbatur tali fundamen-
to, nam actus dubij, quorum natura nũc fere eadem, propter mul
tam similitudinem et vicinitatẽ dignoscunf et verificanf ex signis:
sic testamẽtum a codicillis, sic institutio ab exheredatione digno-
scitur. l. nõ codicillum. C. de test. l. illud. §. tractari. ff. de iure codi.
sic donatio cã mortis a dona. simplici inter viuos, per signa digno
scitur. l. seia. ff. de dote prele. l. seia. in prin. cũ glo. ff. de do. cau. mor.
plene no. in. l. que dotis. ff. sol. mat. sic contractus emphiteoticus
ab emptione et venditione: locatione et conductione dignoscif. §.
adeo. insti. loc. sed hic adsunt signa feudũ denotãtia. s. inuestitura:
vt patet per verbũ inuestimus. c. ij. in fi. j. de feu. cog. c. j. j. qd prece.
debe. inue. vel iuramentuz. Item retentio seruitij feudalis, vt de-
claraui. s. in diffinitione feudi. Item clare indicãt illa verba, quod
pro eo nullum aliũ recognoscat superiorem nisi nos: nã inuestitis,
respectu vasalli dicif superior et dñs etiam si esset vnus rusticus, et
vasallus princeps vt. s. allegauit Bal. istud patet in titu. si de feu.
defunc. 9tẽ. sit inter do. et vasal. in rubro et nigro. et in. c. j. §. fi. j. qua.
vasal. iu. debe. fide. et in. c. j. in fi. j. de no. for. fide. ¶ In cõtrariũ facit
qz rex in concessione dicit donamus: ergo videtur pura et simplex
donatio. l. j. ff. de dona. nec verba sequẽtia attendi debẽt: sed id qd
per prius dicitur. l. hoc legatuz. ff. de lega. iij. l. j. §. j. ff. ad sena. sylla.
ergo istud non est feudũ: cũ feudũ non sit donatio simplex, sed ob

a ¶ Feudis. adde bal. in extrauag. de pac. cõstã. in ver. liuellarie. in vsib. feud.

b ¶ Feuduz. adde text. et ibi Ab. in. c. cũ seculũ. de iure pat.

c ¶ Ardua addo. d. meuz vbi. s. in. vj. q. prin. in. iij. col. ꝟ. circa ꝓo scdm requisitũ &c. q residet cum opi. Ja. hic.

d ¶ Imperator. addo bal. in. j. cõsti. ffoꝝ. §. que omnia. bar. in. l. si duas. in. §. grãmatici. de excu. tu. bal. in extrauagã. ad repri. in verb. totius orbis.

cãm. ¶ Secũdo et fortius obstãt illa verba, quicquid habemꝰ in
principatu achaie ratione feudi aperti vel alia rõne. et fortius dñs
subiungit transferendo directam et vtilem actionez. Ex quibus
verbis cõstat qꝫ trãstulit dñium directũ: et vtile istud aũt est cõtra
naturã feudi: qz lz in vasalluz transeat vtile dñiũ, vt. s. dixi: tñ di-
rectũ dñium remanet penes dñm. c. j. vbi notaf. j. de inuestitu. de
re. alie. fac. c. j. j. si de feud. defũc. 9tu. sit. inter dñm et vasal. ¶ Vi-
deref qd sit 9ctus censualis, ex quo transferf oẽ ius in recipientẽ:
nam 9ctus censualis dr esse, quotiescũqz cõcedens trãsfert oẽ ius
directum vel vtile qd habet in recipiẽtẽ, ita qꝫ nullum ius rema-
neat penes ipsum concedentem. c. constitutus, cum gl. vbi doc. de
reli. do. declarat magistraliter Imo. in. c. ad audientiã. in. ij. col. de
reb. ecc. nõ alie. Jo. fab. in. §. adeo. in pe. col. insti. loca. dixi in. l. j. C.
de iure emphi. tñ iste non põt censeri contractus censualis: qz ibi
prestatur annuus census in perpetuum: Juribus prealleg. qd, nõ
est hic. ¶ Videbaf etiã qꝫ iste esset 9tractus mixtus: et sic negotiũ
mixtũ. tex. no. in. l. aristo. in prin. vbi Bar. et doc. ff. de dona. et text.
in. c. ad qões, vbi Cano. de rerũ permu. et pulchre et singu. Bald.
hic in preludijs in. vj. col. et Barto. in. l. si in emptione. in prin. cũ si
ff. de contrahen. emp. ¶ Istã. q. in terminis disputauit Oldr. lau.
consi. clix. incip. ex presenti themate quatuor videnf per ordinez
dubia suboriri. in primo dubio princi. vbi finaliter determinat: qꝫ
si donatio, et non feuduz: iuribus per eum allegatis. attenta ma-
xime persona donantis, qui erat rex. l. pe. C. de do. inter vi. et vxo.
12 et iuxta. l. filiusfami. ff. de dona. ¶ † Vltra eũ facit/ qz lz in actu du
bio nunqꝫ presumaf donatio. vt no. in. d. l. cum quid. ff. si cer. peta.
ne quis in dubio presumaf iactare suum: cõtra. l. cuz de indebito.
§. fi. ff. de proba. et in dubio potius presumif fatuitas quam dona-
tio. dixit Bald. quod tota die alleg. in. l. generaliter. in. iiij. colũ. C.
de non nume. pe. tñ illud principiuz est vere nobilitatis, vt faciat
in dubio presumi donationem. tex. est in. l. j. de dona. Item attẽta
persona donatarij, qui etiaz erat princeps. l. sed et si susceperit. §. j.
cuz gl. et. l. si longius. §. fi. de iudi. iũcta regu. l. plenũ. §. equitij. ff. de
vsu et habi. per quã vide qd decidit no. bar. in. l. si nõ sortẽ. §. liber-
tus. in antepe. col. ff. de cõdi. inde. facit. l. titia. In. ij. §. seia. ff. de le. ij.
et qz donãs erat pater donatariꝰ filius per tex. no. in. l. si seruus cõ-
munis. ff. de dona. inter vi. et vxo. de quo tex. vide Bar. et docto. in
l. que dotis. ff. sol. ma. facit, et expressus text. in. l. aurelius. §. titius
testamẽto. ff. de lib. leg. ¶ Ad contraria rñdet Oldr. qꝫ argumen
tatio a signis accidẽtalibꝰ nõ arguit nec infert aliqd de necessita-
te, vt portatio annulli, nõ arguit matrimoniũ. c. illud. de presump
imo instrumẽta etiam dotalia nõ arguũt de necessitate matrimo
niũ. l. neqz. C. de nup. not. Inno. in. d. c. illud. facit. l. hereunꝰ mode-
stinus. ff. de decu. l. j. in prin. et. ij. rñso. de eo qui p tut. ex hoc qꝫ nul-
lum alium voluit recognosci in dñm et superiorẽ qꝫ se: non sequif
ergo feudum: qz verbum dominij est valde largum, et saluatur in
quacunqz modica superioritate. l. liber homo. la. ij. §. seruꝰ aũt. ff.
d de pbo. ob. l. j. ff. rerũ amota. vñ imperator[d] appellat se dñm totiꝰ
orbis in. l. deprecatio. ff. ad. l. rho. de iac. rõne iurisdictionis et corre
ctionis: vt no. in proe. ffoꝝ. in prin. Non ob. etiam retentio feuda-
lis seruitij: qz nec prestationes seruilis ministerij arguunt aliquẽ
necessario esse seruum. l. ij. C. de inge. manu. l. liberos. ij. cuz simi. C.
de libe. cau. Istam decisionem Oldr. de verbo ad verbuz refert et
nullo addito simplr sequif Albe. in rub. C. de dona. in. ij. col. et seq.
vsque ad fin. rubrice. ¶ Si quis tñ vellet in pdicta. q. posset facile
contrarium tenere qꝫ imo sit feudum, nõ obstante verbo donamꝰ
cum etiã feudũ sit beniuola et gratuita cõcessio: vt patet ex diffi-
nitionibus feudi. s. relatis. ¶ Item inuestitura est optimũ signũ
ad cognoscendũ quod sit feudum. c. per tuas. de dona. Inno. in. c.
veritatis. de iureiur. Istud etiam multum suadent verba illa, qd
pro eo nullum alium recognoscat superiorem nisi nos. que verba
optime congruunt feudo, nec aliquid habẽt commune cuz dona-
tione simplici. Item suadent verba ratione feudi: et, dum subijcif
vel alia ratione. debet intelligi. s. simili precedenti: qz dictio alius,
facit relationem similium. gl. in. l. si fugitiui. cuz suis concor. C. de
ser. fugi. Non obstant illa verba in quibus versatur tota difficul-
tas, transferentes directam et vtilem actionem, cum istud sit con-
tra naturam feudi, vt. s. declaraui. qz hoc puto attendendum: im-
possibile est in ea re transferre directam: et vtilem actionem simul,
13 cum simul concurere non possint: et nos habemus † qꝫ verba con
trahentiũ debent intelligi et seruari ne contrarietatẽ contineant:
sm bart. in. l. fi. §. item que sit. ff. de condi. inde. facit quod pulchre
voluit Bal. reputans notatu dignum. in. l. cum falsa. circa fi. post
Pe. et Cy. ibi. C. de iur. et fac. igno. cum his que ibi dixi copiosius.
¶ Itẽ licituz est verba impropriare, vt intelligãtur sm subiectã
materiam. l. si vno. in prin. ff. loc. l. insulã. cũ si. vbi dixi. ff. de prescri.
verb. maxime cã euitãde 9rietatis: vñqz impossibile est transferre
simul directã et vtilẽ actionẽ, intelligã trãslatam directaz actionẽ
quo ad exercitiũ: vtilez autẽ proprie sm qd conuenit vasallo. For-
tius tz Bal. in. l. si plures. in. ij. col. C. de cõdi. inser. vbi inquit mi-
rabiliter

rabiliter' qd ex pacto potest omne dominium transferri in feuda-
tariũ: ita dicit notare Joã. mo. in. c. j. de reg. iur. in. vj. ¶ Si hoc di-
ctum esset verum, opi. quam tenui contra Oldr. z Alb. clare pro-
cederet: sed non puto verum, cum proprietas z directũ dominiuz
manere debeãt penes dñm: vt. s. declaraui. z ipse Bald. hic in pre
ludijs. in. viij. colũ. dicit q de rigore consuetudinis feudorum dire
ctum dñium debet remanere penes dñm infeudantem: et si aliter
sit facta cõuentio. s. qd etiam dñium transeat in vasallum, recessuz
est a contractu feudi: z tunc dicitur contractus innominatus, per
l. si margaritam. in priu. ff. pro socio. per. l. fi. ff. de cõdi. ob causam.
z sic no. q Bal. in ista. q. Old. z Albe. non tenet/ q sit feudum, nec
donatio, sed contractus innominatus: lz ipse non dicat. Sed p eo
14 facit. † quia qñ dubitatur quis contractus sit celebratus, in dubio
censetur contractus innominatus, z oritur actio prescriptis vbis.
l. j. vbi dixi. ff. de estima. act. l. j. vbi etiam dixi. ff. de re. per. l. natura-
lis. §. fi. ff. de prescript. verb. de hoc tñ vltimo an omne dñium pos-
sit ex pacto transferri in vasallum: z qñ dñium transeat. dicam in
c. j. §. j. j. de inuestitu. de reb. alie. fact. Et quod vasallus ratione pa-
ctorum possit habere non solum vtile dominium, sed etiam dire-
ctum. Adde Bal. in. l. vnica. in. xvij. colum. C. de confes. referentez
ita tenere Jo. mo. in. c. abbate sane. in prin. de re iudic. in. vj. Alibi
Bal. in. l. j. in fi. colum. circa medium. C. si plu. vna sentẽ. refert Jo.
mo. dicere quod feudatarius non habet vtile dominiũ, sed vsum-
fructum tantum: vel qd istud pendet ex conuentione vel inuestitu
ra: nam si aliquis esset inuestitus de feudo, ad habendum iure pro
prio, tunc haberet directum dominiũ. Si autez esset inuestitus ad
15 habendum ius vtile, tunc haberet vtile dñium tñ. † In dubio au
tem vasallus simpliciter inuestitus, nõ habet dñium, nec directũ,
nec vtile, sed solũ hz vsumfruc. i. fruitionem quandã vtilem z pla-
nã/ vt ibi p eũ. Cogita tñ in predictis qr habeo istã. q. pro ardua: z
difficili. ¶ Not. etiam in predicta. q. ne erres: qd lz regulariter do-
a natio[a] inter patrem z filium in potestate non valeat. vt notant gl.
z doct. in. l. ij. C. de inoffi. dona. declarat late Bart. in. l. frater a fra
tre. in fi. colũ. z vlti. q. ff. de condi. inde. tñ rex propter regiam pote-
statem potest donare filio in potestate, z statim valet diffinitio: ita
Bal. sing. in. c. j. §. item sacramenta. in antepe. colũ. in fi. j. de pa. iu.
firmã. Lud. ro. in aut. ex testamẽto. in. iij. co. C. de col. z in. l. si vero.
§. de viro. in rep. in. iiij. char. ff. so. mat. Alex. in. l. q q. C. de test. mili.
16 Et istud clare probat. † nam donatio inter viruz z vxorem cõstan
te matrimonio, z patris in filium in potestate, equiparant. textus
est faciens istam equiparationem in. l. donationes quas. in princi.
C. de dona. inter vi. z vxo. sed sic est quod donatio regis facta vxo-
ri sue constante matrimonio statim valet. l. pe. C. de dona. inter vir.
z vxor. alias est. l. j. sub titu. C. de donat. regis in reginam. ergo ita
17 valebit statim donatio patrz regis facta in filiũ in ptãte. ¶ † Not.
b etiam quod ex quibus causis reuocatur simplex donatio[b] inter vi-
uos, z sunt quinqz, ex eisdem dñs potest auferre feudum vasallo.
glo. in. §. sciendum. in verbo ex causis. instit. de dona. facit text. in. c.
j. §. porro. vbi expressius Bal. in. j. col. circa priu. vbi dicam. j. in qui
bus cau. feu. amit. Successiue cum. s. tactũ sit quid sit feudũ, atten
de q in feudo quatuor consyderãtur: natura, aptitudo, actus, cõ-
suetudo, que prosequere z declara vt p Bal. in. l. quoties. in fi. col.
C. de suis z legiti. Alibi Alua. in. c. j. in. iiij. col. ad fi. j. in qui. causis
feu. amit. dicit qd ad hoc vt sit perfectuz feudum requiruntur sex.
Primum qd dñs det spõte, z gratiose, non coacte. Scdm qd dñiũ
directũ remaneat apud dominum. Tertium qd sit in rebus immo
bilibus, vel in his que immobilium nomine continentur. Quartũ
quod dñium vtile transferatur in vasallum. Quintum quod trãs-
feratur in perpetuum in masculos descendentes heredes. Sextuz
qd per vasallum fiat fidelitas, z fideliter seruiat: ista oia dicit col-
ligi ex diffinitione posita in tex. in. d. c. j. §. peñ. z fi. iunctis declara-
tionibus quas. s. tradidi. Similiter fm eum sunt. vj. ex alio ad que
tenetur dominus vasallis ex forma fidelitatis: incolume: tutũ: ho-
nestum, vtile: facile: z possibile. que enumerantur z declarantur in
18 c. j. vbi dicam. j. de forma fide. ¶ † Item adde q feudũ habet in ali
quo similitudinem vsusfruc. z ideo in diffinitione feudi tradita in
d. c. j. §. fin. et. s. relata, ponit vocabulũ vsusfructus, fm Bald. in. l.
vnica. §. excepto. C. de cad. tol. z dicit Bald. in. l. cum opz. in fi. col.
principij. C. de bo. q lib. q feudũ magis accedit vsuifructui q pro-
prietati. vt dicit patere ex eius diffinitiõe: facit qd in simili dicim[9]
de emphiteota qui vsufructuario similis est. Bald. in. l. vnica. §. j.
in. iiij. colum. C. de cad. tol. Specu. in ti. de feudis. §. qñ. ver. lx. Al-
be. in. l. codicillis. in prin. ff. de vsufru. leg. glo. no. in. c. j. in fi. in verbo
meliorem. j. de inuesti. de reb. alie. Sed caue qr in dicta diffinitiõe
feudi vsusfructus ponitur pro vtili dñio, vt ibi dicunt doct. preser
tim Bal. aluaro. z ceteri. ¶ Accedat. q. not. quam ponit Bal. hic
in preludijs. in. xix. colum. vers. quid si verba ita dicant. vbi querit.
19 † Quid si concedo tibi domum vel feudum[c] in feudum, advtendũ
c et fruendum: an hoc feuduz extinguatur morte, sicut vsusfructus:
arguit pro et contra. z decidit vt hic p eum, et vide ordinate Bar.

in. l. donationes in concubinam. §. species. ff. de dona. in. l. iiij. in pñ.
ff. de alimen. z ciba. leg. Bal. in. l. j. in. ij. colum. C. de fruc. z lit. expẽ.
¶ Item adde quod feudum dicitur seruitus quedam. iuxta not.
per gl. in. l. si cui[9]. §. j. als est. l. si vsusfruct[9] legat[9]. in verbo opz. ff. de
vsufru. per quam glos. ita dicit Bal. in. l. si vxor. ad fi. C. de cõdi. in-
ser. z in. c. ij. j. si de feu. defunc. cõten. sit inter do. z agn. z in. l. fi. C. de
suis z legiti. Et ex hoc notabilr sequit qd in dubio psumit poti[9] al
lodium q feudum, cum in dubio quelibet res presumatur libera
et sic allodiata. l. altius. C. de serui. z aqua. no. in. l. cum res. C. de p-
ba. z ita in terminis tenet nota. Bal. in. d. c. ij. vbi dicam: et ibi ad-
20 dam concordantes z limitabo. ¶ † Item adde qd feudatarij equi
parantur libertis: ita notabiliter Bald. in. l. liberti. in pe. col. in fi-
ne. C. de ope. liber. post glos. in. c. j. §. fi. in verbo salua reuerẽtia. j. de
milite vasal. qui contu. est. z per hoc infert Bal. q libertas vasallo a
rum non põt pena astringi, sicut nec libertorũ. l. j. §. que onerande.
ff. qua. rerũ ac. non da. z. l. si ita stipulatio. ff. de operis liber. qd not.
21 ¶ † Et facit ad. q. an vasallus[d] nõ possit conuenire dñm non impe
d trata venia, sicut non potest libertus conuenire patronum: et tex. b
probat qd non possit in. d. c. j. §. fi. in verbo dñm eũqz salua reuerẽ-
tia cõpetẽter cogere. j. de mili. vasal. qui cõtu. est. Tñ gl. ord. in ver-
bo salua reuerẽtia. determinat cõtrarium: z Bal. ibi sequit, vbi exami
nabitur. alibi Bar. lau. in. c. j. in prin. in. v. col. j. tit. j. dicit vasallum
posse equiparari homini libero ab hostib[9] redempto, in quo redi-
mens habet vinculum pignoris, et quasi seruus censetur. l. fi. C. de
capt. l. senatus. §. j. ff. de lega. j. ¶ Item adde dum. s. proxime tactũ
fuit feudum habere similitudinem cum vsufructu: quod Bal. in. l.
vnica. in. xvij. col. et fi. versi. dico ergo q secundus gradus admini-
stratorum. C. de confes. refert Jo. mo. in. d. c. abbate sane. post prin.
tenere q vasallus habet vsumfructum quendam anomalum, qui c
non est causalis nec formalis, sed singularis: ratione cuius vsusfr.
habet officium iudicis. l. aquilius regulus. ff. de dona. quia non est
vsufructuarius proprie loquendo: ideo pro eo non habet confesso
riam, sed Bal. ibi dicit quod vasallus habet vtile dominium, z q
verbum vsufruct. in diffinitione positum fuit improprie: sicut quã
do prefertur in consequentiam alterius dispositionis. l. proculus.
ff. de vsufruc. z ibi per eum. Alibi Bal. in. l. j. in fi. colum. circa me- d
dium. C. si plures vna senten. quem etiam. s. ad aliud propositũ re
22 tuli. refert Joan. mo. tenere † quod feudatarius simpliciter inuesti
tus habet vsumfructum. i. fruitionem quandam vtilem z plenaz,
non quod ab eo exigatur vsufructuaria cautio: iuxta. l. j. C. de vsu-
fruc. nec quod perdat per capitis diminutionem: quod Bald. di-
cit esse perpetuo notandum: vt ibi per eum plenius. Et per hoc qd
feudum aliquando appelletur vsusfructus, vide quod multuz sin
gulariter decidit Bal. in. c. j. §. si quis de mãso. in. iij. col. j. si de inue
sti. feu. contro. fue. vbi formaliter dicit. cum aliquando appelletur
vsusfructus: concesso mihi castro simpliciter in feudum, intelligũ-
tur mihi concesse munitiões, que sunt ad defensam castri ibi posi-
te perpetua distinctione patrissa. q q non sint affixa: vt trabuchi,
manganelli, baliste, z similia. ¶ Vltra eum facit qd ipse decidit in
dicto. c. j. in prin. in fi. col. circa fi. versi. extra quero vtrum inuestit[9].
e si de inuest. feu. cõtro. fue. vbi querit: an inuestitus[e] simpliciter de ca
stro, intelligatur de rebus corporalibus in eo existẽtibus, vide ibi
Bal. cum his que ipse allegat presertim tex. z Barto. in. l. si quan e
do. C. de bo. vacan. lib. x. Tamen fundamentum prime decisionis,
qd feudum aliquando appelletur vsusfru. nõ est ex toto tutum: vt
23 ex pdictis patet, ex dictis in precedẽ. co. ¶ † Item pro perfecta co
f gnitione quid sit feudum[f]: adde id quod dicit glo. not. in. c. j. in pn
ci. j. per quos fiat inuestit. qd feudum est in bonis vasalli: propter
quod/ z propter quam glo. dicit ibi Bal. vasallum teneri ad soluẽ
dum datia z gabellas: nõ autẽ dominũ seu proprietarium, qui nõ
percipit fructus: vt. l. si pendentes. §. si quid cloacarij. ff. de vsur. et
l. neqz. ff. de impen. in reb. do. de quo puncto. s. quis teneatur ad da
tia vel collectas, an vasallus, an directus dominus. vide multũ la
te And. de yser. summum feudistã. in. c. j. super verbo z plaustrorũ.
j. que sint rega. vbi etiam tangit quid de emphiteota tam ecclesie
q priuati. an teneatur soluere datia vl collectas, an directus dñs, f
de quo vltimo. s. de emphiteota dixi in. l. j. in. ix. z. x. colum. C. de iu-
re emphi. vbi etiam tetigi quid in colono z inquilino tam ecclesie
q priuati: de vasallo tangam plenius post Bal. in. d. c. j. in princi.
j. per quos fiat inuesti. z ad id quod dixi feudum esse in bonis va-
salli. Adde qd quedã in bonis: quedam ex bonis: quedã extra bo- g
na: quedam nec in bonis nec extra, vt declarat glo. quam Barto.
ibi dicit tenendam menti. in. l. rem que nobis. ff. de acquirẽ. rerum
do. z que differentia sit an aliquid sit de bonis in bonis, vel ex bo-
nis est text. not. in. l. ij. §. in hac actione non vtiqz. ff. vi bono. rapto.
et in. §. sane. insti. eo. Et qñ quis dicatur habere ius bonum in re, z
qñ melius, z qñ optimũ, est gl. no. in. l. j. vbi Bart. C. qñ z qui. quar
24 ta pars de. li. x. ¶ † An aũt feudũ cõcessum[g] filiofa. dicat peculiuz
g castrense vel quasi, an aduẽtitiũ. z sic an debeatur patri vsusfruct[9].
vide late Bald. post glo. z Jacob. de belui. vbi dicam in. c. si duo.

a ¶ Donatio. adde bal. in l. iij. C. de in- offi. testa.

b ¶ Donatio. adde bal. in l. cũ acutissi- mi. C. d fidei cõ. Pau. de cast. in. l. tale pactũ. i. §. fi. ff. d pac. bar. i. l. titia seio. i. §. imperator. in fi. d leg. ij.

c ¶ Funduz. adde. l. si ha bitatio. ff. de vsu et habi. doct. in. l. cũ hi. i. §. si vni. ff. de trãsac.

d ¶ Vasallus. adde an va- sallus agen- do cõ princi- pẽ tenet pe- tere veniaz vid glos. in. l. fi. C. de qua- dri. prescri. z ibi Bal. vbi tz qd sic/ qd vasallus te- netur petere veniã. et spe. tit. de feu. in §. qñ versic. xvij.

e ¶ Inuestit[9]. adde Bart. z doc. in. l. iij. in pnci. ff. de acq. pos. In- no. in. c. dile- ctis. de app. In. in. c. pro- posuit. de cõ ces. pbẽ. In- no. in. c. debi tores. d iure iuran.

f ¶ Feudum. Adde Hos. in sum. in ti. de feu. z doc. in ru. de feu.

g ¶ Cõcessuz. Adde doct. in. l. iij. in. §. si quid minori filiofa. ff. de mino. doct. i l. qd dicitur patroni. ff. d verb. oblig.

in fi.col.de duo.fra.de no.benefi.inuesti.⁊ in.l.cū oportet.in fi.col.
prime.C.de bo.que libe.⁊ in.l.si vxor.in fi.C.de condi.inser. ¶ An
autē feudū sit gratia,vel possit gratia nūcupari.an vero debitum
propter vicissitudinē seruitiorū:disputat Bal.hic in preludijs.in
vj.col.ver.pro intellectu horū.⁊ in effectu cōcludit ꝙ cū feudū ma-
gis innitat̃ gratie ꝙ̄ vicissitudini seruitiorū.dz attēdi qd est princi
palius:⁊ sicut cēseri gratia.sic in qualibet alia dispositione:et ad
istud generale probandū multa adducit Bal.vt hic p eū:⁊ qd.feu
dū magis innitat̃ gratie ꝙ̄ seruitijs:est text.not.in.c.j.j.de feu.da.
in vicē.le.cōmi.per quē tex.Mar.lau.tenet cū Bal.in.c.j.in princ.
25 in.ij.col.in ver.circa primā partē diffi.j.tit.j. ¶ † Not.tū inter cete-
ra ꝙ adijcit Bal.illud sic/ꝙ qñ pro re dat̃ alia res,⁊ etiā pecunia
qd si quātitas pecunie est maior pars precij,censet̃ emp.⁊ ven.alr
est permutatio.l.fundi partē.ff.de cōtrahen.emp.⁊.l.si sterilis.§.si
tibi.ff.de act.emp.⁊ tex.prin.in.c.ad qōnes.vbi Joan.andr.in no-
uel.⁊ alij de re.permu.Adde qd idē tenent Bart.⁊ alij.in.l.aristo.
in prin.ff.de dona.Bar.in.l.si in emptione.in princi.per illum tex.
ff.de ꝯhen.empt.⁊ in.l.j.ff.de rerū permu.Bal.in.l.j.C.de re.pmu.
Alex.in.l.ij.in prin.in fi.col.ff.si cer.pe.Subiungit circa hoc Bal.
hic vnū singulare verbum qd alibi nō reperies:per qd supplet̃ do-
ctri.doc.vbi.s.qd in dubio qñ non apparet an quātitas sit maior
re,vel econtra,vel esset qualitas vel in re et precio,iudicabit̃ in du
bio contractus nominatus emp.⁊ ven.quia fauorabilior est cum
solo cōsensu producat actionē.l.iurisgentiū.in pn.ff.de pac.in hoc
Bal.male loquit̃:qr in dubio cēseri debet ꝯtus innominatus,et
ex eo competit actio prescrip.verb.per regu.l.j.ff.de estima.et.l.na
turalis.§ pe.ff.de prescrip.ver.Et ita in dubio tenet Bar.in.l.j.in
pe.q.⁊ ibi Fulg.vbi dixi.ff.de re.permu.Joā.de imo.in.d.l.aristo.
in prin.quāuis de Bald.hic non faciat mentionem.⁊ Barto.vbi
26 s. ¶ † An autem feudum possit dici priuilegium,tangit Bal.hic
in prelu.in.viij.col.ver.est autē questio an possit dici priuilegium:
vbi cōcludit qd si cōcedat̃ a principe de plenitudine potestatis su-
per rebus nō feudalibus,seu personis cōtra cōsuetudines feuda-
les:⁊ tunc dicit̃ proprie priuilegiū:⁊ sic stricte intelligendū.c.cum
dilecti.de dona.⁊ fm Bal.de isto priuilegio nō cognoscit nisi prin
ceps,si dubitat̃ de eius subsistētia:allegat no.in.c.cuz venissent.de
iudi.⁊.c.j.j.apud quē vel quos cōtro.feu.defini.sed melius allegas
set.c.j.de cōfir.vti.vel inuti.Aliter autē feudū dicitur beneficium
proprie,nō priuilegiū:⁊ sic latissime est interpretandū.per.l.fin.ff.
de consti.prin.⁊.d.c.cum dilecti.de dona.quāuis fm Bald.ex lar-
ga significatione,omne qd emanat a principe potest priuilegium
dici:ita dicit tenere Jo.and.in.c.olim tibi.de verb.signi.in nouel.
Hanc deci.Bal.refert et simpliciter sequitur do.Mar.lau.in.c.j.
in prin.in.ij.col.j.tit.j.et qd feudū sit beneficiū:patet ex diffinitione
feudi posita.in.c.j.§.pe.⁊ fi.j.in cau.feu.amit.quā retuli.s.in prin.
huius.q. ¶ Adde qd feudum dicat̃ proprie beneficium:nō priui-
legium:⁊ sic large nō stricte est interpretandū.tenet Bar.in.l.j.in
fi.colū.post mediū ad fi.antepe.C.de iur.⁊ fac.igno.et in.l.fin.circa
prin.C.si cōtra ius vel vti.pub.⁊ in.l.si quādo ad fi.prin.C.de inof.
27 testa. ¶ † Que autē differētia[a] sit inter priuilegiū ⁊ beneficium,ca
a piēdo beneficiū in specie:⁊ cuius effectus sit,declarāt Bar.Alex.
⁊ alij in.l.fi.vbi pe.Cy.⁊ Bal.latius.ff.de cōst.prin.Bar.in.l.si fini
ta.gl.ex hoc edicto.ff.de dam.infec.Cyn.in.l.rescripta.in princ.vbi
Sali.C.si cōtra ius vel vti.pub.Archid.c.gratia.de rescript.in.vj.
do.Anto.⁊ Panor.in.d.c.olim tibi.de verb.sig.Alex.in.l.qr tale.
in princ.in.j.col.ff.sol.ma.Et si statutū diceret qd nobiles exempti
nō debeāt habere aliquod beneficiū in ciuitate,quid intelligatur
sub illa dictione beneficiū.vide notabilē decisionē Bar.in.l.bene-
ficio.ff.ad leg.fal.quā sequit̃ Pau.de cast.in.l.maritū.in prin.ff.so
28 lu.mat. ¶ † Tertio pn.quero vnde dicat̃ feudū:et tex.in.c.nulla.j.
per quos fiat inuesti.dicit ꝙ a fide vel a fidelitate:⁊ licet quicquid
facimus alienā fidē secuti debeat in fide cōsistere.l.j.ff.si cer.pet.et
graue sit fidem fallere.l.j.in prin.ff.de cōsti.pecu.⁊.l.j.in princi.vbi
Bar.multa moralia dicit.ff.de pact.⁊ fides etiā hosti sit seruāda.
l.j.§.nō fuit.vbi gl.⁊ Bar.ff.de dolo.tamē fm Gui.Odof.⁊ Ray.
hic Bal.in preludijs.in.v.col.vers.secūdo quero feudū propter ex
cellentiam dicitur consistere in fide cū in eo dominus cōmittat va
sallo personam,honorē,⁊ bona.c.j.j.de no.for.fide,⁊ ecōtra.⁊ ideo
propter excellentiā feudum a fide dicitur:nō a qualibet fide,sed a
fide fidelitatis.Est autem fidelitas fm Bal.duz premittitur iura-
mētum fidelitatis:et dum seruatur executio operis. ¶ Et ad hoc
qd feudū dicatur a fide:adde etiā Bal.hic in preludijs.in.vij.col.
Jaco.de bel.in.ij.col.alua.in.viij.Jac.ardizo.in summa in princip.
in.iij.co.sub Rub.vnde dicatur feudum Jo.Raynar.in repet.c.
preterea.j.de prohi.feu.alie.per Fede.super rub.in.iij.colū.Mar.
lau.in.c.j.in prin.in.iiij.colum.in fi.j.titu.j.car.Flo.in.c.fi.in.xv.qō.
vbi Jmo.in.xxiij.col.in.j.colū.in.j.q.de feu.verum est qd henricus
archiepiscopus in summa sua.in.§.ij.prout etiam refert do.Anto.
de prato veteri in.j.sua Rubrica huius lib.in colum.fi.tenet deno-
minari feudū:qr ob fieri datur:⁊ sic feudum a fieri:ad plura enim

a ¶ Que aūt differētia. Adde Bal.i.l.fi.C.de re iudica.versi.dicas.

b ¶ Multiplici. Adde ca.bñficiū.si de feud.defun.cōten.sit ⁊c.doc.in rubr.de bñfi.Fe.doc.in.c.j.de lege Conra.do.in.c.j.de vasal.q contra ꝯst.lota.

c ¶ Qd porte. Adde in regula infamibus.de reg.iur.lib.vj.et in ca.si laici.xxxiij.dist.

faciēda tenetur vasallus,vt infra qualiter.iur.deb.do.vasal.fide.
per totū.Qua ratiōe dicit feudū esse ꝯtum innominatū do vt fa-
cias,⁊ cōpetere actionē prescriptis vbis,per.l.naturalis.§.j.ff.de
prescrip.verbis:⁊ repeti posse datū per ꝯdictionē ob causam.l.da
29 mus.ff.de ꝯdi.inde.ꝙ vltimū infra examiabo in seq.q.pn. ¶ † Te-
ne qd proxime dixi:⁊ per hoc qd feudū dicat̃ a fide:infert Marti.
lau.in.d.c.j.in prin.in.iiij.col.in fi.j.tit.j.nō valere pactū factū inter
dominū ⁊ vasallū qd vasallus non cadat a feudo ob feloniā:quia
sic inuitaret̃ ad delinquendū:cōtra regulam.l.cōuenire.ff.de pac.
do.et quia dolus de futuro remitti non potest.l.si vnus.§.illud.ff.
de pac.distingue melius vt per Bal.quē ipse nō allegat.in.l.j.in.ij.
q.ff.de re.diui.sic in simili nō valet pactū,ꝙ nō liceat donāti reuo
care donationē inter viuos ppter ingratitudinē donatarij.iuxta
l.fi.C.de re.dona.⁊.c.fi.de dona.Jta tenet Spe.in tit.de dona.§.j.
ver.quid si actū est.Bal.in.l.fi.vbi aliquid Bar.in.ij.co.C.de pac.
Bal.in.l.fi.C.de bo.liber.Sal.in.l.pactū qd bona.C.de pac.Limi
tat tū singulariter Jo.and.super.d.ver.quid si actū.Nisi interue-
nerit iuramētū:qr virtute iuramēti posset ingratitudo etiā de fu-
turo remitti per tex.notabilē.in.c.quēadmoduz.de iureiur.et cum
eo tenent dubitatiue,tamē Anto.⁊ Jmo.⁊ ibi do.Aud.barba.de
dona.⁊ Alexā.in.l.stipulatio hoc modo.ff.de ver.obli.verū est qd
Ro.in.d.l.stiplo hoc modo cōcepta.⁊ in.l.donatiōes in cōcubinā.
§.j.ff.de do.reprobat istā limitationē Jo.an.qr tale pactū est cōtra
bonos mores,qñ remittit̃ dolus de futuro.d.l.si vn⁹.§.illud.quo
casu iuramentū nō operatur nec est obligatoriū.c.nō est obligato-
riū.de reg.iu.in.vj.declarāt Bar.⁊ doc.in.l.fi.C.de pac.⁊ in.d.l.sti
pulatio hoc modo.dū ꝯcludūt ꝙ pactū de succedēdo affirmatiuū
qr est cōtra bonos mores,nō firmat̃ iuramēto:⁊ ad tex.in.d.c.quē
admodū.rñdet Lud.ꝙ loquit̃ in delicto de preterito.s.in eo qui iu
rauerat nō accusare ratiōe delicti iam cōmissi. ¶ Tu dic prout ēt
dicit Alex.in.d.l.stiplo hoc mō.ꝙ imo tex.ille loquit̃ aperte,etiaz
in delicto de futuro,nec est verū ꝙ det materiā delinquendi:cum
possit paciscens nō obstāte iuramento eū accusare de delicto,quo
ad hoc vt criminaliter puniatur:qd respicit vtilitatē publicā:que
intelligit̃ semper excepta in iuramēto priuati:lz propter iuramen
tum non posset eū amplius accusare ad priuatā vindictaz,vl̃ pro
suo particulari interesse,vt aperte dicit tex.in.d.c.quēadmodū.et
multū notat istā limitationē/ꝙ per pactū cū iuramento factum a
dño posset vasallo remitti felonia cōmittēda:⁊ sic propterea futu-
30 ra caducitas. ¶ † Quid aūt sit fides,diffinit Bal.hic in.vij.colum.
fm Ciceronē ⁊ in.c.j.in prin.j.de capi.cōra.⁊ in.c.que in ecclesiarū.
in.xij.col.de cōst.vbi etiā per eū quid sit fidelitas,de quo proxime
dixi fm Bal.Et qd sit fides:diffinit etiā gl.in rub.C.de sum.tri.in
verb.fide.⁊ dicit Odof.in sum.sua feudorū.in.xxvj.rubr.q̄ incipit
in quib⁹ teneat̃ vasallus seruire dño,que etiā refert ⁊ sequit̃ Joan.
rinal.in.d.repe.c.imperialē.sup rub.in.iij.col.qd fides dr,quasi fac
et dic:⁊ sic cōponit̃ ex duob⁹ corruptis:⁊ vasallus in factis ⁊ dictis
dz esse fidelis dño:et p hoc cōtingit qd si vasal.iurare nō possit:qr
sit mutus,amittit feudū.c.vnico.vbi dicā.j.an mut⁹ vel alr imper-
fec.Et vasallus.tenet̃ dño pstare cōsiliū ⁊ auxiliū,⁊ etiā sine sacro
veritatē dicere dz:vt hr̃ in epistola posita.xxij.q.v.c.de forma.⁊.c.
b seq.Et de multiplici[b] specie fidelitatis vide p Bar.in extrauagan.
ad reprimēdū.in verbo totius fidelitatis.quē sequit̃ Alua.in.c.j.j.
quid prece.debe.inuest.⁊c. ¶ Jtē pro hoc ꝙ feudū dicat̃ a fide,pu
to factū esse qd vasallus appellat̃ fidelis:ita sepius appellant hec
iura feu.vt in.c.j.an remo.de.testes.⁊c.⁊.c.j.ver.antiquissimo tem-
pore.j.tit.j.⁊.j.§.preterea.versi.ꝙ si forte.j.que fue.prima causa be.
amit.⁊.c.j.in prin.j.si de inuest.feu.cōtro.fue.in rub.⁊ in.c.j.j.de cō-
31 tē.inter do.⁊ fide. ¶ † Beneficiū aūt dicitur a beādo:qr facit acci-
pientē beare:idē etiā est qd pdesse:⁊ beneficiū etiā dr rem ad soluz
vsum cōcedere.l.in cōmodato.§.sicut.ff.cōmo. ¶ Et quotuplex sit
beneficiū,⁊ quibus modis capiat̃:vide per Andr.de yser.in.c.j.in
iij.col.in fi.j.qs dicat̃ dux vel mar.per Alua.in.c.j.in prin.in.iiij.co
32 lū.j.in qui.cau.feu.amit.⁊ hic in prohi.feu.in.xiiij.col. ¶ † Vasall⁹
autē idem est ꝙ obligatus:⁊ deriuat̃ a vas vadis,qd est obses,in-
de vadimoniū:est em̄ vasallus ad plura dño obligatus:vt.c.j.j.de
no.for.fid.⁊ per hoc etiā appellat̃ clientul⁹,idez qd seruitor:vt.c.j.
in prin.⁊.§.j.j.de alie.feu.cum vasallus sit dño ad seruitia obliga-
tus vt.c.j.j.in qb.cau.feu.amit.Jnterdū ēt appellat̃ valuasor,⁊ ita
sepe appellāt iura ista feu.vt.c.j.in pnc.⁊.§.fi.j.ti.j.⁊ in ru.⁊.in.c.j.j.
de feu.da.in vi.le.com.⁊ in.c.j.j.quib.mod.feu.amit.⁊ text.princip.
in.c.j.j.quis di.dux vel mar.Et dicitur valuasor,quasi dignus sta-
re ad valuas dñi,id est portas,⁊ eas intrare propter beneficiuz qd
c a dño accepit.Hinc dicit̃ ꝙ porte[c] principū et dignitatum infami-
bus patere non debent.l.ij.C.de digni.lib.xij.Jta declarat Alua.
post Andre.de yser.in.c.j.in prin.in.ij.colū.j.quis dicatur dux vel
mar.ibi tamen Andr.nl dicit.Jdem dicit Alua.hic.in proe.feu.
in.xiiij.colū.in.vij.q.Hinc dicit singulariter Bald.in.l.falsus.in.j.
col.C.de furt.qd gestum a falso procuratore qui potest regulariter
ratificari per dñm,tamē ratificari nō potest si sit gestū in audiētia

principis

33 principis.¶ An aũt feudũ ⁊ vasallus[a] sint noĩa noua inuẽta soluꝫ
a iure consuetudinario: an ꝓ[?]o fuerint de iure Ro. disputat Andr.
de yser. in isto proe. feu. in. iiij. q. ⁊ in effectu concludit qꝺ sunt noĩa
cõsuetudiaria. Idẽ tenẽt Odof. Nic. de nea. hic. ⁊ Iac. ardi. in pe.
summe sue. in. j. rub. Alua. in. c. j. in. iiij. no. j. de contẽ. inter dñm et
vasal. de inuesti. ⁊ hic in proe. in. xiiij. col. in. vij. q. Mar. laud. in. c. j.
in princ. in. v. col. j. tit. j. Alibi dicit Bal. in. c. que in ecclesiarũ. in. x.
colũ. de consti. qꝺ feudũ hꝫ denominationẽ ꝯsuetudinis: et qꝺ iste
contractus olim pplo ro. fuit incognitus et si cognouissent fuisset
exosus eis: qꝛ sapit seruitutẽ personarũ vel mixtã rerũ vl' persona-
rum et singulari ꝑsone tribuit iurisditionẽ que non debet esse nisi
penes principem vel magistratũ. l. nõ est sing. ff. de regu. iur. Alibi
Bal. in rub. C. de re. permu. dicit quod feudũ vsuale nomẽ habet.
Circa hoc vlterius nõ insisto: qꝛ nullius vtilitatis est memor eius
qꝺ scribit Jo. and. in addi. Spec. ti. de locato. §. nunc aliqua. super
ver. cclxj. vbi plura inuehit contra doc. qui multis medijs student
34 impugnare opi. antiquorum que inutiles sunt. ¶ † Quarto princi
paliter vltra docto. quero an feudum sit contractus noĩatus: vel
innoĩatus vtilitas est propter. l. si. cum ibi not. ff. de condit. ob cau.
Henricus in prin. summe sue: vt dixi in prece. q. tꝫ qꝺ sit ꝯctus in-
noĩatus do. vt facias. et ꝙ oriatur actio prescri. ver. Et idem qꝺ sit
ꝯctus innoĩatus tenet Bald. in. c. fi. in. j. q. C. qñ lic. ab emp. dis. vbi
tenet qꝺ donatio ꝑmutatio emphiteosis et feudũ sunt oẽs ꝯctus
innoĩati: qꝛ nõ pariũt actionẽ noĩatã scꝺm nomen ꝯctus sed vel cõ
dictionem ex. l. vel actionem ꝑscri. ver. nã sm eũ ꝯctus noĩati nõ co
gnoscunt per nomen ꝯctus licet actiõis: nõ qñ pariunt actionem
scꝺm nomen ꝯctus tunc sunt ꝯctus noĩati alias secus. Confirmo
per id qꝺ dicit Bal. in. c. fi. in fi. col. ver. ⁊ scias. de causa pos. et pro-
prie: vbi dicit oẽs cõtractus quos ꝯsuetudo de nouo inuenit sunt
oẽs innominati ex quo a iuregentiũ vel ciuili nomen acceperũt. l.
naturalis. §. at cum do. ff. de prescrip. ver. l. si margaritã. ff. pro soc.
ideo sm eũ contractus ficti consistentis in alio quã in pecunia nu-
merata est cõtractus innoĩatus: de quo fit mentio in. c. pisanis. de
resti. spo. idẽ qꝺ feudũ sit ꝯctus innoĩatus tenet Bal. in rubr. C. de
re. permu. in. j. col. vbi dicit ꝙ oẽs ꝯctus quos ꝯsuetudo inuenit vt
ꝯctus colonarius ⁊ feudi: qꝛ vsuale nomen habẽt magis accedũt
ꝯctui innoĩato ꝙ̃ nominato cũ non perficiantur consensu: se ꝗ solẽ
nitas exigatur quam cõsuetudo requirit: ideo in feudis siue inue-
stitura non est feudum: quia consuetudo feudorũ non requirit in-
uestiturã. ¶ Contrariũ et melius qꝺ imo feudũ sit ꝯctus noĩatus
tenet Bar. in. l. iurisgen. §. quinimo. in. vj. col. ff. de pac. ibi eñ que-
rit pone ꝙ per cõsuetudinẽ vel statu. alicui ꝯctui innoĩato de iure-
gentiũ adijcit nomẽ de iure ciui. an per hoc erit cõtractus nomina
tus: ⁊ concludit ꝙ lꝫ qñ nomẽ adijcitur alicui ꝯctui a iuregentiuꝫ
sit elegãs vesti. d. l. iurisgen. in princ. tñ qui a iure ciuili imponitur
nomen cõtractui: tũc nõ est elegãs vesti. nisi deꝛ ei nomẽ et forma
specialiter caueaꝛ in. l. qui sit ꝯctus noĩatus: vt patet in aut. eo de-
cursum. C. de do. ante nupt. ꝓ hoc dicit Bar. se putare qꝺ feudũ sit
ꝯctus noĩatus: qꝛ cõsuetudine hꝫ nomẽ et formam: de noĩe patet.
Item hꝫ formã qꝛ formã iuramenti fidelitatis ⁊ inuestiture vt pa
tet in istis vsibus feu. Et cũ prima doc. Bar. tenent Bal. ⁊ Ang.
in. l. legitima. ff. de pac. Ang. in aut. vt spõ. lar. in princi. colum. ix.
Imo. in. c. que in ecclesiarũ. de cõstit. ⁊ qꝺ feudũ sit ꝯctus noĩatus
tenet expresse Bal. sibi ꝯrius in. d. c. que in ecclesiarũ. in. x. colũ. vbi
q̃rit an feudum sit ꝯctus noĩatus vel innoĩatus aut neuter. i. ano-
malus ⁊ in effectu cõcludit ꝙ est noĩatus: qꝛ inuẽtus post. xij. tab.
sub titulo proprij nominis singularibus consuetudinibus ⁊ natu
ris quas nullus alius ꝯctus hꝫ: ⁊ sic est ꝯctus nominat⁹ vocabu-
lo proprio et natura discretus vt ibi per euꝫ. Et ista vltima placet
pro qua faciũt que ponit Bar. in. l. vnica. in. vj. col. ff. de condi. ex. l.
Idẽ cõiter cõcludit in emphiteosi qꝺ sit ꝯctus nominatus: ita te-
net Ange. in. l. j. vbi hic notat ex illo tex. C. de iu. emphi. ⁊ ibi Bal.
in. iij. col. ⁊ ibi dixit Ange. in. §. emphiteosim. in aut. de non alie. co
lũ. ij. sentit Bar. in. d. l. vnica. in. v. col. ff. de cõdictio. ex. l. Quamuis
contrariũ etiã in hoc vltimo vt dixi teneat Bald. in. d. l. fi. in. j. qõ.
C. qñ li. ab empt. dis. ⁊ in. d. Rub. C. de re. permu. pro confirmatio-
ne conclusionis proxime facte accedant que dicam in proxi. seq. q.
35 ¶ † Quinto principaliter quero et opportune iuxta precedẽtẽ. q.
que actio oriatur ex isto cõtractu feudi. Andr. de yser. hic in. vj. q.
post Odof. in summa sua in rub. per quã ac. reuoceꝛ feu. ⁊c. multa
dicit ponendo longã distinctionẽ: sed clarius loquendo et in effe-
ctu cõcludendo dic alio ordine: ꝙ si princeps vel alius concedens
feudũ induxisset vasallũ in possessionẽ naturalem et veram feudi:
tunc vasallo cõpetit vtilis rei vendi. neduꝫ contra extraneum: sed
etiã cõtra dominũ: qꝛ vtilis tunc prefertur directe. l. j. in fi. ⁊. l. ij. ff.
si ager vecti. vel emphi. pe. notaꝛ per glos. in rubr. ff. de rei ven. Tu
adde tex. ⁊ glo. in. c. j. §. i. vbi late Alua. j. de inuest. de re. alie. fac. et
isto casu sufficeret ꝙ dñs induceret vasallum etiam in clandestina
36 pos. iuxta consilium. l. si fundum. ff. de fun. dota. † alias non vendi-
caret vasallus inuestitus verbo vel alio actu corporeo puta hasta
vel ense, quia talis inuestitura nõ tribuit ius in dñio vel pos. vt no.
in. c. j. in prin. vbi dicam. j. quid sit inuesti. ⁊ ad hoc vide quod deci-
dit Bal. in. c. si facta. in fi. col. j. si de feu. fue. ꝯtro. inter do. ⁊ agna.
Si aũt facta est sola promissio de inuestiendo tunc quidem est ve-
lata stipu. qꝛ in ea deducitur factũ. i. promissio de inuestiendo: ⁊ sic
incertum. l. vbi aũt. §. qui id qꝺ in faciendo. ff. de verb. oblig. oritur
actio ex stipu. l. si quid certũ. ff. si cer. pet. instit. de verb. obli. in prin.
als ageret vasallus cõdictione ex. l. vel rectius condictione ex mo-
ribus que nasciꝛ ex vsu feudorũ: ita ecõtra dñs aget cõtra vasallũ
ad seruitiũ actione ex stip. si fuit stip. promissum vel cõdictione ex
moribus iuxta no. per glo. in. c. j. ad fi. j. de cap. q curiã vendi. vt hic
plenius ⁊ seriosus per And. de yser. quẽ sequiꝛ Mar. lau. in. c. j. in
ꝑn. in. v. col. j. tit. j. cõtra aũt aliũ cui vasallus pos. feudi. ꝯcessit qño
agat dñs directus est gl. in. c. j. j. de cõtro. inter do. ⁊ emp. ⁊ ibi late
poniꝛ maxime ꝑ And. ⁊ Alua. Tu addẽdo aduerte dñ cõclusum
est cõpetere cõdictionẽ ex morib⁹ qꝺ idẽ tꝫ Angel. in. l. vnica. ff. de
cõdi. ex. l. Bal. in rub. C. de cõdi. ex. l. et in. c. j. in prin. in. iij. colũ. j. de
contro. inuest. ⁊ ita teneas quãuis Bar. fuerit in noua opin. in. d.
l. vnica. in. v. col. vbi tꝫ ꝙ vbi cõsuetudine vel statuto inducitur no
uus ꝯctus: qꝛ tñ agitur actione que oritur ex illo contractu: vnde
sm eũ ex ꝯctu feudi inducto ꝑ cõsuetudinẽ agendũ est actione feu-
di seu ex feudo: ⁊ dicit Bar. in. l. in cõmo. §. j. ff. cõmo. quod cum ex
feudo oriaꝛ actio feudi vt predixi ꝙ ista actio feudi variabiꝛ in di-
rectũ ⁊ cõtrariũ: directa cõpetit dño: cõtraria aũt feudatario. ⁊ ad
istã opi. Bar. vide qꝺ dicit Bal. in. l. ex placito. in. x. q. C. de re. per-
mu. Alibi etiã Bal. in. l. fi. in. j. q. C. qñ lic. ab em. dis. tenet quod ex
ꝯctu feudi oriaꝛ cõdictio ex. l. vel actio ꝑscri. ver. ⁊ hoc tenẽdo illaꝫ
suã opi. qꝺ feudũ sit ꝯctus innoĩatus quã reprobaui in precedẽ. q.
¶ Alibi etiã Bal. in. l. vnica. in. xvij. col. C. de cõfess. refert Jo. mo.
in. c. abbate sane. de re iudi. in. vj. tenere ꝙ vasallo cõpetat officiuꝫ
iudicis. Tamẽ Bal. ibi illud nõ sequiꝛ. ¶ Itẽ adde dictis Andr.
de yser. dñ dictũ est ꝙ si promissio de inuestiẽdo facta sit per stipu-
lationẽ tũc agiꝛ actione ex stipulatu: als vero agitur cõdictione ex
37 moribus: nã pulchrũ dubiũ est: † an tunc dñs teneaꝛ precise inue-
stire vasallũ ⁊ dare ⁊ sic transferre vtile dominiũ: an vero liberetur
prestãdo interesse. Andr. de yser. hic: in. d. vj. q. tenet in discursu qꝺ
libereꝛ prestãdo interesse ⁊ nõ possit precise cogi ad inuestiendum
per regulã. l. j. in prin. ff. de act. emp. l. si quis ab alio. in fi. ff. de re iu
di. l. stipulationes nõ diuiduñꝛ. ver. celsus. ff. de verb. obli. sed facta
iam inuestitura: ⁊ sic feudo iam constituto cogitur possessionẽ tra
dere ꝙ si dñs differat facere tunc prestabit omnẽ vtilitatẽ vasallo
nec liberabiꝛ prestando interesse per. c. si de feudo. j. si de feu. fue. cõ
tro. inter do. ⁊ agna. Tu de hoc an dñs precise cogi possit an libe-
retur soluendo interesse si eum peniteat inuestire. vide glos. ordi. in
c. j. in princ. j. de contro. inuesti. ⁊ ibi Bal. in. ij. col. vbi dicit ꝙ cum
feudũ sit contractus in quo ius dandi cõtineꝛ. i. datio vtilis domi-
nij ergo precise tenetur ad dandũ ergo non liberatur soluendo in-
teresse: qꝛ obligatio rem dari certa est ⁊ nõ recipit rationem vel al
terationem ad interesse. l. vbi autem. §. fi. ff. de verb. oblig. ⁊. l. si ita
distrahatur. ff. de contrahen. emp. presertim cum veniat ex contra
ctu stricti iuris. vbi precipue debemus verbis inherere. l. triticuꝫ.
⁊. l. quicquid astringende. in prin. ff. de verb. oblig. presertim si do-
minus habeat facultatem implendi: non tamẽ clare firmat Bal.
hic tamẽ idem Bal. in. c. ij. j. de noua for. fi. firmat licet in discursu
qꝺ princeps precise tenetur ⁊ potest cogi ad tradẽdum de quo vi-
de per Imo. in. d. l. stipula. nõ diui. in. xj. col. ⁊ ibi Ro. in. ix. char. et
vide tex. in. c. j. §. fin. j. de mil. vasallo qui contu. est. dicam post glos.
⁊ Bal. in. d. c. j. in ꝑnci. j. de contro. inuesti. Itẽ adde ad id quod di-
ctum est de vasallo inuestito ⁊ inducto in possess. cõpetere vtilem
rei ven. qꝺ Bald. in. l. j. in fi. colũ. C. si plu. vna sen. querit an vasallo
competat rei ven. et an cõpetat publiciana ⁊ refert Jo. mo. tenere
quod non: sed distinguere vt ibi per Bal. et dixi in. ij. q. princi. nec
aliquid firmat Bal. sed dicit se alibi dixisse: ⁊ quod in materia feu.
b sicut in alijs contractibus nascaꝛ actio[b] directa ⁊ vtilis ponit Al-
38 ua. in. c. j. §. similiter. j. de. l. conra. ¶ † Item dñ. s. tactuꝫ est secundũ
And. de yser. quid sit econtra qñ dñs vult agere contra vasallum
ad seruitia qua actione agaꝛ: adde qd iuris sit ⁊ quã actionẽ intẽ-
tet dñs cõtra vasallũ non qñ vult agere ad seruitia in quibus ter-
minis superiora loquunꝛ: sed quando vult agere ad repetendum
feudũ qꝛ seruitiũ cõuentũ sibi nõ prestaꝛ: ⁊ si feudũ est ꝯctus inno-
minatus: clarũ esset ꝙ cõpeteret condictio ob cau. ad repetendum
qꝺ est datũ que nõ hꝫ locũ in ꝯctib⁹ noĩatis. vt no. in. l. si pecuniaꝫ.
in princi. ⁊ in. l. fi. ff. de cõdi. ob cau. sed feudũ est ꝯctus noĩatus: vt
firmaui in precedenti. q. prin. ideo querenda est alia actio quã cõ-
di. ob cau. de hoc est gl. in. c. j. §. sed nec alia. j. que fuer. prima causa
benefi. amit. que tenet cõpetere vtilem rei vendicationẽ per. l. j. C.
de donat. que sub modo que nihil facit: qꝛ in ea speciale est fauore
alimẽtorũ vt ibi per glo. ⁊ doc. ideo Iac. de bel. Bal. ⁊ Alua. in. d.
§. sed nec alia. tenent ꝙ competit directa rei vendi. vel publiciana
sm Nico. de neapo. ibi. vel sm Andre. de yser. competit condictio

a ¶ Vasall⁹. Adde doct. in. l. reꝫ non nouaꝫ. C. de iudi. do. dif-fuse. in. c. j. de contẽ. inter do. et vasal. de inuest.

b ¶ Actio. ad de doct. in. l. oĩo. ff. de im-pen. Bal. in c. j. quid pre-ce. debe. iue.

ex morsbus.vel actio prescrip.ver.vel cōdictio ob cau.que vltima procedere nō potest,cum feudū sit ɔctus noīatus/vt dixi,dicā ibi.

39 ¶ †Qualiter autē formetur libellus qñ dñs agit contra vasallū vel ecōtra.ponit Spe.formā in ti.de offi.ord.ver.eo.modo dñs cōtra vasallū.plenius in tit.de testi.§.nunc dicendū.vers.sepe quoqꝫ dñs.ꝛ ver.seq.ꝛ in ti.de natis ex libero ven.ꝛ in ti.de maio.ꝛ obed.

a ver.ꝛ eodē mō.¶ Itē adde ꝙ qñ vasallus cōquerit[a] de dño/qui a vasallo exigit seruitia nō debita,vel vltra solitū modū,sibi ɔpetit officiū iudicis,nō actio negatoria:fm Bal.in.c.j.§.fi.in.iiij.colum. ver.pone vasallus cōqueritur de dño.j.de prohi.feud.alie.per Fede.¶ Ibidē etiā Bald.in ver.seq.querit ad ꝓpositū de pulchra et

b vtili.q.si tertius[b] prescripsit cōtra vasal.ꝛ dñs egit ɔtra istū tertiū directa rei vēdi.ꝛ recuperauit rē feudalē:an vasallus postea agens cōtra dñm,possit a dño vēdicare rem feudalē,quā nō potuisset in effectu vendicare ab illo tertio qui prescripserat:arguit Bald.ad partes.ꝛ cōcludit ꝙ vasallus nulla actione possit agere cōtra dominū,vt ibi per eū:vbi dicam ꝛ vide Jo.an.de ista.q.in add.Spe. in ti.de feu.super rub.circa.ij.co.per Panor.in.c.ad audiētiam.de

40 prescript.¶ †An autem ꝛ qñ vasallus[c] possit agere contra dñm

c de euictione,si ab eo feudū euincatur,ꝛ qualiter:habes tex.in.c.j. vbi gl.ꝛ doct.j.si de feu.vasal.ab aliquo inter.fue.ꝛ tex.in.c.j.in pnci.late Alua.j.de inuestit.de re alie.fac.¶ An aūt vasallus possit agere actione furti,vel ad penā furti cōtra dñm suū,dubiū est propter reuerētiā quā dꝫ vasallus dño suo.c.j.§.fi.j.de mili.vasal.qui contu.est.ꝛ qꝛ vasallus equiparaꝫ liberto fm Bald.in.l.liberti.in pe.col.C.de ope.liber.ꝛ dixi.s.in.ij.q.prin.Dic de hoc vt in terminis per Bal.in.c.imperialem.§.fi.in.iiij.col.j.de prohi.feu.alie.per

41 Feder.¶ Itē in† materia diligenter not.ꝙ carboniana bon.pos.ꝛ pos.ventris nomine habent locū etiam in bonis feudalib9:vnde mortuo patre si sit filius impubes,cui moueatur questio de statu vel de filiatione:debet interim dilata.q.mitti in bono.poss.patris per Carbonianam,ꝛ similiter mulier ventris nomine,ita debebat mitti per ista remedia in pos.bo.feu.ita sing.Bal.in.c.j.in.vj.colū. j.an agna.vel filius.motus per.l.j.§.lex fal.in ratione sui.ff.ad leg. fal.refert ꝛ simpliciter sequitur Alex.in.l.j.in fi C.de carbo.edict. ¶ Ego vltra eos comprobo istud clara ratione:nam casus occurrentes qui nō reperiuntur expresse decisi in istis consuetudinibus feudorū,prout est iste casus,debent decidi fm ius cōmune.gl.no. in.c.j.vbi notabiliter Bal.vbi multa bona dicā.j.de feu.cog.ergo attento iure cōmuni,quemadmodū filius impubes per carbonianam bo.pos.ꝛ mulier ventris nomine per aliā bo.poss.mittuntur in possessionē omniū bonorū paternorū:ita etiam mitti debent in bonorum feudalium,per eadēm et remedia.qꝺ teneas bene cordi.

42 ¶ Itē adde† ꝙ feudatario competit directa actio.l.aquilie.pro dāno dato/gl.no.in.l.cedere.§.fi.in gl.j.quam ibi Bar.sequitur et reputat multū no.ff.arbo.fur.ces.Et ibi etiā text.gl.et Bart.quod actio directa ex illo titulo arbor furtim cesarū,competit feudatario.Ibidē etiā est text.ꝙ ei etiā competit actio aque pluuie arcen. ꝛ finiū regū.Item adde quod vasallus potest agere ꝛ cōueniri ad penam que imponitur per.l.si quis in tantā.C.vnde vi.fm Bald. in.l.pe.in.j.col.C.si a non compe.iud.Itē vasallus potest opus nouum nūciare contra edificantem suo proprio nomine,et etiaꝫ procuratorio nomine:fm Bart.in.l.j.§.fi.in fi.colū.ff.de oper.no.nun. Item diligenter no.ꝙ in isto contractu feudi habet locū redhibitoria ꝛ quāto minoris vtilis:ita firmat singu.Bald.nec alibi legi

43 in.l.ij.C.de edil.actio.qꝺ bene signa.¶ †An autem feudum peti possit,vel veniat in petitione hereditatis,puta filius vel alius heres institutus possit agere peti.here.ad bona feudalia per alium possessa.gl.est no.ꝙ sic in.l.item videndum.§.fi.in gl.fi.in ver.iura. ff.de peti.here.¶ Iste est subtilis passus,in quo Bart.variauit,ꝛ est sibi contrarius:nam cum illa gl.tenuit Bart.in.l.si patroni.in prin.ff.ad trebel.cum illa limitatione,quando feuda peterentur a possidente,qui non haberet ius illa detinendi:secus si peterentur aduersus filium,vel aliū qui feudo succederet:tūc nō posset agi petitione here.ꝛ sic Bar.ibi si consyderes multum ampliat gloss. d.l.item videndū.§.fi.ex parte agētis ad feudū,licet restringat ex parte cōuenti:nā vult ꝙ quicūqꝫ heres etiā si sit extraneus,possit agere peti.here.ad feuda cōtra possidentem,dūmodo talis possidens feudum,nō habeat ius id detinendi:vt quia nō sit de liberis nec de comprehensis in inuestitura:nec videatur mirum ꝙ extraneus heres possit agere ad feudū peti.hered.quamuis extraneus non succedat in feudo.c.j.de succes.feu.qꝛ veruꝫ est quo ad proprie

44 tatem feudi,et sic quo ad vtile dominium.¶ †Sed qꝛ petitio here.datur non soluꝫ pro rebus in quibus defunctus habuit dominium et proprietatem:sed etiaꝫ pro rebus in quibus solam possess. vel detentionem haberet.l.regulariter.in prin.ff.de peti.heredi.et l.hereditas.C.eo.ideo potest extraneus heres agens peti.hered.se fundare in sola pos.feudi,que erat apud defunctum:et hoc modo obtineret in cā.nō autē posset se fundare in dominio et proprietate:qꝛ hoc modo succūberet:vnde opus est qꝺ adsit magna aduertentia in modo agendi.ita volunt Guil.ꝛ Alb.in.d.l.itē videndū. §.fi.allegant.l.quedā mulier.ff.fa.erc.ꝛ.l.fi.ff.de iure pa.idem tenet Alexan.licet de eis mentionē non faciat in.d.l.si patroni.in princ. dicēs ꝙ Bar.ibi in hoc optime loquitur.Ad hoc cōfirmandū facit optime fundamentum Ange.in effectu ad idem remel.iēs:qꝺ j.referaꝫ nunc.Sed idem Bar.in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de ope.libe.tenet ꝙ gl.in.d.l.item videndum.§.fi.ita demū procedat si ille qui ageret peti.here.ad bona feudalia erat de filijs:vel de cōprehensis in inuestitura.alias secus:et si restringit illam glos.etiā ex parte actoris:ꝛ sic tenet contra id quod voluit in.d.l.si patroni. in prin.idem Bar.in.d.l.item videndum.§.fi.ad hoc tertio variauit:nam secutus Cyn.in quibusdam addi.reprobat ex toto illam glo.tenens quod feudum nullo modo potest venire in pet.hered. quia non est ius hereditariū,cum non habeatur iure hereditario. c.j.de succes.feu.ꝛ hoc fm Bar.est in extraneo indubitanter verū, et etiam in filio ad quem non transit feudū tanꝙ ad heredem,nec dispositio testatoris attenditur:sed venit ex pācto vel ex lege.d.c.j. de succes.feu.facit.l.pro herede.§.si quid tū de acqui.here.dato qꝺ filius non possit repudiare hereditatem paternā,ꝛ habere solum feudum.c.j.ꝫ.an agna.vl fili.¶ Et sic ex istis apparet quod feudū nec in extraneo nec in filio est hereditarium,ergo non debet posse venire in peti.here.¶ Et per ista refert multum no.Bar.Dynuꝫ consuluisse ꝛ ipse sequitur/quod si frater fecerit fratri quietationē seu liberationem generalē de eo quod posset petere in hereditate paterna:non per hoc impeditur petere feuda,sicut nec bona emphiteota:qꝛ non petūtur tanꝙ ex hereditate paterna:ꝛ istā vltimam opi.Cy.ꝛ Bart.refert ꝛ cum ea simpliciter transire videtur Bald.in.d.l.item videndum.§.fi.Ray.in illa.l.item videndum.§. fi.prout ibi refert Albe.distinguit ꝛ tꝫ ꝙ filius bene potest petere feuda per petitionem hereditatis,sed nō agnati qui debent petere per condictionem ex capitulis feudi.argu.c.j.ꝫ.an agnat.vel fi. Ang.in.d.l.item vedendum.§.fi.tenet indistincte cum glo.ibi qꝺ feudū veniat in pe.hered.qꝛ licet feudū non defluat vel decurrat vt ad heredes:tamen negari non potest quin feudum istud fuerit defuncti,nec etiaꝫ potest negari quin remāserit in eius hereditate:vnde licet dominiū feudi non sit hereditariū,tamen constat venire in pe.her.etiā ea que hereditaria non sunt,si tū in hereditate inuenta sunt:vt res deposite cōmodate ꝛ similes.l.ꝛ nō tm̄.in prin. ff.de pe.here.Ista rō mihi placet per quā clare tollitꝫ fundamētuꝫ Bar.s.relatum dum dicit ꝙ feudum nō est hereditariū quia etiā faciendo hoc modo sequitur ergo nō venit in peti.heredi.quia in ea venit etiam quod non est hereditarium puta alienū vel detentum a testatore.d.l.ꝛ non tantū.in prin.Et per istud fundamentuꝫ tene cum gl.in.d.l.item videndum.§.fina.cum limitatione tamen quā.s.retuli post Bar.in.d.l.si patroni.in prin.ꝛ adde Joan.and. in addi.Spec.in.tit.de loca.§.nunc aliqua.in addi.que incipit.qꝺ non esset dubia vbi alleg.bonum text.in simili.in.l.item predia.ff.

45 fami.er.¶ †Circa tamen illud qꝺ.s.retuli tenere Barto.post consiliū Dy.in.l.item videndum.§.fi.ꝙ si frater fratri fecit generaleꝫ quietationem de omni ꝛ toto eo qꝺ petere posset in hereditate paterna,hoc non obstante posset petere feuda ꝛ res emphiteoticas: quia non sunt quid hereditarium.No.multum istam decisionem quia vtilis ꝛ quotidiana est.Et adde ꝙ idem simpliciter sequuntur Bal.ꝛ Ange.in.d.l.itē videndum.§.fi.ꝛ vide Jo.andr.in addi. spec.tit.de feu.§.qm̄.in addi.que incipit.directe.vide Bal.hoc late disputantem.in aut.si quas ruinas.C.de sac.san.eccle.ꝛ qꝺ decidit text.in.c.j.§.similiter.j.de capita.qui cu.vendi.et vide omnino late Albe.in.l.tres fratres.ff.de pac.referentē formaliter pulchrū consilium Dy.in.q.sibi transmissa ex Verona de quibusdam fratribus ꝛ sorore qui conuenerunt diuidere hereditatem paternaꝫ: ꝛ omnia bona certis modis:ꝛ ita fuit iudicatū,an soror posset sub eisdē modis petere ꝙ bona feudalia diuidātur,ita qꝺ in illa generalitate verborū contineātur etiam bona feudalia vel ne:vide ibi disputatum.¶ Limita tū sing.hanc decisionē vt procedat quando frater faciēs generalē quietationē,ꝛ promittens nil petere de hereditate paterna,vsus esset in repudiatione ꝑbo hereditate.cū feudū et emphiteosis nō sint qꝺ hereditariū,vt ꝑdixi:et ita ꝓprie loquunꝫ Bar.ꝛ doct.in.d.l.item videndū.§.fi.secus si repudiasset

d bona paterna:qꝛ appellatione bonoruꝫ[d] veniunt feudū et emphiteosis:ita sing.Spe.tit.de loc.§.nunc aliqua.versi.cirꝫ.ad fi.quod multū no.vt bene instruaris circa formādas istas generales renūciationes fratrū:vide tamen ad hoc vltimū id quod pulchre decidit Barto.in.l.vt iurisiurādi.§.si liberi.ad fi.in fi.q.ff.de oper.libe. Bald.in.l.qm̄ nouella.C.de inoffic.testa.ꝛ latius in.l.liberti.C.de

46 ope.libe.¶ †An autē feuda[e] veniant in restitutione fideicōmissi,

e si testator habēs bona feudalia instituat heredem,et eum grauet restituere hereditateꝫ,vel bona per fideicōmissum titio:an in tali restitutione fideicōmissi etiā veniāt ꝛ ɔprehēdanꝫ bona feudalia. est qꝺ vtilis ꝛ multū notabilis/quā ponūt Dy.Bart.ꝛ alij in.d.l. si patroni.in prin.ff.ad treb.Bal.in.l.cū virum.in fina.col.C.de fideicom.

a ¶ Conqrit. Adde doct. in.l.illicitas. ff.de offi.psi. Innoc.in.c. cōquerente. de offi.ordi.

b ¶ Tertius. Adde pro.j. parte qꝺ sic do.in.l.post humus.j.§.si qs ex his.ff.de inof.testa.doc.in.l.pater filiū.co.ti.pro.ij.parte vide p doc.in.l.alienationis.ff.de ꝟ.signi.ꝛ per doc.in.l.si fanduꝫ.ff.de fun.do.

c ¶ Vasall9. adde Ja.al. in cap.j.si de feu.vasallus ab ali.inter.fue.in.ij.no.

d ¶ Bonorū. Adde do.in l.rem in bonis.ff.de acqui.rerū do.l.si ipso ista.ff.de verbo.oblig.ꝛ in.l.bonor.ff.de ver.signi.

e ¶ Feuda.ad de.l.ius ēphiteotici.C.de fun.pa.li.xj.

deicō. Alex. in consi. xcj. incip. pōderatis his de quibus in thema-
te. in. xv. col. in. j. vol. z in istis locis cōmuniter cōcluditur, ꝙ feudū
nō trāsit ad fideicōmissariū: nisi fideicōmissarius sit de liberis aut
de descēdentibus, ad quos de sui natura transit tale feudum, nisi
sit de personis cōprehensis in inuestitura: q2 tūc cessat rō que pro-
hibet feudū transire in fideicōmissariū: ita in specie limitat Bal.
in. d. l. cū virū. z Jo. an. in addi. Spe. tit. de loc. §. nunc aliqua. in. d.
addi. que inci. q. nō esset dubia. iuncta add. posita super ver. clviij.
et plenius Alexā. in. d. l. si patroni. vbi vide. ¶ Tertio limita, nisi
feudū fuisset receptū pro se z heredibus quibuscūqz: tūc indistin-
cte trāsiret in fideicōmissarium facta restitutione: q2 tunc non reti-
neret propriā naturaz feudi, propter illa verba et heredibus qui-
buscunqz. c. j. de feu. nō habēte propri. na. feu. ita Bal. in terminis
in. l. j. in. xxxiij. z in. xlix. q. ff. de rerum di. Alexā. in. d. l. si patroni. in
princ. in pe. col. facit qd vult Bal. in. l. imperialē. in prin. in. vj. colū.
ver. sed qd si ꝯcessum est feudū. de phi. feu. alie. p Fed. vbi tenet ꝙ
si ꝯcessum est feudū pro me z successoribus meis quibuscūqz, hec
verba nō solum includūt tria genera heredum. de quibus insti. de
here. qua. z di. sed etiā includūt legatarios. l. quedā. §. is autē. ff. de
eden. q2 legatarius in re legata quodāmodo heres est. l. id tēps. §. j.
ff. de vsuca. verum est ꝙ in hoc vltimo Bal. met contrariū tenet in
c. j. §. donare. in. ij. col. j. qualiter olim feu. po. alie. vt. j. dicam. Sed
redeūdo ad principalem limitationē, qū feudū receptū est pro se z
heredibus quibuscūqz: qd tūc indistincte in fideicōmissariū trans-
eat facta restitutione. Adde ꝙ de hoc dubitat Bal. in. d. l. cū virū.
et primo dicit videri ꝙ tūc trāseat in fideicōmissariū, cum tūc feu-
dum nō habeat propriā naturā feu. d. c. j. postea subdit sub dubio,
ꝙ verbū quibuscūqz: debeat referri ad habiles: nō ad omnino ex-
traneos. nihil allegat: z sic relinquit indecisum. Pro isto vltimo
ꝙ dictio quibuscūqz, referatur ad habiles, nō ad oīno extraneos.
47 Adde in terminis Bal. in. d. c. j. §. donare. in. ij. col. † vbi querit qd
a si aliquis[a] recepit feudū pro se z heredib9 quibuscūqz[b], an propter
b hec gnalia verba poterit de feudo testari: z illud legare etiā extra-
neis heredibus: arguit ad partes, z finalr cōcludit ꝙ solum intel-
ligitur de veniētib9 ab intestato, z sic illa generalitas quibuscūqz,
recipit restrictionem de habilibus, z sic de venientibus ab intesta
to. alle. no. per Jac. de are. z Bar. in. l. j. §. nūciatio ex hoc. ff. de ope.
no. nū. z in. l. j. C. de sac. san. eccle. Et istam vltimā decisi. Bal. refert
et sequit Alex. in cōsil. xxx. incipi. qm̄ omne datū optimū zc. in. vij.
colū. in. j. vol. ¶ Confirmo per tex. not. in. l. ij. §. pretor ait. in versic.
qd ait pretor. secundo. in verbo qualiscūqz. iūcta gl. in verbo ad fa-
cultates. ff. qui satisda. cog. vbi probatur fm Bal. z Mod. qd licet
als ista verba geminata qualiscūqz, quātūcūqz: z similia plus ope
rentur ꝙ verba simplicia. l. balista. ff. ad trebel. semper tn̄ recipiūt
48 restrictionē de habilitate, ad actum faciendū: † vnde facit ille tex.
fm Bar. Bal. z Moder. ibi ad statutū disponēs ꝙ qualiscūqz fue
rit sentētia arbitri, mandet executioni, nec aliquid possit cōtra eā
opponi: certe fm prefatos doct. dz illud statutū intelligi, dūmodo
sit snia lata a persona habili, que possit esse arbiter: refert z sequit
Car. flo. in cle. j. ver. si. per gl. ibi. de sequest. poss. et fruc. facit qd no.
Ro. in. l. tutor. §. prodigus. per illū tex. quē ad hoc reputat sing. de
iureiu. z quod ista verba quibuscūqz, qualiscūqz z similia, quantū-
cunqz sint generalia z geminata, qd tamē recipiant restrictionē. z
textus melior de iure. in. c. j. §. fi. de iureiu. in. vj. facit tex. in. l. et si in-
strumēta. in verbo quibuscūqz. iuncta glo. parua que dicit: scz ido
neis. C. de fide instru. z iu. hast. fis. lib. x. quā Bar. ibi in. ij. nota. no-
tat ad statutū loquens de probationibus quibuscūqz, vt tamē in-
telligatur de idoneis. Ad idem tex. cū glo. j. vbi Bald. no. in. l. j. C.
de fide instru. z quod no. glo. in. l. j. in verbo vtilem. vbi Bart. ff. de
49 eo qd cer. loco. ¶ † Istis tn̄ de iure non obstantibus, teneas primā
opi. ꝙ per ista verba pro se et heredibus quibuscunqz, cum feudū
non teneat propriā naturā. d. c. j. de feu. non habente pro. natu. feu.
tunc transibit ad fideicōmissarium, et veniet restitutione fideicō-
missi: et ad allegata in oppositum rñde / ꝙ qū ista verba generalia
et geminata. s. quibuscūqz z qualiscūqz proferunt a. l. vel a statuto
tunc bene recipiūt interpretationem de habilitate: ne als genera-
liter intelligendo inducatur aliarum legum correctio, que euitan-
da est. l. vnica. C. de inoffi. doti. c. cū expediat. de elec. in. vj. z in istis
terminis proprie loquunt iura et doct. in locis prealle. sed qū talia
verba vniuersalia vel geminata proferūtur ab homine, vt in casu
nostro: q2 tunc cessat ratio correctionis p̄dicte: tunc secus est, z de-
bent plus operari quā verba simplicia: istam differentiam ponit
Bal. in. l. fi. in. j. col. C. sine cen. vel reli. et colligitur ex doctri. Jaco.
de are. z Bart. in. l. j. §. nūciatio ex hoc. ff. de ope. no. nun. ¶ An aūt
c vasallus[c] possit agere vel cōuenire dñm in iudicio sine pena, absqz
impetratione venie: an requiratur impetratio venie: ponit glo. in
c. j. vbi Bald. in fi. vbi dicam. j. de mili. vasallo qui contu. est. z dixi
50 s. incidenter. in. ij. q. principa. ¶ † An autem rex vel princeps pos
sit conuenire vel facere citari baronem suum, vt sibi ostendat iura
que habet in castris que tenet in feudum, alioquin quod eum pri-

uabit talibus castris. ponit sing. Bart. in. l. j. C. de condu. z procu.
predi. fis. lib. xj. z ibi tenet post Andr. de barulo quod talis citatio
est ipso iure nulla, cum nemo cogi debeat ad ostendendum titulū
sue possessionis. l. cogi. C. de peti. hered. z in causis fiscalib9. vel prin-
cipis, ita seruandus est ordo iuris, sicut in causis priuatorū: vt ibi
est tex. z sic idem debet esse in isto quod in alio: et dicit formaliter.
And. de baru. quod vidit in facto per illam. l. j. cassari et annulla-
ri quandam citationem et processum factum per curiam illustris
domini Manfredi, qui ita citari fecerat quendam suum nobilem
ad ostendendum quo iure tenebat quedam castra, que dicebātur
ad curiam pertinere: als priuaretur dictis castris. Fuit enim pro-
nunciatum ꝙ dicta citatio z processus fuit ipso iure nullus: quia
factus iuris ordine non seruato: qui etiam in causis principuz ser- a
uandus est. vt ibi. z. l. pe. C. de delato. lib. x. et de iure vt dixi. vt ne-
mo cogi debet ad ostendenduz titu. possessionis sue: imo actor de-
bet probare de iure suo, etiam cōtra nullo iure z iniuste possiden-
tem: vt est tex. no. in. l. fi. C. de rei vendi. Et idem refert z sequit Jo.
de pla. in. d. l. j. ¶ Sed tu adde Bal. in. l. ij. in. ij. col. C. quomodo et
51 qū iud. † vbi querit an dñs feudi possit monere vasallum quod si-
bi ostendat inuestituram feudi per chartam pub. vel per breue te- b
d statuz: et respondet qd non. quia dñs feudi[d] non est iudex in causa
propria. c. ceterū. de iudi. sed bene potest vasallū sic monere per pa-
res curie, qui habēt in hoc iurisditionem. c. j. j. de mili. vasal. qui cō
tu. est. Refert tamen Bart. in. d. l. j. C. de condu. et procur. predi. fi-
sci. lib. xj. tenere ꝙ princeps non possit facere citari baronem suum
ad ostendendum iura que in castris habet. Sed Bald. limitat di- c
ctum Bart. esse verum, si pretendat proprietatem: als qui preten
dunt titulum in re aliena, quam fatentur alienam, cogūtur osten-
dere titulum sue possessionis. scdm eum allegantez. c. ordinarij. de
offi. ordi. in. vj. z no. in. c. j. de regu. iur. in. vj. per Arch. c. dist. c. con-
tra morem. vnde fm Bald. interrogabitur vasallus per pares cu
rie si est vasallus: et si fateatur se vasallum, mandabūt ei pares cu
rie qd ostendat iura sua feudi: si autē negauerit se vasallum: z con- d
uincatur de mendacio, priuabitur feudo fm consuetudinem feu-
dorum: nihil allegat. debuit allegare. c. vasallus s. feudū. j. si de feu
do defunc. cōten. sit inter do. z agna. presertim fm eū cum occulta-
tor veritatis equipararetur furi. l. hereditatū. §. fi. ff. ad leg. fal. z sic si
bene cōsyderas Bal. in effectu tz contra decisionem And. de bar.
Barto. et Joan. de pla. in. d. l. j. non tamen respondet Bald. ad re-
gulam. l. cogi. C. de peti. heredi. iuncta regula. d. l. j. inducēdo vt. s.
et istā opin. Bal. in. d. l. ij. formaliter refert z sequitur Alua. in. c. j.
in princi. in fi. colum. j. de contro. inuesti. Alibi Bal. in. l. instrumē-
ta. in. j. colum. post medium. C. de fideicom. dicit ꝙ feudatarius te-
netur ostendere domino instrumentum feudi: allegat gl. in. l. ij. C.
quando z qui. quarta pars debetur. lib. x. ¶ Istis adde quod de-
dit sing. Jo. and. in addi. Specu. tit. de feu. §. j. ver. porro. circa prin
ci. ꝙ quando successor in regno vel in ducatu vult cōfirmare vasal
lum, non habet necesse vasallus sibi ostendere primam cōcessionē,
52 per iura ibi per eū alleg. quod diligenter no. ¶ † An aūt rex z alij
domini temporales habeant fundatam eorum intentionem de iu
re communi, super dñio rerum. j. suos limites positarum: et sic an
ex hoc solo habeant fundatā intentionem dñij, quod res sint site e
intra limites sui regni: dic vt habetur in. c. si diligenti. de prescrip.
z est bonus text. in. c. fi. de offic. Archi. ibi cum monasterium intra
metas sui diaconatus sit sitū zc. z in. c. de xenodochijs. de reli. do.
¶ Not. etiam id quod sing. dicit Bal. in. l. nec si volens. C. de libe.
53 cau. vbi per illam. l. dicit † ꝙ si rex Francorū facit aliquā ciuitatem
confiteri suam esse, et sibi fidelitatem iurare, cum sua non sit / ꝙ ta
lis confessio z iuramentū nihil valent: idem dicit in papa et impe-
ratore: q2 tunc rediguntur ad instar tyranni: vnde si ciuitas Peru f
sina non esset ecclesie ro. omnia instrumenta in contrarium facta
essent cassa z irrita totaliter: z dicit Bal. hoc pro deo nota perpe-
54 tuo. ¶ † Item in materia ista nota ꝙ vasalli non possunt conueni
ri ad soluenda debita domini. ita no. Bal. in. l. iij. argu. illius text.
C. de actio. z oblig. ¶ Subdit tamen no. Bal. ꝙ si dñs non habe-
ret aliunde vnde solueret vel satisfaceret creditoribus, posset tunc
creditor mitti in pos. vasallorz per no. p glo. in. l. pro herede. §. si qd.
vbi dicit esse omnino videndum. ff. de acqui. heredi. Alibi Bald.
in. l. liberti. ad fi. C. de ope. libe. dicit qd vasalli possunt capi pro de- g
bitis domini, vt soluant creditori censum quem domini soluūt: et
poterunt vasalli tunc dari insolutum per iudicem ex secundo de-
creto. i. illud ius quod habet dominus in vasallis, ad quod prestā
dum vasalli cogi possunt etiam per capturam persone: vt ibi not.
e per eum. z de hoc an vasalli[e] possint de iure capi pro debitis domi-
ni: vide docto. in. c. j. §. similiter. vbi dicam. j. de capi. cōra. z an econ
f tra feudum[f] obligetur pro debitis ipsiusmet feudatarij: et an fru-
ctus pendentes possint per vasallum obligari: vide per Bald. in
55 cap. i. in penultima colum. j. an agnati vel filij. ¶ † Et an liceat do
g mino[g] pignorare vasallum pro iure suo: et quid de bonis inuentis
in re feudali, an intelligantur tacite hypothecata domino: vide

a ¶ Aliquis Adde doc. l. id tēps. §. j ff. de vsuc. et in. l. si qū. in prici. C. de inoffi. testa.

b ¶ Quibuscūqz. de ista dictione vide i. l. j. z ibi doct. C. d sa. san. ecclesia.

c ¶ Vasallus. Adde glo. z Bal. i. l. fi. C. de quadri. p̄scri. Spe. titu. de fer. i. §. qm̄. vsi. xvij.

d ¶ Feudi. adde gl. in. c. solite. d maio. et obe. Inn. et Jo. an. i. c. nouit. de iudi. z quis sit iudex in causa applonis. glos. est z ibi doct. in. c. romana. i. §. debet. de ap. et doct. in. d. c. ceterū. de iudi. Spec. tit. de app. in. §. nunc tractemus ad n.

e ¶ Vasalli. Adde doc. i l. j. C. vbi de cu. vel coh. doc. i. l. p herede. i. §. sed qd tn̄. ff. d acqui. here.

f ¶ Feudū. adde. doc. i. l. legatū. ff. d penu leg. doct. in aut. igressi. C. de sacrosan. eccl. z in aut. si q̄ mulier. C. eo. tit.

g ¶ Dño. adde docto. in l. creditores. C. de pig.

Car.flo.ꝙ sic,in cle.pastoralis.§.deni.ꝗ.in.v.q.de re iudi.⁊ ibi di-
cit Car.flo.in.iiij.q.qđ cū quilibet dn̄s feudi quantūcūqꝫ sit vilis.
etiā rusticus super rebus que ab ipso tenētur in feudū,hꝫ ordina-
riā iurisditionē.c.imperialē.§.vlt.j.de prohi.feu.alie.p fed.¶ Ex
hoc inferṫ,ꝙ potest sniam suā executioni mādare,⁊ vasalles suos
expellere a feudo,si ab ipso ceciderit:etiam si sint clerici,sine metu
excōicationis:⁊ vltimū de clerico aliqui fm eū nō firmāt.per no.
in.c.verū.de foro cōpe.⁊ subdit ꝙ tutius est si per iudicem ordina
rium faciat dn̄s vasallū expelli:sicut dicitur in emphiteota:vt in.c.
56 potuit.de loca.¶ † Tu vltra eū adde,an dn̄s[a] propria autoritate
a possit vasallū expellere.⁊ vide Bal.in.c.j.§.fi.in vlti.colū.j.de pac.
iur.fir.gl.⁊ Bal.in.c.j.§.fi.j.de his q feu.da.pos.Bal.in.c.ceterū.in
b iiij.⁊.v.col.in fi.de iud.Et an in priuatiōe feudi[b] requiratur ꝙ prece-
dat snia de necessitate:vide Bal.in.c.j.j.de feu.fine cul.non amit.
⁊ in.c.que in ecclesiarum.in.xiiij.col.de consti.Ro.in cōsi.ccxij.in-
cip.quo ad primū.⁊c.in fi.dubio.¶ Suprascriptis in presenti ma
57 teria opportune annectitur pulchra et multum vtilis qō.† an vasal-
c lus[c] cessans per triennium soluere,debeat priuari feudo.sicut em-
phiteota priuatur per cessationē triennij.l.ij.C.de iure emphi.vel
emphiteota ecclesie si cessauerit per biennium:aut.qui rem.C.de
sacrosan.eccle.⁊.c.potuit.de loca.Ista.q.vt dixi est valde vtilis.et
dicit Mar.lau.in.c.j.in princi.j.titu.j.qđ est de pane lucrando:ita
dicit in fi.huius questionis.Hanc.q.examinaui.in.l.ij.in.xviij.col.
C.de iure emphi.sed qꝛ ibi incidenter cadebat,remissiue processi:
nunc quia hic congruentius offertur eam plenius discutiam.In-
noc.originaliter in.c.ad apostolice.de re iudi.in.vj.tenet quod sic,
per illum tex.ver.posset etiam.vbi papa priuauit per suam sentē-
tiā diffinitiuaꝫ Federicū imperatorē regno Sicilie,qđ imperator
tenebat in feudū a sede apostolica:⁊ inter alias causas:qꝛ cessaue-
rat nouē annis ⁊ vltra pēsionē soluere.Mar.lau.in.d.c.j.in.iij.co-
lum.j.titu.j.refert ꝙ idem ibi tenet Jo.and.in glos.suis.voluit al-
legare gl.in verbo reprehēdi.⁊ in verbo per nouē annos.in quib⁹
tamē Jo.andr.nihil clare aperit.Sed idem expresse tenet Bal.in
c.que in ecclesiarum.in.v.col.de consti.dicens qđ hoc est singulare
dictum Inno.in.d.c.ad apostolice.⁊ qđ pro eo est text.vnicus in li.
feudorū.in.c.j.que fuit prima cau.benefi.amit.⁊ puto qđ velit alle-
gare.in versi.sed non est alia iustior causa.cui fm Bal.nec Apol-
lo rn̄dere pōt.Idē tenet Bal.expresse in.c.duobus.qđ est fi.in pe.
col.de re iud.post Inn.in.d.c.ad apostolice.vbi formaliter dicit,ꝙ
si feudatarius nō soluat pensionē per bienniū:potest feudo priua-
ri.⁊ qđ in vsibus feu.non est hoc expressum:et est tenendum mēti:
qꝛ sepe fuit de hoc interrogatus:et ꝙ quidam dicūt ꝙ sufficit an-
nus ⁊ dies:⁊ male fm eum qꝛ pensio pecuniaria est preter naturā
feudi.Mirandū est quod dicat hoc nō esse expressum in vsib⁹ feu.
cum ipse Bal.vt.s.retuli.in.d.c.que in ecclesiarum.dicat esse text.
in.d.c.j.¶ Contrariā opi.⁊ melius tenet Spe.titu.de loca.§.nunc
aliqua.versi.lxxv.vbi in terminis tenet,qđ si vasallus vel feudata
rius cessauerit per trienniuꝫ soluere,qđ potest priuari feudo:sicut
emphiteota.⁊ Spe.refert ⁊ sequi videtur Joā.fab.in.l.ij.circa fin.C.
de iure emphi.¶ In ꝯtrium tn̄ opponit de.d.c.ad apostolice.iūcta
cle.pastoralis.de re iud.Idē qđ Spe.in terminis tenet Inno.in.c.
ij.in.xx.col.extra de feu.vbi fortius tenet ꝙ etiā si vasallus cessaret
per mille annos,tamen nō posset expelli.idem cū Spe.tenet Ro.
in.l.j.§.j.ff.de publica.Hāc partē in effectu tenet Hemi.in.d.c.ad
apostolice.in.§.sed licet.fm qđ statim.j.eum formaliter referam:⁊
ita fm istam opin.negatiuam consuluit collegium Mediolanēse
cuius consilij princeps ⁊ autor fuit do.Jo.de castel.famosissimus
ita formaliter refert Mar.lau.in.d.c.j.in prin.in.iij.col.dicens qđ
ista opin.etiā sibi de iure verior videtur:moti sunt prefati doct.qꝛ
nullo iure hoc cautū reperitur,ꝙ vasallus per hoc si cesset triēnio
soluere ꝙ priuetur.Nec ob.l.ij.loquēs in emphiteota priuati qui
per cessationeꝫ triennij expelli potest.d.aut.qui rem.⁊.d.c.potuit.
58 quia ista iura loquūtur in emphiteota:nos in feudatario:† qꝛ nec
tutum videtur arg.ab vno ad reliquū:cū multe reperiantur diffe-
rentie/que notantur in.l.j.C.de iure emphi.vbi dixi in.xix.colū.et
tribus seq.¶ Pro eadē opi.adducitur bon⁹ tex.in.l.licet.j.si de feu.
d defunc.cōten.sit inter do.⁊ agna.vbi vasallus[d] non tenetur p̄stare
seruitium dn̄o,nisi sit requisitus:etiā si staret per mille annos:nā
in recto feudo vasallus nō tenetur seruire dn̄o,nisi sit ab eo inter-
pellatus:vt in.c.dn̄o guerram.vbi per Jaco.de bel.j.hic finitur.l.
cōcor.¶ Cōfirmo qꝛ si feudatarius cessando triennio soluere,pos
set expelli:certe dies tacite eum interpellaret,⁊ constitueret in mo
ra:vt in simili emphi.in.l.ij.ver.neqꝫ pretendēte.C.de iure emphi.
et.c.potuit.de loca.cū dies tacita interpellet ⁊ constituat in mora,
sicut expressa,glo.in.l.si mora.vbi Inn.⁊ Moder.ff.sol.mat.cum
suis cōcor.⁊ tamē tex.in.d.c.licet.vult ꝙ vasallus nō teneatur pre-
stare seruitiuꝫ domino,nisi sit ab eo interpellatus:ergo necessario
est concludendum,qđ per lapsum triennij priuari nō potest:quia
si posset priuari illa dies tacita interpellaret ⁊ constitueret in mo-
ra/vt dixit Hemi.in.d.c.ad apostolice.in.§.sed lꝫ.quāuis in tex.in

a ¶ Dn̄s.ad-
de Spe.i tit.
de feud.in.§.
qm̄.vsi.xviij.
Host.i sum.
tit.de feu.in
§.quib⁹ cau
sis.ver.pos-
set aūt.doct.
in.c.potuit.
de loca.

b ¶ Feudi.
Adde Car.
Alex.in.c.j.
quibus mo.
feu.amit.

c ¶ Vasall⁹.
Adde gl.fi.
in.c.cōstitu-
tus.de reli-
do.Bal.i.c.
si cautio.de
fide instru.

d ¶ Vasall⁹.
adde doc.in
c.j.i.§.firmi-
ter.d prohi.
feu.alie.per
Fede.

e ¶ Dn̄a.ad
de spe.tit.de
feu.in.§.qm̄.
versi.xl.in fi.
idē Spe.tit.
de loca.in.§.
nūc aliqua.
versi.iiij.

f ¶ Impera-
tor.adde gl.
in.c.si papa.
in verbo a fi
de.in fi.xl.di
stin.⁊ ibi dif
fuse p Card.
Alexan.

vlti.no.simpliciter notet ex illo tex.ꝙ sicut emphiteota potest pri-
uari emphiteosi non soluendo intra tempus a iure prefixum,ita ⁊
feudatarius potest priuari feudo,non soluendo vel exhibendo ser
uitia feudataria dn̄o:tamen idē Hemi.in vlt.col in.d.gl.in verbo
per nouem annos dicit ꝙ quicquid innuat illa gl.iuncta gl.in ver
bo rep̄hendi.⁊ iuncto tex.tn̄ ille tex.d.c.ad aplice.nō probat neces
sario,ꝙ vasall⁹ nō soluens etiā per nouē annos,vt ibi,possit priua
ri feudo,cum ibi solū dicatur ꝙ propter nō solutionē potest meri-
to reprehēdi:⁊ sic videtur presupponere,qđ propter hoc nō incur-
rat penā priuationis.⁊ licet tex.in.d.c.potuit.⁊ in.d.aut.qui rem.
dicāt emphiteotā posse priuari vtili dn̄o qđ hꝫ,si cessauerit solue-
do:tn̄ illa iura cum sint penalia,nō debent extēdi ad alium casum
ꝙ expressum:⁊ sic non debent extendi ad aliud feudum.c.statutū.
e de elec.in.vj.presertim cum magna differentia[e] sit inter emphiteo-
sim ⁊ feudum/vt probant iuriste diuersis modis fm eum.cum igi
tur non reperiatur in feudo expresse statutum,erit concludeū.qđ
etiam si mille annis cessaret in soluendo debitum,nunꝙ tn̄ expel-
li posset aut priuari feudo per cessationē sol.¶ Pro eadē cōmuni
snia Mar.in.d.c.j.in prin.in.iiij.col.j.ti.j.adducit aliud fundamē-
tum.qꝛ in ꝯtractu censuali licet censuari⁹ cessaret per mille annos
soluere censum debitum,tamen expelli non posset.c.constitutus.
vbi gl.⁊ doc.de reli.do.ergo multominus vasallus per cessationē
sol.nō poterit priuari feudo/cum feudū nitatur honori,⁊ vasallus
59 † debeat amari a dn̄o.c.j.in fin.j.de feu.dato in vicem.l.commisso.
¶ Istud fundamentum est fragile ⁊ potius concludit oppositum:
nā cū dicatur contractus cēsualis,quādo cōcedens transfert in acci
pientem omne ius ⁊ omne dominiū etiam directum quod habet
⁊ nihil remanet penes eum,vt declarāt gl.⁊ doc.in.d.c.ꝯstitutus.
in gl.fi.magna.⁊ Bar.in.l.j.§.j.vbi Ro.ff.de publica.⁊ alijs in lo-
cis.j.allegādis.⁊ dixi in.l.j.in.xvj.col.C.de iu.emphi.⁊ in hoc diffe-
rat a cōtractu emphiteotico ⁊ feudali:in quibus solū transfertur
dominiū vtile in accipiētem,directū vero stat penes dominuꝫ.Ex
ista ratione sequitur,cū in cēsualem omne ius ⁊ dominiū transfe-
ratur,qđ etiam si a mille annis cessaret censum debitum soluere,
nunꝙ caderet nec priuari posset:cum omne ius sit penes eum:ita
in specie declarat Imo.in.c.ad audientiam.in.ij.colū.de reb.eccle.
non alie.vbi facit magnū festum de hoc dicto,⁊ dicit ꝙ est perpe-
tuo notā.qꝛ quotidie contingit in facto.Idem dicit Joā.fab.in.l.
ij.in.j.col.C.de iur.emphi.vbi dixi.in.xv.col.⁊ notabiliter Jo.fab.
in.§.adeo.in pe.col.instit.loca.⁊ notabi.Bal.in aut.et qui iurat.in
xv.col.ver.quero pone ex concessione principis.C.de bo.aut.iudic.
pos.ex ista ratione sequitur/ꝙ cum penes feudatarium nō sit om
ne ius,vel omne dominium,sicut nec penes emphi.ꝙ illud qđ sol-
uunt soluatur in recognitionē directi dominij existētis penes do-
minū/qđ sicut emphiteota triennio cessans soluere potest priuari
emphiteosi,iuribus prealleg.idē sit in feudatario,cuius conditio
in nihilo congruit censuario,sed bene emphiteote.¶ Confirmo p
id qđ in proposito dicit Bald.opportune in titu.de pa.constan.in
xxviij.colum.in verbo persoluere fictuꝫ.qđ qn̄ prestaretur census de
re propria:in qua omne ius ⁊ dominium habent:tunc est proprie
census:secus si solueretur in recognitione dominij,existētis penes
illum cui solui debet:qꝛ tunc non soluendo censum tempore a iure
statuto,perderet illud dominium vtile,qđ solū habet:et sic ex pre-
60 dictis patet † qđ argumentū de censuali ad feudū nō valet,nec est
ibi arguere a maiore ad minus,vt presupponit Mar.lau.nec seq-
tur censuarius quāuis cesset mille annis soluere censum debitum,
tamen priuari non potest:ergo idem in feudatario:cū illud ibi sit:
qꝛ omne dominiuꝫ habet,⁊ alterius dominiū non recognoscit.vt
s.dixi.quod secus in feudatario est.¶ Addo qđ eandem opin.te-
net Alua.in.c.j.§.non est alia.in.iij.col.ver.quero quid si ex feudo.
j.que fuit pria causa benefi.amit.vbi querit quid si ex feudo debea
tur solū census dn̄o,⁊ vasall⁹ non soluit talem censuꝫ,an priuabitur
feudo sicut emphiteota:⁊ refert Specu.in.d.§.nunc aliqua.versi.
lxxxv.tenentem quod non,vt.s.retuli.refert etiam quod ita consu
luit Zaba.prout scribit in.c.potuit.de loca.⁊ ibi respōdet ad illum
tex.in.§.sed non est alia.quod loquitur qn̄ ex illa tantum causa cō
cessum fuit feudū:secus si fidelitas promittatur:⁊ vltra hoc pēsio.
qꝛ tunc non dicitur dari propter pensionē:sed est quasi causa impul-
siua,⁊ dicit Alua.qđ ita in facto cōsuluit simul cum Pau.de ca.
¶ Ego tamen nō inuenio qđ Zabarel.aliquid ex relatis dicat in
d.c.potuit.⁊ tenendo hanc partem que videtur cōmunior,⁊ quaꝫ
etiā tenet do.Alex.in cōsi.ix.col.j.lib.iij.incipien.viso themate su-
prascripto.ad allegata in oppositum respōdetur.¶ Et primo ad
d.c.ad apostolice.respondet Mar.lau.in dicto.c.j.in princi.in.iiij.
col.j.eo.qđ ibi Federicus imperator non fuit priuatus feudo,illa
sola ratione quia nō soluerit canonē feudaleꝫ,sed propter multas
91 alias grauissimas causas.de quibus in tex.ibi.† naꝫ imperator[f] a
f summo pontifice deponi non potest ex leui causa,sed requiruntur
grauissime.Bald.pulchre.in.l.fina.C.de legib.⁊ notatur in dicto
c.j.de renun.in.vj.et in.d.c.ad apostolice.et ita limitatur glossa in

c.alius.

c. alius. in in verbo depofuit. xv. q. vj. que dicit papam posse priuare et deponere imperatorē. ¶ Tu rūde melius fm He. in. d. c. ad apostolice. ꝛ. s. retuli, qd licet ibi dicat ꝙ propter canonē feudi nō solutū imperator potuerit merito reprehendi, nō p hoc sequit̃: ergo potuit priuari: p hoc nō dz fieri illatio in materia penali: ergo incurrit penā priuationis. ¶ Preterea de tex. illo non pōt fieri fundamentū in presenti materia, cū tex. ibi dicat de cessatione solutionis per nouē annos: ergo nō potest ex tex. concludi ꝙ si cessauerit triēnio a solutiōe possit priuari. Ad tex. in. d. c. j. ver. sed nō est alia iustior. vbi formalr dr̃ qd non est alia iustior cā beneficij auferendi, etiā si id pro quo bñficiū prestitū, est soluere vasallus recusauerit: quē Bal. vt. s. dixi in. d. c. que in ecclesiarū. dicit esse vnicū, ꝛ qd ei non rñderet apollo: et nemo quē viderim rñdet, nec Mar. lau. mentionē facit: aliquid tñ restringendo videt̃ ibi respondere Alua. vt. s. dixi. ¶ Quid tenendū in casu arduo ꝛ disputabili ac quotidiano passu. Mar. lau. in. d. c. j. in. iij. colū. ponit doctri. que prima facie videt̃ multū rationabilis ꝛ tenēda fm quā limitatur notabiliter cōis sñia quā. s. retuli. vnde sic inquit. aut feudum est tale in quo ꝯtrahentes feudū, magis principaliter cōsyderarūt prestationē realē, ꝙ beneficiū ꝛ gratiā feudi: vt in hoc exēplo, ꝑnceps inuestiuit te in feudo de certo castro: ex quo annuatim percipiunt̃ mille aurei: cū pacto qd soluas annuatim aureos quingentos: et tunc si cessaueris per trienniū a solutione, potes volente dño priuari feudo: hoc probatur ex pulchra decisio. Bal. in. l. liberti. in fi.
62 col. ver. item no. ꝙ si instr̃m. C. de ope. liber. vbi nota. tenet ꝙ † si instrumentū dicat rem cōcessam esse in feudū pro annua quātitate frumēti, ꝙ hoc nō est feudū proprie: sed magis emphiteosis vl̃ cōtractus innoiatus. l. naturalis. §. at cū do. ff. de prescri. ver. no. Cy. in aut. ingressi. in pe. q. C. de sac. san. eccle. ideo fm Bal. iste non dz prestare iuramentū fidelitatis: nec censetur iure feudi. Potes opportune addere multa pulchra que dixi. s. in. ij. q. ꝑnc. Aut feudū principaliter innitit̃ gratie: puta princeps inuestiuit te in feudum de certo castro: vt ei soluas annuatim accipitrem, vel ensem, vel libram piperis: ꝛ tunc cū ista sol. piperis, vel similiū rerū non respiciat principaliter cōmodū pecuniariū principis: sed quandā preeminentiā ꝛ quendā honorē ꝛ subiectionē. c. j. §. j. de feu. da. in vicē. l. cōmis. certe in tali feudo qd magis innititur gratie ꝙ soloni, si cessat solu. nō faciet vasallū cadere, aut posse feudo priuari. Adducit qd no. vult. d. Ant. in. c. in literis. de restit. spo. vbi dicit ꝙ si aliqua castra dant ciuitati brauiū vel banderias in festo principalis ciuitatis, significatur subiectio castrorum ciuitati et quidam honor. ¶ Contra istam theoricā Mar. lau. licet prima facie coloratā pōdero facere qd no. Bal. in. d. l. item si verberatū. §. si quis rem. in. ij. no. per illū tex. ff. de rei ven. vbi colligit ar. ꝙ illud modicū qd prestant emphiteote ꝛ censuarij dño, ibi intelligit̃ prestari in signum honoris ꝛ dignitatis, ꝛ recognitionis superioritatis: ꝛ tamē si emphiteota cesset illud modicū biennio: vel triennio soluere, potest priuari emphiteosi: ergo nō videtur tutū fundamentum Marti. lau. ꝙ qñ solutio modica respicit quandā preeminentiā ꝛ recognitionē superioritatis, ꝙ per eius cessationē in soluendo non possit sequi priuatio: consydera tamē retēta hac doctri. si fm eā possent cōcordari duo tex. in superioribus adducti, qui multū cōtrariari videntur/ tex. in. d. c. licet vasallus. j. si de feu. defunc. cōten. fit inter do. ꝛ agna. vbi dicitur ꝙ vasallus quātocūqꝫ tēpore steterit qd nō prestiterit seruitiū dño, si expresse nō sit requisit⁹, expelli non pōt: contrariū dicitur. in. d. c. j. ver. sed non est alia iustior causa beneficij auferendi quā sit pro quo beneficiū prestitū est vasallus prestare recusauerit: vt primus tex. intelligat̃, qd feudū principalr̃ nitit̃ gratie, nō prestationi reali. tex. secūdo loco alle. intelligat̃ ecōtra, qñ in feudo principaliter ꝯsyderatur prestatio realis, potius quā beneficium vel gratia feudi: ꝛ ita videtur soluere Alua. in. d. §. sed nō est alia. post Car. per eum allegata. vt. s. dixi. tñ ista so. mihi nō placet: qꝛ nimiū diuinat ꝛ restringit illos text. statim. j. dabo congruentiorē responsionē. ¶ Item vltra doc. aduerte/ ꝙ ista secūda opi. que est magis cōmunis, ꝙ feudatarius soluere cessans biēnio vel triennio, tamē priuari nō possit feudo: si bene aduertis, illo solo potissimū nititur fundamēto, qꝛ hoc nō reperitur iure cautū in feudo, dato qd in emphiteosi iura sic disponant: sed in penalibus non debet fieri extensio ad aliū casum: nam subtiliter intuēti istud fundamentum potest fortiter retorqueri in oppositum: nam regu
63 la est † ꝙ cause feudorum a que non reperiuntur expresse decise per
a consuetudines feudales in hoc libro feudorum, debent decidi per arg. ꝛ similia iuris ciuilis: text. est sing. in. c. j. de feu. cog. ꝛ ibi Bal. in. ij. col. post gl. ij. ad hoc no. tex. ꝛ reputat no. idē ibi Alua. ꝛ alij, ꝛ qñ in hoc reperiretur qd ius cano. cōtradiceret iuri ciuili: certe in feudis propter iuramētum potius standū est iuri cano. Ita sing. Bal. in. c. imperialē. §. preterea. in. iiij. col. j. de prohi. feu. alie. p Fede. per no. in. c. nouit. de iudi. ergo cum iste casus de feudatario cessante soluere, nō reperiatur expresse decisus in libro feudorum: vt dicunt prefati doct. ergo debet decidi per arg. ꝛ similia iuris ciuilis vel canoni. sed sic est ꝙ de iure ciuili ꝛ cano. reperitur arg. ꝛ simile in emphiteota, qui si cessat soluere biennio vel triēnio, potest priuari iure vtili emphiteosis: vt iuribus. s. alleg. ego idem in feudo: ꝛ quāuis alique differentie reperiantur inter emphitheosim ꝛ feudum, quas posui. in. l. j. C. de iure emphi. tamen cum feudū magis assimiletur emphiteosi quam alicui cōtractui de mundo: ꝛ in vtroqꝫ agatur de perdēdo dño vtili, respectu directi dñi: certe in isto proposito, in quo non reperitur expressa differentia, nec aliud expresse dispositum, erit licitū argu. ꝛ bonū simile de emphiteosi ad feudū sicut in simili dicimus in cōtractibus innoiatis, qd regulari debent fm naturā cōtractuū quibus magis assimilantur. l. naturalis. §. pen. ff. de prescrip. verb. l. j. §. si quis seruum. ff. depos. ¶ Nec ob. si respōdeas, ꝙ procedere nō possit in penalib⁹, in quibus nō debet fieri extensio ad aliū casum nō expressum: per regulam. l. cū quidā. cū simi. de libe. ꝛ posth. ꝛ statutū. de elec. in. vj. qꝛ dico ꝙ imo in materia feudor, ꝛ in penalibus, ꝛ etiā qd est fortius si lex penalis taxatiue loqueret, tñ dz fieri extensio ad similes casus text. est solennis ꝛ singu. in. c. j. §. porro. j. que fu. prima causa bene. amit. quem Bald. ibi multū exclamat: ꝛ ex eo no. ꝙ in penalibus proceditur de similibus ad similia vel maiora: ꝛ qd istud hꝫ locū etiā in statutis ꝛ cōsuetudinibus penalibus: vt ibi plenius per eū ꝛ alios. Facit glo. no. in. l. si iuncto tex. quam ibi not. Sali. C. de re. dona. vbi gl. illam. l. que est penalis: ꝛ loquitur taxatiue, in. v. casibus tantū. tñ extendit ad alium casum similem: nisi dicas ꝙ talis extēsio licite fit propter aliā. l. ibi in glos. alleg. pro nunc non aliter
64 excutio hoc vltimū, quia esset egredi materiā feudorum. ¶ † Ego in hoc pulchro ꝛ vtili passu puto sic distinguendū, ꝛ hanc esse veritatem. ꝙ si loquimur in feudo proprie, qd est quādo gratis per pñcipem conceditur, ꝛ feudatarius tenetur solum ad seruitia personalia/ qd declaraui. s. in. ij. q. princi. tunc indubitanter teneo qd in istis terminis procedat scda opinio/ que est cōmunis: ꝙ si feudatarius cessaret triēnio: imo per mille annos soluere et prestare talia seruitia, per hoc nunꝙ posset priuari feudo. per tex. qui proprie ita loquitur. in. d. c. licet vasallus. in verbo quātocunqꝫ tēpore steterit dūmodo dño petēti seruire paratus sit ꝛc. ad idē allego solennem tex. in. c. j. §. ad hec. j. hic finitur lex fede. deinde consuetu. regni incipiūt: in verbo ꝙtocūqꝫ tēpore: vbi formalr̃ dicit tex. ꝙ vasall⁹ quātocūqꝫ tempore steterit ꝙ dño non seruiret, fm vsum Mediolani beneficiū non amittit, nisi seruitiū facere renuerit: vel nisi a dño ei denunciatū sit: ꝛ ille cū potuit diu stetit qd bonus iudex varie ex personis causisqꝫ diffiniet: nec dicas qd illa decisio sit localis, propter vsum Mediolani: qꝛ generalis est, et vbiqꝫ locum vendicat: fm doc. ibi indifferenter/ ꝛ in specie And. de yser. vbi dicit ꝙ generaliter procedit in vsu hominū. ad idem allego text. in. c. j. §. fin. als ca. ij. j. de eo qui interfecit frat. dñi sui. vbi formaliter dicit tex. non cogitur vasallus omnino fm vsū Mediolani dñm adire, ꝛ seruitium offerre: sed cum ei nunciatū fuerit: ergo apparet qd feudatarius non prestans seruitia personalia dño, que debet, non per hoc priuari potest per lapsum biennij vel triennij: qꝛ tunc etiā sine denunciatione vel interpellatione posset expelli: qꝛ illud tēpus tacitū interpellaret. prout facit. in. l. ij. vbi doc. ꝛ ibi dixi. C. de iure emphi. nec etiam dicas qd ista sit decisio localis propter vsum Mediolani: qꝛ imo vt etiā respōdi generalis est, in vsum omniū hominū. fm doct. et in specie. And. de yser. in isto. c. j. §. fi. ¶ Quarto ad idem adduco regulam Bal. in. c. licet. in. j. no. j. si de feu. defunc. cō
65 ten. fit inter do. ꝛ agna. vbi per illū tex. notat/ qd ei † qui nō vult aliquid de nouo cōsequi, sed ius quesitū conseruare, prout cōtingit in ꝑposito nostro/ non imminet ius offerēdi: sed debet expresse requiri, nisi sit apposita dies: secus qñ vellet aliquid de nouo cōseq. vt ibi plenius per Bal. et per eūdē. in. d. c. j. §. fi. als. c. ij. j. de eo qui interfecit fra. do. sui. no. in. l. stip'lo. §. j. ff. de ope. no. nun. ¶ Confirmo et. v. qꝛ seruitia personalia ad que tenetur vasallus ex natura feudi, sunt incerta: nec possunt habere certam et limitatā dispositionē: sed fm qd tēpora ꝛ negotia occurrunt: ꝛ fm qd sunt incerta in qualitate ꝛ quātitate, ita etiā incerta in tēpore: nam quo tēpore vasallus prestare debet seruitiū personale nō est limitatū, nimirū si prestare nō tenetur, nisi expresse sit requisitus, vl̃ ei specialiter denunciatū a dño: ꝛ cōsequenter nimirū si etiā staret per mille annos, qd nō prestaret seruitia dño, si nunꝙ expelli aut ꝑuari feudo posset. vt in omnibus iuribus proxime allegat. que proprie ita loquūtur: per ista tollitur obiectū qd. s. feci. ꝛ insolutū reliqui, ꝙ qñ aliquis casus occurrit, qui nō reperitur expresse decisus in. hoc libro feudorū, debet decidi per argumenta iuris: qꝛ iste casus est expresse decisus in capitulis feudorū preallega. ¶ Huic mēbro fortiter obstat tex. in. d. c. j. §. sed nec est alia iustior causa: qui proprie loquitur in seruitio personali: ꝛ tñ ibi dicitur/ qd nulla iustior causa est priuādi vasallū feudo, quā si seruitiū prestare recusauerit: quia vltra rationes. s. relatas primo dico qd text. ibi dicit nihil de lapsu biennij vel triennij. Itē dico qd text. ille debet necessario intelligi qñ fuit requisitus a dño, quod prestaret seruitium: ita probat tex.

a ¶ Feudorū. Adde doct. i. l. de qbus. ff. de legi. et i l. qui filium. in. l. sabinus. ff. ad trebell.

intelligi qñ fuit requisitus a dño ꝙ prestaret seruitium: ita probat
tex. ille in verbo facere recusauerit: ⁊ qd ille tex. sic debeat intelligi
declarāt expsse tria iura .s. proxi. alleg. nō est ergo incōueniens qd
vna .l. suppleaẗ ⁊ intelligatur per aliā, ⁊ posteriorē .l. nō est nouum.
⁊ .l. sed ⁊ posteriores. ff. de legi. Facit bene text. in .c. imperialē. §. fir‑
miter. in verb. vocatus .j. de prohi. feu. alie. per Fed. ⁊ ita intelligit
illum tex. Andr. de yser. summus feudista. in .d. §. sed nō est alia iu‑
stior. nam fm eū ex quo seruitiū personale non debeẗ ad diē certū
ideo necessario requiriẗ qd vasallus sit interpellatus: vt ibi per eū
et qd in feudo recto ⁊ pprio nō cogaẗ vasallus vltra se offerre, nisi
fuerit a dño interpellat⁹ qd seruitiū prestet: tenet etiā Iac. de bel.
in .d .c .j. §. ad hec. per illū tex .j. hic finitur .l. ⁊ circa hoc primū mem
brum mee distinctionis nihil habeo dubitare. ℂ Aut feudum est
tale, pro quo vltra seruitia personalia expresse cōuentū est, vt etiā
presteẗ aliquid reale, consistens vel in pecunia, vel in frumento, vel
in animalib⁹. iuxta .d .c. imperialē. §. firmiter. ⁊ .c .j. §. similiter .j. de
capi. Cōcor. ⁊ in hoc mēbro puto aduertēdum quid sit maius ⁊ pn
cipalius: an seruitiū personale: an pensio realis: vel ecōtra: ⁊ si ser‑
uitiū psonale sit dignius ⁊ principalius: puta qñ illud reale esset
quid modicū vel tenue, puta in exēplo tradito p Mar. lau. qñ pre‑
stareẗ accipiter vel ensis: ⁊ tunc puto qd adhuc istud sit verū, ⁊ pro
priū feudū: ⁊ iudicari debeat sicut in proprio feudo: ⁊ quēadmodū
in seruitio personali, si cessaret mille annis qd illud non prestaret:
tñ nunꝙ potest priuari, nisi specialiter requisitus recuset: vt in ca‑
pitulis feu. .s. alleg. Ita etiā si isto modico reali, qd dꝫ sequi naturā
eius quod est dignius ⁊ principalius. ℂ Si vero pēsio realis esset
maior vel principalior quā sint seruitia personalia: puta qñ presta
retur magna quantitas pecunie, vel frumēti: ⁊ tunc istud non esset
proprie feudū: nec in eo iudicandū esset fm iura feu. ⁊ qd sit nō pro
prie feudū pꝫ. ⁊ no. .s. declaraui in .ij. q. pn. vnde puto ꝙ isto casu, si‑
ue dicam⁹ ꝙ sit ꝯtus emphiteoticus: qꝛ cōcessio fit in perpetuū
de re immobili: ⁊ cū annua census vel canonis prestatione, sicut in
emphiteosi si cessaẗ in solutione per bienniū vel triēniū potest em‑
phiteota expelli iuribus prealle. idē sit ⁊ hoc casu: siue teneamus
69 qd sit ꝯtus innoīatus / ⁊ videtur verius: † cū sit regula ꝙ qñ dubi
tatur de ꝯtu quis sit, cēseri debet noīatus .l .j. ff. de estima. ac. .l. na‑
turalis. §. pe. ff. de prescri. ver. ⁊ dixi .s. in .d .ij. q. prin. ⁊ tunc sicut est
in emphiteosi: credo ꝙ fit in isto ꝯtu innoīato: cum ꝯtus innoīa
ti debeant regulari fm naturam ꝯtuum nominatorum quibus
magis assimilanẗ. d .l. naturalis. §. pe. ℂ Istam diui. in isto secūdo
membro probo ex eo qd in simili dicimus, ꝙ qñ pro specie tradita
prestaẗ certa quantitas: ⁊ etiā alia specie, nunquid censeaẗ emptio
⁊ venditio propter speciē et quantitatē: an vero ꝯtus innoīatus,
cū tradaẗ species pro specie: distinguiẗ autē quis sit principalius
⁊ maius: an quātitas data, ⁊ censeaẗ venditio: an species, ⁊ tūc cō
tractus innoīatus censeaẗ: ita probaẗ in .l. fundi partē. ff. de ꝯhen.
empt. in .c. ad qōnes: vbi cano. de re. pmu. Bart. ⁊ alij in .l. aristo. in
prin. ff. de dona. ⁊ sing. Bal. hic: in preludijs. in .vj. colū. vt .s. retuli
in .ij. q. pn. cū alijs cōcor. quas ibi posui. ℂ Confirmo per aliud bo
nū simile, qñ iuxta ꝯtum noīatū: puta venditionē opponitur ali‑
quod pactū, cuius relatione facta ad ꝯtum, resultat ꝯtus inno‑
minatus, nūquid totus iste ꝯtus simul cū pacto qd censetur pars
ꝯtus censeaẗ noīatus: ita vt nō sit locus penitentie, nec cōdictio‑
ni ob causam: an censeri debeat totus innominatus, concludiẗ qd
attendi debeat qd sit dignius ⁊ principalius: an ꝯtus, an pactū.
Nam si quidē pactū dedit causam ꝯtui noīato .i. partes fecerunt
ꝯtum principaliter propter pactū: ⁊ tunc iste totus ꝯtus censeẗ
innoīatus, ⁊ in eo est locus penitētie: et hꝫ locum cōdictio ob cau.
tex. est signādus. in .l. cū te. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. quē Bar. ibi
reputat ad hoc multū sing. ⁊ etiā Bal. ⁊ Ang. ibi. Si autē ecōtra
fuit ꝯtus principalior: ⁊ tunc censeẗ totus ꝯtus noīatus .l. ea cō‑
ditione. ⁊ ibi per gl. ⁊ doc. C. de rescin. ven. ita dicit Bar. post gl. in
.l. fi. in pe. col. ad fi. ff. de condi. ob cau. ⁊ in .l. ij. C. eo. Sal. in .l. in bone
fidei. ⁊ in .l. petens. vbi etiā Alex. C. de pact. ℂ Istud scdm mēbrū
huius mee distinctionis pcederet in casu claro, qñ appareret qd es‑
set maius ⁊ principalius, an seruitiū personale: an vero pensio rea
lis. ℂ In dubio autē qñ nō apparet aliter, tunc crederem qd pro‑
pter verba cōcessionis, que dicūt concessionē factā esse in feudum,
97 qd esset ꝯtus feudi: nam a verbis qñ † clara sunt non est receden‑
dū: iuribus vulgaribus: sed qñ in cōcessione, nulla fieret mētio feu
di: debet tunc in dubio censeri ꝯtus innominatus. per regulā pre
dictā: qꝛ qñ dubitaẗ de noīe ꝯtus, debet cēseri in dubio ꝯtus in‑
nominatus / iurib⁹ .s. alleg. Ita est mea noua distinctio, que mihi
satisfacit: eam tñ subijcio correctioni ⁊ iudicio cuiuslibet alterius
68 rectius sentientis. ℂ † Iuxta proximā precedentem offertur alia
qō. an vasal. qui male vtitur feudo, deteriorando rem feudalē, per‑
dat illam: ⁊ possit illa priuari: sicut emphiteota: breuiter dic ꝙ sic,
tex. est in .c .j. §. fi. ⁊ ibi expresse Bal .j. de pace te. vbi etiā ad hoc al‑
leg. in simili de emphiteota. tex. in aut. qui res iam dictas. C. de sa.
san. ecc. debuit allegare aut. qui rē. illo tit. ⁊ Pau. de ca. hoc idem

8 ℂ Vasall⁹. Adde Iac. ardi. in sum. qui. mo. feu. amit. gl. in .l. in ꝯdēmnatiōe. ff. de regu. iur. Sal. in .l. solo. C. ḋ libe. cau.

expresse dicit de feudatario, quod possit propter deteriorationem
expelli: licet Bal. in illo. §. fi. nō alleget. adde Inno. in .d .c. ad apo‑
stolice. de re iudic. in .vj. qui dicit ꝙ licet vasallus habeat vtile do‑
miniū: tamē nō debet dilapidare nec deteriorare rem feudalem: et
simpliciter sequiẗ Bal. in .c. fi. in pe. col. de re iud. ⁊ Hemi. in .d .c. ad
apostolice. §. sed licet. in .iij. colū. ℂ Ego tamen limitādo, credo qd
ad hoc vt vasallus pter deteriorationē rei feudalis possit priua‑
ri feudo, tria requiranẗ: que in simili in emphiteo. priuādo pter
deteriorationē ponit magistraliter Bal. in .d. aut. qui rem. in .ij. co
lū. ⁊ .ij. no. ⁊ ibi Ful. vbi dixit et Bal. in .l. iij. in pe. col. C. loc. ℂ Itē
circa remedia .s. enumerata que cōpetunt in ista materia feu. ad‑
69 de ⁊ no. † qd si habens castrū in feudo, male tractat burgenses seu
homines castri, dñs directus potest monere talē vasallum ꝙ eos
tractet modo debito ⁊ cōsueto: alr̃ licite potest ei auferre feu. tex.
est nota. in .d .c .j. §. fi. alr̃ est circa fi .j. de pace tenen. et ibi Bald. ex‑
presse not. illum tex. ad hoc, et dicit qd ratio est: qꝛ vasal. tunc male
vtitur substantia dñi. alleg. .l. si cū dotem. §. si vero dotē. ff. solu. mat.
et .l. imperator. ff. ad treb. ⁊ .c. fi. de accu. Adde ro. qui istud notabi‑
le refert et sequitur in .l. diuortio. §. si fundum. vbi Alex. in .ij. col. ff.
solu. ma. Alibi not. Hemi. in .c. ad apostolice. §. sed licet. per illum
tex. de re iudi. in .vj. qd principalis dñs feudi potest priuare feuda
tarium suum, si male tractat subditos, vel homines loci feudalis:
quō autē debeat intelligi istud dictū Bal. dicam in .d .c. ca .j. §. fin.
70 vbi notabili. limitabo. ℂ † Ultimo circa remedia que competūt
a in materia feu. de quibus tactū est: quero an vasal.ᵃ possit cogi ale
re dñm inopem: ⁊ ad hoc possit cōpelli officio iudicis. Spec. titu.
qui filij sint legi. ver. sed nunquid dñs: arguit ad partes ⁊ pro mo
re suo non decidit fm Io. andr. ibi in addi. post Iaco. ardi. in sum‑
ma qui. mo. feu. amit. sub rubricella an vasallus teneatur dominū
egenum alere: determinat ꝙ non, nisi dñs pro facto vasalli cōsum
psisset bona sua: vt ibi per eum. idem tenent Ray. Andr. de yser.
⁊ plenius Alua. in .c. lꝫ .j. si de feu. defunc. ꝯten. sit. inter do. ⁊ agn.
ℂ Contrariū tenet Bar. in trac. alimētorum in pe. col. ver. quero
an vasal. vbi tenet ꝙ imo vasallus tenetur alere dñm egenum: alr̃
potest dominus cui alimenta non prestat, auferre ei feudum: per
.c .j .j. de iur. fide. idē videtur Bar. tenere post Dy. licet nō clare fir‑
met. in .l. alimenta. §. j. ff. de lib. agno. Bal. in .l. vnica. §. sed scimus.
C. de lati. libe. tol. vbi tenet qd vasallus tenetur alere dñm de red‑
ditibus feudi: non de proprijs bonis: ⁊ qd idem est ecōtra. vt in .c.
.j. §. fi .j. an mutus: vel aliter imperfectus: ⁊ qd notant gl. in .l. in con
demnatione. ff. de reg. iur. dicam in .d .c. licet. no. in .c. nobis. de iure
pa. facit qd dicit glos. in .l. solo. C. de libe. cau. ℂ Ex istis omibus re
manent expedita ⁊ collecta remedia que inuenire potui competē‑
tia in materia feudo. ℂ Qualiter autē in causa feu. iudicium agi‑
tetur procedatur ⁊ terminetur, habeẗ in .c .j .j. apud quē vel quos
71 contro. feu. termina. de. ℂ † Sexto pncipaliter quero / qualiter cō‑
stituatur feu. dic breuiter quod inter viuos, mediante cōtractu vl
in vlti. voluntate .c .j .j. quib. mod. feu. constit. potest. fm Iacob. de
bel. in .c .j. in pn. vbi Mar. lau. in .v. col. in tit .j. vbi etiā per eos qua‑
liter acquiratur feu. et respondetur qd inuestitura, successione, vel
prescriptione. xxx. an. ⁊ sic altero de his tribus modis .c .j. §. fin .j. de
feu. cogni. c. si quis per triginta. per azonē .j. si de feu. defunc. cōten.
sit. inter do. ⁊ agna. ℂ Fallit fm And. de yser. in .d .c .j. in prin .j. tit.
.j. vbi refert ⁊ simplr sequiẗ Mar. lau. in regno Sicilie. vbi sola re‑
gis cōcessione absqꝫ inuestitura acquiriẗ feudū / que cōsuetudo est
in locis suis obseruanda .c .j. de feudi cog. ℂ Ad hoc vltimū adde
id qd egregie inquit Bal. hic in preludijs. in .x. col. ⁊ solet multum
72 notari ⁊ cōmendari: vbi dicit ꝙ † in priuilegijs eoipso ꝙ princeps
dat transfert dominiū: nec aliud requiritur, nisi ad facti executio‑
nē. cle. auditor. de rescrip. ⁊ .l. bene a zenone. C. de qua. prescri. ⁊ .c. in
ter dilectos. de fide instru. qd est notabile verbum, ⁊ magna limita
tio ad reglam .l. traditionibus. C. de pactis. Adde Bal. in .c .j .j. qd
sit inuestit. vbi notabiliter dicit, fm bonam lect. ꝙ si papa dicit as‑
signam⁹ tibi tale castrū cum plenitudine iuris, vel per alia verba
equipollentia, ꝙ non est necessaria pos. facti: vt ibi per eū notabili
ter And. de yser. ⁊ vide plenius Bal. Andr. de yser. in .c. inuestitu‑
ra. qd est .c .ij .j. de noua. for. fide. per Ang. in .l. officium. ff. de rei vē.
alibi Bal. in .c. ad audientiam. de rescript. colligit ex illo tex. qd ex
priuilegio principis transfertur ius ⁊ dominium sine apprehēsio‑
ne pos. ⁊ vide quod no. dicit Bal. in .l. fi. in prin. ff. de constit. princi.
ℂ Et ista faciunt ad .q. que p aliquos solet tradi. in .l. traditionib⁹.
73 C. de pact. † an in donatione principis transferatur dominiū sine
traditione pos. predicta probant ꝙ sic: facit quod no. Ioā. andr. in
c. olim. de verbo. signifi. videtur tamen referre vtrum princeps su‑
per reliqua contrahat, an per viam priuilegij cōcedat: vt traditur
in predictis locis: dicit etiam notabi. Bald. post Andre. de yser. li
mitando predicta in dicto capit. inuestitura. quod est capit. secun‑
dum / quod in principe hoc procedit quod ex eius priuilegio trans
feratur ius et dominium sine apprehensione possessionis: si prin‑
ceps intendit transferre ius in re ex priuilegio, quod ex verbis

priuilegij

priuilegij liquere potest fm And.de iser.vt ibi per Bal. Itē ad pdicta adde Bal.in.c.licet cām.i.viij.col.de pba. Alex.in ɔsi.cccxxviij.inci.in hac cā litis.in vlti.col.lib.ij. Abb.in ɔsi.xxj.inci.in qōne heredū quondā dñi Petri.
74 in vlti.dubio. ¶ †Qualiter aūt inuestitura sit fiēda vel petēda:ꝛ qualiter sit prestāda fidelitas:no.glo.in.c.fi.j. per quos fiat inuesti.ꝛ ibi ponit qd sit inuestitura:q interdū appellat inuestitio.c.j.in pn.j.si de inuesti.iter do.ꝛ vasal.lis oriat.ꝛ duplex est inuestitura:realis ꝛ vbalis: ꝛ plene Bal.hic in pludijs.in.x.colū. ¶ Et q dicat noua inuestitura ꝛ que plena.vide Bald.no.in.l.j.in.j.colū.in iiij.q.ff.de rer.diui.ꝛ ad istas duas qōnes.s.qualiter feudum cōstituat.Itē qualiter acquirat vltra pdicta recur-
75 re ad summistas in summis suis. ¶ †Septimo principaliter queri pōt:que psone possint feudū cōcedere.de hoc est tex.in.c.j.j.ti.j.ꝛ in.c.j.§.noui.j.per qs fiat inuesti. vbi etiā declarat que persone pñt feudū recipere.ꝛ in.c.j. j.an mut⁹ vel aliter impfectus.ꝛ qcqd olim statutū esset: hodie qlibet habēs liberā administrationē bonorū suorū pōt in feudū ɔcedere:etiā si esset rusticus ꝛ sibi vasallos ꝛ fideles acqrere.d.c.j.§.noui.ꝛ Bal.no.in illo.c.j.in pn. in.iij.col.ꝛ dicit no.Adde Bal.in.c.j.in pn.in fi.col.tit.j. vbi dicit ꝙ olim non passim qbuslibet licitū erat infeudare.:sed certis tantūmodo:qbus ad ipsum magna vel summa dignitas aut antiqua cōsuetudo tribuebat:fm qd dicit tex.in.d.c.j.j.tit.j.qꝛ fm Bal.indecens videbat ꝙ vnus rusticus haberet vasallos sub se:est qdā dignitas:cui ꝛ iurisditio inest.arg.eorū que not.Archi.in.c.j. de cōsue.lib.vj.sed hodie tam maximi ꝙ minores ꝛ minimi vauallores infeudāt ꝛ infeudare possunt:imo etiā rustici dūmō habeāt legitimā bonorū suorū administrationē:p.d.c.j.§.noui.ꝛ de ista etiā.q.s.que psone possint infeudare:ꝛ q recipe vltra pdicta:recurre etiā ad sum-
76 mistas in summis suis. ¶ †Octauo qro qualr feudū diuidat:seu qt sint spēs feudorū:diffusa est materia in qua multi multa scripserūt.Jac.ard.in summa.in.ij.charta. sub rubricella quot sunt gña feudoꝝ.numerat solū quatuor gña:postea clari⁹ ꝛ plen⁹ Ja.de bel.hic in pn.posuit.x.diuisiones feudorū qs sequunt Pet.Jac.ꝛ Nico. de neapo.hic successiue Bal.hic in pludijs.i.xj.col.ꝛ.ix. seq.posuit:sed alio ordine.xij.diuisiones feudorū:inserēdo multa extrauagātia que refert ꝛ psequit Mar.lau. in.c.j.in prin.j.tit.j.dehinc Jac.alua.adhuc plenius sup hoc proe.feu.in.vj.q.recolligit.xxj.diuisiones.Joā.vero Raynaldi in repe.c.imperialē.j.de phi.feu.alie.per Federi.super rub.in.iij.q.prin.sequēdo ordinē Jaco.de bel. prosequit tantū octo diuisiones feu.dicēs reliquas esse supfluas:cū nō cōcernāt differētiā specificā:apud cano. do.Car.flo.in.c.fi.in.xvj.q.de feu.ex.refert illa gña feudorum tradita p Jac.ar.prie relatū postea ipse addit octo alias species.Ita etiā facit Jmo.ibi in.iij.q. ¶ Ego post positis extrauagātib⁹ que interseruntur sequar ordinē Bal.qꝛ cōior est apud doc.maxie Alua.hic.ꝛ Mar.lau. in.d.c.j.incipiēdo ergo ab ordie dignitatū. ¶ Prima diuisio feu.fit:ꝙ aliud est feudū regale seu dignitatꝫ.aliud nō regale.Regale est feudū regni:marchie:ducat⁹:comitat⁹ vel alteri⁹ regalis dignitatis:ꝛ est id qd ab impatore vel rege recognoscit.c.j.j.de feu.mar.Aliud est feudū nō regale:nec dignitatis:qd recognoscit ab inferioribus a pncipe vel rege.si recognoscit a pncipe:nō cōsistit in istis dignitatib⁹:vt si princeps vel rex inuestiat aliquē de aliqua plebe.c.j.in prin.j.titu.j.c.j.in prin.ꝛ.§.j.j.quis dicat dux:mar.comes:vel si princeps aut rex inuestiat aliquē de aliquo manso.c.j.§.si quis de manso.j.si de in-
77 uesti.feu.ɔtro.fue. ¶ †Juxta hāc diuisionē pro eius intelligētia qrit Bal.an impator vel rex possint alienare castra aliqua impij:vel pnceps possit alienare ea q sunt pncipat⁹:ꝛ arguit copiose:ꝛ itersērit multa elegātia dicta:attingēdo etiā de potētia pncipis.dic vt hic p eū:q in effectu videt distinguere post antiqs:put etiā refert ꝛ sequit Mar.laud.in.d.c.j.in prin.in.vj.col.j.titu.j.ꝙ aut princeps vel imperator alienat expropriādo:ꝛ penitus abdicādo omne dñium:iurisdictionē ꝛ dignitatē:ꝛ non potest:qꝛ esset deformare pncipatū.c.intellecto.vbi doc. de iureiur.Aut alienat retinēdo directū dñiuꝫ.vel saltē superioritatē:ꝛ vꝫ alienatio.c.j.in prin.j.ti.j.c.j.§.pterea. cū glo.j.de capitulis conra.ꝛ.d.c.j.in prin.ꝛ.§.j.j.quis dicatur dux mar. ¶ Limitat tamen not.Mar.vbi.s.nisi infeudatio vergeret in detrimētū vel incōmodū principatus:vel regni.l.summa.ff.de peculio.puta si rex pal-

a ¶ An rex frācie.adde doct.in.c.dilecti filij.de maio.ꝛ obe. doc.in.c.audītis.de prescri.doct.i.c.in nr̄a.de iniu.ꝛ dā.da.

b ¶ Quod papa.adde Feli.i.c.ad audiētiā.de pscri.in.j.col.

c ¶ Qd papa nō pōt.adde diffuse d ista materia per Fel.in ru.de ɔsti.vbi allegat ad ptes.et cōis opi.est ꝙ papa possit ɔqd si esset ɔsuetudo quod papa nō posset exercere ardua sine ɔsilio cardinaliū an vꝫ talis ɔsue.dic ꝙ non qꝛ esset pscribere ɔtra supmā ptātē pape ɔtra quā nō vꝫ aliqua pscriptio.fm Jnno.in.c.bone.el.ij.d postu.prela.Jnno.in.c.qto.i.j.col.de ɔsue.Archi.in.c.vo-

sim daret in feudū nunc hanc nūc aliā ciuitatē regnum annihilando:iuxta no.in.c.grandi.vbi Jo.an.et alij de sup.negli.prela.in.vj.et in.d.c.intellecto.pro qua limitatione faciūt que subdam. ¶ Adde de questiōe pncipaliter tradita per Bal.Bald.plenius in proemio.C.ꝛ doc. in.c.abbate sane.de verbo.signi.in.vj.ꝛ que notant doc. maxime Panor.in.d.c.intellecto.Adde etiam ꝙ Bar. in.l.phibere.§.plane.ff.quod vi aut clam.notabiliter in
78 quit.†ꝙ si rex alienaret aliqua quorū donatio cederet in magnam diminutionēꝫ iurisdi.regalis:nō posset hoc facere etiā si iuramēto firmaret.p.d.c.itellecto.sed si donasset aliqua que non ita diminuerent iurisditionē:valeret:ꝛ tunc donatio facta a rege preiudicaret succedēti in regno.d.c.abbate sane.cui adde Bal.in.d.c.licet causaꝫ.in.v.colū.de probatio.ꝛ in.c.fi.ante finem.de re.iudi. ¶ Subdit etiam Bar.in.d.l.phibere.§.plane.ꝙ ista faciūt ad questionem.vtrum Cardi.legati de latere potuerit cōcedere castra ptinētia ad ciuitatē ro.ciuitati camerini:ꝛ dicit se cōsuluisse ꝙ non nisi esset sibi expresse concessum a papa p illum tex.qd reputat multū notabile ꝛ sic si subtiliter aduertis inpn.q.Bar.nō facit differētiā quam faciūt Bal.ꝛ Mar.s.relati:an princeps penitus addicet a se omne dñium cum iurisditione:ꝛ dignitate: an vero retineat saltem directū dñium:vel superioritateꝫ:sed solū cōsyderat Bar.an dona.vel alienatio cedat in magnā diminutionē regni vel principatus/an in non
79 magnam. ¶ †Predictis adde ꝙ Bal.in.c.in generali. j.si de feudo defun.cōtē.sit inter do.ꝛ agna.querit an rex
a frācie[a] possit alienare vnam de ciuitatibus regni:ꝛ concludit ꝙ nō alibi etiā Bal.in.l.cū multa.C.de bo.q libe.
b dicit ꝙ ꝙuis nō sit dubium ꝙ papa[b] possit castra ecclesie infeudare benemerentib⁹.sicut pōt imperator.c.j.de na.feu.Jo.an.in.c.cū venissent.de iudi.tū quando sunt valde preciosa:vt magna ciuitas:tūc solus papa nō potest:sed debet interuenire cōsensus cardinaliū/qui sunt capitulū vniuersalis ecclesie:vt no.Archi.xij.q.ij.c.cum redēptor.ꝛ.c.abbatib⁹. ¶ Pro isto vltimo facit:qꝛ papa
c nō potest[c] res arduas sine Cardinalib⁹ expedire.vt no. Bal.ꝛ alij in.l.placet.C.de sacrosanc.eccle.cum cōcor.ꝛ additionibus quas ibi dedi. ¶ Alibi etiā dicit notabiliter Bal.j.in titu.de pace cōstan.xxx.col.in verbo pos-
80 sideāt.post Cy.in.l.digna vox.C.de legi.†ꝙ pnceps nec per cōtractum nec alio modo potest regalia concedere.
d in preiudiciū successoris[d].qꝛ sicut nō pōt iura pncipat⁹ subuertere:ita nec minuere.l.si opt.ff.q ꝛ a qui.quod no. ¶ Et circa hec regalia aliud ētnot.qd multū exclamat Mar.lau.i.c.j.in prin.in.vij.co.j.tit.j.ꝙ nō valet cōcessio vel infeudatio regaliū etiam viuo ɔcedēte:nisi in cōcessione expresse adsit clausula motus pprij vel certe scientie.l.j.C.de peti.bo.sub.lib.x.iuncto.c.si motu pprio.de preben.in.vj.ꝛ dicit ꝙ ista fuit singularis.no.Albe.in.l. quoties.C.de preci.impe.offe.Jtem ad pdicta an Jmperator vel rex possint donare vel aliter alienare vnam ciuitatem vel vnū castrū.Adde Joā.de imo.in rubri.ff.de ver.obli.Alex.in.l.filio quē pater.in vlt.col.prin.ff.de libe.ꝛ posthu.vbi refert se consuluisse ꝙ Jmperator non potuerit donare castrū seu ciuitatem cū pleno et omnimodo dñio directo ꝛ vtili.ꝛ oimodā iurisditionem nulla sibi facta reseruatione:nō apparētibus aliqbus meritis donatarij:post Bald.ꝛ Jmo.per eū allegatos precipue Bal.hic. ¶ Itē adde qd dicit Bal.i.l.si certarū.in pn.ff.de testa.mili.ꝙ imperator nō pōt donare quotā imperij:puta tertiā:vel quartā:vel dimidiam:sed bene aliquas res imperij.Itē adde qd dicit Bal.post Jnno.i.c.
81 bone.el.ij.in.vij.col.de post.pla.†ꝙ papa cū bona cōsciētia pōt donare decimas vl castella ecclarū:quod dicit tenēdū mēti:pro castro pisano cuidā donato a papa habēte plenā notitiā qualitatꝫ rei.Itē adde quod vult do. Alex.i cōsi.j.v.vol.i.vij.co.ꝙ rex vel pnceps pōt aliquā particulā sue iurisditionis regni alteri ɔcedere quo ad
82 vtile ius in feudū. ¶ †Scda diuisio feudoꝝ est:nā aliud est purū simplex ꝛ rectū:ꝛ istud est feudū regulare.et est illud qñ in eo non sunt determinata seruitia.Aliud est feudū nō simplex:sed qualificatū vel cōditionatū:qñ ei sunt annexa certa seruitia:vel adiecta certa cōditio:puta ad seruiendū principi in mensa.c.j.vbi notat.j.de nostis feu.no.glo.in.c.j.j.de capi.qui curiā vendi.c.j.in fin.j. in quib.cau.feu.amit.dicit tn̄ Alua.hic in.xij.diuisione post Bal.in.c.j.in.ij.col.j.de cōsue.recti feu.qd feudū potest appelari rectū:ꝛ non rectū:alio respectu:nam alibi

lumus.xvj.q.iiij.Ant.de bu.in.c.j.in.viij.colū.ver.fatet tū.de ɔsti.doc.i.c.sacrosancta.in.ij.col.xxij.distinc.Ab.i.c.ois aia.in.j.not.de cēsi.Ab.i.c.fi.i.j.not.d ɔsti.Bal.in repe.l.j.in xj.colū.ver.qd ergo dicemus.C.de emā.li.Bal.i.l.si post pn ci.ff.de iusti.ꝛ iure.Bal.in aut.quas actiones in vlti.col.ver.tu dic.qd suprema iurisditio.C.de sacrosā.eccl.Ang.in.l.si cut in reꝫ.C.de prescrip.xxx.annorū Ludo.ro.in l.vsucapionem.la.ij.ff.de vsucapi.Pe.de anc.cōsi.cxlj.incip.clarior ꝛ breuior ꝛc.

d ¶ In preiudiciū successoris.Adde hic nūquid successor pape vel iperatoris possit reuocare alienatiōes male fcās a suo pdecessore:dic ꝙ sic.fm egi.bella.cōsi.xij.i.x.col.versi.iij.dubitatur.

feudū rectū dicitur.qñ quis adipiscitur possessio. feudi precedente lnia domini.astāte ⁊ presente curia.⁊ in tali feudo est perinde ac si de eo facta esset inuestitura. et est trāsmissibile feuduz.c.j.in prin.de cōsue.rec. feu.sed si dicta lnia est data absq₃ curia tale feudū censetur abusiuū ⁊ nō est transmissibile. c.j.ꝟ.qui.mo. feu.consti.pōt. Item ⁊ alio respectu fm Alua.vbi.s.pōt.dici ꝙ illud feudum sit rectum qd est perpetuū ⁊ non potest reuocari.c.j.§.itē si vasallus.ꝟ.si de inuest. feu. cōtro.fue.illud vero qd potest reuocari appellat feudū non rectū: qñ datur ratione officij vel meriti: vt loquit tit.de feu.guar. vel castal.⁊.c.

83 vbi Aluar.ꝟ.de contro.inter vasal. ⁊ alium.¶†Tertia diuisio feudorum est:⁊ multuz substantialis:et longe vtilior ꝙ alia ideo est plene attingēda:iuxta verba iuriscōsulti in.l.legaui.ff.de lib.lega.Nam aliud est antiquum: aliud paternum:aliud nouum. Paternum autem dicitur dupliciter: primo illud qd a patre meo quesitum est vel ab alio meo ascēdente vsq₃ ad quartum gradum:a quarto gradu.s.appellatur antiquum.Alio modo appellatur feudum paternum,qñ fuit quesitū ab alio ex antecessoribus cuiuscūq₃ gradus sit,dūmodo fuerit parens cōmunis agnatis: ⁊ istud proprie antiquū est licet paternum dicatur.c.j.versi.paternum.ꝟ.de natu.succes. feu.c.j.ꝟ.de gra.suc.feu.⁊ in glo.in.c.j.in verbo inuestire. vbi doc.ꝟ.de suc.feu. vbi gl.dicit ꝙ aliud est feudum paternum:aliud antiquū quod ab antessoribus fuit quesitum.Nouū autez dicit quod est de nouo acquisitū,⁊ habuit initiū in persona istius primi inuestiti.c.j.ꝟ.quot testes sint neces.ad proban.inuesti.vt hic per doc.maxime Bal.in.iij.diuisio. Aluae.in.vj. Iaco.ard.in summa in prin.ij.col.Ioā.ray.in.d.repe.c.imperialem.super rubri. in.j.diuisi.Mar.lau.in.c.j.in prin.iij.diuisi.ꝟ.titu.j.⁊ vide etiā Bal.in.v.diuisio.etiam tenentez ꝙ feudū paternum large dicatur quicūq₃ ex superioribus illud acquisiuit:qui fuerit agnatus.ea.di.c.j.versi.paternū.Et vsq₃ ad quem gradum dicatur paternū:et qñ desinat vocari paternū:dicit in.c.j.vbi doc.de suc.feu.⁊ an ꝑ refutationē desinat esse paternū:habet i.c.j.ꝟ.de vasal.decrep. etatis.⁊ dicit Alua.in.vj.diuisione,ꝙ inter ista feuda est lōga differentia:qꝛ in feudo nouo nō succedunt nisi descēdentes illius primi acquirentis inuesti.sed in feudo antiquo suo paterno:succedūt nō solū descēdentes:sed etiā agnati ⁊ collaterales:qui tñ descenderūt a primo acquirente.c.j.ꝟ. de natu.suc.feu.Sed tu cōsidera ꝙ in effectu modica est differētia:qꝛ lʒ dicat collateralis quo ad istū: cui īmediate succedit.tñ cōsiderato stipite: ⁊ primo qui

84 acqsiuit est de eius descendentibus.¶†Tu ergo adde aliā differentiā.quā ponit tex.no.in.c.j.ꝟ.quot te.sint neces.ad ꝓban.inue.vbi si feudū est antiquū:inuestitura pōt ꝓbari ꝑ quoscūq₃ testes:sed si sit feudū nouū:tunc noua inuestitura nō pōt ꝓbari nisi ꝑ pares curie.i.ꝑ alios conuasallos.¶Aliā quoq₃ adde,quā ponit no.Bal.i.l.j.ff. de re. diui.in.j.co.i.iiij.q.vbi postꝙ declarauit feudū nouuz:dicit ꝙ nō ꝓuenit a linea vel successione ꝓgenitor. Antiquū autē ꝙ a successione ꝓcedit ⁊ deriuat in alios successores:vt ibi per eū postea subdit no. differentiā:qꝛ feudū antiquū querit sine inuestitura:cū ex antiqua inuestitura iam sit quesitū:vnde nō requirit noua inuestitura:nec noua solutio de feudo:nec noua traditio.c.j.in verbo ꝑ inuestiturā patris ⁊ aui.ꝟ.de feu.mar. c.sciendū. ꝟ.de feu.cog.tñ nō ꝯseruat nisi intra annū petat renouatio inuestiture:qꝛ petere inuestiturā est quasi quidā cēsus de noua.⁊ recogn.qui dʒ prestari dño:⁊ si nō prestat res incidit in cōmissum:sed feudū nouū querit sine inuestitura:ideo transmitti pōt:nisi quis sit inuestitus.c.sciē-

85 dum.ꝟ.qui.mo.feu.cōsti.pōt.¶†Adde etiā predictis ꝙ feudū paternū dicit ꝓprie vsq₃ ad quartū gradū ascendentiū.s.patris aui proaui abaui ⁊ atani : abinde.s. ꝓprie loquendo nō appellat feudū paternū: sed antiquū. c.j.§.hoc quoq₃.vbi Bal.in fi.ad hoc no.ꝟ.de succes.feu. ⁊ text.in.c.j.§.j.ꝟ.de gra.suc.ī feu.quē tex.inter alios scribentes not.ibi post Iaco.de bel. .Bal.dicens ex illo tex. melius notari quā alibi ī iure ꝙ illud dicit feu .paternū

86 qui fuit genitoris agnati cōis.¶†Et vltra predicta qñ feudū dicat nouum:⁊ qñ antiquū.Adde Bal.in aut.defuncto.C. ad tertu.⁊ vide omnino Alexā.cōsi.xxx.incip. quoniā omne datū optimū ⁊c.in iij.colū.⁊ seq.in.j.volu. ⁊ Old.in pulchra.q.cōsi.clxxxiij.Pau.de ca.ꝯsi.cliij.cū duobus seq.⁊ qd dicat feudū nouū.vide glos.expressā ꝰ xxv.q.ij.c.quecūq₃.in verbo nouū.Fran.de are.in consi. penul.incip.magnifici ⁊ excelsi dñi.presertim in.iij. col.

87 ¶†Que etiam dicat noua emphiteosis seu nouus emphi.declarat fin.Sali.i.l.fi.in.vij.col.C.de iure emphi. ¶Predictis etiā adde ꝙ Bal.hic in preludijs in.xviij. col.in.v.diuisione nota.inquit:qd feudū paternū vel antiquum:lʒ de nouo inuestiat.tñ remanet antiquū:⁊ sic ꝑ nouā inuestiturā feudū antiquum vel paternū non ideo efficitur nouum.c.j.vbi Bal.⁊ alij.ꝟ.de vas.decre. etatis ⁊ text.in.c.j.vbi Alua.ꝟ.an agna.vel filius.⁊ text.in.c.j.ꝟ. de eo qui si.fecit agna.⁊ vide Bald.in.c.j.in.j.col.j.de eo q sibi ⁊ here.mas.⁊ glo.xxv.q.ij.c.quecūq₃.in ꝟbo nouū.

88 ¶†Et ex hoc nota ꝙ si pater i vita sua fecit de suo feudo inuestiri filios suos:istud feudū nō ideo efficit nouū: sed antiquum.d.c.quidam.qd est capi.primū.ꝟ.de vasal. decre.etatis.ita expresse notat ⁊ reputat signādū Bal. in.l.j.in.xv.q.in fi.ff.de rerū diui.¶Quid autē econtra si feudū sit nouū:⁊ in inuestitura dicatur ꝙ sit vel cēseatur antiquum:paternum:auitum vel proauituz.vel rex cōcedens dicit:ꝙ cōcedit mihi tale castrū in feudum:nomine ⁊ iure antiqui feu.possidendū.vt tota die ponitur in inuestituris feudoꝝ:an propter talia vel similia verba tale feudū qd vere est nouum.qꝛ nunc nouiter acquisitū.assumat in effectu naturā.⁊ qualitates antiqui feu. Ista est multum vtilis qstio inter omnes que tractari possunt in materia feudoꝝ:in qua sepe de facto cōsului. ⁊ ideo ad eam attēde diligēter. Bal.in terminis in.c.j. in.j.col.in.fi.ꝟ.de ali.feu.paterni.dicit ꝙ licet feudum sit nouū.tamen propter talia verba assumit qualitates feudi paterni vel antiqui.argu.l.quicūq₃.C.de omni agro deserto.lib.xj.⁊ sic poterit alienari in proximiores agnatos absq₃ cōsensu pricipis:quod nō posset si esset feudū nouum/quod est bene notanduz fm Bald.ibi.idē tenet Bal.in.c.j.ꝟ.an agna.vel filij.⁊ Alua.in.c.j.ꝟ.de vasa.de. etatis.⁊ in.c.j.§.fi.ꝟ.de gra.succes.in feu.facit quod dicit Bal.in.c.j.§.hoc quoq₃.in fi.ꝟ.de succes.feu.vbi dicit qd [a] in feu.solent poni ista verba:in feudum paternū et antiquum:vt omnes cessent dubitationes.qd est notandum fm eum.Idem simpliciter tenet Mar.laud.in.d.c.j.de alie.feu.paterni.Et simpliciter sequitur do. Alexan. in consi.j.v.volu.in.ix.col.¶Contrariam opi.ꝙ talia verba iuris antiqui ⁊ paterni feu.rei veritatem nō immutent:tenet Oldra.consi.clxxvij.incip.factuz tale est: quidam nobilis ⁊c.Et vltra adducta per eū:ego pondero: [a] nam contrariorum[a] eadē est disciplina.insti.de his qui sunt sui.In pri.⁊.l.j.ff.eod.ʒ sic est in casu ecōtrario:qd si feudum vere est antiquum vel paternum:certe ꝓpter nouam inuestituram nō ideo efficitur nouum:nec assumit [b] qualitates noui:imo durat antiquuz:vt.s.dixi: nec aliquis discrepat:ergo ita si feu.vere sit nouum propter illa verba:qd censeatur iure antiqui feu.non ideo debet immutare naturam noui:⁊ assumere naturam antiqui. etiam habes per Pau.cōsi.cliij.et predictum consiliuz Oldra.formalius refert ⁊ sequitur Alb.de ro.magnus practicus in dictionario suo in verbo nouum.⁊ ibi in fi.

89 dicit magnum verbū ꝙ ita fuit determinatū.¶† Pro pleniori instructiōe ꝑsentis inuestigatiōis:succedit alia pulchra ⁊ quotidiana qstio conferens ad eruendaz veritatem precedentis:quam format Bald.hic in preludijs in ista tertia diuisione feu.in.xvj.colū.in versi.circa hoc [b] dubitatur de tali.q.vbi querit pone quod episcopꝰ vel prelatus ecclesie inuestit aliquē de castro:hoc modo:inuestio te tanꝙ de feu.veteri ⁊ antiquo:feudū innouādo quod antecessores tui ab antiquo tenuerūt possederūtve:an per talia verba presumatur saltē vel probetur feuduz esse antiquū:dicit Bal.se audacter dicere quod nō. ⁊ probat tali fundamento:nam prelatis est prohibituz a iure:res ecclesie de nouo concedere.in feu.sed si antiquitus sunt feudales:⁊ sic solite concedi in feudum:tūc prelatus potest cōcedere.tex.est de vtroq₃ in.c.ij.de feu. ⁊ videbitis plene in.c.j.in princi.ꝟ.titu.j.ergo talia verba videntur apposita in fraudem.l.bene dicimus presumi fraudulentam concessionem:que emanauit inter ꝑsonas prohibitas.l.qui testamentum.ff.de proba.l.cum quis decendens.§.titia.ff.de leg.iij.nam verba nuntiatiua non probant inter eos qui nō possunt libere disponere.l.si forte.vbi not.Barto.ff.de ca.pecu.Bart.⁊ alij in.l.si donatione.C.de colla.cum alijs concor.ibi positis.Barto.et alij in.l.sciendum.in.ij.colū.ff.de ver.obli.

90 hoc apertius fortificaret Bal.† qꝛ certissima est regula que nūꝙ fallit:qd vbi assertio facit cōtractū vl negotiū esse licitum

a ¶Cōtrariorū. adde gl. in.l.sciēduz. ff.q satis. cogan. gl.in.l. pōponius , ff.de peu.gl. i c.le.j.de senten. excōica. Archi.in.c. sciēduz. viij. q.j.

b ¶Pone ꝙ eps. add docto.in.l.non epistolis. et l.non nudis C.de ꝓba.et l.magis puto.ff.de reb. eoꝝ.⁊ in.l. si forte.ff.de castren.pecu.⁊ in aut. hoc ius.C.de sacrosan. eccl.

esse licitum, qui al's esset a iure improbatus, certe tales verborũ cautiones vel huiusmodi partiũ enuntiationes nihil probãt, nec eis est standum. imo potius ex talibus verbis circonuentio iuris ostenditur nisi sic esse vt pronunciatũ est, aliter per probationes legitimas doceat, vt in iuribus preallegatis/ & alijs: vt hic per eũ. mouetur etiã bal. q: vbi opus est facto verba nõ sufficiunt. l. acceptã. C. de vsur. l. domicilium. ff. ad municipa. l. fin. C. de vsu. pupil. ca. in primo. de eo qui mit. i posse. causa rei seruan. imo inducũt circõuentionem iuris. l. cũ hi. §. si cum lis: ibi fingi enim lites poterunt. ff. de transac. ¶ Subdit tamen se nõ negare quin ex illis verbis enunciatiuis nõ substantietur nouum negotiũ, dum tamẽ sit in potestate enuntiantis nouũ factum formare. l. lucius. in. ij. §. q̃sq̃s. ff. de leg. ij. l. lucius. §. j. ff. de leg. iij. l. ex hac scriptura. ff. de dona. facit. l. optimã. C. de cõtrahen. et comit. stipu. & cuz Bal. tenet Marti. lau. in. c. j. in prin. in. vij. colum. ĩ. ti. j. vbi limitat nisi talia verba enũtiatiua essent in instrumẽto antiquo: q: ꝓpter antiquitatẽ oia presumuntur solennia & vera. allegat no. per Cy. & bal. in. l. emancipatione. C. de fide instr. ꝑ Io. an. in. c. albericus. de testa. & fuerũt verba do. Anto. in. c. quoniã contra falsaz. de proba. facit qd̃ vult Bart. in. l. admonendi. in. xij. col. vbi vide multa que ibi dixi. ff. de iureiu. ¶ Adde ꝙ cũ decisiõe Bal. tenet etiã Imo. referens Car. ita cõsuluisse in. c. ij. in antepe. col. de feu. & Alex. in. iij. parte consiliorum suorum consi. x. incip. ponderatis his que in themate narrantur. circa primum dubium: pondera ergo Bal. hic & sequaces velle expresse/ ꝙ quãdo nõ essem⁹ inter personas ꝓhibitas de nouo infeudare, sicut sunt persone ecclesiastice/ qd̃ talia verba, iure antiqui & auiti feudi/ ꝙ talia verba assumerent naturaz antiqui feudi. & sic volunt Bal. & sequaces/ ꝙ si princeps qui potest de nouo infeudare, secundum tamen ea que dixi in prima diuisione, cõcedendo nouum feudũ diceret se concedere iure antiqui et auiti feudi/ ꝙ assumeret qualitates acsi vere esset antiquũ. & sic Bal. b & sequaces tenẽt primam opi. quam retuli in precedẽti questione super illis verbis iure antiqui & paterni feudi: & sic illa prima opi. videtur magis cõmunis/ qd̃ per illa verba: feudum nouum, assumat naturam & qualitates antiqui: q̃uis Oldr. teneat cõtrariũ. in dicto cõsi. clxxviij. est verum ꝙ Pau. de ca. in consi. cliiij. alias cliij. incip. & istud feudum &c. videtur concordare cuz opi. Oldra. ibi enim cõcludit ꝙ si quis fuit nouiter inuestitus pro se & heredibus suis, adiectis illis verbis, scilicet tanq̃ de feudo veteri & antiquo, ꝙ illa verba nõ operantur ꝙ succedant illi agnati, qui aliter nõ succederent in feudo nouo, sed solũ antiquo: tamẽ Pau. ibi principaliter fundatur: q: illa verba tanq̃ de feudo veteri et antiquo. hoc nõ inducant: sed mouetur alijs argu. vt ibi per eum. Et cum

91 Oldr. tenent etiã alij quos supra retuli. ¶ † Iuxta predicta querit Bal. hic in. xv. col. quid si prelatus cum toto capitulo cõfiteatur feudum esse antiquum, & iurant omnia vera esse que in instrumento ꝯtinentur. respõdet Bal. quod tunc omnia presumunt᷑ vera maxime qñ prelat⁹ est diligẽs. & in capitulo sunt viri prudẽtes. & persone notabiles. vnde consuluit Bal. qd̃ quando prelatus facit huiusmodi inuestituras feu. que possent in dubio reuocari, qd̃ illas faciat de ꝯsensu capituli, vno tractatu cũ capitulo/ ꝑ gl. no. in aut. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccle. vbi enim est prelatus & capitulum, ibi totum continens: nisi prelatus & capitulum faciant expresse contra iuris constitutionem. l. iubemus nulli. versi. nec si omnes. C. de sacrosanc. ecclesi. et expressius in. d. aut. hoc ius porrectum. vnde non possent venire contra factum suum. quãdo esset iuridicium: alias potest totum capitulum esse periuruz. fm̃ Ioan. mo. in. c. vt circa. in glo. in verbo. nulli. de elec. in. vj. & sic non potest quod iuramento firmat, negare. facit. lxiij. distin. c. sacrorum. & per Ioan. and. in. c. dudũ. el. j. de elec. i nouella. ¶ Istam deci. Bal. refert & reprobat Marti. laud. in. d. c. j. in princi. in. vij. colũ. in fi. ĩ. titu. j. per text. secundum eum rotundum, in. d. l. iubemus nulli. ver. nec si omnes cũ religioso episcopo. & ꝑ cle. j. de reb.

92 ecclesi. nõ alie. &. c. j. eod. titu. i. vj. † vbi plat⁹ cũ toto capitulo non potest alienare, nec de nouo infeudare, aut in emphiteosim concedere/ nisi suadẽte necessitate vel vtilitate ecclesie. ¶ Nec obst. gl. in. d. aut. hoc ius porrectum. in fi. quia loquitur in mutuo, non in alienatione rerum immobilium ecclesie: & ita tenet Bart. in. d. aut. hoc ius porrectum. facit quod not. glo. pulchra in. c. quod q̃busdam. de fideius. et plene scribitur in. c. grauis. de deposito. ¶ Tu vltra omnes attende. quia puto non esse veram deci. Bal. & in practica de facili fraudaret eum qui illam teneret: nam considero ꝙ Bal. fundat decisi. per glo. in aut. hoc ius porrectum. in fi. quam gl. Bart. Bal. & communiter alij reprobant/ & sequũtur glo. contrariam que est in corpore vnde illa aut. sumitur: scilicet in aut. de alie. & emphi. in. §. hoc etiã super his. ver. qd̃ autem. & ibi Iaco. de bel. etiam tenet: & constituunt differentiam inter mutuũ in quo assertio prelati cuz toto capitulo potest preiudicare: & alienationem rei immobilis ecclesie, in qua assertio prelati cum toto capitulo nihil preiudicat/ & si dicas quod illa opin. doctorũ ꝓcedit quando non interuenisset iuramentum: tunc assertio enuntiatiua prelati cum toto capitulo non preiudicat: sed Bal. loquitur quando etiam interuenit iuramentum, quo casu bene preiudicat: cum alias totum capitulum esset periurum. nec potest negare quod iuramento firmauit. hic attende: licet istud dictum sit egregium, et in practica esset maximi emolumenti: et per neminez alicubi reprobetur. ¶ Ego tamẽ ex multis teneo ꝙ nõ sit verum. & primo pondera id quod Bal. tenet in. c. j. §. item sacramenta. in. vj. col. ver. quero vtrum iuramentũ prelati &c. ĩ. de pace iura. firman. vbi tenet quod iuramentum prelati non dat robur cõtractui celebrato cum ecclesia: allegat Ioã. an. in. c. grauẽ. de sen. ten. excõi. in nouella. ¶ Secundo & fortius in cõtrarium pondero id quod Bal. tenet in. l. generaliter. in prin. versi. quid ergo, de

93 his qui heredem nõ habent. C. de rebus credi. vbi querit: † pone ꝙ ciuitas perusina facit aliquẽ cõtractũ, & syndicus habet mandatum cum iuramento. not. cũ iuramento. pone ꝙ cõtrahit, & iurat: quid operatur iuramentũ, cum ciuitas animam nõ habeat: vt no. Inno. in. d. c. grauem. vt patet, naturaliter respondit Bal. ꝙ aut loquimur quo ad relatum periurij: & tunc nõ ligantur, nisi iurantes & mandantes: aut loquimur quo ad perpetuitatẽ, & recte esse contractus: et tunc istud iuramentũ faciat rempublicam haberi loco minoris: vt contractus inuiolabiliter valeat/ & nõ restituatur in integrũ sicut dicimus in minore iurante in cõtractu, per aut. sacramẽta. & in corpore. C. si aduer. vẽdi. & dicit ꝙ ista fuit opin. Ray. in summa illius titu. de iureiuran. & qd̃ facit. c. presentium. de testi. in. vj. tamen fm̃ eum quo ad firmandũ actum idem est dicendum in ciuitate qd̃ in minore. ecclesia aũt fz eum: & istud est qd̃ pondero/ per multum iuramentum potest fieri qd̃ non habeatur loco minoris. & habeat restitutionẽ fauore ecclesie. pondera per multum iuramentum: ergo etiam prelati cum capitulo fauore ecclesie. ¶ Tertio confirmo per id qd̃ vult glo. ordi. in. c. j. in

94 gloss. iiij. in verbo contractum. de resti. in integ. in. vj. † que tenet ꝙ quando ecclesia contra contractũ petit restitutionem in integ. a maius est suum priuilegium q̃ minoris: quia si minor iurat non contrauenire, nõ restituitur/ per. d. aut. sacramenta. et in corpore. si autem prelatus iurat non repetere, vel nõ cõtrauenire in cõtractu damnoso ecclesie: q̃uis sic iurando deieret: tamẽ ecclesia etiã eo prelato petente, vel alio per iudicis officiũ restituitur in integ. & ibi potes videre doct. super illa glos. Item in cõtrarium allego b id qd̃ tenet ipse Bald. in. l. j. in. ij. col. in. vij. oppo. C. de pact. vbi tenet/ ꝙ si testator post mortez filij reliquit bona cuidam hospitali taliter ꝙ sit substitutio pupillaris: ꝙ hospitale non potest remittere talem substitutionem pupillarem in vita filij: subijciens qd̃ hoc casu nõ operetur iuramẽtũ orphanotrophi: quia fz eum iuramentũ persone nõ nocet pio loco: & istud est qd̃ pondero: & q̃uis Bald. non aperiat quid si prelatus iuraret cum toto capitulo: tamen pondera rationem decidendi/ que omni casu generaliter militat: & ita reprobo Bal. q̃uis non inueniam in specie reprobatũ.

95 ¶ † Successiue circa presentem materiam feudi noui et antiqui,
a pulchrum dubium est/ quid si feudum ᵒerat antiquum vel auitũ et vasallus cõmisit feloniam contra personam domini: ita quod amisit feu. et reuersum est ad dominuz, dominus remisit feloniã: nec ad se feudum reuocauit: an tale feudum iudicabitur nouum an auitum, vel paternum. de quo vide per glo. & docto. presertim Albe. in. l. qd̃ dicitur. la prima. ff. de impẽ. in re. do. fac. Bald. in. l. j. in. xv. q. ff. de rerum diui. Iaco. de bel. Bal. & Albe. in. c. j. ĩ. de vasal. decrep. etatis. glo. in. c. j. §. insuper. & ibi Bal. plene in fine colũne. ĩ. de prohibi. feudi aliena. per Fede. vbi post aliqua per eum relata, concludit vno verbo/ ꝙ executio veteris feudi non est nouum feudum. secus si esset addita noua forma. l. ius ciuile. ff. de iusti. & iure. et quod notauit in. c. qua autoritate. de preben. in. vj. et ibi per eum. & per glos. & Bal. in. c. j. ĩ. an agnatus vel filius. & vide

96 Imo. in. c. ex pte. i fine colũne. de feu. extra. ¶ † Et an refutatiõe[b]
b feudum desinat esse antiquum vel paternum: tangitur hic in preludijs discursiue/ in. xviij. col. & habetur in. c. j. in fine. de vasal. decre. etatis. per Bal. in. c. j. ĩ. de eo qui sibi & heredibus suis mascu. in. c. j. §. hoc quoq; ĩ. de succes. feu. ¶ Ultimo in ista materia illud

97 diligenter not. † quia vtile & necessarium est/ ꝙ in dubio presumitur, feudum esse antiquum, non nouum, ideo domino dicenti feudum esse nouum incumbit onus probandi. c. j. §. j. in verbo nouuz dicit. ĩ. de gra. succes. in feu. quem Bal. ibi ad hoc notat, dicit mirabilem: subdit tamen hoc ideo esse/ quia indicia erãt sup veteri feudo: & plus nõ dicit. adde doct. in. c. j. ĩ. si de feudo defunc. cõten. sit inter do. & agna. vbi Bald. & Alua. not. fm̃ Iacob. de belui. et Nico. de neapo. ꝙ benignior presumptio est/ ex quo constat quod fuit feudum, presumere qd̃ sit antiquum potius q̃ nouũ: ex quo sequitur fm̃ eos ꝙ vbi non constat de origine feu. propter antiquitatem, an sit antiquum vel nouum respectu agnatorum succedere debentium, debemus presumere esse antiquum potius q̃ nouum, ratione antiquitatis: cũ vasallus ab antiquo possederit:

a ¶ Quid si feudũ. adde doc. in. l. peculiũ. ff. de pecu.

b ¶ Refutatiõe. Adde Lud. ro. ꝯs. cccxv. inci. i casu ꝓpositꝭ consultationis. idez Ludo. cõsi. j. incip. visis in facto propositis.

magna est autem presumptio pro factis antiquis.fm Barto.i.l.
admonendi.in.xq.colũ.vbi multa dixi.ff.de iureiuran. nec repu/
gnat ꝙ ibi dicit nouum feudum:nam potuit esse antiquum/quo
ad vasallum mortuũ:lz nunc censeatur nouũ.respectu agnatoꝛ
nunc cõparentium:⁊ qui nunc admitti desiderant:nam ⁊ si cẽtũ
annis feudũ sit possessum ab vna linea collaterali, põt esse nouũ
quo ad aliã lineã:sed ꝓpter antiquitatez in dubio debet presumi
antiquum per illum tex.qđ est valde notabile fm Bald. ibi ⁊ fm
Alua.ibi in primo nota bili est valde not.dignum.¶ Limita tu
predicta ꝓcedere nisi dñs reperiaẽ esse in possessione feudi:quia
tunc incumbit agnatis onus probãdi illud esse feudum antiquũ:
ita. Jaco.de belui.in.d.c.j.ĩ.de gradi.suc.in feu.per id qđ habetur
in.c.j.ĩ.de cõtẽ.inter me ⁊ do.⁊ in.c.j.§.cũ autem.ĩ. si de inuest.feu.
cõtro.fue.⁊ sequitur do. Alex.in.iij.volu.consiliorum consi.x.icip.
ponderatis his que in themate narrantur.circa primũ dubiũ ⁊c.
98 in.j.col.⁊.sic est expedita ista diuisio.¶ †Quarta diuisio feu.quia
quoddam habet propriam naturã feu.in qua dic vt hic per Bal.
cum quo tenet simpliciter alua.in.ij.diui.⁊ mar.in.d.c.in princip.
in.iiij.diuisione.not.tamen diligẽter illam maximam in tota ma/
teria feu.quam tradit Bald.hic in ista quarta diuisione quod ad
tenorẽ inuestiture semper est currendũ:qꝛ vim cõtractus ostẽdit:
c.j.ĩ.de duo.fratri.a capi.inuesti.⁊.c.si quis.ĩ.de de feu.non haben.
propri.feu.natur.vbi dum dicit text.lz ꝓpriam feudi naturã non
habent Jure tñ feudi censebitur.⁊c.Et p ista no.bal.refert Mar.
lau.in.d.c.j.in.j.col.ĩ.eo.qđ ista est vna maxima in feudis.qđ pri/
mo inspiciendus est tenoꝛ inuestiture:qꝛ derogat omni iuri feu/
dorum.aubi Bald.in.d.c.in.ij.colũ.ĩ.de duo.fratri.a capi.inuesti.
99 not.ibi circa text.egregium ⁊ tenendum menti†ꝙ tenoꝛ inuesti/
ture derogat omni feudorum ratione.alibi Bald.in.c.j.§.deniqz.
in.j.colũ. prope mediũ.ĩ.que fuit prima causa bene.amit. pulchre
dicit/ꝙ forma inuestiture est precisa, a cuius tenore nõ est recedẽ/
dum.allegat in.d.c.j.de duobus fratribus a capi.inuesti.⁊ ponde
ra verbũ precisa. Alibi Bal.in.l.vnica.§.sed ⁊ si quis et.ij.C.de la
ti.liber.toi.not.argu.illius tex.ꝙ per inuestituram feuduz decla/
ratur. Alibi Bal.in.l.quoties.in.ij. colũ.C.de suis ⁊ legi.dicit qđ
in feudis solet regula tradi fm modum inuestiture,nec non vim
et sensum verborum esse intuendum:⁊ ꝙ in feudis qualitas ver/
borum inspici debet:quia forma cõtractus sunt verba.forma est
que dat esse rei.vt ibi per eum.¶ Et ad predicta adde Jo.de ana.
in consi.vij.incip.visis ⁊ ponderatis.in.ij.col.⁊ in consi.xxxvij.in/
cip. viso puncto, ⁊ in consilio.lxxxiij.incip. videndum est de vir/
100 tute reuocationis.in.j.col.¶ †Circa quintam diuisionẽ Baldi
nihil est addẽdum.¶ Adde ergo i Sextã dum dicit Bal.qđ feu.
aliud est mere reale,qđ actiue ⁊ passiue trãsit ad heredes,tã cõce
dẽtis ꝙ̃ recipientis:vt est regulariter,qa vnusquisqz sibi ⁊ heredi
bus suis intelligitur velle in feudo prouidere.c.j.§.fi.ĩ.in qui.cau.
feu.amit.c.j.ĩ.de duobus fratribus a capi. inuestit.c.j.§.cum ve/
ro conradus.ĩ.tit.j.⁊ in. c.j. in prin.ĩ.de successio.feu. Nam istud
fallit in his qui viuunt iure francorum: quia in eis feudum soluz
transit ad primogenitum.fm Jac.de belui.hic/quem simpliciter
sequitur Alua.in.x.diuisio.alleg.facere que potuit Bald.in.l. cũ
antiquioribus.C.de iure deliberan.¶ Feudum autem persona/
le,est qđ transit ad heredes dantis,no recipiẽtis:vt i feudo guar/
die.c.j.ĩ.de feu.guar.quando feudum.expresse concederetur ad
vitam alicuius.tantum.c.j.ĩ.qui.mod.feu.consti.potest.et.c.j.ĩ.de
consuetu.rec.feu.vult quando conceditur feudum habitationis
quod finitur morte recipientis,nisi aliter sit specialiter cautum:
si vasallus.ĩ.hic finit lex.⁊c.secundum Alua.hic in.x.diuisitione.
101 ¶ †Feudum vero personalissimum est quod ex natura non tran
sit ad heredes:nec dantis nec recipientis vt patet exemplum in/
feudo soldate.c.j.§.soldata.ĩ.quis dicatur dux marchio.¶ Ultra
scribentes huic diuisioni opportune annecto aliam diuisionem:
quia quoddam est feudum quod transit nedum ad descendẽtes:
sed etiam ad collaterales et agnatos:vt est paternum et antiquũ:
quoddam transit ad filios tantum. vt est feudum nouum. vt di/
xi. s. in tertia diuisione. quoddam transit etiam ad extraneos
heredes:quando quis expresse accepit feudũ pro se.⁊ cui vel qui/
bus dederit.c.j.ĩ.de feu.non habente propriam natu.feu.⁊ dixi.s.
in.v.q.princi.dum tetigi an feudum veniat in restitutione fideicõ
102 missi.† Quoddam est feudum qđ ad neminẽ penitus trãsit post
mortem vasalli.et potest poni exemplum in feudo dignitatis:vt
Marchie,ducatus,comita.vel regni.de quo dixi. s.in prin.diui/
sio.nam de iure talia feuda non transeunt etiam ad filios.licet de
consuetudine vsurpatum sit contrarium. vt habetur in titu.ĩ.de
aliena.feu.in fin.⁊.c.j.ĩ.de feu.mar.⁊ in.c.j.quis dicatur dux mar/
chio.Facit quod habetur in.c. per venerabilem. de electio. et in
talibus dignitatibus filij etiam non possunt petere aliquam le/
gitimam.gloss.not.in.c.licet.vbi per Jmo. ⁊ alios de voto. Car,
floren.in.c.si.de feu.⁊ ibi Jmo.xxiiij.colum.in.iij.q.vbi etiam vide
103 per eos de ista vltima quadruplici diuisiõe feu.¶ †Querit bal.
in hac.xj.diuisione,quid si concedo domum ⁊ fundum in feuduz
ad vtendum et fruendum,an propter talia verba finiatur morte.
Et arguit ad partes,finaliter concludit quod nõ transibit ab he
redes per.l.si habitatio.§.sed si.ff.de vsu ⁊ habita.pulcher passus
est:licet non inueniam bene discussum.istam decisionẽ reprobat
Marti.lau.in.c.j.in.xiij.col.ad fi.⁊ se.ĩ.eo.propter diffinitionem
feu.in qua dicitur quod est cõcessio ad vtendum ⁊ fruẽdum.c.j.in
fi.ĩ.in qui.cau.feu.amit.⁊ tamen transit ad heredes.c.j.§.cum ve
ro cõradus.ĩ.titu.j.⁊.s.dixi.¶ Secũdo quia ṽba debẽt intelligi
fm naturam dispositionis:super qua ponuntur,etiam ea impro
priando.l.insulam.ff.de prescrip.ver.l.si vno.in prin.ff.loca.ergo
illa verba ad vtendum ⁊ fruendum.intelliguntur fz naturã feu/
dalis dispositionis.que est vt trãseat ad heredes/⁊ descẽdentes,.
c.j.de gra.suc.in feu.facit.l.titia cũ testamẽto.§.fi.ff.de leg.ij.Nec
ob.d.l.si habitatio.§.sed si.qꝛ rñdet ꝙ ibi natura illius disposi/
tionis nõ est vt trãseat ad heredes,sicut hic.istud est quãtum ipse
dicit.Jtẽ aduerte ꝙ Bal.inet arguit de illo.c.j.in fi.ĩ.in qui cau.
feu.amit.⁊ eo nõ obstãte tenet contrariũ.⁊ certe diffinitio feudi
ibi tradita nõ stat.qꝛ dictio vsusfructus in ea posita,capitur pro
vtili dominio:fm omnes ibi dixi late.s.in.ij.q.pnci.¶ Ego con/
tra Bal.teneo/⁊ moueoꝛ alijs medijs.⁊ primo est aduertendum
ꝙ concedens primo dixit concedo in feudum.⁊ sic incepit a trans
latione vtilis dominij,quod transferatur in vasallum.⁊ dixi in.ij.
q.princi.postea subiecit illa verba ad vtendum ⁊ fruendum:ta/
lia verba debent intelligi secundũ precedentia.i.ꝙ habeat vsum
et vsumfructum.⁊ sic cõmoditatez vtilis dominij:sicut,ceteri feu
datarij habent:nec immutant precedentem concessionez feudi.⁊
sic trãslationẽ vtilis dominij.ita est tex.in.l.donationes in cõcu/
binam.§.species.⁊ quod ibi Bart.⁊ alij maxime imo.ff.de dona.
¶ Secundo moueoꝛ per id quod dicit Bal.in.l.j.in.j.colũ.C.de
fructi.⁊ lit.expen.vbi dicit,ꝙ quando ex concessione apparet qđ
trãsfertur plenum ius,vel ius vtile in aliqua re:vt in casu nostro:
illa verba ad vtendum ⁊ fruendum,non diminuunt concessionẽ.
d.§.species.nisi tempus adijciatur.puta ad vtendum et fruendũ
in vita sua.l.cũ hi.§.si vin.ff.de transac.¶ Tertio confirmo per
id qđ tenẽt gl.Cy.⁊ Bal.in.l.si predium.C.de iure do.vbi dicũt/
ꝙ si dico concedo talibus religiosis tale predium ad vsum:ꝙ ve/
nit proprietas/per.d.§.species.¶ Quarto facit id qđ dicit Bal.
in rubri.C.de iure emphi.ꝙ si vendo talem fundũ in vsum.seu ad
vsum:illa verba ad vsuz,ponuntur demonstratiue,nõ taxatiue,
nec trãsitiue:vnde plena videtur facta venditio/per.d.§.species.
ita erit in ꝓposito in illis verbis ad vtendũ ⁊ fruendũ.¶ Quin/
to confirmo per id qđ Bald.pulchre decidit in.d.l.si habitatio.
104 §.sed si.vbi querit † an si alicui concedãtur possessiones in go/
dimentum:seu gaudimentum/an transmittãtur ad heredes di/
cit ꝙ ꝙ̃uis ille text.videatur facere in arg.ꝙ non.tamen contra/
rium est verum:qꝛ verbuz in godimẽtum,est quidam motus in/
certus,respiciens fauorez legatarij:ideo non restringit legatum
105 vt ibi per eum ¶ Sexto facit.l.iiij.in princi.de alimen.leg.†vbi
quãdo fundus relinquitur ad alimẽta:tamẽ venit proprietas,⁊
transmittitur ad heredes.¶ Septimo facit id quod ibi Bartol.
diffuse tangit post Jaco.de are.⁊ Olara.in illa.q.si testatoꝛ relin/
quit vxori domum ad habitandũ,vel relinquit fundũ ad vsum/
fruc.vt in casu nostro,an videatur relicta proprietas,⁊ trãseat ad
heredes:vide ibi per eũ nec est bona solutio ad illã.l.iiij.in princ.
quam Bal.hic ponit/duz dicit,ꝙ ibi ideo ponitur causa demon
strationis:non causa coarctande dispositionis.qꝛ in testamentis
sit plenioꝛ interpretatio.l.in testamentis.ff.de regulis iuris.et sic
Bal.vult ꝙ aliud sit in vltimis voluntatibus,que sunt fauorabi
liores.d.l.in.aliud in contractibus/vt hic.nam aduerte ꝙ Bar.
in.d.l.iiij.ad fin.prin.dicit de directo contrarium.querit enim ibi
Barto.ad fi.quid in contractibus,si quis in cõtractu dat fundũ
ad vsumfru.dicit se putare ꝙ idem sit in contractibus qđ in lega
tis seu vltimis volũtatib⁹:p.d.l.donatiões in cõcubinã.§.species.
vbi etiaz docto.maxime Jmol.per.l.si mulier.vbi gloss.⁊ doct.C.
de iure dotium.Preterea dato quod aliud esset in contractibus
quam in testamentis,in quibus plenioꝛ sit interpretatio:tamen
aduerte/ꝙ cum questio nostra sit in feudo:qđ est beneficiuz.vt di
xi late.s.in.iij.vel in.iiij.questione principali,etiaz in feudo/et sic
in beneficijs debet fieri plenissima interpretatio.l.si.ff.de consti.
princi.c.cum dilecti.de donatio.Et tenendo istam partem contra
Bald. ad.d.l.si habitatio.§. sed si.allegatam per Bald. vltra
respon.Marti.s.relatam:et vltra aliam responsio.quam ponit
Barto.in.d.l.iiij.in princi.ff.de alimen.legatis,⁊ reprobat.Jmo.
in.d.§.species.in rubri.vt ibidẽ per Jmo.⁊ ad istã.q.etiã adde id
qđ ponũt docto.presertim.Jmo.post Bar.in.l.apud iulianũ al's
106 idem iulianus.§.si qs alicui.ff.de leg.j.¶ †Septima diuisio feu/
dorum est:aliud est ligium,aliud nõ ligium.¶ Ligiũ est in quo
iuratur fidelitas contra omnem hominẽ de mundo,nullius alte
rius fidelitate excepta:qđ feudum proprie non cõceditur nec sus/
scipitur nisi

scipitur.nisi ab eo qui superiorem nō recognoscit.¶ Feudū nō li-
gium est quando in concessione ⁊ fidelitate excipitur prior domi-
nus,cui iam est ligatus:puta si facio tibi omagium fidelitate exce
pta,quia tali dn̄o meo teneor.c.j.§.fi.ĩ.hic fi.lex cōra.dein.cōsue.
re.incipiunt.c.ij.de prohi.alie.feu.per lotha.ita Bald.hic in.viij.
diui.⁊ alia in.xiij.⁊ Mar.in.d.c.j.in prin.in.ix.col. Cardi.Florē.
in.c.fi.in.xvj.q.in fi.⁊ ibi Imo.in.iij.q.de feud.Sed credo qđ non
sit bene dictum quia ad hoc ut sit feudum ligium,requiritur qđ
nedum concedens sed etiam recipens superiorem non recogno-
scat.ut.ĩ.apparebit.De isto feudo ligio habes text. cum glo.ordi
na.in cle.pastoralis.§.rursus versi.homoqꝫ ligius.de re iudica.⁊
alibi non reperitur ſm Bald.in loco.ĩ.allegando et illa glo.dicit
ꝙ feudū legium sit imperatori vel regi.nullius alterius fidelitate
salua vel excepta:sed in vasallitate et fidelitate reseruatur saltem
imperatoris fidelitas.c.imperialem.§.fi.ff.de prohi.feud aliena.
per Federi.¶ Istam gloss.Joan. and.sumpsit de v̄bo ad verbū
ex Specu.qui melius tangit quam alibi legerim in titu.de feud.
§.quoniam.in.j.colum.versi.⁊ nota quod est omagium.Ibidem
tamen Specu.postea refert multos putare feudum ligium dici,
quando vasallus mittit manus suas intra manus domini,et ibi
omagium ac fidelitatem facit et promittit,⁊ ab eo osculum reci-
pit:sed non est verum secundum eum.¶ Alij post Specu.dicūt,
qđ feudum ligium est quādo nullus excipitur quātum ad verba.
sed quātum ad mētem intelligūtur illi exceptuati,qui supremā vel
generalem habent administrationem ut imperator vel rex.c.ve-
nientes.de iureiuran.contra quos non videtur quis velle domi-
107 nuꝫ suum iuuare.ut per Specu.in eodem.§.ver.xv.¶ † Feudū
vero nō ligium est quando aliquis excipitur.puta facio tibi fide
litatem,excepta fidelitate qua domino meo legio astringor,vel
quam saluo contra talem:saluo quod possim mihi dominium li-
gium facere.Et ſm Specu.istum ultimum modum communis
usus loquendi approbat:⁊ ſm quem loquitur Specu.per totū di
ctum.§.quoniam.licet ſm eum primus modus.s̄.relatus ſm gl.
d.clementi.pastoralis sit de iure verior.Adde Hosti.et Joā.an.
in.c.recolētes.de stat.monacho.Jo.an.in.c.ex diligenti.de simo.
Andr.de iser.in.c.j.ĩ.de noua for.fideli.¶ Alibi Bal.in.l.unica.
§.j.C.de ca.tollen.in penulti.colum.dicit quod feuda magnaruꝫ
dignitatem vocātur ligia.quia quanto maiores sunt vasalli tan-
to debent esse legaliores:et ideo iurant fidelitatem contra omnē
hominem mundi.de quo feudo ligio fit meutio in text.et glos.d.
clementi.pastoralis.et alibi in iure scriptum non reperitur,secun-
dum eum.¶ Ex istis apparet non esse verum id quod alibi dicit
Bal.in.c.ad audientiaꝫ in fi.colum.in principi.de rescript.quod
feudum ligium est illud quod immediate quis habeat a papa.d.
clemen.pastoralis.¶ Reperitur tamen ſm eum feudum subligi
um:est illud quo excepto primo domino quis contra omnē homi
nem seruit.istud ergo clare confunditur ex predictis.et.ĩ.dicen-
dis.Item de isto feu.ligio:adde Bald.in addi.Specu.in titu.de
feud.in.j.et.ij.colum.¶ Ad istud ergo intelligen.annecto id de
quo dubitat,et super eo relinquit cogitan.Marti.laud.in.d.c.j.
in princi.ix.colum.ĩ.titu.j.ubi dicit videri impossibile dari feud.
ligium,nisi a papa:et sic cōformat cum domi.Bal.in.d.c.ad au
dientiam.quāuis de eo mentionem non faciat:quoniam licet va
sal.iuret fidelitatem,etiā Imperator nullius alterius fidelitate
reseruata tamen in tali iuramento subintelligitur semper danda
a excepta authoritate Pape,qui est maior Imperatore.*dic.veni
entes.l.fina.in principi.ff.ad municipa.clemen.romani de iureiu
rā.c.ad apostolice de re iudi.in.vj.sup hoc dicit cogitā.dicit tamē
se putare quod feu.ligium dicatur nedum in papa.verum etiam
in imperatore ⁊ rege.c.j.in fi.de prohi.feu.aliena.per Fed.⁊ not.
glos.in.d.clemēti.pastoralis.nec ob.predictum argu.quia respō
det quod feu.ligium in quo absolute iuratur,nullius alterius fi-
delitate reseruata,non recipit limitationē excepta autoritate pa
pe et impera.iur.preal.et probatur ⁊ in.d.c.j.in fi.¶ Tu respon-
de clarius ex verbis Spe.in.d.§.quoniam.l.j.colum.ꝙ feu.dicit
ligium,quando in eius fideli.nullus expresse nominatim excipi-
tur quo ad formā et verba inuestiture fideli.licet tacite plures in-
telligantur a.l.exceptuati tacite:puta papa vel imperator.d.c.ve
nientes.et.d.c.imperialem.§.fin.et est gloss.in.c.de forma.in ver
bo honestum.xxij.q.fin.et glos.nota.in.c.constitutus:de rescrip.
pulchre inquit Bald.in.d.c.imperialem.§.fin.in.fi.colum.quod
imperator supra omnes reges est tanꝙ stella matutina in medio
nebule:⁊ eo modo a.l.intelligitur tacite exceptuat⁹ rex qui est do
minus incoronatus:⁊ superiorem nō recognoscit:sed Specu.in
d.§.quoniam.ver.xv.⁊ Bal.in.d.c.imperialem.§.fi.in.fi.colum.
ubi pulchre dicit qđ rex quo ad subditos suos est in regno suo tā
ꝙ quidam corporalis deus.idem tenet do.Alexā.in.l.frater.in
fi.et no.ff.de cōdi.inde.ita a tali iuramento fidelitatis intelligit ta
cite.a.l.exceptuata patria,⁊ cōitas sua.gl.in.d.c.de forma.in ver
bo honestū.et in.c.petitio.de iureiuran.Bald.in.d.c.j.ĩ.de noua

for.fide.⁊ in.l.j.in.xxiiij.q.ff.de rerum diui.Alexā.in.d.l.frater.
Exceptuantur etiam alie persone:de quibus per Bald.et alios
in.d.c.imperialem.§.fi.in fin.colum.⁊ in.c.j.hic finitur.l.per Al-
108 ua.⁊ Alexan.in dicta.l.frater.¶ † Circa istam materiam feudi
ligij,nota quod non est feudum ligiuꝫ,nisi nominatim ⁊ expresse
hoc dicatur in eius cōcessione seu inuestitura.quia excedit natu-
ram recti feudi,etiam nobilis.ita Bald.in.c.inter dilectos.in.vi.
colum.de fide instru.⁊ satis patet ex predictis.¶ Dicitur auteꝫ
vasallus ligius,quasi ligatus domino suo,vel quasi legalitatem
promittens.s̄.omnes ſm Specu.in dicto.§.quoniam.in.j.col.et
glo.in dicta clemen.pastoralis.§.rursus.⁊ Alua.hic in.xiij.diui.
et Bal.in dicta.l.unica.§.in primo.in penul.colū.C.de cadu.tol.
¶ Subdit etiam Bald.in.vij.diui.⁊ sequitur Alua.in.xiij.nemi
nem posse esse ligium duorum.quia impossibile est duos esse do
minos insolidum eo.iure.l.si ut certo.§.si duobus vehiculum.ff.
cōmo.sed bene quis potest esse ligius unius,⁊ vasallus simplex
alterius:sicut quis potest esse vasallus duorū.ita etiaꝫ dicit glos.
in.d.c.pastoralis.⁊ Specu.in.d.§.quoniam.in versi.j.et.x.⁊ bal.
in dicto.§.in primo.in penul.colum.⁊ in.d.c.inter dilectos.in.vj.
col.ubi dicit ꝙ in feudo non ligio possum seruire duobus domi-
nis.primo domino seruiam de persona:secundo de castro:sed in
feudo ligio quis non possit duobus dominis simul certantibus
seruire.qr qui non est cū uno cōtra eum est.l.celicolarum.C.de iu
deis.allegat.c.j.de feu.non habent.ppri.feu.nat.⁊ ꝙ quis possit
esse vasallus non ligius duoruꝫ:facit tex.in.c.grandi.de supplē.
109 negli.prelato.quem allegat Spe.ubi.s̄.¶ † Hinc dubitat Spe.
in dicto.§.quoniā.versic.xij.si aliquis sit vasallus non ligius duo
rum,qui moueant inter se guerram,quem ex eis teneatur potius
addiuuare an neminem ex eis,an utrunqꝫ salteꝫ per substitutum
vel pecuniam:vide ibi per eum et Bald.in.l.j.§.ne auteꝫ.in.ij.co
lumna.C.de cadu.tollen.licet Bal.ibi non faciat mentionem de
Specu.⁊ vide omnino Ro.in pulchro casu adducentem multa si
milia bona in consi.xlvij.inci.visis necessarijs.Et adde text.prin-
cipalem in.l.si quis in graui.§.si cum omnes.ubi doct.ff.ad sena.
sylla.⁊ tex.in.l.he opere.§.si patroni.ff.de operis liber.caue tamē
in predictis quia Joan.and.in addi.Specu.in.d.§.quoniam.su
per ver.x.tenet contra predicta,sequutus Hosti.ꝙ imo quis po-
test esse,ligius non solum unius:sed ⁊ secundi ⁊ tertij,saluo tamen
iure primi quo ad scđm et iure secundi quo ad tertiū prout dicit
se etiam tenuisse in.c.re colentes.de statu mona.et ibi idem tenet
Joan.and.in nouella per text.in.c.ea te.et in.c.veniens.de iure-
iuran.⁊ istam ultimam opin.sequitur Roma.in.d.consi.xlvij.per
tex.in.d.c.imperialē.§.fi.⁊ in.c.j.de noua fo.fid.et per duo alia si
milia ut ibi per eum.¶ Sꝫ hec ultima opi.mihi non placet,qr re
pugnat diffinitioni ligij supra relate et confunditur ex supradi-
ctis:cum non possit esse feudum ligiuꝫ,ubi per verba expressa sit
reseruatio alterius domini:ut supra late declaraui.nec ꝑ aliud co
gnoscitur feudum ligium a nō ligio ut.s̄.demonstraui.¶ Addo
Bald.in.c.ceterum.de iudicijs.in.v.colum.ubi dicit ꝙ in feudo
ligio non potest concedi nisi a principe,licet dominus directus
possit habere plures vasallos ligios sub se:tamē vasallus ligius
non potest habere plures dominos equales,nisi sit ligium pater
num.nam vasallus potest habere duos ligios dominos ex uno
fonte seu stipite natos.argu.l.cui fundus.§.fi.de condi.et demō
⁊.c.j.de feu.non haben.ppri.feu.nat.nota.bene hic ad limitatio-
110 nem predictorum.¶ † Itē ꝙ licet quis a principio nō possit con
stitui vasallus ligius duorum et tamen ex postfacto potest istud
bene contingere.istud pondero ut faciat ad no.q.Jo.blanti.quā
refert Joan.and.in addi.Specu.titu.de feu.§.quoniam.super a
versi.x.de homine ligio unius comitis qui accepit in uxorem fi-
liam ligiam cuiusdam ducis:que filia successerat in feudo ligio
attenta consuetudine et.ĩ.dicam et illud feudum ligium dedit vi
ro in dotem:quomodo iste vir poterit habere duplex ligiū:⁊ quo
modo poterit esse vasallus ligius duorum:scilicet comitis et du
cis:dicit Jo.an.ꝙ est questio intricata,⁊ ideo Specu.fuit sapiēs
qui noluit eam attingere/dicit Joan.and.nec ego attingam.sol.
potest colligi ex predictis quia nō reputatur absurdum quod ex
postfacto quis efficiatur ligius duorum,propter accidens super
ueniens:sed a principio constitui non posset.Iteꝫ attende Bal.
in.c.ex tenore.in ulti.col.de rescrip.¶ Itē attende et bene intelli-
gas effectus feu.ligij.⁊ ego trado quatuor notabiles effectus qui
habēt locū in feudo ligio tantū.¶ Prim⁹ est ꝙ omnia bona etiā
non feudalia hominis ligij,dummodo illa non habeat ab alio in
feudum non ligium,sunt subiecta ⁊ sub iurisditione directi domi
ni:ita qđ habet iurisdictionem in omnibus bonis hominis ligij li
cet ea non teneat ab ipso in feu.secus in feu.non ligio in quo do-
minus habet tantum iurisdictionem limitatam in bonis feudali
bus non in alijs:ut no.in.c.ceterum.de iudi.ratio diuersitatis est
quia homo ligius principaliter obligat personam,et subijcit do
mino:unde obligando personā principaliter cōsequenter omnia

a ¶ Qui maior est imperatore. adde c. solite. de maio. ⁊ obe et in.c. duo sunt.xcvj.d. sinc.

a ℂ Femina. add. Jo.an. i.c.ij.de feu. Rapha.cu. ꝯsi. cxxxvij. inci.consultis infrascri ptis. Rap. fulgo.consi. cccx.ici.nobiles de forciate. Lud. ro.cōsi.xxxiij. incip.viso iuestiture tenore. Ange.consi.cclxij.inci.pūctus talis ē. Pet.de ancha.ꝯsi.clxxiij.inci.d ñs Lazarꝰ cal cōsi.iij.in ti. de sen. Alexan.de imo. cōsi.j.incip. ponderatis. his q̃ i.viij. col. ver. nec predictis ob stat.i.v. vol.

bona subiecisse videtur,quasi venientia accessorie in consequen-
tiam persone.argu.l.si pater.ff.de adop.facit auth.ingressi.et que
ibi dixi.§.de sacrosan.eccl.l.si adoptauero.ff.de preca.et que no.
in.c.quod a te.de cleri.cōiuga.homo autem non ligius non obli
gat personā nisi ratione feu.et sic cum nō stringat personam nisi
quo ad bona feudalia,nō efficit̃ subiectus ratione feudi,nisi qua
tenus se feudum extendit:ita Specu.in.d.§.quoniā.ver.xvij.se
111 quitur Mar.in.d.c.j.in principio.in.ix.colum.j̃.titu.j. ℂ †Se-
a cundus no.effectus est ꝙ lꝫ femina[a] regulariter in feu.non succe
dat.c.j.§.j.vbi glo.et doc.cum simili.j̃.tit.j.Spec.in.d.§.quoniā.
versi.xxv.et quinqꝫ rationes quare femina nō succedat in feu.assi
gnat Bal.in.l.quoties.in colum.iiij.C.de suis ⁊ leg.tamen in feu
do ligio de consuetudine bene succedit:ita Spec.in.d.§.quoniā.
ver.xxj.⁊ ibi Joā.and.in addi.incip.est sciendum:ꝙ Jac.debet.
Alex.cōsi.incip.quoniam omne datuꝫ.in.ij.col.in.j.vol.⁊ proba
tur optime in.c.significauit.de rescrip.hoc est verum quando ap
paret ꝙ in tali loco feudi esset talis cōsuetudo,alias secus:ita lo
quuntur Specu.et Jo.and.in.d.ver.xxj.⁊ no.doct.in.d.c.signi-
ficauit.⁊ Alex.in.d.consi.xxx.in.xxij.col.sꝫ certe quando esset cō
suetudo idē ⁊ multo fortius esset in feudo nō ligio:⁊ miror qua-
re sit consuetudo magis in feudo ligio:ꝙ in illo femine succedāt,
q̃ non ligio:in quo magis esse deberet:vt patet ex supradictis.
112 ℂ †Tertius effectus est ꝙ licet in alijs feudis licita sit penitētia
⁊ sic refutatio feud.c.j.vbi Bald.⁊ alij.j̃.de eo qui contra ꝯstitu.
lotha. not.in.c.fi.vbi Bald.⁊ alij.j̃.de capi.qui cur.vendidit.nō
tamen omni casu ⁊ indistincte:sed secundum ea que not.late.in.c.
que in ecclesiarum de consti.Bar.⁊ alij.in.l.is cū quo.ff.de aqua
plu.arcen.Bal.hic in preludijs.in.xvj.col.gl.⁊ Bal.in.c.j.§.calli-
dis.j̃.de prohi.feu.alie.per Fede.⁊ multum plene Bal.vbi omni
no vide in.c.sane.de renun.⁊ in.l.j.in.xij.q.ff.de rerum diuisio.⁊ i
l.cum archimedoram.C.vt in pos.legati. Specu.in.d.§.quoniā.
versi.xxviij.tamen si est feudum ligium,nō habet locuꝫ hincinde
penitētia nec refutatio feudi:quia turpe esset principi fidem frā
gere:quia beneficium principis debet esse mansurum.§.illud.in
auth.consti.que de digni. ita not. Bald. in.c.ceterum.in.viij.col.
de iudi.qđ dictum pro singu.notat ⁊ simpliciter sequitur Mar.j̃
d.c.j.in prin.in.ix.col.in fi.j̃.titu.j.ℂ Quartus effectus est:quia
licet in causa feuda.sint diuersi iudices secūdum diuersitatē cau
sarum occurentium,⁊ ordinarie pares curie.c.j.j̃.apud quē vel
quos controuer.feu.termi.debeat.c.j.j̃.de cōtro.feu.apud pares
termi.c.ceterum.vbi plene gloss.et docto.de iudi.extra tamen in
istis feu.ligijs solus princeps potest cognoscere:quia solius prin
cipis est illud instituere vel destruere.d.cle.pastoralis.cum gl.ita
singu.Bald.in.d.c.ceterum.in.v.col.qđ multum not.pro limita
tione iurium predictoruꝫ.ℂ Extra dictas quatuor differentias
⁊ si q̃ similes sunt,quid iuris sit:dic ꝙ idē seruari debet i isto feu-
do ligio,qđ seruat̃ in alijs minoribus feudis:qꝛ eadem debet esse
natura sicut ideꝫ iuris est de naui quod de nauicula sine scapha:
l.scalpham.ff.de euictio.l.fi.ff.de fundo instructo.ſm Bal.in.d.
113 c.ceterum.in.v.colū.ℂ †Octaua diuisio feudoruꝫ est.quia quod
dam est feudum francum et liberum:quoddam non francum.et
in ista diuisione lectu.Bald.sunt multū varie ⁊ corrupte:nam in
quibusdam lectu.Bal.post septimam precedentem diuisionem
ponit istam quam ego habeo ⁊ inuenio in vna lectura impressa:
ideo eam per verba formalia intersero.quia lectu.Bal.communi-
ter nō habent et Mar.lau.in.c.j.in prin.j̃.titu.j.referens omnes
diuisiones Bal.de ista verbum nullum:quia vt puto non habe-
bat:nullaꝫ etiam facit mentioneꝫ Alua.hic in preludijs.scribit.
ℂ Ergo Bald.hic feudorum aliud francum.s.seruitijs seu ope-
ris exhibendis:quia nullū prestat̃ seruitium pro eo sed nō est frā
chum a maleficijs,siue in faciendo consistentibus:siue in tacēdo
per fraudem:puta non denuntiādo domino insidias.et dicit Ho
stien.quod vasallus feudum francum potest alienare inconsulto
domino in.c.fi.de rebus eccles.non alienā.Bernardus glossator
ꝯtra in.c.inter dilectos.de fide instrumētorum:et melius:alias si
delinqueret quomodo puniret̃ in amissione feudi si eā vigore talꝫ
franchij alienasset quod esset absurdum.s.eum non puniri.Item
quia dominum contemnere videtur:si autem habet voluntateꝫ
dominus potest alienare suum vtile dominium:sed non proprie
tatem domini.vt not.Inno.in.d.c.inter dilectos.nunq̃ enim do
114 minus tacite renuntiare videt̃ sue proprietati.ſm Inno.ℂ †Nō
francum est de quo quasi tota ista.x.collatio feudorum per totū
loquitur:ita formaliter Bald.in lectura mea,⁊ in vna impressa.
Reperitur postea in quibusdaꝫ alijs lecturis:et ita vidi in lectu.
domini mei do.Alexan.quod Bald.in.xiiij.col.in.ij.diui. feudo
rum ponit ista verba.Item feudum francum et non francum et
dicitur francum.i.liberum.potest auteꝫ esse liberum a penis,que
imponuntur propter feloniam contractus.⁊ ideo dicit Hostien.
quod tunc per alienationem non reuertitur ad dominum.vt ipse
no.in.c.fi.de rebus eccles.non alie.licet contrarium notetur per

gloss.in.c.inter dilectos.de fide instrumen.a penis a[...]m delicti
dolo committendi non potest esse francum: vt.l.iurisgentium.
§.si paciscar.ff.de pactis.et no.quod non reperitur in vsi.feu.vo-
cabulum francum,sed bene reperitur equipollens:vt in.c.j.j̃.de
feu.non habente propriam naturam feu.Ita Bal.in quibusdā
lectu.sed de neutro inuenio aliquā mentionē a doct.fieri.ℂ Ad
de quod Alua.hic in proe.in.ij.diuisio.feudorum:circa istud feu
dum francum ⁊ non francuꝫ non dicit aliud nisi ꝙ refert Jo.an.
in addi.Spe.in titu.de prescrip.super rubrica dicere,quod est da
re feudum honorificum, francum.⁊ liberuꝫ quod predictis mo-
dis appellatur:quia ex eo nihil prestatur.vt apud vulgus hec ṽ
ba sonāt.c.ex literis.de spon.l.amiculus.ff.de verbo.signi.et sic
ista indiffinite locutio faciet eum ab omni seruitio absolutum.c.
significauit.de testi.l.in tradendis.cum ibi no.ff.cōmunia predi.
non intelligas tamen eum exemptum a capitulis fidelitatis cō-
prehensis.j̃.de forma fideli.alias contineret repugnantiam ⁊ cō
trarietatem,scilicet ꝙ sit feudū liberum prorsus qđ non est dicen
dum.c.solicitudinem.de appella.l.vbi repugnantia.de regu.iur.
nam esset donatio ſm Joan.andr.vbi.§.et ita simpliciter transit
Alua.ℂ Add. ꝙ ſm additionē quam dixi reperiri in aliquibus
lecturis Bal.refert.⁊ allegāt Alex.ꝯsi.xxx.quod incipit.quoniā
omne datum optimum.in fi.colū.in.i.volu. Jo.Ray.in repeti.c.
imperialē.j̃.de prohi.feu.alia.p Fede.super rubrica in.viij.diui.
simpliciter dicit,ꝙ aliud est feudum francum,aliud non francū:
⁊ quod francum sumitur in vulgari pro feudo soluto,⁊ aliud nō.
dicit Card.flo.in.c.fi.in.viij.colū.de feu.ponit etiam hanc diuisio
nem feudi franchi:⁊ dicit ꝙ ista diuisio reincidit in illam ꝙ feu-
dum aliud est cum fidelitate,aliud sine:⁊ aliud nō.dicit Imo.ibi
in.xxv.col.ponens simpliciter hāc diuisionē nil declarat.Bal.in
multis locis infra allegandis varie loquitur.ℂ Tenenda ergo vi
detur doctrina Joā.and.qui plenius loquitur in hac materia q̃
alius de mūdo:in addi.Specu.in titu.de prescrip.in.pe.⁊ fi.colū.
sed plenius eum referam quam fecerit Alua.hic,quia ad doctri
nam Jo.an.in hoc semper recurrimus:ibi ergo refert Ubertum
de bobio dixisse,ꝙ a vasallo habente feudum honorificum nihil
potest dñs exigere:⁊ dicit ibi Jo.an.formaliter ꝙ his diebus ha
buit examinare quandam causam feudalem.in qua dicebat̃ va-
sallū inuestitum de feudo gentili ⁊ frāco:seu nobili libero ⁊ fran-
co que verba satis sonāt in fudum honorificum.fuit dubitatum
quid importarent ista verba francum et liberum,⁊ refert ꝙ Jac.
de bel.in prin.feud.ponit varias distinctiones feudoruꝫ,⁊ qđ pro
sexto mēbro ponit feu.nobile,minus nobile:aliqualiter nobile:et
ignobile.declarādo vt ibi per eum relatum ⁊ Jo.an.sed quia hec
omnia sunt ex persona ꝯcedentis ⁊ sic nil ad propositū cōferunt:
qꝛ per hoc non constat qđ dicatur feudum liberū vel franchum:
aut ṽba prescripta in cōcessione feudi operent̃:vnde refert Jo.
and.quibusdā videri ꝙ vulgaris ⁊ cōis doctorū verborum inter
pretatio sit tenēda:vt sic sit franchuꝫ:⁊ liberum prout vulgo ver
ba sonant.c.ex literis.de spō.⁊.d.l.amiculus. ⁊ sic hec indefinita
locutio faciet eum omni libertate liberū,⁊ ab omni seruitio abso
lutum.facit.c.significauit.de testi.l.si.quis duas.in princ.l.in tra-
dendis.⁊ quod ibi not.ff.cōia predio.sed ſm eum hoc dicere so-
nat in absurdum propter manifestam cōtrarietatem.propter qđ
posset dici talem infeudationē non valere .c.solicitudinē. cum cō
cor.ibi appositis in fi.glos.de appel.l.vbi repugnantia.ff.de re-
gu.iur.l.titius.ff.de heredi.insti.esset ergo quidam libera dona
tio:sicut ergo quis non potest esse liber,⁊ seruus:ita non totum
liber seu nō obnoxius ⁊ vasallus:propter qđ dicit concludendū
esse.ꝙ si aliqua seruitia fuerunt expressa in concessione ad illa va
sallus tenetur.l.vt iurisiurandi.ff.de oper.liber.l. fi.C.de lib.cau
sa.⁊ ad illa nō extenduntur verba predicta,liberum ⁊ franchuꝫ.si
vero nil fuerit expressum:tunc si iuramētum fidelitates p̃stitit,ad
illa capitula iuramēti non extenderetur libertas vel franchisia
predicta:Si vero non iurauit qđ esse potest per pactum in prima
datione in feu.c.ij.per quos fiat inuesti.⁊ in titu.j̃.de capi.cōra.in
princ.tunc putat ꝙ remissio iuramēti nō eximat a fidelitate,quo
ad capitula que continent̃ in forma fidelitatis.argu.j̃.in ti.de for.
fide.⁊ ti.seq.⁊.xxij.q.v.c.de forma.⁊ hoc patet in.c.veritatis.de iu
reiur.⁊ tunc dicit se intelligere Ubertum de bobio fuisse locutuꝫ
exactionem fieri nō posse scilicet vltra illa que continent fidelita-
tis formam.hec autē ſm eum intelligunt̃ dicta salua interpreta-
tione,si qua alia esset in illa prima.Ita Joan.and. quem de ver-
bo ad verbū refert ⁊ sequit̃ Alex.in.d.cōsi.xxx.incipiē. quoniam
omne datum optimū.in.xij.colū.ad fi.⁊ seq.⁊ ibi in fi.colū.refert
quedā verba Andr.de iser.in.c.j.in fi.colū.j̃.in qui. cau. feu.ami.
115 ℂ †Alibi Bal.mirabiliter in.l.si plures.in.ij.colū.C.de condi.in
ser.dicit ꝙ licet regulariter omnes debeant facere fideli.qui feu.
tenent fallit in feudo francho:idest sine fidelitate cōcesso:vbi nō
sit fidelitas:dicitur autē ſm eum feudum franchum,quādo feu
data est proprietas qđ etiam ad ecclesiā transit.d.c.inter dilectos

de fide

de fide instrumē. nam ex pacto potest omne dominiū concedi feu
datario. vt no. Joā. inona. in. c. j. de re iud. in. vj. mirabilis est ista
diffinitio feudi franchi, quādo proprietas ⁊ sic plenum dominiū
transit in feudatariū: qđ an fieri possit: ⁊ an tunc dicatur feudū di
xj. s. late in. iij. q. Adde pulchrum consiliū Oldra. ꝙ omnino vide
consi. ccxxxiij. incipien. factum late est quidā miles ⁊c. vbi querit
de milite qui tenebat certa bona in feudo frācho ⁊ libero, cum sa-
cramento fidelitatis a barone, ⁊ baro eū requisiuit vt cuꝫ eo iret
ad exercitum: queritur an teneatur ire, ⁊ cum suis sumptibus, ⁊
an baro possit ab eo exigere subsidiū aliquod pecuniarium. post
multa que non sunt in proposito dicit Oldra. qđ huius vocabuli
franchum vulgaris interpretatio est, ad quā recurri debet in tali
bus. l. anniculus. §. j. de verb. signi. l. si ita fuerit libertas. ff. de ma
nu. testa. l. j. in princi. ff. de flumi. l. non aliter. ff. de leg. iij. intelligit
ergo franchum. i. liberum. qđ cū sit indefinite prolatū: intelligit
omni libertate liberum, ⁊ ab omni seruitute absolutum. l. si quis
duas. in prin. ⁊ l. in tradēdis. in prin. ff. cōia predio. patet ergo ꝙ
nullum onus ei imponi potest, nisi de quo in feudi datione sit ex-
pressum: vt. l. quicquid. ff. de verbo. oblig. sicut nec a liberto opere
exiguntur, nisi que implicite vel explicite in manumissione, vel sta
tiꝫ post imposite sunt. l. iurisiurandi. ff. de ope. libe. l. si. C. de liber.
cau. ne ergo datio feu. repugnantiam contineat: ac per hoc vitiū
nullitatis contrahat. l. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. l. si titius.
ff. de verbo. obli. ⁊ l. si titius. ff. de condi. insti. dicendum est hunc
vasallum teneri ad ea que in sacramento fidelitatis continētur. c.
j. ĩ. de noua forma fide. c. ego. A. de iureiuran. xxij. q. v. c. de forma
inter hoc autem nō reperitur quod aliquis debeat dominum ad
exercitum sequi, ⁊ si teneretur deberet hoc facere expensis baro-
nis, si longus esset excursus: vt ibi per Oldr. ⁊ illud consilium for
maliter refert Bald. in. c. j. in fine questionis. ĩ. de capi. conra. vbi
subijcit ex his apparet ꝙ franchum idem est, qđ sui iuris, ⁊ quod
reperitur quoddam castrum quod appellatur franchum: vt not.
glo. in. l. si quis a barbaris. C. de re mili. lib. xij. tamen cū sit nomē
proprium castri non significat franchisiā: ⁊ consydera ꝙ Jo. an.
vbi. s. in tit. de prescrip. super rubrica. in pe. ⁊ fi. colū. multa acce-
pit ex consilio Oldra. q̃uis de eo mentionem non faciat. Bal. in
l. j. in. ij. colū. C. si a non compe. iudi. dicit ꝙ in feudis nulla men-
tio specifica de isto feudo francho, nisi per feudum intelligamus
illud quod proprie ex pacto non habet propriam naturā feudi:
vt in. c. j. ĩ de feudo non habente propriā naturā feu. Alibi Bal.
in. l. vnica. §. illud etiam. C. de lati. liber. tol. not. ex illo text verbuꝫ
elegans ibi, ipse sibi quodammodo libertus inuenitur: nā potest
dici libertus franchus, sicut dicimus feudum franchum, idest
supplius paucis dño reseruatis: vt. l. fina. C. de bo. liber. Ex istis
liquet quid sit feudum franchum de quo etiam vide per Pau. de
116 castr. con. clxj. ¶ † Illud diligenter nota, ꝙ feudum nunq̃ est frā
chum nisi nominatim ⁊ expresse hoc dicatur in eius concessione:
ita Bald. singula. in. c. inter dilectos in. vj. colum. de fide instru-
men. quia excedit naturam recti feudi etiam nobilis. Idem tenet
Alexan. in dicto consilio. xxx. incip. quoniam omne datum. in fi.
colū. vbi ad hoc ꝙ feudum non sit franchū nisi expresse ⁊ nomina
tim sit dictum. allegat Oldra. in dicto cons. ccxxx. Bald. in. d. c. j.
in fin. q. de capi. qui. cu. ven. ⁊ in. l. si plures. in. ij. colū. C. de condi.
inser. ⁊ in. l. vnica. in. xxiij. colum. C. de confes. Ego vidi in omnib⁹
istis locis diligenter: sed nil inuenio, qđ est contra fidelem allega-
tionem Alexā. ⁊ miror ꝙ nō allegat Bald. expresse in. d. c. inter
a dilectos. in. vj. colum. ¶ Predictis, quid sit feudum[a] frāchuꝫ, ad
de Bald. in. d. c. inter dilectos. in. vj. colum. dicentem ꝙ feudum
frāchuꝫ idem est qđ securuꝫ a pena legis idest a pena incidēdi in
commissum, que onerat naturalem libertatem consensus: et sicut
libertas rerum potest pacto et lege onerari, sic et releuari: vt ibi
117 per eum. ¶ † Item nota id quod dicit Bald. hic, ad iura que ad
didi, in. xiiij. colū. ⁊ in. xix. reprobando Hostien. in. c. fin. de reb. ec-
cle. non alie. quod etiam feudum franchum non potest alienari si
ne requisitione consensus directi domini: sequendo not. per. glos.
in. d. c. inter dilectos. ⁊ est magna extensio ad regulam. c. imperia
lem. in prin. ĩ. de probi. alie. feu. per Fede. tamē aduerte quod idē
Bald. in. l. j. in. ij. colum. C. si a non compet. iudi. sit ap. in discursu
dicit ꝙ feudum franchuꝫ irrequisito domino potest alienari, sal
uo iure domini: fm quosdam. ¶ Nota etiam alium effectum hu
b ius feudi franchi, ꝙ lꝫ ecclesia[b] regulariter nō succedat in feudo:
c. j. §. j. ĩ. de alie. feu. tamen si feudum est frāchum idest liberuꝫ ex
pacto vel consuetudine, in tali feudo succedit ecclesia, saluo domi
ni iure. d. c. inter dilectos. ita Bald. referens quosdam sic dicere
in auf. nisi rogati. in fin. colum. C. ad trebelli. idem tenet Alexan.
in dicto cōsil. xxx. in. ij. colum. in fi. et prin. seq. vbi allegat idem te-
nere Hostien. ⁊ Joā. an. in. d. c. fi. de rebus eccles. non alie. nō inue
nio tamen Host. ibi hoc tenere. allegat etiam Bald. hic in prelu-
dijs in. xvj. colū. quē etiam non inuenio. Panor. in. c. fin. ad fi. de
rebus eccle. non alie. remittit se ad dicēda in. c. in p̄sentia. de pba.

118 ¶ † Nota alium singularem effectum ꝙ licet regulariter[c] ius te-
c standi non cōpetat in feudo, cum formam feudi ⁊ originem vasal
lus non possit mutare. c. j. ĩ. de successio. feu. vbi multa bona dicā
in. c. j. §. donare. ⁊ ibi Bald. in. ij. colum. cum multis concor. qua-
liter olim feu. pote. alie. tamen si feudmm est franchum. i. liberuꝫ.
ius testandi vasallo competit, cum sit liberum ⁊ gratiosum. argu.
l. si quando. in prin. C. de inoffi. testa. ita singulariter Bald. in. d.
auf. nisi rogati. in fi. colum. ¶ Adde tertium effectum huius feu-
di franchi ꝙ licet in alijs feudis aliquādo refutatio feudi vel pe-
nitentia admittatur, vt tetigi remissiue in precedēti diuisione, ta
men in feudo francho secus: ita singulariter Bald. in. c. ceterum.
in proxi. colum. de iudicijs. ¶ Circa nouam diuisionem Bal. ꝙ
d aliud est feudum annale[d], ⁊ aliud nō. dic vt hic per Bal. ⁊ alios
119 quos vide. ¶ † Decima diuisio fm Bal. ꝙ aliud est feudum no-
e bile[e], ꝙ suum nobilitat possessorem: aliud non nobile seu burgen
se, qđ possessorem non nobilitat. c. j. §. ceteri. ĩ. quis dicatur dux
marchio. ⁊ subdit Bal. feudum antiquum sapit nobilitatem: sed
non nouum: quia nobilitas non nascitur in ictu oculi: vt not. glo.
in. l. stemmata. ff. de gradi. istud vltimum reprobat Marti. lau.
in. d. c. j. in princ. in. x. colum. ĩ. tit. j. quia imo aliquando feudū no-
uum nobilitat statim suum possessorem, si esset feudum digmta-
tis, vt ducat⁹, marchionatus vel comitatus. d. c. j. ĩ. quis dicatur
dux. nec aliquid facit gloss. in. d. l. stemmata. ¶ Uerum quia ista
diuisio Baldi est diminuta: ideo dic pleni⁹ fm Jaco. de bel. hic
in. vj. diuisione. quem refert simpliciter Joan. and. in addi. Spe.
in titu. de prescrip. super rubri. in penulti. colum. Alua. hic in. ij.
diuisio. Mar. lau. in dicto. c. j. in. x. col. ꝙ feudum aliud est nobile
aliud minus nobile: aliud aliqualiter nobile: aliud ignobile. No-
bile est quando papa vel imperator infeudat alicui regnum, vel
ducatum, vel comitatum, seu marchionatuꝫ: ⁊ isti proprie appel
lant capitanei regni. Minus nobile est, quando rex: dux: comes:
vel marchio: infeudat alteri. et iste proprie appellatur valuasor,
vel vasallus. Aliqualiter nobile est, quando habentes feudum a
rege: duce: vel comite: vel marchione alijs inferiorib⁹ infeudant:
⁊ isti appellantur maiores valuasores. Non nobile est, quod con-
ceditur ab istis minoribus valuasoribus, qui appellantur mini-
mi. et ab istis nullam dignitatem consequi possunt: vt probatur
in. c. j. cum glo. ĩ. quis dicatur dux. ⁊ in. c. j. in princi. ĩ. tit. j. ⁊ in. c. j.
ĩ. de feu. mar. Et istam vltimā diuisionē sequit simpliciter Imo.
in. c. fi. in. xxvj. col. in. iij. q. ex de feudis. de quo etiā per Joan. rax.
in repeti. d. c. imperialem. ĩ. de probi. feu. alie. per Fede. super ru-
brica in. vj. diuisio. per And. de iser. in. c. j. §. fin. ĩ. quis dicat dux
vel marchio. ¶ Alibi dicit Bald. in. c. inter dilectos. in. vj. col. de
fide instru. ꝙ feudum ideo dicitur nobile, quia aut nobilē inuenit
seu recipit, aut nobilē facit argu. l. filiusfa. ff. de dona. ⁊ sic nobilis
possessio feudi suum nobilitat possessorem: sed licet Bald. indi-
stincte loquatur. Tu intellige fm distin. s. relatam. Specu. in ti-
tu. de feu. §. quoniaꝫ. in. j. col. ad fi. vbi dicit ꝙ prouinciales appel
lant feudatarios ⁊ vasallos nobiles. plebeios vero nūcupant ho
120 mines vasallicos, qui vasallo subsunt. ¶ † Undecima diuisio feu
dorum Bald. est aliud est ecclesiasticum, aliud seculare. Ecclesia-
sticum est triplex. quoddam quod ab ecclesia suscipitur: quoddā
ꝙ datur ab eclesia: quoddam ꝙ datur vel suscipitur a clerico, nō
tanq̃ ab ecclesia. c. j. §. si dominus. ĩ. quibus modis feud. consti.
potest. c. j. ĩ. de cleri. qui inuesti. fecit. Seculare dicitur quando a
laico datur vel suscipitur feu. ⁊ ita simpliciter transit Aluaro. in
v. diuisio. et Marti. in. d. c. j. in. x. colum. et Card. floren. in. c. fi. de
feu. sed Imol. ibi in. xxv. colum. in. iij. q. q̃uis non faciat mentio-
nem de Bald. hic reprobat illud vltimum, ꝙ feu. aliquando reci-
pitur a clerico dicens ꝙ hoc cautum bene non reperitur: imo po
tius reperitur oppositum. in. c. clericus. ĩ. si de feu. defunc. cōten.
sit inter domi. ⁊ agna. vbi patet ꝙ si feudum sit cōcessum laico: q
postea efficiatur clericus, perditur feudū. et reuertit ad dominū.
⁊ sic videtur ꝙ clericus sit inhabilis. Sed caue quia diuersa sunt
clericum succedere in feudo seculari. d. c. clericus. et aliud clericū
121 de nouo recipere: vt dicam in dicto. c. clericus. ¶ † Ultra diuisio
nes Bal. Adde ꝙ aliud est feudum diuisibile: aliud nō diuisibile
regulariter omne feudum est diuisibile. fallit in feudis dignita-
tuꝫ: vt in marchia, ducatu, et comitatu, ⁊ in similibus. c. imperia-
lem. §. preterea ducatus. vbi multa singularia dicam. ĩ. de probi.
feu. alie. per Fede. ⁊. c. omnes. ĩ. si de feu. defunc ꝯten. sit inter do.
⁊ agna. fm Alua. hic in. ix. diuisione. ⁊ Mar. in. d. c. j. in. x. colū.
in fi. in. xj. diuisio. ⁊ vide qđ pulchre dicit Bar. in. l. inter tutores.
122 ff. de administratione tutorum. ¶ † Alia etiam est diuisio: quia
quoddam est feudum iurabile, qđ cuꝫ iuramento ⁊ fidelitate pre
statur: ⁊ istud regulariter contingit. quoddam est non iurabile, ⁊
sic sine iuramento, vt si per pactum remittatur iuramenti presta
tio vasallo. c. nulla. ĩ. per quos fiat inuesti. ⁊. ĩ. de capitulis conra.
in princi. fm Alua. hic. in. xj. diuisione. Marti. in dicto. c. j. in. xij.
123 diuisione. ¶ † Addite etiam ꝙ habemus feudum et allodium.

a ¶ Quid sit feudū franchum. adde hic q̃ supra dixi in ista char. versic. octaua diuisio feudorū

b ¶ Licet ecclesia. Add Abb. in. c. q̃ i ecclesiarū. adfi. de ꝯsti. doct. in. c. in presentia. d proba. ⁊ ibi diffuse per Philip.

c ¶ Licet regulr. Adde doc. in. c. nuper. d dona. inter virū ⁊ vxorē. et an talis possit reliquere p anima ⁊ ad pias causas vide text. et ibi doc. l. c. j. §. si vero. de pec. iura. firmā. Oldra. ꝯsi. ccxxxvj. incip. perlectis ⁊ diligēter attētis.

d ¶ Feudum annale. adde bal. i. c. j. de feu. guar. vr castel.

e ¶ Aliud est feudū nobile. adde Jo. an. in addi. Specu. sup rub. de prescrip.

feudum recognoscitur a domino:allodium a nemine:ꝛ ꝓprie di
citur allodium res propria et libera vt est text.in.c.ij.vbi doct.j.si
de feu.defunc.côten.sit inter domi.ꝛ agna.ꝛ in.c.j.§.ad hec.j.de
pace iura.fir.quē.§.corrupte impressores posuerunt sub rubrica
de allodijs,que non habet.ꝛ de hoc allodio facit mentionē glos.
in.l.at si quis.§.ꝛ sump.fune.interdū.ff.de religi.sed ꝛ i.l.familie.
ff.fami.ercis.ꝛ in.l.pe.C.de ingenuis ꝛ manu.ꝛ ibi no:Bal.ꝙ al
lodiū est dominiū directū vel vtile,qđ nō est sub alio ꝯstitutuz qđ
iure hereditario trāsmittit,maxime ad suos heredes.Feudū est
beneficium cōstitutū sub domino in re immobili:lz allodium de
notet libertatem,non tamen excludit superioritatem alterius.d.
c.j.§.ad hec.qui est.§.fi.j.de pa.iura.firman.sm Host.in.c.nimis,
de iureiurā.¶ Alibi dicit Bal.in.d.c.fina.j.si de feudo defunc.
conten.sit inter dominū ꝛ agna.super tex.in verbo,allodium,ꝙ
allodium dicitur proprietas que a nullo recognoscitur:ꝛ si quis
in libello dicat se liuellarium vel feudatarium,ꝛ succubuit,pote
rit postea dicere esse allodium:nec obstabit exceptio rei iudicate:
quia ista dominia non sunt eiusdem speciei:vt not.glo.sm eū sin
gu.in.d.l.penul.C.de ingenu.ꝛ manumis.de quo vltimo vide etiā
per Baldum in.l.edita.C.de eden.in.iiij.colum.et de isto allodio
quid sit,ponitur etiā per Jac.de bel.ꝛ alua.in.d.§.ad hec.ꝛ aliqd
per Alua.hic.in.xiij.colum.¶ Alibi dicit Bald.in.l.si familie.
post gloss.ibi.C.famil.erciscun.quod bona dicuntur haberi iu
re allodij,quando habentur iure plene proprietatis,ꝛ ꝓ allodio
competit directa rei vendicatio:sm Specu.titulo de actore.ver.
quid ergo si deiecerit.et quod allodialis res dicatur illa que per
tinet ad plenum directum dominium alicuius:dicit Pau.de ca.
consilio.cix.in princip.Allodium idem est quod proprium:secun
dum Oldra.consi.xlix.ad finez.incipiente consueuit dubitari:et
subijcit quod proxime dixi:ꝙ licet allodiū idē sit qđ proprium,et
licet denotet libertatem rei:non tamen excludit superioritatem
vel iurisditionem alterius.d.§.ad hec.et Hostien.in.d.c.nimis.
124 ¶ † Quartadecima diuisio est:aliud est feudū corporale,qđ con
sistit in rebus immobilibus:aliud incorporale quod cōsistit in iu
ribus decimalibus,vel in alijs iurisditionibus,secundum Bald.
in.c.j.§.j.in fina.colum.j.de consuetu.recti feudi.et Alua.hic in
xiiij.colum.et probatur in.c.ij.de feu.cogni.Itē est feudum guar
die castaldie,quod conceditur pro mercede alicuius rei,quod im
mediate lapso anno potest auferri si simpliciter sit concessum:se
cus si ad certum tempus:quia tunc per totum illud tempus de
bet expectari.c.j.vbi dicaz.j.de feu.guar.et in.c.j.in fi.j.de contē.
a inter domi.ꝛ vasal.Et de isto feudo[a] guardie et castaldie habes
etiam tex.in.c.preterea.de iure patrona.et in.c.ad aures.de exce.
prelatorum.ꝛ in.c.generali.vbi vide per Archi.in.j.colū.de elec.
125 in.vj.¶ † Item est feudum camere vel caneue quando quis re
cepit tantum annuatim de camera vel caneua cōmunis vel prin
cipis.c.ij.vbi tex.j.de feud.cog.ꝛ de isto feudo non debet solui ni
si quando camera vel caneua habet vnde solui possit,alias expe
ctari debet vt sit soluendo:vt.j.de no.feu.in princip.et istud tran
sit ad heredem:ꝛ est proprie feudum de quo habes etiam tex.in
c.j.§.si vero vasallus.infra quid sit inuesti.et vide Alua.in.d.c.ij.
de feu.cogni.ponentem quid differat a feudo soldato.et ibi etiaz
per eum an in feudo tali caneue procedāt feudales regule de quo
ibi dicam.ꝛ an habens feudum caneue vel camere possit cogere
dominuz ad assignandum possessores:ex quibus percipiat debi
tum:ponit Alua.in.ca.j.§.illud.j.de prohi.feud.alie per Federi.
126 ¶ † Item est feudum soldate[b] soldata est quedā prestatio annua
ꝛ gratuita que ex neutra parte transit ad heredem ꝛ potes pone
re exemplum,quando ordinatur certa annua prouisio per prin
cipem alicui ad paupertatem.ꝛ istud non est proprie feudum.c.j.
§.finali in fi.vbi docto.j.quis di.dux.ꝛ ibi subdit text.quod solda
ta dicit:quia in soldatione consistit:plerunqz in vino,quandoqz
c in annona.¶ Item habemus feudum aduocatie[c] quando aliqs
est aduocatus fisci,vel principis,vel illi aduocatie est connexum
feudum.text.est in.c.j.§.quicūqz.el.ij.j.de pace tenenda.et simile
exemplum potes ponere in alio consimili officio:puta procura,
vel notarie.Et an filius aduocati succedat in feudo qđ erat con
cessum patri propter aduocationē:est glo.ordi.in.l.cōtinuus.§.si
127 ab eo.cum suis concor.ff.de verborum obligationibus.¶ † Ita
reperitur feudum quod appellatur scutiferorum qđ est deputatū
pro illo officio de quo fit mentio in capitulis extraordina.in.ca.j.
§..declarat Alua.in.c.j.in princ.infra de feudo guar.tangit etiā
aliquid hic in.xiij.colum.¶ Item sunt quedam feuda que a nō
nullis vocantur quaternata,seu de tabula.ꝛ sunt illa que spectāt
ad collationem alicuius regis vel principis,que sunt scripta in
quaternis camere seu tabula:sm And.de iser.in.c.j.j.de contro.
128 feu.apud pa.termi.refert etiā Alua.hic in.xiiij.colū.¶ † Item
vltra scribentes hic:ꝛ omnes summistas:alia est diuisio feudor.
quia quoddaz est feuduz familiare,quoddam hereditariuz:put
ibi egregie declarat Baldus in.l.cum virum.in fi.colum.C.de

a ¶ Et d' isto feudo.add' Bal.l.c.ex literis.in.v.q.de consti.

b ¶ Feudum soldate.adde.c.posses siones.xvj.q.j.

c ¶ Feudū aduocatie.adde.c.ij.d' re.eccle.nō ali.lib.vj.ꝛ l.c.veniens.de iureiuran.

d ¶ Feudum legitimum.adde i Spe.titu.de feu.j §.qmcunqz ver.xvij.

fideicommis.nam feudū familiare est,qđ quis recipit.his verbis
pro se ꝛ familia sua,ꝛ istud non venit in restitutione fideicōmissi
nisi sit fideicōmissarius de familia.l.quia poterat.ff.ad trebellia.
subijcit etiam Bal.ibi qđ intelligit familiare,etiam si cōtineatur,
in inuestitura feudi pro se ꝛ herede suo masculo:qꝛ tunc feudi na
tura significatur.c.si clientibus.j.de alie.feu.¶ Feudum heredi
tariū vero est qđ qs alienauit pro se ꝛ suis heredibus quibuscūqz
nam propter adiectionez quibuscūqz,feudum est extensiuum ad
omnem heredem.argu.c.j.de feu.non haben.na.feu.ꝛ istud venit
in restitutione fideicōmissi,sicut alia bona testatoris.de quo vlti
mo ꝛ de verbis fecit Bal.mentionē.s.in.iiij.q.princi.in illo que
129 sito:an feudum veniat in restitutiōe fideicōmissi.¶ † Sextadeci
cima diuisio est:quia quoddam est feudum edictale:quoddā de
cretale:vt declarat Spe.magistraliter in titu.de feu.§.quoniam.
versi.xxvij.vbi dicit ꝙ sicut est duplex bonorum pos.s.edictalis,ꝛ
decretalis,que sunt idem in substantia:licet decretalis plus tri
buat in effectu.l.j.§.decretalis.ff.de succes.edic.et adiectalis tpe
finiri potest.l.emancipata.C.qui admit.ita etiam est duplex feu
dum.s.edictale siue hereditarium,qđ habet quis eoipso ꝙ est he
res vasalli,cuius personam representat,et videtur onus omagij
subijsse:ꝛ tale feudum potest finiri.i.est ꝛ feudū decretale:nam he
res vasalli mei,siue sit filius siue alius,qui de consuetudine possit
in feudum succedere,tenetur intra certum tempus in dominum
agnoscere,ꝛ fidelitatis iuramentum prestare:ꝛ ego teneor eū ra
tione talis feudi in hominem ꝛ vasallum recipere,ꝛ recipiendo vi
deor ius sibi decernere.propter qđ dicit decretale,quasi a domi
no decretū:sicut bono.posses.nō tribuit ius nisi sub cōditione.scz
si ius habet is qui eam sibi decerni fecit:ita in feudo:naz si postea
veniat aliquis qui sit proximior:ꝛ qui debeat in feudū succedere,
receptio primi nō preiudicat secūdo:quia dominus intelligitur
primū sub cōditione recepisse.l.filium.§.si quis contra.ff.de lega.
prestan.Hinc est sm eum ꝙ in curia regis Francie semper reci
piuntur fidelitates saluo alterius iure.ix.q.iij.c.saluo.ꝛ sic feudū
decretale plus iuris tribuit in hoc:qꝛ post illud non pōt vasallus
per dn̄m a feudo repelli.edictale hoc non tribuit:qꝛ nisi heres va
salli intra certū tempus.i.annum ꝛ diem renouet feudū,prestan
do fidelitatē.c.j.in princ.j.que fuit prima cau.bene.amit.si domi
no placet pōt feudo priuari.Bal.in addi.Spec.in titu.de feu.in
ij.colum.ver.in feudo edictali.summat breuius supradicta verba
Spe.dicit ꝙ in feudo edictali succedit heres mediante heredita
tis aditione:sed in feudo decretali demum prestito iuramento fi
delitatis.ꝛ cōfirmato sibi feudo,ꝛ est vnum feudum in substātia:
sed decretale plus tribuit in effectu,ꝛ dicit Bal.ꝙ ista vba Spe.
sunt not.qꝛ noua,nec in specie per alium tangunt:sed caue lz illa
similitudo bono.pos.ꝛ feudi aliquid cōmunis coloris habeat:ta
men nō est ex toto ad propositum:qꝛ bo.poss.edictalis est illa que
cōceditur per edictuz pretoris,qui fecit quosdam gradus bono.
pos.de quibus gl.in.l.fi.C.vnde legi.bo.pos.decretalis est que de
cernitur a pretore viuo.d.l.j.§.decretalis.ff.de suc.edi.iuncta.l.fi.
C.qui admitti.sed ista in feudis sic non reperiuntur,nisi per simi
130 litudinem quandam a remotis,inuentam per Spec.¶ † Quid
d autem sit feudum legitimum[d],vide per Joā.de ana.in cōsil.vij.
incipien.visis ꝛ ponderatis.in.ij.colum.Per ista impositus sit fi
nis preludijs feu.prefationibus feudorum:et his que necessaria
sunt pro habēda in genere vniuersali cognitione feudorum:nūc
ad specialem et particularem cognitionem per singulos titulos
descendemus.

¶ Incipit liber primus Feudorū.

¶ Qui feudū dare possunt,ꝛ qui nō,ꝛ qualiter acquiratur,ꝛ qualiter retineatur. Rubri.

¶ Ista rubrica cōmuniter diuiditur in duas.In prima ponit rubri.generalis ad totum librum.ꝛ ista cōmuniter non alleg.In scđa ponit rubri.specialis que cōiter alle.et est ibi de his q feudū dare pn̄t.Ista ergo scđa subdiuidit in tres sz omnes.In prima ponit de personis actiuis.In scđa de forma acquiren.In tertia de modo retinēdi.partes pa.Tu no.considera,ꝙ in hac speciali rubrica tangunt quatuor cause feu.Efficiens,dū dicit de his q feudū dare pos.formalis:dum subditur qualiter feudum acqra tur.sub qua forma.materialis,ponitur in verbo feudum.finalis ponit in illis verbis qualiter retineatur.

1 ☞ Prelati ecclesiarū possunt in feudū dare,si antiqua sit ecclesie cōsuetudo.Item seculares in dignitate cōstituti,ꝛ qui ab eis accipiunt.
2 Archiepiscopus vnde dicatur.
3 An legati cardinales possint infeudare res ecclesiarum sue legationis.
4 Episcopus vnde dicatur.
5 Papa nedum potest infeudare ea que sunt apostolatus:sed etiā feuda omnium ecclesiarum.

In admini.

6 In administratione tpalium abbas et abbatissa equiparantur.
7 Prelati possunt infeudare res ecclesie, de quibus est consuetudo infeudandi: sed an hoc possint sine consensu capituli, et etiã remittere feloniam, et nu. 11. et 12.
8 An concessio fcã in feudũ in dubio psumat̃ vtilis ecclesie vel ne.
9 Decretum iudicis interpositũ in cõtractu, excludit beneficium l. ij. C. de rescin. ven. qñ est interpositũ a maioribus iudicibus: secus si a minoribus magistratibus. nu. 10.
13 An feudum decimale antiquũ reuersum ad ecclesiã poterit prelatus alteri infeudare.
14 Episcopi sunt ceci circa nepotes et alios consanguineos suos.
15 Papa peccat mortaliter si alienat bona ecclesie in casu non licito, puta vt det agnatis vel amicis.
16 Prelatus de antiquo feudo potest cõsanguineos suos inuestire.
17 Relictum pro anima testatoris nõ potest per fideicommissarios distribui consanguineis.
18 Economus in rebus ecclesie non habet tãtum priuilegium sicut prelatus.
19 Prelatus an possit concedere alicui ex consanguineis rem ecclesie in perpetuum.
20 Prelatus non potest res ecclesie infeudare de nouo: fallit tamen in multis casibus: vt. j. nu. 21.
22 Statutũ disponens q nullus possidens apothecã possit personaliter capi, non habet locum in possidente vilissimam.
23 Statutum loquens de vulnere nõ habet locũ in paruo vulnere.
24 Debitor potest iurari suspectus propter preparationẽ fuge, nisi sit debitor parui debiti.
25 Statutum puniens certa pena comburentes domum, habet locum in comburente domũculam.
26 Vasallus episcopi potest alienare feudum sui episcopatus in capitulum eiusdẽ episcopi, eius cõsensu non requisito. et nu. 28.
27 Si eps eget in episcopatu suo aliqua domo que sit capituli, põt illam a capitulo emere: qr non dicit extra ecclesiam exire.
29 Qui sint proprie capitanei.
30 An vasallus possit alienare partẽ feũdi sine cõsensu domini. et nu. 31. et 34.
32 Propter pecunie dulcedinẽ hoĩes sunt faciliores ad vendendum q ad dandum.
33 Vasallus vasalli mei dicitur vasallus meus.
Expressio eorũm que tacite insunt nihil operatur, qñ exponuntur eo modo quo tacite insunt.
36 Verba debent sic intelligi vt aliquid operentur, et ne sint frustra

Quia de feudis.

¶ Iste titulus totus diuiditur in tres partes: prout tres fuerunt partes rubrice. Primo tractat de personis que feudũ dare possunt. Secundo de psonis que possunt acquirere. Tertio de retentione feu. scda est in. §. et qr vidimus. tertia est in. §. notandũ. Prima subdiuiditur in tres. In prima ponitur intitulatio seu subordinatio ad sequentem materiam, in qua auctor congruo ordine ostendit qd vult primo tractare de personis, cum de eis ante oĩa sit querendum. l. si queram'. ff. de testa. et l. quidam referunt. ff. de iur. codi. In secũda que est ibi: feudũ aũt dare possunt, ponit que psone et quãdo possint dare feudum: et incipit primo ab ecclesiasticis[a] qr digniores. c. solite de maio. et obed. in tertia que est ibi: marchio, declarat que persone seculares possint dare feudum. et quo noĩe nuncupẽtur qui feudum recipiunt. ¶ † Prelati[b] ecclesiarum possunt in feudũ dare si antiqua sit ecclesie consuetudo. Item secluares in dignitate cõstituti, et qui ab eis accipiũt. h. d. vsq; ad. §. et qr videmus. ¶ † In text. ibi: archiepiscopus vnde dicatur. est text. in. c. cleros. xxj. dist. glo. in. l. archigerontes. ß. de epis. audi. et a quib' ordinari et dispẽsari debeat: habetur. xvj. dist. j. in glo. summe: et dicunt Bald. hic in. j. colũ. et Alua. in. ij. qd patriarcha idem est q archiepiscopus. allegant gloss. quã nõ inuenio in. l. iubemus nulli. in princ. al's in l. iubemus nullam. C. de sa. san. eccle. et dic melius, vt dicit tex. in d. c. cleros. et ordo episcoporũ quatripartitus est in patriarchis: archiepiscopis: metropolitanis, atq; episcopis: et istos ordines prosequitur ibi tex. Et an differentia sit inter archiepiscopum et metropolitanũ: habes per glo. xxj. dist. c. j. in verb. primates. que dicit q solũ noĩe differunt. ¶ † Quid autem de cardinalibus[c] legatis de latere pape, an possint infeudare res non dico suorũ beneficiorum: qr de illis idem est quod in alijs prelatis: sed intelligo res aliarũ ecclesiarũ, sue tamen legationis: dic q non: qr isti legati non possunt tollere iura subiectarum ecclesiarũ: fm Archid. xxv. q. ij. c. de ecclesiasticis. nisi ei esset specialiter cõcessum vel iniunctum a papa. aut perpetua. ibi: quibus hoc assignatur. l. C. de sac. san. eccle. Archi. in. c. imputato. xxv. q. ij. fm Bal. hic. in. iiij. col. Alua. in vlti. Marti. laud. in. xj. Alibi dicit Bar. in. l. prohibere. §. plane. in fi. ff. quod vi aut clam se consuluisse quod legat' de latere non potuit concedere castra pertinentia ad curiam romanam ciuitati Camerine, nisi expresse fuisset sibi cõcessum a papa. et sequitur Bal. in c. cum venissent. in. ij. col. de iud. idem legatus de latere non potest dare licentiam episcopo, vel alij prelato infeudandi vel alienandi res ecclesie: qr esset cõtra iuramentum prestitum pape de non alienando res ecclesie inconsulto romano pontifice. c. vt super. de rebus ecclesie. non alie. fm Spec. in titu. de legato. §. consequentur. versi. ceterum. sequitur Cardi. in. c. ij. vbi etiam per do. Anto. de feudo. per. no. in. c. pro illorũm. de preben. et Alua. hic: in fi. colũ. ¶ † In tex. ibi: episcopus vnde dicat̃. est tex. in. d. c. cleros. et in. c. qui episcopatum. viij. q. j. et qualiter ordinari et cõsecrari debeat: habetur. lxiij. dist. c. j. et per Specul. in titu. de sacra vnc. et de iurisditione episcopi habes per Bal. in. l. si quis ad declinandam. C. de episco. et cleri. et ex hoc quod in text. de episcopo dicitur. includi a fortiori papa[d] qui se episcopum appellat, sed cum adiectione seruus seruorum: et que sit ratio ponit Joan. and. in proe. vj. lib. ita dicunt Bald. Alua. et alij hic quod papa possit infeudare in text. c. ad apostolice. §. preterea. de re iudi. in. vj. ¶ Tu dic quod ideo text. de papa non expressit: quia de eo non erat dubium: simile dicit And. de iser. in. iiij col. in fi. hic. et sequitur Alua. quod ideo iste tex. in personis secularibus nõ posuit de imperatore, tanq indubitabile licet dicatur. j. de natura feudi. in princip. hic enim magna feuda cõcedunt. s. comitatus: marchionatus: et ducatus. et si minores possunt infeudare, multo fortius imperator vel rex. l. barbarius. in fi. ff. de offi. pret. potes etiam dicere quod verbum archiepiscopus: positum in tex. comprehendat etiam papam. c. intantum. in fi. xxj. distinc fortius tenet Bal. hic. in. j. col. et nũq obliuiscaris q papa potest omniũ ecclesiarum feuda infeudare. nam et cum illi infeudant, cum illis papa concurrit: et fm eum dicit Joan. mona. in. c. si eo tempore. de preben. in. vj. quod papa pater patrum cum omni prelato et in potestestate et iurisditione concurrit. et hoc dictum Jo. mona. repetit Bal. in proemio decretaliũm. in. j. colum. et in. c. j. in. iiij. col. de offi. ordi. et in. c. dilecti. in pe. colũ. vbi notabiliter loquitur de appella. et in. c. cũ venissent. in. ij. col. vbi vide de iudi. et in. cap. j. in j. colum. j. quis dicatur dux marchio. et ibi subdit quod idem est in principe romano. i. imperatore, in quo sunt omnes thesauri dignitatum reconditi. ¶ † Nota primam decisionem Bald. quod papa nedum potest infeudare ea que sunt apostolatus: sed etiam feuda omnium ecclesiarum et miror quod nemo facit de hoc mentionẽ. ¶ Ego addo quod Bal. in. c. bone. ij. de postu. prela. in. iiij. colum. not. ex illo tex. ver. pendente. quod papa a nullo dependet et sicut se habet sol. in planetis, ita papa in ecclesijs: vnde bal. ibi: in. vij. colum. dicit post Inno. quod papa cum bona conscientia potest donare decimis vel castella ecclesiarum quod dicit no. pro castro pisano cuidam a papa donato habente plenam notitiam qualitatis rei. Alibi Archid. in. c. cum redemptor. xij. questio. ij. refert quosdam dicere quod papa non potest alienare rem ecclesiasticam sine consensu cardinaliũ: vt ibi per eum. ¶ Tu in hoc vltimo dic vt per Bald. in. l. cũ multa. C. de bonis que libe. quod si sunt valde preciosa vt vna magna ciuitas requiritur consensus cardinaliũm: al's, secus: facit quod dicit Bal. in. l. iudices. C. de fide instru. et quod not. Bald. in. l. placet. in. j. not. vbi addidi multa. C. de sac. san. eccle. tamen in hoc vltimo loquuntur doctores in rebus ecclesiasticis que sunt immediate sui apostolatus.
6 ¶ † In text. ibi abbas vel abbatissa. habes quod in administratione temporalium abbas et abbatissa equiparentur: quod ptz. quia sicut abbas potest infeudare bona ecclesie: ita etiam abbatissa: secus in administratione rerum spiritualium. c. noua quedam de peniten. et remis. et per Joan. andr. ibi: in nouella: et alios et xxiiij. distin. c. sacratas. et. c. mulier. ¶ In text. ibi, prepositus: qui interdum appellatur decanus, glos. in. l. non plures. in verb. decani. C. de scrosanc. ecclesia. interdum appellatur plebanus. c. j. in principio. j. episc. vel abbas. et quis sit prepositus, est text. in. cap. quis. de ver. signifi. ¶ † Nota ergo ex tota ista secunda parte qd
7 prelati ecclesiarũ possunt infeudare res ecclesie, de quibus est cõsuetudo infeudandi. facit tex. in. c. j. versicu. idem iuris a contrario sensu. j. episc. vel. abba. et text. in. c. ij. vbi plene traditur tota materia de feudo, alias autem res ecclesie de quibus non esset consuetudo infeudandi, infeudare non possunt: quia sunt de dominio et titulo ecclesie. dicto. cap. j. in princip. j. episc. vel abba. et circa istas personas ecclesiasticas que possunt dare feuduz. adde textum in. capitu. plerique. de pact. ¶ An autem prelatus solus sine consilio vel consensu sui capituli possit hoc facere est necessarium scire pro intellectu text. Baldus hic: in prima et secunda colum. examinat, et concludit in effectu quod sic: si feudum est distinctum, et eius concessio est attributa prelato: vt hic per eum: refert tamen Jacobus de belui. hic distinguere an sit vtile ecclesie: et tunc possit: al's secus: que distinctio secundum eum non facit

[a] ¶ Ecclesiasticus. adde c. duo sunt. xcvi. di. cap. iiij. q.

[b] ¶ Prelati Adde Jo. an. i. c. sciãt. de ele. li. vj. in nouel. ¶ Cardinalibus. adde Mar. de la. in tracta. de cardi. q. xxxvj. incip. an Cardinales possint ĩfeudare. Bar. consi. cxcvj. inci. ciuitati. camerini. in. j. dubio.

[c] ¶ Papa. adde q papa ẽ eps lateranẽsis fz Car. zaba. i c. si diligẽti. de pscrip. et per Abb. et Fel. in. c. ad audiẽtiã. eo demtitu.

quo ad validitatem actus: sed quo ad beneficiū restitutionis in
integrum. concludendū. vt no. in. c. j. de in integr. restitu. et in auf.
hoc ius porrectum. C. de sacrosanc. eccles. alij scribentes nihil tā
gunt. ¶ Adde quod Bald. hic in. iij. colum. querit an solus pre
latus possit remittere feloniam. et allegat no. in simili per Ioan.
and. in. c. cum desideres. de senten. excommu. tandem dicit quod
si prelatus solus, esset collator, cum felonia respiciat eum tantum
posset solus remittere. Secus si collatio feudi esset communis:
vt iuribus hic per eum allega. subijcit post questionem sequentē
dicere Archid. in. c. terrulas. xij. q. ij. quod tanta posset esse in
stans necessitas, quod prelatus solus sine consensu capituli pos
set magnas possessiones ecclesie alienare: tamen dicit Bal. se pu
tare quod istud sit ratificandum non a princi. sed ex post facto. ⁊
quod ista ratificatio debet solenniter fieri iuxta nota. in. l. pompo
nius. ff. de nego. gest. tamen Bald. hic non loquitur in terminis
consuetudinis. Adde istis Alexan. consilio. lxxix. incipiēte. circa
primum de quo queritur: scilicet coram quo domino. in. iiij. colū.
8 circa finem. et seq. lib. j. Pau. de cast. consi. clx. ¶ † Item diligen
ter no. et nunquam obliuiscaris inquantum Bald. hic in. ij. colū.
in fi. querit vtrum contractus vel concessio facta in feudū in du
bio presumatur vtilis ecclesie vel non. nam dicit Bald. ⁊ est vti
le verbum in practica quod generaliter vbi seruata est forma, et
decretum superioris interpositum presumitur semper factū pro
vtilitate ecclesie. argu. tex. nota. in. l. j. C. de predijs decuri. lib. x. et
miror quod alij non faciant de hoc dicto mentionem. Hoc dictū
reputat egregium et simpliciter sequitur Alexan. in dicto consi
lio. lxxix. in. viij. colū. Tu adde quod istud idem dicit Bald. in. c.
sicut. circa finem. de re iudica. ¶ Cōfirmo per optimum simile.
qr simile vbi in aliquo actu reperitur decretum iudicis interposi
tum presumitur quod omnia rite et recte processerunt. fm Spe
cula. titu. de emptio. et vendi. §. nunc dicendum restat. ver. ⁊ bre
uiter scias. quem refert et sequitur Bald. in. l. cum hi. §. si pretor.
ff. et in. l. non aliter. ff. de adoptio. et in. l. quecunqz. C. de bo. que li
be. et in. l. fina. C. de predijs minor. et in. l. quecunqz. §. fina. ff. de pu
blica. ⁊ Imo. in. l. si quis cū aliter. ff. de verborū obligatio. Alexā.
cōsilio. cclv. incipiē. visis scriptis mihi transmissis. in. iij. col. lib.
ij. Bald. in. c. sicut. in. ij. colum. per illum tex. de re iudi. no. quod
propter autoritatem iudicis presumuntur omnia solenniter acta
etiam si iudex esset ribaldus. quod reputat Bald. notandum. Cō
firmo etiam per id quod singulariter not. Barto. ⁊ Bald. in. l. j.
per illum text. in verbo immoderatus venditor et emptor iniu
9 stus. C. de predijs curia. lib. x. vbi notant † quod decretum iudi
cis interpositum in contractu excludit beneficium. l. ij. C. de re
scinden. venditione. et sic operatur ne quis possit conqueri de de
ceptione vltra dimidiam iusti precij. idem tenet Angel. in consi.
cxxix. incip. tutor vxori. circa finem per text. quem dicit singula
rem in. d. l. j. C. de predijs decurio. tamen hoc vltimum nō pono ꝓ
constanti: quia multi aduersantur. de quo vide Imo. et Ludo. ⁊
Alexan. in. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obligatio. Imol. in. l.
precia rerum. ⁊ ibi Alexan. in. iiij. et. v. col. ff. ad. l. fac. et Alexan.
in. l. pacta nouissima. i. j. colū. C. de pactis. Panor. in. c. cum cau
sa. in. ij. colū. de emptio. et vendi. ¶ Confirmo etiam per id quod
singulariter dicit Bart. in. l. frater a fratre. in princ. ff. de condi.
indebi. in. xix. co. versi. tertio quero quid de contractu emphiteo.
vbi singulariter tenet, quod quando in contractu vel in alio actu
interuenit presentia vel decretum iudicis. talis contractus dici
tur palam ⁊ bonafide fieri. in eo cessat omnis suspicio doli. allegat
l. fina. in prin. que parum facit. ff. quod metus causa. Idem tenent
Ang. et Imo. in. l. j. §. fuit quesitum. vbi Imo. in. iij. colum. ff. ad
trebellia. et Alexan. in. l. transanctionem. in fin. C. de transactio.
facit etiā quia decretum iudicis tollit ⁊ facit cessare omnem pre
sumptionem doli, vel metus. et sic facit quod quis non possit con
queri de dolo vel metu. ita not. Bart. in. d. l. per illum text. C. de
predijs decurio. Pau. de cast. in. d. l. transactionē. et dicunt Sal.
Bald. Paul. et Alexan. in. d. l. pacta nouissima. in primo notabi
li. C. de pact. quod presumitur omnis metus et dolus abesse, vbi
10 reperitur quod iudex decretum suum interposuit. ¶ † Limita
predicta omnia valde singulariter, fm Bald. l. tutores. ff. de con
firman. tuto. vt procedant in maioribus iudicibus, vt in preside,
pretore: et similibus. quia. l. persumit quod maioris iudicis factū
sit rite factum. ideo Bal. hic dicit de decreto superioris: sed istud
non presumit lex in minoribus magistratibus: prout magistra
tus municipales, vel pedanei: quia non tantum presumitur pro
eorum decreto. et dicit quod ista sunt verba Azo. in summa. C. de
tuto. et cura. qui non satisde. et quod ita intelligitur. §. nos autem.
insti. de attili. tuto. no. ꝑpetuo, qa magna et singularis limitatio
est ad predicta. ¶ Redeundo ad notabile traditum consydera ꝙ
illud notabile habet duas partes. et sic continet duas regulas:
vnam affirmatiuam aliam negatiuam. et quamuis. Mar. laud.
hic in penulti. ⁊ fi. colum. post Iacobus. de belui. simul miscēdo

a ¶ Potest tamen vet⁹. Adde doctor. ca. ij. de extra. feu.

ponat. vj. fallentias mixtim ad vtranqz regulam: ego gratia me
11 lioris intelligentie vnamquamqz de per se examino. † Prima est
ergo regula affirmatiua: quam proprie ponit iste text. quod pre
latus ecclesie potest infeudare res ecclesie: de quibus est consue
tudo infeudandi antiqua. ⁊ vltra iura supra allegata. facit quod
in simili habetur. nam episcopus qui iurauit non alienare vel in
feudare res ecclesie incōsulto papa: iuxta. c. vt sup. cū ibi notatis.
a de reb. ecclesie. non alienan. et late. j. dicam. potest tamen vetus a
feudum concedere inconsulto papa. vt est gloss. xij. q. ij. j. c. glos. et
Docto. in. c. ij. de feud. Angel. notabiliter in. l. non est nouum. in
j. colum. ff. de legibus. et quā notat Panor. in. c. per tuas, per illū
12 tex. de donatio. ¶ † Limita primo hanc regulam quando possi
dente adhuc alio vasallo et durante eius, inuestitura ante apertu
ram feudi prelatus vellet infeudare alteri. ita tamen quod secun
dus inciperet tunc habere, quando prima inuestitura esset finita:
tunc hoc facere nō posset, dato quod feudum esset antiquum: qr
prelatus non potest concedere futura in preiudicium successoris
secundum Iac. de belui. et Marti. lauden. hic. et est tex. in. c. j. vbi
Doc. vbi dicā. j. q suc. tene. add Bal. in. l. nō existimo. ff. de admi
tuto. ponentem de prelato qui successorem supplantauit in preue
13 niendo ante tempus vt ibi per eum. ¶ † Secundo limita secun
dum eos in iuribus spiritualibus vt in decimis: nisi feudum deci
male fuerit ante lateranense conciliū. c. quamuis. et. c. ad hec. de
decimis. et plene per Ioan. andre. in. c. cum apostolica. de
his que fiunt a prelato sine consensu capituli. plene per Hemi. in
c. ij. de decimis. et latissime per Ioan. de lig. in. c. ad hec. de deci
mis. et refert Marti. hic in fine columne: se vidisse consilia doc
torum nostrorum domi. Christifori de castellio. et Fulgosij, con
sulentium pro opinione. Ioan. andr. contra Hostien. et Archi
dia. ¶ Adde quod Cardinalis. floren. in. c. ij. in. iiij. colum. in. x.
q. de feud. et miror quod per alios non allegetur, formaliter
querit de feudo antiquo decimarum reuerso ad ecclesiam, an
prelatus poterit alteri infeudare. dicit quod de hoc fuit consul
tus in facto: et quod videtur quod non: quia in decimis reperitur
specialis prohibitio. c. ad hec. c. quamuis. ⁊. c. prohibemus. de de
cimis. ⁊ sic venire non debet sub generali concessione, per quam
permittitur antiqua feuda posse de nouo infeudari. c. cum in ge
nerali. de offi. vica. in. vj. contrarium dicit se putare: qr in decimis
solum prohibetur, quod non possint infeudari de nouo post con
cilium lateranense. vnde dicit se putare quod feuda antiqua an
te predictum concilium potuerunt infeudari, etiam laico. caue
at tamen sibi prelat⁹ a fraude, ne auferat decimas concessas ab
antiquo: cum sic non essent concesse olim: prout ipse nunc conce
dit: ⁊ si in contrarium dicatur quod decime non possint transfe
ri in laicum: per id quod habetur in. d. c. prohibemus. respondet
ipse q verum est q vnus laicus vasallus non posset feudum de
cimale transferre in alium laicum, vt ibi. sed episcopus tale feu
dum decimale reuersum ad ecclesiam potest bene concedere. vt
patet per premissa. dicit tamen obseruari quod quando vasallus
laicus vult feudum in alium transferre, renuntiat feudo, et epi
scopus illum inuestit cum quo de renuntiando conuenit. ⁊ sic in
effectu, ac si laicus transferret de licentia episcopi. Adde etiā q
Imo. in. d. c. ij. de feu. in. xxvij. colū. versi. Alterius querit hic do.
Flor. refert totam istam opinio. Cardi. et dum in effectu Cardi.
dicit se consuluisse q feudum decimale solum prohibeatur quā
do infeudatur de nouo post concilium lateranense: dicit Imol.
facere. c. nuper. de deci. ⁊ hoc satis videtur voluisse gl. in. d. c. pro
hibemus. sed q Ioan. and. ibi super glo. videtur velle quod tu
tius sit contrarium tenere per. d. c. prohibemus. ⁊ dicit facere q
habetur in. c. cum apostolica. de his que fiunt a prela. sine consen
su capituli. vbi non permittitur feudum decimarum cōcedi, etiā
cum consensu episcopi. ⁊ sic non solum videtur prohiberi infeu
datio que fit post concilium lateranense. sed quando in feudum
etiam fuit concessa ante, ⁊ vult cōcedere alteri laico. ⁊ hec pars se
cundū eū de iure verior ⁊ tutior. videtur tamen q communiter
seruatur opinio Cardi. ⁊ glos. in. d. c. prohibemus. ¶ Tertio fal
lit in archiepiscopo, vel alio superiore prelato, qui tempore sui in
troitus reperit feudum in dominio: idest ꝙ tempore sui introi
tus feudū erat reuersum ad archiepiscopatum. ⁊ suus ꝑdecessor
cui erat feudum apertū, non infeudauit: certe nec iste poterit in
feudare. c. j. in fi. j. de cle. qui. inuesti. facit fm Iac. de belui. hic. sz
ista fal. non est bona vt etiā reprobatur per Marti. hic, in penul.
colū. ⁊ bene: qr nimiū generalis. ⁊ quia speciale est in archiepisco
po Mediolanensi. d. c. j. in fi. ergo in contrariū est ius cōmune. l.
j. i fi. ff. ad municipales. nam vt ibi dicunt Bal. ⁊ alij: licet ibi spe
cialiter prohibetur archiepiscopo Mediolanensi tamē alij pre
lati ⁊ episcopi possunt idem q suus predecessor. licet inuenerint
feudum possessum in dominio. qr ratione breuis possessionis re
qualitas non est immutata: nisi essent effecta de mēsa ecclesie. q.
tunc alienare non possent papa īconsulto. d. c. vt super. de rebus
eccle. non

ecclesi.non alienand.¶ Quarto fallit quando feudum antiquum
est apertum ecclesie:sed ecclesia est deducta ad magnam necessita
tem:quia tunc debet ecclesia feudum pro se retinere,et non alij in-
feudare,quamuis sit antiquum.secundum Iac.de belu.Nico.de neapo.
et Marti.hic per text.in aut.vt determinat.sit numerus clerico.
facit tex.in.c.ij.de feud.ibi si videris expedire:secus si ecclesie non
expediat.Facit.l.de etate.§.ex causa.ff.de interroga.acti.et dicit
Marti.quod est hoc singulare ad limitationem.c.ij.de feu.¶ Quin
to vltra eos limita rem antiquitus consuetam infeudari posse a
prelato dari in feudum.istud in feudum nisi vellet infeudare con-
a sanguineis[a] suis,alijs potest:sicut non posset infeudare agnatis
cognatis vel affinibus:ita glos.no.in.c.j.§.fin.vbi doct.ij.si de in-
uesti.inter domi.et vasal.lis oria.et glos.in.c.j.ij.qui suc.teneantur.
per tex.in aut.quibuscunque modis.C.de sacrosan.eccle.facit opti
14 me text.cum glos.in.c.peruenit.j.q.iij.vbi glos.dicit† quod episco
pi sunt ceci circa nepotes et alios consanguineos suos,quos que-
runt diuites reddere ex facultatibus ecclesiasticis.alibi Archiep.
15 singulariter in.c.non licet pape.xij.questio.ij.† dicit papam pecca-
b re[b] mortaliter si alienat bona ecclesie in casu non licito.puta vt det
agnatis vel amicis:et illud dictum Archiepi.reputat singulare:
et notat Panor.in.c.constitutus.in.iij.colum.de religio.domi.re
fert tamen Hostiens.dicere,quod hoc est licitum prelato inferiori
aliqua dare cõsanguineo pro substentatione vite.c.monemus.xij.
q.ij.et.c.non satis.lxxxvj.distinc.facit.c.ceterum.de donatio.vide
tamen Abb.in.c.quia clerici.de iurepatrona.Bald.in repeti.l.j.
C.de sacrosan.ecclesi.in.xv.colum.in.vij.q.ij.partis principalis,
limita vt ibi per eum.¶ Tamen redeundo ad principalem limita
tionem:adde quod Bald.hic in.ij.colum.in princip.tenet contra
rium post Iacob.de belui.quod imo prelatus possit infeudare rẽ
antiquitus solitam infeudari,consanguineis cognatis et affinibus
suis,si persona non est multum onerosa:hoc semper inspicitur.iu-
xta nota.per.Ioã.an.in.c.fin.de reb.eccle.non alienan.in nouella.
si persone seruitium ab eis recipiant.nec obstat.d.aut.quibuscũ-
que modis:quia loquitur de iure cõmuni:sed nos sumus in iure cõ
suetudinario,non ita vigoroso:feuda autem nituntur gratia,non
contractus emphiteoticus:ideo non est eadem ratio prohibendi.
hoc dicit expressum in.c.j.et dicitur etiam a contrario sensu de ca
pitulis conra.alibi Bald.in.d.c.j.in princip.in fin.colum.ij.si de
inuesti.inter domi.et vasallum lis oritur.dicit glos.ibi.colligi,quod
prelati non possunt infeudare de iure agnatis.licet de consuetudi
ne secus:que preualet et hoc innuit gloss.ibi:sed secundum Bald.
dic,quod etiam de iure possunt,si agnati sunt idonei:sicut quan-
do prelati sunt executores pauperum:nam possunt bona distribu
ere consanguineis si sunt pauperes:iuxta gloss.in.l.illud.C.de sa
crosanc.eccle.de quo vltimo vide Ioan.and.in additio.Specul.
titu.de instru.edit.§.nunc vero aliqua.in addi.incipiente continẽ.
et omnino late per Bald.in repetitio.l.j.in.xv.colum.in.vij.quo.ij.
partis principalis.C.de sacrosanct.ecclesi.per Bartol.in.l.cum
quidam.ff.de lega.ij.et ad.d.aut.quibuscunque.vltra predicta vi-
de etiam Bal.in.c.ecclesia sancte Marie.in.iij.colũ.vt lit.pend.et
limita vt ibi per eum.alibi Bald.in.l.j.in.xxv.q.ff.de rerum diui-
16 sio.tenet post Iaco.de belui.† quod prelatus de antiquo feudo po
test consanguineos suos inuestire.et nõ est per hoc suspicio quod
ius ecclesie fiat deterius:et idem in antiqua emphiteosi:cum non
sit prohibitum.Imo prelatus debet esse fauorabilior suis quam
extraneis.l.antepenult.secundum secundam lecturam.ff.de pac.
Secus si vult aliquam de nouo facere emphiteosim,vel nouum
feudum:ita intelligitur dicta aut.quibuscunque.et ita etiam intel-
ligit Bald.ibi.¶ Bald.in.c.de priore.de appella.refert quod li-
cet gloss.in.d.c.j.qui suc.tene.dicat quod prelatus non potest con
cedere feudum ecclesie suis consanguineis:quia presumitur am-
bitiosa concessio.dicit Bald.hoc esse verum de nouo,sed antiqua
feuda potest refirmare.l.j.§.fi.ff.de aqua quoti.et esti.tamen si pre
latus infeudat de nouo,propter insignia merita inuestiti,bene va-
let infeudatio.argumen.l.si pater.ff.de donatio.et intelligitur de
nouo infeudare non quo ad rẽ sed quo ad personas.¶ Presumi-
tur ergo contra consanguineos propter nimiam affectionem.d.
aut.quibuscunque.et.l.illud.C.de sacrosanc.ecclesi.vbi secundum
17 Bal.est glo.singula.† que dicit quod relictum pro anima testato
ris non potest per commissarios distribui cõsanguineis.et sic bal.
est contrarius his que.s.dixi.et subdit Bald.quod.si testator ali-
quid reliquit pro anima consanguineis:nõ presumitur relictum
ad pias causas.argument.l.tutor petitus.§.que tutoribus.ff.de
excusa.tuto.sed hoc vltimum aliter non examino:sed vide not.in
repeti.l.j.C.de sacrosanc.ecclesi.¶ Eandem opinio.quod nedum
attenta consuetudine:sed etiam de iure possit prelatus infeudare
consanguineis.tenet etiam Aluaro.in.d.c.j.in princip.in.xj.co-
lum.ij.si de inuesti.inter domi.et vasallum lis oritur.allegat iura
s.adducta per Bal.et Iacob.de bellui.allegat etiam Archidia.
x.q.ij.c.episcopus.quia ex quo ecclesia non leditur,cum consan-
guineus capiat eisdem cõditionibus sicut extraneus:cessat ratio
prohibitionis.Secus si alia ratio prohiberet.vt quia cõcederet
consanguineo potentiori,per notata,in.l.si ita quis promiserit.§.
ea lege.ff.de ver.ob.allegat etiã sanctũ Thomã.ij.ij.q.lxiij.¶ Et
ad dictam autenticã quibuscũque.respondet vt per Barto.quod
procedit quando feudum vel emphiteosis de nouo concederen-
tur.¶ Addo ad predictorum confirmationem,quod dicit Fe-
de.de se.consilio.lij.incip.quidam prelatus exemptis vbi allegat
huiusmodi versicul.quibuscunque.x.quo.ij.vbi est canonizata.d.
autentica quibuscunque.per que iura videtur prohiberi ne res ec
clesie in perpetuum concedantur consanguineis cognatis vel
agnatis.et hec procedunt quando consanguinei sunt tales,quod
per eos res ecclesie penitus euerterentur.Secus si essent boni et
honesti viri.et alias non esset causa suspicionis:quia tunc cessat
prohibitio.allegat Archidia.in.c.episcopus.in fin.et quod not.
lxxxix.disti.c.decenter.¶ Adde et fortius id quod nouiter tenet
Panor.in.c.vt super.in fine colum.de rub.ecclesiast.nõ alie.vbi a
tenet nouam opin.contra legistas.querit enim ibi:an prelatus
possit rem ecclesie concedere in emphiteosim:vel in feudum con-
sanguineis suis.et an secum possit contrahere alienando rem ec
clesie.dicit legistas tenere quod non,per.d.aut.quibuscunque.ca-
nonizatam in.d.c.huiusmodi.versicu.quibuscunque.tamen secundum
eum Bar.et Bald.in.d.aut.quibuscunque.limitant nisi esset res
consueta dari in feudum vel emphiteosim.quia eam potest pre-
latus suo cõsanguineo vel cognato cõcedere:quia cessat hoc ca-
su presumptio fraudis et aliena.cum apperta sit via huic aliena
tioni.nisi secũdum Bal.vellet concedere consanguineo potentio
ri.sentit etiam secundum eum Bart.post Iaco.secundam limitationẽ
nisi res talis ecclesie esset modica vel tenuis.ad hoc Panor.alle.
Federi.consilio.ccvj.tenentem quod licet prelatus iurauerit non
alienare res ecclesie inconsulto papa:tamen potest cõsanguineo
suo concedere in emphiteosim rem valentem vnum florenum cũ
dimidio,et redditus quinque solidorum,qui expediebat multum
illi consanguineo propter vicinitatem:tenet Federi.quod prelatus
potuerit non obstan.iuramento in istis minimis.vt ibi per eum.
De qua decisi.Federi.faciunt mentionem Pet.de ancha.et
Imo.examinantes in.d.c.vt super.in antepenul.colum.¶ Tan-
dem Panor.dicit se esse in noua opi.contra legistas,quod prohibi
tio.d.aut.quibuscũque.canonizata vbi.s.non habet locum in pre
lato ecclesie,et quod prelatus ecclesie possit contrahere et concedere
in emphiteosim vel in feudum consanguineis agna.vel cogna.
sicut extraneis res ecclesie.secus in economo ecclesie,de quo pro-
prie loquitur.d.aut.quibuscunque.et vbi est canonizata.Ratio di
18 uersitatis est:† quia economus in rebus ecclesie non habet tantum b
priuilegium,sicut prelatus:quia nec tantum ius habet in bonis.
ecclesie.iuxta not.per glo.x.q.iij.c.fina.et sic restringit illam autẽ.
quibuscũque.vt solũ loquatur in economo.et pro ista sua opi.quod
prelatus ecclesie possit res ecclesie concedere in feudũ vel in em-
phiteosim consanguineis,sicut extraneis:mouetur per text.quẽ
reputat valde singula.xij.quo.ij.c.si quis qualibet.iuncto.c.prece-
denti.inducendo vt ibi per eum.tex.secundum eum etiam proce-
dit in consanguineo prelati.vt ibidem dicit tenere Archi.addu-
cit etiam illud quod tenet Archi.in.c.episcopus.x.q.ij.vbi dicit,quod
sicut extraneis ita consanguineis potest prelatus beneficia eccle-
siastica conferre.facit.c.dilecto.de preben.facit etiam quia cessan
te fraude melius est contrahere cum consanguineis.nam primo
debemus subuenire consanguineis,quam extraneis.lxxxvj.dist.
c.non satis.facit quod not.gl.xxxj.distin.c.omnino.et in.c.j.de co
habi.cleri.et mulier.istam,opin.nouam non solum tenet Panor.
in.d.c.vt super.sed etiam tenet consulendo in consi.xlij.incip.vi-
dẽdum est in effectu.in.v.col.Imo.in.d.c.vt super.in.vij.colum.
in fi.refert quod Petr.de ancha.ibi post Fede.consil.s.alle.respon
det eodem modo ad.d.aut.quibuscũque.quod loquitur quando fit
alienatio rerum ecclesie per economum.Secus si per prelatum.
¶ Imol.dicit quod ista solutio tuta nõ videtur:quia eadem ratio suspi.
quo ad consanguineos suos ita militat in prelato,sicut in econo-
mo.sed ideo tex.forte dixit de economis:quia economus est cui res
ecclesie gubernãda cõmittitur.lxxxix.di.c.quia in quibusdã.et in.c.vo-
lumus.et.l.omnes.C.de episcop.et cle.no.in.c.imperator.de iura.
calũ.et propter hoc secundum Imo.et Bar.non faciens differentiam in
19 ter prelatũ et economũ in.d.aut.quibuscunque.tenet:† quod prelatus
non possit concedere alicui ex consanguineis suis rem in perpe-
tuum:sed bene ad tẽpus,cũ nõ sit prohibitum.refert tamen Imol.
Fede.in predicta consilio quod imo etiam in perpetuo potest conce-
dere consanguineo,dũmodo sit bone opi.et cũ eo concor.Pet.de
ancha.ibi finaliter dicit Imo quod quãdo concessio in perpetuum:
puta in feudũ vel emphiteosim fieret consanguineis prelati,vide
tur quod talis cõcessio non possit fieri:quia per tales concessiones que
talibus consanguineis fiunt solent ecclesie communiter ledi,ergo
videtur prohibita.vt vult Bar.in.d.aut.quibuscũque.facit quod ha

a ¶ Infeuda re cõsangui neis.Adde Bal.in.l.j.in.xxv.q.ff.de reruz di.Bal.in.c.ceterũ.de iud.

b ¶ Papam peccare.adde Bal.in.l.cũ multa.in fi.C.de bo.que libe.Abb.in c.dudum.el ij.in pe.col.de elec.abb.cõsil.lxij.incip.vidẽdũ est i effectu.i.j.vo.lau.de rodulphis.in repe.c.fine.exceptione.xij.q.ij.in xxxj.q.

betur in text.et glos.j.q.iij.c.peruenit.ꝛ quod no.per vnam solutio
nem gloss.in.d.c.decenter.lxxxix. distin.tamen quia Archi.tenet
contrarium in.d.c.episcopus.et gloss.in.d.l.decenter.in alia soluti-
oue,quando ista concurrerent:scȝ quod consanguinei essent bone
fame,ꝛ palaȝ fieret concessio,et bona fide,sine lesione ecclesie:ista
videtur communioꝛ opi.quam tenet Federi.et Pet de ancha.vbi
s.¶ Tutius tamen scđm eum esset propter opin.vitandas,quod
non fieret per prelatum concessio in feudum consanguineo.et sic
Imo multum vacillat:tamen ex predictis omnibus ptȝ magis cō
munem sententiam esse:ꝛ ita teneo,quod prelatus potest res eccle
sie concedere in feudum vel in emphiteosim consanguineis suis si-
cut extraneis:quando sunt res solite antiquitus infeudari.dum-
modo alias sint bone conditionis ꝛ fame.Secus si de nouo facere
vellet.d.auť.quibuscunqȝ.et aliis preallega.de quo etiam vide pe.
de anchara.in cle.j.de excess.prela.Item adde predictis,quod lici
tum est clerico de redditibus eccľie iuuare ꝓpinquos inopes.tex.
est:et ibi gloss.Archidia.et Gemi.in.c.omnino.xxxj.distinct.text.
in.c.iij.et ibi not.Abb.in.ij.not.de arbi,Joan.de ana.in.c.qualiter
et quando.el.ij.in princi.in.xiij.colum.de accu.Anto.de but.in.c.
cum haberet.in vltim.colum.per illum text.de eo qui duxit in ma
trimo.quam pol.per adul.Abb.in.c.coniugatus.in vlti.colum.de
conuer.coniug.et in.c.constitutus.in.iij.colum.de reli.domi.ꝛ per
20 ista est expedita prima regula text.affirmatiua,¶ †Secūda regu-
la negatiua que tacite colligitur in text.quod prelatus non potest
res ecclesie infeudare de nouo,quando non est antiqua consuetu-
do in feudo.vt hic a contrario sensu.et.c.i.versicu.ideȝ iuris.infra
21 episcopum vel abbatem.et plene ponitur in.c.ij.de feud.¶ †Ista
regula primo fallit in bonis propriis clerici:quia absqȝ consuetu-
dine,potest illa infeudare.c.j.in princip.j.de cle.qui inuestitu.facit.
et tangitur hic in glo.¶ Secundo singulariter fallit secundū Ja.
de belui.hic:quando ecclesia non solum habet directum dominiū
in re:sed etiam ipsa habet in feudum.nam tunc absqȝ consuetudi-
ne infeudandi prelatus cum cōsensu capituli potest istam rem feu
dalem alteri in feudum dare.dato quod non sit antiqua cōsuetu-
do infeudandi:sicut dicimus in priuato, quod vasallus licet non
possit alienare sine consensu directi domini:alias cadit:tamen po
test alteri dare in feu.sine consensu domini.c.j.§.preterea.j.de.ca-
pitulis contra.c.imperialem.§.callidis.j.de prohi.feu.alie.per Fe
de.et dicam.j.in penul.colum.in fi.notabilis tex.¶ Ista limitatio
non est vera et eam etiam reprobat Mar.in penulti.colum.hic:
quia est contra istum text.et concordantes preallegatos.vbi bona
ecclesie nō possunt infeudari,nisi adsit antiqua consuetudo.Scđo
est contra.l.iubemus nulli.C.de sacrosanct.ecclesi.et.c.nulli.de re.
eccle.non alien.Nec ob.regula.d.§.preterea.et.d.§.callidis.et ad-
uerte:quia illa regula decepit Jacob.de belui.nam illi text.nō di-
cunt quod ecclesia vasalla possit alii infeudare,si non sit consuetu-
do:quia istud est de genere prohibitorum:vt dixi:sed illa iura bene
dispensant circa consensum domini:tunc non requirendum:vnde
fatendum est,quod si esset consuetudo ecclesie infeudandi,possit
ecclesia vasalla infeudare sine consensu domini:quia per illa iura
bene dispensatur circa consensum,non circa cōsuetudinem:ꝛ ista
est veritas.¶ Tertio limita quando ecclesia nō potest aliter recu-
perare rem suam:tunc etiam sine consuetudine prelatus posset
dare laico in feudum.capi.ij.in fin.de feud.et ibi vide Cardinal.et
Imo.qui circa hoc aliquas formant.q.et per Bald.hic.in.v.colū.
et Marti.in fin.Adde facere quod dicit Ange.in.§.hoc etiam.in
fi.de aliena.et emphit.in bono simili,quod quando propter neces-
sitatem vrgentem res immobiles ecclesie etiam ex toto alienantur
non est necessaria solennitas que requiritur in alienatione rei eccle
sie.vt ibi:et auť.hoc ius porrectum.C.de sacrosanct.ecclesi.et.c.si-
ne exceptione.xij.q.ij.et facit quod necessitas non subiacet legi.l.j.
ff.de offici.consul.Facit etiam qđ vult archi.in.c.terrulas.xij.q.ij.
quod tanta potest esse instans necessitas,quod possit prelatus so-
lus sine cōsensu capituli magnas possessiones ecclesie alienare:qđ
dictum refert Bald.hic.in.iij.colum.dicens tamen putare quod
istud de necessitate erit ratificandum ex postfacto,et debet fieri ra
tificatio solenniter:iuxta not.in.l.pomponius scribit.ff.de negoti.
gest.¶ Quarto vltra alios limito quando esset res ecclesie par-
ua:puta prediolum vel vineola:tunc licet non sit consuetudo,po-
test prelatus infeudare vel concedere in emphiteosim.ꝛ quamuis
hoc inueniam in specie in terminis nostris tactum:puto quod pos
sit comprobari per optima similia.¶ Primo ꝑ id quod tenet Fe-
deri.consil.cxxx.vbi concludit quod res modica ecclesie non con-
tinetur sub iuramento prelati,qui iurauit non alienare res eccle-
sie inconsulto papa.iuxta.c.vt super.et ibi not.de reb.ecclesi.non
alienan.ꝛ feci.s.mentionem incideter in fi.sal.regule precedentis,
ꝛ sequitur multuȝ signāter Panoꝛ.in.d.c.vt super.vbi Imo.post
Petr.de anchar.tangitur per Joan.andr.in regula qui tacet.in
mercu.¶ Secundo confirmo per id quod notā.dicit Angel.in.§.
hoc etiā.in fi.in auť.de alie.et emphi.vbi tenet qđ solennitas illius
§.vnde sumitur auť.hoc ius porrectum.C.de sac.sanc.ecclesi.non
habet locum quando alienatur res ecclesie immobilis,vt ter[illegible]
vel vineola:tunc solus episcopus sine voluntate cleri.et sic [illegible]
lus prelatus potest alienare sine solennitate.d.c.terrulas.xij.q.[illegible]
confirmo per id quod vult glo.in.§.hinc nobis.versi.facultatem.
alias in verb.substantiam.de heredi.ꝛ fal.per quam glo.dicit [illegible]
22 Ange.in.j.colū.†quod si statutum disponat ꝙ nullus possidens
apothecam possit personaliter capi:si quis possideat vilissimam,
poterit capi,facit etiam quod vult gloss.in.l.sciendum.in prin-
cip,in gloss.j.circa medium,ff.qui satisda cogan.approbata per
omnes ibi,que vult qđ possidens aliquem vilem cespitem terre,
non euitat satisdationem,quam euitant possidentes immobilia.
et ibi dicit Bal.qđ idem si possideat aliquam domūculam.[illegible]
lis glo.est in.l,si fideiussoꝛ.§.fi.ff.qui satisda.cogan.¶ Cōfirmo ꝑ
text.singu.in.l.i.§.sciendum.ff.de edil.edic.per quem text not.ibi
23 Albe.ꝛ credit etiam Ang.†quod statutum loquens de vulnere,
nō habet locuȝ in paruo vulnere,confirmo quoqȝ per id quod di
24 cit Bald.in auť.sed iam necesse.C.de donatio.ante nup.†vbi di-
cit quod illud quod dicitur qđ debitoꝛ pōt iurari suspectus,pre-
pter preparata fuge:fallit in debito paruo.facit etiaȝ quod vult
Bald.in auť.preterea.in fin.q.C.vñ vir ꝛ vxoꝛ.dum querit an il-
la auť.disponēs super successione dotis non existentibus liberis,
habeat locum in dote parua.vt ibi per eum Sali.ꝛ Moder.ꝛ ibi
Paul.et Rom.in.l,diuoꝛtio.ff.solu.matri.facit etiam tex singu.
in.l.senatus.§.marcellus.scđm intellectum Imol.quem ibi sequi
tur Alexan.ff.de lega.j.vbi prohibitio de qua in.l.cetera.§.j.eod.
titu.non habet locum in domuncula.facit quod decidit Bald.
de capana.ꝛ.c.si duo fratres.j.de.fra.de nouo benefi.inuestitis,
cum concoꝛdan.ibi positis.¶ Contra tamē predicta aliqualiter
videtur facere qđ singu.decidit Bald.in.l.j.§.de exercitoribus.
per illum text.in verbo litrariis:cum gloss.ff.nau.cau.stab.
25 vbi per illum text.cum glos.determinat:†quod statutū puniens
certa pena comburentem domum,habet locum in comburente
domunculam.alleg.l.scapham.ff.de euic.vbi appellatione nauis
venit scapha.Facit.l.fin.ff.de fun.instr.sed dic quod ibi est ratio
eadem:quia operam dat rei illicite,scilicet incendio.¶ Quinto
principaliter videtur posse limitari ista regula negatiua,que pro
hibet prelatos infeudare res ecclesie in quibus non est antiqua
consuetudo infeudandi:nisi prelatus vellet infeudare suo capitu
lo:quia tunc posset licet non esset antiqua consuetudo infeudan-
di:quia illa res non erit de suo corpore,idest sua ecclesia.istud
probatur per simile de episcopo qui iurauit res ecclesie non alie-
nare inconsulto papa iuxta.c.vt super.de reb.eccle.non alienan.
tamen potest suo capitulo alienare absqȝ licentia pape.quia tunc
non erit de corpore ecclesie sue,vt not.glos.in clemen.fi.de rebus
ecclesi.non alie.ita Bald.in.l.dudum.in penul.q.C.de contrahē.
emptio.vbi dicit facere.l.voluntas.C.de fideicō.¶ Secundo et
fortius hoc videtur posse confirmari.per id quod cōsuluit Joan.
cal.consi.xi.incip.an feudatarius.posito sub titulo de feudis.vbi
26 eleganter consuluit:†quod vasallus episcopi potest alienare feu-
dum sui episcopatus in.c.eiusdem episcopi,non requisito prius
consensu episcopi.ꝛ sic directi domini,qui alias requiritur:ꝛ nisi
vasallus prius requirat,cadit.c.imperialem,in princip.de prohi.
feu.alie.per Fede.etiaȝ quod est fortius scđm eum,si inter episco-
pum et capitulum sint bona discreta et separata,et hoc propter
maximam coniunctionem que est inter episcopum et capitulum
suum.c.nouit.de his que fiunt a prela.sine consensu cap.c.requisi
sti.de testa.propter quam coniunctionem non videtur episcopus
in generali prohibitione alienationis suos exclusisse.argu.c.ij.de
postu.Nec hanc coniunctioneȝ tollit distinctio ꝛ separatio bono.
que causatur ex vnitate corporis:qꝛ sunt quasi de vno corpore,ꝛ
non bonorum.d.c.requisiti.ꝛ vere est pulchra ꝛ solennis decisio
ꝛ singularis limitatio ad regulam,qđ vasallus sine consensu dire
cti domini alienare nō potest.d.c.imperialem.in princ.¶ Tertio
videtur posse confirmari per id quod dicit Hostien.in.c.posses-
27 siones.de reb.eccle.nō alienan.vbi dicit†quod si episcopus eget
in episcopatu suo aliqua domo,que sit capituli,potest illam a ca-
pitulo emere:quia non dicitur exire extra ecclesiam.argu.l.volū-
tas.C.de fideicom.¶ Predictis tamen non obstan.posset forte
teneri contrarium.qđ imo prelatus non possit res ecclesie infeu-
dare suo capitulo:etiam que non sunt de antiquo solite infeuda-
ri.primo per decisionem Cardina.floren.in consil.xxxvij.incip.
casus feud.quoddam ꝛc.vbi consulit qđ episcopus non potest
inuestire capitulum suum de feudo deuoluto ad episcopum:quia
non licet,prelato conditionem ecclesie facere deterioꝛem.hinc est
ꝙ factum prelati nō preiudicat ecclesie,nisi cōmunicato consilio
cū suo capitulo.vt not.glos.in.c.ij.in gl.ij.de oꝛdi.e cogni.facit.l.
iubemus nulli.ꝛ.l.iubemus nullam.C.de sa.san.ecclesi.sed condi
tio ecclesie fieret deterioꝛ in hoc,qđ fundū nō solitū,infeudari ali-
cui,nunc transferet in capitulū quod nunqꝫ moritur.c.si gratiose
de rescrip.

de rescrip.in.vj.quia semper continuatur idem.c.in diuersis sup/
positis,sicut est idem populus vsq3 ad mille annos.l.pponebatur.
ff.de iudic.& sic nunquam esset spes q amplius reuertatur ad ec/
clesiā. Item potest esse qd debebātur seruitia personalia,que non
poterit capitulum prestare sicut de monasterio dicitur in.c.in pre
sentia.de proba.secundū eum. Considera:quia attento isto funda
mento etiam res solite infeudari videtur qd infeudari non pos/
sent suo capitulo ex quo ad episcopum amplius spes non subsit
quod deuoluantur,nisi dicas quod .l.facilius dispenset hoc non
obstāte,cū rebus ecclesie antiquitus solitis infeudari,quam cum
alijs que de nouo infeudantur: non recolo tamen vidisse de hoc
aliquem tex. ¶ Ad idem videtur facere id quod tenet Imo.post
Buil.in clemen.ij.in.x.colum.ver.querit.s.de reb.eccle. non alie.
28 †vbi dicit,qd si vasallus episcopi vult alienare fundū in capitulu3
ipsius,non potest episcopus huic actui autorizare:nec etiam ca/
pitulū inuestire de directo dominio:quia in tali alienatione non
potest episcopus eam facere autorizare:sed requiritur autoritas
pape vt ibi per eum:qui per hoc sentit quod alienare in capitulu3
sit tamen auferre episcopo: sic est contra allegata in precedenti
oppo. ¶ Ista opi.videt de iure verior per rationes .s. adductas:
nedum vbi essent discreta & separata inter episcopum & capitulu3
per not.in.c.edoceri.de rescript.sed etiam vbi bona essent commu
nia per illam rationem:qd feudum liberum solius episcopi non re
diret amplius ad eum solum.& cum intersit episcopatus ne quod
proprium est efficiatur commune: & sic desinat esse proprium. per
nota.in.l.serui electione.§.labeo.ff.de lega.j.& in.l.j.C.qui testa. fa.
pos. ¶ Predicta cōfirmantur per ea que tāgit Panor.in.c.sicut.
in fin.colū. de iuresuran.vbi late examinat an donatio facta capi
tulo per episcopum de bonis mense sue preiudicet successori.& ibi
videtur tenere quod non:quia dato quod sint penes capitulum,
non tamen sunt penes episcopum cogita tamen super hac quinta
limitatione:quia non inuenio eam in specie tactam:& puto quod
ex predictis passus reddatur subtilis & ambiguus & multum du/
bius pro vtraq3 pte ¶ Expedite sunt quo ad text.persone ecclesia
stice que possunt infeudare. ¶ Sequit nunc in tex.de personis se
cularib⁹.in tex.ibi marchio.quis sit, & vnde dicatur:declarat tex.
qui communiter est corruptus in.c.j.ī.quis dicatur dux.dicā ibi.
29 ¶ † In tex.ibi capitanei.dicit Bald.hic:in fin.col. quod isti sunt
quos vulgo barones dicimus.& refert ita dicere quendam ma/
gnu3 doctorē.alibi dicit Bal.in.c.j.in.ij.colum.ī.de inuesti. in ma/
ritum facta quod capitanei proprie sunt comites duces & similes
& dicit Andr.de iser.hic:in.ij.colū.quod isti dicuntur capitanei,
quasi capita digna habentes respectu aliorum,cum sint in digni
tate. dicit etiam Bal.in.c.vno delegatorum.in fi.colum.de offic.
delega.quod barones appellantur potentes,habentes iurisditio
nes,qui in Lombardia appellantur magni castellani.de alijs di
ctionibus positis in tex.declarat tex.quare sic dicantur in.c.j.ī.qs
dicatur dux.& ita glos.se remittit. ¶ Quare autem et ad quid tex.
facit mentionem de istis nobilibus.dic fm Bald .hic:in fin. colū.
& retuli aliqualiter.s.in preludijs .in.vij.qōne.princi.dum tetigi
qui possunt dare feudum:quia olim non erat licitum quibuslibet
infeudare:sed certis tantum personis,quibus hoc ipsum summa
dignitas aut antiqua infeudādi consuetudo tribuebat,indecens
namq3 videbatur quod rustic⁹ haberet vasallos sub se:quia ha/
bere vasallos sub se est quedam dignitas,cui & iurisditio inest.ar.
notatorum per Archi.in.c.j.de consue.in.vj.sed hodie tam maio/
res q̄ minores & minimi valuasores infeudant: imo etia3 rustici,
dummodo habeant legitimam administrationē.in.c.j.§.noui .ī.p
quos fiat inuesti.& idem etiam Alua.hic:in.iiij.col.allegat Inn.
in.c.verum.& ibi Cardi.floren.in notabilib⁹.de fo.compe. & quod
dicitur in.c.j.§.ex eadem.ī.de.l.cōra. ¶ Item attende quod licet
ecclesiasticis personis ita demum sit licitum infeudare,si in sua
ecclesia sit antiqua consuetudo infeudandi:& etia3 talia bona sint
solita infeudari:tamē in laicis non fit talis distinctio:q? indistin/
cte possunt infeudare,ex generali consuetudine feudorū,q̄ laicis
hic scriptis infeudādi ius tribuit. vt hic.& in.c.j.§.vbi no.ī.quali/
liter olim feu.pos.alie.et in.c.j.§.pterea.ī.de capitulis cōra. & ideo
iste tex.dū loquitur de personis ecclesiasticis, requisiuit antiqua3
consuetudinem infeudandi:sed dum numerat psonas seculares
que possunt infeudare tex.cum mysterio non replicat de consue/
tudine. ¶ Itē nihil dixit de imperatore vel de rege,tanq̄ indubi/
tatum.fm Andr.de iser. Alua.& alios.quia si alij inferiores pos/
sunt infeudare quantomagis ipsi.l.barbarius.in fi.ff.de offi. pre/
to.sicut supra in ecclesiasticis personis nihil dixit de papa, tanq̄
indubitabile.vt.s.dixi ista dicta sunt pro aliquali declaratione li
30 tere. ¶ † Not.ex tota secunda parte huius principij respiciente p
sonas seculares quod licet sit regula quod vasallus non possit de
feudo suo partem aliquam alienare,multominus totum feudu3
sine voluntate & consensu domini.in.c.j.ī.de vasal.qui contra cōsti.
lotha.& c.j.in princip.de prohi.feud. alie .per Feder.sicut nec po/
test emphi.l.fin.C.de iure emphite.c.potuit.de locato.tamen va/
sal.potest alteri infeudare sine cōsensu domini.dummodo synce/
re et sine fraude et equali vel meliori infeudet. Nam aduerte qd
in hoc text.non requiritur consensus nec licentia domini: tamen
quia posses cauillando respondere quod iste text.debet suppleri
per iura allegata,dūmodo licentia domini interueniat:istud cla
rius probatur in.c.j.§.si vero.ī.qualiter olim feu.pote.alie.et in
c.si autē iter pares.§.similiter.vbi bal.et.alij not.j.de.l.cōra.& ī.c.
j.§.item eadē lege.ī.de notis feudorū.& ī.c.j.§.preterea.vbi plene
p gl.Bald.et docto.ī.de capitulis cōra.et in.c.j.§. callidis.et in.c.
illud quoq3.el.j.& ibi p gl.ī.de prohi.feud. alie.per Fede.et idem
not.Bald.hic.in fi.colum.post Iacob.de raue.et Alua.in.ij.col.
addo gloss.in.c.que in ecclesiarum.in versicu.feud.de constitu.&
Specu.in titu.de feud.§.quoniam.versi.xxxvij. Bald. in aut.nisi
rogati.in.viij.colum.C.ad trebellia.not.Panor.in.c. transmissa.
in.ij.not.per illum text.de foro compe.et Bald.post glo. in.d.§.
preterea.et ibi pulchre per eos:an hoc etia3 procedat in feud.ec/
clesiastico.et dicit in proposito multum signanter Bald.in.d.c.
31 que in ecclesiarum.in. vij. colum.in fin.in feudo†quod potest al/
teri infeudari per vasallum,dummodo eque idoneo ad seruiendū
non tamen requiritur equalitas in alijs quam in seruitijs feudi,
dato quod in alijs sit inequalitas inter primū & secundum infeu/
datum.et fm Barto.presumitur secundus equalis,si est eiusdem
dignitatis prout primus:vt miles militi.et facit quod infra subij
ciam. ¶ Quare autē vasallus nō possit alienare parte3 feudi sine
consensu et licentia domini:et tamen possit alij dare in feudu3 si/
ne licentia domini,cum datio in feudum sit etiam species aliena
tionis.respondet solus Bald.nec alibi legi.in.d.c.que in ecclesia/
rum.in.viij. colum.quod ideo venditio est prohibita in feudis:
32 †quia ad vendēdu3 propter pecunie dulcedinem homines sunt
faciliores quam ad donandum.l.fi.C.de predijs decurio.lib.x.& tē
qui vendit beneficium non facit/vt feuda de natura sua cōsistunt
in beneficijs honore et amore.vt patet ex diffinitione feud..in.c.
j.§.penultimo.ī.in qui.cau.feud.amit.de qua late dixi.s.in prelu/
dijs.in.ij.q.principali:sed ideo vasallus potest alij in feudum con
cedere sine alia domini licentia.et sic ideo feudum potest in aliud
feudum transire/quia in habentibus symbolum facilior est tran
situs.l.an vtilis.§.accepto liberare. ff.de acceptila.l.si vnus.§.pe/
nul.ff.de pact.ratio est satis persuasiua:sed necessario non con/
cludit et posset subuerti. ¶ Istis adde quod alibi Bal.in.c sane.
in penultima.colum.in fi.et sequen.de renuntia.vbi dicit mirum
videri quomodo vasallus cuiuscunq3 ordinis sit siue maior siue
minor:siue valuasor potest infeudare aliqua que sunt de eius
feudo/et multomagis ipsum feudum.vt hoc text.cum tamen feu
datarius habeat tantum vtile dominiu3:vt dixi.s.in preludijs.
in.ij.q.princip.ergo si alteri infeudat transfert omne ius quod ha a
bet in secundum: quia sicut non inuenitur seruitus seruitutis:
ita nec vtile dominiū vtilis dominij.vt no.in.l.si vt certo.§.si duo
bus vehiculum.ff.commodati.et in.l.ex asse.ff.ad trebel.et vasal/
lus vasalli nō est vasall⁹ primi domini:quomodo ergo fiet istud.
et respondet ibi Bald.quod hoc est statutum in fauorem princi/
pum,qui habent directum dominium,quanq̄ autē vasallus va/
salli non sit eius vasallus:vt notat Specu.in titu.de feudo.in lo/
co que3 infra allegabo/tamen hoc est verum nisi in subsidium.et
ideo est statutum quod non possit infeudari,nisi ei qui in feud.ser
uire possit,secundum qualitatem et nobilitatem feudi. c.j.§.ex
eadem.ī.de.l.corā.neq3 enim oportet si illustrissimus comes vir/
tutum habeat feudum ab imperatore,et ex eo vult fundare vnā
villam alij quod eam infeudet vni alij comiti virtutū:quia nō
reperitur:sed satis est q infeudet ei qui secundum qualitatē per/
sone sue et ville possit facere seruitia consueta.argu.l.cu3 hi.§.in
persona.ff.de transac.et.l.nemo est qui nesciat.ff.de duobus reis.
ideo non posset infeudare corpore vitiato/etiam nō a natura:sed
a casu:nisi vitiū superuenisset post cōcessu3 feudum:ita Bal.ibi
33 ¶ Adde ad id quod.s.dixi Bal.†quod vasall⁹ [a] vasalli mei nō
a dicitur vasallus meus.gl.in.c.legitur.in gl.fina.lxxj.distinctio.
gloss.in.l.de accessionib⁹.& ibi Bartol.ff.de diuersis et tempora.
prescripti.no. Bartol. in.l.si quis a liberis.§.penultimo. per il/
lum tex.ff.de liber.agnoscend.Bald.in.c.cum dilecti.in.iiij.colū.
per illum text.ff.de dolo et contuma.late Specu.quem omnino
vide in tit.de feud.§.quoniam.versicu.xiiij.quem breuiter refert
gloss.in clementi.j.in verbo existere.de iureiuran.et ibi Imol.in
xvj.colū. ¶ Ite3 attende in predictis,quod istud feudum per va
sallum.secundo cōcessum nō durat nisi quandiu vixerit primus
vasallus:resoluto enim iure infeudatoris,resoluitur ius secun/
do infeudātis.l.lex vectigali.ff.de pigno.& tunc reuertitur ad pro
prietatem & sic ad dominum directum:quia materia sic erat or/
dinata ex natura contractus:ita notat Bald.post Iacob.de bel
ui.in.c.j.rursus.in.ij.colū.per totū.si de inues.feu.cōtro.fue. Bal.
in.c.ceterum.in fine.de iudi.et in.c.j.in.j.nota.ī.de alie.feu.Spec.

a ¶ Vasall⁹. adde Bal.i l.j.in. ij. col. C.cōia de lega.doc.in.l. claudi⁹.ff.q po.in pign. habe. Lidō et subtilem dnm Philip.decū.in l.cōsilij.§.so cij mei.ff.de reg.iur.

34 in.d.§.quoniam.ver.xxxviij.¶†Limita predictum notabilē tex.
q̄ vasallus sine consensu aut licentia domini potest alij infeudare
partem vel totum feudum,vt sit veruꝫ nisi inuestitura esset posi-
tum pactum de non alienando simpliciter.tunc,etiaꝫ non poterit
infeudare,vt pactum aliquid operetur,qđ alias esset superfluuꝫ:
vt no.per glo.in.l.sed et si quis.§.quesitum.in fi.gl.magne.ff.si q̄s
cau.Item quando prohibitio noua adijcitur prohibitioni veteri
habet prohibitionem ampliare:sicut econtra dicimus in promis-
sione.vt not.docto.in.l.j.§.nūtiatio.ex hoc.ff.de oper.no.nuntia.§.
sanctissimos.in aut.de alie.⁊ emphiteo,ita pulchre et sing. Bal.
in.c.p̄terea.j.de capitul. conra.¶Ego multum dubito quod non
35 sit vera limitatio,primo†quia expressio eorum que tacite insunt
nihil operatur,quando exponūt eo modo quo tacite insunt .l. nō
recte.C.de fideius.declarant Barto.et docto.in.l.iij.in fi.ff.de leg.
j.per glo.⁊ doct.in.c.j.in glo.fin.de spon.in.gl.fin.de spō.in. vj.Pa
nor.in.c.cum dilecta.de rescript.Bald.et Imol.in. l.j.in ver. diē.
§.j.ff.de condi.⁊ demō.Bal.in.l.si arrogator.in.v.colū.ff.de adop.
sed hoc pactū de non alienando est positum eo modo quo tacite
inest de iure cōmuni:quia de iure cōmuni vasallus nō potest alie
nare feudum:iuribus in prin.huius notabilis alleg.ergo hoc pa-
ctum nihil debet operari:sicut dicimus in statuto per omnia di-
sponente idem qđ ius commune.vt per docto .post Barto. in.l.j.
in princi.ff.ad.l.falci.cum multis concord.ibi signatis.¶Secun-
do ⁊ fortius cōtra Bal.facit qđ per hoc pactum de non alienan-
do simpliciter appositum,vasallus nō prohibeatur infeudare:cū
ista non sit alienatio cum non desinat esse vasallus,et alium vasal
lum acquirat domino.vt not. Panor.in.c.cuꝫ apostolica. de his
que fiunt a prela.sine consensu capituli.quem referam.j.in tertia
limitatione:ergo verba talis pacti non sunt interpretanda cōtra
propriam significationem,vt vasallus incidat inpenam priuatio
nis solum infeudando:cuꝫ tunc non dicatur alienare proprie.
Considera tamē:quia magna autoritas Bal.et vt ipse dicit,ta-
le pactum nihil operaretur nisi comprehenderet infeudationem:
36 cum quelibet alienatio alias sit de iure communi prohibita.†et
verba debent sic intelligi:vt aliquid operent̄ et ne sint frustra. ar
gu.l.si quando.cum simi.de lega.j.⁊.l.si quādo.in princi.C.de inof
fi.testa.presertim:quia verba apposita in contractibus vel in in-
instrumento contractus,semper debent intelligi vt aliquid im-
portent.et non est presumendum quod etiam vna dictio sit posi-
ta contrahentibus,vt nihil importet:secunduꝫ quod pulchre et
singu.dicit Bald.in rubri.C.de cotrahen.emp.ix.q.,Iterum cogi
ta:quia habeo istuꝫ passum pro valde ambiguo:nec inuenio ali-
cubi bene discussum.¶Secundo limita nisi vellet infeudare ec-
clesie:quia tunc non potest sine consensu domini: sed priuato sic
ratio est:quia tunc non dicitur infeudare equali:imo potentiori:
et sic deterioraretur conditio prioris domini.c.si clientulus. §.j.
j.de alie.feu.et ibi imponitur ratio in tex.quare deteriorari dicat̄
conditio domini:quia tale feudum nunq̄ esset reuersum ad domi
num cum ecclesia nunquam desinat esse heres.et hoc sequit̄ Pa-
nor.in.c.que in ecclesiarum.in fin.colum. de constit. vbi notabili-
ter infert quod vasallus non potest relinquere feudum ecclesie in
vltima voluntate:per predictam rationem.¶Tertio limito in
feudo ecclesie,in quo predicta regula fallit:quia vasallus non po-
test alteri non potest alteri infeudare sine consensu prelati:ita sin-
gulariter Bal.sub dubio tamen in.c.j.§.p̄terea.de capi.cōra. ⁊ h̊
est secundū eū fauore ecclesiarum.et quia quod omnes tangit ⁊c.
l.fi.C.de auto.prestan.l.in concedendo.ff.de aqua plu.arcen.⁊ om
nis amputetur occasio malignandi.c.imperialem.§.callidis.vbi
not.j.de phi.feu.alie.per Fed.Ego valde dubito de ista limitatio
ne.⁊ cōtra fortiter videtur facere tex.in.c.cū apostolica.de his que
fiunt a prela.sine consensu capituli.secunduꝫ vnum intellectum:
quem ponit Panormi.in.ij.colum .qui dicit quod ideo ibi feuda
tarius ecclesie potuit alteri concedere feudum non requisito do-
mino,⁊ concedendo in feudum nō desinebat esse vasallus ecclesie
directe domine:sed acquirebat sibi etiam alium vasallum.¶Se
cundo et fortius in contrarium moueor quia iste constitutiones
feudorum habent locum etiam in ecclesiasticis feudis vt ligent
ecclesias ⁊ ecclesiasticas personas:quia proueniunt ex natura rei:
ita not. Bald.in capitu. ceterum.in.ij .colum.in.ij.notabi .⁊ ibi
Cardina.in.iij.not.⁊ alij de iudic.⁊ Alua.hic.in.viij. colum. in fi.
cum multis concor.⁊ similibus que dixi in preludijs.s.in fin.j.q.
princi.⁊ istud viget multum contra decisionem Bal.nisi cum sal
ues mirabiliter limitando ex decisione sua quod iste constitutio-
nes feudorum habeant locum etiam in ecclesiasticis feudis vt sit
verum in his que tantum respiciunt fauorē ecclesie:sed ista limita
tio non valet ex multis decisionibus quas dixi in preallega.prelu
dijs.¶Tertio facit cōtra Baldum quia quando aliquid est cla-
re decisum de iure ciuili,⁊ contrarium non reperitur expresse de
iure canonico:stamus iuri ciuili etiaꝫ in foro canonico.vt no.in.c.
j.et.ij.de ope.no.nuntia.per Bar.in.l.priuilegia.de sac.sanc.eccle.
sed de iure ciuili hoc reperitur clare decisum,quod vasallus po-
test infeudare feudum sine licentia domini.vt hic ⁊ iuribus.s̄.alle
ga.nec contrarium in feudo ecclesiastico reperitur decisum de iu
re canonico:ergo stabimus regule iuris ciuilis etiam in foro ca-
nonico,⁊ in feudo ecclesiastico.¶Pro Bal.potes allegare text.
per quem respōdetur ad obiecta.in.c.ij.extra de feudis.vbi videt̄
decidi per papam,quod vasallus ecclesie nō possit infeudare feu
dum etiam glanguineo suo,nisi cum consensu prelati. cogita sup
illo tex.in quo veritas huius pendet.¶Quarto fallit in laico ha
bente ab ecclesia in feudum decimas ante consilium lateranense,
quia non potest eas alteri infeudare:per.c. prohibemus.vbi do-
cto. de decimis.nisi infeudet ecclesie vel loco religioso,cum con-
sensu capituli:per.c.cum apostolica.de his que fiunt a prela. sine
consensu capi.circa quod vide que dixi in precedēti notabili.in se-
cūda fallē.prime regule affirmatiue vbi tetigi an possit eas infeu-
dare cū consensu episcopi.post cano.in.c.ij.de feudis.vbi Joan.an
dre.Cardi.⁊ Imo.ponunt ibi dicta habeantur hic pro repetitio.
¶Quinto limito vel potius declaratio predicte regule:nam si
contingat quod primus vasallus infeudet secundo sine consen-
su et licentia directi domini,quod potest:deinde secundus simili-
ter infeudet tertio sine licentia domini:quod etiam potest:postea
tertius vendat istud feudū pro allodio:⁊ sic tanquam sit iuris
proprij.⁊ quid sit allodium declaraui supra in preludijs.in secun
da questio.princi.certe reuocatio ⁊ infeudatio huius rei feudalis
non pertinet ad primum, nec ad secundum vasallum:sed ad so-
lum dominum habentem directum dominium in re: quia pri-
mus vasallus concedendo secundo in feudū,vel quiuis alius,nul
lus postea habet dominiuꝫ penes se,etiam vtile:cū istud sit trāsla
tum in alium.⁊ sic nulla vendicatio sibi competit ,etiam vtilis:
sed directus cōcedendo rem in feudum:licet in vasallum trāsfert
vtile dominium:tamen penes eum remanet directum dominiū:
cuius ratione potest istam vendicare.vt dixi in preludijs.in.ij.q.
princi.vbi etiam late disputaui an valet concessio in feudum pa-
cto expresse apposito,quod penes dominum nō remaneat dire-
ctum dominium:sed omne ius transeat in vasallū.vbi vide.⁊ ita
in terminis nostris quod soli domino habenti directum domi-
nium competat vendicatio aduersus vltimum feudatarium qui
alienauit tanquam rem allodialem,et non alijs prioribus vasal-
lis determinat notabiliter Joan.andr.in addi.Specu.in titu. de
feu.§.quoniam.super versicu.xxxviij.pro cuius veritate vide que
dixi referendo Bald.in.c.que in ecclesiarum. de constitu.et in.c.
sane.de renuntia.in principi.huius notabilis.et per ista remanēt
expedita textualia huius princip. In florentissima ceterarum
omnium Ticinensi academia,ad laudem summi et eterni Dei.
Amen.

¶Finis prime partis Commentariorum domini Jasonis super
Codice.

Excudebatur Lugduni apud Melchiorē et
Gasparem trechsel,Fratres.

Scrutinium quaternionum.

Aaa. Bbb. Ccc. Ddd. Eee. Fff. Ggg. Hhh. Iii. Kkk. Lll.
Mmm. Nnn. Ooo. Ppp. Qqq. Rrr. Sss. Ttt. Vvv. Xxx.
Yyy. Zzz. AAa. BBb. CCc. Omnes sunt quaterni.

iij.Esdre.iij.

Super omnia autem Veritas.

741

IASONIS
Mayni
In Codic.
1ª pars.

77

colorchecker CLASSIC

calibrite